Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

C Collegii Soc: Jesu in Austria 1608

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII IOSEPHI HIEROSOLYMITANI SACERDOTIS

Opera quæ extant, nempe

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRI XX. Sigismundo Gelenio interprete.
DE BELLO IVDAICO LIBRI VII. (interprete, vt vulgò creditum est, Rufino Aquileiensi) quibus Appendicis loco accessit De vita Iosephi.
ADVERSVS APIONEM LIBRI II. ex interpretatione Rufini à Gelenio emendata.
DE MACHABÆIS, seu de imperio rationis LIBER I. cum paraphrasi Erasmi Roterodami.

Quæ Græcolatina editio Græcorum Palatinæ Bibliothecæ manuscript. Codicum collatione emendatior facta est.

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO

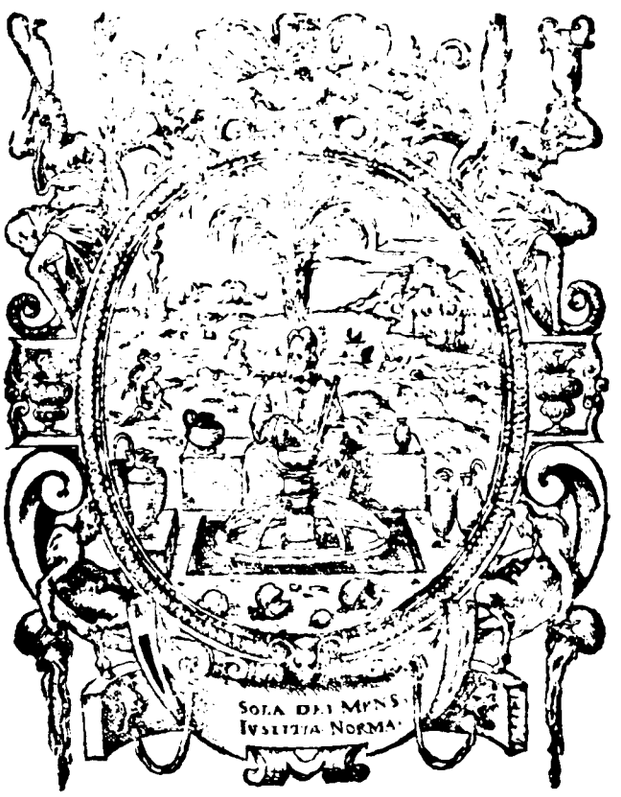

GENEVÆ,
Excudebat Petrus de la Rouiere.
CIↃ IↃC XI.

K. K. HOFBIBLIOTHEK

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI FRIDERICO V. COMITI PALATINO AD RHENVM, ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATVS HEREDI, Bauariæ Duci, &c.

Domino meo Clementißimo.

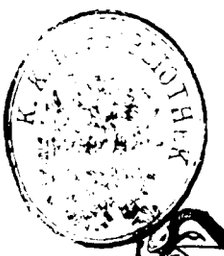

LAVII Ioſephi Helleniſtarum Iudæorum cùm eruditione, tum eloquentia facilè principis hiſtorica monumenta prælo meo excuſa, Princeps illuſtriſſime, ad T.C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios aceruatorum librorum cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere rediuiuos, & aduerſus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex verò mihi cauſa fuit cur ad T.C. noſter confugeret Ioſephus: namque primùm tota operis συγκρισις de rebus eſt quæ à Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe Mundani Syſtematis diuina conſtitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Moſaica Legiſlatione, politia Hebraica, monarchiarum, quæ olim orbem rexerunt, imperio; & aliis, quæ quatuor millium annorum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, quòd non ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filius; ſed ex regio Haſmonæorum ſanguine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Iudæos familia, cùm in adoleſcentia ad miraculum vſque in literarum ſtudio profeciſſet, iuuentutem rebus gerendis & bello, quod cum Romanis geſſere Iudæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu æquè promptus; ætate verò prouectiori otium Romæ nactus ea literis mandauit, quæ literarum cognitione & vſu didicerat, vir cæteroquin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verùm acceſſit & alia cauſa cur Ioſephum coram T.C. ſiſterem, beneficium quod tuæ C. debeo, ob manuſcriptorum tuæ electoralis Bibliothecæ codicum Ioſephi liberalem vſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Iano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetrauit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus IC^us^ Marquardus Freherus tuæ C. Conſiliarius. Sed quia in hoc autore excudendo longiùs proceſſeram eùm membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione vt

quàm primùm Ioſephum Græcè, publici iuris iterum facerem efflagitabant, quòd editionis Baſilienſis quæ ante LXVII. annos vnica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, quorumdam virorum doctorum notas, & varias lectiones eius qui manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cùm itaque T. C. tuorúmque beneficio ſim adiutus C. T. patrocinio Ioſephum hiſtoricum Principe non indignum iure meritóque dedico, demiſsè rogans vt quemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos περὶ ἀλώσεως offerentem benignè admiſit, probauit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri iuſſit; ita Ioſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppeditauit, vt emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. à quo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo vt det T. C. vitam prolixam, Principatum ſecurum, & quæcunque boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſeruus addictiſsimus

PETRVS ROVERIANVS

Typographus.

DE IOSEPHO, ET EIVS SCRIPTIS VETERVM TESTIMONIA.

EVSEBIVS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ LIB. 3. CAP. 9.

ΙΩΣΗΠΟΣ ματθθίυ παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς ἦ ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὕστερον ἀνάγκῃ συμβαλών ἐξ αἰχμῆς, μάλιστα ἦν, τῷ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἰουδαίων. ὃ δὴ μόνοις πῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ καὶ ἤδη ῥωμαίοις λόγου αὐτὸν μὲν αἰδοίου αἱρέσεως ὄντι τῇ ῥωμαίων πόλει, πρὸς ἦ αὐτοδιδάκτας αὐτῷ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔδει δὲ ἦδη τὴν ἰουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν ἐν ὅλοις εἴκοσι κατατεθῆ συγγράμματι τὴν δ' ἱστορίαν τὰ κατ' αὐτὸν ῥωμαϊκοῦ πολέμου, ἐν ἑπτὰ λόγοις. ἃ δ' οὐ μόνον τῇ ἀλληλων, ἀλλὰ καὶ τῇ παρ' ἡμῖν φωνῇ ἦδη δοκοῦσαν αὐτὸς ἑαυτῷ μάρτυρεῖ· ἄξιος γε ὢν δι' ἃ τὰ λοιπὰ πιστεύεσθαι. καὶ ἕτερα δ' αὐτῷ φέρεται αὐθεντικὰ ἄξια, δύο, τὰ περὶ τῶν ἰουδαίων ἀρχαιότητος. ἐν οἷς καὶ παρρησίᾳ πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ ἰουδαίων πανηγύρει συντάξαντα λόγοι πεποίηται δὲ πρὸς ἄλλους, οἳ διαβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων ἔθνους ἐπεχείρησαν. Πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλο ἐκ ἀγῶνες ἀπούδασμα τῷ αὐθρὶ περὶ αὐτοκρατείας λογισμῶν, ὅτι μὲν μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν. τῷ τοὺς ἀγῶνας τῷ ἐν τοῖς οὕτω καλουμένοις μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν, ἐπὶ δ' ἐκ τὸ θεῖον διὰ σεβείας αὐθρισαμένων ἐθελοθρησκίαν φερέχθη. καὶ πρὸς τῷ τέλει τῆς εἰκοστῆς ἀρχαιολογίας ὑπομιμνήσκει ὁ αὐτὸς, ὡς αὐτοπρομνήμονος ἐν τέτταρσι συγγράμμασι βιβλίους καὶ τὰς πατρίους δόξας τῷ ἰουδαίων, περὶ θεοῦ δὲ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, δὲ περὶ τῶν νόμων, ὅσα τὰ κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν, ἐξεστι θεωρεῖσθαι, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δ' αὐτῷ αὐθεντικὰ ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, Sacerdos Hierosolymitanus, non solùm ipse Romanos in initio belli Iudaici oppugnauit, sed cæteris prælijs postea commissis necessitate coactus interfuit. Hic Iosephus nō solùm apud gentem suam, verùm etiam apud Romanos, Iudæorum illius temporis facilè præstantissimus habitus fuit, ita vt tum statuæ honore in vrbe Roma decoraretur, tum libri ab eo industria elaborati confectique in bibliothecam, tanquam monumenta, meritò reponerentur. hic verò rerum Iudaicarum antiquitatem in viginti integros libros redegit. historiam item de bello Iudaico sua ipsius ætate administrato, septem libris conscripsit. Quas res non Græco solùm sermone, sed patrio etiam se tradidisse, suo ipsius confirmat testimonio. Cui quidem propter reliquas res verissimè ab eo conscriptas, etiam in hac causa fides iure debet adhiberi. Dicuntur etiam alij duo libri de Iudęorum vetustate ab eo accuratiùs elucubrati: in quibus non solùm contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Iudæos vehementiùs suis scriptis inuehebatur, verùm etiam contra alios qui patria & auita Iudaicæ gentis instituta cōuiciis & ignominia afficere conabantur, strenuè disserit. Est præterea aliud opus, non obscurum sanè, aut contemnendum, De ratione sola mentis rectrice, ab eo elaboratum, quod quidam Maccabęorum propterea inscribunt, quod grauia Hebræorum quorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de quibus in libris qui vocantur Maccabaici sermo instituitur) in se contineant. Porrò in extremo vigesimo libro de Antiquitate, ille ipse apertè indicat quo pacto patrias Iudæorum sententias & opiniones de Deo, de eius essentia, & de legibus etiam, quamobrem essent quædam ex earum præscripto libera & soluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti instituisset. Itémque in suis ipsius scriptis alia opera à se studio & industria elaborata memorat.

HIERONYMVS IN LIBRO DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tiberio filio eius relictus est, hic Romam veniens, septem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filióque obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi sunt, & ob ingenij gloriam statuam quoque meruit Romę. Scripsit autem & alios viginti antiquitatum libros, ab exordio mundi vsque ad decimum quartum annum Domitiani Cæsaris, & duos ἀκροατικοὺς aduersus Apionem grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligula legatus missus ex parte

gentilium,contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Iudaicæ continentem, scripserat. Alius quoque liber eius qui inscribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabęorum sunt digesta martyria. hic in decimooctauo antiquitatum libro, manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum,& Ioannem Baptistam verè prophetam fuisse,& propter interfectionem Iacobi Apostoli, diruram Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum:Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens,si tamen virum eum oportet dicere.Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de gentibus sui habuit sectatores,& credebatur esse Christus.Cúmque inuidia nostrorum principum,cruci eum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum primùm dilexerant, perseuerauerunt.Apparuit enim eis tertia die viuens.Multa & hęc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus,& vsque hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNVM ORATOREM ROMANVM.

IOsephus antiquitatem approbans Iudaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta sæcularia profert testimonia, vt mihi miraculum subeat, quomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam euoluerit.

HERMIAS SOZOMENVS SALAMINIVS HISTORIÆ Ecclesiasticæ libro primo, cap. 1.

IOsephus Mattathiæ filius, vir cùm apud Iudæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens,testis est de vero Dei verbo locupletissimus.

Ἰώσηπος ὁ ματταθίου ὁ ἱερεὺς, αἰνὴρ ὢν τὰ Ἰουδαίοις, κὴ ῥωμαίοις ὀνομαστότατος ἡμῶν, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τῆς περὶ θεοῦ ἀληθείας.

EVAGRIVS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro quinto, cap. 24.

LOngam Iosephus scripsit historiam,eámque refertam vtilitate cuiusque generis &c.

Πολλὴν Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρειώδη οἷς ἅπαντα συγγέγραπται.

PHOTIVS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Iosephum Iudæum, De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu. Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum,in quo & ipse Iosephus captus: præterea Giscalorum euersionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem huius operis libri septem. Candidus illi sermo,qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam quum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copiosè enthymematis in vtramque partem vtitur,sententiásque,si quis alius,adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi,& concitandi motus,eosdémque mox leniendi,est peritissimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰωσήπου Ἰουδαίου τὰ πρὸς Ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἥπτε τῆς Ἱεροσολύμων ἁλώσεως, καὶ ἡ τῶν μασάδας πολίχνης. ἐφεξῆς δὲ τούτων, ἡ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἄλωσις· καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ συγγράμμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τὴν φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' εὐκρινείας καὶ ἡδονῆς ἅμα ἐκφαίνων· πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, ἐν ὁπόταις, κἂν ὁπότ' ἐναντία ὁ καιρὸς καλῶν χρήσασθαι τῷ λόγῳ δεξιὸς ἐν χρήσει ἑφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δέ, ὡς εἴ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ ἐφαρμόσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐπαῦραι πάθος, ἐν ᾠδαῖς δὲ ἀκμιώτατος.

HIS ACCEDIT IOSEPHVS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORVM.

DIligentissimus καὶ φιλαληθέστατος omnium scriptorum Iosephus: de quo nos hoc audacter dicimus, non solùm in rebus Iudaicis, sed etiam in externis tutiùs illi credi,quàm omnibus Græcis & Latinis: Itaque desinat mirari doctus vir, cur tot eruditi,& nos quoque, qui non in illis eruditis,sed huius scriptoris lectione peregrini non sumus, tantum illi deferamus, cuius fides & eruditio in omnibus elucet.

AVTO-

AVTORES QVORVM POTISSIMVM

TESTIMONIO PARTIM COMPROBATO,
partim confutato Ioſephus hiſtoriæ
ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſto.
Demetrius Phalereus
Dius hiſto.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Iſidorus
T. Liuius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσρειδῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τὴν αἰτίαν τῆ συγγραφῆς, καὶ τὸ σκοπὸν αὐτῆς δηλοῦν. Κεφ. α
Τίς ἡ τοῦ κόσμου οὐσία, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων. Κεφ. β
Περὶ χρόνου ἀδάμου καὶ τῶν αὐτοῦ διῶν χρυσοῦ τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ὅν τρόπον νηχος σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν εἰς τὰ σεναὰρ πεδίω. Κεφ. δ
Περὶ τοῦ πύργου βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ὡς οἱ νάχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν. Κεφ. ϛ
Οπ τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη. Κεφ. ζ
Ὡς ἀβραμος ὁ προγόνος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς, κατῴκησεν τὸν τότε μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Οπ λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διαξίψας ἐκ αὐτῆς πάλιν ἦλθεν, ὑπέστρεψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Η τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσεβείων αὐτοῖς ὑπερβαλομένων. Κεφ. ι
Ὡς ἀβραμος ὑπὸ τοὺς ἀσεβεῖς ὑπερβαλόντας ἐλήλυθεν, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ὧν ἔλαβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀβραάμου παιδὸς, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ ἀράβων. Κεφ. ιγ
Περὶ ἰσαάκου, ὃς ἦν γνήσιος ἀβραάμου παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάρρας τοῦ ἀβραάμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. Κεφ. ιε
Ὡς ἐκ χαταύρας ἀβραάμῳ γαμηθείσης τὸ ζῷον λοβυτῶν ἠλώθη. Κεφ. ις
Περὶ τοῦ ἀβραάμου τελευτῆς. Κεφ. ιζ
Περὶ τῶν ἰσαάκου υἱῶν, ἡσαύ τε καὶ ἰακώβου καὶ ἔριδος αὐτῶν καὶ διαφορᾶς. Κεφ. ιη
Ἰακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφοῦ φόβον. Κεφ. ιθ
Ὡς ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν ἑβρωνι. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Procœmium cauſam ſcriptionis & ſcopum eius complectens. Cap. I.
Mundi creatio & Elementorum diſpoſitio. Cap. II.
De poſteritate Adami & decem ætatibus vſque ad diluuium. Cap. III.
De diluuio: & quomodo Noë in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Sennaar. Cap. IV.
De turri Babylonica, déque linguarum mutatione. Cap. V.
Quomodo Noë poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint. Cap. VI.
Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint. Cap. VII.
Quomodo Abrahamus generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur. Cap. VIII.
Quòd fame Chananæam premente in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus. Cap. IX.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta. Cap. X.
Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. Cap. XI.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus. Cap. XII.
De Iſmaële Abrahami filio, eiúſque poſteris Arabibus. Cap. XIII.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. Cap. XIV.
Sarræ Abrahami vxoris obitus. Cap. XV.
Quomodo è Chæturâ Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit. Cap. XVI.
De obitu Abrahami. Cap. XVII.
De Iſaci filiis Eſao & Iacobo, & natiuitate eorum. Cap. XVIII.
De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo. Cap. XIX.
Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone. Cap. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER PRIMVS.

Περὶ μὲν τῆς αἰτίας τῆς συγγραφῆς καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ἔσχεν.

Κεφάλαιον α'.

ΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις, οὐ μικρὰ δὲ τῶν αὐτῶν ὄρεξις παρεῖναι μοιμήσεως αἰτίαν, ἀλλὰ πολλαί, καὶ πλείστον ἀλλήλων διαφερούσας. τοὺς μὲν γὰρ ὑπὸ δυσχυμίας λόγων δεινότητα, καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς ἐπαίνων ὀρεγομένους δόξαι, δεῖ τοῦτο τῆς παρούσης τὸ μέρος ὁρισθῆναι. ἄλλοι δ' ἄλλων ἕνεκα τοιούτους φέροντες, περὶ ὧν τῶν ἀναγραφῶν ἐπὶ συμβέβηκεν, τὸν εἰς αὐτὰς πόνον καὶ τὴν δύναμιν ὑπέσησαν. εἰσὶν δ' οἵτινες ἐβιάσθησαν ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης εἰς τοιούτους παρέτυχον, ταῦτα γραφῆ δηλοῦσθαι παραλαβεῖν. πολλοὺς δὲ καὶ χρησίμων μεγέθος πραγμάτων εἰς ἀγνοίαν κεῖσθαι, προθύμως τῶν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι δύο καιροὶ συμβεβήκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γεγόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πεῖρα μαθὼν ἰδιαίτατα ἐπιστήσασθαι, δεῖ τοῖς ἐν τῷ γράφειν λυμαινομένοις τὴν ἀλήθειαν. ταύτην δὲ τὴν ἔκτασιν ἐπιχειρεῖσθαι πραγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν ἀκοῆς. μέλλω γὰρ ἐπιδείξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῶν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτεύματος, ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευθησομένην γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρόσθεν ἐδηλώθη ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον ἐπιδεικνύς,

PROOEMIVM CAVSAM SCRIptionis & scopum eius complectens.

CAPVT I.

A

VI *adscribendas historias se conferunt, non* B *una neque eandem sui propositi causam habere mihi videntur, sed plures, eásque multum inter se differẽtes. quidã enim ostentandæ eloquentiæ causa, gloriæque ex ea captandæ, ad hoc studiorum genus se applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res gestas scribendas sibi sumpserunt, nulli labori quantum in se fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipsa compulit, vt quibus* C *gerẽdis interfuerant, ea scripto complexa in vulgum proderẽt. nec defuerunt, qui res insignes cognituque dignas in obscuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis causis postremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque gestas, ac demum euentum, quæ omnia præsens ipse meo periculo didici, narrare coactus sum* D *propter quosdam qui scriptis suis veritatem depranarũt. Præsens verò opus aggressus sum, ratus Græcis omnibus cognitu nõ iniucundũ fore. Complectetur enim vniuersam nostræ gentis antiquitatem, formámque reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm historiam de bello scriberem, de-*

cere, vnde primum oriundi Iudæi, quàm varia fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatem cæteráſque virtutes instituti, quibus bellis per tot secula gestis, inuiti ad postremum contra Romanos bellum sint pertracti: sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, seorsim illud propriè dicato opere exorsus vsque ad finem suum perduxi. Procedente dein tempore, sicut vsu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædã ac segnicies mihi incessit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: sed fuerunt qui cupiditate cognoscendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cùm omnis generis disciplinarum, tum verò rerum gestarum peritiæ cum primis auidus, vt qui ipse in maximis negocijs & variis fortunæ casibus versatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ se tulisset, inconcußúmque virtutis studium perpetuò retinuisset. Huic igitur morem gerens, assiduo cunctorum vtile aliquid ac honestum molientium fautori, cùm me mei iam suppuderet, si viderer ignauiam speciosißimo labori anteponere, vires animúmque resumpsi: simul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim nostri exteris sua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res nostras cognoscendi studio flagrauerunt. Itaque inuenio literis proditum, quòd Ptolemæus secundus eius nominis rex, totus disciplinis colligendísque libris deditus, magnopere contenderit legem nostram, eiúsque instituta, & viuendi formam præscriptam, in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum nostrorum nemini secundus, regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omnino, nisi consuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honestas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis nostri imitarer magnanimitatem: & hodie quoque regis illius multos persimiles putarem, dumtaxat quod ad discendi cupiditatem attinet. neque enim totam scripturam occupauit ille, sed legem solam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam missi fuerant. Sunt autem innumera sacris literis prodita, vt quæ quinque milliũ annorum historiã in se complectantur, in qua diuersi sunt inopinati casus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuersum autem ex huius potißimùm historiæ lectione cognoscere licet, quòd his qui Dei voluntati obsequuntur, & leges bene latas transgredi verentur, omnia prosperè succedunt supra quàm credi possit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur. quòd si ab illarum diligenti obseruatione discedant, neque consilia eorum exitum inueniunt, & boni ipsorũ opinione conatus in calamitates immedicabiles desinunt. Quapropter iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legislatorem nostrum pro-

A τῖνες ὄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ περὶ εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, πόσοις τε πολέμοις ἐν μακρῷ τῷ πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς τὸν τελευταῖον ἀέκοντες περὶς Ῥωμαίοις κατέστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἦν ὁ τοῦ λόγου περίβολος, καθ' αὑτὸν ἐκεῖνον χωρήσας ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ ἀρχαῖς καὶ τῷ τέλει τὴν γραφὴν συνεμέρισα. χρόνῳ δ' B περιόντος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι δράγνυμι, ὄκνος μοι καὶ μέλλησις ἐγίνετο τηλικαύτην μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην διάλεκτον συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τῆς ἰσοτιμίας ἐπ' αὐτὴν με περῴπεμπον. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδίαν παιδείας ἠγαπηκὼς, διαφερόντως δ' χαίρων ἐμπειρίαις πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας περάγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δὲ C θαυμασὴν φύσεως ὑπεδεικνύμενος ἰσχὺν καὶ περαίρεσιν ἀρετῆς ἀμετάπτωτον. τούτῳ δὴ πειθόμενος ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν δυναμένοις συμφιλοκαλοῦντι, καὶ ἐμαυτὸν αἰσχυνόμενος, εἰ δόξειμι ῥᾳθυμίᾳ πλέον ἢ τῷ περὶ τὰ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, περιθυμότερον ἐπῆρώθην. ἔτι καὶ ἐκεῖνα περὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος ὑ παρέρχως, πεί τε τὸν ἡμετέρων πρεγόνων, οἳ μεταδιδόναι τῆς τούτων ἤθελον, καὶ περὶ τῆς Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῆς γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. εὗρον δ' ὄντως, ὅτι D Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς περὶ παιδείαν ὑ βίβλων συναγωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τὸν ἡμέτερον νόμον, ὑ τὴν καθ' αὐτὸν διάταξιν τῆς πολιτείας εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δ' τῆς παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ἐθνὸς ἀρετὴ δεύτερος Ἐλεάζαρος τῷ περειρημένῳ βασιλεῖ ταύτης ὑπολαύσας τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, πάντως αὐτοπρὸ αὖ, εἰ μὴ πάξιον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν ἔχειν τῆς E καλῶν ἀπόῤῥητον. καμαυτῷ δὴ πρέπειν ὡμολόγησα, τὸ μὲν ἀρχιερέως μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δ' βασιλεῖ πολλοὺς ὁμοίους ὑπολαβεῖν καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς. οὐδὲ γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἔφη λαβεῖν τὴν αἱρεσιφῆν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τῷ νόμῳ παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες ὅτι τὴν ἐξήγησιν περὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. μυρία δ' ὅσα δηλούμενα διαπῤῥ ἱερῶν γραμμάτων, ἅτε δὴ πεντακισχιλίων ἐτῶν ἱσο- F ρίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης. καὶ παντοίαι μὲν εἰσὶ παράλογοι περιπέτειαι, πολλαὶ δ' τύχαι πολέμων ἐκ στρατηλάτων ἀνδραγαθίαι, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ συνολον οὖν μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἱστορίας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν θεοῦ γνώμῃ κατακολουθοῦσιν, καὶ τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσιν παραβαίνειν, πάντα κατορθοῦται πέρα κ πίστεως, καὶ χεῖρας δύναμενα περὸς θεῶ. καθ' ὅσον δ' ἂν ὑποστῶσιν τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πόρισμα, εἶπεῖν δ' εἰς συμφορὰς αἰτίας ὅτι ποτ' ἂν ὡς ἀγαθὸν δρᾶν συνδιάσωσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντυγχανομένους τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὸν γνήσιον θεὸν προσανέχειν, καὶ δοκιμάζειν τὸν ἡ-

iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legislatorem nostrum pro-

bent,

μότερον νομοθέτην, εἰ τὴν φύσιν ἀξίως αὐτοῦ κατανόησεν, καὶ τῇ δυνάμει προσπίπτουσας ἀεὶ τὰς πρὸς ἕξεις ἀπεθέσπισεν, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτοῦ φυλάξας λόγον τῆς παρ' ἄλλοις ἀχρήστου μυθολογίας, καί τοι γε ὅσον ἐπὶ μήκει χρόνου καὶ παλαιότητι πολλῶν ἔχων ἀδείαν ψευδῶν πλασμάτων. γέγονε γὰρ πρὸ ἐτῶν χιλίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος οὐδ' αὐτὸν οἱ ποιηταὶ τοὺς θεοὺς τῶν θεῶν, μήτε τὰς ἀνθρώπων πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀπογενῶν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῶς ἐν τοῖς ἀναγραφαῖς προϊὼν ὁ λόγος καθ' ἑκάστην οἰκείαν τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ ἐξ ἀρχῆς ταύτης πίστιν τῆς πραγματείας ἐπαγγέλλομαι, οὐδὲν προσθεὶς οὐδὲ ἀφελὼν τῶν. ἐπειδὴ δὲ πάντα χρεὼν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀναπτύσσειν Μωϋσέως, ἀναγκαῖον βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως ἂν μή τινες τῶν ἀναγινωσκομένων ἀγνοοῦσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος περὶ λόγων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ὅτι τοσοῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἰστέον οὖν ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, τῷ τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετήσειν, θεὸν πρῶτον φύσιν κατανοῆσαι, καὶ τὸν ἔργων τοῦ ἐκείνου θεατὴν τὸν νοῦν ἐνδόμυχον, οὕτω πρὸς ἀπόμιμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν τε καὶ θεραπεύεσθαι κατακολουθοῦντα. οὔτε γὰρ αὐτῷ ποτ' ἂν γένοιτο νοῦν ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ ταύτης ἀπολειπομένῳ τῆς θεᾶς, οὔτε τὸν γεγραμμένων εἰς ἀρετῆς λόγον οὐδὲν ἀποδέσεσθαι τοῖς πειθομένοις, εἰ μὴ πρὸ πάντος ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατὴρ τε καὶ δικαστὴς ὁ θεὸς ὢν καὶ πάντα ἐπιτελέσων, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δώσειν εὐδαίμονα βίον, τοῖς ἔξω δὲ βαίνουσιν ἀρετῆς, μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο δὴ πρεσβεύσας βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις, καὶ τῶν νόμων θέσεως οὐκ ἀπὸ συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις ἁπλοϊκώτερον. ἀλλ' ὅτι τὸν θεὸν καὶ τὸν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τοὺς γνώμας αὐτῷ ἀναγαγὼν, καὶ πύσας ὅτι τῷ ὄντι ἐστὶν ἔργον τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἐσμὲν ἀνθρώποι, ὅτι πρὸς τὴν ἀσέβειαν ἔχειν ὑπακούοντας ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάντων ἔπεισθεν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις ἐπακολουθήσαντες, τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τὸν λόγον ἀνέθεσαν, καὶ πολλῶν ὄντων εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν. ὁ δὲ ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ καθαρὰν τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ἀποφαίνας, ὡήθη δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνῳ πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοῖς μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πιστεύοντας ἀνωφελεῖς ἐκόλασεν. πρὸς ταῦτα δὲ ἐν τῇ ὑποθέσει ποιεῖσθαι τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγινωσκόμενος ὠφελήσει καλῶς. φανεῖται γὰρ σκοποῦμένοις οὕτως, οὐδὲν ἔτι ἄλογον αὐτοῖς, οὔτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων φύσει, σύμφωνον ἔχει τὴν διάθεσιν. τὰ μὲν, αἰνίττομένου τοῦ νομοθέτου ἀξίως, τὰ δ', ἀλληγορεῖντος μὴ σεμνότητος. ὅσα δ' ἐξυβρίσας λέγεσθαι συνέφερεν, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας ἑκάστου σκοπεῖν, πολλὴ σχολὴ· ἐν ᾗ θεω-

bent, si naturam, vt dignum est, consideravit. & virtuti eius conuenientes semper operationes assignauit, purámque suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem tẽporis, rerũq vetustatiẽ attinet, impunè poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cùm ad tot retro secula ẽt poëtæ ne Deorum quidem suorum natales, nedum mortalium leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè suo quaque ordine docebit, ita vt nos facturos sumus pollicitis, neque subtrahendo quicquam, nec addendo Cæterùm quoniam fermè omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio subeat qui factũ sit, vt quũ operis inscriptio res gestas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionem spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia necessarium existimauit, vel vitam suam rectè dispositurο, vel aliis leges positurο, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus egregium illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac contemplatione neque legislatorem ipsum vnquã bonam mentem sibi paraturum, neque scripta eius vllum momentum ad virtutem auditorum allatura, nisi ante omnia discerent, quòd Deus cùm sit parens omnium ac Dominus, omniáque contineatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitam donat: qui autem à virtutis tramite digrediũtur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues suos docere volens, nõ à pactis aut conuentis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solent: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos, quòd in terris pulcherrimum Dei opus simus homines, cùm iam ad pietatem haberet obsequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis transtulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnum incitamentum ad maliciam addiderunt. at noster legislator posteaquam puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quemque adniti oportere, vt in partem eius aliquam peruenire possit: in eósque qui neq; sapiunt hæc, neque credunt, seuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hæc nostra examinare. namque sic considerantibus nihil vel absurdum, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur. omnia enim summa concinnitate iuxta vniuersi naturam sunt disposita, partim ita vt dignum erat à legislatore subindicata, partim decẽtissimis allegoriis conuestita: partim ẽt diserte expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis singilla-

tim considerare vellet, sublimis inde & valde philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylum, præmissis quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc fermè modum se habent.

εία, καὶ λίαν φιλόσοφος. ὃ ἐγὼ νῦν ὑφαλοῦμαι θεὸς ὁ διδόντος ἡμῖν χρόνον, περάσομαι μετὰ ταῦτα γράψαι τὴν θεωρηματείαν. εἰ δὲ μοι ἤδη δοὺς τὴν ἀπήγησιν τῶν θεωρημάτων, μηκέτερον ὧν περὶ τῆς τοῦ κόσμου κατασκευῆς, εἶπεν Μωϋσῆς ταῦτα ὁ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὕτω γεγραμμένα, ἴσχε ὧδε.

MVNDI CREATIO, ET *Elementorum dispositio.*

Τὶς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

CAP. II.

Κεφάλαιον β.

Genesis 1.

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritúsque eam superne permearet, lucē Deus fieri iussit: quæ cū effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidē prima dies extitit, Moyses autē vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glaciéque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndequaque circunfusam: eadémque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliísque sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altum pérque aërē dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa cōparata, quo genus eorū crescceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & fœmineo sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit, atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moyses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis fabricatione in hunc modū differens:

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ὑπερθέοντος, γλυκέως τοῦς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ γλυκανθείσης τότε, καὶ γνοήσας τὸ ὅλην ὕλην, διεχώρησε τὸ φῶς, καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν ὀνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δὲ ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἐπ' ἀρχῇ καὶ τέλει τὸ ὄρθρου τὴν ἀρχήν, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' αὖ πάλιν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ ἀποδεῖναι καὶ νῦν, ἐπεὶ δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραφόμενος ὕστερον δώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν τοῦδε αὖ ἑρμηνείαν ἀναβάλλομαι. μετὰ δὲ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τὸν ἡμέρᾳ, τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ἐπέθηκεν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας, καθ' αὑτὸν ἐξίωσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε προσπήξας αὐτῷ, καὶ νότιον αὐτὸν καὶ ὑετώδη πρὸς τὸ ἀπὸ τῆς δέσεων ὠφέλειαν ἁρμοίως τῇ γῇ ὑπαγνυμένῳ. τῇ δὲ τρίτῃ, ἵσπερ τὴν γῆν, αἰωρέας πρὸ αὐτῆς τὴν θάλασσαν, καὶ αὐλὼν τὴν τῆς ἡμέρας ὕδωρ φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, διακοσμεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσας αὐτοῖς ἐπιστείλας καὶ δρόμους, οἷς αἱ περὶ τῶν ὡρῶν προφορὰς φανερὰς σημαίνοιντο. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ, ζῷα τε καὶ αὐλὼν νηκτά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κατὰ βάθους, τὰ δὲ ἀέρος ἀνῆκεν, σπερμάτων διασώζειν αὐτοῖς κοινωνίαν καὶ μίξεως ἕνεκα, καὶ τὸ σπανιωτέρα εἶναι, καὶ πλέονα ζῆν αὐτῷ τὴν φύσιν. τῇ δ' ἕκτῃ ἡμέρᾳ, διημερεῖ τὸ πρὸ τεσσαράδων ὄχλος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸ αἰθέριον ἔπλασεν. καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τοῦ πάσας ἡμέρας Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γεγενῆσθαι. τῇ δ' ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐπιχείρησιν. εἶθεν ἡμεῖς σχολῇ ἀπὸ τῶν πόνων καὶ ταύτῃ ἄγομεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν κατὰ τὴν ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα. καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μετὰ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων οὕτως,

ἔπλασ-

ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχήν. ὁ δ' ἄνθρωπος οὗτος ἄδαμος ἐπλάσθη. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων πυρρόν, ἐπειδήπερ ἀπὸ τῆς πυρρᾶς γῆς φυραθείσης ἐγένετο. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. παρέστησε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀδάμῳ καὶ γνῶναι τὰ ζῶα θηλέα τε καὶ ἄρσενα ἅπαντα δείξαμενος. καὶ τούτοις ὀνόματα ἔθηκεν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δὲ τὸν ἄδαμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιάγοντα, οὐ γὰρ ἦν, ξενιζόμενον ὅτι τοῖς ἄλλοις ζώοις οὕτως ἔχουσιν, μίαν αὐτοῦ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ ἄδαμος προσαχθεῖσαν αὐτῷ ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ γεγενημένην. ἡσαΐ δὲ καὶ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα εὔα ἐστὶ σημαίνει δὲ τὸ πάντων τῶν ζώντων μήτηρ. φησὶ δὲ τὸν θεὸν καὶ παράδεισον φυτεῦσαι κατὰ ἀνατολὰς καὶ τετυχέναι πάντα τὰ θηλότοκα φυτά. ἐν τούτοις δ' εἶναι καὶ τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκειν τί τε εἶη τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ κακόν. εἰς δὲ τοῦτον τὸν κῆπον εἰσαγαγὼν τόν τε ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν τῷ φυτῷ θάμνου δίκην. ἄρδεται δὲ οὗτος ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πάσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιρρέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη σχίζεται. καὶ ὁ μὲν Φεισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πληθὺν τὸ ὄνομα, ὅτι τὴν ἐνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων Γάγγης λεγόμενος. εὐφράτης δὲ καὶ τίγρης ὅτι τὴν ἐρυθρὰν ἄπεισιν θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν εὐφράτης φορά. σημαίνει δ' ἤτοι σπεδασμὸν ἢ αὔξησιν. τίγρης δ', ἀπὸ τῆς ὀξύτητος ὀξύ. γεὼν δὲ αὐτὸς αἰγύπτιον ῥεῖ. δηλοῖ δὲ τὸν ἀπὸ τῆς αἰατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὴ θεὸς τὸν ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῷ μὲν ἄλλων φυτῷ σπέλδεσθαι γενέσθαι, τῆς δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προειπὼν ἀφανισμοῖς αὐτὸ ὀλέθρου γενησόμενον. ὁμοφρονούντων δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν ζώων ἁπάντων, ὄφις συνδιατρίβων τῷ τε ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φθονερὸς μὲν ἦεν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς δαιμονήσειν ᾠήθη, πεπεισμένους τοῖς τοῦ θεοῦ προαγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ ὑπειπεῖν προσακούσαντας, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τὸ τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, οὗ γευομένους αὐτοὺς, μακάριον καὶ μηδὲν ἀπολείπον τὰ τοῦ θεοῦ δίκαιον βίον. καὶ πεπεικυῖα μὲν οὕτω τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ καταφρονῆσαι. γευσαμένη δὲ τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡσθεῖσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν ἄδαμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνεῖσαν ἑαυτοῖς ἤδη γεγυμνωμένων, καὶ σκέπην ἑαυτοῖς ἐπενόουν. τὸ γὰρ φυτὸν ὀξύτητος καὶ διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτὰ συκῆς ἐσκέπασαν. καὶ ταῦτα τῆς αἰδοῦς προβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν δαιμονεῖν, ὡς ὧν πρότερον ἐπαισχύνειν διέφυγες. τοῦ θεοῦ δ' εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος ὁ μὲν ἄδαμος πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνεδιαίτα αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν, ὑπεχώρει. τὸν δὲ θεὸν ὀξύνοιαν τὸ παραβεβηκὸς, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο, δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει ταύτην καὶ προΐσταται. τοῦ δὲ, μηδὲν φθεγξαμένου δι' ὃ συγγινώσκειν αὐτῷ παραβάντι τοῦ θεοῦ ἐντολὴν καὶ πρόσταξιν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ θεὸς ἔγνωσο σοὶ ὑμῶν, ὅπως βίον δαίμονα καὶ κακοῦ παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

A Finxit Deus hominem humo telluris sumpta, immisitq; in eum spiritum & animam: homo autē hic vocatus est Adamus. significat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata est factus. talis enim est intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuersa animalium genera tam masculina quàm fœminina ei ostendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem societate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquæ B animantes ita se haberent: sopito illi costa vna exempta, mulierem ex ea formauit: móxque vt est adducta, ex se productam Adamus agnouit. Illa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id significat matrem omniū viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantasse omni virenti planta: & in his fuisse arborem vitæ, & aliam scientiæ, per quam dignosceretur bonum à malo. in hūc hortum cùm C introduxisset Deus Adamum cum vxore, iussit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuersam in circuitu tertam lustrante, qui in quatuor diuersos alueos finditur. Horum qui Phison nominatur (ea vox multitudinem significat) ad terram Indiā delatus, in illud se pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autē & Tigris in rubrū mare exeunt: quorum Euphrates vocatur Phora, id significat vel dispersionem vel florem. Tigris autē Diglath, quod D interpretatur angustus simul & velox. Geon autē Ægyptum mediam secat: id nobis ab Oriēte exortum signat, quem Græci Nilum appellare solent. Genesis 3. Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plātis gustare iussit, vna arbore scientiæ solum illis interdixit, præmonitis si attigerint, confestim exitiū eis affuturum. Cùm autem per id tempus nullum esset inter animalia dissidium, & serpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatem venturam, si iussis Dei parere perseuerarent: & ratus in calamitatem caturos, si mandata E neglexissent, maliciosè persuadet mulieri vt de arbore scientiæ gustaret, asseuerans inesse ei vim dignoscendi boni ac mali: de qua si gustassent, beatam nihilóque deteriorem quàm Deum vitam acturos. atq; hoc pacto mulierem subuertit, vt mandatum Domini contemneret: quæ gustato arboris fructu, cibóq; hoc delectata, etiam Adamo vsum eius persuasit. iámque se nudos esse sentiebant, & de tegmento sibi despiciebant. arbori enim acuminis & cogitādi vis inerat. Foliis igitur ficulneis F sese texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbātur sibi feliciores, qui inuenissent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum venisset. Adamus antea familiariter cum Deo colloqui solitus, conscius sibi iniustitiæ secedebat. Deus autem miratus causam scitabatur, quid ita prius delectatus sua cōsuetudine, nūc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conscientia non seruati præcepti, Deus ita infit: Equidem prospexerā vobis, quomodo vitam felicem omnisq. mali experte viueretis, G

nulla noua cura in animo ſolicitati, omnib. quæcunq; ad vſum ac voluptatem conferunt, ſua ſponte vobis prouenientib⁹, mea vnius prouidentia citra omnem veſtrum laborem aut ſolicitudinem: quib. fruentes vos neq; ſenectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longiſſimè proferretur. tu verò hanc meam ſententiam ludibrio habuiſti, mandato meo contempto. nõ enim propter bonũ aliquod taces, ſed propter malam conſcientiã. quare & ſenectus ocyor ſuperueniat, & vita veſtra minus ſit diuturna. Adamus autem excuſabat peccatũ, & iram Dei deprecabatur, culpam in vxorẽ referens, & dicens, ab illa deceptum ſe peccauiſſe: at illa ſerpentem accuſabat. Tum Deus mulctauit eũ, quòd muliebri conſilio ceſſiſſet: terrámque nullos poſthac fructus ſponte proferre iuſſit: laborantib⁹ autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus dolorib. caſtigauit, eo quòd ipſa à ſerpente decepta Adamũ eiſdem dolis illectum in calamitates cõiecciſſet. quin & ſerpenti vocem ademit, iratus ob malitiam qua erga Adamum eſt vſus: venenúmq; linguæ eius indidit, & hoſtem eorum declarauit: admonuítque, caput eius plagis impetendum eſſe, tũ quòd in hoc pernicies hominis ſita ſit, tũ quod ipſa beſtia hoc pacto facillimè opprimatur: ad hęc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impoſitis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem tranſtulit.

μηδεμιᾶ ἐπιζόμενοι τλεὺ ψυχλὺ φροντίδι, πάντων δ' ἐμὲ αὐτομάτων ὅσα φορὰς δαίλουσιν ἡ ἀδληὺ συμπλεῖ χῆ τὴν ἐμεὺ αἰώνιαν προνοιαν χορὰς ὑμετέρου πόνου καὶ ταλαιπωρίας. ὧν παρόντων γῆρας τι θᾶττον οὐκ ἂν ἐπέλθοι, ἡ τὸ ζῆν εἰς μακρὸν ἂν ὑμῖν χρόνον παρεκτείνοιτο. σὺ δ' εἰς ταῦτα μου τὰ μεμυλιωμένα ὑπόβασις ἀκροάσας τῆς ἐμῆς ἐντολῆς. οὐ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τλεὺ σωφλεὺ ἄγῃς, ἀλλ' ὅτι σιωπᾷς πονηρόν. ἄδαμος ἦ παρηιτεῖτο τῆς ἁμαρτίας αὐτόν, καὶ παρεκάλει τὸν θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα τῆ γεγονότος αἰτιώμενος, ἡ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ἡ δ' αὖ κατηγόρει τοῦ ὄφεως. ὁ ἦ θεὸς ἥτινα γυναικείας συμβουλῆς αὐτὸν ἠθύμησεν ὑπομεῖναι τιμωρίαν, τλεὺ γλεῦ ὑκ ἔτι μὴ αὐτοῖς τὰ ἑαυτῆς ἀποδῶσιν αὐτομάτους εἶναι, πονεῖσθαι ἦ καὶ τοῖς ἔργοις ἐκόμενοι, τὸ μὲν παρίξειν, τὸ δ' ὐκ ἀξιώσειν. διὰ ἦ τοιαύτης ἡ ταῖς ἐξ αὐτῶν ἀναγκαίοις ἐπιλαζεῖν, ὅτι τὸν ἄδαμον οἷς αὐτλεὺ ἐδόκησεν ἐξαπάτησεν, τούτοις ἀχαρεύσασθαι συμφορᾶς ὠφείλεσεν. ἀτείλατο ἦ καὶ τὸν ὄφιν τῆς φωνῆς ἀγαθοῖς δὴ κακοπραγίᾳ τῇ πρὸς τὸν ἄδαμον, ἐ ἰὸν ἐντίθησιν ὑπὸ τ' γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον δυσθλίξας αὐτοῖς, ἡ ὑπὸ θάλαμος κ' ἡ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς ὡς ἐν ἐκείνῃ τῇ τοῦ κακοῦ τῇ πρὸς αὐθρώπους καιμένῃ, ἡ τῆς τελευτῆς ῥάσης τοῖς ὑμνουμένοις ἐσομένης. πεδῶν τε αὐτὸν δυσφημήσας, οὐ ὡς κ' ἡ γῆς εἰλκυσθώμενον ἐποίησε. ἡ ὁ μὲν θεὸς ταῦτα φρονήσας αὐτοῖς παίζειν, μεταιτίζει τὸν ἄδαμον καὶ τ' δῦαν ἐκ τῆ κήπε εἰς ἕτερον τόπον.

CAP. III.

De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſque diluuium.

Genesis 4. NAti ſunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus eſt Cain, quod interpretatur acquiſitio: Abel autem ſecundus, ea vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Hi fratres ſuis quiſq; ſtudiis intenti erant. Abel iuſtitiã colebat, & omnib. actionibus ſuis Deũ præſentem ratus, virtuti operam dabat. paſtoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam peſſimus eſſet, lucrúmque ſolum ſpectaret, terram quoq; arare primus excogitauit: ac poſtremo fratrem etiam interẽmit tali de cauſa. Quum viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Cain agri & arborũ fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius ſacrificium Deo fuit acceptius, quòd ſponte naturæ genitis conſtaret, quàm ea quæ homo auarus & induſtrius per vim quandam à natura extorſerat. ideo Cain ægrè ferens prælatum ſibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbinam eſſet. multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tẽpore cũ ipſo verſari animaduertiſſet. Tum Cain anxius, nec habens quod reſponderet Deo, primum ſe quoque demirari ait, quî factum ſit, quòd frater nuſquam compareat. Inſtante verò Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit ſe pædagogum fratris, aut rerũ eius obſeruatorem eſſe. Tum Deus coar-

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γῆς ἀδάμου καὶ τῆς αὐτοῦ διατριβῆς ἐν παραδείσῳ μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ.

ΓΙνονται δ' αὐτοῖς καὶ παῖδες ἄρρενες δύο. προσηγορεύθη δ' αὐτῶν, ὁ μὲν πρῶτος, καΐν. κτῆσιν ἦ τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα. ἄβελος ἦ, ὁ δεύτερος. σημαίνει ἦ, πένθος τοῦτο. γίνονται δ' αὐτοῖς καὶ θυγατέρες. εἰ μὲν οὖν ἀδελφοὶ ἐγένοντο ἀθρύπτοις διαμάσιν. ἄβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος διημερεύων ἐπεμελεῖτο, καὶ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ προβλήμασιν ἐπόνει τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετὴ προσκοπῶν. παυμήκης δ' ἦν ὁ βίος αὐτοῦ. καΐν ἦ, τἀναντία πονηρότατος ἦν, καὶ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀροῦν ἐπεχείρησε πρῶτος. καὶ κτείνει καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐπὶ τοιαύτης αἰτίας. θύσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν καΐν ἀπὸ γεωργίας καὶ τῆς φυτῶν καρπὸς ἐπήνεγκεν. ἄβελος ἦ γάλα, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοσκημάτων. ὁ θεὸς ἦ ταύτῃ μᾶλλον ἥδεται τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις καὶ κ' φύσιν γεγονόσιν τιμώμενος, ἀλλ' ὐχὶ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν αὐθρώπων πλεονεξίᾳ καὶ βίᾳ πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ καΐν παροξυνθεὶς ὅτι τῷ προτετιμῆσθαι τὸν ἄβελον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ ἦ θεὸς σαφεῖς τὸ ἔργον ἦλθεν πρὸς τὸν καΐν, ὡς εἰ τοῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, ποῖ ποτε εἴη. πολλῶν γὰρ ἡμερῶν ὐκ εἶδεν αὐτόν, τὸν ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν διατριβόμενον. ὁ ἦ καΐν ἀποκρυπτόμενος, καὶ οὐκ ἔχων ὅπη λήσει πρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν καὶ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ παρόν, ὅτι ταδελτοῦ μὴ βλεπομένου. παροξυνθεὶς δὲ τῷ θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου καὶ πολυπραγμονοῦντος, οὐκ εἶ παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ, καὶ τῷ ὑπ' αὐτοῦ προτιμώμενον ἔλεγεν. ὁ δὲ θεὸς πυνθανόμενος ἤλεγχεν ἤδη τὸν

guit

καὶ φονέα τοῦ ἀδελφοῦ γεγενῆσθαι, καὶ θαυμάζω φησὶν, A
εἰ σοὶ παντὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τὸ γεγονὸς, ὃν αὐτὸς ἀπο-
λέλεμας. τὸ μὲν οὖν ὅτι τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτὸν ἀφῆ-
κεν, θυσίαν τε ὑπὲρ αὐτοῦ παρασχόμενος καὶ λαβεῖν ὁρμίου ἐπ' αὐτῷ κελεύσαντος. ἐπειδὴ δὲ αὐτὸν ἐπέδη, καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ τιμωρήσεσθαι καὶ ἑβδόμου ἀπέλυσεν γενεᾶς καὶ τὸν γῆς ἐκείνης αὐτὸν ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί· ἣ μὴ ἔτι ῥίοις ἀλώμενος ἀσκέπτῳ δηλότατος, καὶ ἔπειν ἀπολῆ τὸ ἔρημον, σκέ- B
λεθρος μηδὲν ὑφορᾶσθαι σοῦ ἐφεπόμενον ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας, ἀλλ' ἵνα μὴ αὐτῷ ἐν ῥίοις γένοιτο δεινὸν, ἀλλὰ πάσης ἀδείας χαίρειν γῆς, καὶ σημεῖον ὅτῳ βαλὼν εἰς γνώσεσθαι αὐτὸν ἔλεγεν ἀπέπεμψεν. πολλὰ δ' ἐπελθόντα γῆν, ἱδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς καΐς, ταύτῃ τόπον ἔτι καλούμενον, καὶ αὐτόπτοις εἶναι τὰ κατάλυσιν, ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο. οὐκ ὀλίγα δὲ νεθσία ἦν τὰ κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς C
κακίας, ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτῷ τῷ σώματι, καὶ μὴ ὑβρεως τῷ σωφρονεῖν δίκει ταὐτὸν ἔχειν. αὔξων δὲ τὸ εἶδος πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονὴν καὶ λῃστείαν τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐδιδασκάλει, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρὸν ὑπὲρ ὃν ὀλίγα δεδιδαγμένος. καὶ τὰ ἀσεβήματι μὲν ἦ πρότερον σωφρονίζων οἱ ἀνθρωποι μόνον ὀλίγοις καὶ σπανίως μετεῖχον, ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τὸ βίον, ἐκ δὲ τούτου ἀμαθίας, καὶ μεγάλου ψόγου εἰς πανουργίαν D
ἀγαγὼν ἅπας τὸ γῆς ἔθνος ἦθετο, καὶ πάλιν ἐδίδαξεν, καὶ τὸ χρῆσθαι ἐκέλευσεν εἰς ταὐτὸ συναθροῦσαι τοὺς οἰκείους καταναγκάσας. ἐκ δὲ πόλις ἦν Ζαύπα ὑπὸ ἐνώσου τοῦ πρωτοτόκου παιδὸς, ἐνώσιον ἐκάλεσαν. ἐνώσου δὲ ἰαρέδος ἦν υἱὸς Καΐν. ἐκ δὲ τούτου μαλέληλος, οὗ γενεὰ παῖς μαθουσάλας. τοῦ δὲ λάμεχος, ᾧ παῖδες ἐπιπλέξαι ἐπὶ τὰ καὶ ἑβδομηκοντάκις, ἐκ δύο γυναικῶν αὐτῷ φύντες, σιλλᾶς, καὶ ἀδᾶς. τούτων ἰώβηλος μὲν ἐξ ἀδᾶς γέγονε, σκήνας ἐπήξατο, καὶ ποιμνίων ἐ- E
κράτησεν. ἰούβαλος δὲ ὁμοπάτριος ὢν αὐτῷ, μουσικὴν ἔσπασε καὶ ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπινόησε θύβελος δὲ σιλλᾶ παῖς γεγονὼς ἰσχυρὸς πάντας ἐπολέμει τοὺς πλησίον καὶ ἀγρίους μετῆλθεν, ἐκ τούτων καὶ τὸ πρὸς ἡδονὴν τοῦ σώματος ἐκπορίζων, χαλκέαν τε ἔργον ἐπένοησε, κατὰ τε θυγατέρος ἐγκύμονος ἀνόμημα ἐπεὶ δὲ ὁ λάμεχος τὰ θεῖα σαφῶς ἐξεπιστάμενος, ἐώρα δίκην αὐτὸν ὑπέχοντα τῶν κά- F
κῶν ἀδελφοκτονίας, τὸ τε ἑαυτοῦ γυναιξὶν ἐπύησε φανερὸν. ἐπεὶ δὲ ζῆλος ἀδάμας, καὶ τοὺς ἐκγόνους πυνθανόμενος σπουδῇ μιᾷ δεδοχὴν κιμμέριον, ἄλλων ἄλλα χάρισα τελευτώντα, πρὸς τε πολέμους εἶχον ἀκριβεστὰς καὶ πρὸς λῃστείαν ὡρμήκεσαν. ἄλλος δ' εἶπας ἀνηρ πρὸς τὸ φονεύειν καὶ ἄλλην ἐπήνουν, ἢν θεσμοὺς ὑφείλων καὶ πλεονεκτῆ· ἄδαμος δὲ ὁ πρῶτος ἐκ γῆς ἡμῶν, ἀπ' αὐτοῦ γὰρ ἡ δίκη πᾶσι τὸ σφῶν λόγον, ἀδέλφου μὲν ἐσφαγμένου, καΐν δὲ τὸν ἐκείνου φόνον πραξάντος, παιδοποιίας ἐφρόντιζε. καὶ δὴ καὶ ἔτη ἦν αὐτῷ ἡμίσεως ἐλάττω, ἢ ἑξακόσια τὰ πάντα ζήσας ἐπτακόσια τελευτᾷ. γόνου δὲ οὐδὲ παῖς αὐτῷ, ἄλλοι τε πλείους καὶ σὴθος. ἀλλὰ σὲ μὲν τὸν ἄλλων, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, περιόντα ἢ μόνα τὰ τῷ ὄντι σῆθου ἐλθεῖν. ἔφυς γὰρ ἐσθλὸς, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν δυνάμενος ἀρετῇ ἐπιτήδευσε. καὶ ἡμῶν αὐτὸς ἄριστος μιμητὴς αὐτοῦ τοὺς ὀπισθίους κατέλιπον. οἱ δὲ πάντες ἀγαθοὶ φῶτες,

guit Cain parricidij, mirari se dicens, quòd negaret se quicquam de fratre scire, quem ipse interemisset. & supplicium quidem quod cædem commeruerat ei remittit, sacrificio placatus ne grauius in supplicem sæuiret: sed malè ominatus ei & posteris ipsius, vsque septimam progeniem puniturum se esse comminatus: & ex illa regione extorrem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrans in feras incideret, atque ita periret, secutū esse iussit quod ad hoc periculū attinet, & impauidè terras peragrare: & signo ei indito quo nosci posset, abire procul iussit. Cum autem multas regiones vnà cum vxore emensus tandem Naida condidit: id loci nomen est: atque illic sedem optauit, vbi etiā liberos procreauit. Cæterum tantum abfuit vt hac castigatione in melius vitam mutauerit, vt peiòr etiam sit factus, suis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgēs: & facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, acciris vndecunque latrociniorum & nequitiæ sociis, magister illis ad facinorosam vitā est effectus. Adhæc simplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis mensuris & pōderib. immutauit, priscámque sinceritatē & generositatem ignaram talū artium in nouam quādam versutiam deprauauit. Primus agrorum termi nos fixit, vrbémque extructam & communitā coactis in vnū domesticis & clientib. inhabitandā tradidit. Enosæ nomine impositō ab Enosō liberorū natu maximo. Is Iaredū genuit, ex quo Malalehel, & ex eo deinceps Mathusala est progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit septuaginta & septem, ex duab⁹ susceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis constructis pastorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius musicę operam dedit, psalteriúmque & citharam inuenit. Thobel autē vnus ex altera vxore progenitorum viribus excellens rē militarem egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem sibi comparauit. quin & ætatiam primus est commētus, & filiæ factus est pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas se exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxorib⁹ suis hoc indicauit. Cæterum superstite etiam tum Adamo, Caini soboles sceleratissima euasit, dū posterior quisq; sit deterior, nec solum imitatur priorum vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibus abstinebant, alioquin auarè & superbè inter suos viuebāt. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illū oratio nostra recurrat, posteaquàm Abel esset matatus, & Cain propter cædem solum vertisset, procreandis liberis operam dedit, quòd magno prolis desiderio teneretur, annos iam natus triginta supra ducentos: quibus cum accessissent septingenti, tandem vita defunctus est. ex huius liberis quos complures habuit, fuit etiam Sethus. sed quia de aliis longum esset narrare, de solo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iam quod rectum est discernere valeret. virtutis studiis se totum dedidit: & cùm ipse vir optimus euasisset, etiam nepotes sui similes post se reliquit. qui quoniā erāt omnes bona indole prediti,

& patriam abſque ſeditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & ſideralem ſcientiam ac cœleſtium rerum cognitionem excogitauerunt. ne autem inuenta ſua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent quam pernoſcerẽtur, ſcientes Adamum vniuerſalem rerum interitum præcecinisſe, vnum incẽdio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis vtrique ſua inuenta inſcripſerunt: vt ſi lateritiam diluuio deleri contingeret, lapidea ſuperſtes hominibus diſcendi copiã faceret, & quæ inſcripta continebat, ſpectanda exhiberet. aiunt enim lapideam illam ab ipſis dedicatam, quæ & noſtris tẽporibus extat in terra Syria.

CAP. IIII.

De diluuio. & quomodo Noe in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Senaar.

Geneſ. 5. 6. IN hũc modum per ſeptem generationes perſeuerauerunt vnum Deum colentes omnium rerũ Dominum, ſempérque virtutis reſpectum habentes. Procedente dein tempore à patriis inſtitutis degenerarunt, neque humana iura ſeruantes, neq; Deo conſuetos honores perſoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerãt, poſtea duplo maiore ſtudio malitiam conſectabantur: atque ita Deũ infenſum ſibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congreſſi progeniẽ procreauerũt inſolentem, & fiducia roboris omne ius & fas cõtemnẽtem: quorum facinora nõ abſimilia his quę de gigantib. Græci memorant, poſteritati ſunt tradita. Noë autem facta corũ moleſtè & indignè ferens, ſuadebat vt in melius voluntates ac opera ſua tranſmutarent: verum cum videret illos ſibi non parere, totóſque viciorum dulcedini ſuccumbere, veritus ne & ſe & familiam ſuam interimerent, ſecedens cum ſuis in aliam regionem migrauit. tum Deus viri iuſtitia delectatus, non eius ſolum ſeculi homines extremæ malitiæ damnauit: ſed cum decreuiſſet vniuerſum humanum genus extinguere, aliúdque nouum & à viciis purum inſtaurare, primum vitam eorum breuiore ſpatio circũſcripſit, & abrogata longæuitate intra centum & viginti annos coërcuit, dein continentem terrã in pelagi faciem tranſmutauit, atque ita genus illud abolcuit vniuerſum. Noë autem ſolus eſt ſeruatus, diuino oraculo viam euadendi & rationem edoctus talẽ. Arcam quatuor contignationum exſtruxit longitudine cubitorum ccc. latitudine l. patẽtem in altũ cubitos xxx. in eam cum matre liberorũ ſuorũ, eorúmq; coniugib. conſcendit: impoſitis prius quę ad vitam ſuſtentandam forẽt vſui, & omne genus animantib. ad ſeminarium cõſeruandum iugatim pro ſexus ratione introductis, & quibuſdam ex his ſeptenarium vſq; numerum. erat autem arca tam. tecto quàm lateribus firmis contra omnem vim tempeſtatum, & vndarum inſultum. In hunc modum ſeruatus eſt Noë cum familia, gentis ſucceſſione ab Adamo decimus. nam Lamecho eſt genitus, cui pater fuit Mathuſala. hic autẽ Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui eũ plurib⁹ fratrib⁹ ex Cainane prognat⁹ fuerat Enoſi filio. Enos⁹ verò Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vaſtitas anno ętatis Noë ſexcẽteſimo, mẽſe ſecũdo,

γῆν τὸ τὴν αὐτὴν ἀσεβείας τοῖς κατωκήσαντες, διδαμόνησαν μηδενὸς αὐτοῖς ἄχει τελευτῆς δυσκόλου προαπιδόντος. σοφίαν τὴ τ' ὠφελ τὰ ἀφάνια κ' τ' πάντων διακόσμησιν ἐπινόησαν. ἵνα δ' ὑ τὲ μὴ διαφυγῶν τοὺς ἀνθρώπους τὰ δόκιμα, μὴ ὑ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθῖν φθαρλῶν, σεσημειώτος ἀφανισμὸν ἀδάμας πῦ ὅλων ἔσεσθαι, τ' μὲν κατ' ἰχνὺ πυρὸς, τ' ἕτερον ὑ κ' βίαι Ϲ πλῆθος ὕδατος, στήλας δύο πυσσάμυοι, τ' μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δ' ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέρας ἐπιγράψαν τὰ δόκιμα. ἵνα κ' τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τ' ὑπομβρίας ἡ λιθίνη μείνασα δηλοῦσα κ' πλινθίνη δ' ὑπ' αὐτῆ ἀνατεθῆναι. μένει δ' ἄχρι τ' δεῦρο κ' τὴν συριάδα.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο. καὶ ὅτι τρόπον ναῶχος ἐσώθη καὶ ὡς κατῴκησεν ὁ τῆς οἰκουμένης κατοικιστὴς ἐν τῇ σενναὰρ πεδίῳ.

ΚΑὶ ὅτοι μὲν ἐπὶ πλεῖστον χρόνον διέμειναν θεὸν σεβόμενοι διατοῦτην ἐπὶ τῆς ὅλων κ' πάντα τρόπον ἀρετὴν ἀποβλέποντες. εἶτα προϊόντος τ' χρόνου, μεταβάλλον τρόπον τὸ χεῖρον ἐκ τῶν παρόντων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἔτι τῷ θεῷ παρέχοντας, μήτε τ' πρὸς ἀνθρώπους δικαίᾳ ποιούμενοι λόγον. ἀλλ' ἰῶ πρότερον εἶχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα τῆς κακίας τότ' ὀπιδικνύμενοι δι' ὧν ἔσφαλ-τον. ἐνθεν αὐτοῖς τ' θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεῦ γυναιξὶ συμμιγθέντες, ὑβρεισὰς ἐγέννησαν παῖδας, κ' πάντος ὑπερόπτας καλοῦ, δι' ἃ τ' ὀπὶ τῇ δυνάμει πεποίθησιν. ὅμοια τοῖς ὑπὸ γιγάντων τολμηθῆναι λεγομένοις ὑφ' ἑλλήνων, κ' ὅτοι δράσαι παράδοξον. ὁ ναῶχος ὑ τοῖς ὑπ' αὐτῆ θεατ̣ομένοις δυχεραίνων κ' ἀλγηδὼς ἔχων, ἔπειδη ὁπὶ τὰ κρεῖττον τ' διάνοιαν κ' τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρᾶν δ' οὐκ ἐνδιδόντας ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῷ κακῶν κακοπαθημένους, δείσας κ' μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μ' γυναικῶν κ' τέκνων, Ϲ τῷ τούτοις συνοίκων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς. ὁ δ' θεὸς τοῦτον μὲν τ' δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε δ' οὐκ ἐκεῖν μόνον τ' καπίαις, ἀλλὰ κ' πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον τότ' δόξαν αὐτῷ διαφθεῖραι, κ' ποιῆσαι γῆνος ἕτερον πονηρίας καθαρὸν ὁπιτερμόμενος αὐτῷ τ' βιον, Ϲ ποιήσας ἐτῷ οὐκ ὄσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τ' ἤπειρον μετεβαλε. κ' οἱ μὲν ὕπνος ἀφανίζοντας πάντες ναῶχος δ' σώζε μόνον, ὑπὸ θεμένου μηχανὴν αὐτῷ Ϲ πόρον πρὸς σωτηρίαν τοῦ θεοῦ, τοιαύτην. λάρνακα τετράγωνον κατασκευάσας, τὸ μῆκος πηχῶν ϛιακοσίων, πεντήκοντα δ' τὸ πλάτος, καὶ ϛιάκοντα βάθος, εἰς ταύτην σὺν τῇ μητρὶ τῷ παίδων Ϲ ταῖς τούτων γυναιξὶν ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ὁπικουρήσειν ἐμελλεν ἐνθέμενος, ζῶά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ γήνους αὐτῷ, ἄῤῥενά τε καὶ θήλεα συνεισβαλλόμενος, ἀλλά τε τούτων ἐπαπλασίονα τ' ἀριθμὸν. ἦν δ' ἡ λάρναξ τῆς τε τοίχος καρτερὰ Ϲ τ' ὄροφον, ὡς μηδαμόθεν ὁπικλύζεσθαι, μηδ' ἡπτᾶσθαι τ' τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ ναῶχος μὲν οὕτω μ' τῷ οἰκείων διατοῦζε, ἦν δ' αὐτὸς μὲν, ὑπὸ ἀδάμου δέκατος. λαμέχου γάρ ἐστιν υἱὸς, οὗ πάτηρ ἦν μαθουσάλας. οὗτος δ' ἦν τοῦ ἐνώσου τῆ ἰαρέδου, μαλελεὴλ δ' ἰαρέδος ἐγεννήσει, ὃς ἐκ κάϊος τεκνοῦ δ' τῆ ἐνώσου σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. ἔνωσος δ' σήθ υἱὸς ἦν τοῦ ἀδάμου. συνέβη δ' τοῦτο τὸ πάθος κ' τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη νώχου τ' ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ,

qui

ἀφ᾽ οὗ μὲν ὑπὸ μακεδόνων λεγομένῳ. μάρσουάνη ὃ ὑπὸ
ἑβραίων. οὕτω γὰρ αἰγύπτιοι τὸν ἐνιαυτὸν ἦσαν διηγ-
ορεύοντες. μωυσῆς δὲ τὸν νισὰν ὃς ἐστι ξανθικὸς, μῆνα
ἐποίησε πρῶτον πρὸς ἑορτὰς ὥρισεν, καὶ τὸν ἐξ αἰγύπτου
τοῖς ἑβραίοις ἐπαναγωγὴν. ἔτος δ᾽ αὐτῷ καὶ πρὸς ἁπά-
σας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. ὅθεν μηδὲ τοὺς ὠνὰς
καὶ πράσεις καὶ τὰ ἄλλα διοίκησιν, τὸν πρῶτον κόσμον
διαφύλαξε. τῷ δὲ ἐπομβρίαν ἄρξασθαι φησὶν ἐβ-
δόμῃ τοῦ παρεληλυθότος μηνὸς καὶ εἰκοστῇ. χρόνος δ᾽ ἔστιν
ὁ ἀπὸ ἀδὰμ τοῦ πρώτου γενομένου ἀνθρώπου διχιλ-
λίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ. ἀναγέγραπται δ᾽ ὁ
χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημειουμένων μὲν πολλῶν
ἀκριβείας τῆς τότε καὶ τὰς ἡλικίας τῶν ἐπιφανῶν ἀν-
δρῶν καὶ τὰς τελευτάς. ἀδὰμῳ μὲν ἦν ἑξακοσιοστὸν ἤδη
καὶ ἑξηκοστὸν ἔτος γεγονότι, παῖς σὴθος γίνε-
ται. ὃς ἐνακόσια μὲν καὶ ἑξήκοντα ἐβιώσεν ἔτη. σὴθος δ᾽, καὶ
πέμπτον καὶ ἑξακοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν ἔνωσον. ὃς δεκ-
τὼ ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια, καϊνᾶ τὸν παῖδα τῶν
τῆς πραγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσι, τεκνώ-
σας αὐτὸν μετὰ ἑκατοστὸν καὶ ἐνιαυτοστὸν ἔτος. ἔτος δ᾽ ἐ-
βίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. καϊνᾶς δ᾽
βιοὺς δέκα καὶ ἐνακόσια, μαλέλεηλον ὁμοίως ἔχειν ἔτει γε-
νόμενον ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ὃν δὴ ὁ μαλέληλος ζή-
σας πέντε πρὸς ἐννεακοσίοις ἑξηκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτησεν
ἰάρετον καταλιπών υἱόν. ὃς ἔτος ἤδη διὰ τριῶν καὶ ἑξηκο-
στὸν καὶ ἑκατοστὸν γεγονὼς, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς δύο καὶ
ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα. ἔνωχον δ᾽ ὁ
υἱὸς ἀφανισθεὶς θεὸν ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ
ἑκατὸν τὸν παρ᾽ αὐτῷ τυγχάνοντος, ἔτος ζήσας πέν-
τε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς
τὸ θεῖον, ὅθεν καὶ τελευτὴν αὐτὸν ἀναγεγράφασιν.
μαθουσάλας δ᾽ ἐνώχου παῖς καὶ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς
ἑβδομον καὶ ὀγδοηκοστὸν & ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν ἔσχε,
ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια. ᾧ τὴν
ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτῷ καταρχὰς ἐνιαυτὸν καὶ
ἑξήκοντα ὅτι ἐνακοσίοις. λάμεχος δ᾽ ἄρξας ἑπτὰ ὅτι
ἑπτακοσίοις ἔτεσι, καὶ τὸν τῶν πραγμάτων ὑποδιάκυ-
σιν ποησάτῳ τὸν υἱὸν, ὃς λαμέχῳ γεγόμενος, δεύ-
τερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος λευκὸν ἐνακοσίοις ἔτεσιν
ἤρξατο πραγμάτων. ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτη, τὸ
προγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξετάζετω δ᾽
μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, τοῖς δὲ αὐτῶν παι-
σὶν καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν
βίον, ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ὁράτω. Ἐπισπ-
μένοντος δὲ τοῦ θεοῦ, καὶ ὕειν ἀρξαμένου, τὸ μὲν ὕδωρ ἡ-
μέρας τεσσαράκοντα ὅλας κατεφέρετο ὡς ὅτι πέν-
τε πήχεις πάντα καὶ δέκα τοὺς γιγάντας ἔχον. καὶ τὸ μὲν τὸ
αἴτιον τοῦ μὴ διασωθῆναι πλείονας ψυχὰς ἀφορμὴν
οὐκ ἔχοντας. παυσαμένου δὲ τοῦ ὑετοῦ, μῆνες ἤρξατο
καταβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ᾽ ἡμέρας ἑκατὸν & πεντήκον-
τα, ὡς μὲν ἑβδόμῳ, ἴσα μέτρου δὲ μὲν ἑβδόμῃ. ἔπειτα
τῆς λάρνακος ἐπὶ ἄκραν τινὰ ὄρους σαβεΐσης καὶ
τοῦ ἀριθμοῦ, σωσεὶς ὁ ναῦτης, ἀνοίγει ταύτῃ. καὶ
θαυμάσας γῆν βεβαίαν ἐπὶ αὐτῷ, ἐπεὶ χρο-
νοτέρας ἤδη γέγονεν ἐλπίδος, ἡρέμει. ὀλίγας δ᾽ ὑστε-
ρον ἡμέρας μᾶλλον καταχωρισθέντος τοῦ ὕδατος. με-

qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marsonane. sic enim Ægyptij distinxerunt annum. Moses autem Nisan qui est Xanthicus, mensem primum in suis fastis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. eundem etiam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium, reliquámque dispensationem anni attinet, nihil de pristino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpisse ait vigesima septima iam dicti mẽsis, post annum ab Adamo primo homine bis millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextũ: hoc spatium temporis relatum est in sacros codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorum tam natales quàm obitus. Adæ siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducẽtorum annorum, Sethus filius natus est. Sethus autem ducentesimo & quinto anno genuit Enosum. qui dum quinque & nongentis vixisset annis, Cainano filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centesimo septuagesimo. Iste Malalehel cum vixisset quinque ac nonaginta & octingẽtis annis, defunctus est, laredum filium derelinquens, quẽ genuit quum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui nouem & sexaginta & nõgentis annis viuenti, Enochus filius successit, natus cum sexaginta duorum & centum annorum pater eius existeret. qui exactis trecentis sexaginta quinque annis, discessit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & centesimo natus anno, Lamechum filium habuit quum esset annorum octoginta septẽ & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noë filium suũ rebus præfecit: qui de Lamecho natus est agente annũ ætatis secundum & octogesimum supra centesimũ. quiq; quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi præfuit. Hi anni in vnam summam contracti suprascriptum tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam cámque vsque ad ipsorum nepotes extendebant: sed natales tantũ eorum in hac ratione sunt spectandi. Cæterum Deus signo dato imbres emisit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit: quæ causa omnem salutẽ ademit, non habentibus quò se in tutum reciperent. centesima autem & quinquagesima die postquàm pluere desiit, tandem cœperunt aquę sidere, mense septimo, vicesimoseptimo die mensis. destituta deinde arca in vertice montis cuiusdam in Armenia, sentiens hoc Noë, aperuit eam: & vidés circa ipsam aliquantulum terræ, meliore spe concepta paulisper quieuit. mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit coruum, cupiens cognoscere si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, vt tutò exscendere posset. at ille comperto totum adhuc stagnare, ad Noë est reuersus. is post septem dies co-

Genes. 7. 8.

θῆσι κόρακα, βουλόμενος μαθεῖν εἰ καὶ τὸ ἄλλο τῆς γῆς ἐκλελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀσφαλές ἐστιν ἤδη
πρὸς ἔκβασιν. ὁ δὲ πᾶσαν ἐλπίδα λιμναζομένου, πρὸς ναῦν ἐπανῆλθε. μεθ᾽ ἡμέρας ἑπτὰ αὖθις ἐκπεμφθεὶς ὅτι

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit. quę A cum lutata & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam, poſtquàm alios ſeptem dies exſpectaſſet, animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, ſic fermè ſcribit: Fertur autem & B nauigij huius pars in Armenia apud mõtem Cordyæorum ſupereſſe, & quoſdam bitumen inde abraſum ſecum reportare: quo vice amuleti oci eius homines vti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alij plures. quin & Nicolaus Damaſcenus lib. xcvi. de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mõs in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt, & quendam C arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius longo tempore durauiſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Iudæorum legiſlator.

Geneſ.8. Noë autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis precabatur vt in poſterum priſtinus rerum ordo maneret, & nulla tanta inciderent calamitas, per quam vniuerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: vtque af- D fectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & grauius damnatos, ſi non in vniuerſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius, néve vllam poſthac tantam iram contra terram conciperet: vt operibus ſuis eam excolerent, & vrbibus exſtructis feliciter vi- E tam degerent, nullis commodis carentes quib⁹ ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longæuitatémque, qualis maiorum ſuorum fuerat, peruenientes.

His precibus finitis, Deus iuſtitia viri delectatus, votis eius annuit, negans ſe deletis interitus autorem fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciuiſſe. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe ne dare quidem vitam, quàm eos qui- F bus dederis perdere. ſed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracunde pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. quòd ſi quando maiores tempeſtates concitauero, cauete expaueſcatis ob vim imbrium. nunquam enim in poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. Iubeo tamẽ vt ab humana cæde puras manus abſtineatis, & *Geneſ.9.* qui cõtrà fecerit, ſeuerè puniatis. aliorũ animalium G vſum ad voluntatem ac libitum veſtrũ permitto.

τὸ γνάθος τὰ φέρει τὴν γῆν ἀφεῖναι τὸν γῆν. ὑπαπλαθούσης ἡ περιπλωμένης ἅμα, καὶ θαλὸν ἐλαίας κομίζουσης, καὶ μηθὲν τὴν γῆν ἀπηλλαγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ, μένας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφίησιν. αὐτός τε μετὰ τῆς γυναικὸς ἀφιερεῖ θεῷ, καὶ θύσας τὰ δεῦτερα σωτηρίοις ἑστιᾶται ζοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τε τὸν τόπον τοῦτον Ἀρμένιοι καλοῦσι. φασὶ γὰρ ἀναστραφείσης τῆς λάρνακος, ἔτι πολλοὺς ὄντας χόρτους τὰ λείψανα τοῦ διὰ κυνὸς. τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ὅστις καὶ βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος. δηλοῖ δὲ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν, ὧδέ πως διέξεισι. λέγει δὲ καὶ τοῦ πλοίου ἐν τῇ ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ κορδυαίων ἔτι μέρος τι εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιρουμένους. χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ ὡς πρὸς ἀποτροπασμούς. μέμνηται δὲ τούτων, καὶ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν φοινικὴν συγγεγραφὼς. καὶ μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς, ἐν τῇ ἑνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων ὧδε. ἔστι γάρ τὴν μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν ἀρμενίαν, βαρὶς λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὶ συμφυγόντες διὰ τὸν κατακλυσμὸν λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα διὰ λάρνακος ὀχούμενον, διὰ τὴν ἀνεμοφορίαν ἐκεῖσε, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων διὰ πολὺ σωθῆναι. ἠρώτητο δ' ἂν ὅστις ἐν τινα καὶ μωϊσῆς ἀνέγραψεν ὁ τῶν ἰουδαίων νομοθέτης. ναὶ γὰρ φοβούμενος μὴ καθήκοντος ἔτους διπλοῦν ἄγῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων κατασκήψας, ἱέρεια καύσας ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ τὸν θεὸν διὰ τῆς προφητείας μένειν εὐγενείας, καὶ μὴ δὶς διὰ τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' οὗ κινδυνεύσῃ πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τετιμωρημένον τοῖς πονηροῖς φείδεσθαι ποιήσασθαι τῶν δικαίων τὸν ἐπιλειφθέντα, καὶ τὸ δεινὸν δικαιοῦν κεκρικέναι. κακοδαιμονεστέρους γὰρ τούτους ἐσεσθαι ἐκείνων καὶ χεῖρον κατακρινομένους, εἰ μὴ σῴζοιτο τοσοῦτοι εἶεν σεσωσμένοι, τιμωρίαν ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τὸ μὲν φθείρειν τὸν φαῦλον καὶ τὴν ἰσότητα παθόντες, τοῦ δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν, δικαίως τε οὖν αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπὶ τὴν γῆν ὁμοίαν λοιπὸν, ὅπως τε τοῖς ἔργοις ταύτην προσλιπαρεῖτε, καὶ πόλεις ἀνασήσαντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ἂν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρίας ἀπόλαυσιν ὑστερήσειν ἀγαθῶν, εἰς μακρὸν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὁμοίως τοῖς πάλαι ἐπερχομένοις. ναίχου δὲ ταύτας ποιησαμένης τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς διὰ δικαιοσύνην τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένευσεν αὐτῷ τὰς δυνάς εἰς τέλος ἄξειν, καὶ τοὺς διαφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἀπολέσαι, κακίας δὲ τὴν οἰκείαν ταύτην αὐτοὺς ὑποσχεῖν τὴν δίκην. ὅτ' ἂν εἰ γνώμενος ἄνθρωπος ἀρανίσαι διανοήσει παραγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον σῶφρον. τὸ δὲ μηδὲ τῷ ἀρχῷ αὐτοῖς χαρίσασθαι τὸ ζῆν, ἢ δόντα τοῦτο διαφθείρειν, ἀλλ' εἰς ὀξύβελον εἰς τὸν ἐμὸν δυσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεβιάσαντό με ταύτην αὐτοῖς δικαίαν τὴν δίκην. παύσομαι δὲ τοῦ λοιποῦ μὴ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας διὰ τοῖς ἀδικήμασιν εἰσπραττόμενον, καὶ πολὺ μᾶλλον σοῦ ὧδε καλοῦντος. εἰ δὲ διὰ πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τὸν ὄμβρον τὸ μέγεθος. οὐ γὰρ ἐπὶ τὴν διακλύσαι τὸ ὕδωρ. παραυτὰ μέντοι σφαγὰς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, ἢ ἀνάστατός τι τοιοῦτον κολάζοντας.

Domi-

χῶσθαι ἢ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι πρὸς ἃ βλέ- A Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium
πει ἡ τῆς ἀέρος ἕξις. διαπόντων, ὑμῶν εἶ πτῆσις, τῷ τε χαλαζῶν καὶ νιφετῷ, καὶ ὅσα τ' μετάρσιον χώραν ἔχει καὶ φορᾶν, χωρεῖς αἵματος. ἐν τούτῳ δὲ ἐστιν ἡ ψυχή. σημαίνω ὑμῖν παῦλαν ἐσομένην τῆς ἐμῆς τιμωρίας ἐποσημαίνων τόξον δὲ εἶ τὸ θεῖον παρ' αὐτοῖς σκῆπτρον σύμβολον. καὶ ὁ μὲν θεὸς ταῦτ' εἰπὼν ἢ ὑποχώρησις ἀπαλλαγὴ ἦν. νεῶν δὲ βίοις μὴ τ' ἐπιμβρίαν πεντήκοντα καὶ ἑξακόσια ἔτη, καὶ πάντα τ' χρόνον τὸν δαιμονῶν ἀγαθῶν, πολύτλα, ζήσας ἐν μὲν ἀριθμὸν ἑνακοσίων καὶ πεντήκοντα. μαθεῖς δὲ ὡρὸς τ' ναῦν βίον, καὶ τ' βραχύτητα τῆς ἐπὶ τὰ ζῴδιον συμβαλὼν τ' τῶν παλαιῶν, ψεύδη νομίσῃ τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῷ μηδὲ νῦν τοσοῦτον ἐν τῷ ἑῷῳ χρόνον τελευτᾶν ἐθέλοντας, μηδ' ἐκείνης εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τ' ζωῆς ἀφίχθαι. οἱ μὲν δὲ θεοτιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτῷ τῷ θεοῦ ἠγούμενοι, καὶ ὅλως τὸ τοὺς ἔρφας βαθυπλουτίστερας ὡρὸς πλοῦτον χρῆσον ἐᾷ), εἰκότως ἔζων πλῆθος τοσούτων ἐτῶν· ἐπεὶ δὲ καὶ δι' ἀρετὴν τ' τοῦ δύχρησίαν ὧν ἐπανόμων εὐσεβονομίας καὶ γεωμετρίας πλέον ζῆν τ' θεὸν αὐτοῖς ἐδωρήσατο, ἅτε ἐκ ἦν ἀσφαλὲς αὐτοὺς ἀφεθῆναι, μὴ ζήσαντας ἑξακοσίους ἐνιαυτούς. ὅλῳ τοσούτῳ δὲ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῖ). μαρτυροῦσι δέ μοι τῷ λόγῳ πάντες οἱ παρ' ἕλλησι καὶ βαρβάροις συγγραφάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ δὲ καὶ μανέθων ὁ τ' ἐν Αἰγύπτῳ πιστωσάμενος αἰσαρεφῶν, καὶ βηροσσὸς ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συναγαγών, καὶ μῶχος τε καὶ ἑσιαῖος, καὶ ὡρὸς αὐτοῖς ὁ αἰγύπτιος ἱερογλύμος, οἱ τὰ φοινικικὰ συντάξαντες, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις. ἡσίοδός τε δ' ἑκαταῖος, καὶ ἑλλάνικος, καὶ ἀκουσίλαος, καὶ ὡρὸς τούτοις ἕφορος δ' νικόλαος ἰσοφοῦσι τοῖς ἀρχαίοις ζήσαντας ἔτη χίλια. φεῦ μὲν δὴ τούτων, ὡς αὖ ἑκάστοις ἡ φίλη, δόξας σκοπεῖτε σφῶν.

B Dominum quàm natalium & eorum quæ per sublime feruntur, absque sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturæ meæ iaculationis. nam in eis arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum post diluuium superuixisset ccc l. annos, totúmque hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum D c c c l. Nec est cur aliquis præsentem vitam, annorúmque eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsiúsque recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterétur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tũ propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certitudinem assequi non poterant, si minus dc. annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricásve antiquitates literis prodiderunt. Namq; & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoque cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fuerit, accipiat.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ τῆς πύργου βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῆς αὐτόθεν.

CAP. V.

De turri Babylonica, déque linguarum mutatione.

Οἱ δὲ νῶε παῖδες, ξῆς ὄντες, σῆμας, καὶ ἰάφθας, καὶ χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τ' ἐπομβρίας γεγονότες, ὡρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τῶν ὀρέων εἰς τὰ πεδία, τ' ἐν τούτοις οἴκησιν ἐπεποίηντο. καὶ τοῖς ἄλλως σφόδρα δεδιόσι τ' κατακλυσμὸν τὰ πεδία καὶ ἐννεφῶς ἔχοντας ὡρὸς τῶν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τόπων καταβασιν, ἔπεισαν θρασύνοντας μιμητὰς αὐτῶν γενέσθαι καὶ τὸ μὲν πεδίον εἰς ὃ ὡρέβλεν αὐτοῖς κατῴκησαν, καλεῖ) σεννααρ. τὸ δὲ θεὸς κελεύσαντος αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπίαν στέλλειν ἀποικίας [ἵνα μὴ στασιάζωσιν ὡρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γεῶ πολλῶν γεωργουῦντες ἀφθονίας ἀπολάβοιεν τ' καρπῶν,] ὑπὸ ἀμαθίας παρήκουσαν τοῦ θεοῦ, καὶ ὅλῳ τοῦ συμφορᾶς ὡρεπεσόντες, ἠθέλησε τ' ἀμαρτίας. ἐπεὶ δὲ ἐνδοθεν γίνεσθαι πλῆθος, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς συνεβούλευε πειθεσθαι τ' ἀποικίαν. οἱ δὲ, καὶ τῶν ἀμαθείαν τ' ἐκείνην νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τ' δ' ἰσχὺν αὐτοῖς τῶν οἰκείαν αὐτῶν τ' δύναμιν ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. ὡροσεπίθησαν δὲ τῷ ὡδε ἀκούειν τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον βουλῶν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαρεθέντες, ἀσθενέστεροι γένοιντο. ἐξ ἧς δὲ αὐτοῖς ὡρὸς τὸ ὕβριν τοῦ θεοῦ καὶ καταφρόνησιν ναυβρεφὴς. ὡς ἡνίκα μὲν ὧν χάμις τοῦ πάππου, πλημμελὲς δὲ καὶ τῶν χείρα γλυκαίως, ἔπειθεν αὐτοὺς μὴ τῷ θεῷ δίδόναι τὸ δι' ἐκείνου δύναμιν, ἀλλὰ τῶν ἰδίαν ἀρετῶν ζῶντα παρίχειν αὐτοῖς ἡδέως. καὶ ὡμίστε δὲ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ ὡρήγματα,

E relictis montibus planiciem habitare cœperũt & aliis recéti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciẽdi autores & exemplum fuere. Campo quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicandique generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim florerent iuuentutis multitudine, F Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totamque illam felicitatẽ suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam déque contemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noe, vir audax & manu prõptus, subinde iactãs, nõ deo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: G atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat,

Genes. 10.

ratus fore vt homines ad se deficerent à deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim se exædificaturum, excelliorem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus deo cedere: atque ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cúmque ingens esset operarum numerus, surgebat opus suprà quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebát autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variaris, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, déque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cùm vniuersi homines vno eloquio vterentur, turrim ædificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

A

B

C

D

CAP. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

Genes. 10. ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum coloniis nusquam non deductis, & quo quenque sors & deus tulit, eam terram cum suis occupauit, vt tam maritima quam mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traiicerent. Porrò gentium quędam adhuc seruant deriuatam à suis códitoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dúmque tanquam ad suum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

E

F

CAP. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10. ERant autem Noë filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iapheto Noë filio filij fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

μόνως ἅπας νομίζων ἀποστήσειν τοὺς ἀνθρώπους αὐτὸ τοῦ θεοῦ, εἰ χερσὶν ἡμῖν τῇ αὐτοῦ δυνάμει ὀχετηλεῖν, ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἐπιόντα τῷ γένει ὅπως ἀναλύσασθαι θελήσαντα. πύργον δὲ οἰκοδομήσαν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβαίνειν δυνηθείη. μετελθεῖν ἢ κὴ τῆς τῶν προγόνων ἀπωλείας. τὸ δὲ πλῆθος πρόθυμον ἦν τοῖς παρεσκευασμένοις ἕπεσθαι, δεινὸν ἡγούμενοι τὸ εἴκειν τῷ θεῷ. καὶ τὸν πύργον ᾠκοδόμουν, οὐδὲν ἀπολείποντες ἀσφαλοῦς οὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ἀκμῆθος ἔχοντες. ἐλήμβανε ἢ θαττον ὕψος ἢ προσεδέκησεν αὐτοῖς ὑπὸ πολυχειρίας. τὸ μὲν τοι πάχος ἦν ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὡς ὑπ' αὐτοῦ μεισθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο δὲ ἐκ πλίνθου ὀπτῆς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς μὴ ῥᾳδίως ῥήγνυσθαι. οὗτος ἢ μεμιαῦσθαι ὁρᾶν αὐτοὺς ὀθνεῖς, ἀθανίσας μὲν ἐκ παντὸς ἐκίνει. ὅπ μὴ δ' ὑπὸ τῆς προφανοῦς ἀπολωλότων σωφρονισθεῖεν. εἰς στάσιν ἢ αὐτοῖς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, κὴ ὑπὸ πολυγλωσσίας πεισθεὶς ἑαυτῷ ἀσωμένους ἐᾷ). ὁ ἢ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τὴν ἐκεῖ τῶν διαλέκτων προσταγείς. ἑβραῖοι δὲ τὴν σύγχυσιν, βαβὲλ καλοῦσι. ἐκεῖ ἢ τὸν πύργου τούτου καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ σίβυλλα, λέγουσα οὕτως. πάντες ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινες ὑψηλότατον, ὡς δὴ τὸν θεὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ ἢ θεοὶ αὐέμους ἐπιπνεύσαντες, ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο βαβυλῶνα συμβῆναι πληθούσῃ τὴν πόλιν. ἐκεῖ ἢ φησὶ λεγομένου σεναὰρ, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ. μνημονεύει ἑκαταῖος, λέγων οὕτως. τῷ ἢ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ ἐνυαλίου διὸς ἱερὰ μεταλαβόντας, εἰς σεναὰρ τὴς βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

Κεφάλαιον ς'.

Ως οἱ τοῦ νώχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

Σκίδναται ἢ δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τῆς ἀλλοglωσσίας τὰς διοικίας ποιησάμενοι, πανταχῆ. κὴ γῆν ἕκαστος κατελάμβανον ἣ ἐντυγχάνουσιν, κὴ εἰς ἐαυτοὺς ἤγετο ὁ θεός. ὡς πληθυθῆναι πᾶσαν αὐτῷ ἤπειρον μεσόγαιον τε καὶ παράλιον. εἰσὶ ἢ οἳ καὶ περαιωσάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῷ ἔθναὶ ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας. ἔνια ἢ καὶ μετέβαλεν. ἃ ἢ κὴ πρὸς τὸ σαφέστερον ἐᾷ) δοκοῦν τοῖς παρακοῦαι ἑρμηνεῦσι ἔλαβον. ἄλλοι δὲ εἰσὶν οἱ τούτου καταστάντες αἴτιοι. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τῇ πάλαι δόξαι, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ σωφρονεῖν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἀφ' αὐτῷ γεγονόσιν.

Κεφάλαιον ζ'.

Οπ τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ὑπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη.

Ησαν δὲ τῷ νώχου παῖδες ἰάφεθ ὃν δὴ τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπιτίθεσαν, οἱ γῆν τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφεθ μὲν οὖν τοῦ νώχου παῖδες, ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατοικοῦσι δὲ οὗτοι ἀπὸ ταύρου κὴ

in Asia

ἀμάνε τὴν ὄρεων κρξάμενοι. Ϲ παρῆλθον ὅπῃ μὴν A
ἡ ἀσίας ἄχρι ποταμῶ τανάϊδος. ὅπῃ ἡ ἡ δὶ ρώπης,
ἕως γαδίρων γῆν, ἰῶ ἔτυχον κατειλημβαίοντες, Ϲ
μηδενὸς πρωκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῆ σκά-
λουσιν ὀνόματι. τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' ἑλλήνων γαλά-
τας καλουμένους, γομαρεῖς ἡ λεγομένους, γομαρὸς
ἔκτισε. μαγώγης ἡ τοὺς ὑπ' αὐτῆ μαγώγας ὀνομα-
σθέντας σκυθας ἡ ὑπ' αὐτῆ προσαγορευο-
μένους. τῆ ἡ ἰάφθου παῖδων, ἰαυανίου καὶ μάδου, B
ὅπο μὴ. ἡ μαδαῖοι γένονται, ἔθνος ὃ πρὸς ἑλλήνων
μήδοι κέκληνται. ὅπὸ ἡ ἰαυανίου ἰωνία καὶ πάντες
ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ καὶ θοβήλους θό-
βελος. οἱ νῦν ἐν τοῖς νεῶ ἴβηρες καλοῦνται. Ϲ με-
σχινοι ἡ ὑπὸ μέσχου κτισθέντες. καππάδοκες μὲν
γὰρ ἀρτι κέκληνται. τῆς δὲ ἀρχαίας αὐτῆ προσηγο-
ρίας σημεῖον δέδωκε. πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔ-
τι καὶ νῦν μαζακα, ἅπλουσα τοῖς συνιέναι δυνα-
μένοις οὕτως ποτὲ προσαγορευθὲν τὸ ἔθνος. θείρης C
ἡ θείρας μὲν καλέσειν ὧν ἤρξεν. ἕλλησι ἡ θρᾴ-
κας αὐτοὺς μετονόμασαν. καὶ τοσαῦτα μὲν ἔθνη ὑπὸ
τῆ ἰαφέθου παίδων κατοικεῖται. γομέρου ἡ ῥιφά-
θην ἡγουμένων, ἀφ' ὧν ἄξης μὲν ἀχαιάξας ὠνόμασεν, οἱ
νῦν ῥωγμᾶνες ὑπὸ τῶν ἑλλήνων καλοῦνται, ῥιφάθης
ἡ ῥιφαθαίοις τοὺς παφλαγόνας λεγομένους. θυγράμ
μης ἡ θυγραμμαίους. οἱ δοξαν ἕλλησι φρύγας ὠνο-
μάσθησαν. ἰαυανίου ἡ τῆ ἰάφθου, ῥιφάθης ἀυτῆ παίδων D
ἡγουμένων, ἀλίσας μὲν, ἀλισαίους σκάλεσεν ὧν ἦρ-
ξεν. αἰολεῖς ἡ νῦν εἰσι. θάρσος ἡ, θαρσεῖς. οὕτως γὰρ
σκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ κιλικία. σημεῖον ἡ, θαρσὸς
γὰρ παρ' αὐτοῖς τῆ πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται
μητρόπολις οὖσα, τὸ ταῦ πρὸς τὴν κλῆσιν, αἰτὶ τοῦ
θῆτα μεταβαλλόντων. χεθιμος ἡ, χεθιμὰ τὴν νῆσον
ἔσχεν, κύπρος αὐτὴ νῦν καλεῖται. Ϲ ἀπ' αὐτῆς νῆσοί
τε πᾶσαι καὶ τὸ πλεῖον τῆ ϖόντῳ θάλασσα, χεθιμ
ὑπὸ τῶν ἑλλήνων ὠνομάζεται. μῦθος δέμου ἡ λόγου, μία E
τῆ ἐν κύπρῳ πόλεων, ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν
φυλάξαι. κήπος γὰρ ὑπὸ τῆ ἐξελληνισάντων αὐτὴ
καλεῖται. μή σε οὕτω διαφυγοῦσα ἡ χεθίμου τὸ ὄ-
νομα. ἰαφέθῃ μὲν παῖδες τε καὶ ἔγγονοι, τοσαῦτα ἔσχον
ἔθνη. ὧν σε ἴσως ὑφ' ἑλλήνων ἀκούεται, ἡ τὸ προει-
πὼν φράσω πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον.
τὰ γὰρ ὀνόματα διὰ τὸ ἡ γραφῆς δύσπρεπὲς ἑλλήνι-
σαι πρὸς ἡδονὴν τῆ ἐντευξομένων. καὶ γὰρ ὁπηχάειος F
ἡμῶν ὁ τοιῆτος αὐτῆ τύπος. ἀλλ' ἓν τε αὐτῆ κῆμα
καὶ τελευτὴ μία. νῶχος γέτοι, νῶε καλεῖ). καὶ ἡ τὴν ἡ
τύπον ὅπῃ πάντες πρεῖ κήματος. οἱ ἡ χάμου παῖ-
δες. τὴν ὅπὸ συρίας καὶ ἀμάνου καὶ λιβάνου τῆ ὄρεων
γλῶ κατέχον, ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐπέβαπτο
καταλαβόντες, Ϲ τὰ μέχρι ἡ ὠκεανῦ ἐξιδιωσάμε-
νοι. αἱ μέντοι προσηγορίαι, τῆ μὲν καὶ παντελῶς ἐ-
ξίτηλοι γεγόνασιν. σίνων ἡ μεταβάλλουσαι Ϲ με-
ταρυθμιθεῖσαι πρὸς ἑτέρας δύσγνωστοι τυγχά- G
νουσι. τεσσάρων γὰρ χάμου παίδων ἡγουμένων,
χουσᾶν μὲν οὐδὲν ἐβλαψεν ὁ χρόνος. αἰθίοπες

in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vs-
que Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ:
quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus im-
ponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas voci-
tant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit.
Magoges verò Magogarum à se denominatorum
fuit auctor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis
Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi des-
cendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò
Ionia, totúmque Græcorum genus. Quin & Tho-
belus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi:
& Meschini à Mescho autore appellantur. Cappa-
docum enim appellatio noua est, veteris autem
vestigium adhuc supereſt. Vrbs enim est apud eos
hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere
volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires
autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps,
eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gen-
tes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem,
trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes
originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à
Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhipharæis,
nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygram-
mæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis
item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt origi-
nem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: pari-
que modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim
appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tarsus
vrbium eius celeberrima cæterarúmque princeps,
prima nominis litera in tau mutata. Porrò Che-
thimus insulam occupauit, tunc Chethimam, núc
Cyprum: quo facto est vt tum insulas omnes, tũ
pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Che-
thim significent. attestatur mihi vna è Cypriis vr-
bibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim
vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula
detorquent, ne hic quidem abludens à Chethimi
nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij
nepotésque. Cæterum quod Græci fortassis igno-
rant prius dicam, deinde cœptam narrationẽ pro-
sequar. Nomina ista decoris causa in Græcam for-
mam mutari ad auriũ voluptatem. nostrates enim
huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud
nos perpetuo speciem obtinent, nec terminationẽ
variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, &
Noë qui Græcis Nochos diceretur, cáque forma
nullam variationem admittit.

Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano
Libanóque montibus hærentem obtinuerunt,
quicquid eius ad mare vergit occupando, & Occa-
num vsque ditionis terminos proferendo. voca-
bula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita
deprauata sunt in diuersũ, vt haud facile agno-
scantur. ex quatuor enim Chamę liberis Chuso
nihil detrimẽti tẽpus attulit. Æthiopes enim qui-
bus præfuit, nunc quoque tam à seipsis, quàm ab
Asianis omnibus Chusęi nominantur. Mesręis e-
tiam sua mansit appellatio. Ægyptum enim Mes-
ren, & Mesręos Ægyptios vocamus quotquot eam
regionem incolimus. Quin & Libyę colonos de-
dit Phutes, de suóque nomine Phutos dici vo-
luit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

ἐξ ὧν ἦρξεν ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ ἑαυτῆ τὸ καὶ τῆ ἐν τῆ ἀσίᾳ πάντων χουσᾶν καλοῦνται. ἐτηρήθη
δὲ καὶ μεσρείοις ἡ κατὰ τὴν προσηγορίαν μνήμη. τὴν γὰρ αἰγυπτὸν, μέσρεα, καὶ μεσρείοις τοὺς
αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτῃ οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ φούτης τὴν λιβύην, φούτους
ἀπ' αὐτῆ καλέσας τοὺς ὁπηχρίους. ἔστι δὲ καὶ ποτᾶμὸς ἐν τῆ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα.

& complures apud Græcos historici eius mentionem faciunt, sicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutauit autem præsens nomen ab vno filiorum Mesræi qui vocabatur Libys. cur autem Africa sit dicta, paulo pòst docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentemque suam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chusus filios sex. quorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Astabarri: Sabactas quoque Sabactenos instituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut iam ante diximus. Mesræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vsque patet possederunt, sed solius Philistini nomen ipsius regio seruauit. Palæstinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominauit, tum Nethemi, Phæthrosimi, Chesloemi, Chephthomi, tam res quàm nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco dicetur, vrbes eorum sunt euersæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi: Sidonius, qui & vrbem sibi cognomine condidit in Phœnice, Sidoné à Græcis vocatã. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum successoribus denominauerunt. Arudæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano sitam. cæterorum septem, Euæi, Chettæi, Iebusæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergesæi, præter nomina nihil in sacris codicibus supersest. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades causam habuit hanc. *Genes. 9.*

Postquàm terra finito diluuio in pristinam naturam est restituta, Noë cœpit eam colere: quam cum vitibus conseuisset, suóque tempore vindemiasset, inuento vini vsu, sacris prius operatus epulabatur: ebriúsque factus ac sopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi reuersi parentem operuerunt. Sensit hoc Noë: & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, respectu sui sanguinis, sed tantùm eius posteros: quas cum cæteri euasissent, Chananæi liberos vltio diuina est consecuta. sed de his rebus dicemus postea. *Genes. 11.*

Semæ verò tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Asiam vsque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagãdæ ditionis initio facto. Nam Elymus posteros reliquit Elymos, à quibus Persæ originem traxerunt. Assuras vrbem Ninum condidit, & subditos de se Assyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efloruerũt. Arphazades eos qui nunc Chaldæi sunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potitus.

ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν ἑλλήνικῶν ἱστοριογράφων ἔστιν εὑρεῖν μεμνημένους τε τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς ὁμωνυμίας αὐτῷ χώρας, ἥτις λεγομένης. μετέβαλε δὲ ὁ νεὼς ὄνομα, ἀπὸ τοῦ μεσραίμου ἰάονος, λίβυος λεγομένου. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐσῴκησε τὴν αἰτίαν δὲ ἣν αὐτὴν καὶ ἀφορμὴν παρεσχημένην συμβήσεται. χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν χάμου παῖς, τὴν νῦν ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοὺς χαναναίους προσηγόρευσε. γίνονται μὲν παῖδες αὐτῷ, χοῦσος μὲν ἐξ ὧν σαβᾶς μὲν σαβαίους, δίλας δὲ διλαίους ἔκτισεν, οἱ νῦν γέτουλοι λέγονται. σαβάθης δὲ σαβαθηνούς, ὀνομάζονται, ἀσαβαρρὸς παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ σαβάκτας σαβακτηνούς. ῥώμης δὲ, ῥωμαίους ὠνόμασε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίους ἀθιοπικὸν ἔθνος τῇ ἑσπερίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτὸν κατέλιπε, σαβαῖος δὲ, σαβαῖος. ναβεφδὴς δὲ χούσου υἱὸς ὑπομένας ἀφ' ὧν βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. τῶν δὲ μεσραίμου παίδων ὀκτὼ γλωμένων, οἱ πάντες τὸν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου κατέχουσι μόνοι δὲ φυλιστίνου τὸν ἐπώνυμον ἡ χώρα διεφύλαξε. παλαιστίνους γὰρ οἱ ἕλληνες αὐτὸν τοῦ μοίρας καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, λουμαίου καὶ ἐναμίας καὶ λαβίμου τὸ μόνου καποικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθρεσίμου καὶ χεσλοίμου καὶ χεφθώμου, πρὸς τῶν ὀνομάτων, οὐδὲν ἴσμεν. ὁ γὰρ αἰθιοπικὸς πόλεμος, περὶ οὗ δηλώσομεν ὕστερον, αἰσατους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγγόνων δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδώνιος, ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδὼν δὲ ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται. ἀμάθος δὲ ἀμαθοῦν κατῴκησεν, ἥτις ἔστι καὶ νῦν. τὸν μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαίους δὲ ἄραδον τὴν νῆσον ἔχειν. ἀρουκαῖος δὲ, ἄρκην τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἐπῶν, δυαίου, χετταίου ἰεβουσαίου, σουδαίου, σεναίου, σαμαραίου, πλὴν τῶν ὀνομάτων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι γὰρ αὐτῶν ἀνέσησαν τὰς πόλεις ἐν ταὐτῇ αἰτίας ἐν συμφορᾷ γλωμένας. νῶε μὲν τὴν ἐπομβρίαν τῆς γῆς καταδείσης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καὶ καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἰδίᾳ καρποῦ τελεσφορηθείσης καθ' ὥραν εὗρε, καὶ παρ' ὧν εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν δικαίοις ἦν μεθυσθεὶς, εἰς ὕπνον καταφέρεται. καὶ γυμνωμένος ἀσχημόνως ἔκειτο. θεασάμενος δὲ αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς διήγγειλεν. οἱ δὲ ἐπελθόντες τὸν πατέρα καὶ νῶε αἰδούμενοι, τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσιν, εὐδαιμονίαν ἠρῶντο. τῷ δὲ χάμα, δι' ἣν συγγένειαν αὐτῷ μὲν οὐ κατηρᾶτο. τοῖς δὲ ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων διαφερόντως τὸν ἀρᾶν, τοὺς χαναναίου παῖδας μίσησεν ὁ θεός. καὶ πρὸς μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. σῆμα δὲ τοῦ ἕτερον τῶν νῶε υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες. οἳ τὴν μέχρι τοῦ κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀσίαν ἀπ' εὐφράτου τὸν ἀρχὴν πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν γὰρ, ἐλυμαίους πρόσω ὄντας ἀρχηγέτας κατέλειπεν. ἀσσούρας δὲ, νίνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἷς μάλιστα εὐδαιμόνησεν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἄρξας αὐτῶν.

ἀρα-

ἀρχαίας ἦ, σῦρος ἔλεγεν, οὓς Ἕλληνες σύρους προσαγορεύουσι. οὓς ἦ λύδους νῦν καλοῦσι, λούδους ἦ τότε, λούδας ἔκτισε τῷ ἀράμου παῖδι τετάρτῳ ὄντι, ὅσης μὲν κεῖται τραχωνίτης καὶ δαμασκηνός. μέση δέ ἐστι παλαιστίνης καὶ κοίλης συρίας. ἀρμενίαν ὄτρος. ἐκράτησε βακτριανούς. μήδους ἦ, μησαναίους. πασινὰ χαραξ ἐν τοῖς νῦν καλεῖται). ἀρφαξάδου δὲ γεννᾶται σαλής. τὸν ἦ ἔβερος, ἀφ' οὗ τοὺς ἰουδαίους ἑβραίους ἀρχῆθεν ἐκάλουν. ἔβερος ἦ, ἰακτὰν καὶ φάλεγον ἐγέννησεν. σαλήθη ἦ φάλεγος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἰουδαϊσμὸν τὴν οἰκήσεως πίπτει). φαλὲκ γὰρ τὴν μερισμὸν ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἰάκτα ἦ τῷ ἔβερος παίδων ἦσαν ὑϊοί, ἐλμόδαδος, σάλεφος, ἀζερμωθης, ιεραὴς, ἐδωράμος, ὔζαλις, δαήλης, ἤβαλος, ἐβημαήλος, σάφας, ὀφίρης, εὐίλας, ἰωβήλος. ὧν τοι ἀπὸ κόφηνος ποταμοῦ τὴν ἰνδικὴν καὶ τὰς πρὸς αὐτῇ συρίας τινὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν περὶ τῶν σημαινομένων παίδων ἱστορείσθω. ποιήσομαι ἦ πρὸ ἑβραίων τὸν λόγον. φαλέγου γὰρ τοῦ ἔβερος γεννᾶται παῖς ῥαγαῦς. οὗτος ἦ, σερούγους, οὗ ναχώρης ὑὸς πίπτει). οὗτος ἦ θαῤῥὰς. πάτηρ δὲ οὗτος ἀβράμου γίνεται. ὃς δεκάτος μὲν ἀπὸ νῶε, δεύτερος δὲ ἔτει καὶ ἑννενηκοστῷ πρὸς διακοσίοις μετὰ τὴν ἀπομβρίαν ἐγένετο. θαῤῥὰς μὲν γὰρ ἑβδομηκοστῷ τρίτῳ ἔτει τὰ ἄβραμον. ναχώρης ἦ θαῤῥὰν, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἤδη χρόνος ἐγένετο. σερούχῳ ἦ ναχώρης πίπτεται, περὶ ἔτος δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστόν. ῥαγαῦς ἦ σεροῦγον ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα χρόνος πρὸς τοῖς ἑκατὸν. ὧν ἦ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαὺ φάλεγος ἔσχεν. ἕβερος ἦ, τεταρτῷ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γεννᾷ φάλεγον, γεννηθεὶς αὐτὸς ἐπὶ σάλου, τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε καὶ πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σῆμα ἦ ὑὸς ἀρφαξάδης ἦν, μεθ' ἕτη δώδεκα τὴν ἐπομβρίας γεγονότος. ἄβραμος ἦ ἔσχεν ἀδελφοὺς, ναχώρην, καὶ ἀράνην. τούτων ἀράνης μὲν καταλιπὼν υἱὸν λῶτον, καὶ θυγατέρας, σάραν καὶ μελχὰν θυγατέρας, ἐν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει οὐρῇ λεγομένῃ τῆς χαλδαίων. ἐν τάφῳ αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυται). γαμεῖ ἦ τοὺς ἀδελφιδᾶς, μελχὰν μὲν ναχώρης σάραν ἦ ἄβραμος. θαῤῥὰς δὲ μετοικήσαντος ἐκ χαλδαίων διὰ τὸ ἀρχαῖον πάθος, μετοικίζουσι πάντες εἰς χαρρὰν τὴν μεσοποταμίας. ὅπου ἦ θαῤῥὰς τελευτήσαντα θάπτουσιν. ἔτη βιώσαντα πάντα καὶ διακόσια. σωματέτριπται δὲ ἤδη τοῖς αὐθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγένετο μέχρι τοῦ μωσέως χρόνου. μεθ' ὃν ὅρος ἐστὶ τὸ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, ταῦτα ὁρίσαντος τοῦ θεοῦ, ὅσα καὶ μωϋσεῖ συνέβη βιῶναι. ναχώρη μὲν οὖν ἐκ τῆς μελχᾶς, ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο, οὖζος, βαοὺζος, μαούλης, ζάχαμος, ἄζαμος, φέλδας, ἰάδελφας, βαθοὺηλος. οὗτοι μὲν, ναχώρου παῖδες γνήσιοι. ταβαμὸς δὲ καὶ γαδαμὸς καὶ ταμὰς καὶ μάχας, ἐκ ῥεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. βαθοὺηλος ἦ τῷ ναχώρῃ γνησίων παίδων, γέγονε ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβανος υἱός.

A Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vſes habitator Trachonitidis fuit, Damaſcíque conditor. ea ſita eſt Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit, Getheris Bactrianos: Meſas verò Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus eſt dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Iſraes, Edoramus, Vzalis, Dacles, Ebalus, Ebemaclus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Aſſyriam vſque habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus eſt poſt diluuium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum. ſiquidem Tharrus ſeptuageſimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum eſſet viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Serugi pater cum eſſet annorum triginta duorum. totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & triceſimo ætatis anno genuit Phalegum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum: quem Arphazades genuit quinto & triceſimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Loto, & filiab. Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & ſepulchrum eius nunc vſque oſtenditur. neptes verò ex fratre duxerunt cõiuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterùm cùm Tharrus exoſam haberet Chaldeam propter luctum Aranis, omnes ſimul migrauerunt Carras Meſopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum ſepelierunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto. Iam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatiis, vſque ad Moyſis ætatem: poſt quem cxx. annorum terminus Deo ſinitore eſt ſtatutus, quãtum temporis & Moyſes ipſe vixit. Itaque Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filij nati sũt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς ἄβραμος ὁ σεμίονος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τῶν χαλδαίων χωρῶν, κατῴκησε τότε μὲν χαναναίαν, νῦν ἦ ἰουδαίαν λεγομένην.

CAP. VIII.

Quomodo Abraham generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.

ABraamus ſè, λώτου μὲν ἀράνης τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, τῆς ἦ γυναικὸς αὐτοῦ σάῤῥας ἀδελφὸν εἰσεποιήσατο γνήσιον παῖδος ὄντος ἐρῶν. καὶ καταλείπει τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ θεοῦ

Gen. 12. 13.

terram mutauit Chananæa: quam & ipſe habitauit,& poſteris reliquit:vir ſapiens ex æquo & eloquens,& in coniectando ſagax. Cúmque ob virtutem eximiam ſapiens eſſet præ cunctis habitus, auſus eſt vulgo receptam de Deo perſuaſionem conuellere,& in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit,vnum eſſe Deum rerũ vniuerſitatis conditorem:de cætero ſi quid ad felicitatem conferat,non noſtris nobis viribus, ſed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obſeruatione colligebat, tum eorum quæ circa ſolem ac lunam & reliqua ſidera videbat accidere:eſſe nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat,& omnia decenter adminiſtret, qua ceſſante nihil noſtris vtilitatibus ſeruiturum, cùm nihil ſuapte virtute polleat, ſed vniuerſa omnipotenti ipſius voluntati obſecundent. quapropter huic vni honorem deberi,huic gratias agi oportere. Quamobrem cùm Chaldæi Meſopotamitæque cæteri contra ſe inſurgerent, conſilium migrandi cœpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananęam tenuit:vbi ſedibus poſitis Deo ſtruxit aram, & hoſtias mactauit. Meminit autem patris noſtri Abrahami Beroſus quoque, non tamen eum nominans,his verbis: Poſt diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iuſtitiæ cultor, vir magnus, & fideralis ſcientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, ſed libro in hoc conſcripto res eius poſteritati tradidit. Nicolaus autem Damaſcenus in quarto hiſtoriarum ſic ſcribit:Abrahamus regnauit apud Damaſcum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione ſupra Babylonem ſita,quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòſt hinc quoque migrans cum ſuo populo, ſedem tranſtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam: eiúſque poſteritas ibi creuit in ingentem numerum,quorum res alibi ſum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc eſt apud Damaſcenos celebre,& vicus oſtenditur,quem vocant Abrahami domicilium.

CAP. IX.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus.

Gen.12.13. FAme deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficiſci illuc decreuit,tum vt copiis eorum frueretur, tum vt ſententiam ſacerdotum de diuinitate cognoſceret:aut ſecuturus illorum opinionem ſi modo melior eſſet, aut ipſe rectiora eis commonſtraturus. Cæterùm cùm & Saram ſecum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus eſt talem. Fratrem eius ſe finxit, monita prius, vt ob præſentem neceſſitatem ſimulationi ſuæ ſubſeruiat. Vt autem ventum eſt in Ægyptum, id quod ſuſpicatus fuerat euenit:

A καλδύσαντος εἰς τὴν χαναναίαν μετελθεῖν. ἐν ᾗ μὴ κατῴκησε, μηδ' τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δεινὸς ὢν συνιέναι τε ὡς ἐι πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις. ὡς ἐι τε ὢν εἰκάσειεν ἡ διαμῶπτο. διὰ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τῶν ἄλλων ἠξιώθη, καὶ τὸ ὡς ἐι τὸ θεῖον δόξαν ἐπὶ ἅπασι συνίεσαν εἶναι, καὶ νικῆσαι καὶ μεταβαλεῖν ἴσχυε. ὥστε ἐν ὅλῃ θεὸν ἀποφαίνεσθαι δημιουργὸν τῶν ὅλων ἕνα. τοῦτ' ἔλεγεν, εἰκαίη πρὸς δυσμενίαν συντελεῖ, καὶ προσεῖναι τὴν τούτου παρεχεῖν ἕκαστον καὶ ἐ κατ' οἰκίαν ἰσχύν.

B εἰκάζε δὲ ταῦτα, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε ὡς ἐι τὸν ἥλιον καὶ τὴ σελήνην καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. δυ-άμεως γὰρ αὐτοῖς παρεύσης καὶ προνοῆσαι τῆς καθ' αὑτὰ διαξίας. ταύτης δ' ὑστερουμένας φανερὰς γίνεσθαι μηδ' ὅσα φορὰ τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι καὶ τὴ αὐτῶν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὴ τῶ καλλίοντος ἰσχὺν ὑπουργεῖν, ᾧ καλὰς ἔχει μόνῳ τὰ πρὸς καὶ τὸν ἀγαθεῖσθαι ἀπονέμειν. διὰ ἅπερ χαλδαίων τὸ καὶ τῶν ἄλλων μεσοποταμιτῶν στασιασάντων φρὸς αὐτὸν. μετοικεῖ. δοκιμάσας, καὶ βούλησιν καὶ βοήθειαν τὸ θεοῦ, τὴν χαναναίαν ἔσχεν. ἱδρυθεὶς τε αὐτὸ θυμβωμὸν ᾠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ. μεμνεῦται δὲ τὸ παρὸς ἡμῶν ἀβράμου βεραισὸς, ὀνομάζων λέγων οὕτως. μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, ἦν χαλδαίοις τὸ δίκαιος ἀνὴρ μέγας καὶ τὰ μέγιστα ἔμπειρος. ἐκάτερος δὲ, καὶ τὰ μεταθέσθαι πλέον

D τι ποιοῦνται. βιβλίον γὰρ ὡς ἐι αὐτοῦ συντάξαμενος κατέλειπε. νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγει οὕτως. ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἐπηλυς στὺ στρατοῦ ἀφιγμένος ἀπὸ τῆς γῆς τὴ ὑπὲρ βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μεθ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον μεταναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ στρατῷ ἀφῆκε, εἰς τὴν τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ ἰουδαίαν μετώκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, ὡς ἐι ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ

E διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. τῆ δὲ ἀβράμῃ ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται, ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

Κεφάλαιον Θ'.

Οτι λιμοῦ τὴν χαναναίων καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ δείσας ἐν αὐτῇ τινὰ κίνδυνον ὑπέστειλεν ὅπως.

F ΛΙμοῦ δὲ ὕστερον τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, ἄβραμος εἰγυπτίους δαιμονᾶν πυθόμενος, δείσας φρὸς αὐτοὺς ὧν πρόθυμος, τῆς τε ἀφθονίας τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῶν ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιέν τε ὡς ἐι θεῶν. ἢ δὲ πρείσουσιν εὑρεθεῖσι κατακολουθήσειν, ἢ μετακοσμήσειν αὐτοὺς ὅτι τὸ βέλτιον αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν σάῤῥαν, καὶ φοβούμενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ διὰ τὴν διμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τόδε ἐπινόησε τοιοῦτον. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶ προσεποιήσατο. καὶ εἰνὸν τοῦτο ὑποκέκλεφθαι, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦκον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ ἀβράμῳ καθὼς ἐπινόησε.

τὸ τε

τό τε γὰρ κάλλος ἐξεθοήθη τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. διὸ καὶ A
φαραώθης ὁ βασιλεὺς τῆς αἰγυπτίων, ὡς τοῖς ἄλλοις αὐ-
τῆς λεγομένοις ἀφικέσθαι, ἀλλὰ καὶ θεάσασθαι αὐτοῦ
δόξας, οἷς τε ἐν ἄλλαθαι τῆς σαίρας. ἐμποδίζει δὲ
ὁ θεὸς αὐτοῦ τῷ ἀθύμου βλασφημίαν, τόσῳ τε καὶ
σὺν τῷ πεφαγμένων. καὶ πυθομένῳ δεῖ ἀπαλ-
λαγῆς, καὶ μείων θεοῦ τὸ δεινὸν αὐτῷ παρεῖναι ἀπε-
φήναντο οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν ἐνδείσας τὸ ξέ-
νου τῶν γυναῖκα. ὁ δὲ φοβηθεὶς, σεβασθεὶς τῶν σάρραν B
τὰς εἰη καὶ τίνα τρόπον ἐπαγάγοιτο ἑαυτῷ. πυθόμε-
νος δὲ τῶν ἀληθειαν, ἀδελφὴν παρητεῖτο. νομίζων δὲ ἀ-
δελφὴν ἀλλ' οὐ γυναῖκα αὐτὸν αὐτὴν δεῖ αὐ-
τῶν συγχύσεως ποιήσασθαι βουλόμενος, ἀλλ' ὑχ ὑ-
βρίσαι κατὰ θυμίαν ὡρμημένος. δωρεῖται τε αὐ-
τὸν πολλοῖς χρήμασι, καὶ σεμνύνει αἰγυπτίων τῶν λο-
γιστάτους, τῶν τε ἀρετῶν καὶ τῶν ἐπ' αὐτῇ δόξαν
ἐντεῦθεν ἐπιφανεστέραν συμβῆναι ἡγούμενος. τῷ γὰρ αἰ- C
γυπτίων διαφόρους ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ'
ἀλλήλοις ἐναυλιζόντων νόμιμα, καὶ διαφόρων δυσ-
μενεῖς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῷ
ἑκάστης καὶ διαπίνων τοὺς λόγους, ὃς ἐποιοῦντο δεῖ
τῷ ἰδίων, κενοὺς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε.
θαυμαθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς
συνετώτατος καὶ δικαιότατος ἀνὴρ, ὡ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ
πεῖσαι λέγων δεῖ ὧν αὐ διατελεσφόρησεν διδάσκειν, τῶν
τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τοὺς δεῖ ἀστρο- D
νομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ τ' ἀβραάμου παρουσίας
εἰς αἰγυπτίους αἰγύπτιοι τέτταν εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ
χαλδαίων γὰρ ἐπιφοίτησεν εἰς αἴγυπτον, ὕστε ἀ-
πῆλθε καὶ εἰς τοὺς ἕλληνας. εἰς δ' εἰς τ' χανανταίαν ἀ-
φίκετο, μερίζεται πρὸς λὼτ τῷ γῆ. τῷ γ' ποι-
μένων αὐτοῖς συμπαζόντων δεῖ τῆς χόρας ἐν ἡ νέ-
μοντο, τῷ ἐκλογῇ μὲν τοι καὶ τῷ αἵρεσιν δλίγ' ἐπι-
νεῖ τῷ λαῷ τῷ, λαβὼν δ' αὐτὸς τῷ ὑπ' ἐκείνῳ κα-
τελελειμμένῳ ὑπάρχειν ὤκησεν ἐν τῇ ναεδῷ πό- E
λει. παλαιοτέρα τ' ἔστ' ἔτεσιν ἑπτὰ, πρὸ τάνιδος τῆς
αἰγύπτου. λαβὼν γ' τ' πρὸς τὸ πεδίον κυμάτῳ, καὶ πο-
ταμὸν ἰορδάνην ἔχει, ὑχ ἅπαθεν τῆς σοδομιτῶν πό-
λεως. ἃ τὰ τε μὴ ἐν ἀγαθὰ, πλὴ γ' ἡφαίστου
καὶ βάλησιν καὶ μείων θεῶν. τ' γ' αἰτίαν, καὶ χόρων σπ-
μανῶ.

Κεφάλαιον ί.

Η τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσυρίων αὐτοῖς
διστρατευσάντων.

ΚΑτ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀσυρίων κρατούν-
των τῆς ἀσίας σοδομίτας ἐῶδει τὰ σφέ-
τερα, εἰς τε πλοῦτον διαδεδοκότων αὐτῷ καὶ πίστε-
τα πολλά. βασιλεῖς τε αὐτοῖς δέκα πάντε
τῶν χόρων, Βαλλᾶς, βαρικὰς, σενάβαρος, καὶ συμό
βορος, ὃν βαλεῖν. βασιλικῆς μοίρας δὲ ἦρχον ἕκασος ἰδίας. ὧν τούτους στρατεύσαντες ἀσύ-
ριοι. καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τῆς στρατιᾶς
ἐπολιόρκουν αὐτούς. στρατιᾶς δ' ἐκάστης ἐῶ εἷς ὑπατεταγμένος. ἡγουμένης δ' μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσ-
ύριοι φόρον ὑπέτασσον τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. διὰ δεκα μὲν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοῖς ὑπαχθέντας
αὐτοῖς φόρους τελοῦντες, ὑπέμειναν. τῷ δ' ἕκτῳ καὶ δεκάτῳ ἀπέστησαν. καὶ διαβαίνει στρατὸς ἀσυρίων ἐπ' αὐ-
τοὺς. στρατηγοῦντων μαρφάδου, ἀριόχου, χοδολλογομόρου, θαργάλου. οὗτοι τὴν τε συρίαν ἅπα-
σαν διεπράσαντο, καὶ τοὺς τῷ γιγάντων διαφθείροντες κατεστρέψαντο. ἡγεμόνες δὲ κατὰ σύσθημα,

iam enim coniugis pulchritudinem fama diuulgauerat.quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis ſuis cognoſcere,ac muliere etiam potiri concupiuit.Huic malæ libidini Deus obſtitit,peſtilentia & ſeditione res regis infeſtans: conſultique de remedio ſacerdotes, quóve modo placandum eſſet numen,hanc mali cauſam reſponderunt,quòd hoſpitis matrimonio iniuriam inferre parauiſſet.Rex territus primum ſcitatur, quænam ſit quiſve eius comes.cognita deinde rei veritate, Abrahamo ſatisfecit:ſororem ſe putaſſe non vxorem,& affinitatem contrahere,non iniuriam inferre,voluiſſe:donatóque magna pecunia, poteſtatem fecit congrediendi cum præſtantiſſimo quoque Ægyptiorum ac doctiſſimo: quo factum eſt vt virtutis nomine in maximam exiſtimationem veniret. nam cùm ea gens in diuerſos ritus & opiniones ſcinderetur,& per mutuum contemptum atque inſectationem infenſis inter ſe animis agerent, colliſos inter ſe eorum de religione ſermones & à ſeipſis confutatos vaniſſimos eſſe nihilque prorſus veritatis habere declarauit:ob has diſſertationes in precio habitus,vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendique facultatem præ ſe ferret,& numerorum ſcientiam & de ſiderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad ſe aduentum Ægyptij rudes erant huiuſmodi diſciplinarũ: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerũt.Reuerſus inde in Chananæam, agros cum Loto diuiſit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis paſcuorum, arbitrium & optionem Loto permiſit: ipſe contentus relicta ſibi portione agri ſubmontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id ſeptem annis eſt antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi ceſſerũt, & planicies Iordani fluuio contigua,non longè à Sodomorum vrbe: quæ tũc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne veſtigium quidem ſuperſit,eſt deleta:cuius rei cauſa mox ſuo loco dicetur.

Cap. X.

Sodomitarum clades ab Aſſyriis acceptæ.

EOdem tempore cum Imperium Aſiæ penes Aſſyrios eſſet,& Sodomitarum res tam opibus quàm numeroſa iuuentute florebant,vt à quinque *Geneſ. 14.*
regibus adminiſtrarentur. hi erant Ballas, Barcas, Senabarus, Symoborus & Balin,ſuo quiſq. regno
F præpoſitus. Hos Aſſyrij bello petierunt,diuiſiſque quadrifariam copiis ſub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commiſſo tandẽ prælio victores Aſſyrij Sodomitarum regibus tributũ imperauerunt. cúmque per duodecim annos imperata feciſſent,& tributa ſoluiſſent,decimotertio defecerunt:quo factum eſt vt noua in eos Aſſyriorũ expeditio fieret,ductu& auſpiciis Marphedis, Ariochi,Chodollogomori,& Thargali.Hi & Syriã vniuersã rapinis vaſtauerũt & gigãtũ poſteros perdomuerunt.cúmq.in agrũ Sodomorũ eſſet vẽtum,

castrametati sunt in valle puteorum bituminis. tũc enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatẽti bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cũ Assyriis congressi, post egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

Cap. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

Genes. 14. His auditis Abrahamus, tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facile superauit. Securi enim & incauti partim in cubilib. inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto neminí dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, vt qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triúmque amicorum auxiliis tantũ exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abrahamus verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos rediit. redeunti rex Sodomitarum vsque in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis rege Melchisedeco est except°. id nomen interpretatur, rex iustus. erat enim reuera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iustitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simúlque ipsum adhibitum mense meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tantum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio quod pro tot reb. egregiè gestis tibi debetur. Quo respõdente, Et quã voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondũ. n. pater factus erat) tum Deus & filiũ illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantã, quæ stellas cæli posset æquare

A στρατοπεδεύουσι κ᾽ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην φρέατα ἀσφάλτου. κατ᾽ ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ, νυνὶ μέντοι τῆς σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν, ἡ λεγομένη ἀσφαλτίτης. περὶ μὲν οὖν τῆς λίμνης ταύτης, μετὰ πολὺ διηλώσομεν. τῶν δὲ σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς ἀσυρίοις κ᾽ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἡττηθέντες, σὺν οἷς κ᾽ λώτος ἦγε, τοῖς σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.

B

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς ἄβραμος ὅτι τοὺς ἀσυρίους στρατεύσας ἐνίκησεν, κ᾽ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῇ σοδομιτῶν ἔσωσεν, κ᾽ τὴν λείαν ὅλην ἔλαβον ἀφείλετο.

C Ἀβράμου δὲ ἀκούσαντος τὴν συμφορὰν αὐτῶν, φόβος τὴν ἄμα περὶ λώτου συγγενοῦς ὄντος εἰσῆλθε, καὶ οἴκοις περὶ τῶν σοδομιτῶν φίλων ὄντων κ᾽ γειτνιώντων, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς δοκιμάσας, οὐκ ἀνέμενεν. ἀλλ᾽ ἐπειχθεὶς καὶ κ᾽ πάμπλειν ὀλίγοι πιστὸν νύκτα τοῖς ἀσυρίοις περὶ δαφνην, οὗτος γὰρ ἡ ἑτέρα τῶν ἰορδάνου πηγῶν προσαγορεύεται πηγή, κ᾽ φθάσας πρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν ταῖς κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδὲ ὁπωσοῦν τῆς συμφορᾶς ἐχόντας, οἱ δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μαχέσθαι μὲν ὑπὸ μέθης ἀδύνατοι ἔφυγον. ἄβραμος δὲ διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτεραίους συνήλασεν αὐτοὺς εἰς σωβᾶ τῆς δαμασκηνῶν γῆς. ὑπεδείξας, ὅτι τὸ πλῆθος οὐκ ἐν D τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ προθυμίᾳ τῇ μαχομένων, καὶ τὸ νικᾶσθαι κρατεῖ πάντως ἀριθμοῦ, ἑξακοσίοις καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέταις αὐτοῦ καὶ ἑξὶ φίλοις, τοσούτου στρατοῦ περιγιγνόμενος. ὁπόσοι δὲ αὐτῷ καὶ διέφυγον, ἀδίξως ἀπέστρεψεν. ἄβραμος δὲ τοὺς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οἳ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ ἀσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ λώτον, ἀπέζευξεν μὴ εἰρήνης. ἀπέλυτησε δὲ αὐτὸν ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τόπον τινὰ ὃν E καλοῦσι πεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ τῆς σολύμων πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. κ᾽ δὴ δὲ τοιοῦτος ὁμολογουμένως ἦν πρὸς τοῦτον αὐτὸν τὸν αἰτίαν, κ᾽ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ. τὴν μέντοι σόλυμα, ὕστερον ἐπάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχρημάτισε δὲ οὗτος ὁ μελχισεδέκης τῷ ἀβράμῳ στρατῷ ξένια, κ᾽ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐπιτηδείων παρέσχε. καὶ ὡδὲ τὸν δικαίαν αὐτὸν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, κ᾽ τὸν θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. ἀβράμου δὲ διδόντος καὶ τὴν δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὲ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἄβραμον παρεκάλει. τοὺς δ᾽ ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίου, ἃς ὡδὲ τῷ ἀσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. ἄβραμος δ᾽, οὐκ ἔφη τοῦτο ποιήσειν, οὐδὲ αὖ ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα ζοφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ ἠνέγκατο. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτῷ ὡδαμῶν τοῖς συστρατευσαμένοις. ἐχώλα δ᾽ ὁ μὲν ἕτερος ἐκαλεῖτο, καὶ ἔννεος, καὶ μαβρῆς. ἐπαινέσας δὲ αὐτῷ τὴν ἀρετὴν ὁ θεός. ἀλλ᾽ οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθοὺς οὓς ἄξιόν ἐστιν ὅλη τοιαύτας διαφερούσας νομίζεσθαι. τῷ δὲ ὑπολαβόντος, καὶ τίς αὖ εἴη χάρις τούτων τῷ μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ διαδέξονται μετ᾽ αὐτὸν, ἐπεὶ δὲ ἰδίᾳ τις, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γενήσεσθαι καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν ὡς ὡδαπλησίαν αὐτῷ τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τὸ ἀριθμόν.

καὶ

ηδ ὁ μὴν ταῦτα ἀκούσας, θυσίαν θεοσφίρει τῷ θεῷ A
καλοῦσιν οἱ αὐτόθι. ἦν δὲ ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοι-
οῦτος. δάμαλιν ἑπτέζυσαν, καὶ αἶγα ἑπτέζουσαν, καὶ
κριὸν ὁμοίως ἑπτὰ, καὶ ζυγὸν οἰνου καὶ θρισσῶν, καλέ-
σαντες δεῖπνε τὸν ὀρνίων οὐδὲν δίχα. εἶτα πρὶν σπῆ-
σαι τὸν βωμὸν, οἰωνὸν ἐφῆπται μόνον, ὃν ἡ θυμία τῶν αἱ-
μάτων, φωνὴ θεία παρὰ τοῦ, ἀποσημαίνουσα πυνθα-
νομένοις καὶ τοῦ μαντείου, ἐν οἷς κακοπαθήσαντας
δεῖ σεσθαι τὸν ἐλθεῖν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ B
χαναναίων, ἔξειν αὐτὸν τοῦ γοῦ καὶ τὰς πόλεις. ἄ-
βραμος μὲν κατῴκει περὶ τοῦ αὐτοῦ καλουμένην
δρυν. ἔστι δ' ἀπὸ χαναναίας τὸ χωρίον, ἀπόρρω τῆς ἑβρω-
νίων πόλεως. δυσφορῶν δὲ ὅτι γυναικὶ μὴ κυοῦσῃ, ἱ-
κετεύει τὸν θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄρρενος δω-
ρεῖν τὸ θεοῦ δὲ θαρσεῖν αὐτὸν δωρακλουμένου,
τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ὑπὸ τῆς
μεσοποταμίας ἡγεμένον, καὶ παίδων ἐσομένων, σάρρα C
τὸ θεοῦ καλοῦσαντος ὑπεκλίνει μίαν τῶν θεραπαι-
δων ἀγάρην ὄνομα, ἦθος οὖσαν ἀγυπτίαν, ὡς ἐξ
αὐτῆς παιδοποιησομένῳ καὶ ἡθυμένην ἐγκύμονα ἡ θε-
ραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν σάρραν ἐτόλμησε βα-
σιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας δεῖσησομένης εἰς τὸν
ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. ἀβράμῳ δὲ αὐτὴν θερα-
πείας δωδιδόντος τῇ σάρρᾳ, δρασμὸν ἐπενόησεν,
οὐκ ἐπομένουσα τὰς ταλαιπωρίας. καὶ τὸν θεὸν ἱκέ-
τευεν οἰκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δ' αὐτῇ τῆς D
ἐρήμου θεοῖσα αὐτῇ ἄγγελος, καλοῦν θεὸς
τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι. βίου δὲ μείζονος τεύξεσθαι
σωθεσησοῦσαν. καὶ δὲ νῦν εἰς τὴν δέσποιναν ἀγινώ-
μονα καὶ αὐθάδη ἡθυμένην, ἐν τούτοις εἶ τοῖς κα-
κοῖς. δωδακούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, καὶ θεσσοντέ-
ρω χωρῆσαν, ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσασαν δ' αὐτὴν
ὀπίσω, ἡθυσεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς γῆς ἐκείνης
βασιλεύσοντος. τούτοις πίθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα E
θεὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δ' μετ'
οὐ πολὺ ἰσμάηλον, θτόκλυτον αὖ τις εἴποι ἂν τὸ εἰ-
σακοῦσαν τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. ἀβράμῳ μὲν οὖν ἔ-
κτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ θροεθρημέ-
νος ἐγκυμονεῖται. εἰς ἑνάτον δ' αὐτὸν, καὶ ἑκατοστὸν πα-
ρελθόντι ὀπτανεὶς ὁ θεὸς, ἀπήγγελεν ὡς παῖς αὐτῷ
ἐκ σάρρας ἔσοιτο. καλοῦσι δὲ αὐτὸν καλέσαι, ἴσακον,
δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασι-
λεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες, κατάξουσι τὴν χαναναίαν F
ἅπασαν ὑπὸ σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. θροσέταξε δ'
τὸ ἀπ' αὐτοῦ ἔθνος, βελόμενος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ
συμφερόμενον, περιτέμνεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποι-
εῖν ἐγδόῃ ἡμέρᾳ μὴ τὸ ἔθνος θῆναι. τοῦ αἰτίαν δ' τῆς
περιτομῆς ἡμῖν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δ' ἀ-
βράμῳ καὶ περὶ τοῦ ἰσμάηλου εἰ ζήσει, πολυχρόνιον
τε ἀπεφήνατο ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ
ἄβραμος μὲν ὅτι τούτοις ἀχαρισήσας τῷ θεῷ, πε- G
ριτέμνεται δωδεκάμηνα, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτῷ, καὶ ὁ
παῖς ἰσμάηλος, ὃς κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν ἑξκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν θεοῖς τοῖς ἐνέ-
δησμ.

numero. His auditis lætus sacrificiū Deo iussu ipsi obtulit. Porrò sacrificij rit' erat hic: mactata iuuéca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculū redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos cccc. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictísque Chananęis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tū Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren, Ægyptiā genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirās, quasi ad prolem suam dominatio perueniura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnā dedidisset, decreuit fugere nō ferens afflictionem: Deúmq. rogabat vt sui misereretur. Itaq. per desertū abeūti occurrit angelus iubēs vt ad dominos reuerteretur, fore. n. cā meliore cōditione, modo se modestè gerat, núc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitium eam manere aiebat. sin retro rediret, matrē futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eò quòd Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus sextum supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara susceptурus esset filium. eum iussit vocari Isacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: eásque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circuncidi, ídque octaua die natiuitatis. causam verò nostræ circuncisionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquàm Deo gratias egisset, cuestigio circuncisus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum.

Gene. 16.

Gene. 17.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundātia pecuniarum elati tā in homines contumelioſi erant, quàm erga Deum impij: quippe qui ne-

Gen. 18. 19.

Κεφάλαιον ιβ'.

Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεσκέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἠμάρτανον.

ΥΠὸ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες εἰς τε ἀ-
θεότητα ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τοῦ παρ' αὐτοῦ ἡμε-

que beneficiorum eius meminerant, & hospites a- A
uersabantur: denique mutuis etiam libidinibus se
se incestabant. His rebus offensus Deus decreuit
superbiæ pœnas de illis sumere, & regionem eorũ
adeo vastam reddere, vt posthac nec plantas nec
fructum vllum produceret. His ita decretis de So-
domis, Abrahamus conspicatus tres angelos (sede-
bat enim ad quercum Mambræ pro foribus domi-
cilij sui) ratus esse hospites, assurgens salutauit eos,
rogauitque vt ad se diuertentes fruerentur hospi-
tio. illis verò annuentibus iubet panes ex simila B
fieri, & mactatum vitulum ac assatum sub quercu
discumbentibus apposuit. at illi visi sunt ei come-
dere, & de vxore quærebant, vbinam esset Sara. quo
referente, intus eam esse; aiunt se aliquanto post re-
uersuros, eámque inuenturos iam matrem. muliere
autem arridente, & negante fieri posse vt liberos
gigneret ipsa nonagenaria, è marito centelimum
annum agente: non sustinuerunt amplius simulare:
sed fassi sunt se Dei esse angelos: & quòd missi es- C
sent, vnus nunciatum de filio, duo verò ad delendos
Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit pro-
pter Sodomitas, & surgens deprecatus est Deum ne
promiscuè iustos cum iniustis perderet. Deo verò
negante quenquam Sodomitarum esse bonum, a-
lioqui si vel decem inter eos essent, omnibus remis-
surum fuisse pœnam, Abrahamus destitit, angeli
verò peruenerunt Sodoma. cives autem cùm vidis-
sent adolescentes forma præstantes ad Lotum di-
uertisse, ad illudendum per vim ætati eorum sunt
versi. Loto verò suadente continerent se, néve in D
probrum hospitum ruerent, sed hospitio suo non-
nihil honoris haberent: aut si temperare sibi non
quirent, filias se pro illis eorum libidini exhibitu-
rum: ne sic quidem parere voluerunt. Deus autem
illorum audacia commotus ad iram, ipsos quidem
excæcauit, ne in ædes introitum inuenire possent.
cæterum Sodomitarum populum vniuersum ad
supplicium adiudicauit. Lotus autem ab ipso præ-
monitus de futuro excidio, discessit inde, assumpta
etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innu- E
ptis. sponsi enim earum monentem de exeundo có-
tempserant vt delirum qui talia diceret. Tum Deus
iaculatur telum in vrbem, eámque cum ipsis inco-
lis exurit, & agrum quoque pari deuastat incendio,
quemadmodum mihi iam dictum est in commen-
tariis quos de bello Iudaico prodidi. Cæterum Lo-
ti vxor inter abeundum subinde ad vrbem respi-
ciens, & curiosius cladem hanc contra mandatum
Dei spectans, in statuam salis est versa. dictum est
mihi iam & de illa: nam extat hodie quoque: ipse
verò cum filiabus in paruum quoddam rus euasit,
cui soli ignis omnia circumquaque vastans pepe-
cit. id Zoor nunc vsque vocatur, sic paruum He-
bræorum lingua significãte. In hac solicitudine vi-
tam inopẽ aliquantisper tolerauit. puellæ verò vni-
uersum genus humanum extinctum ratæ, astu cir-
cumuento parente, cum inscio sunt congressæ, cu-
rantes ne totum genus deficeret. ex hoc congressu
nati sũt filij: maiori Moabus, quasi dicas è patre: iu-

μῶν ἀφελείων. εἶναί τε μισοξένους, καὶ τὰς πρὸς ἀλ-
λήλους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι. χαλεπωλίας οὖν ὅλη
τούτοις ὁ θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑβρηφανίας
αὐτοὺς, καὶ τὴν τε πόλιν αὐτῶν κατασκάψασθαι, καὶ τὴν
χώραν ἅπασαν ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἐπ, μήτε καρ-
πὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς αἰασθῆναι. ταῦτα τὸ θεῖον κρί-
ναντος περὶ τῶν σοδομιτῶν, ἀβραμος θεασάμενος ἐκ
ἀγνῶτους, ἐκάθητο ὑπὸ πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῆ πρὸ
τῆ θύρα τῆς αὐτοῦ αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶ) ξένους, ἀ-
ναστάσατό τε αἰασταὶ, καὶ παρ' αὐτῷ καθεζθέντας πα-
ρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὅπως δυσάντων ὑπὲρ τῆς
τῶν πρεσβέων ξένων σεμνὰ λέως ἡγεῖσθαι, καὶ μόχον
θύσας, καὶ ὀπήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυῒ
κατακειμένοις. οἱ ὑ, δόξαν αὐτῷ παρέχον ἐσθίοντων.
ἔτι καὶ πρὸς τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῖ ποτ' εἴη
συγγένουσα ἡ σαῤῥα. τὸ δὲ εἰπόντος ἐνδον εἶ), ἔφην
ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ δύνησθ' αὐτὴν ἤδη μητέρα
γεγυμνάζειν. τῆς ὑ γυναικὸς ἐν τούτῳ μειδιάσασης,
καὶ ἀδύνατον εἶ) τὴν τεκνοποιίαν εἰπούσης, αὐτῆς μὲν
ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, τὸ δ' ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἡκέτι
κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ' εἰπόντες ἑαυτοὺς ὄντας
ἀγγέλους τὸ θεῦ, καὶ ὅτι πεμφθεῖη μὲν ὁ εἷς, σημαίνων
πρὸς τὸ παιδὸς, δυο ὑ, σοδομίτας καταχθιόμενοι.
ταῦτα ἀκούσας ἀβραμος, ἤλγησεν ὅλῃ τοῖς σοδομί-
ταις, καὶ τὸν θεὸν αἰασταὶ ἱκέτευσε φθάκαλέσαι, μὴ
τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλύειν τοῖς πονη-
ροῖς. τ θεῦ ὑ φήσαντος, μηδένα εἶ) τῶν σοδομιτῶν ἀ-
γαθὸν, εἰ γὰρ καὶ αὐτοῖς δέκα ἦσαν συγχωρεῖν ἅπασι τ
ὅλῃ τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν, ὁ μὲν ἄβραμος ἡσύ-
χαζεν. οἱ ὑ ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν
πόλιν. [καὶ ὁ λὼτος αὐτοὺς ὅπῃ ξενίαν παρεκάλει. λίαν
γὰρ ἦν φίλος τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς τῆς
τ ἀβράμου χρηστότητος.] οἱ ὑ σοδομῖται, θεασάμενοι
τοὺς νεανίσκους διαφορὰν τῆς ὄψεως ἐξαφίεντας, καὶ
φῶς λώτῳ καταχθέντας, ὅπῃ βίᾳ καὶ ὕβρει αὐτῶν
τ ὠρέας ἐξάπησαν. τὸν ὑ λώτου παραινοῦντος σω-
φρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τὴν ξένων, ἀλλ' ἐ-
κλὺν αἰδῶ τ παρ' αὐτῷ καταγωγὴς, εἰ ὑ ἔχουσιν ἀκρα-
τεῖς, τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ὑπὲρ ἐκείνων ταῖς ὅπῃθυ-
μίαις αὐτῶν λέγοντος παρίξειν, οὐδ' οὕτως ἐπείθε-
σαν. ὁ ὑ θεὸς ἀγανακτήσας αὐτῷ ὅπῃ τοῖς τολμήμα-
σι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τ ἔσοδον
τ εἰς τὴν οἰκίαν ἀῤῥεῖν. σοδομιτῶν ὑ κατέπεμψε πάνδη-
μον ὄλεθρον. λώτος ὑ τὸ θεοῦ τ μέλλουσαν τῇ σο-
δομιτῶν ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπηλλάγετο,
τήν τε γυναῖκα & τὰς θυγατέρας, δύο ὑ ἦσαν ἔτι παρ-
θένοι αἰκαλαβών. οἱ δὲ μνηστῆρες ὑπερφερήσαν τ ὀρ-
γὴ, δικαίαν ὅπῃκαλοῦντες τῶν ὑπὸ τοῦ λώτου λεγο-
μένων. καὶ ὁ θεὸς ἐπισκήπτει βέλος εἰς τ πόλιν, καὶ συμ-
πρὸς οἰκήτορσι κατεπίμπρησε καὶ τὴν γῆν ὁμοίως πυρφό-
ρον ἀφανίζει, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τ ἰουδαίοις ἀ-
ναγράφοντι πόλεμον. ἡ ὑ λώτου γυνὴ φθὰς τὴν αἰα-
χάρσιον εἰς τ πόλιν σωτηρίως αἰασωθεῖσα, καὶ πολυπραγμονῆσα τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπηγορδυκότος τοῦ θεοῦ τοῦτο
ποιῆν, εἰς στήλην ἁλὸς μετέβαλεν. ἱδρυται δ' αὐτὴ, ἔτι δὲ καὶ νῦν ὁραμένη. ὀλοφυδνᾶται δ' αὐτὴς μὲν τὴν θυγατέ-
ρων εἰς βραχύτ χωρίον κατάγουσιν, ὠνομασμένον ἀπὸ τοῦ πυρός. ζόωρ ἑπ καὶ νῦν λέγ). καλοῦσι γὰρ ἕτερος ἑβραῖοι
τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα ὑπό τε αἰθερίων ὑετμίας, καὶ ἔρωτος δεινοτέρας ἀῤῥήτ. αἱ ὑ παρθένοι πᾶν ἡ-
φανῆσθαι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τὸν πατ' ὀλίγον πλησιάζουσι βιαιότερον λαθεῖν. ἐποίουν δὲ τοῦ-
το ὑπὸ τοῦ μὴ γένος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μώαβος. εἶποι δ' ἂν τις

ὅπῃ

ὑπὸ παχύος. ἄμμανον δὲ ἡ νεωτέρα ποιεῖται. ἦλθον A niori Ammanus,quod nomen ſignificat filium ge-
ἀφ' ἑκατέρου. σημαίνει τὸ ὄνομα. κτίζει δὲ αὐτῷ, ὁ μὲν neris.Horum alter Moabitarum fuit autor,magnæ
μοαβεί ὡς μεμιγμένον ὄντας ἐπὶ πατρίῳ ἔθνος. ἀμμανί- gentis etiam noſtra ætate.alter verò Ammonitarũ.
ται δὲ ὁ ἕτερος. συρίας τῆς κοίλης ὄζειν ἀμφότερα. καὶ vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc mo-
λώτῳ μὲν, τοιαύτῃ συμβάσῃ τῇ ἐν σοδόμοις ἀπα- dum Lotus reliquit Sodoma.
χωρῆσαι φυλάξαι. ἄβραμος δὲ μετοίκησιν εἰς γέρα- Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæſti- *Geneſ. 20.*
γα τῆς παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχή- næ,Saram ac ſi ſororem ſecum ducens,eadem arte
ματι τῷ σάρρᾳ, ὁμοία τοῖς φρὴν ὑποκινάμενος qua quondam,nimirum inſidiarum metu.timebat
δεῖν τὸν τόβον. ἐδεδίει γὰρ ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα τ enim Abimelechum eius loci regem:qui & ipſe a-
ὑπερωσίου. ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τῆς σάρρας, φθάσει more Saræ captus,ea potiri cupiebat. eam cupidi- B
ειν οἷος τε ὢν εἴργεται δὲ τῆς ὀπιθυμίας ὑπὸ νόσου nem morbus grauis impediuit diuinitus immiſ-
χαλεπῆς αὐτῷ θεοπεμπούσης ἐν θεοῦ, καὶ τῷ ἰα- ſus:atque ita medicorum ope deſtitutus,in ſomnis
τρὸν αὐτὸν ἀπεγνωκότων, ὑπνώσας, ὄναρ ὁρᾷ μηδὲν admonetur, abſtineret ſe ab iniuria coniugis hoſ-
ὑβρίζειν τιν' τὸ ξένε γυναῖκα. καὶ ῥᾴον δέξεσθαι, pitis.mox cum meliuſculè habere cœpiſſet, indi-
φεύξει θεὸς πᾶς τίλους ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ταύτῃ ἐπα- cat amicis, quòd Deus ſibi hunc morbum immi-
γάγοιτο νόσον ὑπὲρ ἀνδρίας τὸ ξένε, φυλάσσων ſiſſet vindicans ius hoſpitis, & vxori eius ab iniu-
ἀβλαβῆ αὐτὸς τὴν γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφὴν οὖ- ria cauens.non enim ſororem eſſe, ſed vxorem le-
σαν ἐπάγεσθαι, τόμῳ αὐτῷ συνηκοῦσαν. ἐπαγγέλ- C gitimam.Hæc locutus Abrahamum de conſilio a-
λεται τὰ παρίξειν αὐτὸν δίκῃ, τὸ λοιπὸν ἀδεῆς micorum accerſitum, ſecurum eſſe de pudicitia
εἶναι τοῦ γυναῖκα ἡδυσμόν. ταῦτ' εἰπὼν, με- coniugis iubet, Deum enim eius curam habere,
ταπεμπτὸν ἀβεσμεν, συμβαλόμενος τὸν τῆδ' φί- cuius auxilio nihil turpe paſſam ſe illi reſtituere.
λον. καὶ μηδὲν ἔτι θεῖ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ὡς πεισο- idque ita eſſe Deum teſtabatur, & mulieris con-
μένης τι τῆδ' αἰχμὰν σκήλυσιν δεδίναι. θεὸν γὰρ αὐ- ſcientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuiſſe,
τὸ κηδεσθαι, καὶ κ' τοῦ συμμαχεῖν τοῦ ξείνε μεμ- ſi nuptam eſſe ſciuiſſet. ad hæc rogabat, vt æquo
νημένον αἰβεσεν νομίζεσθαι. τὸ γ' θεοῦ μάρτυρες animo in ſe eſſet, Deúmque propitium redderet.
ὄντος κ' τοῦ τῆς γυναικὸς σωνειδότος, ἔλεγε μηδ' αὖ Et ſiue apud ſe maneret, nihil ei defore: ſiue abire
ὁρεχθῆναι τοῦ ἀρχεῖν εἰ γαμετὴν οὖσαν ἠπίστατο. malle, deductores eſt pollicitus, & omnia quo-
ὡς δ' ἀδελφὴν ἀγόμενον οὐκ ἀδικεῖν. ὧδ' ἀκαλεῖ rum cauſa ad ipſum veniſſet. Hæc locuto Abra-
γ' ῥᾴως ἔχειν πρὸς αὐτὸν, κ' τὸν θεὸν δύσθρῃ πει- hamus nec omnino fictam conſanguinitatem aie-
θεῖν. παρ' αὐτῷ τε μᾶλλον βουλομένῳ, πᾶσαν ἀφθονίαν bat:eſſe enim fratris filiam: & ſine hac ſimulatio-
ὑπάρξειν. ἀπιέναί τε θεραπεύμενον, πύξινος πεμ- ne parum tutam peregrinationem credidiſſe.ac ne
πῇ. κ' πάντων ὅσων κ' χρῄζων παρὰ αὐτὸν ἀφίκοιτο. morbi quidem cauſam ei ſe fuiſſe excuſabat.Quin D
τῷ τ' εἰπόντος, ἄβραμος ὑπὸ τοῦ συγγένειαν τῆς γυ- & ſalutem regis ſibi curæ futuram,& manſurum
ναικὸς ἐψεύδετο ἐλεγεν. ἀδελφοῦ γὰρ αὐτοῦ εἶ) παῖ- quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quàm
δα. κ' δίκα ζειαύτης ὑποκρίσεως οὐκ ἀσφαλῆ τοῦ pecuniarum partem ei ceſſit: & conditiones pa-
ὀπιθυμίαν ὑπολαβεῖν. ὅσαπερ ὅπ τὸ μηδὲν αἰτιος cis bona fide vtrinque ſeruandas dixit, fœdere
τῆς τόσου χρονίνας. προθυμοῦσαν δ' αὐτῷ θεῖ τ' cum eo ſuper puteo quodam icto, qui Berſube
σωτήριον ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, κ' παρ' αὐτῷ μέ- vocatur.ea vox iuramenti puteum ſignificat:& id
νειν. ὁ δὲ ἀβιμέλεχος τοῦ τε χῶρον θεὸς αὐτὸν νέμειν nomen & hodie locus ſeruat. Nec ita multo poſt *Geneſ. 21.*
κ' τὰ χρήματα, κ' σωπίθεται ἀδόλως πολιτεύεσθαι, Abrahamus filium è Sara ſuſcepit, iuxta promiſſa
ὑφ' ἑνὸς φρέατος πιούμενος τὸν ὅρκον, ὃ βηρσοῦβαν Dei, quem Iſacum nominauit. Sic riſus Hebræis
καλοῦσιν. ἔστιον γ' ἐρέαρ λέγοιτο ἄν. οὕτω δὲ ἔτι καὶ E ſignificatur. ſiquidem riſus Saræ, dum proles ei
νῦν ὑπὸ τῶν ὑπερώρων ὀνόμασται. ἡλίκη) γ' ἀβεσμεν iam natu grandi præter expectationem promittitur,in cauſa fuit huius appellationis. ipſa enim e-
μετ' ὀλίγου κ' πᾶς ἐκ σάρρας, ὡς αὐτῷ ὑπὸ θ' θεῖ rat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum,ipſo anno quo Iſacus eſt natus. eum octaua
φερείσης). ὃν ἴσακον ὠνόμασε. τοῦτο γέλωτα σημαί- mox die circumcidunt,qui mos adhuc Iudæis du-
νει. βραμβύτοι τὸ τὴν σάρραν μεισθήσειν τέξεσθαι φή- rat, vt poſt totidem dies circunciſionem cele-
σαντος αὐτὴν τῷ θεοῦ, μὴ θεοσδοκῶσαν ἤδη τοκε- brent.
τὸν πρεσβύτεραν οὖσαν, τὸν ἡβᾶν οὔτως ἐκάλεσεν. αὖ-
τη μὲν γὰρ ἐνενήκοντα ἔτη ἐκ. ἑκατὸν δ' ἄβεσμος.
πάντ') δ' παῖς ἑκατέρων τῷ ὑστάτῳ ἔτει. ὃν δὲ δύθ'
μετ' ὀγδόην ἡμέραν θεστέμνουσι, κἀξ ἐκείνου μ'
τοσαύτας ἔθος ἔχουσι οἱ ἰουδαῖοι ποιεῖσθαι τὰς πε- G
ντεκτάς.

CAP. XXIII.

De Iſmaele Abrahami filio, eiuſque poſteris Arabibus.

ΑΡαβες δ', μ' ἔθος ἑξηκοντάετον. ἰσμαήλος γὰρ ὁ κτίσης αὐτῷ θ' ἔθνος, ἀβεσμεν γλυφόμενος ἐκ τῆς Arabes verò poſt decimumtertium annum *Geneſ. 25.*
παλλακῆς, ἐν τούτῳ θεστέμνεται τῷ χείνῳ, θεῖ οὗ τὸν πάντα λόγον ἐκθησόμαι μ' πολλῆς ἀκρι- id faciunt.Iſmahel enim gentis eorum autor
βείας. σάρρα γὰρ τεκοῦσα τ' ἰσμαήλον ἐκ θ' δούλης αὐτῆς ἀγάρας, τὸ μὲν θεῖον ἐσεφθῆ, οὐδὲν ἀπολείπουσα Abrahamo è concubina natus, poſt tantum tem-
poris eſt circumciſus, de quo iam dicendum. A-
mabat Sara Iſmahelem ab initio, è famula Agare
natum, non ſecus ac ſi ex ſe eſſet genitus.alebatur

enim in ſpem ſucceſſionis. verùm poſtquàm ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facile inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. Ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerúmque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptũ: & dato eis vtre aquæ ac panibus iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret. & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cúmque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cùm incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Napheſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabataæ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam eiúſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

A B C D

CAP. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Geneſ. 22. ISacum autem Abrahamus ſupramodum amabat vt vnigenitum, & quẽ in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & beneuolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratíſque omnibus beneficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim cõceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum poposcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

E F

τῆς ὡς πρὸς ἴδιον οὐσίας. ἐξέπεσε γὰρ ὅπη τὸ τῆς ἡγεμονίας ἐλπιδοχὴ. τηκοῦσα δ' αὐτὴ τὸν Ἴσακον, οὐκ ἠξίου ὁμοίως ἐπεσθαι τούτῳ τὸν Ἰσμαήλον ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον τὸ παρὸς αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἐπεὶ δὲν σφῶν τὸν ἄβραμον εἰς ἀπιστίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μὴ τῆς μητρὸς. ὁ δ' οὐ πρὸς μὴν ἀρχὰς προσεπίστατο τὰ αὐτοῦ γνώμῃ οἷς ἡ σάρρα ἐπιτάσσοι, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι παῖδα πάππων καὶ γυναῖκα ἀπορεῖν τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δ', καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὸ τῆς σάρρας προστατομένοις, πιθοῖς πατεῖδου τὸν Ἰσμαήλον τῇ μητρὶ, μήπω δ' αὐτὸ χωρεῖν δυνάμενον, ὕδωρ τε ὑπ' ἀσκοῦ καὶ ἄρτον φερομένῳ ἐκέλευσεν ἀπιέναι, ὁδηγοῦ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῳ. ὡς δ' ἀπεῖσαν ὅπη ἐλέλοιπε τὰ ἀναγκαῖα, ὑπ' ἀκρίτου τοῦ ὕδατος ἢ ἀπαιζόντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρούσης ἔτι ψυχὴν ἀφῇ, προῆλθε πορρωτέρω. συντυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγὴν τε φράζει οἰκειωθῆναι καὶ κελεύει φέρειν τῆς ἀναζοπύρας τε παιδὸς μεγάλα γὰρ αὐτὸν ἀγαθὰ προμηνύειν ὑπὲρ τῆς Ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθάρσησε τοῖς προκατηγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, δίδοται δι' αὐτῶν ὕπομέλειν, ἀφροῦσα τὰς ταλαιπωρίας. ἀνδρωθέντι δὲ τῷ παιδὶ γύναιον ἄγεται, πρόξυς αἰγυπτίου. ἔνθεν δὴ καὶ αὐτῷ τὸ ἀρχαῖον ἐξ οὗ παῖδες Ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες, ναβαιώθης, κηδαρεύς, ἀβδήλης, ἰδουμᾶς, μάσαμος, μάμμασος. μάσμηος. χόδαμος, θεμανός, ἰέτουρος, νάφαισος, κάλμασος. οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' εὐφράτου καὶ καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβαταίαν τὴν χώραν ἀνομάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τὴν ἀράβων ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ ἀβράμου ἀξίωμα.

A B C D

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ἰσάκου ὃς ἦν γνήσιος ἀβράμου παῖς.

ΙΣακον δὲ ὁ πατὴρ ἄβραμος ὑπερηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ ὅτι γήρως κατὰ δωρεὰν αὐτῷ τοῦ θεοῦ γενόμενον. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὐνοιαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τοῦ γονέως, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπερηδύνων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τῆς τε τοῦ πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ ὡς τὸ θεοῦ θρησκείαν ἐπασκῶν. ἄβραμος τε τὴν ἰδίαν δαιμονίαν ἐν μέρει τούτῳ ἐφ' ἃ καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν ἐπόθει. τούτῳ μέν τοι καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἔτυχεν. ὃς δὴ πειρᾶν αὐτοῦ βουλόμενος λαβεῖν τῆς πρὸς αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἰκὸς παρεσκευάσθαι καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα πεποίηκε, καὶ τὴν παρεῖσαν δαιμονίαν ἐν τῆς αὐτοῦ σπουδῆς ἔχειν τὸν υἱὸν ἴσακον, ἤτει τοῦτον αὐτῷ θῦμα καὶ ἱερεῖον ἀναφέρειν. ἐκέλευε δὲ εἰς τὸ μέσον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. οὕτως μὴ ἐμφανίσαι τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. ἄβραμος δὲ, ὅτι μηδὲν κρίνων ἀνθρώπειον ἀκούειν τοῦ θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δ' ὑπουργεῖν ὡς ἐν τῆς ἐκείνου προνοίας ἐπόντων ζώντων, ὅπως φάνηται πρὸς τὴν γυναῖκα, τήν τε τοῦ θεοῦ πρόρρησιν, καὶ ὡς εἶχεν αὐτὸς γνώμης πρὸς τὴν τοῦ παιδὸς σφαγὴν. ἀλλὰ μηδὲ τῇ οἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ αὐτὸ ὑπηρετοῦσαν τῷ θεῷ, λαβὼν τὸν Ἴσακον

μη

μὴ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας A
ὄνῳ, ἀπῆει πρὸς τὸ ὄρος. ἐκ δὲ ἡμέρας
συνόδευσαν οἱ οἰκέται. τῇ δὲ τρίτῃ ἤδη, ὡς κάθοπτον ἐκ
αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόν-
τας, μόνος τὸ παιδὸς ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, ἐφ' ᾧ
τὸ ἱερὸν ἁβραὰμ ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύει. ἔφερον
δὲ σὺν ἑαυτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν
ἱερείου. τῷ δὲ ἱσάκιος πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος,
τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ παρομοίως τί καὶ
μέλλοι θύειν, ἱερείου μὴ παρόντος. ὁ δὲ, τί θεὸν αὐτοῖς B
παρέξειν ἔλεγεν, ὄντα ἱκανὸν καὶ τὴν ἁπάντων εἰς δύ-
ποτμον ἀνθρώπους προάγειν, καὶ τὰ ὄντα τὴν ἐπ'
αὐτοῖς θαρρουμένων ἀφελέσθαι. δώσειν οὖν καὶ ἐκείνῳ
ἱερεῖον, εἴπερ δύμβης μέλλει τῇ θυσίᾳ προσευ-
χάνειν αὐτῷ. ὡς δὲ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς χεῖ-
ρας ἐπανέσχε, καὶ ἦν εὔρεπη, λέγει πρὸς τὸν υἱόν,
ὦ παῖ, μυρίαις εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι
πρὸ τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ὄκνῳ ὅτι C
μὴ πρὸ τῆς σῆς ἀναξόρου ἐφιλοτιμησάμην, ἀλλ'
ἐφ' ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσω ὡμην, ὡς εἰ σὲ ἴδοιμι
ἡνιοχοῦντα, καὶ τελευτῆσαν ὄχεσθαι τῆς ἀρχῆς τῆς ἐ-
μαυτοῦ καταλείποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ θεῷ τε βεβουλη-
μένῳ σὸς πατὴρ ἐγένου, καὶ πάλιν τούτῳ δοκοῦν ὑποτ-
τεθεικέναι σε, φέρε ἑκουσίως τὰ καθιέρωσον. τῷ θεῷ γὰρ
προσήκεις ἑαυτῆς ἀξιώσαντι παρ' ἡμῶν τῆς τι-
μῆς, ἀλλ' ὧν δύμβης γέγονέ μοι προσάτης καὶ D
σύμμαχος ναὶ δύστυχεῖν. ἐπειδὴ ἐγνώσθης, ὑποθα-
νοῖσθαι, ἢ τοιοῦτον ἐκ τοῦ ζῆν ζόφον, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἐ-
δίῳ θεῷ τὰ πάντων παρὰ νόμῳ θυσίας θεσπεμπόμ-
μος, ἄξιον οἶμαί σε κρίναντος αὐτοῦ, μήτε νόσῳ, μή-
τε πολέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν ἃ συμπί-
πτειν πέφυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ'
εὐχῶν ἢ καὶ ἱερουργίας ἐκείνῃ ψυχὴν τὴν σὴν προσδε-
ξομένης, ἐκ παρ' αὐτῷ καθεζομένους. ἐπεὶ τό μοι εἰς κιν-
δυνεύειν καὶ μεγάκομον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀναξεφό- E
μενον, τὸ θεὸν αὐτὸ σαυτοῦ παρεκπνέοντα. ἴσασκος δὲ, παι-
δὸς δὲ ὃν οἷος τοιοῦτος ἡγνοεῖτο ἴδιον τὸ φρόνημα
ἔχειν, δίκην πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους. καὶ φήσας ὡς
οὐδὲ γεγονέναι τὴν ἀρχὴν ἂν δίκαιος εἰ θεὸς καὶ παιδὸς
μέλλει κρίσιν ἀπωθεῖσθαι καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸ τοῖς
ἀμφοτέροις βουλήμασιν ἑτοίμως, ὅτε καὶ μόνῳ τῷ πα-
δὸς ταῦτα προσευομένῳ μὴ ὑπακούειν ἄδικον ἦν,
ὥρμησεν ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐπεφέρθη
τὸ ἔργον μὴ σάντος ἐμποδὼν τῷ θεῷ. βοᾷ μὲν ὀνο- F
μασὶ τὸν ἄβραμον, ἐᾷ γὰρ τὸ παιδὸς σφαγῆς. οὐ γὰρ
ὑπεθυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνου, τὴν σφαγὴν αὐτῷ
προστάξαι τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, οὐδὲ οὗ πατέρα ἐποίη-
σεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τούτου βουλόμενος μὴ τοιαύτης
ἀσεβείας, ἀλλὰ δυμμάσαι θέλων αὐτοῦ τὴν ὀλιγόνοιαν,
εἰ καὶ τοιοῦτα προστασσόμενος ὑπακούοι. μαθὼν δὲ
αὐτοῦ τὸ φρόνημον καὶ τὴν εὐσέβειαν τῆς θρησκείας, ἣν
ἐνέφυσε μὲν οἷς αὐτὸς παρέχει, οὐκ ὑστερήσειν ἂν αὐτὴν G
ἀεὶ πάσης δύσμενείας καὶ ἡδονῆς ἀξιοῦσθαι, ἐσεσθαί
τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσεσθαι εὐδαιμόνως, παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις ἐκγόνοις
μεγάλῳ καὶ γαμετῇ. προσέθηκε τὸ ἡδὺ τὸ αὐτῷ εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλοῦτον δύσδωσειν καὶ μνήμῃ αἰώνιον
αὐτῷ ἔσεσθαι τοῖς ἡγεμόσιν τῆς τε χαναναίας ὅπλοις κατακτησαμένοις, ζηλωτοῖς ἔσεσθαι πᾶσιν εὐσεβέσι.
ταῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν, κριὸν ἐξ ἀρνοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι,

cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus ad ſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad mõtem. ac biduum quidem comitati ſunt eum ſerui. tertia verò die cum iam in proſpectu eſſet mons, relictis aliis in campo cum ſolo puero aſcendit in montem, in quo pòſt Dauid templum conſtituit: ferebántque ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet, abſque victima. Iſaco verò qui tum vigeſimũ quintum annum agebat, aram apparante, percontantéque quidnam mactaturus eſſet nullam habẽs hoſtiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collocent. daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi quidem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſtquam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnib. apparatis ſic infit, Fili, mille votis te expetitum, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſollicitudine educaui, nihil beatius exiſtimans quàm ſi te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo viſum eſt vt te ſuſcíperem, ac nunc rurſum vt te amittam, fer generosè hoc ſacrificium. Cedo enim Deo, qui è nobis hunc honorem repoſcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt proſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrificio ritu oblatus, ipſo vt credere par eſt indignum te cenſente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiã humana calamitate de vita decedas: ſed inter precamina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educauerim ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens. tum Iſacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans ſe dignum qui vnquam natus eſſet, ſi tam Dei quã patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet vtriuſque placitis: quandoquidem etiamſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi. iámq; minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem orbaret, ſed vt probaret eius animum, an etiam talibus iuſſis pariturus eſſet. nunc cognita eius prõpritudine ac præcellenti pietate, ratum ſe habere quicquid illi ſe hactenus conceſſerat, non defuturam autem nec in poſterum ſuam prouidentiam, tam ipſi quàm eius generi. hunc quoque filiũ longiſſimo tempore victurum, vitáque feliciter exacta filiis germanis & probis magnum principatũ relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorũ in multas gentes creſceret, nec minus opibus quàm numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius generis memoriam fore ſempiternã. regione quoque Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam omnium exteratum gẽtium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimã ex improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

sibi redditi,auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur:mactata deinde victima incolumes ad Sará se receperunt:vixerúntq; beati,omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami coniugis.

Genes.23. SArа autem non multo pòst moritur,cùm vixisset annos viginti septem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quomodo è Chatura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Gen.24.25 POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Assurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerúntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Iudæorum historiam cõtexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram, à Suri appellatam Assyriam. Ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphrem & regionem Aphricã nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptẽ, mittit maximum natu famulorũ ad sponsalia, prius accepta fide obligatũ. modus verò deuinciendi fuit talis: Subditis alter alteri manib. sub femora, Deũ ita testẽ inuocabant eorum quę destinauerant. Misit etiã dona ad illos, vel rara illic vel nunquã antè visa. Profectus autẽ famulus diuturnum iter faciens, eo quòd difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarum inopiam, ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cũ venisset in suburbiũ, incidit in cõplures puellas euntes aquatum: móxque intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandã Abrahamus

ἢ τοιούτων ἀγαθῶν ἀγελίας ἀπηλλότριος, ἢ σπάζοντο ἀλλήλους. καὶ θύσαντες, ἀπενίσπονν πρὸς τὴν σάρραν. ἢ διῆγον εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐθελήσαν τοῦ θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

Κεφάλαιον ιέ.

Περὶ σάρρας τῆς Ἀβράμου γυναικὸς, ἢ πως τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑὶ σάρρα μὲν οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θαπτουσι δ' αὐτὴν οἱ χεβρῶνι, συγχωρησάντων μὲν τῶν χαναναίων ἐθελησάντων αὐτῆς τὸν τάφον. ἀβραμος δ' ὠνησαμένου τὸ χωρίον, σικλῶν τετρακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐκ τῆς χεβρῶνος. ἢ τὰ μνημεῖα ἄβραμός τε ἢ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασαντο.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡς ἐκ χαιτούρης ἀβράμου γαμηθείσης τὸ ἔθνος τῶν τρωγλοδυτῶν ἐβράμου ἔσχε τὴν ἐπωνυμίαν.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χαιτούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, ὡρός τε πονηρὸς καρτερὸς ἢ δεινὸς συνιέναι, ζιμράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λουσοβακης, σοῦος. φύονται δ' ἢ καὶ τούτοις παῖδες. καὶ σοῦε μὲν, σαβακάνης γίνεται ἢ δαδάνης. τούτῳ δ', λατουσιμος ἄσσυρος, λουέρης. μαδάνου δ', ἄφας, ὄφρης, ἀνὼχος, ἐβιδας, ἔλδας. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐμνοῖς ἄβραμος ἀποικίαν στόλους μηχανᾶται, ἢ πάντα ἐρωτρωγλοδύτην καταλαμβάνουσι, ἢ τῆς εὐδαίμονος ἀραβίας ὅσον ἀπὸ τοῦ ἐρυθρᾶν θαλάσσαν κατήκει. λέγεται δ' ὡς ἔτος ὁ ὄφρης, στρατεύσας ἀπὸ τὴν λιβύην, κατέσχεν αὐτὴν, ἢ οἱ ἐμνοὶ αὐτοῦ κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος, ἄφρικαν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δ' ἡμῖν τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ἔτως. κλεόδημός φησιν ὁ προφήτης ὁ ἢ μαλχὰς, ὁ ἰσορῶν τὰ περὶ ἰουδαίων, καθὼς ἢ μωσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς χαιτούρας ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δ' αὐτῶν ἢ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων ἓξ εἰς ἄφερα, σουρείμ, ἰαφραν. ἀπὸ σουρείμ μὲν, τὴν ἀσσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δ' τοῦ δύο ἀφερᾶ τε ἰαφρᾶ, πόλιν τε ἀφρὰν ἢ τὴν χώραν ἄφρικαν ὀνομασθῆναι. τάτας δὲ ἡρακλεῖ συστρατεῦσαι ὅτε λιβύην ἢ ἀντιον. γήμαντά τε τὴν ὄφρας θυγατέρα ἡρακλέα γεννῆσαι υἱὸν ὃς ἐξ αὐτοῦ διδῶρον. τοῦτον δ' ἐθνος ἐσχηκέναι σοφίας, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λέγεσθαι. ἰσάκῳ δὲ τῷ τρισὶ πεντηκοστῷ ἔτος γεγονότι γυναῖκα γαμεῖν ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ ἄβραμος ῥεβέκκαν ναχώρ παῖδος θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πέμπει τῷ οἰκείῳ θεῷ τὰ μνηστήρια ἐγγυησάμενος μεγάλως πίστει. γίνονται δ' αὗται τοῦ τόπου, ὑπὸ τοῖς μηροῖς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ὀμνύουσι τὸν θεὸν μάρτυρα τῷ ἐσομένων. ἔστιν δ' ἢ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ὃ μὴ τὸ παράπαν ἢ μηδόλως ὑπάρχειν οὔτε ἀπέχθεσθαι χρόνῳ ὑπὸ τοῦ ἐν γαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλοῦ βάθους, θέρους δ' ὑπὸ ἀνυδρίας, ἔτι δὲ καὶ λῃστρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφεύγειν οὐκ ἔστιν μὴ προνοοῦσι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται καῤῥαν. καὶ ἡδύσμενος ἐν τοῖς προαστείοις, περιπάτοις ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδίζουσας. εὔχεται οὖν τῷ θεῷ, ῥεβέκκαν ἣν τῷ παιδὶ ἀβραμος μνηστευ-

μνησευσάμενος ἐξαπέστελλεν, εἰ τύχοι νοῦν τὸν αὐτοῦ A cum miserat: & hoc signo dignosceretur, quòd
μέλλει ὁ γάμος ἔσεσθαι συμπεπλεῖσθαι, ἐν ἐκείναις δύρεθῆ- cæteris negantibus ipsa potum roganti præ-
ναι, γνωρισθῆναί τε αὐτὴ, τῇ μὲν ἄλλων αἰτοῦντι ποτὸν beret. hæc secum volutans accidit ad puteum,
ἀρνουμένων, ἐκείνης ἡ αὐτὴ προσχώσης. καὶ ὁ μὲν ὅτι posens ab eis potum. illis verò causantibus a-
ταύτης ὠφελείας, ὅτι τὸ φρέαρ προσγίνεται, καὶ πα- quam se non sine labore acquirere, quam do-
ρακαλεῖ τὰς παρθένους τοῦτον αὐτῇ προσχεῖν. τῇ δὲ mum deferant, non aliis præbeant: vna omniũ
ἀπὸ τοιούτων καὶ χρηζουσῶν οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ' obiurgatis reliquis, negando eas vnquam in-
ἐκείνῃ προσχεῖν. καὶ γὰρ οὐ δὴ δύνασθαι εἶναι τὸ ὕ- ter hominis veritatas, quæ ne aquam quidem
δωρ μὴ οὐ πάσῃ ἐκείνης τὸ τῆς πρὸς τὸν ξένον B impartirent, benignè hospiti potum offert. at
ἀπλήστου δυσκολίας τινός. ἀλλ' οὐ κοινωνήσειν ille certa iam spe de euentu concepta, volens
πρὸς ἀνθρώπους αὐτὰς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μετέδωσαν tamẽ verum cognoscere, collaudata prius vir-
λέγουσαν. ἡ παρέχει αὐτῇ φιλοφρόνως. ὁ δὲ, ἐν ἐλ- ginis indole & benignitate, quæ vel cum sua
πίδι μὲν τῇ ὅλων ἡδύμενος, βουλόμενος δὲ τέως ἀλή- fatigatione roganti subministrare non grauaretur, scisciatur ex quibusnam esset parenti-
θειαν μαθεῖν, ἐπήνει τὸ τῆς δυσγνώμονος αὐτέως ἡ δ' χρη- bus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus
σότητος, ὅτι ἡ μετ' οἰκείας πόρτα τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν vt eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos
οὐκ ἔτυχεν ἐπιωθάνετό τε τίνων αὖ εἴη γονέων. καὶ κα- pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura
τυχεῖν αὐτοῖς ἠδύνησιν τοιούτοις παισίν. καὶ μνημο- genus suum indicat. Rebecca, inquit, mihi no-
σύνη φησὶν ὡς αὐτοῖς ὄζει κεχαριτωμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς C men est. pater verò fuit Bathuel. quo defuncto,
ἀγαθοῦ παῖδας αὐτῇ τεξομένῃ γνησίους. ἡ δὲ, οἱ δὲ Labanus frater meus & domum curat & ma-
τούτων ἐτέρπετο αὐτῇ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ trem, meæ quoque virginitatis tutor. His co-
τὸ ἦθος ἀπεπήνατο. ἡ ῥεβέκκα μέν φησιν καλοῦμαι. gnitis homo gaudebat ob ea quæ sibi acciderant, quęque audiuit: manifestò cernens Deum
πατὴρ δὲ ἐμοὶ Βαθουήλ ἐστιν. ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τεθνη- hoc iter prosperare. prolato deinde monili &
κὼς λάθρα μου ἡ ἀδελφὸς ὄζει ἡμέτερος, τὰ οἴκου πάντ' aliis quibusdam ornamentis, quibus ætas ea
τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπει θεραπεύειν, καὶ τῆς ἐμῆς παρθε- delectatur, obtulit puellę, dicens hanc esse gratiam & honorem pro communicato potu, ip-
νίας δὴ κηδεύμενος. τοιοῦτον ἀκροασάμενος, ἔχαιρέ τε sámque dignam quæ accipiat, cùm inter tot
τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν θεὸν οὕτως ὁρῶν D virgines bonitas eius eminear: rogabat etiam
αὐτῇ τὴν ὁδὸν σαφῶς συλλαμβανόμενον. καὶ προκομί- vt ad domesticos ipsius diuertere liceat, quan-
σας ἀμυσκόν τε καί τινας κόσμους ὡς δώρασθαι φορεῖν doquidem nocte iam appetente vlterius pro-
παρθένοις, αἰσθάνεται τῇ κόρῃ ὅτι τοῦ πιεῖν χάριτος ἀμοι- gredi non detur. ferre se mundum muliebrem
βὴν εἴη λήψων, καὶ γάμος δίκαιον ζεῦξαι τοῦτον αὐτῷ τυγ- magni precij, qui nusquam tutior esse possit
χάνειν ἀγαθοῦ πρὸς τοσαύτας παρθένους ἠδομένῃ. καὶ ἐκ- quàm apud eos quorum probitatem iam esset
πιοῦσα παρ' αὐτοῖς καταχθεῖσα, τῷ προστόρῳ expertus. coniecturam enim se facere ex ipsius
χαρεῖσα τῆς νυκτὸς αὐτὸν ἀφιγμένης, κόσμον τε φέ- moribus, matrem quoque & fratrem pari hu-
ρουσαν γυναικεῖον πολυτελῆ πιστεύειν αὐτὸν οὐκ ἀσφαλε- manitate esse præditos, neque grauatim hospi-
στέροις ἔδοσαν, ἢ τοιούτοις οἷς αὐτὴς ἐπιτρέψαι. τεκμαίρε- E tem admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec
σθαι δὲ καὶ τὴν τῆς μητρὸς καὶ τὰδελφοῦ φιλανθρωπίαν sumptui futurum. ad hæc illa, bene cum de pa-
αὐτῆς ἐλπίδι, ὡς οὐ δυσχεραίνοιεν, ἐπὶ τῇ σφετέρᾳ αὐ- rentum humanitate coniectare, sed non rectè
τοῦ ἀρετῇ. ἤδη δὲ ἴστασθαι βαρὺ, μαθόντα τε τῆς ξενίας facere quòd tam illiberales suspicetur. omnia
τέλη τὰς ἀδελφὰς ἰδίαις χρησάμενος. ἡ δὲ ἐπὶ μὲν enim sine precio habiturum, indicaturam ta-
τῇ τοῦ γονέων φιλανθρωπίᾳ αὐτῆς, ὀρθῶς εἰκάζειν men prius Labano fratri, cuius permissu ipsum
αὐτὸν ἐπὶ τέκνοις, ἐμάνθετο δὲ ὡς μικρολόγους ὑπειληφότα, adduceturam. quo facto postquam adduxit hos-
πάντων δὲ ἀμοιβὴ μεθέξειν. δηλώσασα μέν τοι λα- pitem, seruis Labani camelos curandos acce-
βεῖν πρότερον τὰδελφοῦ, συγχωρησάντος ἄξειν αὐτὸν F perunt, ipse verò ad cœnam eum secum duxit.
ἐλπίδι. ὡς ἐν τούτῳ ἡδομένου παρῆγε τὸν ξένον, τὰς qua peracta sic eum & matrem puellæ est al-
μὲν καμήλους αὐτῇ προσλαβόντες οἱ Λαβάνου θεράπον- loquutus: Abrahamus filius est Tharri, vester
τες, ὅτι μάλιστα. αὐτὸς δὲ λιπαρήσων ἠκολούθει σὺν autem cognatus. Nachores enim tuorum ma-
αὐτῇ. καὶ μὴ τὸ δεῖπνον φησὶ φορὸς τε αὐτὸν καὶ τέκνα trona liberorum auus, Abrahami erat frater,
μητρὸς τῆς κόρης ἄβεσμος, θαῤῥοῦν μὲν ὅτι ἥκοις. συγχω- eodem patre, eademque matre prognatus. is
ρεῖν δὲ ὑμέτερος. ναχώρης γὰρ τούτων τῷ παίδων ὠνόμα- nunc misit me ad vos, postulans hanc virgi-
σεν, ἀδελφὸς δὲ ἄβραμος, ὁμοπάτριός τε καὶ ὁμο- nem filio suo coniugem dari, quem legiti-
μήτριος. πέμπει τοίνυν οὗτος πρὸς ὑμᾶς ἀξιῶν τέκνα mum habet vnicum, & ad omnium suarum
κόρῃ ταύτῃ παῖδι τῇ ἑαυτοῦ λαβεῖν φῶς γάμον, ὃς facultatum hæreditatem educatum, cui cùm
γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, καὶ μόνος ὅτι τοῖς πᾶσι τεθραμμέ- posset opulentissimam quamuis ex eius regio-
νος ᾧ τῷ μὲν ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῷ τέκνα δόξαι nis fœminis deligere, non est ita visum: sed
μνηστεύσασθαι λαβεῖν, οὐκ ἠξίωσεν ἀλλάξαι. τιμᾷ δὲ τὸ malens hunc honorem cognationis suæ habe-
ἦθος, τὸν γάμον πολιτεύει τόπον. οὗ τέκνα σπουδὴν ἔτι re, procurat has nuptias. cuius voluntatem no-
φθάσειν ἢ ὑβρίσοντε. καὶ θεοῦ βούλησιν, τά τε ἄλλα μοι καὶ τέκνα ὁδὸν ὑπήντησε, καὶ τέκνα παῖδα ἐς τὸν G lite contemnere, diuino enim fauore præter
ὑμέτερον οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον τῆς πόλεως ἐγένοντο, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, ὅτι τὸ φρέαρ προσα- alia quæ mihi feliciter in hoc itinere succes-
serant, & puellam hanc & vestras ædes inueni.
propinquus enim iam oppido, conspicatus
multas virgines puteum petentes, putaui vt in

hanc inciderem:quod & factum est.has igitur nuptias auspice Deo conciliatas, vos quoque vestra authoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accurate huc misit, vestro annuru honorate. illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent,tum quòd Dei sententiam accedere cognoscerent,mittunt eam quibus postulabatur conditionibus: duxítque illam Isacus, facultatum paternarum iam dominus.

Cap. XVII.

De obitu Abrahami.

Genes.25. DEfunctus est autem Abrahamus non ita multo pòst.vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregiè carus. Vixit annos clxxv. sepultus est in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum suorum,Isaci & Ismahelis.

Cap. XVIII.

De Isaci filiis Esao & Iacobo,& natiuitate eorum.

Genes.25. DEfuncto autem Abrahamo, vxor Isaci gerebat vterum:cuius mole crescente in dies,anxius consuluit oraculum. Responsum est,gemellos ei parituram Rebeccam, & ab vtroque descensuram gẽtem autori suo cognominem:& quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòst,sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini,quorum grandior à capite ad pedes erat hispidus.minor verò exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat seniorem Esaum ex re cognomen habentem.nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amatur. Fame autem in ea terra grassante,Isacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum,quia hospitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum intercesserat. cúmque hominem initio magna beneuolẽtia prosequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, suúmque fauorem declarantem, expulit illum.at ille expertus mutatum præ inuidia, secessit non longè à Geraris in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire:sed illo vltro cedente,visi sunt vicissim.mox cùm alio loco fodere cœpisset, rursum vi prohibentibus aliis Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans.qua deinde oblata, rege sponte fodiẽdi potestatem faciente, putep Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum, è prioribus verò alterum vocauit Escon, hoc est pugnam: alterum Syennam, hoc est inimicitiam. Itaque Isaci potentia cum opibus in dies magis ac magis crescebat. Abimelech autem tatus contra se fortunas Isaci augeri, cum quo parum syncerè consuetudinem habuerat, & qui ob simultatis su-

A ηθομβίας,πυξάμιλλον εἰς ταύτλιν ἐμπεσεῖν. ὁ δὴ γέγονε. γάμων οὖν τῶν θείας μνησευόμενον ἐπιφανείας, καὶ ὑμεῖς κυρώσατε. καὶ ἀβραμον μὲν ζωσύτης ἀπεσταλκότα ἀσφαλῶς, τῷ καπνεῦσαι τὴν κόμην τιμήσατε. οἱ δ', καλὰ γὰρ ἦν αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τὴν τε γνώμην τὸν θεοῦ συνῆκαν, καὶ πάντων ἐφ' οἷς ἠξίου τὴν θυγατέρα γαμεῖ τε αὐτὴν ἴσακος, ἦν ἀφεγμάτων εἰς αὐτὴν ἀδικομένων. οἱ γὰρ ἐκ τῆς χαιτυρας, εἰς τὰς ἀποικίας ἐξελήλυθησαν.

B

Κεφάλαιον ιζ.

Περὶ τὸν ἀβράμου τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ καὶ ὁ ἄβραμος μετ' ὀλίγον, αἰνὴρ πᾶσαν ἀρετὴν ἀκρος, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀσυσίας ἀξίως ὑπὸ τὸ θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε γὰρ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐνδεῆ ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, πρὸς τοῖς ἑκατόν. καὶ θάπτεται ἐν ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων ἰσάκου καὶ ἰσμαήλου.

C

Κεφάλαιον ιη.

Περὶ τῶν ἰσάκου υἱῶν ἠσαυ καὶ ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διαθέσεως.

ΙΣάκῳ γὰρ μετὰ τὸ ἀβράμου τελευτὴν ἐνέμετο τὸ γυναῖκον. καὶ τῆς γαστρὸς δὴ μᾶλλον ἡ κοιμώμενος, ἀμηχανήσας ἀνήρετο τὸν θεόν. φοβεῖ δ' αὐτὸν διδύμους τρέφεσθαι τὴν ῥεβέκκαν. καὶ φιλονυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη. τὸ δὲ μείζονος πρωτεύσειν τὸ δοκοῦν ἐλάσσονι ἔφη. τίκτεται δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον καὶ περίρρησιν τὸ θεοῦ, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ἀπὸ κεφαλῆς δασὺ τοὺς πόδας, δασὺ φρικώδες ἦν. τὸ δ' νεώτερον εἶχετο πρωτόκλου αὐτῷ καὶ πέρναι. ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸν πρεσβύτερον, ἠσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς ἔριχώσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σπειρὸν, ἔριχμα λέγουσιν. ἰάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ προσφιλὴς ἦν. λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, ἴσακος δόξαν αὐτῷ χωρῆσαι εἰς αἴγυπτον, τῆς χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης διὰ γεράσιον ἀπῆει θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχος, καὶ ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν ἀβράμου. καὶ πολλὴ πάνυ πρὸς αὐτὸν διανοία χρησάμενος κατ' ἀρχὰς, ὅτι ταύτης ὑπὸ φθόνου μεθέστηκε τοῦ παῦ ἐκωλύετο. ὁρῶν γὰρ τὸν θεὸν τῷ ἰσάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτῃ σπουδῇ αὐτὸν ἀσυλῆ χρώμενον, ἀπόσατο αὐτόν. ὁ δὲ βιούτου πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς ἀπὸ τοῦ βασιλέως πυθόμενος ἀβιμελέχου, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην φάραγγα χωρίον ὑ μακρὰ γεώργον. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ. ποιμένες ἐπιπεσόντες, εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν ἐδόξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δ' ὤρυξεν ἕτερον. καὶ διασαμένων ἄλλων τινῶν ἀβιμελέχου ποιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν, ἀνεχώρησεν, δυσχωρίαν λοιμῷ κτώμενος αὐτῷ τὴν ἔδεσιαν. εἶτα αὐτομάτου ὑδρηχόντος αὐτῷ τὴν φρεωρυχίαν αἰτησάμενος ἀπέλυτον, ῥοωβὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. εὐρύχωρον ἐπισημαίνει τὸ ὄνομα. τὴν δὲ πρωτέρων τὸ μὲν ἔσκον καλεῖται. μάχης αἴτιος αὐτὸ φήσει. τὸ δὲ δεύτερον, σύννεια. ἔχθραν ἐπισημαίνει τὸ ὄνομα. ἰσάκῳ μὲν οὖν, ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν, ὑπὸ μεγάθους πραγμάτων. ἀβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτοῦ φύσεσθαι νομίζων τὴν ἰσάκου, ὑπό που μὲν αὐτῷ καὶ τῆς συνδιαιτήσεως ἠθομένης, ὑπ' οὐ φανερᾶ δὲ

ἢ ἐχθρα τῆ ἰσαὰκου ὑποκρύνος, δέσας μὴ τῆς φοτέρας αὐτῆ φιλίας οὐδὲν ὄφελος ἡλίσκεται, φρὸς ἄμυναν ὧν ἔπαθεν ἰσαὰκου ζαπόντος, φιλίαν ἀνωθεν ποιῆται φρὸς αὐτὸν, ἵνα τῆ κρατησάντων φίλων ἐπαγόμενος. πάντων δὲ τυγχανικὸς ὢν ἐξίου, δέξῃ τῶν ἰσαὰκου χρησότητα, ὀφ' ἧς φρόσφατον φροσβυτέραν χαρεὶς εἰς αὐτὸν τὰ καὶ τὸν πατέρα γεγονυμένην φρονιμώτερος, ἀπῆρεν εἰς τ' ἑαυτῆ. τῆ δ' ἰσαὰκου παῖδων, ἥσαυος, ὡδὲ ὃν μάλισα ὁ πατὴρ ἐαυτῶ δέκει, πεντηκοντάετης γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ ἄδαν τῶν ἄλλωνος, καὶ ἀλιβάμεν τῶν ἐυεβέωνος δυναστεύοντων ἐν χαναναίοις ἀφῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν πιέσας τῆς φρὸ τοῦ γάμου ἐξουσίας κύριον, καὶ μὴ δὲ τῆ πατρὶ συμβουλεύσαμενος. οὐ δὲ ἐπέτρεψεν ἰσαὰκος ἐπ' αὐτῆ τῆς γνώμης ἡδυμένης. οὐ γὰρ ἑῶ αὐτῆ δὲ ἡδονῆς σπεύσαντα συγχύσαι φρὸς τοὺς ὀπτῆρας. οὐ βουλόμενος δὲ ἀπεχθὴς εἶ τῆ παιδὶ κελεύσαι αὐτὸν ἄγρας γυναικῶν, ἐκεῖνο σιγᾶν. γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, φροσκαλεσάμενος τὸν ἥσαυ, καὶ τὸ μέρος εἶπεν, ὡς καὶ δίκα τῆς πατρώας καὶ τῆ κῆ τὰς ὄψεις πάσης ἐμποδὼν. ἑῶ αὐτῆ θεραπεύειν τὸν θεὸν, σπέλδοντ' ἐξελθεῖν δεῖ κυνηγέσιον, καὶ θηρασάμενον ὅσα ἂν αὐτῆ δυνατὸν ἡδέως ἐδωδιάσας εὔχηται δῦπνον, ἵνα μὴ τέτο ἱκετεύσει τὸν θεὸν, σύμμαχον αὐτῆ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον. ἄδηλον ὡμῆ εἶ) λέγων ὁπότε καὶ τελευτήσει. φρὸ δὲ τοῦτου ἐδωδῆς αὐτῆ βούλεδαι λέγων τὸν θεὸν ταῖς δίκαις τῶν ἀπ' αὐτῆ ἐδωδιαληλυθόν. καὶ ἥσαυς μὲν, ὅτι τὸ κυνηγέσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς τῶν δίκαιον ἀξιοῦσα τῶν ἰακώβου ἐδωδιαλεῖν, ἐ ἐδῆ τῶν ἰσαὰκου γνώμων, σπέλδοντ' αὐτὸν ἐρίφους κατασφάξαντα, δῦπνον ἐδωδιάζειν. ὁ δὲ ἰάκωβος, ὑπηρετεῖ τῆ μητρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπισμένος. ἐπεὶ δ' ἀνωφελὲς ἦν τὸ δῦπνον, ἐρίφου δέρματι τὴν βραχίονα φέβαλεν ἵνα πιστεύοιτο ἐδῆ τῆ παχὺ δασύτητα, ἥσαυ εἶ). τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, δῆ τὸ εἶ) δίδυμος, τοῦτῳ μόνῳ διέφερεν. καὶ φοβηθεὶς, μὴ φρὶν ἡμέραν τὰς δίκας δύρηθεὶς κακουργῶν εἰς ζωὰν τὸν πατέρα ποιήσαδαι ζῶντα, φροσέφερε τὸ δῦπνον τῆ παχί. καὶ ἰσαὰκος ἐπαγόμενος τῆ κῆ τῶν φωνὴν ἰδίῳ, φροσκαλεῖται τὸν υἱόν. τὸ δὲ, τὸν βραχίονα φερτίνατος ὧ τῶν αὐχέαν φέβεβλητο, ταύτης ἐπαφώμενος, φωνῆς μὲν φησὶ ἰακώβῳ ἐδωδήσειν, κῆ μὴν ζῶν τὸ τῆς ἕλης βάδος, ἥσαυς εἶναί μοι δοκεῖς. κῆ μαθὼν ὑπολαβὼν κακοῦργον, δυσπνήσας, ἔφηται εἰς δίκας φερὶ ἐδάκ[illegible]σαν τὸ θεῦ. δίαφορα, λέγων, πάντες αὐτῶς, κῆ δημέρχε τῆς ὅλης ὑσίας σὺ γὰρ παχὺ τῆ ἐμῆ μεγάλῃ ἰσχυῖ φερῦθηκας ἀγαθῶν, κῆ ἐμὲ τῆ πατέρων ἠξίωσας, κῆ τοῖς ἐξ ἐμῆς γνωμένοις ὑπέχου βοηδὸς δύμενις κῆ δυσπὶρ ἀεὶ τῆ κρεττόνων ἔσεδαι. τῦτ' οὖν κῆ βεβαίωσον. καὶ μὴ φείδῃς με δῆ τῶν παρῦσιν ἀδένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλον σου δέομαι τυγχάνω. καί μοι παῖδα τῦτον δύμενη σῶζε, καὶ πάντως ἀπαδῆ κακοῦ δῆδύλατε, δοὺς αὐτῆ βίον δυδαίμονα καὶ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δυάμις παρασκεῦ. πάσους δ' αὐτὸν, φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, φίλοις δ', τίμιον κῆ καχαρισμένον. ἐ ὁ μὲν, νομίζων εἰς ἥσαῦν παιδὸς τὰς δίκας, παρεκάλει τὸ θεῖον. ἀφ' ἧ δ' πέπαυ) τῦτον, κῆ παρὴν ἥσαις ἀπὸ τ' θήρας, κῆ τ' δῆ μαγειρίας

A spicionem aliquantisper secesserat, veritus ne quando apud eum plus recens offensa quàm pristinæ amicitiæ memoria valeret, néve iniuriam acceptam vlciscereturprofectus ad illũ amicitiam cum eo renouat, vnò è suis amicis arbitrio adhibito. cúmq. Isacus pro naturæ bonitate iniurias suas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum est reuersus. Alter autem filiorum Isaci, in quem pater erat propensior, quadraginta annos natus, duxit Adam Heloms, & Alibamen Esebeonis, dynastarum inter Chananæos filias, ídque autoritate B propria, ne patre quidé consulto. neque enim ille permissurus erat, si filius sententiam ipsius expectasset, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum: nolens tamen molestus esse filio, iubendo eum vt mulieres missas faceret, decreuit rem totam silentio transmittere. Sed cùm esset senex, & visu orbatus, accito filio, præfatúsque ætatem, per quam etiamsi cæcitatis calamitas non accessisset, non liceret sibi amplius Deum solito cultu venerari, iussit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua sumpta precabor Deum, vt tibi dignetur esse auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè absit incertus sum: qui prius quàm me opprimat, æquum est vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Esaus venatum: interim Rebecca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem, iubet eum hœdis iugulatis cœnam instruere. ille obsequitur matri, iussu ipsius omnia faciens, cœna verò parata, circumuolutis hœdino exuuio brachiis, vt contactis pilis Esaus crederetur: nam cætera omnino similis vt gemellus, hoc solo differebat: solicitus ne maturè in malo dolo deprehensus pro fastis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Isacus sentiens in voce non nihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente brachium hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob pilositatem Esaus mihi videris. nec quidquam doli suspicans, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum se vertit. Domine, inquit, omnium seculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præsentem felicitatem es largitus, meis quoque posteris propitium te fore, & maioribus beneficiis eos cumulaturum promisisti. F hic tuus fauor perpetuus sit precor, néve me propter hanc debilitatem despicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæsum custodi. da ei vitam felicem, & possessionem bonorum quæ in tua sunt potestate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratiosum. Sic ille Deum inuocabat, putans se Esao bene precari. vix absoluerat preces, cùm Esaus à venatu reuertit, & Isacus intellecto errore nihil tamen

eſt commotus. Eſaus verò poſtulabat vt ſibi quoque ſicut fratri faceret.denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum abſumpſiſſet, lugebat quòd voti compos non eſſet. quin & pater mœrore eius motus,ſtudiis quidem venandi, & robore corporis armorúmque præſtantia celebrem fore prædicit, eámq; gloriam tum ipſi tum eius poſteris manſuram ſempiternam:ſeruiturum tamen fratri.

Cæterùm cùm Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à ſe exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: perſuadet enim marito, Iacobo Meſopotamenam vxorem daret,propinquam genere. iám enim etiam Eſaus duxerat Baſemmathen Iſmaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Iſacus cum ſuis, priori affinitate offenſi,in quorum gratiam filius Baſemmathen duxit, quam poſtea magis quàm cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo.

Geneſ.28. IAcobus autem in Meſopotamiam miſſus à matre,ducturus auunculi ſui Labani filiam, conſentiẽte etiam patre iter faciebat per Chananæam : cúmque ſimultatem haberet cum ea gente,nolebat ad quenquam diuertere: ſed ſub dio quieſcebat, lapide vice puluini capiti ſubiecto.cui dormienti viſio talis eſt oblata. Videre videbatur ſcalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam ſpecies deſcendentes, ſupra humanam naturam auguſtas: & in ſumma ſcala Deum manifeſtè apparentem , & nominatim ſe his verbis compellãtem: Iacobe,cùm ſis patre bono, & auo ob ſuam virtutem celebri prognatus, non debes præſenti neceſſitati ſuccumbere,ſed meliora potius ſperare. Meo præſidio magna te manent felicitas. nam & Abrahamum ego è Meſopotamia huc adduxi pulſum à cognatis,& patrem eum beatũ reddidi,nec tua conditio deterior eſt futura. quare bono animo hanc viam perge,freetus me deductore. cueniet ex tua ſententia. Cui gium ad quod properas,accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus , & ipſi rurſus maiorem prolem poſt ſe relinquent.his ego terræ hanus imperium dabo,& eorum poſteris, qui repleturi ſunt terram omnẽ & mare quam late ſol aſpicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc,& magis etiam in poſterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit : quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta ſpes affulſit,& votum Deo facit ſacrificaturum ſe illic,ſi incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret : quod pòſt reuertens ſoluit,omnium bonorum ſuorũ decimis oblatis.honorem etiam loco addidit,Bethel nominato : quod Græcis domicilium Dei

Geneſ.29. ſignificat.Pergens deinde cœptum iter in Meſopotamiam , tandem peruenit Carras,

Ἰσακὸς αἰδαναύμυος ἡ συμμα ἀλλ.ἰσαιᾶς ὁ ἡξίου τῷ ὁμοίων τ' ἀδελφῷ ωδὲ τ παχος τυγχανειν. ἡ ὁ παζὸς ἀρνουμμένου,δ'ξὰ τὸ πάσας εἰς ἰάκωβον τὰς δ'χὰς ἀνηλωκέναι, πάντος ἤμελλ ὅπη τῇ δ'αμῶρτία καὶ αὐτὸ ζὶς δάκρυσιν ἀχθόμμενος ὁ πατὴρ,τὰ μὲν ωδὲ τὸ χειμαζόμενον, ℭ δύναμιν σώμαζος ἐν ὅπλοις ἡ πᾶσιν ἔργοις δόκιμόν ἡν αὐτὸν ἔτασκε,ἡ καρπώσεδαι τὴν ὑπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰώνος,καὶ τὸ ἀπ' αὐτὸ γένος.δουλεύσειν ὁ ταδελφὸ. ἰάκωβον ὁ, φοβέμμενον τὸν ἀδελφὸν, πιμωρίαν βουλόμμενον ἀπολωβεῖν τῆς ὑπ' ταῖς ἀρὰς δ'αμῶρτίας,ἡ μήτηρ ῥύεται. πείθει γὸ τὸν ἄνδρα μεσοποταμίαν ἀγαγεδαι τῷ ἰακόβῳ γυναῖκα συγγενῆ. ἤδη τε ℭ τ ἰσμαηλου παῖδα νοσιᾶς πορευληφει πρὸς γάμων βατεμμαθίν. ἡ γὸ δύσκλεια τοῖς χαναναίοις οἰ ωδεὶ τ ἴσακον,ὡς ὅτι τοῖς πρότερ ν αὐτὸ γάμοις δυσχερὴς, δ'χαιμμένων οἷς εἰς τοὺς σκείνους κεχαρισμμένον τ βατεμμαθὶν παρέλαβε μάλιστα ωδεὶ αὐτὸν ασπουδάσας.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ἰακὼβ φυγὰς εἰς τὴν μεσοποταμίαν,δ'ὰ τὸν ὑπνον τὸν φ' ὑψίσου.

ΙΑκωβος ὁ εἰς τὴν μεσοποταμίαν σελλόμμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς,κ γάμου τῆς λαβάνου θυγατρὸς τ ἐκείνης ἀδελφοῦ, ὅπη ζ ἔφατος ἰσάκου τὸν γάμων δ'ὰ τὸ πιθεσδαι τοῖς βελήμασι τῆς γυναικὸς, δ'ὰ τῆς χαναναίας ἐπορδεῖτ καὶ δ'ὰ τὸ πρὸς πιὸ ὁπιχωρίους μῶσος παρ' ὀδὸν μὴ ἠξίω καταγεδαι.ὕπαυθρος ὁ κοιμίζετο, τὴν κεφαλὴν λίδος ὑπ' αὐτὸ συμφοιτουμμένους ὅπηδεῖς.ἡ τοιαυτὴν κ τοιᾶς ὕπνος ὄψιν ὁρᾶ ωδάξασᾶσαν αὐτῷ.κλίμακα γῆδεν ἐδόξεν ἐφικνουμμένην τ οὐρανοῦ βλέπειν, δι' αὐτῆς ὄψεις καπούσας.σεμνότερον ἡ κ' αἰδρώπου φ σιν ἐχούσας,καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τ δεὸν, ἀρχῶς αὐτῷ ταπέμμ οι,ὀνόμασί τε καλέσας, ℭ ποιήσαδαι τοιαύτας λόγους.ἰάκωβε. παῖς ὄντα σε ἀγαδοῦ τ πάππε δόξαν αἰῶνος μεγάλης δ'εραμμοῦσι, κἀμνησε ὅτι τοῖς παροῦσιν ἡ προσῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. ἡ γὸ ἄφθονος ἐνδείξεταί σε μεγάλων ἀγαδῶν παρουσία,πρὸς τὸ παῦ κ' τῷ ἐμῷ ὑπηκουσίαν. ἄβεμμόν τε γὸ ἐγὼ ἐκ τῆς μεσοποταμίας δεῦρο ἡγαγον ἐλαυνούμμην ὑπὸ τῆν συγγενῶν, ℭ πατέρα τὸν σὸν δυδαίμονα ἀπέρλωα,ὧν ἡχ ἥττω μοίραν εἰς σε καταδήσομαι. θάῤῥων οὖν ἡ ταύτῃ πορδεῖ τῷ ὁδῷ, ἐμοὶ πομπῷ χρώμμενος.αὐυαδήσεταί γάρ σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐπορύδακας. ἡ γληνσονταί σοι παῖδες ἀγαδοί. τὸ ὃ πλῆδος αὐτῶν,ἀριδμῷ χρεῖττον ἔσαι,μείζοσιν ἡοῖς αὐτῶν καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τῆς γῆς δίδωμι ἡ παντὶ τοῖς αὐτῶν, εἰ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα μήτ' ὀλιγᾶν τὸ πλῆδος τῶν πόνων, ἐμὲ ποιμμένα τῶν σοὶ περιχθησομμένων φρόνοιαν, ἔντε τοῖς νεῦ, καὶ πολὺ πλεῖν ἐν τοῖς ὕστερον. ταῦτα μὲν οὖν ὁ δεὸς ἰακώβῳ προαγορδεύει. ὁ δὲ, ωδ' χαρὴς γινόμμενος ὅτι τοῖς ἐωραμμένοις καὶ καπηγελμμένοις, φαιδρύνει τὸ τοῦ λίδου ὡς τηλικούτου ἀγαδῶν ἐω' αὐτῆς προῤῥήσεως γενομμένης. ἡ εὐχὴν ποιεῖ θύσειν ἐπ' αὐτῷ,εἰ κτησάμμενος βίον ἀπαδῆ ἐπανίοι. τῶν ὃ θεῶν δεκάτην τ πεπτισμμένων ποιεῖται,ὕστος αὖδις ἀρικόμμενος.τιμιόν τε κρίνει τὸ χωρίον ἄνομα αὐτῷ βαθὴλ θέμενος. σημαίνει ὃ τοῦτο δείαν ἑστίαν κ' τῶν θῶν ἐλλιῶν γλαττζαν.προϊὼν δὲ ὅτι τῆς μεσοποταμίας χείνῳ παρῆν εἰς τὴν χαῤῥᾶν.

καὶ

καὶ παιδίας ἐν τοῖς περιοικίοις λαβών, καὶ παῖδας A & cũ pastores offendisset in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteũ quendam sedẽtes, poposcit potum. hinc orto sermone percontatus est an nossent quendã Labanum suum popularem, si forte adhuc sit superstes. aiunt omnibus sibi notũ. neq; enim talem esse vt ignotus esse possit. quin & filiam eius vnà pascere, dumque se quòd nondum adsit ex ea facile quæ cuperet cognituros. vix hæc verba finierant, cum puella accedit comitantibus suis pastoribus. ei Iacobum ostendunt, dicentes hospitem de ipsius patre scitari. quæ puellariter gaudiã Iacobi aduentu, rogabat quisnam & vnde ad eos veniret, & cuius rei causa: addens oriri se vt possent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quã insigni puellæ forma captus, obstupuit, vt qui perpetuas viderat pulchritudine huic conterendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quam sit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aran is, & Nachores fuere filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Isacus meus pater. est & propinquior ac recentior necessitudo, quia sumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui soror est eodem patre ac matre genita. itaque cõsobrini sumus ego & tu. & nũc venio salutaturus vos, cognationisque officia, ita vt par est, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, sciẽsque parentes desiderare aliquid de ea cognoscere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexóque inuenctopatrissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cũ tota familia, qui nũquam matris tuæ obliuiscitur, crebram illius mentionem faciens: cúmque nuncio cum quãtavis felicitate non permutaret, tum iubet vt è vestigio se ad patrẽ sequatur, néve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanem & agnitus ab auunculo, tũ ipse fuit securus iam apud suos. tum illis inexpectato aduentu magnã voluptatẽ attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem eius præsentia magis quam verbis exprimere posset ait. Iacob rogabat tamen quamobrẽ veniffet relictis parentib. ætate cõfectis, & qui ipsius obsequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam suam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei causam recensuit. Isaco esse filios geminos, se & Esaum. cum quia fraudatus sit patris fausta imprecatione per matris artem in se translata, cupere se interimere, quasi raptorem principatus à Deo destinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc esse causam sui aduentus, & mandata matris, præsertim cùm omnes sint inter se consanguinei, sed propiore grada mater. Sperare se in rebus angustis post Deũ præsidiũ maximum in auũculo repertũrũ.

ἐρήμους, καὶ παρθένους, ὑδρ τινες ἱδρυμένους φρέατος, καὶ ποτίζειν αὐτοῖς χρῄζων ποτε. εἰς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνούμενος αὐτίκα ἐμάνθανεν αὐτούς, εἰ τυγχάνουσι λαβάνον τινα παρ αὐτοῖς εἰδότες ἐπ ὠφελίαν. οἱ δὲ, πάντες ὀπίσω ἀναβαίνειν ἔφασαν. σὺ γὰρ εἶ τοιοῦτον ὡς τὸ ἀγνοεῖσθαι. καὶ συμπαιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτῷ, ἣν ὀνομάζειν ὀπιμή πω παρεῖη. ὧδε γὰρ ταύτης μεμαθήκεις ἃ ἀκριβέστερον ὅσα ὠφελεῖ αὐτὴν ἀκοῦσαι ὠφελῆς. ταῦτα δ' αὐτῷ ἐπ λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ὄπισθα ποιμέσιν τὴν ποιμένων ἀγέλην διανύσασα τ ἰακωβον αὐτῇ λέγοντες, ὡς ξένος ἥκει τὰ ὠφελῆ τὸ πατρὸς αὐτῆς ἀναπυθανόμενος. ἡ δ' ἡδέως ὑποπτήξασα τὴν παρουσίαν τὸ ἰακώβου, καὶ ἐκείνην αὐτὸν, τίς τε ὢν, καὶ πόθεν ἥκοι. ὥρας αὐτοῖς, ἢ ὑπό τινος χρείας ἠγμένος. πύθοιτο δ' ἂν, δύναιτ' αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖτο δεόμενος. ἰακώβος δ', ἅτε ὑπ' ἀγχιστείας ἥκων συγγένειαν, ἅδε τ' ὀφθεὶς ταύτην δύναιτο, ἀλλ' ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡ πιθανὸς, ἐκπέπληκτο τε τὸ καλὸν ὁρῶν οὐτως ἔχουσαν, ὡς ὀλίγαι τῶν γυναικῶν ἰδεῖν. καὶ φησί. ἀλλ' ἐμοὶ, ὥρας σε καὶ πατέρα τὸν σὸν, εἴπερ λαβάνῃ πάσῃ τυγχάνεις οἰκειότης ὀξυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς γενέσεως. ἐκ θαλάσσου γὰρ ἄδελφος ἀβρεκὴς καὶ ναχώρης ἦσαν ἡμῖν. ὧν βαθυπλοῦς ὁ τοῦ πάππος ναχώρου γίνεται πατὴρ, ἀδελφοῦ δὲ καὶ τῆς ἀβρέκου σατέρας, ἰσακος ἐμὸς πατήρ. ἐγγύτερον δὲ καὶ πρώτερον τε δὴ ἡμεῖς τῆς συγγενείας ὁμήρωμα πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν. ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, λαβάνου παῖδος τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρὸς τε τοῦ αὐτοῦ καὶ μητρός. ἀνεψιοὶ δ' ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε σοῦ. καὶ νῦν δεῦρο ἥκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, καὶ τὸν πρέπουσαν ἡμῖν συγγένειαν ἀναπεσώμενος. ἡ δ' ὑπομνήσεως ὁποῖα φιλεῖ συμπυγχάνειν τοῖς νέοις φροντίσμασιν ὧδε τὸν πατέρα τὰ ὠφελῆ τῆς ῥεβέκκας, καὶ τοὺς γονεῖς εἰδυῖα ποθοῦντας αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς ὠφελῆ τὸν πατέρα δύνοιας ἐνδακρυες γλωσσῶν. ἐπιβάλλει τὸν ἰακωβον. καὶ καταπασαμένη, τῷ εὐκαιροτάτῳ καὶ μεγίστην ἡδονὴν αὐτῇ κεμίσαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ὅλοις τῆς οἰκίας ἅπασιν ἔλεγεν, ὅτι τὴν μνήμην τὸ μητρὸς αὐτῆς καὶ μένοι καὶ ὡρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοι. φανεῖσθαι δ' αὐτῷ πάντος αὐταξιον ἀγαθὸν. χωρῶν τε ἐκέλευεν ἤδη ὡρὸς τὸν πατέρα καὶ ἕπεσθαι ὡρὸς αὐτὴν ἡγουμένῃ, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν βεβιωκότα. ταῦτ' εἰποῦσα παρῆγεν αὐτὸν πρὸς τὸν λαβανον. ὑπωπτεύθη δ' ὑπὸ τῶν μητρώων, αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ὑπ' ἐκείνων φιλούμενος, κἀκείνους πολλῇ ἡδονῇ παρεῖχεν ἀδοκήτως ὑπηρετεῖς. μὴ γὰρ πολλὰς ἡμέρας ὁ λαβαν χαίρειν μὲν ἐπ' αὐτῷ παρῶν μᾶλλον ἢ ὡς τῷ λόγῳ ἐπιλώσθαι ἔλεγε. τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῆκε μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, καὶ θεραπείας τ παρ' αὐτῶν διομένης, ἀεπνυθάνετο. παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ ὡρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν. ἰάκωβος δ', πᾶσαν τ' αἰτίαν αὐτῷ διηγεῖτο. λέγων ἰσάκῳ δοκεῖσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ ἠσαυ. ὃν ἐπὶ τῷ πατρὸς δύο μὲν τροφὰ τ μήτρος εἰς αὐτὸ ἡγουμένων, ἀποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφηρημένον τῆς ὧδε τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ νύξαιτο. ταύτῃ τε δὴ τῇ αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τὸν τῆς μητρὸς ἐντολήν. ὥσπ τε γὰρ νῦν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκεῖνον συγγένοις ἡ μήτηρ περιλαμβάνει. ἔρημα δὲ τῆς ἐμῆς φησὶν ἀποδημίας σέ τε καὶ τὸν θεὸν ποιούμενος, θαρσεῖν τοῖς παροῦσι.

Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes auos, tum etiam vt affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet, velle se cum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, se verò libenter accipere conditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium, quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem iniicere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse vt aliquandiu secum maneat. In Chananæam enim non missurum filiam: quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum datæ propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud socerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur quinam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, faciéque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cũ ea. luce deinde cognito errore expostulauit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiosè, inquit, Liam suppositi, sed consuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam malè habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabátque post partum se fore in pretio: ídque assiduis precibus à Deo contendebat. cúmque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, quia sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòst nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòst alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: quòd mater arte certauerit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa. deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, quod sonat

Genes. 30.

λάβανος ὁ καὶ δῶρα τοῖς θεοῖς ὑπισχνεῖται πάσης αὐτῷ μεταδόσειν φιλανθρωπίας, καὶ δῶρα τῷ μητέρα θεοῖς ὧν τῷ δίνοιαν δῶρα τῆς θεᾶ αὐτὸν ποιουδῆς ἀνδίξαθαι καὶ μὴ παρεύσης. ποιμίζειν τε γὰρ αὐτὸν ὑπιμελητῷ καταστήσῃ ἔφασκε καὶ θεραπείας τῆς τούτων ἀξιώσειν. καὶ θεοῖς τοῖς ἰδίοις ἀπαλλάσσεσθαι γονεῖς βουλόμενον, μὴ δῶρα ἐπανίξειν, καὶ τιμῆς ἧς εἰκὸς ὄζει τυχεῖν τὴν οὔτε συγγνώμη. ἰακώβου δὲ ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ἡδέως πάντα μὲν τὸν παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ὑποίσειν τῷ ἐκείνου. μισθὸν δ' ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν ῥάχηλος γάμον δῶρα τὰ τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτῷ τυγχάνουσης, καὶ ὅπ δῶρα τος τῆς θεοῖς αὐτὸν ἀπίξεως γένοιτο. ὁ γὰρ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἐπαίνησε πιθανὰς ἔχειν πρὸς περὶ τούτου λόγους. λάβανος ὑπὸ ἡδείας τούτοις, δίδωσι τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, οὐκ ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν εὐξάμενος ἐλθεῖν. εἰ μὴ σοί παρ' αὐτῷ μόνοι ἵνα χρόνον, τοῦτο ποιῆσαι. εἰς γὰρ χαναναίους οὐκ ἂν πέμψειν τῷ θυγατέρα. μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τῆς ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖσε ἀφθίτου. τῷ δ' ἰακώβου τούτοις συγχωρησάντος, ἑπτὰ ἐτῶν χρόνον συνθέσθαι. τὰ δὲ γὰρ αὐτῷ κέκριται θητεῦσαι τῷ πενθερῷ, ἵνα τῆς ἀρετῆς πεῖραν δῶσι, δόξαν μᾶλλον τὸν εἶπ. καὶ θεοδεξαμένου τὸν λόγον, λάβανος χρόνῳ δολοδόντος, φρυττῶσι τῷ δυνάμει τῷ γάμων. νυκτὸς δ' ὑπνωμένης, ὑδὲν προσπαθημένου τῷ ἰακώβῳ, δῶ καταπλίνει τῷ ἑτέραν τῷ θυγατέρα τῷ φρισβυτέραν τε τῆς ῥάχηλος, καὶ τῷ ὄψιν ἀκ δύσφρεπῆ. συνιλθὼν δ' ἐκεῖνος ὑπὸ μέθης καὶ σκότους, εἶτα μὲν ἡμέραν γνὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει λαβάνῳ. ὁ δ', συγγνώμην ἠτεῖτο δ' ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πρᾶξειεν. ἐδὲ γὰρ κῆ κακουργίαν αὐτῷ τὴ λείαν, δῶ ἀρχεῖν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νενικημένον. τοῦτο μὲν τοι γε ὐδὲν ἐμποδίζειν θεοῖς τὸν ῥάχηλος γάμον, ἀλλ' ὀρθοῦσι δόλῳ ταύτῃ μετ' ἄλλην ἐπαιδείαν. πείθεῖ δὲ ὁ ἰακώβος. οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέζητε. καὶ δηλαδούσης ἄνλης ἐπαιδείας, τῷ ῥαχήλαν παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες τε παῖδος δόντος. ζέλφαν μὲν, λείας. ῥάχηλος δ', βάλαν. δοῦλαι μὲν οὐδαμῶς, ὑποτεταγμέναι δ' αὐταῖς. καὶ τῆς λείας ἥπλετο δεινὸς ὁ πρὸς τῷ ἀδελφῷ ἔρως ἀνδρὸς, προσεδόκατε παίδων γεγυμένων ἔσεσθαι τιμίαν. ὅπερ καὶ ἐκύησε τὸν θεὸν δίωκεκῶς. καὶ γεγυμένου παιδὸς ἄῤῥενος, καὶ δῶ τοῦτο πρὸς αὐτῷ ἐπεστραμμένε ἀνδρὸς, ῥουβῆλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. δ' ὅπ κατ' ἔλεον αὐτῇ τοῦ θεοῦ γένοιτο. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοῦται δ' αὐτῇ καὶ δεῖς ἕτερος μῆ χρόνον. συμεὼν, ὅπσημαίνει δ τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν θεὸν γενέσθαι. εἶτα λδί. κοινωνίας οἷον βεβαιότης. μεθ' ὃν, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχὴλα δ φοβεμένη μὴ δῶ τ' δύσκνιαν τῆς ἀδελφῆς ἦτλονος δῶ αὐδρὸς μοίρας τυγχάνῃ, δῶ καταπλίνει τῷ ἰακώβῳ τῷ ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται δ παιδίον ἐξ αὐτῆς, δᾶν. θεόκριτον ἂν τινες εἴπιεν, κατὰ τῷ ἑλλήνων γλῶτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλείμ, δύμηχάνητος οἷον δῶ τὸ ἀντεχνᾶσθαι φρὸς τὴν εὐτεχνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ λεία ποιεῖ, φρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντεχασαμένη. δῶ καταπλίνει γὰρ τῷ ἑαυτῆς θεράπαιναν. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς ζελφῆς υἱὸς γάδας. τυχαῖον ἄντις καλέσῃ αὐτὸν, καὶ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν, ἀσήμ. μανδρεισὶς λέγοιτο ἄν, ἐξ ὧν A
θεὸς δύλειαν τῇ λείᾳ θεοσελάμβανε. ῥουβὴλου
ἦ τὸ φρεσβυτάτῳ τῷ παίδων τῷ ἰδὼν λείας, μανδρα-
γόρου μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, ῥαχὴλ θυασαμένη
παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ὀπωρμίας τὸ βεφμάτος
ἠξυμένη. τῆς δὲ οὐ πειθομένης, ἀρκεῖσθαι δὲ αὐ-
τῇ ἀξιούσης ὅτι τῆς τιμῆς αὐτῇ ἀφείλοιτο τῆς πα-
ρὰ τὸ ἀνδρὸς, ῥαχὴλ πεπαύουσα τὸν θυμὸν τῆς ἀ-
δελφῆς, ὡμολόγησεν αὐτῇ τὸν ἄνδρὸς εἶναι κοιμησο-
μένου παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν. τῆς δὲ B
θεοσεμνύνης τὴν χάριν, ἰακὼβος συνκαθεύδει τῇ
λείᾳ, ῥαχὴλ χαιρόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες
αὐτῷ ἰσταχάρεις μὲν, σημαίνων τὸν ὃν μισθὸν ἠξυόμενον.
ζαβυλὼν ἦ ἰωτχεραμένου δῶρα τῇ θεὸς αὐτῷ.
θυγάτηρ ἦ δείνα. χρόνος δ' ὕστερον ἦ ῥαχὴλ γίνε-
ται ὁ ἰώσηπος ἱερὸς. θεοθήκην ἠξυσομένη τινὸς δηλοῖ. τὸν
ἅπαντα τὸν χρόνον, ἐπὶ δὲ ἓξ εἴκοσι, ἐποίμαινε τῷ
πενθερῷ μὴ ἦ τὸν, αἰτίᾳ τὰς γυναῖκας ἀναλαβὼν ἀ- C
παλλάττεσθαι θεὸς αὐτόν. τῷ ἦ πενθερῷ μὴ συγχω-
ρουμένου, κρύφα τὸ ποιεῖν ἐπινόει. τῶν γυναικῶν οὐδὲ
ἀπεπειρᾶτο, πῶς ἔχοιεν θεὸς τὴν ἀποδημίαν. τῶν δὲ
ἐχόντων ἡδέως, ῥαχὴλ καὶ τοὺς τύπους τῶν θεῶν ἃς σέ-
βειν παῖδες ὄντας νόμιον ἦν, συνεκλεμψήνη, συναπε-
δίδρασκε μὴ τῆς ἀδελφῆς, οἵτε ἑκατέρων παῖδες καὶ
θεράπαινίδες σὺν τοῖς ἑαυτῶν, εἴ τέ τις ἦν κτήσις αὐτοῖς.
ἐπῄνητο ἦ ἰακὼβος καὶ τῷ βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν, D
λαβὼν μὴ θεοειγνωκότος. τοὺς ἦ τύπους ἐπεφέρετο τῷ
θεῷ ἡ ῥαχὴλ, καταφρονεῖν μὲν τῆς τοιαύτης τιμῆς
τῶν θεῶν διδάξαντος αὐτὸν ἰακὼβου, ἵνα δὲ εἰ κατα-
λειφθεὶν ὑπὸ τῆ παρὸς αὐτῆς δεωρθέντες, ἔχοι τούτοις
φρασφυγοῦσα συγγνώμης τυγχάνειν. λάβανος ἦ, μθ'
ἡμέραν μίαν γνοὺς τὸν τε ἰακώβου ἀναχώρησιν & τῶν
θυγατέρων, δεινῶς παθὼν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μῆ δυ-
νάμενος ἐπιγόμενος, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅτε
τινος λόγου λαμβάνει φρονκαθηρυμένης. καὶ τότε μὲν E
ἐφ' ἑαυτὸν δὲ ἐᾶν, ἡσύχαζεν. ὄναρ ἦ ὁ θεὸς αὐτῷ ὄπτας,
παρήνεσε λαβόντι τὸν γαμβρὸν & τὰς θυγατέρας ἠρε-
μεῖν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτοὺς κατὰ θυμὸν τολμᾶν. αὐτοῦδὰς
ἦ ποιεῖσθαι τοὺς ἰακώβου, αὐτὸς λέγων ἑαυτῷ συμ-
μαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτῷ τῆς ὀλιγότητος χω-
ρήσειν αὐτῷ δῆλα μάχης. λάβανος ἦ τοιαύτης αὐτῷ ἐκ
τοῦ θεοῦ προφάσεως γεγονυμένης, μθ' ἡμέραν εἰς λό-
γους τὸν ἰακώβου προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐ-
τῷ τὸ ὄναρ, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πειασὰς, ἤρξατο κα- F
τηγορεῖν αὐτῷ, προφέρων ὅτι καὶ πάντα αὐτῷ ἐλθόντα
πρὸς αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ ὡφέ-
λησε πᾶσαν ἀφθονίαν τῆς αὐτῷ κτήσεως. καὶ δὴ θυγατέ-
ρας τὰς ἐμὰς συνεζεύξατο, τῷ δύναιάν σου τὴν πρὸς ἡ-
μᾶς ταύτας αὐξηθῆσεσθαι λογιζόμενος. σὺ δὲ, οὔτε τῆς
μητρὸς τῆς ἑαυτοῦ καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγ-
γνείας, ἤτε γυναικῶν ἃς ἐγημας, αἰδῶ ποιησάμενος, ἤ-
δὲ τεκνων ὧν εἰμὶ πάππος, ἐχρήσω μοι πολέμιε νόμῳ,
κτῆσιν μὲν ἄγων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας δ' ἀποδρᾶναι τὸ γεγυμνικότα, ἱερά τε πάτρια βαστάσας οἴκοι φε-
ρόμενος, κατὰ τε τῷ ἐμῷ. τιμηθέντα πεζόνουν καὶ ὑπ'
ἐμοῦ θρησκείας τῆς αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιωθέντα. καὶ ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοὺς ἐχθροὺς ἔδρα-
σαν, ἃ συγγενὴς σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱὸς, θυγατέρων δὲ τῷ ἐμῷ ἀνὴρ, ξένος δὲ
καὶ ἱκέτης τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνώσας ἐδράσας. ταῦτα εἰπόντος λαβάνου, ἰακώβος ὑπολογεῖτο,

beatificum, quòd mactam fœcunditate se Lia duceret. Porrò cũ Rubelus filiorũ Lię maximè mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viso concupiuit hunc cibum, partémque à sorore precario petiit. Illa verò denegante, iubentéque contentam esse quòd honoris prærogatiuam apud communem maritum haberet: Rachel mitigatura indignationem sororis, ait se illi virum cessuram in sequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rursum igitur ei filij nascuntur: Illachares, quod nomen significat ex mercede natum: & Zabulon, quod significat pignus beneuolentiæ: prætérque filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioseph filium: ea vox significat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, pascuis soceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum esse *Genes. 31.* aiebat, vt cum vxoribus ad suos reuerteretur. Socero verò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabátque animum vxorum, quomodo laturę essent peregrinationem. quibus cùm gratum hoc esset, Rachel sigillis etiam deorum patriæ religionis sublatis, vnà cum sorore fugiebat: simúlque vtriusque liberi & famulæ cum suis filiis, asportatis etiam totis quantæ erant facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priusquam Labam rescire posset. sigilla verò deorum secum ferebat Rachel: non quòd deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: sed vt si fortè pater fugientes assequeretur, haberet quò confugeret veniam impetraturà. Labanus autem post vnam diem cognito Iacobi & filiarum discessu, indignatus persequebatur eum cum valida manu, & septima demum die deprehendit eos in quodam colle quiescentes: quúmque esset diei serum, ab omni vi se continuit. per noctem verò Deus in somnis illi visus vetuit ne quid in deprehensum in fuga generum cum filiabus durius præ ira consuleret: sed potius fœdus cum eo feriret: néve paucitatem fugientium contemneret, alioqui se illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non dissimulans oraculum: quúmque ille fidei eius se commisisset, cœpit hominem accusare, exprobrans quòd pauperem omniúmque egenum suscepisset, & de suis facultatibus abundè ipsi suppeditasset. Propterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu verò neque matrem tuam & communem sanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus sum, reueritus non aliter quàm hostem me tractasti. rapuisti mea bona, filiabus vt parentem fugerent auctor fuisti: sacra patria domum tecum portasti, & apud maiores meos, & apud me in summa veneratione habita. & quæ vix hostis hosti faceret, tu cognatus, è sorore nepos, gener, hospes ac domesticus conuictor mihi fecisti. Iacobus contrà pro se afferebat, non sibi soli,

ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, A
æquúmque vt poſt tanti temporis moras tan-
dem ad eam reuertatur. Quòd verò prædæ, in-
quit, abactæ crimen obiicis, ipſe iniuſtitiæ ſub
alio iudice damnareris. Cùm enim gratiam
mihi pro facultatibus tuis conſeruatis & au-
ctis debeas, an non iniquum eſt ægreferre,
quòd partem earum modicam vſurpauimus?
certè quod ad filias attinet, ſcito non hoc læ-
dendi animo à me factum, ſed caritatis
coniugalis hoc eſſe officium. ſequuntur igi- B
tur non tam me quàm ſuos liberos. Hæc pro
ſe: retorquebat deinde accuſationem in ipſum,
quòd auunculus ac ſocer duris mandatis
eum per annos xx. vexauerit. & illa qui-
dem quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamuis
per ſe grauia, ſibi tamen leuiora fuiſſe: quæ
verò poſtea ſecuta ſunt, multo grauiora,
quæ nemo niſi benenolus perferret. Etenim
Labanus valde iniquè Iacobum tractaue-
rat. videns enim eum in omnibus rebus à C
Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum ſe fu-
turos fœtus, modo quicquid album naſceretur,
modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero naſcerentur quæ Iacobo deſtina-
ta eſſent, non ſeruabat fidem in præſens, ſed
in proximè ſequentem annum promittebat,
quòd eſſet ad rem attentior, promittens qui-
dem, eo quòd non ſperaret tantum prouen-
tum, ac mox vbi prouenerat fallens. ſacras ta-
men effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel D
autem cognito patrem permiſſa poteſtate vti
velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli qua ip-
ſa vectabatur: ſedebátque deſuper dicens mę-
ſtruis laborare: & Laban deſtitit amplius in-
quirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe
ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ
veniam pollicetur, viciſſim alter amorem fi-
liarum, idque iureiurando ſanciunt. Hoc fœ-
dus ictum eſt ſuper monte quodam, vbi co-
lumnam erexerunt aræ ſpecie: vnde Galades E
colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt
dicta. Poſt fœdus conuiuio celebrato, Laban
ad ſua rediit. Iacobo autem in Chananæam
iter cœptum proſequenti viſiones obueniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui
loco Dei caſtra nomen indidit. Volens au-
tem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit dili-
genter cuncta exploraturos, timens eum pro-
pter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem
iuſſit alloqui. Vltro ſe patriam reliquiſſe, ne F
cum offenſo fratre degeret, nunc credere tan-
tum temporis ſpatium ſatis valere ad reconci-
liationem, ideóque redire cum vxoribus ac li-
beris & facultatibus induſtria quæſitis, vt ſe &
quicquid earum haberet illi dedat, quãdoqui-
dem nihil felicius exiſtimet, quàm ea quæ De°
largitus eſt, cum fratre habere communia. His
nunciatis Eſaus vehementer exhilaratus, oc-
currit fratri cũ cccc. armatis. At Iacobus, au-
diens eum obuiam properare cum tot armatis, G
extimuit valde. Deo tamen ſeruatore fretus
prouidebat pro tempore ne quid detrimen-
ti acciperet, vtque ſuos ab iniuria defenderet.

μὴ μόνῳ παρ' ἐμοὶ ἔρωτα τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμ-
φύσαι, καὶ μὴ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ κα-
τελθεῖν εἰς ταὐτὰ ὑπὲρ ὧν τῆς λείας ἐγκαλεῖς φη-
σιν, ἀδίκων αὐτὸς ἂν ὑπόδικος εἶναι ἄλλῳ κειμένῳ. ὑπὲρ
γὰρ ὧν ἔχω σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ'
ἡμῶν καὶ πλείονος γενομένης, ὑπὲρ ταύτης πῶς ἂν δί-
καιον εἴη τὴν δικαίων χαλεπαίνειν ἐμοὶ εἰ μέρεαν αὐ-
τῆς ὀλίγιν λαβόντες ἔχομεν, ὥσε μή τοι γε τὴν θυγα-
τέρων, ἴσθι μὴ κατ' ἐμὲ κακουργίαν ἀπαναισάντως
ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' εὐνοίαν δικαίαν τῶν γυναιξὶ
γαμεταῖς περὶς τοὺς οἰκείους εἰ συμβέβηκεν. ἔπον-
ται τίνων οὐχ ὡς ἐμοὶ ζοῦν πόσον τοῖς παρ' ἑαυ-
τὴν. καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε.
περὶ δὲ ἐκάλει ἢ καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μηδὲ ὧν
ἀδελφὸς τῆς αὐτῆς, καὶ πρὸ ὀλίγου αὐτῷ τὰς θυγατέρας,
ὕβριν ἄγαν χαλεπὴν ἐκ[τ]υχώσην, εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθ-
μὸν ἐν αὐλίοις καταρρών. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν
γάμων ὑπ' αὐτοῦ γενόμενα, καὶ πάνυ χαλεπὰ κουφότε-
ρα ἔφασκε. χείρω δὲ τὰ μὲν ἐς γάμους, καὶ ἅπερ αἱ ἐ-
θισμὸς ἔτυχε. καὶ γὰρ σφόδρα κακούργως ὁ λάβανος ἐ-
χρήσατο τῷ ἰακώβῳ. ἑρῶν γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν περὶς ὅτι
δεκάφυλλα ἀμνάδα ὁμόγνον, ὑπισχνεῖτο τὴν τεχθησομέ-
νων αὐτῷ παρέξειν ἐὰν ὅτε μὲν ὁπὶ καὶ γένοιτο λευκὸν,
ποτὲ δὲ τὰ μέλανα τῶν γενωμένων. πληθυνόντων δὲ τῶν
ἐπ' οἰόματι τοῦ ἰακώβου τεκνομένων, τὸν μὲν εἰς τὸ
παρὸν ἐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτος δὲ παρέχειν ἐπηγγέλ-
λετο τὸ ἐξῆς, ὀφθαλμιᾶν τοῦ πλήθους τῆς κτή-
σεως, καὶ ἐπαγγελλόμενος μὲν ὀφθαλμὸν τὸ δυσέλπιστον γενέ-
σθαι τοσαῦτα ψευδόμενος δὲ ἐπηγγελμένος. ὥσε μέν
τοι τῶν ἱερομάντεων, σκέλλειν ἔμελλεν πιείσθαι. δίζα-
μένου δὲ λαβάνου τὸν ἔρανον, ῥαχίλα συνθανομένη,
καταπῆσαι τοὺς τύπους εἰς τὸν σαγὸν τῆς φερούσης
αὐτὸν καμήλου, ἐκαθέζετο δὲ φάσκουσα τὸν καὶ φύσιν
κάθαρσιν αὐτῆς ἐποχλεῖν. καὶ λάβανος μὲν, ἀρίστατα
τῆς ὅπλειον ἐρήνης, ἐκ ἂν οἰηθεὶς τὸν θυγατέρα μὴ
τοιούτου πάθους τοῖς τύποις περιελθεῖν. πιείται δὲ ὅρ-
κους περὶς ἰακώβου μηδὲν αὐτῷ μνησικακήσειν τῶν
γεγονότων. ἀλλὰ καὶ φιλεῖσθαι ἀγαπήσειν αὐτὸν τὰς θυγα-
τέρας. καὶ τὰς πίστεις τὰς ὅπὶ τούτοις ἐποιήσαντο ἐπὶ ὄρ-
εσιν τινὸς, ἐφ' οἷς σήμερον αἰνέσεται καὶ βωμὸν ὀνόμα. ὅ-
θεν γαλάδης λέγεται ὁ βουνός. ἀφ' ἑνὸς γαλαδηνὸν
καλοῦσι τὸν χῶν. ἐσιαθέντων δὲ ὅπὶ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν
λάβανος ἀνέζευξεν. ἰακώβῳ δὲ εἰς τὸν χαναναίαν προῖ-
όντι, φαντάσματα συνεπύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑ-
παγορεύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστερον. καὶ τ μὲν πόνον περι-
σαγορεύει, θήκρατον δὲ. βεβλόμενος δὲ εἰδέναι τί ὁ
ἀδελφὸς αὐτῷ φρονεῖ, πεὶς γνωσομένους ἔκασε μὲν ἀ-
κειβείας προὔπεμψε, δεδιὼς αὐτὸν δίκῃ τὸν προτέ-
ραν ὑποψίαν. εἰστέλλετο δὲ τοῖς πεμπομένοις λέγειν
πρὸς τ ἠσαῦ. ὅτι ὁμοίως ἰακώβος ἄδικον συνδιαιτᾶ-
σθαι αὐτῷ τῇ ὀργῇ δ χάρας ἑκὰν ὑπεξέλθοι. καὶ νῦν τ
χρόνον ἱκανὸν ἡκόμενος εἰ δίκαιόν ἐστιν, ἐπανίκοι, γυναῖ-
κας τε καὶ παῖδας ἐπιγόμενος μὴ τ φεύγοντος βίᾳ, μὴ
τὴν πίστιν ἑαυτὸ ἐκείνῳ παραδιδοὺς, ὅτι κείνῳ μεί-
ζονα ἀγαθὸν τὸ, παρ' ἀδελφῷ συμμεταλαμβάνειν τὴν
ὑπὸ τ θεῶν δεδομένων. καὶ οἱ μὲν, ταῦτα ἐδήλουν. ἠσαῦς δὲ
περιχαρὴς γένεται, καὶ παρ' ἀδελφῷ ὑπάντα σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις. καὶ ἰάκωβος πυνθανόμενος ἥκειν αὐ-
τὸν, ὑπαντησόμενον μὲν τοσούτοις ὁπλίταις, ἐπὶ πολέμῳ. παρ μὲν δὴ θεῷ τὴν ἐλπίδα τ σωτηρίας ἐπέτρεπε
καὶ περὶ-

καὶ προέσειν ἔχειν ὁπ τῷ παρόντων ὅπως αὐ αὐτὸς ἀ- A
πάντησι σπεύσι τοις σὺν αὐτῷ κρατήσας τῷ ἐχθρῶν εἰ ἐ-
θέλοιεν ἀμύνειν. πέμπας οὖν τοις σὺν αὐτῷ τοις μὲν
φορτηγοις, τοις δ λειπομένοις, ἅστον σπέλουσιν ἀκο-
λουθεῖν. ὅπως εἰ βιαθεῖεν οἱ προπεμφθέντες ὀλιγο-
μέρου τ ἀδελφοῦ, καὶ ζα τυγχάνοιεν τοις ἑπομένοις. ἢ
τ ον ζηπάσας τοις σὺν αὐτῷ τὸν ζόπον, πέμπει τινας
δωρα κομιζούσας τῷ ἀδελφῷ· ἐποζύγια δ ἦν τὰ πεμ-
πόμενα, ζ παίδων τε ζαποδῶν ποικίλων, ἃ δὴ τιμια
τοις ληφομένοις ἐμελλεν ἔσεσθαι ζῶδε τὸ αὐαπίζειν
αὐτῷ. ἦσαν δ οἱ πεμφθέντες ὑπ ὀφθαλμῶπον, ἵνα συ- B
νχέτερον οἱ τυγχάνοντες, πολλοὶ δοκῶσιν. αὐήσφ γὰρ
ὑπο τῷ δώρων τῆς ὀργῆς, εἰ ὀφθείη τεθυμωμένος. ἔ-
τι μὲν ζικὴ λόγοις χρηστοὶς ὁμιλεῖν φρὸς αὐτὸν εἰ ἐπο
τοις πεμπομένοις. ταῦτα σὺν θεῖς ὀφθ πάσης τῆς ἡμέ-
ρας νυκτὸς ὀδηγουμένης σὺν τοις σὺν αὐτῷ. ἢ χεί-
μαῤῥόν τινα ἰάβακχον λεγόμενον ὀφαθεβηκότων, ἰάκω-
βος ὑπολελειμμένος φαντάσματι συντυχὼν διεπά C
λαιεν, σκείνου προκατάρχοντος τῆς μάχης, σκέψατο τὸ
τ φαντάσματος, ὃ δὴ ἢ φωνῇ χρῆται ἢ λόγοις πρὸς
αὐτὸν, χαίρειν τε πρὸς τοις ληφθησομένοις παραινεῖν, καὶ
μὴ μείζονα κράτειν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἀγέλο-
νον νομίσαντα, ἢ σημεῖον ἡγεῖσθαι τ το μεγάλων ἀγα-
θῶν ἐσόμενον, ἢ τ μηδέποτε τὸ γῆρος σκλείψειν αὐτ,
μηδ ὑστερόν τινα τῷ ἀνθρώπων τῆς ἰσχύος ἔσεσθαι
τῆς σκείνου. σκέλυέ τε καλεῖν αὐτὸν ἰσραὴλ. σημαί- D
νει δ τὸ κ τῶν ἑβραίων γλῶτταν, τὸν ἀὐπεπάλα
ἀγγέλῳ θείῳ. ταῦτα μέν τοι προῦλεγεν, ἰακώβου δεη-
θέντος. ἀὐεδόμενος γὰρ ἄγγελον εἶ θεῖον, τίνα μοίραν
ἔξει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φαντασμα
ταῦτ εἰπὸν, ἀφανὲς γίνεται. ἡδὺς δ τούτοις ἰακώβος,
φανούηλον ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ, θεοῦ
πρόσωπον. καὶ γδομένου ὀφ τῶν μάχων ἀληθείας
τος αὐτῷ φῶς τὸ νεῦρον τὸ πλατὺ, αὐτὸς τε ἀπέχεται E
τῆς τούτου βρώσεως, ἢ δ' σκεῖνον ὠδ' ἡμῶν ὄζιν ἐδώ-
διμον πλησίον δ' ἤδη τὸν ἀδελφὸν πυνθανόμενος, κε-
λεύει προΐεναι τῷ γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτῶν μ'
τῷ θεραπαινίδων, ἵνα πόῤῥωθεν ἀτρεῖον τὰ ἔργα τῷ
ἀνδρῶν μαχομένων εἰ τ το θελήσειεν ἡσαις. ὡρσεκύ-
νει δ' αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτῷ γδυόμενον, οὐδὲν
φῶς αὐτ δόλιον φρονοῦντα. καὶ ὁ ἡσαις ἀασασάμενος
αὐτὸν, αἱρεῖτο τῷ παίδων τὸν ὄχλον ἢ τὰς γυναῖ-
κας. ἠξίου τε τότε τὸ παῖ μαθὼν φῶς αὐτῷ, καὶ αὐ-
τὸς συμβαίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακώβου δ F
προφασιζομένου τὸν κόπον τῷ ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν
εἰς σαίρεαν. σὐταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὰς διαίτας, ὡρσατ-
γορσύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς αὐτῶ ἐχώσεως δασείαν.
ἰάκωβος δ ἀρίκετο εἰς τὰς ἐπ νῦν σκηνὰς λεγομέ-
νας. ὁθεν εἰς σίκιμον παρῆν χαναναίων δ' ὄζιν ἡ πόλις.
τῷ δ σικιμίτῃ ἑορτὰν ἀγόντων, δίνα ἡ θυγάτηρ
λῦ ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὰν πόλιν, ὀφομένη
τὸν κόσμον τῷ ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενος δ'
αὐτ συχέμις ἐμμόρου τοῦ βασιλέως υἱός, φθείρ δ' ἁρπαγῆς. ἢ ὀφ θεὶς ἐρωτικῶς ἱκετεύει τ πατέρα λα-
βεῖν αὐτῷ φρὸς γάμον τὰν κόρην. ὁ δ πειθεὶς ἦκε πρὸς τὸν ἰάκωβον, δεόμενος τῷ παιδὶ αὐτοῦ συχέμι
συζεῦξαι δίνα κ νόμον. ἰάκωβος δ, ἔτ' ἁπλέγδην ἔχων ὀφ τὸ ἀξίωμα τὸ ὠδ καλοῦντος, οὔτε νόμι-
μον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὰν θυγατέρα, ἠξίωσεν ὅπῃ ἐψαι αὐτῷ βουλὴν ἀγα-
γεῖν ὠδ ὧν παρεκάλει. ἀπιὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἰάκωβον ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. ἰά-
κωβ δ δηλώσας τοῖς παισὶ, τὰν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τοῦ ἐμμόρου τὰν δίνην,

A Distributo igitur agmine alios procedere iussit, alios propere subsequi: vt si quis primos aggrederetur, ad sequens agmen haberent refugium: & hoc modo instructis qui circa se erant, præmittit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant iumentis multisque ac variis quadrupedibus, accipiēti placituris propter raritatem. veniebant autem alij post alios, vt crebrius occurrentes plures quam pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remissurū iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatum est præmissis, vt blande hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu monit agmen. Cúmque Iobacchum torrentem transissent, Iacobus aliquātum ab agmine relictus incidit in luctam cum spectro, ipse prior lacessitus, erátque superior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduersarium, sed angelū Dei vicerit: idque illi esse magnę felicitatis præsagium: genúsque eius nunquam defore, nec vllis vnquā humanis viribus posse opprimi. iussítque illū posthac vocari Israelem, quod Hebræis angelo reluctantem significat. Hæc sunt prædicta Iacobo, id ipsum roganti. Cùm enim sensisset angelum esse Dei, precatus est vt ex eo fatum suum cognoscere liceret. His dictis spectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei faciem. sed quia latum neruum inter luctandum læsit, & ipse pòst eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci nō licet. Cognito verò fratrem iam non longè abesse, iubet vxores procedere per se quanque cum pedisequis, vt è lōginquo spectarent pugnam virorum, si eam frater mallet. ipse propior factus adorauit fratrem, non malè de se cogitantem. at Esaus eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorū: & cùm didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrē. Iacobo verò excusante lassitudinem iumentorum, reuersus est in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Iacobus autē peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est vrbs Chananæorum. & cùm esset celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in *Genes. 34.*
vrbem ad visendū cultum mulierū eius regionis. quā visa Sychemis Emmoris regis filius, raptæ stuprum obtulit: & correptus amore patrem suum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobū, rogans vt filio suo Dinam in matrimoniū collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium popposcit. Rex sperans Iacobum assensurum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria sororis, & Emmoris petitione,

iussit eos consultare quid facto opus esset. maior pars hærebat incerti quid esset agendum. Simeon verò & Leuis vterini puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Obseruato festo die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis operam dabant, inuasis noctu custodibus sopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti, mares vniuersos interimunt vnà cum rege ac filio, solis parcentes fœminis. quo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Iacobum autem obstupefactum audacia tanta filiorum, indignéque ferentem, Deus per visum bono animo esse iussum, lustrare tentoria, sacrificiúmque quod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena vouerat, persoluere imperat. itaque dum lustrat, incidit in Labani Deos: nesciuerat enim Rachelem eos furatam. his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificauit apud Bethela, vbi somnium illud diuinum viderat iter faciens in Mesopotamiã. Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor verò è pedisequis, è singulis duo: quorum nomina iam dixi.

Genes. 35.

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam, vbi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

CAP. XX.

Mors Isaci, & sepultura in Hebrone.

Genes. 35. REbecca enim iam antè defuncta: Isacus quoque eam sequitur, non multo post filij reditum: & sepultus est à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum suorũ. Fuit autem Isacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus est enim exactis cum virtute annis octoginta quinque supra centum.

ἠξίου βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλέονες ἠσύχαζον γνώμης ὑποφευγοντες. συμεὼν δὲ καὶ λεύις ὁμομήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους συντίθενται τοιαδέ τινα πραξιν. οὔσης ἑορτῆς, ἐν ᾗ σύμπαντες εἰς αὐλισιν καὶ διωχαν τοῦ αμμῶνος, νύκτωρ περιόντος ὑπερβαλόντες τοὺς φύλακας, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πᾶν ἄρρεν, καὶ τὸν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. φείδονται δὲ τῶν γυναικῶν. πραξαντες δὲ ταῦτα δίκαια τῆς τοῦ πατρὸς γνώμης ἐπανάγουσι τὴν ἀδελφήν. ἰακὼβῳ δὲ σκληρὸν φερὸς τὸ μέγεθος τοῦ γεγονότος, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱοὺς, ὁ θεὸς ὠφθη τοῖς ὀνείρασι θαρρεῖν. ἁγνίσαντι δὲ τὰς σκηνὰς, θυσίας ὑπιτελεῖν ἃς τε πρόσθεν ἀπιὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τὴν ὄψιν τοῦ ὀνείρου εἶδε. ἁγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ὅπτευχάνει τοῖς λαβαίου θεοῖς. οὐ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς ραχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτοῖς ἔκρυψεν ὑπὸ σύμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρῦν. ἀπελθὼν δὲ τοῦτον εἶδεν, ὅπου τε ὄνειρον ἐθεάσατο χωρῶν πρότερον ὅτε τῆς μεσοποταμίας. ὑπὸ τοῦθον δὲ φερίων ἐπεὶ κατὰ τὴν ἐφραθάνην γένεται, ὑπὸ δὲ ραχὴλαν ἐν τόκετῳ θνήσκουσαν θάπτει, μόνην τῶν συγγενῶν τῆς ὑπὲρ χεβρῶνα πόλεως οὐ τυχοῦσαν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ἐκάλεσε, δηλῶν τὴν ἐπ' αὐτῷ γιγομένην οἰκτρὰν μητρί. οὗτοι ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα. θηλείαι δὲ, μία. τούτων ὀκτὼ γνήσιοι. ὑπὲρ λείας μὲν ἑξ. δύο δὲ ὑπὲρ ραχήλας. τέσσαρες δὲ, ὑπὲρ τῶν θεραπαίδων, δύο ἐξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα προειπον. παρλῶ δ' ὑπὲρ τοῦθον ὅτι χεβρῶνα πόλιν ὑπὲρ χαναναίοις καιμένην. ὑπῆν δὲ ἰσαακος τὴν διαίταν ἔχων. ἐν βραχὺ μὲν ἀλλήλοις συνδιαζεύξαντες.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

ΤΗν γὰρ ῥεβέκκαν ἰακώβου οὐ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ ἰσαακος ἐν μὲν πολὺ τῆς ἀφίξεως τοῦ υἱοῦ. ἐν ᾧ δὲ ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείου προγονικοῦ ἐν αὐτῇ τυγχάιοντος αὐτοῖς. ἐβίωτο δὲ ἰσαακος, ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος ὑπ' αὐτοῦ, μετ' ἄβραμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δὲ. βιώσας γὰρ ἔτη πάντα καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μὲν ἀριθ', ἔτους ἀπέθανε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ
ἰωσήπου ἰσορικῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἡσαῦ καὶ ἰακωβος ἰσαάκου παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν. τῷ ἡσαῦ μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέχειν, ἰακωβ δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. α'.

Ὡς ἰώσηπος ὁ ἱστοριογράφος τὸν ἰακώβου παῖδων, ὀνειράτων αὐτῷ θεοδιηνεκῶν τὴν μέλλουσαν δαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β.

Ὡς αὐτὸς ἦλθεν εἰς αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, δι' ἃ τὸ θεῖον αὐτὸν μῖσος, καὶ ῥηδίως ὑπ' ἐσημος ὢν ἐν ἀνθρώποις, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους. Κεφ. γ'.

Ἡ τῶν πατέρων αὐτὸν μὲν τῶν ῥιζῶν πάσης πρὸς αὐτὴν μετάβασις, δι' ἣν τὸν ῥηθέντα λιμόν. Κεφ. δ'.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε'.

Ὡς μωσέως αὐτοῖς ἡγουμένου, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς'.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε Κεφ. ζ'.

HÆC IN SECVNDO IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRO continentur.

Quomodo Esaus & Iacobus filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. CAP. I.

Quomodo Ioseph Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum inuidiam incurrit. CAP. II.

Quomodo Ioseph in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. CAP. III.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. CAP. IIII.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos cccc. CAP. V.

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt. CAP. VI.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SECVNVS.

CAP. I.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananea contigit.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira,& Idumææ dominatus est à seipso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. *Genes.25.* Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit:coactus enim inedia cessit ei suum ius,interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluforibus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt,Idumæam *Genes.36.* dicendo. Genuit autem filios numero quinque.ex his Iaus,Iolamus,& Coreus eadem matre Alibama nati : ex reliquis duobus Aliphazem Asa,Raguelē Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus.Aliphazę item quinque legitimi filij fuere,Themanus, Omerus,Ophus, Iothamus,Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus,è Thamna concubina genitus.Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur,& eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Κεφάλαιον α'.

Πῶς ἐσαῦ καὶ ἰακώβος ἰσάκου παῖδες ὄντες διέλαβον τὴν οἴκησιν, καὶ τίνος μὲν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὸν ἰσάκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἔλαβον ταύτην κατέχον. ἀλλ' ἐσαῦς μὲν, τῆς χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν σαείρᾳ διῴκει, καὶ τῆς ἰδουμαίας ἦρχεν, οὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος γὰρ ἐπονομάζετο, καὶ τοιαύτην αἰτίαν τυχὸν τῆς ὀνομασίας. ὑπὸ θέρους γὰρ πρὸς πόνους τοῦ περὶ τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἔτι παῖς ὢν τὴν ἡλικίαν. ὀφθεὶς οὖν τῷ ἀδελφῷ φακῆν ἑψοῦντι πρὸς αὔριον αὐτῷ ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ἠξίου δοῦναι αὐτῷ πρὸς ἑφήν. ὁ δὲ ἀποδώσεσθαι τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ τοῦ φαγεῖν, συνεργῷ χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν εἰς ἀγκάσε. κἀκεῖνος ὑπὸ τοῦ λιμοῦ πεσαχθεὶς, ὤμοσε τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ μετὰ ὅρκων ἐνθεὶς δῆλα τοῦ ξανθότητα τοῦ βεφήματος, ὑπὸ τῆς πλείστης ἀδωμος καλεῖσθαι, καὶ παιδίαν ὀνομασθείς. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ὅτε πρῶτον ἐκτήσατο. ἔλλιπως γὰρ αὐτὴν ὀνόμασαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμόν. ὧν ἰαὺς μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρηος, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τοὔνομα. τῶν δὲ λοιπῶν, ἀλιφάζης μὲν, ὃς ἄσης. ῥαγουήλης δὲ, ἐκ μοσαμήθης ὑπῆρξαν τὴν αὐτὴν γεγονότες. καὶ ἰσαῦ μὲν οὗτοι παῖδες ἦσαν. ἀλιφάζη δὲ γίνεται γνήσιοι παῖδες πέντε, θάμανος, ὄμηρος, ὄφης, ἰόθαμος, ὀκάναζος. ἀμάλικος δὲ νόθος ἦν ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονὼς, θαμνᾶς ὄνομα. οἵτινες κατῴκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν γοβολίτην λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ ἀμαλίκης κληθεῖσαν ἀμαλικίτην. πολλὴ γὰρ ἠκμακέναι ποτὲ ἡ ἰδουμαία, τότε πάσης αὐτὴν ἀπέσεζεν ὀνόματος, καὶ τοῖς μέρεσι τοὺς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

Κεφάλαιον β'.

Ω: ἰώσηπος ὁ πατριάρχης τῶν ἰακώβου παίδων ὀνειράτων αὐτῷ προλεγόντων τὴν μέλλουσαν δυναστείαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

A

ΙΑκώβῳ ὁ σωτὴρ παρελθὼν εἰς δύναμιν μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ὁμοχωρίους, καὶ παίδων ἀρετῇς ζηλωτὸς καὶ ὠφελεσπλὴς· ὧν οὐδενὸς γὰρ ὑστερεῖν ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χρηστὰ καὶ πόνων ἕτοιμοι ἦσαν δῶρυχοι, καὶ ἅπαντες συνῄεσαν τοσαύτην δή ἀρα τὸ θεῖον αὐτοῖς προύνοιαν ἔσχε, καὶ τῆς δυναμοίας ὁπημέλειαν, ὡς καὶ τὴν λυπηρὰν αὐτῷ δόξαι τῶν τοῦ ὑποβολὴν τῆς ἀγαθῶν παρασχεῖν, καὶ πομπὴν τῆς ὑπὸ αἰγύπτῳ τῆς ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεγονόσιν, ὑπὸ τοιούτης αἰτίας. ἰώσηπον γὰρ ῥαχήλας παῖδα τὸν πρωτόκλωνον ἰακώβου ὄντα τε τοῦ στόματος δυνάμει καὶ ψυχῆς ἀρετῇ, φρονήσει γὰρ διέφερε, τῶν ἄλλων πλέον ἠγάπα. τούτῳ δὴ καὶ ἀδελφοὶ, ἅτε τὴν παρ' ὀργὴν ῥᾳθυμίαν ἐκπίνοσι καὶ μῖσος ὑπὸ τῆς ὀνειράτων, ἃ θεατὰ ἦλθε, τῷ τε παρὰ καὶ τούτοις ἐμπύσεν, δύναμοίας καταγγελλόμενα, ζηλοτυπούντων ἀεὶ τῷ αἰθέρῳ, τὰς τοῦ οἰκείου τάξεων δυσερείας. αἱ δ' ὄψεις, ἃς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, τοιαῖδε ἦσαν. ἐκ παιδὸς μὲν τῶν ἀδελφῶν δὴ τὸ παρὰ ὅτι συλλογὴν τῆς καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῆς κατὰ τοῦ σωμήσεως ὅτι προϊόντων καὶ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων ὄψεσθαι ὀφειλῶν περ ἐγερθεὶς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κρύψῃ αὐτῷ τὸ σημαινόμενον ἐξέθετο. λέγων ἰδεῖν ἐκ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτὸ δράγμα πυρῶν πρεμὲν ἐφ' οὗ κατέθηκε τόπε, τὰ δ' ἐκείνων περιέχοντα προσκυνεῖν αὐτῷ. ὁ μέγεθος προαγμάτων τοῦ ὄψιν προλέγουσαν, καὶ καθ' αὑτῷ τοῦ ἐξέσεσθαι ἐσομένου τῷ μὲν ἰωσήπῳ, πύστον ἦδη, ὡς ὑ γνώεμον τὸ ὄναρ αὐτοῖς διεσάρησαν, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, καὶ πρὸς αὐτὸ ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ ῥηθέντι προσρηθέντι τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ὑπαίσιπτον τῷ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. τὸν γὰρ ἥλιον, ἐδόξει τοῦ σελήνου σὺν ἑνδεκα ἄστρα καὶ τοὺς ἀστέρας οἷς λοιποὺς ὑπὸ τοῦ γοῦ καταβῆναι, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. τούτου τοῦ ὄψιν τῷ παρὰ, μηδὲν σὺν τῷ ἀδελφῶν κακόηθες ὑφορώμενος, καὶ τούτων σὺν συγχανόντων, διεσάρησε, τὸ βέλτιον σημαίνειν, φράσας σὺν καλῶν. ὁ δ' ἥδη τῷ ὀνείρατι. τὸ δὲ προόρησιν αὐτοῦ τὴν ὑγιοῖα συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας οὐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἔχαιρεν ὅτι μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις εὐδαιμονίαν δὲ τῷ παιδὶ κατήγγελον. καὶ καιρὸν ἥξειν θεοῦ ζῶντος, καθ' ὃν αὐτὸν τοῦ τε τῷ γονέων καὶ τῷ ἀδελφῶν ἑσεσθαι τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. τὸ μὲν σελήνου καὶ τὸ ἥλιον, μητρὸς καὶ πατρὸς, τὸ μὲν αὐξήσης πάντα σὺν θρεψούσης τὸ δὲ σκοτουμένου καὶ τὴν ἰσχὺν ὑπηθῶσ εἰκάζων. τοὺς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς, τῷ τούτοις ἑνδεκα εἶδ καθὰ περ τοὺς ἀστέρας, ὑπό τε ἡλίου καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰακώβος, τοιαύτην ἐκ ἀσαφῶντας τὸ ὄψεως τὸ κρίσιν ἐποιήσατο. τοὺς ἀδελφοὺς τὸ ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προφρημένα καὶ ἐνετύθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ μέλλοντα τὰ σημαινόμενα ἀγαθὰ τὸ ὀνειράτων ἀγαθὰ ἥξειν ἀλλ' ἐκ

Cap. II.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

IAcobus autem ad tantam felicitatem perGeneſ. 37. uenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia prædi ti. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum eiúſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutẽ (erat.n. prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eò ſomnia, quę ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum verò manipulos accurrẽtes adorare eum: quod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius poteſtate futuros. At illi nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſúmque maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & vndecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum coniiciens, gaudebat, eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeatur. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valde contriſtauit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo patiter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij:

decreuerúntque adoleſcentem tollere: & hoc A consilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt ſe cum pecoribus in Sicima agrũ paſcuis percommodum, nõ præmonito patre. atque ibi paſtoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis ſolicitus ac mœrens, mittit Ioſephum ad greges cognituum res fratrum, & quid agant renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Ioſephus in Ægyptum vendi us à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.

Geneſ. 37. ILli autem viſo fratre aduentãte gauiſi ſunt, non ob aduentum germani à patre miſſi, ſed tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradito: volebántque confeſtim eum interimere, neque præſentem occaſionem elabi ſinere. Rubelus autẽ inter hos natu maximus videns eos conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quàm hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, ſed longè ſceleratius eſſe necis fraternæ reos deprehẽdi, quo ſublato etiam in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem coniecturos. hos reſpicerent, reputantéſque quantam eis calamitatem allatura ſit mors filij tum probi tum natu minimi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum quinetiam verentur ſpectatorem ac teſtem conſilij contra fratrẽ initi. hunc ſi à cœpto deſiſtant, acceptúrum eorum pœnitentiam atque reſipiſcentiam: ſin pergãt, heri non poſſe quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipſius prouidentiam latere poſſit, ſiue in ſolitudine admittatur, ſiue in ciuitate. Vbicunque enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoq; adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis aduerſariam fore, eam nanquam abire, ſiue bona ſit, ſiue talis qualis ipſorum foret ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne læſo quidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe dare veniam amicis, ſicubi non feciſſe officium videantur. Ioſephum verò ne peccaſſe quidem in illos, cuius ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cædis facinus corũ grauaturam, ſi videantur ob inuidiam futuræ felicitatis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter cognationem ipſis quoque frui licebat. Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe quicquid Ioſepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo grauiorem fore indignationem Dei, ſi eum quem ipſe omni bona fortuna dignum iudicaſſet interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos abſterrere à parricidio.

ἀδελφοῦ, ἢ ὧν συναπολαύσῃ αὐτῷ εἰκὸς ἐν κοινωνίᾳ ἡδυέσεως, ὥστε ἢ τῆς δαιμονίας ἐσομένης. αἰσθέσθαι τε ὡρμήκεσαν τὸ μειράκιον, ἢ ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν, ἐπειδὴ τὸ συγκεκμηκὸς αὐτοῖς πόρρω ἦγεν, ὅτε σιτισμοῦ ξαπάντες, χώρα δ' ἦν αὐτοῖς βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα καὶ τομὰς ἐνεγκεῖν, αὐτὸ δὴ τῶν ποιμνίων ἐπιμέλεσθαι, μὴ προσδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὸν ἐκείσε ἄφιξιν. ὁ δ', ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, ἐπὶ τὸ μηδὲν ὑπὸ τῶν ποιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀπικέσθαί πινα πρὸ τοῦ παίδων αὐτῷ τὸ ἀληθὲς σημαίνειν δυνάμενον, σαθροφόρτερον τὴν πρὸ αὐτοῦ δέησιν λαμβάνων, ἢ πρόδηλος ὢν, πέμπει τὸν Ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ πρὸ τοῦ ἀδελφὰν, ἐπὶ πρόφασιν σημανοῦντα.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς Ἰώσηπος ἅπας εἰς αὐτῶν πρᾶσιν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν δέδεται· ἐπὶ τὸ πρόσω αὐτὸ μέντοι, ἐξηκολούθουν ὀπίσω ἐκεῖ ἢ λαμβάνειν, τοῖς ἀδικοῦσιν ἐφ' ὑπουργίαν ὑποχωρῶν.

ΟΙ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἔδοξαν μὴ, ἀλλ' ὑφ' ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρρησίᾳ, ἢ παῖδες ἀπεσταλκότες, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθροῖς, καὶ ταῖς χερσὶν αὐτὸν ἢ θείαν βούλησιν ἀδικουμένους αἱρεῖν τε ἤδη ἢ μὴ τὸν ὑπόπτως ἐκφεύξεσθαι καιρὸν ὡρμήκεσαν· οὔτε δ' αὐτοὺς βουλὴς ὀρθὴν ἔχοντας ὑποστρέβλους αὐτῷ ἢ πρὸς τὸ πρᾶξιν ὑποστησάντας, ἐπιτρέπειν κατέχειν ὑποδικίας τὸ μέγεθος τοῦ βλάμματος, ἢ τὸ ἐπ' αὐτῷ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν ὂν καὶ ἀθέμιτον καὶ ἀθεόπρωτον αἰδοῖον δοκοῦν, ἢ τὸ μὴ συγγνώσεως αἰθέρπτα χειρηγῆσαι φόνον. πολὺ μὲν οἱ μιαρώτερον τὸ, σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ἐφθῆναι ὧ πατρὶ αἱματωμένῳ σωσαδικεῖν), καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παιδὸς ἀποστέρησιν οὐ κατ' αἰθέριον νομισθέν νόμον συγκαταβαλεῖν. τοῦτον οὖν ἀπὸ τοῦ αἰδοῦς λωβῆσαι, καὶ τῷ λογισμῷ τὴ καὶ πίστιν) τεθνηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀμαυτοῦ καὶ νεωτάτου ὧν δαπανηθέντος, ἐπισχεῖν τὸ βλάμμα τῆς ἀφέσεως ἀμαρτόντας· ἢ τὸν θεὸν εἰσάγειν ὡς θεατὴν ἅμα καὶ μάρτυρα ἤδη καὶ τοῦ βελτίονος αὐτῷ τὸ ὅτι τὸν ἀδελφὸν ἐγκλημάτων ἐπεστάντας μὲν τῆς φύσεως ἀγαπῆσαι μετανοίᾳ καὶ τοῦ σωφρονεῖν εἰσάγειν. φρενοῦντας δ' ὅτι δύσεργον οὐκ ἔστιν ὧν οὐκ εἰσφορᾷ) τῆς ἀδελφοκτονίας δίκην μείναντας αὐτοῦ τὸν παντὸς παρεῦσαν φρόνησιν, ἢ μήτε τῷ ἐπ' ἐρημίας φρασθοῦσιν ὑσεργοῦσαν. μήτε τῷ κτᾶς τὰς πόλεις. ὅπου δὲ ἀθέμιτος ἀπῆ, χρὴ δοκεῖν ἐνεῖναι τὰ παρεῖναι ἢ θεόν. τό τε συνειδὸς αὐτοῖς τὸ ἴδιον ἔχειν ἐνθρεῖν ὅτι τοῖς τολμηθεῖσιν ἐλεγχθέν, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ὀπίσω αὐτοῖς συνεκπρᾶξαι τὸν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ὃ δὴν ὑποδρᾶναι. προσεπιθεῖ ἢ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσον κακὸν ἢ κατὰ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς οὕτω φίλοις, ὑπὲρ ὧν ἁμαρτεῖν ἐδόκουν. Ἰώσηπον ἢ οὐδὲ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγονότα, ἀδικεῖσθαι. ὧ τὸ ἡλικίας ἀπεῖναι εἰς μᾶλλον ἔλεον καὶ τὸ παρ' ὑμῶν αὐτῷ ἐρανίζεσθαι κινδυνεύσιμον. ἵνα τὰ αἰτία τῆς αἱμάτσεως, πολὺ χείρονα τοῦ πρᾶξαι αὐτῷ τίθησι, δέον φθόνον τῷ ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ τοῦ ζῆν ἐξαγαγεῖν δικαιωτόν, ἂν

τὸ ἴσον ἀπολαύσωσι κοινωνοῦντες αὐτῷ τῆς μείσους, οὐκ ἀλλοξίαν ἴσχον ἀλλ' εἰκότως. ἰδίᾳ δὲ ἂν αὐτὸ ὑπολαμβάνῃ ὅσα θεὸς Ἰωσήπῳ δώσει προσκρούσαντας αὐτοῦ τὸ ὀργὴν ἢ δέον τὸ καλῶς ἔχον χαλεπαίνειν ἐσεσθαι νομίζειν. εἰ δ' ὑπ' αὐτοῦ κεκριμένον τὴν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντες ἁμαρτεῖν) τὸν θεὸν ὧ οὕτως χρείσειν), ἢ ὁμοῦ ῥουβήλους ταῦτα λέγοντος πρὸς τοὺς ἐπὶ πλεῖον, ἢ δόλῳ, ἐπιφράττοντας τὰ ἀδελφοκτονίας αἰτίας ὑπὸ ἐπῆν.

ἐπὶ

ἐπεὶ δ' οὐδὲν μᾶλλον ἐώρα γιγνόμενον, ἀλλὰ καὶ ἀπορρήτους ὅτι τὴν αἵρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοῖς ὅτι μέτριον ποιῆσαι πρὸ τοῦ τὴν ἀναίρεσιν. ἦν γὰρ ἀμείνων μᾶλλον παρ' ἐκείνου τὸ φρονεῖν, πείθεσθαι λέγων αὐτοῖς. ἐπεὶ δὲ ἐκράτησαν ὡς τε ἀπολέσαι τὸν ἀδελφὸν, ἐν ἐκείνῃ σφόδρα κακοῖς οἷς νεῶν παραινεῖ πειρᾶσθαι. ἐν γὰρ τούτοις ἔστι καὶ τὸ ἔργον ἐφ' ᾧ ἀπεστάλησαν, καὶ μᾶλλον τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἐν ὑποθέσει κεφάτερον. ἔξεστι γὰρ αὐτοῖς, αὐτόχειρας μὲν μὴ γενέσθαι τοῦ ἀδελφοῦ ῥίψαντας εἰς τὸ παρακείμενον λάκκον, ἔνθα ὑποθανεῖν ἔασαι, καὶ τὸ γε μιαιφονῆσαι τὰς χεῖρας αὐτοῖς καρδαίνειν συναναισάντων τούτοις τῶν νεανίσκων, παραλαβὼν ῥοβηλος τὸ μειράκιον, καλῶς ἐκδήσας, πρέμνῳ καθίμησεν εἰς τὸ λάκκον, καὶ γὰρ ἱκανὸς αὐδρος ἦν· καὶ ὁ μὲν τὸ ποιῆσαι, ἀπαλλάσσεται καὶ ζήτησιν χωρὶς νόμῳ ὑποτιθέμενον. Ἰούδας δὲ εἷς αὐτῶν ὢν τῶν Ἰακώβου παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἄραβας τε ἰσμαηλιτῶν γένους, ἀρώματα καὶ σύρα φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυπτον ὑπὸ τῆς γαλαδηνῆς, μὴ τὴν αἰχμάλωσιν τοῦ ῥουβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβάλλοντο ἀνιμᾶσθαι τὸν Ἰώσηπον ἀπεκπολῆσαι τοῖς ἄραψιν ἐκεῖνόν τε γὰρ, ὅτι πορρωτάτω ἡδύμενον καὶ πανταχοῦ ἄξεσθαι τοῖς ξένοις, ἑαυτούς τε τοῦ μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν οὖν τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδονται τὸν Ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μικροῦ εἰκοσι ἐπακαίδεκα ἐτῶν γενόμενον. ῥοῦβηλος γὰρ, νύκτωρ ὅτι τὸ λάκκον ἐλθὼν σῶσαι τοὺς ἀδελφοὺς λαθὼν τὸν Ἰώσηπον ἐγνώκει. ὡς ἀνακαλουμένῳ μὴ ὑπήκουσε, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μὴ τὴν ἀναχώρησιν αἰτεῖ, κατεμέμφετο τοῖς ἀδελφοῖς. τῷ δὲ τὸ φρενοβλαβὲς αὐτῷ ἐρασσάντων, παύεται τε πόνδος ὁ ῥουβήλος. ὡς δὲ ταῦτα ἔφη τὸν Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέφρασατο, τὸ ποιήσαντες αὐ ἔξω τὸν νοῦν ἔφη τοῦ παιδὸς ἐζητοῦμεν. ἐπὶ δὲ τῷ χρυσίῳ, ὃν ἐκδεδυμένος ἀφῖκτο μὴ φρὴς αὐτοῖς ὁ Ἰώσηπος, ἐφοβήθησαν δὲ αὐτὸν ὅτε καθίσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς ἀγαπαράξαντα αἵματι ἄγριου μηλωΐα, καὶ τῷ παιδὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτὸ φανεῖη διεφθαρμένος. καὶ τὸ ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τῷ φρενὶ τὸν ὑὸν εἰς γνώμην ἀφιγμένον. ἔλεγον δὲ τὸν μὲν Ἰώσηπον οὔτ' ἰδεῖν, οὔτ' οἷα πέχρη συμφορᾷ μεμαθηκέναι. χιτῶνα δ' τοῦτον εὑρεῖν ἠμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοια εἴη, ἐξεπεσόντα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἶτα τοῦτον ἐνδεδυμένος οἰκοθεν ἐσάλη. ὁ δὲ ἰούκωβος ὅτι κρυπτεραῖς ὧν ἐλπίσιν ὡς ἀνδραποδισμένῳ δηθεν αὐτῷ τοῦ παιδὸς, τοῦτον μὲν ἀφῆκε τὸν λογισμόν. πίστιν δ' αὐτοῦ τῷ τελευτᾷ ἐναργῆ τὸ χιτῶνα ὑπολαβών, καὶ γὰρ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον σκληροῖς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς ὅτι νεκρῷ τὸ λοιπὸν οὔτως ἐδίκειτο ὅτι τῷ μειρακίῳ, πανθῶν, καὶ ὡς ἐνὸς πατὴρ ὢν, ἐν τῷ ἐξ ἄλλων ἐνδεμυδείας ἐστερημένος, οὕτως ἐν ἐνδεᾷ τῷ κακῷ, φρὴν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν εἰκάζων ὑπὸ θηρίων Ἰώσηπον ἁρπαγῆναι. ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαφάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς μὴ ἔτι ὑπὸ παίδων παρηγορεῖσθαι αὐτῷ ῥᾴων γενέσθαι, μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν. Ἰώσηπον δὲ, πολυμήλων ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πετεφρὴς ἀνὴρ αἰγυπτίος, ὅτι τῷ βασιλεῖ μαγείρων τῶν βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ. καὶ παιδείαν τε τὴν ἑλληνίδα ἐπαίδευσε, καὶ διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τῆς ὅτι δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν. ἐγχειρίζει τε τῷ καὶ τὸν οἶκον φρόνιμον. ὁ δὲ, τούτων τε ἀπολαβὼν, καὶ τὸν ἀρετὴν ἣν ὡς ἐν αὐτῷ, οὐδὲν ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐχατέλειπεν.

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quādoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habiturum effectum, leniorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt saltē manus puras seruarent. In hanc sententiam itū est, abductúmque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto abiit pascua quæsiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturū, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septemdecim natum. Rubelus autem nocte ad puteum veniens insciis fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitóque quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consultare cœperunt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quámque demittēdo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filij. aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam. quamobrem suspicari beluarum incursu periisse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse qua indutum miserat: iámque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratū. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negotiatoribus emptū Petephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit: Genes. 39.

III.

docuitque prudentiam aduerſanti fortunæ nó A
ſuccumbere,ſi quis ea legitimè, & non ſecundis tantùm in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexteritate eius tum forma in amorem illecta,rataque ſi rem aperiret ſe faciliùs eo potituram, & in parte felicitatis habituram ſi contigeret ab hera ſe rogari, æſtimans eũ magis ex præſenti conditione quàm ex immutabili morum generoſitate,concupiſcentia detecta mentionem de concubitu facit.at ille preces eius repulit,nefas ducens talem ei gratiam B
referre,quæ cùm tam benigni Domini contumelia & iniuria coniuncta eſſet.quin & ipſam hortabatur vt morbo ſuo repugnaret, negans vnquam ſe in hac re illi obſequuturum. Deſineret ſperare, quo potiri non liceat: ſic enim fore vt mala cupiditas facilè ſedetur.ſe quidnis potius perpeſſurum,quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduerſari heræ ſeruum non deceat, ipſam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò C
repulſa magis etiam accendebat,quòd non putaret Ioſephum pernegaturum: & non ceſſante morbo, ſecundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico feſto inſtante,cuius celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat,fingit morbum apud maritum,captans ſolitudinem, & ad Ioſephum ſollicitandum opportunitatem. quam nacta ſupplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, ídque D
vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba deſcendi: ſapies tamen ſi vel nunc cedes,& prius erratum corriges. ſiue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratiùs etiam quàm antè. nam & ægritudinem ad hoc finxi,& feſti lætitiam tuæ conſuedini poſthabui. ſiue priùs diffidebas, non tentari te malitioſè certo argumento colligere potes,quia in eadem voluntate perſto. quare E
aut præſentem voluptatem elige, & amanti obſequere, maiora etiam commoda expectãs: aut odium meum & vindictam, ſi meæ gratiæ caſtitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede ſi ad maritum te deferam,& de ſtupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus eſt Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymáſque verborum teſtes,nec miſeratione induci, nec terrore cogi F
potuit, quo minus perſtaret in ſuo pudicitiæ propoſito:conſtantérque reſtitit intentanti iniuſtam afflictionem, malens acerbiſſima quæque ſufferre,quàm oblatis perfrui:non ignarus iuſto ſe dignum ſupplicio, ſi quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipſam quoque officij ſui monuit, iuriſque coniugalis ac conſuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis: huic enim præſtò eſſe pœnitentiam, quæ factum quidem doleat,infectum tamen reddere G
non poſſit: adeſſe & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi ſuum dedecus:

ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατῶν τῆς ἐν ταῖς βίῳ δυσκόλων δυνάμεων, εἰς αὖ παρῆν γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς διαφορὰς τὰς καιρὸν μόνον ἡρμοσμένον. τῆς γὰρ τοῦ δεσπότου γυναικὸς, ἅτε τὴν εὐμορφίαν, καὶ τὴν ἐκ τοῦ τὰς φορὰς αὐτῆ διεξιόντα ἐφοπλῶς ἀγαπᾶσθαι, καὶ νομιζούσης εὐποιήσειν αὐτῷ τὸ φανερὸν ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, ἀντέχημα ἡγησαμένου τὸ τὴν δέησιν αὐτῆ διηθῆναι, καὶ πρὸς τὸ αἴτημα τότε διαλείας, ἀλλ' ἐπὶ πρὸς τὸ ἔρωτον ἀφορμῆσαι τὸ ἐκ τοῦ μεταβολὴν ὀφλημένοντα, τὴν τε ὀλιθυμίαν αὐτῷ ποιησάσης καταφανῆ καὶ λόγοις ἐπεσφερούσης αἰδῶ μίξεως, παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν ἐπὶ καιρὸς ὅσον εἰ) τὴν αὐτὴν αὐτῇ δοθῆναι χάριν, ἐν ᾗ τὸ πρίαμαι τὸ τοσαύτης ἠξιωκότος τιμῆς, ἀδικίαν συνιέναι εἰ) καὶ ὑβριν. ἀλλὰ κρατῶν τὰ τὸ πάθους καὶ κείνῳ ἐκκαλεῖ, τὴν ἀπόγνωσιν τὸ τυγχάνειν δ' ὀλιθυμίαν πρεσβεύ ὅμως. σαλπίσθαι γὰρ τε αὐτῇ τὸ μὴ παρήσης ἐλπίδος αὐτὸς τὸ πάντα μᾶλλον ὑποπτεύειν ἐλαφρὸν, καὶ πρὸς τοῦτο καταπειθὴς ἔσεσθαι. τὸ γὰρ εἰ τῇ διανοίᾳ δῆλον ὄντα δεῖ ποιεῖν ἑαυτὸν μηδὲν, καὶ πρὸς τὰ τοιαῦτα τὴν ἀφαγμόνων αἰτιολογίαν πολλὴν αἰ ἔχοι παραίτησιν. τῇ δ' ἐπιμένον ἐπίτειναι τὴν ἱερὰν μὴ προσδόκησιν τὸ ἰσχύσειν αὐτὸν ποιεῖν. καὶ διὰ τὸ ὑπὸ τῆς κακῆς παλιομνημίᾳ, δευτέρᾳ παλιν πύρᾳ προστιθυμεῖ καταγράσασθαι δημοτελοῦς ἐν ἑορτῇ δόξης, καθ' ἣν εἰς τὸ πανήγυριν καὶ γυναιξὶ φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκηπτὸν νόσον πρὸς τὸ ἀνδρα, διηφορμῆσαι μόνωσιν καὶ χολὴν εἰς τὸ διηθῆναι τῆς ἰωσήπου. καὶ γλυκμῆς αὐτὸ ταύτης, λιπαρεστέρας ἐπὶ τῷ φεύγειν αὐτῷ προσηνέγκατο λόγους. ὡς καλῶς μὴν εἶχεν αὐτὸ μὴ τὸ ἐξ ἀρχῆς δίκην εἶναι καὶ μηδὲν αἰτιατικὸν, κατὰ τε τὴν τὸ παρακαλούσης εἰς ἔρωτον καὶ τὸ τῆς πάθους ὑποβολὴν, ὑφ' ἣ βιαζομένη διανοια οὖσα τῆς κατ' αὐτὴν ἀξιώματος ταπεινωτέρων γλιάσθαι. φρονήσαι τε καὶ νεῦ ἄμεινον εἰδυῖα, καὶ τὸ δικαίοις παρελθοῦσιν ἄγνωμον διορθώσειν. εἴ τε γὰρ δευτέραν δίκην ἐξεδίκητο, ταύτην γεγονέναι καὶ μὴ πλείονος ἀπουδῆς, νόσον τε τὸ προφασίσασθαι καὶ τῆς ἑορτῆς, καὶ τῆς πανηγύρεως τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῆσαι. εἴ τε τοῖς φεύγουσι ὑπὸ ἀπιστίας αἰτιάκρουσε λογισμοῖς, τῆς μηδὲ μίαν κακουργίαν εἰ) κείνῳ σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς δημόσιον. προσδοκᾶν τε τὴν παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν προσδήμενον αὐτὴ τῷ ἔρωτι, καὶ μᾶζόνων δὲ ἀπολαύειν, ὑπήκοον γιγόμενον. ἄμεινον ἦ καὶ μῖσος παρ' αὐτὸ ἀποστραφέντα ἀξίωσιν, ἢ τὸ χαρίζεσθαι τῇ διανοίᾳ τὸ σωφροσύνης δόκησιν προδήμενον. ἡ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν ἔμπικος εἰς κατηγορίαν αὐτῷ, καὶ καταφλυσαμένης πῦρ ἐπὶ τὸν δρί. προσέξειν ἦ μᾶλλον τοῖς αὐτὴ λόγοις πιστεύειν, ἢ τῆς ἐκείνῳ, κἂν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τὴ ἀληθείας φέρον). ταῦτα λεγούσης τὴ γυναικὸς καὶ δακρύσης, οὔτε οἶκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, οὔτε ἱκέτης ἐκ φόβος, ἀλλὰ ταῖς δέήσεσιν αὐτέχειν καὶ ταῖς ἀπειλαῖς ἐκ ἐνδίδωκε δίκας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τι τῆς χαλεπώτερον εἵλετο μᾶλλον, ἢ τῆς παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς αὖ αὐτὴ σωφρονεῖν δικαίως ἀπολυομένῳ. γάμιν τε αὐτὴ ὑπεμίμνησκε, καὶ τὴ πρὸς τὸ ἄνδρα συμβιώσεως. καὶ τούτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ προσκαίρῳ τὴ ὀλιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει. τὴ δὲ μὲν καὶ μεταγνοίαν ἐξούσης αὐδὶς ἐπ' ὀδύνῃ ἡγήσατο μένειν, οὐκ ὀλίγῃ διορθώσει τῆς ἡμαρτημένων, καὶ φόβου τε καταφρονῆσαι, καὶ χάριτος τοῦ λαβεῖν ἀγνοουμένου τοῦ κακοῦ. τὴ δ' ὡρᾶς τὸν ἄνδρα κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον.

Ϲ πρὸς

καὶ πρὸς ἓν πολλῷ τῷ ὑπὸ τῆς συνειδότος καὶ πρὸς τὸν θεὸν παῤῥησίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους. καὶ ὡς αὐτῇ μᾶλλον δεσπότῃ, μένουσα καθαρᾷ, καὶ δικαιοίνης ἐξουσίᾳ χρήσηται πρὸς αὐτὸν ἀλλ' οὐ συνεξαμαρτάνοντος αἰδοῖ. πολὺ γὰρ κρεῖττον ἐστὶ θαρσεῖν δεδιηνομένοις, τοῖς εὖ βεβιωμένοις, ἢ δεῖ λανθανούσῃ κακοπραγίᾳ. ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τῷ τῆς γυναικὸς ὁρμῷ δυσχερεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν διστρέφειν. ἡ δὲ βιαιοτέραν ἐχρῆτο τῇ ἀπειθείᾳ, καὶ διαβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν ἐπιγνοῦσα τὸ πάθος ἠθέλειν. ὡς δὲ ἐξέσυρεν ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ προσκαταλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατεχούσης αὐτὸν ἐκ τούτου, ὀξέως ἦκε τοῦ δωματίου. φοβουμένη γυνὴ μὴ κατείπῃ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὕβρεως, φθάσαι καταφθάσασθαι προὐφάσισε τὸν ἰώσηπον, καὶ τούτῳ τῷ ῥόπῳ τιμωρῆσαι μᾶλλον αὐτὸ δεινὸς ἐφαίνετο, προλαβεῖν ἢ τὸ δεδρακέναι, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἐμηχανᾶτο. καὶ κεκαθισμένῳ κατηφὴς καὶ συγκεχυμένη, ἅτε δὴ τῆς δεδιυμίας λυπουμένη ὡς δὴ πάλαι δεδραθεῖσα πλασαμένη μετ' ὀργῆς ἐλθοῦσα ἢ τὰνδρὶ καὶ πρὸς τὸν ὄμμα ταραχθεῖσα καὶ πυθομένῳ τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορίας ἰώσηπον κατεξαίφνης καὶ τοῦ μὴ εἶπεν αἴρει, ἢ πονηρὸν δοῦλον κοίτην μιᾶναι τὴν σὴν ἐπιχειρήσαντα κόλασον. ἧς, οὐδ' οἷς ὧν εἰς τὴν ἡμετέραν οἶκον ἀδίκημα μνησθεὶς ἐσωφρόνησεν, οὐδ' ὧν ἐκ τῆς σῆς; χρηστότητος ἔτυχεν. ἀλλ' ἀχαρίστως ὧν αὖ εἰμὴ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς. ἐπεβάλετο νοθεύσαι γάμον τὸν σὸν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τὴν σὴν ἀπουσίαν ὠφελητικάζας, ὡς ὅσα καὶ μέτρος ἐδόκει πρότερον ἔχειν τὸν ἐκ σοῦ φόβον ἠρήκει ἐκ φύσεως χρηστὸς ὤν. τοιοῦτον δὴ ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθεῖν ἐπεισεν. ὡς δέον, ἐφ' τῇ τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τῇ οἰκονομίᾳ. λοβεῖν ἐχώρει, καὶ τῷ πρεσβυτέρῳ οἰκέτῃ προτιμᾶσθαι ταύτῃ καὶ τῆς σῆς φαίνειν γυναικός. παυσαμένη δὲ τῷ λόγῳ, δεῖξαι αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὑπ' ἐπιχειρεῖ βιάσασθαι καταλιπόντος αὐτό. πτερρὴς δὲ μήτε δακρύουσα τῇ γυναικὶ μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστῶν ἔχων, τῷ τε πρὸς αὐτὴν ἔρωτι πλέον νέμων, δεῖ μὲν τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐζήτησε. δοὺς δὲ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δὲ εἰς κατακείνας τὸν ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τὸν τῷ κακούργων εἱρκτὸν ἐνέβαλεν. δεῖ δὲ τῇ γυναικὶ καὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα καὶ σωφροσύνῃ αὐτῇ μαρτυρῶν. ἰώσηπος μὲν οὖν πάντα δεῖ τῷ θεῷ ποιμαίνοντος τὰ θεῖ αὐτὸν, οὐδὲ εἰς ἀπολογίαν οὐδὲ ἐπ' ἀκριβεῖ τῷ γεγονότων δήλωσιν ἐζήτει. τὰ δεσμὰ δὲ τῷ τῶν ἀναγκῶν σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῷ δεδωκότων θαῤῥῶν, τὸν τῶν αἰτίαν τ' συμφορᾶς καὶ τ' ἀληθείας εἰδότα θεὸν, ᾧ πεῖραν τ' προνοίας δοῦλος ἐλάμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τὴν δεισιδαίμονα καὶ τὴν πίστιν αὐτῆ καταυσήσας ἐν οἷς τάξειν αὐτὸ, καὶ τὸ ἀξίωμα τ' μορφῆς; ὑπανίεται τῷ δεσμῷ, καὶ τὸ δεινὸν ἐλαφρότερον ἐποίει. δυνάμη δὲ χρήσασθαι κρείττονι δεσμωτῷ ἐπετρεπε. τῷ δὲ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιτο τῆς πρὸς τὰ ἔργα ταλαιπωρείας, εἰς ὁμιλίαν οἷα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς τρεπομένων, καὶ πρὸ ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κατακεῖσθαι αἰσχυνομένων, οἶνος καὶ βασιλέως καὶ σφόδρα δὲ αὐτῷ πιθώμενος, κατ' ὀργὴν δεδεμένος καὶ συνδιαφέρων τῷ ἰωσήπῳ τὰς πίστας,

at coniugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fiduciam tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens habeat se herili iure subditũ, potius quàm flagitij communis conscium. satius enim esse conscientia rectè factorũ, quàm peccati latebris fidere. his & aliis similib. verbis mulieris impetũ retundere conabatur, cámq. à praua affectione ad rationis arbitriũ reuocare. at illa vehemẽtius instabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manib. hominem ad obsequiũ cogere nitebatur. Ibi verò Iosephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiã interula ex quâ retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim meru ne suam petulantiã maritus cognosceret, decreuit prior Iosephum falsò deferre, & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignũ muliebri astutia rata, si accusationem præoccuparet. itaque sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationem tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reuerso, & ad hunc aspectum turbato, causámq; scitante, Ne vivas, inquit, marite, ni scelestum seruum, cubile tuũ violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitũ & qualis in ædes nostras venerit, & quanta benevolentia sit à te cõplexus: qui ingratissimus habendus ni omnib. modis frugi se approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abstinuit: idq; die festo obseruata absentia tua, vt facile apparet, modestiam quam prius præ se ferebat, ab herili metu, nõ ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter spem ac meritum indulgente corruptus est. vidés enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribúsq; conseruis se præpositum, æquũ putauit vxorem quoque tuã attrectare. & vt verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictã. Petephres autẽ victus oratione ac lacrymis mulieris, & cõiugis amori plus æquo tribuẽs, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata priùs vxoris fide, audacis facinoris Iosephũ damnatũ in maleficorum carcerẽ coniecit: ob vxorísq. pudicitiã magis sibi placebat, testis iã compertæ ipsi honestatis. Iosephus autem innocẽtiam suam Deo committens, neq. se defendere curauit, neque rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculoru necessitatẽ tacitus ferens, vna spe cõsolabatur, nimirũ potẽtiorẽ esse Deum his qui se vinxerant, cuius prouidentiã confestim est expertus. Custos enim carceris tũ fidem eius ac diligentiã in absoluendis operũ pensis considerãs, tũ formæ dignitatẽ, soluit eũ à vinculis, cámq; miseriã aliquantò leuiorem reddidit: victu etiã cõmodiore quàm reliquos vinctos vti permisit. Cæterum his qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulantib. ita vt solẽt miserarum socij, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidã regi charus, per iram ab illo ad compedes dãnatus: familiaritatem cum Iosepho contraxit:

IIII. Genes. 40.

& quia prudentem existimauit, visum somnium ei exposuit, orans indicaret si quod subesset præsagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somnis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: easque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illúmque libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille verò bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos sanciatur, & inimicitiæ dissoluantur, adhæc molestiæ mœroresque vsu eius discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc faustam prædictionem non falsam approbauerit: & iam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim sontes in hęc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua versabamur, & eius qui nos huc contrusit, quã propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam seruus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Iosephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia. ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, præfatúsque quòd mallet ei lætiora prænuntiare, quàm quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit vtriusque, quàm vt Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalitium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exẽptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in miseria carceris exactũ, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præ-

A συνηθέστερος αὐτῷ μᾶλλον ἐγίνετο. καὶ συνίσει
γὰρ αὐτὸν ἐθέλοντα προσέχειν, ὄναρ ἰδὼν, ἐξέθετο τῷ δι-
καίῳ δηλῶν, εἴτι σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐκ
τοῦ βασιλέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐκ τοῦ
ὀνειράτων φερνὰς προσέθηκεν. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν
ἐν τοῖς ὕπνοις, ῥιζῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου
βότρυς ἐξ ἑκάστου διακρεμαμένους μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς
ξυγητὸν ὡραίους, καὶ τοὺς αὐτοὺς ὑποθλίβειν εἰς φιάλλου
B ὑπόντος τοῦ βασιλέως. δηθῆσαι τε τὸ γλεῦκος, δοῦναι
τῷ βασιλεῖ πιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ
μὲν οὖν ἑωραμένον ἐδήλου τοιοῦτον. ἠξίου δ' εἴπερ μέ-
μοιρα σωτέρας, φράζειν αὐτῷ τὴν προῤῥησιν τοῦ ὄ-
ψεως. ὁ δ', θαῤῥεῖν τε παρεκέλευε, καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν
ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῆς δεσμῆς, τοῦ βασιλέως πο-
θήσαντος αὐτοῦ τὴν διακονίαν, καὶ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὸν
ἐπανήξειν χαρπὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν
αἰθεσθαι τοῖς θεασαμένοις, ὅσα αὐτῷ τε ἐκείνῳ ἀπενέγκαι,
καὶ πίστιν αἰθεστοῖς καὶ φιλίαν ὁμηρεύει, διαλύων μὲν
C ἐχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἐξαίρων τοῖς προσ-
φερομένοις αὐτῷ, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀναφέρων. τὴν δὲν
φῆς ἐκ τριῶν ἀποθλιβέντα βοτρύων, χαρὰ ταῖς σαῖς
πεπράξεσθαι τοῦ βασιλέως. καλὼ τοίνυν ἴσθι σοι τὸ ὄψι
γεγονημένον, καὶ μεμνῆσθαι ἄρξειν τῆς παρούσης ἀνάγ-
κης, ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων τὰ κλήματα τὸν καρ-
πὸν ἐξύγησας καὶ τοῖς ὕπνοις. μέμνησο μὴν τοῦτον
πειθαρχῆς τοῦ προκαταγγέλλαντός σοι τὰ ἀγαθά. καὶ
γενόμενον ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ ἀφειδήσῃς ἡμᾶς ἐν οἷς κα-
D λείψεις, πρὸς ἃ διδηλώσαμεν ἀπροφάσιστος. οὐδὲ γὰρ
ἐξαμάρτοντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆ ἕνεκα
καὶ σωφροσύνης τὰ τοῦ κακίονος ὑπομένομεν κατακρίσι-
μον, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὸν ταῦτ' ἡμᾶς ἐργασάμε-
νον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῷ μὲν γὰρ οἰνοχόῳ χαίρειν καὶ
τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι ἑαυτῆς τοῦ τοῦ ὀνείρατος ἐξηγήσεως
ὑπῆρχε, καὶ σημαίνειν τοῦ διδηλωμένων τὸ τελευτήν.
δοῦλος δέ τις ὢν τοῦ σιτοποιῶν τεταγμένος τοῦ βασι-
λέως, συνδεδεμένος τοῦ οἰνοχόῳ, ἑαυτὸν ποιησαμένου
τὸ ἰωσήπου θεῖον τοῦ ὄψεως σκεῦος τὴν ὑπόφασιν ἐλπὶς
ὢν, καὶ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἰδὼν τεθεαμένος, ἐξίστατο τὸ ἰώσηπον,
φράσαι τὰ κἀκείνῳ δηλοῦν βέλτιον τὰ δόξαντα τοῦ παρελθό-
σης νυκτὸς ὀφθέντα. ἰδεῖν γὰρ τοιαῦτα. ἴσα φησὶ κανᾶ φέρειν
ὅτι τοῦ κεφαλῆς ἔνδοξα. δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ ἕτερον
ὀφθῆναι τὰ καὶ ποικίλων βεφαμένων οἷα βασιλεῦσι σκευά-
ζεται. καταπαμένης δ' εἰωνὸς ἅπαντα διαπανῆσαι, μη-
δένα λόγον αὐτῷ ποιεμένης ἀποθεωτος. καὶ ὁ μὲν ὁ-
μοίαν τὴν πρόῤῥησιν ἔσεσθαι τῇ τοῦ οἰνοχόου προσεδόκα. ὁ
δὲ ἰώσηπος, συμβαλὼν τοῦ λεγομένῳ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς
αὐτὸν εἶπεν, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν ἑρμηνεὺς αὐτῷ
γεγονέναι, καὶ μὴ οἷον τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δύο τὰς
πάσας ἐπὶ τοῦ ζῶν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τοῦ-
το σημαίνει. τῇ δ' ἑτέρᾳ δ' αὐτὸν αἰάσασθαι, βορὰν
ἔσεσθαι τοῖς πετεινοῖς οὐδὲν ἀμύνειν ἑαυτῷ δυνάμε-
νον. καὶ δὴ ταῦτα τέλος ὅμοιον οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμ-
φοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ, γενέθλιον
ποιούμενος ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν ὅτι τοῦ σιτοποιοῦ ἀνε-
σταύρωσεν. τὸν δ' οἰνοχόον τοῦ δεσμοῦ ἀπολύσας, ὅτι τῆς
αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δὲ διετῆ χρόνον
τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνο-

χόου καὶ μήπω τοῦ προειρημένου ὠφελούμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε τοῦ εἴρκτ', τοιαύτην αὐτῷ τ' ἀπαλλαγὴν μηχα-

νησά-

κατάλυσος. Φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπ- A
νύκτα ὄψεις ὑπνίων διακρίνους δύο, καὶ μετ' αὐτὸν τὴν
ἐπίσκεψιν ποιησάμενος τῶν μὲν ἄλλων ἐπελάθετο, τὰ δὲ
ἐνύπνια μόνα διεφύλαξεν· ἀπορουμένου δὲ αὐτοῦ τὴν
ἐπίγνωσιν τῶν ὀνείρων, καὶ μηδενὸς ἐπιτρέποντος
ἐπιστήμονος ὄντος· ἐκάλεσε τοὺς σοφωτάτους τῶν
Αἰγυπτίων, ἵνα μάθῃ παρ' αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν. ἐπεὶ
δὲ οὐδὲν ἐκεῖνοι ἐξηγήσαντο τῶν ὀνείρων, ἀλλὰ μᾶλλον
ἐταράχθη ὁ βασιλεύς· τότε τὴν τοῦ Ἰωσήπου, καὶ τῆς
φρονήσεως αὐτοῦ μνήμη ἐγένετο τῷ Φαραώθῃ· καὶ B
προσκαλεσάμενος αὐτὸν ἐκέλευσε τὰ ἐνύπνια αὐτῷ
φράσαι. ὁ δὲ Ἰώσηπος, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, ἀλλὰ
τὸν δεσμοφύλακα ἐκέλευσε τὸν ἐπὶ τῆς εἱρκτῆς, καὶ τὸν
ἀπὸ τῶν ὀνειροκριτῶν ἀγαγεῖν· καὶ προσελθόντα ἐμίσυ-
νεν αὐτῷ τὸν Ἰώσηπον, τοῦ τε ὄψιν ἰδεῖν αὐτὸς εἶδεν ἐν
τῇ εἱρκτῇ, καὶ τὸ ἀποθανεῖν φράσαντος, ὅτι τε σταυρω-
θήσεται αὐτοῦ ἡμέραν ὁ ὅτι τῇ στιφροῖδι, καὶ αἰ-
νιγματωδῶς τοῦτο συμβαίνειν ἐξηγήσατο ὀνείρατος Ἰωσήπου προφ-
πίου. δεδιὼς δὲ τὸν μὲν ὑπὸ πατρὸς καὶ τὸ ὅτι τῷ
μεγίστῳ, ὡς δοῦλον. λέγει δὲ αὐτὸν ἑβραίων ἐν ὀλίγοις C
εἶναι ἡλικίᾳ ἅμα καὶ παῖδος δόξης. τοῦτον οὖν μεταπεμ-
ψάμενος, καὶ μηδὲν τοιοῦτο ἀφ' ἑαυτοῦ καταγνοὺς μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τῆς ὀνειράτων σοι δηλούμενα. κε-
λεύσαντος οὖν τοῦ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτὸν τὸν Ἰώσηπον
παραγαγεῖν, ἦ μὲν ἧκον ἄγοντες, τὸ κεκελευσμένον
ποιήσαντες μὴ μελλήσαντες καὶ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασι-
λέως. ὁ δὲ, καὶ δεξιᾶς αὐτὸν λαβόμενος, ὠγαθέ φησίν. σὺ
γάρ μοι νῦν ἄριστος, καὶ σωτὴρ ἐκ πάντων, ὑπὸ οἰκέτου
τοῦ μὴ μαρτυρηθέντος. τῆς αὐτῆς ἀγαθὸν ὢν καὶ τούτῳ
μεταδίδωσας, ἀξίωσον φράσαι ὅσα μοι καὶ τοῖς ὕπνοις D
ὀνειράτων ὄψεις προδηλοῦσι. βούλομαι δέ σε μηδὲν
ὑποστελλόμενον φόβῳ, κολακείᾳ ψεύδεσθαι λόγῳ, καὶ
τὸ πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ τἀληθὲς σκυθρωπότερον ᾖ. ἐδόξα
γάρ ποταμὸν βαθίζων βόας ἰδεῖν δύο ἀφεῖς ἅμα
καὶ μεγέθει διαφερούσας ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ τοῦ νάμα-
τος χωρεῖν ὅπου τὸ ἕλος. ἄλλας δὲ ταύτας τὸν ἀριθμὸν
ἀπαθεῖς σὺν τοῖς ἕλεσι ὑπαντῆσαι, λίαν καταχω-
μένας καὶ δεῖσαι ὡραθῆναι. αἱ κατεσθίουσαι τὰς βόας ἀφ-
θεῖς καὶ μεγάλας, οὐδὲν ὠφελοῦντο χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ E
λιμοῦ τυγχανομένας. καὶ ἐγὼ ταύτην τὴν ὄψιν διεγερθεὶς
ἐκ τοῦ ὕπνου, καὶ ταραττόμενος, καὶ τί ποτε εἴη τὸ φάν-
τασμα περὶ ἐμαυτῷ, σκοπῶν καταφέρομαι καὶ πάλιν εἰς
ὕπνον, καὶ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ, πολὺ τοῦ πρότερον θαυμα-
στότερον, ὅ με καὶ μᾶλλον ἐκφοβεῖ καὶ ταράττει. στάχυας
ἑπτὰ ἑνὸς ὑπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκφυέντας, καρπῶν ἐμπλέους
ἤδη καὶ κεκλιμένους ὑπὸ τοῦ καρποῦ, καὶ πρὸς ἀμητὸν
ὥρας. καὶ τούτοις ἑτέρους ἑπτὰ στάχυας πλησίον λιφερω-
τέρους καὶ ἀσθενεῖς ὑπὸ ἀφορίας, οἳ δαπανᾶν τε κατεσθίειν F
τοὺς ὡραίους ἔφαντο, ἔκπληξιν μοι παρεῖχον. Ἰώση-
πος δὲ ὑπολαβών. ὄνειρος μὲν ἑκάτερος εἶπεν ὦ βασιλεῦ, καὶ
παρ' ἑκάτερα δυσὶ μορφαῖς ὁ θεὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀποση-
μαίνει πρόρρησιν τῶν ἐσομένων. τὰ μὲν γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν,
ζῷον ἐπ' ἀρότρῳ πονεῖν γεγενημένον, ὑπὸ τῶν χειρόνων
κατεσθιομένας, καὶ οἱ στάχυες ὑπὸ τῶν ἐλαττόνων δαπα-
νώμενοι, λιμὸν αἰγυπτίῳ καὶ ἀκαρπίαν ὅτι τοσαύτα προ-
καταγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πρότερον εὐδαιμονήσα- G
σιν, ὡς τὴν τούτων εὐφορίαν τῶν ἑπτὰ ὑπὸ τὴν μὴ τοσοῦτον
ἀριθμὸν ἴσαν ἀφορίας ἀναλωθῆναι. γίνῃ δ' ἡ ἀπάνις
τῶν ἀναγκαίων, σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον δ', αἱ
γὰρ καταχωμέναι βόες δαπανήσαι τὰς κρείττονας,
οὐκ ἴσχυσαν κορεσθῆναι. ὁ μὲν τοι θεὸς, οὐκ ὅτι τῷ λυπεῖν,
τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν. ἀλλ' ὅπως προγνωσθέντες, κρείττονας σωτηρίας ποιῶνται τὰς πείρας

struēta. Pharaothes rex cùm eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, pariterque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum vt coniicere poterat significantia: cōuocatisque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit recordatio Iosephi, eiúsque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, eiúsque euentu iuxta illius interpretationem: quódque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clarè enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manúque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præsagia, quemadmodum & ipsi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, caue autem vel metu quicquam supprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videréque boues bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visu fœdas, quæ cùm deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexatæ. Post hanc visionem expergrectus è somno turbatúsque dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersatæ, obrepente sensim sopore grauatus iterum obdormiui: iterúmque somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messíque iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & præ roris inopia deficientibus similes: quæ cùm illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Iosephus, Somnium hoc Rex, duplici licet specie visum, vnum tamen & eundem euentum significat. Namque & boues animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus deuorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot priores vbertatis felicitatem: horúmque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id quod inde coniicio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non vt terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed vt præmoniti sibi prouideant, quo leuius imminenti malo

premantur. tu ergo si vberioris temporis pro- A uentus repoſueris ac diſpenſaueris, inſequentem penuriam Ægyptus non ſentiet. Cúmque rex admiratus Ioſephi prudentiam & ſapientiam percontaretur quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum vbertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura ſterilitas: monuit & conſuluit Ægyptiis vtendum parſimonia, & quod præſenti vſui ſupereſſet, ad futuram neceſſitatem reſeruandum. ſuaſit etiam vt indicta profeſſione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum ſat eſſet, & non amplius, populo diſtribueret. ibi rex tam conſilio quàm interpretatione Ioſephi collaudatis, ipſum huic diſpenſationi præfecit, iubéréque prouidere quæcunque putaret in rem eſſe vel ipſius regis vel populi: præfatus neminem ſibi videri magis idoneum ad hoc conſilium exequendum, quàm ipſum eius authorem. qua poteſtate à rege auctus, accepto etiam C anulo regis ſignatorio, & iure purpuræ geſtandæ, in ſella curuli ſublimis per Ægyptum circumuectabatur, frumentúmque comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & ſementem ſufficeret, nemine ſciente cauſam cur hoc faceret. Trigeſimum iam ætatis annum exegerat, in ſummo apud regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Pſonthomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentorem ſignificat: ſed & coniugium nactus eſt honoratiſſimum. Duxit enim rege connubium hoc procurante virginem Petephræ Heliopolitani ſacerdotis filiam, cui nomen erat Aſanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorum ſterilitatem. ex his maior dictus eſt Manaſſes, quo nomine ſignificatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes, quod redditum ſignificat, eo quòd maiorum E ſuorum libertati reſtitutus eſſet. Ægyptum autem iuxta Ioſephi interpretamentum ſeptennio per diuitem affluentiam exacto, octauus annus fame infeſtabat, & quia malum improuiſum erat, promiſcua multitudo grauiter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Ioſephum accerſit, qui mox frumenta diuidendo ſeruator populi citra controuerſiam extitit. nec ſolùm eius regionis hominibus forum aperuit, ſed etiam exteris, exiſtimans vniuerſum genus hominum inter ſe cognatum, & in rebus angustis fortunatiorum ope ſubleuari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cùm cognouiſſet quòd & exteris eo foro vti liceret, ſolo Beniamine retento, quem è Rachele ſuſceperat, vterinum Ioſephi fratrem. Qui poſtquam in Ægyptum peruenere, Ioſe- G phum accedunt, mercatum ſibi permitti rogantes. nihil enim niſi ex ipſius ſententia gerebatur. nam tum demum regem coluiſſe proderat, ſi ne Ioſephi quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quàm de ſe cogitantibus, quòd adoleſcens ab

τῷ κατηγελμένων. σὺ δ' ἔτιτω ταμιεύσαμενος τὰγαθὰ τὰ κῷ τὴν πρώτην χρόνον ἡγησάμενα, πιὼσῆς αὐτοπαθῶν αἰγυπτίοις τὴν ἐπελθουσομένην συμφορᾶν. θαυμάσαντος δ' τὸ βασιλέως τὴν φρόνησιν, κῷ τὴν σοφίαν τὸ ἰωσήπου, καὶ πυθομένου πῶς καὶ ξόπου αὐ προσοικονομήσειεν ἐν τοῖς τῆς δυτικείας καιροῖς τὰ παρεῖ τὴν μὴ ταύτην, ὡς αὐ ἐλαφρότερα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορείας, ὑπεπίθετο. καὶ συμβούλευεν φειδῶ ποιεῖσθαι τὴν ἀναλωτῶν καὶ μὴ κῷ ἀφειμένην αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς αἰγυπτίοις ὅπῃ ἔτυχεν. ἀλλ' ὅσον αὐ ἀναλώσουσιν ἐκ προσόδου, ταῦτα τηρεῖν εἰς τὴν τῆς ἀνδρείας καιρόν. ὁπότε δὴ καὶ τὸ παρὸν λαμβάνοντα τὸν σῖτον ἀνδρὶ τὴν γεωργῶν, τὰ δίκαια μόνον εἰς δίκαιον χορηγοῦντα. φαραὼθης δὴ ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰωσήπου, τῆς τε κρίσεως καὶ ὀξυφροσύνης κῷ τῆς συμβουλίας, αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν ἀνδρὶ δίδωσιν ὡς τὸ προσῆκον ἂ καὶ τῷ πλήθει τὴν αἰγυπτίων ἐξ ἁπλοῦ συμφέροντα ὑπολαμβάνοι, τὸν ὀξυδερκέστατον τὸ τοῦ βασιλέως ὀφθαλμὸν ἐν χρήσεσθαι. ὁ δ', ταύτης αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τὸ βασιλέως δεθείσης, σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ, καὶ περιέρχεσθαι σὺν δορυφορίᾳ τὴν ἁπάσης ἐλαφρίων ἐφ' ἅρματος, ἄγοντα τὸν σῖτον ἀνδρὶ τὴν γεωργῶν, τὸν ἀριθμὸν ἃ φορᾶς τε αὐξόμενον καὶ δίκαιον ἑκάστοις ἀποδιδόντα, μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἐφορεῖτο. ἐξικνεῖτο δ' ἐπὶ ἔτη τῆς ἡλικίας αὐτῷ διελήλυθεν, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπολαύων παρὰ τὸ βασιλέως. καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν, ψονθομφανήχην, ἀποκρυφῶν αὐτὸν πρὸς τὸ ἀνδόξον τῆς συνέσεως. σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν ἐρμηνεύς. γαμεῖ τε καὶ γαμεῖν ἀξιολογώτατον. ἄγεται δὲ πετεφρῆ ἱερέως ἡλιοπόλεως ἱερέων, σωφρόνων τὸν αὐτῷ βασιλέως, ἔτι παρθένον ἀσενὲθ ὄνομα. ἐκ ταύτης δὲ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας. μανασσῆς μὲν πρεσβύτερος. σημαίνει δὲ ἐπιλήθειν, διδαιμονίσαντα λήθειν ἐρέσθαι τὸν πατρῷον πημάτων. ὁ δὲ νεώτερος ἐφραιμῆς. ἀποδιδοὺς δὲ τοῦτο σημαίνει, δὲ τὸ ἀποδοθῆναι αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τὴν προγόνων. τῆς δὲ αἰγύπτου κῷ τὸν ἰωσήπου τὴν ἐπιτροπὴν ἐξήνυσεν, μακαριστῶς τὴν ἐπὶ ἐξουσίας, λιμὸς ἤπλετο τὸν ὀγδοῦν ἔτει. κῷ δὲ τὸ μὴ ἀφιλοπαθημένοις ὅπῃ ἐπιτρέπειν τὸ κακὸν, πονηρῶν οἱ χαλεπῶς ὑπ' αὐτὸ πάντες εἰς τὰς τῶν βασιλέως θύρας συνέρρεον. ὁ δ', ἰώσηπον σκάλει, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀποδίδοτο, γνησιωτέρους σωτῆρ ὁμολογουμένως τὸν πλήθους. κῷ τὸν ἀγορὰν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις ὡρίσθη μόνον, ἀλλὰ κῷ τοῖς ξένοις ὠφέλιμα παρῆν, πάντας ἀνθρώπους κῷ συγγνώμης ἀξιοῦντος δίκαιος τυγχάνειν ἐν ἀπόροις ὠφελῶν τὸν δυσαιμονίᾳ χορηγῶν. πέμπει δὲ καὶ ἰάκωβος τοὺς χαναναίας δεινὰς ἐκτεταχωμένης, πᾶσι γὰρ ἥψατο τῆς πείρας τὸ δεινὸν, τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὸν αἴγυπτον ἀποστέλλων, πλὴν βενιαμῖν, ἐπεὶ ῥαχήλας αὐτῷ γεγόνοτα, ὁμομήτριον δὲ τῷ ἰωσήπῳ. οἱ μὲν οὖν εἰς τὸν αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐντυγχάνον τῷ ἰωσήπῳ χρήζοντες ἀγορᾶς. οὐδὲν γὰρ ἦν ὃ μὴ κρίνοις ἐφέπετο τῆς ἐκείνου. καὶ γὰρ τὸ θεραπεύσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς ἰωσήπου τιμῆς ὑπεμελήθειν. ὁ δ', γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς οὐδὲν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ μειράκιον μὲν αὐτὸν

αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο ἦ προελθοῦσι τῆς ἡλικίας A
καὶ τῆ χαρακτῆρος ἐπαλλαγμένων ἀγνώστους αὐτοὺς
ἔχῃ, παρ' ἦ μεγάθει ἢ ἀξιώματος οὐδὲ εἰς δόκησιν ἐλ-
θεῖν αὐτοῖς δυναμένοις, διαπειρᾶζειν ὡς ἔχοιεν γνώμης
περὶ τῆ ἄλλων. τόν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀποδίδοτο, κα-
ταγελῶντας τὸ τῆ βασιλέως πρᾶγμάτων ἔλεγχον ἥκειν.
καὶ πολλαχόθεν μὲν αὐτοὺς συνειληλυθέναι, προφασίζε-
σθαι ἦ συγγένειαν· ἐκ γὰρ ἂν δυνατὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοσού-
τους παῖδας καὶ μορφὰς ἅπτως ὁμοίους ἐκφανῆναι, B
δυσκόλου καὶ βασιλεύοντος οὔσης τοιαύτης παρὰ δόξο-
φίας. ἐπεὶ ἦ γινώσκει τὰ καθ' τὸν πατέρα, καὶ τὰ συμβε-
βηκότα αὐτῷ μετὰ τὴν ἰδίαν ἀπαλλαγήν, ταῦτ' ἐπέρρω-
τον, μαθεῖν τε βουλόμενος καὶ τὰ περὶ Βενιαμὶν τὸν ἀδελ-
φόν. ἐδεδίεσαν γὰρ μὴ κἀκείνων ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλ-
μησαν εἶεν ἀπεσκυασμένοι ἦ γλῶς. οἱ δ' ἦσαν ἐν τα-
χεῖ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸν μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρ-
τῆσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν ὧδε τὰ δελφῶ καὶ νοσῶ
λαμβάνοντες. καταστάντες τε πρὸς τὰς αἰτίας ἀπολο- C
γοῦντο, ῥουβήλου προηγορεύοντος, ὃς ἐν πρεσβύτατος
αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐ κατ' ἀδικίαν δεῦρ' ἥλθομεν,
οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγματα. σωθῆ-
ναι γὰρ χρῄζοντες, καὶ καταφυγὼν τῆ συνεχόντων ἦ χέ-
ρας ἡμῶν κακῶν. τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ὑπολα-
βόντες, ὡς οὐχὶ πολίτας μόνον τοῖς αὐτῆ, ἀλλὰ καὶ ξένοις
ἀκούομεν τὴν ἀγορὰν ἦ σίτου προτεθεικέναι, πᾶσι τὸ
σώζεσθαι τοῖς δεομένοις παρέχειν διηνεκῶς. ὅτι δ' D
ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν καὶ τῆς
μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ.
πατὴρ δ' ἔστιν ἡμῶν ἰάκωβος ἀνὴρ ἑβραῖος. ᾧ γεγόναμεν
δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεττάρων, ὧν πάντων πα-
ρεόντων, ἡμῶν δυδεκάμοιρος. τοῦ θανόντος δ' ἑνὸς τῆ ἀ-
δελφοῦ ἰωσήπου, τὰ πράγματα ἡμῖν ὅδε τὸ χεῖρον με-
τέβαλεν. ὅτε γὰρ πατὴρ μακρὸν ὑπ' αὐτῆ πένθος εἵρηται.
καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῆς ὅδε τοῦ τεθνηκότος συμφορᾶς, καὶ τῆς E
ἔτι πρεσβύτου τελευτησείας, κακοπαθοῦμεν ἥκομέν τε
νεῶν ἐπ' ἀγορὰν σίτου. τὸν τε ἦ παῖδος δεδιμέλειαν καὶ
τὸν κῆ τὸν οἶκον προνοίαν βενιαμὶ τοῦ νεωτάτῳ τῆ ἀ-
δελφοῦ πεπιστευκότες. δύνασαι δ' πέμψας εἰς τὸν ἡμέ-
τερον οἶκον μαθεῖν, εἰ τι ψεῦδός ἔστιν τῆ λεγομένων. καὶ
ῥουβήλος μὲν τοιούτοις ἐπειρᾶτο πείθειν τὸν ἰώσηπον
περὶ αὐτῆ τὰ ἀμείνω φρονῆσαι. ὁ δὲ τὸν ἰακὰβ ζῶντα
μαθὼν, καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ὀπολωλότα, τότε μὲν εἰς
τὴν εἰρατὴν αὐτοὺς, ὡς δὴ κακῶν βασανίσων ἐνέβαλεν. τῇ δ' ἑξῆς τῆ ἡμερῶν πρεσαγαγὼν αὐτοὺς, ἐπεὶ φη- F
σὶ διϊχυρίζεσθε, μήτ' δὴ κακουργίᾳ τῆ βασιλέως ἥκειν πρᾶγμάτων, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ παῖδες οὓς λέ-
γετε, πιστεῦσαι μὲ ταῦθ' οὕτως ἔχειν, εἰ καταλείποιτε
μὲν ὧδε αὐτῆ ἕνα παρ' ἐμοὶ μηδὲν ὑβριστικὸν πεισό-
μενον, ἀποκομίσαντες δ' τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πά-
λιν ἔλθοιτε πρός με, τὸν ἀδελφὸν ὃν, καταλιπὼν ἐνεῖ
φατὶ μὲν ἑαυτῆ ἄγοντες. ἦ γὰρ ἔσται πίστεως δ' ἀλη-
θείας. οἱ δ' ὑπὸ μέγεθος κακοῖς ἦσαν, ἔκλαιόν τε καὶ συνε-
χῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο ἦ ἰωσήπου συμφοράν, G
ὡς δίκα τὰ κατ' ἐκεῖνον βεβληθότα τιμωρῶντος αὐτοῖς ἦ
θεοῦ τοῖς ἐφεπόσιον. ῥουβήλος δ' πολὺς ἦν δὴ πάντων

eis distractus iam per ætatem faciei lineamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant, tentare eos decreuit quali mente essent præditi. nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare. quî enim fieri posse vt vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus rarò contingeret. Id faciebat vt de patre cognosceret, quóve in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quídve de Beniamine sit factum. solicitus enim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cúmque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoque salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ satis prosperè fuerunt. Cæterùm vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quò falsam Iosepho suspicionem eximeret, qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, assueueratis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, fratréque esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumẽto ad patrem profecti, rursum ad me reuertamini, adducentes vobiscum fratrẽ quem aiebatis illic relictum esse. hoc enim erit argumẽtũ vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq. iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunã suam, crebro iactantes, adesse diras vltrices fratris per summã immanitatem oppressi. Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gnarum interesse neminem: mœrebántque omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratũ dam-

αὐτοῖς δ' μετανοίας, ὅτε ἦς ὄφελος ἐδὲν ἰωσήπῳ γένηται. φέρειν δ' αὐτοὺς παῖ ἔπ' ἐκ πάθων, κατ' ἐκδικίαν ἐκείνου δράντος αὐτὰ τοῦ θεοῦ, καρτερῶς κ' ἐξίου. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἡγούμενοι τὸν ἰωσή-
που γλώττης τῆς αὐτῆ συνιέναι. κατήφεια δὲ πάντας εἶχε πρὸς τοὺς ῥουβήλου λόγους, καὶ τῆ προαγαγόντος

nabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tum iustissimam pœnam à Deo judicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Iosephus, dissimulare fratrem vlteriùs non valens, quòd lacrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo pòst reuersus, retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se rediret, frumentum emere permissos abire iussit, quum priùs vni è suis mandasset, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renuntiauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quúmque dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabántque vt pater nihil solicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit, & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte durius putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiósque suos dedente, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus sæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vna cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cúmque indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberiùs arguere patrem, quòd nimis de fratre solicitus esset. cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filij: se certè aut eum saluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananææ, balaninum vnguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita multis vtrinque fusis lacrymis à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quò postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

Genes. 43.

A μετὰ μέλης, ὥσπερ οὐκ αὐτὴν ζημίαν ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἐκεῖνον τὸν θεὸν κολάζεσθαι. βλέπων δὲ οὕτως ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ἰωσηπος, ὑπὸ τῆς πάθους εἰς δάκρυα προῆκε, ἢ μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς ἡδέσθαι καταφανὴς, ὑπεχώρει, καὶ ἀφανὴς ἦν. πάλιν δὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ σεμεῶνα καταλαβὼν ὁμήρευσιν τῆς ἐπανόδου τῷ ἀδελφῷ ἡδυσώμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορασίας τὸ σῖτον, προστάξας ἀπιέναι, κελεύσας τὸν ὑπηρέτην, ἀργύριον ὑπὸς τῶν ὠνίων

B εἶεν τοῦ σίτου κεκομικότες, κρυφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύει. καὶ ἐκεῖνο νομίζοντας. ἢ ὁ μὲν τὰ ἐπιτήδεια ἐφοδιάζει. οἱ δὲ ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὸν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἀγνοοῦν αὐτοῖς συμπεσόντα. ἢ ὅτι κατάσκοποι δόξειαν εἶναι τοῦ βασιλέως. ἢ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶεν ἢ τὸν ἑνδέκατον οἶκοι καταλιπεῖν. ἅδα τοῦ πατρὸς ἀπιστηθέντος. ὡς καταλέλοιπέν τε σεμεῶνα ἅδα τὸν στρατηγὸν μένει βενιαμὶν

C ὡς αὐτὸν αἰτίων πίστις αὐτῷ τὴν εἰσημένων παρ' αὐτοῦ ἠξίωται. ἠξίωσέν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν ἀδελφόν. ἰακώβῳ δ' οὐδὲν ἤρεσκε τοῦ τοὺς υἱοὺς πεπρεσβευμένων. ἢ περὶ τοῦ σεμεῶνος ἢ κατοχῆς, λυπηρὸς εἶχε. ἢ λυπηρῶς φέρων, θάνατον ἡγεῖτο, προσιέναι τὸν βενιαμίν. ἢ ὁ μὲν πατὴρ ἀδιαβούλευτος διεμένε ἢ τοῖς αὐτοῦ παῖσὶ παραδιδόντες, ἵν' εἴ τι πάθοι βενιαμὶς ἢ τοῦ ἐπιτηδείου ἀποκτείνειεν αὐτοῖς ὁ πάππος, πείθονται τοῖς λόγοις. οἱ δ' ἠπορεῖτο

D ὅπῃ τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐταράττε ταμιεῖον σακκίοις τοῦ σίτου κατακεκρυμμένον εὑρεθὲν. τὸ δὲ σῖτος κομισάντος ὑπ' αὐτῶν ἀπολειπόντος, ἢ τὸ λιμὸς μᾶλλον ἀπτομένου, βιαζομένης αὐτὸν ἡ ἀνάγκης, ὁ ἰακώβος ἐκπέμπειν ἐγίνωσκε τὸν βενιαμὶν, μὴ τῶν ἀδελφῶν. οὐ γὰρ ἐῶν αὐτοὺς εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μὴ τῶν ἐπαγγελλομένων ἀπεχόμενος. ἢ τὸ σῖτος οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ καθ' ἑκάστην ἡμέραν μέσου, ἢ τῶν ὑῶν δεομένων, ἃ εἶχεν ὅτι χρήσαιτο τοῖς παρ' αὐτῶν. ἰούδας δὲ, τολμηρὸν

E τὰλλα τὴν φύσιν ἀνὴρ χρησάμενος πρὸς αὐτὸ παρρησίᾳ πρὸς τὸν ἀδελφοῦ δεδοικὼς, ἀδὲ τὰ τύχοι δι' ὑποψίας λαμβάνειν. προσεχθήσεσθαι δὲ οὐδὲν τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὧ μὴ παρέσται ὁ θεὸς, τοῦτο δὲ συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι. φανερὸν δὲ οὕτως ἀπώλειαν αὐτῷ μὴ καταδικάζῃ, μηδὲ τὸν σὺν φαραώθου τὴν ζοφερὰν δυπορίαν αὐτοῖς ἀφαιρεῖσθαι λόγους πρὸς τὸ παῖδος φροντίζοντα. φροντίζειν δὲ καὶ τὸν σεμεῶνος σωτηρίας, μὴ φεισθῆναι τῆς βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος ἀπολῆται. πεισθεῖσι δὲ πρὸς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ παρανομοῦντος, καὶ αὐτῷ, ὡς ἂν σῶον ἐπανάξοντες τὸν υἱὸν αὐτῷ, ἢ συγκαταρρέοντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πεισθεὶς ἰακώβος παραδίδου τὸ βενιαμὶν, καὶ τιμὴν τοῦ σίτου διπλασίονα, τῷ τε ἀργυρῷ τοῖς χαναναίοις ἀγνωμένων τό τε τῶν βαλσάμου μέσον καὶ στάκτης τερέβινθον τε καὶ μέλι δωρεὰς ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δὲ ἐῶν ἀφ' ὧν παῖδος ἐξόδῳ δάκρυα καὶ ἐκείνων αὐτῷ. ὁ μὲν γὰρ τοὺς υἱοὺς εἰς κομιδὴν σώους ἐκ τῶν ἀποδημίας ἐφοδιάζει. εἰ δὲ, οἱ τὸν πατέρα καταλαβόντες ἐῤῥωμένον καὶ μηδὲν ὑπὸ τῶν ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακωθέντα. ἡμερήσιον δὲ αὐτοῖς ἐνύσθη τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν φρεσβύτης κοπωθεὶς, ὑπέμενεν. οἱ δὲ, ἐχρόοντο τὴν ἐπ' αἰγύπτου, μὴ κρείττονος ἐλπίδος τὴν ὅπῃ τοῖς παροῦσιν λύπην ἰώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν αἴγυπτον, καταίρονται μὲν ὡδὲ τὸν ἰώσηπον. φόβος δὲ αὐτοὺς οὐχ ὁ τυχὼν διετάραττε μὴ ὡδὲ τῆς τοῦ

σίτου

ὁπου πηῶς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κακουρ- A
γήσοντες. ἡ πρὸς τὸν ζαμὴν τῷ ἰωσὴφ τῶν πολλῶν ἀπο-
λογίαν ἐποιοῦντο. κατ' οἶκον τὸ φάσκοντες δύρειν ἐν
τοῖς σακκίοις τὸ ἀργύριον, ἢ νεῶν ἥκειν ἐπαγόντας αὐ-
τῷ τὸ τιμὸ. τὸ δ' μηδ' ὁπωσοῦν εἰδέναι φήσαντος, μηδ' ὅσιον
εἶναι λύσας τὸ συμβόλαιον ἀπέλυσεν συμπόσιον ζῶν
ἀδελφοῖς. ἐλθόντος δ' ἐν τούτῳ καὶ ἰωσὴφ τοῦ ἀπὸ τῆς θε-
ραπείας τοῦ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ
προσκυνοῦντες ἠρώτων τὸν πατέρα, ἔλεγον ὅτι καταλαβόντες αὐ-
τὸν ἐρρωμένον. ὁ δὲ μαθὼν ἠρώτα τὸν βενιαμὶν, εἰ ζῇ B
ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ δὶς ἢ τρὶς ἑωρακὼς αὐτὸν αὐτὸς
ἔφη. τῷ δ' φησάντων, ὅτι θεὸν δὴ πᾶσιν εἰπὼν εὖ) φρο-
τίζειν, ὑπὸ δ' πάθους ἠναγκάσθη εἰς δάκρυα, με-
θίστατο μὴ βλέπουσα καταφανὴς εὖ) τοῖς ἀδελφοῖς.
δεῖ δεῖπνον τε αὐτοὺς ἤδη λαμβάνειν, καὶ κατακλίνον)
οὕτως ὡς καὶ ἦν τοῦ παρ' αὐτοῖς ὁ ἰωσὴ-
φος δ. ξενίσουσος, διελάσασι μοίρας τῷ αὐτῷ ἦν δα-
κειμένων τὸν βενιαμὶν ἐτίμα. ὅτι δ' μὴ τὸ δεῖπ. ον εἰς ὕ- C
πνον ἐξάπτοντο, κελεύει τὸν ταμίαν πρό τε σῖτον αὐτοῖς
δοῦναι μεμεξημένον, καὶ τὸν τιμὸν πάλιν ἐγκρύψαι
τοῖς σάκκοις. εἰς δ' τὸ βενιαμὶν φορτίον, καὶ σκύφον ἀργυ-
οῦν ἐξ πίνων ἔχαιρε, βαλεῖν κατακλιπεῖν. ἐπεὶ δ' ταῦ-
τα, δ' ἀπῆσαν βλέπουσα τῷ ἀδελφῶν λαθεῖν, πότερόν
ποτε βοηθοῦσι τῷ βενιαμὶν κλοπῆς ἐναγόμενοι καὶ δο-
κοῦσι κινδυνεύειν. ἢ καταλιπόντες ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κα-
κακουργήσοντες, ἀπῆσαν πρὸς τὸν πατέρα. πεμψάντος δ' D
τὸ οἰκέτου τὰ ἐπεσταλμένα, μὴ ἡμέραν οὐδὲν τούτων
εἰδότες οἱ τοῦ ἰακὼβ παῖδες, ἀπῆσαν ἀπληρότες τὸν
σταθμὸν, καὶ δίκην χαρᾶ χαίροντες, ὅτι τε τούτῳ, καὶ
τῷ βενιαμὶν ἀποκομίζειν τοῦ πατρὸς καθὼς ὑπῆρχετο.
προελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἵππεῖς ἄγοντες τὸν οἰκέτην ὃς
ἐπῆσατο τῷ τοῦ βενιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον. παρα-
χθέντες δ' ὑπὸ τῆς ἀδοκήτου τῶν ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὴν
αἰτίαν πυθόμενοι δι' ὧν ἐπ' αἰθρας ἐληλύθασιν οἱ μι- E
κρὸν ἔμπροσθεν πηῶς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῷ
ὧδε τ' διαπόρου, καὶ ἐς ἀπεκάλουν. οἱ μηδ' αὐτὸ
τοῦτο καὶ τὸν ξενίαν καὶ τὸν φιλοφρόσυνον τ' ἰωσὴ-
φου δι' ὧν ἐπῆμης λαβόντες οὐκ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἀδίκοι
γενέσθαι σκύφον δ' ὧ τιλοτησίας αὐτοῖς ἔδοσαν ἀρά-
μενοι τέρατα, πρὸ δ' ἧς ἀδίκει τὸν τε πρὸς ἰωσὴφον φι-
λίαν, τόν τε ἑαυτῶν εἰ τοσοῦτον κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέ-
μενοι πονηρίαν τε οὖν αὐτοὺς ὑρίζειν ἠπύλουν ἢ λα-
θόντας τὸν θεὸν, οὐδ' ἀποδρύτας μὴ τῆς κλοπῆς, καὶ F
τὸν δ' ἀκουσίου μὲν οἰκέτην δίκαιον. πυθάνεσθαι τε
οὖν τί παροινοῦντες εἶεν, ὡς οὐκ εἰδότες, γνώσεσθαι μὲν
τοι κολάζουσίους αὐτίκα. ἐ ταῦτα καὶ πρὸς τούτων
εἰς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνύβριζεν. οἱ δ', ὑπὸ ἀγνοίας
τῷ δεῖ αὐτοὺς ἐκλάβοντες ὅτι τοῖς λεγομένοις, καὶ τ'
κουφολογίαν τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, τολμῶντα αἰτίαν
ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀδράσιν, οἳ μηδὲ τιμὴ τε σίτου τιμὴ ἐν τοῖς
σακκοῖς αὐτῷ δύρεθεῖσαν κατέχειν. ἀλλὰ ὀμόσαν
μηδ' ἑνὸς εἰδότος τὸ πρᾶχθὲν, τοσοῦτον ἀποδεῖν τε G
γνώμην κακουργῆσαι. τῆς μὲν τοι γε ἀρνήσεως ἀξιοπι-
στίαν ὑπολαβόντες τὴν ἔρευναν, ἐπέλθοιεν ταύτῃ
χρῆσθαι. κἂν δύρεθῇ τις ὑφηνημένος, ἅπαντας κολάζειν.
οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν ὡς εἰδέναι
ἀκίνδυνον. οἱ δὲ, τὴν ἔρευναν μὲν ἠξίωσαν ποιήσασθαι. τὴν μέν τοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶ) τοῦ τὴν
κλοπὴν δύρεθέντος πεποιεῖσθαι. τὴν δ' ζήτησιν ποιούμενοι, καὶ πάντας τοὺς ἄλλους συνδεδεμένους καὶ τὸν

stulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter exculauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum laccos exuantur, quam nunc bona fide reportarent. illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſiderauiſſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperunt. moxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſcrutanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus: & audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deũ vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cúmque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat.

Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod V I.
aſportaturi erant, & pretium rurſus in ſaccis Geneſ. 44.
abſconderet: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſentne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto, ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quam Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulò antè honore hoſpitij dignati fuerint: Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficij, Ioſephíque comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere. datur oſque furti pœnas, minitabantur. non fefellit enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum mentis fefellerint. & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſcirent, conniciabantur ei, demirari ſe hominis intemperias temerè obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellét: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem, iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentũ fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniúmque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremo ad Beniaminẽ veniũt,

non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. itaque cæteri iam securi de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberiùs indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Ioſephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruso cæteros lugubri habitu adstare, Itáne, inquit, sceleſtiſſimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempſiſtis, vt tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursúmque Ioſephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: quòd si viuat, qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam seuerè in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuò illis scelus eorum exprobrare. Ioſephus verò negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æquum esse, neque illos alieni peccati pœnas persoluere. abirent quò vellent, se curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit: Iudas verò qui patri adoleſcentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fratris salute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præses, grauiter à nobis peccatum, supplicium que commeritos, quod parati sumus omnes luere, licèt non omnium sit culpa, sed vnius natu minimi. sed quamuis salutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitatéque superest. quamobrem oramus vt non tam nostri commissi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in consilium adhibeas: iramque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

A ἐρώτων, ὅτι τὸν τελευταῖον βενιαμὶν ἥκουσιν. οὐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σκεῦος τὸν σκύφον ἐναποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀνεβῆ τῷ ζήτησιν ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὰ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δίκης ἐν τῇ πρὸς τὸν βενιαμὶν φερυπόδι τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθάρρουν δ' ὡς οὐδὲ ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας εὑρεθησομένης, ἐκκάκιζόν τε τοὺς ὑπεδέξαντας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν δυναμένους ἤδη προεκκοφέναι. ὡς δὲ τὸ τοῦ βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους δίδυς ἐξάπτουσιν. καὶ τὰς στολὰς διακατάρρηξαντες, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτούς τε ὀλοφυρόμενοι τὸν πατέρα πρὸς τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη ὀλοφύρεσθαι τὰ σκυθρωπὰ ὀλοφυρθησομένους. πρὸς δὲ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῆς τοῦ παιδὸς ὑπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοὺς αἰτίους ἔλεγον βιασαμένους ἄκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, περιλαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπομένων. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δ' πενθίμοις χλαμύσι, τί δήποτε ὦ κάκιστοι φρονήσαντες ἢ πρὸς τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ πρὸς τ' θεοῦ τῆς προνοίας, τοιαῦτα προπεῖναι εἰς δεσπότην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; τοῦ δὲ περιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ σώζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπου ἀναμιμνησκομένου. κἀκεῖνον ἀποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὴ τέθνηκεν ὅπως τῆς κῆ τὸν βίον ἀπηλλαγμένον σκυθρωπῶν. εἰ δὲ πεῖσιν, ὅπως τῆς θεοῦ κατ' αὐτῆς ἐνδικίας τυγχάνει. λεγόντων δὲ αὐτοὺς ἀληθείας τ' παῖδος ὅτι τῇ λύπῃ ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νῦν ἔχει καὶ τῷ ὅτι βενιαμὶν προσθήσουσι. πολὺς δ' ἐν ταύτῃ ὁ ῥοῦβηλος, αὐτῷ καταπόμενος. ἰωσήπου δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι ἢ μόνῃ τῇ τ' παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος. οὔτε γὰρ τὸν ἀπολύειν δίκαιον τοὺς οὐδὲν ἐξαμαρτόντας σῶφρον ἐλέγχῳ, ἅτε συγκολάζειν ἐκείνους τῇ τῷ κλοπεῖ εἰργασμένῳ. βαδίζειν δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου. τοὺς μὲν ἄλλους, ἔκπληξις ἔλαβε καὶ φόβος τὸ πάθος ἀφωνία. ἰούδας ἢ ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τἆλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς τἀδελφοῦ σωτηρίας ἔχειν ἐφαντάζετο. καὶ, δεινὰ μὲν εἶπεν ὦ κρατῆτα τετολμηκέναι εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια, ἢ τ' κόλασιν ὑποφέρειν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς τ' νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δὲ ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τὴν δι' αὐτοῦ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολείπεται τὴν τ' σῆς χρηστότητος ἐγγυωμένη τὴν τ' κινδύνου φυγήν. ἢ πρὸς μὴ φέρειν τὸ ἡμέτερον ἀφορᾶν, μηδὲ τὸ κακούργημα σκοπεῖν, ἀλλὰ πρὸς τὴν σαυτ' φύσιν, καὶ τὴν ἀρετὴν σύμβουλον ποιησάμενος αὐτὴ τῆς ὀργῆς, ᾗ αἱ τἆλλα μικροὶ πρὸς ἰσχύος λαμβάνουσι οὐκ ὀπὶ τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῖς τυγχάνουσιν αὐτῇ χρώμενοι, ᾗ πρὸς αὐτὴν μεγαλόφρον. καὶ μὴ νικηθῆς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδὲν αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας αὐτῇ ποιουμένους, ἀλλὰ τ' σοῦ λαβεῖν αὐτὴν ἀξιοῦντας. καὶ γὰρ

B

C

D

E

F

G

οὐδὲ πω πρῶτον αὐτὴν ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ τάχον ἐλθοῦσιν ὅτι τὴν ἀρετὴν τοῦ σίτου, καὶ τὴν

τὴν δύποιαν τῆς ζοφῆς ἐκφεύσω, δοὺς ὑποπτεύειν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ λιμοῦ διαφθορᾶς σώσειας. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ σώσειδὼν ἀπολλυμένους ὑπ' ἐνδείας τῆς ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσας δόξαντας ἁμαρτεῖν καὶ περὶ τὴν διεργασίαν τὴν ὑπὸ σοῦ λαμπρὰν γλιχομένην φθονηθέντας. ἢ δ' αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μὲν τοι ξόπτῳ δεδομένη. σώσεις γὰρ οὓς εἰς τέλος καὶ ἔρρωσας, καὶ ψυχὰς αἳ ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν οὐκ εἴασας πρόσθεις ταῖς ἑαυτῶν δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δωρεὰν τε ψυχὰς ἡμῖν καὶ σωφρονεῖν δι' ὧν αὐτὰ μέλουσιν ὑποζυμώσεις, οἶμαί τε τὸν θεὸν, αἰτίαν σωφρονιστὴν βουλόμενον, εἰς ὑπόδειξιν ἧ κῆ τοῦ ἀφειτέου σώσοντος, ἡμᾶς εἰς ἅπτο σώσεσθαι συμφορᾶς. ἵνα καὶ τῷ εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγινώσκων φανῆς τοῖς ἐπαρκέσιν, ἀλλὰ μὴ σοὶ μόνοις δοὺς κῆ ἄλλῳ σοδόσιν δεομένοις ὑπουργίας φιλάνθρωπος δοκῆς. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ ποιῆσαι τινας εὖ καθεστάντας εἰς χρείαν, ἠμεμνηκότεσιν δ' σῶσαι τοὺς ὑπὸ τῆς εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ σοὶ μικρὸν ζημιωμάτων, ἀρεῖναι τοὺς πλημμελήσαντας ἔπαινον ἐνέγκαι τοῖς ὑπερίδοῦσι, τό γε σοὶ τούτων ἀζήμιον. ὑπὸ ὧν τὸ ζῆν ὑπεύθυνον τῇ κολάσει γίνεται τῆς ἀδικηκότων, θεοῦ φύσει σεσωσμένη. καὶ ἐγώγε εἰ μὴ πατὴρ ἡμῶν ἦν πῶς ὅτι πάλαι ἀποβλητὸς ταλαιπωρεῖ δι' ἃς ὅτι ἰωσήπου τελευτῆς ὑπεδεδέγμεθα, οὐκ ἂν ἔφερε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα σοὶ τῆς σωτηρίας λόγους ἐποιησάμεθα, εἰ μὴ ὅσον τῷ σφ χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καθ' ἑαυτὸν ἔχοντι. καὶ τούτους οἳ λυπήσονται τεθνηκότων οὐκ ἔχοντες, παρέχομεν αὐ αὐτοὺς πεισομένους ὅτι καὶ θελήσειας. νυνὶ δὲ, οὐ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νέοι καὶ μὴ πατρὶ κῆ τὸν βίον ἀπολελαυκότες τεθνηξόμεθα, τὸ δὲ ἧ παῖδες λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτίροντες τὸ σὸν, ταύτας σοι τὰς δήσεις σεσωσμένοις, καὶ παραιτούμεθα ψυχὰς ἑαυτῷ ἃς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα σοὶς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς οὔτε πεπεῖς αὐτὸς, οὔτε τοιούτοις ἐσομένοις ἐγλύπησεν. ἀλλὰ χρηστὸς ὢν, καὶ πατρῳθῶναι τοιούτων οὐχὶ δίκαιος. καὶ νυνὶ μὲν ὑποδημιούργων, ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν φρονήσει κακοπαθεῖ. πυθόμενος ὑποπλωλότας, καὶ τὴν αἰτίαν, ὑπονοήσει δίκαι ταύτην πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν, καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταφροφῆς ὀφθήσεται δίκαιον, καὶ καλὴν αὐτῷ ποιήσει τὴν ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγήν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀσεβήσαντος αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν μεταλαχεῖν. γνόμενος οὖν ἐν τούτῳ τῷ λογισμῷ, εἰ καὶ ἡ κακία σε παροξύνει νῦν ἡ ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτὴν δίκαιον χάρισαι τῷ παῖδί. καὶ συνθήτω πλέον ὁ πρὸς ἐκείνου ἔλεος, τῆς ἡμετέρας πονηρίας. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον, καὶ τεθνηξόμενον ἡμῖν ὑποπλουμένων αἰδέσαι, τῷ πατέρων ὀνόματι ταύτην χαριζόμενος ἧ δωρεάν. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα ἡμᾶς καὶ αὐτῷ δίδως, ὑποπλαύων μὲν ἤδη τῆς σεσωμηρίας, ἀπαθὴς δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἧ πάντων παῖδες, εἰς ὃν κῆ κοινωνίαν καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνόματος δόσεβῆν δόξεις τοῦ ἡμετέρου παῖδας οἰκτεῖραι λαβὼν, ἐφ' οἷς πέπονθεν ὁ παῖδων στερούμενος. σὺν οὖν ἃ παρέχει ἡμῖν ὁ θεὸς ταῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἐφε-

A accepram laturi ne committas vt illud beneficium tibi percat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem feciſti. Eiuſdem enim bonitatis eſt, ſeruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidiſſe viſa eſt. eadem planè gratia eſt, diuerſo modo collata. Seruabis enim quos pauiſti, & vitam quam
B præ fame deficere non es paſſus, denuo donabis, quo commendabilior ſit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipſum exiſtimo tibi hanc virtutis exerendæ materiam ſuppeditare: vt appareat te proprias quoque offenſas benefaciendi voluntati poſthabere, & non in ſolos innoxios egenos liberalem eſſe. Quantumuis enim magna laus eſt opem ferre in rebus anguſtis, non minus tamen principem ornat cle-
C mentia, præſertim in cauſa quæ ad ipſius iniuriam priuatim attinet. Si enim parua peccata remittentes merita laus ſequitur, quid in capitali crimine iram cohibuiſſe, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod niſi Ioſephi interitu compertum haberem quàm moleſtè ferat pater orbari filiis, non adeò pro ſalute noſtra laborarem, niſi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & ſi non haberemus quibus mors noſtra luctu ac mœ-
D rorem ſit allatura, æquo animo ſuppliciu perferremus. Nunc verò quando non tam noſtri nos miſeret, tametſi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miſeri, ætate curiſq. confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, ſupplicia per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus eſt, nóſque vt ſimiles eſſemus genuit, dignus qui nunquam talem cala-
E mitatem experiatur, qui nunc ob noſtram abſentiam curis ac mœrore diſcruciatur. quòd ſi talem noſtri interitus nunciu acceperit, ſimúlque eius cauſam, non ſuſtinebit amplius viuere: noſtræ mortis infamia illius mortē approperabit, hoc ipſo infeliciorem, quia ne noſtri dedecoris rumorē ſentiret, è viuis exceſſiſſe videbitur. His igitur perpenſis tametſi ad iuſtam indignationem hoc ſcelere permotus, patri tamen vindictę gratiā facito: & plus illius miſe-
F ratio apud te valeat, quā noſtra iniquitas. Defer hoc honoris ſenectuti eius, quę ſi nobis orbetur, ſuperſtes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipſi patris vocabulo quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipſum honorabis hac pietate propter commune nomen, ſi te calamitatis ſenis patris miſeret, quam orbatum
G manere eſt credibile. Nunc tuum eſt, quæ nobis Deus dedit, cùm iure poſſis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte ſimilem ei fieri.

Cùm enim tantundem ad vtrunlibet valeas, A
præſtat bene facere quàm malè, & poteſtate
contentum ſui iuris non meminiſſe, ſed tan-
tùm ad ſeruandos homines potentiam tibi da-
tam exiſtimare, & quo pluribus ſalutem dede-
ris, hoc reipſum illuſtriorem fore, potes autẽ
fratri erroris venia data nos omnes ſeruare. ne-
que incolumes eſſe poſſumus niſi hoc incolu-
mi, neque domum abſque hoc ad patrem re-
dire licet, ſed hîc ferendum eſt quicquid frater B
tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præſes
petimus, ſi hanc non impetramus, quàm vt
nos eodem afficias ſupplicio, non ſecus ac ſce-
leris ſocios. hoc enim ſatius fuerit, quàm ſi præ
mœrore nobis ipſi manus inferamus. Non ad-
dam iuuenem eſſe, & per ætatẽ nondũ ſatis ſa-
pere, & talibus nõ grauatim veniã dari ſolere:
ſed hîc finem dicendi faciam, vt ſiue damne-
mur, mihi imputetur non ſatis diligẽter huic
cauſæ patrocinato: ſiue abſoluamur, in ſolidũ C
hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati de-
beamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd
non ſolum nos ſeruaueris, ſed plura etiam quã
nos ipſi in cauſa noſtra quæ pro nobis faciant
videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vica-
rio ad ſupplicium accepto, patri eum remitti-
to, Siue ad ſeruitium addicere mauis, ego tuis
miniſteriis magis ſum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas
promptus ad quiduis pro fratris ſalute libenter D
ſubeundum, accidens Ioſepho ad pedes, quan-
tum in ſe erat mollire ac placare irã conatur:
parique modo & cæteri proſternuntur, pro
Beniamine ſeſe offerentes. Ioſephus autem pie-
tate victus & iam ægrè perſonam irati ſuſti-
nens, ablegat alios qui tum aderant, vt ſine ar-
bitris à fratribus agnoſceretur, cúmque ſoli eſ-
Geneſ. 45. ſent, aperit ſeipſum & infit: Pietatem veſtram
& amorem quo fratrem proſequimini nõ lau-
dare non poſſum, quem maiorem comperio, E
quàm expectaram, coniecturam faciens ex his
quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc
omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem
experimentum. cuius quoniam egregium ſpe-
cimen edidiſtis, ne illud quidem in me com-
miſſum veſtræ naturæ imputare libet, ſed Dei
potius voluntati totum aſcribo, qui vobis in
præſentia commoda procurauit, & maiora eſt
largiturus, ſi nobis propitius fauorem ſuum
non ſubtraxerit, quando igitur & patris inco- F
lumitatem optatam magis quàm ſperatam co-
gnoui, & vos tales quales cupiebam erga fra-
trem comperi, libenter iniuriæ olim mihi fa-
ctæ obliuiſcor, malens vobis vt miniſtris diui-
næ prouidentiæ in hoc tempus communi
noſtræ vtilitati proſpicientis gratiam habere,
quàm veſtræ, vt tum videri poterat, malitiæ
meminiſſe. Vos quoque temporis illius im-
memores iubeo bono animo eſſe, & mali
conſilij bonum euentum libenter ferre, ne- G
que pudore præteriti erroris quicquam con-
triſtari. quid eſt enim cur vos malè ha-
beat iniquæ quondam veſtræ ſententiæ pœ-
nitentia, quam fruſtratam eſſe iam videtis?
Læti igitur hac diuina diſpenſatione ite feli-

λέσθαι δοῦναι, καὶ μηδὲν ἐκείνου δεινεγκεῖν τῇ χάριτι.
τὸν γὰρ ἐπ' ἀμφότερα δυνάμενος τετυχηκότα, καλὸν
ταύτῃ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς δεδείκνυσθαι. καὶ παρὸν καὶ
ἀπολαύειν τῆς μὲν κατ' αὐτὸ ἐξουσίας ὡς μὴ δι' ὑπαρ-
χούσης, δεδιλαμπάνεσθαι, μόνον δ' δεδιτεχάρθαι τὸ σώ-
ζειν ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει
μᾶλλον αὐτὸ φαίνεσθαι δεδόντα. σὺ γὰρ πάντας ἡμᾶς
σώσῃς τὸν ἀδελφὸν συγχωρήσας, ἐφ' ὧν ἠτύχησεν. οὐδὲ γὰρ
ἡμῶν βιάσιμα, τούτου κολασθέντος, οἷς γε πρὸς τὸν πα-
τέρα μὴ ἔξεισιν αἰσχυνθῆναι μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δὴ
κοινωνήσαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς τ' βίου. καὶ τοσούτου
δεησόμεθα σφᾶσιν κατακεῖναι τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν
ἀποθανεῖν, συγκολάσαι καὶ ἡμᾶς ὡς τ' ἀδικήματος κα-
κοκοινωνήτους. ἐγὼ γὰρ ἀξιώσομαι ἡμεῖς ὡς δεδιλύπη τε-
θνηκότος ἑαυτοῖς αἰτιᾶσθαι ἀλλοίως, ἀλλ' ὁμοίως αὐτῷ
πεπεισμένοι γεγονότες ἀποθανεῖν ὕστερ. καὶ ὅτι μὲν καὶ νίος ὢν
ἥμαρτε κ. μήπω τι φρονεῖν εἰπεῖν μόνος, & ὡς αἰθεσπέσιον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμειν σοι, καταλειπὼν
παίσωμι τε σιγῇ λέγειν. ἵν' εἰ μὲν καταπείνειας ἡ-
μᾶς, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βεβλαφέναι πρὸς τὸ σκυθρω-
πότερον ἡμᾶς. εἰ δ' ἀπολύσειας κἀκεῖνα τῇ σαυτοῦ
χρηστότητι σωιδὼν ἀπεφηνίας νομισθῇς, & σώσας μό-
νον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὧν δικαιότερον μᾶλλον φανήμεθα
τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμᾶς αὐτῷ ὑφ' τῆς ἡ-
μετέρας νοήσας σωτηρίας. εἴ τ' οὖν κτείνειν αὐτὸν θέ-
λεις, ἐμὲ τιμωρισάμενος αἰτὶ τούτου, τῷ παρόντι τοῦτον
ἀποπεμψον. εἴτε καὶ κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ φρὸς
τὰς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, φρὸς
ἑκάτερον τῶν παίδων ὑπάρχων. ἰσθὰς μὲν οὖν πάνθ' ὑ-
πομένειν ὑφ' τῆς ταὐτὸ ἀστοιείας ἡδέως ἔχων, ῥί-
πτει φρὸ τῶν ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτ', εἶπος σμαλάξειν
τῷ ὀργῷ αὐτὸ, καὶ καταφαύνειν ἀγωνιζόμενος. φρύ-
πτεσον γὰρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες καὶ φθαδιδόντες ἑαυτοὺς
ὑφ' τῆς βενιαμὶν ψυχῆς ἀπολυμένους. ὁ γὰρ ἰώσηπος ἐ-
λεγχόμενος ὑπὸ τῷ πάθους, καὶ μηκέτι δυνάμενος τῷ
τ' ὀργῆς φέρειν ὑπόκρισιν, καλύπτει μὲν ἀπελθεῖν τοῖς
παροῦσιν ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποιήσῃ φα-
νερόν. αἰσχωρησάντων δ', ποιεῖ γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀ-
δελφοῖς, καὶ φησίν. τ' μὲν ἀρετὴ ὑμᾶς καὶ δύνοιας τ' φρὸς
τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν, ἐπαινῶ καὶ κρείττονας ἢ φροσδόκων
ἐν τῷ φρὸς ἐμὲ βεβουλευμένων δύρισιν, πάντα ταῦτα
ποιήσας ὅτι πέρα τ' ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσῃ δ',
ὡδὲ φρὸς ἐμὲ νομίζω ποιηροὺς γεγονέναι, θεῦ δ' βελη-
σθέντων τῷ τοιῷ φραγματευμένων τῷ ἀγαθῶν ἀπόλαυ-
σιν, καὶ τῷ ἐς ὕστερον αὖ δυνάμενος ἡμῶν φθαμείνη. πα-
ρόν τε ἓν σωτηρίαν ἐγνωκὼς ἐφ' ἑλπιζόμενον, καὶ τοιού-
τους ὑμᾶς ὁρῶν φρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐφ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε
ἁμαρτεῖν ἔτι μεμνοδύω. παύσομαι δ' τῆς ἐφ' αὐτοῖς
μισοπονηρίας, & ὡς σωιαγπίους τῷ τῷ θεῷ βεβουλευ-
μένων εἰς τὰ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς
τὸ βούλεσθαι καὶ αὐτοὺς λήθειν ἐκείνων λαβόντας
ἥδεσθαι μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλείας εἰς τοιοῦτον ἐλ-
θούσης τέλος μὴ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ὅτι τοῖς
ἡμαρτημένοις. μὴ σωὶ δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ'
ἐμοῦ ψῆφον εἰσενεῖν φοπρεῖν, καὶ ἡ ἐφ' αὐτῇ
μετάνοια τῷ γε μὴ φεσχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα.
χαίροντες οὖν ὅτι τοῖς ἐκ θεοῦ γεγενημένοις, ἅπτε ταῦτα δηλώσοντες τῷ παρὸ, μὴ καὶ ταῖς ὑφ' ὑμῶν

φρον-

φερόντων ἀναλωθεὶς ζημιώσῃ με τὸ κάλλιστον τῆς εὐ- A
δαιμονίας πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ ἐμοῦ & μεταλα-
βεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν. αὐτὸν δὲ τοῦτον,
καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγ-
γένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνθάδε μετοικίζεσθε. οὐ γὰρ
ἀποδήμους ἐν τῶν ἀγαθῶν δεῖ τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐ-
μοὶ φιλτάτους, ἄλλως τε καὶ τῆς λιμοῦ λοιπὸν ἐπὶ πεν-
ταετίαν ἐπομένου. ταῦτ' εἰπὼν ἰώσηπος, περιβάλ-
λεται τοῖς ἀδελφοῖς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ, τῷ B
δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ἀπο-
λειπὴν ἐδόκει τὸ ἄγνωμον τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ τότε μὲν
ἦσαν ἐν ἀνοχῇ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας παρὰ
ἰώσηπον τοὺς ἀδελφοὺς, ἤδη τε μεγάλως, καὶ ὡς ἐπ'
οἰκείοις δι' αὐτὸν ἀγαθοῖς, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σί-
του πλήρεις, καὶ ἀργύρου καὶ χρυσὸν ἀποκομίζειν τῷ
πατρί. λαβόντας δ' πλείω παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ, τὰ μὲν τῷ
πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐτοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας
πλειόνων ἠξιωμένου βενιαμὶν παρ' αὐτοῦ ἀπίεσαν. ὡς C
δ' ἀνικομένων τῶν παίδων ἰακώβου τὰ περὶ τὸν ἰώση-
πον ἐμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τὸν θάνατον διαπεφυγὼς
ἐφ' ᾧ πάντων ἐλπίζω, ἀλλὰ καὶ ζῇ μὲν λαμπρᾶς δυνα-
στείας βασιλεῖ συνδιέπων τοῦ αἰγύπτου, καὶ τοῦ ἄ-
πασαν χώραν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ ἐπιμέλειαν, ἄπι-
στον μὲν οὐδὲν ἐδόκει τῷ ἐπιγαλιλαίᾳ, λογιζόμενος τὴν
θεῖαν τοῦ μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν δύναται, εἰ καὶ
τῷ μεταξὺ χρόνῳ διέλειπεν. ὥρμητο δ' ὡθὺς πρὸς τὸ D
ἰώσηπον.

Κεφάλαιον δ'.

Ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς ὅλης πάσης, πρὸς αὐτὸν μετάβα-
σις, διὰ τὸν ὄψιμον λιμόν.

ΩΣ δὲ κατέσχεν ὅπου τὸ ὄρυσσον φρέαρ, θύσας αὐτόθι
τῷ θεῷ, καὶ βουλόμενος διὰ τοῦ δαιμονίαν
τοῦ ἐν αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ E
οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ οὐκέτι εἰς τὴν χαναναίαν οἱ
ἔκγονοι μεταλθόντες καταίσχυνσιν αὐτοῦ ὡς ὁ θεὸς ἐν
ὑπεχημένος, ἅμα τε μὴ δίχα βουλήσεως θεοῦ ὁρμώ-
μενης τῆς εἰς αἴγυπτον ἀφόδου διαφθαρῇ τὸ ἔθνος αὐτῶν,
πρὸς δὲ τούτοις διδιὼς μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν
εἰς ὄψιν ἰωσήπου ἐλθεῖν, καταφέρεται φρένων
ἑαυτῷ τοῦτον τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ὀφθεὶς ὁ θεὸς
αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνομασὶ καλέσας, πεισθανομένῳ τίς F
ὅστιν. ἀλλ' οὐ δίκαιον εἶπεν ἰακώβῳ θεὸν ἀγνοεῖσθαι τὸ
ἀεὶ πρόσαντες καὶ βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ
μετ' αὐτοὺς σοὶ ἡγούμενον. στέργω τε γάρ σοι τῆς ἀρ-
χῆς ἐπὶ τὸ πλεῖον, ἐγὼ παρεῖχον. καὶ καὶ ἐμὲ δύναται,
εἰς τὴν μεσοποταμίαν μόνος σαλεὶς, γάμων τε ἀγα-
θῶν ἔτυχες, καὶ παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, καὶ χρημά-
των ἐκόσησας. παρέμενέ τε σε ἡγεμὼν πᾶσα τῇ ἐμῇ προ-
νοίᾳ, καὶ οὐκ ἀπολωλέναι τῷ ἰῷν ἐδόκεις ἰώσηπον, τὸν τον G
εἰς ἀπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἥγαγον, καὶ τῆς αἰγύπτου
κύριον ὡς ὀλίγῳ διαφέρειν τοῦ βασιλέως ἐποίησα. ἵκανα
τοίνυν ὁδοῦ τε ταύτης ἡγεμὼν ἐσόμενος, καὶ βίᾳ σοι τελευ-
τῆσαι ἰωσήπου χεροὶν ἡγησόμενος φροδηλῶν, & μακρὸν
αὐθὶς τῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ & δόξῃ καταγγέλ-
λων, κατασήσων τε αὐτοὺς εἰς τὸ ἰῷν ἰοῦ ὑπέσχημα. τού-
τῳ θαρσήσας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τὸ αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς & παισὶ τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο.

ces patri hæc renuntiaturi, ne forte illo consumpto immodica de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meę fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipsum & vxores ac liberos vestros totámque cognationem assumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitẽtia quòd in tã bonũ fratrẽ peccauissent. mox conuiuium est secutum. Rex autem cognito fratrum Ioseph aduentu, quasi sibiipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donauitque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda. qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad suos.

Iacobus autem postquam ex filiis statum Ioseph cognouit, quòd non solum mortem effugit, quam tandiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viuit cum rege administrans Ægyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commissam habens, facilè ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se fauorem, tametsi aliquantisper vt videbatur intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Ioseph properans. VII.

Cap. IV.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

Genes. 46.

VT verò ventum est ad puteum iuramenti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua non rediret in Chananæã occupatura eam iuxta promissa Dei: néve inconsulto Deo migratione præsenti facta genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipse antequam Ioseph aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & somno grauato Deus per visionem astitit, cúmque bis nominatim inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an nõ agnoscis, inquit, Iacobe, Deum perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem simul & auxiliatorẽ? qui contra patris tui prospositum principem familiæ te constitui, & cũ solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam seruaui, & quem amisisse videbaris Ioseph, ad tam sublime dignitatis fastigium euexi, vt non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni vt me ducem huius itineris habeas, vtque tibi prænunciem inter manus Ioseph te è vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturámque terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentiùs in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX.

Eorum nomina cùm ſint duriora, non eram adſcripturus, niſi propter quoſdam qui nos Ægyptios contendunt eſſe non Meſopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Ioſephus iam antea venerat. recenſendi ſunt nunc reliqui, cum ſua quiſque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Eſſaron, Charmiſus. Simeonis ſex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gelſemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ Eſron & Amyrus. Iſſacharæ quatuor, Thulas, Phturas, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ ſecum ducebat filiam Dinam, quorum numerus trigintatres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Ioſephus filios habuit Manaſſem & Ephræmen. alteri verò Beniamini fuerunt decem, Boloſſus, Baccharis, Aſabel, Gela, Nemanes, Iſes, Aros, Nomphthis, Oprais. Sarodus. iſti quatuordecim ſuperioribus additi, fiunt numero quadraginta ſeptem. & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor ſequebantur filij, Elcinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano verò vnicus erat filius nomine Vſis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Aſſerus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem ſequebantur filij ſeptem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Aſſerum verò vna filia, & mares numero ſex, quorum nomina Iomnes, Eſſus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor ſupradictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Ioſephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id ſignificauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. ſed Ioſephus cum refouit, quamuis & ipſe præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde iuſſo eo paulatim progredi, ipſe aſſumptis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adeſſe cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus eſt Ioſephum quibuſnam ſtudiis potiſſimum delectarentur. ait, paſtoralem artem callere, & nihil aliud exercere: ídque eo conſilio reſpondit, ne fortè diſtraherentur, ſed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret ſi circa eadem cum illis ſtudia verſarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut paſcua curare. Iacobo autem ſalutatum ad regem perducto, poſt fauſtas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixiſſet. & cùm audiſſet triginta ſupra centum annos natum, admiratus eſt hominem tam longæuum.

Genes. 47.

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλώσας τούτων, οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα ὀφλὼν τὴν δυσκολίαν αὐτῷ· ἵνα μή τι πάθῃ σπουδῇ τοῖς οὐχ ὑπολαμβάνουσιν ἡμᾶς ἀπὸ μεσοποταμίας ἀλλ' αἰγυπτίους ἔσεσθαι, καὶ ἀγνῶσιν ἡμῖν σαφῶς μνησθῆναι τῆς ὁμοφύλων. ἐκαθέζετο μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. πύθων Ἰώσηπος ἤδη τεθαφήκετο. πεῖσαι οὖν μετ' αὐτὸν τοὺς ἐκ τούτου γεγονότας δηλώσομεν. ῥουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, Ἀνώχης, Φάλλης, Ἐσαρών, Χάρμισος. συμεῶνος δ', ἐξ· Ἰούμηλος, Ἰάμινος, Πούθους, Ἰαχηνός, Σάαρος Σαάρους. ξεῖς δ' λοιφ γεγόασιν οἱ γνήσιοι, κράθος, μαεάρεος. Ἰούδα δ' παῖδες ἦσαν ξεῖς, σαλᾶς, φαρὶς, ζαρᾶς. οἱ δ' δυο γεγονότες ἐκ φαρὶσου, ἐσεσθαι καὶ ἄμυνες. Ἰσσαχάρου δὲ τέσσαρες, θουλᾶς, φθουρᾶς, ἰώβας, σαμαρών. ξεῖς δ' ζαβουλὼν ἦσαν υἱοὶ σάραδον, ἤλωνα Ἰάνηλον. τῷ μὲν τοὐκ λείας γνῶς, αὐτὴ σωωνεὶ καὶ θυγάτηρ τούτου δίνα. ξεῖς δ' οἱ καὶ ξιάκοντα. βαχήλ ἐς παῖδες ἦσαν δύο. τούτων Ἰώσηπος μὲν γεγενῆσθαι φησὶ μανασσῆν καὶ ἐφραίμην βενιαμὶν δ' τῷ ἑτέρῳ δίκα, βωλοσσὸς, βακχαρεὶς, ἀσαβήριος, γήρας, ναιμανεὺς ἰσπαφάρης, νομφθεὶς, ὀφπαῖς σὺν δυσὶ θυγατράσι καὶ δίκα φησὶ τοῖς πρότερον κατειλεγμένοις, εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γενέσθαι τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γνήσιον Ἰακώβου γένος, τοῦτο ἐστίν. ἐκ βάλας δ' αὐτῷ γίνεται τῆς ῥαχήλας θεραπαινίδος, δάν, καὶ νεφθαλής. ὧν τεσσάρες ἐγένοντο παῖδες, ἰλλήνων, γωμῆς, σάρης τε, καὶ ἕλλιμος. δάνῳ μὲν, μονογενὲς δὲ παῖδα, οὖσης τούτων θεοσεβεστάτων τοῖς θεοῖς ἐπιτηδείους, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πλεῖστον ἀριθμόν. γάδης δ', καὶ ἄσηρες, ἐκ ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἡ λίας δὲ αὐτῇ θεραπαινὶς παῖδες δ' ἐπῆρχον. γάδης μὲν, ἑπτὰ, ζοφωνίαν, οὐγνι, σουνὶν, ζάβεσον, ἀριήλιν, ἐσφόδην, ἀρίηλον. ἀσήρεσος τε δὲ θυγάτηρ, καὶ ἀρσενες ἀριθμὸν ἓξ· οἷς ὀνόματα, ἰώμνης, ἤασις, ἰούβης, βαρὶς, ἀβαρὲς τε καὶ μελμείηλος. τούτων ἕνδεκα ὄντων καὶ περσιθεμένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ ξισὶ ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληροῦται, μὴ συγκαταλεχθέντος αὐτοῖς Ἰακώβου. μαθὼν δ' Ἰώσηπος ὠδαγλυμμον τὸν πατέρα, καὶ δὲ προλαβὼν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ὑπαντήσαι ἐξεισι καὶ κατ' ἤερων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δ' ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γενομένης, μικροῦ δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀναζωπύρησεν αὐτὸν Ἰώσηπος. οὐδ' αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς, ὡς μὴ ταὐτὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς. οὐ μέντοι τὸν αὐτὸν ἔρωτον τῷ παιδὶ γενόμενος ἅπαντων τοῦ πάθους. ἔπειτα τὸν μὲν ἡνίκα καλέσας ὁδεύειν, αὐτὸς δ' ὠδαγλαβὼν πάντα τὸν ἀδελφὸν, ἐπύθετο πρὸς τὰ βασιλέα, φράσων αὐτῷ ὠδαγλυμμον μετὰ τοῦ γένους τὸν Ἰακώβου. ὁ δ' τοῦτο χαίρων ἤκουσε, καὶ τὸν Ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, τίνι βίῳ διατρέφοιμι, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τὸν ὅπερ τρέφειν διήγειν. ὁ δὲ, ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσανέχειν, ἅτε μὴ διαζευγμένους, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας διατελεῖσθαι τὰ πατρὸς προνοούμενοι, ἅτε τοῖς αἰγυπτίοις ἐξ προσφιλεῖς, μηδὲν φρονοῦντας τῶν αὐτῶν

ἐκείνοις. αἰγυπτίοις δ' ἀπειρημένον ἦν θεῖ νομὰς αἰ ἀσπέρεσθ' ἅ ἡ Ἰακώβου ὠδαγλυμένη πρὸς τὰ βασιλέα, καὶ ἀσπαζομένη τε, καὶ κατωχρομένη θεῖ τῆς βασιλέως αὐτῷ. ὁ φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τοῦ δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τοῦ μήκους τῆς ζωῆς τὰ Ἰακώβου

εἰπόν-

εἰπόντος δ' ὡς ἥπιστα τῷ θεσπίσαντι ἐπὶ βεβιωκὼς A
ἔτη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν ἡλιου-
πόλει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ παῖδες αὐτῷ τὰς νομὰς
εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς αἰγυπτίοις, ἐπετείνετο, καὶ τὸ
δεινὸν ἀπορώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε
τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπάρδοντος, οὐ γὰρ ἀνέβαινε,
μήτε ὄντος τοῦ θεοῦ. θεσπίσαντα μηδὲ μίαν ἑαυτῷ
ὑπ' ἀγνοίας πεποιημένων, καὶ τοῦ ἰωσήπου τὸν σῖτον
δεδωκότος αὐτοῖς ἀργυρίου. ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς B
ἀπέλειπε, τῷ βοσκημάτων ἐωνοῦντο τὸν σῖτον καὶ τῷ
ἀνδραπόδων, οἷς ἦ καὶ γῆ τις ἦν, μίσθωμα ταύτην παρεχό-
μενοι δεδὲ τιμῇ ἑορῆς. οὕτως τε τοῦ βασιλέως πάσης
αὐτῷ τῆς οὐσίας κυρίου γεγενημένου μετοικίσθη-
σαν ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαίαν ἔχωσιν τῆς βα-
σιλέως τῆς χώρας τούτων ἡ κτῆσις. πλὴν τῷ ἱερέων. τού-
τοις γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῷ. ἐδούλου τ' αὐτῷ οὐ τὰ
σώματα μόνον τὸ δεινόν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας, καὶ τὸ
λοιπὸν εἰς ἀχήμονα τῆς ἕοφῆς δυποίαν αὐτοῖς κατα- C
νάγκαζε. λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ
τὴν γῆν ὕδατι τος, καὶ ταύτης τοῖς καρποῖς ἀνθόνως
ἐκφερούσης, ὁ ἰώσηπος εἰς ἑκάστην ἐπαγηλύμενος πό-
λιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐταῖς τὸ πλῆθος, τὴν τε γῆν αὐ-
τοῖς ἐκείνων προσαχθεισῶν βασιλεῖ ἔχειν ἐδύ-
νατο, καὶ καρποῦσθαι μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο καὶ κτῆ-
μα ἐξεῖν ἡδυμένοις φιλοτιμίας παρεκάλει, τὴν πέμπτην
τῷ καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦσιας ὑπὲρ τ' χώρας ἧς D
ἐδίδοτην αὐτοῖς ἔσαν αὐτ. τοῖς δὲ παρ' ἐλπίδα κυρίοις
τ γῆς καθισταμένοις χαρᾶς ἐλάμβανε, καὶ ὑφίσαντο
τὰ θεσπίσματα. καὶ τούτῳ τῷ ὅρκῳ τό τε ἀξίωμα τὸ
ἐπὶ τοῖς αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον ὁ ἰώσηπος ἀπερ-
γάζεται, καὶ πλέω τὴν οὐσίαν τῷ βασιλεῖ πα-
ρὰ αὐτῷ. ὅτε τὸ τελεῖν τὴν πεμπτὴν τῷ καρπῶν
νόμος ἔμεινε μέχρι τῷ ὕστερον βασιλέων. ἰακώβος
ἦ, ἐπὶ καὶ δέκατον ἔτος ἐν αἰγύπτῳ διαζήσας, καὶ νό-
σῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν ἰδίων ἀπέθανεν, ἐ- E
πευξάμενος, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ θεσπιτὸν αὐ-
τοῖς καὶ θεοφιτείαν πᾶς μέλλει τῷ ἐκ τ γῆνας αὐ-
τῷ ἕκαστος κατοικεῖν τὴν χαναναίαν. ἅτο δὴ καὶ πολ-
λοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. ἰωσήπου δὲ ἐγκώμιον διε-
ξελθὼν, ὅτι μὴ, μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ
πλέον χρησὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐτὸς
ἀγαθοῖς οἷς ἐδὲ ἐυεργέτας τινὲς ἠμείψαντο, θεσπέταξε
τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα ἅ ἰωσήπῳ παῖδας ἐφεξίμιλω καὶ F
μανασσῆ εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τεσσῶν ᾖ διαιρήσιμοι
μετ' αὐτῷ τὴν χαναναίαν, θεδὲ ὧν ὕστερον ἐυρεθήσ-
εται ἐξίσ μὴν τοι καὶ ταφῆς ἐν χεβεῶνι τυγχάνειν. τελευτᾷ
δὲ βιὺς ἔτη τὰ πάντα ἑκατὸν δέκα πεντήκοντα καὶ ἑκα-
τὸν, μισθενὸς μὲν τῷ θεσπίσαντα ἀπολειφθεὶς ἐπ' δύσε-
βείᾳ ἅ θεῦ, τυχὼν ἦ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τοσούτοις ἀ-
γαθὸν γενόσθαι. ἰωσήπος ἦ συγχωρήσαντος αὐτῷ τοῦ
βασιλέως, ἅ τοῦ παῖδὸς πατρὸς εἰς χεβεῶνα κομίσας, ἐ-
κεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῷ ἦ ἀδελφῶν οὐ βουλομένων G
αὐτῷ συναναστρέφειν, δέος δὲ αὐτοῖς εἶχε μὴ τεθνηκό-
τος αὐτοῖς τοῦ παῖδὸς ἡμερώσαιτο τῆς εἰς αὐτὸν βου-
λῆς, οὐκ ἐπ' ὄντος ᾧ χαρίζοιτο τὸν πρὸς αὐτοὺς
μῖσος, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πάθος μὴ ἦ ἔχειν αὐτὸν
δ' ὑπόψιας. ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν

cúmque ille adiecisset maiores suos longioris ætatis fuisse, iussit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam regij pastores habebant pascua. Fames autem crescebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante, non enim ascendebat, neque vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum, quia vulgo improuisum, qui nihil parati habebat, neque Ioseph frumentum dabat nisi numerata pecunia. quæ postquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cúmque ad hunc modum omnes eorum possessiones in ius regis deuenissent, alius aliò migrabant, quo certius esset regium dominium. soli sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. postremò hæc necessitas adeò non corpora solum, sed & animos gentis in seruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari posset. postquam autem cessauit fames, & rigante flumine terra ad pristinam fertilitatem rediit, Iosephus regionis vrbes obeundo, conuocata per singulas multitudine, agrorum, quos regi cesserant, vsumfructum illis restituit, & adhortatus vt non secus quàm proprios colerent, iussit quintam partem fructuum regi pendere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti insperata restitutione agrorum culturam strenuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum Iosephi autoritas, tum gentis erga regem beneuolentia non mediocriter creuit: & ius quintæ partis frugum etiam penes regum posteros ac successores permansit.

VIII. Genes. 48. 49. 50.

Iacobus autem cùm decimum septimum annum in Ægypto exegisset, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis priùs prosperitatem & abundantiam, & vaticinatus quòd singulorum posteri in partem possessionis Chananææ terræ essent peruenturi, id quod factum est aliquanto pòst tempore. præterea collaudato Iosepho quòd oblitus iniuriarum plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit suis filiis vt Iosephi filios Ephræmen & Manassen in suum numerum admitterent diuisuri sorte Chananæam, quemadmodum postea dicetur. postremò rogauit vt in Hebrone sepelirentur. Mortuus est autem cùm vixisset annos centumquinquaginta minus tribus, ex maioribus suis nulli pietate secundus, cuius digna præmia Dei benignitate est consecutus. Iosephus verò permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè sepeliuit. cæterum fratribus recusantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in se vindicaret, cùm non amplius esset in cuius gratiam daturum veniam sperarent, iussit eos posito metu nihil mali suspicari: & reductis secum magnas possessiones largitus est, nec vnquam eos summa benecuolētia prosequi destitit. Moritur autem & ipse centesimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & potestate bene vsus: quibus artibus factum est vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus,

quicquam offecerit quo minus ad ſummam dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus priùs cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos CCCC.

IX. Exod. 1. AEgyptij gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolùm & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnúmque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſueſcere. atque in hunc modum per cccc. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contrà omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorúmque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modò ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

κὴ λογισμῷ πάντα διοικῶν, κὴ τὴν ἐξουσίαν ταμιεύόμενος. ὁ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης δυσμενείας αἴτιον αὐτῷ ὤφθη τοῖς αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μὴ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ' ἧς προσφέκαμεν ὑπῆρχεν. τελευτήσει δ' αὐτὸς κὴ οἱ ἀδελφοὶ ζήσαντες διδυμήκοντα ἔτη τὴν αἰγύπτιον. κὴ τούτων μὲν τὰ σώματα νομίσαντες μὴ χρόνον αὐτῷ οἱ ἀπόγονοι κὴ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν χέβρωνι. τὰ δ' ἰωσὴφ τοῦ ὁσιωτάτου ὄντος ἐν τοῖς ἀληθῶς μετασήσαντες ἐκ τῆς αἰγύπτου οἱ ἑβραῖοι εἰς τὴν χαναναίαν ἐκόμισαν. οὕτως γὰρ αὐτοῖς ὁ ἰωσὴφ προεῖπε. τούτων οὖν ἔχοντος ὡς ἔχει, καὶ πάσι πόνοις ἐνεργήσαντες τοῖς χαναναίοις, σημανεῖ προδηλωσάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπεν.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡσε τοὺς ἑβραίους ἐν αἰγύπτῳ συνίσι κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

AΙγυπτίοις ξυφεροῖς καὶ ῥαδύμοις οὖσι πρὸς πόνους, καὶ τῆς τε ἄλλων ἐπιστήμης ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς κτητικῆς φιλοκερδίας, συνέβη δικαίως πρὸς τοὺς ἑβραίους ἀχθηδόνα κὴ φθόνον τῆς εὐδαιμονίας. ὁρῶντες γὰρ τὸ ἰσραηλιτῶν γένος αὐξόμενον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμπρούς, καθ' αὑτὸ αὔξεσθαι τούτους ὑπελάμβανον. ὧν τ' ἦσαν εὐ ὑπὸ ἰωσήπου τετυχηκότες, ἀλλὰ χείρους μηκέτι λήθην λαβόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μεταπεπτωκυίας, δικαίως ἐνέβλεπον τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ παλαιᾶς εὐποιΐας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτοῖς προστάξαι διατεμεῖν, τεῖχη τε οἰκοδομῆσαι ταῖς πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως αἱ εἶργοι τὸν ποταμὸν μὴ λιμναζειν ἐως ἐπιόντα ἐπικλύζοντα. πυραμίδας τε ἀποδομεῖσθαι ἐξέρυχον ἡμῶν τὸ γένος, ὡς τέχνας τε παντοίας αἰανδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γυμνάζεσθαι συνήθεις. καὶ τὴν μὲν ἀκοσίων ἐπ' αὐτῷ χείρονα ἐπ' αὐταῖς διλυόντων τὰς παλαιπωρίας αὐτοφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲν αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῆς ὑπαγωγῆς. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς πράγμασιν, αἰτία μᾶλλον ἀνεφλέγη τὸν ἀφανισμὸν τῷ γένει ἡμῶν τοῖς αἰγυπτίοις προσγένετο τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις, καὶ γὰρ ἦσαν οἱ θεῖ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα τοῖς ἰσραηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς ταπεινώσει μὲν τὴν αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσει δὲ τοὺς ἰσραηλίτας, ζαφεὶς ἀρετῇ τε πάντας ὑπερβαλεῖ καὶ δόξαι ἀείμνηστον κτήσεται. δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ γνώμην τὴν ἐκείνης πολλοῦ ποιησάμενος τὸ γενηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν. ἐφυλάσσετο τε τὰς ὠδῖνας τῶν ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τὰς τοκετὰς αὐτῶν ἐπιτηρεῖν τὰς αἰγυπτίων μαίας ὑπὸ δὲ τούτων ἐπέλυον αὐτὰς μαθεῖν, αἳ δὲ συγχύσειαν ἔμελλον μὴ ἐφικνεῖσθαι τῆς τοῦ βασιλέως βούλησιν. τοὺς μὲν τοι καταφρονήσαντας τὸ προστάγματος, καὶ σώζειν λαθεῖν τολμήσαντας τὸ τέκνον, τούτους αὐτοχειρίᾳ συνῆγεν προσέταξε. δίνον δὲ τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάσχειν, καὶ καθ' ἡμέραν ἀπεστρέφοντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπούργουν τῷ γενομένων. ἀλλὰ κὴ ἡ ἔκθεσις τῆς ὑπ' αὐτῷ ὁπλοποιΐας, φθειρομένων μὲν τῶν τικτομένων, αὐτῷ δ' ἐλαττ-

λυ-

λυθησομένων, χαλεπῶς αὐτοῖς ἡ δυσωδαιμόνητον ἐπάγει τῷ συμφορᾷ. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῇ καρᾷ. προσποιεῖ δ' αὐ ἐλπὶς τῇ θεῷ χάριτος ἱερὰ μυρίας τύχης ὅτι τούτῳ μηχανησόμενος. ὅτε γὰρ παῖς ὢν προεῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, ζήσεται λαθὼν τὸν τῆς βασιλέως φυλακὴν, καὶ ἀληθὴς ὅτι τοῖς ἐξ αὐτοῦ γνησιωτέροις ὁ προειπὼν δόξειεν. ἀμαραμῖς, ἀνὴρ εὖ γεγονότων ἀνὰ τοὺς ἑβραίους, δεδιὼς μὴ ἅμα τῇ παντὸς ἔθνους ἀπαιδίᾳ τῆς ὀλιγοφησομένης φύτητος ὀλιγωθῇ, καὶ χαλεπῶς ἐφ' ἑαυτῷ φέρων, ἐπεὶ γὰρ αὐτῷ τὸ γόναιον, ἐν ἀμηχάνοις ἦν. καὶ πρὸς ἱκετίαν τοῦ θεοῦ ἐτράπετο, ἀνὰ καλὸν οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν αἰθερίων μηδὲν τῆς εἰς αὐτὸν θρησκείας ἀναβεβηκότων. δυσωπεῖται τε ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνων ἐπακοπάθουν τὸν κάμνοντα, καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ γένους αὐτῷ ἐλπίδος. ὁ δὲ θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν ἱκετίαν ὀλίγα λαθὼν, ἐρίσεται καὶ τοῖς ὕπνοις αὐτῷ καὶ μήτε ὑποπτεύσειν αὐτὸν τοῦ μέλλοντος παρεκάλει. τήν τε εὐσέβειαν αὐτῷ ἔλεγε δεῖν ἀνήμελτον ἔχειν. καὶ τὴν ὑπὲρ ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτοῦ δωρησάμενος. τὸ γὰρ ἐκ τοσοῦτον πλῆθος αὐτοῖς ἐξ ὀλίγων. καὶ ἀβεβαίων μὲν μόνον ἐκ τῆς μεσοποταμίας εἰς τὴν χαναναίαν ἀναχωρήσαντα δυσδαιμονήσαι, τά τε ἄλλα καὶ τῆς γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν ἀκάρπως ἐχούσης προτερον, ἔπειτα καὶ τὴν αὐτοῦ βέλτιον ἀγαθῆς θεοῦ τεκνοῦσαν παῖδας. καὶ καταλιπὼν μὲν, ἱσμαήλῳ καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν ἀράβων χώραν, τοῖς δὲ ἐκ χαλδούσης τὴν τρωγλοδύτην, ἐσάκις δὲ τὴν χαναναίαν. ὅσα τε πολέμων καὶ τὴν ἐμὴν φησιν συμμαχίαν διαφαλάθησε, κἂν ἀσεβεῖς ἦτε δόξητε καὶ δεῖ μνήμης ἔχοντες. ἰάκωβον δὲ, καὶ τοῖς οὐχ ὁμοφύλοις γνώριμον εἶναι συμβέβηκεν, ὅτι τε μεγέθει τῆς δυσδαιμονίας μὴ ἧς ἐβίωσε, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῷ κατελειπεν. οὐ μὴν ἑβδομήκοντα τὴν πάντων εἰς αἴγυπτον ἀριθμοῦ, ὑφ' ἑξήκοντά που μυριάδας ἤδη γεγόνασιν. νεῦσόν μοι τὸ κοινῇ συμφέροντος ὑμῖν ἔστω προγονοῦμον, καὶ τῆς σῆς εὐκλείας. ὁ παῖς γὰρ δεῖξει, ὃ τὴν ἡλικίαν αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκειναν ἀπολλυμένου τὸ ἐξ ἱερογλυφῶν πικτόμενα, σὸς ἔσται. καὶ λήσεται μὲν τοὺς ἐπ' ὀλέθρῳ θεραφυλάσσοντας. ζαφεὶς δὲ θεραδόξως, τὸ μὲν ἑβραίων ἔθνος τοῖς παρ' αἰγυπτίοις ἀνάγκης ἀπολύσει. μνήμης δὲ ἐφ' ὅσον μένει χρόνον τὸ σύμπαντα τεύξεται θεραπόντων, οὐχ ἑβραίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ θεὰ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τοῦτο χαριζομένου σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γεγονόσιν. ἔσται δὲ αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, ὡς τε τὸν ἐμὸν ἔξειν ἱερεσύνην, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ ἀπὸ παντὸς τοῦ χρόνου. ταῦτα τῆς ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, ἀνεγερθεὶς ὁ ἀμαραμῖς, ἐδήλου τῇ ἰωαχεβήλ. γυνὴ δ' ἦν αὐτοῦ. καὶ τὸ θεῖον ἔτι μεῖζον ἀπὸ τοῦ τὸ ὀνείρου προῤῥήσιν αὐτοῖς συνίστατο. οὐ γὰρ ὡς τὸν παῖδα μόνον διαβεβῆς ἦσαν, ἀλλὰ ὡς ὅτι μεγέθει τοσαύτης δυσδαιμονίας ἐσομένης. τοῖς μὲν τοι προκατηγγελμένοις ὑπὸ θεοῦ, πίστιν ὁ τοκετὸς παρεῖχε λαθούσης τοὺς φύλακας ἀπὸ τοῦ τῆς αἰδοίων διπλοκείαν, καὶ τὸ μὴ βιαίας αὐτῇ προσεῖναι τὰς ἀλγηδόνας. καὶ ἓξ μὲν μῆνας παρ' αὐτοῖς ἔφερεν, λανθάνοντες. ἔπειτα δύσας ἀμαραμῖς μὴ κατάφωρος γένηται καὶ πρὸν ὅτι τὴν τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτὸς τε ἐκπολεῖται μὴ τοῦ παιδίου, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσῃ.

& ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis obseruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuisse vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad implorandum diuinum præsidium conuersus, orabat vt tandem miseraretur homines à quibus vnis perpetuò cultus fuerit: darétque finem præsentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, allitit ei per somnum, iussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem in qua ipse vixit, tum ob eam quæ posteris eius quasi hæreditario iure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad sexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque scito mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iste cuius natiuitatis meru Ægyptij fœtus vestros ad necem damnauerunt, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit præter opinionem educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia seruitute liberabit, memoriamque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuósque posteros conferente. frattem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri eius in omne æuum. His per visionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtriusque solicitudinem auxit. iam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa vt obseruatores fefellerit, nihil sentientes eorum quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehensa iram regis incurreret, ac mox & ipse vnà cum puero sublatus è medio, promissionem Dei faceret irritam,

Exod. 1.

maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ committere: ratus etiamſi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantùm, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, prouiſurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bituminéque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti ſalutem diuinæ prouidentiæ commiſerunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quò tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hic verò manifeſtiſſimè Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: cóſque qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpe tamen vori compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conſpicata vas fluitans, miſſis natatoribus iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo vt iuſſum erat allato, mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moyſen proſecutus eſt, vt eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, ſed aduerſante, idque cùm alia poſt aliam adduceretur. Mariame quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interueniſſet, Nihil agis, inquit, regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum fortè popularis mammam admitteret. cúmque rectè monere videretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negotium, exequi & lactantem quampiam adducere: ac mox vſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam Ægyptij vocant Mo, yſes verò ſeruatos. quare compoſita voce ex vtriſque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuerſiam prudentiſſimus Hebræorum euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, noua quadam indole

A ἐγὼ μᾶλλον ὅτι τούτῳ πιστεύσαντι τὸ παιδὸς σωτηρίαν καὶ θεόνοιαν. τῷ τε λήσεσθαι πιστεύσαντι, τοῦτο δ' ἦν ἄδηλον, εἰ καὶ κινδυνεύειν, ἐπὶ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως ἐφοβεῖτο, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ. τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκ περισσοῦ ἀσφάλειαν ἔσεσθαι μηδὲν ψεύδους ἔχειν τῷ εἱρημένῳ. ταῦτα κατανοήσαντες, μηχανᾶσθαι πλέγμα βιβλινον ἐμφερὲς τῇ κατασκευῇ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῇ ποιήσαντες αὐτάρκες εἰς τὸ μετ' εὐρυχωρίας ἐναπκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ γὰρ ὕδατι τῷ ὑπὸ τῷ πλέγματι τὸν ἀποφεύγειν εἰσόδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν, ἐπιθέσαι τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, εἶασαν ὅτι τῷ θεῷ τῷ σωτηρίαν αὐτῷ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ἐδέξατο ἔφερε. μαρίαμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελεύσασα ἀπὸ μήκους, αὐτοπαρεῖναι, ὅποι φερόμενον χωρήσοι ἐπορεύετο τὸ πλέγμα. ἔνθα δὲ διέδυσεν ὁ θεὸς μηδὲν μὲν τῷ αἰθεσθῆναι σώσειν, πᾶν δ' ὅτι δὲ βληθεὶς προέσθαι αὐτοτελοῦς ἀγαθοῦ τυγχάνον. δὲ θαμβήσαντας μὲν τοὺς ἀπὸ ἰδίας ὠφελείας καὶ ἀσταλείας ἄλλων κατακρίνοντας ὀλεθρεύειν καὶ πολλῇ φρενὶ τοῦτο χρησαμένους ἀπεδῆναι σωζομένους δ' ἐκ παραδόξου καὶ κρεῖττον ἐκ μέσου τῶν κακῶν δύσκολον τῷ διαφεύγειν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ θεᾷ γνώμῃ. τοιοῦτον γάρ τι καὶ περὶ τὸν παῖδα τοῦτον ἡμφιέζει τῷ ἰσχὺν τῇ θεᾷ. θερμουθὶς μὲν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παῖζουσα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμψαι, κελεύσασα τὴν κοιτίδα πρὸς αὐτὴν κομίσαι. παραγενομένων δὲ τῷ ὅτι τούτῳ σταλέντων μὴ τῆς κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑπερηγάπησε, μιγέντος τε ἴσα καὶ κάλλει. τοσαύτῃ γὰρ ὁ θεὸς περὶ μωυσέως ἐχρήσατο εὐτυχίᾳ, ὡς ὑπὸ πάντων τῷ καταψηφισαμένων δεῖν τοῦ αὐτὸν φύεσθαι καὶ τῷ ἄλλων ἐκ τῶν ἑβραίων φύσεως ἀπώλειαν ποιῆσαι ὄφελος καὶ ὑπομελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ. μὴ προσεμένου δ' αὐτοῦ τὴν θηλὴν, ἀλλ' ἀποστραφέντος, καὶ τοῦτ' ὅτι πολλῶν ποιήσαντος, ἡ μαριάμη παραγενομένη τοῖς γινομένοις, οὐχ ὡς τε ἐκ παρασκευῆς δοκεῖν, ἀλλὰ κατὰ θεωρίαν, εἶπε μάτην ὦ βασίλισσα ταύτας ὅτι ὄφελος τῷ παιδὸς μεταλαβεῖν τὰς γυναῖκας, ἃς μηδὲν πρὸς αὐτὸν συγγενεῖς ἔχουσιν. εἰ μέν τί που τῷ ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσεως τάχα ἂν προσῆκε θηλὴν ὁμοφύλου. δόξασαν δὲ καλῶς λέγειν ἐκέλευεν τοῦτ' αὐτὸν ἐκπορίσαι, ἐκ τῷ γαλουχουσῶν τινὰ μεταλαβεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρὼν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γνωσομένῳ. καὶ τὸ παιδίον ἀσμένως πῶς προσφύεσθαι τῇ θηλῇ. καὶ δεηθείσης τὸ τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τὴν τροφὴν τῷ παιδὶ πρὸς τὸ πατ. καὶ αὐτῷ τὴν ὑπόκλησιν ταύτην καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ γὰρ ὕδωρ, μῶ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕσης δ', τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. σωθέντος οὖν ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτην τίθενται. καὶ λεῦ ὁμολογουμένως καὶ τῷ τῷ θεοῦ προῤῥήσει φερωνύμῳ ἑβραίων ἀρίστος. ἀβραμος γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἑβδόμος. ἀμαραφάμου μὲν γὰρ αὐτὸς λεῦ παῖς. καθ' ὃν δὲ ὁ πατὴρ ὁ λεύι. καὶ λεύι τοῦ ἰακώβου, ὃς λεῦ ἰσαάκου ἦν ὑιωνὸς. ἀβραάμου δὲ ὢν λεῦ. σωτῆρος δ' οὐκ ἦν τῷ ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, τοῦ δ' ταύτης μέρους πολὺ κρείττω καὶ πρεσβυτέραν διεδέξατο ταύτης τὴν οὐσίαν ἐν ταῖς παιδίαις.

καὶ

καὶ μειζόνων τῶν ὑπ' αὐτοῦ γλιχομένων ἐπαγγελίας εἶχε τὰ τότε θεραπεύματα. καὶ ξιστὴ μὲν αὐτὸν ἐκόσμησεν, θαυμαστὸν ὁ θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἐξήρε αἰδέσιμα. θεὸς ἦ κάλλος οὐδεὶς ἀφιλοτίμητος ἐν οὕτως, ὡς μωυσῆν θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τῆς ἀμορφίας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συντυγχάνουσι, διαστρέφεσθαι μὲν ἀπὸ τῆς ὄψεως τὸ παιδός. ἀφιέναι δὲ τὰ ἀνασπαζόμενα καὶ τῇ θεωρίᾳ θεραπεύειν αὐτό. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἀκέραιος ἐφ' αὐτῷ οὖσα, κατέχετο τοὺς ὁρῶντας. ὅτε δὲ αὐτὸν θιοῦτον, ἡ θερμουθὶς παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας οὐ μεμοιραμένη. καί ποτε κομίσασα τὸν μωυσῆ πρὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυεν τ' τον, καὶ ὡς φερνίσοι δέξασθαι εἰ καὶ βουλήσοι θεοῦ μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου. πρὸς αὐτὸν τε ἔλεγεν. ἀναθρεψαμένη παῖδα μορφῇ τε θεῖ ν καὶ φερνήματι γενναίῳ; θαυμασίως δὲ αὐτὸν καὶ παρ' αὐτῆς τ' ποταμοῦ λαβοῦσα χάριτος, ἐμαυτῆς μὲν ἠγησάμην παῖδα ποιήσασθαι, τῆς δὲ σῆς βασιλείας ἐδεξάμην. ταῦτα λέγουσα ταῖς τ' παιδὸς χερσὶν ἐνέθηκε τὸ βρέφος. ὁ δὲ καὶ λαβὼν καὶ προσερασθεὶς, καὶ φιλοφρόνησιν χάριν τῆς θυγατρὸς ἀπέδωκεν αὐτῷ τὸ δέδεγμα. καταφέρει δ' ὁ μωυσῆς εἰς τὸν γένειον, ὡς ἐλόμενος αὐτὸ καὶ ὑποπτεύσας δόλον, ἐπέβαινε τε αὐτοῦ τοῖς ποσί. καὶ τ' τὸ ἔδοξεν οἰωνὸν ὅτι τὴν βασιλείαν φέρειν. θεασάμενος δ' ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὸν γένεσιν αὐτοῦ προειπὼν ὅτι ταπεινώσει τῆς αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένου, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. καὶ δεινὸν ἐξεργάζεσθαι, βασιλεῦ, παῖς ἐκεῖνος ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις ἐμ) μάρτυρεῖ τῇ προαγορεύσει τ' γεγονότος, ὅτι βεβαίως ἡγεμονίαν τὴν σὴν καὶ παντὸς τὸ δέδεγμα. τ' τον αἰεὶ λέγων, αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀπ' αὐτοῦ δεῖσος αἰεί. ἑβραίοις δ', τὸν ἐλπίδα τ' δ' αὐτ' θάρσους ἀφελοῦ. φθάνει δ' αὐτὸν ἡ θερμουθὶς ἁρπάσασα, καὶ πρὸς τὸν φόνον οἰκεῖος ὢν ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον αὐτὸν τ' θεοῦ ἀδικοῦντος, ᾧ πρόνοια τῆς μωυσέως τῆς σωτηρίας ἦν. ἐτρέφετο οὖν, πολλῆς ἐπιμελείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲν ἑβραίοις ἐπ' αὐτοῦ παρῆν ἐλπὶς ἐμ) θεὸς ἅπαν. δ' ὑποψίας δ' εἶχον αἰγύπτιοι τὸν ἀναζοφοῦν αὐτῷ. μηδ' ἑνὸς ὄντος φανεροῦ, κἂν ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ἢ συγγενοῦς δι' τῆς εἰκαιοπραγίας, ἢ τῶν ἄλλων τινός, ᾧ πλέον ὑπῆρχε τελείας τῶν αἰγυπτίων ἐπ τῷ προειδέναι θαρρεῖν παρῆν, ἀπέχοντο τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ. μωϋσῆς μὲν οὖν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ γνωσθεὶς καὶ τραφεὶς, κ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὸν τοῖς αἰγυπτίοις τὸν ἀρετὴν ἐποίησε, κ τὸ ὅτι ταπεινώσει μὲν τὴν ἐκείνων, ἐπ' αὐξήσει δὲ τῶν ἑβραίων γενόμενα, πιαύτης ἀφορμῆς λαβόμενος. αἰθίοπες, πρόσοικοι δ' εἰσὶ τοῖς αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῶν αἰγυπτίων. οἱ δ' ὀργῇ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτούς, ἀμυνόμενοι τῆς καταφρονήσεως. καὶ τῇ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ' ἀνεχώρησαν εἰς τὴν οἰκείαν διεσώθησαν φυγόντες. ἐπηκολούθησαν δ' διώκοντες αἰθίοπες, κ μαλακίας καταλαβόντες τὸ μὴ κρατῆσαι ἁπάσης τ' αἰγύπτου, τ' χώρας ἐπιπλέον ἐποιοῦντο, κ γευσάμενοι τῶν ἀγαθῶν, οὐκέτ' αὐτῶν ἀπέχοντο. ὡς δὲ τὰ γεγενημένα μέρη φεύγοντα αὐτῆς ἐπερχομένων οὐκ ἐτόλμων ἀντιστρατεύειν, προύβησαν ἄχρι μέμφεως, καὶ τῆς θηλάσσης, οὐδὲ μιᾶς τῶν πόλεων ἀντιχεῖν δεινοῦσης. τῶν δ' κακῶν πιεζόμενοι, πρὸς χρη-

A res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt visa Moysis pulchritudine non obstupesceret: & persæpe accidebat vt dum gestatur ac circumfertur, obuios quosque in se conuerteret, ita vt relictis seriis negotiis mallent præcellenti eius forma oculos pascere. Tanta erat pueilis gratia, vt inuiti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est vt
B Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cùm alioquin germanis liberis careret: allatúmque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minùs indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decreui adoptare mihi filiũ, tibi verò in principatu ac
C imperio successorem. & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum eius capiti imposuit. Moyses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcauit, id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. móxque ille sacrorum scriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerũ volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius necem nobis securitatem Deus pollicetur, vati-
D cinium iam confirmauit, insultando tuo regno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam Ægyptiis metum quàm Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis verò confestim eum eripit, rege quoque non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti prouidens. itaque educabatur quàm accuratissimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis verò suspecta erat hæc e-
E ducatio. sed cùm nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui etiamsi Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab eius cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam a- X.
doleuit, breui suæ virtutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indi-
F gnatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se receperunt. quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignauum rati si fortuna non vterentur, concepta spe subiugandæ Ægypti, latè eam populabantur: deguſtatáque
G prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad maiora audenda accendebantur. cúmque vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij pressi,

mittunt qui remedium ab oraculis petant. cúmque reſponſum eſſet, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia poſtulat Moyſen qui vniuerſis copiis cum imperio præſit. paruit illa, ſed priùs rege iureiurando obſtricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & ſacerdotibus probro dans quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hoſtem occidendum eſſe monuerint ac iuſſerint. Moyſes verò Thermutidis ſimul ac regis rogatu libenter hoc negotium ſuſcipit. quod factum gentis vtriuſque vatibus lætitiam attulit. Ægyptij poſt partam eius virtute de Aethiopibus victoriam, occaſionem ſibi per dolum toliendi non defore ſperabant: contrà Hebræi, Moyſe copiis præpoſito, adfore ſibi facultatem euadendi ex Ægyptia ſeruitute. Ille verò volens hoſtem opprimere priuſquam de aduentu ſuo cognoſceret, non per fluminis ripam, ſed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re ſatis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cùm enim hoc iter difficile eſſet præ multitudine ſerpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nuſquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipſo aſpectu horrendos, & in his quoſdam volucres, vt non ſolùm humi latentes inſidientur, ſed & ſublimes ex improuiſo noceant) cómentus eſt ad ſecurum iter exercitus ſtratagema dignum admiratione. vaſa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus ſecum deferebat. eſt autem hoc animal infeſtiſſimum ſerpẽtum generi. quapropter fugitant earum inſectationem, & inter fugiendum ſicut à ceruis retracti deuorantur, ſunt autem manſuetæ alites, & contra ſolos ſerpentes feroces. de quibus nunc deſino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. poſtquam igitur ventum eſt in terram venenoſis beſtiolis ſcatentem, ibes illis immiſit, quarum bona opera vſus, itinere impunè peracto nec opinos Æthiopes inuaſit: commiſſóque prælio fuſos ac fugatos, & ſpe occupandæ Ægypti fruſtratos retro in ſuam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hoſtium patrabatur. quo factum eſt vt poſt hæc auſpiciis Moyſis feliciter geſta tantam alacritatem exercitus præ ſe ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iámque aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. ad vltimum compulſi in Saba regiam eius gẽtis, quam poſtea Cambyſes Perſarum rex de ſororis ſuæ nomine Meroen appellauit, obſidione ſunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Aſtapo & Aſtoborra, qui obiectu ſuo difficiliorem traiectum facerent. itaque ſita in inſula, & muro valido incluſa, non fluminibus tãtùm arcebat hoſtem, ſed aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas, inſtructi, ad hoc quoque tũ proderant quòd hoſti etiam poſt ſuperata flumina aditum ad vrbem oppugnandum negabant.

A σμοὺς αἰγύπτιοι καὶ μαντείας ζέπενται. συμβελεύσαντος δ' αὐτοῖς τὸ θεοῦ συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα ὧδε ἔχειν τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ ὑποσπόμενον. ἡ δ' ὅρκοις πιστωσαμένῳ ὡς τε μηδὲν δόλιον καὶ κακὸν, ὧδε δίδωσιν. αὐτὸ μεγάλης μὲν δυσπραγίας κείνουσα τὴν συμμαχίαν. καλίζουσα δὲ τοὺς ἱερέας ἀκτεῖναι θεσπιῳδήσαντας αὐτὸν ὡς πολέμιον, οὐκ ἠδυνατο νεῶν χρήζοντες αὐτῷ τῆς ἀποκουρίας. μωϋσῆς δὲ, ὑπό τε τῆς

B θερμούθιδος ὧδε παρακληθεὶς, καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχαιρεν δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρωθεν τῷ ἐθνῶν. αἰγυπτίων μὲν, ὡς δὴ τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ καταγασάμενοι. οἱ δὲ τῷ ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένου τοὺς αἰγυπτίους δι' τὸ μωϋσῆν αὐτῷ στρατηγεῖν. ὁ δὲ φθάσας πρὶν ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔξοδον αὐτῶν, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦγεν, οὐ διὰ τὸ ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν

C ἐλάσιν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἵνα τῆς αὐτῶν σωτέρας θαυμασίως δόδιδειξιν ἐποιήσατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς οὔσης ὁδευθῆναι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν (παμφορώτατον γάρ ἐστιν, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις τούτων οὐκ ὄντα μόνη φέρειν, δυνάμει τε καὶ κακίᾳ τοῦ τῆς ὄψεως ἀσυνήθει διαφέροντα, πτερὰ δ' αὐτοῖς ἐστι καὶ πτηνὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ φοβεροδομένους ἀδικεῖν ὥσπερ τὴν νυκτερίδα) νοεῖ θεὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πεῖραν τῷ στρατεύματος στρατήγη-

D μα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου κατασκευάσας, καὶ πλησάσας ἴβεων, εἰσόμιζε. πολεμιώταται δ' εἰσὶν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπὸ ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειρήθεις δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ θεὸς μόνον τὸ τῶν ὀφεων γένος ἄχρι. καὶ ὧδε μὲν τούτων, παείημι νῦν γράφειν, οὐκ ἀγνοούντων τῶν ἑλλήνων τῆς ἴβιδος τὸ εἶδος. ὡς

E οὖν εἰς τὸν γῶν εἰσέβαλε τὸν θηρεύοφον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὸν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσας χρώμενος. τὸ πὲν οὖν ὁδεύσας τὸν ζόπον, οὐδὲ προμαθοῦσι παρῆν τοῖς αἰθίοψι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ὅτι τοὺς αἰγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τάχιστα πόλεις αὐτῶν ἐπίει καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν αἰθιόπων ἐθεατέτετο. καὶ τῆς δὲ μωϋσῆν δ' θεραπείας γευσάμενον τὸ τῶν αἰγυπτίων στράτευμα ποιεῖν οὐκ ἔ-

F καμεν, ὡς ὧδε αἰδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς αἰανασάσεως τὸν κίνδυνον ἐν τοῖς αἰθίοψι. καὶ τέλος, συνελθόντες εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον καμβύσης μερόην ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τοῦτο καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἣν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, ὅτε νείλου ὑπειλόντος αὐτὴν καὶ κυκλουμένου, ποταμῷ τε ἄλλων ἀσάπου καὶ ἀσταβόῤῥα δυσμάχητον τοῖς πει-

G ρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς οὖσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῇ καρτεροῦ ὑπειλημένου, καὶ θεὸς μὲν τοὺς πολεμίους ὑπόβλημα ἔχουσα ποταμοὺς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὡς τε ἀνεπίκλυστος εἶναι βιαιότερον

ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τὴν πόλεως τὴν ἄλωσιν.

φέρον

Φέροντι τοίνυν ἀηδῶς τῷ μωϋσῇ τὰ τῷ στρατεύματος
ἀρίστα, εἰς χεῖρας γὰρ οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι,
συνέτυχέν τι τοιοῦτον. Θάρβις θυγάτηρ ἦν τοῦ αἰθιό-
πων βασιλέως. αὕτη τὸν μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι
φερομένοις τὰ στρατιὰ καὶ μαχόμενον γενναίως ἀπο-
σκοποῦσα, καὶ τῆς δυνάμεως ἐπιλαμβανούσης, καὶ τοῖς
αἰθίοψιν αὐχοῦσιν ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῷ καταδαμασθεῖσι
τὸν φόβον τῷ ὅλων κινδύνων, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὠλίσθη-
σεν αὐτόν. καὶ αὔξοντος τοῦ πάθους, πέμπει φανερὸς αὐτὸν
οἰκέτῃ τοὺς πιστοτάτους ἀγαγόμενον φανερὸς γάμους. φανε-
δέξαμένου δ' τὸν λόγον ὅτι τῷ φθάσαντι τὰ πόλι-
ν, καὶ πομπαμένου πίστεις ἐπὶ ὅρκοις ἢ μὴ ἀξεσθαι γυ-
ναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ φθονήσεσθαι
τοῖς σωθεῖσιν, φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ μὴ τῷ
αἱρεσιν τῷ αἰθιόπων δυναστείαν τῷ θεῷ, σωτῆρα
τὴν γάμων ἰωϋσῆν, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις ἀπήγαγον εἰς τὴν
ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ μωϋσέως, μῖσος ἐκ
τούτων φέρουσιν αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἀπει-
δαν τῷ κατ' αὐτοῦ βουλεύματον ἠξίουν. ὑπονοοῦν-
τες μὲν μὴ δι' τὴν δικαιοσύνην κατειρύεσθαι καὶ τὴν
αἰγυπτίων, δεδιότες δὲ τὸν βασιλέα φέρε τῆς σφα-
γῆς. ὁ δὲ καὶ καθ' αὑτὸν μὲν εἶχε τὸν τοῦ στρατεύματος
θεῖον, ὑπό τε φθόνου τῆς μωϋσέως στρατηγίας, καὶ
ὑπὸ δίκης ταπεινώσεως, ἐπιχθεὶς ὑπὸ τῷ ἱερογραμ-
ματέων, οἷόν τε ἦν ἐγχειρεῖν τῇ μωϋσέως αἱρέσει.
φθάνας δ' τὴν βουλὴν λαθεῖν ὑπέξεισιν. καὶ τῷ ὁ-
δῶν φυλάττουσιν, ποιεῖται δι' τῆς ἐρήμου τὸν δρα-
σμόν, καὶ ὅτε μὲν ὑπόνοια μὴ λαβεῖν τοὺς ἐλθεῖν. ἄ-
πορός τε ὢν ἔρωτος, ἀπηλλάττετο τῇ καρτερίᾳ κατα-
φρονῶν. εἰς τε πόλιν μαδιηνῶν ἀφικόμενος φρὸς τῇ
μιᾷ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ καμήλῳ, ἐπόνυμον δ' ἑνὸς τῷ ἀ-
βεσίμῳ γινομένων ἐκ χαιτούρας ἡσὶν καθεσθεὶς ὅτι πη-
γὸς φρέατος ἐκ τὸ κόπου καὶ τῆς ταλαιπωρείας ἠρέμει
μεσημβρίας οὔσης οὐ πόρρω τῆς πόλεως. ἐνταῦθα αὐ-
τῷ συμβᾶν καὶ φανῆναι ἐκ δαίμονος τῷ αὐτόθι συνή-
σασα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ φρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν
ἔδωκεν. τῷ γὰρ χωρίων δυσύδρων ὄντων, φυλατ-
τόμενον οἱ ποιμένες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαν-
λωμένου τὸ ὕδατος ὑπὸ τῷ ἄλλων, ἀναίζοι ποτὲ τὰ
θρέμματα. συνάγονται οὖν ὅτι τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρ-
θένοι ἀδελφαί, ῥαγουήλου θυγατέρες ἱερέως, καὶ πολ-
λῆς ἀξιωμένου τιμῆς ἔτι τοῖς ἐπιχωρίοις. αἱ τῷ τὰ
πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι ἀντὶ τοῦ ταύτην ὑπουρ-
γίαν εἶχ καὶ γυναῖξιν ἐπιχώριον ἔτι τοῖς ζωγλοδύ-
ταις, φθάσασαι τὸ αὔταρκες ἐκ τὸ φρέατος ἀντλή-
σασιν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις ταῖς δεξαμέναις, αἱ φρὸς ἐκ-
δοχὴν τὸ ὕδατος ἐληλύθεισαν. ἐπιστάντων δ' ποιμένων,
καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ τὸ ὕδατος
κρατοῦν, μωϋσῆς δεινὸν ἡγησάμενος εἶ τοῖς ἰδίοις ἀδι-
κουμένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τῶν τῷ ἀνδρῶν ἐά-
σας κρείττονα ἡγεῖσθαι τοῦ τῷ παρθένων δικαίου, τοῖς
μὲν ἦρξεν πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ παρέσχεν τὴν
δίκαιαν βοήθειαν. αἱ δὲ διηγησάμεναι παῖσαν
φρὸς τὸν πατέρα, τήν τε ὕβριν τῷ ποιμένων αὐτῷ
διηγούμεναι, καὶ τὴν φιλοξενίαν τοῦ ξένου. παρεκά-
λουν τὸ μὴ ματαίαν αὐτῷ ἡγεῖσθαι τὴν δυποίαν μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑστερῆσαι· ὁ δὲ, τὰς τε παῖδας ἀπο-

A Hic cùm Moyſes deſidere exercitum ocioſum ægrè ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit. erat Aethiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moyſen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conſpicata, virtutémque viri admirata, qui & Aegyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Aethiopas modo victores in extremum periculum adduxiſſet, vehementi eius amore eſt correpta: quo in
B dies creſcente, mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos coniugium ſuum offerens. aſſenſit ille hac conditione iureiurando firmata, poſt vrbem ſibi traditam ducturum ſe eam vxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sæuitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratiis nuptiiſque celebratis, Aegyptiorum exercitus victor domũ
C eſt reductus. illi verò accepta ſalute odium pro gratia Moyſi repoſuerunt, & maioribus ſtudiis inſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatique ne rebus feliciter geſtis elatus res nouas in Aegypto moliretur, apud regem eum cædis acculauerunt. iam enim & ipſe ſuſpectũ hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim etiam metu alicuius cladis, ſollicitantibus huc & irritantibus indeſinenter
D ſcribis ac ſacrificis. Vt iam Moyſes minimo XI. minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe clàm ſubduxiſſet. & cùm vias obſeruari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, quà euaſurum inimici minimè ſuſpicabantur: & quamuis alimenta nuſquam inueniret, inediam patientia ſuperabat. cúmque ad vrbem Madienam peruenìſſet, in rubri maris litore ſitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filiis, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianũ,
E & vrbem iam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum victendi ratione, per quod & virtutem ſuam declarauit, & melioris fortunæ occaſionem inuenit. cùm enim ea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne fortè exhauſta aqua ab aliis, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno
F honore ab eius loci habitatoribus habebãtur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hauſta aqua quantum ſatis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc vſum factas diffundunt. cúmque paſtores ſuperueniſſent, & repellendo puellas aquam ſibi vſurparent, Moyſes iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & ſe inſpectante vim virorum plus pollere quàm
G ius puellarum, abactis vſurpatoribus auxilium eis ita vt decebat præbuit. at ille accepto beneficio poſtquam ad patrem venerunt, & paſtorum iniuriam, & quomodo ab hoſpite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogabántque ne illi hoc

beneficium periret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto maiorem. deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorū possessio constabat, curatorem eum ac dominum

XII. constituit. Hanc fortunam Moyses nactus apud Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quòd vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cùm tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper vt quàm longissimè a flammis abscederet: & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat. prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussítque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses verò tam visis quàm auditis territus insit, Potentiæ quidem tuæ Domine, quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero vt relicta terra quam nunc habitãt me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit

Exod. 3

ὅξατο τῆς θεοῦ τὸν εὐεργετικότατα αὐτοῖς, καὶ τὸν μωϋσῆν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν ἀγαγεῖν αὐτῷ τυχόμενον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τοῦ θεοῦ τῇ θυγατέρων ἀπεσημαίνων αὐτῷ μαρτυρίαν ὧν τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, οὐκ εἰς ἀναιδεῖς εὐεργεσίαν κατατεθεῖσαν τοῦ ἐπικουρίαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐπίστασθαι χάριν, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέρος τῆς εὐπαιδίας. πείθεται δ' αὐτὸν ἡδέως, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων θεοῦ γάμον δίδωσιν. ἦν τε θρεμμάτων, ὧν τούτοις ἦν ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ὑπὸ τοῖς βαρβάροις, ἀποδεικνύσιν ἐπιμελητὴν καὶ διαστολεῖ. καὶ μωυσῆς μὲν τοιούτων τυχὼν ἦλθε τὸν ἰηθγλαίου, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπίκλημα τοῦ ραγουήλου, ἐπῆλθε αὐτὸν ποιμαίνων τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ἐπὶ τὸ σιναῖον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ ποίμνια· ἔστι δ' ἔστιν ὑψηλότατον τοῦ ταύτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄριστον ἀγαθῆς φυομένης πόας, καὶ δόξῃ τὸ θεὸν ἔχειν ἐπιδημεῖν αὐτοῦ τὸν θεὸν οὐ κατανεμηθέντος πρότερον, οὐ τολμήσαντα ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τοῦ ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνου βάτου νεμόμενον, τοῦ θεοῦ αὐτὸν χλόην τε καὶ ἄνθος αὐτοῦ παρῆλθεν ἀβλαβές, καὶ τοῦ ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἀφάνισεν, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὲ καὶ αὐτὸν μᾶλλον ἔδεισε τοῦ ὄψιν παράδοξον θεωμένου. καταπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνοῦντος πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν καὶ σωσαμένου λόγοις, οἷς τότε θάρσος αὐτοῦ τολμήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο δόξῃ τοῦ ἐκ θεοῦ, ἐσήμαινεν, καὶ συνεβούλευεν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἑώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις φερεστότερον. προσῆρθεν δὲ τοῦ ἐνυπνίου αὐτῷ δόξαι, καὶ τιμῶν ὡδὶ ἀνθρώπων τὸν θεοῦ συμπαρόντος. καὶ θαῤῥοῦντα ἐλθεῖν εἰς τοῦ αἴγυπτον ἀπιόντα, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην εὐδαίμονα, ἣν ἄβραμος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τοῦ πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τῆς σῆς σωτίστεως αὐτοῖς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέν τοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου, θυσίας ἐπελθεῖν δικαιοτηρίους ἀφικομένοις εἰς ἐκεῖνον ἐπιτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς διεκλυτεῖται. μωϋσῆς δὲ ἐκπεπληγμένος οἷς εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστῶν, ἔφη, τῇ σῇ δίαστα, ἵνα αὐτός τε θρησκεύω τῷ θεῷ τῶν πατέρων οἷδα φανερὸν ἡγεμόνι, μανιοδίστερον ἢ κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ φέρεσθαι νοῦν. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ὑπάρχων, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας ἵνα ἄρτι κατοικοῦσιν ἔπεσθαί μοι, πρὸς ἵνα αὐτοὺς ἡγοῦμαι. κἂν ἐκεῖνοι πεισθῶσιν, πῶς ἂν βιασαίμην φαραώθην ὑπεξέλθαι τοῦ ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τοῦ οἰκείου αὔξουσιν εὐδαιμονίαν. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ θεοῦ πάντων συνεβούλευε θαῤῥεῖν ὑπισχνούμενος αὐτὸς παρέσεσθαι. καὶ ἐὰν δέη μὴ λόγων πεῖθοῦ παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευεν δὲ τοῦ βακτηρίαν ὑπὸ τοῦ

γῆν

γλῶ ἀφεῖτα πίστιν ὧν ὑπεχεῖτας λαμβάνειν. καὶ ποιήσαντος, δράκων ἔρπειν, ἢ συνειλούμενος ἀπειλεῖν, ὡς διώκοντι ἐπ' ἀμυνὴν τοῦ καταλλεῖ ἑπανέστηναι. εἶτα πάλιν βάκτρον λῦ. μετὰ τοῦτο ἢ καθῆναι τὴν δεξιὰν εἰς τὸν κόλπον ἀφεῖναι. ὑπακούσας ἢ λαβὼν τὴν χεῖρα ὁμοίαν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐποίησεν. εἶτ' εἰς τὸ σῶμα τὸν αὐτὸν κατῆκεν. κελεύσθεις δὲ καὶ τὸ πλησίον ὕδατος λαβὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχέαι, ὁρᾶ τὴν χεῖρα αἱματώδη γλωμένην. θαυμάζοντα δ' ὅτι τούτοις, θαρρεῖν παρεκελεύετο, καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον, καὶ σημείοις πρὸς τὸ πιστεύεσθαι ἅπασι χρῆσθαι, ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς πράξει. κελεύω ἡμῖν ἐπὶ μελλήσαντα ἀποδῦναι εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον, καὶ μὴ ἐίβοντα τὸν χρόνον, πλείω ποιεῖν τὸν ἐβραίοις ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσιν. μωϋσῆς δ' οὐκ ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τοσούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκεραιότατος γλυόμενος, δίξεμος αὐτῷ, καὶ πειρασθῆναι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν αἰγύπτῳ δεηθείς, ἱκετεύει μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν τοῦ ἰδίου φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μεταλαχόντι καὶ ὄψεως ἑπ, καὶ τὴν θεοσημείαν εἰπεῖν, ἵνα θαρσῶν ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς παρακαλῇ. καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὴν ἑαυτοῦ θεοσημείαν, οὐ θεμιτὸν εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, θεὸν οὐσαν θεὸς εἰ τὸν μωϋσῆν μὴν τὰ σημεῖα ταῦτα, οὐ τότε μόνον ἑκάστοτε δ' ὁπότε δεηθείη συντυγχάνειν. ἐξ ὧν ἀπάντων πλέον θεὸν τῆς ἀληθείας τῷ πιστεύειν νέμων, καὶ τὸν θεὸν δίκην ὠφελιμωτάτην ἔχειν πιστεύων, τούς τε οἰκείους σώζειν ἐλπίζων, καὶ τοὺς αἰγυπτίους κακοῖς θελήσειν ἐκβαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῶν αἰγυπτίων τεθνάναι βασιλέα φαραώθην, ἐφ' οὗ περ αὐτὸς ἔφυγε, δεῖται ῥαγουήλου συγχωρῆσαι καὶ ὠφέλειαν αὐτῷ τὴν συγγενῆ εἰς αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ φαλαβὼν τὴν σεπφώραν, ἣν γεγαμήκει τοῦ ῥαγούηλου θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρσον καὶ ἐλεαζαρον, ὠμισεν εἰς τὴν αἴγυπτον. τῷ δ' ὀνομάτων τούτων γήρσος μὲν σημαίνει κατὰ ἑβραίων διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν, ἐλεαζαρος δὲ, συμμάχου τοῦ παρόντος θεοῦ χρησαμένου αὐτὸν αἰγυπτίους διατυγεῖν. γλυμένῳ δ' αὐτῷ πλησίον τῷ ὄρει ὁ ἀδελφὸς ἀαρὼν ὑπαντήσαν τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, ἐφ' ὃν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα καὶ τοῦ θεοῦ τὰς ἐντολάς. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς ὑπαντιάζον ἑβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες, οἷς μωϋσῆς τὸ σημεῖον, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέχει τὴν ὄψιν. οἱ δ' ὑπ' ἐκπλήξεως τοῦ θεοῦ δόξαν αὐτοῖς γλυμένων ἀνεθάρσουν, καὶ ἐφ' ὅλων ἦσαν ἐλπίδες ὡς θεοῦ προνοουμένου τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ καταπεπλῆχθαι ἔχων ἤδη τοῖς ἑβραίοις ὁ μωϋσῆς, καὶ οἷς αὐ κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐρῶντας, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα. καὶ ὅσα τε ὠφελήσαιεν αἰγυπτίους ὑπὸ αἰθίοπων καταφρονουμένους, καὶ διαρπαζομένης αὐτῶν τῆς χώρας ἐδήλου, στρατηγίᾳ τε πόνοις χρησάμενος ὡς ἴδιοις. τὰς ἢ κινδύνων ὅτι τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμοιβὰς οὐ δικαίας κομιζόμενος ἀπεδίδρασκεν.

vt virga in terram proiecta fidem promissorũ acciperet.quo facto,draco humi repebat,& in spiras se conuoluẽs caput erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò in virgam est mutatus. post hoc manũ in sinũ mittere iussus cùm paruisset, albam & colore calci similem exemit,quæ mox in pristinũ coloré rediit. iussus deinde aquam è propinquo hausta humi effundere, vidit in coloré sanguineum versam. Ad hæc stupentem vt confidat hortatur,cùm sciat maximum sibi adiutorẽ adfore.vtque apud omnes his prodigiis vtẽdo fidem illis faciat à Deo se missum,eiúsq;iussu omnia facere.iret sine cunctatione, & festinus in Ægyptum properaret,neq; die neq;nocte iter intermittendo,néve diu tẽpus terendo longiorem Hebræis seruitutem & afflictionẽ redderet.Moyses autem nihil amplius dubitãs de promissionibus, quarum certitudinem tot argumẽtis auditis & visis satis colligebat,precatus vt eandem potentiam in Ægypto, cùm exerta opus fuerit,experiretur:supplex illud etiã rogabat vt quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoque suum volens ac libens indicaret,vt rem diuinam illi aliquãdo facturus nominatim eũ ad sacrificiũ inuocare posset.tũ Deus aperit ei suum nomẽ, nunquam antea hominum vlli auditũ aut cognitu,quod mihi eloqui nec ius nec fas esse arbitror.Moysi verò non tunc tantùm,sed quotiescunq;opus esset talium prodigiorũ facultas aderat,atq.ita nihil dubitãs de oraculi ex igne redditi veritate,déq; Dei adiutoris fauore,magnam spẽ concepit fore vt tandem & sui liberarentur, & Ægyptij insigni aliqua clade afficerentur. Cúmque cognouisset Pharaothẽ Ægyptiorũ regem sub quo ipse fugerat, esse defunctum,à Raguele commeatum rogat,vt salua eius pace ac gratia liceat sibi in Ægyptũ ob publicam cognatorum ac tribulium suorũ vtilitatem proficisci,quo impetrato & assumpta quam ibi duxerat Raguelis filia,liberísq.commanibus,Gerso & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit:quorũ nominũ prius peregrinũ significat,posteri*,Dei auxiliũ,q.diuina ope insidias Ægyptiorũ euasisse.cũq.iã nõ longè à limitib. abessent, Aarõ frater venit obuiã Deo sic iubẽti:cui mox indicauit quicquid in monte viderat,& omnia mãdata quæ diuinitus illic acceperat. mox vlterius progressus obuios inuenit præstantissimos quosq.Hebræorum,qui aduẽtum eius præsensérant:& mox ne quid ampli* de fide Moysis dubitarent,prodigia diuinę voluntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem visis attoniti, sperare iam cœperunt prouidentiam Dei securitati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obsequentiores nactus Hebræos, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accensos nimirum libertatis amore, ad nouum regem se confert. Ibi postcaquam commemorasset operam suam pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vastantes nauatam, laborésque exhaustos dum non aliter quàm pro suis popularibus bellum administraret, adiicit malam gratiam pro tot beneficiis sibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

XIII.

Exod.5.7.

gi aperit nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæſitationem poſuerit, ſingillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obſtaculo eſſe velit, cæterùm cùm à rege contemptim audiri ſe animaduerteret, exhibet illi ſpecimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus ſceleratũ cum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præſtigiis inſtructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere ſe quoque ſacerdotes qui eadem oſtenta repreſentare noſſent, non minùs peritos huiuſmodi artium: nec eſſe cur ſe Moyſes iactare debeat, quaſi ſolus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quaſi ſupra mortalem conditionem poſitus ſe venditet: confeſtimque cùm & ipſi ſuas virgas proiecciſſent, in dracones ſunt verſæ. Tum Moyſes nihil his motus, ne ipſe quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præſtantiora eſſe aio, quàm iſtorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas poſt ſe relinquunt. iámque manifeſtè declarabo non eſſe hæc præſtigias veritatis ſpecie parũ cautis imponentes, ſed ipſiſſimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum ſpecie reptabant, vnam poſt aliam aggreſſa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in priſtinam ſpeciem reuerſam Moyſes rurſum ſuſtulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum reſpondiſſet, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpoſitus, vt de labore nihil eis remittat, ſed grauioribus etiam quàm antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere ſolitus, poſthac id facere deſiit: ſed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, priſtini laboris onus cõduplicaturus. Moyſes autem neque minis regis à propoſito deterrebatur, neque aſſiduis ſuorũ querelis vt à capto deſiſteret vel minimum flectebatur: ſed obfirmato contra vtrunque animo, in hoc totus erat, vt ſuos in optatiſſimam libertatem reſtitueret. Itaque denuo regem accedit, ſuadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo ſacrificaturos. hoc enim ipſum iuſſiſſe, nec poſſe quenquam eius voluntati reſiſtere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtque populo poteſtatem exeundi faciat, ne fortè contrà moliendo poſthac culpam in ſe transferat, ſi quid ipſi tale acciderit, qualia Dei voluntati reſiſtentibus euenire ſolent. Nam neceſſariò calamitates eos comprehendere, qui diuinam iram in ſe prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infeſtum exiſtere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non poſſe euitare Ægyptios, etiamſi Hebræos regionem, eorum exire contingat, niſi hanc profectionem bona pace ipſorum impetrauerint.

Exod. 6.

τά τε κῆ τὸ σπαῖον ὄφος αὐτῷ συντυχόντα, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ σημεῖα ἃ ἔδωκεν ὧν ἕδει αὐτῷ πρὸς πίστιν ἐξαίφνης ὑπ' αὐτοῦ δυχθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξεπίστατο. παρακάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλιάσαντος δ' τοῦ βασιλέως μωῦσῆς; ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ σπαῖον ὄφος γλυφόμενα. ὁ δὲ, ἀγανακτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀποκαλεῖ, καὶ φεύγοντα τιμωρήσεσθαι παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ πολὺ ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τιμὰς ἀφίξιν πεποιημένον, καὶ τερατουργίαις καὶ μαγείαις καταπλήξειν δυνηχημικότα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ ἐπιδεικνύναι ὁρᾶν, ὰς αἰγυπτίων σοφὰν ὄντων καὶ τιμῶν θείων τούτων ἐπισήμων, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δύναται. τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ ἐπιδόξον ἀναφέρων, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν. καὶ θαυμάτων βακτηρίας δράκοντες ἦσαν. μωῦσῆς δ' οὐ καταπλαγείς, οὐ δ' αὐτὸς μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ. τόσῳ μέν τοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ θεωρούμενα τῆς τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. λέγω δὲ, οὐ χρὴ γοητείαν καὶ πλάνην τῆς ἀληθοῦς δόξης τὰ μὰ χρὴ δὲ θεοῦ θεόνοιαν καὶ δύναμιν φανούμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅτι τῆς γῆς τιμῶν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὸν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἵνα δ' ἐπίθηται καὶ τοὺς τῶν αἰγυπτίων βακτηρίας οἱ δράκοντες ἐδόκουν θεῖσθαι κατέφαγεν, μέχρι πάσας ἀπέλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτὸς σχῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται μωῦσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδέν τι μᾶλλον τούτῳ θεαχθεὶς καταπλήττεται. θεσμοφορηθεὶς δὲ καὶ μηδὲν αὐτῷ θεσχώρησεν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δυνάστης, κελεύει τὸν δῆμον τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς αἴσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοῖς θεσμοῖς κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἄχρις αὐτοῖς παρέχων εἰς τιμὴν πλινθείαν θεσμὸν οὐκ ἔτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν δῆτα τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐποίει, νυκτὸς δ' συναγειν τὸ ἄχυρον, καὶ τοῦ δεινοῦ διπλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δ' ἐκείνων χαλεπωτέρας γεγυμνώμης. ὁ δ' οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν, οὔτε πρὸς τοὺς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου. τιμῶ τε ψυχῶ θαρσησάμενος πρὸς ἑκάτερον δῆτα τε φονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τιμὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ παρακαλούμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἐπείσθην αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους δῆτα τὸ σπαῖον ὄφος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτὸν κελεύειν, καὶ μηδὲν ἀπιθεῖν οἷς ἐκεῖνος βούλεται. τιμῶ δ' δυμένειαν αὐτῷ θεὶ παντὸς ποιουμένου συγχωρεῖν αὐτοῖς τιμῶ ἐξοδον, μὴ καὶ λάθη τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν αὐτάσασθαι πάσχων ὅσα παιδῶν εἰκὸς τὸν ἀντιθεάτοντα θεοῦ προστάγμασιν. τοῖς γὰρ χόλον ἐφ' αὐτοὺς κινήσαι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά· κῆ ἔτε γῆ τούτοις, οὔτε ἀὴρ φίλος, οὔτε γονὰ τέκνων κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. πειρασθήσεσθαί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μετὰ τοῦ καὶ τοῦ ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τῶ

Τοῦ δὲ βασιλέως ὀκραυλίζοντος τοῖς μωϋσέως λόγοις, καὶ μηδὲ μίαν ὅπῃ τροφὴν ἐπ ποιουμένου, πάθη δεινὰ τοὺς αἰγυπτίους κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστον ὀνήσομαι, ὀλίγα τε τὰ μὴ προτερον ποτὲ συμβάντα τότε τοῖς αἰγυπτίοις εἰς πῦρον ἐλθεῖν, καὶ ὀλίγα τὸ βέλεσθαι μωϋσῆν μᾶλλον ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον ὑπολαβεῖν. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μαθοῦσιν φυλάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ θεῖον, μήδ' εἰς ὀργὴν προβιβάσῃ ἁμωνῆται τῆς ἀδικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεὸν καλοῦσαν ἔρρυη, πιεσθαί τε μὴ δυναμένοις, καὶ πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. οὐχὶ δὲ τὴν χρόαν μόνον ἰῶ τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πιεσθεῖσιν ἀλγήματα καὶ πικρὸν ὀδυνῶν προσέφερεν. ἰῶ δὲ τοιοῦτος μὲν αἰγυπτίοις, ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πότιμος, καὶ μηδὲν τοῦ κατὰ φύσιν παρηλλαγμένος. πρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ δείσας πρὸς τὴν αἰγυπτίων, σωιεχώρει τοῖς ἑβραίοις ἀπιέναι. καὶ τοῦ καιροῦ λωφήσαντος, πάλιν τὴν γνώμην μετέβαλεν, οὐκ ὀπίσω τὴν ἔξοδον αὐτοῖς. ὁ δὲ θεὸς ἀγωνιοῦντος, καὶ μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν. τῆς συμφορᾶς, οὐκ ἐπ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἀλλὰ τοῖς αἰγυπτίοις ὀπίσω πλημμ. βαρέσχων πλῆθος ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῆς ἐπεβόσκετο. μεσὸς ἦ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἰὼ, ὡς ὀλιγημοιμένους τὸ ποτὸν τῆς τῶν ζώων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν, ἀναποθνησκόντων καὶ σωδιαφθειρομένων τῷ ὕδατι. ἥτε χώρα μυρίᾳ κακῶν ἰῷ ἰλυός, γλισχρώμενόν τε καὶ ἀποθνησκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῆς ὀλίτας ἠφάνιζον ἐν βορτοῖς δυσκόμοις καὶ ποτοῖς, καὶ ταῖς δυναῖς αὐτῆς ὑπολάζοντας. ὡς τε χαλεπὴ ἰῷ καὶ δυσώδης ἀποθνησκόντων τῆς βαρέσχων καὶ ἐν αὐτῇ διαφθαρμένων. τοσοῦτον δὲ τούτων τῆς κακῶν ἐλαυνομένων τῆς αἰγυπτίων, τὸν μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς οἰχέσθαι τοὺς ἑβραίους λαβόντα. καὶ ὡς ἄχρηστα ἔτ' εἰνότος ἠρνεῖτο τῆς βαρέσχων τὸ πλῆθος, καὶ ἥτε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστησαν. φαραώθης δὲ ἅμα τοῦ πάθους ἀπήλλακτο ἡ γῆ, καὶ τῆς αἰτίας ἐπελέλησο, καὶ τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσεις βουλόμενος μαθεῖν οὐκ ἐπ ἐρίσει τοῖς περὶ τὸν μωϋσῆν τὴν ἔξοδον, φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ὀπίσω πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ προσβολὴ μετίσι τὸ θεῖον αὖτε τὴν ἀπάτην. φθειρῶν γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξέθρεψεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν κακοὶ κακῶς ἀπόλλυντο, μήτε λουτροῖς μήτε χρίσεσι φαρμάκων ἀφθείραι τὸ γένος αὐτῆς δυναμένοι. καὶ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῆς αἰγυπτίων βασιλεὺς ταραχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν αἰχμάλωσιν δὲ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμίσους ὑπὸ φαυλότητος ἐμαγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν ἔξοδον. καὶ πρὸς τοῦτο τῶν πάθους λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ὁμηρα τῆς ὑποστροφῆς αὐτῆς καταλιπεῖν αὐτοὺς, ἠξίου προσεξεμαρτύρει δὴ τὸ θεὸν νομίσας ἀπατήσειν αὖτε τὸ πρόνοιαν, ὥσπερ μωϋσέως, ἀλλ' ἐκ ἐκείνου τιμωρητὸς τὸ αἰγυπτίων ὑπὸ τῶν ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυξόπων ὧν εἰς ὄψιν οὐδεὶς ἀπεικάσειεν, πρότερον τὴν χώραν αὐτῆς ἐγέμισεν. ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο,

A Rege verò nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet. Primùm amnis sanguineis fluentis prolabens, ad potus
B inopiam eos redegit, cùm præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantùm id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore cortipiebatur: erátque talis Ægyptiis solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens. quo miraculo rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cúmque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam reuocans.
C Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enascebantur, rursúsque in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque poculentis nusquam non repertæ: & in
D cubilibus quoque passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, rex iubet Moysen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimum hoc dixit, euanuerunt ranæ, terráque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cùm Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit:
E & quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius cõcesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pedunculorum enim magna vis è corporibus Aegyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua noua peste turbatus rex, &
F non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cùm esset, ægrè dimidiata ex parte relipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exasperat, putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moyses & non potiùs Deus pœnas de Aegyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo &
G multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eã diem vnquam viderat, tã-

Exod. 7.

Exod. 8. 9.

ta copia,vt tota regio malo hoc repleretur:prę A
quarum frequentia & homines plurimi extin-
guebantur,& terra nullo pacto coli poterat: &
qui præsentaneum exitium euadebant, infecti
tamen earum veneno à morbis corripiebãtur.
Rege verò ne tum quidem resipiscente vt vo-
luntati diuinę cederet,sed mulieres quidem cũ
viris dimittente,pueros verò retinere volente,
non defuerunt Deo varię prioribus etiam gra-
uiores pœnæ, quibus ob regis malitiam in v-
niuersam gentem seuerè animaduerteret: sed B
exulceratis intus in cute corporibus misera-
bilem in modum non mediocris numerus abs-
umebatur. Et cùm ne sic quidem rex respiceret,
grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa,
tunc verò maior quàm apud alios hiberno tẽ-
pore,aut in septentrionali regione,verè iam a-
dulto supernè ruens omnes eorum fructus cõ-
triuit: & si quid intactum grando reliquit,nu-
bes locustarum superuenientes ita absumpse-
runt,vt fructuum colligẽdorum spes Ægyptiis C
omnibus omnino sit adempta. Quod si rex
stultus tantùm, & non etiam malus fuisset,po-
terat vel iam dictis cladibus admonitus resi-
piscere, vt tandem de aliquo tot malorum re-
medio cogitare inciperet.at Pharaothes tame-
si non ita insaniebat vt cautam non intelligere-
ret,tamen tanta malitia pectus eius obsẽderat,
vt adduci nullo modo posset quin Deo quasi
per contentionem repugnare,& in publica cõ-
moda sciens volénsque peccare pergeret. ita- D
que tandem Hebræis pueros etiam vnà cum
mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Æ-
gyptiis tanquam prædam relinquerent, eo
quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calami-
tates superesse conquerebantur. Moyse verò
negante æquum postulari,alioqui non habitu-
ros vnde sacrificarent, atque hac controuersia
diutius durante, tam densæ tenebræ omnísque
luminis expertes Ægyptiis sunt circunfusæ, vt
prospectu in vniuersum priuati alij alio casu E
absumeretur,illo quoque metu imminente,ne
fortè penitus ab ea caligine absorberentur.de-
inde his discussis, post tres dies ac totidem no-
Exod.10. ctes,cùm nondum flecteretur Pharaothes vt li-
11.12. berum exitũ permitteret,his verbis eum Moy-
ses aggreditur, Quousque repugnabis Dei vo-
luntati,qui omnino vult ac iubet Hebræos di-
mitti,nec est aliud præter hoc remediũ aduer-
sus mala quibus affligimini. Rex verò iratè fe-
rens hanc dicendi libertatẽ, minatus est cũ ca- F
pite plectendum,si posthac de hac re molestus
esse pergeret.Respondit Moyses,se non ampli⁹
hac de causa verba facturum,sed ipsum cum o-
ptimatibus Aegyptiis vltrò Hebræos rogaturum,vt quamprimum inde proficiscantur.atq;
his dictis abiit. Deus autem cũ decreuisset ad-
huc vna plaga ictos Aegyptios cogere ad di-
mittendos Hebræos,iussit Moysen edicere po-
pulo vt paratum habeant sacrificium, præpa-
ratum tertiadecima Xanthici mensis in quar- G
tamdecimam, qui apud Aegyptios Pharmu-
thi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Ma-
cedonibus Xanthicus: vtque ipse Hebræos
educat omnia sua secum portantes. ille ve-
rò instructos prius ad profectionem, & per
sodalitia distributos in vno loco continebat.

καὶ ἡ γῆ τῆς ὀπώρας τῆς ἀπὸ τῶν γεωργῶν ἀπε-
στέρητο. εἰδὲ καὶ διέφυγέ τινα ὑπὸ ἐκείνης ἀπώλειαν,
νόσῳ τοῦτο καὶ τῶν αὐθρώπων ὑπομένοντων ἐδαπανᾶ-
το. τῷ δ' φαραώθου μηδ' ὅτως εἴκοντος τοῖς τοῦ θεοῦ
βουλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπάρειν τοῖς
ἀνδράσιν ἀξιούντος, καταλιπεῖν δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ
ἠπόρει τὸ θεῖον τινὰ πανοῦργον αὐτῷ ποικίλοις κακοῖς καὶ
μείζοσιν ἐνδεδηλικόσι μετὰ χόλου βασανίσαι. ἀλ-
λὰ δὲ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκοῦντο τὰ σώματα τῶν
ἐντὸς διαθεόντων ἰχώρων, καὶ τὸ πολὺ τῶν ἀγυπτίων ἔθ-
νους ἀπώλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς πληγῆς σωφρονιζομένου τὸ βασιλέως, χάλαζα μήτε πρότε-
ρον τὸ κατ' ἀγυπτον ἀέρος ἴδο πεπονθότος, μήτε
ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος καταύσῃ, μεί-
ζων δὲ τῆς ἀφ' ἑτοῖς τὰ βάρεια καὶ τὸν ἄρκτον νε-
μομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος κατενεχθεῖσα, τοὺς καρ-
πους αὐτῶν κατέκλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀκρίδων ἐ-
πιπέμπεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβληθεῖσαν
ἀπολέσων, ὥστε πρὸς ἀκριβεῖς τύσας τοῖς ἀγυπτίοις
τὰς ὑπὸ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας ἀπολέσαι. ἤρ-
κει μὲν οὖν τὴν δικαιοπραγίας αἰσθητὸν καὶ τὰ προειρη-
μένα τῶν κακῶν εἰς σωφρόνησιν καὶ τὸ συμφέροντος τοῦ
θείου ὠφελῆσαι. φαραώθης δὲ οὐ πεσοῦσιν ὑπὸ
ἀπροσωπίας, ὅσον ὑπὸ κακίας, ἀμαθόμβρος τῆς αἰτίας,
ὅμως ἀντιλογεικεῖ τῷ θεῷ, καὶ τοῦ κρείττονος ἐ-
κὼν πρεσβύτης ἐγίνετο. καὶ κελεύει μὲν τὸν μωϋ-
σῆν, μετὰ τῶν γυναικῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑβραίους.
τὴν δὲ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφαρμόσης αὐτῆς
τῆς οἰκείας. τὸ δὲ μωϋσέως οὐχὶ δίκαιον φήσαντος
αὐτὸν ἀξιοῦν. δεῖν γὰρ αὐτοὺς τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἀπ'
τῆς λείας ἐπενεγκεῖν. καὶ ξυβομβήσου δὲ ἐπ' ταύτῃ τὴν
αἰτίαν τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φίλοις ἄμοιρον
ὠθεῖται τοῖς αἰγυπτίοις, ὑφ' οὗ τὰς τε ὄψεις ὑπο-
κλειομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκεῖός τε ἀποθήσκειν,
συνέβαινεν καὶ δεδίναι μὴ καταπεθῶσιν ὑπὸ τοῦ
νέφους. εἶτα τούτου ἀναπεπταμένου, μὴ ξεῖς ἡμέ-
ρας καὶ τοσαύτας νύκτας, ὡς οὐ μετανοεῖ πρὸς τὴν
ἔξοδον τῷ ἑβραίων ὁ φαραώθης, προσελθὼν ὁ
μωϋσῆς φησίν. ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ θεοῦ γνώ-
μῃ; κελεύει γὰρ σοὶ ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους, καὶ οὐκ ἔ-
στιν ἑτέρως ἀπαλλαγῆναι τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦ-
τα ποιήσαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τῆς
προειρημένοις ἐπιλήσεν αὐτὸν τὴν κεφαλὴν ἀποτε-
μεῖν, εἰ πάλιν πρὸς τούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλ-
θοι. μωϋσῆς ὃ αὐτὸς οὐκ ἔτι ποιήσεσθαι πρὸς τούτων
λόγους, ἔφησεν. αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον συν καὶ τοῖς
πρώτοις τῶν αἰγυπτίων πρὸς καλέσειν τοὺς ἑβραίους ἀ-
πελθεῖν. τὴ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται. ὁ δὲ
θεὸς δηλώσας ἐπὶ μιᾷ πληγῇ τοὺς αἰγυπτίους καταναγ-
κάσειν ἀπολύσαι τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευσε μωϋσῆ πα-
ραγγείλαι τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοίμην ἔχειν, πρόβασκευ-
σαμένους τῇ ἕκτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν
τεσσαρεσκαιδεκάτην. ὃς πρὸ μὲν αἰγυπτίοις φαρμε-
θὶ καλεῖται, νεισὰν δὲ παρ' ἑβραίοις. μακεδόνες δ' αὐ-
τὸν ξανθικὸν προσαγορεύουσιν. ἀπάγοντι τοὺς ἑ-
βραίους πόντα ὁπλισμένους. τὴ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων
ἤδη τοὺς ἑβραίους πρὸς τ' ἔξοδον, & διατάξας εἰς φα-
ρίαι, ἐν αὐτῷ συνεῖχεν. ἐνιαύσιος δ' τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες πρὸς ἔξοδον ἔχοντες, ἦσαν.

καὶ

καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἤγνιζον, ὑσσώπου κόμας ἀναλαβόντες. καὶ διατηήσαντες, τὰ λοιπὰ τῷ κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νυὶ ἔτι καὶ τὸ ἔθος οὕτως θύομεν, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ὑπερβασία, διὰ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτοὺς ὑπερβὰς ἀγυπτίοις ἐπάπεσκηψεν τὸν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῷ πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεσε τὴν νύκτα τοῖς αἰγυπτίοις, ὡς συναλθόντας πολλοὺς τῷ νεκρὸ τὸ βασίλειον διαπεμψῶν τῷ φαραὼθ συμβουλεύειν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους. καὶ μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπειλήσας προσέταξεν, εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν παύσασθαι τὴν αἴγυπτον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. δῶρά τε τοῖς ἑβραίοις ἐπῆσαν, οἱ μὲν ὑπὲρ τὸ πάχος ἐξελθεῖν, εἰ δὲ καὶ κατὰ γειτνίαν πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν. καὶ οἱ μὲν, ὡς ἔοικεν, κλαίοντες καὶ μετανοοῦντες, ὅτι χρήσαντο χαλεπῶς αὐτοῖς τῷ αἰγυπτίων. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κατὰ λητὸς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται σφεῖς, καμβύσου καταστρεφομένου τὴν αἴγυπτον. σιτία μὲν δὴ πεπύκασι τὴν ἄτραφον εἰς βεελσεφῶν χωρίον ἐπιτάττοντα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μισθὸς δὲ τῷ ὑπὸ τῆς γῆς αὐτοφυοῦς ὀλίγα τὴν ἔρημον, πεφυραμένοις τοῖς ἀλλοδαπῆς καὶ πεπηγότι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῷ ἄρτοις διεξιφονῶ. καὶ τοῦτοις δὴ ἑπτακαιδέκ' ἡμέρας ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταύτην τὴν ξοφὴν ταμιδυομένους, καὶ πρὸς ἀπάγκην ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρωμένους. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε σπουδῆς ἑορτὴν ἄζυμον ἐν ἡμέρᾳ ἑπτὰ, τὴν τῷ ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῷ μεταναστάντων γυναῖξιν ἅμα καὶ τέκνοις σκοπῶσιν οὐκ ἀριθμητὸν λῶ. οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

A illucescente verò quartadecima omnes ad exitum animati sacrificabant, & sanguine domos lustrabant, aspersas hyssopo: & peracta cœna reliquias carnium exusserunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque solemne manet nobis idem sacrificium, qui festiuitatem vocamus paschа. id transitum significat, eo quòd Deus illa die præteritis illæsis Hebræis, Ægyptios morbo percussit. nam pestis illa nocte absumpsit B primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad regiam cõcurreretur à proximis, vociferantib⁹ non amplius detinendos Hebræos. tũ rex accito Moyse mãdat vt abeant, ratus post eorũ exitũ regionẽ cessantib. calamitatib. subleuandã: donis etiam Hebræos honorabant, alij quò celeriùs discederent, alij propter vicinitatis consuetudinem. atque hoc pacto exitum est, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per C Laropolim tunc desertam: Babylon enim post eo loco est condita, Cambyse Ægyptũ vastãte: cúmque abeuntes iter strenue continuarent, tertia die peruenerunt Beelsephõtem ad rubrũ mare sitam. cúmque nihil per viam inuenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustẽtabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neq; enim plus commeatus Ægypto extulerant, atq; eum ipsum parcè dispensabant ad necessitatem D magis quàm ad satietatem. quapropter in memoriam eius inopiæ festa per octo dies celebramus, quos vocamus azymorũ. cæterũ multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus vix erat numerabilis, qui verò militarẽ ætatem habebant, sexcentorum millium numerum explebant.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς μωϋσέως αὐτοὺς ἠγουμένου τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον.

CAP. VI.

E *Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt.*

ΚΑτέλιπον δὲ τὴν αἴγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ τῷ σελήνης, μετ' ἔτη τριάκοντα καὶ τετρακόσια καὶ τὸν πρόγονον ἡμῶν ἀβραμον εἰς τὴν χαναναίαν ἐλθεῖν. τῆς δὲ ἰακὼβ μεταναστάσεως εἰς τὴν αἴγυπτον ἡλικωμένης, διακοσίοις πρὸς τοῖς διακοσίοις ἐνιαυτοῖς ὕστερον. μωϋσῆ δὲ γεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτῷ ἀαρὼν τρισὶ πλείοσιν. ἐπεκόμιζον δὲ καὶ τὰ τῷ ἰωσὴφ ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνου τοῖς ἰοῖς αὐτῷ καλοῦσαντος. αἰγύπτιοι δὲ δὴ τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετεύοντο. καὶ τῷ βασιλέως δυνατὸς φέροντος, ὡς κῷ ζημίαν ἅπασαν μωϋσέως τούτων γεγονότων ἐν αὐτοῖς, ἐγνώκεσαν ἀπίναι. καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ φαρμακὸν, ἐδίωκον ὡς ἐπαναξοντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν. καὶ γὰρ οὐκ ἦν αὐτοῖς ἐστυξεῖσθαι τῷ θεῷ. τὸν γὰρ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κρατήσαν δὲ ῥᾳδίως αὐτῷ ὑπέλαβον, αὐόπλων τε ὄντων καὶ ἐκ τῆς ὁδοιπορίας κεκοπωμένων. παρ' ἕκαστον δὲ αὐ ἀπειθαρούμενοι ἢ χωρήσαι ἐπ' αὐτοὺς ἢ δίωξιν, καί τοι χαλεπῆς οὔσης ὁδεῦσαι τὴν γῆς, οὐ στρατοπέδοις μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. μωϋσῆς δὲ ταύτῃ τοῖς ἑβραίοις ἀπήγαγεν, ἵν' οἱ μετανοήσαντες οἱ αἰγύπτιοι δίκην ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς πανηρίας καὶ ἀδικίας τῷ ὁμολογημένων ὑπόχρεων.

Exod. 12.

XIIII.

F Reliquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo postquam Abrahã pater noster in Chananæã venit: & post Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducẽtesimo decimoquinto. Moyses verò annum tunc agebat octuagesimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam secum ossa Ioseph, ita vt filiis suis mandauerat. Ægyptios autẽ pœnituit quòd Hebræos dimisissent: cúmq. rex præ cæteris hanc rem ægrè ferret, totum præstigiis Moysis imputans, decretum est vt in eos irruerent. & correptis armis reliquóque apparatu, persequebantur, retracturi si possent assequi. non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam semel exitus illis sit cõcessus. sperabant etiam facilè se in potestatem redacturos inermes & de via lassos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim insequebantur, tametsi per viam difficilem non solùm exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. G Moyses autem hac Hebræos ideo duxit, vt si Ægyptij mutata sententia persequi eos vellent, pœnas malitiæ violatíque pacti persoluerent:

néve Palæſtini,quos ob veterem ſimultatē in-
ſenſos habebat, de hac profectione certiores
fieri poſſent. eſt enim illorum regio Ægypto
contermina.quapropter omiſſa via quæ in Pa-
Exod.14. leſtinam ducit,per deſertum via diſpendioſa ac
difficili voluit Chananæam inuadere: obitérq;
iuxta Dei mandata in montem Sina populum
ſacrificaturum adducere.ſed vbi ad rubrū mare
peruentum eſt,ecce Ægyptiorū multitudo cir-
cunfuſa in arctum eos compellit.aderant enim
ſeptingenti currus cum equitū quinquaginta
millibus,& ducenta millia ſcuratorū peditum,
hi vias omnes obſederant, quib. effugium He-
bræis patere poterat, inter rupes & mare con-
cluſis,quo loco mōs præ aſpretis inuius ad lit-
tus vſque procurrit. atque ita ne fugæ quidem
ſpe relicta Hebreos mare inter & montem ob-
ſidione premebant, oppoſitis armatis quā exi-
tus in campos aperiebatur.in hac locorum ini-
quitate concluſi,cùm nec obſidionem p.ę inopia
tolerare, nec exitū ad fugam inuenire poſ-
ſent,nec arma adeſſent etiamſi maximè pugna-
re cuperent,nihil ſupereſſe videbāt niſi vt turpi
deditione ſaluti conſulerent:quo factum eſt vt
Moyſen incuſarent, cōiuri prodigiorum quib⁹
libertatem eis Deus ſignificauerat: minimúmq;
aberat quin propheta lapidato, contēptiſque
per incredulitatem pollicitationibus, de-
ditione in priſtinam ſeruitutem redirent. nam
& lamentis mulierum ac puerorum exaſperabantur,nihil niſi perniciem expectantium, cū
eſſent rupibus & mari & armatis circunciréa
cincti,nec vlla ſpes effugij relinqueretur.Moy-
ſes autem efferata licet cōtra ſe turba nulli ſuc-
cumbens difficultati non ceſſabat eis proſpi-
cere, Deo fretus,quem poſt tot libertatis præ-
ſagia probabile non erat permiſſurum vt aut
delerentur, aut in poteſtatē inimicorū relabe-
rentur. cúmque medius in concione conſtitiſ-
ſet,ſic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res
veſtras bene ac prudenter hactenus adminiſ-
traſſet,oportebat & in poſterum ſimilem eius
curam & diligentiam expectare:nunc poſtquā
Deus ipſe gubernandos vos ſuſcepit, quantæ
inſaniæ fuerit eius opem non ſperare, qui per
me vltro vobis præſtitit quicquid ad veſtram
ſalutem ac libertatem conferre videbatur, imò
hæc ipſa difficultas & anguſtia magis vos ad
ſperandum accendere debuerat. ipſe enim vos
in arctum hunc locum concludi voluit, vt
ex tanta neceſſitate præter veſtram ęquè ac ho-
ſtium opinionem ſeruaret, atque in hunc mo-
dum declararet,non ſolùm potentiam ſuā, ſed
fauorem etiam quo vos perpetuò proſequitur.
non enim in paruis rebus Deus propitius au-
xilium afferre ſolet,ſed tum potiſſimùm quan-
do ſpei ſupereſt minimum.ergo huius ope fre-
ti,qui poteſt & ex paruis magna facere, & ho-
rum potentiam debilem reddere, ne terrea-
mini Ægyptiorum apparatu, neque propter
fugam mari & montibus impeditam animum
deſpondete. poteſt enim Deus & hos in planī-
ciem & mare in terram vertere.

καὶ ὑφ' παλαιστίνους δυσμενῶς ἔχοντας κ' παλαιὰ ἀ-
πέχθειαν οὖσαν ὁπωσοῦν ἐβουλεύετο λανθάνειν ἀπρ-
όφασος. ἔμοιγε γὰρ ὄξιν τῇ τῶν αἰγυπτίων χώρᾳ. κ ὑφ'
τοῦτο, τὴν μὲν ἀγουσαν εἰς τὴν παλαιστίνην οὐκ ἀπήγα-
γε τὸν λαόν. ἀλλὰ ὑφ' τῆς ἐρήμου πολλὴν αὐτοὺς ὁδὸν
κ κακοπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χαναναίαν, ἔπ ὑ κ ὑφ' τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ κελεύσαντος ἀ-
γαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ σινᾶ ὄρος ἵνα ποιήσωνται θυ-
σίας. καταλαβόντες ὑ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μά-
χην παρεσκευάζοντο, κ συνελαμβάνοντο αὐτοὺς ὑπὸ πο-
λυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρμα-
τα εἵπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, κ ὁπλίταις μυ-
ριάσι ἦσαν εἴκοσι. τάς τε ὁδοὺς ἀπέφραττον αἷς
φεύξεσθαι τοὺς ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ κειμένην
αὐτοὺς ἀφορῶσαν ἔτ θαλάττης ὑποδεχομένην. τελευτᾶ γὰρ εἰς αὐτὸν ὄρος ὑψηλὸς ὁδοῦ ἄπει-
ρον. κ φυγὴν ὑποδεχόμενοι τοιαύτην ἐν τῇ πρὸ-
σβολῇ τῇ πρὸς θάλατταν τὸ ὄρος τοῖς ἑβραίοις ἀπέ-
φραττον τῷ ὁπλιτικῷ κ σώματι τούτῳ ἱδρυσάμενοι, ὅ-
πως τὸν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφῃρημένοι.
μήτ' οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένων ὅπῃ ὑφ' τὸν
ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἀπορίαν
ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀπανιζόντες εἰ κ μάχεσθαι δόξειεν
αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι τὰ πάντα ἀπωλείας καθιστήκεσαν εἰ
μὴ ταπεινώσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελουσίους.
κ τὸν μωϋσέα ᾐτιῶντο, πάντων ἐπιλελησμένοι τῶν εἰ-
θισμένων τῷ θεῷ πρὸς τὸν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γενόμενον,
ὡς ἔτ τὸν προφήτην παρορμῶντα κ τὸν σωτηρίαν αὐ-
τοῖς ἐπαγγελλόμενον, νῦν ἀπιστίας λίθους ἐθελῆσαι
βαλεῖν, ταπεινῶσαι τὸ σφᾶς τῆς αἰγυπτίου δουλω-
σύνης. πένθος τε ἦν κ ὀδυρμὸς γυναικῶν κ παίδων πρὸ
ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὄλεθρον, ὄρεσι κ θαλάττῃ πε-
φραγμένων κ πολεμίοις, κ φυγὴν ἀδαμάστην ἐκ τού-
των δεινοῖς οὖσαν. μωϋσῆς ὑ καὶ πρὸ ἀχριῶντος τοῖς
αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὅτ' αὐτὸς ἐν ἐκάμνε τῇ πρὸς αὐτοὺς
προνοίᾳ, κ τῷ θεῷ καταφεύγει τά τε ἄλλα πρὸς τὴν
ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπεν παρεσκεύασε, κ μηδὲ
τότ' αὐτοὺς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γυμνάζεσθαι ἢ δου-
λεύειν ἢ ἀπολέσθαι. ἐν καὶ μέσοις, οὐδὲ αἰθέρα πο-
ῆσαι καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένοις πρὸς ἡμᾶς
δίκαιον ἦν ἀπιστεῖν, ὡς οὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ
μέλλοντα. τῆς ὑ θεοῦ νεῦ ἀπογνώσεσθαι ὑμᾶς προνοίας,
μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ' ἃ πάνθ' ὑμῖν ἀπήντηκεν, ὅσα δι'
ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν κ τὴν ἀπαλλαγὴν τ δουλείας,
ἐδὲ προσδοκῆσαι ὑπῆρξε. μᾶλλον ὑ χρὴ ἐν ἀπόροις
μεγίστοις βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ἃ κ τὸ νῦν εἰς
ταύτην ἡμᾶς περιεκλεῖσθαι τὴν δυχωρίαν ἔργον, ἵν' ἐξ
ἀμηχάνων ὅτε ὅτ' αὐτοὶ νομίζετε σωτηρίαν ἔχειν οὐθ'
οἱ πολέμιοι, ὁ ἐκ τούτων ῥυσάμενος τὴν τε ἰσχὺν ἀπο-
δείξηται τὴν ἑαυτοῦ τ τὴν περὶ ἡμᾶς πρόνοιαν. ἃ γὰρ
ὅτι μικροῖς τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν ἔσαν δύνοιν
δίδωσιν, ἀλλ' ἐφ' οἷς αἰθέρα πίστει μὴ βλέποι
πρὸς τὸ κρεῖττον παρῆσαν. ἄθεν πιστῷ βοηθῷ πεπιστευ-
κότες, ᾧ δύναμις κ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, κ τῷ
πολεμίων ἀθυμίαν καταψηφίσασθε, μὴ καταπλή-
γητε τὴν αἰγυπτίων ὠμότητα. μήθ' ὅτι θάλασσα κάθοπτον ὑμῖν, ὁρᾶτε φυγῆς ὁδὸν ἃ παρέχοντα, ἐᾷ τ'
ἀπογνώσεσθε τ σωτηρίας. γένοιτο δὲ αὖ κ ταῦθ' ὑμῖν πρᾶα τ θεοῦ θελήσαντος κ γᾶ τὸ πέλαγος.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ. A CAP. VII.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγὴν δ' αὐτοῖς παρέσχεν.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægytios fugientibus viam aperuit.

ΤΟσαῦτα εἰποῦν ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν θάλατταν τῶν αἰγυπτίων ὁρώντων. ἐπεὶ δ' ἔφθη γὰρ ὄντων, καὶ τῷ πόνῳ πεπαλαιπωρημένοι τῆς διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην ὑπερβάλλεσθαι, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τὸ πέλαγος ἐγένοντο, λαβὼν τὴν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλει λέγων. σὺ δ' αὐτὸς οἶδας ὅτι φυγῆν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων, οὔτε κατὰ ῥώμην οὔτε κατὰ τέχνην ἔστιν ἀνθρωπίνην. ἀλλ' ἤδη τι πάντως σωτήριον στρατῷ τῷ σῷ καὶ τὴν σὴν βάλλουσιν ἀφίστη τὴν αἰγυπτίων σὺν ὀργῇ σκηπτίζειν. ἡμεῖς τε ἄλλων ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανήν, εἰς τὴν ὑπὸ σοῦ μόνου καταφεύγομεν. καὶ εἴπερ ὀλίγα τῆς σῆς προνοίας ἦλθοι ἐξαρπάσαι τῆς αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀπόσωσον. ἀλλὰ τοῦτο ταχέως τὴν σὴν ἐμφάνιζον ἡμῖν δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν ὑπὸ μὲν ἐλπίδος καὶ πίστεως πρὸς τὸ χρεῖττον, αἴρησον εἰς θυμόν, καὶ τὸ φόβητῆς σωτηρίας θάρσος. οὐκ ἀλλοφύλοις δ' ἐσμὲν τοῖς ὑπεναντίοις. ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν δὲ τὸ φρούριον ἡμᾶς ὄρος. ὡς αἰσχύνην μὲν τὸ τοῦ κελεύσαντος, ἡπειρωθῆναι δὲ καὶ τὸ πέλαγος. εἰ δὲ ἡμῖν ὑπὸ ῥᾳθυμίαν καὶ δι' αἰῶνος, δόξαν ἰσχυρὰν ἐν σοὶ τέλον ἡμᾶς σωζεσθαι τὴν φόβον. τοσαῦτα ὅπως πιστὸς τύπῃ τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνακόπτει, καὶ εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνοῖ τὴν γῆν ὁδὸν ἐβραίοις οὖσαν καὶ φυγήν. μωσῆς δὲ θεῶν τὸ θεῖον καὶ τὸ θεῦ, καὶ τὸ πέλαγος ἀνακεχωρηκὸς αὐτοῖ τὴν ἰδίαν κτῆσιν, εὐθὺς ἐνέβαινεν αὐτῇ. καὶ τοὺς ἑβραίους ἐκέλευεν ἕπεσθαι δι' θείας ὁδοῦ ποιουμένους τὴν πορείαν, καὶ τῷ κλύδωνι τῶν παρόντων πολεμίων ἡδυμένους καὶ χαίροντας, δι' τὴν εὐπάλαιστον ὁδοῦντος ἐξ ἀπόστασιν ἀπαθείσαν. τῶν δὲ οὐκ ὀκνούντων ἀλλ' ἐπειγόντων μὴ ἀπουδεῖν, ὡς συμπαθόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μένειν ἐδόκουν αὐτοὺς αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν ὡς ὅτι προδόντων ὄλεθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δ' ἐώρων ἀβλαβῶς ὅτι τὸ πολὺ προκεκοπότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυχερὲς ἀπαντῆσαν, δίεσιν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς κἀκείνοις ἠρεμήσοντος τοῦ πελάγους. καὶ προτάξαντες τὴν ἵππον κατέβαινον ἑβραῖοι δὲ καθοπλιζόμενοι, καὶ τὸν χρόνον εἰς ταὐτὸ ξήβοντας ἔφθασαν εἰς τὴν ἀπέρατον γῆν ἀπαθεῖς σωφρονήσαντες. ὅθεν καὶ θαῦμα ἱστόρησι συνέβαλεν πρὸς τὴν δίωξιν ὡς ἰδὲν ἰδεῖ αὐτῷ πεισομένων εἶναι. αἰγύπτιοι δὲ ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγονυῖαν, ἀλλ' ἐκ τύχης ἐμβαίνοντες, καὶ μέχρι σωτηρίας τῷ κεκινδυνευκότων πεποιημένῳ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὡρμημένοις, χρῆσθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ἡ τῶν αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, δύσεται πάλιν ἡ θάλασσα καὶ ἀθεκατάλαμβανει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατῆσται τοῖς αἰγυπτίους. ἐμβοὶ τε ἀπ' ἐρανοῦ καταβαίνον, καὶ βροντὰι σὺν ὑραὶ προεξαπολύουσι στρατιᾶς, καὶ πυραυνοὶ δὲ κατανίχθησαν, ὅλως δ' ἡδὲν ἦν τῷ ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ ὀργὴν θεῦ συνεπόμενον ἀνθρώποις ὃ μὴ τότε συνῆλθεν. καὶ γὰρ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ὕστατοι ἀπέλειπον πάντες ὡς μηδὲ ἄγγελον τὸ συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέ-

HÆc effatus ad mare eos Ægyptiis ſpectantibus ducebat. Labentes enim eos ſub oculis, quòd eſſent perſequendo defatigati, pugnam in ſequentem diem differre conſultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum eſt, tum Moyſes ſumpta virga Deum in auxilium ſupplex inuocat, dicens, Tu domine ſcis ipſe quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: ſupereſt vt ipſe ſalutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc eſt delatus, tuam voluntatem tuámque fidem ſecutus. ad te ſolum omni alia ſpe, omni conſilio, deſtituti confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam reſpicimus, quę ſola nos iratis Ægyptis eripere poteſt. ſuccurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ ſalutis ad fiduciam & ſpem excita, in difficultatibus conſtituti ſumus, ſed noſtris non tuis. tuum eſt Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic poteſt te iubente aperiri, & illud in terram verti. poſſumus & per aërem ſublimes effugere, ſi ita nos ſeruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repentè ſciſſum, & retrorſum ſe recipiens, nudum ſolum Hebræis ad fugam capeſſendam relinquit. Moyſes autem videns adeſſe Deum, & mare de ſuo ſolo ceſſiſſe, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter ſequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem ſalutis rationem tam ſubito exortam. illis verò impigrè ſubſequentibus nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum inſanire eos putabant in manifeſtam perniciem ruentes. poſtquàm verò viderunt eos longè proceſſiſſe, & impunè abſque omni impedimento iter facere, impetu facto perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſi tutum per mare iter habituri: & præmiſſis equitibus à littore deſcendebant: iámque in aduerſum littus euaſerant Hebræi, hoſtibus à tergo relictis, quos armis graues ipſa etiam miraculi nouitas nonnihil eſt remorata: ſed cùm incolumes illos terram tenere viderent, ſibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, neſcientes non quorumuis talem viam eſſe, ſed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad ſalutem patere, non hoſtibus qui eos perdendi animo inſectarentur. ergo cùm iam vniuerſus exercitus introgreſſus eſſet, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: acceſſerunt & imbres de cœlo, & aſpera tonitrua fulguribus ſimul intermicantibus: fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti ſolent: nam & nox eos caliginoſa nimis ac tenebroſa comprehendit. atque ita totus ille exercitus eſt deletus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuerteretur.

tur. Hebræi verò vix sui compotes erant præ A gaudio ex tam inopinata salute concepto, accedente huc etiam hostium interitu, quo maior esset libertatis securitas, nemine superstite qui eos in seruitutẽ vindicare cuperet, & Deo ex professo illis auxilium submittente. quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyses carmen laudes Dei & ob præsentem fauorem gratiarum actiones continens hexa-
Exod.8.9. metro versu compositum. Hæc ego vt in sacris B codicibus inueni, ita sigillatim conscripsi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, si priscis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de salute periclitantibus via per mare patuit, siue Dei voluntate, siue naturæ sponte: quandoquidem heri & nudiustertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphyliũ mare cessit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad destruendum Persarum imperium vti decreuisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius regis scripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita sentiat. Postera verò die cùm æstus & ventus arma Ægyptiorum in littus expulisset, in quo tum Hebræi castra posuerant, Moses id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne posthac inermes essent, collecta viritim distribuit: atque ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo, & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodum iussum esse iam antè dictum est.

ψαι. τοὺς δ' ἑβραίους ὑδὲ καταχεῖν ἦν ὅτι τῇ χαρᾷ τ' ὢδῆς σωτηρίας καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἠ λευθερῶσθαι τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τὸν θεὸν οὕτως ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον οὕτως ἐκφυγόντες, καὶ προσέτι τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸδόντες κολασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύονται τῷ πρόσθεν ἀνθρώπων, ὑμνοις ἦσαν καὶ παιδιᾶς ὅλην τὴν νύκτα. καὶ μωϋσῆς ὠδὴν εἰς τὸν θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τὴν δικαίας εὐχαριστείαν ὠφελέχουσαν, ὃν ἐξαμέτρῳ τόνῳ συνεθηκεν. ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἕτως ἕκαστον τούτων παρέδωκα. θαυμάσαι δ' μηδεὶς τὴν λόγου τὸ ὢδῆς δόξειν, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρείας ἀπείροις εὑρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ δι' ἁλὸς θαλάσσης, εἴτε κατὰ βούλησιν θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε καὶ ὠφελεῖ τὸν ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς μακεδονίας χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ὑπεχώρησεν τὸ παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσιν, παρέχειν τὴν δι' αὐτῆς καταλύσαι τὴν πρώτων ἡγεμονίαν τῷ θεοῦ θελήσαντος. καὶ ἔστο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. ὠφελεῖ μὲν οὖν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ δι' αἰτίαν λαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν αἰγυπτίων προσενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἑβραίων ὑπὸ τῆς καὶ τῆς βίας τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκδιδούσης, ὁ μωϋσῆς καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεῷ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄπωροι, συναγαγὼν καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς ἑβραίους, ἦγεν ὅτι τὸ σίναιον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σωτήρια τῆς πληθύος ἀποδώσων καθὼς αὐτῷ καὶ προείρηται.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλος τῷ γαμβρῷ μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. γ.

Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τοῖς λαοῖς αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ εἶδος διέφερεν. Κεφ. ε.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ς.

Περὶ ξαπτῆς καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμοῦ τοῦ ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.

Περὶ τῆς τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως στολισμοῦ. Κεφ. η.

Περὶ τοῦ ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἃ τινα ἐπὶ ἑορτῇ καὶ ἱερουργίαν νενόμισται. Κεφ. θ.

Νόμοι ἐπὶ θυσίαν καὶ ἐπὶ καθαρμῷ. Κεφ. ι.

Νόμοι καὶ ἤθη ἐπὶ τὰ πολεμικά. Κεφ. ια.

Στάσις κατὰ μωϋσέως διὰ ἀπειρίαν, καὶ τῶν στασιαστῶν κόλασις. Κεφ. ιβ.

Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξιχνιάσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπαναλθόντες τοῖς ἰσραηλίταις ἐξεφόβησαν. Κεφ. ιγ.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. CAP. I.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israëlitis inde obtigit. CAP. II.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit. CAP. III.

Moyses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. CAP. IV.

De tabernaculo per Moysem in terra deserta facto, quod similitudinem templi portalis referebat. CAP. V.

De arca in qua tabulas legis Moyses collocauit. CAP. VI.

De mensa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi. CAP. VII.

De pontificali ac sacerdotali ornatu. CAP. VIII.

De Aaronis sacerdotio, & quæ leges ad festa ac sacrificia spectent. CAP. IX.

Leges de sacrificiis & purificationibus. CAP. X.

Leges belli & consuetudines. CAP. XI.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna. CAP. XII.

De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israëlitis terrorem hostium incusserunt. CAP. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER TERTIVS.

CAP. I.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex inſperato acceptę ſalutis offuſcauit nonnihil itineris moleſtia, quo per deſerta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda eſſet regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim tota ſqualida, & nihil omnino humoris habens, vnde fructus prouenire ſolent. talé autem viam neceſſariò ſunt ingreſſi, cùm aliam non poſſent: deferebántque ſecum aquam priuſquam deſertum intrarent hauſtam, duce ita præmonente. qua abſumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne ſic quidem vel ſatis bonam, vel quantum ſufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima veſpera in locum quendam, cui propter aquas vitioſas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo ſignificante: ibíque laſſis de via & commeatu quoque iam abſumpto inopiam ſentire incipientibus, diuertere placuit. inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametſi tantis copiis non poſſet ſufficere, nonnihil tamen ſolatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progreſſu ſe inuenturos, hæc ipſa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini ſolùm, ſed ne iumento quidem. Moyſes autem videns eis animum cecidiſſe, nec habens quod diceret, non enim erat res cum hoſte quem virtute repellere poſſet, ſed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex equo periclitabantur, ægrè expediebat conſilium populi miſeriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Exod. 15.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Πῶς μωϋσῆς τὴν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἐπὶ τὸ σινᾶϊον ὄρος ἐξήγαγεν.

ΑΡΑΔΟΞΟΝ ἦ τοῖς ἑβραίοις τὰ σωτήρια ἔτι νεωμένης, δεινῶς ἐλύπει πάλιν αὖτις ἀγομένοις ὀπὶ τὸ σινᾶϊον ὄρος ἡ χώρα τελέως οὖσα ἔρημος, καὶ τῆ τε τροφὴ ζορὰν αὐτοῖς ἄπορος, ἀπανίζουσα ἦ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔσχατον. καὶ μὴ μόνον ἀθέσποτοις τὸ ὠδῆ χεῖν ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδὲ ἄλλο τῆ ζώων ἱκανὴ βόσκειν. φαφαρὰ γάρ ὄζιν καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς οὐδὲν, ὅπη καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην ἦ ἅπασαν τὴ χώραν ἐξ ἀνάγκης ὠδῖνον, ἑτέραν ἀπελθεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δὲ ἐκ τῆς προσδοκωμένης ὕδωρ τῆ στρατηγοῦ κεκλυκότος. καὶ τούτου δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴ ὑδρείαν, ὀλιγίνως δὲ σκληρότητα τῆς γῆς. καὶ τὸ ὀρυσσόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ἀ πότιμον ἰδεῖ, καὶ ἔτι ἦ ἀπαίσιον. ἀφικνεῖτο ἦ τὴν ὁδεύοντες τὸν ζόφον ὡδὶ δίλιθοι ὀφίαι εἰς μέσον τόπον, ἔνθα δὴ τὴ τὸ ὕδατος κακίαν ὁμόσαντες. μὲν γὰρ ἡ πικρία λέγεται. καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῷ συνεχεῖ τὴ ὁδοιπορίας καὶ τῆ τροφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτοῖς τελέως ὀλιγελείπει, κατάγον γὰρ ἔφερε γὰρ ἰδεῖ, διὸ καὶ μᾶλλον ἔμενεν, ἀδὲ αὐτὸ μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον πρὸς τῷ στρατῷ, βεβαχέως μέν τοι παρέχον αὐτοῖς εὐθυμίαν, ἐν ἐκείνοις δὲ ῥεθὲν τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἤκουον ὧδὲ τῆ ἐξανούντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζουσιν ἐξ), πικρὸν ἦ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ καὶ ἄποτον ἐξ), οὐκ ἀθέσποτοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ἐφῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ τὸ παράγματος τὸ αἰσχιστίλεκτον, οὐ γὰρ ἐχθὲς ἰδεῖ στρατὸς, ὡς τε τοῦ βιαζομένῳ τῆς ἀνάγκης αἰτιάσασθαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διαφθείρετο τότε γυναῖον πᾶσις τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀθρόος ἑστερος, τὰς ἐκείνων διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις ἰδεῖ, τὸ συμφορᾶν τινὶ ἁπάντων ἰδίαν αὐτοῦ ποιούμενος. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπ' ἄλλον τινὰ σωτῆρα ἦν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες γύναια

ναια μᾶλλον ἢ ἀνθρώπων, οἱ δὲ ἄνδρες ἢ ἐκείνων, μὴ
φθονήσαν, ἀλλ' ἐπιτρέζειν αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σω-
τηρίας. ἱκετεύειν οὖν ἔφασαν τὸν θεόν, μεταβαλεῖν τὸ
ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς ἀπερ-
γάσασθαι. καταδυσάντες τὸ θεῖον τοῦ χάριν, λαβών ὁπό-
σον τμῆμα δένδρου τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαιρεῖ μέσον,
καὶ καθ' μῆκος τοῦ τομοῦ πολυσχίδης, ἔπειτα μεθεῖς
εἰς τὸ φρέαρ, ἐπηύξατο τοῖς ἑβραίοις τὸν θεὸν ἐπήκοον δόσ-
τῆς δίψης γενόμενον, καὶ ὑπεσχῆσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πο-
μίξιμον ἔσεσθαι τοῖς ἐπιθυμοῦσιν, φεύγειν τὰ ὑπ' αὐτοῦ καλλύνομενα
μὴ σκληρὰς ἀλλὰ ῥαδίους ὑπουργοῦσιν. ἐφαμένων
δὲ αὐτοῦ πῶς ποιοῦντες αὖ μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κε-
λεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ σφίσαντας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ
ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς προεκκενωθέντος
τὸ πλείονος. καὶ οἱ μὲν ἐπόνουν. τὸ δ' ὑπὸ τοῦ συνεχῶν
πόνων γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον
ἦν. ἀρξάντες δὲ ἐκ τοῦθεν εἰς ἑλκειν ἀφικνοῦντο, πόρρωθεν
μὲν ἠγαθηδόρησαν. ἐγγὺς δὲ φοινικόδρυτος ἦν. πλησιά-
ζοντα δὲ ἀπὸ λίγχνου πονηρά. ἐγγὺς δὲ οἱ φοίνικες ὄντες οὐ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσαυξεῖς τε ἦσαν καὶ χαμαίζηλοι
διὰ ὕδατος ἀπορίαν φαραρὰ τε παντὸς ὄντος χωρίου. ὥστε
μηδὲ ἐκ τοῦ πηγαίου δωδέκατα οὐσῶν τὸν ἀριθμὸν νοτερόν τι
καὶ ὡρεῖς ἀφιέναι αὐτοῖς διὰ ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
δυναμένων ἐκβλύσαι μηδὲ ἀναχεῖν, ἰλυώδης ἦσαν
ὀλίγαι καὶ ἐξαμωλύσις τοῦ φαίνεσθαι οὐδὲν ἀπλοῦται.
καὶ τι καὶ ἐλάβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον διέφαινε τὸ
τοῦ θολερόν). καρπὸν τε φέρειν μὲν ἀδύνατα τὰ δένδρα
διὰ ἀπορίαν τῆς ἐξ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς καὶ ἐκ-
κλίσεως. εἶχον οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν, καὶ κατεβό-
ων αὐτῷ, τοῦ ἁλατοπορίαν καὶ τοῦ πείρας τῶν κακῶν
δι' αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. ἰσάκις μὲν γὰρ ὁδεύοντες ἡ-
μέρας, ὅσα μὲν ἐπιέσοντο πάντα ἦσαν ἀναλωκότες.
μηδενὶ δ' εὐτυχήσαντες δυσελπίδες ἦσαν εὑρεῖν τῶν
ὄντων. φρὸς δὲ τοῖς παροῦσι κακοῖς τοῦ δίψους ὄντες,
καὶ ἐν μνήμῃ ἦν τῶν ὑπερμεγάλων αὐτοῖς ἐκ τοῦ θεοῦ
καὶ τῆς μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτηρίας κεκλυσμένοι, δι-
ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὥρ-
μησαν ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδὲ
οὕτως ἀπρεπῶς ἔχοντος τὸ πλῆθος καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν
κεκινημένου τῷ θεῷ θαρρῶν, καὶ τῷ συνειδότι τῆς εὐ-
τοὺς ὁμοφύλους προνοίας, πάσεισιν εἰς μέσους καὶ κατα-
βοῶντων καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὁρᾶθη-
ναι τε κεχαρισμένος ὤν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώ-
τατος, κατεπαύσειν ἤρξατο τῆς ὀργῆς μὲν τῶν παρόντων
αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τῶν ἔμ-
προσθεν διεργασιῶν εὐεργεσιῶν. μᾶλλον ὅτι νεῶ πονοῦ-
σι, τῆς δίψους ἐκβαλεῖν τὰς τοῦ θεοῦ χάριτας ἐν δω-
ρεαῖς, ὧν μεγάλων καὶ ἐν εὐδοξίᾳ ἔτυχον ἡγουμέ-
νων. προσδοκᾶν δὲ καὶ τῆς παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀ-
μηχανίας ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ κηδεμονίας. ὃν ἐκὸς δοκι-
μάζοντα τοῦ ἀρετοῦ αὐτῶν, πῶς τε καρτερίας ἔχουσι
καὶ μνήμης τῶν προϋπηργμένων, μὴ πρὸς ἐκεῖνα ἡμῶν-
τοῦ, δίδ τὰ ἐν ποσὶ κακὰ, γυναίζειν αὐτοὺς τοῖς ἀρτι χα-
λεποῖς. ἐλέγχεσθαι δὲ αὐτοὺς ἐκ ἀγαθοὺς, ὥστε εὐεργετοῦ
τοῦ μνήμου τῶν εὖ γεγονότων, ὧν-
τας μὲν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου γνώμης κατ' οὐ ἐκλε-
λοίπασι τὸ αἴγυπτον καταδρονεύσας, ὧν-
τὸ ὑπερίτιμον αὐτοῦ δίκαιον ὄντας, καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς δίκαιον περὶ ὧν ἔπαθε τὸ εὐεργέτου κατ' ἐπο-

tibus opem implorantes, viri verò mulieribus, A
ne se despiceret, vtque salutis remediũ aliquod
quereret, ad preces igitur versus orat vt De' mu
tata aqua ex vitiosa porabilẽ reddat: quo annuẽ
te hanc gratiam, arripit frustũ ligni fortè ibi ia-
cens, & medium per longitudinem scissum in
aquam mittens, docet Hebræos Deum exaudi-
tis precibus pollicitum daturum se aquam de-
siderantibus, si gnauiter iussa perageret. qui-
bus rogantibus quid facto opus sit vt aqua B
mutetur, iubet robustissimum quemque certa-
tim puteum exhaurire, dicens, maiore parte e-
uacuata reliquum porabile fore. quo facto aqua
agitatione continua purior reddita, potum
iam non aspernandum multitudini exhibuit.
Hinc castris motis peruenerunt Ilym, agrum,
vt primo aspectu è longinquo videbatur, non
malum, ferebat enim palmas. vt verò propiùs
est ventum, fefellit omnium expectationem.
palmæ enim non plures erant quàm septua- C
ginta, exque non admodum proceræ propter
loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem ri-
gabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non
ita largi vt emissis riuulis humiditatem terræ
sub ministrarent. quare ad egerendam hare-
nam versi in nullas venas incidere poterant, &
si quid modicum distillaret, fossione turba-
tum inutile ad potum reddebatur. arbores quo
que non multum fructum ferebant propter
eandem aquarum inopiam. quamobrem exor- D
tum est murmur multitudinis contra ductoꝛ-
rem, omnem miseriæ suæ causam in vnum
illum conferentis triginta enim dierum itine-
re confecto, commeatum omnem quem secum Exod. 16.
extulerant iam absumptum desiderabant, & cũ
nihil alimentorum in terra deserta inuenirent,
minimũ à desperatione aberant: atque ita præ-
sente egestate præteritorum tam Dei quàm
Moysis beneficiorum memoriam excutiente,
iram concitati videbantur iamiam correp- E
tis saxis in imperatorem suum inuasuri, auto-
rem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam
multitudinem & tam acriter in se concitatam
animaduertens, fretus Deo & conscientia rei
bona fide administratæ, prodit in medios voci-
ferantes & saxa intentantes. cúmque singulare
quandam gratiam in vultu præferret, popula-
rique facundia cum primis polleret, exorsus est
iram eorum mitigare, obsecrans ne in præsen-
tem necessitatem intenti omnium præteritorũ F
beneficiorum memoriam abiicerent: vtque
à difficultate tunc premente animum ad Dei
gratiam ac dona verterent, quibus toties præ-
ter opinionem cumulati fuissent, nunc quoque
expectarent eum bonum exitum procuraturũ,
quem verisimile sit ad probandam eorum for-
titudinem, patientiam & gratitudinem, vtque
appareat præteritáne an præsentia plus apud
eos possint, hanc rerum angustiam immisisse.
cauendum igitur ne ob intolerantiam atque
ingratitudinẽ diuino fauore indigni deprehen- G
dantur, qui & voluntatem ipsius quam secuti
Ægyptum reliquissent, contemnant, & se mi-
nistrũ eius iniquis odiis persequantur, præser-
tim cũ hactenus in nullo eorum quæ Dei iussũ
gerenda susceperat deceptos se queri possint.

Enumerat deinde singillatim, quomodo affli-
cti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei vo-
luntatem detinere conarentur: quomodo idem
flumen illis quidem cruentum & ad potum
inutile, ipsis verò dulce fuerit ac potabile. quo-
modo ita refluo mari locum eis & viam ad ef-
fugium cedente, ipsi quidem per eam euaden-
tes salutem sint consecuti, inimicos verò in-
ternecione deletos inspectauerint: & quomo-
do in eam vsque diem inermes, Deo præbente
armorum quoque copiam sibi cõparauerint:
tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos
præter omnium opinionem incolumes Deus
eripuerit, qui cùm semper sit omnipotens, ne
tum quidem de ipsius prouidentia desperan-
dum. quamobrem æquo animo ferenda om-
nia, cogitandúmque non esse serum auxilium
quantumuis differatur, quod rebus adhuc in-
tegris accipitur. & sic existimandum, non con-
temni à Deo sua pericula, sed fortitudinem ex-
plorari ac libertatis amorem, vt videat vtrum
eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam sustinere valeant, an potiùs more pecu-
dum dominis in suum vsum pascentibus ser-
uire malint. Se quidem non tam sibi priua-
tim timere, cui cælo iniustè nihil mali acci-
dere possit: quàm ipsorum incolumitati, si per i-
stam lapidationem facta & consilia Dei dam-
nare videantur. His verbis furentes ad sanio-
rem mentem reduxit, & iam ad facinus arma-
tis saxa de manibus excussit. sed quoniam in-
telligebat non de nihilo concitatos, ad preces
& supplicationes confugit: & conscensa qua-
dam specula, opem Dei rebus per inopiam af-
flictis deposcebat, in cuius solius manibus sa-
lus populi reposita esset: vtque propitius ve-
niam daret populo duris rebus exasperato, &
propter hoc more humano ab officio decedẽ-
ti. Deus verò curæ sibi populum fore pollice-
tur, & opem quam peterent iamiam affutu-
ram. His impetratis Moyses descendit ad mul-
titudinem: illi verò animaduertentes promis-
sionibus diuinis lætum, & ipsi posito mœrore
vultus hilares sumpserunt. tum ille stans in
medio concionis, ait se præsenti necessitati à
Deo remedium afferre, nec ita multo post ma-
gna vis coturnicum, quod genus auium præ
cæteris Arabicus sinus alit, superato interia-
cente mari longo volatu fessarum, qui alio-
quin etiam non est sublimis, in Hebræos de-
fertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certa-
tim comprehendentes, remedium inopiæ que-
rebant: & Moyses rursum ad supplicationes
vertitur, ob auxilium à Deo promissum simul
atque exhibitum: qui ad hunc modum pastis,
alia mox alimenta demisit. nam interim dum
Moyses precabundus palmas attollit, ros de
cœlo delabitur: qui cùm manibus eius hærens
concreuisset, suspicatus ille hanc quoque ali-
moniam à Deo demitti, deguſtat: lætúsque re
comperta, turbam ignaram & putantem hi-
berna tempestate ningere, monet opinione fal-
li, nec vulgarem rorem de cœlo descendere,
sed alimoniam, quæ ope alia destitutos perí-
culo famis eximeret: ac mox præguſtatum of-
fert, vt experto crederent. illi verò ad eius e-
ius exemplum nouo cibo læti fruebantur, qui
suauitate ad mellis dulcedinẽ accedebat, aspe-

A λὴν ϗ θεῦ κελεύσεν. καταριθμεῖ δὲ πάντα, πῶς τε φθαρεῖεν αἰγύπτιοι κατέχοντες αὐτοὺς ϖαρὰ τ ϗ θεοῦ γνώμην διαζόμενοι. καὶ πίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς, ἐκείνοις μὲν αἷμα ἦν καὶ ἄπιστος, αὐτοῖς δὲ πόσιμος καὶ γλυκύς. πῶς τε ὁδὸς ϗ θαλάσσης ἀναφυγούσης αὐτοῖς πυῤῥωτάτη, καὶ ϗ ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῆ ταύτῃ, σωθῆναι μὲν αὐτοὺς, τοὺς δὲ ἐχθροὺς διαφθαρῆναι. ὅπ τε ἀσπαζόντας ὅπλων εἰς δι ορίαν ὁ θεὸς καὶ τούτων κατασῆσαι. τά τε ἄλλα ὅσα ϖρὸς αὐτοῦ τοῦ δοξαθῆναι δόξαν γοητείαν καὶ σώσειν ὁ θεὸς ἐκ ϖολέμου, καὶ ὡς δύναμις αὐτοῦ μὴ ἀπογινώσκειν μηδ ενὶ αὐτὸ τιμὴ ϖρονοίας. ἀλλ ἀοργήτους ϖρὸς μῆνιν, λογιζομένους μὴ τιμὴ ὄπκουρίαν μηδὲ βεβαίαν γίνεσθαι, εἰ μὴ ϖαρὸν τινὸς ϖειρασθῆναι δυσκόλου ϖάρεση. ἡ ουμένους δ ὲ κατ ὀλιγωρίαν μέλλειν ϗ τὸν θεὸν, ἀλλ ὅτι ϖείρα τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ καὶ ϗ ϖρὸς ϗ ἐλευθερίαν ἡδονῆς. ἵνα μάθοι ϖότερόν ϖοτε ζ ξοφῆς ἀπορίαν καὶ ἀπαλίαν ὕδατος ὑπ αὐτῆς ἐστὶ ϖειθηνεῖν γεγαῶτι. ἢ δουλεύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάτερ τὰ βοσκήματα τοῖς κεχ ϗ σιν καὶ τοῖς ϖρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀχθόνως ζ φομένοις. δεδίεναι δ λοιπὸν ὑχ ἥτως ὑπ ϗ ἑαυτ σωτηρίας. πείσεσθαι γὰ οὐδὲν κακὸν ἀδίκως ἀποθνῄων. ἀλλ ὑπ αὐτοῦ μὴ δι ὧν ἐπ αὐτ βάλλουσι λίθων ϗ θεὸν καταχείρειν νομιεῖσθωσιν. ὅτως οὖν ἐφειδῶνται αὐτοῖς, καὶ ϗ μὴ ϗ βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέχειν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἂν ἐμελλον ὁρᾶν ἐξέφευ. πάθειν δ' ὑκ ἀλόγως αὐτοὺς διὰ ϗ ἀνάγκην ϗ τὸ νομίσας, ἔγνω δεῖν ἐφ ἱκεσίαν ϗ θεοῦ καὶ ϖαράκλησιν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς ὅτί τινα σκοπιὰν ἤτει ϖόῤῥωθεν πνὰ τοῦ λαοῦ καὶ ϗ εἰδείας ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτοῦ γὰ εἶ ϗ σωτηρίαν αὐτὸ, καὶ ὑκ ἐν ἄλλῳ. συμγινώσκειν ἢ τοῖς νεῦ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὑπὸ ϗ λοῦ ϖερατιζομένοις φύσει δυσαρέστου καὶ φιλαυτίου ϗ τοῦ αἰθέρα ἐν οἷς αὐ ἀτυχῆ γνώμης ὄντος. ὁ δ θεὸς ϖρεσβύτη τε ἐπαγγέλλεται ζ παρέξειν ἀ ορμὴν ἐκ ϗ ζητ σιν. μωϋσῆς δ ϗ θεοῦ ταῦτ ἀκούσας, καταβαίνει ϖρὸς τὸ πλῆθος. εἰ δ ὡς ἱέρεον καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις ταῖς ϖαρὰ ϗ θεοῦ γινήθοτα, μεταβαλλον ἐκ ϗ κατηφείας ὅτι τοῖλοιπὸν ἐσ. καὶ σὰς ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἦκεν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ϖαρὰ τοῦ θεοῦ ϗ τοῦ ἐσηκότων ὑπόρων ἀπαλλαγήν. καὶ μετ ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, ζ φέρει δ τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ὐδὲν ἕτερον ὁ ἀράβιος κόλπος, ἐφίπτα δ τιμὴ μεταξὺ θάλασσαν ὑπερελθόν, καὶ ὑπὸ κόπου τε ἄμα τῆς πτήσεως καὶ ϖρίσασιν μᾶλλον τοῦ ἀλλωνόν, καταφέρεται εἰς τοὺς
F ἑβραίους. οἱ δ συλλαμβάνοντες ὡς ξοφὴν αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, ταύτην μηχανησαμένου τιμὴ ἐνδειαν ἰῶντο. καὶ μωϋσῆς ἐπ' ὀχὰς ζ ϖὰ δ τοῦ θεοῦ ταχεῖαν καὶ ϖαρὰ ϗ ὑπόχεσιν ποιησαμένου τιμὴ ὄπκουρίαν. δύθις δ μὴ τιμὴ ϖροφήτην ἀφορμὴν τῆς ξοφῆς καὶ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεός. αἰ ἐχόντος γὰ τὰ μωϋσέως τὰς χεῖρας ὅτι ταῖς δυσὶν, δρόσος κατῆλθεν. καὶ ϖεσπαγημένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆ ὑπονοήσας καὶ ταύτην εἰς ξοφὴν ἦκεν αὐτοῖς ϖαρὰ τοῦ θεοῦ, γδεται τὸ, καὶ ἡδεῖς τῷ πλήθους ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ τῆς ὥρας ἐν τῷ ἔτους τὸ γινόμενον, ἀπεδίδασκεν οὐ καὶ τιμὴ ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' ὀφανοῦ καταφέρεσθαι τὴν δρόσον, ἀλλ ὅτι σωτηρία τῇ αὐτοῦ καὶ ἀγαξοφῆ. καὶ γευόμενος τοῦτ αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ δ μιμούμενοι τὸν
B πρατηγὸν ἡδοντο τοῦ βεβρωτ. μέλιτι γὰ ἐοικὸς τιμὴ γλυ-

κύτητα

κύτητα καὶ τῷ ἡδυσμῷ ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ ὄψει ἀ- A
ερομάτῳ βδέλλῃ. τὸ δὲ μέγεθος τοῦ κοριάνδρου
σπέρματι. καὶ ὡς συλλογὴν λίαν ἀπὸ ἐπιτάγματος.
ὡς γὰρ ἐκηρύχθη, τὸ δ' ὄζι μέτρον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς οὐκ ἐπιλείψοντος αὐτοῖς τοῦ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἀφορισθῇ τὸ λαμβάνειν, δι' ἀλκὴν τῆς δυνατωτέρου πλεονεκτούντων ὡς τῷ ἀναιρέσιν. οἱ μὲν τοι πλέον τοῦ προστεταγμένου μέτρου συναγαγόντες οὐδὲν ὡς ισ- B
ότερον εἶχον τοῦ κακοπαθήσαντος. ἀσαρώτου γὰρ οὐδὲν πλέον ἔμενεν. τὸ δ' ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ἑπιοῦσαν, ὄπισθεν οὐδαμῶς ἐπιδιορθωμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας οὕτω θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ ἀδάδοξον ἀμύειν ἢ τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐκ τῆς ἄλλων ἀποδίαν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὕντα πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε μουσῆ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τῷ ὀζαρώτῃ. καλοῦσι δ' ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μᾶν, ἐπερώτησις καθ' ἡμετέραν C
διάλεκτον, τί τοῦτ' ἔστι ἀνακείνουσα. καὶ οἱ μὲν χαίροντες, ὅτι τοῖς ἄνωθεν οὐρανοῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλουν. τῇ δὲ ἑξῆς ταύτην παραράκοντα ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς ραφιδὶν ἦκον ζαλαπαρηδέντες ὑπὸ δίψους εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς ἑξῆς ἡμέραις πίδακα ὀλίγας εὑρηκότες, καθ' ὅτε παντάπασιν ἄνυδρον δύ- D
ντες τὴν γῆν ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δ' ὀργῆς τὸν μουσῆν ἐπεσείοντο. ὁ δὲ, τὴν ὁρμὴν ἧς πλήθους πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, δέησιν ἔρίπτεται ἧς θεοῦ, ἀφθόνως ὡς ἑξῆς αὐτοῖς ἐδώσειν ὑπεσχημένου, οὕτως καὶ ποτὸν ἀβασάνιστον ἀφθονήσειν ἐπαγγελλόμενος, καὶ τοὺς δι' ἑξῆς χάριτος ποτὲ μὴ παύσειν οὐδέν. ἀλλ' εἰς μα- E
κρὸν τὴν δωρεὰν ἀναβάλλεται, τοῦ ὑμνουμένου παρίξειν ὑποχεῖται πηγὴν, ἁπλῆς ὕδατος, ὅθεν οὐ προσδοκήσει. καὶ κελεύει τῇ βάκτρῳ πλήξαντα τὴν πέτραν, ἵν' ἐφορῶν αὐτόθι ἀβασανίστου, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν ἐπιποθουμένην ὧν δίψους. φοβερίζει γὰρ καὶ εἰ μὴ σὺν πόνῳ μηδ' ἱδρῶτι τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανεῖται. ὁ μουσῆς ταῦτα λαβὼν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἀπαγγέλλει πρὸς τὸν λαὸν, ἀθυμοῦντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀποβλέποντα. καὶ γὰρ ἤδη καὶ ἐθεώρουν αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν ἔλεγεν, καὶ κεχαρῆσθαι στοχάζεσθαι οὐδ' ἐλπιζέτωσαν, ἐκ τῆς πέτρας ποτὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τοῦτο δὲ F
πρὸς τὴν ἀκοὴν καταπλαγέντων, εἰ ἀπὸ τοῦ τε δίψους καὶ τῆς ὁδοιπορίας τεταλαιπωρημένους ἀνάγκη ἦν τὸ κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ μουσῆς; πλήττει τε τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χαλάσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστατον. οἱ δὲ τοῦ ἀδόξου γενόντος καταπλαγησαν πρὸς τὴν ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτῶν ἐληγεν. πίνουσιν ἡδὺ καὶ γλυκὺ ποτὸν ἅμα, καὶ οἷον ἂν εἴη θεοῦ τὸ δῶρον δόντος. τόν τε σὺν μουσῆν ἐθαύμαζον οὕτως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίας ἠμείβοντο τὸν θεὸν πε- G
ρὶ αὐτοὺς ἀφθόνους. δηλοῖ δ' ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη γραφὴ τὸν θεὸν μουσῆ προειπεῖν οὕτως ὡς τῆς πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

ctu verò ad aromatis similitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semine similis: cúmque pro se quisque certatim colligebant, sed mox edicto admonentur, vt ex æquo assaronis mensuram quotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod eò factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auaritiam plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto vltra præscriptū modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm cæteri. quicquid enim vltra assaronem sequenti die supererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura est, vt qui hunc habet, alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moysis gratiam Deus id alimentum demisit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in nostra vernacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos xl. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserunt. Sed ex loco in quo hæc primùm contigerunt castris motis, postquam in Raphidim peruenerunt extrema iam siti laborabatur eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rursum igitur Moysi irascebantur. ille verò declinato aliquátisper turbæ furore, ad deprecandum vertitur, rogans vt qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoque in extrema necessitate largiretur tantùm non siti deficientibus, quandoquidem solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moysi daturum se fontem & aquarum abundantiam vnde minimè sperarent: iubétque vt virga feriens petram in conspectu sitam, inde peteret ea quæ desiderabant. velle se vt per otium & absque labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moyses reuertitur ad populum præstolantem & intentis oculis se spectantem. iam enim videbant à specula descendentem. qui postquam reuersus est, ait Deum eos ex hac etiam necessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda, Moyses ferit eam virga, quæ euestigio dehiscens aquam euomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopinato spectaculo atroniti, vel aspectu ipso recreabantur: móxque magna cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitus datam esse conueniebat. quapropter & Moysen plurimi faciebāt quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moysi prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram.

Exod. 17.

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israelitis inde obtigit.

II. Exod. 17. HEbræorum autem fama longè latéque diuulgata, rumoribúsque de his per omnes gentes circunquaque spartis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit. & missis vltro citróque legationibus adhortabantur se inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam si modo possent, aduentantem multitudinem. ptæcipui verò huius expeditionis instigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocantúrque Amalecitæ, inter eas gentes pugnacissimi. horum reges & se inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum cõcitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem sibi structuere dictitantes: quos non oportere contemni, sed priusquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipsorum cessatione concepta priores bellum aggrediantur, tutò posse opprimi, consultiúsque esse in deserto eorum conatus vlcisci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim esse prudentium, initiis aduersariorum potentiæ quàm primum obstare, nec expectare dũ quotidianis successibus in maius augeatur, & potius curare ne in discrimen veniant, quàm vt periculo eximantur. Post huiusmodi legationes decretum est communi cõsilio, vt Hebræos adorti prælio, repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyses quàm motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiso & imparato cum instructissimo hoste confligendum erat: hortatur vt Dei sententia freti, cuius auspiciis libertatem seruituti prætulissent, nihil aliud quàm victoriam cogitarent: néve reputarent quòd armis, pecuniis, cõmeatu & aliis huiusmodi præsidiis sint inferiores: sed cùm Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos conciperẽt ac si humanis etiam opibus essent longè superiores. nec ignorare illos quantus sit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hostibus esse infensum, & Hebræis propitium: eúmque fauorem satis declaratum dum famem ac sitim prodigiosè ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aspirandum, quòd post hanc nihil sint desideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatísque tribunis & optimatibus, vniuersos & singulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos verò vt omnes imperatoris sui nutus obseruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, sperabant hanc pugnam miseriæ finem allaturam, & vltrò Moysen rogabant vt se confestim in hostem duceret, néve intempestiua cunctatione alacritatem militum hebetaret.

A

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσοι ἐκ τῶν πολεμίων λείας ἐφάπλιτοι ἐκτήσαντο.

ΤΟῦ δὲ τῶν ἑβραίων ἐνόματος, ἤδη πολλοὺς καὶ πάντας διαβεβωμένου, καὶ τὸ αὐτὸ λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ σωιβαινε μικρῷ τοὺς ἐπιχωρίους εἶ). καὶ πρεσβεύόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πειρᾶσθαι τοὺς ἄνδρας διαφθείρειν. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦ ἐπάγοντες, οἵ τε τὴν γοβολίτιν, καὶ τὴν πέτραν κατοικοῦντες, οἳ καλοῦνται μὲν ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμπιντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς πρὸς ἑσπέραν ἐπὶ τὸν πρὸς ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, σφᾶς τ' ἀλλόφυλον καὶ τῆς αἰγυπτίων δυναστείας δραπέτας δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, ὃν οὐ καλῶς ἔχει πρόνοιαν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς εὐπορίαν, καὶ αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς καταίξαι μάχης θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκαιον αὐτοὺς καὶ πρὸ τῆς ἐρήμου, καὶ τῷ ἐν αὐτῇ πρᾶχθέντων ἀπαγωνίστους. ἀλλ' οὐχ οὕτως ὅταν ταῖς πόλεσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δ' ἀρχηγέται δυσὶ μὲν ἐχθρῶν πρεσβεύσασθαι καταλύειν ἀγαθὸν συνεῖναι μᾶλλον, ἢ οἱ πρόσκαιρον μείζω κωλύοντες γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ τὸ πρόσθεν δοκοῦσι νεμεσᾶν. οἱ δ' οὐδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν ἐάσαι γενέσθαι. τοιαῦτα τοῖς πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβεύόμενοι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δ' οὐδὲν προσδοκῶντι πόλεμον, δυσπραγίαν καὶ ταραχὴν ἐνεποίει τὰ τῶν ὑπηκόων. καὶ παρόντων ὅτι τὴν μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος, ἐν δυσπραγίᾳ μὲν οὐ πάντων, μᾶλλον δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀθρόπους τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηρτισμένοις. θαμυδίας οὖν ἐμπεσοῦς ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ τοῦ θεοῦ ψήφῳ πεπιστευκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠρεμμένοι, κατανικήσειαν τοὺς πρὸ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισταμένους. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα πολὺ, καὶ παντὸς ἀφροσδέες, ὅπλων, χρημάτων, σοφῆς, τῶν ἄλλων ὧν παρόντων ἐν πεποιθήσεως πολεμοῦσιν ἄθρόποι, κρίνοντας ἐν τῇ πρὸς τοῦ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον αὔοπλον ἀσθενὲς, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων εἶναι αὐτοῖς σωίοιδιν οὖσιν κινδυνεύειν βουλομένοις τοῦ θεοῦ. εἰδέναι δ' οἷος ἔστ' ὄγκους ἐν πολλῶν πεπειραμένους καὶ διωτέρω τοῦ πολέμου. τοῦτον μὲν γὰρ εἶ) πρὸς ἀθρόπους, ἃ δ' ἰδίᾳ αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἀπορεῖα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἐχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς δηλοῦν δυμφέρειαν τὴν τοῦ θεοῦ νενικηκέναι. νεῦν δ' ἡγεῖσθαι παρεκάλει προθυμοτάτους, ὡς δ' ἀπάντων δυσπορίας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τοὺς τε φυλάρχους καὶ τοὺς ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ συναλλήλους. τοῖς μὲν νεωτέροις παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὅτι τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἠρεμοῦντες. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῶν κακῶν, καὶ τὸν μωυσῆν σκέλεσιν ἄγειν αὐτοὺς ὅτι τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς τῆς ἀναβολῆς ἐμποδίζουσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν.

ΤΟῦ

B

C

D

E

F

G

ὁ ἐκ τῆς πληθύος ἀποκρίνας πᾶν τὸ μάχιμον, ἱκανῶ ἐφίστην αὐτῷ, ναυήκου μὲν ἐκ φυλῆς τῆς Ἐφραιμίτιδος, ἀνδρειότατον ἐκ καὶ πόνοις ἐπιτηδειότατον, καὶ νοῆσαι τὰ καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τὸν θεὸν ἀκριβῶς, καὶ μωυσῆ διδάσκαλον τῆς πρὸς θεὸν εὐσεβείας πεπιημένον. ἅπαντας δὲ τοὺς ἑβραίους. βραχὺ δὲ πρὸ τοῦ ὕδωρ ἔταξε, τὸν πλείστων δεῖ φυλακῆ παίδων καὶ γυναικῶν τὸ τε πρὸς παντὸς στρατοπέδου. καὶ νύκτα μὲν πᾶσαν ἐν ἀγρυπνίᾳ ἦσαν, τὸ δὲ ὅπλων εἶπ πνικὸς ἐν ἀναλαμβάνοντες καὶ τοῖς στρατηγοῖς προσέχοντες, ὡς ὁρμήσοντες ὅτι τὸν μάχιμον, ὁπότε καλύσειν αὐτοῖς μωυσῆς. διηρώτων δὲ καὶ μωυσῆς ἀναδιδάσκων τὸν ἰησοῦν ὅν τρόπον συντάξειν τὸ στράτευμα. προσέμιστον δὲ οἱ πολέμιοι καὶ χερσὶν ἐν μάχῃ, προθυμίᾳ τε καὶ ἀγχιβλασμῷ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρωμένων. μάχει μὲν οὖν μωυσῆς αὖθις ἀνίσχει τὰς χεῖρας, καὶ τοῖς ἀμαληκίτας κατεπόνουν οἱ ἑβραῖοι. τὸν οὖν πόνον τῆς ἀνατάσεως τὸ χειρῶν ὁ μωυσῆς οὐχ ὑπομένων (ὁσάκις γὰρ ἀν αὐτὰς καθῆκε, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοῖς οἰκείοις αὐτὸ συνέβαινεν) καλεῖ τὸν τε ἀδελφὸν ἀαρῶνα, καὶ τῆς ἀδελφῆς μαριάμης τὸν ἄνδρα ὦρον ὄνομα, σάντας ἑκατέρωθεν αὐτὸ ἀνασχεῖν τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ὀκνῆσαι βοηθοῦντας. καὶ ὑπομένουσιν κατακεάντες εἴκοσι τοῖς ἀμαληκίτας οἱ ἑβραῖοι. καὶ πάντες ἀπολώλεσαν ἂν, εἰ μὴ νυκτὸς ὀκνηρῶς ἀπέσχοντο τῆ μάχῃ. νίκην δὲ καλλίστην καὶ λαμπροτάτην νικῶσιν οἱ πρόγονοι. ἐκ γὰρ τὸν ὀκνηρατευσάντων σκεύασαν, καὶ τοὺς ἀποικίους ἐτόβησαν ὑπερτάσαντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τὸ παρὸν ἐπέτυχον ἀγαθῶν. ἐλθόντες δὲ καὶ τὸ στρατόπεδον τὸν πολεμίων πολλοὺς τε μεγάλους θησαυροὺς καὶ κατ' ἰδίαν ἔχον, ὑπὸ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον ἀπορουμένους. ὑπῆρξε δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα τὸν ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ παραπλησία μάχη. οὐ γὰρ τὰ σώματα μόνον τὸν ὀκνηρατευσάντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς ἀποικίοις ἅπασιν μὴ τολμᾶν σκείνων ἥττων ἐγίνοντο ἑαυτοῖς. αὐτοί τε πλούτου μεγάλης δύναμιν προσέλαβον· πολὺς μὲν γὰρ ὁ ἀργυρὸς τε καὶ ὁ χρυσὸς ἐγκατελείφθη ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο πρὸς τὸν διαιταν. πολὺ δὲ κτῆσιμον πλῆθος ἑκατέρων, ἵππων τε ὑποζυγίων καὶ κόσμοι πρὸς τὰς ὁπλήσεις. ἥτε ἀλλοδαπεία καὶ κατασκευὴ σκείνων, λεία τε παντοία ἀνθρώπων, ὅσα τελεῖ στρατοπέδοις ἐξοδικοῖν ἕπεσθαι. σωμάτος τε ὑπερπλήθησαν ἐπ' ἀνδρεία ἐβρεῖοι. πολλὴ μεταποίησις τὸν ἀρετὴν αὐτοῖς, πρὸς τὸ πονεῖν ἦσαν, ἐν τούτῳ σωτήρια λαμβάνοντες εἶ. καὶ ταύτης μὲν τῆς μάχης τοῦτο τὸ πέρας. τῆ δὲ ἑβδόμῃ μωυσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τὸν πολεμίων, καὶ τὰς παντοίας φυγόντων συνέλεγε.

A tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præfecit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, & pietate insignem & à Moyse præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita disposuit ne ab aquatione intercludi posset, plures etiam ad præsidium castrorum & imbecillis multitudinis reliquit. Per noctem deinde ad prælium sè expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signum classico per Moysen dari
B expectant: qui & ipse pernox cum Iesu consultabat, cúmque de instruendis ordinibus admonebat, appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationem sibi apud milites comparare. similiter Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita instructos & animatos Iesu & Deo committit, ipse montem ascendit. iám-
C que ad manus ventum erat. pugnabatúrque strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moyses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione prælia bátur. Moyses verò extensione manuum lassatus, cùm obseruasset quotiescunque manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritum Vronem, vtrinque astantes, manus sibi indesinenter sustinere, neque per-
D mittere vt per lassitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuissentque internecione deleti Amalecitæ, nisi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quesissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maiorib. nostris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem inculserunt, & laboris præmium prædam opi-
E mam reportauerunt. nanque castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantùm ea victoria profuit, sed in futurum etiam. non solùm enim corpora aduersariorum, sed animi quoque eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum
F enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa æramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliáque supellex castrensis & varia præda iumentorũ & impedimentorũ quę exercitũ sequi solent. quin & audaciores multo successus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil nó sibi pollicẽtes si virtutẽ strenuè colerẽt. Et hoc quidẽ præliũ talẽ exitũ est sortitũ. Sequẽti verò die Moyses cęsorũ cadauera spoliauit, arma quę fugiẽtes abiecerãt collegit, & illis quorũ opera insignior fuerat præmia distribuit, Iesúmq; ducẽ pro cõcione collaudauit, militẽ per acclamationes laudem viri comprobante.

G 2

adeóque incruenta fuit hęc victoria vt ne vnus quidem ex Hebręis desideraretur, cùm hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit: prædixítque internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, ídque in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense postquàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

A ἀρίστου τὸ πρὸς ἡδονὴν, καὶ τὸν στρατηγὸν ἱστιοῦν ἐγκωμιάζειν, μάρτυρα ἐπιφέροντας ὃν ὄφελεν ἕκαστος τῶν στρατ. ἀπόδυσιν ἢ ἑβραίων μὴ οὐδεὶς. τῷ δὲ πολεμίων ὅσους οὐδεὶς ἀριθμῷ γνῶναι δύναται διὰ. θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται νικητήριον ὀνομάσας τὸ θεὸν, προφητεύει τε παντελεθρία τοὺς ἀμαληκίτας ὑπολουμένους, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, ἀλλὰ τὸ ἑβραίους ὑπερατεύσασθαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ, καὶ ταλαιπωρουμένους. τὸν τε στρατηγὸν εὐωχίας ἀναλάμβανον. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην προέτιμα μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς καταπολεμήσαντας αὐτῶν μὴ τὴν αἰγύπτου ὁρμὴν διὰ ἔξοδον, ὅτε ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δὲ τὴν δεκεμβρίων ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἤγαγε, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἑβραίους, μὴ τὸ μάχιμον προῆγε συντεταγμένους. πολὺ δὲ διὰ τὸ ἄπλητον αὐτῶν. καὶ προῆλθον κατ' ὀλίγον εἰρήνῃ μὴ τὸ ἐξ αἰγύπτου κίνησιν παρὰν δὲ τὸ συναίνοντες, εἰ ὧ τὸ τε θεῖον τὸ δαιμόνιον αὐτοῖς καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχῶν προειρήκαμεν.

B

C

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit.

III. Rued. 18.

CVM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebãtur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cecinit, cuius auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

IIII.

Sequenti autem die Raguel videns Moysen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus. & alio arbitro ius suũ tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminem volens impedire quo minus iustitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorũ tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluítque vt minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse verò tantũ reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos: curam verò tot milium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cùm non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte aliis vt ipsi inter se lites ex iure dirimant, tu verò diuino tantùm cultui deditus esto, quo faciliùs populum èpræsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili cõsuluerim, vt lustratis ac recensitis copiis eas in dena milia distribuas singulis huiusmodi legionib. suos duces præficiẽdo: eásq. rursũ in cohortes millenarias quĩque narias, centenarias & quĩquagenarias partiaris

D

E

F

G

Κεφάλαιον γ'.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουὴλος τῷ γαμβρῷ μωυσῆ ἔδωκεν.

ΚΑὶ ῥαγουὴλος ὁ πενθερὸς τοῦ αὐτοῦ πυνθανόμενος εὐτυχεῖσθαι, ἀσμένως ἀπήντα, τόν τε μωυσῆν καὶ τὴν σεπφώραν σὺν υἱοῖς καὶ τοῖς παῖδας αὐτ. ἤδη δὲ μωυσῆς ὅτι τῇ τοῦ πενθεροῦ ἀφίξει. καὶ θύσας εὐωχεῖ τὸ πλῆθος τῶν ἑβραίων πλησίον, ὃς ἀπεφεύγει τὸν πυρὸς τὴν φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγένειας ὡς ἕκαστοι τῆς δαψιλείας μετελάμβανον. ἀαρὼν δὲ σὺν τοῖς παισὶ ῥαγουὴλον προσλαβόμενος ὕμνους τε ἦδον εἰς τὸν θεὸν, ὡς τῆς σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον, καὶ ὡδεῖσὴν γεγιμμένον καὶ τὸν στρατηγὸν εὐφήμουν ὡς κατὰ ἀρετὴν ἐκείνου πάντων αὐτοῖς καὶ νεῦ ἀπηντηκότων. καὶ ῥαγουὴλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τῆς πλήθους ἐποιεῖτο, ἔπαινος πρὸς τὸν μωυσῆν τῆς ὅτι τῇ σωτηρίᾳ τῶν φίλων ἀνδραγαθίας. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουὴλος τὸν μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ μόνον ἂν τῆς δικαίου τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ διαιτητὴς αὐτοῖς ἔδοξε γένοιτο, καὶ ὧδε τοῖς ἥττομένοις κούφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, καὶ δικαιοσύνῃ ἀ πλειονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) πότε μὲν ἡσυχάσαι ἤγε μὴ βουλόμενος ἐμπεδίζειν αἷς ἀρετῇ χρῆσθαι τῆς στρατηγῆς θέλουσιν. παυσάμενον δὲ τῆς θορύβου ὧδε λαβὼν, καὶ συμπονηθεὶς ἀνεδίδασκεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συμβάλλειν τῆς μὲν ὅτι τοῖς ἥττοσι ταλαιπωρίας ἑτέρους ἐκπῆναι. ὡδεὶ δὲ τῷ μειζόνων καὶ τῆς σωτηρίας τῆς πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθοὺς καὶ ἄλλους ἑβραίων εὑρεθῆναι. φρονῆσαι δὲ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, ἢ ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν ἡγούμενον. ἀγαθαινόμενος οὖν δὲ ἀρετὴ φησὶν αὐτῷ εἶος γὰρ ὅτι τὸν λαὸν ὑπερῶν τοῦ θεῷ σώζειν, τὸ μὲν τῷ ἐκλημμάτων διαιζαν ὅπιξεν αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν ἀκατάλειζητῷ οἷς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νεῦ ἀπορίας. ὑποθήκας δὲ ταύτας ἐμαῆς τῷ ἀνθρωπίνων χρησάμενος, τὸν στρατὸν ἐξέτασεις ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους τούτων κεχριμένους ἀρ-

χοντας ἀποδίξεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δὲ μετ' αὖτις εἰς πενταικοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν.

εἶτ'

ἓκατὸν εἰς πεντήκοντα, ἄρχοντάς τε δὴ τούτοις τάξεις οἱ
A χιλίοντα μεριδάντας ἑξακοσιάσουσι, καὶ κατ' εἴκο-
σι καὶ δέκα συναριθμεμένους. ἔστω δέ τις δὴ τούτοις
ὡς τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ τῶν ἀρχομένων ἀριθμοῦ
λαμβάνων. οἱ δ' δοκιμαζόντες ὑπὸ τοῦ πλήθους πάν-
των εἶναι ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, ἀεί τε τῶν διαφόρων αὐ-
τοῖς κρινοῦσι, κἂν ἢ τι μεῖζον δὴ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὸ
ἀεὶ τοῦ πράγματος δύσκολον δὴ σὲ τοῦτο ἀναπέμ-
ψουσιν. ἔσται γὰρ οὕτως ἀνωφορτέρα, καὶ τῶν δικαίων ἱδρυμένων
B τυγχάνωσι, καὶ σὺ τῷ θεῷ προσεδρεύων ἀμεμπτότερον ἂν
αὐτὸν ποιήσαις τῷ στρατῷ. ταῦτα μὲν οὖν ἅπαντας, μωυσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν.
καὶ ποιεῖ κατὰ τὴν ὑποθήκην τὴν ἑαυτοῦ, τοῦ ξύπνου
τὴν δόκησιν οὐκ ἀποκρυψάμενος, οὐδ' ἑαυτὸν ἐπεισάμε-
νος αὐτὴν, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν εὑρόντα τῷ
πλήθει. καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις δὲ γραπτὸν ἐγράψεν, ὡς
εὑρόντα τὴν διάταξιν τὴν προειρημένην, καλῶς ἔ-
C χειν ἡγούμενος τὰληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δό-
ξαν ἐμελλε φέρειν ὑπερφρονοῦντι τὰ ὑπ' ἄλλων εὑ-
ρημένα, ὡς τὴν μωυσέως ἀρετὴν καὶ ζῆτον καταμα-
θεῖν. ἀλλὰ θεῖ μὲν ταῦτα δικαίως ἐν ἄλλοις πρα-
κτέα δηλώσομεν. μωυσῆς δὲ συγκαλέσας τὸ πλῆ-
θος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀναβαίνειν τὸ σταλὲν ἔλε-
γεν, ὡς εὐεσόμενος τῷ θεῷ καί τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ
χρήσιμον ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς. ἐκείνους δὲ ἐκέλευ-
σεν ἁγνίσαντας μεταλλάσσειν τῷ ὄρει τὴν αἰτίαν τῆς
D θεοῦ προπεμπούσης.

Κεφάλαιον δ'.

Πῶς μωυσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σταλὲν ὄρος νόμους λαβὼν παρὰ θεοῦ τοῖς ἓξ δέκα λόγοις πλακὰς, τῷ λαῷ αὐτοὺς παρέδωκεν.

ΤΑῦτα εἰπὼν, ἀΐδιον ἐποιεῖτο πρὸς τὸ σταλὲν ὑφηλότερον
τῶν ἐκεῖ ὁρῶν τυγχάνον, καὶ δὴ τὴν ἀναβολὴν
E τὸ μεγέθους καὶ τῷ κρημνῶν τὸ ἀπότομον αἰθρόπους
οὐ μόνον οὐκ εὐάβατον, ἀλλ' οὐδὲ ὡραθῆναι μὴ δύνα-
σθαι πόρρω τῆς ὄψεως διωκόμενον, ἄλλως τε δὴ τὸ λόγον
ἔχειν θεὸν τὸν ὄντα ἐν αὐτῷ δύνασθαι φοβερὸν καὶ ἀ-
φεγγῆ τὸν. ἐβδομάδι δὲ καὶ τὰς μωυσέως ἑταίρας μετε-
κλίνουσι καὶ τὰς ὑπωρείας τὰ ὄρους καταλάμβανον, ἡρ-
μένοι ταῖς δεήσεσιν ὡς μὴ τῆς ἐπαγγελίας τῶν ἀγα-
θῶν ἐν ἀφύτοις αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυσέως πα-
ρὰ τὸ θεοῦ ἑορτάζοντες ἢ τὸν στρατὸν ἐφεύμενον, ἀ-
F γνίζοντες τήν τε ἄλλην ἁγνείαν καὶ ἀπὸ συνουσίας τῆς
γυναικῶν ἡμέρας ἓξ, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖ-
πεν, καὶ ἀβδομαλοῦντες τὸν θεὸν ἑορτὴν συμβαλόντα
μωυσῆ δοῦναι δωρεὰν ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. ταῖς τ' οἰκί-
αις ἐκάθιζε πολυτελίσεσι, καὶ τῷ κόσμῳ γυναι-
ξὶν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐν φρικτῷ ἦσαν. δὴ δύο
μὲν οὖν ἡμέρας διῳκοῦμεν διῆγον. τῇ δὲ τρίτῃ ἦ φρικὴ
τῶν ἅλων ἀναχεῖν ἐφέλοντα ἐκάθιζε τὸ παντὸς στρατο-
πέδου τῷ ὁράσει οὐ φρόνιμον τοῦτο ἰδόντων ἡγούμε-
G νον, καὶ τὸ χωρίον οὗ τοῖς σκηναῖς ἦσαν πεποιημένοι πε-
ριέσχαφεν. καὶ ἅ λοιπὸν πάντας ἐν ἀθρόᾳ τυγχάνοντας, ἔπει-
σεν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐν φρικτῷ ἦσαν τὸ παντὸς στρατο-
πέδου τῷ ὁράσει οὐ φρόνιμον τοῦτο ἰδόντων ἡγούμε-
νον, καὶ τὸ χωρίον οὗ τοῖς σκηναῖς ἦσαν πεποιημένοι πε-
ριέσχαφεν. καὶ ἅ λοιπὸν πάντας ἐν ἀθρόᾳ τυγχάνοντας, ἔπει-
σεν

item q. in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum: tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controuersitis eorum decernant, & si fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecitque quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neque autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Ragueli ascribit inuentionem ordinum militarium ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienum decus vsurpare, vt hinc quoque virtutem ipsius coniicere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait scire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubétq; vt ipsi interim in propinquo castra metentur, victimores Deo futuri.

Cap. IV.

Moyses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

HIs dictis ascendit Sina montem omnium VI.
regionis eius celsissimum, & ob niniam altitudinem cautésque præruptas non ascensus tantùm hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, vt non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita vt promiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vtebantur, & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquum cælum circunquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebrò micantia terrebant, fulmináque elisa significabant Moysen ex sententia cũ Deo propitio conuenisse. Hęc lecturi vt cuique placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere ab illis quæ in sacra historia cõscripta habẽtur.

Cæterùm Hebræi visa insolita tempestate,ciúſ A
que horrendo ſtrepitu aures feriente,ſupra mo
dum turbabantur.nam & rei nouitas terrebat,
& rumor vulgatus de monte , quòd crebrò
Deus eum inuiſeret. quamobrem continebant
ſe intra tabernacula mœſti,putantes actum de
ſalute Moyſis,& illo per iram Dei ſublato , ſe
quoque ſimile exitium manere. In tali rerum
ſtatu ecce tibi Moyſes exultans lætitia , vultú
que ipſo animum gaudio geſtientem præfe
rens.quo conſpecto repente metus omnis ab- B
iit,ínque locum eius ſpes magni alicuius boni
ſucceſſit:nam & aër ad eius aduentum priſti
nam ſerenitatem recepit. Mox igitur concio
nem aduocat,audituram quæ mandata à Deo
referat.quam vbi conueniſſe animaduertit , è
ſuperiore loco , vt ab vniuerſis audiretur, in
hunc modum eſt affatus : Viri Hebræi , Deus
optimus maximus,quemadmodum numquam
antea vota noſtra eſt aſpernatus , ita hoc quo
que tempore me legatum veſtrum benigniſſi- C
mè excepit,& iam in caſtra veſtra præſens ac
propitius adeſt , præſcripturus vobis viuendi
rationem , qua nulla beatior ne cogitari qui
dem poteſt.quare per ipſum pérque eius mag
nifica opera vos obſecro,ne contemnatis quę
vobis dicturus ſum,meam mediocritatem in
tuentes,quódque humanam linguam audituri eſtis:ſed expẽdentes mandatorum bonitatem
ac vtilitatem,agnoſcite eius maieſtatem , qui
vt veſtra commoda prouehat, me internuncio D
ad vos vti non eſt dedignatus.Non enim Moy
ſes Amaramæ & Iochabelis filius , ſed is qui
pro veſtra ſalute Nilum ſanguineis fluentis la
befecit,& Ægyptiorum contumaciam tam va
riis calamitatibus fregit,qui per mare viam vo
bis muniuit,qui omnium egenis cibos cælitus
excogitauit,qui potum deſiderantibus è petra
ſcatere iuſſit,à quo Adamus terræ ac maris v
ſum fructum accepit,per quem Noë diluuium
effugit , per quem Abrahamus noſtri generis E
autor ex errore poſſeſſor Chananæ terræ eſt
factus,per quem Iſacus confectis ſenio paren
tibus eſt natus , per quem Iacobus duodecim
honeſtiſſimis filiis eſt ornatus,per quem Ioſe
phus in Ægyptiorum præſidem euaſit : is in
quam vobis hæc præcepta largitur,ego nihil a
liud ſum quàm tanti numinis interpres. ea vo
bis ſacroſancta erunt,& coniugibus ac liberis
antiquiora.illis enim parendo beatam vitam a
getis,fruẽtes terra fertili,mari tranquillo,pro
genie iuxta naturæ leges felici,eritíſque hoſti
bus veſtris ſemper formidoloſi. ego enim cum
Deo coràm collocutus,immortalem eius vo
cem audiui : adeò illi cordi eſtis vos & generis
veſtri incolumitas.His dictis adducit populum
cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ
eis audiant,& quid agendum docentem,ne di
cta minus auctoritatis haberent , ſi per huma
nam linguam in animos eorum illaberentur.i- G
taque omnes audiebant vocem è ſublimi deſcẽ
dentem,vt nemo non intelligeret.Præcepta au
tem quæ Moyſes duabus tabulis inſcripta reli
quit,non eſt fas totidem verbis euulgare,ſentẽ
tias tantũ eorũ indicabimus. Docet enim nos,

Exod. 20. *Primũm præceptum, Deum eſſe vnum, & hunc ſolum colendum.*

Secũdũ, Nullius animalis ſimulacrũ adorandũ

τοὺς γε μὴν ἑβραίους τά τε ὀφθέντα, καὶ ὁ τῆς ἀκοῆς
προσβάλλων ψόφος δεινῶς ἐτάραττεν. ἀπιθεὶς τε ἦν
ἅπαντα αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν τοῦ ὄρους ἀγαπροσώπως λόγος,
ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτήσας τῷ θεῷ, σφέδρα τὴν ἀγά-
νοιαν αὐτῷ ἐξέπληττεν. κατεῖχεν ἡ αὐτοὺς φρὸς ταῖς
σκηναῖς ἀχθόμενοι, καὶ τὴν τε μωϋσῆν ἀπολωλέναι
νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τ θεῦ, καὶ ὡς εἰ αὐτῷ ὁμοια προσ-
δοκῶντες. ἔτε δ' αὐτῷ ἀγαφανέντ μωυσῆς
χαῦρος τε καὶ μέγα φρονῶν ὀφθεὶς τὸν αὐτὸν ἀπαλλάσ-
σῃ τε ἴδιους αὐτοὺς, καὶ ὡς εἰ τὴν μελλόντων κρείττονας
ὑπιθετο τὰς ἐλπίδας, αἰθρίος τε καὶ καθαρὸς ἀπ' τῷ
φρὸ ὀλίγου παθῶν λῦ μωυσίως ὑπαγενότος. ὅτι
τούτοις συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκου-
σόμενον ὧν ὁ θεὸς εἴποι φρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέν-
των γὰς ὅπι ὑψηλοῦ πού ὁθεν ἔμελλον ἅπαντες ἀκού-
σεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν ὦ ἑβραῖοι καθάπερ καὶ φρότε-
ρον, ὑμῶν φροσηξατό με καὶ βίον τε ὑμῖν δαίμο-
νια καὶ πολιτείας κόσμον ὑπαγορεύσας παρέσι καὶ
αὐτὸς εἰς τὸ φανερώτερον φρὸς γε μὲν αὐτῷ καὶ τῷ ἔρ-
γων, ἃ δι' ἐκείνων ἡμῖν ἤδη πέφανται, μὴ καταφρο-
νήσητε τῷ λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες,
μηδ' ὅτι γλῶτα ταῦτα αἰθροπίνη φρὸς ὑμᾶς λέγ-
τῶ δ' ἀρετῶ αὐτῷ καταυόησαντες δεήσεσθε τὴν
τὸ μέγεθος τ ἐντολῶν, καὶ ὅτι συμφέροντι τῷ ἡμετέ-
ρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντες εἰπεῖν. ἐγὼ μωυσῆς ὁ ἀμ-
βράμ καὶ ἰωχαβήλης οὐκ, ἀλλ' ὁ τὸν νεῖλον ἀναγκά-
σας ἡματοῦσθαι φρὸ ὑμῶν ῥεῖθρα καὶ ποικίλοις δα-
μάσας κακοῖς τό τ' αἰγυπτίων φρόσημα, ὁ ἐξ θαλάσ-
σης ὁδὸν ἡμῖν φδάσχων, ὁ τὴν ξηρὰν ἐξ ὑγρᾶς
μηχανησάμενος ἐλθεῖν διορυσσομένοις, ὁ φοτὲν σὺν πῦρ
ἀναβλύσας ἀναπαύζουσιν, δι' ὃν ἄδαμος τῷ ἀπὸ γῆς τὸ
καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν νῶχος σὺν
τῆς ἐπομβρίας διέφυγε, δι' ὃν ἄβρααμος ὁ ἡμέτερος
πρόγονος ἐξ ἀλήτου τῶ χαναναίων κατέσχε γῆν, δι'
ὃν ἴσακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσιν, δι' ὃν ἰακώβος δώ-
δεκα παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη, δι' ὃν ἰώσηπος ἐδυ-
ναστέυσεν τῆς αἰγυπτίων δυνάμεως, ἐξῆς ὑμῖν τάπερ
χαρίζεται πρὸς λόγους δι' ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβασμοὶ δ' ὑ
μῖν γενέσθωσαν καὶ τέκνων φροσηκόντως καὶ γυ-
ναικῶν. εὐδαίμονα γὰρ βίον ἄξετε τούτοις ἑπόμενοι, καὶ
γῆς ἀπολαύσοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάσου,
καὶ τέκνων γονῆς καὶ φύσιν πικτομένων. καὶ πολεμίους
ἔσεσθαι φοβεροί. τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθόντι, ἀκροατὴς
ἀπαθάρτου φωνῆς ἐγενόμην. ἔτως ἐκείνῳ τε γένους
ὑμῶν καὶ τῆς τούτου μέλει δαιμονῆς. ταῦτ' εἰπὼν, προ-
σέταξε τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις ὡς ἀκούσαντα τοῦ
θεοῦ δαλεγομένου πρὸς αὐτοὺς, ὡς εἰ τὴν φροφητῶν, ἵνα
μὴ βλαβείη τὴν λεγομένων ἡ ἀρετὴ τοῦ αἰθροπίνης
γλώττης, ἀθανάτων εἰς γνῶσιν αὐτοῖς δεδομένη.
πάντες τὴν ἦχουν φωνῆς ὑψόθεν φδαλλομένης εἰς ἅ-
παντας, ὡς δαφυγεῖν μηδένα. καὶ λόγων οὐ μωυσῆς σὺν
ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οὐς δ' θεμιτ
ὄν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις αὐ-
τῶν δηλώσομεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ φροκείμενος λόγος, ὅτι θεὸς
ὄντ εἷς, καὶ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ὃ δ' δεύτερος κελεύει, μηδένας εἰκόνας ζώων ποιή-
σαντας προσκυνεῖν.

Οὐ δὲ-

Ο τρίτος ὅτι μηδενὶ φαύλῳ τῷ θεῷ ὀμνύναι.
Ο δ τέταρτος φυλατρεῖν τὰς ἑβδομάδας ἀνα-
παυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου.
Ο ε πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν.
Ο ς ἕκτος ἀποχέσθαι φόνου.
Ο ζ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν.
Ο η ὄγδοος, μὴ κλοπὰς ὁρᾶν.
Ο θ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν.
Ο ι δέκατος μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβά-
νειν.

A *Tertium, Non temere iurandum.*
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cæde abstinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non deponendum falsum testimonium.
B *Decimum, Nihil alienum concupiscendum.*

καὶ τὸ μὲν πλῆθος ἀκεφαλάμψον αὐτὰ θεῖα ὧν
μωυσῆς διελέχθη χαίρον ὅτι τοῖς θεσπεσιμθοῖς τῆς συλ
λόγου διελύθη. τῇ δ' ἑξῆς φοιτῶντες ὅτι τλεῖ σκιμπλεῖ
κεῖσιν αὖτ' ὁ νόμος αὐτοῖς ᾤδη τ' θεῖ κομίζειν. ὁ δ' τέ-
τακτο τὰ τάδε, καὶ θεῖ τῷ ὅλων, ὃν αὖ θεμιτὸν ἡσυχθεῖσ ἔσ-
πιν ἐν ταῖς αὐδαῖς ἀπεσήμαινεν χρόνοις, ὧν μνησθήσομαι κ'
καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς δ πλείονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν ἀ- C
ταπίθεμαι χαρίεν, ἰδίαν θεῖ αὐτῷ πομπεύσας αφή-
γησιν. οὕτω δὲ τῷ θεσμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ μωυ-
σῆς πάλιν εἰς τὸ σιναῖον ὄρος αἰεὶ θεσπεσιὸν τοῖς ἑ-
βραίοις. βλεπόντων δ αὐτῷ ἐπιείκετο τ' αὐοδον. ὃ χρόνος
ξιβομθύς, τεσσαράκοντα γὰρ ἡμέρας διήγαγεν αὐτ' αὐ-
τῷ, δέος εἶχεν τοὺς ἑβραίους, μή τι μωυσῆς παθοι. κ' τῷ
συντυχόντων δυσεὰν ἁπ' ἔστιν ὅ τινες ἐλύπησεν αὐτοὺς, ὡς
τὸ νομίζειν μωυσεῖ ἀπολωλέναι. ἰὼ γὰρ τοῖς αὐθεφόπις D
ἔρις. τῷ μὲν ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις θεσπεσό-
τα. κ' μάλιστα ὅσοι θεὸς αὐτ' ἀπιχθὰς ἦσαν ὀλιγεί-
μθοι ταύτῃ τ' ψῆφον ἔφερεν. τῷ δ, θεὸς τὸ θεῖον ἀνα-
κεχωρηκέναι. τοὺς δ σώφρονας ὁ μηδὲν ἕτερον τῷ λεγο-
μθων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαι, κ' τὸ θηρίοις πε-
πεσόντα ἀποθανεῖν αὐθεφόπον ἡγουμθύς, ὁ τὸ ὑπὸ
τοῦ θεοῦ θεὸς αὐτ' μεταστῆναι δίκῃ τλεῖ θεσσοῦσαν ἀρετ'
εἰκὸς νομίζοντας, θεόμως ἔχειν δοκεῖ ὁ λογισμὸς ἐπιεί.
θεσσαίου δ' ἀρημωθαι κ' καθιμένος ὑπολαμβαίοντες E
οἵᾳ τυχεῖν ἂν αὐ ἄλλᾳ δυναρῷ σφόδρα λυπεμθροι διε-
τέλουν. κ' ἔτι τὸ ὑπονοεῖν αὐτοὺς εἶατο φροσδοκᾶν τι
χρηστὸν θεῖ τὰνδρὸς, οὔτε μὴ λυπεῖσθαι κ' κατηφεῖν ἐ-
δύναντο. τὸ δ στρατόπεδον ἐκ ἐπαρρώνει μετάγειν μωυ-
σέως αὐτοῖς ἐκεῖ θαμθύειν φροειρηκότος. ἤδη δ πεσσα-
ράκοντα ἡμερῶν διελελυθυιῶν, κ' τοσούτων νυκτῷ,
παρεῖν οὐδενὸς τῷ αὐθεφόπους τεκμαιρομθύων γεγενη-
μένος. χαρᾶς δ' ἐπλησεν τ' στρατιὰν ὅτι φανείς, καὶ τλεῖ
τῆ θεοῦ θεφάνειαν, ἰὼ εἶχε. θεῖ αὐτῷ ἀπεδήλου. τόν τε F
ξόπον καθ' ὃν δαιμονήσουσιν πολιτευόμθος, λέγων
αὐτὸν κ' ταύτας ὑποθήσας τὰς ἡμέρας καὶ σκιμπλεῖ
ὅτι βούλεῖ γλύφειν αὐτῷ, εἰς ἃ κάτεισι θεὸς αὐτοῖς
θεσμόμθος, ὅπως κ' μεταβαίνοντες ἀλλαχοῦ ταύ-
τλεῖ ὑπαγόμθα, καὶ μηκέτι διώμθα τὰς ὅτι τὸ σηνᾶν
αὐόδου, ἀλλ' αὐτὸς ὅτι φοιτῷ συσκιμῇ θεσπυγχάνων
τῆς ὑμετέρας δίκαις. γλύφεται δ' ἡ σκιμὴ μέρος τὸ
κ' κατασκευῆ, οἷς αὐτὸς ὑπέδυξεν, ὑμῖν ἀκίνως ἐχόν-
των θεὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς
ὅτι δίπυον, ἐγγεγραμθύας ἐχούσας δέκα λό-
γους, ὧν ἑκατέρα πέντε. κ' χαίρ ἰὼ ὅτι τῇ χαφῇ τῇ θεοῦ.
οἱ δ' χαίροντες οἷς τε ἐώρων καὶ οἷς ἤκουον τῇ στρατη-
γοῦ, τῆς κ' δυνάμεως αὐτῷ σπουδῆς οὐ κατελείποντο.

Hęc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moy Exod.21.
ses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Se-
quentibus autem diebus sæpius ad ducis ten-
torium ventitantes postulabant vt etiam leges
eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratifica-
tus leges tulit, & quid quóue modo agendum
esset per idem tempus præscripsit, sicut suo lo-
co dicetur, sed maiorem legum partem in aliud
C tempus differo, priuatim de his commentatu-
rus. Eodem ferè tempore Moyses rursum in Si- Exod.24.
na montem ascendit, prænonito antè populo:
nam & spectare eos ascensionem suam voluit.
cúmque diutius moraretur, per XL. enim dies
abfuit, cœperūt solliciti esse, ne quid grauius illi
accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquá
eos sic contristauit, vt interitus Moysis opinio.
variabant enim rumores, dum alij deuoratum
D à bestiis iactant, maxime qui minus eum amabant. alij raptum à Deo videri malunt. qui ve-
rò prudentiores erant, inter vtranque senten-
tiam ancipites, quòd alterum ab humanis casi-
bus non alienum, alterum viri illius virtuti cō
uenientius videbant, ipsius sortem satis æquo
animo ferebant: suam autem vicem dolebant,
quòd tali præside ac patrono essent orbati, qua-
lem alium inueniri credebant impossibile: &
neque solicitudo sperare eos sinebat, neque spe
E adempta non dolere poterant. ac ne castra mo-
uere quidem audebant, reditum expectare iussi.
tandem XL. diebus totidémque noctibus elapsis
reuertitur, nullo interim humano alimento de
gustato: aduentúque suo tota castra ingenti
gaudio replent, diuinam prouidentiam illis a-
desse significans, & rationem bene ac beatè vi-
uendi se per eos dies didicisse. postularéque Exod.36.
Deum vt tabernaculum ei faciant, quo descen-
deret quoties placeret, quod etiam migrantes
secum circunferre possent, vt non sit opus am-
F plius in Sina ascendere, sed interuisitans cre-
brò & tantùm non cohabitans præstò sit votis
eorum ac deprecationibus. mensuram quoque
& formam tabernaculi sibi præmonstratam,
nihilque superesse nisi vt ad eius fabricam quá
primùm se accingerent. His dictis profert
duas tabulas continentes decem præcepta in-
scripta, in singulis quina. erat autem Dei ma-
nus ea scriptura. Illi verò præsentia sermoné- Exod.35.
que Moysis læti pro se quisq. certatim ad stru-
G cturam tabernaculi conferebant, aurum, argē-
tum, cuprū, materiam lignea elegantē & cōtra
cariem firmam, pilos capratum, & ouium pel-
les partim hyacinthina parti punicea tinctura,

αλλ' ὑσσωπον ἀῤῥυές τε καὶ χρυσόν, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ὑπὸ σή-
ψεως παθεῖν δυνάμθνα. αἰγείους τε ἔριχας καὶ δορὰς φοβάτων, τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμθύας,

quasdam etiam candidas colore, & alias pur- A
puræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos quoque pretiosos, qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vim magnam odoramentorum. nam huiusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio tẽplo & portatili differebat. ergo posteaquam istæ species ambitiosè sunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domesticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei, sed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamsi populi suffragiis res cõmissa fuisset. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis soror: & Eliabus Isamachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus plurib⁹: ita enim fabricatoribus est visũ, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse de mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quãtum instrumentum capere deberet ad vsum sacrificiorum & sacrorum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierũ circa vestes sacerdotales, & cętera quæ vel ad tabernaculi ornamentũ, vel ad diuinum cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

τὰς δὲ φοίνικι. αἱ δ', πορφύρας αἴθος, ἑτέραι δὲ λευκὴν παρεῖχον τὴν χέραν. ἐλεά τε τοῖς προειρημένοις αἴθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνου βύσσον. λίθους τε οὐκ ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καὶ περιγεγῶτας, αἴθεσθαι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ. θυμιαμάτων τε πλῆθος συμφέρον. ἐπὶ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύαζεν τὴν σκηνήν. ἡ δ' οὐδὲν μεταφερομένου καὶ συμπεφυκότος ναὸς διέφερεν. τύπων οὖν καὶ ἀναδέσμων συγκομιζόντων ἑκάστου καὶ ὧν ἕκαστος δύναμιν φιλοτιμησαμένου, τοὺς ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐπιτολὴν θεοῦ, οὓς καὶ τὸ πλῆθος αὖ ἐπιλέξατο τῆς οὐσίας ἐπ' αὐτῷ γενομένης. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν, καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, ταῦτα ἦν. Βασάληλος μὲν οὖν ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, ὢν Οὐρὶ μὲν παῖς καὶ Μαριάμμης δ' ἀδελφῆς τῆς στρατηγοῦ. ἐλιάβαζος δ' Ἰσαμάχου δανίδος φυλῆς. τὸ δὲ πλῆθος οὕτως ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρουμένοις ὑπῆλθεν, ὡς τε μισοῦσθαι ἀνεῖρξεν αὐτούς, ὑπακηρυξάμενος ἀρκεῖν τοὺς ὄντας. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προεφήκαντο ἐχέφρων οὖν ὄντι τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ μισοῦσθαι αὐτοὺς ἔκαστα ὡς ὑπὲρ μέτρων καὶ τὴν ὑποθήκην τοῦ θεοῦ καὶ τὸ μέγεθος ὅσα τε δεῖ σκεῦη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδιδάσκειν πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρετήσοντα. φιλοτιμεῖσθαι δ' ἐν ταῖς γυναιξὶν ὡς ἐπὶ τε στολαῖς ἱερατικαῖς, καὶ ὡς ἐπὶ τἆλλα ὅσων ἔχρηζεν τὸ ἔργον, κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

B

CAP. V.

De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωυσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ εἶδος ναοῦ μεταφερομένου διέφερεν.

C

D

Exod. 36.

OMNIBVS autem paratis, & vasis aureis, æramentis ac textilibus, Moyses indicto festo & sacrificio pro cuiusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atrium primo dimẽsus latitudine L. cubitorum longitudine C. vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos, & in postico latere X. In vno quoque inerant anuli, & capitella argentea, bases verò auratæ mucronatæ, imæ hastę similes, ex ęre factę & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebãt. Linteum deinde byssinum mollissimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totúmque eum locum sepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartũ verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argẽto hi quoque constabant præter bases, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere stabãt tres valli bene firmati. erãt autẽ & illi linteo è byssо contexto circũducti. ad ianuã vero pendebat velum viginti cubita lõgum, & quinque altum ex purpura byssõque & hyacintho contextum

VII.

Ἅπαντων δ' ἑτοίμων γενομένων χρυσίου τε καὶ χαλκοῦ, ἔτι δ' ὑφαντῶν, προεῖπεν ἑορτὴν μωυσῆς καὶ θυσίας, καθ' ἣν ἑκάστου δύναμιν, ἵστα τὴν σκηνήν. σφόδρα μὲν αἴθριον κατεσκεύασμένος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πηχέων, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος, κάμακας ἔστησε χαλκᾶς πεντεπήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τὸν ὁμοίως διεστῶτας. δέκα δὲ τὸν ἐν πλάτει κειμένων τῆς κατόπιν. κρίκοι δὲ τοῖς κάμαξιν ἐκάστοις προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρᾶ, βάσεις δὲ χρυσαῖ, σαυροτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκαῖ δὲ ἦσαν ὑπὸ τῆς γῆς ἐρηρεισμένοι. ἐζήπλεθο δὲ τοῖς κρίκοις καλῶδια τὴν ἀρχὴν ἴλλον χαλκέων πηχέων τὸ μέγεθος ἐκδεδεμένα. οἱ καθ' ἑκάστην κάμακα παρέντες καὶ ἐς διάφορα ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἔμελλον παρέξειν. συνδεῖν δὲ ἐκ βύσσου μαλακωτάτης ἐξ ἁπασῶν ὑφῆσι ὑπὸ τὸ κιονοκράνιον καὶ πεῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, ὥστε φράττεσθαι ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς ἂν μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ οὕτως μὲν εἶχον αἱ ἓξ πλευραὶ τὸ ὠκειδόλευ. τὸ δὲ τετάρτης πλευρᾶς, πεντήκοντα γὰρ οὖσα πηχέων ἡ ἑτέρα μέτωπον τὸ παντὸς ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῴγεσαν καὶ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἱστήκεισαν καὶ μίμησιν πυλώνων. ὕλη δ' αὐτῆς ἀργυρᾶς ἴλλον ὑπεχαλκωμένους πάρεξ τὴν βάσεων. χαλκαὶ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος ἓξ κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, οἷς πυλωροὶ ἐμβεβήκεισαν ἐρηρεισμένῳ. καὶ κατ' αὐτὴν δὲ βύσσινον ὕφος σύνδουλον ἴλλον ὠφασμένον. τὸ δὲ καὶ τὰς πύλας μῆκος μὲν ἄντικρυς πηχέων εἴκοσι, πάντα δὲ βάθους, ὕφος ἴλλον πορφύρας φοίνικας συνυφασμένῳ καὶ βύσσῳ πεποιημένον,

E

F

G

πολ-

πολλῶν αὐτῷ σωμάτων ἐνόντων καὶ ποικίλων ὁπόσα μὴ ζῶα ἐξετυπώθη μορφάς. ἐντὸς δὲ τῆς πυλῶν ἀφέστηκεν λουτὴρ χαλκοῦν, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν κρηπίδα παρεχόμενον. ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι ταῖς χεῖρας ἀποπλύνειν, καὶ τοὺς πόδας καθαίρειν παρῆν. καὶ ὁ μὲν τῆς αὐλείου ἀφέστηκε βωμὸς ἑβδομήκοντα ποδῶν ἀπ' ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμάς. ἐπὶ δὲ τοῦ ναοῦ ἴσην αὐτῷ καὶ ὁμοίαν. τῷ δὲ ναῷ πρὸς τὰς ἀνατολὰς ἵνα πρόσωπον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὸν αἴρῃ, αἴρει τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ὅπερ πήχεις ἐγίγνετο ξιάκοντα. τὸ δὲ εὖρος ὅπερ δέκα δύο οἱ ἔπεσι. καὶ ὁ μὲν ὄπισθεν τοῦ τοίχων τόπος ἦν, ὅθεν ἔπεσε κατὰ βορέαν πρὸς ἄπτερον. κατόπιν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελήγετο. μέτεισι δὲ αὐτὸν ἐγκρὶς ἐφ' ὅσον προσβαίνει τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλου πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. τοὺς ἀγῶνας μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένους. εἰς δὲ πάχος δεκάπους πήχεως τὸ ἥμισυς. τὸ δὲ βάθος δακτύλων πεντήκοντα. λεπίδες δὲ αὐτοὺς ἦσαν ὑπερχαλκεῦμέναι παντοίῳ χρυσῷ, ὄζά τε τῆς ἐνδόθεν καὶ τῆς ἐκτὸς μοίρης. δύο δὲ αὐτῶν ἑκάστῳ προσῆσαν γεφύραι, ἐλλειπόμενοι κατὰ δύο βάσεων. αὗται δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν πύλαι δὲ ἑκατέρα τούτων προσῆν, ἐχόμεναι τοῦ γεφύρα. τῷ δὲ κατὰ δύσιν τοίχου κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἀμειβοῦς ἅπαντες ὡς τὸ μυκτῆρον τῆς ἁρμοῦ ὡς ἵνα δοκεῖν ἓν εἶναι τοῖχον αὐτῆς τὸν συνείλησιν χρυσέων τάπα ἐνδοθεν καὶ τοῦ ἑκτός. ἀνέλογαι δὲ ὁ τῆς κιόνων ἀριθμὸς, εἴκοσι δὲ ἦσαν, καὶ παρῆκεν πλάτος ξύλου ἀπέβαινε ἑκάστου αὐτῆς, ὡς τὸ συμπληροῦσθαι τοὺς ξιάκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῆς. κατ' ἦ τὸν ὄπισθεν τοῖχον ἐνέα δὲ πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρέχοντες συνεστελλόντες, αὖ ἑπτὰ εἰς πεντεκαίδεκα κίονας ἐπὶ πηχέως τετμημένους, οὓς ἐγγωνίους ἔθεσαν, ὀκτὼ τοὺς μείζονα ἀπεστηκότας. ἑκάστου δὲ τῆς κιόνων κεῖτον ἐπὶ χρυσέων καὶ τὸ ἔξω μέτωπον φέρουσιν, ὡς περ ῥίζας πεπὶ ἐμπεπλεγμένος κατὰ τοῖχον φέρεις ἀλλήλοις τετραμμένοι τῶν ἀφεστώτων. καὶ δι' αὐτῆς ὀκτὼ χρυσοῖ σπονδύλιδες ἐλαυνόμεναι πάντα πηχέως ἑκάστης τὸ μέγεθος, συνδέσιμος ἦσαν τῆς κιόνων ἐμβαφὴς κατὰ κεφαλὴν σπονδύλιδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τοῦ σφόγγου κοχλιοῦ ξόπον διαδημιουργημένου. κατὰ δὲ τῆς ὄπιθεν μία φάλαγξ ἐν ἀγῷ πάντων ἴσα τῆς κιόνων, εἰς ἓν ἐνέβαινον πλαγίαι αἱ τελευταῖαι τῆς σπονδύλιδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῆς ὀπισθοφόροι, κεφαλὰς ἐν αὐτοῖς γλυσμοῖς τοῦ θάλει τὸ ἄρρεν συνελθόντος. τοῦτο μὲν δὴ πρὸς τὸ μὴ ὑπ' αὐτῶν κεφαλαίνεσθαι, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τῶν σπονδύλων συνέχειν. ἀλλ' αὐτὸν αὐτῷ ἐν ἁρμονίᾳ πολλῇ ἀσφαλέστατα ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς ξία μέρη, μῆ δέκα πήχεας ἁρμοσμένους ἐν ᾧ μυχῷ τέσσαρας ἵστησι κίονας, ὁμοίους τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσιν ὁμοίαις ὑπειμένους, ἀλλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐκδεδρομὸς αὐτῶν ἄδυτον ἦν, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. τὴν μὲν τοι δεδομένην τὴν τοιαύτην τοῖς σκηναῖς πρὸς μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως συνίστασιν ἦν. τὸ μὲν γὰρ ξίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν πεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον ὡς οὐρανὸς αὖ ἐν τῷ θεῷ. οἱ δὲ εἴκοσι πήχεις ὡς περ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, οὗτος τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπιτετραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἐξ οὗ τὴν εἴσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονας ἔστησαν χρυσοῦς χαλκοῦας βάσεων ἐφεστῶτας πέντε τὸν ἀριθμὸν. καταπετάσματα δὲ τὴν σκηνὴν ὑάκινθος βύσσου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου καὶ φοίνικος

A variè picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aspersorium æneum, basi ex eadem materia superpositum, vnde sacerdotes manus ablouerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum septum atrij se habuit. Tabernaculum autem statuit in eius medio versum ad Orientem, vt sol surgens radios in illud mitteret: erátque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat australis, alter ad septemtriones obuersus: B tergum ad occidentem spectabat, attollebatúrque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erántque tabulæ ligneæ vicenæ ex vtroque latere, quadrangulæ, crassitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & singulis tabulis inerant cardines bini immissi per duas bases quæ erant argenteæ, & in suis foraminibus tabularum cardines suscipiebant. Parietis verò Occidentalis tabulæ sex erant, intus & C extra deauratæ, inter se omnes ita compaginatæ, vt vnus paries esse videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat mensuram vnius & dimidij cubiti, crassitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. posterioris verò parietis nouem cubitos sex tabulæ faciebant: quibus coniunctæ sunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito sectæ, quas angulares posuerunt ad instar D maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibusdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum respicientes: & per eos deaurati vectes immissi, singuli cubitorum quinque, tabulas coniungebant: intrabátque caput vectis vniuscuiusque in alio capite, in modum pyxidis: & post E tergum parietum in longitudine positorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriusque parietis latera continebantur, in castrationibus factis & immissis ad inuicem. atque ita cautum est tabernaculo contra ventorum vim aliósve impetus, vt securum & immobile consisteret. Intus autem diuisa in tres partes longitudine, post decem cubita intima, statutæ sunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, simi- F libus basibus impositæ, paribus interuallis per transuersum dissitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi sacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuisio, vniuersitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, sacerdotibus inaccessa cælum Dei quodammodo repræsentabat: viginti verò cubitorum spatium, tanquam mare & terra hominibus inaccessibilis, solis sacerdotibus concedebatur. à G fronte verò quà aditus patebat, columnas statuerunt quinque æreis bassibus innixas. post hæc vela sunt per tabernaculum expãsa, è byssо contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus distincta. horum primum

cubita decem quaqua verſum patebat:quod per columnas eſt diſtentum, quæ aditum à reliquo ſpatio diſparabant, & à conſpectu hominum excludebant. totúmque hoc fanum vocabatur ſanctum, aditum verò vltra IIII. columnas ſitum dicebatur ſanctum ſanctorum. Exod.36. fuitque hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliiſque ornamentis picturatum, exceptis tantùm animantium figuris.alterum autem velum magnitudine,colore,textura, priori par, circa ingreſſum ſitas quinque columnas tegebat:quod à ſummo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis ſuſtinebatur,& acceſſum ſacerdotibus ſubintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par,ſed è lino contextum,anulis à funiculo per tranſuerſum pendens,quod aliquando adducebatur,aliquando feſtis præcipuè diebus reductum populi proſpectum admittebat. reliquis diebus,& maximè parum ſerenis obiectu ſuo picturatum illud velum à tempeſtatibus protegabat. vnde mos manſit etiam poſt templum exædificatum, vt velum huic ſimile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenûm octonûm cum vncinis aureis qui córiguorũ anulis ita inſerebantur,vt coaptata vnum viderentur:quæ extenſa fanum ſuperne obtegebant,& parietes à lateribus & à tergo,minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetaſmata vndecim æquè lata, ſed longiora,videlicet triginta cubitorum ſingula,è pilis eadem ſubtilitate qua illa è lana contexta:quæ tegmine ſuo vſque terram fuſa inſtar thalami exhibebant,vno à fronte prominente,quod in hunc vſum ſupra denarium numerum erat adnexum.hæc rurſus ab aliis è pellibus conſutis contra æſtus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo ſpectantibus res erat miraculo digniſſima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm ſi cælum qui contueretur.cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, ſicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempeſtates obiecta.

βαφῆς συγκεκραμμένους. καὶ θεῶτον μὲν ἓξ πηχῶν δέκα παντοχόθεν, ᾧ καταπετάννυσαν τοὺς κίονας, εἰ διαιρεῖτο τὸν νεών, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπολαμβάνον. καὶ θάτερον ἓξ τὸ ποιοῦν αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ ἄβατον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων θ' ἁγία τὸ ἅγιον. ὡράϊον δ' ἦ τὸ φάρος αὐθέσι παντοίοις ὅσα γῆθεν ἀναίσχυντα δέδαπτοικιλμένον, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι ἐνυφασμένοις, ἃ κόσμος ἂν εἴη μᾶλλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δ' τούτῳ καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χρόᾳ θαυμάσιον τοῖς ἐπὶ τὰς εἰσόδους πᾶσι κίοσι παρεμβάλλειν κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος, κείμενον κατὰ χοὸς τῆς ἀκρι ἡμίσους θ' κίονος. τὸ δ' λοιπὸν εἴσοδος ἀνεῖτο τοῖς ἱερεῦσιν ἐσοδυομένοις. ἐκρέμετο δὲ ζεύγει λίνεον ἓν ἰσομέγεθες φάρει, ἐφελκόμενον ὑπὸ κάλων ὀπίθατέρωθεν τῶν κρίκων τῷ τε ὕφει καὶ τῷ κάλῳ δέδαιοιωμένον, ὁπόταν τε τὸ ἐκπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἴσασθαι κατὰ γωνίαν ἔμπροσθεν ἐκ ἰσόμορον φόρος τὸ καθοπλίζεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ὀπισινοις ἡμέραις. κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιθ' ὅταν ἡ νιφετώδης ἐφεστάννυμένη, ζεγανὸν ἐποίει τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων ὕφος. ἄθην δὲ παρέμβυεν τὸ ἔθος καὶ τ' ναὸν ᾠκοδομησαμένων ἡμῶν, ὡς τε τὸν σινδόνα τοιούτῳ τρόπῳ ἐφεικεῖσθαι ταῖς εἰσόδοις. δώδεκα δ' ἄλλα φάρη πηχῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. χρυσέοις ἐχόντα γλυσμὲς δὲ σπανιῶς θηλυός τε καὶ ἄρρενος συνείλκετο, ὡς ἐν ἓξ δοκεῖν. εἶθ' ὑφαρτεινόμενα τ' ναῦ, τοῦτ' ἐφύπερθεν ἐσκιάζειν, καὶ τῶν τοίχων τοὺς κατὰ πλάγιον καὶ κατόπιν ἐντὸς, ἀπὸ δ' γῆς ὅσον πήχεως αἴροντα. ἴσαν δὲ τῷ πλάτει καὶ ἄλλαι σινδόνες μία πλείους τ' ἀριθμὸν, τὸ δὲ μῆκος ὑφαλλόμεναι τριακοντα πήχεις δὲ τὸν, ὑφασμέναι δὲ ἐκ τριχῶν ὁμοίως κατὰ λεπτομέρειαν ταῖς ἐκ τῶν ἐρίων πεποιμέναις, ἐτάνυντο μέχρι τ' γῆς κεχυμέναι, κατὰ θύρας ἀετώματα ὑφάπλησιον, καὶ πασάσθαι παρεῖχον, τ' ἐνδεκάτην φάρους εἰς τ' παρειλημμένου. ἄλλαι δὲ ὑπάνωθεν ἐκδιφθέρων κατεσκευασμέναι ὑφρείσαν, σκέπην καὶ βοήθειαν τ' ὑφαντοῖς ἐν τοῖς καύμασιν, ὑπὸ τοῦ ὑετοῦ εἴη γλυμμέναι. πολλὴν δ' ἐκπλῆξις ἐλάμβανεν τοὺς πόρρωθεν θεωμένους. τὴν γὰρ χροιὰν τοῖς κατὰ τ' ἀραιὸν συμβαίνουσιν ὁδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ ἐκ τ' τριχὸς καὶ τ' διφθέρων πεποιμέναι κατέσαν ὁμοίως τοῖς θύραις τὰς πύλας ὑφάσματι, τό τε καῦμα καὶ τ' ἀπὸ τῶν ὄμβρων ὕδρην ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκιὴν τ' τρόπον.

CAP. VI.

De arca in qua tabulas legis Moyſes collocauit.

VI. Exod. 37. TAbernaculo autem hunc in modum conſtituto,etiam arcam Deo ſacram inferunt è materie natura valida &ab omni carie inuiolabili.hęc vernacula noſtra lingua dicitur Heoron,figura tali.lõgitudo eius erat quinque palmorum,altitudo verò & latitudo trinũ palmorum,erárque intus & extra tota laminis aureis incruſtata:& habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo,totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinque traiecti, vt quoties opus eſſet quocunque tranſportari poſſet.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ ἐν ᾗ μωυσῆς τοὺς νομικοὺς πλάκας ἐνκατέθετο.

ΓΙνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τῶν θεῶν ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, ἧ σῆψιν παθεῖν ἃ δυναμένων. ἣν δὲ ἑώρων μὲν καλεῖται καθ' ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ δὲ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ πέντε σπιθαμῶν. τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος ἑξῶν σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ τάντ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν ἐκελήλατο πᾶσα ὡς ἀποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν. στρόφιγξιν τε χρυσοῖς τὸ ἁρμόδιον ἐκκεκωμένον εἶχεν θαυμαστῶς, ὁ παντοχόθεν ἴσον ἦν, κατ' ἀδέτερον μέρος ἐξοχαῖς τ' ἁρμοστὶν λυμαινόμενον. καὶ καθ' ἕτερον δὲ πτύχον τῆς ἁπλουστέρου κρίκοι ἐφοπέσαν χρυσοῖ δύο θ' παντὸς δύκονος ξύλου. καὶ δι' αὐτῆς σανίδες ἁπτύχρυσοι καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς αἰ ὑπ' αὐτῆς ὁπότε δέοιεν ἐκφέρειν ἄοιεν.

κιβωτὸν

κινεμένη. οὐ γὰρ ὑπ' ζώων ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τῇ δ' ὑπερθέσει αὐτῆς ἦσαν περίσσυποι δύο. χερουβεὶς μὲν αὐτοὺς Ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ἐστὶ πετεινὰ μορφὴν δ' ἔχει τὴν ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμένων οὐδαμῶς πλησίον. μωυσῆς δ' φησὶν τῇ θείᾳ τὸ θεῖον προσυπεῖς ἑωρακέναι. ταύτῃ τὰς δύο πλάκας ἐν αἷς τοὺς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβέβηκεν, οὐ πάσας μὲν εἰς ἑκατέραν οὐδὲ δύο ὧν ἥμισυ καὶ μέτωπον, ἐγκατέθετο, καὶ ταύτῃ ἐν τῷ ἀδύτῳ κατέθηκεν.

A neque enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata: in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsámque arcam B intra aditum recondidit.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμοῦ τοῦ ἐν τῇ σκηνῇ.

Cap. VII.

De mensa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύσαντο δελφικῆς οὐδαμῶς πλησίαν. τὸ μῆκος μὲν δύο πήχεων τὸ δὲ πλάτος, ἑνὸς πήχεως, καὶ παλαιστῆς ἔχειν τὸ ὕψος. ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τοῦ κάτω τελέως ἀπηρτισμένοι, οἷς δωρεᾶς προσίθησι ταῖς κλίναις ἐμφερεῖς. τὸ δὲ πρὸς αὐτοῖς ἀνατεῖνον τετράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. κοιλαίνει δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὸν, κοιλαίνουσά πως καὶ παλαισιὴ τὸ ἐδάφος, ἕλικος οὐδενὸς τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ στόματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος, ἀπ' ἄκρου τοῦ ὀρθοστάτου, δι' ὧν ἦσαν σχολοὶ χρυσοῖ ξύλα τὰ φέροντες ἐξαίρεσιν. κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κῦτος κρίκοις κοινωνοῦντας. οὐδὲ γὰρ εἰσὶν ἀλινητοὶ, ἀλλὰ φρὶν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον, εἰς περιστάσεις τινὰ ἀρχὴν τελοῦντες. ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ πρόσωπον ἐμβαίνει τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὰ πόδα, καὶ τούτοις καὶ τὰς ὁδοὺς ἐνομίζετο. ὅτι ταύτης ἐπάθετο δὲ ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἀμμίνη πρὸς ἄρκτον οὐ πόρρω τοῦ μυχοῦ, διεπέφυσαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους καὶ ἐξ ἐπ' ἀλλήλοις κειμένους καθαρὰς πάνυ, τοῦ ἀλεύρου ἐκ δύο ἀσσάρων. ὃ μέζον ἑβραίων ἐπὶ κοτύλας ἀττικὰς ἔχει. ἐπῆν δὲ τοῖς ἄρτοις ἐπίθετο φιάλαι δύο, χρυσοῦ καθαροῦ πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῇ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ τὴν γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς ταῦτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐρροῦμεν. κατὰ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης τοῦ πρὸς μεσημβρίαν τεταμένου τοίχου πλησίον ἵσταται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη, σκήπτρου σχῆμα ἔχουσα μιᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μὲν καλοῦσιν κίγχαρες. εἰς ὃν δὲ ἑλλάνικ' ἂν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ σταφίσι, καὶ κρίνα συνῳκισμένοις καὶ περατηρίοις, ἑβδομήκοντα δὴ τὰ πάντα, ἐξ ὧν ὑπὸ μιᾶς βάσεως συνεστῶσι, πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μέρας εἰς ὅσους τοὺς πλανήτας καὶ ὁ ἥλιος κατανέμουσιν. ἀπαρτίζει δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν στίχῳ διακειμένας. λύχνοι δ' ὑπέφερον αὐταῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τῷ πλανήτων τὸ ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὀρθοῖ δὲ εἰς τὸ ἀναπολοῦν καὶ τὴν μεσημβρίαν λοξῶς αὐτὸ κειμένης. μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τραπέζης ἔνδον ὡς προεῖπον θυμιατήριον, ξύλινον μὲν ὀκτάπηχυ δὲ καὶ τὰ φορτικὰ ἐν σκίᾳ μὴ σηπόμενα. στερεὰ δὲ ὠφελήλατο αὐτῷ λεπὶς, πηχυαῖον μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος. ὕψος δὲ διπλάσιον. ἐπῆν δὲ ἐχάρα χρύσεα ὥσπερ ἀνεστῶσα, ἔχουσα κατὰ γωνίαν ἑκάστην στέφανον. καὶ τοῦτον δὲ ἐν ὠφελιδύοντα χρύσεον ἦν, ᾧ καὶ κρίκοι καὶ σκυταλίδες προσίεσαν αἷς καὶ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸς χαλκέος ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστῃ πλευρᾷ πέντε πήχεσιν ἐκμετρημένος,

IX. In fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Dorienses addere solent: sed superne quadrangulares erant. habebátque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quàm superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebantúrque vtrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quę non per circulum vtrunque vt vectes traiiciebantur, sed fibulatò morsu mensæ labrum superne, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adito, & in ea disponébantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Atticas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa aliàs est à nobis indicãda. Ex aduerso mẽsæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex X. auro fusile sed non solido, pondo minarum cẽtum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talẽtum sua lingua nominant: erátque distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgẽtibus, in septem ramos diffissis iuxta numerum solis & reliquorũ planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernę secundùm totidem planetarũ numerum: respiciúntque ad Orientem & Meridiem, cãdelabro obliquè posito. inter hoc & mensam, vt dixi, sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina circũquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla. super qua stabat foculus corona aurea circũquaq; cinctus. cui anuli inerant cũ suis vectibus quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet, ad ará verò præſto erant infundibula & phialæ, thuribulaque & crateres cum inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

Exod. 38.

CAP. VIII.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI. ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo
Exod. 39. ſic ſe habebat. nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotũ quos illi chanbas vocant, quàm pontificis, quem anabarchè nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen quem vocãt induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligat circa verenda, conſutum è byſſo retorto: inquod pedibus infertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atque ita circum ilia conſtringuunt. ſuper hoc induit linteam interulá byſſinam è duplicatarela cõfectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificátque ea vox lincam. linum enim vocamus cheton. id indumẽtum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulò axillis inferius zona lata digitosquatuor intus inani, ita contexta vt ſerpẽtis exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus reuoluta adtalos vſque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lęuum reiicitur: hanc zonam Moyſes nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonis mutuato emiá dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habétque circa collum amplam aperturam, cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur: maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulò plus quàm medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, vt videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, quam ſuperne alia tela integit vſque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis futurarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringíque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta.

A τὸ ἦν ὕψος ζωσί, ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείας λέπιον ἐξεπεπήμενος, δικτύῳ τὴν ἐχάραν ἐμφερεῖ. ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τῆς ἐχάρας πῦρ καταφερόμενον, τῆς βάσεως ἀχρήστου οὔσης. αἰτκρὺ δ' ἐπῆντο τῷ βωμῷ οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυτηρίοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σπάνια πρὸς τὰς ἱερουργίας πεπείπτο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. ἡ μὲν σκηνὴ τοιαύτη τε ἦν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

B

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆς τοῦ τε ἱερέως καὶ τῆς ἀρχιερέως στολισμοῦ.

Γίνονται δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσιν στολαὶ, πᾶσι τὲ τοῖς ἄλλοις, οὓς χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν ἀναβάχην προσαγορεύουσι. σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. τὴν μὲν οὖν τῶν ἄλλων στολὴν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίῃ τοῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς ἡγεμὼν λαοῦ ὁ νόμος ἁγνείαν προσαγορεύει, προῆναι μὲν πεπιθέντα τὸν μαναχασὴν λεγόμενον. βύσσινος δὲ οὗτος μὲν ὅλος. διάζωμα δὲ ἔχει τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν ἐκ βύσσου κλωστῆς εἰρηνύμενον, ἐμβεβλημένον εἰς αὐτὸ τὴν πηδῶν ὥσπερ ἀναξυρίδας. ἀποτείνει δὲ ἕως ἡμέσου, καὶ τελευτῶσαν ἄχρι τοῦ λαγόνος πρὸς αὐτῷ ἀποστέγει. ὅπερ δὲ τοῦτο λινοῦν ἔνδυμα δίπλης φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χεθὼθ μὲν γὰρ τὸ λινοῦν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν προσηρεμμένος τοῦ σώματος, καὶ τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεσφιγμένος, ὃν ὄμπεζώνται καὶ σῆθος ὀλίγον τοῦ μαχάλης ὕφαρ ἄνω τὴν ζώνην προάγοντες πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους. ἐχρῆν δὲ ὑφασμένην ὡς τὰ λεπτότατα δοκεῖν ὅτιος. αὖθη δὲ εἰς αὐτὴν ἐνύφανται φοινικοῦν καὶ πορφύρα μετὰ ὑακίνθου καὶ βύσσου ποικιλμένα. σήμαινε δὲ ὅτι μετὰ βύσσου. καὶ λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλίξεως καὶ στέρνων, καὶ προελθοῦσα πάλιν δίς. καὶ κέχρηται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῆς σφυρῶν, ἕως ἂν μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ. πρὸς γὰρ ἀπρέπειαν ἔστιν ἔχει τοῖς ὀρθοῖς καλῶς. ὅταν δὲ ἀσχολίζειν περὶ τὰς θυσίας δεῖ καὶ ἀχρονεῖν, ὅπως μὴ κινήμενος ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὅτι τὸ λαγὸν ὠμοφορεῖ. μωσῆς μὲν ἓν ἀβανὴθ αὐτὴ ἐκάλεσεν. ἡμεῖς δὲ ἀπὸ βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίσαν αὐτὴ καλοῦμεν, ὅπερ καὶ προσαγορεύει παρ' αὐτοῖς. ἔστι δὲ χρὴ κολποῦσθαι μὴ ἁπλῶς δέειν. λαγαὸν δὲ παρίσχον τὴ βραγχιστῆρα τῇ αὐχένος, ἀρτιδόσιν ἐκ τῆς ὤας, καὶ τὴ χρὴ στέρνων καὶ μετάφρενον. ἱρτιμβρίας αἰαδεῖ. ὕφαρ ἑκατέρων καθελεῖδα μασαβαζανὴς καλεῖ. ὕφαρ δὲ τῆς κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον, καὶ δικρύμβυον εἰς πᾶσαν αὐτὴ, ἀλλ' ἐπολίγον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖ μὲν μασναεμφθῆς. τῇ δὲ καταστολῇ διοῦτος ὅτιν ὡς στεφαὶν δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λιναίου ταινία πεποιημένη παχεῖα. καὶ γὰρ δίπτυχος μένον ῥάπτει πολλαχῆς. ἔπειτα σινδὼν αὖθην αὐτὴ ἐκπεφύρχε δικτύουσα μέχρι μετώπου, τήν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀπρεπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ δὴ τῷ κρανίῳ γινομένη ὁμοπέδον. ἥρμοσται δὲ ἀκριβῶς ὡς αὖ μὴ σφαλῆναι ποιοῦντος σφὶ τὰ ἱερουργίαν. καὶ ποία μὲν ὅτιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολὴ, δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ ὧνπερ καὶ οὐδὲν τῶν προειρημένων. ἐπενδυσάμενος δὲ ἐξ ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα, ποδήρη δὲ ὅτι καὶ ἔστι, μανδὺν καλεῖται καὶ τὸν ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνῃ προσφίγγεται βάμμασιν οἷς καὶ τὸν ἐφόδιον λιθόδει ἐκπεποικιλμένῃ χρυσοῦ συνυφασμένου.

χῃ

καὶ πίζαν δ' αὐτῇ περιρραμμένοι θύσανοι ῥοιῶν ξόπον ἐκ βαφῆς μεμιμημένοι ἀπηρτίωντο, καὶ κώδωνες χρύσεοι καὶ πολλοὶ διατήδυσιν τῆς εὐφρικίας, ὡς τὸ μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τὸ κωδώνιον ῥοΐσκον καὶ ῥοιὴν κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν οὗτος οὐκ ἐκ δυοῖν περιτμημάτων ὡς τὸ ῥαπτὸς διὰ τῆς ὤμων ἔχει καὶ τῆς πλευρᾶς. φαρσὸς δ' ἐν διπήχεις, ὑφασμένον χιτῶνα ἔχει περίχωρον πλάγιον, ἀλλὰ καὶ μῆκος ἐρρωγότα πρὸς τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μεταφρένιον. πίζαν δ' αὐτῇ περιράπτας, ὡς μὴ διαλείχεσθαι τῆς τομῆς τὴν δυσπρίπειαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅθεν αἱ χεῖρες διέρχονται χιτῶν· ὄζιν. διὰ δὲ τούτοις ζῶνον ἐνδύεται τὸν λεγόμενον ἐφώδην, ἑλληνικὴν δ' ἐπωμίδι περιπλοκάτα. γίνεται δὲ τοῦτον τὸν ξόπον. ὑφανθεὶς διὰ βάθος πηχυαῖον ἔκτε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ συμπεποικιλμένου περίπυκτον τῷ στέρνου τὸ μέσον καταλιμπάνει, χιειρίσιν τε ἠσκημένος καὶ τῇ παντὶ κήματι χιτῶν ἐῆ πεποικιλμένῳ. τῇ δὲ ὀγκαίνῳ τῷ ἐνδύματος συνύφη περίτμημα σπιθαμῆς τὸ μέγεθος, χρυσᾷ τε καὶ τοῖς αὐτοῖς τῇ ἐφώδει βάμμασι διαποικιλμένον. ἐπωμὶς μὲν καλεῖται. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν λόγιον. πλησίον δὲ ἀκριβῶς τὸ ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες καὶ σῆνος ἐξέλιπον. σινοῦνται δὲ ὑπὸ κρίκων χρυσέων αὐτῇ τὸ κατὰ γωνίαν ἑκάστη, κἀκείνῳ τὸ ἴσον περισκιοποικιλμένων ῥάμματος ὑακίνθου, περιβαλλομένου εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλους κατάδεσιν τῶν κρίκων. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλασθῆναι τὸ ἐν μέσῳ τῆς κρίκων καταλιμπανόμενον, ῥαφὴν αὐτῇ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. πορποῦσι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο κατὰ τοὺς ὤμους ἑκάτερον τέλος ἐπ' αὐτοῖς διαθέον χρύσεον ἔχοντες, πρὸς τὸ τὰς περονίσιν διατήδυσιν ἔχειν. ἐγγέγραπται δὲ τούτοις, τοῖς ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα γράμμασιν διαχωρίοις γλάσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, κατ' ἐξ τοῖς λίθων ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ κατ' ὦμον τὸν δεξιόν. διάσιν δὲ καὶ τὴν ἑαυτῶν λίθοι δώδεκα, μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, οὐκ τυχὸς αἰθεροπόροις κόσμοις διὰ τιμῆς ὑπερβολὴν ὄντες. οὗτοι μὲν τοι κατ' ἰχνος ζῆς, διὰ παναρίων διακείμενοι γραμμῶν ἐνέσκηνται τοῖς ὕφεσι. χρυσοῦς δ' αὐτοῖς ἐκπεπείρχεται τὰς ἐλίκας ὑπὸ τοῖς ὕφεσι πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν οὕτως πεποιημένῳ. καὶ ἡ μὲν πρώτη ἰάσις ὄζι, σαρδόνυξ, τόπαζος, σμάραγδος. ἡ δευτέρα δὲ ἄνθρακα παρέχεται καὶ ἴασπιν καὶ σάπφειρον. τῆς δὲ τρίτης λίγυρος μὲν ἄρχει, εἶτα δὲ ἀμέθυστος, ἀχάτης δὲ ζῖτος, σάτυρος ὠνὴ τοῖς πᾶσι. τετάρτου δὲ στίχου χρυσόλιθος μὲν πρόκειται, μετὰ δὲ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος δ' ἐστὶ. γράμματα δὲ διατέτμηται πᾶσι τῷ ἰακώβου υἱῶν, οὓς καὶ φυλάρχους νομίζομεν, ἑκάστου τῷ λίθων ὀνόματα τετμημένου κατὰ τάξιν, ὧν ἕκαστον αὐτῶν γλύψασθαι συμβέβηκεν. τῷ οὖν κρίκων ἀσφαλῆ ὄντα τῷ κατ' αὐτοὺς ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους δύο κρίκους μείζονας τῆς στίζης τῶν ἰασπίδων, ἧπερ κεῖται πρὸς τὸν ζάχηλον ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσματος ποιοῦσι, δεχομένους ἀλύσους εἰργασμένας, αἳ συνῶσαν κατ' ἄκρον τῷ ὤμων στιχαῖς ἐκ χρυσοῦ στεπλεγμένης συνάπτουσαι. ὧν τὸ ἄκρον αἰεσφαμμένον, ἀνέβαινε κρίκῳ περιέχοντι τῆς νωτιαίας πίζης τοῦ ἐφώδου, καὶ τοῦτο ἵνα ἀσφάλεια τῇ ἰασπίδι, πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν. ζώνη δὲ τῇ ἰασπίδι περιπλέκεται βάμμασιν οἷς περεῖπον μετὰ χρυσίου περιστερὴς,

A cæterùm ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt futuras habeat in humeris ac lateribus: ſed vnica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non tranſuerſam, ſed in longum deſcendentem B à tergo & ante vſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat. eodem modo quà manus exeruntur eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, manicis quoque ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ C verò inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro eiſdemque coloribus quibus ephodes variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt adamuſſim ſpatium illud circa pectus à texente relictum explcat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroque autem humero ſinguli ſardonyches D auro incluſi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroque lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enormem precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis ita vt excidere non poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. cùm autem per ſe illi quos diximus anuli ſint infirmi, nec poſſint pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationali quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephodem ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta,

quæ totum complexa rursúmque supra futuram nodata, deorsum propendere sinebatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fistulosis vtrinque includebantur. Porrò pileo quali cæteri sacerdotes vtebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quòd si quis aut visam aliquando non satis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiam describere eam non grauabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem. vestitúrque tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est quantus articulus minimi digiti, circunferentiam habens crateri similem. quod ipsum clariùs faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in procellù paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat mali punici vmbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi, vt in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones definentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ sideritidis semini similem. florem verò fert qui papaueris videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: sed ceu lorum quoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacrificandum vtimur, comperiet legislatorem nostrum diuinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inuenire licet, si quis non ociosè sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscuè calcantur, tertiam verò partem soli Deo adsignauit, eo quòd cælum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim mẽses diuisum.

A ἢ ὡφελοδύσασα, δεῖται πάλιν ὅτι τῇ ῥαφῇ, καὶ καταχρημνᾶται. τοὺς δὲ δυσαίους χρυσέας σύριγγας καθ' ἑκάτερα ἄκρον ἐκλαβοῦσαι πάντας ἐμφερεῖ χρυσῷ αὐτᾷ. πίλος δὲ ἦν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτοῖς, ὡβαπλησίως εἰργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν. ὑπὲρ αὐτὸν δὲ συνεχαμμένος ἕτερος ἐξ ὑακίνθου ποικιλμένος. ὡφιέρχεται δὲ στέφανος χρύσεος, ὅτι ξυσιχίων κεχαλκευμένος. θάλλει δ' ἐπ' αὐτῷ, κάλυξ χρύσεος, τῇ δακχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ὑοσκυάμῳ ὁμοιούμενος. ὑὸς δὲ κύαμον ἐλλήνων οἱ περὶ τοὺς ῥίζας ἐμπείρως ἔχοντες προσαγορεύουσιν. εἰ δέ τις ἢ θρασύμενος τῷ βοτάνῃ ἀμφίξει τύπου ἀγνοεῖ τῷ φύσιν αὐτῆς, ἢ τῷ κλῆσιν ὅτι θρασύμενος οὐκ ἰδὼν αἰσχυνθήσεται, τοῖς οὕτω δὲ ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον τοῦτον. βοτάνη μὲν ὄζει ὑπὸ ξηρᾶς ἀπιθαμαὶ πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τῷ δὲ ῥίζαν ἐμφερῆ βουνιάδι. ταύτῃ γὰρ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις εἰκάζων αὐτῷ. τὰ δὲ φύλλα τῆς ἀζώων. ἐκ μὲν τοι τῆς κλάδων αἴπεσι κάλυκα προσεχῆ τῷ κλωνί. ὡείπεσι δ' αὐτῷ ἕλυξον, ὅταν ἀνακείσεται καθ' αὑτὸ πρὸς τὸν καρπὸν μεταβάλλειν ἤρξηται. ὁ δὲ κάλυξ μεγέθους ἐστὶ σικυαλίδος τὸ μικρὸν δακτύλου, κεφᾶται δ' ἐμπερὲς τῷ ὡφ' ἑαυτοῦ. σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφαῖρης εἰς δύο μέρη τετμημένης ὡφὶ τὸν πυθμένα, τῷ ἑτέρῳ τοιῷδε

D ἔχει φυόμενον, ὑπὸ ῥίζης ὡφιεμένη. εἶτα σικυοῦ κατ' ὀλίγον ὑποκολαούσης διαφερούσης τῆς ὑποχωρήσεως, αὐξηθεῖσα πάλιν ἡμίσφαιρος τῷ χάλυκι ἐμοίως ὀμφαλοῦται ῥοιᾶς τετμημένης. ὑπόθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον ὡφαπίφυκε. κἀκείνας μὲν εἶπόν τις τετριδυμόν, ὑφανεστῶσας ἔχον τὰς σίτημας ἃς εἶπον τῇ ῥοιᾷ ὡβαπλησίως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ παντελῶς ὑπολῃρύσας τὸ ἄκρον.

E φυλάττει δ' ὅτι τῷ ὑποθέματι τὸν καρπὸν ὅλα πάντοθεν τῷ κάλυκος, ὅτα βοτάνης σπέρματι τῆς σιδηρίτιδος ὅμοιον. ἀφίησι δ' αὐτὸς τῷ τῶ μήκωνος πλατανῶνι δυσὰμβολον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶδος. ἐκ τούτου μὲν στέφανος ἐκκεχάλκευται ὅσον ὑπὸ τὸ ἰνίον ὡφὶς ἑκάτερον τῷ κροτάφων. τὸ δὲ μίτραπον, ἡμῖν μὲν ἐφιελὶς οὐκ ἔφεισι, λεγέσθω δ' οὕτως ὁ κάλυξ. πλαμὼν δ' ὅτι χρύσεος, ἐς ἱερὸς γράμμασι τοῦ

F θεοῦ τὴν ὡφησηρείαν ὑπιτετμημένος ὅτι. καὶ τοιοῦτος μὲν τῶ ἀρχιερέως ἐστὶ κόσμος. θαυμάσειε δ' ἄν τις τῷ αἰθεράπων τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ἢν ὡς ἐκφαυλίζοντας ἡμᾶς τὸ θεῖον ὅπερ αὐτοὶ σέβειν ὡφείρηνται διατετελέκασιν ἐγκλήματος. εἰ γάρ τις τῆς σκηνῆς κατανοήσειε τὴν πῆξιν, καὶ τοῦ ἱερέως ἴδοι τὴν στολὴν, τάτε σκεύη οἷς ὡφὶ τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα, τόν τε νομοθέτην διήσει θεῖον αἰδρα, καὶ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῷ ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἕκαστα γὰρ τούτων, εἰς ὑπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τῷ ὅλων, εἴτις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ σωφρόνως σκοπεῖν, διήσει γεγονότα. τὴν τε γὰρ σκηνὴν τετράκοντα πηχῶν οὖσαν, νέμας εἰς ζῷα, καὶ δύο μέρη πᾶσιν αἰεὶς τοῖς ἱερεῦσιν, ὡσπερ βέβηλον τινὰ καὶ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ὑποσημαίνει. καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσιν ὄζει βάτα. τὴν δὲ τρίτην μοῖραν, μόνῳ ὡφιέρωσε τῷ θεῷ, ὡς τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι αἰθεράποις. ὅτι τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα θεὶς ἄρτους, ὑποσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μῆνας διηρημένον.

τὴν ζ

τὴν δὲ λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συγκειμένην, τὰς τῆς πλανητῆς διαθέσεις ἐνίξατο. καὶ λύχνους ὡσαύτως ἐπὶ τῆς πλανητῆς τὴν φορὰν, τοσούτους γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τὰ δὲ φάρη ἐκ τεσσάρων ὑφασθέντα τὴν τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἡ μὲν γὰρ βύσσος τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, διὰ τὸ ἐξ αὐτῆς ἀναδίδασθαι τὸ λῖνον. ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, διὰ πεφοινίχθαι τῷ κόχλου τῷ αἵματι. τὸν δ' ἀέρα βούλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθος. καὶ ὁ φαινὶξ δὲ αὖ εἴη τεκμήριον τοῦ πυρός. ἀποσημαίνει δὲ καὶ ὁ τῶν ἀρχιερέως χιτὼν τὴν γῆν, λίνεος ὤν. ὁ δὲ ὑάκινθος τὸν πόλον, ἀστραπαῖς μὲν διὰ τοὺς ῥοίσκους ἀπεικασμένος, βρονταῖς δὲ διὰ τῶν τῆς κασδώνων ψόφων. ἡ τῶν ἐφαπτίδα τοῦ παντὸς τὴν φύσιν ἐκ τεσσάρων ὑφασθαι, διειλῆφθαι τῷ διὰ χρυσοῦ συνυφασμένῳ, καθ' ὑπόνοιαν εἶναι τῆς περιούσης ἅπασι αὐτῆς. καὶ τὸν ἐσθῆτα ἀναμέσον ὄντα τῆς ἐφαπτίδος ἐν ἔξοπτῳ τῆς ἔταξε. διὰ δὲ αὖ τὴν μεσαίτατον τόπον ἔχει. ζώνη τε περιοδεύσασα τὸν ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, ἡ δὲ οὖσα ἐν περιείληφε τὰ πάντα. δηλοῖ δὲ καὶ τὸν ἥλιον διὰ τὴν στελλιτῶν τῷ σαρδονύχων ἐκφύσεως, οἷς ἐπέπρωσε τὸν ἀρχιερέα. τὸν δὲ δωδεκάδα τῶν λίθων, εἴτε τοὺς μῆνας ἐθελήσοι τις νοεῖν, εἴτε τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῶν οἰκων ὃν ζωδιακὸν κύκλον ἑλλήνες καλοῦσι, τῆς κατ' ἐκεῖνο γνώμης οὐκ ἂν ἁμάρτοι. καὶ ὁ πίλος δὲ μοι δοκεῖ τὸ οὐρανοῦ τεκμήριον, ὑακίνθινος ποιούμενος, οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἐφαρμοσθῆναι αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, τῇ τε στεφάνῃ ἡ λαμπρὸς, ἡ ταύτῃ χρυσέα διὰ τὸν αὐγὴν, ἣ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μὲν ὅτι τοσοῦτον μοι δεδηλώσθω, πολλάκις δ' ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν τὴν νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῷ προχείρου.

A & cùm candelabrum è septuaginta partibus composuit, duodecim signa per quæ planetæ feruntur subindicauit: & per septem lucernas impositas totidem planetarum cursum. vela quoque è quatuor coloribus contexta elementorum naturam designant. nam byssus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura verò mare, eo quòd conchylij cruore sit fucata. aërem verò hyacinthus repræsentare videtur: sicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cùm sit lintea, terram B similiter significat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens, sicut tonitrua per tintinabulorum strepitum: è pomis etiam vniuersi huius naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum accessit, sicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. ellen quoque in eius medio est insertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, Oceani similitudinem habet, qui vniuersa circumplectitur. duo præterea sardonyches in vestitu pontificis pro fibulis additi, solis & lunæ significationem habet. gemmarum etiam duodenarium siue ad menses retuleris, siue ad parem partium numerum eius circuli quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cæli significatio videtur esse, cùm sit ex hyacintho confectus: alioqui non sustineret Dei nomen: & corona illustratur aurea propter splendorem quo maximè Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati sumus per occasionem, ne latentem in his legislatoris sapientiam vltro dissimulare videremur.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῆς τῶν ἀρχιερέων ἱερωσύνης, καὶ ἅπερ αὐτοῖς ἐφ' ἱερᾶσι καὶ ἱερουργίαις νενόμισται.

Cap. X.

De Aaronis sacerdotio, & leges quæ ad festa ac sacrificia spectant.

Ὡς δὲ τὸ προφρημένον πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, ὤφθη ὁ θεὸς Μωυσῆ τῷ ἱερωσύνῃ ἀνεψιὸν ἀδελφὸν προστάξειν ἅπαντα, ὡς ἅπαντων δὲ ἀρετῇ τῆς τιμῆς δικαιωτέρῳ τυχεῖν. ἡ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τῶν τε ἀρετῶν αὐτοῦ καὶ τῶν δύσεων διεξίει, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπομείνειν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅπασι αὐτῷ, καὶ τὸ θεῖον αὐτὸν προθύμων ἐνδεικνυμένων, ἄνδρες εἶπεν ἱερεῖς ἔσεσθαι, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος ἔχει, οἷον αὐτός τε τῷ θεῷ ἥδιστον ἴσως, καὶ δυνατὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δ' εἰδέναι τοῦτον τὴν σκιὰν κατὰ δίκην δεῖ, δεῖ πρώτου ἡμῖν τοῦ ἱερατεύσοντος καὶ ὑπηρετήσοντος ταῖς θυσίαις καὶ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς. καὶ ἐγὼ ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπειζαπίσης, ἐμαυτὸν μὲν τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρινα, δίκῃ τε τοῦ φύσει πάντας εἶναι φιλαύτους, καὶ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι περὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίδα. νεῖμαι δ' αὐτὸς ὁ θεὸς ἀφορᾷ τῆς πηγῆς ταύτης ἄξιον ἔκρινε, καὶ τοῦτον ἥρητο ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰδὼς ὡς οὗτος ἐνδύσεται σοφὸν τῷ θεῷ καθωσιωμένῳ καὶ βωμῷ ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ θεόφοιτα ἱερεῖα. καὶ τὰς ὑμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τὸν θεὸν,

Hæc ita peractis, priusquam dedicarentur apparuit Deus Moysi, iussitque vt sacerdotium Aaroni fratri suo conferret, ea virtute prædito vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione, recensuit virtutes illius, & quàm studiosus esset publicorum commodorum, pro quibus toties in salutis etiam discrimen venire non dubitasset. C Cúmque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipsis præ se ferrent, Viri, inquit, Israëlitæ, opera iam sunt absoluta, qualia vel Deus poposcit, vel nostræ facultates præstare valuerant: & quoniam scitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia prospiciendum est quis sit idoneus sacerdotio, qui sacra curet, & pro vobis vota faciat. quòd si res arbitrij mei fuisset, mihi ipsi honorem hunc adiudicassem, tum quòd ita natura comparatum sit vt quisque sibi oprimè velit, tum quòd mihi conscius sim laborum pro republica susceptorum, quibus tale præmium iure meo reposcere possem. Nunc Deus ipse cuius est sacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eique sui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iustitia in toto populo præmineat: cui iam ante vestem sacratam & curam sacrorum altarisq; sui destinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum, XII. *Exod.* 28. 29. 30. 40.

eò libentiùs exauditurum, quòd & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij 1111. Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi, & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorúmque vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebántque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, ireos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei olinarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel. insumptúmque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statímque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebræorum præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cùm cælum esset aliàs serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret:

Exod. 37.

Exod. 45.

ἡδίως ἀκουσόμενον, ὅτι κήδεται ἡμῶν τῶν ὑμετέρων, καὶ ἀφ' ἁπάντων ὧν αὐτὸν ἐπολέξατο μισθὸν τοσοῦτον ἀπενέγκατο τούτων. ἐβεβαίου δὲ τὴν πρόνοιαν τοῦ θεοῦ τοῖς λεγομένοις, καὶ συμήνουν τὴν τοῦ θεοῦ χειροτονίαν. ἦν γὰρ ἀκριβὴς ἔκ τε τοῦ γένους καὶ τῆς προφητείας, καὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἀδελφοῦ, πρὸς τὴν τιμὴν ἀπάντων ἀξιολογώτερος. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, Νάδαβος, Ἄβιους, Ἐλεάζαρος, Ἰθάμαρος. ὅσα δὲ τῷ πρὸς τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν ἀφαιρεθέντα ἦν, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρσους σκεπασίαν τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ἵνα μὴ τὴν ὁδοιπορίαν ταύτην μήτ' ἐξ ὑετοῦ μηδὲν μήτε κονιορτοῦ βλάπτηται. τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν ἐποιεῖτο τοῦ προστάξειν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ κατ' ἄνδρα. ὁ δὲ σίκλος νόμισμά ἐστιν Ἑβραίων ὃν ἀττικὰς δίδραχμα δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δ' ἐπίμωνοι ἐπῆλθον εἰς ἑκατὸν μυριάδας καὶ πεντακισχιλίους καὶ πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα. ἕτερον δὲ τὸ ἀργύριον τοῦ ἐλάττονος οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. ὃ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς τοῦ τε σκηνοῦ χρείας ἀνάλωτο. ἤγγιζε δὲ καὶ τοῦ σκηνοῦ καὶ τοῖς ἱερεῦσι ῥόπῳ πεπιεσμένῳ καὶ πεπιεσμένῳ αἴτιον τὴν κάθαρσιν. σμύρνης ἐπιλέκτου σίκλους πεντακοσίους, καὶ ἴρεως ἴσους. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἐστὶ δὲ καὶ τοῦ εἴδους θυμιάματος, ἡμίσειαν τοῦ προτέρου ὁλκὴν κεκομμένα δεῦσαι ἐκέλευσε. ἐλαίου δὲ ἐλαίνου εἶν, μέτρον δ' ὅσον τοῦτο δέχεται, δύο χοᾶς ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαι τε καὶ καθεψήσαντας σκεύασαι τέχνῃ μυρεψῶν χρίσμα εὐωδέστατον. καὶ πᾶσι τούτοις λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερεῖς, καὶ ὡσαύτως τοῦ σκηνοῦ χρείαν ἐκέλευσε. τὰ τε θυώματα, πολλὰ δ' ὄντα καὶ ποικίλα καὶ τοῦ σκηνοῦ δεῖται τοῦ χρυσοῦ θυμιατηρίου, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφόρει. ὧν παραλείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δι' ὄχλου γίνωμαι τοῖς ἐντυγχάνουσι. διὸ καὶ τὰς ἡμέρας ὁρίσαι τε αἰσχύνη τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευε. ἐλαίου τε ἀγνίσαι τὰς φυλάξειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν ἓξ δεῖ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγος ἔδειν τῇ θεῷ καὶ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸ τοῦ ἑσπέρας ἅπτοντας. ἀπαλλάττων δ' ἤδη πέρας ἐνεφάνισεν, ἔδοξεν ἄρεσκον τῷ δημιουργῷ βεβελτιῶσθαι καὶ ἐλλιᾶσθαι. τῷ γὰρ ἐξουρημένων τὰς προτέρας, αὐτοὶ προθυμηθῆναι ἀμείνονα προσεξεργάσασθαι, λαβεῖν τε δύναμιν ὧν προτέρων ἐγένοντο τοῦ κατασκευῆς ἱκανώτατοι. τούτων μέν τι βεβέλτιστον συμβὰν κεκτῆσθαι τὸν κόσμον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μησὶν ἑπτά. καὶ μετὰ τοῦτο ἀφ' οὗ τοῦ αἰγυπτίου ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς παρῆκται ἐτελειοῦτο. ἀρχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ καὶ μακεδόνας, νισὰν δὲ καὶ ἑβραίους, ἰου-

μηνία τὴν σκηνὴν ἀφιερῶσι, καὶ πάντ' ὅσα περὶ αὐτὴν σκεύη μοι διδόλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡδόμενον τῷ ἔργῳ τῷ ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ἀφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπιδεικνύμενον καταπαύσασι τοῦ ναοῦ τούτῳ, τὴν ἣ παρουσίαν οὕτως ἐποίησεν. ὁ μὲν οὐρανὸς καθαρὸς ἦν, ἀφ' ὃ δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτήν, ὥστε εἶναι δόξαι χειμέριον, οὔτε μὴν λεπτῷ οὕτως, ὥς τε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δ' αὐτὸ κατασκοπῆσαι.

ἡδέως

ἡδίλια ἢ ἀπ' αὐτῆ ῥόσος ἐῤῥει κ᾽ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τῆτο καὶ βουλομένοις καὶ πιστευκόσι. μωυσῆς ἢ τοὺς τέκτονας οἷμαι εἰκὸς ἦν δωρεᾶς τοιαύτα ἐργασμένοις πυήσας, ἔθυε ὀν τῇ τῆς σκιωῆς αὐθείῳ κ᾽ πρωταγὼν τῶ θεοῦ, ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἕτερον ὑπὲρ ἁμάρτάδων. κ᾽ δὴ λέγειν ὀν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ πρωατόμενα περὶ τὰς ἱερουργίας ὀν ἐκείνοις δηλώσω, πρῶτ τι ὧν ὁλοκαυτῶν κελεύει, κ᾽ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. καὶ τῶ αἵματος τῆ τετραμμένων, τελῶ τε σκιωῆ τῶ ἀπρῶ κ᾽ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἔῤῥαντε ἀφαγίσας, πηγαίοις τε ὕδασιν καὶ μύρῳ, ἵνα τῶ θεοῦ γένωνται. ὅθ᾽ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ, τῶτον τὸν τρόπον αὐτοῖς τε καὶ τὰς στολὰς ἁγνίσας, τήν τε σκιωῆν ἐλαίῳ τε πρωθυμιαμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῆ αἵματι τῆ ταύρου τε κριοῦ σφαγέντων, καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν σὺς κ᾽ θύων. τῇ ἢ ὀγδόῃ καλέσας ἑορτὴν τῶ λαῶ, καὶ θύειν πρωτάξας κ᾽ δύναμιν. οἱ δ᾽ ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι κ᾽ ἁρβαλεῖν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαστος ἐπιφέρει τοῖς λειτουργοῦσιν ὑπαπούων. ὅθ᾽ καιομένων ἢ τῆ ἱερῶν τῆ βωμῶ αἰφνίδιον ἐξ αὐτῆ πῦρ ἀνέφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὀρθοῦμενον τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ὑπὲ τῶ βωμοῦ. συνέβη ἢ καὶ ἀαρῶνι συμφορὰ τὶς ἐν τούτου, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' αἰθρόπῳ καὶ παῖδι, γλυπαίως δ᾽ ὑπ' αὐτῆ καρτερηθεῖσα. ὁπ καὶ τελῶ ψυχὴν πρὸς τὰ συμπίπτοντα τρέπὸς ἰῶ, καὶ κ᾽ βούλησιν τῶ θεοῦ ἠνέγκατο τὸ πάθος γενομένας. τῆ γὰρ ἡμέρᾳ αὐτῆ πανάρσιον ὄντων ὡς πρόσθεν, δύο οἱ πρεσβύτεροι, νάδαβος κ᾽ ἀβιοῦς, κομίσαντες ὑπὸ τὸν βωμὸν, οὐχ ὧν πρόσθεν μωυσῆς θυμάτων, ἀλλ᾽ οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατακαύσασιν τῶ πυρὸς ἐπ' αὐτοῖς τελῶ ὁρμὴν βαλόντος καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγων αὐτοῖν ἀρρᾳμένου, κ᾽ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπόθανον. μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βαστάξαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας τῆς παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοφρενῶς. πανθεῖ δ᾽ αὐτοὺς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ φέρον δόξαν οὔτω γενομένῳ δικαίαν. μόνους δὲ μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φορτίζειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προειπόντας τελῶ εἰς τὸν θεὸν πιμελῶ τῶ περὶ αὐτοὺς σπουδῶν. ἤδη γὰρ ἀαρὼν τὴν στολὴν τὴν ἱερὰν ἠμφίετο. μωυσῆς δὲ πᾶσαν πιμελῶ παραπησάμενος, ὡς ἑώρα τὸ πλῆθος αὐτῷ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ τῇ θεοῦ θεραπείᾳ διετέλει. κ᾽ τῆ μὲν εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν ἀπέλιπε. εἰς ἢ τελῶ σκιωῆν εἰσιὼν ἐγκεκαλύφθαι δεῖ δι᾽ ἣν ἔθετο πρόφασιν τῆ θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ σολῇ κ᾽ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, κ᾽ μηδὲν ὑπερόγκου τῆ πολλῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν βλέπεσθαι. ἵνα δὲ τὴν πολιτείαν καὶ νόμους ἔγραφε, καθ᾽ οὓς πιχωριάσουσιν τῆ θεῆ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἐχοῦσι. ταῦτα μὲν τελῶ ὑπαγορεύοντι τῆ θεοῦ συνετάττετο. διέξειμι μὲν οὖν περὶ τῆς πολιτείας καὶ τῆ νόμων. ὁ μέντοι περὶ τῆς ἀρχιερείας στολῆς παρέλιπον διελθεῖν βούλομαι. οὐδαμῆ γὰρ σοφιστῆ κακουργίας κατέλιπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γένοιντο παραγχειρεῖν τῆ τῆ θεοῦ ἀξιώματι, ὥστε κρίνειν δ᾽ ἔξ τὸν θεὸν ἐγκαλεῖν τοὺς ἱερεῖς κατέλιπεν, ὁπότε θελήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τοῦτ᾽ οὐχ ἑβραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τῆ ξένων τοῖς ἐγκαλοῦσιν.

A iucundúſq; tos diſtillabat ab ea, præſentiæ Dei fidem populo aſtruens. Moyſes autem diſtributis priùs in fabricatores tanti operis pro cuiuſque merito premiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præſcriptum, taurum & arietem, hædúmque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri ſoleant, dicam dum de ſacrificiis tractabo, & quæ victimæ ſolidè tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedãr. Deinde Leuit.8.
B ſanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aſperſit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent ſacerdotes. atque hoc modo per ſeptem dies ipſos & veſtes eorum curabat: tabernaculum item & eius vaſa vnguento ſicut iam dixi confecto, & ſanguine taurorum & arietum alternis diebus iuxta gentis ſuum mactatorum. octaua autem die feſtum indixit, & ſacrificare vnumquenque Leuit.9.
C pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiosè victimas offerebant. quibus ſuper aram impoſitis ſubitò ſponte ſua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inſpectante populo omnia flamma abſumpſit. Per idem tempus accidit Aaroni Leuit.10.
D quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generosè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non ſine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis quos dixi, ſeniores duo Nabadus & Abius, cùm in aram intuliſſent victimas non iuxta præſcriptum Moyſi, ſed quales antea ſolebant, combuſti ſunt flamma in eos conuerſa, & vultus ac pectora eorum depaſcente: nec ſuccurri potuit quin ita occumberent. Moyſes autem iuſſit patrem eorum ac fratres ſublata cadauera extra caſtra deferre, atque ibi honorificè ſepelire: totúſque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: ſolos fratres ac patrem Moyſes voluit à mœrore abſtinere, & potiorem Dei honorem quàm ſuam triſtitiam habere. iam enim ſacrum amictum Aaron geſtabat. Cæterùm Moyſes recuſatis omnibus honoribus à populo ſibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: &
E in Sina quidem non amplius aſcendebat, ſed in tabernaculum ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perſeuerans, neque quicquam præter reip. curam præ aliis ſibi vindicans. Leges præterea ſcribebat & viuendi rationem, quam ſeruantes & Deo placere poſſent, & ipſi inter ſe ſocialiter pacatéque viuere: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus ſuo loco, nunc illud ſuccurrit, quòd in mentione ſacerdotalis ornatus omiſſum non oportuit. nam ea veſtis omnem ſub prophetię prętextu impoſturarum occaſionem ademit his qui illa vtebantur: liberúmque Deo vel adeſſe ſacerdotibus vel non, omnibus & popularibus demonſtrauit, & exteris, ſi qui fortè huic ſpectaculo interuenirent.
F

Ex lapillis enim quos pontifex in humeris ge-
stabat (ſardonyches erant, quorum naturam
nulli non notam narrare ſuperuacuum puto)
micabat alter quoties litatum eſſet, is qui dex-
trum humerum occupabat: tantúmque ful-
gorem emittebat vt procul etiam intuentibus
conſpiceretur. idque præter naturam ſuam &
conſuetudinem: quod certè admirationem
meretur apud omnes, niſi ſi qui ex contem-
ptu religionis ſapientiæ opinionem aucupan-
tur. Sed mirabilius eſt quod nunc dicturus
ſum. per duodecim gemmas, quas in pecto-
re pontifex inſutas eſſeni geſtat, in bello victo-
riam prænunciare Deus ſolebat. nam prius
quàm exercitus ſe moueret, tantus fulgor ex
eis emicabat, vt toti populo facilè innoteſce-
ret, adeſſe Deum, opémque & auxilium ſuum
inuocantibus eſſe allaturum. quapropter Græ-
ci quotquot à noſtra religione non abhorrent
cùm hoc miraculum pro compertiſſimo ha-
beant, ita vt negari non poſſit, eſſena vocant
λόγον, hoc eſt oraculum. Deſiit tam eſſen quàm
ſardonyx fulgorem emittere annis ducentis
ante quàm hæc commentaremur, irato Deo
propter legum ſuarum præuaricationem: de
quo aliàs opportuniùs dicetur. nunc cœptam
narrationem deinceps proſequar. Tabernacu-
lo dedicato, & omnibus quæcunque ad ſacer-
dotalem ordinem pertinebant ritè peractis,
populus Deo in caſtrorum contubernium re-
cepto lætus ad hymnos & ſacrificia ſe conuer-
tit, non aliter quàm omnibus iam malis a-
ueruncatis, & omnia proſpera in poſterum
ſperantes. donáque Deo tam priuatim quàm
Num. 7. publicè per ſingulas tribus offerebant. Prin-
cipes enim tribuum bini de ſuo conferentes
plauſtrum cum duobus bubus contribuebant,
vt ſex plauſtra tabernaculo per viam deuehen-
do inſeruirent: & præter hoc vnuſquiſque eo-
rum obtulit phialam & trulleum & acerram.
hæc decem daricos valebat, erátque odora-
mentis referta. trulleum verò & phiala, vtra-
que ſimul ducentos ſiclos pendebant, ſed phia-
la ſeorſim tantùm ſeptuaginta. hæc farina e-
rant plena, oleo ſubacta, quali ad altare in ſa-
crificiis vtebantur. præterea vitulum & arie-
tem cum agno anniculo in holocauſtum, &
hircum pro peccatis. adhæc obtulit vnuſquiſ-
que principum alias victimas quæ ſalutares
vocabantur, per ſingulos dies boues duos &
quinque arietes cum agnis anniculis & hædis.
atque ita per duodecim continuos dies ſacri-
ficauerunt, qualibet die vnus. Moyſes autem
non amplius in Sina monte, ſed tabernaculum
introgreſſus, conſulebat Deum de rebus agen-
dis, & de ferendis legibus: quas meliores
quàm vt ad hominem autorem referri de-
beant, poſteritas multis ſeculis ſeruauit, diui-
nitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob
voluptatem, nec in bello ob neceſſitatem vio-
lare fas putarent. ſed de his nunc deſino, pro-
prium volumen aliquando huic tractationi
dicaturus.

A τὴν γὰρ λίθων οὐδὲ ὅτι τὴν ὤμων φέρειν τὴν ἀρχιερέα
θεοῦ πᾶν, (σαρδόνυχες δὲ ἦσαν, καὶ σημαίνει αὐ-
τὴν τὴν φύσιν ἡ ὀνομασία θεῖον) παῖσιν εἰς γνῶσιν ἐ-
φιγμένων) σημαίνειν λάμπειν, ὁπότε τὰς ἱερουρ-
γίας ὁ θεὸς ποιεῖσθαι τὸν ἔπεσθαι τὸν ὅτι τὴν δεξιὰν τὴν
ὤμων ἐπορπισμένον, αὐγὴς δὲ ἀποπεδύσης καὶ τοῖς
πόρρωτάτω φαινομένης, οὐ θέμενον ταύτης ἐπαρ-
χούσης τὴν λίθων. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς
B μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' εὐκαταλύσῳ τὴν θείων ἀσκηκόσι.
ὃ δ' ὅτι τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. λέγω γὰρ
τὴν δώδεκα λίθων οὐδὲ κατὰ τέρνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐνε-
σαμμένους τὴν ἐσθῆτι φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολε-
μεῖν θεσπιῳνύειν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπὸ τοσαύτων
ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ, μήπω τῆς σκηνῆς κεκινημένης,
ὡς τὴν πλήθει πᾶσι γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν
θεὸν εἰς τὴν ἐπικουρίαν. ὅθεν ἕλληνες οἱ τὰ μά-
C λιστα πιθανοὶ ἔθει λέγειν τὸ μηδὲν αἰτιλέγειν δυνά-
σθαι τούτοις, τὸν ἐσθῆτα λόγιον καλοῦσιν. ἐπεὶ οὖν
τὸ μὲν οὖν ὅτι ἐσθῆτι καὶ ὁ σαρδόνυξ τὸ λάμπειν ἐ-
πέσχε διακοσίοις θέμενον ἢ ταύτην ἐμὲ συνθεῖναι
τὴν γεγραφὴν, τὸ θεοῦ δυναστείαντος ὅτι τῇ παρα-
βάσει τὴν νόμων, θεῖ ὧν ἐρῶ μᾶλλον δικαιότερον.
ξύνοιμαι δὲ νῦν ὅτι τὸν ἐξῆς λόγον. καθιερωμέ-
νης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακοσμηθέντων τὴν
θεῖ ζῷς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτὴν τὸν
D θεὸν ἱκέτευεν εἶναι, καὶ ζέπεται θεῖς θυσίας τε καὶ
αἰτήσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ θεσσαλίαν ἀ-
πωσμένον, καὶ θεῖ τὴν μελλόντων εἰς ἀμεινό-
νων ὅτι θυμουμένης. δωρεὰς τε τὴν θεὸν τὰς μὲν κοι-
νὰς, τὰς δὲ καὶ κατ' ἰδίαν αἰτήσασαν κατὰ φυλάς.
οἱ τε γὰρ φύλαρχοι κατὰ δύο συνελθόντες, ἅμαξαν
καὶ δύο βόας θεσπομίζουσιν, ἓξ μὲν οὖν ἦσαν
αὗται κατὰ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις.
θεὸς τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει, καὶ ξυ-
E βλίον, καὶ θυΐσκην. τὴν μὲν ἀργυρᾶν δύο δισχιλίων
μνῶν, ἑκατέρα πλήρη θυμιαμάτων. τὸ δὲ ξυβλίον καὶ ἡ
φιάλη, ἀργυρᾶ δὶ ὅλων, σίκλους μὲν αἱ δύο διακο-
σίους εἶλκον. εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι
διεπάνλωτο. πλήρεις δ' ἦσαν ἀλεύρου ἐλαίου πε-
φυραμένων οἷς ὅτι τῷ βωμῷ χρῶνται θεὸς τὰς ἱε-
ρουργίας. μόσχον ἑκάτερον αὐτῶν ἐπισίων ὁλοκλη-
ρωθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς χίμαρρον τὸ ὅτι
ἁμαρτήσει ἁμαρτημάτων. θεσπέμπει δὲ τὴν ἀρχόν-
F των ἕκαστος ἡμέρᾳ ἑπτὰ θυσίας σωτηρίους λεγομένας,
καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε κριοὺς
σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. οὗτοι μὲν δὴ θύου-
σιν ὅτι ἡμέρας δώδεκα καὶ πάσας ἡμέρας εἷς. μωυ-
σῆς δ' οὐκ ἐτ' ἀναβαίνων ὅτι τὸ σινᾶϊον ἀλλ' εἰς τὴν
σκηνὴν εἰσιὼν, αὐτομάτως τὰ θεῖ τὸ θεοῦ θεῖ τε
τὴν θεσκτέων καὶ τὴν νόμων τῆς συντάξεως. οὐ
κρείττονας ἢ καὶ συσίσειν αὐθεντεῖν ὄντας, εἰς τὸν ἅ-
παντα βεβαίως αἰῶνα συνιέναι φυλαχθῆναι, δωρεὰν
εἶ δόξαντας τοῦ θεοῦ. ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ τοῦ ζυφῆς,
μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην ἐβραίους παβλῦναι

τινὰ τὴν νόμων. ἀλλὰ θεῖ μὲν τούτων, παύομαι λέγων, γεγραφὼς ἐτέραν ἐξηκοντάετη συνθεῖναν θεῖ τὴν νόμων.

Κεφάλαιον ί. A CAP. X.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν. *Leges de ſacrificiis & purificationibus.*

Νῦν δὲ ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείας καὶ ἱερουργίας καιμόνων. ἡμῖν γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐστάναι συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δ' ἡ μὲν ὑπὲρ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὲρ τοῦ δήμου συντελούμενα, καὶ δύο γίνονται ζόπους. τῆς μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῶν θεοπρεπεστάτων τοιαύτην ἔλαβεν. ἡ δὲ, χαριστηρίου τυγχάνει κατ' εὐωχίαν θρέπτα τῶν θυόντων. ἱερᾶ δὲ δεῖ τὰς θρωτέας. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἐπίτεια. τοὺς δὲ βοῦς ἐφεῖται θύειν καὶ θρεπτοντας. ἄρρενα δ' ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον τῷ αἵματι λούουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαιρεθέντες, θλαμελίζουσι, καὶ πᾶσαντες ἁλσὶν ὅλοις τὸν βωμὸν ἐπιθέασι χειρὶ ἤδη πεπλεθομένου, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοὺς δὲ πόδας τῷ ἱερείῳ, καὶ τὰ κατὰ γαστέρα ἐκκαθάραντες ἀκεβάς, τοῖς ἄλλοις καθαγιασμάτων θρεπτηφέρουσι, τὰς δορὰς τῷ ἱερείῳ λαμβάνοντες. ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως ζόπος ὅδε ἐστὶν οὗτος. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὅλως τελοῦντες, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσι, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῆς ἐπετείου θρεσβύτερα, ἄρρενα μέντοι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φεπίσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοῖς δὲ ἱερεῦσι καὶ τὸν ὄλπλουν καὶ πάντα τὰ πιμελῆ, σὺν τῷ λοβῷ τῷ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τέλεον οὐρὰν τὸ ἀρτὸς ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ σῆθος καὶ τὸν κνήμιον τέλεον δέξιον τοῖς ἱερεῦσι θλαχόντες, ὅτι δύο ἡμέρας διαχοῦνται τοὺς καταλειπομένους τῆς κρεῶν. αἱ δ' αὖ θυσιάδυσι, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ὁμοίως τῷ θρεσημμένῳ ζόπῳ τῆς χαριστηρίου τῆς ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδύνατοι ποεῖζειν τὰ τέλεια θύματα θρεστερὰς ἢ ζυγόνας δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται τῷ θεῷ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βεβρωμα διδόασιν. ἀκεβίστερον δὲ θεῖ τῆς θυσίας τῷδε τῷ ζώων, ἐν τοῖς θεῖ θυσιῶν ἱερεῦμεν. ὁ μὲν γὰρ κῆ ἀγροίαν εἰς τοῦτο θρεσπεσών, ἀρνα καὶ ἔριφον θήλεια τῷ αὐτῶν ἑτῷ θρεσφέρει. καὶ τῷ μὲν αἵματι δύσει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεύς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῷ γωνιαῖ τὰς ἐξοχάς. καὶ τοὺς τε νεφροὺς καὶ τὸν ἄλλον πιμελῆ σὺν τῷ λοβῷ τῷ ἥπατος, ὁλοφέρουσι τῷ βωμῷ. οἱ δὲ ἱερεῖς, τάς τε δορὰς δεπαφέρονται καὶ τὰ κρέα ἐπ' ἐκείνης θυπανήσαντες τῆς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμος ἐκ τέλεον δαπελιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτῷ δὲ συνοιδὼς, καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγχοντα, κεῖον θύει, τῷ νόμου τοῦτο κελεύοντος, οὐ τὰ κρέα κῆ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦται. οἱ δ' ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐνθυόμενοι ταῦτα μὲν νομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. θηλυκάσουσι δὲ τῷ θρεσάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας νόμος δ' ἔστ' ἰδιωτικῆς καὶ τῆς δημοσίας θυσίας, καὶ ἄλλον ὁλοφέρεσθαι καθαρώτατον, ἀρνίου μὲν ἀσσαρίνος μέζον. πεσὶ δ' ὑοῖν, ταύρου δ' ἔριφον. τοῦτο καθαγιάζουσι ὅτι τῷ βωμῷ μεμαγμένον ἐλαίῳ. νομίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῆς τεθυκότων, ὅτι μὲν βοὸς εἶναι ἥμισυ. ὅτι δ' κεφῆς, μέρος τούτου τρίτον τοῦ μέτρου, καὶ τεταρτημορίς ἐστ' ἀρνίου. ὁ δὲ ἓν μέτρον ἀρχαῖον ἑβδομήκοντα.

Nunc paucas tantùm commemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoquidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, quòd ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione perſoluitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiam grandiorem. Sed opus eſt vt ſint omnia maſcula quæ ſolida concremantur. his iugulatis ſacerdotes aram circunquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtruc lignorum iam ardente. deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt: tergora verò ſacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint maiora, & maſcula fœminis copulata. his iugulatis primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure ſacerdotibus conceſſo, reliquis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerint igni comburunt. idem ritus ſeruatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera ſacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autem de his in libro de ſacrificiis diſſeremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiuſdem ætatis offert: ſacerdóſque ſanguine non vt ante aram, ſed cornua eius ſola imbuit: renéſque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes verò tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliquum facere. Qui autem ſciens peccauit, nemine conſcio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano ſimiliter ſacerdotes eadem die conſumunt. Principes quoque cum pro peccato ſacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum maſculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis ſacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc conſecrant in altari oleo ſubactam. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam.

Leuit. 1.

Leuit. 3.

Leuit. 4. 5.

Leuit. 49.

Leuit. 2.

ea eſt menſura priſca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non ſacrificans ex voto ſimilam offert, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit. reliquum eius ſacerdotes in cibum ſumũt, aut coctum: nam oleo ſubigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem ſacerdos offert, totum comburi oportet. Verat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non niſi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia ſacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de cauſa, in quibus liba cum victimis inſumuntur, ex quibus nihil in poſteram diem relinqui fas eſt, ſacerdotibus quoque partem ſuam inde ſumentibus. Publicis verò impenſis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac veſpere. ſeptima autem quaque die duos iugulant, eodem modo ſacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis ſeptem, & arietem: hædum verò pro peccato, ſi quid fortè per obliuionem omiſſum fuerit. Septimo item menſe, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & ſeptem agnos mactãt, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiuſdem menſis ieiunant vſque ad veſperam: ſacrificántque eadem die taurum & arietes duos & agnos ſeptem: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in deſertum emittitur, in quem ſi quid mali propter peccata populo immineat auertatur. alterum verò in ſuburbanum in locum puriſſimum eductum cum ipſa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo ſimul exuritur taurus, non à populo adductus, ſed ſumptu pontificis. quo mactato, & ſanguine eius ſimul & hædi in fanum illato, aſpergit digito tectum ſepties, totiéſque pauimentum, rurſúſque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod eſt ſub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexque adiicit arietem de ſuo, ſolidum Deo conflagraturum. Eiuſdem menſis decimaquinta tempore iam in hibernum vergente tabernacula compingere iubentur per ſingulas familias contra ventura frigora quæ annus ſeneſcens afferre ſolet. quin & in patria tandem conſtituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis ſint habituri, & octo dies feſtos ducere, victimáſque Deo ſolidas incendere, & ſimul pro gratiarum actione ſacrificare, manibus interim geſtantes ramos myrti, ſalicis & palmæ, ex quibus mala perſeæ dependeant. prima die ſacrificium debet eſſe holocautoma ex tredecim bubus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, ſed per ſingulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ad ſeptenarium perueniatur.

Num. 28. 29.

Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 31.

A δ᾽ ὠάτας δὶ δύο χόας ἀττικοὺς ποιῦσαι. τὸ δ᾽ αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ καὶ οἴνου παρῆγον. ἀποδίδυσι δὲ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν οὐκ ὀφείλων ἐπανέγκαι κατ᾽ εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ὑπιβάλλει τῷ βωμῷ δράκα, τὸ δὲ λοιπὸν οἱ ἱερεῖς θεοῖς ἑορτὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐφθῆσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύρκασι, ἢ ἄρτους. ἱερέως δὲ κομίσαντος καὶ ὁπόσουοῦν, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῷον αἰθημενοὺς μὴ τὸ γεγωνὸς ὑπὸ ταυτό. οὐδὲ ἄλλως Β᾽ ὥρην ἐγγὺς ὁδὸν ἡμέραν ἡγεῖσθαι δεῖν διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῶν τὰς νόσους ἀφυγεῖν, ἢ κατ᾽ ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πίμπρασι συὶ ἱερείοις ἁλίσκεται. ὧν εἰς τὸ ὕστερον οὐδὲν ὑπολιπὼν ἐστὶ νόμιμον, τῷ ἱερέων ἴδιον λαβόντων. ἐκ δὲ τοῦ δημοσίου ἁλαλώμασός νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τῷ αὐτοκτῷ, ἀρχομένης τε ἡμέρας καὶ λήγούσης. κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱεροσυλοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ πρὸς τὰς καθημεριναὶ θυσίας ὑπερπλοῦσιν. καὶ δύο βόας συὸ ἀρνάσιν ἑπτὰ σὺν ἑπτὰ, καὶ κριόν. ἕτερον δὲ ἐπὶ ἑβδομήκοντα ἁμαρτάδων, εἰς κατὰ λόγον γένοιτο. τῇ δ᾽ ἑβδόμῳ μηνὶ ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, πρὸς τούτοις τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, θύουσι. καὶ ἕτερον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην νηστεύουσι ἕως ἑσπέρας, θύουσι δ᾽ ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἕτερον. προσάγουσι δὲ δύο πρὸς πύπους ἑτέρους. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὸν ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπεται, ὑποδεσμὸς καὶ φθαίπος τῷ πλήθους πάντας ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος. τὸν δ᾽ ἐν τοῖς προαστείοις εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτίδι συὶ αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθαίροντες. συγκατακαίεται δὲ ταύροις, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθείς, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς ἰδίων αἰαλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως φθάσαντος. οὐδὲ σφαγίου, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν τὸ αἷμα τοῦ τε ἑτέρου, ῥαίνει τῷ δακτύλῳ τὸν ὄφρον ἑπτάκις, τοῦ δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ ἱλαστῆριον, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ πρὸ τοῦ χρύσεον βωμὸν, καὶ τὸ λοιπὸν, πρὸ τῷ μείζονι κομίσας εἰς τὸ αἴθριον. πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, καὶ τὸν πυελὸν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος, ὑπιφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχεται δὲ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς, ὁλοκαυτοῦσι τῷ θεῷ. τῇ δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, ξυσπομένου τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, σκηναὶ πήγνυσθαι κελεύει καὶ εἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορμοῦσι ὑπὸ φυλακῆς τοῦ ἔτους. ὅταν τε παρίδιον ὑπὸ τύχωσιν, φθαγνομένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν ἣν ἀγὰ τὸν ναὸν μητρόπολιν ἔχουσιν, ἐφ᾽ ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτοῦσι καὶ θύειν τῷ θεῷ τότε χαριστήρια φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν εἱρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν καλῷ φοί-

νικος πεποιημένην, τοῦ μήλου τοῦ τῆς περσέας θεοσόντος. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ τῆς ἡμέρας τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ἐκ ξιφῶν ἑπτὰ καὶ δέκα βοῶν, καὶ κριῶν ἴσων πλειόνων, καὶ κριοὺς δύο, καὶ φθαίπτον ἁμαρτιῶν ἐρίφους θεοθαρμένους. τὰς δ᾽ ἑξῆς ἡμέρας ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῆς ἱερείας ἑπτὰ καὶ κριοὺς σὺν τῷ τοῦ ἐρίφου, θύεται.

ὑφαι-

ὑφιεμένους δὲ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῷ βωμῷ, εἰς ἑπτὰ καταπαῦσιν. αἴρονται δὲ ἀπὸ πάντος ἔρνους κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν, καὶ τοῦτο καθάπερ εἰρήκαμεν, μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὅσῳ ἀμώμητμάτων ἀζυμίτησιν, ἴσον. ἡ ταῦτα μὲν ἑβδομάσιος τὰς σελήνας πήγνυσιν ὅπως τελεῖν δεῖ πάσχον. τῇ δὲ μιᾷ τῇ ξανθικῷ ὃς νισὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται, καὶ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχὴ, πασαρισκαιδεκάτῃ ἡ σελήνη ἐν κριῷ τὸν ἡλίου καθεζομένου, τούτῳ δὲ τῇ μιᾷ τῆς ὑπ' αἰγυπτίοις δουλείας ἠλευθερώθημεν, καὶ τὴν θυσίαν ἣν τότε ἐξιόντας αἰγύπτου θύσαι προσέταξεν ἡμᾶς πάσχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν ὁμοσε. καὶ δὴ πλησίον αὐτὴν ἡ φασῖας, μηδενὸς τῶν προσφάτων εἰς τὴν ὀφειλομένην προσενεχθέντος. πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ ἄγεται τὴν τὸ πάσχα, ἡ τῶν ἀζύμων ἑορτὴ, ἑπτὰ ἡμέρας οὖσα, καθ' ἃς ἀζύμοις ζέφοιλιν. ἐ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι σφάττονται δύο. ἐ κριὸς μὲν εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται προσφέρεται δὲ καὶ ἕτερον τῷ θεῷ ἐρίφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς ἱλασμὸν ἐμοὶ καὶ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἥτις δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν καρπῶν οὓς ἐθέρισαν, οὐδὲ ἅψασθαι θέμιτον αὐτῶν, μεταλαμβάνουσι. καὶ τὸν θεὸν ἱκετεύσασι πρῶτον δίκαιον εἶναι φασὶν, παρ' οὗ τῆς εὐποιΐας τυγχάνουσι, τὰς ἀπαρχὰς αὐτοῦ τῆς κτίσεως ἐπιφέρουσι ξόπον τοῦτον. φρύξαντες τῷ ταχίστῳ τὸ δέγμα καὶ πτίσαντες, καὶ καθαρὰς τρεῖς ἀλέσαντες τὰς κριθὰς ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσταρχᾶται προσάγουσι τῷ θεῷ. ἐ μίαν ἐξ αὐτῆς δράκα ἐπιβάλλοντες τὸ λοιπὸν ἀφιᾶσιν εἰς χεῖσιν τῶν ἱερέων. ἡ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δὲ ὅτι τοῖς ἀπαρχαῖς τῶν καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκάυτωσιν τῷ θεῷ. ἑβδόμης ἑβδομάδος ἐξαγνιζομένοις μετὰ ταῦτα τὴν θυσίαν, ὥστε δ' εἶσιν αὐτῇ ἑβδομήκοντα ἡμέραι τεσσαράκοντα ἑνία, τῇ πεντηκοστῇ ἣν ἑβδαῖοι ἀσαρθὰ καλοῦσι, σημαίνει δὲ τοῦτο πεντηκοστὴν, προσάγουσι τῷ θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὲν πυρίνων, ἀσαρώπας δύο, μιᾶς ζύμης γεγενότων. θυμάτων δὲ, ἄρνας δύο. ταῦτα μὲν δὲ τῷ θεῷ προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκευάζεται, ἡ καταλιπὼν οὐδὲν ὅτι ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὁπουοῦν συγκεχωρημένον. ὁλοκαυτοῦσι δὲ μόσχους τὰ θύουσι ζεῖς, ἐ κριοὺς δύο, ἡ ἄρνας τεσσαρεσκαίδεκα, ἐρίφους δὲ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ὅτι δὲ οὐδημία τῇ ἑορτῇ, καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσι, οὐδὲ τῶν ποιῶν τῇ ὅτι τοῖς ἔρνοις αἴεσιν οὐ διδάσκουσι. ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τό τε τῆς θυσίας εἶδος ἐ τὸ τῆς ἀρχῆς ἀπαλλάττειν, ἐ προσ ἱλασμοὺς εἰσὶ τελοῦντες. ἐκ μὲν τοῦ κοινοῦ σῖτος ὁπλὸς ζύμης ἄμοιρος, ἀσαρώπας δ' εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τοῦτο ἀναλοῦται, ὁπόταν αἱ δύο ἀρτεθέντες μὲν τῇ προ τῆ σαββάτου. τῇ δὲ σαββάτῳ πρωΐ, κομιδοῦντες ὅτι τῆς ἱερᾶς ζαπέζης τὰ θεῖναι κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τεθραμμένοι. δύο δὲ χρυσέων ὑπορκειμένων πιάκων λιβανωτῷ γεμόντων ἑστιῶσιν ἕως τοῦ ἑτέρου σαββάτου. καὶ τότε μὲν αὖτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ δὲ, τοῖς ἱερεῦσι προσφέρονται, καὶ τὸ λιβανωτοῦ θυμιαμένου ὅτι τῷ ἱερῷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ φάτνα. λιβανωτὸς δὲ ὑπὸ ἐκείνου ἄλλοθ' ὑπὸ τῶν ἄρτων προσίσταται. θύει δὲ ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλλοθεν ἐλαίῳ μεμιγμένον, καὶ πίπτοις ὀστίσιν βεαχίᾳ.

A Octauo die feriantur ab omni opere, mactántque ſicut diximus vitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt Hebræis cærimoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui noſtris Niſan vocatur, & annum exorditur, luna quartadecima, ſole arietem obtinente, quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium quod tunc exeuntes feciſſe diximus paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramúſque id per ſodalicia, nihil è victimis in ſequentem diem relinquentes, quæ eſt quintadecima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, duíque dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem. hæc holocautoma fiunt, additúrque hædus pro peccatis in quotidianum epulum ſacerdotibus. Exod.12. Leuit.23. Num.9. Deut.16.

B

C Secunda azymorum die, quæ eſt menſis huius decimaſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt hui: æquúmque rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias efferunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram efferunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum ſacerdotum vſui cedit: & ex eo licitum fit publicas ac priuatas meſſes metere. primitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt paſchale factum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi vocant, efferunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactántque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumuntur. cæterùm holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædíſque pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum vacatione, ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus vigintiquatuor. coquuntur autem bini pridie ſabbati: & ſabbato mane proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſque in proximè ſequens ſabbatum. tunc demum alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſacerdotibus in cibum danturithus item igne adoletur, quo ad holocautomata vti ſolet, & pro eo quoque aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam:

D

E

F

G

éstque demensum eius farinæ assaron vnus, huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentius explicabimus. Cæterùm Moyses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solenni sacrificio purgauit: eique tabernaculum cum sacris vasis sartum tectum curandum commisit, iubens vt ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discreuit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem dissereremus, quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideo vetuit, quòd hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiam indixit. Eiecit etiam è cœtu & consuetudine hominum leprosos, & seminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec nisi post septimam diem puras haberi voluit. cum quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem vltra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonoroico sacrificari mos est. qui verò per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, vt solet fieri post legitimæ vxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegauit, tãquam nihil à cadauere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus aliàs dicemus. Quò magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemptim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisque ita vt libitum fuerit accipiat.

Leuit. 8. Num. 3.

Leui. 7. 17.

Leui. 12. 13. 14. 15.

καὶ εἰς μὴν ὄξυν ἀσσαρὼν τ' ἀλεύρου. τούτου ἡ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ὀπφέρει τῷ πυρεί. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευιτικὴν φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ὑφιζελόμενος ἱερέα ἐνόμιζε, πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀενάοις, καὶ θυσίας αἷς ὁσίαι τοῖς τοιούτοις νόμιμοι παρέχονται τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα περὶ σκηνὴν τῆς σκηνῆς ἐκπρέπει, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηνούμενον ἦδη ἱερέων ὑπηρετήσωσιν. ἤδη γὰρ τῷ θεῷ κεκόσμητο. καὶ περὶ τῆς ζώων δὲ διαίρεσιν ἔκαστον ὅτι ἔφαγεν, καὶ οὐ πάλιν ἀπιχώμιοι δέ τινες εἶεν. ὡς ὧν ἐν οἷς αὖ ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γραφῆς γένηται, διελόμεθα, τὰς αἰτίας περιτιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐκέλευσεν εἶναι, τῷ δὲ περισέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μὲν τοῖς πᾶσιν εἰς ξοφὼ ἀπηγόρευσε τῷ χεῖσθαι, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ πρεσὶ τοῦ πυθμένος αὐτομάτως ζώου τὴν βρῶσιν διεκώλυσεν. δύπλευν τε καὶ σέπας αἰγείου καὶ περβατείου, καὶ τὸ τοῦ βοὸς, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως, καὶ πᾶς λέπρα τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ περὶ τοὺς γονῆς ῥεομένους. καὶ ταῖς γυναιξὶ δὲ αἷς ἡ τοῦ κατὰ φύσιν ἔκκρισις δύσις, μετίσησεν ἐπὶ ἡμέρας ἑβδόμας. μεθ' ἃς ὡς ἤδη καθαρᾶς, ἐνδημεῖν ἐάσησεν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κοιμωμένοις ἐπέσχεν, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δὲ ἐκ τοῦ τὸν ἀριθμὸν τούτων τοῖς ἡμέραις ἐπεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὸν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ περὶ τὸ τὴν γονὴν ῥεομένου. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀποκρίνοι γονὴν, καθὼς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. περὶ δὲ λεπρῶν, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν σωσιαπεμένους, καὶ ἱερεῦ μηδὲν ἐξαίρεντας. αὖ δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τῷ ἱερωμένῳ κομίσηται χρῆμα, ὁ δὲ πιοῦτος ποικίλας ἀμοίβεται θυσίας τὸν θεὸν, ὡς ἐ ὧν ὕστερον ἐξεῦμεν. ὅθεν καὶ καταγελάσειεν τις τῶν λεγόντων μωυσῆν λέπρα κεκακωμένον, αὐτὸν τε ἀπ' αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τῶν ἐκπεσόντων δι' αὐτὸν τὴν αἰτίαν ἠνησάμενον εἰς τὴν χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωσῆς ἐπὶ τῇ αὐτοῦ ἀτιμίᾳ πιστὰ ἐνομοθέτησεν, οἷς οὐδένα ἦν αὐτὸν καὶ ἕτερον εἰσηγουμένων αἰτιᾶσθαι. καὶ ταῦτα πολλοῖς ἐθνεσιν ἄλλοις λεπροῖς, καὶ πηρωθεῖσιν, καὶ ἀπολωλόσιν, καὶ οὐ μόνον ὑβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένοις, ἀλλὰ καὶ τιμὰς ὑπὸ σπουδαστὰς σεβασίας σεβασμένοις, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένοις, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ νάους ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ μωυσῆν, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὸν χρόαν ἐλήφθη, περὶ σὺν αὐτῷ πλήθει εἵλετο ὡς νομοθετήσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν τοιαύτην ὀρίσαι ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας φερόμενοι. μωυσῆς δὲ τούτων καθαρὸς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, περὶ τῆς νενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

τὰς δ'

τὰς δ' γυναῖκας ἐπειδ' αὖ τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν εἰ- A
σιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἀπέχεσθαι μέχρι τεσ-
σαρακοστὰ ἡμερῶν, αἳ ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ. δισσασίο-
νας γὰρ εἶ τὰς ἡμέρας ὅτι πλουτοκίας νενόμικεν. εἰ-
σιοῦσι μὲν τοι μὴ πρὶν τελεσιουργῆσαι τὸν θεσμόν,
θυσίας ὅτι πλοῦσιν αἷς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν ἐχα-
ρίσαντο. εἰ δ' ὑποψίαν μοιχείας ἔσχε τὴν αὐτοῦ τοῦ
γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀλφιτομένης ἀσάρω-
να. καὶ μίαν αὐτῆς δράκα ὑποβάλλοντες τῷ θεῷ, τὸ B
λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι δίδασιν εἰς ζωμόν. τοῦτο δὲ γυ-
ναῖκα στήσας πρὸς τοῖς ἱερέων καὶ τὰς πύλας, αἳ δ' εἰ-
σὶ πρὸς ἀνατολὰς πρὸς τὸν ναόν, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱ-
μάτιον ἀφελών, ὁπογράφει μὲν τῶ θεοῦ τοῦτο θεσπι-
ῳδείας διφθέρᾳ, κελεύει δ' ὀμνύειν μηδὲν ἐπίκλη-
μα τὸν αἴδεα. ὠδωδυῖαν δὲ τὸ σῶφρον, τῶ δε-
ξιοῦ σκέλους ἔξαρθρον γενέσθαι, καὶ τοῦτο γαστέρα
φρισθεῖσαν οὕτως ὀπισθαπεῖν. αὖθ' ὑπὸ πολλοῦ τῶ ἔ- C
ρωτος καὶ τῆς δίκης τῶτο ζηλοτυπίας θεσπιτὼς ὁ ἀ-
νὴρ δίκην τοῦτο ὑποσοίαν εἶπ κεκινημένῳ, μιᾶι δεκά-
τῳ χρόνῳ παιδίον ἄρρεν αὐτῆ. τῆς δ' ὅρκων τε-
λειωθέντων τῆς διφθέρας ἀπαλείφας τοὔνομα, εἰς
φιάλην ἐκπίζει. θεσκομίσας τὸ ἐκ τοῦ ἱεροῦ χῆς εἴ-
τι θεσύχοι, καὶ καταπάσας, ἐκπεῖν δίδωσιν. ἢν δ'
εἰ μὲν ἀδίκως ὑπεκλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τε-
λεσφορεῖται κῆ τοῦ γαστέρα. φθειρομένη δὲ τὸν αὖ- D
δρα ὅτι τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς ὅρκοις, μετ'
ἀκμὴς καταστρέφει τὸν βίον, τῶ τε σκέλους ἐκπε-
σόντος αὐτῆ καὶ τοῦ κοιλίας ὑδέρου καταλαβόντος.
καὶ θεὶ μὲν τῆ θυσιῶν καὶ τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ' αὐ-
τοῖς, ταῦτα μουσοῖς τοῖς ὁμοφύλοις θεφενόησε. νό-
μους δὲ αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ
παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας δαίμονι τὸ θεὶ τοὺς γά-
μους ὑμαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ ταῖς τε πόλεσι καὶ E
τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶ γνησίους. καὶ
τὸ μίσγεσθαι δὲ μηζόνων, ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νό-
μος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δὲ καὶ παρὸς συνείναι γαμε-
τῆ, καὶ πόθυγας καὶ ἀδελφὰς, καὶ παίδων γενα-
ξίν, ὡς ἔκφαυλον ἔχον τοῦ ἀδικίαν, μεμισηκεν. ἐ-
κώλυσε δὲ καὶ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύ-
σιν πλησιάζειν. μηδὲ κτείνεσιν εἰς συνουσίαν φοι-
τᾶν. μὴ δὲ τοῦ θεὸς τὰ ἄρρενα μίξιν τιμᾶν, δίκη F
τοῦ ἐπ' αὐτοῖς ὥρᾳ ἡδονῶ θηρομένους ὠδάνο-
μον. κατὰ δὲ τῆ εἰς ταὐτ' ἐξυβρισάντων, θάνατον
ὥρισε τοῦ πικρείας. τῆ δ' ἱερέων καὶ διπλασίο-
να τοῦ ἁγνείας ἐπείνσε. τούτων γὰρ αὐτοὺς ὁμοίως
τοῖς ἄλλοις εἴργει, καὶ θεσσέπι γαμεῖν τὰς ἑται-
ειχυίας ἐκώλυσε, μήτε δούλῳ μήτ' ἀχμάλω-
τον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ ταὶ ἐκ καπη-
λείας, καὶ τῶ παυδοκεύειν πεπορισμένας τὸν βίον,
μήτε τὰς τῆ θεοτέρων ἀνδρῶν, ἐφ' αἷς δηποτοῦν
αἰτίαις ἀπηλλαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μέν τοι, οὐ-
δὲ πυθυκτόν ἀνδρὸς ἠξίωσε γαμεῖν γυναῖκα,
τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. μόνῳ δὲ αὐτῆ

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, XIIII.
aut sacris interesse vsque in quadragesimum
diem si fœtus sit masculus: quòd si fœmina sit,
duplum eius temporis præscribitur. Ac no
post præstitutum quidem terminum intrant
ab[illegible]ne victimis, quæ partim Deo, partim sa-
ce[illegible]otibus cedunt. Quòd si quis adulterij su- Num.5.
spic[illegible]em de vxore habuerit, offert hordeaceæ
farinæ assaronem, & immisso ex ea pugillo su-
per altare, quod reliquum est, sacerdotibus ve-
scendum datur. Deinde aliquis sacerdotum
statuit mulierem ad portam, quæ est obuersa
ad fanum: & inscripto primum Dei nomine in
membrana, defert ei iusiurandum cum inpre-
catione, vt si pudicitiam læsisset, luxato crure
dextro & ventre disrupto miserè moriatur: sin
autem præ amore nimio, & præ zelotypia ma-
ritus ad iniquam suspicionem sit commotus,
decimo mense infantem masculum pariat. per-
acto iuramento de membrana deletum nomen
in phialam exprimit, & sumpto è fano puluere
humi collecto, atque in poculum aspersо, ebi-
bendum porrigit. mulier verò si iniustè est de-
lata, prægnans facta maturè & feliciter enitи-
tur. quòd si & coniugalem fidem & Deum iu-
risiurandi testem fefellit, turpiter moritur, cru-
re luxato, & ventrem aqua intercute inuaden-
te. Hæc sunt quæ Moyses genti suæ de sacrifi-
ciis ac purificationibus præscripsit. Leges au-
tem tulit tales. Adulterium in vniuersum pro-
hibuit, ratus coniugum summam felicitatem,
si fides ac pudicitia seruetur, & reipub. quoque
interesse, vt liberi legitimi proueniant. Item
incestum cum matre, aut nouerca, cum amita
aut matertera, cum sorore nurúve, omnésque Exod.22.
tales cóitus vt nefarios damnauit. vetuit & Deut.17.
cum muliere menstruum fluxum patiente con- Leuit.18.
gredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui 20.21.29.
ex formosis maribus turpem voluptatem cap- Leuit.21.
tarent: & qui contrà fecisset, capitalem pœ-
nam inflixit. Sacerdotes autem duplo cautio-
res esse voluit. hos enim non solùm prædictis
legibus sicut reliquos teneri iussit, sed etiam
non quamuis fœminam in coniugalem thо-
rum admittere, non quæ corpore quæstum fe-
cisset, non seruam aut captiuam, neque cau-
ponariam aut stabulariam, neque à priore ma-
rito quacunque de causa repudiatam. Pontifi-
ci verò ne viduam quidem permisit, quod ta-
men cæteris sacerdotibus liberum reliquit: sed
solum virginem ducere concessit, eámque ser-
uare. Idem nec ad mortuum sinitur accede-
re, quod tamen cæteris est licitum, ad fratres
& parentes ac liberos mortuos accedere. Ii-
dem iubentur simplices esse, omníque fuco
carere. Quicunque è sacerdotibus integer cor-
pore non esset, partem quidem suam cum
cæteris accipere sinitur, sed ad altare ascen-
dere, & fanum intrare prohibetur. Nec so-
lum in sacris obeundis puros esse oportet,
sed vitam etiam irreprehensibilem præstare.

δίδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτῃ φυλάττειν. ὀθνείᾳ οὐδὲ νεκρᾷ θεόσεσιν ὁ ἀρχιερεύς, τῆ λοι-
πῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῆ θεοσιέναι μετασῆσιν. ἀφελεῖς δὲ
εἶναι πᾶσαν ἀφέλειαν. τὸν δὲ μὴ ὁλόκληρον τῆ ἱερέων, νέμεσθαι θεὸς τοὺς ἱερεῖς ἐκέλευσε τὰ γέ-
ρα. καὶ βαίνειν δὲ ὅτι τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε. μὴ μόνον δὲ θεὶ τὰς ἱερουρ-
γίας καθαρεὶ εἶναι, ἀπουδάζειν δὲ καὶ θεὶ τοῦ αὐτῆ διαιταν ὡς ταύτῃ ἀμεμπτον εἶναι.

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omníque vitio carentes. Hæc ſunt quæ Moyſes iam tunc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licèt in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactóque aratro & plantatione eſſe iuſſit, quemadmodum iam antè populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui vſus iuſſit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idémque obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocatúrque Hebræis quinquageſimus quiſque annus Iobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſerui manumittuntur, qui contribules cùm eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicij vice in ſeruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conueniunt venditor agri & emptor, computatiſque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus maiores fuiſſe compertantur, recipit agrum venditor. quòd ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin vtraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos reuertitur. idem ius eſt in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuerſum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere: quòd ſi integer annus interim abiuerit, emptori poſſeſſionis ius confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, móxque literis mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit.

Leuit.25.

CAP. XI.

Leges belli, & conſuetudines.

XV. *Num.1.* LEgibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum excepta Leuitica: eiúſque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſq; quinquageſimum, & ſuper hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuum Manaſſẽ Ioſephi filiũ, & Ephræmen pro Ioſepho. Hos enim Iacobus in adoptionẽ à Ioſepho impetrauerat, ſicut ſuprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in mediũ caſtrorum illud receperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas viæ intercedebãt.

Nu.2.3.4.

A καὶ δηλα ταύτ' ἐν τοῖς αἰτίαις οἱ τὴν ἱερατικὴν στολὴν φορεῶντες, ἀμωμοί τε εἰσὶ καὶ πρὸς πάντα καθαροὶ καὶ ἀκρᾴφνιοι, πίνειν οἶνον ἕως οὗ τὴν στολὴν ἔχωσι κεκοσμημένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τῆς αὐτοῦ γνώμης μισυσῆς παρέδωκε. τὴν δ' αὖθις καὶ περὶ ὧν τῆς ἐρημίας ἐζητήμεθα, προνόησεν, ὡς ὅπως ἐπιδὰν τὴν χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δι' ἑβδόμου ἔτους αἰεὶ δίδωσι τῇ γῇ, ὅτε ἀρότου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτὸς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων προεῖπον ἀνάπαυσιν. ἔτι τὴν αὐτομάτως ἀναδοθεῖσαν ἀπὸ τῆς γῆς, κοινὴν εἶ τοῖς θέλουσι τὴν χρῆσιν, τήν τε ἐμφύλων καὶ τὴν ἀλλοεθνῶν, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο μέχρι ἑβδόμου ἐτῶν ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μέν ἐστιν ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δ' ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἰωβηλαῖος, ἰωβηλοῦ. ἐν ᾧ οὔτε χρεὰς ἀπολύονται, οἵ τε δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οὐσῶν ἐμφύλους καὶ ὁμοεθνεῖς τῇ νομίμων, τῷ χρήματι τῆς δουλείας ἐκόλασε θάνατον οὐκ ἐπιζημίους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοῖς ἀγροῖς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπότας τὸν τὸν τρόπον. ἐν ἔτει τοῦ ἰωβηλαίου ἐλεύθεροι δὲ σημαίνει τοὔνομα, συνέρχονται ὅτε ἀποδίδωσι τὸ χωρίον καὶ ὁ πριάμενος. καὶ λογιζόμενοι τοῖς καρποῖς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγενημένας, τῷ μὲν καρπῶν πλεονάζειν διῃρθέντων, προσδίδοται τὸν ἀγορὸν ὁ ἀποδόμενος. τὸ δὲ ἀναλώματος ὑπερβάλλοντος, ὑπὸ τοῦ λείποντος καταβάλλων τὸ ἡκνούμενον, ἐξίσταται τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμουμένων τῷ τε καρπῶν καὶ τῷ ἀναλώματος, ἀποδίδωσι τοῖς καὶ πρότερον νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν οἰκίας νόμιμον ἰσχύειν ἠθέλησε τοῖς κατὰ κώμας παραμόναις. οἰκεῖ γὰρ τὴν ἐν τῇ πόλει παραμόνων, ἐγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ τελειωθέντος τοῦ ἐνιαυτοῦ, καταβάλλει τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βεβαίοι τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτην μὲν τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ἐθ' ὑπὸ τὸ σίναγον καθιδρύσει τὴν στρατιὰν, ἐξέμαθε παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῖς ἑβραίοις γεγραμμένην παραδίδωσι.

B

C

D

E

F

Κεφάλαιον ια'.

Νόμοι καὶ ἄθη περὶ τὰ πολεμικά.

ΕΠειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, περὶ ἐξέτασιν τοῦ στρατοῦ τὸ λοιπὸν ἐξάπτει, τῷ πολεμικῶν ἤδη καὶ νοῦν ἐχόντων ἅπτεσθαι. προστάσσει δὲ τοῖς φυλάρχοις πλὴν τῆς λευιτικῆς φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐκμαθεῖν τῶν στρατεύεσθαι δυναμένων. ἱερεῖς γὰρ ἦσαν οἱ λεύιται καὶ παίδων ἀτελεῖς. γνωμένης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ὁπλιτεύειν δυναμένων, ὄντων ὑπὲρ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ χίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. αἱροῦσι δὲ λευῖ, κατάλιξιν εἰς τοὺς φυλάρχους, μεταστήσαντες τὸν ἰωσήφου παῖδα, καὶ ἐφραίμιον αἱροῦσι τὸν ἰωσήπου. δίκαιος γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀκέκριτο πρὸς ἰώσηπον, ποιητὴς αὐτῷ γενέσθαι τοὺς παῖδας ὡς καὶ προεῖπον. πηγνύουσι δὲ τὸν σκηνὸν, μέσον ἀπολαμβάνουσι τεῖχος φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην ἀναστηνουμένων, ὁδοὶ δὲ μέσον ἐπιτρέπουσι.

καὶ κό-

καὶ κάπηλος ὢν ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο. καὶ δημιουργικὴ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν. οὐδεμία τε ἄλλη, ἡ πόλει μετανισταμένη καὶ καθιδρυμένη ἐφάνη. τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν, ἐπόμενοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον. ἔπειτα δὲ οἱ Λευῖται πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξηπατήθησαν γὰρ καὶ αὐτοὶ, τὸ μὲν ἄρσενος ὅσον ἑξακοσίων εἶχε ἡμέραν ἡμύσμυρνον, δισμύριοι καὶ χίλιοι πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις ἀγαθόπους. καὶ ἐπ' ὄσῳ μὲν ἦρ τὴν σκηνὴν συνεβαίνετ' ἑστάναι τὸν νεφέλην, μένειν αὐτοῖς ὡς ἐπιδημιοῦντος ἐδόκει τοῦ θεοῦ. ἐπομένης δὲ ταύτης, μεταίσεσθαι. εὗρε δὲ καὶ βυκάνης ξόανον ἐξ ἀργύρου πεποιημένον. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. σεσὶ δ' ὅσι σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα. παρέχουσα δ' εὐθὺς ἀρκοῦν ὅτι τὸ στόμα, πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κάδωνα ταῖς σάλπιγξι παραπλήσιος τελοῦν. ἀσσότερα καλεῖται καθ' τὴν ἑβραίων γλῶσσαν. γίνον δ' ἐκ δύο. καὶ τὴν μὲν ἑτέραν, πρὸς συγκλεῖσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τοῦ πλήθους πρὸς τὰς ἐκκλησίας. καὶ μίαν μὲν ἀποσημαίνοντος ἅπαξ τὰς ἀρχὰς συνελθεῖν, σκεψομένας πρὸς τὴν οἰκείαν. ἀμφοτέρας δὲ συμπνεῖ τὸ πλῆθος. τῆς δὲ σκηνῆς μετασκευαζομένης ταῦτα ἐγίνετο. ἀποσημαίνοντος μὲν τὸ πρῶτον, οἱ πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἐσκηνωκότες ἀΐσσουσι. καὶ πρὸς τὸ δεύτερον, οἱ πρὸς τὸ νῶτον αὐτῆς καθιζῶντες, εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τῶν πρεσβυτέρων ἐξ φυλῶν ἁρμόζεται, καὶ τῶν ἑπομένων ἐξ. λεῦται δὲ πρὸ τῶν σκηνῶν πάντες ἦσαν. ἕνατον δὲ σημαίνοντος, τὰ κατὰ λιβὰ τεταγμένοι τῶν ἐσκηνωκότων μέρος σκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ κατὰ βορρᾶν. ταῖς δὲ βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ὅτε ταῖς ἱερουργίαις, πρὸς ἃς προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας καὶ τοῖς σαββάτοις ἁπάσαις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θύεται δὲ τότε πρῶτον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου, τὸ πάσχα λεγόμενον ὅτι τὸ ἐρκτικόν.

A Forum quoque rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco dispositæ: adérántque opifices omnium artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabát, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantùm, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quandiu nubes super taber- *Num. 9.*
B naculum perseuerabat, tantisper velut præsente Deo castra eodem loco manebant: quoties verò se alio mouebat, tum etiam ipsi migrabant. Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò *Num. 10.*
crassior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebátque in extremitatem campanulæ simílem, quemadmodum tuba. Asosrà vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem voca-
C batur, altera principes ad consultandum de republica excitabantur: vtrisque verò clangentibus vnà cuncti populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedétes, & alias sex ponè sequentes. Leuitæ verò tabernaculum circundabant. Ad tertium autem
D signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbatis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant. CAP. XII.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις κατὰ μωυσέως διὰ σπουδὴν τὴν περὶ σκηνὴν τοῦ θεοῦ.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna.

ΚΑὶ βραχὺ διαλιπὼν, ἀπανίσταται τοῦ σιναίου ὄρους. καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας ὧδε ἐν ὧν διλώσομεν, εἰς τε χωρίον εἰσερημωθ λεγόμενον παρῆν. καὶ
E ἐκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν σαπίζειν ἄρχεται, καὶ τὴν μωυσῆν αἰτᾶσθαι τῆς τε κατ' τὴν ἀποδημίαν αἰτίας πεπειραμένων, καὶ ὅπως αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναστῆναι, τὸν μὲν ἀπολέσειαν. ἀντὶ δὲ ἧς ὑπέσχετο παρέξειν εὐδαιμονίας, εἰς ταύτας ἀλάστους ταλαιπωρίας, ὕδατος μὲν ἀπανίζοντες. εἰ δὲ καὶ τὸν μάννα ὀλίγον ἐπιλείπειν συμβαίη, τέλεον ἀπολούμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν
F ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῆν, μήτε μωυσέως καὶ τῶν πεποιημένων αὐτῷ θεῖ τῆς κοινῆς στασιάσειν, μήτ' ἀπογνώσκειν τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκμάνητο, καὶ θορυβῆσαν ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν μωυσῆν ἐπιτείνετο. μωυσῆς δὲ θαρσύνων αὐτοὺς ὅτως ἀπεγνωκότας, ὑπέσχετο. καὶ παραχρῆμα ὑπ' αὐτῷ ὅτως πεειύβρισμένος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δὲ ὅτι τούτῳ, καὶ τινος ἐρομένου πόθεν ἂν τοσαύτας ἀπορήσειε μυριάδι τῷ περιεκμένων.

XVI. *Num. 11.*
NOn multò pòst à Sina monte castra mouentur: & post aliquot mansiones, de quibus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Iseremoth: vbi denuò populus seditionib. agitari cœpit, & laboriosæ peregrinationis culpam in Moysem cóferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solùm eius vbertate carere, verumetiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoq; aliquo casu deficiat, proculdubio fame interitu-ros. His addebant multa conuitia, quæ in virũ optimè meritum passim iactabãtur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos præteritorũ Moysi beneficiorum, bonam spem habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinã frustra requisituros. Vulgus autem his verbis vehementius concitatum, magis ac magis cõtra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, iubet æquo animo esse, pollicendo se quãuis grauibus contumeliis immeritò petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in vnum tantùm diem, sed in plures etiã. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere posset:

Deus,inquit,& ego,quãtumuis malè apud vos audientes , nunquam tamen desinemus vestri curam gerere:idque breui estis visuri. Vix hæc dixerat,cùm tota castra coturnicibus complentur quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòst in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduertit,non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet,vocatúrque Cabrothaba,quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

ὁ θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι κακῶν ἀκούοντες παρ' ὑμῶν, οὐκ αὖθις ὀκνήσομεν κήδεσθαι ὑμῶν, καὶ τοῦτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσται. ἅμα ταῦτ' εἰπὼν, καὶ πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, ἃς ἠθροίζον αὐτοῖς ἀφεστῶτες. ὁ μὲν τοι θεὸς οὐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τοῖς ἑβραίοις τῆς εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβρόθαβα, ὁ ὅστι ἐπιθυμίας μνημεῖα.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium iniecerunt.

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἱ ἐξ ἱστησάντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξέφοβησαν.

XVII. Num.13.14. MOyses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum , non longè à finibus Chananæorum situm , qui dicitur Fauces,in concionem populum aduocat. Cúmque in mediis constitisset,Duo bona, inquit , Deus nobis dare decreuit,libertatem & felicis terræ possessionem:quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis,alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas , nullúsve rex nos arcebit,vt ne vniuersa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri , sed post magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ vbertatem,& habitatorum potentiam explorent. Nos verò in primis concordiæ studere oportet , & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi. Hæc vbi locutus est,populus collaudato Moysis consilio,exploratores eligit,duodecim nobilissimos,ex vnaquaque tribu vnum: qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus,totam Chananæorum regionem perlustrauerant,donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent: exploratáque terræ simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos,quadraginta diebus in hoc negotium insumptis. Et fructuum quidè pulchritudo quorum specimen erat allatum,vbertásque regionis quam audiebant,animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur narrãtibus difficilem fore eius acquisitionem,quòd flumina superanda essent magna ac profunda,& montes ardui trãscendendi , & vrbes mœnibus firmissimis cingantur. Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebant,atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inuenissẽt,quàm quę hactenus pòst exitum ex Ægypto viderant,suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terrã acquirere,soluta cõcione domum reuersi cum vxoribus & liberis lamentabantur , dicentes Deum verbis tantum multa polliceri,re autem omnino nihil auxilij præstare. rursúmque Moysem incusantes,in eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur: atque ita totam noctem inquieti exegerunt , in vtrunq; conuicia iactando. mane verò ad concionem concurrunt hoc animo , vt lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

Ἀναγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὸν καλουμένου φάραγγα πλησίον οὖσαν τοῖς χαναναίων ὁρίοις καὶ καλεπὸν εἰσβατᾶσθαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος. καὶ καθεστὰς, δύο φησὶ κεῖναντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ δωρεῖσθαι ἀγαθὰ, ἀλλ' ἐθέλειαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, τὸν μὲν ἤδη ὄντος ἔχετε, τὸν δ' ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ἐπὶ τοῖς ὅροις ἐσμὲν ἡμεῖς. καὶ κωλύσῃ τὸ λοιπὸν ὄντινα ἢ μόνον ἡ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθροισθὲν αὐτῶν ἔθνος. δυνησόμεθα γὰρ ἅμα πρὸς τὸ ἔργον. ἡ γὰρ ἀμαχητὶ δωρήσουσιν ἡμῖν τὴν γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὸν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν οὖν κατασκόπους, οἳ τῆς τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ πόση δύναμις αὐτῆς. ἐγὼ δ' παίτων ὁμοίως ὤμην, καὶ τὴν θείαν ὀφθῆναι πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸν καὶ σύμμαχον, δι' ἣν τιμῆς ἔχομεν μωυσέως δι' αὐτὸν εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμαῖς ἀμείβεσθαι. καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τοὺς γνωριμωτάτους, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἳ δ' ἐξελθόντες ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου πρὸς αὐγὴν τὴν χαναναίαν ἅπασαν, ὅθεν τε ἀμαθὼν πόλιν καὶ λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρος. καὶ τὴν τε τῆς γῆς φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων αὐθρωπων ἐξισορήσαντες παρῆσαν, τεσσαράκοντα ἡμέρας εἰς πᾶν καταζευσάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι δ' καὶ καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες τήν τε τούτων ὠφελείαν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀγαθῶν ἅτε τὴν γῆν ἔχειν ἀπορρώτου, πολεμεῖν ἐπῄροντο τὸ πλῆθος φοβοῦντες δ' πάλιν αὐτὸ, τῷ τῆς κτίσεως ὑπερφυῆ, φωνὰς τε ἀφάτους λέγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς ἀνθρώποις, καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ βέλων ὑπερφυεῖς. ἐνδὲ χαλεπὸν καὶ τῷ γιγάντων ἔφασκον τοὺς ὄντας γόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τεθαμβημένοι πάντων οἷς μὴ τὸ ἔξοδον τὸ ἀπ' αἰγύπτου ἐνέτυχον, μείζω τὰ κατὰ τὴν χαναναίαν, αὐτοί τε καθαπτόμενοι καὶ τὸ πλῆθος οὕτως ἔχειν ἐπειρῶντο. οἱ δ' ἄπορον ἐξ ὧν ἠκροάσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπολαμβάνοντες, καὶ ἀχθεσθέντες ἐπὶ τὴν ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι ἔλεγον, ὡς ὑδὲν ἔργῳ τὸ θεῦ βοηθοῦντος, λόγῳ δ' μόνῳ ὑπισχνουμένου. καὶ τὸ μωυσῆν πάλιν ἠτιῶντο, καὶ κατεβόων αὐτὸ, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀαρῶνα τὸ ἀρχιερέως. καὶ πονηρὸν μὲν καὶ μὴ τῷ εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημιῶν, ἀγόμενοι τὴν νύκτα. πρωῒ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνέρχονται, δι' ἐπιείας ἔχοντες καταλῦσαντες τόν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρῶν, ὅπως τὴν αἴγυπτον ὑποστρέφοιεν.

Quem

τὴν ἢ κατασκόπων ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυὴ ἡγού- A
φραιμίτης, καὶ χάλεβος ὁ ἰεφόνη φυλῆς, φοβηθέντες χω-
ροῦσιν εἰς μέσους. καὶ τὸ πλῆθος κατιλιγον θαρσεῖν δεό-
μενοι. καὶ μήτε ψευδολογίαν καταχεῖσθαι τοῦ θεοῦ, μήτε
πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τοῦ μὴ ταληθῆ φθεγγομένοις χαναναίων εἰρη-
κόσι καταπλήττεσθαι ψεύδεσι, ἀλλὰ τοῖς ὅτι τιμῶ δαιμο-
νίαν καὶ τοῦ κῦρος αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν παρορμῶσιν. οὔτε
γὰρ τὸ ὄρος τὸ μέγεθος, ἔτε τὸν ποταμὸν τὸ βάθος, τοῖς
ἀρετὴν ἰσχυκόσιν ἐμποδὼν στήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα. καὶ B
ταῦτα τοῦ θεοῦ συναγωνιζομένου καὶ συμπαραμαχοῦντος αὐ-
τοῖς ἐωμολόγουν. οἱ δὲ ἐφασαν ὅτι τοῖς πολεμίοις, μηδὲν ἔχοντες
δι' ὑποψίαν, ἡγεμόνιτε τῷ θεῷ πεπιστευκότες καὶ ὁδηγή-
σοι ἡμῖν ἑπόμενοι. οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τὴν
ὀργὴν καταπραΰνειν τοῦ πλήθους. μωυσῆς δὲ καὶ ἀαρὼν, πε-
σόντες ὅλοι τῆ γῆ, τὸν θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν
σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως τὴν ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ
καταςήσῃ τὴν δέησιαν αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ἀμηχανίας τοῦ πα- C
ρεστάντος αὐτοῖς πάθους τεταραγμένων. παρῆν δὲ
ἡ νεφέλη, καὶ σῶσα ὑπὲρ τὸ σκηνῆς, ἐσήμαινε τὴν ὅλην φά-
νειαν τοῦ θεοῦ. μωυσῆς δὲ θαρσήσας, πορεύεται ὅλη τὸ πλῆ-
θος καὶ τὸν θεὸν ἐνίλεω κεκτῆσθαι ὑπὸ τὴν ὑβρεως αὐτῶν
λήψεσθαι τιμωρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲν τῶν ἐξημαρτημένων,
οἵαν δ' εἰ πατέρες δίκη καθεσία τοῖς τέκνοις ὑπάρχουσι.
παρελθὼν γὰρ εἰς τὴν σκηνὴν αὐτὸς, καὶ τοῦ μελλού-
σης ὑπ' αὐτῶν ἀπωλείας ἀποκλαιομένου, τὸν θεὸν ὑπο-
μνῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ πηλίκων εὐερ-
γετῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν ἠλέγχοντο. ὅτι D
τε νεῶν τῆς τῶν κατασκόπων ὑπαχθέντες ἀνοίᾳ τοῖς ἰ-
κείνων λόγοις ἀληθεσι, οἷς τὸν ὑποψίαν ἠγήσαντο τοῦ
αὐτοῦ. καὶ δι' ταύτην τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας
οὐδ' ἐξαφανίσῃ τὸ ἔθνος αὐτῶν, δ πάντων μᾶλλον ἀν-
θρώπων ἔχει δίκη τιμῆς. τὴν μὲν τοι χαναναίαν οὐ παρέξει
γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τὴν ἀπ' αὐτῆς δαιμονίαν. ἀνέσεις
δὲ ποιήσῃ καὶ ἀπολιδας ὅλη τὴν ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκο-
ντα καὶ ἑκατὸν, τοῦ δι' ἀνομίας ποιῆσαι ταύτην σκήπ-
τουσας. πᾶσι μέντοι τοῖς ἡμετέροις δίδου δώσειν τὴν γῆν
ὑπέσχετο. καὶ ἐκείνους τοῦ ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρα-
σίας ἐστέρησαντε μετασχεῖν, ποιήσῃ διαφόρους. ταῦτα E
δὲ μωυσέως καὶ τοῦ τοῦ θεοῦ γνώμαι δηλωθέντος, ἐν λύ-
πῃ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐγένετο. καὶ τὸν μωυσῆν παρεκά-
λει καταλλάξαι αὐτοῦ γενέσθαι πρὸς τὸν θεὸν, καὶ τῆς
ἁμαρτίας τῆς κατὰ τῶν ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις
αὐτοῖς οἰκήσειν. ὁ δὲ οὐκ ἔφασκεν τὸν θεὸν τοιαύτῳ
πάθει περὶ αὐτοὺς εἰσθεσθαι μὴ δὲ κατὰ τὴν τοῦ F
θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ
γνώμη καταψηφισάμενον αὐτοῦ. οὐ δεῖ δὲ ἀπιστεῖν εἰ
μωυσῆς εἷς ἀνθρώπων, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας
ἐπραΰνε, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς
αὐτῷ συμπαρῆν, καὶ τάδαμ τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος
παρεσκεύαζε. καὶ πολλάκις ἀκούσαντες, ἀσύμ-
φορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν ὑπὸ τῆς συμφο- G
ρᾶς ἀναπεισθεῖν. θαυμαστὸς δὲ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῦ ἰ-
σχύος τοῦ ὑπ' αὐτοῦ πιστεύεσθαι πρὸς ὧν ἂν εἴποιεν, καὶ παρ' οὓς ἔζη
χρόνον ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ καὶ νῦν ἔστιν οὐδεὶς ἑβραίων
ὃς οὐχὶ καθάπερ παρόντος αὐτοῦ καὶ κολάσοντος ἂν
κακοσιμῆ, πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖ-
σι καὶ λαθεῖν δύνωνται. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα
τεκμήρια, τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτοῦ δυνάμεως ἔστιν,

Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Ieſus Nauechi filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, neve Deum inſimulent mendacij, temere fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potiùs eos ſequerentur, qui illis regionem tam fe licem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præſaturo. Ite, inquiunt, poſito omni timore alacres, Deóque freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum: Moyſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cùm ſubitò nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat.

Quo viſo Moyſes animatus infert ſe in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & intercedenti populi cum lachrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati eſſe pergerent & quòd nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus paætuliſſet: attamen terram Chananæam eiúſque vbertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vrbe in deſerto quadragiſta annis erraturos, quo peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, coſque commodorum quibus patres ſe per intemperantiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitiæ dedidit, Moyſemque obſecrabant, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatiſque condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Ille verò negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotum, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Nó eſt autem incredibile, Moyſem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tàtùm à ſeculi ſui hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoque nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo preſcriptũ geſſerit. Autoritatis eius pluſquam humanę argumẽta ſunt plurima, & in his illud non minimum,

quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem A sitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſacrificióque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima conſequi, exiſtente aliqua cauſa, cur per leges noſtras id minùs liceret. Et quidam ne ſacro quidem facto, alij ſemiperfecto ſacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permiſſi, re infecta rediuerunt, malentes Moyſis legibus quàm ſuo propoſito obſequi: idque nemine redarguente, niſi propria conſcientia. Tantum valet ſemel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Iſmaele obtinente, cùm tam valida fames regionem noſtram premeret, vt aſſaron quatuor drachmis veniret, & in feſtiuitate azymorum allati eſſent cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus: nemo tamen ſacerdotum auſus eſt micam vnam inde comedere, tanta egeſtate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere ſolet. Quare non eſt cur aliquis miretur quæ illo tempore ſunt geſta: quandoquidem etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici noſtri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per Moyſem inſtituerit. Sed de his quiſque vt videbitur ſentiat.

ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτου, μεμιῶν ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ πλείω ἧ παρ' ἡμῖν ἱερὸν μὴ πολλῶν καὶ δύσκολον ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῆς ἱερείων μεταλαβεῖν μυσέως ἀπηγορεύοντος, ὅτι τινὶ τῶν οὐ νομιζομένων, οὐδὲ ὅλη παρ' ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς συντυχόντος. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμίεργους τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ οὐδὲ ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες, ἀπίασιν ὑπακούειν τοῖς μωυσέως πρεσάγμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ τῇ B βούλησιν τοῦ ἑαυτῶν προτιμῶντες, καὶ τὸν ἐλέγξοντα οὐδὲ πίστιν αὐτοῖς, οὐ διδόντες, ἀλλὰ μέγιστον τὸ συνειδὸς ὑφεστῶμενοι. οὕτως ἡ νομοθεσία τοῦ θεοῦ δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πιστὸν εἶναι τῆς αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο πολέμου μικροῦ ἐμπροσθεν κλαυδίου ῥωμαίων ἄρχοντος, ἰσμαήλου δὲ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τοῦ χωρὶς ἡμῶν καταλαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσ- C σαρῶνα, κομιζόντος ἀλδόμεδα καὶ τοῦ ἑορτὴν τῶν ἀζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δὲ οὗτοι σικελοὶ μὲν εἰσὶν εἷς καὶ ἑξήκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς) οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κεῖμον ἓν φαγεῖν, τοσαύτης ὑπερβαίας τὴν γῆν κατεχούσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τοῦ ὀργὴν, ἣν καὶ ὅτι ἀνεξέλεγκτος ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὡς τ' οὐ δεῖ θαυμάζειν εἰ τῶν τότε πεπραγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νῦν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῶν ὁ κατασκάμψας ὁ θεὸς, ἀλλὰ μωυσέως καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου. ἀλλὰ εἰ μὲν ταῦτα ὡς αὐτῷ τινὶ δοκεῖ διαλελύσεται.

TAΔE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ Ισοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων δίκα τῆς μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧττα. Κεφ. α.
Στάσις κορέως ℭ ϝ πλήθους πρὸς μωυσῆ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξαντες διεφθάρησαν καὶ βέλεσιν ϝ θεοῦ, τιμὴ δὲ ἱερωσύνῃ ἀφῖκτο ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ ℭ ξ καὶ ἑξήκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς σηχὼν ℭ ὤγλου τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῷ ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλαάμου ϝ μάντεως. Κεφ. ϛ.
Ὡς ὑπὸ μαδιηνίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ζ.
Ἡ μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & cædes. Cap. I.
Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. Cap. II.
Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. Cap. III.
Quæ Hebræis in deserto per annos xxxviii. obuenerunt. Cap. IV.
Quomodo Moyses deuicit Sechonem & Ogem Amorræorum reges, deleuitque eorum copias, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. Cap. V.
De Balamo vate. Cap. VI.
De victoria Hebræorum aduersus Madianitas. Cap. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. Cap. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVARTVS.

CAP. I.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & clades.

I. Num. 14. HEbræos autem duram vitam in deserto agentes, & multis miseriis afflictos, nihil peius habuit, quàm quod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iã amplius Moysen audire volebant quiescere iubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posseo btinere: accusabántque eũ, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreuerũt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoque si rem strenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium aduersus eas gentes, etiam si Moyses Deum ab ipsis alienare conetur: omninóque expedire sibi vt arbitratu suo potiùs rem gerant, quàm pro excussa Ægyptiorum seruitute Moysis tyrannidem suscipiant, eiusque libidini seducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi verò non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse, vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potiùs promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu verba sibi dari sinant. Cogitandum de præsenti inopia quam loca deserta grauiorem in dies reddãt, & ductore Deo manus cũ Chananæis quamprimũ conserendas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu,

A

Κεφάλαιον α'.

Ἐξήγησις δίχα τῆς μετὰ μαχαιρῶν, ὡς ἐκ τῶν χαναναίων καὶ πρὸς.

ΙΒΡΑΙΟΥΣ δὲ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίον ἀνδυσ χαλεπὸν ἀγόντας, καὶ πολλοῖς πόνοις τὸ θεῖον τῶν χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. οὐ γὰρ ἠξίουν τοῖς μωυσέως πειθαρχοῦντας λόγοις ἡρεμεῖν. ἀλλὰ δίχα τοῦ παρ' ἐκείνου προθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τῷ πολεμίων τολμήσαντες, κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, καὶ προφασιζόμενοι μένειν αὐτοῖς ἀπόρους ὑπενόουν, ἵν' ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας δέωνται. πολεμεῖν δ' οἷς χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν θεὸν καὶ μωυσῆ χαριζόμενον ὄκνοι ῥεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κινδυνεύοντα αὐτῷ τὰ ἐθνικὰ δίκαια τοῖς προγόνοις ἂν ἐπεξέπεμψε. καὶ δι' αὐτοῦ ἀρετὴν, πρότερόν τε ἐλευθερίαν, καὶ νῦν βουλομένοις πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἴ τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῷ ἐθνικῷ ἔφασκον, καὶ ἀπαλλοτριοῦν αὐτοῦ μωυσῆς ἐθελήσῃ τὸν θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίρουσιν ὅτι τῷ τῆς παρ' αἰγυπτίων ἐξελθεῖν ὑβρεως, μωυσεῖ τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζημιοῦν πρὸς τοῦτο βούλησιν ὀξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προδηλοῖ τῶν ἡμετέρων καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν δύναμιν, ὡς οὐκ ἀπάντων ὁμοῦ τῆς ἀβρώμης ὄντων, ἀλλ' αὐτὸν ἵνα τοῦ θεοῦ παρεχομένου, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα. δόξειν τε σωτῆρας εἶναι τῆς ἀλευθερίας αὐτοῦ καταγόντες, καὶ τῷ θεῷ πιστεύσαντες κτήσασθαι γῆν ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ δι' ἐκεῖνον αἰτίαν τοῦτον ἐπ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ κωλύοντι προφέρειν. τὴν ἀπορίαν οὐ λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χείρω συμβαίνειν εἰκὸς ἦν δοκεῖν, ὅτι τοῖς πρὸς τοὺς χαναναίους μάχην ἦσαν ὡρμημένοι, τὸν θεὸν προσπαίμονι στρατηγὸν, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς διὰ τὸν νομοθέτην συμπράξειν προσδοκῶντες. ὡς οὖν ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἔκρινεν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν οὐ κατα-πλα-

Ταπεινώσεις αὐτῷ τὴν ἔφοδον, οὐδὲ τῷ πλήθει, ἡγούμενοι αὐτοὺς ἐπίξενῳ. τῷ ὃ ἑβραίων ἀποθνήσκουσί τε πολλοί, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς φάλαγγος αὐτῷ ἀκαλυθησίας ἀκόσμως διωκόμενον, εἰς τὴν παρεμβολὴν συνέφυγε. καὶ τῷ παρ' ἐλπίδας δυσυχῆσαι παντάπασιν ἀθυμοῦν, οὐδὲν ἔτ' χρηστὸν προσδόκα, λογιζόμενον ὅτι καὶ ταῦτα κατ' μῆνιν θεοῦ πάθοιεν, προεξορμησάντων δηὶ τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνου δίκα βουλήσεως. μωυσῆς ὃ τοὺς ἰδιοικείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, φοβούμενος μὴ θαρσήσαντες δηὶ τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, καὶ μείζονων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τὸ στράτευμα ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῆς χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον. ⁋ τῶ πλήθους δηὶ ἐφάντος αὐτὸν πάλιν ἐκείνῳ, συνῆκε γὰρ δίκα τῆς αὐτοῦ φρονήσεως οὐ συνησόμενον ἑρρῶσθαι τοῖς πραγμασιν, ἀναχθήσας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὸ ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτούς, ⁋ μὴ πρότερον τοῖς χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἢ σφᾶς τὸ θεοῦ τὸν εἰς ⁋ κρατεῖν λάβωσιν. ὅπερ ὃ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, καὶ μάλιστα σφᾶς τὰς κακοπραγίας δυσάρεστοις ἔτι καὶ δυσφόρους, ⁋ καὶ τοῖς ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ δίχα τὸ πλῆθος ἴσως ἂν μηδὲν ἐν ἀγαθοῖς ὑπομένοντες τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορείας καὶ τῆς συμφορᾶς ὀξηγανάκτουν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα. στάσις οὖν αὐτοῖς οἵαν οὐκ εἴδομεν, οὔτε παρ' ἕλλησιν οὔτε σφᾶς βαρβάροις ἡγουμένοις, κατέλαβεν. ὑφ' ἧς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας, ἔσωσε μωυσῆς. οὐ μνησικακῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν. οὐδὲ ὁ θεὸς ὑ ἠμέλησε ⁋ μηδὲν αὐτοῖς παθεῖν τῶν δεινῶν. ἀλλὰ καὶ παρ' εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ὀξυθεισάντων, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς δίχα μωυσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῷ ⁋ μὴ στασιάζειν αὐτοῖς ἀναλγήτων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε. τὴν τε οὖν στάσιν καὶ ὅσα μετ' ταύτην μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, δηλώσομεν, προδιελθὼν τὸ αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

A

B

C

D

E

Κεφάλαιον β'.

Στάσις κατὰ τῶ πλῆθος πρὸς μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀαρῶνα περὶ τῆς ἱερωσύνης.

Κορὴς ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν μωυσέα καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου. καὶ γὰρ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ καὶ συγγενής. ἀχθόμενος ὅτι ταύτης τῆς δόξης δικαιότερον αὐτὸς πλουτεῖν ἐκείνου μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κατ' γένος αὐτὸς ὑπέλαβε. παρά τε τοῖς λευίταις, φυλέται δ' ἦσαν καὶ μάλιστα σφᾶς τοῖς συγγενέσι, κατεβόα. δεινὸν εἶ λέγων μωυσέως δόξαν αὐτῷ διηρθρωμένον κατασκευάσαι, καὶ κακουργοῦντα κτήσασθαι ταύτην δηὶ προφάσει τοῦ θεοῦ θεωρίαν, σφᾶς τοὺς νόμους ὑπ' ἀδελφῷ τῷ ἱερωσύνῃ ἀαρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τοῦ πλήθους ἀλλ' αὐτῷ ψηφισαμένου. τυφόμενος ὃ ὅπῳ καταχαριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς ἂν θελήσῃ, χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνειν ⁋ βιάζεσθαι τότε λελυπημένος ἐξυβρίζειν,

F

G

neque immensa multitudine perterriti. irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retro in desertum raducere. Cúmque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiã idem accedit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis inegestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuisse accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumeliosos non solùm erga legis latorem, verùm etiam in mãdata diuina per Moysem accepta, liberauit tamen è pernicioſissima seditione, cuius absque sua prouidentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moyses rem administrauerit nunc dicemus, causa eius primùm exposita.

Cap. II.

Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

II. Num. 16.

Cores vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac inuidenter id ferebat. Cùm enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multáque in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferẽdam, Moysem ambitiosis artibus sub prætextu cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria suę tãtum glorię studere: & nuper præter ius & fas sacerdotiũ absq. populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arrepta pro libidine distribuere. Grauem hãc esse iniuriam, quòd ita latẽter se in dominationẽ insinuet, vt priusquã sẽtiri possit, populi libertas opprima-

tur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, cum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui verò bonis artibus eò peruenire desperêt, à vi quidem abstinere ne bonitatis ac honestatis opinionem amittat, sed technis malicioſis ad id consequêdum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes euadant. Quam enim rationem Moysem afferre posse, cur Aaroni potissimum & filiis sacerdotium dederit. Si enim ex Leuitica tribu alicui honoris ex diuina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, ætate atque opibus potiorem. quòd si antiquissimę tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, reuera hoc tantùm agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu se intra vnam tribum hæ criminationes cõtinuerunt, verùm sparsus paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant, vt sacerdotium fratri Moysis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat vt ad lapides conclamaretur: concurrebátque incondita multitudo in concionem, vbi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è seruitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim si ipse esset sacerdotis electo, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem prouecturum, non cum qui multis esset merito posthabendus: vel si Aaroni eum dare decreuisset, populi suffragio potius quàm fratris beneficio fuisse daturum. Moyses autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: sed fretus conscientia rei bene administratæ, & sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium, non sua gratia, prodiit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce: Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel vnus quiuis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitiis & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque nostrûm, facultates possides. neque quia nobilior. Commune enim vniuersis genus nobis Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cùm nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quã illi bene velim.

A ὅπ μὴ μόνον ἀκοντας μὴ ἢ συνιέντας τῆς βλ. βουλῆς τὴν ἰσχὺν ἀφαιρεῖται. ὃς τις γὰρ αὐτῷ συνοίσειν ὄντι λαβεῖν ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θεασαμένου. οἷς ἢ ἄπεργον ἐν τῷ δικαίου τιμᾶσθαι, βίαν μὲν ἀγαθοὶ βουλόμενοι δοκεῖν οὐ φεύγουσι, τέχνῃ δὲ εἰς κακουργίαν δυνατοί. συμβέβηκεν δὲ τῷ πλήθει πολλάκις ἐπὶ λυθάνειν οἰόμενοις κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανερὰς ἔχοντ πολεμίους. τίνα γὰρ ἢ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενος μωυσῆς, ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ τῆς λευίτιδος φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ θεὸς πρὸ τοῦ ἔδωκεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνει. ἦν μὲν ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλούτῳ δὲ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰδὼς τὴν προσβυτάτην τῶν φυλῶν, εἰκότως αὐτὴ βεβούλευται τὴν τιμὴν ἔχει, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου καὶ ἀβιρώνος καὶ φαλαίου. πρεσβύτατοι γὰρ οὗτοι τῆς ταύτης τῶν φυλῶν γενεαλογίας, καὶ δυνάμει χρημάτων περιουσίᾳ ἐβούλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, τὸ κοινῇ πρᾶττεσθαι δοκεῖν. ἐγὼ δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐπιγραμματεύεται τὴν ὠφελὸ τὸ πλῆθος τιμῶν μεταστῆσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως, μετὰ διαρπίας πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. προϊόντος δὲ εἰς πλείονας κατ' ὀλίγον τὸ λόγου, καὶ τὴν ἀκροωμένων πρὸς θυμουμένων ταῖς κατ' ἀαρὼνος διαβολαῖς, ἀπαπιμπλατο τύπων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δὲ οἱ συντεταγμένοι τῷ κορῇ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τὴν πρώτων ἀνδρες, ἀποδόντες ἀπελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τὸν μωυσέως ἀδελφὸν, ἕτερον αὐτὴν ἀπομισῶ αἱρεῖσθαι δὲ καὶ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τὸν μωυσῆν ὡρμήκεσαν, εἰς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μὴ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς τ θεοῦ πάντες ἐβόων δικεῖν τὸν τύραννον, καὶ τῆς ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπαλλάξαι τὸ πλῆθος, τῇ τ θεοῦ προφάσει βίᾳ πράγματα παλλύοντες. τὸν γὰρ θεὸν εἴπερ αὐτὸς ἦν ὁ τὴν ἱερωσύμενον ἐκλεγόμενος, τὸν ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν ἄγειν, οἰκεῖ τοῖς πολλῶν ἀποδιεστέρους ταύτην φέρεντα πρόνοιαν. κρίνοντά τε πρᾶξιν ἀαρῶνι ταύτην, δὴ τῶν πλήθει πιθέσθαι τὴν δόσιν ἀλλ' ἐκ δὴ τὰδελφὰ καταλιπεῖν. μωυσῆς δὲ τὴν κορῆ διαβολὴν ἐκ πολλῆ περιδὼν, καὶ τὸν λαὸν παροξυμόνον ἰδὼν, ἐκ ἔδεισεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν εἰς πρὸ τὴν πραγμάτων καλῶς ἐβουλεύετο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κῇ τὴν τ θεοῦ προαίρεσιν τῆς ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' ὑ κῇ τ αὐτὸ χάριν, ἦκεν εἰς τ ἐκκλησίαν. κῇ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ὑδέτερα ἐπιτιμᾶσθαι λόγον. πρὸς δὲ τὸν κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἐδύνατο, δεξιὸς ἂν κῇ κῇ ἄλλα κῇ πλήθεσιν ἐμιλεῖν δύφυης, ἐμοί φησιν ὦ κόσε, καὶ σὺ κῇ τούτων ἕκαστος, ἀπεδήλου ἢ τις πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας, τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον ἢ πάντας τῆς ὁμοίας ἐκ ὀκνοτερῶς τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν ὧν ὑμεῖς ἐκ πλούτου κῇ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. καὶ νῦν ἀαρῶνι τὴν ἱερωσύνην οὐκ ἐπειδὴ πλούτῳ προεῖχε. σὺ γὰρ κῇ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημάτων ὑπερβάλλεις. ἀ μὲν ἀδὴ ἀληθεία. κινὸν γὰρ ἡμῶν ἔτ' ἐποίησεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς πατέρα. ἀδὲ δὴ φιλαδελφίαν, ὃ δικαίως αἰ ἕτερος ἔχει τ θεὸν φέρων ἔδωκα τὰδελφᾷ. κῇ γὰρ εἰ μὴ φροντίζων τ θεοῦ κῇ τῶν νόμων τὴν τιμὴν ἐλαττούμην, ἐκ αἰ ἐμαυτῷ παρεῖς δουλείαν παρέχων ἑτέρῳ συγχώρησος ὢν ἐμαυτῷ τὰδελφοῦ, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον δικαιούμενος.

καὶ

καὶ γὰρ οὔτε σωιεὶν ἐῶ τοῖς κινδύνοις ἐμαυτὸν ὑποτιθέναι ἵνα τις ἐκ τῆς ἀδικουμένης, ἀλλῳ τιὼ δῶρα τούτου δύναμιν χαρίζεσθαι· ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουργεῖν, ὅτε θεὸς οὐκ ἂν ἀνεχοίμην ἑαυτὸν καταφρονούμενον, οὐδ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν τοῦτο, ὅτι καὶ πιστεύετε αὐτῷ χαρίζεσθαι. ἀλλ' αὐτὸς ὁπλέξάμενος τὸν ἱερεσόμενον αὐτῷ, τῆς κρίσεως ταύτης αἰτίας ἡμῖν ἀπηλλάγηκεν. καὶ μὲν οὐδ' ἐμῆς χάριτος λαβών, ἀλλὰ κρίσιν θεοῦ, καταπέπηγεν αὐτὸν εἰς μέσον ὑποδικάσιμον τοῖς βουλομένοις, οὐ τὸ προκεῖσθαι ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ὑπὲρ ἀπόνοιαν, καὶ τὸ νῦν αὐτῷ συγχωρηθῆναι φεύγειν αὐτῆς ἀτυχήσαντα, πρόφημι. τὸ δὲ γέρας ἔχειν τὸν μὴ σασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καὶ δικαίῳ τιὼ ὑμετέραν γνώμην αὐτοῦ τυγχάνειν. ὃ δὲ ἔδωκεν ὁ θεὸς, οὐχ ἁμαρτάνομαι τὸ καὶ βουλόμενον ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἐῶ δ' ἐγὼ τὸ μὴ προσέσθαι παρεχόντος ἐκείνου τιὼ τιμὴν ἀσεβές· καὶ πάλιν ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τιὼ ἀσφάλειαν τιὼ ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντες ἡμῖν τὸ θεοῦ, παντάπασιν δύλόγισον. κρινεῖ τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται τὰς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ὁπτελεῖν, καὶ προεστάναι τῆς δυσεβείας ἄτοπον δὲ κορὼν ἐριέμενον τῆς τιμῆς, τιὼ ἐξουσίαν τὸ τίνι προσήκειν ταύτην ἀπελέσθαι τὸν θεόν. τῆς οὖν σπουδῆς καὶ τῆς ἀφ' ἑτοῦ τοῦ ἐγχειρεῖν, παύσασθαι. προσῆλθ' ὅσοι τῆς ἱεροσύνης αὐτοποιεῖσθαι κομίζων ἕκαστος θυμιατήριον οἰκοθεν σὺν θυμιάμασι καὶ πῦρ πιεσόμενοι. καὶ σὺ δὲ κορὲ, προσχωρήσας τιὼ κρίσιν τῷ θεῷ, τιὼ ὅτι τούτοις αὐτὸς μὴ ψηφοφορεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν ποιεῖ τοῦ θεοῦ κρείττονα. προσχώρησον ἢ κεκηδεσόμενος οἷς προσῆλθες. αἰτιῶμαι δ' οἶμαι καὶ ἀαρὼν προσδέξασθαι συγκεκηδεσόμενον, ἥκοντα μὴ ὄντα τοῦ αὐτοῦ. μηδὲν ἧττον μεμφθῶσι τοῖς προσῆκον τιὼ ἱεροσύνην πεπραγμένοις δυνάμενον. καὶ θυμιάσατε σωελθόντες ἐν φανερῷ παντὶ τῷ λαῷ. καὶ θυμιωμένων ὑμῶν, ἃ πρὸ αὐτιὼ θυσίαν ἤδειν κρινεῖν ὁ θεὸς, εἴτ' ὑμῶν ἱερεῖς κεχρεωτίσεται, εἴτε ὅτι τὰ δελτοῦ δέκα βολῆς πεπραγμένα τιὼ τιμὴν αὐτῷ ῥυσόμενος. παύεται μυσέως εἰπόντος, παύεται καὶ ὁ ταραχῆς τὸ πλῆθος, ἐκ τῆς εἰς μωυσῆν ὑποψίας. ἐπῄνεσαν δὲ τοῖς εἰρημένοις, ἐκ γὰρ ἐῶ καὶ ἐδόκει χρῆσθαι τῷ λαῷ. τότε μὲν οὖν διαλύουσι τὸν σύλλογον.

A & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate abſit tale ſcelus, neque Deus tiſtinuiſſet aut ſe contemni aut vos ignorare quid illi gratiſſimum facturi eſſetis. Ipſe ſacerdotem ſibi elegit, ipſe ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licèt non meo beneficio, ſed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium de-
B poſitum veſtris ſuffragiis committere, nullam prærogatiuam poſtulans ex eo quòd hactenus eo ſit legitimè functus, vt qui omni ambitione poſita, malit vos ſine ſeditione videre, tametſi veſtris etiam calculis antè iam comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læſimus, quòd veſtrum etiam aſſenſum accedere voluimus. ſed quod illevltro detulit, ſalua pietate recuſare non licuit: quemadmodum & illud æquum eſt, vt qui ſemel dedit, ſuum donum ra-
C tum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis ſacra facere, & pietatis veſtræ antiſtitem eſſe. Iniquiſſimum enim fuerit: Coremper ambitionem obſtare, quo minus liberam electionem ſui ſacerdotis habeat. Nihil eſt igitur quòd ſeditionibus turbemini, quantum ad hanc cauſam attinet. Cras mane cum ſua quiſque acerra & igne ac odoramentis adeſto. Tu verò Cores, cede Deo, &
D calculum eius expecta, neque maiorem quàm Deus habeat, autoritatem tibi arrogaſ: ed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adeſto, nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehenſibile ſui ſpecimen dedit. vbi verò conueneritis, coram toto populo ſuffitum facitote, & cuius ſacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, méque ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fra-
E trem ſummæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari ſimul, & malè ſuſpicari de Moyſe deſtitit: & inſuper conſilium eius collaudauit tanquam è republica futurum: atque ita concio dimittitur.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως κατάξαντες, διεφθάρησαν καὶ βάλησιν τοῦ θεοῦ, τιὼ δ' ἱεροσύνην ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

Cap. III.

Quomodo ſeditionis concitatoribus diuina vltione extinctis ſacerdotium Aaronis & filiis eſt confirmatum.

F

ΤΗ δ' ὑστέρᾳ σωῆλθον εἰς τιὼ ἐκκλησίαν, ὡς εὐξόμενοι τῇ θυσίᾳ, καὶ τῇ δι' αὐτῆς κρίσει τοῦ περὶ τῆς ἱεροσύνης ἀγωνιζομένων. σωέβαινε δ' ἤδη θορυβώδη τιὼ ἐκκλησίαν, μετεώρου τοῦ πλήθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῷ ἐσομένων. καὶ τῷ μὲν εἰς ἡδονιὼ λαμβανόντων, εἰ μωυσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τῷ δὲ φρονίμων, εἰ ἐκ τοιούτων ἀταλαιπώρων καὶ ταραχῆς ἐδεδίεσαν δὲ μὴ τὸ στάσεως προοίμιον ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ἢ κόσμος τὸ καταστάσεως. ὁ δὲ πᾶς ὄμιλος φύσει χαίρει τοῦ καινοποιεῖν τῷ ἐν τέλει, καὶ πρὸς ὅ τι εἴποιεν, πρὸς τοῦτο τὴν γνώμην ῥέπων ἐθορύβει. πέμψας δὲ καὶ μωυσῆς πρὸς ἀβίρωμον καὶ διθάμιμον ὑπηρέτας, ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὸ συγκείμενον.

Num. 16.

POſtera verò die reditur in còcionem vt ſacro facto intereſſent diuino iudicio, per quod competitorum certamen erat dirimendum: erátque nonnihil tumultus, multitudine ſuſpenſa ad euentus expectationem, quibuſdam Moyſen in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, ſeditionum finem exoptantibus, timebant enim ne actum eſſe de re-
G publica ſi vlteriꝰ ſeditio procederet. multitudo quoque natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magiſtratibus prona, omnibus rumoribus circúferebatur. Moyſes autem miſſis ad Dathamum & Abironem viatoribus,

iussit vt ad condictum venirent sacris interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæritam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot præstantioribus non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathamus cum suis audito Moysen cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cælum manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit cæli & terræ ac maris, vt qui mihi testis es fide dignissimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedigna beris rei veritatem atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cum non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cùm vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisque soceri beneficio consecutus eram, tamen relictis eius voluptatibus & commodis meipsum totú dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nunc verò pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniã in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculóque illorum prodigiorum me dignatus est, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus afflictis seruitutem eorum effugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibúmque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cælo denique nunquam antè auditum es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonã causam habentem propter aduersarium diuitẽ perdere litem sum passus, & nũc republica sincerissimè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim: ostende quòd omnia tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum peruenit:

καὶ ϖϱοειμήμην τὴν ἱεϱωσυνίαν. ὡς δ' οὔτε ὑπακούσεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωσῆν οὐ ϖϱοσήκεσθαι τῷ λαῷ ϖαντὸς ἐκ κακουϱγίας αὐξανόμενον, ἀκούσας τὰ ϖαϱ' αὐτῷ ὑ μωσῆς, ἀκόλουθον ἡγησάμενος τοῖς ϖϱοκόλοις ἀξιώσας, ἀϖῆει ϖϱὸς τὸν ϖϱὸς δαθάμην σύγ ἠγούμενος εἶναι δεινὸν βαδίζειν ϖϱὸς τοὺς ὑϖοστησαμένους. οἱ δ' οὐδὲν ἀντιϖόντες ἠκολούθουν. οἱ δὲ ϖϱὸς δαθάμην ϖυθόμενοι τὸν μωσῆν μὴ ϖϱὸ ἀξιολόγων τῆς ϖλήθους ϖϱὸς αὐτοὺς ϖαϱαγινόμενον, ϖϱοελθόντες γυναῖξιν ἅμα καὶ τέκνοις ϖϱὸ τῆ σκηνῆ, ἀνέβλεϖον τί ϖοιεῖν ὁ μωσῆς μέλλει. οἱ δὲ ϖαϱόντες ἦσαν ϖϱὸς αὐτοὺς ὡς εἰ βίαν τινα ϖϱοσφέϱοι μωσῆς ἀμυνόμενοι. ὁ δὲ ϖλησίον γενόμενος, τὰς χεῖϱας εἰς τὸν οὐϱανὸν ἀναϖέμψας εὐχὰς, γεγωνότερον ἢ κατὰ τὸν ϖάσης τῆς ϖλήθους ἀκούεσθαι. δέϖοτα, ϕησί, τῶν ἐν οὐϱανῷ τε καὶ γῆς καὶ ϖυλάσης. σὺ γὰϱ ἐμοὶ ϖϱὸ ἐμοῦ ϖϱοσεφάνης μάϱτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμη τῆ σῆ γίνεται τὰ ϖάντα, καὶ δρωμένων μηχανὴν ἐξεϖόϱισας, οἵαν οὐ ϖᾶσι δεινοῖς ἐβεβαίωσε ϖιστωθέντα. ἐλθέ μοι τούτων ἀκϱοατὴς τῆ λόγων, σὲ γὰϱ οὔτε ϖϱοσϖτώμενον, οὔτε νοηθὲν λανθάνει. ὥς τ' οὐδὲ ϕανησόμενός μοι τῆς ἀληθείας, τὴν ϖϱὸ ϖάντων ἀχαϱιστίαν ὑϖοϕϱίσσειν θέμενος. τὰ μὲν οὖν ϖϱοεσκεύασμαι τῆς ἐμῆς γνώσεως, αὐτὸς οἶδ' ἀκϱιβέστεϱον, οὐκ ἀκοῇ μαθών, ὀϕθεὶς δ' αὐτοῖς ϖαϱὼν γνωσθήσομαι. ἃ δὲ ὑϖ' ἐκείνου καὶ ϖεϱ' ὑϖισταμένοις σατῶς, ἀδίκως ὑϖονοοῦσι, ζώντων μοι γνοὺς μάϱτυς. ἐγὼ βίον ἀϖϱαγμονα καταστησάμενος, ἀϖϱαγμοσύνῃ μὲν ἐμῇ, σῇ δὲ βουλῇ, καὶ τούτου ϱᾳδιουϱγίᾳ μοι ϖεϱὶ τὸν ἱεϱὸν καταλιϖόντες, ἀϕεὶς τὴν ἐκείνων ἀϖόλαυσιν τῆ ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐϖέδωκα τοῖς ὑϖὲϱ τούτων ζηλαμϖειίαις. καὶ ϖϱότεϱον μὲν ὑϖὲϱ τῆς ἐλευθεϱίας αὐτῆ, νυνὶ δ' ὑϖὲϱ τῆς σωτηϱίας μεγάλοις ὑϖέϱκειμαι ϖόνοις, ϖάντα δεινὰ τυϖὼν αὐτοῖς ϖαϱόντα. νυνὶ οὖν ἐϖὶ κακουϱγεῖν ὑϖονοοῦμαι ϖαϱ' ἀνδϱάσιν, οἷς ἐκ τῆ ἐμῆ καμάτων ὑϖάϱχει τὸ ϖεϱιεῖναι, εἰκότως ἂν αὐτὸς ὁ τὸ ϖῦϱ ἐκεῖνό μοι ϕήνας καὶ τὸ σημεῖον, καὶ τῆς αὐτῆς ϕωνῆς ἀκϱοατὴν ϖήξας, καὶ θεατὴν τεϱάτων ὅσα μοι ϖαϱέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τύϖος ϖοιήσας, ὁ κελεύσας ἐϖ' αἰγυϖτου σαλῆναι, καὶ τὴν σὴν γνώμην τούτοις ἐμϕανίσαι, ὁ τὴν αἰγυϖτίων ἀνδϱαποδίαν σείσας, καὶ τῆς ὑϖ' αὐτῆ δουλείας δϱασμὸν ἡμῖν ϖαϱασχών, καὶ μϱεστέϱαν ἐμῶ τὴν ϕαϱαώθου ϖοιήσας ἡγεμονίαν, ὁ γῆν ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχουσι τῆ ὁδῶν ϖοιήσας τὸ ϖέλαγος καὶ τὴν αἰακϱουμένην θάλασσαν τοῖς αἰγυϖτίων ὑϖωμότας ὀλεθϱος, ὁ γυμνοῖς οὖσι, τὴν ἐξ ὅϖλων ἀσϕάλειαν χαϱισάμενος, ὁ ϖοτίμους ἡμῖν διεϕθαϱμένας ϖηγὰς ῥεῦσαι ϖαϱασκευάσας, καὶ τελέως ἀϖοϱοῦσιν ἡμῖν ἐκ ϖέϱαν ἐλθεῖν ϖτεϱὸν μηχανησάμενος, ὁ τῆ γῆθεν ἀϖοϱουμένοις εἰς ἐϕόδιον δϱασώσας τοῖς ἀϖὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀϖ' οὐϱανοῦ ἐϕόδιον καταϖέμψας οὐ ϖϱότεϱον ἐσοϱηθεῖσαν, ὁ νόμων ὑϖόθεσιν ἡμῖν ὑϖοθέμενος, καὶ δίκαιον ϖολιτείας, ἐλθὲ δέασόν τῆ ὅλων δικαστὴς μου καὶ μάϱτυς ἀδωϱοδόκητος. ὡς οὔτε δωϱεαὶ ἐγὼ ϖαϱ' ἑβϱαίων τινὸς κ τοῦ δικαίου ϖϱοσηκάμην, οὔτε ϖλούτῳ κατέχουσα ϖενίαν νικᾶν δυναμένην, ὅτ' ὀϖὴ βλάϐη τὴν κοινὴν ϖολιτευσάμενος, εἰς ἀλλοϕιωτάτας τῆ ἐμῆ ὀϖτηδευμάτων ὑϖοίας ϖαῤῥεῖν, ὡς μὴ σὲ καλέσαντος ἀαρῶνι δοὺς τ' ἱεϱοσυνίαν, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάϱιν. ϖάσησον ἤδη νῦν ὑϖὲϱ ϖάντα σῆ ϖϱονοίᾳ διοικεῖται, κ μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κ τῆ βουλήσεν βεϐεβουλόμενον τῶν σὸν, εἰς τέλος ἔϱχεται.

ὅτι

ὅπῃ ἢ προτίζεις τῷ ἑβραίοις ὑποσόντων μετελθὼν ἀβίρωνα Ϲ δαθὰμ ἐλέγχου, οἳ σοῦ κατα δικάζουσιν αἰσθησιαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένου. ποιησῃς δὲ φανερὸν τοῦτο ἐπ' αὐτοῖς δίκαιον, οὕτω μελλούσῃ τῆς σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ἐκ τοῦ ζῆν αὐτοὺς μεταστήσας, μὴ δ' ὡς ὑποθανόντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξελήλυθότας τὸ βίου φανέντας νόμον. ἀλλὰ χάνοι σφᾶς αὐτοὺς ἅμα τῇ γῇ ἃ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν, ἕως πατέσῃ γῆν. τοῦτο γὰρ σῆς ὑπιδείξις ἀϊδίου ἰσχύος ἅπασι γνώσῃ καὶ διδασκαλία, σωφρονεῖν ἢ εἰς τοιαῦτα πείσεσθαι σοῦ δοξάζοντας οὐχ ὁσία. δύρεθείη γὰρ ἂν οὗτος, ἀγαθὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ προστάσεις. εἰ δ' ἀληθῆς πεπίλωται τὰς κατ' ἐμοῦ δυσβολας, τοὺς μὲν ἀπαθεῖς ὑπὸ παντὸς φυλάξεως κακοῦ. ἐν δ' ἐπιφανάμενον ὄλεθρον αὐτοῖς, τέλον πεισθεὶς ἐμόν. Ϲ δίκαιον εἶναι προξάμενος ὧδε τὸ σὸν ἀδικηθὲν θελήσαντος λαὸν, τὸ λοιπὸν βροτῶν ὁμόνοιαν ἢ εἰρήνην σῴζῃ τὸ πλῆθος ἐπομένων τοῖς σοῖς προστάγμασιν, ἁπαθῆ τηρῶν αὐτῷ καὶ ἀκοινώνητον τῷ ἡμέρᾳ τηλικούτων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶδα ὡς ὁ δίκαιον ὑπὲρ τὸ ἐκείνων κακίας κοινὴ πάντας ἰσοπλίζας τιμωρίαν ἐκπνεῖν. ταῦτα εἰπόντος Ϲ δακρύοντος, σείεται μὲν αἰφνίδιον ἡ γῆ. σάλου δ' ἀπ' αὐτῆ κινηθέντος ὥσπερ ἐξαίφνης βίας σαλδομένῳ κύματος, πᾶς μὲν ἔδεισε ὁ λαός. πατάγῳ δ' Ϲ σκληρῷ ῥαγίζος ἦχου κατὰ τὰς ἐκείνων σκιὰς, σωίζεται ἡ γῆ. κἀ παῦθ' ὅσα φύλα τούτοις ἐῶ, ὑπήνεγκεν εἰς αὐτό. ἠφανισμένων δ' οὕτως ὡς μηδ' ὀθόνας τινὰς γνώναι, σωπᾷ πάλιν τῆς γῆς τὸ πρὶν ἐκείνοις κεχηνὸς καὶ καθίστατο, ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τῷ προειρημένων φανερὸν εἶ τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπόλοντο, ὑπιδείξις τ' ἰσχύος τοῦ θεῖ γνωσόμενοι. οὐδ' ἔτι δ' αὖτις, ἐ μόνον τ' συμφορᾶς αὐτοὺς, καὶ καθ' αὑτῶν ὕσης ἀξίας οἴκτου, ἀλλ' ὅτι καὶ τοιαῦτα παθόντων ἐφήθησαν οἱ συγχωρεῖς. τῷ γὰρ σωφρονεστάτων ἐπλαδόμενοι, πρὸς τὸν ὄφλεν τ' συμβεβηκότος, ἐβεβαίωσαν τὴν κρίσιν. καὶ νομίζοντες ὡς ἀληθείας ὑπὸ φθόνου τινὶ πρὸς δαθὰμ εἶναι, ἐ δ' ἐλυπεῖτο. μᾶλλον δὲ καλεῖ τοὺς πρὸς τῆς ἱερωσύνης ἀμιλλωμένους, ὀλίγ τ' ἐκ ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ἃ προσδέξηται τὴν θυσίαν ὁ θεὸς ἅγιον, ἐκεῖνος ἢ κεχαρισμένος. συνελθόντων δὲ πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἀνδρῶν, οἳ καὶ διὰ πατέρων ἀρετὴν ἐτιμῶντο πρὸς τοῦ λαοῦ, καὶ διὰ τ' αὐτῶν ἢ κατ' εἶναι ἐθαυμάζοντο, προσῆλθον καὶ ἀαρὼν Ϲ κορῆς. καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς πάντες καθημίαζον ὅτι τοῖς θυμιατηρίοις, ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε δὲ πῦρ τοσοῦτον ὅσον οὐδὲ χειροπιάσαι ἰσόμοιόν τις οὐδὲ γνῶσιν ἀναθὸν καὶ ὑποφρικὴν κύματος, ὅτε καὶ βίαι πνευμάτων, ὕλης πρὸς αὐτὸ πρὸς ἀξιβεβίασις αὐτομάτως ἐξεκρούσθη. ἀλλ' ὁποῖον θεῖ κελεύσαντος ἀφθεῖν λαμπρὸν Ϲ φλογωδέστατον. ἀφ' ἃ πάντες, οἵ τε δυσκόσιοι Ϲ οἱ πεντήκοντα καὶ κορῆς ἄξαντες ἐπ' αὐτοὺς, ἐφθάρησαν ὡς καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γενέσθαι. πρὸς ἐσώζετο δὲ μόνος ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τ' πυρὸς βλαβεὶς, τῷ τὸν θεὸν εἶ τ' ἃς ἔδει καλῶς ἀπεσκλικότα. μωυσῆς δὲ τούτων ἀπωλωμένων, βουλόμενος τοῦ τιμωρίαν αὐτῷ μνήμην ὧδε δοθῆναι, καὶ τοῖς αὖθις ἐσομένοις αὐτοῦ μαθεῖν, ἐκέλευεν ἐλεάζαρον τὸν ἀαρὼνος υἱὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν ὧδε τὸν χάλκεον καθιδέσθαι βωμὸν, ὡσὰν ὑπόμνησις ἔσῃ τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, καὶ

A & quòd res Hebræorum cordi tibi ſint, iuſtæ in Dathamum & Abironem animaduerſione declara, qui te ſtupidum faciunt meis impoſturis circumueniri iactantes. facies autem manifeſtam aduerſus inſanos gloriæ tuæ detractores vindictam, ſi non communi more intereant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra quam indigni calcant dehiſcens cum familiis & facultatibus eos abſorbeat hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus
B quàm pium eſt de tua maieſtate ſentire audeat: & meum miniſterium ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quòd ſi vera ſunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ vertant, illis quos execratus ſum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſerua intactam & expertam ſupplicij ſceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum eſt à tua
C iuſtitia, illorum pœnas immeritam Iſraelitarũ turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & vndãte ſuperficie, non ſecus quàm pelagus vento fluctuans, vniuerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, quà ſeditioſi tendebant ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad vnum abſorbet: ſublatiſque in hũc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium quidem eius ſupereſſet. Hic finis ſeditiolæ factionis, illuſtre argumentum, diuinæ
D prouidentiæ ſimul & potentiæ, fuitque hic caſus eò miſerabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, vt totus quantus erat populus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctũ Moyſes pontificatus æmulos conuocat, Deo
E denuo commiſſurus electionem, vt ei ſit ratum ſacerdotium, cuius ſacrificium Deo gratiſſimũ apparuerit. Itaque conueniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in precio ſemper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quòd ipſi nequaquam degenerarent: cúmque his procedunt & Aaron & Cores: deinde ſtante ante Dei tabernaculum adolebant acerris odoramenta quæ ſecum attulerant: cùm ſubito
F tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi: vnquam excitauerunt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatum viderunt, ſed qualis diuinitus accendi poterat fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illeſus, vt manifeſtum eſſet diuinitus coortum
G hoc incendium. His ita abſumptis, Moyſes volens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iuſſit Eleazarum Aaronis filium acerras eorum affixas altari æreo conſecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte

numen humanis dolis putant circumueniri posse.

A ἐπὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ νομίσαι ἀπατᾶσθαι δύνασθαι.

CAP. IV.

Qua Hebræis in deserto per annos xxxviij. obuenerunt.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς Ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ἐκτὸν καὶ τριάκοντα.

Num. 17. POst tam euidens argumentum cùm iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem peruenisse, sine vlla controuersia posthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imò penè grauior priore est inscuta. nam ex talibus causis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cùm enim semel animos hominum occupasset hæc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysis ista facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non peccatorum odio Deus sæuiret, sed à Moyse solicitatus: ægréque ferebant quòd non solùm C impunè tot optimatum morte populum mulctasset, sed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat, cùm aliis id malè cessisse videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt superbæ & nimiæ Moysis potestati modum aliquem statueret. facile enim hoc illi esse. Tum ille maturè sentiens excitari turbas, D veritus ne qui rursum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere posset, concionem aduocari iubet. & auditis postulatis nihil respondens ne magis irritarentur, hoc tantùm principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrent tribuum nominibus inscriptas. eius enim fore sacerdotium, in cuius virga Deus signum ostenderit. quod vbi placuit, inscriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leuiticam. eas Moyses acceptas in Dei tabernaculum depositit. sequenti E verò die omnes protulit, quæ facilè agnoscebantur, quòd essent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbántque alias eadem specie manere, qua erant pridie, cùm eas Moyses acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina esse exorta, & quod magis mirum amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno constaret. hac nouitate spectaculi vulgus attonitum, omissis odiis quibus tam F Moysem quàm Aaronem prosequebatur, totum in admirationem diuini iudicij versum, ampliùs Deo repugnare desiit, ratúmque Aaroni sacerdotium esse voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus nemine posthac contradicente fuit pontifex, & Hebræorum populus longis seditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moyses autem post-
III. Num. 18. 35. Leu. 14. 18. & 20. G eaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à militia fecisset, ne fortè in parandis ad vitam necessariis occupati, negligentiùs sacra tractarent, mandauit vt post armis ac Dei fauore quæsitam Chananæam ex oppidis eius quadraginta octo bona & pulchra Leuitis distribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & insuper à toto populo de-

ΚΑὶ ἀαρὼν μὲν, οὐκ ἔτι τῇ μωυσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γνωσθείσῃ, μᾶλλον ἤδη β. βαίως ἀπέλαυε τῆς τιμῆς· τὴν μὲν τοῖς πολλοῖς οὐ δι' οὐτιοῦν σωιζεῖν παύσασθαι. πολλῷ γὰρ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν. ἐλάμβανε δὲ τῆς δόξης τὸ χεῖρον τοῦ κρίσεως αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον παραμενεῖν. οἱ γὰρ αἰθαιρέτως πεπιστευκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίκαιον τοῦ θεοῦ προνοίᾳ, οὐκ ἐβούλοντο ταύτῃ χωρὶς τῆς εἰς μωυσῆν χάριτος τὸ θεῖον πεπρᾶχθαι. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τὸν ὀργὴν τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοσαύτην, οὐχ οὕτως δι' ἃ τὸν κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς μωυσέως πραγματευσαμένου. καὶ τοῖς μὲν διεστάναι μηδὲν ἐζαμβλύνοντας, ἵνα τῷ τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπιτηδεύσαντι τὸν ὁμοίων αἰδοῖ ὀλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐξημειωκότα τὸ λοιπὸν τιμῆς ὑποχεῖν δίκην ἐπὶ τὴν ἱεροσύνην αἰαμφίλεκτον τὰδελφοῦ καθαρεῖν σὺν ἵνα δὲ ἐπ' αὐτῆς ἄλλον αἰτιπιποιήσασθαι, καὶ τοῖς πρόπεις ὁρῶντα κακῶς ἀπολωλότας. ἔτι γε μὴν καὶ πᾶσι τὴν οἰκείαν τοῖς διαφθαρμένοις δίκης ἐγκύπτο πολλὴ τὸ πλῆθος μειοῦσαί τι τῆς μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶδ. μωυσῆς δ', καὶ γὰρ ὀκ πολλῶν συνισάμενον ἠκροᾶτο τὸν θορύβον, δείσας μή τι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ γένηταί τι μέγα καὶ χαλεπόν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ παρελθὼν ἠκροᾶτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὸ δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις προστάττων, κομίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὸ ἱεροσύλου, οὗπερ ἂν ὁ θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δίξαν οὖν, κομίζουσιν, εἴτε ἄλλοι καὶ ἀαρών, ἐπιγράψας λαβὼν ὁ τὴν βακτηρίαν. καὶ ταύτας μωυσῆς ὁ τὴν σκιὴν τοῦ θεοῦ κατατίθησι. τῇ δ' ἐπιούσῃ προελθὼν τὰς βακτηρίας γυμνοὶ δ' ἦσαν τῶν τότε αἰσθῶν καθ' ἑαυτῶν οὗτοι περ ἐκόμιζον, καὶ τὸ πλῆθος. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' ἃς πρὸ αὐτὰς χήματος μοῖσις παρέλαβεν, ἐπὶ τούτου μεμνημένοις ἔλεγεν. ἐκ δὲ τῆς ἀαρῶνος, βλαστοὺς τε κλάδοις ἀναφυῶντας εὗρον. καὶ καρπὸν ὡράϊον, ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐκ τούτου τοῦ ξύλου τὸ βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγῆντες δὲ ὅτι τῷ δοξαζόντι τῆς θεᾶς, εἰ καί τι δι' μίσους ἦν ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρών, ἀφέντες τὸ θαυμάζειν ἤρξαντο τὸ τοῦ θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίσιν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπευφημοῦντες τοῖς διδυμωτίοις τοῦ θεοῦ συνεχώρουν ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὸ ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, ἐς αὐτὸ τοῦ θεοῦ χειρότονον σαντος βεβαίως εἶχε τὸ πυλῶ. ἡ δὲ τῶν ἑβραίων στάσις πολιὸν ἀκμάσασα χρόνον, τοῦ ἐπαύσατο τὸ ξόπον. μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολέμου καὶ σπουδαῖς ἐν τῷ λιβύτων ἀφεῖτο φυλῆ, θεραπεύσας τὸ θεὸν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τῶν εἰς τὸ βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τὸ ἱερᾶς, καὶ βούλησιν τοῦ θεοῦ τὸ χαναναίαν κτησαμένους τοῖς ἑβδομήκοντα, ἐπέλαβε κατανέμειν τοῖς λευίταις ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλάς. δ τε περὶ αὐτῶν γῆς διηρήμενας εἰς δυσχιλίους πήχεις ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτοῖς ἀφεῖναι. καὶ περὶ τούτοις ὁ θεὸς τὸν λαὸν ἐξέ-

ζωξε

ταξε τῷ ἐπετείων καρπῶν διαφέρειν αὐτοῖς τε τοῖς λευίταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ ἅπασα τῷ πλήθους λαμβάνει, ταῦτ' ἔξιν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια ἅπαντων γίνεται, δηλῶσαι. τῷ μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, ἓξ καὶ δέκα παρεχωρῆσαι τοῖς λευίταις αὐτοῖς προσέταξε καὶ τῆς δεκάτης ἃς ἅπαντες τῷ λαῷ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, διαφέρειν αὐτοῖς ἀποφέρειν. ἔτι δὲ ἀπαρχὰς τὸν λαὸν διδόναι τοῦ θεοῦ παύτων τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρπῶν ἀπαρχέσθαι. καὶ τῷ τῆς ἀποδόσεως ἢ τῷ εἰς τὰς θυσίας νενομισμένων τὸ γλυκὺ θεῖον αὐ ἀρῶσι ἢ καταδῦσαι ἅπαξ εἶναι τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς πανοικὶ σιτεῖσθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῷ δ' οὐ νενομισμένων ἰδίαν παρ' αὐτοῖς καὶ ἴδιοις παρ' ἑκάστοις νόμοις, τοὺς διανοίτας τῷ τικτομένων σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς ἀποφέρειν, αὐθρώπου ἢ πρωτοτόκου πέντε σίκλους. εἰ δὲ ἀπαρχὰς αὐτοῖς καὶ τῆς τῷ πεδάτων κουρᾶς. ἔτι τε πεπίστους τὸν σῖτον καὶ ἀρτοποιουμένους, τῷ πεμμάτων αὐτοῖς παραχωρεῖν. ὅσοι δ' ἂν αὐτοῖς καθιερῶσιν ἀνθρώπους, ναζαραίους δὲ καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶνον οὐ προσφερόμενοι, τούτων ὅταν τὰς ἐίκας ἀφιερῶσιν δεῖ θυσίαν τε ἀρᾶσι τὰς κουρὰς νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερέας. καὶ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ, δῶρον ἢ τοῦτο σημαίνει κατὰ ἑλλήνων γλῶτταν, βουλομένους ἀπέχεσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν ἑξήκοντα σίκλους, ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδέωσι τῷ ὡρισμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι ὧδε τούτων ὡς βούλονται δοκιμάσαι. εἰ δὲ καὶ τοῖς κατ' οἶκον θύουσιν δωρέας ἕνεκα τῆς αὐτῷ ἀλλὰ μὴ θρησκείας ἀνάγκην κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔνυδρόν τε καὶ χελώνιον καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα ἀφ' ὑμάτος. καὶ τοῖς μὲν ἱερεῦσι μυρίας τοσαύτας παρέξων, ἵν' ὑπὲρ ἁμαρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ περὶ ταύτης βίβλῳ διδηλώσομεν, δυσχερείαν ἐπενόησε. πάντων γὰρ τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν διέταξε καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἔξω τῷ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ὁλοκαυτουμένων θυσιῶν. ταύτας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῷ ἱερέων αὐθημερόν. ὡς δ' ταῦτα μὴ τλαῖεν στάσιν μωυσῆς διέταξεν, ἅρας μὴ πάσης τῆς στρατιᾶς, δηλ τοὺς τῆς ἰδουμαίας ὁρίοις ἥλθε, καὶ προσβὰς πρὸς τὸν βασιλέα τῷ ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίου ἢ ὁδὸν αὐτῷ διαφέρειν μὴ ἔγγυας αὖ αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν, ὑπὲρ μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολογῶν, ἀποβάντα τῷ στρατῷ χορηγῆσαι, καὶ τιμὴν ὕδατος αὐτοῖς καταβαλεῖν. ὁ δ' οὐκ ἐπείσθη δύσασθαι μωυσῆς ὑπ' ἀρισκόμενος, ἀδὲ συγχωρῶν τλαῖ δίοδον, ἔνοπλον τλαῖ στρατιὰν ἀγαγών, πρεσβεύσασθαι τῷ μωυσῆ κωλύσων αὐτοὺς εἰσβιάσασθαι βίᾳ παρεῖναι καὶ μωυσῆς ἄρχειν δὲ μάχης ἐσυμβούλευσεν ὁ θεὸς χρωμένῳ, τλαῖ δύναμιν ὑπανύσαι διὰ τῆς ἰσθμοῦ ἐκ τεραγίων. τότε δὴ καὶ τλαῖ ἀδελφῇ αὐτῷ μιριάμνῃ τελευτὰ ἐ βίου καταλαμβάνει, τεσσαρακοστὸν ἔτος πεπληρωκυῖα, ἀφ' ἧ τλαῖ αἰγυπτον κατέλιπε. μηνὸς ἕξ ἀθυρικοῦ τεμμωρία κῷ σελλούλιος. θάπτουσι δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς, ὑπὲρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι, σεῖν. καὶ πενθήσαντες ὅλη τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐκάθηρε μωυσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόχλον θηλείαν, ἀρόζου μὲν καὶ γεωργίας ἀπείργων, ὁλόκληρον δὲ ξανθὴν ἅπασαν, μακρὰν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου προαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον,

A cimas annui fructus exegit Leuitis simul ac sacerdotibus conferendas: atque hi posthac eius tribus solennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas est, primogenitum si B masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, vt eo cum familia vescantur in vrbe sacra. pro eis verò quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus siclum cum dimidio dependat, pro homine verò primo genito quinque siclos deberi eis etiam primitias tonsuræ ouium. & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Num.6.
Qui verò ex voto se consecrant, Nazaræi dicti capillum alentes, & vinum non gustantes, cùm capillum consecrant victimas eorum sacerdo- C tibus cedere. Item qui Corban sc ipsos nominant, hoc est Dei donum, si velint à ministerio ad quod se vltro obligauerunt dimitti, sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & si quis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum est quod sacer- D dotibus Moyses attribuit, prætérque quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eodem die absumunt. His ita post seditionem dispositis castra Num. 20.
mouit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fi- E nes peruenit, legatis primùm ad regem præmissis. perebat ab eo tantùm liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cuiusquam iniuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita iuberet. ille verò legatis re infecta dimissis, negatóque transitu, armatus cum exercitu est obuiam profectus, prohibiturus Moysem si vi viam aperire conaretur, at propheta consulto F prius oracuIo, & Deo non permittente vt ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariammæ vltimus vitæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici lona prima: sepultáque est publico sumptu magnificè, super quodam monte qui appellatur Sein: & post menstruum luctum lustrauit G Moyses populũ hunc in modum: Iuuẽcá laboris & aratri expertẽ, colore toto corpore rufam, Num.19.

paulum ante castra productam pontifex in loco purissimo mactauit, & sanguinem septies digito aspersit versus Dei tabernaculum. deinde solida iuuenca itavt procubuit cum pelle ac intestinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, simúlque hyssopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuersum vir purus ac castus collectum reponit in locum purissimum: & quotquot posthac funesti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes, & hyssopi ramulum intengentes, aspergebãt se die tertia & septima: quo facto pro puris posthac habebantur. & hunc lustrandi morem etiam in
Num. 20. terra belli sorte quæsita seruari præcepit. Cæterùm funesto exercitu ita vt dixi lustrato, per desertum cum eo pergens Arabiam petit. Cúmque venisset in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelsum, quo ager claditur, Aaron conscendit, præmonitus à Moyse, quòd esset moriturus: & in conspectu totius exercitus, stans in loco accliui, exutam pontificiam stolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis successio pertinebat. atq; ita spectãte populo moritur, codẽ ipso anno quo sororem amisit, anno ætatis centesimo vigesimo tertio. dies mortis eius incidit in primam lunam mẽsis qui Athenien sibus hecatombæon dicitur,
IIII. Macedonibus Ious, Hebræis sabba. Luxit eum
Num. 21. populus diebus triginta, & luctu finito, Moysis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, desertum medium peterrans, in Asphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amoræis disterminans. éstque hæc regio frugifera, & fructus quantum satis est incolis suppeditat. ad eius regem Sehonem misit legatos Moyses, qui transitum per regnum peterent, fidẽ daturus, quòd sine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: sed persoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamsi potum aquæ sine precio dare grauarentur. Schon verò negato transitu, & armato suorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus si Hebræi fluuium transire conarentur.

Cap. V.

Quomodo Moyses deuicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitque eorum copias.

Num. 22. MOyses autem postquã intellexit Amoræos hostilem in se animũ gerere, haud ferendum contẽptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio simul & egestate facile adduci posse vt pristinos tumultus ac seditiones renouarent, occasionem eis adimere volens, consuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam insuper pollicente, magnoperehac spe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitas adesse tempus quo pugnandi cupiditatem exsatiarent, auspice Deo & quò sponte iam propenderent autoritate sua compellente. at illi permissa potestate læti, arma corripiũt & eucstigio instructa acie ad hostẽ properant.

A ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε καὶ τῶ αἵματος ἑπτάκις ἔρανε τῷ δακτύλῳ κατηρχε τῆς σκηνῆς τῶ θεοῦ. ἔπειτα καμόμενης ὡς ἔχειν ὅλης τῆς δαμαλίδος σὺν τῇ δορᾷ καὶ ταῖς σάρξι, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ἁγνὸς ἀνὴρ καὶ πάθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοῖς οὖν ἀπὸ νεκροῦ μεμιασμένοις, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν σκίεντες καὶ ὕσωπον, βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ἐράνιον ζῶντι τε καὶ ἑβδόμῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δὲ καὶ καταλθοῦσιν εἰς τὰς κληρουχίας φροσόζε ποιεῖν. μὴ δὲ τινὶ δὴ τῷ πάθει τῆς ἀδελφῆς τῷ στρατηγοῦ καθαρὸν ταὐτὸν γενομένῳ, ἀπῆγε τὴν δύναμιν ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἄραβες νενομίκασι, πρότερον μὲν ἀρκὴν λεγομένην, πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην, ἐνταῦθα ὑψηλοῦ ὄρους ὄντος ὄρεσι αὐτὸ, ἀναβὰς ἀαρὼν ἐπ' αὐτὸ, μωυσέως αὐτῷ δηλώσαντος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, κάπειτα δὲ τὸ χωρίον, ἀποδύσ τινὶ ἀρχιερωσύνῃ στολήν, καὶ ἐνδὺς αὐτὴν ἐλεαζάρῳ τῷ παιδί, ὃς ὢν δηλ τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη ἐνδέχεται, ἐνήσκει, τοῦ πλήθους εἰς αὐτὸν ἀφορῶντος. τῷ μὴ αὐτῷ τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τινὶ ἀδελφῇ ἀπέβαλε. βιοὺς δ' ἔτη τὰ πάντα, ἓξ καὶ ἐνὸς δέοντα καὶ ἑκατόν. ἐνδεκάτῃ δὲ καὶ ἑνὶ τοῦ Ξανθικοῦ μηνὸς, μιᾷ ὄντος ἐνάτης μὲν ἀθηναίοις ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, λώου δὲ μακεδόσι, σαββὰ δὲ παρ' ἑβραίοις. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τῶ λαοῦ ἑξακονθήμερον ἄγοντος, δηλοῦ τοῦτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν στρατὸν μωυσῆς τὸν στρατὸν, παρῆν δὲ ποταμὸν ἀρνῶν. ὃς ἐκ τῆς τ' ἀραβίας ὄρους ὁρμώμενος, καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τὴν ἀσφαλτίτην λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε μωαβίτιν καὶ ἀμορίτιν. γῆ δ' αὕτη καρποφόρος καὶ πλῆθος αὐθρώπων ἱκανὸν ἔχουσα τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανὴ ἔφερεν. πρὸς οὖν σίχωνα τὸν βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τῆς στρατῆς δηλόνων ὁδὸν ἐφ' ἃς αὐ θελήσῃ πίστεσιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν γῆν μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὧν σίχων ἐκέρατει. τοῖς τε καὶ τ' ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ ἐκείνων λυσιτελές, εἰ δὲ τι ὕδωρ αὐτοῖς παρέσεσθαι σίχων ἐθέλοιεν. σίχων δ' ἀρνήσιμος, ὁπλίζει τὸν οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς ἑβραίους ἐξαβαίνειν τ' ἀρκάδα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

Κεφάλαιον ε'.

Ως σιχὼν καὶ ὤγης τις ἀμορρέων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῷ δηλώσεις, κατεπλήρωσεν αὐτῷ τὴν χώραν δυσὶ φύλαις ἡμισείᾳ τῶν ἑβραίων.

ΜΩυσῆς δ' ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν ἀμορραῖον διακείμενον, ἅτε ὠφελεγνώμενος αὐτίκα δεῖν ἔγνω, καὶ τοῖς ἑβραίοις τῆς ἀπορίας, καὶ τῆς δι' αὐτὴν ἀπορίας, ὑφ' ἧς πασιάσαι τὸ πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον ἀπαλλάξαι δηλητηρίου, πρέπειν τὸν θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τῷ δ' θεῷ, καὶ νίκην ἐπομένην ἔσεσθαι, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα. τοῖς στρατιώταις παρῴρμα νεῦν αὐτοῖς ἀξίως τ' τῆς πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, εὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δ'

ὁ δ' Ἀμορραῖος οὐκ ἔτ' ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσιν ὁμοίως αὐτῷ, ἀλλ' αὐτός τε κατεπλάγη τοῖς Ἑβραίοις, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ παρέχουσα θάρσος αὐτοῖς δύσφορον εἶδε δοκεῖν, τότ' ἀπηλλάγησαν προθύμως. τοῖς μὲν φεύγουσιν οὐδὲν σωτήριον οὐκ ὑπομείναντες ἀπολιπεῖν καὶ δέξασθαι τοὺς Ἑβραίους, ἔρωτι, τοῦ ἑαυτοῖς σωτήρια ὑπολαβόντες, ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξειν. ἐπιῤῥώσθη γὰρ ταῖς πόλεσιν εὔσαρξ ὀχυρᾶς, παρ' ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος εἰς ταύτας σωθῆναι. Ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνδόντας αὐτοὺς εἶδον ἐπέκειντο, καὶ πολλὰ λύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ὑπορραγέντες ἔφευγον ὅπῃ τῶν πόλεων. οἱ δ', οὐδὲ τοῦ διώκειν ὄντες μετέδοτον τοῖς πολεμίοις. ἐπὶ τοῖς πορρωτάτω τῆς συλλήψεως γενομένοις τὴν σφενδόνας καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. φόνος τε οὐκ ἐπὶ πολὺ, καὶ ἕωθεν ἐπόνουν οἱ διαφυγόντες. ἔκαμνον δὲ ὅπλοις μᾶλλον, ἢ τοῦ τῶν πολεμίων. ἐπὶ πολὺ δὲ ὥρας διώκοντες. ἐπὶ δὲ τοῖς μὲν πεζοῖς ὅπλα ποταμοὶ τοῖς πλείοις ἐπιβάντας, καὶ ὅσον συνεχῶς ἐφυγε προϊόντες ἔβαλλον. ἐπὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες διέφθειρον. ἀποθνήσκει δ' αὐτῷ ἐπὶ σιχὼν ὁ βασιλεύς. Ἑβραῖοι δὲ πενεστὶ ἐσύλλυον ἐπὶ λείαν ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐν γῇ εἶχον μοῖραν ἐπὶ τῶν καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διέξεισι πᾶσι ἀδεῶς τὸ στράτευμα, φεύγοντι χωρίων, ἀνασκοπούντων καὶ τῶν πολεμίων. ἦδη γὰρ πάντα τοῦτον ἦν ἐμπόδιον, ἐπὶ μεγεθοῦ πάντες ἀπολωλότος. Ἀμορραίοις μὲν οὖν τοῖς τοῦ πάθους κατέλαβε, διὰ φρενῆσαι δίκαιοι, ὅτε ἀγαθοῖς καὶ τὸ ἔργον γενόμενοι. Ἑβραῖοι δὲ τὴν ἐκείνων γῆν παρελάμβανον. ἔστι δὲ χωρίον ἔξω μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅμοιον τῇ νήσῳ τὴν φύσιν ὑπάρχον, τῷ μὲν ἀπορρῶος ὑπὸ μεσημβρίας ὁρίζοντος αὐτὰς αὐτῷ, ἰόβακχου δὲ ἐπὶ ἀρκτέαν αὐτῷ πλέοντα φερομένου, ἐς εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλειν ἐκείνῳ καὶ ἐπώνυμος μεταβάλλοντι. τὰ μὲν οὖν πρὸς τῇ δύσει ἐπὶ χωρίου φεύγειν αὐτὸ Ἰορδάνου ἔτος οὐδὲ ἐχόντων τῶν φευγόντων, διέπιπτον τοῖς Ἰσραηλίταις ὧγης ὁ τῶν Γαλαδινῶν καὶ Γαυλανίτιδος βασιλεὺς στρατὸν ἄγων, ἐπὶ ἀβοήθητα μὲν ὡς ὄντι συμμαχίαν τὸν σιχὼνος φίλου τυγχάνοντος, δύσφορον δὲ ἐκείνοις ἤδη πεφαπολωλότα, καὶ ὅτος ἔγνω τοῖς Ἑβραίοις εἰς μάχην ἐλθεῖν, φοβεῖσθαί τε νομίζων, καὶ τῆς ἀρετῆς διάπειραν βουλόμενος λαβεῖν. διαμῦρτον δὲ τῆς ἐλπίδος, αὐτός τε ἀπεθνήσκει καὶ τὴ μάχῃ, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς αὐτῷ διαφθείρεται. μανασσῆς δὲ τὸν ποταμὸν διάβικον πραγματωθμος, διέξεισι τῆς ὧγου βασιλείας τάς τε πόλεις καταστρεφόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ καὶ πλούτῳ διέφερον πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ διὰ ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. ὧγης δὲ μέγεθός τε καὶ κάλλος ἰδίου ὀλίγοις σφόδρα. ἰδεῖν δὲ καὶ χεῖρα γιγαντὸς ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῶν ἔργων εἶδε τὰ μεγέθους ἐπὶ δωρεᾶς πλεονεκτήμασι. τὸν δ' ἰσχὺν αὐτῷ καὶ τὸ μέγεθος ἐπεκρεμάσαντο κλίνην αὐτῷ λαβόντες ἐν Ῥαββαθᾶ πόλει τῶν βασιλείων τῶν ἀμμανιτῶν, τὴ μὲν κατασκευῇ, σιδηρᾶν, τεσσάρων δὲ πηχῶν τὸ εὖρος, μήκει δὲ, τῶν ἐπιπλασίονος ἐνὶ πήχει μείζονα. τότε τοίνυν πλείστων, ἐπ' εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς Ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ φρονήματα, ἀλλὰ καὶ φρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴτιος ἀποθανὼν ὑπῆρξε καὶ γὰρ πόλεις ἑξήκοντα, λαμπρὰς πάνυ τετειχισμένας ὑποτελεῖς ἐποίησε παρέλαβον.

A Amoræus contrà vt vidit aduentantes oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerunt. Itaque vix priconflictu excepto terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi vt primum animaduerterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatiſque eorum ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iámque totis campis ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebant, nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam victoriam relinquere nolentes, ſed cùm eſſent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorũ genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut glãdibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fece- C rat. Itaque magna ſtrages editur: & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur: erat enim æſtas. Cúmque deſiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circumuenti eminus ſagittis ac iaculis sũt confixi: & inter cæteros Schon rex cecidit. Hebræi verò cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti eſſent. & milites totam regionem percurrebant impunè diripien- D do, captiuóſque abducendo. nemo enim reſiſtebat. robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi. Hebræi verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale eius latus terminant, Iobacchus verò ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: Occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu E exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionum rex, in auxilium Sehonis amici & ſocij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriam ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decreuit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio periit, & exercitus ad vnum eſt deletus. Moyſes verò Iobaccho fluuio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliam ſubuertebat, habitatores interneciõne vaſtans, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum F fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & ſtaturæ argumẽtum exſtabat in expugnata regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri caſum non ſolũ præſẽs Hebræorum felicitas eſt ſecuta, ſed in futurũ etiã maiorũ ſucceſſuũ illis cauſa eſt facta.

Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt,& ex præda tam priuatim quã publicè sunt locupletati. Posit hæc Moyses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichũtis.ea est vrbs copiosa,palmis abundans,& balsamum ferens. Iamque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperẽt: & Moyses vtendum hac promptitudine suorũ ratus victimis Deo pro gratiarum actione mactatis,epulóque exercitui dato,partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit,vrbésque gentis eius expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες ὑπόρησαν. μωυσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην καὶ τὸ μέγα πεδίον ἀπεναντίος Ἱερειχοῦντος αὐτόθεν. πόλις δ' ὅδε δαίμων αὕτη, φοίνικας τὸ φέρειν ἀγαθὴ καὶ βάλσαμον ἐκμοῦσα. ἦρτο γὰρ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ Ἰσραηλῖται, καὶ τὴν πρὸς τοὺς πολεμίους ἔτι θυμίαν ὑπερέτεινον. ὁ μωυσῆς, ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια πρῶτον τῷ θεῷ, καὶ τὸν λαὸν διοικήσας, μοῖρὰν τινὰ τῆς ὁπλιτικῆς ἐξέπεμψε, διώσοντας τὴν μαδιανιτικὴν γῆν, καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. ἦλθε δ' ἐκπολεμιθῆναι πρὸς αὐτοὺς, αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

Cap. IV.

De Balamo vate.

Balacus Moabitarum rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cùm res Israelitarum in tantum crescere videret,cœpit etiam de suo regno esse solicitus.Nesciebat enim Deum vetare,ne Hebræi quicquã vlterius præter Chananæam vsurpare appetãt: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit.& bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus,obstare tamẽ volens ne vlterius procederẽt,legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem,nobilem in eis locis vatem,& sibi amicum,cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque,rogantes vt veniret ad se,& diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis,& hospitali mensę adhibitis,consuluit Deum,quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi,reuersus ad eos,ait,sibi non deesse voluntatem illis gratificãdi,sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex vetis hactenus prædictionibus comparatam.nam exercitum illum quem ipsi execratum velint , esse Deo longè carissimum. deditque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti,pacem cum illis quibuscunque conditionibus facerent.his dictis legationem dimisit.at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente , eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum : qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur. is ratus Deum hæc seriò iubere , cum legatis proficiscitur.inter eũdum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam,occurrit ei Angelus : quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum,nihilque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis : cúmque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret , tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat,quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se , non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

Num.22.23. 24.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ ποταπὸς ἦν τὸ εἶδος.

Βάλακος ὁ τῶν μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ παρούσης ἔσης καὶ συμμαχίας οὔσης μαδιανίταις, ἐπεὶ τοὺς ἰσραηλίτας τοσοῦτον φρονήματος ἐώρα, καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας λίαν ἐλύπει. καὶ γὰρ οὐδὲ πέπειστο γνῶναι τοὺς ἑβραίους ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ κτήσασθαί τινα χαναναίων, καὶ βάττον ἢ φρονιώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν δεδιὼς τὰς διαφορὰς, θεράποντες τε ὑπὸ τῆς κακοπραγίας κατειλημμένους οὐκ ἔχειν, κωλύσαι δὲ εἰδύναντο γνώμῃ μεγάλους λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας ἐφ' αὑτῷ. οἱ γὰρ τις ὑπὸ εὐφράτου βάλαμος, μάντις ἄριστος τῶν τότε, καὶ πρὸς αὐτοὺς εὐπειθέστατα ἔχων, πέμπουσι μὴ τῶν βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοὺς ἀξιολόγους, ὡς καλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ἵνα ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσῃ. ὡς δὲ γνώμῃσι μὲν τοὺς πρέσβεις, δίκῃ δὲ ξενίᾳ φιλοφρόνως ἐδέξατο, καὶ διαπυθόμενος, αὐτίκα τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἔσεσθαι τὴν ὀργὴν αὐτῷ ἐφ' οἷς μαδιανῖται ὡς καλοῦσι. τοῦ δὲ ἐμποδὼν εἶναι φάντος, ἀφανίσεσθαι πρὸς τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τῷ ἰδίᾳ ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέον τυχεῖν. τὸν δὲ θεὸν αἰτιλέγειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλῶν. ὃς αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτο κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τῷ ταύτης πείθεσθαι ἀγάγοι. τὸν γὰρ στρατὸν ᾧ καταφρονούμενον αὐτὸν ἐλθεῖν ὡς καλοῦσι, δι' ὀργὴν εἶναι τοῦ θεοῦ. σπουδαιότατά τε, διὰ ταῦτα τῷ αἰτίᾳ παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τῷ ἔχθραν τῷ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε, μαδιανῖται δὲ βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου, καὶ δῶρα λίαν πρὸς ἀγόντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀνήρετο τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τῆς πείρας ὑφειμένας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι συναπῆει τοῖς πρέσβεσι. καὶ τῷ ὁδῷ, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τῶν στενῶν χωρίων ὠφειλημμένον αἱμασίαις δυσὶ, ἢ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο συνεῖσα τῷ θείῳ πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν ἀναθλίβουσα τὸν πλησίον, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸ θριγκόν. ὡς δ' ἐγκειμένῃ τῷ ἀγγέλῳ ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, καὶ βύλησιν θεοῦ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ ταῖς πρότερον ὑπηρεσίαις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ἐπιφέρει, μὴ συνιέντι ὅτι τῷ καὶ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἐσπούδασεν ὑπηρετεῖν εἰργάσατο.

Num.22.23. 24.

Balacus Moabitarum rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cùm res Israelitarum in tantum crescere videret,cœpit etiam de suo regno esse solicitus.Nesciebat enim Deum vetare,ne Hebræi quicquã vlterius præter Chananæam vsurpare appetãt: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit.& bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus,obstare tamẽ volens ne vlterius procederẽt,legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem,nobilem in eis locis vatem,& sibi amicum,cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque,rogantes vt veniret ad se,& diris imprecationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis,& hospitali mensę adhibitis,consuluit Deum,quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi,reuersus ad eos,ait,sibi non deesse voluntatem illis gratificãdi,sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex vetis hactenus prædictionibus comparatam.nam exercitum illum quem ipsi execratum velint , esse Deo longè carissimum. deditque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti,pacem cum illis quibuscunque conditionibus facerent.his dictis legationem dimisit.at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente , eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum : qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur. is ratus Deum hæc seriò iubere , cum legatis proficiscitur.inter eũdum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam,occurrit ei Angelus : quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum,nihilque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis : cúmque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret , tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat,quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se , non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

παρατρωθῆναι δ' αὐτὸ ὑπὸ τινὸς τῶν ὄντων φωνὴν ἀπο-
θεσπίζουσαν, ὑπερφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐπαργῶς ἐπε-
κάλει τῷ πληγῶν, ὡς οὐχὶ τὸ κτήνος ὂν ἕνεκα αἰτίου, τινὸς
ἂν ὁδὸν αὐτὸ ἐμποδίζοντος τῷ θεῷ βουλομένῳ. καταδύσας ἂν ὁ βάλαμος, οἷός τε ἦν ἀναστρέ-
φειν, ἀλλὰ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προπεμφθεῖσαν παρώρ-
μησεν, προστάξας ὅπη περ αὐτὸς κατανοεῖν αὐτῷ πιστ-
σθε, τοῦτο σημαίνων. καὶ ὁ μὲν ταῦτα τοῦ θεοῦ κελεύσαντος,
ἦκεν πρὸς βάλακον. δεξαμένῳ δ' αὐτὸν τὸ βασιλέως
ἀφρενῶς ἐξίει προσαχθεὶς ὅθι περ τὴν ὄψιν σκίπτασθαι
πᾶς τὸ τὴν ἐφαίρων ἐχεῖ στρατόπεδον. βάλακος δ' αὐτὸς
ἀνιχνεῖται τὴ μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτί-
μως ἀνόμβρους εἰς ὄρος ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῷ ἵκετο
τὸ στρατοπέδου σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. καταδὺν δ'
αὐτοὺς ἐκεῖνος, βωμούς τε καὶ ἐπίλυσιν ἐπὶ δυσμαῖς
τὸν βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κριοὺς προθύ-
σηται. ὑπευρηγήσαντος ἂν δὴ ταχέως τὸ βασιλέως, ὁ μὲ-
χαυτεῖ θυσάντας, ὡς ἔοικεν ἰδεῖν σημαινομένῳ. ὁ δ' ὡς
φησιν. Εὖτε ὁ δυσαίμων ὧδ' ὁ θεὸς τε δίδωσι μείζονα κτῆ-
σιν ἀγαθῶν, καὶ σύμμοχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τῷ
ἑαυτοῦ πρέποντα ἐπίνδυσιν, ὡς οὐδὲν ὄζειν αἰθεσπέσιον
ἀφύσις, οὐ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ὑπερτιθεμένων
ἀρίστων καὶ καθαρῶν πονηρίας ὑμᾶς ἀμείνους κειθή-
σεσθαι, καὶ παισὶ βελτίοσιν αὐτῷ ταῦτα καταλείψειν,
θεοῦ μόνους ὑμᾶς εὐθέσπιστους ἐφορᾶν, καὶ ὅθεν ἂν
ἥλιος πάντων δυσδαιμονέστερα τῷ κατὸν ἥλιον ἐκ
πορίζοντος. ἐμοὶ τε οὖν ἐμοὶ ὑμᾶς αὐτὸς ἔστιλε κα-
θέζεσθαι, δουλοῦσαν ἀεὶ παισὶν ὑμετέροις. καὶ τὸ μὲν
αὐτῷ κλέος ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα.
ἁρμόττει δὲ τῷ κόσμῳ μεγαλύνειν ἐκάστῃ γῇ τὸ ἐφ' ὑ-
μῖν ἑτέρου ἔθνους οἰκήτορας. θαυμάζετε δ' ἴσως ὁ μα-
κάριος στρατὸς ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς παιδὸς γεγόνατε.
ἀλλὰ τῷ νῦν ὑμῖν ὀλίγων ἡ χαναναία χωρήσει γῆ. τὸ δὲ
οἰκουμένῳ οἰκητήριον δὲ ἀεθνος ἔστε προκειμέ-
νου ὑμῖν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμῖν ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤ-
πειρον βιστεύσετε, ὅσον ὄζειν οὐδὲ ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν
οὐρανῷ. τοσοῦτος ἔοὖσιν, ἐκ ἀπαρορθώσῃ τὸ θεῖον ἀ-
φθονίαν μὲν παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκην
δὲ κἀν κρατὸς ἐν πολέμῳ. πᾶσας ἐκθεῖν ἐφορᾶν τὸ προ ὑ-
μᾶς πολέμου λάβοι, κἀ θρασυνθεῖεν ὡς τε εἰς ὅπλα κἀ
τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. οὐ γὰρ αὖ ὑποστρέψει ἔτι ὁ
νικηφόρος, οὐδὲ ὡς τε παῖδας ἀφαιρήσῃ καὶ γυναῖκας.
τοσοῦτον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεῖ προνοίας ἀπή-
ρηται, ᾧ καὶ τὰ θεῖα μειοῦν ἐκεῖ, καὶ τὰ λείποντα
δίδναι. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπιθειάζειν οὐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ,
τῷ ἢ θείῳ πνεύματι φορὸς αὐτὰ κεκινημένος. τὸ δὲ βα-
λάκου δυσχεράνοντος, καὶ ἀπαδαίνειν αὐτὸν τὰς συν-
θήκας ἐφ' αἷς αὐτὸν αὐτὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν ἀπὸ
τῆ συμμάχου ὑπικαλουμένου. ἐλθόντος δὲ ὑπὸ κατά-
ρας τῷ πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακα-
ριωτάτους ἀποφαίνειν αἰθεσπέσιον. τῷ βαλὰκ φησὶ,
θεὶ τῷ ὅλων λογίζη καὶ δυνεῖς ἐφ' ὑμῖν εἶναί τι θεὶ
τῷ τοιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ θεοῦ λάβῃ
πνεῦμα; φωνᾶς γὰρ αὖ βούλεται ἔτο καὶ λόγοις οὐδὲν
ἡμῖν εἰδότων ἀρίσκειν. ἐγὼ δ' μάντιμαι μὲν ὧν τὸ σὺ καὶ
μαθόντα ἀνδάνοντας σὺ ταῦθ' οἷ με πεσθύμως ἠγάγε-
τε, κἀ δὴ ἔτο τ' ἀφεῖναι ποιησάμενος, ἐμὲ τε μοι δι' ἐμῆς μηδὲν ἀδικῆσαί σου τ' ὀπιθυμίαν. κρείττων δ' ὁ θεὸς
ὢν ἐμοῦ χαρίζεσθαι δικαιόω, θεῖ τῷ αἰθεσπέσιον ταῦτ' ἐαυτῷ λαμβάνειν, ὡς μὴ ταῦθ' ἅπερ ὑπαγορεύει

A Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turba retur, apparuit ei angelus, obiurgãs verberatorem, quòd iumentum non eſſet in culpa, ſed ipſe obſtaret iter contra Dei voluntatem faciẽti. Tum vates territus volebat retro abire: ſed Deus iuſſit eum pergere quò inſtituerat, modò ne quid aliter agat quàm diuinitus admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum peruenit: exceptúſque à rege honorificentiſſimè, voluit ad quẽdam montem deduci, vnde Hebræorum caſtra contemplari poſſet. Balacus verò ipſe cum regio comitatu deducit vatem in mõtem proximè imminentem, qui à caſtris ſtadia ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet regem ſeptem aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu regis eſt factum, macta victimas, vt victoriam præſagire poſſet. deinde ſic fatur: Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam ſuam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum eſt hominum genus, cui non innocentia morum, virtutiſque ac probitatis ſtudio ſitis anteferendi, liberos præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quãdoquidem Deus vos ſolos hominum complectitur, & vt omnium ſub ſole felicitiſſimi ſitis proſpicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuũ poſſidendam relinquetis: & gloria veſtri nominis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare, adeóque multiplicabitur gens veſtra, vt nulla non orbis regio veſtri ſanguinis homines admixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione digniſſimus, ex vno parente in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro dignitate ac numero domiciliũ Chananea cõtinget, ſed totum olim terrarum orbem habitationi veſtræ deſtinatum ſcitote, vt tam in inſulis quàm in continente ſit vobis degendum præ multitudine ipſis cæli ſtellis numero æquiparanda. Cúmquetam innumeri futuri ſitis, nihilominus nihil vobis ad ſummam rerum copiam deeſſe patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis noſtris in mentem veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in nos arma ſumere velint. non enim reuertetur è tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis afferat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere, & quod deeſt addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra ſe raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare clamitante, licèt magnis muneribus ab amicis conductum: veniſſe cum ad execrãdum hoſtes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates: Putas, inquit, quoties fata ſunt aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus aut taceamus? afflati diuino ſpiritu? ipſe voces quales vult profert & oracula, nobis nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem ſatis memini ad quid precibus Madianitarum ſim adductus, eáque cauſa veni vt voluntati tuę morem gererem. Sed potentior eſt Deus quàm mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui propoſueram. quamprimumenim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certè nihil in horumlaudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui:ſed numen illis propicium,quod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age,quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere,quorum preces me non decet non admittere,alias aras erigamus & ſacra inſtauremus,ſi fortè Deum flectere poſſim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cúmque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem deuouendi impetrauiſſet, collapſus in faciem pronus prędicebat quicquid euenturum eſſet regibus & ciuitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ verò extant earum res terra marique geſtæ ita prædictionibus reſponderunt vſque ad noſtram memoriam, vt facilis ſit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuiſſe euentum aliquando comprobaturum.Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat.ille domum repetens,cùm iam Euphratem attigiſſet,accitoBalaco & principibus Madianitarum,Balace,inquit, vóſque Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt vt vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunquam eſt interiturum,nec bello,aut peſtilentia faméque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis ſeruãdæ,ne quãdo talis clades incidat qua vniuerſi de medio tollãtur.interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati. quapropter ſi breuem victoriam de illis conſequi quæritis,hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ pulchritudine ſua mentes eorum expugnare poſſint,quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite,vt circum caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant:vbi verò cupidine captos viderint, ſubitò ſe proripiant.cúmque rogatæ fuerint vt maneant,non annuant niſi perſuaſis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt,Madianitarum & Moabitarum deos venerentur.ſic enim Deum iratum ſibi reddent. Poſt hæc monita abiit.Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus,Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur:& in colloquium venientes rogant ne ſibi voluptatẽ ex earum pulchritudine capere inuideãt, néve conſuetudinem eorum auerſentur.Illę libenter & verba iuuenum & complexus admittunt:iámque blanditiis illectos,&cupidine feruentes relinquere parant.tum illi triſtesmulierum diſceſſu,precibus inſtant ne ſe relinquant ſed futuræ coniuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iure-

Num.25.

A τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι ἢ τὴν σὴν βούλησιν. οὐδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἐπιφθάσαντος εἰσελθεῖν σὲ εἰς ἡμᾶς ἔσται. ἐγὼ γοῦν τὸν στρατὸν τοῦτον, οὔτ' ἐπαινέσας προθύμως, οὔτ' ἐφ' οἷς τὸ θεῖον αὐτῷ ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο ἐλθεῖν. ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς εἰμὶ ὢν, καὶ παρέδωκα αὐτοῖς δαίμονα βίου καὶ κλέος αἰώνιον προφητεῦσαι, ἐμοὶ τοιοῦτον ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. νῦν δὲ, χαρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ δεῖ παρούσῃς ἔστι μοι καὶ μαδιανίτας, ὧν ἀπώσασθαί μοι τὴν ἀξίωσιν οὐκ εὐπρεπὲς,

B φέρε βωμούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν προσηπλησίας ὑπερβάλωμεν, εἰ πῶς τὸν θεὸν δυνηθείμεν ὑπερίδεσθαι μοι τὰς αἰτήσεις ἀράς. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ βαλάκου, δῆς μὲν τὸ θυμικὸν τὸ θεῖον οὐκ ἐπῴδυσε, τὰς κατὰ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀράς. πρισὼν δὲ ὅλη σώματι πάθη προὐλεγεν ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσται καὶ ὅσα πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν

C εἰσὶν ἃς δὴ οἰκεῖσθαί πως συμβαίνει τὴν ἀρχὴν, εἴ τε καὶ προὔπαρξεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γεγόμενα τοῖς αὐθεφήτοις δῆλα γῆς καὶ θαλάσσης εἰς μνήμην τὴν ἐμὴν. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁπόταν ἐκεῖνος προείπῃ, τεκμαίρεται αὐτὸς ὅπως ἕκαστα πρὸς τὸ μέλλον. βάλακος δὲ ἀγανακτήσας δὴ τῷ μὴ καταράτους γεγέσθαι τοὺς ἰσραηλίτας, ἀποπέμπει τὸν βάλαμον ἀηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. ἐπεὶ δὲ ἀπιὼν ἤδη καὶ πρὸ τῷ περαιοῦν τὸν εὐφράτην γεγόμενος, τόν τε βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ

D τοὺς ἄρχοντας τῶν μαδιανιτῶν, βάλακε φησὶ, καὶ τῶν μαδιανιτῶν οἱ παρόντες. χρὴ γάρ με καὶ προβάλλειν τὸ θεῶ χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲν ἑβραίων γένος οὐκ ἂν ὀλεθρος παντελὴς καταλάβοι, οὔτ' ἐν πολέμῳ, οὔτ' ἐν λοιμῷ, καὶ ἀπαίρη τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, οὔτ' ἄλλη τις αἰτία προφάσεως ἀφθήσεται. θεόθεν γάρ ἐστιν αὐτῷ τοῦ θεοῦ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ μενεῖν ἐπ' αὐτοῖς ἐάσαντι ζῆσθαι πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ καὶ ἀπόλοιντο πάντες,

E συμπέσοι δὲ αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινοῦσθαι δοκοῦντες μᾶλλον αὐθήσουσιν δὴ φόβῳ τῷ ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δὲ εἴ τινα τρὸς βεραχὺν καιρὸν κατ' αὐτῶν κερδάναι ποθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. τῷ θυγατέρων τὰς μάλιστα εὐπρεπεῖς, καὶ βιάσασθαι καὶ νικῆσαι τὸν ὁράντων σωφροσύνῃ ἐκναυᾶς δὲ τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τὴν εὐμορφίαν αὐτῶν δὴ τὸ μᾶλλον εὐπρεπὲς, πέμψατε πλησίον ἐσομένας τῷ ἐ-

F κείνων στρατοπέδου, καὶ δεομένοις συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτῶν προσάξατε. ἐπειδὰν δὲ κεχρημένους ὁρῶσι ταῖς ὑπηθυμίαις, καταλιπέτωσαν. καὶ προκαλουμένων μένειν μὴ πρόσθεν ὑπομενέτωσαν, πρὶν ἂν πίστωσιν αὐτοῖς ἀξιοῦντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τὴν τούτοις αὐτῶν θέμενον τιμὴν θεὸν, τοῖς μαδιανιτῶν καὶ μωαβιτῶν σέβωσιν. οὕτως γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος αὐτοῖς ὡρίζετο. τῶν δὲ μαδιανιτῶν πεμφάντων τὰς θυγατέρας καὶ τοῖς ἐκείνοις παραίνεσιν, οἱ τῶν

G ἑβραίων ἁλίσκονται νέοι τὰ εὐπρεπείας αὐτῶν. καὶ προαγομένων εἰς λόγους αὐτᾶς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τὰ τῶν κάλλους αὐτῶν ἀπολαύσεως, μηδὲ ἐκ τῆς

τῶν πλησιάζειν συνηθείας. αἱ δὲ ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συνήεσαν αὐτοῖς. ἐνδησάμεναι δὲ αὐτοὺς τὸ φρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τὰ ὑπηθυμίας ἀκμαζούσης, ὡδὲ ἀπαλλαγὴν ἐμηνύετο. τοὺς δ' ἀθυμίᾳ δεινῇ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε. καὶ λιπαρούντες ἐκείνους μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτὰ ἰσομένας αὐτόθι μένειν καὶ δίαιτας ἀποδειχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμνύντες ἔλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν μάρτυρα ὧν ὑπισχνοῦντο ποιούμενοι, δακρύοντες τε καὶ πανταχόθεν ἑαυτοὺς ἑλκύσαντες τῆς γνώμης καὶ καταμαλάττοντες, εἰ ἄρα ἤδη ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς κατανοήσαιεν, καὶ τελέως ὑπὸ τῆς συνηθείας ἐχομένους, ἀπεκρίναντο πρὸς αὐτοὺς λέγοντες, ἡμῖν μὲν ὦ χρήσιμοι νέοι, οἰκοθεν εἰσὶ παρόντες, καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἀφθονος, καὶ ἡ τῶν γονέων καὶ τῶν οἰκείων δύναμις καὶ σπουδή. κατ' ἐλπίδος δὲ τούτων πόθεν ἐνθάδε δήκουσαν ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἤκομεν, ἀλλ' ἐμπορευσόμενοι τὴν ὥραν τοῦ σώματος προσηκάμεθα τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν. ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβόντες, τοιούτους ὑμᾶς πεπόμεθα ξενίοις δεδομένοις ἐπιδημοῦντες καὶ νῦν, ἐπεὶ φατὲ πρὸς ἡμᾶς φιλοσόφους ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλησάντων ἀναχωρεῖν, μηδ' αὐτῶν τοῦ δέησιν ὑμῶν ἀποτρεπόμενα. πίστιν δ' ἐννοίας λαβοῦσαν τὴν μόνιμον ἡμῖν ἀξιόλογον νομίζειν, ἀγαπῶμεν τὸν μετ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ ἀγαπῶσαν. δίκης γὰρ, μὴ κατὰ κόρον τῆς ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἔπειτ' ὑβρίσητε καὶ ἄπρεπες ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γονεῖς. συγγνώσκειν τε ταῖς φυλαττομέναις ἀξιοῦμεν. τῶν δ' οὐ βουλομένων πίστιν δώσειν ὁμολογουμένων, καὶ πρὸς μηδὲν ἀπλεονάζοντας ὑπὸ τῶν πρὸς αὐτοὺς πάντων. ἐπεὶ ταῦτα ὑμῖν ἔφασαν δίδοσθαι, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοδιώτατα χρῆσθαι, ὡς καὶ τοῖς ξοφαῖς ὑμῶν ἑτεροτρόποις εἶναι καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη βιωσομένους ἡμῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν, καὶ οὐκ ἂν ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχει τινὰ διανοίας φατὲ πρὸς ἡμᾶς εἶναι τὴν ἐπιμιξίαν, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς θεοὺς προσκυνεῖν. μέμφεσθε δ' ἐκείνοις εἰ γῆς ἐκείνης ἀτίμως τοῖς ἰδίοις αὐτῶν θεοῖς προσέπεσθε. καὶ ταῦτα τῶν μὲν ἡμετέρων κοινὰ ὄντων πρὸς ἅπαντας, τὸ δ' ὑμέτερον πρὸς μηδένα τοιούτου τυγχάνοντος. δίκαιον οὖν αὐτοῖς ἔλεγον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡγεῖσθαι, ἢ ζητεῖν ἀλλαχοῦ οἰκουμένοις ἢ βιώσεσθαι μόνοις κατὰ τοὺς ἰδίους νόμους. εἰ δὲ ὑπὸ τοῦ πρὸς αὐτὰς ἕρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολαβόντες, καὶ πεισθέντες αὐτοῖς εἰς ἃ προσεκαλοῦντο, παρέβησαν τὰ πάτρια, θεοὺς τε πλείονας εἶναι νομίσαντες, καὶ θύειν αὐτοῖς καὶ νόμον τὸν ὁπηχόειον τοῖς καθιδρυσαμένοις προσθέμενοι, ξενικοῖς τε βεβρῶσθαι ἐπέσχον, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τῆς γυναικῶν ὕβρεως ἐτράποντο, οἷς ὄνομα αὐτῇ ἐπίλυσα ποιοῦντες διετέλουν. ὡς δὲ καὶ πάντας ἤδη τοῦ στρατοῦ ἐκόλαζον χρῆσθαι τῷ νέῳ, καὶ εἶναι αὐτοῖς πολὺ χεῖρον τὸ πρότερον ἐμπεσεῖν καὶ κινδύνου παντελοῦς τῆς ἰδίων ἐθισμοῦ ἀπωλείας. ἅπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμοῦ ἀπλήστως διεφορεῖτο. καὶ εἴ τινες τῆς ἐφέτου αὐδρῶν ἀγὼ πατέρων ἀρετὰς ὑπεφαινεῖς ἦσαν, ἀπωλοφθείροντο. καὶ ζαμβρίας ὁ τοῦ συμεωνίδου ἡγούμενος φυλῆς, χρόνου σπανίου μαλθακίσαντος ἄνευ θυσιῶν τῆς ἐκείνη δυναστεύοντος ἀνδρὸς κελεύσαντος ὑπὸ τῆς γυναικὸς πρὸ τῆς μωυσεῖ δοχθέντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ ἡμισύμενον, ἐθεράπευεν αὐτὴν οὐ θύων τὰ πάτρια καὶ χάριν ἠμύνος ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῆς ἐφεστώτων, δίκας μωυσῆς μὴ ἡμύνεται τὸ χεῖρον, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν λαὸν, οὐδένος μέν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν ἐξενεγκεῖν τοὺς ἐν τῇ λανθάνειν μεζονοῦσαν δυναμένους. ἔλεγε δὲ, ὡς οὐκ ἄξια ἀρῶν αὐτῷ οὔτε πατέρων τὸ ἡδονὴν προσημένους τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ. προσήκειν δ' ὡς ἐπιχὼ καλῶς αὖ αὐτοῖς ἔχοι μεταβαλέσθαι,

A iurando confirmabant. Deum testem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad misérationem flecterent. tum illæ postquam omnino captos & consuetudine sua deuinctos animaduerterunt, sic respondent: Optimi iuuenes, non desunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domesticorum affectus neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces vestras admisimus: sed persuasæ viros esse bonos hac hospitali gratia non dedignatæ qua

B vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem nostram moleste ferre asseueratis ne has quidem preces auersabimur. quare si beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ sola nobis satisfacere potest, libenter vobiscum vt legitimæ nuptæ conuictura sumus. veremur enim ne libidine exsatiata, cum iniuria & contumelia nos retro ad parentes nostros ablegetis: cui nostræ solicitudini veniam vos dare æ-

C quum postulamus. Illis verò quolibet modò fidem daturos se pollicentibus, & nihil præ amore nimio recusantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuersissimos, vt cibis etiam propriis vestro more vtamini, nec potum cum aliis communem sustineatis, necesse est si vultis nobiscum vitam degere, deos nostros colatis: neque enim alio argumento persuadebitis

D amorem istum vos non fingere, nisi eosdem nobiscum deos adoretis. Nec absurdum fuerit aut vitio vertendum, si terræ in quam venistis peculiares deos colere malitis: præsertim cùm nostri per omnes regiones honorétur, vestrûm nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis est viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi soli iuxta vestra instituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta earum comprobant, & quo trahebantur sequentes à religione patrum desciscunt: & plures deos credere inducti, sacra illis

E eius gentis ritu faciunt: cibis quoque indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota castra iuuenum impietas inuaderet, & seditio priore peior glisceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim gustatis semel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & si qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua turba corrumpebantur. Zambrias etiã Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynastę, iussus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moysis placitis, alieno ritu sacrificabat, & alienigena coniuge non dissimulanter se oblectabat. In hoc rerum statu Moyses veritus ne grauius aliquid

F sequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accusauit, nolens in desperationem adducere eos qui tantisper dum latere se putant, ad sanitatem reduci poterant: sed dicebat rem indignam, nec ipsis nec maioribus eorum decoram, quòd voluptatem pluris, quã Deum & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus est resipiscant, & non legum con-

tempetu,sed compescendis prauis cupiditatibus fortes viros declarent.absurdum præterea dicebat,quòd cũ in deserto modestè vixissent,nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæsiuerant,nunc per affluentiã perditum irent. Talibusdictis conabatur iuuentutem corrigere,& ad saniorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens: Tu,inquit, Moyses,tuis legibus vtere,quibus iam longo vsu robur addidisti:quod ni fecisses,sæpe iam pœnas dedisses, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didicisses.me certè nunquam ad tua tyrannica iussa obstrictum habebis, neque enim aliud hactenus,quàm sub legis ac religionis prætextu nobis seruitutem, tibi principatum malitiosis artibus adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca seruitute fuerit grauius,in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere,cùm ipse multo dignior sis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omnium consensus approbat,plus tua quàm cæterorum mortalium placita valere postulas. ego quę nunc facio,quia benefacta iudico,ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor,mulierculam alienigenam me duxisse.audis à meipso mea facta,vt ab ingenuo. neque enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter consuetum, quia id æquum censeo , ex multis mihi veritatem quærere, & non sicut sub tyrannide viuere, de vnius tantùm fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit,qui in rebus meis meipso plus arbitrij habere voluerit.Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc esset euasura, maximè quòd videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem insolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio dissoluitur. ac fortasse vlterius malum hoc serpsisset,ni Zambrias maturè sublatus esset talem ob causam. Phinees tum aliis rebus,tum patris dignitate,iuuentutis facilis princeps , Eleazari pontificis filius,& Moysem magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam:cuius impunitate ne legum contemptus crescceret,vindicare in flagitiosos decreuit,non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimũ valeant.Cúmque tanto esset animi & corporis robore,vt non temerè aliquid arduum aggredderetur,quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit,& eodem ictu ipsum vnà cum Chosbi transfigit.quo exẽplo iuuentus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accẽsa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetũ,& bonã illorũ partẽ ferro cõficiũt,reliquos insecuta pestis sustulit,per irã numinis inflicta & ne illis quidem pepercit,qui cùm iure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent aut dissimulare aut accendere etiam maluerũt:

τὴν ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν ἢ τὸ τῷ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἴκειν ταῖς ὑπηδυμίαις ἔχ. πρὸς τούτοις ὁ οὐλ' ὄλεθρον ἔφασκε σωτερεγήσαντας αὐτοὺς ὑπὸ τῆς ἐρήμου, νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παρανεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς εὐδαίμονος ἀπορίας αὐτῷ ἀπολέσθαι. ἢ ὁ μὲν ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐπεφεύγει. ἀναστὰς ὁ μὲν αὐτὸν ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μὲν, εἶπεν, ὦ μωσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐσωφρόνησας ἐκ τῆς συνηθείας τοιούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρισχημένος. ἐπεὶ μὴ τοῦτον αὐτῷ ἰσχύειν τὸν τρόπον, πολλάκις αὐ ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν ἐκ δυσδαιμόνιος ἑβραίοις. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκόλυθον οἷς σὺ προστάττεις τυραννικῶς λάβοις. κ' γὰρ ἄλλό τι μέχρι νῦν ἢ προχείρων ὁμῶν ἐκ θεῖ δουλείας μὴ ἡμῖν ἀρχὴν ὁ σαυτῷ κακουργοῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ κ τὸ κ' ἐ βίον αὐτεξούσιον, ὃ πρὸ ἐλεύθερον ὄζει καὶ διαφόρου ἐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν εἴης αἰγυπτίων ἑβραίοις γένοιτο τιμωρεῖν ἀξιῶν κ' οἷς νόμοις ἐ ἰκάσου φῶς τὸ κεχαρισμένον αὐτῷ πίπτον. πολλοὶ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρείαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανίσας προσηκόντως, κ' κ' ἐ ἁπάντων δόξης ἐχυρὸν ἐ ἑαυτῷ καταστήσας. ἀ ὁ θεάσῃ νῦν χρήσας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπειτα φθονεῖ αὐτῷ ὁμολογεῖν ἐκ τούτοις οὐκ ὀκνήσαιμι. γὰρ αἰδὼς τε ξενικὸν ὡς φῆς ἦμαρ. παρ' ἐμαυτῷ γὰρ ἀκούσεις τὰς ἐμὰς θεάσεις ὡς παρ' ἐλευθέρῳ. καὶ γὰρ οὐδὲ λαθεῖν προσθεμένῳ. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος ἀφ' πολλῶν ἐμαυτῷ θεάματα εὑρεῖν ἐ ἀληθείας, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐκ τυραννίδι ζῶν ἐ ὅλῳ ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα ἐ βίου παντὸς ἀνηρτημένος. χαίρω ἂν οὐδεὶς κωλύσειεν αὐτ θεῖ ὧν θεάζομαι γνώμης ἐ ἐμῆς ἀποφαινόμενος. ἐ ὁ ζαμβρίας ταῦτα θεῖ ὧν αὐτὸς τὸ ἐ δίκει καὶ τῷ ἄλλων τινὲς εἰπόντος, ὁ μὲν λαὸς ἠσύχαζε, φόβῳ τὸ ἐ μέλλοντος, καὶ τὸν ὁμοθετῆν ὁ ὄχλον μὴ παραστέσαι ἐ ἀπόνοιαν αὐτῷ προαγαγεῖν ἐκ ἐ ἀντικρὺς διαμάχης θελήσαντα. θεῖσατο γὰρ μὴ πολλοὶ ἀφ' λόγων ἀσελγείας αὐτὸ μιμηταὶ γενόμενοι τὰ θάξωσι τὸ πλῆθος. καὶ διαλύει μὲν ὅτι τούτοις ὁ σύλλογος. προελθὼν δ' ἂν ὅτι πλεῖον ἢ ἐ κακοῦ πεῦσε μὴ φθάσαντος ζαμβρίου τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς ἀνὴρ τότε ἄλλα τῷ νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ ἐ παλαιὸς ἀξιώματι τοὺς πλείστους ὑφ' ἔχων, ἐλεαζάρῳ γὰρ ἐ ἀρχιερέως υἱὸς ἦν, μωυσέως ὁ ἀδελφοῦ υἱὸς, θεὶ αἰσθόμενος τοῖς πεθεσμένοις ὑπὸ ἐ ζαμβρίᾳ, καὶ θρὶν ἰσχυροτέραν γενέσθαι τὸ ὕβριν ὑπὸ τ' ἀδικίας, ἔργῳ τὸ δίκην αὐτῷ εἰσπράξασθαι διάγουσι, καὶ κωλῦσαι διαβλῆσαι ἐ δαιμονίαν εἰς πλείονας τῷ ἀξιωμένων οὐ κολαζομένων. τόλμη ὁ καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρεία τοσοῦτον προύχων, ὡς μὲν πρότερον εἴ τινι συναίη τῷ δεινὸν ἀπαλλάττεσθαι πειρᾶ καταγνώσασθαι καὶ νίκην ἐ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ὅτι ἐ ζαμβρίᾳ σκληρῶ δαιμονίως αὐτὸν τὸ παῖων τῇ ῥομφαίᾳ καὶ τῷ χροΐᾳ ἀπέκτεινεν. οἱ ὁ νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀπὸ ποίησις ἰδὼν καὶ ἐ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τ φινέσου τόλμης, ἀνῄρουν τοὺς ὅτι τοῖς ὁμοίοις ζαμβρῖ τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλωνται μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τ τούτων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τῷ δαιμονισάντων. ἐφθάρησαν ὁ πάντες κ λοιμῷ ζαύτῷ ἐνσκήψαντος αὐτοῖς ἐ θεοῦ ἐ νόσον. ὅσοι τε συγχύσεις ὄντες κωλύειν δίον ἐξώρμων αὐτοὺς ὅτι ταῦτα, ἀδι-

ἀδικεῖν τοὺς θεοφιλεῖς. ἀπόλλυται μὲν οὖν ἐκ τῆς τάξεως ἄνδρες οὐκ ἐλάττους τῶν χιλίων καὶ μυρίων. διὸ ἢ ταύτης παρεξιωθεὶς ἀρχῆς μωυσῆς, ὅτι τῷ μαδιανίτῃ ὀλεθρον τελεῖ στρατιὰ ἐξέπεμπε. θεὶς ὧν ἐπ' αὐτοῖς ὀξόδου μὴ μακρὸν ἱερεμίαν, θεοδωρητιάδην θεῖον, ὃ παρελείπομεν. δίκαιον γὰρ ὅτι τούτῳ τελεῖ τὰ νομοθέτου γνώμαι μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τὸν γὰρ βάλαμον, ὡραληφθέντα ὑπὸ τῆς μαδιανίτιδος ὅπως ἐκθέσπιζεν τοῖς ἑβραίοις, καὶ τὸ μὴ δυνηθέντα διὰ θείαν θεωρίαν, γνώμαι ἢ ὑποθεμένου ἢ χρησαμένων τῷ πολεμίων, ὀλίγα τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος διεφθάρη τοῖς ὑπεναντίοις, νοσήσαντων δήπουθεν διὰ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν αἰσχρέσθαι αὐτὸ τὰς μαντείας καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τιμὴ ἐπ' αὐτοῖς δόξης, καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς αὖ ἡμιμόρου μάρτυρος τῶν διελέγχοντος, ἐκείνῳ τιμὴ μάρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς αὖ αὐτοῖς ποι δοκεῖ, ἕκαστοι σκοπεῖτωσαν. μωυσῆς δ' οὖν καὶ θεοῦπον, ὅτι τιμὴ μαδιανίταν γλῶ ἐπεμψε στρατιὰ, τοὺς πάντας διχιλίας καὶ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλεξάμενος, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀποδειξάμενος, ὃ μικρὸν θεότερον ἐμπάθημα φυλαξαντος τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὸν ὡραιομοιοῦντα τούτους ζαμβρίαν τιμωρησαμένης.

A nec priùs destitit, quàm quatuordecim millia virorum desiderarentur. Hanc ob rem Moyses in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum misit, de qua expeditione mox narrabimus, postquam quod omissum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc facere à Deo est prohibitus, nihilo secius tamen tale hostibus consilium dedit, quo effectum est, vt quibusdã infectis praua opinione, penè totius populi religio sit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus est Propheta, vt oracula eus suis literis inseruerit: cúmque nihil vetaret quin ea pro suis ederet, nec vllo teste id factũ eius coargui posset, maluit eum debita apud posteros memoria non fraudare. Sed hæc quisque vt libuerit ita consideret. Moyses autem, vt dicere cœperam, in Madianitas misit exercitum duodecim millium, singulis tribubus mille militibus imperatis: eísque copiis Phinecm præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò antè memorauimus.

Κεφάλαιον ζ.

Ως ὑπὸ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες ἐκράτησαν αὐτῶν.

Cap. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Moyse duabus cum dimidiata tribubus concessa.

Μαδιανῖται δ' ὡραθυμοῦμενοι τὸν στρατηγὸν ὅτι τάχει ἐλαμεῖσθαι, καὶ ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἐθεάζοντό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἢ ὡρασκέλοντο τοὺς πολεμίους ἀσφαλισόμενοι, ὡς ἐφθασαν αὐτοῖς ἐλθόντων. καὶ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τῷ μαδιανίτῃ πλῆθος ἀνυπόληπτον, καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δ' ἦσαν, ὄχος τε καὶ σοῦρ, ἔτι δ' ῥοβὶς τε καὶ οὖβις. πέμπτος δ' ῥέκεμος, ἀφ' οὗ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἄξίωμα τῆς ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ πάντος τοῦ ἀράβεως τὴν κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα ἀφ' ἑαυτῆς καλεῖ, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. ἐφ' ἅπασιν δ' τῷ πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν. καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τοὺς οἰκήτορας γυναῖκα ἅμα διαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τὸ μωυσέως φυλάξαντος. ὃς ἦγεν αὖθις τὸν στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον. βόας μὲν γὰρ ἑπτακισχιλίους καὶ πεντακισμυρίους ἔσφαξε καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δ' ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δ' καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος καταπαύλης ἢ κατ' οἶκον ἐκρατοῦντο. ὑπὸ γὰρ δαιτυμονίας, καὶ ἀβροδιαίτοις σφόδρα ἐτύγχανον. ἤχθησαν δὲ καὶ παρθένοι, ὡς δισχίλιαι καὶ ἑξακισμυριάδες. μωυσῆς δ' μερίσας τιμὴ λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δίδωσι, καὶ τοῖς ἱερεῦσι. λευίταις δ' τῆς ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τιμὴ δὲ λοιπιὴ, νέμει τῷ λαῷ. καὶ δίδωσι τὸν λοιπὸν δυσταιμόνως ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μακάριος δ' σπανθεσπῶν ταύτης ἀπολαύειν ἐφοδιζομένους. μωυσῆς δ' γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, ἐξέδοχεν ἑαυτῷ ἰησοῦν καθιστῶν δήπου τε τοῖς θεοφιλείαις, καὶ στρατηγὸν εἶπεν ἐσεσθαι ἡμισόμενον, καλέσαντος καὶ τοῦ θεοῦ τούτῳ τιμὴ θεοτασίαν ὑπερέχειν τῷ θεαγμάτων.

B

C

D

E

F

G

Madianitæ verò intellecto hostium aduentu, & quòd iam non longè abessent, & ipsi copias in vnum contrahút, & quà in regionem suam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præsto erant, impetus eorũ pro viribus propulsaturi. Sed mox primo congressu tanta multitudo Madianitarum est cæsa, vt numerus cadauerum iniri non posset, ne regibus quidẽ seruatis. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fusis hostibus, Hebræi regionem sunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, solis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moyse mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illeso exercitu, prædam quoque memorabilé retulit, boũ quinquaginta duo millia, & insuper sexaginta septem, asinorum sexaginta millia, vasorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domestica supellectile vtebantur. Erenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ sunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyses autem partitus prædam, quinquagesimam eius partem Eleazaro dedit & sacerdotibus, & Leuitis alterius quinquagesimam: reliquum verò populo distribuit. quo factum est vt deinde suauiter viuerent, opibus virtute quæsitis, otium quoque ad fruendũ nacti. Moyses autem iam admodum senex Iesum designauit, qui sibi in Prophetæ & ducis (si opus foret) muniis succederet, Deo ita iubente vt hunc principatus successorem faceret.

Num. 27.

Deut. 3.

Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia Num.32. Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quę non multò antè bello capta fuerat. esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxúque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne meritò irasci videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantùm agere, vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratósque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses comprobata eorum voluntate, aduocatóque Eleazaro pontifice & Iesu, cæterisque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & vxores atque impedimenta in illis deponunt. Moyses quoque in Num.35. Deut.4. eadem regione decem vrbes condidit, in illum 19. quadraginta octo numerum computandas, in Ios.20. quarum tribus asyla sanciuit, illis tantùm profutura, qui cæde non sponte commissa cò confugissent. statuítque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cedes acciderat. post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc: ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Batanęade Gaulademan. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset quiNum.27.36. dam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantùm sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, vt cuique tribui suæ sortes perpetuò manerent. Quúmque iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantùm dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum

VI. Deut.4.

A ὁ Ἰησοῦς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν, καὶ τὸ θεῖον μωυσέως ἐκμεμαθήκως. κἀν τούτῳ δύο φυλαὶ γάδου τε καὶ ῥουβήλου καὶ τῆς μανασσίτιδος ἡμισεία, πλήθει τε ἀποδῶν διαπρεπούσας, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μωσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν ἀμορίτην παραδοῦναι, δορίκτητον οὖσαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα φέρειν. ὁ δ' ὑπολαβὼν αὐτοὺς δεῖσαντας τὴν πρὸς χαναναίους μάχην, πρόφασιν δύπριπτε τὴν τῶν βοσκημάτων διαμέλειαν εὑρῆσθαι, καὶ πόνους τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας ἀχήμονα προφάσιν ὀνειδίζοντας. αὐτοὺς μὲν βούλεσθαι ξυσφᾶν ἀπόνως ἀφόβους πάντων τεταλαιπωρηκότων ὑπὲρ τοῦ κτήσασθαι τὴν αὐτυμένην ὑπ' αὐτῆμ γῆν. μὴ θέλειν δ' συναραμένους τὴν ὑπολοίπων ἀγώνων, γῆν ἣν ἀφέβασιν αὐτοῖς τὸν ἰορδάνην ὁ θεὸς παραδώσειν ὑπέχοντας ταύτην λαβεῖν καταστρεψαμένους οὓς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ὁρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῆ ὑπολαβόντες, ὑπελογοῦντο, μὴ δι' φόβον κινδύνων, μηδὲ δι' τὸν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιεῖσθαι τὴν αἴτησιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὑπολοίποις καταλιπόντες, σὺζωοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτῆ διδόντος σωσπεῖναι τῷ στρατῷ. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰησοῦ, καὶ τοὺς ἐπὶ τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμορίτην αὐτοῖς ὑπὸ τῷ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως καταστήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν ὑπὸ τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καστρεῖς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἆλλα ὅσα συμφερόμενα μέλλουσιν αὐτοῖς ἢ ἐμπόδια ἔσεσθαι ἀπέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ καὶ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γλισομένας. ὧν ξεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύξομένοις. καὶ χρόνον ἔταξεν ἕν τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ δράσας τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα κἀθεῦδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τῷ τὸν προφθάμενον συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν προφθάντα, ἑτέρῳ δ' οὐκ ἐπετέραπτο. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τοὺς φυγὰς ὑποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μὲν, ὅτι τοῖς ὅροις τῆς ἀραβίας. ἀρίμανον δ' τὴν γαλαδηνῶν γῆς, καὶ γαυλαδημὰν δὲ ἐν τῇ βατανεάδι. κτισαμένων δ' αὐτῶν ἐν τῇ χαναναίων γῇ, ξεῖς ἑτέραν πόλεις ἔμελλον ἀπατεθήσεσθαι τῶν λευιτικῶν πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως ὑπειλέαντος. μωυσῆς δ' προσελθόντων αὐτῷ τῶν φεύγων τὴν μανασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλούντων ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ὄνομα σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν οὐ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέντοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἴσοιτο, φησι, οἱ μὲν μέλλουσί τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μὴ δὲ κλῆρος αὐτοὺς ἀπῆναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τισὶ φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρώᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. ἐκ τούτου μένειν ἐκάστου δὲ κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο. τῶν δ' τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐκ τῶν ἐξακοσίων μιᾶς ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅτι τῷ ἰορδάνῃ συναγαγὼν, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν ἀβιλὴ,

φοι

φοινικόφυτον δ' ὄζει τὸ χωρίον, συναλθόντος τῷ λαῷ A habens palmetis consitum, vbi populum om- Deut. 4
πάντος, λέγω τοιάδε.

nem præsto vidit, in hunc modum verba fecit.

Κεφάλαιον η'.

Η μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

Cap. VIII.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

ΑΝδρες συστρατιῶται, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ ταλαιπωρίας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη καὶ ἡ γενεὰ χρόνον ἐπὶ εἴκοσιν καὶ ἑκατὸν ἐνυσωμένη δεῖ με τῷ ζῆν ἀπαλλαγῆναι, καὶ τῆς πρὸς τὸ Ἰορδάνην προσχωρησόμενον οὐ μέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νεῶν ἐκκαταλιπὼν ὑμῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας εὐδαιμονίας φρόντισον. ἀλλ' αἰδῶ τε ὑμῖν παρασχεῖσθαι τῆς πρὸς ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνήμην ἐμαυτοῦ γλυκυτέρων ὑμῖν ἐν ἀφθονίᾳ τῆς χρειττόνων. φέρε οὖν ὑπόθωμαι ὅπου ξόπον ὑμεῖς τῶν εὐδαιμονήσοντε, καὶ παρὰ τοῖς αὐτῆς καταλείποντε κτῆσιν ἀγαθῶν αἰδῶ ὀφλήσωμεν, ὅταν ἀπέλθω τοῦ βίου. πεύσεσθαι γὰρ ἄξιός εἰμι, ὑφ' ὅτε τοῖς ὑστέροις ὑπὲρ ὑμῶν φιλοτιμίας, καὶ ὑφ' ὅτε τοῖς ψυχὰς ὅτι πλείστῃ γνωμύαις μετ' ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ἰσραήλου, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, θεὸς ὑμῖν. μόνος γὰρ ἔστ' ἀδωνάτῳ τε τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τῆς ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἐκκαιρότερον. ὧν παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἷους αὐτὸς τε βούλεται κἀγὼ τὴν ὑφήνιαν αὐτῷ σαφῶς ἐξεπιστάμενος παραναῦ, οὐκ ἂν ὀκνήσαιτε μακαριστοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσιν ἀνυχήσαντε ποτε ἢ παύσασθε. ἀλλ' ὧν τε νεῦ ὑμῖν ὄζει ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μένει, τῆς τε ὑπόντων ταχεῖαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἔπεσθαι, τούτοις πειθαρχεῖτε. καὶ μή τε νομίμων τῆς παρόντων ἄλλων θεσπισθέντε ὑφ' ἑτέρων, μήτ' ἀσεβείας τι νεῦ τὸν θεὸν ἔχετε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστῆσθαι ζόον. ταῦτα δὲ φεύγοντες, ἀλυπώτατοι μάχας ἀνικήτων ἀπάντων ἔσεσθαι, καὶ μηδενὶ τῆς ἐγχωρίων διαλῶσι. θεοῦ γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων φειδομένου ἐθέλοντος. τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτή γε φέρτον ἀγαθῶν τὸ φρόσβιστον ὄζει. ἔπειτα καὶ τοῖς τῆς ἄλλων χαρίζεται φειδουσίαν. ὡς καὶ φρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακάριστον ποιεῖται τὸν βίον, καὶ τῆς ἀλλοφύλων πλέον δοξαζομένοις, καὶ ὕστερα τοῖς αὖθις τοῦ εὐκλεέστατα ὑμῖν ὑπάρξαι. τούτων δ' αὖ ἐφικέσθαι δυνησθήσεσθε, εἰ τῆς νόμων, οὓς ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ συνεταξάμην, κατήκοοι καὶ φύλακες γένησθε, καὶ μελετῶντες τὴν συνεσιν αὐτῆς. ἔσεσθαι δ' αὐτὸς χαίρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ὕστερα θεὸς ὑμᾶς νόμοις τε σωφρονίσας καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας καὶ ταῖς τῆς στρατιᾶς ἀρεταῖς, οἷ φρόνησιν ἔχουσιν ὑμῖν τὸ συμφέροντος. θεὸς τὸ μὲν νεῦ ἡγεμονεύσας ὑμῖν καθ' οὗ βούλησιν καὶ χρήσιμος ὑμῖν ἐγένομην, οὐ μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῖν σώσει τῆς αὐτοῦ φρονήσεως. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον ἔτον ἔχειν φρονατῆς τοῖς τῆς ἀρετῆς ὑπομνήμασι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτοῖς χρήσεσθαι τῇ φρομηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσονται ἀρίστας, οἷς ἑπόμενοι, τῆς εὐδαιμονίας ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὰ τέλη τῆς φυλῶν, ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γνώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἀρχαῖοι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἴσοντας παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτῆς.

VIri commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas cxx. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd animã prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualésve ego ex ipsi' sententia instituo, nunquam non macti virtute, æmulandique omnibus eritis: sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantùm voluntari diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hęc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem coluerit, tã diu tub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parentes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bene imperaturus est vbi ad potestatem peruenerit:

néve in hoc libertatem ſitam exiſtimetis,ſi mā- A
datis principum ob murmuraueritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis:à quo vitio ſi vos in poſterum ſeruaueritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis.Abſit autem vt ita in hos exaſperemini , quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis.meminiſtis enim quòd ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quàm ab hoſtibus.quod non exprobrandi cauſa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ B
contriſtatos relinquere.qui etiam tunc æquo animo vos tuli : ſed vt admoniti in poſterum ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurũ eſt.& ne in præpoſitos contumelioſi ſitis elati
Deut.7.11. opum affluentia , quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini,Deum fautorem nequaquam eſtis habituri , quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis , & C
terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum quàm latè patet orbem diſperſi ſeruitute veſtra terras ac maria replebitis. quò ſi ventum fuerit,iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſeruaſſe.quare quo minus periculi ſit,ne illas violetis,poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini : ídque rebus veſtris conducibilius exiſtimate,ne cum illis viuentes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Prætereà lucos & aras & templa quot- D
quot habent ad vnum tolli iubeo,ferróque & flammis ita deleri , vt etiam memoria eorum omnis aboleatur.Sic enim bona veſtra tutiùs conſeruabitis.Verùm ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conſcripſi , & formam adminiſtrationis rerum tam publicarum quàm priuatarum , à quibus ſi nuſquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc loquutus tradit eis codicem,leges ſcriptas & in- E
ſtituta bene viuendi continentem. Illi verò ſoluebantur in lacrymas,& iam tum deſiderio ducis mœrebant:memoréſque quanta pericula pertuliſſet,quámque alacriter ſalutem ipſorum procurauiſſet:& de futuro ſoliciti , quòd non eſſent talem principem habituri , ac ne Deum quidem æquè propitium. Moyſe non amplius deprecatore : tum pœnitentes eorum quæ in deſerto per furorem cõtra illum commiſerant,grauiſſimè dolebant:ita vt totus F
populus lacrymans nullam conſolationem admitteret.Moyſes verò ſolabatur eos, & iubens à lacrymis deſiſtere,ad leges accipiendas hortabatur.atq. ita tũ cõcio eſt diſſoluta. Nũc priuſquã ad reliqua trãſitũ faciã,operępreciũ duxi,leges talis latoris maieſtate ac virtute dignas hîc inſerere,quo lector cognoſcat , qualia ſint noſtra iã inde à priſcis ſeculis inſtituta.Extãt autẽ omnia quę ille vir ſcripſit,vt nihil ornatus cauſa liceat affingere:ſeriẽ tantũ nouauimus,& le- G
ges quas ille ſparſim vt quãq; à Deo retuleràt,

τὴν τε ἐλευθερίαν ἡγεῖσθε μὴ τὸ θεοσταγανακτῶν οἷς αὖ ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες θεάτλειν ἀξιώσουσιν. νυνὶ μὲν γὰρ ἐν τῇ τοὺς δυσγενέτας ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τὴν παρρησίαν τίθεσθε. ὁ δὲ τοῦ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμεινον ἕξει τὰ πράγματα. μηδὲ τὴν ἴσην ἐπὶ τούτοις ὀργὴν ποτὲ λαμβάνετε, ἣ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐτλήσατε χρῆσθαι. γινώσκετε γὰρ ὡς πολεμίαις ἐκινδύνευσα ἐφ' ὑμῖν ὑποθανεῖν ὑπὸ τῶν πολεμίων. ταῦτα δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς βουλόμενος. οὐ γὰρ ἐπ' ἐξόδου τῷ ζῆν δυσχεραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαρχον αὐτὰ κακῶν ἐν ὀργῇ γενόμενος. ἀλλ' ὡς τε τῷ σωφρονῆσαι ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτά γε τοῦτ' ἀσφαλεῖ ἦ, καὶ μηδὲν εἰς τοὺς προϊσχομένους ἐξυβρίσαι δι' ἃ πλοῦτον, ὃς ὑμῖν πολὺς διαβάσι τὸν Ἰορδάνην, καὶ τὴν χαναάιαν κτησαμένοις φέρεται. ἐπὶ προαχθέντες εἰς καταφρόνησιν ὑπ' αὐτῆ καὶ τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίας, ἀπολεῖτε καὶ τὴν δύναιαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ. πεισάντες δ' ἥτιν ἐχθρὸν τὴν τε γῆν ἣν κτᾶσθε κρατηθέντες ὅπλοις ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀραμενθήσεσθε μὴ μείζοσιν ἀγείδων. ἐπισταθέντες δι' ἃς οἰκουμένης πᾶσαν ἐμπλήσετε τὴν γῆν καὶ θάλασσαν τῆς αὐτῶν δουλείας. ἔσται δ' ὑμῖν τούτων πίερων λαμβάνουσιν αἰωφελὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ τῶν οὐ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλοισθε τούτοις ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων μηδένας ὑπολείπεσθε κρατήσαντες αὐτῶν. ἀλλὰ πάντας ὀπόλλυσθαι κείνατε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων ἀγαλλυσάμενοι τῆς ἐκείνων ὀπηνδεύσεως, διαφθείρητε τὴν πάτριον πολιτείαν. ἔτι δὲ καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους ἂν ἔχοιεν, καταβρίπτειν παραινῶ καὶ διαπυρᾶν πυρὶ τὸ γλύος αὐτῶν καὶ τὴν μνήμην. βεβαίᾳ γὰρ ἂν οὕτως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειεν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια. ἵνα δὲ μὴ δι' ἀμαθίαν ἥ πρείττονος ἡ φύσις ὑμῖν πρὸς τὸ χεῖρον ὀπενδύσῃ, σεμείθηκα ὑμῖν καὶ νόμους, ὑπαγορεύσαντός μοι ἥ θεοῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες, πάντων εὐδαιμονέσταοι κειθήσε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δ' ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν ὀπεζήτησιν ἐποιοῦντο ἥ στρατηγοῦ. μεμνημένοι τε ὧν κινδυνεύσοι καὶ προθυμηθείη τῆς σφῶν αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπιστοῦντες σφῶν τὸν μελλόντων ὡς οὐκ ἰσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἤτεον τε ἥ θεοῦ προνοήσαι μένην, διά τὸ μουσῶν εἶ τὸν προκαλοῦντα, ὧν τε ὀπὶ τῆς ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσαν αὐτῷ μετανοοῦντες, πλῶσιν. ὡς ἅπαντα τ' λαὸν εἰς δάκρυα προπεσόντα τὸ χρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῷ ποιῆσαι πάθος. μουσῶν δ' αὐτοῖς παρηγόρει, καὶ ἥ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἁπάντων αὐτοῖς χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν οὕτω διελύθησαν. βούλομαι δ' ἥ πολιτείαν πρότερον εἰπὼν, πρό τε μουσέως ἀξιώματι τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, καὶ μαθεῖν παρέξων δ' αὖ τοῖς ἐπιδεξομένοις, ὅια τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν ἐστί, ὅτως ὅτι τὴν τῶν ἄλλων ἐπεσθαι διήγησιν. γέγραπται δ' πάντ' ὡς ἐκεῖνος κατέλιπεν, οὐδὲν προσθεὶς ἢ καθελὼν, ἀλλὰ τὴν φωνὴν ἑρμηνεύσας ἑβραίων γράμμασιν ἐξήνεγκα, ὅσα ἐκεῖνος ἐν τοῖς ἱεροῖς βιβλίοις περὶ τῶν ἀρχαιοτάτων ἀναγέγραφε πράξεων καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ νόμου τοῖς ἀνθρώποις συμβάντων.

μὴν ὅτι καλλωπισμοῦ προσθέντων, οὐδ' ὅτι μὴ καταλείποντα μουσῆς. νενεωτέρισαι δ' ἡμῖν τὸ κατὰ γλύος ἕκαστα πάλαι. ἀποφάσιν γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατελείφθη γραφέντα, καὶ ὡς ἕκαστόν τι ἥ θεοῦ πύθοιτο.

τού-

τοῦτον χρόνον, ἀλλὰ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀναγράψαι προσδοκῶμεν, μή τις ἡμῖν ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχάνοντων τῇ γραφῇ μέμψις ὡς ἀκριβῶς οὐκ ἐσκοπημένοις ἐπιφέρηται. ἔστι δὲ οὗτος ὁ διατάξας ἡμῖν τοὺς νόμους τοὺς ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οὓς δὲ κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν κατέλιπε, τούτους ἐφεξῆς θήσομεν εἰς τὴν πρὸ ἐθῶν ἐξ αἰτίας διάθεσιν, ἣν συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μὴ ταύτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι πρόκειται. ἐπεὶ δ' αὖ τὴν χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ χαλεπὸν ὂν ἤδη κτίζειν πεφυκόσι, ταῦτα ποιοῦντες τῷ θεῷ φίλα πράττειν, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξειν. Ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς χαναναίων γῆς ἐν τῷ κάλλιστῳ, καὶ δι' ἀριστείαν ὀφθεῖσα, ἐν αὐτῇ θεὸς αὐτῷ δόξῃ θεοφανείας ἐξελέσθαι. καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ κονιάματι χριόντες δ' ἁπλῶς τὸ εἶναι καὶ καθαρεῖοι πρὸς τὴν ὄψιν. ἡδὺ δὲ τοῦτον προσβαίνειν ἔστω μὴ δι' ἀναβάθμων, ἀλλὰ προσχώσει αὐτῷ κατὰ φανοῦς γιγνομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε νεὼς ἔστω. θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἐβραίων γένος ἕν. Ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, κατακαλυφθεὶς κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανὴς θαπτέσθω. Σωιερχέσθωσαν δὲ εἰς ἓν ἀποφαίνουσι πόλιν τὸ πλῆν ἓξ τοῦ ἔτους οἱ ἐν τῷ πρώτων τῆς γῆς ἧς οἱ ἑβραῖοι κρατοῦσι, ὅπως τῷ θεῷ τῷ μὲν ὑπηργμένων δύχαριστῶσι, καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον εὔχηται καλῶσι, καὶ συνιόντες ἀλλήλοις καὶ σωδιαχρώμενοι φιλοφιλεῖς ὦσι. καλὸν γὰρ εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῷ αὐτῷ κοινωνοῦντας θρησκεύματος. τοῦτο δ' ἐκ μιᾶς τῆς αὐτῆς θρεπτηρίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μιμνήσκειν αὐτῶν ἐνπιδόντας. ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. Ἐστω δὲ καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῖν, χωρὶς ἧς διετάξατο τοῖς ἱερεῦσι καὶ λεύϊταις δίδοσθαι. ἣ παρασκευάζεσθω μὲν ὅθεν τῷ παζίδων, εἰς δὲ τὰς δωρέας ὑπηρετείσθω καὶ τὰς θυσίας αὐτῷ τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι, τῷ ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἵνα ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν, ὅθεν τιμὴν τῷ δικαίῳ ἀπολαύειν. Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς πεπερνημένης θυσίας μὴ τελεῖν. οὐδέποτε γὰρ μισθοῦ τῷ ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρων δ' οὐκ ἂν εἴη τῆς ὕβρεως τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. Ὁμοίως μισθὸν ἂν ἐπ' ὀχεύσει κυνὸς ἵππου θηρευτικοῦ, ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημείτω δὲ μισθὸς θεοὺς, οἷς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἃ ἐπονομασθέν ἢ τοι τῷ θεῷ, κεκτήσεται λαμβάνειν. μηδὲς ἐξ ὑμῶν καλὰς τὸν ἐξ ἐρίου καὶ λινοῦ στολὴν φορείτω. τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταύτην ἀποδεδείχθαι. Σωιελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὸν ἱερὸν πόλιν δεῖ τοῖς θυσίαις δι' ἧς ἐπὶ ἃ, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνεστώσης ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ στασθείς, ἐφ' οὗ ἡρέτο ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοῖς νόμοις πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες εἰργέσθωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ ταῖς ψυχαῖς ἐγγράφεσθαι αὐτοὺς καὶ τὴν μνήμην φυλαχθῆναι, μηδέ ποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους.

scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus: qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritúsque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus. Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibúsque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem constabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam, speciem præ se ferant: ascenstúsque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum, neque templum. Deus enim vnus est, & Hebræorum genus vnum. Qui conuitium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quique eisdem studiis delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicem esse oportet. Sint præterea decimæ fructuum seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo malè loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipium quidem. Nam bonum est vt inscriptam in animis nunquam delendam memoria retineant.

Leuit. 4: Deut. 18:

Deut. 18.

Exod. 22.

Deut. 31.

sic enim minus peccabunt, non ignari quid sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in delinquentium conscientiis, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt: ita vt nunquam non legis voluntas intus obuersetur, & quantas
Deut.6. pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cùm itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec aspcrius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecuniis esse corruptos, aut manifestè coarguí possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi verò is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum facit. Quòd si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant.
Deut.19. Vni testi fides non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita antè acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est aut lucri causa aut præ metu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, ísque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset.
Deut.21. Homicidio in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura propositis indici præmiis.

οὕτως γὰρ καὶ οὐδὲ ἁμαρτήσονται μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τοῦ ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένου. οἱ τε νόμοι πολλὰ πρὸς ἁμαρτάνοντας ἄξουσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφάντων διὰ τῆς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὧν τὸ εἴδ διὰ παντὸς εἶδον παρ' αὐτοῖς τὸν προαίρεσιν αὐτῶν, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς ἄποι γεγόνασι. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς διδασκαλίας ἄποιον. Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον ὥραν ἔχοιεν, μαρτυρεῖν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας γῆς πυρίας, δικαίας οὔσης φύσει τῆς ἐλευθερίας, καὶ χθομένης ἐπ' ἀμοιβῇ μὲν τοῦ ἤδη γεγονότων, ὅπως δὲ προσοπῇ τοῦ ἐσομένων. ὑπογράφειν δὲ καὶ τοῖς θεράπουσιν αὐτῶν τὰ μίσητα ὧν διηγήσεται αὐτοῖς ὁ θεός, εἴ τι βεαχέσιν ἕκαστον ἁμαρτάνειν. ὅσα τε τοῦ ἰσχυὸς ὑποσημαίνειν δυνάται τὸ θεοῦ καὶ τοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐνοίας φέρειν ἐγγεγραμμένα ὅπῃ τῆς κεφαλῆς καὶ τῷ βραχίονι, ὡς ἀφειδήσειν παντὸς τοῦ πρὸς αὐτοὺς προθύμου τῷ θεοῦ. Ἀρχέσθωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἑπτά. οἱ καὶ τοῦ ἀρετοῦ καὶ τοῦ πρὸς τὸ δίκαιον ἀσουδὴν προσκοποῦντες. Ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τοῦ λευιτοῦ φυλῆς. Ἐστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί ποτε ἐξεῖναι τοῖς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώμασι τοῦ αἰθρόπων αἰδοῦς αὐτῶν διαλαβεῖσιν, ὡς τε τοῦ θεοῦ μὴ καταφρονεῖν ἀπειλαζομένης. Οἱ δὲ δικασταὶ διαφωνήσαντες κύριοι πρὸς τὸ δόξαντος αὐτοῖς ἔστωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τὴς αὐτοὺς δῆτ' ἐξαφθορᾷ τοῦ δικαίου ἐνδείξεσθαι, ἢ ἄλλως τινὰ αἰτίαν προφέρει καθ' ὧν οὐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς διαφωνήσαντας. οὔτε γὰρ κέρδει χαριζομένους οὔτ' ἀξιώματι προσωπικοφαντεῖς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς αἰσχύνεσθαι δόξει καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀδεεστέρως ἐκείνων οἷς αἴτις κῆ φόβον ἰσχύῃ προσενέμη τοῦ ψῆφον κρεῖσθαι. τῷ γὰρ θεοῦ ἰσχύς ὅτι τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τῷ θεοῦ δυνατωτέρους ποιεῖ. Ἀνδ' οἱ δικασταὶ μὴ νοσῶσι φρενῆ ἐπ' αὐτοῖς προστεταγμένων ἀποφαίνεσθαι, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς αἰθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπόντων τοῦ δίκαιον εἰς τοῦ ἰσραὴ πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, καὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν. Εἰς δὲ μὴ πιστεύεσθω μάρτυς, ἀλλὰ ζεῖς, ἢ τὸ τελευταῖον, δύο. ὧν τοῦ μαρτυρία ἀληθῆ ποιήσει τὸ προβεβουλευμένα. γυναικῶν δὲ μὴ ἔστω μαρτυρία διὰ κουφότητα καὶ θράσος τῶν γένους αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν δὲ μή τε δοῦλοι διὰ τοῦ τῆς ψυχῆς ἀγχυρίαν. οὐ γὰρ διὰ κέρδος εἰκός, ἢ διὰ φόβον μὴ ταληθῆ μαρτυρῆσαι. Αν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιστευθῇ, παθέτω ταῦτα ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Αν δὲ προσχθεὶς φόνου εἴ τινι χώρᾳ μὴ φανείσηται ὁ δράσας, μήθ' ὑπονοείται τις ὡς διὰ μίσος ἀσυνηθοπικῶς, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μὴ πολλῆς ἀσουδῆς μήτυτος προθύμου.

μηδενὸς

μηδενὸς δὲ τῷ τοιούτων μεμυόντος, αἱ ἀρχαὶ τῇ πόλεων τῇ πλησίον τὴ χώρα ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐγεγένητο, καὶ ἡ γερουσία συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ἡ δὲ αὐτῇ πλησίεστατος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, ῥιφάμενοι δάμαλιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ αἰειπότμητον ἀρόσῳ ἢ φυτοῖς χωρίον, τοὺς τένοντας κοψάτωσαν τῆς βοός, καὶ χέρνιβας ἐλόμενοι ἀπὸ κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναβοησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀπὸ τοῦ φόνου. καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε δρῶντων παρατυχεῖν. δεηκαλεῖσθαι γὰρ ἵλεων τὸν θεὸν, καὶ μηκέτι τοιοῦτον δεινὸν συμβῶναι τῇ γῇ πάσῃ. Λειτουργεῖτε μὲν οὖν κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, καὶ ὁ κατ' αὐτοὺς βίος, καὶ μὴ λάβοι πάθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτῃσι στέργοιτε, τοῖς νόμοις ἔχοντες διαπότας, κατ' αὐτοὺς ἕκαστα θεάτ ἔοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. Βασιλέως δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἔστω μὲν οὗτος ὁμόφυλος, θεοσεβὴς δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, ἀκατάπτωτος ἔστω. ἀλλὰ χαιρέτω ὁ αὐτὸς τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν, θεραστέτω δὲ, μηδὲν δίκαιον ἀχειρίωτον, καὶ τῆς τῇ γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμενον, μηδὲ πλήθει χρημάτων, μηδ' ἵππων. ὧν αὐτῷ ἀλγυνομένων, ἀφῃρῆσθαι αὐ τῇ νόμων ἔσοιτο. κωλυέσθω δ' εἰ τούτων τι ἀκρατοῦς ἔχοι γένεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν δυνατώτερος. Ὅρους γὰρ μὴ ἐξέστω κινεῖν, μήτε οἰκείας, μή τ' ἀλλοτρίας πρὸς οὓς ὅρους ἐστὶν ὑμῖν εἰρήνη. φυλαττέσθω δ' ἄκαιρα θεοῦ ψῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κεισθήσεσθαι, ὡς πολέμων ἐντεῦθεν καὶ στάσεων γιγνομένων ἐκ τοῦ πλεονεκτοῦντας πρόσω τοῦ χρεὼν βούλεσθαι τῇ ὅρου. μηδὲ μαχεσάτω τοῦ καὶ τοῖς νόμοις ἀπειθοῦντας τοὺς τὸν ὅρον μετακινοῦντας. Γλῶ ὁ φυτεύσας πρὸ ἑαυτῷ πασάμενος ἀπὸ καρπὸν βάλῃ τὰ φυτὰ, μή τι τῷ θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀποφέρεσθαι, μή τ' αὐτὸς χρήσῃ, οὐ γὰρ καιρὸν τοῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐνεχθῆναι· βιασαμένῃς δὲ τῆς φύσεως ἀώρους μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μήτ' αὐτῷ τῷ διαπότῃ χρῆσθαι. τῷ δὲ τετάρτῳ ξυγήτω πᾶν τὸ γλυκάζομενον, τότε γὰρ ὥριον εἶναι, καὶ σωσαγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κομιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ τοῦ ἄλλου καρποῦ μετὰ τῶν φίλων διωχούμενον ἀναλισκέσθω, καὶ μετ' ὀρφανῶν καὶ χηρευουσῶν γυναικῶν. πέμπτου δ' ἔτους, κύειν ἔστω τὰ φυτὰ καρποῦσθαι. Τὴν ἀμπέλους καταφυτεύειν μὲν ἀρότρου. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ζεύξαι τοῦτο τὸ φυτὸν, καὶ τῷ ἐξ ἀρότρου πόνων ἀπηλλάχθαι. Βουσὶν ἀρωτῆρι τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τῷ ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζυγὸν ἄγοντας, ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη, χαίρειν τοὺς ἀρότρου. εἰ δὲ καταφρόνητα σπέρματα καὶ ἀνεπίμικτα, καὶ μὴ σπουδὴ καὶ ζῆλος ἀπείρειν. οὐ γὰρ τῇ τῷ ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν φύσιν. Μὴ δ' κτήνεσιν ἐπάγειν ὅσα μὴ συγγενῆ. δι' ὃ γὰρ ἐκ τούτου, μὴ δίκαιον καὶ μέχρι τῷ αὐθρώπων ἡ θεὸς τὸ ὁμόφυλον ἀπιμία, τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῷ θεῖ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα θρέψειν λαβοῦσα. Δεῖ δὲ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κατὰ μίμησιν ἀδεξοπήτης τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσοιτο. ἀλλ' ὡς οὐ θεῖ τοὺς τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις εἰδέναι θρησκεύειν τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀμέμπτου,

quòd si nullus existat index, magistratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes est facta, & senatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & adductam in tesqua nec sementi nec plantationi idonea neruis ceruicis abscissis cædant, & ablutis manibus supra caput iuuencæ sacerdotes & Leuitæ ac senatus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde habere proclament, eámque nec fecisse se, nec, dum fieret interfuisse. inuocéntque Deum vt propitius factus nunquam posthac in ea regione tale malum accidere permittat. Optimum quidem est optimatum regimen, & in sic administrata republica viuere, nec est cur aliam eius speciem concupiscaris: sed præstat vt hac contenti in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis enim est, Deum habere præsidem. Attamen si regis *Deut.17.* vos cupido cœperit, nemo sit nisi vestri generis & sanguinis, & cui iustitia sit cordi cum cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus & Deo quàm suæ sapientiæ tribuat, nihilque præter pontificis ac senatus sententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis equisve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum posset euadere. & si talibus studiis plus æquo fuerit deditus, obstandum est ne potentior fiat quàm rebus vestris expedit. Terminos terræ mouere non est *Deut.19.* fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ: sed religiosè cauendum, vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua causa sit bellorum & seditionum, si auaritia certis terminis non circumscribatur. Facilè enim legum præscripta transilit, qui terminis cupiditatem suam cohiberi non patitur. Qui terram plantauerit, si plantæ ante *Leuit.25.* quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vsum conuertere, intempestiuus enim est talis fructus: quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vsus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempestiuum, & in sanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuiis cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu suo fructus colligat. Agrum vitibus consitum ne semines. sufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus est vt & aratro vexetur. Bubus aranda est terra, nec aliud animal cum eis subiugandum, sed eiusdem semper generis, sub idem iugum agenda. Semina quoque debent esse pura & impermixta, nec duûm simul aut trium generum sunt seminanda. abhorret enim natura communionem dissimilium. Neque diuersi generis iumentorum coitus sunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis sui perueniat, vt solent à minimis principiis res in peius proficere. Cauendum est autem magnopere, ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari possint. quapropter ne leuia quidem leges dissimulant, dum officio suo nusquam deesse cupiunt.

Deut.24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantùm ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantùm commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est.non enim æquum est vetare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam propriis se fatient: & siue indigenæ sint, siue exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios deguſtare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios,& quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis supereſt, benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit,plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cùm ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertiq tertio quoque anno est conferenda, quæ Deut.26. in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratis actis, & sacrificiis iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit:

A Αμᾶντας ἢ καὶ συναιρομένους τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα τῷ θεῷ δράγματα τοῖς βίου ἀπαιτίζουσιν ἕρμαιον εἶναι καὶ εὕρημα πρὸς ἐλαφρολίαν. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἐλαίας ἀπολιπεῖν τὰς ἐλιφολλίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιῶνι παρεῖναί τι τῆς καρποῦ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰρ ἐκ τῆς ἐπ' ἀκριβείᾳ αὐτῶν συλλογῆς εὐπορία τοῖς δεομένοις ἐγίνετο, ὅση χάρις ἐκ τῆς δεομένων ἔλαθεν. τοῦτο θεῖον τῷ γένει προτρέπεσθαι εἰς τὴν ἐλαφρολίαν τῶν καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τὰ καθ' αὑτοὺς προνοουμένων λυσιτελοῦς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλων ἐλαφρότητα λόγον ἐχόντων. Μὴ δὲ βοῶν ὁπότε ζεύξουσι τοὺς ταύρους, δεσμεῖν τὰ στόματα δεῖ τῆς ἄλω. οὐ γὰρ ἐᾷ δίκαιον εἶργειν τοὺς συνεργασαμένους τὸ καρποῦ, ἐκ δὲ τοῦ γένους αὐτῶ πονήσαντας. Μὴ δὲ ὁπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τοὺς ὁδῷ βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς δεῖ ξένοις ἐμπιπλᾶσθαι, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι καὶ ξένοι, χαίροντας δεῖ τῷ παρέχειν αὐτοῖς τῆς ὠφελείας μεταλαμβάνειν, δεῖ φέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέστω. μηδὲ ζυγοῦντες εἰς τοὺς ληνοὺς κομίζουσιν εἰργόντωσαν τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐπεσθίειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κατὰ βούλησιν θεοῦ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς δεομένοις αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῇ τε οὔσης καὶ ἀσφαλοῦς ἀπελθεῖν. ὡς τῷ θεῷ κεχαρισμένον εἶναι. καὶ ὑπ' αἰσχύνης τινὰς ἐχομένους ἀφαιρεῖσθαι λαβεῖν ἔδει καλέσαντα, ὅτι τοὺς μὲν ἰσοπολίτας ὡς κοινωνοὺς καὶ δικαίους ἐξ τῷ συγγενείᾳ, ἀφιγμένους δὲ ἀλλαχόθεν αἰδεσθῆναι ξενίων τυγχάνειν ἀξιοῦντας ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχειν. ἀναλώματα γὰρ οὐκ ἐλάττονα ὅσα τις κατ' οἰκίαν ἀναιρούμενος λαμβάνει, τοῦ θεοῦ τῷ ἀφθονίᾳ τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντος, οὐκ ἐπὶ τοῦ καρπεῖσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόναι φιλοτίμως, καὶ βουλομένου τῷ τρόπῳ τούτῳ τῷ ἰδίᾳ δοξάζειν τὸν τῷ ἰσραηλίτῳ λαὸν εὐσεβείᾳ, καὶ τῷ χορηγίᾳ τῆς δαιμονίας καὶ τῆς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ἐκ πολλοῦ τοῦ φθόνου τοῦτο κἀκείνους μεταδιδόντων. Ὁ δὲ ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μὴ λιποῦσας τεσσαράκοντα τῷ δημοσίῳ σκύτει λαβὼν πημωρείαν ταύτην αἰρείσθω ἐλαττώσεως ὑπομένειν. ὅπως τῷ κέρδει δουλώσας, ὕβρισε τὸ ἐξίωμα. καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπραγμένοις ἐν αἰγύπτῳ συμφοραῖς, καὶ κατὰ τὴν ἐρημίαν, εὐθυτοίαν τῷ ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυγχάνειν δεήσεως ἐξ ἐλέου εὐσεβοίας τοῦ θεοῦ, τῷ αὐτῷ ταύτην ἐξ ὁμοίου πάθους ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου προσῆκον τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς λευίταις, τῷ δ' ἑτέρᾳ πρὸς τὰς δαπάνας, ζητεῖν πρὸς αὐτὰς καὶ τὸ ἕτος ζῆτον συμφέρῃ εἰς δαπάνημα τῷ ἀναπιζόντων, γυναιξί τε χήραις καὶ παισὶν ὀρφανοῖς. Ταῖς δ' ὡραίοις ὅτι καὶ πρώτοις ἑκάστῳ τύχῃ γεγόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομίζεσθαι. καὶ τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτὰ γῆς ὑμῖν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν εὐλογήσαντες, θυσίας αἷς ὁ νόμος αὐτοῖς δεῖ φέρειν καλῶς δεῖ ἐπιτελέσαντες, τούτων τὰ προσήκοντα τοῖς ἱερεῦσι διδόσθωσαν. ἐπειδὴ δὲ ἢ ταῦτα ποιήσας πᾶς, καὶ πάντων τὰς δεκάτας ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λευίτας, καὶ τὰς δωρεὰς ταῖς ἀπαρχαῖς ἀπονεμήσας, ἀπέρχεται μέλλων πρὸς αὐτὸν οἴκαδε, τοὺς αἰπήκρις τῷ τεμενίσματος, δεχέσθω μὲν τῷ θεῷ, ὅτι τῆς ἀπ' αἰγύπτου αὐτοὺς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρπὸν θαμῶν

μῶν τυ-

μάρτυρά μοι· δι' ὡς τὰς τε δεκάτας, καὶ τοὺς μυσίους πλίσεις νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν δι' ἐμοῦ καὶ ἄλλων αὐτοῖς ἐξὸν πάντας εἶ, καὶ κοινῇ πᾶσιν ἱεραίοις ἀγαθὰ ποιεῖν, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθά, ἀφαιρεῖσθαι δὲ ὅσα δύναται χαρίζεσθαι. γαμεῖσθαι δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γνησίους, παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν. ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζηλούτω συνοικοῦσι ἄλλῳ, μὴ ἢ λυπῶν τὸν πρότερον αὐτῆς ἄνδρα. Δούλας δὲ, μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' αὖ ἑκὼν ἕκοντος πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται. κρατεῖν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ ἀρκοῦν, καὶ τοῖς ἀξιώμασι προσφορον. Ἐπιμηδὲ ἑταιρημένῃ εἶ γάμον, ἧς δὲ ὕβρεως τοῦ σώματος ἕνεκα τῆς γάμῳ θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἂν προσοιτο. γένοιτο γὰρ ἂν οὕτω τοῖς παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια, καὶ πρὸς ἀρετὴν ἕξιν, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων ἀφορῶν, μήδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρας συνελθόντων. Εἴπις ὡς παρθένον μνηστευσάμενος, ἔπειτα μὴ ζωὴν τὴν αὐτὴν ἄγει, ἀλλὰ λαχὼν αὐτὸς ἐμὲ κατηγορείτω χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν ἔχοι τεκμηρίοις. ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατήρ, ἢ ἀδελφός, ἢ ὅς ἂν μὴ τούτοις ἐγγυτέρω δοκῇ τοῦ γένους. καὶ κελευέσθω μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνου ἀπαιτεῖσθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αὐτῷ φαίνοι, καὶ πρὸς ἃς οὐδ' αὐτοκτῶν δικαιοῖν. τῷ δὲ τολμηρὸς καὶ προπετὴς ἐπιτηρεῖν αὐτὰς καὶ βλαβερὸν εἶναι πρὸς πάντα πλησίον παραράκοντα μίας λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀποτινέτω τῷ πατρί. αὐ δ' ἐλέγξῃ τὴν παῖδα ἐφθαρμένην, δημοσίᾳ μὲν οὖσα τῆς μὴ σωφρονεῖν προσῆκεν τῆς παρθενίας ἄχει νομίμων γάμων καταλυέσθω. αὐ δ' ἐκ ἐρίων ἡ γενομένη, καμέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν οὐσῶν τινί, ἣ τῆς μὲν ἑτέρας ὅτι πρὸ σφόδρα καὶ δικαία κεκμήκυῖα ἡ δ' ἑτέρα καὶ κάλλει ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δ' ἑτέρας ἐν ἐλάττονι μέρει τυγχανούσης, αὐ ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γνώμῃ, πείσεσθαι ὢν τὸν ἐκ τῆς ἑτέρας φύντος, ἀξιοῖ δικαίως τῷ πρὸς τὴν μητέρα τοῦ πατρὸς εὔνοιαν τῆς πρεσβείαν τυγχάνειν ὡς τὰ διπλοῦν τὸ μέρος τῆς πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διατέτακται, μὴ συγκεχωρήσθω. ἄδικον γὰρ τὸν τῇ γνώσει πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἧττονα φαίνεσθαι τῇ δικαίᾳ τοῦ πατρὸς τῷ ὀφειλομένῳ αὐτῷ στέρεσθαι. ὁ κόρῃ ἄλλῳ καταζυνηνεγμένῃ φθείρας, εἰ μὲν πείσας καὶ πρὸς τὴν φθορὰν συγκατανεύσαν λαβών, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ. ποιεῖ γὰρ ὁμοίως ἑκάτερος, ὁ μὲν τὸ ἄρχειν πείσας ἑκουσίως ὑπομεῖναι καὶ προπιεῖν τοῦτο τοῦ ἐλευθέρου γάμου τὸν κόρῃ. ἢ ὃ φθαρεῖσα αὐτὸν παιδεῖσα δι' ἐλευθερίαν ἢ δι' κέρδος πρὸς τὴν ὕβριν. ἐὰν δ' ἵπου μόνη βιασθεῖσα μηδενὸς βοηθοῦντος, μόνος ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένου μνηστῆς κατηγορείτω, αὐτὸς γαμείτω. ἢν ὃ πρὸ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τῷ πατρὶ τῆς ὕβρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς δ' συνοικούσης βουλόμενος δικαζέσθαι καθ' αἱ ἀποτοκῶν αἰτίας, πολλαὶ δ' αἱ τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γίνοιντο, γεγάμηκα μὲν οὐ πρὸ μηδέποτε συνελθὼν ἐχρεζέσθω. λάβοι γὰρ ἂν οὕτως ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρᾳ. φρονεῖν γὰρ οὐκ ἐφικτόν. εἰ δ' καὶ πρὸς ἐκεῖνον καπνοθήκη,

testatúsque decimas se iuxta Moysis legem soluisse, precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conseruet, & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri maritatam, néve priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem, decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hæc ita obseruari valde interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsatam Deut. 24.
postea talem non inuenerit, in ius vocatam accuset, afferátque argumenta quæ habet: puellæ verò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et si quidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, ísque nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua insontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minùs plagis acceptis, & quinquaginta siclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quòd si vitiata fuisse conarguatur, si quidem plebeia fuerit, eo quòd parum solicitè pudicitiam vsque ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si Deut. 21.
quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus beneuolentiæ honorísque detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentiùs à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum ob- Deut. 22.
tulerit, si quidem persuasæ vt se præberet, simul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio rem turpissimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariam alicubi nactus, vi oppressérit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constuprauerit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos iniuriæ precium numeret. Qui à coniuge quacunque de causa, vt sæpe hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi: alioqui diuortium non permittitur. Quòd si & alterum offenderit,

aut poſt eius mortem prior reducere eam voluerit, non licet vt ad eum redeat. Si cuius maritus nondum ſuſceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, ſortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & poſſeſſiones apud cognatos remanent, mulieri quoque leuior fit calamitas, cùm prioris mariti coniunctiſſimo victuræ. quòd ſi frater nolit eam ducere, mulier ſenatum accedens teſtetur, quòd volentem eam in familia manere, & ex ipſo liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò ſenatu cauſam, ſiue magnam ſiue paruam afferat, huc tandem res euadet: vxor fratris ſoluto viri illius calceo, & conſputa eius facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia diſcedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si quis vel virginem vel maritatam captiuam abduxerit, eíque legitime coniungi voluerit, non antè ius eſto cubile eius tangere, quàm raſo capite ſumptóque lugubri habitu cognatos & amicos in bello amiſſos deplorauerit, vt ita mœrore ſatiata tum demum ad nuptiale conuiuium veniat. Bonum enim & iuſtum eſt, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non ſuæ tantùm voluptati indulgens, illius deſideria negligat. Elapſis autem luctus triginta diebus, tot enim ſapienti ad deplorandos caros ſufficiunt, tunc nuptiis dare operam liceat. Quòd ſi ſatiata concupiſcentia pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro ſerua quidem eam tractare ius habeat: ſed quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi poteſtatem habeat. Quicunque è iunioribus parentes ſuos contempſerint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & inſuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primùm verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicántque non voluptatis cauſa in matrimonium ſe conueniſſe, neque vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: ſed vt liberos acquirerent, qui ſe in ſenectute nutriant, & neceſſaria ſibi ſuppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, ſumma cura educauiſſe, nulli rei parcentes quæ ad eorum ſalutem & inſtitutionem pertinere viſa ſit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoſcendum eſt, ſatis ſit quòd officij hactenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita, quòd etiam Deus læſis parentibus offenditur, qui & ipſe humani parens eſt generis, & ad ſe pertinere iniuriam exiſtimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis eſt appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius abſit vt tu facias periculum. His verbis ſi arrogantia iuuenum emendata fuerit, per inſcitiam commiſſis debetur venia.

Deut. 25.

Deut. 21.

Deut. 21.

ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ θελήσειε γαμεῖν ὁ φρότερος, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τὴν ἄτεκνον ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμέτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν γλυφόμενον τῷ τεθνηκότι καλέσας ὀνόματι, ζωφόρον τὸ κλῆρον ἀδόχον. τοῦτο δὲ καὶ πᾶς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, τοῖς οἴκοις οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τοῖς χρημάτων πᾶς συγχύσει μὴ ὄντων. καὶ ταῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἵσει τῆς συμφορᾶς, πᾶς ἄγγιστα τοῖς φροτέρων ἀνδράσιν συνοικούσαις. ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφός, ἐπὶ τὴν γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μαρτυρέσθω τὸ ὅτι βουλομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τὸ οἶκον μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ φροσδέχοιτο ὑβρίζων τὸν τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμην. ἐξυμβήσεται δὲ τῆς γερουσίας δι' ποίαν αἰτίαν ἀλλοφύλως ἔχοι φρὸς τὸν γάμον, αἴτε μικρὰν αἴτε μείζω λέγῃ, φρὸς ταῦτα μετέπειτα. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ σάνδαλα καὶ πτύουσα εἰς τὸ φρόσωπον, ἄξιον εἴη παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβρισθεῖσα τὴν τοῦ κατιχμώντος μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπίτω τοῦτ' ἔχων ὄνειδος φρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἐπὶ ᾧ περ αὖ βουληθῇ πιτῷ διομόσαι, γαμείσθω. αἰ δὲ αἰσχύνοιτο τὴς λάβῃ παρθένον, αἴτε καὶ γεγαμημένῳ, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ φροτέτον ἐξέστω δίκης ἀπέχεσθαι κοινωνίας, φρὶν ἢ ξυγχωρήσῃ αὐτῷ τὸ πέμπτον χῆμα ἀναβεῦσαι, ἀποθρηνήσαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηθῇ, ἐπειδ' οὗτος ἐπ' ἀνωχαῖς ζαπῇ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ εἶ καὶ δίκαιον παιδοποιὸν ἀναλαμβάνοντα, θεραπεύειν αὐτῆς τὸ βουληπτὸν, ἀλλὰ μὴ τὸ ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτὸν ἀμελεῖν κεχαρισμένου. ζήκοντα δ' ἡμερῶν ὅπῃ τῷ πάνθει ἀπελθοῦσῶν, αὐτάρκης γὰρ ὅπῃ πᾶς ἀκρύοις αὖταις τῷ φιλτάτων τοῖς φερσίμοις, πότε χωρεῖν ὅπῃ τὸν γάμον. Εἰσὶ δ' ἐμπλαθεῖς τῆς ὅπῃ θεμιᾶς ὑπερηφάνοις αὐτὸν γαμετὸν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦσθαι αὐτῷ. ἀλλ' ἔστιν βούλεται χωρεῖν ἀπίτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσα. Οσοι δὲ τῷ νεωτέρων φερίφρονα τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμουσιν ἢ δι' αἰσχύνην ἢ δι' ὑπεροψίαν, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτούς, φρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετήσασαι οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπιφύκασιν οὗτοι διδασκαλοι. συνελθόντων μὲν ἀλλήλοις, οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τῆς τῷ χρημάτων αὐξήσεως κοινῶν τῷ ἑκατέρου ὑπαρχόντων ὑμνούμενων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτούς, ἢ ὧν αὖ δίκαιοι παρ' αὐτῶν ἔξουσι. χαίρομεν δ' ἐγὼ μὲν χαίρων καὶ τῷ θεῷ χάριν εἰδέναι τὸν μεγίστην ἀράμενοι ὑμᾶς ἀπενδῆς αἰεθρέψαμεν, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενοι τοῦ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τὸν σὸν καὶ παιδείαν τῷ ἀρίστων εἶ χρησίμου. νῦν δὲ συγγνώμην γὰρ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασιν οἷς, δαπανήσοι ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὀλιγώρησας. καὶ μεταβαλοῦ φρὸς σωφρονίστερον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅπῃ τοῖς εἰς πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ παντὸς αἰθρώπων γένους ὄζι, καὶ σωφρονιοῦσθαι δοκεῖ τοῖς τὸν αὐτὸν αὐτῷ φρόσηγορίαν ἔχουσιν, οὐχ ὧν φρόσηκον αὐτοῖς ἀδικεῖν τῷ παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολαστὴς γίνεται τῷ τοιούτων ἀναιδείτερος, οὗ σὺ μὴ πειρασθείης. χαῖρε μὲν τούτοις διαπαύσηται τὸ τῶν νέων αὐθάδες, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν ὅπῃ τοῖς ἡγουμένοις ὀνείδων

οὕτω

οὕτως γὰρ ὅτι νομοθέτης ἀγαθὸς καὶ εἴη, καὶ οἱ πατέρες εὐτυχεῖς, οὐκ ἐπαιδάντες, οὔτε υἱὸν κολαζόμενον, οὔτε θυγατέρα. εἰ δὲ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία τὸ σωφρονεῖν τὸ μηδὲν ὄφελος φαίνοιτο, ἐχθρὸς δ' ἀπεύδοις ποιεῖ τοὺς νόμους τοῖς συνεχῶς τὴν γονέων τολμήμασι, προσαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς πόλεως τῷ πλήθει ἐπομένου, καταλυέσθω. καὶ μέχρις δ' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς θέαν τοῦ ἁπάντων, θαπτέσθω τυπτός. Οὕτως δὲ καὶ οἱ ὁπωσοῦν ὑπὸ τῶν νόμων ἀναιρεθῆναι καταψηφισθέντες. θαπτέσθωσαν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι. καὶ νεκρὸς μηδεὶς ἐν γῆς ἄρσεως κείσθω πρωτέρου τοῦ δικαίου τιμωρίας τινός. Δανείζειν δὲ εὐσεβέστατον ὅτι τοῖς ἐξέστω μηδενὶ, μήτε βρῶτον, μήτε ποτόν. οὐ γὰρ δίκαιον προσοδεύεσθαι τοὺς ὁμοφύλους τὰς τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς χρείαις αὐτῶν, κέρδος δὲ νομίζειν, τοῦ τ' ἐκείνων δυστυχεστέρου, καὶ τὸν ἀμοιβὴν τοῦ θεοῦ παρ' αὐτοῦ γινησομένην ὅτι τῇ χρηστότητι. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύριον εἴτέ τινα τῆς καρποῦ ὑγρὸν ἢ ξηρὸν, καὶ νοῦν αὐτοῖς τῆς θεοῦ τοῦ θεοῦ χορηγησάντων κομίζοντες, μὲν ἡδονῆς ἀποδιδόντα τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ὑποθήμιοι εἰς τὰ αὐτῶν, καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἔξοντες. Αν δὲ ἀναγκωτῶσιν περὶ τοῦ ἀποδοῦναι, μὴ πρὸς τοῦ οἰκίαν βαδίσαντες εἰσχυριάζειν πρὶν ἡ δίκη περὶ τούτου γένηται. τὸ δὲ ἐνέχυρον αὐτῶν ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δὲ αὐτῷ μηδὲν ἀπολέγοντα τῆς μὴ νόμου βοηθείας ἐπ' αὐτὸν ἥκοντι. κἂν μὲν ἄπορος ἢ ὁ ἐνεχυριασθείς, κατεχέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ δανειστής. εἰ δὲ πένης, ἀποδότω πρὶν ἡλίου δῦναι, καὶ μάλιστα εἰ ἱμάτιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει τοῦ θεοῦ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. Μύλλιν ἢ καὶ τὰ σφεῖς ταύτην σκεύη, μὴ ἐνέχυρα λαμβάνειν ἐνέχυρον. ὅπως μὴ στέρηται καὶ τοῦ πρὸς τὰ ἀναγκαῖα ὀργάνου, μηδ' ὑπ' ἐνδείας παύσωσί τι τοῦ χειρώνου. Εἰ δ' αὐθρώπου μὲν κλοπὴ, θανάτου ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν ἀποτινύτω. Κτήνους δὲ ὅτι τοῖς κατ' οἶκον κλεπτομένοις τοῖς, ἀθῷος ἔστω κἂν εἰ πρὸς διωρύγματι τοιχίου. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, τετραπλοῦν τοῦ ζημίαν ἀποτινύτω, πλὴν βοός. πενταπλοῦν δὲ ὑπὲρ τούτου καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ὀλιτίμιον ἄπορος λελύσθαι, δοῦλος ἔστω τοῖς καταδικασθέντος. Πραθεὶς ὑμοφύλῳ τις ἐξ ἔτη δουλευέτω, τῇ δὲ ἑβδόμῳ ἐλεύθερος ἀφειέσθω. Εαὶ δὲ τέκνον αὐτῷ γινομένου ἐν δούλης θεραπαινίδι, ἀλλὰ τοῦ δέσποινα, καὶ τοῦ πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοσοφίαν βούλῃται δουλεύειν, ἐαυτοῦ ἰσοβίου, πεντηκοστὸς δὲ ἐνιαυτὸς ὅζιν, ἐλευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τοῦ γυναῖκα ἐλεύθερα ἀπαγέσθω. Εαὶ δέτις, ἢ χρυσίον ἢ ἄργυρον εὕρῃ καθ' ὁδὸν, ἀνιζητήσας τὸν ἀπολωλεκότα καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τοῦ ἐν τῆς ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὸν ὑπολαμβάνων. Ομοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς αὖ ἐντύχοι τις, κατ' ἐρημίαν πλανωμένοις, μὴ συλησάντα τοῦ κυρίου θέλοντα παρ' αὐτοῦ φυλαττέτω, μὴ τυφλώσαντα τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ἐξεῖναι δὲ παρισίαν κτηνῶν τινὶ κακοπαθούντων ὑπὸ χειμῶνος πεπλοκότων ἐν πηλῷ. σωφρονιστέον δὲ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν. Μισθοῦν δὲ καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα θησομένους αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλανῇ τοῦ ἑτέρου χρείας.

A hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudē, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiā legibus dare pœnas videant. quòd si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed cōtumacibus in parētes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra vrbem sequēte turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicium.
B Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ iaceat, vltrà quàm iustum est, pœnas exsoluens. Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neq; potum. non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionē, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi.
C Qui verò acceperint mutuò siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt, quasi sua reponentes, & vsuri denuò si opus fuerit. Quòd si non pudeat eos non reddere, non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum, & pignus foris est expectādum. is verò qui afferre debet, nihil cōtradicat ei qui cum legum auxilio ad se venit: & si quidem nō inops fuerit, qui oppignerauerit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum. sin autem pauper, restituat id creditor priusquam sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum. quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite: qui verò aurum aut argentum
E subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impune esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui verò mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur. Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat, septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire
F maluerit, anno iubileo, is est quinquagesimus, liber esto, vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit: reddátque sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in deserto incideritsi ignoretur Dominus, statim apud se
G reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare nō cupiat. Iumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum cāptando alienas vtilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, prætérque mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israëlitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenum parauerat. Qui exsecauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi sæuior. Bouem cornupetam Dominus iugulet. quòd si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibū veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidé lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quàm qui percussit, & precium vtriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere, quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit, accedens ad septē illos iudices, iureiurando Deum testem faciat, quòd nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorū parte vsus pòst perdiderit, ad redibēdum quod accepit, in solidum condemnetur. Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

Ibidem.

A Ομοίως μηδὲ βλασφημεῖτε τὸν ἄπαντα καὶ τὸν ἐνεόν. Ἐν μάχῃ τις ὅπου μὴ σίδηρος πληγὴς, φόνος χεῖρα μὴ ἐπενεγκάμενος ταὐτὸν παθόντος τῷ πεπληγότος. εἰ δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὑπὲρ πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῷος ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάντ' ὅσα φόνος τὸν χρόνον τῆς κατακλίσεως ἀνάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λοιπὸν ἔγκυον, εἰ μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς φόνος τὸ ἄγονον ἐν τῇ μητρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. δίδόσθω δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. ἀποκτείνας δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦντος τοῦ νόμου. Φάρμακον μήτε θανάσιμον μήτε τῆς εἰς ἄλλας βλάβας ποιητικὸν ἐσκευάσθω μηδὲ ἔστω. ἐὰν δὲ κεκτημένος φωραθῇ, τὰ θανάτου, ταῦτα πάσχων ὁ διέθηκεν αὐ ἐκείνους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἐπαρεσκεύασμένον. Ὁ πρόσωπος, παχέσι τὰ ὦμοι, στερέμνου οὐ πῦρ ἄλλον ἐστέρησε, πλὴν εἰ μὴ χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπονθὼς, αὐτὸν τὸν πεποιηκότα κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλεται ζημιοῦσθαι πρὸς τοῦ πεπονθότος. Βοῦν τοῖς κέρασι πλήξαντα ὁ δικαστὴς ἀποσφαττέτω. εἰ δὲ ἐφ' ἅλωος κτείνειέ τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνησκέτω, μὴ δὲ εἰς ζημίαν εὐχρήστως ἔχῃ κατηξιωμένος. ἐὰν δὲ καὶ ὁ δικαστὴς ἐλέγχηται, ἀναισθήτως αὐτοῦ τοῦ φύσαι, μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς αὐτοῦ τοῦ ὑπὸ τοῦ βοὸς αἰκισμένου γελοιωμένου. Ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαινα ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω. τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος τοῦ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ τοῦ αἰκισμένου. Βοῦς δὲ ἐὰν οὗτος πλήξας ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν μὲν ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας, καὶ τοῦ τιμοῦ τὴν ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῶν διαιρείσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ὑπερλὲς ποιείσθωσαν ὡς τὰ σανίσιν ὑπερβολαῖς ἔχειν κλεισμένα, οὐχ ὅπως πρὸς ἐρημίαν ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδὲν κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δὲ αὖ εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημα πρὸς ὄλεθρῃ, τοῦ τιμοῦ αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. ἀποβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς σίγλοις ἄπερ ὡς αὐτὸ τιμῆς ὄντα, εἰ μὴ ἐάσει τινὰς ὑποκυλισθέντας ὑποβάλλεσθαι. Παρακαταθήκῃ δὲ ὥσπερ ἱερᾷ νῦν θεῖον χρῆμα ὁ φόβος λαβών, φυλακῆς ἀξιούτω. Ὃ μηδεὶς ἀποστερῆσαι σωθείη τὸν πεπιστευκότα, μήτε ἀνὴρ, μήτε γυνή. μηδὲ εἰ χρυσὸν ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τῷ μηδένα ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλου μὲν δὴ τὸ σωτικὸς ὑπισχνούμενον τὸ αὐτὸ φρονῆσαι ἕκαστον εὖ φέρειν. ἡ μάρτυς ἀρκούμενος αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρίξει. μάλιστα δὲ τὸν θεὸν οὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ὑπόβουλον δρῶν ὁ πιστευθεὶς ἀπόλοιτο, ἀφιπόμενον δὴ τοὺς ἱππέας κελεύω, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν φρονῶ τοῦ αὐτοῦ βούλησιν ἀπόλοιτο ἢ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ οὕτως αἰτιατέσθω ἀπαίτει. χρησάμενον δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῆς πεπιστευμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὐδὲ ἐλάβειν ἀποδοθῆναι κατηγωνίσθω. Ὁμοίως δὲ τῷ περὶ φόνου καταδικῶν, κἂν μισθώσῃ ἀποστερήσῃ τῷ δεῖ σώματι τοῖς αὐτοῦ ἐργαζομένων,

μεμνή-

μεμνῆσθω ὅτι οὐκ ἀποστερητέον αἰδρὸς πένητος μι-
σθόν, εἰδότας ὡς αὐτῇ γῆς καὶ τῆ ἄλλων κτημάτων ὁ
θεὸς αὐτῷ τοῦτον εἴη παρεσκευακώς. ἀλλὰ μηδὲν ἀνα-
βαλλέσθω τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτινέτω,
ὡς οὐ βουλομένου τὸ θεοῦ τῆς ἐξ ὧν πεπόνηται χρή-
σεως ὑστερεῖν τὸν εἰργασμένον. παῖδας ὑπὲρ ἀδικίας
πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ δίκῃ τὴν ἑκείνων αὐτῶν
ἀρετὴν, ἥτις μᾶλλον ἀξιοῖ, ὅτι μοχθηρῶν ἐγέ-
νοντο πατέρων, ἢ μίσους φεύγειν καὶ φαύλων. Οὐδὲ
μὴν παῤῥησίαν ἡδὺ ἁμαρτίαν λογίζεσθαι, τῆ νέων πολ-
λὰ ἅμα τῇ ἡμετέρᾳ διδασκαλίᾳ αὐτοῖς ὑπεξε-
πόντων ὑπερφυᾶ τὴν διδάσκειν. Εὐνοῦχους ἐκτέμνε-
σθαι, καὶ συνόλως φθείρειν τὴν μετ' αὐτῶν, ἀφει-
λομένους αὐτοὺς τὸ ἄῤῥεν καὶ τὸν τῆς παιδοποιΐας κερ-
πὸν, ὃν αὐθεφάτοις ἐπ' αὐξήσει τῇ ἡμῶν ὁ θεὸς
παρέχει. ἐλαύνειν δὲ οὕτως, ὡς μὴ τέκνων σφα-
γῇ, καὶ σὺν τούτοις ἀπολλύειν τὸ ἑκείνων αἰδοῖ-
ον. ἄλλον γὰρ ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τὸ ἀηλυσμὸς
μετακομίσαντο σὺν τῷ καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ
καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας ζῴοις ὁρᾶσθαι. Μὴ ἐξεῖναι δὲ
ποιῶν ἐκτομίας, μήτε αὐθεφάτους, μήτε τῆ ἄλλων
ζώων. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῆ νόμων καὶ τὴν
πολιτείαν διάταξις ἔστω. καὶ ὁ θεὸς δ' ἡμῖν ἀσφαλ-
σαν αὐτῆς τὸν κόσμον παρέξεται. ἡμῖν δὲ χρὴ θε-
μηδὲ εἰς ὃς κρίνοιτο τὶ τούτων καὶ σὺν τὸ ἑκούσιον με-
ταβάλλοι. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ αὐθεφάτους καὶ εἰς ἀ-
βουλήτους ἢ καὶ σφαίρισιν ταραχὰς καὶ κινδύνους
ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ σὲ τούτων βραχέα σοφοδιατά-
ξωμεθα, ὡς ἂν σφισὶ δόξητε ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ
τῆ σωτηρίαν διαπορεῖτε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἐ-
πιζητοῦντας ἀπαρασκεύαστοι τοῖς κρείττοσι ὑφεστάσι-
σι. γῆν δὲ ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε, πόνων καταφερούσην
καὶ ψυχὰς σφῶν ἀρετὴν ἀσπαζομένοις δόλεμον νέμοι-
σθε, κακὴν μισοῦντι αὐτὴν μήτε ἀλλοζήλοις εἰς αὐτὴν ἐ-
πὶ κακίσει στρατευσάμενον, μήτε τάσεως ἐμφυλίου
καταχούσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς πάντα πάσχει τοῖς ἑαυ-
τῆ σφάττοντες, ἀπολέσθαι τὰ ἑκείνων νομιζόντα.
χειμάρροι τε νόμοις οἷς ἀγαθοὶ δεσμάσας ὁ θεὸς
ὑφεδίδωσι διαπλύνη. ἔργον δ' ὅτι μὲν πολεμικὸν,
ἢ νεῶν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ὅτι παίδων ὑμετέρων ἡγή-
σεται, ὑφὲ τὸ θεοῦ εὐπρόσοιτον σφαχθέν. μέλλοντας
δὲ πολεμεῖν σφῶν βίαν καὶ κήρυκας πέμπειν ὑφὲ
πρὸς ἐκουσίους πολεμίους. σφῶν γὰρ τῆ ὅπλων, καλὸν
εἶ χρῆσθαι λόγοις σφῶν αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ
στρατιὰ πολλὴ ἔχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, ἐ σφῶν
τούτων δ' ἀμφὶ τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦ-
σι μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοὺς, μηδὲ τὰ ἑκεί-
νων ἀφαιρουμένους ἀδούλητον αὐτοῖς κέρδος σφσ-
λαμβάνειν. καὶ πειθομένων μὲν καλῶς ὑμᾶς ἔχειν
τὴν εἰρήνην φυλάττεσθαι, φερομένους ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς
ἰσχύι ἔχοφέρουσιν. εἰ δ' ἀδικεῖν ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ'
αὐτοὺς ἀγάγητε, στρατηγὸν μὲν αὐτοκράτορα χειρισμένοι
τῆ θεᾷ, ὑποστρατηγὸν δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τὸν ἀ-
ρετῇ προὔχοντα. πολυαρχία γὰρ σφῶν τοῖς ὀξέως
τὸ φρονεῖν ἀνάγκην ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλά-
πτειν πέφυκε τοὺς χειρωμένους. σεκτὸν δ' ἄγειν κα-
θαρὸν ἐκ φαύλων τῆ ῥώμη σωμάτων, καὶ ψυχῆς δ' ὁλομία ἀφθορώτων. τὸ δὲ δηλοῦν ὑποκείνα-
τας, μὴ τοὺς πολεμίους σφῶν τὸ ἔργον ἐξαπὸν εἰς φυγὴν ὠφελήσει. τοὺς τε νεωστὶ ἐκμαιμάξαν οἰκίας,

A Cauendum ne quis virum pauperem mercede
sua defraudet, memor quòd is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo fortitus sit. proinde nõn
procraſtinanda ſolutio, ſed eadem die reddenda, cùm conſtet Deum nolle vt operarius laboris ſui fructu careat. Liberi ob parentum *Ibidem.*
iniquitatem puniendi non ſunt, nimirum pro-
pter ſuam virtutem digniores miſeratione,
quòd è talibus nati ſint, quàm odio propter
illorum vicia. Neque patribus peccata filio-
rum ſunt imputanda, qui contempta paren-
B tum diſciplina multa ſibi permittunt facere.
Spadones abominare & auerſare, qui virilita-
te & genitura ſe ipſi priuauerunt, quam nobis
Deus ad incrementum & multiplicationem
addidit. Procul arcendum eſt hoc genus, quod
non modò poſteritatem quantum in ſe eſt, ſed
multò antè propriam innocentiam ac purita-
tem perdidit. Satis enim conſtat, quòd effœ-
minato primum animo etiam corpora habent
C muliebria. ſimiliter abhorrere oportet quic-
quid inter portenta ducitur. Caſtrare nec ho-
minem licet, nec vllum aliud animal. Hæ pa-
cis leges & inſtituta ſunto, & Deus propitius
inconcuſſam eam & imperturbatam conſer-
uabit. abſit autem vt vllum tempus veniat
quòd hæc innouet & in contrariam formam
transferat. Quoniam autem neceſſe eſt ho-
mines vel ſponte vel inuitos in turbas ac peri-
D cula incidere, age etiam de his pauca præci-
piamus, vt ſcientes quid opus facto ſit, cum
vſus erit in promptu habeatis ſalutaria conſi-
lia, nec ſitis hac parte imparati in ipſo tem-
poris articulo. Faxítque Deus vt terram quam
vobis pro labore veſtro ac virtute dedit, in pa-
ce & tranquillitate colentes poſſideatis, nec
hoſtibus incurſantibus, nec domeſtica ſedi-
tione turbante, quæ abrogatis patrum legi-
bus & inſtitutis, in contrariam diſciplinam
E vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo
comprobaturum obſeruatione permaneatis.
Bella verò vel vobis vel veſtris poſteris geren-
da, extra fines Deus auertat. Cæterùm cùm *Deut. 20.*
bellum inſtabit, caduceatores primùm ad de-
ſtinatos hoſtes ſunt mittendi. decet enim ante
arma verbis ad eos vti, docendo quòd quam-
uis & copiæ vobis adſint numeroſæ, & equi,
& arma, & ſuper omnia Deus auxiliator pro-
pitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, ne-
F que ex rebus illorũ direptis ingrata lucra quæ-
rere. Et ſi quidem quod æquum eſt perſuaderi
ſibi patiantur, præſtat pacem inuiolatam ſerua-
re: quòd ſi plus ſuis viribus tribuentes ius in ar-
mis reponant, exercitum contra eos educite,
imperium Deo committentes, creato vno ali-
quo forti viro qui vicarius illi ſit, & quaſi pro-
imperator. multorum enim imperium non
modò moram affert rebus ſtrenuè gerendis, ſed
G non rarò plus nocet quàm prodeſt. Delectus
autem habendus eſt virorũ tantùm robore tam
animi quàm corporis præſtantium: ignaui ve-
rò minimè admiſcendi, ne dum res armis geri-
tur, in fugam auerſi hoſtium conditionem po-
tiorem faciant. Immunes autem ſint à militia,

qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi : tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt : & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt : ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis : & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo : sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quod cùm ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & alio migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges verò antè quadragesimo anno conscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atque fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuiscerentur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas reposcerent pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem Orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem : diuisasque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ac sacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare : & rursum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam fastas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat : quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere : neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

Deut. 22.

Deut. 30. 31. 32. 33. 34.

Deut. 27. 28.

οἷς οὔπω χρόνῳ ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐτελεύσῃ, ἢ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετειληφότας, ἢ γῆν γῆμαντας, μὴ πόθῳ τούτων φειδόμενοι τῶν ζῆν καὶ περιῶντες ἑαυτοὺς εἰς τὸ τούτων ἀπολαῦσαι ἐθελοκακήσωσι περὶ τὰς γυναῖκας. στρατοπεδευσάμενοι δὲ, φείδεσθε μὴ τῆς δυσχερεστέρας ἐργάσασθαι. πολιορκοῦντας δὲ καὶ ξύλων ἀποερυμένους, εἰς πόλιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν, ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῷ ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς αὐ δοθείσης διαπορήσαντα διαλογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς οὐδὲν αἴτια γεγονότα τῷ πολέμου πάσχοι κακῶς ἄδικα δίκην, εἰ δύναμις αὐτοῖς εἴη καὶ μετοικίσασθαι αὖ καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες δὲ τῇ μάχῃ τοὺς αὐτοταξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, ἐς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε. πλὴν τῶν χαναναίου ἐθνους, τούτους γὰρ παντοίᾳ χρὴ σφαγῆναι. φυλάσσεσθε δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὥς τε μήτε γυναικὶ καὶ ἀνδρικῇ σταλῆ χρῆσθαι, μήτε αὖ ἀνδρὶ στολῇ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δ' ἔτι δεύτερον τεσσαρακοστῷ ἔτει γεγραμμένους ἔδοσαν, ὡς ἂν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λεχθήσεται. τὰς δ' ἑξῆς ἡμέρας, συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίαζεν, διαλογίας αὐτοῖς ἐποιεῖτο καὶ κατάρας ὅτι τοὺς μὲν κατὰ νόμους ζησομένους, ἀλλὰ μὴ διαφθαρησομένους τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτῶν εἶπεν, ἣν καταλέλοιπεν ἐν τῇ βίβλῳ τῇ ἱερᾷ, θεόφρησιν ἔχουσαν τῆς ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ κιβωτῷ, εἰς ἣν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τῷ σκηνῇ. τῷ τε λαῷ παρῄνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, ἐ ἱδρυθέντι, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς ἀμαληκιτῆς ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ἣν ὅτι τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας δὲ τῷ χαναναίων γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν κατὰ φρένα, τὸν βωμόν τε ἱδρύσασθαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τεθαμμένον, οὐ πόρρω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρῶν, γαιζίου μὲν τοῦ ἐν δεξιᾷ κειμένου, τοῦ δ' ἐν λαίῳ γιζήλου προσαγορευομένου. μεμαθηκέναι δὲ τὸν στρατὸν καθ' ἓξ φυλὰς ὅτι τοῖν δυοῖν ὄρεσιν αἱ σκηναὶ, τὴν σὺν αὐτοῖς λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ πρᾶτα μὲν τοὺς ὅτι τῷ γαιζίῳ ὄρει χρωμένους εὐχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὸν θρησκείαν τε θεοῦ καὶ τὸν τῶν νόμων φυλακὴν σπουδάζουσιν, ὧν τε μωυσῆς εἶπε μὴ παραχρησαμένους, διὰ φήμης δὲ τὰς ἑτέρας, καὶ τούτοις πάλιν ἀκροωμένους, τὰς ἐναντίας ἐπαινεῖν. ἔπειτα κατὰ ταῦτα τοῖς παραβησομένοις κατάρας ποιεῖσθαι, ὑποφωνούσας ἀλλήλαις ὅτι κυρώσει τῷ λεγομένῳ. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτὸς, ὡς μηδέποτε ἐκλίπειν τὸν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἀφ' δὲ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῷ ἐπέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ἣ καὶ στήλαι φησὶ τὸν λαὸν θύσαι τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκ ἐπιτηδεῖον ἱερεῖον ἕτερον· οὐ γὰρ εἶναι νόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ ἔθος ἔθνος, ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦσι διατελεῖ.

τῇ δ' ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λεὼν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ ἀδράποδα, ὅρκου τῷ νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσασθαι. καὶ τὰς τοῦ θεοῦ βουλὰς ἀκριβεῖς λογισάς γενομένους, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγνώμῃ χαριζομένους, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλῃ καθάπαξ αἰτίᾳ κυρίωτέραν τῶν τῷ νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ὠφελεῖσθαι τούτοις. ἀλλ' αἴτινες τῷ ἐξ αἵματος συγχὼν καὶ καταλύειν ὅλῃ χειρὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, αὖτε πόλις, ἀμύνειν αὐτοῖς καὶ ποινὴν καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὴ ἐξ αὐτῶν αἰσχρᾶν θημελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῷ δαιμονιώτατον οἱ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀθνοῖεν, λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὲν κατὰ βούλησιν ἰδίαν ταῦτα γίνεσθαι δικτυῶν. καὶ τὸ μὴ πλῆθος ὤμυνεν. ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γίνοιντο. καὶ ὅπως αἱ οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν, τεκμήριον χρώμενοι τοῖς λίθοις οἷς καὶ πρόσθεν διέλεγεν. προεφήτευσε δὲ καὶ ἰησοῦς μωυσέως παρόντος ἔτι καθ' ὅσα ποιήσειν ἐκ τῶν τοῦ λεοῦ σωτηρίας, εἴτε πολίμοις καὶ κατ' εἰρήνην νόμοις συντεθείς. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμπερίζων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώσειν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι ὠφελεῖτε τὴν αὐτοῦ θρησκείαν προσθήσονται κακῶν, ὡς ὅπλωντε αὐτοῖς πολεμίων πληθῶν τοῦ γένους καὶ καταστροφὴν πόλεως. καὶ τὸν νεὼ καταφρισθῆναι, καὶ καταστραθέντας δουλεύειν αἰδεσίοις οὐδένα λυμησομένοις οἴκτου δὲ τοῖς συμφοραῖς αὐτῶν. μεταγνόσειν δ' αὐτοὺς ἐπὶ μικρὸν χρόνον ταῦτα πάσχοντας. ὁ μὲν γὰρ θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίτας ὑμετέρους ἀποδώσων, καὶ τὸν ναόν. ἵσταται δὲ τοῦτων ἀποδοῦναι, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρορμήσας δὲ τὸν ἰησοῦν δὴ τοὺς χαναναίους στρατεύειν ἐξαγαγὼν ὡς τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς αὐθυπερείσεσι; καὶ πάσαν ἐπευφημήσας τὴν πληθύν. ἐπὶ φησι θεὸς τοὺς ἡμετέρους ἄνειμι προγόνους, καὶ θεὸς πάνδημοι τοῦ ἡμέρου τῆς πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως θεῖσι, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προθυμίας τε τὰς ὑπὲρ ὑμῶν, ἵν' οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ἡμετέρων ἐπαύσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν κρειττόνων. ἔτι τε πονουμένῳ μοι καὶ κατὰ πᾶσαν ὁδὸν ἐπὶ τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμβάνοντι συνηγωνίσατο, καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν διάκονον ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ἵν' ὁ καὶ τοῦ ἀφίξεσιν αὐτῶν δίδοὺς καὶ τὰ πάλαι χαριζόμενος ὑποστρατηγὸς χρώμενός μοι καὶ ὑπηρέτῃ, ὧν τὸν ὑμέτερον λεὼν διεργετεῖν ἠθέλησε. αἰθ' ὧν προθυμηθῆναι τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ θεὸς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλλαγὸς ὤμεν καλὸς ἔχειν ἀγωνίαν, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην εὐσεβῶν ἀποδιδοὺς, καὶ καταλειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε καὶ τιμᾶν προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τὸ παράσχημα, καὶ μᾶλλον ὑμῶν ἔτι παρίξει δώρημα κάλλιστον φυλάττειν. ὡς δεινὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ αἴθεσπος νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτῷ τῶν νόμων καὶ μήτ' ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς γνησίους ὑμῖν ἔδωκε.

A Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis, iureiurando eos ad legum custodiam adstrinxit: vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque vllam aliam causam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent: sed siue consanguineorum vnus aliquis, siue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, B aut statum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis vt deserticem reuellerent, & ne solum quidem ipsius si fieri possit superesse paterentur. sin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus in foro iureiurando firmauit. Post hæc docebat eos quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & C quomodo expeditiones suscipiendæ, captato signo ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Iesus superstite etiam tum & præsente Moyse vaticinatus est quicquid pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens institutam eos præparans, diuino monitu se præsagire aiebat, quòd si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum opD plendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris venundandos, seruituróque gentibus quæ afflictorum nulla miseratione tangerentur: ac tum demum seram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipsorum conditorem, & vrbes suis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non semel tantùm amittant, sed sæpius. Deinde Moyses Deut. 31. E exhortatus Iesum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturúmque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus Deut. 33 34. hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præsentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus vestris hactenus habuit, non solum depellendis aduersis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac solicitudinem dum F vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propicius semper adiuuit: imò verò ipse & exorsus est rem & absoluit, me ministro vsus & vicario in obeundis quæ ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter æquum est, vt priusquam decedam, eius potentiæ, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, méque hoc debito exoluam, vestræque memoriæ commendem, quòd hunc solum colere & venerari conuenit: & leges eius habere in G precio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in posterum à propicio conferendis, longè sint anteponendæ. Grauis enim aduersarius est vel homo legislator, si constitutionibus suis autoritatem adimi sentiat. Dei verò indignationem absit vt experiamini, quæ legibus ipsius contemptis excitari possit.

Hęc postrema verba Moyse loquente,& singulis tribubus sua fata aperiente, vniuersa multitudo in lacrymas erupit, vt & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipsius mortem cōceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes præ se ferebant, quòd tanta esset viri virtus ac magnificentia,vt ne illam quidem ætatem latere posset.Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœstitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antistite, futuram suam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipsum lugebant,quòd priusquam eius virtutem satis degustassent,iam carendum eo,seq; destituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim persuasissimum semper habuit, non esse instante morte dolendum,vt quę præter Dei voluntatem ac naturæ leges nō veniat, viso tamen affectu populi, à lacrymis temperare non valuit: dùm verò eò proficiscitur,vbi disparitурus erat, omnes cum fletu sequebantur. Tum Moyses his qui longiùs aberant manu mota significauit vt consisterent:propiores autem rogabat, ne excessum suum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu prosequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam existimantes,vt quemadmodum cupiebat seorsum secederet, continuerunt se inter se lacrymantes. Solus autem senatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Iesus. Vt verò in monte Abari vocato constitit, qui celsus è regione Hierichuntis attollitur, & conscendentibus latè Chananææ terræ prospectum exhibet,senatum dimisit.Cúmque post mutuos complexus Eleazaro ac Iesu vltimum vale diceret,inter loquendum repentina nūbe circundatus in vallem quandam est ablatus. In sacris autem voluminibus scripsit se mortuum,veritus ne propter excellētem eius virtutem à Deo raptum prædicarent.Vitæ eius tempus vniuersum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit,vno mense minus. Mortuúsq; est vltimo anni mense,die prima mensis qui à Macedonibus Dystrus dicitur, à nostris verò Adar:vir omnium quotquot vnquam fuēre prudentissimus,& qui consilia bona optime nosset exequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita semper in potestate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in aliis hominibus conspiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus cum luxit populus, cui nunquam quicquam tristius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præsens tantummodo sui desiderium reliquit, sed maximam apud omnes existimationem quotquot scripta eius cuolucre contigit, dum eius virtutem ex illis æstimant. Atque hæc sunt quæ de Moysis exitu dicenda habuimus.

A μωυσέως δὲ ταῦτα πρὸς τελευτὴν τῷ βίῳ φήσαντος, καὶ μετ' ὀλοφύρας ἐκάστῃ τῇ φυλῇ προφητεύσαντος τὰ καθ' ἑκάστην, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προῆλθεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας στερνοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθησομένῳ πάθος. καὶ οἱ παῖδες δὲ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀθυμήσεσθαι κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ὅτι τ' ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτῶν τῶν ἡλικίαν συνίεσαν. ὧν δὲ κατ' ὄψιν τοῖς
B τε νέοις καὶ πρεσβυτικώτερον, ἄμεινα τῆς λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἷον στέργοιτο κηδεμόνος φεῦ τὸ μέλλοντος ἀπορφανοῦσθαι. τοῖς δὲ καὶ φεῦ τούτου τὸ πένθος ἦν, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσαμένοις ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῦ. τῶν δ' ἐπιβολῶν τῆς τοῦ πλήθους οἰμωγῆς καὶ τῆς ὀδυρμοῦ τεκμαίρεται τις ἐκ τοῦ συμβαίνοντος τοῦ νομοθέτου. καὶ γὰρ πεπεισμένῳ
C ἅπαντι τοῦ χρόνου μηδὲν ὄφλειν ὀλοφύρεσθαι μέλλουσι τελευτῇ κατηφεῖν, ὡς καθ' βούλησιν αὐτὸ παίχοντας θεοῦ καὶ φύσεως νόμον, ὅμως τοῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ θεατομένοις ἐνικήθη δακρῦσαι. προθυμούμενος δ' οὖν οὐκ ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυσμένοι. καὶ μωυσῆς, τοὺς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε. τοὺς δ' ἐγγὺς λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυστὸν ἀπαλλαγὴν ἐποιμένοις. οἱ δὲ καθ' ἡσυχίαν χαίζεσθαι κείνοντες, τὸ καθ' βούλησιν
D ἀπελθεῖν αὐτοῦ τοῦ ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχυσιν αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντας. μόνη δ' ἡ γερουσία προῆμψεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δ' ὄλον τοῦ ὄρους ἀβαροῦς καλυμμένῳ ἐγένετο, τοῦτο δ' ὑψηλὸν ἱερειχοῦντος αὐτόθεν κεῖται, γῆν ἀρίστην τῷ χαναναίων ἐπλείστην παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτῷ κατοικοῦσιν, ἀπέπεμπε τοὺς γερουσίας. ἀσπαζομένου δὲ καὶ τὸν ἐλεάζαρον αὐτὸ καὶ ἰησοῦν, καὶ προσομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφος αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτοῦ στάντος, ἀφανίζει κατὰ τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν αἰδαχωρῆσαι τολμήσουσιν εἰπεῖν. ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δὲ τῷ ὑστάτῳ μηνὶ τοῦ ἔτους, ὑπὸ μὲν μακεδόνων, δύστρον καλουμένου, ἀδὰρ δὲ ὑφ' ἡμῶν μνημονεύεται. συνέσει τε θεὸς πρὸ πάντων ἀνθρώπων ἐπερβαλών, καὶ χρησάμενος ἄριστα τοῖς πεπραγμένοις. εἰπεῖν τε καὶ πλήθουσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος. πάντα δὲ ἄλλα καὶ
F τῷ παθεῖν αὐτοκράτωρ ὡς μηδὲν ἐκείνου τῶν τοιούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτῷ, καὶ γινώσκειν μόνον αὐτῷ τ' εὐσεβείας ἐν τῷ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτῷ. καὶ στρατηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις. προφήτης δ' οἷος οὐκ ἄλλος, ὥς θ' ὅτι αἰ φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτῷ λέγοντος ἀκούεσθαι τοῦ θεοῦ. πενθεῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας ἑβδομήκοντα. λύπη δὲ οὐκ ἄλλη κατέσχεν ἑβραίους τὸ μέγεθος, ὅσην τότε μωυσέως ὑποθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν, οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δι' ὧν ἐποιεῖτο τὰς ἐπιζητήσεις, τὸ περιὸν αὐτοῦ τὰ ἀριστ' ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν κατὰ μωυσῆν τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΜΠΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοὺς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲν δίφθαρσι, τὴν δὲ γῆν κατακληρουχήσας, διένειμε τὰς φυλάς. Κεφ. α.

Ως ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, ὠλιγωρήσαντες οἱ ἱερεῖς τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπιμερίσθησαν συμφορῶν. καὶ στασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μετὰ ταύτην τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀσυνείοις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Η δουλεία κινίζι αὐτοὺς ἐλευθερία γνωμένη. Κεφ. δ.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμάρτανε δ' ἄλλοτε μεταβάντες· καὶ ὑπό τινος ἰεβδοῦ τὴν δουλείαν ἀπαλλάξη. Κεφ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου τοῦ δεβέρεως. Κεφ. ς.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκίταις οἱ ἱερεῖς τοῖς ἱερεῦσιν ἐπίνησάν το, καὶ τὴν χώραν ἐπάκουσαν ἐπὶ ἑπτά. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ὑπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γνώμονοι δεξάμενοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἐκανὸν χρόνον. Κεφ. θ.

Περὶ τοῦ σαμψῶνος ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαιστίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ ἱερεῖς ἡλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ. Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τοῦ συμφορὰν βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Iesus Hebræorum imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus. CAP. I.

Quomodo post mortem imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis DC. tantum fuere superstites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum est traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rursus à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus. CAP. V.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint reposiri. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberauit. CAP. VIII.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt. CAP. IX.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi. CAP. XI.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & arcæ amissione prouolutus de throno exspirauit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER QVINTVS.

CAP. I.

A

Κεφάλαιον α'.

Quomodo Iesus Hebræorum imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοῖς χαναναίοις, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληρουχήσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiúmque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionem instrui: mittítque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde mouet manè Iordanem traiecturus. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nam & huic tribui dimidiatæ Amoræa habitare permissum erat, quæ fuit Chananææ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Moysi fuissent polliciti: roganíque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarent quæ promiserát. illis verò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodùm speculatores aderát, omnibus apud Chananeos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per ocium considerauerũt, & mœnia qua parte magis aut minùs erant munita, & portarum quænam assultum minùs ferre possint, & capi essent faciliores. nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus dum curiositatẽ hospitũ consuetam interpretátur, nec hostile adhuc quicquam suspicátur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddam diuersorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iámque cœna peracta de reditu cõsultabát, indicatũ est regi cœnanti, venisse speculatũ quosdá è castris Hebrẽorum,

ΜΩΥΣΕΩΣ ὁ τὸν στρατηγικὸν ὄγκον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, ἰησοῦς ἁπάντων ἤδη τῷ ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ τὸ πένθους λελωτικὸς, παρήγγελεν ἤδη στρατιὰν ἑτοίμην εἶναι τὸ πλῆθος. πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἐξήγαγε τὸν στρατὸν, ὡς κζ' καμὼν διαβησόμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναγκαλεσάμενος δὲ τοὺς τῆς ῥουβηλίδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τ' γαδίδος καὶ μανασσήδος ἡγεμόνας, (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν ἀμορραίαν κατοικεῖν ἐπέτρεψαπο τῶν χαναναίων γῆς ἑβδόμην οὖσαν μέρος,) ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῆ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῷτε ἐκείνου διανοίᾳ μηδ' ὅτι ἀπέθνησκε φθεὶς αὐτοὺς καμοῦσι, τῷ τε κοινῇ συμφέροντι, παρέχειν αὑτοὺς εἰς τὰ ἐπαγγελλόμενα εὐθύμους. τῷ δ' ἐπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς ἀβίλης ἦλθε τὸν ἰορδάνην ἑξήκοντα σταδίους ἐξήκοντα. καὶ στρατοπεδεύσαντος αὐτοῦ οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν ἐπὶ τοῖς χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατανόησαν τῶν τε τειχῶν, ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχει τὸν ἔρυμον αὐτοῖς ἀσφαλῆ, καὶ τῶν πυλίδων αἳ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀφθονίαν σωμάτων. ἡμέλουν δὲ θεωμένων οἱ συντυγχάνοντες, καθ' ἰσοτιμίαν ξένοις προσφέρουσαν, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐχὶ διάνοιαν πολεμίων. ὡς δὲ ἡλιομανὴς ὤφθη, ὑποχωροῦσιν εἴς τι καταγώγιον τῶν τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προσῆλθον διαπονησόμενοι, καὶ τῶν ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φροντὶς ἦν, μᾶλλον δὲ τῷ βασιλεῖ τῶν δεῖπνον ὄντι, καταστενάζοντες πρὸς τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν ἑβραίων

στρατο-

στρατοπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντις ἐν τῷ τῆς ῥαχάβης κα-
τοικίᾳ, μὴ πολλῆς τῆς τῶ λανθάνειν φροντίδος ὑ-
πάρχειν. ὁ δὲ δύο πέμψας πρὸς αὐτὰς, ἐκέλευσεν
ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι τί καὶ
βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον αὐ-
τῇ ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγκαλίδας ὅτε τὸ τεῖχος ἔ-
ψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ὑποκρύπτει.
τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τῶ βασιλέως ἔλεγεν ὡς ξέ-
νοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δύναι τὸν ἥλιον
παρ' αὐτῇ διαπήσαντες ἀπαλλαγεῖεν. οὓς εἰ φοβερὸν
τῇ πόλει δοκοῦσιν ἢ κίνδυνον τῷ βασιλεῖ φέροντες
ἥκοι, ἄπιτον ἐξ λαβεῖν διωχθέντας. οἱ δὲ, τῆς γυ-
ναικὸς οὕτως αὐτοῖς ὑπαλθούσης, οὐδένα ὑπονοήσαν-
τες δόλον, ἀπῆλθον, οὐδ' ἐρευνήσαντες τὸ κατάγω-
γιον. ἐπεὶ δ' ὁμόσαντες καθ' ἃ ἐνόμιζον αὐτοῖς
μάλιστα τὴν ὁδῶν ἀπίσχεσθαι, καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν
τοῖχον φερούσας, οὐδενὶ γνωρίσματι φθειρύγχα-
νον, παύονται τῶ ποιεῖν. τῶ δὲ θορύβου καταπαλέν-
τος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίν-
δυνον ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῆ ὑπέλθοι σωτηρίας, ἀλοῦσαν
γὰρ ὑποκύπτουσαν αὐτοῖς, οὐ καθ' ἑαυτὴν ἐν τῶ
βασιλέως τιμωρίαν, ἀλλὰ πανοικὶ αὐτὴν ὀπολέσθαι
κακῶς, ἀξιοκαλέσασα ὅρκῳ μνήμης ἔχειν ὅταν ἐγκρα-
τεῖς τῆς χαναναίων γῆς καταστάντες, ἀμοιβὴν σωτη-
δύνωνται τῆς ἀρτι σωτηρίας, χαρεῖν ἐκέλευσεν ὅτε τὰ
οἰκεῖα, ὁμόσαντες ἢ μὴν σώσειν αὐτὴν καὶ τὰ αὐτῆς
ὅταν τὴν πόλιν ἕλωντες, φθέγξασι πάντας τοῖς ἐν αὐ-
τῇ κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτῶν γεγενημένον. ταῦ-
τα γὰρ εἰδέναι σημεῖον τοῖς ἐν τῶ θεοῦ διδαχθῆσαν.
οἱ δὲ, καὶ τὴν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολό-
γουν. καὶ ὧδε τὴν αὐθις ἄμυνον ἔργῳ τὴν ἀμοιβὴν
ἀποδώσῃ. ἵνικα δ' αὖ αἴσθηται μελλούσης ἁλίσκε-
σθαι τῆς πόλεως, συνεβούλευον κτῆσιν τὲ τὴν αὐτῆς καὶ
τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ κατάγωγιον ἀποθεμένην
ἐγκαθῆξθαι, ὡς τὴν θυρὸν αἱματίναν φοινίσσειν.
ὅπως ἰδὼν τὸν οἰκείαν ὁ στρατηγὸς φυλάττηται κα-
κὸν ποιεῖν. μίμνησκεν γὰρ αὐτὸν ἔφασαν ὅτε τὸ σὸν σώ-
ζεσθαι ὡς θύμων. εἰ δέτις ἐν τῇ μάχῃ πίπτοι τῶν σῶν,
οὐτε οὐκ αἰτίαν ἔσεσθαι ἐμοὶ ἀπαίτει. τὸν τε θεὸν ὃν ὁμω-
μόκαμεν παραβαίνομεν, μηδενὶ ὡς ὅτι ἀδικοῦσι
τοὺς ὅρκους συγγνώμην. καὶ εἰ μὲν ταῦτα συνθέμε-
νοι, ἐκπέμπει ὅτε τὸν τεῖχος καθιμήσαντες ἑαυτὴν.
καὶ διασωθέντες πρὸς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα
προεῖπαντες ὅτι τῆς πόλεως. ἦκεν. ἰησοῦς τὲ τῷ ἀρ-
χιερεῖ ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς
στρατοῖς ἀμυθέντα πρὸς τὴν ῥαχάβην. οἱ δ' ἐπικύ-
ρωσιν τὸν ὅρκον. διόδος δὲ τὸ στρατηγῶ τὴν διάβα-
σιν, μέγας γὰρ ὢν ὁ ποταμὸς τῷ ῥύματι, οὔτε γε-
φύρας πορδύτας, οὐ γὰρ ἐξυκόπου φρόνησεν, βουλο-
μένοις τε γερυσιῶν, οὐχ ἕξειν σχολὴν ὧδε τὴν πο-
λεμίων ὑπολάμβανε, προσημῆν τὸ μὴ τυγχανόντων,
διάβασιν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιήσειν τὸν πο-
ταμὸν μειώσας αὐτῷ τὸ πλῆθος. καὶ δύο δηλιχῶν
ἡμέρας ἰησοῦς, διεβίβαζε τόν τε στρατὸν καὶ τὴν πληθὺν
ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. προῆσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν ἔχοντες. ἔπειτα οἱ λευῖται, τὴν τε σκηνὴν καὶ
τὰ περὶ ὑπηρεσίαν ταῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες. εἵποντο δὲ τοῖς λευίταις κατὰ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, μέ-
σους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ διελοῖς ὧδε αὐτοῖς μὴ βιάσεσθαι ὑπὸ τοῦ ῥύματος. ὡς
δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρῶτοις ἐμβᾶσιν, πορδύτος ἔσεσθαι ὁ ποταμὸς, τοῦ μὲν βάθους ἐπικρεμῆσαι,

A & nunc diuertẽtes apud Rachaben hoc tantùm curare quomodo latenter se subducant. Ille verò confestim mittit qui eos cõprehendant quæstioni admouendos vt causam aduentus sui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos siccabat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem à rege dixit, hospites quosdam ignotos paulò ante solis occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent regi, quasi detrimentum aliquod reipublicę allaturi, paruo negotio posse ab insequentibus de via retrahi.
B Tum illi decepti à muliere, quam seriò loqui putabant, ne perscrutati quidem diuersorium abierunt, & excurrentes per vias quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo inuento, frustra laborare destiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto
C suo periculo saluti eorum consuluisset, vt quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatósque vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam sibi rependerent pro accepta salute, iussit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipsorum decretum internecioni traditis: mulieri salus manebit incolumis. hunc enim euentum sibi
D Deum iam antè significasse. illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc consilium dant, vt cùm præsenserit vrbem expugnandam contractis facultatibus & propinquis intra diuersorium, vestem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo daræ sibi salutis gratiam recipiat. quòd si ali-
E quis ex eius propinquis in pugna caderet, ipsi culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem præstandam iureiurando teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se fune de mœnibus demisissent: reuersique ad suos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorúmque autoritate iusiurãdum ratum est habitum.
Imperatore autem solicito de traiectu: amnis *Iosua 3.*
F enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderant: Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaque Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores essent ab
G impetu fluminis. Vt verò sacerdotibus primis ingressis vadabile est visũ, & aqua decreuisset,

& glarea non amplius vi vndarum volueretur sed ſtabile ſolùm exciperet veſtigia, omnes iam intrepidè vadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Moſes promiſerat. ſteterúntque in aluei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. quod vbi factum eſt, & ipſi egreſſi fluuium, liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichunte ſtadium caſtrametatus eſt

Ioſua. 4. 5. Porrò Ieſus ara exſtructa è lapidibus quos ſinguli tribuum principes ex alueo propheta iubente ſuſtulerant, vt monumentum eſſet prodigioſè refrænati fluminis, ſacrum in ea Deo fecit: & paſchæ ſolemnitas eo loci celebrata eſt omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, poſt annum ex quo ea primùm vti cœperant quadrageſimum.

Ioſua. 6. Cúmque hæc omnia ſecurè & impunè Iſraelitæ facerent, nuſquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus, expugnare vrbes eorum Ieſus decreuit. Itaque prima die feſtiuitatis, ſacerdotes arcam geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad vrbem ſeptem cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circumambulabant mœnia ſenatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retro in caſtra reuertebantur. Cúmque per ſex continuos dies idem feciſſent, ſeptima Ieſus contractis in vnum copiis, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, vrbem ea die ſine labore capiendam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus facilem aditum aperiente. iuſſitque omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neque laſſitudine, neque miſeratione, neque prædæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalem habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum ceſſurum reſeruãdo. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur: ſolam autem Rachaben cum ſua cognatione ſeruari, propter iuſiurãdum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructũ exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum arca ſacerdotibus, & cornuum claſſico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cúmque ſepties luſtrata pauliſper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla aliaui ab exercitu illata. Hebręi verò nullo negotio per ruinã irrũpẽtes in Hierichũtẽ omnes promiſcuè cędũt, inopinato mœnium caſu cõſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnã inutiles. paſſímq. cadauerib. viæ ſternebãtur, nullũ nec præſidiũ nec effugiũ incolis inueniẽtib. ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

τῇ δὲ κάλπικος τῇ μὲν πολιῶ εἰ μὴ δ' ὀξεῖ τὸν ῥοῦν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅτι τὸ ἐδάφους κειμήλιον, ταῦτες ἤδη θαρσαλέως ἐπορεύοντο τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς ἐποίησεν, τοιοῦτον καταναοοῦντες. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τὸ σφαλὲς ἀναλάμψαν τύχῃ. πάντων δὲ διαβάντων, ἐξέστησαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθερον ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὸν συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, δὶς ἐπλήσθη αὐτὸν τῷ ἰβραίων ἤυξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα ἐξελθόντες στάδια, βάλλονται στρατόπεδον ὑπὸ δέκα σταδίων τῆς ἱεριχοῦντος. ἱκανὸς δὲ, τότε θωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἕκαστος αἰρέλετο τῆς φυλάρχων ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ ἐξεφήτου κελεύσαντος ἱδρυσάμενος, τεκμήριον ἡμῖν φέρουσιν τῆς αἰακιπῆς τὸ ῥεύματος, ἵδυσι ἐν αὐτῷ τῷ θεῷ. καὶ τὸν φάσκα ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς ἐρότερον συνίβα, νεοπανίζειν, τότε ῥαδίως ὑπορουῦντες. τῶν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῶν χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὰρ αὐτοῖς καὶ ἡ τῆς μάννης ἐπελελοίπει ἔοφη, χρησαμένοις ὅτι ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δὲ ταῦτα ποιοῦντων τῷ ἰσραηλιτῶν, οὐκ ἐπεξήεσαν οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἠσύχαζον, πολιορκεῖν αὐτοὺς ἰσοῦς ἐγνω. καὶ τῇ ἑβδόμῃ τῆς ἕκτης ἡμέρᾳ, τὸν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες σὺν αὐτῶν σὺν κύκλῳ, μέρος τι τῷ ὁπλιτῷ φυλάττον ἰών. οἱ δὲ σῆσαν ἐπὶ κέρασιν αὐτῷ σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τὸν στρατὸν εἰς ἀλαλὰν, σὺν ἐώδουν τε τὸ τεῖχος ἐπομένης τῆς γερουσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῷ ἱερέων, τούτου γὰρ οὐδὲν ἐποίησαν σὺν ἐστότερον, ἀνέζεσαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτ' ὅτι ἡμέρας ἑξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἰσοῦς σὺν ἀγαγὼν, καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, τὸν ἄλωσιν αὐτῷ τῆς πόλεως διηγελίσατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὸν ἡμέραν αὐτοῖς τὸ θεοῦ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνου τὸ σφετέρου τῷ τειχῶν κατειχθησομένων. στεῖναν μόνοι παῖδ' ὅν τινα σὺν λάβοιεν παρεκαλοῦντο. καὶ μήτε κάμνοντας, ὑποσπᾶν τὸ φόνον τῷ πολεμίων, μήτε ἐλέῳ ὑποχωρήσαντας, μήτε σὺν ἀρπαγὴν γνομένους σὺν ὁρᾶν φεύγοντας τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' αὖ ἄργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, ταῦτα εἰς ἀγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῷ κατορθωμένων τῷ θεῷ τηρεῖν ἐκ τῆς σφετέρου ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας. σώζειν δὲ μόνην ῥαχάβην ἢ τὴν ἡλικὴν αὐτῆς, διὰ τοὺς ἡμολόγους σφᾶς αὐτῶν τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν ἢ διατάξας τὸν στρατὸν, σφενδόνῃ ὅτι τὴν πόλιν. ἔδησαν δὲ πάλιν τὴν πόλιν ἡμερομήνης τῆς κιβωτῷ καὶ τῷ ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοχευόντων τὸν δύναμιν σφῶν τῷ ἔργον. ἢ σφελθόντων ἑπτάκις, καὶ σφὸς ὀλίγον ἡρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ σφενεχθείσης ἐκὸν τῷ ἰβραίων. οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, πρὸς τὴν ἀδάδεξον τ' τείχους ἀναζοπλὴν καταπεπληγότων, καὶ τ' φρονήματος αὐτοῖς σφὸς ἄμυναν ἀχρείου γεγενότος. ἀνῃροῦντο δ' οὖν ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑποστρατόμενοι. παρῆτῶτο δ' οὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ πάντες ὑπόλλυντο ἀχρεῖ ἢ γυναικῶν ἢ παιδίων.

ἢ γυ-

καὶ ταφὴν ἡ πόλις ἅπασα, καὶ διέφυγεν οὐδεὶς. τῷ δὲ πόλιν ἐπέφηναν ἅπασαν καὶ τὴν χώραν. καὶ τῷ Ραχάβῃ σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ κατάλυμα συμφυγοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ θεὸς αὐτὸν ἐσῴζεν ἀληθείᾳ, χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς σωτηρίας τοὺς κατασκόπους. καὶ μὴν τῆς διαρπαγῆς ταύτης ἔλεγεν ἐν ταῖς ἀμοιβαῖς οὐχ ἥττονα φανήσεσθαι. δωρεῖται δ' αὐτῷ δι' ὅλης ἀγορᾶς, καὶ δῆλα πᾶσι ἐγένετο τῆς ἀπάτης. τῆς δὲ πόλεως, εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε. καὶ κατ' ἐμοῦ οἰκησόντων εἴ τις παραθεωμένων ἐγείρειεν ἐθελήσειν ἀρὰς ἐθετο, ὅπως, θεμελίους μὲν τυχὸν βαλλόμενος, στήσῃ τὰ θεμέλια παιδὸς, τελειώσας δὲ τὸν νεώτατον τῶν παίδων ἀποβαλῇ. τῆς δ' ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὕστερον ἐροῦμεν τὸ κατ' αὐτὸν πάθος ἠμύμενον. ἅπαντα δὲ πλῆθος ἐν τῇ ἁλώσει συναθροίζεται, ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ θεὸς ἔτι χαλκοῦ, μηδενὸς ὑφαιρουμένου τὰ διδόμενα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ ἀφαιρουμένων. καὶ ταῦτα μὲν Ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς τοὺς θησαυροὺς ἀποδιδοῦναι κατέθετο. καὶ ἱερεῖς μὲν, τοῦτον ἀπέλεγε τὸν τρόπον. ἀχαὲς δέτις, Ζαβδίου παῖς ὤν, ἐκ φυλῆς Ἰούδα, ὑφῆν χλαμύδα βασίλειον, ἐκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, μίζαν δὲ χρυσοῦ σταθμὸν ἕλκουσαν σίκλους ἑξακοσίους, καὶ δίναν ἠμισάλμους εἰ ὁ καταμυδύσας πύματο πέρδος τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφιλόμυθος, δοῦναι φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δολοῦν, ἄφυγμα βαθὺ ποήσας ἐν αὐτῇ σκιᾷ κατώρυξεν εἰς τοῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συστρατιώτας οὕτω καὶ τὸν θεόν. ἐκλήθη δὲ ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς Γαλγάλ. σημαίνει δὲ τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. ἐλευθέρους γὰρ τὸν ποταμὸν, ἐλευθέρους αὐτοὺς ἤδη ἀπό τε τῆς Αἰγυπτίων καὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρίας ἐνόησεν. μῆ δὲ ἡμέρας ὅλης τῆς ἱεριχοῦντος συμφορᾶς, πέμπει ἑξακοσίους ὁπλίτας Ἰησοῦς εἰς Αἶπος πόλιν ὑπὲρ τῆς ἱεριχοῦντος κειμένην. οἱ συμβαλόντες αὐτοῖς τῇ ἐπιούσῃ ἑξαπίνης, ἀποβάλλουσιν ἀνδρας ἓξ καὶ τριάκοντα. τοῦτ' ἀγγελθὲν τοῖς ἰσραηλίταις, λύπην τε μεγάλην καὶ δυσθυμίαν ἐποίησεν ἀθυμίαν. οὐ μὴν τὸ οἰκεῖον τῷ ἀπολωλόσιν, καίτοιγε πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων διεφθαρμένων, ἀλλὰ κατὰ ὑπόνοιαν. πιστεύοντες γὰρ ἤδη τῆς γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σὺν ἔξει ἐν ταῖς μάχαις τὸν στρατὸν οὕτως τῷ θεοῦ προϋπηκμάζον, τὴν διαρπαγὴν τῶν ἀδαδίξως ἰόντων τοῖς πολεμίοις. καὶ σάκκους ἐπενδύντες, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ταῖς στολαῖς ἐν δακρύοις ἦσαν καὶ πένθει, ζοφῆς οὐδὲ μίαν ὑπιζήτησιν ποιούμενοι. μειζόνως δὲ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀλγοῦντες. βλέπων γὰρ αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ τε στρατιᾷ καταπεπληγμένην, καὶ θεὸν τῶν ὅλων ποιητὴν ἤδη τῷ ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παῤῥησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν θεόν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐχ ὑπ' αὐθαδείας προσήλθομεν ὡς ταύτῃ ὑπάγεσθαι τοῖς ὅπλοις τὴν γῆν, ἀλλὰ μωυσέως σοῦ δούλου σοῦ πρὸς σὲ ἡμᾶς ἐπαγείραντος ἐς ὄρη πολλὰ τεκμήρια ἐπαγγέλλου κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν τήνδε τὴν γῆν, καὶ τὸν στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ τῶν πολεμίων ἀποίσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. νῦν μὲν οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῶν ἀπλήρωτος τὰς σὰς. νῦν δὲ ὀλίγα δύζαν ἐπταίκοτες, καὶ τῆς δυνάμεως πλὴν ἀποβαλόντες, ἐπί τε τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τῶν σῶν, καὶ ὧν θεσπίσαι μωυσῆς ἀπεχόμεθα.

repletáque trucidatis vrbs & postremò incensa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari læuiente incendio. Rachaben verò cum domesticis qui in diuersorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Iesum adductę, gratiæ sunt ob seruatos speculatores actæ, dicente se meritis illam præmiis remuneraturum. móxque agris donatam, in honore postea semper habuit. Reliquias autem vrbis quæ incendio supererant, ferro diruit, diris execratus quisquis semel vastatam instaurare aggrederetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & absoluto opere nato minimum è liberis amitteret. Nec irritam esse voluit Deus imprecationem, sicut suo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atque etiam æris in vnum acernum est redacta, nemine edictum non obseruante, aut sibi prędam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Iesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum se habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tribu Iudæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & massam auri trecentorum siclorum pondo, & iniquum ratus si nullum periculi precium ad se rediret, sed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in caunum profundum defodit, putans sicut commilitones ita & Deum se posse fallere. Erant tum castra in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem significante. transgressi enim fluuium, tandem se & ab Ægyptiis & ab ærumnis in deserto exantlatis liberatos existimabant. Paucis autem pòst diebus quàm Hierichûs est excisa, mittit Iesus tria millia militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in fugam versi, triginta sex è suis desiderauerunt. Huius incommodi accepti nuncius postquam in castra peruenit, maiorem quàm pro cæsorum numero mœstitiam attulit: non tam propter amissos, tametsi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quã propter desperationem. Credentes enim se iam ea regione potitos, & illæsum exercitum habituros vt Deus promiserat, nũc mirũ in modũ elatos hoc successu animos hostium videbant. Itaque saccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullâque interim corporum curandorum ratione habita, totos se dolori dediderant. Iesus autem videns exercitum sic affectum, & nihil læti amplius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non nostra temeritate adducti sumus, vt terram hanc armis subigere conaremur, sed Moyses seruus tuus ad hoc nos excitit, cui multis attestantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram possidendam, & exercitum nostrum ope tua fretum semper in conflictu aduersariis fore superiorem, atque harum promissionum euentum non semel iam sumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta & militibus aliquot desideratis, hoc casu territi, & de promissis tuis ac Moysis hęsitãtes,

& à præliis abſtinemus,& poſt talia belli exor- A
dia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſu-
mus.Tu ergo Domine,potes enim, fer opem,
& præſentem mœrorem victoriam largitus a-
dime,deſperationemque in futurum attonitis
eximè.Talibus exorabat Deum Ieſus,in faciem
humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit,
ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacri-
legio & violata religione. hanc enim cauſam
eſſe præſentis calamitatis: inquiſitione autem
facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum
fore victoriam.hoc oraculum Ieſus populo in-
dicat,& vocato Eleazaro pōtifice ac magiſtra-
tibus ſortem per ſingulastribus mittebat.cúm-
que ſors in Iudæ tribum cecidiſſet, rurſum
per cognationes eius mittebatur. & cum in
Zachariæ cognatione maleficium eſſet inuen-
tum eam rurſum viritim examinantes, Acha-
rem deprehenderunt.qui videns non eſſe locū
tergiuerſandi contra diuinum indicium, fur-
tum faſſus res furtiuas in medium protulit:
móxque affectus ſupplicio,noctu ignominio-
ſæ ſepulturæ traditur, quemadmodum ſolent
damnati iudicio publico. Ieſus autem luſtra-
tum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſ-
poſitis circa vrbem inſidiis, diluculo hoſtem
ad certamen prolicit.illis verò audacter ob pro
ximam victoriam irruentibus, ſimulata fuga
procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem
exiſtimantes,& quaſi victoria iam parta inſo-
leſcentes. poſtquam autem ſubitò conuerſis
copiis in faciem illis obſtitit,& aliis qui in in-
ſidiis latebant ex compoſito ſignum datum eſt,
coorti celeri curſu ad Ainā feruntur, & auer-
ſam eius portam occupant, pleriſque ciuium
è muris ſuorum vt tum putabant victoriam
ſpectantibus:vrbémque ingreſſi ſine diſcrimi-
ne cædem ingentem edunt. Interim alia parte
Ieſus obuios in fugam vertit:qui vrbem peten-
tes integram adhuc rati, vbi hanc quoque ab
hoſte captam ac cum vxoribus ac liberis in-
cenſam animaduerterunt, per agros diſpalati,
cùm ſibi inuicem præſidio non poſſent eſſe, a-
lij aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Aina-
tarum cladem magna multitudo puerorum &
mulierum atque mancipiorum capta eſt, & ſu-
pellex ſine numero:pecudum item greges non
modici,& inſuper ſignata pecunia multa: erat F
enim ea regio prædiues.atque hæc omnia Ie-
ſus inter milites partitus eſt in eis caſtris quæ
II. habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui
Ioſ.9. non longè à Hieroſolymis habitant, cognito
Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, iámque
in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Ieſum quidem
precibus flectere non tentauerunt, fruſtra eas
fore putantes apud eum qui internecinum bel-
lum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt
vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocie-
tatem aſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe e-
uadere periculum niſi maturè prouiderent:
quòd ſi ſuum conſilium ſequantur, non
deeſſe remedium. Quod vbi perſuaſerunt,
mittunt legatos ad Ieſum de fœdere, quos

καὶ χεῖρον ἢ τὴν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς αὐξᾷ, τῇ παρόν-
τῃ πύρᾳ δι αὐτὴν σωτυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δύ-
ναμις γάρ σοι τούτων ἴασιν δίρειν, τότε παρὸν ἡμῖν λυ-
πηρὸν νίκην ἀθρόμβρος, καὶ τὴν αὖθις δύστελ-
πιν ἀχειμάρρους οὔσας τῆς ἀγανοίας ἔξελε. ταῦτα μὲν
ἰησοῦς ὀλίγον πρὸ τοῦ πεσὼν ἐφάτα τὸν θεόν. χρηματίσαν-
τος δὲ αὐτῷ τοῦ θεοῦ, τὸν καθαίρειν τὸν στρατὸν, μιάσμα-
τος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τὴν καθιερωμένων
αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα τὴν
νεῶ αὐτῆς ἔτλαν συμπεσεῖν. αἰσχυνθέντος δὲ τὸ
δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ περίζεσθαι
τὴν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν ἰησοῦς,
καὶ καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν τέ-
λει κατὰ φυλὴν ἐκλήρου. τούτου ἦ τὸ τετολμημένον
ἐν τῆς ἰούδα φυλῆς ἁλῶναι, κατὰ φράξίας πάλιν
προτίθησι τὴν κλῆρον ταύτης. τὸ δ' ἀληθὲς τὸ κα-
κουργήματος, δι' τὴν σαχαρίου συγγένειαν δύε-
σκετο. κατ' ὀλίγον ἦ τῆς ἐξετάσεως γινομένης, λαμ-
βάνουσι τὸν ἀχαρ. ὃν οὐκ ἔχων ἔξαρνος ἦ δι' ὃν
αὐτὸν τὸ θεοῦ ἐκφοβεῖ λθόντος, ὁμολογεῖ τὴν κλο-
πὴν, καὶ τὰ φύρεια παρῆγε εἰς μέσον· καὶ δὴ μὲν
δὺς ἀναιρεθεὶς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδί-
κῳ προσηκούσης τυγχάνει. ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν
λαὸν, ἐξῆγε ὀλίγον τὴν αἶναν αὐτούς, καὶ νυκτὸς τὰ πε-
ὶ τὴν πόλιν ἐνέδρας προλοχίσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον
συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῆ ἦ μὴ θράσους αὐτοῖς
ἀλλὰ τὴν προτέραν νίκην ὑπόντων, ὑποχωρεῖν προ-
σποιούμενος, ἕλκει τῷ ὄπῳ τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς
τῆς πόλεως, διώκειν οἰομένους, καὶ ὡς δὴ νίκη κατα-
φρονοῦντας. ἐπὶ δ' ἀναστρέψας τὴν δύναμιν κατὰ
πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημῆνα δοὺς ἃ πρὸς τοῖς
ἐν ταῖς ἐνέδραις συνετέτακτο, κἀκείνους δὴ τὴν μά-
χην ἐξανίσησιν. οἱ δ' εἰσπεσόντες εἰς τὴν πόλιν τῆ ἔν-
δον φεύγει τίχην ὄντων, οἷον ἦ καὶ πρὸς θύραν τῆ ἔ-
ξω τὴν γωνίαν φθειρομένων. καὶ οἱ μὲν τὴν πό-
λιν ἥρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. ἰη-
σοῦς δὲ, τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας βιασάμενος
φεύγειν ἔρπετα. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον
τὴν πόλιν, ἐπὶ κῆ ταύτην ἐχομένην ἰόντων, ἐ κα-
τασπασθεισῶν ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον,
δὲ τῆ ἀγορᾶν ἦσαν σκεδασθέντες, ἀμυνεῖν αὐτοῖς
ὑπὸ μανώσεως μὴ δυναμένους. τοιαύτης δὲ τῆς συμ-
φορᾶς τοὺς αἰνάτας καταλαβούσης, παῖδων τε ὄχλος
ἄλλο, κῆ γυναικῶν, κῆ θεραπείας, κῆ τῆς ἄλλης ἀπο-
σκευῆς ἄπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔ-
λαβον οἱ ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά. καὶ γὰρ πλού-
σιον λῦ τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις
ἰησοῦς διένειμε, γλυκόμβρος ἐν γαλγάλοις. γαβαωνῖται
ἦ κατοικοῦντες ἔγγιστα τοῖς ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς
ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη κῆ τὰ τοῖς αἰνάταις
ὁρῶντες, κῆ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπο-
νοοῦντες, ἰησοῦν μὲν προκαλεῖν οὐ διέγνωσαν. οὔτε
γὰρ τεύξεσθαί τινος τῆ μείζονι ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέ-
θρῳ τὲ χαναναίων ἔθνους παντὸς πολεμοῦντος αὐτούς.
πεφοβεῖτας ἦ καὶ καθιερημένους γείτονας ὄντας αὐτοῖς
ὅτι συμμαχίαν παρεδάλοντο, ὑ δι' αὐτὺς διαφθαρῆναι
κίνδυνον λέγοντες εἰ φθαρέντων αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῆ ἰσραηλιτῶν συμπείσαντες ἦ αὐτὺς, διέγνωσαν διαφθαρῆναι τὴν δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς ἰησοῦν

φιλίαν

φιλίαν ἀντεισομένους, οἷς μάλιστα τῷ πολιτῷ ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς θεᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογῆν αὐτοὺς χαναναίους ὄντας φάλης ἡγούμενοι, διαβουλεύεσθαι δὲ τὸν διὰ τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ θεοσπίτας καὶ μηδὲν χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν, ἥκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς αὐτῷ, πολλὴν ἀύσαντας ὁδὸν ἔρασκεν, καὶ τεκμήριον τὸ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑποδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξήεσαν οὔσας, ὑπὸ τὸ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς τεθρίφθαι. ξυμβῆναι γὰρ εἰς τὸ ταύτας πεπονῆσθαι πρὸς αὐτὴν δηλονότι ἔλαβεν. οἱ δὲ εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῆς γαβαωνίτιδος καὶ τῶν ὁμοίκων πόλεων, πλέονος ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' οἷς πάσχειν αὐτοὺς ὅτι σεωθήσαις. μαθόντες γὰρ ὡς θεοῦ χάριτος καὶ δωρεᾶς τῶν χαναναίων αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι, τοῦτοις τ' ἤλεγον ἥδεσθαι, καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῷ γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ὑποδεικνύοντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας, παρεκάλουν ὅτι σεωθήσας καὶ φιλίαν τοῖς ἑῴοις. ἰησοῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἶεν τῶν χαναναίων ἐθνος, ποιεῖται θεὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὅμοσεν ἕξειν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσεσθαι κατ' αὐτῷ ἄδικον, τοῖς ὅρκοις ὑποσεμνύσαντος τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης, ἀπῆσαν θεὸς ἑαυτούς. ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς χαναναίας στρατεύσας εἰς τὸ ὑπόρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόρρω τῷ ἱερουσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατοικημένους, καὶ τῶ ἡμίσεις ὄντας τῶ χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῷ τοὺς ὑπήκοον, τῆς ἀπάτης αὐτοὺς ἐνεκάλει. τῷ δ' οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην θεοφασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα ἐλεάζαρον καὶ τὸ γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς δημιωθέντων ποιεῖν ὅτι τῷ μὴ διαβῆναι τὸν ὅρκον, ὑποδεικνύουσιν ἐν τοιούτοις. καὶ οἱ μὲν τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν ἠσφάλειαν εὕρεντο. τοῦ δὲ τῷ ἱερουσολυμιτῷ βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ὅτι τῷ μεταπέμψασθαι θεὸς τὸν ἰησοῦν τοὺς γαβεωνίτας, καὶ τοὺς τῷ πλησίον ἐθνῶν παρακαλέσαντος βασιλέας συναράσθαι τῷ κατ' αὐτῷ πολέμῳ, τούτοις παρόντας σὺν αὐτῷ, πέντε μὲν ἦσαν, οἱ γαβεωνίται ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους ὅτι πύλῃ τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν παρασκευάζεσθαι θεὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο συμμαχὴν ἰησοῦν. ὁ δὲ τούτοις μὲν αὐτοῖς τὰ θεάγματα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων, ὑποληφθῆναι θεοσδοκᾶν. ὑπὸ δὲ τῷ ἐπ' ὀλέθρῳ τῶ χαναναίων ἡγούμενον στρατευσάντων σωθήσεσθαι διὰ τὸ ἡρημένον φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ ἰησοῦς πανστρατιᾷ σπεύσας ὅτι τὸ βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς αὐσας, ὄρθριος θεοσβαίνουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. καὶ ξαπίσιν εἵπετο διώκων διὰ χωρίων ὑπορείων. βήθωρα καλεῖται. ἔνθα καὶ τὸ θεοῦ σωτηρίαν ἔμαθεν, ὑπομενόντας αὐτῷ βροντᾶς τε καὶ κεραυνῶν ἀφίσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς σωνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τὸ ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον ὡσαν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ὑπηρξε τὸ τῷ ἑβραίων φρονήματι σωίπεσεν. ὡς τε λαμβάνει τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους ἀσπηλαίῳ κατὰ μαχηδὰ, καὶ κολάζει πάντας.

A maximè credebant ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati si se Chananæos fatererentur, & multò tutiùs si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobabant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas, sumpserant enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in B concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt salutis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil C contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cùm audisset Gabaonitas non longe à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cúmque decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed D publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterùm Ios. 10. cùm rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defecisse, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos E gerendum acciuisset, Gabaonitæ videntes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediti, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam, vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo paran- F tes oppugnationem adoritur: cúmque terga vertissent, per decliue fugientes est persecutus. Bethoraïs locꝰ dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxi[illegible] euidentib. prodigiis apparuit, cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus reges istos caperet in spelúca quadã latebras quæren- G tes iuxta Macchida, de omnibúsq. suppliciũ su-

creuisse autem eam diem vltra consuetum, extat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaserant, Iesus in Chananæ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædáque abacta, exercitum reducit in Galgala. cúmque latè per circunquaque sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, déque stupenda multitudine cæsorum, excitati sunt in eos reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campestria colit adscitis Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Berotham non longè à superiore Cædesa, quæ etiam in Galilæorum agro sita est. erántque omnes hæ copiæ, peditum trecẽta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo, adeo tam ipsum Iesum quàm cæteros Israelitas terruit, vt præ metu minimum à desperatione abessent. Sed cùm Deus exprobrasset eis formidinem, & quòd eius præsidio se non tam tutos putarent, pollicitúsque victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem: quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit. fitque conflictus validus, & strages maior quàm vt facilè credi possit est edita. in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi, adeóque sæuitum est in victos, vt hominibus sublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus est, neminéque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus suas peruenisset interficiebat. Iámque quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo superabat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis sacrum tabernaculum in vrbe Siluntе fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus, in quo tantisper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima, altare ita vt Moyses præceperat statuit: & diuiso exercitu, in Garizæo mõte dimidium eius collocauit & in Gibale alterum dimidiũ, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibúsque peractis & in altari insculptis, in Siluntem sunt reuersi. Iesus autem iam senex, cùm videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter situm natura tutum, tum propter munitiones ad frustrandos hostium conatus arte additas: nam cognito Israelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad suum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cúmque frequens concursus factus esset res hactenus fortiter ac feliciter gestas recensuit, quales parerat Dei auspiciis à populo religiosissimo geri:

Iosue. II.

III. Ios. 13. 14. 18.

Α ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε πάντως τοῖς σωτῆρσι ἐπλεόνασε, δηλοῦται δι' τῆς ἀνακειμένων ἐν τῷ ἱερῷ γραμμάτων. κατεστραμμένων δ' οὕτως τῶν περὶ τοὺς βασιλέας, οἳ τοῖς γαβεωνίταις πολεμήσοντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆκε πάλιν τῆς χαναναίας ὅλη τὴν ὀρεινὴν ἰησοῦς. καὶ πολιορκήσας τὴν ἐν αὐτῇ φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβὼν, παρέλυε εἰς τὰ ἐν γαλγάλοις στρατόπεδα. τῶν δὲ περὶ τὴς ἑβραίων ἀρετῆς λόγου πολλοῦ φοιτῶντος εἰς τοὺς περιοίκους, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες χαναναῖοι. καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τῶν χαναναίων παλαιστίνους περιλαβόντες στρατοπεδεύουσι πρὸς βηρῶθη πόλει τῆς γαλιλαίας τῆς πρὸς καισάρειαν οὐ πόρρω. γαλιλαίων δέ ἐστι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. τοῦ δὲ στρατοῦ παντὸς, ὁπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες ξιάκοντα. μύριοι δ' ἱππεῖς καὶ ἅρματα δυσμύρια. καταπλήττει δ' τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε ἰησοῦν, καὶ τοὺς Β ἰσραηλίτας. καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τῶν κρειττόνων δυλαβέστερος εἶχον δι' ὑποβολὴν τοῦ θεοῦ. τοῦ θεοῦ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὴν φόβον, καὶ εἰ πλέον τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας πεθεῦσιν, ὑποχωμένους τε τοὺς ἐχθροὺς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι θαυσαλέος πρὸς τὰς ὑποχέσεις τοῦ θεοῦ ὁρυόμενος, ἐξώρμησεν ὅλη τοὺς πολεμίους. καὶ δὴ πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν, σωσάπει. καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται, καὶ φόνος κρειττόνων πίστεως ἐδὴ τοῖς ἀκεσωμένοις. διώκων τε ὅλη πλεῖσον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν αὐθρώπων ὅπλα λοιπὸν φρὸς τὸ κτείνεσθαι, τοὺς ἵππους ἰησοῦς αὐτῶν αἱρεῖ, καὶ τὰ ἅρματα διεπύρωσε. πλὴν τὸ χωρὸν ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς τολμῶντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἱρῶν, καὶ πάλιν ὅπ λάθοι φονεύων. ἔτος δὲ πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, καὶ χαναναίων οὐκέτ' οὐδεὶς ὑπελέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. ἰησοῦς δὲ ἐν τῷ γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τὸν ὄρειον ἐξᾶ τὸν ἱερὸν σκηνὴν, κατὰ σιλουῶ πόλιν. ἔδοκίμασεν γὰρ εὐδόκει τὸ χωρίον δι' κάλλος, ἵνα οἰκοδομῆν ναὸν αὐτοῖς τὰ θεσπίσματα ἐδήλωσε. καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ὅλη σκίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόντε ἵσησιν ὅπου θεσπίπεμψεν. καὶ νείμας τὸν στρατιὰν, ὅλη μὲν τῷ χαρίζει ὄρει τὸν ἡμισείαν ἴσησι. ὅλη δὲ τῷ γαιρίμ τὴν ἡμισείαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι, καὶ τὸ λευιτικὸν καὶ τοὺς ἱερέας. θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, καὶ ταύτας ὅλη τῷ βωμῷ γεγραμμένας καταλείποντες, εἰς τὴν σιλουῶ ἀνέζευξαν. ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς τῶν χαναναίων πόλεις ἐρῶν οὐκ ὀλιγοτους ὑπό τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυόντος, καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξίᾳ θεμελλόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους ἀφίξεσθαι πολιορκίας δι' ὑπόγνωσιν τοῦ λαβεῖν

(καὶ δὲ ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἑαυτῶν οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τὰς ἰσραηλίτας ποιουμένας τὴν ἐξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, πρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐπεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τὸ χρόνον) συναγαγόντες τὸν λαὸν εἰς τὸ σιλουῶ ἐκκλησίαν παρήγγειλε. καὶ αὐτοῦ συνδραμόντων, πάντα ἤδη κατορθωμένα καὶ τὰς μεγίστας πρὸς ἐξεις ὡς εἰκὸς ἄρισται, καὶ τοῦ θεοῦ τοῦ βοηθοῦντος αὐτὰς ἀξίας, καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε,

βασι-

βασιλεῖς τε ξιάκοντα καὶ ἕνα τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς A
χεῖρας ἐλθεῖν κατορθωθῆναι δηλοῖ, καὶ σφαγὰς ὅση
ποτὲ καταλιπέσθαι τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἐκ μάχης
σωθῆναι ἅπασαν δεδιωγμένην, ὡς μηδὲ γῆμαι αὐτοῖς
ἐπιτρέπεσθαι. τῆς δὲ πόλεως, ἐπιδιήπερ αἱ μὲν ἁλ-
ῶσαι, φεῦ: αἱ δὲ διὰ χρόνου καὶ μεγάλης πολιορ-
κίας δεῖ τὴν τῆς τύχης ὀχυρότητα, καὶ τὸν διὰ ταύ-
την τὴν εἰκότερον πεποίθησιν, ἄξιον τοὺς ἐκ τῆς περαίας
τοῦ Ἰορδάνου συναπορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῆς κα- B
δυίκων συναραμένους, ὄντας συγγενεῖς ἀπολύειν ἤδη
πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνείχαμεν ὁμολο-
γουμένας. ἵνα τε κατὰ φυλὴν αἱρετὴν πρόσωχεν μάρ-
τυρηθέντα πέμπειν. οἱ τὴν γῆν ἐκμετρησόμενοι πο-
σῶν; καὶ κατὰ κατεργάσοντες δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδό-
λως αὐτῆς τὸ μέγεθος. καὶ ἐπεισῆς μὲν τοὺς ποιησά-
μενος τοῖς λόγοις, συγκάτανευν ἔχειν τὸ πλῆθος. καὶ
αὖθις τοὺς ἐκμετρησομένους τὴν χώραν αὐτῆς ἐξέ-
πεμψε, ταῦτα δοὺς αὐτοῖς τινας γεωμετρίας ἐπιστήμο- C
νας, οἷς ταληθὲς οὐκ ἠμέλλε λήσεσθαι τῆς τε ἐνδαίμονος ἐκμετρ-
ῆσαι γῆς, καὶ τῆς ἧττον ἀγαθῆς. ἡ γὰρ φύσις τῆς χαναναίων
γῆς, τοιαύτη τίς ἐστιν. ὡς ἰδεῖν τὰς αὐ πεδία μεγάλα
καὶ καρπῶν φέρειν ἱκανώτατα. καὶ συγκειμένα μὲν
ἐπὶ γῆ, παραδαίμονα νομισθησόμενα. τοῖς δ' ἐπεισ-
ελθοῦσιν χωρίοις ταραβαλλόμενα, καὶ τοῖς ἱεροσολυ-
μίτῃ, τὸ μηδὲν ἀσφαλισόμενα. καί τοι παντελῶς ὀλί- D
γων αὐτῆς ἓξ τὴν γῆν συμβάσεται, καὶ ταύτης ὀρεινὴν τὴν πολλήν, ἀλλ' ὑποβολῆς καρπῶν ἐκφο-
ρίου τε καὶ κάλλους οὐκ ἀπολείψουσι ἑτέρας. καὶ δὴ
τῶν τιμιωτάτων μᾶλλον ἢ μεγίστων ταῖς κλήρωσις ἔσῃ δεῖν
ὑπόληψιν, πολλάκις ἐνὸς πλήθους καὶ χιλίων ἀπα-
ξίου ἡμισείου. οἱ δ' ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δίκα δ'
ἦσαν, διοδεύσαντες τε καὶ πεισθέντες τὴν γῆν ἐν
ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σιλωὰν τὴν
πόλιν, ἔνθα τὴν σκηνὴν ἐπάκησαν. καὶ ἐπεισῆς ἐλεάζα- E
ρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν καὶ συὶ τοῖς φυλάρχοις πα-
ρεκάλεσεν, νέμεσθαι ἐπέτα φυλαῖς, καὶ τῆς μανασσι-
τῶν τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῆς φυλῆς
τὴν μέρισιν ποιησάμενος. κληρώσαντος δ' αὐτοῦ, ἡ
μὲν ἰούδα λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερ-
θεν ἰουδαίαν. διατείνουσαν μὲν, ἄχρι τῆς ἱεροσο-
λύμων. τὸ δὲ εὖρος, ἕως τῆς σοδομίτιδος λίμνης κα-
θήκουσαν. ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκά-
λων καὶ γάζα. συμβαίνει δὲ, δικαίως γὰρ ἦν, ἔλαχε F
τῆς ἰδουμαίας τὴν αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ φρόσω-
θεν οὖσαν. βενιαμίται δ', τὴν ὑπὸ ἰορδάνου ποτα-
μοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος. τὸ δὲ πλά-
τος, ἱεροσολύμοις ὁμόρουν καὶ βεθήλοις. ἐνέκαιτο
δὲ ὁ κλῆρος οὗτος ἦν τῆς γῆς ἀριστεύ. ἱεριχοῦτα γάρ, καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον. ἡ δὲ G
ἐφραίμου φυλὴ, τὴν ἄχρι γαδάρων ὑπὸ ἰορδάνου
ποταμοῦ μεσημβρινομένην ἔλαχεν. εὐρείαν δὲ, ὅσον ὑπὸ
βεθήλων εἰς τὸ μέγα πελάγιτα πλάτος. τῆς μανασ-
σίτιδος οἱ ἡμίσεις, ὑπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δώρων
πόλεως, πλάτος δὲ ὅτι βηθσάνων, ἡ νῦν σκυθόπο-
λις, καλεῖται. καὶ μετὰ τούτους ἰσάχαρις, κάρμη-
λόν τε ὄρος, καὶ τὸν ποταμὸν τοῦ μήκους ἀποτεμνόμενη τέρμονα. τὸ δὲ ἰζαβύλιον ὅρος, τοῦ πλάτους
ζαβουλωνίται δὲ, τὴν μέχρι γεμναεῖτιδος, καθήκουσαν δὲ ἀπὸ κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον:

reges triginta & vnum ausos manus conferre deuictos, exercitúsque potentissimos prælio superatos, internecione cæsos, vt ne reliquiæ quidem generis superessent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ essent, aliæ munitiores & ob hoc obstinatiores longa oppugnatione opus haberent, censuit eos qui ex regione vltra Iordanem sita in communem expeditionē profecti fuerant, & propter cognationem socios periculorum se adiunxerant, gratiis priùs actis ad proprias sedes remittendos. deinde ex singulis tribubus singulos testatæ probitatis viros eligendos, qui regionem totam permensi bona fide & absque dolo magnitudinem eius renunciarent. in eam sententiam itum est ab vniuerso populo: móxque eos viros misit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter hanc scientiam errare ac falli non poterant: hísque mandata dedit, vt æstimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananææ natura talis est, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feracissimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri possent: quòd si iidem ad Hierichuntinum aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cùm tamen hi agri parui sint & bona ex parte montani, sed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis secundi hanc ob rem voluit iuxta æstimationem potius quàm iuxta mensuram sortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille aliis valeat. Decemuiri autem huic negotio destinati perlustrata regione & æstimatione terræ peracta, septimo mense reuersi sunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi sedes erat. Tum Iesus assumpto Eleazaro cum senatu ac tribuum principibus diuisit regionem nouem tribubus & Manassitarum dimidiæ parti cuique tribui pro eius magnitudine agrum ad- E metiens. cúmque ad sortes ventum esset, tribui Iudæ obuenit tota superior Iudæa pertinens vsque Hierosolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat. in hac sorte vrbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortita est Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem sorti sunt, quæ à Iordane amne vsque mare protenditur. latitudo verò eius patet Hierosolyma inter & Bethela. angustissima F autem hæc sors fuit, propter agri bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Iordane vsque Gadara in longum protensam sortita est, in latum patentem à Bethelis vsque magnum campum. Manassetidis item dimidia pars agrum à Iordane vsque Dora vrbem, latitudine vs- G que Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Post hos Isachatis in longum patentem à flumine vsque Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vsque Genesaritem lacum tertam Carmelo & mari contiguam sunt sortiti.

Quæ autem regio poſt Carmelum ſita eſt contiguis ex re nomen habens tota Aſeritis ceſſit quà ad Sidonem eſt obuerſa. In hac portione fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò ad Orientem ſpectant vſque Damaſcum vrbem & ſuperior Galilęa Nephthalitis obtigit, vſque Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc monte oriũtur, quà fines ſunt Arces vrbis verſus ſeptentriones ſitæ. Portrò Danitæ adepti sũt quicquid vallis ad Occidentem ſolem vergit, Azoto & Doris terminati. horum eſt Iamnia & Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertingit vſque montem à quo Iudæ tribus initium fecit. Ad hunc modum ſex gentium à filiis Chananei denominatarum regionem Ieſus diuiſit, & nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoræam enim & ipſam ab vno ex filiis eius dictam Moyſes iam ante duabus cum dimidia tribubus diuiſerat, vt ſuprà diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, Amathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc diuiſionem pertinuerunt. Cæterùm Ieſus ætate iam defecta cùm non valeret conſilia ſua per ſe exequi, & qui vicem eius gerebant, negligentiùs rempublicam adminiſtrarent, præcepit vnicuique tribui, vt ex ſua ſorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim conſiſtere & ipſorum ſecuritatem, & diſciplinę ac religionis incolumitatem: idque eos non ex Moyſi tantùm monitis, ſed ſuomet experimento didiciſſe: deinde vt Leuitis triginta octo deſtinatas vrbes redderent, iam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant. ex his in tribus profugis receptacula ſunt inſtituta. nihil enim magis erat curæ, quàm vt nuſquam à Moyſis præſcriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalitide Cedeſis, quæ eſt in ſuperiore Galilęa. poſt hæc quod de præda in reliquum erat diuiſit: ſupererat enim permultum. vnde non mediocris diuitiarum acceſſio & publicè & priuatim facta eſt. tantum erat auri & veſtimentorum ac reliquæ ſupellectilis, tantum etiam iumentorum ac pecudum, vt numero comprehendi non poſſent. Poſthæc aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem ſita vnà militabant numero quinquaginta millia, in hanc ſententiam locutus eſt: Quoniam Deus & pater qui eſt dominus Hebręorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum manſuram nobis promiſit: vóſque opem veſtram indigentibus ex mandato Dei alacriter & impigrè præſtitiſtis, æquum eſt cùm iam nihil arduum ſuperſit, miſſionem vobis dari & promptitudine veſtra non abuti: quandoquidem certi ſumus, ſi in poſterum ſit opus, nihilo ſegniùs operam veſtram nobis paratam fore. Itaque gratias vobis agimus quòd ſocij periculorum eſſe voluiſtis, rogamúſque vt in hac mutua bene uolẽtia perſeueretis, memores amicorum & quòd vos quoque veſtras poſſeſſiones noſtris auxiliis paraſtis, ſicut nos ad hanc felicitatem Deo fauente & vobis adnitẽtibus peruenimus,

Lib. 4. cap. 7.

A τλὼ δὶ ὑπὸ τὸ καρμήλου, κοιλάδα περσυγορδομένλω δ' ἀφ' τὸ καὶ τοιαύτλω εἶ), ἀσηρίται φέρονται πᾶσαν τλὼ ὑπισδῶνος τὸ ἀμφίλιμ. ἀρκὴ δὶ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῆ ἐν τῆ μερίδι ἡ καὶ ἀκτιπτοί. τὰ δὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τὸ ἀμφίλιμ μέχρι δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθυπέρθεν, νεφθαλίται παρέλαβον, ἕως τῶ λιβάνου ὄρους, καὶ τῆ τῶ ἰορδάνε πηγῶν αἳ τὴν ὁρμλὼ ἐκ τὸ ὄρεος ἔχουσιν, ἐκ τὸ καθήκοντος τοῖς ὄρεσι καὶ βόρεια πόλεως ἀρκῆς παροικούσης. δαὶται δ', τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυσμῶν τὸ ἀπλαι τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτω καὶ δώρεις ὁριζόμενοι. ἰάμνιαί τε πᾶσαι καὶ γίτται, ἀπ' ἀκάρωνος ἕως τῶ ὄρους, ὃς οὗ ἰούδα ἦρχε φυλή. καὶ ἐξ μὲν ἔθνη τῆ ἡμῶν τῶ χαναναίου φέροντα τλὼ ἐπωνυμίαν διεῖλεν οὗτος ἐκείνοις, καὶ τλὼ γλῶ τοῖς ἐνέα καὶ τῆ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν ἐνέμεσθαι. τλὼ δ' ἀμορίτην, καὶ αὐτλὼ οὗτος ἀφ' ἑὸς τῆ χαναναίου παίδων καλυμμίλω μοίρας ἴδιι περειληφὼς νεμήκει ταῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῆ ἡμισείᾳ. τὸτο δὶ καὶ πρότερον διδηλώκειν. τὰ δὶ περὶ σιδῶνα, καὶ ἀρκυναίους, Ϲ ἀμαθίους, καὶ ἀριθίους, ἀδιακόσμητα λῶ. ἵππους δὶ, τῶ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη θεᾶσθαι ὅσα καὶ νοήσειν, τῆ τε μετ' αὐτὸν τλὼ ἡγεμονείαν ὠδαλαβόντων ἀμελῶς προστάτην τῶ κοινῶ συμφέροντος, παρήγγελλε φυλῆ ἑκάστη, τῶ γένους τῆ χαναναίων μηδὲν καταλιπεῖν ἐν τῆ κατακεκληρομλμένη γῆ. τλὼ δὶ ἀσφάλειαν αὐτοῖς καὶ τλὼ φυλακλὼ τῆ παρίων ἐθῶν, ἐν μόνῳ πύτῳ καὶ μωσεῖ αὐτοῖς ἐᾶ πειθεῖν, Ϲ τοῦτ' αὐτοῖς πιπεῖσθαι. καὶ τοῖς λευίταις δὶ τὰς ὀκτὼ Ϲ ἑξήκοντα πόλεις ἀποδίδοναι. προειλήφεισαν γὰρ ἤδη κατὰ τλὼ ἀμορίαν τὰς δέκα. τοῦτον ἐᾶς ἀπονέμει τοῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐταῖς. πολλὴ γὰρ λῶ φρόνοια, τοῦ μηδὲν ὧν μωσῆς διέταξε ὠδαλιπεῖν. τῆς μὲν οὖν ἰούδα φυλῆς χέβρωνα. σίκιμα δὶ τῆς ἐφραίμου. τῆς νεφθαλίτιδος ἦ κεδέσιν. ἔστι δὶ καὶ τῆς καθυπερθεν γαλιλαίας πῦτο χωρίον. νέμει ἦ καὶ τῆς λεΐας ἕτερα λῶ ἐπὶ λοιπά. πλείστη δ' ἐγγίνει. καὶ μεγάλους πλούτους ὠδιεβέβλητο καὶ κοινῆ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἐσθῆτων καὶ τῆς ἄλλης ὀπισκευῆς ἕνεκα. τὸ δὲ πόδων δὶ πλῆθος, ὅσων οὐδὶ ἀριθμὸν μαθεῖν λῶ προσῆλθομέν. μετὰ δὶ ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ τὸν ἰορδάνην κατὰ τλὼ ἀμοραίαν ἱδρυμένοις, συνεστράτευον δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ διατάξας τοῦ ἑβραίων γένους, γλῶ τε κτήσασθαι ταύτλω ἔδωκε, καὶ κτησθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχηται. συνεργίας δὶ τῆς παρ' ὑμῶν κατ' ἐντολλὼ τλὼ ἐκείνου δεομένους, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα προθύμους ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἔτι δυσκόλου ὠφελμένοντος ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φειδοῖ τῆς προθυμίας ὑμῶν, λῶ εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν ἡμῶν αὐτῆς, ἄσχολον ἕξομεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νεῶ καμοῦσαν αὐθις βεβαιτέραν. χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν συνήρασθε κινδλύων. καὶ νῦ νεῶ μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὕτως μένοντες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι χρὴ φίλων, καὶ ὠδὲ τῆ ἀγνοίᾳ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῆ ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅπ τὸ τλὼ ἀπόλαυσιν χρὴ ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δ' ἡμᾶς ἀναβάλλεσθε, καὶ πεποιωντες εἰς ἃ νεῶ δυνοίᾳ θεῶ κατίσπμλμ, ἐπεὶ ἔπος ἐκφάτε αὐτῆ μεταλαμβάνειν,

γένοντο

γένους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῆς σωτηρίας πόνου πλοῦτος ἄφθονος, λείπει τε πολλῷ ἐπαξόμενοι καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τοῦτων ὅτι πλέον, ἢ παρ' ἡμῖν κτῆσις, καὶ πρὸς ὅτι βουληθῆτε κατ' ἀμοιβὴν πρόθυμον. οὔτε γὰρ ὧν μωυσῆς προεῖπεν ἀτελεσθῆτε, καταφρονήσαντες ἐξ αἰῶνος τοῦ ἀτελευτήτου, οὔτ' ἔστιν οὐδὲν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν ὀφείλομεν. χαίροντας οὖν ἡμᾶς ὅτι τὰς κλήρους ἀπολύομεν. καὶ προσκαλοῦμαι μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὄρον ὑπολαμβάνειν. μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμὸς οὗτος ἔστιν ἑτέρους ἡμᾶς νομίσητε καὶ οὐχὶ Ἑβραίους. ἀβέβηλοι γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν οὔτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες. θεὸς τε εἷς ἐπὶ τοὺς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον. οὗ τῆς θρησκείας ὅτι μελετᾶσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ἐᾷ αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς μωυσέως διάταξις, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τοῦ θεοῦ παρέξοντος δύναμιν ἅμα καὶ σύμμαχον ἑαυτόν. ἐκ δὲ τοὐναντίον ἢ εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν, ἀποστραπήσεσθαι ὑμᾶς τὸ θεῖον ὑμῶν. ταῦτα εἰπὼν καθ' ἕνα τοῖς κατὰ τέλεις καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὖθις ἅπαν ἀπαστάζων, αὐτὸς μὲν ὑπέμενεν. προὔπεμπε δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτὶ καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπελύθησαν. καὶ διαβάντα οὖν τὸν ποταμὸν ἥτε φυλὴ καὶ γαὰδις, καὶ ὅσοι τῆς μετοικεσίας αὐτοῖς συνέσποντο, βωμὸν ἵδρυσαν τῆς ὄχθης ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου, σημεῖον τοῖς ἔπειτα γένεσιν, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν κατοικοῦντας οἰκειότητος. ἀκούσαντες δ' οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι τοῖς ἀπολυθεῖσιν, οὐ μὴν ἐς ἅπαντα γνώμης ἀείσησαν αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεωτερισμὸν καὶ ξενικῶν εἰσαγωγὴν θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπεῖναι. ἀλλὰ περὶ τὴν θείαν θρησκείαν τὴν διαβολὴν πιθανὴν νομίζοντες, ἐνόχλουν ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τῆς τῶν βωμῶν ἱδρυσαμένων, παραιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ καλέσαντες αὐτοὺς τῆς διαβάσεως τῆς παρείων ἐθῶν. οὐ γὰρ ἐᾶναι τὴν συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς τῶν ἁπάντων εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ θεοῦ βουλητὸν, καὶ ᾧ ἕκαστος τιμώμενος χαίρει. καὶ οἱ μὲν, ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς. ἐπεὶ δ' αὐτοὺς ἐπὶ σοῖς ἦγε ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβουλεύσαντες ὑπέστειλαν αὐτῆς τῆς γνώμης λαβεῖν ἐφεδρον. ἔπειτ' αὖ κεκοπιδῆ μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῆς, τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβύτας πρὸς αὐτοὺς, φλινέσην τὸν ἱερεῖ ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῆς ἐπιφανεστάτης τοῖς Ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαντες, τὸν βωμὸν ἔστι τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ διαβάντες ἵδρυσαν. ὡς δ' παραιωσαμένων, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων ἐκκλησίαν συνελέγη, στὰς φλινέσης, μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμαρτεῖν ἔλεγε, καὶ ὡς τὸ λόγοις ὅτι μηδενὸς νεωτερίσαι πρὸς τὰ μέλλοντα πολεμεῖν, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς διανοίας ἀπιδόντας αὐτοὺς ἐπ' ὅπλα καὶ τὸν ἐκ χερῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δὲ τὸ συγγενὲς καὶ τὸ ταχὺ καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι σκοπήσαντας οὕτω ποιήσασθαι τὴν πρεσβείαν, ἵνα τοῦ αἰτίου μαθόντες. ὑφ' ἧς φοβήθητε τὸν βωμὸν καθελεῖν, μήτε φρονεῖς δικαίως ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, κατὰ λόγους μὲν ὅσον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνούμενα τῆς διαβολῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. οὐ γὰρ ἠξιώμεθ' ὑμᾶς πύρα τῆς θεῶν γνώμης ἐκτὸς γεγενημένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, διαζευχθέντας ἡμῶν καὶ παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον,

A nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati, estis, multúmque prædæ, auri, & argenti referetis, & super omnia nostram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moysis mandatis satisfeciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad vestras possessiones
B dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum existimetis cognationem nostram dirimere: néve propter flumẽ medium alios nos putetis quàm Hebræos. Omnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus, vnus Deus tam nostros quàm vestros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moysem instituta diligenter obseruanda sunt. hoc enim pacto futurus est adiutor & propicius: sicut contrà si in alienos
C ritus degenerauerimus, & ipse nos auersabitur. Hæc locutus & singillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipse quidem eodem loco restitit: reliqua autem multitudo vniuersa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè à se inuicem diuellebantur. Itaque traiecto flu- Iiii.
uio Rubelis tribus & Gadis & quotquot Ma- Ios. 22.
nassitarum eos sunt secuti altare super ripam Iordanis erigunt, monumentum posteris & signum coniunctionis cum reliquis qui vltra
D Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Israelitas, cùm altare exstructum scirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac suspicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. existimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erant crimine, quã diuinæ voluntatis rationem habendam. atque
E ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Iesus verò & pontifex Eleazarus cum senatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rẽ aggrediendam, & scitandum qua mente id fecerint: & si fortè malo animo factum deprehẽsum sit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineesem filium Eleazari & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoscant quid sibi volentes altare in ripa construxissent. Vt verò traiecto flumine, &
F conuentu aduocato Phineeses in concione constitit: Maius, inquit, vestrum delictum est quàm vt verbis tantũ castigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repente ad arma conclamauimus vt pœnas sumeremus, sed respectu cognationis, & ea spe quòd fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis, legationem ad vos suscepimus, vt cognita causa extructi altaris, nõ temerè armasse nos in vos videamur, si piis rationibus adducti id feciſtis: sin autem in culpa sitis, iustam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perspectam Dei sententiam habetis, & legum eius auditores estis, disiunctos à nobis & in vestram possessionẽ reuersos

quam Deo ferte acceptam debetis, cuius prouidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari patrio, externos deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam prolabamini, ad domesticarum legum reuerentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obstinatè persistatis, non grauabimur vllum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habitos, non secus atque illos exterminabimus. Cauete enim putetis quia extra limitem nostrum estis, extra potestatem etiam Dei vos euasisse: vbiubi estis, omnia sunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere. Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapiendum esse obstaculo, præstat nouam agrorum diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est igitur vt resipiscatis, & à nouitatibus mutato proposito desistatis: rogamúsque vos per salutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis carissimum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis, contra quos minimè volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, vtrum pace nostra & vestris affectibus perpetuò frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere. Postquam hæc Phinees dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerunt: Viri fratres, nos neque è cognatione deficere volumus, neque in religione cuius nequaquam pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum nouimus Hebræis omnibus communem, & altare eius æreum quod est ante tabernaculum, nec aliud vnquam nostras excipiet victimas. Nam hoc quod nunc ereximus, quódque vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificiis placandum extructum est, sed vt perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nósque patriæ religionis admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, absitque vt nos affines existimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patriis moribus ac ritibus degenerauerit, absque capitali pœna expiari non valeat. His auditis Phineesis, collaudatáque eorum constantia, reuersus ad Iesum, rem totam apud populum exposuit. qui lætus quòd nec delectu opus esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: móxque soluto conuentu, reuersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem pòst vigesimo iam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adesse: primùm Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per quę ex rebus afflictis in tantas opes tantámq; gloriā peruenerāt hortatur deinde vt dent operam vt Deum in posterum æquè habeāt propicium, cùm sciant eius beneuolentiā nō aliis retineri posse quàm pietatis artib.

Ios. 23.24.

A ὂν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου φρενὸς ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτοῦ, καὶ τοῦ σκηνοῦ καὶ τοῦ χιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡμῶν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ὑπαφίεναι τοῖς χαναναίων κακοῖς προσεχωρήκοτας. ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ περαιτέρω μὴ μανέντες, νόμων ὂ πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. εἰ δ' ὑπομένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, οὐ παρατησόμεθα τὸν ὑπὲρ τοῦ νόμων πόνον. ἀλλὰ παρασκάψομεν τὸν ἰόμβωνον τούτοις

B βοηθήσομεν, καὶ φρὸς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθερέοντες. μὴ γὰρ νομίσητε τοῦ διαβαθμικὸν τὸν ποταμὸν, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι, πανταχοῦ γὰρ ἐν τοῖς τούτου ἐστέ. καὶ ἀποδραῖναι τοῦ ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀπ' αὐτῆς δίκην, ἀδύνατον. εἰ δ' οἴεσθε τοῦ ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῖν ἐμποδὼν εἶ φ σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύσει πάλιν τοῦ γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι καὶ ταύτην ἐκείνων μᾶλλον τὸν.

C ἀλλ' ἀποπήσατε σωφρονήσαντες, καὶ ὅτι παροῖς μεταθήμοις τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς φεὸς πάντων καὶ γυναικῶν, μὴ παρασχεῖν ὑμῖν ἀνάγκην ἀμυνάσθαι ὡς οὐ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τῆς φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλησίᾳ κειμένης, ὕστε βουλεύεσθαι, λόγοις ἢ τῇ θέᾳ συμφέρειν ὑπολαβόντας, ἢ πρέσεσιν ἔργων καὶ πολέμου φειμένοις. τοσαῦτα φ φινεέσου διαλεχθέντος οἱ προεστῶτες τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο φεὶ τῆς ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, καὶ μήτε συγχύσεως

D φρὸς αὐτοὺς ὑποπεσεῖσθαι, μήτε κῆ νεωτερισμὸν ἀνασπᾶσαι τὸν βωμὸν ἕλκοντας. ἀλλὰ θεὸν τε ἕνα γνώσεσθαι τὸν ἑβραίοις ἅπασι κοινόν. καὶ τὸν πρὸς τῆς σκηνῆς βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσειν. τὸν μὴν τοι γε νεὼ ἀναστάντα, δι' ὃν καὶ ὑπερπόλεμοι γεγόασιν, ἐς κῆ θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ἢ ὅπως εἴη, καὶ τεκμήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς φρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀνάγκη φ σω-

E φρονεῖν κῆ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ' οὐχὶ βασάνου ἀρχὴν ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡμῖν φ ὅτι τοιαύτην τὸν βωμὸν αἰτίαν κατασκευάσαι γέγοντο ὁ θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα φεὶ ἡμᾶς ἔχοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγνώσκετε τούτων, ἐφ' οἷς ἐξῶλες εἶ δίκαιοι πάντες ὅσοι φ ἀβρααμου γένους ὄντες νεωτέροις ἐπιχειροῦσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ συνηθεστέρου τρόπου παρηλλαγμένοις. ταῦτα εἰπόντας ἐπῄνησάν ὁ φινεέσης, παρῆν πρὸς ἰησοῦν, κῆ τὰ παρ' αὐτῶν ἀνήγγελε τῷ λαῷ.

F ὁ δ' χαίρων ὅ τι μηδεμία ἀνάγκη στρατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει ἐπὶ εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κῆ ἀνδρῶν συγχύσεν, χαριστήριους ὑπὲρ τούτων τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτέλει. κῆ διαλύσας μῆ ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κληρουχίας ἑκάστους αὐτὸς ἐν σικίμοις ἐδίητο. ἔτει δ' ὕστερον εἰκοστῷ, ὑπὸ γήρως ὤν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τῶν πόλεων, καὶ τοὺς ἀρχὰς καὶ τοὺς γερουσίας, καὶ τοῦ πλήθους ὅσον ἦν ἐφ-

G τὸν αὐτοῦ συναγαγών, ἐπὶ παρῆσαν, τάς τε κατὰ γεσίας τοῦ θεοῦ ἀνεμίμνησκεν αὐτούς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινοῦ γένους εἰς τοῦτο δόξης ἐ φθουσίας προελθεῖν. φυλάττειν τε τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν, ἔχουσαν οὕτως πρὸς αὐτούς, παρεκάλει, κῆ τῇ εὐσεβείᾳ μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖον.

αὐτῷ

αὐτῷ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀπίναι μέλλοντι τὰ ζῆν παραίνεσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν. κελεύσας ἠξίου δὲ μνήμης ποιήσασθαι τὴν ὠφελείαν. καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα. ὧν μωυσεῖ μὲν ὀκτὼ διδασκαλίαν τῆς χρησίμων συνδιέτριψε τεσσαράκοντα. στρατηγὸς δὲ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν γενόμενος, πέντε καὶ εἴκοσι. αἰνηθεὶς δὲ μήτε συνέσεως ὢν ἐνδεὴς, μήτε τῷ τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἀπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα ἐν τοῖς κινδύνοις δύψυχος καὶ μεγαλόψολμος, φρονήσει τε τὰ κρείττω τὴν εἰρηνικὴν δεξιώτατος, καὶ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἁρμοσάμενος. θάπτεται δὲ ἐν πόλει θαμνᾷ τῆς ἐφραίμου φυλῆς. θρήνησει δὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φνεάσῃ τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην καταλειπών. καὶ μνημεῖον αὐτῷ ἐστι τάφος ἐν γαβαθᾷ πόλει συγκείμενος. μετὰ δὲ τὴν τούτων τελευτὴν φνεάσης προφητεύει κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χαναναίων ἡδίους τῇ ἰουδαίᾳ φυλῇ προσφέρειν τὴν ἡγεμονείαν. καὶ γὰρ τῷ λαῷ ἦν ἀσυνδὲς μαθεῖν τι καὶ θεῷ δουλεῖ. καὶ προσλαβοῦσα τὴν συμμαχίδα, ἐφ' ᾧτε ἐξιρεθέντων τῶν ἐκείνων ἐπιτελῶ, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ τὸ ποιῶσιν.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ ἐξαίφνης οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράσθησαν συμφορῶν, καὶ στασιάσαντων ἐμφυλίοις διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

ΧΑναναῖοι δ' ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ καὶ ζεύγεσιν αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν ζεβεκηνῶν ἀδωνιβεζέκῳ τὴν ἡγεμονείαν δεδωκότες. τὸ δ' ὄνομα τοῦτο σημαίνει, βεζεκηνῶν κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑβραίων γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἤλπιζόν τε κρατήσειν τῶν ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δ' αὐτοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς ἃς προεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς. καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους. φεύγει δ' ὁ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἱροῦσι τὸν ἀδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκροτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησὶν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸν παρὰ λήσεσθαι θεὸν ἐμελλον τὰ δὲ πεπονθὼς ὑπ' ἐκείνου καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πρόσθεν πρόσθεν οὐκ ἀνεκτὰ πλέον. καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν εἰς ἱεροσολύμων. τελευτήσαντα δ', ἐνθὰ θάπτουσι. καὶ διέσειραν αἱρουῦντες τὰς πόλεις. πλείστας τε λαβόντες ἐπολιόρκουν ἱεροσόλυμα. καὶ τῶν μὲν κάτω λαβόντες συνέκοπτον πάντας ἔκτεινον τοὺς ἐνοικοῦντας. χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς ἀρετῇ καὶ, τείχων ὀχυρότητι καὶ φύσει τοῦ πεδίου. ὅθεν μετεστράτοπέδευσαν εἰς χεβρῶνα. καὶ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσιν πάντας. ὑπελείπετο δὲ τῶν τῆς γιγάντων ἔτι γένους, οἳ δὲ σωμάτων μεγέθη, καὶ μορφαὶ οὐδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παραπλήσιαι, ἀλλ' ἀδόξων ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἄκουσμα. δείκνυται δ' ἔτι καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς κατ' ἡμᾶς ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς λευίταις ἐξαιρέτων γέρας ἔδοσαν μετὰ τῆς δεκάτης πηχῶν. τὴν δὲ γῆν χαλέβῃ δωρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ἧκε δ' ἦν τῶν κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τὴν χαναναίαν.

Situm enim fuisse vt priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremò rogauit vt hunc admonitionem boni consulerent, essentque eius perpetuò memores. post hãc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ centesimo decimo: quorum xl. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum viginti quinque reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minùs in pace bonus & vtilis: denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phinees hæreditarium relinquens sacerdotium. sepulturæ & eius monumentum impositum extat in vrbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phinees à populo de voluntate Dei, cuiúsnam foret imperium in bello Chananæo, respondit iubere Deũ vt Iudæ tribus ducta bellum gereret, quę mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus huius generis reliquis, vicem rependeret.

Cap. II.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patrijs religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis Dc. tantum fuere superstites.

AT Chananæi quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabãt, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorũ lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, quòd Iesus Dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quos dixi, duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæsis decem millibus, dum reliquos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellũ circumferebãt: quorum bona parte capta, Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore eius parte, omnes habitatores terræ contrucidauerunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbeque vi capta, in oppidanos omnes sęuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles: quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moysis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moyses in Chananęam præmiserat:

Ios. 21.

Habita est ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnarum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descendentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperũt. Euasit autem eos Gaza & Accarõ, quòd in planicie sitæ & abundantes curribus, inuadentes se malè mulctatos facile reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitæ verò in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo imposito habitatorib. eius pacem dederunt: & in posterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum vtrique se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis cõtenti pacem Chananæis dederũt. Ephremi verò tribus cùm assidẽdo Bethelis multo tempore & labore impẽso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter duranit. tãdẽ cõprehẽso vno ciuiũ qui inurbẽ importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurãdo firmata, intromissos clàm ipsum cũ familia seruaturos proditione eius facti sunt vori compotes: cæsisque reliquis omnibus præter hos quibus salus expacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oraculo, bellum tamen non libebat suscipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec senatus vt antè legitur, nec magistratus solemnes creantur: dumque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, & qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parũ respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum vxore in gratiam reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parẽtib. habitus. quinta cũ decreuisset domum repetere, post meridiẽ iter ingreditur. cũctãter enim parẽtes filiã dimiserunt, nec nisi meliore diei parte transacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur

Ibid. 19.

A διδόασι δὲ καὶ τοῖς ἐθέσου τῦ μαδιανίτου ἀπογόνοις, ἰωυσέως γὰρ ἦν γαμβρὸς, χώραν ἵνα νέμοιντο, τὴν γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολουθήκεσαν ἐκείνοις καὶ συνῆσαν αὐτοῖς ὅτι τῆς ἐρήμου. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ καὶ συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὴν ὀρεινὴν τῆς χαναναίας πόλεις εἷλον, τὴν δὲ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ ἀσκάλωνά τε καὶ ἄζωτον. διαφθοῦσι δ' αὐτοὺς γάζα καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων δυποιίας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας. B καὶ αἱ μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐπὶ τ πολεμῆν δυσδαιμονήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ καταπίθενται τὰ ὅπλα. βενιαμίται ἢ, τούτων γὰρ ἦν ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτῆν συνεχώρησαν φόρους τελεῖν. καὶ οὗτος παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν ἔ κτείνειν, οἱ ἢ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἠρέθησαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τῶν βενιαμίτων μιμησάμεναι ἐποίουν, C τοῖς τελουμένοις ἀρκούμενοι φόρους ἐπέξεπαν τῶν χαναναίων ἀπολέμους εἶ). ἡ δὲ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βαθηλὰ τέλος οὐδὲν ἄξιον ἔ χρόνου καὶ τῶν πόνων ἠνύσατο τῆς πολιορκίας. οἱ ἢ καί περ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσεκαρτέρησαν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅτι κομιδῇ τὴν ἀναγκαίων, τὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ ὧν ἀπόδοντι τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε C τοὺς συγγενεῖς αὐτῦ. κἀκεῖνος ὅτι τούτοις ὤμοσε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν οὕτως προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων. οἱ ἢ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν. C μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τὴν δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ὑπαδιδόντων, ὑπὸ ῥᾳθυμίας καὶ ἡδονῆς τὸ κόσμου ὀλιγώρησαν, καὶ τῆς πολιτείας τὴν νόμων οὐκέτ' ἴσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παροξυνθεὶς δ' ὅτι τούτοις τὸ θεῖον, ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς ἔπεισαν τὸ δαίμονα τὸν αὐτὸ γνώμην τὴν χαναναίων. ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσαντο πολλῇ κατ' αὐτῶν ὠμότητι καιρῦ λαβόμενοι. οἱ ἢ, καὶ πρὸς τὰ δαίμονα τ θεῦ, δυσθύμως εἶχον. καὶ πρὶν τὸ πολεμεῖν, ἀνδρῶς, πολλὰ τὸ δαίμονα τὴν χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη ἀγαθὸν ζυφλὸν ἐκλελυμένοι. καὶ συνέβαινεν ἤδη τὸν ἀρίστου ἀγαθίαν διαφθαρῆναι, καὶ τὰς μαντείας οὐκ ἀπεδέικνυσαν, οὐδὲ ἀρχὸν ἄλλον οὐδὲ μίαν τὴν πρότερον νενομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἄκροις ἡδονῇ τὸ κερδαίνειν προσδεδωμένοι. καὶ ἀγαθὸν τὸν πολλὸν ἀθλίαν, σάσις αὖθις πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, καὶ προσῆλθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας. λευίτης ἀνὴρ τῆς δημοτικωτέρου τῆς ἐφραὶμου κλεισυρίας ὢν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γύναιον ἀπὸ βηθλεμῖτ. τῆς ἢ ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἔστι τὸ χωρίον. ἐρῶν ἢ σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ τὸ κάλλους αὐτῆς ἡττήμενος, ἠτύχει τῆς παρ' ἐκείνης οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοδίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ ἀγαθὸν μᾶλλον ἐκκαιομένου τῷ πάθει, σκέψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὸν βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄν-

ἀνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ἀπῆρεν, μιᾷ τετάρτῳ. χαλεπῶς ἢ φέρων ὁ ἀνὴρ ὅτι τῷ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τὸν πενθερὸς καὶ διαλυσάμενος τὰς μέμψεις, καταλλάττεται πρὸς αὐτόν. καὶ τέσσαρας μὲν ἡμέρας πρὸς αὐτὸν διατάττει, φιλοφρονουμένων αὐτὸν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπιέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶν ἀγαθὸν ἔξεισι. βέλτιον γὰρ ἀπῆλθον οἱ γονεῖς τὸν θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας ζιβὸν ἐπιοῦσῃ. θεράπων δ' αὐτοῖς εἷς εἵπετο.

καὶ ὄ-

καὶ ὅσος ἦν αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γύναιον. γνομέ- A
νων δ' αὐτῷ κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, σταδίους δ' ἀπε-
λιφθησαν ἤδη ἑξήκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων
καταχθῆναί που, μὴ καὶ τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ-
δεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα οὐδὲ πόρ-
ρω πολεμίων ὄντας, τὸ καιρῷ πολλάκις ὄπτιφαλῆ
καὶ ὑποπτα πιστοῦτος καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρε-
σκεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι.
χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἴκο- B
σι σταδίους, εἰς οἰκείαν ἥξειν καταγεσθαι πόλιν. καὶ
προσπίπτας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς Γαβαῶν, φυλῆς τῆς
βενιαμίτιδος, ἤδη σβεσθείσης οὔσης. καὶ μηδενὸς ὅτι ξέ-
νιαν τῷ γέροντι ἀγορεύειν αὐτὸν ἀλλογενοῦτος, θορυ-
βούτης δὲ ἀγροῦ κατὰ τὸν, τῆς μὲν Ἐφραιμίτιδος φυλῆς
ὢν, ἐν δὲ τῇ Γαβᾷ διατρέφων, συντυγχάνων αὐτῷ,
τίς τε ὢν ἤκοι. καὶ δι' ἃς αἰτίας σκηνοῦντες σκότους ἤ-
δη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ, Λευίτης
μὲν ἔφησεν εἶναι, γυναῖκα δὲ ἄγειν ἐκ τῶν γονέων ἄγων, C
πρὸς αὐτὸν ἀπῆν. τῶν δ' οἰκησιν ἐδήλου τυγχά-
νειν ἐν τῇ Ἐφραιμίᾳ κληρουχίᾳ. ὁ δὲ γέρων, ἡδέ-
τῶν συγγένειαν, καὶ δὴ καὶ τῶν αὐτῶν φυλῶν ὄντων,
καὶ ὡς ἐκ τῶν συντυχίαι, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον
ἦγε. νεανίαι δέ τινες τῶν Γαβαιτῶν, ὅτι τῆς ἀγορᾶς τὸ
γύναιον θεασάμενοι, καὶ τῶν ὑπερβάλλειαν θαυμάσαν-
τες, ἐπὶ πολὺ τῷ γέροντι κατηγωνίσαντο ἐμεθον, κα-
ταφρονήσαντες τῆς ἀστυγείας, καὶ τῆς ὀλιγωρίτος, ἣ-
κειν ὅπη τὰς θύρας. τοῦ δὲ γέροντος πολλοὺς D
ἀπαλλαττεσθαι, καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μὴ δὲ ὕβριν,
ἱκέτευεν αὐτὸν πολλαχῶς τῶν ξένων, προαγμάτων ἀ-
πηλάσθαι. ὡς δὲ συγχωρῆσαι λέγοντες, καὶ λαβόντα τὴν
γυναῖκα τοῦ γέροντος, ἐβιάσαντο αὐτὴν ἀναῤῥηδὸν εἰς τοὺς νό-
μους ἐξαμαρτάνουσαν, ὀλιγωρήσαντα τοῦ δικαίου καὶ κα-
τηγόρων, ἢ πόλεως ἢ κτοκτείνειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα
ταῖς ὁρμαῖς αὐτῶν, εἰς ἀνάγκην ἀφικνοῦμενος, καὶ
μὴ βουλόμενος τοὺς ξένους ὑβριστὰς ὑβριάντας, τῆς E
ἑαυτοῦ γυναῖκος αὐτοῖς παρεχόρει, πλησθέντα τοῦ ἐ-
πιθυμίαν αὐτοῖς λέγων, ὁμολογήσειν δίκην τῆς εἰς τοὺς
ξένους ὕβρεως, αὐτὸς ἢ μηδὲν ἀδικήσειν οἷς ἐπιδέξατο
τούτῳ τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' οὐδὲν τῆς ἀπορδῆς
τῆς ὅπη τῶν ξένων ἐπιδόσεως, ἀλλ' ἐκέκενητο ταύτην
ἀπολαβεῖν ἀξιοῦντες. ἐκεῖνος, ἐκέκευσε μηδὲν θολμᾶν
ἀπόνομεν. οἱ δ' ἀρπασάμενοι, καὶ προελθόντες μᾶλ-
λον τῆς βίας τῆς ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτοὺς τὸν
γυναῖκα. ἡ δὲ ὅλης νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως, F
ἀπέλυσαν περὶ πρωΐαν ἡμέραν. ἡ δὲ, τεταλαιπωρη-
μένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ὅπη τῶν ξένιαν. ἐν τούτῳ
λύπης ὢν ἐπεπόνθει, καὶ τῷ μὴ τολμᾶν ὑπ' ἀρχούσης
εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ φῦλου, τοῦτον δὲ μάλιστα τοῖς γεγυ-
μένοις ἔχειν αἴτιον ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τῶν ψυ-
χῶν ἀφῆκεν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ κα-
τασχῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορῶ-
μενος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, ἀθυμηθέντα δὲ λέγων-
τος, ὡς οὐκ ἐξ ἑκουσίου γνώμης αὐτῷ ἀθάχοι τοῖς
καταβεβιασμένοις, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅπη ξενίαν αὐτῷ. ὡς δὲ τελευτήσασαν ἔμαθεν σωφρόνως πρὸς τὸ μέ-
γεθος τῶν κακῶν, ὀλιθόμενος τῷ κτείνει νεκρὸν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς αὐτήν. ἐπὶ δὲλων αὐτὴν κῶλα εἰς
μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλῶν, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοὺς αἰτίους τῆς τελευτῆς
γυναικὶ, καὶ τῶν βίαν τῆς φυλῆς. οἱ δὲ ἀπό τε τῆς ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῶν βιβιασμένων κακῶς
διαπεπόντες, πρότερον οὐδενὸς τοιούτου πάθους εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκράτου καὶ δικαίας εἰς τὸν σπουδὴν

cúmque emensi triginta ſtadia non longè abeſſent à Hieroſolymis, famulus dabat conſilium vt aliquò diuerterent: ne ſi nox iter facientes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præſertim propinquis hoſtibus, cum ſerotina hora etiam amicorum loca ſuſpecta facere ſoleat. marito non placuit alienigenarũ vti hoſpitio. nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebátque progreſſus viginti ſtadia ad ſui generis homines diuertere. in hoc conſentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis ſerò admodum, cúmque in foro inueniret neminem qui ſe inuitaret ad hoſpitium, ſenex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, ſed Gabæ habitans, caſu repertum interrogat, quiſnam ſit, & cur crepuſculo demum cœnam è foro peteret. ille ſe Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione ſe habere domicilium. Tum ſenex reſpectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatus hoſpes viſus eſt ad ſe deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam, poſtquam ad ſenem illum diuertiſſe cognouerunt, contempta imbecillitate & ſolitudine, venerunt ad ianuam: rogantéque ſene vt abirent, & vim abſtinerent ac iniuriam, poſtulabant vt exhibita hoſpita quieti ſuæ cõſuleret. cúmque ille contrà diceret cognatam eſſe, & Leuitidem, peccaturos eos grauiter, ſi propter voluptatem leges violarent, iuuenéſque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes ſi obſtare libidini eorum pergeret, ſenex ait ſe filiam eis permittere, vt ſaluo hoſpitali iure cupiditatem explerent, vt lens quantũ in ſe erat tutos ab iniuria præſtare, quos exceperat. illis verò pertinaciter hoſpitam expetentibus, & hãc omnino accipere volentibus, ſupplex orabat ne quid contra leges committeret, at illi furẽtes vi raptam mulierem domum abducunt, cúmque ei per totam noctem ad ſatietatem illuſiſſent, diluculo dimiſerunt: quæ ita miſerè affecta ad hoſpitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conſpectum venire, quòd hùc indigniſſimè rem laturum putaret humi collapſa expirauit. Leuita ratus ſopore oppreſſam, & nihil grauiùs ſuſpicans, excitare conabatur. conſolaturus eo quòd non ſponte ſe ad ſtuprum præbuiſſet, ſed vi in alienas ædes abrepta. vt verò defuncta ſenſit, ſatis prudenter pro calamitatis magnitudine ſe gerens, cadauer iumento impoſitum domum reportat: & membratim diuiſum in partes duodecim, ad ſingulas tribus miſit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum verò illi nunquam tali ante viſo vel audito ſpectaculo ad indignationẽ grauiter cõmoti, & iuſto furore perciti apud *Iud. 20.*

conuentum faciunt,& congregati ante taber-
naculum,Gabaenos hoſtiliter armis impetere
decernunt.Hunc impetum ſenatus cohibuit,
ſuadens non ita temere cognatis bellum infe-
rendum,priuſquam verbis agerent de crimi-
nibus:quando ne in exteros quidem ob iniu-
riam acceptam armari leges permittunt, niſi
legatis prius de ſatisfactione miſſis.rectum igi-
tur eſſe adGabaenos mittere qui fontes ad ſup-
plicium depoſcant:qui ſi dedantur,horum pœ-
na contentos eſſe debere.ſin contumaces fue-
rint,bello in eos vindicandum.Itaque mittun-
tur ad Gabaenos accuſaturi eos iuuenes qui
vim pudicitiæ mulieris intulerant, & poſtula-
turi vt pro violatis legibus morte iuſtas pœnas
penderent.Gabaeni verò non dediderunt iu-
uenes,arbitrati ſibi pudendum ſi alienis impe-
ratis metu belli parerent,cùm multitudine ac
virtute nulli ſe cedere videri vellent: erátque
magnus apparatus totius tribus,cùm cæteri nó
defuturos ſe promitterent, ſi quis eos vi & ar-
mis aggredi vellet. Quę poſtquàm Iſraelitis à
Gabaenis renuntiata ſunt,iureiurando ſanciũt,
neminem ex ſuis viro Beniamitæ filiam tradi-
turum in coniugem:& acriore bello perſecutu
ros ſe eam tribum,quàm maiores eorum Cha-
nanæos perſecuti ſint.Et confeſtim eduxerunt
contra eos exercitum quadringentorum mil-
lium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt
vigintiquinque armatorum millia, & inſuper
ſexcentos.ex eo numero fuere quingẽti fundi-
tores peritiſſimi,qui læua manu feriebant. ita-
que commiſſo apud Gabam prælio,egregiè vi-
cêre Beniamitæ, cæſis ex aduerſa acie viginti
duobus millibus.& fortaſſe plures cecidiſſent,
niſi nox prælium diremiſſet.atque itaBeniami-
tæ læti ſe intra mœnia receperunt,Iſraelitę ve-
rò in caſtra inſperata clade attoniti. Sequenti
die prælium inſtauratur,& Beniamitis rurſum
vincentibus,decemocto millia cadunt ex parte
Iſraelitarum,quo factum eſt vt caſtra metu de-
ſererent,profectique Bethela,quæ vrbs non lõ-
ge aberat,poſtridie ieiunio peracto ſupplicauē-
runt Deo per Phineeſem pontificem vt ab ira
deſiſteret,& contentus duabus cladibus victo-
riam & robur contra hoſtem concederet.Deus
verò precibus eorum annuit,& per cũdem va-
tem fauorem eſt pollicitus.Ergo diuiſis bifariã
copiis,dimidiam partem noctu circa vrbem in
inſidiis collocant, reliqua in aciem producta
cum Beniamitis manus conſerunt,móxque vt
impares paulatim pedem referunt. eo magis
Beniamitę inſtant ſponte cedentibus quo lon-
gius hoſtem ab vrbe abſtraherent, ita vt etiam
illi qui in vrbe propter ætatem imbellem reli-
cti fuerant , procurrerent quaſi prædæ futuri
ſocij.poſtquam autem ſatis longè à mœnibus
diſceſſum eſt, Hebręi reuerſi in pugnã ſignum
dant inſidiatoribus: qui mox coorti cum cla-
more hoſtem à tergo inuadunt. Senſerunt illi
ſe deceptos,& cùm conſilium in ancipiti metu
non ſuppeteret,in conuallem quãdam cõpulſi,

A συλλεγῆτε,καὶ περὶ τῆς σκιλῶς ἀθροισθέντας, εἰς ὅ-
πλα χωρεῖν δύθ' ὥρμωσε, καὶ χρήσασθαι τοῖς γα-
βαλωσῖς, ὡς πολεμίοις. ἔπεχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία,
πίσασα μὴ δεῖν ὀξέως οὕτως πρὸς τοὺς ὁμοφύλους
ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ
τῆς ἐγκλημάτων, τὸ νόμου μηδ' ὅτι τοὺς ἀλλοφύλους
ἐφέντος δίκα πρεσβείας καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ με-
τανοῆσαι πέμπας, τοὺς δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰ
ἀναγαγεῖν. καλὰς οὖν ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένους
πέμψας πρὸς τοὺς γαβαλωσὶ ἐξητοῦντας τοὺς αἰ-
τίους. καὶ παρεγομένων μὴν, ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κο-
λάσει. καταφρονησάντων δὲ, τότε τοῖς ὅπλοις αὐτοῖς
ἀμύνασθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς γαβαλωσὶ
κατηγορεῖντες τῆς νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα,
καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτοῦντες τοὺς δράσαντας μὴ
οὐ νόμιμα, δικαίους δὲ δικαίοις, αὐτ' αὐτῆς ἐκείνων
ἀποθανεῖν. οἱ δὲ γαβαλωσὶ, οὔτε τοὺς νεανίσκους ἐξέ-
δοσαν, καὶ δυνὸν ἀλλοφύλοις ὑπακούειν προσάγμα-
σιν ἡγοῦντο πολέμου φοβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες ἐλ-
λείπεις ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε δι' τὸ πλῆθος, μήτε δι'
δύψυχίαν. ἦσαν γὰρ ἐν φασκιδῃ μεγάλῃ καὶ τῇ
ἄλλων φυλετῇ. σωματοειδησταν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀ-
μυνόμενοι βιαζομένοις. ὡς δὲ ταῦτα ἠγγέλθη τοῖς
ἰσραηλίταις τὰ περὶ τὴν γαβαλωσῶν, ὅρκους ποιοῦ-
ται μηδένα σφῶν αὐτῶν βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γά-
μον θυγατέρα, στρατεύειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐ-
τοῖς δὲ ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς χαταιάμοις τοὺς προγόνους ἡ-
μῶν παρειληφαμεν ἡγουμένους. πρὸς χεῖμα τε ἐξῆ-
γον ἐπ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα
ὁπλιτῶν. βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεν-
ταχιλίων καὶ ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους
ταῖς λαιαῖς τῶν χειρῶν σφενδο.ᾶν ἄριστοι. ὥς τε μὴ μά-
χης πρὸς τὴ γαβᾶ γενομένης, ξέπεσον οἱ βενιαμῖ-
ται τοὺς ἰσραηλίτας, ἀνδρὸς τε πίπτουσιν αὐτῶν εἰς δισ-
μυρίους καὶ δισχιλίους. ἐφθάρησαν ἂν ἴσως αὖ καὶ πλεῖο-
νες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοῖς ἔπεσε καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ
οἱ μὲν βενιαμῖται, χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν,
οἱ δ' ἰσραηλῖται καταπεπληγότες ὑπὸ τῆς ἥττης εἰς
τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑπούσῃ πάλιν συμβαλόντων, οἱ
βενιαμῖται κρατοῦσι, καὶ θηρεύουσι τῶν ἰσραηλιτῶν ὀκ-
τακισχίλιοι καὶ μύριοι. Ϲ δείσαντες τὴν φύβον ἐξέλιπον
τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ γηθύμενοι δὲ εἰς βεθήλα πόλιν ἐγ-
γὺς κειμένην, καὶ νηστεύσαντες κ' τὴν ὑστεραίαν τὸν
θεὸν ἱκέτευον δὲ φινεέσου τὸ ἀρχιερέως παύσασθαι τῆς
ὀργῆς τῆς πρὸς αὐτούς. καὶ ταῖς θυσίαν αὐτῶν ἥτταις
ἀρκεσθέντα, δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῶν πο-
λεμίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα δὲ φινεέσου
προφητεύσαντος. ποιήσαντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο
μέρη, τὴν ἡμισείαν περιλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν
πόλιν. οἱ δ' ἡμίσης, συνέβαλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπε-
χώρουν τὲ ἐγκειμένων. καὶ ἐδίωκον οἱ βενιαμῖται τῶν
ἑβραίων ὑποφεύγοντων ἠρέμα, κ' ὅτι πολὺ θελόντων
εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν εἴωνθ', ὡς
καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει περισβύτας καὶ νέους ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεδραμεῖν αὐτοῖς πάντας
βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγον-
τες οἱ ἑβραῖοι. ὑπεστραφέντες δ' ἵσαντο εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον αἴ-
ρουσιν ὃ συνέκειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες, μετὰ βοῆς ὑπέσαν τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ, ἅμα τε αὐτοὺς ἠπα-
τημένους ἤδοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεστήκεσαν. καὶ εἴς τι κοῖλον συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον,

περι-

ὡρισάντες καπηόρτισαν, ὡς τε πάντας ὁλοφθαρῆναι πλεῖ ἑξακοσίων. οὗτοι δὲ συσταφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τῶν πολεμίων, ἔφυγον ὅτι τὰ πλησίον ὄρη, καὶ καταλαβόντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἐπὶ δισμυρίοις ὄντες, καὶ πεντακισχιλίοις ἀπέθανον. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, τεῖ τε Γαβαὰ ἐμπρήσαντες, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τῶν ἀρρένων τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ διέχρησαντο. τὰς τε ἄλλας τῶν Βενιαμιτῶν πόλεις ταὐτὰ δράσαι, αὗται ἦσαν παραφορημένοι, καὶ ἀάβιστον τῆς Γαλαδίτιδος οὖσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειν αὐτοῖς κατὰ τῶν Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐπὶ τῶν τάξεων ἐπέλθουσιν ἀνελεῖν, καὶ φονεύουσι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ παρθένοις σὺν τέκνοις καὶ γυναιξὶ, πλεῖ τῶν ἑξακοσίων παρθένων. ὅτι τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς ἐφορήθησαν τοῦ κυ τεῖ γυναῖκα πάθει ἐφελαβόντες καὶ τὸ κατὰ τεῖ ἄρσεν τῷ ὁπλιτικῷ. μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τῆς τῷ Βενιαμιτῶν συμφορᾶς. καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς ἐφείσθη, καὶ τοι δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τοὺς διαφυγόντας αὐτῶν ἑξακοσίους, διὰ ἀριστοβουλίαν ἐπάλεσαν. καθίδρυντο γὰρ ὅτι πέρας τινὸς χώρας καλουμένης, κατὰ τεῖ ἔρημον. οἱ δὲ ἀρίστοις, ὡς οὐκ ἐκείνοις τῆς συμφορᾶς μόνοις γεγενημένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν διαπολωλότων, ὀδυρόμενοι, ἀφάτως ἐπένθουν φέρειν, καὶ συναθροίζειν εἰς ἑαυτὸ, καὶ μὴ παντελῶς τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ὀλέθρου τὸ γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. συγχωρεῖ μὲν γὰρ ὁμῶν ἔλεγον, τεῖ ἀπάσης τῆς φυλῆς γένει, καὶ λείαν ὅσιον ἀπάγειν δυνατόν. οἱ γὰρ τῷ καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψήφῳ γνησίοις καὶ ἀδικίαν τεῖ αὐτῷ γνωσιμαχήσαντες, κατοικεῖ εἰς τεῖ πάτριον φυλεῖ, πειθόμενοι τοῖς ἀφεσταλευμένοις. οἱ δ' Ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς τῶν ἑξακοσίων ἔδοσαν παρθένους τὰς Ἰαβίτιδας. ἐπεὶ γὰρ τῷ ἑξακοσίων ἐπίπαν ὅπως καὶ αὐτοῖ γυναικῶν ἀπορήσαντες, παιδοποιῶνται. γεγενημένων δ' αὐτοῖς ὅρκων ὡς τε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικῆσαι θυγατέρα ἐπὶ τῷ πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβούλευον τῷ ὀμωμοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμόσαντες οὐ γνώμῃ κυ κεῖσθ, τῷ θεῷ μηδὲν ἐναντίον ποιῆσεν εἰ φυλεῖ ὅλεθρον κινδυνεύσασαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνατεῖν, τάς τε ἁρπορκίας οὐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται, χαλεπὰς εἶ κὴ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐκ κακουργίας βουλευθῶσι. τῆς δ' ἐπιορκίας ἐπὶ τὸ τῆς ἁρπαγῆς ὄνομα μετατιθέσης, ἔφη τὰς τούτοις γυναικῶν ἁρπορίαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ πρᾶσιν τὸν ὅρκον. ἐρομένων δὲ τεῖ ἁρπαγεῖ, ἦμεν, εἶπε, ξὶς τὸ ἔτους εἰς σηλὼ συνιοῦσιν ἑορταὶ κυ πανήγυρις αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων κατὰ ἁρπαγεῖ ἐφείσθω γαμεῖν Βενιαμίτας ἃς ἂν δυνατεῖν, ἡμῖν οὔτε προξεπομένοις οὔτε κωλύουσιν. ἐπὶς δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν συγγραίνοντας, καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοῖς αἰτίους φυλακῆς ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων. ὅτι τὸ δεῖ τῆς ὀργῆς ὅτι Βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησαμένους αὐτῇ καὶ θατέρου ἀμέτρως. καὶ οἱ μὲν τούτοις πειθόντες, ψηφίζονται τὸν ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. ἐορτῆς δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν ἑξακόσιοι, κατὰ δύο καὶ ξῆς ἐπὶ τῆς πόλεως ἐπέδραμον παρασκευάσας τὰς παρθένους ἵν τε ἀμπελῶσι καὶ χορίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον.

A circundatis expeditioribus qui eminus pugnare assueuerant, telis ferarum in morem sunt cõfixi. Sexcenti tantùm euaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperent: & in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes sæuitum est: adcóque indignatio iusta

B eos efferauerat, vt ad expugnandam etiam Iabisum Galaditidis vrbem quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantùm quadringentis virginibus. Tantus erat *Iud. 21.* dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquam resedit, subsecuta est pœnitentia dum vna se tribu diminutos reputãt. & quamuis iustis armis oppressos censerent, vt qui cõ-

C tra leges diuinas peccauerant, ieiunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, missis legatis reuocãt. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quàm suam cladem conquesti, quod infectum esse non poterat, suaserunt æquo ferrent animo, & ad sui generis reliquos aggregarentur, néve quantum in se esset, vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros

D recipere, & prædam insuper quantam possent abigere. At illi agnoscentes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam, reuersi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiẽdam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, non deerant qui negligendum id sacramentum consulerent, quòd ab ira profectum esset, non à iu-

E dicio. Nõ ingratam rem Deo fore si quomodo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non quando necessariò fiunt periculosa esse ac grauia, sed cum auctu malitioso committuntur. Cùm verò senatus succlamatione periurij mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere se consilium, quomodo saluo iureiurando Beniamitis vxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu iussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem

F ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Beniamitis impune sit vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulauerint, dicem⁹ ipsos in culpa esse, qui filias negligẽter custodiuerint: & q̃ nõ oportet iræ in Bẽiamitas nimis indulgere, qua iã antè plus satis cõtra cõsãguineos sint vsi. In hãc sẽtentiam concessum est, decretúmq. vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instãte autẽ festo ducẽti illi bini triníve ante vrbẽ insidiabãtur aduẽtãtibus virginib. inter vineta & per alias latebras.

illę verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter faciebant. iuuenes autem coorti diſperſas corripiebant: atque hoc pacto quæſitis nuptiis, agriculturæ inſudantes, dederunt operam vt ad priſtinam felicitatem aliquādo redire poſſent. Quo factum eſt vt Beniamitarum tribus quæ minimum ab internecione abfuit, prudēti hoc Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: móxque magnis incrementis tam numero quàm opibus
VIII. eſt aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici. Nec fe
Iud. 18. licior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna vſa. Iſraelitis tam deſuetis armorum exercitio, & in colendis agris tantùm occupatis Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias: non quòd ſibi timerēt, ſed vt illata Hebræis aliqua memorabili clade, ſecuriùs in poſterum ſuas vrbes habitarent. & coniuratione facta, magnóque numero peditum armato, adiūctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronē in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerunt, & alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt Dinitæ in montana compellerentur, ne pedē quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorū haberent, miſerūt ex ſuis quinque viros in mediterranea, diſpecturos nunquem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius dici progreſſi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili, rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana, cognominem vni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborē ſe exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reip. ſtatu, magna liēntia pro ſuo quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chanæorum vitia iam totam gentem impunè inundarent.

Cap. III.

Quemodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus.

Iud. 3. HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac voluptatem breui diſperiit. Bello enim à Chuſarte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

Cap. IV.

Libertas per Cenizum reddita.

Ibid. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed vt ad audendum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis quibuſdam periculorum ſociis, quos preſentis ſtatus tædebat, & mutatū

A αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς οὐδὲν ὑφορῶσαι δι' εὐ τῶν μελλόντων ἀφυλάκτους ὄδυον. οἱ δὲ σκεδασθεισῶν εἴχοντο ἁρπαζάντες. καὶ οὗτοι μὲν οὕτως γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, κ. χρόνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τὴν προτέραν δαιμονίαν ἐπανελθεῖν. βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ κινδυνεύσασα τελέως ἀφθαρῆναι, τῷ προειρημένῳ ξόπῳ κ τὴν ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται. ἰώθησέ τε ὁ θεὸς χρῆσθαι, καὶ ταχέως εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐπιδόσεως τὴν ἐπίδοσιν. ἔστι μὲν οὖν ὁ πόλεμος, οὕτως παύεται. ὅμοια δ' τούτοις παθεῖν καὶ τὴν δανιαλὶ συμβῆ φυλὴν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο προαχθεῖσαν. τῶν ἰσραηλιτῶν ἐκλελοιπότων ἤδη τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἄσκησιν καὶ πρὸς ταῖς ἔσχατις ὄντων τῆς γῆς, χαναναῖοι καταδουλωσάμενοι αὐτῶν, συνεπείσαντο δύναμιν. οὐδὲν μὲν αὐτοὶ πίστεσθαι προσδοκῶντες, ὡς δ' βεβαίαν τὴν ποίησιν κακῶς τοὺς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἁρματά τε συμπαρεσκεύαζοντο, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συναυξήσειν. αἵ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς τοὺς ἀσκάλωνα καὶ ἀκκάρωνα παρεσασάντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ δανίται εἰς τὸ ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν, οὐδὲ ὀλίγον αὐτοῖς ὑπέβαλον τοῦ πεδίου καταλιπόντες. οἱ δ' οὔτε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε οὐκ ἔχοντες ἀρκοῦσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τοὺς μεσογαίους, κατόψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσαιντο. οἱ δ' οὐ πόρρω τοῦ λιβάνου ὄρους καὶ ἰλασόνος ἰορδάνου τῶν πηγῶν κ τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς προελθόντες, κ κατασκιάμβροι γῆν ἀγαθὴν καὶ πάμφορον, σημαίουσι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβου παιδί, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν. τοῖς δ' ἰσραηλίταις προσῆν ἐκ τε ἀπειρίας τοῦ πονεῖν τὰ κακὰ, καὶ ἀπὸ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ὀλιγωρίας. μεταχωρησάντων δ' ἅπαξ τοῦ κόσμου τῆς πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸν τρόπον τὸν καθ' ἡδονὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ἕκαστος ἐβίου, ὡς κ τὴν ὑπηκοΐαν ζόντων ῥᾳδίως τοῖς χαναναίοις αἰσχύνην ἀπὸ κακῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μ' ταύτην τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀσυλείοις ἐδούλωσεν.

ΟΡγίζεται τοίνυν αὐτοῖς θεός. καὶ ὧν συὼ πόνοις μυρίοις δαιμονίαν κατήσαντο, ταύτην ἀπέβαλον δι' ὕβριν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθου τοῦ τῆς ἀσυρίων βασιλέως πολλοί τε τῆς ὑποταξαμένων ἀπώλεσαν, καὶ πολιορκούμενοι κ κράτος ἠρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ δι' ἃ θεὸς ἐκ ἐξουσίας αὐτοῖς προσεχώρησαν, φόρους τε δυνατ μείζονας ὑπομένοντες ἐτέλουν, κ ὕβρεις παντοίας ὑπέμενον, ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μθ' ἃ τῶν κακῶν ἔτος ἠλευθερώθησαν.

Κεφάλαιον δ'.

Η δι' κενίζε αὐτοῖς ἐλευθερία χρωμένη.

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τις, κενίαζος ὄνομα, δραστήριος ἀνὴρ, κ τὸ φρόνημα γεν. αἴος, ἐγνωσθεὶς αὐτῷ κ πεισθεὶς ὑπ' ἐκείνου τοὺς ἰσραηλίτας ἀνάγκη κεῖσθαι, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐξαιρεῖσθαι θέλειν, ὠφελησόμενος συλλαμβανόντως τ κ δύνων τινὰς αὐτῷ (ὀλί-

(ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ὅτι τοῖς παροῦσιν ἐτύγχανε καὶ θρασυμία μεταβολῆς) θᾶσσον μὲν τὸν παρ' αὐτοῖς οὖσαν φθορεὰν τοῦ χρυσίου δεδοίκει. προσγυμνώσιον δὲ πλειόνων τῶν σωμάτων ζημιῶν, ἐν τῷ μὴ δεδωρῆσθαι τοῖς τὰ θεῖα τοῦ δεσπότου, μᾶλλον τοῖς ἀσυρίοις σωπᾶσιν. ἡδὺς τὸ παντελὲς αὐτῷ ἀπωσάμενοι, περαιοῦσθαι τὸν διαφάτην ἐβιάζοντο. κινίαζε γὰρ, ὡς ἐρῶ πάλιν αὖθις λαμβανόμενος τοῦ τε πλήθους ἀρχαίου, ὥστε κρίνειν τὸν λαόν. ἦν δὲ ἄρξας ἐπ' ἔτη τετταράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον.

A cupiebant, primò præsidium suis à Chusarthe impositum interficit: tàtúmque primus successus valuit, vt indies crescente suorum numero, iam aperto marte hosti pares viderentur. itaque congressi cum hoste vno prælio se in libertatẽ asserunt, reliquiæ fusi & fugati exercitus vltra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita defunctus est.

B

Κεφάλαιον ε'.

Οπ πάλιν ὁ λαὸς ἐδούλευσε μακαρίταις, καὶ ὑπὸ Ἰαδοὺς τῆς δουλείας ἀπηλλάγη.

CAP. V.

Quomodo populus rursum à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

ΤΕλευτήσαντος δ' αὐτὸ πάλιν τὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει θεάματα. ἔτρεπε μὲν δὴ τιμῆς ἄγειν τὸν θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἔτι μᾶλλον ἐπακοίητο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τῆς ἀκοσμίας τῆς κατὰ τὴν πολιτείαν, ἔγλωνα τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον φέρος αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν. καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων δεδουλωμένα, ὑποτάξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δυναμιν ταπεινῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ὅτι τάχιστα τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτῷ ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον, οὐδὲν τῆς εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλιπεν. εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, ὅτι ὀκταετῆ δέκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπαθον, καὶ τὰς ἱκεσίας αὐτῶν ὑπακλασθεὶς, ἀπήλλαξε τῆς ὅτι τοῖς μωαβίταις ὕβρεως. ἠλθυθέρωσε δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ. τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς νεανίας, ἰούδης μὲν τὸνομα, γένεται παῖς, τολμηρός τε καὶ ἀνδριότατος, καὶ τῷ σώματι πρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατότατος, τῶν χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνονα, καὶ ἀπ' ἐκείνης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατέφερε μὲν ἐπ' ἰεριχοῦντι καὶ αὐτός. συνήθης δὲ γίνεται τῷ ἔγλωνι, δωρεᾶς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑποχρόμβους. καὶ δὴ καὶ τοῖς περὶ τὸν βασιλέα προσφιλὴς τυγχάνει αὐτόν. καί ποτε συὸν δύσιν οἰκέτας δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει περιδησάμενος εἰσῆει πρὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, ἀραῖντο αἱ φυλακαὶ, ὑπὸ τε τοῦ καύματος, καὶ πρὸς ἄριστον τεταμένων δορὶ σὺν τὰ δῶρα τῷ ἔγλωνι ὁ νεανίσκος, διέβαινε δ' ἐν τῷ δωματίῳ δεξιὰς πρὸς θέρος ἔχοντι, πρὸς ὁμιλίαν ἐξάπτετο. μόνοι δ' ἦσαν τοῦ βασιλέως καὶ τοὺς ἐπισιόντας τῶν θεραπόντων ἀπώσαν κελεύοντος, δεῖν τὸ πρὸς ἰούδην ὁμιλεῖν. καθεῖσε δὴ ὅτι θεόθεν, καὶ δεῖν εἰσῆει τὸν ἰούδην μὴ δεδωρῆσθαι, καὶ μὴ δῶρ κατρίαν πλευρὰν. ἀΐσησιν οὖν αὐτὸν, ὄναρ εἰπὼν ἔχειν ἐκ προστάγματος αὐτῷ δηλῶσαι τοῦ θεοῦ. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τὴν τοῦ ὀνείρατος ἀνεπήδησεν ὑπὸ τοῦ θόρνου. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι προσκλείσας τὴν θύραν. οἵτε θεράποντες ἠρέμουν εἰς ὕπνον τρέπεσθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἰούδης τοῖς ἱεριχουντίοις ὑποσημαίνων κρυπτῶς, παρεκάλει τῆς ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δ', ἀσμένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἦσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τοὺς ὑποσημαίνοντας κέρασιν. τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ περὶ τὸν ἔγλωνα πολὺν μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος· ἐπεὶ δὲ περὶς ἑαυτέρων ἦν, δείσαντες μή τι νεώτερον εἴη περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

Post cuius mortem vacante principatu res Israelitarum rursum in peius ruere cœperunt, idquetanto magis quòd nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberent: quæ res in cauta fuit, vt Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot prælijs, sed omnibus victi ferocia posita iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos xviij. degerent. Deus autem. calamitatibus eorum & supplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus, habitabat ipse quoque apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se insinuauit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione priùs subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æstas & dici medium, quo remissiùs agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellitibus occupatis circa prandium, iuuenis igitur oblatis Egloni muneribus, qui tum in æstiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem soli, quia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat. sedebátque in sella, & Iodes verebatur ne fallente ictu plagam non satis lethalem inferret. Iubet igitur eum surgere, dicens habere se somnium, quod ex Dei mandato regi sit indicandum. cúmque ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clausis prius foribus. regij famuli interim quiescebant dormire cum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clàm indicata, autorem se illis libertatis vindicandæ præbuit. illi verò libenter hæc accipientes, & ipsi confestim arma capiebãt, & cornicines per totã eã regionẽ dimittebãt. Sic enim illic multitudinem conuocari mos erat: Eglonis autem domesticos diu latuit quod acciderat. sed cùm iam adueſperascaret, veriti ne quid nouihomini accidisset, ingressi sũt in cubiculũ:

cúmque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquam satellitium conglobaretur, Israelitarum turba superuenit, ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Israelitæ præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excussérunt: Iodæ autem huius felicitatis autoris is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. cum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quē Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

Cap. VI.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint reposit.

IX. Iud. 4. ISraëlitæ verò, quos præteritę calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem atque inobediētiam relapsi, priusquàm satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quę vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, prętérque currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regios, congressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitute pascisceretur: quam per viginti annos ferre sunt coacti, præ nimia seruitute caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quo nimiam gētis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem resipiscentes, & agnita calamitatum causa, nimirum quòd à legum contemptu proficiscerentur, Deboram quandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis significat: rogantes vt precibus Deum ad misericordiam flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripto decem millium virorum exercitu in hostem ducere. Satis enim esse tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium, nisi & illa vnà secum administratura id esset: illa cōmotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit, ego verò non recuso, & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Sysares, rege suo sic iubente, & non longè ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos, & in tutiora se recipere volentes, retinuit Debora, iussitque eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduer-

κὴ ναρὸν διέντες, ἐν ἀμηχανίᾳ κατεστήκεσαν. Ϛ πρὶν τὼν φευγόντων συναφθῆναι, τῷ ἰσραηλίτῃ αὐτοῖς ἐπῆρχεται πλῆθος. κὴ οἱ μὲν κατὰ χεῖρα αἱροῦνται. οἱ δ' εἰς φυγὴν ῥέποντας ὡς δὴ τὼν μωαβίτων σωθησόμενοι. ἦσαν δ' ἐπὶ μυρίους. κὴ ἰσραηλίται προκαταλαμβάνουσι τοὺς ἰορδάνου τὼν διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον. κὴ κατὰ τὼν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν αἱροῦσιν. διέφυγέ τε οὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν ἑβραῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ὑπὸ τοῖς μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἰωὰδης δ' τῆς αἰτίας ταύτης τιμηθεὶς τῇ τῶν πλήθους ἅπαντες ἡγεμονία τελευτᾷ τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα καταχὼν, αἰνὴρ κὴ δίκαι τῆς προειρημένης πολιτείας, ἐπάνου δίκαιος τυγχάνειν. κὴ μετ' ἔτων, σαναάγαρος ὁ ἀνάθου παῖς αἱρεθεὶς ἀρχὴν, ἐν τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

. Ὡς χαναναίων αὖθις καταδουλωσαμένων ἐλευθεράθησαν ὑπὸ βαράκου.

ΙΣραηλίται δ' πάλιν, οὐδὲν γὰρ δὴ διδαχῇ Ϛ προέτρεπτος ἐλάμβανον τῷ πρότερον δυτυχημένων, ὑπό τε Ϛ μὴ τὸν σέβειν τὸν θεὸν μηδ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ κὴ τῆς ὑπὸ μωαβίταις αἰσπνεῖσαν δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνου Ϛ τῷ χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἔστι γὰρ ἐξ ἀσόρου πόλεως ὁρμώμενος, αὐτὴ δ' ὑπόκειται τῆς σαμαχωνίτιδος λίμνης, στρατὸν μὲν ὁπλιτῶν ἑξακόσια τέτρασι μυριάσιν. μυρίους δ' ἱππέας. ἑξακισχιλίους δ' ἁρμάτων δύναται. ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυνάμεως σουσάρης, τιμῆς τῆς παρὰ Ϛ βασιλεῖ τυγχάνων, συναλθόντας πρὸς αὐτὸν τοῖς ἰσραηλίταις, ἑπτακοσιαπλοῦς, ὡς τὰ αὐτοῖς ὑπὸ τάξαι τελεῖν φόρους. εἴκοσι μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυτυχίας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τὸ θεοῦ πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τὴν ὕβριν, Ϛ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι Ϛ λοιπὸν, σωφρόνως συναναλαβόντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς ἀδιαφορήσεως τῷ νόμων ὑπαρξαι. διδόασιν τινὰ προφῆτιν, μέλισσαν δ' σημαίνει τοὔνομα κὴ τῶν ἑβραίων γλῶσσαν, ἱκέτευον δηθῆναι Ϛ θεοῦ λαβεῖν εἴκτιν αὐτῶν, κὴ μὴ ὑποδιδῶν δουλεύμενοις αὐτοῖς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δ' θεὸς ἐπήνυσε σωτηρίαν αὐτοῖς. Ϛ στρατηγὸν αἱροῦνται βάρακον τῆς νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βάρακος δ' ὄνομα ἀστραπὴ, κὴ τῶν ἑβραίων γλῶσσαν μεταπεμψαμένη δι' ἡ δεβώρα τὸν βάρακον, ὅπλίξαντα τῶν νέων μυρίους ἐκέλευε χωρεῖν ὅπῃ τοὺς πολεμίους. ἀποχρῆναι γὰρ τοσοῦτον Ϛ θεοῦ προειρηκότος καὶ νίκην ὑποσημήναντος. βάρακου δ' φαμένου μὴ στρατηγήσειν μὴ καὶ ἐκείνης αὐτῷ συνστρατηγούσης, ἀναγκάσασα σὺ μὲν εἶπε, γυναικὶ δόξαν χωρεῖς ἀξιώματος ὅσου δίδωκεν ὁ θεός. ἐγὼ δ' οὐ παραιτοῦμαι. κὴ συναθροίσαντες ἑαυτοὺς ἰσραηλίται ἐπεστράτευσαν πρὸς ἀταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἐπλεύτα δ' αὐτοῖς ὁ σισάρης τῷ βασιλέως κελεύσαντος. κὴ στρατοπεδεύονται τῷ πολεμίων οὐκ ἄπωθεν. τοὺς δ' ἰσραηλίτας κὴ τὸν βάρακον καταπλήττει τὸ πλῆθος τῷ πολεμίων, κὴ ἀναχωρεῖν διανοοῦντας, ἡ δεβώρα κατὰ τὴν τῷ συμβολὴν ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνου κελεύσασα τῷ ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τὸν θεόν. συνέπεσαν οὖν καὶ προσμιγνύντων αὐτῷ ὄμβρος ὀπτήνεται μέγας καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα.

τὸν

τόν τε ὕετὸν καὶ πρόσωπον ἥλαυνε τῷ χαναναίων ἄ- A ſos Chananæorum vultus ingerens,& proſpectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit:atque etiam ſcutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Iſraelitas verò tempeſtas à tergo imminens non ſolùm minùs offendebat,ſed alacriores etiam faciebat,manifeſtatio Dei præſentis ac fauentis ſigno accenſos.itaque ruptra aduerſa acie,turbatiſque ordinibus, ingentem hoſtium ſtragem ediderunt.atque ita pars talis Iſraeliticis cedebãt,pars à ſuomet ipſorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares verò vt vidit ſuos terga vertere deſiliens à curru, fuga delatus eſt ad quandam mulierem Cenetidẽ nomine Ialen.quæ latebras petentem excepit, & potum poſcenti lac acidum exhibuit: quod ille cùm auidius ingurgitaſſet, in ſomnum eſt ſolutus.quem Iale aggreſſa,ferreum clauum ſopito per tempora adegit malleo,móxque Baracianis ſuperuenientibus,ſolo affixum oſtendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præſagium autor fuit victoriæ.Baracus autem ducens ad Aſorum,Iabinum obuiam factum interfecit:& cęſo rege,ac vrbe ſolo æquata,quadraginta annis imperium Iſraelitarum tenuit.

τὸν τε ὕετὸν καὶ πρόσωπον ἥλαυνε τῷ χαναναίων ἄ- B
νεμος ταῖς ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν, ὡς τὰς τε ἀξίας ἀχρή-
στους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. εἶτα ὁπλισθέντα τὸ κρύ-
ος χρῆσθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχον. τοὺς δὲ ἰσραηλίτας
ἥ τε ἔβλαπτε κατ' ὄπισθεν ἐπιόμενος ὁ χειμὼν, καὶ ὡρῶς
τὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας τὸ θεῖον θάρσος ἐλάμβανον.
ὥς τε εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐ-
τῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, οἱ δὲ
ὑπὸ τῆς οἰκείας ἵππου ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ
τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ἀποθανεῖν. σισάρης δὲ κα-
ταπηδήσας τοῦ ἅρματος, ὡς εἶδε τὴν φοπὴν γινομέ-
νην, φυγὼν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν κενεϊδῶν γυ-
ναῖκα ἰάλην ὄνομα. ἣ κρύψαι τε ἀξιώσασα δέχεται. C
ποτὸν αἰτήσαντι γάλα δίδωσι διεφθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν
τοῦ μέθου διαμελίσεως, εἰς ὕπνον ἔπεσεν. ἡ δὲ ἰάλη
κοιμωμένου σιδήρεον ἧλον ἐλάσασα σφύρῃ διὰ τοῦ κρο-
τάφου αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς περὶ τὸν βά-
ρακον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσ-
πεπαρμένον. καὶ οὕτως μὲν ἡ νίκη αὕτη προεῖπε καὶ τὰ
ὑπὸ δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα. βάρακος δὲ στρα-
τεύσας ἐπ' ἄστρων, ἰαβίνου τε ὑπαντιάσαντα κτείνει. καὶ
τὸ στρατηγοῦ πεσόντος, καθαλὼν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν
στρατηγεῖ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐπικρα-
τοῦσι τὴν τῶν χώραν ἑπτὰ ἔτη ἐπ' ἔτη.

ΤΕλευτήσαντος δὲ βαράκου καὶ δεβώρας, κατὰ τὸν
αὐτὸν χρόνον, μετὰ ταῦτα μαδιηνῖται σὺν ἀμαλη-
κίταις τε καὶ ἄραψι στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας.
καὶ τὸν καρπὸν διώσαντες, τῶν λείαν ἀπήγοντο. ἦν δὲ
ποιουμένων ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν ἰσραηλιτῶν ἀ-
νεστάλη τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρουν. ὑπονό-
μους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, καὶ ὅπου τοὺς πολε-
μίους διέφυγον, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. εἰ γὰρ μα-
διηνῖται, κατ' ὥραν θέρους στρατεύοντες, τὰ χειμῶνα γεωρ-
γεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκό-
των αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δὲ λοιὰ καὶ ἀσθένεις
φορᾶς, καὶ τρέπουσι πρὸς ἱκεσίαν τοῦ θεοῦ σώζειν αὐ-
τοὺς παρακαλοῦντας.

Κεφάλαιον η.

Ὡς γιδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν.

ΓΕδεὼν ὁ ἰάσου παῖς, μανασσηΐδος φυλῆς ὢν ὀλί-
γοις, δράγματα σταχύων φερόμενος κρυπτῶς εἰς
τὴν ληνὸν ἔκοπτε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανερῶς
τοῦτο ποιεῖν διὰ τῆς ἀλῳᾶς. φαντάσματος δὲ αὐτῷ
παραστάντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ φήσαντος δαίμο-
να καὶ φίλον τοῦ θεοῦ. ὑποτυχὼν τοῦτο γοῦν ἔφη
τεκμήριον τῆς δαιμονίας αὐτῷ μέγιστον, τὴν ληνοῦ
ἀντὶ ἁλῳᾶς χρήσασθαι. θαρσεῖν δὲ παρακα-
λέσαντος, καὶ πειρᾶσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἀνα-
σώζειν, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε. τὴν τε γὰρ φυλὴν
ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι,
καὶ πλουσίων πραγμάτων ὀλιγοστίας ἀσθενέστερον.
ὁ δὲ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο,

Cap. VII.

Quomodo Amalecita deuictis Iſraëlitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerunt.

D

DEfunctis autem Baraco & Debora eodẽ ferè tempore, paulo pòſt Madianitæ ſociis Amalecitis & Arabibus expeditionem cõtra Iſraelitas fecerunt:& cõgredi auſos magno prælio vicerunt:vaſtatiſque frugibus prædam abegerunt.cúmque idem per continuos ſeptem annos facerent,Iſraelitas in montana compulſos campeſtri ſolo cedere coegerunt.qui ſpelũcis & ſubterraneis ędificiis excauatis,quicquid hoſtium violentiam euadere poterat,intrò receptum aſſeruabant. Nam Madianitæ per æſtatem facientes expeditionem; hyeme agros colere Iſraelitas permittebãt,vt poſſent denuò labores eorum vaſtare.Itaque in perpetua fame ac egeſtate viuebant,nec iam vllum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus. *Iud.6.*

E

F

Cap. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauit.

PEr idem tempus Gedeõ Iali filius, vnus ex primaribus tribus Manaſſetidis,manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat.non enim auſus eſt propter hoſtem propalàm hoc in area facere.cúmque ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & felicem ac Deo charum appellauiſſet.reſpondens,Hoc,inquit,meæ felicitatis argumentum eſt maximũ, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubẽte vt bono eſſet animo,& de libertate vindicãda cogitaret,negabat fieri poſſe.nam & tribum ſuam cuiuis alteri cedere numero,& ſe iuuenẽ eſſe, & tam arduis negotiis imparẽ.Deus aũtquicquid deeſſet ſe ſuppleturũ pollicebatur, *Ibidem*

G

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibusdam iuuenibus communicauit, qui libenter credētes oraculo, sine mora effecerunt, vt præstò essent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, vt sibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam sibi potiùs quàm Deò tribuant, nimirum magnis copiis freti. vt igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, iussit vt circa meridiem cùm æstus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium: & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerēt, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. quod posteaquam ita vt iussus est fecit, trecenti inuenti sunt cum perturbatione aquam fumere, cauis manibus ori admouendo. imperauitque Deus vt his assumptis hostem inuaderet. Gedeone verò solicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iussit vt assumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria. ab illis enim accepturum occasionē fiduciæ. vadit ille quò iussus est, vno tantùm comitante famulo. cúmque ad quoddam tabernaculum adrepsisset, offendit insomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam ordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qui respondit interitum exercitus significari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes inquit, fruges ordeum est sine controuersia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sūt Israelitæ, vt meritò cōferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis vt omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est accensi hoc signo ad quiduis laboris aut periculi subeundum. tū Gedeon circa quartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariæ. gerebántque singuli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, vt clā possent hostem inuadere nihil tale expectantē: & in dextris cornu arietinum vice tubę: host ū castra latè patebāt, eo quòd camelorū magnum numerū haberent: & cū iuxta gēritilitates distributē derēt, omnes tamē intra cūdē ambitū cōtinebātur. Hebrei verò à duce antè præmoniti, cū iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonātes, & cōfractis amphoris, sublatóque militari clamore, certi Deū adesse Gedeoni, cum facib. in castra impetū faciūt.

Iud. 7.

καὶ νίκλω παρέξειν ἰσραηλίταις αὐτὸ στρατηγοῦντος. τότ' οὖν διηγούμενος ὁ γεδεὼν ποῖ τῷ νέων ὑπισχνεῖτο. καὶ ϖροθεσπίζεται ϖρὸς τὰς ἀγῶνας ἕτοιμον ἰὼ τὸ στρατωτικὸν μυρίων αἰσμῶν. ὑπισχνεῖται δὲ κῇ τοῖς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεὼνι, τιμὴ τε αἰθεσπίλω φύσιν αὐτοφίλαυτον οὖσαν ἐλύειν, καὶ ϖρὸς τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας ἀπεχθανομένῳ. ὅπως τὸ τιμὼ νίκλω παρέντες τὸ θεοῦ δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν, ὡς ϖολὺς στρατὸς ὄντες, καὶ ϖρὸς τοὺς ϖολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τῆς αὐτοῦ τὸ ἔργον, σωιβούλῳ ϖρὸς μεσοῦσαν τιμὴ ἡμέραν, ὲν ἀκμῇ τὸ καύματος ὄντος, ἄγειν τιμὼ στρατιὰν ἐπὶ τὸν ϖοταμόν. καὶ τοὺς μὲν καταλιθέντας καὶ οὕτως ϖίοντας, δύψυχοις ὑϖολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐαϖδωσμένως καὶ μὴ ϑορύβου ϖίνοντας τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑϖὸ ϑηλείας τότε ϖάσχειν καὶ καταϖεπληγότας ϖρὸς ϖολεμίους. ϖοιήσαντος δὲ κῇ τὰς τοῦ ϑεοῦ ὑϖοθήκας τὸ γεδεώνους, ξιακόσιοι ἄνδρες εὑρέθησαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβου ϖροσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. ἐφησέ τε ὁ ϑεὸς τούτους ἐπαγόμενον, ὑπερχειρεῖν τοῖς ϖολεμίοις. ἐστρατοπέδευον ϑ' ὑϖὲρ τὸ ἰορδάνου μέλλοντες εἰς τιμὼ ὑποῦσαν ϖαραοῦϑαι. γεδεὼνος δ' ὲν φόβῳ καθεστῶτος, καὶ δὲ νυκτὸς ὑπερχειρεῖν αὐτῷ ὁ ϑεὸς ϖροειρήκει, τῷ δίους αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος, κελεύει ϖροσλαβόντα τῷ στρατιωτῷ ἕνα, πλησίον χωρεῖν τοῖς μαδιανιτῷ σκηναῖς. ϖαρ' αὐτῷ δὲ ἐκείνων λήψεσθαι φήμην καὶ ϑάρσος. πυϑοῖς δὲ εἰσὶ, φερούσαν τὴν ἑαυτὸ ϑεράποντα ϖαλαιῶν. καὶ ϖλησιάσας σκηνῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ὲν αὐτῇ ἐγρηγορέτας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκηνοῦντι, ὡς τε ἀκούειν τὸν γεδεώνα. τὸ ϑ' ταυτὸν ἰὼ. μάζαν ἐδόκει κεφαλὴν ὑϖ' ἀϖελείας ἀ ϑεσπίοις ἄβεστον, δίχα τὸ στρατοπέδου κυλιομένην, τιμὼ τε βασιλίως σκηνὴν καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῷ στρατιωτῷ πάντων. ὁ ϑ', σημαίνειν ὄλεθρον τε στρατοῦ τιμὼ ὄψιν ἐκείνην, λέγων ὅτιν, τε αὐτῷ σωνεισβὰν ἐπὶ λοιϑ. πᾶν τὸ ἀσέρμα τὸ καλούμενον κεφάλαιον, ἀϖελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. τε δ' ἀσιανοῦ ϖαντὸς τὸ ἰσραηλίτῳ ὄχλον ἰδίαν ϖῶ ἀϖιμότερον νενομισμένον, ὅμοιον δὲ τῷ κῇ κεφαλὴ γίνει. καὶ τὸ ϖᾶσι τοῖς ἰσραηλίταις ϖῶ μεγαλοφρονεῶ, τε ἂν εἶη γεδεών, καὶ τὸ σὼ αὐτῷ στρατωτικόν. ἐπεὶ οὖν τιμὼ μάζαν φῆς εἰσεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῖν ἀναῤῥίπουσαν, δέδοκται μὴ ὁ ϑεὸς γεδεώνι τιμὼ καϑ' ἡμῶν νίκλω ὑϖανένευκε. γεδεὼνα ϑ' ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαϑὴ καὶ ϑάρσος ἔλαβε. καὶ ϖροσέταξεν ὲν τοῖς ὅπλοις εἶ τοὺς οἰκείους, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τιμὼ τῷ ϖολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι ϖρὸς τὰ ϖᾶσαγγελλόμενα φρονηματιϑέντες ὑϖὸ τῷ δεδηλωμένων ἦσαν. καὶ κῇ τετάρτιμὼ μάλιστα φυλακιμὼ, ϖροσῆλϑε τιμὼ αὐτῷ στρατιᾷ γεδεών, εἰς ξία μέρη διελὼν αὐτιμὼ. ἑκατὸν δ' ἦσαν ὲν ἑκάστῳ. ἐκόμιζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἠμμένας, ὅπως μὴ καταφώσεως τοῖς ϖολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῷ γένηται. καὶ ὲν τῇ δεξιᾷ, κερεοῦ κέρας, ἐχρῶντο δὲ τούτοις ἀντὶ σάλπιγγος. χωρεῖν ϑ' ϖολὺ κατεῖχε τὸ τῶν ϖολεμίων στρατόπεδον. πλείσην γὰρ αὐτοῖς εἶ συνέβαινε κώμιλον. καὶ κατὰ τὰ ἔϑνη νεμηϑέντες ὑϖ' ἐνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ ϑ' ἑβραῖοι, ϖροειρημένου αὐτοῖς ὁπότ' ἂν γένωνται ϖλησίον τῶν ϖολεμίων, ὲν σωϑήματος σάλπιγγι τε ἠχήσαντες καὶ τοὺς ἀμφορέας καταξάντες, ὁρμῆσαι μετὰ τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν ϑεοῦ γεδεῶνι βοηθήσαντος,

τὸτ'

τοῦτ' ἐπίσαν. ταραχὴ δὲ λαμβάνει τοὺς αὐθεφό- A
πους ἐπὶ τὴ ὑπνομαχίας, καὶ δείματα. νὺξ γὰρ ἦν, καὶ
ὁ θεὸς ἦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν
πολεμίων. οἱ δὲ πλείους, ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τῇ
γλώσσῃ διαφωνεῖν. ἅπαξ γὰρ καταστάντες εἰς ταραχὴν,
πᾶν τὸ προσιὸν αἰσθόμενοι, νομίζοντες εἶ πολέμιον. ὁ
φόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φήμης πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας
τῆς γεδεώνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὄπλοις ἦσαν.
Ϲ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τι- B
νὶ χαράδρᾳ προειλημμένῳ οὐ δυναμένους διαπερᾶ-
ναι χωρίῳ. καὶ προσιόντες, κτείνουσιν ἅπαντας, καὶ δύο
τῶν βασιλέων, ὠρηβ τε καὶ ζῆβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡ-
γεμόνων, τοὺς προειλειμμένους τῶν στρατιωτῶν ἀγάγοντες,
ἦσαν δὲ ὡς μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύονται
πόρρω πολὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δὲ οὐκ ἀπηγορεύ-
κει πονεῖν, ἀλλὰ διώξας μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ καὶ συμ-
βαλὼν ἅπασι διέφθειρε τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς λοι- C
ποὺς ἡγεμόνας, ζεβεὴ καὶ ἐζαρβουνὶ, αἰχμαλώτους
λαβὼν ἤγαγε. ἀπέθανον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μα-
διανιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀράβων,
ὡσεὶ μυριάδες δώδεκα. λεία τε πολλὴ χρυσοῦ καὶ
ἀργύρου Ϲ ὑφῆ Ϲ κάμηλος. ἣν ὑποζύγια λαμβάνεται
τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν δὲ ὁ δεδηγμένος εἰς ἐρεθι-
σμὸν ἑαυτοῦ παρῴδια, κτείνει τοὺς τῶν μαδιανιτῶν βασι-
λέας. ἦν δὲ ἐφράμιος φυλὴ, τῇ γεδεώνος δυσφορίᾳ
δυχεραίνουσα στρατεύει ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεισαν, τὸ μὴ D
προσαγγεῖλαι τῷ θεῷ ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τῷ κῷ τῶν πο-
λεμίων ἐγκαλοῦντες. γεδεὼν δέ, μέζους ὢν καὶ πᾶσαν
ἀρετὴν ἄγων, οὐκ αὐτὸς ἔλεγε αὐτοκράτωρ χρησά-
μενος λογισμοῖ, τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι χρεὼν αὐτῶν,
ἀλλὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. τῷ δὲ νίκῃ οὐχ ἧττον
αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν στρατευκότων εἶ). καὶ τού-
τοις παρηγόρησας αὐτῶν τῷ ὀργῷ τοῖς λόγοις, μᾶλ-
λον τοὺς ἐβραίους ὠφέλησε τῆς ἐπὶ τῶν πολέμων δυ-
σφορίας. ἐμφυλίου γὰρ αὐτοῖς στάσεως ἀρχειν μέλλον-
τας ἐρρύσατο. τῆς μὲν ἔσῳ ὕβρεως ἑαυτὸς ἢ φυλὴ δί-
κῃ ἔξέπεσεν, ἐν δηλώσομεν κῷ καιρῷ ἴδιον. γεδεὼν
ἦτῷ ἀρχὴ ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιαίοις ἔχεν
αὐτῷ ἔτεσι τεσσαράκοντα, βεβαίων αὐτοῖς τὰ δί-
καια καὶ τῶν δόξαν ἐπ' αὐτὸν βαδίζοντων. κύ-
ρια τε πάντα ἐν τὰ ὑπ' αὐτῷ τελειούμενα. καὶ ὁ μὲν,
γηραιὸς τελευτήσας, ἐν ἐφράμ τῇ πατρίδι θάπτεται.

Κεφάλαιον Θ'.

Οπ μὴ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ γυναῖκες ἐγάμησαν ἐκγόνῳ χεῖρῳ.

ΠΑῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα,
πολλαὶ γὰρ ἔγημε γυναῖκας. νόθος δὲ εἷς ἐκ
παλλακῆς δρούμας, ἀβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μὴ G
τῶν πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας δηλ σίκιμα πρὸς
τοὺς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς, ἐντεῦθεν γὰρ ἦν, ἢ λαβὼν ἀρ-
γύριον παρ' αὐτῶν, οἷ διὰ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν
δήσοντες, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον.
κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθάνου. σώζε-
ται γὰρ οὗτος διαφυγὼν δυτυχήσας. ἀβιμέλεχος δὲ εἰς
τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅτι
βούλεται ποιεῖν, αὐτὸ τῶν νομίμων ἀποδίξας, ἢ δικαίᾳ προϊσταμένους ἀκπαραινόμενος.

A Qua arte, accedētibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ linguę homines eadem castra habetēt. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugiētem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus
B impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, intérque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui *Iud. 8.* verò superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis cò properat, & iterum congressus postremò hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, &
C reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his prælijs cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello cum petere decreuit, cò quòd insciis ipsis hostem esset aggressus.
D Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absq; re illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis, obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cùm vellet imperium deponere,
E compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Cap. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

F

HAbuit autem filios legitimos quidem se- XI.
ptuaginta, non ex vno matrimonio susce- *Iud. 8. 9.*
pros, nothum verò vnum ex cōcubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defūcto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutúsque à maternis cognatis pecunia, cùm videret malis artibus insignes, & ad quoduis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga incolumitatem quæsiuit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerere, omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus.
G

Itaque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebratur, ad quam plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cúmque illi magis etiam silerent intenti, dixit quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visúmque est, vti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis quot ficus recusauit, & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum. cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum necatis fratribus principatum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo pòst, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatẽ aliqua clade afficeret. cúmque instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuẽtes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se cò cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitę vt tantisper sui custodiam susciperet, dũ vindemia peragitur: cœperúntque securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum conuitio iactare. & principis cognati dispositis circa vrbẽ insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarũ primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum contra ipsum irritaret: hortatus etiam vt insidias ei ante vrbem tenderet. se enim Galem illò adducturum: atque ita fore facilè vt inimico gratiam qualem meretur referat. quo facto curaturum se, vt eum populo reconciliet. cúmq. Abimelechus locum insidiis aptũ cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respõdente, vmbras esse cautum, iam propiores cernens, imo non vmbrę sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nónne tu Abimelecho ignauiam obiicis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis hominẽ aggrederis? Gales verò turbatus excipit primũ impetum: cúmque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit Zebellus arrepta oc-

καί ποτε δημοτελοῦς σικίμοις οὔσης ἑορτῆς, καὶ τοῦ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωθάνης, ὃν καὶ δεδιωγμένον ἐφαμεν, αἰεὶ δὲ τὸν ὄλεθρον τὸ ὄρος τὸ γαριζεῖν, ἐπῆρκειται δὲ τῆς σικίμων πόλεως, ἀναβὰς εἰς ἐπήκοον, τοῦ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῷ παρασχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. γνωμθεὶς δὲ σιγῆς, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην προϊέμενα, συνόδου γνωμθείσης αὐτοῖς δενδρίνη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δὲ ἐκείνης, διὰ τὸ τῆς τιμῆς τῆς ὑπὸ πᾶς καρπῆς οἰκείας οὔσης ἀπολαύειν, οὐχ ὑπ' ἄλλων ἐξωθεῖσθαι προσηκούσης, τὰ δένδρα τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρκεύθου φερομένης οὐκ ἀπελείποντο, ἐδόκει δὲ αὐτοῖς ἀμπέλῳ τινὶ πειρᾶν προσφέρειν. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονημένοις τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρητεῖτο τὴν ἀρχήν. τὰ δὲ αὖτε καὶ τῇ ἐλαίᾳ ποησαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη δὲ αὐτῶν ὡς τε προσβαλεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυθομένη ἀγαθὴν προσφέρειν τὴν ξυλάν ὄζιν, ὑπισχνεῖται τὴν ἀρχὴν ἀσαλῆ φέσθαι, καὶ σκιὰν ἔχειν. δεῖ μέν τοι σωφρονίζειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν. εἰ δὲ ὄλεθρον ἐπ' αὐτῇ φρονᾶεν, πῦρ τὸ ἐκ ταύτης πυθόμενον διαφθαρεῖν. ταῦτα δὲ οὐ γέλωτος ἕνεκα φημὶ λέγειν, ὅτι δὲ πολλῶν ἀνθρώπων ἐκ γεδεῶνος παῖδες ἐφάνησαν, ὠφελεῖσθαι Ἀβιμέλεχον δεῖ τὴν ὅλων ὧν ἔδρασε τῶν συὼ αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες. ὃν πυθόμενοι οὐδὲν ἀνοίσειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν ἐκ διηγήσατο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, διελὼν ἐπ' ἔτη ξία τὸν Ἀβιμέλεχον. μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετανόησαν δὲ ὅτι τοῖς γεδεῶνος υἱοῖς πικρονόμοις, ἐξελαύνουσι τὸν Ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς. οἱ δὲ κακοῦν τὴν πόλιν ἐφέρητιζον. τῆς δὲ ὥρας τῆς τῶν ξυλῶν ἐκκοπῆς ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν φοβούντες, μήπι δράσας κακὸν αὐτοῖς Ἀβιμέλεχος. ἐπιδημήσαντος δὲ φοὺς αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων τινὸς γάλου, συὸ ὁπλίτας καὶ συγγνώμοσι τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν οἱ σικιμῖται δίδοντα φυλάττειν αὐτοῖς, ἕως ἂν ξυλήσωσι. φοσδεξαμένου δὲ ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, φοσπέσαι καὶ γάλης συὺ αὐτοῖς, τὸ οἰκοῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε συὸ καρπὸς μὴ ἀσφαλείας πωάγεται, καὶ διατριούσης καὶ συμμοείας φανερῶς ἀπεπέλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν Ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐκέδρας καταλαμβανόμενοι τὰ φοὶ τὴν πόλιν, πολλοὺς τοῦ Ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρεν. ζεβέλλος δέ τις τῶν σικιμιτῶν ἀρχῶν, ξένος ὢν Ἀβιμελέχου, ὅσα παροξύνει γάλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρήνει λοχᾶν φοὸ τῆς πόλεως. πείσαντος δὲ γάλην ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐκ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνεσθαι, γνωμθέντος δὲ τούτου, ἀλλαγὰς αὐτῷ μηνύειν φοὸς τὸν δῆμον. ὅτε συὺ Ἀβιμέλεχος σκάδιον ἐνεδρεύων. καὶ ὁ γάλης ἀφυλακτότερος διέξιβεν ὅπι τὸ φοάστειον, καὶ ζεβέλλης συὺ αὐτῷ. ἰδὼν δὲ ὁπλίτας ὑπερεθμένους γάλης φοὸς ζεβελλαν ἔλεγεν αἴδρας αὐτοῖς ἐπεῖναι καθοπλισμένους. τὸ δὲ σκιὰς ἐξ φαμένου τῷ πρόσω, πλησίον ἤδη γνωμθέντων, τὸ ἀκριβὲς καταναῶν, οὐ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' ἐξ λόχον δ' ἀνδρῶν. καὶ

ζεβέλλης, ἐ σὺ μὲν τοι φησὶν Ἀβιμέλεχῳ κακίαν ὑπηκαλεῖς; πῖ ἂν ἐκ ὑπεδείκνυσαι τὸ δ' σὸς ἀρετῆ μέγεθος εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών. γάλης δ' θορυβέμενος, συὺ ἄπτει τοῖς Ἀβιμελέχου. καὶ πίπτον δὲ τινὲς τῶν συὺ αὐτῷ. φοὺς δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος, καὶ ζεβέλλης πολιτεύ δ' γάλην ἐκβληθῆναι τ πόλεως,

κατη-

καταγορήσας ὡς μαλακῶς φερὸς τοὺς ἀβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. ἀβιμελεχος δὲ πυθόμενος ἐξελθοσομένους αὖθις κατὰ ξυγκτὴν τοὺς σικιμίους, ἐνέδρας φερολοχίζεται τὰ πρὸς τῇ πόλει, καὶ φερελθόντων, ἃ μὲν ἔστη μοῖρα τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας ἀφαιρησομένη τῷ εἰσόδου τοὺς πολίτας. οἱ δ' ἄλλοι σιδηρώμενοι μεταθέουσι παντοχοῦ τὸ φῦλον ἅπαν. καὶ καθασκάψας εἰς ἔδαφος τῇ πόλει, οὐδὲ αὐτέχειρος ὅλως σωτηρίας, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἀπέφερε φροντίδα. καὶ σικιμίται πάντες οὗτοι ἀπόλοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, οὗτοι συλλεχθέντες ὅπη τινα πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχήσαί τε ταύτην παρεσκεύαζοντο. ἔφθη τε τὴν σχάσιν αὐτῶν ἀβιμέλεχος μαθὼν, ἐλθὼν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ φακελοις ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τὴν χοάνην δι' αὐτῆς φέρων πῦρ τοῦτο ποιεῖν τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως περιληφθείσης τῆς πέτρας τοῖς ξύλοις, ἐκύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει. καὶ μεγίστῳ ἄρουσι φλογὶ. καὶ ὄχλου μὲν ὅπη τῆς πέτρας οὐδείς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπόλοντο, ἀνδρες μὲν περὶ πεντακοσίους καὶ χιλίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε μειζόνως, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ λύπης ἡδυμένης, πλὴν ὅτι καταθνήσκει ὑπ' ἀνδρὸς ἀνέρος οὐ σωθεῖσι κακὸν τηλικοῦτον. ἀβιμέλεχος δὲ τοῖς σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τοὺς ἰσραηλίτας, μειζόνων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, καὶ μηδαμοῦ προσχάσῃ τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν δὴ θήβας. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς αἱρεῖ. πύργος δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκεύαζε. ἐπὶ αὐτὸν πλησίον ὁρμήσαντα τῇ πύλῃ, γυνὴ θεράσματι μύλης βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δ' ὁ ἀβιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτείνειν αὐτὸν, μὴ τῆς γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ προσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτην μὲν τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἀθεμίτου ποινὴν ἔξέπεσε. ἐπὶ δὲ τοῖς σικιμίοις αὐτῷ τεθλιμμένοις. τούτοις δ' κατὰ τὴν ἰωθάμου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μὲν τοι σὺν ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πολλοὺς αὐτῷ σκεδασθὲν ἀνεχώρησεν ὅπη τὰ οἰκεῖα. τῷ δ' ἰσραηλίτῃ τὴν ἡγεμονίαν ἐκείρης ὁ γαλαδηνὸς σὺν τῇ μανασσίτιδος φυλῇ παρελαμβάνει, ἀνὴρ τάτε ἄλλα δικαίων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. ἑξήκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δ' ἀρίστους καὶ τῇ κατὰ τὴν γαλαδηνὴν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἦσαν δύο καὶ εἴκοσιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν καταχθὲν, τελευτᾷ γηραιός. καὶ ταφῆς ἐν καμῷν πόλει τῆς γαλαδηνῆς ἀξιοῦται. παύεται δ' τὰ τῶν ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῶν νόμων ἐφέρετο. καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν ἀμμανῖται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν καταχόντες, καὶ δὴ τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν ἐζαβαίνεν ἐτόλμων. ἑβραῖοι δ' σωφρονισθέντες ὑπὸ τῶν κακῶν εἰς ἱκετείας ἐξέπεσον τὸ θεοῦ. καὶ θυσίας ἐπέφερον τῷ θεῷ καλοῦντες αὐτὸν μεθιάσαντα, καὶ φρὸς τὸν δῆσιν αὐτῶν ὑπαχθέντα παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανίτῃ δ' στρατικόπων ὅπη τὴν γαλαδηνὴν, ὑπῆντων οἱ ὅπλιχώριοι φρὸς τὸ ὄρος διόμνυοι τὸ στρατηγήσοντες.

A casione, calũniatus eum quasi volens malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemiæ reliquum exituri essent, insidias circa vrbem disponit. cúmque prodissent, tertiam suorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbe pateret, cæteri verò dispersos circũueniunt. Itaque vbique plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, sáleque in ruinis eius seminato, tum demum militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ
B sunt deleti. Quotquotautem per regionem dispalati periculum euaserant. collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quàm primùm id cognouit, exercitum eò adduxit. & arrepto fasce arido, iussíque cęteris idem facere, breui petram strue lignorum circũdedit: subiectoque igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vna cum vxoribus & liberis absumerentur. nu-
C merus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolend im sanè, nisi quòd meritas pœnas dederũt ingratitudinis erga virum optimè de se meritum. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarũ internecione perterritis, videbatur non fore præsenti fortuna contentus, neque priùs conquieturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitum ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non
D mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cũ propius ianuam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum vt se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exoluit simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in suas
E quisque domos reuersus est.

Israelitarum deinde gubernacula Iairus Ga- XII.
ladenus de tribu Manasseride suscepit, vir tum *Iud. 10.*
rebus cæteris, tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenæ est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius
F obtinentibus. qua occasione arrepta Ammanitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem eorum ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatib. castigati supplices opem diuinã implorãt: & victimis numẽ placare conati, rogabãt vt irã finiret, aut certè moderatiùs exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cũ exercitu ingressis, incolę eius regionis obuiã illis cũ armis veniũt: sed imperatore carebant.

Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabat vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperiū ei tradituros. ille non admisit preces, causatus quòd nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cùm enim nō esset eadem matre natus, sed externa quam pater amore captus in ędes induxerat, contempta eius solitudine ciecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot ad se venirent stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cùm maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Masphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulàque vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræâ, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se verò agris nequaquam cessurum, quos ann is iam trecentis Deo volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis direpturum. His dictis legatos dimisit. ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientesque persecutus est vsque vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi cōcessa: finēq; seruituti imposuit quā sua gēs per annos decē & octo pertulerat, fortunior militię quā domi. redeūti. n. obuiā facta est filia virgo, præterquā nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: deinconquestus de importuno officio, indicauit victimā esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatā holocaustoma obtulit, neque legitimū neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pēsi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur, primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerētur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat, vltro deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirēt. postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

Iud. 7.

A λῶ δέ τις ἰάφθης, ἀνὴρ δόξῃ τιλὼ παρῶσαι ἀρετιλὶ δυνατὸς καὶ δι' οἰκείαν αὐτὸ στρατιὰ λιὼ ὑφεῖφεν αὐτὸς μισθοφορᾶν. πρὸς τοῦτον οὖ πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι ὧδ' ἄρξειν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὸν χρόνον τιλὼ ἰδίαν ἡγεμονείαν. ὁ δ' οὐ πρόσιετα τὴν ὧδ' κλησιν αὐτῷ, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῷ ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ πρότερον. οὐ γὰρ ὄντα ὁμοιότιμον αὐτοῖς, ἀλλὰ

B ξένον πρὸ τιλὼ μητέρα δι' ἐφοπλὼ ὅπλων ἐπιθυμίαν ἐπαχθέσαν αὐτοῖς ὑπὸ τῷ πατρός, ἐξέβαλεν καθαρεύσαντες δι' αὐτὸ ἀθυμείας. καὶ ὁ μὲν διετέλει ἐν τῇ γαλαδιτιδὶ καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς ὁπόσην οὖ ὠφελιμοῦντας πρὸς αὐτὸ ὅτι μάθῃ δι' χόμενος. ἐπλήρωσάτην δ' αὐτῷ ἢ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστρατευ. ἢ ποιησάμενος ὀξίαν τὴν τῷ στρατόπεδον πρόφασιν, ἐν πόλει

C μαστρατηγὸν καθίσας τὸν στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει ὧδ' τὸν ἀμμανίτην, αἰτιώμενος τῆς ἀλώσεως. ὁ δ' αἰτιμπέμψας πρὸς τὸ τῷ ἰσραηλιτῷ τὴν ἔξοδον τιλὼ ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τῆς ἀμωραίας αὐτοὺς ἠξίου ὧδ' χωρεῖν, ὡς πατρῴας οὔσης ἀρχῆθεν. ἀποκεινόμενος δ' ὁ ἰάφθας, ὡς οὔτε τῆς ἀμωραίας τοῖς πρεσβύτοις αὐτῷ δικαίως ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τῆς ἀμμανίτιδος αὐτοῖς

D ἔχειν ὀφείλουσι παρεθείσης. δυνατὸν δ' μουσεῖ καὶ ταύτιλω λαβεῖν. ὧδ' χωρεῖντε ἰδίας εἶπεν γῆς, λιὼ θεοῦ κατακτησαμένου μ' ξιακόσια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔρχεσθαι. ☪ τις μὲν φρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν. αὐτὸς δ' ἐξάμηνος νίκιλω, καὶ θυσιάσῃ ὑποχόμενος αὖ ζῶσ εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅτι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντυχεῖν ἐφευξήσειν, συμβαλὼν τε καὶ ὧδ' τελύ. καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι

E πόλεως μανιάθης. καὶ θλιβὰς εἰς τιλὼ ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἐπρώισε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τις οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ δέκα ταύτιλω ὑπομείναντες. αἰσθρέτων δ' συμφορᾶ πρὸς πίπτει κατ' οὐδὲν ὁμοία τοῖς καταρθωμένοις αὐτῷ. ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ μονογενὴς δ' λιὼ ἐπὶ παρθένος. ὁ δὲ παροιμιάξας ὅτι τῷ μεγέθει τὲ πάθους, κατεμέμφετο τῆς θεῷ τιλὼ ὑπάντησιν αὐτοῦδε τιλὼ θυγατέρα καθιερῶσαι γὰρ αὐτιλὼ τῷ στρ. τῇ δ' τὸ συμ-

F βεβηκὸς οὐκ ἀνδρῶς πρόσεπεσεν, ὅτι νίκη τ' παρὸς καὶ ἐλευθερία τῷ πολιτῷ τεθνηξομένῃ. παρεκάλεσε δ' λύμπνας αὐτῇ ὧδ' χόντα. πρὸς τὸ, μὴ τῷ πολιτῷ ὀπιθρλιῆσαι τιλὼ νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ κατὰ δίχιλ. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μὴ ἅπαν διελθόντα θύσας τὴν παῖδα ὠλωκαύτησεν, οὔτε νόμιμον, οὔτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ὁπιτελῶν, μὴ διαβασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ γλυκύμενον οἷον τὸ προσχθὲν δόξει τοῖς ἀκούσασι. τῆς δ' ἐφραίμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσά-

G σης ὅτι μὴ κοινωνήσαντο τὴν ἐπ' ἀμμανίτας ἐλάσεως αὐτοῖς, ἀλλὰ μίσος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὴν ὅτι τοῖς προειρημένοις δόξαν, προῆτον μὲν ἐλεγχθῶς οὔτε λάθοιεν αὐτοὶς οἱ συγχυθεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ὑ ὧδ' χόντο, δέον καὶ πρὸ δηλώσεως ἐγνωκότες ἐπειχθῆναι. ἔπειθ' ὡς ἄδικα προφέρεν ὅτι δοῦσι τοῖς πολεμίοις ὑ τολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅτι δ' τοῖς συγχυθεῖς ὡμικότες. ἠπείλητε συὶ τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῷ ἂν μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' οὐκ ἐπείθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ στρατιᾶς, ἢ μετάμεμπτος ὢν τῆς γαλαδινῆς ἐληλύθει, φόνοντε πολιὺ αὐτῷ εἰργάσατο,

καὶ διώ-

καὶ δπλίτας ἓξ ἀπέντας προλαβὼν μέρει τινὶ προσπε- A
σταλεῖσι τοῦ ἰορδάνου τὰς διαβάσεις, κτείνει ἐν δι-
χιλίοις καὶ τετρακισμυρίοις γενόσπας. αὐτὸς ἦ ἄρ-
ξας ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι
σεβεὶ. τῆς γαλαδινῆς δ' ἦν αὗτη. τελευτήσαντος
δὲ ἰάρθα, τὴν ἀρχὴν ἀψάνης παραλαμβάνει, φυλῆς
ὢν ἰούδα, βηθλεέμων δὲ πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες ἦ-
σαν ἑξήκοντα. τριάκοντα μὲν ἄῤῥενες, αἱ λοιπαὶ ἦ θυ-
γατέρες, ἃς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν ἀν- B
δράσιν οἰκείοις, τοὺς δ', γυναῖκας ἠγάγετο. πρεσβύ-
σας δ' οὐδέν ἐν τῇ ἐπάρχῃ ἡγησάμενος χρόνῳ λόγου καὶ
μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ
πατρίδι τυγχάνει. ἀφραιοὺς δ' οὗτος ἀποθανόντος,
οὐδὲ ὁ μετ' αὐτὸν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονείαν ἦλων
ἐπ' ἔτη δέκα κατασχὼν αὐτὴν, φυλῆς ὢν τῆς ζα-
βουλῆς ἐπρεσβεύσατο οὐδὲν ἄξιον. ἄβδων δὲ ἦλωνος
παῖς, φυλῆς μὲν τῆς ἐφραίμιδος, πόλεως ἦ τῆς φα- C
ραθωνίτου γενόμενος, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς
μετ' ἦλωνα, μόνης ἂν τῆς εὐπαιδίας μνημονευθείη, δι'
τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν πραγμάτων, λαμ-
πρὸν μηδὲν αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος, υἱεῖς δ' ἦσαν
αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τούτων τὴν ἡλικίαν καταλει-
πόντες ἑβδομήκοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀρίστοις γεγενημένοις, καὶ πάντας
ὑφ' ἧς ἀπολιπὼν θυγατρὸς, καὶ ταφῆς ἐν φαρα-
θὼν λαμπρᾶς τυγχάνει.

plurimísque in conflictu cæsis,& postquam in fugam versi sunt,præmissis qui vada Iordanis occuparent.intercluso effugio,circiter quadraginta duo millia hominum peremit.ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei,quæ sita est in regione Galadena.Huic in principatu successit Apsanes,natus è tribu Iudæ,ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX.mares XXX. totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit,has nuptas ,illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cũque nihil memorabile in principatu septenni gessisset,admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus.Helon post hunc assumpsit principatum,tribu Zabulonita:quo per decennium functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignum.Qui deinde successit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita,ex vrbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile,alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit,nulla data est ei rerum fortiter & gloriosè gerendarum occasio. Filios habuit quadraginta,nepotes triginta: atque egregiis equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur , quos omnes superstites reliquit.Mortuus est iam senex , & in Pharathone magnificè sepultus.

Κεφάλαιον ί.

Περὶ τῆς σαμψῶνος ἀνδρίας, καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαιστίνοις ἐγένετο.

Cap. X.

De Sampsonis fortitudine,& quãta mala Palæstinis fecerit.

Μετὰ δὲ τὸν παλαιῶνα τελευτήσαντα κρατεῖ τοῦ ἰσραηλιτῶν. καὶ φόβος παρ' αὐτοῖς ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ζώντης δ' ἐλευθεροῦται τῆς ἀνάγκης, τούτῳ τῷ τρόπῳ. μανωάχης τις δανιτὴς ἐν ὀλίγοις ἀρίστος καὶ τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος θεοσεβὴς, εἶχε γυναῖκα εὐειδῆ καὶ δυσερίαν θεοβλεπτον, καὶ τὴν καθ' αὑτὸ διαφέρον. παίδων δ' οὐ γινομένων αὐτοῖς, δυσφορεῖν ὅτι τὴν ἀπαιδίαν, τὸν θεὸν ἱκέτευεν, ὅπως τὸ προσῆκον σωτὴρ φοιτῶν μετὰ τῆς γυναικὸς, δοῦναι διαδοχὴν αὐτοῖς γνησίαν. μέγα δ' ὄντι τὸ πρᾶγμα. ἰὼν δὲ καὶ μανωάδης ὑπ' ἔρωτος ὅτι τὴν γυναῖκα καὶ διαφέρει ζηλότυπος ἀκριβῶς. μονωθείσῃ δὲ τῇ γυναικὶ, φάντασμα ὄπτανεται ἄγγελος θεοῦ νεανία καλῷ παραπλήσιος καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγγελιζόμενος αὐτῷ παῖδος γονὴν καὶ θεοῦ πρόνοιαν, καλοῦ τε καὶ ῥώμην ὄψεσθαι, ὑφ' ᾧ πονήσειν παλαιστίνοις ἀνδρουμένῳ, παρήνεσε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἔσται δ' αὐτῷ πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀποτροφὴ, τοῦ θεοῦ τοῦτο προστάξαντος, πρὸς ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ζαὼτ εἰπὼν, ᾠχετο, κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. ἡ δὲ ταῦτα παραγλυμένῳ τὰ ῥήματα ἀγγέλου ἐκπλαγήσατο, καὶ θαυμάζουσα τε νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, ὡς ἐκεῖνον ἐν τῷ ἐπαίειν εἰς ἔκπληξιν κατὰ ζηλοτυπίαν ἐθέσθαι καὶ ὑπόνοιαν τινὰ ἐν τοιούτῳ πάθους κινουμένῳ. ἡ δὲ βουλομένη τὸν ἄλογον τὸν ἀνδρὸς λύπην παλιῶσαι, τὸν θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτὸ ὡραθείη. καὶ παραγενόμενος πάλιν καὶ χαίρειν τὸν θεοῦ ὁ ἄγγελος ὅτι τῷ προσεύξω. καὶ τῇ γυναικὶ φαίνεται τὸν ἀνδρὸς μεμονωμένῃ.

D

Post huius mortem Palæstini superauerunt Israelitas,& tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum:Manoches quidam vir inter Danitas optimus,patriæ suæ sine controuersia princeps,vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas:ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægrè ferens orbitatem , in suburbanum suum quod erat in campo magno cum vxore ventitans,crebris precibus solicitabat Deum , vt daret sibi liberos. Insaniebat autem in vxorem præ amore , erátque vehementer zelotypus. Cúmque aliquando sola ageret mulier, spectrũ se illius oculis obtulit angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore vt fauore Dei nascatur eis filius,pulcher & insigni robore:qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, cõpescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam.iussítque ne capillitium ei detõderetur,vtque Deo sic volente ab omni alio potu abstineret,sola aqua contentus.postremò addẽs à Deo se missum abiit.illa marito reuerso angeli verba indicat,mirè prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem,ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam , nonnihil de vxoris pudicitia male suspicari inciperet.quæ volens hunc marito stultum mœrorem adimi,supplex Deum rogauit,vt iterum angelum mittere dignaretur.quò ille à coniuge etiam posset cõspici:& impetrata hac gratia,rursũ in suburbano versantib. apparuit angelus soli mulieri.

XIII. Iud.13.

illa rogat vt pauliſper maneat dum virum adducit quo permittente,cum Manoche mox ad eum ruerritur.quo viſo,ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogauitque vt ſibi quoque eadem indicaret.illo reſpondente,ſatis eſſe quòd mulier ſciat:iubet quiſnam eſſet dicere: vt nato filio referre ei gratiam & munus aliquod donare poſſint.negauit ille ſibi opus muneribus,nec enim horum cauſa de filio lætum ſe attuliſſe nuncium.cúmque iterum rogaretur vt ſaltem hoſpitalem tractationem admitteret, non annuit.tandem exoratus vt pauliſper maneret.dũ aliquid affertur,cùm mactaſſet hædum Manoches,coquẽdúmque vxori dediſſet,paratis omnibus iuſſit deponi in petra & panes & carnes abſque vaſculis.quo facto virga quam geſtabat carnes attigit:confeſtim que flamma emicante cum panibus abſumptæ ſunt,& angelus fumo tanquam vehiculo in cælum aſcendere ab eis viſus eſt.Manoche autem ſolicito ne quid periculi immineret ex aſpectu numinis, vxor bono iubet eſſe animo,affirmans, magno ſuo bono Deum ſe vidiſſe: cúmque concepiſſet, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampſon eſt nomen inditum. quod robuſtum ſignificat:qui mox egregia animi ac corporis indole præditus,promiſſo capillitio victúſque ſobrietate diuinum neſcio quid præ ſe ferebat.
Iud.14. Cúmque adoleuiſſet , comitatus parentes in Thamnam vrbem Palæſtinorum conuentus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit ſuos parentes,vt id connubium procurarent:quibus excuſantibus quòd diuerſi eſſent generis,quódque religio vetaret eiuſmodi nuptias,vicit iuuenis pertinacia, effecítque vt virgo ſibi deſponderetur.crebrò deinde ſpõſam interuiſens,in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occurſum declinauit licèt inermis,ſed nudis manibus adortus beluæ fauces eliſit,eiúſque cadauer in dumetum viç vicinum abiecit.aliquot pòſt diebus eandem viam ad puellam remetiens,offendit examẽ apum mellificare in leonis pectore, & ſumptis inde tribus fauis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit.Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat, qui quòd vires eius haberent ſuſpectas,honoris ſpecie triginta aſſectatores ex æqualium numero iuueni adhibent iuſſos obſeruare nequid auderet. Conuiuis deinde vt fit hilareſcentibus ait ſe quæſtionem propoſiturum ſuis ſodalibus,quam ſi intra ſex dies ſoluerent,cuique ſindonem ſe daturum & tunicam.qui tum quòd ſagaces víderi cuperent , tũ quòd lucrum nõ faſtidirent , iubent eum proponere.Ille,Ex voraci,inquit,cibus prodiit , & ex immiti ſuauitas.in his explicandis cùm hæſiſſent triduo nec proficerent, puellã aggrediũtur minis ſimul & precib.vt expiſcata ſecretum è marito indicium ſibi faceret. ille repulſis aliquãdiu blandiciis, cum rogãdi ſinẽ nõ faceret,

A ἡ δ' ὀπιμεῖναι δεηθεῖσα ὡς αὖ ἀγάγοι τὸν ἄνδρα συγχωρήσας μίτεισι τὸν μάναχον. ὁ δὲ, θεασάμενος, οὐδ' οὕτως ἐπαύετο τῆς ὑπονοίας. ἠξίου τε καὶ αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μυῦσειεν. ἀρκέσειν δὲ φράσαντος ταύτῃ μόνῃ εἰδέναι, τὶς εἴη λέγειν ἐπέλθοιεν, ἵνα τοῦ παιδὸς γλυκομένου χάριν αὐτῷ καὶ δῶρεαί τινες ἀφίκωνται. τοῦ δὲ, μηδὲ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, οὐδὲ γὰρ κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγέλεσθαι τῆς τε παιδὸς γονῆς, τὸ ἦ, μεῖναι παρακαλοῦντος καὶ ξενίων μεταδοῦναι, οὐκ ἐπείθετο. πειθοῖς δ' ὅμως λιπαρεῖτο ὀπιμεῖναι ὡς αὖ ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔρριφεν ἐς μανώχην, ἔτε τὸν ὀπτὸν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπὶ πάντ' ἰὼν ὀξέως, προσέταξεν ὅπι τὰς πέτρας ἀποθέσθαι τούς τε ἄρτους καὶ τὰ κρέα χωρὶς τοῦ ἀγγείου. καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τῷ κρεῶν. τὰ δὲ, λαμπάντος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο. καὶ ὁ ἄγγελος ἀφ' ἑαυτοῦ καπνοῦ ὥσπερ
C ὀχήματος αἴθων εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. μανώχης δὲ φοβούμενος μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαρσεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. ὅτι γὰρ συμφέροντι τοῦ αὐτῶν τὸν θεὸν αὐτοῖς ὠφθῆναι. καὶ κίεσαν ἐκεῖθεν, καὶ φυλακὴν εἶχε τῶν ἑλῶν, καὶ γλυκόμενον τὸ παιδίον, σαμψᾶνα καλοῦσιν. ἰσχυρὸν δ' ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. νῦξεν δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως καὶ δῆλος ἦν ἀφεστηκὼς
D ὑπὸ τῆς θείας διαίτης σωφροσύνης καὶ τῆς τῶν ἐγχωρίων αἱρέσεως. ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῶν γονέων εἰς θαμνὰ πόλιν τῶν παλαιστίνων, πανηγύρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένου τῶν ἐπιχωρίων. καὶ παρακαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. τῶν δὲ ἀρνουμένων, ὡς τὸ μὴ ὁμόφυλον εἴη, τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ βραβεῖον συμφέρον ὑπονοοῦντος τὸν γάμον, ἐκείνᾳ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. συνιὼν δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, σιωπῶν
E χάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν διαῤῥήξαντος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες διὰ στενοτέρου τῆς ὁδοῦ. ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὸν κόρην, ὑπιτυγχάνει σμήνει μελιασῶν ἐν τῷ σήθει τοῦ λέοντος διεφθαρμένον. καὶ αἰτήσαντος τεῖα μέλιτος κηρία σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. τῷ δ' θαμνιτῶν ἐπὶ τῇ δυνάμει τῶν τοῦ γάμων, εἰσιόντ' αὐτοῖς ἅπαντας, ἦγε δίος τῆς ἰσχύος τὸ ναυσίκοον τεσσαράκοντα δίντων αὐτῷ
F τοὺς ἀκμαιοτάτους λόγῳ μὲν ἑταίρους ἐσομένους, ἔργῳ δὲ φύλακας μὴ τι θαμνιτῶν ἐθελήσειε, τοῦ π. τοῦ προβαίνοντος καὶ παιδιᾶς οὔσης, οἷα φιλεῖ θαλίαις τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ὁ σαμψὼν εἶπεν. ἀλλὰ προβάλλοντός μοῦ λόγον εἰ λύσετε τόνδε ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ποιούμενοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρρας τῆς συμέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοπαιγμόνων δ' ὁμοῦ τὸ συνεδρίου δόξαι καὶ πέδος δύρασθαι καὶ λέγειν ἀξιοῦντων, φησὶν, ὅπι τὸ πάμβορον γεγυμνίκει βροτὸν ἡδίαν ἐξ αὐτοῦ καὶ πάνυ ἀνδρὸς ὄντος. τῷ δ' ὅτι ἓξ ἡμέρας οὐ δυνάμενον ἐξδυρεῖν τὸ προβούλευμα, θαμνιτῶν ἦ τὴν κόρην μαθοῦσαν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς μυῦσαι, ἢ γὰρ ἠπείλησαν αὐτὴν ἐμπρῆσαι τοῦτο μὴ ποιήσασαν, ὁ σαμψὼν δεομένης τῆς κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον αὐτῆς ἦν. ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, ἢ εἰς δάκρυα προπίπτουσα, ἢ τεκμήριον τιθεμένης τῆς φορᾶς αὐτὴν δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μυῦσι τὴν θείαν αἵρεσιν αὐτῇ τοῦ λέοντος, τεῖα βασάσας μέλιτος κηρία κομίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ὑποφθόμενος δόλου, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδὲ ὀκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι.

κγ

κατὰ οὖν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν A
γαμβρὸν θεᾶσθαι λόγον αὐτῷ δόντα περὶ ἣν ἔλυσε
τὸν αἶνον συνελθόντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀνδρειότερόν
τι τοῖς συντυγχάνουσιν, οὔτε ἥδιον μέλιτος γεῦμα
νοις. ὁ δὲ Σαμψὼν εἶπεν, οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δο-
λερώτερον, ἢ πῖς ὑμῖν ἐκφέρει τὸν ἡμέτερον λόγον. καὶ
τοιούτοις μὲν δίδωσιν ἃ ὑπῆρχετο, λείαν ποιησάμενος
ἀσκαλωνιτῶν τοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχά-
νοντας. τὴν δὲ γαμὴν ἐκείνην παραιτεῖται, καὶ ἡ παῖς B
ἐκταυλίασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, συνοῦσα αὐτῷ φίλῳ
νυμφοστόλῳ γενομένη. πρὸς δὲ τοῦτο ὕβριν ταύτην,
Σαμψὼν παροξυνθεὶς, ἅπαντας ἔγνω σὺν αὐτῇ πα-
λαιστὰς ποιήσασθαι. θέρους δ' ὄντος, καὶ πρὸς ἀμη-
τον ἤδη τῶν καρπῶν ἐκ καλάμων, συλλαβὼν ἑξακο-
σίας ἀλώπεκας, καὶ τῶν οὐρῶν ἑξάψας λαμπάδας ἡμ-
μένας, ἐξαφίησιν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν παλαιστῶν, καὶ
φθείρεται αὐτῶν οὕτως αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαιστοὶ δὲ
γενόμενοι Σαμψῶνος ἔργον, καὶ τοῦτο αἰτίαν δ' ἣν C
ἔφασαν, τιμωρησάμενοι τοὺς ἀρχούσας εἰς θαμνὰ, τοῦ γα-
μβροῦ αὐτοῦ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζώντας κα-
τέφλεξαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγενῆσθαι. Σαμψὼ-
νος δ' πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν παλαιστινῶν ἀποκτεί-
νοντος αἰτίαν κατῴκει πέτρα δ' ὀχυρὰ, τῆς Ἰούδα φυ-
λῆς. παλαιστινοὶ δὲ ἐστράτευσαν ἐπὶ τοῦτο φυλεύ. τῶν δ'
οὐ δικαίως λεγόντων ποιεῖσθαι αὐτοὺς εἰσπραξίαν
ἀφ' ὧν Σαμψὼν ἀνθρώπων φόβος αὐτοῖς πο- D
λύνικος, εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, ἐκ-
δοῦναι ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι. εἰ δὲ, αὐτίκλη-
τοι βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ὅτι φυλὴ πέτρας
ἑξακόσιοι ὁπλῖται. καὶ καταμεμφόμενοι τῷ εἰς πα-
λαιστοὺς αὐτῶν τετολμημένων ἀνδρας ἅπαντι τῷ
γένει τῷ Ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυνατωτέρους, ἤ-
ξειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον
δώσειν αὐτοῖς, ἐξίσου ἑκόντι τε θ' ὑπομένειν. ὁ δὲ
λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν πε- E
ρισσότερον. ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρεῖν μόνον, κα-
τελθὼν ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν τίθησιν
ἐξουσίᾳ. καὶ ἐκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις,
ἦγον ὡδηγοῦντας τοῖς παλαιστίνοις. καὶ γηθυμένων
κατά τι χωρίον, ὁ σιαγὼν καλεῖται νῦν δὲ τοῦ
Σαμψῶνος ἀνδραγαθίαν ἐπ' αὐτῷ γηθυμένου, πά-
λαι δ' ἐν ἀνωνύμῳ, οὐκ ἄτοπον ἐστραπεδυκόπων
τῶν παλαιστινῶν, ἀλλ' ὑπαντώντων μὴ χαρᾶς καὶ F
βοήσεως ὅτι καταρθουμένοις οἷς ἐβούλοντο, ἀγαρρήξας
τὰ δεσμὰ Σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνου σιαγόνα πα-
ρὰ ποσὶν οὖσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥσατο. καὶ πίπων
αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους ἐκπεπλη
γμένους ἐκφεύγοντας. Σαμψὼνος δὲ μείζω ἢ κατὰ τοῦτο
φέρων, οὐ κατὰ θεοῦ συνεργείαν ἔλεγε θεὸν συμ-
βῶναι, τοῦ δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπιγράψαι τῷ γηγενοτί,
σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυ-
γὴν ἐκπλῆξαι δι' ἃ παρ' αὐτοῦ δίκας αὐχῶν. δίψος δ' G
αὐτὸν ἰσχυρὸν καταλαβόντος, καταπεσὼν ὡς οὐδὲν ὄντι
εὐθέσποτος ἀρετὴ, τῷ θεῷ παίζειν ἐκ θεσπεσίου τρέ-
ει. καὶ καθικέτευε μηδὲν τῶν εἰρημένων πρὸς ὀρ-
γὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι.
ὠδαχὲν ὁ βοήθειαν φρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι
τ' κακοῦ. θεὸς οὖν τὰς ἱκεσίας ὑπακούσας ὁ θεὸς, πηγὴν κατά τινος πέτρας αὐτῷ ἀνοίξειν καὶ πολλὴν

& lacrymans gratam se illi negaret, tandem nihil suspicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita soluēdæ quæstioni dies adesset, ante solis occasum conuenientes: Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle gustari suauius. Ibi Sampson subiecit, neque muliere dolosius, quæ vobis quæstionem nostram aperuit. Nihilominus illis persoluit quæ promiserat, spoliatis quibusdam Ascalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: sed iratus mulieri remisso nuncio res suas sibi habere iussit ac gerere. at puella contempta vt vicissim illi moueret stomachum, nupsit eius sodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contume- Iud. 15.
lia commotus Sampson decreuit de tota gente pœnas sumere: & commodum maturis segetibus tempus iam messis aderat. ergo comprehensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Palæstinorum omnes dimisit, quibus passim discurrentibus totus frugum prouentus momento ferè temporis concrematus est. Quo cognito gentis principes, & quid Sampsonem ad perpetrandum facinus mouerit, missis in hoc Thamnam satellitibus, vxorem quondam eius cum cognatis, damni dati reos priùs factos, viuos exussérunt publicè. Sampson autem in Palæstinos latè grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit, ea est petra bene firma, ni tribu Iudæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt: quibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo quicquam diminuerent, responsum est non absoluendos ab hoc crimine ni Sampsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expostulantes quod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qui irritati facilè possent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentésque in hoc se venisse vt comprehensum illis dederent, postulabant vt consensu ipsius facere hoc sibi liceat. qui iureiurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantùm deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gẽtis potestatem se permisit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cúmque ventum esset ad locum, qui obscurus antè nunc ex Sampsonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obuiam Palæstinis, & lætitiam re ex sententia gesta clamore testantibus: Sampson abruptis repente vinculis, arreptáque maxilla asini quæ fortè iacebat prę pedibus, in medios hostes irruit: qua feriens quotquot assequi potuit, circiter mille interfectis cęteros metu dare terga compulit. qua victoria plus satis elatus, & opis diuinæ immemor, cùm totũ sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias ingenti siti oborta, cófessus nihil esse quãtas libet vires humanas, Deo victoriã acceptã retulit, suppléxq; rogauit vt arrogãtię data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritę fuêre preces, sed copiosus fõs subito è quadã petra

prorupit,loco Maxillæ nomẽ Săpſon impoſuit, A quod in hodiernũ vſque durat. Poſt hoc prælių iam Paleſtinos contemnens venit Gazam,& in publico diuerſorio egit,quo auditoGazæorum magiſtratus,ne clàm abire poſſet, ſtationes pro portis collocăt. Sampſon verò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus. cæteróque paratu reuulſas,& humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulò verò pòſt à patriis inſtitutis deſciſcere,& in peregrinos mores degenerare incepit,quod ei omnium malorum fuit principium. cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet,nomine Dalalen,cõſuetudine eius delectabatur. Quamobrẽ qui apud Palæſtinos rerum poticbantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt vt eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris,propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cùm prima occaſio data eſt inter comportationem & muliebres blanditias extollens eius res geſtas,omni aſtu vrebatur vt cogноſceret cur tantopere virtute excelleret. Sampſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus cõtra mulierem vtens:ſi ſeptenis,inquit, viribus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans:communicatóque ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio,incluſaque in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accuratè vt ab ipſo didicerat vinxit.deinde excitato indicat adeſſe quoſdam qui illum vellẽt aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit.Mulier tunc fruſtrata paulò pòſt aliam opportunitatẽ nacta,grauibus querelis aggreſſa eſt virum,quòd amanti non ſatis fidens, celaret eam id,quod maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere,quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit:turſúmque ſimili figmento eluſa eſt,cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret.experta enim hoc quoque nihil effecit:cúmque vrgere non deſiſteret tertio mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio,atque ita parari vincula,ac ne hoc quidem verum experta, poſtremò adhibitis omnibus artibus non priùs rogandi finem fecit,quàm fatali iam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculæ ſuum ipſe ſecretum prodidit:Deus,inquit,mei curam habet.& eius prouidentia natus hanc comam alo,cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt.nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere.Hoc cognito,neſcienti comam deraſit,&hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit,repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cùm iam capillus repullularet.cúmque ſolenne Paleſtinis adeſſet epulum, conſidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur,accitus eſt & Sampſon vt miſero inter comparandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores vlciſci non quiret,iubet puerum à quo manu ducebatur,vt ad illas columnas ſe acclinet,iam,vt tum ſimu-

Iud.18.

ἦν ὁ σαμψὼν σκάλει τὸ χωρίον σαγήνῃ. καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται. μὴ δὴ ταύτῃ τῇ μηχανῇ σαμψὼν, καταφρονήσας τῶν παλαιστινῶν, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἔν τινι τῶν καταγωγίων διέρχεται. μαθόντες δὲ τῶν γαζέων οἱ ἄρχοντες τῷ αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰ πρὸς τὰς πύλας εὐέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼν δέ, οὐ γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, ἀλλὰ μεσούσης ἤδη τῆς νύκτος ἀίρασας, τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τοῖς φλοιοῖς καὶ μοχλοῖς, ὅσα τε ἄλλα ἀμφὶ αὐταῖς ἦν ξύλωσις, ἀράμενος κατόμαδον, εἰς τὸ ὑπὲρ ἑβρῶνος ὄρος φέρων κατατίθησι. παρέβαινε δὴ ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τῷ οἰκείαν δίαιταν παρεχόμενος ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν. καὶ τοῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναῖκα γὰρ ἐταιρίζεται ἔνδοξον τοῖς παλαιστινοῖς ἐραστὴς δαλάλης σωλῶ αὐτῇ. καὶ τῶν παλαιστίνων οἱ τὸ κοινοῦ φερέστατοι προσελθόντες πρὸς αὐτὴν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν παρ' ἧς σαμψῶνος τὸ αἴτιον τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἁλῶναι δύναται τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δὲ παρ' ἐκείνου καὶ δι' αὐτῆς σωσούσης θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἐπεχείρησε μαθεῖν τίνι ποτὲ τρόπῳ τοσοῦτον περιῆν κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψὼν, ἐπὶ γὰρ φρενῶν ἰσχυὸς ἦν, αὐτηπάτα τὴν δαλάλην φάμενος, εἰ πλέκοιεν ἑπτὰ διττὰ ἀμπελίνοις, ἐπὶ καὶ προειληθαι δυναμένοις, ἀδυνάτους αὐτὸν εἶναι. ἡ δὲ, τότε μὲν ἡσύχασεν. ὑποσημειώσασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστίνων, ἐνήδρευσεν τῷ σταπωτῷ ἔνδον τινάς, καὶ καθεύδοντα μεθύοντα, κατέδησε τοῖς πλέγμασι κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀναβοήσασα, ἐπήλθον παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ, ῥήξας τὰ πλέγματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπιτρέπει. καὶ ἡμέρᾳ συνεχῶς ὁμιλοῦντος αὐτῇ τὸ σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ κατὰ πίστιν φιλίας τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ δεῖται, ὡς οὐ σημανοῦσης, ὅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τῇ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὸν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεθέντα τὸν ἰσχὺν ἀπολέσειν. ἐπεὶ καὶ τοῦτο πιθήσασα, οὐδὲν ἧσσον, ζέον ἐνυφῶσα τὰς κόμας αὐτῷ ἐμιλύνεν. ὡς δ' οὐδὲ τούτου γλυκμοῦ ἀληθὲς πυνθάνεται, δολερῶς τελευταῖον ὁ σαμψὼν, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ πεισθῆναι χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὸν ἐκείνου πρόνοιαν γλυκυθείς, κόμαν ταύτην ξίφει παρεγχήσαντος μὴ ἀποκείρειν τοῦ θεοῦ. τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ φθορμιόν. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ κειράσασα τῆς κόμης αὐτόν, φθορίδωσι τοῖς πολεμίοις, οὐκ ἔτι ὄντα ἰσχυὸν ἀμύνασθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δὲ, ἐκκόψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἤυξατο ἡ κόμη τοῦ σαμψῶνος. καὶ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν τῷ αὐτῷ διωκουμένων, οἶκος δὲ ἦν δύο κιόνων στεγόντων αὐτοῦ τὸν ὄροφον, ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν φθορᾷ τὸν ποτέ. ὁ δὲ δυνάτερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα πιεῖν, προσαναπαύσασθαι χρῄζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίο-

κίοσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐσφῆλεν αὐ- A labat, defatigarum. quibus admotus sic eas con-
τοῖς ὅλη καταβάλλει τὸν οἶκον, καὶ ἅπαντων τῶν κύνων, cussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam trahe-
χιλίους ἀνδράσιν, οἳ πάντες ἀπέθανον, ὑπ' αὐτοῖς ἢ καὶ rent, qua tria millia hominum sunt oppressa,
συμφώνης. καὶ τὸν μὲν τοιοῦτον κατέσχε τέλος, ἄρξαν- & inter cæteros ipse Sampson. Hic finis viri
τος τῶν ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν ἢ ἄξιον τῆς fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirā
ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἐπὶ τελευτῆς μεγαλόφρονος τὸν ἄνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τὸ τελευ- di ob incomparabilem animi simul ac corpo-
τᾶν πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, ris fortitudinem, quain hostium perniciem vs-
δι' ἣν φύσει τῶν ἀνθρώπων προσάπτειν ἥττονι que ad extremum halitum vsus est. Nam quòd
ἁμαρτημάτων οὐδὲν. μαρτυρεῖν ἢ ἐκείνῳ τε εἰς τὰ ἄλ- B à muliere deceptus est, humanæ infirmitati
λα πάντα τῆς ἀρετῆς ἐξουσίαν. οἱ ἢ συγγενεῖς ἁράμε- conuenit, pronæ ad eiusmodi vitia. cætera di-
νοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν ἐν σαρασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ gnus sempiterna memoria virtutis nomine. co-
τῶν συγγενῶν. gnati verò eius cadauer in patriam reportatum
apud Saraſam oppidum monumento maiorum
intulerunt.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάλησαν ἐν τῇ πρὸς
παλαιστίνους μάχῃ.

CAP. XI.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi.

ΜΕτὰ ἢ τὸν σαμψῶνος τελευτὸν προέστη τῶν C POst Sampsonis autem obitum præfuit Is- XIV.
ἰσραηλιτῶν, ἠλὶς ὁ ἀρχιερεύς. ὑπὸ τούτου λιμοῦ raelitis Elis pontifex, in cuius principatu Ruth 1.
βλυσθέντος ἀβιμέλεχος ἐκ βηθλεμῶν, ἔστι δ' ἡ πόλις αὕτη fames valida eam regionem inuasit. quam non
τῆς ἰούδα φυλῆς, ἀπῆλθεν τῷ δεινῷ μὴ δυνάμενος, ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis, quod
τὸν τε γυναῖκα νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ oppidum est tribus Iudæ, assumpta vxore Naa-
αὐτῆς αὐτῷ γεγονότας υἱούς, χελλίωνα καὶ μάλλωνα ἐπα- mi, & filiis communibus Chellione & Mal-
γόντας εἰς τὴν μωαβίτιν μετῳκίζεται. καὶ προχωρούντων lone, in Moabiticam terram migrauit. cúmq. ibi
αὐτῷ κατὰ νοῦν τὰ πράγματα, ἄγεται τοῖς prospera fortuna vteretur, filiis suis vxores de-
υἱοῖς γυναῖκας μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν ὄρφαν, ῥου- dit eius gentis fœminas, Chellioni Orphā, Ru-
θὴμ δὲ μαλλίωνι. διελθόντων ἢ δέκα ἐτῶν, ὅτε ἀβιμέ- them Malloni. exacto autem decennio Abime-
λεχος θ μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες δι' ὀλίγου τελευτῶσι. κατὰ D lechus cum filiis breui tempore alius post a-
νααμις πικρῶς ὑπὸ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, κατὰ τὸν lium obiit. quo casu Naamis in maximū mœ-
ὑπὸ τῆς φιλτάτων ἐρημίαν οὐκ ὑπομένουσα, δι' οὓς κατὰ rorem coniecta, desolata à charissimis quorum
τῆς πατρίδος ἐξελήλυθει, πάλιν εἰς αὐτὸν ἀπηλλάττε- consuetudinem amori patriæ prætulerat, mu-
το. κατὰ γὰρ ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὸν ἐπεπράγατο tato pro re consilio reuerti ad sua decreuit. iam
χωρεῖν. οὐκ ἀπαρτήσουμαι ἢ ὀλιγοψυχήσασα αὐτῆς αἱ enim res patriæ in meliori statu esse perceperat
νύμφαι, οὐδὲ παραμυθίᾳ βουλομένας συνεξορμᾶν nurus autem eius non sustinebant ab ea diuelli
πόθεν ἐδύνατο. ἀλλ' ἐγκειμένων δύσκολόν γάμον δυ- & velit nolit comitari eam volebāt. at illa pre-
τυχέστερον αὐταῖς οὖ διαμαρτήσεσθαι παρὰ τῆς αὐτῆς cata eis felicius coniugium, quàm in quo cum
γαμηθεῖσαν, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅπ τε τὰ filiis suis vixissent, & in reliquis rebus prospe-
πρὸς αὐτὸν οὕτως ἔχει, μένειν αὐτόθι παρακαλεῖ, καὶ ritatem, & docēs quòd in se nihil esset opis, ro-
μὴ συμπεραλαμβάνειν αὐτῇ βουλεύεσθαι πραγμά- gabat vt manerent, néve relicta patria in euen-
των ἀδήλων, τὴν πάρεσιν γῆν καταλείπουσας. ἡ μὲν οὖν E tum incertum sequi miseram socrum cuperēt.
ὀρφὰ μένει. τὴν ἢ ῥοὺθην μὴ πειθοῦσαν ἀπήγαγε κοινω- His monitis Orpha paruit: Ruthem verò no-
νὸν πάντος τ προσιόντος γηπομένειν. ἐλθοῦσαν ἢ lentem manere, cuiusuis fortunæ futuram so-
ῥοὺθην μὴ τῆς πενθερᾶς εἰς τὴν βηθλεέμων, βόζος ἀ- ciam secum socrus abduxit. Quæ postquam vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi
βιμελέχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. καὶ ἡ ναάμις προσαγο- cognatus eas excepit hospitio. cúmque Naamis
ρεύοντων αὐτὴν ὀνόματι τῇ πολιτῇ, διαφορώτερον εἶπε à ciuibus suo nomine appellaretur, iustiùs, in-
μάρα καλεῖσθαί με. σημαίνει δὲ κατ' ἑβραίων γλῶσ- quit, vocaretis me Maram. significat autem He-
σαν, ναάμις μὲν δυτυχίαν, μάρα ἢ ὀδύνην. ὁμοῦ ἢ ὄντος F breorum sermone Naamis felicitatem, Mara dolorem. Et cùm esset messis tempus, Ruthe Ruth. 2.
ἐξίει καλαμῶσομένην κατὰ συγχώρησιν τῆς πενθερᾶς permissu socrus exhibat ad spicilegium, vt ci-
ἡ ῥοὺθη, ὅπως τροφῆς δύποτε, καὶ εἰς τὸ βόζου τυχέως bos sibi pararent, casúque in Bozi rus deuenit.
ἀφικνεῖται χωρίον. ἐνδημοῦντος ἢ βόζος μετ' ὀλί- qui cùm paulò pòst superuenisset, conspicatus
γον, καὶ θεασάμενος τὴν κόρην, ἀνέκρινε τὸν ἐπιστάτην puellam, de ea villicum percōtatur. is denarra-
περὶ τῆς παιδός. ὁ ἢ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅ- uit omnia domino, quæ paulò antè ex ipsa co-
παντα προπεπυσμένος ἐδήλου τῷ δεσπότῃ. ὁ ἢ, τῆς gnouerat. qui exosculatus in ea beneuolentiam
περὶ τ πενθερᾶ δίκαιος ἅμα θ μνήμης τ παιδὸς αὐτ erga socrum, & affectum erga defunctum mari-
ἃ συνῳκίκησεν ἀπασι τοῖς ἀνδράσι, κατὰ δύξάμενος αὐτῆς πεῖραν tum, noluit spicilegio contentam esse, sed per-
ἀγαθῶν, καλαμᾶσθαι μὲν αὐτ ἐκέλευσεν, θερίζειν ἢ πᾶν ὅπ θ δύναιτο κατὰ λαμβάνειν, ὅπως ἐπιξέπῃ, προσάξας τῷ misit vt sibiipsi mœreret quātū posset, ac sume-
ἐργάταις μηδὲν αὐτ ὑβρίσειν λύειν λαμβάνειν, ἀρίστου τε παρέχειν αὐτῇ κατὰ πεπρωμένον ret: mandauitque villico ne eā prohiberet, & vt
vnà cū messoribus prādiū ac potū ei præberet.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſeruauit ſocrui,& veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ſibi quaſdam partes ciborũ,quos ei vicini contulerãt.narrat deinde ſocrui,quid ei Bozas dixerit: auditóque ex ea quòd cognatus eſſet,& propter pietatem forſan curam earum haberet,exiuit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi ancillis.poſt aliquot dies iam hordei tritura peracta venit Bozus in ſuum rus,& cubabat in area.hoc cognito cogitauit Naamis in rem ambarum fore ſi Ruthe cum eo cubaret: miſítque eò Ruthem dormituram ad pedes eius.quę nefas rata non parere ſocrui, fecit quod iuſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiẽs, ſed circa mediam noctem experrectus, ſentiénſque eam vnà cubare,quæſiuit quænam eſſet,edidit illa nomen,& famulam ſe in eius poteſtate dixit.Tacuit ille tum, ſed mane ſummo priuſquam famuli ad opus ſurgerent,excitatam iuſſit hordei quantum ferre poſſet capere, & priuſquam aliquis eam ibi dormiſſe videat, ad ſocrum redire, cauendos enim tales tumores, maximè ſi non de nihilo oriantur. Cæterùm meum,inquit,conſilium eſt hoc. rogabis eum qui tibi propinquior eſt quàm ego,an te vxore opus habeat.quod ſi aiat,ſequeris eum: ſin minus,mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi renunciauit ſocrui, bonam ſpem habuerunt, Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem verò reuerſus ille in oppidum, ſenatum coire fecit:ac mox Ruthem & cognatum illum acciuit.Qui poſtquam venit,Abimelechi, inquit Bozus,& filiorum ſortem poſſides.falſus eſt alter poſſidere ſe,idque iure propinquitatis. Tũ Bozus, ergo non ex parte tãtùm legum meminiſſe oportet,ſed omnia iuxta præſcriptum earum facere.ecce adeſt mulier,quam ſi vis poſſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere iubet.at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit, quandoquidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus.Sibi enim iam & vxorem eſſe & liberos. Id Bozus apud ſenatum conteſtatus iuſſit mulierem accedere illum,& iuxta legem calceum ei detractum in faciem incutere.quo facto Bozus duxit Ruthem,& anno elapſo natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominauit, ſibi in ſenectute conſtitutę inſeruiturum. nam ea vox Hebræis inſeruientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Ieſſæus, ex hoc Dauid rex, qui poſteris ſuis regnum reliquit per viginti& vnam ætates duraturum.Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare,volens Dei potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Dauidem ex mediocribus maioribus oriundum. Porrò Hebræi per hoc tempus rebus ſuis iam labantibus , bellum Palæſtinis inferunt ob cauſam talem : Eli pontifici duo filij fuerunt , Ophnes & Phineeſes.

Ruth.3.

Ruth.4.

XV.

1.Reg.2.

ῥούθη ὑ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἑκυρᾳ, καὶ παλιν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῆς ἀλοχόων. ἐτετηρήκει δὲ αὐτῇ καὶ ἡ νααμις ἀπὸ μέρους βεβομάτων τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπολυώρησαν οἱ γειτνιῶντες. δηλοῖται δ' αὐτῇ καὶ τὰ ὦφθέντα τῷ βοάζου πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγενὴς ὄντι, καὶ τάχα ἂν δι' εὐσέβειαν προνοήσειεν αὐτῆς, ἐξῆει πάλιν ταῖς ἑπομέναις ἡμέραις ὅτε καλάμης συλλογὴν σὺν ταῖς τοῦ βοάζου θεραπαίνισιν. ἐλθόντα τε μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ βόαζος, ἤδη τῆς κριθῆς λελικμημένης, ὅτι τῆς ἅλω σκαθαρθείσης. τότε τυθομένη ἡ νααμὶς, τυγχάνει ὦφθεν κατακλίναι τὴν ῥούθην αὐτοῦ, ἢν γὰρ ἔσεσθαι χρεὼν αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδί. καὶ πάμπαν τὴν κόμην ὑπνωσομένην αὐτοῦ ὦφθη τοῖς ποσίν. ἡ ὑ, πρὸς οὐδὲν γὰρ αὐτὴν ἧττον τῆς ἐκύρας κελευομένων, ὅσιον ἡγεῖτο, ὦφθη, καὶ παρευτίκα μὴν λανθάνει τὸν βόαζον βαθέως καθυπνώσαντα. ἀφυπνισθεὶς ὑ ἀφ' ἑσπέρας νύκτα, καὶ αἰθόμενος τῆς αἰθερίου ὦφθη καταπλαγείς, αἰσθόμενός τ' εἶπ. τῆς δ' εἰπούσης τ' ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐτὸν διατέλειν συγχωρῶν, τότε μὴ ἡσυχίαν ἄγει. ὀρθρίος δὲ πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἀρξάσθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, ἀφιεμένας αὐτὴν, κελεύει τὴν κεφαλὴν λαβοῦσαν ὅπη καὶ δυνατὸ, πορεύεσθαι πρὸς τὴν ἑκύραν πρὶν ὀφθῆναι ποῖ αὐτοῦ κεκοιμημένην. φυλάττεσθαι δὲ σῶφρονι τὸ δὴ πανοῦργος ἀληθέλειν, καὶ μάλιστ' ὅτι γεγονός. ὧδε μέν τοι τ' παντὸς οὕτω φησὶν εἶναι, ἐφορᾶν τὸν ἔγγιστα ἐμοῦ τῷ γήρει τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ὄζειν αὐτοῦ. καὶ λέγοντι μὴν ἀκολουθήσεις σκείνῳ. παραιτουμένου ὑ, νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἕξομαι. ταῦτα τῇ ἑκυρᾷ δηλώσασης, ἀθυμία κατεῖχεν αὐτὰς ἐπ' ἐλπίδι, τ' ἀφέντα ἕξειν αὐτῇ βόαζον. κἀκεῖνος ἤδη μεσούσης τῆς ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, τοὺ τε γερουσίαν συνήγαγε. καὶ μεταπεμψάμενος ῥούθην, ἐκάλει καὶ τὸν συγγενῆ. καὶ ὦφθέντος φησὶν, ἀβιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ κλῆρον κρατεῖς ; ὁμολογήσαντος ὑ, συγχωρεῖσθαι τῶν νόμων κ' ἀγχιστείαν. οὐκ οὖν, φησὶ ὁ βόαζος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοὺς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γυμάων, ὅπερ εἰ θέλεις τῆς ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κ' τοὺς νόμους. ὁ δὲ βόαζος καὶ τ' κλήρου καὶ τῆς γυναικὸς ὦφαιρεῖ, συγγνοὺς μὴ ὄντι καὶ αὐτῷ τῆς τελευτηκότων, ἔφη ὑ καὶ γυμάκα λέγων αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυράμενος οὖν ὁ βόαζος τοὺ γερουσίαν ἐκέλευσε τὴν γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὴν προσελθοῦσαν κ' τὸν νόμον καὶ τύπτειν εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ γλωμένου τούτου, βόαζος γαμεῖ τοὺ ῥούθην, καὶ γίνεται παῖδίον αὐτοῖς μετ' ὀλίγον, ἄρρεν. ὅτε ἡ νααμὶς πεθωυμένη κ' συμβουλείαν τῷ γυναικῶν, ὠβήδην ἐκάλεσεν ὅτι γεωφορμία τῆς αὐτῆς ζωφησόμενον. ὠβήδης γὰρ κ' ὄζειν τὸν ἑβραίων ἀποσημαίνει δυλοῦν. ὠβήδου δὲ γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης ὁ βασιλεὺς, καὶ παισὶ πᾶς αὐτῷ καταλειπὼν τοὺ ἡ-

γεμονείαν, ὅτι μίαν κ' εἴκοσι γλυκὺς αἰῶνος. τὰ μὲν ὦφει ῥάθην, ἀναγκαίως δηλωσάμην, ὅπως ἔζαι βουλόμενος ὑ θ' θεῖ δύναμιν, ὅπ τούτῳ ὦφέλιμον ἐφικτόν ὄζειν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν κ' τοὺς ὑπτυχόντας, εἰς οἷον αὐτὴν ἄγαγε καὶ δαβίδην ἐκ τοιούτων γλυόμενον. ἑβραῖοι ὑ τῷ θεσμάτων αὐτοῖς ὑπειχθέντων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσιν παλαιστινοῖς, δι' ἃ διαύτου αἰτίαν. ἦλι τῷ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνὶς τε καὶ φινεέσης.

οὗτοι

οὗτοι καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὑβρεις αἱ γλώμμοι, καὶ πρὸς A hi contra omne ius & fas omnia sibi licere vo-
τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, οὐδενὸς ἀπέχοντο ἁρπαγμάτος. lebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo confluentium ad sacrum locum, pudicitiam vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam iuuenum & pater ipse magnoperè detestabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquissimè ferebat. postquam autem illorum exitum B Deus & patri & Samueli prophetæ etiamnum puero prædixit, tum verò non aliter quàm defunctos filios lugebat. Sed priusquam de clade in qua sunt absumpti dicam, quædam de hoc propheta narranda sunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræmitarum habitans duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum posteriore liberos suscepit, nihilominus alteram quanquam sterilem diligens. is cùm sacrificatum veniisset in C Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cùm matre confidentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & solitudinis. cúmque consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, votúmque facturа, ablata sterilitate matrem factam primum filium se consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari D more educatum. In huiusmodi precibus longas moras prorrahentem animaduertens Elis pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tanquam parum sobriam iussit abire. quæ cùm respondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd liberis careat, precibus à Deo sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse iussit, pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis antè præ mœrore fastiditis vsa est. in patriam deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit, E mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum à Deo. cúmque parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & sacrificaturi redissent, simúlque decimas ex more afferētes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratum, prophetámque futurum. itaque & comam alebat, & aqua tantùm in potu vtebatur, degebátque circa tanum, cuius ministerijs educabatur. Helcanæ autem alij præterea filij ex Anna nati sunt, F & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo prophetam agere cœpit. Quadam 1.Reg.3.
enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertiò fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel, nunc quoque vt antè silui, sed Deus te vocat. quapropter præsto esse te respondе. Itaque rursùm Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: Quando, inquit, præsto es, audi imminere Israelitis cladē maiorē quā credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros,

τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, οὐδενὸς ἀπέχοντο ἁρπαγμάτος. καὶ τὰ μὲν ἐφέροντο τῷ ἱερῷ καὶ τιμῇ, ἃ δὲ ἐλάμβανον αὐτοῖς, ἁρπαγῆς ὄντα, γυναῖκας τε τὰς ἐπὶ θρησκείᾳ συναγομένας ὑβριζον φθοραῖς, ταῖς μὲν βίαι προσφέροντες, τὰς δ' ἀνάγκαις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δ' οὐδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅτε οὖν πατὴρ αὐτοῖς ὅτι τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον οὐδέπω προσδοκῶν ἥξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ὅτι τοῖς πεπραγμένοις, τότε πλῆθος ἐδυσφόρει. καὶ πρὶν ἢ φθάσαι τὴν ἐσομένην συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, τῷ τε Ἠλὶ, καὶ συμφυλίῳ τῷ προφήτῃ παιδὶ τό τε ὄπτι, τότε φανερὸν ὅτι τοῖς ἰδίοις πόνοις ἦγε. βούλομαι δὲ τὰ πρὸ τοῦ προφήτου πρότερον διεξελθών, ἔπειθ' οὕτως τὰ περὶ τοὺς Ἠλὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τινὰ δυσυχίαν τινὰ τῷ παντὶ τῷ λαῷ Ἑβραίων γενομένην. ἦν κάνης, λευίτης ἀνὴρ, τῷ ἐν μέσῳ πολίτῃ, τῆς Ἐφραίμου κληρουχίας, ῥαμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, ἄνναν τε καὶ φεννάναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γεγόνασι. τινὶ δ' ἑτέραν ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένου δ' εἰς τὴν γυναικῶν τὴν ἑλκάνου εἰς σιλὼ πάλιν θύσαι, ἐνταῦθα δὴ ἡ σκιλὼ τῷ θεοῦ ἐπεπήγει καθαὶ προεῖπόν μοι, καὶ πάλιν ἐν τινὶ δίωρον νέμοντος μέρος κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, ἀνία θατέρῳ τοῖς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητρὶ προεκαθησαμένους, εἰς δάκρυά τε προῆκεν, καὶ τῆς ἀπαγορίας αὐτὸν ὠλοφύρετο καὶ τῆς μονώσεως. καὶ τῆς τἀνδρὸς φιλοφροσύνης τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τινὰ σκιλὼ ὥρμητο τὸν θεὸν ἱκετεύουσα δοῦναι γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ γενόμενον καθιερώσειν ὅτι ὁσιονίαν τῷ θεοῦ, διαταν οὐχ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιησάμενον. ἐξερρύησεν δ' ὅτι ταῖς ἀνάγκαις πολὺν χρόνον, ἡνίκα ὁ ἀρχιερεὺς, καθεύδειν τὸ πρὸ τῆς σκιλὼς, ὡς παρεστῶσαν ἐκέλευσεν ἀπόναι. τῆς δ' ἠπείρου ὕδωρ φαιδίμης, λυπουμένης δ' ὅτι παίδων ἔνδεια τὸν θεὸν ἱκετεύειν, θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν θεὸν καταγγέλλων. ἐφαιδρύνθη δ' ἀνέλπις πρὸς τὸν ἀνδρα, κόμην τε αὐξήσασα προσηνέγκατο. καὶ αἰσθρίφανον εἰς τινὰ παρθένα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παῖδιον αὐτοῖς, ὃν σαμουήλον ὡρισαν ὀνομάσαι. θαλλὸν εἰ ποιεῖ. παρῆσαν οὖν ἐπὶ τὸ παῖδος θύσοντες δεκάτας τε φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τῆς ἀνάγκης τῆς ὅτι τοῦ παιδὸς γεγονυίας, παραδίδου Ἠλὶ, ἀναπεφθεῖσα τῷ θεῷ προφήτην γενησόμενον. κόμην τε οὖν αὐτῷ ἀνῆκε, καὶ ποτὸν ὕδωρ μόνον. καὶ σαμουήλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε θεφόμενος. ἑλκάνη δ' ἐκ τῆς ἄννης ἕξ τέκνα γίνονται, καὶ ἕξ θυγατέρες. σαμουήλος δὲ πεπληρωκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον, προεφήτευε. καί ποτε κοιμωμένου ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ δ' νομίσας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως πεπρωπάσθαι, προσήιεται πρὸς αὐτόν. οὐ φαμένου δ' ἐκείνου τοῦ ἀρχιερέως ὁ θεὸς εἰς ἕξ τοῦτο ποιεῖ. καὶ ἥλις διαγαλασθεὶς, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν σαμουήλε, σιγᾷ ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον. θεὸς δ' ὅδε ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμερον πρὸς αὐτὸν, ὅπ προπαθεῖν· καὶ τοῦ θεοῦ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἤξιου λαλεῖν ὅτι τοῖς χρωμένοις, ἡ δὲ ὑστερόφθη αὐτὸν ἐφ' οἷς αὖ θελήσει διάνοιας. Ὁ δὲ θεὸς ἐπεὶ φησι προπαθεῖν μείζοσι συμφορᾶν ἰσοπαλίταις ἐσομένοις λόγου μείζονα, καὶ πίστεως τοῖς παρατυγχάνουσι καὶ τοῖς ἡλὶ καὶ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένοις,

& sacerdotium meum migraturum in familiã Eleazari. Elis enim pluris fecit suos filios quàm meum cultum, idque ne cum ipsorum quidem commodo. hoc oraculum cùm ab adiurato extorsisset pontifex, alioqui se non contristaturo certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis crescebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæstini sus-
XVI. cepta expeditione contra Israelitas, castrametati sunt apud vrbem Amphecam: & nemine
1. Reg. 4. ibi occurrente vlterius processerunt. tandem congressi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in castra cõpulsis. Quamobrem Hebræi periculum extremum instare putantes, mittunt ad pontificem atque senatum qui postulent arcam in aciem proferri, vt eius præsentia freti hostem superent, ignari eum qui sententiam semel aduersum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem esse quàm arcam, quæ propter ipsum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij accepto à patre mandato, si amissa arca viuere sustineant, ne vnquam in conspectum sibi veniant. quorum Phineesis iam sacerdotio fungebatur, patre propter senium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac sitam existimantibus: contra hostes metuebant ne arca Israelitis esset præsidio. attamen vtrorumque expectationem euentus fefellit. Nam post conflictum sperata Hebræis victoria, Palæstinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi passi, cognouerunt frustra se in arca fiduciam collocauisse. namque primo impetu in fugam sunt auersi, in qua triginta hominum millia sunt amissa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoque in hostium potestatem deuenit.

καὶ τὴν ἱερωσύνην μετελθόμενον εἰς τὸν ἐλεαζάρου οἶκον. ἦλις γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς ἑαυτοῦ καὶ πρὸ τοῦ συμφέρον αὐτοῖς ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν προφήτην, οὐ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἔτι βεβαιοτέραν ἔχειν τὴν προσδοκίαν τῆς τῶν τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δ' ἠύξετο δὴ πλεῖον ἡ δόξα πάντων ὧν προεφήτευσεν, ἀληθινὰ βλεπομέ-
B νων. ᾗ δὲ τὸν καιρὸν. παλαιστινοὶ στρατεύσαντες δὴ τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφέκαν. διξαμένων δ' ἐξ ὁλίγου τῶν ἰσραηλιτῶν, συμπίσσαν εἰς τὸν ἐχομένιον. καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κτείνουσι μὲν τῶν ἑβραίων. εἰς τρεῖς μυριάδας. τὸ δ' λοιπὸν πλῆθος συνεδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δ' οὖν τῶν ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὸν ἱερεῦσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὸν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρόντος αὐτῆς ἀσφαλέστερον, κρατῶσι τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταύτην συνέβαινεν
C ἥτ. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ παρόντος αὐτοῖς δι' εἰλιγγος, εἰ ληφθείσης τῆς κιβωτοῦ ζῆν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ ἀφίκεσθαι. φανείσης δ' ἤδη καὶ ἱερέως τοῦ παρόντος αὐτῷ ἀδακρυχωρητόσι διὰ τὸ γῆρας. θάρσος οὐδεὶς ἐπιλήπτεται πλὴν τοῖς ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ ἀφειεσομένοις
D τῶν πολεμίων. καταπλήττονται δὲ οἱ πολέμιοι, δείσαντες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοὺς ἰσραηλίτας. ταῖς μὲν γὰρ ἑκατέρων προσδοκίαις, οὐχ ὅμοιον ἀπεβαίνετο τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, τῶν μὲν ἦλπιζον νίκην ἑβραῖοι, τῶν παλαιστινῶν αὐτὴν γίνεται. τῶν δ' ἐφοβοῦντο ἦτταν οὗτοι, ταύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτοῖς μάτην δὴ τὴν κιβωτὸν τεθαρσηκόσι. ἐξάπινα τε δὴ φυγὴ εἰς χεῖρας ἐλ-
E θόντες τῶν πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς ξισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἥ τε κιβωτὸς ἤχετο πρὸς τῶν πολεμίων.

Cap. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cade & arcæ amissione pronolutus de throno exspiranit.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἠλὶ ἀκούσας τὸν τῶν υἱῶν συμπτωμὸν βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

Ibidem

HAnc cladem & arcæ captiuitatem postquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre seruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam sublimis in sella sedebat, audito eiulatu suspicatus id quod res erat, noui aliquid mali suis accidisse, iuuenem accersit. cúmque audisset euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem satis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præsciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam arcam in hostium potestatem factam cognouit, insperato malo ictus, & doloris impatiẽs, prolapsus è throno exhalauit animã, vitę anno nonagesimo octauo, principatus x l.

Ἅπαγγελθείσης δ' τῆς ἥττης εἰς τὴν σιλὼ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, [βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τὴς ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, ἐσθατευχὼς τῷ γεγονότι,] πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ ἦλις ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ κατ' ἐτέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας σιμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾳον ἐφ' οἷς τε τοῖς παισὶ καὶ τοῖς συνηλωμένοις περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς μὲν προεγνωκὼς ἐσθατὰ τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκώς. συνῆκε γὰρ ἱκανῶς τὰ κατὰ τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἁλῶναι παρὰ τῶν πολεμίων, ὑπὸ τ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ γενόμενον προαπεσεῖν, ἐσθαλήσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ τ θρόνου, πέπτωκε, ὀκτὼ καὶ εἰνήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τεσσαράκοντα κατάρξας τὴν ἀρχήν.

Ἐπὶ-

θνήσκει ὃ κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν καὶ ἡ φινέσου παιδὸς γυνή, μὴ καρτερήσασα ζῆν ὅτι τῇ τἀνδρὸς δυσχέρεια. κυοῦσα μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη τὸ πρὶν τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δ' ἐπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα ἰωαχάβην προσηγόρευσαν, σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, διὰ τὴν προαπεσοῦσαν δύσκλειαν τότε τοῦ γράφω. ἦρξε δὲ προφθὰς ἡλὶς, ἰθαμὰρ τὸν ἕτερον τῶν ἀαρώνος υἱῶν οἰκίας. ἡ γὰρ ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερουῦτο, πρὶν πρὸς παῖδος ὀπιδεχόμενοι τὴν τιμήν. ἐκεῖνός τε φινέσῃ τῷ παιδὶ αὐτὸ παραδίδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτὸ τὴν τιμὴν παραλαβών, παιδὶ αὐτὸ βόκκει τὸ ὄνομα αὐτὸς αὐτὴν καταλειπων εὐτῷ. παρ' οὗ διεδέξατο ὄζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν ἡλὶς ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ἐφ' οὗ νῦν λόγος, ἐκ τοῦ γένους τοῦ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῆς κατ' τὴν σολομῶνος βασιλείαν καιροῦ. τότε δ' οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτὴν ἀπέλαβον

A Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ab hoc Ozis filius eius
B accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩ-
σήπου ἱστορειῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν ὑπὸ τῆς γῆς αὐτῶν, ὅτε τὸν τόπον ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμυήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ὡς σαμύηλος διὰ τὸ γήρας ἀδυνάτως ἂν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρησεν. Κεφ. γ.
Ὡς ὁ καλὸς προϊσταμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀπόδειξις βασιλέως σαούλου τεκμήρια, καλούσαντος τοῦ θεοῦ. Κεφ. ε.
Σαούλου στρατεία ὑπὲρ τοῦ ἀμμανιτῶν ἔθνους, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ὡς στρατοσάμβροι πάλιν ὑπὲρ τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαιστινοὶ ἠττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαούλου πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμος καὶ νίκη. Κεφ. η.
Ὅτι σαμύηλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ὀργὴν ὄντα θεοῦ. Κεφ. θ.
Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, ὅτε σαούλου βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, καὶ ἧττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ὡς θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, συνῴκησεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαούλος. Κεφ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ὡς πολλάκις καὶ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαούλου διέφυγε. καὶ σαούλου δὶς εἰς αὐτὸν ὁρμήσαντος, ὥς τε ἀνελεῖν, δὶς διεχρήσατο. Κεφ. ιδ.
Ὡς στρατευσαμένων παλαιστινῶν ὑπὲρ τοὺς ἑβραίους, ἠττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαούλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO IOSEPHI HISTORIARVM DE
Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit. Cap. IV.
Saulus iubente Deo Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad Dauid regiam potestatem, ex Dei mandato, clàm transfert. Cap. IX.
Quomodo nouam expeditionem aduersus Hebræos, Saulo regnante Palæstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Dauidis & Goliathi, secutáque Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Quòd rex Dauidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Quomodo Dauid aliquoties insidias regis egrè elapsus bis tamen cum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palestinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER SEXTVS.

Κεφάλαιον α'.

Φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, ἣν τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν πρὸς ἑαυτούς.

ΛΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τοῦ θεοῦ κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προεῖπα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ ἔθηκαν τὸν αὐτῶν θεὸν ὡς σωτῆρα λαφύρων, δῶρον δ' οὕτως ἐκάλεῖτο, πρὸς αὐτὸν ἔθεσαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, πάντες ὑπὸ τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, εὑρίσκουσιν αὐτῷ τοῦτο ποιοῦντι τὴν κιβωτόν. ἔκειτο γὰρ ἐκπεπληκώς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἑστὼς διετέλει. καὶ βασάνοις πάλιν ἐφιστῶσιν αὐτὸν ὅτι ταύτης, δυσφορήσαντες ὅτι τοῦ γεγονυμένου. πολλάκις δὲ φοιτῶντες πρὸς τὸν δαγὼν, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὅτι τοῦ προσκυνοῦντος τὴν κιβωτὸν χήματος κείμενον, ἐν ὑποψίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίστασιν. καὶ τελευταῖον ἀπίσκηψεν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας παθοῦς χαλεποῦ, καὶ τὴν αἰφνιδίαν ὀξυτάτην ὑποφέροντος, περὶ ἣν τὴν ψυχὴν αὐτοῖς διαπονοῦσι τοῦ σώματος, τὰς ἐντὸς αἰφνιδίως ἐξιεμένας χολὰς ἐφελκόμενα, καὶ παντοίως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δ' ὅτι τῆς χώρας, μυῶν πλῆθος αὐτόθεν ὑπὸ τῆς καταβλαφὲν, μήτε φυτῷ, μήτε καρπῶν ὑποφόμενον. ἐν δὲ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἄζωτοι, καὶ φοβούμενοι τὰς συμφορὰς αὐτίχαν οὐ δυνάμενοι, σωθῆναι ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταύτης αὐτοῖς αἰσχεῖν, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γεγονυμένην. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς δῶρα σφᾶς δέξασθαι. τοῖς δὲ, οὐκ ἀνδρὶ ἡ τῶν ἀζωτίων δύνησις προσέπεσεν. ἀλλ' ὑπανδύουσι μὲν αὐτοῖς τὸ χαίειν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέσησαν. συνεξικόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀποπέμπουσιν ἀσκαλωνίτας. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις. ὑπὸ γὰρ τῆς αὐτῆς παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τὰς ἐκμέτας ὑποπλέουσι πόλεις.

Cap. I.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

A ARTA de Hebræis victoria, 1.Reg.5. sactáque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocãt. Sequenti verò die mane venientes vt adorarent deũ suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronũ prostratum ante arcam: quod ægrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cúmque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirẽt, stupor maximus ac perturbatio totum populũ inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorum vrbem atq; agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morbóq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valẽtes amplius tolerare, intellexerunt arcam in causa esse, & victoriã cum ciusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes vt arcam in ipsorum vrbem transferrent: qui nõ grauatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè arcam ad se receperunt, móxque eisdem quibus illis malis laborauerũt; cum arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas vrbes eam transmittebant.

atque in hunc modum quinque Palæſtinorum vrbes peruagata eſt arca, veluti tributum per ſingulas pœnam violatæ religionis exigens.

1.Reg.6. Quæ defeſſæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne arcam reciperent talia hoſpitij præmia referentem, nihil ſupereſſe videbant, quàm vt bono aliquo modo à ſe eam ablegarent: & cùm conuenisſent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe arcam ad ſuos, cuius captiuitatem Deus vlciſceretur, quum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qui huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ iſti arcæ: cuius ſi tanta vis eſſet, aut ſi omnino Deo cara fuiſſet, nunquam illam in diuerſæ religionis hominum manus deuenire permiſiſſet: ſuadentéſque vt hos caſus æquo animo ferrent, & ſic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire: quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas temporum vices huiuſmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propoſitum negotium cenſere videbantur. His neque remitti arcam placuit, neque retineri. ſed pro quinque ciuitatibus quinque ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtimonium gratitudinis, quòd eius fauore ſeruati eſſent ex ea peſte quam humanis remediis euadere fuerit impoſſibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculum incluſis & ſuper arcam impoſitis plauſtrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plauſtro ſubiungi, incluſis domi earum vitulis, ne ſint impedimento matribus, & vt fœtuum deſiderio magis properent. ipſas verò deduci in triuium arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et ſi quidem ad Hebræorum regionem ſe verterint, ad eámque perrexerint, credere arcam fuiſſe calamitatum cauſam. ſin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnibus calculis eſt approbatum, quod mox opere ſunt exſecuti: & paratis quæ diximus, productóque in triuium plauſtro ac ibi relicto ipſi retrorſum diſceſſerunt.

Cap. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibidem. VAccis autem veram viam ingreſſis, & rectà non aliter quàm ſi deducerentur tendentibus, principes Palæſtinorum ſequebantur, cupientes cognoſcere quò peruenirent, & vbi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt quidam in tribu Iudæ, nomine Bethſama. huc poſtquam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planitiem ante ſe haberent, vlterius tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt:

A καὶ τῶν ἐξειρχόταν τὸν ζόφον, τὰς πέντε τῆς παλαιστιναὶ πόλις ἡ κιβωτὸς, ἅπαξ διασμὸν ἀπαντῶσα παρ' ἑκάστης τῶν φοιτῶν αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δὴ καὶ τῶν ἐπαχον. ἀπειρηκότες ὑπὸ τοῖς κακοῖς οἱ πεπιεσμένοι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν αὐτὰ διδασκαλία χαίρουσι, τὸν μὲν θεὸν διξάσθαι τῶν κιβωτὸν πέμπειν φοῖς αὐτοὺς ὅπη τοιούτων μεθῇ καὶ τίλει, τὰ λοιπὰ ἐζήτουν μηχανᾶν καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τῆς πέντε

B πόλεων ἄρχοντες, χίτλης, ἀκκάρων & καὶ ἀσκάλωνος, ἔπι ὑ γάζης καὶ ἀζώτου, ἐσκόπουν τὰ δεῖ ποιεῖν. ἐ τὰ μὲν φρόνιμον, ἐδόκει τῶν κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ὑπὸ δικαιοῦντος αὐτῶν τοῦ θεοῦ, καὶ συνεπιμηνσάντων αὐτῇ δίκῃ τοῦτο τῆς δίκης, καὶ συνεκβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ὅσοι ὑ οἱ λίζοντες, τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδὲ ἐξαπατᾶσθαι τῶν αἰτίαν τῆς κακῶν εἰς ἐκείνων ἀναφέροντας. οὐ γὰ

C ταύτῶν ἔχ τῶν δύναμιν ὑπὲρ καὶ τῶν ἰσχύν. οὐ γὰ ἂν ποτ' αὐτῆς κυβερνήσειν θεοῦ τοσοῦτον αἰθερόπους ῥᾳδίως. ἦσυχάζειν ὑ καὶ φρόνιμον ἔχειν δεῖ πῆς συμβεβηκόσι παρήκειν, αἰτίαν τούτων οὐκ ἄλλων, ἢ μόνων λογιζομένους τῶν φύσιν, ἣ καὶ σώμασι καὶ χ῍ῃ καὶ φυτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνιστῶσι χ῍ῃ χρόνων περιόδους πίπτει τοιαύτας μεταβολάς. ὑπὲρ ὑ τὰς φρονίμους γνώμας αἰδρῶν εἶτ τοῖς ἐπαίνων χρόνοις συνέσει καὶ φρονήσει πεπιστευμένων συμβουλίαι, καὶ τότε

D μάλιστα δεξάμενον ἁρμόζοντας λίγειν τοῖς πορεῦσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δῶν τῶν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν αἰδριάντας χρυσᾶ ἑκάστης πόλεως χρυσέους ἀναθεῖναι τῷ θεῷ χαρίσιον, ὅτι φρονήσαν αὐτῶν τῆς σωτηρίας ἐ κατέχειν ἐ τῷ δίκῃ διακωλυομένους ὀξ αὐτῷ παθήμασιν, οἷς οὐκέτι ἂν αὐτοὶ λιμφλίφαν. τοσούτους ὑ τὸν ἀριθμὸν μύας χρυσοῦς τῆς καταφθειρόντας αὐτῶν καὶ διαφθείρουσι τὸν χέρσαν ἐπφερεῖς.

E ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοῖς καὶ δίπλας δῶν τῶν κιβωτὸν, ἀμάξαν αὐτῇ καινῶν κατασκευάσαν. καὶ βόας ὑποζεύξαντας ἀρτίτοκους, τὰς μὲν δαμάλεις ἰγκλεῖσαι καὶ κατασχεῖν μὴ τοῖς μηξάσιν ἐμποδὼν ἐπόμεναι γλῶσται, πόθῳ δ' αὐτῶν οὐχ ἥσσον ποιοῦντας τῶν πορείαν. ἐκείνας δ' ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν φερούσας ὁδῶν ζιόδου καταλιπεῖν, αὐτοῖς δόξαντας ἢ βούλονται τῆς ὁδῶν ἀπελθεῖν. κἂν μὲν τῶν ἰθυρίαν ἀπίωσιν, καὶ τῶν τούτων χάριν αἰδαίμονα

F νων, ὑπολαμβάειν τῶν κιβωτὸν αἰτίαν τῆς κακῶν. αἰ ὑ ἄλλῃ ζάπουσαι, μεταδιώξομεν αὐτῶν ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτῶν ἔχει. ἔκεινας δ' αὐτὰ καλᾶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἅρμασι δύο τῶν γνώμῶν ἐνύρεσαν. καὶ ποιήσαντες μὲν τὰ φρονήμα, προάγουσι τῶν ἄμαξαν δῶν τῶν ζιόδον, καὶ καταλιπόντες αἰχώρησαν.

G

Κεφάλαιον β'.

Νίκη ἑβραίων σαμουήλου στρατηγοῦντος.

Τῶν ὑ βοῶν τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ἄνευ ἡμιόλιον πνῶν αὐτοῖς ἀπιστῶν, οἱ τῆς παλαιστίνων ἀρχοντες ἠκολούθουν πόποτε σήσουσ) καὶ πρὸς πύλας ἥξουσι βουλόμενοι καθεῖν. κώμη δέ τις ἐστὶ ἰούδα φυλῆς βαθσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες. καὶ πεδίῳ μεγάλου καὶ καλοῦ τῶν πορείαν αὐτῶν ἐκδεξάμενοι, πεισόντες φερόσω χωρεῖν, στήσαν τῶν ἅμαξαν αὐτόθι.

Ἐν ὑ

διὰ ἡ λῶ τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ὡς εἶχαρεῖς ἐγένοντο. θέ- A
ρους γὰρ ὥρα πάντες ὅλῃ τῇ συγκομιδὴν τῶν καρπῶν
ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν
ὑφ' ἡδονῆς ἀρπαγέντες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν ἀ-
φέντες, ἔδραμον δ' ὡς ὅτι τάχιστα ἅμαξαν. καὶ κα-
θέντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τοὺς ἀσφαλείτας
εἶχε καὶ τοὺς μῦας πεποίησαν ὅτι πυθῶ πέμψας, ἧπερ ἦν
ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ θεῷ, καὶ κα-
τευωχηθέντες, τὴν τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βόας ὡλοκαύ-
τωσαν. καὶ ταῦτ' εἰδότες οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες, B
ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ δὲ ἐν χόλος τοῦ θεοῦ μέτεισιν,
ὡς τε ἑβδομήκοντα τῶν ἐν τῆς βαθσαμίτης κώμης οὐκ
ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦ-
σαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ βαλεῖν ἀπέκτεινεν. ἐκλαυ-
σαν δὲ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ κωμῆται. καὶ πέν-
θος ἐπ' αὐτοὺς ἦγειραν, εἰκὸς ὅτι θεοπεμπῆ κα-
κά. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπεθρήνει. τῇ τε μήνῃ τὴν
κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀναξίοις ὄντας φανέντας αὐτοὺς, C
πρὸς τὸ κοινὸν τῶν ἑβραίων πέμψαντες, ἐδήλωσαν ἀ-
ποδεδόσθαι τὴν κιβωτὸν ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν. καὶ ἐκεῖ-
νοι γνόντες τοῦτο, ἀπεκαίζουσιν εἰς καριαθιαρεὶμ πό-
ντια πόλιν τῆς βενθσαμίτας. εὖθα τοὺς λεύίτου τὸ
γένος, ἀμιναδάβου δόξαν ἔχοντος ὅτι δικαιοσύνῃ ἐν
τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τὴν κιβωτὸν
ἤγαγον, ὡς φρόντιστα τῷ θεῷ τόπον ἐν ᾧ κατοίκει δί-
καιος ἀνήρ. ἐνιαύσιον δὲ τὴν κιβωτὸν οἱ τούτου D
παῖδες, ἐν ὃ δὴ μελέτης ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι φροί-
τησαν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν τῇ καριαθιαρείμ, ποιή-
σασα φόβον τοῖς παλαιστινοῖς μυίας πέσαρας. τῷ δὲ
λαῷ πᾶσιν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῶν κα-
ριαθιαρειμιτῶν πόλις τὴν κιβωτὸν, ἐπὶ δὲ χρὰς καὶ θυ-
σίας ἕρπόντος τοῦ θεοῦ, καὶ πολλῶν ἐμφανίζοντος τὴν
πρὸς αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ σαμουήλος ἰδὼν αὐτῶν τὴν προθυμίαν, ὡς δύναιτο
πρὸς οὕτως ἔχοντας εἰπὼν περὶ ἐλευθερίας, καὶ τῶν E
ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, χρῆται λόγοις οἷς ἄντα μάλιστα
τὴν ἡγέτιδα αὐτῶν προσάξεσθαι καὶ πείσειν. ἄνδρες
γὰρ ἔφη οἷς ἐπὶ τῶν βαρβάρων ὑμῖν πολέμιοι παλαιστινοὶ,
θεὸς δ' ὑμῖν ἄρχειν καὶ φίλος, οὐκ ὀκνη-
τέον ἐλευθερίας δὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δ' ὧν
ἂν ἔλθοι πρὸς ὑμᾶς. οὐδὲ βούλεσθε μένειν πρόσ-
τοντες ἐξ ὧν τοιοῦτοι ἀγαθύνεσθε, ἀλλὰ μένετε δί-
καιοι. καὶ τὴν πονηρίαν ἐκβαλόντες τῆς ψυχῆς, καὶ F
θεραπεύοντες αὐτὸν ὅλαις ταῖς ἀγωγαῖς προθύ-
μεσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμᾶντες ἀγαπᾶτε. ταῦτα γὰρ ὑ-
μῖν ποιοῦσι ἥξει τὰ ἀγαθὰ, δουλείας ἀπαλλαγὴ, καὶ
νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν οὐδ' ὅπλοις, οὔτε σωμάτων
ἀλκῇς, οὔτε πλήθει συμμάχων δυνατὸν ὄζιν. οὐ γὰρ
τούτοις ὁ θεὸς ὑπισχνεῖται παρίξειν αὐτὰ, τῇ δ' ἀγα-
θοις εἶ καὶ δικαίοις. ἐγὼ γοῦν δ' αὐτὸ τῇ ὑποσχέσει,
ἐγὼ μένομαι. τοῦτ' εἰπόντος ἐπευφήμησε τὸ πλῆθος ἡ-
δεῖ τῇ παραινέσει. καὶ κατίνδυσιν αὐτὸ παρίξειν G
παλαισμῶν τῷ θεῷ. σωάγει δ' αὐτοὺς ὁ σαμούη-
λος, ὡς πᾶν πόλιν λεγομένην μασφάτην. κατὰ δὲ δύο
μῆνας τοῦτο σημαίνει χρῆν τὴν ἑβραίων γλῶτταν. ἐν-
τεῦθεν ὑδροσάμμοί τε ἀντέδυσαν τῷ θεῷ, καὶ νήστευ-
σαντες ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐπ' ἀγκὰς ἕρπουσαν.
οὐ λανθάνουσι δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἐκεῖ συναχθέντες. ἀλλὰ μαθόντες οὗτοι τὴν ἄθροισιν αὐτῶν,

ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt concurſum. Cùm enim eſſet meſſis, & fruges ex aruis comportarentur: vt viderunt arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabãt. demptam deinde arcam; & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractóque ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium, cura arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta. LR. 7.

Cúmque populus toto hoc vicennio votis & ſacrificiis operam daret, magnámque religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraëlitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantùm libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expulſiſque omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit vt conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio publicè ſupplicatum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu aſſuêre,

ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubiis rebus petentes, nihil diſſimulantes non eſſe ſibi ſatis vel virium vel animi ad confligendum cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos ſi liceat, ne vltro ſibi perniciem accerſere videantur. conueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vtque ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos ſecuro animo eſſe, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactente, rogat Deum vt ſe in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregiè litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priuſquam totam flammam abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in conſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiamſi quis prædixiſſet. Primum enim terra iubente Deo ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem retinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant. tum ſubito Samuel in perturbatos irruit, cæſiſque plurimis, reliquos vſque Corrhæos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ victoriæ fugæque hoſtium termino, qui trophæi vice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vaſtauit, donec omnino ſuperbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abſtulerant, quàm latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananæi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant.

A μεγάλῃ στρατιᾷ καὶ δυνάμει κατ' ἐλπίδα τοῦ μὴ προσδοκῆσαι μηδὲ παρασκευασμένοις ὅπλοις ἐπιπεσεῖσθαι τοῖς ἑβραίοις ἐπάρχοντας. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ δέος. καὶ δρομόντες πρὸς σαμούηλον, αἰσθανόμενοι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ τῆς παρούσης ἀπλοίας ἐφασκον, καὶ δι' αὐτὸ ὑρεμεῖν ἵνα μὴ κινήσωμεν τὸν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' εἰς ἀγαγόντος ἡμᾶς ἐπ' ἀλλοφύλους καὶ θυσίας καὶ B ὅρκους, γυμνοῖς καὶ ἀόπλοις ἐπιστρατεύσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς σωτηρίας ἐμοὶ οὐκ ἄλλη παρὰ σοῦ, μὴ παρίδῃς ἡμᾶς καὶ τοῦ θεοῦ ἱκετεύοντες ὑπὲρ σοῦ παρακεῖνται ἡμῖν ἀλαφυγεῖν παλαιστούς. ὁ δὲ θαρρεῖν τε προτρέπεται καὶ βεβαιώσειν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὡς τὴν ὁλοκαύτωσιν θύει. καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν τοῦ δικαίου, ἐν τῇ πρὸς παλαιστινοὺς μάχῃ, καὶ μὴ πρόσθεν δοῦναι αὐτοὺς δυσχρήσασθαι. ἐπακούεται δὲ γενόμενος τῆς C ἀρχῆς ὁ θεὸς, καὶ προσδέξάμενος, ἀθρόως καὶ συμμάχῳ τῇ ἀγαθοίᾳ τοῦ θυσίου, ὥστε δοῦναι νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. ἐπὶ δὲ τῷ βωμῷ τοῦ θυσίου ἔχοντος τὸ θεοῦ, καὶ μέσου παρὰ τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀναπληφόσης, προσῆλθον οἱ τὸ στρατοπεδοῦν τῆς πολεμίων δύναμις, καὶ παρατάσσεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης ὡς ἀπειλημμένων ἐν ἀπορίᾳ τῆς ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς δεῖ μάχην ἐκείνοι ὁπλισμένων. δεισάντων δὲ, οἷς οἱ δὲ εἰ προσῆλθόν τε, D ῥᾳδίως ἐπίσθησαν. πρόσθεν μὲν γὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς πλοκεῖ σεισμῷ. καὶ τὸν γῆν αὐτοῖς ὑπορύσσοντα καὶ σφαλερὰν κτήσας τίθησιν, ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑπορρεῖσθαι, καὶ διιστομένης εἰς σχίσμα τῆς χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βρονταῖς ἀλαλαγμοῦς, καὶ ἀστραπὴς ἀστραπᾶς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις παραλάμψας, καὶ τῆς χειρῶν ἐκκρεμάσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται ὁ σαμούηλος E μετὰ τῶν πλησίων, καὶ πολλοὺς καταφάξας, καταδιώκει μέχρι κορράιων τίνων τινὸς, οὕτω λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον ἀστέρος ὅσον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῆς πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν παρεσωρεύσε, σύμβολον τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ βοηθείας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκεῖνον τὸν πληγὴν, οὐκ ἐπεστράτευσαν ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ δίους τῆς μνήμης τῆς συμβεβηκότων ἠσύχαζον. ἐπ' ἐπὶ πολὺ F θάρσος τοῖς παλαιστινοῖς ὅτι τις ἑβραίοις, τοῦτ' ἐκείνων μὲν τὸν νίκην ἐγίνετο. καὶ σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, αἱρεῖ πολλοὺς, καὶ τὰ φρούρια αὐτῶν ἐκ τοῦ παντὸς ταπεινοῖ. καὶ τὸν χώραν ἀφαιρεῖται ἐπὶ τῆς ἰουδαίων ἀπότιμον τὸ φρούριον κρατήσαντος τῇ μάχῃ. αὕτη δ' ἐπὶ μέχρι πόλεως ἀκκάρων ὑπὸ τῆς γίτης θεὸν ἐκτεταμένη. ἦν δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ χαναναίων.

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſit.

SAmuel autem rebus populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, ipſe ſingulis annis bis eas obibat, & iura reddebat. multóq; tẽpore hanc præcipuam curã habuit, vt patriis legibus reſp. adminiſtraretur, G

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς σαμούηλος δι' ὑπὸ γήρας ἀδυνήσ ἂν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτῶ παισὶ ταῦτα ἐπιχείρισεν.

Ὁ δὲ προφήτης σαμούηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἑκάστην ἀποδοὺς, εἰς ταὐτὸν ἐπανέλθοντι σωτερχομένοις δὲ τῇ πρὸς ἀλλήλους κεῖνται διαφοραῖν. αὐτὸς δὲ δὶς τοῦ ἔτους ἐπιπορεύεται τὰς πόλεις, ἰδίᾳ ζῆν αὐτοῖς. καὶ πολλῶ ἐβράβευεν δικαιότατα ὅτι χρόνον πολύν.

ἔπειθ'

ἐπειδὴ ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, καὶ τὰ συνήθη θεραπεύειν ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν θεοστασίαν τὸ πλῆθος ἐπιδιδωσιν. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἰωήλος θεσπιῳδάτο. τῷ δὲ νεωτέρῳ Ἀβία ὄνομα ἦν. θεσπέταξε γὰρ τὸν μὲν ἐν Βεθήλῳ πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βαρσουβᾷ, μερίσας τὸν ὑπακουσόμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγίνοντο γὰρ σαφῶς οὐ τοῖς ἐπιδείγματα καὶ τεκμήρια, τὸ μὴ τοὺς ἐξ ὁμοίοις τοῖς φύσασι γίνεσθαί τινας. ἀλλὰ τὰ μὲν χρηστοὺς καὶ μετρίους ἐκ πονηρῶν. τότε μὲν γὰρ φαύλοις ἐξ ἀγαθοῦ παρέχον αὐτοὺς γλυκομένους. τῇ γὰρ τὰ παρόντα ἐπιτηδεύματα ἐκκεπόμενοι, καὶ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώροις καὶ λημμάτων αἰσχρῶν καθυρίεντο τὸ δίκαιον. καὶ τὰς κρίσεις οὐ θεὸς τὸ ἀληθείας, ἀλλὰ θεὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, ἢ θεὸς ζυφλὸν καὶ θεὸς ἐλαίτας πολυτελεῖς ἀποτεινόκοτες, πρῶτον μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἐθεάσατο τῷ θεῷ. δεύτερον δὲ τῇ θεοφιλῇ ταξει αὐτῶν, ὃς πολλῷ τε τῷ πλῆθος εἶ δίκαιον ἀπουδὴν εἰσφέρετο ἐς θεόγνιαν.

A Deinde senio grauante, vt consuetis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum & curam reip. tradidit: quorum seniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitque vt alter in Bethelis, alter in Barsabe ius diceret, partito populo, & sua cuique iudici parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios, sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contrà ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diuersissimam viam ingressi, muneribus corrupti iustitiam opprimebant, & in iudicando non tam veritatis quàm lucri respectum habebant, solutique in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem, tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iustitia vigeret quàm maximè.

1 Reg. 8.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς οὐ καλῶς θεϊσαμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι.

Cap. IV.

Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit.

Ὁ δὲ λαὸς ἐξυβριζόντων εἰς τὴν θεοτέραν κατάστασιν καὶ πολιτείαν τῆς τε θεοφήτου παίδων, χαλεπῶς τὸ τοῖς θεατομένοις ἤνεγκε, καὶ θεὸς αὐτὸν συνεῖχουσι. διέβη δ' ἐν ἁρμαθὰ πόλει. καὶ τὰς τε τῆς ὑὸν ἀδικομίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ὢν ἤδη καὶ ἀσθενεμένος ὑπὸ τοῦ χρόνου, τῆς θεραπείας οὐκέτι τὸν αὐτὸν θεοισάμενος διάταξιν. ἰδίου τε καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα αὐτοῖς βασιλέα, ὃς ἄρξει τῶν ἐθνῶν καὶ τιμωρήσεται παλαιὰς, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας τῆς θεοτέρων ἀδικημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν σαμουὴλον οἱ λόγοι διὰ τὸν σύμφυτον δικαιοσύνῃ καὶ τὸ θεὸς τοὺς βασιλείας μῖσος. ἐτέτητο γὰρ δεινῶς τῆς ἀριστοκρατείας, ὡς θείους καὶ μακαρίους ποιούσης τοὺς χρωμένους αὐτῆς τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ φρονήσεως καὶ βασάνου τῆς δι' ὅλης δὲ τῆς νυκτὸς, στρέφων τὰς θεὸ τῆς θεραπείας ἐννοίας διεκαρτέρει. ἔχοντι δὲ οὕτως, ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ θεραπεύεται μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος. ὡς οὐκ ἐκεῖνον ἀθρηφανήσαντας ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μόνος. ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγον αὐτοὺς ἀπ' αἰγύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. λήψεσθαι μὲν τοίνυν οὐκ εἰς μακρὰν μετάνοιαν αὐτοὺς ὀλίγον. ὑφ' ἧς οὐδὲν μὴ ἀηδὲς ἔσαι τῷ ἐσομένων. ἐλεγχθέντα δὲ καταφρονήσαντες, καὶ βουλὰς οὐκ ἀρεστὰς θεὸς ἐμὲ καὶ τὸν σὸν θεοφητείαν λαβόντες. κελεύω δὴ σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν αὐ ἐγὼ θεοείπω βασιλέα, θεσπλώσαντα ποίων τὸ πειραθήσονται βασιλεύόμενοι κακῶν, καὶ ἁμαρτανόμενοι ἐφ' ᾗ αὖ ἀπόδοσι μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας σαμουὴλος, ἅμα ἕως συγκαλέσας τοὺς ἰουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον αὐτοῖς ἐκδιηγήσασθαι τὰ ἀπὸ τῆς βασιλείων ἰσόμοια, καὶ ὅσοις συνεχθήσονται κακοῖς. γινώσκειν γὰρ ἔφη πρῶτον μὲν ὑμᾶς ἀποστασίους τὰ τέκνα. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας εἶναι κελεύσους,

B Populus autem videns rempub. cura & diligentia prophetæ optimè constitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodque ipse iam senio debilis, more solito præesse

C administrationi rerum non posset, obnixè precabatur vt regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hęc po- 1111.

D puli voluntas vehementer Samuelem contristauit, qui propter innatam iustitiam non amabat regiam potestatem vt nimiam. Valde enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem

E existimans. adeóque res hæc hominem solicitum habuit, vt nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum ne postulata populi ægrè ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, quàm ad se, quem nolint sibi solum esse regem: idque moliri cœpisse iam inde ex quo primùm ope sua ex Ægypto sunt educti.

F verum non multo pòst futurum est, inquit, vt eos consilij huius serò pœniteat: quando nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam erga me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare regem quem ego designauero: idque prius quàm facias, præmonebis quantum malorum sibi vltro asciscant, protestaberisq; eos te inuito ad mutationē status in deterius properare. His auditis Samuel, mane conuocatis Iudæis, declaraturum

G se illis regem promisit, addens velle se prius indicare, quæ erunt sub regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primùm quòd à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

alios equites & ſatellites & curſores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum ſuorum ac curruum aliorúmque inſtrumentorum fabros: præterea villicos agrorum ſuorum & aratores, & vinearum foſſores: & nihil eſt quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque veſtras facient ſibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia miniſteria compellent, quæ ancillæ neceſſariò verberum formidine obeunt. poſſeſſiones etiam veſtras vobis ablatas eunuchis ſuis & ſatellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è ſuis largientur. & vt compendio dicam, ſeruietis vnà cum omnibus veſtris regi, non ſecus atque domeſtici eius famuli. cúmque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti ſupplices Dei miſerationem implorabitis, vt vos à regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, ſed repulſos ſinet dare pœnas inconſultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat ſurda, nec à propoſito dimoueri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: ſed vrgebat obſtinatè vt miſſa futuri cura regem crearet: quandoquidem niſi regis ductu vindicare ſe de inimicis gentibus non valerent: nec eſſe abſurdum, ſi cùm finitimi omnes regnentur, & ipſi eandem reipub. formam accipiant. Samuel verò videns ſe prædictionibus ſuis parum proficere, ſed pertinaciter eos in ſententia manere: Nunc, inquit, abite domum quiſque ſuam, & cùm tempus erit accerſam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis regem Deus dare velit.

τοὺς δ' ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δρομεῖς δὲ ἄλλους καὶ χιλιάρχους. ποιήσουσι δὲ καὶ τεχίτας ὁπλοποιοὺς, καὶ ἁρματοποιοὺς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε καὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν θεριμελητὰς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων. καὶ οὐδὲν ἔσται ὃ μὴ κελεύσουσι ποιήσουσιν, ἀλλ' ἀπρὶ ἀνδραπόδων ἀργυρωνήτων ἔσται. καὶ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψικὰς ἀποφανοῦσι καὶ ὀψοποιούς, καὶ σιτοποιούς. καὶ πᾶν ἔργον ὃ θεραπαινίδες ἐξαναλίσκης πληγὰς φοβούμεναι καὶ βασάνους ὑπομενοῦσι. κτήσονται δὲ τῶν ὑμετέρων ἀφαιρήσονται, καὶ ταῦτα δι' οὐρούχοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θεράπουσιν. σωμελήσει δ' ἑκάστῳ δουλεύοντι μὴ πάντων τῷ ὑμετέρῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτοῦ οἰκέταις ἴσοι γενόμενοι. ἐπὶ μηδενὶ ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων γενήσει καὶ τὸ πάσχειν αὐτά. ἐπὶ μετανοήσοντες ἱκετεύσετε τὸν θεὸν ἐλεῆσαι τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχίαν ἀπαλλαγὴν τοῦ βασιλέως. οὐδ' οὐ θεὸς δέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ φήσει πέμψας ἐάσειν δίκην ὑποσχεῖν ὑμᾶς τῆς αὐτοῦ κακοβουλίας. διὰ δ' ἄρα καὶ πρὸς τοὺς θεσπίσεις τοῦ συμβησομένων μὴ ὀπτῶν τὸ πλῆθος καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τῆς ἐχούσης κεῖσιν ἤδη φοβοῦ τοῦ λογισμοῦ καθιδρυμένου. οὐδὲ γὰρ ἐπισπάσεται, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτῆς τοῦ σαμουήλου λόγου. ἀλλ' ἐκέκειτο λιπαρῶς, καὶ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, καὶ μὴ φερωτίζειν τοῦ ἐσομένων. ὅτι γὰρ πιμελεία τοῦ ἐχθροῦ, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σὺν αὐτῆς ἔχειν. καὶ οὐδὲν ἄπορον εἶ τοῦ πλησιοχώρων βασιλευομένων τῷ αὐτῷ ἔχειν αὐτοὺς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτὰς μηδὲν ὑπὸ τοῦ θεσπισθέντων ἀπεσταλμένους ὁ σαμούηλος, ἀλλ' ὑπομένοντας, νεῦ ὡρὶ εἶπεν ἅπασι θεὸς αὐτὰς ἕκαστος. μεταπέμψω ὑμᾶς εἰς δίον, ὅταν μάθω παρὰ τοῦ θεοῦ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

CAP. V.

Saulus iubente Deo rex declaratur.

ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum ſtatura tum ſpecie, quibus reſpondebat & animus. Hic Cis cùm eximias aſinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amiſiſſet, filium cum vno famulo ad eas quærendas miſit. qui cùm perluſtrata ſua tribu eas non inueniſſet, ad alias venit: & cùm nuſquam comparerēt, decreuit redire, ne patri ſolicitudinis cauſa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonēte habitare ibi prophetam veridicum, cúmque omnino conſulendum eſſe: ſic enim ſcituros quid actum eſſet de aſinis: reſpondit, nihil ſe habere quod mercedem diuinationis daret. iā enim viaticum eſſe conſumptum. & dicente famulo, ſupereſſe quadrantem ſicli, cúmque dari poſſe, neſciebant enim prophetā mercedes non accipere, itum eſt ad illum: inuentíſque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam ſit prophetæ domicilium. quę indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil eſſe in mora niſi vt ille primus accumbat.

1.Reg.9.

Κεφάλαιον ε'.

Βασιλέως σαούλου χειροτονία κελεύσαντος τοῦ θεοῦ.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὐγενὴς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κῖς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἰδεῖν γε καὶ τὴν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τό τε φρόνημα ἐκ τὴν ὄψιν ἀμείνων τοῦ βλεπομένων. σαῦλον αὐτὸν ἐκάλουν. οὗτος ὁ κῖς ἴων αὐτοῦ ἐκ τῆς νομῆς καλῶν ὑποπλανηθεισῶν, ἤδιζε γὰρ αὐτὰς ὡς οὐκ ἄλλῳ τινὶ τοῦ κτήματος, τὸν υἱὸν μετὰ τινὸς θεράποντος δεῖν ζήτησιν τῶν κτηνῶν ἐξέπεμπε. ὁ δὲ δεῖν τὸν πάτριον ὁδοιπορῶν φυλὴν ἐξερωτῶν τὰς ὁδοὺς, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ἐπεὶ δ' ἐν ζήταις ὑπῆν χρόνῳ, ἀπορίᾳ διεγώκει, μὴ ποιήσῃ ὡρὶ αὐτῶν τοῦ παρεῖναι λοιπὸν τὸ φερνίδιον. τῷ δὲ ἐπομένῳ θεράποντι, ὡς ἐγένοντο κατὰ τὸ ἄστυ τὸ πόλιν, εἶδε προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντος ἀληθῆ, καὶ ὡρὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβαλόντας. γνώστης γὰρ παρ' αὐτῷ τὸ ὡρὶ τοῦ ἴων τέλος. οὐθὲν ἔχειν προδηλοῦντας εἶπεν αὐτῷ τὸ προφήτου ὃ καὶ παρακούσαν αὐτοῦ. κεκεῦσθαι γὰρ ἤδη τοῦ ἐφόδιον. τῷ δ' οἰκέτῃ τὸ ἀργύριον αὐτοῦ παρεῖναι σιγῇ φήσαντος. τοῦτο δώσειν, ὑπὸ γὰρ ἀγνοίας τῷ μὴ λαμβάνειν τὸν προφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, ὡδηγοῦν. καὶ ὡρὸς τὰς πύλας ὡρὶ τυχόντες παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσαις ἐρωτῶσιν αὐτὰς τὸ προφήτου τὴν οἰκίαν. αἱ δ', σπουδαίως, καὶ ἀπόδειν παρεληλύσαν ὥραν αὐτὸ εἰς τὸ δεῖπνον καθ' ἑλιθῆναι πολλὴν γὰρ ἐσῆν καὶ προκαθεζόμενον τὸ κεκλημένων. ὁ δὲ σα-

A B C D E F

ὁ δὲ σαμοὺηλος ἀφ' τοῦτο πολλοὶς δὴ τῶν ἑστίαν πότε
συνήγαγε. δεομένῳ γὰρ τῆς πάσας ἡμέρας αὐτῷ τοῦ
θεοῦ, φοβεῖσθαι τίνα ποιήσει βασιλέα, τῇ παρελ-
θούσῃ τοῦτον ἐμήνυσεν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς πνὰ νεα-
νίσκον ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, καὶ τοῦτόν τῶν
ἄρχειν. αὐτὸς μὲν δὴ τὸ δώματος καθεζόμενος, ἐξε-
δέχετο τὸν καιρὸν ἡμέρας. πληρωθέντος δὲ αὐτοῦ, κα-
ταβὰς δὴ τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. σωσαστᾶ γὰρ τῷ σαοὺ-
λῳ, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τοῦτον εἶ) τὸν ἀρξόμε-
νον. σαοὺλος δὲ φοβούμενος τὸν σαμοὺηλον. καὶ φοβ-
σαμβούμενος ἐδεῖτο μηνύειν τοῦ οἰκίαν τὸν προφήτου.
ξένον γὰρ ὧν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τοῦ δὲ σαμοὺήλου φρά-
σαντος αὐτὸν εἶ), καὶ ἄγοντος δὴ τὸ δεῖπνον ὡς τὴν ὁ-
δὸν ἐφ' ὧν τοῦ ζήτησιν ἐκπεμφθεῖν σεσωσμένων, τά-
τε πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, φοβσυ-
χὼν, ἀλλ' ἥτλων εἶπεν ἐγὼ διάστασα ταύτης τῆς ἐλπί-
δος καὶ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλείας ποιεῖν, ἢ πα-
ξίας ταπεινοτέρας τῆ ἄλλων παξιῶν. σὺ δὲ παίζεις
καὶ γέλωτά με τίθεσαι φοβεῖ μειζόνων ἢ κῆ τοῦ ἐμὴν
χρείαν ἀφαλεῖσθαι. ὁ δὲ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν
δὴ τὸν ἑστίασιν καθακλίνει, καὶ τὸν ἀκόλουθον ἐπάνω
τῆ κεκλημένων. οὗτοι δὲ ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀ-
ριθμόν. προστάσει δὲ τοῖς ἀρχόνοις ὧδε θεῖναι τῆ
σαούλῳ μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δὲ ἡ κοίτης ὥρα
προσῆλθ, οἱ μὲν ἀναστάντες αὐέλυσαν πρὸς αὐτοὺς ἵ-
κασοι. ὁ δὲ σαοὺλος ὧδε τῆ προφήτῃ συὼ τῆ θερά-
ποντι κατεκαιμήθη. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ σαμοὺηλος ἀνα-
στὰς αὐτὸν ἐκ τῆ κοίτης προὔπεμψε. καὶ γλυκύμυρος ἐξω
τῆ πόλεως ἐπέλθοι, τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προβῆ-
ναι, ὑπολείπεσθαι δὲ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι,
μηδενὸς ἄλλου παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαοὺλος ὑπεπέμπετο τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δὲ ὁ προφήτης τὸ
ἀγγεῖον, ἔλαιον κατάχει τῆς τῆ νεανίσκου κεφαλῆς.
καὶ καταπασσάμενος, οἶδι φησὶ βασιλεύς ὑπὸ τῆ θεῆ
κεχειροτονημένος δὴ παλαιστινοὺς τὸ καὶ τῶν ὑπ'
ἐκείνοις ἄμυναν. τούτων δὲ ἕξει σοι σημεῖον ὅ σε βούλομαι προγινώσκειν. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, κα-
ταλήψῃ ξεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ προσκυνοῦσας τῷ
θεῷ πορευομένους εἰς βεθήλα. ὧν τὸν μὲν πρῶτον,
ξεῖς ἄρτους ὀφθῆ κομίζοντα. τὸν δεύτερον ἔριφον. ὁ ξί-
τος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀκολουθήσει. ἀσπάσονται
δέ σε οὗτοι καὶ φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρ-
τους δύο. σὺ δὲ λήψῃ. κἀκεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ ῥαχήλας
καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τῷ σεσωθαί
σου τοὺς ὄνους διαγγελιουμένῳ. ἔπειτ' ἀπόθεν ἐλθὼν
εἰς γαβαθὰ, προφήτας σκληπαίζουσιν ὅπη τύχῃ. κ
γλυκύμυρος εὐθὺς, προφητεύσεις σὺν αὐτοῖς, ὡς
πάνθ' ὑπνασιῶν ὁρῶντα σκληπτίσθαι τε καὶ θαυμά-
ζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τοῦτο δὴ δαιμονίας ὁ κίσου παῖς
παρῆλθεν; ὅταν δὲ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα, τὸν
θεὸν ἴσθι μὴ σοῦ τυγχάνοντα. ἄσπασαί τε τὸν πατέ-
ρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετὰ πομπῆς εἰς
γάλγαλα ὑπ' ἐμοῦ ἵνα χαρισήεια τούτων θύσω-
μαι τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ φεσεικών, ὑπεπέμ-
πετο τὸν νεανίσκον. τῷ σαοὺλῳ δὲ πάντα κατὰ τοῦτον προφητείαν σαμοὺήλου ἀπέβαινεν. ἃς δ' ἦλθεν εἰς
τοὺς οἰκίας τῆς συγγενοῦς αὐτῷ ἀδελφοῦ, καὶ γὰρ ἐκείνων τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἐτέρῳ, ἀνέφο-
ντο δὲ τῆς ὑποδημίας καὶ τῆ κατ' αὐτοὺς γενομένου, τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδ'
ὡς ἀφίκοιτο ὧδε σαμοὺήλου τὸν προφήτου, οὐδ' ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι τοὺς ὄνους ἔφασκε.

A Samuel autem hac ipſa de cauſa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus eſſet Deum, vt certiorem ſe redderet quem creaturus eſſet regem, in craſtinum ſe id facturum pollicitus eſt: circa eandem enim horam miſſurum ſe Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem ſedebat in ſolario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam ſe conferebat. cúmque Saulum offendiſſet, Deus inſpirauit ei, hunc eſſe futurum prin-
B cipem. Saulus verò accedens eum, ſalutatum prius rogat vbi propheta habitet, hoſpitem enim ſe hoc ignorare. cúmque ille reſpondiſſet, ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, dicens non aſinas tantum quas quæreret ſaluas, ſed omnium omnia bona in poteſtatem eius fore: ſupra ſpem, inquit, meam ſunt iſta Domine, neque enim ea eſt mea tribus, quæ reges proferat, & familia mea humilior eſt aliis familiis.
C tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum ſupra alios vocatos. erant hi ſeptuaginta numero. iuſſitque miniſtris vt Saulo portionem regiam apponerent. cúmque iam hora dormiendi adeſſet, alij quidem ſurgentes domum quiſque ſuam reuertebantur. Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum
D cum in viam deduxit. Poſtquam autem egreſſi ſunt vrbem, monuit vt famulo præcedere iuſſo, ipſe paulíſper ſubſiſteret. eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famu- I. Reg. 10.
lum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, ſimúlque regem ſalutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, quorum iniurias bello Palæſtinis illato vlciſci debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoſcere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis
E ergò tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, ſecundum hædum. hos tertius ſequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter ſalutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas eſſe aſinas. Inde progreſſus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino ſpiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Ciſi filio? his
F ſignis viſis certo ſcito Deum eſſe tecum: & ſalutato patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accerſente, vt pro his Deo pacificas hoſtias immolemus. His prædictis dimiſit iuuenem: & quicquid prædictum eſt occurrit ei in hoc itinere. Poſtquam autem domum rediit, percontante cognato ſuo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo ſucceſſiſſet peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuiſſet, & ex eo cognouiſſet inuentas eſſe aſinas,

de regno tantùm tacuit, ne ea res vel credita inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. quamuis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, quòd nemo constans in amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio felicitas contingat, tamen alios sibi præferri iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel populum in oppidum Masphatim conuocat, & cùm frequentes adesse videret, in hanc sententiam alloquitur, Hæc iussit me Dominus suo nomine ad vos perferre, Ego vos in libertatem vindicaui, primùm Ægyptiorum seruos: deinde à vicinis regibus toties victos ac subiugatos. pro quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponitis, quòd abrogato mihi quantum in vobis est imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homini à Deo regi, vnum è vestro numero digniorem existimaris, qui vobis præsit: qui subditis tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, quidlibet in quemuis licere sibi volet. non enim fieri potest, vt homo erga hominem sic affectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso conditum. Eia quando plus apud vos potest temerarius animi impetus quàm vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo facto Beniamiticæ tribus sors exiit. dein familiarum nominibus in vrnam coniectis, Metri familiæ sors obuenit, postremo cùm viritim sortitio fieret Saulo Cisi filio regnum sortito obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, abdiderat, se videri volens inuitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, vt cum plerique vel modica felicitate potiti vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum rex declaratus ac dominus, non modo non ostentaret se, verùm etiam è subditorum conspectu subduceret, vt non absque negotio posset inueniri. cúmque nusquam comparente Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, vt latebras indicet, desideratúmque iuuenem exhibere dignetur. quòd vbi impetratum est, mittit qui eum adducant: & postquam venit, in medio populi iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt qui humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura maiestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat regem. contemplamini quantum omnibus præminet, quàm sit hoc honore dignus. Cúmque populus acclamasset, Viuat rex: propheta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub regia dominatione erant euentura, recitauit ea populo rege præsente, & librum in tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissoque populo, ipse reuersus est Ramatha in patriam. Saulum verò in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo regi debitum officium præstantes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio vertebant,

A ωδὲ δι' τῆς βασιλείας ⁊ τῷ κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ φθόνον ἀκουόμενα καὶ ἀπιστίαν ἴχειν ἔμελλε, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν. καὶ οὐδὲ πρὸς δύναμιν σφόδρα δοκοῦντα ἑῷ καὶ θειοτέρου τῷ ἀφ' αἵματος ὑπ' αὐτοῦ συγχόμενον, ἀσφαλὲς ἢ σῶφρον ἔδοξε μηνύειν, λογισάμενος οἶμαι τὸν ἀνθρωπίνην φύσιν οἷα ταῖς ἀληθείαις ἐστὶν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς δύνοις, οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδ' ἄχρι τῷ θεῷ τὰ τοῦ λαμπρὰν ὑποσοῦ
B τὸν ἀγάθεσιν. ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑποσχέσεις καιρὸν θῆς τυγχάνουσιν ἤδη ⁊ βάσκανοι. συμμύλος δὲ, συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς μασφαθὰ πόλιν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀγαπήσεται λόγους, οἷς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἔλεγεν τῷ θεῷ. ὅτι τὸν ἐλευθερίας αὐτοῖς ἐκείνου ὠδηγόντος, ⁊ τοὺς πολεμίους δουλώσαντος, ἀμνημονήσειαν τῷ δίκαιοσύνη. καὶ τὸν μὲν θεὸν ὑποχειροτονοῦσι τῆς βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὸ τ πάντων ἀρίστου θεσσατῖδῃ. θεὸς ὁ πάντων ἄριστος. αἱρεσιώτας δ' ἴχειν αὐθέρπον βασιλέα. ἃ ὡς κτήμασι ζοῖς ὑποτεταγμένοις
C καὶ βουλήσει καὶ ὁρμῇ ⁊ τῷ ἄλλων παθῶν ὁρμὴ χρήσονται, τῆς εἰς ἡσίας ἀφειδῶς ἐμφορεύμενον. ἀλλ' ἦν ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῷ αὐθέρπον γλίσχρον οὔτε διατηρῆσαι ἀπαθὲς. ὁ θεὸς ὁ κατ' αὐτὸν τὸν αἰτίαν κήδοιτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδεκται ταῦτα ὑμῖν καὶ κεκράτηκεν ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὕβρις, ζη-
D χθῆτε πάντες κ φυλὰς τε καὶ σπήρεα, καὶ κλήρους βάλλετε. ποιησάντων ὃ τοῦτο τῷ ἱεραίων, ὁ τῆς βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης ὃ κληρωθείσης ἔλαχεν μαζὶς καλουμένη πατρία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισαίου βασιλεύειν παῖς σαοῦλος. γνοὺς ὃ τοῦτο ὁ ναυίσκου φθάσας ἐκ ποδῶν αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βουλόμενος οἶμαι δοκεῖν τὸν ἀρχὴν ἐκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ πρὸ αὐτὸν ἐνδείξατο ἐγκράτειαν
E καὶ σωφροσύνην, ὡς τε τῷ πλείστων οὐδ' ὁπὶ μικρᾶς δωρεᾶς τὸν χαρὰν καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι γνώριμα φανερὸς πρὸς πάντων. ὃ δ' οὐ μόνον οὐδὲν ἐνίφλυε ποιοῦντι ὁπὶ βασιλεία, καὶ τῷ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν δυσμενείαν διαπόντος. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τῷ βασιλεῦσθαι μὴ ἐκλείψῃ, καὶ ζητεῖν αὐτὸν καὶ πρὸ τοῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φερπιζόντων ὅ-
F τι γένοιτο ἀφανὴς ὁ σαοῦλος, ὁ προφήτης ἱκετεύει τὸν θεὸν δεῖξαι ποῦποτ' εἴη, καὶ πρὸς χεῖν εἰς ἐμφάνειαν τὸν ναυίσκου. μαθὼν ὃ πρὸς τοῦ θεοῦ τὸν τόπον ἔνθα κέκρυπται ὁ σαοῦλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν. ⁊ πρὸς γενόμενον ἵστησι μέσον τῶν πλήθους. ὑπερέχει δ' ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ὧν βασιλικώτατος. λέγει ὃ προφήτης, τὸν τοῦτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασιλέα. ὁρᾶτε δὲ ὡς καὶ κρείττων ἐστὶ πάντων, καὶ τῆς ἀρχῆς ἄξιος. ὡς ὃ
G ἐπευφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαός, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι καὶ γράψας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀνέγνω τῶν βασιλέως ἀκροωμένου. καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ σκηνῇ, τοῖς μετέπειτα γένεσιν μαρτύριον ὧν προείρηκε. ταῦτ' ἐπιτελέσας ὁ σαμούηλος, ἀπολύει τὸν πλῆθος. καὶ αὐτὸς ὃ εἰς ἁρμαθὰ ὡδὶ γίνεται πόλιν. παῖς γὰρ ἦν αὐτῷ. σαοῦλον δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὴν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ τὸν προπεπομπότα βασιλῆ τιμῶντες. πονηροὶ δὲ πλείους, οἳ καταφρονοῦντες αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐχλεύαζον, καὶ οὔτε

τὴν οὔτε δώροις προσφέρειν, οὔτε τὸ κοινοῦ τῆς χάριτος A & ipsi contempto rege nullis vel muneribus
τὸ ἀφίστασθαι τὸν Σαοὺλ ἐπιθυμεῖν. μηνὶ δ' ὕστερον ἀρ- vel obsequiis gratiam eius demereri conaban-
χῆς τῆς βασιλείας πάντων αὐτῷ ἡμῖν ὁ προς Ναασσὼν πό- tur. Mense autem post acceptum regnum cla- V.
λεμος τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ psso, exortum contra Naasen Ammanitarum re- 1.Reg.11.
τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ κατοικοῦσιν τῶν gem bellum apud omnes ex æquo autoritatem
Ἰουδαίων διατίθησι, μὴ πολλοῦ καὶ μαχίμου στρατεύ- illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iorda-
ματος ἔχοντας ἐπ' αὐτούς. καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς nem habitantibus infestus, postremò cum ma-
δουλείαν ὑπάγεται. ἰσχύι καὶ βίᾳ προς τὸ παρὸν αὐ- gno & forti exercitu regionem ingressus vrbes
τοῖς χειροσταμῶν. σοφίᾳ δὲ καὶ δόλοις, προς τὸ B eorum subiugare cœpit: nec contentus liber-
μηδ' αὖθις δυνατοὺς γενομένους τὴν ὑπ' αὐτῷ δου- tem in præsens abstulisse, vt omnem rebellan-
λείαν ἐκφυγεῖν, ἀσθενεῖς ποιεῖν. τῷ γὰρ μὴ κύριον εἶναι di materiam in futurum adimeret, tam vltro
τὸν ἀφικνουμένων, μὴ λαμβανομένων πολέμου νό- deditis, quam vi subactis dextrum oculum e-
μῳ, τοὺς δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξεκοπτε. ἐποίει δὴ τοῦτ' ruebat: vt quoniam scutum sinistro prospe-
ὅπως τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῷ θυρεῷ κα- ctum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc
λυπομένης, ἄχρηστοι παντελῶς εἶεν. καὶ ὁ μὲν τῷ ἀμ- modo tractatis trans amnem incolentibus in
μανιτῶν βασιλεῖ ταῦτ' ἐργασάμενος τοὺς πέραν τοῦ Galadenam exercitum duxit: & castrametatus
ἰορδάνου, διὰ τοὺς γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐπεξέ- C ad primariam regionis vrbem, cui nomen est
πεσε καὶ στρατοπεδευσάμενος προς τῇ μητροπόλει Iabes, oratores eò misit, qui conditiones offer-
τῆς πολεμίων, Ἰαβὶς δ' ἐστὶν αὕτη, πέμπει προς αὐ- rent, vt aut deditione facta dextris oculis or-
τοὺς πρέσβεις. παλιδίων ἢ δουλωσύνην φέρειν αὐτοὺς bentur vt alij: aut internecionem hominum &
διὰ τοῦ τοὺς δεξιοὺς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ἐξορύξαι. ἢ oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi
πολιορκήσειν ἤδη τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πολίτας αὐτῶν ἀνᾳρήσειν. vtrum mallent, paruam corporis particulam
τοῦτο δ' αἵρεσιν ἐπ' αὐτοῖς ἔφη, πότερον ποτὲ βούλονται decidere, an in omnium facultatum simul &
τῷ σώματος ἀσυντελεῖ θέλουσιν, ἢ πάντες ἀπολω- vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione
λέναι. οἱ δὲ γαλαδηνοὶ καταπλαγέντες, προς οὐδὲν territi Galadeni, nec hostile responsum dare
ἧττον μὴν ἐτόλμησαν οὐδὲν εἰπεῖν, οὔτ' εἰ δουλεύ- D ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem die-
σειν αὐτοὺς, οὔτ' εἰ πολεμοῦσιν. εἰσοῦν δ' ἡμέρας rum petierunt, vt missis ad consanguineos nun-
ἐπὶ ἑπτὰ ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι προς τοὺς ciis postularent auxilium. & si impetratum fue-
ὁμοφύλους, δύνωνται συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ rit, bellum gerant. sin minus, promittebant se
μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμήσουσι. εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' deditionem facturos quacunque conditione
ἐκείνων, δουλεύσειν αὐτοὺς ἔφασκον διὰ τοῦ παθεῖν hosti liberet. Naases autem qui Galadenos
ὅτι αὐτῷ δοκεῖ. ὁ δὲ ναάσσης καταφρονήσας τῆς γα- contemnebat, non grauatim inducias dedit,
λαδηνῆς πλήθους, καὶ τῆς ἀπορείσεως αὐτῶν, δίδωσί permissis vndecunque suppetias implorare. qui
τε αὐτοῖς τὴν αἰτησιν, καὶ πέμπειν προς οὓς ἂν θέλω- E euestigio per omnes Israelitarum vrbes nun-
σι συμμάχους διατρίπτειν. πέμψαντες οὖν δι' ὅλης πό- cios dimiserunt, significantes se minis Naasis
λεως τοῖς ἰσραηλίταις διήγγειλαν τὰ δοκοῦντα τῷ ναάσσῃ, in extremam desperationem adductos. sed
καὶ τὴν ἀμηχανίαν ἐφ' ᾗ καθεστήκεσαν. οἱ δ' εἰς δά- quocunque illi venirent tantundem metus
κρυα καὶ λύπην ὑπὸ τῆς ἀκοῆς τῷ περὶ τοὺς ἰαβισηνοὺς quantum mœroris afferebant, vt nemo se mo-
πεσόντι συνεχύθησαν. καὶ πρέσβεις τούτων οὐδεὶς αὐτοῖς ἄλ- uere auderet. cæterùm cùm ad regiam quoque
λο προσέτιον συνεχώρει τὸ δίκαιον. ἡλισμένων δὲ τῶν veniissent, & ibi etiam populus sicut in aliis op-
ἀγγέλων καὶ ἐν τῇ σαούλου τοῦ βασιλέως πόλει, καὶ E pidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens, Saul
τοὺς κηδεστὰς ἐν οἷς εἶναι συνέβαινε τοὺς ἰαβισηνοὺς us rure domum reuertens, & animaduersa
φράσαντων, ὁ μὲν λαὸς πάντα τοῖς προὔτοις ἐτα- mœstitia populi, scitatus satin' saluæ res essent,
χεν. ἀδύρετο γὰρ διὰ τὴν συμφορὰν τὴν τῆς συγγενοῦς. & quæ noua causa tristitiæ: ex nunciis omnia
ὁ δὲ σαοὺλ, ἅτε τῶν περὶ τὴν γεωργίαν ἀσχο- cognouit. mox percitus, diuino afflatu, ire eos
λούμενος ἤρετο εἰς τὴν πόλιν, διατυγχάνει κλαί- iubet, & Iabesenis referre, se tertia die ventu-
ουσι τοῖς αὐτοῦ πολίταις. καὶ συνθόμενος τὴν αἰ- rum auxilio, & ante solem exortum hostes
τίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει profligaturum, vt exoriens Ammanitas fusos
τὰ περὶ τοὺς ἀγγέλους. καὶ εὐθὺς ἡλόμενος, ἀπο- ac fugatos, miseros verò ciues periculo exem-
πέμπει μὲν τοὺς ἰαβισηνούς, ὑποχόμενος αὐτοῖς ἥ- F ptos inspiciat. atque his mandatis, aliquot ex
ξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῆς ἡμέρας, καὶ πρὶν ἥλιον ἀ- eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decre-
ναρχεῖν, κατάσειν τοὺς πολεμίους, ἵνα καὶ νενικη- uerat.

CAP. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

ΣΑοὺλ δὲ τοῦ φόβῳ ζημίας τὸν λαὸν διὰ τὸν προς ἀμμανίτας διατρίψαι πόλεμον, καὶ συνῆχθαι αὐτοὺς
ἐξ ἴσου, ὑποτιμᾶται τῷ αὐτῷ δοκεῖν τὰ τῶν, τῷ δ' ἀναθήσειν ἢ πᾶσιν τὰς ἀπάντων ζημίας, ἐμὲ μὴ φρὸς τὸν

VOlens autem pœnæ formidine popu- 1.Reg.11.
lum ad Ammaniticum bellum excita-
re, quò celerius conueniret, boum qui for-
tè ab opere veniebant neruos succidit, idem
passuros minatus qui postridie cum armis ad

Σαούλου στρατία διὰ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος καὶ νίκη.

ΒΟυλόμενος ὁ φόβῳ ζημίας τὸν λαὸν διὰ τὸν προς ἀμμανίτας διατρίψαι πόλεμον, καὶ συνῆχθαι αὐτοὺς

Iordanem non afforent, secuturi quocunq; ipse ac propheta ducerent. Eo metu effectum est vt cùm omnes ad præfinitum tẽpus præsto essent, recensitis apud Balam oppidum copiis, inuenirentur septingenta millia confluxisse, absq; tribu Iudæ: quæ sola armauit LXX. millia. Transgressus dein Iordanem & decem schœnorũ spatium nocte vna emensus, ante solis ortum quò destinarat peruenit: & diuiso trifariam exercitu, vndiquaq; hostem nihil tale expectantẽ aggreditur: & acriter pugnando ingenti strage edita inter cæteros Naasen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomẽ apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longè lateq; fortitudinẽ viri celebrãte. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuersum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Iabesenos seruasse, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vastauit, & ditato ex præda exercitu, gloriosè domum reuersus est. Populus verò nimio gaudio gestiẽs, placebat sibi quòd talem regem esset nactus, & illis qui inutilem fore dixerãt insultabat, rogitans vbi nunc essent isti contemptores, & ad supplicium eos deposcens. & alia multa iactabat, vt solet multitudo, quoties in aliqua felicitate constituta cõtra autorum eius aduersarios irritatur. Saulus interea studiũ quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, sed iureiurando affirmauit non passurum vt quisquam è cõsanguinea multitudine tam festo die rapiatur ad supplicium: periniquum enim esse victoriã à Deo datam ciuili sanguine pollucre: sed magis decere vt positis odiis diem epulis ac hilaritate transigant. Post hæc Samuele monẽte opus esse alteris comitiis per quæ Saulo rata fiat regni possessio, conuẽtus fit apud oppidum Galgala. ibi rursum inspectante tota multitudine propheta vnxit Saulum sacro oleo, atque iterum regem consalutari fecit. Ita factum est vt mutato reipublicæ statu regia dominatio introduceretur. Sub Moyse enim & discipulo eius Iesu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem administrabant. post cuius mortem octodecim annis populus sine summo magistratu vixit: deinde rursum ad pristinã regiminis formam redierunt, qui belli gerendi scientia & fortitudine præcelleret, supremum iudicem cõstituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis status durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta priusquam comitia dissoluerentur sic est allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moysem & Aaronem misit, & patres vestros ex Ægypto eduxit: vt absque pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiusquam gratiam. Coarguite me si cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamen huiusmodi munuscula quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus sumere, vitio verti non soleat: aut si cuius iumento ad meas necessitates vsus sum.

A ἰόρδανον ὡπλισμένοι καὶ τὴν ὅπλοῦσαν ἀπαντήσουσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσουσιν αὐτῷ καὶ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῷ γὰρ διὰ λάβειαν τῆς κατασπαρείσης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, οὐ ἀριθμεῖται ἐν βαλὰ τῇ πόλει τὸ πλῆθος. διέσκει δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους. τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, ἦσαν ἐπὶ δ μυριάδες. διαβαὶς δὲ τὸν ἰορδάνην, καὶ χοίτων δίκα δι' ὅλης τ νυκτὸς
B αὐξήσας ὁδὸν, φθάνει μὴ ἥλιον αἴροντα. ξιφεῖ δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ὅλιγοπαθεῖ παντελῶς ἀφροδόκητος ὑ προσδοκῶσι τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀποκτείνῃ τῷ ἀμμανιτῶν, καὶ ναασσὴν τὸν βασιλέα. τοῦτο λαμπρὸν ἐπέθηκε τῷ σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἑβραίους διήγειλεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς
C ἐν ἀνδρείᾳ. ὁ δὲ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτῷ καταφρονοῦντες, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. οὐ δὲ ἤρκησεν αὐτῷ τοὺς ἰαβισηνοὺς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀμμανιτῶν ὅλην παλαιὰν χώραν, πᾶσαν αὐτῶν καταστρέψας. καὶ πολλὴν λαβὼν λείαν, λαμπρὸς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τῷ σαούλῳ καταθυμιώμενος, ἔχαιρε μὴν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς
D οὐδὲν ὄφελος αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς φεύγουσι λέγοντας ἑβραίων, ποῦ νῦν εἰσὶν οὗτοι καὶ δότωσαν δίκην, καὶ πάνθ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπὶ δυσχερείᾳ ἡμερωσμένῳ, πρὸς τοὺς ἐξουθενίζοντας σύναγχος τοὺς τούτων αἰτίους. σαούλης δὲ, τούτων μὲν ἠπατάζετο τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν. ἄμεινον δὲ μήτινα φειδέσθαι τῶν ὁμοφύλων αἰσχρούμενον ἐν ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ εἶ τὴν ὑπὸ τοῦ θεοῦ διδομένην νίκην αἵματι φόνῳ καὶ φόνῳ, τῷ ἐκ ταυτοῦ χρώμενος αὐτοῖς. φρίττων δὲ μᾶλλον ἢ μεθύων ἐλαφιμένως ἑορτάζει.
E σαμουήλου δὲ φήσαντος καὶ διυπέρας δίκην χειροτονίας σαούλῳ τὴν βασιλείαν ὑπερεχούσης, σωίζουσι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐκάλουν γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τὸ πλῆθος ὁ προφήτης χείρα τὸν σαοῦλον τῷ ἀγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δεύτερον αὐτοβοεὶ βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ὅθεν δὲ μαυσέως καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ ἰησοῦ, ὃς ἐπὶ στρατηγὸς, ἀριστοκρατούμενοι διετέλουν. μὴ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, ἕτεσι τοῖς
F πᾶσι δίκα καὶ πρὸς τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέσχε. μὴ ταῦτα δ' εἰς τὴν προτέραν ἐπανῆλθον πολιτείαν, τῷ κρίνειν πόλεμον ἀρίστῳ δόξαντι χαλιφθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν πρὸ τῶν ὅλων δικάζειν ἐπιζητοῦντες. καὶ διὰ τοῦτο τὸν χρόνον τοῦτον τῆς πολιτείας, κεφαλὴν ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν δὲ σαμούηλος ποιήσας ὁ προφήτης τῷ ἑβραίων, ἐπόμνυμι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὲ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν αἰγυπτίων, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζομένους. μήτε ὑποπτεύοντας φόβῳ, μήτε ἄλλῳ πα-

νὶ πάθει δεδεγμένους εἰπεῖν, τί μοι πέπρακται σκαιὸν καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χείρους τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἰ μόχθον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσπεφίλημαι ἃ πρὸς τροφὴν ἀναμίσητον δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ εἴ τινα ὑποζύγιον εἰς ἐμὲ δαπανήσας χρείαν ἐλύπησα.

τούτων

τούτων εἴτι καταιτεῖν παρόντες ὑμῶν τὸν βασιλέως. εἰ δ' αὖ ἐκραγον μηδὲν τούτων ὑπ' αὐτοῦ γλωσσάν, προσῆναι δ' ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι. συμφύλους δὲ ταύτης ἐξ ἁπάντων αὐτῷ τῆς μαρτυρίας γενομένης, ἐπεὶ δεδώκατέ μοι φησὶν τὸ μηδὲν ἄτοπον ἔχειν ὑμῖν πρὸς ἐμοῦ δύνασθαι λέγειν, φέρε καὶ μετὰ παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἔδει μεμνῆσθαι δὲ ὑμᾶς ἐφόσον, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις ἐν τῇ γῇ ὑμῶν ὁ πάππος ἰάκωβος εἰς λιμὸν εἰς αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλὰν μυριάδων ὄντων γενόμενον ὑπὸ ἀλλοφύλοις δουλείας καὶ κακώσεως ἔβρεις ἤγαγον οἱ αἰγύπτιοι, ὁ θεὸς δ' ἐξαμβλώσας τὴν πατέρων, χωρὶς βασιλέως παρέσχεν αὐτοῖς, ῥύσασθαι τῆς ἀνάγκης τὸ πλῆθος, μισήσαι αὐτοὺς ἐκ ἀφώτα πίμψας ἀδελφούς. οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τὴν δὲ τὴν γῆν ἣν τὴν ἔχετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες ἐκ τοῦ θεοῦ, οὐδὲ δικαίως τὴν θρησκείαν καὶ τὴν δόσεβειαν. οὐ μέν, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑποχειρίοις γενομένους, ἠλέησεν. πρῶτον μὲν ἀσυρίων καὶ τῶν ἐκείνων ἰσχύν ὑφ' ἡμέρας ἀπεργασάμενον. ἔπειτα, ἀμμανιτῶν κρατήσας ἀδραχὼν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιστίνους. καὶ ταῦτα οὐ βασιλέως ἡγουμένου διεξέλθε, ἀλλ' ἰεφθάου καὶ γεδεών. ἐκ τούτων οὖν ἔχετε ὑμᾶς αὐτοὺς, φυλάττειν μὲν τὸν θεὸν, ὑπὲρ βασιλέα δὲ οὐ θέλειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέδειξα τέως ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μὲν τοίνυν φανερὸν ὑμῖν ποιήσω τὸν θεόν. ὀμβρίζόμενον καὶ δεικνύοντα τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλώσω τῷδ' ὑμῖν τὸν θεὸν παρασκευάσω δὲ σημείων ἐναργῶς. ὃ γὰρ οὐδέπω φέρειν εἴθισται ὑμῶν οὐδεὶς ἐν ταύτῃ γεγυμνόφορον θέρος ἀκμὴ χειμῶνα, αἰτησάμενος τὸν θεὸν παρέξω τοῦτο τοῖς ὑμῖν ὀπτῆσαι. καὶ ταῦτα εἰπόντος τοῦ πλήθους τὸ σαμουήλου, βροντὰς σημαίνει τὸ θεῖον ἐν ἀστραπαῖς καὶ χαλάζῃ καταφορᾷ, τὴν τῷ θεοφήτου θεὸν πάντων ἀληθεῖαν, ὡς τοιαυτοκότας αὐτοὺς καὶ θεοδιδεῖς γενομένους, ἀμφιτάσειν τὸ ὁμολογεῖν, ἢ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο θεοπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν θεοφήτην ὡς πατέρα χρηστὸν καὶ δέεσθαι τὸν θεὸν αὐτοῖς ἀμάρτημα καταξῆσαι, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τῇ ἁμαρτίαν, ἣν θεὸς οἷς ἐχάρισαν ἄλλοις καὶ παρανόμησαν θεοσεξεργάσαντο. ὁ δὲ ὑπακούσας καὶ συγκαλέσειν τὸν θεὸν συγγνώσας θεῖ τούτων αὐτοῖς καὶ πίσειν. σωσβούλους ἰδού τοι δικαίους εἶ καὶ ἀγαθούς. καὶ μεμνῆσθαι ἀεὶ τῆδ' ἐξ τῶν παρόντων τὰς ἀρετὰς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων. καὶ τῆδ σημείων τὸ θεοῦ τῆς μωυσέως νομοθεσίας, εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς μὴ τὸ βασιλέως δ' δαμονίας ὄζιν ἐνθυμία. εἰ δὲ τοίτων ἀμελήσουσιν, ἕλεγεν ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῇ βασιλεῖ μεγάλων ἐκ θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ σαμουήλος μὲν ταῦτα τοῖς ἑβραίοις θεοφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ διατάγου τῇ σαύλῳ τὴν βασιλείαν.

in his & similibus si quem offendi, nunc rege præsente dicite, Acclamatum est vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium regem poposcistis. oportebat enim vos meminisse, quòd auus vester Iacobus, LXX. solis hominibus ve- 1.Reg.7.
stri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cúmq; ibi in multa millia propagata esset eius progenies, eáque graui & contumelioſa seruitute ab Ægyptiis premeretur, inuocantibus vestris patribus, absque vllo rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Moyse & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis. & tamen post talia beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dum eius ope vicistis primùm Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremò Palęstinos. atque hæc omnia confecistis nō regum auspiciis, sed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, sub rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram rempublicam, dabo euidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quisquam ætatis medio vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti extremáque timentes fatérentur se peccasse, & per inscitiam in hunc errorem prolapsos, rogarentque prophetam vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis Deum, & exoraturum: simulque consilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuo studerent, nec vnquam obliuiscerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidissent. meminissent prętereà prodigiorum Dei legúmque per Moysem latarum, si carum haberent vel suam ipsorum vel regis incolumitatem. quòd si hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipsis quàm regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

CAP. VII.

Palaſtini Hebraos bello aggreſſi vincuntur.

REx autem delectu habito, cóscriptísq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitiū, cum quibus ad habitādū Bethela se contulit: reliquos Ionathæ filij satellites esse iussit, VI. 1.Reg.13.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως στρατωσάμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους οἱ παλαιστῖνοι ἐπῆλθοσαν.

Ὁ τῆς δ' ἐπελέξατο ἐκ τῶν πληθυος οὓς μὲν χιλίους, τοὺς μὲν δισχιλίους δ' ὡς ἀπὸ σωματοφυλακῆς αὐτὸν, λαβὼν αὐτὸς διέξησεν ἐν πόλῃ βεθήλῳ. ἰωνάθης δὲ τοῦ παῖδ' τοὺς λοιποὺς δ' ὡς ἀπὸ σωματοφυλακῆς αὐτῆ,

quem misit in Gabam. ille verò expugnauit castrum quoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidiis ea communiuerunt, & omni prorsus ferri vsu eis interdixerunt. quamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Vt verò audiuerunt expugnatum castrum, indignati & non ferendam contumeliam dictitantes, armant contra Iudæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum sex millia: & castrametati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, vt qui saluam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma capiat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans tales esse vt timeri debeant. sed vbi certo compertum est maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in speluncas ac loca subterranea se abdunt, plures verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accersit prophetam, vt de communi consilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies venturum, vt immolatis sabbato victimis, cum hoste prælio decernatur. at ille expectauit quidem quantum propheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cùm enim cunctari prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deseri, victimas ad altare obtulit. Cúmque nunciatum esset prophetam aduentare, honoris causa obuiam ei prodiit. Ille malè factum dixit, quòd neglectis suis mandatis, se absente preces & sacrificia quæ Dei voluntate facienda erant pro populo tenere occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum dierum numerum: sed cùm milites audito hostem relicta Machma petere Galgala, metu se desererent, necessitate cogente properasse ad sacrificium: Consultiùs, inquit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cuius ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturniratem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Samuel offensus regis facto domum est reuersus. Saulus autem cum sexcentis tantùm militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis instructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæstinorum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo rege cum filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem.

A εἰς γάβας ἐπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκεῖν φρούριον τῶν παλαιστινῶν οὐ πόρρω γαβάλλων. οἱ γὰρ τὰς γάβας παλαιστινοὶ κατατρεφόμενοι τοὺς ἰουδαίους, ταῖς ὅπλα αὐτοῖς ἀφῃρεθῶτο, καὶ τοὺς ὀχυρωτάτους τῆς χώρας τόπους φρουραῖς κατελαμβάνοντο. καὶ σιδήρου φορεῖν χρῆσθαί τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. καὶ ὅτε ταύτῃ τῳ δεήσειεν οἱ γεωργοὶ ἐπορεύοντο δεῦρο αὐτοῖς ὅπλισάσθαί τι τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕννιν ἢ μοκέλλιν

B ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐπράττον. ὡς δ' ἠκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ἡ τῆς φυγαδικῆς αἱρέσεως, ἀγανακτήσαντες καὶ δεινὸν ἡγησάμενοι τῷ καταφρόνησιν ἐνηκέναι, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους. πεζῶν μὲν ἑξακόσια μυρίασιν, ἅρμασι δ' ἑξακισμύριοι, ἵππων δ' ἐξακισχίλιοι ἐπῆγοντο. καὶ στρατοπεδεύονται φεὸς πόλει μαχμᾶ. τοῦτο σαοῦλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν,

C εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ ὅλῃ πάσῃ κηρύσσει τῆς χώρας ἐπ' ἐλαθερίᾳ καλῶν τὸν λαόν, ὑπὲρ τῶν πολεμίων τῶν φεὸς παλαιστινούς. τῷ δ' ὑπάρχειν ἐπαφαλίζων αὐτῶν. ὁ δ' ἀσύφορον ὡς οὐκ ἀξιόλογον οὐδ' ὡς τε φοβεῖσθαι δεινὸν δύνασθαι φεὸς αὐτούς. καταπονήσαντες δ' τὸ πλῆθος τῷ παλαιστινῶν οἱ τῷ σαούλου, κατεπλάγησαν. οἱ μὲν, εἰς τὰ ἀντίπορα καὶ τοὺς ὑπονόμους ἐκρύψαν αὐτούς. οἱ πλείους δὲ, εἰς τὴν πέραν τοῦ

D ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὐτὸς δ' ἐν γάλγαλοις καὶ μετέμενεν. πέμψας δ' σαοῦλος φεὸς τὸν φεσφίτην ἐκάλει φράσων αὐτῷ σὺν ἀσφαλείᾳ φεὶ δ' πολέμου ἐν τῷ φεσῳμάτων. ὁ δ', φεὶ μέλλειν αὐτὸν ἐπέλθοιεν αὐτοῖς, καὶ φόβῳ πολλοὺς ἐκπλήττειν θύματα. μὴ γὰρ ἡμέρας ἐπὶ τὰ φεὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῷ ἡμερῶν, ἐπειθ' οὕτως συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. καὶ φεὶ μέλλει μὲν ὡς ὁ φεσφίτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἔτι μέντοι ἐν ἀσφαλείᾳ τοῦ

E πρεῖν τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ὡς εἶδεν βεαθύνοντα ἐπὶ τὸν φεσφίτην, αὐτὸν ἦν τὸν τῷ στρατιωτῷ καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα φεσήγαγε. ἐπεὶ δ' τὸν σαμούηλον ἤκουσε φεσιόντα, ὑπαντήσόμενος ἐξῆλθεν. ὁδὶ οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι φθάσαντα τὸν ἐπέστειλεν αὐτός, καὶ φθάσαντα τὴν παρουσίαν, μὴ κῦ βούλησιν μεμαθήκοι τοῦ θείου τὰς δ' ἰὰς τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ τοῦ πλήθους φερλαβών, κακῶς

F ἐσκυρώσεις καὶ φεσπτὰς μόνομον. ἀπολογουμένου δ' τοῦ σαούλου, καὶ φεὶ μείναι μὲν τὰς ἡμέρας, αἱ ἄρεσε λέγοντας, ὑπὸ δ' ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῷ αὐτοῦ στρατιωτῷ δι' φόβον στρατοπεδίας τῷ ἐχθρῶν ἐν μαχμᾷ καὶ ἀκοῆς τῆς φεὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα καταβάσεως, ὑπερβαίνειν φεὸς τὸν θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ σαμούηλος. ἀλλά σύ φησιν εἰ δίκαιον ἦν ἃ καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μᾶλλ' ὧν ὑπέθετό μοι φεὶ τῷ

G φεσήντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ταχύτερος ἂν σοι ἐφερε τοῖς φεσήμασι γενώς, σοί τ' αὐτῷ πλεῖστον ἂν βασιλεῦσαι χρόνον ἐξενήνοτο, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις. καὶ σαμούηλος μὲν ἀνεθώρησε· ὑπὲρ τοῖς μεληθημένοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοῦλος δ' εἰς γαβαὼν πόλιν ἦλθεν ἐξακοσίους μὲν ἑαυτῷ μόνον ἔχων σὺν ἰωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων δ' οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τῆς χώρας ἀναιζούσης σιδήρου καὶ τῷ ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. οὐ γὰρ εἶων οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα ἔτι, καθὰ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δ' εἰς τρία μέρη τὸν στρατὸν οἱ παλαιστινοί, καὶ κατ' τοσαύτας ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τὸν τῷ ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλέποντων τὸ σαούλου τὸ βασιλέως αὐτῶν, καὶ τοῦ παιδὸς ἰωνάθου, ἀμυνάς τε τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, οὐ δυναμένων.

καθ-

καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς Ἀχίας ἀπόγονος ὢν Ἠλεὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὅτι βου-
νοῦ ὑψηλοῦ, καὶ τῷ γῇ λεπτὸν μέλλοντι ὁρᾶν ἐπ'
ἀγωνίᾳ διὰ παντὸς καθεστήκεσαν. σωτίδεται ὁ σαούλου
παῖς τῷ ὁπλοφόρῳ, κρύφα προβλήτος αὐτῷ εἰς τὸ
τῶν πολεμίων παρεμβολὴν εἰσδραμεῖν, καὶ ταραχὴν
ἐμποιῆσαι καὶ θόρυβον αὐτοῖς. τοῦ δὲ ὁπλοφόρου προ-
θύμως ἐπινεύσαντος φήσαντος ὅποι ποτ' ἂν ἥγηται, κἂν
ἀποθανεῖν δέοι, προσλαβὼν τὸν τοῦ νεανίσκου σωμερ- B
γέα, καταβαὶς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολε-
μίους ἐπορεύετο. ὑπὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ὅπη
κρημνώδεσιν ἄκρεσις εἰς λεπτὴν ἀπηκονημένας μῆκος,
πέρας εἰς κύκλῳ περιεφανούσης, ὥσπερ προβόλοις
τισὶ ἐπιχειρήσεις ἀπομαχόμενον. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμε-
λῆσθαι τοὺς φύλακας τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει πε-
ριεῖναι τοῦ χωρίου τὸ ἀσφαλὲς, καὶ παντὶ νομίζειν
ἀμήχανον εἶ) καὶ εἰσόδους οὐκ ἀναβλώσας μόνον, ἀλλὰ C
καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον εἰς τὸ παρεμβολὴν,
ἰωνάθης παρεθάρρυνε ὁπλοφόρον. καὶ προσβαλωμεν
τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβλῶσι κελεύσωσιν
ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰέναι, σημεῖον τοῦτο νίκης ὑπολαμβάνε. ἐὰν δ' φθέγξωνται μηδὲν ὡς οὐ καλοῦντες
ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσπόντων δ' αὐτῶν τῷ στρα-
τοπέδῳ τῷ πολεμίων, ὑποφαινούσης ἤδη τῆς ἡμέ-
ρας, ἐφάντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὡς
τῷ ὑπονόμων καὶ τῷ σπηλαίων προέξεσι τοὺς ἑβραί- D
ους. καὶ προσῆν ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτ' ἔφασαν ἔλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς πιωρησόμεθα
πτολεμίων ἀξίως. ἀπασάμενος δὲ τῷ φωνῷ ὁ
τοῦ σαούλου παῖς, ὡς νίκῃ αὐτῷ σημαίνουσαν, ὡδε μι-
κρὰ μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ οὗ περ ὤφθησαν τόπου τοῖς
πολεμίοις. ὡδε μεν ψάμενος δ' τοῦτον ὅτι τῷ πέρας
ἦκεν, ἔρημον οὖσαν τῶν φυλακτόντων δι' τῷ ὀχυρότη-
τα. κατελθὼν ἀναπαύσαντας μὴ πολλῆς ταλαιπωρίας, E
ἐβιάσαντο τῷ τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅτι τοὺς
πολεμίους. ὑπτιοῦντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις, ἀπο-
κτείνουσι μὲν εἴκοσιν. ταραχῆς δ' καὶ ἐκπλήξεως αὐ-
τοὺς ἐχέυσαν. ὡς τινας μὲν φυγεῖν τὰς παιοπλίας ἀ-
ποῤῥίψαντας. οἱ δ' πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ
τὸ ἐκ πολλῶν ἐθνῶν εἶ), πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλ-
λήλους, καὶ δὲ εἴκαζον ἀναβλῶσαι πρὸς αὐτοὺς τῷ ἑ-
βραίων οὐχὶ τοὺς δύο μόνους, εἰς μάχην ἐξάπαντο. ἐ οἱ
μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι. τινὲς δ' φεύγοντες F
κατ' τῷ πεδῶν ὠθούμενοι κατεκρημνίζοντο. τῷ δ' τοῦ
σαούλου κατασκόπων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῷ
παλαιστινῶν φρασάντων τοῦ βασιλέι, σάκλος ἱερώτα
μήτις εἴη τῷ αὐτὸ κίνημα. ἀκούσας δ' τὸν ἰδίον
καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρ-
χιερέα λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύειν
αὐτῷ περὶ τῷ μελλόντων. τοῦ δὲ, νίκην ἔσεσθαι καὶ
κράτος κατ' τῶν πολεμίων φράσαντος, ἐπεξέρχει τοῖς
παλαιστινοῖς, καὶ τεταραγμένοις προσβάλλει, καὶ φο-
νεύουσιν ἀλλήλους. προσφέρουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρό-
τερον εἰς τὰ τοὺς ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμ-

Occupauerant enim collem quendam cũ pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur quòd in se nihil esset præsidij. Filius verò Saulis cum armigero suo conspirat, vt clàm ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in in quemuis euentum polliceente, etiam si mori oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentiùs custodiebantur, quia propter naturam loci non solùm ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armigerũ ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iusserintque ascendere, omen victoriæ accipiendum est. quod si tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cúmque propiùs ad hostilia castra accederent apparente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Saulis filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo conspecti fuerant. sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata enatarunt ad hostem. aggressíq; sopitos viginti ex his interfecerunt. & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerunt, vt abiectis armis in fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: & cùm non putarent duos tantùm Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut vt fit in turba tumultuante, alij ab aliis protrudebantur. Cúmque renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in spelúncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iámque ad decem millia creuerant, hostémque tota ea regione palantem infectabantur. ibi rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per insciti am, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

I. Reg. 14.

VII.

μιγέντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ σαούλος. ἡδυνόμενοι δ' ὡς μυρίων ἤδη τῷ ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους
κ' πᾶσαν ἐσκορπισμένους τὴν χώραν. εἴτε δ' ὑπὸ τῆς δι' τὴν νίκην χαρᾶς οὕτω ἡδυνόμενος, συμβαίνει δὲ
μὴ κρατεῖν τοῦ λογισμοῦ τοὺς οὕτως εὐτυχήσαντας, εἴθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν περιπίπτει, καὶ πολλὴν
ἂν ἔχον κ' μέμψιν ἔργον. βουλόμενος δὲ αὐτῷ τε τιμωρῆσαι ἐ δίκην λαβεῖν ὧν εἰς τοὺς παλαιστινῶν

diris deuouit eum, quicunque intermissa cæde ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulò pòst cùm delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus refertã apibus, filius Sauli qui non exaudiuerat patris imprecationes, cásque consensu populi ratas habitas, fauum fortè nactus expressum inde mel edebat: & monitus quòd pater additis execrationibus interdixisset ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret, edere quidem destitit: negauit tamen rectè id à patre factum. maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora cibo recurauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaque cæsis Palæstinorum multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt: & inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibúsque nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare, & carnes etiam tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicítque vt super illud pecudes iugulent, néve carnes cum sanguine comedant, quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cùm omnes parerent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocaustoma Deo incendit: idque altare omnium primum à Saulo extructum est, cúmque eadem nocte priusquam vires & animos relumerent, hostium reliquias velit conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere: Non temere est, inquit rex, hoc Dei silentium, qui antehac vltro solebat quod facto esset opus consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset, vt Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non secus quàm si de quouis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine vt hoc faciat, vniuersos confestim in vnum locum statuit: & ipse cùm filio seorsũ, stans, sorte deprehẽsurus quis in culpa sit, cúmque sors Ionatham indicaret, interrogat quid fecisset, & cuius peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidẽ pater, nihil aliud scio, nisi quòd heri dum hostem persequor, edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurat se eũ occisurũ pluris quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum priùs tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

ἐπαρᾶται τοῖς ἑβραίοις ἵν' εἴτις ἀποχόμενος τὰ φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις οὗ νὺξ ἐπελθοῦσα τῆς αἱματώσεως καὶ τῆς διώξεως αὐτοὺς παύσῃ τῶν πολεμίων, ζῶντ' ἐπάρατος ᾖ. τὸ δὲ σαοὺλου τέτο φήσαντος, ἐπὶ κατα πια δρυμώνα ἐγχωρίζ βαθεῖ μελισσῶν γεμοντ, τῆς ἀφραίμου κληρουχίας, ὁ τὸ σαούλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς τῆς τ πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τῆς ἐπ' αὐτῇ τ πλήθους ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὸ κηρίον τ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ ὑ γνοὺς ὅτι μ δι' ὀργῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα τροφῆς ἀπὸ ἡλίου δυσμῶν, ἐώντων μὲν ἐπαύσατο. ἔφη ὑ οὐκ ὀρθῶς πῦτο κωλύσας τὸν πατέρα, μ μείζονος γὰρ ἰχύος αὐ καὶ τροθυμίας διάκειντ, εἰ ξοπῆς μετελάμβανον πολλῷ πλείονας κ λαβεῖν τῶν ἐχθρῶν Ϲ φονεῦσαι. πολλαὶ δ' οὖν κατακόψαντες μυριάδας τῶν παλαιστίνων, δίλιτρε ἐψίας ὅτι δ' ἁρπαγὴν τ σφαζπίδου τῶν παλαιστίνων ἔσπευ αἳ καὶ λείαι πολλῶν κ βοσκήματα λαβόντες, κατασφάζυσι καὶ ταῦτ' ἐν αἵματι κατηθιον. ἀπαγγέλλεται ὑ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῶν γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλῦναι, κ τὰς σάρκας πιεῖσαι καθαρὰς ἐδίοις. Ϲ ὁ σαοὺλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. κ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτὸν τὸν ὄχλον τὰ ἱερεῖα. Ϲ τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι φαίνεσθ. τ γὰρ οὐκ ἐῦ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. τ τὸ ὑ παντὸν κ τὸν προσταχθὲν τ βασιλέως ποιησάντων, ἵδρυσε ἐκεῖ βωμὸν ὁ σαοὺλος, Ϲ ἀλλοκότως ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ τ τῶν προτέρων βωμὸν κατεσκάσεν. ἄχθη δ' οὐδὲν ὅτι τὸν παρεμβολὴν τῶν πολεμίων ὅτι τ ἁρπαγὴν τῶν ἐν αὐτῇ βυλόμενος πρὶν ἡμέρας, κ τῶν στρατιωτῶν μ' ὀκνοῦντων ἐπαύσ πολλὴν δ' εἰς ἃ προέτρεπε προθυμίαν ἐνδεικνύμενον, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασι ὅτι τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν ἁρπάσαι τοὺς ἐν αὐτῇ τυγχάνοντας. εἰπόντος ὑ τ ἱερέως, μὴ ἀπειλεῖσθαι τὸν θεὸν. ἀλλ' ὑ δίκα αἰτίας εἶπεν ὁ σαοὺλος πυνθανομένοις ἡμῖν φωνὴν ὑ δίδωσιν ὁ θεὸς, ὁ, πρότερον αὐτοῖς προεμήνυσε πάντα, κ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἐρθαν λέγων. ἀλλ' ἔσ τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἴτιον τ σωτῆς. κ ὄμνυμί γε τ τὸν αὐτὸν ᾧ μὴ κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ᾖ τὸ ἁμάρτημα τ τοῦ ἐργασάμενος ἀποκτεῖναι αὐτὸν, κ τὸν θεὸν οὕτως ἱλάσασθαι, ὡς ἂν εἰ κ παρ' ἀλλοξίαν καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τῶν ὑπ' αὐτοῦ δίκην ἀπολάμβανον. τ ὑ πλῆτις τῦτο ποιεῖν ἀπεβόησαντος, ὁ σαοὺλος πάντας ἵστησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵστατ ὑ κἀκεῖνος σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλῆρα τὸν ἡναρτημένα μαθεῖν ἐπεζήτει. κ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς ἐξ ἰωνάθης. ἐπερωτώμενος δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τί πεπονθὼς μέλλοι. καὶ τ ὅτι τὸν βίον οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ σίως αὐτῷ διαπεφαλμένῳ συνέγνωκε, πάτερ εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδέν, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνῶν τῷ ἀρᾷ αὐτὸ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου σάουλος δ' ἀπεκτείνειν αὐτὸν ὤμνυσι κ τῆς ὑμέτερας καὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν φίλτρων προτιμήσας τὸν ὅρκον ὁ δ' οὐ καταπλήττεται τῷ ἀπειλῷ τ θανάτου. ὥστε σὺ μὲν ὠμὸς ὑ καὶ μεγαλόφρων, οὐδ' ἐγώ σε φημὶ ἱκετεύσω φείσασθαί μου πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ἀφ' τε δ' ἀσεβείαι γενόμενος, κ ὅτι νίκη λαμπρᾶ. μέγιστον γὰρ εὐδαιμόνιον τὸ καταλιπεῖν ἐχθροὺς παλαιστίνων κεχειρωμένους. ὅτι

δὴ τούτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε καὶ συνέπαθεν. ὡμοσέ τε μὴ ἀφειδήσαν τὸν αἴτιον τῆς νίκης Ἰωνάθην ἀποθανόντα. καὶ τὸν μὲν οὕτως ἐξαρπάζουσι τῆς τοῦ παιδὸς ἀρᾶς. αὐτοὶ δ' ὀλίγας ὑπὲρ τὰ τριακόσια ποιοῦνται τοῦ θεοῦ, ὡς τ' αὐτὸν ἀπολύσαι τοῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαοὺλος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ὑποστρέψας, ἐξαρθείσης αὐτοῦ μοιρίδος ἐξ τῶν πολεμίων. βασιλεύει δ' εὐτυχῶς καὶ τοὺς πλησιόχωρα τῷ ἰδίῳ πολεμήσας, χειρούμενος τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιστινούς, ἰδουμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τῆς Σῶβας. ἦσαν δὲ παῖδες αὐτῷ ἄρρενες μὲν ἀρίστης. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς καὶ μέλχισος. θυγατέρες δὲ, μεροὲβ καὶ μιχαήλ. πρεσβυτέρα δ' εἶχε, τὸν τοῦ θείου παῖδα ἀβιήλαρον. νεωτέρας δ' ἐκείνου ἐκαλεῖτο. νεώτερος δὲ καὶ κὶς ὁ σαούλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δ' ἀβιήλου. ᾧ δὲ καὶ παῖδος ἀρίστου σαοὺλῳ, καὶ ἱππεύειν. οἷς δ' αὖ πολεμήσας νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τοῖς ἑβραίοις εἰς δύσφορίας καὶ μέγεθος δυσμενείας περιῆγετο, καὶ τῷ ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τῷ δὲ νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο.

A Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miserationem flexa est, iuuántque nólaturos se vt occidatur Ionathas autor tam luculentæ victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt vt ipsum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæsis circiter sexaginta millibus hostiũ Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæstinósque & Idumæos ac Amalecitas, & regem Obæ multas res gessit prosperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Iesum Melchisũm. Filiæ fuerũt B ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunque hoste cõgressus semper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem statum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis essent formidabiles. ex iuuenturis verò numero robore ac specie præstantissimum quenque in suum C deligebat satellitum.

Κεφάλαιον η'.

Σαοὺλ πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

Cap. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

Σαμύηλος δὲ ὁ προφήτης πρὸς τὸν σαοὺλον, παραφθῆναι προς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὅπως αὐτὸν ὑποδείξῃ ὅτι βασιλέα προχειρίσας αὐτὸν ἁπάντων ὁ θεὸς ἀπέδειξε, καὶ δι' ἃ τοῦ D δὲ πύθεσθαι καὶ καθήκοον αὐτῷ ἡγεῖσθαι, ὡς αὐτῷ μὲν ἐκτὸς τῆς τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίας, ἣ δὲ θεοῦ καὶ τῆς ὅλων προσηκόντων. λέγει τοίνυν ἔφασκε τὸν θεὸν, ἐπὶ πολλὰ κακὰ τοὺς ἑβραίους ἀμαληκῖται διέθηκαν καὶ τὸ ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς τὴν τῶν ὑπαρχουσαν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν, κωλύω πολέμῳ πιωπροσαιθμον τοὺς ἀμαληκίτας, καὶ κρατήσαντα, μηδὲν αὐτῷ ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, E καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰς γάστανο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μὴ τε τῶν ὑποζυγίων μήτε τῆς ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ κτῆσιν ἰδίαν. ἅπαντα δὲ ἀναθεῖναι τῷ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαλήκου ὄνομα ταῖς μωυσέως καταλουθήσαντα ἐντολαῖς ἐξαλεῖψαι. ὁμολογεῖ δὲ ποιήσειν σαοὺλος τὰ προσταχθέντα· ἦν δὲ πειθαρχίαν τοῦ προς τὸν θεὸν, οὐκ ἐς τῷ ποιήσασθαι τὰ προς τοὺς ἀμαληκίτας στρατιὰ λογιζόμενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἱερεμότητα, καὶ τὸ ταχος F ἀναβολῆς καὶ προσούσης ἐπὶ μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζει τὸ πᾶσαν τοῦ δύναμιν, καὶ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, διείσπειρε τῷ ἰσραηλιτῶν ἔξω τῆς ἰούδα φυλῆς, ἐφ' ἑπταρίσχιλια μυριάδας. ἡ δὲ φυλὴ καθ' αὑτοὺς ὄζει στρατιώτας ἑξακισχιλίους. σαοὺλος δὲ ἐμβαλὼν εἰς τοῦ τῶν ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ὑπὸ τὸν χείμαρρον τίθησιν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τοῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπιπτεῖν καὶ κυκλουμένους αἱρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, ῥέπουσι τοὺς πολεμίους καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τοῦ θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, ταῖς πόλεσι, τῷ ἀμαληκιτῶν προσέβαλε.

SAmuel autem ad Saulum veniens, ait se ad illum missum à Deo, vt eum commoneret electione Dei cæteris cum in regno prælatum, atque ideo par esse vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse præsit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, sunt mãdata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deserto multis affecerunt iniuriis, dum egressi ex Ægypto in cã quam nunc tenent regionem proficiscuntur, oportet iusto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere, sæuiréque in omnem sexum ac ætatem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne iumentis quidem aliísque pecudibus parcere, aut indo quicquam prædæ nomine vsurpare, sed omnia Deo sacra esse, vt iuxta Moysis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus est Saulus facturum se omnia: & ratus obedientiam in hoc consistere, si non pareret tantùm, sed etiam quàm celerrimè mandata exsequeretur, confestim omnes vndique copias contrahit, & recensito apud Galgala milite, absque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex suo tantùm delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, vt non solùm marte aperto eos infestaret, sed ex improuiso etiam per vias circumuentos opprimeret. Postremò magno prælio in fugam versos non priùs persequi destitit, quã ad vnum omnes ferro tolleret. Quod opus posteaquam ita vt diuinitus prædictũ fuerat successit, oppidatim bellũ circũferre cœpit:

quorum aliquot machinis,alia cuniculis & operibus,nónulla fame, siti aliisque modis cùm expugnasset,vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est,nec crudele nec inhumanú hoc ratus : primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei,cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum,cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus,seruare eum decreuit, idque non ex Dei sententia,sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi vsurpans.Deus enim ita Amalecitas oderat vt ne infantibus quidem parceret,quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt,in prædam cõtra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæteráſque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi cõtemptibile.Itaque deiectis omnibus à Pelusio,quæ vrbs est in Ægypti finibus,vsque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit,sola Sicimitarum gente intacta , qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios ,vt secederent , néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret.Studere enim se eorum incolumitati , propter cognationem quæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqui ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis quæ propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat , sed omnia fuissent ad vnguem obseruata , lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi erat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam verterat , cùm ipse neutrum permisisset. Iniquum erat cuius ope victoria contigisset,eius mandata contemni , etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam,ait se pœnitere Saulum elegisse,qui non curet iussa sua exequi, sed malit quicquid ipsi visum fuerit facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus , per totam noctem fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à propheta rogatus veniam regi non annuit, quòd non placeret,peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascantur, quàm ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur , imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt.Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit , & satis apparuit flecti eum non posse , prima luce Samuel ad regem , Galgalis tum agentem , proficiscitur, hunc quàm primùm rex vidit,accurrens salutauit , dicens se gratias agere Deo pro victoria : omniáque iuxta volũtatẽ eius esse peracta. Tum Samuel:

A Ἐπὶ τὰς μὲν μηχανήμασι, τὰς δ' ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καὶ πίμπλησιν ἐξωθεῖν αὐτοκοδομημένους, τὰς δ' λιμῷ καὶ δίψει, τὰς δ' ἄλλοις ὅπλοις ἐκπολιορκήσας, καὶ λαβὼν κατὰ κράτος ὅπῃ σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν, οὐδὲν ἀμὸν οὐδ' ἀπάνθρωπον σκληρότερον ἀλλοφύσεως ἡγούμενος, ἐφ' ὃν μὲν πόλεμος ἔταξε δρᾶν, ἅπερ τοῖς στράγμασι θεοῦ ᾧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα τῶν ἐχθρῶν ἄγαγον αἰχμάλωτον. οὗ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν, οὐκ ἐπὶ τούτῳ πιστὸν καὶ βούλησιν τοῦ θεοῦ, πάσῃ γνώμῃ ἰδίᾳ, καὶ χαριζόμενος ἀνδρὶ φύσει πρὸς ἃ οὐκ ἔξεστιν ἀκίνδυνον ἔξουσίαν οἰκτῷ. ὁ γὰρ θεὸς οὕτως ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι, πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πέφυκε. σὰουλος δὲ, αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῶν εἰς ἐβραίους κακῶν ἔσωσε, τῆς μνήμης ὧν ἐπέστειλεν ὁ θεὸς, τὸ τοῦ πολεμίου κάλλος B ὑπερβαλόμενος. συνεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, ταῦτ' ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δὲ μὴ ἀνοσιώδης ἄξιον ἦν ὡς τοιοῦτόν τι πάσασθαι, διέφθειρεν. νικήσας δὲ σάουλος ἅπαντας τοὺς ὑπὸ πηλουσίου τῆς αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε τὸν τῶν πολεμίων, ὧν ἀλιπὼν τὸ τῶν σικιμιτῶν ἔθνος. οὗτοι γὰρ C ἐν τῇ μεσαιανῇ χώρᾳ, μέσοι καταίκισται. θεὸς δὲ τῆς μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοῖς ὄντας ῥαγουήλου τοῦ μωσέως πενθερᾶ, σώζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σάουλος μὲν ὡς μηδὲν ἀδικούσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μίλλοντι τὸν πρὸς ἀμαληκίτας ἀναφέρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὅλῃ πᾶσιν ἐκείνοις ἀπειλεῖς πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἴκαδε πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεφε χαίρων ὅλῃ τοῖς καταπεπομφόσιν. ὁ δὲ θεὸς, ἄχθεται τῇ τε τοῦ βασιλέως D τῶν ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων ἁρπαγῇ τοῦ πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ φείδεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ἐκείνου τῶν ἰσχυῶν δίδοντος αὐτοῖς. καταφρονεῖσθαι γὰρ καὶ ὑπερορᾶσθαι, μηδὲ ὡς αὐθεσπέσιον βασιλέα. μετανοεῖν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην σαμούηλον, ὅτι τοῦ χρεοτονήσαντος βασιλέα τὸν σάουλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύοι ποιήσειν, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμούηλος συνεχύθη, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὑπὲρ E καλεῖν ἤρξατο τὸν θεὸν καταλλάττεσθαι τοῦ σαούλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τὸν συγνώμην οὐκ ἐπιδόσιν εἰς τὸν σάουλον αἰτουμένῳ τοῦ προφήτου, λογισάμενος οὐκ ἂν δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. οὐ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύσεται μᾶλλον, ἢ τὸ καταμελακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. θεραπευμένους γὰρ δόξαι ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτοὺς ζημιοῦντας. ὡς οὖν ἀπεῖπεν ὁ θεὸς τῇ τε προφήτου δίκῃ καὶ

δῆλος ὢν μὴ μεταμελόμενος, ἀμ' ἡμέρᾳ σαμούηλος εἰς γάλγαλα ἀπαγγέλεται πρὸς σάουλον. διασάωσας δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσέρχεται, καὶ καταπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν ὀφλεῖν δόξαν μοι τῶν νίκην. ἔπειτα τὰ μὲν τοῦ πολεμίου ὑπ' αὐτοῦ πεφυλάχθαι. σαμούηλος δὲ πρὸς ἅπαντα ἀπολογίαν,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων εἶπε, καὶ βοῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δέ, τὸν λαὸν ταῦτα εἰς θυσίας ἀπεκείναντο τετηρηκέναι. τὸ μὲν τοι γε τῷ Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἅπαν ἐξαφανίσθαι καὶ τῶν ἐνθένδε. καὶ ὡφελεῖσθαι ἄλλον μηδένα, φησὶν αὐτὸν ἀγαγεῖν τηρήσαντα μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. ὡφελοῦ τὸ δεῖ ποιεῖν βουλόμενον φησὶ πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, οὐχὶ θυσίαις ἔλεγεν ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. οὗτοι δέ εἰσιν, οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ καταλουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο φεναχθήσεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅπερ αὐτὸς ποιήσωσι καὶ θεοῦ κελεύσαντος. καίτοι φερεινέσθαι γὲ οὐχ ὅταν αὐτῷ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ἀπειθῶν δοκῇ. παρὰ δὲ τῷ οὐχ ὑποζυγίων καὶ βοῶν ἀλλὰ θεῷ καὶ μόνῳ τῷ θεῷ καθαιρομένῳ θρησκεύοντων θρησκείαν, οὔτ' αἱ πολλαὶ καὶ πικελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, οὔτ' αἱ κόσμου καὶ ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεται ταῦτ' ἀμφοῖν, ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δίκαια τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσεβείαν ἡγεῖται. πῶς δὲ ἂν καὶ μόνον τὸ ὅπερ αὐ φθέγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ θεὸς ἐξαναίτιος ἔχοιτο, καὶ πειθαίτερα μᾶλλον ἢ ἀναβολαῖς ἢ τούτων αἱρεσιμαίοις ὑπεύθυνος. καὶ οὔτε θυσίαν ὑπιζητεῖ παρ' αὐτῶν. καὶ ἀναθυόντων ἢ κἂν ἡ λιτὰ, πενίας ἢ δίον τῷ πιμελῆ ἢ ἀναθέτῳ πλουσιωτέρων δέξηται. σὺ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν διὰ ὀργῆς ὄντα τοῦ θεοῦ. καταφρόνησας γὲ καταμελήσας ὧν ἐπέστειλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν αὐτὸν προσβλέπειν ἐξ ὧν κατέκεινο ἀποκλείσθαι μυσαιμίου, πλὴν εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὀλίθρου τὸ θύεσθαι ταῦτα τοῦ θεοῦ προσδοκᾶ τοίνυν τῷ βασιλέως ἀφαιρεθησόμενος καὶ τῶν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τοῦ ἀναχόντος σοι θεοῦ ταύτῳ ἠμέλησας. σαοὺλος δὲ ἀδικῶν ὡμολόγησε καὶ τῷ ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. ἀναβολὰς γὲ τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου. καὶ μὴν τοι γε θεὸς καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου φόβον μὴ κωλύσαι ἁρπάζοντας αὐτοῖς τῶν λείαν μηδὲ θηρᾶν. ἀλλὰ συγγνώσεσθαι, καὶ σεσῶσθαι φυλάξεσθαι γὲ εἰς τὸ πᾶν ἁμαρτεῖν. παρεκάλει δὲ τὸν προφήτην ὑποστρέψαντα θυσίας χαριτησίους ὑπιτελέσαι τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ, ἐᾶν γὲ τὸν θεὸν ἁλλαττόμενον, ἀπῆει πρὸς αὐτόν.

A Qui fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populũ hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetę consilio se decretum. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari Deum, sed viris bonis ac iustis. hos autem esse qui voluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilque à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum sacrificiũ non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id solùm meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis mãdata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabátque vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

B

C

D

E

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σαμουὴλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα ἀντὶ Σαοὺλου ὁμοῦ.

CAP. IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

ΣΑοὺλος δέ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸ σαμουήλου, ἐλλαμβανομένῳ τῆς διπλοΐδος, καὶ βιαίας τῆς ὁλκῆς ὄσης τὸ μὲν ὁρμῆς ἀπῆναι τὸν σαμουήλου ἠνυμένης, διαρρήξει τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ προφήτου τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτῷ διαρρηθῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, ἀγαθὸν καὶ δίκαιον. ἐμμενεῖν γὲ τὸν θεὸν τοῖς ἐφ' αὐτῷ κεκριμένοις, ὡς μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὸν γνώμην αὐθρώπινα πάθη ὄντος οὐκ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ σαοὺλος, ἀπεδήσεσθαι μὲν ἔλεγε, δεῖσθαι δὲ ποιήσεσθαι τὰ πρεσβεύοντα μὴ διαφθαρῆναι. τιμήσεσθαι γε μὲν αὐτὸ παρακαλεῖ τὸ πλήθους ὁρῶντος σὺν αὐτῷ προσκυνοῦντα τὸν θεὸν προσκυνῆσαι. δίδωσι δὲ τὸ σαμουήλος αὐτῷ, καὶ συνελθὼν προσκυνεῖ τῷ θεῷ. ἄγεται δὲ καὶ ὁ τῷ ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς ἄγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πυθανομένου πῶς εἶπε πρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν. ὡς οὐ πολλὰς μητέρας ἑβραίων ὅτι τέκνοις ὁ δυρίδας καὶ πόθος ἄγει ἐποίησας, ἔτος ὁδ ἐποίησε ὅτι σαυτῷ διαφθαρέντι τὸν μητέρα. καὶ κελεύει προσκυνῆσαι αὐτὸ οἱ γαλγαλίοις

F Tvm Saulus retinere cum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantiùs discedebat, scissura facta est in vestimento. cúmque propheta dixisset, sic scindendũ eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum. Deum enim in proposito manere, neque simile esse hominem naturæ mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri nõ posse. Rogabátq; saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratũ iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarũ. qui cùm, ô mortẽ amaram, exclamasset, audiuit à propheta: Quemadmodũ tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æquum est vt ipse matri tuæ mœstitiã afferas: iussitq. eũ ibid. in Galgalis

interficiꝫ:ipſe verò reuerſus eſt Ramathã. Rex verò tũ demũ sẽtiẽs in quæ mala offenſo Deo peruenisſet,ad Gaba regiã proficiſcitur, quod
1.Reg.16. nomẽ collẽ ſignificat:nec poſt illã diẽvnquã in prophetæ conſpectũ venit. Samuelꝫ verò vicẽ eius moleſtè ferenti, Deus hanc curam mittere iuſſit,&aſſumpto ſacro oleo Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium,& ex eius filiis cũ vngere,quem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri.Cũmque propheta diceret vereri ſe,ne ſi Saulus hoc ſenſerit,vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur,iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictum oppidum peruenit. Eò loci magno hominum concurſu ſalutatus eſt,quærentibúſque aduentus cauſam,ſacrificatum ſe veniſſe dixit.Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas vnà cum filiis conuocat: vtróque natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuene, coniiciebat inde hunc eſſe regnaturum. Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet,quem ipſe admiratus dignũ regno ducebat,reſponſum eſt,non eadem ſpectare Deũ quæ homines. Tu,inquit,viſa iuuenis pulchritudine,iam ſatis dignum principatu exiſtimas: apud me verò non eximiæ corporis formę prẽmium eſt regnum,ſed animi virtuti & cum requiro qui hac ſit perfectè excultus, pietatéque ac iuſtitia, obedientia & fortitudine animum exornatus.His auditis propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere : móxque & alij quinq; adfuerunt.horum nomina iuxta ætatis ordinẽ ſunt hæc:Eliabus,Aminadabus,Samma,Nathanaael,Rael,Aſamus.His quoque viſis,qui nihilo deteriores forma erant , propheta rogat Deum, quiſnam ex his eligendus eſſet,& audito quòd nullus,ſciſcitatur ex Ieſſæo , num quos præterea liberos habeat. Quo reſpondente,eſſe etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum , propheta iubet vt confeſtim vocetur:non enim licitum eſſe abſque illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre venit,adoleſcens colore flauus , & martium quiddam tuẽs,alioqui liberali ſpecie tum propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, Hic eſt,inquit,quem regnare Deo viſum eſt,& cum dicto accumbit,& proximum ſibi adoleſcentem collocat,ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde ſacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat:præcipítque vt iuſtitiam colat, & operam det,ne vnquam à mandatis Dei diſcedat : Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum,& familiam vniuerſam illuſtre nomen conſequuturam : Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos , & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit , ſemper victorem redituru, inſignémque inde gloriam tam ſibi paraturum quàm poſteris relicturum. Poſt mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimúlque numen deſerto Saulo ad Dauidẽ cómigrat.

A ἀποθανεῖν. καὶ αὐτὸς ἦ εἰς ἁρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοὺλος ἦ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὢν πειραθεὶη κακῶν ἐκθεῖν αὐτῷ τὸν θεὸν κατασκλάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει ἦ βουνὸν ἐρμηνευόμενον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκεῖνον οὐκ ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἦλθε τῷ προφήτῃ. σαμουὴλος ἦ λυπυμένῳ ὡσὶ αὐτῷ, παύσασθαι μὴν φρενῶν ἐκέλευσεν ὁ θεός. λαβὼν ἦ τὸ ἄλιον ἔλαιον, εἰς βηθλεμεὲμ ἀπελθὼν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον πατέρα ὠδήθου. χρίσαι

B τὴν ἐμὸν αὐτὸν ὃν αἱ αὐτὸς διαδείξῃ βασιλέα ἡμῖν σόμενον. ὁ ἦ, οὐ λαβεῖσθαι φήσας μὴ τάχα μαθὼν σαοὺλος αἰτέλη λοχήσας αὐτὸν, ἢ ἡ φανερῶς, ὑποθεμένῳ τῷ θεῷ καὶ δόντος ἀσφαλείας ὁδὸν, εἰς τὴν προειρημένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς αὐτοῦ ἐπερώτων. ἔλεγε δὲ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. πεισάσης οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ὅπη τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος

C αὐτῶν τὸν πρεσβύτατον τῷ ἰῶν δυμεγέθη καὶ καλὸν, εἰκάσεν ἐκ τῆς δυμορφίας τοῦτον εἶ) τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. διαμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρείσει τῷ ἐλαίῳ πυνθανόμενον ἐν αὐτῷ ἐπιθαυμάζει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινεν, οὐ τὰ αὐτὰ βλέπων ἀνθρώπῳ εἶπε καὶ θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβλὼν τοῦ νεανίσκου, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶ). ἐγὼ δὲ οὐ σωμάτων δυμορφίας ἐπαθλον ποιοῦμαι τὴν

D βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, καὶ ζητῶ ὃς τῆς ταύτης ὄντι τελέως δίκαιος, δύσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ πιθοῖ ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς σεμνίσεται κάλλος κατακεκοσμημένος. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον δεῖξαι σαμοὺηλος. ὁ δὲ, πάντα ἄλλους ἐπίσαν ἐλθεῖν, ὧν ὁμὴ πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμινάδαβος, σάλαμος ὁ ἕβδος, ὁ τέταρτος, ναθαναήλος, καὶ ῥάηλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος ἄσαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χρείος τοῦ πρεσβυτέρου τῆς μορφῆς, ἐπερώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' οὐδένα, πυνθάνεται τὸν ἰεσσαῖον μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος ἦ εἶ) δεῖδη τοιοῦμαι, ποιμαίνειν ἦ ἡ τῆς τῷ βοσκημάτων φυλακῆς ὑπιμελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει. καταλιπόντας ἦ εἰς τὴν δυωχίαν οὐκ εἶ) δυνατὸν αὐτοῖς ἐκείνου μὴ

F παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, παῖς ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, χαρίεις ἦ τὰς ὄψεις ἡ καλὸς ἄλλως, ἕτοιμός ὅσην εἰπὼν ἡσυχῇ πρὸς αὐτὸν σαμοὺηλος ὁ βασιλεύειν αἱρέσας τῷ θεῷ. κατακλίνεται μὲν αὐτὸς, κατακλίνει ἦ ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον ἡ τὸν ἰεσσαῖον. μετὰ καὶ τῶν παίδων. ἔπειτα λαβὼν ὁρῶντος τοῦ δαβίδου τὸ ἔλαιον, ἀλίφειτε αὐτὸν, ἡ προὶς τὸ οὖς ἠρέμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τόδ' ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἥρηται. παρὴνει δ' εἶ) δίκαιον ἡ κατήκοον αὐτοῦ τῷ προστάγματον. οὕτως δὲ αὐτῷ ὡδαμώνεις τὴν βασιλείαν ὅτι τάχιον χρόνου, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ εὐδαίμονα γενέσθαι. καταστρέψεσθαι δὲ καὶ παλαιστινοὺς, καὶ οἷς αἰ ἔθνεσι πολεμῇ, νικήσοντα, καὶ πρείων ἅπαντα τὴν μάχην, κλέος τε ἀοίδιμον ζῶντά τε ἕξειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν. ἡ σαμοὺηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς ἦ τὸν δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὼν σαοὺλον.

C ὁ

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τ θείου πνεύματος εἰς αὐτὸν μεταποιαυμένου, τὸν σαοὺλον ἡ παραφορὰ τοῦ πνεύματος εἰς δαιμονιακὸν πνιγμὸν αὐτῷ καὶ στραγγάλας ἐπιφέρουσα, ὡς τοὺς ἰατροὺς ἄλλου μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἐπινοεῖν. εἰ δέ τις ὀξὺν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ἐπὶ κινύρᾳ, τὸν σκηλεύσαντα ζητήσαντας ὁπόταν αὐτῷ προσίῃ τὸ δαιμόνιον, καὶ παρεῖναι, ποιεῖν ἐφ' ἑαυτοῦ κεφαλῆς ἐξάδειν καὶ ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. σαοὺλ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον ἄνθρωπον. πήσαντος δέ τινος τῷ παιδὸς, ἐν Βηθλεέμει πολεῖ τυθεάσθαι ἰεσσαίου μὲν υἱὸν, ἐπὶ ἡ παῖδα τῶν ἡλικίαν, εὐφυᾶ τε καὶ καλὸν, τὰ δ' ἄλλα πολλῆς προυδῆ ἀξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικῶν ἄπειρον. πέμψας πρὸς τὸν ἰεσσαῖον σκήλευσιν ἀποστέλλειν αὐτῷ τὸν δαβιδην, τῷ ποιμνίων ἐπιποιμαίνοντα. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν τε τὴν εὐμορφίαν καὶ τῆς ἀνδρίας ἀκούσαντα. τ νεανίσκου. ὁ δὲ ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱὸν, καὶ ξένια δοὺς, κομίσαντα τῷ σαούλῳ ἐλθόντος δ' ἐκείνου, καὶ ποιήσαντος ὁπλοφόρον, ἐξ ἁπάσης εἶχε τιμῆς. ἐξήδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τ ὅπο τ δαιμόνων ταραχὴν ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐπὶ τῇ κινύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν γίνεσθαι τὸν σαοὺλον. πέμπει δ' οὖν πρὸς τὸν πατέρα τ παῖδος ἰεσσαῖον, ἰᾶσθαι παρ' αὐτοῦ τ δαιμόνιον κελεύων. ἤδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ καὶ παρόντι. τ δ' οὐκ ἀντειπεῖν τῷ σαούλῳ, συνεχώρησε καὶ ταχύ.

A quo factum est vt hic concepto diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac strãgulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur: monuerúntque vbique inquirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidib. sacros hymnos caneret. Cúmque rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Iessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidé à gregibus: nunciántque patri, regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iessæus, simúlque munera per filium regi misit. Cúmque venisset confestim à rege admodum læto in satellitium assúmitur, in magno apud eũ pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cinnyram accinens, regem ad sanam mẽtem reducebat. Impetratum est igitur à Iessæo, vt filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ί.

Αλλη στρατεία παλαιστινῶν ὅπη τοὺς ἑβραίους.

Χρόνοις δ' ὕστερον οὐ πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες, μεγάλην, ὅπλοις τοὺς ἑσπερίτας, καὶ μεταξὺ σοχὼ καὶ ἀζηκοῦ καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντιπεξάγει δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν καὶ σαοὺλος, καὶ ὅπη πνος ὄρος στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς παλαιστινοὺς τὸ μὲν θερῶον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὅπη ὁμοίᾳ δ' πνος ὄρους ἀντικρυ τ καταληφθέντος ὑπὸ τ σαοὺλου στρατοπεδεύσασθαι. διέσησε δ' αὖ ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσος αὐλὼν τῷ ὄρει ἐφ' ὧν ἑω. καταβὰς οὖν τις τῶν παλαιστινῶν στρατόπεδον, γολιάθος ὄνομα, πόλεως ἡ γίττης, ἀνὴρ παμμεγεθέστατος. ἑω γὰρ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τ σώματος ἀναλογοῦντα θερικείμενος, θώρακα μὲν ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἀργύρου πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα ἡ καὶ κνήμας χάλκεας ὁποίας εἰκὸς ἑω ἀνδρὸς οὕτω μεγαλόσου τὸ μέγεθος σκεπάσαι μέρη. δόυ ἡ ἑω, ἐ κοῦφο βάσαγμα δέξιας, ἀλλ' ὅπη τῷ ὤμων αὐτὸ αἴρειν ἔφερεν. εἶχε ἡ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. εἵπετο δ' αὐτῷ πολλοὶ βαστάζοντες τὰ ὅπλα. στὰς οὖν ὁ γολιάθος ἐπὶ μεταξὺ τῶν διατάξεων, βοήσας τε ἀφῆκε μεγάλην καὶ θεὸς τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς ἑβραίους λέγει. μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς δ' ἀνάγκη τῶν στρατιὰν ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν. δότε δ' ὅς τις ἐμοὶ μαχεῖται τῷ ὑμετέρων, καὶ βεβαιωθήσεται τὸ τ πολέμου τέλος ἐν τῇ νενικῆσθαι. δουλεύσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας ᾖ. πολλοῦ ἡ κρεῖττον εἶ καὶ σωφρονέστερον ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὁ βέλεσθε ἢ τῷ πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῷ οἰκείων στρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ὁ διέλειπε προκαλούμενος ὅπη τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι αὐτὸν τ σαοὺλον

A Liquanto autem pòst Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, vt prioribus castris relictis in munitiorem quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinque millia siclorum pendebat, huic moli respõdebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cùm inter vtranque aciem cõstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem Martis aleã vos subire? Date mihi aduersarium & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus: atque ita per quadraginta dies prouocare hostem prę dictis conditionibus non destitit, stupẽte Saulo

XI. 1.Reg.17.

cum vniuerſo exercitu: qui prodibant quidem in aciem, ſed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hãc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiſerat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum ſigna regia ſequebantur, iſque ad gregum curam intermiſſam ſe recepe-rat. Sed dum bellum ducitur magis quàm geritur, miſſus à patre venit in caſtra, viſurus quo in ſtatu res eſſent, & fratribus neceſſaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam inſolentior exprobrat, ne vnum quidem eſſe inter Hebræos qui in ſingulare certamen deſcendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domeſticis, auditiſque barbari conuiciis grauiter commotus, ſe paratum dixit vt hoſtem excipiat. At Eliabus maximus fratrũ obiurgat hominem, per imperitiam rerum ſupra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens ſatius eſſe vt ad patrem ac greges quàm primùm reuertatur. reuerſus eſt Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites profeſſus eſt ſibi non deeſſe animum ad ſingularem pugnam, ita vt celeriter ad regem de hoc ſit perlatum. quare accitus & iuſſus quid vellet dicere, Non eſt, inquit, rex cur abiiciamus animos aut formidemus. Ego congreſſus cum hoſte inſolentiam eius compeſcam, & elatum ac ferocientem proſternam, & ex terribili deridendum reddam: tantóque erit tua ſimul & tuorum illuſtrior gloria, quòd ab adoleſcente magis quàm viro hoſtis deuictus videbitur. Saulo verò laudante generoſum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Nõ eſt, inquit, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non ſemel expertus ſum. Quum enim paternos greges paſcerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipſamque feram in me impetum vertentem cauda correptam, ſolóque afflictam occidi: neque mitiùs tractaui vrſum greges inuadentem: & hanc quoque belluam nihilo plutis facio, qui cùm in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cæleſte numen impune hoc illum auferre, ſed meis cum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis, vt rex omnia fauſta precatus ad pugnam eum mitteret, inſtructum priùs thorace regio ſimúlque enſe ac galea. Tum Dauid qui armis geſtandis non aſſueuerat, grauari ſe his magis quàm muniri ſentiens. Tuus ſit, inquit, hic ornatus, qui geſtare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capeſſere. & cum dicto arma deponit, baculúmque tantùm aſſumit: & conjectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hoſtem properat. Hunc apparatum poſtquam vidit barbarus, adeò contempſit, vt per ludibrium percontaretur,

καὶ τῷ σραπαί. καὶ παρετάσσοντο μὴν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δ' εἰς χεῖρας. τε δ' πολέμου σωιεχὴς τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαισινοῖς, σαοῦλος ἀπέσειλε τὸν δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἰεσσαῖον, ἀρκούμενος αὐτὸ τοῖς ξισὶν υἱοῖς, οἷς ὅδε συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδύνους ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὴν πρῶτον, ὅπι τὰ ποίμνια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῆ βοσκημάτων ἐπεφήνατο. μετ' οὐ πολὺ δ' ἔρχεται πρὸς τὸ σρατόπεδον τῆ ἑβραίων πεμφθεὶς ὑπὸ τ πατρός, κομίσων τὰ τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνώσων τί πράττουσι. τε δ' γολιάθου πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅπ μηδεὶς ὅζιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῆ τολμᾷ καταβιῶναι. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν δαβίδης ταῦτ' ἐῶν ἐπέσειλεν ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημούμενος τοῖς τῷ σραπαὶ καὶ κακιζόντος τὰ παλαισινοῦ ἡγεμόνα ἄχθος. καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸ εἶπεν ἑτοίμους ἔχειν μονομαχῆσαι τῆ πολεμίου. πρὸς τὸν δ' ὁ πρεσβύτερος τῆ ἀδελφὸς ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῆ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τὸ προσήκοντος εἰπόν. ἐπέλθοι τε πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταφθὰς δ' τὸν ἀδελφὸν, ἐπεχείρησεν, καὶ πρός τινας τῆ σραπαὶ ἀπελάλησεν ὅτι θέλοι μάχεσθαι τῆ προκαλουμένῳ. θηλωσάντων δ' ἀνδρῶν τῆ σαούλῳ τῷ τε νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. ὃ δ' οὐθαμῶς τὸ βέλεται καὶ λέγει, μὴ ταπεινὸν εἶναι ἑαυτὸ φρόνημα, μηδ' ἀνάβασιν ὦ βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τῷ ἀλαζονείαν τε πολεμίου χαρισάμενος αὐτῆ δόξαν μάχης, καὶ τὸν ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτῆ λάβω. ἡδοίμην μὲν αὐτὸς οὕτω καταγέλαστος ἔνδοξον τὸ σὸν σράτευμα, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένου καὶ πιστευομένου φθάξειε καὶ μάχαις, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος καὶ ταύτῃ ἔχοντος ἡλικίαν ὑποθάνοι. ἔφ' δὲ σαούλου, τὸ μὴν πλημμελὲς αὐτῆ καὶ τῷ δύγχαν θαυμάζοντος, οὐ θαρρῶν ὃς ὑπ' αὐτῆ δόξα τῷ ἡλικίᾳ, ἀλλ' ἀνανέστερον εἶ δόξα ταύτῃ πρὸς ἐλόπε πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος, ταῦτ' εἶπε δαβ. δὴς ἐπαγγέλλομαι τῆ θεῷ θαρρῶν, ὅπ μετ' ἐμοῦ πεπείρασαι γὰρ αὐτῆ τῆς βοηθείας. λίσσα γὰρ ἐπελθόντα μου πρὸ τῆς ποιμνίοις, καὶ ἁρπάσαντα ἄρνα διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὸν μὴν ἄρνα ἐκ τ στόματος ἐξαρπάζω τ θηρός. αὐτὸν δ' ὁρμίσαντα ἐπ' ἐμὲ, τῆς οὐρᾶς βαστάσας, τε προσρήξας τῇ γῇ, διαφθείρω. ταὐτὸ δ' καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος διατίθεμαι. νομίζω δὴ τε ὁ πολέμιος ὁμοίαν εἶ τῷ θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τῷ σραπαὶ καὶ βλασφημοῦντ ἡμῶν τὸν θεὸν, ὃς αὐτὸν χειρίον ἐμοὶ ποιήσει. τῇ προθυμίᾳ τοιγαροῦν καὶ τῇ τόλμῃ τε παιδὸς ὅμοιον γενέσθαι τέλος θήσω τ θεοῦ σαούλος δόξαν μένος, ἅπαντι φησὶ πρὸς τῷ μάχην. καὶ προσιεὶς αὐτῆ τὸν αὐτ θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ὡπέπεμπεν. ὁ δ' δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων, οὐκ ἐγυμνάσατο δ', οὐ δ' μεμαθήκει φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὴν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σὸς ἔστω κόσμος τ καὶ βαστάζειν δύναμαι. συγχώρησον δ' ὡς δούλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μαχεσθῶναι. πίθη οὖν τὰ ὅπλα, καὶ τῷ βακτηρίαν ἁράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βαλὼν εἰς τῷ πήραν τῷ ποιμενικῷ, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων. ὅπι τὸν γολίαθον ἐπορεύετο. καταφρονεῖ δ' οὕτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσέσκωψεν, ὡς οὐχ ὅσα πρὸς αἰθεσπόσον ὅπλα νενόμισται ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι. οἷς δὲ κυνὰς ἀπελαυνόμεθα καὶ φυλασσόμεθα. μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν αὐτὴ αὐθρώπου κυόα εἶ δοκεῖ; ὁ δ' οὐχ τοιοῦτον, ἀλλὰ Ϲ χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζων ἀπεκέκραγε. κινεῖ ἦ φρὸς ὀργὴν τὸν γολίαθον, καὶ ἀρὰς αὐτῷ πίθηκα ἐκ τῆς θεοσηγρίας τῦ θεοῦ. κὴ δώσειν ἀπάλλησι τὰς σάρκας αὐτῦ τοῖς ὀπηλείοις Ϲ ζοῖς μεταρσίοις δλασπάσθαι. ἀμείβεται δ' αὐτὸν ὁ δαβίδης. σὺ μὲν ἐπόχη μοι ἐν ῥομφαίᾳ κὴ δόρατι καὶ ἐν θώρακι. ἐγὼ ἦ χωρῶν ὅτι σὲ, τὸν θεὸν ὡπλισμαι, ὃς σέ τε κὴ τὴν πᾶσαν ὑμῶν ϛρατιὰν χερσὶ ταῖς ἡμετέραις δηλέσει. καθελῶ μὲν γάρ σε σήμερον, Ϲ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ Ϭδηλαλῶ. μαθήσονται ἦ πάντες ὅτι φροίσηται ἑβραίων τὸ θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰχνὶ τούτου ὅτι τὸ κινδύμενον. ἡ δ' ἄλλη Ϭδασκευὴ καὶ δύναμις αὐωφελὴς, θεοῦ μὴ παρόντος. ὁ ἦ παλαιστὴς, ὑπὸ βάρους τῦ ὅπλων εἰς ἀπότητα κὴ δρόμου ἐμποδιζόμενος βάδην ὅπῃ τὸν δαβίδην Ϭδηγεῖ), καταφρονῶν κὴ πεποιθὼς γυμνὸν ὁμῦ κὴ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ὑπόνως αἱαιρήσειν.

Κεφάλαιον ια'.

Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον κὴ ἧτα τῦ παλαιστῶν.

Απαντᾷ ἦ ὁ νεανίσκος μᾶ ϭυμμάχου μὴ βλεπόμενον τῦ πολεμίου. θεὸς δ' ἦν ϭὺν αὐτῷ. κὴ ἀναλόμενος ἐκ τῆς πήρας ἓν εἰς αὐτὴν κατέθηκεν ἐκ τῦ χειμάρρου λίθον ἕνα, καὶ ἁρμόσας τῇ ϭφενδόνῃ βάλλει ὅπῃ τὸν γολίαθον εἰς τὸ μέϭωπον, κὴ δῦλθεν ἕως ἐγκεφάλου τὸ βλῆθεν. ὡς αὐθὺς καρηθῆναι πρὸς τὴν γολίαθον ὅπῃ τὴν ὄψιν. δραμὼν δ' ἐφίσταῖ τῷ πολεμίῳ πεμθῶ, Ϲ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν οὐχ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὴν κεφαλὴν αὐτῦ. πρὸς δ' ὁ γολίαθος, ἧτα κὴ φυγὴ ἔσεται παλαιϭτοῖς. τὸν γὰρ δυναμέτατον ἰδόντες ἐρριμμένον, κὴ ἐκ τῦ ὅλου δίϭαντες, οὐκ ἔτι μένειν διέγνωϭαν. ἀλλ' αἰσχρᾶ καὶ ἀκόϭμῳ φυγῇ Ϭδιδόντες αὐτοὺς, ἐξαρπάζειν τῦ κινδύνου ἐπειρῶντο. σαῦλος ἦ καὶ πᾶς ὁ τῦ ἑβραίων ϛρατὸς, ἀλαλάξαντες ἐκπηδῶϭιν ἐπ' αὐτούς. καὶ πολλοὺς ἀποϛρατοῦντες δίωκουϭι ἄχρι τῦ γάτης ὀείων καὶ τῶν πυλῶν τῦ ἀϭκάλωνος. καὶ ϭὺν ϭπουδῇ μὲν τῦ παλαιστινὴν εἰς ζιϭμυρίους, δὶς ἦ ϭοσοῦτοι ζαμματίαι γίνονται. σαῦλος ἦ ὑποϭρίψας εἰς τὸ ϛρατόπεδον αὐτῦ, δηχαπάζει τὸ χαράκωμα καὶ ἐνέπρηϭεν. τὴν ἦ κεφαλὴν τ' γολιάθου δαβὶδης εἰς τὴν ἰδίαν ϭκηνὴν ἐκόμιϭεν, κὴ τὴν ῥομφαίαν πέθηκεν τῦ θεῦ. φθόνον ἦ καὶ μῖϭος τῷ ϭαοὺλ πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐριδίζουϭιν. ὑπαντῶϭαι ϭὺν τῇ ϭτρατιᾷ νικηφόρῳ μᾶ κυμβάλων Ϲ τυμπάνων κὴ παιδίας χαρᾶς, ἤδον αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς ϭαῦλος ἀπόλεϭε παλαιϭτίνων χιλιάδας, αἱ παρθένοι ἦ, ὡς μυριάδας δαβὶδης ἀφαιρήϭεται. τέτων δ' ἀκούων ὁ βαϭιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τῆς μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ ἦ τῆς μυριάδων πλῆθος ἀνατεθείη τῷ νεανίϭκῳ, κὴ λογιζόμενος μηδὲν οὕτως μᾶ λαμπρᾶς εὐφημίας ἢ τὴν βαϭιλείαν ὑϭτερεῖν αὐτῷ, φοβεῖϭθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν δαβίδην. καὶ τῆς μὲν φερούϭης τάξεως, ἐπεὶ τῷ δίει πλησίον αὐτῦ καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ὁ πλοῦτος, μετασήϭας, ἀποδείκνυϭι χιλίαρχον, ὅϭις αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ἀϭφαλεϭέραν δὲ ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνίοις τελευτήϭοντα. δαβὶδης δὲ πανταχῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατόρθου καὶ διαφερόντως ἐκλέπτο,

A num ſe canem putaret, qui armis ad canes arcendos apris inſtructus ad pugnam prodiret. Imò cane viliorem, reſpondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus eſt ſe cadauer eius fruſtatim feris alitibúſque pabulo ſparſurum. Tum Dauid, Tu me inuadis haſta tua confiſus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus eſt, qui te ac tuum exercitum noſtris manibus hodie deleturus eſt. auferam enim tuum caput, B & reliquum truncum canibus tui ſimilibus laniandam relinquam: & diſcent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiúſque prouidentia vires nobis ſimul atque arma ſuggerit: ſicut contrà vbi eius fauor deeſt, nullus apparatus proficit. Interim Palæſtinus armis grauior quàm vt procurrere poſſet, magnis paſſibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

C

Cap. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, ſequutáque Palæſtinorum clades.

HVic Dauid impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum ſecum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc ſelectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduerſam hoſtis frontem inflígit, vt ad cerebrum vſque penetrauerit: quo ictu ſopitus Goliathus in faciem eſt proſtratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipſe inermis eſſet, ſuo ſibi gladio barbarum obtruncat: tantúmque in eo momenti fuit, vt è veſtigio Palæſtini terga verterent. Videntes enim præſtantiſſimum ex ſuis iacere, nullam ampliùs ſpem ſupereſſe rati, turpi ac ignominioſa fuga periculo ſe eximere conabantur. Tum Saulus & vniuerſus Hebræorum exercitus ſublato militari clamore in trepidos irruunt, & quotquot aſſequi poterant cædentes, vſque ad Gittæ fines ac portas Aſcalonis perſequuntur. Cecidérúntque Palæſtinorum triginta millia, & duplo plures ſunt vulnerati. Saulus verò à perſequendo reuerſus caſtra hoſtium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in ſuum tentorium reportauit & gladium eius Deo conſecrauit. 1. Reg. 18.

Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odiſſe, hac potiſſimum occaſione. Cùm enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris cauſa obuiam venerunt ei mulierú ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hoſtes profligaſſe: virginum item, Dauidē decie ſmillenos ſuſtuliſſe. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adoleſcenti tribui, & ratus poſt tam glorioſum teſtimonium nihil ei ſupereſſe ſperandum niſi regnum, ſuſpectum eũ habere cœpit: & parum tutum putans armatũ circa ſe verſari, ex ſatellite tribunũ fecit, nõ tã illius honori quàm ſuæ ſecuritati conſultũ volens, vt ſæpe hoſtib. obiectũ aliquis caſus è medio tolleret. Dauid autē nuſquã diuina ope deſtitutus, quocũq. mitteretur rē feliciter gerebat:

vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitij cauſam. Promitto, inquit filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita afferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonũ erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeiis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil memorari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quàm elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliiſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum nõ vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſyncerè à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hîc quoque vt in cæteris propitiũ numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi cum admonens.

2. Reg. 17.

CAP. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1. Reg. 19.

SAulus autem non valens tergiuerſari, quòd turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parũ tutũ hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm durũ eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiúſque necis Ionatham filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

ὡς δ' ὑπερβολὴν τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτοῦ ἐραᾶ καὶ τὴν σαούλου θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ τὸ παθος ὑπερκεκαυκῶτος ἤδη φανερὸν καὶ διαπεπραγμένον πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴν χρησόμενος τῆς ὑπὸ δαβίδην ἐπιβουλῆς, ἡδέως ἤκουσε. καὶ δόσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς πεὶ τὸν ἔρωτα μεμνύσαντας αὐτῆς ἔφη, χρησόμενον ἀπωλείας, καὶ κινδύνων αὐτὸν λησομένῳ. καταγγέλλω δὲ εἶπεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα μοι γάμον, αἱ ἑξακόσιαι μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ δ', ἡ γένεσις οὕτω λαμπρᾶς προτιθεῖτο, καὶ βουλόμενος ὑπ' ἐργῳ φανερῷ βαλόμενος καὶ ἀπίστῳ λαβεῖν κλέος, ὁρμήσας μὲν ὅτι τὴν πρᾶξιν, διαφθαρήσεσθαι ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν, ἡ χωρήσας μοι τὰ κατ' αὐτὸν δύσφορα, ἀπαλλαγήσομαι δὲ αὐτὸς δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἐμαυτῆς κτείνας. διέπεμψαν δὲ τῆς τε δαβίδου διανοίας κατιδεῖν τοὺς εἰκότας λαμβάνειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸν γάμον τῶν κόρων. οἱ δ' ἤρξαντο διαλέγεσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι σέ γε μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σαοῦλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας βούλεται αὐτοῦ κηδεῦσαι τῇ θυγατρί. ὁ δ', μακρὸν ἀρᾶ ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν γενέσθαι βασιλέως. ἐμοὶ δ' οὐχὶ τοιοῦτον φαίνεται, καὶ μάλιστα ἔντιμα τοσαῦτα, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρων σαοῦλος ἡ ἀγγελλόντων αὐτοῦ τῶν οἰκετῶν τὰς τῶ δαβίδου ἀποκρίσεις. οὐ χρημάτων ἔφη δεῖσθαί με φοβεῖτε αὐτῷ, οὐδὲ ἐδεήθη. ἀπιστοπλᾶν γάρ ἐστιν οὗτος τὴν θυγατέρα, μᾶλλον ἢ συνοικίζειν. γαμβρὸν δ' αἱρεῖται ἔχοντος καὶ τἄλλα ἀρετῶν πᾶσαν, ὧν ὁρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βούλεσθαι δέ μοι παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, οὐ τὰ γάμια τῆς θυγατρὸς, οὐ χρυσὸν οὐδ' ἄργυρον, οὐδ' ὅπως ταῦτ' ἐκ τῆς πατρῴας οἰκίας κομίσῃ, παλαιστῶν ἡ τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τούτων οὐδὲν οὔτε ποθεινότερον οὔτε λαμπρότερον δῶρον γένοιτο. τῆτο παιδίμου πολὺ τῶν νεομισμένων ἐδνῶν ζηλωτότερα, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μάρτυρι συμφέρῳ τὴν πολεμίων ἥττας. κομιδέντων δ' τούτων πρὸς τὸν δαβίδην τῶν λόγων ἡδέως, τὸν σαοῦλον ἑαυτοῦ δοκίνειν νομίζων αὐτὸν ἐκ τῆ συγγνείας, οὐδὲ βουλόσεσθαι ἀπειμένας, οὐδ' εἰ δυνατὸν ἡ δύσκολον ἴσι τὸ προκείμενον ἔργον τῷ λογισμῷ προενοήσας, ὥρμησεν δ' ὡς μὴ τῆς ἐπιτειείας ὑπὸ τοὺς πολεμίους, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶ γάμου κατηγελμένου ἀπράξιν καὶ ὁ θεὸς γὰρ ἦν ὁ πάντα συνῶν δύναμιν ἅμα καὶ δύναται, δίδοι τῷ δαβίδῃ. κτείνας γὰρ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτέμων, ἦκε φέρων τῷ βασιλεῖ, δίχα τῆς τούτων ὑπερβάσεως, τὸν αὐτῷ τούτων γάμον ἀπαιτῶν.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, συνῴκισεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοῦλος.

ΣΑοῦλος ὁ οὐκ ἔχων ἀναφυγεῖν ἐκ τῆ ὑπερκειμένου, αἰσχρὸν γὰρ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ὑπουργίαν, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ὑπεξέλθοι ὁ δαβίδης ἀποδοῦναι τὸν γάμον ἐπαγγέλλεται, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μείζονα ὀνόματι. ἐμελλε δ' οὐκ ὀλίγου τοῖς γάμοις ἐμμένειν σαοῦλος ἀρᾶ. ὁρῶν γὰρ τὸν δαβίδην ὠφελῆ τῇ θείᾳ, καὶ ὠφελῆ τοῖς ὅλοις εὐδοκιμῶντα, κατέδυτο, καὶ τὸ φοβερὸν οὐκ ἔχων ὑποκρύψασθαι πρὸς μεγάλων ὄντα βασιλείας τὸν ζωῆς, ὧν καὶ θατέρου στερηθῆναι συμφορὰ ἐφαίνετο τὸν δαβίδην διηνεκῆ. καὶ προσάσεσι τὴν αἵρεσιν αὐτῷ, ἰσωθῆναι τὸ τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τάτοις οἰκειῶ.ὁ δ᾽,τὸν πατέρα τῆς ὀδὶ τῷ δαβίδ᾽ μεταβολῆς θαυμάσας,οὐκ ὀδὶ μεῖζόν᾽ ἀπὸ τῆς πολλῆς δυνοίας,ἀλλ᾽ ὅτι θανάτῳ ἠμυμώρης, καὶ τὸν νεανίσκον ἀγαπῶν, Ϲ τ̃ ἀρετὴν αὐτ̃ καταδρόμως, λέγ᾽ πρὸς αὐτὸν τὸ τ̃ παῖδος ἀπορρίζειν καὶ τ̃ φρασίεσιν. συμβουλεύει μὴν ὅι φυλάσσεσθαι ἠμύμονα ἀποδοῦναι τ̃ ὀπίσω ἡμέραν.αὐτὸς δὲ ἀσφαλεῖς τὸν πατέρα.Ϲ τ̃ καιρὸν ὡδραίνοντος αὐτῷ διαλεχθήσεσθαι ὡδὲ αὐτ̃,καὶ τὴν αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην ἀναφυλίσειν, ὡς οὐ δεῖν ἐπ᾽ αὐτῇ κτείνειν τοσαῦτα μὴν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον,εὐεργέτην δ᾽ αὐτ̃ γεγενημένον, δ᾽ ἃ καὶ συγγνώμην ἂν ὀδὶ τοῖς μείζοσι ἁμαρτήμασιν εἰκότως ὤρασε.δηλώσειν δέ σοι τ̃ τ̃ παῖδος γνώμην. δαβίδης δ᾽ πειθοῦς συμβουλίᾳ χρησῇ,ὑπέξισταται τῆς τ̃ βασιλέως ὄψεως.

Κεφάλαιον ιγ΄.

Οπ ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι τὸν δαβίδην.

ΤΗ δ᾽ ὑστεραίᾳ πρὸς τὸν σαοὺλον ἰωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἐλάλησέ τε καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο λόγον αὐτῷ περὶ τ̃ δαβίδου προσφέρειν. τὶ καθαγνὸς μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὧπατὴρ προσέταξας ἀνελεῖν ἄφρα,μεγάλα μὴν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὀφελος γεγονότα,μεῖζον ἢ πρὸς τὴν παλαιστῶν τιμωρίαν, ὑβρεως ἢ καὶ χλεύης ἀπαλλάξαντα τὸν ἑβραίων λαὸν, ὃς ὀδὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος τυραννῶν ὑποσχὼν τὴν τ̃ πολεμίων προσκλησιν.καὶ μὴ ταῦτα κομίσαντα μὴν ὅσας ἐπετάχθη κεφαλὰς τ̃ ἐχθρῶν. λαβόντα δ᾽ ὀδὶ τούτῳ γάμος τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. ὡς ἀλγεινότερος αὐτῷ γένοιτ᾽ ἡμῖν ὁ θάνατος, ἃ δι᾽ τὴν ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ δι᾽ τὴν συγγένειαν. σωφρονεῖν γὰρ αὐτὸν τ̃ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χρείαν ὁρῶν ἢ τ̃ συμβιώσεως εἰς ὕστερον ἐλθεῖν μέλλουσα πυνθάνεσθαι ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμέτερον,καὶ μηδὲν πεισθεὶς κακὸν ἄνδρα, πρὸς τὸν μὴν ἡμῖν διαφορὰν μεγάλων διηρτημένα τὴν σὴν σωτηρίαν,ὅτι σοι τὸ παιδὸς πνεύματος καὶ τ̃ δαιμονίων ἐγκαθεζόμενον,τὰ μὲν ἐξέβαλεν.εἰρήνευε δ᾽ αὐτ̃ τῇ ψυχῇ σου παρέχε. δευτέραν δ᾽ τὴν ἀπὸ τ̃ πολεμίων ἀδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ὀφθῆναι. τούτοις παρηγορήσας τοῖς λόγοις σαοὺλος,καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν δαβίδην ὤμοσε τ̃ παιδί.κρείττων γὰρ ὀργῆς καὶ ὀδὲν,ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δ᾽ μεταπεμψάμενος τὸν δαβίδην, σημαίνει τὸ αὐτῷ χρηστὰ καὶ σωτήρια τὰ πρὸς τὸν πατέρα. ἀγαγὼν δὲ πρὸς αὐτ̃, καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ δαβίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

Κεφάλαιον ιδ΄.

Ως πολλάκις δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαούλου διέφυγε, καὶ σαοὺλ δὶς ἐπ᾽ αὐτῷ γενόμενον ὡς τε ἀνελεῖν ὁ διεχρήσατο.

ΚΑτὰ δ᾽ τοῦτον τὸν καιρὸν, τῷ παλαιστῶν στρατοπεδευσαμένων πάλιν ὀδὶ τοὺς ἑβραίους, πέμπει μὲν στρατιὰς τὸν δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπάνοδον ποιεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ᾽ αὐτὸν ὁ σαοὺλος, οὐχ ὡς ἤλπισεν ὑπὸ τὴν καταπτώματος, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς δυσφορίας αὐτὸν λυπηθείς, ὡς ὀδὲν σφαλέστερος αὐτὸς ὢν τῶν ἐκείνου ποιήσεων μανόμενος.

A eſſe voluit. Qui demiratus patris inconſtantiam, quòd non ſolùm amare talem iuuenem deſuerit,ſed mortem etiam eius expeteret,tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus,ſecretam patris voluntatem ei nunciat: ſimúlque conſulit, vt ſaluti ſuæ maturè fuga proſpiciat,neu in ſequentem diem vſquam in propinquo appareat.Interim, inquit, ego patrem ſalutabo,& nactus occaſionem de te mẽtionem inijciam, & cognita indignationis B cauſa,refellere eam conabor. Nullam enim exiſtere poſſe idoneam rationem, cur optimè & de republica & de rege meritus opprimi debeat.Nam etiam ſi quid peccatum ſit, oportere hoc priſtinis eius meritis donari.poſt colloquium autem certiorem te de patris animo faciam.Paruit huic conſilio Dauid, ſeque quàm primùm è conſpectu regis ſubtraxit.

Cap. XIII.

Quòd rex Dauidi necem ſit moliturus.

SEquenti autem die Ionathas patrem accedens,cùm hilarem ac lubentem eum offendiſſet,cœpit de Dauide verba facere. Pater, inquit,quánam in re vel magna vel parua læſus iubes interfici virum,qui tantum momentum ad ſalutem noſtram attulit, nec minus ad cladem Palæſtinorum: quique quadraginta dierũ ignominia populum Hebræum vindicauit, ſolus prouocato hoſti opponere ſe auſus. idem poſtea relato præſcripto capitum numero, honoris cauſa ſororem meam in matrimonium accepit. quò magis lugubris fiat nobis eius mors,non ſolùm ob virtutem,ſed etiamob neceſſitudinem.Iniuria enim hæc ad filiam quoque tuam pertinet,quę priùs viduitatem quam coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans time te flecti ad mitiora,néve tantas in virum primùm optimè de familia noſtra meritum,quando te dæmoniaco morbo miſerè vexatum priſtinæ ſanitati reſtitutum ſeruauit: deinde qui in perpetuos noſtros hoſtes tam egregiè vindicauit.Indecorum enim fuerit horum omnium oblituiſci.His perſuaſus Saulus, iurat filio,poſthac omnem iniuriam à Dauide abſtinere ſe velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem.Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm ſalutem ipſius cupere: reductúmque in aulam patri reconciliat,vt ſolita officia circa eũ quẽadmodum antè obiret.

Cap. XIV.

Quomodo Dauid aliquoties inſidias regis ægrè elapſus,bis tamen eum in poteſtatem ſuam redactum interficere non ſuſtinuit.

PEr idem tempus Paleſtinis bellum redintegrantibus,Dauid cum exercitu contra illo mittitur:breuíque victor magna eorũ ſtrage edita ad regem reuertitur. At non ita exceptus eſt ab eo vt ſperabat, vtq; poſt rẽ feliciter adminiſtratã excipi oportebat:ſed ſucceſſu mœſt°,ei° felicitatẽ periculoſã ſibi fore exiſtimabat.

Cúmque rursum intemperiis vt antè agitaretur, accitum in cubiculum in quo decumbebat ſpiculum manu tenens, iuſſit pſalmos ac hymnos incantare: & illo iuſſa exequente, ſpiculum in eum iaculatus eſt. quod cùm Dauid flexu corporis declinaſſet, domum refugit, ibíque per totam eam diem manſit. Noctu verò miſit rex qui vſque mane ædes eius ſeruarent, ne clàm elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali ſententia damnaret. Melcha autem eius vxor & regis filia vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo eſſet, ipſáque vnà cum eo renuncians, quo ſine viuere nec vellet nec poſſet. Caue, inquit, ne te ſol hìc deprehendat, aut nunquam poſthac te videbit. ſed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam ſalutem longiores faciat. alioqui ſcito quòd ſi te pater inuenerit, ſine mora eſt interfecturus. His dictis funè per feneſtram demiſſum periculo exemit. deinde parato lecto tanquam ægrotanti, ſtragulis iecur capræ recens exemptum ſubiecit, diluculóque venientibus, quos pater ad Dauidem miſerat, oſtendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris ſtragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare perſuaſit, addens totam noctem inquietam eum exegiſſe. Quod vbi renunciatum eſt regi, ea nocte in aduerſam valetudinem incidiſſe, iubet ſic vt erat eum aferi. omnino enim illi moriendum eſſe. qui cùm reuerſi ac retecto cubili artem mulièbrem tandem deprehendiſſent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expoſtularet quòd inimicum ſibi eripuiſſet, excuſationem veriſimilem commenta eſt. Ait illum mortem ſibi niſi pateret ac adiutaret comminatum: itaque venia ſe dignam quæ hoc non ſponte fecerit, ſed neceſſitate compulſa. debere enim illi cariorem eſſe vitam filiæ, quàm inimici interitum. atque ita veniam conſequitur. Dauid autem fuga elapſus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eíque rem omnem quo erga ſe animo rex eſſet indicat, & quàm minimum abfuerit quin ſpiculo ab eo traiectus fuerit: idque cùm neque regem vlla in re læſiſſet, neque in bello ſegniter aut improuidè ſe geſſiſſet, ſed fauente Deo cuncta ex ſententia confeciſſet. atque hoc ipſum eſſe quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui no- Galbaath: ibíque aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum eſt regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehenſum ad ſe pertrahant. Qui poſtquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: móxque eodem ſpiritu afflati, & ipſi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehenſuros. quibus cùm idem quod prioribus accidiſſet, rurſum alios mittit. cúmque tertij quoque prophetico ſpiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipſe eò properat.

A ἐπεὶ ὴ πάλιν ἐφοιτᾶλθὸν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβει καὶ συνετάραττε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ ἐφιστάτει, τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξᾴδειν αὐτόν. ἐκείνου ὴ τὰ κελευόμενα ποιοῦντος, ἐκτεινάμενος ἀκοντίζει τὸ δόρυ καὶ τὸ μὴ ἐφεισόμενος ὁ Δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ καὶ δι' ὅλης ἔμενεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄγει τῆς ἕω φυλαττέσθαι, μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα ὡδὶ γενόμενος εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ κεῖσθ' ὡδὶ δοὺς ἀποκτείνῃ. μελλοὶ ὴ γυνὴ Δαβίδου θυγάτηρ ὴ τοῦ βασιλέως, τὴν τοῦ πατρὸς μαθοῦσα διάνοιαν, τῷ ἀνδρὶ παρέσεται δειλῶς ἔχουσα τὰς ὡδὶ αὐτοῦ ἐλπίδας καὶ ὡς ἐκ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγῶν ἅσα. οὐδὲ γὸ αὐτῷ ζῆν ἀσωμένην ἐκείνου σεμνοῦσαν. καί μέ σε φησὶν ἥλως εἰ ταυθὶ καθαλάβοι. οἱ γὸ ἔτ' ἔψιται σε. φεῦγε ὴ, ὡς τάχος σοι δύναται ὡδαχεῖν ἡ παρεοῦσα νύξ. καὶ πιθήσει δέ σοι ταῦτα ὁ θεὸς μακρὸ τέραν ἴδοι γὸ σαυτὸν αἰ ὤρεθῆς ὑπὸ τε πατρὸς ἀπωλούμενον. καὶ καθιμήσασα ὴ δι' ἀγρεθίδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα σκέπασασα τῷ κλίνῃ, ὡς δὴ νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς δηβολαίοις, ἤπαρ αἰγὸς ἅμα ἡμέρᾳ τὸ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος δὴ τὸν Δαβίδην, ἀχλῆσαι δι' αὐτῆς τὴν νυκτὸς εἶπε, τοῖς παροῦσιν δηλώσασα τὸ κλίνῃ κατακεκαλυμμένῳ, ὴ τὰ πεπόμενα τῷ πατρὸς σαλεύσαντι τῷ δὴ τὸ δηβόλαιον πιεσαμένῳ τὸ κατακείμενον τὸν Δαβίδην ἀσθαίνειν. ἀπαγγελάντων ὴ τῷ πεμφθέντων ὅτι ἠμύοιτο διὰ τῆς νυκτὸς ἀσθενείσεως, ἐκέλευσεν οὕτως ἔχοντα κομισθῆναι. βούλεσθαι γὸ αὐτὸν αἰελεῖν. ἐλθόντες ὴ καὶ ἀνακαλύψαντες τῷ κλίνῃ, καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγειλεν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τὸ παρὸς αὐτῷ ὅτι σώσειε μὴ τὸν ἐχθρὸν, κατασοφίσαιτο δ' αὐτὸν, ὅπλοις ἀκήρατα πιθανῷ. ἀνελεῖσθαι γὸ αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἔφησε τυχεῖν ἂν τὸ δίκης τῆς πρὸς τὸ σωθῆναι σωφροσύνης. ὡσῆς ὴς συγγνώμης καλῶς ἔχειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ κατὰ προαίρεσιν γενομένης. οὐ γὸ οὕτως ἐλεγχῷ εἶναι τὸν ἐχθρὸν ἐζήτεις ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι καὶ συγγνώσκει μὴ τῇ κόρῃ σαοῦλος. ὁ δὲ Δαβίδης ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸν προφήτην σαμοῦηλον εἰς ἁρμαθὰ, καὶ τῷ ἀδικουμένῳ αὐτῷ τῷ τὰ βασιλέως ἐδήλωσε. καὶ ὡς ὡδὶ μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δόρατος βληθεὶς ἀπεθάνοι, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακοῖς ἠμύομενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν αἴσιος, ἀλλ' ἐν ἁπασιμάτοις τοῦ θεοῦ μύσι καὶ ἀδικίαις. τὸ δ' ἐμὸν αἴτιον σαοῦλῳ τῆς πρὸς Δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δ' ὁ προφήτης τῷ τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν ἁρμαθὰν, ἄγων δὲ τὸν Δαβίδην ἀδή τινα τόπον γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τοῦ σαοῦλῳ ὡδὶ τοῦ προφήτου τυγχάνων ὁ Δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν σαμοῦηλον, καὶ καταλαβόντες προφητῶν ἐκκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σαοῦλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ἀδὴ τὸν Δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς προτέροις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἕτερους. προφητευόντων δὲ καὶ τῷ τρίτων, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐχώρησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, σαμοῦηλος περιὶδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ὁ θεὸς αὐτὸν σαούλου, ὑπὸ πολλοῦ πνεύματος ἐλαυνόμενον, ἐκφέρεται. καὶ τὴν ἐσθῆτα περιδύσας αὐτὸν, κατακρισὸν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τὸ καὶ νυκτὸς, σαμουήλου τὸ καὶ δαβίδου βλεπόντων. ἰωνάθης δὲ ὁ σαούλου παῖς, ἀφικομένου πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν δαβίδου, καὶ περὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἀποδυσεμένου βουλῆς, καὶ λίγοντος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, οὕτ' ἐξαμάρτων αὐτοῦ διάζοιτο ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτὸ φονεύσαι. μήτε αὐτῷ τῷδ' ὑπονοεῖν πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς δι' ἄλλους εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τοῦτο φράζοντες. ἀλλ' αὐτῷ φρονεῖν καὶ θαρρεῖν. μηδὲν γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσαι γὰρ αὐτῷ περὶ τούτου κἀμὲ σύμβουλον οὐκ ἂν λαβεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ τ' ἄλλα φράζοντα. ὁ δὲ ἄμουσε μὲν οὕτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ' ἐξίου φρονεῖν αὐτὸ μᾶλλον ἢ καταφρονοῦντ' ὅτι ταλήθεσι τοῖς λόγοις. τὸ δ' ἀληθὲς ὑπολαβεῖν ὅταν ἢ θεάσηται φονευθὲν αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λίγειν δ' αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτων ἔφασκε, εἰδότα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ ἧθος. λυπηθεὶς δ' ἐφ' οὕτω πιστευομένῳ τὴν τοῦ σαούλου φρένησιν ἰωνάθης, ἐπηρώτα τίνῳ ἐξ αὐτοῦ βούλεται τυχεῖν. ὁ δέ, εἰδὼς γὰρ ἔφη πάντα σε χαρίζεσθαί μοι, καὶ παρέχειν ἐθέλοντα. νουμηνία μὲν εἰς τὴν ὕστερον οὖσιν, ἔθος δ' ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰδή σοι δοκεῖ, πορεύσεις ἐκ τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λαθραίων ἀγαμένος. σὺ δ' ὅταν ζητήσαντος αὐτοῦ, λίγε πορεύσαί με εἰς τὴν πατρίδα βηθλεέμα, ἑορτὴν μου τῆς φυλῆς ἀγούσης. προσῆκεν, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας. κἂν μὲν οἷον εἰκὸς καὶ συνῆθες ὄντι λίγειν ὅτι φίλους ἀποδημοῦσιν, ἐᾶν ἀγαθῷ βεβάδικεν εἶπῃ, ἴσθι μηδὲν ὕπουλον παρ' αὐτῷ εἶναι μηδ' ἐχθρόν. αἰ δ' ὡς ἄλλως ἀποκείσεται, τοῦτ' ἴσαι τεκμήριον τῆς κατ' ἐμοῦ βεβουλευμένων. μιμούσης δέ μοι τὴν τοῦ παιδός, οἴκτῳ τὸ νεῖμον τοῦτο καὶ φιλίᾳ, δι' ἣν πίστεις τε παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοῦναι διατάττε ἂν εἰκέτῃ σοι. εἰδ' ἐρίσκεις τί ἐν ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς αἶρε καὶ φθεῖρον τὸν πατέρα. πρὸς δὲ τὸ τελευταῖον δυσχεράνας τῇ λόγῳ ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ' ἐπηγγείλατο, κἂν τι σαυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τὴν ἀπίχθειαν ἐμφανίζων δι' ἐκείνου μηνύειν. ἵνα δ' αὐτῷ θάρρη μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαιθρον καὶ καθαρὸν ἀέρα, οὐδὲν παρήσειν ἐφ' τῆς δαβίδου σωτηρίας ὤμνυε. τὸν δὲ θεὸν εἶπε τοῦτον ὁρᾶν καὶ παντοκρατοῦντα κεκυμφόν, καὶ πρὶν ἑρμηνεῦσαί με τοῖς λόγοις τὴν ἀπίχθειαν ἤδη μου ταύτην εἰδότα, μαρτυρα ποιοῦμαι τῷ θεὸς σὲ συνθήκην, ὡς σὺν αὐτῷ τὸν πατέρα πολλάκις αὐτὸ τῆς φρενήρεως ἀπειλεῖσθαι λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἰ τίς ὅτι καὶ δι' ἐμὲ τοῖς ἀποῤῥήτοις αὐτῷ τῆς ψυχῆς νόσος. καταμαθὼν δ' οὐκ ἀποκρύψομαι, καταμηνύσω δὲ θεὸς σὲ, ἢ θεῖον ὄντα καὶ δυσμενῆ ἀπαλείψον. οἶδεν δὲ οὗτος ὁ θεὸς, πῶς αὐτὸν εἰ μὴ σοῦ ἀπ' ἐμοῦ παντὸς ἀνύσομαι. ἔστι μὲν δὲ νεῦ, καὶ οὐκ ἀφοσιλείψει σε. ποιήσει δὲ τῇ ἐχθρὸν αὖθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς, αὖτ' ἐγὼ, κρείττονα. σὺ μόνον μνημόνευε τούτων, κἂν ἀποθανεῖν μοι γένηται, τὰ τέκνα μου σῴζε. καὶ τὴν ὑπὲρ τῆς παρόντων μοι ἀμοιβὴν, εἰς ἐκεῖνα καταθού. ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπολύει τὸν δαβίδ,

A iámque non longè ab eo loco remotus, prius quàm in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere incepit. Cúmque ad deſtinatum locum peruenìſſet, alienatus à mente, abiectóque veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò pòſt ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidiis conquerens, quòd ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille verò rogabat ne vel ipſe hoc temerè ſuſpicaretur, vel aliis fortè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem cõtra ipſum moliri, alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cùm abſque ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contrà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dicere, obteſtabaturque vt mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiuerit. Nam patrem talia conſilia ideò cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam benecuolẽtiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt quánam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis conuiuium, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in agro clam te præſtolabor. tu verò cùm requiſiuerit me, dic profectum in patriam Bethlema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat: idque permiſſu tuo factum. Quòd ſi vt mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabíſque mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuáque noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſeruo tuo voluiſti inire. qua ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectaris eius iuſſis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatem quam latè vides implet ac moderatur, quíque priuſquam eloquar mentem meam nouit, teſtis eſto iniri inter nos fœderis, quódque non priùs patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus quòd ipſum tibi perpetuò propitium precor, vtque ſemper tuas res proſperet, quemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſiue pater meus ſiue ego tibi aduerſer, tu tamen ope illius nunquam non victor euades. Tu verò memor eſto huius noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi debitam gratiam in illos collоca. Poſt hoc iuſiurandum Dauidem dimittit, 1. Reg. 20.

iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc vnà cum puero. & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero : iacere enim antè ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam ne quid tibi secus quàm velimus accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cúmque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterumque latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidem adesset, scisciatus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesterna die adfuisset solennibus epulis Iessæi filius. Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simulque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cúmque filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetque impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam necci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera vt amico indicaret omnia, processit. peractísque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatóque in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

A εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν τὸ πεδίον φεύσεως, ἐν ᾧ γυμναζόμενος διετέλει. γνοὺς γὰρ τὰ φρονήματα τοῦ πατρὸς, ἔξειν φησὶ πρὸς αὐτὸν ἵφησιν ἐκεῖνος ἐπαγόμενος παῖδα. κἂν ξῖλα ἀκόντια βαλὼν ὅπῃ τὸν σκοπὸν νομίσῃ τοῦ παιδὸς φερέσθω τὰ ἀκόντια, κεῖσθαι γὰρ ἔμπροσθεν αὐτοῦ. γνώσεσθαι μηδὲν εἶναι φαῦλον πρὸς τοῦ πατρός. εἰ δὲ ταναντία τούτων ἀκούσῃ μου λέγοντος, καὶ τὰ ἐναντία πρὸς τοῦ βασιλέως φερόμενα. τῆς μὲν γὰρ ἀσφαλείας τυχεῖν παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄπορον. ὅπως δὲ μηνοῦῆς τούτων πρὸς τὸν τῆς διαφορᾶς καιρὸν, σκόπει, καὶ τοῖς υἱοῖς μου γνοὺς χρήσιμος. Δαβίδης μὲν οὖν ταύτας λαβὼν πρὸς Ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπελαύνει χωρίον. τῇ δ' ἐρχομένῃ, νουμηνία δ' ἦν, ἀγαθύσας ὡς εἶθος εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ἔκλινε δεῖπνον. ἦν δὲ καθεδεῖσθαι αὐτῷ, τοῦ μὲν παιδὸς Ἰωνάθου ἐκ δεξιῶν, ἀβενήρου δὲ τοῦ αὐτραπεζοῦ ἐκ τοῦ ἑτέρου, Δαβίδου κενὸν, ἐσύχασεν, ὑποτοπήσας οὐκ ἀκαθάρτως αὐτὸν ἀπὸ συνουσίας ὑστερῆσθαι. ὡς δὲ καὶ τῇ δευτέρᾳ τῆς νουμηνίας οὐ παρῆν, εἴρετο πρὸς τοῦ παιδὸς Ἰωνάθου, ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τοῦ δείπνου καὶ τῆς ἑστιάσεως ὁ τοῦ Ἰεσσαίου παῖς ἀπολέλειπται. ὁ δὲ πεπορεῦσθαι κατὰ τὰς συνθήκας ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, τῆς φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ὑπερβάλλοντος αὐτοῦ. Δαβὶδ καλέσαι μέν τοι καὶ τοῦτον ἐλθεῖν

D ὅπῃ τὴν θυσίαν. κἂν συγχωρῇς φησιν ἀπέρχομαι, τὸν γὰρ δύσιαί μου τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπόσασαν. τότε τὴν πρὸς Δαβίδην τοῦ πατρὸς Ἰωνάθης ἐπάγει δυσμένειαν, καὶ ξηνᾶς τὸν ἄλλον αὐτοῦ βούλησιν εἶδε. οὐ γὰρ κατέχει τῆς ὀργῆς σάουλος, ἀλλὰ βλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων γεγηθυῖαν καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν τοῦ Δαβίδου καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὴν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φερόντων,

E καὶ μὴ βουλόμενον παιδιᾶς τοῦ δ' ὅπως μέχρι οὗ σώσει Δαβίδης ὅπως ἀσφαλῶς αὐτῷ τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταπίμψας τοίνυν αὐτὸν ἵφησιν ἵνα δῃ δεῖπνον. ὑστεροῦντος δ' Ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, οὐκ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὸν ὀργὴν ὁ σάουλος ἐξεμύησεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἐπεπήδησεν εἰς αὐτὸν ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ἔδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων. φασὶν δ' ἐνθύμιον τοῦ παιδὸς, μισεῖν τὸν Δαβίδην, καὶ διαχεῖσθαι ποθῶν, ὡς πρὸς μικρὸν δ' ἐκεῖνον αὐτοχειρ καὶ τοῦ παιδὸς γενόμενον. καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως

F παῖς ἐκπηδήσας ἀπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι δυνηθεὶς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ πρὸς μικρὸν ἀπολέσθαι, τοῦ κατακεῖσθαι δ' ἀποθανεῖν Δαβίδην ἐνυκτέρευσεν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ, πρὸ τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενος μὴ, δηλώσων τῷ φίλῳ τοῦ τοῦ παιδὸς διάθεσιν ὡς συνίθετο προθέσεως. ποιήσας δὲ ὁ Ἰωνάθης τὰ συγκείμενα,

G τὸν μὲν ἐπόμενον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ἐ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαβίδ ἡ παρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτῷ ἔ λόγους. ἅμα φασὶν δ' οὗτος, πίπτει πρὸς τοῦ Ἰωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνεῖ σωτῆρα αὐτῷ τῆς ψυχῆς ἀποκάλει. αἴρησι δ' ἀπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, ἢ φιλανθρώπως ἀλλήλοις, μαρεά τε ἠσπάζοντο καὶ δεδακρυμένα, τοῦ τ' ἀλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τοῦ εὐδοκιμοῦντος ἑταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν.

μόλις

μόλις δ' ἐκ τῶν θρήνων ἀπαυσάμενοι, καὶ μεμνῆσθαι τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις προσκαλοῦσάμενοι, διελύθησαν. δαβίδης δ' φυγὼν τὸν βασιλέα ἐκ τῶν ἐξ αὐτοῦ πόλεων, εἰς νωβὲ προσγίνεται πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον τὸν ἱερέα. ὃς, ὅτι τῷ μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτην παρόντα, θαυμάσας, καὶ τὸν αἰτίαν τὴν μηδένα εἰς σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἠθέλησεν. ὁ δὲ, προφάσιν ἀπόρρητον ὅτι ταχθεὶς πρὸς τοῦ βασιλέως ἔφη, εἰς ἃ σπουδῆς αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ εἶδεν. τοὺς μὲν γὰρ θεράποντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀπαντᾶν προστέταξα. χρείου δ' λαβεῖν ἐφόδια. φίλου γὰρ αὐτὸν ποιήσειν ἔργον προσδοκῶν, καὶ πρὸς τὸ παρεσόμενον συλλαμβανόμενον. τυχὼν δ' τούτων, ἤτει καὶ ὅπλων τι μὴ χεῖρας, ῥομφαίαν ἢ δόρατον. παρῆν δ' καὶ σαούλου δοῦλος γνώμῃ σύρος, δόηκος δ' ὄνομα, τῶν τοῦ βασιλέως ἡμιόνων νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς, ἔχειν μὲν αὐτὸς οὐδὲν εἶπε τοιοῦτον. εἰ δ' τῷ δολιάθη ῥομφαίαν, ἣν ἀποκτείνας τὸν παλαιστὴν αὐτὸς ἀναθεὶς τῷ θεῷ. λαβὼν δ' ταύτην ὁ δαβίδης, ἔφη τῆς γῆς ἐβραίων χάρας εἰς γίτταν διέφυγε τῷ παλαιστῇ, ἧς ἀγχοῦ ἐβασίλευσεν. ὑπογνωσθεὶς δ' ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φοβερὸς αὐτῷ γνώμῃ μεμνύοντων σκέψιν ὅτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαιστὰς μυριάδας εἶπ, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θάνῃ, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε παρὰ σαούλου παρ' ἐκείνου πυθῇ, προσποιεῖται μανίαν καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κατὰ τῶν χόμητος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τἄλλα δ' ὅσα συνίστησι μανίας πίστιν παρὰ τῷ γιττῶν βασιλεῖ γνώσεσθαι τῆς νόσου. καὶ τοῖς οἰκέταις προσδυσχεραίνων ὡς ἔκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν αὐθρωπον, ἐκέλευσε τὸν δαβίδην εἰς τάχος ἐκβαλεῖν. ἐκφανεὶς δ' ὕστερον ἐκ τῆς γίττης, εἰς τὴν ἰούδα παραγίνεται φυλήν. καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀδυλλάμη πόλει ἁπλαίῳ ἐκφεύγων, πέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς ἔνθα εἴη. οἱ δ', μετὰ πάσης συγγνείας ἧκον πρὸς αὐτόν. καὶ τὴν ἄλλων δ' ὅσοις ἡ χρεία λῦ ἡ φόβος ἐκ σαούλου τοῦ βασιλέως, συνερρύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ ἐκείνων δυνατὰ ἐπίμως εἶχεν ἔλεγον. ἐγνώσθη δὲ οἱ σὺν αὐτοῖς τριακόσιοι. θαρρήσας δὲ ὡς καὶ χρείας αὐτῷ καὶ συνεργίας ἤδη προσγεγενημένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται, πρὸς τὸν τῆς μωαβίτιδος βασιλέα, καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν προσδέξασθαι ἕως αὖ ἀπαγγελῶ τὸ καθ' αὑτὸν τέλος ἔχειν παρεκάλει. καταδύσαντος δ' αὐτοῦ τὴν χάριν, καὶ πάσης τοὺς γονεῖς τῆς δαβίδου τιμῆς, παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτοῦ χρόνον ἀξιώσαντος. αὐτὸς δὲ τὸ προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέντα δ' εἰς τὴν κληρουχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ διατρίβειν, προεῖπεν. ἐκ δὲ γενόμενος εἰς σάρεν πάλιν ἐν αὐτῇ κατῴκησε. σαούλος δ' ἀκούσας ὅτι μὴ πλάνοις ὀφθεὶς δαβίδης, σὺν εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ ταραχὴν ἐκίνησεν. ἀλλ' οἰδὼς τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τὴν δ' τολμίαν, οὐδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀναπτύξειν ἔργον, ὑφ' οὗ κλαύσεσθαι πάντως ἢ πονηρῶν ὑπενόησε. ἐκ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸν βουνὸν οὗ τὸ βασίλειον ἔχει, καὶ καθίσας ἐπ' ἀρούρης, τόπος ἦν τις οὕτω προσαγορευόμενος, πηῆς πολιτικῆς δὲ αὐτὸν οὔσης τάξεως, καὶ τῆς σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μὲν οἶδ' ὅτι τῆς μὲν δ' ἐργασιῶν,

A ac vix tandem multis lamentis exatiati, obtestatique se inuicem vt mutuæ fidei perpetuò meminissent, digrediuntur. Inde Dauid fugiens infestissimum regem, in oppidum Nobam ad Achimelechum sacerdotem peruenit: qui solùm neque famulitio stipatum, neque amicis comitatum aduenisse videns, motus admiratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à rege se habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in constituto loco sibi occurrere iussos. poposcit autem ab eo viaticum. sic enim & amici officium facturum, & ad præsens negotium opem collaturum. quo impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut hastam aut gladium. Fortè autem aderat quidam Sauli seruus natione Syrus, nomine Doccus, regiarum mularum curator. Pontifex verò negauit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gladium, quem occiso Palæstino Deo consecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus. vbi agnitus à regis ministris, & indicio ad regem perlato, hunc esse Dauidem qui tam multa Palæstinorum millia necì dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem simulat, ita vt ore spumam emitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittensium regem astrueret. qui iratus famulis quòd mente captum hominem ad se adduxissent, iussit vt quàm primùm eiiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euasisset, in tribum Iudæ peruenit, & agens in spelunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fratres qui eos doceret, vbinam ipse moraretur. at illi cum tota cognatione se ad eum contulerunt, nec non & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltro confluxerunt, operam suam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiscitur, rogátque hominem vt parentes ipsius intra regni sui fines tantisper reciperet, dum res eorum in meliore statu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manserunt habitis, ipse iussu prophetæ relicto deserto in tribum Iudæ se cum suis transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quod postquam ad Saulum delatum est, Dauidem cum armatorum manu esse conspectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molitarum suspicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret. conuocatisque amicis & ducibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam vrbem Gabam, sedens in loco cui nomen Aruum, adstante honoratissimo quoque & toto satellitio, sic eos est affatus: Viri contribules,

XIII.

1. Reg. 21.

1. Reg. 22.

scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficiis, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Iessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti quò res euasura sit expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Dauidem in Noab oppido, quò cùm ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutúmque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & regis insidiatorem armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, & quod maius est generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potiùs cum primis beneuolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumero. Cúmque se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumque illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantùm IX. Achimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idque totum iuxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato,

ὅτι καὶ ἀγρῶν πλέας ἐποίησα διαφόρους, καὶ τιμαῖς τῇ ἐν τῷ πλήθει καὶ τάξεων ἀξίωσα. πυθάνομαι ζημιᾶν ἐμείζονας τούτων δωρειὰς καὶ πλείονας ἀξιοῦντα τὸν Ἰεσσαίου παῖδος ἀφεστάναι. οἶδα γὰρ ὑπὲρ πάντας ἐκείνῳ ἀφεστῶτας, τοιμοῦν παῖδος Ἰωνάθου αὐτά τε οὕτως φρονήσαντος καὶ ὑμᾶς ταῦτα πείσαντος. οὐ γὰρ ἀγνοεῖ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Δαβίδην αὐτῷ γεγενημένας. οὐδὲ ὅτι σύμβουλος ὢν καὶ συνεργὸς ἰωνάθης ὤρθι τῷ κατ' ἐμοῦ συντετάχθαι. μέλει δ' ὑμῶν οὐδενὶ ταῦτα, ἀλλὰ τὸ δοκοῦν ἔσεσθαι μόνον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῷ παρόντι. δόηκος δ' ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτῷ βόσκων ἔφην, ὡς ἴδοι τὸν Δαβίδην εἰς νωβαὶ πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὴν ῥομφαίαν τὴν Γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μετὰ ἀσφαλείας προπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν σάουλος, τί παθὼν εἶπεν ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἄχαρι, τὸν ἰεσσαίου παῖδα προσδέξω, καὶ σιτία μοι αὐτῷ μετὰ δώρων καὶ ὅπλων, ὅτι τῆς βασιλείας ὑπόβουλος τῷ δὴ καὶ πρὸς τὰ μελλόντων ἐχρημάτιζες; οὐ γὰρ δήπου φίλων ἐμὲ καὶ μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλαύνειν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς οὐκ εἰς ἄρνησιν ἐξάπτων τῷ γεγονότων, ἀλλὰ μὴ παῤῥησίας ταῦτα φέρεσθαι ἡμολόγει, οὐχὶ δαβίδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δὲ καὶ τῆς μάλιστα δούλων καὶ χιλιάρχου, καὶ τὸ πάντων μεῖζον, γαμβροῦ τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐκφεύγοις παρέχειν τοὺς αὐθαδεστάτους, ἀλλὰ τοῖς δικαίοις καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀεὶ σοῖς. προφητεῦσαι δὲ οὐ νῦν πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις καὶ ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι. φήσαντος δὲ τοῦ σαοὺλ πεμφθῆναι μὲν πολλοὺ ἄσυδον ὅπη θέλοι, τὸ μηδὲν φρονεῖν ὧν ἐπιζήτει, σοὶ μᾶλλον αἰτιάσειν, ἢ ἐκείνῳ δεῖ αὐτῷ ἐλεγχίσιμον. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις δαβίδην ἐγχειροῦν πρὸς ταῦτα τὸν τότε μου δικαίως φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ γὰρ τῷ γαμβρῷ σοῦ καὶ χιλιάρχῳ παρέσχον, οὐ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σάουλον, ἀλλὰ δεινὸς μὴ ὁ φόβος, μηδ' ἀληθῶς πιστεύειν δοκολογία. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, φονεύσασθαι αὐτὸν, μὴ τῆς ὑφιεμένης δοκούσης τῷ βασιλέως, τῷ σύρῳ δόηκῳ προστάσσει τὸν φόνον. καὶ προσλαβὼν ὁμοίους αὐτῷ πονηροὺς ἐκεῖνος, ἀποκτείνει τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τοὺς γενεᾶ αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τετρακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ σάουλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, φονεύει τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, οὐ γυναικῶν οὐ νηπίων, οὐδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτοῦ τε ἐνέφρησε. διασώζεται δὲ παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν τοίνυν συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἠλί, διὰ τοὺς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο ἀθρανομίας εἰς τὸν διαφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους. σάουλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὡμὸν οὕτως ἔργον διαπραξάμενος, θ' ὑ-

καὶ γλυκεῖαν ὅλην ἀρχιερατικῆς διασφάξας τιμῆς, Ⓒ
μήτ' ὄπι νηπίοις λαβὼν οἴκτον, μήτ' ὄπι γέροντι
αἰδὼ, καταβαλὼν δὲ καὶ τὴν πόλιν ἣν πατρίδα
καὶ τροφὸν τῷ ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτόθι τὸ θεῖον
ἐπελέξατο, καὶ μόνην εἰς τοιούτους φέρειν ἄνδρας
ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατανοῆσαι τὸν
ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέχρις οὗ μὴ εἶσιν ἰδιῶται
τινὲς καὶ ταπεινοὶ, τῆς μὴ δικαιοσύνης χρῆσθαι τῇ
φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ὅταν εἰσὶ Ⓑ
κύριοι, καὶ μόνον δικαίου τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς
αὐτὸ τὸ δίκαιόν τε καὶ πᾶσαν ἀποδιδῶ ἔχουσι. τότε
δὴ καὶ θεὸν τοῦ θείου πεπιστεύκασιν ὅτι πᾶσι τοῖς γε-
νομένοις ἐν τῷ βίῳ παρεῖσι, καὶ οὐ τὰ ἔργα μόνον ὁ-
ρᾷ τὰ φανερώμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σα-
φῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτα ἐρεῖν. ὅταν δὲ εἰς
ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐ-
κεῖνα μετακρυσάμενοι, καὶ ὥσπερ ὄπι σκηνῇ προ-
σωπεῖα τὰ ἤθη Ⓒ τοῖς τρόποις ὑποθέμενοι, μετα-
λαμβάνουσι τόλμαν, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν αὐ-
θρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτι μάλιστα δεῖ τῆς δυσ-
βείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἔγγιστα τοῦ φθονεῖ-
σθαι γεγενημένοις, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς αἰτιῶν-
σωσιν ἢ πράξωσι κατεγνῶσι, πρὸ ὡς οὐκέτι βλέ-
ποντος αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, ἢ ὄπι τῇ ἐξουσίᾳ δεδότος,
οὕτως ἐμπαίζουσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' αὖ
ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, D
ἢ στέρξωσιν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀ-
ληθῆ τοῖς αὐθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ θεῷ δοκοῦσι. τῷ
δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς οὐδεὶς. ἀλλὰ τιμῶσι
μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δὲ, φθο-
νοῦσι. καὶ ὑβριζόντες εἰς ὄπιφάνειαν, οὐ τού-
τοις ἀφαιρεθέντας μόνον τοὺς τετυχηκότας, ἀλλὰ δεῖ
ταύτῃ καὶ τῷ ζῆν ὄπι ποτὲ αἰτίας, καὶ δι' ὑ-
περβολὴν αὐτὴν ἀπιθάνως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ'
ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὄπι διαβολαῖς καὶ κατη- E
γορείαις ἀβασανίστοις, οὐδ' ὅσους δεῖ τοῦτο παθεῖν,
ἀλλ' ὅσους ἀποκτεῖναι δύνανται. τοῦτο σαοὺλος ἡ-
μῶν ὁ χισαίου παῖς, ὁ πρῶτος μὲν τὴν ἀειτουργητί-
αν καὶ τὴν ὄπι ταῖς κειταῖς πολιτείαν ἱερέων
βασιλεύσας, φανερὸν ποιήσει, ἑξακοσίους ἀπο-
κτείνας ἱερεῖς καὶ προφήτας ἐν τῇ πρὸς ἀχιμέλε-
χον ὑποψίας. ὄπικαταβαλὼν δ' αὐτοῖς καὶ τὴν πό-
λιν, καὶ τὸν ἐν νόπῳ νεὼν ἀπουδάσας ἱερέων Ⓒ F
προφητῶν ἔρημον κατασήσας, τοσούτους μὲν ἀνδρῶν,
μόνας δ' ἐάσας, οὐδὲ τὴν παῖδα αὐτοῦ πρὸς τὸ Ⓒ
μετ' ἐκείνους ἄλλους γενέσθαι. ὁ δ' ἀβιάθαρος ὁ τοῦ
ἀχιμελέχου παῖς ὁ μόνῳ διασωθὲν συνηθὶς ἐν
τῷ γένους τῷ ὑπὸ σαούλου φονευθέντων ἱερέων, φυ-
γὼν πρὸς δαβίδην, τὴν τῷ οἰκείων αὐτοῦ συμφο-
ρὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς αἵρεσιν. ὁ δ' οὐκ
ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα πρὸ αὐτοὺς ἐσόμενα ἰδὼν τὸν G
δόεκον. ὑπονοήσας γὰρ διαβληθήσεσθαι πρὸς αὐτοῦ
τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ. καὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης αὐ-
τοῖς αὐτὸν αἰτιᾶτο. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σεῦ αὐ-
τῷ διατρίβειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον οὕτως ἐξίου. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκού-
σας ὁ δαβίδης τοὺς παλαισινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς
τὴν κιλλαίων χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατεύειν ἐπ' αὐτούς,

A stirpe pontificia interneccione deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque grandæuos reuereritus, insuperque ciuitate quàm patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumque quoddam iustitiæ studium præ se ferunt: quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouáque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarúmque æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cùm ad superandam B inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cúmque omnes eorum non actiones solùm, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec C rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deinde iam honoratos per inuidiam non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quàm meritò, tantumque temerariis delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ira esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam oprimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsósque excidio vrbis obruit, & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacrísque ministeriis orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cùm illic Doecum videret: facilèque suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerriméque ferebat quòd ipse tanti mali occa- G sionem præbuisset. simúlque iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cùm indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, cúmque quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto priùs propheta, 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatúsque oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna cæde repulit, prædásque ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit dum fruges ex areis conucherent. Resciuit hoc matutè Saulus. nam rei feliciter gestæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoque aures permanaret, non sine ipsius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit se iam rem factam habere, audiens inimicum se intra vnius oppidi mœnia conclusisse, & diuinitus hanc occasionem opprimendi eius datamditans, edicit populo vt Cillam propere circumuentam tam diu premant obsidione, donec Dauidem in potestatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, nisi maturè suis rebus consuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira regis se redimant, relicta vrbe in desertum se cum quadringentis armatis contulit, ibíque collem quendam munitum insedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. Dauid verò ex deserto in Cænam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: quò etiam Ionathas regis filius præsto fuit salutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabatúrque eum vt bene speraret, néve præsentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerso Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non solere ociosis contingere. Renouatísque fœderibus & sancita sub Deo teste in omnem vitam amicitia, additísque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solicitudine leuatum: ipse verò domum suam repetiit. Zipheni verò gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro suo morari: pollicebantúrque suam operam, vt in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiísque actis quòd inimicum sibi indicassent, cumulatè se illis beneficium repositurum, pollicitus, misit qui diligenter quærerent Dauidem, omnésque deserti latebras perscrutarentur: dicens se breui cum exercitu secuturum. Atque ita Zipheni duces se regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantùm declaraturi, sed omnibus viribus conando vt in potestatem redactum regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cùm nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæsitum, regi se tradituros erant polliciti. Dauid enim cognita eorum malicia, simulque regis aduentu, relictis locorum angustiis in quibus tum versabatur, enasit ad magnam petram quæ sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi.

A εἰ ὁ θεὸς δῴη τῷ θεραπόντι τροπὴν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. τοῦ δὲ, σημαίνειν φήσαντος, ἐξώρμησεν ὅπως τοὺς παλαιστινοὺς μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ φόνον τε αὐτῶν πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ διαμείνας τοῖς κιλλανοῖς ἕως οὗ τὰς ἅλωνας καὶ τὸν καρπὸν συνεῖλον ἀδεῶς. σαοὺλῳ δὲ τῷ βασιλεῖ μεμήνυται, παρ' αὐτοῖς ὄν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ὅτι πᾶν εἴς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε σωτιζάτην καὶ τὸν στιποιηκότα. χαίρει δὲ σαοὺλος ἀκούσας ἐν κίλλᾳ τὸν δαβίδ ἔσεσθαι. καὶ θεὸς ἤδη χρηστὰς ἡμᾶς ὑπάρξειν αὐτῷ εἰπών, ἐπεὶ καὶ συμμαχήσομεν ἐλθοῦσιν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ παντὶ προστάξει ὅπως τῷ κίλλᾳ ἐξορμήσωσι, καὶ πολιορκήσαντι, καὶ ἑλόντι τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' ἀθούμενος ὁ δαβίδης, καὶ μηθὲν πρὸς τῷ θεοῦ ὂν μένειν παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλῖται, ἐκδώσουσι τῷ σαούλῳ, παλαβὼν τοὺς τριακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν ἔρημον ἐπάνω τῆς ἐγγλαὶν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφυγότα παρὰ τὴν κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δὲ ἐκεῖθεν ἀρὰς, ἐκ τινα τόπον καμηλῶν καλουμένων τῆς ζιφαίας παραγίνεται. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ τοῦ σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ καταπασάμενος, θαῤῥεῖν τε καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τὴν ἰδέαν δυνάμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἅπαντα πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους διανοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλίσας, ὧν ἐπρεσβεύσατο παραβαίη τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλίπει μικρὰ τῆς φρουρίδων καὶ τῶν δίων ὀλιγωφέλειας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανήρχετο. οἱ δὲ ζιφηνοὶ χαριζόμενοι τῷ σαούλῳ, μηνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς διατρίβειν τὸν δαβίδην. καὶ παραγένεσθαι ἔφασαν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντα. καταληφθέντων γὰρ τῶν τῆς ζιφίνης στενῶν οὐκ ἔτι φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπῄνησεν αὐτοὺς, χάριν ἕξειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μηνύσασι. καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψαντας τῆς διανοίας ἐπανέρχονται, αὐτοὺς, ἐπιμέλειαν τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκρίνατο. καὶ οἱ μὲν ὅτι τάχιστα θεῖεν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ δαβίδου προῄδειν τὸν βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῷ μηνύσαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν δύνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ δοκεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανερωτέραν κατασήσειν. δίμοιρον δὲ τὰς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ὀλιγωρίας, οἳ μηδὲν κινδυνεύειν ἔμελλον ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῷ σαούλῳ φιλοτιμίας. ὃς δὲ κολακείαν καὶ κέρδος προσδοκίαν θεὰ τοῦ βασιλέως, αἴδε ἀθεφιλῆ καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ἐπὶ θανάτῳ καὶ λαθάνειν δυνάμενον, δίβαλλον, καὶ θεραπεύειν ὑπέχοντο. γνοὺς γὰρ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφαίων κακοήθειαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἐφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ στενὰ τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ἐπὶ τὴν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ σιμωνος ἐρήμῳ. ὥρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνην διώκειν σαοὺλος.

κγ γὰ

κῦ γὰρ τὴν ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς σπηλαίου, μετὰ τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. ἀπηλλειμμένος δὲ τοῦ σαοὺλ ὑπὸ τῆς διώξεως τοῦ Δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι τοῖς ἀλλοφύλοις, πάλιν ὅτι τὴν τῶν ἐθνῶν εἰς ἐστρατείαν χώραν ἀκουσάντων. ὅτι γὰρ τούτους αὐτῷ ἔστρεψε, φύσει πολεμίους ὄντας, αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κελεύσας ἀναγκάσειεν, ἢ τὸν ἴδιον αὐτοῦ διώκοντα λαβεῖν ἐλθὼν, ὑφεῖλεν τὴν γῆν κακωθεῖσαν. καὶ Δαβίδης μὲν οὕτως, ἐκ φάραγγος τὸν κίνδυνον διαφυγὼν εἰς τὰ σπήλαια τῆς ἐγγαδηνῆς ἀφικνεῖται. σαοὺλῳ δ' ἐκβαλόντι τοὺς ἀλλοφύλους, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινὲς τὸν Δαβίδην ἐν τοῖς ἐγγαδηνοῖς διατρίβειν ὄρεσι. λαβὼν δὲ χιλίους ἀπὸ πάσης ὅπλεκτους, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ γλυφέμενος οὐ πόρρω τῆς τόπου, ὁρᾷ φάραγγα τινὰ ὁδὸν ἀπέλαιον βαθεῖαν καὶ κοίλην εἰς πολὺ καὶ μῆκος αἰωρουμένας καὶ πλάτας, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαβίδην μετὰ τῶν ἑξακοσίων κεκρύφθαι. ἐπιγόμενος οὖν ὅπῃ τῆς φύσεως, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. διαθεὶς δ' ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ Δαβίδου, ὃς φράσαντος τῷ διασημήνοντι πρὸς τὸν ἐλθόντα ἀπὸ τοῦ θεοῦ καιρὸν ἔχειν ἀμύνης, καὶ συμβουλεύοντος τοῦ σαοὺλ ὑποτεμεῖν τὴν κεφαλὴν, ἢ τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ ζηλοτυπείας, αἰδοῖ ὑποτέμνει τὴν πτέρυγα τοῦ ἱματίου μόνου ὁ σαοὺλος ἀμπέσχετο. μετανοήσας δ' αὐθις, οὐ δίκαιον εἶναι φονεύειν τὸν ἑαυτοῦ διώκτην, οὐδὲ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. τῷ δὲ σαοὺλου τὸ ἀπόλαιον ἐκλειπόντος προσελθὼν ὁ Δαβίδης αἰσχύνῃ, ἀκοῦσαι σαοὺλον ἀξιοῖ. ὅπως ἐφεῖτος δὲ τοῦ βασιλέως, προσκυνεῖται αὐτὸν πιστὸν ὅτι προσφατος ὡς ἴδιος, καὶ φησι, οὐ πονηρεῖς ὦ βασιλεῦ καὶ ψυδεῖς πλάττουσι διαβολὰς παρέχοντα δὲ τὰς ἀκοὰς, χαρίζεσθαι μὲν ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τοῖς δ' φιλτάτοις δὲ ὑπονοίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν τὰ ἁπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν γὰρ ἀπατᾷ, σαφὴς δ' ἀπόδειξις δίνοίας τὰ πραττόμενα. καὶ λόγος μὲν ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής τε καὶ ψευδής. τὰ δὲ ἔργα, γυμνὸν ὑπ' ὄψει τὴν διάνοιαν πάσαν. τοίνυν, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν με πρὸς σὲ, καὶ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεῦσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κατηγοροῦσιν, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι, μήτε δύνασθαι φρένας, προσθέμενον διέκειν τὴν ἐμὴν ψυχὴν, ἐ μηδὲν, μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν διὰ φρονήσεως, ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ αἵρεσιν, ἵνα ἀδίκως μεταπορεύῃ. πῶς γὰρ φυδεῖ σοι ἐμοῦ δόξαν εἴληφας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς οὐκ ἀσεβεῖς τὸν θεὸν, αἰδεσθεὶς τὴν ἐμὴν τιμωρῆσαι δυνάμενον καὶ θεὸν σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν εἰσι κατ' ἐμοῦ σοὶ λείπουσιν, οὐκ αὐτὸς παρῆκας, διαχρήσασθαι ποθὲν νομίζων πολέμιον. ὅτε γὰρ σου τὴν πτέρυγα τοῦ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε σου τὴν κεφαλὴν ἢ δυνάμην. ὅπου δείξας δὲ τὸ ῥάκος ἰδεῖν, πιστεύειν παρῄνεν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπέχομαι δικάζειν ἀμείνων φησίν. σὺ δὲ μέσος ἄδικον οὐκ αἰδῇ κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς ταῦτα δικάσει, καὶ τὸν ἐκατέρου τρόπον ἡμῖν ἐλέγξει. σαοὺλος δὲ ὅτι τῷ διαδόξῳ τῆς σωτηρίας θαυμάσας,

A cognito enim inter eundum quòd superatis faucibus euasisset, ad alterum petræ latus peruenit: futurumque erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, nisi rex trepidis nunciis reuocatus esset, qui Palæstinos in ditionem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hostes vlcisci, agrisque suis quo minus vastarentur opem afferre, quàm studio capiendi B inimici, regionem illis populandam prodere. atque ita Dauid præter omnium opinionem seruatus ad fauces agri Engadeni se contulit. Saulo autem posit reiectos Palæstinos nunciatum est, Dauidem intra fines Engadenorum morari: móxque assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, properè eos 1.Reg.24. ad locum indicatum duxit. cúmque non longè abesset, offendit spelunçam longo recessu opacam, & in penitiore sinu latè patentem, in C quatum fortè Dauid cum sua cohorte delitescebat: in eámque solus ad requisita naturæ se insinuauit. Animaduersum est id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui cùm eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot ærumnas finiendi abscisso infestissimi regis capite, laciniam tantùm regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium dominum sæuire, quem Deus ipse ad imperij fastigium electione sua D prouexerat. nec enim par esse iniuriis certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egresso deinde è spelunca Saulo, Dauid quoque in apertum progressus regem inclamat, & cùm ad agnitam vocem se conuertisset, ex more priùs adoratum sic alloquitur: Quàm iniquum est rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis E suspicari, quos ex ipsorum factis potiùs iudicare oportebat. verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum potest colligi, quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temere illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quòd ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exasperauerunt, vt nocte atque die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. Annon vides vanissimam esse tuam opinionem, qua persuasus es me familiæ vestræ inimicum, tuæque in primis necis esse cupidum? Aut quibus F oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occasione tibi parcentem, quàm ipse nactus nunquam elabi è manibus tuisses? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc vestis laciniam. Simulque pannum protulit, qui verbis fidem astrueret. Egò certe ne iustæ quidem vltioni indulsi, & tu iniustas simultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabítque vter nostrûm G æquioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo esset seruatus,

modeſtiáque iuuenis attonitus, ingemuit: ſimilémque gemitum referente Dauide, rex ſe iuſtiùs gemere faſſus eſt. Tu enim, inquit, multorum bonorum cauſa mihi fuiſti, ego contrà tibi multarum calamitatum autor. Et nunc quoque declaraſti te à priſcorum æquitate non degenerem, qui inimicos in ſolitudine ad iniuriam expoſitos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaque hodie manifeſtè cerno regnum tibi à Deo repoſitum, & ſub tuum imperium vniuerſam Hebræorum gentem conceſſuram, quamobrem poſtulo vt iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitum obliuioni iniurias meas traditurum, & familiam meam ſaluam eſſe paſſurum. pollicitus eſt id Dauid interpoſito iureiurando, atque ita regem in regnum remiſit. In idem tempus mors Samuelis prophetæ incidit, viri qui ſuo merito in maximo ſemper apud Hebræos precio fuerat: illuſtréque virtutis ipſius ac ſuæ obſeruantiæ populus teſtimonium edidit, dum defuncti exequias & ſepulturam magnifico ſumptu concelebrat: & poſtquam iuſta exoluit in Ramatha patria ſepulto luctum in longum tempus prorogat, non quaſi in publico mœrore, ſed quaſi ad vnum quemuis propriè hæc orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem iuſtitiam ac bonitatem à natura compoſitus, & ob has virtutes Deo longè acceptiſſimus. Præfuit populo poſt Elis pontificis obitum primùm ſolus annis duodecim, deinde Saule regnante annis decem & octo. cuius extremi dies in hæc, vt dixi, tempora inciderunt. In locis autem in quibus tum Dauid verſabatur erat Ziphenus quidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in paſcuis ouium tria millia, & capras mille: & ab his Dauid omnem iniuriam abſtinuit, grauiter interminatus ſuis ne vel cupiditate vel egeſtate, vel latendi ſpe impulſi quicquam violarent, ſed pluris iuſtitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunquam placuerunt, qui in alienas res manus auidè iniicerent. in hac diſciplina ſuos continebat, putans ſe in hominem probum & ſua beneuolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus verò (hoc erat viro nomen) homo erat agreſtis & malis moribus præditus, ſed honeſtæ ac prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è ſuis miſit ſalutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur: ſimúlque rogarent vt è facultatibus ſuis aliquid communicaret, cùm è paſtoribus intelligere poſſit, quòd longo iam tempore in ſolitudine verſati adeò nihil detrimenti attulerint gregibus, vt cuſtodes eorum fuiſſe potiùs videri poſſint. Quicquid autem in Dauidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hæc poſtulata homo ſuo more nimis durè dedit reſponſum. Percontatus enim quis eſſet Dauid, vt audiuit eſſe Ieſſæi filium, Nunc, inquit, fugitiui relictis dominis inſolenter ac ſuperbè ſe gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accenſus, quadringentis armatis aſſumptis, & ducentis ad cuſtodiam impedimentorum relictis (iam enim ſexcentorum manum coegerat)

A καὶ τὸν τῆ νεανίσκου μετριότητα καὶ φύσιν ἐκπλαγείς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐκείνου ποιήσαντος, αὐτὸν εἴη δίκαιον εἶναι ἀπεφήνατο. σὺ μὲν γάρ φησιν ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπιδείξω δὲ σύμμεσον τὸν ἀρχαίων ἔχοντα σαυτὸν δικαιοσύνῃ, οἳ τοὺς ἐχθροὺς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν παρήγγειλαν. πέπεισμαι δὲ καὶ ὅτι σοι τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς φυλάττῃ, καὶ φείσεταί σε τῶν πάντων τῆ ἰδεαίων κρείττονος. θὸς δέ μοι πίστις ἐνόρκους, μή μου τὸ χῆ ἐξαφανῆσαι, μηδέ μοι μνησικακοῦντα τοὺς ἐμοὺς ἀπολέσαι. τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας ἃ καθὼς ἠξίωσε, δαβίδης, σαοῦλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν. αὐτὸς δὲ μὴ τῆ σὺν αὐτῆ εἰς τὴν μαθητὸν αἰδίκησεν ὑβριν. ὑπεδύετο δὲ κατ' αὐτὸν καιρὸν καὶ σαμούηλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ οὐ τῆς τυχούσης ἀπολαύων δόξης παρὰ τοῖς ἑβραίοις τιμῆς. ἐπεφάνησε γὰρ τὴν ἀρετὴν αὐτῆ καὶ τὴν τε πλήθους πρὸς αὐτὸν

B

C εὔνοιαν, τὸ πένθος, ὃ ὅλη πολλὰ χρόνον ὁ λαὸς ἦγε, ἐπὶ τῷ τὴν τοιαύτην αὐτῆ καὶ τὴν τῆ νομιζομένων ἀναπλήρωσιν φιλοτιμία τὸ ἐπιδεῖ. διὸ καὶ αὐτὸν ἐν τῆ παρόδῳ ἁρμαθᾶ, καὶ ὅτι πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἐκλαυσαν, οὐ κοινὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίου πάθει, ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος παθὼν. ἐγένετο δ' ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τὴν φύσιν, καὶ δι' ἃ τοῦτο μάλιστα φίλος τῷ θεῷ. ἦρξε δὲ καὶ προέστη τοῦ λαοῦ, μὴ

D τὴν ἀρχιερέως τάξιν, μόνον μὲν ἔτη δώδεκα. μετὰ δὲ τὸν σαούλου τοῦ βασιλέως, δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ σαμούηλον, τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν. ἐν δὲ τῆ ζιφηνῶν, ἐκ πόλεως ἐμμᾶ, πλούσιος καὶ πολυθρέμματος. χιλίων μὲν γὰρ αὐτῷ πόιμνη προβάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα δαβίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ παρήγγειλε τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ ὀλιγωρίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ

E τῆς ἐρημίας, καὶ τῷ δυνάσθαι λανθάνειν καταβλάπτειν. τούτων δ' ἁπάντων ἐπαύω πίθεσθαι τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. καὶ τὸ τῆ ἀλλοτρίου ἀπέχεσθαι δικαίου ἡγεῖσθαι καὶ φοβουμένους τῆ θεῷ. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίζεσθαι ἀγαθῷ, καὶ ταύτης τυγχάνειν ἀξίᾳ τῆς προνοίας. ὧ δὴ νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἐπιτηδεύμασιν, ἐκ γυναικὸς ἀσκήσεως πεποιημένῳ τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς καὶ σώφρονος καὶ τὸ εἶδος ἀποδεᾶσας λελογχώς. πρὸς οὖν τὸν νάβαλον τοῦτον καθ' ὃν ἔκειρε τὰ

F πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τῆ σὺν αὐτῆ, δι' ἃ τούτων αὐτὸν ἀπαξιῶσαι, καὶ σὺν δίκῃ τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἔτη πολλά. ὧδε δ' ἔχει ἃ ἐξ ὧν δύνατός ἐστιν αὐτῆ παρεκάλει, μαθόντι ὧδε τῆ ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδίκησε μέν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τὸ κῆ τῆ ποιμνίων γεγόνασιν, πολλὰ ἐν τῆ ἐρήμῳ δι' ἃ ἐβίουντας ἤδη χρόνον. μεμαθηκὼς δ' οὐδὲν δαβίδη ὧδε δ' ἀχόμενος. ταῦτα δ' ἐν τῆ πεμφθέντων δι' ἀκοῆς πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπαθέστερος σφόδρα καὶ σκληρὸς ἀπήντησε. ἐρωτήσας δὲ αὐτοὺς τίς ὅστι δαβίδης, ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νεῶν ἄρα εἶπε μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοῖς οἱ δραπέται καὶ στασιώτου, τοὺς δεσπότας καταλειπόντες. ὀργίζεται δ' αὐτῶν φρονήσαντων ὁ δαβίδης, καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμένους αὐτῆ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους δὲ φύλακας τῆ σκευῶν καταλειπὼν, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους, ὅτι τὸν

δὴ τὸν ναβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺς πάντων ὅλως ἀφανίσειν. οὐ γὰρ ἄχθεσθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάριτος εἰς αὐτοὺς, μηδὲν ἐπιδοὺς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμένοις, ἀλλ' ὅτι καὶ προσβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε, μηδὲν ὑπ' αὐτῶν λελυπημένου. δούλου δέ τινος τῶν τὰ ποίμνια φυλασσόντων τοῖς ναβάλου, πρὸς τὴν δέσποιναν αὐτῆς, γυναῖκα δ' ἐκείνου, κατειπόντος ὅτι πέμψας ὁ δαβίδης αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα, μηδενὸς τύχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑβριστὴν βλασφημίας δεινῆς, πᾶσιν αὐτοῖς προνοίᾳ καὶ φυλακῇ τῶν ποιμνίων χρησαμένοις. γενέσθαι δ' τοῦτο δὴ τῇ κακῇ τῇ τοῦ δεσπότου. καὶ ταῦτ' ἐκείνου φήσαντος, ἀβιγαία, προσπορεύετο γὰρ οὕτως, δεσπόσασα τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ μηδὲν εἰποῦσα τῷ ἀνδρὶ (ὑπὸ γὰρ μέθης αἰσθάνεσθαι οὐ) ἐπορεύετο πρὸς δαβίδην. καταβαίνουσα δὲ τὰ σπήλαια τοῦ ὄρους ἀπήντησε δαβίδης μετὰ τετρακοσίων δὴ ναβάλου ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ, καταπήδησεν, καὶ πεσοῦσα δὴ πρόσωπον, προσεκύνει. καὶ τοῦ μὲν ναβάλου λόγων ἐδεῖτο μὴ μνησικακεῖν. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. νάβαλος δὲ καὶ τοῖς ἑβραίων γλώσσαις, ἀφρονέστατον δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσασθαι τοὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγνώσκειν μοι φησὶν, καὶ τῷ θεῷ χάριν ἔχειν καλύοντί σε μιαιφονίας αἰσθομένῳ αἵματος. μένοντα γάρ σε καθαρὸν, ἐκείνῳ αὐτὸς ἐκδικήσειν ὧν τοῦ πονηροῦ. ἃ δὲ ἐκόμιζεν καὶ ναβάλου, ταῦτα καὶ τοῖς τῶν ἐχθρῶν σου κεφαλαῖς συμπασῶν, χωροῦν δ' ἐμοῦ, κελεύειν δέξασθαι. ἐκ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν τὴν δὴ τὸν αἴδεσμον καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, εἰς τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. φέρει γὰρ ἡμέρᾳ σοι καὶ φιλανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύειν. ὁ δὲ, τὰ δῶρα δέχεται, ἀλλά σε φησὶν ὦ γύναι, θεὸς ἀμύνειν ἦγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμερον. οὐ γὰρ αὖ τὴν ὑπερχρονίαν ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶκον τὸν ναβάλου ἐκ τοῦδε τῆς νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέσαι, καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν, ἀπὸ αὐδρὸς πονηροῦ κ' ἀχαρίστου πρὸς ἐμὲ κ' τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους γεγονότος. πλὴν ἀφάσασα προσέλαβες καταπειλίξασά μου τὸν θυμὸν, κηδομένου σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ νάβαλος μὲν, κἂν ἀφεθῇ πλέον ἐκ τῆς τιμωρίας, οὐ φόβητρα τῷ δίκαιῳ, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λαβὼν αἰτίαν ἄλλων. ταῦτ' εἰποὼν, ἀπολύει τὴν γυναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, κ' καταλαβοῦσα τὸν ἄνδρα μὲν πολλῶν, διαχεόμενον κ' πεπεφορημένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγενημένων διεσάφει. τῇ δ' ὑπούσῃ, νήφοντα ἅπαντα δηλώσασα, παρεδόθη, κ' πὼν ὡς αὐτῷ πεπεφθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς λόγων καὶ τῆς ἐν' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δέκα οὐ πλείους διελθόντας ἡμέρας, τὸν βίον κατέστρεψε ὁ νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὰ τοῦδε τελευτῶντος ὁ δαβίδης, ἐκδεδικῆσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἐλογίζετο. ἀποθανεῖν γὰρ νάβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας, καὶ δοῦναι δίκην αὐτῷ καθαρὸν ἔχοντι τὸν δεξιάν. ἐγὼ δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἀνθρώπων ὑπερεσπῶντα, δίδοντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ὑπαφίεντα τοῦ ποινῶν.

contra Nabalum proficiſcebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & omnes opes eſſet euerſurus. Neque enim ſe tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltro conuiciis ſe impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è ſeruis paſtoribus ad heram ſuam, illius vxorem venit, nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam poſtulans non ſolùm nihil impetrauerit, ſed conuiciis etiam non ferendis ſit appetitus, cùm tamen in eam diem ſemper greges eius intactos præſtitiſſet: eámque inſolentiam domini poſſe illi magnam aliquam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliquam multis aſinis, & variis xeniis in ſarcinas congeſtis, inſcio marito & per temulentiam ſopito, ad Dauidem properat: eique in vallis cuiuſdam deſcenſu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem poſtquam appropinquare vidit, de iumento deſiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt ne verbis Nabalis moueretur, qui reuera eſſet id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur inſipiens. Excuſábatque ſe neminem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Quare obſecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obſtitit, quominùs humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe pro te pœnas ab his qui te læſerunt exacturus eſt. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuſcula admitte, & iram qua meritò in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum cui fata regnum deſtinauerunt. Ille verò muneribus acceptis: Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui craſtinam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum veſtram ſubverſurum, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meóſque contumelioſi. nunc verò Deus tibi in mentem immiſit, vt maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc conſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit maritum cùm æqualibus comportantem, iámque vino grauem, ideóque tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. ſequenti verò die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima pòſt die mortem obiret. Quod vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, idque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat: Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere. nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis quod illis dignum eſt rependi.

Moxque missis ad vxorem eius nunciis, acciuit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ præfata priùs se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & vxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonósque mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & ante coniugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam priùs Dauidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multo pòst
2. Reg. 26. Ziphenorum quidam renunciauit Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur: & superueniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. Dauid autem cognito quòd rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem facerent, quónam vsque processisset: cumque audisset eum esse apud Sicellam, nactu ignaris suis omnibus, duobus tantùm comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormientéque Saulo & circumcubantibus, satellitio, tum úlque imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem diuino suffragio creatum interimere, quantumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. vtq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressúsque torrentem. & conscenso montis vertice vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cùm imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit: Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed qui factum est vt tu vir tantus & inter amicos regios maximè honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo antè quosdam è nostris clàm in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quónam deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cùm id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere prò salute concessa professus est. hortabatúrque vt bono esset animo, nihílque mali in posterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi.

A πέμψας δ' αὐτῇ πρὸς τὸν γάμον, συνοικήσουσαν ἠγαμηθησομένην καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἥδ' ἀναξίαν μὲν ἑαυτὴν καὶ πόδας ἁψασθαι τῶν ἐκείνου, πρὸς πᾶσι παρῆν τοῖς ἄλλοις. ἐμοῦ δ' οὐδεμιᾶς τῆς θεραπείας ἔνεκεν συνῆκεν μὲν αὐτῇ, ταύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ δόξαν τὴν ἔσεσθαι σφίσι ταῦτα καὶ δι' ἐκεῖνον, τιμῶσα δ' αὐτὸν καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε δὲ Δαβίδης γυναῖκα πρότερον, ὧ ἐξ Ἀβισάρου πόλεως ἐγένετο. μελχὰν δὲ τὴν Σαούλου τοῦ βασιλέως θυγατέρα, τῷ γεγαμῆσθαι τῷ
B Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τῆς φυγῆς ἕνεκα λισὺν συνέζευξεν, ἐκ πόλεως εἶναι μὲν θελάς μὴ ταῦτα τοῖς ἤθεσιν τοῖς ζιφαίοις, ἀπὸ γειλαῖα τοῦ Σαούλου ὄντα πάλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτὸν, καὶ δύναμιν συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δὲ μετὰ χιλίων ἐπὶ πολὺ ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν. καὶ νυκτὸς ἐπελθούσης, ἐπὶ στρατοπέδευσεν ὅθι τινὶ τόπῳ, σταδίοις ἑπτὰ μάλιστα ἀπέχοντι. Δαβίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαοῦλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κα-
C τασκόπους, ἐκέλευσεν ἀγγεῖλαι αὐτῷ ποῦ τὴν χώραν Σαοῦλος ἤδη προεληλύθοι. τῶν δὲ ἐν σκηναῖς φρασάντων, ἀναστὰς νυκτερεύει ἀγαγὼν τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ Σαοῦλου στρατόπεδον ἐλθὼν μόνος. ἐν τούτῳ γίνεται, ὑπορύξας τὴν σκηνὴν τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Σαρουίας Ἀβισάου. καὶ ἀχιμέλεχον τὸν Ἀχιταίου. τὸν δὲ Σαοῦλον κοιμωμένου, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐν κύκλῳ τὴν στρατιάν, καὶ τὸ στρατηγοῦ ἀβενήρου κοιμωμένων, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ
D βασιλέως, οὔτ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν Σαοῦλον, δεηγοῦς αὐτῷ τὴν κοίτην ἐν τῷ δέρατος. τοῦτο δὲ αὐτὸν ἔδεισε πεῖσαι. οὔτε τὸν Ἀβισάου βουλόμενον φονεῦσαι, καὶ φρὸς τοῦτο ὁρμητικὸν ἔασεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶναι δίκην ἀποτίσειν κἂν ἢ ποινὴς, ἴξειν δὲ αὐτὸν ἔδοξε τοῦτος τὸν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν δίκην, ἐπόρε τῆς ὁρμῆς σύμβολον ἓν τῶν ἀτείτας δυνηθεὶς ἁπέχεσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ καὶ
E τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ Σαούλῳ, μηδενὸς ἀφυπνοῦντος τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεὴς ταῦτ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τὸ ἡμερινὸν ἀνέστησε τοῦτος αὐτῷ καὶ τῆς πάλιν, ἀνέβη πρὸς τὸ βασιλέως. ἀνέβαινε δὲ τὸν χειμαῤῥοῦν, καὶ ὅθι τινὶ κορυφῇ αὐτὸς ἐστὼς τὸ ὄρος ὅθεν ἔμελλεν ἀκουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ Σαούλου, καὶ τῷ στρατηγῷ ἀβενήρῳ, ἀνέστησεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου. τοῦτον τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν.
F ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, ὃς τὸν καλέσας αὐτὸν ὄζιν ἐρωμένου, Δαβίδης εἶπεν ἐγώ, πᾶς μὴ ἴσασιν, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τίδη πεπονθὼς μέγας τὸν, καὶ τῷ φρούτῳ ἴσον ἔδοξε τῷ βασιλεῖ τιμᾶν, οὕτως ἀμελὰς τὸ τοῦ δεσπότου φυλάσεις σῶμα; ὃς ὕπνος ἀδίωτος ἐπὶ σοὶ τῆς πάντων σωτηρίας ὃς φρονοίας. θανάτου γὰρ ταῦτα ἄξια ὃς τιμωρείας, οἵτε μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας πρὸς ἡμᾶς εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὸν βασιλέα ὃς πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνοήσατε.
G ζήτησον οὖν τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μαθὼν πηλίκον ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐντὸς γενόμενον. σαοῦλος δὲ γνωρίσας τὴν τοῦ Δαβίδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἐκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς τῶν φυλακόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως αὐτὸν αἰνῶν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πείσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενον ἀναχωρεῖν ὅθι τὰ οἰκεῖα. πεπείσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν οὕτως ἀγαπήσειν ὡς ὑπὲρ ἐκείνου στέργεται.

ὃς τὸν

ὃς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ A Se enim ſeruatorem ſuum, hominem ſpectatæ
δείγματα τῆς εὐνοίας παρεχόμενόν ἐλεεῖν καὶ per multa officia beneuolentiæ, in exilium ac-
σῶσον τὸν ἐν φυγῇ χρόνον καὶ ταῖς ἐξ ἐλαττόνων tum, & ſæpe in capitis diſcrimen adductum,
ἀγωνίαις, ἀνάγκασε ζῆσαι φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. amicorúmq; conſuetudine orbatum perſequi
τὸν δ' οὐ παύεται πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενον, non deſiſtere. illum verò pro hoſtili inſectatio-
οὐδὲ τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ ne ſalutem ſibi reponere. Tum Dauid iuſſit vt
δὲ Δαβίδης, πέμψαντα ἀπολαβεῖν σκίλλαν τὸ δόρυ mitteret qui & ſpiculum & lecythum reporta-
καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐπειπὼν ὡς ὁ θεὸς ἑκατέρῳ rent, hoc atteſtatus, quòd Deus futurus eſſet vtri-
τῆς ἰδίας φύσεως καὶ τῆς κατ' αὐτὸν προαιρέσεως B ſque naturæ & morum ac geſtorum iudex,
ἔσται δικαστὴς, ὃς οὐ καὶ τὸν παρόντα ἡμέρᾳ δυνη- cui notum eſſet, quòd ea quoque die pepercif-
θέντα σε δυνηθῆς, ἀπηχθόμην οἶδα. καὶ σαοὺλος μὲν ſet inimico, quem in manu erat interficere. At-
δὶς πεφευγὼς τὰς Δαβίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασί- que hoc modo Saulus iam iterum clementia
λεια καὶ τὴν οἰκείαν ἀπηλλάττετο. φοβηθεὶς ὁ Δαβί- Dauidis incolumis è manibus emiſſus, retro in 1.Reg.27.
δης, μὴ μόνον αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ σαούλου, regiam ſe recepit. Cæterùm Dauid veritus ne ſi
συμφέρειν ἑαυτῷ εἰς τὴν παλαιστίνην ἀπαβαῖ, διαζή- diutius in eis locis hæreret tãdem comprehen-
σεσθαι δὲ αὐτῇ. καὶ μὴ τῷ ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦ- deretur, conſultius putauit in Palæſtinã tranſi-
σαν, ὡδαγίνεται πρὸς ἀγχοῦν τὸν γίτης βασιλέα, re, & illic degere: quod cùm cæteris quoque vi-
μία δ' ἦν αὕτη τῶν πέντε πόλεων. δεξαμένου δ' αὐ- C ſum eſſet, vnà cum ſexcentorum manu ad An-
τὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσι, καὶ δόντος οἰκη- chum ſe contulit regem Gittæ, vnius è quinq;
τήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας, Ἀχιμᾶν καὶ eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto
Ἀβιγαίαν, διῆγε ἐν γίτῃ. σαοὺλ δ' ὑπὸ ταῦτα ἀκούσας à rege cum duabus vxoribus Achima & Abi-
τὰ, λόγος οὐκ ἔτ' ἦν αὐτὸν πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδίζειν. gæa habitauit. Saulus autẽ cautior factus poſt-
εἰς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας ἐδόκει πολεμικὸν ἐπ' ἐκείνῳ γε- hac deſtitit contra eum aut proficiſci aut mili-
νόμενον συλλαβεῖν αὐτὸν παρασκευάσαντα. Δαβίδης δ' tem mittere, videns id ſibi iam bis malè ceſſiſ-
οὐκ ἐδόξεν ἐν τῇ πόλει τῇ γιττῇ μένειν. ἀλλ' ἐδεήθη ſe, minimúmque abfuiſſe quin captando cape-
τοῦ βασιλέως αὐτὸν ἐν οἰκείᾳ φιλανθρώπως αὐτὸν retur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta
ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται, τόπον τινὰ τῶν χώ- manere, ſed petiit à rege vt ad priſtinam erga ſe
ρων δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. ἀφίκετο γὰρ δεδιὼς D hoſpitalitatem hoc quoque adiiceret, & agri
ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶη). δίδωσι partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret.
δ' ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σικέλλαν καλουμένην. Vereri enim ſe ne intra mœnia morando one-
τὼ βασιλέως ὁ Δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα ἐτί- roſus Gittenſibus videatur. annuit eius preci-
μησεν εἶη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, bus rex, & vicum quendam nomine Sicellam
ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος ὃν κατῴκησεν Δα- ei donauit, quem Dauid poſtea regnum adeptus
βίδης ἐν σικέλλᾳ τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μῆνες τέσ- adeò dilexit, vt ſuam & poſterorum priuatam
σαρες πρὸς ταῖς εἴκοσιν ἡμέραις. καὶ ἐπερχόμενος ὁ poſſeſſionem in perpetuum eſſe voluerit: qua
λάθρα τοῖς πλησιοχώροις τῆς παλαιστινῶν σαρίτας de re aliàs fuſiùs dicturi ſumus. totum autem
καὶ ἀμαληκίτας διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, ἐλείαν tempus quo Dauid apud Sicellam vixit, fuerũt
πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρεφεν. menſes quatuor, additis viginti diebus. ex eo
αἰθρόους γὰρ ἀπείχετο, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν loco clancullariis excurſionibus Palæſtinæ gen-
αὐτὸν πρὸς ἀγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν τοι γε τῆς tis vicinos ſibi Saritas & Amalecitas infeſtabat,
λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰ ἔπεμπε. τοῦ δὲ βασιλέως magnas iumentorum & camelorũ prædas abi- E
πυθομένου, πόσην ἐπιτεθήμενος τὴν λείαν ἀπήλασε, gens. mancipia enim non abſtrahebat, veritus
τοὺς πρὸς τὸν νότον τῆς ἰουδαίας τεταγμένους, ἐν ne horum indicio res ad Anchum regem per-
τῇ περιζήλῳ κατοικοῦσιν εἰπών, ἐπεύδει τὸν ἀγχοῦν ferretur. De manubiis autẽ munera mittere ad
φερώνυμα οὔσης. ἤλπισε γὰρ ἐκεῖ, ὅτι Δαβίδης ἐπολέ- regem ſolebat. quo percontante vnde eas præ-
μησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν παρ' ὃν ζῶν χρό- das ageret, meridionalem Iudæorum regionem
νον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. καὶ ὁ τὸν αὐτὸν καιρὸν, campeſtrem incurſare ſe reſpondens, regi faci-
τῷ παλαιστινῶν ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας γραπτὰς διεγρα- lè perſuaſit vt crederet quod verum eſſe vehe-
πόταν, καὶ ὡς ἐπεμφάνταν πρὸς τοὺς συμμάχους ἄ- mẽter cupiebat. ſperabat enim Dauidem ſi ho-
πωτας ἵνα συμπαράσχωσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς ſtiliter gẽtem propriam tractaſſet, præcluſo re-
ῥεγγὰ, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθήσεσθαι ὁρμᾷ· ὅτι τοὺς F ditu ſemper poſthac obnoxium ſe habiturum.
ἑβραίους, ὁ τῷ γιττῷ βασιλεῖ ἀγχοῦς, συμμαχήσαν- Et parabatur tum bellum in Hebræos commu- XIIII.
τα τὸν Δαβίδην αὐτῷ μὴ τῷ ἰδίων ὁπλίτῃ, ὅτι τοὺς ἑ- ni Palæſtinorum decreto, indicto omnibus e- 1.Reg.28.
βραίους ἥξιου. τοῦ δὲ θεσθύμους ὑπαχθομένου, καὶ φύ- ius nominis ſociis die ad conueniendũ in Ren-
σαντος ὡδαγεῖναι καιρὸν, ἐν ᾧ τῷ ἀμφοτέρῳ αὐτῷ gam, vbi collectum exercitum Anchus in ho-
τῆς διεργασίας καὶ τῆς ξενίας δοποδῶσιν, καὶ ποιήσων αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μᾶ τῷ νίκην, ἢ τοῦ ſtem ducturus erat: & inter cætera auxilia Da-
ἀγῶνος τοῦ πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ νεωτέρων χωρήσαντος αὐτοῖς ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑπερξέ- uidem cum ſexcentorum cohorte euocauerat.
σειν τὸ θεσθύμου αὐτῷ μᾶλλον αὔξων. quo promptè operam pollicente, & dicente ad-
eſſe tempus referẽdæ hoſpitalis gratiæ, rex con-
trà quo magis eum ſibi deuinciret, promiſit ſe
eum re bene geſta in ſummo apud ſe honore
habiturum, & ſatellitio ſuo præpoſiturum.

CAP. XV.

Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno suo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæteróque similis vanitatis homines eiecerat, solis prophetis retentis: cúmque audisset Palæstinos Sonnam vsque vrbem progressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copiis illuc occurrit: & iuxta mótem quendam Gelboe dictum castra è regione hostium posuit. vbi non mediocris trepidatio illum incessit, reputantem hostilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re solicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij sciscitans. Deo autem silente magis etiam territus prorsus animum despondit, præsagiens cladem imminere, posteaquam Deus præter solitũ auxiliatricem manum subtraheret. quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel sic rerum euentum prænosceret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura sciscitantibus prædicunt. cũque indicio cuiusdam familiaris sui comperisset esse talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, assumptísque duobus fidissimis famulis ad Endorum & mulierem fatidicam proficiscitur: rogátque eam vt diuinet, educátque ad superos animam viri cuius ipse voluerit. illa autem repugnante & negante se edictum regis contemptuũ, qui hoc diuinaculorum genus à suo regno arceat: & obtestãte ne nulla iniuria lacessitus insidias sibi strueret, quo deprehensa vetitas artes attrectare ad supplicium raperetur: iurauit neminẽ hoc resciturum, neque se responsum cum aliis communicaturũ, sed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando persuasa est non timere, iussit eam Samuelis animam excitare. quæ cùm nesciret quisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in conspectũ veniente, mulier specie viri diuina & veneranda perterrita ac stupefacta, versa ad regem, nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis causam, ait se videre ascendentem virum diuina quadã specie præditum. percontante deinde qua effigie quóve habitu esset ac ætate, ait senem esse venerandum, habitu sacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem esse, & procidens adoratione salutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob causam elici ac suis moueri sedibus iusserit, necessitate se huc adactum conquestus est. imminere enim grauem hostium exercitum, & se inopẽ esse consilij destitutum à Deo, neq; per vates, neque per somniorũ visiones futura præsignare dignante, quapropter ad eum se confugisse, cui res suas semper curæ fuisse sit expertus. Samuel verò adesse iam regi extremum vitæ diem præuidens, superuacaneum respondit ex ipso futura scitari, cùm à Deo destitutum se agnoscat. Audi ta-

Κεφάλαιον ιε'.

Ως ὁ σαοὺλος μάχην παλαίσας πάλιν ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἡττᾶται οἱ ἐθνῶν τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς σὺν παισὶν ἀπόλλυται μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος.

ΕΤυχε δὲ σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἔξω τῶν θεσφατῶν. ἀκούσας δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἤδη παρόντας καὶ ἔγγιστα σύνης πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ καιμένους ἐς στρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ προσβαλόμενος ὄρει τινὶ γιλβοὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον αὐτικρὺ τῶν πολεμίων. ταραττει δ' αὐτὸν οὐχ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα τὴν τῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλή τε οὖσα καὶ τῆς οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη. καὶ τὸν θεὸν δὲ τῶν θεσφατῶν ἱκέτα ποιεῖται περὶ τῆς μάχης, καὶ τὸ περὶ ταύτην ἐσόμενον τέλος θεσπιεῖν. οὐκ ἀποκειναμένου δὲ τοῦ θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ σαοὺλος κατέδεισε, καὶ τὴν ψυχὴν κατέπεσε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς οὐ παρόντος αὐτῷ κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ θεσπιῳδοῦντος. ζητῶν δ' αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλούμενον, ὡς οὕτω γνωσόμενος εἰ κατὰ νοῦν χωρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ πεφάγματα. τὸ γὰρ τῶν ἐγγαστριμύθων γένος ἀνάγειν τὰς νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν θεσπίζειν τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μεμυθεύντος δ' αὐτῷ φαίνεται τὴν οἰκετικὴν εἶναι γυναῖκα τοιοῦτον ἐν πόλει ἐνδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀποδὺς τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δύο παραλαβὼν οἰκέτας οἷς ἤδει πιστοτάτοις οὖσι, πείθει εἰς τὴν σύνεσιν θεὸς τὴν γυναῖκα. καὶ παρακαλῇ μαντεύσασθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, οὗπερ ἂν αὐτὸς εἴπῃ τῆς γυναικὸς ἀπομαχομένης καὶ λεγούσης οὐ καταφρονήσειν τοῦ βασιλέως, ὃς τοῦτο μὲν τῶν μάντεων ἐξήλασεν, οὐδ' αὐτὸν ἂν ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ, εἰ δρῶσά τι εἰς τὰ κεκωλυμένα λαθεῖν αὐτὸν ἵνα δῷ δίκην, ὑμνεῖται γνώσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτῷ ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν σαμουήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοοῦσα τὸν σαμουήλου ὅς τις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ἅδου. φανέντος δ' αὐτῇ, θεασαμένη τὸ γυναῖον εἶδος ἐκπλαγῆ, οὐ σύφην ὁ βασιλεὺς σαοὺλος; ἐδήλωσε γὰρ αὐτὸν ὁ σαμουήλος. ὑπολαβόντος δ' ἐκείνου, καὶ τὴν ταραχὴν αὐτῆς ἐρωμένου πόθεν γένοιτο, βλέπειν εἶπεν ἀναβαίνοντα θεῷ τινὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον. τοῦ δὲ τὴν εἰκόνα φράζειν τὸ σχῆμα τε θεασάμενος καὶ τὴν ἡλικίαν κελεύσαντος. γέροντα μὲν ἤδη καὶ σύνδοξον ἐσήμαινεν, ἱερατικὴν δὲ περικείμενον διπλοΐδα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμουήλου ὄντα, καὶ πεσὼν ὑπὸ τὴν γῆν, πάσχει καὶ προσκυνήσας τῆς σαμουήλου ψυχῆς πυθομένης δι' ἣν κινήσειεν αὐτὴν καὶ ἀναγάγοι ἀποδύρεται, τοὺς πολεμίους ὑπερβαίνειν βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καταλελειμμένον, καὶ μήτε προρρήσεως τυγχάνοντα, μήτε δι' ἐνυπνίων, μήτε δι' ὀνειράτων. καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ὑπὸ σὲ τὸν ἀεὶ ἐμοῦ προνοησάμενον κατέφυγον. σαμουήλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς, ὁρῶν, θᾶσσον φησὶν εἶπεν ἢ παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, τοῦ θεοῦ

τῆ θεοῦ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκουε γαμιὴλ, ὅτι βασιλεῦσαι δεῖ Δαβίδην, καὶ κατορθῶσαι τὸν πόλεμον. σὲ δὲ καὶ τέλευ ἀρχῆς καὶ τοῦ ζῆν ἀπολέσαι, τῆ θεῆ ὠφθακούσαντα, ἐν τῷ πρὸς Ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσά σοι καὶ ζῶν. ἴσθι τοίνυν καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς ἡμισόμενον, καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πεσόντα ὅτι τῆς μάχης μετ' ἐμοῦ ἡμισόμενον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαοὺλος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο. καὶ καταπεσὼν εἰς τὸ οὖδαρος, εἴτε διὰ τὴν προσεδοκωμένην ὀδύνην, εἴτε διὰ τὴν ἔνδειαν, οὐ γὰρ προσενίσατο τροφὴν τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως κατενίσετο. μόλις δ' ἑαυτὸν ἠνάγκασεν ἡ γυνὴ λαβέσθαι, ταύτην ἀποτιμῶν παρ' αὐτοῦ τὴν χάριν, ἀντὶ τῆς φιλανθρώπου μαντείας ἣν οὐκ ἐξὸν αὐτῇ ποιήσασθαι διὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ φόβον ἀγνοουμένου τοῖς πολλοῖς, ὅμως ὑπῆρχε καὶ παρεῖχεν. αὐτὴ δ' ὧν παρεκάλει, ξαπλᾶ τε αὐτῷ τράπεζαν καὶ τροφὴν, ὡς ἂν τὸν ἰσχνὸν συλλιξάμενος, εἰς τὸ τῆς οἰκείων ὁπωσοῦν σωθῇ σπαπτᾶσθαι. αὐτὴ γὰρ καὶ τελέως ἀπεσταλμένον ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔχουσα δ' μόσχον. ἕνα σωθῇ καὶ τῆς κατ' οἶκον ὀλιγωρίας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ' αὐτῆς, ὡς γυνὴ χορηγῆς, καὶ τούτῳ μόνῳ προσαναπαυομένη τῷ κτήματι, καταστάξασα τέως, καὶ τὰ κρέα ὠπτήσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ ὠπτάπησι. καὶ σαοὺλος μὲν διὰ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον. δίκαιον δ' ἀποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τὴν γυναῖκα, ὅτι καὶ παρὰ τὴν τύχην κεκωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, παρ' ἧς αὐτῇ τὰ κατ' οἶκον ἦν ἀμείνω καὶ ἡδέστερα, καὶ μηδέποτε αὐτὸν πρότερον τεθεαμένη, οὐκ ἐμνησικάκησεν τῆς ὀπτήσεως ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθείσης, οὐκ ἀπεστράφη ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν συνηθείᾳ γεγονυῖαν. ἀλλὰ πεπαίσθησέ τε, καὶ παρεμυθήσατο, καὶ πρὸς ἀδίκειαν λίαν ἀνδρῶς προσέξέφατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, τοῦ παρέχειν ἐντεινῶς καὶ φιλοφρόνως, οὐδ' ὑπὸ δυσχερείας ἀμοιβῆς πρὸς γεγονυῖαν, ἔπι χάριν μελλουσαν θησαυρίζειν, τελευτήσουσα γὰρ αὐτὸν ἡπίσατο, φύσει τῷ ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τινὰ ἀγαθόν τι παρεσκευασμένους φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ὧν ἀντιτύνωνται λαβεῖν ὄφελος τούτοις προθεραπεύοντων. καλὸν οὖν ὄντι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς εὖ ποιεῖν πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ ἡμουμένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον, μηδὲ μᾶλλον τι προσήκειν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει τούτων, μηδ' ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν ἀμύνῃ καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἐξωμεν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς, ἐν τοσούτοις ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. τὸν δὲ πόλεσι καὶ δήμοις, καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προσήκοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ἓν προσαχθήσονται πάντες ἀρετὴν διώξειν, καὶ δηλοῦντα δόξαν, καὶ μνήμην, αἰωνίαν παρέχειν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλῷ καὶ βασιλεῦσιν ἐθνῶν, καὶ ἄρχουσι πόλεων, ὀλιγωρίαν καὶ κατοῦδεν τῶν καλῶν ἐνδήσοντα, καὶ πρὸς τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος θάνατον προσδεξόμενον, καὶ πάντων καταφρονεῖν διδάξοντα τῶν δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν τοῦ λαβεῖν τοῦτο, σαοὺλον τὸν τῶν ἑβραίων βασιλέα. δεῖ γὰρ καὶ πρὸ εἰδέναι τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ὀλισθήσοντα θάνατον, τοῦ προφήτου προειπόντος, ἵνα ἔγνω φυγεῖν αὐτὸν, μὴ φιλοψυχήσας προδῶναι μὲν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις,

men, inquit, in fatis esse vt Dauid assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatum & vitam simul amittere, eo quòd in bello quod contra Amalecitas gessisti obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, siue ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quòd ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset, tandem cùm ægrè ad se ipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hâc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantùm reposcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. reluctantem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantùm non adegit improbis precibus vt assentiretur. cúmque vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem exercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem numquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est vt hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata ad fastiditum cibum sumēdū adhortata est: & quod solū mulieri pauperi superfuit, próptè ac libēti animo apposuit, nec gratiā pro beneficio repētēs, nec officio fauorē regis captans, quę iamiā morituru prę-cibatticùm tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat: quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potiùs quàm in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cùm populis ac gentibus profuturam, tum præcipue viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnū calcar ad honesta studia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportunè Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à prophera, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atque hoc modo regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totáque familia periculo se obiiciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere, potiùs quàm superstites relinquere, incertum qualésnam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatísque spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis aliísq; scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorúmque contemptores iure dici possunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni est communem mortis aleam fu-
1. Reg. 11. bire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius uti? contra nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem ibi si quando vsus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ sublimitatẽ adeò non licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere: verùm ne videar immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar.
2. Reg. 29. Palæstinis copias vndique contrahentibus, delectúque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite rex Anchus, quem secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte, quem vbi viderunt Palæstinorum duces, percontabantur regem vndénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc vt gratiam hospiti referat, vtque de Saule vindictam sumat, in auxilium veniisse. at illis non probabatur, quòd veterem hostem in auxilium acciuisset: suadebántque vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem reconciliandi se domino, si hostibus eius detrimentum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidemque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum, quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: móxque accito Dauide: Equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huius expeditionis te assumpsi, sed cęteris ducib. hoc nò probatur.

καθυβρίσαι ἢ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παραδοὺς αὐτὸν πανοικὶ μὴ τῷ τέκνων τοῖς κινδύνοις, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μὴ τούτων, ὑπὲρ τῆς βασιλευομένων μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ σωθαπολ ἡδυήσονται τὸν βίον. διαδοχὴν γὰρ καὶ ἧβος τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἀγήρω μνήμην ἔξειν. εἰκότ' οὖν δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γένοιτο τοιοῦτος ἢ γένηται, τιμὴ μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρπούσθαι παρὰ πάντων ἀξιῶ. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων δὴ πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας καὶ σώσοντας ὑπερίδοντας, ἐπειδὴ αὖ πράγματα λαμπρὰ, ἅμα δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι πρὸ τοῦ τοιούτων ἐν ταῖς ἰσορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι, τυγχάνειν ἀποδοχῆς. δύσκολοι γὰρ καὶ μεγαλότολμοι, καὶ τῶν δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δίκαιῶς ἂν λέγοιντο πάντες οἱ σαούλου μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδότας τὰ μέλλοι συμβήσεσθαι καὶ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακισθῆναι πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μελλόντι προδόντας αὑτοὺς, ἐπ' αὐτὰ σαλεύειν, οὐκ οὔτως ἠνιαγον, κἂν ἔργα πολλὰ δυσφεραξάμενοι τύχωσι. τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ δυσκολίᾳ χρῆσιν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προεισόντας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τοῦ παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ διαφθαρῆναι, μὴ δὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὰ χωρῆσαι προγνωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείου ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σαοὺλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ὅτι δείξας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τῆς μὴ τὸν θάνατον δυσημίας ἕνεκα ζῆν ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς ταῦτα καταλίποιεν. μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς δι' τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς οὐ μόνον οὐ κακοῖς εἶναι τοῖς ἀρχομένοις, ἀλλ' οὐδὲ μέτριος χρηστοῖς. ἐπὶ τούτων πλείω δὲ σαοὺλου καὶ τῆς δυσχερείας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλλου ἡμῖν χρησιμεύσης τῆς ὑποθέσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπειροκάλως αὐτῷ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπάνειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τούτους ἐξέβην. κατεστρατοπεδευκότων δὲ τῶν παλαιστινῶν ὡς προεῖπον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατράπας ἐξαριθμουμένων τὴν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν ἄγχις, μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν δ' ὁ δαβίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν παλαιστινῶν, πόθεν εἶεν ἥκοντες οἱ ἕβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα, ὁ δὲ δαβίδην ἔλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα σαοὺλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δεξασθαι, καὶ νεῶν τῆς χειρὸς ἀμοιβὴν ἐκπέμψαι βουλόμενον, καὶ τιμωρήσασθαι τὸν σαοὺλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δ' ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς δὴ συμμαχίᾳ, πολέμιον. καὶ δοκοπέμπων σωεβάλλου, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δ' αὐτὸν κακὸν τοῖς φίλοις ἐργασάμενος. καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν τοῦ καταλλαγῆναι πρὸς τὸν δεσπότην, κακώσαντα τῶν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προσεφέρετο εἰς τὸν τόπον ἐν ἐδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, ἐκέλευον δοκοπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τὸν γὰρ δαβίδην οὐ ἄδυσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαιστινῶν δοκολίσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν γιτῶν ἔκπλεως, καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν δαβίδην. ἐγὼ μὲν μαρτυρῶ σοι πολλὴν περὶ ἐμὲ εὐνοιαν καὶ σπουδὴν, καὶ δι' ἃ τὸ σύμμαχον ἐπαγόμενον, καὶ δοκεῖ ἴσα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἄπιθι μὴ ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑποψοῦ ἄτοπον, κἀκεῖ φύλαττέ μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν τῶν πολεμίων εἰσβάλλωσιν. ἔσῃ δὲ τοῦτο, συμμαχίας μέρος. καὶ Δαβίδης μὲν, ὡς ἐπέλαβεν ὁ τῶν Γεττῶν βασιλεὺς, ἧκεν εἰς Σίκελλα. καὶ ὃν μὲν ἦν καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαιστινοῖς ἀπῆλθε, τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὼν, αἱρεῖ τὴν τε Σίκελλαν καὶ πρώτους, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἔκ τε αὐτῆς ἐκείνης καὶ τῆς ἄλλης τῶν παλαιστινῶν χώρας λαβόντες, ἀνεχώρησαν. ἐκπεπορθημένην δὲ τὴν Σίκελλαν καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτῶν, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, ὥσπερ ἠγνυτο δῦναι τὸν ἑσπέριον. κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων, ὅτι τοσοῦτον περιῆν τοῖς κακοῖς, ὡς τε αὐτὸν ὀλιγοπληθῆ ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. ἐκινδύνευσε δὲ καὶ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλγηδόνων ὅτι ταῖς αἰχμαλωσίαις τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ἀποθανεῖν. αὐτὰ γὰρ τῶν γεγονότων ἠπόρουν. ἀναχὼν δ' ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευσε πρὸς τὸν θεὸν ἀνιέντα, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθάρην ἐνδύσασθαι τὸν ἱερατικὸν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν. καὶ πρόφητεύσας εἰ δώσει τοῖς Ἀμαληκίταις δίδωσι καταλαβεῖν, καὶ σώσας μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. τοῦ δ' ἀρχιερέως δώσειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο τοῖς πολεμίοις. ἐλθὼν δ' ἐπὶ χειμάρρουν, βάσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ προσπίπτων, αἰχμάλωτον μὲν τὸ γῆρας, ὑπὸ ἐνδείας καὶ λιμοῦ παρειμένῳ, ζητεῖ δὲ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, προσδοὺς αὐτὸν ποτῷ καὶ βρώσει ἀναστήσαντες καὶ ἀναλαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ, γῆρας μὲν ἐσήμαινεν, αἰγύπτιος ὤν. καταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀρρωστίαν ἔπεσθαι μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δ' αὐτὸν τ' καταφρονήσαντα καὶ δι' ὀκτακοσίων ἀλλά τε τῆς Ἰουδαίας καὶ τὴν Σίκελλαν ἐμπρήσαντας. ἀκούσας οὖν ὁ Δαβίδης τοῦτο ὅτι τοὺς Ἀμαληκίτας ὁδηγοῖ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ὅτι γλῶ ἐρριμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀριστοποιουμένους, τοὺς δὲ καὶ ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων καὶ τῆς λείας ἀπολαβόντας, ὅτι πάντων ἀφυλάκτως, πολλὴν αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πιεῖν καὶ δωρεῖσθαι τετραμμένοι, πάντες ἦσαν δι' κατέργασοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἐπὶ τῆς τραπέζης κατακειμένων, ὅτι καταλαμβανόμενοι παρ' αὐτῶν, ἀνηρέθησαν, καὶ παρέσυρεν αὐτῶν τὰ σιτία καὶ τὸν οἶνον τὸ αἷμα, τοὺς δὲ δεξιουμένους ἀλλήλους τὰς προπόσεσι διέφθειρεν, οἵους δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου κατειλημμένους. ὁπόσοι δὲ ἔφθησαν κατιόντες τὰς πανοπλίας ἐξ ἐναντίας αὐτῷ ἵστασθαι, τούτους οὐδὲν ἧττον ὀλιγωρῆς τῶν γυναικῶν καταλειμμένων ἀπέσφαξε. διέμενον δὲ, οἱ σὺν τῷ Δαβίδῃ καὶ αὐτοὶ ἀναπεπαυμένοι ὑπὸ πρώτης ὥρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ προλειφθῆναι τῶν ἀμαληκιτῶν πλείονας ἢ τετρακοσίους. καὶ αὐτοὶ δὲ δρομάσι καμήλοις ὑπεβάντες διέφυγον αὐτίσασθαι δὲ τἄλλα πάντα ἃ διήρπασαν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, καὶ τὰς τε αὐτῶν γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες ἦκον ὅτι τὸν τόπον, ἔνθα ἑξακοσίους μὲν δυναμένους αὐτοὺς ἔπεσθαι, καταλελοίπεσαν ὅτι τὰ σκεύων, οἱ μὲν τετρακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας

A quare confestim agrum quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidiō meæ regioni, ne interim dum cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socij præstiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædáque tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem reuertebatur. B Dauid autem vicum suum vastatum inueniens omnibúsque direptis vtramque etiam vxorem abductam, & pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non priùs flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum & liberorum militib° saxis impeteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reiicerent. Post- C quam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit pontificem Abiatharum vt sumpto sacerdotali amictu Deū consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnásque de hoste sumere: pontifice verò iubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cúmque ad torrentem quendam nomine Basselum peruenisset, incidit in quendam Ægyptium errantem, iámque inopia D & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberrauerat. hunc cibo & potu priùs refocillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen consequi eorum qui vastata Sicella finitimísque locis domum se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid vsus ad persequendos Amalecitas, assecutúsque eos in terram proiecto, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex præda quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantùm ac compotationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multò maiore negotio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsque ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis ægrè quadringinti celeritate camelorum ab internecione sint exempti. cæterùm præda omnis est recepta, vxoréque tam ipsius quàm Dauidis commilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locū peruenerunt, vbi ducētos minus expeditos ad custodiā impedimentorum reliquerant, quadringēti illi nolebant eos in prędę partē admittere,

quòd per ignauiam in perſequendo hoſte delaſſati fuiſſent,aiebántque contentos eſſe oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit.Par enim eſſe,vt victoria diuinitus conceſſa, receptíſque ex hoſte ſpoliis,vniuerſi milites ex æquo frucrentur, maximè cùm reliqui impedimenta interim aſſeruauerint.ex eo præiudicio mos in poſterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnę interfuerunt,& iis qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati.Reuerſus deinde Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atque in hunc mo-
1.Reg. 13. dum circa Sicellam & in perſequendis Amalecitis res geſta eſt.Interea Palæſtini acti prælio cum hoſte cõgreſſi,& ſuperiores facti, plurimos ex aduerſa acie ſternunt.ibi Saulus & filij contra hoſtem egregiè certantes,& hoc tantùm agentes ne inulti caderent, vtque honeſtis vulneribusconfecti luctuoſam hoſti victoriam relinquerent,totam vim hoſtium in ſe conuerterunt:& circunuenti multitudine,magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremo & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filij , Ionathas , Aminadabus & Melchiſus. poſt quorum caſum vniuerſus Hebræorum exercitus profligatur : dúmque nullo ordine trepidi fugiunt , inſtantibus à tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoque ſtipatus ſuorum caterua fugiegat : in quem Palæſtini immiſſis ſagittariis & iaculatoribus,omnes paucis exceptis confixerunt. ipſe verò poſt multa fortia facinora edita , grauatus vulneribus , vt iam nec ſubſiſtere , nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſeerauit armigerum vt ſe ferro transfigeret, priuſquam viuus in hoſtium poteſtatem fieret. quod cùm armiger ob maieſtatis reuerentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cùm deficientibus viribus traiicere ſe non poſſet , circunſpiciens iuuenem proximum rogat,quiſnam eſſet : auditóque eſſe Amalecitam,orat vt ſe iuuaret efficere , quod ipſe ſuis manibus non quiret. qui poſtquam eius optata exſecutus eſt , ademptis aureis armillis & corona inſigni regio,quantum potuit feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece , ipſe quoque ſe iugulauit.pari modo & vniuerſum eius ſatellitium vnà cum domino ſuo cecidit , circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem ſitam habitant , quíque campeſtres vrbes tenent , quòd Saulus rex cùm filiis & exercitu in prælio cecidiſſet , relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quaſque vrbes confugerunt : quæ Palæſtini deſerta nacti , facilè occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè conſecuta eſt, dum cæſorum cadauera ſpoliant , inciderunt in Sauli filiorúmque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt:

A οὐκ ἠξίουν αὐτοὺς ὑπομεῖζειν, οὐ συνακολουθήσαντας, ἀλλὰ μαλακισθέντας πρὸς τὴν διαῖτιν, ἀγαπήσειν δὲ σεσωσμένας τὰς γυναῖκας ὑπολαμβάνοντας ἔλεγον. δαβίδης ὁ πονηρὸν καὶ ἄδικον αὐτῷ ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην. εἰ γὰρ ἀξίους τοῦ θεοῦ παρασχόντος αὐτοῖς ἀμυναθαι μὲν τοὺς πολεμίους, κομισασθαι δὲ πάντα αὐτῷ, πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μεῖζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. ἡ ταύτ' ὀκὶ φυλακὴ τῶν σκευῶν μεμψικότων. καὶ ἐξ ἐκείνου, νόμος ἔθος ἐκράτησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. γνώμης δ' ἐν σικέλλα δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἰούδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις, ἀπομοίρας τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν σικέλλων πόλιν, καὶ ἀμαληκιτῶν ἀναίρεσιν, οὕτως ἐχώρησε. τῶν δὲ παλαιστίνων συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαιστῖνοι, καὶ πολλοὺς ἀναιροῦσι τῶν ἐναντίων. σάουλος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πᾶσαν προθυμίαν παρέχοντες ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν, καὶ προβόλως ἐχρήσαντο τοῖς πολεμίοις τῆς ὅλης αὐτοῖς δόξης ὑπερεισενεγκόντες, οὐδὲν γὰρ προτερεῖν τούτου εἶχον, ὅπερ φουσι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα καὶ προσκλονοῦντες ἀπωθήσασθαι, πολλοὺς τῶν παλαιστίνων καταβαλόντες. ἦσαν δ' οἱ σαούλου παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμιναδαβος, καὶ μελχισός. τούτων πεσόντων, ἔφευγε τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυσις ἦν ἅπασι καὶ φόνος ὑπερεισενεγκόντων τῶν πολεμίων. σάουλος δ' φεύγει, καρτερὸν τίτος ἔχων περὶ αὐτόν, καὶ τῶν παλαιστίνων ὑπερεμφάντων ἀκοντισταῖς καὶ τοξόταις, παίζας μὲν ὑποβάλλει πολὺ ὀλίγων. αὐτὸς δ' λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ θαύματα λαβών, ὡς μηκέτι δύνασθαι καρτερεῖν, μηδ' αὐτέχειν ταῖς πληγαῖς, ὑποκτείναι μὲν αὐτὸν κελεύει τὸν ὁπλοφόρον, ἀπασάμενον τῷ ῥομφαίᾳ, ταύτῃ αὐτὸς δηλώσας πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ θελήσαντος δὲ τοῦ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τῇ ἰδίᾳ ἀπασάμενος, καὶ σήσας ὅπῃ τῷ ἀκμῇ, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. καὶ μὴ δυναμένου ὥσασθαι μηδ' ὑπερείσας δύνασθαι βαλλειν αὐτοῦ τὸν σίδηρον ὑπερφέρεται, καὶ πανίσκου τινὸς ἐγγὺς τυγχάνοντος, πυθόμενος τίς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ὄν, παρεκάλεσεν ὑπερείσαντα τῷ ῥομφαίᾳ, δῦναι τὸ μὴ ταῖς χερσὶν αὐτὸν τοῦτο δύνασθαι ποιῆσαι, θάνατον αὐτῷ τελευτῆσαι οἷαν αὐτὸς βούλεται. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ θεασάμενος τὸν βραχίονα αὐτοῦ χρυσοῦν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐκ ποδῶν ἐχώρει. θρασύμβρος δ' ὁπλοφόρος σάουλον ἀφημμένον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δ' οὐδεὶς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον περὶ τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀκούσαντες δὲ τῶν ἑβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σάουλος πέπτωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἀπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ὀχυρωτάτας ἔφυγον. οἱ δὲ παλαιστῖνοι, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑστέρᾳ σκυλεύοντες οἱ παλαιστῖνοι τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς,

ὑπετυγχάνουσι τῷ σαούλῳ, καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες, ἀποτεμοῦσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς.

καὶ κτ

καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπήγγειλαν τῷ χώρᾳ, πίστα τες ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν, ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀστάρτειον ἱερον. τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν, πρὸς τὰ τείχη τῆς Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δ' ἤκουσαν οἱ ἐν ἰαβισὰ πόλει τῆς γαλαδίτιδος καθοπλίτης ὅτι λελώβηνται τὸν σαούλου νεκρὸν, καὶ τοὺς τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι ἐπιδεῖν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειόταται καὶ τόλμη διαφέροντες, ἦ δὲ πόλις αὕτη καὶ σώματα ἀλκίμους καὶ ψυχαῖς φέρει, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν βηθσάν. καὶ προσελθόντες τῷ τείχει τῶν πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα σαοὺλ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς ἰαβισάν, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοῖς κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τελμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ κλαύσαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας τόπῳ, ἀρούρης λεγομένῃ. καὶ νήστεις ἐπ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παίδας αὐτοῦ, μήτε σιτοῦ, μήτε ποτοῦ γευσάμενοι. τοῦτο σαοὺλ τὸ τέλος ἔσχε προφητεύσαντος σαμουήλου, διὰ τὸ ἀπειθῆσαι τοῦ θεοῦ τῷ ἐκ' ἀμαλήκ ταις ἐντολῶν. καὶ ὅτι τὸν ἀχιμελέχου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸν, καὶ ἀχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τὴν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δὲ, σαμουήλου ζῶντος ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος δὲ, δύο καὶ εἴκοσι· ἡ σαοὺλος μὲν, ὅτε κατέστρεψε τὸν βίον.

A & dimiſſis in hoc per totam ſuam regionem certis hominibus, hoſtes cecidiſſe nunciauerunt: quorum arma in templo Aſtartes dedicauerunt: porrò corpora eorũ circa mœnia vrbis Bethſanæ, quæ nunc cũ eſt. Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod poſteaquam auditum eſt in Iabiſſa vrbe regionis Galaditidis, truncata eſſe Sauli ac filiorũ cadauera, rem indignã rati eos extremo exſequiarum honore fraudari, aliquam multi fortiſſimi & audaciſſimi egrediuntur (alit enim hæc vrbs homines robuſtos ac feroces) factóque per totam noctem itinere, ad Bethſanæ mœnia peruenientes, dẽptis Sauli & filiorum corporibus Iabiſſam ea deportauerunt, nemine hoſtium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipſorum audente. Iabiſſeni autem populariter eos deploratos in celebertimo agri ſui loco ſepeliuerunt, & in dicto ob regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum ſeptem in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non eſt exſecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho pontifice, vrbem quoque pontificalem ſubuertit. Regnauítque viuẽte Samuele annis decem & octo, & poſt mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, cum quem diximus vitæ finem eſt ſortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τῶν δὲ ἄλλου πλήθους, ὁ σαούλου παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰεβόσθου φονευθέντος ἐξ ὑπουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησε δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς περιξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειροσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν. Κεφ. ε.

Η μνομαχία πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς δῆτα τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐχειρώσατο αὐτούς. Κεφ. ζ.

Οτι τῷ θεῷ τὴν οἰκίαν αὐτῷ κατασκάπτων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος δῆθεν τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπόλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν αὖθις ἦλθε, καὶ ἔζησεν δικαιωμένως. Κεφ. ι.

Ως ἔτι θεῖον, σολομῶνα τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. CAP. I.

Ieboſtho amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit. CAP. II.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit. CAP. III.

Dauid Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur. CAP. IV.

Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit. CAP. V.

Damaſceni à Dauide vincuntur. CAP. VI.

Quomodo Dauid Meſopotamios vicerit. CAP. VII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt. CAP. VIII.

Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. CAP. IX.

Quomodo Dauid regno reſtitutus feliciter vixit. CAP. X.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit. CAP. XI.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER SEPTIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως Δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶνι, τῶν δ' ἄλλων παίδων ὁ σαούλου παῖς.

Cap. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

ΤΝΕΒΗ δὲ ταύτῃ γενέσθαι τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν καὶ Δαβίδης τοὺς Ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς Σικελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτοῦ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῇ Σικέλλᾳ, τῇ ξένῃ σθῆτα ἀμπεχόμενος ἄφνω θεὶς ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς παλαιστὴν ὁ τὸν σαοῦλον ἀπελὼν, τοῦ τε ἵππου πεσόντος διερρηγμένος, καὶ τοῦ κεφαλῆς τέφρα πεπλεγμένος. καὶ προσπεσόντα αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν ἥκοι τοιοῦτος, ἀπὸ τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. γενέσθαι δ' ἀτυχίᾳ αὐτῆς τὸ τέλος ἐθέλειν, πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων τοῖς Ἑβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν σαούλου, μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς συντυχὼν τῇ ἕσπερ τῶν Ἑβραίων, καὶ τοῦ βασιλέως πεφυγότα παρόν. ὃν καὶ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, προσκληθεὶς αὐτὸς ὡμολόγει. τῇ ῥομφαίᾳ δὲ αὐτὸν ὀπτεύοντα, δι' ἃ τοῦ τῶν ἐναμάτων ἐπιφέρεσθαι αὐτὸν ἀθυμίαν κατειλήφασθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπιδείκνυε, τόν τε ἐπὶ τοῖς βραχίοσι χρυσοῦν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ προσιδόντας τὸν σαοῦλον νεκρὸν νομίσαι αὐτοῦ. Δαβίδης δὲ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τοῦ σαούλου θανάτου βλέπων, καταῤῥηγνύει μὲν τοῦ ἐπαίρεσθαι, διεκαρτέρησε τοῦ ἡμέραν. ποιεῖ δ' αὐτῷ τοῦ λύπην τοῦ χαλεπωτέραν, καὶ ὁ σαούλου παῖς Ἰωνάθης, πιστώτατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγονὼς. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τοῦ ἀρετὴν καὶ τοῦ πρὸς σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτε τοῦ πατρὸς χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις ὑφ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας δὲ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀπελὼν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς ὢν παῖς Ἀμαληκίτου γένους, ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἀποδείξας. ἔγραψε δὲ καὶ θρήνους, καὶ ἐπιταφίους ἐπῴδους

HOc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, capútque sparsus cinere, ad Danidem peruenit: adoratóque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cùm fortè in fugientem cum suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne vitam in manus hostium veniret: cùm enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidiis appetitus, non solùm ægerrimè tulerit eius interitum, verumetiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse sui accusator extiterit, regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia

2. Reg. 1.

in laudem Sauli & Ionathæ compoſuit,quæ in hodiernum vſque diem leguntur.His extremis officiis honorato rege,luctúque finito,cõſuluit Deum per prophetam, quámnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam ſibi concederet. cúmque reſponſum eſſet Hebronem concedi, relicta Sicella eò commigrauit,ambabus vxoribus illò adductis,& cohorte domeſtica : móxque tota tribus ad eum locum confluens, regem cũ communi ſuffragio declarauit. Auditò deinde quòd Saulum cum filiis Iabiſeni in Galaditide regione ſepeliſſent, miſit illuc qui collaudato eorum facinore,gratiam illis referendam ſuo nomine pollicerentur, ſimúlque nuntiarent, quòd Iudæ tribus regem ſe conſalutaſſet. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri,vir ſtrenuus,& ad magnas res obcũdas natus,quàm primùm cognouit cecidiſſe regem & Ionatham , alióſque duos eius filios, properè in caſtra delatus, reliquum ex omnibus filiis nomine Iebosthum periculo eripit,& ſuperato vnà cum illo Iordane, totius populi regem eum conſtituit,excepta tribu Iudæ : regiámque ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur caſtrum. inde profectus eſt cum delectiſſimo milite, vt prælio cum Iudæ tribu decerneret,iratus quòd Dauidem regem creauiſſent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis ſororis filius , natus ex patre Suri,duos ſecum fratres, Abiſæum & Aſaelem, vniuerſúmque Dauidis exercitum ducens : & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidiſſet,aciem ad prælium explicat.Cúmque Abenerus dixiſſet cupere ſe experiri vtrius partis præſtantiores milites eſſent, ex pacto vtrinque duodeni ad certamen ſunt deſtinati.qui progreſſi inter vtramque aciem, emiſſis priùs pilis,gladios ſtringunt: comprehẽſíſque aduerſariorum capitibus, latera & illa feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnũ ſe conficerent.quo facto exercitus etiam conflixerunt, & poſt acre certamen,partes Abeneri ſuccubuerunt. Verſos deinde in fugam Ioabus non deſtitit perſequi,ſed tergis eorum hærens hortabatur ſuos vt ne defatigarentur : idémque etiam fratres eius faciebant, præcipuè iunior Aſael ob eximiam pedum pernicitatem celebris,& non ſolùm cum hominibus, ſed cũ equis etiam curſu contendere ſolitus.is tũ Abenerum rectà inſequebatur,nec in ſiniſtram nec in dextram deflectens.Conuerſus autem Abenerus, & impetum eius fruſtrari volens , primùm vnius militis armatura cum eo depaſci voluit,vt perſequi deſineret.deinde rogabat ne ſe in hanc neceſſitatem adduceret,vt illo interfecto,in fratris eius conſpectum poſthac venire non auderet. cúmque ille his verbis nihil moueretur , ſed perſequi pergeret , ita vt verſa haſta fugiebat , imminenti lethale vulnus infligit , vt in veſtigio concideret. qui ve-

2.Reg.2.

A σαούλου καὶ ἰωνάθου, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ ζῶσιν. ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξετίμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενος τῆ πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν διὰ τῆ προφήτου τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτῷ δίδυμα χώρεφνα, καταλιπὼν τὴν σίκελλαν, εἰς ἐκεῖνα μετῆλθε, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς

B φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, βασιλέα προσείπουσιν αὐτὸν τοῦ σαούλου. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν σαοῦλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῳ τῆς γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσειν αὐτοῖς τῆς πρὸς τὸν θάνατον τοῦ δεσπότου ὑπισχνούμενος, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτόνηται αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ τοῦ σαούλου μὲν ἀρχιστράτηγος ἀβίννεως, νέου δὲ παῖς,

C ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἤγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπέρχθη εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν ὑπολειπόμενον ἐξαρπάσας υἱὸν αὐτοῦ, ἰεβοθὸς δ' ἐκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ πάντας ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασιλεύειν δ' ἐπέτρεψεν αὐτῷ γῆν, καὶ μὴν τὴν ὅλην ὑπήκοον γλῶτταν, μεγάλην. καὶ ἦ δ' ἑλλήνων, παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀβίννεως μετὰ τῆς στρατιᾶς ὁπλίκτου συμβαλεῖν τοῖς ἐκ

D τῆς ἰούδα φυλῆς προαιρούμενος, ὁρμηθεὶς ὅπου ἐβασίλευσεν δαβίδης. ἀπήντησε δ' αὐτῷ ἰωάβος, ὁ σαμεΐας μὲν παῖς, παῖς δὲ σουεί, ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς δαβίδου γεγονώς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ τῆ ἀδελφοῦ ἀβισαΐ καὶ ἀσαήλου, καὶ πάντων τῆ δαβίδου ὁπλιτῶν. καὶ προτυχὼν ὅτι που χρωμίδος ἐν γαβαὼ πόλει προτάσεις πρὸς μάχην. τῆ δ' ἀβεννήρ φήσαντος πρὸς

E αὐτὸν, μαθεῖν βουλεύσαι πότερος αὐτῷ ἀνδρειότερος στρατιώτας ἔχει, συνῆλθε παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μεταξὺ τῆ προτάξεων οἱ πρὸς τὴ μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῆ στρατηγῶν ὁπλισμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς εἰς ἀλλήλους ἀφέντες, ἀποδύνται τὰς μαχαίρας, καὶ τῆ κεφαλῆ ἐπιλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτοὺς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἕως ἅπαντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπόλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ, καὶ

F καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ τῆ ἀβεννήρου. καὶ διαπέντας ἐκ αἰεὶ διώκων ὁ ἰώαβος. ἀλλ' αὐτὸς τε ὑπέκειτο προκελευόμενος τοὺς ὁπλίτας ἐκποδὼν ἑπεσθαι καὶ μὴ κάμνειν ἀναιρουμένους, εἴτε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο. ὁ δὲ διαφανέστερος τῆ ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος ἀσαήλος, ὅτι τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν. ἐκ δὲ αἱθεφόπης σὺν καὶ μόνος, ἀλλὰ καὶ ἵππον καταστάντα εἰς ἄμιλλαν λέγουσι προδραμεῖν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀβίννεως ἐδίωκεν τοῦ ῥώμης καὶ τῆς ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς

ἑτέρου ἐγκλειούσης τῆ μεροῦ. ὑπερφέντος δὲ τὸ ἀβεννήρου, καὶ καθοπλίζεσθαι τὸν ὁπλίτην αὐτῷ προσομμύοντος, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόντος ἑνὸς τῆ ἑαυτῷ στρατιώτῃ ἀφέλεσθαι τῆς διώξεως ἀπελαύνοντα τὴν πανοπλίαν. πάλιν δ' ὡς οὐκ ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραινοῦντος, μὴ κτείνας αὐτὸν ὑπολείπῃ τὸν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. οὐ προσέχοντος δὲ τοῖς λόγοις, ἀλλ' ὑπομένοντα τῆ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τοὔπισθεν καιρίως, ἀπέκτεινεν.

οἱ δὲ

ὁ ἢ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν Ἀβίνηεσν, ὡς ἦλθον ὅθι A
τὸν τόπον οὗ κεῖθεν συνέβαινε τὸν Ἀσαὴλον, φθεισάντες
τὸν νεκρὸν, οὐκ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐδίωκον. ὁ δὲ Ἰωάβος
αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀβισαῖος, παραφαμόντες
τὸ πλῆθος, καὶ τῆς πλείονος ὀργῆς τὸν Ἀβίνηεσν ἀπουδῆς
αἰτίαν τιμωρῷ ἀφ' ὧν τελευτήσαντος ὀργὴν λαβόντες, ἀ-
πίστῳ τάχει καὶ προθυμίᾳ χρώμενοι, μέχρι τόπου πυνθ,
ὀμματὸν καλοῦσι, διώξαντες τὸν Ἀβίνηεσν, ἤδη φέρει δυ-
σμὰς ὄντος ἡλίου. ἀναβαὰς δ' ὅθι τινὰ βουνὸν, ὡς ἐπὶ B
ἐπ' ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μὴ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐ-
τοῖς τὸ κατασκήπτειν καὶ τὸν Ἀβίνηεσν. τούτου δ' ἀνακε-
χότος καὶ φήσαντος μὴ δεῖν ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα
καὶ μάχην παροξύνειν. ἀμνηστεῖν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ Ἀσαὴλον, ὃς παραινοῦντος μὴ διώκειν οὐκ ἐπείθη,
καὶ δίκῃ τοῦ βλαπτοῦς ἀπέθανε. συμφορήσας καὶ
ἀθρόλιθον ἠνιασμένος τούτοις τοῖς λόγοις ὁ Ἰώαβος
ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι σημάνας τοὺς στρατιώτας, καὶ
τῆς ὅτι πολὺ διώξεως ἐπαύετο. καὶ ἐνθένδε μὲν ἐπ' ἐκείνῳ C
καταστρατοπεδεύεται τοῦ τόπου τὴν νύκτα ταύτην. Ἀβί-
νηεσς δ' ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας καὶ παραμοιβόμενος τὸν
Ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τοῦ σαούλου παῖ-
δα εἰς τὰς παρεμβολὰς ἐβόωθον. τῇ δ' ἐχομένῃ, ζεύ-
ξεσι Ἰώαβος ὅπλα θηρώσας, ἅπαντας ἐκπέμπει. ἔπε-
σον δὲ, τῷ μὲν Ἀβινήεσν στρατιᾷ, ὡς ἑξακόσιοι καὶ
ἑξήκοντα. τῷ δὲ Δαβίδου, δέκα πρὸς τοῖς ἑνέα, καὶ
Ἀσαήλος. οὗ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ἰώαβος καὶ
Ἀβισαῖος εἰς Βηθλέεμ, καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρῴῳ D
μνήματι, πρὸς Δαβίδην εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. ἦρ-
ξατο μὲν οὖν, ὡς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ τοῖς ἑβραίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. καὶ διέμεινεν ἄχρι πολλοῦ, τῷ μὲν μᾶλ-
λον Δαβίδου, κρειττόνων ἀεὶ γινομένων, καὶ πλέον ἐν τοῖς
κινδύνοις φερομένων, τῷ δὲ σαούλου παίδων, καὶ τῷ ὑ-
πηκόων αὐτῷ, κατ' ἡμέραν ἐλαττουμέ-
νων. ἐγένοντο δὲ κατὰ τὸν χρόνον καὶ παῖδες τῷ Δαβί-
δῃ, τοσοῦδε ἀριθμὸν ἐξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν E
πρεσβύτατος ἐκ μητρὸς ἀχίνας ἠγρόμενος, ἄμνων ἐκα-
λεῖτο. ὁ δὲ δεύτερος, ἐκ γυναικὸς ἀβιγαίας, δανιήλος. τῷ
τρίτῳ δ' ἐκ τῆς θολομαίου θυγατρὸς μαχάμης φυεὶς
ὁ γεσιτρῶν βασιλεὺς ἀβεσάλωμος ὄνομα. τὸν δὲ τε-
τάρτον, ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς ἀγγίτης πρωτοτόκου-
σαν. τὸν πέμπτον δὲ καὶ τὸν ἕκτον γερθεσὰν καὶ γάλα ἐ-
πωνόμασε τοῦ δ' ἐμφυλίου πολέμου συνιστῶτος, καὶ συμ-
πλοκὰς ἐν ἔργοις καὶ μάχαις ποιουμένων τῷ
βασιλέως, ἀβίνηρος ὁ τοῦ σαούλου παιδὸς ἀρχιστρατη-
γὸς, συνετὸς τὰ ὦν καὶ σφόδρα δύνασθαι ἔχων τὸ πλῆ-
θος, πάντας συμμεῖναι τῷ ἰεβόσθῳ παρεσκεύασεν. καὶ
διέμεινεν ἱκανὸν χρόνον τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον
δ' ἐκ ἐγκλήματος γνώμους ἀβίνηρος, καὶ λαβὼν αἰ-
τίαν ὡς συνέλθοι τῇ σαούλου παλλακῇ, ῥαισφᾶ μὲν
τοὔνομα, σιβάθε θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπὸ ἰε-
βόσθου, ἀφιστήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς οὐ δικαίων τῷ
παρ' αὐτοῦ τυγχάνοι, πάσῃ προθυμίᾳ ἀφ' ἑαυτὸν χρώ-
μενος, ἠπείλησε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς δαβίδην με-
ταστήσειν, ὅπερ δείξειν δ' ὡς οὐ δίκαι τοῦ ἰδίαν ῥώμην
καὶ συνέσιν ἄρχειν τῷ πέραν Ἰορδάνου, δίκῃ ἢ τὰ αὐτὰ στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς χεβρῶνα πρὸς δα-
βίδην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἐξίει, ἵνα μὲν ἔχειν αὐτὰ ἑαυτῷ τὸν Φίλον αἱρεσάμενα τὸν λαὸν, τὸν σαοῦλ μὲν
ὑποσπᾶσθαι παιδὸς, αὐτὰ ἢ ὑποδείξαντα πάσης χώρας βασιλέα. τὸν ἢ δαβίδα ποιησαμένῳ τὰς ὁμολογίας, ἤδη
γὰρ ἐφ' οἷς ἀβίνηρος διαπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ πρῶτον τεκμήριον πρὸς ἔχειν τὸν συνθήκων ἀξιώσαντος,

iò cum eo Abenerum insectabantur, postquam ad locum in quo Asael iacebat peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Ioabus autem & frater eius Abisæus, præter exanime corpus cursu prouecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum persecuti sunt Abenerũ, & vsque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminẽtiore cõsistit, Abenerũ cum Beniamitis fugientem prospiciens. qui cùm exclamasset, satis iam indignationi indultum, nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos omissa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Asaelem esse, quòd monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset: visus est nó malè admonere: móxque Ioabus dato receptui signo suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctauit. Abenerus verò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Iebosthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus recensitis cæsorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: Dauidis nouemdecim, prætérque Asael: cuius cadauer Bethlema reportarum fratres cum patriis monumentis intulissent, ad regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contrà eorum qui sub Sauli filij degebant imperio, indies deteriores fierent. Interea Dauid sex filios è totidem vxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Gessitorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex vxore Angite susceptus, quintum verò & sextum Gerthesam & Galam nominauit. Porrò post conflatum ciuile bellum, & crebos partiũ conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui quòd esset vir prudens, & ad populatem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Iebosthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Ræspha filia Sibarthi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem translaturum, & declaraturum quòd Iebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipsius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. móxque misit in Hebronem ad Dauidem, qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione vt inter præcipuos regis amicos reciperetur, si populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuersis Hebræis rex agnosceretur. Qui cũ vehementer hoc nuncio lætus conditionem accepisset,

1. Reg. 3.

& quò magis ratum eſſet fœdus, poſtulaſſet vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno ſuo periculo & annumeratis Saulo ſexcentis Palæſtinorum capitibus emerat: ante omnia remiſit eam abſtractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Ieboſtho. nam & huic Dauid ſcripſerat, æquum eſſe vxorem ſibi reſtitui. deinde conuocatis ſenioribus populi, & præfectis militiæ in eam ſententiam locutus eſt apud eos remoratum ſe quidem illos quo minus relicto Ieboſtho ad Dauidem deſciſcerent: nunc autem libenter ſe hoc illis permiſſurum, quandoquidem certo comperiſſet hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio deſignatum eſſe; eundémque vatem præcecinifſe, quòd huius ductu vindicandum ſit in Palæſtinos, nec alio rege ſub iugum Iſraelitarum eos poſſe ſubigi. His auditis ſeniores & præfecti, certi iam in eorum ſententiam Abenerum trãſiſſe, Dauidi in poſterum apertè ſtuduerunt. Supererat vt & Beniamitæ in hanc ſententiam concederent, quòd ex hac tribu eſſet Ieboſthi ſatellitium. ad quos quum eadem verba feciſſet, ac ne illos quidem reniti animaduertiſſet, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiſcitur, vt præſens fœdus initum confirmaret: tum quia quiſque in rebus ſuis ſibi magis quàm alij fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in cauſa eius cum ſenioribus & ducibus egiſſet, & quòd ipſam quoque Beniamiticam tribum in partes ipſius traduxiſſet. à quo comiter exceptus, & ſplendidis ac ſumptuoſis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiſerat re exhibiturus, & quaſi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promiſſa exſequenda miſſus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitóque quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo antè abiſſet regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primùm inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij faſtigij, & alioqui vir prudens in conſiliis capiendis, & rerum momentis obſeruandis: ipſe verò deteriori conditione eſſe inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum conſilium concipit. ac primùm calumniis eum aggreſſus, perſuadere conatur regi, vt caueat ſibi, neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio conſtabiliat: & nunc ſtructis dolis adueniſſe, & optatis potitum, cum certa ſpe inſidiis circumueniendi Dauidis abire. Poſtquam autem fruſtra ſe verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato conſilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confeſtim qui curſim per eius veſtigia viam carperent, & aſſecuti eum Dauidis nomine reuocarẽt, quaſi per obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi ſignificare omiſiſſet. Abenerus autem poſtquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Beſira xx. ſtadiis ab Hebrone diſſito, nihil eorum quæ euentura erant ſuſpicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humaniſſimè exceptum ſummam

A αἰαστάσαντα πρὸς αὐτὸν μελχόλλω τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθῆσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις καὶ παλαιστινῶν κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ σαύλῳ, πέμπει μὲν αὐτὴν τῷ μελχόλλῳ, δόπασας φελτίᾳ, τὸν τε συνοικοῦντα αὐτῇ, καὶ πρὸς τὸ καὶ ἰεβόσθῳ συμφράξας. ἐπηγγέλλετο δὲ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τοὺς γερουσιάρχας τὸ πλῆθος καὶ ταξιάρχους, λόγους ἐποιήσατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμους, ἀποστῆναι μὲν ἰεβόσθου δαβίδῃ δὲ προσθέσθαι, ταύτης ἀποστρέψας τῆς ὁρμῆς. νῦν μέντοι μεθ' ἑαυτοῦ χωρεῖν εἰ βούλονται. τὸ δὲ εἰδέναι τὸν θεὸν διὰ σαμουήλου τοῦ προφήτου, δαβίδ τὸν χειροτονήσαντα, παίτων ἑβραίων βασιλέα. προεστῶν δὲ ὅτι παλαιστινοὺς σώσειν αὐτὸς ἐπιμορήσεται, καὶ ποιήσει κρατήσας ὑποχειρίους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς καὶ ἀβένηρος μάλιστα ἐν ἔχον αὐτῷ πρὸς τὴν προαίρεσιν σύμφωνον προσέλαβεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πανδήμων δὲ τούτων, ἀβένηρος συγκαλεῖται τὴν βενιαμίτην φυλήν, εἰ γὰρ σὺν ταύτης ἅπαντες ἰεβόσθου σωματοφύλακες ἦσαν, καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθεὶς, ἐπὶ μηδὲν αὐτοὺς ἀπαγορεύοντας ἰδεῖν, προσωτέρω δὲ εἰς ἐβούλετο, ἐδέξαλαβὼν ὡς εἴκοσι τοὺς ἑταίρους, ἦκε πρὸς δαβίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ λημψόμενος αὐτός. πιστότερα γὰρ τὰ δι' ἄλλου πραττόμενα ὅσα δι' αὐτοῦ ἕκαστοι ποιοῦμεν ἐξ δοκεῖ, καὶ πρόσθεν τινὲς ἡγούμενοις αὐτῷ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξάμενος δὲ αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ ξαπίζει ξενίσαντος ὅλη συχνὰς ἡμέρας, κέλευσεν ἀριθμὸν ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρὼν καὶ βλέπομένῳ ἐδαδώσῃ τὴν ἀρχὴν. ἐκπέμψαντος δὲ δαβίδου τὸν ἀβένηρον, οὐ δὲ ὀλίγον διαλειπὼν εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ, καὶ μαθὼν ὡς εἰσπαρὼν πρὸς αὐτὸν ἀβένηρος, καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ὅλη συνθήκας καὶ ὁμολογίας τῆς ἡγεμονείας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ προσούσῃ ποιήσηται τάξει, συνεργὸν τε τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τ' ἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοὺς καιροὺς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθεὶς καὶ τῆς στρατηγείας ἀφαιρεθείς, κακοῦργον καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μὲν διαχειρεῖ διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὴν βασιλέα, φυλάττεσθαι φάσκων, καὶ μὴ προσέχειν οἷς ἀβίνηρος συνέθετο. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν διὰ τὴν βεβαιώσασθαι τὴν σαύλου παῖδι τὴν ἡγεμονείαν. διὰ ταῦτα δὲ ἀπάδη καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νεῖ ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν κατασκευαζομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε τὸν δαβίδην τούτοις, ὑπὸ παροξυνόμενον ἐᾶσαι, ζήτησιν ταύτης τολμηροτέραν ὁδὸν, καὶ κρίνας ἀβένηρον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς διαδιώξοντας. οἷς καταλαβοῦσι προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ὀνόματος τοῦ δαβίδου, ὡς ἔχοντος αὐτοῦ τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. ἀβένηρος δὲ ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων, κατέλαβον δὲ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τοῦ χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑπειδόμενος τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

beneuo-

καὶ δεξιωσάμενος, ὡς μάλιστ' δύνοις καὶ φίλος (ὑποκρί- A
νων) δ' ἱκανὰς πολλάκις εἰς τὸ αὐτόπτου γ' ὑπεβάλλης
τὰ τῷ ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ θεσμάμασιν ἐγχειρεῖν τοὺς
ἀτόπους) ὑπαγαγὼν μὴν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἂν ἀπορρήτῳ
δῆθεν ὁμιλήσομενος. ὡδηγαγὼν δ' εἰς τὸ ἐρημότερον τ' πό-
λεως μέρος αὐτὸς ὢν σὺν ἀβεσσάμῳ τῷ ἀδελφῷ, ἀπασά-
μενος τ' μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα πάμει. καὶ τελευτᾷ
μὲν ἀβένηρος τὸν ἐνεδρεύθεις τὸν ξόπον ὑπὸ ἰωά-
βου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσαντος ἀσαὴλ τῷ ἀ- B
δελφῷ ὃν διώκοντα βαλὼν ἀβένηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ
θεοῦ τῇ χεροῖν μάχῃ. ὡς δ' τἀληθὲς εἶχε, δείσαντος
θεὶ τῆς στρατηγίας & τῆς ὡδῷ τῷ βασιλεῖ τιμῆς, μὴ
τοῦτον μὲν αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι δ' ὡδῷ δαβίδου
τ' θεόπτου τάξιν ἀβένηρος. ἐκ τούτων αἱ τις κατανοή-
σειεν, ὅσα & πολλὰ τολμῶσιν ἀνθρωποι πλουτείας ἕ-
νεκα καὶ ἀρχῆς, & τὸ μηδὲν τούτων ὡδηχωρῆσαι. κτή-
σασθαι γὰρ αὐτὰ πεθυμοῦντες, δι' μειόνων κακῶν λαμ-
βάνειν. καὶ δείσαντες ὑποβαλεῖν, πολλῷ χείροσι τὸ βέ- C
βαιον αὐτοῖς τῆς ὡδαμονῆς θεὶ ποιῆσιν, ὡς οὐκ ὁμοίου
δεινοῦ τυγχάνοντες ποτισασθαι τηλικοῦτο μέγεθος ἐ-
ξουσίας, καὶ συνήθη τοῖς ὑπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς χρώμενον, ἴσ-
τε παύτῳ ὑπολέσαι, μᾶλλ' ὑπερβολὴν ἔχοντος συμφο-
ρᾶς. δι' τοῦτο καὶ χαλεπώτερα μηχανῶν' καὶ τολμῶσι
ἔργα πάντες φόβῳ τὸ ὑποβαλεῖν. ἀλλὰ θεὶ μὲν τού-
των ἐν βεβαίοις ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. δαβίδης δ' ἀκού-
σας ἀνηρημένον τὸν ἀβένηρος, ἤλγησε μὲν τὴν ψυχήν. D
ἐμάρτυρατο δ' πάντας ἀπατέονα εἰς τὸν θεὸν τὴν δι-
καίαν καὶ βίων, ὡς ἄτε κοινωνὸς εἴη τῆς ἀβένηρος σφαγῆς,
οὔτε κατ' ἐντολὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ὑποθάνοι. αἰρὰς δ'
καὶ τὸ περφυδικὸς αὐτὸν δίκας ἐπίθετο, καὶ τὸν οἶκον
αὐτοῦ, καὶ τοῖς συμβεβήκασι, τοσοῦτος ἐποιεῖτο τοὺς
ὑπὲρ τὸ τετελευτηκότος ποιναῖς. ἔμελλε δ' αὐτῷ μὴ
δόξαι ὡδὰ τὰς πίστεις καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ἐδωκεν ἀβένηρι
τὸν εἰρηκέναι. θεσπέτατε μὲν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, E
κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν
αὐτοῦ τὸ σῶμα, ἐσερήκασι μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐν-
δύντας δ' σάκκους. ταῦτα δ' ποιεῖν, θεσάγοντας τ' κλί-
νην. αὐτὸς δ' ἐφείπετο μετ' τῶν γερουσιαρχόντων καὶ τῶν ἐν
ἡλικίας ὄντων, κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικ-
νύμενος τὸ τε ὠδύνιον τὸ θεὸς τὸν ζῶντα, καὶ τ' ὅτι τε-
θνηκὸς λύπην, καὶ ὅτι μὴ καὶ τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀφήρη-
ται. θάψας δ' αὐτὸν ἐν χεβεῶνι μεγαλοφρεπῶς καὶ
ὑπερβάλλοντος συγχαλάμενος θρήνοις, αὐτὸς ὅλη τὴ
πάρεσις θεῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλ- F
λοις. ὅτως δ' αὐτὸν ὁ ἀβενήρου συνέχει θάνατος, ὡς μη-
δὲ ξοφλὴν ἀναγκαζόντων αὐτὸν τῷ ἑταίρων λαβεῖν.
ἀλλ' ὤμοσε μὴ σεύσασθαι μηδενὸς, ἄχρι ἥλιος δυσμῶν.
ταῦτ' δύνοιαν αὐτῷ ὡδῷ τὴν πλήθους ἐχώρησεν. οἵ τε
γὰρ φῶς τὸν ἀβένηρος φιλοτόργως δεδακρυμένοι, σφόδρα
αὐτῷ τὴν θεὸς αὐτὸν τιμὴν ὑποθανόντα, καὶ φυλακὴν
τ' πίστεως ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσαι τῷ νο-
μιζομένων ὡς συγγενῆ καὶ φίλον, ἀλλ' οὐκ ὡς ἐχθρὸν γε-
νόμενον ὑβρίσαι ἀκόσμῳ ταφῇ, καὶ ἡμελημένῃ τότε.
ἀλλ' ὡς παῖ ὅλη χρηστῷ & ἡμέρῳ τὴν φύσιν ἔχαιρε,
τ' αὐτὴν ἐκάστου λογιζομένῳ θεόνοιαν εἰς αὐτ' τ' βα-
σιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὁποίων τυγχάνοντα τὸν ἀβενήρ
ναιὸν ἐώρα. θεὸς τοῦτοις οὖν μάλιστα δαβίδην γλί-
χεσθαι δίκης ἀγαθῆς, ποιούμενον θεόνοιαν ἐκ εἰκὸς, ὡς ἁθὴς ὑπενόησεν ὑπ' αὐτοῦ φονεύθηναι τ' ἀβένηρον.

beneuolentiam præ se ferens(vt sæpè fit cùm ad obtexendas insidias malum aliquod facinus molientes summam bonitatem simulant) seorsum à cætero comitatu seducit, quasi secretius aliquid cum eo colloqui velle: atque ita abductum in locum portæ solitarium, vno tantùm fratre Abisæo præsente stricto ferro per ilia traiicit. Hunc exitum habuit vir egregius, insidiis à Ioabo interceptus, vt ipse videri volebat in vltionem fratris Asaelis, quem in prælio ad Hebronem commisso Abenerus pertinaciter se insequentem interemerat. re autem vera quòd miserè timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc sanè videre licet, quam nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne quod semel nacti sunt amittant, maiora etiam non reformidant: sic existimantes, leuius incommodum esse ad summum fastigiũ non peruenire, quam ab affluentis iam bonis excidere, ideóque plus illis semper audaciæ superest, dum timent ne pristina felicitate priuentur. Sed de his satis est paucis admonuisse. Porrò Dauid audita Abneri nece vehementer indoluit, sublatáque ad cælum dextera magna voce protestatus est, quòd nec iubente se nec conscio cædes ea fuerit commissa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris socios præiudicio suo damnauit. Valde enim solicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuisse admissum, edixítque vt totus populus defleret ac lugeret, virum & solennibus funeralibus ei parentaret, scissis vestibus & saccos indutus: atque hoc modo exequias frequẽtari voluit, quas & ipse vnà cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lacrymis satis indicans vel beneuolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum, quódque præter ipsius voluntatem interemptus fuerit, quin & magnificè apud Hebronem sepultum, ac epitaphio à se composito honoratum, stans super monumentum primus deplorauit, suóque exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adeóque grauiter Abneri morte affectus est, vt nullis amicorum precibus ad gustandum ea die cibum adduci potuerit, sed iuratus ieiunium vsque ad solis occasum seruauerit. quod sanè non mediocrem ipsi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abneri studiosi vehementer hunc defuncti extremum honorem & seruatam ad vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contulisset quæ in amicos conferri solent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominiosæ sepulturæ tradidisset: tum considerantes pro se quisque egregiam regis benignitatem, eadem sibi quoque ab illo pollicebantur. atque hoc modo optimè Dauid famæ suæ consuluit, nemine amplius suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abnerum. quia & priuſ-

quam multitudo quæ ad funus celebrandum conuenerat digrederetur, docuit eos quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantúmque totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaducertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

Cap. II.

Ieboſtho amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit.

II. 2. *Reg.* 4. IEbosthus autem Sauli filius morte eius audita grauiter hoc tulit, quòd priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat vt in paternum regnum succederet, mirúmque in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cùm essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes si Ieboſthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Ieboſthum in cubiculo meridiantem, videntésque nec satellitum quenquam adesse, neque ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisóque capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensóque Dauidi Ieboſthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quòd à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut fortè alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquam læsit, vos verò maxima etiam beneuolentia, summísque honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quē putastis de tali Ieboſthi cæde libēter auditurū. Neque enim alio modo grauiùs existimationem meā lędere potuistis. Hęc locut⁹ iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: capútq; Ieboſthi cū omni honore funeratū in Abneri monumētum intulit. His ita finitis vniuersi Hebręorum

ἔλιξε· ὁ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὴ οὐ τυχοῦσα ἠθύμητο λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τε πολιτικότος, καὶ μαχεῖ ὁ τοῖς ἑβραίων στρατεύμασι βλαβεῖ, στερηθέντων αὐτῷ τοῦ σώζειν βουλαῖς τε ἀρίσταις καὶ χειρὶ μὴ χειρόνι ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ᾧ μέλει πάντων, οὐκ ἐάσει τὸν ὑμῶν ἀνεκδικητοι. δηλώσω δὲ ἐγώ, ὡς οὐδὲν ἰσάβεον καὶ ἀθεμιτον τοῖς σαουλίοις παισὶν ποιεῖν ἰσχυρὸς εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμένοις, ἀλλ' ἀποδώσει τοῦτο τῷ τοιαῦτα πεπλημμεληκόσιν αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. καὶ Ἀβεννῆρος μὲν εἰς τοιοῦτο κατέστρεψε τέλος τὸν βίον.

Κεφάλαιον β'.

Οπ τὰ περὶ Ἰσβόσθου φονευθέντος ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν Δαβίδης παρέλαβεν.

ΑΚούσας δὲ τοῦ τελευτοῦ αὐτὸς ὁ σαούλου παῖς Ἰεβόσθος, ἠνέγκατο βαρέως, ἀνδρὸς ἐστερημένος συγγενοῦς καὶ τοῦ βασιλείαν αὐτῷ προσήκοντος. ἀλλ' ὑπερπάθησε, μὴ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ Ἀβεννήρου θάνατος. οὐκ ἐπιβίω δ' οὐδὲ αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῶν Ἱερέμμανος υἱῶν, Βαανάθα, τοῦ δ' ἑτέρου θάνος ὄνομα ἦν, ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. οὗτοι γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος Βενιαμῖται, τοῦ δ' ἀφ' ὧν τάγματος, λογισάμενοι δ' ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν Ἰεβόσθον, μεγάλων παρὰ Δαβίδου τεύξονται δωρεῶν, μὴ στρατηγίας ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσται, εὗρον τὸ δωμάτιον μόνον δύντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν Ἰεβόσθον, μήτε τοὺς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορυῖαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπό τε κόπου καὶ τῆς ἐργασίας ἧς μετεχειρίζετο καὶ τοῦ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε κατακεκοιμῆσθαι τὸν σαούλου παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας πορευόμενοι τὴν πορείαν ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τῶν ἠδικημένων, πρὸς τὸν ληψόμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τοῖς ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τοῖς κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τοῦ Δαβίδου τὸν Ἰεβόσθου, σωίζων αὐτοὺς ἀσεὶ ὄντας, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀνῃρηκότας. ὁ δ' ὡς οὐκ ἤλπιζον οὕτως αὐτῷ προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ παλαιᾷ μῆνιν δίκην ὑφίξοντες. οὐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν σαούλου φονέα, καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτοῦ στέφανον ἠμειψάμην, καὶ ταῦτ' ἐκείνου χαιρόμενον τοῖς ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἢ μεταβεβληθαί με, καὶ μηκέτ' ἐμὲ τὸν αὐτὸν ὑποπτεύσατε, ὡς χαίρειν κακούργοις ἃ δράσι, καὶ χάριτας ἀπήσασθαι τὰς κυριακτόνους ὑμῖν προσῆκεν, ἀνῃρηκότων δὴ τῆς αὐτοῦ κοίτης ἄδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς δ' ἐξ πολλῆς δυνάσας καὶ τιμῆς ἐφηκότα. διὸ, δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τοῦ νομίσαντας ἡδέως ἔξειν με τὴν Ἰεβόσθου τελευτὴν, τοῦ τὸν ἀνελεῖν. οὐ γὰρ ἐδυνάσθη μᾶλλον ἀδικῆσαι τὴν ἐμὴν δόξαν τοῦδ' ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς αἰκισάμενος, ἀπεκρέμασε. καὶ τὴν Ἰεβόσθου κεφαλὴν, ἐν τῷ ἀβεννήρου τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐπιθῆσαι τούτων ὁ τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἦκον ἅπαντες οἱ τοῦ λαοῦ τῶν ἑβραίων πρὸς-

προῆλθον οἱ πρὸς Δαβίδην εἰς Χεβρῶνα, οἵ τε χιλίαρχοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῷ, καὶ παρεδίδοσαν αὐτοῖς, τιμὴ τῶν αὐτοῖς ὑπαρχόντων ἔτι καὶ Σαοὺλου ζῶντος εἶχον πρὸς αὐτὸν ὑπομιμνήσκοντες, καὶ τιμὴν ἣν ἐτιμῶμεν τότε χιλίαρχον πεμφθῆναι οὐκ ἐλείπομεν, ὅτι τὸ βασιλεῦσαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ σαμουήλου τοῦ προφήτου χειροτονηθέντα, καὶ παῖδες αὐτοῦ, καὶ ὡς τὴν ἑβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνισαμένῳ παλαιστινοὺς διέσωκεν ὁ θεὸς ἐμφαίζοντες. ὁ δὲ ταύτης τῆς προθυμίας αὐτοῖς, καὶ παρακαλέσας ἐθάμβησεν, οὐ γὰρ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐπὶ τοιούτοις ἔργοις, καταυωχήσας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἔπεμψε τὸν λαὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ συνῆλθον, ἐπὶ μὲν τῆς Ἰούδα φυλῆς ὁπλίται μὲν ὡς ὀκτακόσιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, φερόντων ὅπλα θυρεὸν καὶ σιδηρᾶν. οὗτοι δὲ τῷ Σαούλου παιδὶ παρέμενον. τούτων δὲ χωρὶς ἡ Ἰούδα φυλὴ, τὸν Δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐπὶ δὲ τῆς συμεώνος φυλῆς, ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τῆς Λευίτιδος, τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα Ἰώδαμον. μεθ' οὗτον δὲ ὁ ἀρχιερεὺς Σάδακος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐπὶ δὲ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁπλῖται τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ ὠφείλετο ἐπὶ τῷ τοῦ γένους τοῦ Σαούλου τινὰ βασιλεῦσαι προσδοκῶσα. ἐπὶ δὲ τῆς ἐφραίμου φυλῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ τῷ δυνατῷ τούτων καὶ κατ' ἰσχὺν ἀγαπεφόντων. ἐπὶ δὲ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς τὸ ἥμισυ, μύριοι ὀκτακισχίλιοι. ἐπὶ δὲ τῆς ἰσσαχάρου φυλῆς ἑξακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁπλῖται δὲ δισμύριοι. ἐπὶ δὲ τῆς ζαβουλωνίτιδος φυλῆς, ὁπλίταις ὁπλεκτοῖς, πέντε μυριάδες εἰσὶ. αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ μόνη πᾶσι πρὸς Δαβίδην συνῆλθεν. οὗτοι πάντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τῆς γάδου φυλῆς. ἐπὶ δὲ τῆς νεφθαλίτιδος φυλῆς, ὀπλισμοὶ καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις κεκοσμημένοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δὲ ἡ φυλὴ ἀναρίθμητος οὖσα, ἐπὶ δὲ τῆς δανίτιδος φυλῆς, ἐκλεκτοὶ δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐπὶ δὲ τῆς ἀσηρίτου φυλῆς, μυριάδες τέσσαρες. ἐπὶ δὲ τῇ δύο φυλαῖν τῇ πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ τοῦ λοιποῦ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ὁπλισμὸν θυρεὸν καὶ δόρυ καὶ κεφαλαία καὶ ῥομφαία, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίαις ἐχρῶντο. ἦν δὲ τὸ πλῆθος, εἰς Χεβρῶνα πρὸς Δαβίδην συνῆλθε, μὴ πολλῆς παρασκευῆς σιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῷ πρὸς βοσὴν παντὸς, καὶ μιᾷ γνώμῃ τὸν Δαβίδην βασιλεύειν ἐπέφηναν. ὅτι δὲ ἓξ ἡμέρας ἑορτάσαντος τοῦ λαοῦ, καὶ κατευωχηθέντος ἐν τῇ Χεβρῶνι, ὁ Δαβίδης μετὰ πάντων ἐκεῖθεν ἀρᾶς, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. τῶν δὲ κατοικούντων τὴν πόλιν ἰεβουσαίων, γένος δ' ἐστὶν οὗτοι χαναναίων, ὑποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τοῖς πεπτεφρωμένοις τὰς ὄψεις καὶ τοῖς βάσις καὶ παῖ τὸ λελωβημένον ἐποιάντων ὑπερύλῃ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τοῦ τύχοις, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοῖς ἀναπήροις, ταῦτα δ' ἐφαστίον καταφρονοῦντες τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι, ὀργισθεὶς, πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ ἱεροσόλυμα. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος ὡς δι' αὐτὴν ἐλεῖν, δύο ἐμφανίζων τὴν ἰσχὺν, καὶ καταπλήξαιμος εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον διέκειντο πρὸς αὐτὸ, λαμβάνει καὶ κράτος τοῦ κατὰ πόλιν. ἔτι δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἐγνω τιμῆς ὑποχρεοῦ καὶ γεγῶν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους ἔτι ταῖς ἔργα τοὺς στρατιώτας ἀπεργασάμενος, καὶ τῷ δι' ὅλης τῆς ὑποκειμένων φαράγγων ὅτι τὴν ἄκραν αὐ ἀβάτη,

A proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt cum tribunis ac præfectis, ſéque & ſua omnia illi dediderunt, cómemoratis priùs veteribus officiis, quæ in eum viuente etiam tum Saulo contuliſſent, & quòd tribunum tunc regium in ſummo honore habuiſſent, & quòd diuino ſuffragio per Samuelem prophetam rex vnà cũ ſuis filiis declaratus eſſet: eíque ſoli deſtinatum eſſet vt perdomitis Palæſtinis Hebræorum rebus perpetuam ſalutem ac ſecuritatem afferret. 2. Reg. 5.

B At ille collaudato eorum ſtudio, hortatúſque vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remiſit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum ſex millia octingenti, ſcuta & lanceas geſtantes, qui hactenus Sauli filium ſecuti fuerant, & ſine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis ſeptem millia & centum eo ampliùs. ex tribu Leuitica quatuor millia ſeptingenti cum principe ſuo Iodamo. cum his erat pontifex Sadocus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc ſuſtinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præſtantes. Ex dimidia tribu Manaſſitide millia decem & octo. Ex tribu Iſachar ducenti futurorum præſcij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectiſſimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus ſola vniuerſa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua trib' Gadi. Ex tribu Nephthalitide inſigniores & ductores mille, ſcuto & haſta armati. quos ſequebantur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide ſelectorum viginti ſeptem millia. ex tribu Aſeri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus

C

D

E trans Iordanẽ habitãtib. & reliquo tribus Manaſſitidis armatorum ſcuto & haſta galeáq; ac gladio viginti duo millia. Reliquę quoq. tribus gladiis vtebãtur. Hę fuerũt copię quę in Hebronem ad Dauidẽ sũt collectæ cũ magno cómeatu frumenti & vini, cæterorúmque ad victum commodorum, omnéſque communi ſententia regnum ei ratum ac firmum eſſe voluerunt. cúmque triduo illic feſta celebraſſent, epulíſq; operati eſſent, Dauid cum omnibus his copiis

F Hieroſolyma eſt profectus. Iebuſæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipſi generis, clauſis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hoſtem ſufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cùm ſtrenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris ſi qui ſimiliter pertinaces eſſent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Reſiſtente autem ſola arce, decreuit propoſitis honoribus ac prẽmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare: III.

promisitque ei qui per subiectam vallem in arcem euasisset, totius exercitus imperium se cõmissurum. & cum eo certatim omnes enitérentur, cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & conscẽsa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repoposcit.

Cap. III.

Dauid vi captis Hierosolymis Chananæos inde populariter eiicit, vrbẽmque Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebusæis, & instauratis Hierosolymis, rex ea, ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tẽpus quo apud Hebronem solius tribus Iudæ rex fuit, septem anni fuêre, & mẽses sex. postquam autem Hierosolymis regiam sibi aptauit, in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregiis accessionibus quàm celebertima redderetur. Per idem tempus Iramus legatione in hoc missa in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qui regiam ei Hierosolymis exædificarẽt. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcẽ in ea conditam in vnum corpus redegit, cingẽdúmque eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid Iebusæis inde ectis, à se ciuitatem denominauit. Nam tempore Abrahami generis nostri autoris Solyma vocabatur. nec desunt qui affirment etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligendam. templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce, securitatem significante. Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chananæos imperator, deuictæ regionis agros suis diuisit, post quem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt, vsque ad hanc Dauidis expugnationẽ anni fuêre quingẽti & quindecim. Nec prætermittendus est per silẽtiũ Orphonas vir inter Iebusæos opulentus, cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à rege, tum propter perpetuã eius erga Hebræos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus est eũ, vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoque vxores duxit, & concubinas sibi adiũxit. filios etiam vndecim suscepit, quorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Iebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt, duo verò postremi è concubinis. Thamara autem Abesalomi germana fuit.

Cap. IV.

Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

IV. Palæstini aũt cognito quòd Hebræi Dauidẽ regẽ creassent, collecto contra eos exercitu & occupata cõualle quę dicitur Gigãtum non procul Hierosolymis sita, castra ibi posuerunt.

κὴ ταύτῳ ἐλόντι, στρατηγείαν ἅπαντες τῷ λαῷ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων ὴ φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον ὑπομενόντων ὑφίστασθαι· διὰ δὲ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς στρατηγίας, ὁ σαρουία παῖς ἰωάβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ ἀναβὰς ἀνέβοησεν ἀναβᾶς, καὶ τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, κὴ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ὠκησεν δ' ἐν αὐτῇ ἰουδαίους.

Ἐκβαλὼν ὴ τοὺς ἰεβουσαίους ἐκ τῆς ἄκρας, κὴ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτῇ δαβίδου προσηγόρευσε, κὴ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ ὴ χρόνος ὃν τῆς ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν χεβρῶνι, ἑπτὰ ἐπὶ ἓξ, καὶ μῆνες ἕξ. ἀποδείξας ὴ βασίλεια ὄντα τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπροτέρεις ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, τ θεοῦ προνοουμένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν δόσιν. πέμψας ὴ πρὸς αὐτὸν ἱέραμος ὁ τυρίων βασιλεὺς, φιλίαν κὴ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ κὴ δωρεὰς, ξύλα κέδρινα κὴ τεχνίτας ἄνδρας τέκτονας κ οἰκοδόμους, οἳ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν ἱεροσολύμοις. δαβίδης ὴ, τὴν τε ἄνω πόλιν προσλαβὼν, καὶ τὴν ἄκραν συνάψας ἐν αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. καὶ προστειχίσας ὑπεμελητῶ τῷ τειχῶν κατέστησεν ἰώαβον. πρῶτος οὖν δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. διὰ δὲ ἀβράμου τ πρώτου ἡμῶν, σόλυμα ἐκαλεῖτο. μὴ ταῦτα ὴ αὐτῷ φασί τινες ὅτι καὶ ὅμηρος ταῦτα ὀνόμασεν σόλυμα. τὸ γὰρ ἱερὸν, τὰ σόλυμα κ τὴν ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν, ὅ ἐστιν, ἀσφάλεια. ἦν ὴ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἰησοῦ τ στρατηγοῦ ἐπὶ χαναναίους στρατείας, καὶ τ πολέμου καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε ταύτῳ τοῖς ἑβραίοις, καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰσραηλῖ), μέχρις οὗ δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἐπὶ πεντακόσια κὴ πεντακαίδεκα. πεπίσμαι ὴ ἐκ μνήμης ὀρφόνα, πλησίου μὲν ἀνδρὸς τῶν ἰεβουσαίων, οὐκ ἀναιρεθέντος ὴ ἐν τῇ ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ δαβίδου διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους δύνοιαν αὐτοῦ, ἐκ πνὰ καὶ χάριν κὴ αἰδῶ πρὸς αὐτὸν γινομένῳ τὸν βασιλέα, ἐν μικρῷ ὕστερον δυκαιοφόρον σημανῶ. ἔγημε ὴ ἐκ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς οὔσαις αὐτῷ δαβίδης, ἐκ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποιήσατο ὴ καὶ παῖδας ἑνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν, ἄμας, ἔμνους, ἐβασσάθαν, σολομὼν, ἰεβὰρ, ἐλιλὶ, φάλνα, ἐννάφλι, ἰενάε, ἐλιφαλέ. ἐπὶ ὴ καὶ θυγατέρα θαμάραν. τέτταρες, εἰ μὲν σύνεσι, ἐκ ὀλιγωνίδων ἦσαν γεγονότες. οὓς ὴ τελευταίους εἰρήκαμεν δύο ἐκ τῆς παλλακίδων. θαμάρα ὴ ὁμομήτριος ἀβεσαλάμῳ ἦν.

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι δαβίδης στρατεύεται ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

Γνόντες δ' οἱ παλαιστινοὶ τὸν δαβίδην, βασιλέα ὑπὸ τῶν ἑβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τῶν γιγάντων καλουμένην, τόπος δ' ἐστὶν οὐπόρρω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται. ὁ ὴ

ὁ ἢ τῷ Ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ ἄνευ θεοφητείας, καὶ τὸ κελεῦσαι τὸν θεὸν, καὶ ὡς τῷ ἐσομένων λαβεῖν ἐγγυητὴν ἑαυτὸν, πιεῖν ἐπέτρεπεν) ἐπέλασε τὸν ἀρχιερέα τι δοκεῖ τῷ θεῷ, καὶ πεδάπτον ἔσαι τὸ τῆς μάχης τέλος θεοπρεπέγλν αὐτῷ. θεοφητεύσαντος ἢ νίκλω καὶ κράτος, ἐξάγει τὸ δύναμιν ὅλῃ τοὺς παλαιστινοὺς. ἐν ὀλιγομῴᾳ συμβολῆς, αὐτὸς κατ' ὄπιν αἰφνιδίως ὅλπισεν τοῖς πολεμίοις, ζοὶς μὴν αὐτῷ ἀπέκτεινε, πεὶς ἢ εἰς φυγὴν ἐξέφλεβ. ὑπολάβη ἢ μηδεὶς ὀλίγλω τλὼ τῷ παλαιστινῶν στρατίαν ἐλθεῖν ὅλῃ ζοὶς ἑβραίοις, τῷ τάχει τῆς ἥττης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ὅπισθέξασθαι ὀλυναίων, μηδὲ μάρτυρίας ἄξιον, σοχαζόμῳος αὐτῷ τλὼ βαρύτητα καὶ τλὼ ἀλῳνίαν, ἀλλὰ γνωσκέτω συρίαν ἅπασαν καὶ φοινίκλω, καὶ θεὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, καὶ τὸ πολέμου κοινωνῆσαι. ὃ καὶ μόνον ἐῶ αἴπον, ζοσαυτάκις αὐτοῖς νικωμῴους, καὶ πολλὰς ὑποβαλεῖν μυριάδας, μὴ μείζονος ὄπιστα τοῖς ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, καὶ ταύτας παίσαντες ταῖς μάχαις, ζυπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ δαβίδη, καὶ εἰς ταυτὸ χωρίον ἀστρατοπεδεύσαντο. πάλιν ἢ τὸ βασιλέως τῷ ἱσραηλιτῷ ἐσομῴου τὸν θεὸν, θεὸς τῆς θεὸς τλὼ μάχλω ἐξόδου, θεοφητεύῃ ὁ ἀρχιερεὺς, ὡς τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμῴοις κλαυθμῶσι κατέχειν τλὼ στρατιὰν, οὐκ ἄποθεν μὴν οὔσι τῷ τῆς πολεμίων στρατοπέδου. κινεῖν δὲ αὐτὸν μὴ θεότερον, μηδὲ ἄρχεσθαι μάχης, φρὶν ἢ τὰ ἄλσεα σαλδεύεσθαι, μὴ πνέοντος αὐέμου. ὡς δὲ ἐσαλδύθη τὰ ἄλσεα, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν θεοεῖπεν ὁ θεὸς παρὼν, ὑδὲν ὄπισχεν ἐφ' ἑτοίμου ἤδη. φανερὸν ἐξῆλθε τλὼ νίκλω. οὐ γὰρ ὑπέμειναν αὐτὸν αἱ τῆς πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' ὑθὺς ἀπὸ τῆς συμβολῆς τραπέντες ἐνέκειτο κτείνων. καὶ διώκει μὴν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως γαζάρων, ἡδὲ ἔστι ὁδὸς αὐτῷ τῆς χώρας, διαφθάσας αὐτῷ τλὼ παρεμβολλὼ, καὶ πολιὸ διφθὸν ἐν αὐτῇ πλοῦτον, καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῷ διάπυρον. τοιούτου δὲ ὄποβαίνος καὶ ζαύτης τῆς μάχης τὸ τέλους, ἐδόξε δαβίδη συμβαλόσα δμῶ μὲ τῷ γεοφύτων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι τῷ ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας θεὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ λαΐτας, καὶ πορδυθέντα εἰς καριαθιαρείμ, μετακομίσαι τλὼ τὲ θεὲ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς ἱερουσάλυμα, καὶ θρησκδέειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἱλεοῦντας αὐτλὼ, θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἔπι σαούλου βασιλδεύοντος ταῦτ' ἐθεράπευον, οὐκ ἂν δεινὸν οὐδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τὲ λαοῦ παντὸς, καθὼς ἐβουλδύσαντο, ἐδοκίμαζε ὁ βασιλεὺς ὅλῃ τλὼ κιβωτὸν, καὶ βασάξαντες ἐκ τῆς ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ὑπιθέντες ἐφ' ἅμαξαν καινλὼ, ἔλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέτρεψαν μὴ τῷ βοῶν. θεοῆγε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ συὺ αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες παν εἶδος μέλους ὑπιχώριον, συί τε ἤχῳ ποικίλῳ κεχυσμάτων καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῷ, ἔτι ἢ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, κατάγοντες τλὼ κιβωτὸν εἰς ἱερουσάλυμα. ὡς δὲ ἄχρι τῆς χειμδῶνος ἅλωνος, πόπου πινὸς οὕτω καλουμῴου θεοῆλθε. πλοῦτα ἐξᾶς, κατ' ὀργλὼ τὲ θεοῦ. τῷ βοῶν γὰρ ὑπτυσάντων τλὼ κιβωτὸν, ἐκτείναντα τλὼ χεῖρα καὶ καταχεῖν θελήσαντα, ὅτι μὴ ὢν ἱερεὺς ἥψατο ταύτης, ὑποθανεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς, ἰδοτφόρησαν ὑπὸ τῷ θανάτῳ τὲ ὀζᾶ. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ ἐπελάβετο, ἔτι νυῶ ὀζᾶ ὀχθοπὴ καλεῖ.

A Iudæorum verò rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit pontificem quid tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauum fuisse Palæstinorum exercitum, qui B tum Hebræos inuaserat, coniecturam inde faciens, quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen consociatis armis auxilium illis tulisse: quæ causa fuit toties victi, tam multis millibus desideratis, denuò bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaserunt, & eodē quo priùs loco castrametare sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oracului consulente, re- C spondit pontifex, in sylua quæ, sletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum cōtinendum, nec priùs ad pugnam educēdū, quàm sylua nullo perflante vento suapte sponte agitaretur. quod vbi primùm obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox vt ad manus vētum est terga vertit. nec segniùs Hebræus institit, fodiendóque terga fugiētium, D & multos prosternendo, vsque Gezara, quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de cōmuni seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorum ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, omnémque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in E posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur sicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatā, in plaustrúque nouum impositam, subiunctis bubus, fra- F tribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est. G bubus enim exorbitantibus plaustrum & arca inclinata, Oza cùm non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur.

Tum Dauid territus & cogitans se fortè idem passurum quod Oza, si ad se in vrbem arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in eam extensa morte mulctatus sit. supersedit illam Hierosolyma inducere: diuerténtsque paulú in villam hominis cuiusdam iusti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiúsque domum multis felicitatib. cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere & humili repentè vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderunt felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in vrbem suam transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur, deduceretúrque à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc vsum erectum. In ea festiuitate sumptuosè ac splendidè sacrificatum est, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulierib. quàm viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericij, & laganum frixum, & frustum de victima. atque his epulis populo pasto ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quæcunque Deus propitius largiri solet: reprehendit tamen quòd præter decorum tantus rex saltasset, ita vt in conspectu seruorum suorum & ancillarum partes quasdam inter saltandum denudarit. at ille non pudere se huius facti respondit, quòd sciret gratum esse Deo qui eum & patris ipsius mulieris & aliis omnibus præstulisset: cantaturúmque se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, quàm indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterùm rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quòd cùm ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodum Moyses prædixerat. communicatóque super ea re consilio cum Nathane propheta, cùm is autor esset proposita exequẽdi, pollicereturque Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam struendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionem apparuit, iubens vt Dauidi nuntiaret, gratiam quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittere vt is qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimum fanum construeret. Verumtamen postquam longam vitam rex ad vltimam senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio eius & successore,

2. Reg. 7.

A δείσας δὲ ὁ δαβίδης καὶ λογισάμενος μὴ ταυτὸ πάθῃ τῷ ὀζᾷ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν παρ' αὑτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐκείνου δίοπ μόνον ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα πρὸς αὐτὴν οὗτος ἀποθανόντος, κὐκ εἰσδέχεται μὴν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐκκλίνας εἰς τὴν χωρίον αἱδρὸς δίκαιος ὠβεδάμου ὄνομα, λαβὼν τὸ ἁγίος, παρ' αὐτῷ τὴν κιβωτὸν πάθησιν. ἐπιμένει δὲ ἐπὶ ξεῖς ὅλοις μησὶ καὶ αὐτῷ, καὶ τὸν οἶκον τὸν ὠβεδάμου εὐξησέ τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συνέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθεῴως δαιμόνων καὶ ζηλωτὸς ὢν πᾶσι τοῖς ὁρῶσι καὶ πυνθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτὸν, θαρσήσας ὡς οὐδενὸς κακοῦ πειραθησόμενος, τὴν κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μετακομίζει. τῶν μὲν ἱερέων βασταζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δὲ χορῶν οὓς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτὸς δὲ ἐν κιννύρᾳ παίζοντος καὶ κρουομένου, ὡς τε καὶ τὴν γυναῖκα μιχαλὴν σαούλου ὂν θυγατέρα τοῦ προτέρου βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τοῦτο ποιοῦντα χλευάσαι. εἰς κομῴδαντες δὲ τὴν κιβωτὸν, πθύσαντο ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἣν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τὰς ἐπιτελέσαντο τελείας καὶ εἰρηνικὰς αἰτίωγκα. καὶ τὸν ὅλον ἔθνος παντὶ, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ παισὶν ἑκάστοις κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐγκαρίτην καὶ λάγανον ταγηνιστὸν καὶ μερίδα θύματος. καὶ τὸν μὲν λαὸν οὕτω κατευωχήσας ἐπέμψεν. αὐτὸς δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὑτοῦ ἀπῆλθεν. ἀπαντήσασα δὲ αὐτῷ μιχαλὴ ἡ γυνὴ, σαούλου ὂν θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, καὶ ἀπὸ τοῦ θεοῦ γένεσθαι παῖδ' ὅσα ἀπολαχεῖν αὐτῷ δυνατὸν, ἀμυνεῖν τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμφατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀρχούμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλοις καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δὲ οὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸν τοῦ θεοῦ κεχαρισμένα ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν ἄλλον ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεύσαι μηδένα τῶν δόξαι τῆς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν καὶ αὐτῇ τὸ

E γνώμων ποιησάμενος λόγον. ἡ δὲ μιχαλὴ αὐτῷ, δαβίδῃ μὲν συνῴκει οὖσα, παῖδας οὐκ ἐποίησατο. γαμηθεῖσα δ' ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ ὁ σαούλου, τότε ἀποστάσας αὐτὸς εἶχε, πάντε παῖδας ἔτεκε. καὶ ὡς μὲν τούτων κῦρος χώραν δηλώσομεν. ἔρον δ' ὁ βασιλεὺς κῦ πᾶσαν τὰ θεσπίσματα αὐτῷ χρεὸν ἡμέραν ἀμείνω εἶναι τῆς τοῦ θεοῦ βουλήσεως, οἰόμενον ἐξαμαρτάνειν αὐτὸν, εἰ μόνων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐν κέδρου πεποιημένοις,

F ὑφηλοῖς τε, καὶ καλλίσλευ τὴν ἄλλην κατασκευὴν ἔχουσι, θεσπρᾶ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ καθασκευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ θεὶ τοῦτον ναθάνα τῷ προφήτῃ δηλεχθείς, ἐπεὶ ποιεῖν ὅπερ ὥρμηται θεσπέταξεν αὐτὸν, ὡς τὸ θεοῦ θεὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παρόντος, εἶχεν ἤδη θεὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν θεσθυμότερον. τὸ θεοῦ ὂν κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τῷ ναθάνα φανέντος

G λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τὴν μὲν θεφαίρεσιν αὐτῷ καὶ τὴν βπιθυμίαν ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν πρότερον εἰς νοῦν βαλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, τὸ δὲ ταύτην τὴν δόξαν λαβόντος. οὐκ ἐπιτρέπει δέ, πολλοὺς πολέμους ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῷ ἐχθρῶν

μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μέντοι γε τὸν θάνατον αὐτὸ, γηρᾶσαντος καὶ μακρὸν αἰώσαντος βίον, ἐσεῖσθαι τὸν ναὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραληψομένου,

κληθη-

κληθησομένου ὃ σολομῶνος. ἐφ ὡροσήσεσθαι Ϲ ὡρονοεῖν ὡς πατὴρ υἱὸν παρεπηγγείλατο, τιθεὶ μὲν βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις φυλάξων, Ϲ ὠδαδώσων αὐ ἀμήρτων τύχη νόσῳ καὶ γῆς ἀφορίᾳ. μαθὼν ταῦτα ὁ δὲ τῷ προφήτου δαβίδης, καὶ ἡδιχαρὴς γενόμενος ὅτι τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τιθεὶ ἀρχεῖ ὑφιμένουσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσόμενον Ϲ ὡδεβόητον, ὡρὸς τιθεὶ κυβωτὸν ὡδηγήνεται, Ϲ πιστὸν ὅτι ὡρόσωπον, ἤρξατο ὡροσκυνεῖν, καὶ ὡδὲ πάντων ὑπαείσειν τῷ θεῷ, ὧν τε αὐτὸς παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινῆς καὶ ποιμένος εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονείας τὲ καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν τε τοῖς ἐκγόνοις αὐτὲ καθυπέσχητο τῆς προνοίας, ἰὼ ἑβραίων Ϲ τῆς τούτων ἐλευθερίας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάττεται.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρους ἐπιτάξε αὐτῷ τελεῖν.

ΔΙαλιπὼν ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὅπη τοὺς παλαιστινοὺς ἐκστρατεύειν, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥάθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν ἡγούμενον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ βασιλεύουσας καταλίποι. Ϲ συγκαλέσας πάλιν τιθεὶ στρατιὰν, καὶ ὡδηγήλας αὐτῇ ὡρὸς πόλεμον ἑτοίμην παρεσκευασμένην τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς, ἀφ' ἧς ἐπὶ ἱεροσολύμων, δεῖ τοὺς παλαιστινοὺς ἦκε. κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ καὶ πολλοὺς τῆς χώρας ἀποτεμόμενος, καὶ προσοφείσας δεῖ τῇ τῶν ἑβραίων, δεῖ τοὺς μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δ' λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπιτάξας κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα δεῖ ἀδραζάρον τὸν ἀρὰ μὲν ἦν, βαπλέα δ' ἐσοφένης ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ ὡδὲ τὸν εὐφράτου ποταμὸν, τῶν μὲν πεζῶν αὐτὸς διέφθειρεν ὡς δυσμενεῖς. τῶν δ' ἱππέων, ὡς πεντακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτὸς ἅρματα χίλια. καὶ τὰ πλείω μὲν αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα ὡροσέταξεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

Κεφάλαιον ς'.

Ἡ ἡμουθήν ποὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

ΑΚούσας δ' ὁ δαμασκὸς καὶ σύεφον βασιλεὺς ἄδαδος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδραζάρον, φίλος ὢν αὐτῷ μὴ δυνάμενος ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσοντα, ἀπαλλάξαι δ' ὡς ὡροσεδόκα συμβαλὼν ὡρὸς τῷ εὐφράτῃ ποταμῷ. παίσας δ' τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν τῶν στρατιωτῶν. ἔπεσον γὰρ ὑπὸ τῶν ἑβραίων ἀναγεύμενοι τῆς ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δ' λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δ' τούτου τοῦ βασιλέως Ϲ νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. μετ' ὀλίγα ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τὶς ἄδαδος ὄνομα, πλεῖστον ἰσχύσας δαμασκοῦ τε καὶ τῆς ἄλλης συρίας, ἔξω φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δ' ἐξενέγκας πρὸς δαβίδην βασιλέα τῶν ἰουδαίων, καὶ πολλαῖς μάχαις κριθείς, ὑστάτῃ τε ὡδὲ τὸν εὐφράτην ἐν ᾗ ἠττᾶτο ἀρίστος ἔδοξεν εἶ βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ·

qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnúmque per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam nō vltra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lętus, quòd iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem accelebrem, ad arcam se contulit: procidénsque in facié adorauit Deū gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantámque gloriam euexisset: próque promissa posteris etiá suis felicitate, perpetuáque prouidentia qua res Hebræorū augere atque ornare non desineret: atque ita gratiis actis, hymnóq; decantato à tabernaculo digressus est.

Cap. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

NOn multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, vt quemadmodum Deus prędixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussisq; omnibus vt quàm instructissimi ad bellum essent, vt satis omnia parata existimauit, profectº Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibúsque magno prælio victis, & bona agrorū parte mulctatis, hísque agris Iudęorum tērrę contributis in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantùm pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo impositō contra Adrazarum Arachi filiū mouit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit. 2. Reg. 8.

Cap. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

INterim Adadus Damasci & Syrorū rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cùm esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cúmque & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partē amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suę consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hęc verba meminit. Lōgo deinde pòst tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus regē se & viriū & animi robore pręstātissimum declarauit.

Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quique à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisque opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitum Adadi pharetras reliquámque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc postquam ad ea tempora ventum fuerit dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Bettæam & Machonem: eásque vi expugnatas diripuit, in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quódque exercitum amisisset, timens sibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misítque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cũ Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non solùm quoties ipse rex bellum administraret rem prosperabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantùm, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantùm & æquum respiciebat. exercitui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentariis habuit Iosaphatum Achili filium. Designauit etiam ex Phineesi familia Sadocum pontificem cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Benaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit:

A πρὸς τούτοις ὁ Δ. περὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ φησιν, ὡς μετὰ τὸν ἐκείνου τελευτὴν, ἐξεδέχοντο παῖ ἀπὸ παιδὸς, καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων οὕτως. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου, ἀπόγονοι ὅτι δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἑκάστου καθ' ὃν τρόπον καὶ πατέρα τὸν ἑαυτοῦ καὶ πρόγονον ὠνόμαζον. ὁ μείζων ὢν πάντων δυνηθεὶς ὁ ἕκτος ἀναμαχέσασθαι βουλόμενος τὴν τῶν προγόνων ἧτταν, στρατεύσας ὅτι Ἰουδαίους, ἐπόρθησε τὴν νῦν Σαμάρειταν καλουμένην. οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας, ἔστι γὰρ οὗτος Ἄδαμος ὁ στρατευσάμενος ὅτι Σαμαρείαν, ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὃν οὐ κατὰ χώραν ἴσταμεν ἐσόμενον. Δαβίδης δὲ στρατευσάμενος ὅτι Δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην Συρίαν, πᾶσαν αὐτῶν ὑπήκοον ἐποίησατο. καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε, καὶ τὰς τε φαρέτρας καὶ τὰς παντοπλίας αἷς οἱ τῶν ἀδάμου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς Ἱεροσόλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σουσάκος στρατεύσας ὅτι τὸν ἐπ' αὐτοῦ Ῥοβόαμον ἔλαβε, καὶ πολλὰ ἄλλον ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν ὅταν ἔλθωμεν ὅτι τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, τῇ θεοῦ συμπνέοντος αὐτῷ, καὶ τοῖς πολέμοις σὺν κατορθώσεσι, καὶ ταῖς καλλίσταις τῶν Ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, Βεττάμην καὶ Μάχωνα. καὶ λαβὼν αὐτὰς κατὰ κράτος διήρπασε. χρυσὸς δ' ἐν αὐταῖς εὑρέθη πάμπολυς καὶ ἀργυρος. ἔτι δὲ καὶ χαλκὸς, ὃν τοῦ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον, ἐξ οὗ καὶ ὁ Σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος θάλασσαν τὴν καλουμένην ἐποίησε, καὶ τοὺς καλλίστους ἐκείνους λουτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δὲ ὁ τῆς Ἀμάθης βασιλεὺς, τὰ περὶ τὸν Ἀδραζάρου ἐπύθετο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας περὶ αὐτῷ, καὶ τὸν Δαβίδην ὡρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν φιλίᾳ καὶ πίστει γνοὺς ἐνδήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν Ἀδωράμην υἱὸν αὐτοῦ. καὶ περὶ τοῦ, τὸν Ἀδραζάρου ἐχθρὸν οὔτ' αὐτῷ πολεμῆσαι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ποιούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα σκεῦη τῆς ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀργύρεα καὶ χάλκεα. Δαβίδης δὲ ποιησάμενος τὴν συμμαχίαν πρὸς τὸν ἕτερον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τῆς Ἀμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτοῦ τὸν υἱὸν μετὰ τιμῆς τῆς πρεπούσης ἑκατέροις. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον ὧν ἐκ τῶν πόλεων εἰλήφει καὶ τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ θεῷ. οὐκ αὐτὰ δὲ πολεμούμενος μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγουμένῳ τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν παρέχειν ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτὸν μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, ἀνελόντα τὸν Ἰωάβου τοῦ στρατηγοῦ ἀδελφὸν, δι' ἐκείνου τῶν Ἰδουμαίων νικᾶν. ἔδωκε γὰρ αὐτῷ καὶ ὀκτακισχιλίους ἀνελόντα διαφθεῖραι τῇ μάχῃ. καὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρᾶς δεξάμενος ὁ βασιλεὺς, φόρους ἐφ' ἅπασί τε τοῖς χώραις, καὶ τῆς ἑκάστου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. ἦν δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. τὸν στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν Ἰωάβου. ὅτι δὲ τῶν ἀνομημάτων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν Ἀχίλου κατέστησε. ἀπέδειξε δ' ὁ τῆς Φινεὲς οἰκίας τὸν Σάδωκον ἀρχιερέα μετ' Ἀβιαθάρου, φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ γραμματέα δὲ σεισὰν ἐποίησε. Βαναίαν δὲ τοῦ Ἰάδου, τὸν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὸν ἀπέδειξεν.

οἱ δ'

οἱ δὲ πρεσβύτεροι πάντες αὐτοῦ, ὡς τὸ σῶμα καὶ τὼ A omnes regis seniores filij inter patris satellites
τούτου τυραννεῖν ἦσαν. ἐμνήσθη ὃ καὶ πρὸς ἰωνάθαν versabantur. His ita ordinatis venit illi in mẽ-
τὸν σαούλου παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκέ- tem amici quondam Ionathæ, fœderísque mu-
νου πρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγαθῆς. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλ- tui quod inter eos intercesserat. nam inter cæ-
λοις ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἐπὶ καὶ μνημονικώτατος teras omnes virtutes hanc quoque habuit,
τῶν εὖ ποιησάντων ὢν ἐτύγχανε. καὶ quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ
εἴτις ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ἀποφέ- vnquam accepisset. Igitur scitatus est num
λειαν ἰωνάθη τῆς ἑταιρείας ἀποδώσῃ. ἀχθέντος οὖν τι- quis superesset ex amici genere, cui gratiam re-
νος, ἠλθέτην μὲν ἐπὶ σαούλε, δυναμένε δὲ γι- ferre posset pro iucundissima olim cum Iona-
νώσκειν τοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ φειδόντας, αἰτήσειν εἴ B tha acta consuetudine. cúmque adductus esset
τινα ἔχει λέγειν τῷ ἰωνάθη σεσῳσμένον ζῶντα, καὶ ad eum quidam è libertis Sauli, qui poterat su-
κομίσασθαι τὰς τῆς εὐεργεσίας χάριτας δυνάμενον, ὧν perstites noscere, percontatus est num posset
αὐτὸς ἔτυχε παρὰ ἰωνάθου. φήσαντος δ' εἶναι αὐτοῦ πε- aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum,
λεόπεδαι, μεμφίβοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τὰς cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gra-
βάσεις. τῆς γὰρ τροφοῦ, μὴ τὸ παιδίον σὺν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρ- tiam reponere quiret: quo respondente super-
πασθὲν ὑπὸ τῆς ὁμωνύμου καὶ φυγούσης ὑπὸ τῶν ἀμῶν αὐτὴ κατενεχθῆ- esse filium eius Memphibosthum, pedibus
ναι καὶ βλαβῆναι τὰς βάσεις. μαθὼν ὅπου τε καὶ παρά claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua
τινι τρέφεται, πέμψας πρὸς τὸν μάχιρον εἰς λαβαθὰ pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero
πόλιν, παρὰ ζώτου γὰρ ὁ C trepidè fugit prolapsum ex humeris læserat: di-
ligenter peruestigauit, vbinam & apud quos e-
ducaretur. quo comperto misit in Labatham
oppidum ad Machirum (id altoris nomen
fuit) qui eum adducerent. Memphibosthus ve-
rò postquam ad regem peruenit, procidens in
faciem adorauit illum. móxque iussus est bono
animo esse, & omnia quæ cuperet de benignis-
simo rege sibi polliceri: & auitam domum cum
prædiis ad illam pertinentibus accepit: iussúsque est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. Cúmque adolescens lætur promissionibus & muneribus regis gratias agens adorauisset, rex accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum D omnibus auitis possessionibus donasse: iussitque eum villicatione agrorum susceptâ, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti seruis Memphibostho largitus est. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm si ipsi filius esset tractatus, filium etiam ex se genitum Michanum nominauit. Atque hoc honore Ionathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterùm cũ VI. per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, 1. Reg. 10. socius & amicus defunctus esset, filiúsque in regnum paternum successisset, Dauid per legatos officiosè eum consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandémque quam pater expertus fuerat, amicitiam à se expectaret. Priores verò Ammanitarum, secus quàm de Dauide suspicari par erat, malitiosè hanc legationem missam interpretati sunt, cõcitauerúntque regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauẽdum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem sese coniciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cũ iniuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte corũ barbis præcisóque dimidio vestimẽtorum, factis non verbis animũ suũ declarauit.

ἐπὶ τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα ναάσσην πᾶσι, τοῖς παρὰ τοῦ δαβίδου πεμφθεῖσι πρέσβεσι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ ἥμισυ τῶν γενείων καὶ τὰ ἡμίσεα τῶν ἱματίων ἀφεῖλεν, ἕρχεσθαι κελεύσας καὶ λόγοις τοὺς ἀποκρίσεις.

Quam rem Dauid indignissimè tulit, nihil dissimulans non neglecturum se iniuriam cum contumelia coniunctam, sed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra ius gentium legationis à rege eorum exacturū. Quod posteaquam perlatum est ad regis barbari necessarios, & copiarum eius præfectos, conscij sibi violari fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipsi ad bellum se parabant. & missis legatis ad Syrum Mesopotamenorum regem cum mille talentis societatem eius hac mercede impetrauerunt, adducto in suas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia. conduxerunt etiam regem Michę regionis, & quartum nomine Istobum, qui & ipsi viginti duo milia militum in armis habebant.

A

B

Cap. VII.

Quomodo Dauid Mesopotamios denicit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum appartus & inita cum regibus societas, Deo fretum, & scientem quòd bonam causam haberet, iussisque armis iniuriam sibi illatam vlciscereturus. Itaque Ioabo commissa belli administratione, cum lectissimo milite eum contra hostem misit: qui mox ad primariam eius gentis vrbem castra admouit. Hostibus verò vrbem egressis, & duas seorsim acies explicantibus: alteram quæ ex auxiliis constabat, in patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos spectabant: Ioabus hoc animaduerso & ipse ad militares artes confugit. & assumptis fortissimis militum, ipse Syro aliisque regibus se opposuit. reliquis Abisæo fratri traditis, iussit vt cōtra Ammanitas aciem dirigeret: admonito pri⁹ vt si videret Syros sibi prævalere, adducto properè suo milite succurreret. idem se facturum si ipsum Ammanitas ægrè sustinere contingeret. cum his mandatis dimisso fratre, hortatúsque vt generosè & alacriter rem gereret, darétque operam ne quam ignominiam acciperet, ipse Syros aggreditur. qui cùm aliquantisper magna vi restitissent, multis suorum cadentibus terga vertere sunt coacti. quo viso Ammanitæ territi, Abisæum cum suo milite aduentātem non expectauerunt, sed moti sociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioabus malè mulctatis hostibus victorem exercitum Hierosolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti se impares in posterum quiescerent. sed missis nunciis ad Chalamam Syrorum transeuphratensium regē eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicē in exercitu gerebat Sabecus, qui constabat ex octoginta peditum, equitum verò decem millibus. Tum Hebræorum rex intellecto quòd denuo tam magnas copias Ammanitæ contra se parauissent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipse cum vniuerso exercitu Iordanem transgressus illis occurrit: & commisso prælio victor euasit, cæsis peditum quadraginta, equitum verò septem millibus. Sabecus quoque hostiū imperator in eo prelio vulnus accepit à rege, ex quo postea curā nō admittēte mo-

C

D

E

F

G

ἰδὼν ὁ ταῦτα Δαβίδης ἠγάνακτησε, καὶ δῆλος ὢν ἐπεξιὼν τὴν ὕβριν καὶ τὸν ἐφεστηλιτισμὸν, ἀλλὰ πολεμήσων τοῖς ἀμμανίταις. καὶ πιμωρίαν αὐτῷ τῆς παρανομίας τῆς εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰς ἐφεξόμενος τὸν βασιλέα. συνέντες ὁ οἱ τῶν ἀλλογενῶν καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρεσκευάσηται καὶ δῆλον ὑπὲρ τούτων ὀχλήσουσιν, ἐφεπαρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς σύρων τὸν τῆς μεσοποταμίτιδος βασιλέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ὅπως τούτῳ χρήσεσθαι τῷ μισθῷ, παρεκάλεσαν. ἐσπουδάκεσαν ὁ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν δύο μυριάδες. ἐφεστρατιώσαντο ὁ καὶ τὸν ἐκ τῆς μιχᾶ καλουμένης χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἴστωβον ὄνομα. καὶ τούτους ἐχούσας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς Δαβίδης ὅπλοις μεσοποταμίους στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν.

ΟΥ κατεπλάγη ὁ τῷ συμμαχίᾳ καὶ τὴν τῶν ἀμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ δικαίως αὐτοῖς αὐτὸ ὢν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν. καὶ ἰώαβον τὸν ἀντιστρατηγὸν, δοὺς αὐτῷ τῆς στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον ἐξ αὐτῆς ἔπεμψε ἐφεξς αὐτούς. ὁ ὁ ὡς τὴν μητρόπολιν τῶν ἀμμανιτῶν ἀφικόμενος κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν ὁ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ παρατεταγμένων οὐχ ὁμοῦ, διχῆ ὁ, τὸ μὲν ἐκ τῶν ἐπικουρικὸν ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὑτὸ ἐτάχθη. τὸ ὁ τῶν ἀμμανιτῶν στράτευμα, ἐφεὶς ταῖς πύλαις αὐτόθι τῶν ἑβραίων. ἰδὼν τὸ ἰώαβος, ἀντιμηχανᾶται. καὶ τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους ἐπιλεξάμενος, αὐτὸς κατέστησε τῷ σύρῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ βασιλεῦσι. τὸ δ' ἄλλο στράτευμα τοῦ ἀδελφοῦ, τοῖς ἀμμανίταις ἐκέλευεν αὐτὸς τάξασθαι. εἰπὼν ἂν τοὺς σύρους ἤδη βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους, μεταγαγόντα τὴν φάλαγγα βοηθεῖν αὐτῷ. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτὸς, ἂν ὑπὸ τῶν ἀμμανιτῶν αὐτὸν καταπονούμενον θεάσηται. ἐφεμψάμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ παρακαλέσας δύψυχος καὶ μὴ ἐφεθυμίας ἅπαντα δράσειν, κἀκείνου φοβουμένους ἐφεπεσούσης ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοῖς ἀμμανίτας μαχησόμενον. αὐτὸς ὁ τοῖς σύροις συνέβαλε. καὶ ῥᾳδίως ὀλίγον αὐτοῖς ἀντέχοντων αὐτῷ καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δ' ὡς ἀνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ ἀμμανίται, καὶ δείσαντες τὸν ἀδελφὸν, καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ στρατιὰν, οὐκ ἔμειναν. ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱεροσόλυμα ᾤκει τὸν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. τοῦτο τὸ πάθημα τοὺς ἀμμανίτας οὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν. οὐδὲ μανθάνοντας τοῖς κρείττοσιν, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς χαλάμαν τὸν τῆς πέραν εὐφράτου σύρων βασιλέα, μισθοῦνται τοῦτον ὅπως συμμαχήσειν. ἔχοντα μὲν αὐτοκράτορα σάβεκον, πεζῶν ὁ μυριάδας ὀκτὼ. καὶ ἱππέων μυρίους. γνοὺς ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἀμμανίτας τοσαύτην δύναμιν συνηθροικότας, οὐκέτι διὰ στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἐκρινεν. ἀλλ' αὐτὸς συν ἅπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνῆψας αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. καὶ αἱρεῖ μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς τέσσαρας μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔζωσε ὁ, καὶ τὸν στρατηγὸν τῶν χαλαμᾶ σάβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν.

πόθανεν. οἱ ὁ μεσοποταμῖ τοιούτου γλυμμένου τέλος
τῆς μάχης, αὐτοὺς δαβίδη παρέδωσαν, καὶ δῶρα ἔπεμ-
ψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρᾳ χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς ἱεροσό-
λυμα. ἀρχομένου δὲ ἔαρος, ἔπεμψε τὸν ἀντιστρατηγὸν
ἰωάβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ δὲ τέως τε γῆν
ἅπασαν αὐτῶν ἐπιχώμωσε διέφθειρε, καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν
μητρόπολιν συγκλείσας ἀσφαλῶς ἐπολιόρκει. σωέπεσε δὲ
δαβίδη πάθημα δεινὸν, ὃν δικαίῳ καὶ
θεοσεβεῖ, καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις ἰσχυρῶς φυλάσσοντι.
θνασιμόθυος γὰρ ἐλαφρᾶς οὐσίας ἀπὸ στέγης τῆς βασι-
λείων εἶδε φαινομένην κατὰ σκέπον τῆς ὥρας ἔθος, εἶδε
γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι,
καλλίστην τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν. ὄνομα αὐ-
τῇ λὼβηθσαβέ. ἥτις καὶ τὸ κάλλος τῆς γυναικὸς,
καὶ τῆς ἐπιθυμίας κατασχεῖν οὐ δυναμένου, μεταπεμ-
ψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. γλυμμένης δὲ ἐγκύου τῆς
γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τοῦ
ἁμαρτήματος σκέψηται τινα τρόπον ἀφανεῖ γε
αὐτὴν καὶ τοῖς πατρίοις καθήκει νόμοις μεμοιχευμέ-
νην. μεταπέμπεται μὲν τὸν ἰωάβου ὁπλοφόρον ἐκ τῆς
πολιορκίας, οὐρίαν ὄνομα. καὶ
ἀφικνουμένου, φείδεται τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς πολιορ-
κίας αὐτοκελεύστου ὄντος πάντα καὶ νοεῖν αὐτοῖς κεχω-
ρηκέναι τὰ πράγματα, βασάσας ἐκ τοῦ δείπνου μέρη,
προσδίδωσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀ-
πελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ δὲ οὐρίας τοῦ
μὲν οὐκ ἐποίησε, παρεκοιμήθη δὲ τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς
ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς δὲ γνοὺς ταῦθ' ὁ βασιλεὺς, αἰτι-
ᾶται αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι
μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα ἔλθοι δι' τοσούτου χρόνου,
πάντων αἰθρόφωτα ταύτην ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἔλ-
θωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δ' οὐκ εἶ δίκαιον εἶπε, τοῦ
συστρατιώτου αὐτοῦ, καὶ τοῦ στρατηγοῦ χαμαὶ κοιμωμένων
ἐν παρεμβολῇ καὶ τῇ τοῦ πολεμίων χώρᾳ, μετὰ τῆς γυναι-
κὸς αὐτὸν ἀναπαύεσθαι καὶ ζυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μεῖ-
ναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην προσέταξεν, ὡς τὴν ὑπουρ-
οῦσαν ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὸν ἀντιστρατηγόν. κληθεὶς
δὲ δεῖπνον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οὐρίας καὶ μέχρι μέ-
θης προελθὼν ἐκ τοῦ πότου δεξιουμένου τοῦ βασιλέως
αὐτὸν ὑπέπιπτε ταῖς προπόσεσιν, οὐδὲν ἧττον πάλιν
πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως θύραν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λα-
βὼν τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν. δεῖ τούτῳ ὁ δυσαναχε-
τήσας ὁ βασιλεὺς, ἔγραψε τοῦ ἰωάβου κολάσαι προ-
στάσσων τὸν οὐρίαν. ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου. καὶ τὸν
τόπον τῆς ἡμωρίας, ἵνα μὴ γνῶσιν φανερὸς αὐτὸς τὸ
βουληθεὶς, ὑπέθετο. καὶ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν
ἐπέλθοι μέρος τῆς πολεμίων τάξεως, καὶ κατ' ὀλί-
γους ἡ πολεμίων μαχόμενος, ἀπολειφθεὶς μόνος. τοῖς γὰρ συμπα-
ρεσκευάσας ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης γινομένης ἐπέ-
λθοι. ταῦτα γράψας καὶ σημηνάμενος τῇ αὐτοῦ σφρα-
γῖδι, τῷ ἐπιστολεῖ ἔδωκεν οὐρίᾳ κομίσαι πρὸς ἰωά-
βον. διελόμενος δὲ τὰ γράμματα ἰωάβος, καὶ τὸν τοῦ
βασιλέως προαίρεσιν ἀναγνοὺς, κατ' ὃν ἤδη τόπον τοὺς
πολεμίους αὐτῷ καλεπούς γινομένους, κατὰ τοῦτον ἐ-
στησε τὸν οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινὰς τῶν ἀρίστων τῆς στρατιᾶς. αὐτὸς δ' ἀπάσῃ τῇ δυνάμει πρὸς ὑπεδέξα-
σθαι ἔφυσεν, εἰ συνθεῖεν ἀναζέοντός τι τοῦ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ὄντα δ' αὐτὸν γνώριμον στρατιώ-
ταις, καὶ δόξαν ἔχοντα σοφοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ σοφοῦ τοῖς ὁμοφίλοις ὑπ' ἀνδρείας, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πό-
νοις, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀγανακτεῖν ἠξίει. ὁ δ' οὐρίας προθύμως ὑποστάντος τὸ ἔργον, τοῖς μετ' αὐτοῦ σφαγασομέ-

ri eũ cõtigit. Meſopotamitæ deinde cognito tã triſti pugnę cuẽtu, ſine mora legatione ad Dauidem cum muneribus miſſa, deditionẽ fecerunt: que ita appetente iam hyeme Hieroſolyma eſt reuerſus. Vere autem incunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum miſit. Is longè latéque vaſtatis hoſtium agris, compulſos eos in Rabatham gẽtis metropolim obſidione cinxit: Quo tempore Dauid tametſi vir iuſtus ac pius & patriarum legum obſeruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cùm enim vergente iam die in ſolario regiæ more ſolito deambularet, proſpexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, inſigni forma præcellentem, cui nomen Berhſabe: victúſque eius pulchritudine, & à concupita ſibi temperare non valens, accitam ad ſe complexus eſt. Paulo pòſt mulier grauidiam ſe ſentiens, nunciat regi vt diſpiciat quomodo factum hoc latere poſſet, alioqui publicis legibus adulterij damnatam ſupplicium daturam. Rex itaque accerſitum ad ſe ex caſtris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex ſententia, partes ei de ſua cœna obtulit, iuſſítque vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, ſed inibi in regia & inter ſatellites regis noctem eam exegit. quo cognito rex ſcitatus eſt ex eo, quamobrem tanto pòſt tempore domum reuerſus, ad vxorem non iuiſſet, ídque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad ſuos redeunt. reſpondit ille, non eſſe æquum vt interim dum imperator ſuus & commilitones in hoſtili ſolo in caſtris humi cubitant, ipſe in vxoris amplexibus ſe oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iuſſit, ſequenti ad vicarium ſuum ducẽ dimiſſurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de induſtria crebrioribus propinationibus inuitante ad ebrietatem vſque progreſſus, nihilominus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris deſiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex ſcripſit Ioabo vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modúmque puniendi indicauit, ne manifeſtum fieret ſuo iuſſu hoc factum. iuſſit enim vt quà primum periculi eſſet hoſti opponeretur, móxque à ſociis, quo facilius opprimi poſſet, deſtitueretur. his ita ſcriptis, & proprio ſigillo obſignatis, epiſtolam Vriæ commiſit ad Ioabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maximè ab hoſtibus infeſtari ſciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectiſſimis aliquot militibus, pollicitus eſt ſe cũ toto exercitu affore, ſi qua parte muri ſuffoſa aditũ intra vrbẽ patefeciſſent: hortatus eũ vt exiſtimationi quam tum apud regem, tum apud commilitones ſibi parauerat reſpondens, libenter potius quàm grauatim iuſſa capeſſeret. cúmque Vrias magna alacritate demandatum munus ſuſcepiſſet, manipulo illi adiungendo clã imperauit,

VII. 2. Reg. 11.

vt cùm primùm occurrentibus hostibus vrge-
rí hominem viderent, deserto illo in tutum se
reciperent. Itaque cùm Hebræi fecissent assul-
tum ad mœnia, veriti Ammanitæ ne ab illa par
te hostis murum occuparet, fortissimus quis-
que recluſa repẽte porta magno impetu erum-
punt. quod vbi viderunt qui circa Vriam ver-
sabantur, memores Ioabi mandatorum, vno
agmine sese retrorsum receperunt. Solus Vrias
quòd puderet contra quàm promiserat assigna-
tum locum non tueri, in se ruentes sustinuit,
ferróque exceptos interemit non paucos, do-
nec circumuentus cum aliquot aliis, quos ig-
naros consilij pudor idem in officio continue-
rat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus
regi per nuncium significat, quòd non ferens
obsidionis moras, oppugnatione adortus mœ-
nia, amissis aliquam multis infecta re in castra
redire sit compulsus. mandarat autem nuntio,
si regem hoc factum ægrè ferre sentiret, vt de
Vriæ quoque morte renuntiaret: id quod etiam
euenit. Rex enim his cognitis malefactum aie-
bat, quod aperta vi mœnia tentassent, oportuis-
se enim machinis ac cuniculis aditum moliri,
maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius do-
mesticum exemplum illis esse debuerit, qui
Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab ani-
cula misso ictus turpiter vitam amisit, vir alio-
qui fortissimus, quòd inconsultè difficillimum
oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissi-
mum autem in re militari quid aliis benè aut
secus cesserit considerando, cùm simile pericu-
lum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam
autem indignabundo de Vriæ quoque morte
relatum est, irasci desiit: iussitque Ioabo renun-
ciari, vulgare esse id incommodum, nec à natu-
ra belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines.
debere tamen eum in posterum cautiùs rem
administrare, & aggeribus ac machinis expu-
gnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius
ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nun-
cius ad Ioabum properè se recepit. cæterum Be
thsabe audita mariti morte per aliquot dies eũ
luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis destitit,
sine mora eam rex coniugem sibi asciuit: ex
qua mox puer masculꝰ ei natus est. Has nuptias
Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed i-
ratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per visũ
nocturnum se obtulisset, regem graniter incu-
2. Reg. 12. sauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac pru
dens, reputans reges quoties suis affectibus ra-
piũtur, non magnum iuris respectum habere
solere, comminatione numinis ad tempus dis-
simulata, maluit illum blanda oratione aggre-
di, in hunc modum sententiam eius explora-
turus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incole-
bant: alter prædiues multorúmque armentorũ
& gregum dominus: alter vnius tantũ ouiculæ
possessor, eam vnà cum pueris suis domi quoti-
dianis cibis alebat, nõ alio affectu quã si esset fi-
lia. cũ verò hospes diuiti superuenisset, ille par-
cẽs suis pecorib. nullũ in amici gratiã mactare
voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis,

A ροις. ἰδία καταλιπεῖν ὅταν ἐξορμήσωσιν ἴδωσι τοὺς πο-
λεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' αὐτῷ τὴν πόλιν τῶν
Ἑβραίων, δύσαντες οἱ Ἀμμανῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν
τόπον καθ' ὃν ἤλπισαν σωίσασθαι τετάχθαι, φθάσαντες
ἀναδῶσιν οἱ πολέμιοι, προσπαίσμοις τοῖς ἀνοφειοτά-
τοις αὐτῶν καὶ τῷ πύλῃ ἀπολέξαντες, ἀφνιδίως καὶ
μετὰ ῥώμης δρόμου πολλοῦ τοὺς ἐκθεσῖς ἐπεξῆλθον. ἰ-
δόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ Οὐρία, πάντες ἀνεχώρησαν ὀ-
πίσω, καθὼς ἰώαβος αὐτοῖς προεῖπεν. ἀφικνουμένοις δ'
Οὐρίας φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοῖς πο-
B λεμίοις, καὶ τῷ ὁπλίτῃ αὐτῶν ἐνδεξάμενος ἀναιρεῖ μὲν
ἐκ ὀλίγους. κυκλωθεὶς δ' ὑπ' αὐτῶν ἐν μέσῳ πίπτει. σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων. τούτων οὕτω γενομένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰώαβος
πρὸς τὸ βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἂν μὴ
δάσαι μὴν ταχέως ἑλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν τῷ
τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιαζόμε-
νον. προσεθήσειν δ' εὐθὺς ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέ-
C πωσι καὶ τὸν οὐρίου θάνατον. τὸν δὲ βασιλέως ἀκούσαντες
ταῦτα πρὸς τὸν ἀγγέλων, δυσφορουμένους, φάσκοντας
ἁμαρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δίον νο-
μοις καὶ μηχανήμασιν ἑλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ
ταῦτ' ἔχοντας παράδειγμα τὸν γεδεώνος υἱὸν ἀβιμέλε-
χον, ὃς ἐπὶ τὸν ἐν θήβαις πύργον ἑλεῖν ἐβούλοντο βίᾳ,
βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ ἀνδρα-
γάθως ὢν, ἀλλὰ τὸ δυχερέστατον τῆς ἐπιβουλῆς, αἰσχρῶς
D ἀπέθανεν· οὐ μνημονεύοντας, εἰ δεῖ μὴ προσιέναι τῷ τεί-
χει τῶν πολεμίων. ἄριστον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ προ-
χθέντων καλῶς καὶ ὡς ἑτέρους ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις
μνήμην ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ
δ' οὕτως ἔχοντι καὶ τὸν οὐρίου θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγ-
γελος, παύεται μὲν τῆς ὀργῆς. ἰωάβῳ δ' ἐκέλευσε λέ-
γειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τῶν πολέμων
φύσιν ἔχειν τοιαύτην. ὡς τοτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις
εὖ προάγειν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέ-
ροις. τὸ λοιπὸν μέντοι γε προνοεῖν τῆς πολιορκίας, ὅπως
μηδὲν ὕβριμον πάσχωσι κατ' αὐτὴν, ἀλλὰ χώμασι καὶ μη-
χαναῖς ἐκπολιορκήσαντας καὶ κρατησαμένους, τὴν μὲν
πόλιν κατασκάψαι, πάντας δ' ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ.
καὶ ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα εἰπὼν τῷ βασιλέως ἐντεταγ-
μένα κομίζων πρὸς ἰώαβον ἀπῄει. ἡ δὲ, τὸν οὐρίου γυ-
νὴ θεσθαι, τὸν θάνατον τ' ἀνδρὸς πενθησομένη, ὅπ
2. Reg. 12. συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δὲ τῆς λύ-
πης καὶ τῷ ἐπὶ οὐρίᾳ δακρύων, ὁ βασιλεὺς δύθις ἀγά-
F γετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄρρεν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται.
τὸν οὐχ ἡδέως ἐπιδὼν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι'
ὀργῆς ἔχων τὸν δαβίδην, τῷ προφήτῃ νάθαν φαίνεις κε
τοὺς ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ νάθαν, ἀνὴρ
ὢν καὶ σωφρονῆς ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν
εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τῷ δικαίῳ νέμω-
σι, τὰς μὲν ὠφελείας τοῦ θεοῦ μεγαλυνούσας ἀπειλὰς ἠσυ-
χάσειν ἔφερεν. ἄλλους δὲ λόγους χρῆσθαι πρὸς αὐτὸν
διεξῆλθε. καὶ δή τινα ξένον, ὡς οὐ καί τι φρο-
νεῖ, ποιῆσαι σαφὲς αὐτῷ παρεκάλει. δύο γὰρ ἔφησεν ἄν-

ἄνδρες τὴν αὐτὴν κατέχειν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ
βοῶν. τῷ πένητι δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέξεφε σωδιαιτώμενος αὐτῇ τὰ σῖτα καὶ
φιλοστοργίᾳ πρὸς αὐτὴν χρώμενος, ἣ τὶς ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένου δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τὸ μὲν
ἰδίων ἀγῶν ἐκεῖνος βοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας εὐωχῆσαι τὸν φίλον. πέμψας δὲ τὸ ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀ-

πᾶσα α-

πεπαυσε, καὶ ταύτην ὡδαιτυμόνας εἰσίασε τὴν ξένον. A iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His
σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος ἔτος τὸ βασιλέα, καὶ πορευ- verbis rex grauiter commotus, ſceleſtum ho-
θεὶς πρὸς τὸν νάθαν τὸν ἀνδρώπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔρ- minem illum facinus hoc auſum pronuntiauit
γον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀπερρῶσθαι, καὶ τὸ τετραπλοῦν τε iuſtúmque eſſe vt quadruplum pro adempta o-
απαραπησαν τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι, καὶ πρὸς τούτῳ uicula reſtituatur, & ipſe inſuper capite plec-
θανάτῳ κολασθῆναι. νάθας δ' ὑποστυχὼν αὐτὸν ἔ- tatur. Tum Nathan incunctanter ſubiecit, ipſum
λεγεν ἐκεῖνον εἶ τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κε- eſſe qui hac pœna dignus ſit, ſuopte iudicio ne-
κερμένον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκά- farij ſceleris damnatus. ac tum demum illi ex-
λυπτε δ' αὐτὸν καὶ παρεγύμνου τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ B poſuit in quantam indignationem numinis
ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς ἑβραίων δυνά- incurriſſet, cuius fauore vniuerſæ gentis He-
μεως, καὶ τῆς ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ braeorum rex conſtitutus, circumquaque vici-
μεγάλων κύριον. ῥυσαμένου δ' ἐπ' αὐτὸν τοῦ θεοῦ ἐκ narum etiam gentium earúmque multarum &
τῆς σαοῦλ χειρῶν, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας αὖ magnarum dominium conſecutus eſſet: nō ſe-
δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο. καταφρονηθέντος δ' mel antea liberatus è Sauli manibus. nunc cùm
ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐσεβηθέντος, ὃς ἀλλοτρίαστον γῆμας ἔχοι eiuſdem benignitate aliquot legitimas vxores
γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειεν ἐκδοὺς τοῖς habeat, contempto omni humano ſimul atque
πολεμίοις. δώσειν οὐδὲ αὐτὸν αὐτὶ τούτων δίκας τοῦ diuino iure, alienam eum duxiſſe vxorem,
θεοῦ. καὶ βιασθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' C marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur af-
ἑνὸς τῶν παίδων. ὑβρισθήσεσθαι δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐ- fore diuinam vltionem, & ipſius quoque mu-
κείνε, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δράσαντα, φανε- lieres ab vno è filiis per vim conſtuprandas, &
ρὰν τίνειν ἐπ' αὐτοῦ δίκην ὑφέξειν. τελευτήξεσθαι δὲ καὶ ipſum inſidiis ab eodem appetendum, vt pro
τὸν παῖδα σοι ὡδὶ χρῆμα τὸν ἐξ αὐτῆς γεγονότα. ταραχθέντος δ' ὑπὸ τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συγ- clàm admiſſo peccato, in propatulo pœnas per-
χυθέντος ἱκανῶς, καὶ μετὰ δακρύων ἐλύπησε λέγοντος, ὅτι ὁμολογουμένως θεοσεβὴς, ἐν μηδενὶ ἁ- ſoluat. quin & puerum ex ea natum ſine mo-
μάρτων ὅλως πρὸς τὸν βίον, ἢ τοῦ πρὸς τὴν ἰδίαν γυναῖ- ra eſſe interiturum. territo autem per hanc de-
κα, οἰκείαν ὁ θεὸς. καὶ ἥκιστα τοῦ φυλάξειν αὐτὸν D nunciationem rege, vehementérque perturba-
καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγειλάμενος. to, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deū:
μεταγνόντι γὰρ πρὸς τὸν γεγονότα, εὐκόλως χαλεπὸς erat enim vir pius, & qui hoc vno excepto in
ἔχειν ἔφασκε. καὶ νάθας μὲν ταῦτα τοῦ βασιλέως προ- tota vita nihil admiſerat: placatus Deus recepto
φητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε. τοῦ δ' ἐν τῆς ἀοίας γυ- in gratiam promiſit. & regnum & vitam ei ſer-
ναικὸς ἀμοιβῇ παιδὶ δαβίδῃ, νόσον ἐνσκήπτει χαλε- uaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non
πὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, ἔρωτι μὲν ampliùs ſe iraſci. Atque ita Nathan poſtquam
ὅτι ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ ἔτος αἰαγκαζόντων τοῦ οἰκείων futura regi aperuiſſet, domum reuertitur. Porrò
ἐ προσιέναι. μέλαναν δ' ὠφειλήμενος ἐσθῆτα, E infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente
πίσων δὲ σάκκου κὴ γῆς ἔκειτο, τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ Deo graui morbo corripitur, cuius vicem mœ-
παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα γὰρ ἔστεργεν αὐτοῦ ſtiſſimus pater dolenter ferens per ſeptem dies
τὴν μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τοῦ ἡμερῶν τελευτήσαντος à familiaribus induci non potuit vt vllum ci-
τὸ παιδὸς, ἐκ ἐτόλμων τοῦ βασιλέως τοῦτο μηνύειν οἱ bum deguſtaret: ſed attratus & ſacco amictus,
θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνὺς ἔτι μᾶλλον ἀπόκηται humi proſtratus iacebat, & à Deo ſalutem pueri
κὴ ξοφῆς κὴ τῆς ἄλλης δίκαιμελείας, ὡς αὖ δὴ τέκνου precabatur. Nimis enim eius matrē diligebat.
πάθῳ τετελευτηκότος, ὁπότε κὴ νοσοῦντος ἔτος ὑπὸ τῆς Septima verò die mortuo puero, familiares nō
λύπης αὐτὸν ἐκάκει. ταραττομένων δ' αἰθόμενος τοῦ audebant hoc regi indicare, veriti ne re cogni-
οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ ταῦτα παρόντων ἃ μάλιστα F ta pertinaciùs etiam à cibo reliquáq; cura cor-
συγκρύψαι θέλουσι συμβαίνει, συνεὶς ὅτι τέθνηκεν ὁ poris abſtineret deſiderio defuncti infantis, cu-
παῖς, προσφωνήσας ἕνα τοῦ οἰκετῶν, ἐ μαθὼν τἀλη- ius morbū tam impotēter tuliſſet. qui cùm tur-
θὲς, ἀνίσταται. ἐ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λευκὴν, batam familiam ſentiret, & aliquid mali celari
εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ὡδοιπόρησε. κὴ κελεύσας δεῖ- facilè intellexit extinctum puerum: accitóque
πνον αὐτῷ ὡδοποιῆσαι, πολλὴν ὅτι τῷ ὡδοιπόρῳ vno è famulis poſtquam veritatem cōperit, cō-
τοὺς τε συγγλύσι κὴ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν παρῆγεν, ὅτι feſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptáque ve-
μηδὲν τούτων ὅτι νοσοῦντι τοῦ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμοῦ G ſte candida, ad Dei tabernaculum properauit poſt-
τετελευτηκότος ἑώρατε. τίνα τε αἰτίαν δεηθέντες ὅπως hac iuſſis famulis vt cœnā ſibi apponerent prę-
ἔχῃ τάχιον αὐτοὺς πύθεσθαι παρεκάλειν εἰπεῖν τοῦ ter omnem opinionem, admirationi fuit omni-
γεγονότος, ὁ δὲ, ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ὡς bus cognatis & domeſticis, ſtupētib. quòd cùm
ἔτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτοῦ δόντος πάντ' ἐπίει, τὸν θεὸν ἱκετεύοντας ὑμᾶς τούτοις δι- nihil horū ęgrotāte puero feciſſet, nunc poſt e-
μῆν κατασκήψαι. ἀποθανόντος δ' οὐκέτι χρεία ἦν λύπης ματαίας. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπῄνεσαν τὴν σο- ius obitū omnia ſimul facere: impetrataq; pri-
φίαν καὶ τὴν δεξιότητα τοῦ βασιλέως. συνεὶς δὲ τῇ γυναικὶ βεθσαβῇ, ἔχουσαν αὐτὴν ἐπίσης. καὶ γεγονότα licentia, cauſam ſciſcitabantur. Tum ille: Non
ἄῤῥεν παιδίον, σολομῶνα προσηγόρευσε, κατὰ τὸ προφήτου κελεύσαντος. ἰωάθας ἦν, τῇ πολυορκίᾳ τὰς ἀμμα- intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de
ſalute eius ſperans, nihil non faciebam quo
Deum flecterem? nunc poſtquam is obiit, ſu-
peruacaneum ſit inaniter mœrore confici. His
auditis omnes ſapientiam eius laudauerūt. nec
ita multo pòſt Bethſabe grauida exactis legiti-
mis naturę menſibus filium ei peperit, quem
Nathanis monitu Salomonem nominauit. In-

terea Ioabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aquæductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame simul & siti laboraretur, ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes, ne fortè in totum deficeret. Hęc Ioabus per literas regi significauit, hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fidéque, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabathã profiscitur: eámque mox vi captam militi diripiendam permisit. ipse verò ex pręda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem quã postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij prædа in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos priùs ad vnum interemit: nec mitiùs alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Post hanc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine vincentem, Thamarã nomine: ex eadem qua Absalomus genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorũ Dauidis natu maximus, cùm propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac pallorẽ sibi contraheret, id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. videś enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere, accessit illum rogans vt causam sibi indicaret. Suspicari enim se amatoriã quãdam esse hanc passionem. quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, quomodo optatis potiri valeat. suasit enim vt simulata ægritudine, simulatque pater visendi causa illum accessisset, roget vt sororem ad se mittat, cuius ministeriis releuatus eò citiùs conualescere possit. Paruit Amnon, & cùm nihil cũctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cùm pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine, petiit sororem ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manib⁹ colyphia frixa afferret. Sic enim libentiùs se comesturũ. quæ in cõspectu fratris farina subacta, formatíque colyphiis ac frixis, iuueni obtulit. at ille nõ ea gustauit, sed famulis mandauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuersarẽtur, submouerẽt, dicẽs se absq; strepitu quiescere cupere. quo facto iussit sororẽ in intimũ conclaue paratã cœnam inferre. quod cũ puella fecisset, apprehensę suadere cœpit vt sui copiã faceret. At puella exclamat: Abstine vim frater, abstine, nefas est te rẽ tã turpẽ perpetrare. Desine à tã flagitioso cupiscẽtia, quę nihil prę ter dedecus & infamiam toti familiæ nostræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est, non per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit,

VIII. 2. Reg. 13.

A νίτας ἰσχυρῶς σκάκου, τῷ τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος, καὶ τῆς τῷ ἄλλων εὐπορίας, ὡς παν ταλαιπωρεῖν ἐνδεία ποτὲ καὶ ξοφῆς, ὀξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἤρτωτο, καὶ τούτῳ ὡς τε μὴ τελέως αὐτοὺς ἀπολειπεῖν τὴ πηγὴν διαψηλάσεσθαι χρώμενοι. χράφει ὁ τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ τ αἵρεσιν τ πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τὸν νίκην αὐτὸς ἐπιγράφ.η. ταῦτα ἰωάβ γράψαντος. ἀποδ.ξάμενος τῆς ἐντολῆς καὶ τ πί-

B στεως ὁ βασιλεὺς, παραλαβὼν τὸν συὸν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὸν ῥαβαθᾶς πόρθησιν. καὶ κ.τ κράτος ἑλὼν διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς ὁ, πὶν τ βασιλέως τῷ ἀμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἔλκοντα χρυσοῦ τάλαντον, καὶ πλυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. ἐφόρει δ' αὐτὸν ἐπὶ τ κεφαλῆς διαδέσις. πολλὰ δ' καὶ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. ταῦτα δ' καὶ

C τὰς ἄλλας τῷ ἀμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἐλὼν αὐτὰς κ.τ κράτος. ἀναστρέψαντος δ' εἰς ἱεροσόλυμα τὸ βασιλέως, πλῆτμα αὐτὸ τὸν οἰκίαν ὀξ ἁπάσης τιμιότητος καταλαμβάνει. θυγάτηρ γὰρ αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ δ' κάλλος ὑπερεπὴς, ὡς ἀπάσας ὑπερβάλλειν τὰς εὐμορφοτάτας γυναῖκας, θημάρα ὄνομα, τῆς δ' αὐτῆς ἀδελφὸν μητρὸς κεκοινωνικέναι. ταύτης ὁ πρεσβύτατος τῷ δαβίδου παίδων ἀμνὼν ἐρασθείς, ὡς οὔτε δι' τὸν

D παρθενείαν αὐτῆς, ἔτι δι' τὸν φυλακὴν τυχεῖν τ ὁπηθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. κ τό τε σῶμα τ ὀδύνης αὐτὸν κατεφθίσης κατηφανίζετο καὶ τὸν χρόαν μετέβαλεν. δῆλος δ' ταῦτα πάσχων γίνε) ἰωνάδῃ τινὶ συγγενεῖ κ φίλῳ, σοφιστὴς δ' ἦν ἐδόκει ἐν τοῖς μάλιστα κ τὸν διάνοιαν ὀξύς. ἐρωτῶν οὖν καθ' ἑκάστην πρόφασιν τ ἀμνῶνα μὴ κ.τ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν

E ἠρώτα φράσαι τὸν αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζειν μὲν τοίνυν αὐτὸς ἔλεγεν ὀξ ἐρωτήσεως σύτως ἔχειν αὐτὸν ὑπὸ θυμίας. τῷ δ' ἀμνῶνος ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτι τῆς ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχάνοσης ὁμοπατρίας, ἐδόκει αὐτῷ κ μηχανᾶν εἰς τὸ προσελθεῖν τῷ δικαίων ὑπόθετο. νόσον γὰρ ὑποκρίνεσθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα δ' πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ διακονησομένην, συνέλθοσε προσκαλέσαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι κ τα-

F χέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς νόσου. τούτου γνωμοῦν, καταπεισθὲν ὁ ἀμνὼν ὅτι τὸν κλίνην, κοιμᾶν προσεποιεῖτο κ τὰ ἰωνάδου ὑποτεθείκας. προσελθοῦσα δ' ἡ παῖς ὡς σκεπτομένῳ πῶς ἔχει, τὸν ἀδελφὸν ἐδέετο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' οὐθὲς συνέλθοσεν ἀχθεῦσαι. κἀκούσῃ δ' προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτοῦργῳ γλυμμένῃ. προσοίσεσθαι γὰρ ἡδέως ὑπ τὸν συνέσεσθαι. ἡδ' ἐμβλέπουσα τὰδελφῷ φυράσασα τὸ ἄλευρον, κ πλάσασα κολλυρίδας. κ τηγανίσασα, προσήνεγκεν αὐτῷ. ὁ δ' τῶτο μὲν οὐκ ἐγεύσατο. προσέταξε δ' τοῖς οἰκέταις παραγήσασθαι παῖδας πρὸ τῶ δωμάτιν. βέλεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι, θορυβῶν κ ταραχῆς ἀπηλλαγμένον. ὡς δ' τὸ κελευσθὲν ἐγένετο, τὸν ἀδελφὸν συνέλθοσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρεν.γκεῖν. ποιησάσης δ' τῶτο τῆς κόρης, λαβόμε-

νος αὐτ. συνελθεῖν αὐτῷ πάθεν ἐπειρᾶτο. αἰσχυναθεῖσα δ' ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε τῶτο βιάσῃ με, μὴ δ' ἀσεβήσῃς εἶπεν ἀδελφὲ ἴδιος ὀνειδος κ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμῶν καρδανεῖ. συνεβούλευέ τε φεῦ τότε δηλεχθῆναι τῷ παιδί, συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον, ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλομένη τ ὁρμὴν αὐτῷ τ ὀρέξεως πρὸς τὸ παθεῖν διαφυγεῖν.

ὁ δ'

ὁ δ' οὐ πείθεται, πρὸς ἔρωτι καὶ ὕβρει, καὶ τοῖς τῶ πά- A
θους κέντροις μυωπιζόμενος βιάζεται τὴν ἀδελφήν.
μῖσος δ' ἀθρόως μετὰ τὴν ἀκόρεστον εἰσέρχεται τὸν
ἀμνάδα, καὶ θᾶσσον ἀποστυγήσας ἐκέλευσεν αἰσ-
χίστην ἀπελθεῖν. τῆς δὲ χέρνιβα τινὰ ὕβρεως καὶ ἀγὰ τοῦτο
ἀποκαλούσης, εἰ βιασάμενος αὐτὸς μηδὲ ἄχρι νυ-
κτὸς ὑπομένει μεῖναι, ἀλλὰ θᾶττον ἀπαλλάτ-
τεσθαι κελεύσειεν ἡμέρας καὶ φωτός, ἵνα καὶ μάρτυσι τὰ
αἰσχύνης ἧττον ᾖ, προστάττει αὐτὸν ἐκβαλεῖν τῆς
οἰκέτης. ἡ δέ, ἀθυμήσασα ὅτι τῇ ὕβρει καὶ τῇ βίᾳ γενο- B
μένῃ, θορυβήσασα τὸν χιτωνίσκον (ἐφόρουν γὰρ αἱ τότε
ἀρχαίων παρθένοι χειριδώτους ἄχρι τοῦ σφυροῦ θοὰς
τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας) καὶ σποδὸν καταχαμέ-
νη τῆς κεφαλῆς, ἀπῄει οἴκαδε τῆς πόλεως βοῶσα καὶ ὠ-
δυρομένη τὴν βίαν. θεωρήσας δ' αὐτὴν ἀδελφὸς ἀ-
βεσσάλωμος, αἰσθόμενος τίνος αὐτῇ δεινοῦ συμβαίτος οὔ-
τως ἔχει. κατεπούσης δ' αὐτῆς πρὸς αὐτὸν τὴν ὕ-
βριν, ἡσυχάζειν καὶ μετρίως φέρειν παρηγόρει, καὶ μὴ
νομίζειν ὑβρίσθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφοῦ. ἡ δὲ πει- C
σθεῖσα παύεται τῆς βοῆς, καὶ τὸ πρὸς πολλοὺς τὴν
βίαν ἀνενέγκειν. καὶ πολὺν χρόνον διῆγε παρ' ἀ-
βεσσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. χρόνοις δὲ τισὶ ὁ
πατὴρ δανείδης τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἤχθετο. φιλῶν
δὲ τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, πρεσβύτατος γὰρ ἦν υἱὸς αὐτῷ,
μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ἐπεὶ ἀβεσσάλωμος, ἐμί-
σησε χαλεπῶς αὐτὸν, καὶ λαθραίων κηρύκων εἰς ἄμυ- D
ναν αὐτῷ τῆς ἀμβρίας ὅπου τὴν δίαν παρεσύλησεν. ἔτος
δ' ἤδη τοῖς περὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πλάσμασι διε-
λήλυθε δεύτερον. καὶ μέλλων ὅπου τὸν τῶν ἰδίων κου-
ρεὰν ὀξέιναν θρεμμάτων εἰς βελσεφὼν, πολις δ' ὅστιν
αὕτη τῆς ἐφραὶμ κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα
σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστίασιν.
θαρσήσας δ' ὡς οὐ μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ὑποστείλας παρεκάλεσε. πέμψαντος
δὲ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὁπηνίκα ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα
μέθῃ παρειμένον καὶ κώμῳ, νύξαντος αὐτὸν φονεύσω-
σι, μηδένα φοβηθέντες.

sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atque post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conuiciis aggressus iubet vt è vestigio se inde faceſſat. quæ cùm hanc iniuriam priore grauiorem diceret, quòd constupratam vel vsque noctem illic manere non patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis suæ testibus occurrat: mandauit famulo vt eam ciiceret. illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam vrbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, scisciatus est quid mali haberet quòd ita sese afflictaret. cúmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquam multo tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porrò Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iámque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, inuitauit patrem ac fratres ad solenne conuiuium. quo excusante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filiis proficisci. quo impetrato suis iniunxit, vt quamprimùm animaduertissent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

Κεφάλαιον η'.

Οπ πρὸς τοὺς οἰκίας αὐτῷ σατράπας, ὑπὸ ποιᾶς
ὀργῆς ἐλήλυθε τῆς ἀρχῆς.

CAP. VIII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt.

Ὡς δ' ἐπίσησαν τὸ πρόσταχθὲν, ἔκπληξις καὶ ταραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει. καὶ δείσαντες
πρὸς ἑαυτοὺς, ἐμπεδήσαντες ἵπποις ἐφέροντο πρὸς τὸν
πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ ἀβεσα-
λώμου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ προσήγγελλεν· ὁ δ' ὡς
ὅπι πᾶσιν ὁμοῦ τοσούτοις ὀλωλόσι, καὶ τὸν ὑπ' ἀ-
δελφοῦ, τῆς λύπης κἀπὶ τῷ κτεῖναι δυναμένης πι-
κρότερον συναπαγεῖς ὑπὸ τῶ πάθους, οὔτε τὴν αἰτίαν
αἰτήσειεν. οὔτ' ἄλλόπι μαθεῖν οἷον εἰκὸς τηλικούτου
προσηγγελμένου κακοῦ, ἢ δι' ὑποβολὴν ἀπιστίαν ἔ-
χοντος παρεμεῖναι. ἀλλὰ καταῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆ-
τα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ὅπι τῶν γῆν, ἔκειτο πενθῶν τοὺς
υἱοὺς ἅπαντας, καὶ τοὺς ὑποθαιεῖν δεδηλωμένους, ἢ τὸν
ἀναιρηκότα. ὁ δὲ σαμᾶ τῶ ἀδελφοῦ αὐτῷ παῖς ἰωνάθης, αἰεί ποτε τῆς λύπης παρεκάλει. καὶ πρὸς μὲν ἄλ-
λων μὴ πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν. οὐδὲ γὰρ αἰτίαν δύνεσθαι λαμβάνειν. πρὸς ἀμνῶνα δ' ἐξετάζειν
ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ δι' ὀλίγων ἡμερῶν ὕβριν ὑποτολμῆσαι τὸν ἀβεσάλωμον τὴν ἀδέρφην τὴν ἑαυτοῦ.

Ὡς δὲ ταῦτα ἐπράχθη, καὶ ἀμνὼν ἐτεθνήκει, καὶ
τοῖς τῶ πάθους κέντροις μυωπιζόμενος βιάζεται τὴν ἀδελφήν.
μῖσος δ' ἀθρόως μετὰ τὴν ἀκόρεστον εἰσέρχεται τὸν
ἀμνάδα, καὶ θᾶσσον ἀποστυγήσας ἐκέλευσεν αἰσ-
χίστην ἀπελθεῖν. τῆς δὲ χέρνιβα τινὰ ὕβρεως καὶ ἀγὰ τοῦτο
ἀποκαλούσης, εἰ βιασάμενος αὐτὸς μηδὲ ἄχρι νυ-
κτὸς ὑπομένει μεῖναι, ἀλλὰ θᾶττον ἀπαλλάτ-
τεσθαι κελεύσειεν ἡμέρας καὶ φωτός, ἵνα καὶ μάρτυσι τὰ
αἰσχύνης ἧττον ᾖ, προστάττει αὐτὸν ἐκβαλεῖν τῆς
οἰκέτης. ἡ δέ, ἀθυμήσασα ὅτι τῇ ὕβρει καὶ τῇ βίᾳ γενο-
μένῃ, θορυβήσασα τὸν χιτωνίσκον (ἐφόρουν γὰρ αἱ τότε
ἀρχαίων παρθένοι χειριδώτους ἄχρι τοῦ σφυροῦ θοὰς
τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας) καὶ σποδὸν καταχαμέ-
νη τῆς κεφαλῆς, ἀπῄει οἴκαδε τῆς πόλεως βοῶσα καὶ ὠ-
δυρομένη τὴν βίαν. θεωρήσας δ' αὐτὴν ἀδελφὸς ἀ-
βεσσάλωμος, αἰσθόμενος τίνος αὐτῇ δεινοῦ συμβαίτος οὔ-
τως ἔχει. κατεπούσης δ' αὐτῆς πρὸς αὐτὸν τὴν ὕ-
βριν, ἡσυχάζειν καὶ μετρίως φέρειν παρηγόρει, καὶ μὴ
νομίζειν ὑβρίσθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφοῦ. ἡ δὲ πει-
σθεῖσα παύεται τῆς βοῆς, καὶ τὸ πρὸς πολλοὺς τὴν
βίαν ἀνενέγκειν. καὶ πολὺν χρόνον διῆγε παρ' ἀ-
βεσσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. χρόνοις δὲ τισὶ ὁ
πατὴρ δανείδης τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἤχθετο. φιλῶν
δὲ τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, πρεσβύτατος γὰρ ἦν υἱὸς αὐτῷ,
μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ἐπεὶ ἀβεσσάλωμος, ἐμί-
σησε χαλεπῶς αὐτὸν, καὶ λαθραίων κηρύκων εἰς ἄμυ-
ναν αὐτῷ τῆς ἀμβρίας ὅπου τὴν δίαν παρεσύλησεν. ἔτος
δ' ἤδη τοῖς περὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πλάσμασι διε-
λήλυθε δεύτερον. καὶ μέλλων ὅπου τὸν τῶν ἰδίων κου-
ρεὰν ὀξέιναν θρεμμάτων εἰς βελσεφὼν, πολις δ' ὅστιν
αὕτη τῆς ἐφραὶμ κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα
σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστίασιν.
θαρσήσας δ' ὡς οὐ μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ὑποστείλας παρεκάλεσε. πέμψαντος
δὲ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὁπηνίκα ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα
μέθῃ παρειμένον καὶ κώμῳ, νύξαντος αὐτὸν φονεύσω-
σι, μηδένα φοβηθέντες.

VT verò perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abesalomo cæsos nunciat. qui non aliter quàm par erat amissis simul tot filiis, idque fratris scelere, graui dolore ictus, ne causam quidem rogauit: neque expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, conscissa veste humi prostratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipsum interfectorem. Ionathas verò Samnæ fratris eius filius hortabatur vt moderatiùs doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti inuenire posse: de solo Amnone dicens diligentiùs perquirendum. nã de hoc probabile esse, quòd memor iniuriæ sororis frater in eũ tale aliquid ausus sit.

interea ſonitus aduentátium equorum,& quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo antè extinctos acceperat.denuóq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam,ibíque toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare,non ad ſupplicium,ſed vt eum apud ſe haberet:iam enim ira reſederat: vltro huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios rurí agentes rixam exortam adeò incruduiſſe,vt cùm ſoli eſſent,ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabátque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædē expeterent,ſaluti eius conſuleret,ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret,nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat,præter maieſtatis regię reuerentiam. Cúmque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectuté meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clemẽtia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe,& indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpitio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum,dicens eum aſſecutum quod cupiebat, liceréque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis eius libenter acceptis, eueſtigio Geſura properauit,& aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduentare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet,nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur, qua vti regium iuuenem par erat: ſed tã forma quàm ſtatura quoſuis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit:natíque ſunt ei filij tres,& vna filia formoſiſſima,quę Solomonis filioRoboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

2.Reg.14.

A μεταξὺ ἤκτυπος ἵππων καὶ δόρυβος θεοῖόντων παρὼν αὐτοὺς ἐπίστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλίως παῖδες, οἱ ἀλαβαίτης ἀπὸ τῆς ἑστιάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ἡτίδα ὀφθὲν οὐδὲ ἀπηκόει μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ἐν δὲ πάντων δάκρυα καὶ γόνος, τοῦ μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφοῦ τυπτηλθκότι, τοῦ βασιλίως δ' ὡς δὴ παιδὶ καταφαγμένῳ. φεύγει δ' ἀβισάλωμος εἰς γεσούρα πρὸς τὸν πάππον τὸν πρὸς μητρὸς, συνασυόντα δ' ἐκεῖ χρόνον, καὶ

B ἔτη ὅλους ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμείναντα. τῇ δὲ δαβίδου προαίρεσιν ἔχοντος δὴ τὸν υἱὸν ἀβισάλωμον πέμψαι, οὐκ δὴ τιμωρίᾳ καταλῦσόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη σὺν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἰωάβος ὁ αἰτιστράτηγος παρώρμησε. γνώμονα γὰρ τοῦ λοιποῦ ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὼς ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν σὺν χήμασι πενθίμοις. παῖδων δὴ τ' ἀγροικίας αὐτῇ διειλεχότων καὶ πρὸς φι-

C λονεικίαν ξαπίνης, οὐδενὸς τ' καταπαῦσαι δυναμένου φασκόντος, ἕλεγχον ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγῆς ἀποθανεῖν. ἀξιοῦντι τὴν συγγνώμων δὴ τ' αἰτηματὰ ὡρμηκότων καὶ ζητοῦντων αὐτὸν ἀπελεῖν, χαρίσασθαι τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς τὸ παιδὸς, καὶ μὴ τὰς ὑπολοίπους τ' γεωρκομίας αὐτῷ ἐλπίδας προσαφανίσαι. τοῦτο δ' αὐτῇ κωλύσαντα τοὺς βουλομένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. οὐ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ

D τῆς ἀτυχίας, ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ. τοῦ δὲ συγκαταγνόντος οἷς τὸ γνώμαγον ἐκέκτυπτο, ὑποπτεῦον πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν μὲν εἶπεν οἶδα σοῦ τῇ χρηστότητι κατοικτείραντι μου τὸ γήρας καὶ τῷ δαβὶ μικρὸν ἀπαιδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ δαβὶ τῆς σῆς μοι φιλανθρωπίας, τῷ σαυτοῦ παιδὶ πρώτον καταλλάγηθι, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ πιθανήν ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς διδοκίναι τῷ χάριν, αὐτὸς σου μέχρι νῦν ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένου τῷ παιδί. ἀὸντον δ' αὖ θεραπείαν τῷ δαβὶ γνώμῃ ἀποθανόντι καὶ ἄλλον ἐκουσίως. συνεὶς δ' ὁ βασιλεὺς, ὑποβλητον οὖσαν τὴν σκέψιν ἐξ ἰωάβου καὶ τῆς τούτου αἰτήσεως, καὶ ἐπιδὴ δαβὶ τῆς θρασυβούλου πυθόμενος ὕστερος ἦλθε τ' ἀληθὲς ἔμαθε, προσκαλεσάμενος ἰωάβον, δόντα χεῖρ τὸ τῆ προσκυνήσαντος καὶ νοῦν ἔφασκε, καὶ τὸν ἀβισάλωμον ἀγαγεῖν ἐκέλευσεν. οὐ γὰρ ἔτι χαλεπὸς

F ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δὲ, προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς λόγους ἀσπασάμενος ἐξῴρμησεν εἰς τὰ γεσούρα παραυτίκα, καὶ τὸν ἀβισάλωμον παραλαβὼν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα. προείπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἤκουσε παραγινόμενον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, οὔπω γὰρ οὕτως ἔχειν ὥς τ' ἀὐτὸς ἰδεῖν κατηγόντα. καὶ ὁ μὲν, ἅτε τοῦ παιδὸς κελεύσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὁδὸν αὐτῷ, καὶ διετέλει τ' παρὰ τ' οἰκείων θε-

G ραπείας τυγχάνων. ἐκ δὲ τοῦ χρόνου δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπὸ τοῦ τ' λύπης ἅτε μὴ τυγχάνοντ' προσηκούσης ἐπιμελείας ὑφ' βασιλέως. ἀλλ' ἐπιέζετο καὶ διέφθειρε πᾶν τὸ εἶδος, ἅτε τῷ μεγέθει τ' σώματος καὶ τὰς ἐν πολλῇ ξυφῇ διαλωμένας ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μὲν οὖν εἰς τὸ κάλλος τ'

κόμης αὐξῶ, ὡς μόλις αὐτὸν ἡμέραις δοκιμάσαν ὀκτὼ, σταθμὸν ἔχουσαν σίκλους διακοσίους. ὕτοι δ' εἰσὶ πέντε μναῖ. διέζησε μὲν τοι γ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, ἔτεκε μὲν ἀρρένων πατὴρ γενόμενος, μιᾶς δὲ θυγατρὸς ἡ μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ σολομῶνος υἱὸς ροβόαμος ὕστερον λαμβάνει, καὶ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, ἀβίας ὄνομα-

πόμε-

πέμψας δὴ ὁ ἀβεσάλωμος πρὸς ἰώαβον, ἐδεῖτο αὐτοῦ πάλιν καταπραῦναι τὸν πατέρα, καὶ δυνηθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαί τε καὶ προσειπεῖν. καταμελήσαντος δὲ ἰωάβου, τῷ ἰδίων παῖς ἀποστείλας, τὴν ὁμορροῦσαν αὐτῷ χώραν ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθών, ἦκε πρὸς τὸν ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενος. ὁ δὲ στρατήγημα τοῦτ' εἶπεν εἶναι σοῦ ἀγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελοῦντα τῆς ἐντολῆς, ἀξίνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιούμην. καὶ δὴ δέομαί σου παρόντος, ἡμερῶσαί μοι τὸν γεγωνότα, ὡς ἐγωγε δυνατώτερον τῆς φυγῆς κεῖνον τὴν κάθοδον, ἢ τὸ παρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος. πειθεὶς δὴ ὁ ἰώαβος, καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτῷ κατοικτειρήσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς περὶ τοῦ παιδὸς, οὕτως αὐτὸν ἡδέως διέθηκεν, ὡς ἀθρόως καλέσαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δ', ῥίψαντος αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἐδάφους, καὶ συγγνώμην αἰτουμένου τῆς ἡμαρτημένων ἄφεσίν τε, καὶ τὴν γεγονότων ἀμνηστίαν ἐπαγγέλλεται. ὁ δὲ ἀβεσάλωμος, τοιούτων αὐτῷ τῶν πρὸς τοῦ βασιλέως ἀποβαίνων, πολλοὺς μὲν ἵππους, ἐν ἐλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δ' ἅρματα ἐκέκτητο. καὶ ὁπλοφόρους περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια παρῆν. καὶ τοῖς δὴ τὰς κρίσεις ἤκουσι καὶ ἐλαττουμένοις πρὸς ἡδυλογίαν ὁμιλῶν, ὥς τε παρὰ τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶ τῇ ταχεῖ, τάχα δ' αὐτῷ καὶ ἀδίκως ἐπ' ἀγκάτῃ πρὸς τὴν κρίσιν, δῆνοιαν αὐτῷ πρὸς πάντων κατασκάσας, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν ἐν ταύτῃ εἶχε τὴν ἐξουσίαν, πολλὴν αὐτοῖς ἐπεδίδου δικαιοσύνην. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχοι ἤδη τὴν πρὸς τοῦ ὄχλου εὔνοιαν ἐνόμιζε, μὴ ἂν τὴν παρὸς αὐτοῦ καταλλαγὴν πανσαρὶ ἐπὶ πολὺ παρελπυδότων, ἐδεῖτο πρεσβεῦσαι, εἰς Χεβρῶνα συγχωρῆσαι πορεύεσθαι θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ. φάσκοντα γὰρ τοῦτο εὐξάσθαι. τῆς δὲ δαβίδου τὴν ἀξίωσιν ἀφέντος, πορεύεται, ἐν πόλει δὲ σεμνῇ ῥᾳδίως ὄχλου, διὰ πολλοὺς αὐτοῦ διαπέμψαντος. παρῆν δὲ καὶ ὁ δαβίδου σύμβουλος ὁ γελμωναῖος ἀχιτόφελος, καὶ διακόσιοι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς δὴ ἐπὶ θυσίαν μεταπεμφθέντες. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀποδείκνυται, τοῦτο γὰρ ἐβούλετο στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη ταῦτα δαβίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ πρᾶγμα τοῦ παιδὸς ἠκούσθη, δείσας ἅμα καὶ τῆς ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐτοῦ, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τῶν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείρωσι καὶ θρασυτέροις ἐπεβάλετο, βασιλείᾳ πρώτου μὲν ὑπὸ θεοῦ δοθείσῃ, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ γεγωνότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀποστασίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς καὶ πρὸς πάντων ἐπιρρίψας κεῖσθαι τῷ θεῷ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάττειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν ἐκ τῶν ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους προθύμως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἳ καὶ τῆς πρώτης αὐτῷ φυγῆς ἑκουσίως ὅτε ἔζη σαοὺλος. τὸν δ' ἀβιάθαρ τε & σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας, σὺν απασιν αὐτῷ διεγνωκότας καὶ λευίτας ἅπαντας, μὴ τῆς κιβωτοῦ ὑλώδη ἔπεισεν, ὡς ἂν θεοῦ καὶ μὴ μεθαρμοζομένης αὐτῷ συμφόρου. ἐπιστείλατο δ' ἔχειν τῶν γινομένων, λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ.

A Deinde misit ad Ioabum rogans, vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrē inuisere & alloqui. quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti quo suo merito damnum ab eo accepisset: respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoquidem mā-
B data de conciliando sibi patre negligeret. quam ob rem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriā quàm exilium fuerat, si ille indignatione sit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accuratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cùm supplex illi ad genua veniam pec-
C cati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium anteactorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris IX.
receptus breui magnum equitatum & multos 2. Reg. 15.
currus sibi comparauit, & satellitium armatorum quinquaginta: & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: dictitánsque malos adesse patri consiliarios, aut
D etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota quæ in exilio conceperat persoluenda abire sibi liceat: permisitque eius profectus, mox vndique plurimos ad se accitu, ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achito-
E phel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ, non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, rex ab vniuersis consalutatur. Cæterùm Dauid audita ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multò sceleratiora consilia cepisset, primùm vsurpandi regni, quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decreuit vltra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatísque amicorum intimis, & col-
F locutus cum eis de insolentia filij, totum negotium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cùm alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abia-
G tharum verò & Sadocum pontifices, & quicquid Leuitici generis aderat, simul abire cupientes, arcámque asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens sine arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simulque mandauit vt de omnibus quæ inciderent per clancularios nuncios se certiorem facerent.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ- A
stiterunt filij pontificum, Sádocchi Achimas &
Abiathari Ionathas. Ethæo quoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit vt maneret, quò
magis illustris fuit eius erga regem fides ac be-
neuolentia. Ascendenti autem per cliuum oli-
ueti montis, omnibus circa eum lacrymátibus
renunciatum est etiam Achitophelem mutatis
studiis in partes Abesalomi cócessisse: quo vix
aliud tristius ei in hac calamitate accidit. quá-
obrem precatus est Deum, vt Abesalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim B
ne eius consiliis contra se vteretur, viri pruden-
tissimi & oculatissimi in dispiciendo quid fa-
cto opus esset. Quumque in verticem montis
peruenisset, respiciebat ciuitatem, & cum mul-
tis lacrymis non aliter quàm regno eiectus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia constantem, nomine Chusim. hunc conspi-
catus scisso amictu & caput cineribus opple-
tum, & mutabilitatem rerum deplorantem, so-
latus est pro tempore iussum æquo animo pre- C
sentem statum ferre: ac postremo obnixè pre-
catus est, vt simulato Abesalomi partium stu-
dio, diligenter secreta eius perscrutaretur, &
Achitophelis consiliis semper se opponeret: sic
enim cum magis partibus profuturum, quàm
si vnà maneret. atque ita persuasus à Dauide, eo
relicto Hierosolyma se cótulit: quò paulò pòst
etiam Abesalomus peruenit. Interim Dauid
paulùm progressus obuiam habuit Sibã Mem-
phibosthi seruum, quem ipse ad curam prædio- D
rum amici filio donatorum miserat, agentem
præ se duos asinos necessariis ad victum onu-
2. Reg. 16. stos. Is obtulit ei vt quicquid vellet sibi ac suis
acciperet, simulque rogatus vbinam Memphi-
bosthum reliquisset, Hierosolymis relictum
respondit. sperare enim eum rebus turbatis, fo-
re vt ob Sauli meritorum memoriam ipse suf-
fragiis populi rex crearetur. quamobrem indi-
gnatus, omnia quæ priùs domino eius cócessé-
rat, Sibæ est largitus: dicens hunc digniorem E
quàm illum vt talibus possessionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gauisus est. Dauidi verò
iuxta locum Bachoram superuenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, saxis cum si-
mul & conuitiis impetens: cúmque amici eum
protegerent, magis etiam exasperatus ad con-
uitia, sanguinarium & multorum malorum
causam appellabat, iubens vt impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiásque agebat
Deo, quòd per proprium filium pœnam pec- F
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum suum commiserat. Hac tam
sæua petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abisæo verò etiam interficere Se-
meim volente, Dauid eos cohibuit, negans
addendam ad præsentia mala noui alicuius
motus occasionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in
nos immisit. Mirum verò si hæc ab isto pati-
mur, quando etiam filius pietatis est oblitus.
Sed hæc misericordi Deo curæ erunt, cuius fa- G
uore tandem inimici nobis succumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei par-
te alia montis cursim cum conuitiis assectante.

πιστοὶς δ' ἴσχε θεὸς πάντα δηλονότι, παῖδας ἀχίμα-
ον μὲν σαδώκου ἰωνάθην ὃ ἀβιαθάρου. ἐκ δὲ ὁ γλ-
δαῖος, σωιξώρμησεν αὐτῷ, βιασάμενος τὴν δαβί-
δου βούλησιν. μένειν γὰρ αὐτὸν αὐτόθι, καὶ δηλῶ τοῦτο
μᾶλλον δῆλος αὐτῷ κατεφαίνετο. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
δηλῶ τὴν ἐλαιῶνος ὄρος γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, & πάντων
σὺν αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
σὺν τῷ ἀβισαλώμῳ, καὶ τὰ τούτου φρονῶν. ἐπὶ τοῖς
δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκούσασι. καὶ τὸν θεὸν ἐπι-
καλεῖτο δεόμενος, ἀπαλλοτριῶσαι τὴν ἀβισαλώμου
διάνοιαν πρὸς τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ μὴ ταῖς ἀρί-
συμβουλίαις πείσειεν αὐτὸν, αἱρεῖν ἂν φρονίμης καὶ
σωιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ἐξύπαρχον. γλαφύρως δ' ὑπὸ τῆς
κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀπισκόπει τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν
δακρύων ὡς αὖ βασιλείας ἐκπεσών, ηὔχετο τῷ θεῷ.
σωλώτης δ' αὐτῷ φίλος αἵρεται καὶ βέβαιος, χροιᾶς
ὄνομα. τοῦτον ἐσθῆτι τὴν εἰθισμένην κατερρωγμένον, καὶ τὴν
κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, καὶ θρηνοῦντα τὴν μετα-
βολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης παρεκά-
λει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν ἀβισάλ-
ωμον ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε ὑπάρχοντα τῆς
δηλωσίας αὐτῷ καταναλῶσαι, καὶ ταῖς ἀχιτοφέλου συμβου-
λίαις αὐτοπροφάσει. οὐ γὰρ πρὸς ἴσον ἀφελήσειν αὐτὸν
συνεχώρουν, ὅσον παρ' ἐκείνῳ γλαφύρων. ἡ μὲν πρ-
θυὶς τῷ δαβίδῃ, καταλιπὼν αὐτὴν, ἵκανεν εἰς ἱεροσόλυ-
μα. ἀφικνεῖται ὃ εἰς αὐτὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἀβισάλω-
μος. ὀλίγον ὃ τῷ δαβίδῃ προῆλθοντι σιβᾶς ὁ τοῦ μεμ-
φιβόσθου δοῦλος συνέντυγεν. ὃν προνοι σύμβουλον ἀπο-
στάλκει τῷ κτήσεων, ἃς διδοὺς τῷ δεσπότῃ τοῦ σαύ-
λου παιδὸς ἰφὰ, μὴ ζῆλον ὅτων καταπεφρονημένων
τοῖς ὅλοις οἰκείοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε λαμβάνειν, ὧν αὐτὸς
τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. πυθομένου δ' εἰ τεθνήκοι ἢ πῦ κα-
λείποιτο τὸν μεμφίβοσθον, ἐν ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσ-
δοκῶντα χίλιοι τὴν πατρῴαν βασιλείαν δῆθεν ἀναλήψε-
σθαι ταραχὴν, εἰς μνήμην ὧν δυσγενέσθαι αὐτοῖς σαύ-
λος. ἀγανακτήσας δ' ὅλῳ τούτῳ παῖ, ἔφη, ὅσα τῷ μεμ-
φιβόσθῳ παρεχώρησε, σιβᾶ χαρίζεται. πολὺ γὰρ δι-
καιότερον αὐτὸν ἐκείνου ταῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπίστασθε.
καὶ ὁ μὲν σιβᾶς ὡμολόγησε τῷ δαβίδῃ ἢ γλωσσῴ κῆ
χάσμον οὕτω καλούμενον τόπον, ἐπέρχεται τῷ σαούλου συγγενὴς ὄνομα σεμεεῖ, υἱὸς ὢν γηρᾶ. καὶ λίθοις τε
ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει. ὡς ἐσάντων ἢ τῶν φίλων
κῆ σκεπόντων, ἔτι μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μαι-
φόνον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν κακῶν ἀποκαλῶν. ἐκέλευε
δ' καὶ τῆς γῆς, ὡς σιαγῆ & ἐπάρατον, ὀξέως καὶ τοῦ
θεοῦ χάριν ἔχειν ὁμολογεῖ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἀφε-
λομένου, καὶ δηλῶ παιδὸς ἰδίου τῷ ὑπὸ ὧν ἥμαρτεν εἰς
αὐτὸ δικαστῶ δίκην αὐτῷ εἰσπραξαμένου. πάντων
δ' ἐπ' αὐτὸν ἠρεθισμένων ὑπ' ὀργῆς, καὶ μάλιστα α-
βισαίου δηλοῦντος ὅτι βουλομένου σεμεεῖ, δαβίδης
αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἐπέσχε, μὴ τῆς παρούσι κακοῖς ἑτέρα
προσεξεργασώμεθά φησι καιροτέραν ἀφορμήν. οὐδὲ
δὴ τὸ προσλυμαινόντος μοι τούτου κυνὸς αἰδῶς τὴς ἢ
φρενὸς ὑφῆκεν. τῷ θεῷ δ' εἶπε, δι' ὃν ὁρᾷ ἐφ' ἡ-
μᾶς ἀπειλήθη. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν ὑπὸ πύτου με
ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε καὶ παῖδος ἀσεβοῦς πεπεί-

ραται. ἀλλὰ ἴσως τις ἴσως οἶκτος ἡμῖν ἐκ τοῦ θεοῦ. καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν, τούτου θελήσαντος. ἦτοι
δ' οὖν τὴν ὁδὸν οὐ φοβούμενον τὸν σεμεεῖ ἅμα τὸ ἕτερον μέρος τῆς ὄχλου δηλοῦντος καὶ κακηγοροῦντος.

ἅμα-

ΔΔιαπεμφθέντος δὲ αὐτοῦ τὸν Ἰορδάνην, ἀναλαμβάνει τοὺς ἰδίους ἐκπεπονημένους. ἀβεσσαλὼμου δὲ καὶ Ἀχιτοφέλου τοῦ συμβούλου ΔΔιαπεμφθέντος εἰς Ἱεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, καὶ Δαβίδου φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν εὐηύχετο τῷ βασιλείᾳ εἰς αἰῶνα, καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαντος δὲ ἐκείνου πρὸς αὐτόν, τί δήποτε φίλος ὢν τοῖς ἐμοὶ μάλιστα τῆς παρὸς αὐτῷ γεγενημένῳ, πρὸς ἅπαντα πιστὸς εἶ δόξας, οὐ σεαυτῷ ἐμοί ἐστιν, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνει πρὸς αὐτόν. δίκαιος ὑπολείπεται καὶ σωφρόνως, εἰπεῖν γὰρ ἔοικεν αὐτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μοι σοῦ δίκαιος γεγενημένων εἰκότως ἔπομαι κἀγώ. τῷ γὰρ βασιλείαν ἔλαβες ΔΔὰ τὸν θεοῦ. τῷ αὐτῷ μοὶ τοιγαροῦν καὶ διανοίᾳ σὺ δίκαιος, πιστευόμενος εἶ φίλος, ἐπεὶ οἶδά με τοῦ πατρὸς παρεσχημένον. ἀγανακτεῖν δ' οὐδὲν προσήκει τοῖς παροῦσι, σοὶ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ βασιλεία μεταβέβηκε, μεμάρτυρκε δὲ τοῦτο τῆς αὐτῆς, ἣν οὗ ΔΔιαλαβόντες. ταῦτα λέγων ἔπεισεν, ὑπέλαβε γὰρ αὐτὸν εἶναι. καὶ καλέσας τὸν Ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρήνεσε, ταῖς τοῦ παρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνεῖναι. ἐκ τούτου παρίστασθαι τὸν λαὸν ἔλεγε, πιστεύσαντα ὡς ἀδιάλλακτά σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ὄντι, καὶ μὴ πολλῆς συστρατεύσεσθαι προθυμίας τοῦτον τὸν πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦρο φανεὶς ἐχθρὸν αἰσθήσεται διδιέναι προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμοπόλους. πειθεὶς δὲ τῇ συμβουλείᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ἐπὶ τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ὁρῶντος, καὶ παρελθὼν, συνέρχεται ταῖς τοῦ παρὸς παλλακαῖς. ταῦτα δὲ ἐγίνετο κατὰ τὴν νάθαν προφητείαν, μὴ τοῦ Δαβὶδ ἡ σημαίνων τὴν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐπαμύνων ὀλέθριον προφήτευσε.

A Delatus deinde ad Iordanem, ſuos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abeſalomo cum Achitophele conſiliario Hieroſolyma ingreſſo, concurſu populi ſalutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus eſt illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidiſſimos patris amicos eſſet habitus, nunc deſerto illo ad ſe tranſiret: cordatè reſpondit, non eſſe Dei voluntati & populi conſenſui repugnandum. Hos, inquit, tibi ſtudentes, ego quoque meritò ſequor. à Deo enim regnum hoc accepiſti. quòd ſi in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præſtitiſſe noſti, eandem tibi præſtabo. Nemo enim præſentem ſtatum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum tranſlatum eſt, ſed in eadem manet, filio ſuccedente. His verbis iuueni omnem ſuſpicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele conſultabatur quídnam eſſet agendum. Is ſuaſit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum conſtantiùs in partibus perſeueraturum, ſublata reconciliationis ſpe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos ſe illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iuſſitque famulis, vt in regia tentorium ſibi erigerent, inſpectante populo, in quod ingreſſus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

B C D

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς φεύγων ἀβεσσάλωμος ὑπὸ τὸν πατέρα Δαβίδην, ἀπόλειται σὺν τῷ φαύλῳ.

CAP. IX.

Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

E

ΠΟύσας δ' ἀβεσσάλωμος τὰ παραινεθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἀχιτοφέλου, δύτερον αὐτὸν συμβουλίαν ἤξιου περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλίτας αἰτήσαντος ἐκείνου, καὶ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτῷ σὺν τοῖς σὺν αὐτῷ σοῖς αἰσθήσεσθαι ὑποχωροῦντος, καὶ βέβαιον τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, Δαβὶδ μὲν μηκέτι ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν γνώμην μᾶλλον ἢ τὸν χρυσὸν, τὸν Δαβίδου ἀρχέφιλον. ἔπεμψε γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκκαλέσ. καὶ τὴν Ἀχιτοφέλου γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί καὶ αὐτῷ δοκεῖ φέρε καὶ αὐτὸς ἐπιτιθέναι. ὁ δὲ συνιδὼν ὅτι γεγενημένων ὧν Ἀχιτόφελος συνεβούλευσε, κινδυνεύσει Δαβὶδης συλληφθεὶς δοθησόμενον, ἐναντίαν ἐπιτηδεύσατο γνώμην εἰσφέρειν. οὐ γὰρ ἀγνοεῖς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, τὸν τοῦ παρὸς καὶ τὸν τοῦ σοῦ αὐτῷ νῦν ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι καὶ πολλοὺς πολέμους πεπολέμηκε, καὶ πάντα κρατῶν τὸν πολεμίων ἀπήλλαχε. νῦν δὲ εἰκὸς αὐτὸν ὑπὸ στρατοπέδου μένειν, στρατηγοῦσαν γὰρ ἱκανώτατον, καὶ προσεδεῖν ἀπάτην ἐπηρχομένων πολεμίων. ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτοῦ δοκεῖ λιπὼν τοὺς ἰδίους εἰς πατρὸς αὐλισθέντα αὐτὸν δοκεύσει, ἢ πρὸς πόλιν τινὶ λοχήσαι. συμβαλόντων δὲ τῷ ἡμετέρῳ, οἱ μὲν ἐκείνου, πρὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. διαῤῥήσαντος δ' ὡς τοῦ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος ἀτιμήσουσιν

F

Hoc Achitophelis conſilium executus, iterum poſtulat quid de belli ratione cenſeat. Reſpondit ille, oportere ſibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his ſe profectum interfecturum patrem, atque ita partibus ſuis incolumitatem, & ipſi ſecurum imperium eadem opera, Dauide ſublato, pariturum. Hac ſententia delectatus accerſit Chuſim Dauidis amicorum principem: ſic enim eum ille vocabat: & expoſito Achitophelis conſilio, quid ipſi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in poteſtatem redactus facile occidi poſſet, contrariam ſententiam attulit. Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum ſequuntur, quòd in multis conflictibus ſemper victor euaſit. Profectò veteranus bellator attribus contra nos vtetur, & intellecto noſtrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum inſidebit, aut poſt rupem aliquam deliteſcet. Deinde noſtris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occaſionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant.

1.Reg.17.

G

interim ille ex improuiſo ſuperueniens, ſuis animum addet, noſtris verò metum ac conſternationem afferet. Expende igitur meum quoque conſilium, ſanè melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipſe aſſume, néve alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, ſi in aperto campo aſſequaris, quòd ille paucos circa ſe habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari ſibi occaſionem cupiunt declarandi quàm ſint tui nominis ſtudioſi. quòd ſi pater intra mœnia cuiuſpiam oppidi ſe concluſerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius ſententiam itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, vt Chuſis conſultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, ſuum & Achitophelis conſilium eis expoſuit: quódque ipſius comprobatum ſit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios ſignificarent, adhortarentúrque eum, vt ſine mora Iordanem tranſiret: ne fortè filius mutata ſententia perſequatur eum, & priuſquam in tutum ſe recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam antè curauerant, vt extra vrbem laterent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miſerunt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandarúntque vt quantum poſſent properarent Dauidi hæc indicaturi. qui eueſtigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo ſtadia promouerant, quum à quibuſdam equitibus conſpecti, apud Abeſalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos miſit. Senſerunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hieroſolymitani nomine Bocchuram ſe dederunt, ibique mulierem quandam rogauerunt vt ſe abſconderet. ea mox demiſſis per funem in puteum, os eius velleribus contexit: rogatáque à ſuperuenientibus perſecutoribus num eos vidiſſet, conſpectos ſibi non negauit. accepto enim à ſe potu ſtatim abiuiſſe dicebat: & ſi modo alacriter perſequantur, fore vt eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſequuti, retro ſunt reuerſi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non eſſe ampliùs periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rurſum extractos cœptum iter continuare iuſſit. Illi quanta potuerunt feſtinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abeſalomi conatus illi renuntiauerunt: qui ſuos confeſtim Iordanem tranſire edicit, quamuis nox eſſet, nihil cunctari paſſus. Porrò Achitophel vbi ſuum alterius conſilio poſthabitum vidit, conſcenſo iumento Gelmonem patriam petiit. Ibi conuocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis quæ Abeſalomo conſuluerat, addens quoniam non perſuaſiſſet, certo ſe breui periturum.

A καὶ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ ὄλισθησεις ἐξαίφνης, τοῖς μὲν δ' ψυχὴν πρὸς τὸ κινδύνους παρασκευάσῃ. τοὺς δ' ἄλλους, καταπλήξεται. ἄδηλον δὴ τοίνυν καὶ τὴν ἐμὴν συμβουλείαν περὶ λογισμοῦ. καὶ ταῦτ' ὄντων ἄμεινον, τὴν μὲν ἀχιτοφέλους γνώμην παραίτησαι. πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, ἄδηλον αὐτοῖς τὴν ὀπὶ τὸν πατέρα σου στρατείαν. ἢν δ' ἁλῶσιν τὴν δύναμιν, τῆς πολέμου γένῃ στρατηγὸς, καὶ μὴ πιστεύσῃς τῷ τὸν ἕτερον νικήσαντι. ἡδὺ πρόσοδον

B ῥᾳδίως αὐτὸν, αὖ ἐν φανερῷ καταλάβῃς ὀλίγα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλαὶ ἔχων μυριάδας βουλόμενον τὸν σὲ ἀπολέσαι ὄντα δικαίως καὶ προθυμίαν. εἰ δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίας περικλείσῃ, μηχανήμασιν καὶ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καθαιρήσομεν ἐκείνην τὴν πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν δ' δοκίμιον σε μᾶλλον ἀχιτοφέλους, τῆς δὲ ἐκείνου γνώμης ἡ τούτου προσεῖδη παρ' ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μὲν τοίνυν διὰ τῆς τύπου διάνοιαν τὴν

C τοῦ χουσὶ συμβουλὴν κύσας ἀμείνονα εἶναι δοκεῖν. ἀπόδυσας δὲ πρὸς τὰς ἀρχιερέας σάδδουκον καὶ ἀβιάθαρον, τήν τε ἀχιτοφέλους γνώμην ἐξέφηνεν αὐτοῖς καὶ τὴν ἑαυτοῦ, ἣν ὅτι δίδωκεν ταῦτ' ὑπ' αὐτοῦ παρασκευάζοντα φεύγειν, ἐκέλευσε μὴ μέλλειν πέμψας δαβίδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβαλλόμενα. πρὸς ταῦτα κελεύσας τοὺς ἀγγέλους τὴν ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτοῦ διαβαίνειν ὁρμήσῃ, πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται, διάσας καὶ

D βαλάβῃ. οἱ δ' ἀρχιερεῖς ἐκπεπυσμένοι τοὺς υἱοὺς ἔξω τῆς πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὅπως δύνωνται μηνύσωσι πρὸς τὸν δαβίδην τὰ πραττόμενα. πέμψαντες οὖν πιστὴν θεραπαινίδα πρὸς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, προστάξαι μηδενὸς ταῦτα δαβίδῃ σημαίνειν. οἱ δ' οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερίδοντο. λαβόντες δὲ τὰς τῶν πατέρων ἐπιστολὰς, δύσεβεῖς ἅμα καὶ πιστοὶ γένονται δύνανται κοινοὶ. κατὰ τῆς ὑπηρεσίας τὸ

E τάχος καὶ τὸν ἐξυπηρετεῖν κείνασιν ἄριστον εἶναι, ἐπείσθησαν συμβαλεῖν δαβίδῃ. γλωμεῖς δ' αὐτοὺς ὄντας παιδίων τῆς πόλεως δύο, θέοντας πρὸς ἐπαύλεις καὶ διαβάλλουσι πρὸς τὸν ἀβεσαλώμην. ὁ δ' οὐδὲν ἐπέμψε τοὺς συλλαμβανομένους. νοήσαντες δὲ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες, ἐκπεπτώκασι τῆς ὁδοῦ, ἄδηλον χεῦμα εἰς κώμην τινὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐκ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἔδωκαν. βοκχούρης

F ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐλεήσασαι τινὲς κρύψαι καὶ ἄδηλον αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δὲ καθεμήσασα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ καὶ πλάκας ἄνωθεν ἐπιβαλοῦσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτοὺς, καὶ περὶ ἀδήλων αὐτῶν ἐπανερωτῶντες εἰ θεάσαιντο, ἰδεῖν οὐκ ἠρνήσατο. ἀπιόντας γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μὲν τοίνυν σωτήμως διώξουσι, καταλήψεσθαι θεσπίζουσα. ὡς δ' ὀλίγον διώξαντες οὐ κατέλαβον, ἀνέστρεφον ὀπίσω. θεασάμενοι δ' αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ καὶ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἔτι αὐτὰν ἔτι συλλήψεως εἶναι,

G ἀνέμησασα τὴν προκειμένην ὁδὸν αὐτῷ παρεκελεύσατο. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ χεῖρα χρησάμενοι πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον πρὸς δαβίδην. καὶ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δὲ, διαβὰς τὸν ἰορδάνην, τοὺς μὲν ἑαυτοῦ προέστησεν ἤ-

δη νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτοῦ. ἀχιτόφελος δὲ, τῆς γνώμης αὐτοῦ παραδοκιμηθείσης, ὑπὸβας τὸ κτῆνος ἐξώρμησεν εἰς γελμὼν τὴν πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ ὡς ἀπιθὴς, φανερὸς ὢν ἐκ εἰς μακρὰν ἀπολούμενος.

δαβί-

δαβίδ ἢν ᾗ κρατήσαι μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν δὴ τῶν β ασιλείαν. ἄμεινον οὖν ἔφησεν εἶ τῷ ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγὼν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ φεύγειν αὐτὸν εἰς κόλασιν δαβίδη, ὃς κακόδουλον πάντα σωτῆρα τῶν ἀδικαλούμενον. ταῦτα εἰπὼν ἐξῆλθεν, καὶ παρελθὼν εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀνήρτησεν αὐτόν. καὶ τὸν μὲν ἀχιτόφελον, ὡς οὗτου θανάτου δίκας ἀυτὸν ἑκουσίου, κατελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκοντες. ὁ δὲ δαβίδης, διαβὰς τὸν ἰόρδανον κατὰς προῆλθεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ὀχυροτάτην πόλιν φθάνει. ἦν δὲ αὐτὸν ὑπεδέξαντο πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς, καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας ὑπεροχίας. ἦσαν δὲ οὗτοι βερζίλαι ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τῶν ἀμμανιτῶν δυνάστης, καὶ μάχειρος, ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς ἐκείνου τῷ ὑπαρχόντων ὑπόθεσιν παρεῖχον, ὡς μήτε κλίνας ὑπολειπεῖν ἐρημωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τῷ εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα πεκοπωμένοις καὶ δεομένοις χρησίμων ἀπορίαν διαρκῆ παρέχειν. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος δὲ, ἀθροίσας μεγάλην στρατιὰν τῶν ἑβραίων ὑπὲρ τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς τὸν ἰόρδανον ποταμὸν, οὐ πόρρω κατέζευξε τῆς παρεμβολῆς ἐν τῇ γαλααδίτιδι χώρᾳ, καταστήσας στρατηγὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἅμασαι, εἰς τὴν ἰωάβου τάξιν τῇ συγγενοῦς αὐτῷ. παρῆν μὲν γὰρ καὶ ἰεθάρου μικρὸς ᾤν, ἀδελφὸς ἦν καὶ σαρουία ἰωάβου μητρὶ ἀδελφαὶ ἦσαν δαβίδου. ὡς δὲ ἐξαριθμήσας τοὺς αὐτῷ δαβίδης, ἐφ' ἑξακισχιλίους εὗρεν ὄντας, οὐκ ἔγνω μέντοι πω ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ὁρμήσειν. πεφοβημένος δὲ τοῖς οὖσι χιλιάρχοις καὶ διελὼν εἰς ἴσα μέρη τὸν στρατὸν, τὸ μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀβεσαΐ. τὸν δὲ ἕκτον μέρος ἐπεχείρησεν ἰθαΐ, συμμάχους μὲν ὄντα καὶ φίλον, ἐκ δὲ τῆς γενέθλης πόλεως ὑπάρχοντα. βουλόμενον δὲ συναστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ φίλοι, γνώμῃ κατασχόντες σωφρονεστάτῃ. νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ, πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρῆναι ἔφασκον. αἰ δὲ ἡττηθέντες εἰ μέρη τὰ δυνάμεως, τὰ λοιπὰ πρὸς αὐτὸν φίλωσιν, ἀμείνονα φάσκοντες ἕξειν αὐτὸν ἰσχύν. ὑπονοήσαι δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς ὄξιν ἄλλο τι ἀυτοῖς στράτευμα εἶ. ἠθέως δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύτῃ, μόλις μὲν αὐτὸν ἐν ταῖς παρεμβολαῖς ἔσχεν. ἐκπέμπων δὲ τοὺς φίλους καὶ τοὺς στρατιώτας δὴ τὸν πόλεμον παρεκάλει προθυμίαν ἐναποδείξασθαι, καὶ πίστιν τε καὶ μνήμην εἴπερ μεγίστως ἔχοντος παρ' αὐτοῖς ἔτυχον. φείσασθαι δὲ καὶ τοῦ παιδὸς ἀβεσαλώμου, κρατήσαντας ἡντιβόλει, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι πολυτήσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἄλλοι αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκπέμπει τὴν στρατιάν. ἰωάβου δὲ φθάσαντος τῷ δύναμιν ἄπειρον τῷ πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ὀξόπωθεν φθείβληθέντων δρυμὸν, αὐτὸς ἄγει τὸν στρατιὰν καὶ ἀβεσάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέροις ἐπεδείκνυτο. τῷ μὲν, ὑπὲρ τῆς τοῦ βασιλείας ἀπολαβεῖν δαβίδην παρακινδυνεύοντων καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένων. τῷ δ' ἵνα μὴ καὶ τοῦτο ἀβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ καὶ δι' αὐτὸν πατρὶ δίκας κολασθεὶς, αὐθ' ὧν ἐτόλμησεν, οὐδὲν ὀκνούντων, οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν, ἔτι δὲ τῷ πλείονων ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῶν σὺν ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων.

A Dauidem enim omnino ſuperiorem hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, è vita exire, quàm Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, excarnificãdum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſeipſe ſuſpendit. atque ita Achitophelem, ſuopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæ-
B terùm Dauid ſuperato vt diximus Iordane, peruenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam eius tractus vrbem. Ibi cum ſumma beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitate motis, partim reuerentia priſtinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præ-
C bebant, vt nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus X. coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, conſtitit non longè à Caſtro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpoſito exercitui cognato eius Amaſa. prognatus enim erat patre Iothaſa, & matre Abigæa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, ſorores erant Da-
D uidis. Rex autem recenſitis qui circa ſe erant, 2. Reg. 18. comparatóque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diuiſóque in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibue-
E runt, idque prudentiſſima ratione. Si enim eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliquum fore. quòd ſi vna parte exercitus victi, cùm cæteri ad ipſum refugiſſent, reparandarum virium facultatem non defore. alioquin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſuaſus apud Caſtrum manſit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur vt
F memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi nauarent: & vt poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret: atque ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterùm cùm Ioabus ex aduerſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſyluam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contrà eduxit: & congreſſi, acriterque pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: his
G dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abeſalomus & hoc priuetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cùm numero longè præſtarent, ignominioſum ducebant tanto paucioribus Ioabi militibus ſuccumbere:

contrà regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem vt erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis hostem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita vt multo plures in fuga caderent quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abesalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conscensa mula regia effuso cursu fugiebat. Cúmque per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eóque quinquaginta siclos promittente si illum confoderet, respondit, Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cùm omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret vbi nam pendentem viderit, móxque defixo incor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurum cõgestis saxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde quum receptui cecinisset Ioabus, suos à persequendo cohibuit, parcendum ciuili sanguini ratus. Porrò Abesalomus erexerat sibi in valle regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis dissitam, quam voluit vocari Manum Abesalomi, dicés quòd etiamsi liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: sicut pòst loco suo copiosiùs dicetur.

Cap. X.

Quomodo Dauid regno restitutus feliciter vixit.

Defuncto Abesalomo populus eius domũ quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quódque diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc imperator, dicens non conuenire vt antehac afferre læta solitus, nũc de morte filij regem certiorem faceret: iussitq; eum ibi manere. sed vocato Chusi illi mãdauit, vt omnia quæ sciret ad regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriam tantùm nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusi anteuertit.

ἀφαιρῶν γὰρ αὐτοὺς τούτοις εἰς μείζονα. τῷ δὲ Δαβίδου στρατοπέδῳ ἵνα τῷ τοσούτων μυριάδων κρατήσωσιν οἱ Δαβίδου, γνώμη τοῦ θεοῦ χορτες, καὶ τῇ τῷ πολεμικῶν ὁπλισμῷ. φεύγοντας δὲ ἀλλ' ἀρυμῷ καὶ φαραγγων, ἐπόμενοι τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς δ' ἀπέκτεινον, ὡς φεύγοντας πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπιπτον γὰρ ὡς δυσμύριοι ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ τοῦ Δαβίδου πάντες ὥρμησαν ὅπως τὸν Ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ὑπό τε τοῦ κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους ἐγίνετο. λύσας δὲ μὴ κατὰ λάθωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ὕπαβας τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς, ἔφυγε. φερόμενος δὲ μετ' ῥύμης, καὶ ὑπὸ τοῦ σάλου τῆς κινήσεως κοῦφος ὢν ἐμπλακείσης αὐτοῦ τῆς κόμης ξαχοῦ δένδρῳ μεγάλῳ ὑπολαβὸν κλάδοις ἐκτεταμένοις, ὡς δόξαι αἰωρεῖσθαι. καὶ τοῦ μὲν ὑπὸ ὑποζυγίου ὡς ἐπικείμενον τὴν διαφορὰν ἐπιφέρειν ἐχόντος ταχυτῆτα. ὁ δ' ἐκ τῆς κλάδου ἐωρεῖτο καὶ ἐκρατεῖτο τοῖς πολεμίοις. τοῦτο τις ἰδὼν τῷ Δαβίδου στρατηγῷ, ἀπήγγειλεν ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλους αὐτῷ διδοὺς ἀργυρίου τὸν στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον, οὐδ' εἰ δισχιλίους ἔφη ἐμέλλεις μοι παρίξειν, τοῦτ' αὖ διέθηκάμην τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα. καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαί σε τοῦ νεανίσκου δηθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δῆξαι ποῦ κρεμάμενον ἰδοι τὸν Ἀβεσάλωμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τοῦ ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παρισταντες τοῦ δένδρου κατασφάσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὡς ἀναπλησθῆναι, καὶ τὸ χῶμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. σημεῖας δὲ ἀναλημπτικὸν ὁ ἰώαβος ἀπέφετο τοῦ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τιμῶν τῷ πολεμίων δυνάμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων. ἔστησε δὲ Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαρίνου δύο σταδίους ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τῷ τέκνων αὐτοῦ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄρρενα, θυγάτηρ δὲ μία Θαμάρα τοὔνομα, ὡς προειρήκαμεν. σωοικησάσης δ' αὐτῆς τῷ Δαβίδου υἱωνῷ Ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν Ἀβιᾶ. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ διηλώσομεν.

Κεφάλαιον ι'.

Πῶς Δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη. Ἀχιμᾶς δ' ὁ σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, ἰωάβῳ προσελθὼν, ἐδεῖτο αὐτοῦ τὴν νίκην ὑπαγγεῖλαι πορευθέντι Δαβίδῃ μηνύσαι. καὶ ὅτι τῷ θεοῦ βοηθείας ἔτυχε τὴν προνοίας, διαγγελίσασθαι. καὶ τὸν μὲν οὐ προῆκεν εἰπὼν αὐτῷ καλὸν ἄγγελον ἀεὶ ἀγαθὰ μηνύοντα. νῦν ἀπιέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. μέλλειν δ' ἠξίου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶν, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μηνύσειε τῷ βασιλεῖ. τοῦ δ' ἀχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ἀγγελίας ἀφεῖναι, ὡς μόνης γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τῆς νίκης, ἠσυχάσειν δὲ ὡς τῆς ἀβεσαλώμου τελευτῆς, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τῶν τοῦ Δαβίδην ἄφιξιν. καὶ τῶν ὑπερμωτέραν ἐμβαλὼν τῇ ὁδῷ, καὶ γὰρ μόνῳ αὐτῶν ἐγίνωσκε, τὸν χουσὶ φθάνει. καθε-

καθεζομένῳ δὲ Δαβίδῃ μεταξὺ τῶν πυλῶν καὶ περιμένοντι πότ' αὐτῷ τὶς ἐλθὼν ἀπὸ τῆς μάχης ἀπαγγείλῃ τὰ κατ' αὐτόν, τῶν σκοπῶν τὶς ἰδὼν τὸν Ἀχιμὰν τρέχοντα, καὶ μήπω τίς ἐστι γνωρίσαι δυνάμενος εἶπε πρὸς τὸν Δαβίδην βλέπειν τινὰ παραγινόμενον πρὸς αὐτόν. τοῦ δ' ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθόν, μετ' ὀλίγον ἐπιδεῖν τινα καὶ ἕτερον ἐδήλωσεν αὐτῷ. κἀκεῖνον δὲ ἄγγελον ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Ἀχιμὰν ὁ σκοπὸς ἐγγὺς ἤδη γενόμενον τὸν Σαδώκου παῖδα τοῦ ἀρχιερέως προστρέχειν ἐσήμαινεν. ὁ δὲ Δαβίδης, περιχαρὴς γενόμενος, ἀγαθῶν ἄγγελον τοῦτον ἔφησεν εἶναι, καί τινα εὐκταίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης. καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ Ἀχιμὰς, προσκυνεῖ τὸν βασιλέα. καὶ πυθομένῳ περὶ τῆς μάχης, νίκην εὐαγγελίζεται καὶ κράτος. ἐρομένου δὲ τί καὶ περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφασκεν εὐθὺς ὁρμῆσαι πρὸς αὐτὸν τῆς τροπῆς τῶν πολεμίων γενομένης, ἀκοῦσαι δὲ μεγάλης βοῆς διωκόντων τὸν Ἀψάλωμον. καὶ πλεῖον μὴ μαθεῖν διὰ τὸ πεμφθέντα ὑπὸ Ἰωάβου δηλῶσαι τὴν νίκην γενέσθαι. παραγενομένου δὲ τοῦ Χουσὶ, καὶ προσκυνήσαντος καὶ τὴν νίκην σημάναντος, περὶ τοῦ παιδὸς αὐτὸν ἀνέκρινεν. ὁ δ' ἐχθροῖς εἶπε τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν Ἀψαλώμῳ γένοιτο. τοῦτο ὁ λόγος, οὐδὲ τὴν ἐπὶ νίκῃ χαρὰν εἴασεν, οὔτ' αὐτῷ μεῖναι μεγίστην οὖσαν, οὔτε τοῖς στρατιώταις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ἐπὶ τὸ ὑψηλότατον τῆς πόλεως, ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμενος τὰ στέρνα, καὶ τὴν κεφαλὴν σπαραττόμενος, καὶ παντοίως αὐτὸν αἰκιζόμενος. καὶ τέκνον ἐκβοῶν, εἴθε μοι τὸν θάνατον ἐπελθεῖν ἐγένετο καὶ ἅμα σοι τελευτῆσαι. φύσει γὰρ ὢν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔτι μᾶλλον συμπαθῶς εἶχεν. ἡ στρατιὰ δὲ καὶ ὁ Ἰώαβος, ἀκούσαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν οὕτως ὁ βασιλεὺς, ᾐσχύνθησαν μετὰ τοῦ τῶν νενικηκότων σχήματος εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. κατηφεῖς δὲ καὶ δεδακρυμένοι πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. κατακαλυψαμένου δὲ τοῦ βασιλέως καὶ στένοντος τὸν υἱὸν, εἴσεισι πρὸς αὐτὸν Ἰώαβος, καὶ παρηγορῶν, ὦ δέσποτα, φησὶ, λανθάνεις διαβάλλων σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντάς σε καὶ περὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν καὶ τὴν σὴν γενεὰν δοκεῖς μισεῖν. στέργειν δὲ τοὺς ἐχθίστους καὶ ποθεῖν οὐκέτ' ὄντας οἳ δίκῃ τεθνήκασιν. εἰ γὰρ Ἀψάλωμος ἐκράτησε, καὶ τὴν βασιλείαν βεβαίως κατέσχεν, οὐδὲν ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λείψανον. ἀλλὰ πάντες ἂν ἀπὸ σοῦ καὶ τῶν σῶν ἀρξάμενοι τέκνων, ἀπολώλαμεν οἰκτρῶς, οὐ κλαιόντων ἡμᾶς τῶν πολεμίων, ἀλλὰ χαιρόντων, καὶ τοὺς ἐλεοῦντας ἐπὶ τοῖς κακοῖς κολαζόντων. σὺ δ' οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ποιῶν ἐπὶ μᾶλλον ἐχθρῷ, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς οὕτως ἐγένετο. παυσάμενος οὖν τῆς ἀδίκου λύπης, πρόελθε ὀφθησόμενος τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις καὶ τῆς νίκης αὐτοῖς καὶ τῆς περὶ τοὺς ἀγῶνας προθυμίας εὐχαρίστησον. ὡς ἐγὼ τήμερον, ἂν ἐπιμένῃς τοῖς ἄρτι πραττομένοις, ἀναπείσας ἀποστῆναί σου τὸν λαὸν, καὶ τὴν βασιλείαν ἑτέρῳ παραδοῦναι, τότε σοι πικρότερον καὶ ἀληθὲς ποιήσω τὸ πένθος. ταῦτ' εἰπὼν Ἰώαβος, ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ ἤγαγεν εἰς τὸν περὶ τῶν πραγμάτων λογισμὸν τὸν βασιλέα. μετασχηματίσας γὰρ αὐτὸν Δαβίδης, καὶ ποιήσας ἐπιτήδειον εἰς τὴν τοῦ πλήθους θέαν, πρὸς ταῖς πύλαις ἐκάθισεν,

A Sedente autem rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, ſpeculatorum vnus conſpecto Achima currente, necdum valens eum agnoſcere, ait ad regem, videre ſe quempiam accurrentem. Cúmque rex bonum eſſe nuncium ominaretur: paulo pòſt ſequi illum alterum quendam indicauit. Reſpondente rege, hunc quoque bonum fore nuncium, ſpeculator iam propiorem Achimam noſci-
B tans, Sadoci pontificis filium ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profecto hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas regem adoratum ſalutat: & ſcitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum ſit, ait ſe verſis in fugam hoſtibus confeſtim iter arripuiſſe, audiſſe tamen clamorem militum Abeſalomum perſequentium: nec preterea quicquam comperti habere, quòd iubente Ioabo properè diſcedendum fuerit,
C vt victoriam renuntiaret. iámque & Chuſis aderat regem adorans, & victoriam annuncians. qui ſimiliter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abeſalomo. Hæc verba in cauſa fuerunt, vt nullam ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipſe enim conſcenſa editiſſima vrbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus ſeſe affligans, ac vociferans: Fili mi, vtinam mihi
D tecum mortem oppetere contingeret. Cùm enim eſſet natura ſuorum amantiſſimus, præ cæteris hunc maiore affectione proſequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: ſed demiſſo capite lacrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebant. Cæterùm cùm rex operto capite gemere deſiderio filij perſeueraret, Ioabus conſolandi cauſa ad eum ingreſſus. Quid facis, in-
E quit, ô rex? an neſcis quòd hoc pacto tibi ipſe calumniam ſtruis, quaſi amicos pro tua ſalute periculis ſe exponentes, atque adeò teipſum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infeſtiſſimos, & iuſtiſſima pœna abſumptos deſiderare non deſinas? Nam ſi Abeſalomus viciſſet, & regnum ſuum conſtabiliſſet, nihil ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miſerabilem in modum perdidiſſet, non deflentibus nos inimicis, ſed gaudentibus, & grauiter
F punientibus eos qui noſtram vicem miſerarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimiciſſimum, qui quum eſſet tuus filius, tantopere in te fuit impius? Deſine igitur ab iniuſto luctu, & da te in conſpectum tuorum militum, & gratias illis age quòd ſua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui ſi quà cœpiſti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiámque vt iam grauiùs ac veriùs quàm antè lugeas.
G Talibus verbis Ioabus regi mœſtitiam excuſſit, eumque ad curam reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quo gratior eſſet militi eius conſpectus, pro foribus portæ conſedit,

ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc eiecto alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ susciperiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad regem: ísque mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandauit, vt principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui iussit, quí fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solùm veniam, quæ iam contigisset, verùm etiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidénsque ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, néve recepta potestate in se primum animaduerteret: reputarétque id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuerenti occurrisset. In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Ioabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem, quamobrem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccauerunt, neque in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

A ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ καταπατάσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τὴν ἐβραίων μετ' ἀβισαλώμου γενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν εὐεργέτησεν αὐτοὺς δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων αὐτοὺς πολέμων παρέχει. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐπιχείρησαν.
B καὶ νεωτερισθέντος τοῦ κατασταθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ἃ δὴ καλοῦσι δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, δίκαια δὲ ποιεῖν αὐτοὺς ἔχειν. τὴν δὲ πρεσβείαν, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ἐποιήσαντο πρόνοιαν τὴν βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ δαβίδῃ. κἀκεῖνος οὐδὲν ἧττον ἔπεμψε φῶς σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς ἰούδα φυλῆς ἐμβάλωσιν, ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἑαυτῶν
C δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦθ' ὑμῶν συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἀμασᾷ τῷ στρατηγῷ προστάξειν αὐτοὺς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτοῦ μὴ φείδεται τὸ πρῶτον δαβίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δὲ παρ' αὐτοῦ, μὴ ἀλλαγὴν μόνον, τοῦτο γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπάντων τοῦ λαοῦ στρατηγίαν ἐκ αὐτοῦ καὶ ἀβισάλωμον
D παρέξειν. καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ δ' ὑπὲρ τοῦ ἀμασᾶ ἔπεισαν τὰ πρὸς τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐν χειρῶν ταῖς παρ' αὐτοῦ φέρεσθαι. καὶ πείθει γε τὴν φυλήν, παρέχημα πέμψαι πρὸς δαβίδην παρόντας, πρὸς καλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰσραηλῖται, πρεσβευομένου τοῦ ἀμασᾶ. τῷ μὲν παρόντων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα παρεγένοντο. πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν ἰόρδανον ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ γέρα παῦς σεμείας, μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οὓς ἐκ τῆς βενιαμίτιδος
E φυλῆς ἐπήγετο. καὶ σιβαὶ δὲ ἀπελεύθερος σαούλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πεντακαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετ' οἰκετῶν εἴκοσι. οὗτοι σὺν τῇ ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐμφύρεσαν, ἵνα ῥᾷστα διάβῃ μετὰ τῆς ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ὅτι τὸν ἰόρδανον, κατάσασθαι μὲν αὐτὸν ἡ ἰούδα φυλή. προσέπεσον δ' αἰσθόμενοι ὅτι τῶν
F ἐφυγάδων σεμείας, καὶ καταχὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἐδεῖτο συγγνώναι αὐτῷ τῆς εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ μνησθῆναι πικρὸν αὐτῷ, μηδὲ τοῦτον φρόνιμον ἡγήσασθαι τὴν παιδείαν ἐν ἐξουσίᾳ μνησθέντα. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη φρόνιμος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἑαυτοῦ δάσει. ταῦτα δὲ αἰτιολογουμένου αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, ἀβισαῖος ὁ ἰωάβου ἀδελφὸς
G ἔφη τοῦτο οὐκ εἶπεν οὐ τεθνήξῃ βλασφημήσας τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ κατασεσθέντα βασιλεύειν; δαβίδης δ' ὀπισεφεὶς εἰς αὐτὸν, οὐ παύεσθ' εἶπεν ὦ σαρυΐα παῖδες. μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ὀπὶ ταῖς προτέραις ταραχὰς καὶ στάσεις. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἀρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶσιν ἀφίσιμαι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὀμνύμι, καὶ μηδένα τῶν ἁμαρτόντων ἐπιξελθεῖν. σὺ τε εἶπεν ὦ σεμεία, θάρρει. καὶ δείσης μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ δὲ, προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθ-

ἀπή-

ἀπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ σαούλου ἔγγονος μεμφίβοσθος, A Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit
ῥυσῷ τῷ εἰδῆτα ὡρεικείμενος, καὶ τὸν κόμην obuiam, ſordidatus & promiſſo ac neglecto ca-
βαθεῖαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μήτε γὰρ τὸν pillitio. ex quo enim rex profugerat, neque co-
δεκίδου φυγὼν, οὔτε ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε κα- mam totondit, neque veſtem purgauit, cala-
θῆρε τὸν εἰδῆτα, καταπείνας αὐτῷ συμφορὰν ταύ- mitatem eius non ſecus quàm propriam fe-
τὴν δὴ τὴν τοῦ βασιλέως μεταβολήν. διεβέβλητο δὲ ὑπὸ rens: ad hæc à ſuo procuratore apud regem fal-
τοῦ ἑτέρου σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀπαρα- ſo delatus fuerat. Is poſt ſalutatum & adora-
σκευάσου δ' αὐτῷ καὶ προσπωήσαντος, ἤρξατο πυν- tum regem interrogatus ab eo, qua de cauſa
θάνεσθαι τὸ δι' ὅτ' οὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς B non ſimul exiſſet, ſocius fugæ futurus: reſpon-
τῆς φυγῆς, ὁ δ' ἀδίκημα τοῦτ' ἔλεγεν εἶ σιβᾶ. κε- dit Sibam eſſe in culpa. Hunc iuſſum parare ad
λεύσαντος γὰρ ἐπισκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον profectionem neceſſaria, verba ſua non aliter
οὐκ ἐφρόντισεν, ἀλλ' ὥσπερ αἰσχρακόδου τινὸς, οὕτως quàm alicuius mancipij contempſiſſe. alio-
παρήκουσεν. εἰ μέντοι γε τὰς βάσεις εἶχον ἐρρωμένας, quin, inquit, ſi pedibus integris fuiſſem, &
οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, κἀκεῖθεν πρὸς τὴν φυγὴν ζεύ- ad profectionem his vti potuiſſem, nunquam
ταις δυνάμενος. οὐ τοῦτο γὰρ μόνον ἠδίκησέ μου τὸν abs te relinqui paſſus fuiſſem. Nec contentus
πρὸς σὲ δίκαιον σύνεσιν, ἀλλὰ καὶ προσδιέβα- meam erga te domine pietatem impediſſe, in-
λε, καὶ διεψεύσατο κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τούτων C ſuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed
οὐδὲν ἡ δέσποινα ἡ σὴ προσίεται, δικαία τε οὖσα, καὶ τὴν bene noui quòd tua prudentia tales calumnias
ἀλήθειαν μᾶλλον ἰσχύειν τε βούλεται, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπῶ- non admittat: quum ſis iuſtus, & Deum ac ve-
σα. μείζονα γὰρ κινδύνους παθὼν ὑπὲρ τοῦ πάππου ritatem cui tantopere ſtudes diligas. Cùm e-
σοῦ μοῦ, καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν οἰκίας ὀφειλούσης εἰς ἐκεῖ- nim in grauiſſimis periculis aui mei tempori-
να ἀπολωλεκέναι, σὺ μέντοι καὶ χρηστὸς ἐγένου, τότε bus verſatus ſis, liceretque tibi de tota fami-
μάλιστα πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξου- lia noſtra eo nomine pœnas ſumere, quæ tua
σίαν τῆς ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρείας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον δ' bonitas eſt ac modeſtia, omnes acceptas iniu-
σὸν ἐκείνας ἐμοὶ καὶ δὴ τῆς τραπέζης εἶχες ὁσημέ- rias obliuioni tradidiſti, recenti etiam tum
ραν, καὶ οὐδὲν ἀπέλειπον τῇ συγγνώμῃ τῇ μάλιστα τι- D earum memoria ſummam poteſtatem aſſecu-
μωμένου. ταῦτ' εἰπόντος, οὔτε τὸν μεμφίβοσθον ἔγνω tus. præterea in amicorum ordinem allectum,
κολάζειν, οὔθ' ὡς καταψευσάμενον τὸν σιβᾶ δικά- & menſæ tuæ quotidianum conuiuam adhi-
ζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χα- bitum, nihilo deteriore conditione quàm vi-
ρεισάμενος φήσας, αὐτῷ δ' συγγνώσεσθαι ὑπέσχετο, τῆς num quem è maximè neceſſariis apud te eſſe
οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ voluiſti. his auditis neque Memphibosthum
μεμφίβοσθος, πάντ' ἐχέτω μὲν εἶπεν ὁ σίβας, ἐμοὶ punire libuit, neque an Siba calumniator fue-
δ' ὑπέχει τὸ, σὲ τὸν βασιλέα ἀποκαθεῖν. βερζέλ- rit cognoſcere. ſed præfatus cuncta ſe eius bo-
λαν δ' τὸν γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ E na Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimi-
πολλὰ παρηκολουθηκότα σὺν τοῖς παρεμβολαῖς αὐτῷ, δε- diæ partis reſtitutionem promiſit. Tum Mem-
δίδη τὸ σωπίμματα μέχρι τοῦ ἰορδάνου, παρε- phibosthus: Habeat ſibi totum Siba, mihi ſa-
κάλει συνελθεῖν ἕως τοῦ ἱεροσολύμων. γηροκομή- tis eſt te in tuum regnum reſtitutum eſſe. Ber-
σειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς παῖδος ἐπιμελεῖ- zellæum deinde Galaditam virum magnum ac
σθαι, καὶ σωπήσειν ὑπηγγέλλετο. ὁ δ', πάθῳ τῇ οἴ- bonum, cuius benignitate belli tempore ad-
κοι παρηκέτω τὸν μετ' αὐτὸν ἡλικιβιῶν, καὶ τὸ γῆ- iutus fuerat, deducentem ſe Iordanem vſque,
ρας λέγων οὐ τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολά- rex rogauit vt ſimul Hieroſolyma proficiſce-
βειν τῇ ἡδίων, εἰς ὑγιαίνοντα ἔτι σωβιβηκότος, F retur: pollicitus eum parentis loco ſe habitu-
ἀλλ' ὡς τε καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς σωπεῖν, ὅτι rum, nihilque illi defore quo extremæ eius æ-
ταύτων ἥδιον βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' tati refouendæ ſit opus. at ille excuſauit, rem
ἐπιθυμίαν ἀπολῶσαι. οὔτε γὰρ τροφῆς οὔτε ποτῆ συ- domeſticam conuictui regio præferens: dicens
νιέναι ἡδὺ τὸν χρόνον. ἀποκαλεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ſe iam octuagenarium non poſſe regiæ volu-
ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἦχος καὶ μέλη τῆ ἄλλων ὀρ- ptatibus perfrui, iam de abſoluendo extre-
γάνων ὅσα βασιλεῦσι τέρπει τοὺς ἐνδιατρυ- mo vitæ actu & ſepultura ſollicitum: roganſ-
μῶντας. οὕτως δὲ λιπαρὰς διομόσου, σὲ μὲν εἶπεν, que vt ſibi cum bona regis gratia liceat ſuo
ἀπολύω, τὸν δὲ ἀχίμαασον υἱὸν, ἄφες μοι, πάντων γὰρ G more domi viuere: quandoquidem iam per
αὐτῷ μεταδώσω τῆ ἀγαθῶν. καὶ βερζελλαῖ μὲν ætatem non amplius vllam è potu, aut cibo
κατέλιπεν τὸν υἱὸν, καὶ προσπωήσας τὸν βασι- voluptatem capiat, & aures obturatas habeat
λέα, καὶ πάντων ἐπιδεξάμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔ- ad ſonos tibiarum cæterorúmque inſtrumen-
χει κατ' ψυχήν, οἴκαδε ὑπέστρεψεν. ἐπιγίνεται δ' εἰς torum, quibus aulici regij ſe oblectare ſo-
γάλγαλα δαβίδης, τῷ λαῷ πάντος ἤδη τοῦ ἥμισυ πει- lent. Quo ita inſtanter rogante: Te, inquit,
σὶ αὐτὸν ἔχων, καὶ τὴν ἰούδα φυλήν. ἀφικνουμένῳ dimitto: hunc verò Achimanum filium me-
δὲ εἰς γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶ- cum abire ſinito. Omnium enim bonorum
τοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν ἰούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαν, meorum particeps erit. Tum Berzellæus re-
licto filio, & adorato rege, omniáque fauſta illi precatus, domum eſt reuerſus. Dauid autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa ſe habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, ſequente magna hominum multitudine: incuſabántque Iudæ tribum, quòd inſciis cæteris ad regem ſe contuliſſet,

cui omnes simul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant vt æquo animo ferrent quòd præuenti essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum sibi feruentioribus studiis prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse, vt meritò ægrè ferrè debeant, seriùs se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inquiunt, fratres, quòd regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cùm totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantóque potiores simus, præter æquum feciſtis, quòd nobis nescientibus ad regem veniſtis. In hac principum altercatione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit: Non est nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Iessæi filium: Simúlque cornicine iusso canere bellicum, omnes relicto Dauide illum sunt secuti, sola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Abesalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis omnia benignè vt antè administrari iussit, ipse verò posthac non amplius eis est vsus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iussitque vt collectis quantis posset è tribu Iudæ copiis post triduum ad se veniret, vt eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die rex Ioabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne fortè instructior factus plus damni det, plúsque exhibeat negocij, quàm modò Abesalomus exhibuisset. Non est, inquit, vlterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam vt prælio decernatur: & caue ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquísque qui tum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cúmque Gabaonem, qui vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, peruenisset, obuiam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accintúsque gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoque mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improuiso ictu ventrem ei perfodit, hominémque confecit: facinus sanè impium,

A ὡς δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπαίτησιν. οἱ δ' ἀρχοντες τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν φθεληφθέντας. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῷ, & διὰ τοῦτο μᾶλλον φθενοούμενοι, καὶ σέργοντες φθάσαι. οὐ μήτοι γε διὰ τὸ φθεῆθεῖν δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ὅτι τούτῳ δυσφορεῖν, ὕστεροι φθεὸς αὐτὸν ἐλθόντες. ταῦτα τῆν τῆς ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῆν ἄλλων ἀρχοντες, οὐκ ἠσύχασαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ὑποκαλουῶτας μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τῶν ἁπάντων ἐξουσίαν φθὰ τὸ θεοῦ λαβών, πάντων ἡμῶν ἐστὶ συγγενὴς κείνεται. καὶ διὰ τοῦτο μὲν λαὸς ἅπας σὺν δεκα μοίρας ἔχει, μίαν δ' ἡμεῖς. καὶ φθεσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ σὺν ἐποιήσατε δίκαια κρύφα καὶ λελανθότας ἐλθόντες φθεὸς τὸν βασιλέα. τοιαῦτα τῆν ἡγεμόνων φθεὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, αἰὴρ τὶς πονηρὸς, καὶ σάσει χαίρων, ὄνομα σαβαῖος, υἱὸς βοχρείου τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, σὰς ἐν μέσῳ φθεὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, οὔτ' ἔχει τὶς ἡμῖν φθὸς δαβίδου μοίρας, οὔτε κλῆρον παρὰ τῷ ἰεσσαίου παιδί. καὶ μὴ τοὺς λόγοις σαλπίσας κέρατι, σημαίνει πόλεμον φθεὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέσησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶτὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτῷ σωῆλθεν ἀβεσάλωμος, εἰς ἄλλου μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα φθεσσάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ὀπτήδεια τοὺς ὀπτιμελομένους, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ὑποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσαὶ στρατηγὸν, καὶ τῷ τάξιν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰσάβος λῶ δίδωσιν. ἐκέλευσε δὲ στρατιὰν ὅση δύναται συναγαγόντα ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ ἡμέρας τρεῖς, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα φθάδοὺς αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχρείου. ἐξηθότος δὲ τὰ ἀμεσαὶ, καὶ φθεὶ τῷ ἀθροισιν τῆς στρατιᾶς βραδύνοντος, ὡς οὐκ ἐπαινεῖ, τῇ τρίτῃ τῆν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς φθεὸς τὸν ἰσάβον ἔλεγεν, οὐκ εἶναι σύμφορον αὐοχὴν τῷ σαβαίῳ διδόναι. μὴ γὰρμενῶ ἐν πλείονι φθάσκαιρῇ, μειζόνων κακῶν καὶ φθεγμάτων αὖτῶ ἅ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέση γήσηται. μὴ φθείμβρε τοίνυν ἐπ μηδὲν ἀλλὰ τῷ οὖσαν φθαλαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβεσσαίου τοῦ ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πιεάθητι συμβαλεῖν. ἀπούδασον δ' αὐτὸν φθάσαι, μὴ πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενῶ, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας φθασκαύσῃ. ἰώαβῶ δ' οὐκ ἐπ μέλλειν ἔκρινεν. ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις λῶ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐπεθαι κελεύσας, ἐξόρμησεν ἐπὶ τὸν σαβαῖον. ἤδη δὲ ἐν γαβαὼν, κώμη δ' ὄξιν αὖτη σαδίους ἀπέχουσα πασαράκοντα τῆν ἱεροσολύμων, γενομένῶ, πολλῷ ἀμεσαὰ δύναμιν ἀγαγόντος, ἀπήντησεν αὐτῷ. φθεζωσάμενῶ δὲ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένῶ ἰώαβῶ, φθοσιόντος ἀσπάσασθαι τὸ ἀμεσᾶ, φιλοτέχνως τῷ μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν. βασάσας δ' αὐτῷ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσαὰ ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τὸ γενείου λαβόμενῶ, οὐ φθοσιόντα εἰς τῷ γαστέρα πλήξας ἀπέκτεινεν, ἔργον δεινότατον καὶ τελὸς ἀνόσιον,

ἀγαθὸν

ἀγαθὸν ἰεανίαν συγγλυπῆ ἢ μηδὲν ἀδικήσαντα ζήλω- A quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem ſummæ præfecturæ & regiæ gratiæ ſuſtulit. Hac enim de cauſa iam ante Abeneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honeſtum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amaſæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæſo autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iuſſit proclamare ad exercitum, Amaſam iure cæſum meritas pœnas dediſſe: qui verò partes regis fouerent, Ioabum & fratrem Abiſæum eius duces ſequi debere. Iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri ſolet cum admiratione circumſtante, cuſtos tranſlatum illud in villam quandam longe à via remotam depoſuit, & veſte contexit: quo facto omnes Ioabum ſunt ſecuti. Is quum per totam Iſraeliticam regionem Sabæum eſſet perſecutus, indicio cuiuſdam cognouit eum eſſe in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obſeſſa & circumuallata, iubet militem muros eius ſuffodere & euertere: valde enim iraſcebatur quòd portas ei clauſiſſent. Mulier autem quædam honeſta & prudens, videns patriã in extremo periculo, conſenſis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui poſtquam proceſſit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, vt deletis Hebræorum hoſtibus in pace Iſraelitas contineant: tu verò nulla in re læſus, primariam Iſraelitarum vrbem expugnatum veniſti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem ſibi mentem precatus, negauit ſe vel vnum è plebe occiſum cupere, tantum abeſſe vt vrbem tam egregiam exciſam velit: & ſi ad ſupplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebelli, omiſſa oppugnatione confeſtim ſe deinde exercitum abducturũ. His auditis mulier Ioabum rogat vt pauliſper ſuſtineat, pollicita illi caput hoſtis ſtatim è mœnibus deiiciendum: móxque ad ciues reuerſa: Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, eúmque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui reſiſtere? Quibus rebus perſuaſi, præciſo capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiiciunt: confeſtimque ſigno receptui dato dux obſidionem ſoluit: & Hieroſolyma reuerſus denuo vniuerſis copiis imperator præficitur. Banaias quoque ſatellitibus & ſexcentorum cohorti à rege præponitur, Adoramus quæſtor tributis recipiendis conſtituitur. Sabathes & Achilaus Commentarienſium fiunt principes. Suſa ſcribis præpoſitus, pontificatus quoque Sadoco & Abiatharo manſit.

τυπήτας τῆς στρατηγίας ἢ τῆς ωδῆ τ῀ βασιλέι χρὸς
αὐτὸν ἰσοτιμίας. δῆ ταύτῃ γὸ τιὼ αἰτίαν καὶ τὸν ἀδέ-
νηξον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτὸ τὸ ωδῃνόμημα
φερόρασις δ' ωρεπὴς δῦγνωσον ἐδόκει πιεῖν, ὁ ἀδελφὸς
ἀσυήλου ἐκδεδικεῖσθαι νομιζόμενος. τ῀ δ' ἀμεσᾶ
φόνου οὐδὲν τοιοῦτον ἔχε ωδῃκάλυμμα. ἀποκτείνας ὃ
τὸν στρατηγὸν, ἐδίωκε τὸν σαβᾶον καταλῆπὼν ἕνα χρὸς
τὸν νεκρὸν, βοᾶν ἐντιλαόμενος χρὸς τιὼ στρατιὰ, ὅτι
τέθνηκε μὲν ἀμεσᾶς δικαίως, καὶ μετ' αἰτίας κολα-
ζόμενος. εἰ ὃ φρονεῖτε τὰ τ῀ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτ῀ τ῀
στρατηγ῀ ἰωάβῳ, καὶ ἀδεσαιώ τ῀ τούτου ἀδελφ῀. κε-
μένου ὃ τ῀ σώματος ὅτι τ῀ ὁδοῦ, καὶ παντὸς τ῀ πλή-
θους ἐτ' αὐτὸ συῤῥέοντος, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμα-
ζον πλέον ἑστάμενοι, βαστάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, ἢ κο-
μίσας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, πίθησιν αὐτό-
θι καὶ καλύπτει ἱματίῳ. τοῦτου γνομένου, πᾶς ὁ λαὸς
ἠκολούθησε τ῀ ἰωάβῳ. διώξαντι δ' αὐτ῀ ὅλῃ πάσης
τῆς ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶιον, ὀνηλοῖ τὶς ἐν ὀχυ-
ρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγομένῃ. ωδῃ-
γνύμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ ωδεκαθίσας τ῀ πόλιν,
ἢ χαράκωμα ωδὲι αὐτιὼ πῆξάμενος, ὑπορύσσειν ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη, ἢ καταβάλλειν αὐτά. μὴ δεξαμένων γὸ αὐτὸν τ῀ ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς χρὸς αὐτοὺς ὅλῃτεθείη. γύναιον δέ τι σῶφρον καὶ σωτικὸν, ἐω' ἑκάτερα ἤδη τιὼ παῤῥησία κειμένων, ἀκούει ὅτι τὸ τεῖχος, χροσκαλεῖται ὅλῃ τ῀ ὁπλίτ῀ τὸν ἰωάβον. χροσελθόντος δ' ἤρξατο λέγειν. ὡς ὁ θεὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀποδείξειεν, ἵνα τοὺς πολεμίους τοὺς ἑβραίων ἐξάρωσι καὶ παρέχωσιν αὐτοῖς εἰρωνίαν ἀπαίτιον. σὺ ὃ ωσδάζεις μηδ' ὁπολιν ἰσραηλίτ῀ καταβαλεῖν ἢ πορθῆσαι, μηδὲν ἐξαμβρ῀σαν. ὁ δ' ἴλεως μὲν ἔχεται τὸν θεὸν αὐτ῀ ὅλαμβάνειν. αὐτὸς δ' οὕτως ἔχειν εἶπεν, ὡς μηδένα τοῦ λαοῦ φονεῦσαι, οὐχ ὅπι πόλιν ἐξελεῖν βούλεσθαι τηλικαύτιω. λαβὼν μέν τοι παρ' αὐτ῀ τὸν αὐτάραντα τ῀ βασιλεῖ χρὸς τιμωρίαν σαβᾶον ὑὸν τ῀ βοχορείμ, παύσεσθαι τῆς πολιορκίας ἢ τὴν στρατιὰν ἀπάξειν. ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ ωδῃ τ῀ ἰωάβου, μικρὸν ὑπακοῦειν δεηθῆσα, τιὼ γὸ κεφαλὴν οὐ θέως αὐτ῀ ῥιφθήσεσθαι τ῀ πολεμίου, καταβαίνει χρὸς τοὺς πολίτας, ἢ βέλεσθ', εἰποῦσα, καλοὶ κακῶς μ῀ τέκνων ἀπολέσθαι ἢ γυναικῶν ὑ῀ ἀθρόπε σωτηρ῀ ☪ μηδὲ τῆς ὅτι γνωρίμε, καὶ τ῀ τον ἔχην ἀντὶ δαβίδ ε τοσαῦτ' δίερχεται σήσαντος ὑμᾶς βασιλέως, καὶ χρὸς δύναμιν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην αἰταιρεῖν μίαν πόλιν, πείθ῀, τιὼ κεφαλὴν ἀποτεμόντας τ῀ σαβᾶε, ῥίψαι ταύτιω εἰς τὸ ἰωάβε στράτευμα. τούτε γνωμένου σημάνας ἀνακλητικὸν ὁ τ῀ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τιὼ πολιορκίαν. καὶ ωδῃγνύμενος εἰς ἱεροσόλυμα, παντὸς ἀποδείκνυ῀ πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. καθίσησι ὃ ☪ βαναίας ὁ βασιλεὺς ὅτι τ῀ στρατοπεδάρχων καὶ τῶν ἑξακοσίων, ἀώρεμον δ' ἐποίησεν ὅτι τῶν φόρων, καὶ σαβάθην καὶ ἀχίλεον, ὅτι τῶν ὑπομνηματογράφων, σουσὰ ὃ γραμματέα, σάδωκον ὃ καὶ ἀβιαθάρην, ἀπέδωκεν ἱερεῖς. μ῀ ὃ ταῦτα τ῀ χώρας λιμ῀ φθειρομένης, ἱκέτευσε δαβίδης τ῀ θεὸν, ἐλεῆσαι τὸν λαὸν, καὶ τιὼ αἰτίαν αὐτ῀ καὶ τὴν ἴασιν φανερὸν ποιῆσαι τ῀ νόσε. τῶν ὃ χροφητῶν εἰπόντων βέλεσθαι τὸν θεὸν ἐκδικίας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οἷς σάουλος ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἀσέβησεν ἐξαπατήσας,

Poſt hæc fame regionem premente, rex ſupplex à Deo petiit, vt populum miſeratus cauſam atque remedium tanti mali oſtendere dignaretur. Reſponſum eſt per prophetas, poſtulare Deũ vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus rex deceptos præter ius & fas interfecerat, XII. 2. Reg. 21.

& iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauerat, violauerat. Quamobrē si Gabaonitis pro cęlis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, fore vt placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. quod posteaquam ex prophetarum relatione compertum est, accitis Gabaonitis percontatus est quid à se peterent: qui cùm septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perquisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est in eos animaduerterunt: confestímque pluente Deo terra posito squalore ad pristinam felicitatem rediit, populúsque copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto pòst rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longiùs prouectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Araphi, vnus è gigantum sobole, indutus loricam circulis confertam, & lanceam gerens trecentos siclos pendentem, accinctúsque gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confecisset regem, ni Abisæus Ioabi frater repentè superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo grauiter commotus est exercitus, & duces iureiurando cum deuinxerunt, ne in posterum cum aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate quam ex ipsius administratione percipiebat orbaretur. Cúmque post hanc pugnam Palæstini ad Gazam vrbem conuenissent, rex quamprimùm hoc cognouit, exercitum contra eos confestim ire iussit, in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortissimis Dauidis militibus. complures enim qui se de gigantum genere iactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tunc Hebræus de hoste reportauit. Redintegrantibúsque bellum Palæstinis, & nouo exercitu in eos misso à rege, optimè se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palæstinorum congressus, occiso illo effecit vt reliqui terga verterent: multíque hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo pòst rursum castrametati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorum finibus: fuítque in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius solus se opposuit, stratóque aduersario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum se à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non ausa postea se contra Israelitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentísque musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, quàm in cæteris festiuita-

2. Reg. 22.

καὶ τοὺς ὅρκους αὐτοῖς οὓς ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐπὶ τούτῳ δίκην αὐτοῖ θέλουσιν οἱ Γαβαωνῖ). λαβὼν οὖν τοὺς αἰτηθέντων παῖδας αὐτοῖς ὡδήχη, διαλλαγήσεσθαι, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τῶν κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὖν ταῦτα ὡδὰ τῷ θεοφητῷ ἔμαθεν ὀπιζητεῖν τὸν θεὸν, μεταπέμπει Γιβεαωνίτας, καὶ τίνος βούλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τῶν δ' ἐκ τῆς γλώσσης τ σαούλα ὡδαλαβεῖν ἐπὶ παῖδας ἀξιωσάντων τοὺς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθη φεισάμενος τ ἰωνάθου παιδός. ὡδαλαβόντες δ' οἱ γαβαωνῖ), τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβούλοντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δ' ἰδὴν παρασχεῖν ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀνακαλεῖν ὁπολύσας τ πρότερον αὐχμοῦ, καὶ πάλιν εὐθήνησεν ἡ τῶν ἑβραίων χώρα. στρατεύει δ' μετ' οὐ πολὺ χρόνον ὁ βασιλεὺς ὅτι παλαισινοὺς, καὶ συμβάλας μάχῃ αὐτοῖς, καὶ ἡσσάμενος, ἐμφιώθη διώκων. καὶ γλυφόμενος ἐκλυτος, ὥστθη ὑπό τινος τῶν πολεμίων, ἄκμωνος μὲν τοὔνομα, ἀράβιος δὲ παιδός. ἔδοξε δὲ μὴ καὶ ὀπόγονος τῶν γιγάντων. ἔχων δ' καὶ ξυστὸν, οὗ τὴν λαβὴν σταθμὸν, τριακοσίους σίκλους, ἡ θώρακα ἀλυσιδωτὸν, καὶ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὑπισχνεῖς ὡς ἀποκτείνων τὸν τῶν πολεμίων βασιλέα, παρεῖδε γὰρ ὑπὸ τ κόπου. ὑπφαινεῖς δ' ὀξαίφνης ἀβισαῖος ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὲν διέσωσε θεῖναι κείμενον, ἀπέκτεινε δ' τὸν πολέμιον. ἰδόντες δ' ὅτι τῶν παρ' ὀλίγον κινδυνεύσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. ἡ οἱ ἡγεμόνες ὤμοσαν αὐτῷ μηκέτι εἰς μάχην ἅπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δι' ἀνδρείαν καὶ θρασυμίαν παθὼν τι τ δεινῶν, σῴσῃ τὸν λαὸν τῶν δ' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μελλήσει πολλὰ βιώσαντος χρόνον. συνελθόντων δ' τῶν παλαισινῶν εἰς γαζαίαν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. πεισθεὶς δ' τότε ὁ σφόδρα δυσθυμήσεν σοβαχὶς ὁ χετταῖος, εἷς τῶν δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τ αὐχμώτων θεσπίσιος τις γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονούντων, ἐξ ὧν τε τ νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκεῖνον τὸν ἦτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαισινοὶ, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἡρέθησε νεφάνος ὁ συγγενὴς αὐτοῦ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν παλαισινῶν ἀπέκτεινεν αὐτὸ, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῷ ἀπέθανον μαχόμενοι. διαλειπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τῶν ἑβραίων χώρας οὐκ ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν. δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρῳ τῶν βάσεων καὶ τῶν χερῶν, ἑνὶ πλείοσι ἔχε τῶν κατὰ φύσιν. ἐκ τ οὖν πεμφθέντος ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδ στρατιᾶς, ζύτω μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμᾶ υἱός. ἀνεῖλέ τε αὐτὸν, καὶ τ ὅλης νίκης ῥοπὴ γλυφόμενος, δόξαν ἀρίστας ἀπηνέγκατο. καὶ δοκεῖ δὲ ὁ παλαισινὸς πύξαι τῶν γιγάντων ὀπόγονος εἶ. μετὰ δὲ ταύτην τὴν μάχην, οὐκ ἐπὶ πολὺ ἰσαπλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένος δ' ἤδη πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας ὁπολαβὼν τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ᾠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρα ποικίλα. τοῖς μὲν δὲ τριμέτροις, τοῖς δ' πενταμέτροις ἐποίησεν. ὄργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε θεσπίσιος αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν,

κατὰ

κατὰ τὸ τ̃ τ̃ καλυμμένων σαβδάτων ἡμέραν, ἢ κ῍ τὰς
ἄλλας ἑορτάς. ἡ ἦ τῷ ὀργάνων ὅτιν ἰδία τοιαύτη τις τὸν
τρόπον. ἡ μὲν κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπῃ
πλήττω. ἡ ἦ νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δα-
κτύλοις κρούε῍. κύμβαλά τε ἰδ῍ πλατέα καὶ μεγάλα
χάλκεα. ἢ ᾗ μὲν τούτων ὅλη τοσοῦτον ἡμῶν ὡς τε
μὴ τελέως ἀγνοεῖν τ̃ τῷ προειρημένων ὀργάνων φύσιν,
ἀκριβεῖς λέγε῍. τῷ ἦ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ ᾗ
αὐτὸν ἀδελφοί. τούτων δ᾽ οἱ δόκιμώτατοι ἢ λαμπροὶ
τὰς προῤῥήσεις, ὀκτὼ ἢ ἑβδομήκοντα. ὧν πέντε μόνον ἀπο-
σωμαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ ἔ τὰς τῷ ἄλλων ἀρετὰς ἀρ-
κέσουσιν οὗτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν οὗτοι ἢ χώραν
ὑπάρξασθαι ἢ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲν
οὖν, Ἰασαμος υἱὸς Ἀχεμεέι. ὃς πολλάκις εἰς τὸ πα-
ράταξιν ἐμπεσὼν τῷ πολεμίων, οὐ πρὶν ἀνεπαύετο
μαχόμενος, πρὶν ἐννακοσίους αὐτ῍ κατέβαλε. μεθ᾽ αὐ-
τὸν ἦ ἐλεάζαρος υἱὸς Δωδείου, ὃς ἦ μ῍ τῷ βασιλέως
ἐν Ἀρασάμῳ. οὗτος ποτε, τῷ ἰσραηλίτῃ καταπλαγέν-
των τὸ πλῆθος τῷ παλαισινῶν ἢ φευγόντων, μόνος ἔ-
μεινε. καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῷ
πολλούς, ὡς ὑπὸ τῷ αἵματος προσκολληθῆναι τὴν
ῥομφαίαν αὐτ῍ τῇ δεξιᾷ, ἢ τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας
τεταγμένους ὑπ᾽ αὐτ῍ παλαισινοὺς, καταβαίνειν δι-
ώκειν, ἢ θαυμασὶν καὶ ὀλιγώρως τότε νίκην ἀρέσθαι, τῷ
μὲν ἐλεαζάρε κτείνοντος ἐπομένε ἦ τῷ πλήθους καὶ
σκυλεύοντος τοὺς ἀναῤῥιπτουμένους. τρίτος ἦ ἰὼ, ἰλοῦ μὲν
υἱὸς, σεβαῖ ἦ ὄνομα. ἢ οὗτ᾽ ἐν τοῖς προῤῥ παλαισινοὺς ἀ-
γῶσι, εἰς τόπον σιαγόνα λεγόμενον αὐτῷ κατατα-
μένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τὸν δύναμιν φοβηθέντες οὐκ
ἔμειναν, ὑπέσῃ μόνος ὡς στρατεύμα καὶ τάξις, ἔ τοὺς μὲν
αὐτῷ, κατέβαλεν, τοὺς δ᾽ ὃ καρτερήσαντος αὐτῷ τὴν ἰ-
σχὺν καὶ τὸν βίαν, ἀλλ᾽ εἰς φυγὴν ὑποσραφέντας ἐδίω-
ξε. ταῦτα μὲν ἔργα χειρῶν, καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ᾽ ὃν ἦ καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος τῷ βα-
σιλέως, ἐπῆλθεν ἡ τῷ παλαισινῶν δύναμις πολεμήσαι,
δαβίδης μὲν ὅλη τ̃ ἀκρόπολιν αὐτῆλθεν ὡς προειρη-
καμεν, πευσόμενος τῷ θεῷ πρὸ τῷ πολέμου. τῆς ἦ τῷ
ἐλθόντων παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κειμένης, ἡ μέχρι
πόλεως βηθλεέμ ἐκτείνει, σταδίους ἱεροσολύμων ἀπε-
χούσης εἴκοσι, ὁ δαβίδης τοὺς ἑταίρους, καλὸν ὕδωρ εἶ-
πεν ἔχειν ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ φρέαρ τῷ
λάκκῳ τῷ πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτῶν
πίοι αὐτὸ κομίσαι, μᾶλλον ἐβελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρή-
ματα δίδοιν. ταῦτ᾽ ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι,
ὡθ᾽ ὁρμὴν σκιδραμόντες, καὶ διὰ μέσου τῷ τῷ πολε-
μίων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦλθον εἰς βηθλεέμ, καὶ τοῦ
ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τ̃ παρεμβολῆς ὑπέστρε-
ψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς παλαισινοὺς καταπλα-
γέντας αὐτῷ τὸ θράσος ἢ τῷ δύψυχίαν, ἠρεμῆσαι, ἔ
μηδὲν ἐπ᾽ αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τ̃ ὀλι-
γότητος. κομισθέντος ἦ τῷ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεύς,
κινδύνῳ καὶ αἵματι φήσας αὐθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι,
ἔ διὰ τοῦτο μὴ προσήκειν αὐτὸ πιεῖν. ἔστεισε ἦ ἀπ᾽ αὐτῷ τῷ θεῷ, ἢ ᾗ τῆς σωτηρίας τῷ ἀνδρῶν δύο
εἰσήτας αὐτῷ. μ῍ τούτοις ἰὼ ἰωάβου ἀδελφὸς ἀβεσαῖος. καὶ γὰρ ἐστὶ μία ἡμέρα τῷ πολεμίων ἑξακοσίους
ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῷ ἡλίου. προκληθεὶς γὰρ ὑπ᾽ ἀδελφῶν δύο ἀνδρῶν ἐν τῇ μωαβίτιδι
χώρᾳ κατ᾽ ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῷ. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ ἡλίου, θαυμαστοῦ τὸ μέγε-
θος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένον τῷ δόρατι, τὸ ἐκείνου λαβὼν ἀπέκτεινε. προελόμενος γὰρ
αὐτὸν ἄκοντα καὶ ζάνγα ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

tibus. ſpecies autẽ inſtrumẽtorũ hæc fuêre: cinnyra decẽ chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cúmq. his aderant & cymbala ærea, bene magna atq; lata: quod quo ſanè de prędictorum inſtrumentorũ natura, ne prorſus ignorẽtur, dixiſſe ſufficit. Porrò rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus, xxxviii. quorum quinque tantùm virtutẽ commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gẽtes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemei, qui non ſemel in aciem hoſtium irruens non priùs à cæde abſtitit, quàm nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum rege in Araſamo. hic in quodam prælio Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugã verſis, ſolus locũ ſuũ non deſeruit: & congreſſus cũ hoſtib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dexterã adglutinaretur: quo viſo reuerſi in prælium Iſraelitæ cedentem iam hoſtem vrgẽdo admirãdam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo verò militum proſtratos ſpoliãte. Tertius erat Illi filius Sebas. hic quoq. cum bello Paleſtino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræique rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliquos impreſſionem eius non ſuſtinẽtes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerũt facinora quæ hi tres in prælijs ediderũt. Eo verò tempore, quo rege Hieroſolymis agẽte Palæſtinorum exercitus vſque ad vrbem acceſſit, & dum ille cõſulturus Deũ de bello, arcẽ aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, quæ xx. ſtadiorum ſpacio vſque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O quàm bonam aquam habemus in patria mea, maximæ in ciſterna portæ vicina: ô ſi quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argẽti accipere: tres iſti his auditis eueſtigio excurrerunt, & cùm per media hoſtiũ caſtra Bethlema peruenirent, hauſta aqua per eãdẽ viã ad regẽ ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatẽ eorũ conterẽere. eã aquam rex bibere noluit, dicens periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi non conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Ioabi frater Abiſæus, qui vna die DC. hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere ſacerdos, hic prouocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, vtrũque cõfecit. Rurſum ex prouocatione cũ miræ ſtaturę Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manibus extorta hominem confodit: quo inſignior fuit victoria, quòd adhuc viuenti adẽptis armis, priùs eum ſpoliauit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis, quãtum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in

quendam puteum illapſus eſt: cuius os quòd A angustum eſſet, videbat breui fori vt id niuibus oppleretur: atque ita deſperato exitu, & ſalute rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & cùm deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterùm

XIII. Dauid volens cognoſcere quantus millium
2. Reg. 24 numerus recenſeri poſſet in populo, oblitus B præceptorum Moyſis, qui prædixerat quoties cenſeretur populus in ſingula eius capita pendendum Deo ſemiſiclum, iuſſit Ioabum imperatorem vt iret ad cenſum peragendum. quo excuſante nihil opus eſſe, nihil motus coegit ſine mora ad imperata exequenda proficiſci. Ioabus autem aſſumptis ad hoc negocium principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſraelitarum regione, & cognito quanta eſſet populi multitudo, poſt nouem menſes & viginti dies Hieroſolyma reuerſus ad regem numerum ei populi reddidit, abſque tribu Beniamitica: quam nondum ad cenſum vocauerat, ſicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliquorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam eſſent idonei. In Iudæ verò tribu quadringenta millia cenſebãtur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem quòd Deum offendiſſet, ſupplex orare cœpit, vt propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum prophetam ad eum miſit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per ſeptennium duraturam, aut bellum per tres menſes iniquo Marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum inter Hebræos ſæuituram. Illo verò hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta vrgente ad celerem reſponſionem, E vt Deo renunciare poſſet: rex cogitans quòd ſi famem peteret, ſui magis quàm aliorum rationem habuiſſe videri poſſet: quandoquidem ipſi nihil periculi eſſet multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quòd ſi per tres mẽſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic quoque ſibi conſuluiſſe, qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius eſſe incidere in manus Dei, quàm in manus hoſtiũ. Hæc ita vt audiuit propheta Deo renũciante, peſtilẽtia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis abſumerẽtur, nec facilè eſſet morbum cognoſcere. Mors enim vna erat, ſed plurimis & incõpertis cauſis homines rapiebat; alius enim poſt alium efferebatur, & clanculũ obrepẽs malũ celeriter exitium afferebat. quidam enim repentè cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alij paulò lentiore vexati malo ne curationem quidem ferre poterãt, ſed inter officia medicorũ expirabãt. alij ſubitò tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

προσαιθμῆσαι δ' αὐτὸς αὐτὸ καὶ τοῦτο τοῖς προειρημένοις προέξει, ἢ ὡς προῆτοι αὐτῷ κατ' ὀλιγίαν, ἢ ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ θεοῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ἐλαθὼν ἐνέπεσε. χειμῶνος δ' ὄντος ἢ σφοδροῦ, δῆλος ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφερομένου αὐτὸ τῇ χιόνι. πόρρω οὖν οὐδένα βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας, ἐβόησατο. ἢ ὁ θεὸς ἀκούσας ὁ Βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, καὶ προσῆλθε τῷ βόθρῳ, καταβὰς εἰς τὸ σόμιον, πλήξας αὐτὸν μαχόμενον τῇ μὴ χειρὶ ξύλῳ, ὃ δὴ χρῆμα ἀπάτητος καὶ οἱ λοιποὶ ἦ ἑξήκοντα ἓξ εἰς, τοιοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον. ὁ ἦ βασιλεὺς Δαβίδης, βουλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ ἢ λαοῦ, τῷ μωύσεως ἐντολῶν ἐναθόμενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ἱερᾶς ἑκάστης κεφαλῆς αὐτὸ τῷ θεῷ τελέσθω ἡμίσηκλον, προσέταξεν Ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορευθέντι παῦτα τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. ἢ δ' οὐκ ἀναγκαῖον εἶ φήσαντος ἢ τοῦτο ποιῆσαι, οὐκ ἐπείθη, προσίζαξε ἦ μηδὲν μελλήσαντι, βαδίζειν δὴ τὴν ἐξαρίθμησιν τῷ ἑβραίων ἰώαβος ἦ, τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν καὶ γαδὰ καὶ χαμματεῖς, δύτων τὴν τῶν ἱερατικῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ὀξὺ καταυνόησας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μῆ μιῶας ἐνιαυτὸν καὶ ἡμέρας εἴκοσι. ἢ τὸν ἀριθμὸν ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ ἢ λαοῦ, χωρὶς τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἐφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν λευιτικὴν φυλήν. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν ἁμάρτων. ἦν ἦ τῶν ἄλλων ἱερατικῶν ἀριθμὸς ἑνενήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων. ἡ ἦ ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν τεσσαράκοντα μυριάδες ἦσαν. τῷ ἦ προφήτῃ δηλωσάντων τῷ δαβίδῃ ὅτι δι' ὀργῆς ὄντι αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παρακαλεῖν ὑμνῶν γίνεσθαι καὶ συγγνώσεσθαι ἡμάρτηκότι. γάδον ἦ τὸν προφήτην ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, ἓξ εἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἓν αἷ δοκιμάσῃ, πότερον θέλει λιμὸν γενέσθαι τῷ χώραν δὴ ἔτη ἑπτά. ἢ ἓξ εἰς μῆνας πολεμίους, ὑπὸ τῷ ἐχθρῶν ἡττηθῆναι. ἢ λοιμὸν ἐπιπέμψαι καὶ νόσον δὴ ἓξ εἰς ἡμέρας τοῖς ἑβραίοις. ὁ δ' εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν, ἐλιπαῦτο, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. ἢ ἦ προφήτου, τοῦτο δεῖν ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι φήσαντος, καὶ κελεύσαντος ὑποκρίνασθαι ταχέως ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτῷ τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱρήσοιτο, ἔδοξε ἢ τοῦ πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ μὴ ἀφόβως, ὅτι πολεμῶ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις ἦ βλαβερῶς. αἷ δὲ γε ἕλεται τοὺς ἓξ εἰς μῆνας νικωμένους αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδρειοτάτους ἔχοι φόβῳ αὐτὸν καὶ φεύγειν, καὶ δι' ἐκ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος εἵλετο τὸν πόλεμον, ἡττήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δίκαιον ἴσον ἀπαίτων γίνεται προειπὼν ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ τὰς τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγγειλε τῷ θεῷ. ὁ ἦ, τὸν λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἐπεμψε τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' οὐ μονοτρόπως. οὐδ' ὡς τι ῥᾴδιον καταυνοῆσαι γενέσθαι τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν, ἓν ἐκ. μυρίαις δ' αὐτοὺς αἰτίαις καὶ προφάσεσιν οὐδ' ὁπωσοῦν δυναμένους ἀνήρπαζεν. ἄλλως γὰρ ἐκ' ἄλλῳ διεφθείρετο. καὶ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ὀξείας ἢ τελευτὴν ἐπέφερε. τῷ μὲν αἰφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων. οἷον ἦ ἂν μυαινομένων ἵππων παθήμασι, καὶ μηδ' εἰς κηδείαν ὑπολειπομένων· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς διαπνεομένων.

οἱ δ'

οἱ δ' ὠρνίδιον σκότους αὐτοῖς τὰς ὄψεις ὑποδραμόντος, ὥσπερ νυχὸς ἐποίμωζον. ἔνιοι δὲ καὶ οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, ἐναπέθνησκον ἀτελέστοις ταῖς ταφαῖς. ἀπώλοντο δ' ἀριθμὸν ἑωθεν τῆς λοιμικῆς νόσου φθείρουσι αὐτοῖς, ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ὀξέτερον δὲ ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα ὅπερ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν καθεῖσε πᾶσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δ' εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον δι' αὐτοῦ φερόμενον ὅπερ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐπανασπόμενον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς μὲν δίκαιος κολασθῆναι ὁ ποιμὴν, τὰ δὲ πρόβατα σώζεσθαι μηδὲν ἠδικηκότα. καὶ ἐπιστρέφει τὸν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φείδεσθαι δὲ τοῦ λαοῦ. κατακούσας δὲ ὁ θεὸς τῆς ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμὸν. καὶ πέμψας γάδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι προσχῆμα εἰς τὴν ἅλω τοῦ ἰεβουσαίου ὀρεννᾶ, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτελέσαι. Δαβίδης δ' ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ὅτι ἔπεμψεν ὅπερ τὸ προαγγελμένον αὐτῷ τόπον. ὀρέννα δὲ τὸν σῖτον ἀλῶν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντα ἐτάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύνησεν. ἰδὼν δὲ, τὸ μὲν ἦθος, ἰεβουσαῖος, φίλος δ' ἐν τοῖς μάλιστα Δαβίδου. καὶ δεῦρ' ἦτ' αὐτὸν οὐδὲν ἐργάσατο δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεστρέψατο ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. τοῦ δὲ ὀρεννᾶ πυθομένου τὴν παρεῖναι πρὸς τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ, καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅλω εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκάυτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἡδέως δέχεσθαι τὴν θυσίαν προσεῖναι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀγαπᾷν μὲν αὐτὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν. τιμὴν δ' αὐτὸν ἠξίου λαμβάνειν πάντων, οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον προῖκα θυσίαν ὅπερ τελεῖν. τοῦ δὲ ὀρεννᾶ φήσαντος ποιεῖν ὅ τι βούλεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω. καὶ ὠκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερούργησε καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας ἀνήνεγκεν εἰρηνικάς. καταφαμένου δὲ τούτοις τοῦ θείου, καὶ πάλιν δώμης γίνεται. συνίδη δ' εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἅπαντα τὸν αὐτοῦ ἴσακον ὡς τε ὁλοκαυτώσας, καὶ μέλλοντος ἀποσφάττεσθαι τοῦ παιδὸς κελεύσαντος ἐξαίφνης ἀναφανῆναι παρεστῶτα τῷ βωμῷ, ὃν ἐκ κατεύθυσεν ὁ ἄβραμος, ἀντὶ τοῦ παιδὸς ὡς προειρήκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς Δαβίδης, τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγενημένον, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἔκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι τοῦ λαοῦ παντὸς, καὶ οἰκοδομήσαι ναὸν τῷ θεῷ. ταύτην εὐτύχως ἀφῆκεν εἰς τὸ μεσόμφαλον τὴν φωνήν. ὁ δὲ θεὸς τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἐλεγεν οἰκοδομήσειν αὐτοῦ τὸν υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τῆς βασιλείαν διαδέχεσθαι. μὴν δὲ ταύτην τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμῆσαι τοῖς παροίκοις, καὶ εὑρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, διαφέρειν τοὺς λίθους καὶ χιλίους δὲ καὶ πεντακοσίους τοῖς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτῆς ἐπέσπεν. ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθεστατα,

A nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est vt à matutina hora vsque ad prandium hac peste septuaginta millia hominum sint absumpta. iamque genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam quoque vrbē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cęterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac tuā familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missóque ad eum Gado propheta, mandauit vt confestim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qui mādatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatū locum se contulit. Oronna verò circa trituram frugum occupatus, vt regem vnà cum omnib⁹ filiis peraccedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis: quę causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestū acciderit, quēadmodum superiùs diximus. Hoc percontante, quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boues & holocautomata gratis largiri se dixit, precarique vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt preciumacciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Orōna verò dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit. extructóque ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius, vt antè, est redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium vt holocautoma faceret adduxerat, & cùm iamiam iugulādus esset puer, aries repentè astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, vt iam antè scripsimus. Dauid autem cùm animaduertisset se exauditū, & gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare vniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: quam eius vocē Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eum misso, illic templum extruendum prædixit à filio, quem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam iussit rex numerari inquilinos, & inuenta sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliquos ad conuchēdos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operarii s præfecit. magnam quoq. vim ferri ac æris ad horum operum vsum congessit, materiémque cedrinam multam & prægrādē,

XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à qui- A bus huius copiam impetrauerat, dicebátque ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſura materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facilè opus perſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnũ adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filium patri, ipſi Deo curæ futurum: atque etiam totam He- C bræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vtpote alienam nó tantum ab externis bellis, verùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidẽ à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens, & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legéſque per Moyſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari D non permittens: & inſuper templum, quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquã. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argẽti verò talentorum centum millia: æris itẽ ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehẽdi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea E multa millia fabrorum lignariorum & cęmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris Deo, cúmque perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſantibus, cultui tantùm diuino vacarent, percepturos enim pro hoc pacem & bonũ ac legitimum reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autẽ abſolutum fuerit templum, iuſſit arcam in eo F reponi, cæterámque ſacram ſuppellectilẽ, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mãdatum Dei neglexiſſent, qui præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, tẽplũ illi exædificarent. Hæ fuerũt Dauidis adhortationes, tã ad filiũ, quã ad prin-

XV. cipes. Pręgrauãte aũt iã ſenio, & corpore per
2. Reg. I. ætatẽ frigeſcẽte, alfioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis calefieret: cúmque ex cómuni medicorũcõſilio decretũ eſſet, vt lectiſ- G ſima è formoſis totius regionis virginib. cũ rege cubaret: hoc.n. fore cõtra frigus remediũ, foueẽte eum puella inuẽta eſt in vrbe vna fœmina omniũ eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quę cũ rege cubitãs, nihil aliud quã recalfaciebat eũ: iã enim præ ſenio ad venereas res elãguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

τυείων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων ἐκ σιδωνίων. ἐπεσάλκει γὰρ αὐτοῖς τιὼ τῷ ξύλων χορηγίαν, πρός τε τοὺς φίλους ἔλεγε ταῦτα παρασκευάζεσθαι υἱῷ, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἑτοίμων τιὼ ὕλην τῆς οἰκοδομίας τῷ ναῷ καταλείπῃ, & μὴ τότε συμπορίζῃ νέος ὤν, & τῷ τοιούτων ἀπείρως ἔχειν τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρασκευμένῳ ἔχοι, ὅπιτελῆ τὸ ἔργον.

Κεφάλαιον ια'.

B Ὡς δαβίδης ἔτι ζώντος σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξεν βασιλέα.

ΚΑλέσας ὁ τὸν παῖδα σολομῶνα, κατασκεύασαι τὸν ναὸν αὐτὸν τῷ θεῷ ἐπέλεσε δηλοῦν ἐβούλετο τιὼ βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτὸ βουλόμενον κωλύσειν ὁ θεὸς, αἵματι καὶ πολέμοις πεπυρωμένον. προεῖπεν δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ τοῦτο κληθησόμενος τοὔνομα, οὗ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τιὼ δ' ἑβραίων χώραν, διὰ παντὸς καταστήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ δὴ τῷ μείζονι πάντων εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ καὶ στάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ προῆκται τῆς ἡλικίας ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πρόσεχε τὰ τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας ἄξιος, δίκαιός ὢν καὶ ὅσιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους, οὓς δι' μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ παραβαίνειν ὑπόμενε. τὸν δὲ ναὸν ἐν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, ἵλεως αὐτῷ ἡλίσθαι, παρασκεύασον δι' ὁσιότητα τῷ θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ ἀποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, πρὸ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς ἕτοιμα ποιήσω. γινώσκει δὴ, χρυσοῦ μὲν τάλαντα σεσειλεγμένα, μύρια. δέκα δ' ἀργυρίου μυριάδας τριάκοντα. χαλκοῦ δ' καὶ σιδήρου, ἀριθμοῦ πλέονα σεσυνῆθικα. ξύλων δ' καὶ λίθων, ὕλην ἀφθονον. ἔχεις δ' καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ τεκτόνων. εἰ δέ τι τούτοις σοι προσδεῖ, σὺ προσθήσεις. γινομένῳ τοίνυν τούτου, ἄρισος ἔσῃ τῷ θεῷ αὐτὸν ἔχων προστάτην. πρὸς παρεκελεύσατο δ' καὶ τοὺς ἀρχοντας τοῦ λαοῦ, τῆς οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, & φαίνων αὐτοὺς ὄντας τῷ κακῶν, ὡς τιὼ τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀχολῶν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς αὐτὰ τούτων εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν, οἷς ἀμείβεται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ θεὸς αὐθεφόπους. οἰκοδομηθέντος δ' τοῦ ναοῦ, τιὼ κιβωτὸν ὑποδέσθαι προσέταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, ἃ πολλῷ ναὸν ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τῷ ἐντολὰν τοῦ θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐστειλαμένου μ' τὸ τιὼ γιὼ ταύτην καταχθεῖν, οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαβίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτῷ διελέχθη. προσβύτερος δ' ὢν ἤδη, καὶ τοῦ σώματος αὐτῷ ψυχομένου διὰ τὸν χρόνον, δυσειγὴ, ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲ ὑπὸ τῆς θήβολῆς ἐν πολλοῖς ἱματίοις θερμαίνεσθαι. σεσειλεθόντων δ' τῷ ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως διὰ πάσης τῆς χώρας εὐειδὴς ὁπλεχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, τοῦτο γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ ῥῖγος ἔσεσθαι βοήθημα, ἐζήτουσης αὐτὸν τῆς κόρης, εὑρίσκεται ἐν πόλει γωνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀβισάκη ὄνομα. ἣ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, σεσεθέρμανεν αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ γήρως ἦν πρὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀσθενής. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ δὲ τέταρτος

τατος ὑὸς δαβίδου, νεανίας εὐειδὴς & μέγας, ὃν γυναικὸς αὐτῷ αἰγιάθης γεγονὼς, ἀδωνίας ὁ προσαγορευόμενος, ἐμφερὴς ὢν ἀβεσαλώμῳ τῷ δι' ἀμόνοιαν, αὐτὸς ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο. καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἐλεγεν, ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτὸ δεῖ παραλαβεῖν. κατεσκεύασε δὲ ἁρματα πολλὰ, καὶ ἵππους, & πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. ταῦθ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπέπληττεν, οὐδ' ἐπέσχεν αὐτὸν τῆς προαιρέσεως, οὐ μέχρι τοῦ πυθέσθαι διὰ τί ταῦτα παρεσκεύαζεν προήχθη. συνήργουν δ' ἔσχεν ἀδωνίας, ὁ στρατηγὸς ἰώαβον, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἀβιαθάρην. μόνοι δ' αὐτὶ προσετέθη, ὁ ἀρχιερεὺς σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης νάθαν, καὶ βαναίας ὁ ὑὸς τοῦ σωματοφυλάκων, καὶ σεμεΐς, ὁ δαβίδου φίλος, & πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τοῦ δ' ἀδωνία προσκυσαμένου δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, προσκαλεσαμένου τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς σολομῶνος, προσκαλέσαντος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν ἰώαβον, καὶ ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς ἰούδα φυλῆς, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα καὶ νάθαν τὸ προφήτην, καὶ τὸν ὑὸν τοῦ σωματοφυλάκων βαναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ὑὸν τοῦ ἐξιάσην. τοῦτο προὶς τοῦ σολομῶνος κατεμήνυσε μητέρα βεθσαβεὲ, νάθαν ὁ προφήτης, ὡς ἀδωνίας βασιλεύει ὄντι, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ δαβίδης. συνεβούλευέ τε σώζειν αὐτὸν, καὶ τὸν παῖδα σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δ' ἀδωνίας τοῦ ἀρχειν ἤδη προλάβοι. ταῦτα δὲ τῷ βασιλεῖ δεδηλωμένης ὁ προφήτης ἐπεισελθόντα & αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ὑπομαρτυρήσειν. ἡ δὲ βεθσαβεὲ, παρελθοῦσα πρὸς νάθαν, πάρεισι πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, παρ' αὐτοῦ καθὰ ὁ προφήτης ὑπέθετο διεξέρχεται, τότε δεῖπνον τε ἀδωνία, & τοὺς ὑπ' αὐτὸν κεκλημένους ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα, & ἰώαβον τὸν ἄρχοντα, & τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χωρὶς σολομῶνος, καὶ τῶν ἀναγκαίων αὐτοῦ φίλων μνησθεισα. ἔλεγέ τε τὸν λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσει βασιλέα. παρεκάλει τε κατὰ νοῦν ἔχειν, ὡς τε μὴ τὸν ἀπαλλαγὲν αὐτοῦ βασιλεύσας, αὐτῷ τε & σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀναιρήσει. διαλεγομένης δὲ ἔτι σὺν γυναικὸς, ἤγγελλον οἱ τὰ δώματα παρεζωτῆρες, ὅτι βέλεται νάθας ἰδεῖν αὐτόν. ἡ δὲ βασιλέως ἐκδέξασθαι κελεύοντος εἰσελθὼν, εἰ τήμερον δεδοκέναι τὸν ἀδωνίαν βασιλέα, & ὡμολόγηται τῷ ἀρχιερεῖ ἐπευθύνετο. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸ ποιήσαντα δεῖπνον, καλεσάναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν ἰώαβον, οἳ μὴ κόσμου καὶ παιδιᾶς εὐωχούμενοι πολλῆς ἀώνιον αὐτῷ συμπνοῶν τῷ ἡγεμονίαν. ἐκάλεσέ τε ὔτε ἐμὲ, οὔτε τὸν ἀρχιερέα σάδωκον, οὔτε βαναίαν τὸν τοῦ σωματοφυλάκων. δίκαιον δ' εἶ ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας, εἰ κατὰ τῷ σῷ γνώμῃ ἐγένετο. ταῦτα νάθα φήσαντος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τῷ βεθσαβεὲ πρὸς αὐτόν. ἐκκεχωρήκει γὰρ ἐκ τοῦ δώματος, ὅτε τοῦ προφήτου διελέγοντο. ἡ δὲ γυναικὸς ἐλθούσης, ὄμνυμί σοι, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἢ μὴ τὸν υἱόν σου σολομῶνα βασιλεύσειν, ὡς κατ' ἐκεῖνο ὤμοσα, καὶ τοῦτον τοῦ καθῆσθαι θρόνου. καὶ τοῦτ' ἔσται σήμερον. προσκυνήσασα δὲ αὐτὸν ἡ γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένης αὐτῷ βίον σάδωκον μεταπεμψαμένου τὸν ἀρχιερέα, καὶ βαναίαν τὸν τοῦ σωματοφυλάκων, καὶ δορυφορούμενον κελεύει δεδιέναι νάθαν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς περὶ τὸν αὐλὴν ὁπλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβάσαντας τὸν ὑὸν

A mentio. Cæterùm quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægiltha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ad ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit vt sibi principatum deferrent: paraúitque sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater videns, nec obiurgauit eũ, nec cõpescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, pontifex Sadocus & propheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide: suasítque vt tam propriæ saluti quàm filij regno consuleret: ingressáque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cũ rege se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Quo adorato impetratáque dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, expositúque ordine quẽadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum pontificem Ioabúmque principem exercitus vocauerit, & filios regios absque Solomone ac eius necessariis amicis. addebat etiã totum populum suspensum expectare, quémnam esset successorẽ declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tam ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse vt regem viseret: statímque admissus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate faustis acclamationibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum põtificem aut Banaiam satellitió tuo præpositum. quare æquum est vt ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniẽte. qua introgressa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium, vt iam antè iurauí, cúmq. in solio meo sessurum, ídque hac ipsa die. Ad quæ verba cùm mulier adorato rege longam ei vitam esset precata, Sadocum accersit pontificem & Banaiam præfectum satellitum: quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositóque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion: vnctúmque sacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ iniunxit: mandauítque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine prosequentium multitudo acclamaret: In æternum Solomon rex in solio regio sedeat, vt notum fiat vniuerso populo, regem eum à patre declaratum, Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iustè ac piè præsit tum Iudæ tribui, tum vniuerso Hebræorum populo. Post hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris sine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbẽ ad fontem, oleóque vnctum, rursum in eam cũ faustis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: móxque adductum in regiam in solio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia festiuitatémque animum aduertit, choris & tibiis sese oblectans, vt præ concentu instrumẽtorum terra simul ac aer resonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuæ audiuêre, vehementer sunt perturbati: & Ioabus imperator negauit sibi placere vel sonitum illum vel tubam. Cúmque nemo frueretur appositis, sed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter visum iuuenem bonum nuncium ominatus esset, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem exposuit. quo audito propripiunt se omnes è conuiuio, & suã quisque domum diffugiunt. Adonias autẽ veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, supplex ad altare confugit, & hoc apprehenso se tutabatur. quod vbi ad Solomonem est perlatum, quódq; rogaret fidem sibi dari de obliuione huius iniuriæ, & securitate impunitatis: clementer simul ac prudenter præteriti quidẽ errati veniam ei concessit, sed præmonito vt caueret in posterum: alioqui si amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipsum sibi causam exitij futurum. misit deinde qui illum ex asylo educerent. qui cùm venisset, nouúmque regem adorasset: iussit eum domum suam abire nihil solicitũ, ac in reliquum curare vt vir bonus sit, quandoquidem hoc ipsi maximè expediat. Dauid autem volens eum totius populi regem declarare, conuocat principes Hierosolyma, vnà eum sacerdotibus ac Leuitis, quibus recensitis inuenit eorum qui trigesimum annum excederent xxxviii. millia: ex quibus designauit curatores ædificij templi ter mille supra viginti millia: iudices verò populi & scribas eorum sex millia: ianitorũ verò domus Dei quatuor millia. tantundémque eorum qui hymnos Deo canerent, & instrumentis musicis à Dauide, vt diximus, in hoc præparatis vterentur. Hos diuisit in cognationes, & separatis à reliqua tribu sacerdotibus, vigintiquatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia sexdecim, ex Ithamari octo. instituítque vt vna cognatio ministraret Deo per dies octo, à sabbato vsque sabbatum: atque ita sortitio facta est omnium cognationum in præsentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari põtificum & omniũ prin-

A αὐτὸ σολομῶνα ὅτι τῷ βασιλικῷ ἡμίονον, ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ὅτι τῷ πηγῷ τῷ λεγομένῳ γιών. ☪ χειρίσαντας τὸ ἅγιον ἔλαιον, χρισθῆναι βασιλέα. ταῦτ' ὂν ποιήσαντες προσέταξε σάδωκον τὸν ἀρχιερέα, καὶ νάθαν τὸν προφήτην, ἀκολουθοῦντάς τε προσέταξε διὰ μέσης τῆς πόλεως, ταῖς κέρασιν ὑπισαλπίζοντας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τὸν σολομῶνα τὸν βασιλέα καθίσαι ὅτι τοῦ βασιλικοῦ θρόνου. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ὑποδεδειγμένον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς βασιλέα. σολομῶνι δ' ἐπέταξε πρὸς τὰς ἀρχάς, ἵνα εὐσεβῶς καὶ δικαίως προέλθῃ τοῦ ἡβραίων ἔθνους παντὸς καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς. βαναΐα δ' εὐξαμένου τὸν θεὸν σολομῶνι εὐμενῆ γενέσθαι, μικρὸν διαλείποντες, ἀναβιβάζουσιν ὅτι τὸν ἡμίονον τὸν σολομῶνα. καὶ προάγοντες ἔξω τῆς πόλεως ὅτι τὸ πηγῷ, ☪ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπευφημοῦντες, ☪ τῷ βασιλέα αὐτὸν γενέσθαι πολυχρόνιον δι' ὅμιλον. καὶ ὡδηγήσαντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν ὅτι τοῦ θρόνου. καὶ πᾶς B ὁ λαὸς ἐπ' εὐωχίαν εὐθὺς ἐχάρη καὶ ἑορτῇ, χρυσοῦν καὶ αὐλοῖς τερπόμενος, ὡς ὑπὸ τοῦ πλήθους μὴ ὀργάνων ἅπασαν σεισθῆναι τῷ γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δ' ἤκουσαν τῆς ὄψεως, ἀδωνίας τε καὶ οἱ παρόντες ὅτι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὁ τε στρατηγὸς ἰώαβος ἔλεγχε σὺν ἀρίσκεσθαι τοῖς ἤχοις ὑδὲ τῇ σάλπιγγι. ὡδαχεμένῳ δ' τὸ δείπνου, καὶ μηδενὸς γνωμένου, πιστὸν δ' ἐπ' εὐνοίας ὑπαρχόντων, εἰσέρχει πρὸς αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἀβιαθάρου παῖς ἰωνάθης. τοῦ δ' ἀδωνία θαυμάζοντος τὴν νεανίαν ἡδέως, καὶ προσφιλῶς ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τὴν δαβίδου βασιλέως γνώμην. ἀναπηδήσαντες δ' ὑπ' αὐτοῦ συμπεσόντες ὅτε ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι παῖδες ἔφευγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δ' ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τῷ γεγονότων, ἱκέτης γίνεται τῆς θυσιαστηρίου, ὃ δὴ προεῖχεν ἐλλαβόμενος. δηλοῦται δὲ τοῦτο σολομῶνι πεπιστικὼς, καὶ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσειν, μηδ' ἐργάσασθαι δεινὸν αὐτῷ μηδέν. ὁ δ', ἡμέρως παύσας καὶ σωφρόνως, τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῷον. εἰπὼν δ' εἰ ληφθείη πάλιν κακοποιῶν, ἑαυτῷ αἴτιον τὴν τιμωρίας ἔσεσθαι, καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίησιν ὑπὸ τῆς ἱκετείας. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ δι' λοιπὸν παρέξειν αὐτῷ ἀγαθὸν, ὡς αὐτῷ τοῦτο συμφέρον ἐξίου. βουλόμενος δὲ δαβίδης, παντὸς τοῦ λαοῦ ὑποδείξαι τὸν υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἀρχιτέκτονας εἰς ἱερουσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας. ἐξαριθμήσας δὲ τούτους πρῶτον, εὑρίσκει τῶν ὑπὲρ τριάκοντα, τρισμυρίους ὀκτακισχιλίους, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ὑπομελητὰς τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, τρισμυρίους τετρακισχιλίους. κριτὰς δὲ τοῦ λαοῦ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς δὲ τετρακισχιλίους τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς τοῦ θεοῦ, ἀδόντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατασκευάσας καθὼς προειρήκαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς καὶ πατριάς, ☪ χωρίσας ἀπὸ φυλῆς τοὺς ἱερεῖς εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας πατριάς. καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ ἐλεαζάρου οἰκίας, ἀπὸ καὶ δέκα. ἀπὸ δὲ τῆς ἰθαμάρου ὀκτώ. διέταξε δὲ μίαν πατριὰν διακονεῖσθαι τῷ θεῷ, ὅτι ἡμέρας ὀκτὼ, ἀπὸ σαββάτου, ὅτι σάββατον. καὶ ἕτερος ἂν αἱ πατριαὶ πᾶσαν διεκληρώσαντο, δαυίδ τε παρόντος, καὶ σαδώκου καὶ ἀβιαθάρου παρόντων τῷ ἀρχιερέων, καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων. ☪ ἡ μὲν πρώτη μὲν

μὲν ἀναβάσα πατρικὴ ἐξέπεσε φυτὴ. ἡ δὲ δευτέρα ἀκολούθως ἄρχει τῷ εἴκοσι πεντάφυλον. καὶ διέμεινεν ἕως ὁ μερισμὸς ἄρχει τὸ σήμερον ἡμέρας. ἐπίσης δὲ τῆς λευίτιδος φυλῆς, εἴκοσι μέρη καὶ τέσσαρα, καὶ κληρωσαμένων καὶ τὰ αὐτὸν ἀνέβησαν ἔφοδον τοῖς τῶν ἱερέων ἐφημερείσιν, ὅτε ἡμέρας ὀκτώ. τοῖς δ' ὑποχθονίοις τὰ μωυσέως ἐτίμησεν. ἐποίησε γὰρ αὐτοὺς φύλακας τῶν θησαυρῶν τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἀναθημάτων ἃ συνέβη τοὺς βασιλεῖς ἀνατιθέναι. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τῆς λευίτιδος φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέστειλε μωυσῆς. μὴ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν φρατρὰν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι καὶ ἑκατοντάρχαις καὶ ταξιάρχαις. ἔσχε δὲ ἑκάστη τῶν μοιρῶν, διαμοιρίας καὶ τετραχιλίους, ὧν ἐκέλευσε προστατεῖν καὶ ζιάκονα ἡμέρας ὑπὸ τῆς φυτῆς ἕως τῆς ὑστάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκάστης μοίρας, οὓς ἀγαθοὺς ἤδη καὶ δικαίους, ὅπως ὅποις τὰ τῷ θησαυρῷ, καὶ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν ἄλλως, καὶ κτηνῶν, ὧν ἐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμενος μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων. ὡς δ' ἕκαστα τούτων καὶ τὸν εἰρημένον διέταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν διαιρέσεων, καὶ τοὺς διὰ πάσης ἐξέσεως καὶ κτήσεως τῶν βασιλέως τεταγμένους, στὰς ἐφ' ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεύς, ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς. γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθείς, χρυσὸν τε πολὺν παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύριον ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δὲ θεὸς ἐκώλυσέ με διὰ τὸ προφήτην πέμψαι, διά τε τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πολέμους καὶ τὸν φόνον τῶν ἐχθρῶν μεμιάνθαι τὰ δεξιάν. τὰ δὲ ὑμῶν ἐκέλευσε τὰ διαδεξόμενον τὴν βασιλείαν κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῷ προγόνων ἡμῶν ἰακώβῳ δυοκαίδεκα παίδων γεγομένων, ἵνα τὸν ἰούδαν ὑποδεχθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ἐξ ὄντων πρωτεύοντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, οὕτως ἀξιῶ καγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους σολομῶνος τὴν βασιλείαν παρειληφότος, ἀλλ' ὑπομένειν ὡς ὁ θεὸς αὐτὸν ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν διακόσιν. εἰ δὲ μὴ ὁ θεὸς θέλοντος ἐμοῦ ἀλλοτρίῳ κράτει δουλεύειν. χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφῷ τοιούτῳ τυχόντι καὶ τιμῆς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. δύνομαι δὲ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τοῦτο δαιμονίαν ταύτην καὶ πᾶσαν τὴν χώραν διαφυλάξαι, καὶ τὸν ἅπαντα τοῦτον πεδιμένειν χρόνον, ἐν αὐτοὺς ἐπιμελήσεσθαι παρέξειν ὅτι σολομῶνος βασιλέως. ἔσται δ' αὐτοῖς βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πρόοδος, ἂν δίκαιοι καὶ δίκαιον σαυτοῖς φύλακα τῶν πατρίων παρέχῃς νόμων ὧν τέκνον. εἰ δὲ μή, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα πεδιμένων. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους ἐπαύσατο. ἡ δὲ γραφὴ καὶ ἡ διάταξιν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πάντων ὀργάνων ἔδωκε σολομῶνι, θυμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερῴων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκοι τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος ἠρίθμηντο, ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τούτων ἕκαστον ὤφειλεν. πρὸς παρῴρμησε δὲ

cipũ, & cuius prima sors exiit, descripta est cognatio prima, & post hãc secũda, deincépsque vsque vigesimam quartam: quæ quidem diuisio durat vsque in hodiernum diem. Leuiticã quoque tribum in partes viginti quatuor diuisit: & sortitione facta, & illis quemadmodum sacerdotibus octoni ministerij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moysis posteris est habitus. Constituit enim eos custodes thesaurorum Dei, & donariorum quę reges solẽt dedicare. instituitque vt vniuersa Leuitarum tribus & sacerdotes per suas quisque vices interdiu noctúq; circa cultum diuini numinis versarentur, sicut olim à Moyse præscriptum fuerat. Post hæc totas copias in duodecim partes digessit, eisque tribunos, centuriones & præfectos assignauit. continebat quæque pars millia viginti quatuor: voluitque vt singulæ singulis mensibus stationem agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis suis ac centurionibus: & cuique suum ducem præfecit, virum iustum & spectatæ bonitatis. quin & thesauris & vicis & agris, eorúmque cultoribus, & armentis cum suis pastoribus præfectos attribuit, quos nominatim recensere necesse non habeo. Postquam autem omnia sicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magistratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos singulis exercitus sui partibus præposuerat, adhæc omnibus qui negotij & facultatibus regiis præerant, è suggestu celsiore in hũc modum multitudinem est allocutus: Fratres & populares, notum vobis esse volo, quòd cùm voluissem templum extruere, multum auri eum in vsum & argenti centum millia talentorum comparaui. sed Deus ipse per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate vestra gessi, dextram hostili cruore contaminauerim: & filium meum regníque successorem templum sibi iussit extruere. Nunc igitur quandoquidem scitis quòd etiam maiores nostri Iacobi filij cùm duodecim essent, Iudas tamen consensu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm sex fratres essent, posthabitis illis Deum ad me regnum detulisse, nec eorũ quenquam id factum iniquè tulisse: ita ego quoque postulo, vt Solomone imperium consecuto, cęteri mei filij nec contra illum nec inter se inuicem seditiones agitẽt, sed scientes hunc diuinitus electum, libẽter eius dominio sint subiecti. Cùm enim æquum sit, si Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non secus quàm eiusdem honoris participes. Ego sanè nihil magis in votis habeo quàm vt promissiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem sub Solomonis regno manet, quamprimùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum est, & omnia rectè euenient, si te fili mi pietatis & iustitiæ, patriarúmque legum custodem geras: alioquin si hæ non seruentur, nihil nisi triste est expectandum. Hoc sermone finito inspectantibus omnibus Solomoni templi descriptionem ac formã dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm superiores, earúmque numerus & quantitas ac capacitas designabatur: tum quo pondere quæque vasa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit,

hortatúſque eſt eum vt ſummam diligentiam ad hoc opus adhiberet: ſimúlque principes & tribum Leuiticam, vt eum adiuuarét, tum propter ætatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificandum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorúmque ac cæmentariorum multitudine, & ſmaragdis aliiſque omnis generis gemmis. Poſtremo nunc ſe in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſſimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra arcam ſtare eámque protegere. Poſtquam autem Dauid finem loquendi fecit, ſecuta eſt magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoque conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium. obtulerunt enim ſe contributuros talentorum auri quinque millia, & ſtateres decem mille. argenti verò centum millia, ferri quoque talentorum multa millia. & ſi cui lapillus aliquis erat precioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum: quorum curæ præpoſitus erat vnus è Moyſis poſteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid viſa principum ac ſacerdotum reliquorúmque omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fabricatorémque rerum tam humanarum quàm diuinarum, & præſidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorúmque felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſſi. Poſt hæc precatus omni populo bona omnia, priuatímque filio mentem bonam & iuſtam, omníque virtute præditam, iuſſit vt populus quoque Deo laudes perſolueret. Illi verò proſtrati humi Deum adorauerunt: verſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequēti verò die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque ſacrificia multis millibus victimarū mactatis: & tota ea die rex vnà cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomónque denuò eſt inunctus & legitimus rex declaratus: ſimúl Sadocus pontifex totius multitudinis deſignatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum obedientes ei fuerunt.

A ὁ λαὸς αὐτὸν πάνυ χρήσασθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἀρχοντας ὁ τὴν τῷ λευιτικῷ φυλὴν, συναγωνίσασθαι, διότι τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διότι τὸ τὸν θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι τὴν οἰκοδομίας τε ναοῦ, καὶ τῆς βασιλείας πρεσβύτην. δύμβρη δ' αὐτοῖς καὶ ἡ σφοδρα ὕπτιον τὴν οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν αὐτῷ. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη προσκεκτήσατο μύρια, σμαράγδου τε ὁ πάσης ἰδίας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νεῖ δ' ἔτι τῆς ἰδίας ἀρχῆς διακοσία καὶ ἑπτὰ χιλια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἐλέγχω εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς οὓς ἐφεστάναι δεήσει τὴν κιβωτὸν καλύπτοντας. σιωπήσαντος δαβίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων ὁ τῶν λευίτιδος φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοφρεπεῖς ἐγίνετο. χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχοντο εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια. καὶ στατῆρας μυρίους. ἀργυρίου δ' μυρία τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας ἑπτὰ πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυροὺς. ὧν ἐπεφρόντισεν ὁ μωυσέως ἔκγονος ἴαλος. ὅτι τούτοις, ἡδύ τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ δαβίδης τὴν αὐθάδειαν καὶ πλεῖω φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν ὑμνολογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε ὁ ἡγήσατο τῶν ὅλων δεσπότην, καὶ δημιουργὸν ἀνθρώπων καὶ θεῶν, οἷς αὐτὸ ἐκόμισεν εὐφυᾶ τὸν καὶ κηδεμόνα γῆς καὶ θαλάσσης καὶ τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτῷ βασιλείας ἔδωκεν. ὅτι τούτοις εὐξάμενος τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι διάνοιαν ὑγιῆ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένην, ἐκέλευσε καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὅτι τῷ γῇ προσεκύνησαν. ὑπερεῖσησαν δ' καὶ δαβίδη πρὸς πάντων ὧν αὐτὸ τὰ βασιλείαν προσλαβόντος ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ὑστέρᾳ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσχοσαν, μέχρις χιλίους, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνοὺς, οἷς ὁλοκαύτωσαν. ἔθυσαν δ' καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων κατασφάξαντες. καὶ δ' ὅλης ἡμέρας ἑόρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. καὶ σολομῶνα, δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. καὶ σάδωκον, ἀρχιερέα τῆς πλήθυος ἁπάσης. εἶς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, καὶ καθίσαντες αὐτὸν ὅτι θρόνῳ τῷ πατρῴου ἀπ' ἐκείνης τ' ἡμέρας ὑπήκουον αὐτῷ.

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

XVI. 3. Reg. 2. PAVLO autem pòſt Dauid accedente ad ſenium morbo, videns iam inſtare ſibi mortem, accito Solomone ſic illum eſt affatus: Ego, fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc ſunt, quíve pòſt erunt communem ingrediòr, quam remetiri non licebit, nec quid in hac vita geratur reuiſere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atque iterum te moneo quæ & antè conſului, vt iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deū, qui te hoc regno cohoneſtauit: vtq; cuſtodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moyſē demiſit;

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν.

ΜΕΤ' ὀλίγον ὁ χρόνον, καὶ δαβίδης καταπεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ συνιδὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη ὁ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομενος, ἐξ ἧς οὐκέτι δ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναί τι καὶ τὰ βίου πράττειν. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γηροτὼς ὄντος τὸ τελευτᾶν, παραγνῶσοί ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἔφθην συμβουλεύσας, δικαίῳ μὲν ὄντι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δ' πρὸς τὸ τὰ βασιλείαν δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτὸ τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡρῶν, & μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μητ' ὀπτῇ θυμίᾳ μητ' ἄλλῳ πάθει προσκεθεμένῳ τούτων ἀμελήσας. τὸ γὰρ τοῦ θεοῦ πρὸς σαυτὸν εὔνοιαν ἀπωλεῖς, ὃν βαδας τὰ νόμιμα & πρὸς ἅπαντ' αὐτοῦ τὰ ἀγαθὰ ἀποστρέψῃς προθυμίαν. τοιοῦτον δέ σε αὐτὸ παρέχων, ὁποῖον εἶναί τε δεῖ, καὶ γὼ ὁ θεὸς καλῶ, καθέξεις ἡμῶν τὴν βασιλείαν τοῦ γένους, καὶ οἶκος ἄλλος ἑβραίων οὐκ ἀν διαστάσειεν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ τὸ παντὸς αἰῶνος. μέμνησο δὲ καὶ τοῦ Ἰωάβου τοῦ στρατηγοῦ θηλυμίας, ἀποκτείναντος δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς, Ἀβενήρου τὸν Νήρου παῖδα, καὶ τὸν Ἀμασᾶν υἱὸν Ἰεθερέως. οὓς ὅπως ἂν σοι δόξῃ, τὸν θάνατον ἐκδίκησον, ἐπεὶ καὶ κρείττων ἐμοῦ καὶ δυνατώτερος Ἰωάβος ὤν, μέχρι νυνὶ τὴν δίκην διέφυγε. θεραπήμη δέ σοι, καὶ τοὺς Βερζελλαῖ τοῦ Γαλααδίτου παῖδας, οὓς ἐν τιμῇ πάσῃ & προνοίᾳ τοῦτο ἐμοὶ χαριζόμενος ἔξεις. οὐ προκατάρχομαι δὲ δυποίας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ θεὸς τὴν φυγὴν ὑπῆρξέ μοι χρωλυτὴν μου. καὶ τὴν γῆρᾳ ἡμῶν σεμνεῖν, τὴν ἐκ τοῦ βενιαμίτιδος φυλῆς, ὃς πολλὰ βλασφημήσας με θεὸς τὴν φυγὴν ὅτ' εἰς παρεμβολὰς ἐπορδόμην, ἀπήντησε δίκην τὸν ἰόρδανον, καὶ πίστεις ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸ παθεῖν τότε, νυνὶ δὲ πιζήτησας αἰτίαν δίκαιον, ἀμύνου. ταῦτα παραινέσας τῷ παιδὶ πρός τε τὴν ὅλων πραγμάτων, καὶ πρὸς τὴν φίλων, καὶ οἷς ἤδη τιμωρίας ἀξίως ἐκδικωμένους, ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἑπτὰ μὲν ἐν χεβρῶνι τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ μῆνας ἕξ, ἐν Ἱεροσολύμοις δέ, ἁπάσης τῆς χώρας, ἔτια καὶ ξιάκοντα. οὗτος ἄριστος ἀνὴρ ἐγένετο, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχων ὡς ἔδει τὸν βασιλέα, καὶ τοσούτων ἐθνῶν στοχαστὴς ἐπιτηδειοτάτῳ προσῆναι. ἀνδρεῖος τε δὲ ὡς οὐκ ἄλλος τις, ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων ἀγῶσι, πρῶτος δὲ τοὺς κινδύνους ὥρμα, τῷ πονεῖν καὶ μάχεσθαι παρακελευόμενος τοὺς στρατιώτας δι' αὐτὰς τὰς πράξεις, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῷ προστάττειν ὡς δεσπότης, νοῦν σοφὸς τε & συνιδεῖν & πρὸς τὰ μελλόντων, καὶ τὰ τῷ ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱκανώτατος, σώφρων, ὀλιγαρκὴς, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμφορᾶς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἁπάντων μόνοις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι προσῆκε. μηδὲν ὅλως πρὸ τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας ἁμάρτειν, ἢ τὸ περὶ τὴν ὑείας γυναῖκα. κατέλειπε δὲ καὶ πλοῦτον, ὅσον οὐκ ἄλλος βασιλεὺς, οὐδ' ἑβραίων οὔτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἐθαψε δ' αὐτὸν ὁ παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις ἐξαισίως, τοῖς τε ἄλλοις οἷς περὶ κηδείαν νομίζεται βασιλικοῖς ἅπασι, καὶ δὴ καὶ πλοῦτον αὐτῷ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν. ὧν τὴν ὑπερβολὴν τεκμήρασθαι αὐτὸς ῥᾳδίως ἐκ τῶν λεχθησομένων. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων & ξιακοσίων, ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ αἰτιόχου τοῦ δυσεβοῦς ὀνομαζομένου, ἐπὶ ἡμιξίοις, βουλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ τοῦ λῦσαι τὴν πολιορκίαν, καὶ τὸ στρατιὰ ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν οὐκ ἀπόρων, ἀνοίξας οἶκον τῷ τοῦ δαβίδου μνημάτων, καὶ βαστάσας ξιακίλια τάλαντα μέρος ἔδωκεν αὐτοκράτορι, καὶ διέλυσεν οὕτως τὴν πολιορκίαν. καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μὴ ὂν τοῦτον, ἐτέρῳ πολλῶν διαγλυφομένων, πάλιν ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. τὰ μὲν γε θήκας τῷ βασιλέων οὐδεὶς αὐτῷ ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκενευθμένα πρὸς τὸ μὴ φανερὰ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν, ὅτι τοσοῦτον ἐπόχλει δεδηλῶσθαι.

A & caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliáve affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruatis eius legibus, alioqui suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnquam alia domus
B præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officiis quæ pater illorum in me exulem liberaliter congessit, & per quæ nos si-
C bi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuitiis quãdo Castrum petebam, móxque ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Repub. & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis septuaginta vitæ annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos septem, & menses sex, Hierosolymis verò vniuersæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus vir-
D tutibus præditus, quas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obiiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregiè callens quid in præsens, quidve in futurum conduceret. adhæc sobrius, mitis, benignus erga
E calamitosos, iustus, humanus, quę quidem præcipuæ sunt regum virtutes. nec in tanta potestate vnquam ab equitate deflexit, nisi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, præter solẽnia illa in regum funeribus, inlatis etiam in monumentum eius maximis diuitiis, quarum magnitudinem facilè sit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos
F MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obsidionem solueret. nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talẽtorũ millibus, eorúmq; parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post mul-
G tos annos elapsos Herodes rex alia cella aperta magnam pecuniã sustulit. ad loculos tamen qui regũ cineres continent, neuter eorũ peruenit. singulari enim arte ita erãt sub terrã conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν ἀφῄρηται λαβών, τοὺς ἐχθροὺς ἀνῄρει. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τοῦ πλούτου, ἡνίκα πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ως τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου τὴν δέκα φυλὴν ἱεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα, τὴν δὲ δύο φυλὴν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ως σουσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Στρατεία ἱεροβοάμου τοῦ ἱσραηλιτῶν βασιλέως, ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ῥοβοάμου, καὶ ἥττα, καὶ ὅτι τοῦ ἱεροβοάμου γυνὴ βασίνης τὸ ὄνομα διαφθείρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ἐπιστρατία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτοῦ ἀσανε τοῦ ἀβιᾶ παιδὸς, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ς.

Ως δ' ἀβιασαρὲ ηλιαῦ διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμβρὴς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ως ἄδερ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασίλεως. Κεφ. θ.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. CAP. I.

De Sapientia Solomonis & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit. CAP. II.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus verò duabus imperauit. CAP. III.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum transportauit. CAP. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit. CAP. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanũ sub Asano, & exercitus eorum interitus. CAP. VI.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. CAP. VII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. CAP. VIII.

De Iosaphato rege Hierosolymorum. CAP. IX.

Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. CAP. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER OCTAVVS.

Κεφάλαιον ά.

Ως σολομῶν τὴν βασιλείαν παρελαβών, τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ.

ΕΡΙ μὲν οὖν Δαβίδου καὶ τῆς ἀρε- A
τῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος
γεγόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους
τε καὶ μάχας ὅσας καθ' ἑαυτὸν ἐνήρατο, καὶ τοῖς
ἀγῶσιν ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύ-
της βίβλῳ διεληλύθαμεν. Σολομῶ-
νος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βα-
σιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ δι-
αδόχον, καὶ τοῦ τοῦ θεοῦ βούλησιν καθίσαντος ὅτι τὸ θεῖ- B
ον, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπευφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχο-
μένῳ βασιλεῖ, πολυτίμους καλοὺς αὐτῷ τὰ σώματα,
καὶ πρὸς ἥβης ἀφικέσθαι λιπαρῆ καὶ παμβασίλει-
μονα τοῦ ἡγεμονίαν. Ἀδωνίας δέ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ζῶν-
τος ἐπεχείρησε τοῦ ἀρχεῖν καταρχεῖν, παρελθὼν πρὸς
τοῦ τ' βασιλέως μητέρα Βηθσαβεέ, καὶ φιλοφρόνως
αὐτὸν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δι' ἀγαθοῦ τι-
νος ἥκοι, φησὶν ὡς ἐκείνου μὲν ἐπὶ τοῦ βασιλεύειν ἥκοι
καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ θεοῦ γεγονέναι, καὶ ἐπὶ τοῦτο ἀφικέσθαι
παρ' αὐτοῦ, καὶ πείσειν ἔφη τοὺς πάντας ὑπ' αὐτὸν
γενέσθαι· νῦν δὲ ἐκείνου μὲν ἀπολλάττειν τὴν
ἀρχήν, καὶ τοῦ θεοῦ γνώμην τοῦτο εἶναι, καὶ τοῦ- C
τον ἀγαπᾶν τοῦ ὑπ' αὐτὸν δουλεύειν, καὶ τοῖς παρεῖ-
σιν ἤδη φέρεσθαι. ἐδεῖτο δ' οὖν διακονῆσαι πρὸς
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦναι τοῦτο τὴν παῖδα
συγκοιμωμένην πρὸς γάμον αὐτῷ ἀβισάκην. ὁ γὰρ D
πλησιάσας τὸν πατέρα δι' ἐκεῖνο γῆρας αὐτῷ, μένειν δ'
ἐπὶ παρθένου· ἢ δὲ Βηθσαβεή, καὶ διακονήσειν ἔφη βεβαίως
ὑπέχειν, καὶ καταφέρεσθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα,
τό τε βασιλέως χαρίσασθαι τι βουλόμενον, καὶ δυσω-
δούσης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν, ὡς ἔλπις ἀπελλάττειν
ἔφη τὸν γάμον· ἡ δὲ, τοῦ σολομῶνος μητὴρ, ὡς τάχος ὥρμησεν
ὅτι τὸν υἱὸν, διαλεξομένη περὶ ὧν Ἀδωνίας δεηθεὶς κα- E
τεπηγγείλατο. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, καὶ
προσπλακέντος, ἐπὶ παρήγαγεν αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον οὗ
συνέβαινεν αὐτῷ κεῖσθαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθί-

Cap. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

DE Dauide igitur & eius vir- 3. Reg. 2.
tute, quantorúmque bonorum suæ genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm posteaquam Solomon eius filius, ætate etiam tum iuuenis, regnum adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio consedit, populus quidem totus, vt nouis regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus est regnum, accessit ad regis matrem, eámque blandè salutauit. Qua quærente nunquid venisset quòd opera sua opus haberet, omniáque benignè pollicente, orsus est dicere, i, sam quoque nosse, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi consensu regnum sibi deberetur. sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium eius Solomonem, se quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogauit deinde vt apud fratrem pro se intercederet, eique persuaderet vt bona eius pace liceat sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, quòd pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe verò promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene cum sperare voluit, tum quòd rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris essent accessitæ: atque ita plenum spe hominem dimisit: móxque ipsa ad filium properauit, colloquutura de eo quòd Adoniæ petenti promiserat. cui cùm rex occurrisset, complexúque eam excepisset, deducta in cubiculum in quo tum erat regia sella, sedit, iussítque alteram matri à dextris poni.

Quę postquam consedit, Vnam, inquit, gratiam A fili petenti mihi annue, neque tuo renutu tristiorem facias. Respondit ille, iuberet, quicquid vellet, pium enim esse, matri quidlibet cõcedere: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturũ suspicaretur, sed certam impetrãdi spem habere. tum illa rogat, vt virginem Abisacen Adoniæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mirarique se quòd nõ eadem opera postularet, vt B regnum ei tanquam natu grandiori cederet, quando Abisacæ coniugium expetat, habens amicos potentes, Ioabum imperatorem copiarũ & Abiatharum sacerdotem. Móxque accito Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt Adoniam frattem interficeret. Vocato deinde Abiatharo sacerdote, Te, inquit, supplicio eximũt tum alij labores acti cum meo patre, tum illud præcipuè, quòd vnà cum eo arcã transtulisti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes C sequuto, vt neque hîc mancas, neque in cõspectum meum venias: sed abi in patriam tuam, & illic ruri viue. atque ibi vsque ad mortem dege, quandoquidem talia commisisti, propter quæ indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc itaque causam ablatus est sacerdotalis honor à domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo Abiathari, & trãslatus est in genus Phinees ad Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontificatus in Ithamari domo fuit, post Elim primum D ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente priuatam vitam egerunt hi: filius Ioseph pontificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami verò Maræothus, & Maræothi Arophęus, Arophæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui primus Dauide regnante pontifex est creatus. Porrò Ioabus imperator audita nece Adonię, valde extimuit. eius enim amicitiam magis quàm regis coluerat, & ideo non immeritò malè suspicans ad altare confugit, impunitatem se in- E de quæsiturum existimans, propter notam regis erga Deum pietatem. Qui posteaquam de Ioabo renuntiatum est, misit Banaiam qui citaret eum ad suum tribunal causam dicturũ. Ioabus autem negabat se fanum relicturum, sed ibi potiùs quàm aliàs moriturum. Hoc eius responso per Banaiam accepto, rex iussit vt inibi caput eius ita vt vellet abscideretur, & hãc pœnam lueret pro duobus imperatoribus, quos cõtra omne fas ac nefas peremerat. Corpus ve- F rò sepeliri, vt peccata eius apud posteros manerent, ipse verò ac pater innocentes essent quod ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exequutus mandatum, ipse in imperium copiarum ei successit. Post hęc abrogato Abiatharo pontificatu, rex solum Sadocum id sacerdotium obtinere voluit. Semel deinde imperauit, domo Hierosolymis extructa inibi apud se manere, interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si secus fecerit, esse capite mulctandum. nec con- G tentus interminatione, iureiurando hominem ad id mandatum seruandum adegit.

σας ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθῆναι τῇ μητρί. καθεσθῆσα δ' ἡ βηθσαβῆ, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ χάριν αἴτουμαί σε καὶ κατάνευσον καὶ μηδὲν ἐξαρνήσεων δύσκολον μὴ ᾖ σοι θεμιτὸν ἀπαγαγεῖν. τῆς δ' ὁλομῶνος θρασύτατον καλοῦντος, πάντα γὰρ ὅσον εἰς μητρὶ παρέχειν, καὶ τὴν θρασυμεμψαμένην ἀρχὴν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας τυχεῖν ὧν ἀξιοῖ ποιεῖ τοὺς λόγους, ἀλλ' ἀρνησιν ὑφορωμένη. δοῦναί τῷ παρθένον αὐτὴν ἀβισάκην ἀδωνίᾳ τὰδελφῷ θεὸς γάμον περικάλει. λαβὼν δὲ θεὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀπεπέμπετο μὴν τὴν μητέρα, μειζόνων δ' ὀρέγεσθαι θεραγμάτων εἰπὼν ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς οὐ φθονεῖ χαρῆσαι τῆς βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ θαλαμεύειν, τὸν γάμον αὐτῷ τὸν ἀβισάκης αἰτουμένῳ, φίλους ἔχοντι δυνατούς, ἰωάβον τὸν στρατηγὸν, καὶ ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μεταπεμψάμενος βαναίαν τὸν υἱὸν τοῦ στοματοφυλάκων ἀποκτεῖναι θεσπέζει αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν. καλέσας δ' τὸν ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, θανάτου μὲν οὐ φησὶ, ῥύεταί σε τά τε ἄλλα ὅσα τῷ παρ' ἐμοῦ συνέκαμες, καὶ πλουτεῖς, ὧν σοι αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τὴν τιμωρίαν ὑπέθημι τάξαμένῳ μὴ ἀδωνίᾳ καὶ τὰ ἐκείνου φρονήσαντι, μήτε ἐνθάδε ἴοθι, μήτε εἰς ὄψιν ἀπάντα τῶν ἐμῶν, ἀλλὰ εἰς τὸν παρ' ἑαυτοῦ πρόθυμος, ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ τάχιον ἄλγει τελευτᾶς ἔχε τὸν βίον, ἀμάρτων τε μηκέτ' εἰ δικαίως ἐν ἀξίᾳ. καταλείπεται μὲν οὖν ὑπὸ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὁ ἰθαμάρου οἶκος δι' τὴν θεοειρημένην αἰτίαν, καθὼς τῷ ἀβιαθάρου πάππῳ θεσπίσεν ὁ θεὸς ἠλί. μετῴκησε δ' εἰς τὸ φινεέσσου ὄρος, ὡρὸς σάδωκον. οἱ δ' ἰδιωτεύσαντες ἐν τῷ φινεέσσου ὄρους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἠλὶ θεόπτου ζαδώκου, ἦσαν δ' οἱ τῶ ἀρχιερέως ἰωσήπου υἱός, βοκκίας. τούτου δ' ἰωάθαμος, ἰωαθάμου δ' μαραιώθου δ', ἀροφαῖος, ἀροφαίου δ', ἀχίτωβος, ἀχιτώβου δ', σάδωκος, ὃς θεόπτος δι' δαβίδου τὸ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο. ἰώαβος δ' ὁ στρατηγὸς, τῶν αἱρέσιν ἀκούσας τῶν ἀδωνία, θρασὺς ἐγένετο. φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐν τούτου, δι' τὸν πρὸς ἐκεῖνον δύνοιαν οὐκ ἀλόγως ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν δι' τὸ θυσιαστήριον. ἀσφάλειαν δ' ἐνόμιζεν αὐτῷ θρασεῖναι ἐκ τῆς πρὸς τὸν θεὸν δυσεβείας τὸ βασιλέως. ὁ δ', ἀπαγγελάντων αὐτῷ τῶν ἰωάβου γνώμην, πέμψας βαναίαν, ἐκέλευσεν ἀναιρήσαντα αὐτὸν δι' τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ἀπολογησόμενον. ἰώαβος δ' οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτοῦ τεθνήξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. βαναίου δ' τῶν ἀπόκρισιν αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ ἀπαγγείλαντος, θεσπέζει σολομὼν ἐκεῖ τῶν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτεμεῖν καθὼς βέλεται, καὶ ταύτην λαβεῖν τῶν αἰτίαν, ὑφ' ὧν δύο στρατηγῶν, οὓς ὁ ἰώαβος ἀνοσίως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε καταλείπῃ τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τῆς δ' ἰωάβου τελευτῆς, αὐτός τε καὶ ὁ πατὴρ ἀθῶοι τυγχάνωσι. ☾ βαναίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ὑπὸ δείκνυ στρατηγὸς πάσης τε δυνάμεως. σάδωκον δ' ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς

τὸ ἀβιαθάρου τόπον ὃν μετεσήσατο. σεμεῖ δ' ὧδε θεσπέζειν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν ἱεροσολύμοις αὐτῷ θεσπεσθέντα, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χείμαρρον κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. θαλαιούσαντι δὲ τούτῳ, θάνατον ἔσεσθαι τὸ πρόσιμον. τῷ δ' μεγέθει τῆς ἀπειλῆς, καὶ ὅρκοις αὐτὸν πεθσηνάγκασεν ποιήσασθαι.

σεμεῖς

σεμείες ἢ χάειν οἷς προσέταξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήσας καὶ ταῦτα ποιήσῃ προσομόσας, καταλιπὼν τὴν παῖδα, τῷ δικαίῳ ὤκει ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων ἢ ἐτῶν ἐπτὰ ἀκούσας δύο δούλους ὑποδραύτας αὐτὸν ἐν γίτθῃ τυγχάνοντας, ὥρμηται ὅπως τοὺς οἰκέτας ἐπανελθόντος μετ' αὐτῷ, ὁ βασιλεὺς ἀλαθόμενος, ὡς καὶ τῷ ἐπέλαν αὐτῷ, καταφρονήσαντος, καὶ τὸ μεῖζον τῷ ὅρκων τῷ θεοῦ μηδὲ μίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε. καὶ καλέσας αὐτὸν, οὐ σύ φησιν ὤμοσας μὴ καταλήψειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελθόντα ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; οὐκ αἰ ὑποδράσης τὸν τῆς ὑποροχίας δίκην, ἀλλὰ καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου ὧδε τὸν φύγην ὕβρισας τιμωρήσομαί σε πανεὶ γνώμην, ἵνα γνῷς ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δικήματα κολαζόντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ ὧ νομίζουσιν ἀδεεῖς εἶ μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται καὶ γίνεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ὧν αἰ παρ' αὐτίκα πλημμελήσαντες ἔδοσαν. ἢ σεμέϊν μὲν κελεύθοις βαναίας ἀπέπεμψεν. ἤδη ἢ τὸν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, καὶ τῷ ἐληθὲν κακολασμένων, ἀλλ' τὸν φαραὼθου τὸ τῷ αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ καταστήσας τὸ τεῖχος τῷ ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω καὶ ὀχυρώτερα τῷ προόθεν ὄντων, διέπεμψε τὰ στρατεύματα λοιπὸν ὅπη πολλῆς εἰρήνης. μηδ' ὑπὸ τῆς νεότητος πρός τε δικαιοσύνην καὶ φυλακὴν τῶν νόμων, καὶ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ τελευτῷ ἐπέστελε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάνθ' ὅσα οἱ τοῖς χρόνοις προβιβεκότες, καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μὴ πολλῆς ἀκριβείας ὕπιτελῶν.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῆς σοφίας σολομῶνος, & τῆς συνέσεως, καὶ τοῦ πλούτου καὶ, ὅτι πρῶτος τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

ΕΓνω δ' εἰς χεβρῶνα ὧδε βαδίζομενος, ὅπη τῷ χαλκοῦ θυσιαστηρίου τοῦ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυσέως, θῦσαι τῷ θεῷ. καὶ χίλια τῶν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσιν ἱερεῖα. τοῦτο ἢ ποιήσας μεγάλως ἤδεξε τὸν θεὸν τιμωκήσαι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κ' τοὺς ὕπνους σκείνης τῆς νυκτὸς, σκέλευσεν αἰτεῖσθαι τίνας αὐτὶ τῆς εὐσεβείας δῶσῃ αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν ἢ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα & θεῷ ὧδε δοῦναι ἤδιστα, καὶ λαβεῖν αὐθρώπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ἠτήσατο. οὐ γὰρ χρυσὸν οὐ δ' ἄργυρον, οὐδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον ὡς αὐθρωπος καὶ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ προσγενέσθαι. ταῦτα γὰρ ἡδὺν νενόμισται ὧδε τοῖς πλείστοις μόνα ἀσουδῆς ἄξια, καὶ θεοῦ δῶρα εἶ. ἀλλὰ δός μοι φησὶ δίκαιόν νουν ὑγιῆ, καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς αἰ τὸν λαὸν τὰ ληθῆ καὶ τὰ δίκαια λαβὼν αἰ ἀκείνοιμι. τούτοις ἤδη τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, καὶ τἄ τε ἄλλα πάνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη ὧδε τὸν σκολιὸν, δώσειν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων, καὶ πάντων σύνεσιν καὶ σοφίαν, οἵαν οὐκ ἄλλην τὸν αὐθρώπων ἔχειν οὔτε βασιλέων οὔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῷ τὸν βασιλείαν ὅπη πλεῖστον ὑπεχνεῖτο χρόνον, αἰ δίκαιός τε ὢν δικαιοῦ καὶ πιθόμενος αὐτῷ καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα τὸ θεοῦ σολομὼν ἀκούσας, ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κοίτης. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τῆς σκηνῆς μεγάλας ὁλοκαύστους θυσίας, κατευώχει τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triénio dein exacto, cùm audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum vnà cum illis reuersum, egrè tulit non præscriptum modò suum contemptim habitum, sed sacramétum etiam Dei violatum. Accitóque mox, Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulantiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatũ puniantur, sed per omne tempus quo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, quam iamdudum sunt promeriti. atque ita Semeim iussu regis Banaias interfecit.

Solomõ autem sublatis iam inimicis, regnóque constabilito, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit vxorem: instauratisque Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace Rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturaéque iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat. II. 3. Reg. 3.

Cap. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocautomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte cùm in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorũ pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimũ quiddam ac maximum petiit, quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum. Non enim aurum aut argẽtum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hęc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectũ bonum, vt his acceptis populũ hunc verè ac iustè iudicare valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam alia quę non petierat, additurum, diuitias & gloriam, sed antè omnia talem intellectum ac sapientiam, qualẽ antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. Adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iustus esse pergat, Deóque per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripuit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis antè tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparet. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eademque hora infantes masculos paretemus. Post triduum ista iuxtà cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuũ illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indiciis deprehendi, & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter quod meum est abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminéque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatque vt stricto gladio puerum vtrumque secet in duas partes: quo vtraque dimidium accipiat tam viui quã mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem: sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potiùs alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animaduertens rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hęc reuera mater esset. alterius verò malitiam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ, & ex illa die non secus quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus cãpus erat sub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat & ea regio quæ vsque Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam vsque montem Libanum, vrbésque in eis sexaginta magnas ac bene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsque pręerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiã nomine Basimã. Maritimã verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat.

A ταύτας ὁ τῆς ἡμέρας κρίσις ἐπ' αὐτὴν ἦλθη δυσχερὴς, ἧς τὸ τέλος δύρεῖν ἦν ὀλίγου. τὸ δ' πρᾶγμα ἐφ' οὗ συνέβαινεν εἰς τὸν δίκαιον, ἀναγκαῖον ἡγησάμην δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τό τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώριμον ὑπάρξῃ, καὶ τοιοῦτον μεταξὺ πραγμάτων γινόμενοι, λάβωσιν ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τῆς τοῦ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ, ῥᾳδίως διαφαίνεσθαι περὶ τῶν ζητουμένων δυσπαθῶν. δύο γυναῖκες ἑταῖραι τὸν βίον, ἦκον

B εἰς αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μὲν εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμῖν ὀλίγαις ἡμέραις ἀποτεκεῖν τὸν αὐτὸν ὡσαύτως ἄρρενα παιδία. τρίτης δ' ἡμέρας διελθούσης, ἀπολομένῳ τοῦτα τῷ αὐτῆς παιδίῳ αὐτη, τοῦτο μὲν ἀποκτείνει. βασάσα δ' τοὐμὸν ἐκ τῶν γονάτων πρὸς αὐτὸν μεταφέρει, καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. πρωῒ

C δ' θήλασαι βουλομένη τὸν παιδίον, τὸ μὲν ἐμὸν οὐχ εὗρον. τὸ δ' ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι ὑπεκείμενον. ἀκριβῶς γὰρ κατανοήσασα τὸτε ἐπέγνων. ὅθεν ἁπαντῶν τὸν ἐμὸν υἱὸν, καὶ οὐκ ἀπολαμβάνουσα, καταφεύγω πάντα τὰ τοῦ βοηθεῖν. τὸ γὰρ εἶναι μόνας, καὶ μηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφερνῆσα, ἰσχυρῶς ἀρνουμένη πρᾶγμά μοι. ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς ἀπέφηνε τὴν ἑτέραν τὸ τοῖς εἰρημένοις ἁπλέγχει ἔχει τὸ δ' ἀρνουμένης τὸ τὸ πεπονηκέναι, τὸ δ' παιδίον

D τὸ ἑαυτῆς ζῶν λεγούσης, τὸ δ' τῆς ἀποθανόντος τεθνηκέναι, μηδενὸς ὁπωσοῦν τῷ κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι τοῦ τὴν δύρεσιν αὐτὴ πάντων ἀγχοῖα τεταραγμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπινόησέ τι τοιοῦτον. καλέσας κομιδῇ τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον μεταπέμπεταί τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ ἀπασάμενον προστάξει τὴν μάχαιραν, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκάτεραι λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ τοῦ

E ζῶντος καὶ τοῦ τετελευτηκότος. δῆτα τοῦτο, πᾶς μὲν ὁ λαὸς λανθάνων ἐχλεύαζεν ὡς μειρακίου τὸν βασιλέα, μεταξὺ δ' τῆς μὲν ἀληθοῦς μητρὸς αἱρεθείσης τοῦ μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ χαρίσασθαι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀρκεῖσθαι γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλοτρίου δοκῇ. τῆς δ' ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαιρούμενον ἰδίᾳ τὸ παιδίον, τῇ πρὸς ἐπιβασανίσαι καὶ αὐτὴν ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς ὑπήγαγε τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γνησιμέρας, τῇ μὲν αἱρεθείσῃ τὸ παιδίον προσέκεινε. μητέρα γὰρ αὐτὸν ἀληθῶς εἶναι. τῆς δ'

F ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτείνασης, καὶ τὸ τῆς φίλης ἀσεβαζούσης ἀπολλύμενον θεάσασθαι. τοῦτο μέγα δεῖγμα καὶ τεκμήριον τῆς τοῦ βασιλέως φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. καὶ ἐκείνης λοιπὸν τὴν ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ προσεῖχον. στρατηγοὶ δ' αὐτῷ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῶν χώρας ἁπάσης, οἵδε. τὴν μὲν ἐφραίμιτιν κληροῦχίας, οὖρης. δὲ τῆς βενιαμίτης τοπαρχίας ἦν ὁ κλῆρος. τῷ δὲ τοῦ δώρων καὶ τῶν γαλιλαίαν ἀπασάδαδος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ γαμικὸς τῷ σολομῶνος θυγατέρα. τὸ δὲ μέγα πεδίον ἦν ὑπὸ βαναία τοῦ ἀχίλου παιδί. προυσυπῆρχε δὲ καὶ τῆς ἄχρι ἰορδάνου πάσης. τῷ δὲ γαλααδίτῃ καὶ γαυλωνίτῃ ἕως τοῦ λιβάνου ὄρους καὶ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ὀχυρωτάτας ἦσαν ὑφ' αὐτὸν, γαβαρὶς ὠνόμασται. ἀχιναδάβος δὲ, τῆς γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπῆρχεν, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασίμα τοὔνομα. τῷ δὲ πρὸς ἀρκὼ ὅλην γαλιλαίαν εἶχε βαναχάτης. σαρά-

2. Reg. 4.

σαφάτης δὲ, τὸ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον, καὶ τὸν A Saphates Itabyrium montem & Carmelum,
Γαλιλαίαν ἄχρι τ̃ ποταμοῦ Ἰορδάνου χώραν, ὅτι δὲ toſámque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commiſſa. Tabares regionem
τούτων πᾶσαν ἐπετέτραπτο. σουβὴς δὲ τ̃ βενιαμίτι- trans Iordanem ſitam ſub ſe habuit. & rurſum
δος κληρουχίαν ἐγκεχειρισμένος. ταβάρης ἦν εἷς τῶν his omnibus vnus præerat princeps. Mirãdum
πᾶσι τ̃ Ἰορδάνου χώραν. ὅτι ἦ τούτων εἰς πάλιν ἀρ- autem in modum per id tempus auctæ ſunt res
χὴν ἀποδέδεικτο. θαυμαστῶς ἦ ὅτι δοσεν ἔλαβεν ὅτε Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorũ
τῷ ἑβραίων λαῷ, καὶ ἡ Ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν colendorum ſtudium conuerſo. Pace enim po-
τραπέντων καὶ τῶν τ̃ γ̃ς ἐπιμελείαν. εἰρήνης γὰρ ἀ- titi, & nullis bellicis tumultibus diſtracti, ad
πολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ ᾠκειωμέ- hæc optatiſſima libertate auidè perfruentes, in
νοι, καὶ προσέτι τ̃ ποθεινοτάτης ἐλευθερίας ἀκε- B hoc potiſſimùm erant intenti, vt ſuas quiſque
κτῆσθαι ἡμφιεσμένοι, πρὸς τὸ συναύξειν ἕκαστος τὰ οἰκεῖα facultates augeret, & maioris precij faceret. Er-
καὶ ποιεῖν ἄξια πλείονος ὑπῆρχεν. ἦσαν ἦ ἕτεροι τ̃ rant præterea regi alij præfecti, qui Syrorum
βασιλέι ἡγεμόνες, οἱ τ̃ τε σύρων γ̃ς καὶ τ̃ ἀλλοφύ- cæterorúmque barbarorum Euphratem inter
λων, ἥτις ἐπ' εὐφράτου ποταμοῦ διήκουσα μέχρι & Ægyptum incolentium gubernabant regio-
τ̃ αἰγυπτίων, ἐπῆρχον συλέγοντες αὐτ̃ φόρους ὧν δὴ nes, tributa ex eis colligendo. Hi barbari con-
τ̃ ἐθ.ῶν. συνετέλουν ἦ καὶ τ̃ τραπέζ̃ καθ' ἡμέραν, ferebant in quotidianos regiæ menſæ ſumptus
καὶ τ̃ δείπνω τ̃ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κό- ſimilæ coros triginta, farinæ ſexaginta, ſaginatos boues decem, & paſcuales viginti, & ſaginatos agnos centum. præter capturas venatio-
C ρους ἑξήκοντα. ἀλδύρου δὲ ἑξήκοντα. σιτηστοὺς ἦ βόας num, quæ conſtabant ceruis ac bubalis, prętérque aues & piſces. Tãtam etiam currium multitudinem habebat, vt quadraginta millia præſepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & abſque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hieroſolymis circa regem verſabatur, reliquiverò ſparſim per villas regias degebãt. & qui regiis impentis prędrat, idem etiam equis neceſſaria ſuppeditabat, eò conuehendo vbicumque rex habitaret. Tanta autem fuit ſapientia & prudenD tia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priſcos ſuperaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium ſapientiſſimi habentur, longè poſt ſe relinqueret, præcellebat etiam eos qui per idem tempus in maxima opinione ſapientię fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Compoſuit etiam libros Odarum & Carminum quinque ſupra mille, & parabolarum ac ſimiE litudinum libros ter mille. cuilibet enim ſpeciei plantarum ſuam adhibuit parabolam, ab hyſſopo vſque cedrum: idem fecit de pecoribus & cęteris terreſtribus animantibus, natantibúſque & quæ per aërem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inſcrutatam reliquit: ſed circa omnes philoſophatus eſt, & ſcientiam proprietatum earum ſummam præ ſe tulit. quin & eam rem diuinitus conſecutus eſt ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduerſus dæmones eſt efficax. Incantationes enim compoſuit, quibus morbi pellũtur: & cõiurationum modos ſcriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in poſterum nunquam reuerti audeant: atque hoc ſanationis genus nunc vſque plurimum apud noſtrates pollet. Vidi.n. ex popularibus meis quendã Eleazarũ, in prędętia Veſpaſiani & filiorũ & tribunorũ reliquorũq; militũ, multos arrepticios
G percurãté. Modus verò curationis erat hic. Admoto narib. dęmoniaci anulo, ſub cuius ſigillo incluſa erat radicis ſpecies à Solomone indicatę, ad eius olfactũ per naſũ extrahebatur dęmo-

τῶν ἀνθρώπων ἐνεργουμένων πλείστους. ἐπῳδὰς δὲ ἐποίησε καὶ ᾠδὰς εἰς ἑξακισχιλίους καὶ πέντε στίχους. καὶ τὰς μὲν εἰς τοὺς θεραπευτικοὺς τρόπους ἐξέθετο, τὰς δὲ εἰς τὰς ἐπιτιμήσεις τῶν δαιμονίων ἐνεργουμένων. ἐπιτιμήσεις δὲ τοιαῦται τ̃ ἐπῳδ̃ ἐγένοντο. ἐπῳδὴ δὲ ἐπὶ τοῖς ἐξορκισμοῖς ἐγένετο τοιάδε. ἐξορκίζω σε ἐγὼ ὁ Σολομῶν ὁ τ̃ Δαυὶδ υἱὸς ὁ βασιλεύς, ὁ τῶν Ἑβραίων προφήτης, ὁ τῶν δαιμονίων κρατῶν, ὁ τ̃ ἐμ̃ γυναικὸς καὶ τῶν ἐμῶν παίδων ἐπιβουλεύων, ἐξορκίζω σε ἐπὶ τῷ μηκέτι τ̃ ἀνθρώπου τούτου κατέχειν, ἀλλὰ ἐκβαίνειν εἰς τὸν ἀποφθεγξάμενον ἐπὶ τῷ ἐμοὶ ἐπιτιμήσαντι. ταῦτα μὲν οὖν ἐπῳδὰς ἐποίησε. τὸν δὲ ἐπὶ τοῖς ἀποκρουστικοῖς τρόπον τοιόνδε κατέλιπεν. ἐπὶ τοῖς ἐνοχλοῦσι δαιμονίοις ἐπὶ ῥινὸς ἐπῳδοῦντες ἐκβαίνουσιν. ἐπὶ δὲ τῶν ἐπιτιμήσεων τοιόνδε τι ἐποίησε. ἐπὶ τοῖς ἐπιτιμήσεσι τῶν δαιμονίων ἐνεργουμένοις ἐπῳδὴν ἐποίησε τοιάνδε. ἐπῳδὴ ἐπὶ τοῖς ἐπιτιμήσεσι τῶν δαιμονίων ἐνεργουμένοις. ἐπιτιμήσεις δὲ τοιαῦται τ̃ ἐπῳδ̃ ἐγένοντο. ἐπῳδὴ δὲ ἐπὶ τοῖς ἐξορκισμοῖς ἐγένετο τοιάδε. ἐξορκίζω σε ἐγὼ ὁ Σολομῶν ὁ τ̃ Δαυὶδ υἱὸς ὁ βασιλεύς, ὁ τῶν Ἑβραίων προφήτης, ὁ τῶν δαιμονίων κρατῶν, ὁ τ̃ ἐμ̃ γυναικὸς καὶ τῶν ἐμῶν παίδων ἐπιβουλεύων, ἐξορκίζω σε ἐπὶ τῷ μηκέτι τ̃ ἀνθρώπου τούτου κατέχειν, ἀλλὰ ἐκβαίνειν εἰς τὸν ἀποφθεγξάμενον ἐπὶ τῷ ἐμοὶ ἐπιτιμήσαντι. ταῦτα μὲν οὖν ἐπῳδὰς ἐποίησε. τὸν δὲ ἐπὶ τοῖς ἀποκρουστικοῖς τρόπον τοιόνδε κατέλιπεν. ἐπὶ τοῖς ἐνοχλοῦσι δαιμονίοις ἐπὶ ῥινὸς ἐπῳδοῦντες ἐκβαίνουσιν. ἐπὶ δὲ τῶν ἐπιτιμήσεων τοιόνδε τι ἐποίησε. ἐπὶ τοῖς ἐπιτιμήσεσι τῶν δαιμονίων ἐνεργουμένοις ἐπῳδὴν ἐποίησε τοιάνδε. ἐπῳδὴ ἐπὶ τοῖς ἐπιτιμήσεσι τῶν δαιμονίων ἐνεργουμένοις.

nium:& collapso mox homine,adiurabat id ne amplius rediret,Solomonis interim mentionẽ faciens,& incantationes ab illo inuentas recitans.Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabátque dæmonio hominem exeunti vt his subuersis signum daret spectantibus quòd reliquisset hominem.quo facto nemini dubiũ erat quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia.quamobrem libuit hoc quoque narrare,vt omnibus nota sit eximia regis huius natura: quámque charus Deo fuerit,& in omni genere virtutum excellentissimus. Portò Tyriorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum successisset,vehementer est gauisus:nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem. per quos Solomon scripsit ad eum in hunc ferè modum.Solomon Iromo regi:Scito patrem meum cùm voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum.neque enim priùs à subiugandis hostibus destitit,quàm omnes sibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo pro pace qua nunc fruimur , & præsenti otio decreui vti ad extruendum cœlesti numini domicilium.id enim à me fabricandum,iam antè patri meo Deus prædixit:quamobrem rogo vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum,ad materiem cædendam: quandoquidẽ hanc artem Sidonij melius callent quàm nostrates. mercedis autem quanta huiusmodi operariis persoluenda sit, te arbitrum facio. Eam epistolam Iromus libenter legit, Solomoníque in hunc modum rescripsit. Rex Iromus regi Solomoni. Gratia Deo quòd tibi paternum principatum tradidit , viro sapienti & omni virtutum genere prædito.Quare cùm nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis,per meos ad mare deducendas curabo:eosdémque iubebo vt compactis ratibus ad quemcunque volueris tuæ regionis locum eas appellant,vnde pòst per tuos Hierosolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones,vt exportandi ad nos frumenti potestatem facias,quo vtpote insulares maximè indigemus. Harum literarum exemplaria hodiéque durant,tam in nostris quàm Tyriorum annalibus: & si cui libuerit hæc certiùs cognoscere , impetrata à publicorum commentariorum conseruatoribus visendi copia,comperiet eorum scripta consonare cum his quæ à nobis proferuntur.quod ideo admonui, vt qui hæc legunt , sciant nos nihil veris affingere , neque verisimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere,atque deinde postulare, vt lector nihil amplius disquirendo fidem nobis habeat : quandoquidem in hac commentatione à decoro discedere absque nefario scelere non licet. quapropter non recusamus quin scripta nostra reiiciantur, nisi talia sunt vt eorum veritas validissimis argumentis approbari possit.Cæterùm Solomõ rex acceptis regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit , & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis eũ est

3.Reg 3.

A καὶ πεσόντος δὶ ὐδὺς τὸ ἀνθρώπου,μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκου, σολομῶνος τε μεμνημένος, καὶ τὰς ἐπῳδὰς ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος ἐπιλέγων.ἐκέλευσε δ' πεῖσαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς παρατυγχάνουσιν ὁ ἐλεάζαρος, ὅτι ταύτῃ ἐχέτω ἰσχύι,ἐνθεὶς μικρὸν ἐμπροσθεν ποτήριον πλῆρες ὑδατος ἢ τι σκεῦος.καὶ τῷ δαιμονίῳ προστάξαι ἐξιόντι τὸν ἀνθρωπον.μεμνημένος δ' τούτων,σαυτὸν ἡ σολομῶνος καθίστατο σωτὴρ καὶ σοφία δι' ἣν,ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως & θεοφιλὲς,καὶ λάθῃ μηδένα τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον τ βασιλέως προσιὼν εἶδος ἀφεὶς ὑπόβολον,ὡς ἐ τούτων εἰπεῖν προσήκημεν. ὁ δ τῷ τυρίων βασιλεῖ ἱερόμος,ἀκούσας ὅτι σολομὼν τὸν τ πατρὸς διαδέξατο βασιλείαν,ἐχάρη. φίλος δ' ἐτύγχανε τῷ δαβίδη.καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν,ἠσπάζετό τε & συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς.ὅτι ἐλλει δὲ πρὸς αὐτόν. Σολομὼν ἱερώμῳ βασιλεῖ.ἴσθι μὲν πατέρα βεβληθέντα κατασκάσαι τῷ θεῷ ναὸν,ὑπὸ τῷ πολεμῷ καὶ τῷ συνεχῶς γραπτῶν κεκωλυμένον. ἐ δ' ἐπαύσατο πρότερον τοῖς ἐχθροῖς καταστρέφωμος,πρὶν ἢ πάντας αὐτοῖς φόρον ὑποτελεῖς ἐποίησε. ἐγὼ δ' χάριν οἶδα τῷ θεῷ τ παροῦσης εἰρήνης, & ἤδη ταύτῃ δ' σχολῶν,οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ βέλομαι τὸν οἶκον. καὶ δ' ὑπ' ἐμοῦ τ τον ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός.

B διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαί μοι τῶν σῶν εἰς λίβανον τὸ ὄρος,κόψοντας ξύλα. πρὸς δ' τοῦτο ὕλης, ἐπιστημονέστερον ἔχουσι τῷ ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὁρίσῃς τοῖς ὑλοτόμοις παρέξω.ἀναγκαῖς δ' τ ὄντως ὁλομῶνι ἱερόμος,καὶ τοῖς ἐπεσταλμένοις ἡδέως ἀντιχάρει τῷ σολομῶνι. Βασιλεὺς ἱερόμος,βασιλεῖ σολομῶνι.τὸν μὲν θεὸν ὑμνητὸν ἄξιον,ὅτι σοι τοῦτο παρέδωκεν ἡγεμονίαν,ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι.ἐγὼ δ' τούτοις ἡδόμενος,ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἐπεσταλμένα.τεμῶν δ' ξύλα πολλὰ καὶ μεγάλα κέδρα τε & κυπαρίσσους,ὁλκὰς τῷ ἐμῷ ὅπου θάλασσαν καταπέμψω & χαλάσω τοῖς ἐμοῖς χερσὶν πεζαμένους εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον τῆς αὐτοῦ χώρας πλύσαντας ἀποθέσθαι, ἔπειθ' οἱ σοὶ ὁλκομίσουσιν εἰς ἱεροσόλυμα.ὅπως δ' ἄχῃς ἡμῖν ἀντὶ τούτων σῖτον, ὃ ὁλκὰς τὸ νῆσον οἰκεῖν δεόμεθα,φέρτισον. ὁλκὸς μένει δ' ἄχρι τῆς τήμερον , τὰ τῷ ἐπιστολῶν τούτων ἀντίγραφα,ἃ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ δ' τυρίοις. ὡς τ εἴπῃς θελήσεις τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν,δυνατὸς τῷ ἐστὶ τυρίων γραμματοφυλακίων δημοσίων,οἷς συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντευξομένους,ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγομεν,μηδὲ πιθανοῖς πᾶσι καὶ πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τῷ ἱστορίᾳ ὁλισθάνοντες,τῷ μὲν ὀφέσασιν φεύγειν πειρώμεθα,πιστεύεσθαι δ' ὑπὸ ὐδὺς ἀξιοῦμεν. ἐδ' συγκεχωρημένον ἡμῖν κατεξαισταμένοις τ πρόπτοτος τῆς πραγματείας, ἀθῴοις ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν πρὸς ἀληθοῦτος, ἂν μὴ μ' ἀποδείξεως καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τῷ ἀληθειαν. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ πρὸς τοῦ τυρίων βασιλέως γράμματα,τῷ τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τῷ δύναμιν ἐπήνεσε καὶ οἷς

C

D

E

F

G

καὶ οἷς ἠξίωσε, τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο. σίτου μὲν αὐτῷ κατ' ἔτος πέμψας δισχιλίους κόρους, καὶ τοσούτους ἐλαίου βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωρῆσαι ξέστας ἑβδομήκοντα καὶ δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον καὶ οἴνου παρεῖχεν. ἡ μὲν οὖν εἰρήνου φιλία καὶ σολομῶνος ἀπὸ τούτων ἔτι μᾶλλον ηὔξησε, καὶ διαμένειν ὡμολόγησαν εἰς ἅπαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας ξισμυρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐτοῖς συντάξεις. μυρίους γὰρ ἐποίησε κόπτοντας ὅλῃ μῆνα ἕνα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μεῖναι διαπαύεσθαι δεδογμένους ὅτι τὰ οἰκεῖα, μέτρεις οὖν πάλιν οἱ δισμύριοι τὴν ἐργασίαν πληρώσουσι καὶ τὸν ὁρισμένον χρόνον. ἐπεὶ δ' οὗτος συνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις ἀπὸ τετάρτου μηνὸς ἀπαντᾶν ὅλῃ ἔργον. γίνεται δὴ διπλόος τοῦ φόρου τοῦ τοῦ ἀδιάφορος. ἦσαν δὲ ἐκ τῶν παροίκων, οὓς Δαβίδης καταλελοίπει, τοῖς μὲν θρασκομιζόντων τὴν λιθείαν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἑπτὰ μυριάδες. τοῖς δὲ λαξομιούτων, ὀκτάκις μύριοι. τούτων δὲ ὅπλισταί τε χίλιοι καὶ τριακόσιοι. προστέταχει δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς τέμνειν μεγάλους, εἰς τοὺς τοῦ ναοῦ θεμελίους. ἁρμόσαντας δὲ προτον καὶ συνθήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατακομίζειν οὕτως εἰς τὴν πόλιν, ἐγγύτατα δὲ ταύτης οὐ θεμελίων τοῖς οἰκοδόμων τοῖς ἐγχωρίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ ἱερομος ἔπεμψε τεχνιτῶν, τῆς δὲ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ σολομὼν ἤρξατο, τετάρτου ἤδη τῆς βασιλείας ἔτος ἔχοντι μηνὶ δευτέρῳ, ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι δὲ ἴαρ, μῆ ἔτη πεντακόσια καὶ ἑνενήκοντα καὶ δύο, τῆς ἀπ' αἰγύπτου τοῦ ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μῆ δὲ χίλια καὶ εἴκοσι ἔτη τῆς ἀβράμου εἰς τὴν χαναάμαν ἐκ τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπουσείας μῆ χίλια καὶ τριακόσια καὶ τεσσαράκοντα. ἀπὸ δὲ τοῦ πρώτου γενηθέντος ἀδάμου ἕως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ σολομών, διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη χίλια καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἤδη τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας ἐνδέκατον διεῆκεν εἰρώμῳ. ἀπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως τύρῳ εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ διαγεγόνει χρόνος ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ διακοσίων. βάλλεται μὲν οὖν τοῦ ναοῦ θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὅτι μήκιστον τῆς γῆς βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον αἰτέχειν δυναμένης. οἵ τε τὴν γῆν συμφύεσθαι ἔμελλον καὶ ἔδαφος καὶ ἔρεισμα τῆς ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ τὴν κάτωθεν ἰσχύν, οἷς δύνανται τὸ μέγεθος τοῦ ἐποικοδομηθησομένου, καὶ κάλλους πολυτέλειαν, ἡ βάσις ἃ ἤμελλεν οὐχ ἥξειν ἐπὶ τοῦ ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ τῆς μεγαλουργίας, ἐπινοεῖτο, αἰτήσαντα δὲ αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς ἐκ λευκοῦ λίθου πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος εἶναι ἐξήκοντα πηχῶν, τοῦ δὲ αὐτοῦ, καὶ τὸ μῆκος, εὖρος δὲ εἴκοσι. καὶ τοῦτο δὲ ἄλλος ἐστὶν ἐπηρμένος ἴσος τοῖς μέτροις. ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τοῦ ναοῦ, πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τέτραπλο δὲ πρὸς τὴν ἀνατολήν. τὸ δὲ πρόναον αὐτοῦ, προείσησαν ὅλῃ πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, πρὸς τὸ εὖρος τὸ μήκους τεταγμένου. ἔχον δὲ πλάτους, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ ἀνηρμένον, πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι. ᾠκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τειχίσας βραχέσιν οἴκοις. οἱ συνισχίτε τοῦ παντὸς ἔμελλον ἔσεσθαι διὰ πυκνότητα καὶ πλῆθος ἐξωθεν προσκείμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τοῦ οἴκων τούτων,

A remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia regū horum ex orta, maiorib úsque incrementis aucta, in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma duraverit. Solomon autem à populo suo millia xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor sentiretur.
B Decem enim millia iussit in Libano syluam per mensem integrum cędere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est prępositus. Præter hos erant in opere inquilini illi
C quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorum cæteręque materiæ LXXM. & cęmentarij LXXXM magistríque horum termille & c c. iis mandatum fuerat vt saxa prægrandia exciderent in vsum fundamentorum templi, eaque in monte priùs in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conucherent: ídque non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctum.

Exorsúsque est Solomon fabricam hanc an- III.
no regni sui quarto, secundo mense, quem Ma- 3. Reg. 6.
cedones Artemisium vocant, Iar verò Hebræi,
D annis DXC. duobus postquam Israelitæ Ægypto excessérant: mille & xx. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationē: post diluuiū verò annis MCCCCXL. quòd si ab Adamo creato vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni MMMCII. Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quę condita est
E CCXL. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur rex in altissimam terræ profunditatem fundamēta templi è saxis validissimis, quę contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cùm contigua terra çoalita solū ac firmamentum imponendis substructionib⁹ præberent, & propter inconcussam soliditatem facilè molem ędificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad
F amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices allaborata sunt. extruxerúntque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ędificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu eius e-
G rat viginti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi constituxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externè parietes templi fulciebant. eráutque inter se peruiæ, & patebant singulæ in longum vigintiquinque cubitos, ac totidem in latum,

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia A
ſeries cellarum erat extructa, ſuper quam rurſum aliæ, omnes inter ſe numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam ſuperius non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem ſuum quæque tectũ habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longiſſimis trabibus erat conſertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipſi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderen- B
tur. His trabibus ſubnexa erant laquearia politiſſima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incruſtati, ita vt omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrẽs perſtringeret. Tota verò ſtructura ex lapidibus politiſſimis conſtabat, ita ad vnguem inter ſe quadrantibus, & commiſſuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vſquam mallei aut cuiuſlibet fabrilis inſtrumenti veſtigium appare- C
reret, ſed connata potius omnia quàm arte cõgeſta viderentur. Porrò aſcenſum in ſuperiorem templi partem ſic commentus eſt rex, vt cochleam in hunc vſum craſſitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam ianuam vt inferior, ſed à lateribus inerant parua hoſtiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ ſe inuicem complectentes, & craſſis catenis inter ſe conſtrictæ. Diuiſo deinde in duas partes fano, pe- D
netrale eius viginti cubitorum nulli fecit acceſſibile, reliquum quadraginta cubitorum ſpatium in vſum ſacerdotum conſecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore ſeparante fores appoſuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatiſſimis, hyacinto, purpura, cocco, byſſóque ſplendidiſſimo ac molliſſimo diſtinctis. Poſt hæc in adyto viginti cubitos quaquauerſum patente dedicauit duos cherubinos ex auro ſolido, vE
trumque quinque cubitorum altitudine. vterque duas alas habebat ad quinque cubitos protenſas: quapropter non longo ſeiunctos interuallo ſtatuit, vt vna ala auſtralem parietem attingeret, altera ſeptentrionalem: reliquæ duæ ſeſe contingentes in medio ſitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quánam ſpecie fuerint, nemo vel coniicere poteſt vel eloqui. Pauimentum etiam templi conſtrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis proportione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omiſit, quod non inauraret. Oppanſum eſt præterea aulæum & huic ianuæ, ſimile illi quod interior ianua habuit. Cæterùm porF
3. Reg. 7. ticus nihil tale habebat. Poſt hæc Solomon accerſiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, i patre Tyrio ab Iſraelitis oriundo, operariũ inſignem in quauis materia, ſed præcipuè in auro & argento ac ære. Huius opera vſus eſt

δύσεις μὲν εἶχεν εἴκοσι πάντε πήχεις μῆκος ἢ τοὺς αὐτούς, ὕψος ἢ εἴκοσι. ἐπῳκοδόμηντο ἢ τούτοις αὖθις οἶκοι ἕτεροι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτὸ ἴσοι καὶ ταῖς μέσοις τῷ ἀριθμῷ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τῶν κάτωθεν οἴκων ὠδὰ πλήσιον. ὁ δὲ ὑπέρθους οὐκ ἴσῳ πεῤ ιωκοδομημένος. ἕδρας δ' ἐν αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρου. κἀ τοῖς μὲν οἴκοις ἴδιος ἕκαστος ὢν ἐκάστῳ, πρὸς τοὺς πλησίον οὐ συνάπτων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη δ' ἀλλήλων δεδωμημένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ διοικούσας ἁπάντων ὡς τοὺς μέσους τοίχους ὑπ' αὐτῷ συγκατουμένους ξύλαν ἐρρωμένεσιν δι' ἃ τὸ γένος. τῷ δ' ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγῳ τῆς αὐτῆς ὕλης ἐβάλλετο πᾶσαν ὀξεσμένῳ εἰς φατνώματα καὶ πρὸς κόλλησιν χρυσοῦ. τοὺς δ' πίχεις, κεδρίναις δ' ἁλωβῶν σανίσι, χρυσὸν αὐτοῖς ἐπέπρισεν, ὡς τε σίλβειν ἅπαντα τὸν ναὸν καὶ θελγόμενον τὰς ὄψεις τῷ εἰσίοντας ὑπὸ τῆς αὐγῆς τὸ χρυσοῦ παντοχόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία, καὶ πολλῷ τέχνῃ ὑπ λίθων ἀκεστῶν ἐφθέγγετο συντεθέντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου τεκτονικοῦ τοῖς κατασοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι. ἀλλὰ δίχα τῆς τούτων χρήσεως πᾶσαν ἡρμόσθαι τὴν τούτων ὕλην φερομένην. ὡς ἀκούσιον τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῶν ἐργαλείων αἰάγκης. ἐφιλοτέχνησεν δὲ βασιλεὺς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν ὑπερῷον οἶκον δι' οὗ τὸ θύρεος τοῦ τοίχου. οὐ γὰρ εἶχον θύραν μεγάλην καὶ τῆς ἀναβολῆς ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων ἦσαν αἱ εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δὲ τὸν ναὸν καὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε αὐτὸ ὀχυρωμάτων καὶ ῥώμης τοῦτον αὐτοῖς χρῆσθαι. διελὼν δὲ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲν ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν δὲ, πεσαράκοντα πηχῶν ἄγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἑκτεμὼν δὲ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίας, χρυσὸν αὐταῖς πολυτελῆ ἐργασάμενος, καὶ τορείαν ποικίλην. κατεπέτασε δὲ ταύτας ὑφέσιν βυσσινέσταις, ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου πεποιημένος. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. αἰέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, τῷ δ' αὐτῷ καὶ τὸ μῆκος, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πάντε. δύο δ' ἦσαν ἑκάτερον πτέρυγες, δὶς πέντε πήχεις ἑκτεταμένου. διὸ οὐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέστησεν. ἵνα τῷ πτερύγων, τῇ μὲν, ἅπτωνται τοῦ κατὰ νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου. τῇ δὲ, κατὰ βορρᾶ. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συνάπτουσαι, τετείχιστο μεταξὺ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπη τυγχάνουσι. τὰς δὲ χερουβεὶς, οὐδεὶς ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν οὐδ' εἰκάσαι δύναται. κατέστρωσε δὲ καὶ τοῦ ναοῦ τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε δὲ κ τῷ πυλῶνι τοῦ ναοῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τοίχου συμμέτρους, εὖρος ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. κ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, οὐδὲν εἴασε τοῦ ναοῦ μέρος, ὅτε ἔξωθεν ὅτε ἔνδοθεν ὃ μὴ χρυσοῦς ἦν. κατεπέτασε δὲ κ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. ἦ δὲ πρόσναος πύλη, τούτων οὐδὲν εἶχε. μεταπέμψας δ' ἐκ τύρου σολομὼν ὠδὰ εἰρόμενε τεχίτην, χείραμον ὄνομα. μητρὸς μὲν ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ γὰρ ταύτης ὑπῆρχε τῆς φυλῆς. πατρὸς δ' τυρίου, γένος ἰσραηλίτου. ἦν, ἅπαντος μὲν ὁτουοῦν εἶχεν ἔργου. μάλιστα δ', τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι κ ἄργυρον κ χαλκόν.

ὑφ

ὑφ' οὗ δὴ καὶ πάντα κῆ τὰ τῷ βασιλέως βούλησιν τὰ περὶ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε γὰρ κίονας χαλκοῦς δύο καὶ τριάκοντα πηχῶν τὸ ὕψος, καὶ περίμετρον δώδεκα πηχῶν ἑκάτερον. ἦν δὲ ἐπ' αὐτοῖς ἑτέρα κεφαλὴ κρίνον ἐφεστῶσα τὸ ὕψος πηχῶν πέντε καὶ δέκα. καὶ δίκτυα ἐλάτη χαλκοῦν περιπεπλεγμένα καλύπτει τὰ κρίνα. τούτου δὲ ἀπῆρτηντο κῆ ῥοιαὶ διττοὶ καὶ ῥοαὶ διακόσιαι. τούτων τῶν κιόνων, τὸν μὲν ἕτερον κῆ τῷ δεξιᾷ ἔστησε τοῦ προπυλαίου ὀνομάσας αὐτὸν Ἰάχειν. τὸν δὲ ἕτερον κῆ τὸν ἀριστερόν, ὀνομάσας αὐτὸν, Βοάζ. ἐχώνευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον ἐκπεπτωμένον, σκληθὲν δὲ τὸ χαλκούργημα, θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος. ἦν γὰρ ὁ λουτὴρ τῷ διαμέτρῳ πηχῶν δέκα, καὶ ὅλη παλαιστιαῖον πάχος κεχωνευμένος. ὑπῆρχε δὲ κῆ τὸ μεσαίτατον τῶν κύκλῳ ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων δώδεκα πήχεις. ὥστε δὲ τῷ διαμέτρῳ πηχῶν. ἐστήκεσαν δὲ ἐπὶ αὐτῷ μόχλοι δώδεκα, φερὸς τὰ κλίματα τῶν ποταμῶν αἰῶνα ἀποβλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ζῷα, ἴσα τὰ ἐπίπεδα ποιοῦντες, ὥστ' αὐτοῖς ὑπηκάθιζεσθαι ἡμισφαίριον, κῆ ἀπαγωγὰ ἔνδοθεν ὑπεῖχον. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα, βάδους δισχιλίους. ἐποίησε δὲ κῆ λουτῆρας δέκα βάσεις χαλκᾶς τετραγώνους. τούτων ἑκάστη μῆκος μὲν ἐχόντων πηχῶν πέντε, πλάτος ποταμῶν, ὕψος ἓξ. συνεκόλλειτο δὲ τὸ ἔργον κῆ μέσης τετορευμένον, οὕτως τόσσαρες ἦσαν κιονίσκοι κῆ γωνίαι ἑστῶτες τετράγωνοι, τὰ πλευρὰ τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα. ἦν δὲ ταῦτα ἐχθῆ δηρημένα, ἑκάστῳ δὲ χώραν ὅσος ἐπιβῆναι εἰς ὑπόβασιν κατεσκευασμένον. ἐφ' οἷς ἐτετόρευτο, πηνὸν λέων, πηνὶ δὲ ταῦρος καὶ ἀετός. ὅλη δὲ κῆ κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργαστο τοῖς κῆ τὰ πλευρὰ τετορευμένοις. τὸ δὲ παῖ ἔργον ὅλη τοσάδε ἐωρεύσθων ἔχοντες εἰσήκει. χωνευτοὶ δ' ἦσαν οὗτοι, πλήμνας καὶ αὐτυγὰς πήχεως καὶ ἡμίσου ἔχοντες τῷ διαμέτρῳ. ἐθαύμασεν αὐτὸς τὰς ἀφίδας τῶν τροχῶν θαυμάσιος, πῶς συνετορευμένας κῆ τοῖς πλευροῖς τῶν βάσεων προσλωμένας ἁρμονίως τῶν αὐτυγῶν ἐκείνατο. ἦσαν δ' ὅμως οὗτοι ἔχουσαι. τὰς δὲ χωνίας αὖθις συνέκλειον ὦμοι χειρῶν ὑπάτων μένων. οἷς ἐπικάθητο ἀετὸς κῆ κλοιὸν ὑπειμένη τὸν λουτῆρα ταῖς χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀετῷ καὶ λέοντος αὐταῖς ἐφηρμοσμένων, ὡς συμφυτα ταῦτ' εἶ δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ δὲ τούτων φοίνικες ἦσαν τετορευμένοι. τοιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ τῶν δέκα βάσεων ὑπῆρχε. προσεξειργάσατο δὲ καὶ τυθρογαύλους δέκα λουτῆρας τροχοὺς χαλκοῦς, ὧν ἕκαστος ἐχώρει ποταράκοντα χοᾶς. τὸ δὲ ὕψος εἶχε ποταμῶν πηχῶν, καὶ τοσούτων ἀπ' ἀλλήλων αὐτοῖς διεστήκει τὰ χείλη. τίθησι δὲ τοὺς λουτῆρας τούτους ὅλη τῶν δέκα βάσεων τῶν κλιθησιῶν μεχρὶ νῦν. πάντα δὲ λουτῆρας ὀκ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ ναοῦ. ἐτέτακτο δὲ τοῦτο κῆ βορίαν αὔραν. τοὺς δὲ ἐκ δεξιοῦ μέρους εἰς νότον ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀναζωλώ. κατὰ δ' αὐτὸ καὶ τῷ θαλάσσαν ἀνίδρυκε. πληρώσας δ' ὕδατος, τῷ μὲν θαλάσσαν ἀπέδωκεν εἰς τὸ νίπτεσθαι τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ὅλη τὸν βωμόν. τοὺς δὲ λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τῶν ὁλοκαυτουμένων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν.

A in omnib⁹ quæ artificiosè in tẽplo fieri voluit Is fecit duas columnas æreas crassitudine quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos cõplectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata, proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant retiacula ærea, quæ operiebãt lilia, dependebántque inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris B nominatam iachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semioribis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. eius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circũstabãt duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorũ obuersi terni, quorum postica subsidebant, vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria C millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositę quadrangulæ, quibus latera basium vtrinque inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter iuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effi- D gie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum verò opus quatuor rotis sustendebatur, quæ fusiles erant, habebántque modiolos & radios, sesquicubitali inter vtramq; extremitatem interuallo. erátque mirum videre rotarum circumferẽtias, quomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inse- E rebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, quorum quodque capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, quas mechenoth F sua lingua appellabant. horum quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocauit totidem ad dextrum australe, ita vt Orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vsum assignauit, vt inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem G vt eorum aqua purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocaustoma destinatorum.

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine,totidem latitudine, altitudine decem,in quo holocautomata incenderentur.Fecit item vasa eius ex ære omnia,lebetes& amulas,tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia.Mensas quoque multas dedicauit rex,&in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes:reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialas &pateras aureas vigesies mille,argentearum quadraginta millia. Candelabrorũ item fecit decem millia,iuxta præceptum Moysis:ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem,sitam ad septẽtrionale templi latus ex aduerso cãdelabri.id enim ad australe latus,collocauerat. medium autem inter vtrũque locum obtinebat altare illud aureum.Hæc omnia continebat anterior illa tẽpli pars quadraginta cubitos longa,& velo disparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparauit,& phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum.Lancium item aurearum, ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia,duplum verò argentearum.Craterarum quoque in quibus similam oleo subigebant,sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensurarum verò quales Moysi hin vocantur,& assaron,aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia:& aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in vsum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in vniuersum mille.Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit,vnica fuit,& vsque in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssο fieri curauit, cũ decies mille zonis purpureis,& tubarum quales Moyses præscripsit ccm. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia.Instrumentorum præterea musicorum,quæ naula & cinnyræ vocantur in vsum hymnodiarũ ex electro confecit quadringenta millia.Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hæc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, excluſurum profanam multitudinem,& solos sacerdotes admissurum,extra hoc septum erat fanum,porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur,in hoc fanum cuilibet è populo, puro modò ac casto, & præscriptorum legis obseruanti,accessus parebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expleris,tam profundis, vt ad prospectũ oculi caligaret,& aggesta ad quadringẽtos cubitos ter-

A κατεσκεύασε ὁ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος,καὶ τοσοῦτον εὖρος,τὸ δ' ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δ' αὐτῷ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα,ποδιστῆρας καὶ ἀναλημπτῆρας, ἃ μὲν ἀλλὰ πρὸς ταῦτα καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, ⁊ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τῷ αὐγῇ ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. ἔαπιζῶν τε τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεύς,καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν,ἐφ' ἧς ἐπέθεσαν τοὺς ἄρτους τῷ θεοῦ. καὶ ταύτης ἐπλησίας μυρίας πρὸς αὐ ἑτέρῳ εἴκοσι χιλιάδας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη,φιάλας τε καὶ ἀστάμιδας, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δ' τεσσαρακισμύρια. καὶ λυχνίας δ' μυρίας ἐποίησε καθ' τὴν μωυσέως προσταγήν. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ ἔαπιζε μίαν ὀπτειμήλιον ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀπέναντι τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ καθ' νόδον ἔκειτο. ὁ δ' χρυσοῦς βωμὸς, μέσον αὐτῶν ἐκείτο. ταῦτα πάντα ἐκάλυπτεν ὁ τῶν τεσσαράκοντα πήχεων οἶκος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἐμελλε κεῖσθαι. οἰνοχόας δ' ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρυσέων δέκα. ἀργύρεας δ' διπλασίονας. πινάκων δ' χρυσέων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πυροειδοῦς σεμιδάλεως τῷ βωμῷ,μυριάδας ὀκτὼ,ξύστων δ' ἀργυρέων διπλασίονας. κεραῖας δ' οἷς ἐπέφερεν τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου,χρυσοῦς μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυρέους δὲ, δὶς τοσούτους. τὰ μέτρα δ' τῆς μωυσέως εἶν καὶ ἐσαρὼν διπλάσια, χρύσια μὲν δισμύρια. ἀργύρεα δ', διπλάσιονα. θυμιατήρια δ' χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζετο θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν,δισμύρια.ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια,οἷς ἐκόμιζον ὑπὸ τὸ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ὅθι τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ,πεντακισμύρια.στολὰς δ' ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χλίας. ἃ δὲ σετάνη εἰς ἃ μωυσῆς τὸν θεὸν ἐγραψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἀχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς,ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἕκαστον πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων δ' μωυσέως ἐτέλεσε,μυριάδας εἴκοσι.καὶ στολὰς τοῖς ὑμνῳδοῖς τῷ λευιτῷ ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ ⁊ ὅσα τῷ ὑμνῳδίαν ἐξευρημένα, ἃ καλεῖται ναύλας καὶ κιννύρας ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμυρίας. ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὸν τοῦ θεοῦ

F τιμὴν πολυτελῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περιέβαλε δ' τοῦ ναοῦ κύκλῳ, γῆσον μὲν δ' τὸ ὀπτικώτατον γλαῦται, θρῖνον δ' παρ' ἕλλησι λεγόμενον,εἰς ξηρὰς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος,εἴρξων τὰμβὼ τοὺς πολλοὺς δ' εἰς τὸ ἱερὸν εἴσοδον,μόνοις δ' ὡρισμένην αὐτὴν τοῖς ἱερεῦσι σημανοῦντα. τότε δ' ἔξωθεν ἱερὸν ὠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι σταδίους μεγάλας ⁊ πλατεῖς, καὶ πύλας ὑψηλὰς ἀνεωγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τέτραπτο χρυσέαις κλειομένη θύραις εἰς ὃ τοῦ λαοῦ πάντες οἱ διαφέροντες ἁγνείᾳ καὶ διατηρήσει τῶν νομίμων εἰσῆσαν. θαυμαστὸν δ' καὶ λόγῳ παντὸς ἀπέφηνε,μεζόνως δ' εἰπεῖν καὶ τῆς ὄψεως,τὸ τέτων ἔξωθεν ἱερόν.μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, αἷς διὰ βάθος ἄπειρον διὰ πόνους ναυσταζας ἦν ἰδεῖν,

⁊ ἀνα-

καὶ ἀναβιβάσας εἰς τὸ ξ ἑκατόσιοις πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκεύασε. καὶ δὴ τοῦτο ὕπαθρον ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. ἐλαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοὰς διπλοῦς μὲν τὸ κατασκευὴ. λίθοι δ' αὐτόφυοις τὸ ὕψος κίοσιν ἐπερηρεισμέναις. ὀρόφαι δ' αὐτοῖς ἦσαν ἐκ κέδρου φατνώμασιν ἐξεσμέναι. τὰς δ' θύρας τῷ ἱερῷ τούτῳ πάσας ἐπέσησεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη τῷ τε οἰκοδομημάτων, καὶ τῷ εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσας, καὶ πλούτου καὶ θεοθυμίας ἐπίδειξιν ποιησάμενος ὡς ἂν τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῷ παντὶ κατασκευασθῆναι χρόνῳ ταῦτα ἐν οὕτως ὀλίγῳ πρὸς τὸ μέγεθος συγκεκομμένα τῆς ναοῦ συμπερανθῆναι, χάρας δ' ἤγαγόσι καὶ πρεσβυτέροις τῶν ἑβραίων, ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὁμοθυμόν τε τὸν ναὸν μεταπομπεύσαι τῷ τοῦ θεοῦ κιβωτῷ εἰς αὐτόν. καὶ συναγελθέντων δὴ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πᾶν ἀνδρῶν, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνῆσαν. ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων θυσιῶν, ὑπὸ δὲ τῶν μακεδόνων ὑπερβεβηκότων λεγομένῳ. συνέδραμε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὁ τῶν σκηνοπηγίας καιρός. ἑορτὴ σφόδρα παρὰ τοῖς ἑβραίοις ἀγιωτάτη καὶ μεγίστη. βασάσαντες οὖν τὸ κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν μωυσῆς ἐπήξατο, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν λειτουργίαν τῆς θυσιῶν τῷ θεῷ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. προσῆγον δὲ μὴ θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ λοιποί). ἀπορδαῖς τε καὶ πολλῶν ἱερείων ἅμα τὴν ὁδὸν καπανλομένοις, καὶ θυμιάτες ἄπειρόν τι θυμιαμάτων πλῆθος. ὡς ἅπαντα τὸν πλεῖξ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς πρῶτα τυγχάνουσιν ἡδὺν ἅπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ὅτι δημήμαν θεοῦ καὶ καθαρισμὸν καὶ ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδόμητον αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ δὴ ὑμνοῦντες ἤδη χορεύοντες ἕως πρὸς τὸν ναὸν ἦλθον ἑκάμον. τούτῳ μὲν οὖν τῷ πρόπω τὸν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δ' εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὸν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῶν χερουβεῖν τῶν δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τοὺς θαρσοὺς συμπλέξασαι, καὶ δὴ ἦσαν ὑπὸ τὸ τεχνίτου κατασκευασμέναι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινὶ καὶ θόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοὺς δέκα λόγους τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ λαληθέντας ἐν σταλῷ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐτοῖς ἔσωζον. τὸ δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸ θυμιατὸν τὸ χρύσεον, ἔσησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ ἐν αὐτοῖς τόποις, οἷς ἐν τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστησι πρὸ τοῦ ναοῦ ἀνοικτὰς τῆς θύρας, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ καταπρόσωπον εἶναι καὶ βλέπεσθαι τὰς ἱερουργίας καὶ τὴν τῶν θυσιῶν πολυτελείαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα συναλίσας ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ὅπερ δὲ φασὶ τοὺς ἱερεῖς τὰ ἐν τῷ κιβωτῷ ὀλιγοστιάσαντας ἐξελθόν, ἄδειαν πλῆθος νεφέλης καὶ σκληρὸν, οὐδὲ οἷον ὥρᾳ χειμῶνος ὑετοῦ γέμων ἴσασι, κεχυμένον δὲ καὶ κεκραμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύη. καὶ ταῖς ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐποίησε. ταῖς δὲ διανοίαις τῶν ἁπάντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ θεοῦ κατελθόντος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατοικοῦντος ἡδέως ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν δὴ ταύτης ἔσχον αὐτὸ τὴν ἐννοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε δὲ καθεζόμενον, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν θεὸν

A cam vertici montis, in quo templum extructū est æquauit: atque hoc modo factum est vt area fani cum solo templi æquaretur. hāc cinxit duplicib. porticibus, quas columnę è natiuo saxo sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento I V. fabricatas. His tam magnis ac pulchris operib. 3. Reg. 8.
& donariis septennio perfectis, non ad opulentiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ enim ætatem integram hominis posse ere videB bantur, tam breui si ad magnitudinē cōferatur tempore erāt absoluta: Solomon rex per litteras iussit magistratus ac seniores Hebræorum totū populum Hierosolyma congregare, ad spectandum templum, & ad transferendam illuc arcā Deo sacratam: denuntiatáque omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mēse conuenerūt, qui nostratibus est thuri, Macedonibus hyperberetæus: incidítque in idem tēC pus scenopegia, festum apud Hebręos sanctissimum & maximum. Tollentes igitur arcam, & tabernaculum quod Moyses constructum erat, & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerunt in templum: accesserúntque illò cum victimis tam rex quàm vniuersus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hostiarum sanguine via perfundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaque totus aër suauitate repletus etiam D longè remotis sentiretur, constanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens extructum ac dedicatum sibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, lassitudo est oborta, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modum arca est translata. Quum verò iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli verò baiulantes sacerdotes inter duos cherubiE nos eam deposuerunt: quę effigies coniunctis alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fecerat) arcam velut sub vmbella aut tholo protexerunt, cōtinebat hęc nihil aliud quàm duas tabulas lapideas, quę decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, insculpta eis conseruabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo priùs sita F fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cęterùm altare ęreum pro foribus templi est positum, vt apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliquum verò vasorum instrumentum omne in vnum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem omnibus quę ad arcam attinebant ritè peractis sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente globus nebulę, non asper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus G ac temperatus in templum influxit: & primò sacerdotum visum vt vix se inuicem cernerent obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quòd Deus in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia voluentibus animo, rex qui tū fortè sedebat, assurrexit: verbísque & se & Deo

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu quidem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibiipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe, quæ cælo, aëre, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis. hoc verò templum ideo tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi quòd & hîc ades, & nuſquam interim abes. Cùm enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quo minus vbicunque te dignum eſt habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipuè his qui te deſiderant nocte diéque præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæque euenerint, quæque euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet: quódque paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet prænunciaſſe. ergo cùm vaticinium magna ex parte euentu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es retinendus, quam voce, quam ex aëre hauſimus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihiipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti: precórque vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: quemadmodum patri meo & viuo & mortuo es pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimúlque meis omnibus virtutem qua potiſſimum delectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cæli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt proprium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro & tâquam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligẽte aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimiliſve malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis præuaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex cõfugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

A οὐδὲ τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας ὑπελάμβανε, καὶ κελεύειν ἐκέλευε αὐτῷ λέγειν. σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, καὶ ὧν σαυτῷ εἰργάσω γεγονὼς τὸ μέγιστον οἶδαμεν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, δι' ὧν ἅπαντα ἐστὶ καὶ τούτοις ἀκούομεν κεχορηκας. τὸν δέ σοι κατασκευάσαι τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σοι τὰς δυνάμεις θύοντες καὶ καλλιεροῦντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν
B ἀέρα. καὶ πεπεισμένοι δι' ἃ τελείομεν ὅτι παρῇ, καὶ μακρὰν ἀφέσηκας ἀφ' σαυτοῦ. τῷ μὲν γὰρ παῖδα τε ἐφορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν, καὶ δὴ καὶ οὗ ὅπου σοι θέμις οἰκεῖν ἀπολείπεις τοῖς πᾶσι, μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἔγγιστα εἶ. μάλιστα δ' ἐκάστῳ καὶ βουλομένῳ καὶ δι' ὅλης νυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπαρῇ ζωὴ ὑπάρχουσα πρὸς τὸν θεὸν, ἀπερρέψεν εἰς τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις, ἐμφαίζων τὸ θεοῦ τὸ δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαβὶδ τῷ πατρὶ, ὃς ἔτι νέῳ μελλόντων ἅπαντα καθὼς ἀποβήσεσθαι ἤδη τὰ πολλὰ ἐθέσπισε τὰ λείποντα διλώσας, καὶ ὡς αὐτὸς ὑπὲρ
C θυμὸν τῷ μήπω γεγενημένῳ, καὶ τὶς μέλλοι καλεῖσθαι πρόειπε. ὅτι τὸν ναὸν οὗτος οἰκοδομήσει αὐτῷ βασιλεὺς μετὰ τὸν πατρὸς τελευτὴν βλύσμενος. ἀβλέποντας καὶ τὴν ἐκείνου περφυτείαν ὑπιτελεῖ, τὸ θεῖον δίλογεῖν ἠξίωσε. καὶ μὴ περί τινος ἀποτυγχάνειν ὧν ἐπέσχη) πρὸς δυσδαιμονίαν ὡς οὐκ ἐσομένῳ, πιστεύοντας ἃ τῷ ἤδη βλεπομένων. ταῦτα δηλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. καὶ τὸ δεξιαὶ εἰς τὸν
D ὄχλον ἀνάσχων. ἔργοις μὲν εἶπεν οὐ δυνατὸν ἀνθρώπῳ ἀποδοῦναι θεῷ χάριν ὧν εὖ πεποίηται παρ' αὐτοῦ. ἀπρεπὲς γὰρ τὸ θεῖον ἀπαιτῶν τοιαύτης ἀμοιβῆς. ᾧ δὲ τῶν ἄλλων ζώων τοῦτο σὺ διαφερόντως κρείττονες γεγόναμεν, καὶ τὸ τιμᾶν τοῦ θεοῦ δίλογεῖν μεγαλειότητα πρέπει, καὶ ὡς τῷ ὑπερτιμῶντα εἰς τὸ ἡμέτερον οἶκον, καὶ τὸ ἱδρύσαν λαὸν δέχεσθαι ἀνάγκη. τίνι γὰρ ἄλλῳ ἱλάσασθαι τὸ μείωσιν ἔχομεν, καὶ δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν, ἢ φωνῇ, ᾗ ἐξ ἀέρος ἔχομέν τε, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνιέναι οἴδαμεν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτῷ ὀφείλομεν, περί τε τοῦ παρόντος θεσπίσαντι, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσαύτην ἀνήγαγες δόξαν ἔτι δ' ὑφ' ἑαυτὸν πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας πεποίηκε. δίδομεν δὲ τὸ λοιπὸν χορηγῶν ὅσα θεῷ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σοῦ τετιμημένοις καὶ τὴν εἰκόνα τὴν ἡμετέραν αὔξειν εἰς ἄπαν, ὡς καὶ ὁμολόγησας Δαβὶδ τῷ παρόντι μου καὶ
F ζῶντι καὶ θνήσκοντι τοῦ τελουτῆσαι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μενεῖ, καὶ τὸ ἐκείνου γένος αὐτοῦ διαδοχαῖς ἀμείψει μείζοσι. ταῦτ' οὖν ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετῇ ἢ συγχαίρεις ἄρχω. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινὰ τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικῆσαι, ὡς ἂν καὶ ὅπῃ γῆς ἡμῖν εἶ δικῆς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν οὐρανός. καὶ γὰρ κἂν τοῦτον ὄντων κύτος, οὐχ ὅπως γε οἶδε ὁ τυχὼν ναός. ἀλλὰ φυλάσσειν τε ἀπόρθητον ὡς ἴδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἅπαν,
G καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείου κτήματος ἀγαθοῦ καὶ ἀμώμητον ποτε ὁ λαὸς, ἔπειτα πληγή τινι κακωθῇ δι' τὴν ἁμαρτίαν ἐκ σῆς ἀκαιρίας ἢ φθορᾶ λοιμικῇ εἴ τινι τούτων τῶν παθημάτων, οἷς σὺ τὸ φιλάνθρωπον πρὸ ὀσίων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς αὖθις εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δεόμενος, ἐπήκοος αὐτῷ γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλεήσῃς καὶ τὸ συμφορᾶν ἀπαλλάξῃς.

ταύ-

ταύτῃ δ' οὐχ ἑβραίοις μόνον δίδωμι ἀλλὰ σοῦ τὸν βοήθειαν εἰ σφαλεῖσιν, ἀλλὰ κἂν ἀπὸ περάτων τῆς οἰκουμένης τινὲς ἀφίκονται, κἂν ὁπόθεν, εὐξεπόμενοι καὶ τυχεῖν τινὸς ἀγαθοῦ λιπαρησόμενοι, δὸς αὐτοῖς ἐπήκοος γενόμενος. οὕτως γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐβουλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναί σοι τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμεν, οὐδ' ἀλλοδαπῶς πρὸς τοὺς οὐκ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ πᾶσι κοινὴν τὴν ἀπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν ὄνησιν, ὑπάρχειν ἠθελήσαμεν. εἰπὼν ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὑπὲρ τὴν γῆν, καὶ ὑπὲρ πολλὰ ἔδαφος ἀνενεγκών, αἰθρίας θυσίας τῷ θεῷ προσηνέγκατο. καὶ γεμίσας τὸν ὁλοκλήρων ἱερείων ἐπαρήσατο τὸν θεὸν ἡδέως ἔγνω τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρος ἀθρόαμὸν καὶ πάντων ὁρώντων ὑπὲρ τὸν βωμὸν ἀίξαν, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ κατέδυσατο. ταύτης δὴ τῆς ὑπονοίας γνωμένης, ὁ μὲν λαὸς ἅπας ἦν τὸ εἰκάσας εἰς τὸν ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ ἀφιδρυθῆναι σύστημα. καὶ ἡδεῖς προσκυνεῖ πᾶσιν ὑπὲρ τοῦ ἀφ' ὁ βασιλεὺς διελέγετο τὸ ἄρξασθαι, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν παρώρμα, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας, δι' ἃ μένοντας ἀεὶ τὰ παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν ἀρίστην αὐτοῖς καθαρὰν ἀπὸ πάσης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν αἷς διὰ μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ θεὸς ἀρμόσασθαι. ἔσεσθαι γὰρ οὕτως εὐδαιμονεστάτους τὸ ἑβραίων ἔθνος, καὶ παντὸς αὐθρώπων μακαριώτερον. παρεκάλει τε μιμνῄσκεσθαι ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγαθὰ, τούτοις αὐτὰ καὶ βέβαια ἕξουσι, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσουσι. οὐ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, ἀλλὰ ταῦτα φυλάττειν ὑπολαμβάνειν. εἰ δὴ τοῖς αὐθρώποις οὕτως μέγα τὸ κτήσασθαί τι πρὸ οὐκ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ φθειρόμενα καὶ μηδὲν ἁμαρτεῖν εἰς βλάβην αὐτῶν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἀναλεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, ἀφῆκε τὴν ἐκκλησίαν, τελείσας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων ἑβραίων. ὡς μόχοις μὲν καταθύσας μυρίοις καὶ χιλίοις, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν δὲ ναὸν τότε πρῶτον ἐγκαινίσαντες ἱερουργημάτων. καὶ κατευωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἑβραῖοι. ἔτι δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν, ἐν τῷ ναοῦ λαμπρᾶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ὅτι δι' ἑπτὰ ἡμέραις ἤγαγον ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατευωχούμενοι. ἐπεὶ δ' ἐγένετο αὐτοῖς διαχρήσαντες ταῦτα, καὶ μηδὲν ἐνέδει τῇ περὶ τὸν θεὸν εὐσέβειᾳ, πρὸς αὐτοὺς ἔκλυσε τὸ βασιλέως διαλύσαντος ἀπῆσαν, διαχαιρήσαντες τῷ βασιλεῖ, τῆς τε πρὸς αὐτοὺς προνοίας, καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ δι' ἃ μόνοι τῷ θεῷ δοκεῖν αὐτοῖς εἰς πολὺν χρόνον σολομῶνα βασιλέα. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ὀπίσω τὴν ὁδὸν τὴν διὰ τὰ οἰκεῖα πάντας αὖσαι. καὶ οἱ μὲν τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἰσορήσαντες αὐτῆ, καὶ θυσίαις ἐπ' αὐτῇ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὅμαρ δ' ὑπέφαινε τῷ βασιλεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμαινεν αὐτῷ τῆς δ' χῆς ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν, καὶ διαπαντὸς ἐν αὐτῷ μόνοι τῷ ἐπιόντων αὐτῷ καὶ τῆς ἁπάσης πληθύος τὰ δίκαια πεισόμενος.

A & miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec si lis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit cuidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani sumus, nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, rum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cùm aliquandiu adorauisset surrexit, hostiásque ad altare adhibuit: quumque id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibúsque inspectantibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quo possint præcepta per Moysem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quòd quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, sacris primum factis tam pro se quàm pro populo: mactauítque vitulorum duodecim millia, agnorum cetum & viginti millia: nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegię festum ante templum splendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suam quisq; domum, actis priùs regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatiq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnósque sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo sentirent. Cæterùm illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festísque diebus inter sacra & epulas exactis, cùm iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, rex in somnis est admonitus, gratũ Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quódque seruaturus esset suum templũ, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent:

3. Reg. 9.

in primísque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iuda tribu regem defore. Quòd si prodito & oblitioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excidendum: & neque generis ipsius reliquias mansuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diuitias, maximámque gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio, vt dictum est, durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix tertiodecimo anno consummauit. neque enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuisset, & regi non Deo structuretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamé pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit. Basilica erat magna & pulchra multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valuis cælatis ad ornamentum loci simul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vsum reginæ facta, & aliæ aulæ quò se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita vt solent regiæ vel templa, incrustatæ pretioso marmore, quod è locis eo nomine celebribus apportatur.

A αὐτὸν ὁ πρῶτον ἐμμένοντα τοῖς τῶ πατρὸς ὑποθήκαις ἔλιπεν εἰς ὕψος καὶ μέγεθος δι' δαιμονίας αὐξησιν ἄπιεσιν, καὶ βασιλεύσιν ἀεὶ τῆς χώρας τοὺς ἐκ τῶ γένους αὐτῶ καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. προεδόκα μὲν τοι τὰ ὑπηνδύματα καὶ λήθην αὐτῶν ποιησάμενον, ⁊ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, προῤῥιζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τῶ ἔθνους τι λείψανον αὐτῶν ἐάσειν, μήτε τὸν ἱεροσολυμίτην λαὸν ἀπαθῆ παρέψεσθαι.

B πολέμοις δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις. καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοφύλους κατασήσειν. τὸν δ' ναὸν τὸν νεῶ οἰκοδομηθέντα κατασφηνώσεσθαι τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγήσεσθαι. κατασκάψειν δ' καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶ πολεμίων. καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δ' ὑποβολὴν μεγάλους ἀπιστίας, ὡς τοὺς προσοίκους ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τῶ αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν οὕτως ἐμισήθησαν ἑβραῖοι τῶ θεῶ, προῖτεσθαι εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτοῦ φθάσαντες.

C καὶ φθὰς τῶ ὑπολειπομένων ἀκούειν, ἐξομολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τῶ πατρίων νομίμων φθαβάσεις. ταῦτα μὲν αὐτῶ τὸν θεὸν εἰπεῖν, ⁊ τοὺς ὕστερον ἀναγράψαι. μὴ δὲ τῶν τῶ ναοῦ κατασκευῶν, ἔτεσιν ἐπτὰ καθὼς προειρήκαμεν γενομένων, τῶ τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν καταβάλεσθαι, ἐπ' ἔτεσι ξισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπάρτισαν. οὐ γὰρ

D τὴν αὐτὴν ἐσπούδαζε τέρψιν, ὃν περ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὂν μέγα καὶ θαυμαστῆς δόξης καὶ φθὰς δόξου τυγχανὸς, ἔτι καὶ θεοῦ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγένετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τῶ ναοῦ καταδέστερα τυγχάνοντα, τῶ μήτε τῶν ὕλων ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτοιμάσθαι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεοῦ γενέσθαι, βεβαίως ἠνύσθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὐκ ἀξιολόγως ⁊ τῶν δ' δαιμονίαν τῆς ἑβραίων χώρας καὶ τῶ βασιλέως οἰκοδομήθη. τῶν δὲ ὅλων αὐτῶν διάταξιν, καὶ τῶν

E διάθεσιν εἰπεῖν αἰαγκαῖον, ἵν' οὕτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι καὶ σωφρᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῆ γραφῆ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος ἦν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἐρηρεισμένος, ὧν εἰς: τὰς χρείσεις ⁊ τῶν τῶ θεάτρων διάγνωσιν πλῆθος ἐπιδέξασθαι, καὶ χορῆσαι συώδων αἰθρόπων ὅλη δίκας συνελθυδότων κατασκάσειν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, εὖρος ὄν, πεντήκοντα. τὸ δ' ὕψος ξιάκοντα. κίοσι μὲν τετραγώνοις αἰειλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἐστεγασμένον ὂ κοσμίως. ἰσομέτροις δὲ φλιαῖς, καὶ θυρώμασι ξυλύφοις, ἀσφαλῶς ὁμοῦ ⁊ κεκαλλωπισμένον. ἔπεσε δ' οἶκος ἦν ἐν μέσω ⁊ ὅλου τῶ πλάτους τεταγμένον, τετράγωνον. εὖρος δὲ πηχῶν ξιάκοντα, ὕψηρις ἔχων ναὸν, παχέσι σύλοις ἀπεστεγασμένον. ἦν δ' ἐν αὐτῶ ἐξέδρα ἐλαφρεπὴς, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ᾗ παρέζευκτο καὶ πεσκυασμένον ἄλλο οἶκος τῆ βασιλίσση, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τῶν διαιταν, καὶ τὰς ἀναπαύσεις ἐπήματα, μετὰ

τῶν τῶν πραγμάτων ὑπόλαυσιν, ἐσφραμμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσατο λίθοις δεκαπήχεσιν, ἔτεσι δὲ ὅρισε τοῖς τοίχοις καὶ πολυτελεῖ κατηφεισμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλείων οἴκων θεωρία ἢ μεταλλεύεται τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόπ ις ἐπαιρουμένη. καὶ τὸ μὲν

καὶ τὸ μὲν ἀφ' αὑτοῦ κάλλος ὅτι ξυσιχίαν ἐν ὑφασμένον, τῇ ὑμοίρᾳ γλυφέων παρεῖχε θαυμάζειν ὅπισημένον. ὑφ' ὧν πεποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοῖα σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἐκκρεμαμένοις αὐτῶν πετάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ ἢ σαλεύεσθαι δι' ὑφολοῦ λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτοῦ λίθον. τὸ δ' ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρυσὸν ἐν κατεποικιλμένον χρώμασι καὶ γεγραφῆς. θεοῖς κατασκάσασι δὲ θεοῖς τούτοις ἄλλά τε θεοῖς ξυφλὸν οἰκήματα, ἃ δὲ καὶ σοαῖς μηκίσας, καὶ ἐν κάλλει τῷ βασιλείων κειμένας, ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμπόσια χρυσοῦ θεῖπλεω. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τοῦτον ἔχειν ἔδει θεοῖς τὸν τῷ ὀχυρωμένων ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐν χρυσοῦ κατασκάσασ. δύσκολον δ' ὄζιν καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τὸν ποικιλίαν τῷ βασιλείων, ὅσα μὲν ἐν αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσα ἦ τὰ τούτων ὑποδεέστερα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ ἀφανῆ, τό τε τῷ αἰειγμένων εἰς ἀέρα κάλλος, καὶ τὰ ἄλση θεοῖς θηρείαν ὅπιτορπεστάτην, καὶ θέρους ὑποφυγὴν καὶ σκέπην ἐν ταῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ' εἰπεῖν τὸν ὅλον οἰκοδομίαν ἐκλίθου λιθικοῦ, ἐ κέδρου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐποίησατο. τοὺς ὀρόφους καὶ τοὺς τοίχους τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσῷ λίθοις ἐζανθίσας τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τῷ θεοῦ ναὸν τούτοις κατηγλάϊσεν. ἀργάσαντο ἦ καὶ ἐξ ἐλέφαντος θρόνον παμμεγέθη, σκαπτὸν, ἐν κατασκαφῇ βήματος. ἔχοντα μὲν, ἐξ ἀναβαθμούς, ἑκάστῳ ἦ τούτων ἐξ ἑτέρου μέρους δύο λέοντας ἐφεστήκεσαν, τοσούτων αὖθεν ἄλλων παρεστώτων. τὸ δ' ἐπάλξεν τῷ θρόνου, χεῖρες ἦσαν ἐλεφάντιναι τὸν βασιλέα. ἀνεκέκλειτο δ' εἰς μάχην θεοτομὴν τὰ κατ' ὄπιν αὐτοῦ βλέποντες, χρυσῷ ἦ ἅπας ἐδεδμένος. ταῦτα ὁ σολομὼν εἰκοσαετίᾳ κατασκευάσας, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πλείω δ' ἄργυρον ὁ τῷ τυρίων βασιλεὺς εἰρωμος εἰς τὸν οἰκοδομίαν συνεύγκεν, ἔτι ἦ καὶ ξύλα κέδρα καὶ πίτυος. αὐτεδωρήσατο ἦ καὶ αὐτὸς μεγάλαις δωρεαῖς τὸν εἰρωμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖ τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς ἢ θερεισμένων ἤδη, χρῖζων διετέλει. θεοῖς τούτοις δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸν ἀριθμὸν, οὐ πόρρω τῆς τυρίου κειμένας ἐχαρίσατο. αἷς ἐπελθὼν καὶ κατανοήσας εἰρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ, πέμψας θεοῖς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῷ πόλεων ἔλεγε. καὶ ἐκτοτε θεοπροπόδησεν χαβαλὼν γῆ. μεθερμηνευόμενον δὲ τὸ χαβαλὼν κατ' φοινίκων γλῶτταν, οὐκ ἀρίσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα ἦ καὶ λόγους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο θεοῖς τὸν σολομῶνα ὁ τῷ τυρίων βασιλεὺς, ὧν ἐρωτῶν ὅπως αὐτῷ τούτους σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀπορίας τῷ ἐν αὐτοῖς ζητουμένων ἀπαλλάξῃ. τὸν ἦ, δεινὸν ὄντα ἐ σοφὸν, οὐδὲν τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ, καὶ μαθὼν αὐτῷ τὸν ἰδιότητα ἀπεφήνατο. μέμνηται δὲ τούτων τῷ δύο βασιλέων, καὶ μάλιστα ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὸν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων οὕτως. τελευτήσαντος ἦ ἀβιβάλου, διεδέξατο τὸν βασιλείαν παρ' αὐτοῦ υἱὸς εἰρωμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, ἐβασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος ἔχωσε τὸ δύρυ χωρίον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελθὼν ἤνεγκεν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου λιβάνου εἰς τὰς τῷ ἱερῶν στέγας. καθελὼν τὰ ἀρχαῖα ἱερά,

A Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus verò sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod supererat vsque ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in quibus splen-
B didissima triclinia referta auro, vt quæ aurea supellectili ad omne regij conuiuij ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aularum, tam maiorum quàm mediocrium, tum quæ sub terra latebant, quæve in aërem elegantissimè attollebantur. In summa totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atque argento constabat: dispositis per parietes
C & laquearia variis lapillis auro inclusis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, quòd sex gradibus ascendebatur, in quorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis supernè imminentibus. qua verò parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuuencus tergum suum respiciens: totum-
D que tribunal auro conagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens & vinum atque oleum, quibus maxime opus habebat, vt diximus, eo
E quòd insulam incoleret. Præterea Galilææ oppida numero viginti non procul à Tyro dissita ei donauit: quæ cùm ille perlustrata satis considerasset, & non valde probasset, renuntiari iussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis. & ex eo terra Chabelon est appellata: voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens huiusmodi rerum ac na-
F tura prudentissimus, nihil inexplicatum relinquebat: sed omnia ratione peruincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissimè declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos
G xxxiiii. hic aggessit ad insulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqua templa, Herculi & Aſtartæ noua inſtauranit: primuſq; Herculi ſtatuam erexit menſe Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos ſuſcepta, quòd debita tributa non perſoluerent, ſubactis illis victor eſt domum reuerſus. Huius temporibus erat Abdemonus adoleſcens, qui problemata à Solomone Hieroſolymorum rege iniuncta diſſoluebat. Meminit & Dius ſic ſcribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is Orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè ſeparatum erat, medio ſpatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donariis ornauit. conſcenſo deinde Libano materiem ad ſtructuram templorum cæcidit. Addítque Solomonem Hieroſolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata miſiſſe, ſolutionem eorum poſtulantem: quòd cùm ille non valuiſſet, magna pecunia mulctatum eſſe. Deinde per Abdemonem quendam virum Tyrium propoſita explicuiſſe, & ipſum alia propoſuiſſe: in quibus ſoluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remiſiſſe. Et Dius quidem ita ſcribit. Cæterùm rex cùm videret mœnia Hieroſolymorum turribus & propugnaculis ad ſecuritatem egere, nec ea dignitati vrbis ſatis reſpondere, & muros inſtauranit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Aſorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæſtinæ vrbem, quam Pharao rex Ægypti bello aggreſſus expugnauerat, occiſiſque ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo rex eam exædificauit, quòd eſſet natura munita, & ad bella rerúmque nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad receſſus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuúmque vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingreſſus deinde in deſertum quod eſt ſuper Syriam, eiuſque regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à ſuperiore Syria diſtantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde ſex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, cauſa eſt hæc, quòd mediterranea per deſertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validiſſimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum ſit vt omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quique multis annis auum noſtrum Abrahamum præceſſit, vſque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti ſint,

A καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε τῷ Ἡρακλέους, καὶ τὸν τῆς Ἀσάρτης. ἔθυσε τε τῷ Ἡρακλεῖ ἑορτὴν ἐπετέλεσε δὲ τῷ
B τριτείῳ μηνί. τοῖς δὲ Κιλικίοις ὅπως ἐπέσατο μὴ ἀποδιδοῦσι τοὺς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὐτῷ,
C ἀνέστρεψε. ὅτι τούτου ἦν ἀβδήμων παῖς νεώτερος, ὃς ἀεὶ σύγκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέτασε Σολομών, ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δὲ καὶ Δίων λέγων οὕτως. Ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτῷ Ἴρωμος ἐβασίλευσεν. ὃστε τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μείζονα τὸν ἄξυ ἐποίησε. καὶ
D τὸ ὀλυμπίου διὸς τὸ ἱερὸν κατ' ἐαυτὸ, ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν Λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τοῦ ἱεροῦ κατασκευήν. τὸν δὲ τυραννοῦντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν Ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιῶσαι. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τοῦ χρυσίου εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. εἶτα δὲ Ἀβδήμονά τινα τῶν ἀνδρῶν τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τοῦ Ἴρωμου προσαποτίσαι χρήματα. καὶ δίων μὲν οὕτως εἴρηκεν. ἐπεὶ δὲ εἶδε τὸ τοῦ Ἱεροσολύμων τεῖχος ὁ βασιλεὺς, πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δόμημα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, πρὸς γὰρ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως οὐκέτι δὶν καὶ τοὺς προβόλους εἶ), ταῦτά τε προσεπισκοδάζει, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δ' καὶ πόλεις τὰς βαρυτάτας ἀναείθμους, ἀσωρὰν τε Μαγεδὼν, τὴν τρίτην δ' γαζαρὰ τὴν τῆς παλαιστίνης χώρας ὑπάρχουσαν, ἣν φαραὼ ὁ τοῦ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος καὶ πολιορκήσας, αἱρεῖ καὶ κράτος, ἀποκτείνας δ' πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν, κατέσκαψε, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ ἀνῄρει ὁ βασιλεὺς αὐτὴν οὖσαν ὀχυρὰν φύσει καὶ
E πρὸς πολέμους καὶ τὰς τοῦ κρείττονος μεταβολὰς χρησίμην εἶ) δυναμένην. οὐ πόρρω δ' αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βηθαχόραν τὴ ἑτέραν ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα, βαλὶθ ἐκαλεῖτο. πρὸς κατασκάσει δ' καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ ψυχὴν ἀπταισθήσιον ἐχούσας τῇ τε τοῦ ἀέρος κράσει, καὶ τοῖς
F ὡραίοις ὑδρεῦσι, καὶ νάμασιν ὑδάτων εὐδρόοις. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐπαύλου σφείας καὶ καταχὼν αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς αὐλῶν σφείας διεστῶσαν, ἀπὸ δ' εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν ἐν τὸ μῆκος. ἄμπον δὲ τοῦ τὴν πόλιν οὔτως ἀπὸ τοῦ οἰκουμένων μερῶν τῆς σφείας ἀπωκεῖσθαι, τὸ κατωτέρω μὲν οὐδαμοῦ τῆς γῆς ὕδωρ εἶ), πηγὰς δ' ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, θαδαμόραν
G ὠνόμασε, καὶ τότ' ἔτι καὶ νῦν καλεῖται παλμύρα τοῖς σύγκοι δ' ἄλλοις αὐτὴν προσαγορεύουσιν, παλμυρέν. σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν

χρόνον πεπράτων διετέλει. πρὸς δὲ τοὺς ὀπιζητήσαντας, ὅτι πάντες οἱ τοῦ αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μινώου τοῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο τοῦ παντὸς ἡμῶν ἀνδρὸς, μέχρι σολομῶνος, πλείονων ἢ τῶν χιλίων καὶ χιλίων μεταξὺ διελελυθότων, φαραώνες ἐκλήθησαν,

κατὰ τὸ

ἀπὸ τοῦ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἄρξαντος βασιλέως Φαραὼ τὴν θεσπῳδείαν λαβόντας, ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω καὶ ποιήσω τοῦ ὀνόματος φανερὸν τὴν αἰτίαν. ὁ Φαραὼ κατ' Αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἴμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐπειδὰν δὲ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν πάσιν γλαυκίαν μετονομάζεσθαι. καὶ γὰρ οἱ τῆς ἁλικαρνασσέως βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, Πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως. καὶ οἱ ῥωμαίων δὲ αὐτοκράτορες ἐκ γένους τοῦ ἀπ' ἄλλων χρηματίσαντος ὀνόματος, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑπὸ τῶν πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀνομάζοντες. νομίζω δὲ καὶ ἡρόδοτον τὸν ἁλικαρνασσέα διὰ τοῦτο μὴ μνησθῆναι τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν ζιάκοντα καὶ τριακοσίους βασιλέας αἰγυπτίων γένεσθαι λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι Φαραὼθης ἐκαλοῦντο. καὶ γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευούσης λέγει τοὔνομα νικαύλην καλῶν. δῆλον, ὡς τῶν μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τῆς δὲ γυναικὸς οὐκ ἔτι κοινωνεῖν ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο εἰπεῖν αὐτὴν τὸ φύσει δῆσαν ὄνομα. ἐγὼ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐπιχωρίοις ἡμῶν βιβλίοις εὗρον, ὅτι μὴ Φαραώθη τὸν σολομῶνος πενθερόν, οὐκ ἔπ' οὐδενὶ τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλεῖ αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅπ ὕστερον ἦλθε πρὸς σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν ταύτης, μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. νυνὶ δὲ τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα φανερὸν ποιήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις περὶ πολλῶν ὁμολογούμενα. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομών, τοὺς ἀπὸ τῶν χαναναίων οὐχ ὑπακούοντας (οἱ ἐν λιβάνῳ διέζιβον ὄρει καὶ μέχρι πάλεως ἀμμάθης) ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρον αὐτοῖς προστάξε, καὶ πρὸς τὸ θητεύειν αὐτῷ καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκτελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος ὑπ' αὐτῶν ἐξελέγετο. τῶν γὰρ ἑβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν, οὐδ' ἦν εὔλογον ἔθνη πολλὰ τοῦ θεοῦ δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δίον ἐκ τούτων ποιεῖσθαι τὸ θητικόν, ἐκείνους καταγνόντα εἰς τοῦτο τὸ χρῆμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων ἐγυμνάζοντο μᾶλλον ἢ δουλεύοντες δῆλον. τῶν δὲ χαναναίων, οὓς εἰς τὴν οἰκετίαν ἀπήγαγεν, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμόν, οἳ τὴν ἄλλην αὐτῶν ὑπεροψίαν εἰλήφεισαν παρὰ βασιλέως, ὡς τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς πραγματείας ἐφ' ἃς ἕκαστον αὐτῶν ἐχρῆζεν. ἐναυπηγήσατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ κόλπῳ σκάφη πολλά, τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἔν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωγάβερος. αὕτη γὰρ βερενίκη καλεῖται, οὐ πόρρω εἰλανῆς πόλεως, ἣ χώρα τῆς ἰουδαίων ἐστίν. ἔπυχε δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς ὕλης ἐκ τοῦ λιβάνου τοῦ τυρίων βασιλέως. αὐτῷ γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν θαλασσίων ὑπηρέτας ἐπεμψεν ἱκανοὺς ὡς ἐκέλευσε, πλεύσαντας μετὰ καὶ τῶν ἰδίων οἰκονόμων εἰς τὴν πάλαι μὲν σωφίραν, νυνὶ δὲ χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς ἰνδικῆς ἐστὶν αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. καὶ συναθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν δὲ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

A à quodam rege nomine desumpto: operæpretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptiis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis differetos, quam primùm reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis priùs nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo eius nomine rege: B & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, post habito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasseus cùm CCCXXX. reges post Minæum Memphis conditorem dicens successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint omnes. Cùm enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen C eius ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, quòd soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentariis reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum ampliùs hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo pòst dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem D rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum qui per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas E adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deuictis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin & F classem rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, nõ procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Iromi regis amici fuit vsus. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim G Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retro ad regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæque reginam, 3. Reg. 10.

mulierem sapientiæ studiosam, & cætera quo-
que egregiam, Solomonis virtutem ac sapien-
tiæ fama delata, cupiditas eam incessit coràm
hominem visendi: licet enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, qui sæpenumero
falsi eo quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo pòst euanescunt: decreuitque susceptam longinqua peregrinatione illius sapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo differere.
Venit igitur Hierosolyma splendido & opulento apparatu. Adducebat enim secum camelos onustos auro & variis aromatibus lapillisque pretiosis. Rex verò honorificentissimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propositiones illius pro sua prudentia facilè explicans, opinione citius dissoluebat.
At illa stupebat ad regis sapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magisque etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè dispositum ædificiorum ordinem, quòd hic quoque ingenium regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata est quàm aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum sumptus tam dapsiles, apparatúmque ministerij. nam & cultu erant decentissimo, & perquam scitè omnia ministrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana sacrificia videret, quantáque cura & religione sacerdotes ac Leuitæ circa ea versarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec dissimulare potuit, sed apud regem ingenuè fassa est, quantoperè huiusmodi spectaculis afficeretur. Omnia, inquit, rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantiùs credere solemus: sed de tuis bonis, quæ vel intra te sunt reposita, sapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi suppeditat, non vana fama ad nos perlata est: sed quum esset vera, non respondisse tamen eam tuæ felicitati nunc præsens video. Quamuis enim auribus persuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræsentare, sicut nunc oculis nostris subiiciuntur. de me quidem fatendum est, quòd cùm de fide eius hæsitassem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conspexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuo sapientia tua frui datum est. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicasse quanti regem faceret, etiam muneribus suam erga illum obseruantiam testari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æstimationis, lapillorúmque pretiosissimorum. Aiunt etiam quòd balsami plantam, cuius hodiéque ferax est nostra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre quæ ipsa à rege recepit, optione etiam illi permissa, nihil enim roganti negatum est, sed libentiùs quàm illa peteret largiens, insignem præ se tulit liberalitatem.

A σοφίᾳ ἀγαπιπνημένη καὶ πάντα θαυμαστὴν, ἀκέσασαν τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φύσιν, ὑπεθυμήθη ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῆ ὁσημέραι φήμῃ τῶν εἰς αὐτὸν ἀγαγεπιδοθεισῶν δὲ ὑπὸ τῆς πείρας, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῆς ἀκοῆς, ἦν εἰκὸς ὅτι ἡ ψευδεῖ δόξῃ συγκαταπεσεῖσθαι καὶ μεταπῖσαι πάλιν, ἔλπι γὰρ ὑπὲρ τῶς ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσα ἐκείς αὐτὴν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα καὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λαβεῖν πεῖραν, αὐτὴν ἐκπύσασα, καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δυνηθεῖσα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου ἐκδοσκοῦς. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ' αὐτὴν ἀφικομένην ἡδέως ὁ βασιλεὺς ἐκδέξατο, τά τε ἄλλα ἐκεῖ αὐτῷ φιλότιμος ἦν. καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενον, θαῦμον ἦν ἐκπλύστο. ἤδ' ἐξεπλήττετο μὴ καὶ τὴν σοφίαν τὸν Σολομῶνος οὕτως ἐκβάλλουσαν αὐτῷ καὶ τῆς ἀκουομένης τῇ πείρᾳ κρείττω καταμαθοῦσα. μάλιστα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τὸ κάλλος καὶ τὸ μεγέθος. οὐχ ἧττον ἢ τῆς διατάξεως τοὺς οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ πολλῷ τὸ βασιλέως καθαρὰ φέρηται. ἐκπλήξεις δ' αὐτὴν ὅτε οἶκος δρυμοῦ ἐπικαλούμενος λιβάνου, καὶ ἡ τοῦ καθημέραι δείπνου
D πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς ἐκδοσκοῦς αὐτὸ καὶ διακονίας, ὅτε τοὺς ὑπηρέτουντων εὐθὺς, καὶ τὸ μετ' ὄψεως αὐτῶν ἐκεῖ τὴν διακονίαν διαφερόν. οὐχ ἧκιστα ἢ καὶ καθ' ἡμέραν ὁλοτελούμενα τοῦ θεοῦ θυσίαι, καὶ τὸ τοῦ ἱερέων καὶ λευιτῶν ἐκεῖ αὐτὰς ὑπηρεσίας. ταῦτ' ἐκεῖνα καθ' ἡμέραν ἐκπλαγεῖσα, & καταχεῖν οὐ δυνηθεῖσα τὴν ἔκπληξιν τοῦ βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὴν θαυμασικῶς διακειμένην. ἐκεῖς γὰρ τὸν βασιλέα προσῆλθε λόγος εἰπὼν ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα
E τὴν διάνοιαν ὅτι τῆς ἐκεῖνα ἀπηγημένοις ἦν ἠπιημένα. πάντα μὲν γὰρ εἶπεν ὦ βασιλεῦ τὰ δι' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ' ἀπιστίας ἐκδεχόμενα. τὴν δ' σὴν ἀγαθὴν ὧν αὐτὸς τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὴ τὴν σοφίαν καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δέδωσεν, οὐ ψευδὴς ἄρα ἡ φήμη ἐκεῖς ἡμᾶς ἐλήλυθεν, ἀλλ' οὖσα ἀληθὴς, πολὺ καταδεεστέραν τὴν δυσδαιμονίαν ἀπέφηνεν ἧς ὁρῶ νῦν παροῦσα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πίστιν ἐπιχείρει μόνον. τὸ δὲ ἀξίωμα τῆς θεαμάτων, οὐχ οὕτως ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτῆς εἶναι σωφίσηται. ἐγὼ γοῦν, οὐδὲ τοῖς ἐπαγγελλομένοις δι' πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιστεύθη πιστεύουσα, πολλῷ πλείω τούτων ἰσόρροπα. καὶ μακάριόν τε τῆς ἑβραίων λαὸν εἶ κείνω, δούλους τὸ τοὺς σοὺς & φίλους, οἳ καθ' ἡμέραν τῆς σῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. ὁλογήσειεν αἴτης τὸν θεὸν ἀγαπήσαντα τὸν δὲ τῶν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας οὕτως ὡς τέ σε ποιῆσαι βασιλέα. ἐκδαμήσαν δὲ καὶ δι' τῆς λόγων, πῶς αὐτῷ διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, ἔτι καὶ ταῖς δωρεαῖς τῶν διάνοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανεράν. εἰκοσι μὲν γὰρ αὐτῇ τάλαντα ἔδωκε χρυσίου. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθου πολυτελῆ. λίθους δ' ὃν καὶ τῶν τοῦ ὀποβαλσάμου ῥίζαν λέγεται ἐν νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δούσης ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχοντα. αὐτεδωρήσατο δ' αὐτῷ καὶ Σολομὼν πολλὰς ἀγαθὰς. καὶ μάλιστ' ὧν κατ' ὄψιν ἐξελέξατο, οὐδὲν γὰρ ὧν ὅτι δενδρίου λαβεῖν οὐ παρέσχεν, ἀλλ' ἐπιεικώτερος ὢν αὐτὸς τὴν οἰκείαν ἐκουσίζετο προαίρεσιν, ἄτερ ἐκείνη τυχεῖν ἐξίου προπέμπων τῷ μεγαλοφρονεστάτῳ ὅπ δ' ἐκεῖνος

καὶ ἡ μὲν τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἡ Αἰθιοπίας βασίλισσα, ὧν ἀφθονίαν ἐκαμψε τυχοῦσα, & μεταδοῦσα πάλιν τῆς βασιλείας τῶν παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. καὶ ὁ τὸν αὐτὸν καιρὸν κομιδέντων ἀπὸ Ὀφιρ χρυσὸν καλουμένης γῆς λίθον πολυτελῆ τῶν βασιλείων, καὶ ξύλων πυκνίτων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα τοῦ ναοῦ καὶ τῶν βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τῶν μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κιννύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως ὑμνῶσιν οἱ λαοί) τὸν θεόν. πάντων δὲ τῶν πώποτε κομιδέντων ἀπῆρ, κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐνεχθέντα, καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβοι δ' ἂν μηδεὶς ὅτι τὰ τῆς πυκνὸς ξύλα τοῖς νυνὶ λεγομένοις, καὶ ταύτην ὑπὸ τῶν πεφασκότων τὴν ἀποσπουδίαν ὅτι καθαπλήξῃ τῶν ὀνειμένων λαμβάνουσιν ἔστι δὲ καθαπλήσια. ἐκεῖνα μὲν γὰρ τὴν μὲν εἰδίαν ἐμφερῆ τοῖς συκινοῖς γίνεται. λευκότερα δ' ἐστὶ καὶ σιλβοντα πλέον. τοῦτο μὲν πρὸς τὸ μηδένα τῶν διαφορᾶ ἀγνοῆσαι, μηδὲ τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς πυκνὸς, ἐπὶ δόλῳ τῆς βασιλέως χρείας ἐμνήσθημεν αὐτῆς, δύναιτο εἴ τις καὶ φιλάνθρωπον δηλώσας νομίσαντες εἰρήκαμεν. ὁ δὲ τοῦ χρυσοῦ σταθμὸς τῶν κομιδέντος αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια ἑξήκοντα καὶ ἕξ, μὴ συγκαταριθμουμένου καὶ τοῦ τῶν ἐμπόρων ὠνηθέντος, μηδ' ὧν οἱ τῆς ἀραβίας τοπάρχαι & βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεάν. ἐχώνευσε δὲ τὸ χρυσὸν εἰς διακοσίων καθ' ἑκάστην θυρεοὺς ἀσπίδας χρυσᾶς, αἷς ἐτίθεντο ἑξακόσιοι. ἐποίησε δὲ καὶ ἀσπίδας τριακοσίας, αἷς ἑκάστης μνᾶς χρυσίου ἔρεις. ἀνέθηκε δὲ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶκον τὸν δρυμώδη λιβάνου καλούμενον. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ σκεύη τὰ ἐκ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἐστίασιν ὡς ἐνὶ μάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε καὶ τῶν ἄλλων τὰ σκευὴ διαφερόντως χρυσᾶ ἅπαντα ἐμηχανήσατο. οὐδὲν γὰρ ἦν ὅπῃ τὸν ἀργύρου ἐπίφασιν ἢ πάλιν ἐωνεῖτο. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, αἷς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσικῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπῆγεν εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῆς ἐθνῶν παντοίων ἐμπορίας πρεσβεύσων. ὧν ἀξιεμπολουμένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς ἐκομίζετο τῷ βασιλεῖ. καὶ πολὺς ἔλεφας αἰθιόπες τε καὶ πίθηκοι. τὸν δὲ πλοῦν ἀποτελοῦσαί τε καὶ ἐπανερχόμεναι τελεῖν ἔτεσιν ἐνιαυτόν. φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν περιῄρχετο διαβοῶσα τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σοφίαν, ὡς τοὺς τε πανταχῇ βασιλέας ὀπιθυμεῖν εἰς ὄψιν αὐτοῦ ἀφικέσθαι, τῆς λεγομένης δὲ ἐμφορᾶς ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεᾶς μεγάλως ἀποσεμφαίζειν τὴν πρὸς αὐτὸν ἀποδημίαν. ἔπεμπον δὲ αὐτῷ, σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλουργεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρώματα πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἅρματα, καὶ τῶν ἀχθοφόρων ἡμιόνων, ὅσους καὶ ῥώμη καὶ κάλλει τὴν τοῦ βασιλέως ὅλην εὐδαιμονίαν ἐπελέγετο, ὡς τε τοῖς οὖσιν αὐτῷ πρότερον ἅρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τῶν πεμπομένων πρόσθεσίν τε ποιῆσαι τῷ ἀριθμῶν ἀριθμὸν, τὸ ἑξακοσιοστὸν ἐπιδεκατέσαι. ἦν δὲ αὐτῷ πρότερον, χίλια, ὑπὲρ χρόνου δὲ τῷ δισμύριοι ἵπποι. ἠσκήσατο δ' οὗτοι, πρὸς ἡλικίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκπορπατέσθαι ἄλλοις ἐξ συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέροις, ἀλλὰ καλλίστους τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀναβαμίλλητον αὐτὸν ἐξ ὧν ἐξύπτα. ἐπεκόσμουν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρώτων ἀνθοῦντες, ἐπὶ πρεπεστάτῃ, τὸ δὲ ὕψος ὄντες πρώτοι, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες, γναθμοὺς μὲν καθειμένους χαίτας, καὶ ἀναβεβλημένοι δὲ χιτῶνας τῆς τυρίας πορφύρας. ἦγμα δὲ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτῷ ἐπισιτισμὸν τῆς ἀνάγκης, ὡς σίλβειν αὐτῷ τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀντανακλωμένης.

A Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus, in patrium solum reuertitur. Per idem tempus allatis ex VII.
Aurea sicut vocant terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, cinnyrasque & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos solent accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat.
Sed nemo sic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæve ad alliciendos emptores hac
B appellatione mangonizant negociatores, illis esse similia. illa enim aspectu siculnaem materiem referunt, nisi quòd candidiora sunt & fulgentiora: id quod admonere officij nostri duximus, ne quis per ignorantiam in his discernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod
C priuatim negociatores mercati sunt, nec eo quod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos siclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum singuli trecentas minas penderent: atque hæc omnia in aula Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex auro solido parauit, & è lapide pretioso, & in vsum conuiuij singulari arte fabre
D facta, reliquámque omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim nauigia rex in mari quod vocatur Tarsicum habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iussit, pro quibus exportatis aurum & argentum regi ferebant. multumque eboris, & mancipia Æthiopica & simias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiam celeberrima
E per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quò certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosos eius se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea quàm argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea currusque & muli subuchendis farcinis, qui vel robore vel
F pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticiis quadringenti currus accederent. Habuit enim priùs currus mille, equorum viginti millia. hi quum pulcherrimi fuere, tum ad cursum exercitatissimi, vt collati ad cæteros omnes post se reliquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera statura, promissóque capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. ad hæc ramenti auri capillum quotidie spargebant, vt ad solarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

Hi armati & pharetris succincti regium currum stipabant, quo sublimis inuectus, & amictus veste candida, mane solebat vrbem egredi. Aberat ab Hierosolymis duorum schœnorum spacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum simul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia ac prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & cùm esset elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermisit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant, silice constrauit, tum vt vltro citróque commeantibus essent faciles, tum ad ostentandam hac quoque parte principatus sui magnificentiam. Distributísque oppidatim curribus, & in singula certo numero ad alendum præfinito, circa se quidem paucos reseruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hierosolymis esse fecit, quanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa visas, in campis eius adeò multiplicauit, vt Moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmarum precio constituto: quos deinde ad Syriæ reges & transeuphratenses mittere solebat. Cumque esset omnium regum gloriosissimus & pissimus, & opibus ac prudentia omnes superasset, qui ante illum rem Hebræorum administrauerant, deterior factus est ante obitum: & à patriis moribus desciscendo, indignum antè gestis rebus vitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus suæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis semel Moysi in-
II. stitutis, quæ non nisi gentis eiusdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipsam rem legislator præcauere voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. Sed hæc Solomon contempsit, voluptate irrationabili victus: ductísque vxoribus è principibus virísque illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia adeò consuetudine earum est captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assuecit: quamuis iam antè quoque à præscripto legum discesserat, quando æreas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum pòst apposuit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domesticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad posteros reliquerat,

A τούτων δὲ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς κατοπλισμένων καὶ πέζα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, καὶ λευκὴν ἀμφιεσμένος ἐσθῆτα, πρὸς ἕω ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἦν δ' ἡ χωρίον ἀπὸ δύο σχοίνων ἱεροσολύμων ὁ καλεῖται μὲν Ἤτταν, εὐθαδείσις δὲ καὶ ναμάτων ὑπερῴοις ὑπερπίπτουσι μου καὶ πλούσιον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους ἐρεύμενος ἐποιεῖτο. θεῖα δὲ πρὸς πάντα χρώμενος ὑπνοίατο καὶ προυδή, καὶ λίαν ὢν
B φιλόκαλος, οὐδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειον οὔσας, λίθῳ κατέστρωσε μέχρι, πρὸς τὸ ῥᾴδιον εἶ τοῖς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἡγεμονίας. διαμείσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ διατάξας, ὥστε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα. τὰς δὲ πόλεις ταύτας, ἁρμάτων πρεσηγόρευσε. τὸ δ' ἀργυρίου τοσοῦτον ἐποίησε πλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βα-
C σιλεύς, ὅσον ἦν καὶ τῶν λίθων· καὶ τῶν κεδρίνων ξύλων οὐ πρότερον ὄντων ἅπαξ καὶ τῶν σίνδρων τῶν συκαμίνων πλῆθος τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. προστάξει δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις αἰγύπτου κομίζουσιν αὐτῷ, προφάσκειν, τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου. αὐτός τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσι καὶ τοῖς πέραν Εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς. γενόμενος δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τῶν πρὸ
D αὐτοῦ τὴν ἐβραίων ἀρχήν ἐγκρατέστατον, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τὴν πατρίων ἐθισμῶν φυλακήν, οὐκ εἰς ὄμβριον οἷς προειρήκαμεν αὐτὸν τέλος κατέστρεψεν. εἰς γὰρ γυναῖκας ἐμμανεὶς καὶ τὴν ἀφεστηκυίαν ἀκρασίαν, οὐ τὰς ὑπαρχούσας μόνον ἠρέσκετο, πολλὰς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν γάμους, σιδωνίας καὶ συρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρίδη μὲν τοὺς μωυσέως νόμους, οὓς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν τοῖς οὐκ ὁμοφύλοις, τοὺς δ' ἐκείνων
E ἤρξατο θρησκεύειν θεούς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς προῖξ αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑπεισδύντος τοῦ νομοθέτου προειπόντος μὴ γαμεῖν ταῖς ἀλλοφυλόγαμοις, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ὑπεκλακήσωσι ἔθεσι τοῖς παρ' ἐκείνων σέβωνται θεούς, παρόντες τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαγόμενος γὰρ γυναῖκας ἀρχόντων καὶ διασήμων θυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀριθμόν, καὶ παλλακὰς τριακοσίας, προῆλθε καὶ τοῦ τῶν βασιλέως τοῦ αἰγυπτίων θυγατέρα, δι' ὃν μὲν ἐκρατεῖτο προῆλθε αὐτὸν
ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνων, καὶ τῆς διανοίας ἐφιλοσοφίας ἀναγκάζετο παρέχειν αὐταῖς δεῖγμα τὸ βιοῦν ὡς αὐταῖς πάτριον ἦν. προσβαρυνόμενος δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τῷ λογισμοῦ δι' τὸν χρόνον ἀσθενοῦντος αὐτοῦ ἔχειν προῆλθε τοῦ μνήμου τῶν ὑπερῳῶν ὑπερπεσόντων, ἐπὶ μᾶλλον τῆς ἰδίου θεοῦ καταλιμπάνεσθαι. τοὺς δὲ τῶν γάμων τῶν ἐπεισάκτων τιμῶν διετέλει. καὶ προῆλθε τούτων ὑπὸ ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι προῆλθε τοῦ φυλακὴν τῶν νομίμων. ὅτε τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τῶν ὑπὸ τὴν θαλάττην αἰαθήματι, καὶ τῶν λεόντων τῶν προῆλθε τὸν θρόνον τὸν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τοῦ ἐκείνου δόξαν, ἣν αὐτῷ συνέβη καταλειπεῖν διὰ τοῦ πρὸς τὸν θεὸν ἀσέβειαν,

οὐ μι-

οὐ μιμησάμενον αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος τοὺς πατρίους φυσάττειν καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραινέσαντος, ἀκλεὴς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ θεοῦ πεμφθεὶς, οὔτε λανθάνειν αὐτὸν δεῖ τοῖς παρανομήμασι λέγων, οὔτ' ὀλίγου χαρίσεσθαι τοῖς πατρῴοις ἀπιστῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν οὐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπὶ τοῦ παιδὸς δὲ Δαβίδ τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπάρχειν δόξαν πίστιν ἐκείνου. τελευτήσαντος δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα διαθήσειν, οὐχ ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, δέκα δὲ φυλὰς μόνας παραδοὺς αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο δὲ καταλειπὼν τῷ ἐγγονῷ τοῦ Δαβίδου, δι' αὐτὸν ἐκεῖνον ὅτι τὸν θεὸν ἠγάπησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν ἱερουσάλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔχειν ἐβουλήθη. ταῦτα ἀκούσας σολομὼν, ἤλγησε, καὶ σφοδρᾶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ χρηστῶν ἀγαθῶν ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων πονηρὰν. οὐ πολὺ δ' ἦλθε χρόνῳ ἐφ' οὗ κατήγγειλεν ὁ προφήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πολέμιον ἐπ' αὐτὸν ἤγειρεν ὁ θεὸς, Ἄδερον μὲν ὄνομα. τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἔχθρας, λαβόντα τοιαύτην. παῖς ἦν Ἰδουμαῖος, γένους ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. καταστρεψαμένου δὲ τὴν Ἰδουμαίαν ἰωάβου τοῦ Δαβίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους διαφθείραντος μησὶν ἕξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν Φαραώνην τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκον τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώραν εἰς διαζοφολί. καὶ γενόμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα Θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γενόμενος, τοῖς τῶν βασιλέως παισὶ συνανετράφη. ἀκούσας οὖν τὸν Δαβίδου θάνατον ὁ Ἄδερος, καὶ τὸν ἰωάβου, προσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ Φαραώνου ἐπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δὲ βασιλέως ἀπαγορεύοντος, πόθος ἐνῆν τις παθὼν ἐπιπολάζων καταλιπεῖν αὐτὸν, συνεχῶς πολλάκις καὶ παρακαλῶν, τότε μὲν οὐκ ἀφείθη. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς εἶχεν ἤρχετο δὲ ταῖς παρεπιδημίαις παρανομίας, καὶ τὴν ὀργὴν τὴν εἰς αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, συγχωρήσαντος τοῦ θεοῦ Φαραώνῃ, ὁ Ἄδερος ἦκεν εἰς τὴν Ἰδουμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν ὑποχεῖραι τῷ σολομῶνι, κατέσχετο δὲ φρουραῖς πολλαῖς καὶ ὅπλοις ἐλθὼν ἐπ' αὐταῖς οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμός, ἁρπάσας ἐκεῖθεν, εἰς τὴν συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ ῥαζαρίῳ μὲν τοὔνομα, τὸν δὲ τῆς σωφηνῆς ὑποδιδρασκόντα βασιλέα ἁδραζαρον διαστότιον ὄντα, καὶ λησύοντι τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔχοντι δὴ αὐτὸν σίφον λησικὸν, ἐπαβαίνει. καὶ καταλαβὼν τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεὺς αὐτῆς ἀποδείκνυται. καὶ καταλέχων τὴν τῆς ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει κακῶς, καὶ διήρπαζε σολομῶνα ἔτι ζῶντος. ἦ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ Ἄδερος συνέβαινε πάσχειν τοῖς ἐβραίοις. ὑπεπίτεται δὲ σολομῶνι, καὶ τῶν ὁμοφύλων τις ἱεροβόαμος υἱὸς ναβαταίου, κατὰ προφητείαν παλαι γενομένην αὐτῷ τοῖς πράγμασιν ἐπελπίσας. παῖδα γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ ὑπὸ τῆ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς εἶδε γενναῖον καὶ τολμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, τῆς τοῦ τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτε τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον περιέβαλεν.

A discedens ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaque ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clàm esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt
B non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idque ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic volente exortus est, cui nomen Aderus, regi infen-
C sus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cúmque Ioabus copiarum Dauidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis qui per ætatem armá ferre possent internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem euasit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentia illius est consecutus: &
D postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum regis liberis est educatus. Portò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio regẽ, adiuit rogans vt sibi in patriã reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quáve sua iniuria prouocatus relinquere amicum benemeritum cuperet, & si non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cùm iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non ampliùs
E ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu in Idumæam reuertitur. & cùm non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cùm incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latro-
F num manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret Hieroboamus Nabatæi filius, veteri quodam oracuło ad res nouandas excitatus. Cùm e-
G nim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Eius operis curam tanta solertia gessit, vt rex comprobata hominis industria, præmio dignùm ducens, cum Ioſephi tribui præficeret. Ad quam dum Hieroſolymis egreſſus iter faceret, obuiam ei ſit propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is ſalutatum eum de via paulùm ſeduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio, quo ipſe amiciebatur, iuſſit Hieroboamum decem inde ſumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, ſciſſo imperio Solomonis, eius filio, propter promiſſionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum ſe deuouit. Quare ſciens cauſam propter quam Deus ab illo eſt alienatus, iuſtitiam colito, & legum perpetuus cuſtos ac cõſeruator eſto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi ſit propoſitum, nimirum vt tantus euadas, quantum ſcis Dauidem priùs fuiſſe. His prophetæ verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cùm eſſet alioqui ambitioſo & inquieto ingenio, quamprimum in ſuam prouinciam peruenit, non immemor præſagij prophetici ſolicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipſiſque principatum deferret. Cuius conatibus & inſidiis cognitis Solomon volebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti regem profugus & præſens periculum euaſit, & manendo illic vſque Solomonis obitum regno ſe Iſraëlitico incolumen ſeruauit.

A οὕτως ἢ τῷ ἔργων θεραπεύσειν, ὡς τε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀποδέξασθαι, καὶ γέρας αὐτῷ στρατηγίας δοῦναι τῆς Ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπορχομένῳ δὲ τῷ Ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τῆς Ἱεροσολύμων, συμβαίνει προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν Σιλὼ, ἀχία ἢ ὄνομα. ὃς προσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγε μὲν ἐκ τῆς ὁδοῦ μικρὸν ἀποστὰς εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδὲ εἷς ἄλλος, σχίσας δ' εἰς δώδεκα φάσπον ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν Ἱεροβοάμον λαβεῖν τὰ δέκα, προειπὼν ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βούλεται, καὶ σχίσας τὴν Σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τούτου δύο φυλὰς, διὰ τὴν πρὸς Δαβίδην γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυλὴν καὶ τὴν ἐξῆς αὐτῇ δίδωσι. σοὶ δ', φησὶ, τὰς δέκα, Σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτόντος, καὶ ταῖς γυναιξὶ, καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς οὖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν μεταπέπωκε τὴν αὐτοῦ γνώμην ὁ Σολομῶνος ὁ θεὸς, δίκαιόν ἐστι, καὶ φύλαττε τὰ νόμιμα, προσεχέτω σοι τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πρὸς θεὸν τιμῆς ἅπαντος μείζονος τῷ ἀπάντων, γίνεσθαι τηλικούτων κρείττονα οἷα Δαβίδην γεγόναμεν. ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τοῦ προφήτου λόγοις ὁ Ἱεροβοάμος, φύσει θερμὸς ὢν καὶ νεανίας καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, οὐκ ἀρέμενος γνώμῃ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τῶν ὑπὸ Ἀχίᾳ διειλεγμένων, ἐδεῖτο τὸν λαὸν ἀφίστασθαι Σολομῶνος, καὶ κινεῖν καὶ νεωτερίζειν εἰς αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν. μαθὼν ἢ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ὁ Σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι. φθάσας ἢ τοῦτο Ἱεροβοάμος, πρὸς Σουσακον φεύγει τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μένει τῆς Σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τότε μετὰ ὑπὸ αὐτῷ τῶν παίδων ἐπάρθησε καὶ τὸ βασιλείᾳ φυλάξαι.

CAP. III.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τελευτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ῥοβοάμου, τὴν δέκα φυλὴν Ἱεροβοάμου ἀπέδειξε βασιλέα.

SOlomon autem iam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ verò nonaginta quatuor: ſepelitúrque Hieroſolymis, omnium regum felicíſſimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus, excepto peccato ad quod iam ſeneſcens à mulieribus eſt pertractus, de quo & conſecutis mox Hebræorum calamitatibus ſatis dictum eſt. Cæterùm defuncto Solomone, & ſuccedente in principatum eius filio Roboamo quem è Noma Ammanitici generis muliere ſuſceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miſerunt, qui Hieroboamum reuocarent. qui cùm ad eos in vrbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eòdem peruenit. Placuit enim conuentu Iſraelitarum illic habito, regnum de populi conſenſu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de ſeruitio remitteret, & patre ſuo veller eſſe mitior. Graui enim illius iugo ſe preſſos fuiſſe. Sic enim firmius ei fore imperium, ſi amari mallet quàm metui. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurum ſe pollicitus, ſtatim in ſuſpicionem venit, quòd ſine mora votis eorum non annuiſſet.

VIII. 3. Reg. 12.

Ἀποθνήσκει δὲ ὁ Σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲν ἐτῶν ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας δὲ ἐνενηκόντα τέσσαρα. θάπτεται ἢ ἐν Ἱεροσολύμοις. πάντας ὑπερβάλλων δυναμένους τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε περὶ γυναῖκας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθείς, παρεωράκει. θεῶν καὶ τῶν δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἑβραίοις, εἰς καιρὸν ἔπεσεν ἐδοξέμοι διέλασθαι. μὴ ἢ τὸν τοῦ Σολομῶνος πλοῦτον, διαδεξαμένου τὸ παιδὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς Ἀμμανίτιδος ἐγεγόνει αὐτῷ γεγονώς, νόμας τοιοῦτος, πέμψαντες δὲ οὗς εἰς τὴν αἴγυπτον οἱ τῶν ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλεσαν τὸν Ἱεροβοάμον. ἀφικομένου ἢ πρὸς αὐτοὺς εἰς Σίκιμα πόλιν, καὶ Ῥοβοάμος εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς ἱεραπλίταις, δεηθῆναι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, καὶ Ἱεροβοάμος, παρεκάλεσαν λέγοντες αἰτεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ χρήσασθαι χρηστότερον τοῦ πατρός. βαρεῖ γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δὲ νοήσαντες δὲ ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ἐπιείκειαν, ἢ διὰ τὸν φόβον. ὁ δὲ μὴ ξένως ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνασθαι περὶ ὧν ἀξιοῦσιν, ὑπωπτεύθη μὲν δ' αὐτὸς γίνεται, μὴ παζεῖμα ὑπιδόμενος αὐτοὺς τὰ πρὸς ἡδονήν.

πρὸς-

A

ἐδόκει γὰρ ἡλικίαν εἶναι τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι τοῦ μὴ παραυτίκα ἀπειπεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι. συγκαλέσας δὲ τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, πῶς ἂν μάλιστα δεῖ πεισθέντα τῷ ὑπάρχειν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἅτε εἰκὸς τοὺς νέους καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ κατὰ βασιλείας ὄγκον. χειροῦσθαι γὰρ οὕτως εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τῷ ὑπηκόων ἀγαπητὸν τὸ πρόσπτωμα καὶ ἥδιστα μικρὸν ἰσότιμον τῷ βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὴν οὔτως καὶ συμφέρουσαν ἅπασι πρὸς τὸ παρὸν, εἰ μὴ πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτι δεῖ γνῶναι βασιλέα, γνώμῃ ἀπεστράφη, τῷ θεοῦ ποιήσαντος οἶμαι καταπεπλῆχθαι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας δὲ τοὺς μειρακίους τοὺς συντεθραμμένους, καὶ τῶν τοῦ πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπὼν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐκέλευε λέγειν. τοὺς δὲ, οὔτε γὰρ ἡ νεότης, οὔτε ὁ θεὸς ἐφίει νοεῖν τὰ κρείττω, παρήνεσαν ὑπερηφανεύεσθαι τοῦ λαοῦ, τὸν βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ σκληροτέραις ἐπιτεθήσαν ἐκείνου, πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πείρᾳ δυσκόλου, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐκεῖνος ἐνουθέτει, σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν. τούτοις ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας πρέπειν τῇ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ὑπόκρισιν, ὡς συνῆλθεν ἀκουσόμενον τὸ πλῆθος τῇ ξίτῃ τῆς ἡμέρας, μετεώρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος λέγοντος ἀκούσαί τι τοῦ βασιλέως ἐπιτυχόντος, ὁμόφρονος ὄντος τῇ φιλανθρωπίᾳ, τὴν τῆς μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τοῖς τῆς φίλων ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπράττετο καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν Ἀχίας. πληγέντες γὰρ ὑπὸ τῆς λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρου καὶ ἀλγήσαντες, ὡς δὴ πύρᾳ τοῖς εἰρημένοις ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες οὐκέτι οὐδὲν αὐτοῖς ἐξ συνῳδὸς πρὸς Δαβίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκεῖνον ἔφασαν τὴν ἡμέραν. παραχωρεῖν δ' αὐτῷ μόνον τὸν ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. οὕτως δ' ἔχοντι πικρῶς καὶ τῷ ὀργὴν ἐπήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτοῦ τὸν δὴ τῆς φόρου ἀδώραμον ἵνα συναγάγοντας τοῖς εἰρημένοις, εἶτα προφητεύσῃ ὑπὸ νεότητος καὶ δυσκόλου ἰδίᾳ αὐτοῖς, ποιήσειν μαλακωτέρους, οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν ῥοβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις εἰς τὸν ὑπερκεῖσθαι ἀπέκτειναν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας, μὴ καὶ ἔρξῃ πάθῃ τὸ δεινὸν, ὅπερ καὶ Ἀδωνιὰς ὑπ' ἀρμάτων, ἔφυγε εἰς ἱερουσαλήμ. καὶ ἡ μὲν Ἰούδα φυλὴ, καὶ ἡ Βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τοῦ Δαβὶδ καὶ παίδων ἀποστὰν, τὸν ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τῶν ἁρμάτων κύριον. ῥοβόαμος δὲ ὁ Σολομῶνος παῖς, σκληρίαν ποιήσας τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἃς εἶχον ὑπηκόους, οἷός τε ἦν λαβὼν ὀκτωκαιδέκα παρ' αὐτῶν στρατὸν μυριάδας ἐπιλέκτους, ἐξῆλθεν ἐπὶ τὸν ἱεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, οὐ δὲ ἐξῆν δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, οὐδὲ ἔλεγε. καὶ ταῦτα καὶ τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν τῆς τοῦ πλήθους διαστάσεως γεγενημένης, οὐ κατέξῆλθε. διηγήσομαι δ' πρῶτον ὅσα ἱεροβόαμος ὁ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, εἶτα δὲ, τότων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ ῥοβοάμου τοῦ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως γεγενημένα διηλώσομεν. φυλαχθεὶς γὰρ ἂν οὕτως ἄριστα πάντως τὸ ἱστορίας τὸ σύντακτον.

Decere enim eius ætatem putabant procliuem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei suberat: quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat quale responsum populo dari oporteat. qui quum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probè callerent, suaserunt vt comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facilè

B

illum amaturos, quòd natura ita comparatum sit, vt subiecti delectentur regibus mansuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam vtilis in omne tempus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat, vtiliora cernere, autores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, duriùs etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum, postquam tertia die populus ad audiendum

C

conuenit, omnibus expectatione suspensis, &

D

existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio, ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem iam esset peruentum, per indignationem vno ore exclamant, nihil sibi futurum ampliùs cum Dauidis progenie, haberet ipse templum quod pater extruxisset, manifestè defectionem præ se

E

ferentes. Adeoque pertinax ira fuit, vt Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandósq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obtruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in famulo saxis impetitum, veritúsque ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru quantum potuit Hierosolyma

F

properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarū indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per prophetam interessisset, admonens

G

nefas esse ciuile bellū mouere, præsertim cùm Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, A inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, séque relicto ad priorem regem accedere posset, ídque non dominationi suæ tantùm, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notũ vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo B certo loco includitur: sed vbique vota exaudit, vbique cultores suos respicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluẽtes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populũ decepit, autor ei factus patriæ religionis deserẽdæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatẽ abducerẽtur, sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi E mensis festiuitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare posuit: móxque assumpta pontificis persona cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cúmq; iam holocaustomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittẽte superuenit à Hierosolymis propheta, nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege 3. Reg. 13. F ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit Dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, iubens hominem G comprehendi: móxque sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, torpente membro haud secus quàm si esset exanime. Altare quoque diruptum impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat.

Ὁ τοίνυν Ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν Σικίμοις πόλει, ἐν ταύτῃ τῷ διαιτᾶσθαι εἶχε. κατασκεύασε δὲ καὶ ἐν Φανουήλοις πόλει λεγομένῃ. μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνιστάσης μέλλούσης, λογισάμενος ὡς εἰ ὅπλοις ἐκβιάσηται τὸ πλῆθος προσκυνῆσαι τῷ θεῷ εἰς Ἱεροσόλυμα πορεύσονται, καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγειν, μετανοῆσαι ἴσως, καὶ δόλιον αὐτὸν τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τοῦ θεοῦ, καταλείψειν μὲν αὐτὸν, προσχωρήσειν δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσειν τούτου γλυόμενος τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ὅπερ ἔπαθέ τι τοιοῦτον. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἵνα μὴ ἐν Βηθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον ὢν ἐν Δάνῃ, ἢ δι' ὃ ἐστὶ πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ Ἰορδάνου, τίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν ταῖς προειρημέναις πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τὰς δέκα φυλὰς ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, καὶ οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ἀποδεδειγμένος χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν. ἀλλὰ παντάχοθέν τε ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν οὖν μοι δοκεῖ καὶ ἐγὼ πείθειν ὑμᾶς εἰς Ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὴν τῷ ἐμοῦ θεῶν πόλιν μακρὰν οὖσαν ὁδὸν προσκυνεῖν. αὐθαίρετος γὰρ κατεσκεύακε τὸν ναόν, πεποίηκα δὴ κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τῷ θεῷ, καὶ τὴν μὲν ἐν Βηθήλῃ πόλει καθίρωσα, τὴν δὲ ἐν Δάνῃ, ὅπως ὑμῖν οἱ τούτων ἔγγιστα τῶν πόλεων κατοικοῦντες προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. ἀποδείξω δέ τινας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῶν λευίτιδος φυλῆς καὶ τῷ ἀαρὼν οἴκου. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσενεγκάτω μόσχον τῷ θεῷ καὶ κριὸν, ἃ καὶ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν Ἀαρῶνα πεποιηκέναι. ταῦτ' εἰπὼν, ἐξεπάτησε τὸν λαὸν, καὶ τῶν πατρῴων θρησκειῶν ἀποστάντας, ἐποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς Ἑβραίοις, καὶ τῷ πολέμῳ κατηφθάρησαν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ χώραν δηλώσομεν. ἑστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν Βηθήλῃ ταύτην ἄγειν, ὥσπερ ἑόρταζον καὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν Ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως. γινόμενος δ' αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι τὸν βωμὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ' ὅπ φέρειν τὰς θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ παντὸς, προσέρχεται πρὸς αὐτὸν ἐξ Ἱεροσολύμων προφήτης, Ἰάδων ὄνομα, θεοῦ πέμψαντος. ὃς σταθεὶς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεσθαί τινα προλέγει ἐκ τοῦ Δαβίδου γένους Ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ὅτι σοῦ θύσει τοὺς ψευδοιερεῖς τοὺς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀποστατῶν, πρὸς ἀσεβῶν, ὅτι σοῦ κείσῃ. ἵνα μὴ ποτε πιστεύσωσι οὗτοι τοῦθ' οὕτως ἔχειν, σημεῖον αὐτοῖς προφέρει γενησόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτῷ πιμελὴ τῶν ἱερείων, ἐπὶ γῆν χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ Ἱεροβόαμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. σκληθεῖσα δὲ ἡ χεὶρ, οὐδὲ παρεῖδη, καὶ οὐκ ἔτι ἴσχυεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν ἀπαγαγεῖν. ἀλλὰ νεναρκηκυῖα καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπρτημένην. ἐῤῥάγη δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατενίχθη πάντα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης.

μαθὼν

μενον τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἀνθρώπου. καὶ θεασάμενος ἔχοντα πρόγνωσιν τῶν μελλόντων ἐκέλευσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν θεὸν τὰ αὐτῷ συμφέροντα· ὁ δὲ τὸν χεῖρα τὸν κατὰ φύσιν ἀποκαθίστησι, χαίρων ἐπ' αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ' αὐτῷ. ἰάδων δὲ ἔφη, μὴ συμμένειν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, μηδὲ πιεῖν ἢ φαγεῖν ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. ἦν γὰρ αὐτῷ τοῦ θεοῦ ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ δι' αὐτοῦ ποιήσηται τὴν ὑποστροφὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ἔφασκε. τὸν μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας. αὐτὸς δ' ὑπὲρ φόβου, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν προειρημένων ὑπονοῶν. ἦν δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱεροβόαμος, ἀπατεώμενος ὑπ' αὐτοῦ τοῖς πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. οὗτος τότε μὲν κλινήρης ἦν δεδεμένος τῷ γήρᾳ ἀσθενείᾳ. τῷ δὲ παίδων αὐτοῦ διηγησάμενον τὰ περὶ τοῦ παρόντος ἐξ ἱεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν γενομένων, καὶ ὡς παρεθείσαν αὐτοῦ τὴν δεξιὰν ἱεροβόαμος, ἐξαμένης πάλιν ἐκείνης ζῶσαν ἀποκαθέσαι. δείσας μὴ παραδοκιμήσειν αὐτὸν ὁ ξένος τῷ τοῦ βασιλεῖ, καὶ πλείονος ἀποκαθοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν ὑποστρῶσαι τὸν ὄνον, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. τῷ δὲ καθεσθέντα ὁ προσεταγμένοι, κλίνας ἐδίωξε τὸν προφήτην. καὶ καταλαβὼν ἀναπαυόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιερῷ ἔχοντι δρυὸς διμελέθους πανάσσατο πρῶτον. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. τὸν δὲ φήσαντος κεκωλύσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ γεύσασθαι τροφῆς τινος τῷ ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἀλλ' οὐχὶ παρ' ἐμοὶ πάντως ἀπηρτισμένα σοι τὸ θεῖον πρόσταγμα ἔφη. προφήτης γὰρ εἰμὶ κἀγὼ, καὶ σὸν αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας. καὶ παρεμυθεῖτο ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγῃ σὲ πρὸς ἑαυτὸν εὐκτικόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πειθεὶς, ἀνέστρεφεν ἀριστοποιήσων. δεῖπνον δ' ἐπὶ τῇ φιλοφρονουμένοις, ὁ θεὸς ὑπισχνεῖτο τῷ ἰάδωνι. καὶ πρόσβαντα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἁμαρτεῖν ὑφεῖναι ἔλεγε. καὶ ποδαπὴν, ἐδήλου. λέοντα γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ, συμβαλεῖν ἔφασεν, ἀφ' οὗ δλαβεθαρήσεσθαι, καὶ μὴ ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο οἶμαι κατὰ τὸ τοῦ θεοῦ βούλησιν, ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τοῦ ἰάδωνος λόγοις ἱεροβόαμος ἐλλελεγμένοις ψεύδος. πορευομένῳ τοίνυν τῷ ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβάλλει λέων. καὶ κατασπάσας αὐτὸν ἀπὸ τῆς κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸ μὲν ὄνον οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. φυλαττόμενος δ', ἐφύλασσε κἀκεῖνον, καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἂν τινὲς τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγελλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὁ δὲ, τοὺς υἱοὺς πέμψας ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελοῦς μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐντειλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸ ἀποθανόντα, σὺν ἐκείνῳ θάψαι. λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶ πάντ' ὅσα προεφήτευσε καὶ ὁ πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὑβριωθήσεσθαι δ' αὐτὸς μηδενὶ τελευτὴν οὐδὲν σὺν ἐκείνῳ ταφεὶς, τῶν ὀστῶν ἀγνωσθησομένων. καὶ δεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς πρόσωπον τοῦ ἱεροβόαμου. καὶ τί δήποτ' ἐπὶ τοσοῦτον ἐλάθης εἰπὼν ὑπὸ τῶν ἀνοήτων λόγων; ὡς ἂν καὶ τὸ θυσιαστήριον αὐτῷ καὶ τὰ αὐτῶν χεῖρα, δυνήσεσθαι ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄριστον ὑποκαλῶν, ἤρξατο τοιοῦτον αὐτῶν τὴν δόξαν ἀναλύειν κακεργῶν, καὶ πιθανοῖς ὑπὸ τῶν γεγλυμμένων χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν.

A Ibi rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. quod cùm ita factum esset, lętus recepta sanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi cõtra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eandem viã reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de
B se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

Erat in ea vrbe malus quidam pseudopro- IX.
pheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus, cúmque audisset à filiis de aduẽtu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram
C ad illius preces sanam recepisset: veritus ne rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filiis vt euestigio asinum stratum ad iter sibi expeditent. quibus impigrè iussa executis conscenso iumento per vestigia prophetę properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa, primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referẽte vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vr-
D be cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit sumere. nam ego quoque propheta sum eiusdẽ cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq. modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur, nec in paternũ monumentũ inferatur. Hæc autem Deo volente contigisse opinor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis
E verba fidẽ inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiã detractum de iumento necauit, nihil læso asino imò & illum & prophetę cadauer seruabat accubans. donec viatores quidam rẽ visam pseudoprophetæ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibiq. magnificè sepeliit, monitis filiis vt se quoq. post mortẽ in idẽ monumẽtũ inferrent.
F Vera. n. esse quęcũq. ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetę reddita, & iniuncta filiis mandata, cùm esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inquit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari &
G suaipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatémque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

Aiebat enim præ laſſitudine manum eius obtorpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare quoque recētis etiam tum ſtructurę, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſraptum concidiſſe. Poſtremò variis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil diminum nec in vita nec in verbis eius fuiſſe. His dictis regi perſuaſit, & mentem eius à Deo & iuſtis ac piis operibus in totum auerſam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim poſthac contra omne ius ac fas debacchatus eſt, vt nihil aliud quęreret, quàm quomodo in dies magis ac magis ſemetipſe nouis ſceleribus ſuperaret.

X. Sed hoc omiſſo de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas cōdidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipa, Mareſa, Zipha, Adorę̄m, Lachis, Azeca, Saraem, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ ſitæ. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica ſorte muniuit, ſingulaſque ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumēto, vino, oleo, cæteriſque commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt ſacerdotes & Leuitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac iuſti patrias ſuas relinquebant, vt Hieroſolymis Deum colere liceret, offenſi Hieroboami tyrannide, qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factum eſt vt Roboami regnum integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiuſdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt. & quamuis etiam ex aliis vxoribus liberos haberet, præ omnibus tamē amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò ſexaginta. Abiam verò Machæ filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiusque fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque vrbes credidit. Sed vt plerunque ſolēt mortales fortuna blandiēte corrumpi. Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad iniuſtas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis, ita vt etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, vt cùm principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi deprauētur, quorum modeſtia ceu norma corrigi debebāt, & pro virtutibus vitia eorum ſequantur: alioquin niſi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo cōtigit, populo leges ac pietatem egregiè cōtemnente, ne iuſtitiæ ſtudiis regem ſuum offenderet.

A ὅπλῳ δὲ πεπληγὼν αὐτὸν ὡς ἐπὶ κόπτειν μὲν ἡ χεὶρ αὐτοῦ ναρκήσαι βασάζουσα τὰς θυσίας. εἶτ' αἰσθεῖσα πάλιν, εἰς τὸν αὐτὸν ἐπανέλθοι φύσιν. πρὸ δὲ θυσιαστήριον οὐ καινὸν ἀλλὰ δεῖ ἄλλως θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, βαρεῖαν δὲ πᾶσι δόξαν βάρος τῷ ἐπενεγκεῖν μόγις. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸν θάνατον τὰ σημεῖα ταῦτα θεωρήσαντες, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπολεῖσθαι. ἅπερ ἀδὲν ἄτ' εἶχεν, ἀτ' ἐφθέγξατο προειπόντα ταῦτ' εἰπὼν πείθει τὸν βασιλέα, καὶ

B τὴν δίκαιαν αὐτὸ τελέως ἀποστρέψαι ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν δικαίων καὶ θείων ἔργων ὅλη τὰς ἀσεβεῖς πράξεις παρέρμησεν. ἅπερ δὲ ὀξυθυμήσει εἰς τὸ θεῖον καὶ παιδώσησεν, ὡς ἀδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τὶ καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐγχάσῃ. καὶ τὰ μὲν ὧδε ἱεροσολύμοις, ὅτι τοῦ παντὸς ἡμῶν δεδηλώθω. ὁ δὲ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προειρήκαμεν. ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε καὶ μεγάλας, βηθλεέμ, καὶ ἠταμέ, καὶ θεκωέ, καὶ βηθσὺρ, καὶ σοῦχο καὶ

C ὀδολάμ, καὶ εἰπάν, καὶ μάρησαν, καὶ ζιφά, καὶ ἀδωραΐμ, καὶ λαχεῖς, καὶ ζηκά, καὶ σαραΐμ, καὶ ἤλωμ, καὶ χεβρῶνα, ταύτας μὲν ἐν τῇ ἰούδα κληρουχίᾳ πρώτας ᾠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ βενιαμὶ κληρουχίᾳ. καὶ τειχίσας, φρουρὰς τε κατέστησεν ἐν ἀπάσαις καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ταῦτα ἄλλα πρὸς δαψιλῶς ἀπόθετο, πρὸς δὲ τούτοις θυρεοὺς καὶ στρεμμάτας εἰς πολ-

D λὰς μυριάδας. σωῆλθον δὲ οἱ ὧδε πᾶσι τοῖς ἱερεῖσι λίταις ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ λευῖται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι τὸ πλήθους ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, καταλείπειν τὰς αὑτῶν πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν θεὸν, ἃ δὲ ἤδεως εἶχον προσκυνεῖν ἀναγκαζόμενοι τὰς δαμάλεις αἷς ἱεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ἤυξησαν τὸ ῥοβόαμος βασιλείαν ἐπ' ἔτη ϛ'. γάμους δὲ συνεζεύξατο τινας καὶ ξεῖς ποιησάμενος ἐξ αὐτῶν παῖδας, ἤγαγετο ὕστερον καὶ τὸν τῶν ἀβεσαλώμου θυγατέρα δαμάρης,

E μαχάνη ὄνομα καὶ αὐτὴν οὖσαν συζυγῆ. καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν ἀβίαν προσηγόρευσε. τέκνα δὲ εἶχεν καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν, πλείονα. πασῶν δὲ μᾶλλον ἠγάπησε τὴν μαχάν. εἶχε δὲ, τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς δὲ, ἑξήκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεισαν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. διάδοχον δὲ ἀπέδειξε βασιλείας, τὸν ἐκ τῆς μαχάνης ἀβίαν. καὶ τοὺς θησαυροὺς

F αὐτῷ τε τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐπίστευσεν. ἐμοὶ δὲ οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ ὠφελημάτων τοῖς ἀνθρώποις τὰ τῶν πραγμάτων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν ἕξις. τὴν δὲ βασιλείαν αὐξανομένην οὕτω βλέπων ῥοβόαμος εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξεβάπτη πράξεις, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας καταπεφρόνηκεν, ὡς καὶ τὸν ὑπ' αὐτῷ λαὸν μιμητὴν γενέσθαι τῶν ἀνομημάτων. συνδιαστρέφεται γὰρ τὰ τῶν ἀρχομένων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων ἤθεσιν. καὶ ὡς ἔλεγχον τῆς ἐκείνων

G ἀσεβείας τὴν αὐτῶν σωφροσύνην ὠφελήσοντες, ὡς ἀρετὴ ταῖς κακίαις αὐτῶν ἐπονται. οὐ γὰρ ἐνεῖν δοκεῖν τὰ τῆς βασιλείας ἔργα, μὴ ταῦτα πράττοντας. τοῦτο τοίνυν συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ ῥοβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦντος αὐτοῦ καὶ ὠφελημάτων, ἀσυδαζειν μὴ προσκρούσωσι τῷ βασιλεῖ, θέλοντες εἶναι δίκαιοι.

Κεφα-

Κεφάλαιον δ'.

Περὶ σουσακος τοῦ αἰγυπτίων βασιλέως, στρατευσαμένου ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ λαβόντος τὴν πόλιν τὸ πλεῖστον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετώκησεν.

Τιμωρὸν ἡ τῷ εἰς αὐτὸ ἐγκλημα ὁ θεὸς ἐπέπεμπε τῷ αἰγυπτίων βασιλέα σούσακον. ὃς ἐπλημθεὶς ἡρόδοτος τὰς πρᾶξεις αὐτοῦ σεσύρηκε παρασάπες. ἔστι γὰρ ὁ σύσακος, πέμπτῳ ἔτει τῆς ῥοβοάμου βασιλείας, ἐπιστρατεύει μὴ πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἀρμάτων μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ ἑξακόσια τὸ ἀριθμὸν ἐξηκολούθησεν ἵππέων ἡ μυριάδες ἑξήκοντα ἡ μυριάδες τετρακόσιαι. τούτων τοὺς πλείστους λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνει τὰς ὀχυροτάτας τῆς ῥοβοάμου βασιλείας ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τοὺς ἱεροσολύμους. ἐγκαθεισθέντος δὲ τοῦ ῥοβοάμου καὶ τοῦ πλήθους ἐν αὐτοῖς διὰ τὴν σούσακος στρατιάν, καὶ τὸ θεῖον ἱκετεύοντων, δουῶσαι νίκην καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισαν τὸν θεὸν ἀγαθῶσαι μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ προφήτης σαμαίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπολεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτούς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλειπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, δίδυς τὰς ψυχὰς αὐέπεσον. καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοῖς ὁ θεὸς προσέφερε θλιβομένοις διὰ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ συγχέοντας τὰ νόμιμα. κατιδὼν δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς ἔντας δικαιομένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν. ὑπὸ δὲ τοῦ προφήτην. ποιήσω μέντοι γε τοῖς αἰγυπτίοις εὐκαιρίαν, ἵνα μάθωσι πότερον αἰθιόπῳ δουλεύειν ὀξὺν ἀπορώτερον, ἢ θεῷ. ὡς δὲ ἐλαβεν ὁ σύσακος ἁμαχητὶ τὴν πόλιν, διὰ μὲν ῥοβοάμου διὰ τὸ φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τοῖς θησαυροῖς συνθήκης. ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ βασιλικοῦ, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολειπών. ὠφείλε δὲ καὶ τοῖς χρυσοῖς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ εἴασε δὲ ἐν τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαβὶδ τῷ θεῷ, λαβὼν ὡς δὲ τὸν σωφρονίου βασιλέως. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἁλικαρνασεὺς ἡρόδοτος ὡς μόνον τὸ τοῦ βασιλέως πλατυσμὸς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν παλαιστίνην συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν ἁμαχητὶ τοὺς ἀθρόους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δὲ ὅτι τὸ μέτριον ἔθνος βούλεται δηλοῦν κεχρωσμένον ὑπὸ τῆς αἰγυπτίας. λέγει γὰρ ὅτι σήλας κατέλειπεν ἐν τῇ τῷ ἁμαχητὶ ὡς δὲ ἔδοντον αὐτοὺς αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγράψας. ῥοβοάμος δὲ αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἑτέρος βασιλεὺς, ἁμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ γὰρ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων περιτομήν. φοίνικες γὰρ καὶ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον οὖν ὅτι ὅτι μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται τῶν ἐν παλαιστίνῃ σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ καὶ μὴν τοῦτον ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅπως ἂν αὐτοῖς δοκῇ. ἀναχωρήσαντος δὲ σουσάκος, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσέων θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χαλκέας ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῶν βασιλέων φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τοῦ μὴ στρατηλάτης ὑπῆρχεν, καὶ τῆς ἐν τοῖς πράγμασι λαμπρότητος διέλιπεν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δίκῃ, πάντα τὸν χρόνον ἐκθεὶς ὧν ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά.

Cap. IV.

Susacus Aegyptiorum rex captis Hierosolymis diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

HAnc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitũ LXM. peditum CCCCM. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebręorum regionẽ, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cũ suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum nõ potuit, vt victoriã annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullã salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperũt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destituros. Deus autem videns eos sic effectos, & peccata sua cõfitentes, per prophetam denuntiauit, nolle se eos perdere subditurum tamen Ægyptiis, vt experiantur vtrum cõmodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente vrbem, conditiones non seruauit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidẽ relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophenę rege acceptas: atque ita cum opima præda domũ est reuersus. Meminit autẽ huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantũ errans, & quòd peruasis multis aliis gentibus etiam Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus non expectata vi deditionem facientibus. Apparet autem satis quòd nostram gentẽ dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos qui prius quàm Martẽ experirẽtur deditionẽ fecissent, in quibus pudẽda muliebria insculpta fuerint. Roboamus aũt is fuit rex noster, qui vrbẽ antequã oppugnaretur dedidit. Idẽ ait Aethiopas quoq. ab Ægyptiis circũcisionẽ viriliũ didicisse. Phœnicas. n. & Syros Palęstinos fateri sẽhãc ab Ægyptiis accepisse. Cõstat aũt quòd nulli alij circũcidãtur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sẽtiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaq. scutariis & excubitoribus suis assignauit: & ne vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cohibẽte, cò quòd perpetũ illi esset cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septẽ in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, vt qui propter spretũ A paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octauum iam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnũ obtinente.

XI. Et quoniam huius regis exitum, diximus, superest vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis B diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignámque tanta impietate pœnam, non multo pòst Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cúmque filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam mutato cultu, sumptóque priuato habitu, ad Achiam propheram proficisci. esse enim hunc virum in prædicẽdis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauítque C vt quasi peregrina de filio percontaretur, esset-ne præsentem morbum euasurus. Illa habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Siluntem vbi tum Achias degebat, peruenit. Iámque aduentante ad illius ædes muliere, cæcutiéti prę senio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata respondendum sit. Et cùm iam pro foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniux, quid teipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauítque D quid tecum loqui debeam. Vade igitur ad maritum, & hęc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi, & abscisso à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadauera vestra à canibus atque alitibus deuorabuntur. constituam enim E regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturque defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans, plangénsque misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersáque domum illum quidem ita vt propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiauit.

3. Reg. 14.

βασιλεύσας δ' αὐτῶν, ἐπτακαίδεκα. τὸν ἕβδομον ἀλαζὼν ἀνὴρ καὶ ἀσύνετος, καὶ διὰ τὸ μὴ θεσσέχειν τοῖς πατρῴοις φίλοις, τὴν ἀρχὴν ἀπολίσας. ἐτάφη δ' ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς Ἀβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἡγεμονεύοντος τῶν δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μὲν, περὶ τοῦτον ἔχει τέλος. τὰ δ' ἑξῆς Ἱεροβοάμου ἀκόλουθα τούτων ἐροῦμεν πῶς κατέστρεψε τὸν βίον διεξελθεῖν. ἔστι γὰρ οὐ διέλειπε δὲ ἡμέρημενεν εἰς τὸν θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθημέραν ὅπου τῶν ὑψηλῶν βωμοὺς ἀνίστας, καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ πλήθους ἀποδείκνυς διετέλει. ταῦτα δ' ἔμελλεν οὐκ εἰς μακρὰν τ' ἀσεβήματα καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν δίκην εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ πᾶσιν αὐτοῦ τῆς γενεᾶς ἕψειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸν παῖδος ἐν ἐθίμῳ σκάλλειν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προσέταξεν, τὴν στολὴν ἀποθεμένην, καὶ σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, παρελθοῦσαν πρὸς Ἀχίαν τὸν προφήτην. ἦν γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα, περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον διεσημήνατο. προσέταξε δ' αὐτῇ σκέλεσι τὸν παῖδος ἀνακρίνειν ὡς ξένην, εἰ δι' ἀγγελίαν τὴν νόσον. ἡ δ' μεταχηματισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς Σηλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ Ἀχίας. καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς θύρας ἠμαυρωμένου διὰ τὸ γῆρας, ὑπεφανεὶς ὁ θεὸς, ἀμφότερα αὐτῷ μηνύει, τήν τε Ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ πρᾶξαι αὐτὴν ὑποκρινάμενον. παρεισούσης δὲ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν, εἴσελθε ὦ γύναι Ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν γὰρ θεὸν οὐ λανθάνεις, ὃς ἀφιγμένην τέ μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε τίνας ποιήσομαι τοὺς λόγους. ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν. ἐπὶ σὲ μέγαν ἐκ μικροῦ καὶ μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, καὶ ἀποκρίσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ Δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δ' τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλιπὼν, χωνευτοὺς θεοὺς καὶ ξυλίνους σκευάσας ἐκείνους ἐτίμησας. οὕτως σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ἐξολοθρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ἐξεγείρεται τοῦ ὑπ' ἐμοῦ λαοῦ παντὸς, ὃς οὐδένα ἀπολείψει τοῦ Ἱεροβοάμου γένους. μεθέξει δ' τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος ἐκπεσὸν τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τοὺς πέραν εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους προσκυνεῖ θεούς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλιπόν. σὺ δ' ὦ γύναι, ταῦτα προαγγέλλουσα ἀπεῦδε πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δ' υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολείψει τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσεται δ', κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ πλήθους παντὸς, κοινοῦ τιμηθεὶς πένθει. καὶ γὰρ μόνος τῶν ἐκ τοῦ Ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς ἔστι λῶ. ταῦτα δὲν προεπεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ περὶ τοῦ προειρημένου παιδὸς θανάτου πρὸ ἀληθοῦς, θρηνοῦσα διὰ τὴν ὁδοῦ, ἐπὶ τὴν μέλλουσαν τοῦ τέκνου κοπωμένη τελευτὴν, ἀθλία τοῦ πάθους ἠπείγετο καιροῖς ἀμηχάνοις, καὶ ἀτυχῆ μοῦ ἀτυχεῖ χρωμένη διὰ τὸν υἱὸν ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπειχθεῖσα θάπτον ὄψεσθαι νεκρὸν, αἰσχρᾷ δ' διὰ τὸν ἄνδρα, ἐπαγγελλομένη, τὸν μὲν ἐκπεπνευκότα καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης εὑρε, τῷ δ' βασιλεῖ, παῖδα ἀπήγγελε.

Κεφά-

Κεφάλαιον ε'.

Στρατεία Ιεροβοάμου κατὰ τοῦ υἱοῦ Ροβοάμου, καὶ ἧττα. καὶ ὅτι βασιλεὺς τῶν Ιεροβοάμου γενεῶν ἐξωλεθρεύθη, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

Ιεροβοάμος ὁ μὲν τούτων φροντίσας, πολλῷ ἀριθμήσας στρατὸν, ὅπλοις τε βοαδίμοις τὴν δύο φυλὴν τὴν βασιλείαν τοῦ παιδὸς ἐξελέξαμενον Αβίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. κατεφρόνει γὰρ αὐτοῦ ἐξ ἡλικίαν. ὁ δὲ ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν Ιεροβοάμου, πρὸς αὐτὸν μὲν κατεπλάγη, θυμούμενος δ' ἐπάνω τῆς νέότητος τοῦ φρονήματος καὶ τῆς ἐλπίδος τοῦ πολέμου, στρατιὰν ἐπιλέξας ἐν τῇ δύο φυλῇ, ἀπήντησε τοῦ Ιεροβοάμου εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος Σαμάρων. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτοῦ τὰ πρὸς τὴν μάχην ἠυξέπιζεν. ἦν δὲ ἡ δύναμις αὐτοῦ, μυριάδες τετταράκοντα. ἡ δὲ τοῦ Ιεροβοάμου στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα καὶ ταῖς κινδύνοις αὐτῶν παρετείνατο καὶ συμβαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου Αβίας, καὶ τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν Ιεροβοάμον ἀκούσαι πρῶτον αὐτοῦ μετὰ ἡσυχίας ἠξίωσε. θορυβούμενος δὲ σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μὲν τὴν ἡγεμονίαν ὁ θεὸς Δαβὶδῃ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, οἶδ' ὑμεῖς ἀγνοεῖτε, θαυμάζω δὲ πῶς ὑποστάντες τὴν μὲν παῖδος, τῷ δούλῳ Ιεροβοάμῳ πρόσθεσθε καὶ μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν δίκην τοῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλεύειν κεκριμένοις πολεμήσοντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τὴν μὲν γὰρ πλείω μέρει νῦν Ιεροβοάμος ἀδίκως ἔχει. ἀλλ' ὑπολείπομαι ταύτης αὐτὸν ὑπολαύσειν ὀλίγον πλείονα χρόνον, ἀλλὰ δίκης καὶ τοῦ παρελθυθότος δίκην τῷ θεῷ, παύσει τὴν ἀσεβημίας, καὶ τὴν ὕβρεων ἃς οὐ διαλέλοιπεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς αἰσχυνόμενος. οἳ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ τοῦ παιδὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν ἐκκλησιάζων ὁμίλησεν, αἰθρόοι πατέρων συμβουλεία πειθόμενοι, ἐγκαταλείπετε μὲν τὴν δίκην ὑπ' ὀργῆς ἐκείνου, τὴν δὲ ἀληθείαν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ἐκείνου νόμων ἀπεστάσατε. καίτοι συνεγνώκειμεν καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, ὦ λόγων μόνων δυσκόλων, αἰδοῖ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρόσθεν δυσχερὴς ἡ νέότης αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀμαθία τῆς προτεθομένης ἐξήλθε ἔργον, δι' ἃ τε σωσομένα τὸν πατέρα, καὶ τὰς ἀνοργησίας ἐκείνου παραίτησιν γὰρ εἰ δεῖ τὴν ἐκγόνων ἁμαρτίας. τοὺς τῶν πατέρων δυστοκίας. ὑμεῖς δ' ὑμῶν τούτων ἐλογίσασθε, οὔτε τότ' ὄντες νῦν. ἀλλ' ἥκετε στρατὸν ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι δὲ πεποιθότες πρὸς τῆς νίκης; ἢ τοῖς χρυσοῖς θαυμάζεσι, καὶ τοῖς δίκην τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσεβείας ἐστὶν ὑμῖν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς εἰλπίδας ἀπεργάζεται, τὴν ἡμετέραν στρατιὰν ὑπερβάλλον; ἀλλ' ὦ δίκης οὐκ ἐχούσης μυριάδων στρατοῦ μὴ ἀδικημάτων πολεμουμένου. ἐν γὰρ μόνῳ τῷ δικαίῳ καὶ εἰς τὸ θεῖον εὐσεβεῖ τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα τὰ κρατεῖν τῶν ἐναντίων ὑπολαβεῖν συμβέβηκεν. ἴστε δὲ ὅτι παρ' ἡμῖν τετηρημένον ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἴδιον θεὸν σεβομένοις. οὐκ ἀπὸ χειρὸς ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, ὡς δίκαιοι πονηροῦ βασιλέως δίκην τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατασκάψασιν, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τὰ ἅπαντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μεταγνῶναι, καὶ λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν, παύσασθαι τῆς τολμείας. καὶ τὰ παρόντα καὶ τὸ φρονεῖν ὑμᾶς δίκην τοσούτου μεγέθους εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

A

Cap. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboámi expeditio & clades, & quòd Baſanes Hieroboami generis extirpator, ipſe regnum occupauerit

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem B eius non ſatis adminiſtrandis rebus maturam, ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille verò audito aduentu Hieroboami haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra quàm hoſtis ſperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. Habebat autem in caſtris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numeroſiores fuêre. Vt verò C pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex aduerſo cóſtitêre, Abias occupato editiore quodam loco, manu mota ſilentium ab hoſte petiit. Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere: Quòd Dauidi atque eius poſteris regnum in multas ætates duraturum diuinitus ſit conceſſum, ne ipſi quidem ignoratis: quo magis miror cur deſerto meo patre, Hieroboamo eius ſeruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis iuſto Dei ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulſuri. maiorē D enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſcelerū, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis conſiliis ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, irati deſeruiſtis non tam illum quàm Deum optimū E maximum, legéſque eius omnium quæ vnquā fuêre ſanctiſſimas. Atqui æquum erat veniam dediſſe nō ſolùm verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, ſed etiam ſi re aliquid per ætatē peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata cōdonari. Vos verò nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem F habetis, ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re fretī? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celſioribus, quæ non religionis ſed impietatis veſtræ argumēta ſunt? An fortè multitudo qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quātūlibet innumera vis exercitus, pro iniuſtitia cōtra ius arma ferentis. In ſola enim pietate ac iuſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quę profectò penes nos eſt, qui cōſtāter in ſeruādis legibus & veri numinis cultu perſeueramus: quē nō manus artificis è materia fragili ſculpſerūt, neq; ſceleſtus rex commētus eſt ad imponēdū vulgo ignobili: ſed qui cōditor eſt omniū, & principiū huius vniuerſitatis ſimul & finis. Quāobrē nūc quoq. ſuadeo vt reſipiſcatis, & ſecuti meliora conſilia deſinatis contra inſtituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem peruenīſtis.

Dum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorũ conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnémque fiduciam in Deo ponere illum certè nullis hominũ inſidiis circumueniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt. Nec defuit cęleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus quod hoſtiũ vigorem retudit, Abianis longè præpollentib⁹. Tantam enim ſtragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel Barbarorum inuenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitiſſimas vi captas deripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, itémque Iſanam & huic coniunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuêre, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultúſque eſt Hieroſolymis in maiorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus è mulieribus xiv. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante Iſrachitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hęc ſunt quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cùm regnaſſet annis viginti duobus, ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, cóque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palęſtinorum vrbẽ putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis eius amicis Baſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius ſtirpem excidit, euenít que iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, à canibus laniati abſumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exoluit.

Cap. VI.

Aethiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitu eorum interitus.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cæleſtis numinis obſeruantiſſimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis. habuítque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu itẽ Beniamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducẽta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nõ

A ταῦτα μὲν ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπὶ δ' αὐτὸ λέγοντος, λάθρα τινὰς τῆ στρατιᾶ ὁ ἱεροβοάμης ἔπεμψε περικυκλωσομένους τὸν ἀβίαν ἐκτὸς ὄντα τοῦ στρατοπέδου μέσον. μέσου δ' αὐτὸ περιελη φθέντος τῆ πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατέδυσε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀέπεσεν. ὁ δ' ἀβίας παρεθάρρυνε καὶ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ θεῷ παρεκάλει. τὸν δὲ καὶ κυκλῶσαι πρὸς τὸν πολεμίων. οἱ δ' ὁμοῦ πάντες ὁπλαλεσάμενοι τὸν θεὸν τοῦτο συμμαχεῖν, τῆ ἱερέων τῆ σάλπιγγι σημῆναι πᾶν, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ὅπη πᾶς πολεμίους. καὶ τότε μὲν, ἐβράυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ θεός. τῆ γὰρ ἀβία στρατιᾶ, ἐκ δεξιᾶς ἐπιπεσὸν. ὅσους γὰρ ἀφίκετο ἐμπεσόντα φόνος ἐν πλήθει γενόμενος, εἰθ' ἑλλιῶν ὅτι βαρβάρων, πεσόντας ἀπεκτίναντες τῆ ἱεροβοάμη δυνάμεως, θαυμαστὴν καὶ ἀξιόπιστον νίκην τῷ θεῷ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντακόσια γὰρ μυριάδας τῶν ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυροτάτας ἑλόντες καθεῖλον. τὴν τε βηθήλη καὶ τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς, καὶ τὴν ἰσαναν, καὶ τὴν ἐπαρχίαν αὖ τὴν ἱεροβοάμης μὲν, οὐκέτι μετ' αὐτὸν τὴν ἡττᾶσθαι ἴσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας ἐβίω χρόνον. τελευτᾷ δ' ὀλίγον τῆ νίκη χρόνον ὑπερήσας, ἔτη βασιλεύσας ἑπτὰ καὶ δέκα. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις. ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει δ' ἐκ μὲν δύο καὶ εἴκοσι. θυγατέρας δ' ἑξκαίδεκα. πάντας δ' τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσάρων ἐπεκτήσατο. διαδέχεται δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς ἄσανος. καὶ ἡ μητὴρ τὸ ὄνομα. τούτου κρατήσαντος, ἀπέλυσεν ἡ χώρα τῶν ἱεροσολυμιτῶν εἰρήνης, ἔτη δέκα. καὶ τὰ μὲν περὶ ἀβίαν τὸν ῥοβοάμου τὸν σολομῶνος, ἅπερ παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ ἱεροβοάμης ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς ναδάβος, δεύτερον ἔτος ἤδη τῆς βασιλείας ἀσάμενος. διελυμανδότος. ἦρξε δὲ ὁ τοῦ ἱεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ παρὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν δὲ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατεύσαμβος ὁπὶ γαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων οὖσαν πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν προσέμενε. ὑπεκλυθέντες δὲ ὑπ' ἐκείνου τοῦ φίλου τινὲς βασάμου ὄνομα, μαχίλου δὲ παιδὸς, ὑποβυήσκει. ὃς μὴ τελευτὴ αὐτὸ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, ἅπαν τὸ ἱεροβοάμου γένος διέφθειρε. καὶ σωίβη καὶ τὴν θεῖ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῆ πόλει τῆ ἱεροβοάμου συγγενεῖς ὑποβυήσκοντας ὑπὸ κυνῶν ἀπαραχθίωσι καὶ δαπανηθῆναι, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπ' ὀρνέων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβοάμου οἶκος, τῆς ἀσεβείας αὐτὸ καὶ τῆ μιάσματων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ὁπλιτεία τὴν ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος ἀσάνου, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ.

Ὁ δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος ἦν, τὸν ξόπον ἄριστος καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφιερωμένος, καὶ μηδὲν μήτε πρᾶξαι μητ' ἐνοεῖν μέλλων, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν εἶχε καὶ τὸν τῶν νομίμων φυσικὸν τὴν ἀναφορὰν. κατόρθωσε δὲ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐκκόψας εἴτι πονηρὸν ἦν ἐν αὐτῇ, καὶ καθαρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος. στρατὸν δ' εἶχεν ὁπλιτικὸν ἀνδρῶν ὡπλισμένων θυρεὸν καὶ σειρομάστων, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος, ἀσπίδας φορούντων καὶ τοξοτῶν, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη δὲ αὐτοῦ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλῃ δυνάμει ζαράης ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεὺς,

ἀνεπίκευτα μὴ πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων ἢ δίκα, ξιακοσίοις δ' ἁρμασι. κ) μέχρι πόλεως Μαρήσας, ἔστι δ' αὐτη τ' ἰδία φυλῆς, ἐλθασανίος αὐτὸ μ) τῆς οἰκείας δυνάμεως, ἀπήντησεν ἄσανις. Ϲ αὐτικ' ἔταξας αὐτῷ τ' τραπαί, ἔν τινι παράγκ σαφαθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως ἐκ ἄπωθεν ὡς ἐδὲ τὸ τῦ αἰθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας, νίκην ἤτει παρὰ τ' θεῦ, Ϲ τὰς πολλὰς κτείνειν μυριάδας τῦ πολεμίων. κἀδὲ γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας ἔλεγεν, ἢ τῇ παρ' αὐτῦ βοηθείᾳ δυναμένῃ Ϲ τοὺς ὀλίγους ἀπραγάτους καὶ κρείττους τῦ πλείονων, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῦ ἰσχύοντας, ἁπάντων ἕνεκα πρὸς μάχην τῦ ζαραίῳ. ταῦτα λέγοντος ἀσανίᾳ, νίκην ἐσημήνατο ὁ θεός. Ϲ συμβαλὼν μ) ζαρᾶς τῦ προδεδηλωμένων ὑπὸ τ' θεῦ πλήθει ἀπέκτεινε τῦ αἰθιόπων. κ) ζαπείρας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τῆς γεραίτιδος χώρας. σφέμβροι δ' τῆς ἀναιρέσεως, ὅτι τῷ ἀρταγίῳ τῦ πολεμίων, ἦλω δὲ γεραρῶν, ἐχώρησαν, κ) τῆς παρεμβολῆς αὐτῦ, ὡς πολὺν μὲν ἐκφορήσαι χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους κ) ὑποζύγια, κ) βοσκημάτων ἀγέλας. ἄσανις μὲν ἂν κ) ἡσυχῇ αὐτῷ τραπὰ διαύτῳ ταῦτά τ' θεῦ νίκην λαβόντες κ) ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς ἱεροσόλυμα. ὧδε γενομένοις δ' αὐτῆς ἀπλώτησε κ) τὴν ὁδὸν προφήτης ἀζαρίας ὄνομα. ἔδει δ' ἔπεχειν κελεύσας τῆς ὁδοιπορείας, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι παύτης εἶεν τ' νίκης παρὰ τ' θεῦ τετυχότες, ὅτι δικαίως κ) ὁσίως αὐτοὺς παρέσχον, Ϲ πάντα κ) βάλλειν τὸ θεῖον πεποιηκότας. ὅτι μέντοι σφᾶς ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τῦ ἐχθρῶν, κ) τὸ ζῶν μ) δαιμονίας παρέχειν τὸν θεόν. ἀπολείπουσι δ' τὴν ὑπόσκειαν, ἅπαντα τούτων ἐναντία συμβήσεσθαι, κ) χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς ἀναθεν προφήτης ἐν τῷ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ κ) αἱ πόλεις ἀνάστατοι γενήσονται, κ) τὸ ἔθνος κ) πάσης ἀπαρήσεται γῆς, ἔπηλυν βίον κ) ἀλίτιλον βιωσόμενον. καμοὶ δ' αὐτοῖς ἔχουσι συνεβούλευε ἀγαθοῖς γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς δωρεᾶς αὐτοῖς τὸ θεῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς Ϲ ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, κ) πολλὴν προθυμίαν ἐπεδείκνυτο, κοινῇ τε παντες κ) κατ' ἰδίαν τ' θεόν. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ τῦ νομίμων ὀπαδοῦσι. καὶ ταῦτα μὲν ἀσανίᾳ τ' βασιλέως τῦ δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπάνειμι δ' ὅπη τὸν τ' πλήθους τῦ ἰσραηλιτῦ βασιλέα βασανίαν, τὸν ἀποκτείναντα τὸν ἱεροβοάμου υἱὸν ναβαδον, καὶ καταχόντα τὴν ἀρχήν. ἔδει δὲ ἐν θάρσῃ πόλει διαζεύγνυσθαι, κ) ταύτῃ οἰκητήριον πεποιημένος, εἴκοσι μὲν ἐβασίλευσεν ἔτη κ) τέσσαρα. πονηρὸς δ' κ) ἀσεβὴς ὡς ἱεροβοάμου κ) τὸν υἱὸν αὐτῦ ἰηοὺ μόνος, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, κ) τὸν θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς αὐτὸς πέμψας χιμωὴ τὸν προφήτην προεῖπε διαφθείρειν αὐτῦ πᾶν ἰηοὺς, κ) τοῖς αὐτοῖς οἷς κ) τὸν ἱεροβοάμου κακοῖς. ὧδε ἐβαλεν οἶκον ἐξελάσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτῦ ἰηοὺμενος, οὐκ ἠμύναστο τὴν ὑπερηφανίαν τῦ δικαίου προσλοιδορηθέντος τ' πλήθους καὶ ἀσεβοῦς. ἅπερ αὐτῆς προῆτον τοῖς οὐσι τοιούτοις ἀγαθὰ, ἔπειτα τῷ θεῷ φίλα. τὸν δ' κάκιστον ἱεροβοάμου ἐμιμήσατο, καὶ τῆς ψυχῆς ἀπολομένης τῆς ἐκείνου τὴν πονηρίαν ἀνεδέξατο. εἰς πεῖραν οὖν ἦλθεν εἰκότως τ' ὁμοίως συμφορᾶς αὐτ' ἔλεγεν, ὅμοιον αὐτῷ ἰηοὺμενον. βασάνης δ' προφανεστάτης τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεσθαι κακὰ μὴ ὅλης τ' ἰηοὺ ἕνεκα τῦ τοιούτου, ἀ φορὰς τὸ λοιπὸν ἠσύχασεν, ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθάνῃ, κ) θεῖ τ' παρόντων ἐν τ' τότε ἦν μα-

A genta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progresso vsque Maræsam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinē exclamauit Deum inuocans, orásque vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Venisse se ad dimicandum B cum Zaræo sola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hæc precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo visto rex alacris cum hoste conflixit, cæsisque plurimis, reliquos terga vertentes vsque in agrum Geratenum persequutus est. Versi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. idem & in castris hostium factum est: vnde multum auri egestum est, prędáque abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hierosolyma: iámque non longè aberant quum illis propheta Azarias fit obuiam, is posteaquam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hanc victoriam diuino fauore eis contigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quòd si ita vt cœperant pergerent, in posterum quoque victorias de hoste & vitam fortunatam eiusdem fauore illis expectandam: sin verò à religione desciuerint, omnia contraria illos manere: sequuturúmque tale tempus, in quo neque propheta verax in populo reperiatur, neque sacerdos iustitiæ cultor. Túncque & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam, erronumque more vitam acturam nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus esset probitati studerent, & diuinum fauorem sibiipsis non inuiderent. His auditis rex vnà cum populo gauisi sunt, dederuntque operam & publicè & priuatim vt religio sarta tecta maneret, dimissis à rege per totam regionem à quibus hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duarum tribuum regis rebus, reuertor ad Basanem Israelitarum regem, qui Nadabo Hieroboami filio cęso regnum eius occupauerat. Hic in Tharsę vrbe electo domicilio vigintiquatuor annis regnauit, scelleratior, magisque impius quàm vel Hieroboamus vel illius filius afflictor populi, & aduersus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimone propheta prædixit se totum ipsius genus excisurum, & eisdem quibus priùs Hieroboamum cladibus 3. Reg. 16. profligaturum: eo quòd rex à se constitutus ingratus fuisset, nulla in administrādo regno pietatis aut iustitiæ ratione habita, quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: sed scelleratissimi Hieroboami factus imitator, omnib. eius vitiis sese cōraminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam similem exitum habiturum. At Basanes posteaquā cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit vt correctior in

posterum & anteactorū pœnitens placato numine vitaret exitium. sed velut propositō præmio si strenuè pergeret, ac si per prophetā ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset, ipso factus nequior, indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantē quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam munichat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionib⁹ regnum Asani vastarent. Veritus autē eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens eius societatem, & admonēs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: móxque suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt videlicet Achionem, Danam, & Abelmanen. His auditis Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomē Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellū instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultúsque est in Arsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidię partis magistro. Epulantem enim apud Olam suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorum quàm militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vrbis occupati fuêre.

Cap. VII.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius, regnum obtinent.

Deinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatē, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eáque expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectóque igne simul cū ea se quoque cōcremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, aliis Thamanū, aliis Amarinū regnare volētibus. Cuius factio quum tandem vicisset, occisoque Thamano sol⁹ toti⁹ populi regnū obtinet.

A ταν σήσας συγγνώμης ἁμαρτεῖν θεῷ τύχοι· ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' αὐξήσει πάσχουσιν, ἃ δ' ἀπέλειπεν αὐξήσειν τὸ ἐνεργοῦντες, οὕτω καὶ βασάης προειρηκότος αὐτῷ τοῦ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ὀλέθρῳ χρῆσις καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο. καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς αὐξήσει αὐτοῦ πόροις προσεπίθ[ε]ι. τελευταῖον, τὴν στρατιὰν ἀθροίσας πάλιν ἐπῆλθε

B πόλει τινὶ τῇ οὐκ ἀφαύλῳ ῥάμαθῶνι τοὔνομα σαδίων ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα. καὶ καταλαβόμενος αὐτίκα, ὡχύρωτο περιβεβλημένοις κατελείπετο ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τὴν ἀσσυρίαν βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ ἄσανος τὴν ὑπερβολὴν τῶν πολεμίων, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ δύναιτο κακὰ τὴν ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν ῥαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν δαμασκηνῶν

C βασιλέα πρεσβεῖς καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, συμμαχίαν καλῶν συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι καὶ παρὼν φιλία πρὸς ἀλλήλους ἦσαν αὐτοῖς. ὁ δὲ τῷ χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, διαλύσας τὴν πρὸς τὸν βασάην φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐκέλευε κακοῦν αὐτάς. οἱ δὲ, τὰς μὲν ἐνέπρησαν. τὰς δὲ διήρπασαν πορευθέντες, τὴν τε ἰωανοὺ λεγομένην, καὶ δᾶνα, καὶ ἀβελ-

D λάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, τοῦ μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τὴν ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μὴ δὲ ἀσυδὴς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεφεν. ἄσανος δὲ, ἐκ τῆς δαμασκυασμένης ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀνῄρει ἐν αὐτῷ τόπῳ δύο καρτερὰς, ἣν μὲν γαβὰ ἐκάλεῖτο, ἣν δὲ, μασφά. καὶ μὴ ταῦτα μὲν καιρὸν οὐκ ἔφερεν ὁ βασάνης τῆς δὴ τὸν ἄσανον στρατιᾶς, ἐφθάσθη δὲ ὑπὸ τοῦ χρεών. ἐν θαπσὶ δὲ μὲν ἐν ἀρσανῇ πόλει. δαλαμβαὴλ δ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παῖς ἦλανος ἔτη ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ, φονεύσαντος αὐτὸν ὀξὺ ὀπεβουλῆς ζαμάρίου τοῦ ἱππάρχου τῆς ἡμετέρας τάξεως. κατωκήθη δὲ αὐτὸν δαὴλ τοῦ οἰκοδόμου αὐτοῦ ὡσὰ τέκνον, πείσας ὀπερᾶσαι τὴν υἱὸν αὐτοῦ ἱππέων τινας, ἀπάτασε δὴ αὐτοῦ μεμενωμένον τὴν φεὶ αὐτοῦ ὁπλίτην καὶ ἡγεμόνων. οὗτοι δὲ ἅπαντες φεὶ τὴν πολιορκίαν τῶν γαβαθῶν ἐγένοντο τοῦ παλαισταί.

F

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς τῆς βασάης γενεᾶς διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος.

Φονεύσας δὲ τὸν ἦλανον ὁ ἱππαρχος ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύει. καὶ πᾶσαν τὴν βασάνου γενεὰν καὶ τὴν ἐμὴν προφητείαν διαφθείρει. τῷ δὲ αὐτῷ ἔσπερ συνέβη τὸν οἶκον αὐτοῦ πυρρίζον ὀπολέσθαι διὰ τὴν ἀσέβειαν, ὡς καὶ τὴν ἱεροβοάμου διαφθαρέντα γενεὰν φαμεν. ἡ δὲ πολιορκοῦσα τὴν γαβαώνων στρατιὰ, πυθομένη τὰ φεὶ τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι ζαμάρης ὀπέκτεινας αὐτὴν ἐκ τὴν βασιλείαν, καὶ αὐτὴ τὴν ἡγούμενον αὐτῆς ἀμάρινον ἀπέδειξε βασιλέα. ὃς ὀπὸ γαβαώνης ἀναστήσας τὸν στρατὸν, εἰς θαρσὶν ἀπαίρεται τὸ βασίλειον. καὶ προσβαλὼν τῇ πόλει, κατὰ κράτος αἱρεῖ. ζαμάρης δὲ τὴν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέφυγεν εἰς τὸ μυχάτατον τῶν βασιλείων. καὶ ὑποφρήσας αὐτῷ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διεῖς δ' ὅλης ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαός. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν θάμναν βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δὲ τὸν ἀμάρινον. νικήσαντες δ' οἱ τὸν ἄρχειν ἀξιοῦντες, ὀπέκτειναν τὸν θάμναν, καὶ

Ϲ παντὸς βασιλεύει ὁ Ἀμαρῖνος τὸ ὄχλω. ξιακοσῳ ὴ ἔτει τ Ἀσάνα βασιλείας, ἦρξεν ὁ Ἀμαρῖνος ἔτη δώδεκα. τούτων τὰ μὲν ἕξ, ἐν Θαρσῃ πόλει, τὰ δ' λοιπὰ, ἐν μαρίωνι, ὃν ἡ ἑλλήνων σαμαρεία καλουμένη. προσηγόρευσε δ' αὐτὴν αὐτὸς σαμάραιον, ἀπὸ τὸ τὸ ὄρος ἀποδομῶσ αὐτῷ, ἐφ' ᾧ κατεσκεύασε τὴν πόλιν, σαμάρος. διέφερε δ' οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶ). ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἀποστήσωσιν ἀπὸ τὸ θεοῦ τ λαὸν, τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι. καὶ δὴ τὸ δι' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐπέπεισεν ἐλθεῖν, καὶ μηδένα τὸ ἡμῶν ὑπολείπειν. ἐτελεύτησε δ' καὶ οὗτ ἐν σαμαρείᾳ διαδέχεϳ δ' αὐτὸν ὁ παῖς ἄχαβος. μαθεῖν δέ ὅτι ἐκ τούτων ὅσιον τὸ θεῖον ὑπεροφθὲν ἔχϳ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ δ' τοὺς μοχθηροὺς, καὶ προρρίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γὰρ τῷ ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ διὰ τὴν ἀνομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες εὑρέθησαν καὶ τὸ γένος αὐτῶν. ὁ δ' τῶν ἰουδαίων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ἅπας, καὶ δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, εἰς μακρὸν καὶ εὐδαίμονα τοῦ θεοῦ προήχθη γῆρας, καὶ πεντηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν ἔτος, εὐμοίρως ἀπέθανε. τελούτησαντος δ' αὐτὸ, διεδέξατο τὴν βασιλείαν υἱὸς, ἰωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς ἀβίδας θυγάτρα γεγονὼς. τὸν μιμητὴν δαβὶδου τ προπάππου κατὰ τε ἀνδρείαν καὶ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτου τὸ βασιλέως οὐ κατεπείγει νῦν λέγειν. ὁ δ' ἄχαβος ὁ τῶ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν σαμαρείᾳ τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχεν, ἕως ἐτῶν εἴκοσι καὶ δύο. μηδὲν κινήσας τῶν περὶ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ, ὅσα γε πρὸς τὸ χεῖρον, καθ' ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπένοησεν. ἅπαντα δ' αὐτῷ τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ὑπερπεπάμφυκος, καὶ μάλιστα τὴν ἱεροδιάμε ζηλώσας δαιμονίαν. καὶ γὰρ ἐπαμάλξας, τὰς ὑπ' ἐκείνῃ κατασκευασθείσας προσεκτήσατο. καὶ τούτοις ἄλλα δαίμονα ἐμηχανήσατο. ἔγημε γὰρ καὶ γυναῖκα, θυγατέρα ἰεζαβὰλου τ τυρίων καὶ σιδωνίων βασιλέως, ἣν ἰεζάβελ ὠνόμαται. ἀφ' ἧς τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς προσκυνεῖν ἔμαθεν. ἦν γὰρ τὸ γύναιον δραστήριόν τε καὶ τολμηρόν. εἰς τοσαύτην δ' ἀτέλγειαν καὶ μανίαν προῆλθεν, ὡς τε καὶ ναὸν τῷ τυρίων θεῷ, ὃν βὰλ προσαγορεύουσιν, οἰκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων καταφύτευσε, κατέστησε δ' καὶ ἱερεῖς καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους περὶ αὐτὸ εἶχεν, αἰσίᾳ Ϲ ποιηρίᾳ πάντας ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ προφήτης δέ τις τοῦ μεγίστου θεοῦ ἐκ πόλεως θεσβώνης τ γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν ἀχάβῳ, προλέγει αὐτῷ τ θεὸν ἔφασκε μήτε ὑσῆν αὐτὸν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς τὴν χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτοῦ. καὶ τούτοις ἐποιήσατο τὰ διέξοδον. καὶ διεχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος δι' ἀγχεμάρρῳ τινὶ τὴν διαβασιλὴν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ποτὸν εἶχε. τὴν δὲ τροφὴν αὐτῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον. ἀναξηρανθέντος δ' τοῦ ποτάμου δι' ἀνομβρίαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν οὐκ ἄπωθεν τ σιδῶνος Ϲ τύρου, μεταξὺ δὲ κεῖται, διαβάντα τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. εὑρήσειν δὲ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τροφάς. ὧν δ' οὐ πόρρω τῆς πόλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τοῦ δ' θεοῦ δηλώσαντος ταύτην εἶ) τὴν μέλλουσαν αὐτὸν διαθρέψειν, προσελθὼν ἠπήτησατο. καὶ κομίσαι ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης μετακαλεσάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ' ὁμωσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα,

A Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliquos sex Marconc, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samararum vocauit, à Samaro, de quo mõtem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil à priorib. regib. differebat, nisi quòd illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tãtùm agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit vt alius alium tolleret, & cum toto suo genere extirparentur.

B Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contrà funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem breui tẽpore alius ab alio cũ totis familiis sublati sunt. Asanus verò Hierosolymorum duarúmque tribuum rex ob pietatẽ ac iustitiam feliciter Dei fauore viuẽs ad extremam peruenit senectam, & post vnum & quadraginta regni annos bo-

C na morte decessit. cui mox Iosaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum paulo pòst dicetur.

Cæterùm Achabus Israelitarum rex habita- XIII.
uit Samariæ vbi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid fortè deterius commentus est. Omnium enim impietates repręsẽtauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas

D ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomẽ Iezabela: móxq. ab ea domesticos illius deos colere didicit. Erat hęc mulierecula audax & temeraria, adeóque impotẽtis insaniæ, vt nõ verita sit tẽplũ Beli deo Tyriorum exędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum fre-

E quens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes antè se reges superans. Hunc 3. Reg. 17.
propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiam illis annis daturus sit, nec rorẽ, donec ipse vates non cõpareret. Additóque iureiurãdo quo magis rẽ confirmaret, secessit ad tractũ australẽ, vbi ad torrẽtẽ quẽdã degebat, vnde potũ haberet. Nã cibus ei quoti-

F die per cornos afferebatur. qui postquã ob inopiã imbriũ exaruit, iubẽte Deo profectus est Sareptã, quod oppidũ Tyrũ inter & Sidonem sitũ est. Illic enim se mulierem viduam inuẽturum præmonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Iámque non longè à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo hanc fore eius altricem, salutatam prius rogauit vt aquam potabilem afferret

G abeuntémque iam reuocans, & panem portare iussit. Iurauit illa nihil sibi domi esse præter v-

nicũ farinæ pugillum & olei paululũ : veniſſe-
queſe eò vt collectis lignis ſibi ac filio panẽ co-
queret,quem vbi comediſſent fame abſumerẽ-
tur,quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum
propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora
ſperans:&primùm mihi paululũ paratum affer.
polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo fari-
nam defore,nec oleum in fidelia, donec Deus
det pluuiam. Paruit mulier,& quęcunque pro-
pheta petierat fecit:deincépſque & ſibi & filio
& hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum e-
nim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas.
Meminit autem huius inopię pluuiarum etiam
Menãder in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic
ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defe-
ctus fuit ab Hyperberetæo menſe vſque ad in-
ſequentis anni Hyperberetæum continuus,qui
cùm ſupplicationes indixiſſet,ſequuta eſt ma-
gna vis tonitruũ. Hic Botrym in Phœnice con-
didit,& Auzaten in Africa. His verbis dubio
procul ſiccitatem factam ſub Achabo,cuius tẽ-
pore Ithobalus apud Tyrum regnauit,Menan-
der in ſuos commentarios retulit. Mulier autẽ
illa prophetæ hoſpes cùm filius eius morbo
præualente expiraſſet,eiulans & voces quas do-
lor exprimebat emittens,querebatur de aduen-
tu hominis qui peccata eius detexiſſet, ideò
mulctatam ſe filij morte dictitans. Ille conſo-
labundus iubet eã ſibi tradere filium, breui re-
cepturã viuum:acceptúmque mox in propriũ
cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuũ le-
ctulum,exclamauit ad Deum,non bonam hoſ-
pitij gratiam altrici relatã extincto ipſius pue-
ro:rogabátque vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſti-
tueret. Itaque Deo genitricem miſeriãte,& pro-
phetæ gratificante,ne videretur infortuniũ ſe-
cum in hoſpitium intuliſſe,præter omnem ex-
pectationem recepit puer ſpiritum. At illa gra-
tias egit vati,dicens nunc demum ſe agnoſcere
3.Reg.18. diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde pòſt
Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicatu-
rus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per
totam regionem,& magna rerum ad victũ ne-
ceſſariarum penuria,vt non ſolùm hominibus
panis deeſſet,verùm etiam equis cæteriſque iu-
mentis terra negaret pabulum:tanta erat vbiq.
ſiccitas. Rex igitur vocato diſpẽſatore Obedia,
cui iumentorum curam mandauerat,iuſſit vbi-
que fontes & torrentes perquirere,ſicubi inue-
niretur herba ad ſecandum iumentis pabulum.
Cúmque multum quæſitus propheta Eliasn uſ-
quam compareret, iuſſit Obediam quoque ſe
ſequi. Partitis deinde itineribus,aliam rex, aliã
diſpenſator viam ingreditur. Erat autẽ vir pius
& quo tempore Iezabel regina in prophetas
ſæuiebat cædibus , centum ex eis in cauernis
ſubterraneis abdiderat,pane & aqua ſuſtentã-
dos. Huic a rege digreſſo Elias occurrit , & ex
percontatione agnitus à venerabũdo ſalutatur.
Mox propheta mandãte vt aduentũ ſuum regi
nunciet:quo,inquit,meo merito me mittis ad
eum qui te vbique gentium ad necẽ perquirit?

καὶ ὀλίγον ἔλαιον, περιεύροιμι ἂν συναιλεγμένα τὰ ξύλα,
ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ Ⓒ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μὴ ὤν,
ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος
ἔλεγε. ἀλλὰ θαρσοῦσα εἶπεν ἀπιθι, καὶ τὰ χρείαν
προσδοκῶντα, καὶ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ βραχὺ κό-
μισον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ἀπολείψειν ἀλεύρου
κεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἐλαίου τὸ κεράμιον, μέχρις οὗ ἂν
ὕσῃ ὁ θεός. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, ἡδέως γλυκυμύθη
πρὸς αὐτὸν ἐπίστευσε τὰ εἰρημένα, καὶ αὐτή τε ἔχρα καὶ τῷ
τέκνῳ ἐχορήγει τῶν ἀναγκαίων Ⓒ τῷ προφήτῃ. ἐπελθὼν
δ' οὐδὲν αὐτοὺς πταίειν, ἄχρις οὗ καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύ-
σατο. μέμνηται δ' τῆς ἀπορίας ταύτης, καὶ Μένανδρος
ἐν ταῖς ἱστορίαις τοῦ τῶν Τυρίων βασιλέως πραξεσι λέ-
γων οὕτως. ἀβροχία τε ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ Ὑπερ-
βερεταίου μηνὸς, ἕως τοῦ ἑξῆς ἔτους Ὑπερβερεταίου. ἱκε-
τείαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, κεραυνοὶ ἱκανοὶ βιβλι-
κέναι, ἔδει πόλιν βότρυν ἔκτισε τῶν ἐν φοινίκῃ. Ⓒ αὐ-
χατῶν ἐν λιβύῃ. καὶ ταῦτα μὲν δηλοῖ τὴν ἐπὶ ἀχάβου
γλυκυμύθου ἀνομβρίαν, ἣν δὲ τοῦτο καὶ ἰθοβαλος ἐβα-
σίλευε τυρίων, ὁ μένανδρος ἀναγέγραφεν. ἡ δὲ γυνὴ πρὸς
ἣν πρὸς τούτων εἶπεν μοι, ἡ τὸν προφήτην δεξαμένη,
τὸν παῖδος αὐτῇ κατασπάσαντος εἰς νόσον, ὡς καὶ τὴν ψυ-
χὴν ἀφεῖναι καὶ δόξαν νεκρὸν, αἰκαλαομένη καὶ φωνὰς
οἵας ὑπηρόδυε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηπάτο τὸν παρ'
αὐτὴν παρουσίας τὸν προφήτην, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁ-
μαρτίας αὐτῆς, καὶ δεξάμενον τὸν παῖδος τετελευτηκότος.
ὁ δὲ παρεκελεύετο θαρρεῖν καὶ εὐδαιμονίαν τὴν αὐτ.
ζῶντα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. εὐδαιμούσης οὖν αὐτῆς,
βαστάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ κα-
θεὶς ὀπὶ τὴν κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς καλῶς
ἀμείψαιτο τῶν ὑποδεξαμένων καὶ θρέψασαν, τὸν υἱὸν
αὐτῆς ἀφαιρησάμενον. ἐδόκει τε τῶν ψυχὴν εἰσπέμψαι
πάλιν τῷ παιδὶ καὶ εὐδαιμεῖν αὐτῷ τὸν βίον. Ⓒ ὁ θεοῦ
καθικτιρήσαντος μὲν τὴν μητέρα, βουληθέντος δὲ καὶ
τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὸν ὀπὶ
κακῷ παρεῖναι, εὐδαίμονα πᾶσαν προσδοκίαν ἀνέβιωσεν. ἡ
δὲ ἀναχαίτει τῷ προφήτῃ. Ⓒ τότε σαφῶς ἔλεγε με-
μαθηκέναι ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ δηλέγει. χρόνῳ δ' ὀλί-
γῳ διελθόντος, εὐδαίμονες πρὸς ἄχαβον τὸν βασιλέα,
καὶ βίλησιν τοῦ θεοῦ, δηλώσων αὐτῷ τὸ ψιμσόμβρον ὑετόν.
λιμὸς ὢν τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, Ⓒ πολλὴ τῶν
ἀναγκαίων ἀπορία, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτον ἀπα-
νίζειν, ἀλλὰ Ⓒ τὴν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς
ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ὄζει χόρτος δηλῶν τοῦ ἀνομ-
βρίας ἀποδιδόναι. τῶν οὖν ὑπομελωμένων αὐτοῦ τῶν
κτημάτων, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐπέλευσε
ζητεῖν πηγὰς τοῦ ὑδάτων, καὶ τοὺς χειμάρρους, εἴ εὕρου
παρ' αὐτοῖς ὕδρευθῆναι πόα, ταύτῃ ἐπὶ ξοφλὸν ἀμισάμε-
νοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. καὶ διεστάλμενος κατὰ πᾶσαν τὴν
οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἠλίαν, ὡς δι-
εφθαρμένου συνέπεσθαι ἐπέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν
ὁρμᾶν αὐτοῖς μεμισαμένοι τὰς ὁδοὺς, ὅτε ἀβεδίας καὶ
ὁ βασιλεὺς ἀπῆσαν ἕτερος ἑτέραν τῶν ὁδῶν. συνεβεβή-
κει δ' καθ' ὃν ἐξαβέλη ἡ βασίλισσα κατὰ τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τοῦτον ἑκατὸν ὄντας ἐν τοῖς ὑπογείοις ἀπο-
κρύψαι προφήτας, καὶ τρέφειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον καὶ ὕδωρ. μονωθέντι δ' αὐ ἀπὸ τοῦ
βασιλέως ὠβεδία, συνῆντησεν αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὸν εἴη. καὶ μαθών,
προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα βαδίζειν ἐπέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ τὰ κακὰ
ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τὸν ἀποκτεῖναι ζητοῦντα καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα καὶ γῆν, πέμπειν αὐτὸν

ὅτι

ὅπ μηδένα τόπον καταλιπεῖν εἰς ὃν ἂκ ἀπέσειλε τοὺς ἀ-
νάξοντας εἰ λαβοίεν ὅπ θανατῶ. κ᾽ γὰρ δύναμαι τοὺς
αὐτὸ ἐφασκε μὴ τ᾽ θεοῦ τανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλ-
λον ἀπελθοῖ τόπον. εἶτα δεομένων αὐτὸ πιμφαίτος
τ᾽ βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένου δρᾶν ὅ τι ποτ᾽ εἴη
γῆς ἐπιθάλ. παρορᾶν οὐδ᾽ αὐτὸ τ᾽ σωτηρίας παρεκά-
λει, τὸν ὦδε τοὺς ὁμοτέχνους αὐτὸ ἀποκλῆν λέγων, ὅπ
σώσειν ἐκεῖ τ᾽ προφήτας, ἰεζαβέλας πάντας τοὺς ἄλλως
ἀπηνεκμένους, κ᾽ ἐχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς Ϲ φερομένους
ὑπ᾽ αὐτὸ. ὁ δ᾽, ἅπαξ δεδόκτα βαδίζειν σπέλδει πρὸς
τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστεις σὶ ὅρκοις, ὅπ πάντως καθ᾽
σπέρᾳ ἀχαὼβ φανήσεται τὴν ἡμέραν. μεμύσαντος δ᾽
τῷ βασιλεῖ τ᾽ ἀβδίᾳ τὸν ἦλίαν, ὑπήντησεν ὁ ἀχαὼβ κ᾽
διήρετο μετ᾽ ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ τῷ ἰσραέλων λαὸν κα-
κώσας, κ᾽ τ᾽ ἀκαρπίας αἴτιος γεγενημένος. ὁ δ᾽ ἀδὲν
ὑπο δειλιάσας, αὐτὸν εἶναι φάναι τὰ δεινὰ πεποιηκέ-
ναι, Ϲ τὸ ἦθος αὐτ᾽ ξενικοὺς εἰσενηνοχότας τῇ χώρᾳ θεοὺς,
κ᾽ τούτοις σεβομένους, τ᾽ ἴδιον αὐτ᾽ ὀ μόνος ὄντι θεὸς, ἀπο-
λελοιπότας. νῦν μὴν τοίνυν ἀπελθόντας σπέλδει πάν-
τα τὸν λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροίσαι πρὸς αὐ-
τὸν, κ᾽ τοὺς προφήτας αὐτ᾽, καὶ ὁσους ὁ γυναικὸς εἰπὼν ὅ-
σοι τὸν ἀριθμὸν εἶπεν, κ᾽ τοὺς τῷ ἄλσεων προφήτας
ὡς τετρακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δ᾽ συνέδραμον
πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος, ἀχάβ δ᾽ παρῆν αὐτοῖς,
σταθεὶς αὐτὸς ὁ προφήτης ἦλίας μέσος, μέχρι πότε
διχομηνίους αὐτοὺς τῇ δικαίᾳ Ϲ τ᾽ δόξῃς, οὕτως βιώ-
σειν ἐφασκε νομίσαντας μὴ δ᾽ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀλη-
θῆ Ϲ μόνον, ἐπειδὰν τούτῳ κ᾽ τ᾽ ἐντολαῖς αὐτ᾽ παρὰ μη-
δὲν δ᾽ τ᾽ τῶν ἡδικωμένων, ἀλλὰ σῴζειν τῷ ξενικῶν ὑπερη-
φάνως, ὡς ἐκείνοις δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συμβούλευε
καθακολουθεῖν. τ᾽ δ᾽ πλήθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀπο-
κρινομένου, ἐξῆσεν ἦλίας πρὸς δέησιν, ἅ τε τῷ ξε-
νικῶν θεῶν ἰσχύος, μὴ ἅ τ᾽ ἰδίᾳ, μόνος ὢν αὐτὸ προφήτης,
ἐκείνων δ᾽ τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτοὺς τε βοῦ-
κ᾽ ζωὴν θῦσαι δηθῆναι ξύλοις, πυρὶ κ᾽ ὑφαφθέντος.
καλέσας τὸ ποιήσαντας ἀπεκαλέσαθαι τοὺς ἰδίους
θεοὺς ἀνακαῦσαι τὰ ξύλα. ἡμμένων δ᾽ τότε, μαθήσε-
σθαι τότε τὴν ἀληθῆ φύσιν τε θεῶ. ἀρέσαντος δ᾽ τ᾽ γνώ-
μης, ἐκέλευσεν ἦλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμένους
βοῦν, πρῶτοις τε θῦσαι, κ᾽ τὰς αὐτῶν ἐπικαλέσαθαι
θεούς. ἐπεὶ δ᾽ ἅπαντα ὡδὲ τ᾽ δυσὶν κ᾽ τῆς ἐπι-
κλήσεως θύσαντες τοὺς προφήτας, σκώπτων ὁ ἦλίας,
μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς. ἢ δ᾽ ἀ-
ποδημεῖν αὐτοῦς, ἢ καθεύδειν. τῷ δ᾽ ἀπ᾽ ὄρθρου τοῦτο
ποιοῦντων μέχρι μέσης ἡμέρας, κ᾽ τεμνόντων αὐτοὺς,
μαχαίρας κ᾽ σπαθίδας κ᾽ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλων
αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τοῖς μὲν ἀπα-
χωρῆσαι. τοὺς δ᾽ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτ᾽, μὴ
πῦρ λάθρᾳ τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τὸ δ᾽ ὄχλου προσελ-
θόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, κ᾽ συλλὼν τ᾽ λαὸν τῷ
ἰσραέλων, ἀνέσησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον, Ϲ ὡς ἐν αὐτὸ
διεμέλλεν ὤρυξε βαθυτάτην. καὶ συνθεὶς τὰς χεῖρας
ἐπὶ τὸ βωμοῦ, κ᾽ καθ᾽ αὐτῶν ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας
ἀπὸ τῆς κρήνης ὑδρίας πεσσεττέ πληρωθείσας ὕδα-
τος, κατασκεδάσαι τ᾽ θυσιαστηρίου, ὡ ὑπερβάλλειν αὐ-
τὸ καὶ τὸν διεμέλλεν ἅπασαν ὕδατος γεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο
εὔχεσθαι τῷ θεῷ καὶ καλεῖν αὐτὸν, καὶ φωνεῖν τῷ πεπλανημένῳ πολὺν ἤδη χρόνον λαῷ, φανερὸν τὸν
αὐτὸ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τ᾽ οὐρανοῦ, τ᾽ πλήθους ὁρῶντος, ὅπ τὸν βωμὸν ἔπεσε,

A Quis enim locus est ad quem attracturos te nō
miserit? Nunc fieri potest, vt dum ego regem a-
deo, te Dei spiritus quo agitaris alio rapiat. &
rex te non reperto frustratus in caput meum
sæviat. Noli esse in meo periculo tam securus,
quum scire possis quàm sim studiosus tui simi-
lium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nūc eis in latebris alimenta sug-
gero. Prophetæ contrà iubet vt nihil metuēs re-
B gem adeat, sacramento interposito se quoque
eadem die in eius conspectum venturum. Quo
indicio postquam Achabus Eliam adesse didi-
cit, in occursum eius properat: & cum indigna-
tione. Tun' ille es, inquit, Israelitarum turbator?
túne sterilitatis huius autor? At ille nihilo blā-
dior, ipsum & eius familiam cum suis externis
sacris causam malorum omnium asseuerat, in-
uectis peregrinis numinibus, & pro abrogato
veri Dei cultu suppositis. Mox iubet vt eat, &
C totum populum in Carmelum montem ad se
conuocet, simúlque suos & vxoris vates, quorū
numerum etiam non tacuit: præterea lucorum
prophetas quadringentos plus minus. Vt verò
omnes accīti à rege ad constitutum locum cō-
fluxerunt, Elias in medio constitit, &, Quousque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim
Deum nostrum verum & solum creditis, hunc
& mandata eius sequimini: quòd si non huic,
D sed externis diuinos honores deberi existima-
tis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad
hæc respondente, Elias postulat, vt quo certio-
re argumēto vel proprij vel alienorum probe-
tur potentia, solus ipse Dei sui vates contra il-
lorum trecentos contendat, accepto boue, &
in lignorum struem impositō, sed nullo igne
subdito. idem oportere & illos facere, atque ita
inuocare suos deos, vt ligna velint accendere.
E Hoc enim pacto veram Dei naturam dignosci
posse. Quæ sententia postquam placuit, iubet
Elias prophetas illos electo boue priores sacrā
rem facere, & sua nominatim inclamare numi-
na. Cúmque suis precibus & in vocationibus
nihil proficerent, ludens Elias, altiùs eos iubet
vocem attollere, si fortè aut peregrè absint aut
dormiant. Illis verò à mane vsque meridiem
frustra inclamantibus, & more patrio cultris
ac lanceolis suacorpora incidentibus, cùm iam
F suæ vices sacrificandi venissent, amoris sacrifi-
cis illis fanaticis iussit vulgum propius obser-
uare, ne fortè clàm ignem admoueret: qui post-
quam accessit, acceptis duodecim lapidib⁹, iux-
ta numerum tribuum Israeliticarum altare ex
eis instauravit, foditque circū illud fossàm bene
profundam. & coaptata super altare strue li-
gnorum victimáque desuper imposita, qua-
tuor hydrias fontana aqua plenas super alta-
G re iussit effundi, ita vt fossà quoque repleretur
aquis superfluentibus. Quibus peractis, cœpit
inuocare Deum, precarísque vt erranti iam diu
populo ostendat suam potentiam: & ecce ad-
huc illo orante, ignis repente de cælo in altare

lapſus inſpectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfuſam abſumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viſo Iſraelitæ proſtrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximũ & ſolum verum confitendo: cęteros nihil aliud eſſe quàm nomina vanis ſtultorum hominum opinionibus conficta: móxque comprehenſos eorum prophetas interficiunt, Elia ſic iubente: qui & regem abire ad prandium iuſſit, nec eſſe amplius ſolicitum: breui enim viſurum pluuiã quo abeunte Elias verticem Carmeli conſcendit, & cùm humi deſediſſet, caput genibus applicuit, iuſsítque famulum aſcenſo quodã ſcopulo ad mare proſpicere, & indicare ſicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non ſemel aſcenſo ſcopulo, ſed nihil ſe videre retulit. Tandem ſeptimò reuerſus ait ſe vidiſſe in aëre neſcio quid nigricans, humano veſtigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubẽs vt rex properè in vrbem redeat, prius quàm profuſus imber occupet. Qui poſtquam ad Ieſraelam vrbem cœpit tendere, ſine mora offuſcato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber ſuperuenit: & propheta correptus numine regium currum vſque Ieſraelam Azari vrbem currens proſequutus eſt.

3. Reg. 19. Iezabela verò Achabi vxor audito prodigio per Eliam patrato, quódque prophetas ipſius omnes interfeciſſet, miſit ad eum nuncios, minando ſe illum occiſuram, quemadmodum ipſe prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in vrbem Berſube, quæ eſt in extremis tribus Iudæ finibus, Idumęę contermina: relictóque ibi famulo, ipſe in deſertum abiit. Cúmque precatus eſſet mortem, quòd non eſſet cæteris melior, vt illis abſumptis ipſe vitæ cupidus eſſe debeat, ſub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, ſurgens inuenit aquam ac cibum appoſitum. & cùm comediſſet collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum vſque montem peruenit, in quo Moyſes à Deo legem accepiſſe proditur: vbi nactus amplum quendam ſpecum, ingreſſus habitare illic decreuit. Allapſa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem relicta vrbe deſertum coleret: ait ſe occiſis externorum deorum vatibus perſuaſiſſe populo, quòd vnicus ſit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad ſupplicium ſe à regina expeti. Mox eadem voce iuſſus in craſtinum ſub diuum prodire auditurus quid opus facto ſit: ſequenti luce è ſpelunca prodiit. Ibi & terræmotus eius aures perculit, & oculis ſe candens ignis fulgor obtulit. ſequutóque mox ſilentio, diuina voce nihil terreri præſentibus iuſſus eſt. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatúmque mox vt domum reuerſus declaret populi regem Ieum Neſſæi filium: apud Damaſcum verò Syrorum Azaelem: & pro ſe prophetam Elizæum conſtituat, ex Abela vrbe oriũdum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendiſſet Saphati filium Eliſæum arantem cum quibuſdam

καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλωθῆναι καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ φανερὸν γενέσθαι τὴν πίστιν. εἰ δ' ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ὑπὲρ τοῦ θεοῦ καὶ προσεκύνουν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα ὑπὸ φαύλου καὶ μωροῦ δόξης πεπιπτωκότα. συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἡλίᾳ τοῦτο παραγγείλαντος. ἔφη δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ προβαίνειν πρὸς ἄριστον μηδὲν ἐπιφροντίζοντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὑόντα. καὶ ὁ μὲν Ἀχαβος, ἀπηλλάγη. ἡλίας δὲ τὸ ἀκροτήριον τοῦ Καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ὑπὸ γῆν, προσωμοίωτο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀνελθόντα ὑπὲρ πυρὸς σκοπεῖν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἴδῃ νεφέλην ἐγειρομένην πόθεν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθαρὸν εἶναι σωιέβαινε τὸν ἀέρα. τοῦ δ' ἀναβάντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδόμην ἤδη βαδίσας ἐωρακέναι μελανόμενον εἶπε τι τοῦ ἀέρος, ὑπὲρ πλέον ἴχνος ἀνθρώπου. ὁ δ' ἡλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν Ἀχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς Ἰεσραέλ πόλιν ὡδήγινεται. μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυπτόντος, πνεῦμα τε λαῖλαπος ἐπιγίνεται, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης ἔνθεος γενόμενος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς Ἰσραήλας ἀζάρου πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δὲ ἡ τοῦ Ἀχάβου γυνὴ Ἰεζάβελα, τάτε σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ ἡλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δ' αὐτῷ ἀποκτένειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσαι. φοβηθεὶς δὲ ὁ ἡλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὲ λεγομένην. ἔστι δ' ἔσχατος αὕτη τῆς χώρας τῆς Ἰούδα φυλὴν ἐχόντων καὶ τοὺς Ἰδουμαίων γῆν καταλειπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. δύο ἄμυδις δ' ἀποθανεῖν, ἢ γὰρ δὴ κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῶν γλίχῃ, κατοικοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὐτὸν τινος, ἀναστὰς εἰσῆκει ὡδαπεμπόμενον αὐτῷ ξοφὸν καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς ξοφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σινᾶον καλούμενον ὄρος ὡδαγίνεται, ἔνθα μωυσῆς τοὺς νόμους ὡδὲ τοῦ θεοῦ λέγεται λαβεῖν. δύο δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιον τι κοῖλον, εἱστᾶσι. καὶ διατελεῖ ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. ἐρομένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρεὶς καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. δέγε τὸ, κτείναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη θεὸς ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσαν ἔφησε, ζητεῖσθαι δὴ τούτῳ πρὸς παρανομίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δὲ ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὑπαίθριον τῇ ὄψει, γνώσεσθαι γὰρ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μὴ ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὸν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γενομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταράττεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν ὡδακελεύεται, κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. προσέταξέ τε ὑποστρέφαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδεῖξαι τοῦ πλήθους βασιλέα Ἰηοὺν τὸν νεμεσσαίου παῖδα. ὃν δαμασκηνὸν ὄντα τὸν συρίων ἀζάηλον. αὐτὸ δὲ αὐτοῦ προφήτην ἐλισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ γενήσεσθαι τῆς πόλεως ἀβελᾶς. ὀνομάζεται δὲ τοῦτο ἀσεβῶς ὄχλῳ, τοῖς μὲν, ἀζάηλος, τοῖς δὲ, ἰηοῦς. ὁ δ' ἡλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἑβραίων χώραν. καὶ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα,

καὶ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν τινας ἄλλους, ἐλαυνόντας ζεύγη δώδε- A
κα, προσελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ
Ἐλισσαῖος δόθεως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν
τοὺς βόας, ἠκολούθησεν Ἠλίᾳ. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι
αὐτῷ τοῖς γονεῦσι ἀποτάσασθαι, μὴ κωλύσαντος τοῦτο
ποιεῖν, ὑπὸ ταχέως αὐτοῖς εἴπετο. καὶ λαβὼν Ἠλιοῦ τὸν ἅπα-
παντα χρόνον τὸ ζῆν ὢν μαθητὴς καὶ ὑπήκοος. ὧν τὰ μὲν
περὶ τοῦτον προφήτου, τοιαῦτα λαβόντα δὲ τὴν ἀπὸ
πόλεως ἀζαρὴ, ἀγρολίτου ὢν τοῦ βασιλέως Ἀχάβου B
καλοῦντος αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ πλη-
σίον αὐτοῦ τῷ ἰδίαν ἀγρὸν, ἵνα σωτάξας ἐν αὐτῷ ποιή-
σῃ κτῆμα. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, δίκαιόν
τοῦτον ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινὰ τῶν ἐκείνου. τοῦ-
το μὲν οὐ φησι ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τῶν ἰδίων
καρπώσασθαι γῆν, ὧν ἐκληρονόμησε τοῦ πατρὸς λυ-
πηθεὶς δ' ὡς ἐφ' ὕβρει τῷ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ
βασιλεὺς, ἔτε λουτρὸν προσηνέγκατο, ἔτε ἐδιήτα. ἡ δὲ C
ἰεζαβέλης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ πυνθανομένη ὅτι λυπεῖ), καὶ
μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ παρατίθεται, μήτε δεῖ-
πνον, διηγήσατο αὐτῇ τὸ ναβούθου σκαιότητα. καὶ ὡς
χρησάμενος ὑπερηφάνοις πρὸς αὐτὸν λόγοις, καὶ βασιλικῆς
ἀξιώσεως ὑποδεεστέροις ὑβρισθείη μὴ τυχὼν ὧν ἠξίω. ἡ
δὲ μὴ μακροψυχεῖν ὅτι τούτοις παρεκάλει. παυσαμένου
δὲ τὸ λύπης, ὅτι τὴ σωτηρίᾳ ἐπιτάττειν τῷ σώματος πρό-
νοιαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ τοῦ ναβούθου πωμορίας. καὶ
γράμματα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ἐν τῷ πόλει D
τῷ ἰσραηλίτῃ, ἐκ τοῦ ἀχάβου ὀνόματος. ἐντειλαμένη τε κε-
λεύσαι, καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν ναβούθου συναγορεύοντας
ἐν ἐκκλησίᾳ προκαθῆσαι μὲν
αὐτὸν ναβούθον. ἔπειτα γὰρ αὐτὸν λίθοις βλάπτειν.
γράμματα δὲ ἐκείνους τολμηρούς τινας τοὺς καταμάρ-
τυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν θεὸν τε εἴη βλασφημήσας καὶ
τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι, καὶ τούτῳ δὴ χρησάμενοι τῷ
τρόπῳ. καὶ ναβούθος μὲν ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ἔτυχε
καταμάρτυρηθεὶς βλασφημήσας τὸν θεόν τε καὶ ἄχαβον
βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ E
ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, εὐθὺς πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κληρονο-
μεῖν τοῦ ναβούθου ἀμπελῶνος παρῆνει. ὁ δὲ
ἄχαβος ἥδη τοῖς γεγραμμένοις, καὶ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὴν
κλίνης, ὡρμᾶτο ἐπὶ τὸν ἀμπελῶνα τὸν ναβούθου. ἀγα-
νακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην Ἠλίαν εἰς τὸ
ναβούθου χωρίον, ἀχάβῳ συμβαλοῦντα, καὶ φράσοντα τῷ πα-
ρεσομένῳ ἱρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δικαιό-
τατα τοῦ χωρίου κληρονομήσειν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε F
πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τοῦ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσα-
σθαι αὐτῷ, αἰσχρὸν γὰρ ὄντα ὅτι ἀμυρτήματι ληφθῆναι
ὑπ' αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβούθου νε-
κρὸν ὑπὸ κυνῶν διαπνιγῆναι συνέβη, τότε αὐτοῦ αἷ-
μα, καὶ τὸ τῆς γυναικὸς χωθήσεσθαι, ἐπὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος
ἀπολεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαντα τολμηκότος, καὶ πᾶσι
τοῖς πατρίοις νόμοις πολίτου ἀδίκως αἰτιηκότος. ἀχάβῳ
δὲ, λύπη τῷ προφήτου εἰσῆλθε καὶ μετάμελος, καὶ G
σακκίον ἐνδυσάμενος, γυμνοὺς τοῖς ποσὶ διῆγεν, οὐχ ἁ-
πλοῦς ὢν φρῆς, καὶ ὁμολογούμενος ἁμαρτηκέναι, καὶ
τὸν θεὸν ἵλεων ἐξιλεούμενον. ὁ δὲ ζωντὸς μὲν αὐτῷ πρὸς τὸ
προφήτην εἶπεν, ἀφαιρεῖσθαι τὴν τοῦ γένους τιμωρίαν, ἐπὶ
τοῖς γε τολμηθεῖσι μετανοεῖ. τελέσειν δὲ τὴν ἀπει-
λὴν ὅτι τῷ υἱῷ τοῦ ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

aliis impellentibus iuga duodecim, acceſſit & ei pallium ſuum iniecit: qui cueſtigio prophetare occœpit, relictisque bubus, ſectator Eliæ factus eſt. Rogauit tamen vt priùs ſibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato illum ſequutus eſt, indiuiduus poſthac miniſter ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita ſe habuerunt.

Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis A- XIV.
zari, quum prædium haberet regiis fundis 3. Reg. 21.
contiguum, ſæpe rogatus ab Achabo vt ei quãtolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut ſi mallet vnum aliquod è regiis pro eo ſibi eligeret: negauit ſe id facturum. gratius enim ſibi eſſe, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, quia non licebat alienam occupare, contriſtatus, nec lauare voluit, nec cibum ſumere. Iezabela verò ſcitante quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium faſtidiat, quàm ruſticus ſit Nabuthus ei denarrat. Vſum ſe apud eum comi ſermone, & infra regiam maieſtatem demiſſo, pro qua humanitate nihil niſi repulſam retuliſſe. Mulier contra hortatur vt magno ſit animo, & mœrore miſſo ad conſuetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Móxque literas Achabi nomine ſcriptas mittit ad Iſraelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio concionem aduocare, & in ea primùm locum Nabutho propter illuſtre genus attribuere. Deinde ſubornatis tribus viris nihil non auſuris, horum teſtimonio conuictum eum blaſphemiæ populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt regina ſcripſerat factum eſt: & Nabuthus tali teſtimonio conuictus Deo ac regi feciſſe conuitium, à populo eſt ſaxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum eſt, regem accedit, ſuadétque vt ſine ſuo ſumptu vinetorum Naburhi hæreditatem capeſſat. & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium cueſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogétque quid ita occiſo vero domino eius prædij hæreditatem iniuſtè ſibi vſurpet. Quem vbi ad ſe venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior faſſus erratum, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, loco vbi Nabuthi cadauer à canibus abſumptum eſt, fundendum & regis & reginæ ſanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia ſubiit, & indutus ſaccum, nudiſque pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denuntiat, ſe quidem vſque poſt eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

3. Reg. 20. DVm hæc circa Achabum geruntur, eodē tempore Adadi filius Syrorum & Damasci rex contractis è toto regno suo copiis, ascitisque vltra Euphratem triginta duobus sociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligēs se imparem eius copiis, à congressu quidem abstinuit, sed coactis ex agris in vrbes munitissimas omnibus ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obsessam vrbē oppugnare cœpit. missoque caduceatore ad Achabum, petiit vt sibi liceret legatos ad eum mittere, propositurosquidnam peteret: quo impetrato quo venissent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores esse Adadi. quod si ipse quoque fateatur & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere abducto exercito regem obsidionem soluturum. Achabus verò iubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatésque vniuersas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans vt quandoquidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisque liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secunda legatione Syri, aduocata concione, dicit se libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos suos, omnésque facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiisse. Nunc verò misisse eum famulos qui omnium ædes scrutentur, & nihil in eis quod sit pulcherrimum relinquant, nimirum belli ansam quærentem: vt quandoquidem sciat propter amorem ciuium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum se tamen, quicquid ipsis visum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responso referendum dedit, quòd primis postulatis nunc quoque consentiat securitatis ciuium gratia, posteriora non admittat. atque ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se verò parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens cum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò respōdēte, inter armatos non verbis sed factis decernēdum, legati reuersi cœnanti tum fortè cum triginta sociis regibus responsa referunt. Illic cuestigio mādat circūuallari vrbē & aggerē, erigi,

Κεφάλαιον η'.

Ως Ἀδερδάμας ὁ τῆς συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη.

ΤΩν δ' ὡδὶ τὸν ἀχαβον ὄντων τοιούτων κ) τὴν αὐτὸν κηδεῶν, ὁ τῶ ἀδάδου υἱὸς, βασιλεύων τῆ σύρων κ) δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τ χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τε πέραν εὐφράτου βασιλέας τριακοντάμυας ἑβδομήκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ὅτι τὸν ἄχαβον. ὁ δ' οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῆ τ στρατιᾶς, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρετάξατο, πάντα δὲ εἰς τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῆ χώρα, αὐτὸς ἔμεινεν ἐν σαμαρείᾳ. τείχη γὰρ αὐτῆ λίαν ὀχυρὰ περιεβέβλητο κ) τὰ ἄλλα, δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δ' σύρος, αἰσθόμενος τ δύναμιν, ἧκεν ὅτι σαμάρειαν, κ) περικαθίσας αὐτῆ τὴν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δ' κήρυκα πρὸς ἄχαβον, ἠξίου πρεσβεῦσαι δίξασθ παρ' αὐτ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσ τί βούλετ. τ δ' ἰσραηλίτ βασιλεὺς πέμψ ὃν ἐπιτρέψαντος, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τ βασιλέως, τ ἀχάβ πλοῦτον, κ) τὰ τέκνα αὐτ, κ) τὰς γυναῖκας ἀδάδ εὐτυχάνειν. αἰ δ' ὁμολογήσῃ, κ) λαβεῖν αὐτῷ τούτων ὅσα βέλεται συγχωρήσῃ, τὼ στρατιὰ ἀπάξει κ) παύσεται πολιορκῶν. ὁ δ' ἀχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐλθοῦσιν πορευθεῖσι λέγει αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἐκ αὐτὸς κ) οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα εἰσὶν αὐτ. ταῦτα δ' ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ὁμολογικότα εἶ) πάντα τὰ ἐκείνου δίξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ὑπουσαν ὑπ' αὐτ δούλους, οἷς ἐρευνήσασι, τά τε βασίλεια, κ) τοῖς τῶν φίλων κ) συγγενῶν οἴκους, ἐκέλευσε διδόναι παῖ ὅτι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον. τὰ δ' ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψουσιν. ἀχαβος δ' ἀγαθὸς, ὅτι τῆ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τ τῶν βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχων ἐτίμως ὑπ' σωτηρίας αὐτ κ) εἰρήνης, κ) γυναῖκας τὰς ἰδίας περίεσθαι τῶ πολεμίῳ κ) τέκνα, κ) πάσης ἀποχωρῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ ὁπηνίκ' ἐπρεσβεύσατο πρῶτον ὁ σύρος. νῦν δ' ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε παίτων οἰκείας ἐρευνήσαι, κ) μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, πρόφασιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῶν μὲν ἐμαυτ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φείσαιμην, ἀφορμὴν δ' οὐκ τ πρὶν ὑμετέρων ἀνδρῶν πρᾶγματευόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσωμεν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δ' πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τῶ κατ' αὐτὸν συνεβούλευεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, κ) πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβευταῖς ὁπερεναμμος λέγειν ἀπελθοῦσιν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτ, κ) νῦν ἐμμένει τῶν πολιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δ' τὴν δευτέραν ἀξίωσιν οὐχ ὑπανύει, ἀπόλυσιν αὐτούς. ὁ δ' ἀδαδος, ἀκούσας ταῦτα κ) θυμωθείς, ἕτερον ἔπεμψε πρὸς ἄχαβον τινὰ πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερον τῶν τειχῶν, οἷς καταφρονεῖ, χῶμα τούτοις ἐπαίρειν αὐτ τῶ στρατιᾷ, κ) δράκα γῆν λαμβάνουσαν. ἐμφανίζων αὐτῷ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος κ) καταπληττόμενος. τοῦ δ' ἀχάβου μὴ ναυχᾶσθαι δεῖν ὁπλισμένου καθωπλισμένον, ἀλλὰ τῆ μάχῃ κρείττω

γινόμενον, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, κ) διπνοοῦντα καταλαβόντες τὸν βασιλέα μ) ξιάκοντα κ) δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν ὑπόκρισιν. ὁ δ, εὐθέως τοῦτο προστάξε, κ) περιχαρὴς τῶ πόλει, κ) χά-

καὶ χώματα βάλλεσθαι, & μηδένα ἔρρον ἀπολειπεῖν πολιορκίας. ἐν δ' ἄχαβος τύπτων ἐθεραπεύετο ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. θαρρεῖ δ' καὶ τῷ φόβων ἀπολύει, θεσπίτης τινὸς αὐτῷ θεσπελθόντος. καὶ φήσαντος αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπισχνεῖσθαι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τῷ πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. πυθομένων δέ, ἐφ' τίνων αὐτῷ ἡ νίκη γένοιτο, ἀλλὰ τῷ παίδων, εἶπε, τῷ ἡγεμόνων, ἡγουμένου σοῦ ἀλλὰ τὰ πυρέσσειν ἐκείνων. καλέσας δὲ τοὺς τῷ ἡγεμόνων υἱοὺς εὑρέθησαν δι' ὡς διακόσιοι καὶ ἑβδομήκοντα δύο, μαθὼν τὸν σύρον πρὸς δωρεὰν & αὐλισιν τεθραμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας τῷ δὲ σκοπῶν δηλωσάντων τῷ ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντελάμενος αὐτῷ μὴ εἰς μάχην ὧσι προσελθόντες, ἵνα δήσαντες ἀγάγωσι πρὸς αὐτὸν, αὐτὸς δὲ εἰρωνικῶς, ὅπως τὸ ποιήσῃ. αὐτὸς δ' ἑτοίμων ἄχαβος καὶ τὸν ἄλλον στρατὸν ἐντὸς τῷ τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τῷ ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῷ ἀπέκτεινεν. καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι τὸ στρατοπέδου διώκουσιν. ἰδὼν δὲ τάττες νικῶντας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τὸν ἄλλον στρατιὰν ἅπασαν. οἱ δὲ, αἰφνιδίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύροις, ἐκράτησεν αὐτῶν. οὐδὲ προσεδόκων αὐτοὺς ἐπεξελεύσεσθαι. καὶ δι' τὸ γυμνοῖς καὶ ἀθύρουσι προσέβαλλον, ὡς τε τὰς παροπλίας ἐν τῶν στρατοπέδων φεύγοντας καταλεπεῖν, καὶ τὰ βασιλέα δι' ἀσθενείας μόλις ἐφ' ἵππου ποησάμενον τὰ φυσὴν. ἄχαβος δὲ, πολλὴν ὁδὸν διώκειν τοὺς σύρους ἤνυσεν, ἀναγὼν αὐτούς. διαρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλῆτος δὲ ἀθρόον οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου, καὶ τὰ ἅρματα τὰ ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τὰ δὲ προφήτου θεσπελθόντος φήσαντος, καὶ τὸν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ ὀπτὸν πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν τὰ σύρου, ὁ μὲν ἄχαβος, πρὸς τέτοις ἦν. ὁ δὲ ἄδαδος, διαστοῆσις ἐκ τῆς μάχης, μὴ ὅσης ἐδυνήθη στρατᾶς, συνεβουλεύσατο τοῖς αὐτὰ φίλοις, πῶς ἂν ὀπιστρατεύσονται τοῖς ἰσραηλίταις. εἰ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύναθαι τόποις, καὶ διὰ τὸ νικᾶν αὐτῶν νικᾶθαι. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποησαμένους τὴν μάχην. συνεβούλευόν τε πρὸς τάτῳ, τοὺς μὲν βασιλέας οὓς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταχεῖν, αὐτὶ ἐκείνων στρατόπεδα καταστήσαντα. εἰς δὲ τὴν τῶν ἀπολωλότων τάξιν, στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τῆ χώρας τὰ αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. διαμάσας οὖν ταῦτα εἰρῆσθαι καλῶς ἔτος διεκόσμησε τὰ δύναμιν. ἀρξαμένου δὲ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθε διὰ τῆς Ἰδραίας, καὶ γνώμης στρατοπεδεύει πεδίῳ. ἄχαβος δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ μὴ τῆς δυνάμεως, ἀντιστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δὲ ἦν ὀλίγον αὐτῷ τὸ στράτευμα, πρὸς τὰς πολεμίους ἀντιπαρεβαλλόμενον. τὸ δὲ προφήτου προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτῷ φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ὀπιδείξῃ, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ὑπάρχουσαν ὅπερ καὶ ἐν δοκεῖ τοῖς σύροις, ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἀντιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑστάτῃ ἔτει, ὑπὸ τὸ ὄρθρον προελθόντων ἐκ τὸ στρατοπέδου τὸ πολεμίων, & παρατεξαμένων πρὸς μάχην, ἀντεπεξῆγε καὶ ἄχαβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, ἔτρεψε τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

A & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimũ à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret: Per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant, siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubiis, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod vbi successere Israelitarum rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt relicta in castris armatura fugerent, & rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spacio Syros persequutus est, cædendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis, captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuersus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus seruatus è clade cum reliquiis exercitus, aduocatis amicis, consultabat quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt vt dimissis regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplemẽ tumque in sua ditione tam equitum quàm peditum conscriberet. Placuit regi consilium, deditque operam vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset propè oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contra quàm opinabatur sentiret Deum Israelitarum non minus potentem in campis quàm in mõtibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit.

Nec mora collatis ſignis acriter vtrinque pugnatum eſt,donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam proſequentibus , confuſum agmen trepidè fugientium equitum,peditum,curruũ, à ſeiplis proculcatum obterebatur,non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus : qui & ipſi murorum ruina oppreſſi ſunt circiter viginti ſeptem millia in prælio verò centum millia hoſtium ceciderunt. Adadus aliquot fidiſſimis famulis comitatus in quandam ſubterraneã cellam ſe abdidit. quibus clementiam Iſraelitici regis prædicantibus , & ſpem veniæ facientibus,ſi conſueto ſupplicum habitu ad eum mitterentur,permiſſi ſunt hoc facere. Illi induti ſaccos,& reſtibus capita redimiti,qui tum priſcus apud Syros ſupplicandi mos fuit , Achabum adeunt , & ſalutis tantùm gratiam petere Adadum ſignificant,deditititium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quòd è pugna euaſiſſet,fratriſque loco eum ſe habiturum pollicitus eſt.Famuli accepta ſacramenti fide nihil mali paſſurum , producunt è latebris hominem , & adducunt ad Achabum, qui tum ſublimis curru vehebatur.Et quum adoraſſet , Achabus porrecta dextra in currum eum ſuſtulit , exceptúmque oſculo iuſſit eſſe bono animo,& nihil ſe indignum timere , Adadus actis gratiis quàm longa ſibi vita daretur memorem ſe fore huius beneficij profeſſus eſt , rediturúmque Iſraelitici iuris vrbes , quas maiores eius armis occupauerant:& facturum ei liberam poteſtatem commeandi Damaſcum, ſicut pater ipſius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto,& iureiurando firmato,Adadus egregiè donatus in ſuum regnum remiſſus eſt.Poſt talem Syrorum contra Iſraelitas expeditionis exitum propheta quidam, nomine Michæas,acceſſit ad quendam Iſraelitam iuſſitque eum vtvulnus ſibi in caput infligeret, addensDeum ita velle.Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit , & leonis incurſu periturum.Quod quum ita euenisſet,alterum propheta adiit , idem imperans. A quo incunctanter ictus,& verticem ſaucius, obligato capite venit ad regem,dicens ſe commilitonem eius eſſe , & à tribuno captiuum quendam aſſeruandum accepiſſe:quo fuga elapſo periclitari ſe nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat , quandoquidem hoc interminatus ſit ſi captiuus effugeret. Reſpondente verò Achabo meritò id paſſurum,ſoluto capite agnoſcendum ſe Micheas præbuit. Hac autem arte vſus eſt,quo maiorem vim verbis ſuis adderet. Ait enimDeum in regem animaduerſurum , quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permiſiſſet.Futurum enim vt ipſe ab eo cui pepercit interficiatur,& populus eius ab exercitu. Rex libertate prophetæ offenſus, iubet eum in carcerem coniici , & vehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

καὶ διώκων ἐπέκειτο κτείνων. οἱ δ', ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἴσχυσαν δ' ὀλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τὴν ἄφεκα πόλιν αὐτῶν ἀπράντους δ καὶ αὐτοὶ, τῶν τειχέων αὐτοῖς διπεσόντων, ὄντες διςμύριοι ἐπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλοι μυριάδες δέκα. ὁ δ' βασιλεὺς τῶν σύρων Ἀδαδος, φεύγων μετά τινος πιστοτάτου τῶν οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τούτων δ', φιλανθρώπως καὶ ἐλεήμονας ἐν φησάντων τοὺς τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέας, καὶ συνήσεσθαι τῷ σωτηρίᾳ ἕνεκα τῆς ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν αὐτῷ παρὰ ἀχάβου λαβεῖν εἰς συγχωρίσειν αὐτοῖς, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δ', σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ χοινίκια ταῖς κεφαλαῖς περιθέμενοι, οὕτως δὴ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ σύροι, πρὸς ἄχαβον παρεγένοντο, καὶ δεῖσθαι τὸν Ἀδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτῷ τῆς χάριτος ὑπομένοντα. ὁ δ', σωτηρίαν φήσας αὐτῷ δώσειν, καὶ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, τιμιώτατον καὶ δώσειν ὡς αὐτὸς ἀδελφῷ ὡμόσατο. λαβόντες δ' ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι προσδοκῶντες ἐκ τοῦ οἴκου ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προσάγουσι τῷ ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δ', προσεκυνήσεν αὐτῷ. ἀχάβος δ' ὑπολαβὼν αὐτῷ τὸν δεξιὸν, ἀνεβίβασεν ὑπὸ τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας, θαρρεῖν ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τῶν ἀτόπων προσδοκᾶν. Ἀδαδος δ' εὐχαρίστει, ἐν παρ' ὅλον τὸν τοῦ ζῆν χρόνον ὑπομνήμονα δώσειν τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τῷ ἰσραηλιτῶν ἃς ἀπήνεγκαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ὑποδώσειν ἐπηγγείλατο. ἐν δαμασκῷ, ὡς τε ἐξελαύνειν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς σαμάρειαν εἶχον τοῦτο ποιεῖν, ἐπίσειν. ὀμνυμένων δ' αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτὸν ἄχαβος, ἀπέπεμψεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς Ἀδάδου τοῦ σύρων βασιλέως στρατείας, ὧδε ἄχαβον καὶ τοὺς ἰσραηλίτας, ποιοῦζιν εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις μιχαίας τὄνομα, προσελθὼν ἑνὶ τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. τοῦτο γὰρ ποιήσας, κατὰ βάλησιν τοῦ θεοῦ. ὃν δ' μὴ πειθόντος προσεῖπεν αὐτῷ ὠδάκουσαν, τῷ τοῦ θεοῦ προστάγματι, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβαίνοντος δ' τούτῳ ταὐθρώπῳ, πρόσθεν ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προσέταττεν. πλήξαντος δὲ ἐκείνου, καὶ θραύσαντος αὐτοῦ τὸ κρανίον, καταδησάμενος τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, συμμαχεῖν θαι, καὶ φυλακὴν δὲ φυλακῶ τινα τῶν αἰχμαλώτων ὠδὰ τὴν ταξιαρχίαν. φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ δεδωκότος ἀποθανεῖν. ἀπολῦσαι γὰρ αὐτὸν εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτείνειν. δίκαιον δ' φήσαντος ἀχάβου τὸν θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν. ὑπεγνώσκεται ὑπ' αὐτοῦ μιχαίας ὁ προφήτης ὢν. κέχρηται δ' σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ ψευδομένῳ πρὸς τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ θεὸς ἀφέντα αὐτὸν διαδρᾶναι τὴν τιμωρίαν ἄδαδον βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελεύσεσθαι, καὶ ποίᾳ μὲν ὑποθανεῖν αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, τὸν δ' λαὸν ὑπὸ τοῦ στρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ' ἄχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸν μὲν, ἐγκλείσθαντα φυλακῇ ἐκέλευσεν. συσκευαζόμενος δ' αὐτὸς ὑπὸ τοῖς μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως.

ΚΑὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις ἦν, ἐπάνειμι ὅθεν τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσάφατον. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ γῇ ὑπηκόων χώρᾳ καταστήσας, ἐπὶν ἥττον ἐποιεῖτο ἀφορμὰς τοῦ πάντων καταλειφθείσης τῆς ἐν ἐφραὶμ κληρουχίας, ἱεροβοάμῳ βασιλεύοντος τῶν δέκα φυλῶν, φροντίδας ἐγκαθίδρυσεν. ἀλλ' εἶχεν ἀνθρώπου τε καὶ σωτῆρα τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ εὐσεβής, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ ποιήσει καὶ προσηνὴς τῷ θεῷ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ πέριξ βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς πλεῖστόν τε ποιῆσαι βαθύπλουτον, καὶ δόξαν ἀράσθαι μεγίστην. ξίτῳ δ' τῆς βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας, ἐπέλευσε τοῖς γηγενέσι προελθόντας, ἅπαντα τὸν λαὸν τὸν ἐφ' αὑτῶν διδάξαι καὶ πόλεις τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτοις, καὶ παιδεύειν ἐφ' ἑκάστην τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἦσαν πᾶν τὸ πλῆθος οὕτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οἵπερ προχώροι διιόντες σφέροντες τὸν ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρηνεύοντες ἄγοντες. οἱ δὲ παλαισταὶ, τακτοὺς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἄραβες ἐνόμισαν κατ' ἔτος ἀρνῶν ἑξακόσια καὶ ἑπτακόσιους. καὶ ἐρίφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ὠκοδόμησεν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους ὑπερίσχυεν. ἦν δὲ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδες ἑπτακόσιαι, ὧν ἐδραῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωαννῆς ἦν, μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ἡγεμὼν, καὶ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὀκτὼ καὶ δέκα τὸ πλῆθος τῷ βασιλεῖ προσέπεμπε, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυροτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ ἰωράμῳ τῷ ἀχάβου θυγατέρα τὴν τῆς δέκα φυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. προπέμπουσι δ' αὐτὸν μέχρι τινὰ εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἄχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀκολουθήσαντα στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ θυμάτων ἀφθονίᾳ. παρεκάλεσε δὲ συμμαχῆσαι καὶ τὸν σύρων βασιλέως, ἵνα τῷ ἐν γαλαδίτῃ πόλει ἁρμαθὰν ἀφέλῃται. τῶν γὰρ πατρὸς αὐτοῦ προσφόρων τυγχάνουσαν, ἀπῃρῆσθαι τὸν ἐκείνου πατέρα. τὸν δὲ ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγελλομένου, καὶ γὰρ εἶχε δύναμιν αὐτῷ, μὴ ἐλάττω τῆς ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένου τῷ δυνάμιν ἐξ ἱεροσολύμων εἰς σαμάρειαν, προεξελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ὅθι τὸ ἴδιον θέωνται ἕκαστος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. ἰωσαφάτης δὲ ἐπέλευσεν εἴ τινές εἰσι προφῆται, καλέσαντ' αὐτοὺς, ἀναχεῖναι, εἰ τῆς ὅθι τὸν σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αὐτῷ ποιήσασθαι τῷ στρατεύ. καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλία τότε τῷ ἀχάβῳ πρὸς τὸν σύρον ὑπῆρχεν, ὅθι ξία ἔτη διεμείνασι, ἀφ' οὗ λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

Cap. IX.

De Ioſaphato rege Hieroſolymorum.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum regem reuertor: qui aucto ſuo regno, & præſidiis per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deuum habuit, quòd eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies dabat operam vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt vt & ipſi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur, id quod miſſitandis ad eũ muneribus declarauerunt, vthinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio conuocatis principibus & ſacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moyſis, earúmque obſeruãtiam atque religionis cultum docere quod adeò libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Palæſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos, parémque hædorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iudæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octoginta ſcutatorum millia abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuêre diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cúmque libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſſimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quę ſuum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatúſque eſt ab Achabo, vt contra Syrorum regem arma cum eo coniungeret. ad recipiendam vrbem Ramatham in regione Galaditica, quam de ipſius Syri patre ceperat. Ioſaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis copiis, progreſſi extra mœnia duo reges, & ſedente in ſuo quiſque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus verò cenſebat (ſi qui prophetæ eſſent) accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello lacessitus in prælio victus occiditur.

A Chab° verò accitis ſuis prophetis numero quadringẽtis iuſſit eos ex Deo ſcitari, an daturus ſit regi bellum contra Adadum mouenti victoriam, & vrbis dominium propter quam bellum inſtaurare placuit. Prophetis verò bellum ſuadentibus: vincendum enim Syrum, & in poteſtatem venturum, quemadmodum antea: Ioſaphato ſuboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falſi vates eſſent: percõtatusque eſt Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, vt certiùs etiam futura præſcire valeant. Reſpondit ille, eſſe quidem & alium, ſed ſibi inuiſum, quòd malum euentum prædicat, foréque vt ipſe à Syrorũ rege occiſus pereat, & ob eam cauſam in carcerem eum nunc eſſe incluſum. Eum vocari Michæam Iembleæ filium. Ioſaphato verò poſtulante eum produci miſſus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Reſpondit vates, ſibi non licere contra quàm Deus moneat mentiri, ſed dicturum ſe quicquid ex eo de rege cognouerit. Vbi verò ad regem peruenit, adiuratus vt vera loqueretur: ait ſibi Deum oſtendiſſe Iſraelitas fugientes, & inſequentibus Syris diſperſos, non aliter quàm greges ſublatis paſtoribus. Hoc quoque ſignificare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, ſolus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michea, verſus ad Ioſaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quàm malè mihi velit iſte. Michæa verò conſtanter aſſeuerante ſe nihil niſi iuſſu Dei prædicere, illum verò ſpe victoriæ ſolicitari à pſeudoprophetis ad bellum, in quo ipſi cadendum ſit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pſeudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Micheas garriat. nihil enim veri eũ prædicere, argumento eſſe prædictionem Eliæ, qui ſine dubio melius quàm iſte futura cerneret illum enim prædixiſſe, apud Iezraelam in Nabuthi ſuburbano lambendum à canibus regis ſãguinem, quemadmodũ lampriſſent cruorem Naburthi opera ipſius lapidati à populo. perſpicuum igitur eſſe iſtum mentiri, qui longe præſtantiori prophetæ non vereatur cõtrarium dicere, quòd periturus ſit rex ab hinc die tertia. ſed mox fore euidentius etiam quàm verax ſit aut afflatus diuino ſpiritu. Percuſſus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, ſicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm cõprehẽdi eum prophetam iuſſiſſet. Puto enim te audiuiſſe quòd hoc ita factum ſit. & cum dicto inſtixit ei alapam. cúmq. ei nihil mali propter hoc accideret, ſecurus iam Achabus non ampliùs dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim opinor, fari vis, plus fidei falſis quàm veris prophetis aſtruens, & cauſas ad futurum euentum præſtruens. Sedecias verò aptatis ſibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum ſignificare ventilandã cornibus vniuerſam Syriã. Michæa contrà aſſeuerante breui fore vt Sedecias

CAP. X. Κεφάλαιον ί.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων πολεμούμενος ἀπέθανε τῇ μάχῃ, & αὐτὸς ἀπώλετο.

KΑλέσας δ' ἄχαβος τοὺς αὐτοῦ προφήτας, τετρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἐρέσθαι τὸ θεῖον, εἰ δίδωσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ ὅπλα τὰ ἀδαδου νικῆσαι & καθαίρεσιν πόλεως, δι' ἣν ἐκφέρειν μέλλει τὸν πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευόντων ἐπὶ στρατεῦσαι. κρατήσειν γὰρ τοῦ σύρου, καὶ λήψεσθαι εὐχερείαν αὐτὸν ὡς καὶ τὸ πρόσθεν. σωσὶς ἐπὶ τῷ λόγων ἰωσάφατος, ὅτι ψευδοπροφῆται ταῦτα συγχέουσιν, ἐπύθετο τὸ ἀχάβου, εἰ μὴ ἕτερός τις εἴη προφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' ἄχαβος, ἔφη, μισεῖν ἐμὲ αὐτὸν κακὰ προφητεύοντα, καὶ προειπόντα ὅτι πεσὼν ἕξεται νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ σύρων βασιλέως, καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχει, καλεῖσθαι δὲ μιχαίαν, υἱὸν ἰεμβλέου. τὸν δ' ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας οἰνοῦχον, ἄγει τὸν μιχαίαν. καὶ ἐν τῷδε ὁδὸν ὁ διάκονος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νικᾶν τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἐξὸν αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅπερ ἂν αὐτῷ φανῇ τὸ βασιλέως αὐτὸς εἰσπηδήσας ἦκε πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγει αὐτῷ ταληθὲς ἔξεστι διαμηνύειν, δείκνυ τὸν θεὸν αὐτῷ τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ διασκορπιζομένους, καθάπερ πεμμένων αἰφνιδίως τὰ πτήνια. ἔλεγε τε σημαίνειν τοὺς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθαι δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος τοῦ μιχαίου πρὸς ἰωσάφατον, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἤγγελε μακρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὸν ταὐθρώπου πρός με δόλον. τοῦ δὲ μιχαίου εἰπόντος, ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀνθρώπων τῷ ὑπὸ θεοῦ προλεγομένων, καὶ ὡς παραμένοντα αὐτὸν εἰ ψευδοπροφήτης, πιστεύσαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, μὴ ὅπι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲν ἰὼν ἐπ' οἰκίας. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τῷ μὲν μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθές. τεκμηρίοις δ' ἐχρήσατο οἷς ἠλίας προεφήτευσεν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα σωφρονεῖν. καὶ γὰρ τὸν ἔλεγε προφητεύσαντα εἰς ἰεζαρᾶ πόλει, ἐν τῷ ναβουθαίου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασθαι προσεῖναι, καθὼς καὶ ναβούθου τε δι' αὐτὸν καταλιθωθέντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ἔοικε ψεύδεται τῷ κρείττονι προφήτῃ τἀναντία λέγων. ὑπὸ ἡμερῶν τριῶν φάσκων ταύτης τεθνήξεσθαι. γνώσεσθαι δ' εἰπὼν ὅτι ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύματος τὴν δύναμιν ἔχει. λύθεις γὲ ῥαπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαψάτω μου τὴν χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τὴν ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι τοῦτο πάντες ἀμφότερον. ὡς σοῦ πλήξαντος αὐτὸ τὸν μιχαίαν, σωσὶν μηδὲν παθεῖν, ἄχαβος θαῤῥήσας ἄγειν τὴν στρατιὰν πέρθυμος ἦν ὅτι τὸν σύρων. εἰκὸς γὰρ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ πιθανωτέρους ποιεῖ τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὴν ἀφορμὴν τοῦ πίπτειν. σεδεκίας δὲ σιδηρᾶ ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσαν καταστρέψαι συρίαν, μιχαίου δὲ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας εἰπόντος

πεσὼν

τ στεγνίαν ταμεῖον ἐκ ταμείου κρυβησόμενον ἀκούσῃ, A
ζητῶ σε φυγεῖν τῆς ψευδολογίας τὴν δίκην, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι πρὸς ἀρχοντα τ πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ ὕδατος κατὰ στενότερον. καὶ ἀχαὰβ μὲν, καὶ Ἰωσαφὰθ, ὁ τῆς Ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναβάντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς Ἀραμὼθ τὴν Γαλααδίτιδος. ὁ δὲ τῆς Συρῶν βασιλεὺς ἀκούσας αὐτοῦ τ στρατείαν, ἀντεπῆγαγε αὐτοῖς τ αὐτ στρατιάν. καὶ οὐκ ἄπο τῆς B Ἀραμὼθ στρατοπεδεύει). σωνέβησαν δ, ὅτε Ἀχαὰβ καὶ Ἰωσαφὰθ, ἀποθέσθαι τὸ βασιλικὸν σχῆμα. τ δ Ἱεροσολύμων βασιλέα, τ αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα σῆναι ἐν τῇ τῶν ἁρμάτων τάξει καταστιζόμενον τὰ τοῦ τοῦ μιχαίου προειρημένα. εὗρε δὲ αὐτὸν τὸ χρεὼν καὶ δίχα τοῦ σχήματος. ὁ μὲν γὰρ Ἀδαδος ὁ τῆς Συρῶν βασιλεὺς, παρήγγελε τῇ στρατιᾷ δίχα τῆς ἡγεμονίας, μηδένα τῆς ἄλλων αἱρεῖν, μόνον δ τὸν βασιλέα τῆς Ἱερεμιτῆς. οἱ δ Συροι, τῆς συμβολῆς γενομένης, ἰδόντες τὸν Ἰωσαφὰτον ἐντὸς C τοῦ τάξεως, καὶ τ δόξαν εἰκάσαντες εἶ τὸν Ἀχαὰβ, ὥρμησαν ἐπ αὐτ, καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν μὴ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρχομένης δὲ ἡμέρας ἄχρι δείλης ὀψίας γενομένης, μαχόμενοι καὶ νικῶντες, ἀπέκτειναι οὐδένα κ τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολὴν. ζητοῦντες τὸν Ἀχαὰβ αἱρεῖν μόνον, καὶ δύειν οὐ δυνάμενοι. παῖς δίπους βασιλικὸς τοῦ Ἀδάδου ἅμαξαν ὤμοσε, ἐξώσας εἰς τοὺς πολεμίους, πρόωσκει τὸν D βασιλέα δίχα τοῦ θώρακος, κ τοῦ πνεύμονος. Ἀχαὰβ δ τὸ μὲν συμβεβηκὸς οὐκ ἔγνω ποιήσας τῷ στρατεύματι φανερὸν μὴ ἀπαίρησαν. τὸν δ' ἡνίοχον ἐκέλευσεν ἐπιστρέψαι τὸ ἅρμα καὶ ἐξαγαγεῖν τ μάχης. χαλεπῶς γὰρ βεβλῆσθαι καὶ καιρίως. ὁ δυνάμενος δ, ἔφη ὅτι τοῦ ἅρματος, ἄχει δύνοντος τοῦ ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας, ἀπέθανε. καὶ τὸ μὲν σύφαρ στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, ἀνεχώρησεν εἰς τ παρεμβολήν. διηλώσαντος δ τοῦ στρατοκήρυκος ὅτι τέθνηκεν Ἀχαὰβ, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. E κομίσαντες δ τ Ἀχαὰβ νεκρὸν εἰς Σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπτουσι. καὶ τὸ ἅρμα ἀποπλύνοντες ἐν τῇ ἰζάρᾳ κρήνῃ, ἐν δ ἐμιαίνετο τὸ τοῦ βασιλέως φόνου, ἀληθῆ τ ἡλίου προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες, ἀνέλειχμησαν τὸ αἷμα. αἱ δ ἑταιρίζόμεναι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λούμεναι τούτῳ διατελοῦσιν. ἀπέθανε δ ἐν Ῥαμαθὼν, Μιχαίου τοῦτο προειρηκότος. συμβάντων οὖν Ἀχαὰβ τῷ τοῦ τῷ δύο προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα F τι τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ παντάχοῦ καὶ σέβειν, καὶ τ ἀληθείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν ἢ βούλησιν πιθανώτερα δοκεῖν. ὑπολαμβάνειν δ' ὅτι προφητείας, ἢ τ δίχα τῆς τοιούτων προγνώσεως οὐδὲν ὄφελος συμφέρον, παρέχοντος οὕτω τοῦ θεοῦ, τὶ δεῖ φυλάξασθαι. λυπίζεσθαί τε πάλιν ἐν τῇ ὠδῖ τ βασιλέα ἡγεμόνων στοχαζομένους προσῆκε τ τοῦ χρεὼν ἰσχύι, ὅτι μηδὲ προγινωσκόμενον αὐτὸ δίφυγεῖν ἔστιν. ἀλλ' ὑπ' ἀγνοίας τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύον χρησταῖς, ἀγαθὸν τὸ πόθεν αὐτῇ κρατήσῃ ὠδίνῃ. φαίνεται οὖν κ Ἀχαὰβ ὑπὸ τούτου τιμὴν δίφοιαν ἀπατηθεὶς, ὡς ἀπιστῆσαι μὲν τοῖς προλέγουσιν τ ἥτταν. τοῖς δ τὰ πρὸς χαρὰν προφητεύσασι πιθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς Ὀχοζίας διεδέξατο.

è cella in cellã fugiat latebras quæritãs ne luat pœnas vaniloquij, iratus rex iubet eum apud Achamonẽ magistratum vrbis haberi in custodia, nec aliud quicquam præter panem & aquã ei præberi. Atque ita duo reges versus Ramatham cum copijs profecti sunt, quo audito rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter reges socios, vt Achabus priuato habitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus verò sumpto Achabi cultu staret in acie, quo facilius Michææ vaticinium eluderent. sed inuenit eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occideret, sed solum regem Israelitarum. Syri verò primo congressu videntes Iosaphatum stantem ante aciem, rati esse Achabum impetu facto eum circumuenerũt: sed postquam è propinquo cognouerunt esse aliũ, omnes se retro receperũt. à mane autem vsque ad vesperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solũ Achabum ad necem quærendo, nec tamen inueniendo. tãdem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, missa in incertum sagitta, regem per thoracem in pulmonem fauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed aurigam iussit currum extra prælium euehere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cúmque vehementer cruciaretur, perstitit tamen in curru vsque ad solis occubitum, & tandem profluuio sanguinis vribus defici interiit. iámque appetente nocte Syri se in castra recipiunt: & quamprimùm per caduceatorem de Achabi morte cognitum est, solutis castris domum quisque reuertitur. Cadauer regis Samariam relatum, illuc sepulturæ traditur. & cùm currus regius cruore fœdatus ad lezare fõtem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabuntur. Mortuus autem est apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vti iusque prophetæ prædictionem euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eisque semper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiam loquuntur sermonibus: nec aliter existimare quàm quòd nihil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco subit animum, quòd insuperabilis sit fati necessitas, quæ etiamsi præsciatur, præcaueri tamen non potest: sed tamdiu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidant. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænuntiantibus cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius succedit.

XV. 3. Reg. 22.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱερέων τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ϛρατευσάμενος ὁ ἀχάβου παῖς, ἰώραμος ὅτι μωαβίτας, κρατήσειεν αὐτοῦ. Κεφ. α.

Ως ἰώραμος βασιλεὺς τῷ ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν πᾶσαν λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρώους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.

Οτι ϛρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἅπαν δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ παρεξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ θεοῖς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γενόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέστρεψε. Κεφ. γ.

Στρατία τοῦ ἰωράμου τῷ ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅτι τοὺς σύρους. Κεφ. δ.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ αἱρεθεὶς τὴν ἱππαρχου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.

Οτι ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἔτη ἑκκαίδεκα, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅτι γυναῖκας τέσσαρας. Κεφ. ϛ.

Ως γοθολία, τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὅτι ἔτη ἑπτὰ. καὶ ἀπολῶν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας, τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.

Αζαήλου τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας καὶ ὕστερον ὅτι τοὺς ἱεροσολυμίτας ϛρατείαι. Κεφ. η.

Ως ἀμασίας, ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, ϛρατευσάμενος ὅτι ἰδουμαίους, καὶ ἁμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.

Ως ἀμασίας πολεμῶν θεοῖς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον, ἡττᾶται. Κεφ. ι.

Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πάντ' ἐξῆς ἔθνη ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.

Οτι ϛρατευσάμενος ἀρασὴν ὁ δαμασκῶν βασιλεὺς ὅτι ἱεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ θεοῖς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πῶσαι τούτοις αὐτὸν, ὅτι δαμασκὸν ϛρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.

Ως κῦ κράτος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. καὶ διέφθειρε μὲν αὐτῶν τὸν βασιλέα. Τοὺς δ' αὐθρώπους αἰχμάλωτους εἰς μηδίαν, ἔπεμψεν ἔθνη κατώκησεν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.

Ως σαλμανάσαρος ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε κῦ κράτος τὴν σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τῶν ἰσραηλιτῶν φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατῳκίσας ἐκ τῆς περσίδος τὸ τῶν κουθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. CAP. I.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.

Quomodo inuadentibus Ioramum Arabibus, exercitus eius deletus fuerit, ac filiis peremptis, vnico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo inuisus miserâ morte sublatus sit. CAP. III.

Expeditio Ioramí Israelitarum regis aduersus Syros. CAP. IV.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. CAP. V.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies. CAP. VI.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, quâ post sextum annum cæsâ pontifex Ioadus Ochoziæ filium regem constituit. CAP. VII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. CAP. VIII.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit. CAP. IX.

Amasias pugnans contra Ioam Israelitarum regem vincitur. CAP. X.

Quomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. CAP. XI.

Rasè Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante Achazes eorum rex magnis muneribus missis coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. CAP. XII.

Assyriorum rex vi expugnatâ Damasco, & occiso rege, populum traducit in mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. CAP. XIII.

Quomodo Salmanassas Assyriorum rex, Samariâ expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare iusserit. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER NONVS.

Κεφάλαιον α'.

Ὡς στρατευσάμενος ὁ Ἀχάβου παῖς Ἰώραμος ὑπὲρ Μωαβίτας κρατήσειεν αὐτῶν.

CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

ΩΣΑΦΑΤΗ δὲ τῷ βασιλεῖ, A
ἀναζευγνυμένῳ εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς Ἄχαβον τὸν τῆς Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ὑπὸ ἀδίκου τοῦ γενομένου βασιλεῖ πολεμίου τῷ ἀνδρὶ ἀπαντᾷ Ἰηοὺ ὡς προεῤῥήκαμεν, ἐπεὶ ὁ προφήτης συμπτυχὼν ἠπάτησε τὸν βασιλέα συμμαχίας ἀθέσμου καὶ πονηρᾶς. τὸν γὰρ θεὸν, ἀνδρὸς μὲν ὅτι τοῦτο διαπεπραγμένου, βύσασθαι μὲν τοι, καίπερ ἡμαρτηκότα, διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῷ φύσιν οὖσαν ἀγαθὴν ἔλεγχον ἐν τῇ πολεμίων. καὶ τότε μὲν ἐπ' εὐχαριστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἔπεται τοῦ θεοῦ. μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε διερχόμενος ἐν κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, τάττε νόμιμα τὰ διὰ Μωυσέως ὑπὸ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν εὐσέβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς ἀποδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδενὸς οὕτως ὡς τοῦ δικαίου προνοουμένους, κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώροις, μήτε ἀξιώματος τοῦ ἐν ἰσχυρᾷ δεῖ πλούτου ἢ δεῖ γένους εἶναι δοκοῦντος. βραβεύειν δὲ ἅπασι τὰ ἴσα, ὅπως αἰδοῦς ὄντι, καὶ τοῦ κρύφα πραττομένων, ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, καὶ πόλιν ἑκάστῃ τῶν δύο φυλῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐν τῷ ἱερέων, καὶ ἐν τῷ λευιτῶν, καὶ τῶν τοῦ πλήθους φερομένων. παραινέσας ὑπομελεῖς καὶ δικαίας ποιεῖσθαι πάσας μὲν τὰς κρίσεις. ἐν δὲ ταῖς μειζόνων διαφορᾶν ἐχούσαις τῶν ὁμοφύλων τινὶς ἐκ τῶν ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μὴ πλείονος ἀσουδὴς ἀποφαίνεσθαι δικάζοις περὶ τῶν προαιρέσεων. μάλιστα γὰρ τὰς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τὸν ναὸν εἶναι τοῦ θεοῦ συμβέβηκε καὶ διαίταν ὁ βασιλεὺς ἔχει, προσήκειν ἀσουδαίους εἶναι καὶ δικαιοτάτους. ἀρχοντας δὲ

OSaphato autem regi post 4. Reg. 3. 2. paralib. 19.
suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuertenti propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deum enim indignè tulisse hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem tex supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, vniuersam suam ditionem perlustrauit, populum leges diuinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutisque oppidatim magistratibus hortatus est eos, vt solius iustitiæ respectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibúsque quod æquum est redderent, scientes quòd etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cùm per singulas duarum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hic quoque iudices è sacerdotum ac Leuitarum ordine, & è primatibus optauit, & hos priùs monitos vt iustè & accuratè iura populo redderent. Quòd si grauiores controuersiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis vrbibus, de horum negotiis maior etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maximè æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. eius summos magistratus ex amicorum

numero præposuit,Amasiã sacerdotẽ,& ex Iudæ tribu Zabadiã.Per idẽ tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt,& ad Engaddam vrbem Asphaltitæ lacui vicinam castra metantur, trecentis stadiis à Hierosolymis dissitam,cuiusager egregia palmeta fert,& balsamum.Iosaphatus autem cùm audisset hostes superato lacu in regnum suum iam irrupisse,territus concionem aduocat: & ad templum versus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei suggerat,quantum satis sit ad sumendam de hoste pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoste immineat periculum,ibi populus coràm numen præsens inuocet,diuináque ope adiutus inuasores suos malè mulctatos arceat, volentes quæ semel diuina munificentia contigêre,per vim ad se retrahere,Sic precatus est lacrymans,accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis supplicatione.Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuisse , & ipsum pugnaturum se polliceri pro suæ religionis hominibus. Mox edicit vt in crastinum se parent,ituri obuiam hostibus, & occursuri eis Engaddam inter & Hierosolyma,ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis significante eminentiam.Ibi non fore opus vt cum hoste confligant, sed pugnantem tantùm pro se Deum quieti ipsi spectatores considerent. Post hoc oracului rex & totus populus prostrati in faciem gratias agendo adorabant Deum,& Leuitæ organis suis hymnos canebant.Diluculo verò progressus rex in solitudinem subiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum esse prædictioni propheticæ, & non struendam quidem aciem, sed in primo agmine constituendos sacerdotes cum tubis,& Leuitas cum cantoribus,agendásque Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoste patria. Placuit omnibus regis consilium , idque mox etiam exequuti sunt.Deus verò terrorem & consternationem immisit Ammanitis & eorum sociis, ita vt alij in alios ruentes hostiliter in se inuicem debaccharentur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Iosaphatus verò prospiciens in vallem in qua castra hostium fuerant, cùm totam videret refertam cadaueribus,lætus tam inopinato Dei auxilio , quòd sibi citra sudorem & sanguinem victoria concontigisset,permisit suo militi castra diripere, & spoliare cadauera: tantáque fuit multitudo vt ægrè per integrum triduum omnia spolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem , potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus:à quo facto postea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus sit.Inde reuersus cum exercitu rex Hierosolyma,per aliquot dies in sacrificiis occupatus fuit,ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificę victorię fama perlata,eam regi sãctitatis ac pietatis opinionem conciliauit,

A αὐτῶν ἀποδίκτυσιν , ἀμασίαν τὸν ἱερέα , καὶ ζαβαδίαν ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς ἐταίρους. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, τεῖχον τὸν ἔρημον διέβαστε τὰ στόγμαζα. κ᾽ ἦ τὴν αὐτὸν καιρὸν, ἐστράτευον ἐπ᾽ αὐτὸν μωαβῖται καὶ ἀμμανῖται, συμμαδηλαβόντες καὶ ἀράβων μεγάλων μοίραν, καὶ καταστρατεύονται στρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμήλιον στρὸς τῇ ἀσφάλτιδι λίμνῃ, ξιακοσίους ἀπέχουσαν σταδίους τῆς ἱεροσολύμων. γδυνάται ἦ ἐν αὐτῇ φοινὶξ ὁ

B κάλλιστος, καὶ ὀποβάλσαμον. ἀκούσας ἦ ἰωσαφάτης ὅτι τῶν λίμνων διαβάντες οἱ πολέμοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὸν βασιλευομένων ὑπ᾽ αὐτῷ χώρον, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τὸν δῆμον τῆς ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ στὰς κ᾽ στόσωπον τοῦ ναοῦ κύκλῳ, καὶ ἐπικαλεῖτο τὸν θεὸν ἐνδυναμεῖν αὐτῷ δύναμιν καὶ ἰσχύν, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοὺς ὅπλ᾽ στρατεύσαντας. ἐγὼ δὲ τοῦτο διευθῦναι τοὺς τὸ ἱερὸν καταστευασμένους αὐτῷ, ὅπως

C ὁρμαχῆ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ πὶς ἐπ᾽ αὐτῷ ὅλμήσαντας ἐλθεῖν ἀμύνηται, οἱ τῶν ἀπ᾽ αὐτοῦ δοθεῖσαν ἐμοὶ εἰς κατάσχεσιν ἀρετὴν ἀθῆσαι πάρφοτι αὐτοῖς. ταῦτ᾽ ἀνοχόμενος, ἐδάκρυσε. καὶ σύμπαν ἦ τὸ πλῆθος, γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευεν. ἰαζίηλος δέ τις στροφήτης παρελθὼν εἰς μέσον τῶν ἐκκλησίαν, αἰθόμενος, πρ᾽ τε πλήθει λέγων, καὶ πρ᾽ βασιλεῖ, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῆς ἀρχῶν, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. στροσέταξε ἦ τῇ ὑπουργῇ τῶν στρατιᾶ ἐξελάσαν-

D τα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. ἐμέσῳ γὰρ αὐτοῖς μεταξὺ ἱεροσολύμων κὴ ἐγγάδης ἀναβάσεως, λειμμὼν δ᾽ ἐξοχή. καὶ μὴ συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, στάντα ἦ μόνον ὁρᾶν, πως αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. ϝ δὲ στροφήτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ μὲν βασιλεὺς κὴ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὑπ᾽ στρόσωπον, προσκυνοῦσι τῷ θεῷ καὶ στροσκυνοῦσι. οἱ ἦ λεῦται, τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες. ἅμα δ᾽ ἡμέρᾳ στρωῒ ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἔρημον, τὸν ὑπὸ

E κάτω δεκάτης πόλεως, ἔλεγε στρὸς τὸ πλῆθος. ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ ϝ στροφήτου εἰρημένοις. ἐὰν μὴ θαρσήσητε μὲν αὐτοῖς εἰς μάχην. στροσηγμένους ἦ τοὺς ἱερεῖς μὲ᾽ τῶν σαλπίγγων, καὶ λεύτας μὲ᾽ τῶν ὑμνούντων, δίχα εἰσεῖν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὸν χώρον ἡμῶν θεῷ τῶν πολεμίων. ἤρεσε δ᾽ ἡ τοῦ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ᾽ ἐποίησαν. ὁ ἦ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοὺς ἀμμανίτας. οἱ ἦ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀπέκτεινον, ὡς ἐκ

F τῆς τοσαύτης στρατείας ἀσφαλῶς μηδένα. ἰωσαφάτης δ᾽ ἀναβλέψας εἰς τὸν φάραγγα, ὡς ἡ συνέβαινε στρατοπεδευκέναι τοὺς πολεμίους, κὴ πλήρη νεκρῶν ἰδών, ἤδη μὲν ὅτι τῷ θεῷ δόξῃ δ᾽ ϝ θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πυθέσθαι αὐτοὺς αὐτὸς δ᾽ ἑαυτῷ τὸν νίκην ἔδωκεν. ἐπέστρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὸν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. κὴ οἱ μὲν ὅλ᾽ ἑπτὰ ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν σπηνημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ ἦ συνάθροισθεῖσι

G πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον κὴ φαραγγώδη τόπον, ἔνθ᾽ ϝ θεῦ δύναμιν κὴ τὴν συμμαχίαν εὐλόγησεν, ἀφ᾽ ἧ κὴ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δ᾽ ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, ἑπτὰ πρὸς εὐωχίας κὴ θυσίας ὅλ᾽ πολλὰς ἡμέρας μὲ᾽ μὲν τοι

γε ἦ τ᾽ πολεμίων αὐ᾽ ϝ διαφθορὰν, ἀνασωθῆσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πάντες οὗτοι κατεπλάγησαν αὐτὸν, ὡς

ὡς φανερῶς αὐτῷ τοῦ θεοῦ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. καὶ A vt res eius sub diuini numinis tutela esse pro
Ἰωσαφάτης μὲν ἔκτοτε μὴ λαμπρᾶς δόξης ὅπερ τε ἐπε- comperto crederent : manſitque vſque extre-
κράτησεν καὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ διήνεγκεν. ὁ δὲ mum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem ami-
φίλος καὶ τοῦ Ἀχάβου παιδὸς, βασιλεύοντι τῷ Ἰσραη- cus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat:
λιτῶν, πρὸς ὃν κοινήσας ὅπως κατασκευῇ νηῶν, εἰς τε cum quo inita ſocietate parandarum nauium,
πόντον πλεύσουσιν, καὶ τὰ ὅπη θρᾴκης ἐμπόρια, δι' ὧν τὰς quæ merces in Pontum peterent, ac emporia
κτήσεις. ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Naui-
δι' ταῦτα οὐκ ἐπὶ πρὸς ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν gia enim abſumpta ſunt naufragiis, quòd non
πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰωσαφάτην οὕτως εἶχεν. B bene regerentur præ magnitudine. Quo factum
ὁ δὲ Ἀχάβου παῖς ὀχοζίας, ἐβασίλευσε τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὃν eſt vt hac cura cauerit in poſterum. Atque
σαμάρεια ποιούμενος τὴν διαίτην, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα hæc tenus de Ioſaphato.
ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ Ἱεροβοάμῳ τῷ Achabi verò filius Ochozias regnauit apud II.
πρώτῳ διαφορήσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα ἀρξαμέ- Iſraelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & 4. Reg. 1.
νῳ. τὴν δὲ βασιλείαν ἔτος ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τῶν vtrique parenti omnino ſimilis, & Hieroboa-
μωαβιτῶν ἀρχὴ βασιλεὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς φόρους οὓς ἔμ- mi primi Iſraelitarum ſe ductoris æmulus. Ei-
πορος ἦν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύ- us regni anno ſecundo Moabitarum rex defe-
σατο. συνέβη δὲ τὸν ὀχοζίαν καταβαίνοντα ἀπὸ τοῦ στέγους C cit, & tributa quæ patri eius ſolitus erat, pende-
τῆς οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς re amplius detrectauit. Accidit autè vt Ocho-
τὴν ἀκκάρωνα θεὸν μύιαν, τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ θεῷ, πυν- zias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gra-
θάνεσθαι περὶ τῆς σωτηρίας. φανεὶς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων dus prolaberetur, morbóque ex hoc caſu con-
θεὸς ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προσέταξεν αὐτοῖς τοὺς πεμ- tracto Accaronem ad Myriodis (id deo nomen
φθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πυνθάνεσθαι αὐτοῖ εἰ erat) oraculum ſciturus de incolumitate mit-
θεὸν ὁ ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει ὅτι ἔπεμπε πρὸς teret. Hebræorum verò Deus Eliæ prophetæ
τὸν ἀλλόφυλον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τῆς σωτηρίας πυν- mandauit, vt nunciis ab eo miſſis occurrens
θανομένους. ἐκέλευσέ τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι D percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum
τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαρρύξει τὸν νόσον. τὸν δὲ ἠλίαν non haberent, quandoquidem rex ad alienum
πυνθανόμενος ἅττα προσέταξεν ὁ θεός, ἀκούσαντες οἱ ἄγγε- mitteret de ſalute interrogaturos : iuberétque
λοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ἀπῆραν χρῆμα ὑποστρέψαι πρὸς τὸν eos reuerti, & regi dicere cum nó reualiturum.
βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τὸν Quod quum Elias feciſſet, nunciis his auditis
αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς confeſtim ad regem reuerſi ſunt. Quo demirá-
ἄνθρωπον. καὶ κωλύσαι μὴ προσωτέρω χωρεῖν, ἀνα- te celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiũt
στρέψαντας δὲ σοὶ λέγειν ἐκ ἐντολῆς τοῦ ἰσραηλιτῶν θεοῦ, E ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vl-
ὃν κάκιον ἔχει νόσον. τὸν δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτῷ terius progredi : iuſſiſſéque renunciarent ſuo
τὸν ζῶντα εἰρηκότα κελεῦσαντος, αἰθέσπιον ἔλεγον εἶναι regi Iſraelitarum Dei nomine, quòd morbus
σαυῶ, καὶ ζώνῃ δερμάτινον διαπεπλῶσθαι. σὺ δὲ in peius proficiet. Rege verò iubente vt ſibi fi-
ἐκ τούτων ἠλίαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέ- guram hominis illius deſignarent, dicebãt ho-
λων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον, καὶ πεντήκοντα ὁ- minem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præ-
πλίτας, ἀναβῆναι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἰδὼν δὲ τὸν ἠ- cinctum. Qui cùm intellexiſſet Eliam per hæc
λίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ὅτι τῆς κορυφῆς τὸ ὄρος deſcriptum à nunciis, miſit ad eum attrahen-
καθεζόμενον, καταβαίνειν ἤκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βα- dum centurionem cum quinquaginta militi-
σιλέα κελεύειν τε τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἄγειν- F bus. Is repertum in montis vertice deſcendere
τα βιάσασθαι. ὁ δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὅτι πύρ τοῦ προ- iuſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſ-
φήτης ἀληθὴς ὑπάρχει, δύνασθαι πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πε- ſum, vt ni ſponte ſua faciat, vi coactum cò per-
σὸν ἀπολέσαι τοὺς στρατιώτας καὶ αὐτόν, δύναται, καὶ trahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum,
ταχέως κατενεχθεὶς, ἅμα θείσει τὸν τε ταξίαρχον καὶ τοὺς quo verus propheta noſceretur, & igne ad ſuas
σὺν αὐτῷ. τῆς δὲ ἀπωλείας τῆς τούτων δηλωθείσης preces cælitus miſſo ipſum vnà cum militibus,
τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt
ὅπως τὸν ἠλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσους καὶ τοὺς πρό- G móxque candens turbo delatus centurionem
τερον ἀπέστειλεν. ἀπωλέσαντος δὲ καὶ τούτου τῷ προ- & eius comitatum perdidit. quorum clade ad
φήτῃ βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν εἰμὴ κατέλθοι βουλόμενος, εὐ- regem perlata, iratus alium centurionem cum
ξαμένου κατ' αὐτοῦ πῦρ διεχρήσατο καθὼς καὶ τὸν ἄλ- totidem militibus ad Eliam mittit : qui & ipſe
λον ταξίαρχον. πυνθανόμενος δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦτον ὁ βα- cum prophetæ minatus vim eſſet, ni voleus ſe-
σιλεὺς, ζῆτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὤν, καὶ λίαν ὅπε- queretur, & hunc ad preces eius ignis abſum-
ρευνὴς τὸ ἦθος, ἐλθὼν ὅπου τὸν τόπον οὗ συνέβαινεν ἦν pſit quemadmodum alterum. Quo cognito rex
τὸν ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γνώσεσθαι δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως δέκοντα προσά- miſit tertium. Is quòd eſſet cordatus & man-
γματα παρεῖναι πρὸς αὐτὸν, καὶ οἱ πρὸς αὐτοῦ πεμφθέντες, οὐχ ἑκόντες, ἀλλὰ καὶ τοῦτο αἰτίαν ἦλθον. ἐλεή- ſuetis moribus, poſtquam peruenit ad locum
σας ζηλωτὴν αὐτὸν ἡξίου τοὺς σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα. vbi tum erat Elias, & amicè eum ſalutauit : Nõ
ignoras, inquit, quòd vt regis mandato paream
inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me ve-
nerunt. Miſertus igitur mei & horum militum
volés ac libẽs deſcẽde, nóſque ad regẽ ſequere.

Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita vt Elias prædixit decedens, quòd liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cùm aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionib. dedidit vir alioqui nō ignauus, & ad res gerēdas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominib. exēptus est, nec in hodiernū vsque mortaliūquisquā scire potuit quisnā fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia, & Enocho qui fuit antè vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterùm Ioramus acceptо post fratrem regno, Moabitarum regi Mise bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ego postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solùm vēturum auxilio promisit, sed Idumęorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosoma, & splendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi sententia visum esset per Idumeæ deserta, qua minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tanta iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deū quānā sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitque perquiri, num quis in exercitu propheta adesset, per quem quid faciendum Deus posset consuli. & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suasu Iosaphati tres reges ad illum vadunt: quúmque ad illius tabernaculum venissent, quod fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiā Iosaphati viri probi & pij

III. 4. Reg. 3.

A ὑποδεξάμενος ὁ τὴν δικαιότητα τοῦ λόγου καὶ τὸ ἀστεῖον τῆς ἤθους ὁ Ἠλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ὡς δὲ γλυκόμενος ὁ θεὸς τὸν βασιλέα, θεοσεφήτευσεν αὐτῷ καὶ τὸ θνητὸν ἐδήλου λέγων. ἐπειδὴ κατέγνως αὐτὸν ὡς ἐκ ὄντος θεοῦ, καὶ θεὸς τὸ νόσου οὐδὲν ἀληθὲς θεσπίσαι δυναμένου, θεὸς ὁ τὸν ἀκκαρωνίτου ἐπιμπες παρ' αὐτὸ πυνθανόμενος ποδαπὸν ἔσται σοι τὸ τέλος τῆς νόσου, γνώσει ὅτι τετύπηξαι καὶ ὁ μὴν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς θεοπέπειν Ἠλίας ἀπέθανε, δεδιὼς τὴν

B δὲ αὐτοῦ τοῦ βασιλείαν, ὁ ἀδελφὸς Ἰώραμος, ἅπαντα δὲ κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δὲ Ἰώραμος ἑαυτῷ, τῇ παρὲ τὸν πονηρίαν χρησάμενος, καὶ ἀσεβείαν θεὸς τὸν θεόν. παρεὶς γὰρ τὰ τῶν θρησκεύειν, τοὺς ξενικοὺς ἐσέβετο. ὧν δὲ τἄλλα δρασήριος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, Ἠλίας ὁ ἐξ ἀθεφόπων ἠφανίσθη. καὶ οὐδεὶς ἕως μέχρις τῆς σήμερον αὐτοῦ τὸ τελευτὴν. μαθητὴν δὲ ἐλισαῖον καταλειπεν, ὡς δὲ θεσπέσιον ἐδηλώσαμεν. ὧδε μὴν δὲ γε Ἠλίας καὶ

C ἐνιαυτοῦ ἤγουμένου θεοῦ τὸ ἐμβολίας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγεγραπται βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς. θάνατον δὲ αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. ἐπολαβὼν ὁ Ἰωσαφάτου τὸν βασιλείαν Ἰώραμος, ὅτι τὸν μωαβίτην ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισᾶν ὄνομα, φόρους τελοῦντα ἀχαάβ, τῇ παρὲ αὐτὸ, μυριάδας εἴκοσι θεσβάτων σὺν τοῖς πύκις. συναθροίσας οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε καὶ θεὸς Ἰωσαφάτην, ὡς καλὸν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτῷ τῇ παρὲ, συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μωαβίταις

D ἀνθέρειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτοῦ τῆς βασιλείας. ὁ δὲ οὐ μόνον αὐτὸς βοηθησὼν ὑπέσχετο. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγκάσων ὄντα ὑφ' ἑαυτὸν στρατεύεσθαι. Ἰώραμος δὲ τοιούτων αὐτῷ τοῦ Ἰωσαφάτου θεὶς τὰς συμμαχίας κομισθέντων ἀπαλαβὼν τὸν αὐτοῦ στρατὸν ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς δέκα τῆς ἐρήμου τῆς Ἰδουμαίας ποιήσασθαι τὸν ὁδοιποιείαν ὅτι τοῖς πολεμίοις, οὐ γὰρ θεσπέσιον

E αὐτοὺς ταύτῃ ποιήσασθαι τὸν ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων. ὁ τε τούτων αὐτῶν, καὶ ὁ τῆς σαμαρείας. καὶ ὁ τῆς Ἰδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ θεμένησαν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγουμένων, ὡς ἀγωνίᾳ μὴ ἅπαντας, μάλιστα ὁ τὸν Ἰώραμον, καὶ ὑπὸ λύπης ἐκβοῆσαι θεὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν αἰπασάμενος ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἁμαρτὴ ὧδε δώσοντας αὐτοὺς τῷ μωαβίτῃ βασιλεῖ. παρεθάρσυνε ὁ αὐτὸν Ἰωσαφάτης δίκαιος ὤν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι εἴτις αὐτοῖς τοῦ θεοῦ θεοφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δὲ αὐτοῦ μάθωμεν ὧδε τοῦ θεοῦ, τὸ ποιητέον ἡμῖν ὄξιν. οἰκέτου δέ τινος τῆς Ἰωράμου φάσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν Ἠλία μαθητὴν ἐλισαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπίασιν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, Ἰωσαφάτου παραινέσαντος.

G ἐλθόντες δὲ ὅτι τὸν σκηνὴν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκὼς ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅτι τὰ στρατιᾶς. μάλιστα δ' ὁ Ἰώραμος. τοῦ δὲ, μὴ δι' ἐμὲ ἀνθρώπου φέρεσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τὰ μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἰ γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδεῖτο προφητεύειν δὲ σώ-

ζειν αὐτούς. ὁ δὲ ὁμόσας τὸν θεὸν οὐκ ἂν ὑποπεμθῶναι αὐτοῦ, εἰμὴ διὰ Ἰωσαφάτου ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον.

ἀγθέν-

ἀχθεέτος τε αἰθεοπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπι- A
ζήτησε γὰ αὐτὸς, πρὸς τὸν ψάλλοντα ἐνθεθ ῥυό-
μενον πνεύματος ἁγίου, κελεῦσαι τοὺς βασιλεῦσιν, ἐν τῇ χειμάῤῥῳ
πολλοὺς ὀρύξαι βόθρους. οὔτε γὰ νέφος, οὔτε πνεύ-
ματος ῥυομένου, οὔτε ὑετὸς καταῤῥαγήσεται, ἔφασκε
πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ τὸν στρατὸν καὶ
τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. ἔστι δὲ ὑ-
μῖν οὐ τοῦτο μόνον ῥᾴδιον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κατά-
στρωσιν ἐχθρῶν καὶ καλλίστας καὶ ὀχυροτάτας πό- B
λεις λήψεσθε τῇ μαχαίρᾳ, καὶ δένδρα μὲν αὐτῶν
κόψετε, τοὺς δὲ χόρτους διώσετε, πηγὰς δὲ καὶ πο-
ταμοὺς ἐμφράξετε. ταῦτα εἰπόντος τοῦ προφήτου, τῇ
ἐπιούσῃ πρὶν ἥλιον ἀναχεῖν, ὁ χειμάῤῥους πρόσρους
ἐῤῥύη. πολὺ γὰ ἀπὸ τεσσάρων ἡμερῶν ὁδοῦ ἐν τῇ Ἰδου-
μαίᾳ τὸν θεὸν ὕσας συνέπεσεν, ὡς τε δύρειν τοὺς στρα-
τιὰς, καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δ' ἤκουσαν οἱ μωαβῖται τοὺς ξένους βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βα- C
δίζοντας, καὶ δὴ τῆς ἐρήμου πολυανθρώπους τοὺς ἔφο-
δον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δ' ὑς συλλέξας στρατιὰν ἐπέλ-
λυσε, δὴ τῷ ὄρει συμβάλλειαν τὸ στρατόπεδον, ἵνα
αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τοὺς χώρους ἐμβαλόντες οἱ πο-
λέμιοι. θεασάμενοι ὑ ὑπὸ τοὺς αἰγιαλοὺς τῆ ἥλιου
τὸ ἐν τῇ χειμάῤῥῳ ὕδωρ (καὶ γὰ οὐδὲ μακρὰν ἦν τῆς
μωαβιτιδος) αἵματι τοὺς χρόας ὅμοιον, τότε γὰ μάλι-
στα πρὸς τοὺς αὐτῶν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ
δόξαν τοῖς τῶ πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτεινο- D
κότων ἑαυτοὺς δῆτα δι' ὀλίγος, καὶ τὸ ποταμοῦ αἷμα αὐ-
τοῖς ῥέοντος. τοῦτο τοίνυν οὕτως ἔχειν ὑπολαβόντες ἠ-
ξίωσαν αὐτοὺς ὅτι διαρπαγὴν τῶν πολεμίων ἐκπέμ-
ψαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὡρμήσαντες ὡς ὅτι ἐ-
πίμηλοι ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατόπε-
δον ὡς διαπολώτων. καὶ δὴ φθάνουσιν μὲν αὐτοὺς ἡ
ἡλικὶς αὕτη. φθεισάντων δὲ τῶν πολεμίων οἱ μὲν αὐτῶν E
κατεκόπησαν. οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τοὺς ἰδίους χώ-
ρους φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τοὺς μωαβιτῶν οἱ
βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες τὰς ἐν αὐ-
τῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνι-
σαν πληρώσαντες τῶν ἐν τῷ χειμάῤῥῳ λίθων, καὶ τὰ
κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐπέ-
φραξαν τῷ ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐ-
δάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν συνδιωκόμενος
τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τοὺς πόλιν ὀρῶν κινδυνεύουσαν αἱ- F
ρεθῆναι κατακερᾶτος, ὥρμησε μὲν ἐπ' ἀκοσίων ἐξελ-
θὼν δῆτα τῶν τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατοπέδου,
καθ' ὃ μέρος αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς αἰεῖσθαι. ἐ
πεσθὼς, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν, ὅπου γὰ ὅπ-
μαλῶς φευγομένῳ τῷ ἵππῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τὴν
πόλιν, ἔργον ἀπογνώσεως, καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεσπά-
ξατο. τὸν υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασι-
λεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ὅτι τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι
φανερὸν ἡμέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερουργήσειν εἰς ὁλο-
καύτωσιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς,
κατέκτειναν τῆς ἀνάγκης. καὶ παθόντες αἰθεοπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκασος
εἰς τοὺς οἰκίαν ἀνέστρεψεν. ἰωσαφάτης ὑ ὠφελημένος εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης ἀγαγὼν, ὀλί-
γον ὕστερον χρόνον μετὰ τὴν στρατίαν ἐκείνην ἀπέθανε, ζήσας ἀριθμὸν ἔτη ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ'
ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ γὰ ἐν μνήμασι τῶ δαβίδ
ἔθαψεν.

A Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit reges in aluco torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluuia viſuros alueum replerum aquis, ita vt militi & iumentis abundè potu supperente, nullum ampliùs à siti periculum timeatur. Nec hoc solùm, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & B fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto propheta, sequenti die prius quàm sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres reges contrà se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, nec clàm in ditionem suam C impetum facerent. qui videntes ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato ruentes velut ad paratam præ- D dam, ad Hebræorum castra perueniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontésque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique solo æ- E quatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem, & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspe- F ctante holocaustoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis supernixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultúsque est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.

CAP. II. A Κεφάλαιον β'.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

Ὡς ἰώραμος βασιλεὺς Ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν παρὰ λαῶν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

EFiliis quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribúsque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus, ad prophetam reuersa, rem totam illi retulit. Ille consuluit vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est.

4. Reg. 6. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere cum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuitium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspiceretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodátque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam vrbe Elisæus habitet: renunciatúmque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio:

Κατέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανούς, ἀγαθοὺς δ' ἀπέδειξε, τὸν πρεσβύτερον ἰώραμον. ταῦτα γὰρ εἶχεν ὄνομα τοῦ τῆς μητρὸς ἀδελφοῦ, βασιλεύοντι δὲ τοῦ Ἰσραηλιτῶν, Ἀχάβου τοῦ παιδός. ὃς ἀγαθὸς ὢν ὑπὸ τῆς μοαβίτιδος ὁ τοῦ Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς σαμάρειαν, ἔχων σὺν αὐτῷ ἐλισαῖον τὸν προφήτην, οὗ τὰς πράξεις βούλομαι διελθεῖν. λαμπραὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσοτείας ἀξίαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπιγράμμαμεν. προσελθοῦσα γὰρ αὐτῷ φασὶ τοῦ ὠβδιέου, τοῦ Ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ἃς οὐκ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἕως προφήτας περιέσωσεν, ὑπὸ τῆς Ἀχάβου γυναικὸς Ἰεζαβέλας ἀναιρουμένους ἑκατόν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτὸ δανεισαμένου ξαφίδας κεκρυμμένους. καὶ μὴ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν ἀγαθὰ γνῶ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ αὐτοῦ τὰ καὶ τέκνα προὸς δουλείαν. παρεκάλει τε ἅμα ταύτην τὴν ἐργασίαν τὸν ἀνδρὸς ἐλεῆσαί τε καὶ ἀφελεῖν τινα βοήθειαν. πυνθανόμενος δ' αὐτὴ τί ἔχοι δὴ τῆς οἰκίας, ἄλλο μὴν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον ὀλίγον βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῆς γειτόνων κενὰ, καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τὰ δώματος, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τῶν δὲ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς, τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα προὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι, καὶ τῆς δανειστὰς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. χρήσεσθαι δὲ τὰ καὶ περισσεύσειν ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ᾧ προὸς διαζῆν τὸν τῆς τέκνων καταλειφθῆναι. καὶ ἐλισαῖος μὲν οὕτως ἀπήλλαξε τῆς χρείας τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἐλευθέρωσεν. ἐλισαῖος δὲ ταχέως προὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ φράζων, ἐν ᾧ γὰρ ἂν αὐτῷ σύρες τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, οὐκ ὀλίγα τοῦ θεοῦ ἅρμησε τῷ προφήτῃ πειθόμενος. ἄδερ δὲ, τῆς ἀπιβουλῆς ἁμαρτὼν, ὡς τῶν ἰδίων αὐτὸ καταμεμυσάντων τοῦ ἐπέρας προὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προσόντας ἔλεγε τῆς ἀπορρήτων αὐτὸ, καὶ θάνατον ἠπείλει, φανερὰς τῆς ἀπιχειρήσεως, ἵν' μόνοις ἐκείνοις ἀπίστευσε, τῷ πολεμίῳ γνωσθείς. φήσαντος δὲ πρὸς τῶν παρόντων μὴ φθονοδοξεῖν αὐτὸν, μηδ' ὑποτοεῖν αὐτῆς ὡς προὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτὸ κατειρηκότων τοῦ ἔκπεμψιν τῆς ἀναιρήσοντων αὐτόν. ἀλλὰ γνώσεσθαι ὅπ ἐλισαῖος ἐστὶν ὁ προφήτης ὁ ταῦτα μηνύων αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτὸ βεβουλευμένα, προσέταξε πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαΐμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἄδερ δὴ τοῦ πόλιν δύναμιν πολλοῦ ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τοῦ πόλιν πᾶσαν φυλάξαντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ' ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου διάκονος, καὶ ὅπ ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοᾶς καὶ ταράττειν δεομένου προὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ τῷ θεῷ συμμάχῳ καταφεύγειν, ἀδεὴς ὢν.

παρε-

παρεκάλ τὸ τῷ ἐλισαῖῳ πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν εὐέλ- A rogauitque Deum, vt ad confirmandum famu-
πι θάρσος ἐμφανίσαι τῷ αὐτῷ δύναμιν καὶ παρουσίαν lum præsentem se & auxiliatorem ostenderet.
ὡς δυνατόν. ὁ ὁ θεὸς, ἐπήκοος τῇ δεήσει τοῦ Tum Deus exoratus speciem magni equitatus
προφήτου γενόμενος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τῷ & curruum circa Elisæum famulo videndam
παιδαρίῳ περὶ τὸν ἐλισαῖον κεκυκλωμένον θεάσα- exhibuit, ita vt animatus his suppetiis, nec ipse
σθαι παρέσχεν. ὡς αὐτὸν ἀφιζάνειν μὲν τὸ δίος, ἀναθαρσήσαι quicquam timeret amplius. Post hæc vates ite-
δὲ πρὸς τὸν ὄχλον τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισ- rum Deum orauit, vt obscuraret oculos hostiũ,
σαῖος δὲ μὴ ταῦτα, καὶ τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυ- caligine immissa præ qua agnoscere ipsum ne-
ρώσαι τὸν θεὸν παρεκάλει, ἀχλῦσαι αὐτὰς ὑπολαβόν- B queant: & impetrato hoc quoque, dedit se in
τα ἀφ' ἧς ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γνωμήσαντος δὲ καὶ medium illorum, interrogans quem quærerẽt:
τούτου παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθρούς, ἐπηρώτησε quibus respondentibus, Elisęum prophetam se
τίνα ζητοῦσιν ἔλθοντες. τῷ δὲ, τὸν προφήτην ἐλισ- quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis,
σαῖον εἰπόντων, ὡς δώσοντος ὑπάρχοι, εἰ πρὸς τὴν πό- si ad vrbem in qua esset ipsum sequerentur. at-
λιν ἐν ᾗ τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, que ita, qui & oculis & mẽte à Deo cæcati fue-
ἡγουμένῳ τῷ προφήτῃ τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ κε- rant, ducentem incunctanter secuti sunt, quos
κλασμένοι ἐπηκολούθουν. ἐπεὶ δὲ τὴν vbi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit
Σαμάρειαν εἰσήγαγεν, ἐκέλευσε τὸν βασιλέα τὰς portas claudere, & Syris suum militẽ circum-
πύλας κλεῖσαι καὶ τοὺς στρατιώτας περιστῆσαι. dare: precibus deinde rursum ad Deum missis
ἐπεὶ δὲ τὸν θεὸν ἱκέτευσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφελεῖν impetrat, vt hostium oculis caliginẽ illam tol-
τῶν πολεμίων, ἀνέῳξε τὰς τοῦ θεοῦ δυνάμεις. οἱ δὲ C leret. at illi recepta oculorum acie, conclusos
ἐν μέσοις ἑαυτοὺς ὁρῶντες τοῖς πολεμίοις ἐξεπλάγη- se animaduertunt in mẽdiis hostibus. cúmque
σαν καὶ ἀπορίᾳ καὶ ἀμηχανίᾳ τοῦ πράγματος ἐνέ- attoniti & inopes & consilij hærerent in tam
πεσον. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπυνθάνετο prodigioso negotio, rege quærente ex prophe-
τὸν προφήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς κατακοντίσαι, τοῦτο ta, an iaculis eos deberet configere, id quidem
μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν ἐλισαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας facere vetuit. solos enim bello superatos hostes
πολέμου, ἀποκτείνειν ἔλεγε δίκαιον. τούτοις δὲ μηδὲν occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius di-
κακὸν ἐργάσασθαι τῶν ἐκείνου χάριν. θείᾳ δὲ δυνά- tione, Dei voluntate & potentia ignaros o-
μει πρὸς αὐτοὺς οὐκ εἰδότας ἐλθεῖν. συμβούλου δέ mnium eò loci esse productos. consuluit igitur
τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ ξαπέζης, ἀπολύειν vt hospitali mensa refectos incolumes abire
ἀβλαβεῖς. ἰώραμος μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πειθόμε- D permitteret. Itaque Ioramus prophetæ monitis
νος, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς πο- obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos
λεμίους, ἀπέλυσε πρὸς ἄδερα τὸν αὐτῶν βασιλέα. τῷ δὲ Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi re- 1111.
ἀφικομένων καὶ διηγησαμένων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, uersi omnia quæ eis contigêre suo regi renun-
θαυμάσας ὁ ἄδερ τὸ μὲν προσδόξαν καὶ τῷ τοῦ θεοῦ τῷ tiant: qui in tãto prodigio manifestam Dei po-
ἰσραηλιτῶν ὑπηφανείαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προφή- tentiam admiratus, simúlq; vatis diuinitatem,
τῆν ᾧ τὸ θεῖον οὕτως ἐναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν nihil posthac contra Israelitarum regem clàm
οὐκέτι διέγνω τῷ ἰσραηλιτῶν ὑπχειρεῖν βασιλεῖ τὸν molitus est: sed decreuit aperto Marte rem ge-
ἐλισαῖον δεδοικώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ rere, potẽtiorem se ratus, & numerosioris exer-
πλήθει τῆς στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων προέσε- E citus dominum: comparatísque ingentibus co-
σθαι τῶν πολεμίων. καὶ στρατεύει μὲν μεγάλης δυνά- piis, vniuersas contra eum educit. qui putans se
μεως ὑπὸ τὸν ἰώραμον. ὃς οὐχ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξιό- imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit,
μαχον εἶ) τοῖς σώμασι, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν σα- intra Samariam se cõtinuit, fretus vrbis muni-
μάρειαν, θαῤῥῶν τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι. ἄδερ δὲ λο- tionibus. Adadus verò cogitans, si non machi-
γισάμενος ἁρπάσειν τὴν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχα- nis, fame tamen eam se in potestatem redactu-
νήμασι, λιμῷ μέν τοι καὶ ἀσιτίᾳ τῶν ὑπαρχόντων ἐπιτηδείων παρασ- rum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem
κευάσασθαι τοὺς σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter
πόλιν. οὕτω δὲ ἐπέλειπε τὸν ἰώραμον ἡ τῶν ἀναγ- nimiam indigentiam intra Samariam veniret
καίων δυπορία, ὡς ὀλίγου δεῖν ὀγδήκοντα μὲν ἀργυροῦν F octoginta denariis argẽteis caput asini, & quin-
νομίσματος κεφαλὴν ὄνου, πεντε δὲ ἀργυροῦν νο- que denariis Hebræi columbini stercoris sex-
μίσματος, ξέστην κόπρου περιστερῶν αὐτὴ ἁλῶναι τοὺς ἑβραίους. ἐπὶ δὲ φόβῳ μὴ ὀλίγα τὸν λιμὸν tarium vice condimenti emerent: nihilq; ma-
προσθῶσι τοῖς ἐχθροῖς τὴν πόλιν ὁ ἰώραμος. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιφοιτῶν τὰ τείχη καὶ τοὺς gis verebatur rex, quàm ne quis fame adactus,
φύλακας μήτις ἔσοδον εἴη παρ' αὐτῷ σκοπούμενος. ἔτι δὲ βλέπεσθαι καὶ φορτίζειν ἀφαιρούμενος καὶ τὸ βού- & non ferens inopiam, vrbem hostibus prode-
λεσθαι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ταύτην τις τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφασεν. ἀλλ' ἐκ γυναικός, δέσποτα ret. quamobrem per singulos dies obibat ipse
βασιλεῦ, ἐβόησε. νομίσας αὐτὴν τί μέλλειν αὐτῷ πρὸς ἔσχατα, ὀργισθεὶς ἐπέσπασε mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbẽ
αὐτῇ τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἁλῶναι αὐτῷ, μήτε λιμὸν ὑπάρχειν ἔλεγε, ἔθέτι τε καὶ ὠδύχοιεν ὑπὸ τῇ δεινῇ. clàm admitteretur, & singulari diligentia hu-
iusmodi occasiones adimens. Cúmque mulier
quædam exclamasset, Miserere domine, pu-
tãs eam aliquid cibi petere, commotus ira ma-
lè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel
torcularia, vnde ipsi impartiri posset aliquid.

illa verò dicente nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait se cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se priùs suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cælesti numine impetrare subsidium: confestimque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt, hominem venientem excludunt: móxque Ioramus ad se reuersus, & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interuentu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem seruaturus. quò vt ventum est, incusare eum cœpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus dispiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora quatum rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno siclo veniret satum similæ, & vno æquè siclo duo sata hordei. His dictis rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri sublcuans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpositus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non fruetis etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter sæuientẽ famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sequire hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hęc sententia postquàm comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. Reg. 7.

τῆς δ' οὐδενὸς μᾶλλον χρήζειν εἰποῦσης τούτων οὐδ' ἀνοχλεῖν ζοφῆς ἕνεκα. κελεύεται δ' ἀξιοῦσης πρὸς ἄλλων γυναῖκα. κελεύσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν πρὸ ὧν θηζιλεῖ. συνθήκας ἔφη ποιήσασθαι μὴ τῆς ἑτέρας γυναικὸς γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπὶ τὰ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας ἴωσι ἀμήχανα, δι' ἡμερησάμενα τὰ τέκνα, ἵνα δ' ἄρρεν ἑκατέρα παιδίον, ἀπὸ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. κἀγὼ φησι πρώτη τοὺμὸν κατέσφαξα. καὶ τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν, τοὺ μὲν ἐξαφεῖμεν ἀμφότερα. ἡ δ' οὐ βέλεται ταὐτὰ ποιεῖν, ἀλλὰ κρυβαίρει τὴν συνθήκην, καὶ τὸν υἱὸν ἀφεῖναι πεποίηκε. τοῦτ' ἐλύπησε σφοδρὰς ἰώραμον ἀκούσαντα, καὶ διερρήξαμένος τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἀνιάσας, ἔπειτα ὀργῆς ὅλη τὸν προφήτην ἐλισσαῖον πληρωθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅπ μὴ δεῖται τῆ θεοῦ πόρεν αὐτοῖς καὶ δι' ἃ φυγὼν τὴν παρεληλόντων κακῶν δοῦναι. τόν τε ἀποτεμεῖσθαι αὐτῆ τὴν κεφαλήν, δ' ὧν ἐξέπεμπε. καὶ ὁ μὲν ὅλη τὴν ἀναίρεσιν ἐπείγετο τὴ προφήτου. τὸν δ' ἐλισσαῖον οὐκ ἔλαθεν ἡ τ βασιλέως ὀργὴ καθιζόμενον δ' οἰκαδὲ παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅπ ἰώραμος ὁ τῆ φονέος υἱὸς πέμψει τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτῆ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τῆτο πρεσταχθεὶς ἀφίκηται, θυρεφυλάξασθε εἰσιόντα μέλλοντα προσαποθλίψαι τῇ θύρᾳ καὶ καταχεῖν. ἀκολουθήσῃ δ αὐτῷ πρὸς ἐμὲ θυμούμενος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. οἱ μὲν τὸ κελευσθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τ βασιλέως ὅλη τὴν ἀναίρεσιν τῆ ἐλισσαίου ἐποίησαν. ἰώραμος δ καταγνοὺς τ ὅλη τὸν προφήτην ὀργῆς, καὶ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τῆτο πρεσταχθεὶς, ἑαυτοῦ κωλύσαι θυμέαν τὸν φόνον, καὶ δραμὼν τὸν προφήτην. ἀφικόμενος δ πρὸς αὐτὸν, ἠπείλησε ὅπ μὴ θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τ παρόντων κακῶν αἰτεῖ, ἀλλ' ὅπως ὑπ' αὐτῶν φθειρόμενοι ὁρᾷ. ἐλισσαῖος δ, εἰς τὴν ὑπερκειμένην ἐπηγγέλλετο κατ' ἐκείνῳ τὴν ὥραν ἵν ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν δ' τροφὴν ζοφῆς. δι' θραδήσεσθαι μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλε δύο κριθῆς σάτα. ἰδίως δ σεμιδάλεως σᾶτον σίκλου. ταῦτα τόν τ' ἰώραμον δι' τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν θρέψει. πιστεύσαντα δὲ τῷ προφήτῃ δι' τὴν ὅλη τοῖς προπεπειραμένοις ἀληθῆ αὐτὸν ὄντα. ἀλλὰ δι' τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐνδείας τ ἡμέρας δι' ζαλαίπωρον ἡ τροσδοκωμένη κῆφος αὐτοῖς ἐποίει. ὁ δ' ἕτερος μοίρας ἑλομενὸν τῷ βασιλεῖ φίλος ἦν, καὶ τότε φέρων αὐτὸν ἐπερηρεισμένον, ἄπιστα εἶπε λέγεις ὦ προφῆτα. καὶ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκχέαι τὸν θεὸν ἐξ οὐρανοῦ καταράκτας κριθῆς ἢ σεμιδάλεως, οὕτως ἀμήχανον καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα θρυέσθαι. καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν, ἰδοὺ μὲν εἶπεν ὄψῃ τῆτο λαμβάνοντα τὸ τέλος. οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τῆ ὑπαρξάντων. ἐξέβη τοίνυν τῆτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ ἐλισσαίου προειρημένα. νόμος ἰδίως ἐν τῇ σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρας ἔχοντας καὶ μὴ καθαρεῖς ὑπὸ τῆ τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ πόλεως. αὐδρες δ' ἦν τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες, δι' ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τῆ πύλης μένοντες, μηκέτι μεδενὸς αὐτοῖς δι' τὴν ὑποβολὴν τῆ λιμοῦ ζοφερὸν ἐπιφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν ἐκωλυμένοι δι' τὸν νόμον, κἂν ὑπομείνῃ δ' αὐτοῖς δι' φθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δ' πρεῖσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπορία ζοφῆς, πραδοῦναι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἔκειναι. ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν ζησόμενοι. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, δι' θανατήσοντες. ταύτην κυρώσαντες τὴν βελὴν, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῆ πολεμίων, ἤρχε-

ἤρχετο δ' ἤδη τοις σύρεσι ἐκφοβεῖν καὶ ταράττειν ὁ θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς ταῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐντυπεῖν, καὶ ταύτῃ ἐγκυτέρω φοβεῖσθαι αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τοῦτον τὸν τρόπον ὑπ' αὐτῆς δεισίθησαν, ὥς τε τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες συνέδραμον πρὸς τὸν ἀδέα λέγοντες ὡς ἰώραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχους, τόν τε τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῶν νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει. φοβούμενοι δὲ αὐτοῖς, ἐπακούειν τοῦ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἄδερ, καὶ δὲ αὐτὸς ἔφη ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τοῦ πλήθους, φοβεῖσθαι. καὶ μὴ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου καταλειπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ δὲ λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν σύρων στρατόπεδον, ὡς μηκέτι ἔμφοβον ἐπιμένθημεν, καὶ ἡδύμενοι φοβεῖς τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθονίαν ἔβλεπον οὖσαν. καὶ παρελθόντες δὲ εἴσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς οὐδ' ἕνα ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πίοντες ἐβάστασαν ἐσθῆτα, καὶ πολὺν χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τρίτον, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀναχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατεγίνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλωσάντων τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες φοβεῖς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες φοβεῖς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ φοβεῖ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὲ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τοῦ βασιλέως φύλαξι. τοῦ δ' ὧν μαθὼν ἰώραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. φοβεῖς οὓς ἧλθόντας ἐκέλευε καὶ τὴν χεῖρα ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τοῦ τῶν σύρων βασιλέως, ἀπογνόντος ὑμᾶς τοῦ λιμοῦ δεδιαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς προθυμότατον ἐπὶ δεδραπαγὰν ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς ἀφειδίως ἐπιπέσῃ. καὶ πλείην μὲν αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δ' ἕλη τὴν πόλιν. δύο ὑμῖν παραιρῶ, δεῖ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, φοβησάντας τοῦ τοὺς πολεμίους ἀναχωρηκέναι. φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ σωφρονέστατα ὑπονοήσεις. πέμψαι γοῦν συμβουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τοὺς τὸν ἄχει ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες ὑπολοχώντων τῶν πολεμίων δεδιαφθαρῶσιν, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, τὸ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν ἀνυπόπτως φοβελθοῦσαν. φροσαριθμήσει δέ φησι τοῖς ὑπὸ τὸ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἵππους, καὶ ὑπὸ τῶν ἐλθόντων ληφθέντες ἀπώλων). ἀρεσθεὶς δὲ τῇ γνώμῃ τότε τοὺς κατοφομένους ἔπεμψεν. οἱ δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἥνυσαν, μεστὴν δὲ στιῶν καὶ ὅπλων εὗρον. ἃ δεδὲ τὸ κοῦφοι φοβεῖς τὸ φοβεῖν ἔβ), ῥίπτοντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, δεῖ διαρπαγὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆναι. δύτελὲς δὲ οὐδὲν οὐδὲ ὀλίγου ὠφελωῶτο, ἀλλὰ πολὺν μὲν χρυσὸν. πολὺν δὲ ἄργυρον. ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν. ἔτι γοῦν σίτου μυριάδας δύο κριθῆς, αἷς οὐδ' ὅλαρ ἤλπισαν ὀπτῶντες, τῷ μὲν προτέρων κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δὲ εἶχον ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλου. σεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλου κῇ τὸν ἐλισαίου φοβρητίαν. ἰσχύει δὲ τὸ σάτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος δὲ πύτων οὐκ ἔπιστο τῷ ἀγαθῶν ὁ τῆς βίτης μοίρας ἡγεμών. καταστὰς δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὅπὶ τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum adnentantium, adeò vt crescente magis ac magis suspicione consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Ioramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt cæteris: & per summam trepidationem omnes
B sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis, & iumentis, & diuitiis maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique vlterius, & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum
C quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt priùs: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regiis idem renuntiant.
D Rex cognito negotio amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu simulato abitu Syri sibi insidias struant, desperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculosè obiiciant. Hoc
E consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites qui omnia Iordanem vsque explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & cuestigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, &
F frumentum reliquásque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantũ nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis oblitio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei sicli
G emerentur, & eodem pretio satum similæ, iuxta Elisæi vaticinium. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

vt cohiberet proructis multitudinis impetum, ne se inuicem conculcando obtererẽt, ipse hoc passus est: atque ita interiit, quemadmodum Elisæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ
4.Reg.8. abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascũ reuersus incolumis, vbi cognouit diuinitus immisso terrore se vnà cum exercitu in fugam cõiectum, & vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se habere numen, per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Elisæus Damascum inuiseret, hoc cognito fidissimum è familiaribus suis Azaelẽ honoris causa ei misit obuiam, non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi exitus, & num euasurus esset hoc periculum. Azael assumptis x L. camelis quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: & obuiam factus Elisæo, reuerenter eum salutat, dicens se ab Adado rege missum vt offerret ei munera, & de morbo consuleret, num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio nihil mali renũciare iusso, tantùm moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, quòd me Israelitarum misereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorum vrbes incẽdes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnates mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait sibi diuinitus significatũ, quòd ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reuersus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti vuido in eũ iniecto, præfocati à se regiam occupat, vir alioquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est vt vsq; in præsens tam Adadus quàm Azael eius successor diuinis apud Syros colãtur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum vrbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quòd non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille anni ab eorum ætate intercesserint. Cæterum Ioramus Israelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus respirauit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace viuere.

V. Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem, vt dixi, nomine censebatur, mox vt
4.Reg.8. principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultũ didicit.

A ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κατα-
πλάσωσι ὑπ' ἀλλήλων ἀθρόως συμπατούμενοι ἀ-
πολέσθαι, ταῦτ' αὐτῷ ἐπαδε. καὶ τέως μὲν ἀπεθνήσκει
τὸν ξόπον, τῷ τελευτὴν αὐτῷ προφητεύσαντος ἰσρα-
ηλίου, ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῷ ἀεὶ τὰς ἐσομένας δ' ἐπιορ-
κίας τῷ θεῷ λεγομένοις, μόνος ἐξ ἁπάντων ἐκ ἐπίστευσεν. ὁ δὲ τῷ συρῶν βασιλεὺς ἀδρὰς δῶρα δοὺς εἰς
δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ἐπ τὸ θεῖον αὐτὸν τε καὶ τὸν
B στρατὸν αὐτοῦ πᾶσαν εἰς τὸ δίος καὶ τὴν τοῦ χρὴν ἐπεί-
πειν ἐνέβαλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐχθρὸς,
σφόδρα τῇ δυσμορῇ πὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νό-
σον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος ὁ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρό-
νον εἰς δαμασκὸν ἐλισαίου τὸ προφήτου, γνοὺς ὁ ἀδ-
δὴρ, τὸν ἀποστολὸν αὐτῷ εἰκοσάζυλον ἔπεμψεν ὑ-
παντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας
ἐρέσθαι αὐτὸν τῆς νόσου, καὶ εἰ δύναιτο τὸν ὀζ αὐτῆς
C κίνδυνον. ἀζάηλος ὁ μὲν κάμηλον πασαφακοσίαν τὸν
ἀριθμὸν, αἱ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ πρωτότατα, τῷ ἐν δα-
μασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τοῖς βασιλείοις ἀφθό-
δων ἔφερε, συμβαλὼν τῷ ἐλισαίῳ, καὶ προσαγορεύσας
αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγε τὰ ὁ ἀδὴρ τοῦ βασιλέως
πρὸς αὐτὸν, δῶρα τε κομίσας καὶ πυθό-
θαι αὐτοῦ τῆς νόσου, εἰ φανὸν ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ προ-
φήτης, τὸν μὲν ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγεῖλαι
D τῷ βασιλεῖ κρύπτειν. ἔλεγε δ' ὅτι πεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν
οἰκέτης τοῦ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ
ἐλισαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοὶς ἐῤῥέπε δάκρυσι, προσο-
χθίζων ἃ πείσεται ὁ λαὸς ἐμελλε κακὰ, μᾶλλον τοῦ ἀ-
δηρὸς πλούτου. αἰσχρύνας δ' αὐτὸν ἀζάηλος τὴν
αἰτίαν δ' συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸν πλοῦτος τῷ ἰσρα-
ηλιτῶν ἐλεεῖ, ὧν ἐκ σοῦ πείσονται δεινά. ἀποκτενεῖς γὰρ
αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐμ-
πρήσεις, καὶ παιδία μὲν ὅπλοις προσρηγνὺς πέτρας,
τὰς δ' ἐγκύους ἀνορύξεις γαυσὶκας. τὸ δ' ἀζάηλον
λέγοντος, τίνα γὰρ ἐγὼ ἐν ἐμοὶ τηλικαῦτα ἔχω συμ-
βήσεσθαι ἃς τε ταῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ
δεδηλωκέναι τὸ δ' ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύ-
ειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ὡδαχθεὶς ἀπῆν τὸν ἄδηρα,
τῷ μὲν τὰ βέλτιστα πρὸς τῆς νόσου κατήγγειλε. τῇ δ' ἐ-
πιούσῃ δίκτυον ὑπεβαλὼν αὐτῷ ἀνέβρεχον, τὸν μὲν
F στραγγάλῃ διέφθειρε, τῷ δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε,
δρασηρὸς τὸν ἀνὴρ, καὶ πολλοὺς ἔχων ὡδαῖ τῷ συ-
ρῶν ἰδίους καὶ τοῦ δήμου τῷ δαμασκηνῶν. ὑφ' οὗ
μάχεται καὶ αὐτὸς τε ὁ ἀδὴρ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν
ἄρξας, ὡς θεοὶ πεφάνται ἀμφοῖν τὰς ἀνομίας καὶ τῷ
ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τῷ τῷ δαμα-
σκηνῶν πόλιν πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν
δῶρά τε τιμῆ τῷ βασιλέως, καὶ σεμνύοιτ' ἂν τῷ τούτων
G ἀρχαιότητα, οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροί εἰσι, καὶ οὐκ ἔ-
χουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια καὶ ἑκατόν. ὁ δὲ τῷ
ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἰώραμος ἀκούσας τὴν ἀδηρὸς πλοῦ-
τον, αὐτίκα ὑφεῖτο ἐκ τῆς φόβου, καὶ τὸ δίος ὁ δι' αὐ-
τὸν εἶχεν, ἀσμενίως εἰρήνης λαβόμενος. ἰώραμος ὁ
τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ὃ τούτῳ δὲ ἦν ταὐτὸ καθὼς προεῖρηκαμεν ἐν προσθεν ὄνομα, παραλαβὼν τὴν
ἀρχὴν, ἐδοξε δεῖν στρατὸν τῷ ἀδελφῶν αὐτῷ, ὃ τῷ πάτριον φίλων οἱ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρ-
χὴν καὶ τοῦ ἐπιδείξειν τῆς πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμε-
νος, καὶ μηδὲν διλογικῶν τῷ τε ἰσραὴλ βασι-
λέων, οἳ πρῶτοι παρωμόσαντο εἰς τὰ πάτρια τῷ ἑβραίων ἔθη, καὶ τὸ τοῦ θεοῦ θρησκείας. ἐδίδαξέ τε αὐτὸ
τά τε ἄλλα κακὰ, ὃ δὴ τῷ ξαικαὶ θεὸς προσκυνεῖν, ἰοβολία θυγάτηρ μὲν ἀχαβ συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς δι' ἐκείνου τοῦ Δαβίδην ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τούτου τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἰώραμος δ' οὐ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας καινουργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ λύμῃ τῶν ἐπιχωρίων ἐθισμῶν. ἀποστάντων δ' αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν Ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ὑπακτώντων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτὸς τῷ πατρί, οὐ δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ καταστήσασθαι τύραννον, ἰώραμος μὲν τοῖς περὶ αὐτὸν ἵπποις καὶ τοῖς ἅρμασιν, νυκτὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. καὶ τοὺς μὲν πέριξ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε πορρωτέρω δ' οὐ προῆλθεν. ὥστε μήτι τοῦτο ποιήσας οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην Λαβίναν νεμόμενοι. ὧν δ' οὗτος ἐμμανὴς ὡς τε τὸν λαὸν ἀναγκάζων ὑπὸ τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντα προσκυνεῖν τοὺς ἀλλοτρίους θεούς. ταῦτα δ' αὐτῷ προστίθησι καὶ τελέως ἐκβιβλικότι τῆς ἰδίας τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἠλιοῦ τοῦ προφήτου ὑπιστολήν, ἣ τὸν θεὸν ἐνδήλου μεγάλως παρ' αὐτοῦ ληφθέντα φησίν, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλέως κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνωκείωκε τὸν τοῦ Ἰούδα φυλέτην, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφέντας τὴν ὄντως τοῦ ἐπιχωρίου θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ Ἄχαβ τοὺς ἰσραηλίτας ἐβίασατο. ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τίνι τε τιμωρίᾳ, ἵνα αὐτὴ τούτων ὑφέξειν ἔμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὀλέθρου τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι τοιούτῳ τινὶ νόσου, ὅτι πολὺ βασανιοῦσι, καὶ τὴν ἔντερον αὐτοῦ δι' ὑπερβολὴν τῆς τῶν ἐντὸς ἐκφθορᾶς ἐκρυήσεσθαι. ὡς αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθοῦσαν δυνάμενον, ἔπειθ' οὕτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ὑπιστολῆς ὁ ἠλίας.

A Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus irritare eum, & populi regionem depranare non destitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæso rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium imposito: quam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exustis vicis finitimis non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione B quicquam profecit, nisi quòd plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad C sectandam Israelticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudææ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad externos ritus dosciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

Κεφάλαιον γ'.

Οπ στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτῶν πᾶσαν διέφθειρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτῷ πάντες ἐνὸς ὄντος ὑπολοίπου, καὶ θεοῦ πάντας αὐτὸν ἀσθενῆ γενόμενον, κακῶς τὸν βίον καταστρέψαι.

Cap. III.

Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ στρατὸς ἀράβων τῶν ἐγγὺς τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν ἰωραμου βασιλείαν ἐνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἰς δὲ αὐτῷ ὠφελείπετο τῶν παίδων ὀχοζίας ὄνομα. μετὰ δὲ ταύτην τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὴν ἀφορήμαστον νόσον κατὰ τὸ προφήτου ὅπι πλείστον νοσήσας χρόνον, ἐπέσκηψε δὲ εἰς τὴν γαστέρα τὸ θεῖον αὐτῷ τὴν ὀργὴν, ἐλεεινὰς ἀπέθανεν, ὅπι δὴν αὐτοῦ τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα. ὠφλυδέσατο δὲ αὐτῷ καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, καὶ μισῶν θεοῦ, μὴ δὲ κηδείας τῆς βασιλικῶς πρεπούσης ἄξιον εἶ τυχεῖν, οὔτε ταῖς παρ' ὡραις ἐνεκήδευσαν αὐτὸν θήκαις, οὔτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ὀκτώ. ἐδωρήσατο δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τῷ παιδὶ αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

E

Nec multo pòst exercitus Arabum qui versus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Iorami regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum F fuit superstes, egrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans, quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec cum regio funere dignatus est, nec paterno G monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

CAP. IIII. A Κεφάλαιον δ'.

Damascenorum rex Israelitarum regem bello impetit.

Στρατία τῶ ἰωράμου ἰσραηλίτῶ βασιλέως ὀπὶ πις σίεις.

VI. ISraelitarum autem rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathę toto exercitu, cui Ieum Amasiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatã recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vni è discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum regem appellaret, diceretque se autoritate diuina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, iussit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eius conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedénsque ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum priùs Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiêre funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de causa venisset iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium. quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum, nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Venerátque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

4. Reg. 9.

Ιωραμος ὁ ὁ τῶ ἰσραηλίτῶ βασιλεὺς, μ῀ τὶω ἀδρεος πλοῦτὶω, ἐλπίσας ἁραμάθην τὸλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεθαι πις σίεσις, στρατεύει μὸ ἐπ' αὐτὶω μ῀ μεγάλης δυνάμεως. ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ πξδοθεὶς ὑπό τινος τῶ σύεσι οὐ καιρίως, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζαρίω πόλιν, ἰαθησόμῶ ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἁραμάθῃ τὶω στρατιὰν ἅπασαν, καὶ ἡγεμόνα τὸν ὁμασὶ παῖδα ἰηουῦ. ἤδη γὰρ αὐτὶω εἰλήφει κῆ κεφάτις. προσέταττε δ' αὐτῷ μ῀ τὶω στρατείαν, πολεμεῖν τοῖς σύεσις. ἐλισσαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶ μαθητῶ αὐτὸ δοὺς αὐτῷ τὸ ἅγιον ἔλαιον ἔπεμψεν εἰς ἁραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηουῦ, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα, ἀλλά τε πρὸς πύτις εἰπεῖν ὑπεῖλας ἐκέλευσε, καὶ ζόπῳ φυγῆς ποιήσαθαι τὶω πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἁπιών. ὁ ὴ γεμόμῶ ἐν τῇ πόλει, τὸν ἰηουῦ διείσκει καθιζόμενον μ῀ τῶ τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, κῆ θοὺς ἐλισαῖῶ αὐτῷ πρεῖπε. προσελθὼν ἔφη, βούλεσθαι πρός τινων αὐτῷ διαλεχθῆναι. τοῦ δ' ἀναστάντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτῦ τῆς κεφαλῆς, Ꞓ τὸν θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ἐλέθρῳ τῶ γένους τῶ ἀχάβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶ προφητῶ, τῶ ὑπὸ ἰεζαβέλας ἀδίκως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων σπόρος τὸν αὐτὸν ζόπον ὃν περ οἱ ἱεροβοάμου τὸ ναβαταίου παῖδες καὶ βάασα προρρίζῶ διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, κῆ μηδὲν ὑπολειφθείη ἀπέρμα τῆς ἀχάβου γενεᾶς. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ὥρμησεν ἐκ τῶ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶ ὅπῃ τῆς στρατιᾶς ὁρᾶθῆναι. ὁ ὴ ἰηοὺς προελθὼν ἦκεν ὅπῃ τὸν τόπον εἰδὼς μ῀ τῶ ἡγεμόνων ἐκαθέζετο. πυνθανομένῳ δὲ, καὶ φράζειν αὐτοῖς ἀδιαλεώτως τὰ πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ προσέπι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. καὶ γὰρ τοὺς λόγους μεμιλωότος ἐποίησατο, σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι καὶ δεομένων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα τῶ πλήθους εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος ἁρπάσαντες αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηουῦ ἤδη βασιλέα. ὁ δ', ἀθεσίσας τὶω στρατιὰν, ἔμελλεν ὁρμᾶν ὅπῃ ἰώραμον, εἰς ἰεσραέλαν πόλιν. ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομῶ, ἐθεραπεύετο τὶω πληγὴν, ἰῶ ἔλαβε πρὸς τῇ ἁραμάθης πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένῳ πρὸς τὸν ἰώραμον. ἦς γὰρ ἰῶ αὐτῷ τῆς ἀδελφῆς ὡς καὶ προειρήκαμῶ. ὑποπτεύσαθαι ὴ πῶς ἔχοι ἐκ τῶ ζαύματος ὑπὸ τὶω συγχύσεως ἐληλύθει. ἰηοῦς ὴ βουλόμῶ, αἰφνιδίως τοῖς πρὸς τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίου μηδένα τῶ στρατιωτῶ ὑποδρᾶναι μηνῦσαι ταῦτα τῷ ἰωράμῳ, τῦτο ἔσεσθαι λαμπρὰν ὑπόδειξιν αὐτῷ τῆς δυνοίας, καὶ τοὺς ὑπεναντιωμένους οὕτως ὑποδείξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κεφά-

Κεφάλαιον ε΄.

Ὡς ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τοῦ ἱππάρχου, καὶ ἡ γενεὰ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας.

Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡσθέντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδούς, μή τις εἰς ἰεσραέλα διαλαθὼν μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῶν ἱππέων ἐπιλέκτους ἀναλαβών, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν ἰεσραέλα ἐπορεύετο. γινομένου δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὃν ὁ βασιλεὺς ἰώραμος καθεστήκει, τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μετὰ πλήθους προσελαύνοντα τὸν ἰηοῦν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ προσελαύνουσαν ἱππέων ἴλην. ὁ δὲ εὐθὺς ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ἐστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν ἰηοῦν ὁ ἱππεύς, ἐπηρώτα περὶ τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πυνθάνεσθαι γὰρ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μὲν περὶ τούτων πολυπραγμονεῖν ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δὲ αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγέντα τῷ πλήθει τῶν προσιόντων, σὺν ἐκείνοις παραγίνεσθαι. πέμψαντος δὲ καὶ δεύτερον τοῦ βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν προσέταξεν ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωράμῳ, τελευταῖον αὐτὸς ἐπιβὰς ἅρματος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεῖ, παρῆν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἔφημεν ἔμπροσθεν ὀψόμενος αὐτόν, πῶς ἐκ τραύματος ἔχοι διὰ συγγένειαν, ἐξῆλθεν ὑπαντησόμενος. σχολαίτερόν τε καὶ μετ' εὐταξίας ὥδευεν ἰηοῦς. καταλαβὼν δὲ ἐν ἀγρῷ ναβούθου τοῦτον ἰώραμος, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ἀποκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐνέδρᾳ καὶ δόλῳ καταστρατηγεῖσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτόν, καταβάλλει, τοῦ βέλους διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέντος. καὶ ἰώραμος μὲν εὐθὺς πεσὼν ἐπὶ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ προσέταξε βαδάκῳ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν ἰωράμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ ναβούθου, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἠλία προφητείας ἣν ἀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν νάβωθον ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθεζομένους ὄπισθεν τοῦ ἅρματος τοῦ ἀχάβου λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ προφήτου. καὶ δὴ τοῦτο συνέβη γενέσθαι, κατὰ τὴν πρόρρησιν τὴν ἐκείνου. πεσόντος δὲ ἰωράμου, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξέδυσε, λήσεσθαι τὸν ἰηοῦν ὑπολαβών. ὁ δὲ ἐπιδιώξας καὶ καταλαβὼν ἔν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ἐπιβὰς ἵππῳ φεύγει τὸν ἰηοῦν εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δ' εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἐνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς γενόμενος.

CAP. V.

Ioramus à Ieu magiſtro equitum cum tota ſtirpe occiditur, & cum eo Hieroſolymitanus rex Ochozias.

A Milites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obſident, ne quis ad Ioramum illis inſciis peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim ſtipatus equitum lectiſſimis, ad Ieſtaelem ſublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, ſpeculator à rege conſtitutus vt venientes in vrbem obſeruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduehi, renuntiauit Ioramo aduentare agmen equitum. illi eueſtigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoſcat quiſnam veniat. B ad quos vbi acceſſit eques, rogat quid agatur in exercitu. regem enim ſcire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re eſſe ſolicitum, & vt ſequatur ſe cum aliis. hoc ſpeculator cùm vidiſſet, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege miſſum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per ſpeculatorem Ioramus didicit, poſtremò ipſe conſcenſo curru cum Ochozia Hieroſolymorum rege, C quem vt cognatum inuiſendi gratia illò veniſſe diximus, exiuit illi obuiam. nam lentè & compoſito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in ſuburbano Nabuthi nactus, rogat ſatin ſaluæ ſint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil ſani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circũuentos ſe dolo ac inſidiis. Ieus verò ſagitta per cor transfixũ de curru eũ præcipitat. D mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Iorami in Nabuthi agrum proiiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipſe & eius familia in eo loco pereat. id enim ſe tum ex ore prophetæ audiſſe, cùm poſt tergum Achabi in eodem curru ſederet. id quod etiam ita vt prædictum fuerat euenit. Cæſo autem Ioramo, Ochozias ſuæ quoque ſaluti metuens, currum E in aliam viam deflexit, latere ſe Ieum exiſtimans. At ille aſſecutus cum ad quendã cliuum, ſagitta ictum ſauciat. qui relicto curru equum properè conſcendit, & continuato curſu delatus eſt in Magedonem oppidum, vbi paulo pòſt ex eo vulnere mortuus, relatúſque Hieroſolyma, illic ſepultus eſt, cùm regnaſſet anno vno, patre ſuo longè ſceleratior.

CAP. VI.

F *Ieus inter Iſraelitas regnat apud Samariam, & poſt eum vſque quartam generationem eius progenies.*

IEu verò veniente Ieſtaelam Iezabela ornatu regio ſtans in turri, ô ſeruum egregium, Inquit, qui dominum ſuum occidit. Ille ſuſpiciẽs rogauit eã quænam eſſet, iubẽs ad ſe deſcẽdere.

Κεφάλαιον ς΄.

Ὅτι ὁ ἰηοῦς ἐβασίλευσε τῶν ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ διατρίβων, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας.

ΤΟῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰεσραέλα, κοσμησαμένη ἡ ἰεζαβέλα, καὶ στᾶσα ἐπὶ τοῦ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς εἴη.

tandem eunuchis ipſius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruẽtatis mœnibus, vbi ſolum attigit ab equitibus conculcata & obtrita periit. poſt hæc Ieus ingreſſus regiam cum amicis refecit ſe ab itinere, mandauítque Iezabelæ famulis vt eam ſepelirent in honorem generis, quòd nata eſſe è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, conſumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus eſt Eliæ mentem diuinam, qui eam reginam in hac ipſa vrbe malè perituram prædixerat. Et
4. Reg. 10. quia ſeptuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pędagogos, alteras ad vrbis magiſtratus, miſit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, equi & currus illis non deeſſent, creato ex eo numero rege qui per ætatem maximè videri poſſet idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ ergà ſe animati eſſent. Magiſtratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt, & cogitantes ſe huic qui duos maximos reges oppreſſerat, eſſe impares, reſcripſerunt ipſum eſſe dominum, ſe verò imperata eius paratos facere. Ille rurſum reſcripſit, ergo Achabi filiorum capita præciſa ad ſe mitterent. Tum magiſtratus accerſitis adoleſcentum altoribus imperant, vt occiſis illis præfecta capita ad Ieum tranſmittant. illi nihil miſerti iuſſa peregerunt, & congeſta in vaſis quibuſdam plexilibus capita Ieſraelam miſerũt. Quæ cùm eò perlata eſſent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adeſſe Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iuſſit conſtrui: quo facto, diluculo ad ea viſenda progreſſus, vertit ſe ad populum: & ſi ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, iſtos omnes quis interfecit? Volebátque eis perſuaſum, quicquid Achabi generi accidiſſet, non volente ſolùm, ſed prænuntiante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem oſtenderat. Deinde occiſis quotquot etiam apud Ieſraelitas ex ea cognatione inuenirentur, verſus Samariam iter ingreſſus eſt. Et cùm incidiſſet in cognatos Ochoziæ regis Hieroſolymorum, rogauit quónam tenderent. Aiunt ſe venire ſalutatum Ioaramum, & cum eo regem ſuum Ochoziam. neſciebant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehenſos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo pòſt occurrit ei vir bonus & iuſtus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipſius: qui poſt mutuam ſalutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex ſententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitus. Ieus verò ſuaſit ei vt conſcenſo curru quo ipſe vehebatur, ſimul intraret Samariam. Viſurum enim quòd nemini malo parceret, ſed falſos vates ac ſacerdotes,

A καὶ καταβάσας ἦκεν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε. καὶ πύλος τοῖς δυνούχοις προσέταξεν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δὲ, τὸν τοῖχος προσέῤῥαισε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. τούτων δὴ γενομένων παρελθὼν ἰησοῦς εἰς τὰ βασίλεια συνῆν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνέκτατο, προστάξας τοῖς οἰκέταις ἱεζάβελαν θάψαι ὡς τὸ γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δὲ οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσαχθέντες πλὴν κεφαλῆς, ἤμορα τὰ ἀχρεῖα. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἦν διεσπαρμένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἰησοῦς, ἐθαύμασε τὸν ἠλίου προφητείαν. οὕτω γὰρ αὐτῷ εἰς ἰσραήλα προεῖπε τὸν ἀπολέσθαι τὸν ἔκτον. ὅτων δὲ ἀχάβ ὑπὸ παίδων ἑβδομήκοντα, ξεφορμῶν δὲ ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς ἰησοῦς, τῷ μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τῷ δὲ ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῆς σαμαρίων, λέγων εἰς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβου παίδων, ἀποδείξαι βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς ἦν πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ σεαπᾶς, καὶ πόλεις ἰσχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, εἰς παρεσκευάσθαι δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότου. ταῦτα δὲ ἔφη, βέλτιον βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρίων δειλίας. ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, αἰτίχαψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα αἰτίχαψεν, αὐτῷ τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων, προσέταξαν ἀποκτείνασιν αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς ἰησοῦν. οἱ δ' οὐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἐποίησαν. καὶ συνελόντες εἴς τινα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς ἰσραήλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται τῷ δειπνοῦντι μετὰ τῶν φίλων τῷ ἰησοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν αἰασπεσαι βουνούς. γενομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ προεῖσιν ὀλόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὑπὸ τοῦ δεσπότου τὸν αὐτῷ στρατεύσαντο, κἀκεῖνον ἀπεκτόνει. τούτους δὲ πάντας οὐκ αὐτὸς αἰτίλειν. γινώσκειν δὲ αὐτοὺς ἄξιον πρὸς τῶν ἀχάβου γενεάς, ὅτι πάντα κατὰ τὸν θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ καθὼς ἠλίας προεῖπεν ἀπόλωλε. προσδιαφθείρας δὲ καὶ τοὺς φίλους τοῖς ἱερεῖς τοὺς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσεπορεύετο. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τοῖς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τῆς βασιλέως τῆς ἱερεσολύμων ἀνέκεινεν αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀπασάμενοι τὸν ἰόραμον καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα ὀχοζίαν ἦκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ᾔδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. ἰησοῦς δὲ, καὶ τούτους συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τεσσαράκοντα δύο. σωσαντᾶ δὲ αὐτῷ μετὰ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δικαίῳ ἰωνάδαβ ὄνομα, φίλος αὐτοῦ πάλαι γενόμενος. ὃς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τῶν οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τοῦ ἀχάβου. ἰησοῦς δὲ ἀναβάντα ἐπὶ τὸ ἅρμα, σωσισθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων ἐπιδείξειν, πῶς οὐδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς,

καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τῷ μὲν τοῦ μεγίστου θεοῦ θρησκείαν ἐγκαταλειπεῖν, τοὺς δὲ ξενικοὺς θεοὺς νομίσαι. καλλίστου δ' ἂν θεάματος, καὶ ἥδιστον ἀνδρὶ χρησθαι καὶ δικαίῳ κολαζομένους πονηροὺς. τούτοις πειθόμενος ὁ Ἰωνάδαβος αἰδοῦς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς Σαμάρειαν συναίνεται. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς Ἀχάβου συγγενεῖς ἵππους, ἀποκτίνει. βουλόμενος δὲ, μηδένα τῶν ψευδοπροφητῶν, μηδ' ἱερέων τῶν Ἀχάβου θεῶν παμπληθίαν ἀφανισθῆναι, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, διπλασίονας ὧν Ἀχάβος θεῶν εἰσηγήσατο θρησκεύειν, καὶ τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ προφήτας ἀξίου καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας γὰρ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας ἐπιτελεῖν τοῖς Ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀπολειφθέντα τῶν ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ δὲ θεὸς Ἀχάβου, Βααλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν καθ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν αἰτᾶσθαι τῷ ἱσραηλιτῶν χόρῳ, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τῷ Βααλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τοῦ φίλου Ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρωτήσας προσέταξεν. οὐ βούλεσθαι γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον προσαγαγεῖν. τῷ δὲ εἰπόντων μὴ οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῆς θυσίας, προεῖπεν ἔξω τὸν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας οὓς ἥδει πιστοὺς τῷ ὁπλιτῶν. καλέσας αὐτοὺς ἀποκτείνειν τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νυνὶ τοῖς πατρίοις ἔθεσι τιμωρεῖν προλιπὼν ἤδη χρόνον ὠλιγορημένους, ἀπειλήσας ἐπὶ τῶν δραπετόντων τὰς ἑκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν οὕτως ἀπὸ τῆς ξενικῆς θεᾶς τὴν Σαμάρειαν. οὗτος ὁ Βααλ, τυφὼν ὑπὸ θεός. Ἀχαβος δὲ τῷ αὐτῷ βουλόμενος χαρίσασθαι Ἰεβάλῳ τυφῶνι ὅτι βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ταῦρόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἧξίου. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐποίησε. ταῦτα διαπραξαμένῳ καὶ φρονήσαντι τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν, ἕξειν τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύσειν τῆς ἰσραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ Ἰηοὺ ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

A qui populo seducto autores fuerint relicta patria religione externa sacra suspiciendi, ad vnum omnes supplicio dederet. iucundissimum spectaculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritas pœnas anteactorum scelerum. Paruit regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus est. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquisitione facta inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è fallis prophetis & sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuersos circumuenit. Conuocato enim populo ait se omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex sententia sacerdotum ipsius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solennibus victimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea festiuitate si quis sacerdotum abfuerit, capitale fore. dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem qui sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnibus vestes donari. eas cùm accepissent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui scrutarentur ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens, vt sacris eorum alienus ac profanus vllus sese ingerat. illis verò negantibus quemquam talem adesse, & iam sacra sua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidissimis armat: quibus mandat vt pseudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciscantur, interminatus quicunque aliquem eorum clabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt. & regia ipsa incensa vrbem externis sacris profanatam purificauerunt. Iste Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis soceri sui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnaturos.

B C D E F

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς γοθολία τῆς ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὀκτὼ ἔτη πάντε, καὶ ἀναλὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν.

CAP. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa pontifex Ochoziæ filium regem constituit.

ΓΟθολία ἦν ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὴν Ἰωσάμου τὰδελφοῦ καὶ τοῦ ὀχοζίου τοῦ παιδὸς, ὃ τοῦ γένους τῆς βασιλείων ἀπώλειαν, ἐπουδάζε μηδένα τῆς ἐν τῷ Δαβίδου καταλειπεῖν οἴκου, πᾶν δ' ἐξαφανίσαι τὸ γένος· ὡς ἂν μηδὲ εἷς ἐξ αὐτοῦ βασιλεύς ἐπ γένοιτο. καὶ τοῦτ' ὡς μὲν ὤετο διεπράξατο. διεσώθη γὰρ εἷς υἱὸς ὀχοζίου, ξόπῳ δὲ τοιούτῳ τινὶ πεπραγμένῳ διέφυγε. Ἰωσαβεὲ ὀνόματι ὀχοζίου θυγάτηρ ἀδελφὴ Ἰωσαβεὲ ὄνομα. ταύτην συνεὶς ὁ ἀρχιερεὺς Ἰωάδος.

VII. 4. Reg. 11. G

Vm Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia regis Achabi filia comperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiam è Dauidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipsa fuit perfecit. Seruatus tamen est vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioado nupta.

hæc regiam ingreſſa,cùm inter cæſorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, & ſolo marito conſcio ſex annis in templo clàm aluit, quàm diu Gotholia Hieroſolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt communicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáque & accepta ſilentij fide ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adſciti peragrata tota regione ſacerdotes ac Leuitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis euocatos ſecum adducunt. ille habere ſe vtile reipublicæ conſilium ait, aperturúmque eis, ſi id apud ſe continere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantùm, ſed etiam auxilio. Cúmque ſacramentum ab eis accepiſſet,tutò ſe poſſe quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat: Hic eſt,inquit,rex veſter, ex illa natus familia,quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrûm partem cuſtodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ ſupereſt, patentem portam qua itur in regiam ſeruare. reliqua verò multitudo in templo inermis ſit,neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos.præterea certos è ſacerdotibus ac Leuitis ſelectos mãdauit ſatellitij more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere,& poſito omni metu ſeruandi tantùm regis curam gerere.illi approbato pontificis conſilio rem ſtatim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Leuitis quantum ibi haſtarum inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat.atq; ita armatos templo circundedit conſertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu quos intereſſe non oportebat excluderent.adductoque in medium puero,corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo regem pronunciat.populus quoque gaudens ſimul & plaudẽs fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum ſatellitio proſiliret à regia.Venientẽ deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt,ſed armatos eum ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterùm Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantẽ, redimitúmq; corona regia diſciſſa veſte ſua,magno clamore iubet interfici inſidiatorẽ, & occupatorem tyrannidis. Ioadus cõtrà accitis cẽturionibus,iubet mulierem arripi,duciq; in torrentem cedronis,atque illic pœnas luere.

A εἰσελθοῦσα ἡ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀποσφαγμένοις τὸν ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ παιδίον ἐκαιώσιον, ἐγκεκρυμμένον λεληθυῖα μετὰ τῆς τιθευούσης, βαστάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λαν θάνοντες αὐέθρεψαν αὐτή τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώαδος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῆς ἱεροσολύμων, καὶ τῆς δύο φυλῆς. τῇ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος τοὺς ἰώαδος πέντε τὸν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειρουμένοις, τὸν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμφυλάξοντας, καὶ λαβὼν ὅρκους εἰς τὸ ἀδεὲς ἅπασι τῆς συνεργούντων βεβαιοῦται, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει ταῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οἷς ὁ ἱερεὺς ἰώαδος κοινωνοὺς τῆς πράξεως παρείληφε, πορευθέντες εἰς ἅπασαν τὴν χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστηκότας, ἦκον ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δ', πίστιν ἔπεισεν αὐτοὺς σύορκον, ἣ μὲν φυλάξειν ὅπερ αὐ μάθωσιν ἀπόῤῥητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον. ὡς δ' ἀσφαλῶς αὐτῷ λέγειν ὁμωμοκότων ἐνόμιστο, τὸν μὲν ἀγαγὼν ἐκ τοῦ δαβίδου οἴκου ἔτρεφεν, ἔφη ὑμῖν, εἰπεῖν, βασιλεῖς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἔσται θεὸς ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἀεὶ τοῦ παντὸς χρόνου. παραινῶ δὴ τὸν μὲν τρίτον ὑμῶν μοῖραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τὸν δὲ τετάρτου τὰς φυλακὰς ἐφεστῶτας τοῦ τειμένους ἁπάσας. ἢ δὲ μὴ ταύτῃ ἐχέτω τὸν τῆς αὐτοῦ μοίρης καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδ' εἷς δ' ὁπλίτων εἰσελθεῖν ἐάσητε ἢ μόνοι ἱερεῖς προδιετάξατο· τούτοις μέντοι τὸν ἱερέων καὶ λευίτας περὶ αὐτὸν εἶ τὸν βασιλέα, τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπασπισμένους δορυφορεῖν τὸν δὲ τολμήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὁπλισμὸν αἱρεῖσθαι παραυτίκα, δείσαντες δὲ μηδένα φθάμενον τὴν φυλακὴν τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, ὡς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πειθόμενοι, ἔργῳ τὸν προφάσιν ἐδήλωσαν. ἀνοίξας δὲ ἰώαδος τὸν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην ὃν δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαν ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴπ ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ πρὸ τοῦ ἱεροῦ συναφαμένους τὸν χεῖρα καὶ τὸν εἴσοδον τοῖς οὐ προσήκουσιν οὕτως ἀποτειχίσοντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν. καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰώαδος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαίρον καὶ κροταλίζον ἐβόα σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τῆς δὲ θορύβου καὶ τῆς ἐπαίνων γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, τεταραγμένη σφόδρα τῇ ψυχοίᾳ μετὰ τῆς ἰδίας ἐξεπήδησε στέγης ἐκ τοῦ βασιλείου. φθαμενομένῳ δὲ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῷ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσὶν ἔχοντες. τοὺς δ' ἐπομένους ὁπλίτας εἶρξαν εἰσελθεῖν οἱ περιεστῶτες ἐν κύκλῳ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τοῦτο προστεταγμένων. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ὑπὸ τῆς στολῆς ἑστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν περικείμενον στέφανον, περιῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν ἀνακεκράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ὑποβουλεύσαντα αὐτῇ, καὶ τῷ ἀρχεῖ ἀφελέσθαι ἀπουδάσαντα. ἰώαδος δὲ καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὴν γοθολίαν εἰς τὸ φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀπελεῖν ἐκεῖ.

μὴ γὰ

μὴ γὰρ βούλεσθαι μιᾶναι τὸ ἱερὸν αὐτόθι τῷ ἀλιτηρίαν ἡμαρτηκότι φόνων. φεύγοντι δ' ἐξεῖναι, κἂν βοηθῶν τις προσέλθοι, κἀκεῖνον ἀπελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς ἐπιβολίας οἱ πεπιστευμένοι τῷ ἀναίρεσιν αὐτῆς ὅπῃ τὴν πύλην τῶν ἡμιόνων τοῦ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν γοθολίαν τὸν στρατηγὸν τὸν ἕτερον, συγκαλέσας τόν τε δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας ἰωάδος εἰς τὸ ἱερὸν, ὡς ἐπῆλθεν, ὤμοσεν εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ προνοεῖν αὐτοῦ τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς ὅπῃ πλεῖον ἀρχῆς. ἔπειτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παραβαίνειν τοὺς μωυσέως νόμους, ἀλλὰ πίστιν ἰσχύειν καὶ μὴ ταῦτα εἰσφρήσαντες τοῦ βαὰλ οἶκον, ὃν ἡ γοθολία ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰωράμου κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν τοῦ παρ' ἡμῖν θεοῦ, τιμῇ δὲ ἀχάβου, κατέσκαψαν, καὶ τὸν ἱερέα τῷ ἱερεῖ συνέκλεισαν. τῷ δὲ ὅπῃ μέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἐπέτρεψεν ἰωάδος, καὶ τὰ δαβίδου τοῦ βασιλέως διάταξιν, καὶ δοὺς αὐτοῖς δῆς τῆς ἡμέρας ὅπῃ φέρειν τὰς νενομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκωλύτως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τοῦ λευιτικοῦ πυλωροὺς ὅπῃ φυλακὴν τὰ τεμένη, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι λανθάνοντα. τούτων δὲ ἕκαστα διατάξας, μετὰ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ κατήγαγεν ἄγχι τὸν ἰωάσον εἰς τὸ βασίλειον, καὶ καθήσαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπευφήμησέ τε τὸ πλῆθος, καὶ σπονδὰς ἐποιήσαντο ὅπῃ πολλὰς ἑόρτασαν ἡμέρας, ἡ μὲν τοιαύτη πόλις, ὅπῃ τῷ τὴν γοθολίαν ἀποθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἰωὰς δὲ ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐτῶν ἑπτά. μήτηρ δ' ἦν αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα σαβία, παρ' ἰούδαις δὲ βηρσαβεέ. πολλὰς δ' ἐποιήσατο τοῦ νόμων φυλακὴν, καὶ σπουδὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν φιλοτιμίαν, πάντα χρόνον ὃν ὁ ἰωάδος ἐβίωσεν. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ὄντος τοῦ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ καὶ θήλειαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν περὶ τοῦ βασιλέως ἰωάσου ὡς τὴν τῆς γοθολίας ὅπιβουλὴν διέφυγε, καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

Κεφάλαιον η'.

Ἀζαὴλ τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅπῃ τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅπῃ τοὺς ἱεροσολυμίτας, στρατεία.

ΑΖαὴλος δὲ ὁ τῆς συρίας βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τῶν βασιλέως αὐτῶν ἰηοῦ, διέφθειρεν τὴν πέραν ἰορδάνου χώραν, τὰ περὶ τὴν ἀπατολὴν τῶν ῥουβηνιτῶν, καὶ γαδιτῶν, καὶ μανασσιτῶν, ἕπη δὲ καὶ τὴν γαλααδίτιν καὶ βαζαναίαν, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων. οὐ γὰρ ἔφθη αὐτὸν ἰηοῦς ἀμυνάσασθαι κακουῦντα τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸ θεῖον ὑπερόπτης γεγόμενος, καὶ καταφρονήσας τῆς ὁσίας καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη τῶν ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐταφὴ δ' ἐν σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον ἰωάζον τὸν υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰώασον ὁρμήσας ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀνακαρίσας τῷ θεοῦ, καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἰωάδον εἰς ἅπασαν ἐπέλευσε πέμψαι τῷ χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερέας αἰτήσοντας παρ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσηλον ἀργυροῦν, εἰς ὅπισθεν καὶ ἀνέωσιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ἰωσεμοῦ καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

neque enim fas esse templũ veneficæ supplicio polluí. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductã extra portam mulorum regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio contra Gotholiam successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templũ, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnóque augendo daturos operam. eodem iureiurando mox regem astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad obseruationem legum, quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram cõcurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo constructam, in veri Dei cõtumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & custodiã sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis regis institutum Ioadus commisit, iussitque vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & suffitum iuxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hęc vbi ad hunc modum dispositum, cum centurionibus & ducibus totóque populo ex templo Ioasum in regiam deduxit: cúmq. collocato in solio denuò alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus festiuitatẽ per aliquot dies egit, omnibus scelestæ mulieris cædem libẽter ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adsciretur annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autẽ legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus fuit superstes: duxítque vxores duas postquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem pontifice: ex quibus vtriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioaso quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est.

4. Reg. 12.

Cap. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

VIII. AZael autẽ Syrorum rex bellum cum Israelitis & Ieo rege eorũ gerẽs regionis trãs Iordanẽ sitæ orientales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebãtur. nec nõ Galaditicam & Baranęã, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipsẽ numinis religionumque & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum XXVII. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatóque pontifice Ioado iussit eum per totam suam ditionẽ Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisicium argenti exigerent in vsũ eius instaurationis, eò quòd sub Ioramo & Gotholia, & eorũ liberis tuẽdi & sartiẽdi tẽpli cu-

4. Reg. 13.

ia penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc nõ fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio rege inclusante quòd voluntati suę non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligẽdam pecuniam commentus est, quod nõ grauatim tulit populus. arcam parauit ligneam, in qua bene clausa vnum tantùm foramen supernè reliquit. eam cùm in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quãtum liberet per foramen immittere, in templi instaurationem cõferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam verò singulis diebus præsente rege exinaniebant scriba gazophylacij & sacerdos eius custos, numeratáque pecunia & recondita rursum vnde sustulerant reponebant. & cũ primùm videretur collatum quantum sat esset, pontifex & rex conduxerunt fabros & cæmẽtarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei cõparauerunt, instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperque quotidianis sacrificiis altare adolebatur atque hæc tanti per dum Ioadus vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tũ quòd Dauidici generis seruator fuisset, in regum monumenta illato, rex Ioas à pristina religionis cura facilè defeciit: móxque & primates populi ad eundem modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potiùs haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationẽ misit prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum qui propter contemptum legum cũ totis familiis perierant, neq. prophetarũ cõminationib. moti resipiscerẽt, & ad relicta honesta studia reuerterẽtur. Quin & Zachariã põtificis Ioadi filiũ rex in iplo tẽplo saxis iussit obrui, oblitus patris eius beneficiorũ tãtũ, quia prophetа diuinitus cõstitutus, pro cõcione populũ & regẽ adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est, si moniti parere cõtẽnerẽt. Moriẽs tamẽ Zacharias testẽ & iudicẽ Deũ inuocauit, ψ p bono cõsilio & patris sui beneficiis, à Ioa mortis amarũ præmiũ sibi repẽderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael. n. Syrorũ rex impressione in regnũ eius facta, & Gitta primũ direpta atque euersa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorúmque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & securitatem, ne oppugnatus in extremũ rerum suarum discrimen adduceretur. Ille tã ingenti pecunia corruptus, vim exercitus àregia vrbe abstinuit.

A ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, συνεὶς ὡς οὐδεὶς
δίκαιον ἀφορήσεται τὸ ἀργύριον. ἔτει δὲ τῷ
εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει μεταμελομένου τὸν βασιλέως αὐτὸν τὸ καὶ λαβίτας, καὶ ὡς οὐ βουλομένους ὧν
προσέταξεν αὐτοῖς ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, σταθμήσασθαι
χρῆναι πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεὺς,
ᾧ τὸ πλῆθος εὐθέως ἔχει διοὐτῳ. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν αὐτῷ
B μίαν ἐνοίξεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν,
ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν δι'
ὀπῆς, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. φορὰ τοῦτο πᾶς ὁ
λαὸς εὐθυμότατα καὶ πολλὴν ἀργυρον καὶ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἠθροισαν. κατοικοῦντες δὲ τὸν
θησαυρὸν παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦσι τὸ
συνειλεγμένον ὁ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τὴν γαζοφυλακίων, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο
C ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ὑπερχώντος τοῦ πλήθους ἐδόκει βαλεῖν τὴν χρημάτων, ἔπεμψαν μαθήμενοι
λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς ἰωάδης καὶ ὁ βασιλεὺς ἰωάσης, καὶ δὴ ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕλης. διασκευασθέντες δὲ τὸν ναὸν, τὸν ὑπολειφθέντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ἐκ ὁλίγου δὲ ἦν, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ σπονδεῖα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίας τε πολυτελεῖσιν ὅσημέραι τὸν βωμὸν ποιοῦντες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον ἰωάδης χρόνον
D ἔζη, τῆς εὐσεβούσης ἐτύγχανε παρουσίας. ὡς δ' ἐτελεύτησεν οὗτος, ἔτη μὲν βιάσας ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα,
δίκαιος δὲ καὶ χρηστὸς γεγόμενος καὶ ἐτάφη ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις ἐν ἱεροσολύμοις, ὅτι δὲ δαβίδου γένους
τοῦ βασιλείαν ἐκτήσατο, προείδωκεν ὁ βασιλεὺς ἰωάσος τοῦ θεμελίαν τοῦ ὄρους τὸν θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ καὶ οἱ τῶν πλήθους εὐσεβοῦντες, ὡς τε πλημμελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἀρίστα εἶναι. δυσχεράνας δ' ὁ θεὸς δι' τὴν μεταβολὴν τῶν βασι-
E λέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ εὐσεβούμενα, καὶ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔφατο καὶ δυνατὸν δι' θυμίαν
ἀρὰ ταύτης εἶχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῆς ἐξευρέσαντες εἰς τὰ νόμιμα πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον,
μηθ' ὅσα οἱ προφῆται προὔλεγον πεισθέντες μετανοῆσαι, καὶ μεταλθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα παρανομήσαντες
ἐξάπτησαν. ἀλλὰ καὶ ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως ἰωά-
F δου λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐπέλυσε βληθέντα ὑποθανεῖν
ἐν τῷ ἱερῷ, τῆς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἐπιβουλῆς λαθόμενος,
ὅτι τοῦ θεοῦ προφητεύειν αὐτὸν ὑποδέξαντος εἰς ἐν
μέσῳ τῷ πλήθει, συνεβούλευεν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλην ὑφίξουσι μὴ πειθόμενοι, προὔλεγε. τελευτῶντι μὲν οὖν ζα-
χαρίας μάρτυρα ἐπικαλεῖ δικαιοῦν ὧν ἔπαθε τὸν θεὸν ἐποιεί-
G το, αὐτὸ χρηστὴν συμβουλίαν καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ παρέσχεν ἰωάσῳ πρὸς τὸν βίον ἀπολλύμενος. ἔδωκε μὲν
οὖν ἐκ εἰς μαχαιρὰν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρενόμησεν. ἐμβαλόντος δὲ ἀζαήλου τὸν σύρον βασιλέως εἰς

τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ τὴν γίτταν καταστρεψαμένου καὶ λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς ἱεροσόλυμα. φοβηθεὶς δ' ὁ ἰωάσος, πάντας κενώσας τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυροὺς καὶ τοὺς τῶν βασιλέων τὰ ἀναθήματα καθελὼν,
ἔπεμψε τῷ σύρῳ, ὅτοις ὠφέλιμος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ ἦν κινδυνεύειν πρὸ τῶν ὅλων. ὁ δὲ πεισθεὶς τῇ τῶν χρημάτων ἀποβολῇ, τὴν στρατιὰν ἐκ ἐπήγαγεν ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, τόσῳ μέντοι χαλεπῷ προσπεσὼν ὁ ἰωάσος,

ὅπως-

ὅπ᾽ ἐκείνων αὐτῷ τῶν φίλων τὸ Ζαχαρίου, οἳ τὸν θάνατον ἐπῆκουσῶντες Ἰωάδου παῖδος ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη φεύγων αὐτοῦ καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ἱερουσαλήμ, οὐκ ἐν ταῖς θήκαις ἢ ταῖς βασιλικαῖς τῶν προγόνων, ἀσεβὴς νομισθείς. ἐβίωσε δ᾽ ἔτη ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα.

A Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pontificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς Ἀμασίας ὁ Ἱερουσαλημίτης βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ Ἰδουμαίους καὶ Ἀμαληκίτας ἐνίκησεν.

Cap. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

B Τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ διεδέξατο Ἀμασίας ὁ παῖς εἰκοστῷ καὶ ἑνὶ ἔτει τοῦ Ἰωάσου βασιλείας, παρέλαβε τὴν Ἱερουσαλὴμ ἡγεμονίαν Ἰωάζας ὁ τοῦ ἰδίου υἱὸς ἐν σωφρονείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτά, τὸν μὲν πατέρα οὐδὲν αὐτοῦ μιμησάμενος ἀσεβήσας, καὶ εἰ φοβοῖτο τὸ θεῖον καὶ σεβόμενος. ἐβασίλευσε δ᾽ αὐτὸς καὶ συνέστειλεν ὅσον τοσαύτης δυνάμεως ὁ τοῦ Σύρων βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους καὶ πεντακοσίους ἱππεῖς στρατεύσας ἐπ᾽ αὐτόν, πόλεις τε μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτοῦ C ἀπελόμενος, καὶ τὸ στράτευμα αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δὲ ἔπαθεν ὁ τῶν Ἱεραηλιτῶν λαὸς, καὶ τὸ ἐλισαίου προφητείαν, ὅτε ἀζάηλον βασιλεύσειν τῆς Συρίας καὶ Δαμασκοῦ, διαστείλαντα τὸ θεσπότην. ὧν δὲ ὁ Ἰώαχος ἐν ἀπορίαις ἦτο καὶ ἐν δείαις Ἰωάζας, ὅτι δίκην καὶ ἱκετείαν τῷ θεῷ κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν ἀζάηλ χεῖρα αὐτὸν ἀβουλήτως καὶ μὴ θελήσειν ὑπ᾽ ἐκείνου νομισθέντα. ὁ δὲ θεὸς, καὶ τὸ μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, καὶ νεωτέρων μᾶλλον τοὺς δυναμένους τελέως ἀπολλύειν, δοκοῦν αὐτῷ, D δίδωσιν αὐτῷ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δὲ ἡ χώρα λαβομένη, καὶ ἐδραιότερόν τε πάλιν εἰς τὸ θεσπέσιον κατάστασιν, καὶ δύναμιν. μὴν δὲ τὸν Ἰωάζου τελευτήσαντος, ἐν δεκάτῳ τοῦ ἄρχοντος Ἰωάς, ὃς ἔβδομον ἤδη καὶ ἑξηκοστὸν ἔτος βασιλεύοντος Ἰωάσου τοῦ Ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν σαμαρείᾳ τῶν Ἱεραηλιτῶν. καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτοῦ εἶχε θεοσηφορίαν τοῦ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεῖ. καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑξκαίδεκα. ἀγαθὸς δ᾽ ὢν καὶ οὐδὲν ὅμοιος τοῦ πάππου τὴν φύσιν. κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐλισαίου τοῦ προφήτου, γηραιᾷ μὲν ἤδη καὶ τυγχάνοντος, εἰς ὃ νόσον ἐμπεπτωκότος, ἦκεν ὁ τῶν Ἱεραηλιτῶν βασιλεὺς θεὸς αὐτὸν θνησκόμενος. καταλαβὼν δ᾽ αὐτὸν ἐν ἐχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, καὶ πτυνιᾶσθαι, πατέρα τε αὐτὸν ἀποκαλεῖν, καὶ ὅπλον. διὰ αὐτὸ γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τῇ ἐκείνου προφητείας ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, νεῦσαι δ᾽ ἀπεῖναι ὑφ᾽ αὐτὸν ὄντα τὸ ζῶν, καταλιπεῖν δ᾽ ὁπλιτικοὺς τοῖς σύροις καὶ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις, ἵνα αὐτῷ τοῦνεν ζῶν ἔτι ἀσφαλὲς ἔλεγχον, ἀλλὰ καλῶς ἔχῃ καὶ συνεξορμᾶν αὐτῷ καὶ συναπαίρειν τὸ βίου. ταῦτα ὀδυρόμενον ἐλισαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθέν, ἐντεῖναι τὸ βιὸ. πιέσαντος οὖν δύσκολα τὸ βασιλέως τὸ τόξον, ὁπλαβόμενος αὐτὸς, ἐκέλευσε τοξεύειν. ζῶντος δὲ βέλη αὐτοῦ θεσπεσίου, εἶτα διαπαυσαμένου, πλείω μὲν εἶπεν ἀφεῖς, ἐκ ῥιζῶν δὲ τοῦ τῶν σύρων βασιλείαν ἐξελεῖς. ἐπεὶ δὲ ξίσιν ἠκέαθης μόνοις, τρισὶν ταῖς καὶ μάχαις κρατήσῃς, συμβαλὼν τοῖς σύροις, ἵνα τοῦ χώραν, οὗ ἀπέτεμον τὸ σοῦ παῖδες ἀναιρήσῃ. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ᾽ ἀκούσας ἀπηλλάγη, μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. ἀνὴρ, ὅτι δικαιοσύνῃ διαβόητος καὶ φανερῶς ἀποδεδειγμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ. θαυμαστὰ δὲ καὶ παράδοξα διὰ τῆς προφητείας ἐπιδείξατο ἔργα,

In regnum successit ei filius Amasias. Anno 4. Reg. 14. autem Ioati vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Ieo successit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni regibus impius, qui palàm omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias rex Syriæ tàtopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti superellent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostiũ non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orãs Deũ, vt se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autẽ qui non solùm perpetuã innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cùm perdere possit si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eũ è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui rediit. Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Ioæ regnantis in tribu Iudæ. nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuitque regnum annis XVI. Hicoptimus vir erat. nihil paterni ingenij referens: & cùm Elisæus iã admodum senex in morbum incidisset, visendi causà eum adiit: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamẽtari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatũ Syris & aliis hostibus obiici, quamobrem adẽpto tali præsidio, sibi quoq; optabilius vnà cũ illo hãc etiã reliquere. His querimoniis motus Elisæus, regẽ cõsolatus afferri arcũ postulat, cũq. regẽ iubet intẽdere: deinde iniecta in eũ manu iubet iaculari. & cũ emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totũ Syrorũ regnũ excindere. nũc quia tribus solis contentus fuisti, totidẽ præliis vinces Syros, & regionẽ quã tuo patri ademerunt recipies. His auditis rex abiit, & propheta paulo pòst defunctus est, vir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè charissimus. multa enim & miranda diuinę mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiã honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando vt latrones occisi à se viatoris cadauer in monumentũ eius abderent, quod mox reuixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & viui & defuncti vatis opera. Azacle autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus iam antè prædixerat. postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hieroboam eius filius excepit imperium.

Cap. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Ioam vincitur.

IX. SEcundo autem anno Ioę regis Israelitarum regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. cósque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Moyse præscriptas: qui iniquum censuit pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hęc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, conscripto flore iuuẽtutis, vtpote ætatis annorum plus minus viginti, cẽturiones his copiis idoneos attribuit. deinde misit ad Israelitarum regem qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argẽti cẽtũ annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorũ atque Gabilitarũ gẽtes exercitum ducere. iãq. propediem moturus erat in eos, cùm interueniens propheta dimittere Israelitas consuluit. esse. n. hoc hominum genus impiũ, & cladẽ certã imminere oraculo se monitum, si talibus rex vtatur auxiliis. alioqui Deo fauẽte vel modica manu deuĩci posse hostiles exercitus. Rege aũt ægre ferẽte, quia iã publicè stipẽdiũ Israelitis numerauerat, hortatus est propheta vt Dei voluntatẽ sequeretur, quo propitio nõ defore pecuniã. illos itaq. dimisit, prętatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cũ domesticis tãtũ copiis cótra prędictas gẽtes profectus est. Quibus vno prælio victis interfecit x. millia, & totidẽ millia captiuorũ abducta in magnã petrã quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq. ita victor cum opima pręda domũ rediit. Interea vigĩti illa Israelitarũ mercenariorũ millia, ignominiosã rati suã missionẽ ac si ꝓ inutili dãnata esset eorũ opera, impetũ in eius regnũ faciũt: & progressi vsq. Bethsemera, regionem populati sũt, abacto magno iumentorũ numero, cędisq; tribus colonorũ millibus. Amasias verò post victoriã factus insolẽs autorem eius Deum cœpit habere cõtemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

A Ϲ μνήμης λαμπρᾶς ὧν ἀφ' ἡμῶν τοῖς Ἑβραίοις ἀξιωθέντα. ἔτυχε δ' καὶ ταφῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ σίας εἰκὸς ὢν τὸν ὕπτα θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. συμβῆναι δ' καὶ πότε λῃστῶν τινὰς ῥιψάντων εἰς τὸ ἐλισαίου τάφον οὗ ἦσαν αἰφνιδίως, τὸν νεκρὸν τῷ σώματι αὐτοῦ προσκολληθέντα ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐλισαίου τοῦ προφήτου, ζῶν τε ὅσα προεῖπε, καὶ ὡς μετὰ τὸν τελευτὴν ἔτι δύναμιν ἔχει θείαν διαλάμψαν. τελευτήσαντος δὲ τοῦ σύροις βασι-
B λέως ἀζαήλου, εἰς υἱὸν τὸν ἑαυτοῦ ἡ βασιλεία περιῆλθε. πρὸς τοῦτον συμβάλλει πόλεμον ἰώασος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεύς, καὶ ξισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀζαήλος πόλεις Ϲ κώμας τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τοῦτο μὲν οὖν τὴν τοῦ ἐλισαίου προφητείαν ἐσχύετο. ἐπεὶ δὲ συμβῆναι καὶ ἰώασον τεθνηκέναι, καθῆκεν εἰς ἱεσωζον ἡ ἀρχὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

C

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀμασίας πολεμῶν ἧττᾶται τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον ὑπ' αὐτοῦ.

ΔΕυτέρῳ δ' ἔτει τοῦ ἰωάσου βασιλείας τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας ὁ ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, μήτηρ δὲ ὢν ἰεδδαν τοὔνομα, πολίτιδος δὲ τὸ γένος. θαυμαστῶς δὲ τὰ δίκαια προενόει, καὶ ζῶν τὰ νέος ὤν. παρελθὼν δ' ὅτι τὰ φόνια τοῦ καὶ τὰ ἀρχαῖα, ἐγνω δεῖν ἄφοβον ἰωάσᾳ πεμφθῆναι τῷ πατρὶ, καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦτου
D αὐτῷ φίλους κολάσαι. καὶ τούτοις μὲν συλλαβὼν ἀπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, οἷς δὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε δι' πατέρων ἁμαρτίας, τέκνα κολάζειν. ἔπεμψε γράμματα ὑπολέξας ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς Ϲ βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ ὡς εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ συναθροίσας εἰς ϛιάκοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχους κατέστησε. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν
E βασιλέα, μισθὸν δίκα μυριάδας ὁπλιτῶν, ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου. διαγράφει δὲ τοῖς ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ ἰδουμαίων καὶ γαβιλιτῶν ὑπερατεῖσαθαι. παρασκευασαμένου τε πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολῦσαι συμβούλευσεν. εἰ δὲ ἀσεβῆ, τὸν δὲ θεὸν ἧτταν αὐτῷ προλέγων χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις. ἀφίσταται δὲ τῶν πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτῶν ἀγωνιζόμενον βεβαιοῦ τὸ θεῖον. δυσφορήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ὑπὲρ τοῦ ὀ-
F φθῆναι τὸν μισθὸν δεδωκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, παρῄνει πιθέσθαι ὁ προφήτης ὅ, τι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δ' αὐτῷ πολλὰ παρ' αὐτοῦ γενήσεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαλεπῶς δὲ φέρων τὸν μισθὸν εἰπὼν αὐτοῖς δι' μὴ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὑπὲρ τὰ προειρημένα τῷ ἔθνει ἐπράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, πεντακισχίλιους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἷς ὑπὲρ τὸ μεγάλου ἀγαγὼν πέτρας, ἥπερ ἔστιν ὑπὲρ τὴν ἀραβίαν, ἐπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν. ἀπήγαγε δὲ καὶ λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ
G πάντων ἐθνῶν. ἀμασίᾳ δὲ ἐν τούτοις ὑπάρχοντος, οἱ τῶν ἰσραηλιτῶν, οἷς ἀπέλυσε μισθοφόρους, ἀγανακτήσαντες ὑπὲρ τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβρει εἰς τὴν ἀπόλυσιν, οὐ δὲ αὐτὸ τοῦτο παιδεῦσαι μὴ κατεγνωσμένους, ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι βηθσεμήρων προελθόντες διήρ-

πασαν τὴν χώραν, Ϲ πολλὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, ϛιχιλίους δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς κατορθώμασιν ἐπαρθεὶς, τὸν μὲν τούτων αἴτιον αὐτῷ θεὸν ἡγούμενον, ἐσεβεῖν ἤρξατο. ὃς δ' ὢν τῶν ἀμαληκιτῶν

χώρας

χώρας ἐκόμισε, τούτους σεβόμενος διετέλει. προσελθών δ' ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγε εἰ τούτους ἡγεῖται θεούς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐπιμελῶς μηδὲν ὠφήσαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν ἐκείνοις, ἀλλ' ὑφ' οἷς ἔδον πολλούς τε αὐτῶν ἀπολωλυμένους, καὶ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας. κεκομίσθαι γὰρ εἰς Ἱεροσόλυμα τούτῳ τῷ τρόπῳ, καθὼς ἂν τις τῶν πολεμίων πρὸς ζωγρήσας ἤγαγε. τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προστάξαι ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ κολάσειν, εἰ πολυπραγμονήσει. καὶ ὁ μέν, ἡσυχάζειν εἶπεν. οὐκ ἀμελήσειν δ' ὧν ἐπεχείρησε νεωτερίζων ἢ θεὸν προσύλεγεν. Ἀμασίας δέ, κατέχειν αὐτὸν δοκῶν τοῖς δυνάμεσι οὐ δυνάμενος, εἰ καὶ τὸ θεοῦ λαὸν εἰς αὐτὸν ἐξύβριζεν, ἀλλὰ φρονήματι πρὸς, ἔγραψε Ἰάσῳ τῷ τῆς Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων ὑπακούειν αὐτῷ σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ, Δαβὶδ καὶ Σολομῶνι. ἢ μὴ βούλεσθαι C διαγωνίζεσθαι εἰδέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς κριθησόμενον. ἀντέγραψε δὲ ὁ Ἰάσως τάδε. βασιλεὺς Ἰάσως βασιλεῖ Ἀμασίᾳ. λίβανός ποτε τῷ λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος παμμεγέθης, ἠξίωσε αὐτὴ πρὸς τὸν κυπάρισσον ἐπεμψε κηδευσομένην τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τοῦ παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τι παρελθόν κατεπάτησε τὸν ἄκανθον. σὺ δὲ οὐδὲν ἔσχες σοι φρόνημα τὸ μὴ μείζονα ἐφίεσθαι, μηδ' ὅπως τῷ πρὸς D Ἀμαληκίτας μάχῃ νικήσας, δικαίαν ταύτην γενόμενος σαυτοῦ καὶ τῆς βασιλείας σου κινδύνους ὄφλῃς. ταῦτα δὲ ἀναγνοὺς Ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον δεινῷ τῷ πρὸς Ἀσσυρίους παρεξωθεῖτο, τῷ θεοῦ παρορμῶντος αὐτὸν οἶμαι πρὸς αὐτῷ, ἵνα τῶν ἀθρωμισθέντων εἰς αὐτὸν δίκην ὑπολάβῃ. ὡς δὲ ἐξῆγε μὴ τῆς δυνάμεως δεινὸν τὸν Ἰάσωνα, καὶ συνάπτειν μάχῃ ἔμελλον, τὸ Ἀμασίου στράτευμα φόβος αἰφνίδιος καὶ κατάπληξις οἵαν θεὸς οὐκ ἀνθρώπων πάθησιν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ φρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἁρπασθέντα ὑπὸ τῶν θείων αὐτῷ, μονωθέντα τὸν Ἀμασίαν, ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον. ἠπύλησε δ' αὐτῷ θάνατον εἰ μὴ πίσοι τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὴ τῆς στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. καὶ Ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης καὶ φόβου τοῦ ζῆν θεοῦ, ἐποίησεν εἰσελθεῖν τὸν πολέμιον. ὁ δὲ διακόψας τὸ τείχους ὡς τὰ τεσσαράκοντα F πήχων, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε διὰ τῆς διακοπῆς εἰς Ἱεροσόλυμα τὸν Ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριός τε τούτῳ τῷ τρόπῳ γεγόμενος τῶν Ἱεροσολύμων, τοὺς τῶν θεοῦ θησαυροὺς ἀνείλετο, καὶ ὅσος ἦν τῷ Ἀμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ἔτεσιν αὐτὸν ἀπολύσας τῆς αἰχμαλωσίας, ἀπέζευξεν εἰς Σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο πρὸς τοῖς Ἱεροσολυμίταις ἔτει τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ τοῦ Ἀμασίου βασιλείας. ὃς μὴ ταῦτα G ὑποβουλεύσας ὑπὸ τῶν φίλων, φυγὴ μὲν εἰς Λάχεσαν πόλιν, ἀνῃρέθη δ' ὑπὸ τῶν ὑποβούλων πεμφάντων ἐκεῖ τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαντες εἰς Ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέστρεψε δ' οὗτος Ἀμασίας τὸν βίον, δεκάτῳ τὸν νεωτερισμὸν τῆς πρὸς τὸν θεὸν ὀλιγωρίας, βιώσας μὲν ἔτη πέντε καὶ ἑκατόν πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐννέα καὶ εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conuentus est, mirari se dicente si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se non pertinétes cædi & captiuos trahi passi sint. quî & ipsos belli iure abductos inter reliquam captiuorum turbã Hierosolyma peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium si negotiis alienis miscere se pergeret. tũ ille, se quidem quieturum dixit, Deum tamẽ vltorem huiusmodi nouitatibus non defore. Nec multo pòst Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, nõ capiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ regi Israelitarum, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi, & Solomoni paruit: quòd si nolit vltro facere officium, bello esse decernendum de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba rescripsit. Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petiit filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens cõculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par est appetas, néve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exolueret. Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinque acie, tantus repentè pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquàm manus conferrentur, iam terga verterent: & aliis aliò diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus persuasit ciuibus vt hostem reciperet. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum spaciũ mœnibus, curru per id interstitium triumphabundus inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum est, totum asportauit: ac tum demum dimisso rege reuersus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasię Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas
4.*Reg.* 14. regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem qua maiores eius Samariæ regia. Hic rex cùm esset vehementer impius, totúsque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prędixit, quòd deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsque Amathen vrbem, ad meridiem verò vsque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oracuło excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum proditurum, nō dissimulabo quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim. Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini,
Iona 1. & illic prædicare, quòd imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Ioppē nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita vt periculum esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cúmq. turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerunt sortitò quærere quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percontantibus quisnam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque vt ipsum in mare iacerent, si vellent præsens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primùm quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem vrgente periculo & nauim tantùm non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciunt. Et tēpestas quidem sedata est, Ionam autem ferunt à ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem pro fectus est, & cùm in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asię: & cum hoc
4.*Reg.* 14. 15. dicto abiit. Hęc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentariis. Hieroboamus autē exactis feliciter in suo principatu XL. annis mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias itē successit Amasię anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

Κεφάλαιον ια'.

Ως ὀζίας τὰ πλείω ἔθνη ὑχειρώσατο.

Ια' Διάδοχος δὲ αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας τοὔνομα, πεντεA καιδεκάτῳ ἔτει τῆ ἀμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τῆς ἰσραηλιτῶν ἰωάσου υἱὸς ἱεροβόαμος ἐν σαμαρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα· οὗτος ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς τὸν θεὸν ὑβριστὴς καὶ παρανόμως διακεῖσθαι ἐζήλωτο, εἰδώλοις τε σεβόμενος, καὶ πολλοῖς ἀτόποις ξένοις ἐγκλήμασιν ἔργοις, τῷ λαῷ τῷ ἰσραηλιτῶν, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρξε. τούτῳ προεφήτευσέ τις ἰωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοῖς σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τῶν ἐκείνων δυνάμεως, καὶ πλατῦναι τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, τοῖς μὲν κατὰ τὴν ἄρκτον μέρεσιν, ἕως ἀμάθου πόλεως, τοῖς δὲ κατὰ τὴν μεσημβρίαν, ἕως τῆς ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τῆς χαναναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὡρίσατο. στρατεύσας οὖν ὅπλοις ὁ ἱεροβόαμος, καταστρέφεται πᾶσαν αὐτῷ τὴν χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνᾶς. ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τῆς προαγμάτων ἀδιαφόρως ὑπομνήσαι, ὅσα καὶ περὶ τὸ προφήτου τούτου εὗρον ἐν ταῖς ἑβραϊκαῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. καλὸν γὰρ ἔδοξε τοῦτο τῷ θεῷ, προδιδάξαι μὲν εἰς τὴν νίνευ βασιλείαν, κηρύξαι δὲ ἐκεῖ γνώμονα ἐν τῇ πόλει, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπολεῖσα, διώσας οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν θεὸν, εἰς ἰόπην πόλιν, καὶ πλοῖον εὑρὼν ἐμβαίνει, εἰς ταρσὸν ἔπλει τῆς κιλικίας. ἐπιγνωμονοῦσι δὲ χειμῶνος σφοδροτάτου καὶ κατανυδύοντος καταδύναι τὸ σκάφος, οἱ μὲν ναῦται καὶ ὁ κυB βερνήτης, καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος, δείσαντες ἐποιοῦντο χαλεπώτερον εἰ διαφύγοιεν τὴν θάλασσαν. ὁ δὲ ἰωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὢν τοῖς ἄλλοις εὐφρὲς ποιοῦντας, μιμούμενος. αὐξόντος δὲ ἐπὶ μᾶλλον τοῦ κλύδωνος, καὶ βιαιοτέρας γνωμούσης ὑπὸ τῆς πνοῆς τὸ θαλάσσης, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδήλωταί τινα τῆς ἐμπλεόντων ἄγνοιαν αὐτοῖς ἐπὶ τῷ χειμῶνος, σταθέντες κλῆρον, τοῦτον ὃς τις ποτ' εἴη μαθεῖν. κληρωσαμένων οὖν C ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τὸ πόθεν τὸ ἔθνος καὶ τί μετέρχεται, τὸ μὲν γένος ἔλεγε, ἑβραῖος εἶη, προφήτης δὲ τοῦ μεγάλου θεοῦ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτοῖς εἰ θέλουσιν ἀποδρᾶσαι τὸν παρόντα κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος, ἄγνων γὰρ αἰτίαν εἶη τοῦ χειμῶνος. οἱ δὲ, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν πάλαι κείνοντες ἀσέβημα εἶη ξένον ἀθρόον καὶ πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὰν οὕτως ἀπώλειαν ἐκβάλλειν. τελευταῖον δὲ ὑποβιαζομένου τοῦ κακοῦ, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζεσθαι τοῦ σκάφους, ὑπὸ τοῦ τε προφήτου παρορμηθέντες, καὶ ὑπὸ τοῦ θείου τοῦ περὶ σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τὸν θάλασσαν. καὶ ὁ μὲν χειμὼν ἐστάλη. τὸν δὲ, λόγος ὑπὸ τοῦ κήτους καταποθέντα ἓξ ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβεβλῆσθαι πόντον, ζῶντα καὶ μηδὲν τοῦ σώματος λελωβημένον. ἐνθα τοῦ θεοῦ λιτάς, συγγνώμην αὐτῷ παρασχεῖν τῆς ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινευΐτου πόλιν. καὶ σαθεὶς ἐπὶ τεσD σαράκοντα ἡμέρας, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τῆς ἀσίας, καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. διεξ-

ἤλθον δὲ τὴν πρὸς αὐτοῦ δήλωσιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένα. ἱεροβόαμος δὲ ὁ βασιλεὺς, μετὰ πόσης δαιμονίας τὸν βίον διήγαγεν. καὶ ἄρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. Θάπτεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ διαδέχεται δὲ αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤδη τέταρτον πρὸς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβόαμου, τῆς δύο φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις,

μητρὸς

μητρὸς ὢν, ἀχαΐας μὲν τοὔνομα, ἀπὸ ης ἦ τὸ γένος. ἀγαθὸς A
δὲ λίαν καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ προ-
νοῆσαι τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατεύσαμε-
νος ἦ καὶ ἐπὶ παλαιστινοὺς, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν
ἔλαβε καὶ κράτος, ἰτὰν καὶ ἀμνίαν, καὶ κατέσκαψεν αὐ-
τῶν τὰ τείχη. μετὰ ἦ ταῦτα τὴν στρατίαν ἐπῆλθε τοῖς
τῆ αἰγύπτῳ γειτνιῶσιν ἀραψί. καὶ πόλιν κτίσας ἐπὶ τ
ἐρυθρᾶς θαλάσσης, κατέσησεν αὐτῆ φρουράν. ἔπειτα
τοὺς ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ὑ- B
είσας τελεῖν, καὶ πάντα μέχρι τῆ αἰγυπτίων ὅρων χω-
ρησάμενος, τῆ ἱεροσολύμων ἤρξατο πρεπόντως τὸ λοι-
πὸν τὴν ἐπιμέλειαν. ὅσα γὲ τῆ τειχῶν, ἃ ὑπὸ τ χρόνου
κατεβέβληντο, ἃ ὑπὸ τῶν ὀλιγωρίας τῆ πρὸ αὐτῦ βα-
σιλέων, ταῦτα τε ἀνῳκοδόμει καὶ κατεσκεύαζεν, ὅσα τε
λίθῳ κατεπαμμύα, ὑπὸ ἦ τῆ ἰσραηλιτῆ βασιλέως
ὅτε τὸν πατέρα αὐτ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀμασίαν
εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. πρόσοικοδόμησε ἦ καὶ πύργους
πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ φρουρὰς δὲ C
ἐπέστησε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. καὶ πολλοὺς ὀχετοὺς ὤ-
ρυξεν ὑδάτων. λίθῳ δὲ αὐτῷ ℂ ὑποζυγίων καὶ τῆ ἄλλων
θρεμμάτων ἄπειρόν τ πλῆθος. ἄρουρις γὲ λίθῳ ἡ χώρα
πρὸς νομάς. γεωργικὸς δὲ ὢν σφόδρα τῆς γῆς ἐπεμε-
λεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς πιθανῶν ἀπέρμα-
σι. στρατιᾶς δὲ εἶχεν ἐπιλέκτου περὶ αὐτὸν μυριάδας
ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξίαρχοι καὶ
χιλίαρχοι γενναῖοι καὶ τῶ ἀλλῶ αὐτοπόστατοι, τὸν ἀριθ-
μὸν δισχίλιοι. διέταξε δὲ εἰς φάλαγγα τὸν ὅλον στρα-
τιὰν καὶ ὡπλισε, ῥομφαίαις δοὺς ἐκάστῳ, καὶ θυρεοὺς καὶ D
θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι ἦ καὶ
πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας
κατεσκεύασε. πετροβόλα τε καὶ δορυβόλα καὶ ἁρπαγὰς, καὶ
ὅσα τούτοις ὅμοια. γυμνάζων δὲ ἐν ταύτῃ τῇ συντά-
ξει καὶ ἀσκήσει, διεφθάρη τῶ διάνοιαν ὑπὸ τ τύφου,
καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ πρεπούσῃ τῆς ἀθανάτου καὶ πρὸς
ἅπαντα δυσκόλως τὸν χρόνον ἰσχύος ὠλιγώρησεν. αὐτῆ δὲ
τῶ ἦ πρὸς τὸν θεὸν ἀσέβεια, καὶ τὸ πρέπειν τὰ νόμιμα. E
ὠλιγώθη δ' ὑπ' ἀφροσύνης, καὶ κατῆλθε φρὸς τὰ ἦ
παίζοις ἀνθρώπινα. φρὸς ἃ κἀκεῖνον ἡ τῆ ἀγαθῶν
λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῆ πραγμάτων, οὐ δυνη-
θέντα φρόνιμον καλῶς αὐτῆ ἤνεγκε. εἰστάσης δ' ἡ-
μέρας ἑορτίσιμου, ℂ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, ἐνδὺς ἱε-
ρατικῶ στολῶ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέμενος ὑπερθυσιάσειν
ὅπ ἦ χρυσῦ βωμοῦ τῆ θεᾶ. ἦ δ' ἀρχιερέως ἀζαρίου,
ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν ἐ
πὶ τὸν ἔξω ὑπερθύειν ἔπορον. μόνοις δ' ἐρεῖσθαι ἦ τὸ ποιεῖν
τοῖς ἐκ ἦ ἀαρὼν γένους. καταβοήσαντος δ' ἔξω τε F
μὴ παρανομεῖν εἰς τὸν θεὸν ὀργισθείς, ἐπέλησε· αὐτοῖς
θάνατον, εἰμὴ τῶ ἡσυχάσαι ἄξουσι. μετὰ ξὺ ἦ, σεισμὸς
ἐκλόνησε τῶ γῶ μέγας. καὶ διαστάντος ἦ ναοῦ, φῶς
ἡλίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῆ ἦ βασιλέως ὄψι προ-
έπεσεν. ὡς τε μὲν δύεσθαι λέπραν ὑπεράνω, πρὸ ἦ
τ πόλεως, πρὸς τῆ καλουμένῃ ἐφόρῃ ἦ ὄρους ὑπορρα-
γέντος τὸ ἥμισυ τοῦ κῆ τῶ δυσμῶν, καὶ κυλισθὲν τέσ-
σαρας σταδίους ὑπὸ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος στῆσαι ὡς πρὸς G
τὰ παρόδους ἐμφράξαι, καὶ τοὺς βασιλικοὺς τοὺς
βασιλικοὺς. ἐπὶ ἦ καταλημφθέντι τῶ ὀφθῆναι τοῦ βα-

tre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendisque rebus solers & industrius. is susceptа expeditione in Palæstinos, prælio victor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Iamniam & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributóque genti præfinito, & omnibus locis vsque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam vrbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum rex Amasia patre huius capto diruerat, quando vrbem victor ingressus est. his addidit non paucos turres cētum quinquaginta cubitorum altitudinis & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelā dispositit: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam iumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio esset apta pascuis, cúmque admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarúmque plantarū generibus excoluit. habuit præterea selectorum militū trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generosi & inuicto robore prædiri ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinē struere in aciem, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dúmque in his studiis & paratib⁹ versatur, corruptus est arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternā cœpit non magnificere, nec religionis nec pietatis admodum obseruās, ita vt ad paternā impietatē videretur procliuior, ad quā & ille prolapsus fuerat, quòd fortunę fauorē & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cùm venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templū ad aureum altare Deo suffitum facturus astitit. Ac currit cò mox Azarias pontifex octoginta sacerdotum globo stipatus, & regē cōpescuit, vociferans ac negās hoc illi fas esse, sed solis sacerdotib⁹ datū suffire, qui sint ex Aaronis genere. iubebátque vt exiret, & Deū talibus factis prouocare ad iram desineret. Tū rex cómotus mortem illis ni quiescerēt minatus est: & ecce tibi terra vehementer concutitur, fillō que supernè templo radius solis os regis improbū ferit, quod eucstigio lepra cōtractum est. accessit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræmotu ante vrbem in loco qui dicitur Eroge, dimidiū mōtis ad Occidentē vergētis reuulsū, per quatuor stadia volutū, obiectu demū Orientalis mōtis cō stitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquā in facie regis lepra animaduerterūt, diuinitus inflictā ei plagā indicauerūt, & vt tāquā pollutus & im-

σιλέως ὑπὸ τῆς λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τε αὐτῷ τὸ συμφορὰν, καὶ σκήλευον ἐξείναι τῆς πόλεως,
ὡς ἀναγὴ ὁ δὲ ὑπ' αἰσχύνης ἦ συμβεβηκότος δεινοῦ κῆ ἦ μηκέτ' αὐτῷ παῤῥησίαν ἔχ), τὸ κελευόμενον ἐποίει,

puratus vrbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior,paruit, ſuperbiæ cum impietate coniunctæ tam miſerabili pœna mulctatus. & cùm aliquandiu priuatus extra vrbem vixiſſet, filio Iothamo rempub. adminiſtrante,mœrore tandem cõfectus obiit anno ætatis ſexageſimo octauo,regni quinqua geſimo ſecundo, ſepultúſque eſt in ſuis hortis in monumento ſolitario. Iſraelitarum autẽ rex Zacharias Hieroboami filius vix ſexto regni menſe exacto,ab vno è ſuis purpuratis per dolum occiditur. Seleſmus is fuit Iabeſſi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia,trigeſima pòſt die malè partum regnum malè perdidit.Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapſam vrbem erat,audito Zachariæ caſu,cum omnibuscopiis properè venit Samariam,& prælio victum Seleſmum interfecit:dein autoritate propria ſumptis regni inſignibus,Thapſam cum exercitu victore profectus eſt. oppidani verò obſtrmatis portis noluerunt regem admittere.at ille vt in defectores ſæuiens totum circumquaque agrum vaſtauit,& poſtremò vrbẽ quoque vi cepit:& quòd eſſet Thapſenſibus infenſus,omnes ferro confecit,ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil ſibi ad extremam crudelitatẽ reliquum faciens. quę enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit,ea in ſui generis homines ſibi permittit.nec mitior fuit poſtea toto decẽnio quo Iſraelitis præfuit.petitus deinde bello ab Aſſyriorum rege Phullo,non auſus eſt cum eo in certamen deſcendere,ſed pactus millia talẽtis argenti,maturè ſe ab ea vexatione redemit. hãc ſummam Manaemo populus contulit. exactis L.drachmis in ſingula capita. Nec multò pòſt mortuus,Samariæ ſepultus eſt,Phaceia regni hærede relicto.is patri crudelitate perſimilis,duobus tantùm annis regnauit:quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus eſt,inſidiis Phaceiæ tribuni,qui Romeliæ fuit filius. obtinuit aut hic Phaceias principatum annis XX.dubium impius magis an iniuſtus.Huius tẽpore Theglaphalaſſar Aſſyriorum rex Iſraelitas aggreſſus,ſubacta Galadica regione , & quicquid trans Iordanem colitur , vicináque Galilæa,& Cydida,& Aſora,colonos abſtractos in ſuum regnum traduxit,de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hieroſolymorũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ieraſa. Huic regi nulla virtus defuit,erga Deum pio , iuſto erga homines,& reipub.ſtudioſo.quicquid enim in ſtauratione opus habebat,ailigenter ſartiẽdum curauit,an templo veſtibulum refecit & porticus-mœnium partem labantẽ reſtituit, & additis magnis ac firmis turrib° communiuit.Ammanitas etiã prælio deuictos tributa pendere coegit,annua talẽta cẽtu & tritici coros decies mille,& totidẽ hordei.In tãtúmque regnũ auxit,vtrã domi felix eſſet,quã foris formidabilis.

A τῆς γὰρ αὐθεφπον ἀγνοίας καὶ τῆς ἀφ' ταῦτ' εἰς τὸ θεὸν ἀσεβείας ταλαίπωρον οὔτω καὶ οἰκτρὰ ὑπομίνας δίκην. καὶ χρόνον μὲν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτην ἀποζῶν βίον, τῦ παιδὸς αὐτῦ Ἰωθάμου τὴν ἀρχὴν διαδεξάντος, ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπέθανεν, ἔτη βιώσας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. τούτων ὁ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκηδεύθη δὲ μόνος, ἐν τοῖς ἑαυτῦ κήποις. ὁ δὲ τὸν Ἱεροβοάμου παῖς Ζαχαρίας

B ἓξ μῆνας βασιλεύσας τὴν Ἰσραηλίτων, δολοφονηθεὶς ἀπόθανεν ὑπὸ δίλου τινὸς, σελήσμου μὲν ὀνόματι, Ἰαβησαν δὲ πατρός. ὃς, καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν διαδεξάμενος, οὐ πλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτὴν κατέσχε ἑβδομήκοντα. ὁ γὰρ στρατηγὸς μαναήμος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν θαρσῆ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν Ζαχαρίαν ἀκούσας, ἅρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἀναιρεῖ τὸν σέλσμον. ἔτι βασιλεία καθίσας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς θαψὰν διαβαίνει-

C ται πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλοῖς κλείοντες, οὐκ εἰσδέξασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς, τὸ πέριξ ἐδῄωσε χώραν καὶ τὴν πόλιν καὶ κώμας λαμβάνει πολιορκίᾳ. φέρον τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς ὑπὸ τὸν θαψατῶν θεραπεύσασι, πάντας αὐτοῖς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φειδόμενος, ὠμότητος ὑπερβολὴν ἐν καταλειπὼν ἐν ἀγριότητος. ἃ γὰρ οὐδὲ τοῖς ἀλλοφύλων πᾶσι σύγγνωστοι δίκαιοι γενόμενοι ὑποχείριοι, ταῦτα τοὺς ὁμοφύλους οὗτος εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τρὶς ἐπ-

D τὼ τούτῳ ὁ μαναήμος ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φύλου τῶν ἀσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπήντα τοῖς ἀσυρίοις. πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα αἰ αχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο συνέλεγε τὸ πλῆθος μαναήμῳ, φερεθὲν κατὰ κεφαλὴν δραχμὰς πεντήκοντα. τελευτήσαντος δὲ μετὰ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. κατα-

E λείπει δὲ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν φακείαν διάδοχον. ὃς τῇ τοῦ πατρὸς κατακολουθήσας ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπόθανε, φακείου τινὸς ἑκατοντάρχου, ὑπουλεύσαντος αὐτῷ παιδὸς δὲ ῥομελίου. κατέσχε δὲ ὅσον ὁ φακείας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ πρὸς καὶ θεὸν ὢν.

ὁ δὲ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς θεγλαφαλάσαρ τοὔνομα, ὑπερατυσάμενος τοῖς ἰσραηλίταις καὶ τὴν τε γαλα-

F δίνην ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τὸ ἰορδάνου χώραν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν τὴν γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ κύδισαν, καὶ ἄσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας ἀγχμαλωτίσας, μετέπεσεν εἰς τὴν αὐτῶν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν πρὸς τῶν ἀσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω. ἰώθαμος δὲ ὁ ζίας παῖς, ἐβασίλευε τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ἀσῆς γεγονὼς καλουμένης δὲ ἱεράσης. οὗτος ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' δὲ σεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ἐπιμελητὴς δὲ τῶν τὴν πόλιν. ὅσα γὰρ ἐπισκευῆς ἐδεῖτο καὶ κόσμου.

ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο. στοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας καὶ προπύλαια. τὰ δὲ καταπεπτωκότα τῶν τειχῶν ἀνέστησε, πύργους παμμεγέθεις καὶ δυσαλώτους οἰκοδομήσας. καὶ τ' ἄλλων εἴτι καὶ τὴν βασιλείαν ἐπημελεῖτο, πολλὴν ἐπιστροφὴν ἐποιεῖτο, στρατεύσαντος δὲ καὶ τοὺς ἀμμανίτας, καὶ κρατήσας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους καὶ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. πύξησε δὲ καὶ τὴν βασιλείαν, ὡς τε ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτὴν ἐν τῇ τοιαύτῃ εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

λιῶ

ἰωὴλ δέ τις κατ' ἐκεῖνον προφήτης νάουμος τοὔνομα, ὃς περὶ τῆς ἀσυρίων καταστροφῆς καὶ τῆς νίνου προφητεύων ἔλεγεν ὅτι, ὡς αἱ νινύαι κολυμβήθρα ὕδατος κινουμένη, οὕτως καὶ ὁ δῆμος ἅπας ταραττόμενος, καὶ κλυδωνιζόμενος οἰήσεται φεύγων λέγοντων πρὸς ἀλλήλους, στῆτε στῆτε, ἁρπάσατε χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἁρπάσατε. ἴσως δὲ οὐδεὶς βουλησόμενος. σώζειν γὰρ αὐτὴν ἐθελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δεινὴ γὰρ αὐτοῖς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἔξει καὶ θρῆνος, πάρεσίς τε τῆς μελαίνης, αἵ τε ὄψεις ὑπὸ τοῦ φόβου μέλαιναι τελέως αὐτοῖς γενήσονται. ποῦ ἦσαν τὸ κατοικητήριον τῶν λεόντων καὶ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινύη, ὅτι ἀπανίσω σε, καὶ οὐκέτι λέοντες ἐκ σοῦ προβούλλοντοι ὅπου τάξουσι τῷ κόσμῳ. καὶ ἄλλα ἦ πολλὰ πρὸς τούτοις, ἃ προεφήτευσεν ὁ προφήτης περὶ νινύης, λέγων ἐκ ἀναγκῶν νενικήκαμεν. ἵνα ἦ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀχληρὸς δοκῶ, παρέλιπον. σωιεῖν ἦ πάντα τὰ προειρημένα περὶ νινύης, μεθ' ἕτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων, ἀποχρώντως ἡμῖν διείληπται.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς στρατεύσαντος ἀράβης ὁ δαμασκῶν βασιλεὺς ἐπὶ ἱεροσολυμίτας ἠνάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα πέμψαι τὸν βασιλέα ἀσυρίων ἐπὶ δαμασκὸν στρατεύσασθαι.

Ὁ δ' ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν καὶ τεσσαράκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν, ἐκκαίδεκα. θάπτεται δ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἔσχε δ' εἰς τὸν αὐτοῦ ἀχάζιον ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβέσταζος εἰς τὸν θεὸν ἡμάρτανε, καὶ τοὺς πατρίους ἐξέβαλε νόμους, ζηλώσας τὴν ἱεροσολυμίτιν βασιλείας ἐμμανέστατο, βωμοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἀνασήσας, καὶ θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κατὰ τὰ χαναναίων ἔθη, καὶ ζῶντος ἄλλα πολλὰ ἐξαπλήσια διεπράσατο. ἐχόντος δ' ὕστερον μεμιμῶσθαι, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς σύρων καὶ δαμασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, καὶ φακείας ὁ τῆς ἱεροσολυμίτιδος φίλοι γὰρ ἦσαν. καὶ συμπλάσαντες αὐτοὶ εἰς ἱεροσόλυμα, δεῖ πολιορκοῦν χρόνον ἀφ' οὗ τὴν τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν αὐξάνοντες. ὁ δὲ τῆς σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τινὰ πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ πόλιν ἐλαθ', καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας, ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύρους. τοὺς δ' ἐν τοῖς φοινικίοις ὁμοίως καὶ τοὺς πλείους ἰουδαίους ἀφανθίσας, καὶ λείαν πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμασκὸν, μετὰ τῆς στρατιᾶς αὐξέζυξεν. ὁ δὲ τῆς ἱεροσολυμίτιδος βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς σύρους ἐπ' οἴκου ἀναχωροῦντας, καὶ νομίσας ἀξιόμαχος εἶναι τῆς τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως, τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη κατὰ μοῖραν τοῦ θεοῦ, ἵνα δὴ τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτοῦ πολλοῖς ἅμα καὶ μεγάλοις εἴχε. δώδεκα δὲ αὐτοῦ μυριάδες καθ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀνῃρέθησαν. ὧν ὁ στρατηγὸς ζαχαρίας τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ βασιλέως ἀχάζου, ἁμίας ὄνομα, καὶ τὸν δεύτερον τῆς βασιλείας ἄπασης ἐλαύνει, καὶ τὸν τοῦ ἰούδα φυλῆς στρατηγὸν ἑλκάν, αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρησαν εἰς σαμάρειαν. ἐβιάσατο δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ πρὸ τῶν τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τινὰ νίκην αὐτοῖς οὐ δι' τινὰ οἰκείαν ἰσχὺν ἐθέλου γενέσθαι.

Hoc regnante propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc verba vaticinatus est. Ecce Niniue piscina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuãs fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argentum. & nemo valet. mallent enim vitam seruare quã facultates. occupabit enim eos graue dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies corũ præ pauore fient luridæ. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: Delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc nõ est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo onerans. Euenerũt autem omnia quæ de Niniue prædicta fũr, post annum cxv. Et de his quidem hactenus. XII.

Cap. XII.

Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

IOthamus autẽ è viuis abiit ætatis anno xli. cùm regnasset annos sexdecim: & quo in regiis conditoriis depositus, regnum ad Achazen eius filium hęreditario iure peruenit. qui erga Deum impiissimus, omnium, & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificãs, quibus etiam propriũ filium holocautoma obtulit ritu Chananæorũ, & his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rases Damascenorũ & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socij: & compulsum Hierosolyma multum diuque frustra oppugnauerũt, quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrũ Elam vrbẽ occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domũ reuersus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognouit Syros abisse domum, putans se Israelitarũ rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cùm irato Deo commisisset prælиũ propter tot impia facinora victus esset. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hierosolymitarum exercitu. In eodẽ prælio Zacharias supremus dux Israelitarũ cũ Amia filio Achazę cõgressus, superatũ occidit, & pari modo Ericã prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Iudę copiarum ducem vium in potestatem suam redegit. magnum præterea captiuorum vtriusque sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidã qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partã asseuerabat, 4. Reg. 16.

sed quòd Deus regi Achazæ irasceretur. incu- A
sabátque eos quòd non contenti præsenti feli-
citate,ausi sint homines ex tribu Iudæ ac Be-
niamitica consanguineos suos captiuos abduce-
re:& suadebat vt hos illæsos domum remitte-
rent.quod ni faciant,Deum ab illis pœnas exa-
cturum.post hanc admonitionem Israelitæ in
concionem conuenientes deliberant quid fa-
cto opus esset.Exurgens autem quidam magnę
inter suos autoritatis,Barachias nomine, cum
aliis tribus,negabant se passuros vt cines sui
captiuos in vrbem introducerent, ne fortè om- B
nes ex æquo diuina vltio perderet.satis esse prę
teritorum peccatorum, in quæ prophetæ cla-
mitent, etiamsi nulla noua accedat impietas.
His auditis milites,permiserunt illos,quicquid
vellent,arbitratu,suo agere.Tum prædicti viri
assumptos captiuos exemerunt vinculis, & cu-
ratis eorum corporibus,adiutos viatico remi-
serunt domum incolumes. nihilo minus qua-
tuor hi deduxerunt eos vsque Hierichuntem& C
vlterius, cúmque non longè abessent à Hiero-
solymis,repetierunt Samariam.

δμὴ ἢ τ τ θεῦ χόλον ὃν εἶχεν ἐπ' ἄχαζον τὸν βασιλέα.
κ) κατεμέμφεις, τῇ μὲν δωρεᾷα τῇ καθ' αὑτὸ μὴ ἀρ-
κεθέντας, ἀλλὰ πλυσαν ὡς ἰδίους ὄντας ἐκ τ ἰούδα φυλῆς
κ) βενιαμίνδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. σωε-
βούλευέ τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τοὺς εἰς τὴν οἰκείαν
ἀπαθεῖς. ἀπειθησάντων γὰρ τῷ θεῷ δίκην ὑπέξειν. ὁ δ'
ἦν ἰσραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθών, ἐ-
πεσκέπτετο περὶ τούτων. αἰασας δέ τις βαραχίας ἐνό-
ματι τῶν δοκιμωτάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ, κ) ἄλλοι μετ'
αὐτὸν ἓξ εἶς, ἔλεγον μὴ ἐᾶν εἰσφέρειν τοῖς πολίταις εἰσαγα-
γεῖν αὐτοὺς εἰς τ πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολώλωσιν ἀπὸ
τ θεοῦ. μόνον γὰρ ἀπόχρη τὸ θεοὺς αὐτοὺς ἡμᾶς ἁμαρ-
τεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τού-
των ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶ-
ται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐδόκει συμφέρειν.
ὡδηγηθέντες οὖν οἱ προφερμένοι ἄνδρες τοὺς αἰχμα-
λώτους, ἐλυσάν τε ☾ ἐπιμελείας ἠξίωσαν, κ) δόντες ἐ-
φόδια εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. οὐδενὶ δ' ἧττον
κ) τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθον, κ) μέχρις ἱεριχοῦντος
πέμψαντες ἐκ ἄπωθεν τῷ ἱεροσολύμων, ἀνέστρεφαν εἰς
σαμάρειαν.

CAP. XIII.

Assyriorum rex vi expugnata Damasco,& occiso rege,populum traducit in Mediam aliis gentibus Damascum in coloniam deductis.

Κεφάλαιον ιγ.

Ως χ' κράτης ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκὸν, κ) διέ-
φθειρε μὲν αὐτὴν τὸν βασιλέα, τοὺς δ' αἰθρώπους αἰασίους εἰς μη-
δίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν δαμασκῷ.

4.*Reg.* 16. 17. ACHazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus,missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione,auxilium ab eo petiit contra Israelitas & Damascenos atque Syros,magnam pecuniam illi pollicens in præsens etiam magnifica munera mittendo.Quam legationem postquam audiuit,ipse in auxilium Achazæ profectus est,& vastata Syria,expugnatáque Damasco,Razim quoque regem occidit. Damascenos verò in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quatdã Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros ad- E
hunc modũ tractatos,rex Achazes sublato quã-
tum erat auri & argenti in regiis thesauris,at-
que etiam in ipso templo &donariis quotquot
erant pulcherrima, hæc secum deferens venit
Damascum,& sicut antè pactus fuerat, omnia
regi Assyriorum tradidit, actísque pro bene-
ficio gratiis reuersus est Hierosolyma. Erat autẽ
hic rex tam stultus & incogitans, vt quamuis
hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen F
deos colere non desineret, sed in eorũ cerimo-
niis,tanquam victoriã inde sibi pollicens, pie-
tatem collocare pergeret.post cladem verò ac-
ceptam, Assyriorum venerari cœpit numina,
quibus potius adoraturus, quàm verum & à
maioribus acceptum Deum, cuius indignatio-
ne vt tum vinceretur factum est.In tantum au-
tem religionis contemptum prolapsus est, vt
spoliatum priùs donariis templum clauderet,
ne illud solennibus sacrificiis honorare lice- G
ret.post has insanas impietates tandem mori-
tur, cùm vixisset annos triginta sex, & ex his
regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filia.

Ἀχάζης δ' ὁ βασιλεὺς ταῦτα παθὼν ὑπὸ τῶν ἰσ-
ραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τ τ ἀσσυρίων βασιλέα D
θεγλαφαλασσαρίλον, συμμαχίαν αὐτῷ δωδεκάδιν πα-
ρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας,
κ) σύρους κ) δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑ-
πισχνούμενος. ἐπεμψε δ' αὐτῷ κ) λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δ',
τῶν πρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος
ἀχάζῃ, κ) στρατεύσας ὅπλοις τοὺς σύρους, τῶν τε χώραν αὐ-
τῶν ἐπόρθησε, ☾ τὸν δαμασκὸν κ' κράτης εἷλε, κ) τὸν
βασιλέα ῥαζῆν ἀπέκτεινε. τοὺς δ' δαμασκηνοὺς ἀπῴ-
κισεν εἰς τὴν ἀσσυριακὴν μηδίαν. κ) ὡς μὲν ἔθνων τῶν ἀσσυρίων
μετασήσας τινὰς, εἰς τὴν δαμασκὸν κατῴκησε. τὸν δ'
ἰσραηλιτῶν χῶν κακώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχ-
μαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτῷ διαπραξαμένου τοῦ
σύρου, ὁ βασιλεὺς ἄχαζος ἁρπάσας τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς
βασιλικοῖς θησαυροῖς, κ) τ ἀργυρον, καὶ τὰ ἐν τῷ ναῷ
τ θεῦ, καὶ εἴτι κάλλιστον ἀνάθημα, ἅπερ τὸ βασάσας ἦκεν
ἔχων εἰς δαμασκὸν, κ) ἔδωκε τῷ τῶν ἀσσυρίων βασιλεῖ
κ' τὰς ὁμολογίας, κ) πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολο-
γήσας, ὑπέστρεφεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἐν δ' οὗτος ἀσέπτ-
κα τ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος ὤφθη ὁ βασιλεὺς, ὡς τ
οὐδὲ πολεμήμενος ὑπὸ τ σύρων ἐπαύσατο τιμᾶν θεοὺς
αὐτῶν προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτοις σεβόμενος
ὡς παρεξουσίους αὐτῷ τῶν νίκων. ἡττηθεὶς δ' πάλιν,
τοὺς ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεούς, κ) πάντας ἐκεῖ
μᾶλλον τιμήσων, ἢ τὸν παρόντα κ) ἀληθῶς θεὸν, ὃς
αὐτῷ κ) τῆς ἥττης ὀργιζόμενος ἐν αἰτίᾳ. ὅτι τοσοῦτον
δ' ὀλιγωρίας κ) καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς κ) τέ-
λεσιν ἀποκλείσας τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀ-
ναγορεύσας θυσίας ἐκφέρειν, κ) προεσθύσας τ ἀνα-
θημάτων αὐτόν. ταῦθ' ὑβρίσας τ θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη
δ' βιώσας ἐξ κ) ξ ἀκόντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα. τὸν υἱὸν δ' ἐζεκίαν ὀρθόδοξον καταλιπών.

ἀπέ-

ἀπέθανε δ' ὑπὸ τῶν αὐτῶν καιρῶν καὶ ὁ τῆς Ἰσραηλίτιδος βασιλεὺς Φακέας, ὑπιβουλεύσαντος αὐτῷ φίλου τινὸς ὠσηὲ τοῦ πατρὸς Ἠλὲ ἔχων τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πονηρός τε ὢν, καὶ τῷ πρὸς θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δ' ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσαρος, καὶ κρατήσας αὐτοῦ, τὸν θεὸν δ' οὐκ εἶχεν ἵσως εὐμενῆ καὶ συμμαχον ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὠσηὲ, ἐβασίλευσεν Ἐζεκίας ὁ Ἠλεμμοῦμις, ἀχάζου μὲν υἱός, Ἀβίας δὲ ἐξ ἧς τὸ γένος. φύσις δ' ἦν αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρότερον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τοῦ θρησκεύειν τὸν θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, ἐκ ἀγνοεῖτε μὴν ὡς διὰ τὰς τῶν πατέρων ἁμαρτίας τῶν μὲ πρόσθεν τὸν θεὸν ὁσίων τιμὴν πολλὴν ἐπιτεράστην, καὶ μεγάλων κακῶν ἁλισθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θείου, καὶ αὐ ἀπωθέντες ὃς αὐτοὺς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεοὺς τούτους προσκυνεῖν, πρόσθεν δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δεινὸν τὸ ἀσεβεῖν, τούτου μὴν ἤδη λήθην ποιήσασθαι, καθάραι δ' αὐτοὺς ἐκ τῶν προτέρων μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ συνελθόντας οὕτως αἰοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ καθάραντας αὐτὸ τοῖς ἐξ ἔθους θυσίαις, εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ πάτριον ἀναλαβέσθαι τιμήν. ἅτε γὰρ τὸν θεὸν ἡμῖν ποιήσαμενοι, ἀδόντες τὴν ὀρχηθ. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς αἰοίγουσι τὸ ἱερὸν, καὶ ἐξεπίσαντες τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τοῖς ἔτεσι τῇ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. ἀγαπήσας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, σκάλει τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄξοντα. πολὺν γὰρ ἐκλελοίπει χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων ἀνομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὸν ἀρχαῖον βίον, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανελθεῖν σεμνότητα, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ὑπερέπειν αὐτοῖς ἀναγομένοις εἰς ἱεροσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, πάντων οὐχ ὅπως ὑπακούσειν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλωσι, τῶν δὲ ἐκείνων συμφέροντος ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ ἰσραηλίται, πάντα νομίσαντες τὰ πρέσβεων, καὶ διηλωσάντων αὐτοῖς τὰ πρὸς τὴν ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπίθοντο. ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, ὡς αὐθέτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πάσονται μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ διέπτυον. καὶ τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε πάντα νομῆσαι, ἀλλὰ καὶ χείρω τῶν προειρημένων ἀπεγνώκεσαν. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀμυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐπάπασι τιμωρίας. καὶ περὶ μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέν τοι τῶν μανασσίδου φυλῆς καὶ ζαβούλου καὶ ἰσσαχάρου πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέβειαν μετεβάλλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἐζεκίαν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσκυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ἔθυσεν αὐτοῦ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἐρίφους τοσούτους. ὑπιδόντες δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceias Iſraelitarum regnũ cum vita amiſit, cæſus per inſidias cuiuſdam ex charioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cùm regnum ſcelere quæſtum per annos ix. obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hũc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum eius auxilio facilè ſubiugauit, & præfinita tributa cogit pẽdere. Quarto autem anno regni huius Oſeæ E-
B zecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt; Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iuſto ac pio præditus. nam ſtatim ab initio principatu nullam magis neceſſariam vel vtilem tam ſibi quàm ſubditis curam exiſtimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & ſacerdotum Leuitarúmque concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidẽ ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nõ redditos Deo
C debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, vt eos quos ille deos putabat colereti. Ergo quandoquidẽ veſtro malo didiciſtis quàm pernicioſa res ſit impietas, horror vt illa obliuioni tradita purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum ſacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & luſtratum priùs expiatúmque ſacrificiis legitimis in priſtinum
D honorem & reuerentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatiſque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem cõuocat multo iam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, vt relictis conſuetis ſuperſtitionibus ad priſcam illam pietatem
E & veri Dei cultum rediret. Se enim illis permiſſurum vt Hieroſolyma venientes azymorũ feſtum vnà cum ſuis ciuibus celebrent. Hęc autem ſe ſuadere non vt ſuum negotium ageret, ſed ipſorum vtilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ verò audito quid legati à ſuo rege afferrent, adeò mentem
F non adhibuerunt, vt eos ludibrio habuerint, & prophetas quoque eodem cohortantes, & præmonentes quantæ calamitates inſtarent, ni maturè ad pietatem rediret, reſpuerint: quos poſtremò comprehenſos necauerunt. nec his facinoribus contenti ad peiora etiam ſunt prolapſi, ita vt non priùs deſiſterent, quàm ob extremam impietatem Deus vltor in poteſtatem hoſtiũ eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atq. Iſacharis prophetarum monitis parẽtes ad pietatẽ ſunt conuerſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciã cõfluxerũt, vt Deũ adorarẽt. Poſtquã aũt ea multitudo cõuenit, rex aſcẽſo tẽplo
G vnà cũ principib. & populo, immolauit pro ſe tauros ſeptem, & totidẽ arietes, parémque hircorum numerum. & cùm primùm manus in

capita victimarum imposuissent tam rex quã principes, sacerdotibus mactandas reliquerũt. illi verò iugulabant, & solidas concremabant, Leuitarum corona circumstante cum instrumentis musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui verò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues septuaginta, arietes c. agnos cc. populo verò ad epulum largitus est boues dc. & reliqui pecoris tria millia. Cúmque omnia ritè sacerdotes perfecissent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante verò azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabãt per continuos dies septem. populo etiam, præter eũ numerum, quem ipsi mactauerunt, taurorũ duo millia, pecorum septem millia rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum festum tam magnificè est celebratum à Solomonis temporibus in eum vsque diem. peracto festo vrbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum spurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem rex de suo fieri mãdauit, & sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cũ primitiis fructuum, vt possent esse circa diuinum cultum assidui. Quo factum est vt populus omne genus fructuum conferret Leuitis & sacerdotib⁹: rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde singulis partes distribuerentur cum vxoribus & liberis. atque in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita cõstitutis rex Palæstinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vsque Gazam suæ ditioni adiecit. Interea rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subiugaturũ, nisi tributa, quę priùs pater ipsius, penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suáque pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc rege.

τὰς κεφαλὰς τῶν ἱερείων αὐτὸς δ' ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. ἔθυσαν δὲ μυρίοι τε καὶ ὀλοκάρπωσαν. οἱ δὲ λευῖται ὡρχήσαντο ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ἡδον ὕμνους εἰς τὸν θεὸν, καὶ ἔψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τοῦ δαβίδου. οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπισάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ ἠχουμένων, ὅλη παρέστησεν ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τὸν θεόν. ἔπειτα θύει μὲν βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἀρνας διακοσίους. τοῦ πλήθους δὲ ὑπὸ φιλίας ἐχαρίσατο βοῦς μὲν ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα χιλία. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐποίησαν τοῦ νόμου. τοῖς δὲ ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος, δύο ἡμέρας ἐπὶ τῷ λαοῦ, τοῦ θεοῦ χάριν ὁμολογῶν. ἐν ταύταις δὲ τῆς τοῦ ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τῷ λεγομένῳ πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τοῦ δὲ πλήθους πάρεξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύροις μὲν δισχιλίοις, θρέμμασι δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μὲν ταύροις ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ πεντακόσια. καὶ ἦν τὸν ζόπυν ἀπὸ σολομῶνος τοῦ βασιλέως οὐκ ἀγθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δὲ τὰ πρὸς τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤγνισαν αὐτὴν, καὶ τὴν πόλιν δὲ πάντος ἐκάθηραν μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ὑπετελεῖτο πρὸς τάξιν καὶ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις τὰς δεκάτας, ὥστε πρὸς τὸ πλῆθος διαδοθῆναι, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν ἐν ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προαιρήσωσι, καὶ τῆς θεραπείας ὦσιν ἀχώριστοι τοῦ θεοῦ. καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις. ἀποθήκας δὲ καὶ ταμεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἐκέλευε διένειμε τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς καὶ γυναιξί. καὶ οὕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δὲ τὸν προεκρινεν ζόπυν ὁ βασιλεὺς κατεσκεύασε, πόλεμον ἐξενήνεγκε πρὸς τοὺς παλαιστινοὺς, καὶ νικήσας, κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἐπείλει πᾶσαν αὐτῷ καταστρέφασθαι τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, ὡς ὁ πατὴρ αὐτῷ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσοι. ἐζεκίας δὲ ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲν ἀπειλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθάρρει δὲ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, καὶ τῷ προφήτῃ ἡσαΐᾳ, παρ' οὗ παντὸς ἀψευδῶς τὰ μέλλοντα ἐπυνθάνετο. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅπη τοῦ παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως.

Cap. XIV.

Salmanasar capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cutheos in eorum regionem migrare iubet.

XV. Salmanasar autem Assyriorum rex comperto quòd Israelitarum rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nó receptus ab eo, post tertiũ obsidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiusdẽ regis nono, Ezecię verò Hierosolymorũ regis anno septimo: extinctóque funditus Israelitarũ imperio, populum traduxit in Mediã & Persidẽ,

4. Reg. 17.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς σαλμανάσαρης τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἀπέκτεινε, καὶ ὡς τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῴκισας, τὸ τῶν χουθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν.

Σαλμανασάρης δὲ ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἤσθετο αὐτῷ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς εἴη, πέμψας χρύσα πρὸς σώαν τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, παρεκάλει αὐτὸν ὅπως συμμαχίαν τῷ κατ' αὐτὸν, παρεξιωθὴς, ἐστράτευσεν ὅπη τῷ σαμάρειαν ἔτει ἑβδόμῳ τῆς ὡσηοῦ βασιλείας. οὐ δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἶλε κρατος τῷ σαμάρειαν, ἔνατον μὲν ἔτος ὡσηοῦ βασιλεύοντος, ἕβδομον δ' ἐζεκίου τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τῷ ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἀρδὴν ἠφάνισε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν μηδίαν καὶ περσίδα,

ἐν οἷς

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὡσεὴλ ζῶντα ἔλαβε. καὶ μεταστήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χούθου τόπου πάνυ, ἔστι γὰρ ἐν περσίδι πόταμος τοῦτ' ἔχων τοὔνομα, κατῴκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς ἰουδαίας μὴ ἐπὶ ἀριθμὸν ἐνακοσίων τεσσαράκοντα ἐπῶν, ἀφ' οὗ χρόνου τὴν αἴγυπτον ἐξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τὴν δὲ κατέσχον τὴν χώραν. ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος ἰησοῦ ἐπὶ ὀκτακοσίων. ἀφ' οὗ δὲ ἀποστάντες ἀπὸ ῥοβοάμου τοῦ τοῦ δαβίδου ἰώνου τὴν βασιλείαν ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι καὶ πρόπροσθεν δεδήλωται, ἔτη ἐστὶ διακόσια τεσσαράκοντα, μῆνες ἑπτά, ἡμέραι ἑπτά. καὶ τέλος μὲν τοῖς ἰσραηλίταις τοιοῦτος κατέλαβε θαβαίτας τοὺς νόμους, καὶ θαλακούσαντας τῷ προφήτῃ, οἳ προὔλεγον ταῦτα αὐτοῖς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῶν ἀσεβημάτων. ἦρξε δ' αὐτοῖς τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστασίασαν πρὸς ῥοβόαμον, τὸν τούτου δοῦλον ἀποδιξάντες βασιλέα, ὃς εἰς τὸ θεῖον ἐξήμαρτεν, ἐλθὼν αὐτοῖς τοῦτο ἐποίησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἦν ἄξιος δίκης ταύτην ὑπέχειν. ὁ δὲ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τήν τε συρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δὲ ὄνομα τούτου τοῦ βασιλέως, ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ἐπὶ τύρον βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλουλαίου, μαρτυρεῖ δ' τοῦτο καὶ μέναδρος, ὃς τῶν χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν, οὕτως ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐβασίλευσεν ἔτη τεσσαράκοντα ἕξ. οὗτος, ἀποστάντων κητταίων, ἀπαλλύσας, προσηγάγετο αὐτοὺς πάλιν. ἐπὶ τούτους πέμψας ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοινίκην πολεμῶν ἅπασαν. ὡς δὲ προσήμαινε εἰρηναῖος, μὴ πάντων ἀνεχώρησεν ὀπίσω. ἀπίση τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄρκη καὶ ἡ πάλαι τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τῶν τῶν ἀσσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. ἀπὸ τυρίων οὐχ ὑποταγέντων, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε, φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ ὀπτακόπους ὀκτακοσίους. οἷς ὁπλίσαντες τύριοι ναυσὶ δικάδυο, τῶν νεῶν τῶν ἀντιπάλων δέκα παρείσων, λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐπετάθη δὲ πάντων ἐν τύρῳ τιμὴ δεῖ ταῦτα. ἀναζεύξας δ' ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, κατέστησε φύλακας ὅπως τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὑδραγωγιῶν οἱ διακωλύσουσι τυρίοις ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι πέντε ἠνύσθησαν, ἐκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμαναασάρου τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς σαμάρειαν χουθαῖοι, ταύτῃ γὰρ ἐκαλοῦντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, ἀπὸ τοῦ ἐκ τῆς χουθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι, καὶ ποταμὸς οὗτ' ἔχων ὄνομα, ἕκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον θεὸν εἰς τὴν σαμάρειαν κομίσαντες, πάντες δ' ἦσαν, καὶ τούτους καθὼς ἐν πάτρῳ αὐτοῖς σεβόμενοι παροξύνουσι τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν ἐπινοοῦντες, χρησμῷ ἐρησκεύειν τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον

A cum quo etiã Oseas rex viuus captus est. Deinde migrare iussa quadam Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, sedes ei designauit in agro Samariæ, cæteráque Israelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suę ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de B qua suprà diximus, annis CCXL. mensibus septem, diebus septem. atque hic fuit finis Israelitarum, qui neque legi subditi esse voluerant, neque prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius C in locum eius rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliauit, & ipse quoque meritas pœnas non effugit. Porro Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante D ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta sex. hic deficientes Cittæos cum classe eò profectus sub imperium suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen totam inuasit: facta deinde pace, cum copiis domum reuersus est. paulo E post Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cùm soli Tyrij facere eius impetrata detrectarent, reuersus est contra eos cum sexaginta nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus dilecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore non mediocrem rei nauali gloriam sibi comparauerunt. Reuertens autem rex Assyrius, custodes ad fluuium & aquæductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinque annos fieret, coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inueniuntur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha, G & flumine Chutho essent traducti, cùm quinque gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, quos ritu suo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim læua pestilentia, à qua cùm populantur, nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis

præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad regem Assyrium legatis, petierunt vt sacerdotes aliquot è captiuis Israelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: móxque cessauit pestilentia, permanéntque nunc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritę, qui pro præsenti semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos se eorum appellant, vtpote à Iosepho oriundos, & hac ratione sanguine illis coniunctos. quando verò in rebus aduersis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cùm ipsi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint: de quo aliàs dicetur opportuniùs.

A αὐτοῖς ὧν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὴν ἀσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τοὺς ἰσραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖλαι. πέμψαντος δ' τὰ τε νόμιμα, καὶ τὸν θεὸν τοῦτον ὁσίαν διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ τοῦ λοιμοῦ παραχρῆμα ἐπαύσαντο. χεφόμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἐπὶ καινοῦ ἤθεσι διαπαλοῦσιν, οἱ μὲν τῶν ἑβραίων γλῶτταν χουθαῖοι, καὶ B ἢ τῶν ἑλλήνων σαμάρειται. οἱ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγγένειαν ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι τοὺς ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσήπου φυέντες, καὶ τῶν ἀρχῶν ὀπεῖθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πλάσαντας ἴδωσιν, οὐδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, οὐδὲ εἰκὸς δίκαιον οὐδὲν αὐτοῖς εὐνοίας ἢ χάριτος, ἀλλὰ μετοίκους ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. ἐγὼ μὲν οὖν τούτων ἕξομαι ὡς ἀληθέστερον εἰπεῖν.

TAAE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στρατεία τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβου εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.

Ως ἐρθάρη τὸ τῶν ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νύκτι, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζυξας οἴκαδε, ὑπὸ βουλῆς τῶν τέκνων ἀπεθανε. Κεφ. β.

Ως τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρήνης ὄντος ἐζεκίας ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆ καταλιπών. Κεφ. γ.

Οτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς, καὶ νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, καὶ καταχόντες αὐτόθι πολιὼ χρόνον, εἰς τιὼ αὐτῶ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.

Ως τὸν ἀμυτταῖον βασιλέα νεχάον, στρατευσάμενον ὑπὸ βαβυλωνίους, καὶ πεισύμενον ὑπὸ τῆς ἰουδαίας τιὼ ὁδὸν κωλύων ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἠπάτα, μάχης δ' ἠμομβμένης, ξαυμασίας κομιθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα πελυτᾶ. καὶ τὸν ὑὸν αὐτῶ ἰωάζιλον ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμῖται βασιλέα. Κεφ. ε.

Ναβυχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωάκιμον φίλον ἰωάγκασεν ἑῦ ὁ σύμμαχον. Κεφ. ς.

Ως μὴ τιὼ αἰχμάλωσιν τιὼ ὑπὸ βαβυλωνίου πάλιν ἰωάκιμος ἐφεύρησε τὰ τῶν ἀμυτταίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δ' τὸν ὑὸν αὐτῶ κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.

Οτι μετανοήσας καὶ στρατεύσας ὕστερον ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου γίνεται, ὠδηδόνος ἑαυτόν. Κεφ. η.

Οπως σεδεκίαν τῶ ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. θ.

Ιεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετέστησεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.

Ως ναβουχοδονόσορος τελευτήσας, διάδοχον κατέλειπε τῆς βασιλείας, τὸν ὑὸν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις κ' ἕτον τὸν καιρὸν, ὠδὲ τοῖς βαβυλωνίοις. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana,& Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est,& quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace,decedens Manassę filio regnum reliquit. CAP. III.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus,post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Quomodò Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Iosias,ac pugna commissa,vulneratus & Hierosolyma reductus obierit:eiusque filium Ioazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum inuadens Syriam,Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Ioacimum Ægyptiorum rebus rursum fauentem Nabuchodonosorus cum exercitu reuersus interficit,& Ioachimum eius filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet,deditúmque vltro captiuum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori,& quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit,& quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio.

Σπρατεία τῦ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβε εἰς ἱερεσόλυμα, κ) πολιορκία τ βασιλέως ἐζεκίε.

4. Reg. 18.

EZECIÆ duarum tribuum regis anno quartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cũ instructissimo exercitu eũ aggressus est, omnésq; vrbes vicepit, quotquot sunt in Iudææ tribu & Beniamitica. Iámque ducturus erat Hierosolyma, cùm ad illum venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittens. Senacheribus verò auditis legatis decreuit omisso bello postulata regis admutere, & pollicitus est, si argenti talenta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quòd ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezecias exhaustis thesauris mittit eam pecuniam, ratus hoste remoto posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cum copiis cõtra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacẽ ducẽ cum duobus aliis ad cõtinuãdũ Hierosolymitanũ bellum reliquit. collegarũ nomina erãt Tharata & Anacharis. vt verò admoto mœnib. exercitu castrametati sunt, per nunciũ postulauerunt, vt Ezecias ad se prodiret in colloquiũ. ille ꝙ sibi metueret prodire nolẽs, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Ioachum à commentariis. hi cùm prodiissent, ante duces constiterunt. quos intuitus Rapsaces iussit regi suo referre hæc: quòd magn⁹ rex Senacherib. scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolens exercitũ in vrbẽ nõ recipiat. an fortè Ægyptiis,

A

ΕΖΕΚΙΟΥ τῦ ἤδη δύο φυλῶν βασιλέως, τέταρτον ἔτος ἤγοντος, ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς σεναχήριβος ὄνομα, στρατεύῳ μὴ πολλῆς παρασκευῆς ἐπ' αὐτόν. κ) κρατήσας πάσας αἱρεῖ τὰς πόλεις τὰς τῆς ἰούδα φυλῆς, κ) βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τ δύναμιν ὅπη ἱεροσόλυμα, φθάνει πρεσβευσάμενος παρ' αὐτ, κ) ὑπακούσεσθαι, κ) φόρον ὃν ἂν τάξηται τελέσειν ὑπισχνούμενος. σεναχήριβος ἢ μαθὼν τὰ παρὰ τῶν πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τῷ ἀξίωσιν προσδέχεται, κ) ἀργυρίου μὲν τάλαντα ξιακόσια, χρυσίου ἢ ξιάκοντα λαβών, φίλος ἀναχωρεῖν ὡμολόγει, πίστεις δὲ τοῖς πρεσβευταῖς ἐνόρκους, ἃ μὲν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν οὕτως ἀναστρέψῃ. ὁ δ' ἐζεκίας πειθθεὶς, κ) κενώσας τὰς θησαυρούς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τ πολέμου, κ) τ περὶ τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῶν μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφείσατο, ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, C αἰθίοπας, τὸν ἢ στρατηγὸν ῥαψάκην μὴ πολλῆς ἰσχύος σὺν κ) δυσὶν ἄλλοις τῶν ἐν τέλει καταλείπει, πορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων ἢ τὰ ὀνόματα, θαρατὰ κ) ἀνάχαρις ἦν. ὡς δ' ἐλθόντες πρὸ τῶν τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν ἐζεκίαν, ἀξιοῦσιν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ ἢ, αὐτὸς μὲν οὐδὲ δυλίας ἠξίωσεν, ξεῖς ἢ τοὺς ἀναγκαιοτάτους φίλους αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ὑπάρχοντον ἐλιακίμον ὄνομα, κ) σομνᾶν, κ) ἰώαχον τὸν ὑπὸ τῶν ὑπομνημάτων. ἧκοι μὲν οὖν προσελθόντες αὐτοῖς τ ἡγεμόνων τ στρατιᾶς τ ἀσσυρίων ἔφασαν. θαρσάλμος δ' αὐτὸς ὁ στρατηγὸς ῥαψάκης, σκέλδυσεν ἀπελθόντας ἐζεκία λέγειν. ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχήριβος πυνθάνεται αὐτ τίνι θαρρῶν ἢ ποιοῦσθαι φόβῳ διανοεῖται αὐτ, κ) ἀφεστάσεσθαι μὴ θέλει, ἢ τῷ στρατιᾷ αὐτ ἃ δέχεται τῇ πόλει. ἢ ὅτῳ τοὺς αἰγυπτίους, τῷ

τῳ ἑαυτῷ σραπιᾷ ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτῷ καταγωνίσασθαι εἰ ἦ τὸ θεοσδοκᾶ, δηλοῖ αὐτῷ ὅτι ἀνόητος ὄϛι, καὶ ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπαρεισόμενος τραυματίζεται, θεὸς τὸ καταπεσεῖν ἐπὶ καὶ τὴν χεῖρα διαπαρείς ἤδετο δ' βλάβης. εἰδέναι δ' ὅτι κατὰ βουλὴν θεοῦ τῷ ἐπ' αὐτὸν σραταὶ πεποίηται, ὃς αὐτῷ καταστρέψασθαι καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλείαν δέδωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν ζόλον, ᾗ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτῷ διαθείρῃ. ταῦτα ἦ τὸν ῥαψάκην ἑβραϊδὶ λέγοντα, τῶν γὰρ γλωττῶν εἶχεν ἐμπειρος, ὁ ἐλιακιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συρεῖν κράζειν ἠξίου. σιωπᾷ δ' ὁ σρατηγὸς τῷ ὑπόνοιαν αὐτὸν ἢ τὸ ἐπ' αὐτῷ δίος, μείζονι δ διαπέρᾳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκρίνατο αὐτῷ ἑβραϊδὶ λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ τ βασιλέως θεσπάσματα πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται θαῤῥοῦντες αὐτοῖς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τ λαὸν ὑμεῖς τὸ ᾗ ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι θαῤῥευόμενοι μεταῤῥυθμίσαι, αὐτοχθ πείθετε. εἰ ἦ θαῤῥεῖτε, ᾗ τῷ δύναμιν ἡμῖν ἀπόσεσθε νομίζετε, δισχιλίους ἂν τῆς ἐμῆ παρούσης ἵππους εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν ἑτοίμος εἰμι, οἷς ἰσαρίθμους δυνάτας δύντες, ἐμφανίσατε τῷ αὐτῷ δύναμιν. ἀλλ' οὐκ ἂν οἷός γε μὴ ἔχετε, ζεύζαι μὴ δύνητε. τί ζητήσω βεβαιώνετε θαῤῥαδόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, ᾗ λυμαινομένους ἡμᾶς ᾗ μὴ θέλοντας; καί τοι τὸ μὲν ἑκούσιον τῆς θαῤῥαδόσεως, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ ἦ ἀκούσιον πολεμουμένοις δῆτ κίνδυνον, ᾗ συμφορᾶν αἴτιον φαίνεϑ. ταῦτ' ἀκούσαντες ὅτι δῆμος καὶ οἱ φρόνιμοι τ σρατηγοῦ τῷ ἀσσυρίων λέγοντος, ἀπήγγελλον ἐζηκιᾷ ὁ ἦ θεὸς ταῦτα, τῷ βασιλικῷ δοποδιεῖσθαι, ἀμφιασάμενος ᾗ σάκκους, ᾗ χῆμα ταπεινὸν ἀναλαβὼν, τῷ ταῤῥίῳ νόμῳ πιστὸν δῆτ θεόσεσθαι, τὸν θεὸν ἱκέτευε, δ βοηθῆσαι τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας ἰώσηβ ἔλεγε. πέμψας ἦ ᾗ τῷ φίλων τινὰς δ τῷ ἱερέων θεὸς ἠσαΐαν τὸν θεοφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τὸ θεοῦ, ᾗ παῤῥησίαν θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας θαῤῥαλεῖν αὐτὸν, νεμεσῆσαι μὲν τὰς τῷ πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι ἦ τὸν αὐτῷ λαόν. ὁ ἦ θεοφήτης ταῦτα ποιήσας, χρῆμα τήσαντος αὐτῷ τ θεοῦ παρεθάῤῥυνε ᾗ τὸν βασιλέα ᾗ τοὺς θεῖ αὐτὸν φίλους, θεολέγων ἀμαχητὶ τοὺς πολεμίους ἡττηθήσεσθαι, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ οὐχὶ νῦν οὔ νεῶ εἰσὶ θράσους. τὸν γὰρ θεὸν φρονοεῖν ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τὴν τῷ ἀσσυρίων σταχήειδον διαμῤῥῶντα τῷ δῆτ τῷ αἰγυπτίων θεσγμάτων, καὶ παρερχόμενον εἰς τὸν οἰκίαν δοπολεῖσθαι σιδήρῳ φρούλεγμ. ἔτυχε δ' ὑσὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ γεγραφὼς τῷ ἐζηκίᾳ ὁ ἀσσύριος δῆσολᾶς, ὡς αἰσχὸν μὲν αὐτὸν ἔλεγμ ὑσολαμβάνοντα τῷ ὑπ' αὐτῷ διαφθείεσθαι δουλείαν, ἔδην πολλὰ ᾗ μεγάλα κεκτεσωμένον. ἡ πόλει ᾗ παντοδαπία διαφθείρειν αὐτὸν θαλαβὼν, εἰ μὴ τὰς πύλας αὐοῖξας ἐκὼν αὐτῷ δέξηται τῷ σραταὶ εἰς ἱεροσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνοὺς, καταφρονεῖ διὰ τῷ ὑπὸ θεοῦ πεποίθησιν. τὰς ἦ δῆσολᾶς πύλας εἰς τὸν ναὸν εἶσω κατέθετο. πάλιν ᾗ τῷ θεῷ τὰς δύκας αὐτῷ ποιησαμένου θεῖ τῆς πόλεως, ᾗ τῆς ἁπάντων σωτηρίας, ἠσαΐας ὁ θεοφήτης ἐπῆκουε αὐτ ἔφασκε γεγονέναι. ᾗ κῇ τ παρόντα καιρὸν μὴ πολιορκηθήσεσθαι ὑσὸ τ ἀσσυρίων. τῷ ᾗ μέλλοντι πάντων ἀθλιεῖς τ ὑπ' αὐτῷ δουλεύοντας γενήσεσθαι μετ' εἰρήνης, ᾗ τῷ ἰδίων δῆμα κήσεσθαι κτημάτων, ἀδῆν φοβουμένους. τοῦ δὲ χρόνου διελθόντος, καὶ ὁ τῷ ἀσσυρίων βασιλεὺς διαμῤῥῶν τῆς δῆτ τοὺς αἰγυπτίους δῆσουλᾶς,

sperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere, & similem esse homini qui fragili arundini innititur, qua non solùm non sustinetur, sed laps' etiam manum transfigitur. Scire autem eum oportere, quòd non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut antè de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraicè dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid altet metueret, maiore etiam voce Hebraicè respondit: debere eos audire mandata regis, & ꝙ in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio quòd vos & vester rex populum vana spe seducentes, vt resistat suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitum nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed nō potestis dare quos non habetis. Quid igitur cūctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maximè cùm spontanea deditio tuta sit: contrà cùm fit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cùm audissent ex duce tam legati quàm populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, vt cùm alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, vt frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oraculo iussit regem atque amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victū discessurum cum ignominia, & posiurum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum quoque Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabatúrq; internecionem omnibus, nisi sponte patefactis portis exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quibus vrbis salus Deo commendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securè possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere timentes neminē. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns infectis rebus

A B C D E F G

4. Reg. 19.

rediit ex causa tali. Multum temporis contri- A
uit in apparanda oppugnatione Pelusij:iámque
aggerem penè mœnibus æquauerat,& videba-
tur assultum propediem facturus,cùm audiuit
aduentare Tharsicem regem Æthiopum,Ægy-
ptiis laturum suppetias,& per desertum copias
ducere,vt improuisus adoriatur Assyrios. Ter-
ritus igitur hoc rumore Senacheribus properè
inde cum suis abiit.Herodotus autem hunc cō-
traVulcani sacerdotem bellum gessisse dicit,ni- B
mirum quòd idem & rex esset & sacerdos.Op-
pugnās,inquit,Pelusium,hac de causa obsidio-
IIII. nem soluit.Rex Ægyptius implorauit opē sui
numinis:quod exoratum magnum Arabi incó
modum attulit. nam & in hoc erat quòd pro
Assyrio scribit Arabem.Vna,inquit,nocte mu-
rium vis tanta extitit,vt hostium arcus & reli-
qua arma corroderent:quod factum est vt exar-
matus rex à Pelusio suum exercitum abduce-
ret.Berosus autem Chaldaicarum rerum scri- C
ptor Senacheribi regis meminit: & quòd apud
Assyrios regnauerit,totámque Asiam atque Æ-
gyptum bello infestauerit,his verbis narrat.

Cap. II.

*Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste ab-
sumptus est,& quòd rex eorum domum reuersus
filiorum insidiis periit.*

D

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello re-
uertens offendit ibi exercitum,quē sub Ra-
placis imperio reliquerat. peste diuinitus im-
missa deletum , prima nocte posteaquam vr-
bem oppugnare cœperat,absumptis cum duci-
bus & tribunis CLXXXV.millibus militū. qua
clade territus , & de reliquis copiis solicitus,
maximis itineribus in regnum suum contēdit,
ad regiā quæ Ninus dicitur.Vbi paulo pòst per
insidias seniorum è filiis suis, Adramelechi & E
Selennari,vitam amisit,occisus in ipso templo
Arasci,quem præcipuo cultu dignabatur. qui-
bus ob parricidium à popularibus pulsis,& in
Armeniam fugientibus , Assaracho das minor
filius in regnum successit.Atque hic fuit huius
expeditionis exitus.

Cap. III.

*Ezecias ab infestatione Assyriorum libera-
tus cùm aliquandiu vixisset in pace,
decedens Manasse filio re-
gnum reliquit.*

F

EZecias autē præter omnē opinionē libera-
tus periculo,vota p incolumitate Deo per-
III. soluit quandoquidē manifestū erat huius solius
4.Reg.20. ope hostem partim peste deletum,partim metu
similis exitij ab oppugnatione vrbis absterritū
Dúmque totus circa Dei cultum occupatur,
paulo pòst in grauem morbum incidit,ita vt à G
medicis pro deplorato haberetur , nec amicis
quidquam melius sperantibus:nec tam vitę pe-
riculum angebat regem , quàm quòd sine libe-
ris decedente generis successio in eo deficere
videbatur,& regnū sine legitimo hęrede futurū.

ἀπωλεσε τους ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου, δι' αἰτίαν τοιαύτην. πο-
λιὰ αὐτῷ χρόνος ἐξίβετο πρὸς τὴν πηλουσίαν πολιορ-
κίαν, καὶ τὴν χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἀ προσ τοῖς
τείχεσι ἦλθε, καὶ ὅσον ὔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐ-
τοῖς, ἀκούει τὸν αἰθιόπων βασιλέα θαρσακὼ πολλὴ
ἄγουσα δύναμιν ὅτι συμμαχία τοῖς αἰγυπτίοις ἥκειν,
διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τ ἐρήμε, καὶ
ἐξαίφνης εἰς τὴν τῶν ἀσυρίων ἐμβαλεῖν. ταραχθεὶς
οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς σεναχήριβος, ὅτι τ ἱερέα τ
ἡφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγον, ὡς ἐκεῖ ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν
τῶν αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθων ἱερέα ὄντα τὸ ἡφαίστου.
πολιορκῶν ὃ τὸ πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ
αἰτίας τοιαύτης νύξατο δ' ὁ βασιλεὺς, τῷ αἰγυπτίων τῷ
θεῷ, ὡ ηλιόμβρος ὑπήκοος ὁ θεὸς, πλησίον ἐνοικεῖν
τῷ ἄραβι. πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο ἡρόδοτος οὐκ ἀσυ-
ρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀράβων. μυῶν γὰρ πλῆ-
θος φησὶ μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφα-
γεῖν τῶν ἀσυρίων. καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἔχοντα τὰ τόξα τὸν
βασιλέα, τὴν στρατιὰν ἀπάγειν ὑπὸ τὸ πηλουσίου. καὶ
ἡρόδοτος μὲν οὕτως ἱστορεῖ. ὑνεφοσὸς δ' ὁ τὰ χαλδαϊ-
κὰ συγγραφάμενος, μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ σενα-
χηρίβου, καὶ ὅτι τῶν ἀσυρίων ὑπῆρχε, καὶ ὅτι στρά τον ἐπε-
στρατεύσατο τῇ ἀσίᾳ καὶ τῇ αἰγύπτῳ, λέγων οὕτως.

Κεφάλαιον β'.

Ως ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ
καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ὀπίσω ὑπὸ τέκνων α-
πέθανεν.

ΥΠοστρέψας ὁ σεναχήριβος ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων πο-
λέμων ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τὴν
ὑπὸ τῷ στρατηγῷ ῥαψάκη δύναμιν, τὸ θεοῦ λοιμαλὼ
ἐνοκήψαντος αὐτοῦ τῷ στρατῷ νόσον, καὶ τῶν μεφθίτων τ
πολιορκίας νύκτα, διαφθείρουσ μυριάδες ἑκατὸν καὶ δέ-
κα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ
ταύτης ὃ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν
καταστὰς, καὶ δείσας μὴ τῷ στρατῷ παντὶ, φθορὰ μεί-
ζων τῆς λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τὴν
νίνου μεθοσαγορδηνὴν. καὶ διαβὰς εἰς ταύτην ὀλί-
γον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδραμελέχου καὶ σελεναρὰ, τελευτᾷ τ βίον, ἀ-
νετέθη, τῷ ἰδίῳ ναῷ ἀράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυ-
γαδευθέντες ὅτι τῶν φόνων τὸν πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν
εἰς τὴν ἀρμενίαν ἀπῆραν. διαδέχε ὃ τὴν βασιλείαν
σεναχηρίβου ἀσσαραχόδας. καὶ τὸ μὲν τῆς ἀσυρίων
στρατιᾶς τῆς ὅτι τοὺς ἱεροσολυμίτας τέλος, τοιοῦτον συμ-
βῆναι γενέσθαι.

Κεφάλαιον γ'.

Ως τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρηνικῶς διάγων ἐζεκίας ἐτελεύτησεν,
διαδέχεται τῆς βασιλείας μανασσῆς καὶ ζαλιπάν.

ΕΖεκίας δ' ὁ βασιλεὺς ὡς δόξης ἀπαλλαγεὶς
τῶν φόβων, χαιρητήριος σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυ-
σίας ἐπετέλεσε τῷ θεῷ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τῶν πο-
λεμίων, τοῖς μὲν διαφθειρούσης, τοῖς δ' φόβῳ τῆς ὁμοίως
τελευτῆς ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τῆς
συμμαχίας τῆς ὑπὸ τοῦ θεοῦ. φαίνη δ χρησάμε-
νος ἀσυδῆ, καὶ φιλοτιμία πρὸς τὸν θεὸν, μετ'
οὐ πολὺ, νόσῳ χαλεπῇ περιπεσὼν, ἀπέγνωσ
μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. χρησὸν δ πρὸς αὐτὸ οὐδὲν πρόσ-
δοκων οὐδὲ οἱ φίλοι. τῇ δ νόσῳ προσεπίπτετο καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ τὸν ἀπαγόμενον λο-
γιζομένου, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλείπων τὸν οἶκον καὶ τὴν ἀρχὴν γνησίας διαδοχῆς.

κόμενον

κάμνων σὺν ὑπ' αὐτ῀ τ῀ δυσνοίας μάλιστα κ῀ ὀδυρόμε- A
νος ἱκέτευε τ῀ θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὁλίγον προσεπιδοῦναι
μέχρι τέκνων γονῆς, κ῀ μὴ πρότερον ἢ πατὴρ τέκνων
γένηται, τ῀ ψυχὴν αὐτ῀ ἐάσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ'
αὐτὸν ὁ θεὸς, κ῀ τ῀ αἰτίας ἀποδείξάμενος, ὅτι μὴ δι' τὸ
μέλλειν στερεῖσθαι τῆ῀ ἐκ τ῀ βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρε-
το τ῀ ὑπὸν σπουδαῖον τελευτ῀, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δι-
δοῦναι προσέθηκεν, ἀλλὰ τὸ παῖδας αὐτῷ γενέσθαι τοὺς ὑ-
ποδεξομένους τὴν ἡγεμονείαν ἐκείνου, πέμψας ἡσαΐαν τ῀ B
προφήτην, ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ ὅτι διαδύξεῖ τὴν
νόσον μ῀ ξεῖς ἡμέρας, καὶ βιώσεῖ μετ' αὐτὴν ἔτη πεν-
τηκαίδεκα κ῀ παῖδες αὐτῷ γενήσονται. ταῦτα τὸ προ-
φήτου φήσαντος κατ' ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν ὑπερβο-
λὴν τ῀ νόσου, κ῀ τὸ παράδοξον τῆ῀ ἐπαγγελμένων ἀπι-
στῶν, σημεῖόν τι ἐπεζήτει παρ' ἡσαΐου, ἵνα
αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥξειν παρὰ τοῦ θεοῦ. τὰ
γὰρ παράλογα κ῀ μείζω τ῀ ἐλπίδος, πῶς ὁμοίοις πιστοῦ- C
σθαι πράγμασιν. ἐρωτήσαντος δ' αὐτ῀, τί βούλεται σημεῖον
γενέσθαι, τ῀ ἥλιον ἐπέσπασεν, ἐπειδὴ σκιὰ δεκὰ βαθ-
μοὺς ἀποκλίνας ἤδη τετύπωκεν ἐν τῇ εἰκίᾳ, ὅπῃ τ῀ αὐτὸν
ἀναστρέψαι πάλιν ποιήσας αὐτ῀ πάλιν προσέρχεσθαι. τ῀ δ'
προφήτου τ῀ θεὸν παρακαλέσαντος, ὡς τε τὸ σημεῖον
τ῀ ὁπισθίοις τοῦ βασιλέως, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, λύσας
λυθεὶς τ῀ νόσου, ἀνέβησεν εἰς τὸ ἱερὸν, κ῀ τῷ θεῷ προσκυ-
νήσας, δείπνοις ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, συνέβη τὴν
τῆ῀ ἀσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ μήδων καταλυθῆναι. δηλώ- D
σω δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δὲ τῆ῀ βαβυλωνίων βα-
σιλεὺς, βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέ-
σβεις δῶρα κομίσαντας, σύμμαχόν τε αὐτὸν εἰς παρε-
κάλει κ῀ φίλον. ὁ δὲ τοὺς πρεσβευτὰς ἡδέως ἀποδεξάμε-
νος, κ῀ ξενίσας μάλα, κ῀ τοὺς θησαυροὺς ὅπλων δείξας αὐ-
τοῖς, κ῀ τὴν τῆ῀ ὅπλων σκευὴν, ἔτι τὴν ἄλλην πο-
λυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε κ῀ χρυσῷ δῶρά τε δοὺς
κομίζειν τῷ βαλάδῳ, πρὸς αὐτ῀ ἀπέλυσεν. ἡσαΐας δὲ τ῀ E
προφήτης πρὸς αὐτ῀ ἀφικνεῖται, ἔτι πυνθανόμενος πόθεν
εἶεν οἱ παρόντες, ἐν βαβυλῶνος ἔλεγε παρὰ τ῀ βασι-
λέως ἐλθεῖν αὐτούς. ἐπιδείκνυ δὲ πάντ' αὐτοῖς, ὅπως εἰ-
δόντες τ῀ πλοῦτον κ῀ τ῀ δύναμιν, ἐν τούτοις ζοχαζόμενοι,
σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης ἀποτυχὼν,
ἵνα ἐπὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σου τ῀ τὸν
μεταθησόμενον τ῀ πλοῦτον, κ῀ τοὺς ἐκγόνους δουλωθη-
σομένους, κ῀ ἀποτέσσαρας τῷ ἀνδρὰς ἔνι, τῷ βαβυλω-
νίῳ δουλεύοντας βασιλεῖ. ταῦτα δὲ προλέγει τ῀ θεόν. ὁ F
δ' ἐζεκίας λυπηθεὶς ὅπῃ τοῖς εἰρημένοις, ἐφ' ἡμῖν οὐκ
ἂν βουλεύσαι τοιαύτας συμφορὰς τὸ ἔθνος αὐτῷ περι-
πεσεῖν. ἐπεὶ δ' οὐκ ἔνι δυνατὸν τὰ τῷ θεῷ διεσκευάσθαι
μεταβαλεῖν, ἤυχετο μέχρις τ῀ αὐτὸ ζωῆς εἰρήνην ὑ-
πάρξαι. μνημονεύει δὲ τῆ῀ τῷ βαβυλωνίων βασιλέως βα-
λάδα ἐπιστολῆς. ὧν δ' ἕνεκα ὁ προφήτης ὁμολογουμέ-
νως θεῖος κ῀ θαυμάσιος τ῀ ἀληθείαν, πεποιηκὼς τὸ μη-
δὲν ὅλως ψεῦδος εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγ-
γεγράφας βίβλοις, κατέλειπεν ἐν τῷ τέλους γνωρίσμα- G
σμα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. κ῀ οὐχ οὗτος μόνος ὁ προ-

hoc igitur mœrore potissimum confectus, sup-
plex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantisper
differretur vitæ terminus, donec procrearet so-
bolem, néve nondum factus pater eximeretur
numero viuentium. Misertus autem Deus, idq.
eo libentiùs quòd non sibi doleret regni volu-
ptates adimi, sed successorem tantùm germa-
manũ principat° quæreret, misso ad cũ prophe-
ta Esaia, iussit nũtiari quòd post triduũ morbũ
euaderet: & superuiuẽs annos 15. nonnisi reli-
cto hęrede filio decederet. Hæc cũ propheta ita
vt iussus erat ad regẽperferret, ob magnitudinẽ
morbi & inopinatũ nuncium dubitans, prodi-
giosum aliquod signum ab Esaia postulat, vt
certò posset credere, missum illum ad se à Deo
nuncium. quæ enim supra spem & rationẽ esse
videntur, eorum solet hoc pacto cõfirmari ve-
ritas. Et rogãte propheta quódnam signum ex-
hiberi sibi postulet, voluit vt quando vmbra in
suo solario iam ad decimã lineam processerat,
per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cùm
Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita
vt voluit tam insigni prodigio, confestim rece-
pta sanitate ad tẽplum ascendit, & adorato Deo
vota persoluit. Circa eadem fermè tempora im-
perium Assyriorum per Medos dissolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autẽ
rex Baladas missis ad Ezeciam legatis cum mu-
neribus, inuitauit eum ad societatem & amici-
tiam. Ille excepris legatis comiter, & conuiuio
regali adhibitis thesauros etiam ostẽdit, & ap-
paratum armorum, & quicquid precio sum au-
ro constabat ac gẽmis: atque ita cum donis re-
misit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaia, roga-
túsque quinam essent qui venerant: ait è Baby-
lone missos à rege venisse: ostendisseque se illis
omnia, vt vitis diuitiis colligentes ex his ipsius
potentiam, regi suo renunciare possent certiùs.
tum propheta respondens: Scito, inquit, quòd
hę diuitię paulo pòst transferẽtur in Babyloniã,
& posteri tui virilitate amissa eunuchi seruient
regi Babylonio. Hæc.n. prædicit dominus. Eze-
cias cõtristatus hac prędictione, ait se quidem
malle gentem suam in eam calamitatem non
incidere, sed quando aliter visum sit Deo, pre-
cari vt saltem ipse possit in pace quod reli-
quum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Ba-
byloniorum regis Berosus meminit. Cæterùm
propheta hic cùm esset diuinus, & vsque ad mi-
raculum veridicus, certus se nihil à vero alie-
num dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradi-
ta reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eo-
rum posset intelligi. nec hic solus id fecit,
sed alij præterea duodecim: & quicquid vel ma-
li vel boni nobis euenit, totum illorum respon-
det oraculis. sed hos aliàs singillatim percensẽ-
bimus.

Ezecias porrò cùm quãtum iam diximus su- IIII.
peruixisset in pace, obiit post annum vitę quar
tum & quinquagesimum, regni verò nonum &
vigesimum.

φήτης, ἀλλὰ κ῀ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν. κ῀ πᾶν εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γένεται παρ' ἡ-
μῶν, κ῀ τὴν ἐκείνων ἀποβαίνει προφητείαν. ἀλλὰ τοῦτον μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον. ὅπλοις δ' ὧν
προειρήκαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας κ῀ πάντα τὸν ἐν εἰρήνῃ διάγων, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μὲν κ῀ τέ-
ταρτον ἔτος τ῀ ζωῆς διανύσας, εἰκοστὸν δὲ βασιλεύσας κ῀ ἔνατον.

CAP. IV.

Manasses à Chaldeorum ac Babyloniorum rege captus, posti aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Reg. 21. HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studiis contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prętermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atque adeò totam vrbem & reliquam ditionẽ quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne prophetis quidẽ cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium prophetam ad regem simul atque populũ, per quos easdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorũ Israelitæ aliquanto antè perpessi fuerant. At illi nolẽtes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

V. Cùm enim in eisdem perseuerarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldæorum & Babyloniæ. is misso in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem quoque dolo interceptum & abductum, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterùm clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam si posset abolere priorum peccatorum etiã memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templum consecrauit denuò: & in reliquũ totus fuit in eo vt gratitudinem Deo posset approbare, & quod viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidisset infortuniũ ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religonis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanásque arces cum aliis necessariis tum in primis commeatibus muniret. Adeóque in melius mutatus est, vt ex quo Deum colere cœpit, eo to vitæ tẽpore prędicatus sit beatissimus. Cúmque vixisset annos LXVII. in viuis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

Κεφάλαιον ιʹ.

Ὅτι στρατεύσαντες ἐπὶ τὸν μανασσῆν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μετὰ πολὺν χρόνον εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

Διαδεξάμενος ὁ τῆς βασιλείας ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβὰς ὄνομα, πολίτιδος ἱεροσολυμίτιδος, ἀπέῤῥηξε μὲν αὐτὸν τῆς τε παιδὸς ἐπιτηδεύματος, καὶ τῆς εἰς τὰ θεῖα εὐσεβείας ἐξάπαντος, πᾶν εἶδος πονηρίας ὑπερβαλόμενος ἐν τῇ ἔργῳ, καὶ μηδὲν ἀπολιπὼν τῶν παρανομουμένων, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνομίας, οἳ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιαίνει δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' οὐδὲ τοῦ προφήτου ἔφειδώ. καὶ τούτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαξεν, ὡς τῷ αἵματι ῥεῖσθαι τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἐπέλεγεν, τὰς αὐτὰς συμφορὰς ἃς συνέβη παθεῖν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἔπεισαν παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ, μηδενὸς πειρᾶσθαι κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ παρὰ τοῦ προφήτου. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς κινεῖ, παρὰ τοῦ βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατιὰν ἔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα μανασσῆν, ἁλόντα ζῶντα πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν ἐβούλετο πεμφείαν εἶχεν ὑποχείριον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε συνεὶς ἐν οἵοις κακοῖς ὢν, καὶ πάντων ἄθλιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεήθη τοῦ θεοῦ παρὰ τοῦ παθεῖν αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τὸ τῆς ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως αἰχμαλώτου. χρόμενος δὲ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τῷ μὲν προτέρων ἁμαρτημάτων θεὸν καὶ τῷ μιήμῃ ἐπιστάσει εἰ δυνατὸν αὐτῷ χρώσασθαι τὴν ψυχὴν ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβαλέσθαι ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι πρὸς αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἁγνίσαι, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν τῷ θεῷ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν δικαίῳ πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δὲ αὐτὰ καὶ τὸν λαὸν ἐδίδαξε, μεμαθηκὼς οἷα πολλὰ μικρὸν ἐκλείποντα συμφορᾶς, διὰ τὴν ἀνοσίαν πολιτείαν. θύσας δὲ καὶ τὰ βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπετέλει καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ περὶ τὴν θρησκείαν ὧν δεῖ ζῆλον καὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὥστε παλαιὰ τείχη μὲν πολλῆς θεμελιώσας ἀναστάσεως, καὶ ἕτερον αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν, αἰθούσαις τε καὶ πύργοις ὑψηλοτάτοις, τά τε πρὸ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων παντὸς εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιήσας. ἀμείλει δὲ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, οὕτω τὸν μετὰ ζῆν βίον, ὡς μακαριστὸς ἦν καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου τοῖς χρόνου λογιζόμενος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν δυσσεβῶν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ θεμελίοις. ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ διαδέρχεται ἄμωσον. μητρὸς ἐμαλσήμης μὲν

μὴ ὄνομα τετυχηκότα. ἐκ γὰρ πόλεως ἰαβάτης ὑπαρχούσης. ὃς μιμησάμενος τὰ τοῦ παρὸς ἔργα, ἃ νέος ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν, ἀπέθανεν ὅτε τὸν οἰκεῖον καὶ αὐτὸς βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετὰ δὲ αὐτὸν τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τὸν παῖδα συνθάψαι τὸν ἀμμωσὸν, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ ἰωσία παραδιδόασι, ὀκταετῆ τὴν ἡλικίαν ὄντι.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ ἰωσίου.

Ωμήτηρ ἦν πόλεως μὲν λιβοσκεθ, ἰεδιὰ δὲ τὸ ὄνομα, τὴν δὲ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ παρὸς ἀρετὴν εὖ γεγονώς, διαβιβὰς τὸν βασιλέως ὑπὲρ τὰ δώδεκα ἐτῶν καὶ κατὰ μίαν τῶν ἄλλων τὸν εἰς ὑπερβολὴν εὐσεβείας κεχρημένος. ὁρμώμενος δὲ ἐκ παιδὸς ὀκταέτης, τὴν δυσέβειαν καὶ τὰ δικαιώματα ἐπανορθοῦτο. τὸ γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε καὶ παρῄνει τὰ περὶ τῶν εἰδώλων δόξης ἐκ θεῶν ὄντων ἀποστάντας, σέβειν τὸν πάντων θεόν. τότε τῶν προγόνων ὑπομνήσεις ἔργα, τὰ μὲν ἀμυρτηθέντα διόρθωσε σωστικῶς ὡς αὐτὸς ὁρισθύτατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος. ὅσα δὲ ἤμελεν εὖ γεγονότα, καὶ κατέλαβεν, ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. ταῦτα δὲ ἔπραττε, σοφία καὶ ὑπονοίᾳ τῇ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν προτέρων παιδόμενος συμβουλείᾳ καὶ παιδεύσει. τοὺς γὰρ νόμους ὡς αὐ κατακολουθῶν οὕτω περὶ τὴν τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον εὐσεβείας, δυοδεκάτῳ τε σωίβαινε, δίχα τὸ τὴν τῶν παιδομονίαν μὴ τυγχάνειν ἀλλ' ἐξηφανίζε. περιῄει γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, τότε ἄλση τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοπτε καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαπτεν, εἴτι δ' ἂν ἀνάθημα τυγχάνοι ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνῃρεῖτο, περιϋβρίζων, καταπατῶν. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τὸ λαὸν ἀπὸ τῆς περὶ αὐτοὺς δόξης, εἰς τὸ τὸ θεῖον θρησκείαν ἐπιστρέφε. καὶ τὰς συνήθεις ἀπαρτίζει θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτὸς τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ τινας κριτὰς καὶ ἐπισκόπους, ὡς ἂν διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, περὶ παντὸς τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς ἐκ ἔλασσον αὐτὸ περιέποντες. διαπεμψάμενος δὲ καὶ πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἀργυρον τοὺς βουλομένους εἰσφέρειν κομίζειν, ὡς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως ἔχοι. κομισθέντων δὲ τῶν χρημάτων, τῆς ἐπιμελείας τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσησε τόν τε ἐπὶ τῆς πόλεως ἀμμαίαν, καὶ τὸν γραμματέα σαφὰν, καὶ τὸν χαρέα τῶν ὑπομνημάτων ἰωάτην, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἐλιακίαν. οἳ μηδὲν ἐνδεῶς μὴ δ' ἀναβολὴν δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάντ' ὅσα πρὸς τὴν ἐπισκευὴν χρήσιμα παρασκευάσαντες, εἶχον τὸ ἔργον. καὶ ὁ μὲν ναὸς οὕτως ἐπισκευασθεὶς, τὴν τοῦ βασιλέως εὐσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν. ὄγδοον δ' ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς ἐλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ περισσὸν τῶν χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ ἀσπερδία καὶ φιάλας εἰς τὴν ἐπισκευήν. ἔτι δὲ καὶ ὅσος αὖ ἦ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἀργυρος, καὶ τοῦτο προσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανῆσαι. προκομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλιακίας, ἐν τυγχάνει ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τῆς μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμέναις, καὶ προκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ σαφὰν, ὁ δ' ἀναγνοὺς, ἐπορεύθη πρὸς τὸν βασιλέα,

A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit, octo tum annorum puero.

B

Cap. V.

De Iosia rege.

HVius mater fuit ex oppido Bosceta, Ieda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus Dauide rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito. quàm primùm enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimẽ. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum suorum institutis, quicquid peccatũ esset corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, quã si esset ætate maturissima. quæ verò decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per innatam sapientiam, tum etiam seniorum monitis & cõsiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot reges seipsos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totã, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum à vana opinatione ad vnum Dei cultum conuertit: & consueta holocautomata cæteráque sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus, & morũ cẽsores, qui priuata quoque negocia sic disponerẽt, vt in omnibus non minorem iustitiæ quàm vitæ ipsius rationem haberẽt. dimissis deinde per totam suam ditionem nunciis iussit vt quicũq. vellẽt cõferrẽt aurũ & argẽtum in reparationẽ templi, idq. suo quisq. arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecuniis curam sumptuu in tẽplũ sartũ tectũ præstãdũ cõmisit Amasi præfecto vrbis, & Saphani scribæ, & Ioatæ cõtariẽsi, & põtifici Eliaciæ. qui omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnib⁹ rebus ad reparationẽ necessariis, incũbebant operi: atque ita instauratum est templũ & ipsum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui XVIII. iussit Eliaciam pontificem pecunia (quæ instaurationi superfuit) in massas conflata crateras inde & libatoria, phialásque ad ministeria templi conficere: præterea quicquid auri argentíve in thesauris esset, id quoque prolatum in eosdem vsus conuertere: pontifex autem dum promit aurum, fortè incidit in sacros libros Moysis in templo repositos: eos prolatos dedit scribę Saphani, qui cùm eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

1. Reg. 22.

C

D

E

F

G

rasset omnia facta indicauit.præterea libros recens inuentos ei legit. Qua lectione audita rex scidit sibi vestem,& cõuocatis intimis aliquot amicis,ipsóque scriba,& Eliacia pontifice,misit eos ad prophetissam Oldam, vxorem Sallumi,viri clari ac nobilis,vt persuaderent ei Deũ placare,& propitium genti suæ reddere.timendum enim esse ne propter neglectas à maioribus leges Moysis graues casus imminent, néve electi patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant.Auditis regiis mandatis prophetissa iubet ei renunciari,quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit,quæ nullis supplicationib⁹ irrita fieri possit: vt populus eiiciatur propriis sedibus,& omnibus præsentibus cõmodis propter non seruatas leges mulctetur.quandoquidem concesso ad resipiscendum tãto temporis spatio,ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium:& ideò decretum id mutari non posse,vt ipso euentu discãt esse Deum,& in prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij,quibus certam suã voluntatem hominibus indicare solet. attamẽ propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem:sed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum
4.Reg.23. missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant,qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nunciis,iussit Hierosolyma conuenire sacerdotes ac Leuitas,& omnes omnis ætatis homines. & cùm congregati essent omnes , primùm eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis,& seruandas leges Mosaicas:quod illi magno consensu facturos se receperunt. móxque sacra facientes & mactantes victimas Deũ precabantur vt propitius adesse dignaretur.Postremò iussit pontificem,si quod vas in templo superesset à maioribus dicatum idolorum externorum vsui,vt inde eiiceretur: & cùm non pauca essent collecta,omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. denique sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienis interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiuit peregrè , & quicquid per totam regionem honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit , deleuit funditus:& ossa pseudoprophetarum super altare,quod primus Hieroboamus extruxerat,combussit:sicut superius diximus,iã tum cùm super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse prophetam, & in præsentia totius populi prænũciasse,quòd vnus ex Dauidis progenie,nomine Iosias, hoc esset facturus : cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexagintavnum secutus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant,eisque persuasit vt omissis impijs actionibus,&religionibus externis,Deum maximũ ritu patrio colerẽt,eiq. soli adhærerẽt.nec hoc cõtẽtus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est,ne quid suspectum int⁹ delitesceret.quadrigas etiã solis, quas su-

Periores Reges in vestibulo templi fecerãt.

A κὴ πάντα ὅσα κελεύσῃ γλυέσθαι τέλος ἔχοντα ἐνήλου, ὥσπερ ἐγὼ ἤ κὴ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας ἤ κὴ ὡειῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιέρεα καλέσας ἐλιακίαν,κὴ αὐτὸν τὸν γραμματέα,κὴ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινάς,ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν ὁλδᾶ,γυναῖκα ἤ σαλλήμου τοῦ ἐν δόξῃ τινός,κὴ δι' οὐγδέαν ὀνομαζομένῃ,κὴ προσελθόντας, ἐκέλευε λέγων ἱλάσκεσθαι τὸν θεὸν, κὴ πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ περὶ ἡμῶν. δίος γὰρ ἐστὶ μὴ ὥσπερ αὐτῶν τοὺς μωυσέως νόμους τοῦ προγόνων
B αὐτοῦ κινδυνεύσειν ἀνάστατοι γλυέσθαι, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντες,ἐπ' ἀλλοδαπῆς ἔρημοι πάντων,καθ' ὑφωσιν οἰκτρῶς τὸν βίον. ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις ὥσπερ ἔθος πεμφθέντων ταῦτα αὐτῶν δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπελθόντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν,ὅτι τὸ μὲν θεῖον,κατ' αὐτῶν ψῆφον ἐνέγκειν, διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῆς ἄλυσιν ποιήσειν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, κὴ τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, κὴ πάντων ἀφελέσθαι τοῦ νῦν
C παρόντων ἀγαθῶν ὥσπερ ἐκείνας τοὺς νόμους, κὴ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μεταγνόσαντας,τοῦ τε πρὸς τὴν προφῆτιν τὸ παρανομεῖσθαι σωφρονεῖν,κὴ τῷ ὅτι τοὺς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλεγόντων, διὰ ἵνα πεισθῶσιν ὅτι ὁ θεὸς ἔστι, κὴ ἀδὴν ἐψεύδετο τούτων ὧν αὐτοῖς δι' αὐτῆς προεφήτευε,πάντως αὐτοῖς πιστεύν. δι' αὐτὸν μοὶ δίκαιον ἡγοῦμαι ἐφιέναι ἐπὶ τὰς συμφορὰς μὴ
4.Reg.23. ἐν τῷ ἐκείνου τελευτῷ,τὰ κατεψηφισμένα πάθη τοῖς ὄχλοις ὑπομένειν.οἱ μὲν οὖν τῆς γυναικὸς προφητευσάσης,ἐλθόντες ἀπήγγελλαν τῷ βασιλεῖ.ὁ δ' ὡς ἐπέμ-
D ψας πανταχοῦ τὸν λαὸν,ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ ἱρεῖς κὴ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δ' αὐτῷ ὡς τὸν μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα σὰς ὑπὸ τὸ βῆμα,ὃς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ὑπὸ ποιήσασθαι κὴ πίστεις ἐν ἀγκασεν, ἢ μὲν θρησκεύσαι τὸν θεὸν κὴ φυλάξαι τοὺς μωυσέως νόμους.οἱ δ' ὡς θυμοῦ τε ἤνεσαν, κὴ τὰ ὥσπερ ἐνδέοντα ὑπὸ τὸ βασιλέως πιστῶν ὑπέσπ-
E εσαν. θύοντές τε ὥσπερ χρῆμα καὶ καλλιερούμενοι τὸν θεὸν ἱκέτευον,δύναμιν καὶ νίκην αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δ' ἀρχιέρεα προσέταξεν εἰσῆσαν ὑπὸ τῶν περιόντων σκευῶν τοῖς εἰδώλοις,ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν ἐν τῷ ναῷ τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων δ' πολλῶν κατασπάσας αὐτὰ τοῦ ἀποδὸν αὐτῷ διέσπειρε.κὴ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, ἐκ ὄντας ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἡγοῦμαι ἀ-
F πέκτεινε.ταῦτα δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαπραξάμενος,ἦκεν εἰς τὴν χώραν. κὴ κατασκευασθέντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῷ ξενικῶν θεῶν,ἠφάνισε. κὴ τὰ ὀστᾶ τῷ ψευδοπροφήτῃ ὅτι τοῦ βωμοῦ ὃν κατεσκεύασε πρόσθος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε.ταῦτα δ' προφήτην κατελθόντα πρὸς ἱεροβοάμου θυσιάζοντος αὐτοῦ,κὴ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προ-
G καταγγείλας τὰ γενησόμενα, ὅτι τις ἐκ τοῦ δαβίδου γένους,ἰωσίας τοὔνομα, πίστιν τὰ προειρημένα.συνίβη δ' ταῦτα λαβεῖν τέλος,μετὰ ἔτη διακόσια καὶ ἑξηκονταέν. μετὰ δ' ταῦτα,ὁ βασιλεὺς ἰωσίας πορευθεὶς κὴ πρὸς τοὺς ἀλλοὺς τῶν ἰσραηλιτῶν, ὅσοι τοῦ αἰχμαλωσίαν καὶ τοῦ δουλείαν ὑπὸ τῶν ἀσυρίων διέφυγον, ἀρεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς θεράπειας κὴ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους θεοὺς ἐγκαταλειπεῖν ἔπεισε. τὸν δ' πάσχιον καὶ μέγιστον θεὸν, δυσεβεῖν, καὶ τούτῳ πρόσανέχειν.τάς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἠρώνησε καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔσθον ἔχοιτ τῶν εἰδώλων ὑπονοσφ-

μὲν

ὰ μὴν, ἀλλὰ κὴ τὰ τοῖς βασιλδομένοις ἱερεῖα ἄρμα τα ἃ κατεσκδασαν οἱ πρόγονοι, κὴ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον ἦν ὃ προσεκύνων ὡς θεῷ ἐβάστασε. κὴ καθαρίσας οὕτω τὴν χώραν ἅπασαν εἰς ἱεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε, κἀκεῖ τὴν ἄζυμον ἑορτὴν, καὶ τὸ πάσχα λεγομένην ἤγαγε, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεογνῶν ἐρίφων Ϲ ἀρνῶν, ἑπτακισχείλιους, βοῦς δ' εἰς ὁλοκαυτώματα τρισχιλίους. παρεῖχον δὲ κὴ τῶν ἱερέων οἱ πρῶτοι δῶρα τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἄρνας δισχιλίους ἑξακοσίους. κὴ τοῖς λδίταις πεντακισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ πρόεστῶτες αὐτῶν, βοῦς δὲ πεντακοσίους. κὴ γνωμένης ἴσης ἀφθόνου τῆς ἱερείων δαπάνης, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς μωυσέως νόμοις, ἑκάστου τῶν ἱερέων ὑφηγουμένου τοῖς ὄχλοις. κὴ τὴν μεγαλομέρειαν ἄλλου ἔτους ἀγθεῖσαν τοῖς ἑβραίοις ἑορτὴν ὑπὸ τῶν σαμουήλου τοῦ προφήτου χρόνων ἄμοιρον λόγου τὸ πάσχα κατὰ νόμους κὴ τὰ ἀρχαῖα διετήρησαν τὰ πρὸς εὐσεβείας ὑπόθεσιν διαπεπλεγμένα. ζήσας δὲ ἐν εἰρήνῃ μετὰ ταῦτα ἰωσίας, ἔτι τε κὴ πλούτῳ Ϲ τῇ παρὰ πᾶσιν δόξῃ, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον. Κεφάλαιον ς'.

Ὡς συμβαλὼν ὁ νεχάως τῷ τῶν βαβυλωνίων βασιλεῖ, κὴ νικήσειν εἰς αἴγυπτον ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, κὴ αὐτὸν ἰωάζης τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰωακείμου ἀπέδειξε βασιλέα.

NEχάως ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐλαύνας στρατιὰν ὅπι τὸν εὐφράτην εἴλασε ποταμὸν, μήδοις πολεμῶν κὴ τοῖς βαβυλωνίοις, οἳ τὴν ἀσσύριον κατέλυσαν ἀρχὴν. τὴν δὲ ἀσίας βασιλεύσας, πόθον εἶχεν. ὁρμωμένῃ δὲ αὐτῷ κατὰ μέσην πόλιν, ἣν δὲ αὐτῇ τῆς ἰωσίου βασιλείας, μὴ δυνάμεως εἴργειν αὐτὸν δέκα τῆς ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας τὸν ὅπι τοὺς μήδους ἔλασιν, πέμψας ὁ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ νεχάως, ἐπὶ τὸν στρατεύειν ἔλεγε, ἀλλ' ὅπι τὸν εὐφράτην ὁρμήσειε. μὴ παρεξιέναι δὲ αὐτὸν ἐπίλυσιν ὥστε πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ' ὃ διέγνωκεν. ἰωσίας δὲ ὑ προσίετο τὰ πρὸς τὸν νεχάω, ἀλλ' οὕτως ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι, τὸν προσφερομένης ἀλαζονίας οἶμαι εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμούσης, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. δοκιάσαντος γὰρ αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρματος ὑπὸ κέρως ὅπι κέρας ὀχουμένου, ζεύσας τὸς αὐτὸν τῷ αἰγυπτίων, ἔπαυσε τὸν πρὸς τὴν μάχην ὁρμῆς. τῷ βαύματι γὰρ ἐκπλαγὴς ὢν, ἐπέλυσεν ἀνακληθῆναι τὸ στράτευμα, κὴ ὑποστρέψαι εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτᾷ δὲ ὑπ' τοῦ πληγῆς ἐκεῖ τὸν βίον, κὴ κηδεύεται μετὰ τῶν παρόντων μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη ἑξηκονταεννέα, βασιλεύσας δὲ τούτων, ἓν κὴ ἑξήκοντα. πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα τῷ λαοῦ παντὸς ἦλθε πολλὰς ἡμέρας ὀδυρομένου κὴ κατηφοῦντος. ἱερεμίας δὲ ὁ προφήτης, ἐπικήδειον αὐτοῦ συνέταξε μέλος θρηνητικὸν, ὃ καὶ μέχρι νῦν ἄδεται. ἔδει ὁ προφήτης, κὴ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει ἐκ τοῦ προφητικοῦ πνεύματος, ἐν γράμμασι καταλεῖπων, κὴ τοῖς νῦν ἐφ' ἡμῶν γνωμένοις ἄλωσιν, τοῖς τε βαβυλωνίων αἴρεσιν. οὐ μόνον δὲ ἔδει προειδέναι ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ κὴ ὁ προφήτης ἰεζεκιήλος, ὃς μετὰ τοῦτον δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δὲ οἱ δύο τοῦ γένει ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱεροσολύμοις διῆγε, ἕως ἐπὶ ζεδεκίου ἐβδόμου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις καὶ ὁ ναός. τὰ μὲν οὖν συμβάντα μετὰ τοῦτον τὸν προφήτην, κὴ χρόνον ἐκλώσομεν. τελευτήσαντος δὲ ἰωσίου καθὼς προεφήκαμεν, τοῦ βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται ἰώαζος

A & ſi quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitus dignabatur, de medio ſuſtulit. Cęterùm luſtrata ad hunc modum regione vniuerſa, populum Hieroſolyma conuocauit ad celebrandũ feſtum azymorum, quod dicitur paſcha: dedítque populo ad epulum de ſuo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes quoque ſacerdotum contulerunt ſacerdotibus ad idem feſtum agnorum duo mil-
B lia & ſexcentos: & ſimiliter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinque millia, boues quingentos. cúmque tanta eſſet victimarum copia, immolabantur omnes iuxta leges Moyſis, ſacerdotibus ei curæ præpoſitis, & exemplo ſuo reliquo populo præeuntibus, & quòd à Samuelis prophetæ temporibus in eam vſque diẽ nulla talis feſtiuitas celebrata fuerit, cauſa eſt quia tum omnia iuxta præſcripta legum & antiquas conſuetudines peragebant.

C Poſt hæc Ioſias cùm pace, diuitiis & gloria floruiſſet, vitæ finem habuit huiuſmodi. VI.

CAP. VI.

Nechao rege Ægypti contra Babylonis per Iudeam exercitum ducere volente, Ioſias vetare conatus prælio victus occiditur.

NEchaos Ægypti rex magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit con-
D tra Medos & Babylonios, qui Aſſyriorum imperium euerterant, volens ſibi Aſiæ regnũ quærere. Cúmque proceſſiſſet vſque Menden, oppidum ditionis Ioſiæ, oppoſuit ſe ei, vetans per ſui iuris regionem iter contra Medos facere, tũ Nechaos caduceatore miſſo, ait ſe non illum petere bello, ſed ad Euphratem properare. non eſſe ſibi imponendam neceſſitatem præter propoſitum cum obſtante dimicandi. Ioſias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, ſed perſeue-
E rabat in ea ſententia, vt per ſuam ditionem volenti ducere tranſitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occaſionem aduerſus eũ inueniret. Dum enim aciem inſtruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam ſagitta icto bellandi ſtudium exemit. ſaucius enim & cruciatum non ferens, iuſſo exercitu deflectere, Hieroſolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere eſt mortuus. Sepultus eſt magnifico funere in monumentis
F paternis, cùm vixiſſet annos triginta nouẽ, regnaſſet triginta vnum. Luxit eũ populus multis diebus lamentis, & triſtitia mortẽ eius proſequens. Hieremias etiam epicedium ei ſcripſit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic propheta & inſtantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & noſtri etiam ſeculi clades prædictas mandauit literis. Nec ſolus ille hæc vaticinatus eſt multitudini, ſed & prophe-
G ta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumẽto ſcriptos reliquit. erãt aũt hi duo ſacerdotalis generis, quorũ Hieremias vixit Hieroſolymis, ab anno 13. regni Ioſiæ vſque dũ templum vnà cum vrbe eſt dirutũ: cuius ſuo loco mentionẽ faciemus. Porrò mortuo quemadmodũ diximus Ioſia, regnum ſuſcepit filius eius Ioazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiá habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius cētum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est cùm regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic quoque malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Cap. VII.

Nabuchodonosorus inuadens Syriam Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem quarto ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratē sitam petiit bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum toti Syrię dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. & collatis signis cum eo congressus amissis multis millibus coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsque subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellū inferūt magnis viribus, dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille timore suadēte pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persoluit. 4 Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nā Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babyloniis, & Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoresque fuerunt etiam aliis ne in eum sæuire pergerent. Adducebántque rationem, nō hunc solùm mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse, & multos alios, quorū nemo à sui temporis regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio.

Κεφάλαιον ζ.

Ναβυχοδονοσόρ στρατεία εἰς συρίαν, & ὡς τὸν ἰωάκιμον φίλον ἰώσηγκατεῖ ἔν τε καὶ σύμμαχον.

ΕΤος δ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἐχόντος, τῷ βαβυλωνίων ἀρχὴν παραλαμβάνει τὸς ναβυχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ὑπὸ τ αὐτὸν καιρὸν μ' μεγάλης παρασκευῆς ὅτι καρχαμισὼν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δ' αὕτη πρὸς τῷ εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τῶν αἰγυπτίων νεχάῳ, ὑπὸ τούτῳ γὰρ ἦν ἅπασα ἡ συρία. μαθὼν δ' τὸν τε βαβυλωνίου παρουσίαν καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ στρατείαν ὁ νεχάως, ἀδεὶ αὐτὸς ὠλιγώρησεν. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χερὶ τ ναβυχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ὥρμησεν ὅτι τὸν εὐφράτην. συμβολῆς δ' γενομένης ἡττήθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. διαβὰς δ' τὸν εὐφράτην ὁ βαβυλώνιος, τῷ ἄχρι παλαιστίνης παραλαμβάνει συρίαν πᾶσαν τῆς ἰουδαίας. τέσσαρα δ' ἔτη βασιλεύοντος ἤδη τὸν ναβυχοδονόσορον, ὄγδοος ἦν τοῦ ἰωακίμου τοῦ τῶν ἑβραίων ἔχοντος τὴν ἀρχήν, καὶ στρατεύει μ' πολλῆς δυνάμεως ὅτι τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος, φόρους αἰτῶν τὸν ἰωακίμον, ἢ πολεμήσειν ἀπειλῶν. ὁ δ' δείσας τὴν ἀπειλὴν, καὶ τὴν εἰρήνην αὐτικαταλλαξάμενος τῶν χρημάτων, ἔδωκεν αὐτῷ φόρους, οὓς ἔδοξεν ὅτι ἔτη τρία. τῷ δ' τρίτῳ, στρατεύειν τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ὅτι τὸν βαβυλώνιον, καὶ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ γὰρ αἰγύπτιοι πεποιθότες τὴν στρατείαν οὐκ ἐθάρρησαν. ταῦτα δ' ὁ θεοφήτης ἱερεμίας κ' πᾶσαν ἡμέραν προὔλεγεν, ὡς μάτην τὰς πρὸς τῶν αἰγυπτίων ἐλπίσι πεποιθυῖα, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τὸν βαβυλωνίων βασιλέως ἁλῶναι δουλεύσαι, καὶ ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ χρῆσθαι ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' εἰς οὐδὲν χρήσιμον οὐκ ὄντων τῷ σωθησομένων ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ κ' τὸ βασιλέως τὸ θεοφήτην τὸν ἱερεμίαν ἠτιῶντο, & ὑπάρχοντες δίκην κατεψηφίσαντο πρὸς τιμωρίαν ἀξίαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες λύσειαν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ καὶ ἀπέγνωσαν τῷ προσευτέρων. οἱ δ' σοφῆς ὄντες δράνοιας, ἀπέλυσαν τὸν θεοφήτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν δρᾶσθαι κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον δ' οὐ μόνον τῶν θεολέγεσθαι τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν οὐδεὶς ὑπὸ τῷ τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς θεοφήτης τ θεοῦ τιμῆς ἔτυχε τούτοις

τούτοις καταθελξάντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύσαντο τῆς καταψηφισθείσης αὐτῷ κολάσεως τὸν Ἱερεμίαν, ὃς ἀπάσας τὰς αὐτῷ θεοφητείας συγγραψάμενος, νηστεύοντος τοῦ δήμου, καὶ ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους Ἰωακείμου βασιλείας, ἀνέγνω τὴν βίβλον, ἵν' ὧδε τὰ μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἅπασι τάχος. ἀκούσαντες δ' οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε καὶ τὸν γραμματέα Βαρούχον ἐκποδὼν ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή πῃ δῆλοι γένωνται. τὸ δὲ βιβλίον αὐτὸ, φέροντες τῷ βασιλεῖ δίδασιν. ὁ δ' ὑπεργανὼν αὐτῷ τὴν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δ' τὴν ἐν τῇ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεύς, διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε. ζητηθέντας δὲ τόν τε Ἱερεμίαν καὶ τὸν γραμματέα Βαρούχον ἐκέλευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν ἠφανίσθησαν αὐτοῦ τὸν ὀργήν.

A atque hoc pacto lenitis animis diuersa sententium effecerunt vt reuocatis suffragiis prophetā eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis prophetiis, ieiunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi eiusque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad regem pertulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussítque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant.

B

Κεφάλαιον η'.

Ὡς ναβουχοδονόσορ τὸν Ἰωακεὶμ πάλιν τὸν τῶν Αἰγυπτίων φρονήσαντα ἀπέκτεινεν, Ἰωακεὶμ δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα.

CAP. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Aegyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

C

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον στρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα δείσας, καὶ τὸ δίος τὸ ὦδε τῆς θεοφορημένων ὑπό τε θεοφήτου. τούτοις οὐδὲν νομίζων πιστεύσαι δεινὸν μηδὲ ἀποκλείσας μηδὲ πολιορκήσας. εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὴν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῆς Ἱεροσολυμίτιδος ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βασιλέως Ἰωακείμου, ὃν ἀταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τῆς τειχῶν. τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Ἰωάχιμον κατέστησε βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τοὺς δ' ἐν ἀξιώματι ἑπτακισχιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπήγαγε εἰς Βαβυλῶνα, ἐν δὲ τούτοις ἦν ὁ θεοφόρητος Ἰεζεκίηλος παῖς ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον Ἰωακεὶμ τὸν βασιλέα κατέσχε, διώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἕνδεκα. ὁ δὲ διαδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἰωάχιμος, ὁμομητρὸς μὲν νοσῆς ὄνομα, πολίτιδος δὲ, ἐβασίλευσεν μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα.

D

E

F

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι μετανοήσας, ἐγκρατὴς τῶν Ἰωακείμου θεμάτων ἑαυτὸν γίνεται.

CAP. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

ΤΟν δὲ τῆς Βαβυλωνίων βασιλείαν, δόντα τῷ βασιλείαν Ἰωακείμῳ, θεμάτων ἔλαβε δίκην. ἔδεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τοῦ πατρὸς αἰκαρίσεως, ἀποστήσῃ τὴν χώραν αὐτοῦ. πέμψας στρατεῦσαι πολιορκεῖ τὸ Ἰωάχιμον ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. ὁ δὲ φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν θορυβεῖν. ἀλλὰ ἀπαίρει τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς, θεμάτων δόσει τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβὼν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν μήτε τὴν πόλιν, οἷς οὐδὲ ἑαυτὸν ἡ πίστις ἔμεινεν. οὐ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτὴν Βαβυλωνίων βασιλεύς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους νέους τὴν ἡλικίαν,

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Aegyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

NOn multo pòst venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in vrbe, territus prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo sibi non timeret, neque excluſit, nec ad bellum se parauit. At ille receptus non seruauit fidem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vnà cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia iussit proiici: & pro eo Ioachimum filium regem vrbis & regionis constituit. eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnauit vndecim. Successor autem eius Ioachimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nosta, regnauit menses tres, dies decem.

CAP. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

BAbylonium autem regem statim dediſſe regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Missō igitur exercitu Hierosolymis eū obsedit. qui cùm esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio rege violante eam, & mandāte per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, IX. 4. Reg. 25.

& quicquid inesset artificum, & vinctos ad se adducerent. fueruntque hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in custodia sunt habiti.

A

Cap. X.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur.

PRo Ioachimo autem Sedeciam eius patruum regem constituit, iureiurando astrictum quòd nihil in ea regione esset nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cùm principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Ioacimus, sed iusti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa se haberet impios. quin & totus populus in eandem solutus est licentiam. Quamobrem sæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obtestans vt omissis impietatibus iustitiæ curam gereret: néve aut ducibus mentem adhiberet, quòd essent mali plerique, aut falsis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbem Babylonium vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec euentura esse vnquam. Sedecias verò tantisper dum audiebat prophetam, agnoscebat eum vera dicere, & in rem suam esse si illi fidem adhibeat: sed per amicos rursum deprauabatur, & abducebatur à prophetæ consiliis in diuersum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Iezeciel eodem tempore vastationem templi prædicebat, támque prædictionem etiam Hierosolyma transmisit. quibus vaticinijs Sedecias hac potissimùm de causa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter se concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipse captiuus abducetur. in hoc verò discrepare videbatur Iezeciel, quòd negaret Sedeciam visurum Babylonem, cùm Hieremias asseueraret, omnino futurum vt captiuum eum Babylonius rex secum abduceret. quare cùm hic diuersa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus consentirent: etiamsi euentus omnia vera fuisse comprobauit, sicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos socius Babyloniorum fuisset, violato fœdere ad Ægyptios defecit, sperans si cum illis vires coniungeret, Babylonium necessario succumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vastatáque regione, & occupatis arcibus ad ipsa Hierosolyma oppugnanda accessit. Ægyptius autem audito in quibus angustiis esset Sedecias socius, assumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obsidionem soluere. At Babylonius intermissa obsidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obsidio soluta est, pseudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis regi eiúsque subditis instaret belli periculum,

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ι'.

Οπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τὴν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

Τὸν δὲ θεῖον τοῦ ἰωαχίμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκοις πατὴρ αὐτὸν λαβὼν ἢ μέλλοι φυλάξειν αὐτῶν τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις διανοήσειν. σεδεκίας δὲ ἦν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ἐμοιμήζιος μὲν ἰωαχίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῆς δ' δικαίων καὶ τοῦ θείου εὐσεβοῦς. καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο καλῶν, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, προνοεῖν δὲ τοῦ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηροὶ, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατᾶσιν αὐτὸν πιστεύειν, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι κρατήσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδ' οὕτως ὀφείλοντα γίνεσθαι. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ συνήδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πιστεύειν. διέφθειρεν δ' πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ διῆγον ἀπὸ τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προεφήτευσε δὲ ἰεζεκίηλος ἐν βαβυλῶνι τὰς μελλούσας τῇ ναῷ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα. τὰς δ' προφητείας αὐτῶν σεδεκίας ἐπίστευσεν, ἐκ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν ἔμελεν, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δ' ἰεζεκίηλος εἰπὼν, οὐκ ἔψεσθαι βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τοῦ ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ ὅτι διδυμῶν αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς καί τι, καὶ ταυτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ περὶ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς οὐδὲ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσιν οὗτοι, καί τοι πάντα αὐτῷ καὶ τὰς προφητείας ἀπήντησε, ἅπερ δικαιότερον δηλώσομεν. τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους δὴ ἔτι ἐκτὸς καταχὼν, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσέθετο καὶ λύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἃ μετ' ἐκείνου ἐφρόνουν. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῆς βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτὸ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦκε τὴν τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτὴν. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ὄντι ὁ σύμμαχος αὐτῷ σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίστατο τῆς ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ὅλης διώκει τῆς συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησαν ὁ τῆς βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῆς ἱεροσολύμων, ἐζήτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους,

οὔτε

οὔτε ἀναστήσειν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα. μὴ A quódve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imò etiam captiuos reddituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliauerat. At Hieremias adito rege omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed victis illis Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturũ, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posterisque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. quorũ ope dimissi, & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hęc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum contemnebant. Cúmq; aliquando libuisset ei natale solũ Anathoth reuisere, quòd à Hierosolymis XX. stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuius cóprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. propheta contrà negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedecię, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & cõtinuata per XVIII. menses obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationẽ duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruãdos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe hostili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hostẽ perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidẽ pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebãt, incusabántq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem eneruantẽ. illos enim paratos pugnare pro patria, hũc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omnino subuertẽdam esse. Rex verò suopte quidem ingenio nõ exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret volũtati eorum resistens, permisit eis vt de propheta quicquid liberet facerent: quo impetrato cẽfestim carcerem petentes, exemptum inde in quẽdam cœnosum puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vsque collum mersus ibi manebat. interim quidã è seruis regis charioribus, genere Æthiops,

ἐν τῷ βαθυλῶνα. μὴ πάντων ἦν ἥξειν τοὺς αἰχμαλώτους τοῦ τὸ ναοῦ σκεύη, ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ νεώ. τὰ ἐναντία δὲ τούτων καὶ ἀληθῆ παρῄνει ὁ ἱερεμίας προεφήτευεν, ὡς δήσουσι μὲν κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα. οὐδὲν γὰρ αἰγυπτίων οὐδὲν ὄφελος ἔστιν αὐτοῖς, ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ βαβυλώνιος, ἐπιστρατεύσει εἰς τὰ ἱεροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσει τε καὶ τοῦ λιμοῦ ἀφαιρεῖ τὸν δῆμον, καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας αἰχμαλώτους ἕξει, καὶ τὰς οὐσίας διαρπάσῃ, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον ἀφορήσας εἰς καὶ αὐτὸν ἐμπρήσει, καὶ κατασκάψει τὴν πόλιν. καὶ δουλεύσομεν αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ἐπὶ ἑβδομήκοντα. παύσουσι δ' ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας πέρσαντες τε καὶ μήδοι, καταλύσαντες βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τοῦδε ἀπολωθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, καὶ τὰ ἱεροσόλυμα καθιδρύσομεν. ταῦτα λέγων ὁ ἱερεμίας ὑπὸ μὲν τοῦ πλείονος ἐδιστεύετο. οἱ δ' ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὡς ἐξεπεπόκει τοῦ φρενᾶν αὐτὸν οὕτως ἐξεφαύλιζον. δόξαν δ' αὐτοῦ που εἰς τοὺς παῖδα φυγῆς ἀπάγουσαν ἱεροσολύμων εἴκοσι, συντυχὼν τοῦ τοὺς ὁδὸν τοῦ ἀρχόντων τοῖς, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς προὸς τοὺς βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δ' ἀδδὴ μὲν ἐκεῖνον ἔλεγεν αἰτίαν διαφέρειν αὐτοῦ, βασίζειν δ' αὐτὸν ἔφασκεν εἰς τοὺς παῖδα. ὁ δ' οὐ πειθεῖς, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγεν εἰς δίκην προὸς τοὺς ἄρχοντας, ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν καὶ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυλάττετο προὸς τιμωρίαν. καὶ χρόνου μὲν πολλοῦ, οὕτως ἀδίκως πάσχων τὰ προειρημένα. ἔτει δ' ἐνάτῳ τῆς σεδεκίου βασιλείας, ᾗ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου μηνὸς, στρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τοῦ βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ προσκαθίσας αὐτῇ μῆνας ὀκτὼ καὶ δέκα, μὴ πάσης πολιορκεῖ φιλοτιμίας. συνεπέπτωτο δ' εἰς ταυτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱεροσολύμοις, δύο τὰ μέγιστα τοῦ παθῶν, λιμὸς & φθορὰ λοιμικὴ, ἐνσκηψάντων σφοδρῶς. ἐν δὲ τῇ εἱρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας οὐκ ἡσύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκράγει, καὶ ἐκήρυσσε παραινῶν τοῦ πλήθει δέξασθαι τὸν βαβυλώνιον αἰδίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ αὐτοὺς πανοικὶ τοῦτο προάξαντας, εἰ δὲ μὴ διαφθαρήσεσθαι. προσῦλεγε δ' ὡς εἰ μὲν ὑπομένει τις ἐν τῇ πόλει παῖτως ἀπολεῖται θανάτοις λιμοῦ δαπανηθείς, ἢ σιδήρῳ τοῦ τοῦ πολεμίων. εἰ δὲ φύγοι προὸς τοὺς πολεμίους, διαδράσεται τὸν θάνατον. οὐ δὲ ἐν αὐτοῖς δὲ ὄντες τοῖς δεινοῖς ὑπέμενον οἱ ταῦτ' ἀκούοντες τοῦ ἡγεμόνων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες προὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦντες, ὡς ἠπάτητο τὸν προφήτου ὡς μεμιωότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκατακλώντα, καὶ τοῖς τοῦ χειρόνων καταγγελίαις προθύμων ἐκλύοντα τὸ πλήθους. ἕτοιμον γὰρ εἶ αὐτὸ ὑπὸ αὐτοῦ καὶ τῆς παῖδος. ὁ δ' ἀπειλεῖ προὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἁλώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἀπολεῖσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης, οὐδὲν ἰδίᾳ παρεξιώθη, ἵνα ᾖ μή τοῖς ἡγεμόσιν ἀπιθήσαντα τοιοῦτον καιρὸν αὐτοφεάτων τῇ προαιρέσει, τὸν προφήτου ἐᾶσαι αὐτοῖς ποιεῖν ὅπ αὐ θέλωσιν. οἱ δὲ τοῦτο ἐφ' ὅτος αὐτοῖς τὸ βασιλέως, δι' ὑὸς εἰς τὴν εἱρκτὴν εἰσελθόντες, καὶ φαλεβόντες αὐτὸν, εἰς τινα λάκκον βορβόρου πλήρη καθιμήσαντες, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ τοιχεῖς ἀποθάνῃ. ὁ δ' προὸς αὐχένος ὑπὸ τοῦ πλήθους προσχεθείς, ἐν τούτοις ἦν. τοῦ δ' οἰκετοῦ τοῖς τοῦ βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, αἰθίοψ τὸ γένος,

renunciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non rectè principes statuisse & amicos, quòd vatem in cœnum demersérint, & grauiorem quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris consilij, quòd principibus prophetam in potestatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta socios è suo famulitio sibi assumere, funesque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus sit, & quantum potest propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops assumptis quemadmodum iussus erat sociis, extractum è cœno permisit abire liberum. Accitus deinde clàm ad regem, interrogatus est ecquod posset diuinitus afferre ad rem præsentem remedium. ille habere se ait, sed neminem crediturum sibi, aut præceptis suis obtemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quasi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc sunt impostores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam sæuias. Sed cùm rex iureiurando confirmasset, nec se illum interfecturum, nec amicos id facere passurum, fretus accepta fide, consuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim se internuncio iubere Deum, si modò velit incolumis esse, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs solo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipsum fore omnium malorum causam tam sibi ac suæ familiæ, quàm vniuerso populo. Tum rex, se quidem cupere facere quę vates in rem communem consuleret: sed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accusatus apud regem traderetur supplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem esse dictitans. nihil enim mali passurum, si ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: mansurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimisit: iussum nemini ciuium communicatum inter ipsos consilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, si cognito collocutos se esse, percontarentur, cúrnam esset à rege accersitus: sed prætexendum quòd venerit rogatum, ne posthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum est à propheta: volebant enim scire quánam de causa accessisset ad Sedeciam.

A τὸ περὶ τὸν προφήτην πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων οὐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐγχωρίους αὐτῷ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τὸ δεῖν τῷ δεσμῷ θανάτου πικρότερον οὕτως ἐσόμενον ἀπογνόντας κατ' αὐτό. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐπὶ τῇ παραδόσει τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν αἰθίοπα, ξιάκοντα τῶν βασιλικῶν ἀφαλοῦντα, καὶ
B χοινία, καὶ πᾶν ὃ τις τῷ τοῦ προφήτου σωτηρίᾳ ὄντως εὔχρηστον, μὴ ἀποκνῆσαι κομίσαι τὸν ἱερεμίαν. ὁ δ' αἰθίοψ, ἀφαλὼν οὓς ἐπετάλη, ἀπῆλθεν ἐπὶ τὸν βόρβορον τοῦ προφήτου καὶ δεδεμένον ἀφύλακτον μεταπεμψάμενος δι' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φράζειν αὐτῷ ἀφαιρεῖ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῖς παροῦσι σημαίνειν ἐκέλευεν. ἔχειν μὲν ἔλεγεν, οὐ πιστευθήσεσθαι δ' εἰπών, οὐδὲ παραινέσας, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ἀπολέσαι
C λέγωσιν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ ποῦ νῦν εἰσὶν οἱ τὴν βαβυλώνιον οὐκ ἐφ' ἡμῖν δεσπατήσειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες. ἀλλαδοῦμαί δὲ νῦν γε τοῖς ἀληθείαν εἰπεῖν, μή με κατακείνῃς θανάτῳ. τὸ δὲ βασιλέως, ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν αἱρήσει, οὔτε τοῖς ἡγεμόσι σκληρὸν ἔσεσθαι, θαρρήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ δεδόσθαι τοῖς βαβυλωνίοις τὴν πόλιν. ταῦτα δ' αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτὸν προφητεύειν ἔλεγεν, εἰ βούλεται σώζεσθαι, καὶ
D τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον διαφυγεῖν. καὶ μήτε τοῖς πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παραίτιον ἔσεσθαι τῇ κακῶν τῆς πολίτας, καὶ αὐτῷ παντοίκι τῆς συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, ποιεῖν ἃ παραινεῖ καὶ λέγει σωσοίσειν αὐτῷ νόμῳ. δεδιέναι δὲ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν φίλων πρὸς τοὺς βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρρυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μήτ' ἐκείνῳ ὑποτοεῖν τὴν
E ἡμωρίαν ἔλεγεν. οὐδένες γὰρ κακοῦ πείσεσθαι, δεδόντα τοῖς βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας· μόνον ἂν καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν μὲν ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, θεσπίσας αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτῷ ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ ἂν τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μεταπεμφθέντα γνῶναι πυνθάνονται τί κλανθεὶς εἶποι πρὸς αὐτὸν φράζειν τὰ τύ-
F πτων· ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθείη, μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε. ἐπεὶ θάνατος γὰρ ἐλθόντος πρὸς τὸν προφήτην, τί περὶ αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκήπτεσθαι. ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέχθη.

CAP. XI.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hierosolymis, extructis aggeribus, & erectis turribus, è quib⁹ arcebat propugnatores ſtátes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq. excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec ſegniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec peſti ſuccúbentibus,

Κεφάλαιον ιά.

G Ιεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορος τὸν δῆμον μετάκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗς δὲ πολιορκίας τῶν ἱεροσολύμων ὁ βαβυλώνιος ἐντεταμένως σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀφ' αὐτῶν αἰεί τοὺς τῆς τείχεσιν ἑστῶτας, καὶ πολλὰ περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δὲ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τῶν πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ οὔτε πρὸς τὸν λιμὸν, οὔτε πρὸς τὸν νόσον τῶν λοιμικῶν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ παρ' ἐλπίδα ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῇ παθῶν, τὰς ψυχὰς ἐῤῥώντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε ὡρὸς τὰς ἐπινοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπλησσόμενοι, ἀλλ' αὐτὰ μηχανήματα παρ' ἐκείνων αὐτὰ πιστοῦντες, ὡς εἰ τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συνέσεως, τῇ μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι τιλὶ αἱρέσιν ὁμοιῶν εἶ τῆς πόλεως, τῇ δ' τὴν σωτηρίαν οὐκ ἐν ἄλλῳ πεπιστευμένοις, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν αὐτοφωρίσκοντας οἷς κατὰ τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπολεχθήσεται μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμεινεν, ὅτι μῆνας ὀκτὼ καὶ δέκα, ἕως οὗ διεφθάρησαν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καὶ τῇ βελῶν, ἅπερ ἀπὸ τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἐκόντιζον οἱ πολέμιοι. ἁρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, τῇ τετάρτου μηνὸς τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ. εἷλον δ' οὖν οἱ ἡγεμόνες τῶν βαβυλωνίων, οἷς ἐπίστευσε τὴν πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ διέτριβε πάλαι. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα εἶπε ἐπιζητήσειε γενέσθαι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα πορθήσαντες ὑπέταξαν, νηργελέασος, ἀρέμαντος, ἐμεγάεος, ναβώσασες, ἐχασαμφαεὶς. ἀλύσας δὲ τῆς πόλεως περὶ μέσην νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ Σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, συναλαβὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φθασάντων δὲ τοῦτο τινὰν αὐτομόλων τοῖς βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλαβόντες δ' οὐκ ἄπωθεν ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ Σεδεκίᾳ, ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσκέδασαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. ὠφελεισθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. φθαρμένος δ' αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ παράνομον ὑπελάβειν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῶν πρόσθεν λόγων, οὓς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ὑποδεξόμενον. ὠνείδιζε καὶ ἀχαρισίαν, παρ' αὐτοῦ μὲν λαβόντι τὴν βασιλείαν, ἰακίμου δὲ αὐτῷ οὖσαν ἀφελόμενον ἐκείνῳ δοῦναι, χρησαμένῳ τῇ δυνάμει κατὰ τῶν φθαρέντος. ἀλλὰ μέγας ὅπερ ὁ θεὸς, ἐς μισήσας σου τὸν τρόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ τούτοις πρὸς Σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς μὲν υἱοὺς ἐκέλευσε φθαρῆναι καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ, αὐτοῦ τε Σεδεκίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ Σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε καὶ ἰεζεκιὴλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτῃ οὐκ εἶδε καθὼς ἰεζεκιὴλος προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανὰς ἐμφαίσει δυνάμεως τιλὶ τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ὄξι καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἀπαντᾷ τεταγμένως, ἃ τε δεῖ γενέσθαι προλέγει, τιλί τε τῶν ἀνθρώπων ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προεσθεῖν οὐδὲν ἐάσησαν τῶν ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι δὲ τῆς συμφορᾶς παραδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶ, τιλὶ ἐξ αὐτῶν πεῖραν διαφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ τοῦ Δαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέστρεψαν τὸν βίον.

A sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verumetiam artibus, dum illi his potissimum sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per mẽses decem & octo, donec tandem succubuêre, partim inedia victi, partim B superne è turribus telorũ multitudine oppressi. Capta est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperuntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quòd siquis requirat eorum ducum etiã nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in tem- C plum ingressis, Sedecias rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdã angustas in desertũ. quod cùm Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub auroram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt quà quemque tulit spes effugij. Ipse penè desertus cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad regem perductus est. D Quem postquàm in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinẽ, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter E mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, cuestigio iussit ipso & aliis captiuis inspectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendum. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Iezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. quòd captus abducetur ad Babylonium, & coràm cum eo loquetur, & oculis suis faciem F eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cum Babylonem perductus esset videre eam non potuit, Iezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ inscitiæ & incredulitatis insigne exemplum hîc eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum inelu- G ctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, vt templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata vrbem à fundamentis diueret, populum in Babyloniam traduceret. Qui cùm eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoque illud grande quod Solomon dedicauerat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis templum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam incendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis ex quo extructum fuerat elapſis CCCCLXX. menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à tranſinigratione ex Ægypto annis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A diluuio autem vſq; ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito vſque ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis, & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos: pontificem Sarcam, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam regium, & alios principes viros ſexaginta. quos omnes vnà cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò pontificem & principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam pontificum enumerate nomina, qui regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recèns à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Ioramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterùm rex Babylonem reuerſus,

Anni mundi.

A εἴκοσι μὴν καὶ ἓξ ἡμέραις, μέχρι τοῦ πολιορκίου βασιλέως. ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια καὶ δεκαπέντε, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τὴν ἀρχὴν κατέσχεν ὁ φονεὺς αὐτῶν βασιλεὺς σαοῦλος, οὐκ ὢν τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ δὲ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτὸς στρατηγὸν ναβουζαρδάνην εἰς ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, φλέξαντάς τε ἅμα καὶ καταφρίσαι αὐτό τε καὶ τὰ βασίλεια, τήν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν

B λαὸν εἰς τὴν βαβυλωνίαν μετοικῆσαι. ἧς ἡμέρας ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐν δεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βαστάζει τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν αὐτὸς ἀνέθηκε, ἔτι μὴν καὶ τοὺς στύλους τοὺς χαλκοὺς καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὲ ταῦτα, αἴρει τὸν ναὸν μὴν πέμπτῳ, τῇ τοῦ μηνὸς ἑβδόμῃ ἐπὶ

C τῆς σεδεκίου βασιλείας ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς ναβουχοδονοσόρου. ἐνέπρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψεν ἐνιαυτῷ ὕστερον ὁ ναός, μὴ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' οὗ κατεσκευάσθη. τῇ δ' ἐξ αἰγύπτου μεταναστάσει τοῦ λαοῦ, τοῦτο δὴ ἔτη χίλια ἑξηκοντατρία, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τῇ δὲ κατακλυσμοῦ μέχρι

D τῆς τοῦ ναοῦ πορθήσεως, χρόνος δὴ οὗτος ἐτῶν χιλίων ἑπτακοσίων, πεντήκοντα μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ οὗ δὲ ἐγένετο ἄδαμος μέχρι τοῦ τὸν ναὸν συμβαίνειν, ἔτη ὅσα ἐστὶ χίλια πεντακόσια δεκαεξία, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ τούτων τῆς ἐτῶν πλῆθος, ὅσα ἐστὶ ἐφεξῆς, καθ' ἕκαστον τῶν συμβεβηκότων διεληλύθαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ τῆς βαβυλωνίων βασιλέως, κατασκάψας τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν

E λαὸν μετανασήσας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρίαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, ἓξ δὲ ἦσαν οὗτοι, καὶ τὸν ὀφθαλμῶν πλείστων δυνάμενον, καὶ τοὺς φίλους τοῦ σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μεθ' ὧν εὗρεν σκεύη ἱκόμενος πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥιβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν μὲν ἀρχιερέως καὶ τῶν ἡγεμόνων, ἐκέλευσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτμηθῆναι. αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν

F σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. δεσμοὶ δ' ἐπέκειντο καὶ ἰωσεδέκου τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν πρὸ σαρίας τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥιβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ τὸ ἦθος διεξήλθομεν τοῦ τῶν βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν διεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα καὶ τῶν ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν

G ἀρχιερωσύνην παραδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν σάδδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τοῦ ναοῦ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς ἀχιμαᾶς διεδέξατο τὴν τιμήν. καὶ μετ' ἀχιμαᾶς, ἀζαρίας. τούτου δὲ ἰώραμος. τοῦ δὲ ἰωράμου ἶσος. μετ' αὐτὸν ἀξιώραμος. τούτου δὲ φιδίας, τοῦ δὲ φιδίᾳ σουδίας. τοῦ δὲ σουδία, ἰούλος. τοῦ δ' ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου δὲ οὐρίας. οὐρίου δὲ, νηρίας. τοῦ δὲ νηρία, ὠδίας. τούτου δὲ σαλδούμος, σαλδούμου δὲ, ἐλκίας, ἐλκίᾳ δὲ σαρίας, τοῦ δὲ ἰωσάδδοκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. οὗτοι πάντες παῖδες ὡδὲ καθ' ὃν διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην. ὡς δὲ ἡγεμὼν ὁ εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς,

σεδε-

σεδεκίαν μὲν εἶχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἰρκτῇ, θάψας ἢ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροσολύμων συληθέντα τοῦ ναοῦ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς. τὸν δὲ λαὸν κατῴκησεν ἐν τῇ βαβυλωνίδι χώρᾳ. τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τοῦ δεσμοῦ. ὁ δὲ στρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τοῦ ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλειπε, δοὺς δίξας ἀνδρὶ ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, ἀνδρὸς μου παῖδα τοῦ εὐγενεστάτου, δικαιοτάτου δὲ καὶ ἀγαθοῦ. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμένοις, τοῦ βασιλεῖ τελέσειν φόρον ὡρισμένον. ἱερεμίαν δὲ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἔπεισεν εἰς βαβυλῶνα συνὰ αὐτῷ ἀπαγαγέσθαι. κεκελεῦσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως παντὶ αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ βούλεται, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο δηλώσῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἐπεσθαι ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε ποῦ μένειν, ἡδέως δ' εἶχεν ἐπὶ τοῖς ἐρειπίοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς ταλαιπώροις αὐτῆς διαζῆσαι λειψάνοις. γνοὺς δ' αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τοῦ γοδολίαν προστάξας, ὃν κατέλειπεν, πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ χορηγίαν ὅσων ἂν δέηται, δωρησάμενός τε αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθᾷ καλουμένῃ, παρακαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτοῦ σωσαπολύσῃ τὸν μαθητὴν βάρουχον, νέον δὲ παῖδα ἐξ ἐπισήμου σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ διαφερόντως πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπραξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοὺς βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀνακεχωρηκότας, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ. ἡγεμὼν δὲ ἦν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωάννης υἱὸς καρέου, καὶ ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ἐκ δὲ τῶν βαβυλωνίων ἠλύθομεν, μὴ τὶς ἰσμαὴλος, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ συνδιῆλθε αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτους τοίνυν ἠλυθομένους αὐτοῦ γοδολίας ἔπεισεν μένειν αὐτόθι μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν, οὐδὲν ἀπέσεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταύτην λέγων αὐτὸν ἔχειν ὅρκον ἐπὶς ἐνοχλοίη, πύξεσθαι τῆς προθυμίας, συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν, ἀποστέλλειν τε μετὰ τῶν ἰδίων, καὶ ἀναπτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν προσέπι. φιλανθρωπεύεσθαι δὲ αὐτοὺς ἕως ἔτι καιρὸς ἦν, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι δι' ὃ τοῦ χειμῶνος τρέφεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διάγειν τῆς χώρας, εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διαδραμούσης δὲ φήμης, εἰς τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ὑπὸ τῆς φυγῆς σπαρέντας αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατῴκησαν. καταγνόντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν τοῦ γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωάννης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ὑφηγάπησαν αὐτὸν, καὶ βαάλιν τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμψειν ἰσμαὴλον ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως,

A Sedeciam in carcere vsque ad mortem eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepeliit. vasa quibus Hierosolymitanum templum spoliauerat, suis consecrauit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præposito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit vt iret secum Babylonem: iussum enim se à rege, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc regem per literas certiorem possit reddere. Propheta verò neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commẽdauit hominem, mandans ne quid ei deesse pateretur: donatóq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata priùs à Nabuzardane gratia, vt secũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tẽpore diffugerant, posteaquàm Babylonios recessisse audiuerunt, vndique collecti venerunt ad Godoliam Masphata. Eorum principes erãt, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositoque iureiurando paratum fore suum auxilium si quis molestaretur, consuluit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido, dicens missurum se vnà aliquot è suis, & daturum operam vt diruta instaurentur, & habitentur denuò. illos verò debere donec tempestiuũ est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustẽtentur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo quem liberet locum incolere. Quę fama postquàm ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, impositò certo tributo quod pẽderetur Babylonio, vndiq; concursum est ad eũ, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum aliis principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonuerúntque eum quòd Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clàm dolo interficeret,

XI.

& principatum inter Israelitas occuparet, cùm sit è genere regio: securum autem fore ab insidiis, si eis permittat Ismaelem clàm occidere. Vereri enim se, ne si ipse insidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant, ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile eum qui in tanta inopiæ necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidiis non posset sine scelere non succurrere, eum sua manu interimere conetur. Attamen etiamsi vera essent quę deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abiit. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis sociis adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cædibus tam in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inscij quæ acciderant. quos videns Ismael intrò vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio trucidauit, cadauerâque eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli autem ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. quibus promissis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum regem profectus est. Ioannes autem cum cæteris ducibus audita Masphatensium clade, & morte Godoliæ, indignissimè tulerunt, & assumptis suis quisque militibus, Ismaelem hostiliter persecuti sunt, cúmque apud fontem Hebronensem deprehenderunt. quibus visis captiui Ismaelis læti, rati id quod erat auxilium sibi venire, omnes ad Ioannem transiuerunt. Ismael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterùm Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibique ea die manserunt. Voluerunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in illos sæuirent.

ὅπως αὐτὸς ἀρχὴν τῆς ἱσραηλιτῶν, εἰ γὰρ ἐν τῇ γλώσσῃ τῇ βασιλικοῦ. ῥύσεσθαί γε μὲν τῆς ὑπουλίας ἔλεγον αὐτὸν, εἰ αὐτοῖς ἔφη κτείναι τὸν ἰσμαήλου ὡς οὐδενὸς γνωσομένου. δεδιέναι γὰρ ἔφασκον μὴ φονεύσειεν αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελῶς ἀπόλεια γένηται τῶν ὑπολειπομένων τῆς τῶν ἱσραηλιτῶν ἰχνῦς, εἰ δὲ αὐτοῖς ἀμελοῖ, καὶ αὐδρὸς εὖ πεποιηθότος, ὑπουλεύειν τοιούτῳ ἐμφανίσειν. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι, ῥᾳδίᾳ τινὶ καὶ οὕτω ἐρημίᾳ ὧν ἔχεσθαι μὴ ἐξαμαρτάνοντα, οὕτως πονηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ αἴσιον εὑρεθῆναι, ὡς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ὑπουλευσάμενον σῶσαι, αὐτουδέσαι δὲ αὐτὸν, αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτῷ γενέσθαι. οὐ μὴν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δεῖν δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ὑποθανεῖν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἀθέσμως καὶ πιστεύσαντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ δεδιωμένον αὐτῷ, ἐξαφθεῖραι. καὶ ὁ μὲν ἰωαάνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἠρέμουν, μὴ συνηδόμενοι πεῖσαι τὸν γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνου δὲ διελθόντος ἡμερῶν ἑξήκοντα, δεδηλωμένας πρὸς γοδολίαν εἰς μασφαθὰ πόλιν ἰσμαήλου, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οἷς λαμπρὰ ξενίζει καὶ ξενίοις ὑποδέξαμενος, εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαήλου, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δὲ οὕτως αὐτὸν ἐχοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀναθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαήλου, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ἀποσφάττει τὸν γοδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καθειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτων ἀναίρεσιν, ἐξῆλθεν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῶν σαπωτῶν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μετὰ δώρων ἦκον πρὸς γοδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δὲ αὐτοὺς ἰσμαήλου, εἰστοτε καλεῖ πρὸς γοδολίαν, καὶ παρῆλθόντων, ἀποκλείσας τοῦ αὐλοῦ, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατέσπευσε. διεσώθησαν δὲ τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἳ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῷ δηλῶσαι, ἐπιπλά τε ἐσθῆτας καὶ σῖτον. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαήλου. τὸν δὲ ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ᾐχμαλώτευσεν, ἐν οἷς καὶ τὰς βασιλέως θυγατέρας. ἃς ναβουζαρδάνης ὁ τῶν βαβυλωνίων στρατηγὸς, δεδὰ γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα δὲ πράξας ἀμφὶ θ', ἀφικνεῖται πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωαάνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ τὸν γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος δορυφόρων ὁπλίτας, ὡρμησαν πολεμήσοντες τὸν ἰσμαήλου, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χεβρῶνι. οἱ δὲ αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τὸν ἰωαάνου ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, δι' ὑμοῦ διεσθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν ἰωάνου ἀνεχώρησαν. ἰσμαήλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ ἰωάνης δορυφόροις οἷς αἰσθόμενον ἐν τῇ ἰσμαήλου χειρὸς, καὶ τοὺς δυνάμεις καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς τινα τόπον μικρὸν ἔρυμα λιμένων δορύφορα, καὶ τῶν μὲν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγένοντο δ' ἐκεῖθεν ἀφανῶς, εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γοδολίᾳ τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες προφασιμένου.

ὅτιτων

ὅτων δ' ὅπι ταύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, ἰωαάνης ὁ τοῦ καρέου, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, ὅπως ἀμηχανοῦσιν αὐτοῖς, ἢ τὸ τί χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὀμόσαντες πιθήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ ἱερεμίας εἴπῃ. ὑποχομψεύσῃ δὴ τοῦ προφήτου διακονήσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν θεόν, σωιέβη μὴ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φασάντα τὸν θεὸν εἰπεῖν δ πλάσαι ἰωαάνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ παντὶ, ὅτι μένουσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσαι, καὶ προνοίαν ἕξει, καὶ τηρήσει παρὰ τῶν βαβυλωνίων οὓς διδίασιν ἀπαθεῖς. πορευομένους δ' εἰς αἴγυπτον ὑπολείψειν, καὶ ταῦτα ὀργισθεὶς ἀ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἐμπροσθεν οἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ ἰωαάνῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, οὐκ ὠκνεύετο, ὡς κατ' ἐντολὴν τὴν ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύει, χαριζόμενον ᾧ βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ καταψεύδεσθαι μὲν τοῦ θεοῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων διαφθαρεῖσι. πυθόμενος οὖν ὅτι λαὸς καὶ ὁ ἰωαάνης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἵν' αὐτοῖς διὰ τοῦ προφήτου παρώσεται, ἀπῆρεν εἰς τὴν αἴγυπτον, ἄγων καὶ τὸν ἱερεμίαν καὶ τὸν βαρούχον. ἡνιομένων δ' αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ὅπι τοὺς αἰγυπτίους τὸν βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προειπεῖν ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τὴν τε ἄλωσιν τῆς αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτενῆ. τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβών, εἰς βαβυλῶνα ἄξει· καὶ ταῦτα σωιέβη. τῷ δὲ πέμπτῳ τῆς ἱεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ ὅστι ξίσιον καὶ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχοδονοσόρου στρατεύει ὁ αὐτὸς ὅπι τὴν κοίλην συρίαν. καὶ καταχὼ αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ μωαβίτας, ποιησάμενος ἤδη ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τὴν αἴγυπτον καταστρεφόμενος αὐτήν. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα, κτείνει, καθίσησας ἕτερον, τοὺς δ' ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἑβραίων ἔθνος ἐν τοιούτῳ τέλει γενόμενον παρεπέφαμεν δὴ ἐλθὸν πέρας τῆς διφθέρου. ὑπὸ ἀσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσεν ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὡσῆε. ἔπειτα τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβουχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπελείφθη τῶν ἱεροσολύμων ἀλόντων. σαλμανασάρης μὲν οὖν αἰχμάσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν αὐτ' αὐτῶν τὸ χώρᾳ ἰουδαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς περαίας καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τὴν τῆς χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, τοὺς δύο φυλοὺς ἐξαναγών, οὐδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱερουσάλημα καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸν δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας, ὅπι τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐλπλύθει, ἔτη ρλ' μεῖόν ἐξ, ἡμέρας δέκα σωιέβη γενέσθαι. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος τοὺς δυνατωτάτων λαβὼν τῶν ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς σπερμάτου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ καὶ τὰς ἀκμὰς τῶν σωμάτων, καὶ τὰς εὐμορφίας τῶν ὄψεων ἦσαν προβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδίδωσι, ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐπιμελείας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεστρέψατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας δεθέντες, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς ξαπέζης αὐτῷ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ ὁπλομάχια,

A priùs tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt vt hæsitantibus oraculum expediret quidnam faciendum sit, iurati facturos se quicquid ille iusserit. cúmq; propheta operam suam esset pollicitus, decima demum die Deus apparens iussit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum, & prouisurum ne quid incommodi à Babyloniis quos timebant accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infensúmque tali calamitate affecturum eos, quali paulo antè fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei sententia iuberet eos manere: sed putauerunt eum falsò verbis suis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio quod per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul Barucho & Hieremia. Quò postquàm peruentum est, Deus significauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Aegyptum: iussitque prædicere populo, quòd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur: id quod etiam factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copiis inuasit Cœlen Syriam. qua subacta bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hostiliter est ingressus: occisoque qui tunc regnabat, & alio rege constituto, repertos ibi Iudæos rursum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abductæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum regem captis Hierosolymis. Sed Salmanasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui priùs in intima Perside & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. rex vero Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem reposuit: quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per LXX. annos deserta maneret. tẽpus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duarum reliquarum transmigrationẽ intercessit, anni fuêre centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudæorum pueris, & Sedeciæ regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conspicui, pædagogos eorum curæ assignauit, exectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarum gentium deuictarum formosis adolescentibus: præbebátque eis de sua mensa victum,

XII. Daniel t.

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari iussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cúmque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare duriùs, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeò ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum qui curæ eorum erat præpositus, rogantes vt quæ mittebantur à rege in suos vsus conuerteret, ipsis legumina tantùm & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim aliis fastiditis talem victum appetere. ille verò ait se gratificari eis cupere, sed vereri ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, quòd necesse sit vt habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatiùs: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent vt saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseuerare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus speciosi facti quàm alij, ad pristinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non solùm non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non essent conferendi qui cibis vescebãtur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tẽpore securè Aschanes partes quæ de regia mẽsa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi verò vtpote puros iam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quòd neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirẽtur, facilè omnem perdidicerũt doctrinam tam Hebraicam quàm Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam diuinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cùm vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit, velle vt & somnium sibi indicent, & eius significationem. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires esse,

Daniel. 2.

καὶ τὰ τῆ χαλδαίων ἐξεδίδασκε γεάμματα, ἦσαν δ' αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοὶ, ὥστε λῶ ἐκπλῆσαι ἐξαίρετον. ἦσαν δ' ἐκ τούτοις τῆ ἐκ τῆ σεδηκίου γένους, πίσαρες καλοὶ τὸ καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιῆλος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἀνανίας, ὁ δὲ μισαῆλος, ὁ δὲ πίταρτος ἀζαρίας. τούτοις ὁ βαβυλώνιος μετονόμασε καὶ χρῆσθαι προσέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲν δανιῆλον, ἐκάλει βαλτάσαρον, τὸν δὲ ἀνανίαν σεδράχην, μισαῆλον δὲ μισάχην. τὸν δὲ ἀζαρίαν ἀβδεναλῶ. τούτοις ὁ βασιλεὺς δι' ὑπερβολὴν δίφυίας καὶ σπουδῆς τῆς περὶ τὴν παίδευσιν τῆ γεαμμάτων καὶ σοφίας ἐν προκοπῆ γενομένους, εἶχεν ἐν τιμῆ καὶ σέργων διετέλει. δόξαν δὲ δανιήλῳ μὴ τῆ συγγενῶν σκληραγωγεῖν αὐτὸν, καὶ τῆ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς ζαπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλως πάντων τῆ ἐμψύχων, προσελθὼν ἀρχιη τῆ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῆ ἐπιτεταμμένῳ δυνούχῳ, τὰ μὲν ὦδε τὸ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν αἱρεῖσθαι λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς δίαζοφὴν, ἕως ἔτι τῆ ἀφύχων ἕτερα βούλοιτο. πρὸς γὰρ τῷ τοιαύτῳ δίαιταν αὐτοὺς ἐκκεκινεῖσθαι, τῆς δ' ἑτέρας προφερεῖν. ὁ δὲ, εἰ μὲν ἕτοιμος ὑπηρετεῖν ἔλεγεν αὐτῶν τῆ προαιρέσει, ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ κατάδηλοι τῆ βασιλεῖ γένωνται, ἐκ τῆς τῆ σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς τροπῆς τῆ χαρακτῆρος, συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτῆς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῆ διαίτῃ, καὶ μάλιστα τῆ ἄλλων παίδων διαφθοίτων, ἐλεγχθέντες αἴτιοι κινδύνου καὶ τιμωρείας αὐτῷ κατασταῖεν. ἐχέτω τοίνυν πρὸς τοῦτο διλαβῶς τὸν ἀρχιμάγειρον, πιέδουσιν ὅτι δέκα ἡμέρας ταῦτα φθαρχεῖν αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλούσης ὡμῶν αὐτοῖς τῆς τῆ σωμάτων ἕξεως, ἐπιμένειν τοῖς αὐτοῖς ὡς οὐδὲν ἔτι εἰς αὐτῶν βλαβησομένων. εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῆ ἄλλων ἐχόντας, ὅτι τῶν προτέρων αὐτοὺς δίαιταν ἄγειν. ὡς δὲ, οὐ μόνον οὐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τῶν ζοφῶν ἐκείνων προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῆ ἄλλων ὑγιαίνεσι τὰ σώματα, καὶ ἐντεῦθεν μείζονες γένοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐδεστέρους ὑπολαμβάνειν, οἷς τὴν βασιλικὴν συνέβαινεν ἐπὶ χορηγίαν, τοὺς δὲ μὴ τῆ δανιήλου, δοκεῖν ἐκ ἀφθονίαν καὶ ζυφῆ τῆ πάση βιοῶν, ἔκτοτε μὴ ἀδείας ὁ ἀρχιμάγειρος ἀ μὲν ἀπὸ τῆ δείπνου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δὲ αὐτοῖς τὰ προειρημένα. οἱ δ' ὡς καὶ τῆ ψυχῶν αὐτοῖς δι' ἐκ τούτου καθαρῶν καὶ πρὸς τὴν παίδειαν ἀκραφνῶν γεγυμνασμένων, ἢ τῆ σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν δυτονωτέρων, οὔτε γὰρ ἐκείνας ἐλωβοῦντο καὶ βαρείας ἔχον ὑπὸ ζυφῆς ποικίλης, οὐδὲ ταῦτα μαλακώτερα διὰ τὴν αὐτῶν αἰτίαν, πᾶσιν ἑτοίμως ἐξήμαθον παιδείας, ἥπερ ἦν παρὰ τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δὲ δανιῆλος, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, πρὸς καὶ σεις ὀνείρων ἐπιπουδάκει, καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐ-

ηλύετο. μεθ' ἕτος δεύτερον τῆς αἰχμαλώτου παρθήσεως, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, οὗ τὴν ἔκβασιν αὐτὸς αὐτῷ καὶ τίς ὕπνους ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, τούτου μὲν ὅπλα ἐπάνεται, διαναστὰς ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἶπε ὄναρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς. καὶ τὸ συμβεβηκὸς πρὸς τὴν λήθην ὧν εἶδε μιμούμενος, ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν ὅπως ἴδῃ τὸ ὄναρ, καὶ τί τὸ σημεῖον. τῆ δὲ, ἀδύνατον εἶναι λεγόμενον αἰθρώποις τοῦθ' ὑρᾶν,

εἰ δὲ

εἰ δ' αὐτοῖς ἔκδοτο τὸν ὄνειρον τῷ ἐναντίον φράσειν τὸ σημαῖνον ὑποχομένων, θάνατον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προστάττει δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιῆσαι τὸ κελευσθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δύνασθαι. Δανιὴλος δ' ἀκούσας ὅτι προστάττει πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῆς συγγενῶν κινδυνεύειν, προσεισιν ἀρειόχῳ τῷ τῶν σωματοφυλάκων τῷ βασιλέως ἀρχιμαγείρῳ. καὶ δυνατὸς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἰς προσταχὺς ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς, καὶ χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ παρὰ τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθέντος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτῷ δηλοῦν ὑπελείποντο, φήσαντος μὴ δύνασθαι, παρεξιέναι αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν ἀρειόχην, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτην τὴν ἀναίρεσιν ὑπαχεῖν. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτοῦ δυνατὸς τοῦ θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ ἀρειόχης ταῦτ' ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ Δανιήλου ἀξιοῦντος. καὶ ὁ μὲν κελεύει τὴν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ὑπαχεῖν, ἕως γνῷ τὴν ὑπόφασιν τοῦ Δανιήλου. ὁ δὲ πᾶς, μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοῖς μάγοις καὶ τοῖς χαλδαίοις, οἷς δι' καὶ αὐτοὺς σωθῆναι, ῥύσασθαι τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὴν ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δηλονότι ὁ βασιλεὺς ὑπελείπετο δι' ἀπὸ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν κατὰ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς οἰκτίρας τε καὶ δυνάμενος ἐλεῆσαι, καὶ τὸν Δανιήλου τῆς συμφορᾶς ἀγασθέντα, τότε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς αὐτὸς καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. Δανιὴλος δὲ χαίρει τοῦ θεοῦ ταῦτα, προσευχὴν ποιησάμενος, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀπεγνωκότας ἤδη τὸ ζῆν καὶ πρὸς τὴν θνατὴν τὴν διάνοιαν ἔχοντας, εἰς δ' ἐλπίδας καὶ τὰς περὶ τοῦ βίου διήγειρεν ἐλπίδας. δι' ἀρετὴν δὲ τοῦ θεοῦ παρ' αὐτοῦ ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, χθιζοῦ τὴν ἡμέραν ἐδεήθησαν πρὸς τὸν ἀρειόχον, καὶ ἄγειν αὐτὸν αὐτὸν ἄξιον πρὸς τὸν βασιλέα. δηλώσαι γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν περὶ τῆς παρελθούσης νυκτός. εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Δανιὴλος, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων χαλδαίων καὶ μάγων. ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ δύνασθαι συνιδόντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλοι λέγειν. οὐ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, οὐδ' ὅτι τῶν διάνοιαν αὐτῷ μᾶλλον ἐκπεπόνηται, τοῦτο γίνεσθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησὶν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δηλονότι πρός τε τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν κρίσιν αὐτῷ φανερὸν ἐποίησεν. οὐκ ἔστιν γὰρ τῆς ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθῆσαι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῶν λύπης, πρὸς τῆς σῆς αὐτῷ δόξης ἐφέντιζον, ἀδίκως οὕτως ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς οὐδὲν μὴ ἀθεμίτου σοφίας ἐχόμενον προστάξας, ὅτι δ' ἔργον θεοῦ, τοῦτ' ἀπῄτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φροντίζοντι περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου παντὸς, μετὰ σὲ, κατακοιμηθέντα βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ θεὸς τοὺς βασιλεύσοντας, ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶτα. οὗ τὴν μὲν κεφαλὴν συνέβαινεν εἶναι χρυσῆν, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυρᾶς, τὴν δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας, σιδηροῦς.

A quòd si exponeret visionem somnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussissèt occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adiit Ariochum regij præfectum satellitij: rogauítque causam cur ita rex statuissèt in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animaduertere: & cognito B quòd cùm oblitus esset somnij, iussissétque eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à rege peteret. spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cùm per Ariochum regi essent renunciata, iussit eædem magorum differri, tantisper dum hanius promissi illum experiretur. puer verò cum locus digressus in suum C cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione quam rex præterita nocte visam clabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quàm eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantùm de morte cogitantibus: hortatúrque vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt se ad regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primùm deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantíque mihi pro mea populariúmque vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quòd à te indigni vita essemus iu- F dicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cùm tot viros bonos & honestos necari iuberes, ídque iniuria, quòd non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cuperes. Ergo cùm hæc te cura teneret, quisnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput G erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.

deinde saxum vidisti abruptum à monte in A statuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, sed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: cúmque ingruente venti vi diffiatum in terras diuersissimas. Saxum verò illud tam magnum accepisse incrementum, vt quantum est terrarum sua mole opprimeret. Et hoc quidem est quod vidisti somnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te sig- B nificat, & alios reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus regibus vestrum imperium delebitur. illorum quoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoque vires debellabuntur ab alio ferro simili, cui propter naturam ferri nihil poterit resistere, quòd ea sit auro, argento ac ære validior. adiecit & de saxo interpretationem Daniel, sed mihi hoc narra- C re non libuit, cuius propositum est præterita, non etiam futura, scribere. quod si quis veritatis auidus non desistit inquirere, futurorum quoque obscuros euentus cupiens discere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter sacras literas. Porrò Nabuchodonosorus his auditis agnoscens suum somnium, attonitus est Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus D honoribus. Nec hoc contentus impositio ei Dei sui nomine, vniuersæ ditioni suæ præpositum esse voluit, cum eóque simul eius consanguineos: qui ob hæc inuidiosi facti in periculum inciderunt, offenso rege propter causam talem. Rex fabrefacta aurea statua, alta sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno Babylonis eam statuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni sua ditione principes, eíque mandauit, vt quamprimùm tubæ dari signum E audierint, procidentes in faciem adorent statuam. quod qui non fecerit, pœnam proposuit vt coniiciatur in ardentis fornacis incendium. Cùm igitur omnes audito tubæ signo adorarent eam statuam, Danielis cognati negauerunt se hoc facturos, quòd nollent patrias leges transgredi. móxque delati, & in ignem coniecti diuina seruati sunt prouidentia, & præter omnium opinionem euaserunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, sed quasi sentiens iniustè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim suam in F iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendauit, quòd probos & Deo charos esse animaduerteret: quo factum est vt semper in maximo apud eum honore haberentur. Non multò deinde pòst, rursum aliud dormiens rex vidit in somnium, quòd priuatus regno vitam acturus esset inter bestias, & post exactum G eo modo septennium, denuò restituendus esset in pristinum imperium. quo viso rursum conuocatis magis percontatus est quid significet.

Daniel. 3.

Daniel. 4.

ἔπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ὄρους ἀποῤῥαγῆντα, ἐμπεσόντα τῷ ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα, συντρῖψαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν, ἀλθώδεσι λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν ὑφ' αἵματος ἀνδριάντος σφοδροτέρου, ὑπὸ τῆς βίας ἁρπαγῆναι διὰ παντὸς. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον, ὡς ἅπασαν ὑπ' αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἐστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ὁ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλου, καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δ' ἐκείνων ἑτέρας τις ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκῆν ἡμφιεσμένος. καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχύν, ὁμοία σιδήρῳ, καὶ κρατήσει εἰς ἅπασαν ὁμοίως τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, εἴπερ δὲ αὐτὴν στερροτέραν τῆς τοῦ χρυσοῦ & τοῦ ἀργυροῦ καὶ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ περὶ τοῦ λίθου Δανιήλης τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔδοξε τοῦτο ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγενημένα συγγράφειν, οὐ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας ζηλωτὴς μᾶλλον οὐ φθείσεται πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ περὶ τούτων ἀδήλων εἰδήσεται βούλεσθαι μανθάνειν, ἀπουδασάτω τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι τοῦ Δανιήλου, εὑρήσει δὲ τοῦτο ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ ἀκούσας ταῦτα καὶ θηγμοὺς τὸν ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ Δανιήλου φύσιν. καὶ πιστὸν ὅτι θεόσπορον, ᾧ θρόπῳ τὸν θεὸν θεοσκυοῦσι, τούτῳ τὸν Δανιήλον ἱσπάζετο, καὶ θύειν ἐκέλευε καὶ ὡς θεῷ θεοσέταξεν. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τιμῶν θεοσηρείαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου θεοῦ θήμενον, ἁπάσης δεσπότην τῆς βασιλείας ἐποίησε, & τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βασιλεῖ θεοσκεύσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερώσειν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρᾶτον αὐτοῖς θεσσάξας, ὅτε σημαινούσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας θεοσκυεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας, ἐμπέλασεν εἰς τὸν τοῦ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν μὲν τὸ σημαινούσης ἐπακοῦσαι τῆς σάλπιγγος & θεοσκυούντων τὸν ἀνδριάντα, τοῦ Δανιήλου συγγενεῖς οὐ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, διὰ τάχους εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θεία σώζονται θεονοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφεύγουσι τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλά κῆ λογισμὸν οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐχ ἥψατο, καίειν δ' ἀθυμεῖ ἰδὲ ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τοῦ θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε μὴ διαπυηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παραδόξως διασώσαντος. τοῦτο συνέσησεν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς. διὸ μὴ πάσης ἀξιούμενοι παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ κῆ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἀπιστῶν τῆς ἀρχῆς, μὴ θηρίων ἔξει τιμὴν διαιτᾶσθαι, καὶ διαζήσας οὕτω, ὅτι τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τιμῶν ἀρχῶν ἀποληφθήσεται. τοῦτο θεασάμενος τοίνυν, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοὺς περὶ αὐτοῦ, καὶ τὶ σημαίνει λέγειν ἠξίου.

ὁ μὲν

τῆδ μὴν οὐ ἄλλων οὐθεὶς ἐδυνήθη τὼν τὸ ἐνυπνίου
σχήσειαν δύρεῖν οὐδ' ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, δανιὴλος δὲ μόνος καὶ ταῦτα ἐκεῖνε, καὶ καθὼς ἔδει τὰ
αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη, σχεδὸν γὰρ δὴ τῆς ἐρημίας
τὸν προειρημένον χρόνον οὐδενὸς τολμήσαντος ἔνδο-
θέσθαι τοῖς προάγμασιν ὥδε τὼν ἐπιταγὴν, ἀνδ-
θεὶς τὸ θεοῦ τὼν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς
αὐτὼν ἐπανήρχετο. ἐγκαλέσαι δέ μοι μηδεὶς οὗ-
τως ἕκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι σχῆς τῆς γραφῆς, ὡς
ἐν τοῖς ἀρχαίοις δύειτο βιβλίοις. καὶ γὰρ δὴ θς ἐν
ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, προὸς τοὺς ἐπιζητήσοντας τὰ τῆδ
προαγμάτων ἢ μεμφομένους ἀσφαλισάμενος, μόνον
μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βίβλους εἶπον εἰς τὼν
ἑλλάδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσ-
θεὶς τὶ τοῖς προάγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν
ὑπεχόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ἔτη
πεντεκαιεικοσαετίαν βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον.
αὐὴρ δὲ εὐσεβείᾳ καὶ τῷ προὸ αὐτοῦ βασιλέων δυ-
χάσειος γεγόμενος. μέμνηται δ' αὐτοῦ τῶν προάξεων
καὶ βηρωσσὸς ἐν τῇ ξύτῃ τῆδ χαλδαϊκῶν, λέγων οὕ-
τως. ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορος,
ὅτι ὁ ταγμάτων σατράπης, σὺν αἰγύπτῳ καὶ τῆς
προὸς τὼν κοίλων συρίας καὶ τὼν φοινίκων πόσοις,
ἀποστάτης αὐτοῦ γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἐπ κα-
κοπαθεῖν συνήσας τῷ ναβουχοδονοσόρῳ ὅτι ἐν ἡλι-
κίᾳ μέρη πνὰ τῆς δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν.
συμμίξας δὲ ναβουχοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ καὶ πα-
ραταξάμενος, αὐτοῦ τὸ ἐκράτησε, καὶ τὼν χώραν
ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τὼν αὐτοῦ βασιλείαν ἐ-
ποιήσατο. τῷ δὲ πατρὶ τῷ ναβουχοδονοσόρῳ συμ-
βὰν κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ βαβυ-
λωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασι-
λεύσαντι εἰκοσιέ. ἀναδόμενος δὲ μετ' οὐ πολὺν
χρόνον τὼν τοῦ πατρὸς τελευτὼν ναβουχοδονοσό-
γου, καὶ καταστήσας τὰ κατὰ τὼν αἰγύπτιον προάγ-
ματα καὶ τὼν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους
ἰουδαίους τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων, καὶ τῷ κατὰ
τὼν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ συντάξας ποσὶ τῷ φί-
λων μετὰ τῆς βαρύτητος δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς
ὠφελείας ἀνακομίζειν εἰς τὼν βαβυλωνίαν, αὐτὸς
ὁρμήσας ὀλίγοσὸς ἀπὸ τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς βα-
βυλῶνα. ἀναλαβὼν δὲ τὰ προάγματα, διοικού-
μενα ὑπὸ τῷ χαλδαίων, καὶ ἐπιτερπόμενος τὼν
βασιλείαν ὑπὸ τοῦ βελτίστου αὐτῶν, κυριεύσας ὁ-
λοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώ-
τοις ἀναχθομένοις, συνέταξεν ἀποικίας ἐν τοῖς ἐ-
πιτηδειοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δ' ὑ-
πὸ τῷ ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων, τό τε τοῦ βήλου ἱε-
ρὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὼν τε ὑ-
παρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν προσάμε-
νος, καὶ αἰαγκάσας, προὸς τὸ μηκέτ' δύνασθαι τοὺς
πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέφαντας δὴ τὼν
πόλιν κατασκάζειν. προεβάλετο δὲ ξεῖς μὲν τῆς
σύδον πόλεως προβόλους, ξεῖς δ' ἔξω, τοῦτο γ τῆς ὁπλῆς πλίνθου. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὼν πόλιν,
καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροπρεπῶς, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασι-
λεία ἐγκώμια αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν αἴσθημα καὶ τὼν λοιπὼν πολυτέλειαν, προσὸν ἴσως αὐ εἶν λέ-
γειν. πλὴν ὅσον τε τὰ μεγαλεῖα καὶ ὑπερήφανα συνετελέσθησαν ἡμέρας δεκαπέντε. ἐν δὲ
τοῖς βασιλείοις πύλαις, ἀναλήμματα λίθινα αἰωροδρόμησε, τὼν ὄψιν ὑποδοχὴ ὁμοιότητα τῆς ὕλης.

A Eius intellectum nemo alius inuenire & regi indicare potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura assecutus est: & qualem hic prædixit, talis etiam euentus effuit. nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine sceptrum toto audente inuadere dominium, exorato Deo rursum in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quòd hæc ita vt in antiquis libris inuenio, scriptis meis infero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in exordiis huius
B historiæ, palàm profitens me tantum Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Cæterùm Nabuchodonosorus cùm regnasset annos XLIII. vitam finiit, vir industrius, & prioribus regibus longè fortunatior. Meminit eius & Berosus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis. XIII.
C Pater autē Nabuchodonosorus audito quòd Satrapa quem Ægypto & Cœlæ Syriæ Phœniciæque præfecerat, à se defecisset, cùm non posset amplius ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit hunc contra illum proficisci. qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deuicit, & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea patet Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cum regnasset
D annos XXI. Nabuchodonosorus verò non multo post patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negotiis, demandataque amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cùm assumpsisset regni administrationem, quæ interim pe-
E nes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius reditum, factus est totius paterni imperij dominus. ac primùm omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias distribuit: deinde spoliis bello partis Beli templum & alia quædam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & flaminis alueo, ita ne hostes eo possent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra vrbem extruxit, & totidem foris
F circūdedit, omnes è coctilibus lateribus. cúmque memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorum modum ornasset, paternæ regiæ cōtignam extruxit aliam regiam, cuius substructiones & reliquam magnificentiam fortè superuacaneum esset dicere: vnum silere non possum, quòd tam amplam & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac regia moles saxeas formi-
G cibus suspendit, montium speciem referentes, superne consitas variis arborum generibus,

atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historiis, quòd hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc rege apud historicos inuenio.

καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι παντοδαποῖς, ἐξειργάσατο καὶ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον. διὰ τὸ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ὀδυνᾶσθαι τῆς οἰκείας διαθέσεως, ὡς τεθραμμένην ἐν τοῖς κατὰ μηδίαν τόποις. καὶ μεγαθυμίᾳ δὲ, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἰνδικῶν, μνημονεύει αὐτοῦ, δι' ἧς δοκοφαίνειν πειρᾶται τοῦτον τὸν βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῷ μεγέθει τῶν πράξεων, ὑπερβεβηκότα τὸν ἡρακλέα. κατασρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ λιβύης τὴν πόλιν, καὶ ἰβηρείας. καὶ διοκλῆς δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περσικῶν, μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως, καὶ φιλόστρατος ἐν ταῖς ἰνδικαῖς αὐτοῦ καὶ φοινικικῆς ἱστορίας. ὅτι ἔσχε ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε τύρον ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τύρου. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ πάντων ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ταῦτα ἦν.

Cap. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint.

Cæterùm post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totáque cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abimalarodacho post decimumoctauum regni sui annum defuncto Nigliſar filius successit, cúmque regnasset annos quadraginta, vitam cum morte mutauit. continuata deinde successione ad Labosordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm mensibus hæsisset, post mortem eius transiit ad Balthasarem, qui Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cùm ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumelioſa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem, qua visione territus conuocauit magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum.

Daniel. 5.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡς ναβουχοδονόσορος τελευτήσας διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν, καὶ ὡς καταλύεται ὑπὸ πάντων ἀρχὴ ὑπὸ χεῖρα τὴν περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα σωτῆρι ἰουδαίοις χρ' τούτῳ τὸν καιρὸν ἐγένετο πρὸς τοὺς βαβυλωνίους.

Μετὰ δὲ τὸν ναβουχοδονόσορον τελευτὴν ἀβιλαμάραδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει ὃς δύο τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέα ἰεχονίαν τοῦ δεσμοῦ ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις εἶχε πολλὰς αὐτοῦ δωρεὰς δοὺς, καὶ ποιήσας αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλέων. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τὸν πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τοῦ ἰεχονία, παραδόντι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὸ τὰς παρίδος, ὡς αὐτὸν καταδουλώσειν ληφθεῖσα τὴν πολιορκίαν, καθὼς προεῖπομεν. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαραδάχου μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλίσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνει. καὶ καταχὼν αὐτὸν ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τῆς βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μιᾶς ποιήσασα παρ' αὐτοῦ τοὺς πάντας ἐνιαύς, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοναίδηλον παρὰ βαβυλωνίοις. ἐπὶ τούτου στρατεύουσι κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτοῦ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι καὶ περίεργον θέαμα συνίδη. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σκεύη λίθινα πολλὰ ἀργυρᾶ, εἰς ἑστιάσιν παρεσκευασμένα βασιλικὴν, μετὰ τῶν παλλακίδων καὶ τῶν φίλων. δόξαν δὲ αὐτῷ, κομιδῆ μανίᾳ κελεύει ἐκ τοῦ ἰδίου ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μόνον, εἰς δὲ τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δὲ ὑπὸ θεράσους παροξυνθεὶς, ὡς τὰ αὐτοῦ χρῆσθαι, μεταξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐκ τοῦ τοίχου ὁρᾷ χεῖρα φερομένην, καὶ τῷ τοίχῳ τινὰς συλλαβὰς ἐγγεγράφουσαν. ταραχθεὶς δ' ὑπὸ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς βαρβάροις, τά τε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. τῶν δὲ

τῶν ἢ μάγων οὐδὲν δυνάσεσιν, οὐδὲ συνιέναι λεγόντων, ὑπ' ἀγνοίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τῆς δὴ τῷ Δανιήλῳ λύπης, καὶ πᾶσαν ἐκήρυξε τὴν χώραν, τῷ τὰ γεγράμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην διάνοιαν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερχρύσιον, στρεπτὸν περιαυχένιον χρύσεον, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τῶν Χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. τούτου γνωσθέντος τὸ κηρύγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνεφρασμένοι καὶ φιλοτιμησάμενοι περὶ τὴν εὕρεσιν τῶν γραμμάτων, οὐδὲν ἔλαττον ἠπόρησαν. ἀθυμοῦντα δ' ὅτι τούτῳ θαρσαλέον τὸν βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, Δανιηλοσώσειν ἤρξατο, καὶ λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς Ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀνὴρ θεὸν τὸν ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος ἱερουσόλυμα Δανιήλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ γνώριμα, ὃς ναβουχοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ μηδενὸς ἄλλου συνηθέντος εἰπεῖν ὠφέλει ὧν ἐχρῄζετο, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν, ἠξίου παρ' αὐτοῦ πυνθάνεσθαι ὠφέλειν τῷ γράμματον, καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τῷ οὐχ δυνήσεσθαι αὐτὰ καταλείπειν, καὶ σκυθρωπὸν ἢ τὸ ὑπὸ θεοῦ σημαινόμενον. ταῦτ' ἀκούσας, καλεῖ τὸν Δανιήλον ὁ Βαλτάσαρ. καὶ προσελθὼν ὡς πύθοιτο ὠφέλει αὐτὸν καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνῳ ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἃ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς δήνοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, καὶ τὴ σημαίνει μεμύσειν ἠξίου. τοῦτο γὰρ ποιήσαντι πορφύραν δώσειν ἐνδύσασθαι, καὶ χρύσεον ὠφεὶ τὸν αὐχένα στρεπτόν, καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς αὖ ἐξ αὐτῶν δήσιμότατος γένοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ᾗ τούτων ἔτυχε πυνθανομένοις. Δανιήλος δὲ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίου, τὸ γὰρ σοφὸν καὶ τὸ θεῖον, ἀδωροδόκητον εἶναι, & ὠφεῖλε τοὺς λοιμοὺς ὠφελεῖν. μεμύσειν δὲ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν δὲ αὐτῶν τοῦ βίου. ὅπ μὲν γὰρ οἷς ὁ θεὸς ὑπὸ αὐτῷ δέδεκται τὰς εἰς θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τούτοις ἔμαθεν δύσεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑφ' τὸν αὐθρωπίνου φύσιν μηχανᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ ναβουχοδονοσόρου μεταξάντος εἰς δίαιταν θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μὴ πολλὰς ἱκεσίας καὶ λύσεις ἐλεηθέντος, ἐπανελθεῖν εἰς τὸν αὐθρωπίνον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ δέδεκται τοῦτα τὸν θεὸν ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ θεσπρουόμενον τῷ αὐθρώπων μέχρις οὗ καὶ ἐπαλύτησεν ὑμνοῦντος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων. & πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δὲ σκεύεσιν αὐτοῦ μὴ τὰν παλλακίδων δικονεῖτο. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ, καὶ δέδεκται τῷ γεγραμμένων θεσκαταγέλλειν, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δὴ τέλος. ἐδήλου δὲ τὰ γεγραμμένα τάδε. μανῆ, τοῦτο δ' ἑλληνὶ γλώσσῃ σημαίνοιτ' ἂν ἀριθμός, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τοσοῦτον χρόνον, καὶ τῆς ἀρχῆς ἠρίθμηκεν ὁ θεὸς, καὶ θεῖναι δὴ σοὶ βραχὺ χρόνον. θεκὲλ, σημαίνει τοῦτο σταθμὸν, στήσας οὖν σου λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφθερμένην δηλοῖ. φαρὲς, καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ κἀλλάδα γλῶσσαν. κλάσει τοιγαροῦν σου τὴν βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐτὴν ἢ πέρσαις δέδωκεῖ. Δανιήλου δὲ ταῦτα σημαίνειν τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γράμματα, τὸν μὲν Βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ' οὕτω χαλεποῖς τοῖς δηλουμένοις λύπη καὶ συμφορᾷ κατασχεθῆναι. οὐ μὴν εἰς φθόνῳ κακῶν αὐτῷ γενομένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν οὐ διέδωκεν,

A magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit magorum concursus, certatim B sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis abductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro quæ opus erat interpretatum, cùm id eo tempore posset alius nemo. rogábátque vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ C literæ, vt coarguta cæterorum insciti, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Baltasar accersit Danielem: & præfatus se resciuisse de eius sapientia, deque spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquemque aureum, & D ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scisciando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil E moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac deinper totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam. hunc verò oblitum domestici exempli, voces impias iactasse in Deum, & potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. F Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus superesse. Thecel, quod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta rex non poterat non vehementer G tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum prænuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit,

sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imò illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit vt erat euenturum, tametsi parum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum regis potestatem deuenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni eius decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro suo cognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, eúmque maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios CCCLX. satrapas. tot enim à Dario primùm instituti sunt.

XIIII. Daniel. 6. Itaque cùm tam charus & honoratus apud regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum inuidiam, quemadmodum fieri solet inter eos qui aliquem sibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. cúmque æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cùm enim esset contemptor pecuniarum & omnium numerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cùm animaduertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditóque Dario renuntiant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per triginta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum coniici. Rex verò non perspiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitúsque se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretum promulgabatur. Id cùm omnes præ metu seruare conarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, regem adeunt properè, Danielémque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus deos precari ausus sit, idque non ob pietatem, sed ob hoc ipsum quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facilè veniam daturum crederent,

A ἀλλὰ πάσας ἀφῆκε, τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσονται λημζόμενος, ἴδιον αὐτὸ καὶ τῆς προφωμένης ἀλλ' οὐχὶ τῦ θεοφητεύσαντος εἶ). τὰ δὲ ὠμολογημένα κρῖναι αἰδοῦς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ συνθεσπα τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἔκρινε. μετ' οὐ πολλὰ δὲ χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τῦ πρεσβῦ βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. βαλτάσαρος γὰρ ὀκτὼ ἐφ' οἷς τιμὰ αἵρεσιν τῆς βαβυ-

B λῶνος σωιζεσθαι χρεύεται, βασιλεύσαντος αὐτὸ, ἔτη ἐπτὰ καὶ δέκα. τὴν μὲν οὖν ναβουχοδονοσόρου τῦ βασιλέως ἐγγόνων, τὸ τέλος τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. δαρεῖος δὲ παλύσαντα τιμὰ βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μὴ κύρου τῦ συγγενοῦς, ἔτος ἓν καὶ ἑξηκοστὸν ἔτι τὴν βαβυλωνίαν εἶλεν. ἦν δὲ ἀξυάρου υἱός, ἕτερον δὲ παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα. ὃς ἐπὶ δανιήλου τὸν θεοφήτην λαβὼν, ἤγαγε εἰς μηδίαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῦ τιμῆς μεταδοὺς, εἶχε σὺν αὐτῷ

C τὴν ζωὴν δὲ σατραπῶν ἓν, οὓς ὅλη τὴν ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους δὲ ἐποίησε δαρεῖος. δανιήλου τοίνυν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ δαρείῳ, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτῦ μόνου ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον πεπιστευμένου ἐφθονήθη. βασιλεύουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἑτέρους ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητοῦντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κα-

D τηγορίας τῶν ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ διὰ δεκαμοιρῖτι παρὰ δαρείῳ, πᾶσαν αἰτίαν οὐδεμίαν. οὐ γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάτω καὶ παντὸς λήμματος θεῖος ἦν, αἴσχιστον αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑφ' ὧν δεῖται καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν, οὐδὲ ἰώτου καιρῶ τοῖς ζητητυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων ὕλην παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς οὐδὲν εἶχον ὃ κατεπάντες αὐτὸ πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τιμὰ παρ' αὐτῷ τιμὰν ἀχθῇ καὶ διαβολῇ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν

E αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν δανιήλην, ἓξ τῆς ἡμέρας προσευχόμενον τῷ θεῷ, πρόφασιν ἔγνωσαν δῆτεν, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὡς τοῖς σατράπαις αὐτὸ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν δεῖν ἑβδομήκοντα ἡμέρας αἰτῆσαι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις, μήτε τοῖς θεοῖς δεόμενος αὐτῶν καὶ δεχόμενος εἴη. τὸν μὲν

F τοίνυν αὐτῶν θαυμαστὰ ταύτῃ τιμῇ γεγεμένον, εἰς τὴν λεόντων ἔκβασιν ῥίψαι λάκκον ἀπολούμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐ συνιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, οὐδὲ ἐπὶ τὸν δανιήλην ταῦτα κατασκευασαμένους ὑποψίας, ἀρέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἐφ' ἑαυτοῦ δεδογμένοις. καὶ κυρῶσαι τιμὰ θεσπίσματι αὐτῶν ἐπαγγελλόμενον, θεσπίσαι θεόγραμμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. ὁ δὲ μὲν ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ παραβαίνωσι τὰ θεσπίσματα, ἠρέμουν. δανιήλῳ δ' φέροντες οὐδὲ πόσῳ τούτων ἦν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἑστάμενος κύχετο τῷ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι τῆς ἀφορμῆς αὐτοῖς ἦν ἐπαυδάζον λα-

βεῖν ὅτι τὸν δανιήλην παραφανείσης, δι' ὃς ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, κἀ κατηγόρουν ὡς παραβαίνοντος μόνου τὰ δανιήλου τὰ θεσπισθέντα, μηδενὸς τῶν ἄλλων τολμῶντος θεσπεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ τοῦτ' οὐ δι' ἀσέβειαν ἀλλὰ διὰ φυλακὴν καὶ διατήρησιν ὑπὸ τῦ φθόνου. ὑπὸ δὲ μείζονος ἧς προσεδόκων δυνοίας τοῦτο ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καὶ καταφρονήσαντα τῶν ἐκείνου θεσπεσμάτων, συγγνώμην ἑτοίμην νέμειν, καὶ αὐτὸ τοῦτο βασκαίνοντες τῷ δανιήλῳ, οὐ μεταβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον

ῥίπτειν

ῥίπτειν δὲ αὐτὸν ἠξίουν καὶ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας δὲ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ οὐδὲν μὴ παθεῖν δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν διὰ θύμου φέρειν τὰ συμβαίνοντα, καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ὀπὴν τοῦ στομίου κύμβιον αὐτὸ θυρεᾶς λίθου, ἀπεχώρησεν. καὶ διὰ ὅλης ἄσιτος τῆς νυκτὸς καὶ ἀϋπνος διῆγεν, ἀμεριμνῶν περὶ τοῦ Δανιήλου. μετὰ ἡμέραν δὲ αἰασας ἐπὶ τὸν λάκκον ἦλθε, καὶ σωζομένῳ τινὶ σφραγίδα διεγνω, ἣν σημειώμενος τὸν λίθον καταλελοίπει, αἰσίξας αἰσθόμενος καλεῖν τὸν Δανιήλον, πυνθανόμενος εἰ σώζεται. τοῦ δὲ ἐπακούσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκου τῶν θηρίων. οἱ δὲ ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν Δανιήλον, μηδὲν πεπονθότα δεινόν, ὥρᾳ μὲν τὸ θεῖον καὶ τιμᾶν τοῦτον φέροιεν, οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι. πεπληρωμένους δὲ τοὺς λέοντας ζοφῆς μὴ ἄφεσθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τοῦτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, βεβλαβῆσθαι μὲν πολλὰ κωλύει τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δὲ αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ ὀρᾷ κόρον αὐτοῖς οὐ προσδίξουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς δὲ ἐγένετο Δαρείῳ τὸν σωτεραπῶν βεβλαβῆσθαι τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλον. οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διαφθαρτὸν ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς οὐ τὸ πεινᾶν οἶμαι, μικρὸν ἐμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησμένους, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἀθεφάτου κακίας. διὰ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις ἀδικεῖν ζώοις πρὸς τιμωρίαν γίνοιτο, τοῦ θεοῦ προαγορεύοντος. διαφθαρέντων οὖν τοὺς ἐπιβουλεύσαντων Δανιήλῳ τῶν τὸν ζόφον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλων ἔπεμψε τοῖς χώραν ἐπαρατὸν θεὸν ὃν Δανιήλος προσκυνεῖ, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τῶν πάντων κρατοῦντα. ἔχει δὲ καὶ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὧν δὲ οὗτος ἐπίσημος καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης τοῦ θεοφιλὴς εἶναι Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς μηδικοῖς βάρις, θαῦμα ἐπίστατόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἡ μὲν οὖν ἔξω μὲν ὄψις καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατασκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἑκάστῳ αὐτῶν ἡμέρας ἴσως γεγονέναι. οὕτως νεαρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γεγηρακὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ κατασκευάσματα ταυτὸν ἀθεφάτοις καὶ παλαιοῦται, καὶ τῶν ἰσχυῶν λυόμενα ὑπὸ τῆς ἐτῆς, καὶ τῶν διαφέρειαν μαραινόμενα. θαύπουσι δ' ἐν τῇ βάρει τοὺς τε μήδων βασιλεῖς, καὶ περσῶν καὶ παρθων ἄχει τοῦ δένδρου. καὶ ταύτῃ πεπιστευμένος, ἰουδαῖος ἐξ ἱερέως, καὶ τοῦτο γίνεται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον δὲ τοῦδε τοῦτον καὶ ὃ μάλιστα θαυμάσαντο τὰς αὐ ἀκούσας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ παραδόξως ὡς ἐί τινι τῶν μεγίστων δυτυχήσαντι προφητῶν, καὶ πρὸ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμὴ τε καὶ δόξα πρὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ τελευτήσας δὲ μνήμης αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ὅσα δὲ συγγεγράμμενος καταλέλοιπεν,

hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam, postulauerunt vt iuxta latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestiis, hortatus est eum vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidem qui ori foueæ incumbebat vice ostij, domum reuersus est: totámque eam noctem sine cibo & somno exegit de amici salute solicitus. dilaculo autem surgens ad foueam se contulit: & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram superne Danielem inclamauit, quærens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cùm ille responderet illæsum se & incolumem, iussit cum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obiici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat si propter saturitatem eos non attingat, ac tum demum euidentissima vi fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam tantum ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam sinerent. Cùm igitur ad hunc modum vatis insidiatores perissent, Darius tota per eorum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm antè honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cùm ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æquè atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solùm, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat vsque in præsens tempus vt in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atque Parthorum: ciúsque custodia sacerdoti Iudaici generis hodieque concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non prætereibimus. omnis enim eximia felicitas vt prophetæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud reges quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miſcuerit. non ſolùm enim futura prædixit quemadmodum alij prophetæ, verumetiam tempus quo euentura eſſent præfiniit. & cùm alij prophetæ calamitates prædicerent, idcóque malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem quidem beneuolentiam omnium ſibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Extat enim in eius ſcriptis vnde maximè illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis vrbem cum ſodalibus prodiſſe in campum, & ibi terræmotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis ſolum eſſe derelictum, ſeipſum quoque conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe quendam excitantem ſe & iubentem vt ſurgeret ac videret quæ poſt multa ſecula euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celſius. verſis deinde ad Occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtrauiſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupiſſe pro eo quatuor alia, obuerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod poſtquam eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiáque vetiturum per dies MCCXCVI. hæc eſt viſio quam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eámque Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his reges, & horum vltimum deſignari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præſtantiſſimum. Per hircum verò indicari, & fore aliquem è Græcorum regibus, qui cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totúmque eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte extans primum regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius neque alioqui ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex híſque exoriturum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam inſtitutæ iuxta has reipublicæ auferat: ſpoliatóque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio,

Daniel. 8.

A αἰαγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν, καὶ πιστεύεται-
μοι ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλ ὡμίλει τῷ θεῷ. οὐ γὰρ
τὰ μέλλοντα μόνον προεφητεύων διετέλει καθάπερ
καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζε, εἰς
ὃν ταῦτα ἀποβήσεται. καὶ τῷ προφητῷ τὰ χείρω προ-
λεγόντων, καὶ διὰ τούτων δυχεραινομένων τόν τῷ βα-
σιλέων καὶ τὸ πλῆθος, Δανιὴλ ἀγαθὸν ἐμίσητο
προφήτης αὐτοῖς. ὡς ἀπὸ μὲν τῆς εὐφημίας τῷ προ-
λεγομένων, εὔνοιαν ὅλων ἂν ἄδηλον ποιεῖσθαι πάντων. ἀπὸ
B δὲ τοῦ τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ἐμοῦ
θειότητος, παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀποφέρεσθαι. καταλιπὼν
γὰρ γράψας, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφη-
τείας καὶ ἀναμφίλεκτον, ἐποίησε δῆλον. φασὶ γὰρ αὐ-
τὸν μετὰ φίλων ἐν σούσοις, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς περσί-
δος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἐταίρων αὐτοῦ, σεισ-
μοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου. καὶ κα-
ταληφθεὶς μόνος, φυγόντων τῶν φίλων, καὶ πέσοι
C μὲν ὕπτιος ἐπὶ τὸ μέτωπον, ὑπὸ δὲ τὰς δύο χεῖρας, πρὸς δ'
ἀναμφίλεκτον αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ καλούντος αὐτὸν ἐγεί-
ρεσθαι, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἐπὶ
πολλὰς γενεάς. ἀναστὰς δ' αὐτὸς, διεβλέπειν κριὸν
Daniel. 8. ἐπιμανῆ μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, πε-
λάτατον δ' αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀνα-
βλέψαι μὲν εἰς τὸν δύσιν, θεάσεσθαι δὲ ἔριφον ἀπ'
αὐτῆς δ' αἴγας φερομένους, συρράξαντα τῷ κερᾳ. καὶ
τοῖς κέρασιν ἀεράξαντα δὶς, καταβαλεῖν αὐτὸν ὅλον τὸν
D γῆν, καὶ πατῆσαι. εἶτα τὸν τέταρτον ἰδεῖν, ἐκ τοῦ με-
τώπου μέγιστον ἀναφυέντα κέρας, οὗ κλασθέντος ἀνα-
βλαστῆσαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν αἰόλων τεταμ-
μένα. ἐξ ἀρχῆς δ' ἀναφῦναι καὶ ἄλλο μικρότερον ἀνα-
τέλλειν. ὃ αὐξῆσαι ἔλεγεν αὐτῷ ὁ τοσαῦτα ἐπιδεικνὺς θεὸς, πολεμήσειν αὐτῷ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν
πόλιν αἱρήσειν καὶ κράτος, καὶ συγχεῖν, τά τε θεῖα τὸν
ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ἐπὶ ἡμέρας ασϟ.
ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσοις ὁ Δα-
νιὴλος ἐγεγραφε. κεῖναι δ' αὐτῷ τὸν ἔλεγεν τὸ φα-
E ντάσματος ἐπιδεῖξαι τὸν θεὸν οὗτος. τὸν μὲν κριὸν, βα-
σιλείας τὰς περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὸ
δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύειν μέλλοντας. τὸ δὲ ἕκα-
τον κέρας σημαίνειν τὸν ἕκατον βασιλέα. τοῦτον γὰρ
ἅπασιν ἀπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τέτα-
γον δηλοῦν ὡς ἐκ τῶν ἐκείνων τὰς βασιλείων ἴσας,
ὃς τῷ πέρσῃ συμβαλὼν δὶς, κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ
F τῶν ἅλων τὴν ἡγεμονίαν ἀφαιρήσεται. δηλοῦσθαι
δ' ὑπὸ τὸ μεγάλου κέρατος τὸ ἐν τῷ μετώπῳ τοῦ
ἔριφου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τὴν τῶν τεσσάρων
ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τὴν πρὸς τὰ
τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῷ ἀποστροφὴν ἐπὶ ἴσου,
τοὺς διαδόχους μετὰ τὸν θάνατον τὸ πρώτου βασιλέως
ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμεῖναι μὲν ἐκ αὐτοὺς τὰς βασι-
λείας, οὔτε δὲ παῖδας αὐτῷ τούτους ὄντας, οὔτε συγ-
G γενεῖς, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γενέσθαι δ'
ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος
καὶ τοὺς νόμους αὐτῷ, καὶ τὴν μὲν τούτους ἀφαιρησόμενον
πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἔ-
τη τρία κωλύσοντα θύειν τελεσθῆναι. καὶ δὴ ταῦτα πε-
μῷ συνέβη τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' αὐτόχου τῷ ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ Δανιὴλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμ-
προσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δ' χρόνον Δανιὴλος καὶ περὶ τῷ ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε,
καὶ ὅτι

καὶ ὅπως ὑπ' αὐτοῦ ἐρημωθήσεται. ταῦτα πάντα ἐκεῖνος θεοῦ δείξαντος αὐτῷ συγγράψας, κατέλειψεν, ὡς τε τοῖς ἀναγινώσκουσι, καὶ τὰ συμβαίνοντα σκοποῦσι θαυμάζειν δεῖν τῇ τοῦ θεοῦ τιμῇ τὸν Δανιήλου, καὶ τοὺς ὀλιγωρείους ἐκ τούτων διορίσειν πεπλανημένους, οἳ τῷ τε θείῳ ἀναιροῦσι τὸ εἶναι, καὶ τὸν θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν ὀλιγωρεῖν τῷ θνητῶν, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου θεοῦ δυνάμεως τὴν ὅλων οὐσίας κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἡνιόχου καὶ φροντιστοῦ τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ τῶν ἀφεστάτης ὢν τὸν ζόφον, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἢ καὶ τὰ ἅρματα θεῖ ζεπόμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας συνῳδεῖται, ὑπὸ τῆς ἀφροντίστου φορᾶς ἀπολώλει καὶ διέφθειρετο. τοῖς γοῦν θεοπεμπέστοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσι μοι σφόδρα ἀληθοῖς δόξης ἁμαρτάνειν, οἱ τῷ θεῷ μηδεμίαν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιφανόμενοι φρόνησιν. οὐ γὰρ ἂν κατὰ τὸν ἐκείνου προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτομάτως τὰ τὸν κόσμον διέπειν πάντα ὁρῶμεν ἀποβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτ' εἰς τοῦτον ὡς εὗρον καὶ διέγνων, οὕτως ἔγραψα; εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο εἰς αὐτόν, ἀδιάκλιτον ἐχέτω τὴν ἐπιγνωμοσύνην.

A & quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum: simúlque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel
B conseruari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currúsque aurigis destitutos euerti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum inscitiam, qui Deo negant curæ esse res mortalium. quî enim fieri potuit vt prophetiis eius
C respondêret euentus, si temere in mundo gererentur omnia? Verùm ego hæc ita vt inueni in literas retuli, quòd si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α.

Οτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τῆ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β.

Ως κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ διαδεξάμενος τὴν ἡγεμονίαν, ἐκώλυσε πάντας ἀπεργάζεσθαι τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ὠκοδόμησεν. Κεφ. δ.

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη. Κεφ. ε.

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικροῦ τῶν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐκινδύνευσε διὰ ἀμάνου δόλον. Κεφ. ς.

Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ.

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος εὐηργέτησεν αὐτοὺς, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η.

HÆC IN VNDECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Cyrus Perſarum rex Iudæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes repetere permittit, collatâ eis in ædificationem templi pecuniâ. Cap. I.

Regij duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. Cap. II.

Cyro mortuo, Cambyſes eius filius & ſucceſſor Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. Cap. III.

Darius Hyſtaſpis filius Perſarum regnum adeptus Iudæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. Cap. IV.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. Cap. V.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. Cap. VI.

Bagoſes penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium multis iniuriis Iudæos afficit. Cap. VII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. Cap. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER VNDECIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως κύρος ὁ πρώτων βασιλεὺς τοῦ ἰουδαίους λαλύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπίστειλεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

CAPVT I.

Cyrus Perſarum rex Iudæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

ΤΩ δὲ πρώτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμᾶς μετανάστας ἐποίησε τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν παλαιπάτορων. καὶ καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν κατασκαφῆναι τὴν πόλιν, ὡς μὲν τὸ δουλεῦσαι ναβουχοδονόσορῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν πάτριον ἀποκατάστησιν γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τὰς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέχει. παρορμήσας γὰρ τὴν κύρου ψυχήν, ἐποίησεν αὐτὸν γεγράψαι καὶ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, ὅπ κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, τῆς οἰκουμένης ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τοῦτον εἶ ὃν τὸ τῷ ἱεροσολυμίτῃ ἐνθεῷ προσκυνεῖ. καὶ γὰρ τοῦμόν προεῖπεν ὄνομα διὰ τῆς προφητείας, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσω ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἔγνω κύρος, ἀναγνώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῆς αὐτοῦ προφητείας ὁ ἡσαΐας κατέλιπε, περὶ ἑαυτοῦ εἰ. οὕτω γὰρ ἐν ἀπορρήτῳ εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεόν, ὅτι βούλομαι κύρον ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀποδείξαι βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν. ταῦτα ἡσαΐας προεφήτευσεν ἔτεσιν ρμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμὴ τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τοὺς ὑπάρχους τῶν ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖ αὐτοῖς ἐφ' οἷς βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ ἀνασῆσαι τὴν τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα,

PRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit tranſmigrationis noſtræ Babylonicæ ſeptuageſimus, miſeratus eſt Deus captiuitatem & calamitatem ærumnoſi illius populi: & ſicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quòd poſtquam ſeruierint Nabuchodonoſoro eiúſque poſteris per annos ſeptuaginta, rurſum eos reſtituturus eſſet in patriam, & ædificato templo redituri eſſent ad felicitatem priſtinam, ita eis omnia præſtitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuerſam Aſiam ſcriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem conſtituit, hunc illum eſſe credo quem Iſraelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per ſuos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus ſim Hieroſolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui Eſaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipſius ætatem conſcriptas. Hic enim ſecretum hoc Deum ſibi indicaſſe dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus eſſet, remittere populum ſuum in terram Iudæam, & templum ſuum ædificare denuò. Hæc Eſaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuaſtatum eſt. Quibus lectis rex admiratus vatis diuinitatem correptus eſt cupidine exequendi quæ ſcripta legerat: conuocatiſque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait ſe illis permittere vt proficiſcantur in patriam, vrbemque Hieroſolyma.

1. Eſdr. 1.
3. Eſdr. 2.

& Dei templum ædificent denuò. Nã & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulque Leuitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferũt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinẽtes poſſeſſiones ſuas relinquere. Quò cùm peruenisſent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebántque ad templi ſtructuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: ſoluentéſque vota quibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, quaſi vrbem denuò conderent, & priſtinum patrij ritus vſum reciperent. Nam & vaſa quibus olim templum ſpoliauerat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſeruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt quàm primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. quin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit. Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permiſi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuerſi vrbem denuò conderent, & templum Dei Hieroſolymis ędificarent eodem quo priùs loco. miſi autem eò etiam ærarij mei præfectũ Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudęorum, vt fundamentis iactis templũ ſuperſtruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, & vnũ ligneum è materie quam fert ea regio: ſimiliter & altare ſuper quo ſacrificent Deo: quos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa quoq; quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prędatus eſt, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum principem, vt ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: quorum numerus eſt hic: pſycteres aurei L. argenti CCCC. thericlea pocula aurea L. argentea CCCC. ſitulæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argenta CCC. phialæ aureæ XXX. argenteę MMCCCC. prętereà vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eoſdem reditus quos maiores eorũ ſoliti ſunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducentaquinque millia quingentas, & in ſimilam artabas duo millia quingentas, atque hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabúntque ſacerdotes has victimas iuxta Moyſis legẽ Hieroſolymis, & inter ſacra precabũtur Deum pro ſalute regis ciúſque generis, vt regnum Perſarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hęc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atque hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum qui captiuitate conuenerant Hieroſolyma XLII. millia fuêre, & inſuper CCCCLXII.

καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτον σύμμαχον, αὐτὸν τε γράψειν τοῖς γειτνιάουσιν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ τῶν ἰουδαίων, ἡγεμόσιν καὶ σατράπαις, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ πρὸς τούτοις θρέμματα πρὸς τὰς θυσίας. ταῦτα κύρου καταγγείλαντος τοῖς ἰσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς ἰούδα καὶ τῆς βενιαμίτιδος, οἵ τε λεῦται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τὰ κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. καὶ ἐφοδιασθέντες ὑπὸ τῶν βασιλέως φίλων πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τὸν ναὸν κατασκευὴν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τε δίκας ἀποδίδοσαν τῷ θεῷ, καὶ τὰ νομιζόμενα καὶ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀνακτιζομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναδιούσης τὰ ἀρχαῖα ἐπὶ τὴν θρησκείαν συνήθειας. ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς κύρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος εἰς τὴν βαβυλῶνα ἐκόμισεν παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, προστάξας δοῦναι αὐτὰ ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ. τελεσθέντος δὲ αὐτοῦ, ὥσθ' ὡς τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τοῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθησόμενα. πέμπει γὰρ ὁ πολλὴν προνοίαν ἔχων κύρος, τάδε λέγουσαν. βασιλεὺς κύρος σισίνῃ καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπιτρέψασι τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πατρίδα, τήν τε πόλιν ἀνακτίζειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τοῦ θεοῦ, ὃν τὸ αὐτὸ τόπου ἐφ' οὗ καὶ πρότερον. κατέπεμψα δ' ἐμοῦ καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τῶν ἰουδαίων, ἵνα θεμελίους βάλωνται τοῦ ναοῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πήχεις ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθου μὲν ξεστοῦ τρεῖς ποιησάμενοι δόμους. καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον. ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' ᾧ θύσωσι τῷ θεῷ. τοῦτο δὲ εἰς ταῦτα δαπανῶ, ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη δὲ ἃ ἐσύλησεν ἐκ τοῦ ναοῦ ναβουχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἔπεμψα κἀγὼ δοὺς μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβάβηλῳ τῷ ἀρχοντι τῶν ἰουδαίων, ἵνα ἀγάγωσιν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκαταστήσωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ. ὁ δ' ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοσοῦτος. ψυκτῆρες χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι ύ. θηρίκλεια χρύσεα ν'. ἀργύρεα ύ. κάδοι χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι φ'. σπονδεῖα χρύσεα λ'. ἀργύρεα τ'. φιάλαι χρύσιναι λ'. ἀργύρεαι βυ'. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν ἐκφορίων εἰθισμένων τιμῶν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας δισχιλίας καὶ κελεύω δὲ τῶν τούτων χορηγίαν, ἐκ τοῦ τῆς σαμαρείας γίνεσθαι φόρου. ἐπίσουσι δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα καὶ τοῖς μωσέως νόμοις οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες εὔξονται τῷ θεῷ ὑπὲρ σωτηρίας τε τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν, ὅπως ἡ παρσῶν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δὲ παραβαίνοντας τούτων καὶ ἀκυροῦντας, αἰασυρσθῆναι βούλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς βασιλικὰς. καὶ ἡ μὲν ὑπιστολὴ ταῦτ' ἐδήλου. τοῦ δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ δισχίλιοι υξϐ'.

Κεφά-

Κεφάλαιον β'.

Οπ ἰουδαίους διεκώλυσαν οἱ τῦ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι. τοῖς ἔθνεσι.

ΒΑλλομένων δὲ τοὺς θεμελίους τῦ ναοῦ, καὶ περὶ τελῶ οἰκοδομεῖν αὐτὸ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ ἀφεξῆς ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ χουθαίων, οἷς ἐκ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγαγὼν σαλμαναασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν αἰάστατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατεάπας καὶ τοὺς ὑπομελομένους, ἐμποδίζειν τοὺς ἰουδαίους περὶ τε τελῶ τῆς πόλεως αἰάστασιν, καὶ τελῶ τῦ ναοῦ κατασκαλεύ. οἱ δὴ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χουθαίοις τὸ φερὲ τοὺς ἰουδαίους ἀμελεῖς καὶ ῥάθυμον τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ φερέ τε ἄλλοις ἀσχολουμένου πολέμοις ἄγροια τούτων ἦν, καὶ στρατευσαμένῳ ὑπὲρ μασαγέτας δ' ὧν συνέβη πλουτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ τῦ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίτῃσι, καὶ μωαβίτῃσι, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ὑπομνήσαι καμβύσῃ δηλοῦσαι τάδε. πάτοτε οἱ παῖδες σου, ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ φερόμενα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τῆς βουλῆς δ' ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κείμενοι. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι, ἐλθόντες εἰς τὴν ὑμετέραν, καὶ τελῶ τε πόλιν ἀνεστάτην πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ὑπονομεύουσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν αἰωρίζουσι. ἴσθι μὲν τοίνυν τούτων γινομένων, οὔτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομενοῦντας, οὔτε ὑπακούειν ἐθελήσοντας. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀπειθήσοντας, καὶ ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσι. ἐνθυμουμένων οὖν τῶν φερὲ τὸν ναὸν καὶ συνδαζομένων, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ φερισθῆναι, ὅπως ὑπομνήσῃ τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀπειθεῖς τῶν βασιλέων ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἀφ' ἧς τε καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τάδε σοι δηλῶσαι, ἀγνοούμενον ἵνα ὡς, ὅτι τῆς πόλεως οὔσης συνοικισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τῶν τειχῶν ἀπολαβούσης, ἀπεκλείσταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ ὑπὸ κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην.

Κεφάλαιον γ'.

Ως καμβύσης ὁ κύρου ἐκ πατρὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

ΑΝαγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ὑπομνήσιν, ἐκ φύσεως πονηρὸς ὢν, κινεῖται φερὸς τὰ δηλωθέντα, καὶ γράφει τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ φερόμενα, καὶ βιλσίμῳ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συντασσομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐπέλαβα διασκέψασθαι τὰ τῶν φερόντων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γινομένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες φερεγματουμένοι. καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔγνωμεν δυνατοὺς καὶ βιαίους, φερελογήσαντας κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν φερέταξα μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

Cap. II.

Regij duces & satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando tori sunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas sedes dederat, rogabant satrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minùs vrbem ac templum instaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nescíente vtpote distracto in alia negocia, qui demum Massagetico bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarúmque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola. Domine, serui tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam restituunt, forúmque rerum venalium: reparant etiam mœnia & templum extruunt. quòd si ita pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim seipsos regibus imperare potius quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, visum est nostri officij non dissimulare hoc negotium, & admonere vt inspicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum desertores & hostes, vrbémque ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quòd si hæc vrbs incolatur denuo, mœnióque ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicen & cauam Syriam.

1. Esdr. 4. II.

Cap. III.

Cambyses Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAmbyses autem lecta epistola, cùm esset alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyses Rathymo commentariensi, & Belsemo, & Semelio scribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas misistis literis, iussi inspici maiorum meorum commentarios, vbi inuentum est vrbem istam semper inimicam fuisse regibus, habitatoresque eius seditiosos perpetuò studuisse concitandis bellis & rerum nouitatibus. quódque reges habuerint potentes ac violentos, qui cótinuis tributorum exactionibus, Phœnicem & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis cuestigio conscensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibuerúntque Iudæos ne vrbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos IX. vsque in secundum annum regni Darij Persarum regis. Cambyses enim cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis rem declarauerunt.

μὴ ὅτι πλέον αὐξωθῆ τὰ τῆς κακίας αὐτῶν, ἢ χείμμοι θεὸς τοὺς βασιλεῖς δίωπτε πλέκασι. τούτων ἀναγνωσθέντων τῶν γεγραμμάτων, ὁ ῥάθυμος καὶ σύμελλος γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συνεπόμενοι ἔθνος ἔχθρον ὄπποδήσαντες ἵπποις, ἔσπευσαν εἰς ἱερουσάλυμα, πλῆθος ἐπισώμενοι πολύ. καὶ διακώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. Ταῦτα μὲν ἐπράχθη τὰ ἔργα μέχρι τῆ δευτέρου ἔτους τῆ δαρείου βασιλείας τῆς περσῶν· ἐπὶ δὲ καμβύσου ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτά· καὶ ἐξ ἔτη βασιλεύσας, καταστρέψαμος ἐν τούτοις τὴν αἴγυπτον, ἐπανέστρεψεν ἐπὶ δαμασκόν· μὴ ὢν τὸν τῶν μάγων αἵρεσιν, εἰ μὴ τὸν καμβύσου θάνατον τῶν περσῶν ἀρχὴν ἐνιαυτὸν κατέχον, οἱ λεγόμενοι ἐπ' ἀϊκοὶ τῶν περσῶν, τὸν ὑστάσπου παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

CAP. IIII.

Darius Hystaspis filius Iudais templum ædificat.

I. Esdr. 5. 6. IS adhuc priuatus vouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & fortefortuna per illud tempus venerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos quàm Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarúmque præsides ab Indis vsque ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cúmque ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisque diuersorium, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponendam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium fore promisit vsum purpuræ & aurei poculi: in cubatu quoq; ac vectatione vsurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. post hæc promissa quærit ex primo nũ vinum maximè polleat, ex secundo num reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit megistanas & satrapas ac toparchas, residénsque vbi solebat iura reddere, iubet satellitum illorum quenque coram toto cœtu respondere ad quæstionem sibi propositam quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, equidem vino potẽtiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentem subuertit, & vel regis animum sic afficit,

Κεφάλαιον δ'.

Οπ δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ᾠκοδόμησεν.

ΟΥτος ἰδιώτης ὢν εὔξατο τῷ θεῷ εἰ γένοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ὅσα ἐν ἐσθῆσι ἐν βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱερουσολύμοις. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱερουσολύμων ζοροβάβελος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων ἰουδαίων ἡγεμὼν ἀπεδείκτο. πάλαι γὰρ ἦν αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ᾧ δὴ καὶ συμπαραγενέσθαι αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κελεύσας ἄρχειν, ἀπέλαβεν ἧς ἔλπισε τιμῆς. τῷ δὲ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει δαρεῖος ἐστιάσεται λαμπρῶς, καὶ μετὰ πολλῆς εὐθασκευῆς, τούς τε ἰδίους αὐτοῦ καὶ τοὺς οἴκοι γενομένους, καὶ τοὺς τῶν μήδων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῆς περσίδος, καὶ τοπάρχας τῆς ἰνδικῆς ἄχρι τῆς αἰθιοπίας καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ρκζ σατραπῶν. ἐπεὶ δὲ κατευωχήθησαν ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς, ἀπέλυσαν κοιμηθησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐληλυθὼς τὸν τοῦ κοίτην, καὶ διεγρηγορὼς τῆς νυκτὸς ἀπαυσιάμενος, ἔξυπνος γέγονεν. καὶ μηκέτι κατακοιμηθῆναι δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν ἔρχεται μετὰ τῶν ἰδίων σωματοφυλάκων, καὶ τὸν λόγον ἐρωτᾷ, ὡς ἂν αὐτὸς αἰνέσειεν μᾶλλει, τὸν ἀληθέστερον καὶ συνετώτερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπερκείμενον νικητήριον, πορφύρᾳ ἐνδύσασθαι, καὶ ἐν ἐκπώμασι χρυσοῖς πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσίου καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον καὶ κίδαριν βυσσίνην, καὶ περιαυχένιον χρυσῆν. καὶ μετ' αὐτὸν ἕξειν πρωτεδρίαν διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μου ὀνομασθήσεται. ταῦτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ἰσχύει, τὸν δεύτερον δὲ, εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον ἢ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἡσύχασεν. ὀρθρεύσας δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῆ σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκούοντων ὑποφαίνεσθαι τὸ δοκοῦν αὐτῷ προτρέπειν τῷ προκειμένῳ. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν τοῦ οἴνου δύναμιν, οὕτως αὐτὴν ἐμφανίζων. ἄνδρες γὰρ εἶπεν, ἐγὼ τὴν ἰσχὺν τοῦ οἴνου τεκμαιρόμενος, τοιάδε συμβάλλουσιν εἰσάγω τούτῳ τῷ τρόπῳ. σφάλλει γὰρ πάντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως τῆς

τῆ τε ὀρφανοῦ ἢ διεμβύε κηδεμόνος, ὁμοίαν πάθοι, καὶ τὸν τε δούλου διαιρεῖ πρὸς παῤῥησίαν τὸ ἐλεύθερον. ἥτε τὸ πένητος, ὁμοία γίνεται τῆ τε πλουσίου. μεταπιεῖ γὰρ καὶ μεταγλωτᾷ τὰς ψυχὰς ἐν αὐτῆς γλυκύθυμος, καὶ τῷ μὲν ἐν συμφορᾷ καθεστηκότων, βέννυσι τὸ λυπεῖν, τοὺς δ' ἀλλοφύλια χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, καὶ ποιεῖ δοκεῖν αὐτοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὴ μνησθῆναι, πάλαντον δὲ μεμνῆσθαι καὶ τῷ τοὺς δυσαίμοσι προσηκόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὴν τυράννων καὶ βασιλέων αἰσθήτους ἀπεργάζεται, καὶ φίλων καὶ συνήθων ἐξαίρει μνήμην, ὁπλίζει γὰρ τοὺς αὐθεφόπους, καὶ κατὰ τῶν φιλτάτων, καὶ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοφυωτάτους. καὶ ὅταν νήφαντες τύχωσι καὶ καταλίπῃ δι' αὐτῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, αἴσθησιν οὐδεμίαν ἔσχεν ὧν ἔπραξαν ὑπὸ τοῦ μέθην εἰδότες. τούτοις ἐγὼ τεμνόμενος δίειμι τὸν οἶνον ἰσχυρότατον πάντων καὶ βιαιότατον. ὡς δ' ὁ πρῶτος ὑποφθεγξάμενος ἔλυε τῆς ἰσχύος τοῦ οἴνου τὰ προειρημένα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν ὡς ἐστὶ τῆς τοῦ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ὑποδεικνὺς τοῦ ἰσχυροτάτου καὶ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένου, ὅσα βίαν ἔχει ἢ συμφέροντα δοκεῖ. τὸν δ' τέρτον τῆς ὑποθέσεως, οὗτος ἔσχε λάμβανειν. ἁπάντων μὲν εἶπεν αὐθεφόπους προκρατεῖν, οἳ καὶ τοῦ γῆν καταναγκάζουσι καὶ τοῦ θάλασσαν ἐν χερσὶν αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλουσι. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ τοῦ ἐξουσίαν ἔχουσιν. οἱ δ' ἂν κρατῆσι καὶ ἰσχυροτάτου ζώου δι- αὐχένοντες, αὐτοπρόβλητοι τοῦ δύναμιν οὖσι καὶ τοῦ ἰσχὺν εἰκότως αὖ εἶεν. ἀμύνει πολέμοις ὑπερτάτους ἐς κινδύνους τοῖς ἀρχομένοις, ἀκούοντας, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ὑπὸ τοὺς ἐχθροὺς, καταπεμθεῖς δι' τοῦ ἰσχὺν τοῦ αὐτῶν ἔχουσι, καὶ ὅρη μὲν κατεργάζεσθαι καὶ τείχη δι- αὐαῖς καὶ πύργους κελεύσι. καὶ κτείνεσθαι δ' οἱ κελευόντες καὶ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ τῆ βασιλέως δόξαν ὑπερβαίνειν προστάγματα. νικήσαντες δ' τοῦ ὠφελείαν τοῦ ἐκ τοῦ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. καὶ οἱ μὲν στρατευόμενοι δ' ἀλλ' ἐγὼ ἐργαζόμενοι καὶ ἀροῦντες, ὅταν πονήσαντες τὰ πᾶσαν τοῦ τῷ ἔργων τελευταίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι καὶ τὰς καρποὺς συνείλωσι, τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ δ' αὖ δεῖ εἰπεῖν καὶ κελεῦσαι, ἔτ' ἐξ ἀνάγκης ἐδὲν ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἔπειθ' ὁ μὲν τρυφῆς ἐπάσης καὶ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει, φυλάττει δ' ὑπὸ χρημοφούντων, καὶ ὡσανεὶ δεδεμένων ὑπὸ φόβου. καταλιπὼν δ' οὐδεὶς τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῷ ἰδίων ἀναχωρήσας, ποιεῖσθαι φρόνοιαν. ἀλλ' ἔν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τὸν βασιλέα, τούτῳ προσμένει. πῶς ἂν οὐκ ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τοῦ πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ᾧ τοσοῦτο πλῆθος πόθεται κελεύοντι σιωπῆσαντος δ' καὶ τούτου, περὶ δ' τῆ γυναικῶν καὶ τῆς ἀλεκτρίδος ὁ τρίτος ζοροβάβελος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων οὕτως ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος καὶ ὁ βασιλεὺς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῆ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε γὰρ βασιλέα γυνὴ παρήγαγε εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσὶν αἱ πλέκουσαί τε καὶ τρέφουσαι. καὶ ὅλου δ' οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ διὰ τούτων ἔχομεν. καὶ γὰρ τὰς ἑσθῆτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον διὰ ταύτας ὑπομελείας ἐν φυλακῆς ἀξιοῦσι. καὶ οἰκ ἔστιν ἡμῖν ἀποζωγρεῖσθαι γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι καὶ ἄργυρον, καὶ ἄλλο τι τοιοῦτον, καὶ σιτοῦς ἀξίους, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα,

vt non secus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: seruum quoque suæ conditionis oblitum ad dicēdi libertatem cōcitat, & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas subingreditur. nam & calamitosorum extinguit tristitiam, & ære alieno atque vsuris oppressos facit aliquantisper videri sibi omnium ditissimos, vt obliti sui nihil sonent humile, sed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quàm regum illis sensum ac metum eximit, & omnem amicorū ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduersus charissimos, eósque facit videri alienissimos. cúmque edormito temeto per noctem sobrij fuerint redditi, surgunt omnino insciij quæ eis per ebrietatem patrata sūt. quo fit vt his argumentis persuas⁹, vinū ducam rem omniū lōgè potētissimam simul & violētissimā. Postquā primus prolata sua de vino sententia dicendi finē fecit, tū secūdus cœpit extollere potestatē regiā, huius vires asseuerans esse maximas omniū quę intellectu ac potēria prędita sunt. id conatus est probare his rationibus. Omnium rerum penes homines esse imperium, qui & terras & maria ad quoscūque vsus seruire sibi adigunt. at ipsis hominib⁹ reges imperitare, eísque quidlibet pro suo mādare arbitrio. proinde qui in fortiss. animalium habent dominium, eorum vim ac virtutē meritò existimandā insuperabilem. quid quòd dū ad bella & pericula subditos mittūt, oēs eorū imperata obsequēter faciunt, siue dū per eos obiiciūtur hostib, siue dū cogūtur cū mœnib. ac turrib. atq. adeo cū mōtib. ipsaque rerū natura bellum gerere ipsorū iussu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis vsque digredi? patta deinde victoria, belli commoda vniuersa ad regem redeunt. Iā verò qui alieni à militia dant agris colēdis operā, post lōgos labores & sudores comparatis fructib⁹ regi tributa persoluunt: & quicquid ille iusserit, hoc necessariò sine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatib. dormit in cubiculo, excubantib. ante fores satellitibus, & ceu vinctis metu nusquā discedētibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, sed vnā hanc curā putans necessariam, in hac vna est assiduus. Et quî fieri potest, vt non is sit omnium potentissimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis successit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta sit, quamque præpolleat cæteris rebus omnib. sic docere aggressus est. Cōfessū est & vinū pollere plurimū, & regē cui omnes obtemperant, maior tamen est potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus est, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: nihil est omnino quod non illis acceptū ferendum sit. nam & vestimenta nobis texūtur harū opera, & rei domesticæ cura his est concredita: nec vllo pacto possumus carere fœminis. sed licèt argento multo abundemus & auro, precio-

sísque rebus aliis,simul atq. mulierem formosam cõspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in visę pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus,modò adamata forma frui liceat.Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorũ sæpenumero propter mulieres obliuiscimur:ac ne commori quidem cũ illis refugimus.addam & aliud argumẽtum earum potentiæ non minimum, quicquid terra marive longo labore quæsitum nónne totum hoc mulieribus committimus?Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia,concubina sua cædi alapis,nec hoc tantùm ferre, sed vt sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret,ridentem cum ridẽte,& irata illa mœrẽtem,& adulatoriè se ad affectus illius attemperando humiliter satisfaciẽtem si quid eam offensam animaduerteret. Interim dum satrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum.Dixi,inquit,& declaraui quantum mulieres polleant,verùm tamen nec hæ,nec rex veritati vllo modo conferendus est. Nam cùm terra sit maxima,cælũ item immensæ altitudinis,& sol celeritatis ineffabilis,cúmque hæc Dei voluntas gubernet ac moueat,qui Deus iustus est & verax,consequitur vt veritas sit rerum omnium longè potentissima, contra quã iniustitia nihil omnino valeat.præterea reliqua omnia quantũuis pollere videãtur, mortalia sunt,& celeres habent exitus,veritas verò immortalis est atq. sempiterna.Quin & ea quę ab illis percipimus,nec mortalia sũt,nec iniuriæ tẽporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia,sed iusta & legitima,secretáque ab omni labe iniustitiæ.his dictisZorobabel sermoni finem imposuit.Acclamãte verò auditorio quòd dixisset optimè,&quòd sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertẽ habeat,iussit cũrex postulare aliquid ex his quæ paulo antè vltro fuerat pollicitus.Libẽter.n.se cõcessurũ,vt viro sapienti,& qui prudẽtia vincat cęteros. quare posthac,inquit,assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit cũvori,quo se obligauerat si adipisceretur potestatẽ regiã:id aũt erat, denuò cõdere Hierosolyma,& ibi Dei tẽplũ instaurare,ac deinde sacra vasa olĩ per Nabuchodonosorũ inde sublata,& Babylonẽ perlata,restituere. Hęc est, inquit,mea postulatio,quã nũc mihi permittis sapiẽtẽ me virũ iudicãs. Tum rex lętus assurgẽs excepit eũ osculo,móxq.scripsit toparchis & satrapis,iubẽs eos deducereZorobabelẽ,cósq.qui vnà ꝓfecturi erãt ad instituẽdã & absoluẽdã tẽpli fabricã.Mandauit etiã per literas Phœnices ac Syriæ magistratib.vt materiã cedrinã in Libano excisã deportarẽt Hieros.& instaurãtẽ cã vrbẽ adiutarẽt:in quib.literis hoc quoq.adscriptũ erat,iubere & velle regẽ liberos esse oẽs Iudęos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint.& procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsus àludęis exigere:& quantúmque agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cauę habitatoribus imperauit,vt agros qui aliquãdo Iudæorum iuris fuissent antiquis possessoribus

IV.

πάντα σκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἴδει δ' ὀρᾳθίσης προσκεχήναμεν, κὴ ὑπομένομεν ὥστε χαρῆσαι τῷ ὄντων ἡμῖν, ἵνα ⸗ καλλυς ἀπολαύσωμεν κὴ μεταλάβωμεν. ἐγκαταλείπομεν γὰρ κὴ πατέρα κὴ μητέρα κὴ ⸗ φιλτάτην γῆν, κὴ τῶν φιλτάτων λήθην πολλάκις ἐχόμεν διὰ τὰς γυναῖκας, κὴ τὰς ψυχὰς ἀφιέναι μετ' αὐτῶν καρτερεῦμεν. ὅτως δ' ἂν μάλιστα τὸ ἰσχυρὸν τῶν γυναικῶν καταγνῶσαιτε. οὐχὶ πονοῦντες κὴ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑπομένοντες κὴ διὰ γῆς κὴ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν ὠφελήσαί τινα ὀπ τῶν πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς δεσποίναις ⸗ γυναιξὶ διδόαμεν. καὶ ⸗ βασιλέα γὰρ ⸗ τοσοῦτον κύριον εἶδον ποτὲ ὑπὸ σ' ῥαβδίζοντα ⸗ θεμασίου παιδὸς ἀπάμης, παλλακῆς δ' αὐτοῦ, ῥαπιζόμενον, ⸗ τὸ διάδημα ἀφαιρεμένης, καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ ὠφελησίαν αἰτοῦντα, κὴ μειδιῶσης μὲν μειδιᾶν, ὀργιζομένης δ' σκυθρωπάζοντα, κὴ τῇ τῶν παιδῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τὴν γυναῖκα, ⸗ διαλλάττοντα ὡς ⸗ σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν ποιεῖν εἴποτε δυσκεραίνουσαν ἔβλεπεν. εἰς ἀλλήλους δ' ἀφορῶντων τῶν σατραπῶν κὴ ἡμερώντων ὠφελίᾳ ⸗ ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μὲν εἰπὼν, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀσθενέστερα δ' ὅμως ⸗ αὐτῶν κὴ βασιλεῖς ⸗ ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη κὴ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς, κὴ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα δὴ πάντα κινεῖ κὴ βάλλουσιν ⸗ θεὸς, ἀληθινὸς δ' ὄντως ἐστὶ ⸗ δίκαιος, ὅτῳ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ κὴ ⸗ ἀληθείαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, κὴ μηδὲν ὡρῶς αὐτῇ τὸ ἄδικον δυνάμενον. ἔτι γε μὲν τὰ μὲν ἄλλα, θνητὰ κὴ ὠκύμορα ⸗ συμβέβηκε, τῷ ἰσχυρῶ ἐχόντων. ἡ ἀλήθεια δ' ἀθάνατον χρῆμα κὴ αἰώνιον. παρέχει δὲ ἡμῖν οὐκ ἄλλο χρόνῳ μὴ ῥαιόμενον, οὐδὲ ⸗ εὐκαιρίαν ἀφαιρεῖται τὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα, διακρίνουσα ἀπ' αὐτῶν ἄδικα καὶ ἀπελέγχουσα κὴ καταπαύει μὲν ὁ ζοροβάβελος ⸗ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον. ἐπιβοήσαντος δὲ ⸗ πλήθους ὡς ἄριστα εἰπόντος, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχυρὸν ἄτρεπτον κὴ ἀγήρω μόνον ἔχει προσώπου, ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρὰ τῶν ὧν αὐτὸς ὑπεσχημένος. δώσειν γὰρ ἔφη σοφῷ, καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνετῷ. συγκαθεδεῖσθαι δέ μοι φησὶ καὶ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸν τῆς δίκης ὧν ἐποιήσατο, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν. αὐτὸς δ' ὧν ἀνοικοδομῆσαι μὲν ἱεροσόλυμα, καταβαλόντα ἃ ἐν αὐτοῖς τὸν ⸗ θεοῦ ναὸν, ὅσα κατέσῃσαν ἢ καὶ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβουχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν. καὶ ⸗ τοῦτο ἔφη τοὐμὸν αἴτημά ὄστιν ὃ μοι νῦν ὅτι ἔπεις αἰτήσασθαι, κελεύει σοφῷ καὶ συνετῷ. ἡδέως δὴ τούτοις ὁ βασιλεὺς, ἀναστὰς κατεφίλησέ τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις γράφει, καλῶν προπέμψαι ⸗ ζοροβάβελον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μέλλοντας ὅπη ⸗ οἰκοδομεῖν ὀξίναι ⸗ ναοῦ. ἐπέστειλε δὲ καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα καταπέμπειν ἐκ ⸗ λιβάνου τεμόντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ συγκατασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἐλευθέρους εἶναι τοὺς εἰς ⸗ ἰουδαίαν ⸗ αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ὑπ' ἐξόπους κὴ τοὺς αὐτῷ σατράπας ἐκέλευσεν ὑπατάττειν τοῖς ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας, ἀνεῖκέ τε πᾶσαν ὠὴν ἂν καταβάλλειν δυνηθῶσι τῆς χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἰδουμαίοις καὶ σαμαρείταις καὶ τοῖς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας αἷς ⸗ ἰουδαίων

ἰουδαίων κατεῖχον, καὶ ωρσέπι τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τῦ ἱερῦ δοθῆναι, θύειν τ' αὐτοὺς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν σολὴν ἢ θεραπεύουσι τὸν θεὸν ὅτε ἀρχιερεὺς ἢ οἱ ἱερεῖς ἐκ τῆς ἰδίων γίνεσθαι, καὶ τοῖς λεβίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τῦ ναῦ, ωροστάξε κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ κῦ ἔκρινεν ἔτος ὠφελισμένον τι ωρὸς τὴν τῦ βίου χρείαν ἀργύριον. πέμψας τ' καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα κύρος ωρὸ αὐτῦ ἐβεβλήθη ωρὸς τῆς τῦ ἰουδαίων ὑπὸ καταστάσεως, ταῦτα καὶ δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν τ' τούτων ωρὸς τῦ βασιλέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῦ βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ὡς δαρείῳ παρόντος ἔλαθεν. οὐ γὰρ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σὲ φησι διάνοια τυχὼν δύμυρς. ταῦτ' οὖν ωρὸς τῦ παρόντων δυναστείας τῷ θεῷ, καὶ ωρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς βαβυλῶνα. ⁊ τοῖς ὁμοφύλοις εὐηγγελίσατο τὰ ωρὸς τῦ βασιλέως. οἱ τ' ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον γῆν. εἰς τ' πόλιν καὶ κώμας ⁊ ἅπαντας, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοῖς ἀναβησομένοις εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας ἐκ τῆς πατρίων φυλῶν συνεζεύξαντο καὶ τέκνοις, καὶ ὑποζυγίοις ἐπελέξαντο. οἱ δαρεῖος συμπέμψαντος ἕως τῆς ἱεροσολύμων ὥδευον μετὰ χαρᾶς καὶ ξυφῆς, ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ ωρεφορούμενοι τοῖς κυμβάλοις. ωρέπεμψε τ' αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τῆς ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπέστειλαν ἐξ ἑκάστης πατρίας ἀριθμὸς ὄντες ὠφελιμοι. ἐμοὶ δ' οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ τὴν τῶν ἀναγνωσκόντων διάνοιαν τῆς συναφῆς τῆς ωραγματείας ἀποστάσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ τ' κεφάλαιον τῶν ἀπερχομένων ἐτῶν ιβ'. τὴν ἡλικίαν γεγονότων, ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος ὡς μυριάδες ἑξβ'. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λευῖται τ' τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν τ' ἀνδρῶν καὶ παιδίων σώματα ὡς τεσσακισμύρια ἑπτακόσια τεσσαράκοντα δύο. πάρεξ τ' τούτων λβῖται μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ρκή. πυλωροὶ τ' ρί. δοῦλοι δ' ἱεροὶ τκβ'. ἄλλοι τε ωρὸς τούτοις λέγοντες μὴ εἶ) τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι τ' ἐπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν ξνβ'. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἠγνοῦντες γυναῖκας, ὧν οὐτ' αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, οὔτ' ἐν ταῖς γενεαλογίαις τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων εὑρέθησαν. ἦσαν δὲ ὡς φασί. τὸ τ' τῶν θεραπόντων πλῆθος, εἵποτο τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τετρακόσιοι τετράκοντα ἑπτά. ψάλται τ' καὶ ψάλτριαι σμέ. κάμηλοι υλέ. ὑποζύγια φκέ. ἡγεμὼν δὲ τῆς κατηριθμημένης πλήθους ἦν, ὁ σαλαθιήλου παῖς ζοροβάβελος, ἐκ τῆς ὑῶνου τοῦ δαβίδου, γεγονὼς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς. καὶ ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως, ωρὸς τούτοις ὁ μαρδοχαῖος καὶ σερεβαῖος, ἐκ τε πλήθους κεκεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ συνεβάλλοντο ναῦς ἰδὼ χρυσίου ρ. ἀργύρου τ' πεντακισχίλιας. οὕτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ μέρος τι τῦ παντὸς λαῦ τῆς ἰουδαίων, ὅσον ἐν τῇ βαβυλῶνι, κατοικίσθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος,

redderent, atque insuper L. talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacráque vestes in quibus pontifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciũt, de suo præberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus vrbis atque tẽpli certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, déque Iudæorum restitutione, confirmauit omnia quæ priùs Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiã à rege consecutus, quàm primùm egressus est regiam, susp iciens in cælum gratias agit Deo, quòd coram rege inter concertatores visus sit sapientior cõfitens totum hoc diuini esse beneficij: peractáque gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducentibúsque quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viã emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, ne interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantùm dicam compendio, fuisse pubertatẽ egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVIII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum sexcenti quinquaginta duo, reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur, erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXLV. cameli CCCCXXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recẽsui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cũ eo Iesus Iosedeci pontificis filius, & Mardocheus ac Serebeus: hi duo tribuliũ suffragiis adducatũ electi, qui etiam contulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centũ, argenti verò quinquies mille. atque in hũc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quędam populi Iudæorum, qui tum apud Babylonem erat ad habitãda Hierosolyma sunt deducti, reliqua verò multitudo paulisper discedẽtes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mẽ- A
se postquam Babylonem exiuerant, Iesus pon-
tifex & Zorobabel princeps, dimissis circum
oppida nunciis è tota regione populum Hiero-
solyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum
eorum conuenientem: & ædificauerunt altare
in quo priùs fuerat loco, ad offerenda Deo sa-
crificia iuxta leges per Moysem traditas. Quæ
dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à
finitimis gentibus, quibus exosi erant omnib⁹.
Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per B
idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, &
post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, vic-
timásque sabbatorum atque omnium sanc-
tarum festiuitatum. tum qui vota vouerãt, redde-
bant ea sacrificantes à nouilunio mensis septi-
mi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi,
expendentes multas pecunias in cæmentarios
& fabros, & multum alimentorum in cibos
eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim
Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes ce- C
drinas de Libano deferentes, quibus mox in ra-
tes compactis, in Ioppensem portum eas per-
ducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum
à Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à redi-
tu Iudæorum secundo, mense secundo, quando
iactis templi fundamentis prima die Decem-
bris cœperunt superstruere: præposuerúntque
operi curando Leuitarum quotquot vigesimũ
annum attigerant, & Iesum eum filiis ac tribus
fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Abina- D
dabi filium, ciúsque filios: quibus summa cura
& diligentia commissam negotium tractanti-
bus, celeriùs opinione crescebat templi ædifi-
cium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes
ornatu suo cũ tubis, & Leuitæ Asaphiq́ue pro-
genies canebant sacros hymnos, in Dei laudem
à Dauide quondam institutos. Sacerdotes autẽ
& Leuitæ cognationúmque principes ætate
prouectiores, qui & illud priùs templum vide-
re meminerant magnum & opulentum, & hoc
recèns pro præsentium fortunarum tenuitate
deterius fieri animaduertebant, reputãtes quã-
tum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde
mœstitia temperare à lacrymis non poterant:
vulgus autem contentum erat præsenti tem-
plo, vt quod nulla priorum temporum compa-
ratione scipsum cruciabat, nec vllum detrimẽ-
tũ factũ quibat animaduertere. cõtrà seniorum
ac sacerdotum multo deteriore conditione res F
suas esse existimantium gemitus, vix concentu
tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem
inimici auditis tubis, & lætantium atque do-
lentium promiscuis vociferationibus, accurre-
runt volentes causam discere: & cognito quòd
Iudæi è captiuitate Babylonia postliminio re-
uersi templum instaurarent, adeunt Zorobabe-
lem ac Iesum, principesque cognationum po-
stulantes vt eos admitterent ad templum com-
muni sumptu ædificandum. Nam se quoq. aie-
bant Deum cole, & eius gloriari nomine, reli- G
gionísque eius studiosos fuisse iam inde ab illo
tempore quo Salmanasar Assyriorũ rex è Chu-
thia & Media gentẽ eam in loca illa trãstulerat.

εἰς τὰς ἰδίας αἰχμὰς ἐποίησαν παρασίας. ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ τῆς
ὑπὸ βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, ἐξαπέστειλαν ὅτε ἀρ-
χιερεὺς αὐτῶν ἰησοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῆ
χώρας συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα παραδηλοῦντες, μηδὲν
ἐκθυμίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσια-
στήριον, ἐφ' ᾧ καὶ ἐθύετο ἐν αἰοικοδομημένον τόπου ὅ-
πως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ
καὶ τοὺς μωυσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, οὐκ ἦ-
σαν ἐν ἡδονῇ τοῖς περιοίκοις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀ-
πεχθανομένων. ἦγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ'
ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης ἔθετ' αὐτὴν διετά-
ξατο. καὶ περιφορὰς μετ' ταῦτα, καὶ τὰς καλουμένους
ἐκλεκτισμοὺς, καὶ τὰς θυσίας τῆ σαββάτων ἐ πασῶν
τῆ ἁγίων ἑορτῆ. οἱ τε πεπιστευμένοι τὰς δεχὰς ἀπεδίδο-
σαν θύοντες ἀπὸ νουμηνίας τὸ ἑβδόμου μηνός. ἤρξατο
δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τῆς τε λατόμους
καὶ τέκτονσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ περὶς ξοφὴν τῆ
εἰσαγομένων. πῆς τε σιδωνίοις ἡδὺ καὶ κοῦφον ἦ, τότε
κέδρινα κατάγουσιν ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα, δήσασιν αὐτὰ
καὶ σχεδίαις πηξαμένοις, εἰς τὸν τῆς ἰόππης κομίζειν λι-
μένα. τοῦτο δὲ περιῆν μετὰ κύρος ἐκέλευσε, τότε δὲ δα-
ρείου κελεύσαντος ἐγένετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱε-
ροσόλυμα καθόδου, τῷ ἰουδαίων μηνὶ δευτέρῳ ἐνεκαι-
νίσθη, συνείχετο δὲ τὰ ναὸς καθ' σκηνὴ, καὶ τοὺς θε-
μελίους ἀγείραντες τῆ νουμηνίᾳ τ δικεμβρίου μηνὸς,
τ δευτέρου ἔτους ἐπῳκοδόμουν, προσπαίμοι τῆ ἔρ-
γων, λευίτῶν τε τοὺς εἰκοσὸ ἐτῶν ἢδη γεγονότας, καὶ ἰη-
σοῦν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφὰς, ζωλιμιὴλ
τὸν ἀδελφὸν ἰούδα τ ἀμιναδάβου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ
ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ σπουδῇ τῆ τῶν θεμελίων ἐγκειμένων, θᾶττον ἢ προσεδόκησεν αἴτις
ἔλαβε τέλος. ἀπαρτισθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων
οἱ ἱερεῖς ταῖς συνήθεσι στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ
λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖδες, αἴρασάντες ὕμνειον τὸν
θεὸν, ὡς τῶν εἰς αὐτὸν ὠδῶν δαβίδης κατέδειξε
πρόσθος. οἱ δ' ἱερεῖς καὶ λευῖται, καὶ τῆ πατρῶν οἱ πρε-
σβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν ταῖς μνήμαις ἀναπολοῦν-
τες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέσταον, καὶ τὸν νεωστὶ μὲν
ὁρῶντες ὑπὸ πλουτίας δὲ δεύτερον τ πάλαι κατασκευα-
ζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας δὲ δαιμονίας ὑποβεβη-
κὸς καὶ τῆς ἀξίας τ ναὸν λογιζόμενοι, κατήφουν ἐ τῆς
ὀδῆ τούτῳ λύπης κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, μέχρι θρηνῶν
ἐ δακρύων προήνεγκε. ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοῖς παροῦσι, ἐ
τὸ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, τ πρότερον ὄντος ὠδέ-
να λόγον ποιούμενος, ὠδὲ ἀπάμνησιν, οὐδὲ πρὸς τὴν
σύγκρισιν ἐκείνου βασανίζων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττωσιν
οἷς ὑπέλαβεν. ὑπερφώνει δὲ τῶν τῆ σαλπίγγων ἦχον, καὶ
τὴν τοῦ πλήθους χαρὰν, ἡ τῆ πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων
ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν τ κατασκαφέν-
των, οἰμωγή. τῆς δὲ βοῆς τῆ σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ
σαμάρειται, ἐπύθοντο δὲ ἀπεχθανόμενοι τῆ τε ἰούδα
φυλῆ καὶ τῆ βενιαμίτῃ, συνέδραμον τὴν αἰτίαν τ θορύ-
βου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέν-
τας εἰς βαβυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν,
προσίασι τῷ ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις

τ παρόντων, ἀξιοῦντες αὐτοῖς συνοικοδομῆσαι συγκατασκευάσαι τ ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τ οἰκοδομίας. σεβόμεθα γὰρ
ὡς καὶ ἐλάττων ἐκείνων τ θεὸν ἐφασκον, καὶ τὸν αὐτὸν ἐπικαλούμεθα. καὶ τ θρησκείας ἕνεκα ἦλθον θυσιάζειν
ἐπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ σαλμανασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐκ τῆς χώρας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίας, εἰ δὲ ἐκ

τούτους

τούτους αὐτῷ ποιησαμένων τοὺς λόγους, ζοροβάβελος καὶ A
Ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ λοιποὶ πατρῶν ἡγεμόνες τῶν Ἰσραη-
λιτῶν, ἀρξαι αὐτοῖς ἔφασαν. τῆς μὲν οἰκοδομίας αὐτοῖς
ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτοῖς δὲ προσαχθέντων κατα-
στῆσαι τὸν ναὸν, πρότερον μὲν ὑπὸ Κύρου, νῦν δὲ ὑπὸ
Δαρείου. προσκυνεῖν δὲ αὐτοῖ. ἐξεῖναι, καὶ τοῦτο μόνον εἶναι
κοινὸν αὐτοῖς πρὸς αὐτούς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις
ἀρκεῖν ἐξουσίαν εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκού-
σαντες οἱ χουθαῖοι, τῷ δὲ προσηρεῖσθαι οἱ σαμαρεῖται B
ταῦτα ἔχουσι, καὶ ἀνακόπτειν καὶ πείθουσι τοὺς ἐν συρίᾳ
ἔθνη τῶν σατραπῶν διαθεῖναι τὸν αὐτὸν ζῆτον ὃν περ
ὅπως κύρου πέρσαντος, εἶτ' ὀπὶ καμβύσου μετ' αὐτὸν, ὅπως
ἂν τὰ τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, καὶ ἀποδαίζουσι τοὺς αὐ-
τῶν τοῖς ἰουδαίοις ἀναβολὰς καὶ χρόνῳ προφασιεύ-
σασθαι. καὶ ὁ τῶν χαλδαίων τύραννος, ἀναβάντων εἰς ἱεροσόλυ-
μα σισίνου τοῦ τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχου, καὶ σα-
ραβαζάνη καὶ τισὶν ἑτέροις, τοῖς τοὺς ἡγεμόνας τῶν C
ἰουδαίων ἐρομένοις, τίς αὐτοῖς συγχωρήσαντος οὕτως
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φέρειν αὐτὸν εἰς μᾶλλον ἢ
ἰσχὺν, καὶ τὰ ὄντα τὰς τοὰς καὶ τὰ τείχη προβεβλῆσθαι
τῇ πόλει στερρὰ ἔχοντα ζοροβάβελος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰη-
σοῦς, δηλοῦσι αὐτοῖς ἔφασαν εἶναι τοῦ μεγίστου θεοῦ. τὸν
γὰρ ναὸν τοῦτον αὐτῷ κατασκευασθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐ-
τῶν δυσαίμονος, καὶ πάντας ὑποβαλλόντος ἀρετῇ, πο-
λεμῷ δραμεῖναι χρόνον. ἐπεὶ δὲ τῶν πατέρων ἀσεβησάν-
των εἰς τὸν θεὸν, ναβιζοδόνοσορος ὁ βαβυλωνίων καὶ χαλ- D
δαίων ἐβασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν καὶ κρατήσας αὐτῶν τε
καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν με-
τῴκισεν αἰχμάλωτον, μεταγαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύ-
ρος δὲ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας καὶ περσίδος βασιλεὺς,
ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναὸν, καὶ πάντα ὅσα μετενεγ-
κὼν ἐξ αὐτοῦ ναβιζοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη,
ζοροβάβελῳ παραδοὺς καὶ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλα-
κι προσέταξε κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν
ἴδιον διακομίσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. ταῦτα δὲ ἐπέ- E
στειλεν ἐν τάχει γνῶναι, βάσαρον κελεύσας ἀναβάν-
τα εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι
πρόνοιαν. ὡς μὴ τὸ λαβεῖν παρὰ κύρου γράμματα
παραλυόμενος, δυσὶ τοῖς θεμελίοις καταβάλλεται.
καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου κατασκευαζόμενος μέχρι
καὶ τοῦδε, ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ δέκα ἐκβεβλῆσθαι δεῖ ἀτε-
λῆ. εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε
ταῦτα βασιλεῖ, ὅπως ἐπισκεψάμενος τὰ τῶν βασιλέων F
ὑπομνήματα, εὕρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευ-
σαμένους. ταῦτα εἶπον τοῦ ζοροβάβελου καὶ τοῦ ἀρ-
χιερέως, ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὴν μὲν οἰκοδο-
μίαν ἐπιχεῖν οὐ βουλόμενοι, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ
βασιλεῖ. ἀπεκρίθη δὲ αὐτοῖς περὶ τούτου ἐπιστεῖλαι.
τῶν δὲ ἰουδαίων καταπεπληγότων καὶ δεδιότων μὴ
μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ
τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο G
προφῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαρρεῖν
αὐτοὺς παρῴκουν, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν πρόσθεν ὑφορᾶσθαι
δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πι-
στεύοντες δὴ τοῖς προφήταις, ἐντελῶς εἶχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι. δαρεῖος δὲ τῶν
σαμαρειτῶν αὐτῷ γραψάντων, κατηγορούντων δὲ τῆς ὑπεροχῆς τῶν ἰουδαίων, ὡς τήν τε πόλιν ὀχυρώσι, καὶ τοῦ
ναὸν θρυλίᾳ προσοικοδομᾶσι μᾶλλον ἢ ἱερόν. κατασκευάζουσι, λεγόντων δὲ μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ γινόμενα, καὶ
ὡροσέπι τὰς ὑπολοιπὰς ὑπερβεκνύντων τοῦ καμβύσου δι' ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

Ad quæ poſtulata illi de communi ſententia reſponderunt, ad ſimul ædificandum admitti eos non poſſe, cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius ipſos ædificare iuſſerint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam cũ omnibus hominibus eò venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, ſic enim nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt: & inſtigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas rogarent quemadmodum ſub Cyro primũ ac mox ſub Cambyſe, vt templi ædificationẽ impedirent, Iudæorúmque conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcendit Hieroſolyma Siſines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibuſdam aliis, rogauerúntque Iudæorum principes, cuius permiſſu templũ ſic ædificarẽt, vt arx potiùs quàm fanum exiſtimari poſſit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxiſſent. Reſponderunt Zorobabel & Ieſus, ſeruos ſe eſſe Dei maximi, cui templum hoc extructum à quodã eius gentis rege fortunatiſſimo & in omni virtute excellentiſſimo per multas ætates incolume ſteterit. Deinde ob maiorum ſuorũ impietatem per Nabuchodonoſorum Babyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta vrbe, templóque ſpoliato ac incenſo, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Perſidis & Babyloniæ regno potitus ſit, regio diplomate mandaſſe templi inſtaurationẽ, & donaria vaſáque per Nabuchodonoſorũ ſublata tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ærarij ſui præfecto, vt ea deportarẽt Hieroſolyma, rurſúmque templum inſtauratum reponerẽt. eiuſdem enim regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam vrbem, vt daret operam vt id templum primo quoque tempore abſolueretur. cũ acceptis regiis literis confeſtim veniſſe, & fundamenta iecíſſe. atque ex eo tempore nunquam inimicas gẽtes interturbare ædificationem, atque impedire deſtitiſſe. Quare ſi illis ita videretur, ſcriberent Dario, vt inſpectis regiis cõmẽtariis manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis Siſines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Iudæis autẽ ſolicitis & metuentibus ne regem pœniteat iuſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo prophetæ qui tum erant in populo, Aggeus & Zacharias bono animo eos eſſe iubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credens populus aſſiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cúmque Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Iudæos quòd vrbem muniant, templúmque arci quàm fano ſimilius extruãt: aſſeuerantes non eſſe hoc in rem regis, & oſtendentes Cambyſis epiſtolã,

per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur.

Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidib⁹ politis tres, & ligneum vnum è materie quam ferret ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Vtque cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiúsque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudæos & eorũ principes sinerent templum struere: ipsi verò adiuarent eos in hoc opere de tributis suæ prouinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinũ, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucẽ agatur, & facultates eius fisco addicãtur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationẽ vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sicini & collegis eius hoc modo: Rex Darius Sisini magistro equitum & Sarabazani cæteríque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inueni: volóque vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque suscepta cura sacræ fabricæ, adiuabãt Iudæos magistratúsque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: absolutúmque est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesimatertia die mensis vndecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitę cũ reliqua Israelitarum multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate próque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerúntque Leuitæ iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerúntque id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

A μαθὼν παρ' αὐτῶ οὐκ ἀσφαλῶς τοῖς πράγμασιν αὐτὸ τηῶ ἱεροσολύμων ὄπως κατάσασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ καὶ τὰ ὠδὰ τῦ σισίνε κ) τῶ συ᾽ αὐτῷ κομιδῆ ζητῶν ἀνέγνω γράμματα, πρόσταξιν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. καὶ εὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις τῇ βάρει τῇ ἐν μηδίᾳ βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τ βασιλείας ἔτει κύρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τ ἐν ἱεροσολύμοις, κ) τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μὲν πηχῶν ἑξήκοντα, εὖρος δ᾽ τῶ αὐτῶ, ἐκ δόμων λιθίνων δύο ξιστῶν καὶ ξυλίνου δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τηῶ ἐκ ταύτα δαπάνην ἐκ τῶ τῦ βασιλέως γίνεσθαι διετάξατο. πρόσταξε δ᾽ κ) τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα κόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱεροσολυμίταις. τηῶ δ᾽ ἐπιμέλειαν τούτων ἔχειν ἀβασσαρῆ τὸν ἐπάρχου, καὶ τῆς συρίας τὸν καὶ φοινίκης ἡγεμόνος, καὶ τῶ ἑταίροιν αὐτό. ὅπως αὐτοὶ μὲν, ἀφίξωνται τὸν τόπον. τοῖς δ᾽ δούλοις τὸν θεοῦ ἰουδαίοις καὶ ἡγεμόσιν αὐτῶ, ὅπως ἐμποιῶσιν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. κ) συλλαβέσθαι δ᾽ πρὸς τὸ ἔργον διατάξαι, καὶ τὸν φόρον τῆς χώρας ἧς ἐπέχουσιν, πλεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἅλας καὶ οἶνον, καὶ τ᾽ ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν. εὔχονται δ᾽ ὑπὲρ σωτηρίας τ βασιλέως καὶ παίδων. τοὺς δ᾽ παραβαίτας τι τηῶ ἐπισταλμένων, συλληφθέντας ἐκέλευσεν ἀνασταυροθῆναι, καὶ τηῶ οὐσίαν αὐτῶ εἰς τὸ βασιλικὸν καταταλῶναι κτῆσιν. κ) κατηύ-

D ξατο πρὸς τούτοις τὸν θεὸν, ὅπως εἴτις ἐπιχειρήσῃ ἀνακωλῦσαι τηῶ οἰκοδομίαν τ ναοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς, ἐπίσχῃ τῆς ἀδικίας. ταῦθ᾽ εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τ νύσῳ δαρεῖος, ἀντιγράφει τῷ σισίνῃ κ) τοῖς ἑταίροις αὐτῶ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τῷ ἐπάρχῳ, καὶ σαραβαραζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶ χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν τῆς ἐπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τ κύρου, ἀπέσταλκα. καὶ βούλομαι γίνεσθαι πάντα, καθὼς ἐν αὐτῷ δεδήλωται. ἔρρωσθε. μαθόντες οὖν ἐκ

E τῆς ἐπιστολῆς ὁ σισίνης κ) οἱ συ᾽ αὐτὸν τὴν τ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτῃ τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεστάτουν οὖν τῷ ἱερῶν ἔργων συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τῶ ἰουδαίων, καὶ τῶ μεγίστων τοῖς ἄρχουσι. καὶ ἐγένετο κ) πολλαὶ αὐτοῦ δὲ ἡ κατασκευὴ τ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου, κ) τὰ προστάγματα τ θεοῦ καὶ μὴ βουλήσεως τῆς κύρου τε καὶ δαρείου τῶ βασιλέων. ὠκοδομήθη δ᾽ ἐν ἔτεσιν ἑ-

F πτά. τ δ᾽ ἐνάτου τῆς δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι καὶ ξίτῃ μηνὸς ἐνδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ᾽ ἡμῖν μὲν ἄδαρ, μακεδόσιν δύστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς κ) οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶ ἰσραηλιτῶν πλῆθος, ἀναισιωτέρας τῶ προτέρων ἀγαθῶν μὴ τὴν ἀκμαλωσίαν καὶ τὸ ἱερὸν ἀναληφθὲν ἀπωλιφέναι, ταύρους ρ᾽. κριοὺς σ᾽. ἄρνας υ᾽. ἡμέρους ι β᾽. κ) φυλὴν, τοσαύτας γάρ εἰσιν αἱ τῶ ἰσραηλιτῶν φύλαι, ὑπὲρ ὧν ἥμαρτον ἑκάστη. ἀνέστησάν τε κ) τοὺς μωυσέως νόμους, οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται, θυρωροὺς ἐπ᾽ ἑκάστου πυλῶνος. ὠκοδομήκεσαν δὲ οἱ ἰουδαῖοι καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ στοὰς τ ἔνδοθεν ἱεροῦ. ἱστάσης δὲ τῆς τῶ ἀζύμων

ἑορτῆς, ἣν τὸν πρῶτον, κ) μὲν μακεδόνας ξανθικὸν λεγομένην, κ) ἣ ἡμῖς νισὰν, συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶν κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἑορτὴν ἦγαγον ἀγνεύοντες μ) γυναικῶν καὶ τέκνων τὸν παῖδων νόμῳ,

καὶ τὴν

καὶ τὰ πάσχα θεσσαρακοστομόμῳ θυσίαν ἐπὶ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁλοπρεπίσαντες κατεσκήνησαν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας. ἀλλὰ καὶ τοὺς ὁλοκαυτώσεις ὁλοφέροντας τῷ θεῷ, & χαριστηρίους θυσίας ὁλοτελοῦντας, αἰδ' ὧν αὐτοὶ, τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὸ πάτριον ἦθος, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὸ τῶν περσῶν βασιλέως δόγμασιν ὑμῖν κατέσησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ἀφ' τούτων ὁλοδαψιλοδόμοι ταῖς θυσίαις καὶ τῇ περὶ τὸν θεὸν φιλοτιμίᾳ, κατώκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς θεσπίσασι τῷ θεσμάτων, ὄχλοις οὐ τοῖς ἀσαμωναίου σωιέβη βασιλεύειν ἐνιαυτούς. θεὸ μὲν δὲ ἡ αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασιλεύοντο ὑπὸ σαούλου θεῶτον ἀρξάμενοι καὶ δαβίδου, ὁλοῖ ἔτη φλβ', μῆνας ς', ἡμέρας ι'. θεὸ ἢ τῷ βασιλέων τούτων ἀρχοντες αὐτοὶς ὠνόμασαν, οἱ θεσσαρακοστόμοι κριταὶ καὶ μέναρχοι καὶ τοῦτον πολιτευόμενοι τὸν ζόπον ἔτεσι πλέον ἢ φ' ἀπήγαγον μὴ μωυσῆ ὑποθανόντα καὶ ἰησοῦν τὸν στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν θεῖ τῷ ἀσεσθήκεσαν ἐν τῇς αἰχμαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρου καὶ δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. οἱ ἢ σαμαρεῖς ἀπεχθῶς θεὸς αὐτοὺς καὶ βασκαίνοις ὄχκοις ὄμοι, πολλὰ κακὰ τοῖς ἰουδαίοις εἰργάσαντο. πλούτῳ τε τινὶ τούτοις, καὶ συγγλίᾳ θεσπεσιόμενοι τῷ περσῶν, ἐπεὶ δὴ τὸν ἐκεῖσιν ἦσαν. ὅτε τὸ γὸ ἐπελοιδήσαν ἐν τῷ φόρῳ ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρέχειν ἐκ ἤθελον. τούς τε ἱπποκόμους ἀπελάζοντας εἰς τὸ κ συνεργοῦντας ἔχοι, ἄλλα τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτῷ ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους, ἐκ ἀπέπαυον. ἔδοξεν οὖν θρισβυσαμβύοις τοῖς ἱεροσολυμίταις θεὸς τὸν βασιλέα δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῷ σαμβρεικῷ. καὶ θρισβύσι ζοροβάβηλος καὶ ἄλλοι τῷ ἀρχόντων τίσσαρες. ὡς ἢ τὰ ἐγκλήματα & τὰς αἰτίας αἷς κ τῷ σαμβρεικῷ ἐπέφερον, ἵνα θεὸ τῷ θρισβυων ὁ βασιλεὺς, δοὺς αὐτοὶς ὑπομνήμα, κομίζειν πρὸς τοὺς ἱππαρχοὺς & σαμβρείας καὶ τοῦ βουλῶ ἀπέπεμψε. τὰ ἢ γεγραμμένα ὧδε τοιάδε. βασιλεὺ δαρεῖος, ζοννᾶ καὶ σαμβαβᾷ τοῖς ἱππαρχοὺς σαμβρεικῷ, σαδράκη καὶ βοβήλοντι, καὶ τοῖς λοιποῖς σωδιάλοις αὐτῷ τοῖς ἐν σαμβρείᾳ. ζοροβάβελος καὶ ἀναίας καὶ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων θρισβευταὶ ἡκόντο ὑμᾶς ὡς ἐσχολωῦσας αὐτοῖς θρὸς τοῦ οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ θροσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς αἰκαλώματα. βέλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τοῦ ὁλοτελοῦ, χορηγῆν αὐτοῖς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γαζοφυλακίου τῷ φόρου τῆς σαμβρείας, παῦ ὅσα θρὸς τὰς θυσίας αὐτοὺς ὄχι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς αἰτῶσιν, ἵνα μὲ ὑμᾶς ὑπολείπωσι καθημένους θύοντες, καὶ ἀφ' ἐμοῦ καὶ περσῶν ὀργόμενοι τῷ θεῷ. καὶ ἡ μοὶ ὁλοτολὴ, ταῦτα θρειῆχεν.

A na epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocaustomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo. atque ita summa liberalitate in re diuina vsi incoluerunt Hierosolyma, instituta ea reip. forma, quæ per optimates administratur. penes pontifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis tẽporib. egerunt sub regibus per annos DXXXII. menses sex, dies decẽ. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati Iudices, qui reipub. status plus quàm quingentis annis durauit post Moysis & Iesu imperium. Hoc igitur modo habebant se Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autẽ infensa gens & inuida, multis molestiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essent oriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitũ interim conniuentibus: & quacunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lędere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis aliis quatuor collegis. Cæterùm rex cognitis criminibus quę per legatos Samaritis obiiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquisque eorum conseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudęorum legari accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus, quódque non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ęrario in quo tributa Samarię seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tam pro me, quàm pro Persarum gente deprecentur.

Κεφάλαιον ε'.

Οτι ξέρξης ὁ δαρείου οἰκείως θεὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη.

CAP. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος θδιαδέχεται τὴ βασιλείαν αὐτοῦ παῖς ὁ ξέρξης, ἐκληρονόμησεν αὐτοῦ καὶ τὸ θρὸς θεὸν δυσέβειαί τε καὶ τιμήν. ἅπαντα γὸ ἀκολούθως τῷ παῖ τὸ θρὸς τὴ θρησκείαν ἐποίησε, καὶ θρὸς τοὺς ἰουδαίους ἦν φιλοτιμότατα. κατ' ἐκεῖνον ἢ τὴ ἡγεμονίαν ἀρχιερεὺς ἦν ἰησοῦ παῖς, ἰωακείμου ὄνομα. ὑπῆρχε ἢ & ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ὑπολαμβάνων ἀγαθῆς θεὸν τῷ πλήθη, θεῶτος ἱερεὺς τοῦ λαοῦ καὶ ὅλος θεὸς

Defuncto autem Dario succeſſit Xerxes V. filius, ſicut regni ita & pietatis pater- 1. Eſd. 7. næ hæres. nihil enim ex patris inſtitutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudęos ſumma beneuolentia proſecutus eſt. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Ieſu filius: apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius ſacerdos erat Eſdras,

vir iustus,& de quo optimus rumor fuit apud populum.is cùm esset legum Mosaycarum peritissimus,in regis amicitiam peruenit.& cùm decreuisset proficisci Hierosolyma, secúmque aliquos è Babyloniis Iudæis ducere,petiit à rege cõmendatitias ad Syriæ satrapas literas,quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex regum Xerxes Esdræ sacerdoti,& lectori legis Dei, S. Decretum est à me & septem meis consiliariis, vt quicunque in regno meo de Israelitis & sacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecũ Hierosolyma petere,per meam benignitatem hoc ei liceat facere,& inuisere Iudæam iuxta Dei legem:vtque Israelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus.præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentũ quantumcunque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ super altare Dei vestri immolandæ:& fabricandi ex auro ac argento vasa quęcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vasa quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis:& si quid aliud in hunc vsum opus fuerit,pro tua prudentia fieri curabis, & de nostro fisco eos sumptus facies. quin & præfectis ęrarij apud Syriam & Phœnicem te commendaui,scribens eis,vt quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit,sine mora dent.Et vt Deus propitius sit mihi & meis liberis , volo vsque centum coros tritici Deo secundùm legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio,vt à nemine sacerdotum,Leuitarum,sacrorum cantorum , ianitorum, sacrorum seruorum quicquam exigatis, néve vlla onera eis imponatis.Tu verò Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices , qui per Syriã ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam scienti:quin & nescientes doce liberè,vt quisquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam dãnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam , sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Esdras gauisus adorauit Deum , & gratias egit,illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur existimans.Aduocata deinde Iudæorũ concione qui apud Babylonẽ degebant,& perlecta epistola,ipsam quidem retinuit:exemplar verò eius in Mediam ad omnes suæ gentis homines transmisit.qui cognita regis erga Deum pietate,& erga Esdram beneuolẽtia, omnes vehemẽter sunt lętati:multi verò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt,cupientes reuerti Hierosolyma. reliqua Israelitarum multitudo assuetum iam domicilij noluit relinquere.quapropter duæ tantùm tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio:decem autem tribus nũc quoque vltra Euphratem sũt,infinita hominum millia, quę vix est numero comprehendere.Cæterùm ad Esdrã magna multitudo cõuenit tã sacerdotũ & Leuitarũ,quã ianitorũ sacrorũq.vel cantorũ vel ministrorũ.Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriã reuerti volebãt ad Euphratẽ cõgregauit:

A ἔσδρας. ὃς τῷ μωυσέως νόμων ἱκανῶς ἐμπειρος ὢν, γίνεται φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνὺς ἀναβῶναι εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ ἐπαγαγέσθαι τινὰς τῶν ἐν βαβυλῶνι τυγχανόντων ἰουδαίων, παρεκάλεσε τὸν βασιλέα, δοῦναι αὐτῷ πρὸς τοὺς σατράπας τῆς συρίας ἐπιστολὰς, ἀφ' ἧς αὐτοὺς γνωρισθήσεται τὰς ἐπ. ὁ δὲ βασιλεὺς χάριτι πρὸς τοὺς σατράπας ἐπιστολὰς ποιεῖται. βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ καὶ ἀναγνώστῃ τοῦ θείου νόμου

B χαίρειν. τῆς ἐμαυτοῦ φιλανθρωπίας ἔργον ἔδοξε νομίσαι τὸ, τοὺς βουλομένους ἐκ τοῦ τῶν ἰουδαίων ἔθνους, καὶ ἱερέων καὶ λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἐμαυτοῦ βασιλείᾳ, σπουδὴν εἶναι εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τοῦτο προστάξαι. καὶ ὁ βουλόμενος ἀπιτω, καθάπερ ἔδοξέ μοι καὶ τοῖς ἑπτὰ μου συμβούλοις, ὅπως καὶ τὸ ἰουδαίων ἐπισκέψωνται τὸν νόμῳ τὸν θεοῦ ἀκολούθως, καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἰσραηλιτῶν θεῷ, ἅπερ ηὐξάμην ἐγὼ τε καὶ οἱ φίλοι, καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν βαβυλωνίων ἀπομασάμενον τῷ θεῷ τοῦτο παῖς εἰς ἱεροσόλυμα κομιεῖσθαι τῷ

C θεῷ εἰς τὰς θυσίας. πάντα τε ὅσα θέλῃ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ κατασκευάσαι, ποιεῖν ἐξέστωσι μετὰ τῶν ἀδελφῶν. καὶ τὰ δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθεῖσ. καὶ ὅσων ἂν θύσιαν λάβῃς, καὶ ταῦτα προσεξεργάσῃ, τοῦ εἰς αὐτὰ δαπάνου ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ποιήμενος γαζοφυλακίου. ἔγραψα δὲ καὶ τοῖς γαζοφύλαξι, τῆς συρίας καὶ τῆς φοινίκης, ἵνα τῶν ὑπὸ ἔσδρα τοῦ ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τοῦ τοῦ θεοῦ νόμων ὑπισχνέντων ὑπομεληθῶσιν. ὅπως

D μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμοὶ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοῖς ἐμοῖς ἐκγόνοις, πάντα αἰτιῶ καὶ μέχρι τοῦ πυρὸς κόρων ἑκατὸν ὑπιτελεῖσθαι τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον. καὶ ὑμῖν δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις καὶ ἱεροψάλταις καὶ θυρεωρικὴ ἱεροδούλοις καὶ γραμματεῦσι τοῦ ἱεροῦ μήτε φόρος ὑπάρχῃ, μήτε ἄλλο μηδὲν ὑπόκλον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γίνῃ. καὶ σὺ δὲ ἔσδρα κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ σοφίαν διπόδειξον κριτὰς, ὅπως δικάσωσιν ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ πάσῃ, τοὺς ὑπο-

E σαμβρίους σου τὸν νόμον. καὶ τοὺς ἀγνοοῦσι δὲ παρέξεις αὐτὸν μαθεῖν, ἵν' ἄν τις τῶν ὑμοεθνῶν σου παραβαίνῃ τοῦ θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικὸν, ὑπόδικη τιμωρίαν ὡς κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν παραβαίνων, ἀλλ' ὡς ὑπεύθυνος μὴ, τολμήσῃς δὲ παρακοίσαι καὶ καταφρονῆσ. κολασθήσονται δὲ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἔρρωσο. λαβὼν δὲ ἔσδρας ταῦτα τὰ ὑπισχνεῖται, ἐχάρη καὶ τοῦ θεοῦ προσκυνεῖν ἤρξατο, τῆς τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν

F χρηστότητος ἐκεῖνον αἴτιον ὁμολογῶν. ἐθαυμάσθη, καὶ δι' ὃ τοῦτο πᾶσιν αὐτῷ χάριν ἔλεγον οἰδέαι. ἀναγοὺς δὲ ἐν βαβυλῶνι τοῦ ὑπισχνεῖται τοῖς αὐτόθι παρεῦσιν ἰουδαίοις, αὐτοὺς μὲν κατέσχε. τὸ δ' ἀναγραφὲν αὐτῆς, παρὰ πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς, πρὸς καὶ τοὺς μηδίαν ὄντας. μαθόντες δ' οὗτοι τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πρὸς τὸν θεὸν δυμένειαν, καὶ τοῦ πρὸς τὸν ἔσδραν δύσοιαν, ἅπαντες μὲν ἐπῃνέσαν. πολλοὶ δ' αὐτῶν καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, παθοῦντες τοῦ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα κἀγαθόν. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῶν ἰσραηλιτῶν, καὶ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλὰς ἐν συμβέβηκεν ὑπὸ τε τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, ῥωμαίοις ὑπακουούσας. αἱ δὲ δέκα φυλαὶ, πέραν εἰσὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι, καὶ ἀριθμοῦ

γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς δὲ ἔσδραν ἀφικνοῦνται, ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ θυρεωρῶν, καὶ ἱεροψαλτῶν καὶ ἱεροδούλων, πολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συναγαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν τοῦ εὐφράτου,

καὶ ξεῖς

καὶ ἐκεῖς ἀπεδιέξαμεν ἐκεῖ ἡμέρας, νηστείαν αὐτοῖς παρηγγείλε, ὅπως δυνηθῶσι πομπεύσαντες τῷ θεῷ εὐθὺ σωτηρίας, καὶ τὸ μηδὲν κωλυθῆναι τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄτοπον, ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου περιστάντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ ἔσδρας εἶπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι δυνατώτερος αὐτοῖς ὁ θεός. καὶ οὐ κατηξίωσεν ἵππεῖς αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς περιπέμψοντας. πεπομφότες γὰρ τὰς ὑγιάς, ἅρματα ἀπὸ τοῦ ὑφράτου διακόσια τὸ πλῆθος ἕως τοῦ μείζονος τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πομπῆς τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ ἀπόδειγμα τῆς φιλοφρόνησιν ὁ ἔσδρας (ἦσαν γὰρ τοῦ τῶν ἱερέων γένους) παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρίου τάλαντα χ'. σκεύη ἀργυρᾶ τάλαντον ρ'. χρυσᾶ σκεύη τάλαντον κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, σταθμῷ τάλαντον ι β'. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐν βαβυλῶνι μένοντες ἰσραηλῖται. ἀπόδοσις δὲ ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ ἔσδρας, ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ἐκ τῆς ὁλοκαυτώσεως κατὰ μυριάδας γένεσθαι θυσίας, ταύρους ιβ'. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς δὲ ἄρνας ο β'. ἐρίφους εἰς ἀφάνισιν τῶν ἁμαρτημάτων ιβ'. πρὸς δὲ τοῦ βασιλέως οἰκονόμους καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ χρήματα τὰ τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ πρότερον ὑπὸ αὐτοῦ πρᾶξιν αἰσχρὰν ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτῷ χρείαν συνήντησαν. ταῦτα μὲν οὖν οὐκ αὐτοῖς ἐβουλεύσατο ἔσδρας. προεχώρησε δ' αὐτῷ κρίναντος αὐτὸν ἄξιον οἶμαι τοῦ θεοῦ τῆς βουλῆς τῶν δι' ἐκεῖνόν τε καὶ δικαιοσύνην. χέρνῳ δ' ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ πολλῶν καὶ κατηγορούντων ὡς πολλοὶ τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν ἀλλοβεβίκασι τὴν πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς ἠγημένοι γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, δεομένων δ' βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κατὰ θεὸν ὄντα πάντας οἰκτῖραι λαβεῖν, πάλιν αὐτὸς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέῤῥηξε μὲν ὁ θεὸς ὑπὸ λύπης τὴν ἐσθῆτα, καὶ τὴν κεφαλὴν δ' ἀφαράσας, καὶ τὰ γένεια ὑβρίζων, ὅτι τὴν τε ἑαυτοῦ ἔῤῥιψεν ὅτι τοῦ τὴν αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοῖς πρώτοις τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν ἐκβάλωσιν αὐτὸς τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν φροντίξῃ τέκνα ὑπ' ἀνευθήσει, διέμενεν ὅτι ὁ θεὸς κείνυος. συνέῤῥεον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέγιστοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοὶ, ὅτι τοῦ γεγηθημένου λύπης συμμεταλαμβάνοντες. αἰσθόμενος δ' ὁ ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸν θεὸν ἀρχίζεσθαι μὲν ἔλεγε εἰς αὐτὸν ἀναβλέψαι δι' τὰ ἡμαρτημένα τοῦ λαοῦ, ὃς τὸν μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν δι' τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα. παρεκάλει δ' τὸν θεὸν ἀπέρματα καὶ λείψανον εἰς τὸ τότε συμφορᾶς αὐτοῦ καὶ αἰχμαλωσίας πεισθέντα, καὶ πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκατασήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ, καὶ συγγνωμονῆσαι τοῖς νῦν ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου πεπεικόσιν, ἔτι δ' ὅτι τῇ τοῦ θεοῦ χρηστότητι καὶ τούτοις ἀφεῖναι τὴν κολάσεως. καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῆς δυσχῶν. θρηνούντων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, ἀχρώτος τις ὀνόματι, πρῶτος τῆς ἱεροσολυμίτης προσελθὼν, αὐτοὺς μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἀλλοεθνεῖς ἐνοικισαμένους γυναῖκας. ἐπιθεὶς δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα. κολασθήσεσθαι δὲ τοὺς οὐχ ὑπακούσαντας τοῦ νόμου πεισθεὶς οὖν τούτοις ὁ ἔσδρας, ἐποίησεν ὀμόσαι τοὺς φυλάρχους τῶν ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ ἰσραηλιτῶν, ἀποπέμψασθαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὸν ἀχρώτος συμβουλίῳ. λαβὼν δὲ τοὺς ὅρκους, εὐθὺς

A vbi peracto triduano ieiunio, votísque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum xii. Hæc enim erant dona regis eiúsque amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundùm legem holocautomata, tauros xii. pro communi salute populi, arietes & agnos lxxii. hircos pro peccatis xii. procuratoribus etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cùm eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde pòst comperit quorundam indicio, quòd quidam è vulgo sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis vxoribus ordinem sacerdotalem contuderint: rogatúsque ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuò communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorũ quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissimè Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites cõserua, quas Hierosolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis erroris, mortem quidem commeritis, verùm tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, cõfitens illos peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasitque ei vt omnes adiuuaret, vt vxores cum nota ex illis prole abiicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurãdũ à principibus Leuitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto exiuit tem-

plũ & cõtulit se in domiciliũ Ioãnis & Eliasibi, ibíque totã eã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Proposito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuersi intra biduum aut triduum Hierosolyma conuenirẽt, & quisquis per cõtẽptũ nõ adfuerit intra præscriptũ tẽpus, vt excommunicetur, bonáque eius sacro ærario addicãtur, intra triduum cõuenerũt vtriusq. tribus homines, vigesima die noni mensis, quem Hebręi Thebethum, Macedones Appellæũ nominant. cúmque consedissent in superiore parte tẽpli præsentibus etiam senioribus, & frigus propter anni temp' esset molestũ, surgẽs Esdras accusauit eos qui cõtra leges duxissent vxores alienigenas. nũc si velint rẽ Deo gratã & sibimetipsis vtilem facere, ablegãdas esse vxores eiusmodi. acclamatũ est facturos id oẽs æquo animo, sed esse earũ nõ paruũ numerũ, &, tẽpus esse hybernũ, nec posse rem eam intra vnã aut alterã diẽ perfici. itaque opus esse vt negociũ hoc differatur aliquãtisper, & tũ demũ principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa, cũ selectis vndecũque senioribus inquisitionẽ faciãt eorum, qui contra legis præscriptũ vxores duxerint. cõsenserũt oẽs in eã sentẽtiã, & prima die mẽsis decimi cœpta inquisitione, quę durauit vsque primã diẽ mensis sequẽtis, inuenerũt multos tã ex Iesu põtificis cognatione quã ex cæteris sacerdotibus ac Leuitis & aliis Israelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos sine mora abiecerunt, pluris faciẽtes legũ obseruantiã, quã naturales affect' quãtũuis violentos: móxque ad placãdũ Deũ arietes immolauerũt. quorũ nomina recẽsere nõ est necesse, atq. ita Esdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malã in hoc consuetudinem emẽdauit, vt in posterũ hæc reformatio stabilis ac firma pmaneat. Septimo aũt mẽse dũ scenopegię festũ celebratur, & fermè totus populus cõuenit, accedẽtes ad patentem templi partem quæ Oriẽtalẽ portã spectat, rogauerunt Esdram vt eis legem Moysis legeret: quod & fecit, stans in medio multitudinis, à mane vsq. meridiẽ. ex qua lectione non solũ in præsens & futurũ discebant quid esset iustum, sed etiã præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur sic cogitãtes, quòd nullas calamitates fuissent perpessi, si præscripta legis diligẽter obseruassent. Esdras aũt vidẽs eos ad hũc modũ affectos, iussit vt domum abirent: esse. n. festum, nec licere ea die flere. quí poti' hortabatur vt ad epulas versi, ita vt festo die decet, hilariter agerẽt: & hac anteactorũ pœnitẽtia in futurũ se munirẽt, ne in similes casus incurrerent. at illi sequentes eius monita cœperũt re vera festũ agere, quod cùm per octo dies fecissent, digressi sunt in proprias patrias, magnam gratiam Esdræ habentes ob reformatam rempublicam: quo factum est vt post comparatam sibi apud populum egregiam gloriam senex vita defunctus apud Hierosolyma sit magnificè sepultus. Quo tempore cùm etiam Ioacimus pontifex esset mortuus, filius eius Eliasimus in sacerdotiũ ei successit.

Esd. 10.

A ὥρμησεν ὁ τ ἱερεῦ εἰς τὸ πασοφόριον ἰωαίνα τὸ ἐλιασίβε, καὶ μηδενὸς ὅλως ἀγὰ τὴν λύπην γευσάμενος ἐκείνην τὴν ἡμέραν διήγαγεν αὐτός τε καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ὃ κηρύγματος ὡς τε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας σωιληθῆν εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς τῇ ὁ δυσὶν ἢ ἕξιν ἡμέραις ἐκ ἀπαντησάντων, ἀπαλλοξιωθησομένων τὸ πλῆθος, καὶ τ οὐσίας αὐτῶν καὶ τὴν τῶν προσβυτέρων κείσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ὁ τ ἰεδαϊκῆς καὶ βενιαμίτιδος ὁ ἕξιν ἡμέραις, εἰκάδι τὸ ὁ ἐνάτῳ μηνὸς, ὃς καὶ μὴν ἑβραίοις τεβέθος καὶ ὃ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖ. καθισάντων ὃ ὁ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τὸ ἱερὸ, παρῆσαν ἅμα καὶ τῇ προσβυτέρων, καὶ ὑπὸ τὸ κείσις ἀνδῶς ἀγαπωμένων, ἀίασας ἔσδρας, ἠπᾶτο ὀνείνης, λέγων ὡδανομῆσαι γήματας ἐκ ἐξ ὁμοφύλων. νυῦ μὴν τοι γε ποιῆσειν αὐτοὺς, τῇ μὴν θείᾳ κεχαρισμένα, συμφέροντα ὃ αὐτοῖς, ὑποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ ὃ ποιήσειν μὴν τὸ τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν, τὸ ὃ πλῆθος ἐπὶ πολὺ, καὶ τὸ ὥραν τ ἔτους χειμερίου, καὶ τὸ ἔργον ὑμᾶς, ὃ ὃ δυτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ' οἵτε ἡγεμόνες τούτοις, καὶ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, ὡς ἀπῆλθαν, λαβόντες χρόνον, καὶ προσβυτέρους ἐξ ἑ αἰ θελήσουσι τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τῆν γεγαμηκότων πλῆθος. καὶ τ τὸ δόξαν αὐτοῖς, ἀρξάμενοι τῇ νουμηνίᾳ τ δικάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τὰς ἀλλοεθνέσιν, εὗρον ἕως τ τ μηνὸς τ ἑρομένου νεμηνίας, ποιησάμενοι τὸν ἔρανον, πολλοὶ ἐκ τῶν τῆν τ ἱησοῦ ἐκγόνων τ ἀρχιερέως, καὶ τῆν ἱερέων καὶ λευιτῆν καὶ ἰσραηλιτῆν, οἳ ἐ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῆν γεγενημένα, τῆς τῆν νόμων φυλακῆς ἢ τῆν πρὸς αὐτὰ φιλίαν ποιούμενοι πλείονα πόνον, ἀθὺς ἐξέβαλον. καὶ θυσίας ἐξευμενίζοντες τὸν θεὸν ἐπήνεγκαν, κριὸς καταθύσαντες αὐτῷ. τὰ ὃ ὀνόματα αὐτῆν λέγω, οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶ. τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ πρὸ τοὺς γάμους τῆν προειρημένων, οὕτως ἐπανορθώσας, ἔσδρας, ἐκαθάρισε τὸν ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτην τ λοιπὸν μόνιμον εἶ. τῇ ὃ ἑβδόμῳ μηνὶ τ σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, καὶ χαρὰν παντὸς τ λαῦ συνελθόντες ἐπ' αὐτ, αἰ ἐλθόντες εἰς τὸ αἰειμένον τ ναοῦ πρὸς τὴν πύλην τὴν ὑπὸ τὴν αἰαζόλην ἀποβλέπουσαν, ἐδήθησαν τ ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοὺς μωυσέως. ὁ ὃ μέσος τ πλήθους σταθεὶς ἀέγνω, καὶ τ τὸ ἐπίσης ἀπ' ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ ὃ ἀκούσαντες ἀναγνωσκομένων τῆν νόμων, δίκαιοι μὲν πρὸς τ παρὸν τ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶ, πρὸ ὃ τ παρανομημένων ἐδυσφόρουν, τ μέχρι τ δακρύων προήχθησαν, ἀναμιμνήσκοντες ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν αἰ τῆν πεπραγμένων κακῶν ἔπαυον εἰ τὸν νόμον δεφύλαττον. ὁ ὃ ἔσδρας οὕτως ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, ἐκέλευσεν ἀπίναι πρὸς αὐτοὺς καὶ μὴ δακρύειν. εἶ γὰ ἑορτὴ καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν, οὐ γὰ ὀξῆναι. προσεῖχε ὃ μᾶλλον πρὸς διωχάν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ κεχαρισμένα. καὶ μετάνοιαν καὶ λύπην τ ὅτι τοῖς ἐμπροσθεν ὀξημαρτημένοις, ἀσφαλείαν τ ἕξειν τ φυλακὴν τ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ ὃ ταῦτα ἔσδρα ὡδαινοῦτος ἑορτάζειν ἤρξαντο. καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μὴ ὕμνων τοῦ θεοῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τῆν περὶ τὸ πολίτευμα ὡδανομηθέντων ἔσδρα χάριν εἰδότες. ᾧ συνέβη μὴ τὸν ὡδὰ τὰ λαῦ δόξαν γεραιῷ τελευτῆσαι τὸν βίον, καὶ ταφῆναι μὴ πολλῆς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ὑπὸ δ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ ἰωακεὶμ τοῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτ ἐλιάσιμος τὸν ἀρχιεροσύνην διεδέξατο:

τῆν ὃ

τῷ ἢ αἰχμαλωτισθέντων τῆς ἰουδαίων οἰκήτορος τῆ βασιλέως ἀρξάρξη, νεεμίας ὄνομα, ὡδοιπόρει πρὸ τῆς μητροπόλεως περσῶν σούσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας ἑβραϊστὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐπυνθάνετο πόθεν εἶεν ὧν ἀγομένοι. ἀποκριναμένων δ' ἥκειν ἐκ τῆς ἰουδαίας, πῶς αὐτῷ ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ μητρόπολις ἱερουσαλημ, πάλιν ἠρέτο πυνθανόμενος. κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῆς εἰς ἔδαφος τὰ τείχη, καὶ τὰ πύλας ἐφθηκέναι πολλὰ δεδιέναι κακὰ τοὺς ἰουδαίους, ἡμέρας μὲν καταστρεχόντων τὴν χώραν καὶ ἁρπαζόντων, τὰς δὲ νύκτας κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολλοὺς ἐκ τῆς χώρας καὶ ἐξ αὐτῆς ἱερουσαλήμ αἰχμαλώτους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δυείσκεσθαι καθημέραι νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ νεεμίας, ἐλεήσας τὴν συμφορὰν τοὺς ὁμοφύλους. καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄρχει τίνος εἶπεν ὦ δέσποτα κύριε τούτων πάντων τὸ ἔθνος ἡμῶν, οὕτως ἅπαγμα παντῶν καὶ λάφυρον γεγόναμεν; δακρύοντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὴν πύλην ἐξ οὗ τοῦτ' ἀπεδυομένου, προσελθὼν τις ἤγγελεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη καταλύεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' οὐθὲν ὡς εἶχε μὴ ἀπολουσάμενος, δεξάμενος ἔπαυσε τὴν βασιλεῖ τιμὴν τῆ πότου δεξιάν. ὡς δ' μὴ τὸ λύπηνον ὁ βασιλεὺς διεχόθη, καὶ ἡδέως αὐτῷ ἡμύμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν νεεμίαν, κατασκυθρωπάκοτα θεασάμενος δεξά τι κατηφὲς ἔσχ' αὐτόν. ὁ δ' τὸ θεοῦ δεδιὼς χάριν πρὸ καὶ πειθὼ προσαγαγεῖν αὐτῷ λέγοντα. πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύναμαί σοι μὴ βλέπεσθαι τοιοῦτος, μηδὲ τιμῶ ψυχῶ ἀλγεῖν, ὅπου τῆς πατρίδος μου ἱερουσαλύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων τῶν ἐμῶν εἰσιν ἀκούω βεβλῆσθαι καὶ τὰ τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεφρησμένας αὐτῆς. ἀλλὰ χάρισαί μοι πορεύθηναι τὸ τεῖχος. αἰτησαμένου δὲ τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν ἱερῶν τὸ λοιπὸν προστικοδομῆσαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, δίδόναι τὸ αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατένευσε, καὶ πρὸς τοὺς σατράπας κομίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ πᾶσαν ἐφόδιον χορηγίαν, εἰς ἅπερ βούλοιτο. πίνοντος δὲ φασι λυπηθέντος, καὶ χαίροντος ἡμῶν τὸ λοιπὸν δεκόντος. ὁ μὲν οὖν νεεμίας προσκυνήσας τῷ θεῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ τῆς ὑποχείσιος εὐχαριστήσας, τὸ κατηφὲς τοῦ προσώπου καὶ συγκεχυμένον, ἀπεκρύψατο τῇ τῷ ἐπηγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δ' αὐτὸν τῇ ὑπατείᾳ, δίδωσιν αὐτῷ πρὸς σατράπου ὑπερόλιον κομίσαι τὸν τῆ συρίας καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας ἔπαρχον, ἐν ᾗ τε τὴν τιμῆς τῆ νεεμίου, καὶ χορηγίας τῆς εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπιτάλχει. ἡμύμενος οὖν ἐν βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοφύλων ἐθελόντας ἀκολουθοῦντας αὐτῷ θεασάμενος, ἦκεν εἰς ἱερουσάλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος ξέρξου. καὶ δείξας τῷ θεῷ τὰς ὑπερόλιας ὑποδείξαι τῷ σατράπῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαρχίαις, ἐν συγκαλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱερουσάλυμα, στὰς ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ, τοιούτους ἐποιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγους. ἄνδρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴστε μιμήμη τῶν πατέρων ἀβραάμ, καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰακώβου, θεραπόντα, καὶ δεῖ τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, οὐκ ἐγκαταλείποντα τὸ ἐφ' ἡμῶν πρόνοιαν. ἀμάλει συνήργησέ μοι θεᾷ τῆ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν τὸ τεῖχος ἀνασήσω, ἐν τὸ λείψανον τῆ ἱερῆ τελειώσω. βούλομαι δ' ὑμᾶς τῆ γλυκυδούντων ἡμῶν ἐθνῶν δυσμενῶν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅτι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν εἰ μάθοιεν ἡμᾶς θεῖ τούτων φιλοτιμουμένους, ἐνστήσονται καὶ πολλὰ θεγματεύσονται πρὸς αὐτῶν ἡμῶν ἐμπόδιον,

A Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cùm hospites quosdam post lõgum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se confabulari animaduertisset, accedens ad eos rogabat vndénam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essẽt, & circunuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéque agros excursionib. ac rapinis populãtes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducẽtes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, patieris Domine gentem nostram tãtis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam & ob hęc lamentãte, & accedens quidam nunciauit ei, regem iam accubitũ ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat. Rex verò post cœnam iam hilarior, videns Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum priùs precatus vt suadæ gratiã priùs verbis suis adderet: Quî possum, inquit, rex alium vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorũ, in qua extant sepulchra maiorum meorũ ac monumenta, & portas incẽsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi cõcede, permitte mihi vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simúlq. literas ad satrapas commendatitias, vt & honorẽ ei haberent, & præberẽt quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & posthac libẽs nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq. regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, abstersò à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequẽti verò die accitus, accepit literas regias, quas Sadęo Syrio, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandũ opus sit. cùm igitur Babylonẽ venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tãdem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimo quinto: & ostendens priùs suis literas, Sadæo magistro equitũ collegisq. eius reddidit. cõuocato deinde Hierosolyma vniuersopopulo, stãs in medio tẽpli sic eos est allocutus: Viri Iudæi scitis quòd Deus optimus maximꝰ memor maiorũ nostrorũ Abrahami, Isaaci & Iacobi, corúmque pietatis, quaillos quõdã, eadem nos quoq. prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nũc apud regẽ obtinui, vt mihi permitteret mœnia restituere, & quod superest ad absoluẽdũ tẽplũ perficere. Quãobrẽ nũc ita faciẽdũ cẽseo, vt quoniã non ignoratis quã infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligẽtia nihil nó moliẽtur, quo vestros conatus quantum in se erit impediant,

2. Esd. 1.

2. Esd. 2.

primùm forti animo sitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè resistet illorum importunis inimicitiis: deinde nec die nec noctu operis structuram intermittatis, sed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maximè tempestiuum est hoc facere. Hæc locutus continuò iussit magistratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in singulos vicos & oppida: pollicitusque se quoque cũ domesticis velle adiutare impigrè, cõcionẽ dimisit. Iudei verò eius autoritate permoti ad opus se expediebant: quæ appellatio tũ primùm illis & regioni est indita, quãdo à Babylonia sunt reuersi, quia Iudæ tribus iam olim
2. Esd. 4. 6. ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas & Moabitas Samaritasque & Syriæ Cauæ incolas perlata est, iniquissimè tulerunt, nec vmquam cessauerunt inlidiari & conatus ipsorũ impedire: interceptisque multis Iudæis, tentauerũt ipsum Neemiam per cõductitios sicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores spargentes quasi magni diuersarum gentium exercitus eos essent inuasuri, ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere desisterent: Neemiam verò nihil horum ab instituto deterrere potuit, sed stipatus aliquot satellitibus intrepidꝰ pergebat, præ nimio studio nullum laborem sentiens. eam aũt salutis propriæ curam nõ ideo habuit, quòd mortẽ timeret, sed quia certò sciebat se extincto ciues suos non reparaturos mœnia. iussitque in posterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmẽtarius quidem nõ sine gladio erat, similitérque qui materiam ei suggerebat: scuta verò nó longè inde in promptu esse voluit, & tubicines interuallo quingentorum passuum, vt sicubi se hostes aperuissent, signa canerent, vt populus arreptis armis resisteret, néve inermis ab hoste posset opprimi. ipse verò noctu circũquaque vrbem obibat, nunquam defessus aut opere aut desidia victus & excubiis, nec cibo nec somno vtens nisi quantum postularet necessitas: atque ad hunc modũ perdurauit duobus annis & tribus mẽsibus. tãtũ. n. tẽporis elapsũ est donec absoluerẽtur mœnia, 28. regni Xerxis anno, mense 9. Permunita deïde vrbe Neemias & populus Deo sacrificauerũt, & 8. dies in epulis trãsegerũt. quæ res vbi Syriæ gentibus est audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias aũt videns nõ satis magnã in vrbe populi frequẽtiã, persuasit circũquaq. vicinis sacerdotib. & Leuitis vt migrarẽt in vrbẽ inibi habitaturi, extructis eis suo domicilijs: & agricolarũ plebẽ decimas in vrbẽ cõferre iussit, vt esset vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerẽt, nec auocarentur à diuino cultu ac cæremoniis: quod quidẽ illi perlibẽter fecerũt: & hoc pacto factũ est vt vrbs magis frequẽtaretur in posterũ. Post hęc & alia multa honesta & laude digna opera Neemias tã senex defũctꝰ est, vir ad virtutẽ & iustitiã natus, & in populares suos beneficẽtissimus relicto tẽpiterno sui monumẽto in Hierosolymæ nibus. atq. hæc sũt quæ Xerxe regnãte gesta sũt.

A θαῤῥεῖν μὴ τῷ θεῷ πεποίθοτον, ὡς ἂν οὕτως τὴν ἐκείνων ἐπιθεσιν ἀσφαλῶς διασωθήσομένους, μήτε δι' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοὺς ἀπιέναι τῆς οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς τοῦτο ἴδιος ὂν ποιεῖν. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν διὰ τοὺς τοῖς ἄρχοντας μετρῆσαι τὸ τεῖχος, καὶ διανεῖμαι τὴν ἐργασίαν αὐτῷ τῷ λαῷ, καὶ κώμας καὶ πόλεις, καὶ τὸ ἐκ τούτου δυνατόν. ὑποδόμους δὲ αὐτοὺς μὴ τῆς οἰκείας συλλήψεσθαι πρὸς τὴν οἰκοδομίαν, διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. καὶ Ἰουδαῖοι πρὸς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ὅτε τὴν Ἰουδα φυλὴν, ἧς προφήτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοὶ τε δὴ ἡ χώρα τὴν προσηγορίαν αὐτὴν μετέλαβον. ἀνίσαντες δὲ τὸ τῷ τειχῶν οἰκοδομιὰ σπουδομένῳ ἀμανῖται δὲ μωαβῖται καὶ σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ διετέλουν ὑπόνοιας αὐτοῖς σωτηρίαν τὴν προαίρεσιν αὐτῷ ἐμποδίζοντες. πολλοὺς τε τῶν Ἰουδαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὸ ἐζήτουν τὸ νεμίαν δι' ἀφθαρσίαν μαθόμενοι τινὰς τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸ αἱ ἕλωσιν. εἰς φόβον δὲ τοῦ πρώτου αὐτοὺς ἐνέβαλον, καὶ φήμας αὐτοὺς διέσπειρον, ὡς πολλῶν ὑπερατεύειν αὐτοῖς μελλόντων ἐπιόντων. ὑφ' ὧν ἐκταραττόμενοι, μικρὰ τὰ οἰκοδομίας ἀπέλιπον. τὸ δὲ νεμίαν, ὑπὸ τούτων οὐκ ἐξέστησε τῆς σπουδῆς τὸ θεῖον τὸ ἔργον, ἀλλὰ φύσις τις φυλακὴς ἕνεκα τοῦ σώματος προβαλλόμενος, ἀεὶ τοὺς ὑπέμενεν, ὑπὸ τὸ εἰς τὸ ἔργον ὑπερθυμίας αἰσθητῶς καὶ τὸ ταλαιπωρίας. ὅτως τὸ σωτηρίαν μόνως καὶ προνοητικῶς τὸ σωτηρίας εἶχεν, οὐκ φοβούμενος τὸ θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος ὅτι μὴ τὸ αὐτὸ τελευτὴν, καὶ ἴτ' αὐτὸ τοῖς πολίταις αἰσθέσθαι τὰ τείχη. ἐκέλευσε δὲ ἑξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα προβεζωσμένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τὴν ὕλην προσκομίζων. θυρεοὺς δὲ ἔγγιστα αὐτῷ ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς δὲ πεντακοσίων ἕστησε ποδῶν, προστάξας αὐ ὅπου φανῶσιν οἱ πολέμιοι, τότε σημῆναι τῷ λαῷ, ἵνα ὡπλισμένοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοὶς αὐτοῖς ὑπιόντων. αὐτὸς δὲ νύκτωρ προῆγε τὸ πόλεως τὸ κύκλῳ, ὑπὸ κάμνων οὐδὲ τοῖς ἔργοις, οὐδὲ τῇ διαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, ἀλλὰ τούτων ὡρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην εἶχεν. καὶ ταύτην ὑπέμενε τὴν ταλαιπωρίαν, ἐπ' ἔτη β' καὶ μῆνας δ'. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνωκοδομήθη τὸ τεῖχος, ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ τὸ ξέρξου βασιλείας ἔτει, μηνὶ θ'. τέλος δὲ τῷ τειχῶν λαβόντων, νεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ θεῷ ἱερὰ τὸ τούτων οἰκοδομίας, καὶ δεῖπνον ἐφ' ἡμέρας ἡ δώκουμενοι. τὰ μὲν ἐν ἔθνη τὰ ἐν τῇ συρίᾳ κατοικοῦντα, τὸ τῷ τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκουσθείσης, ἐδυσφόρει. νεμίας δὲ τὴν πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπουμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ πόλεις πόλιν ἐκλιπόντας, μετελθεῖν εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τοὺς οἰκίας αὐτοῖς ἐν τῷ ἰδίων ἀναλωμάτων. τόν τε γεωργοῦντα λαὸν τοὺς δεκάτας τῷ καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ζέφεσθαι διὰ νικῶς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖται, μὴ καταλείπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ νεμίας διετάξατο, πολυανθρωποτέραν τὴν τὸ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔτους συνέβη γενέσθαι. πολλὰ δὲ ἄλλα καλὰ, καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ δὲ ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὑτῷ καταλιπὼν τὸ τῷ ἱεροσολύμων τειχη. ταῦτα μὲν οὖν ὅπῃ ξέρξου βασιλέως ἐγένετο.

Κεφά-

Κεφάλαιον ς'.

Οπ βασιλεύοντος ἀρταξέρξου, μικροῦ τῷ Ἰουδαίων πάν τὸ ἔθνος ἐκείνωσεν διὰ Ἀμάν του δόλον.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.

ΤΕλευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν κῦρον ὃν ἀρταξέρξην Ἕλληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβλῆναι. τούτου τὴν πρώτων ἔχοντος ἡγεμονίαν, ἐκινδύνευσε τὸ τῶν Ἰουδαίων γένος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὀλέθρου. τὴν δ' αἰτίαν μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. ἐπείγει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν Ἰουδαίαν γυναῖκα, τοῦ γένους οὖσαν τοῦ βασιλικοῦ· ἣν καὶ σῶσαν τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. Παραλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ ἀρταξέρξης, καὶ καταστήσας ὑπὸ ἰνδίας ἄρχειν αἰθιοπίας τὴν σατραπείαν, ἑκατὸν εἰκοσιπέντε οὖσαν ἄρχοντας, τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τούς τε φίλους καὶ τὰ πρώτων ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδέξασθαι εἰσίᾳ πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς Παρὰ βασιλεῖ τῷ πλούτου Παρασκευαζομένῳ τὴν ὑπόδειξιν ποιήσασθαι δὴ ἡμέρας ρπ. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοὺς ὁρισθέντας αὐτῶν ἐν σούσοις δὴ ἡμέρας κατευώχησεν ἐπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γενόμενον. σκιώσας πηξάμενος ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὕφηλίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας κατακλίνεσθαι. διηκονοῦντο δὲ ἐκπώμασι χρυσέοις καὶ τοῖς ἐξ λίθου πολυτελοῦς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐγκόνοις μὴ βιάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς προσφέροντας, ὡς καὶ Παρὰ πέρσαις γίνεται, ἀλλ' ὅπως ἔπιν αὐτοῖς, καὶ πρὸς ὃ βούλεται τὴν κατακειμένων ἕκαστος φιλοτιμεῖσθαι. ἐξαπέμψας δὲ καὶ κῆρυκα τὴν χώραν παρήγγειλεν εἶναι τὴν ἔργων ἀφειμένους, καὶ ἑορτάζειν ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλὰς ἡμέρας. ὁμοίως τε τὴν γυναικῶν ἡ βασίλισσα οὐάσθη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἵν' ὅπως δεῖξαι βουλόμενος ἐστιωμένοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκέλευσεν αὐτῷ εἰς τὸ συμπόσιον ἄγειν κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τὴν Παρὰ πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπαγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τοὺς δι' ἀνούσους ἀποστέλλοντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον αὐέμενε Παραιτουμένη τὴν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον. αἰσχύνεσθαι δὲ καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ πρώτων, οἳ τὴν τῶν νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. προσέταττε δ' οὖν δηλονότι τινα κατ' αὐτῆς νόμον θείζουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μυσχαίου ὄνομα εἰπόντος, οὐκ αὐτῇ μόνῳ γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονουμένοις ὑπὸ τῶν γυναικῶν, αἴσχιστα διαγορεύειν τὸν βίον. οὐδεμία γὰρ τῶν συνοικούντων αἰδοῦς αἰδοῖ ποιήσεται, Παράδειγμα τὴν τῆς βασίλισσης ὑπερφανίαν πρὸς σὲ τὸν κεκτημένην ἅπαντων, ἔχουσα. Παρακελευομένου τοῦ οὕτως ἐνυβρίζουσαν αὐτῷ ζημιάσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα, διαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὰ Περὶ τῆς βασιλίσσης κεκυρωμένα, ἔδοξε τοῦ οὐάσθη στέρεσθαι, καὶ δοῦναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

A

B

C

D

E

F

G

VL. *Esth.* 1.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso rege dicenda sunt, qui factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsque Æthiopiam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat regem opulentum magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset: iubétque, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderétque tam contumacem erga ipsum multari grauissimè, idque decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem.

Rex verò qui vehementer eam amabat, nec disiungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, mœrens quòd volũtati suæ non
Esth. 2. liceret satisfacere. Qua in anxietate videntes eum amici, consulunt vt inutilem mulieris amorem ex animo eiiciat, & facta per totum orbem formosarum virginum perquisitione, quam aliis prætulerit optet sibi coniugem. noua enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & eius recenti consuetudine amorem paulatim distractum in totum posse euanescere. Probauit rex consilium, móxque mandauit certis hominibus vt forma celebres virgines ex toto regno selectas ad eum adducerent. id mandatum illis diligenter exequentibus inuenta est Babylone Esther puella vtroque parente orbata, quę apud patruum Mardochæum educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis vultus in se oculos conuertebat. itaque vni eunuchorum commendata, tractata est apud eum delicatissimè, odoramentis atque vnguentis preciosissimis quibus principes fœminæ corpus curare solent, quotidie delibuta. atque hac tractatione per sex menses vsæ sunt quadringentæ numero virgines. quando verò satis iam curatas existimabat, & regis lecto tempestiuas, vnam singulis diebus mittebat ad eum, qui pòst complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta verò Esthere delectatus eius consuetudine, & amore correptus, legitimam coniugem eam sibi adiunxit, nuptiásque celebrauit anno regni sui septimo, mense XII. qui Ader dicitur: dimisítque quos Angaros vocant, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Persas & Medos, & primates aliarum gentium accepit conuiuio nuptiali per mensem integrum: & ingressæ regiam vxori diadema imposuit: atque ita cum ea conuixit, nunquam interrogata quónam esset nata genere. patruus verò eius & ipse Babylone Susa migrauit, ibique degens obuersabatur quotidie circa regiam, scisitans, de puella quomodo se haberet. diligebat enim eam haud secus quàm propriam filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è domesticis, inuocatus eum accederet, tantisper dum sederet in regio solio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis contrà faceret, plecteretur capite. rex interim virgam tenebat auream, quam quoties aliquem ex inuocatis venientibus seruare vellet, porrigebat ad eum: isque virgæ contactu eximebatur periculo. Et de his quidem hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde post cùm Bagathous & Theodestes eunuchi conspirassent contra regem, Barnabazus alterius seruus genere Iudæus, deprehensas insidias patruo reginæ indicat. at Mardochæus per ipsam regi insidiatores prodidit. rex verò territus, veritatem per quæstiones inuenit:

A ἠγαπήκει δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς καὶ μὴ φέρων τὴν ἀπ' αὐτῆς ἀπαλλαγήν, καταλλαγῆναι μὲν αὐτῇ διὰ τὸν νόμον οὐκ ἐδύνατο. λυπούμενος δ' ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις οἷς ἤθελε διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν οὕτως ἔχοντα χαλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελοῦμενον ἐκβαλεῖν. ζητῆσαι δὲ πανταχόθεν καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, παρθένους ἀφθόνους, ὧν τὴν B ἐρωμένην ἔχειν εἰς γυναῖκα. συνίστασθαι γὰρ τὸν ἐρῶντα φιλόστοργον ἐπὶ ἐκείνην ἐπισπαστὴν, καὶ τὸ πρὸς ἐκείνην εὔνουν ὑπαναπαύμενον καὶ μακρὸν γίνεσθαι τῆς συνουσίας. πειθὼς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, προστάττει πᾶσιν ὁπλίταις ἀμφίοις τὰς δοκίμους ἐπ' ἀμορφίᾳ τῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ παρθένον ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν δὲ πολλῶν, διῴκει τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῷ γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ τῷ καὶ τῷ θείῳ μὲν Μαρδοχαίῳ, τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῷ ὄνομα αὐτῷ, ξεφο- C μένῃ. ἔκτη δ' ἦν ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, τῷ δὲ πρώτων ἦν τοῖς ἰουδαίοις. πασῶν γὰρ τὴν ἰδέαν συνέβαινε, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῇ, τῷ κάλλει διαφέρειν, καὶ τὴν χάριν τοῦ προσώπου τὰς ὄψεις τῶν θεωμένων μᾶλλον ἐπίγεσθαι. ἀποθανόντος δ' αὐτῇ πατρὸς τὸν ἀνούχων εἰς ἐπιμέλειαν, πάσης ἐπιγαμίας προνοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίᾳ καὶ πολυτελείᾳ τῷ ἀλειμμάτων, ὧν χρήζει τὰ σώματα, καταρδομένη. καὶ τούτων ἀπέλαβον ἐπὶ μῆνας ς'. τῇ δ' ἀκόσιαι τὸν ἀριθμὸν D οὖσαι. ὅτε ἐνόμιζεν ἱκανὰς τῷ προειρημένῳ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ τὸ καθίζειν αὐτὰς ἐπὶ κοίτῃ βασιλέως ἀξίας ἤδη γενέσθαι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἔπεμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. ὁ δὲ πλησιάζων δι' ἔτους ἀπέπεμπε πρὸς τὸν ἀνούχον. ἀφικομένης δὲ τῆς ἐπὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἡδονὴς αὐτῇ καὶ πασῶν τῶν κόρης εἰς ἕωσφορον, νομίμως αὐτῇ ἄγεται γυναῖκα. καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῷ δωδεκάτῳ μηνὶ E ἑβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀδήρῳ καλουμένῳ. διέπεμψε δὲ τοὺς ἀγγέλους λεγομένους εἰς πᾶν ἔθνος, ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους ἀποδημίλλων. αὐτὸς δὲ πέρσας καὶ τοὺς μήδους καὶ τοὺς πρώτους τῆς ἐθνῶν εἰσίᾳ ὅτι μεθ' ἡμέρας ὅλον ἀφ' ἧς γάμων αὐτοῦ. εἰσελθοῦσης δὲ εἰς τὸ βασίλειον, ἐφεστήκειν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ συνώκησεν οὕτως ἀθήρᾳ, μὴ πυθομένης φανερὸν αὐτῷ τὸ ἔθνος ἐξ οὗπερ εἴη τυγχάνουσα. μεταβὰς δὲ καὶ F ὁ θεῖος αὐτῆς ἐκ τῆς Βαβυλῶνος εἰς σοῦσα τῆς πρωτίδος, αὐτόθι διῆγε ἑκάστης ἡμέρας, πρὸς ταῖς βασιλείοις διαξίβων, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης τίνα διάγει τρόπον. ἔστεργε δὲ αὐτὸν, ὡς αὐτὸ θυγατέρα. ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς ὥς τε μηδένα τῷ ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπηνίκα δὲ τὸ θρόνου καθέζοιτο. φυλακὴν ἐστήκεσαν δὲ τὸν θρόνον αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες αἴθροοι, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆστο μὲν τὸ λύγον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἐὰν ὅταν τινὰ σώζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξίστατο πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἁπλόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν.

καὶ πρὸ μὲν τούτων, ἀρκουμένους ἡμῖν διηλθωται. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὑπεβουλευσάντων τῷ βασιλεῖ βαγαθόου καὶ θεοδέστου, βαρνάβαζος τῷ ἀνούχων οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ γένος ὢν ἰουδαῖος, συνεὶς τὴν ὑπεβουλὴν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος δὲ διὰ τῆς ἐθνέας, φανερὸς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τοὺς ὑπεβουλεύοντας. ταραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, ταληθὲς ἐζήτει. καὶ τοὺς

καὶ τοὺς μὲν δι' οὐχὶ αὐτὸς ἀνεσταύρωσε, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς αἰτίῳ τῆς σωτηρίας γενόμενος, μόνον δὲ αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐπέλυσε σημειώσασθαι, καὶ προσμένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον αὐτῷ καὶ τοῦ βασιλέως. ἀμὰν δὲ Ἀμαδάθου μὲν υἱὸν, τὸ γένος δὲ Ἀμαληκίτην, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσεκύνουν οἵ τε ξένοι καὶ πέρσαι. ταύτην αὐτῷ τιμὴν ἀπονεμὼν ἀταξίμυχος κελεύοντος γενέσθαι. Μαρδοχαίου δὲ διὰ σοφίαν καὶ τὸν οἰκοθεν αὐτῷ νόμον οὐ προσκυνοῦντος αὐθρωπον, ἐπαφυλάξας ὁ ἀμάνης, ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτὸν, σὺ δὲ δοῦλος ὢν, οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρδοχαῖον, αἰτὸν μὲν αἰτήσασθαι πρὸς πόλασιν ἐπὶ τῷ βασιλέως μισεῖν ἠμέσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι, καὶ ἐξεφύσησε τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος τοῦ Ἀμαληκίτου ἐξ ὧν ἐλεύθερος αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπαρθαι δὲ τοῦτο καθ' ὅλην αὐτοῦ βασιλευομένης οἰκουμένης, ἄμικτον, ἀσύμφυλον, οὔτε θρησκείαν τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις ἔχον, οὔτε νόμοις προσήκοντα ἡμετέροις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθνεσι, καὶ τοῖς δόγμασι τοῦ σοῦ λαοῦ καὶ ἅπασιν αὐθρώποις. τοῦτο τὸ ἔθνος, εἴ τινα θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διεργασίαν καταθέσθαι, κελεύσεις προέρριζον ὀπολέσαι, μηδέ τι αὐτοῦ λεῖψανον καταλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν τισὶν φυλαχθέντων, μή τε αἰχμαλωσίαν, ἵνα μήτοι μὴ ζημιωθῇ τοῖς φόροις τοῖς παρ' αὐτῶν γινομένοις, ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάσας δισχιλίας ταλάντων ἀργυρίου δώσειν. ὅπου αἰ κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ χρήματα παρέξειν ἡδέως ἔλεγεν, ἵν' ὑπὸ τούτων εἰρηνεύθῃ τῇ κακῶν ἡ βασιλεία. ταῦτα τῷ Ἀμάνου ἀξιώσαντος, ὁ βασιλεὺς τὴν ἀργυρίου αὐτῷ χαρίζεται, καὶ τοῖς αὐθρώποις ὡς τὰ ποιεῖν αὐτοὺς ὅπη βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν ἐπιθυμεῖ Ἀμάνης, ἐξεφοίτησε πέμπτῳ δόγματι ὡς τῶν βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη θεμένων τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀταξέρξης τοῖς ὑπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ἑκατὸν καὶ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ἀρχουσι, τάδε γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἀρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην κρατήσας οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἐπαχθέστερον μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκαδεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ὑπεικὼς καὶ θεῶν ἐμαυτὸν ἀεὶ φέρων καὶ φρονήσεσιν εἰρήνης καὶ δικαιοσύνης αὐτοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τούτων ὑπολαβεῖν αὐτοῖς ἔχοιεν. τὸ δὲ μεγαλοφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τὴν πρώτην μοίραν δόξης καὶ τιμῆς ἐχούσης, καὶ μετ' ἐμὲ διυτέρᾳ μεγάλῃ πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν ἀμείνω, κηδαιμονικῶς ὑποδείξαντός μοι παντάπασιν αὐθρώποις αἰσιμύχθαι δυσμενεῖς ἔθνος. καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον. καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἀνυπόταχτον. καὶ παρηλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ τὴν μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύστοκον τοῖς ἡμετέροις θεάγμασι, κελεύω τοὺς δηλουμένους ὑπὸ τοῦ διυτέρου μου πατρὸς ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὀπολέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἐλεῆσαι πλέον ἢ τοῖς ἐναντίοις πεφυκότας φρονοῦσαι τῇ γραμματείᾳ. καὶ τοῦτο γένοιτο βέλτιστα τεταρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ ιε' μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ πατρῷόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, τὸ λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

A & illis in crucem suffixis, Mardochæo tunc quidem pro salute sua quam ei debebat præmij nihil persoluit, tantùm nomen eius in commentarios suos referri iussit & annotari, ipsum verò versari in regia, receptum inter amicos regis necessarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita Esth. 3.
ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Persæ quàm exteri, idque ipsius Artaxerxis iussu. Mardochæo verò propter patriam institutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obseruasset, percontatus est cuias esset. & audito esse Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cùm ingenui Persæ adorarent eum, seruum istum dedignari idem facere: volénsque pœnas de Mardochæo sumere, parum putauit ipsum ad supplicium deposcere, nisi gentem eius vniuersam perderet, quòd esset natura Iudæis infestus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipse erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orsus est accusationem, esse gentem quandam malam, sparsam per vniuersum ipsius regnum, insociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuersis ceremoniis & legibus vtentem, infensam & moribus & studiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, si vis subditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel seruo superstite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi XL. talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia caritiurus, modò regnum tuum repurgetur ab ista hominum colluuie. Hæc Amane poscente, rex & argentum illud ei se remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipse arbitratu suo statueret. Aman autem voto potitus, confestim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat in hanc sententiam:
Rex magnus Artaxerxes CXXXII. satrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouinciis præsunt, hæc scribit. Consecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè volui dominio potitus, cùm nihil superbum aut sequm in subditos admitterem, sed mansueto ac miti moderare eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona possent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iustitiam mihi semper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem secundum post me locum obtinente Amane, esse permixtam hominum generi gentem inimicam, & suis quibusdam legibus vtentem à cæteris diuersis, inobedientem regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negocia nostra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perditis, nemini eorum parcentes, neque miserationi plus quàm nostro edicto tribuentes: idque fieri iubeo decima tertia die duodecimi mensis præsentis anni: vt vna die deletis in totum nostris hostibus in posterum pace ac securitate frui nos liceat.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in diem præscriptum sese expediebant, idemque studium erat & Susis in vrbe regia. Rex interim & Aman conuiuiis vacabant & compotationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione suspensa. At Mardocheus re cognita, scissis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere ferebatur per vrbem, iniquum facinus clamitans, maximam gentem internecioni esse addictam: & vociferando talia vsque regium palatium delatus, ibi demum constitit. non enim fas erat illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denuntiatam sibi cladem lugentibus & lamentantibus. Vt verò reginæ nunciatum est, Mardochæum in tam miserabili habitu stare pro foribus palatij, perturbata hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent. Qui cùm id recusaret facere, quòd nondum cessasset causa propter quam eum habitum sumpserat, vocatum ad se eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, misit ad eum, scitatum quid mali accidisset homini, vt talem cultum sumeret, ac ne ipsa quidem rogante vellet deponere. ibi Mardochæus omnem causam eunucho exponit ordine, & quòd edictum regium per vniuersam ditionem esset diuulgatum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit Aman, vt internecionem eius gentis à rege redimeret. ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, vt supplex regem adiret super hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate suæ gentis ad tempus infra dignitatem sese demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius secunda sit post regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accusationibus. Hoc cognito regina rursum Mardochæo nunciat, nec vocatam se à rege, & capitale esse inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolumitatem donare volens, virgam auream protenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc fortè contingeret. Quibus ille auditis rursum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam respectum habere salutis propriæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omnino laturum suis auxilium, ipsam verò cum sua familia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Esther non mutato nuncio iubet patruum Susis concionem Iudæorum aduocare, & pro reginæ salute triduanum ieiunium indicere: se quoque idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam si ita vsus veniat. Paruit ille reginę & indicto suis publico ieiunio, ipse quoque supplex Deum precatus est, ne populum suum deleri permitteret, sed quemadmodum antea sæpe saluti eorum prospexisset,

Esth4.

A τούτου κομισθέντος τὸ φερόμενον εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ὄντες τὴν ἡμέραν ἰουδαίων ἀπώλειαν καὶ παντελῆ ἐξολόθρευσιν, εἰς τὴν φερομένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐσπούδαστο δὲ τοῦτο, καὶ ἐν τῇ σούσῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ ἀμάλης, φερὸς
B διωχίας καὶ πότους ἦσαν, ἡ δὲ ταραχὴ δι' ὅλης ἦν πόλις. ὁ δὲ μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, διέρρηξε μέν τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον ἐνεδύσατο, καὶ κατεχόμενος ἀοδίαν, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικήσαν ἐθνος ἀπόλλυται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῆς βασιλείων ἦλθεν, καὶ φερὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν αὐτῷ τοιοῦτον φορέσαντι ἔνδυμα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν ταῖς πόλεσιν
C ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ φερὶ τούτων φερετέθη γράμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς κατηγορημένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. ὡς δ' ἀπήγγειλάν τινες τῇ βασιλίσσῃ τὸν μαρδοχαῖον ἐν οὕτως οἰκτροῖς χήμασι φερὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταραχθεῖσα φερὸς τὸν ἀκολουθοῦν, ἐξέπεμψε τοὺς μεταμφιέσοντας αὐτόν. οὐ πειθέντος δ' ὑποδύσασθαι τὸν σάκκον, οὐ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον αἰσχρὸν λαβεῖν δίκην παυσάσθαι τοῦτο, φερσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον ἀχαάθιον, καὶ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστειλε φερὸς μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωποῦ πάσχει, καὶ τὸ χῆμα τοῦτο φορεῖται, εὐθὺ αὐτῆς
D ἐξεκαλούσης, ἀπέστειλε. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, ἐπιδείξε τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, τότε γράμμα τὸ κατὰ τῶν ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν ἐξαπεμφθὲν, καὶ τὴν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣν ὁ ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους ὠνήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως ἀμάνης. δοὺς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐν σούσοις φερτεθέντων, κομίσαι τῇ ἑωθρᾳ, καὶ φορεῖ τούτων δηλῶναι τοῦ βασιλέως ἐντέλλετο, καὶ σωτηρίας ἕνεκεν τοῦ ἔθνους μὴ ἀδοξῆσαι λαβεῖν χῆμα
E ταπεινὸν, ᾧ παραμίσεται τοῖς ἰουδαίοις κινδυνεύουσι ἀπολλύσθαι. τὸν γὰρ τῶν δευτέραν ἔχοντα τοῦ βασιλεῖ πλὴν ἀμάλη, κατηγορήσαντα τῶν ἰουδαίων, παροξυνόμενον κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, πέμπει πάλιν φερὸς μαρδοχαῖον ἀπαγγέλλουσα, ὅτι μήτε κληθεὶς φερὸς τὸν βασιλέως, καὶ ὁ εἰσερχόμενος φερὸς αὐτὸν ἀκλητος, ἀποθνήσκει, πλὴν εἰμή τινα σώζειν βουλόμενος φερτείνειε τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ γὰρ ἂν τοῦτο ποιήσειε ὁ βασιλεὺς ἀ-
F κλήτῳ φερὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὗτος οὐκ ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. μαρδοχαῖος δὲ τούτοις κομίσαντος αὐτῷ τοῦ εὐνούχου παρὰ τῆς ἐσθῆτος τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ ἀμελήσειε τούτου νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν ἀπὸ τοῦ θεοῦ πάντως, αὐτὴν δὲ καὶ τὸν πάτρων οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρηθέντων ἀφανισθήσεσθαι. ἡ δὲ ἑωθρα, ἀπέστειλε μὲν τῷ μαρδοχαίῳ τὸν αὐτὸν πέμψασα ἀγγελον, εἰς οὐσα πορευθέντα, ζεὶς ἐκεῖ ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναλ-

γεῖν. ἐ νηστεῦσαι πάντων ὑποχειμένους ὑπὲρ αὐτῆς ὅτι ζεῖς ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαν μετὰ τῶν θεραπαινίδων, τό τε φερσπελθέσθαι τῷ βασιλεῖ φορεῖ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, τοῦτο ὑπομένειν. ἐ μαρδοχαίῳ μὲν κελεύσαντι τὰς τῆς ἑωθρας ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, ἐ τὸν θεὸν σφῶν αὐτοῖς ἱκέτευσαι, μηδὲ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς κατὰ φερὸ τοῦ αὐτῷ πολλάκις φερενόησε, καὶ ἀ-

καὶ ἁμαρτῶσι συγγνώμην, καὶ τοῦ αὐτοὺς ῥύσασθαι τὴν κατηγελωμένης ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ ἁμαρτών τι κινδυνεύει ἀκλεὴς ἀποθανεῖν, ἀλλ' ὠμὸν εἶδ' τὴν αἰτίαν τῆς ἁμαίου ὀργῆς, ὅτι μὴ προσκυνήσας μηδ' ἓν σοὶ δίκαιον φησὶ τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἐκείνῳ προσαγαγεῖν ὑπέμενα, ὁρμηθεὶς ταῦτα κατὰ τῶν μὲν προγόνων τοὺς σοὺς νόμους ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ὑφίει καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, προκαλούμενος προνοῆσαί τι τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐν ἁπάσῃ γῇ ἰσοπολίτας ὀξυλέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς· καὶ γὰρ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτὸν εἶχον, ἤδη καὶ προστρόπαιον. καὶ ἐθύετο ἱκέτευε τὸν θεὸν τῷ πατρίῳ νόμῳ, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ παντοίαν ἐσθῆτα περιθεμένη, καὶ ζοφερᾷ κατὰ πρῷ καὶ τοῖς ἡδίσι δεπαραμένη, ἑξὸν ἡμέρας ἕνα τὸν θεὸν ἱλεὸν ἑαυτῇ μόνῃ αὐτὴν, δεῖξαι δ' ὀφθεῖσαν τῷ βασιλεῖ, πανταχοῦ μὲν τοὺς λόγους προκαλοῦσαν, τὸ δ' εἶδος δ' ὡραιοτέραν τῆς προτέρας οὖσαν, ἵνα ἀμφοτέρως καὶ πρὸς τὸν παραίτησιν τῆς ὀργῆς εἴη παρεσκευάσθαι πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς χρήσαιτο, καὶ πρὸς ἓν σωτηρίαν τῷ ἐμισεθνῶν, ἐν τοῖς ἐχάτοις σαλεύοντων. μῖσος τὸ χρὴ εἶναι τῷ βασιλεῖ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῷ ἰουδαίων, καὶ ἀπόλεσαν αὐτοῖς τὸν μέλλουσαν, ἐὰν ὁλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ καταπολάσαντας. ταῦτα ἱκετεύουσα τὸν θεὸν δὴ ζῆς ἡμέρας, δεσπότην μὲν τὸν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ χρῆμα μεταβάλλει. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχθρὸν τὸν βασίλειαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ὑπερεισθομένη αὐτὸν κούφως ἔφερεν, ἡ δ' ὑπομένη, τὸ βαθὺ τοῦ ἐνδύματος καὶ μίχει τῆς γῆς κεχυμένον ἄκεσις ἀπηώρει τοῖς δακτύλοις, ἥκει πρὸς τὸν βασιλέα, μετὰ μὲν τὸ προέσπορον ἐρυθήματος, προσωπὶς δὲ ἡ σεμνὸν ὑπεκειμένη τὸ κάλλος. εἰσίει δὲ πρὸς αὐτὸν μὴ δίους. ὡς δ' ἡ προέσπορον αὐτὴ καθεζομένου δὴ τοῦ θρόνου γίνεται τὸν βασιλικὸν προκειμένου κόσμον, ὃς ἐν ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δ' καὶ λίθου πολυτελοῦς, φοβερώτερον δ' αὐτὰ μᾶλλον διασαίνη, καὶ τὸ καλλίνου προσιόντος αὐτῷ ἀπηνέστερον, δ' ὀργῆς ὑπὸ τῆς ὀργῆς τῷ προσώπῳ, παρεῖς δ' ὀὺς αὐτῷ ὑπὸ δίους λαμβάνει, καὶ τοῖς προκαλουμένοις ἐδίδου ἀχανὴς ἐπέπεσεν. ὁ δ' βασιλεὺς καὶ βούλησιν οἴμοι τοῦ θεοῦ, τῷ δικαίοις μετέβαλε. καὶ δείσας ἐκ τῆς γυναικὸς μὴ καὶ πάθη τὶ τῷ χειρόνων ὑπὸ τοῦ φόβου, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ τῆς ἀγκάλας αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶτο, καταπαζόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ θαρρεῖν προκαλῶν καὶ μηδὲν ὑποπτεύσειν σκυθρωπὸν ὅτι πρὸς αὐτὸν ἄκλητος ἔλθοι. τὸν δὲ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι. τῷ δ' ὁμοίως αὐτῷ βασιλεύουσα, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐπιδοὺς τῇ χειρὶ, καὶ τῷ ῥάβδον ἐξέτεινεν δὴ τὸν αὐχένα αὐτῆς ἀφεῖ τὸν νόμον, δ' ἀλαζονείας αὐτῷ ἀπολύων. ἡ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα, δίκαιόν τα εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον τοῦ συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν καὶ καλὸν καὶ φοβερὸν, δ' ὀὺς ὑπεχώρει μου τὸ πνεῦμα, καὶ καταλειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. πάλις δ' αὐτῆς καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μὴ ἀθυμίας, αὐτόν τε ἀγωνία καὶ ταραχὴ καταλάβοιεν, καὶ τῷ ἐσθῆτα δ' ψυχεῖν καὶ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάῤῥυνεν, ὡς αὐτὲ καὶ τὰ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο τούτων προσχωρήσοντος αὐτῇ. ἡ δὲ ἐσθῆτα δὴ ἑστάσιν αὐτὸν μετὰ ἑαυτοῦ τῷ φίλου πρὸς αὐτῷ ἐλθεῖν ἐξίωσε. παρεσκευακέναι γὰρ αὐτῷ δεῖπνον ἔλεγεν ὡς δ' ἐπέδωσε καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων,

A & indulsisset peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim sua culpa se venisse in discrimen infamis supplicij, sed ideo sæuire Amanem ira percitum, quòd soli Deo debitum adorationis honorem à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè seruatam, vniuerso generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum vt eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticum imminenti B cladi eximat, quam videbantur sibi habere præ oculis. Regina quoque supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabátque miseratus daret ei apud regem quali maximè opus esset facundiam, & maiorem quàm vnquam antea formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipsam fiat indulgentior, & populatibus suis in extremo periculo C constitutis patrocinantem æquis oculis aspiciat. Vtque in rege odium inimicorum mitigaret, omniúmque imminentium in eorum perniciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus solicitata per triduum diuina miseratione, denuo mutat habitum: & sumpto cultu qui reginam deceat, cum duabus pedisequis, quarum altera sustinebat nixam genitor, altera à tergo sinuosam & fluentem in terram vestem summis attollebat digitis, ad regem D venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtam venustatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conspexit sublimem in solio, insignémque cultu distincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente subiit: & fortè toruiùs eam ac subirato vultu inspexerat: móxque attonita fluentibus membris in sustinentem ad latus totam se reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & solicitus ne quid grauius coniugi accideret, è solio se proripuit: blandéque in vlnas exceptam refouebat suaui alloquio, iubens bono animo esse securam quòd innocata venerit. legem enim illam latam esse in subditos, ipsi verò vt regni sociæ, licere omnia. Hæc locutus sceptrum in manum eius inserit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non possum, quid mihi repente acciderit, vt enim te conspexi tanta maiestate verendum, continuò refugiens interius defecit me animus. & cùm hæc verba ægrè languida & exili voce protulisset, magis etiam solicitus solari eam cœpit prolixius, paratum se quiduis gratificari pollicens, vel si dimidium regni sibi deposceret. Esther autem hoc tantùm rogauit, vt ad cœnam sibi paratam conuiua cum Amane amico veniret. G Quod cùm annuisset, amboque venissent,

inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libēter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cùm obiter in palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reuersúsq; domum aduocata vxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo esset tam apud regem quàm apud reginam. nam cùm ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinam quoque se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cúmque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege potestate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia iussit familiares curare vt eiusmodi trabs erigeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id quod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam allatis commentariis res tam à se quàm à maioribus gestas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè gestam donatum amplis possessionibus in regione, cuius nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precij maximi. tandem ventum est ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cùm scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit eum rex, percontatus an non sit adscriptum redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale scriptum, iussit eum desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quòd esset iam diluculum, mandauit vt viserent quisnam amicorum adesset pro palatij foribus, sibíque renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis verò renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum intro vocari. cui ingresso, Cùm sciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis beneuolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans quancunque sententiam protulisset, in rem suam fore, quòd ipse præ cæteris regi carus esset: indicauit ei quòd putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus: & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam vrbem quòd sic honorabitur quem rex honorare voluerit.

A τὴν ἐαυτῆς ἐκέλευσεν αἰτεῖν ὅτι βούλεται. μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' αἰ τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσει λαβεῖν. ἡ δὲ εἰς τὴν ὑστεραίαν αἰτεῖσθαι ἐβούλετο φοβίζειν αὐτὸν τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἐλθοι πρὸς αὐτὴν μὴ ἀμαίου πρὸς ἐστίασιν. τῷ δὲ βασιλέως ὑποχομένου, ὁ ἀμάνης ἐξῆλθε φαιδρός, ὅτι παρὰ μόνον ἠξιώθη συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ ἐπιούσῃ, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ μαρδοχαῖον ἐφρυγανάκτησεν, οὐδὲν δὲ αὐτῷ παρ' αὐτοῦ διασαμένου πρὸς τιμὴν ἐχρήσατο. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὴν γυναῖκα ζαράζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τὴν τιμὴν, ἧς οὐ μόνον τῶν βασιλέως ὑπολαύοι μόνος, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν βασιλίσσης. καὶ γὰρ σὺν μόνῳ αὐτῇ μόνῳ καὶ συνεστιᾶσθαι, καὶ τὴν αὔριον κληθῆναι πάλιν εἰς τὸν ὑστεραῖον. ἐλπίζειν τε μὴ ἀρέσασθαι, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὴν ἴσην δυσίν. τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ ζαράζας ἐποίησε κελεῦσαι ξύλον κοπῆναι πηχῶν ν', καὶ πρωὶ φράσαι τῷ βασιλεῖ αἰτησάμενον αἰασυερῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαγίσας τῷ γνώμῳ, θορυβεῖσθαι τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμασαμένοις, ἕνεκα τούτου ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίου. καὶ τοῦτο μὲν ὧδε ἐτοίμων. ὁ δὲ θεὸς καταγελᾷ τῆς ἀμαίου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐπέρπετο τῷ γλυκυσμῷ. τῇ δὲ βασιλέως διαγυκτερεύσαι ἀφαιρεῖται τὸν ὕπνον. ὁ δὲ οὐ βουλόμενος ἀργῶς διατελέσαι τὴν ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἰς τι ἐν τῇ βασιλείᾳ διαφέρεσθαι αὐτὸν αἰ ἀλάσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τὰ ἰδία πράξεων, ἀναγνώσεσθαι αὐτῷ παρατάξαι. κομίσαντος δὲ καὶ ἀναγινώσκοντος, ἀρέθη τις δι' ἀριστείαν ἐν τοῖς γέρας εἰληφὼς χώρας, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἐπεὶ δὲ δι' ἓν μόνον τοῦτο τοῦ γραμματέως, καὶ μεταβαίνοντος εἰς ἑτέραν πρᾶξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεύς, πυνθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας ἡσυχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα ἐπυνθάνετο. μαθὼν δὲ, ὡς ὄρθρος ἤδη εἴη, παρεστάξε τοῖς φίλοις ὃν ἂν πρὸ τῆς αὐλῆς εὕρωσιν ἤδη παόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δὲ ὥστε ἀμαίου δ' ρεθῆναι πάλαι γὰρ τῆς συνήθους ὥρας ἐληλύθει, περὶ τὸν μαρδοχαίου θανάτου δηλώσων αὐτῷ. τῶν οὖν θεραπόντων εἰπόντων, ὅτι ἀμάνης εἴη πρὸ τῆς αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δὲ, φίλον εἶπεν εἰδὼς σε ἐμαυτῷ μόνον εὔνουν, συμβουλεῦσαι μοι παρακαλῶ, πῶς ἂν τιμήσαιμι τινὰ σεμνὸν ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τῆς ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως. ὁ δὲ ἀμάνης λογισάμενος ἐπ' αἰ δι' γνώμην ταύτην δώσειν ὑπὲρ αὐτοῦ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνον, ἐπ' ὤετο ἀρίστην εἶ), ταύτην φασὶν ἐ-

ποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βούλοιο τὸν ἄνθρωπον, ὃν φῂς ἀγαπᾶν, δόξῃ θορυβαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τὴν αὐτὴν ἐσθῆτα σὺν φορεμάτα, καὶ θορυαυχένιον χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ θεράποντα πρὸ αἰσχημόνων φίλων ἴτα, κηρύσσειν δ' ὅλης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.

ὁ μὲν

ὁ μὲν οὖν ἀμάν, ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥκειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παραινέσει. πορευθὲν φησὶ, ἔχεις γὰρ καὶ τὸν ἵππον, καὶ τὴν στολὴν, καὶ τὸν στρεπτὸν, δὸς περιθεῖναι μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα ἐκείνῳ δοὺς, πρόπεμπε τὸν ἵππον. οὐ γὰρ ἔφη μοι φίλος εἶναι μᾶλλον, καὶ ἴσθι δίκαιος ὢν χρηστὸς σύμβουλος ἰσχύσας, ταῦτα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσται σώσαντι τὴν ψυχήν. τούτων ἀκούσας ἐλπίδα, τὴν δίκαιαν ἀνενεχύθη, καὶ πλησὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν μαρδοχαῖον δίεσθαι πρὸς τῆς αὐλῆς, στέφανον ἐπιθέμενον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ οὐκ εἰδὼς τὰληθὲς, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων εἶπεν, οὕτως ἡμῖν τὰς συμφορὰς ἐπιγελᾷς; πεισθεὶς δ' ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἴη δεδωκὼς, αὐτὴ τῆς στολῆς, καὶ αὐτῷ παρίχει, τοὺς πρὶν βεβουλευσαμένους δεινούχους ἐκέλευσε τὴν πορφύραν, καὶ ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φοροῦν διετέλει, καὶ περιθέμενος τὸ περιαυχένιον, καὶ ἐπιβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιῆν τὴν πόλιν, ἀμάνου προάγοντος καὶ κηρύσσοντος, ὅτι τοῦτ' ἔσται, ᾧ τὰ βασιλέως, ὃν ἂν τέρψῃ καὶ τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δ' ἐπανῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, εἰσιὼν πρὸς τὸν βασιλέα, ἀμάνης δ' ὑπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν οὐ προσῆλθεν, καὶ μετὰ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' οὐκέτ' ἀμυνεῖσθαι τὸν μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ θεὸν ἐξ αὐτοῦ. ταῦτα δ' ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλοῦντων, ἦκον οἱ τῆς ἑσθῆτος δεινοῦχοι τὸν ἀμάνην ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐπειγόντες. σαβουχάδας τὸ τῷ δεινούχων ὄνομα, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ἐπὶ μαρδοχαῖον παρεσκεύακεισαν, καὶ προθύμως μάλα τῷ οἰκετῶν ἐπὶ τὸ τοῦτο ἦσαν ἑτοιμασθέντα, γνοὺς δὲ ὡς ἐπὶ τὸν τῆς βασιλίσσης ἥκοιεν, τὸν γὰρ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι παρὰ τῆς βασιλέως πρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε. ὡς δὲ ὁ βασιλεὺς μετὰ τὸν ἀμάνου δεῖπνον ἠρώτησε, τίνα τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τὸν βούλεται δωρεᾶς ἐπιτυχεῖν ὡς ληψομένην οὗπερ αὐτὸ ἐπιθυμίαν ἔχῃ, τὸν τῆς λαοῦ κίνδυνον ὑπεδύρετο, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἐλθεῖν μετὰ τῶν ἐθνῶν ἐκδιδόσθαι, διὸ καὶ ποιεῖσθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. οὐ γὰρ αὐτὸν ἠνωχληκέναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δουλείαν πιπρασκὼν ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἀπεμποληθῆναι. μέτειον γὰρ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τίνος ἐπὶ ταῦτα γεγυμνάσθαι, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου, καὶ τοῦτον ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατασκευάσαι τὴν βουλὴν ἔλεγε. ταραχθεὶς δὲ πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσας εἰς τοὺς κήπους ἐκ τοῦ συμποσίου, τῆς ἑσθῆτος ὁ ἀμάνης ἤρξατο δεῖσθαι, καὶ παρακαλεῖν συγγνώναι τῷ ἡμαρτηκόσι. σωθῆναι γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. δεινὸν τε τῆς κλίνης αὐτῆς ἐπὶ τοῦ πεσόντος, καὶ τὴν βασίλισσαν προσκαλοῦντος, εἰσελθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὴν ὀργὴν ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων καὶ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς, ἀμάνου δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ σαβουχάδας ὁ δεινοῦχος παρελθὼν κατηγόρει τοῦ ἀμάνου, ὡς εὕροι σταυρὸν ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ἐπὶ μαρδοχαῖον.

A Id consuluit Aman putans hunc honorem non alij deberi quam sibi. Rex verò lætus: Ergo, inquit, vade, & sumpto equo, veste ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & sic ornatum equo insidentem ipse præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & consilium quod dedisti exequeris optimè, debetur enim honor hic meæ vitæ conseruatori. His præter omnem spem auditis vix fuit compos animi, & cùm non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentúmque ante aulam Mardochæum B sacco amictum, iussit eo depositio induere purpuram. Qui veritatem rei nescius, sed illudi sibi putans: Scelestissime, inquit, adeóne calamitati nostræ insultas? Persuasus tandem quòd rex hoc ei præmium pro accepta salute redderet, próque detectis eunuchorum insidiis, induit purpuram qua rex ipse vti est solitus: & ornatus torque, conscenſóque equo vrbem obC equitabat, præcedente Amane & clamante: Sic honorabitur quem rex honorare voluerit. Perlustrata deinde vrbe, Mardocheus ad regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum se contulit, & cum fletu vxori ac amicis quę contigerant narrauit. Respõderunt illi, ademptam iam ei omnem occasionem vindicandi in Mardochæum, quandóquidem illi manifestè Deus sit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, D venerunt Eltheris eunuchi, Amanem sine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas visa cruce defixa in ipsius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, scitatúsque è quodam famulo in quem vsum parata sit: vt cognouit quòd reginæ patruo, quem Aman volebat à rege ad supplicium deposcere, tũc quidem siluit. *Esth. 7.* Cæterùm postquam rex cum Amane suauiter epulis acceptus, iussit reginam indicare quidE nam eum sibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculũ sui populi, dicens se ad interitum cum tota sua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim se negotia eius interpellaturá fuisse, si in amaram seruitutem vendi eos iussisset, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: nũc verò orare, vt se ab imminenti clade eripiat. Quęrente autem rege, quisnam hoc moliretur, iam apertè accusando in Amanem inuecta est, diF cens hunc, quòd pessimè erga eos affectus esset, autorem talis consilij. Tum rex turbatus recepit se in hortos è conuiuio: & Aman paratum sibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum suum agnoscere, & precari veniam: simúlque in lectum eius procubuit. Interim superueniens rex, & hoc viso magis etiam commotus: Scelestissime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiscere quidem G valente, ibi verò Sabuchadas eunuchus accedens accusabat Amanem, quòd in ædibus eius inuenisset crucem Mardochæo paratam.

id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cùm ad inuitandum eum venisset. esséque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipsum afficere supplicio, quàm quod in Mardochæum excogitauerat: iussitque vt confestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam potentiam, iustitiámque ac sapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non solùm Amanem merito supplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inuentoris illo insscio conuertit. Atque ita Aman immodicè amicitia regis vsus periit, & facultates eius reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem à rege accitus, qui iam cognatum esse coniugis ex ipsa didicerat, annulum accepit ab eo qui priùs Amani fuerat concreditus. regina verò possessiones Amanis ei largita est. rogauit deinde regem vt Iudæis præsentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, sparsis quàm latè pateret imperium. neque enim se posse viuere, nisi & patria salua, & suis popularibus. rex autem pollicitus est nihil ipsa inuita se mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contrà iturum. Permisit etiam vt ipsius nomine quicquid vellet de Iudæis scriberet, & regio sigillo obsignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis regiis, iussit eos pro Iudæis scribere ad magistratus omnium gentium, quæsitæ sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum x x v i i. satrapis. quarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non solùm erga inferiores exercent superbiam, verumetiam contra ipsos autores beneficij non verentur insolescere, quantum in se est tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ vsquam est inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos, per quos eam adepti sunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant se posse fallere. Ex his quidam propter amicitiã præpositi cum potestate administrandis publicis negotiis, priuatis indulgẽt odiis: & decipiẽtes eos quos penes summum est imperium, falsis criminibus ac calumniis efficiunt vt indignentur innoxiis, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id quod non è priscis exẽplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore quod sub nostris admissum est oculis: vt posthac non oporteat mentem adhibere qualibuscunque criminibus vel potiùs calumniis, sed de cognitis causis iudicare: & si quidem peccatũ sit, seuerè animaduertere: sin contrà, absoluere: & rebus non verbis credere. Nanq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi non Persici sanguinis,

Esth. 8.

A τοῦτο γὰρ αὐτῷ συνθανομένῳ τὸν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτι καλέσων αὐτὸν ὅπως τὸ δεῖπνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. ἐπὶ δὲ τούτῳ σταυρὸν ἔλεγε, ν' πήχων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ σφᾶς βαλεῖν ἔκρινε τὸν ἀμάνιον, ἢ τῇ κατ' Μαρδοχαίου γενομένῃ. καὶ καλύει σφᾶς χρῆμα αὐτὸν ἐξ ἐκείνου σταυροῦ κρεμασθέντα, ὑποθανεῖν. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν ἀμαύρου κολάσαντας πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος ἐξ). καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν οὕτως γνώναι παρεχνικότος, ὡς ἃ κατ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα παθάνει κατ' ἑαυτοῦ φρόνιμα ἑτοιμαζόμενον. ἀμαθὴς μὲν οὖν ἀμαθίᾳ τῷ βασιλέως χρώμενον πιθὴ, τὸν διαφθαρτὴν τόπον. τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. μαρδοχαῖον δὲ μεσκαλεσάμενον, καὶ γὰ ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἐάθρα, ὃν ἔδωκεν ἀμάνη δακτύλιον, τοῦτον μαρδοχαίῳ δίδωσι. δωρεῖται δὲ καὶ ἡ βασίλισσα μαρδοχαίῳ, τὴν ἀμαύρου κτῆσιν, καὶ δίδωσι τὰ βασιλέως, ἀπαλλάξας τὸ φόβου τῆς ζωῆς φόβου τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, δηλοῦσα τὰ γεγραμμένα κατ' πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ ἀμαύρου τὸ ἀμαδάθου. τῆς γὰ παρρησίας αὐτῆς ἀσφαλείσης, καὶ τῶν ὁμοφύλων ὑπολομβάνων, οὐκ ἀπορήσειν τὸν βίον.

B

C

D ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ ἰσουδαίοις, μηδ' οἷς βούλεται σπουδὴν ἔσεσθαι. γράφειν δὲ ἃ βούλεται φρονήσας ἐπὶ τῶν ἰουδαίων ἐκείνῳ ὀνόματος, καὶ σημηναμένῳ αὐτῷ τῇ σφραγῖδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοῖς γὰ ἀναγνωσομένοις τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἀσφαλισμένας ἐπιστολὰς, οὐδὲν ἐπὶ τῶν ἐγγεγραμμένων ἐνεπιστήσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, τοῖς τε εἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ρκζ σατραπείαν ὑπουμένοις. τὰ δὲ γεγραμμένα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς ἡμετέροις φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ ὑπὸ μέγεθος εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ἢ δι' ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεληφότων σκαρπούμενοι, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ὑβρίζουσιν, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς ἀδικεῖν ὤκνησαν τοὺς εὐεργετοῦντας, τὸ δυσχέρειαν ἐξ αὐθρώπων ἀναιρουμένους. καὶ δι' ἀπερισκεψίαν τῆς οὐκ ἐξ ὧν προσεδόκησαν ἀγαθῶν, κόσον εἰς τοὺς αἰτίους ἀφικέσθαι, λήσεσθαι τὸ θεῖον ἐπὶ τούτοις νομίζουσι, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ ὑφαίρεσθαι δίκην. οἵτινες δὲ τούτων προσκαίαν φρενῶν ἀπέβασιν ὑπομένουσιν ὑπὸ τῶν φίλων, καὶ μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, φθαλοσκόπους τοὺς κρατοῦντας ψεύδεσθαι αἰτίας καὶ ὑποβολαῖς ἔπεισαν κατ' μηδὲν ἀδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς εὐνδρώθησαν ἀπολέσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρων οὐδ' ἀκοῆ γνωρίμων ἡμῖν, οὕτως ἰδεῖν ὄξιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν ὑπὸ τὰς ὑμετέρας ὄψεις τολμημένων, ὡς ὑποβολαῖς μὴ καὶ κατηγορίας μὴ προσέχειν ἐπὶ τὸ λοιπόν, μηδ' οἷς ἕτεροι πιθέσθαι ὑπάρχειν δοκῶσι, κρίνειν δὲ ὅσα τις αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὴ ἄλλη τοιαῦτα, χαλίζεσθαι δ' ἂν ἑτέρως ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι πρόσθεμον. ὡς μὴ οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν αἵματος, ὑπὲρ-

E

F

G

δληξαωθὲκ ἡμῖν ἀπήλαυσε τῆς θεὸς ἅπαντα χρη-
στότητος, δλὴ τοσοῦτον ὡς πατέρα μου τὸ λοιπὸν θερα-
πεύεσθαι, καὶ θεσπεσιούμενον δλαπολεῖν, καὶ
μὴθ' ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς δλὰ πάντων
τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τλὴ δ' τυχέσαι οὐκ ἰσχυκεν, οὐ-
δὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῆ ἀγαθῶν ἐτα-
μίευσεν, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβούλευσέ με καὶ
τῆς ψυχῆς τὸν αἴτιον αὐτῷ τῆς ἐξουσίας, ἀφειλέσθαι
τὸν δ' ἐργέτλιμου καὶ σωτῆρα μαρδοχαῖον, καὶ τλὴ
κοινωνὸν ἡμῖν τοῦτο βίου καὶ τῆς ἀρχῆς ἐθήκαν, κα-
κούργως καὶ μὴ ἀπάτης θεὸς ἀπόλειαν αἰτησάμε-
νος. τούτῳ γὰρ με τῷ τρόπῳ τῆ δυσσεβεστάτου ἐρη-
μώσας, ἐβούλετο τλὴ ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν.
ἐγὼ δ' τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου θεὸς ἀπόλειαν ἐκδο-
θέντας ἰουδαίους, οὐ πονηροὺς κατανοήσας, ἀλλὰ τὸν
ἄριστον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ θεῷ θεσσεβέ-
χοντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς θεσμοῖς ἡμῶν τλὴ βα-
σιλείαν διεφύλαξεν, οὐ μόνον δπολύω τῆς ἐκ ταύ-
θεσπεσταλμένων ὑπὸ ἀμαίου γεγραμμάτων τιμω-
ρίας, οἷς πρόσεστι καλῶς μὴ θεσσεχοντας, ἀλλὰ καὶ
τιμῆς αὐτοὺς ἁπάσης τυγχάνειν βούλομαι καὶ τὸν
ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, θεὸ τῆ πυλῶν
τῆ ἐν σούσοις ἀνεστάυρωσα μὴ τῆς γῆσιᾶς, τοῦ πά-
ντα ἐφορῶντος θεοῦ, ταύτην αὐτῷ τλὴ δίκην δπα-
λόντος. κελεύω δ' ὑμᾶς τὸ αὐτίγραφον τῆς δπιστολῆς
ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τλὴ βασιλείαν, τοὺς ἰουδαίους
ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους, ζῆν μετ' εἰρή-
νης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἐτύχησαν
πρόσθεν ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμυνώνται, τῆ ιγ' τοῦ
ιβ' μηνὸς, ὅς ἐστιν ἄδαρ, τῆ αὐτῆ ἡμέρᾳ. ταύτην δὲ
αὐτοῖς ὁ θεὸς, αὐτὴ ὀλεθρίας, σωτήριον πεποίηκεν.
ἴσως δὲ ἀγαθὰ μὲν τοῖς δίκαιοσύν ἡμῖν, ὑπόμνησις δ'
τῆς τῆ δπιβουλεύσαντων κολάσεως. ἐπίταγμὲν τοι
γὰ βούλομαι, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἀν τῆ γε-
γραμμένων τινὸς θσακούσῃ, ὅπ καὶ ποτὲ καὶ σπήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν τοι γεγραμμένα, θεσπι-
σθέντα καθ' ὅλης τῆς ἡμῖν ὑπηκόου χώρας, καὶ πα-
σασπασίσθωσαν πάντες εἰς τλὴ θεσγεγραμμέ-
νην ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν
ἱππεῖς οἱ τὰς δπιστολὰς θσκομίζοντες, δ' θὺς ἐξορ-
μήσαντες τλὴ θεσκειμένην ὁδὸν ἤνυσαν. ὁ δ' μαρδο-
χαῖος ὡς ἀπαλλαγὼν τλὴ βασιλικὴν στολὴ, καὶ τὸν
στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν στρεπτὸν περιθέμε-
θεσπλήθη, ἰδόντες αὐτὸν οὕτως τετιμημένον ὑπὸ τοῦ
βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες ἰουδαῖοι, κοινλὴ ὑπέ-
λαβον τλὴ δι' θεσκίας αὐτῶ. χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον
φέγγος ἐκπεφεύγασι τῆ τοῦ βασιλέως γεγραμμάτων,
καὶ τοὺς κθ' πόλιν τῆ ἰουδαίων, καὶ τοὺς κατὰ χώρας
ἐπέσχεν. ὡς πολλὰ καὶ τῶ ἄλλων ἐθνῶν, δι' τὸν
ἐκ τῆ ἰουδαίων φόβον θσειτημένα τλὴ αἰδῶ, τὸ
ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου θεσαγματεύσασθαι. καὶ
γὰρ τοῦ ιβ' μηνὸς τῆ ιγ', ὃς κατὰ μὲν ἑβραίους ἄ-
δαρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακεδόνας δύστρον, οἱ κο-
μίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γεγράμματα ἐδήλωσαν, ὅ-
τως καθ' λὴν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐκ
ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσουσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατεσαπῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασι-
λεῖς καὶ γεγραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς ἰουδαίους. ὁ γὰρ ἐκ μαρδοχαίου φόβος λιὰν καζεν αὐτοὺς
σωφρονεῖν. τοῦ δὲ γεγράμματος τοῦ βασιλικοῦ, δι' πάσης τῆς ὑπ' αὐτῷ χώρας ῥηθέντος ἐν ἅπασι,

A hospitij iure primùm receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atque secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neque sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochæo priuare me
B voluit, simúlque vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremò voluit adimere. Ego verò quoniam à scelesto homine destinatos necì Iudæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus est & seruat hoc imperium, non solùm absoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per
C Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore persequamini, nam eum qui his perniciem molitus est, cum tota familia proportis Susorum in cruces suffixi, omniporente Deo iustissimas pœnas à scelesto exigente. Iubeóque vt transcripris in plurima exempla & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Iudæos sinatis suis legibus in pace viue-
D reeísque sitis auxilio, vt possint pœnas sumere de illis qui eorum aduersis temporibus iniurias eis facere ausi sunt: ídque decimatertia die mensis duodecimi qui est Adar: quandoquidem Deus eam diem per interneciua salutarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit iis qui nobis bene cupiunt, & monumentum vltionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunque aliquid ex his quæ nunc
E mandamus per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atque hę literæ proponantur per vniuersam nostram ditionem, & accingant se vtique in præscriptam diem, vt se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum verò cultu regio coronáque aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt videre Iudæi, felicitatem eam sibi quoque
F communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quasi noua salutis luce obortа, dum per singulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes quotquot vel oppida vel agros habitarent occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circuncidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto quærerent. Nam ad decimamtertiam diem mensis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant
G Iudæos, vt qua die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impune sæuirent. quo factum est vt procuratores, magistratus, satrapæ, tyranni, reges, in precio Iudæos haberent, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post diuulgatas enim vbique regias literas,

etiam apud Susa interfecerunt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm rex coniugi indicaret cæsorum inter mœnia numerum: nã incompertum esse quantus sit in aliis ciuitatibus, rogarétque ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoque die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Iudæis concessum est, rege nolente Estheri in vlla re contradicere. At illi rursum cateruatim decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersariis, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoq; quartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de conuiuiis sibi mittũt inuicem. Scripsitque Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio de gentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã celebrẽt, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phuræa vocantes, quasi conseruatoria. Cæterùm Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt suprà quàm vel sperare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ euenêre memorabilia.

ὡς τε καὶ τοὺς ἐν σούσοις ἰουδαίους ἀπαντεῖναι τῷ ἐχθρῶν ἀριθμὸν πεντακοσίους. τῶ δὲ βασιλέως τὴν ἀπόλειψιν ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν ἐφήρα, καὶ αὖθις τὴν δύναμιν τῆς χώρας τί ποτ' εἴη μείζονος ἐπιποθοῦντος, ἔτι πρὸς τούτοις ἐπ' αὐτῇ ἠξιώθη βούλεται πυνθανομένου, πρᾶξαι δὲ, παρεκάλεσεν δύο ἀπῆναι τοῖς ἰουδαίοις καὶ τὸν ὑπολειπομένους τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δίκην τῶν ἀμάνου παῖδας ἀνασταυρῶσαι. καὶ τοῦτο μὲν προσέταξε τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεύς, μηδὲν αὐτὸν πλέονειν ἐφήρα βουλόμενον. οἱ δὲ πάλιν συναφθέντες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δύσους μηνὸς, ἀπέκτειναν τῶν σωμάτων ὡς τριακοσίους. καὶ οὐδενὸς τῶν ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπέθανον δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὰς ἄλλας πόλεσιν ἰουδαίων, τῶν ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτοις μὲν ἀπέλειπεν τῇ ἕκτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τῇ δὲ ἑπομένῃ ἑορτάσιμον ἐπόησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαῖοι τὴν πεντεσκαιδεκάτην τοῦ μηνὸς, σωσθέντες διῳκήθησαν. ὅθεν καὶ νῦν πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τοῦ θεοῦ πάντα διαμείναντος τὸν χρόνον τῇ ἑορτὴν, ἵνα μὴ λήθῃ παραπόλεται. μελλόντας γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθείρεσθαι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ ἀμάνου, δίκαια ποιῆσαι, εἰ διαφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοῖς δ' ἐχθροῖς τιμωρησάμενοι, παρατηρήσοιεν αὐτὰς διάγοντες τῇ θρῇ. διὰ ταῦτα μὲν ἰουδαῖοι τὰς θεσπεσιωτάτας ἡμέρας ἑορτάζουσι, θεσμοθετοῦντες αὐτὰς φουρείους. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τῷ θεῷ καὶ λαμπρὸς παρὰ τῷ βασιλεῖ. καὶ συνδιῴκησεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, ἀπολαύων ἅμα τῆς κοινωνίας τοῦ βίου τῇ βασιλίσσῃ. διὸ καὶ τοῖς ἰουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτοὺς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τὰ μὲν τούτοις βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβαίνοντα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure susceperit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt prius quàm quotidianas hostias offerrẽt, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus. huic quòd amicus esset Bagoses, pontificatum se daturũ est pollicitus. hac fiducia Iesus cùm liberiùs cum fratre in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplũ extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ ὠκείωσε τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν.

ΑΠοθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως ἐλεασίβου, τὸν ἀρχιεροσυνίου ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου τὸν υἱὸν ὁ ἰωάνης υἱὸς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, διὸ ὃν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς ἰουδαίοις, πρὶν τὰς καθημερινὰς θυσίας ὑπὲρ ἀρνοῦ ἑκάστου τελεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ δεκάμας πεντήκοντα. τούτου δὲ τὸν αἴτιον τοιοῦτον συμβῆναι ἠκούσθη. ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἰωάνου ἰησοῦς. τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τὸν ἀρχιεροσυνίου παρέξειν. δεῖ ταύτης οὖν τῆς ὑποσχέσεως ἰησοῦς ἐν τοῦ ναοῦ διατρίβοντος τοῦ ἰωάνου, παροξύνει τὸν ἀδελφὸν, ὡς τε αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς ὀργῆς. τὸ μὲν οὖν ἀσέβημα δεῖσαν κατ' ἀδελφοῦ τὸν ἰωάνην ἱερωμένον, δεινὸν ἦν. καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ὧμὸν οὕτω καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγονέναι. τὸ μὲν

τὸ μὲν τοι θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὸν τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. Βαγώσης γὰρ ὁ στρατηγὸς ἀρταξέρξου γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τὸν Ἰουδαίων Ἰωάννην τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἐσφαξεν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, ἀδικεῖς ἔφησε τοὺς Ἰουδαίους, μὴ θυμοῦ ἤρξατο λέγων, ἐτόλμησας ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. παρελθὼν γὰρ αὐτὸς εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν ἐκάλυπτον αὐτόν. ὁ γὰρ θεὸς αὐτοὺς ἔφη, πῶς οὐκ ἐγὼ καθαρώτερός εἰμι τῆς ἀπηρημένου ἐν τῷ ναῷ; καὶ τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. ταύτην μὲν οὖν χρησάμενος τῇ διανοίᾳ Βαγώσης, τοὺς Ἰουδαίους ἔτεσιν ἑπτὰ ὑπὸ τὴν ἀφορὰν τῆς ἐσοῦ τελευτῆς ἐποίησε. καταρίψαντος δὲ τὸν Ἰωάννου τὸν βίον, ἔλαχε τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰαδδοῦς. ᾧ δὲ καὶ τοῦτο ἀδελφὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ σαναβαλλήτης ὁ πεμφθεὶς εἰς σαμάρειαν ὑπὸ Δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως, σατράπης, Χουθαίου τὸ γένος, ἐξ ὧν καὶ οἱ Σαμαρεῖς εἰσιν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πόλιν τὴν ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς ἀσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ κατοικοῦσι τοῖς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς πράγματα παρέχοντας, ἀσμένως συνῴκισε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, νικασὼ καλουμένην, οἰόμενος τὴν ὑπεροχὴν, ἣν μέρος αὐτοῦ γένεσθαι, πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ γένους Ἰουδαίων ἔθνους πάντως εὔνοιαν.

A Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis scelesti in templo vestro cædem perpetrare? & cùm conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quàm cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, regésque eius multa negotia tam Assyriis quàm Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

B

C

Κεφάλαιον η'.

Ὅσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοῖς ἰουδαίοις ἐχαρίσατο.

Cap. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν αἰγαίαις ὑπὸ παυσανίου τοῦ κεράστου, ἐκ δὲ τοῦ γένους τῶν ὀρεστῶν ἡμῖν ἀδελφοποιὸς, ἀπέθανε. παλαιὸν δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς δαρείου στρατηγοὺς, δὶς γενικὰς συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τῇ λυδίᾳ, καὶ τὴν ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν καρίαν δὶς διελθὼν, τοῖς ἐν παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθ' οὓς ἐν ἄλλοις διδήλωται. οἱ δὲ τῶν ἱεροσολύμων ἀρισβύτεροι, διυποπτεύσαντες δὴ πρὸς τὸν ἰάδδουν τὸν ἀρχιερέως ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνῳκισωῦτα μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐστασίαζον πρὸς αὐτόν. ἠνείωῦτο γὰρ τὸν τούτου γάμον, ὑπεβάλλετο τοῖς θεσμοῖς εἶναι τὰς τῶν γυναικῶν συνοικήσεις βουλησομένοις γένεσθαι. καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς καινοτίας ἀρχὴν τοῦτο ἔσεσθαι. ὑπάρξαι μέν τοι καὶ τὰς προτέρας αἰχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ πρὸς τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας οὐκ ἐπιχωρίους. ἐπέλθων οὖν τὸν μανασσῆν ἐκέλευε γυναῖκα, ἣ μὴ προσήκει τῷ θυσιαστηρίῳ. τὸν δὲ ἀρχιερέως ἀναναστῶντος τοῦ λαοῦ, καὶ εἴργοντος τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παρακαλούμενος ὁ μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν σαναβαλλήτην, στέργειν μὲν ἔλεγεν αὐτὸν τὴν θυγατέρα νικασὼ, τῆς μὲν τ ἱερατικῆς μοίρης οὔσης ἐν τῷ ἔθνει, καὶ τῷ γένει ἐπαμυούσης, οὐ βούλεσθαι δὲ αὐτὸν στέρεσθαι. τοῦ δὲ σαναβαλλήτου μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὸν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχιερατικὸν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπερηφανουμένου, καὶ πάντων ἀποδώσειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὅπερ τῷ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις δὴ τοῦ γαριζὶν ὄρους τοῦ κατὰ τὸν σαμάρειαν,

D

E

F

G

Et cùm pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem cum facturum, modò filiã suam vxorem retineat: ædificaturúmque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior:

idque polliceretur ex consensu regis Darij se facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se pontificatum dante rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cúmque multi sacerdotes & Israelitæ intricati essent eiusmodi coniugiis, non leuiter turbabatur Hierosolymorum respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis vlterius procederet, contractis tam pedestribus quàm equestribus copiis, decreuit Macedonibus occurrere priusquam totam Asiam sibi subiiceret. Itaque vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pollicita, quàm primùm rex reuerteretur post victoriam. persuasum enim erat non ipsi tantùm, sed & omnibus Asiaticis, ne primùm quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longè alius fuit euentus quàm ipsorum opinio. Rex enim collatis cum Macedonibus signis victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & vxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexander verò in Syriam veniens cepit Damascum, & occupata Sidone Tyrum quoque oppugnabat: scriptísque ad Iudæorum pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt quæ priùs Dario conferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia: fore enim vt illum non pœniteat. cúmque pontifex nunciis respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore quàm diu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen hac capta mox se ducturum contra ponrificem, vt omnes discant, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici prælidij præfectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, à Dario defecit: & assumptis octo millibus de sua prouincia, in Alexandri castra se contulit. cúmque offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuiis manibus exceptus, liberè iá quid vellet elocutus, ait se generum habere Manassem, Iaddi Iudæorum pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum extruere. idque fore in rem ipsius regis,

VIII.

A ὁ τῶν ἄλλων ὀρῶν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσειν
ἐπαγγελλομένου μὲν τῆς Δαρείου γνώμης δὲ βασιλέως
ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποσχέσεσιν ὁ μανασσῆς, παρέμενε τῷ
σαναβαλλέτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην οἰόμενος ἕξειν Δα-
ρείου δόντος. καὶ γὰρ συνέβαινε τὸν σαναβαλλέτην ἤδη
πρεσβύτερον εἶναι. πολλοὶ δ' ἦσαν ἱερέων καὶ ἰσραηλιτῶν τοι-
οὗτοι γάμοις ὑπεπλεγμένων, κατεῖχεν οὐ μικρὰ
ταραχὴ τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίσαντο γὰρ ἅπαντες
πρὸς τὸν μανασσῆ, τῷ σαναβαλλέτου χρημάτων
B αὐτοῖς καὶ χεύματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κα-
τοίκησιν δαπανείζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τὸν γαμ-
βρὸν συμφιλοκαλοῦντος. ᾧ δὲ ταῦτα τὸν καμὸν Δα-
ρεῖος ἀκούσας, ὅτι τὸν ἑλλήσποντον διέβαλε ἀλέξαν-
δρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατ' ἰσσὸν μά-
χῃ νικήσας, πρόσω τόρω χωρεῖ, στρατιὰν ἱππικὴν τε
καὶ πεζικὴν συναθροίζων, ἀπαντῆσαι διανοούμενος τοῖς
μακεδόσι πρὶν πᾶσαν αὐτοὺς ὑπόντας κατασχεῖν
C τὴν ἀσίαν πρακοσάμενος οὖν τὸν διφείτην ποταμὸν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ χιλίκιον ὄρος ὑπερ-
ελθὼν, εἴσω τῆς χιλικίας τοὺς πολεμίους ὡς ἐκεῖ μα-
χησόμενος αὐτοῖς, ὑζεδέχετο. ἡδεῖς δὲ τῇ Δαρείου
καταβάσῃ ὁ σαναβαλλίτης, δι' ὧν ἔλεγε τῷ μανασ-
σῇ τὰς ὑποχίσεις τελεῖν, ὡς αὐ Δαρεῖος κρατήσας
τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ. πίστις γὰρ οὐκ αὐτὸς μό-
νος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, ὑπ' ὀλίγας
D τοῖς πέρσαις ἕξειν τοὺς μακεδόνας ἀλλὰ τὸ πλῆθος. ἀ-
πίθει δ' οὐχ ὡς προσδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασι-
λεὺς τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλὴν τῆς στρατιᾶς
ὄπωλέσας, λαφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ τῆς μητρὸς
καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς πέρσας.
ἀλέξανδρος δ' εἰς συρίαν διαβαίνων, δαμασκὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνα κρατήσας, ἐπολιόρκει τύρον.
ἤξιου τε ἀποστέλλας γράμματα, πρὸς τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ
E ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ὅσα Δαρείῳ
πρότερον ἐπέλλειν δῶρα, τούτῳ διδόναι, τὴν μα-
κεδόνων φιλίαν ἑλόμενον, οὐ γὰρ μετανοήσειν ὅτι
τούτοις. τῷ δ' ἀρχιερέως ὑποκειμένου τοῖς γράμ-
μασι φόρους εἶναι Δαρείῳ δεδωκὼς, μὴ βα-
στάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτοις ἕως αὖ ἦ Δα-
ρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ πολεμήσεσθαι φήσαντος· ἀ-
κούσας ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὴν μὲν τύ-
ρον οὐκ ἔφευγε καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν
F αἱρεῖσθαι. πρασσόμενος δὲ ταύτην, ἠπείλησε
στρατεύειν ὅπι τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν
πάντας πρὸς τίνας δὴ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους.
ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμ-
βάνει τὴν τύρον. κατασησάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐ-
πὶ τὴν γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τὴν τε γάζαν καὶ τὸν
ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα βαβημήσην, ἐπολιόρκει.
νομίσας δὲ καιρὸν ὑπόπτιον ἔχειν ὁ σαναβαλλέτης
G τῆς ὑποβολῆς, δαρείου μὲν ἀπέγνω. λαβὼν ὀκτακι-
χιλίους τῶν ἀρχομένων παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξανδρον

ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἀρχεῖ τόπων ἔλεγεν αὐτὸν πα-
ραδιδόναι τούτοις, καὶ διατάττειν αὐτὸν ἔχειν ἤδεως αὐτὶ δαρείου τοῦ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδε-
ξαμένου, θαῤῥῶν ἤδη τῷ προκειμένῳ ὁ σαναβαλλέτης αὐτῷ λέγει πρός τε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν
μὲν ἔχοι μανασσῆν, τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέως ἀδελφόν. πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρέξειν τῆς
ὁμοεθνεῖν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δ' εἶ καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον,
εἰς δύο

εἰς δύο διαιρεῖσθαι τὴν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν
τὸ ἔθνος, μηδὲ συνεχὲς εἰνεστηκὸς πόλεμον, χαλεπὸν ἢ τοῖς
βασιλεῦσι, καθὼς καὶ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν
ἐνέκειτο. συγχωρήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκά
μενος σπουδὴν, ᾠκοδόμησεν ὁ Σαναβαλλέτης τὸν ναόν, &
ἱερέα τὸν μεγιστῆνα κατέστησε, μέγιστον γέρας νομίσαν-
τος, τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἐκφανέστατον τοῦτ' ἔσεσθαι μνημεῖον
ἐπὶ τῇ θυγατρὸς γηγενομένοις τοῦτ' ἔσεσθαι μνημεῖον
ἐπὶ τῇ τύρῳ πολιορκίᾳ διεληλυθότων, καὶ δύο τῇ
Γάζῃ, ὁ μὲν Σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος
ἐξελὼν τὴν Γάζαν, εὐθὺ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν
ἀναβαίνειν ἐσπουδάκει. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἰαδδοῦς τοῦτο ἀκού-
σας, λύπῃ καὶ ἀγωνίᾳ καὶ ἀπορίᾳ, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδό-
σιν ἀμηχανῶν, ὁρμίζομένῳ τὸ βασιλέως εὐθὺ τῇ πρότερον ἀπειθείᾳ, δεδογμένας οὐκ ἰκεσίας τοῦ λαοῦ, &
θυσίαν μετ' αὐτὸν τοῦ θεοῦ πρόσφορον, ἐδέετο ὑπα-
στεῖλαι τὸ ἔθνος, καὶ τὴν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλ-
λάξαι. κατακοιμηθεὶς δὲ μετὰ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν
αὐτῷ καὶ τοῖς ὕπνοις ὁ θεὸς θαρρεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὴν
πόλιν, ἀνοίγειν τὰς πύλας. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους λευκαῖς
ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων ταῖς νομίμοις στολαῖς
πομπεύειν τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας πείσε-
σθαι δεινὸν, προνοουμένου τοῦ θεοῦ. ἐξανεστὰς δὲ ἐκ τοῦ ὕ-
πνου, ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ
πᾶσι μυήσας, καὶ πιθήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ
παρηγγέλη, τὴν τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυ-
θόμενος δὲ αὐτὸν, ἐκ πόρρω τῆς πόλεως ὄντα, προέσει μετὰ τῶν
ἱερέων καὶ τοῦ πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροπρεπῆ καὶ διαφέ-
ρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν πομπήν τὴν ὑπάντησιν εἰς
τόπον τινὰ σαφῆ λεγόμενον, τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο μεταφερό-
μενον εἰς τὴν ἑλλωπικὴν γλῶτταν σκοπὴν σημαίνει,
ταύτῃ γὰρ ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ὁρᾶσθαι συμβαίνει ἀ-
φορᾶσθαι. τῶν δὲ φοινίκων καὶ τῶν ἀκολουθούντων χαλ-
δαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὀφλεῖν αὐτοῖς,
τήν τε πόλιν διαπάσειν, καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰκίας
ἀπολέσειν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐβούλετο. ὁ γὰρ
Ἀλέξανδρος ἔτι πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν ταῖς
λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δὲ ἱερεῖς προεσταλμένους ἐν ταῖς βυσ-
σίναις αὐτοῖς, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύ-
σῳ στολῇ, καὶ τὴν τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τιάραν καὶ
τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ θεοῦ ἐγγράπτο
ὄνομα, προσελθὼν μόνος, προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τὸν
ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τοῖς δὲ Ἰουδαίοις πάντων
ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν Ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυ-
κλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ
λοιποὶ τὸ ποιήσαντος, κατεπλάγησαν καὶ διεταράχθησαν
τῷ βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπολαμβάνοντ. παρμενίωνος
δὲ μόνου προσελθόντος αὐτῷ καὶ πυθομένου, τί δήποτε
προσκυνήσαντα αὐτὸν ἅπαντες αὐτὸς προσεκυνήσθη τοῖς
Ἰουδαίων ἀρχιερεῖ; Φάναι τὸν εἶπε προσεκυνῆσαι, τὸν δὲ θεὸν
ᾧ τοῦ ἀρχιερωσύνην αὐτὸς τετίμηται. Φάναι γὰρ καὶ κατ'
τοῖς ὕπνοις εἶδον ἐν τῷ νῦν σχήματι, ἐν Δίῳ τῆς μακε-
δονίας τυγχάνων, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν διασκεπτομένῳ μοι
πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς ἀσίας παρελθόντι μὴ μέλλ-
ειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί
μοι τῆς στρατείας, καὶ τῶν περσῶν καταλύσειν
ἀρχήν. ἅτερ ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, Φάναι δὲ νῦν ἰδὼν καὶ τῆς κατ' τοὺς
ὕπνους ὄψεώς τε καὶ παρακελεύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατείαν πεποιημένος,
ῥᾳδίαν νικήσειν, καὶ τῶν περσῶν καταλύσειν δυνάμιν, καὶ παῖδ' ὅσα κατὰ νοῦν ἔστι μοι προχωρήσειν.

A si diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negotij regibus faceſſant, quemadmodum ſoliti ſunt Aſſyrijs imperantibus. quod vbi impetratum eſt omni ope adnitens templum ædificauit, & Manaſſem eius ſacerdotem conſtituit, ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe exiſtimans. Septem autem menſibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus abſumptis, Sanaballetes fato functus eſt: Alexãder verò expugnata Gaza Hieroſolyma properè petiit. Iaddus verò pontifex poſtquam hoc audiuit, ſolicitus hærebat inops conſilij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, iratũ eo, quòd antea neglexiſſet imperata eius facere. Ergo indictis populo ſupplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam ſalutem commendans. Proxima deinde poſt ſacrificiũ nocte, in ſomnis ei Deus apparuit, iubens vt bono eſſet animo, & coronata vrbe portas aperiret: vtque populus in albis veſtibus prodiret obuiam, ipſe verò cum reliquis ſacerdotibus ſolenni cultu ſui ordinis, ſecuti de Dei prouidentia. Experrectus autem è ſomno lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in ſomnis præmonitus fuerat, regis aduentum præſtolabatur: & cùm renunciatum eſſet eum iam non procul ab vrbe abeſſe, progreſſus eſt cum ſacerdotibꝰ & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vſque ad locum qui dicitur Sapha, quę vox ſpeculam ſignificat, quòd ibi & vrbs & templũ in proſpectu ſit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi ſperarent ſibi licere quicquid iratus rex poſſet permittere, direptionem vrbis, & pontificis exquiſitum ſupplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & ſacerdotes ante agmẽ in amictu byſſino, pontificémque in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tiaram in capite geſtãtem cum præfixa aurea lamina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum accedens nomen illud adorauit, & ſalutauit pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum conſalutantibꝰ, & in orbem cingentibus, Syrię reges & reliqui obſtupuerunt, vix credentes regem mentis cõpotem: ſolus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipſe adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deo, cuius pontifex eſſet, honorem eũ exhibuiſſe: hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipſo habitu, cùm adhuc eſſem in Dio Macedonię, qui me deliberantem quomodo Aſiam poſſem ſubigere, hortatus eſt forti eſſe animo, & ſine mora exercitum traiicere. nam ſuo ductu potiturum me Perſarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoſcens hunc & viſionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non ſine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & ſublato Perſarum imperio, ceſſura mihi omnia ex ſententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter cõplexus pontificem,deducentibus sacerdotibus in vrbem peruenit.& ascendens in templũ immolauit Deo ex sacerdotis præscripto,ac pontifici quoque suum honorem exhibuit.Ostensoque sibi Danielis libro,in quo Græcum quẽdam Persas debellaturum significat,hunc ipsũ se esse interpretatus,lætus dimisit multitudinẽ. Sequenti verò die vocatis eis iussitvt quicquid vellent peterent.Pontifice autem petente vt patriis legibus viuere sibi liceat , vtq; septimo quoque anno concederetur eis tributorũ immunitas,concessit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoque Iudæos,qui Babyloniam ac Mediam colerẽt,sineret vti institutis propriis,hic etiam postulatis eorum satisfacturũ se est pollicitus.Et cùm fecisset eis potestatem,si qui vellent saluis suis ritibus sequi eius militiam,multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hierosolyma actis,mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cúmque ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ quorũ tunc caput erat Sicima sita ad mõtem Garizin, & habitata à desertoribus gentis Iudaicæ,vidẽtes quòd Alexander Iudæos tractaret tam magnificè,decreuerunt se quoque Iudæos profiteri.Sunt enim Samaritæ hoc ingenio,vt & ante diximus,in rebus Iudæorum afflictis,negant se cognatos , veritatem tunc dicendo.cùm verò affulgere eis fortunam viderint , confestim in societatem irruunt, attinere ad se affirmando, & à Ioseph o eiúsque filiis Manasse & Ephræmo seriem generis sui deducendo.Igitur splendido paratu & magnam alacritatem præ se ferentes,regi occurrunt penè in Hierosolymitano agro : collaudatíque ab Alexandro omnibus,Sicimitæ eum adeunt,assumptis secum militibus quos Sanaballetes miserat:rogantes vt inuisat ipsorum vrbem,& illud quoque templum præsentia sua honoret. ille pollicitus est hoc in reditu se facturum.cúmque postularent vt septimi anni tributum sibi remitteretur , nãne se quidem in eo seminare:quæsiuit quinam essent qui hoc rogarent.illis verò dicentibus, Hebræos quidem se esse,sed Sicimitas vocari à Sidoniis:iterum quæsiuit an Iudæi essent. Negantibus illis:equidem,inquit,Iudæis id concessi , reuersus tamen & re diligentiùs cognita faciam quod æquum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimisit.Sanaballetis autem milites iussit vt se in Ægyptum sequantur:ibi enim se agros eis diuisurum:id quod paulo pòst fecit in Thebaide,iussis ei regioni esse præsidio. Post obitum autem Alexandri,imperium quidem eius inter successores est diuisum : templũ verò in Garizin monte situm mansit incolume, & si quis apud Hierosolymitas aut illiciti cibi sumpti,aut violati sabbati,aut similis criminis reus ageretur,ad Sicimitas cõfugiebat, calũniã se passũ dictitãs.Eodẽ verò tẽpore etiã Iaddus pontifex obierat,Onia filio successore : atque in eo statu res Hierosolymitanæ tunc fuêre.

A ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, ἡ δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, τῷ ἱερέων πλήθει τῶν, εἰς τ πόλιν πλησίον ἦγε. ἡ ἀνελθὼν ὅπου τὸ ἱερὸν, θύει μὲν τῷ θεῷ κ τὸν τῆ ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτ ὴ τ ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δειχθείσης ὴ αὐτῷ τ δανιήλου βίβλου, ἐν ᾗ πνα τῶν ἑλλήνων καταλύσειν τ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας αὐτὸς εἶ ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡσθεὶς ἀπέλυσε τὸ πλῆθος. τῇ ὑστεραίᾳ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτοὺς
B αἰτῆσαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τῆ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, ἡ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνεισφόρους εἶ, συνεχώρησε πάντα. προσκαλεσάντων δ' αὐτῶν ἵνα ἡ τοῖς ἐν βαβυλῶνι ⊂ μηδίᾳ ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ὑπάρξῃ νόμοις χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῦσιν. εἰπόντος δ' αὐτῷ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βούλονται στρατεύειν τοῖς παρ ἡμῶν ἔθεσιν ἐμμένοντες ἡ κ' ταῦτα ζῶντες, εὐτίμως ἕξειν ἐπάγγελλε, πολλοὶ τ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν. ὁ μὲν οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος
C ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ὀλίγον διέτριψεν ὕστερον τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτ πρὸς οὓς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, σαμαρεῖται μητρόπολιν τότε τ σίκιμα ἔχοντες, κειμένην πρὸς τῷ γαριζὶν ὄρει, ἡ κατῳκημένην ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τὸ ἰουδαίων ἔθνους, ἰδόντες ὅτι τοὺς ἰουδαίους ἀλέξανδρος οὕτω λαμπρῶς τετίμηκεν, ἠθέλησαν αὐτοῖς ἰουδαῖοι ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ σαμαρεῖς τοιοῦτοι τ φύσιν, ὡς ἤδη πολλάκις ἐδηλώκαμεν. ὅτε
D μὲν τ συμφορᾶς οὔσας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνοῦνται συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν. ὅταν δ' τι φαίνηται αὐτοὺς λαμπρὸν ἰδόντες ἐν τύχῃ, ἐξαίφνης ἐλπίσιν αὐτῷ τῇ κοινωνίᾳ, προσιέναι αὐτοῖς λέγοντες, ἡ ὅτι τῷ ἰωσήπου γένει προσήκουσιν αὐτοὺς ἐκγόνων ἐφάπτονται ἡ μανάσσῃ μ' λαμπρότητος οὗ ⊂ πολλῷ διαπρέπειν φαίνεται τ θυμίαν, ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ, μικροῦ δεῖν ἐγγὺς τῶν ἱεροσολύμων. ἐπαινέσαντος δ' αὐτοὺς ἀλεξάνδρου, οἱ σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ πρὸς παρακαλοῦντες ἡ ὃς σαναβαλλέτης πρὸς αὐτ στρατιώτας ἀπέστειλε. ἡ παρεκάλουν ἀφικόμενον πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν τιμῆσαι ἡ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μὲν αὖθις ὑποστρέφων ἦξειν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀξιούντων δ' ἀφιέναι τ φόρον αὐτοῖς τὸ ἑβδομαδικοῦ ἔτους. ὃ δ' οὐδὲ αὐτοὺς ἀπείρους ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες ταῦτα ἀξιοῦσιν ἐπυνθάνετο. τῶν δ' εἰπόντων, ἑβραῖοι μὲν
F εἶεν, χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τῶν δ' οὐκ ἠνέσχοντο φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε εἶπεν ἰουδαίοις ταῦτ' ἐδωκα. ὑποσχέσεως μὲν τοιᾶς ⊂ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ὕστερον ἀπετάξατο. τοὺς δ' τῆ σαναβαλλέτη στρατιώτας ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλήρους γῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ
G θηβαΐδι φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προστάξας. τελευτήσαντος δ' ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ' ὅπως τε χαριζόμενος ἱερὸν ἔμεινεν.

εἰ δέ τις αἰτίαν ἔχει πρὸς τοῖς ἱεροσολυμίταις κακοφαγίας, ἡ τῆς ἐν τοῖς σάββασι παρανομίας, ἡ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, πρὸς τοὺς σικιμίτας ἐφευγε λέγων ἀδίκως ἐγκεκλῆσθαι. τετελεύτηκει δ' κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ⊂ ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, ⊂ τὴν ἀρχιερωσύνην ὀνίας ὁ παῖς αὐτοῦ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ πρὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ
Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ ϵ̓ἀπάτῃ ϖροσλαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν. Κεφ. α.

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλλήνων γλῶτταν μετέβαλε, καὶ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτοῦ χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ θεῷ. Κεφ. β.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, ϵ̓ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσαις πόλεσιν. Κεφ. γ.

Ἐκ τῆς γλυκυμόνης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τωβίου ποιησαμένου φιλίαν ϖρὸς πτολεμαῖον τὸν ϵ̓πιφανῆ. Κεφ. δ.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων ϖρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τοῦ ἰουδαίων. Κεφ. ε.

Στάσις τοῦ δυνατοῦ ἰουδαίων ϖρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο, αὐτίοχον τὸν ϵ̓πιφανῆ. Κεφ. ϛ.

Οτι σραπυσάμμων αὐτίοχος ϵ̓πὶ ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸ ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ.

Ως αὐτίοχου κωλύσαντος τοῖς παρ' ὡμοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς αὐτίοχου σρατηγοὺς ἐνίκησε. Κεφ. η.

Ματθίου τελευτήσαντος γήρᾳ μὲν ὄντος ἤδη, ϖροφάσεσι δὲ τοῦ ϖραγμάτων ϖροστασίαν τοῖς παισὶν. Κεφ. θ.

Ως αὐτίοχου σρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν. Κεφ. ι.

Η σίλωνος καὶ γοργίου σρατηγία ϵ̓πὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἥττα, ϵ̓ δυσθορὰ τοῦ σρατοῦ. Κεφ. ια.

Οτι σραπυσάμμοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ϵ̓πὶ ἀμμανίτας, καὶ τὴν γαλαδίτιν, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ϵ̓πὶ τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐνεφάτησαν αὐτῷ. Κεφ. ιβ.

Ως αὐτίοχος ὁ ϵ̓πιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ.

Ως αὐτίοχος ὁ ϵ̓πικληθεὶς εὐπάτωρ σραπυσάμμους ϵ̓πὶ ἰουδαίους μετὰ λυσίου, καὶ νικήσας ἐπολιόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ.

Οτι πολλοῦ χρόνου τὴν πολιορκίαν ξενιζομένου, φιλίαν ποιησάμμους ϖρὸς ἰούδαν, ἀφρικῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ αὐτίοχος. Κεφ. ιε.

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου σρατηγὸς, ϵ̓πισραπυσάμμους τοῖς ἰουδαίοις, ἀσεμνότος ἀνέσρεψε ϖρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις.

Ως νικάνωρ μετὰ τὸν βακχίδην ϖεμφθεὶς σρατηγὸς, ϵ̓πόλεμον ἐκίνησε τοῦ σρατοῦ. Κεφ. ιζ.

Οτι πάλιν ϵ̓πὶ τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ἐκϖεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη.

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. Κεφ. ιθ.

HÆC IN DVODECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat. CAP. II.

Quomodo honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis ius ciuium eis concessum sit. CAP. III.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum. CAP. V.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit. CAP. VII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus. CAP. VIII.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo diuisis copiis Iudas Ammanitas, Simon verò eius frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Iuda fœdus fecerit, & ex Iudæa discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus infecto negotio ad suum regem reuertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria. CAP. XVIII.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DVODECIMVS.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis vt iam dictū est Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperio verò in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniam Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptū. Qui dum seditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante ꝛogo bello, & vrbes multæ afflictæ sunt, & habitatores earum plurimi per diuersa prælioru certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo tamen circumuēta. Ingressus enim vrbem sabbato velut sacrorū gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hostile suspicarentur, & alioquin eum diē in ocio & quiete agentib⁹, sine difficultate potitus dominio, acerbē eā & inclemēter tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionē nobis exprobrans, quòd propter eam libertatē amiserimus. Sic. n. scribit: Est gēs quę Iudęorū dicitur, vrbē incolēs magnam & bene munitā, nomine Hierosolyma. hāc passi sunt in Ptolemęi potestatē peruenire: & dum propter superstitionem grauantur arma sumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cæterùm Ptolemęus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorū vicinia, Samariáque & Garizin mōte in Ægyptū traductos iussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè iurisiurādi fidē seruare cōpertum haberet ex responso quod Alexādri

Κεφάλαιον α'.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ καταλαβὼν τὸ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνον ἰουδαίων πράγματα ποικίλως διαθεὶς, τελευτᾷ τὸν βίον μεταπεσούσης ἐκ τοῦ πολλοὺς τῆς ἀρχῆς, ἀντίγονος μὲν τῆς ἀσίας ὅπαντα, σέλευκος δὲ βαβυλῶνος καὶ τὴν ἐκεῖ ἐθνάν, λυσίμαχος δὲ τὸν ἑλλήσποντον διεῖπε, τὴν δὲ μακεδονίαν εἶχε κάσσανδρος, πτολεμαῖος δὲ ὁ λάγου τὴν αἴγυπτον εἰλήφει. στασιάζοντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πόλεμος τε συνεχὴς καὶ μάχαις συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀπεβάλλειν τὴν οἰκητόρων, ὡς δὲ τὴν συρίαν ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τὰ ἐναντία παθεῖν αὐτῇ τῇ ὁπλήσει. κατέσχε γοῦν καὶ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, οὐδὲ ὑπενόουν πολέμιον, καὶ δίχα τε αὐτὸν ἐπιτηδείαν ἐν ἀρχῇ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐκράτησε τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἤλεγξεν αὐτούς. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλοῦσι τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ὧδε. ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑπῆκοον ὑπὸ πτολεμαίῳ ἠνωμένῳ, ὅπλα λαβεῖν ἐθελήσαντες, ἀλλὰ δίχα τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην. ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπό τε τῆς ὀρεινῆς ἰουδαίας καὶ τῆς περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τῆς ἐν γαριζεῖν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς αἴγυπτον ἀγαγών. ἐνωκίσθησαν δὲ ἀπὸ τῆς ἱεροσολύμων, περὶ τε τὴν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκρίνατο ἀλεξάνδρῳ, περὶ-

πρεσβύσαι πρὸς αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαι δαρείου τὴ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῷ εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσαι, & τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολίτας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παὶ αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τὰ παραδοθέντα φυλάξωσιν. οἱ δὲ πίστιν διεφύλαξαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν αἴγυπτον παρεγένοντο, τῆς τε ἀρετῆς τῶν τόπων αὐτοὺς, καὶ τῆς τοῦ πτολεμαίου φιλανθρωπίας, προσκαλουμένης. ἐστάσεις μέντοι καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς σαμαρείτας, τὴν πάτριον ἀγωγὴν τῶν ἐτῶν ἀποσώζειν προῃρημένοις ἐγένοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῶν μὲν ἱεροσολυμιτῶν τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων. τῶν δὲ σαμαρειτῶν εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος καλοῦντων.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκεν τῷ θεῷ.

ΕΠειτα τὴν βασιλείαν τῆς αἰγύπτου φιλάδελφος ὁ φιλάδελφος καταλαβὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἐνὸς δέοντος τεσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἡρμήνευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν αἰγύπτῳ τῷ ἱεροσολυμιτῶν ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας δισμυρίαδας ἓξ αἰτίας τοιαύτης. δημήτριος ὁ φαληρεὺς, ὃς ἦν ὅπι τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν ἦν πάντα τὰ κατ' τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωνούμενος, ἔπραττε μόνον ἀκούσας σπουδῆς ἄξιον ἢ ἤδη τῆ τοῦ βασιλέως προαιρέσει, μάλιστα γὰρ ἦν τὸν συλλογεῖν τὰ βιβλία φιλοκάλως, συνηγωνίζετο. ἐρομένου δ' αὐτὸν ποτὲ τοῦ πτολεμαίου, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων, τῷ μὲν ὑπαρχόντων εἶναι φῆσι εἴκοσι, ὀλίγου δεῖν χιλίων, εἰς πεντήκοντα συναθροισθήσεσθαι δ' ἐλέγετο αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ θεῖα τοῖς ἰουδαίοις τῷ παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ ἰδιαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶτταν. δοκεῖ μὲν γὰρ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν σύρων γραμμάτων ὅμοιος ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν οὐσίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιόξενον δ' αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας ἀνεκλείπτους, ἐχόντα τὴν βιβλιοθήκην καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν δημήτριον φιλοτιμούμενον περὶ τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν βιβλίων ὑποτίθεσθαι, γράφει τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίνεσθαι. ἀριστέας δέ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μεγιότητα, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἐγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ὁπτηδειον εἶναι κρίνας τῆς δεήσεως, περὶ τούτου διαλέγεται τοῖς ἄρχουσι τῶν σωματοφυλάκων, σωσιβίῳ τῷ παρεντίνῳ καὶ ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι περὶ ὧν ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τὴν τῶν προειρημένων γνώμην ὁ ἀριστέας, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγους πρὸς αὐτὸ τοιούτους ἐποιήσατο. δεῖ γὰρ ἀπατωμένους ἡμᾶς ὦ βασιλεῦ παρορᾶν, ἀλλὰ τἀληθὲς ἀπελέγχειν. τοὺς γὰρ τῶν ἰουδαίων νόμους οὐ μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεῦσαι διεγνωκότες εἰς τὸ σὸν κεχαρισμέ-

legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemęi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, instituta patria peruicaciter retinẽtes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sacrosãctum esse affirmant, & victimas à Iudęis nõ aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

Cap. II.

Ptolemeus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

POst hunc Philadelphus assumpto Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero cẽtum viginti millia, idque ex huiusmodi causã. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operã, vt, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot vbicunq. audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducẽta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertũ sibi certis indiciis multos esse apud Iudęos, qui leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorũ lingua & literis, & exhibituros negotium his qui velint eos in Græcum sermonẽ vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non desint sumptus, in bibliothecam suã referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirẽdos libros studio, scribit Iudęorum pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristęus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cùm iamdudum animum haberet rogare eum vt Iudęos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimã occasionẽ supplicãdi, primũ cũ præfectis satellitib. Sosibio Tarẽtino & Andrea cõsiliũ hoc cõmunicat, multũ obtestatus vt preces suas apud regẽ quãtũ possũt adiutẽt: & postquã intellexit ipsis quoque rẽ cordi esse, adito rege sic eũ allocutus est: Quia nõ decet nos rex verũ dissimulare, sed ingenuè proloqui: cũ hoc agam vt Iudęorũ leges non transcribantur tãtũ, verũctiã vertãtur, quónam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi huius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia. liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sanè de ea re inquirēti peruestigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio, præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has precesofferre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Paruáne igitur tibi Aristæe videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quādo militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristęi peritio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehēdebantur non hi solùm quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant, & cùm eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poscere, ne hęc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quo illustrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt & subacta Iudæa mancipia inde in regionem nostram eiúsque vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuēditi sunt, hos omnes liberos volo fieri, próque singulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cū cętero stipendio, reliquos verò à mensariis regiis. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captiuitatē abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hāc multitudinem. Quapropter iustitię respectu, & commiseratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudęos omnes, qui seruitutem seruiunt, dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictū proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mācipiorū numerū: id enim & mihiipsi profuturū existi-

τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο πεφύκαμεν ; πολλ' ὢν ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλευόντων, οἷς τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι ποσῶν ἀκολούθως ἀπόλυσον τῆς ταλαιπωρίας, τιμῶν βασιλείαν σὴν διέπιντος τοῦ θεμένου τοῖς νόμοις αὐτοῖς θεῦ, καθ' ὃν ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συνεπαίδμονα θεὸν, καὶ οὗτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, ζῶα καλοῦντες αὐτὸν ἐπώνυμον, ἀπὸ τοῦ σύμπαντα ἐμφύειν τὸ ζῆν τιμῶν ὑπάλληλον αὐτῷ νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, τοῖς ἐξαίρετον τιμῶν εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τιμῶν πατρίδα, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ βίον ἀπαρεμφόρητον. ἴσθι μοὶ τοῦτο ὦ βασιλεῦ, ὡς οὔτε γένει προσήκων αὐτοῖς, οὔτε ὁμόφυλος αὐτῷ ὢν ταῦτα περὶ αὐτῶν ἀξιῶ· πάντων γὰρ ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων τοῦ θεοῦ, καὶ γινώσκων αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς ἀποιοῦσιν, ὅτι τοῦτο καὶ σὲ φιλοκαλῶ. ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἀριστέως, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρῷ καὶ γηθόπι τῷ προσώπῳ, πόσας εἶπεν ὑπολαμβάνεις τῷ ἀπολυθησομένων εἶναι μυριάδας; ὑποτυχόντος δ' ἀνδρέου, παρεισπίπτει γὰρ, καὶ φήσαντος ὀλίγῳ πλείονας εἶναι τῷ ἑνδεκα μυριάδων. ἦ μικρὰν ἄρα ἡμῖν εἶπεν ἀρίστη δωρεὰν αἰτεῖς, σωσθεὶς δ' καὶ τῷ παρόντων φησάντων ὡς ἄξιον αὐτὸν θεῖ τοῦ μεγαλοψυχίας τῷ παρεληλύθει τιμῶν βασιλείαν θεῷ χαρίσασθαι ποιήσασθαι. ἀλλαχοῦ γὰρ αὐτῷ, σπεύδοντι ὅσα τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῷ παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν κέλευσι. καὶ δεῖν ὧν ἄξιον, προσθῆναι γράμματα ὑπέσχετο μεγαλοφρονῶς ἔχοντα, καὶ τιμῶν ἀριστέως προαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ φρὸ ταύτης τιμῶν θεοῦ βούλησιν. καθ' ὃν οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ παρὸς ἀχθέντας αὐτῷ καὶ τῆς ἐμῆς στρατείας ἀπολύειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, εἴ τινες αὖθις ἐπεισήχθησαν, πλειόνων ἢ τετρακοσίων ταλάντων τῆς ἀπολυτρώσεως γενησόμενα φαμένων ταῦτα τε συνεχώρει, καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προστάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς τοῦ βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνω δεδωκέναι, ὃν ἦν τοιοῦτο. ὅσοι τῷ συστρατευσαμένων ἡμῖν τοῦ πατρὶ, τιμῶν τε συνείας καὶ φοινίκων ἐπίδρομον, καὶ τιμῶν ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, ἀπεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τιμῶν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπημπόλησαν, τούς τε πρὸ αὐτοῦ ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νῦν εἰσήχθησαν τούτους ἀπολυέτωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρ', οἱ μὲν στρατιῶται μὴ καὶ τοῦ ὀψωνίου, οἱ δ' λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοῖς καὶ θεῷ τιμῶν πατρὸς προαίρεσιν καὶ θεῷ τὸ δίκαιον αἰχμαλωτίσθαι. τιμῶν δ' χώραν αὐτοῦ δι' τιμῶν στρατιωτικῶν αὐθάδειαν κακωθῆναι. καὶ δι' τὴν εἰς αἰγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γενησόμενα. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν καὶ τοῖς καταδυναστευομένοις θεῷ τὸ προσῆκον ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄντας ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ὑπὲρ αὐτῶν κεφάλαιον τοῖς κεκτημένοις. καὶ μηδένα θεῖ τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς προγεγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ὑπὸ τριῶν ἡμέρας ποιεῖσθαι, πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, θεραπεύοντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν.

προσα-

προσταγμάτος ἢ τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βελόμενος ἀ-
ὠνῆται τὰς οὐσίας εἰς τὴν βασιλικὴν κτῆσιν ἀνεγκλήτως βέ-
λομαι. τούτου ἢ τῷ προστάγματος ἀνενεχθέντος τῷ
βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μόνης ἢ λείποντος τῆς
εἰς τὸ πρότερον κὴ τὴν αὖθις εἰσηγμένων ἰουδαίων
μὴ διεστάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ
τὸ εἰς τούτων φιλάνθρωπον. καὶ τελοῦντος τὸν φόρον δόσιν
οὖσαν ἀθρόαν ἐπέλυσε τοὺς ὑπηρέτας τῆς ταγμά-
των ἀπομερίσαι, καὶ τοῖς βασιλικοῖς ζαπεζίταις. γλυ-
μμὺς ἢ τούτου, ταχέως ἐν ζ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος
εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα ἢ ἐπὶ ξ
καὶ ὑ τὴν λύτρων ἐγένοντο. καὶ γὰρ τὴν νηπίων εἰσέ-
φερεν οἱ διακόσιαι καὶ ρ δραχμὰς, ὡς τοῦ βα-
σιλέως καὶ ἐπὶ τούτων διδόναι κελεύσαντος ἐν τῷ
προσγράψαι ἐπὶ ἑκάστου σώματος λαμβάνειν τὸ προ-
ειρημένον. ἐπειδὴ ἢ ταῦτ' ἐγένετο κὴ τὸν τοῦ βασιλέως
βούλησιν μεγαλοφρεπῶς, ἐπέλυσε τὸν δημόσιον ἐπι-
δοῦναι κὴ τὸ ὠφελὲς τῆς ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς
δόγμα. ἦν γὰρ εἰκὸς τοῖς βασιλεῦσιν ὠκονόμητο, πάντα
ἢ μὴ πολλῆς βιβλιοθήκης ἐφεύρετο, διὸ ἐστὶ τὸ τῆς εἰσ-
δόσεως ἀντίγραφον ἐστὶ τὸ τῆς βιβλίων κατατέταχται,
κὴ τὸ πλῆθος τῆς ἀποσταλμένων ἀναθημάτων, κὴ τὸ εἰς
ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβεστάτην εἰς τὴν τοῦ τε-
χνίτου τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, κὴ διὰ τὴν τῆς κατα-
σκευασμάτων ὑπερβολὴν, τὸν ἑκάστου δημεργὸν εἰς δι-
δόντως γνώσεσθαι, τὰ μὲν τοίνυν εἰς δόσεως τὸ ἀντίγραφον,
ὑπῆρχε τοιοῦτον. βασιλεῖ μεγάλῳ ἐλεάζαρ δημηγέρων.
προσταξάντος σου ὦ βασιλεῦ, περὶ τῶν ἔτι λειπόν-
των, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμά-
των ὅπως συναχθῇ, κὴ ὡς τῶν ὑπαπεφωκότων ὅπως
ἡ δόσις βιβλιοθήκης τύχῃ, πάσῃ κεχρημένος ὡς τάχι-
στα σπουδῇ, δηλοῖ σοι τὰ τῶν ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία
λέπτυνσιν ἡμῖν συνὼ ἑτέρους. χαρακτῆρσι γὰρ ἑβραϊκοῖς γε-
γραμμένα κὴ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ, ἔστιν ἡμῶν ἀσαφῆ. συμβέ-
βηκε δ' αὐτὰ, κὴ ἀμελέστερον ἢ ἐχρῆ σεσημάνθαι, διὰ τὸ
βασιλικῆς ἔτυχε τετυχηκέναι φροντίδος. ἔστι ἢ ἀναγκαῖον
εἰ κὴ ταῦτα ὅλα σοὶ, δηλωθῆναι. φιλοσοφωτέραν
γὰρ κὴ ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἶναι συμβέβηκεν ὡς ἂν ἔ-
σαν θεοῦ. διὸ ἐστὶ τοῖς στόμασιν αὐτῆς, κὴ συγγραφεῖς τῶν
ἱερέων, ἐκ ἐμπαθείας φησὶν ἐκαταῖος ὁ ἀδηλέστης, κὰ-
δὲ τῶν κατ' αὐτὴν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῆς
ὕλης, ἐστὶ μὴ δίον αὐτὴν βεβήλοις στόμασι δηλασφεῖσθαι.
ἐὰν οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρ-
χιερεῖ ὅπως ἀποστείλῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἀφ' ἑκάστης
φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τῶν
βιβλίων σαφὲς ἐστὶ σύμφωνον εὖ μαθόντες, κὴ τὸ κῦ τελῶ
ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν πραγμάτων, ἀξίως
ταῦτα τῆς σῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν. τοιαύτης ἦν
τὸ εἰς δόσεως γενομένης, ὁ βασιλεὺς ἐπέλυσεν ἐλεαζά-
ρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν ἰουδαίων γραφῆναι περὶ τούτων, ἅ-
μα καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν δουλευόντων παρ' αὐτοῖς ἰουδαί-
ων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς πρόσοδον δὲ
κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων, ἔπεμψε χρυ-
σοῦ μὲν ὁλκῆς τάλαντα υ. λίθων δὲ πολυτελῶν
ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοῖς φύ-
λαξι τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τελῶ ἐκλογὴν τοῖς τεχίταις αὐτῶν οὗ παρ' ἂν ἐθελή-
σωσιν εἴδους ὑπιτρέπειν. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τά-
λαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. δηλώσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν,

A mo. Eum verò qui parêre noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quę fisco nostro debēt cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum esset regi, nec tamē diserte cautum esset illis quoque, qui vel antè vel pòst capti fuerant, liberaliter & illis indultum est eadem regis beneficentia: iussitque vt ex collectis iam tributis distribueretur pecunia in militem & in mensarios regios. Quo facto, intra septem dies peractum est quicquid rex iusserat, impensis in redemptionem quadringentis sexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas cētum viginti drachmas, quasi regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adscriptum erat pro singulis mancipiorum capitibus eam summam numerandam. Hæc vbi ex sententia regis magnificè sunt peracta, iussit Demetrium euulgare decretum de transcribēdis Iudęorum codicibus. nihil enim temerè fiebat à regibus, sed omnia diligenter præmeditata: quapropter & suggestionis exemplar & epistolarum in commentarios relatum est, & multitudo missorum donariorum, & quòd à quoque factum est, vt primo aspectu pateat ex ipsis operibus tam autorum quàm artificum præstantia. Suggestionis sanè exemplar fuit tale, Regi magno Demetrius. Quia mandasti rex vt quod deest tuæ bibliothecæ suppleamus, & libros qui hactenus nostram inquisitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad summam circa hoc negocium diligentiam reliquum faciens, scire te velim inter eos quos adhuc desideramus esse Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipsorum lingua scripti cùm sint, intelligi à nobis non possunt. sunt etiam negligentius quàm par est habiti, eo quòd nondum eis regia prouidentia contigit. necesse est autem vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & sinceriorem legislationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc est causa, vt Hecatęus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel historicus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præscriptum res suas administrauerunt: quod sacrosancta sit, & profano ore tractari non debeat. Itaque si idem tibi videbitur rex, scribes Iudęorum pontifici, vt mittat senos ex singulis tribubus seniores, legum earum peritissimos, ex quorum interpretatione apertum ac consonum sensum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo desiderio colligamus. Ad hanc igitur suggestionē iussit rex suos, vt ad Eleazarum Iudæorum pōtificem de hac re scriberent, simúlque per easdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum pristinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, misit auri talenta quinquaginta, & gemmarū copiosam multitudinem: iussítque custodes arcarum in quibus gemmæ ferri abantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro sacrificiis & reliquis templi vsibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum

vbi primùm expoſuero exemplar epiſtolę ſcriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc ſacerdotij faſtigium hoc modo conſecutus eſt. Onia pontifice defuncto filius ei Simon ſucceſſit, luſtus cognominatus, quòd & Deum piè coleret, & ciues ſũma potiretur beneuolentia. Quo mortuo, ſuperſtite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, pontificatũ aſſũpſit: cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit. Rex Ptolemęus Eleazaro pontifici ſalutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Perſæ dum rerum potirentur captiuos eò pertraxerãt, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vſus amplis ſtipendiis conductorũ aliis etiam caſtellorum cuſtòdia per Ægyptum aſſignata, vt eſſent terrori indigenis. Ego verò poſtquam principatũ adeptus ſum, cùm in cæteros benignitate ſum vſus, tũ maximè in tuos ciues: quorum ſupra centum millia in libertatem vindicaui, reſtitutis de meo preciis eorum ſupra cẽtum millia in libertatem vindicaui, reſtitutis de meo preciis eorum poſſeſſoribus. ex his per ętatem idoneos allegi in militiam: nonnullos quorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accẽſui, ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus eſt rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbẽ Iudęis gratum faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam linguã vertere, & ita verſam in bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, ſi idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaque ſex viros bonos iam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum periti, poſſint præſtare bonos interpretes. Spero enim ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream præfectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi chariſſimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum miſimus, talenta argenti centum. Reſcribes autem quicquid volueris, facturus nobis rem gratiſſimam. Hac epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit quàm potuit honorificẽtiſſimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemęo S. Si vales cum regina Arſinoe communibúſque liberis, noſtrę quoque res ſe habent optimè: Acceptis tuis literis gauiſi ſumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem. Aduocataque concione eas legimus, teſtes pietatis qua colis Deum maximum. oſtendimus etiam phialas quas miſiſti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & menſam dedicandam, centúmque illa talenta quæ in victimas & alios templi vſus attulerunt Andreas & Ariſtęus amici tui chariſſimi, viri boni ac docti, tuáque amicitia digniſſimi. quare ſcito nos tibi gratificaturos etiã ſi quid præter ingenium noſtrum facere oporteat. prouocati enim beneficiis in ciues noſtros collatis non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiã. Quamobrem continuò pro te ſororéque tua & liberis & amicis hoſtias obtulimus, & populꝰ vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, & pro pacato regni tui ſtatu, vtque hæc legis verſio tam felix tibi ſit quàm cupis maximè.

A μὴ τὸ προσεκθέσθαι τὸ αὐτόγραφον ὁ βασιλεὺς τῆς γραφείσης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτῃ λαβόντι τὴν τιμὴν ἐξ αἰτίας ὁμοίας. τελευτήσαντος γὰρ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ σίμων γίνεται ἀγάθοχος ὁ καὶ δίκαιος ὀνομασθείς, ἀφ' οὗ τε τὸ προὸς θεὸν διατεθὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. ἀποθανόντος δὲ τούτου, καὶ νήπιον υἱὸν καταλιπόντος τὸν κληθέντα ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, ἐφ' ᾧ τὸν λόγον ποιήσομαι, τὴν ἀρχιε-

B ρωσύνην παρέλαβεν, ᾧ γράφει πτολεμαῖος τὸν τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατωκισμένων ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ περσῶν ὅτε ἐκράτουν, ὁ ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν ὅπλ' μείζοσι μισθοφορίαις, τοὺς δὲ γνωμένοις ἐν αἰγύπτῳ σὺν αὐτῷ, τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλακὴν παρέθετο, ἵνα τοῖς αἰγυπτίοις ὦσι φοβεροί. τὴν δ' ἀρχὴν ἐγὼ φιλανθρώπως

C ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπῆρχε δ' ἐκ μὲν μακεδόνας αἰχμαλώτων δουλεύοντας, ἀπέλυσα τοὺς διατόπους αὐτῶν ἐκ τῆς ἐμῆς λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τὰς ἡλικίας, εἰς τὸν στρατικὸν κατάλογον κατέταξα. τινὰς δὲ τῶν φίλων ἐμοῖς καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς πιστῶν εἰς δυναμένων, τούτοις ἠξίωκα νομίζων ἡδὺ τῆς θεᾶς τῆς ὑπ' ἐμοῦ φρονοίας αἰάθημα ἕξειν καὶ μέγιστον ἀγαθόν. βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις

D χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατ' τὴν οἰκουμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἔγνων μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμμασιν ἑλληνικοῖς ἐν τῇ ἐβραϊκῶν μεταγραφέντα, κεῖσθαι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ὅπλεξάμενος, ἀνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἥδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ καὶ δύνανται τὴν ἀκρίβειαν ἐκφυγεῖν τῶν νόμων, καὶ συνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ

E ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ὅπλα τελεσθέντων, μεγίστην δόξαν ἡμῖν προσγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι πρὸς τούτων δύο ἀρχιξέμβους αἰδρέαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα καὶ ἀρίσταιον, ἐμοὶ τιμιωτάτους· οἷς ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπέσταλκα, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. καὶ σὺ δὲ ἡμῖν ὅπισταλλον, πρὸς ὧν αὖ ἐθέλῃς, ποιήσῃς κεχαρισμένα. τὸν οὖν βασιλέως τοῦ βασιλέως κομισθέντα πρὸς ἐλεάζαρον, ἀπεγράφει πρὸς αὐτὸν ὡς ἐκεῖνο μάλιστα φιλοτίμως. ἀρχιε-

F ρεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρωμένων σοῦ τε καὶ τῆς βασιλίσσης ἀρσινόης καὶ τῶν τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τὰ δὲ ὅπλα λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ὅτι τῇ προαιρέσει σου. καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἐμφανίζοντες αὐτῶν ἐν ἕξις πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δὲ αὐτῶν καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ'. καὶ ἀργυρᾶς

G λ'. καὶ κρατῆρας ε'. καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ὅπισκάλιον ὧν αὐ δεῖ τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκόμισαν ἀνδρεία καὶ ἀρίσταιος οἱ τιμιώτατοί σου καὶ φίλων, αἰδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδεία διαφέροντες, ἐπὶ τῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἴδοι δ' ἡμᾶς τὰ σοὶ συμφέρον καὶ ἢ τὶ φιλικὰ φύσιν, ὑπομιμνήσκοντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς εὐεργεσίας ἀπολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀπο-

λίτας κατατεθείσας. διὸ θυσίαν ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων προσηγάγομεν θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος εὐχὰς ἐποίησατο ἡμῖν ἅδεσθαι σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναί σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τήν τε τοῦ νόμου μεταγραφὴν, ὅπερ συμφέροντι τῷ σῷ λαβεῖν ὁ προαίρεσις τέλος

ὅπλε-

δπλέξαμεν ἡ κ᾽ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ὑπὸ φυλῆς ἑκάστης, εἰς πεπόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσαι ἡ τῆς σῆς δυσεβείας κ᾽ δικαιοσύνης τὸ, μεταγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ὑποπέμψαι μὴ ἀσφαλείας τῆ κομιζόντων. ἐρρῶσθαι. ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντέγραψεν. ἐμοὶ δ᾽ οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, εἰ τὸν νόμον ἀκόμιζον, ὑπὸ ἐλεαζάρου πεμφθέντας δηλοῦν. ἰκὼ γὰρ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ἐπιστολῇ. τὴν μὲν τοίνυν τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν κ᾽ κατασκευὴν ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμενος ἐλθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βασιλέως ὑπὲρ τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰρ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεύς, καὶ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, κ᾽ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥαθύμως εἶᾳ γίνεσθαι τῶν κατασκευασμάτων, ὧν ἑκάστου ὡς οἷόν τε, τὴν πολυτέλειαν δηλώσομαι. τῆς μὲν ἱστορίας ἴσως οὐκ ἀπαγγούσης τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ ἡ τοῦ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον, οὕτως συνήσθη τοῖς ἐντυχοῦσι λαμβάνων. πρῶτον ἡ τὰ περὶ τῆς τραπέζης ἐπιθήσομαι. εἶχε μὲν γὰρ δι᾽ εὐνοίας ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέθη ταῦτα τοῖς μέρεσι ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. πρόσταξε ἡ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀνακειμένης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις τραπέζης, πόσον τε ὄζυ, καὶ εἰ δύναται μείζον τούτοις κατασκευασθῆναι μεγέθη ἡ καὶ τὴν οὖσαν ἡλίκη τις ἐστὶν, καὶ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γίνεσθαι, φήσας κ᾽ πεπαπλασίονα τῆς ὑπαρχούσης τῷ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι ἡ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἀχρηστος ᾖ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους γίνηται. βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀνακεῖσθαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ πρὸς τὰς λειτουργίας δύχρηστα. καὶ διὰ τοῦτο λογισάμενος σύμμετρον κατασκευάσαι τὴν πρώτην τράπεζαν, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τὴν ἀπάνην χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν ὑπερβαλεῖν τὴν πρώτην ὑπάρχουσαν ὑπερβαλέσθαι, τῇ ἡ ποικιλίᾳ κ᾽ τῷ κάλλει τῆς ὕλης. ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς ἡ ὢν κατιδεῖν θεαμάτων παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβεῖν ὑπόνοιαν ἐκ μικρῶν ἐπιδόξων, κ᾽ ὅσα ἐν ἀγράφοις τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων διὰ τὴν συνέσιν, κ᾽ ὑπεδείκνυε τοῖς τεχνίταις, συμέλευσε ταῦτα κατασκευάζεσθαι. κ᾽ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρίβειαν αὐτῷ ὑπεβλέποντας ὁμοίως ὅπη τελεῖν. ὑποσησάμενοι δοῦναι ποιήσασθαι τὴν τράπεζαν, δύο μὲν κ᾽ ἡμίσους πήχεων τὸ μῆκος, ἐνὸς ἡ τὸ εὖρος, τὸ δ᾽ ὕψος ἐπὶ τοὺς κ᾽ ἡμίσους, σὺν χρυσοῦ τὴν ὅλην κατασκευὴν τῷ ἔργῳ ποιούμενοι, τὴν μὲν οὖν στρατιὰν παλαιστικὴν εἰργάσαντο. τὰ ἡ κυμάτια στρεπτὰ, τὴν ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινοειδῆ, τῇ θρείᾳ θαυμαστῶς ἐν τῷ ξύλῳ μέσῳ μεμιμημένην. ξυνώνων γὰρ ὄντων αὐτῷ, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς ἐκτυπώσεως εἶχε διάθεσιν, ὡς στρεφομένων αὐτῶν, μίαν κ᾽ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμπαρέφεσθαι. τῆς ἡ στεφάνης, τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἐκλεισμένον. ῥαφὴν ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δ᾽ ἔξωθεν πεφυκὸς, ἔτι μᾶλλον τῷ κάλλει τῆς ἐργασίας ἐκπεπονημένον, ὡς ὑπ᾽ ὄψιν καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ καὶ τὸν μὲν ὑπερκεῖσθαι ἀμφοτέρων τῷ μερῶν ὀξεῖαν συμβαίνειν γίνεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τετρᾶν οὐσῶν ὡς προειρήκαμεν ἐπὶ τὸν μεταγωγὸν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο δὲ ταῖς χοινίσι τῆς θρείας, λίθοι πολυτελεῖς πεπλασμένοι, πτερύγας χρυσᾶς ἔχε ζημάτων κατειλημμένοι. τὰ δὲ ἐκ πλαγίου τῆς στεφάνης κ᾽ ὑπ᾽ ὄψιν ἀνατείνοντα, ὡσὰν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θεσπ κατασκόσμηται, ῥάβδοις τὸν ἀναγλυφὴν ἐοικότων πυκναῖς, αἳ πρὸς τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἴλλυτο. ὑπὸ δὲ τὸν ὠὰν διατύπωσιν, στέφανον πεποίηνται οἱ τεχνῖται,

A Delegimus etiam senos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege misimus. tuę autem pietatis erit ac iustitiæ, vt transcripta lege ad nos eã tutò remittas vnà cum eius deportatoribus. Bene vale. Hæc sunt quæ rescripsit põtifex. superuacaneum autẽ visum est apponere LXX. seniorum nomina qui cum lege ab Eleazaro missi sunt, licet adscripta fuerint in epistola, donariorum tamen quæ ex Deo misit ornatum & magnificentiam silentio prętereire non possum, vt omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim sumptus suppeditãs & præsentia sua extimulans artifices, opera eorum assiduè visẽdo, nullam eis segnitiæ aut negligentiæ relinquebat occasionem: quæ nũc recensebo singula, non quòd historiæ contextus hoc admodum postulet, sed quòd digna sit quæ prædicetur regis liberalitas: primúmque mensam conabor describere. Cupiens enim longè maiorem facere mandauit explorari eius quæ tum Hierosolymis erat magnitudinem, quanta esset, & an maior posset fieri: & comperta eius mensura, quódque maior etiam esse posset: ait se eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana ministeria minus posthac esset vtilis. Cupere.n. se ea donaria non solùm ad ostentationem, sed ad vsum etiam esse accommodata: itaque volens declarare se non auri penuria vel parsimonia parem priori facere: quod non erat integrũ addere magnitudini, id compẽsauit variete ornatus & operis pulchritudine. cùm enim esset ingeniosus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inusitatis operibus, pro sua sapientia præscribebat artificibus, exigens ne quid à præscriptis formulis discederent. ac primùm constituto mensę modo in longitudinem cubitorum duorum & semis, in latitudinem vnius, altitudine sesquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latã circundederunt: cuius cimæ versatiles sculpturam habebant resticulatam indistincta imitatione per tria latera. cùm enim essent triangulę per singulos angulos cędem erant figurationes vt conuersę non alia, sed eadẽ specie oculis occurrerent. loricę verò pars interior ad mensam vergens egregias sculpturas habebat: sed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quòd hę totę essent conspicuę. quin & cymę illę facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari mensura oculis subiiciebant. resticulis autem illis sculptilibus insertę erant gemmæ pretiosę paribus interuallis distantes, fibulis aureis per foramina comprehensę. exterior autem loricę facies gẽmis pulchris ouali specie distinguebatur, intercurrente densa sculptura virgarũ, quępet circuitũ mesę volucbãtur

huic ſubiecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis,& ſpicis emergentibus,& malis punicis interſertis:quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentib⁹, & auro circũ totam mẽſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis cum virgatis pleræque ſculpturis viſebatur: vt ex vtraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia,etiam in lorica & cymarũ ordine:ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificium vſque imos pedes pertenderet.ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuersã menſæ latitudinem,in eam pedes eius inſeruerunt,quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt mẽſæ iuxta loricam,vt his inſiſtens quaqua verteretur,eandem ſpeciem oſtenderet.In menſa autem ſculptus erat mæander, magni precij gemmis per medium tanquã ſtellis variegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, aliiſque generibus quę vbique grata ſunt propter preciũ.Propter mæandrum verò reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rombo circa medium ſimiles,in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria coniunctim cum magna gratia ſpectabantur.pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſa ſe reflectentibus,cùm germen alioquin rectũ videretur,baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine:erãtque ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo,hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos diſcurrentibus,in diſcreta verorum ſimilitudine.tanta enim erat artis ſubtilitas,vt perflante vento agitata, naturę non artis opus viderentur.conſtabátque totum opus trimembri cõpoſitione,ſed tanto artificio, vt cõmiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa:quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certè nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duę, ſquamatæ, à baſi vſque præcinctura, ſpiras habentes variis gemmis diſtinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum virgatam ſculpturam, & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra romborum ſpecie interueniente. addebant gratiam, inſertæ gemmæ ſcutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atq; implexis inter ſe palmitib. vuas ferẽtibus.

παντοίᾳ καρποῦ φύσιν ὑποτεθυμιῶν, ὡς ὁποκρέμασθαί τε βότρυς, καὶ στάχυς ἀνασῆναι, καὶ ῥοιᾶς ὁποκεκλεῖσθαι. ζωὶς δ' λίθους εἰς πᾶν εἶδος τῶν φερομένων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὴν οἰκείαν τετυπῶσθαι χρόαν ἐξεργασάμενοι, συνέδησαν τῷ χρυσῷ περὶ ὅλην τὴν ἔμπεζαν. ὑπὸ δ' τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν διάθεσις πεποίητο, ἐπὶ δ' ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ ἡ τραπέζης, ὡς ἑπαμφότερον μέρος ἔχειν τὴν αὐτὴν τῆς ποικιλείας τῶν ἔργων καὶ γλαφυρότητος θέαν κατασκευασμένην, ὡς μὴ τὴν τῶν κυμάτων θέσιν καὶ τὴν τῆς στεφάνης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἀλλαττομένης γίνεσθαι διάφορον. τὴν δ' αὐτὴν ἄχει καὶ τῶν ποδῶν ὄψιν ἡ ὑποτεχνήσεως διατετάσθαι. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦν τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλου τὸ ἡ τραπέζης πλάτος, εἰς ἕτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέθεσαν. ἔπειτα περόνας καὶ κατακλείσεσιν αὐτοὺς εἰσφίγγον τῇ τραπέζῃ κατὰ τὴν σεφάνην, διὰ τὴν θέαν τῆς καινουργίας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ὧ τὴς ἂν σπάσῃ τὴν τραπέζαν μέρει, παρέχωσι τὴν αὐτὴν ὅπη ἡ τῆς τραπέζης, μαίανδρον ἐξέγλυφαν, λίθοις αὐτῷ κατὰ μέσον ἀξιολόγοις ὥσπερ ἀστέρας, ποικίλης ἰδίας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθεμα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον περσαυγάζοντας αὐτῷ ἑκάτερον τοῖς ὄμμασι, τῷ τε ἄλλων ὅσοι θεμιτοὶ δάσει ζηλωτὶ πᾶσι διὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δ' τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοινοειδὲς θεῖπτε, ῥόμβῳ τὴν κατὰ μέσον ἐφιεμένη, ὑάλινον περσαυγάζοντας αὐτῷ ἑκάτερον τοῖς ὄμμασι, τῷ τε ἄλλων ὅσοι θεμιτοὶ δάσει ζηλωτὶ πᾶσι διὰ τὴν πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δ' τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοινοειδὲς θεῖπτε, ῥόμβῳ τὴν κατὰ μέσον ἐφιεμένη, ὑάλινον ἐμφερὲς, ἐφ' ᾧ κρύσταλός τε λίθος καὶ ἠλεκτρον ἐντετύπωτο, τῇ χροιᾷ θαλλίλλῳ τὴν ἰδίας μιμησάμενα, ψυχαγωγίαν θαυμασίως παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῷ δ' ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἀνφύσεις, τῷ πετάλων ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἀνακλωμένων. εἰς ὀρθὸν δ' τὴν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτῶν ἐξ ἀϊθέρακος λίθου παλαιστιαία πεποιημένη χεῖμα κυπίδος ὑποτελοῦσα. τὸ δ' πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἔχουσα. καθ' οὗ τὸ πᾶν ἔλασμα τῷ ποδῶν ἐρήρεισο. ἀνεγλυφαν δ' λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορεία τῷ ποδῶν ἕκαστον, χιτὼν αὐτοῖς καὶ χλαμύδια ἀμπέλων σὺν βότρυσιν ὑπεζυσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ θεὸς τὸ θνητὸν μὴ λεπτότητα καὶ τὴν ἐπάνω αὐτῆς ἔκτασιν κινούμενα, φαντασίαν τῷ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνη μιμητὴν παρεῖχεν. ἐκαμούργησαν δ' ὥστε τρίπυχον εἶναι τὸ χῆμα τὸ ὅλης κατασκευάσαι ζαπέζης, τὰ ἁρμονίας θεὸς ἄλληλα τὰ μερῶν ἕτερος συνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδὲ ὑπονοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δ' πήχεως καὶ ἔλαττον τῇ ζαπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν οὖν αἰάθημα τὸ τοῦ καὶ πολλὴν τὴν βασιλέως φιλοτιμίαν τοιοῦτο, τῇ τε πολυτελείᾳ τὰ ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τὰ καλλονῆς, ἔτι τῇ μιμήσει τῇ καὶ τὸν τορείαν τῷ τεχνιτῷ συνετελέσθη. ἀποδάσαντες εἰ καὶ μὴ τῷ μεγέθει τὰ θεραπαικειμένης τοῦ θεοῦ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μὲν ζυγῇ τέχνῃ, καὶ τῇ καινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς, πολὺ κρείττονα καὶ θεοβλεπτον ἀπεργάσασθαι. τῷ δ' κρατήρων, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φιαλοειδὲς δ' εἶχον ὑπὸ τῆς βάσεως μέχρι τ' διαζώματος τὸ ἔξωθεν, λίθων τ' ἀτειράς ποικίλας ἐνδεδυμένων. εἶτα ἐπ' αὐτῆς μαίανδρο πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξείργασο, καὶ συνέθεσιν λίθοι παντοίων τὴν ἰδίαν. κατ' αὐτὸ δ' ῥάβδωσις ἀνεγλυπτο. καθ' ἧς πλέγμα ῥομβωτὸ δικτύου ἐμφερὲς ἕως τὸ χείλους ἀνείλκυσο. τὰ δ' μέσα λίθων ἀποστίξεσι τε δακτύλων ἀνεπλήρων τὸ κάλλος. θεοειδέστατο δ' τὸ χείλη τ' κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίοις καὶ βοτρύων χροιαῖς εἰς κύκλον θεοπεμμένοις. τούτους μὲν ἦν χρυσοῦς κρατῆρας, δύο φορεῖντας ἑκάτερον

ρον ἀμφορίας τὸν κατεσκεύασαν τὸν ζόπον. οἱ δ' ἀργύ
ριοι τ ἐσόπτρου τ λαμπρότητα πολὺ διαυγέστερα γε-
γόνεισαν, ὡς ζωηροτέρας δι' αὐτῶν τὰς τ προσφερομέ-
νων ὄψεις ὁρᾶσθαι. προσκατεσκεύασε δ' τούτοις ὁ βασι
λεὺς κ φιάλας λ. ὧν ὅσα χρυσὸς ἦν ἀλλὰ μὴ λίθῳ πο-
λυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι κισσοῦ κ πετάλοις ἀμπέ-
λων ἐσκίαστο φιλοτέχνως ἐντετορευμένοις. ταῦτα δ' ἐ-
γὼ μὲν κ δι' αὐτὸν ἐμπειρίαν τῆς ἐργαζομένων θαυ-
μασίων ὄντων περὶ τὸ τέχνον, πολὺ δ μᾶλλον ὑπὸ τ
βασιλέως σπουδῆς κ φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπηρ-
τίζετο. ἡ γὰρ τ χορηγίας τὸ ἄφθονον κ μεγαλόψυχον τοῖς
τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ κ τὸ χρηματίζειν τοῖς
δημοσίοις πράγμασιν ἀπειρηκὼς αὐτὸς τοῖς κατασκευ-
άζουσι παρῆν, καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. αἴτιον
δ' ἦν τοῦτο τῆς τοῦ τεχνίτου σπουδαιότητος. οἱ γὰρ βα-
σιλέα καὶ τ τούτου σπουδὴν ὑποβλέποντες, φιλοπονώ-
τερον τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν. ταῦτα μὲν τὰ πεμ-
φθέντα εἰς ἱεροσόλυμα, ὑπὸ Πτολεμαίου ἀναθήματα. ὁ
δ ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος ἀναθεὶς αὐτὰ, κ τιμήσας τοὺς κο-
μίσαντας, κ δῶρα δοὺς τοῦ βασιλέως κομίζειν, ἀπέλυσε
πρὸς τὸν βασιλέα. πυθομένων δ εἰς τὴν Ἀλεξάν-
δρειαν, ἀκούσας Πτολεμαῖος τ παρουσίαν αὐτ, κ τὰς ἑ-
βδομήκοντα τοῦ πρεσβυτέρου ἐληλυθότας, δύθ' μεθ-
ημέρᾳ τὸν ἀνδρίαν κ τὸν ἀρίστιον τοῖς πρίσβεις. οἱ δ
ἀριθμούμενοι, τάς τε δέλτους ἃς ἐκόμιζον αὐτοῦ πρὸς
τ ἀρχιερέως ἀπέδωσαν, κ ὅσα φράζειν ὑπὸ λόγων ἐπυ-
θετο, ταῦτα ἐδήλωσαν. ἀπολύσων δ' ἐντυγχάνοις τοῖς ὑπὸ τ
ἱεροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις δὶς τὴν ἑρμήνειαν τ
νόμων, τοὺς μὲν ἄλλως ὡς χρείαν ἕνεκα παρεῖναι συνέ-
βαινεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, πρόσδοξον τοῦτο ποιῶν κ
φίλον τὸ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ τοιούτων αἰτιῶν ἀχθέντες,
δι' πέμπτης ἡμέρας αὐτοῦ πρόσεισαν, οἱ δ' πρεσβύον-
τες, δι' μιᾶς. τότε δ' οὖν ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμ-
φθέντας ὑπὸ Ἐλεαζάρου προσέμενεν. ὡς δ' προσῆλθον μ
κ τοῦ δώρου οἱ ἡγούμενοι, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ ἀρ-
χιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, τ τοῦ διφθερῶν, ἃς ἐγγεγραμμέ-
νας εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτησεν
αὐτοὺς περὶ τῶν βιβλίων. ὡς δ' ἀποκαλύψαντος τοῦ ἐνδ-
λημάτων ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τῆς
ἰσχνότητος τοὺς ὑμένας, τ συμβολῆς τὸ ἀνεπίγνωστον, ἅτε
γὰρ ἥρμοστο, τ τάξ ποιήσας χρόνῳ πλείονι, χάριν εἰ-
πεῖν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, κ μείζονα τοῦ πέμψαντος,
παρὰ τ πάντων τοῦ θεοῦ, ὃ τοὺς νόμους εἰς συμβέβηκεν.
ἐκβοησάντων δ' ὑφ' ἑνὸς τοῦ πρεσβυτέρου κ τῶν συμ-
παρόντων γένεσθαι τὰ ἀγαθὰ τοῦ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν
ἡδονῆς εἰς δάκρυα τραπέσθαι, φύσει τ μεγάλης χαρᾶς
παρούσης κ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. καλύσας δ
τὰ βιβλία δεδεμένα τοῖς δὶς τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας
ἠσπάσατο. δίκαιον εἶπεν εἶ τεθῆναι περὶ ὧν αὐτοὺς
μετεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα καὶ εἰς
προσῆκεν. τὴν μὲν τοίνυν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον πρὸς
αὐτὸν, δεῖπνον ποιήσας, καὶ κ πᾶν ἔτος δεῖπνον εἰς ἔ-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε δ' ἡ αὐ-
τὴ εἶ τῆς παρουσίας αὐτῆς, καὶ τῆς νίκης, δι' ἀντίγο-
νον ναυμαχῶν ἐνίκησε. συνεσκευάσθαι τε αὐτοῦ αὐ-
τοὺς ἐκέλευσε, κ καταλύσεις αὐτοῖς προσέζειν δεδεμένας τὰς κλίνας, πρὸς τῇ ἄκρᾳ. ὁ δὲ δὶς τοῦ ξέ-
νων ὑποδοχῆς τεταγμένος νικάνωρ, δωρεῖσθαι κελεύσας, ὃς εἶχε τοὺς περὶ τούτων φρόνησιν ἐκέλευσεν
ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τὴν διαίτην. διετέτακτο δ τούτων ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον,

A & ornatus quidem vtriusque erat hic, am-
plitudo verò quæ amphoram caperet. argentea
verò queuis specula splendore vincebant, cer-
tius etiam reddentes inspectãtium effigies. His
addidit rex triginta phialas, in quib⁹ quicquid
spatij gemmis erat vacuum, frondibus ederæ
& pampinis sculptilibus adumbrabatur. atque
hæc omnia non solùm artificum ingeniis or-
nabantur vsque ad miraculum, sed quadam et-
iam regis circa hæc ambitione diligentiùs ac-
B curabantur: qui non satis putãs quòd sine par-
simonia sumptus præberet, relictis etiam seriis
negotiis sæpe adibat officinas & inuisebat ar-
tificum opera, id quod magis etiam accende-
bat eorum diligentiam. videntes enim quòd
cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione
versabantur in opere. atque hæc sunt donaria
ab hoc rege ad Hierosolymitanum templum
transmissa. Quibus consecratis pontifex Elea-
zarus, & honorificè tractatis qui attulerant, nõ
C sine muneribus ad regem eos remisit. Hi post-
quam Alexandriam sunt reuersi, rex cognito
eorum simul & septuaginta seniorum aduentu
confestim legatos Andream & Aristeum accii-
uit: ab eisque & epistolam pontificis recepit, &
multa præterea scisciтando didicit. Et cùm ve-
hementer cuperet congredi cum septuaginta
senioribus qui Hierosolymis ad interpretandã
legem venerant, quicunque priuatorũ negotio
rum causa expetebant eius colloquium, præter
morem suum dimitti iussit. hos enim quinto
D quoque die solebat admittere, sicut legatos se-
mel in mense. tum verò illis dimissis ab Elea-
zaro missos expectabat. vt verò senes illi vene-
runt cum muneribus à pontifice missis, & cum
membranis quæ legem aureis literis inscriptã
continebant, primùm de libris eos rogauit, vt
verò ex inuolucris deprõptos obtulerunt, mul-
tum diúque miratus membranæ subtilitatẽ, &
commissuras quæ ita latebant, vt visu discerni
E non possent, gratias se illis habere dixit qui ve-
nerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed lõ-
gè maximas Deo cuius leges attulerint. cúm-
que seniores corúmque comites vno ore om-
nia fausta regi acclamassent, præ nimia lætitia
lacrymas non continuit, quę quidem mœroris
insignia etiam magnum gaudium consequi na-
tura voluit: iussiq́ue libros accipere quorũ hoc
erat officium tum demum viros salutauit, præ-
fatus æquum fuisse vt pri⁹ de ea re propter quã
F acciti fuerant percontatus, deinde illos quoq.
compellaret. diem quidem aduentus eorum tã
gratum sibi confessus est, vt quoad viueret, per
singulos annos redeuntem eius memoriam co-
lere se velle promitteret. fortè enim eadem erat
qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluit-
q́ue vt conuiuæ sibi essent, & diuersoria man-
dauit eis assignari sub ipsa arce pucherrima. Ni
canor autem qui excipiendis hospitibus præ-
rat, Dorotheum eos curare solitum iussit para-
re cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex
disposuerat, vt ex eis ciuitatibus quę in ratione

victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorũ omnia parārentur, vt tractati more consuero suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitũ est, Dorotheo hac cura commissa, quòd his callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus strauit: rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextrã suam discumbere, reliquam verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorẽ eorum pertinens. postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus quorum est à suis precatiunculis auspicari conuiuium, locus hic non fuit: sed vnum ex conuiuarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensã consecrare ipse rex iussit: qui stãs in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausũmque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto fruebantur appositis. cúmque rex siluisset quantum satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quęstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignã. illis verò disertè ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum consuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quęstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi librũ quem hoc argumento cõscripsit. Quos sermones cùm nõ solùm rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiam, eóque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse fassus est, per quos didicisset quomodo regnũ administrare oporteat: iussitque datis priùs in singulos ternis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis transiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam rogauitque vt quandoquidem ad opus iam ita instructi sint, vt nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi verò nõ parcẽtes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, vsque horam nonam assidẽtes operi: reliquũ deinde tẽporis curando corpori dabãt, prẽter aliam copiam etiã de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo ita vt mandatũ ei fuerat. mane aũt regiã ingressi salutato rege in eundem locum ad institutum negocium se referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ vbi versã fuerat, prẽsentibus etiã interpretibus, perlegit codicẽ. concio verò & seniorum interpretationẽ approbauit,

A κ᾽ γὰρ πόλιν ἑκάστην, ὅσαι οὐ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται τοὺς τ᾽ διαίτας, ἰδίᾳ τούτων ὑπομελήθησαν. Ϲ κ᾽ τὸ τῷ ἀφικνουμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ᾽ αὐτοῖς παρεσκεύαζετο, ἵνα τῷ συνηθείᾳ ἧττον ὦσι διαίτης δύσχρηστοι μᾶλλον ἥδιον ζῶντες, κ᾽ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοφύλους ἔχον δυσχεραίνωσιν. ὁ δὲ κ᾽ πρὸς τούτοις ἐπῆλθεν, διαπορήσας ἀφ᾽ ἑαυτοῦ τὸν βίον ἀκριβείας, ὑπὲρ τούτοις καθεστῶτος. συνέπρωσε δ᾽
B πάντα δι᾽ αὐτοῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ἐπιμελείας. κ᾽ διμερῆ τὴν κλισίαν ἐποίησεν, οὕτως παρασκευάσας τ᾽ βασιλέως. τοῖς μὲν γὰρ ἡμίσεσι συνέλαβεν αὐτὰ χεῖρα κατακλιθῆναι. τοῖς δ᾽ λοιποῖς, μετὰ τὴν αὐτὴ κλισίαν, ἐδίδου ἀπολυπὼν τῆς εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ᾽ οὗτοι κατεκλίθησαν, συνέλαβε τὴν διαφορὰν εἰς ἕδεσι χρώμενοι διατελοῦσι πάντες οἱ ἀπὸ τ᾽ ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀριγμένοι, κ᾽ ταῦτα ὑπηρετεῖν. διὸ τοὺς ἱερεῖς κήρυκας Ϲ θύτας κ᾽ τοῖς ἄλλοις οἱ τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παραστήσατο. τῷ δ᾽ εὐφημουμένων ἕνα ἐλίσσαιον ὄνομα ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ὁ δὲ στὰς εἰς μέσον, ἠύξατο τῷ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, κ᾽ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ᾽ αὐτῷ. εἶτα κρότος ἐξ ἁπάντων μετὰ χαρᾶς Ϲ βοῆς ἤρθη. κ᾽ παυσάμενοι, πρὸς δώρεαν κ᾽ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς παρεσκευασμένων ἐξέπεσαν. διαλιπὼν δ᾽ ὁ βασιλεὺς ἐφ᾽ ὅσον ἔδοξεν ἀποχεῖσθαι κρείττω
D ἦ, φιλοσοφεῖν ἠξίωσε, κ᾽ ἕκαστον αὐτῷ, λόγους ἐπηρώτα φυσικοὺς, κ᾽ πρὸς τὴν τῷ ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δ᾽ ἐκείνων παντὸς οὐ πνοσοῦ ὁ λέγων αὐτοῖς προβληθεὶς διασαφοῦντος, κ᾽ δέμενος, τοιοῦτον ἐφ᾽ ἡμέρας ιβ᾽ συμπόσιον ἐποίησατο. ὡς τῷ βουλομένῳ τὰ κ᾽ μέρος γνῶναι τῷ ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, ἦ μαθεῖν, ἀναγνόντι τὸ ἀρισταίου βιβλίον ὃ συνέγραψε διὰ ταῦτα. θαυμάζοντος δ᾽ αὐτοῦ, μόνον τὸ βασιλέως,
E ἀλλὰ κ᾽ μεμεδήμου τὸ φιλοσόφου προνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, κ᾽ διὰ τοῦτ᾽ εἰκὸς κ᾽ τὸ λόγου δύναμιν κ᾽ κάλλος δύνασθαι, παύονται μὲν πρὸς τούτων διζητοῦντες. ἠρξῦσθαι δ᾽ αὐτῷ τὰ μέγιστα τῷ ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἐλεγχῦ ἤδη παόντων αὐτῷ, ὠφελῆσθαι γὰρ παρ᾽ αὐτῷ μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύσ τε αὐτοῖς, αἰὰ ξία δοθῆναι τάλαντα, κ᾽ τοὺς ἀποκατασήσοντας ὅπι τὴν κατάλυσιν. διελθουσῶν δ᾽ ἑπτὰ ἡμερῶν, προσκαλεῖται αὐτοὺς ὁ δημήτριος, κ᾽ διελθὼν τὸ
F ἑπτασταδίου χῶμα τ᾽ θαλάσσης πρὸς τὴν νῆσον, κ᾽ διαβὰς πρὸς τὴν λεύκαν, περιελθὼν ὅπι τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποίησατο ἐν τῷ προσῳ τὴν οἶκον κατεσκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς διαγωγὴν περιπάτων ἡρεμίας καλῶς ἔχοντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλει πάντων, ὧν αἱ διηθεῖν εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν νόμων, παρόντων ἀκωλύτως ὅπι λεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ᾽ ὡς ἕνι
G μάλιστα φιλοτίμως, φιλοπόνως τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἑβάτης πρὸς τέτο διετέλουν ὄντες. ἔπειτ᾽ ὅπι τὴν τὸ σώματος ἀπηλλάσσοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῷ πρὸς τὴν διαίταν χορηγουμένων, κ᾽ πρόσεπι τὰ δωρεᾶς πολλὰ κ᾽ τῷ κατασκευαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε δὲ, αὐτοὺς παρέχοντος. πρῶϊ δ᾽ πρὸς τὴν αὔλιον συναγόμενοι, κ᾽ τ᾽ πολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὅπι τ᾽ αὐτὸν ἀπέστειλαν τόπον. κ᾽ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ἀπονιπτόμενοι κ᾽ καθαίροντες αὐτοὺς, ἵνα τος ὅπι τὴν τῷ νόμων ἑρμηνείαν ἐξέποντο. μεταγραφέντος δ᾽ τ᾽ νόμου κ᾽ τὰ κ᾽ τ᾽ ἑρμηνείαν ἐτῶν τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα κ᾽ δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοὺς ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα κ᾽ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων κ᾽ τῷ ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτους.

τὸ δ᾽

τὸ ϗ πλῆθος ἀπεδέξατο μὲν καὶ τοὺς διασαφήσαντας
ἀρεσβυτέρους τὸν νόμον. ἐπήνεσαν ϗ καὶ τὸν δημήτριον
τῆς ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρέτην γε-
γενημένον. παρεκάλεσάν τε θοῦναι καὶ τοῖς ἡγουμένοις
αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτι ἱε-
ρεῖς καὶ τῆς ἑρμηνείας οἱ ἀρεσβύτεροι, καὶ τὸ πολίτευ-
μα τος οἱ θεωρηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας
ἀπήρτισαι ϗ διαμεῖναι ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μετα-
κινεῖν αὐτά. ἀπάντων ϗ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώ-
μην, ἐκέλευσαν εἴτις ἢ θεῖον ὁτιοῦν θεσγεγραμμένον
ὁρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοποῦντα τοῦτο καὶ
ποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως τοῦτο θεάτ-
τοντες, ἵνα τὸ κεῖθεν ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ διαμένῃ. ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ϗ ὅτι τούτῳ τὴν αὐτοῦ θεοαίρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένην. ἥδη δὲ μᾶλλον τῷ νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τῶν διάνοιαν καὶ τῶν σοφίαν ἐκπλάγη τοῦ νομοθέτου, καὶ θεὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς οὕτως θαυμαστῆς οὔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς, οὔτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη. ὁ δὲ δημήτριος μηδένα τολμῆσαι τῶν νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶ) καὶ σεμνὴν ἔφασκε, καὶ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαντες ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλῶν ὡς ἐπόμενός τε βουληθεὶς ἱστορῆσαί τι θεὶ τούτων ἐταράχθη τὴν διάνοιαν, πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἡμέραις, καὶ θεὸς τὰ αἰτίας ἐξιλάσκετο τὸν θεόν, ἐν τοῦθεν αὐτῷ γνῶσθαι τὴν θεοφρονέστερον ὑπονοίαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅπερ εἶδεν, ὅπ τοῦτ' αὐτῷ συμβαίη θεισεργαζομένῳ τὰ θεῖα, καὶ τοῦτ' ἐνφέρειν ὅπ κοινοὺς αἰθεώπους θελήσαντι. καὶ ἀποχώμενος κατέσχε τὴν διάνοιαν. ἐδήλου ϗ καὶ θεὶ θεοδίκου τοῦ τραγῳδίαν ποιητὴν αἰαφέρεσθαι, ὅτι βουληθεὶς ἐν τινι δράματι τῶν ἐκ τῆς ἱερᾶς βίβλου γεγραμμένων μεταθεῖναι, τὰς ὄψεις γλαυκωθεὶς ἐ συνείδων τὴν αἰτίαν ἀπαλλαγὴν τοῦ πάθους, ἐξομωμοσάμενος τὸν θεόν. θαλαβὼν δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς θεὸ τοῦ δημητρίου καθὼς θεφέρηται, θεοσκυνήσας αὐτοῖς ἐκέλευσε πολλὴν ποιεῖσθαι τῶν βιβλίων τὴν ἐπιμέλειαν, ἵνα διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς. τοὺς τε ἑρμηνεύσαντας παρεκάλεσε σωεχῶς θεὸς αὐτὸν ἐκ τῆς ἰουδαίας θαραγίνεσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς κ) θεὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ, καὶ θεὸς τὰς ὑπὸ τῶν διωρεῶν ὠφελείας λυσιτελήσειν. νῦν μὲν γὰρ εἶ) δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν ἔλεγεν, ἑκουσίως ϗ θεὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεσθαι πάντων, ὧν ἂν τε αὐτῶν ἔτι σοφία δικαία τυγχάν, καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοφροσύνη θαρκεῖν ἱκανή. τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτοὺς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας ξείς, κ) χρυσοῦ τάλαντα δύο. καὶ κυλίκιον τάλαντον, καὶ τὴν τῆ συμποσίου τραπέζαν. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τοῖ δ' ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ δ' αὐτῶν ἔπεμψε, κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τὴν ἀκόλουθον αὐτῇ θησκευὴν, καὶ κυλίκιον τάλαντον λ'. θεὸς τούτοις ϗ καὶ στολὰς ἰ πορφυρᾶς, καὶ στέφανον διαχρυσῆν, καὶ θυσίας ὁθόνης ἴσους ἑκατόν. ἔπεμψε δ' αὐτὸν ϗ διὰ τοῦ ἐπιστολὰς, καὶ ζυβλία, καὶ αποθήκας, κ) κρατῆρας χρυσοῦς θεὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν ϗ διὰ τοῦ ἐπιστολῶν, ὅπως εἴ τοῦ αὐθρῶν τούτων θελήσειέ τινες θεὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, δῆξ ἔφη, θεὶ πολλοῦ ποιουμένῳ τὴν μετὰ τοῦ ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων συνουσίαν, κ) τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἡδέως ἔχειν κατατίθεσθαι. ϗ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τοῦ ἰουδαίων τοιαῦτα θαὰ πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου συμέβη γενέσθαι.

& Demetrium ipſum collaudauit, cuius ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſent rogauérúntque vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & ſacerdos & ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulauerunt, quandoquidem feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat. quæ ſentẽtia cùm omnibus placuiſſet, iuſſerunt vt priùs ſi quis aliquid deprehenderet vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligẽtiùs inſpectum & indicatum corrigeret, quando conſultum eſſet vt res ſemel approbata rata eſſet in perpetuum. Quamobrem rex multum gauiſus eſt, videns hanc quoque ſuam voluntatem in publicum ceſſiſſe commodum: ſed maiorem etiam percepit voluptatem dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legiſlatoris ſapientiæ: cœpitq; de ea re conferre cum Demetrio, rogans quî factum ſit vt tam admirandarum legum nec hiſtoricus vllus nec poëta mẽtionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit, neminem auſum eam attingere, quam conſtaret diuinam eſſe & omni veneratione digniſſimã: & punitos eſſe quoſdam à cœleſti numine, qui illam temerè attrectare non ſint veriti. Theopompum enim volentem inde quædã ſuis ſcriptis inſerere, mente motum fuiſſe diebus xxx. & per interualla inſaniæ precibus Deum placaſſe, facilè coniicientem quę morbi cauſa fuerit. atque etiam in ſomnis admonitum hęc ideo pati, quòd fuiſſet circa res diuinas curioſior, eaſque voluiſſet proferre profanis hominibus. quare cùm à cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe redditam. Theodectę etiam poëtę, cùm in quadã tragœdia vellet aliquid è ſacris libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cùm erratũ agnouiſſet, exorato Deo redditã aciem. acceptos deinde à Demetrio libros rex cùm adoraſſet, aſſeruari iuſſit diligenter, vt incorrupti manerẽt: rogauítque interpreres vt crebrò è Iudæa venientes ipſum inuiſerent. id enim eis non minus cómodum fore quàm honorificum. Nunc enim æquum eſſe vt remittantur: ſed ſi vltro ad eum venerint, conſecuturos quicquid vel ipſorum ſapiẽtia dignum ſit, vel regia munificentia. Tum quoque remiſſi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſinguliſque vnius talenti calicibus, & toris diſcubitoriis. præterea pontifici per eoſdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſſinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauítque eum per literas, vt ſi quis ex his viris veller ad ipſum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, & diuitias libenter in eiuſmodi inſumeret. Atque hæc ſunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

CAP. III. A Κεφάλαιον γ'.

Honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & quod in ciuitatibus à se conditis ius ciuium ei concesserint.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in cõditis à se per Asiam & inferiorem Syriam B vrbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluítque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis cõditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cùm Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses ro- C gantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipuè ipsorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus nihil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quàm præsentis offen- D sionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam satis supplicium exoluisse: eos verò qui nihil peccassent, non esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur. Ionibus enim cõtra hos seditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quẽ Græci Deum cognominant, soli essent participes: & post- E lãtibus vt siquidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque deos colerent: cùm res ad iudicum cognitionem deuenisset, viceruntcausam Iudæi: obtinueruntq; vt sibi liceret suis moribus viuere, patrocinio Nicolai Damasceni adiuti, Agrippa enim pronũciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negociũ. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat histo- F riarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neque enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani verò & Titi magnanimitatem meritò quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iu- G dæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiúsque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè mulctarentur,

Ἔτυχον δὲ καὶ τῆς παρ' αὐτῶν βασιλέων τῆς ἀσίας τιμῆς, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ σέλευκος ὁ νικάτωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐποικισθεῖσιν ἰσοτίμους ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἐπὶ καὶ νῦν διαμένειν. παραμύθιον δὲ τοῖς ἰουδαίοις μὴ βουλομένοις ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρίεσθαι, λαμβάνειν ἀργυρίου τι, ὃ δὴ καὶ τοῖς γυμνασιαρχῶν εἰς ἔλαιον τιμᾶται ἀργύριον. ὃ τῆς δήμου τῆς ἀντιοχέων ἐν τῷ νεῷ πολέμου λύσιν ἐπαγομένου, μουκιανὸς ἡγεμὼν οὐκ ἔτι τῆς συρίας ἐπίτροπος καὶ μὴ ταῦτα κρατήσαντος οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, ἀπηλλάττοντο οἱ ἀλέξανδρεῖς καὶ ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι ἐν τοῖς ἰουδαίοις, εἰς ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τὰς αὐ κατανοήσειεν τὴν ῥωμαίων ἐπιείκειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μείλιχοι ἦν τὴν οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου. ὅτι καί τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δ' ἐσχάτου πολεμοῦντας ὑπέμειναν, οὐδὲν αὐτοὺς τῆς ὑπαρχόντων καὶ τὴν πρεσβυτέραν πολιτείαν ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τὰς πρώτην ὀργὰς καὶ τῆς τῶν ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μανίους ἀφῆκαν πολίτευσιν ἐκφύτους. ὡς τε μηδὲν μηδ' ὑπὸ τῶν πρὸς τούτους χαίροντας, μηδ' ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρείας, ἐνδιαιτᾶσθαι πρὸς τὸ λύσαι τὸ τῆς ἀρχαίου τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπων. ἀλλὰ τοὺς αὐτοεξουσίους αὐτοῖς ὅπλα ἐκ χωρίσαντας ἐᾶν μὲν τῆς δεδωκότας τιμωρίαν φόνου, τοὺς δ' οὐθὲν ἐξαμαρτόντας, οὐ δίκαιον ἀποστερεῖν τῆς ὑπαρχόντων. ὅρκιον δέ τι τούτων ἐκ μακρὸν ἀκρίβωσαν φρονήσαντα καθ' ἡμᾶς τῆς ἰουδαίων οἰδαμῶν. τῆς γὰρ ἰάσιον κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τὰ ἀγείπατα, ἵνα τῆς πολιτείας ἐν αὐτοῖς ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ σελεύκου γόνος, ὁ δὴ καὶ τοῖς ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέλαβον, ἀξιοῦντων δ' εἰ συγγενεῖς εἰσὶν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, ἐκ δίκης ἐᾶν τοὺς τοιούτους, ἐπίστασιν ἰουδαῖοι τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, συνεχώρησεν ἐκ αὐτοῖς νικολάου τοῦ δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ ἀγρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς ἐπὶ βουλεῖαι καταμαθεῖν, ἀναγινώσκω τῆς νικολάου ἱστορίας τοῦ ἑκατοστὴν εἰκοστὴν ἕβδομον καὶ τετρακοσιοστόν. ἀεὶ μὲν οὖν τῆς ὑπ' ἀγρίππου κειθέντων, οὐκ ἔστιν ὅπως θαυμάζειν. οὐ γὰρ ἐπολέμησε τότε ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. οὐκ ἀποστασιοῦ δ' ἀπὸς καὶ τίτου ἕνεκα μεγαλοφροσύνου εἰκότως ἐκπλαγεὶς, μὴ πόλεμον καὶ τηλικούτους ἀγῶνας οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μεθέσπαθησάντων. ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν ἐκρύη. ὅτι καὶ τοῦτ' ἐξέβλεψε. τοὺς γὰρ ἰουδαίους ἐπ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτοὺς τε πολλὰ παλαιπωρῆσαι τῆς γῆς αὐτῶν κακουμένης, καὶ τοὺς τῶν κοίλων συρίας ἡμιολίους. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀντίοχον τὸν μέγαν πολεμοῦντα, τὸν κληθέντα ὕστερον καλοπαθῆσαι συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ τιμῶντος καὶ πάσχοντος, ταῦτα πάσχειν, ὡς οὐ-

ὡς οὐδὲν ἀπέλειπον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πονουμένης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τῶ κλύδωνος μεταξὺ τῆς εὐτυχίας τῆς ἀντίοχου, καὶ τῆς ὅλης διαφερούσης αὐτῶ τύχης τῆς πραγμάτων πείσμοι. νικήσας μὲν τοι τὸν πόλεμον ὁ ἀντίοχος, τῶν Ἰουδαίων προσαγαγόμενος πολλὰ πόσαντος ἢ τῶ φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτῶ μεγάλων ἐξέπεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν σκόπαν, ὃς τοὺς ἐν τῆ κοίλη συρίᾳ. ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις εἷλε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον ὑπ' αὐτῶ προσέθετο. μετ' οὐ πολὺ ἢ τὸν σκόπαν ἀντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῶ πρὸς ταῖς πηγαῖς τῶ Ἰορδάνου, καὶ πολλῶν αὐτῶ τῆς στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δ' ἀντίοχου χειμασαμένου τὰς ἐν τῆ κοίλη συρίᾳ πόλεις, ἃς ὁ σκόπας κατεῖχεν, καὶ τὸ σαμαρείαν, ἑκουσίως αὐτῶ προσέθεντο Ἰουδαῖοι. καὶ τῆ πόλει δεξάμενοι, πάσῃ αὐτῶ τῆ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέσχον, καὶ τοὺς ὑπὸ σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῆ ἄκρᾳ τῶ Ἱεροσολύμων φρουρεῖς πολιορκοῦντι, προθύμως συνεκάμησαν. ὁ οὖν ἀντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὸν τῶ Ἰουδαίων πρὸς αὐτὸν ἀπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτῶ καὶ τοῖς φίλοις, μάτυρόν τε τοῖς Ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν διάθοιτο πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διήγειρε δώσειν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. δώσειν δὲ καὶ τὰς ὑπαρχούσας τοῖς στρατηγοῖς πρὸς αὐτῶ χρείας, προσελθόντ' ὡς μάρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις, πολύβιος ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν γὰρ τῆ ις' τῶν ἱστοριῶν αὐτῶ, φησὶν οὕτως. ὁ δὲ τῶ πολεμάρχου στρατηγὸς σκόπας, ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῶ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. λέγω δ' ἐν τῆ αὐτῆ βίβλῳ ὡς τῶ σκόπα νικηθέντος ὑπὸ αὐτόχου, τῶν μὲν βατταναίαν καὶ σαμάρειαν, καὶ ἄβιλα καὶ γάδαρα παρέλαβεν ἀντίοχος. μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῶ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προστατοῦντες ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑφ' οὗ καὶ πλεῖον ἴσχυν λέγοντος, καὶ μάλιστα ὀφὲ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ὑπεροψίαν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθήσομαι τὴν διήγησιν. καὶ πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ὅθεν τῶν διήγησιν, ὧν ἔφαμεν ποιεῖσθαι πρῶτον τοὺς ὑπὸ σολὰς τῶ βασιλέως ἀντίοχου. βασιλεὺς ἀντίοχος πολεμαίῳ χαίρειν. τῶν Ἰουδαίων καὶ παραυτίκα μὲν ἡνίκα τὰς χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν ὑπεδεξάμεθα τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ προσαγομένοις δ' εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ὑπεδεξάμεθα, καὶ μετὰ μὲν τῆς γερουσίας ἀπαντησάντων, ἀφθόνου δὲ τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι παρεχομένων, συνεξελόντων ἢ καὶ τοὺς ἐν τῆ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν αἰγυπτίων. ἠξιώσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην ὑπὸ τῶν πρὸς τοὺς αὐθεδόπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῶν διασπαρέντων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. πρῶτον δ' αὐτοῖς ἐπείναμεν ὀφὲ τὴν δ' σέβειαν δώσειν τὴν εἰς τὰς θυσίας σύνταξιν, κτίσωσιν τὸ θυσίμων ὃ οἶνον καὶ ἔλαιον, καὶ λιβανωτοῦ, ἀργυρίου πιὸν, μυριάδων ϛ', καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἑκατὸν τὸν ὑπερέχοντα τόμον, πυρῶν μεδίμνους αυξ', καὶ ἅλατος μεδίμνους τοι. πελεύσαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ ὀφὲ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς καὶ εἴπ ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἢ ξύλων ὕλη, κατακομιζέσθω ἐξ αὐτῆς τῆ Ἰουδαίας, ὃ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τῆ λιβάνου, μηδενὸς φερέσθω τέλος. ἐμοίως καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς αὐ ὑπάρχῃ γίνεσθαι τὴν τοῦ ἱεροῦ ἐπισκευὴν δέον.

non aliter quàm nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui & multas eius vrbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem pòst Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cúmque recepisset occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptúmque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus equum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuit. earum exemplar subiiciam, citato priùs Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius XVI. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorum gentem subegit. ac paulo pòst in eodem libro narrat quomodo victo Scopa Antiochus Batanæam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: móxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cùm multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hîc priùs Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum sumus ingressi studium erga nos suum declarauerunt, & in vrbem suam venientes splendidè exceperunt senatu obuiam progresso, exercituíque nostro & elephantis copiosè victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primùm decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinque, volóque vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo absoluatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Iudæa quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum, templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quive ante hyperberetæum mensem eò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsque in triennium: remittimúsque eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Iudęorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati priùs fuerint. Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus quæ Iudæis vetitum est attingere, ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantùm solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductantē exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degētibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium cum meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarium cum tota supellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia cæleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam maiorū nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur vt eos, licèt difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colēdum aruis & vinetis idoneos: immunitatémque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terrę prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, vt benignè à nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat.

A πολιτευέσθωσαν ὃ πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους κ᾽ τοὶς πατρίοις νόμοις. ἀπολυέσθω ὃ ἡ γερουσία καὶ ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ καὶ ἱεροψάλται, ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ στεφανίτου φόρου, καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ ἄλλων. ἵνα ὃ θᾶττον ἡ πόλις κατοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νῦν κατοικοῦσι καὶ καταλαμψομένοις, ἕως τριετηρίδος μόνος, ἀτελεῖς εἶ μόχει ζημίαν ἐτῶν. ἀπολύω δὲ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν αὐτοὺς τοῦ ζήτου μέρους τοῦ φόρου, ὡς τε αὖπαν ἐπανορθωθῆναι τὴν βλάβην. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτοί τε τούτους καὶ τοὺς ὑπ᾽ αὐτῶν γενομένους ἐλευθέρους ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν. ἐπὶ ὧν οὖν ὅλοκληρα, ταῦτα φυλάξει. σημεῖον δὲ καὶ τὸ ἱερὸν, ὃν γαμμεν κ᾽ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, φυλάσσειν τάδε. μηδενὶ ἐξὸν ἦ ἀλλοφύλῳ εἰς τὸ φυλαττόμενον εἰσιέναι τοῦ ἱεροῦ, ἢ ἀπηγορευμένων τοῖς ἰουδαίοις, εἰμὴ οἷς ἐξ ἀγνείας ἔζιν ἐθιμον κ᾽ τὸν πάτριον νόμον. μηδ᾽ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μύες ἡμίονοι, μύες ἀγρίων ὄνων καὶ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων καὶ λαγωῶν, καὶ καθόλου πάντων ἢ ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἐξὸν εἶναι, ἀλλὰ μηδὲ ζέφειν τι τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις δὲ τοῖς θεσμοποιοῖς θύμασιν ἐφ᾽ ὧν καὶ τῷ θεῷ δοῦναι καλλιερεῖν, θύειν προσφέρεσθαι χρῆσθαι. ἐὰν δὲ τούτων τι παραβαὶ, ἀποτινύτω τοῖς ἱερεῦσιν, ἀργύρεια δραχμῶν χιλιάδας. ἔγραψε δὲ ἀξιοπίστου ἡμῖν δόξαν παρεσχῆσθαι κ᾽ τὸν φρυγίαν, καὶ λυδίαν ἐπύθετο. καθ᾽ ὃν καιρὸν, ἐπὶ τοῖς αὖπω σταθείσαις καλοῦσιν ζεύξιν τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν καὶ ἐν τοῖς μάλιστα φίλον πέμψαντα τῷ ἡμετέρων ἐκ βαβυλῶνος εἰς φρυγίαν, γράφει οὕτως. βασιλεὺς ἀντίοχος ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔρρωσαι τῷ εὖ ἔχει. ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός. πυθανόμενος τοὺς ἐν λυδίᾳ καὶ φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης ὑπεροφῆς ἡγησάμενον τοῦτό μοι δεῖσθαι. καὶ βουλευσαμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τί δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ φρούρια καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῶν ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας καὶ βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους δισχιλίους σὺν ἀποσκευῇ μεταγαγεῖν. πίστεσιμαι γὰρ εὐνόους αὐτοὺς ἔσεσθαι τῇ ἡμετέρων φύλακας, ἅμα τὰ τὸν θεὸν αὐτῶν εὐσέβειαν, καὶ μαρτυρουμένους ἔτι αὐτοὺς ὑπὸ τῶν προγόνων εἰς πίστιν οἶδα καὶ προθυμίαν εἰς ἃ ἂν παραλάβητε. βούλομαι τοίνυν καὶ πρὸ ἐργμάτος ὅτῳ τοῦ μεταγαγεῖν, ἀποχώμενον νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δὲ αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τὰ οἰκοδομαὶ οἰκιῶν δόσεις αὐτοῖς τόπων ἐκέσῳ, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν ἀμπέλων. καὶ ἀτελεῖς τῶν ἐκ τῆς γῆς καρπῶν εἶναι ἔτη δέκα. μεχρὶς δὲ ἂν τῆς γῆς καρποὺς ἀπόσεις ἐπ᾽ ἔτη δέκα. μεχρὶ δὲ καὶ ἄχρις αὖ τοὺς σῖτον ἐκ τῆς γῆς ἀρτοκαμβάσωσι, σῖτον εἰς τὰς τῶν θεραπόντων ἡμετέρας. διδόσθω δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὔταρκες, ἵνα τῆς παρ᾽ ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερος παρέχωσι αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. θεόγνιδα δὲ σοιοῦ καὶ τοῦ ἔθνους κ᾽ τὸ δίκαιον, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται. περὶ μὲν οὖν τῆς ἀντίοχου φιλίας τοῦ μεγάλου πρὸς ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν δηλοῦντος εἰρήσθω. μὴ ὃ

B

C

D

E

F

G

μὴ δὲ ζῶντα φιλίαν ἢ κοινωνίαν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ἀπίοχος ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, καὶ χωρίσας αὐτῷ τῆς κοίλης Συρίας καὶ Σαμαρείας καὶ Ἰουδαίας καὶ Φοινίκης, φερνῆς ὀνόματι. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τῷ φόρῳ, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῷ ἔθνει τιμὰς ἐκόμιζον παρ' ἐκείνων, καὶ συναθροίζοντες τὸ περιττὸν τῶν χρημάτων κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐπέλωον. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ Σαμαρεῖς εὐ πράσσοντες πολλὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τήν τε χώραν αὐτῶν πορθοῦντες, καὶ σώματα διαπράσσοντες. ἐγένετο δὲ ταῦτα ἔτει ἀρχιερέως Ὀνίου· τελευτήσαντος γὰρ Ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ Μανασσῆς ἔλαβε. μεθ' ὃν καταστρέψαντα τὸν βίον, Ὀνίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, Σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ δικαίου κληθέντος. Σίμων δὲ ἦν ἀδελφὸς Ἐλεαζάρου κατὰ τὰ πρόσθεν εἰρημένα. ἔστι δὲ Ὀνίας, βραχὺ μὲν τὸ δειλόν, καὶ χρημάτων ἥττων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐπέλωον ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην, ὃς μὲν πατὴρ τοῦ φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς Ἱεροσόλυμα πρεσβευτήν, ἠπείλησε τὸν Ὀνίαν, ἐὰν μὴ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους. καὶ ἐπαίλει κληρουχήσειν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ἀπολαβών, καὶ πέμψειν τοὺς ἐνοικήσοντας στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ Ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν δὲ Ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

A Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæáque & Samaria: diuisíque inter vtrumque regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

B

Is Onias pusillanimis erat, & auarus: quæ causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam quòd tributum non tribueret: minabatúrque ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudæi perterriti sunt, licèt Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam.

C IIII.

Κεφάλαιον δ'.

Ex τῆς ἡρωμένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ Ἰωσήπου τοῦ Τωβίου, ποιησαμένου φιλίαν πρὸς Πτολεμαῖον.

Cap. IIII.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἐπὶ τὴν ἡλικίαν, δηλὸς σωφροσύνῃ δὲ καὶ φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων παρὰ τοῖς Ἱεροσολυμίταις, Τωβίου μὲν παῖς, ἐκ δὲ τῆς Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονώς, ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τῆς μητρὸς τὴν τοῦ πρεσβευτοῦ παρουσίαν, ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς φιχόλαν κώμην ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ Ὀνίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τοῦ πολιτεύματος, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βουλομένῳ προαγαγεῖν διὰ τὴν χρημάτων ἀποστέρησιν, δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν προστασίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς ἀπεστερῆσθαι. εἰ δ' ἐφρόνησεν οὕτως ἔχοι τῷ χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυνεύουσαν ἰδεῖν ὑπομεῖναι, καὶ πᾶν ὁτιοῦν παθόντας αὐτοὺς τοὺς πολίτας, συμβουλεύσειν ἀπελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, δεηθῆναι αὐτοῦ ἢ πάντων αὐτῷ συγχωρῆσαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. τοῦ δὲ Ὀνίου μήτε ἄρχειν θέλειν ἀποκεκαμμένου, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην δὲ λίγοντος, εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος, μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ πρεσβεύειν αὐτῷ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον συγχωρεῖ τὸ ἔθνος, ἐπιτρέπειν. φήσαντος δὲ δεῖν πρᾶξαι, ἀναβαίνειν εἰς τὸ ἱερὸν ὁ Ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρῄνει τὸν Ὀνίου τοῦ θείου περὶ αὐτῶν ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῇ ἀπὸ τῆς σωθεροποιοῦ ἐλπίδος θάρσος αὐτοῖς ἔχειν ἐπέτρεπεν. πρεσβεύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπαγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν.

D E F G

Iosephus autem quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus è sorore Oniæ pontificis, cùm indicio matris cognouisset de aduentu legati, fortè enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modò pecuniis parcat, coniiceret in periculum populum, à quo & reipub. administrationem & pontificalem honorem acceperat. Quòd si tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam sustineat & patriam & ciues in discrimen adduci, iret saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neque principatum se morari, & pontificatum etiam, modò liceat libenter se depositurum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Oniæ sui auunculi negligentia, sed missa mœstitia meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persuasurúmque ei quòd irascatur immeritò.

Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipſe verò egreſſus ex templo legatum regium excepit hoſpitio, & donatum pretioſis muneribus, lauréque per aliquot dies acceptum, præmiſit ad regem, dicens ſe quoque mox ſecuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accenſus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat vt in Ægyptum veniret, operámque ſuam obtulerat: effecturum enim ſe vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus eſt liberalibus honeſtiſſimi iuuenis moribus. Cæterùm reuerſus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Ioſephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter pontificis ſegnitiem ſuſceperit. Tantis denique iuuenem aſſiduè ornabat laudibus, vt & rex & regina Cleopatra erga abſentem adhuc affecti eſſent optimè. at Ioſephus miſſis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo ſumerent, ſatis iam inſtructus ad profectionem iumentis, veſtibus & poculis, impenſis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipſo tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium principes ad emenda vectigalia, quæ ſingulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Ioſephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam. qui cùm apud Alexandriam audiſſet, Memphi Ptolemæum eſſe, profectus eſt illi obuiam. Sedente autem rege in curru vnà cum regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hieroſolymis hoſpitio Ioſephi vſus fuerat) conſpicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc eſſe illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hieroſolymis reuerſus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum ſalutauit, & currum iuſſit conſcendere. quo facto Oniam accuſare cœpit. At Ioſephus: Danda eſt, inquit, ſenectuti venia. Scis enim quòd ſenes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio noſtro non deerimus, vt nihil de nobis meritò poſſis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex deguſtata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare vt iuberet eum diuerſari in regia, & quotidie ſuæ menſæ adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indignè ferebant. Cúmque dies auctionis veniſſet, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles ſuæ quiſque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœleſyriæ Phœnicéſque & Iudææ ac Samariæ, accedens Ioſephus culpabat illos licitatores, tanquam de compoſito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum confiſcationibus, quę priùs publicanis ſolebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente,

καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκοῦσαν, νὺ χαίρειν τῷ ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς ὑπὸ τὸ ἱερὸν, ξενία τε ὑποδέχεται τὸν Ὀνίαν παρὰ τοῦ Πτολεμαίου παρεσκευασμένα, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι δωρειαῖς, καὶ ὅτι πολλὰς εἰσάσας φιλοτίμως ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ δὴ ἐπὶ μᾶλλον ἐγεγόνει πρόθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν παρὰ τὸν βασιλέα, τῷ προσβύτῃ πρόξενος καὶ παρορμήσαντος εἰς ἄγυπτον ἥδεῖν, καὶ πάντων ὧν ἂν δέηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυγχάνειν αὐτὸν ποιήσειν ὑποχωμένου. τὸ γὰρ ἐλευθέριον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης ἐλθὼν εἰς τὴν ἄγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὴν τοῦ ὀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ ὡς εἰ τῆς τοῦ ἰωσήπου χρηστότητος ἐδέησεν, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥξειν, παραιτησόμενος τὴν ἀμαρτημάτων τὸ πλῆθος. εἰ γὰρ αὐτῷ προσήκειν. ἀμέλει τοσαύτην εἶχε τὴν ἐγκαμίσιον τοῦ νεανίσκου διεπέλασε χρῶμενος εὐνοίᾳ, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κλεοπάτραν, εὐδιάθετον οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν ἰώσηπον οὔπω παρόντα. ὁ δὲ ἰώσηπος ἀσπασάμενος πρὸς τοὺς φίλους εἰς σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ὑποδημίαν ἑτοιμασάμενος ἐσθῆτας τε καὶ σκεύματα καὶ ὑποζυγία, καὶ ταῦθ' ὡς εἶχε δισμυρίας δραχμὰς εὐδοκιμασάμενος, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τῶν παραλίων καὶ φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ὅτι τὰ τελῶν ὠνιοῦ. κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ὅτι πρᾶσιν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν οὗτοι κατὰ τὴν ὁδὸν τὸν ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενία καὶ λιτότητι. ὡς δ' εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τὸν βασιλέα πτολεμαῖον ἔπεσεν ὄντα, ὑπαντιάσας αὐτῷ. καθιζομένου δὲ τοῦ βασιλέως ὅτι ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετ' ἀθηνίωνος τοῦ φίλου, ἔξεστί σοι ὦ ὁ πρεσβύσας εἰς ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ἰώσηπον ξενιθείς, θαρσάμενος αὐτὸν ὁ ἀθηνίων, ὡς θυὸς ἐποίει τῷ βασιλεῖ γνώμην, λέγων τάδε εἶ, δεῖ οὖ τὸν λυμένον ἐξ ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθὸς τε εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ πτολεμαῖος, πρῶτος τὸ αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβιῶναι ὅτι τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καθεζόμενος δὲ τοῦ δεῖ τῶν ὀνία θεατιζομένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δὲ συγγίνωσκέ φησιν αὐτῷ ὀλίγα τὸ γῆρας. οὐ γὰρ λανθάνει σε πάντας, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ νήπια τὸν αὐτὸν ὀλέθριον ἔχειν συμβέβηκε. δεῖ δὲ ἡμᾶς ἔσασθαι τῷ νέων ἅπαντα, ὡς τε μηδὲν αἰτιάσασθαι. ἡδεῖς δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ δι' εὐφυΐα τοῦ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπιεσμένῳ ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς εἴτε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν καλέσας ἐνδιαιτᾶσθαι, καὶ καθημένου ὅτι δ' ἐξουσίας δ' ἰδίας ἔχων. γενομένου δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ τοῦ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸν ἰώσηπον, ἀνδρῶς ἔφερον. ἐστάσης δὲ τὰς ἡμέρας καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πωλεῖσθαι τῶν πόλεων, ἠγόραζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν ταῖς παρόδοις ἀλαφέροντες. εἰς ὀκτακισχίλια δὲ τάλαντα συναθροιζομένων τῶν τῆς κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τῶν τῆς φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ ἰώσηπος, τοῖς μὲν ὠνουμένοις ἐβάλλετο ὡς συνθησόμενος ὀλίγην αὐτῷ τιμὴν ὑφίσασθαι τῶν τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ὑπεσχνεῖτο. καὶ τῶν ἁμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπροσέκειτο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοντι τῷ φόρῳ δοῦναι κατακυρῶ τὴν ὠνὴν τῷ τελῶν ἐκείνῳ φήσαντος, ἐφ' ᾧ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχοι δοκοῦντας, σφόδρα ἀστείως ἀπεκρίνατο, δώσειν δ' εἰπὼν ἀνθρώπους ἀγαθοὺς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσειν. λέγειν δ' τούτους οἵτινες εἰσὶν εἰπόντος, καὶ τὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν, ὑφ' ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δί δωμί σοι. γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῶν ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ὑπὸ τῶν πόλεων εἰς τὴν ἀγυπτον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρὰ δοκιμηθέντας. οἱ μὲν ἐτάνυσον εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι παῤῥησίας μετ' ἀχυμίης. ὁ δ' Ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως πεζοὺς στρατιώτας δισχιλίους, ἠξίωσε δὲ τινὰ βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ διάζειδαι. καὶ δανεισάμενος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, παρὰ τῶν τοῦ βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς συρίαν ἐξώρμησε. γνόμενος δ' ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν τοὺς Ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ προσύβριζον αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ καὶ τὰ γεγονότα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τὸ φρόνημα, καὶ τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφίησιν αὐτῷ ποιεῖν ἃ βούλεται. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ σύριοι κατεπλάγησαν, καὶ δεδιότες τὴν ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοῖς τοῦ Ἀσκαλωνίτου ἀνδρας ἀφηρημένους, ἀνοίγοντας τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν Ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. δυνηθεὶς δὲ καὶ συνδοκιμεῖν ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, οἷς μηδὲν ἀμφισβητοῦντας ἐτέλουν, καὶ τούτων ἀπεκτείνας τοὺς πρώτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ δεκαπλάσιον τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς οὖσι κατεχρήσατο, τὴν ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τότε δυτυχίας παρεῖν, φρόνιμον ἠγούμενος, ἐξ ἀπόρων ὢν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰρ ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶρα ἔπεμψε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δυνατοῖς, ὠνούμενος διὰ τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν. ἀπήλαυσε δὲ ταύτης τῆς δυτυχίας, ἐπ' ἔτη κβ'. πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ'. ποιησάμενος δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σολυμίου θυγατρὸς ἕνα υἱκανὸν ὄνομα. γαμεῖ δὲ ταύτην ἐξ αἰτίας τοιαύτης. συνὼ τὰδελφὰ ποτὲ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἄρτι καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν συνοικήσῃ τῷ ἑαυτοῦ ἀξιώματος Ἰουδαίων, καὶ δειπνῶν παρὰ τῷ βασιλεῖ, ὀρχησαμένης εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον διαφερούσης, ἐνεθυμήθη τῷ ἀδελφῷ τοῦτο μηνύει, παρακαλῶν αὐτὸν ἅτε καὶ νόμῳ κεκάλυται τοῖς Ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα καὶ δέκορον ἀγαθὸν ἡγούμενον, παρασχεῖν αὐτῷ ὡς τε πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν δεκονίαν, κοσμήσας τὴν αὐτοῦ θυγατέρα νυκτὸς ἦγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατοικίσησεν. ὁ δὲ ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνήρχετο τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τούτου γενομένου πολλάκις, ἠράσθη σφοδρότερον. ἔφη δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἣν ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ παραχωρήσειν τὸν βασιλέα.

A & vt amplificatori redituum ſuorum addicturum ſe promittente, rogante tamen ecquos fideiuſſores haberet, feſtiuè reſpondit, daturum ſe homines probos & honeſtos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret poſtulatus: Te, inquit, rex dabo, tuámque coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridens permiſit eum abſque fideiuſſione habere vectigalia. id quod valde moleſtum fuit his qui poſthabiti fuerant, non ſine pudore in B patriam reuertentibus. Ioſephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt poſſet contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis quingenta talenta, profectus eſt in Syriam. Et cùm veniſſet Aſcalonem, tributúmque à ciuibus exigeret, & non ſolùm nihil acciperet, ſed conuitiis etiam appeteretur: comprehenſos circiter viginti eorum primates affecit ſupplicio: & redactis ex eorum C facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam tranſmiſit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permiſit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exemplo recenti caſtigatæ in Aſcalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Ioſephum excipientes tributa ſoluebant. Cúmque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more ſolito tributa dependere, horum quo- D que necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem miſit: comparatíſque multis pecuniis & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad conſtabiliendam præſentem potentiam vſus eſt, prudenter exiſtimans optimum eſſe iam parram felicitatem tueri ex ipſius reditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto ſibi concilians. Vſus eſt autem ea proſperitate per annos XXII. ex vna vxore procreatis ſeptem filiis, ſuſcepto etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occaſione duxit coniugem. Cùm aliquando veniſſet Alexandriam cum fratre, ducente ſecum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingreſſam in conuiuium formoſam ſaltatriculam adamauit, ſolíque fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, ſubſeruiret ei vt clàm ea potiri poſſet. Frater verò libenter operam ſuam pollicitus, ornatam filiam ſuam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum ſobrius, per errorem cum fratris filia congreſſus eſt: & cùm hoc ſæpius feciſſet, magis etiam in amorem accenſus, conqueſtus eſt apud fratrem quòd periculum eſſet, ne non poſſet excutere amorem ſaltatriculæ, quam fortè rex nollet ei cedere.

Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam vxorem eam ducere: falsus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in se admittere. Ioſephus collaudata tam fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eáque genuit quem diximus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim adulescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Ioſephus enim volens cognoscere quisnam ex his ad virtutem esset idoneus maximè, vnumquemque misit ad eos qui tum professione disciplinarum erant celebres: illi verò propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuersi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, vt illic sementem faceret: sed prius subtractis clàm loris, quibus arator boues ad iugum solet astringere. Quò postquàm peruentum est, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, suadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolénsque interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bubus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proscindi iusserat, sementéque facta, domum rediit. Pater autem reuersum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, vt solum germanum filium, magis etiam posthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd regi Ptolemæo natus sit filius: versíque omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Ioſepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem suscipere: & recusantibus cæteris, quòd se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, suadentibúsque vt Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum aduocat: rogátque ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet. qui cùm promptè eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu siluisset, suasit patri ne domo quicquam munerum regi mitteret: sed vt ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, vt pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille verò ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filij consilio, scripsit procuratori Arioni,

τῶ δ' ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγωνιᾶν ὧδε καλοῦντος, ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μετ' ἀδείας, καὶ γυναῖκα ἔχειν αὐτὸν φύσαντος, καὶ ταληθὲς αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὸν ἰδίαν ὑβρίσαι θυγατέρα, ἢ φθεισθῆν ἐκεῖνον ἐν αἰσχύνῃ γηρόμενον. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ ἰώσηπος τῆς φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν ὑρκανὸν ὄνομα ὡς φθειρήκαμεν. ἐπεὶ δ' ὧν ιγ' ἐτῶν οὗτος ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὸν φυσικὸν αἰδρείαν καὶ σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δι' αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ κρείττονα καὶ φθονηθῆναι δυνάμενον, τῶ δ' ἰωσήπου γνώμην θελήσαντος τὶς αὐτῷ τῶν ἡρῶν πρὸς ἀρετὴν εὐπόρησε, καὶ καθόλα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύοντας τότε δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥαθυμίας καὶ τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, αὐόητοι καὶ ἀμαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μετ' ἐκείνους τὸν νεώτατον ὑρκανὸν δυσὶ αὐτῷ τ' ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν β' εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπεροῦντα τὴν γῆν, ὑποκρύψας τοὺς ζυγατῆρας ἱμάντας. ὁ δὲ γενόμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοὺς ἱμάντας οὐχ ἔχων, τῆς μὲν τοῦ βουλάρχου γνώμης κατεφρόνησε, συμβουλεύοντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντας πάλιν τοὺς ἱμάντας. τὸν δὲ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ δεῖν ὑπολλυῶσι πρεσβύτου τοὺς ἀποσταλησομένους, ἐπισπάσας τι σφάγιον καὶ τῆς ἡλικίας ἁρμοσθύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα τοῖς ἐργάταις διένειμε. τιμὰς δὲ τὰς δορὰς αὐτῷ, καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐνέδυσε τούτοις τὰ ζεύγεια, καὶ τῶτον τὸν τρόπον ἀπέρας, ἰὼ ὁ πατὴρ αὐτῷ προσέταξε γῆν, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ἀσπασάμενος τὸ φρονήματος, καὶ τὴν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστεργε, ἀχθομένων τῷ ἀδελφῶν δι' τοῦτο. ὡς δ' ἀπήγγειλε τὶς αὐτῷ, κατὰ τῶτον τὸν καιρὸν ἡδὺ τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γεγονέναι, καὶ πάντες οἱ φρονοῦντες τῆς συρίας καὶ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες τὴν ἡμέραν τοῦ παιδίου, μετὰ μεγάλης ὄγκου εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατέλιπετο. τῷ δ' ἡδὺ ἀπιστεῖτο εἴ τις αὐτῶν βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῷ δὲ πρεσβυτέρων παραιτησαμένων, καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγροικοτέρων ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν δ' ὑρκανὸν πέμπειν συμβουλευσάντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν ὑρκανὸν, καὶ εἰ δυνατὸς πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ πρόθυμος ἔστιν ἀπελθεῖν. ἐπαγγειλαμένου δ' πορεύσεσθαι, καὶ δεῖσθαι χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ ὀλιγικῶς, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δεκαμνᾶς μυρίας, ἥδη τῷ παιδὸς τῇ φρονήσει. θαλίπων δ' ὀλίγον ὁ παῖς συνεβούλευσε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτόθι μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δ' ὀψωνίων πρὸς τὸν ἀλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ δὲ νομίζων δέκα ταλάντων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παραινοῦντα καλῶς, γράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀρίωνι, ὃς ἀ-

ἐς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτῷ διώκει, οὐκ ὄντα ἐλάσσω ξιχιλίων ταλάντων. ὁ γὰρ ἰώσηπος τὰ ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ προθεσμίας ἐνίστατο καθ' ἃς ἔδει τῷ βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἵνα φαρε τῷ ἀρίωνι τοῦτο ποιεῖν. πρὸς οὖν τοῦτον ἀπαντήσας τὸν πατέρα καὶ λαβὼν ἐπιστολὰς, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμησεν. ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς δὲ παραγινόμενος εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ ἀρίωνι τὴν ἐπιστολὴν, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ, πόσα βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δ' αἰτήσειν δέκα, ἢ βραχεῖ τούτων πλείω, εἰπόντος χιλίων χρήζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῶν διηγωκάτι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ σωφρόνως τὴν οὐσίαν, ὡς πονῶν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτὸν ἀντέχων ἀβλαβῆ, καὶ μιμεῖσθαι αὐτὸν ἠξίου ἡγεῖσθαι τὸν γεννήσαντος. δώσειν δ' οὐδὲν πλέον τάλαντον δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ. παροξυνθεὶς ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ τοῦ ἀρίωνος γυναικὸς, τοῦτο δηλωσάσης τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ὅπως ὑπολύσῃ τοῦ παιδὸς, ἀφόρα δὲ λίθῳ ὁ ἀρίων ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ, φασιὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ κλεοπάτρα. ὁ δὲ πολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν ὑρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ὑποτελεῖς πρὸς αὐτὸν ὄντὸ τοῦ πατρὸς, οὔτε ὀφθεὶς αὐτῷ, καὶ πρεσβευτὴν δόντος τὸν οἰκονόμον. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέλευσε. τὸν δὲ φασὶν ὑποκειμένου τῷ ποδὶ τοῦ βασιλέως λίθου αὐτῷ, ὅτι νόμος ἔξι παρ' αὐτοῖς κωλύων τὸν ἡγεμονεύοντα γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ θεῷ. κἀ δὲ τοῦτον τὸν νόμον, οὐδὲ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, πρεσβεύοντα δεῦρο καμέσαι τοῦ πατρὸς διεργάτην γνωμένου. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι πρακούσαντα ὧν προσέταξε. φαρίρεσ γὰρ οὐδὲν, ἢ μικρὸν εἴ) τινὰ διαφέρειν ἢ μέγαν. διὸ οὖν μὴ κολάζοιμι τοὺς ἰουδαίους, ἢ σὺ προσέταξε ὑπὸ τῶν ἀρχομένων καταφρονεῖσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐξάπτη, καὶ τὸν μεγαλοφροσύνῃ τοῦ παιδὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δ' ὁ ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς διετίμα τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μεγάλη βοήθεια ἔξιν αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῶν δεσμῶν ἀπελύθη. καὶ ξεῖς δειπνῶν ἡμέρας ὁ ὑρκανὸς, ἠπάσατο τοὺς βασιλεῖς. οἱ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλοφρόνως εἰσίασαν δεῦρο τὸν πρὸς τὸν πατέρα τιμή. λάθρα δ' πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας εὖ ἑκατὸν γεγράμματα ὑποσαμένους καὶ ἀκριβοστάτους, ἑνὸς ἕκαστον ταλάντου. ἑκατὸν δὲ παρθένους τῆς αὐτῆς τιμῆς ἑκάστην. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστίασιν πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ τῷ φρόνιμον τῆς χώρας, ὑποκατακλίνεται πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἔτι τὴν ἡλικίαν ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀξίαν διαγνόντων. τῷ δὲ συγκατακειμένων ἑκάστων τῷ μεροῦς τὰ ὀστᾶ, αὐτὸς γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας, σωρεύοντες ἐμπροσθεν τοῦ ὑρκανοῦ, ὡς πλησίον τὴν κατακειμένην αὐτῷ ξάπτειν, ξύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἀθυρμα ν) πρὸς τὰ σώματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας αἰεὶ δίδοτο, κληθέντων αὐτὸν τῷ κ τακειμένων τῇ ξαπίζῃ, παρεστὼς τῷ βασιλεῖ, ἐρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ κατακείμενα ὑρκανοῦ ὀστᾶ; ἐκ τούτου γέλασε ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν οὐσίαν ἅπασαν κατέδυσε, ὡς ἔοικε τοῦτο τῷ σαρκῶν ἐγύμνωσε,

A qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eò mittere, & quoties præstiturum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: móxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, vt eum aliquo modo perderent.

B Vt verò exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quótnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi opus esse, iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebátque vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem

C coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. iubebátque vt veniret, ac causam eius facti diceret.

D Ille contrà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquàm adito templo mactasset victimas: eáque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona quæ offerret regi de parente suo bene merito. Seruum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum

E mox ipsi regi vt contemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. móxque clàm aditis negotiatoribus,

F emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad conuiuium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectabatur, propter scommata & facetias

G hominis, rogatus à conuiuis ad regem se vertit, & Vidén, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus,

Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries: Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abiicere ossa, quod & ego homo cùm sim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus: simulauit se dolere, quòd non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Iosephus propter exilitatem muneris, vbi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis nasceretur periculi: ad hos enim fratres scripserant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quàm vt se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendaticiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cùm cognouissent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad vrbem cùm exciperetur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

A γελάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν τοῦ ξύφους λόγον τὸ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν Ὑρκανὸν ὅπη τοσαῦτα ἄνδρα κεῖται ὀστᾶ, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ κυνὰς τὰ ὀστᾶ σὺν τοῖς κρέασι καταδίειν ὥσπερ οὗτοι, πρὸς τοὺς καταχειμένους ὀφθαλίπτειν, ὅπ μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δὲ ὀστᾶ ῥίπτουσιν. ὅπερ ἄνθρωπος ὢν κἀγὼ νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τοῦ B ὀπόκειτον αὐτοῦ σοφοῦ οὔτως ἡδυφωνίαν, πάντας ἐπαίλαυσεν ἀνακροτῆσαι, τῆς δωτεαπιλίας ὑποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑπούσῃ πρὸς ἕκαστον τῶν τοῦ βασιλέως φίλων προθύμως, καὶ τῷ μὲν κατὰ τοῦ αὐλὴν δυνατῷ, τοὺς μὲν ἀπαίζετο, τῷ δὲ ὃ τῷ οἰκετῷ ἀπεπυνθάνετο, τὶ μέλλουσι δώσειν τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἡμέρᾳ. τῷ δὲ τοὺς μὲν, ἀπὸ δώδεκα τάλαντα δώσειν φησάντων, τοὺς δ' ἐν ἀξίᾳ κῆ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, ὑπεκρίνετο λυπεῖσθαι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοιούτῳ C προσενεγκεῖν δῶρῳ. πλέον γὰρ πέντε ταλάντων οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ θεράποντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῷ, ὡς καταγελασθησομένου τοῦ ἰωσήπου, καὶ προσκερύσσοντος τῷ βασιλεῖ διὰ τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐστάσης τῆς ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῷ βασιλεῖ ταλάντων οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, οὐ D πλεῖον εἴκοσι. ὁ δὲ Ὑρκανὸς οὐς ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τῷ βασιλεῖ, ταῖς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τοῦ δώρου πολυτέλειαν, καὶ τὸν βασιλέα αὐτὸν, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι καὶ τοῖς περὶ τὸν θεραπείαν τοῦ βασιλέως οὖσι, πολλῶν ἄξια τάλαντον δῶρα ἐδωκεν, ὡς ἀσφαλεῖν τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον. E τούτοις δὲ ἐπαγγείλαντο αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ διαχρήσασθαι τὸν Ὑρκανόν. πολεμοῦντος δὲ τὸν μεγαλοψυχίαν ἀπατασάμενος τοῦ μειρακίου, προσέταττεν αὐτῷ δωρεὰ λαβεῖν ἣν βούλεται λαμβάνειν. ὃ δὲ οὐδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτὸν γενέσθαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεαῖς δοὺς λαμπραῖς, καὶ τῷ τε πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν F αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τυγχάνοντα τὸν Ὑρκανὸν παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ μᾶ μεγάλης ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ διαφθεροῦντες αὐτὸν, καὶ τὸ πατρῷς εἰδότος. ὀργιζόμενος γὰρ αὐτῷ ἔσεσθαι τῷ εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφείπετο τῆς στρατείας αὐτῷ. τὸν ὀργὴν μὲν τοι τὸν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δὲ αὐτῷ τῷ ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῷ σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῷ ἀδελφῶν, G οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. θεραπευόμενον δ' αὐτὸν εἰς τὸν πόλιν, ἐπὶ μηδενὶ ἐδύνατο, δείσας αἰνεχώρησε εἰς τὸν πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἀσίας, σέλευκος ὁ σωτὴρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ Ὑρκανοῦ πατὴρ ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῷ ἰουδαίων λαὸν ἐκ πτωχείας καὶ πραγμάτων ἀθυμίαν, εἰς λαμπρότητος ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας,

εἶπεν

εἴκοσι ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας καταχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὀνίας τῆς τιμῆς αὐτοῦ ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἄρειος, πρεσβείαν τε ἔπεμπε καὶ ἐπιστολάς, ὧν τὸ ἀντίγραφον ἔστι τοιοῦτον.

A per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onia filius V. successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar extat.

Κεφάλαιον ε'.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

Cap. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice.

B

ΒΑσιλεὺς λακεδαιμονίων ἄρειος, ὀνίᾳ χαίρειν. ἐντυχόντες γεγραφῇ τινὶ, εὕρομεν ὡς ἐξ ἑνὸς εἴημεν ἡμεῖς τε ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀβραὰμ οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐξὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, δι' ἀπεστείλασθαι πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιησόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, καὶ τὰ ὑμέτερα ἴδια νομιοῦμεν, καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἔξομεν. δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γεγραμμένα, δι' ἀπέμπει τὰς ἐπιστολάς. τὰ γεγραμμένα ἐξὶ τετράγωνα. ἡ σφραγὶς ἐξὶν ἀετὸς δρέκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ἡ περιθεῖσα οὕτως τῶν λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. τελευτήσαντος δὲ ἰωσήπου τὸν λαὸν συνέβη σφίσιν ὀχλεῖν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τῶν γὰρ ἀρισβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς ὑρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τῶν ἰωσήπου τέκνων, διέστη τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς ἀρισβυτέροις συνεμάχοντο, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σίμων ὀχλεῖ τὴν συγγένειαν. ὁ δὲ ὑρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν οὐκ ἔτι διέγνω εἰς ἱεροσόλυμα. περιοδεύσας δὲ τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοῖς ἀραψὶ, οὓς πολλοὺς αὐτῶν καὶ δορικτήσατο, καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. οἰκοδόμησε δὲ βάσει ἰσχυρὰν, ἐκ λίθου λευκοῦ κατασκευάσας ἅπασαν μίσγει καὶ τῆς σκηνῆς, ἐγγλύφας ζῷα παμμεγεθέστατα. περίπατον δὲ αὐτῇ εὗρον μέγαν καὶ βαθύν. ἐκ δὲ τῆς κατ' αὐτὴν τοῦ ὄρους πέτρας ὤρυξεν οἴκους ἐν αὐτῇ, τοὺς μὲν εἰς συμπόσια, τοὺς δὲ εἰς ὕπνον καὶ διαίτας ἐποίησεν. ὑδάτων δὲ θρόνων πλῆθος, ἃ καὶ κόσμος ἦν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μὲν οὖν σώματα τῶν ἀσπλείων, ὥστε ἕνα δι' αὐτῶν εἰσκύσαι καὶ μὴ πλείους, βραχύτερα ἐποίησε. καὶ ταῦτ' ὀλίγης ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολυορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεύσαι λιμῷ, κατεσκέλασε. περιωνόμασε δὲ καὶ αὐλὰς τῷ μεγέθει διαφερούσας, αἷς καὶ ὀνομαστοὺς ἐκόσμησε παραδείσους. καὶ τοιοῦτον ἀπεργασάμενος τὸν τόπον, τύρον ὠνόμασεν. οὗτος ὁ τόπος ὃς μεταξὺ τῆς τε ἀραβίας καὶ τῆς ἰουδαίας πέραν τοῦ ἰορδάνου, οὐ πόρρω τῆς ἐστεφανίτιδος. ἦρξε δ' ἐκείνων τῷ μεσῶν ὀλίγῳ ἔτη ζ'. πάντα τὸν χρόνον οὗ σέλευκος τῆς συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος γὰρ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτίοχος ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βραχεῖς τὴν ἡλικίαν.

C

D

E

F

G

Rex Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, & nostrum quoque genus non esse alienum à posteris Abrahæ. Æquum igitur est, vt quum fratres nostri sitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscum communes habituri. Demotheles est qui has vobis reddidit literas; in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquilæ sigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epistola quidem hæc continebat. Iosepho autem mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant senioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere. sed vltra Iordanem habitans assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Ædificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido extructis vsque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine. aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuiis, diætásque alias & cubicula: salientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idque de industria factum est securitatis ac tutelæ gratia, si quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, cáque hortis spatiosis ornauit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem sitæ, non procul regione Essebonitide. præfuitque illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodem cognomento Epiphanes dictus, superstitibus duobus filiis impubcribus:

quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

CAP. VI.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

VI. 1. Mach. 1. IS defuncto per idem tempus Onia pontificce, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, móxque in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secesserunt ad Antiochum, dicentes se velle relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerúntque eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. quo impetrato, adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoque non essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vsus fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta priùs in potestatem Memphi, locísque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tantùm perstrinximus, vt necesse sit idem altiùs repetere.

ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, φύσεων δὲ ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς δὲ ὁρῶν μεγάλην δυνάμιν ἔχοντα τὸν Ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πεπραγμένα, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτὸς χειρὶ αὐτοῦ νόμῳ. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν Ἀντίοχος λαμβάνει.

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις τῷ δήμῳ Ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο Ἀντίοχον.

ΥΠὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος καὶ Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ τῷ καὶ ἀρχιερωσυνίαν δίδωσι, ὁ δὲ παῖς ὢν Ὀνίας καταλελοίπει, νήπιος ἔτι, δηλώσομεν δὲ τὰ περὶ τὸ γένος τοῦτον κατὰ χώραν ἑκάστα. Ἰησοῦς δὲ, οὕτως γὰρ ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ὀνίου, τῷ ἀρχιερωσυνίαν ἀτιμάσθη, πεσόντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ Ὀνίᾳ τοὔνομα. σίμωνι γὰρ οὗτοι ζεῦς ἐγένοντο παῖδες, καὶ εἰς τοὺς ζεῦς ἦκεν ἡ ἀρχιερωσυνή, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, Ἰάσονα ἑαυτὸν μετονόμασε. ὁ δὲ Ὀνίας ἐκλήθη Μενέλαος. στασιάσαντος οὖν τοῦ πρεσβυτέρου ἀρχιερέως Ἰησοῦ, πρὸς τὸν μὴ ταῦτα καταστάντα Μενέλαον, καὶ τὸ πλῆθος διχασθέντος εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῆς Μενελάου μοίρας, οἱ τοβίου παῖδες ἐγένοντο. τὸ δὲ πλεῖον τοῦ λαοῦ τῷ Ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' οὗ καὶ πονούμενοι, ὅτε Μενέλαος καὶ οἱ τοβίου παῖδες, πρὸς Ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοὺς πατρίους νόμους καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ὅπως τρέψαι αὐτοῖς, οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν Ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἐπεκάλυψαν, ὡς ἂν εἶεν καὶ τὰ περὶ τὴν ἀπόδυσιν ἕλληνες. τότε ἄλλα πάνθ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρόντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. Ἀντίοχος δὲ τῆς βασιλείας αὐτῷ χειρούσης καὶ τέρπων, ὅτι τὴν Αἴγυπτον διέγνω κρατύνεσθαι, πόθον αὐτῆς λαβὼν, καὶ δίχα τοῦ τῶν Πτολεμαίου παίδων καταφρονεῖν, ἀθενεῖν ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πράγματα τηλικαῦτα διέπειν δυναμένων. χωρεῖ οὖν μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ τοῦ πλούσιον, καὶ δόλῳ τὸν φιλομήτορα Πτολεμαῖον περιελθών, καταλαμβάνει τὴν Αἴγυπτον. καὶ χωρῶν ἐν τοῖς περὶ Μέμφιν τόποις, καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρμησεν ὅπως τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παρασησόμενος αὐτὴν, καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρωσόμενος Πτολεμαῖον. ἀπεκρούσθη δ' οὐ τῆς Ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης Αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ διαγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδηπου καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. διηγήσομαι δὲ καὶ μέρος τι περὶ τοῦτον βασιλέα, ὃς τὴν Ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῷ ἐπιμνησθείς, ἀναγκαῖον ὑπομνήσει νῦν εἰς τὴν ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῷ ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ. A CAP. VII.

Οπ στρατευσάμενος ἀντίοχος ἐπὶ ἱεροσόλυμα, πῶς τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit.

Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ὁ τῶν Ῥωμαίων δέος ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐπὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ χωρήσας ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ, μετὰ τοὺς ἀπὸ σελεύκου βασιλεῖς, ἅμα χρὴ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοίξαντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου θεραπείας ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ τῶν ἱεροσολύμων γεγονὼς, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. χρήματα τε πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. συνέβη δὲ μὴ ἐπὶ δύο τοῦ ἑκατοστοῦ καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ πέμπτου ἔτους, μηνὸς πέμπτου καὶ εἰκοστοῦ, εἰς καλεῖται κατὰ μὲν Ἕλληνας, χασλεύ, κατὰ δὲ Μακεδόνας, ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ρνγ', μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβαίνειν τὸν βασιλέα εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ προσποιησάμενον εἰρήνῃ ἀπάτῃ προσχήσθαι τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὲ τότε, οὐδὲ τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν, διὰ τὸν ἐν τοῖς ναοῖς πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλουσιότητος, χρυσοῦν μὲν ἐπόμενα πολλὰ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμενε τὰς πρὸς ἐκείνους αὐτοῦ σπονδὰς φυλάττειν. προσελθὼν οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ βαστάσαι, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ ξάπτειρα καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀπορρόμενος, ἅπερ ἐν βύσσῳ καὶ κόκκῳ πεποιημένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγαν τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ τούτοις πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ αἱ καθημερινὰς θυσίας ἃς προσέφερον τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαπάσας τὰς κατὰ τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς τῶν ζωγρηθέντων πρὸς μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὴν μὲν κάτω πόλιν ὠκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ὑπερκειμένη τὸ ἱερόν. καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἦν μὲν οὖν οὐδὲν ἧττον ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ τὸ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τῶν Ἰουδαίων, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἱπποδομήσας δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ Ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτῳ θύεσθαι. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους τοῦ περὶ τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι, οἰκοδομήσαντας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτοῦ καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σὺς καθημέραν. ἐκέλευσε δὲ, καὶ μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας εἴ τις φανείη ταῦτα ποιῶν διαρρεῖν. κατέστησε δὲ καὶ ἐπισκόπους, οἳ περιοδεύοντες ἀναγκάσουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπιταλλόμενα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν Ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντι, οἱ δὲ καὶ διὰ δυλάβειαν τὴν ἐπιγελλομένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετάκτο. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς ἀνδρώδεις, οὐκ ἐφρόντισαν αὐτῶν, τῶν δὲ παρόντων ἐδόκουν πλείονα λόγον ἔχον, ἢ τῆς τιμωρίας, διὰ τὸ πειθομένοις ὑπείλησεν αὐτοῖς. καὶ δὴ τε καὶ πᾶσαν ἡμέραν αἰκιζόμενοι καὶ τροχοῖς βασάνοις ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιζόμενοι, καὶ

Ρ Reuersus ab Ægypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus B eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptísque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesimaquinta eius mensis qui Challeus, nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his C quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cùm essent maximi precij, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensáque propositionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxtà legis præscriptum vetuit eos facere: direptáque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcherrimum; & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter E bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis scelestissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit sacrificium à Iudæorum religione alieniſſimum: & cogebat omnes abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus est etiam gra- VI. F uem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis regiis. qui verò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios. G quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi &

A lacerati corpora, viui adhuc & ſpirantes ſuffigebantur crucibus. Vxores autem eorũ & circumciſos liberos ſtrangulabant iuxta mandatũ regium, & ſuſpendebant à crucifixorũ parentũ ceruicibus. abolebatur etiam vbicunq; repertũ eſſet ſacrum volumẽ aliquod, & ipſi apud quos inuentũ eſſet mali malè peribãt. Samaritæ autẽ videntes in tali calamitate cõſtitutos Iudæos, non amplius profitebãtur ſe cognatos eorum, neq; Garizitanum templum eſſe Dei maximi, B nihil abſonum facientes à ſuo ingenio, de quo antè diximus: ſed dicentes ſe Medorum & Perſarum colonos, vt re vera ſunt, miſerunt legationem ad Antiochum, cum epiſtola ſcripta in hũc modum: Regi Antiocho Deo illuſtri ſuggeſtio à Sidoniis in Sicimis habitantibus. Maiores noſtri compulſi crebris ſuæ regionis peſtilentiis, & inducti veteri quadam ſuperſtitione, morem fecerunt obſeruandi eam feſtiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatũ: & ex- C tructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo ſolennes victimas. Nunc autem ex quo tibi viſum eſt in Iudęos, vt eorum malitia dignum eſt, animaduertere, qui exequuntur mandata regia, exiſtimantes nos hæc propter eorum cognationẽ facere, volunt nos in cõmuuem cum illis cauſam inuoluere, cùm ſimus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in noſtris annalibus. Rogamus igitur te ſeruatorem ac beneficũ, vt D mandes Apollonio noſtro pręſidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid poſthac nobis moleſti ſint quaſi hęrẽtibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuerſi ſumus moribus quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, poſthac vocetur Iouis Gręcanici. hoc enim pacto erimus à moleſtiis liberi: & ſecurius intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa ſoluere. Poſt hanc Samaritarum ſupplicationem rex E & ipſam & talem epiſtolam remiſit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui ſunt apud Sicima miſerunt ad nos ſuggeſtionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum conſilio ſatis approbauerunt qui in hoc miſſi ſunt, quòd alieni ſint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Gręcorum inſtituta viuere, abſoluimus eos quantum ad hãc cauſam & eorum templum attinet, quod poſthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem F & Apollonio magiſtratui ſcripſimus, anno quadrageſimo ſexto, menſis Hecatombæonis vndecima.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus ſolus Aſſamonæi filius Matthias regem cõtempſit, profligatis etiam eius ducibus.

1. Macch. 2. EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudęæ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Aſſamonęo geniti, ſacerdos ex vice Ioaribi, Hieroſo- G lymita genere: erántque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Elea-

A τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντες ἀνεσταυροῦντο. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οὓς περιέτεμνον, κατὰ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ἀπῆγχον, ἐκ τῶν τραχήλων αὐτοὺς τῶν ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δὲ εἴπου βίβλος εὑρεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ᾽ οἷς εὑρεθεῖεν καὶ οὗτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο. ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ σαμαρεῖται πάσχοντας τοὺς ἰουδαίους, οὐκέθ᾽ ὡμολόγουν αὐτοὺς εἶναι συγγενεῖς αὐτῶν, B οὐδὲ τὸν ἐν γαριζὶν ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσει ποιοῦντες ἀκόλουθα, ἣν δεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ἀποίκους, καὶ περσῶν, καὶ γάρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀντίοχον πρέσβεις, καὶ ἐπιστολὴν, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα. Βασιλεῖ ἀντιόχῳ θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν σικίμοις σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διά τινας συχνοὺς τῆς χώρας λοιμοὺς παρακολου- C θήσαντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ ἔθος ἐποίησαν σέβειν τὴν παρὰ τοῖς ἰουδαίοις λεγομένην σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῷ γαριζὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ᾽ αὐτοῦ τὰς καθηκούσας θυσίας. σοῦ δὲ τοῖς ἰουδαίοις τῆς πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένου, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιάπτουσι, ὄντων ἡμῶν τὸ D ἀνέκαθεν σιδωνίων, καὶ τοῦτο φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα, προστάξαι ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικὰ πράττοντι, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν προσάπτουσι τὰς τῶν ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ γένει καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων. προσαγορευθῆναι δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν διὸς ἑλληνίου. γενομένου γὰρ τούτου παυσόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ᾽ ἔργοις μετ᾽ ἀδείας προσανέχον- E τες, μείζονάς σοι ποιήσομεν τὰς προσόδους. ταῦτα τῶν σαμαρειτῶν δεηθέντων, ἀντέπεμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. βασιλεὺς ἀντίοχος νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέστησαν οἱ πεμφθέντες ὑπ᾽ αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν αἱροῦνται χρώμε- F νοι ζῆν, ἀπολύομέν τε αὐτοὺς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ᾽ αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προσαγορευθήτω διὸς ἑλληνίου. ταῦτα δὲ καὶ ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέστειλα. ἔτει ἕκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ιη´.

Κεφάλαιον η´.

Ὡς ἀντιόχου κωλύσαντος τοῖς πατρῴοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς G ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἀντιόχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἦν τις οἰκῶν ἐν μωδεεὶμ κώμῃ τῆς ἰουδαίας ὄνομα ματθίας υἱὸς ἰωάννου, τοῦ συμεῶνος, τοῦ ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερίας ἰωαρίβου, ἱεροσολυμίτης. ἦσαν δ᾽ αὐτῷ υἱοὶ ε´· ἰωάννης ὁ καλούμενος γάδδης, καὶ σίμων ὁ κληθεὶς ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεάζαρος

ζαρ & ὁ κληθεὶς αὐρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀφοῦς. ἐφ' οἷς ὁ ματθίας ἀποδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν κατάστασιν τῆς πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τὴν ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τὴν πάντας τὰς συμφοράς. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτῷ εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως. ἐλθόντων δὲ εἰς τὴν μωδεὶμ κώμην τὸν τοῦ βασιλέως καθισταμένων ἵνα τὰ ποιεῖν ἀναγκάζειν τοὺς ἰουδαίους ἃ διετάκτο, καὶ θύειν τοὺς ἐκεῖ κελεύοντας ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσει, δῶρα δὲ τὴν δόξαν, τήν τε δῶρα τἄλλα, καὶ δῶρα τὴν παιδίαν, ἀξιούντων τὸν ματθίαν προκατέχειν τῶν θυσιῶν, κατακολουθήσαν δὲ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ δῶρα τε τὸ τιμηθήσεσθαι πρὸς τοῦ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδ' εἰ τἄλλα πάντα ἔθνη τοῖς αὐτόχρημα προστάγμασιν ἢ δῶρα φόβον, ἢ δι' ἀφίσιν ὑπακούοι, πρόσεσθαί τε αὐτὸς μετὰ τῶν τέκνων τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ σιωπήσαντος αὐτοῦ, προσελθὼν τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατὰ τὰ προστεταγμένα ὁ ματθίας, ὠργισμένος ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπελλῆν, ὃς ἐπολιορκεῖτο, διεχέοντο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τοὺς ἐν τοῖς οἴκοις καθειλὼν ἀπέκτεινεν, εἴπας ζηλωτὴς εἶναι τῶν πατρίων ἐθῶν. καὶ δὴ τοῦ θεοῦ θρησκείας, ἐπέσθω φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δὴ αὐτὸ καὶ ἄλλοι ποιήσαντες μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς ἀσπλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶχεν σωτέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῇ ἱεροσολύμων ἀναλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρησαν πείθειν, μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀναγκάζειν ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι πολεμικῷ νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ ταναντία φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτων ἡμέρᾳ. ὡς εἶχον οὕτως ἐν τοῖς ἀσπλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τὴν δὲ ἀμύνεσθαι δῶρα τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲ ἐν κακοῖς ὧδε βαίνειν τὸν τοῦ σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἀρχαῖον γὰρ ἦν αὐτοῖς καὶ πάτριον ἔθος. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπνιγέντες τοῖς ἀσπλαίοις, ὡς χίλιοι πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες, τῷ ματθίᾳ προσέθεντο, καὶ κεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδαξε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο φυλαττόμενοι τὸ πάτριον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῷ μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῶν δ' οὐκ ἀμυνομένων. κωλύσειν τὸ μηδὲν, οὕτως ἅπαντας ἀπολέσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτούς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, ⁊ σαββάτοις εἴποτε δέοι μάχεσθαι ποιήσας οὐδεμίαν πολλὴν ὠφελίαν τὸν ματθίαν, τούς τε ὠμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐξαμβάτας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ διαλάθοντες διέσωσαν εἰς τὰ πρόσω ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς οὐθετεῖ μεμηνότας, ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς δὲ τῷ κωλύσει καθεστῶτας ἐκβαλών. ἄρξας δ' ἐνιαυτὸν καταπίπτει εἰς νόσον, προσπαλεῖ τοὺς παῖδας, καὶ προεισποιεῖται αὐτοῖς. ἐγὼ μὲν εἶπεν ἃ παῖδες ἄπειμι

A zarus qui & Auran, Ionathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, deprædatione templi cæterisque calamitatibus, aiebátque præstare mori eos pro patriis legibus, quàm sic ingloriè viuere. Cúmque venissent in eum vicum in hoc à rege constituti, vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes à rege

B præmia: negauit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi vt patriam religionem deserant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filiis armatus gladiis: nec solùm eum trucidauit, sed etiam Apellem regium ducem cum suis

C militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutáque ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cũ dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familiis in idem desertum profugerunt, ibique victitebant in speculis. Quo audito duces regij, præsidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primùm ver-

D bis persuadere conati sunt vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem sæuiendi hostiliter: & cùm nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita vt erant in speluncis exulcerunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem sabbati, quando lex iubet feriari ab

E omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille. multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, cúmque principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi sabbato illos aggredientibus. atque ita fore vt vel sine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos

F hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnẽt etiã sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus veriti fuerant, expulsis qui ad hoc vt vetarent constituti erant ab Antiocho. Exacto autem VIII.

G anno post principatum morbo correptus conuocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iã fa-

talem viã ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo ne per ignauiam cessetis id exequi: sed potius memores paternæ voluntatis seruate ritus patrios, & rẽpublicam tantumnõ collapsam restituite: neque illis accedite qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptáque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes quòd Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam patriis moribus viuendi libertatem restituet, corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclarè gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cuius amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeò vt nõ grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonémque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes eius consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciscetur suæ gentis iniurias repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibete quotquot vsquam sunt iusti ac pij, & hoc pacto vires vestras augebitis.

Cap. IX.

Matthia defuncto Iudas filius succedit.

1. Mach. 9. HÆc locutus filiis, precatúsque Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum viuendi morem restituere, non multò pòst moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigrè à fratribus, ejecto hoste, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis

Cap. X.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã eius poritus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus cognito, quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putãs officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiam Iudæorũ perfugis, & impiis, progressus vsq; Bethora vicũ Iudææ, castra eo loco metatus est. Iudas autẽ

A τὴν τ' ἐμὴν μέλλησιν πορείαν. παραπέμπω δὲ ὑμῖν, τοῦ μὲν φρονήματος, καὶ παρακαλῶ μηδὲν μέλλειν κακοὺς αὐτοὺς φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τοῦ φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένου σωφρόνως, ἔτι τε τοῦ ζῆν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσαν οἰκεῖαν τὴν παροῦσαν πολιτείαν ἀναλαβέσθαι. μὴ συμφερομένους τοῖς ἧσσ βούλησιν ἢ δι' ἀνάγκην παραδιδοῦσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ἐπάνω φρονεῖσθαι τὰς ψυχὰς οὕτως παρασκευασμένους, ὡς τε ὑποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ δίκη. λογιζομένους τὸ δ' ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, οὐκ ἀπορρίψει. τῆς δ' ἀρετῆς ἀγασάμενον, δώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, καὶ τοῖς ἐλευθερίως ἐν ᾗ ζήσεσθαι μετ' ἀθείας τῶν ἰδίων ὑπολαύοντας ἐθῶν ὑποκατασπόσ. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ θνήτεα, τῇ δὲ τῶν ἔργων μνήμῃ, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐραστὰς ὑμᾶς βούλομαι διάκειν τοῖς κλέεσι, καὶ
B τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ὑπολιπεῖν τὸν βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ θεὸς ὁ τὰς ὑμῶν πέφυκε ἀμείνων διατηρεῖν, θεὸς ἔτ' ὄντας ἀλλήλοις, οἰκείους χρῆσθαι ταῖς ἀρεταῖς. καὶ σύμμαχα μὲν τὸν ἀδελφὸν συμβούλου ἔχοντα, πατέρα ἡγεῖσθαι, καὶ οἷς αὐ δοκῇ συμβουλεύῃ, πείθεσθαι, μαχαβαῖον δ' τῆς στρατιᾶς δι' ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, στρατηγὸν ἕξετε. τὸ γὰρ ἔθνος δεῖ σκοπεῖσθαι καὶ ἀμύνεσθαι
D τοὺς πολεμίους. θεοσεβεῖσθε δὲ καὶ τοὺς δικαίους καὶ θεοσεβεῖς, καὶ τοῖς δυνάμεν αὐτῶν αὔξετε.

Κεφάλαιον θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ Ἰούδα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τὸν θεὸν δοξάμενος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῷ λαῷ τὴν ἰδίαν ἀναστῆσαι πάλιν τοῦ βίου σωφροσύνην, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν Μωδεείμ. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα τοῦ λαοῦ παντὸς ποιησαμένου διαδέξατο τὴν στρατηγίαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ Ἰούδας, ὁ καὶ μακκαβαῖος ἐκατοστῷ ἔτει καὶ τεσσαρακοστῷ ἔτει.
E συναραμένων δ' αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἀπὸ τῆς χώρας, καὶ τοὺς ἀνομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τὸν γῆν.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς αὐτίχου στρατηγὸς Ἀπολλώνιος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας Ἀπολλώνιος ὁ τῆς Σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν Ἀπολλώνιον, οὗ καὶ τὴν μάχαιραν ἣ χρήσαθαι σωθέντα ἐκεῖνον συνέβαινεν
G σας εἶχε. πλείους δὲ τραυματίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου λαβὼν τὴν πολεμίων ἀνεχώρησε. σπέρων δὲ ὁ τῆς κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσκέχρηκασι τῇ Ἰούδᾳ, καὶ δυνάμιν ἤδη περιβέβληνται πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἔγνω στρατεύσασθαι, προσσύκειν ὑπολαμβάνων τοὺς εἰς τὰ τῆς βασιλείως προστάγματα παραβαίνοντας, πρέπειν κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅση παρῆν αὐτῷ, προσκαταλίξας τε τῇ ἰουδαίων τοὺς φυγάδας τε ἀσεβεῖς ὑπὸ τὸν Ἰούδαν παρεγένετο. προσελθὼν δὲ ἄχρι διάστημα κώμης τῆς Ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δὲ Ἰούδας

ἀπαντᾷ

ἀπαντήσας αὐτῷ καὶ συμβαλεῖν παρεκελεύσατο, ἐπεὶ τοὺς στρατιώτας ἑώρα πρὸς τὴν μάχην ὀλιγότητα καὶ δι' ἀπορίαν τροφῆς ὀλιγωροῦντας παρεθάρσυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν εἶναι καὶ τῷ πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν. καὶ τούτου σαφέστατον ἔχειν παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ ὑπὲρ δικαιοσύνης καὶ τῶν πρὸς τὴν ἰδίαν νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἔτρεψαν μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰν παρέχεται παραμυθίαν. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τῷ πλήθους τῶν ἐναντίων, ὁμόσε χωρῆσαι τῷ σατράπῃ, καὶ συμβαλὼν, ἔτρεψε τοὺς ἐναντίους. πεσόντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φυγὴν ὥρμησαν· ὁ δὲ ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἀποκειμένης. ἐπὶ δισχίλιον δὲ ἄρα τοὺς πεσόντας ἀπέκτεινε τῷ πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.

occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites suos parum alacres partim propter hostium multitudinem, partim quia ipsi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis sitam victoriam, sed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertum plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes, multa sæpè hostium millia profligauerint. Inuictum enim robur esse innocentiæ. His dictis persuasit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone signis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus vsque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

Κεφάλαιον ια'.

Ἡ Λυσίου καὶ Γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἧτται.

CAP. XI.

Lysiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσι, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς νήσου μισθοφόρους ἀναλαβών, ἡτοιμάζετο ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς Περσῶν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπειδὴ τὸ στρατιωτικὸν ἀργυρίου, ἐώρα τοὺς θησαυροὺς ὀλιγοστοὺς, καὶ χρημάτων εἰσφορὰν οὐσαν (οὔτε γὰρ εἰ πάντες ἐπλούτουν, ἀρκεῖν τοῖς ἐνδοξοτάτοις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος ἐκ πρώτης ἦν τοῖς οὖσιν) ἔγνω πρότερον εἰς τὴν Περσίδα προελθεῖν, τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν ὀλίγα τῶν πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξῃ ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τοῦ Εὐφράτου ἔθνη καὶ τὰς κατὰ τὴν ἀσίαν ἐπαρχίας ἐπιτρέψας, ἐξῆλθε τῆς Ἀντιοχείας ἔτους ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ, καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, ἔχειν μὲν τὸν αὐτοκράτορα τὸν υἱὸν αὐτοῦ μέχρι πάσης Περσίδος, ἐπιστέλλων ἕως αὐτὸς ἐπανέλθῃ. κατασφάλισιν δὲ τῶν Ἰουδαίων, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν ἐξανδραποδισάμενον, ἀφανίσαι τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἀπολέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπιστείλας τῷ Λυσίᾳ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὴν Περσίδα μυριάσι ἕξ. καὶ περαιωσάμενος τὸν Εὐφράτην, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ Λυσίας ἐπιλεξάμενος τὸν Πτολεμαῖον τὸν Δορυμένης καὶ Νικάνορα καὶ Γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῶν τοῦ βασιλέως φίλων, καὶ παραδοὺς αὐτοῖς μέρος δυνάμεως μυριάδας ὡς, ἱππεῖς δὲ ἐπὶ πᾶσι χιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν. οἱ δὲ ἐλθόντες εἰσβολὰς πόλεως ἐλθόντες, εἰς τὴν πεδινὴν κατεστρατοπέδευσαν. συνῆλθον δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ τῆς συρίας καὶ τῆς πέριξ χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν μεμισθοφορηκότων Ἰουδαίων. ἔτι μὲν καὶ τῶν ἐμπόρων πρὸς οὓς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲν νομίζοντες αὐτοῖς δήσειν τοὺς ληφθησομένους, ἀργυρῷ δὲ καὶ χρυσῷ τιμὴν ἀπὸν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ Ἰούδας κατανοήσας, ἔπεισε τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ παρεκελεύετο τὰς ἐλπίδας τῆς νίκης ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ, τὸν ἱκετεύειν τῷ παρ' ἑαυτοῦ νόμῳ, σάκκους περιθεμένους, καὶ τὸ σύνηθες αὐτοῖς σχῆμα τῆς ἱκετείας περὶ τοὺς μεγάλους κινδύνους ὑπομένοντας, οὕτω συστῆσαι πρὸς τοὺς ἐναντίους τὸ καὶ τῷ ἐλθεῖν κράτος.

Vditis his rex Antiochus vehementer iratus, omnes vndique copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, paratis primo vere in Iudæam irrumpere. Cúmque numerato stipendio videret thesauros suos exhaustos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipse vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius Perside, regionis eius tributa exigere. Commissa igitur rerum administratione Lysiæ, amico probatæ fidei, & prouinciis Asiæ quę Ægyptum inter & Euphratem sitæ sunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoque & elephantorum parte, iussit vt Antiochum filium diligenter educaret vsque in suum reditum: eidémque mandauit, vt subacta Iudæa, & habitatoribus eius sub hasta diuenditis, deleret Hierosolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus est in Persidem CXLVII. anno, & traiecto Euphrate ascendit ad superiores Satrapias. Lysias autem delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributísque eis peditum quadraginta millibus, equitum septem millibus, in Iudæam misit eum exercitum. qui vsque Emauntem vrbem progressi, in campestribus eius castrametati sunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis castris negotiatores non pauci empturi mancipia, & instructi compedibus, paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa hostium multitudine, hortatus est suos milites vt forti essent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis supplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti saccos solent orare veniam, vt Deus ad miserationem flexus vires contra hostem eis adderet.

Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, qui quive agros recès sibi comparauerant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè: Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimare, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cùm igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, cos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certè gloriam. His suos Iudas hortatus, dum cogitat de futuro prælio certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidénsque hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, hortatus primùm suos vt non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eámque suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentésque Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus conferre, trepidè se retro in tutum receperunt. Iudas verò

1. Mach. 4.

A διαταξας δὲ τὸν ἀρχαῖον αὐτοὺς τρόπον καὶ πάτριον, κατὰ χιλιάρχους καὶ ταξιάρχους, καὶ τοὺς νεογάμους ἀπολύσας, καὶ τοὺς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένους, ἵνα μὴ ἀλλότριων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀπολιώτερον μάχωνται, κατασὰς τοιούτοις παρορμᾷ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας. καιρὸς μὲν ἡμῖν οὐκ ἄλλος εὐαγωνιότερος τοῦ παρόντος· ὃ γὰρ ἐπὶ ἐλευθερίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καταλείπει. νῦν γάρ ἐστιν εὐδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν καὶ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπητὴν οὖσαν, ἡμῖν ὑπ' ἐξουσίας τοῦ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἐπιθυμοῦσιν εἶναι συμβέβηκεν. ὡς οὐδὲ τῆς παρούσης κράτος ὑμῖν, τούτων ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν δυσάμορον καὶ μακάριον ἀπακτήσασθαι βίον, ὃν ἡ τοῦ κρατοῦντος, καὶ τὴν πάτριον εὐσέβειαν, ἢ τὸ αἰσχίστα παθεῖν, καὶ ἀπέρατα τοῖς ὑμῶν ἀπολωθῆναι κακοῖς ἐν τῇ μάχῃ γνωμένων, οὕτως ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν καὶ μὴ πολεμῆσαι ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγούμεθα. τὸ δὲ ἐὰν τηλικούτων ἐπάθλων ἐλευθερίας, πατρίδος, νόμων, δυσσεβείας, αἰῶνιον τοῦ δόξαν καταισχύνειν πᾶσι δοκῆτε. ἐτιμάζεσθε τοιγαροῦν οὗτος τὰς ψυχὰς, ὡς κέρδος ἐν ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις. καὶ ὁ μὲν ἰούδας ταῦτα εἰπὼν παρσύων τοῦ σταπεδου ἔλεγε. τῷ δὲ πολεμίων, πεμφάντων γοργίαν μὲν πεντακισχιλίων πεζῶν, καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως ἐξ ἀπροσδοκήτου τῆς νυκτὸς ἐπιθῆται τῇ ἰούδα, καὶ πρὸς τοῦτο ὁδηγοὺς ἔχοντος αὐτοῦ τινας τῶν προδότων ἰουδαίων, αἰσθόμενος ὁ τοῦ ματθίου παῖς, ἵνα καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ἐπιθῆται, καὶ ταῦτα διηρημένης αὐτῶν τῆς δυνάμεως. καθ' ὃν οὖν ἐστρατοπεδεύσατο, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου, δι' ὅλης ὡδήγησε τῆς νυκτὸς ἐπὶ ζιὰ ἐμμαοῦς τ πολεμίων. ἐγὼ δὲ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐληλεγὼς ὁ γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας αἰαχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορεύσεις ἔφη ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. καὶ ὁ τὸν ὄρθρον ἐπιφαίνει τοῖς ἐν ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ ἰούδας μὲν χιλίων φύλακας ἀπολιπόμενος ἐπὶ τοῦ πείας. καὶ θαρσαλέως τοῖς ἐληλεγὼς αἴρει προσεχομένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους προσέξεφάμενος τοὺς ἰουδαίους, ὡς καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθε δίοι, καὶ τὸ θεῖον ἐπίδηπτε καὶ τοῖς ὅπλοις ἔχοντι τὸ καὶ τ πλειόνων καὶ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀγαπάμενον αὐτοὺς τ δυσχείας, ἐκέλευσε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. ἐπιπεσὼν δ' ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐκπλήξας αὐτῷ τῷ θάρσει καὶ παράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν αὐτῶν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐλάων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, καὶ τοῦ πεδίου τῆς ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου καὶ ἰαμνείας. ἔπεσον δ' αὐτῷ ὡς μὲν χιλίους ἰούδας· τοῦ μὲν σκύλων παρεκελεύσατο μὴ ἐπιθυμεῖν τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας, ἐπεὶ καὶ αὐτοῖς ἀλλότρια τινὰ καὶ μάχην ἔτι πρὸς γοργίαν καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ δύναμιν κρατήσαντας δ' καὶ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, τὸν κύριον ἔχοντες καὶ μηδὲν ἕτερον ἐνδεχόμενος. ἐπὶ δ' αὐτοῦ ἀλαλαγμὸν ἐποιοῦντο πρὸς τοὺς στρατιώτας, οἱ δὲ γοργίου τὴν μὲν στρατιὰν, ἣν ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεταραγμένην, τὸ δ' στρατόπεδον, ἐμπεφλεγμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ἦσι, δ συμβεβηκότος ἀλλοῖον ἔφερεν. ὡς δ' ταῦθ' ὕπως ἔχοντα ἔμαθον οἱ σὺν γοργίᾳ, καὶ ὅτι μὲν ἰούδα πρὸς παράταξιν ἑτοίμους κατενόησαν, καὶ αὐτοὶ δίσαντες εἰς φυγὴν ἐξετράπησαν. ὁ δὲ ἰούδας ὡς ἀμα-

B

C

D

E

F

G

ὡς ἀμαχητὶ τῷ χορηγίου στρατηγῷ ἡττημένων, δὲ- A sine certamine victor, tum demum permisit
στρέψας ἀπρεῖται τὰ σκύλα. πολλὰ δὲ χρυσοῦ καὶ suos ad prædam discurrere: ditatúsque cum
ἀργύρου καὶ πορφύρας καὶ ὑάκινθον λαβών, εἰς τὴν suis reperto plurimo auro & argento, hyacin-
οἰκείαν ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι thóque & purpura incolumem reduxit exer-
τοῖς καταρθωμένοις. οὐ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νί- citum, laudans Deum autorem eius victoriæ,
κη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. λυσίας que haud exiguum momentum ad futuram li-
δὲ συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῶν ἐκπεμφθέντων ἥττῃ, τῷ bertatem eis attulit. Lysias autem sequenti an-
ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ὁπλίκτων συνα- no ad abolendam ignominiam nouum exercitum parauit: contractísque lectissimorum mi-
θροίσας ἑξ, καὶ πεντακισχιλίους λαβὼν ἱππεῖς B litum sexaginta millibus, & adiunctis quin-
ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ἐ- que millibus equitum, Iudæam ingressus, mó-
ρεινὴν ἐν βεθσούροις κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ἐστρατο- tana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra
πέδευσατο. ἀπιόντος δὲ μετὰ μυρίων ἰούδας, καὶ posuit. Huic Iudas occurrit cùm decem millibus: & cùm videret hostem longè præstare
τὸ πλῆθος ἰδὼν τῶν πολεμίων, εὐμενῆ ἔσεσθαι numero, votis pro victoria factis, Deo fretus
τὸν θεὸν δίξάμενος, συμβαλὼν τοῖς ἡγεμόσι primam aciem aggreditur tanto impetu, vt eis
τῶν πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φωνήσας αὐτῶν quinque millia sterneret: quo facto reliquis
ὡς πεντακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ἐνέπνευσε φόβον. ἀ- tantum terrorem incussit, vt Lysias animad-
μέλει κατανοήσας ὁ λυσίας τὸ φρόνημα τῶν Ἰουδαίων, C uertens eis certò statutum aut mori aut in li-
ὡς ἕτοιμοί εἰσι πολεμεῖν εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλευ- bertatem se asserere, veritus magis desperatio-
θέρως, καὶ δόξας αὐτοῖς τὴν ἀπόγνωσιν ὡς ἰσχυὸν, nem eorum quàm vires, copias Antiochiam
ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς ἀντι- reduceret: vbi mercenarios conducens, & ma-
όχειαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ ἐνδυ- iores vires colligens, parabat se vt ad primam
ναζόμενος μετὰ μείζονος στρατιᾶς εἰς τὴν Ἰου- opportunitatem bello Iudæos repeteret. To-
δαίαν ἐμβαλεῖν. τοσαύτας οὖν ἡττημένων ἤδη ties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iu-
τῶν ἀπὸ χου τῆς βασιλέως στρατηγῶν, ὁ ἰούδας συ- das persuant suis, vt quandoquidem tam mul-
καλησάμενος ἔλεγε μετὰ πολλῆς νίκης αἰ ὁ θεὸς αὐ- tas victorias Deus concesserat, ascenderét Hie-
τοῖς ἔδωκεν, ἀναβεῖναι δεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν rosolyma, & lustrato templo mactarent solen-
ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νομισθείσας θυσίας προσ- D nes victimas: vbi cùm inuenisset templum de-
φέρειν. οἷς δὲ συναγθέντος μετασήσαντος τῆς πλή- sertum, & portas eius incensas, & in atriis vir-
θους εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ gulta enata propter solitudinem, lamentari
κατεπεφρυγμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ὀφὺ τὴν cum suis cœpit ob tantam deformitatem. de-
ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τοῖς ἱεροῖς βεβλαστηκότα, θρή- stinata deinde copiarum parte ad arcis oppu-
νειν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ὅτι τῇ ὄψει τὸ ναοῦ gnationem, ipse interim repurgare templum
συγχυθείς. ὁπλίξάμενος δὲ τινας τῶν αὐτοῦ στρα- aggressus est: quod postquam accuratè factum
τιωτῶν, προσέταξε τούτοις ἐκπολεμῆσαι τοὺς τὴν est, intulit in illud vasa noua, candelabrum,
ἄκραν φυλάττοντας, ἄχρι αὖ αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῶν E mensam, & altare incensorum ex auro fabre-
ἁγίσῃ. καθάρας δὲ τοὺς λίθους αὐτοῦ, εἰσκόμισε facta omnia. addidit & vela foribus oppandi
καὶ κατὰ σκεύη, λυχνίαν, τράπεζαν, βωμὸν, ἐκ χρυ- solita, ac postremò fores quoque apposuit. Di-
σοῦ πεποιημένα. ἀπήρτησε δὲ καὶ τὰ ἐξιλαστάσμα- ruto etiam holocaustorum altari quod profa-
τα τῶν θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. κα- natum fuerat, nouum ex collaticiis saxis im-
θηλὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμ- politis construxit. Vigesima autem & quinta
μίκτων ἀκοδόμησεν, οὐ λελατομημένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ δὲ καὶ εἰκάδι τοῦ χασλαίου μηνὸς, ὃν mensis Chasłei, quem Appellæum Macedones
εἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦλαν τὰ φῶτα ὅτι F nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes su-
τῆς λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅτι τοῦ βωμοῦ, καὶ ἄρ- pra mensam proposuerunt: & in nouo altari
τους τῆς τραπέζης ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν holocautoma immolauerunt: idque accidit
ὅτι τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δὲ ταῦτα κατὰ eadem die qua ante triēnium sacra eorum pro-
τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ' ἣν καὶ μετέπιπτεν ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ κοι- fanata fuerant. integro enim triennio des-
νὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρη- tum fuit templum post factam ab Antiocho
μωθέντα ὑπ' ἀντιόχου ὄγδοήκοντα τοιοῦτον ἔτεσι συνέ- profanationem. ea enim incidit in annum cen-
βη τετρακόσιον. ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ tesimum quadragesimum quintum, & diem
ἑκατοστῷ ταῦτα θεὶ τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ Apellęi mensis vigesimum quintum, in Olym-
εἰκάδι τοῦ ἀπελλαίου μηνὸς, ἣ καθαρεῖς δ' ἐγένετο piadem CLIII. renouatum est autem eadem
ἡ καὶ ρ' καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' καὶ ν' καὶ δ'. τὴν die CXLVIII. anno, Olympiade CLIIII. prædi-
δ' ἐγκαινισμὸν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν δανιή- xerat autem eam desolationem propheta Da-
λου προφητείαν, προ υ' καὶ ἡ ὀγδοηκοστὴ ἐτῶν. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑορτα- niel antè anno CCCCVIII. differtè dicens à Ma-
ζε δ' ἰούδας μῆ τῶν πολιτῶν αὐάκτησιν τὴν θεὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας η', μηδὲν ὑπολιπὼν ἡδο- cedonibus profanandum. Celebrauit autem
νῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελίσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς θυσίαις κατδωρῶν αὐτοὺς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo
sacrificans, in quibus nullum honestæ volu-
ptatis genus omissum est, sed populo quidem
sumptuosum ac splendidum epulum est exhi-
bitum, in Dei verò laudem hymnis & cantiçis

perſonabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quę iuberet quotannis hoc feſtum reparati cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamúſque hanc feſtiuitatem luminum, opinor ideo quòd ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundatis deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuitque Bethſuram oppidum, vt eo tanquam arce vti poſſet contra conatus hoſtium.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſtè ferétes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſſiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumęos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, vnde Iudęos infeſtabant, vi capta cęſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductiſque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incēdit, atque ita domum victor reuerſus eſt. Sed quàm primùm XII. vicinæ gentes ſenſēre eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti ſunt. at illi refugiētes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi eſſent à Timotheo, rogantes vt ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilęorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

Cap. XII.

Quomodo dimiſſis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperat.

IVdas igitur proſpiciens vtrorumque neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitātibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat virium Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit vt abſtinerent à pugna tantiſper dum ipſe ad eos reuerteretur. Simon igitur poſtquam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus vſque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cum tota ſupellectile in Iudæam tranſtulit. Interea Iudas

τὸν θεὸν ὡς πρῶτ, αὐτὸς ὁ πρῶτον. τοσαύτη δ' ἐχρήσαντο τῇ τῶν ἀνέωσιν τ' ἐῶν ἡδονῇ, μὴ χρόνον πολὺν ἀπεσδοκήτως ἐν εὐσεβείᾳ χρυσώμους τὰς θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὴν ἀνάκτισιν τοῦ ναοῦ, ἐπ' ἡμέρας ὀκτώ. καὶ ἐξ ἐκείνου μέχρι δεῦρο, τὴν ἑορτὴν ἄρωμεν καλοῦντες αὐτὴν φῶτα, εἰκὸς παρ' ἐλπίδας οἶμαι ταύτην ἡμῖν φανῆναι τὴν εὐκαιρίαν, τὴν προσηγορείαν θέμενοι τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δ' ἐκύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὰς ὁπλοτομίας τῶν πολεμίων πύργους εἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε καὶ τὴν Βαιθσοῦραν ἣ πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως αὐτῇ χρῆσις αὐτῇ πρὸς τὰς ὁπλοτομίας τῶν πολεμίων αὐτοῖς ἔχῃ χρῆσθαι ἰούτων οὕτω χρωμένων, τὰ πρὸς ἔθνη πρὸς τὴν ἀκρόπυργον καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν ἰουδαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλοὺς ὁπλοτομίας ἀπέθετο, ἐπέβαινε καὶ ὁπλοφυλακῆς αὐτοῦ εἶχε τὴν χυσίμαν. πρὸς δ' τοὺς πολέμους πλεονεχῆς ἐνεδρεύοντας ἰούδας, ἐπίσχεν τοὺς τ' καταβρομῆς, ὧν ἐπιόντων κακῶς τῶν ἰουδαίων ἐπειρᾶτο. τοῖς δὲ πρώτου δὲ ἡμῖν ἰδουμαίοις κατ' ἀκρεβαττίνην ὁπλοτομίαν, πολλοὺς αὐτοῦ ἀπέκτεινε καὶ ἐσπάλθυσε. συγκλείσας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ βαιάνου λοχῶντας τοὺς ἰουδαίους, προεκαθίστας ἐπολιόρκει. καὶ τοὺς τε πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρα, καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ὁπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὥρμησας, δυνάμει μεγάλῃ καὶ πολυανθρώπῳ ἐχόντας, ἧς ἡγεῖτο τιμόθεος, καὶ τούτους χειρωσάμενος, τὴν ἰαζὼρ ἐξῃρε πόλιν, καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐνέπρησας, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνέστρεφε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γενόμενα τῶν ἐθνῶν αἰκρασάντα, συναθροίζεται εἰς τὴν γαλαάδιτιν ὁπὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀρείοις αὐτῶν ἰουδαίους. οἱ δὲ καταφυγόντες εἰς δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς ἰούδαν, ἐδήλωσαν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπανέδραμεν ὁ τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ σωιτερφόνησαν. ἀναγνωσθέντων δὲ τῶν ὁπιστολῶν τούτων, καὶ τῶν γαλιλαίας ἀγγέλων ὧδε γένονται σημαίνοντα ὅτι σωῆχθη τοὺς ἐκ πτολεμαΐδος καὶ τύρου καὶ σιδῶνος, καὶ τῶν ἀλλοζύων τῆς γαλιλαίας.

Κεφάλαιον ιβ'.

Οπ στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ὁπὶ ἀμμανίτας καὶ τὴν γαλααδίτιν, ὁ δὲ σίμων ὁπὶ τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐκράτησαν αὐτῶν.

ΠΡὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῶν ἀγγελιῶν χρείας σπεύδων ὁ ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν προσέταξεν ὡς χιλίους τῶν ὁπλιτῶν λαβόντα, πῆς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν ἰουδαίοις. αὐτὸς δὲ καὶ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μετὰ τριῶν τῶν ὀκτακισχιλίων ὥρμησαν εἰς τὴν γαλαάδιτιν. κατέλιπεν δ' ὁπὶ τῶν ὑπολοίπων τῆς δυνάμεως ἰώσηπόν τε τὸν τοῦ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίαν, προστάξας αὐτοῖς φυλάττειν ὁπὶ μᾶλλον τὴν ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν δὴ σίμων ἐμβαλὼν εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. καὶ μέχρι τῆς πύλης τῆς πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς τρισχιλίους. καὶ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῶν ἀπηρημένων καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν ἰουδαίους, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἐπανῆλθε εἰς τὴν οἰκείαν αἱρεσιν. ἰούδας δὲ ὁ μακκαβαῖος, καὶ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωνάθης διαβαίτης τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ ζιὼν αὐσαντες ἡμερῶν, τοῖς ναβαταίοις εἰρωνικῶς ὑπαντῶσι φειτυζόμενοι. ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ἀπειλημμένοι, καὶ τοῖς πόλεσι τῆς γαλααδίτιδος, καὶ σπουδαιοτέρους αὐτοὺς ἀπόδειξιν δεῖ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, ταχέως ὑπέστρεφεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τῶν βοσόρρων κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτὴν, κατέβαλεν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μαχαίρᾳ δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆψεν. ἐπῆλθε μὲν ἡ νύκτος, οὐ μὴν οὔτως ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδοῦσας δι' αὐτῆς ἐπὶ τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς ἰουδαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, προκαθεζομένου τοῦ χωρίου τιμοθέου μετὰ δυνάμεως, ἕως ἂν ἐπ' αὐτὸ προσγένηται. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι προσβάλλοντας τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς μὲν κλίμακας ὡς τὰ ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν ἀκαταπαύστως προθύμως, εἰς χεῖρα διδοὺς τὸν στρατὸν ἐπιπίπτει τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν τιμόθεον αἰσθόμενοι, ὅτι μαχαιροβάται εἰσὶν, πρεσβυτέρων ἤδη καὶ προτέρων αὐτοῖς τῶν ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις δυτυχίας εἰληφότες, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. ἐφεπόμενος δὲ μετὰ τοῦ στρατεύματος ὁ ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν ὀκτακισχιλίους. διαβὰς δὲ εἰς μάλλιν πόλιν οὔτω λεγομένην τὴν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτῶν ἐμπίπρησιν. ἀρὰς δ' ἐκεῖθεν τήν τε χασφωμα, καὶ βοσόρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς γαλααδίτιδος καταφθείρει. χρόνῳ δ' ὕστερον οὐ πολλῷ μετὰ δυνάμεων μεγάλων συναθροίσας, καὶ συμμάχους ἄλλους τε συναγαγὼν καὶ ἀράβων τινὰς μισθῷ πείσας αὐτῷ συνεξελθεῖν, ἦκεν ἄχρι τῆς φαινὰ πόλεως τῶν χειμαρρίων ῥαφῶν αὐτῶν. πόλις δὲ ἦν αὕτη. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώταις εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χειμαρρόν. διαβάντων δὲ ἦν αὐτοῖς προῦλεγεν. ἰούδας δ' ἀκούσας προθυμότερον τὸν τιμόθεον πρὸς μάχην, ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔσπευδεν ἐπὶ τὸν πολέμιον. καὶ παραγενόμενος τὸν χειμαρρόν ἐπιπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπαντιάζοντας ἀνῄρει, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν τραπέντας ἐδίωκεν, ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἀναγκάσας. καὶ πολὺς μὲν αὐτῶν διέφθαρτο. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον, ἐν καρναὶν τέμενος, συμφυγόντες, ἤλπισαν τὴν ἀσφάλειαν σωτηρίας. ἰούδας δὲ τὴν πόλιν καταβαλόμενος, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλῃ χρησάμενος ἰδίᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι ἰουδαίους μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἷός τε ἦν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν ἔνθα τινὰ πόλιν ἔμφρουν ὄνομα, ἔνθα τῆς ὁδοῦ κειμένην, καὶ ἅτε ἄλλην αὐτοῦ ἐκπορεύεσθαι δυνατὸν ἦν, ἅτε αἰσθόμενοι ἠθύμησαν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας αὐοίξαντας ἔνθα ἐπιτρέπειν αὐτῷ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τοὺς τε δὴ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τὴν διέξοδον ἐπετήρουν. μὴ πειθομένων δὲ τῶν ἐμφρέων, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. δι' ἡμέρας δὲ καὶ νυκτὸς προσκαθίσας, ἐξῄρει τὴν πόλιν. καὶ πάν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταφορήσας ἅπασαν

A cum fratre Ionatha trium dictum iter emensi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio compererunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitique vt properè illis succurrerent per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisque ad vnum puberibus, tecta igni subB iecto contremauerunt. Cúmque interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsque castellum, in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cùm manè peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussóque tubicine canere, & cohortatus suos vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis tristariam copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adC esse, cuius virtutem & felicitatem iam antè suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iudeis acriter insequentibus. Inde ad Maisen barbarorum vrbem hoc itinere, cáque expugnata mares omnes neci tradidit, adificia incendio sunt consumpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis euersa sunt. Aliquántò pòst Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros D auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam. ibi hortatus est suos milites vt strenuè pugnarent, arcerétque Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim sitam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito quòd Timothæus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectóque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugã compE pulit, armis etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cùm venisset ad F Ephronem oppidum, per quod necessariò transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cùm ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cineres traduxit G

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus vt in trāseundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quæ sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudeam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuásque hostias mactarūt pro incolumitate exercitus: quādoquidem post tot conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Ioseph Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galileam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudeæ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amiserūt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudeæ finibus. hæc autem clades merito illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste conferrent: nā hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnatáque Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastarísque agris hostium, cucurrerunt etiam Matissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIIII. 1. Mach. 6. EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem prædiuitem Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedētem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladē cùm ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis quos ad Iudaicum bellum reliquerat ducibus, déq; Iudæorū in dies crescēte potētia. Accedēte igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbū sibi cōtraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligés adesse fatale tēpus, amicos conuocat: eísq; & vim morbi & causam indicat: nimirū quòd pœnas ob afflictā Iudæorū gentē lucret, atq; ob spoliatū sacrilegio templum, & cōtemptum cœlestis numinis. atq; his dictis exhalauit animā. Quamobrē demiror Polybiū Megalo-

αὐτῷ ὁδὸν ἔχε. τοσοῦτο δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τὸν ἱππέα. διαβάντες δὲ τὸν Ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, οὗ κεῖται κατὰ πρόσωπον πόλις Βηθσαὶν καλουμένη πρὸς ἑλλήνων Σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεγένοντο, ᾄδοντές τε καὶ ὑμνῳδοῦντες καὶ τὰς σωτηθεὶς ἐν τοῖς ἐπινικίοις παῤῥησίας ἄροντες. ἔθυσαν δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπέρ τε τῆς κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ στρατεύματος σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν. Ἰάσωνος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας καθ' ἑαυτοῦ ἔτι ὄντων σὺν μὴ ὑπόχειρ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμίων τοῖς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτοὺς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν ἀρετῆς ποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γενναίων, τὰ μὲν ὑπ' αὐτοὺς δυνάμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰαμνίαν. Γοργίου δὲ τὸ τῆς Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος συμβολὴν γενομένην διχιλίους ἀποβάλλει τῆς στρατιᾶς, καὶ φεύγοντας ἄχρι τῶν τῆς Ἰδουμαίας ὁρίων διώκουσιν. συνέβη δ' αὐτοῖς τὸ πάθημα τοῦτο ἀθροισθῆναι αὐτοῖς Ἰούδαν ἐπισφαλὲς, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τὸ καὶ τοὺς πρὸ τοῦ τὸν Ἰώσηπον καὶ τὸν Ἀζαρίαν πάθημα θαυμάσῃ ἂν τις, ἐὰν σωθῇ εἰ δυνηθήσουσι τὰ ἑτεραλμῶν αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοὺς Ἰδουμαίους ἐκ ἀνίεσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο πανταχόθεν αὐτοῖς, μέχρι τε χαλεπῶς ἀπέλιπον καταλαμβανόμενοι, ἔσον ἐδύνατο αὐτοῖς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήωσαν τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μέσιμαν πόλιν. εἶτε ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτῶν διήρπασαν, πολλά τε σκῦλα καὶ λεία κομίσαντες, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν Πέρσαις.

ΥΠὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, τὴν ἄνω χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ Περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν Ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες εἶναι. ἔπηλθε μὲν οὖν καὶ θώρακας ἃ καταλιπεῖν ἐπιτυθάνετο τὸν υἱὸν τὸν Φιλίππου, βασιλέα δὲ Μακεδόνων Ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ὅπως τὴν Ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῶν δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντεχόντων, ἀποκρούεται τῆς ἐλπίδος. ἀποστάντες γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐκπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὡς τ' αὖτις ἐλθεῖν εἰς Βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσιν ἃ καὶ τὴν τῶν στρατηγῶν ἧτταν, οὓς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις κατέλειπεν, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν Ἰουδαίων. προσχυμένης οὖν, καὶ τῆς ὠδὲ τούτων φρονήσεως καὶ τῆς ἀρετῆς, συγχυθεὶς ὑπ' ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, συνεῖς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους. καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς λέγει καὶ ὅσα ἐμήνυε, καὶ τὸ ζῆλον ὃ πρὸς Ἰουδαίους ἔσχε καὶ ὅσα τὸν ναὸν, καὶ τὰ θεὰ καθαρεύσας καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὡς τε θαυμάζειν πολυθεὸν τὸν μεγαλοπολίτην.

λίτων. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγει τὸν Ἀντίοχον, βουλευόμενα τὸ μὲν πέρασις ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τὸ δὲ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βουλευσάμενον, οὐκ ἴσι πωρείας ἄξιον. εἰ δὲ δεῖ καὶ τοῦτο πολυβίῳ δοκεῖ καταστρέψαι τὸν βίον Ἀντίοχον οὕτως, πολὺ πιθανώτερον δεῖ τὴν ἱεροσυλίαν τὰ ἐν ἱεροσολύμοις ταχὺ πολυτήσαι τὸν βίον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τούτων οὐ διαφέρομεν, τὴν ὑπὸ τῶν μεγαλοπολίτων λεγομένην αἰτίαν, ταύτην δὲ τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζουσιν.

A litanum. qui vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periſſe, quòd conatus ſit Dianę templi theſauros ac donaria diripere. voluiſſe enim tantùm, ac non etiam perfeciſſe ſacrilegium, non videtur res digna ſupplicio. quòd ſi hæc cauſa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas perſoluere, multò veriſimilius eſt ob exhauſtum ſacrilegiis Hieroſolymitanum templum acceleratum eſſe eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij ſententiam, cum eo nunc non libet contendere.

B

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ εὐπατωρίσας Ἰουδαίοις νικήσας, ἐπολιόρκει Ἰουδαίους εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

Cap. XIIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obſidet.

Ὁ δ' ἀντίοχος πρὶν τελευτᾶν καλέσας φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, ὃν βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι. καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, ἀποχωρῶ τοῦ παιδὸς αὐτῷ ταῦτα διὰ λόγου ποιήσασθαι κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς ἐκεῖνον τῆς ἀναθρεψῆς, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δὲ ἀντίοχος θ' καὶ ρ' ἔτει. Λυσίας δ' αὐτὸν τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντίοχον, ὡς τοῦτον ἔδει τὴν ἐπιμέλειαν, ὑπὸ δ' ἐκείνου βασιλέα, καλέσας αὐτὸν διάδοχον. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων φεύγοντες καὶ φυγάδες τῶν Ἰουδαίων, πολλὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἐπράσσοντο. τοὺς δὲ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐκπέσοντες οἱ φεύγοντες, διέφθειρον. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, Ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τοὺς φεύγοντας, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτους δὲ ἑνὸς τοῦτο τῆς ἀρχῆς τοῖς ἀπὸ Σελεύκου ρ' καὶ ν'. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐγείρας φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τοὺς χώρους, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦκον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, οὐκ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ὑποφέρεσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ταῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοὺς μὲν πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, ὧν δὲ προστάξει ταύτην ποιουμένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὸ Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τοὺς ἀκρόπολιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φεύγοντας τοὺς ὑπὸ τὸ βασιλέως καταστάντας, εἰ μήτις παρ' αὐτοῦ βοήθεια πεμφθείη. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τοιαῦτα ἀντίοχος, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μὲν, ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δὲ δισμύριοι. ἐλέφαντες δὲ βκ λ'. ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τῆς ἀντιοχείας μετὰ λυσίου τοῦ στρατηγοῦντος τῶν στρατιωτῶν ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσούραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δὲ αὐτῶν τῶν βεθσουραίων, καὶ τὴν παρασκευὴν αὐτοῦ τῶν μηχανημάτων ἐμποησάντων, ἐπεξῆλθον γὰρ αὐτοῦ, χρόνος ἐγίνετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. Ἰούδας δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίσταται

Cæterùm Antiochus prius quàm extremum ſuum diem obiret, accitum ad ſe vnum ex purpuratis ſuis amicis Philippum gubernatorem regni conſtituit: traditoque ei diademate regiáque ſtola & annulo, iuſſit hæc Antiocho filio ſuo perlata reddere, multum obteſtans vt educationis curam haberet, & regnum ei ſeruaret, vſque dum per ætatem ipſe adminiſtrationi fieret idoneus. Defunctus eſt autem Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. Lyſias autem poſtea quam populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum ſub ſua tutela tum poſitum regem conſtituit, impoſito illi Euparoris cognomine. Interea qui Hieroſolymitanæ arcis præſidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui ſacrorum cauſa templum adibant: conficiebāt eos non magno negotio, quòd arx ipſi templo eſſet ſupra verticem. Quamobrem Iudas neceſſè habuit, oppugnare id præſidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centeſimus quinquageſimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapſi, adiunctis ſibi ſimilibus impiis, venerunt ad Antiochum, poſtulantes ne ſe in extremum periculum à ſuis tribulibus redactos deſpiceret: maximè cùm patris ipſius autoritatem ſecuti, in eam neceſſitatem adducti ſint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum eſſe ne Iudas arcem cum præſidio vi capiat, niſi ipſe maturè ſuis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus eſt, accerſitiſque amicis & ducibus, iuſſit eos mercenarium parare militem, & per totam ſuam ditionem delectus habere, ita vt breui confectus ſit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque inſuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egreſſus eſt Antiochiam cōmiſſa Lyſię adminiſtratione vniuerſi exercitus: & progreſſus vſque Idumęā. inde aſcendit ad oppidum Berhſura, bene munitum & expugnatu non facile. Berhſuranis autem fortiter reſiſtentibus, & admotas machinas per excurſiones igne concremantibus, multum temporis contritum eſt in hoc obſidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omiſſa

oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas castra metatus erat: & quàm primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositam. Cúmque non posset elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum angustias, iussit vt vnus post alium incederent, attributis qui stiparent singulos mille peditibus, & equitibus quingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliquum autem exercitum ab vtroque latere iussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu mótium. nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter D c. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi, vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atque ita non tamen inultus interiit generosè inter aceruos hostilium cadaverum. Iudas autem animaduertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritæ territi apparatu regio, maximè cùm commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hostis à se iniuriam omnem abstineat: quod quidem à rege non nisi salute tenus seruarum est: alioqui nudis eiectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multũ tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est. nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est vt multi se clàm subducerent propter inopiam, vt pene paucos templi tutela remanserit. Cæterùm rex & Lysias imperator cognito quòd Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam militem quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduentu Philippi, iussit rex Lysiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici temporis, quòd locus esset munitissimus, & com-

μὼ τ τιὼ ἄνεσιν πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ὁ τῷ βασιλεῖ, ἐκάλεσεν στρατόπεδον ὅθι τῷ στενῷ, ὅ ἐστι τόπῳ Βεθζαχαρία λεγομένῳ, στάδιοις ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ὀλίγον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς νυκτὸς, ἤγαγε τ δυνάμιν ὅθι τὰ στενά, καὶ τὸ τ ἰούδα στρατόπεδον. ἅμ' ἡμέρᾳ δὲ πρὸς μάχην διέταττε τιὼ στρατιάν. τοὺς μὲν οὖν ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἐπιβαθρα δέκα τιὼ στενοχωρίαν, οὐ δυναμένων αὐτῶν ὅθι πλάτος τετάχθαι. εἰς δὲ κύκλον ἑλέφαντος ἑκάστου, συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι. ἕτερον δὲ οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. τιὼ δὲ λοιπιὼ δυνάμιν ἐκάλεσεν ἐποίησεν ἀναβαίνειν ὅθι τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς ἡγεμόνας καλέσας δὲ ἀλαλάξαι τὴν στρατιὰν, ἐπεσβάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας ταῖς τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥς τε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφιέσθαι λαμπράν. συνεπήχει δὲ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ ἰούδας καταπλαγη, διεξάμπω δ' ἡγυαίως τοὺς πολεμίους, τ ἐπιδρόμων ἐπὶ ἑξακοσίους αἴρει. ἐλεάζαρ δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ, ὃν αὔρεν ἐκάλουν, ἰδὼν τ ὑψηλότατον τ ἐλέφαντον ὁπλισμένον θυρεοῖς βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῦ τὸν βασιλέα εἶ, παρεβάλλετο σφόδρα δι' καρδίας ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὲν τῷ ἐπὶ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν. ὑποδὺς δὲ ὑπὸ τιὼ γαστέρα καὶ πλήξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δ' ὅθι καταπεσὼν τῷ ἐλεαζάρῳ, διέφθειρε τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῷ βάρους. καὶ ὧδε μὲν ἀνύχως πολλοὶ τῷ ἐλθόντων ἀπολέσας, τῷ ζόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ δ ἰούδας ὁρῶν τιὼ τῷ πολεμίων ἰσχὺν αὐτοχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύαζετο. αὐτίοχος δὲ, τὸ μὲν τῆς στρατᾶς εἰς Βεθσούραν ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτοῖς, τῷ δ λοιπῷ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὅθι τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν Βεθσουρεῖται τιὼ ἰσχὺν καταπλαγέντες, καὶ στενιζόντα βλέποντες τὰ ὅπλα θεία, ὡς ἐδίδοσαν αὐτοῖς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ τῆς μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τ βασιλέως. αὐτίοχος δὲ λαβὼν τιὼ πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοῖς οὐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὸν δὲ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ δ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἐστενοχώριζετο, καρτερεῖς τῷ σῖτον ἀμμωνιθέντων. ἐστὶ γὰρ ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν αὐτεμηχανήσαντο. ξοφὸν δ' αὐτῷ ὄπλελοίπει, τὰ μὲν ὄντ ἀπανηλωμένα καρπῦ, τῆς δὲ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ δι' τὸ ἕβδομον ἔτ καθ' ὃ νόμ ἐστιν ἡμῖν ἀργὴν εἶναι γῆν χρῆσαν, ἀπὸ ἐτῶν μεμψιμοιρίας. πολλοὶ τοιγαροῦν τῷ πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τῷ αἰσχημόνων ὑπερεῖαν ὡς ὀλίγοις ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι. καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ, τοιαῦτα συνέβαινεν ἐν τὰ πράγματα. λυσίας δὲ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς φίλιππ αὐτοῖς ἀπὸ τῆς περσίδος ἦκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν καταστρέφειν, εἶχον μὲν ὡς τε τιὼ πολιορκίαν ἀφεῖντες, ὅθι τ φίλιππον ὁρμᾷν. ἐ μὲν οὖν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐκέλευσε τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τῷ περὶ φιλίππε ἐφανίζοντα, τ δ πολιορκίαν ὅπ χρονιωτάτη ἡμῶν εἴη· αὐ δηλοῦν, καὶ τὴν ὀχυρότητα τ χωρίε, καὶ ὅπ τὰ τῆς

τὰ τῆς

τὰ τῆς ζοφῆς αὐτοῖς ἤδη ὑπολελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ διὶ κατασῆσαι τῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶ) αστοργὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, ὑπάρξαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ὑπὶ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα τῦ λυσίου φήσαντος, γνώμη τότε ἐστάθη καὶ ἡμῶν τῇ γνώμῃ.

A meatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia quæ opus esset regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos vti patriis legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellauerant, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quæ sententia per Lysiam apud exercitum expositа, communi omnium suffragio comprobata est.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὅτι πολλοῦ χρόνου τῇ πολιορκίᾳ τειθομένου, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰουδαίους, εὐσεβέστατα διεχρήσατο τῇ ἰουδαίᾳ ὁ ἀντίοχος.

B

Cap. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iuda fœdus facit & amicitiam.

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρωνίαν τὴν ἐπηγγείλατο, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δὲ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους, ὀμόσαντες ὅρκους τὰ καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δὲ ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ὀχυρὸν οὔτως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ κελεύει τοῖς δυνάμεσι περιβαλεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίας γὰρ συμβουλεύσας τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀπελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς ἰουδαίους ἠρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τῦτον γὰρ ἀρξαι τῶν κακῶν, πείσαντα αὐτῷ τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαι τοῖς πατρίοις θρησκείαις καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα ἐνιαυτοὺς ἕπτα. πονηρὸν δὲ ἠγούμενον καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα ἐκβαλεῖν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν τῦ μενελάου θάνατον ἀλκιμος ὁ καὶ ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, δύο ἤδη τῶν φίλιππον κατεῖντα τῆς πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ζῶντα χειρὸς ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ τῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὢν παρεπιμὸν ἔτι παῖδα πολιτησάντος ἀφίεσθαι τῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτῷ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀπέλων, τιμῇ ἀρχιερατικῇ ἀλκίμῳ δέδωκεν οὐκ ὄντι τῆς ἀρχιερέων γραφῆς, ἀλλ' ὑπὸ λυσίου πεισθεὶς μεταθῆναι τιμὴν ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτου βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπ' αὐτῦ καὶ ἡ γυναικὸς αὐτῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσας ἐν τῷ νόμῳ τῷ ἡλιοπολίτῃ. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν ἀκριβέστερον ἡμῖν ἔσται διηγεῖσθαι.

C

D

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ἐπιστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἀπρακτος ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα.

Cap. XVI.

Bacchides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

Ὑπὸ δὲ τῶν αὐτῶν καιρῶν φυγὼν δημήτριος ὑπὸ ῥώμης ὁ σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος τῆς συρίας τρίπολιν, περιτίθησι μὲν αὐτῷ διάδημα. συναγαγὼν δὲ πᾶς περὶ αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων καὶ προθύμως ὑπαντώντων αὐτοὺς, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ λυσίαν, ζῶντας ἀγάγουσιν αὐτῷ. καὶ οὗτοι μὲν κελεύσαντος προσκήματος δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος

E

F

G

Eodem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptóq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenariis regnum inuadit: cúmque certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obuiis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni

XV. 1. Mach. 7.

Antiochi annum alterum, sicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum regem confluxerunt multi Iudęorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accusabántque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd post interfectos omnes amicos & fautores regis, se quoque eiecissent è patria: metu coactos solum vertere: postulabántque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognosceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum strenuum, cui tum Mesopotamiæ præfectura credita fuerat: & cómendato illi Alcimo, traditóque exercitu, iubet vt Iudam & eum sequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, postquam peruenit in Iudæam, misit ad Iam & fratres, inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei se credere, quòd videret adesse exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil sibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos se contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali passuros nec se nec eiusdem factionis homines, eorum fidei se commiserunt, Bacchides autem non seruata fide sexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaque amoto exercitu à Hierosolymis postquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & quosdam è populo, & occisis omnibus iussit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præsidium relicta sub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuersus est. Alcimus autem volens principatum sibi constabilire, & intelligens ad hanc rem opus esse popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo singulis ad gratiam, breui numerosam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & ministeriis vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in suam potestatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuisse illis potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipse quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è studiosis Alcimi. Qui videns se viribus imparem, quo posset diutius resistere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam solicitabat contra Iudam illius animum, accusans quòd plurimas ab eo passus esset iniurias, plures etiã passurus, nisi maturè misso illuc exercitu, vir audax & facinorosus pœnas debitas lueret.

A αὐτόχου ἐπὶ β', καθὼς ἤδηπου καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συνεφοίτησαν δὲ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων πονηροὶ καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, κατηγόρουν τε ἔθνους παντὸς, καὶ τε
B Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες καὶ συμμαχοῦντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπωλωλέκασιν, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκβεβόντες, ἀλλοδαπίας ἐπήνυσας πεποιήκασιν. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γραῖαν δὲ αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων τετολμημένα. ὁ δὲ δημήτριος παροξυνθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην
C φίλον αὐτοκράτορος τοῦ βασιλέως ἄνδρα ἐπιφανοῦς βασιλέως ἄνδρα ἐπιφανῆ, καὶ τῷ μεσοποταμίᾳ ἀπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δυνάμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ὁ Βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ πρὸς φιλίας καὶ εἰρήνης
D προσλαλήσων. δόλῳ δὲ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔπεισεν. ἐώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς παρείη τοσαύτης, μεθ' ὅσης ἀπὸ πολέμου τις, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. πινὲς μέν τοιγε τῶν ἐκ τοῦ δήμου πρόσοχοντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες οὐδὲν αὐτοῖς ὑπὸ Ἀλκίμου πείσεσθαι δεινὸν ὄντα ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν. καὶ
E λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ἐᾶσαι αὐτοῖς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ξ' μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ ἄλλους, ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέστρεψε, τοῖς τρώσαις τοῦ πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἀπῆλθεν, κατὰ κώμην Βηθζηθὼ λεγομένην ἐγένετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινας τοῦ λαοῦ, καὶ πάντας ἀποκτείνας προσέταξε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πάσῃ,
F ὑπακούειν Ἀλκίμῳ καὶ μὴ στρατιᾶς τινὸς ἐν ἔχῃ περεῖν τοῦ χώραν αὐτοῦ καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα δημήτριον ὑπέστρεψεν. Ἄλκιμος δὲ τοῦ ἀρχοῦ αὐτοῦ βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ συνεὶς ὅτι καταστασιάσας δύνειν τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρησοῦς ἅπαντας ὑπήγατο λόγοις. καὶ πρὸς ἡδονὴν ἑκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὲ μάλα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν προσεβάλλετο. τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ παρανομούντων, οἷς ὑπῆρχεν τοῦ χώραν, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ Ἰούδα φρονοῦντας ἔθεινεν, ἐφόνευεν. ὁρῶν δὲ τὸν Ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γινόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τὸ ἔθνους, καὶ αὐτὸς ὑπερδυόμενος τοῦ χώραν, διέ-

φθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ Ἄλκιμος αὐτέχειρ τῶν Ἰούδα μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἠττώμενον αὐτοῦ τῇ ἰσχύϊ, ὑπὸ τοῦ τῶν δημοσίων τῆς βασιλέως συμμαχίαν ἔγνω ζητεῖν. τῶν γὰρ γινόμενον οὐκ εἰς αὐτόχειαν, παροξύνειν αὐτὸν ὑπὸ τὸν Ἰούδαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθοι κακά. πλείω δὲ γίνοιτ' ἂν εἰ μὴ προκαταληφθείη, καὶ δὴ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἀποστελείσης.

Ως ιι-

Κεφάλαιον ιζ'.

Ως νικάνωρ μετὰ τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. XVIII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus vnà cum vniuerso exercitu internecione periit.

Ὁ δὲ δημήτριος, τοῦτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ φράσμασιν ὑπισφαλὲς ἡγησάμενος εἶναι, τὸ πρωϊδηλον Ἰούδαν ἐν ἰσχύϊ τοσαύτη γενόμενον, ἐκπέμπει νικάνορα, τὸν δυνούσαζον αὐτῷ καὶ πιστάζον τῶν φίλων. ἔστι γὰρ ὃς ἦν ἀπὸ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών, καὶ δοὺς δυνάμει ὅσην ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν Ἰούδαν, ἐκέλευσεν αὐτῷ μηδεμίαν φείδεσθαι ποιεῖσθαι τῶν ἐθνῶν. ὁ δὲ νικάνωρ ὡς ἀγωνιούμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδενὶ οὐ δίδωσι τῷ Ἰούδᾳ, δόλῳ δὲ ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, προσάγεται λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶναι φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δ' αὐτῷ διδόναι περὶ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινόν. ἔχειν γὰρ μετὰ φίλων ὅτι τῷ ποιῆσαι φανεῖεν αὐτοῖς τιμὴ δημοτέλους τοῦ βασιλέως σχήσειαν, ὡς περὶ τοῦ γένους αὐτῶν φρονεῖ. ταῦτα σχασφρισθέντος τοῦ νικάνορος, Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδοασι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν Ἰούδαν καὶ μετ' ὀλίγον φθεγξάμενος, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν Ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὴν βουλὴν, ἐκπηδήσας φεύγει πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανεὶς δὲ τῆς φαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπίδρας ὁ νικάνωρ γενόμενος, πολεμεῖν ἔκρινε τῷ Ἰούδᾳ. καὶ συλλεξάμενος καὶ ἐξασκήσας μετὰ τοὺς μάχιμον, συμβαλὼν κατά τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν Ἰούδαν ὅτι τάχιον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν. ἐπεὶ δ' αὐτὸς κατόπιν ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῷ ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἠσπάζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, αἷς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν Ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα ὀλίγου τοῦ ὅτι τοῖς εἰωθόσιν λύπῃ προέπεσον, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῶν πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐγένετο κατά τινα κώμην, Βεθωρὸν λεγομένην αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσχωρούσης αὐτῷ καὶ ἄλλης ἀπὸ συρίας δυνάμεως. Ἰούδας δὲ ἐν ἀδασοῖ, ἑτέραν κώμην σταδίους ἀπέχουσι τριάκοντα τῆς Βεθωρωῦ στρατοπεδεύει, εἰς χιλίους ἄπαντας ἴσχων. τούτους παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλοιεν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ περὶ οἵων ἐπάθλων κινδυνεύουσιν εὐθυμεῖσθαι κελεύσας, δι' ὑγρὸς ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ὅτι τὸν μάχην ἐξάγει. καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, κρατεῖ τῶν ἐναντίων. καὶ πολλοί τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. ἐπεσόντος, ὁ δὲ τὸ στράτευμα ἔμενεν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐξάπασαν ῥίψαντες τὰς πανοπλίας. δηλώσαντος δὲ τοῦ Ἰούδα ἐφόδιον, καὶ τῆς σάλπιγγος τοῖς πέριξ κώμαις ἐσήμανεν, ὅτι νικᾷ τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἔκτεινον αὐτοὺς μετὰ

Demetrius verò ne ſuis quidem rebus tutum exiſtimans, ſi ita Iudæ vires augeri ſineret, Nicanorem mittit, amicorum chariſſimum ſimul & fidiſſimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributóque quantum ſatis contra Iudam putabat exercitu, iuſſit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hieroſolyma, & primum diſſimulans hoſtem, decreuit ſpecie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil eſſe cauſæ cur belli ſubire deberent aleam. paratum ſe illi cauere iureiurando ſanctiſſimo, ſi quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantùm ſe veniſſe cum amicorum comitatu, vt mentem ſui regis ei notam faceret, quàm propenſus ſit in fauorem Iudaici generis. hac legatione perſuaſi fratres, nihil amplius hoſtile ſuſpicati, data viciſſim & accepta fide exceperunt eum hoſpitaliter cum toto exercitu. Cúmque poſt primam ſalutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, ſignum quoddam ſuis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis inſidiis properè ad ſuos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterque ſe vertit. Commiſſo deinde prælio prope vicum Capharſalaimam, inferior inde diſcedens Iudas in Hieroſolymitanam arcem compulſus eſt. Reuertenti deinde præter templum Nicanori ſacerdotes facti ſunt obuiam, oſtentantes victimas, quas ſe dicebant oblaturos Deo pro ſalute regis Demetrij. at Macedo ne à conuiciis quidem in Deum temperans, minatus eſt niſi populus Iudam ſibi traderet, breui ſe reuerſurum, & in templum ipſum ſæuiturum, ita vt ad ſolum vſque id diruat. atque cum his minis reliquit Hieroſolyma. at ſacerdotes tali denunciatione mœſti cum lacrymis Deo ſupplicauerunt, vt ſacratam ſibi ædem vnà cum ſuis cultoribus tutaretur ab hoſtium iniuria. Nicanor verò egreſſus Hieroſolyma caſtris locum optauit apud vicũ Bethoron, vbi ſe cũ eo coniunxit alia manus recẽs tũ è Syria veniẽs. Iudas quoq; caſtra poſuit ad aliũ vicũ nomine Adaſo, triginta modò ſtadiis diſtantẽ ab hoſtibus, habẽs circa ſe nõ plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hoſtiũ multitudine, néve cogitẽt cũ quàm multis decernerẽt, ſed quales ipſi, & pro qualib. præmiis cõtenderent, iuſſit forti animo hoſtem aggredi & pugnam capeſſere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderũt ex hoſtibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis ſtrenui perfunctus officio. quo iacẽte ne cętera quidem acies ſubſtitit amplius, ſed amiſſo duce verterunt terga, arma iactantes quo expeditiùs fugerẽt. Iudas verò impigrè cũ ſuis perſequens ſequiebat cędib°: & tuba ſignificabat vicinis oppidis & vicis victoriã: móxque vndique armati proſilientes, profligatis inconditè ruẽtib. oc-

1. *Mach. 7.*

currebant infestis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot.n.in vniuersum fuerant. Ea victoria cõtigit decimatertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: eáque die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis
XVII. diebus miserè periit, post exactum in sacerdo-
1. Mach. 9. tio quadriennium: quo defuncto pontificatum populus communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & reges Perseum, Philippum, magnúmque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit vt in societatem reciperetur & amicitiã, & vt Demetrio scriberent ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. móxque senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque prębere hostibus eorum triticum aut naues aut pecuniam. vtque si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

Cap. XVIII.

XVIII. *Bacchidis dennò missi in Iudæam victoria.*

1. Mach. 9. DEmetrius autem accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galileæ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suũ cõtineret militẽ, raptim contra eũ duxit peditũ viginti, equitũ verò duo millia, cũ Iudas nõ pl⁹ haberet quàm mille milites. ex his quidã territi multitudine Bacchidis militũ, desertis castris diffugerũt, ita vt octingẽti tãtũ reliqui fuerint.

νοι κ᾽ πρέσβυσον. ὡς τε ἐκ τ᾽ μάχης ταύτης οὐδὲις διέφυγε, ὄντων ἀρ᾽ ἐναντίων χιλίων. τὴν δ᾽ νίκην συνέβη ἡμέρᾳ ταύτῃ τῃ ιγ᾽. τῇ μέντοι τῇ λεγομένῃ, Δῦσι μὲν Ἰουδαίοις Ἄδαρ, κ᾽ Μακεδόνας Δύστρον. ἄγουσιν δ᾽ ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κ᾽ πᾶν ἔτος, κ᾽ ἑορτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνου μὲν τοῦ χρόνου πρὸς ὀλίγον τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος τῷ πολέμων ἀπαπαυσάμενον, καὶ εἰρήνης ἔτυχε λαύον, ἕπ᾽ ἐς ἀγῶνας πάλιν κ᾽ κινδύνους κατέστη. τῷ δ᾽ ἀρχιερεῖ τῷ Ἀλκίμῳ βουληθέντα καθελεῖν τὸ τεῖχος τ᾽ ἁγίου, ὃν παλαιὸν κ᾽ κατασκευασμένον ὑπὸ τ᾽ ἁγίων προφητῶν, πληγὴ τὶς αἰφνίδιος ἐν τῷ θεοῦ προσέπεσεν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνός τε δὴ τὴν γῆν κατενέχθη, καὶ βασανισθεὶς δὴ συχαὶ ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ᾽. τελευτήσαντος δὲ τούτου, τῷ ἀρχιερωσύνῃ ὁ λαὸς τῷ Ἰούδᾳ δίδωσιν. ὃς ἀκούσας περὶ τῆς ῥωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅτι καὶ πολεμήσασι τῷ τε Γαλατίᾳ καὶ τῷ Ἰβηρίᾳ, καὶ Καρχηδόνα τῆς Λιβύης, καὶ πρὸς τούτοις τῷ Ἑλλάδα κεχείρωνται, καὶ τοὺς βασιλεῖς περσέα τε καὶ φίλιππον, καὶ τὸν μέγαν Ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τῷ ῥώμῃ τῷ αὐτῷ φίλων δι᾽ πόλεμον τὸν ἰασωνίου υἱὸν, κ᾽ ἰάσονα τὸν ἐλεαζάρου, παρεκάλει δ᾽ αὐτῶν συμμαχίαν ἔθ᾽, καὶ φίλους, καὶ ἀμνηστείαν χράψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντας δ᾽ εἰς τῷ ῥώμῃ τοὺς πρὸς τῷ ἰούδᾳ ἀρεσθέντας, ἡ σύγκλητος δέχεται, καὶ διαλεχθεῖσα περὶ ὧν ἐπέμφθησαν, τὴν συμμαχίαν ἐπινεύσ. ποιήσασα δ᾽ περὶ τούτου δόγμα, τὸ μὲν ἀντίγραφον εἰς τῷ ἰουδαίαν ἀπέστειλε. αὐτὸ δ᾽ εἰς τὸ καπετώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγχράψαντες δέλτους αἰέθεσαν. ἔστ᾽ δ᾽ τοιοῦτον δόγμα συγκλήτου, περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας τῆς πρὸς τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων. μηδένα τῶν ὑποταγμένων ῥωμαίοις πολεμεῖν τῷ ἰουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐὰν δ᾽ ἐπίωσι τινὲς ἰουδαίοις βοηθεῖν ῥωμαίοις αὐτοῖς, κ᾽ τὸ δυνατόν. καὶ πάλιν αὖ, τῇ ῥωμαίων βουλόμενοι τινὲς, ἰουδαίοις αὐτοῖς συμμαχεῖν. αὖ δ᾽ τι προσθεῖναι τούτῳ τῷ συμμαχίᾳ θελήσῃ τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ χρήσθαι γνώμῃ τῷ δήμου τῶν ῥωμαίων. ὁ δ᾽ αὐ προσθῇ τοῦτ᾽ ἔσ᾽ κύριον. ἐχράφη τὸ δόγμα ὑπὸ δ᾽ πολέμου τῷ ἰασωνίου παιδὸς καὶ ὑπὸ ἰάσονος τῷ ἐλεαζάρου, ὅτε ἀρχιερέως μὲν τῷ ἔθνους ἰούδα, στρατηγοῦ δὲ σίμωνος τῷ ἀδελφοῦ αὐτῷ. καὶ τῷ μὲν πρώτῳ ῥωμαίοις πρὸς ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη χρήσθαι.

Κεφάλαιον ιη'.

Ὅτι πάλιν δὶς ἡ ἰουδαίων βακχίδης ἐπεμφθεὶς ἐστράτευσεν.

Ἀκηκοὼς δ᾽ ἀπαγγελθέντος αὐτῷ τῆς νικήσεως τοὺς, καὶ τῆς ἀπωλείας τῷ στρατοῦ στρατηγοῦ, πάλιν ἡ βακχίδην μὲ δυνάμεως εἰς τῷ ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ἐκ τ᾽ αὐτοχείρας ὁρμήσας κ᾽ διαχειμάσας εἰς ἰουδαίαν ἐν ἀβηλοῖς πόλει τῆς γαλιλαίας στρατοπεδεύει. καὶ τοὺς ἐν τῷ ἐκεῖ ἀπλοΐους ὄντας, πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συνεπεφύγασι, ἐκπολιορκήσας κ᾽ λαβὼν, ἀρᾶς ἐκεῖθεν δὴ τὸ ἱεροσόλυμα αὖ δὶς ἐποιεῖτο. μαθὼν δ᾽ τὸν ἰούδαν ἐν τοῖς καίμῃ βαρζηθὼ τοῦνομα κατεστρατοπεδ. μβάρον, ἐπ᾽ αὐτὸν ἠπείγετο μ᾽ πεζὰν μὲν δισμυρίων, ἱππέων δ᾽ χιλίων. τῷ ἰούδᾳ δ᾽ ἦσαν οἱ πάντες χίλ. οι. ἤτοι τὸ βακχίδ᾽ πλῆθος θεωρήσαντες ἐδέησαν, κ᾽ τ᾽ παρεμβολὴν καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὀ-

ἰούδας

Ἰούδας δὲ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῆς οἰκείων στρατιᾶς καὶ πολεμίων ἐπικειμένων, καὶ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ὑπάρχοντων, οἷός τε ἦν μὴ τῷ ὠ συμβαλεῖν τοῖς μὴ τὲ βαχχίδου. καὶ προτρεπόμενός γε τούτους ἀψύχως ὑφίστασθαι τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ὅπη τιν μάχιν. τῶν δὲ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἐξιόμαχοι, συμβουλεύοντων δὲ νῦν μὲν ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ συναγαγόντα τοὺς ἰδίους, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μὴ τὲ ἅπαν ἥλιος ὑπίδοι γλυκόμενον, ἵνα εἴ ὠ τὰ νῶτα μὴ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ καὶ τελευτῶ ὁ παρὼν μοι καιρὸς φέρει, καὶ δεῖπάντας ὑπολείψω μαχόμενον, σπόμαι γυναικὸς πᾶν ὑπομένων τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη κατορθωμένοις καὶ τῇ κρείττονι αὐτῶν δόξῃ προσβαλὼν τιν ἐπ τῆς νικῆς φυγῆς ὄφελος. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ἐθάρρυνεν, τῷ κινδύνῳ καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἐλευθ.

A Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si mori nũc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

B

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς Ἰούδας διαφθάρη μαχόμενος.

Ὁ δὲ βαχχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς στρατοπέδου τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρετάσσετο. καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρου τῆς κεραίας ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προεπέμψατο ἀπάσης τῆς φάλαγγος. αὐτὸς δὲ ἵν ὅπῃ τὸ δεξιὸν κέρας. οὗτος δὲ συντάξας τὴν στρατιὰν ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τῆς πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆνας τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαν προσπεσεῖν. τὸ δὲ αὐτὸ ποιήσας ὁ ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ δὲ μάχης μέχρι δυσμῶν διατεινομένης, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν βαχχίδην κατὰ τὸ κρατοῦν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι τυγχάνοντα τῆς στρατιᾶς, διαλαβὼν τοὺς δυνατωτάτους, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διέκοψε αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὡσαύτως δὲ εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐβιάσατο, καὶ διὰ πολλῆς ἀξιαπολογήτου ἔσεται ἔτι λειπομένου. θεασάμενοι δὲ τὸν τοπὴν τὸν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ δυώνυμον ἔχοντες, ἐκυκλώσαντο τὸν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γλυκόμενοι. ὁ δὲ φυγεῖν οὐ δυνάμενος, ἀλλὰ προεκινδύνευσε τῶν πολεμίων στὰς ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν αὐτοπαλῶν ἐκ κατάκοπος γλυκόμενος, ἐκ αὐτὸς ἔπεσεν, δόξαν καλὸν μὲν πρότερον γεγυμνωμένος, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτε ἀπέθνησκε τὸν ψυχὸν ἀφεὶς. πενθοῦσι δὲ ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ δὲ τοιούτου στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα τῶν πολεμίων ὑπαντιάσαντες οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὸν μωδεὶμ καὶ μιλ, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπτο, κλαυθμοῖς, πενθήσαντες ὅλῃ συνεχεῖ αὐτὸν τῇ πολυήμερος, καὶ δὶς πενθήσαντες ὅλῃ συνεχεῖ αὐτὸν τῇ πολυήμερος, καὶ πενθήσαντες κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν ἰούδαν, ἀνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γενόμενον, καὶ τὴν τῆς παρούσης ἐντολὴν μετὰ μικρὰ, καὶ πάνυ ὑπὲρ τὴν τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας καὶ δράσας καὶ παθεῖν ὑποστάντα. τοιοῦτος οὖν τῷ ἀρίστῳ ὑπάρξας, μέγιστον αὐτῷ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τῆς ὑπὸ μακεδόσιν ἐξαρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἔτος ἕνα καταχρήσαντα, ἀπέθανεν.

CAP. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuit.

INterea Bacchides productis extra castra copiis instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in vtroque cornu collocans; in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instructa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Iudas fecit, collatísque signis certatum est vtrinque acriter: donec vergente iam sole, Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenũ in eum irruit. Perruptáque phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersariis, persecutus est eos vsque montem qui Aza dicitur: id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum superesse effugium vrgentibus circumquaque hostibus in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis quàm vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito. quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres induciis factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquammultos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Mathiæ patris, nullum vnquam pro libertate popularium defugit aut labotem aut periculum. quapropter meritò virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato pontificali sacerdotio.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τιμὴν ἡγεμονίας παρέλαβεν. Κεφ. α
Ως πολεμήσας βακχίδην, ἀνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας. Κεφ. β
Ὅτι ἀλέξανδρος ὁ τῆς ἐπιφανοῦς ἀντιόχου υἱὸς ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξεμάχησε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ
Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, παρῆκεν συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλῶν δωρησάμενος. Κεφ. δ
Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας καὶ ὑπερβαλὼν τὰ δῶρα δημητρίου, καὶ ἀποστήσας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὑτῷ. Κεφ. ε
Ἡ ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς οἰκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ὄντι. Κεφ. ς
Ὅτι ἀλέξανδρος δεισθέντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ
Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς πλεύσας εἰς τύρον συρίαν δεῦρο κρίνας καὶ πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η
Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀντίοχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ
Ως δημητρίου τοῦ παρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων, παρασκευάσας τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι
Ως σίμων τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τιμὴν ἡγεμονίας ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, καὶ ἀπόδειξιν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια
Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα σύμμαχος γενόμενος αὐτῷ τοῦ δημητρίου ἀδελφοῦ, τοῦ καὶ δωσεῖ ἐπικληθέντι. Κεφ. ιβ
Ως τρύφωνος ἀναιρεθέντος, αὐτῷ χρόνον ἐπελείμησε σίμων, καὶ κατεδουλώσατο τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ
Ὅτι ὑπὸ γαμβρῶν πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ
Ὅτι πτολεμαῖος τιμὴν ἀρχιᾶς ἐπεχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τιμὴν ἡγεμονίας παρέλαβεν. Κεφ. ιε
Ως στρατεύσαμενος ἐφ' ὑρκανὸν αὐτόχρης ὁ δίσυβις, καὶ προσκαθίσας τῇ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν δῶρα ὑρκανοῦ τάλαντα τ', καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ἀίδιον. Κεφ. ιϛ
Ὑρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν. Κεφ. ιζ
Ως αὐτόχρης ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς σαμβρᾶσι ἡττηθεὶς ἀπέφυγε. Κεφ. ιη

HÆC IOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ionathas defuncto fratri ſuo Iudæ in principatu ſuccedit. CAP. 1.
Ionathas feſſum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. CAP. 2.
Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. CAP. 3.
Demetrius miſſa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit. CAP. 4.
Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes ſuas traducit. CAP. 5.
Onias in amicitiam à Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hieroſolymitani ſimilitudinem ædificat. CAP. 6.
Quòd Alexander poſt mortem Demetrij Ionatham in ſummo honore habuit. CAP. 7.
Demetrius Demetrij filius cùm è Creta in Syriam traiciſſet, deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. CAP. 8.
Tryphon Apamenus poſt deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitiam Ionatha. CAP. 9.
Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. CAP. 10.
Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum ſimul & copiarum imperium detulit. CAP. 11.
Simon Tryphonem in Dora compulſum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. CAP. 12.
Poſtquam Tryphon interfectus eſſet, bello inter Antiochum & Simonem orto, Condebæus dux regius è Iudæa profligatur. CAP. 13.
Quòd Simon à genero ſuo Ptolemæo in conuiuio per dolum occiſus eſt. CAP. 14.
Quomodo fruſtratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus eſt. CAP. 15.
Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obſeſſis Hieroſolymis placatus ccc. talentis fœdus cum eo iniit. CAP. 16.
Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. 17.
Quòd Antiochus Gyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. 18.

Ότι

Οτι Φλάβιος ἀριστόβουλος τὴν ἀρχὴν, διάδημα πρῶτος ἐπέθετο. Κεφ. ιθ
Ἀλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ
Πτολεμαίου τοῦ λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα
Ὡς στρατόνικος ὁ μετ' ἔξιος ὁ δημητρίου τοῦ εὐκαίρου, ἐπεκράτησεν αὐτοῦ. Κεφ. κβ
Ἀντιόχου τοῦ διονύσου λεγομένου, στρατεία ἐπὶ ἰουδαίαν, καὶ εἰς ἐπεκράτησε τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ
Ὡς μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέσχεν. Κεφ. κδ

Quòd Aristobulus primus diadema sibi imposuit. Cap. 19.
Alexandri Iudæorum regis res gestæ. Cap. 20.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. Cap. 21.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. Cap. 22.
Antiochi Dionysij in Iudeam expeditio. Cap. 23.
Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit. Cap. 24.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSTERTIVS.

Κεφάλαιον α'.

Ὡς ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν ἦρξε καὶ ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τῆς ἰουδαίων ἔθνος κατεδουλώσαντο οἱ μακεδόνων ἀπέστησε τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δι' ὅσων καὶ πολλῶν ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῆς ἐλθὼν ἰούδας, ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτὴν ἰούδα πάλιν ὅσον ἐπὶ τῇ ἀσεβείᾳ τῶν ἑλληνιστῶν τὴν πάτριον πολιτείαν, ἐπῆρε τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀνεμάζον ἐπάνω. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών. ὡς πολλοὺς δὴ τὸν καιρὸν τῆς ἀναγκαίου, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων δεινὰ τὸ λιμῷ καὶ τῇ ἐλθεῖν δ' ἀνοῖς αὐτὴν χεῖρα, καὶ τὸ μολῦναι πρὸς τοὺς ἀναιδεστάτους βαρβάρους ἢ τῇ ἰουδαίων τοὺς δεσπόζοντας τῆς πατρίου συνηθείας, καὶ τὸν κοινὸν βίον πρόφασιν μόνους συναθροίσας, τούτους ἐσυλλέσατο τοὺς χώρας δεσπόσειν. οἱ δὲ συλλαμβάνοντας τοὺς ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῇ βαρβάρῳ παρέδωσαν. ὁ δὲ, βασανίζων πρότερον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ὕστερον οὕτω διέφθειρα. τοιαύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις ἐπικρεμώσης ἡμερῶν, ἀλλήλους σὺν ἤδη πεπρεσβύτοι μὲν τὸν ἐκ βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ δὲ ἔλεγον δὲ-

Cap. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.

VEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, in præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudæorum à pietate defciuerant, resumptis animis infestant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersariis ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum defertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatósque ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate cõstituti Iudæi, quantũ post captiuitatẽ Babylonicã nunquã experti fuerant: quotquot

1. Mach. 9

erant rẽliqui ex Iudæ ſociis, veriti gentis interitum adiuerunt Ionatham eius fratrem, rogabántque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus: nec ſineret totam gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculum. Tum Ionathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi,& viſus dignus qui Iudę fratri ſuo ſucceederet,communibus Iudæorum ſuffragiis adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat,decreuit eum dolo tollere: ſed hoc eius propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti aſſumpta ſociorum manu in deſertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cùm veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare, duxit contra eos omnes ſuas copias, & poſitis vltra Iordanem caſtris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, miſit fratrem ſuum Ioannem Gaddin ad Nabathæos Arabas,vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cũ Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in itinere inuaſerunt eum Medabenſes Amaræi filij, direptiſque impedimentis & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſociis: cuius facinoris paulò pòſt pœnas dederunt eius fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato illum aggreſſus eſt, ratus non repugnaturum propter religionem diei.at ille cohortatus ſocios, & oſtenſo periculo quòd niſi viri eſſent, non poſſent euadere, clauſi à tergo amne, à fronte hoſtibus: votíſque Deo factis pro victoria, impigrè hoſtem aggreditur: & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt. ſed cùm ille cautè ictum declinaſſet, Ionathas cum ſociis deſilientes commiſerunt ſe flumini, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis traiicere, ſed ad Hieroſolymitanam arcem reuerrentibus, deſideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impoſitis in eas præſidiis, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus: ſed nihil æquè vt Hieroſolymitanam arcem muniit,in qua acceptos à Iudęorum primatibus filios obſides incluſit, vt ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus, quòd Amaræi filij celebraturi eſſent nuptias,& adducturi ſponſã ab

A τες τῷ ἑταίρων τῶ ἰούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτὸ τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ, καὶ τὴν ὑπὲρ τῶ ὁμοφύλων προθυμίαν ἔχειν ἀποθανόντας ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ προορᾶν ἀφανιζόμενον τὸ ἔθνος, μηδὲ ἐν οἷς φθείρεται. ὁ δὲ ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ νομιθὺς καὶ μηδὲν ἧσσον χείρων τοῦ ἀδελφῶ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῆς ἰουδαίων. ὁ δὲ βακχίδης ἀκούσας ταῦτα καὶ φοβηθεὶς

B μὴ πολλὰ πράγματα παράσχῃ βασιλεῖ καὶ τοῖς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. ταῦτα δὲ ἔχων τῶ προαίρεσιν, οὐκ ἔλαθε τὸν ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ σίμωνα. ἀλλὰ γὰρ μαθόντες οὗτοι καὶ προλαβόντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τὴν ἔγγιστα τῆς πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον. καὶ προχωροῦντες ὅθι τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκου ἀσφάρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ δὲ βακ-

C χίδης αἰθόμενος αὐτοὺς ἀπειρηκότας, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ πρῶτον τὸν ἰορδάνιον διαβαίνων στρατοπεδευόμενος, ἀπελάμβανε τὴν δύναμιν. ἰωνάθης δὲ γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν ἰωάννην τὸν καὶ γαδδὶν λεγόμενον, φέρειν τοὺς ναβαταίους ἀδελφοὺς, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὰ ἀποσκευὴ ἕως οὗ πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰρ

D φίλοι· τὸν δὲ ἰωάννην ἀπάντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, ἐκπορεύσαντες ἐκ μηδάβας πόλεως οἱ ἀμβραίων παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τὸν ἰωάννην καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτῶ τούτους. δίκην μὲν τοίνυν τούτων ὑπέσχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶ τῶν ἀξίαν, ὡς μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. ὁ δὲ βακχίδης γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τῶ ἰορδάνου καταστρατοπεδευόμενον, φυλάξας τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν, ἐπ'

E αὐτὸν ἦκεν, ὡς μαχούμενον ἐκείνῃ δὴ τῇ νόμῳ. ὁ δὲ παρεμβαλὼν τοῖς ἑταίροις, τῇ φέρειν τῶν ψυχῶν αὐτοῖς ἕνεκα τὸν κίνδυνον εἶπεν μέσοις ἀπειλημμένοις τῶ ποταμῶ καὶ τῶν πολεμίων, οἷς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἐμπροσθεν ἕστασαν, ὁ ποταμὸς δ' ἐκ τῶν κατόπιν αὐτῶν. δίξασθαι δὲ καὶ τῶν περὶ νίκην αὐτοῖς φέρειν συνάπτειν τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὶ καταβαλόντες, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδον ἐπερχόμενον αὐτῶν τὸν βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τῶ δὲ προ-

F ειδομένου καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίναντος, ἅτε πεδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τῶν διασώζειν τὸν ζόπονεἰς τὸ πέραν τῶ ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὑπεδέχοντο, ἀλλ' ὑποστρέφαντες ὀπίσω τῶ βακχίδου εἰς τὰ ἱεροσολύμοις ἄκεσαν. ἀπέβαλε δὲ τῆς στρατιᾶς ὡς μὲν χιλίους, πολλοὺς δὲ τῶν ἰουδαίας καταβαλλομένους πόλεις ἀνέκτισε, καὶ τὰ ἰεριχοῦντα καὶ ἐμμαοῦν, καὶ βεθωρὼν, καὶ βεθήλλαν, καὶ θαμναθᾶ, καὶ φαραθὼ,

καὶ τοφὼν, καὶ γάζαρα, καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περιβαλὼν αὐταῖς καρτερὰ, καὶ τῶν μεγίστων ἀμφίθυρα, δυνάμεις εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὰ ἐν ἱεροσολύμοις ἄκεσαν ἰσχύσαι. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὰ ἄκρα αὐτοὺς ἐνέκλεισε, καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον. ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὲ καιρὸν προχωροῦμός τις πρὸς ἰωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ σίμωνα τοὺς ἀμαραίου παῖδας ἀπήγγελλεν αὐτοῖς γάμον ἑπιτελοῦντας, καὶ τὰ νύμφιον ἄγοντας,

γαβα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς οὖσαν τῶν ἐπιφανῶν ἀπὸ τοῦ ἄραβος. μέλλων ἦγε μετὰ τῆς ἀποπομπῆς τῆς κόρης λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς. οἱ δὲ περὶ τὸν ἰωνάθην καὶ σίμωνα, καιρὸν ἐπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐπιβολὴν τοῦ ἀδελφοῦ νομίσαντες αὐτοῖς ἐπιφανῆναι, καὶ λήψεσθαι τιμὴν ἀντὶ ἰωάννου δίκην παρ' αὐτοῦ, ἐπὶ πολλῆς ἀσφαλείας ὑπολαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐνέδρας ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἐώρων. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρων ἀπέκτειναν ἅπαντας. καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἄλλην ὅσην τότε εἶπτο λεία τοῖς αἱθεσίοις, λαβόντες ὑπέστρεψαν. καὶ τιμωρίαν μὲν ὑπὲρ ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῆς ἡλικίας ἀμφοῖν, τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε δὴ ὅτοι καὶ οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὄντες ὑ. σίμων μὲν οὖν καὶ ἰωνάθης εἰς τὰ ἕλη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρίψαντες, αὐτόθι κατέμενον. βαχίδης δὲ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρουρᾶς ἀσφαλισάμενος, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ τῆς ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ πολλῆς ἀδείας ἐνδιαζῆβοντας τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα διακαλοῦντες, ὅπως εἰλαι βαχίδην δὴ τὸν ἰωνάθου σύλληψιν. ἐδόκει γὰρ αὐτῷ ῥᾴστως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ μὴ προσδοκῆσαι αὐτοὺς δὴ πάντας, ὅπως τινεῖν ἅπαντας. τῷ δὲ βασιλεῖ ἐπιπέμψαντος τὸν βαχίδην γνόμενον καὶ τῇ ἰουδαίᾳ, πᾶσιν ἔγραψε τοῖς φίλοις καὶ ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν ἰωνάθην. ἀπειλοῦντων δὲ πάντων καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ ἰωνάθου, ἐφυλάττετο γὰρ τὸν δόλιον ἀεὶ ἡγούμενος, ὁ βαχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα, πάντα κατὰ αὐτὸν τοὺς ἡγεμόνας συλλαβών, ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ ἰωνάθης σὺν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς βηθαλγὰν ἀναχωρεῖ, κώμην οὖσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν βαχίδην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τείχη περιβαλόμενος, αὐτὸν ἔχει ἀσφαλῶς προφυλάσσον. βαχίδης δὲ ταῦτα ἀκούσας, τήν τε μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄγων, καὶ τῷ ἰουδαίων τοὺς συμμάχους ἐπαγαγών, ἐπὶ τὸν ἰωνάθην ἦκε, καὶ προσβαλὼν αὐτοῖς τοῖς ὀχυρώμασιν, ἐπὶ πολλὰς αὐτὸ ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ δὲ, πρὸς τὴν ἀπροσδόκητον πολιορκίαν οὐκ ἐκπλαγείς, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντεῖχε, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει, τῷ βαχίδῃ πολεμήσοντα. λαθὼν δὲ αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξῆλθε, καὶ συναγαγὼν χεῖρα πολλὴν ἐπὶ τὰ αὐτὰ φρονούντων, νυκτὸς ἐπιπίπτει τῷ βαχίδου στρατοπέδῳ. καὶ συχνοὺς αὐτῶν διαφθείρας, φυγεῖν ἐποίησε τὸν ἀδελφὸν σίμωνα μετὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπελθόντα. καὶ δὴ ἐπὶ ἀθόμβου ὄντα αὐτῷ κτήνεσιν, ἐπέξεισιν αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μηχανήματα τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνεφρισε τὸ μακεδόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. διασάμβους δὲ αὐτὸν ὁ βαχίδης ὑπὸ τῷ ἐχθρῶν ἀπειλημμένον, καὶ τοὺς μὲν ἐμπροσθεν αὐτῷ, τοὺς δὲ ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τῆς διανοίας ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας δοκοβαίνειν πολιορκίας συγχυθείς. τὸν μὲν τοίνυν ὑπὲρ τούτων θυμὸν, εἰς τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο βαχίδην ἐπὶ τῷ βασιλέως αὐτὸν, ἐπέσκηψε, καὶ ἐξεπιστήσας. ἐβούλετο δὲ τελέσας τὴν πολιορκίαν ἀδεκάστως, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν.

A oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: cámque puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidiis in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad vnum interfecerunt, & B cum ornamentis cæteráque præda reuersi sunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in paluſtria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidiis dispositis, ad regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iudaicarum C fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionem securè versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios sollicitauerunt Demetrium, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte posse omnes eius milites insperato incursu opprimi. qui vbi iussu regis in Iudæam peruenit, ad omnes D eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cúmque omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, vt qui dolum præsensérat: iratus Macedo transfugis, putánsque & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: cúmque E muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copiis, adiunctisque Iudæorum suæ factionis auxiliis contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictóque ad oppidi tutelam Símone fratre clàm egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & mul- F tis trucidatis effecit vt frater aduentum suum cognosceret. quàm primùm enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas vt impostores, quorum opera missus à rege fuerat, vnum cogitás quomodo ex dignitate sua & regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere. G

CAP. II.

Ionathas feſſum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

1. Mach. 9 QVa eius voluntate cognita Ionathas, miſit ad eum nuncios, petens ſocietatem & amicitiam inter ſe & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus ſibi honorificum, & oblatam occaſionem qua poſſet non inglorius obſidionem ſoluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interpoſito, neutrum arma moturum in alterum: redditiſque & receptis captiuis, Antiochiam ad ſuum regem reuerſus eſt: nec vnquam poſthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc ſecuritatem nactus, & degēs apud Machmam oppidum, adminiſtrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & ſeuerè animaduertens in religionis patriæ deſertores, repurgabat ſuam gentem ab huiuſmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

11. ANno autem ſexageſimo ſupra cēteſimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum qui eam tenebant præſidio, moréſque Demetrij oderant, vt parum comis & ſuperbi admodum. Incluſus enim in regium quoddam caſtellum munitum quatuor turribus, non procul ſitum ab Antiochia, neminem admittebat: & omiſſa reipublicæ cura degebat in ocio per ſegnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta ſunt, ſicut alibi à nobis dictum eſt. Audito igitur quòd Alexander occupaſſet Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus eſt.

CAP. IV.

Demetrius miſſa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit.

1. Mach. 10 MIſit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad ſocietatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxilium, ídque eo facilius, quòd odia inter ſe & Ionatham interceſſerant: cui mandabat vt haberet delectum militum, & arma pararet reciperétque Iudæorum obſides, quos Bacchides in Hieroſolymitanam arcem incluſerat. Talis cōditio cùm offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hieroſolyma, & legit regias literas audiēte tā populo quā arcis præſidio. quib. lectis impij & transfugæ qui in arce erāt, vehemēter ſunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitū colligere permitteret, & obſides recipere: quos ſuis quemque parentibus reſtituit. Atque ita Ionathas Hieroſolymis habitabat, ſuo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iuſſit ſaxo quadrato extrui, quo firmiora eſſent contra aſſultus hoſtium. Quod vbi ſenſerunt qui diſperſi erant per præſidia, omnes relictis illis receperunt ſe Antio-

Κεφάλαιον β'.

Ὡς ἰωνάθης πολεμίους βακχίδην, ἀναγκάσει φιλίαν ποιησάμενον εἰς αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς τὴν χώραν.

ΜΑθὼν δ' αὐτῷ τὴν ἀγγελίαν ἰωνάθης, πρεσβεύει πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις οἷς εἰλήφασιν αἰχμαλώτοις ἑκάτεροι. νομίσας ἢ ταύτην δυσπρεπεστέραν ὁ βακχίδης τὴν ἀναχώρησιν, πρεσβεύει πρὸς τὸν ἰωνάθην φιλίαν, καὶ ὤμοσαν μὴ στρατεύσειν ἐπ' ἀλλήλων. καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους, ἀποδοὺς, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς αὐτοκράτειαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ μὴ ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, ἐκ ἔτι εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐποιήσατο. ὁ δὲ ἰωνάθης ἑαυτὸς τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ πιστεύσας ἐν μαχμᾷ πόλει τὴν διαιταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διῴκει τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Ὅπ ἀλέξανδρος ὁ τῦ ἐπιφανοῦς ἐξήνεγκε πόλεμον πρὸς δημήτριον.

ΕΤει δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρον τὸν αὐτοκράτορα ἐπιφανοῦς μὲν ἀναβαίνοντα εἰς συρίαν, συμβῆναι καταλαβεῖν πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῆς ἐνδοθεν στρατιᾶς. ἀπεχθὴς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν δημήτριον διὰ τὴν ἀκηδεμονίαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσπρόσιτον. ἀποκλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τετραπύργιόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτὸς οὐκ ἄποθεν τῆς αὐτοκρατείας, οὐδένα προσίετο· ἀλλὰ καὶ τοὺς στρατιώτας ῥᾳθύμως εἶχε καὶ ὀλιγωρῶς, ὅθεν αὐτῷ καὶ μᾶλλον τὸ πρὸς τὴν ἀποστατησάσων μῖσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἀκούσαντα οὖν ὁ πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀφικόμενον ὁ δημήτριος, ἤγγελλε πᾶσαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος.

ΕΠεμψε δὲ καὶ πρὸς ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας. φθάσαν γὰρ τὸν ἀλέξανδρον λέγω, μὴ προσδεχθεὶς ἐκείνου αὐτῷ, χῆ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. τοῦτο δὲ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τῆς ἐλθεᾶς συνεπιθῆται. προστάξει οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δυνάμιν, καὶ προκατασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους οὓς τῶν ἰουδαίων ἐνέκλεισε βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων, ἀπολαβεῖν. τοιούτων οὖν αὐτῷ τῶν παρὰ δημητρίου προσταττόντων, ὁ ἰωνάθης παραγενόμενος εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὴν ἐπιστολὴν ἀίγνω τοῦ βασιλέως, ἀκουόντων τοῦτο λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, ὅπ τροφότης ἰωνάθη τοῦ βασιλέως στρατιὰ συλλέγῃ καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ δὲ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ οὕτως ὡμ ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, καινίζων τὰ κῆ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ βούλησιν κατασκεύαζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς αὐ ἡ πρὸς τοὺς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τῶν φρουρείων τ' ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς αὐτόχειραν, πάρεξ τῶν ἐν Βεθσούρᾳ πόλῃ, ἣν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων. οὗτοι γὰρ τὴ πλείων μοῖρα τῶν ἀσεβῶν ἰουδαίων ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

A chiam, exceptis solis qui Bethsuram tenebant & arcem Hierosolymis. nam horum maxima pars constabat ex Iudæis religionis desertoribus, & ideo præ metu non sustinuerunt præsidia relinquere.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας καὶ ὑφορώμενος τὰ τοῦ δημητρίου, καὶ ὑποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

Cap. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionatham in partes suas traducit.

ΓΝους δ' ἀλέξανδρος τὰς τῶν ὑποχέσεις αἷς ἐποιήσατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὁπόσοι διέθηκε πολεμῶν τοὺς μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ δημητρίου καὶ βακχίδου τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ, σύμμαχον ἐκ ἀνδρῶν ἰωνάθου ἀμείνω πρὸς τοὺς φίλους ἐλέγχῳ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ὄντι ἀνδρείος, καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχῃ πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν καὶ δημητρίου, τοῦ ὄντος ἐκ ἄλλο τι χρησιμώτερον καλεῖν αὐτὸν ὅτι τάχιον συμμαχίαν· δόξαν οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμπειν πρὸς τὸν ἰωνάθην, γράφει τοιαῦτα ὑπὲρ τούτων ἐπιστολήν. βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν ἀνδρείαν σου καὶ πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν πρὸς σὲ φιλίας καὶ συμμαχίας. χάριτος οὖν ὑμῶν διὰ σὲ σήμερον ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι ἀπέσταλκα· διὸ σοι καὶ δωρεὰς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, καὶ παρακαλῶ πιμπάτειν τὰ ὑφ' ἡμῶν, ὅμοιον γίνεσθαι πρὸς ἡμᾶς. δέξαμενος δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ ὑπὸ στολὴν ὁ ἰωνάθης, ἐνδύεται μὲν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτάσης μῆνα ἕβδομον, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰούδαν ὑπὸ θανεῖν. καὶ χαρὰν μὲν τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεῖς τὴν ἐγηγόνει. συνάγει δὲ δύναμιν πολλὴν, καὶ πλῆθος ὅπλων ἐκάλεσε. δημήτριον δὲ ταῦτα ἐλύπησε μᾶλλον τα, καὶ τῆς βεβουλῆς ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ προέλαβε ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπήσατο τὸν ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει τοίνυν καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τούτων τῷ ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὰ πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ πειρασάντων ὑμᾶς τῶν ἐμῶν ἐχθρῶν οὐ προσεθέσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῶν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, καὶ παρακαλῶ τοῖς αὐτοῖς διαμένειν, ἀπολήψεσθε μισθοὺς ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῶν ἀφίημι τοῦ φόρου καὶ τῶν συντάξεων ἃς προσετελεῖτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι ἐμοί. νῦν τὰ ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους οὓς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ τὰ λοιπὰ ὑμῖν χαρίζομαι τοῦ ἁλὼν, καὶ τοῦ στεφανικοῦ οὓς προσεφέρετε ἡμῖν, καὶ αὐτὰ τοῦ ζήτων τοῦ τρίτου καρποῦ καὶ τὸ ἡμίσους τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ ἡμίσυ μοι μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ὅσον κεφαλῆς ἑκάστης ὤφειλε μοι δίδοσθαι τοῦ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ τοῦ ζήτων τοπαρχιῶν τοῦ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας καὶ περαίας, τούτους δίδωμι ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱεροσολυμίτιν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τοῦ ὁρίων αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ τοῦ τελῶν. τὴν δὲ ἄκραν ἀπέχειν ἐπέτρεψα τοῦ ἀρχιερεῖ ὑμῶν ἰωνάθῃ, οὓς δ' ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστοὺς καὶ φίλους, τούτους ἐν

111. ALexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiserit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo se gesserit contra Macedonas, tum qualiter vexatus sit à Demetrio eiúsque duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non posse se eo tempore commodiorem socium inuenire quàm Ionatham: qui & virtute sit eximia, & peculiares odij causas contra Demetrium habeat, quod datis vicissim & acceptis cladibus exacerbatum fuerat. Itaque si idem ipsis videatur, adesse occasionem inuitãdi hominem ad amicitiam. cúmque id purpuratis quoque suis probari animaduerteret, scripsit talem epistolam. Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iamdudum audiuimus de fide tua fimal & fortitudine, mittimus ad te qui de societate agant, & amicitia: & nostro suffragio hodie te pontificem Iudæorum constituimus, & in amicorum nostrorum numerum ascribimus. mitto etiam tibi munera, stolam purpuream, & coronam auream, & rogo vt sic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas pontificiam stolam induit, in ipso scenopegiæ festo, post quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cùm vacasset interim sacerdotium: móxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, & damnans suam cunctationem, quòd non præueniens æmulum, eblanditus sit Ionathæ fœdera, sed elabi sibi hanc occasionem, & ab Alexandro arripi passus sit. Scripsit tamen etiam ipse pontifici & populo in hanc sententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorum genti salutem. Quoniam seruastis nostra fœdera, & solicitantibus vos inimicis nostris non accessistis, equidem laudo vestram fidem, hortórque vt constantes sitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi, quàm his qui me præcesserunt regibus: insupérque salis precium & aurum coronarium. & tertiam seminis, dimidiámque partem fructus arborei solitam mihi cedere, ab hodierno in posterum vobis remitto: simúlque quod in singula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hierosolymitanam vrbem sacram esse volo, & ius asyli habere, immunémque esse cum suis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici vestro Ionathæ, vt quos ipse fidos & amicos probauerit, in

præsidio eius constituat. Eos quoque Iudæos qui iure belli capti seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinam libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos qui in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idque ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam vt patriis vtantur legibus & ipsi & tres attributæ eis præfecturæ: vtque pontifici curæ sit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, & quod pecuniæ superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunque etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanúmque contiguum, siue ob debitam regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quàm eorum facultates. Permitto etiam vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendáque præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatísque signis sinistrum cornu Demetrij oppositum sibi aciem terga coegit vertere: hærentésque diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circundatum enim corona confixerunt iaculis, at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam antè demonstrauimus.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia adificato.

IIII. ONias aũt põtificis Oniæ filius, qui profugus Alexãdrię degebat apud Ptolemęum Philometorẽ, vtiã antè diximus, vidẽs Iudæam

καὶ τὴν φρουρὰν κατασῆσαι ἵνα φυλάσσων ὑμῖν αὐτὴν καὶ Ἰουδαίων ὃ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δουλεύοντας ἐν τῇ ἐμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω δὲ μηδὲ ἀγαρεύεσθαι τὰ Ἰουδαίων ὑποζύγια. τὰ δὲ σάββατα καὶ ἑορτὰς ἅπασας, καὶ τὰς εἰς αὐτὰς πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέρας, ἔστωσαν ἀτελεῖς. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ κατοικοῦντας Ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀστρατεύτους ἀφίημι, καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις ὅπλα δίδωμι, καὶ μέχρι τρισμυρίων ἐξέστω τοῦτο. τοῦ δ' αὐτῶν ὅποι ἂν ἀπώσω τύχοι· ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβανέτω. κατασήσω δ' αὐτῶν, οὓς ὠνῶ εἰς τὰ φρούρια, τινὰς ὃ καὶ πρὸς τιμὴν φυλακὴν τοῦ σώματος, καὶ ἡγεμόνας ὃ ποιήσω πρὸς τὴν ἐμὴν αὐλήν· ὅπλα δὲ τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις καὶ πύλας φυλάσσειν, καὶ τοῖς ἱεροῖς τοῖς παρ' ἐμοὶ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ νόμοις, ὡσαύτως βούλομαι. καὶ τὰ ἀρχιερεῖ ὅπλα μὴ δὲ εἰς Ἰουδαίους ἄλλο ἔχειν ἱερεῖον πρόσωπον, ἢ μόνον τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις. δίδωμι δ' ἐκ τῆς ἐμῆς εἰς τὴν δαπάνην τῆς θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας ιϛ'. τὰ δὲ περισσεύοντα τῆς χρημάτων ὑμέτερα ἔστω βούλομαι. τὰς δὲ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, ἀλλὰ τὸ προσήκειν αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλου αἰτίαν, ὅσα λελύθωσαν οὗτοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔστω. ὅπλα δὲ καὶ οἰκοδομεῖν τὸ ἱερὸν καὶ ἐπισκευάζειν τὰ δαπάνης ἐκ τῆς ἐμῆς γνώμης, καὶ τὰ τείχη δὲ συλλογὴν τὰ τῆς πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῆς ἐμῆς αἰτίας τοῦτο. εἰ δέ τι καὶ φερούσιόν ἐστι τῇ συμφερὸν τῇ Ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυρὸν εἶναι, καὶ τοῦτ' ἐκ τῆς ἐμῆς κατασκευάσθω τοῦτο. ταῦτα ὑπαγορεύσας καὶ χαριζόμενος ἔγραψε δημοσίᾳ τοῖς Ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων, καὶ τῶν προσελθόντων ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ὅλην τὸν δημόσιον ἐστράτευσε. μάχης γενομένης, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τοῦ δημοσίου, ἔφευγε τοὺς ἐναντίους εἰς φυγὴν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνων τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ δεξιὸν οὐ συνέβαινεν εἶναι τὸν δημόσιον, ἀλλὰ τάναντα. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφευγον. δημόσιος δὲ γυναῖος μαχόμενος, οὐκ ὀλίγους μὲν ἀναιρεῖ τῶν πολεμίων, διώκων δὲ τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνει τὸν ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρευτον. ἔνθα συμβὰν πολλοὺς αὐτῷ τῷ ἵππῳ, μὴ δυναμένου ἐκφυγεῖν αἱμαρθῆναι. τὸ δὲ συμβεβηκὸς θεὶς αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν δημόσιον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ δὲ, πεζὸς ὤν, γυναῖος ἀπεμάχετο, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' αὐτέχειν δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτο τὸν δημόσιον κατέλαβεν, ἔτη βασιλεύσαντα ιϛ', ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

Κεφάλαιον ϛ'.

Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναόν.

ΟΔὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὁμώνυμος δὲ ὢν τῷ πατρὶ, ὃς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ὀπισθόμητορα φιλομήτορα διῆλθε, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν τὴν Ἰουδαίων κακου-

κακωθέν ὑπὸ τ μακεδόνων ℂ τ βασιλέων αὐτῶν, A vastatam à Macedonibus eorúmque regibus,
βελόμενος αὐτῷ μνήμην ℂ δόξαν αἰώνιον κατασκευάσαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα
καὶ τ βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν
ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὅμοι-
ον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ
τῶν ἰδίων γένους καταστήσῃ. ἐπὶ τοῦ ἐβούλετο θαρρῶν μά-
λιστα τῷ προφήτῃ Ἡσαΐᾳ, ὃς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἑξα- B
κοσίοις πλέον γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντας ἐν
αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μείζονι θεῷ, ὑπ' αὐ-
τοῦ ἰουδαίου. διὰ ταῦτα οὖν ἐπτερωμένος ὁ ὀνίας, γράφει
πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιαύτην ἐπιστολήν. πολ-
λὰς μὲν μεγαλασύμην χρείας τετηλεκὼς ἐν τοῖς πρὸ
πολέμου ἔργοις μετὰ θεοῦ βοηθείας, μάλιστα δὲ τὰ
τῇ κοίλῃ συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, καὶ εἰς λεόντων δὲ πό-
λιν τὴν ἡλιουπολίτου σὺν τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλ-
λους τόπους ἀφικόμενος τὰ ἔθνους, καὶ πλείστοις δι- C
εφθαρμένα τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερὰ, μὴ δεῖ τοῦτο δύσ-
νους ἀλλήλοις, ὃ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ
πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁ-
μόδοξον, ὅπως δὲ εὐτελέστατον δίεφθαρμένον τὸν τόπον ἐν τῷ
περισταυρώσαι τῆς ἀγρίας βουβάστεως ὀχυρώ-
ματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων πλή-
θους, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδέσποτον ἀνακαθάρ-
αντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ D
μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς
αὐτοῖς μέτροις, ὑπὲρ τ σοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ
τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὴν αἰγυπτίαν κατοικοῦ-
ντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες καὶ τὴν πρὸς ἀλλή-
λους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ἐξυπηρετῶν χρείαις. καὶ δὴ καὶ
Ἡσαΐας ὁ προφήτης τὸ προεῖπεν, ἔσεσθαι θυσιαστήριον ἐν
αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ δὲ προφήτευ-
σεν ἄλλα τοιαῦτα διὰ τὸν τόπον. καὶ ταῦτα μὲν ὁ ὀνίας
τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. κατανοήσας δ' αὐτὸς E
αὐτοῦ τὴν δυσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς
αὐτοῦ καὶ γυναικός, ἐξ ἧς αὐτὸν γράψαν ἐπιστολῆς, τὴν
δὲ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν, εἰς τὴν ὀνίου
κεφαλὴν ἀνέθεσαν. ἀντέγραψαν δὲ οὗτος. βασιλεὺς
πτολεμαῖος καὶ βασίλισσα κλεοπάτρα ὀνίᾳ χαί-
ρειν. ἀναγνωμεν σου τὴν ἐπιστολὴν ἀξιοῦντος ἐπι-
τρέπειν σοι τὸ ἐν λεοντοπόλει τῇ ἡλιοπολίτου ἱε-
ρὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, περισταυρούμενον F
δὲ τῆς ἀγρίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν εἰ
ἔσται τῷ θεῷ πεφαρμακισμένον τὸ καθιδρυσόμενον ἱε-
ρὸν ἐν ἀσελγεῖ τόπῳ, καὶ πλήρες ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ
δὲ αὐτὸς Ἡσαΐας τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου
τοῦτο προεμηκέναι συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλλει τοῦ-
το ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὡς τε μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν
εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀ-
νίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τῷ G
ἐν ἱεροσολύμοις, μικρόν τι καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ
μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη νῦν οὐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν,
ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέ-
μων ἀναγέγραπται. ὧδε δὲ ὀνίας καὶ ἰουδαίοις τινὰς
ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρη-
σκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τ ἱεροῦ τούτου, ἀρκούντως
ἡμῖν διεῤῥήλωται. τοὺς δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν γαριζὶν προσεκυνοῦσιν ἱερὸν,
καὶ τοὺς ἀλεξάνδρου χρόνους, συνέβη στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ πτολεμαίου διε-

vastatam à Macedonibus eorúmque regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fictus maximè prophetæ Esaiæ vaticinio, qui ante sexcentos amplius annos prænunciarat fore omnino vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam. Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo, varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliisque in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneũ inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum varia materia sacrisque animalibus, rogo vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini, iámque collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atque liberorum vestrorum: vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alent mutuam cõcordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror eius ac coniux Cleopatra declarauerunt suam pietatem per epistolam quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & præuaricationem legis à se in Oniæ caput reiecerunt: sic enim rescriptum habet. Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas in quibus postulas, vt sibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptum esse Deo templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniam ais prophetam Esaiam iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Omnis igitur impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræquè opulentum. Mensuram verò eius & vasa nunc non libet repetere, commemorata iam antè in septimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Leuitæ sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui sub Alexandro magno Garizitani templi religionẽ induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorũ, ita vt res ad regis cognitionẽ

peruenirét:dum Iudæi contendunt iuxta Moysi præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatúmque est ad regem & amicorum eius consessum, vt ab his causa audiretur, & vtrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur.patrocinabatur Samaritis Sabbęus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iurauerántque per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret eum qui iusiurandum non seruasse deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Iudæi verò qui Alexandriam habitabant valde erant soliciti pro tuentibus iura Hierosolymitani templi ægrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cùm Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico vt prior diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatem & religionem, ostendénsque per continuas pontificum successiones, sacerdotij vsque in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus maiestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani verò ac si omnino nullum esset, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit regi, vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabban verò & Theodosium addiceret supplicio. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

Cap. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.

V. 1.Macch.11. Cæso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens vt se affinitate dignetur, post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussitque vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. Subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexándro & Ionathas pontifex, & cùm venisset ad reges, amplísque muneribus vtrumque donasset, ab vtroque in magno honore habitus est. nam Alexander mutatæ eum vestem cogit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauítque suis ducibus vt in medium vrbis eo producto, præconis voce edicerent, nemini licere accusationem contra

A κείνοντο. τ μὲν ἰουδαίων λεγόντων κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ ζ σαμαρέως, τὸ δ' ἐν γαριζὶν. προσκαλέσασθαί τε αὐτὸν τοῖς φίλοις καθίσαντα τὸν βασιλέα, τοὺς αὖθις τούτων ἀκούσαντας κρίνειν, τοὺς δ' ἡττηθέντας θανάτῳ ζημιοῦσθαι. τῶν μὲν οὖν ἀπὸ τῆς σαμαρέων λόγων, σαββαῖος ἐποιήσατο κ θεοδόσιος, τοὺς δ' ἀπὸ τῆς ἱεροσολυμιτῶν κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσσαλάμου. ὤμοσαν ζ τ θεὸν καὶ τ βασιλέα, ἢ μὴν πιστεύσειν τοῖς ὑπὸ δικαίως κ τ νόμου, παρεσκευάσατό τε τ πολεμαΐδα ὅπως ὃν ἂν λάβῃ ψευδόμενον τοὺς ὅρκους ὑπὸ κλείνῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τ φίλων εἰς συμβουλίαν προσκαλεσάμενος, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τ λεγόντων. οἱ δ' ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγανάκτουν αὖθις τ ἀνδρῶν οἷς ἀγανακτῶν αὖθις τ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῶν συνέβαινε. χαλεπῶς γὰρ ἔφερον εἰ τῶν τοῖς καταλύσουσι, ὕστερον ἀρχὴν ἔσχεν ἀξιωματικὸν τῶν κ τ οἰκουμένην ὑπάρχειν. B τ ζ σαββαίου ἔ θεοδόσιον συγχωρησάντων τῷ ἀνδρονίκῳ πρώτῳ πεισθῆναι τοῖς λόγοις, ἤρξατο τῶν ὑπαδικίων ἐκ τοῦ νόμου ἔ τῶν ἀληθῶν τ ἀρχιερέων, ἃς ἔχειν παρὰ τοῖς τιμᾶν ἐκδέξασθαι, ἤρξατο τοῦ νεοῦ, κ ὅτι πάντες οἱ τ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι ἔ λαμπρότησι δωρεᾶς. τῶν δ' ὀνειδιζόντων ὡς οὐδὲ ὄντας, οὐδὲ λόγου οὐδ' ἐπιστροφῆς ἀποσταθ. ταῦτα λέγων ἀνδρόνικος ἔ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τ βασιλέα πρῶτον μὲν τοὺς μωυσέως C νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερόν, ὑπερτεθῆναι ζ σαββαῖον καὶ θεοδόσιον. καὶ τὰ μὲν γλυπτὰ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ πολεμαῖον τὸν φιλομήτορα, ταῦτα ἰού.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι ἀλέξανδρος ἰωνάθην τ ἀρχιερέα ἐτίμησεν σφόδρα ἐπιμελῶς ἰουδαῖον.

D Ημετρίου δ' ὑπὸ θανόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρ τ συρίας ἔσχε βασιλείαν, γράφ τῷ φιλομήτορι πολεμαίῳ μνηστευόμενος αὐτ πρὸς γάμον τὴν θυγατέρα. δ' ἔφασαν ἔδει λέγων τῷ τιμᾶν παρὸν ἀρχὴν κομισαμένῳ, καὶ δίκη τ ἐκ θεοῦ προσῆκεν εἰς αὐτὸν προσαρμόσαι καὶ κεφαλῆσαι τ ἐπιτήδειον, καὶ μηδὲ τἄλλα ἰσοτιμίᾳ τοῖς πρὸς αὐτὸν οἰκειότατος ἀξίᾳ σεμνύεσθαι συγχώρειν. πολεμαῖος δ' προσδιαλεγόμενος E δίκαιος τὴν μητέρα, αὐτῷ γράφει, χαίρειν τε λέγων ὅτι τῷ ἀρχὴν αὐτῷ παρὸν οὔσαν ἀπεκλήρωσεν, καὶ τὴν θυγατέρα δώσων ὑπισχνεῖτο. ἀπαντᾷν δ' αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἄγειν ἐπέλθοιεν, αὐτὸς γὰρ αὐτῷ μέχρι ταύτης προπέμψειν ἀπ' αἰγύπτου, κἀκεῖ συνοπτέον αὐτῷ τὸν γάμον. καὶ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας F ἔπεμψε πρὸς πτολεμαΐδα, κλεοπάτραν ἄγων τὴν θυγατέρα. ἐπεὶ δ' ἐκεῖ τὸν ἀλέξανδρον καθὼς ἐπὶς ἦλθε προσαπήντησαν, δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα. καὶ φορεῖα, ἀργυρᾶ τε χρυσᾶ ὅσα ἐπὶ βασιλεῖ δωρεᾶς βασιλεία. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπὶ πτολεμαΐδος, ἀλέ-

G *ξανδρος ἰωνάθῃ τ ἀρχιερεῖ χρήσας, ἐπῆλθεν αὐτὸν ἐκ πτολεμαΐδα. ὁ δ' ἀσπασάμενος ἐν τοῖς βασιλεῦσι, κ δωρησάμενος αὐτοὺς λαμπρῶς, τ παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. ἀλέξανδρος δ' αὖτ ἠνάγκασε, κ δοκοῦσάν ἐστ ἐσθῆτα περιβαλέσθαι πορφυρᾶν κ συγκαθεδεῖσθαι ποιήσας αὐτ ὅπῃ τ βήματος, προστάξαι τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσον μετ' αὐτοῦ προελθόντων τῆς πόλεως κηρύξαι, μηδενὶ λόγῳ κατ' αὐτοῦ*

αὐτῷ ἐφίεσθαι, καὶ δὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὲ ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων ὁρῶντες τὸν φόβον τοῦ βασιλέως κακηργοῦντα μᾶλλον ἰωνάθῃ τιμῶν οἱ κατηγορεῖν παρεσκευασμένοι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μὴ καὶ προσλάβωσί τι κακὸν, ἀδιόητες. τοσαύτη δὲ σπουδὴ πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐχρήσατο, ὥστε αὐτὸν καὶ πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

A hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negotium. quo facto cùm manifestum esset quanti rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς δημήτριος ὁ δημητρίου πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος.

Cap. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

ΕΤει δὲ ε', καὶ ξ' πρὸς τοῖς ρ' δημήτριος ὁ δημητρίου μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, οὓς παρέσχεν αὐτῷ λασθένης ὁ κρὴς, ἀράς ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς κιλικίαν. τὸν δὲ ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἀνέβαλε. καὶ σφραγίσμα ἐκ τῆς φοινίκης, εἰς ἀσπίχειαν ἔπεμψεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ πρὶν δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῇ. καταλιπὼν δὲ κοίλης συρίας ἀπολλώνιον τὸν δάου ἡγεμόνα. ὃς μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, οὐχ ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ. τοῦτο δ' αὐτῷ σφαπάντων ὄνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτάξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενον ἐξαπάτα, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἡμετέρᾳ στρατιᾷ συγκείθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης δηλώσει τὸν ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοὺς ἀρίστους ἑκάστης πόλεως ἐμοὶ συνστρατεύεσθαι. ἐγὼ δὲ τοῖσδε πρόγονοι ἀεὶ νικῶντες εἰσὶν ἕτοι. ποίοσδε ἦτε πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις ἓν ἔσιν, ἀλλ' ὅπλοις ἀμυνεῖσθαι, οὐδὲ τόπῳ εἰς ὃν ἡττώμενοι φεύξῃ. παροξυνθεὶς δὲ ὑπὸ τούτοις ὁ ἰωνάθης, μυρίους ὁπλεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξιέναι πολεμήσων, μετὰ καὶ σίμωνα τὸν ἀδελφοῦ, καὶ ἱππόμαχον ἐν ἰόππῃ, στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῆς ἰοππέων δὲ ὑπακουσάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φθάνει γὰρ εἴσοδον εἶχον ὑπὸ ἀπολλωνίου κατασκευασθεῖσαν. τῇ δὲ ἰωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν σφαδάζοντος, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐξέλῃ κατακράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκούσας τὴν ἱππέων ὑπὸ ἰωνάθου καθῃλημένην, τεσσαρακοντακισχιλίους ἱππεῖς σφᾶς λαβὼν, καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἄρας, ἠρέμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. αἰσθόμενος δὲ εἰς τὴν ἱππέων, αἰφνιδίως ἔλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον τῇ ἵππῳ καταφερόμενον, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν εἰς τὴν ἄζωτον τὸν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ ᾔδεσθαι συνίδε τὸν πολέμιον, ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. τῶν δ' ἀπολλωνίου χίλιοι ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνέδραν εἴ πῃ χειμάῤῥῳ ὡς κατόπιν ὑπάρχειν τοῖς πολεμίοις, αἰσθόμενος ὁ ἰωνάθης ἐκπλήξει τάξας τὴν στρατιὰν ἐν πλαισίῳ, κατ' ἀμφότερα τοὺς πολεμίους ἀμυνεῖσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κύκλῳ στῆσαι ἐκατέρωθεν ἐπὶ πλεῖστον αὐτὴν τάξας. ἅμα δὲ μάχης ἔως ἑσπέρας γενομένης, δοὺς σίμωνι τῷ ἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῇ ἐχθρῶν.

B *Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.*

ANno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenariis militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: móxque è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius ante Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens: eum solum pro suo arbitrio viuere non subiectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, quòd eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrûm sit vtrtute præstantior. Ne sis tamen insciius, quod è singulis vrbibus fortissimi mecum militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cùm peruenisset Ioppen, extra vrbem castra metatus est, exclusus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò pòstquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cúmque venisset Ioppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est vt prælium committeret. cúmque mille equites in insidiis positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cúmq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalãge cõfligere.

Ipſe verò ſuis mandauit vt obiectis ſcutis excíperent tela immiſſa ab equitibus. qui cùm hoc feciſſent, exhauſti ſunt telis equites, nec tamen quenquam læſerunt. non enim penetrabant ad corpora, ſed obiecta ſcutorum ceu teſtudine, denſitate eorum facilè repellebantur, & cadebant irrita. Vbi verò iaculando à mane vſque poſt meridiem laſſatum hoſtem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & vſus egregia ſuorum opera hoſtem coegit fugere. quo viſo equites, ne ipſi quidem locum ſuum tenuerunt: ſed feſſi diutina iaculatione, & videtes nihil amplius ſpei ſitum in peditibus, nullo ordine confuſi fugiebant, diſſipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum vſque perſequens, multis cæſis reliquos deſperata ſalute in templum Dagonis, quod eſt in ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu, & ipſam & circumuicinos vicos incendit. ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & fanum ipſius & quotquot eò confugerant concremauit. fuitque numerus tam eorum qui exuſti ſunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Aſcalonem admouit copias. & cùm extra vrbem caſtra poſuiſſent, prodierunt ad eum Aſcalonitæ cum hoſpitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuerſus eſt illinc Hieroſolyma, multam ſecum ducens prædam, quam abegit deuictis hoſtibus. Cæterùm Alexander audito quòd victus eſſet dux eius Apollonius, ſimulabat ſe lætum, quandoquidem ille præter animi ſui ſententiam aggreſſus eſſet Ionatham, amicũ & ſocium: & miſit ei virtutis ergô fibulam auream, quod geſtamen ſolis cognatis regis concedebatur, & Accaronis toparchiã ei poſſidendam in perpetuum addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum nauali bus & terreſtribus copiis venit in Syriã, Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ipſius iuſſu ciuitatibus vſque Azotum, vbi obtundebatur querimoniis deplorantium Dagonis templi incendium: accuſabántque populariter Ionatham autorem eius iniuriæ, qui & agros eorum vaſtaſſet ferro ac flammis, & plurimos ciuium dediſſet exitio, Ptolemæo penè diſſimulanter audiente eorum querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cùm vſque Eleutherum fluuium regem deduxiſſet, reuerſus eſt Hieroſolyma. poſtquam autem Ptolemaidem peruenit, minimum abfuit quin oppreſſus ſit Ptolemæus, Alexandri inſidiis per Ammonium eius amicum appetitus. quibus detectis ſcripſit Alexandro, depoſcens Ammonium ad ſupplicium, quod meritum aiebat, propter ſtructas ſibi inſidias. qui cùm non dederetur, intellexit ipſum Alexandrum earum fuiſſe autorem, & cœpit cum magno odio proſequi.

A αὐτὸς ὁ τοῖς σὺν αὐτῷ προστάξει φεραξαμένους τοῖς ὅπλοις, ἀπὸ δίχα τὰ βέλη τὰ ἀφ' ἑαυτῶν ἐπαιόντων. καὶ οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν. οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι μὲν ὀξυκερεσθησαν, οὐδὲν αὐτοὺς ἔβλαπτον. ἀφ' ὧν δὲ διῆκεν τῷ σωματίῳ τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμένοις τοῖς ἀσπίσι καὶ συνηνωμένοις ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφίεμενα, ῥᾳδίως ἐκρατεῖτο, μὴ ἀπορράκτως ἐφέρετο. ὡς δὲ παρεῖδησαν ἀπὸ

B πρώτης μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, κενίσας σίμων πεπιεσμένους αὐτοὺς, συμβάλλει τῇ φάλαγγι, καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος πολλῇ τῷ στρατιωτῷ αὐτοῦ, ἐξέπεσεν τοὺς ἐμβεβηκότας εἰς φυγήν. θρασάμενοι δὲ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, καθ' αὐτοὺς ἐμάχοντο, ἀλλὰ παρέζοι μὴ ὄντες αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τῆς δὲ ἀφ' ἑαυτῶν πεζῶν ἐλπίδος αὐτοῖς ἀπολωλείας, ἀκόσμως καὶ σπασμένως

C ἔφευγον, ὡς διαχυθέντας αὐτοὺς διαπαντὸς διασκορπισθῆναι τὸ πεδίον. διώκων δ' αὐτοὺς ἕως ἀπὸ τῆς ἀζώτου, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν ἀπογόντας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν ὅτι τὸν τοῦ Δαγῶνος ναὸν καταφυγεῖν, ὃς ἦν ἐν ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ὑπαρχῆς ἐνέπρησε τὴν πόλιν, αὐτῇ τε συνέφρησε, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπέχετο δὲ οὐδὲ τοῦ Δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο συνέφρησε καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας διέφθειρε. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων

D καὶ καταφλεχθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων, ἦσαν σὺν ταις χίλιοι. κρατήσας δὲν τοσαύτης δυνάμεως, ἀρᾶς ἀπὸ τῆς ἀζώτου εἰς ἀσκάλωνα ὡδηγήθη, καὶ κατὰ στρατοπεδοῦσαν ἔξω τῆς πόλεως αὐτῷ, προσῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ ἀσκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ δὲ, ἀποδεξάμενος αὐτοὺς προσῳρέσεως, ἀπέστειλεν ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα, πολλὴν παρῳδίαν λείας, ἣν ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τοὺς πολεμίους. ἀλέξανδρῳ δὲ ἀκούσας ἠτιμῶσθαι τὸν αὐτῷ στρατηγὸν Ἀπολλώνιον, προσεποιεῖτο

E χαίρειν ὅτι ἀδίκως τὸν αὐτῷ γαμβρὸν συνέβαλεν Ἰωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ, καὶ πέμπει πρὸς Ἰωνάθην μάρτυρας αὐτῷ, καὶ γέρα καὶ τιμὰς δίδοὺς, πορφύραν χρυσέαν ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τῶν βασιλέων συγγενέσι, καὶ τὴν Ἀκκαρῶνα καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, εἰς κληρουχίαν ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικὴν ἄγων

F δύναμιν, καὶ πεζὴν εἰς συρίαν ἦκε, συμμαχήσων ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτῷ, καὶ πᾶσαι προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρου κελεύσαντος ἐδεδέχθησαν παρέπεμπον ἕως ἀζώτου πόλεως, ἔνθα πάντες κατέβοων αὐτῷ τὸ ἐμπεπρησμένον ἱερὸν αὐτῶν Δαγῶνος. κατηγόρουν τε Ἰωνάθου τοῦτο ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος,

G καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος. καὶ Πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας ἡσύχασεν. Ἰωνάθης δὲ εἰς Ἰόππην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ, ξενίοις τε λαμπροῖς παρ' αὐτῷ τυγχάνει, καὶ πομπῆς ἀπάσης. ἔνθεν προπέμψας αὐτὸν ἕως τοῦ ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ, πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. Πτολεμαῖος δ' ἐπὶ πᾶσαν προσδοκίαν μικρῷ διεφθάρη Πτολεμαίου ὑπὸ βουλευθεὶς ὑπ' ἀλεξάνδρου δι' ἀμυμονίαν, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερᾶς δ' ὑπὸ βουλῆς γενομένης, Πτολεμαῖος χρόφ τῷ ἀλεξάνδρῳ, πρὸς κόλασιν ἐζητεῖ τὸ ἀμυμόνιον ὑπὸ βουλευθῆναι λέγων πρὸς αὐτὸν, καὶ δίκην δοῦναι τοιαύτην ἀξιῶν ὑπάρχειν. ἐκ δὲ διδόντος δὲ τοῦ ἀλεξάνδρου, σιωπῆς ἐπὶ τὸν ὑπὸ βουλεύσαντα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη.

τοῖς

τοῖς δ' ἀποχεῦσι καὶ πρότερον ὢν προσπεχθε-
νικὼς ἀλέξανδρος διὰ τὸν Ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐ-
τοῦ πεπόνθεσαν κακά. πιθανὸς μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα μεμ-
φόμενον Ἀμμώνιος ὑπῆρχε, κατασφαλὴς αἰσχρῶς ὡς γυνὴ,
κρύπτων ἑαυτὸν ἀπωδάσας στολὴν γυναικείαν, καθὼς ἐν
ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Πτολεμαῖος δὲ μεμφόμενος
αὐτὸν τὰ τε συνοικίσαι τὴν θυγατέρα ἀλεξάνδρῳ, καὶ τὰ
συμμαχίας τῆς πρὸς Δημήτριον, διαλύειν πρὸς αὐτὸν
συνηρέσιαν. ὑποστάσας γὰρ τῷ θυγατέρα, πέμπει
πρὸς Δημήτριον δύο πρεσ συμμαχίας καὶ φιλίας,
συνηθέως τῷ θυγατέρα δώσων αὐτῷ εἰς γυναῖ-
κα, καὶ καταστήσων αὐτὸν εἰς τὴν παρούσαν ἀρχήν. ὁ δὲ
Δημήτριος ἡσθεὶς τοῖς προτεθυμημένοις, δίδοται τὰ
τῶν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἐπὶ δὲ τῷ Πτολεμαίῳ λοι-
πὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς Ἀποχεῖς δέ-
χεσθαι Δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους
ὑπὸ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ Δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρηνό-
μησε. κατεπράξατο δὲ καὶ τοῦτο, μισοῦντες γὰρ τὸν ἀλέ-
ξανδρον οἱ ἀποχεῖς διὰ τὸν Ἀμμώνιον ὡς δεδηλώκα-
μεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀποχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ
μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀποχείας, ἦλθεν εἰς Κιλικίαν. ἐλθὼν
δὲ πρὸς τοὺς ἀποχεῖς Πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν
καὶ τῷ στρατεύματον ἀναδείκνυται. καὶ ἀναλαβὼν δύο
πεδιάδας διαδήματα, ἐπὶ μὲν τὸ τῆς ἀσίας, ἔπεσεν ὁ τὸ
τῆς αἰγύπτου χρηστὸς ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τῇ λαμ-
πρᾷ οὐκ ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τοὺς καὶ τὰ μέλ-
λοντα λογιζόμενος σωφρόνως, φείσασθαι τὲ μὴ δόξαι
τοῖς ῥωμαίοις ὑπήφθονος ἔχειν. καὶ συναγαγὼν τοὺς
ἀποχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν Δημήτριον
αὐτοῖς, λέγων ὡς οὐδενὸς μᾶλλον ἀφέξει αὐτοὺς πρὸς
τὸ παρὸν, αὐτὸς δυσεργετητὴς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν
αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἑστάναι διομολογήσασθαι, καὶ φαύ-
λοις ἐπιχειροῦντα πράγμασιν, οὐκ ὀκνήσειν ὑπέχειν
αὐτῷ δ' ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τῆς αἰγύπτου βασι-
λείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀποχεῖς δέξασθαι
τὸν Δημήτριον. τῷ δ' ἀλεξάνδρου συὸ στρατεύματι
πολλῷ καὶ μεγάλῃ φαλαγγὶ ὁρμήσαντος ἐκ τῆς κι-
λικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν αὐτοχέων γῆν ἐμπρήσαν-
τος καὶ διαρπάσαντος, Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστρά-
τευσε μὴ τῆς γαμβρῷ Δημητρίου. ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς
γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυ-
γὴν ἐξέβαλον τὸν ἀλέξανδρον. ἔνθα δὴ οὖν εἰς ἀφα-
νίαν φύγῃ. συνέβη δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τῷ Πτο-
λεμαίῳ φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος παραχθῆναι, καὶ
τὸν Πτολεμαῖον ἀποσφάλμενον ἀποβαλεῖν. τοὺς γὰρ πο-
λεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ θαύμαζε πολ-
λὰ δέντας αὐτῷ καὶ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν
περὶ θανάτου καταστῆσαι. τῷ γὰρ σωματοφυλάκων
αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς οὕτως εἶχεν ὡς ἐφ'
ἡμέρας τέσσαρας, μήτε συνιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι
δυνηθῆναι. τῷ δὲ ἀλεξάνδρου τὸν κεφαλὸν ὁ τῶν
ἀράβων δυνάστης ἀποτεμὼν Ζάβηλος, ἀπέστειλε Πτο-
λεμαίῳ. ὃς τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ ἀναδήσας ἐκ τῶν ξαυμά-
των καὶ φρονήσας, ἤδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα τὸν
ἀλεξάνδρου τὸν ἄμα τῷ τὴν κεφαλὴν ἀκούσῃ καὶ
ἰδεῖν. καὶ μετ' οὐ πολὺ πλησθεὶς τῆς ἐπ' ἀλεξάνδρῳ τιθυμικότητος χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβα-
σίλευσε δὲ τῆς ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ Θάλλης λεγόμενος, ἔτη ἑπτὰ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἔλαβεν
δὲ τὴν βασιλείαν Δημήτριος ὁ νικάνωρ ὀπλεγόμενος, ἐπὶ τοῦ πατρὸς ἤρξατο δὲ φθείρειν τὸ τοῦ Πτολεμαίου

A Antiochenos autē iam antea propter eū Ammoniū infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnā Ammonius, turpiter vt mulier cæsus, dū amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodū in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandi pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à marito filia cōfestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi
B in matrimonium filia, in paternum regnum eū restitueret. At ille & amicitiam eius & oblatā coniugem perlibēter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facilè impulsi sunt, vt cum ex vrbe eiicerent. Atque ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingressus, &
C à ciuibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm esset natura iustus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochensium concione, persuasit eis vt Demetrium reciperent, pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum, quæ
D illis cum patre eius intercesserant. Se quoque affirmauit monstratorem ei fore vitę rectè instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec pallurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quoad dominationem attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atque ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cærerùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia
E inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexāder compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi cōsternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratúmq; aggressi hostes vulneribus in caput
F inflictis in periculum extremum adducerēt, ni ereptus esset interuentu satellitum. attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multò pòst exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obG tinuit, sicut aliàs indicauimus. Demetrius autē cognomine Nicanor, regno potitus cùm esset prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens interceſſerat. Illi verò peroſi hominis ingratitudinem receperunt ſe Alexandriam, elephantis tamen in eius poteſtate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copiis, aggreſſus eſt oppugnare arcem Hieroſolymis & Macedonicum præſidium, cum deſertoribus religionis qui cò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd ſatis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot ſceleſti elapſi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cúmque peruenisſet vſque Ptolemaidem, acciuit eum ad ſe per literas. Ille non intermiſſa oppugnatione, cum ſenioribus populi & ſacerdotibus aurum, argentum, veſtem, aliáque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatúſque honorificè, confirmatus eſt in pontificatu, quemadmodum à ſuperioribus regibus. Accuſatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verumetiam rogatus vt pro Iudæa vniuerſa tribúſque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa, trecenta tantùm talenta penderentur, conceſſit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum gẽti gaudium. Exemplum epiſtolæ quam ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro, miſimus ad vos vt ſciretis: Rex Demetrius Laſtheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis noſtris & iura amicitiæ ſeruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum ſuis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid ſolebant ante me reges accipere à ſacrificantibus Hieroſolymis, aliáque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea ſalinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in poſterum. Cura igitur vt huius ſcripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illuſtri aliquo loco templi ſanctiſſimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem ſuam pacatam, & nihil timendum periculi, dimiſit exercitum, & ſtipendia militum minuit, ſolis exteris mercedem ſoluens, quos ſecum è Creta aliiſque inſulis collectos adduxerat. quamobrem odium ſibi concitauit apud proprium militem, cui ipſe nihil numerabat, ſolito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore ſtipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent, ad ſubeunda quoties opus eſſet pericula.

A στρατιωτικὸν, τὰ συμμαχίας ἐκλαθόμενος, καὶ ὅτι παρ' αὐτοῦ ἦν αὐτῷ, καὶ ὅτι τὸν τῶν κλεοπάτρας γάμων συνῆγεν. οἱ μὲν οὖν στρατῶται, φεύγουσιν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν εἰς ἀλεξάνδρειαν, τῷ δὲ ἐλεφάντων δημοτρίῳ ἐγκαταλίπεται. ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάσης τῆς ἰουδαίας συναγαγών, πρόσβαλλεν ἐπολιόρκει τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἄκραν, ἔχουσαν μακεδονικὸν φρούριον, καὶ τοὺς ἀσεβῶν τινας καὶ τῶν προδότων τοῦ τάγματος συνηθείας. οὗτοι δὲ τὸ μὲν πρῶτον καταφρόνουν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο πρὸς τὴν αἵρεσιν, πεποιθότες τῇ ὀχυρότητι τοῦ χωρίου. νυκτὸς δέ τινες τῶν ἐν αὐτῇ παρόντων ἐξελθόντες, ἦκον πρὸς δημήτριον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτῷ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δὲ τοῖς ἠγελμένοις παροξυνθείς, σὺν ὀλίγοις τὴν δύναμιν, ἦλθεν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐπὶ τὸν ἰωνάθην. χειμῶνος δὲ ὄντος πολεμαΐδι, γράφει καλῶν αὐτὸν σπεύσαι πρὸς αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα. ὁ δὲ τὴν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοῖς δὲ πρεσβυτέροις τοῦ λαοῦ σὺν ὀλίγοις καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα, καὶ πλῆθος ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπεύει τὴν ἐργὴν τοῦ βασιλέως. καὶ πιθθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, λαμβάνει βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ σὺν τοῖς πρὸ αὐτοῦ βασιλεῦσι διέκειτο. καταφρονήσας δὲ αὐτοῦ τῶν φυγάδων, ὁ δημήτριος οὐκ ἐπίστευσεν. ἀλλὰ καὶ σὺν καλέσαντος αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς ἰουδαίας ἁπάσης, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν, σαμαρείας καὶ ἰόππης καὶ γαλιλαίας, τεμακόσια τάλαντα διδῶσι, καὶ σοὶ πάντων ἐπιστολὰς αἳ σοὶ εἰσὶν τὸν τρόπον τοῦτον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ αὐτόγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἣν ἐγράψαμεν λαοδίκει τῇ συγγενεῖ ἡμῶν, ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς δημήτριος λαοδίκει τῇ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων ἔθνει ὄντι φίλῳ, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τῆς διανοίας ἕνεκα χάριν ἀποδοῦναι. καὶ τοὺς ξεῖς νόμους ἀφεῖμεν, καὶ λύδδα, καὶ ῥαμαθὰ, οἳ τῇ ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ἀπὸ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τὰ προσοφειλόμενα τούτοις, ἕως τοῦ ἔτους ἀπὸ τῶν δυόντων ἐν ἱεροσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ἕως ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν ξύλων, καὶ τἆλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, καὶ τὰς λίμνας τὰς ἀλάτου, καὶ τοὺς στεφανικοὺς οὓς ἐπαίρεσθε, ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδὲν ἀποβιασθήσεται τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν, οὐδὲ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. φρόντισον οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται, καὶ δοθῇ ἰωνάθῃ, καὶ ἐν ἁγιωτάτῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τεθῇ. τὰ μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἐωρᾶτο ὁ δημήτριος εἰρηνεύων οὖσαν, καὶ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατείαν. καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε. καὶ μόνοις τούτων ἐχορήγει τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συναυξήσαντες ἐκράτησαν αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς ἄλλων νήσων. ἔχθρα γὰρ ἦν αὐτοῦ καὶ μίσος ἐκ τούτου γίνεται, σὺν τῆς στρατιᾶς, οἷς αὐτὸς μὲν, οὐδὲν οὐκ ἐπαρεῖχεν. οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' δυνατοὶ ὦσιν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν εἰ δεήσει ποτὲ προθύμως.

Ως ξύ-

Κεφάλαιον Θ'. A CAP. IX.

Τρύφων ὁ ἀπαμεὺς κατὰ πολεμίους δημότειον, αὐτόχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, πεισάμενος ὑπ' αὐτοῦ σύμμαχον ἰωνάθην.

Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asseruit, recepto in amicitiam Ionatha.

AMέλει ταύτην νοήσας ἡ δύσνοιαν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλεξάνδρου τὸν στρατηγὸς, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ ἐπίκλην τρύφων ὀνομαζόμενος, ἀφικνεῖται πρὸς μάλχον τὸν ἀραβάρχην ἀνατρέφοντα τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν αὐτίοχον. καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τὴν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον, ἐπήγετο αὐτῷ δύναμιν τὸν αὐτίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν πιστεύσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν πατρῴαν ἀποκατασήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρᾶγμα, αὐτεπάγγελτον ὑπ' ἀπιστίας. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ μεταλιπαρήσαντος τοῦ τρύφωνος ἐκνικᾶται τὸν μεταίρειον εἰς ἃ τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τούτου τὸν ἀνδρὸς ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἐπεξιέναι βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ ἱεροσολύμων καὶ τοὺς ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβευτὰς παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τῶν ἰουδαίων ἐκβαλεῖν. ὁ δὲ οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑπισχνεῖτο μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. τοῦτο γὰρ νῦν ἀχολεῖν. ἠξίου δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι δηλονότι τῷ δυνάμει αὐτῷ. καὶ ἰωνάθης μὲν χιλίους ἐπιλέξαμενος στρατιώτας, ἔπεμψεν. αὐτοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ὑπὲρ ὧν πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶν, ἀπεχθανόμενοι δ' αὐτῷ καὶ δεδιότες τὸν πατέρα δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτήσαντα, καιρὸν ἐπιτήδειον λαβεῖν καθ' ὃν δύναιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρεῖναι τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίου, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν ἀθρόαν δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ ἐπισπάντες τοῖς βασιλείοις αὐτῷ ζόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους ἐκλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τῷ αὐτοχείρων ἐκπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, ἐκλαβὼν τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς αὐτοχείροις. καὶ διαθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ δὲ ἦσαν μυριάδες κτλ. τα. βλέποντες δὲ τοὺς αὐτοχεῖρας κρατουμένους ἰουδαῖοι, ὅτι τὰς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβαίνοντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς αὐτοχείρας. καὶ τὸ μὲν αὐτοῖ τὸ πάχος ὑπ' αὐτῶν ὄντες πορρωτάτω διὰ τὸ ὕψος, πτοοῦντες δὲ αὐτοὺς κακῶς διὰ τὸ αἰῶνθεν μάχεσθαι, τῷ συνέζευξε αὐτοὺς οἰκιῶν ἀποστάσεσι. καὶ ταύτας μὲν δίθις πῦρ ἀπῆκεν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλῃ διατείνασα τὴν πόλιν, πᾶσαν τῷ οἰκιῶν ὑσῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐκαυσε. οἱ δ' αὐτοχεῖς μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τοῦ πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐράπησαν. τῷ δὲ ἰουδαίων ὑπὸ δώματος ὅτι δῶμα διαπηδῶντων, καὶ τὸν αὐτοὺς διωκόντων τὸν τρόπον, ἔδοξον συνιέναι τῷ δίωξιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς αὐτοχεῖρας, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἱκετεύσαντας, καὶ διὰ τὸ μηκέτι μαχεῖσθαι, δι' ἄλλων αὐτοῖς ὑπέθετο τρόπων. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς αἱ καθ' ἡμέραν ῥίψαι τὰς παντοπλίας, καὶ ἔδωκε δοῦναι αὐτοὺς τῷ δημητρίῳ. συλήσαι δ' αὐτοὺς τοῖς τῷ τοπολιμημένοις, καταπαύει τὸν στάσιν. δωρησάμενος δὲ τοὺς ἰουδαίους τῶν ἐκ τῷ σκύλων ὠφελείας, καὶ οἷς αἰτίοις αὐτῷ νίκης γεγενημένοις δυσχερίσας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην.

Tryphon Apamenus, ex Alexandri ducibus genere, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem se præbebat, quòd non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquósque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudææ castellis eiiceret. Qui non hac tantùm in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm leuatus esset præsenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: móxque tria millia delectorum militum Ionathas ad regem misit. Cæterùm Antiochēses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntésque auxilium ei venisse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliatibus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus numero, compulsus est cedere. Tum Iudæi receperunt se in tectum regiæ, & è superiore loco missilibus feriebant populum: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum est propter densitatem ædificiorum, quæ tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideò intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatósque Iudæos præda quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ remisit ad Ionatham

non sine præclaro virtutis eorum testimonio. postea tamen ingratus apparuit, & non seruauit pollicita, bellum etiam minatus, nisi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens solita est potioribus regibus pendere. Fecisſetque etiam ni impeditus esſet à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuersus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tùm adolescente, diadema eius capiti imposuit : & deficientibus ad se omnibus militibus, qui fraudati stipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus est : & vno prælio factus superior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit, compulso in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adolescens missis literis & legatis ad Ionatham, socium & amicum cum nominat, & pontificatum ei confirmat, concessis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vasa & pocula vestémque purpuream & ius vtendi misit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum esſet Tyrum inter & Ægyptum præposuit. Ionathas verò lætus tot collatis in se per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipse suos legatos ad eum simul & Tryphonem misit, amicum se & socium professus, gesturúmque vnà bellum contra communem hostem Demetrium, multa de eius ingratitudine questus, quòd pro beneficio iniuriam sibi reposuisſet. cùm igitur permissum esſet ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confestim profectus est ad vicinas vrbes & oppida : à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus est militibus. & cùm Ascalonem veniſſet : hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occursum est : quos & ipsos hortatus est, quemadmodum alias vrbes Cœlesyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. esſe enim multas causas, cur ad hoc consentire debeant. quibus persuasis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter spem inuenit portas sibi clausisſe, nolentes deserto Demetrio parti aduersæ se coniungere. quare Ionathas irritatus est, vt & agros vastaret, & vrbem conaretur vi capere : relictáque ad eius obsidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos sæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præsentem calamitatem ab hoste, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & spem quoque incertam propter locorum distantiam, satius exiſti mauerunt illo omisſo necessitati suæ consulere : & missis ad Ionatham nunciis recepti sunt in societatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non nisi suo malo docti intelligunt quid sit vtile, cùm deberent sapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius

A μάρτυρον αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον δὲ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἀνῃρέθη, καὶ τὰς ὑποσχέσεις διεψεύσατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τοῖς φόροις αὐτῷ πάντας ἀποδώσοι, οὓς ὤφειλε τῷ πρὸ ἰουδαίων ἐθνῶν ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἂν, εἰ μὴ ζύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τὸν ἐπὶ τὸν ἰωνάθην αὐτῷ παρασκευὴν ἀπεστράτευσεν εἰς τὰς ἄνω αὐτοῦ φρουρίδας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκεῖθεν ἀραβίαν εἰς τὸν συρίαν μετὰ τοῦ παιδὸς ἀντιόχου, μεθήκιον δὲ B τὸν ἔτι τὸν ἡλικίαν, ἐβεβαίωσεν αὐτῷ τὸ ἀρχιερατικόν. ἐπὶ τοὺς χορήσαντος τοῦ στρατιωτικοῦ παντὸς, ὃ καταλειπὼν τὸν δημήτριον ἀφῆκε τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλέφαντας, καὶ τὴν τῶν ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν ἓν ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν. ὁ δὲ πᾶς ἀντίοχος πέμψας πρὸς ἰωνάθην πρεσβυτὰς καὶ γράμματα, C φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τὸν ἀρχιερωσύνην ἐβεβαίωσε, καὶ τ' τεσσάρων παρεχώρει νομῶν, οἷ τῶν χώραν τῶν ἰουδαίων προσετέθησαν. ἔτι γε μὴν σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀκινάκια, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα χρῆσθαι τοὺς τοιούτοις ὑπαρξάντων ἀπῆς φλε. καὶ πόρπην δ' αὐτὸν δωρεῖται χρυσέαν, καὶ τῶν πρώτων αὐτῷ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτοῦ σίμωνα, στρατηγὸν τ' στρατιᾶς ἀπὸ τῆς κλίματος τῆς τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίησιν. ἰωνάθης δ' τούτοις παρ' ἀντιόχου μεγαλυμένοις εἰς αὐτὸν πάθοις, πέμψας πρὸς αὐτὸν τὸ καὶ ζύφωνα πρεσβυτὰς, εἶναί τε φίλος ὁμολογῶν καὶ σύμμαχος, καὶ πολεμήσων σὺν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς οὐ δι' αὐτὸν κάκιστα ἀπεδώκει, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρηστῶν ἐν οἷς ἐδέετο τυχὼν, ἀλλὰ πρὸς αδικήσειν αὐθ' ὧν δὲ πάθοι. συγχωρήσαντος οὖν αὐτῷ ἀντιόχου δυνάμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἐκ τε συρίας καὶ φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμήσαι στρατηγοῖς, D δύθι ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. οἱ δ' λαμπρῶς μὲν ἐξεδέξαντο, στρατιὰ δ' οὐκ ἔδοσαν. ἀπαγθόμενος δ' ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῶν ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτὸν μὲν δέχεσθαι ὑπαντησάντων, αὐτοὺς τε τούτοις παρεκάλει, καὶ τῶν ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἑκάστην, ὅπως ἂν σῶσαι δημητρίου, προσθεῖναι μὲν ἀντιόχῳ, σὺν αὐτῷ δὲ πολεμοῦσας πρόσθαι τῶν δημητρίου δίκαια λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. E εἰ δ' αὐτὰς βουλομένας ταῦτα φρονεῖν, πολλαῖς αἰτίας. πείσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν ἀντίοχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς γάζαν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τῶν τῶν τούτων δύναιαν ἀντίοχῳ. πολὺ δ' ἄρα τῆς προσδοκίας τοὺς γαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸν δημήτριον ἐν καταλιπόντες, σὺν ἔγνωσαν ἀντίοχῳ προσχωρῆσαι. τοῦτο παροξύνει εἰς ἀπολιορκίαν τὸν ἰωνάθην καὶ τῆς χώρας τῶν κάκωσιν. μέρος γὰρ τῆς F στρατιᾶς προσκαθίσας τῇ γάζῃ, τῷ λοιπῷ τῶν γῶν αὐτὸς ὑπὸν διέρθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ

δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυποῦν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ἔτι, καὶ ἄδηλον εἰ προσγήσοιτο, σῶφρον ἔκριναν εἶν' αὐτῷ ἀφέντες προσγενόμενον ἐκεῖνο θεραπεύειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τ ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ αὐθέρωποι πρὸ πείρας τ δ' ἀνάγκη, ἐ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἐν τοῖς κακοῖς γενόμενοι τυγχάνωσι, τότε γνησιμαχήσαντες ἃ μηδ' ὅλως ἐλαβόντας

τας ἄμεινον ἐῶ ποιεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντες αἰ-
σχρῶς). ὁ δὲ συμβάλλεται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα,
αὐτὸς δὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι Δαμασκοῦ.
τῶν δὲ δημηγύρις στρατιωτῶν αὐτῷ προσελθόντων εἰς κέ-
δασαν πόλιν συὶ πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δ' ἐστὶν αὕτη
τῆς τυρίων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀτάξιά γὰρ αὐτὸν
ἐκ τῆς συρίας ὑπέλαβον, ὅτι τὴν γαλιλαίαν ὡς σύμ-
μαχον. τοὺς γὰρ γαλιλαίους ὄντας αὐτῷ οὐ προσήκειν
πολεμουμένους, ὑπήντησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμω-
να καταλιπὼν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς
χώρας συναγαγών, ὡς ἐνῆν ἰσχυρότατον, τὴν βαθσύ-
ραν πολιορκῶν προσεκάθητο, χωρίον τῆς ἰουδαίας
ἰσχυρότατον. κατεῖχε γὰρ αὐτὸ φρουρὰ δημήτριος. δε-
δήλωται δ' ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. ὡς δὲ χώματα μὲν
ἐλέουτος τῆ σίμωνος, μηχαναῖς δ' ἐπῆγον καὶ
πολλῇ σπουδῇ χρώμενοι προὶ τὴν τῆς βαθσύρας πο-
λιορκίαν, ἐδεήσαν οἱ φρούροι, μὴ κατὰ κράτος ἁλῶσι
θέντος τοῦ χωρίου δι' ἀπάτης, πέμψαντες πρὸς τὸν
σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ
παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς δημήτριον
ἀπελθεῖν. ὁ δὲ δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις ἐκβάλλει
μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ φρουρὰν κατέ-
στησεν ἰδίαν. ἰωνάθης δὲ ἀφ' ἧς ἀπὸ τῆς ἰου-
δαίων τῆς γρηγορίων λεγομένων, ἐκεῖ δὲ ἐτύγχανεν
στρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον ἀσὼρ πεδίον προσ-
ῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μα-
θόντες δὲ περὶ μέσας ἡμέρας οἱ τὸ δημηγύριον μέλλειν
ἰωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ καὶ τοὺς
λοχήσαντας ἐν τοῖς ὄρεσι καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν στρα-
τιᾶς ἀπάντων εἰς τὸ πεδίον. οὓς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑτοί-
μους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους
στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἠδυνάτο. τῷ δὲ εἰς
τὴν ἐνέδραν ὑπὸ τῷ δημηγύριον στρατηγῶν κατασ-
θέντων καὶ τοῖς ἰουδαίοις γνωρίμων, δείσαν-
τες μὴ μέσοι λειφθέντες ἀπόλωνται, φεύγει ὥρμη-
σαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλιπον.
ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμειναν ὡς περὶ ν' τὸν ἀριθμόν,
καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου, καὶ ἰούδας ὁ χα-
ψαίου, τῆς ἀπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. τολ-
μηρῶς δὲ καὶ μετὰ γνώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὡσά-
μενοι, τοῦ τε θάρσους κατέπληξαν αὐτούς, καὶ τὰς χερ-
σὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες τῷ ἰω-
νάθου στρατιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ζῶντας,
ὅτι συλλεγέντες ἐκ τῆς φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν,
καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχρι κεδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον
ἦν τῶν πολεμίων. κρατήσας οὖν ἰωνάθης τῇ μάχῃ
λαμπρῶς, καὶ διχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέ-
στρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δ' ὅτι πάντ' αὐτῷ κατ'
οὖν εὐτυχία θεῶν χωρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβευτὰς
ἀπέστειλεν αἰτησόμενος βεβαίωσιν τῆς γενομένης τοῦ
ἔθνους πρὸς αὐτοὺς ἐμπεδοῦσαν φιλίαν. τοῖς δ' αὐτοῖ
πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ὑπὸ τῆς ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τῷ πρὸς αὐ-
τοὺς ὑπομνῆσαι φιλίας καὶ τῆς συγγενείας. οἱ δ' ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν ῥώμην παρῆσαν εἰς τὴν βουλὴν αὐτῶν
καὶ τὰ ὑπὸ ἰωνάθου τοῦ ἀρχιερέως εἰπόντες ὡς πέμψειν αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν, τῆς βου-
λῆς ἐπιψηφισάσης τὰ προτερον αὐτῇ περὶ τῆς ἰουδαίων φιλίας ἐγγράμματα, καὶ δόντες ὑπολάς πρὸς
ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ εὐρώπης, καὶ τὴν πόλιν ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν. ὅπως ἀσφα-
λῶς τῆς εἰς τὴν οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν σπάρτιν παρεγένοντο. καὶ τὰς
ὑπολὰς αἳ ἔλαβον παρὰ ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δ' ἀντίγραφον ἦν τόδε. ἄρχερως ἰωνάθης ἡ ἔθνος

A quàm coacti imperata facere. Ionathas ver
acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, d
gressus inde, totam regionem vsque Dama
cum obibat. cúmque Demetrij validus exer
citus accessisset ad vrbem Cedasam, quæ pro
pinqua est Tyriorum agro & regioni Galilææ
vellentque Ionatham abstrahere à Syria, latu
rum opem Galilæis suæ ditionis hominibus
occurrit eò properè Simone fratre ad Iudææ
B præsidium relicto. Is collectis quotquot po
terat eius regionis militibus, Bethsuram op
pugnabat, locum totius Iudææ munitissi
mum, & incessum à Demetrianæ factionis
hominibus, vt iam antè diximus. qui cùm agg
geribus simul ac machinis vehementer infe
starentur, veriti nè occupato per vim loco ad
vnum necarentur, per nuncium rogabant Si
monem, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura,
incolumibus decedere & proficisci ad Deme
C trium. ille verò data eis in hoc vt postulabant
fide, pro Macedonico finem ibi collocauit præ
sidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis
à stagno Genesarà castris quæ primùm po
suerat, in campum Asor progressus est, ne
scius hostem esse in eo. Demetriani verò qui
ante vnum diem aduentum eius præsenserant,
collocatis prius in monte insidiis, ipsi in cam
po ei se opposuerunt. Quos conspicatus Io
nathas paratos ad prælium, & ipse suos pro
D tempore ad certamen instruit. Sed cùm à ter
go se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti
ne intercepti in medio contrucidarentur, in
fugam se dederunt, ita vt penè omnes Iona
tham desererent in periculo. Soli duces Mat
thias Absalomi & Iudas Chapsæi cum quin
quaginta virorum fortium manu permanse
runt: qui à desperatione sumpta audacia,
tanto impetu aduersàm hostium frontem im
pulerunt, vt territi ceu furentibus cederent.
E Tum verò illi qui Ionatham destituerant, vi
dentes fluctuantem & inclinatam hostium a
ciem, reuersi in prælium, iam in apertam fu
gam versos persequebantur, donec ad Ce
dasa ventum est, vbi intra castra compulsi
sunt. Ionathas autem egregia victoria potí
tus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia
sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, mi
sit Romam legatos de renouanda amicitia,
quibus dedit mandata, vt in reuertendo obi
ter inuiserent Lacedæmonios, cósque cogna
F tionis admonerent atque fœderis. qui post
quam Romam venerunt, expositis ad sena
tum postulatis Ionathæ pontificis, quòd cu
peret renouari fœdera, & impetratis quæ
volebant omnibus, acceptísque literis com
mendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, quo tu
tiùs possent iter facere, in reditu peruene
runt etiam ad Lacedæmonios, & obtule
G runt eis literas à Ionatha pontifice, quarum
exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gen-

tis Iudæorum, & ſenatus ac populus Iudæorum, Ephoris Lacedæmoniorum, ſenatuique & populo fratribus ſuis, Salutem. Si valeris, & res veſtræ tam publicè quàm priuatim proſperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem noſtrum, ab Ario rege veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra, cuius exemplar ſubiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hòc non ignoraremus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis. Quòd verò non prius vos cognatos aguouerimus, ideo factum eſt, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere. Interim eo tempore ex quo renouata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem diuinam facientes: etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota nuncupauimus. Et cùm multis circumquaque bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iaſonis, viros ſenatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam noſtram amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos quoque nobis ſcripſeritis, & ſignificaueritis, ſi qua in re vobis opera noſtra poſſit eſſe vſui, ad omnia obſequia promptos nos habituri. Itaque Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum ſectæ erant, quæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: vna Phariſæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in ſua poteſtate eſſe aiũt, vt vel fiãt vel nõ fiãt. Eſſeni verò omnia in fati poteſtate eſſe affirmãt, nec quicquã hominibus præter fati decretũ accidere. At Sadducæi fatũ omninõ negant, & è rebus tollũt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe, vt tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, quàm infortunij, ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentiùs tractauimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes accepta clade abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham. qui comperto eorum aduentu properè in Amathenſem agrum occurrit: nolebat enim eos ſine impedimento Iudæam inuadere. cúmque ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cùm exploraſſent omnia, & quoſdam captiuos noctu adduxiſſent, indicantes quòd ex improuiſo hoſtis vellet eos aggredi, maturè omnia communiit, diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, iuſ-

A τ̃ ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τ̃ ἰουδαίων, λακεδαιμονίων ἐφόροις ⸗ γερουσίᾳ ⸗ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐρρωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κ̃ νοῦν, οὕτως ἂν ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐρρώμεθα ⸗ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κομισθείσης ὀνίᾳ τ̃ γνομένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν, ὧδε ἀρείου τ̃ βασιλεύοντος ὑμῶν ὅπως ὀλης δηλ̃ τελῆς, ὧδε τ̃ ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς ὑποτέτακ̃ τὸ ἀντίγραφον, τίν τ̃ ὅπως ὀλην ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τ̃ δημοτελοῦς καὶ τ̃ ἀρείῳ διὰ τοιούτων διετέθημεν. οὐ δεόμενοι τ̃ τοιαύτης ὑποδείξεως, ὀλὰ τὸ ἐν τ̃ ἱερῶν ἡμῖν πεπιστεῦσθ̃ γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν προκατάρχειν τ̃ ἀναγωγείστως, οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ καὶ προφασίζειν δοκῶμεν τ̃ παρ' ὑμῖν δεδομένην δόξαν. πολλῶν ⸗ χρόνων ὀλιγωρηθέντων ὑπὸ τ̃ ἐξ ἀρχῆς ἀναπολήθισιν ἡμῖν οἰκείαν τοῖς, ἐν τ̃ ἱεραῖς ⸗ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπὲρ τ̃ ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτ̃ ὧδε καλοῦμεν. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων περιστάντων ὀλὰ τ̃ γειτνιώντων πλεονεξίαν, οὐθ' ὑμῖν ὅτ' ἄλλῳ τ̃ προσηκόντων ὑμῖν ἐνοχλεῖν ἐπείναμεν. καταγωνισάμενοι ⸗ τοὺς πολέμους, πέμποντες πρὸς ῥωμαίους νουμήνιον τ̃ Ἀντιμάχου, ⸗ Ἀντίπατρον τ̃ Ἰάσωνος, πρὸς ὀλίγοις τ̃ γερουσίας ὄντων ἐν πίσῃ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς ⸗ πρὸς ὑμᾶς ὅπως ὀλην ποιήσωντ̃ τὴν πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε ⸗ αὐτοὺς προσφέροντες ἡμῖν, καὶ ὧν ἂν δύνησθε ὅπως ἀπαγγέλλοντες, ὡς εἰς ἅπαντα προσδιωρισμένους ὑπ' ὑμετέρας προαιρέσεως. οἱ μὲν οὖν λακεδαιμόνιοι τούς τε πρεσβευτὰς φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. κ̃ ἦ τ̃ χρόνον τοῦτον ξεῖς αἱρέσεις τ̃ ἰουδαίων ἦσαν, αἷς περὶ τ̃ ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ σαδδουκαίων, ἡ δὲ τρίτη ἦ ἐσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν φαρισαῖοι, πνὰ μὲν ⸗ πάντα τ̃ εἱμαρμένῃ φασὶ λέγουσιν ἔργον. πνὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ οὐ γίνεσθαι. τὸ ⸗ τ̃ ἐσσηνῶν γένος, πάντων τ̃ εἱμαρμένῃ κυρίαν ἀποφαίνει, ⸗ μηδὲν ἐ μὴ κατ' ἐκείνης ψῆφον αἰθρώποις ἀπαντᾷ. σαδδουκαῖοι ⸗, τ̃ μὲν εἱμαρμένην ἀναιροῦσιν, ὑδὲν εἶ ταύτην ἀξιοῦντες, ὅτε κατ' αὐτ̃ τὰ αἰθρώπινα πέλας λαμβάνῃ, ἅπαντα ⸗ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς πίθειν), ὡς ⸗ τ̃ ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς αὐτοῖς γινομένους, καὶ τὰ χείρω ὧδε ἡμετέρων ἀβουλίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβεστέραν ποίησιν δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τ̃ ἰουδαϊκ̃ πραγματείας. οἱ ⸗ τὸ δημιῦργὸν στρατηγοὶ τ̃ γνωσθεισῶν ἦτ̃ αἰσθησόμενοι βουλόμενοι, πλείω τῆς φρουρᾶς δύναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ὅπ τὸν ἰωνάθην. ὃ δ' ὅπόντας πυθόμενος, ὀξέως ὑπήντησεν αὐτοῖς ⸗ τὴν ἀποδίπν. οὐ γὰρ ἔγνω χολὴν αὐτοῖς ὧδε ἐπιχειρεῖν ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ πρὸ πολεμίων ἀπὸν σταδίοις ν̃. πέμπει τοὺς κατόπτους αὐτῶν τὴν παρεμβολήν, καὶ πῶς ἔχει ἐς ἑαυτὸν πεδευκότες. πρὸ δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῶν φρασάντων, καὶ πνας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ὅπιπίπτειν τοῖς πολεμίοις ἐμήνυον, φρουροὺς ἠσφαλίσατο, φρυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τ̃ στρατοπέδου, καὶ τὴν δυνάμιν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασιν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐρρωμένους ἔχ̃, καὶ τὰς ὀργὰς

B

C

D

E

F

G

νοίας

νοίμις ἦτον ἔχειν ὡς καὶ δέῃ τῆς νυκτὸς εἰ δεήσοι μα- A sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare
χησομένοις, ὅπως μὴ λαθεῖν αὐτοὺς τὰ ὑπεναντία. opus sit, ne quid eos hostium conatus fallerét
οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸν Ιωνάθην Demetrij verò duces vt sensêre Ionatham præ-
ἐγγωκότα, οὐκ ἔτι τοῖς γνώμαις ἦσαν ὑγιέσι, ἀλλ' monitum hærebant inopes consilij, hoc ipso
ἐτάραττον αὐτοὺς τὸ καταφανὲς τοῖς ἐχθροῖς μηχα- turbati, quòd viderent sibi nihil successurum
νᾶσθαι, καὶ μηδὲν προσδοκῶντας αὐτοὺς ὑπὸ ἐπιτη- ab insidiis, nec aperto Marte patesse Ionathæ
δείῳ ἑτέρῳ, τῆς ὑπὸ βουλῆς διημαρτημένης. ὥστε γὰρ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire,
τῷ φανερῷ δεινὸν ὠόμενοι, οὐκ ἐνόμιζον εἶναι & relictis multis per tota castra ignibus, quo
τοῖς Ιωνάθου ἀξιόμαχοι φυγῇ οὐδὲ ἐβουλεύσαντο, magis hostem fallerent, noctu discesserunt,
καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς αὐ ὁρῶντες οἱ πο- At Ionathas mane castra adortus, postquam
λέμιοι ὠμύνειν αὐτοῖς ὑπολαμβάνοσιν ἀνεχώρησαν. B deprehendit inania, cœpit fugientes persequi,
ὁ δὲ Ιωνάθης ἑωθεν προσμίξας αὐτοῖς πρὸς στρατο- sed frustra. Iam enim transgressi fluuium E-
πέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεὶς ὅτι προ- leutherum in tuta loca se receperant. Flexo i-
φύγασιν ἐδίωκεν. οὐ μὴν τοὺς φθάνοντας καταλαβεῖν. ἦ- gitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vasta-
δη γὰρ τὸν ἐλεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν tis, abactáque præda & captiuis abductis, Da-
ἀσφαλεῖ. ποιησάμενοι οὖν ἐπείδεν τοὺς ὑπὸ ἐρω- mascum veniens, illic omnia vendidit. Per
μένους προσβάσεις, καὶ πολεμήσας τοὺς βαβαταί- idem tempus & frater eius Simon obeundo
ους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν C totam Iudæam & Palæstinam vsque Ascalo-
αἰχμαλώτους, ἦλθεν εἰς δεμασκὸν ἐκεῖ πάντα ἀπέ- nem, opportuna loca firmabat præsidiis, at-
δοτο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς que ita communita regione armis & ædificiis,
αὐτοῦ τὴν Ιουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν, καὶ τὴν πα- loppen contendit: eique occupatæ validum
ραλιτίνην ἕως ἀσκάλωνος, ἀσφαλίσατο, φρουρίοις, impositum præsidium, quòd intellexerat Iop-
καὶ ποήσας τοῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομήσασι καὶ τὰς pensis velle Demetrio dedere suum oppidum.
φυλακὰς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς ἰόππαν, καὶ καταλαβόμε- His igitur ad hunc modum dispositis, Iona-
νος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ thas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi
τοὺς ἰοππαίους βουλομένους τοῖς δημητρίου D pontifex aduocata in templum concione po-
στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν δείσι- puli, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & mu-
σάμενος ὅτι σίμων καὶ Ιωνάθης, ἦλθον εἰς ἱερο- rum quo templum septum fuerat rursum refi-
σόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱε- cerent, turribúsque altis additis munitiorem
ρὸν Ιωνάθης, συνεβούλευσε τῷ ἱερουλύμων ὅπως redderent. vtque alium murum excitarent in-
διπλάσιον τεῖχη, καὶ τὸ καθηρημένον τὸ πρὸς τὸ ἱε- ter arcem & vrbem, atque hoc pacto exclude-
ρὸν ἀνῳκοδόμουν, πάλιν ἀνασῆσαι, καὶ πύργους ὑψη- rent eos qui arcem custodiebant, & ad com-
λοὺς ἐξοχυρῶσαι τὰ πρὸς αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ meatuum penuriam eos adducerent. præter-
μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνῳκοδόμησαμένους, ea vt arces hinc inde per regionem dispositas,
ὥστε φραξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῦσι τὴν πόλιν, καὶ E additis nouis munitionibus firmiores etiam
τῆς διόδου αὐτοῖς τὸ στόμα τῶν ἀγορανόμων κλεῖσαι τὸν ac tutiores facerent. Qua sententia compro-
τόπον. ἔπηγε μὲν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆ- bata suffragiis populi, ipse assumpta sibi mu-
σαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρό- niendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæte-
τερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τῷ πλήθει ris Iudææ locis curaret, dedit negotium. Cæ-
καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἀνῳκοδόμει. terùm Demetrius traiecto flumine peruenit
σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλι- in Mesopotamiam, volens hanc & Babylo-
σόμενον. ὁ δὲ δημήτριος δυνάμεις, εἰς τὴν μεσοπο- nem simul occupare, vt potitus superiori-
ταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν βαβυλῶ- F bus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vo-
να καταχέαι, καὶ τῷ πρὸ αὐτοῦ σατράπαι ἐγκατὰς γε- cabatur enim per crebras legationes ab eorum
νόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλας τῆς βασιλείας locorum Græcis atque Macedonibus, polli-
ἀφορμάς. καὶ δὴ οἱ ταύτῃ κατοικοῦντες ἕλληνες centibus deditionem si veniret, atque etiam
καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν, cóntra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua
εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο δυνάμεσιν μὴ αὐτοὺς ὑ- spe accensus properauit ad illos, cogitans si res
πομενοῦμεν, συγκαταπολεμήσειν τὰρσάκιον τὸν πάρθων βασιλέα. ταύταις ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ἀρ-
μησε πρὸς αὐτοὺς, εἰ κατορθώσαντο τοὺς πάρθους, καὶ ἤλπισε αὐτὸς δυνήσεσθαι, τὸν τρύφωνα πολεμήσας
διαχρῆσθαι, καὶ τὴν συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δὲ αὐτὸν προθύμως τῆς ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν
ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκιον, καὶ τῶν στρατοπέδων ἅπασαν ἐπεβάλετο· αὐτὸς ζωγρίᾳ ἥλω, καθὼς καὶ ἐν
ἄλλοις δεδήλωται.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

IX. 1. Mac. 12. 13.

TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quónam pacto eo sublato regnum posset ipse inuadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamborem ad Bethsan profectus est, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret facilius. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in turelam suam ciuitatem eam arcésque finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credénsque verè & beneuolo animo Tryphonem hęc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim ita vt præmoniti fuerant claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. móxque missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia necopina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euasérunt. NamTryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuersi sunt.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

1. Mach. 13.

HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo coorituri, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quàm primùm enim auditum est necatum esse Ionathã, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem grauiter gerere, quin & ipse

Κεφάλαιον ί.

Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων παρεσπόνδησε τῶ ἰωνάθῃ, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα.

ΤΡύφων δ' ἐπειδὴ τὰ πρὸς τὸν δημήτριον ἔγνω τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκέτ' ἐμὲ ἀπέχῳ βέβαιος. ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτὸς καταχεῖν. ἐπεσπόδιζέ γε μὲν αὐτῷ τὴν πρόθεσιν ταύτην ὁ πρὸς ἰωνάθου φόβος καὶ φίλου τυγχάνοντος ἀπόχου. καὶ δὴ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς πρὸς τὸν ἀπόχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κεῖνας ἀνελεῖν, εἰς βέθσαν ἐκ δ' ἀποχείας πρὸς ἀγινεται, τὴν καλουμένην ὑφ' ἑλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μὴ πασάρων αὐτῷ μυριάδων ἰωνάθης ἀπαντήσειν ὁπλίταις σταθμᾶται, πολεμήσειν τε ἐξ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τὸν ἰωνάθην ὑποδέχεται δώροις αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσεται, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ προστάττει ἰωνάθῃ προσέταξε, τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος δώροις, καὶ πᾶσαν ὑποψίαν ἐξελεῖν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, οὐδὲν προφερόμενον. τέλος τε στρατιὰν συνεβούλευσεν ἀπολύσαι. καὶ δὴ τοῦτο οὐ διόντος αὐτῷ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. καταχόντα μέν τοι γε πρὸς αὐτὸν ὀλίγοις, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. πρόφασιν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τά τε ἄλλα πάντ' ὅσα καὶ τὴν χώραν εἶναι ὀχυρώματα, ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ, καὶ δὴ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὲν ἂν ἰωνάθης οὐδὲν τούτων ὑπονοήσας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ γνώμης ἀληθοῦς τὸν τρύφωνα συμβουλεύσαι ταῦτα πρὸς αὐτὸν, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε. τετρακισχιλίους δὲ καταχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετὰ χιλίων ἤλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τῆς δὲ, ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τοῦτο γὰρ ἦν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος προστεταγμένον, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησαν, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτειναν. ἔπεμψε δὲ καὶ ὁπὶ τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως καὶ τούτους ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τὴν πρὸς τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἔφθησαν φρονήσαντες τοὺς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι σφίσι μετὰ τῶν ὅπλων, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνεχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεφαν.

Κεφάλαιον ια'.

Ως σίμωνι ἡ στρατηγία ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα.

ΟΙ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθου σύλληψιν, καὶ ἅτε τῆς σὺν αὐτῷ στρατιᾶς ἀπάλλαξιν, αὐτόν τε ἐκεῖνον δὴ τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο. καὶ δὴ καὶ τὰνδρὸς δῆτα ζήτησις ἦν πᾶσιν ἐν, δίος τε μέγα καὶ κατὰ λόγον ἐμπεσὸν ἀλυπῆσαι, μὴ τὸν ἰωνάθην ἀνδρείας ἅμα καὶ εὐνοίας ἀφηρημένοι, τὰ πρὸς ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ δὴ ἰωνάθην πρεμεῦντα, νῦν αὐτοῖς ὄντα συνεῖναι, ἐς πολεμοῦντες εἰς τοὺς πρὸς τῇ ἑκάτων κινδύνους ἀναλήψεσθαι. καὶ δὴ τε τ' αὐτοῖς ὡς ὑπονοῶν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθην ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐν τῇ ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοὺς ἱεροσολύμους ὑπερβάντας ἡγεμόνος. αὐτὸς δ' ὁ τρύφων

ὁ Τρύφων δύναμιν συναγαγών, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοῖς ἐν αὐτῇ. Σίμων δὲ ὁρῶν πρὸς ταῦτα τοὺς Ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ἐναντίωμα προθύμους ὁπόσα τὸν Τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ λόγῳ, συναγαγὼν τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοῖς παρεκαλεῖν ἤρξατο. τὸ μὲν γὰρ ἡμέτερος ἐλθεῖν ὁμόφυλοι μὴ τὸ παρὸς ἐμοὶ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐπολεμήσαμεν ἀσμένως ὑπὲρ θανεῖν, οὐκέτ' ἀγνοεῖτε. ἐγὼ δὲ δεδιὼς μὴ τοιούτων ὑπορεῖσθε μου καὶ τὸ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας ἐκ τῆς ἡμετέρας οἰκίας διδομένου, φόβος οὐδεὶς ἔσαι τηλικοῦτος, ὃς ταύτην ἡμῶν τὴν δόξαν ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς, αὐτεισάξῃ δ' εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δέξης καταφρόνησιν. οὕτω οὐκ ὑποροῦντες ἡγεμόνος οὔτε τὸ καὶ πάσχειν ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μέγιστα καὶ δρᾶν, ἕπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' οὓς αὐηγοῦμαι. οὔτε γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, οὔτε χείρων ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε τὸ τελευτᾶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας ὑμῶν, τοῦτ' ἐγὼ φεύγω καὶ καταλίπω. οἷς δὲ μὲ δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν δείξω. θαρρεῖ γὰρ ὡς καὶ δίκην λήψομαι τῶν πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τοῦ θεοῦ φυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ πολεμεῖν ὡρμηκέναι. Τούτοις ποτισαμένου τοῦ Σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδιδοὺς ὑπὸ δειλίας, αἰνῆρθη πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν Σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ αὐτὶ τοῦ Ἰούδα καὶ Ἰωνάθου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχειν. ἔσεσθαι γὰρ πρὸς ὅτι καλόν, πειθομένους. συναθροίσας δὲ πᾶν ὅσον ἦν τὸ πολεμικὸν τῆς οἰκείας ἰσχύος, ἔστειλε τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν Ἰωνάθην τινὰ φίλον ἀναλώμου παῖδα μὴ σπασθῆς εἰς Ἰόππην, προστάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μὴ προδιδῶσιν οὗτοι τὴν πόλιν τῷ Τρύφωνι, αὐτὸς δ' ἐπομένας ἐφύλαττε τὰ Ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ Τρύφων ἄρας ἐκ Πτολεμαΐδος μετὰ σπασθῆς πολλῆς, εἰς τὴν Ἰουδαίαν προῆγεν, καὶ τὸν Ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπλοῦστος δ' αὐτῷ καὶ Σίμων μὴ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως, εἰς ἄδηλα πόλιν, ἥτις ἐστὶν ὄρεσι κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπόκειται τὰ τῆς Ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ Τρύφων ἡγεμόνα τὸν Σίμωνα ὑπὸ τῆς Ἰουδαίων καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν ἀπάτῃ καὶ δόλῳ θελεῖν βουλόμενος. καλοῦντα αὐτὸν, εἰ θέλει λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν Ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων Ἰωνάθου ὁμήρους, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστῇ τῶν Ἰουδαίων βασιλέως. αὐτὸν γὰρ αὐτὸν δι' ἀργύριον ὁ τῆς βασιλεῖ χρησάμενος ὄφελε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ Σίμων τὸν τέχνην τὸν τοῦ Τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συνεὶς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπολεῖσθαι δοὺς καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσει, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τοὺς παῖδας ἀναιρήσει τῆς Πτολεμαΐδος, φοβούμενος δὲ μὴ δι' αὐτὸν ἐμβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τοῦ ἀδελφοῦ θανάτου γεγονώς,

A Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus do-
B mesticis exemplis excitatus, cùm non nouum sit in nostra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cùm non desit vobis dux paratus, pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener vt quod illis semper visum est longè pul-
C cherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potiùs certum est germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vósque vnà cum vxoribus & liberis ab eorum injuriis eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi
D quòd existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciâ, & posita formidine ausa est meliores spes cõcipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonẽ imperium accipere, & in locũ fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere, numquã enim se detracturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbẽ mœnib. cingere, cómuniréq; celsis & validis turribus. quo opere per-
E fecto, misit Ioppẽ vnũ ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam ducens secum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum suis copiis iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum
F campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito, quòd Simon Iudæorum princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabátque vt si vellet dimitti fratrem Ionatham, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vin-
G culis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

aduocato in concionẽ exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quòd subesset insidiæ: præstabilius tamen esse & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus suspicionem incurrere, quasi fratrem seruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non seruauit fidem, nec dimisit Ionatham, sed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumęam ascendere Hierosolyma, peruenitq; vsque Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò consectabatur, castra castris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem, vt properè sibi commeatus mitteret, iussit paratum esse equitatũ, quasi eadem nocte venturus Hierosolyma. sed quia per eam noctem multa nix delapsa, viam opertam difficilẽ maximè equis reddiderat, irritum factum est eius propositum, & motis inde castris, in Cœlesyriam rediit properè: obitérque in Galaditica regione interfecto & sepulto Ionatha, ipse Antiochiam se contulit. Simon autem à Basca oppido fratris ossa in Modim & paternum sepulchrum transtulit, publico luctu honorati: vbi amplissimum monumentum extruxit patri simul & fratribus suis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conspicuam celsitudinem, porticus circumdedit & columnas singulas è singulis lapidibus, opus admiratione dignissimum. ad hæc pyramides septem parentibus & fratribus, cuique vnam erexit, mira tam magnitudine quàm pulchritudine, quæ durant vsque ad nostra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteríq; domestici quàm magnificentissimo sepulchro essent cõditi: qui defunctus est. exacto põtificatus simul & imperij anno quarto. Cuius successor Simõ constitutus suffragio populi, primo sui principatus anno suis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant soliti pendere: idque accidit post annum centesimum septuagesimum, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus est. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis instrumentis quàm in scripturis publicis adiicerẽt, actum esse anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente sua meriti. nam huius principatu res eorum magnis accessionibus auctæ sunt, & multas de finitimis hostibus retulêre victorias. Deuastauit enim Gazarã & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hierosolymorum arce, solo eam æquauit, ne posthac esse posset hostibus receptaculum, néve inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto visum est ei operæ pretium, si mons quoque in quo sita fuerat complanaretur, vt solum templum emineret: effecítque id commemoratis pro concione malis, quæ à præsidiariis in eã diem Iudæi passi fuerãt quęq; etiã in posterũ ferre cogerẽtur, si extern⁹

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μὴ τοῖς υἱοῖς ἔδωκεν ὡσὶ αὐ-
τῷ, σωτηρίαν τὴν τραπεζῶν, ἐδήλωσεν. ἀλλὰ αὐτῇ τὰ
τοῦ τρύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα καὶ ἐπέδρας καὶ δεσμὸν
λύειν ἔχῃ, ὅμως ἀρετότερον ἔχει πέμψαι τὰ χρήματα
αὐτῷ, καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ τρύφωνος ἀφεσβαλλο-
μένοις μὴ ὑπακούσαντα, λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελ-
φὸν σώσαι μὴ θελήσας. καὶ σίμων μὲν, πεῖ τε ἰωνάθου
παῖδας ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ ὁ τρύ-
φων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην.
B ἀλλὰ τὴν τραπεζαν ἀναλαβὼν, ἐπορεύθη τὴν χώραν,
καὶ ἐξῆς τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοι-
πὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ προσχωρόμενος ἦκεν εἰς δῶ-
ρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. ἀπεπαρῆγε δ' ὁ σίμων μὴ
τῆς στρατιᾶς ἀεὶ καταστρατοπεδεύοντος ἐξεναντίας
αὐτῷ. τῷ δ' ἐν τῇ ἄκρᾳ πεμψάντων πρὸς τρύφωνα,
καὶ προκαλουμένων αὐτὸν πρὸς αὐτούς, καὶ
στρατὸν αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὸν ἵππον εἰς
C ἐξῆς τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλ-
λὰ χιὼν ἐξῆς τῆς νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τε ὁ-
δοὺς καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵπποις μᾶλλον ὁδὸν διε-
τὸ βάθος τὸν πορείαν παρέχουσα διεκώλυσεν αὐ-
τὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἀρὰς ὁ
τρύφων, εἰς τὸν κοίλον ἀφικνεῖτο συρίας. ἀπουδὴ τὸ
εἰς τὸν γαλααδῖτην ἐμβαλὼν, τόν τε ἰωνάθου δυ-
κτείνας αὐτοῦ καὶ ταφὴν αὐτοῦ ποιησάμενος, αὐτὸς εἰς τὸν
D αὐτόχειρα ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ
πόλιν μετακομίζει τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, καὶ κηδεύ-
σας αὐτὸν ἐν μωδεΐνῃ τῇ πατρίδι, πάντες δ' ἐπ'
αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δὲ καὶ μνη-
μεῖον μέγιστον ὠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελ-
φοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ αὐξισμένου, εἰς πο-
λὺ δ' αὐτὸ καὶ ἀξιόπιστον ἀναγαγὼν ὕψος, τοσα-
αὐτὸ βάλλεται καὶ σύριος μονολίθους, θαυμαστόν
τι ἰδεῖν χρῆμα αἰσιν, πρὸς τούτοις δὲ καὶ πυραμί-
E δας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ
μίαν ὠκοδόμησεν εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τὸ σύνα-
καὶ κάλλους πεποιημένας, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώ-
ζονται. καὶ πρὸς μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς καὶ τῆς τοῦ
μνημείου οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμων ὁ, τοσαύ-
τοις αὐτὸ λιθοῖς ὠκοδόμησε μεγαλοπρεπῶς. ἀπέθανε δὲ ἰω-
νάθης, ἀρχιερατεύων ἔτη τέσσαρα πρὸς τοῖς τὸ γέ-
νους. καὶ τὰ μὲν πρὸς τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις
F ἦν. σίμων δ' καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους,
τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ μακε-
δόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φό-
ρους αὐτοὺς τελεῖν. ἦ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ ἀφεισφορεῖν
τοῖς ἰουδαίοις μετὰ ὀ καὶ ρ' ἔτη τῆς ἀσυρίων βασι-
λείας, ἐξ οὗ χρόνου σέλευκος ὁ νικάνωρ ἐπεκράτησε
κατέχε συρίαν, ὑπῆρξε. τοσαύτη δ' ἦν ἡ τοῦ πλήθους
πρὸς τὸ σίμωνα φιλοτιμία, ὥς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους
G συμβολαίοις, καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ἐπὶ τοῦ
πρώτου ἔτους γράφειν σίμωνος τοῦ διέρχεται ἰουδαίων
καὶ ἐθναρχου. διὰ τύχησαν δὲ ἐπ' αὐτῷ σφόδρα, καὶ τὸ ἐλθεῖν τὸ πρὸς τοὺς
γάζαρα τὴν πόλιν καὶ ἰόππην ἐπ' ἀμφω. ἐκπολιορκήσας δὲ ἐπὶ τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἣν φρος αὐτὸ
καθεῖλεν, ὡστε μὴ τοῖς ἐλθεῖν ὁρμητήριον ἢ καταλαμβανομένοις αὐτὴν τὰ κακῶς ποιεῖν ὡς καὶ τότε. ἐπὶ τοῦ
τοῦτο ποήσας, ἄριστον ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶναι, καὶ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τὸ ἄκραν εἶναι συνέβαινε, καθαιρεῖν, ὅπως ὑψη-
λότερον ᾖ τοῦ ἱεροῦ. καὶ δὴ τὸ ἔργον εἰς σκληρὸν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῷ γίνεται, ὧν τὸ ἔπαθον ὑπὸ
τῶν φρουράρχων καὶ τῶν φρουρῶν ἰουδαῖοι ὑπομιμνήσκων, ἅτε πάθοιεν αὖ, οἱ πάλιν κατὰ χρῆτιν βασιλείαν

ἀλλό-

ἀλλόφυλος, φεύγει ἐν αὐτῇ καταστάθείσης. ταῦτα λέγων πείθῃ τὸ πλῆθος ἀδημονῶν αὐτῷ τὰ ἀμφότερα, καὶ πάντες προσβαλόντες, καθῆρουν τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου, τελείαν αὐτὸ τοῖς παισὶν ἕπεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα. καὶ τὸ λοιπὸν ὑψηλὸν ἦν ἅπαν τὸ ἱερόν, τῆς ἄκρας καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ᾧ ἦν αἰωρημένων. καὶ τὰ ὑπὸ σίμωνος προαχθέντα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

A aliquis princeps ei loco imponeret præsidium: adeoque permotus est eius exhortatione populus vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡς ὁ σίμων ἐπολόρκησεν ἐν δώσει τρύφωνα, σύμμαχος γενόμενος αὐτόχῃ τῷ δωσέων.

Cap. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, iuncto cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

B

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ τὴν αἰχμαλωσίας τὴν δημητρίου, τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν αὐτοκρατορα, ὃς ἐν θεὸς ἐπεκλήθη, ζύφων διέφθειρεν δόλῳ τοῦ πατρὸς βασιλεύσαντος ἔτη. καὶ τὸν υἱὸν, ὡς χειρίζεσθαι δοκοῦντα διήγγελε, τοῖς δὲ φίλοις καὶ τοῖς οἰκειοτάτοις διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτὸν, δημήτριον μὲν ὑπὸ πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μεμυθευκώς, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ αὐτόχρα παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ τῆς δυστασίας ἀμυνόμενον. οἱ δὲ ἐλπίσαντες διὰ πορείαν ἐν τῇ ζύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ὑπεδείκνυσιν αὐτὸν ἄρχοντα. γενόμενος δὲ τῆς στρατιᾶς ἐγκρατὴς ὁ ζύφων, διέδειξε τὴν αὐτοῦ φύσιν οὖσαν πονηράν. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μεζόνως ὑπεκρίνετο, δελεάζων αὐτοὺς εἰς ἅπερ ἐβούλετο. τὴν δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὴν ὑπόκρισιν, καὶ ὁ ἀληθὴς ζύφων ἦν. παῖς οὖν ἐγένετο διὰ ταῦτα ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὴ μισοῦν ἀφίστατο πρὸς κλεοπάτραν τὴν δημητρίου γυναῖκα, τό τε ἐν σελευκείᾳ μὴ πάνυ ἐγκεκλεισμένον. ἀλωμένου δὲ αὐτοκράτορος τοῦ δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, καὶ μεθημᾶς αὐτὸν πόλεως δεχομένης δὴ ζύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὴν τε γάμῳ καὶ βασιλείᾳ. σπάνιν δὲ τὸν αὐτοκρατορα ὑπὸ τούτοις, ἅμα μὲν τῆς φίλων αὐτῷ ἀπαγεισάντων, ἅμα δὲ τῆς πόλιν διδόντων τινῶν ἐν τῇ σελευκείας τῷ ζύφωνι δίσασθαι. γενόμενος δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ ὁ αὐτοκρατορ, καὶ τῆς ἰσχύος αὐτῷ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένης, ὥρμησε πολεμήσων τὸν ζύφωνα. καταπήσας αὐτὸν τῇ μάχῃ, τῆς αὖθις συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν φοινίκην διώξας ἄχρι ταύτης, εἷς τὴν δῶρον φρούριόν τι δυσάλωτον ἀπολιορκῆσαι συμφυγόντα. πέμπει δὲ πρὸς σίμωνα τὴν ἰουδαίων ἀρχιερέα φιλίας καὶ συμμαχίας ὁρίσοντες. ὁ δὲ προσδεχθεὶς προθύμως αὐτοῖς ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ δόξαν, τοῖς τὴν δῶρον πολιορκοῦσι στρατιώτας, πέμψας πρὸς αὐτόχρα, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τὴν αἰσχροτάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κειθῆναι φίλων. ὁ μὲν γὰρ ζύφων ἐν τῇ δῶρος φυγὼν εἰς ἀπάμειαν καὶ ληφθεὶς ὑπ' αὐτῆς τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη ἕξ.

C Non multo autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto 1. Mach. 15. postquam eius tutelam susceperat: sparsóque rumore, quod iuer exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus, vt sibi regnũ deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem ti potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint, illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperiũ ei continuo deferunt. Tum verò adeptus iam concupitã potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus regere conatus est, quo magis animos hominũ sibi conciliaret. quàm primùm enim rex declaratus est, absque persona Tryphonẽ agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim perteesi eius mores, defecerũt ad Cleopatrã vxorẽ Demetrij, quę tũ in Seleuciã cũ liberis se incluserat. Et cũ Demetrij frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. Quo post- XI. quam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qui & postulata eius libenter admisit, & mox missis commeatu ac pecuniis ad oppugnãtes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat.

D

E

F

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς τρύφων ἀναιρεθεὶς ὑπὸ ἀντιόχου ἐπολέμησε σίμωνι, καὶ κατεδιώκων τὸν στρατηγὸν αὐτῆς νικήσας τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν.

Cap. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur.

G

ΑΝΤΙΟΧΟΣ δὲ ὁ ἐπικλήσει εὐεργέτης, λήθην τῶν ἐν σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν κενδεβαίῳ ἀδελφῷ τῷ φίλῳ, δὸς τὴν ἰουδαίας πόρθησον, καὶ

CAETERVM Antiochus ob innatam a- XII. uaritiam beneficiorum immemor traditis amico Cendebæo copiis, misit eum vt vastata Iudæa Simonem in potestatem

redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus locis inter angustias insidiis, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Cap. XIIII.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

XIII. 1. Mac. 16. IS per octo annos Iudæis præfuit, postremò in conuiuio cæsus, insidiis generi sui Ptolemęi: quivxore etiam eius & duobus filiis comprehensis ac coniectis in vincula, misit quosdam vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simúlq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

Cap. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIIII. 1. Mach. 16. ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm litatum esset, eduxit cótra Ptolemęum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturū eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlciscereturtur homines sibi natura coniunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modò nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quàm primùm verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cúmque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

Historiarū Bibliarū pars.

A τὴν σίμωνος ἄλωσιν ἐξαπίνης ἤλε. σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' αὐτοῦ γινομένην ἐπιβουλήν, καὶ θρασύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τῶν μὴ δικαίων τῷ ἐπιβάντι αὐτοῦ γινομένων τυγχάνων παρορμηθεὶς, καὶ τὴν ἡλικίας φύσιν μᾶλλον κρείττονα λαβών, νεανικῶς ἐστρατήγει τῶν πολέμων, καὶ τοὺς μὲν υἱοὺς μετὰ τῶν μεγίστων δυνάμεων ἐξαπέστειλε στρατηγοῦντας, αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος ἐφορμῶν μετὰ τῆς δυνάμεως καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τοῦ ὄρους τόποις εἰς ἐπίδραν καταστήσας, ἐξαμβλύτερά μὲν οὐδεμιᾶς τοῦ ἐπιχειρήσεως, κρατήσας δὲ ἁπάσης τοῦ πολεμίου, ἐπειρᾶτο τὸν λοιπὸν διάγειν χρόνον, ποιησάμενος ἐπὶ αὐτοὺς τοὺς ῥωμαίους συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Οτι ὁ σίμων ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν.

ΗΡξεν οὖν ἐπὶ τὰ πάντα τοῦ ἰουδαίων ἔτη, πολλῷ τῷ δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς ἐνσυμποσίῳ, πτολεμαίῳ τῷ γαμβρῷ παύτιλλον αὐτοῦ συνεπαμφύου. ὃς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεσμώτους ἔχων, ἔπεμψε τινὰς ἐπὶ τὸν ἵππον, τούτῳ δὲ καὶ ὑρκανὸν ἴνα ὄνομα, τοὺς ἀφαθεροῦντας. αἰθόμενος δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ γεραίτατος, ἐκδύνας τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαῤῥῶν τῷ πλήθει ἀπὸ τῆς τοῦ παῖδος ἀνεργεσίας, καὶ ἀπὸ τοῦ πτολεμαίου τοῖς ὄχλοις μῖσος. ἀπουδάσαντα δὲ καὶ πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης, ὁ δῆμος ἀπώσατο, τὸν ὑρκανὸν ἤδη φοβούμενος.

Κεφάλαιον ιε'.

Οτι πτολεμαῖος τῶν ἀρχῶν ἐπιχείρησε κατασχεῖν, καὶ τῶν ὑρκανοῦ τοῦ ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΚΑὶ ὁ μὲν εἰς εἴ τι τῶν ἱεροσολύμων ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, ἀγανῶν λεγόμενον. δισσολαβὼν δὲ τὸν πατέρα ἀρχιερατεύοντα ὑρκανὸς, καὶ τὸ θεῖον θρώσκων θυσίας ἀθανασιάμενος, ὅτι τὸ πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε, καὶ προσβαλὼν τῷ χωρίῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις περιῆν αὐτοῦ, ἠπείλησε δὲ μόνῳ τῷ προτέρῳ τοὺς ἀδελφοὺς νίκᾳ. τούτους δὲ ὁ πτολεμαῖος ἀπάγων ὅτι τὸ τεῖχος, ἐξ ὑποπτερυγίζετο, καὶ κατακρημνίσῃ οὐκ ἀφιστάμενος τὴν πολιορκίαν ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον οὐκ ἐνδώσειν τοῖς ἀδελφοῖς ἀπουδάζων, τῶν χαρίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἡδόμενος πρὸς τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ προθύμιον. ἀμέλει τοι μητὴρ ὀρύουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δ' αὐτὸν, ἀλλὰ πολλῷ πλέον ὀργῇ χρώμενον, ἐλεῖν ἀπουδάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὰ ἐχθρὰ ὑπ' αὐτοῦ ποιήσαντα, τιμωρήσαι τοῖς φιλτάτοις. ἦδιν γὰρ αὐτῇ τὸν μετ' αἰκίας ἓν θάνατον, εἰ δίκαιον ὑπόσχοι τοῖς εἰς αὐτοὺς θρασυνομίας ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος τὸν δ' ὑρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγούσης τὸ μητρὸς, ὁρμῆσαι ἐλάμβανε πρὸς τὸ αἴρεσθαι τὸ φρουρίου. νίκᾳ δ' αὐτὴν τυπτομένην ἰδὼν καὶ ἀπαρατολμήσαι, ἐξέλυετο καὶ τῆς ἐπὶ τοῖς εἰς τὴν μητέρα πραττομένοις συνοπαδίας ἥττων ἐγίνετο. ἐλκομένης δ' οὕτως εἰς χρόνον τῆς πολιορκίας ἐνίσταται τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθ' ὃ συμβαίνῃ τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. κἀ δ' ζ' ἔτη τοῦτο θρασυνοῦσιν ὡς ἐν ταῖς ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πτολεμαῖος ὑπὸ ταύτης αἰδοῦς δ' αἰτίας τῷ πολέμῳ, ἀπεκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ὑρκανοῦ καὶ τὴν μητέρα. καὶ τοῦτο δράσας πρὸς ζήνωνα φεύγει τὸν ἐπικληθέντα κοτύλαν, τυραννοῦντα δ' φιλαδελφέων πόλεως.

Ως στρα-

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς στρατευσάμενος ἐφ' ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ ἐπισεβὴς, λαβὼν τάλαντα τ' συμμαχίαν ποιεῖται αὐτὸν ἐποίησεν.

ΑΝτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλε, δ' ὧν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτὸς, ἀφ' ὃ τ' ὑρκανοῦ ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ' καὶ ξ' καὶ δ'. δηώσας ὃ τ' χώραν, τὸν ὑρκανὸν εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐνέκλεισε τὸ πόλιν, ὡς ἐπὶ ἅπασι τοῖς στρατοπέδοις φέρειν λαβὼν, ἦν μὲν οὐδὲν ὅλως. τὸ γὰρ ὀχυρὸν, διά τε τὴν τῆς τείχων ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τ' ἐμπολιορκουμένων. ἔπιε γε μὴν ὕδατος ἀφθονίαν, ἧς αὐτοῖς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυσμῶν πλειάδος. κατὰ τὸ βόρειον μέρος τῆ τείχους καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὀλιγοστὸν εἶναι, πύργους ἐπάσας ρ' ξυλοφόρους, ἐπέβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα, καὶ προσβολὰς ἀσημέρας ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ δι' ὀργῆς καὶ διπλῆν τειχομαχῶν ἀπετύχησε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δὲ πολλὰς ἐκδρομὰς ἀποτιποῦντες, εἰ μὴ ἀφυλάκτοις που προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτοὺς, αἰθομένους δὲ αἰσχύνει διώκειν. ἐπεὶ δὲ βλαβερὸν κατενόησεν ὑρκανὸς τ' πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τῶν τῆς ὀπτησείων τάχον ἐπ' αὐτοῖς, καὶ μενόντων οἷον εἰκὸς ἐκ πολυχειρίας ἔρδου γινομένης, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ὀπτικείας ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἦν ἀκμαῖον καὶ μάχεσθαι τ' τὸ μόνον κατέσχεν. ἀντίοχος μὲν ἐν τοῖς ὀπτλεφόντας, ἐξῆγεῖν ἐκώλυεν. οἱ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ προσαλούμενοι τὸν λιμὸν, ἀπόθνησκον οἰκτρῶς. ὀπτὰσης γὰρ μὲν τ' σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεήσαντες αὐτοὺς οἱ ἐντὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' ὑρκανοῦ πρὸς ἀντίοχον, καὶ αἰτουμένου ἀνοχὰς ἡμερῶν ἑπτὰ ἄγειν τὴν ἑορτὴν ἀξιώσαντος ἡδύνασθαι, τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ εἴκων ἀντέδωκε, καὶ προσέτι θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοφρεπῆ ταύροις χρυσοκέρωτας. καὶ μὴν παντοίων ἀρωμάτων ἐκπώματα, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν ὡδὲ θυσίαν δεξάμενοι ὡς θεᾷ τ' κομιζόντων, οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀντίοχος δὲ τὴν σεμνὴν εἰσίαν, πλεῖστον ἀντίοχου τὸ ὀπτφανοῦς διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν εἶλεν, ἣ μὲν κατέθυεν ὀπτὶ τὸν βωμὸν, τ' νεὼν δ' τῆς ζωμοῦ τούτων ἐπιῤῥαίνει, σὺν χεῖρε τὰ ἰουδαίων νόμιμα & τὴν πάτριον αὐτοῖς δι' εὐσέβειαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μὲν τοὺς ἀντίοχον δι' ὑποβολὴν τῆς θρησκείας δι' σεβῆ πάντες ἐκάλεσαν. ὑποδεξάμενος δ' αὐτὸ τὸν ὀπτφανείαν ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν παρὰ τοῦ θεῖον αὐτοῦ ὄν, ἐφορισβδ' σατο πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὸν πάτριον αὐτοῖς πολιτεύειν ὑποδοῦναι. ὁ δ' ἀποστάμενος τὴν συμβουλὴν τῆς ὑποδεικνύοντος ἐξῆγεν τὸ ἔθνος διά τ' πρὸς ἀλλήλους αὐτὸν τ' διάφορος ἀμιξίαν, ὑπ' ἰφεύρετο. πυθόμενος δ' κατ' δ' εὐσέβειαν πάντα ποιεῖν τοῖς φρισβδ' ἀπεκείνατο, ὑποδεδύναι μὲν τὰ ὅπλα τοὺς πολιορκουμένους, & δασμὸν αὐτῷ τελεῖν ἰόππης, & τ' ἄλλων πόλεων, πάρεξ τ' ἰουδαίας, φρουρὰν τ' δεξαμένους ὀπτ' αὐτοὺς ἀπελάσθαι τ' πολίμου. οἱ δὲ τἄλλα μὲν ὑπέμειναν. τ' δ' φρουρὰν οὐκ ὡμολόγουν, διὰ τ' ἀμιξίαν οὐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἀλλήλους. αὐτὰ μὲν τοίνυν τ' φρουρὰς, ὁμήρους ἐδίδοσαν & τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. ὧν δ' αὐτὰ τά τ', καὶ τοὺς ὁμήρους προσδεξαμένου τὸ βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ ὑρκανοῦ ἀδελφὸς, καθεῖλε δ' & τ' στέφανον τ' πόλεως. ὀπτ' αὐτοὺς μὲν οὖν

CAP. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit.

ANtiochus autẽ memor incõmodorũ quę à Simone acceperat, Iudææ aggressus est, ex quo regnare cœperat anno 1111. principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secũda supra centesimã Olympiade: vastatísq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. eam septenis castris cùm cinxisset, primũ nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiã aquarum penuria, cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsque tertiam contignationem, impositísque in eas cohortibus, quotidie tentabat mœnia: duplicíque fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentiùs custoditi castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quòd si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in tutiora facilè. Hyrcanus autem postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita vt miserabiliter obtrantes mœnibus conficerẽtur inedia. sed cùm superuenisset festum tecnopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus vt gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea, referta omne genus aromatibus & exercitui præbuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum aspersérat, violatis Iudæorum legibus simul & ceremoniis: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes vt liceat sibi patriis viuere legibus. tum rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem, & discretam instituto a reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia loppes, cæterarúmque extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturũ his conditionibus. Assenserunt illi ad omnia excepto prandio, quòd vitarent exterorũ consuetudinem: quod ne reciperent maluerunt regi dare obsides & D. talenta insuper: quorum C C C. mox re præsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectáque mox lorica quę im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est vnà cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hęsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est quod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. quo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in aliis commentariis diximus.

A αὐτόχος τ̃ πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς ὁ τὸν δαβίδου τάφον ἀνοίξας, ὃς πλούτῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, χιλία ὡγ τάλαντα ἐξενέμεν, ὁρμώμενος δ' ἀπὸ τούτων πρῶτος ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. γένει δ' αὐτῷ καὶ πρὸς αὐτίοχον φιλία κ̃ συμμαχία, κ̃ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τ̃ πόλιν, ἀφθόνως πάντα τ̃ στρατιᾷ, κ̃ φιλοτίμως παρέσχε. καὶ ποιουμένῳ τ̃ ὁδὸν παρ' ὁυς αὐτῷ στρατιὰ συνεξώρμησεν ὑρκανός. μάρτυς ὁ τούτων ἡμῖν ὅδε καὶ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ἔτος ἱστορῶν. χρόνον ὁ σχὼν αὐτίοχος ὅσον τ̃ λύκῳ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτην τὸν πάρθων στρατηγὸν, αὐτὸν μὲν ἔκτεινεν ἡμέρας δύο, δεηθέντος ὑρκανοῦ τ̃ ἰουδαίου διὰ πανήγυριν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις οὐκ ἐξὸν νόμιμον ὁδοιπορεῖν. καὶ ταῦτα μὲν οὐ ψεύδεται λέγων. ἐνέστηκε γὰρ ἡ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μ̃ τὸ σάββατον. οὐκ ἔστιν ὁ ἡμῖν οὔτε ἐν τοῖς σαββασιν, οὔτε ἐν τ̃ ἑορτ̃ ὁδὸν δύν. συμβαλὼν ὁ αὐτίοχος ἀρσάκῃ τ̃ πάρθῳ, πολλὴν τ̃ σ̃ στρατιᾶς ἀπέβαλε κ̃ αὐτὸς ἀπώλυτο. τὸν δὲ τ̃ σὺν αὐτῷ βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτ̃ δημήτριος, ἀρσάκου αὐτὸν ἐκ τ̃ αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ' ὃν χρόνον αὐτίοχος εἰς τὴν παρθυαίων ἐνέβαλεν, ὡς κ̃ πρόσθεν ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

B

C

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XV. CÆterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt antè dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatisque omnibus Idumæis edixit vt circumciderentur, nisi mallent è propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circumcisionem & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: vbi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octauo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucij filio Mentina, & Caio Sempronio Caij filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, vt Ioppe & portus, Gazaráque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néve mi-

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιζ̃.

Ὑρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν.

ὙΡκανὸς ὁ ἀκούσας τ̃ αὐτόχε θάνατον, ὡθεῖ ἐπὶ τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς ἀμύητον ὑπερ ἦν ἐρήμους τ̃ μαχίμων κ̃ ῥώσθαι δυναμένων. μόλις μὲν ἓν πολλὰ σ̃ στρατιᾶς αὐτ̃ παλαιπορηθείσης ς̃ μῆνι εἷλεν. ἔπειτα καὶ σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς αἱρεῖ, σίκιμά τε πρὸς τούτοις κ̃ γαριζὶν τὸν χουθαίων λόφον, ὅπερ ὥκει τ̃ εἰκαθσύτα τ̃ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν ναὸν, ὃν ἀλέξανδρος ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι σανaβαλλίτῃ τ̃ στρατηγῷ δι' ὃν τὸν γαμβρὸν μανασσῆ τὸν ἰάδδου τὸν ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὡς καὶ πρότερον δεδηλώκαμεν. συνέβη δ' ἔτι τὸν ἕρκυον ἤδη μ̃ ἔτη σ'. ὑρκανὸς δὲ καὶ σ̃ ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, κ̃ μάδεισαν. κ̃ ἅπαντας τοὺς ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μόνοις ἐν τ̃ χώρᾳ εἰ βούλοιντο τε τὰ πάτρια κ̃ τοῖς ἰουδαίοις νόμοις χρ̃σθαι θέλοιεν. οἱ δ' ὑπὸ σ̃ πάθῳ τ̃ πατρίου γ̃ς καὶ τ̃ βουλομένου καὶ τ̃ ἄλλου τ̃ βίου σπάρταν ὑπέμειναν τὸ αὐτὸ τοῦ ἰουδαίοις πολιτεύσασθαι. καὶ ἐκεῖνος αὐτοῖς χρόνος ὑπ̃ρχεν, ὥστε ἓν τὸ λοιπὸν ἰουδαίους. ὑρκανὸς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἀναιρεῖται σασθαι τ̃ πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. καὶ ὁ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ' αὐτ̃ γράμματα ποιεῖ πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τ̃ τρόπῳ. φαῦλος μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ἑκτῶν εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ, παρόντος λευκίου μαννίου λευκίου υἱοῦ μολτίνα, καὶ γαΐου σεμπρωνίου γαΐου υἱοῦ φαλέρνα. περὶ ὧν ἐπρέσβευσε σίμων δοσιθέου, κ̃ ἀπολλώνιος ἀλεξάνδρου, κ̃ διόδωρος ἰάσωνος, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τ̃ ἰουδαίων, οἱ κ̃ διελέχθησαν περὶ φιλίας τ̃ ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους, κ̃ τ̃ δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τ̃ ἰόππην καὶ λιμένας κ̃ γαζάραν, κ̃ πηγὰς, ἅσσας πόλεις αὐτῶν ἄλλας καὶ χώρας πολέμῳ ἔλαβεν αὐτόχος πρὸς τὸ τ̃ συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἅπαντα κατὰ θ̃, ἵνα τε τοῖς στρατιώτας

πώτας τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ διὰ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι. καὶ ὅπως τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' αὐτοῦ παρὰ τὸ τοῦ συγκλήτου δόγμα, ἄκυρα γένηται, ἵνα τὰ πρέσβεις πέμψαντες ἀποδοθῆναι τῆς αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἁρπασθέντα, καὶ τῆς χώρας διαπεμπόντων, τῆς ἐν τῷ πολέμῳ διαφθαρμένης, ὅπως τε αὐτοῖς πρὸς τὰ βασιλεῖς καὶ δήμους ἐλεύθερος γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν καὶ εἰς οἶκον ἐπανόδου. ἔδοξεν οὖν περὶ τούτων ταῦτα, ἀναιρεῖσθαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ ὑπὸ δήμου πεμφθέντας ἀγαθῆς καὶ φίλου. περὶ μὴν τοι γραμμάτων, ἀπεκρίναντο βουλεύσεσθαι, ὅταν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἡ σύγκλητος σχολήσῃ, ἀνευδιάσειν τε τὰ τῶν λοιπῶν μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτο γενήσεσθαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν φάνιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως αὖ εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φάνιος μὲν οὖν ὕστερον ἀπὸ πέμπτης τοὺς τῶν ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου πρὸς τοὺς διαπέμψαντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξομένους τὴν οἴκαδε παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν περὶ ὑρκανὸν τὰ ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. δημητρίῳ δὲ τῷ βασιλεῖ προθυμουμένῳ στρατεύειν ὅπλ' ὑρκανὸν, οὐκ ἐξηρκέσθησαν καιρὸς οὐδ' ἀφορμὴ, τῆς τε σύσσου καὶ τῆς στρατιωτῆς πρὸς αὐτὸν ἀπιχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμφάντων πρὸς πτολεμαῖον τὸν φυσκωνα ὅπλα ληθέντα πρίσβεις, ὅπως πιὰ τῆς ἐκ τοῦ σελδίκου χώρους ἀφαιρῶν αὐτοῖς ὅπαλη φόμενον τὴν βασιλείαν. τὸν δὲ πτολεμαίου πέμψαντος ἀλέξανδρον μὴ στρατεῦσαι ὅπλα ἐχόμενον, καὶ μάχης πρὸς τὸ δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς πτολεμαΐδα. καὶ μὴ δεξαμένης αὐτὸν ἡ γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς τύρον ἀπελθὼν, ἀλίσκεται, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος δὲ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, φιλίαν ποιεῖται πρὸς ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ἐπὶ δὲ πτολεμαίου στρατεύσαντος αὐτῷ τοῦ δημητρίου παιδὸς αὐτόχου τοῦ ἐπικληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὑπὸ διαφθείρει. παραλαβὼν δὲ τὴν συρίας βασιλείαν αὐτόχος, ὅτι μὲν τῶν ἰουδαίων στρατιὰν ὀλίγην λαβὼν, τὸν ἀδελφὸν ἀκούων τὸν ὁμομήτριον, αὐτόχον δὲ κἀκεῖνος σπαλεῖτο, δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ κυζίκου συλλέγων. μέγων δὲ καὶ χώραν, ἔγνω παρασκευάζειν αὐτὸν ὅπλ' τὴν ἔφοδον τὴν τοῦ ἀδελφοῦ, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, διὰ τὸ ζαφλῶσαι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, παῖδες δ' ἦν αὐτόχου τοῦ σωτῆρος ἐπικληθέντος, ὃς ἐν πάρθοις ἀπέθανεν. οὗτοι δὲ ἀδελφοὶ ἦσαν δημητρίου τοῦ νικάτορος παῖδες. συνίβη μὲν οὖν μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι κλεοπάτραν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις ἱστορήκαμεν. ὁ δὲ κυζικηνὸς αὐτόχος παραγενόμενος εἰς συρίαν, πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. ὑρκανὸς δὲ πάντα ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ γὰρ αὐτὸς μὴ τὴν βασιλέως τοῦ τῶν μακεδόνων ἀπόσπασιν, οὔτε ὡς ὑπήκοος, οὔτε ὡς φίλος αὐτοῖς ἔδωκεν ἔτι παρεῖναι, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ὁδῷ πολλῇ καὶ ἀκμῇ κατὰ τοὺς ἀλεξάνδρου τοῦ ζαβιναίου καιρούς, καὶ μάλιστ' ὅπ τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ γὰρ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος, κωλὺν ὑρκανῷ καρπῶσαι ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέσχεν, ὡς ἀσυλεί τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. τὰ μέντοι γε κυζικηνοῦ τοῦ γοῦ κακοῦντος, φανερὸς καὶ αὐτὸς τοῦ ἑαυτοῦ πρόθυμον ἐπεδείκνυτο. καὶ τῆς ἀπ' αἰγύπτου

A litibus regiis liceat per regionem ipsorum aut subditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum senatus, fiant irrita: vtque legati à senatu missi, curent reddi quicquid Antiochus abstulerat, & precium agrorum æstiment qui eo bello vastati sunt. & vt literæ commendaticiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius possint reuerti in patriam. Quibus de rebus visum est senatui renouare societatem & amicitiam cum viris bonis, & missis à bono atque B amico populo. De literis autem scribendis responsum est curæ futurum senatui, quàm primùm ab aliis negotiis vacauerit, & daturum operam ne vlla posthac eis inferatur iniuria, mandatúmque est prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodiùs se referre possent in patriam. atque ita publico sumptu legatos prætor domum remisit, cum commendaticiis ad eos per C quorum loca erant transituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerum status sic fuit. Demetrius autem rex cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuisus ex æquo tam Syris quàm militibus, propter mores improbos, ita vt miserint ad Ptolemæum Physconem, rogantes vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem possent regem sibi constituere. cúmque is misisset Alexandrum Zebinam, commisso prælio Demetrius vincitur, D & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem excluſus est ab ea: delatúsque inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu miserè vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde peritus bello ab Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæsus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ consecutus non ausus est expeditionem contra Iudæos suscipere, audito quòd frater ipsius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, E copias contra se apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare se contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus sit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qui à Parthis occisus est. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri post alterum nuberet, sicut alias diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, F multis annis cum fratre conflictatus est, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim post Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iámque nec vt subditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: sed maximis successibus res eius auctæ sunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo se atterebant mutuo, occasionem Hyrcano præbuit, vt securè frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyzicено vastante fratris regionem, non dissimulauit & ipse quid moliretur: vidénsque Antiocho

nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum A quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunque facilè despexit.

CAP. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Maristenis, colonis Iudæorum & sociis, sed Syriæ regi subditis. Cùm itaque vrbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigonum & Aristobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritæ, vt coacti vesci cibis insuetis homini, postremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui cùm venisset propere victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus vsque Scythopolim, ægrè euasit. at illi reuersi contra Samaritas, rursùm eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter sex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantùm non imperio per eam deturbatus miserat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens quidem aperto Marte decernere, quòd esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum vt Hyrcanus obsidionem Samariæ solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidiis, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifestè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obsessis profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam solo eam æquauit, ductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem supereſſet eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idque mox progressus renunciauit multitudini, & paulò pòst certiùs comprobatum est eius oracullum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore vt non Hierosolymis solùm, sed & apud Alexandriam reliquámque Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudæorum successibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lainthuro dissidens, copiis suis duces præposuit Chelciam & Ananiã filio Oniæ, qui templum

συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τ αὐτόχον, καὶ αὐτόν τε ῥᾳστώνᾳ κακῶς καὶ τὸν ἀδελφὸν αὖτις ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησε.

Κεφάλαιον ιη'.

Ὡς αὐτόχος ὁ κυζικηνὸς ἑλὼν Σκυθῶν τοῖς σαμαρεῦσι, ἡττηθεὶς διέφυγε.

Καὶ στρατεύει μὲν ὅτι σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, ἣν νῦν ὀνομάζουσι Σεβαστὴν οἱ περὶ τὸν Ἡρώδου, καὶ σχολὴν ἄγειν ἀποδείξομεν ὅταν καιρὸς ᾖ, ἐπιβαλὼν ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοῖς σαμαρεῦσιν, ὅσοι μιξοβάρβαροι ὄντες Ἰουδαίων καὶ συμμαχεῖν ἠθέλησαν, ὑπακούοντες τοῖς τοῦ Συρῶν βασιλέως. ἐπιβαλὼν οὖν τάφρον παντοχόθεν τῇ πόλει, καὶ διπλοῦν τεῖχος ἀπὸ σταδίων π', εἰς μῆκος ἐποίησεν, αὐτίγονον καὶ ἀριστόβουλον, ὧν ἐπικρατούντων εἰς τὸ αὐάλωτος ὑπὸ λιμοῦ θεραπείαν τοὺς συμμάχους συνέπεισεν, ὡς ἀφαυδῆ μὲν τὴν αὐθωπίαν, ὑπὸ καλέσασθαι δὲ βοηθὸν αὐτόχον τὸν κυζικηνόν. ὃς ἑτοίμως ὑπὸ τῶν συμμαχεῖν ἀφικόμενος, ὑπὸ τ ἀρι στόβουλον, ἡττᾶται. διωχθεὶς δ' ἄχρι σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διέφυγεν. οἱ δ' ὅτι τοὺς σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συνκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς καὶ δεύτερον ὑπὸ καλέσασθαι σύμμαχον. πέμψαντας τ αὖτ αὐτόχον. ὃς ἀπὸ πολεμαίου τοῦ λαθούρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς ἀκούσης τ μητρὸς ἐκεῖνος ἐκ ὅσου ἄπο τ ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυίας ἐξαπίνης ἔλαβε, τὸ μὲν πρῶτον ὅπῃ, ἐπόρθει τ ὑρκανοῦ χώραν μὴ τ αἰγυπτίων λῃστρικῶς, μάχεσθαι μὲν αὐτῷ κατὰ πρόσωπον ὑπολαμβάνων, ἐπεὶ ἦν ἐξισόρροπος ἡ δύναμις αὐτῷ, νομίζων ὑ τῇ κακώσει τ γῆς, αἰσχρόσειν ὑρκανὸν λῦσαι τ ὀπὶ τ σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ ὑ πολλοὺς τ στρατιωτῶν ἀπώλλυεν ἐνέδραις θεσπίσιν, ἀπῆρεν εἰς ῥίπολιν, καλλιμάνδρῳ καὶ ὀπικράτῃ τ θεὸς τὸν ἰουδαίους πόλεμον ὀπηρείας. καλλίμανδρος μὲν οὖν θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσπεσὼν, εἰς φυγὴν ἐπόμενος διεφθάρη. ὀπικράτης δ' ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε σκυθόπολιν καὶ τἄλλα θεὸς ταύτῃ χωρία, προὔδωκε φανερὸς τοῖς ἰουδαίοις, τ ὑ σαμαρείας πολιορκίαν, δῃλαδὴ ἐκ ἠδυνάτει. ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐπιστὰς πολιορκήσας, ἐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ κ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ὀπικλύσιον τοῖς χειμάῤῥοις ποιήσας. δῃσπάσας γὰρ αὐτὴν ὥς τε εἰς χαράδρας μεταπεσοῦσαν, τὰ σημεῖα τῆς γῆς ποτὲ πόλιν αὐτὴν ἀφείλατο. προσέδοξεν δ' ἐπὶ τῷ ἀρχιερέως ὑρκανῷ λέγεσθαι, πῶς ἔσχεν αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσῃ φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ νενικήκασιν ἀρτίως τὸν αὐτόχον. καὶ τοῦτο προσῆκεν ἐν τῷ ναῷ, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε, καὶ σωτήριοι οὕτως ἦσαν. καὶ τὰ μὲν περὶ ὑρκανὸν, ἐν τούτοις ἦν. κ ὁ τῶν ἑτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις καὶ ἅπῃ χώρᾳ ἰουδαίους διαφανῆν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας καὶ ἐν αἰγύπτῳ καὶ κύπρῳ. κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν στασιάζουσα πτολεμαῖον τὸν λάθυρον ὀπλοτρόφων, κατέστησεν ἡγεμονίας, χελκίαν κ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίου τ οἰκοδομήσαντος τ ναὸν

ἐν τῷ

ἐν τῷ ἡλιουπολίτῃ νόμῳ θεὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, A in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hie-
οἷς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἔθαδδοῦσα ἡ τού- rosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex ho-
τοις ἡ κλεοπάτρα τὴν γυναῖκα, οὐδὲν δίκαια τῆς τού- rum sententia regina gerebat omnia, sicut &
των γνώμης ἐπραττεν, ὡς ὑπαυρεῖ καὶ στράβων ἡμῖν Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique
ὁ καππάδοξ, λέγων οὕτως. οἱ γὰρ πλείους οἵτε συν- enim qui priùs nobiscum venerunt in Cy-
ελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ὑπὸ πομπώμενοι ἔθαδ- prum, quive pòst à Cleopatra illò missi sunt,
δὲ τῆς κλεοπάτρας εἰς πτολεμαῖον. μόνοι δὲ οἱ ἐν τῆς ἐνίε B confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò
λεγόμενοι συνέδριον ἰουδαῖοι, διὰ τὸ τοὺς πολίτας ex Oniæ factione Iudæi constanter manse-
αὐτῶν δυσμενῶς μάλιστα ἔθαδδὲ τῇ βασιλίσσῃ χρη- runt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias
κίαν τὸ καὶ αἰωνίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ στράβων φησί. & Ananias apud reginam essent in precio. Hęc
ὑρκανὸς δὲ φθόνον ἐκίνησεν ἡ δυναστεία ἔθαδδὲ τῷ ἰου- Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felici-
δαίων. μάλιστα δὲ οἱ φαρισαῖοι κακῶς πρὸς αὐτὸν tas inuidiam peperit. sed præcipuè Pharisæo-
εἶχον, αἱρέσεις ὄντες μία τῶν ἰουδαίων, οἷς καὶ ἐν τοῖς rum secta malè ei volebat, de qua suprà men-
ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσαύτην δὲ ἔχουσι τὴν ἰσχὺν tionem fecimus tanta autem eorum autori-
ἔθαδδὲ τῷ πλήθει, ὡς κἂν C βασιλέως τὰ λεγόντα καὶ tas est apud populum, vt etiamsi regi obloquantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus
κατ' ἀρχιερέως, δίθυς πιστεύεται. μαθητὴς δ' αὐτοῦν habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fue-
ἦν καὶ ὑρκανός, καὶ σφόδρα εὐπ' αὐτοῦ ἠγαπᾶτο. κἂ δὴ rat, in primis charus hunc hominum generi.
καλέσας αὐτοὺς πρὸς ἑστίασιν, κἂ φιλοφρόνως ὑπο- quos cùm aliquando vocasset ad conuiuium,
δεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδυμένους ἑώρα λέγειν ἤρ- & accepisset comiter, postquam animaduer-
ξατο πρὸς αὐτούς, ὡς ἴστασι μοὶ αὐτὴν βεβούλευσθαι εὖ tit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos
δίκαιον, κἂ πάντα ποιοῦντα ὅσ' ὧν αἰτήσῃ αὐτὸ τῆς θεοῦ, suam voluntatem, quòd nihil magis cuperet
καὶ αὐτὸ δὲ φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν. ἠξίου γε μὲν οἱ quam iustus esse & omnia iuxta Dei placita fa-
βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δι- cere, quemadmodum & ipsi docent. attamen
καίας ἐκβεβηκότα, εἰς αὐτὸν ἐπανορθοῦν. τῶν γὰρ D si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iu-
παρηκολουθηκότων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν, ἔθη τοῖς ἐπ- stitiæ præscriptis aberrantem deprehenderent,
αγουσιν. ἦν δέ τις τῶν κατακειμένων ἐλεάζαρος ὄνο- officij illorum esse vt admonitione corrigant,
μα, καὶ κόθης ὢν φύσει καὶ στάσεως χαίρων. ἐπεὶ φησὶν cùm verò omnes eius virtutem comprobarent,
ἐξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εὖ δικαιῶ, vehementer gauisus est eorum testimonio. tan-
τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, κἂ μόνοι ἀρκείτω σοι τὸ ἄρ- dem vnus e conuiuis Eleazarus, vir malus &
χειν τοῦ λαοῦ. τοῦ δ' αἰτίαν αὐτὸν πυθομένου, δι' ἣν ἀπο- seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cu-
θέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι φησὶ ἀκούομεν ἔθαδ- pere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica
τῆς θριαμβευτέρων αἰχμαλωτὸν σε γεγονέναι τὴν μη- te pontificatu, & contentus esto principatu
τέρα βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. ἐλαδὴς δ' E populi. Illo verò causam rogante cur ita hoc
ὁ λόγος ἦν. καὶ πρὸς αὐτὸν ὑρκανὸς παρωξύνθη, κἂ postularet: Quia, inquit, audiuimus à natu
πάντες δὲ οἱ φαρισαῖοι, σφόδρα ἠγανάκτησαν. τῶν δ' grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse,
ἐν τῇ σαδδουκαίων αἱρέσεως οἱ τοῦ ἐναντίαν τοῖς regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem e-
φαρισαίοις περαίρουσιν ἔχουσιν, ἰωνάθης τις ὢν τοῖς rat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyr-
μάλιστα φίλος ὢ ὑρκανῷ, τὴν κοινὴν πάντων φαρισαίων canus offensus est, nec minùs Pharisæi cæte-
γνώμην, ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἐλεάζαρον ἔ- ri. Tum Ionathas quidam è Saddùcæorum se-
λεγε, καὶ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' cta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus
ἑκάστων, τίνος ἄξιος δοκεῖ δοκεῖ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως, F Hyrcani amicus, dicebat de communi Phari-
τῷ δ' ὑρκανοῦ τοὺς φαρισαίους ἐρωτῶντος τίνος αὐτὸν sæorum sententia conuitiatũ Eleazarum: quod
ἄξιον ἡγοῦνται πεῖσαι, προθήσεσθαι δὲ οὐ μὴ τὰ ἐναντία si dubium videatur, manifestum fore interro-
γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, τιμησαμένων gatis illis qua pœna hominem dignum cen-
αὐτὸν τοῦ μέχρι δεσμῶν καὶ πληγῶν ἔφασαν ἀξιοῦσθαι. seant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, di-
ὁ δὲ ἐδόκει λοιδορίας εἶναι θανάτῳ ζημιοῦν, cens ex pronunciata ab illis sententia se cogni-
ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τὰς κολάσεις ὑπηκόως ἔχειν turum an ex eorum consensu factum sit sibi
οἱ φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπηνεν, καὶ πρὸς conuitium, & illi satis putarunt si vinculis ca-
τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν G stigaretur & verberibus, quòd iniquum vide-
ἄθεσμον ἐνόμισε. μάλιστα δ' αὐτὸν ὑπηρόξυνεν ἰωνά- retur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in ani-
θης, κἂ διέθηκεν ἔτως, ὥστε τῇ σαδδουκαίων ποι- maduersionibus vehementer exacerbatus est,
ῆσαι πρόσθεν μοίρᾳ, τὰ φαρισαίων δόγματα, καὶ τὰς quasi iam compertum haberet eos esse autores
ὑπ' αὐτῶν καταστάσεις νόμιμα τῷ δήμῳ κατελῦ- opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit
σαι, καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν Ionathas furenti calcar addere, intantum vt de-
ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς ἔθαδδὲ τῷ πλήθους διε- sertis Pharisæis ad Sadducæos deficeret, & ab-
ῤῥύη. θεὶ μὲν οὖν τοσαῦτα εἰρῆσθαι. νυνὶ δὲ δηλῶσαι βούλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ τοῖς παρέδοσαν rogatis illorum constitutionibus earum ob-
τῷ δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων ὁμαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, κἂ διὰ τοῦτο seruatores pœnis afficeret: atque hinc factum
est vt ipse & eius filij parum gratiosi apud vul-
gum fuerint: quemadmodum aliàs opportu-
niùs dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd
multas constitutionum à maioribus per ma-
nus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ
non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantùm seruari quæ scripto continentur. atque hinc magna inter vtrosque exorta est controuersia, dum ditiores stant à Sadduceorum partibus, Pharisæi cæteræ multitudinis vtuntur fauoribus. Sed de his duabus sectis & Essennorum tertia satis docuimus in secundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsisque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis superstitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus est futurorum præscientiam, vt prædixerit duos maiores natu è suis liberis, non diu fore paterni principatus cõpotes: quorum exitium operę precium est cognoscere, quo magis patris elucceat diuinatio.

Cap. XIX.

Aristobulus primus diadema sibi imposuit.

XVIII. Defuncto enim eorum patre, Aristobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI. annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad pristinas sedes postliminio reuersus est. cúmque fratrem suum secundum Antigonum amaret, in societatem dominationis eũ assumpsit, cęteros verò in vinculis habuit. matrem etiam cõiecit in carcerẽ principatus æmulam (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eò crudelitatis processit, vt fame necaret in vinculis. post matrem verò interfecit fratrem quoque, quem prę aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias, quas primò quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus solenne scenopegiæ festum celebrat, accidit vt Aristobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus sacris, splendidissimè ornatus in templum ascenderet cum armatorum comitatu, potissimum pro salute regis vota facturus. Tum hi quibus studium erat excitare inter fratres discordiam, nacti occasionem è rebus prosperè gestis Antigoni, & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam esse supra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifesta indicia: aiebántque venturum breui cum valida armatorum manu ad occidẽdum regẽ, quòd stultum existimet cùm regno solum potiri liceat, communicato honore cõtentum esse. Aristobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen prospiciens quomodo posset & suspicionem vitare, & securitati suæ consulere, collocauit satellites in loco quodam obscuro & subterraneo (decumbebat aũt in turri quæ pòst mutato nomine Antonia

ταῦτα τὸ σαδδουκαίων γένος ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἐμμένειν νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ὑπὸ πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ ἐκ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφοραὶ γεγένηνται μεγάλαι, τῶν μὲν σαδδουκαίων, τοὺς δυνάμεις μόνον πλουσίους, τὸ δὲ δημοτικὸν οὐκ ἐπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τὰ δύο καὶ τὰ εἰκοστὰ σὺν τῇ δευτέρᾳ μου τῇ ἰουδαϊκῇ, ἀκριβῶς δεδηλώκαμεν. ὑρκανὸς δὲ παύσας τὰ στάσιν, καὶ μετὰ εὐδαιμονίας διοικήσας τὴν ἀρχὴν ἐνιαυτοὺς τρισὶ καὶ τριάκοντα, καταλιπὼν υἱοὺς πέντε, ζηλωτὸν τὸ μεγίστων ἄξιος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεκριθεὶς, ἀρχῆς τε ἔθνους καὶ ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὴν τῶν μελλόντων προγνῶσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε ἐναργῆ, καὶ προλέγων οὕτως, ὥστε καὶ περὶ τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων, ὅτι μὴ μένουσι τὴν πρᾶγμάτων κύρωσιν προφῆται. ὧν τὸν κατὰ τροφὴν εἰς τὸ μανθάνειν ὅσον οὔπω παῖδα ὑπάρχοντα δυτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ως ἀριστόβουλος διεδήσατο πρῶτος διάδημα μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ τὰ περὶ τοὺς ἀδελφοὺς διηγήσατο.

Τελευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος ἀριστόβουλος, τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι δόξας, ἔχειν γὰρ οὕτως, διάδημα πρῶτος ἐπέθετο μετὰ υ' ἀριθμὸν ἔτους, καὶ π' καὶ α', καὶ μῆνας γ', ἀφ' οὗ δὴ ὁ Βαβυλωνίους δουλείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. στέργων δὲ τὴν ἀδελφὴν τὴν μετ' αὐτὸν αἰτίονον, τοῦτον μὲν, τὴν ὁμοίων ἀξίαν, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. ἤρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα φυλῆς τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ διενεχθεῖσαν. ἐκείνην γὰρ ὑρκανὸς, τῶν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει. καὶ μάχεται σφίσιν ὠμότητος ἐπῆλθεν, ὡς αὐτὴν καὶ λιμῷ διαφθεῖραι διεμηχανήσατο. ἐπεσίθησι δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν αἰτίονον, ὃν στέργειν ἐδόκει, μάλιστα δὲ καὶ κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ἐκ διαβολῆς ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. ὃς τὸ μὲν πρῶτον, οὐκ ὄντος δυσὶ, τὰ μὲν ὑπὲρ τοῦ φιλεῖν αὐτὸν οὐ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡδύμωμος διαβάλλεσθαι. τῷ δὲ αἰτίονι ποτὲ λαμπρῶς δὴ πρατιὰς ἐπανηγθέντος, καὶ τῆς ἑορτῆς καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐνστάσης, ἔτυχε τὸν μὲν ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ αἰτίονον ὅπλοις τελεωτάτοις τὴν ἑορτὴν ἀναβῆναι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μετὰ τῆς φυλῆς αὐτὸν ἐπιπλεῖν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πλείω φυλῆς τὰ δελφοῦ σωτηρίας δύνασθαι. τοὺς δὲ πονηροὺς, καὶ διαφθεῖραι τὴν ὁμόνοιαν αἰτίωνι ἐπιτηδείους, ἀφορμὴν χρησαμένους τῇ πρὸς τὸν πομπὴν τοῦ αἰτίονος φιλοτιμίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καταρθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὸ βασιλέα, καὶ κακοήθως ὅτι τὸ μεῖζον ἐξαίρειν τὰ περὶ τὸν πομπὴν τὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς οὐ κατ' ἰδιώτην ἕκαστον τῶν γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος οὐδὲν ἧττον ἔχειν βασιλικοῦ τὰ στρατόπεδα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μετὰ σίφους ἐλπιδωθὲν καιροῦ, λογιζομένου δύνασθαι αὐτὸν βασιλεύειν ἐπὶ, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τούτοις

ἄκων πειθόμενος, καὶ τὸν αἰτίονα δεδοικὼς, καὶ τὰ δελφοῦ φρονοῦν, καὶ τὰ ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, φυλάσσει τοὺς στρατοφύλακας ἐν τινι τῶν ὑπονόμων ἀφανεῖ. κατέκλεισε δὲ ἐν τῇ καρᾷ, μετονομασθεῖσῃ αὐτωνίᾳ, καὶ πρὸς-

καὶ προστάξαι αὐτόπλου μὲν ἀπιέναι μηδένα. κλείειν δὲ τὸν ἀντίγονον αὐτὸν ὁπλισμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα. πέμπει μέντοι πρὸς τὸν ἀντίγονον αὐτὸς αὐτὸν ἄοπλον ὡς τὸν ἀξιῶν ἥξειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύοντες αὐτῇ κατ' ἀντίγονον, πείθουσι τὸν πεμφθέντα τἀναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅπλα κατασκευάσηται ὅπλα καὶ κόσμον πολέμιον, προσκαλεῖ ὡπλισμένον, ὅπως ἤδη τῷ κατασκευῷ. ὁ δ' ἀντίγονος μηδὲν ὑπειδόμενος κακοῦργον, ἀλλὰ θαρρήσας τῇ πρὸς τὸν ἀδελφοῦ διαθέσει, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τῷ πανοπλίαν προσήκεται πρὸς τὸν ἀριστόβουλον ὅπλα δίζωνα αὐτῷ τὰ ὅπλα. ὀχλούμενον δ' αὐτὸν ἤδη στρατῶνος καλουμένου πύργον ἐπιβαίνειν ἀφύλακτον εἰς σφόδρα τῷ πάθει, ὅπου ἦν ἥκιστα οἱ σωματοφύλακες. διὸ δὴ καὶ μᾶλλον ὁ τούτου θάνατος ὅτι μηδὲν φθόνου μήτε διαβολῆς ἴσχυσεν, μηδ' ὅτι μᾶλλον δύνοιαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διέφυγεν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' αὐτὸς θαυμάσαι καὶ ἰούδαν πᾶν, ἐπιλυσὸν μὲν τὸ ὄχλους, οὐδέ ποτε ἂν ἐν οἷς προεῖπε διαψεύσασθαι τάληθὲς ἰδὼν τὸν ἀντίγονον παιδύοντα τὸ ἱερὸν αἰσθόμενον ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἳ διδασκαλίας ἕνεκα τῶν πολλῶν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς δὴ ἀπαγγέλλειν αὐτῷ καλὸν διεψευσμένῳ ζῶντος αὐτοῦ, ὃν σήμερον πυθέσθαι προεῖπεν ἐν τῷ καλουμένῳ στρατῶνος πύργῳ προϊόντα ὁρᾷ, καὶ τὸ χωρίον ὑπὸ σπουδῆς ἀπέχοντα νῦν ἀ, ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν αὐτὸν, τῆς ἡμέρας ἤδη τὸ πλεῖστον ἤνυσμένου, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεῦδος εἶναι. ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καταφρονοῦντος, ἀγγέλλεται πυθέως ἀντίγονον ἐν τῷ ὑποψίῳ, ὃ καὶ αὐτὸ στρατῶνος πύργος ἐκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ θυγατρὶ καὶ σωτείρᾳ. τὸν μὲν οὖν μάντιν, τοῦτο διετάραξεν. ἀριστόβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας δὴ θὺς εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς διανοίας ὑπὸ τῆς μίσους καὶ κακωθείσης, ὡς διαφθαρέντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκρίτου τῆς ὀδύνης τὴν ἔντερα, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ τὴν διακονουμένων τις παῖδα ἐν δαιμόνιον οἶμαι προῖδεν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οὗ σφαγάτος ἀπηγόρευε τις τῷ αἵματος ἐκείνου συμβαίνειν εἰς κομίζων, ὀλιθὼν ὀξέως. διομόσης δὲ βοᾶς θεραπεύοντων ὡς τὸ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀριστόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον ἐπιτείνετο μανθάνειν, φύσει τὴν ἀνθρώπων ὑποπτεύοντα ἐν τοῖς τοιούτοις εἰς χείρονα τὰ σημεῖα. ὡς δὲ ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τάληθὲς ἔπος, προῆκε μὲν αὐτὸ πληγὴν τῷ διάνοιαν ὑπὸ τῆς συνειδότος πολλὰ δάκρυα, βύθιον δὲ ἀναμιμήξας οὐκ ἄρ' εἶπε λήσειν ἐπ' ἀσεβείαν οὕτω καὶ μιαροῖς τολμήμασι τὸν θεὸν ἐμέλλον, ἀλλὰ μὴ ταχεῖα ποινὴ συλλήψεσθαι φόνου μετιόντα. καὶ μέχρι τίνος ἃ σῶμα ἀναδίσασθον ψυχὴν ὀφειλομένην ἀδελφοῖς καὶ μητρὸς κἀδελφὸς δαίμοσι. τί δ' ἐκ ἀθέμεν αὐτὴν ταύτην ἀποδίδως, καὶ μέσης δὴ διαπαίσας τοῦ μὲν αἷμα τοῖς ἀναφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαπορθήσκει τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην. πολλὰ δ' διεργάσας τὴν παρθίδα, πολεμήσας ἐπὶ πραίαν, καὶ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ ἰδίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τὸ τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλοιντο μὴ ἐν τῇ χώρᾳ ἀστὶ μενεῖν,

A mandauitque vt si quidem ſine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd ſi armatus aduentaret, vt trucidaretur, præmiſit tamen ad eum qui rogaret, vt inermis, veniat. At regina & reliqui inſidiatores, perſuaſerunt nuncio vt contraria diceret, audiſſe fratrem quòd armaturam eximiam ſibi comparaſſet, cupereque ita armatum contemplari. Antigonus verò nihil mali ſuſpicans, & fretus fratris benevolentia, ita vt erat cum tota armatura venit ad
B Ariſtobulum, contemplandum ſe præbiturus. cúmque peruenisſet ad turrim Stratonis, qua valde obſcurus erat tranſitus, à ſatellitibus interfectus eſt. Huius autem caſus facile oſtendit quantum poſſint liuor & calumnia, & quam ſint efficaces ad ſubuertendam etiam naturalem benevolentiam. Sed illud maximè admiratu dignum eſt, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus
C eſt. Is cùm videret Antigonum accedentem ad templum, apud diſcipulos, qui eum ob hanc ſcientiam affectabantur, exclamauit: pœnitere ſe iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat; quoniam locus ille abeſſet d c. ſtadiis & diei pars maior exacta eſſet: atque ita periculum eſſe ne mentiatur ſuum oraculum. Ad hunc modum ſolicito nunciatur Antigonum cæſum
D ad cellam ſubterraneam turris, quæ & ipſa Stratonis vocabatur, ſicut & illa maritima quę pòſt Cæſarea nominata eſt, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Ariſtobulum autem continuo cœpit fraternæ necis pœnitentia: quę res morbum eius aggrauauit, dum factum ſuum continenter deteſtaretur, ita vt poſtremò creſcentibus doloribus ſanguinem vomeret, eum quidam è miniſtris efferens, diuina opinor ita volente prouidentia, prolapſus in eo ipſo loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta
E habebat veſtigia. quo facto ingens eorum qui viderant clamor exoritur, quaſi data opera puer illic effudiſſet ſanguinem, ita vt clamoris cauſam ſciſcitaretur Ariſtobulus, omnib. autem dicere tergiuerſantibus, tanto magis contendebat cognoſcere, quòd natura ita comparatum ſit, vt ſuſpecta nobis ſint quæ diſſimulantur ſilentio, tandem vbi minis ac terroribus expreſſit vt faterentur veritatem, conſcientia grauiter ictus animũ, plurimas effudit lacry-
F mas, & gemitum eximo pectore ducens. Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac ſceleratum facinus, quãdo tam cito repoſcor pœnas cognati ſanguinis, ô corpus impudens, quouſque retinebis animam, quam materni ſimul ac fraterni manes flagitant? cur non ſemel eam reddis, ne ſic per partes opus ſit libare meum ſanguinem, atq; ita parentare oppreſſis
G per nefas & parricidium, vix ea fatus erat cùm exalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id eſt Græcorum amator, poſt auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnáque eius parte attributa ad Iudæę limites: cuius habitatores cõminatione exilij cogit circunciſionẽ

cæterósque Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modestus, vt atteſtatur Strabo ex autoritate Timagenis hic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuictam circúcisionis fœdere.

καὶ κῦ τοὺς ἰουδαίων νόμους ζλῶ. φύσ ἡ ὄψις ἐπιείκεια κέκρηπο, καὶ σφόδρα αἰδοῦς κρείττων, ὡς μάρτυς ἐπὶ τοῦτο καὶ σεάβων ὁ τὸ τιμαγένους ὀνόματος λέγων οὕτως, ὅτι ἀνὴρ τε ἐγένετο ἴσος ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, καὶ τὸ μέρος τῆς ἰτουραίων ἔθνους οἰκειώσατο, δι' ὃ σωφρονίσας τῆς αἰδοίων ἀφειτομῆς.

CAP. XX.

Κεφάλαιον κ'.

Alexandri Iudæorum regis res geſtæ.

Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως σρατεῖαι.

XIX. POst Aristobuli obitum Salome eius vxor quam Græci Alexandram nominant, solutis eius fratribus, quos ipse vt diximus vinxerat Iannæum qui & Alexander est regem constituit, ætate cæteros præcedentem atque modestia: cui accidit vt mox natus, exosus patri factus sit, nec vnquam dum ille viueret in eius conspectum admissus. eius odij causam ferunt hanc. Cùm aliquando in somnis ei Deus apparuisset, rogauit de successore, solicitus de Aristobulo & Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiem designasset contristatus quòd is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari cum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno post defunctum Aristobulum, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit, alterum contentum priuata & otiosa vita in honore habuit. Constitutis deinde rebus imperij, prout sibi visum est conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm prosperè pugnasset victos intra mœnia compulit, eósque obsessos oppugnare adortus est. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ supererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim, & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus suas vires attererent, nihil præsidij ab eis expectandum erat Ptolemaidensibus: verùm Zoilus tyrannus cum iis quos alebat militibus eorum quoque dominationi propter discordiam regum inhians, nonnihil opis artulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athletis similes, quos cùm defessi sint certamine, pudet tamen aduersario manus dare, sed per interualla se ad instaurandum certamen refouent. Supererat vna species ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra à regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur missis legatis, orabant vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei spem fecissent quòd delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaidenses in suis partibus, simúlque Zoilum & Sidonios multósque alios adiutaturos, elatus promissis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum apud suos ciues autoritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus vt mutarent sententiam, conducibilius dicens incertam cum Iudæis belli aleam subire, quàm in

Τελευτήσαντος δὲ ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δὲ ὑπὸ ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προεῖπόν μοι, ἰανναῖον τὸν ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τὸν καθ' ἡλικίαν προύχοντα καὶ μετριότητα, ᾧ καὶ σωφρονεῖν ἐγνωσθέντι δύθις μισηθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ μήτε τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μηδ' πω εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγουσι γενέσθαι. σέργων μάλιστα τῶν παίδων ὑπὸ κρανὸς τοὺς πρεσβυτέρους, ἀστοργον καὶ ἀριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν θεὸν ἐπερέσθαι, τίς αὐτοῦ τῶν παίδων μέλλει ἔσεσθαι εὐδαίμων. τοῦ δὲ θεοῦ δεῖξαι τοὺς τούτου χαρακτῆρας δείξαντος, λυπηθῆς, ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων οὐδὲν ἔσαι κληρονόμος, γνόμενον εἶπε σὺ τῇ γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μὲν οὖν θεὸς οὐ διέψυδσατο τὸν ὑρκανόν. τῷ δὲ βασιλείαν μὲν τῷ ἀριστοβούλου τελευτῶ, οὐδὲ ὡδαλαβὼν, τὸν μὲν τῶν ἀδελφῶν ὀλιγαρχιεσῶντα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τὸν δ' ἕτερον, ἀπροαιρέτως ζῶν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ. καταστασιάζομένος δὲ τῷ ἀρχῶ ὃν ὤετο συμφέρειν αὐτῷ τρέπειν, στρατεύει ὅπι πτολεμαΐδα, τῇ μάχῃ κρατήσας, ἐνέκλεισε τοὺς αἰθεσπίους εἰς τὴν πόλιν, καὶ πολιορκήσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῶν δὲ ἐν τῇ ὡδαλίᾳ πτολεμαῖς αὐτῷ ζάζα μόνη χρεωθῆναι ὑπελείποντο, ζωΐλος ὁ κατασχὼν τὸν στράτωνος πύργον τύραννος καὶ δωρεά. ἦ δὲ φιλομήτορος αἰτιόχου, καὶ ἦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ αἰτιόχου, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμούντων ἀλλήλους καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν ὀπολλυόντων, ὧν οὐδεμία τοῖς πτολεμαΐσι βοήθεια παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ πονουμένοις τῇ πολιορκίᾳ, ζωΐλος ὁ τὸν στράτωνος πύργον κατεχηκὼς καὶ τὰ δωρεά, παρὼν συνέταγμα τρέφων στρατιωτικὸν, καὶ τυραννίδι ὀπιχειρῶν ὀλίγα τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἁμιλλαν, μικρὰ τοῖς πτολεμαΐσι παρεβοήθει. οὐδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς οὕτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτούς, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι δὲ ταῦτα τοῖς ἀθλητᾶς ἔπαρχον, οἱ τῇ δυνάμει μὲν ἀπηρρωκότες, αἰσχυνόμενοι δ' ὡδαλχωρῆσαι διετέλουν, ἁμίλλᾳ δ' ἀναπαύσῃ διαφέροντες τὸν ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ὡδὰ τῶν αἰγύπτου βασιλέων, καὶ τοῦ κύπρον ἔχοντος πτολεμαίου ἦ λαθούσης, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς ἦτον οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον, ἐκ τῶν ἀλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπιλπίσαντα δ' αὐτὸν ἦ πρίσβεων ὡς δόξαι εἰς συείαν ἔξει ζαζαίους ἐσῶτας μὲν τῶν πτολεμαέων ἢ ζωΐλου, ἔτι γε μὴν σιδωνίους ἢ πολλοὺς ἅμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τὴν ἔκπλουν ἔσπευδεν. ἐν τούτῳ δὲ τοῖς πτολεμαεῖς δημαίνετος πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν μεταβαλλέσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶναι φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῇ χρησομένῳ δόξαν κινδυνεύειν πρὸς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ φανε-

φανερὰν ὑπολείψαθαι δουλείαν δεσπότην ὑποδόντας αὐτοῖς, ἢ πρὸς τούτῳ μὴ τὸν παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὸν ἀπ' αἰγύπτου. τὴν γὰρ κλεοπάτραν οὐ περιόψεσθαι δυνάμιν αὐτῷ καταστασιάζομένην πτολεμαίου ἐκγόνων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς. ἀπαιδάσαι γὰρ αὐτὴν ὡς τε καὶ τῆς κύπρου τὸν υἱὸν ἐκβαλεῖν. εἰ δὲ πτολεμαίῳ μὲν διαμαρτεῖν τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν κύπρον, αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μὲν οὖν πτολεμαῖος καὶ τὸν πόρον μαθὼν τὴν τῶν πτολεμαιέων μεταβολὴν, οὐδὲν ἧττον ἔπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὸν λεγόμενον συκάμινον, ἐνταυθοῖ τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν, ἦν δὲ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι περὶ τεσσαρείους, οὓς προαγαγὼν πλησίον τῆς πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτῷ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τοὺς λόγων ἠνείχοντο, μεγάλως ἐφορτίζετο. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν ζωίλου τε καὶ τῶν γαζαίων, καὶ δορυφόρων συμμαχεῖν αὐτοῖς προθυμουμένης αὐτῶν τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἰουδαίων καὶ ἀλεξάνδρου, λύει μὲν τὴν πολιορκίαν διὰ τὸν πτολεμαῖον ὁ ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρα μὲν τὴν κλεοπάτραν ὅτι τὸν πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμενος. καὶ τετρακόσια δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν αὐτὴ τίσων αἰτὴν ζωίλον ἀποδοὺς ποιήσασθαι τύραννον, καὶ τὴν χώραν τοῖς ἰουδαίοις προσενέμειν. τότε μὲν οὖν ὁ πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χρεοῦν τὸν ζωίλον. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτῆς κλεοπάτραν, λύει τοὺς γεγραμμένους πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσκαλῶν ἐπολιόρκει τὸν πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δὲ διὰ τῆς πολιορκίας στρατηγοὺς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τὴν λοιπὴν τὴν ἰουδαίων καταστρεφόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τὴν τῶν πτολεμαίου ἐκγόνων μαθὼν συνήθροισε καὶ αὐτὸς ὡς πέντε μυριάδας τὴν ἐγχωρίων. ὡς δὲ ἤνιοι συνῆλθον εἰς ἐφραὶμ ὄχθον. καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἅπασαν τὴν τῶν πτολεμαίου. πτολεμαῖος δὲ ἐξαίφνης ὀλίγου δεῖν ἀσυνταχεῖ τῇ τῆς γαλιλαίας πόλει σάββασιν ἄρει καὶ κρότος αὐτοῖς, καὶ ὡς μυρία σώματα καὶ πολλοὶ ἑτέρων ἔλαβε λεία.

Κεφάλαιον κα'.

Πτολεμαίου τοῦ λαθούρου πρὸς ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

ΠΕιράσας δὲ καὶ συμφόρειν μικρὸν ἄποθεν τῆς πεπορθημένης πολλοὺς ὑποβαλὼν ἤει πολεμίοσιν ἀλεξάνδρῳ. ἐπλήσιασε δὲ αὐτῷ πρὸς τὴν ἰορδάνη ποταμῷ ἀλέξανδρος, ὡς ἔνα τόπον λεγόμενον ἀσωφὼν οὐ πόρρωθεν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ βάλλεται στρατόπεδον πλησίον τῶν πολεμίων. εἶχε μὲν τοὺς προμαχομένους ὑπασπιστὰς χιλίους ὡς ἑκατοντάμαχος προσηγόρευσεν ὑπαχάλκους κεκομένους τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τῶν πτολεμαίου στεμματοφόροις ὑπάχαλκοι αἰ ἀσπίδες. τοῖς μὴν τοι γε ἄλλοις ἐλαττον ἔχοντες οἱ τοῦ πτολεμαίου διαβάντες συνῆψαν εἰς τὸν κίνδυνον, θάρσος δὲ αὐτοῖς ἐπ' ὀλίγον ἐποίησεν ὁ ζακχαῖος φιλοστέφανος, διαβλῦσαι κελεύσας τὸν ποταμὸν, οὗ μεζοῦ ἦσαν ἰσοστατοπεδευκότες. ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῶν τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν.

A certissimam seruitutem accito domino se dedere, & insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed maius etiam ab Ægypto imminés. Cleopatram enim non permissuram Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat. futurum autem vt si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsùm fugiat, miseri verò ciues in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuauit, & cùm appulisset ad Sycaminum, cò loci copias exposuit, quæ constabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cùm neque legatos eius admittere, neque verba audire vellent, in magnam coniectus est solicitudinem. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit æstu agere, clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans. quin & c c c c. argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiá ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilũ capit: deinde verò comperto quòd ille clàm ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositũ, & ipse ex sua ditione collegit circiter l. millia, vel vt quidã scriptores malũt, lxxx. millia, & cũ his hosti iuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cœpit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Cap. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

DEinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum dissitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur: Et cætera quidem inferiores, sibi visi cunctantiores erãt ad prælium: confirmabat autem eos non parũ Philostephanus aciei struendæ artifex, iubens transire fluuiũ supra quem castra habebãt, nec Alexandro transitũ eorum impedire placuit, rato facilioré sibi forevictoriã, si hostis à tergo haberet fluuiũ, & è pugna nõ posset refugere.

& primùm quidem æquo Marte certabatur, multis vtrinque cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerũt fugæ initium, cæteróque exemplo suo traxexunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousque insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque hæbescceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autẽ L. millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm post victoriam longè latéque excurrisset, serò tandem in quosdam Iudæorũ vicos se recepit, quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi vt promiscuè iugulatos & in frusta concisos, in lebetes feruentes membratim coniicerent, vt qui effugerant è prælio hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Idem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicut aliàs indicauim⁹. Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudęorum regione impune peruastata, non permittendum duxit vt ille magis crescceret, maximè cùm circa Ægypti portas obuersaretur, & immineret ei⁹ imperio. quapropter continuò tam nauales quàm terrestres exciuit copias, quarum suprẽmum regimen pænes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussóque Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde exclusa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex sententia successerat, missa eò parte exercitus omnino cum ea regione expulit. atque ita rursum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidiariis expugnat. Quò cùm veniisset Alexander cum muneribus: & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cúmque quidam amicorum reginę suaderent, vt illã quoque regionẽ occuparet, nec sineret tantam bonorum Iudęorũ multitudinẽ vnius viri parere nutib⁹: Ananias contrariũ consuluit, iniquum facinus

A

B

C

D

E

F

G

εἰρήνης καὶ τῶν πόλεων. ἀλεξάνδρου δ' αὐτῇ μετὰ δώρων προσελθόντος, καὶ θεραπείας ὁποίας ἄξιον ἦν προσδοτος μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου, καταφυγὴς δ' οὐκ ἄλλης ἢ ταύτης δύποεσιῶτος, τινες μὲν τῶν φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτῇ λαβεῖν, ἢ τῶν χώρων ἐπελθόντα κατασχεῖν, ἢ μὴ δεῖδεῖν ὅτι ἑνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ἰουδαίων κείμενον. αἰσχίας δ' συνεβούλευε τοῦτοις ἐναντία, λέγων ἄδικα ποιοῦσιν

ἐκ πολιορκίας καὶ τῶν πόλεων. ἀλεξάνδρου δ' αὐτῇ μετὰ δώρων προσελθόντος, καὶ θεραπείας ὁποίας ἄξιον ἦν πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ Πτολεμαίου, καταφυγὴς δ' οὐκ ἄλλης ἢ ταύτης δυποεσιῶτος, τινες μὲν τῶν φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτῇ λαβεῖν, ἢ τῶν χώρων ἐπελθόντα κατασχεῖν, ἢ μὴ δεῖδεῖν ὅτι ἑνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν Ἰουδαίων κείμενον. αἰσχίας δ' συνεβούλευε τούτοις ἐναντία, λέγων ἄδικα ποιοῦσιν

ἐκόμισε δὲ οἱ χὴ νώτου λάβεσιεν τὸν πόλεμον, ῥᾴον αἱρήσειν τοὺς πολεμίους, φόβῳ ἐκ τῆς μάχης οὐδενὸς μενόντος. κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν παρ' ἀμφοτέροις ἴσον ἔργα χερῶν ἢ προθυμίας ἀπλήρωτα, ἢ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἐξ ἑκατέρων στρατοπέδων. ὑστέρων δὲ τῷ ἀλεξάνδρου γενομένων, φιλοστέφανος ἀνὴρ δεινὸς τὸν ἀγῶνα μᾶλλον διῆκεν ἢ τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπικουρεῖ. μηδενὸς δὲ τῷ πλείονι μέρει τῷ Ἰουδαίων προσεδοκωμένου, τούτοις μὲν συνέβαινε φόβῳ, μὴ βοηθούντων τῷ πλησίον, ἀλλὰ κατανοούντων τὴν φυγήν. οἱ δὲ τε πολεμίου τὰ ἀπίστα τούτων ἐθεάτροι, ἐπόμενοι δὲ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ τελευταῖον τραπόντας αὐτοὺς ἅπαντας ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως οὗ μὴ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἀμβλυνθῆ τὸ τείνουσι, καὶ αἱ χεῖρες παρείθησαν. τεσσαρείους γὰρ ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν. τὰ μὲν χίλια δὲ, πεντακισμυρίους εἶρηκε. τῷ δὲ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα ἀφοβοφύγῃ χωρεῖα. πτολεμαῖος δὲ μὴ τῷ νίκῃ προσκαταφαμὼν τὴν χώραν, ὑφίας ἠθυμίᾳ ἐν ποσὶ κεῖσθαι τὰς Ἰουδαίας κατέμεινεν, αἷς γυναικῶν ἔρημοι μεσὰς καὶ νηπίων ἐπέλαβε τοὺς στρατιώτας, ἀποσφάττοντας αὐτοὺς ἢ κρεμαγοῦντας, ἐπ' ἄκρα εἰς λέβητας ζέοντας ἐνιέντας τὰ μέλη ἀπαρχεῖσθαι. τοῦτο δὲ προσέταξεν, ἵν' οἱ ἀφευγόντες ἐκ τῆς μάχης καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγοις ὑπολάβωσιν εἶ τοὺς πολεμίους, καὶ ἀπὸ τοῦ ὑπὸ μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγοῦσι ταῦτ' ἰδόντας. λέγει δὲ καὶ στράβων καὶ νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσαντο τὸν τρόπον καθὼς καὶ ἐγὼ προεῖρηκα. ἔλαβον ᾗ καὶ τὴν πτολεμαΐδα κὴ κατὰ, ὡς κὴ ἐν ἄλλοις φανερὸν ποιήσω μᾶλλ. κλεοπάτρα δ' ὀρθοῦσα τὸν ὑὸν αὐξανόμενον, καὶ τῷ τε Ἰουδαίας ἀδίκως προσθοῦντα, καὶ τὴν χαλκίδα πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, φθονεῖν οὐκ ἔγνω τοῦτον ὅτι ταῖς πύλαις ὄντα καὶ πορθμεῖα τῷ τῆς αἰγύπτου ἀρχῇ μείζω χρώμενον, ἀλλὰ παρεχρῆτο καὶ μὴ ναυτικῆς κὴ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξορμῆσαι, ἡγεμόνας τῆς ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα χαλκίαν καὶ ἀνανίαν τοὺς Ἰουδαίους. τὰ ᾗ πολλὰ τῶν πλούτου, καὶ τοὺς ὑϊωνοὺς καὶ ἀφθόνους πέμψασα κόσμους παρέθηκεν. κελεύσασα δὲ τὸν ὑὸν ἀλέξανδρον σόλῳ μεγάλῳ πλεῖν εἰς φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταστάσης αὐτῆς ἐκεῖ εἰς πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τῷ πτολεμαίων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. πτολεμαῖος δ' ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς αἴγυπτον ἐπανέστησεν, ἀφιδίως αὐτὸν οἰόμενος κενὴν οὖσαν στρατιᾶς καθέξειν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον συμβὰν καὶ χαλκίαν τὸν ἕτερον τῷ τῆς κλεοπάτρας ἡγεμόνων ἀποθανεῖν ὠδὲ κοίλῃ συρίᾳ διώκουσα πτολεμαῖον. ἀκούσασα δ' ἡ κλεοπάτρα τὰ διηκείρησαν τὸν τε ὑὸν, καὶ ὅτι τὰ ὠδὲ τὴν αἴγυπτον οὐχ ὃν προσεδόκα τρόπον προκεχώρηκεν αὐτῇ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χρόνον διέξιψεν ἐν γάζῃ. κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τὴν πτολεμαΐδι φεύγειν λάβει

ποιοῦσιν

ποιήσῃ αὐτῷ, εἰ σύμμαχον αὐθέφετον ἀφαιρήσεται
τῆς ἰδίας οὐσίας, καὶ ταῦτα συγχωρῆ ἡμέτερον. ἐγὼ
ἀγνοεῖν σε βούλομαι φησὶν ὅτι τὸ πρὸς τὸν ἄδικον
ἐχθρὸς ἅπαντας ἡμᾶς σοὶ τοὺς Ἰουδαίους καταστήσ.
ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ καλίσανδρος, ἵνα κλεοπάτραν
πείσῃται μηδὲν ἀδικήσας τὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλὰ
συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν σκυθοπόλει τῆς
κοίλης συρίας. ὁ δὲ τὴν ἐκ πτολεμαΐου φόβων ἐλευ-
θερωθείς, στρατεύεται μὲν Ἰούδᾳ ὅτι τῷ κοίλῃ συ-
ρίαν. αἱρεῖ δὲ γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱ-
ρεῖ ἢ καὶ ἀμαθουῦτα μέγιστον ἔρυμα τῶν ἐπὶ τοῦ ἰορ-
δάνου κατοικημένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα καὶ σπου-
δῆς ἄξια, θεόδωρος ὁ ζήνωνος εἶχεν. ὃς οὐ πρόσθεν
κωλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν τοῖς ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῶν ἀποκτεί-
νῃ, ἢ τῷ ὑποσυλῆσαι ἀλεξάνδρῳ ἁρπάζῃ. ταῦτα μὲν
οὖν οὐ κατέπλητται ὁ ἀλέξανδρος, ἀλλὰ ὑπεστρατεύετο
τοῖς ὑπὲρ θαλάττιοις μέρεσι, ῥαφίᾳ καὶ ἀνθηδόνι, ἃ ὕ-
στερον ἐφόδῃς ὁ βασιλεὺς ἀγρίππιαδα μετωνόμασε,
καὶ καὶ κώμας εἶλε καὶ ταυτῶν. ἰδὼν δὲ τὸν πτολεμαῖον
ἐν τῇ γάζῃ εἰς τὸ πρόσω ἰέναι κεχωρηκότα, τῷ μητ-
τέρα αὐτοῦ κλεοπάτραν εἰς αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ
τοῖς γαζαίοις ὅτι πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθόν, ἐ-
πολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὸν χώραν αὐτῶν πρεσεύομου-
σεν. ἀπολλοδότου δὲ τοῦ στρατηγοῦ τῶν γαζαίων, μετὰ
δισχιλίων ξένων καὶ χιλίων οἰκετῶν, νύκτωρ ἐπεσόν-
τος τῷ τῶν ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐν ὅσον μὲν ὑπῆρ-
χεν ἡ νύξ, ἰσόρροποι οἱ γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες
τοῖς πτολεμαίοις ὡς ἐπαληλυθότος αὐτοῖς πτολεμαίου. γε-
νομένης δὲ ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μα-
θόντες οἱ ἰουδαῖοι τἀληθὲς, ἐπισυρέτονται, καὶ τοῖς
γαζαίοις προσβαλόντες αἱμαγοῦσιν αὐτῶν ὡσὶ χιλί-
ους. τῶν δὲ γαζαίων αὐτοχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἐν-
δείας, μήτε ὑπὸ τὸ πλήθους τῶν αἱμαγομένων ἐνδι-
δόντων. (πᾶν γὰρ ὁπωσοῦν ὑπέμενον παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῷ
πολεμίῳ γενέσθαι) προσεπέγρε δὲ αὐτῶν τὸν προ-
θυμίαν καὶ ἀρετὰς ὁ ἀράβων βασιλεὺς ἐπίδοξος ὢν
ἕξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαληλάμενος. ἀλλὰ σωιέβη
πρῶτον τὸν ἀπολλόδοτον ἀφθαρῆναι λυσίμαχος ὁ
ἀδελφὸς αὐτῷ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὅτι τῷ πρὸς τοῖς πο-
λίταις δόξαν εἶν, κτείνας αὐτὸν καὶ στρατιωτικὸν συγ-
κροτήσας, ἐπεδίδωσιν ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δὲ ἰου-
δαῖος μὲν εἰσῆλθεν πρῶτος, μὴ ἢ ταῦτα τὴν δυνάμιν
ἐπαφῆκε τοῖς γαζαίοις, ὅπως τιμωρῶν αὐτούς.
οἱ δὲ ἄλλοι ἀλλαχῆ τρεπόμενοι, τοῖς γαζαίοις ἀπέκτει-
ναν. ἦσαν δὲ οὐδὲ ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀγλωσσοι, ἀλλὰ
καὶ τοῖς πρόπαππους ἀμυνόμενοι τοὺς ἰουδαίους οὐκ
ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειραν. ἤδη δὲ μονούμενοι τὰς
οἰκείας ἐνεπίμπρασαν ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον ἢ
τοὺς πολεμίους λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναι-
κῶν αὐτόχειρες ἐγένοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς
δουλείας οὕτως ἀπαλλάττειν ἀναγκασμένοι. τῷ δὲ
βουλομένῳ ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ
ἀπόλλωνος ἱερόν. σωιεδρεύοντων γὰρ τῶν ἰδίοις συν-
έβη γενέσθαι. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τούτους τε αἱρεῖ, καὶ
τὴν πόλιν αὐτοῖς ὅπλα καταλιπὼν ὑπέστρεφεν εἰς ἱεροσόλυμα ἐπ' αὐτὸν πολιορκήσας. ὑπὸ τ' αὐτὸν δὲ τοῦ-
τον καιρὸν καὶ ἀντίοχος ὁ γρυπὸς ὑπὸ κληθεὶς, ἀποθνήσκει ὑπὸ ἡρακλέους ὑπὸ βουλομένου, βιώσας μὲν ἔτη
μέ. βασιλεύσας δὲ ἐνιαύτια καὶ κ'. ἐκαδέξαμενος δὲ τῶν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ σέλευκος, ἐπολέμει μὲν

A dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbique gentium Iudæos a se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Ga-
B dara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas depositas habuerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexãdri diripuit. Nec tamen hac clade rex absterritus est quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Hærodes
C rex mutauit nomen in Agrippiadem quam & ipsam armis in potestatem suam redegit, & cũ animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatrã in Ægyptum, infensus Gazæis quòd acciuisset illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit
D in castra Iudæorum: & quàm diu nocturna erat pugna superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus, sed quàm primùm dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamẽ ne sic quidem quamuis grauante inopia voluerunt cedere, parati quiduis potius præferre, quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilij spem ostentãs. Sed
E priusquam ille veniret, Apollodoto peremptо ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita vrbem Alexandro tradidit. qui primò pacatus introgressus est, deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamẽ illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. alij verò
F desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero D. in Apollinis cõfugerãt: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & diruptа insuper vrbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tẽpore etiã Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ quinto &
G quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellũ gessit

cum Antiocho patruo,cui Cyziceno fuit cognomen,quem deinde in prælio captum necitradidit. Nec ita multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes peruenit Aradum,& impositò sibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit.at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere:qui non ferentes exactionem,vnà cum regia & ipsum & amicos concremauerunt.Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio,Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atque exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido,regem apud Damascum constituit.His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus,breui extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnũ remansit pænes duos fratres.Philippum atque Demetrium,sicut alias narratum est, Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cùm per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare coniecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreas thyrsos gestare indicauimus.quin & conuitiis impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem,& indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: & extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente vsque ea loca ad quę solis sacerdotibus patet aditus,hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non vtebatur eorum operæ.Deuictis deinde Arabibus, tributa, Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conserere.Congressus etiam cum Arabum rege Obeda,& pertractus in insidias, cùm camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis,ægrè euasit ipse incolumis : delatúsque fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm 1. millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem,adhuc magis accendit eorum odia : dum roganti quid se vellent facere,ore vno respõsum est,vt seipsum
XX. interficiat: móxque miserunt ad Demetrium Eucærum,qui ab illo auxilia peterent.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit se cũ eis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander verò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorúmq; suæ factionis viginti millibus illi

A πρὸ τοῦ πατρὸς ἀδελφοῦ αὐτοκράτορος, ὃς ἐπικληθεὶς κυζικηνὸς, νικήσας αὐτὸν, καὶ λαβὼν αἰχμάλωτον. μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ κυζικηνοῦ παῖς αὐτοκράτωρ καὶ αὐτοκράτωρ ὁ εὐσεβὴς καλούμενος ἀναβὰς εἰς ἀράδον, καὶ διαδήματι ἐγκαθέμενος πολεμῶσι καὶ συλλήπτῃ, καὶ κρατήσαντες ἐξήλασεν αὐτὸν ἐξ ἀπείρου συρίας. ὁ δὲ φυγὼν εἰς κιλικίαν, καὶ ἡλιόμενος ἐν τῇ μόψου ἕδρᾳ πόλει αὐτοὺς ἐπεσπάσατο χρήματα. ἐκεῖ τῶν μοψεατῶν δήμου, ἀγανακτήσαντας, ὑφῆψεν αὐτὸ βασιλέα, καὶ
B διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. αὐτοκράτωρ δὲ τοῦ κυζικηνοῦ παιδὸς βασιλεύσαντος τῆς συρίας, αὐτοκράτωρ ὁ συλλίνου ἀδελφὸς, ἐπιφέρει πόλεμον ἐπὶ αὐτὸν, καὶ κακῶς διαπολλύται μετὰ τῆς στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φίλιππος διαδήματι ἐχρήσατο, κρατήσας τῆς συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δὲ ὁ λαθοῦρος τὸν τέταρτον αὐτοῦ ἀδελφὸν δημήτριον, τὸν εὐκαιρον λεγόμενον, ἐκ κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν
C αὐτὸν δαμασκοῦ βασιλέα. τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρπεῶν διαπεμφθεὶς αἴσιος, ταχέως ἀπέθανεν. ὁ γὰρ ἐλθὼν συμμαχήσων τῇ τῶν γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ παρθοῦ στρατεύσαντι, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τὸν δὲ συρίας κατέσχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος καὶ φίλιππος, κρατοῦντες ἀλλήλων. ἀλέξανδρος δὲ τῶν οἰκείων τινὰς αὐτὸν στασιάσαντας, ἐπιστὰς ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τὴν ἑορτὴν ἀγομένην, καὶ ἑκάστου αὐτοῦ δεῖ τὸ βωμοῦ καὶ θύειν μέλλοντος, ἐξ ἴσου αὐτὸν ἔβαλλον, νόμου ὄντος ἀπὸ τῶν
D ἰουδαίων ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἕχειν ἕκαστον θύρσους ἐν φοίνικι καὶ κιτρίαι. διηλλάγησαν δὲ καὶ τοῦτο ἐν ἄλλοις. ἀπεστειλαμόρησαν δ' αὐτὸν ὡς αἰχμάλωτον ἀγαγόντα, καὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς θύσεως αὐτὸν ἔξειν. ὅτι τοῦτοις ἀρχαῖος, ἐστᾶσι μὲν αὐτῶν ἀφ' ἑξακισχιλίους, ἀπέφηναν δὲ ξένων ἀφ' τὸν βωμὸν καὶ τὸ ναὸν βαλλόμενος μέχρι τοῦ θεσπεσίου, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν
E τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τῷ πλήθει ἐπ' αὐτὸν ἀπέρατον εἴσοδον. ἕτερα δὲ καὶ ξένους πεζοὺς καὶ ἱππεῖς. σύριος γὰρ πολέμιος ἦν οὐκ ἠχρῶν. κατατρυφῶμενος δὲ τῶν ἀράβων βαταίτας καὶ γαλαδίτας, εἰς φόβου ἀπαγαγὼν, κατέβρηξε καὶ ἀμαθοῦντα, θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτοῦ συμβαλεῖν. συναγαγὼν δὲ μάχιμον πρὸς ὀβιδᾶν τὴν ἀράβων βασιλέα, ἐπεσὼν εἰς ἀνύδρια καὶ χωρίοις ἐχθρὰ ἐμπεσὼν ἐν
F δάτοις, ὑπὸ πλήθους καμήλων εἰς βαθεῖαν καταῤῥάχη φάραγγα καὶ γάδαρα καλοῦσι τῆς γαλαδίτιδος, καὶ μόλις αὐτὸς διασώζεται. φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα ἀφίκετο, καὶ πρὸς τὰ καταστροφὰς αὐτοῦ διαδεξάμενος τὸ ἔθνος, πολεμήσας φρὸς αὐτὸν ἐπ' ἐνιαυτοῦ τὴν ἰουδαίων ἐκ πλείστου ἐμνησικάκησε. ἀφηκαλοῦντος δὲ πᾶσαν τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνστροφὴν, τὰ μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν ἀεὶ τὰ συμβεβηκότα. πιεζόμενοι δ' αὐτοῦ τὸ ὀφεῖλον ἠλάσθαι, πάντες ἐβόησαν ὑποθανεῖν αὐτὸν, καὶ φρὸς δημήτριον τὸν εὐκαιρον ἔπεμψαν ἀφηκαλοῦντες ὅτι συμμαχήσει.

Κεφάλαιον κβ'.

Ὡς φαρισαῖοι τὸν δημήτριον ἐκάλεσαν ἐπὶ ἀλέξανδρον ἀφίστασθαι αὐτοῦ.

Ὁ δὲ, μετὰ στρατοῦ ἐλθὼν, καὶ ἀφηκαλοῦντος τοὺς ἀπηκαλεσμένους, ἀφὶ σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δὲ, μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων, ἰουδαίων τε αὖ ἐκ μυριάδος οἱ ἐφέποντο τὰ αὐτὰ ἀφη-

προσβαλεῖν, ἀντιπαῆ τῷ δημητρίῳ. τούτῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν χιλίοι, πεζῶν δ', μυριάδες δ'. πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐφέχθη, τῶν μὲν δοκούντων τοὺς μισθοφόρους εἰς ὄντας ἑλληνας πείσεσθαι, ἢ δ', τοὺς σὺν δημητρίῳ ἰουδαίους. μηδετέρων δ' πεῖσαι δυναμένων, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, καὶ δημητρίου, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ὑπόδειξιν ποιησάμενοι. πολλοὶ δ' καὶ τῶν δημητρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δ' ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' οἶκτον δ' μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτῷ ἰουδαῖοι ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δείσας, ὑπεχώρει δημήτριος. μετὰ δὲ ταῦτα ἰουδαῖοι ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικῶμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. καταλείσας δ' τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν βεθώμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δ' τὴν πόλιν, καὶ ἡγούμενος ἐκκρατῆ αὐτῶν, ἀπήγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ὀργιάζομενος γὰρ ἐν ἀποπλῳ μετὰ τῶν παλλακίδων, ἀναστρέφεσθαι προσέταξεν αὐτῶν ὡς ὡ. τοὺς δ' παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, σφαγὰς τὰς ἐκείνων ὄψεις ἐποίησεν, ἐφ' οἷς μὲν ὧν ἠδίκηντο ἀμυνόμενος, ἄλλως δ' ἐφ' ἅπασιν ἀνθρωπον ταύτῃ εἰσπεφυρόμενος τὴν δίκην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἐῶ εἰκὸς ἐταλαιπωρήθη τοῖς ὁρῶ αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τοῦχατον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκουμένων ἀμυνίζεσθαι σφᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλοις ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἐῶ κατασπάσασθαι γῆν τε μωαβίτιδι καὶ γαλααδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῷ ἀράβων τῷ βασιλεῖ δοθῆναι, ὅπως ἂν μὴ ξυναρθῶσιν εἰς τὸν κατ' αὐτὸ πόλεμον, ἀλλά τε μύρια εἰς ὕβριν αὐτὸ καὶ ἐπήρειαν ἐφέξαντων. ἀλλ' οὐδ' οὐκ ὀλιγωρεῖσθαι δοκεῖν ταῦτα δράσας, ὥστε δεῖ τοῦ τῆς ὠμότητος ἐπωνύμου, ὀνομασθῆναι αὐτὸν δηλῶν τῷ ἰουδαίων, θρασίδαν. οἱ δ' αἰτησάμενοι αὐτὸ τὸ πλῆθος ὄντες ἐφ' ὀκτακισχιλίοις, φθάνουσι νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ἐπεὶ μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐκ τούτων ταραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβασίλευσε. δημήτριος δ' ἐκ τῶν ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δὲ ἱππέων. στράτων δ' ὁ τῆς βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τὸν ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, ⁊ μιθριδάτην τὸν σινάκην, τὸν παρθυαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πολιορκούντων δημήτριον ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε τοξεύμασι καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν δοῦναι σὺν αὐτῷ σφᾶς αὐτοὺς. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸ δημήτριον λαβόντες, τὸν μὲν, τῷ μιθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι παρθυαίων, ἔπεμψαν. τῷ δ' αἰτιοχείων ὅσους αἰχμαλώτους ἔλαβον συνέβαινε, τούτους προῖκα τοῖς αἰτιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. μιθριδάτης δ' ὁ τῶν παρθυαίων βασιλεὺς τὸν δημήτριον ἔσχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέστρεψε δημήτριος τὸν βίον. φίλιππος δ', ὑπὸ τοῦ μήτρος δυθὺς, ὅτι αἰτιόχειαν ἐλθὼν, καὶ κατασχὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquã Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abiit. Post hęc Iudęi propriis viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõmisit longè immanissimum. epulans enim cũ pallacis excelsiore loco, vnde prospectus patebat, ad DCCC. iussit suffigi crucibus: in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licèt sępe ab inimicis afflictus, in extremum vitę & regni periculum adductus fuerit dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremo in eam necessitatem eum compellunt, vt quę loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: prętet alia quę in eius contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatẽ Thracidę cognomen apud Iudęos inuenerit. Cęterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt: & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atque ita demum liberatus à tumultibus, securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Berœam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Berœę tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum exciuit, & Mithridatem Sinatem prefectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudine deditionem... sum suis facere coegerunt: abductáque ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo absumptus est. at Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius, Damascum principatum ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, vrbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit, progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: móxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsque ad Ioppense mare, qua solum patebat accessus: excitatóque muro, & per interualla castellis ligneis per CL. stadia, præstolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum X. equitum millibus apparuisset, occurrēs ei Antiochus, præliatus est acriter, iámque de victoria certus occisus est, dum alterū suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium, quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dion oppidum admoto milite, eóque vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suā potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectisque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Appoloniam, Ioppen, Iamniam, Azotū, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæā regionem Adora & Marissam, totámq; Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonē, Zaram, Auloné Ciliciū, Pellam, hanc vltimā diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere possidebant & alia Syriæ non obscura opida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Ale-

Κεφάλαιον κγ'.

Αντίοχου τοῦ Διονύσου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν.

ΕΠειτα Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς Δαμασκὸν ἀφικνεῖται, καὶ τὴν ἐκεῖ στασιάζουσαν ἐπικρατὴς ἡμόμενος ἐβασίλευσεν. ἐπιστρατεύσαντος δ' αὐτῷ ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, Φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. Μιλήσιος δ' ὁ τὰ κατὰ λέλειπτο τῆς ἄκρας φύλαξ, τὴν τοῦ Δαμασκηνῶν ἀφιδότος αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀπήλασεν εἰς αὖτὸν ἡμόμενος, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν ἀφόβως, ἀλλὰ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ βουληθεὶς δοκεῖν ἀφαλαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ Μιλησίου, διωρύμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπεπίθετο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῶν Δαμασκοῦ. ἐξορμήσαντα δὲ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ Μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν αὐτῷ ἐφύλαξεν. ὁ δ' ἀκούσας τὰ περὶ τὸν Φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς Ἀραβίας. στρατεύεται δ' αὖθις, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὁπλίταις μὲν ὀκτακισχιλίοις, ἱππεῦσι δὲ ὡ. Διώσας δὲ Ἀλέξανδρος τὸν ἔφοβον αὐτῷ, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς Καισαρείας Καπαρζαβᾶ καταρξάμενος, ἣ νῦν Ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς Ἰόππην θαλάσσης, ἣ καὶ μόνον ἦν ἀτείχιστον. τεῖχος τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναστήσας ξυλίνους, καὶ μεσοπύργια, ἐπὶ σταδίοις ρ', τὸν Ἀντίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δ' ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, ἐλεηλάτει ταύτην τὴν Δυνάμιν ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν. ἀναχωρούντων δὲ τῶν Ἀράβων τὰ πρόσω, ἕπεται μὴ μείων ἱππέων ἑξακισχιλίων ἐπιφανέντας ὑπαντήσας τοῖς Ἀντίοχος, καρτερῶς ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε φεύγοντῶν τῷ πονοῦντι μέρει. πεσόντος δὲ Ἀντίοχου, καὶ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς καινὰ κώμιον, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῶν λιμῷ φθείρεται. βασιλεύει δὲ μετὰ τοῦτον τῆς κοίλης συρίας Ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν τὴν Δαμασκὸν ἐχόντων, διὰ τὸ πρὸς Πτολεμαῖον τὸν μέναιου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐπὶ σφᾶς ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ περὶ Ἄδιδα χωρίον μάχῃ νικήσας Ἀλέξανδρον ἐπὶ σωθῆναι ἀνεχώρησεν εἰς τὴς Ἰουδαίας. Ἀλέξανδρος δὲ ἐλάσας ὧδις ἐπὶ Δίαν πόλιν, αἴρει ταύτην. καὶ στρατεύεται ἐπὶ Ἔσσαν, οὗ τὰ πλείστου ἄξια ζιώνι συνέβαινεν εἶναι. καὶ ξυσὶ μὲν περιβάλλει τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐπὶ Γαύλανα καὶ Σελεύκειαν ἐξώρμησε. προσλαβὼν δὲ καὶ ταύτας, προσεξεῖλε τὴν τοῦ Ἀντίοχου λεγομένου Φάσηλα καὶ Γάμαλα τὸ περιούσιον. ἐγκαλεῖν ἦ δημηγόρῳ πολλὰ τοῦ τῶν ἄρχοντι, προσείδοσαν αὐτὸν, καὶ ξύλον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων δέχεται τὴν δυσεβείαν ἐκφυγόντων. κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἤδη τῶν σύρων καὶ Ἰδουμαίων καὶ Φοινίκων, πόλεις εἶχον Ἰουδαῖοι. προς θαλάσσῃ μὲν στράτωνος πύργον, ἀπολλωνίαν, Ἰόππην, Ἰάμνειαν, Ἄζωτον, Γάζαν, Ἀνθηδόνα, Ῥαφίαν, Ῥινοκούραν. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ τὴν Ἰδουμαίαν, Ἄδωρα, Μάρισαν, καὶ Σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρος, σκυθόπολιν, Γάδαρα, Γαυλανῖτιδα, Σελεύκειαν, Γάβαλα, Μωαβίτας ἑπτὰ ἐθνῶν, Μήδαβα, Λεμβᾶ, Ὀρώνας, Τελίθωνα, Ζαρᾶ, Χιλίκιον αὐλῶνα, Πέλ-

λαν. ταύτην δὲ κατέσκαψαν, οὐχ ὑποχωρούντων τῆς ἐνοικούντων εἰς τὰ πάτρια τῆς Ἰουδαίων. ἔθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις προστιθέντας τῆς συρίας, αἳ ἦσαν κατεστραμμέναι. μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλέξανδρος

ξανδρος ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταπεσών, καὶ τελευτᾷ ἔτεσι τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχεῖς, οὐκ ἀπέσχηται τῆς στρατείας ἕως ἔτι τοῖς πόνοις ἐξαναλωθείς, ἀπέθανεν ἐν τοῖς γερασηνῶν ὅροις, πολιορκῶν ῥαγαβᾶ φρούριον πέραν τῆς ἰορδάνου. ὁρῶσα δὲ αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τὸ τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑποτρέφοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, τῆς μελλούσης ἐρημίας αὐτὴν τε καὶ τοὺς παῖδας ὀδύρετο, καὶ τίνι καταλείπεις οὕτως ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοηθείας δίχα μόνα πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πῶς διάκειται πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δὲ συνεβούλευεν αὐτῇ, πείθεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσεται, πρὸς τὸ τῶν βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων. κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως αὐ ἐξέλθῃ τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς αὐ νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ὑποδεξομένη, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ χαρίσεσθαι. τούτοις γὰρ ἐπαγωγοῖς αὐτῇ αὐτὴ τῆς πομπῆς, δύνασθαι κατασκῆψαι αὐτῇ τὸ ἔθνος. δύνασθαι δὲ πολὺ μᾶλλον τοῖς ἰουδαίοις τούτοις ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦντας, καὶ φίλοις δόξαι χαρίσασθαι. μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθους ὡς ἂν μὴ φθονοῦντες, εἴ τι χαλεπὸν λέγοιεν, αὐτὸν τὸν προκεῖσθαι τοῦ ἔθνους δόξαντες ἔλεγε, ὑβριζόντας παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν εἶπεν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις γενομένη, μετάπεμψαι μὲν τοὺς προφτεύοντας αὐτῶν. δεῖξόν τε τὸ σῶμα τοῦ μὲν ἐκείνου, ὅπως μοι δόλων μὴ χεῖσθαι μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας δεῖξῃ. εἶτα καθυβρίζειν ἀτασθαλίαις μὲν ἐπιτρέψουσι τὸ νεκρῷ, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλου τινὰ κατ' ὀργὴν αἰκίαν τῷ σώματι προσφέρειν βουλόσονται. ἐμοῦ δὲν δίχα τὸ ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ δόξαι προφέρεσθαι ὑπιχνῆ. ταῦτά σε φρὸς αὐτοὺς εἰποῦσης, ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι φρὸς αὐτῶν κηδείας, ἧς αὐ ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν δόξᾳ τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν με κακὸν τὸν νεκρὸν δόξαθῆναι θελησάντων. σὺ δ' βεβαίως ἄρξεις. ταῦτα φράσασα τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσασα ἔτη ζ καὶ κ', βιώσασα δ' ἐνὸς δέοντος ν'.

Κεφάλαιον κδ'.

Ὡς μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τὴν βασιλείαν κατέχει.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις διελέχθη, καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις ἐθεμένη, τὰ μὲν περὶ τὸ νεκρόν, καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τῆς φρὸς ἀλέξανδρον ἔπαυσεν. δύνοις δ' ἐποίησε καὶ φίλοις. οἱ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς πεμφθείσας τοῦ ἀλεξάνδρου δημοσίᾳ, καὶ ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπόλοιτο βασιλεύς, καὶ τὸν δῆμον εἰς πένθος, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὡς τε καὶ λαμπρότερον ἢ τινὰ τῶν βασιλέων, αὐτὸν ἐκήδευσαν. δύο μὲν υἱοὺς ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ ἀριστόβουλον, τὴν δὲ βασιλείαν εἰς μὲν ἀλέξανδραν διέθετο. τῶν δὲ παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀθυμίᾳ φρόγματος ἡσυχῆν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, δραστήριός τε μὲν καὶ θαρσαλέος. ἐτέρφετο μὲν οὖν τὸ πλήθους ἡ γυνή, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυσχεραίνειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ὑποδείκνυσιν ὑρκανόν, διὰ τὴν ἡλικίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἄφρασμον αὐτοῦ, καὶ πάντα τοῖς φαρισαίοις ὅπῃ ἔπρα-

xander ex temulentia morbo contracto, triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus, obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns regina tam morti vicinum, & nullam salutis spem præferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cùm nō ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filiis regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortem, tantisper dū castellum illud capiat. deinde postquā victrix magnificè Hierosolyma reuersa fuerit. Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim prohabito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quàm quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis, permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sęuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio, his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis, post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui xxvii. vitæ verò vndequinquagesimo.

Cap. XXIIII.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

Alexandra verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis benęuolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac regē funerauerint sumptuosiùs. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo quòd semper visa sit ægrè tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obuenit, non tam ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gere-

bantur omnia : quibus etiam plebs parere A
iussa est : & si quid constitutionum Hyrcanus
socer abrogauerat quas Pharisæi iuxta maiorũ
traditiones induxerant, id totum sancitum est
denuo. Nomen igitur regni erat penes reginá,
penes Phatisæos verò administratio. nam hi &
exulibus reditum, & vinctis solutionem pro-
curabant. quædam tamen etiam per se proui-
debat mulier & magnum mercede conduc-
torum militum alebat numerum, viréque suas
ita augebat vt terrori esset circumuicinis tyrã- B
nis & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reli-
qua attinet, quieta erat eius ditio, soli Pharisæi
turbas excitabant, incitantes reginam vt neca-
ret illos qui Alexandro autores fuerunt sú-
mendi de D C C C. simul vitis supplicij: móxq;
vnum ex his iugulãt Diogenem, deinde alium
post alium donec potentiores conuenientes
in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferẽs
non placere sibi quæ fierent, & si occasio da-
retur non permissurus tantam licentiam ma- C
tri, commemorabant ei quantis rebus gestis &
quantis exhaustis periculis fidem suam domi-
no approbauerint, quódque hac de causa ma-
gnis præmiis eos dignatus sit: rogabántque
eam ne omnino in contrarium spes suas ver-
teret. nunc enim qui periculum ab hostibus e-
uasissent, domi ab inimicis mactari more pe-
cudum, nemine opem ferente. aiebántque si
quidem cõtẽti sint iam occisis aduersarij pro- D
pter innatum affectum quo dominos prose-
quantur, patienter se laturos hanc calamitatẽ.
quòd si illi sæuire pergerent, petebant sibi da-
ri discedendi veniam, neque enim nisi ipsius
reginæ permissu quæsituros sibi incolumita-
tem, alioquí laturos vt ibidem in ipsa interfi-
ciantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum re-
ginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis ve-
xentur. nihil enim libentius auditurum Are-
tam Araben & reliquos tyrannos, quàm si ip- E
sa se priuaret talibus vitis, quorum illis olim
vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne
hoc quidem velit concedere, & malit indulge-
re Pharisæorum cupiditatibus, saltem per ca-
stella se distribueret. se enim quandoquidem
fortuna ita persequatur Alexandri familiares,
contentos esse in humili statu vitæ reliquum
exigere. Hæc & alia multa cùm dicerent, & ad
misérationem tam cæsorum quàm periclitan-
tium manes Alexandri inuocarent, omnibus
circumstantibus commotæ sunt lacrymæ: sed F
maximè Aristobulus mentem suam declara-
bat, multis verbis matrem corripiens. Verùm
illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum,
qui fœminę ambitione imperande præter æ-
quum commiserunt regi habenas, quasi ve-
rò deessent posteri. Tum illa inops melioris
consilij, custodiam castellorum eis credidit, ex-
ceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte,
in quib. res sibi charissimas recondiderat. Nec G
multo pòst Aristobulum filium cum exercitu
misit versus Damascum, contra Ptolemæum
Mennæum, qui grauis erat vbi vicinus. Sed il-
le nulla re memorabili gesta domũ redit. Per
idẽ tẽpus nũciatũ est, Tigranẽ Armeniorũ regẽ
cũ D. militũ millibus inuasisse Syriã, & brevi
in Iudęam esse venturũ. ea fama nõ immeritò
ἐμβάλλειν εἰς τὴν συρίαν, καὶ ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν

ποιεῖν, οἷς κ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε, καθαιρεῖν, κ εἴπ ἄ
κ τῶν νομίμων ὑρκανὸς ὁ πενθερὸς αὐτ κατέλυσεν, ὡς
εἰσήγαγον οἱ φαρισαῖοι κ τὴν παρῶσαν δόξαν
σιν, τοῦτο πάλιν ἀποκατέστησε. τὸ μὲ οὖν ὄνομα τ βα-
σιλείας εἶχεν αὐτή, τὴν τε δύναμιν οἱ φαρισαῖοι. καὶ γὰ
φυγάδας οὗτοι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ κα-
θάπαξ οὐδὲν διαφορῆ διέφερεν. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ
ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας φρόνιμα. καὶ πολὺ μισθοφο-
ρικὸν συνίστησι, κ τὴν ἰδίαν δύναμιν ἀπέδειξε πλείο-
να, ὡς καταπλῆξαι τοὺς πέλας τυράννους, κ λαβεῖν ὅμη-
ρα αὐτῶν. πρόμει ἢ ἡ χώρα πᾶσα παρὲξ τ φαρισαίων.
οὗτοι γὰρ ἐπετάραττον τὴν βασίλισσαν, πείθοντες ὡς
κτείνοιεν τοὺς ἀλεξάνδρῳ σῳζομένους ἀνελεῖν τοὺς
ὡ. εἶτα αὐτοῖ τοῦτον ἕνα σφάττουσι διοχλοῦν, καὶ μετ'
αὐτὸν ἄλλον ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες
εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῶν ἀριστόβουλος, ἐώντες
γὰρ τοὺς γνωμίους δυσανασχετῆν, καὶ ὅλως ἰὼ καθά-
παξ εἰ ἀφορμῆς ἠβούλοντο μὴ ὀλιγώρων τῇ μητρὶ, ἀνε-
μίμνησκον ὅσα κατορθώσαντες τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν
τὸ σφίσι βέβαιον τῆς πίστεως, φρὸς τὴν διαστολὴν ἐπε-
δείξαντο, ἀνθ' ὧν ὑπ' αὐτῆ μισθῶν ἠζιώθησαν. κ ἐδέ-
οντο μὴ ἄρχειν τ πόντος ἔμπαλιν ἐλπίσι σφίσι τὰς ἐλπί-
δας. ἀποφυγόντας γὰρ τ ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῇ οἰ-
κίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι μηδεμιᾶς
τιμωρίας ὕσης. ἔλεγόν τε, ὡς εἰ μὲ ἀρκεσθεῖεν τοῖς ἀ-
νηρημένοις οἱ ἀντίδικοι, δῆλα τὸ φρὸς τοὺς διαστόλας γνώ-
σιον μᾶλλον οἴσφ τὰ ξυμβάντα. εἰ δ' ὦ μέλλοιεν ταῦ-
τα μετιέναι, ἤτ τὸ μάλιστα μὲ δοθῆναι σφίσιν ἀπαλ-
λαγήν. ἐ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι χρεὼν αὐτῆς ποείσαθαί τ
σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν θνήσκοντες φρὸς τοῖς βα-
σιλείοις ὡς μὴ συγγνῶναι αὐτοῖς. ἄμεινον τε εἶναι σφίσι
καὶ τῇ βασιλίσσῃ εἰ φρὸς αὐτῆς ἀμελουμένοις, ὑπὸ
τῶν ἐχθρῶν τε ἀνδρὸς ἀνᾳρεθῆναι. ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν
τιμήσασθαι ἀρίστην τε τὸν ἄραβα, καὶ τοὺς μοναρχας,
εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσούσδε ἄνδρας, οἷς ἦν τάχα φρο-
κῶδες καὶ ζῆνομα φρὸν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μή, τόγε
δεύτερον, εἰ τοὺς φαρισαίους αὐτῆ φροτιμᾶν ἔγνωσαν,
καταταξαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρείοις. εἰ γὰρ ὧδε
δ' αἱμῶν τὴς ἐνεμίσησεν τῷ ἀλεξάνδρου οἴκῳ, αὐτοὺς γε
μὲν ἂν ἀποδέξαι καὶ ἐν τάπεινῷ σχήματι βιοτεύον-
τας. πολλὰ δὲ λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον τῆ τε-
θνεώτων, καὶ τῶ κινδυνευόντων τοὺς ἀλεξάνδρῳ δαί-
μονας ὀπικαλουμένων, ἅπαντες οἱ φρουρεῖς ὤρμη-
σαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δὲ ἀριστόβουλος ὅπως ἔχοι γνώ-
μιον ἐδήλου, πολλὰ τ μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖ-
νοι μὲ αἴτιοι σφίσιν αὐτοῖς τῆ συμφορῶν ἐγένοντο, κ
φιλαρχίαν ἐκλελυσηκυῖα γυναικὶ ὧδε τὸ εἰκὸς βα-
σιλεύειν γένεας ἕνεκα μὴ οὔσης ὅπῃ ἐφάνης. ἢ δὲ, οὐκ
ἔχουσα ὅτι φρόξει μᾶ τῶ δυφρεπεῖς, τὴν φυλακὴν
τῆ χωρίων σφίσιν ὅπῃσευσεν, ὅτι μὴ ὑρκανίας καὶ ἀ-
λεξανδρείου, καὶ μαχαιρᾶ τος, ἔνθα τὰ πλεῖστα ἄ-
ξια ἰῶ αὐτῆ. καὶ μετ' ὀ πολὺ τὸν υἱὸν ἀριστόβουλον, μᾶ
στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ὅπῃ δαμασκόν, κ πτολεμαῖα τῶ
μηναίου τῶ λεγομένου, ὃς ἔστι ἰῶ τῆ πόλει χείτων.
ἀλλ' ὁ μὲ οὐδὲν ἐργασάμενος ἀπρεπὲς ἄξιον ἐ..σπρε-
ψε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται τιγράνης ὁ
τῶ ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῶ ν',
ἀφιξόμενος. τοῦτο ὤπαιρ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασίλισ-
σαν κ

ναι δὲ τὸ ἔθνος, καὶ δῶρα ἦ πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμπουσιν αὐτῷ καὶ παρίστασι, πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα βασίλισσα γὰρ σελήνη, ἡ καὶ πλειοπάτρα καλουμένη, τὴν μὲν συρίαν κατῆρχεν, ἦ καὶ ἐπήγαγε τοὺς ἐποικοῦντας δυσκλεῖ ναυ πράγματ. συνεσύχαζον δὲ αὐτῷ, καὶ ἐδόκουν χρηστὰ περὶ τὴ βασιλίσσης καὶ τῶν ἐθνους συμβαίνειν. ὁ δὲ ὑποδεξάμενος αὐτοὺς ἦ ὡς ἐξ ἡμέρας θεραπείας, ἐλπίδας ὑπέθετο χρηστάς. αὖθι ἦ τὴ Πτολεμαΐδος ἐαλωκυίας, ἀγγέλλεται τιγράνῃ, λευκόλλου διώκοντα μιθριδάτειον, εἰσεῖναι μὲν ἐξαμβρτεῖν, εἰς τοὺς ἴβηρας ἀπαφυγόντος, ἦ ἦ ἀρμενίαν παρδύσαντα πολιορκεῖν. τιγράνης ἦ ταῦτα ἀκηκοὼς, ἀνεχώρει ἦ ἐπ' οἴκου. μετ' ἦ τοῦτο τῆς βασιλίσσης εἰς νόσον χαλεπὴν ἐμπεσούσης, δόξαν ἀριστοβούλῳ τοῖς πράγμασιν ἐπιθεῖναι, ἦ νυκτὸς ὑπεξελθὼν μετ' ἐνὸς τῶν θεραπόντων, εἴη ἐπὶ τὰ φρούρια, ἵνα οἱ παῖδες κατατάχθησαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος, οἷς ἐφρόντιζεν ἡ μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδεισε μὴ δοτοθανούσης, ἐπὶ τοῖς φαρισαίοις τὸ πᾶν ἦλθος αὐτῷ ὑπαρξῃ. ὡς δὲ τὸ αὐτίκα τοῦ μέλλοντος ἐξεδέχεται τὴν ἀρχὴν ἀδελφῷ. ξυνῆν δὲ δ' ἡ γυνὴ τῇ θεραπείᾳ μόνη, λαθὼν ἐπέλιπεν αὐτὸν μὴ ἦ ἦλθε. καὶ θεῖον ἀφικόμενος εἰς ἄγαβα, ἔνθα γαλαιστὴς ἦν τῶν δυνατῶν, ὑποδέχεται θεὸς αὐτῷ. ἐν ἡμέρᾳ δὲ τῇ βασιλίσσῃ αἴσθησις γίνεται τῆς ἀριστοβούλου φυγῆς, καὶ μέχρι τινὸς, ὥστο γενέσθαι ἦ ἀναχώρησιν οὐκ ἐπὶ πατρισμῷ. ὡς μηδὲ ἧκον ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ὅτι κατειλήφει τὸ θεῖον χωρίον καὶ τὸ δεύτερον, καὶ ξύμπαντα, αὐθὶς γὰρ ἐκ ἡμέρας ἐς ἡμέραν πάντα ὑπῆγετο θεὸς τὸ σφέτερον βούλημα, τότε δὲ ἐν μεγίστῃ ταραχῇ ὑπῆρχεν ἥτε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ἤδεισαν γὰρ οὐ πάρεργα τῷ δυνάσθαι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ κρατῦναι ἦ ἀριστόβουλον ὄντα. μάλιστα δ' ἔδεισαν μὴ ποτὲ εἰσ θεῖον ἐξάγαγε ὧν παρόντων αὐτῷ ἦ οἶκοι. δόξαν οὖν τὴν γυναῖκα αὐτῷ καὶ παῖδας εἰς τὸ ὑπὸ τῷ ἱερῷ φρούριον κατάθεσθαι. ἀριστοβούλῳ ἦ ὡσὰν ἐν πολλῷ σωφαλεῖ ἤθη, ἀφ' ὧν δὴ καὶ κόσμος ἤδη βασιλικὸς ἐπῆν αὐτῷ ἦν. σχεδὸν γὰρ ἐν ἡμέραις ἑπτὰ χωρίων ἐπράτησε κ', ὅθεν ἀφορμὰς ἔσχε, στρατιὰν ἠθροίζετο ἐκ τε λιβάνου καὶ τραχωνίτιδος, καὶ τὴν μοναρχίαν. οἱ δὲ ἄνθρωποι τὸ πλεῖστον ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως ὑπῆκουν, ἄλλως ἦ νομίζοντες οἱ ξυλλέξασθαι αὐτῷ τὴν μὲν θεὸν δυσκολαίνοντα, ἐπὶ κακὸν καρπώσεσθαι ἦ βασιλείαν, ὡς αὐτοὶ τὰ κρατήσαντα θεόφασιν ἡμῖν ὄντες. τὴν ἦ ἰουδαίων οἱ φαρισβύται ἐπὶ ὑπηκόους εἰσῆσαν ἑαυτῷ ἦ βασιλίσσαν, καὶ ἐδόκουν ὑποθήσεσθαι γνώμην θεῖ τῷ ἐπιτάττειν. ἦ δὲ ἀριστόβουλον, τὸν πάντων ἤδη κυριεύειν, ὁπόσα χωρίων ἔσουτων κρατήσαι. ἄτοπον ἦ εἰ καὶ τὰ μάλιστα κάμνοι θεὸν ἐξουσίας αὐτῆς καὶ σφᾶς βουλεύεσθαι. θεμιστὸν ἦ τὸν κύδωνιον οὐ δεῖ μακροῦ σφίσιν. ἦ ἦ αὐτοὺς ἐκέλευσε συμπέμψαι ὅτι δοκοῦσι χρήσιμοι εἶναι, πολλὰς ἦ αὐτοῖς ἀφορμὰς λαβεῖν, τὸ ἔθνος ἐῤῥωμένον, καὶ δυνάμει, καὶ τὰ ἐν τοῖς χαζοφυλακίοις χρήματα. αὐτῇ γὰρ μικρὸν ἔτι μέλειν τὴν θεραπείαν, ὡς ἐκλελοίποντος ἤδη τὸ σώματος. ταῦτ' εἰποῦσα μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη θ'. τὰ ἦ σύμπαντα διώσασά γ' καὶ ὁ γυμνὸς τὴν αὐθενῆ τὸ φύλου κατ' οὐδὲν ἐπεσταλμένη. δεινὴ γὰρ εἰς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα γυναικὶ δεδαλέξειν ἔργους τότε θεραπικὸν δ' ἐν αὐτῇ γνώμης, καὶ τὸ ἀνειλέον τ' ἀεὶ πλούτειν θεῖ τὰς δυναστείας ἀνδρῶν.

A reginam & totam gentem terruit miserúntq; ad eum legatos cùm magni pretij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidē. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat vt Tigranem excluderēt. Ibi inuentum regem legati rogauerūt, vt bene sibi de regina sua déq; tota Iudæorū gēte polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo venisset ad exhibēdū sibi officiū, iussit oīa bona spare. Capta verò Ptolemaide nūciatur Tigrani, Lucullū dū persequitur Mithridatē, illū quidē non assecutū, qui iā in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressū vastare eā regionē: quo cognito ille statim domū reuersus est. Post hæc cùm regina in morbū difficilē incidisset, & visum est Aristobulo iā adesse tēpus aggrediendi negotiū, noctu egress⁹ vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quib. paterni amici erant præpositi. Iā dudū. n. molestē ferens quæ mater gerebat, tum verò cōgè magis timebat, ne illa mortua totū suum genus veniret in potestatē Phariseorū: & videbat quàm ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Cōscia verò fuit ei⁹ conat⁹ sola vxor quā domi reliquit cū liberis. ac primū venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potētibus, à quo perlibēter exceptus est. Sequēti verò luce regina sensit Aristobuli absētiā: nec tamē statim suspicata est illū ad res nouādas esse ꝓfectū. Verū posteaquā venerūt nuncij alij super alios, ꝙ iā hoc, iā illud castellum occupasset: nā vno incipiēte statim reliqua oīa in ei⁹ potestatē se dediderūt: tū demū in magna cōsternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gēs. sciebāt enī nō multū abesse Aristobulū, quin sibi vsurparet gētis sperīū: & vehemēter timebāt ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerāt. placuit igitur vt vxor ei⁹ cū liberis custoditetur in castello quod tēplo erat appositū. ad Aristobulū autē magn⁹ fiebat cōflux⁹, vt iā nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella viginti duo. in quib. habēs receptaculum, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitide & à tyrānis. homines enim semper plurib. se agglomerantes libēter obtēperabāt, sperātes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas moliētē euexissent ad dignitatis regiæ fastigiū. Iudæorum autem seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant vt præsentibus reb. aliquod expediret consiliū. Aristobulū enim iam penè totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorū opportunitatib. se autem non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite cōsultare absque illius conscientia. periculum autē iam esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent reipub. conducere. habere eos magnā facultatē, vires gentis, milites, & in ærario multā pecuniā: sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationē, nimirū deficiēte corpusculo. his dictis non multo post extremū halitū reddidit, exacto anno regni IX. vitę tertio supra septuagesimū mulier supra sexū suū egregia, vt quæ mirū in modū honorū & imperandi cupida, operibus declarauit suā industriā, quasi exprobrās viris insciti ā, qui parū feliciter administrāt respublicas

semper enim præsentibus magis quàm futuris intenta, & omnia post habendo moderatæ gubernationi, neque ab honestate neque à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non mulicbres cupiditates paulo pòst amiserit: quia & cum inimicis familiæ suę sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: quin & post obitum eius ex reliquiis malæ ipsius administrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen quàm diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandriæ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιοῦσα τοῦ μέλλοντος, καὶ πάντα δεύτερα ποιουμένη τῆς εὐκρατοῦς ἀρχῆς, οὔτε καλοῦ, οὔτε δικαίου ἕνεκά γε τούτων ἐπιστρέφετο. εἰς γοῦν τοῦτο τὸ οἶκον ἀτυχίας τὰ πρῶτα παρέσχεν, ὥστε μὴ μείζω πλείστων κινδύνων καὶ παλαιοτέρων προκτήσατο δυναστείαν, ὑπὸ θυμίας τῆς μὴ προσηκόντων γυναικὶ χρόνοις ἐκ πολλοῦ ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, ζοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἦθος αὐτῆς τιμὴν αὐτῇ προσθοῦσα, τιμὴν δὲ ἀρχικὴν ἔρημον τῆς προηγουμένων ποιησαμένη. καὶ ξυμφερόντων ἢ ἐπέπλησε καὶ ταραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μετὰ τὸν τελευτὴν τὸ βασίλειον. ἐκ μὲν ἀλλοκαὶ περ ἔτους ἄρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲν ἐν πρὸ ἀλεξάνδρας, τοῦτο ἔσχε τέλος.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ λόγῳ τῆς Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ πρὸ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντες ἤρηναν βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν. Κεφ. α.

Περὶ ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ πίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προήχθη, καὶ ὑρκανὸν φυγὴ πρὸς ἀρέταν τὸν ἀράβων βασιλέα. Κεφ. β.

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιώκει ὃ δὴ ἱεροσόλυμα. Κεφ. γ.

Τρωκανοῦ καὶ ἀριστοβούλου πρεσβεῖαι πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ.

Ὡς ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας δικαιολογούμενοι. Κεφ. ε.

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν. Κεφ. ς.

Ὡς ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις. Κεφ. ζ.

Ὡς πομπήϊος αἱρεῖ καὶ κράτος τὸ ἱερὸν, καὶ τιμὴ κάτω πόλιν, καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτοῦ. Κεφ. η.

Ὅτι σκαύρου στρατεύσαντος δὴ πέτρα βασίλειον ὄσαν τῆς ἀράβων, ἀντίπατρος πείθει τὸν ἄραβα συμμαχίαν περὶ αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ.

Ὡς ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κατατεθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς φρούριόν τι καταπλεισθεὶς πολιορκεῖται. Κεφ. ι.

Ὡς φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβὼν γαβίνιος αὖθις μάλωτον πάλιν ἀπέστρεψεν εἰς ῥώμην. Κεφ. ια.

Κράσσου καὶ τὰ δὴ παρθυαίων στρατίαν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνάβασις, καὶ σύλησις τῆς ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ.

Φυγὴ πομπήϊου εἰς ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ὄφιξις. Κεφ. ιγ.

Καίσαρος ἐπ' αἴγυπτον στρατία, καὶ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ.

Ἀντιπάτρου ἀρετὴ καὶ φιλία πρὸς καίσαρα. Κεφ. ιε.

HÆC CONTINENTVR IN IOSEPHI LIBRO DECImoquarto Antiquitatum Iudaicarum.

Post contentionem de regno inter Aristobulum & Hyrcanum, conuentum est vt Aristobulus regnaret: Hyrcanus priuatam vitam degeret. Cap. I.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. Cap. II.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma. Cap. III.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium. Cap. IV.

Quomodo Hyrcanus & Aristobulus apud Pompeium de regno disceptauerint. Cap. V.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit. Cap. VI.

Hyerosolymitani portas Romanis claudunt. Cap. VII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat. Cap. VIII.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo feriit. Cap. IX.

Alexander à Gabinio victus in quodam castello oppugnatur. Cap. X.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur. Cap. XI.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & sacrilegium. Cap. XII.

Pompeij in Epirum, & Scipionis in Syriam aduentus. Cap. XIII.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & quàm fideli Iudæosum opera adiutus sit. Cap. XIV.

Antipatri res gestæ, & cum Cæsare amicitia. Cap. XV.

Καίσαρος ὑπὲρ σολαὶ καὶ δόγματα συγκλήτου περὶ τῆς πρὸς ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις.
Οπ αὶ πάτρος τοῖς παρὰ ἡρῴδη μὲν τὴν γαλιλαίας τρόπον, φασαήλῳ δ' ἐπίτροπα τὰ ἱεροσολύμων. καὶ ὡς σέξτος καῖσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν ἡρῴδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ.
Ως κάσσιος τὰ τῶν ἰουδαίων διακόσια, καὶ τάλαντα πρὸ ὠτῶν παρ' αὐτῶν εἰσεπράξατο. Κεφ. ιη.
Ως μάλιχος ὑπεβάλλετο, αὐτὸν πάτρον αἰτῶν φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ.
Ως ἡρῴδης ὑπεκύλαντος αὐτῷ κασσίου τὸ μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ.
Ως αὐτίγονον τὸν ἀριστοβούλου βουλόμενον ἀπὸ τῶν τυρίων τυράννου ἡρῴδης ἀπαντήσας τρέπει τε καὶ τῆς ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα.
Οπ ἡρῴδης ἐν βιθυνίᾳ μεγαλοπρεπῶς πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν αὐτώνιον, ἀφ' οὗ τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ βουλευσαμένους οὐκ ἐδέξατο. Κεφ. κβ.
Πῶς αὐτώνιος εἰς συρίαν μεγαλομόλμως ἡρῴδην καὶ φασάηλον τετραρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ.
Στρατεία παρθων εἰς συρίαν, καθ' ὧν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν αὐτίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ.
Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε.
Ως ἡρῴδης εἰς τὴν ῥώμην μεγαλομόλμως ἀπεδήμησε· καὶ ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας. Κεφ. κς.
Ελκους ἡρῴδην ὑπὸ ῥώμης καὶ μάχη πρὸς αὐτίγονον. Κεφ. κζ.
Πῶς ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρῴδου αὐτίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη.

Cæsaris literæ, & senatusconsulta de Iudæorum amicitia. Cap. XVI.
Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimẽ committit: & quòd Sextus Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit. Cap. XVII.
Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit. Cap. XVIII.
Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit. Cap. XIX.
Herodes iussi Cassij Malichum dolo interficit. Cap. XX.
Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum è Iudæa pellit. Cap. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat, quo factum est, vt ille accusatores eius non admiserit. Cap. XXII.
Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaëlo tetrarchas constituit. Cap. XXIII.
Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducunt. Cap. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phasaëlum captiuos abducunt. Cap. XXV.
Herodes Romæ à Senatu Iudææ rex declaratur. Cap. XXVI.
Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum. Cap. XXVII.
Antigonus à Sosio & Herode opprimitur. Cap. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSQVARTVS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quę deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes quàm ne quid vel per ignorantiam vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscuratum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio, ne suam fidem sequentes fallant & inducant in errorem aliquem. Cùm igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit. in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antè diximus. reliqui etiam eius factionis homines cùm victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & fratrem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptáque fide, iunctísque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Αριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβαίντες ἐκεῖνα βασιλεύῃ μὲν ἀριστόβουλος, ὑρκανὸν δ' ἰδιωτεύειν.

ΤΑ μὲν οὖν περὶ ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ διηλώκαμεν. τὰ δ' ἑξῆς ἀκόλουθα καὶ πρέποντα νῦν ἐρεῖν, οὐκ ἄλλου τινός, ἢ τοῦ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν πεπραγμάτων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ δι' ὀλιγωρίαν ἁμάρτημα τῆς μνήμης, προμηθούμενοι. τὸν μὲν ἰσορίαν καὶ τὸν μύσιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πεφιλοτίμηται δι' τὴν ἀρχαιότητα δίκαιον, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ὄζιν ἔχει τῶν ἐνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀναγνωσομένοις ἔχειν, ὡσὰν μὴ χαρίεις τινὸς, καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπρέπειαν παραλαμβάνοιεν. πάντων δ' μᾶλλον, τῆς ἀκριβείας τοῖς συγγραφεῖς σοφίζεσθαι δεῖ, καὶ τοῦ ταληθῆ λέγειν τοῖς πρὸ ἐν ἐπίστασιν αὐτοῖ, πιστεύειν αὐτοῖς μέλλωσι. ἀρξαμένου τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης ὑρκανοῦ τῷ γ' ἔτει τῆς ζ καὶ ὁ πρὸς τοὺς ἐν Ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος ῥωμαίων κοίντου ὀρτησίου, καὶ κοίντου μετέλλου, ὃς δὴ καὶ κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον δίδυς ἐκφέρει πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλος, καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γιγνομένης πρὸς ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, οὐ γιγνομένου, φόβῳ πρὸς τὸν ἀριστόβουλον ὑρκανὸς, ἐν θαρσυνίβαινε κατειρχθαι τὸν ἀριστοβούλου γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς καθὰς προειρηκαμεν. καὶ τοὺς ἀπιστασιώτας δὲ καταφυγόντας εἰς τὸν τοῦ ἱεροῦ περίβολον, αἴρει προσβαλών. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τὸν ἔχθραν ὅτι τοῦ βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδεῶς τὸν ὑπάρχουσαν αὐτῷ κτῆσιν. ταῦτα ὅτι τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταπασάμενοι τῷ πλήθους παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑρκανὸς δ' ὡς ἰδιώτης, εἰς τὸν οἰκίαν τοῦ ἀριστοβούλου.

Περὶ

Κεφάλαιον Β'.

Περὶ Ἀντιπάτρου τοῦ γένους αὐτῶ, καὶ πῶς ἔσπευσεν εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ περιποιήσασθαι, καὶ ὡς καὶ φυγὴ παρὰ Ὑρκανοῦ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα.

ΦΙλος δέ τις Ὑρκανῶ ἰδουμαῖος Ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν δυτερῶν χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστὴς, ἀλλοκότως εἶχε πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, ὅτι τῶ πρὸς Ὑρκανὸν εὔνοιαν. Νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς, τῶ τὸν ἐξ ἡλίους ὄντα τῶν Ἰουδαίων, τῶν δὲ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὲ λέγ χαριζόμενος ἡρῴδη τῶ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς ἡγουμένῳ. ὡς δ' καὶ ἐφ' ἑτέροις δηλώσομεν. ἔσχε πάντως ὁ Ἀντίπατρος, Ἀντίπας τὸ πρῶτον καλεῖτο, καὶ τῶ παρ' αὐτοῦ τοῦτο ἐπωνύμια. ὃν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ στρατηγὸν ἀποδειξάντων ὅλης τῆς Ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμόρους Ἄραβας καὶ Γαζαίους, καὶ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ἐξιδιωσάμενον δωρεαῖς. τὸν μὲν οὖν τοῦ Ἀριστοβούλου δυνασείαν ὀνειδίζοντες Ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μήτι παθὴ διὰ τὸ φρὸς αὐτὸν μῖσος, ὑποπτεύοντας κρύφα κατ' αὐτοῦ διαλεγόμενος τῶ Ἰουδαίων τοὺς δυνασεύοντας, ἄδικον εἶναι λέγων φθονεῖσθαι Ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν ταύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὸν ὄσαν ἐκεῖνα διὰ τὸ πρεσβεῖον. τέλος τε συνεχῶς φρὸς τὸν Ὑρκανὸν ποιούμενος διατελῶν τὰς λύσεις, καὶ ὅπ κινδυνεύσοι τῆ ζωῆ, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τὰς δὲ φίλας τοῦ Ἀριστοβούλου μηδένα φοβεῖσθαι καιρὸν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀπελθεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τέλος Ὑρκανὸς ἥπιος ἦν τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ διαβολὴν δι' ὑπόπτου ἂν προσιέμενος ῥᾳδίως. ἐπεὶ ἦν αὐτῶν τὸ ἀπρόσεκτον καὶ τὸ παρημελημένον τῆς διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀγχίνοια καὶ ἀνδρεῖον δοκεῖν. τῆς δὲ ἐναντίας φύσεως ἦν Ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐνταῦθα τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, καὶ φροσέχοντα ἑώρα τοῖς λόγοις τὸν Ὑρκανὸν, καὶ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας πλατόμενος καὶ διαβάλλων φρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλον, ὡς κλεῖναι θέλοντα, καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθῃ φρὸς Ἀρέταν αὐτῶ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν Ἀράβων βασιλέα. φαθέντι γὰρ καὶ αὐτὸς ἔσεσθαι σύμμαχος ὑπισχνεῖτο. ὁ δὴ ταῦτ' ἀκούων ἔλεγε, συμφέρον εἶναι τὸ φρὸς τὸν Ἀρέταν ἀποδραναι. ἔστι δὲ ὅμορος τῆ Ἰουδαίᾳ ἡ Ἀραβία. καὶ δὴ πέμψας φθάνει τὸν Ὑρκανὸς φρὸς τὸν Ἀράβων βασιλέα, τὸν Ἀντίπατρον, λαμβάνων πίστεις, ὡς ἂν ἐκδῶσι τοῖς ἐλθοῦσιν ἱκέτην αὐτὸν ἡγούμενον. λαβὼν δὴ τὰς πίστεις ὁ Ἀντίπατρος, ὑπέστρεφε πρὸς Ὑρκανὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀλίγον ἀφανῶς λαβὼν αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν νύκτωρ, καὶ πολὺν ἀνύσας ὁδὸν, ἦκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν κεκλημένην Πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια τοῦ Ἀρέτα. μάλιστα δ' ἂν φίλος τῶ βασιλεῖ, κατάγειν τὸν Ὑρκανὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεκάλει, καὶ τὰδ' ἑκάστης ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ ἀνιείς, ἀλλὰ καὶ δωρεαῖς περιέμενος, πείθῃ τὸν Ἀρέταν. ἐμὲν ἀλλὰ καὶ Ὑρκανὸς ὑπῆρχετο αὐτῶ καταχθείς, καὶ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, δώσειν τήν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς Ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῶ Ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, Μήδαβα, Ναβαλλώ, Λιβιάς, Θαραβασά,

Cap. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

AMicus autem quidam Hyrcani Idumæus nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quòd ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primùm vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quē ab Alexandro rege & eius vxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multísque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eùm propter mutuam simultatem, clancularijs obtrectationibus effecit vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vsurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, cúmque ætatis prærogatiua spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret: amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret. quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cùm igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandem vrgendo ægrè obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: ídque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad regem, acceptúrus ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò pòst assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quàm erat Aretæ regia: & quòd esset regi amicissimus, rogabat eum vt Hyrcanum in III. Iudæam restitueret, & instando quotidie dandóque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa,

Agilla, Athone, Zoara, Oronæ, Matiſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

A ἄγαλλα, ἀθώνη, ζώαρα, ὀρώνη, μάειστα, ῥύδδα, λούσα, ὄρυβα.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens quinquaginta millia pedeſtris ſimul & B equeſtris exercitus, móxque vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuante Hyreanum etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur inſtante azimorum feſto quod C Paſcha vocamus, optimates Iudæorum relicta ſua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias vir iuſtus & Deo carus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras ſe abdidit. ciuile bellum præſentiens, hūc in caſtra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Ariſtobulum, & quotquot eius factionem ſequebantur: id cùm diu recuſans cogeretur à turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus vniuerſi huius mundi rex, quoniam & hi qui mecum ſtant tuus ſunt popul⁹, & qui oppugnantur tui ſacerdotes ſunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt cum quidam ex Iudæis viri perditi, & obruerunt lapidibus, quam crudelitatē Deus vltus eſt continuo, cædiſque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus E oppugnatur cum ſacerdotibus, ſuperuenit Paſcha, in quo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. quibus quia carebant obſeſſi, rogauerunt ſuos tribules vt accepta quantam poſtularent pecunia, victimarum copiam ſibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiſerunt precium. at illi accepta pecunia non reddiderunt F victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, orauerunt Deum vt pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συμβιάζεται εἰς ἱεροσόλυμα.

ΤΟύτων αὐτῷ τὴν ὑποχέσεων γενομένων, ἀρέτας ἐστράτευσεν ὅπλων ἀριστόβουλον, μετὰ μυριάδων ἱππικοῦ ἅμα καὶ πέζης στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετ' τὴν νίκην φεύγοντων αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ ἀριστόβουλος, ἔφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τὴν ἀρέβων βασιλεὺς πᾶσαν τὴν στρατιὰν ἀγαγών, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προσιστάμενου καὶ τὸ δήμου τῷ ὑρκανῷ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ στρατόπεδα τῷ ἀράβων καὶ τῷ ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐνέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γενομένων κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς ἣν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς αἴγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλής, ὃς αἰθρείας ποτὲ οὔσης ὗσε κατὰ τὴν εὐχὴν λύσας αὐχμόν, καὶ γῆ ὑόμενος ἐπήκοος ὁ θεὸς ὢν, ἔκρυψε ὠμὸν ὀργὴ τὸν τῶν κακῶν ὁρᾶν δυνάμενον. οὗτος κρυπτόμενος εἰς τὸ στρατόπεδον τῷ ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἐπαυσε τὸν αἰθρείαν δι' ἄμβλυος, ἵν' οὕτως ἀρὰς κατὰ ἀριστοβούλου καὶ τῷ συστασιαστῶν αὐτοῦ ἐπιθῆται. ἐπεὶ δὲ αἰπλέγων καὶ θαμυτύμβῳ ἐβιάσθη ὑπὸ τῶ πλήθους, τὰς μέσος αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νῦν ἑστῶτες σοὶ λαός ἐστι, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δὲ ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνοις ἀκοῦσαι, μήτ' ἐκείνων ἀὐτοῖς θαλεῖν. καὶ τὴν μὲν ταῦτ' ἀξίαμον ἔσεισάντες οἱ πονηροὶ τῷ ἰουδαίων κατέλυσαν. ὁ δὲ θεὸς ταύτης αὐτοῖς θαλασσῶμα ἐπεμορήσατο τῆς ἀμότητος, καὶ δίκλω εἰσεφέρατο τὸ ὀνίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων γὰρ τὴν ἱερέων καὶ τὸ ἀριστοβούλου, συνέβη τὴν ἑορτὴν θησιῶν τὴν καλουμένην φάσκα, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ὑποτρωθεὶς δὲ θυμάτων οἱ περὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἠξίωσαν αὐτοῖς τοὺς ὁμορφύλους θαλασσεῖν, χρήματα λαβόντας ἀπὸ τῶν θυμάτων ὅσα θέλουσιν. τῶν δὲ, εἰ βούλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ἀπ' ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελευόντων, προθύμως ὅπερ ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέσχοντο, καὶ δι' τῶν τειχῶν καθιμήσαντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς τοῦτο πονηρίας ἦλθον ὥς τε θαβεῖν τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ πρὸς τὴν θυσίαν μὴ θαλόντας τοῖς δικαίοις. θαυμασθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς, ἤνξαντο τῷ θεῷ, δίκλω αὐτῶν εἰσφέρασθαι θαλὰ τῶν ὁμορφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τὴν πικρείαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ βίαιον ὅπεπεμψας, τὸν καρπὸν ἀπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸ μόδιον τοῦ σίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν πεντεκαίδεκα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Υρκανοῦ καὶ ἀριστοβούλου πρεσβεῖαι πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπει καὶ σκαῦρον εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἐπὶ τιγράνην. ὁ δὲ ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲν καὶ μετέλλον τεθνεῶτε τὴν πόλιν ἠρηκότας εὗρεν, αὐτὸς εἰ τὴν ἰουδαίαν ἐπείγετο. ἐνδιαφερόμενοι δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτὸν τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ συμμαχεῖν ἀξιοῦντων ἑκατέρῳ. ὑπισχνεῖτο δὲ ἀριστοβούλῳ μὲν, ὁ δώσων τάλαντα, τὸν δ' ὑρκανὸν τούτων ἐλάττονα παρέξων, ὡς εἰκὸς· ἦν γὰρ ἀπλοῦς καὶ μεγαλόψυχος ἦν, καὶ μᾶλλον ἐξίων τυγχάνειν. ὁ δὲ καὶ πάνυ λῦπος καὶ γλίχεσθαι δοκῶν μᾶλλον τὸν ἀδελφὸν ἐκβαλεῖν ἐπαγγελίαις. οὐ γὰρ ἴσον ἐδόκει βίᾳ πόλιν ἑλεῖν, ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν καὶ δυνατὴν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μετὰ τῶν ναβαταίων πλήθους, οὐκ ἐπὶ πρὸς πόλεμον ἐγκεκινημένους. τούτῳ τοίνυν πρόσθεν ὁρμῶντες ἐκ τὰς πρεσβείας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὴν ἀρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν ῥωμαίων ἀποδείξεσθαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τὴν ἀρέταν καὶ ὑρκανὸν ἐστρατευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὅπου τὸν καλούμενον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει σὺν ἑπτακισχιλίοις τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε κηφαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ὑπὲρ τῆς βασιλείας διεκρίνοντο.

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ πομπήϊος εἰς δαμασκὸν ἀφικόμενος, καὶ κοίλην συρίαν διιὼν τὸν, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης συρίας καὶ αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἔπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων μεμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ στράβων ὁ καππαδόξ λέγων οὕτως, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσοῦ τετρακισχιλίων. καὶ δὴ τῆς ἰουδαίας ἦν ἄμπελος, εἴτε κλῆμα, τερπολεῖν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διὸς τοῦ καπετωλίου, ἐπιγεγραμμένον ἔχον ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν ἰουδαίων βασιλέως. ἐπιμνηθῆναι, πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τῶν ἰουδαίων δυνάστην. μετ' οὐ πολὺ δ' ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, αὐτίπατρος μὲν ὑπὲρ ὑρκανοῦ, νικόδημος δ' ὑπὲρ ἀριστοβούλου. ὃς δὲ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, γαβινίου μὲν πρότερον, σκαύρου δ' ὕστερον, τὸν μὲν ἑξακόσια, τὸν δὲ τριακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθροὺς δὲ τούτους αὐτῷ κατεσκευάζων. κελεύσας δ' ἥκειν τοὺς διαμφισβητοῦντας, ἐπισκήψας τὸν ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν χειμαδίων, ὥρμησεν ὅπῃ τὸν δαμασκηνὸν, καὶ τὸν τὴν λύκον ἐν παρόδῳ τὸν ἐπαμείᾳ κατέσκαψεν· ὃν ὁ κυζικηνὸς ἐπέσχεν αἰτίαν. καὶ τὸν πολεμαίου τὸν ὠμναίου χωρὶς κατενόησεν αὐτὸς ποιησόμενος, καὶ ὕστερον ἐλαττόνος δουσίου τὸν ξιπολίζου τὸν πελεκαθρίτου, οὓς παρ' ἡμῶν δώρων ἐτύγχανεν αὐτῷ,

Cap. IV.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

INterea Pompeius Scaurum misit in Syriam, ipse in Armenia distentus bello, quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damascum venit, recèns captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt obuiam, tã ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cùm Aristobulus polliceretur cccc. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cùm maiora quàm frater in petrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denuncians Aretæ vt recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæsis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

Cap. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regio discepterauerant.

NOn multo autem post cùm Pompeius Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atq; Iudæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus τερπολὴν, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiã nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri regis Iudæorum: extimabatúrque quingentis talentis. fertur autem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulo pòst iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos qui acceperant pecuniam, primùm Gabinius, deinde Scaurus, ille ccc. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cùm iussisset eis ad se disceptatorem venire, incunte verè copiis ex hybernis reuocatis in Damascenum agrum profectus est: obitérque arcem in Apamia diruit, quàm Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem considerauit, viri nexij non minus quàm fuerat Dionysius Tripolitanus, qui securi percussus est, affinitate etiam ei coniunctus

mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella Damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit, & eorum principes: qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vetuſi Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vt eam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quòd cùm maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eum è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuę gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimoniũ citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamantáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violẽtia dimiſit eos placidè: promittens ſe vẽturum in eorum ditionem, quam primum inſpexiſſet res Nabathęorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſſis profectus eſt ad oppidum Delium, & inde in Iudæam ſe contulit.

χιλίοις μὴν τοῖς ταλάντοις ἐξωνησαμένῳ τὸν ἐπ' αὐτῷ ἀμύητον τιμωρίαν, οἷς Πομπήϊος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδα χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ Ἰουδαῖος. ἐλθὼν δὲ τὰς πόλεις τὴν τε ἡλίου πόλιν καὶ τὴν χαλκίδα, καὶ τὸ διεῖργον ὄρος, ὑπερβαλὼν τὴν κοίλην συροφοινικίαν συείας, ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς δαμασκὸν ἦκεν. ἔνθα δὲ καὶ τὴν Ἰουδαίων διήκουσε καὶ τὴν ἡγουμένων ἀσπόν, οἳ περὶ τε ἀλλήλους διαφέρονται καὶ ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος περὶ ἀμφοτέρους. τὸ μὲν ἐκ ἀξιοῦν βασιλεύεσθαι, πάτριον δὲ εἶ τοῖς ἱερεῦσι τοῦ θεοῦ τιμωμένοις παρ' αὐτοῖς θεῷ προστατεῖν. ὄντας δὲ τούτους ἀπογόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως καὶ δοῦλοι γένωνται. ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἁρπασθείη τὸ πρωτεῖον ὑπ' ἀριστοβούλου, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὑτῷ, τὰ δὲ ἄλλην βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ πειρατήρια τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῦτον εἶ τὸν συστήσαντα διέβαλλεν. οὐκ ἂν οὐδὲ ἀποστῆναι λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιος τε καὶ ταραχώδης ὑπῆρχεν. συνηγόρουν δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων Ἰουδαίων αὐτὸν παῖζειν ἀποφαινόμενοι. ὁ δὲ τὸν μὲν ὀκνῆσαι αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, τὸν ἐπείπον φύσιν ἠπάτα ἀπρεπέστερον οὖσαν, καὶ διὰ τοῦτ' ἀποφαίνων. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόβῳ τοῦ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆναι τὴν ἀρχὴν, ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν ὑπελθεῖν. προστατεύειν δ' αὐτὸν, τοῦτο ὅπερ καὶ ἀλέξανδρον τὸν πατέρα. καὶ δὲ μάρτυρας τούτων ἐκάλει τοὺς υἱοὺς καὶ σωφρονεστέρους, ὧν ἐθελυτίζοντο τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ὡς περὶ διπλῶν ὑφίξοντας, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν προϊόντες ὑπέκειντο. πομπήϊος δὲ τούτων ἀκούσας, καὶ κατηγορίας ἀριστοβούλου βίαν, τὸ μὲν αὐτοὺς ἀπέπεμψε διαλεχθεὶς πρέπως, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ τῶν ναβαταίων πράγματα ἴδῃ. τῶν δὲ ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύοντα ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τοῦ χώρου ἀποστὰς καὶ διακλεισθεὶς τῆς παρόδου. ἔτυχε μέν τι τοῦτο οὐκ ἀριστοβούλου γνώμενον. οὐ γὰρ ἀκαμεῖναι οὐδὲν ἂν διελίχθη πρὸς αὐτὸ πομπήϊος, εἰς δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupauerit.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteráque Syria copiis auxiliaribus, aliiſque Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeij rurſum in arcem ſe recepit. idque iterum & tertiò fecit, ſimul

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χειμάῤῥῳ τὰ φρούρια παρέλαβεν.

ΟΡγίζεται δὲ διὰ τούτους πομπήϊος, καὶ τὸν διὰ τοὺς ναβαταίους πόλεμον στρατεύσας, ἐπὶ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας διήκουσε, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐς σκύθους ἦλθεν διὰ τὸν ἀριστόβουλον. ἐκ δὲ σκυθῶν μεσόγαιαν πόλιν καὶ εὐθὺ πόλιν εἰς κορέας ἦκεν, ἵνα ἔζιν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας ἀξίωτα τῷ μεσογείῳ, ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστοβούλου συμπροθυμότερος, πέμψας διέλυσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ σκαμοσάτων πολλῶν καὶ πολεμίων ῥωμαίοις κάτοχος, καὶ δυσπολιόρκητος ὢν πρὸς τὰ ἀνθρώπινα ἀφ' ἧς ἀρχῆς, πόλιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τὴν ἀβαὴν πομπήϊος συλλαβὼν τῆς ἴσης, ἄλλα μὲν

A

B

C

D

E

VI.

F

G

μὴν τ' κολακεύων ὑπ' αὐτὸ δὴ τ' βασιλείας ἐλπίδα, καὶ πρὸς ἕκαστον ὧν ἐκέλευσε πομπήϊος ὑπακούειν ὑποκεινόμενος. ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ὑπὸ τὸ μὴ κωλύειν αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ παρασκευάζόμενος, διδοὺς μὴ τὴν ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν περιστῆναι. κελεύοντος δὲ πομπήϊου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, καὶ τοῖς φρουρὰρχαις ἐπιστέλλειν τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ, παραδώσειν δὲ ἄλλως ἀφειρέθη, πείθεται μὲν, συναναχωρεῖ δὲ ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἐν παρασκευῇ τοῦ πολεμεῖν ἦν. καὶ μετ' οὐ πολὺ πομπήϊος παραπαρὼν ἐπ' αὐτὸν ἄρασι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενος πρὸς ἀκρότοπον, τὴν μυθριδάτου πόλιν ἐμιμοῦντο, ὃς φαρνάκου τοῦ παιδὸς αὐτὸ ὠνομάκει.

A spe regni Pompeio obsecundãs, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non traditurus alioquin: paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo pòst Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Põto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

Κεφάλαιον ζ'.

Ως ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

Cap. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ΜΕτὰ πεδιυσάμενος δὲ ὅθι ἱεριχοῦντα, οὗ τ' φοίνικα ἔφεσθαι συμβέβηκε, καὶ τὸ ὀποβάλσαμον μύρον ἀπορώτατον, ὃ τῷ θάμνων τεμνομένων ξὺν λίθῳ ἀναπιδύει ὥσπερ ὀπὸς ἔνθεν ὅθι ἱεροσόλυμα ἐχώρει. καὶ μετανοήσας ἀριστόβουλος, ἀφικνεῖται πρὸς πομπήϊον. καὶ χρήματα διδοὺς, καὶ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλει πιέσασθαι τὸ πολέμιν, καὶ ποιεῖν μετ' εἰρήνης ὅπ βούλεται. συγχωρεῖ δὲ πομπήϊος αὐτῷ δωρούμενος, πέμπει γαβίνιον καὶ στρατιώτας, ὅθι τε τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν, οὐ μὴν ἐπράχθη τι τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ γαβίνιος τῆς τε πόλεως ἀποκλεισθεὶς, καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τῷ ἀριστοβούλου στρατιωτῶν οὐκ ἐπιτρεφάντων τὰ συγκείμενα γενέσθαι. ὀργὴ δὲ ὅθι τούτοις πομπήϊον λαμβάνει, καὶ τὸν ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ κατασήσας, αὐτὸς ὅθι τὴν πόλιν ἤρχετο, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἔσαν ὀχυρὰ, μόνῳ δὲ τοῦ βορείου μέρει φαύλως ἔχουσαν. ἐπῆρχετο γὰρ αὐτῶν φάραγξ ἐπιρρεπὰ τε καὶ βαθεῖα ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ ἐπιβόλῳ καρτερῷ πάνυ τετειχισμένον.

B

C

D

VIII.

Ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantùm è septentrionali latere iniuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur.

Κεφάλαιον η'.

Ως πομπήϊος αἱρεῖ κρατῶν τὸ ἱερὸν & τὴν κάτω πόλιν, καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτῶν.

Cap. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

ΗΝ δὲ τοῖς αὐθρώποις σύνδρομος στάσις, οὐχ ὁμογνωμονούντων πρὸς τοὺς ἐνεστῶτας, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἔδοξε παραδιδόναι πομπήϊῳ τὴν πόλιν, οἱ δὲ τὰ ἀριστοβούλου φρουροῦντες ἀποκλείειν τε καὶ πολεμεῖν παρῄνουν, τοῦ κρατεῖν ἔχεσθαι δεδεμένοι. φθάσαντες δὲ οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν γέφυραν ἀπ' αὐτοῦ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοψαν, εἰς πολιορκίαν δ' ἐπιζόμενοι. οἱ δὲ ἔπεσι δεξάμενοι τὴν πόλιν, ἐπεχείρησαν πομπηίῳ τὴν τ' πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. πομπήϊος δὲ πείσαντα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατῷ, τὴν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια ἐφεύρει, καὶ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ ἱεροῦ ὠχύρου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγοις συμβατηρίοις τοῖς ἐντὸς προσέφερεν. οὐχ ὑπακουόντων δὲ εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, τὰ πρὸς ἑσπέραν ἐτείχισε χωρία, πρὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπήϊος δὲ ἑστὼς στρατοπεδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἦν ἐπιμαχον. ἀνεσήκωσαν δὲ καὶ ἐνταῦθα μεγάλους πύργους, καὶ τάφρος δ' ὀρώρυκτο, καὶ βαθεῖα προτείχισμα φάραγγι. ἀπερρώγει γὰρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τῆς γαφύρας ἀπατεμαμμένης

E

F

G

Rr 3

qua parte Pompeius erat cum ſuo contuber-
nio.erigebántque quotidie magno labore ag-
gerem Romani,cędentes circumquaque arbo-
res, quod opus vbi perfectum eſt, ægrè com-
pleta foſſa propter immenſam altitudinem,ad-
motis machinis à Tyro aduectis, quaticbat tē-
plum ſaxis miſſilibus. ſed niſi patrius nobis
mos eſſet per otium ſeptimum quemque diem
exigere,non potuiſſent abſoluere aggerem ve-
tantibus aduerſariis. prohibere enim vim in-
ferentes lex permittit, ſed opus facientem ho-
ſtem impedire nos nō ſinit, quod vbi animad-
uerterunt Romani, ſabbatis neque eminus in-
ceſſebant telis Iudæos, neque manus cum eis
conſerebant:tantùm erigebāt aggerem & tur-
res,machináſque admouebāt, vt eius poſtridie
aduerſus nos vti poſſent. Facile eſt autem vel
hinc diſcere,quanta pietate Deum colamus,&
quàm obſeruantes legum ſimus,quandoquidē
oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus
ſolemnia peragerentur ſacrificia,bis per ſingu-
los dies mane & circa nonam horam ſuper al-
tari immolantibus noſtris ſacerdotibus, ac ne
in extremo quidem diſcrimine ſacra intermit-
tentibus.etenim capto templo tertio demum
menſe,die iciunij, CLXXIX.Olympiade.C.An-
tonio,M.Tullio Cicerone Coſſ.hoſtis quidem
irrupens iugulabat omnes obuios:illi verò ni-
hilominus ſacris operabantur, neque metu
mortis,neque iam cæſorum multitudine ab-
ſterriti,paſſuri quicquid liberet victori potius
quàm deſerturi altaria, aut aliquid omiſſuri
præſcriptum patriis legibus. quòd autem hæc
non famula ſit in pietatis laudem conficta, ſed
rei veritas,atteſtantur omnes qui res à Pom-
peio geſtas conſcripſerunt,& in his Strabo, ac
Nicolaus, Romanæque conditor hiſtoriæ T.
Liuius. Nam concuſſa turri maxima crebris a-
rietis ictibus, collapſaq; & ſecum ruinam tra-
hente muri proximi,certatim infuderunt ſe
hoſtium agmina.ſed primus euaſit per ruinas
Cornelius Fauſtus Syllæ filius, ſequēte cohor-
te militum.mox alia parte Furius centurio cū
ſuis manipularibus:& inter vtrumque Fabius
& ipſe centurio cum manu ſuorum valida.
Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæo-
rum alij à Romanis confoſſi cadebant, alij
mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta ſe
metipſos iactabant,aut ſubiectis in ædes ig-
nibus concremabantur,non ſuſtinentes ſpectare
quæ patrabantur ab hoſtibus. ceciderunt è Iu-
dæis duodecim millia. Romanorum perpauci
deſiderati ſunt. Captus eſt Abſalom⁹, patruus
ſimul & ſocer Ariſtobuli.Læſa etiam eſt non
mediocriter templi religio, humanis antehac
nec veſtigiis,penetrati, nec oculis. Introgreſs⁹
eſt enim in illud Pompeius,& vnà cum eo nō
pauci alij, & inſpexerunt quę nefas eſt videre
niſi ſolis ſacerdotibus. cúmque intus eſſent ex
auro menſa & candelabrum & pocula, & o-
doramentorum magna copia,præterea in the-
ſauris ſacræ pecuniæ circiter talentorum
duo millia, nihil horum præ pietate attigit,
ſed hic quoque ſui ſimilis fuit,& nihil cōmiſit

A ἐφ' οὗ διῆγε πομπήϊος. καὶ τὸ χῶμα ὁσημέραι πολλαπλασιούμενον ἐμήκυνετο, τμημάτων τὴν πόλιν ὅλην ῥωμαίων. καὶ ἐπειδὴ τὸ ἔρυμα ἱκανὰς, μάλις πληθύσης τάφρου δεῖ βάθος ἄπεφερε, μεγάλαις μηχαναῖς καὶ ὀργάνοις ἐκ τύρου κομισθέντα, βλητήσας κατέσκαπτε τὸ ἱερὸν τοῖς πυροβόλοις. οἱ δὲ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀργεῖν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα, κωλυόντων ἐκείνων. ἄρχοντας γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας
B ἀμυνάσθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δὲ τι δρῶντας τοὺς πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὃ δὴ καὶ ῥωμαῖοι συνιδόντες, κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας αἷς δὴ σάββατα καλοῦμεν, οὔτ' ἐβαλλον τοὺς ἰουδαίους, οὔτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπήντων. χωὰν δὲ καὶ πύργους ἐπίσασιν, καὶ τὰ μηχανήματα προσῆγον, ὡς τοῦ αὐτοῖς εἰς τὴν ὕστερον ἐπιοῦσαν ἕτοιμα ταῦτα εἴη. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τιμῶν ἀφροβολιῶ ἧς ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείας, καὶ τιμῶ φυλακῶ τῆς νόμου, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας, δεῖ φό-
C βου ἐμποδίζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς τῆς ἡμέρας πρωΐ τε καὶ περὶ ἑσπέραν ὥραν, ἱερουργούντων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' ἐν τῷ περὶ τὰς προσβολὰς δύσκολον ὄν, τὰς θυσίας παρεῖσθαι. καὶ γὰρ ἁλούσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῆς νηστείας ἡμέρᾳ τῇ τῶν ἑβδομήκοντα καὶ ἑβδομηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ὀλυμπιάδι, ὑπατεύοντων γαΐου ἀντωνίου, καὶ μάρκου τυλλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι μὲν ἐπεπτώκεσαν, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ
D περὶ τὰς θυσίας οὐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέλουν, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τῆς ψυχῆς, οὔτε ὑπὸ τῶ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἐπαγκαθέντες ὑποδραίαν. πᾶν δ' ὅτι δίοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐτοῖς ὑπομενεῖν τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομίζοντες. ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὃ δὴ οὐ λόγῳ παύσε μόνον ὄζιν ἐγκώμιον φιλοθεΐας ἐμφανίζον, ἀλλ' ἀληθείᾳ, μάρτυρες οἱ τὰς κατὰ πομ-
E πήϊον πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς καὶ στράβων καὶ νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις, τίτος λίβιος, ὁ τῆς ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ δὲ τοῦ μηχανήματος προσπεσόντος, σεισθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύργων κατέπεσε, καὶ παρέῤῥηξέ τι χωρίον, εἰσεχέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δὲ αὐτῶν κορνήλιος φαῦστος σύλλα παῖς σὺν τοῖς ἀπ' αὐτοῦ στρατιώταις ἐπέβη τοῦ τείχους. μεθ' δὲ αὐτὸν, φούριος ἑκατοντάρχης, ἅ-
F μα τοῖς ἑπομένοις καὶ θάτερον μέρος. ἤδη μέσων δὲ φάβιος καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης σὺν σφίσι καρπεφόρους δ' ἦν τοῦτο ἀπάντων. καὶ τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ὑπὸ ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀπήρτησαν. εἰσὶ δ' οἳ καὶ χρημάτων ἑαυτοὺς ἔῤῥιψαν, καὶ πῦρ ἐνέντες εἰς τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, τὰ γενόμενα καρτερεῖν οὐκ ὑπομένοντες. ὅπερον δὲ, τῶν μὲν ἰουδαίων, εἰς μυρίους καὶ δυχιλίους, ῥωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἐλήφθη δὲ αἰχμάλωτος καὶ ἀφαλώμος, θεῖος ἄμα καὶ πενθερὸς ἀριστοβούλου. παρεμνομήθη γὰρ οὐ μετὰ θεὸν τὸ ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα καὶ πρὸν χρόνῳ καὶ ἀόρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ πομπήϊος, καὶ τῶν θεὸν αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ ἦδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δὲ τετραπόζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χρεὶς δὲ τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καὶ τούτῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως

ἔσωσεν

ἐπορεξεν ἀρίτης. τῆτο ὑστεραία καθαίρεν ὁ Ἀντίγονος τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπόλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἀπέφερεν τῷ θεῷ, τέως ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, ὅτε τὰ πάλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τὸν χώρον ἰουδαίους ἀρίστοβούλῳ συμπολεμοῦν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς αἰτίους τῦ πολέμου, τῆς πολέως ἀφεῖλε. τὸν δὲ φαῦσον καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος ῥᾳδίως ἐπέβησαν, τῆς ἀριστείων ἠξίωσε, καὶ τὰ μὲν ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου ῥωμαίοις ἐποίησεν. αἱ δὲ αἱ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐλευθέρους τῆς κοίλης συρίας ἀφειλόμενος, ὑπὸ τῷ ἀφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος ὃλη μέγα πρότερον αἰσχύμενον, ὑπὸς τῆς ἰδίων ὄρεσι συμέσελεν. καὶ γάδαρα μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν κατεσκαφεῖσαν, αἰκίσατο, δημοτείῳ χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελευθέρῳ ἑαυτῦ, τὰς δὲ λοιπὰς ἵππον καὶ σαυδόπολιν, καὶ πέλλαν, καὶ δῖον, καὶ σαμάρειαν, ἔτι τε μάρισαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰάμνειαν, καὶ ἀρέθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χώρις τῆς κατεσκαμμένων. γάζαν τὲ πρὸς τῇ θαλάσῃ καὶ ἰόππην καὶ δῶρα, καὶ στράτωνος τὸν πύργον, ἃ κτίσαντες αὐτὰ ἡρῴδου μεγαλοφρόνως, καὶ λιμέσι τε καὶ ναοῖς κοσμήσαντες, μετανομάδη καισάρεια, πάσας ὁ πομπήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ προσέτι με τῇ ἐπαρχίᾳ. τοιῦτον τὸ πάθος τοῖς ἱεροσολύμοις αἴτιον κατέσησεν ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβυλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τέως τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλλομεν, καὶ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέσημεν. καὶ τέως χρόνῳ ὑπὸ τοῖς ὅπλοις ἐσμεν τοῖς σύροις ἀφελόμενοι, πλείονα ἐκατονταέτηρον ἀποδεδειγμένην τοῖς σύροις. καὶ προσέτι πλείω ἢ μύρια τάλαντα ῥωμαῖοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν ἐπράξαντο, καὶ βασιλεία ἡ πρότερον τοῖς κατὰ γένος ἀρχιερεῦσιν ἐνδεδεμένη τιμή, δημοτικὸν ἀνδρῶν ἐδήλωτο. καὶ ὧδε μὲν ταῦτα κατὰ χώρον ἐροῦμεν. πομπήϊος δὲ τὴν κοίλην συρίαν ἕως διφράτου ποταμοῦ καὶ εὐφράτου σκαύρῳ ἐπέδραμε καὶ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅτι χιλικίαν ἔχετα, ἐπισπόμενος εἰς ῥώμην. ἐπήγετο δὲ, μετὰ τῆς γλυκῆς καὶ ἀριστόβυλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ νεώτερος ἀντίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

A indignum cæteris virtutibus. Sequēti verò die iussis purgare templum ædituis: & instauratis legitimis sacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deindè belli concitatores securi percussit: Faustóque & aliis qui primi murum cōscenderunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidē pop. Rom. fecit stipendiaria, vrbes verò quas eorū B ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem priùs elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè diruta instauravit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scytopolim, Pellam, Dion, Samariā, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: eásque in mediterraneis, præter variis bellis dirutas. Maritimas verò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, C quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorū omniū malorū causa fuēre Hierosolymitānis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primùm libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis D coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterùm Pompeius Cœlesyria vsque ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxítque secum Aristo- E bulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σκαύρου στρατεύσαντος ἐπὶ πέτραν βασιλέως ὄντος τῆς ἀράβων, αὐτίπατρος πείθει τὸν ἄραβα συμμαχεῖν σφῶν αὐτῶν ποιήσασθαι.

ΣΚαύρου δὲ ἐπὶ πέτραν τῆς ἀραβίας στρατεύσαντος, καὶ διὰ τὸ δυσπολιορκητότατον εἶναι τὸ χώριον διωμῶτος αὐτῆς, καὶ σπάνει σιτοδείας ὑπερβαλλούσης, ἀντίπατρος κατ' ἐντολὰς ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς ἰουδαίας καὶ τἄλλα ὅσων ἐδέοντο παρέσχετο. πεμφθεὶς τε πρὸς αρέταν ἀρχοντα ἀράβων ὑπὸ σκαύρου, διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ξενίαν, πείθει καὶ αὐτὸν ἀργύριον ὑπὲρ τῆ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. καὶ αὐτὸς ἐγγυητὰς ἑξακοσίων ταλάντων γίνεται, καὶ ὅτι τάχος ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, οὐχ ἧττον αὐτὸς ἢ συμβάντων ἀρέτᾳ ἐπιθυμῶν τὸ χωρίον βαλόμενος.

F SCauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibúsque fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missúsque ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atque his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia.

CAP. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo ferit.

IX.

CAP. X.

Alexander à Gabinio vitlus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiquanto autem pòst Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem susceptit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectisque propere decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum iuxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabū. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atque ita Romani cōiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assūptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandriū inuitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaque Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat, atque hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idque mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, peruenitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntē, & postremò Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cúmque Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. móxque dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum, & suum sacerdotium. deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iure peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hiericuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicque liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ & εἰς φρούριόν τι καταπλεύσας πολιορκεῖται.

ΧΡόνῳ δὲ ὕστερον ἀλεξάνδρου τῷ ἰουδαίαν καταζέχοντος τὸ ἀριστοβούλου παιδὸς, στρατηγὸς γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ δὴ καὶ ἀλέξανδρον ἐστράτωσε μηκέτι ὑρκανοῦ φρονεῖν τῷ ἐκείνου ῥώμῃ αὐτέχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀνεγείρειν ἤδη, καὶ τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχος ὀπλίζειν ὡς ὅπερ εἶλε πομπήϊος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ σὺν αὐτῷ ῥωμαῖοι. φεύγοντα δὲ ἐν κύκλῳ τῷ χώρᾳ, πολλοὺς ὁπλίζει τῶν ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ φρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ φρὸς ταῖς κορεαῖς ἔρυμα, καὶ μαχαιροῦντα φρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἐρχεται οὖν ὑπ' αὐτὸν γαβίνιος, μάρκου αὐτώνιον φρεσπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δὲ ἐπίσαντες ῥωμαίων τοῖς ἐπομένοις καὶ σὺν τούτοις τοὺς ὑπηκόους ἰουδαίους, ὧν πειθόλαος ἦγεῖτο καὶ μάλιχος, φροσλαβόντες δὲ καὶ τὸ αἰππάτρου ἑταιρικὸν ὑπλίτων ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθει δὲ καὶ γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν εἴγε ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων φρὶ τετρακισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ, οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅτι τὸ ἀλεξάνδρειον ἐλθών, φροὐκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς ὁμαλύσεις, συγχωρήσεσθαι φρὶ τῶν φρόσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὑπολήψεων. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν φρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνέπεσαν οἱ ῥωμαῖοι, μάρκος αὐτώνιος ὁπφανὸς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἔδοξεν ἧττας δικέναι. γαβίνιος μὲν οὖν μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπών, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὅτι τῶν ἄλλων ἰουδαίων εἴη, καὶ ὅσους γε ἐνέτυχε καθηρημένους τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνεκτίσθησαν σαμάρεια καὶ ἄζωτος, καὶ σκυθόπολις, καὶ ἀνθηδών, καὶ ῥαφία, καὶ δῶρα, μάρισά τε καὶ γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δὲ αἰθεφόπων φειδομένων οἷς ὁ γαβίνιος φροσέτατε, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας. ταῦτα δὲ διαφερόντως κατὰ τῶν χώραν ἐπαίνεσιν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τῶν πολιορκίᾳ ἀσπὶς κατωτώσεως διαφορισθείσῃ φρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγχωρῆσαι τε αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δόμμος, καὶ παραδιδοὺς τῶν ἐρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιροῦντα, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς φρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἠνέφθησαν τὰ ῥωμαίων, τέκνα τε αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ὁμήρων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἤξίου. καὶ διοικησάμενος τὰ φρὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγεν εἰς ἱεροσόλυμα, χώσαντα τῷ τῷ ἱερῷ ὁπλίσεως. πάντα δὲ συνέδρια κατασήσας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος. καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν γαδάροις, οἱ δὲ ἐν ἀμαθοῦντι, τέταρτοι δὲ ἦσαν οἱ ἐν ἱερειχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόραις τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ ἦσαν.

Ως

Κεφάλαιον ια.

Ὡς φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαβών γαβίνιος αὖχμαλωτον πάλιν ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην.

ΑΡιστόβουλος δὲ ὁ γναφαίος ἐκ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ὅπερ ἐν ὄρεσι κατεσκευάσθαι, ἀνατειχίζειν ἐφώρμουν, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτοὺς στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σιτάρκειαν τε καὶ ἀστράβιον καὶ σφενδόνιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλαμβάνουσιν αὐτόν. πολλοὶ δὲ ἀριστοβούλῳ τῷ ἰουδαίων κατὰ τὴν παλαιὰν ὄκλησιν προσέῤῥεον, καὶ δὴ καὶ νεωτέροις χαίροντες πράγμασι. πτολεμαῖος γοῦν ὁ στράτηγος ἐν ἱεροσολύμοις ἦν. μετὰ χιλίων ὑπομόλησε πρὸς αὐτόν, πολλοὶ δὲ τῷ προσιόντι ἦσαν ἄοπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς μαχαιροφόρους τὰ ἀπανίσασθαι ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ἀσπόρους ὄντας. οὐ γὰρ ἐγίνοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους ὡσεὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀπαλαβὼν ᾤχετο. καὶ προσπεσόντες αὐτοῖς τῷ ῥωμαίων καρτερῶς, ἥττηνται τῇ μάχῃ γενναίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασάμενοί τε τῷ πολεμίῳ, εἰς φυγὴν ἔτρεψαν. καὶ φονεύσαντες αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, εἰς ἐδυνάσθησαν σῴζειν αὐτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιροφόρους διέῤῥυγε, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, καὶ προσέτι κακῶς οὐδὲν ἥττων ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχε. δύο δὲ ἡμέρας ἀντεῖχον τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ ξαύματα λαβόν, ἀχμαλώτου μετ' αὐτῶν τοῦ παιδός, ὃς δὴ καὶ πεφύγει ἐκ ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἀγεται. καὶ τοιαύτῃ μὲν ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώμην ἀπέπεμπται, καὶ δεδεκὼς αὖθις κατείχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', ὑπὸ δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος ἀνὴρ ἐγένετο. τὰ μέντοι τέκνα αὐτοῦ αὖθις ἀνύγλητος, γαβίνιος χρήσαντος τὸ ἔτος ἐκείνῳ τῇ μητρὶ παραδοῦναι τὰ ἐρύματα, καὶ τὰ μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανῆλθον. γαβίνιος δὲ ὅπλα μὲν πάρδους στρατεύσοντι, καὶ τὸν διοφάντου παραγωμένῳ μετέδωκεν ἐκ ἀφύπνου ἐπισπάσαντα, καταστῆσαι πτολεμαῖον εἰς αὐτόν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβίνιος μέντοι καὶ τὸν στρατὸν διὰ ὑρκανὸν ἐσείλατο, αὐτὸς δὲ ὑπερέστησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα, καὶ τοὺς ὑπὲρ πλούσιον τῷ ἰουδαίων ἔθει αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῷ εἰς τὴν ἀγυπτον ἐμβολῶν. ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ὀλίγῳ ὕστερον πάλιν διὰ τὴν ἀρχὴν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῷ ἰουδαίων ἀπέκτεινεν. στρατὸν δὲ μεγάλον τὴν χώραν ἐπηρχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἐδυνήθη τῷ ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ταρίζην συμφυγόντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν. ὁ δὲ γαβίνιος τοιαῦτα μὲν τὴν συρίαν καταλαβών, αὐτὸς παρῆν, συμπεσὼν γὰρ ἦν, προπέμπει πρὸς τοὺς νεωτερικοὺς, εἰ πᾶσαν δυνηθείη τὴν ἀλλοφροσύνην αὐτοὺς, μὴ πεῖσαι πρὸς τὰ ἁμείνω λογισμὸν ἐπανῆγεν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνισε καὶ προσηγάγετο τῷ δίκῃ, τὸ δὲ ἀλέξανδρον ἐκπολιορκήσει κατασχεῖν. σπανὶς γὰρ ἦν ἔχων μυριάδας ἰουδαίων.

A

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio, Romam remittitur.

CAP. XI.

CÆterùm cùm Aristobulus Roma profu- XII.
gus, reuersus esset in Iudæam: & conaretur Alexandrium recèns dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari non sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo cõfluxu multi fuêre non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machæruntem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptísque tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper, impressione facta coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter quinque millibus. reliqui verò dissipati, vt quisque potuit salutem sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machæruntem: munieátque id castrum, & quamuis rebus afflictis, bene sperare non destitit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulnerib⁹ captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atque ita restante fortuna rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postquam regno & põtificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanim⁹. Liberos tamen eius dimisit senatus, cũ ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorũ matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæã reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiicienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatum est. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectóque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiũ. Alexãdro verò potiri nõ potuit. is. n. habẽs secũ xxx. Iudæorum millia,

B

C

D

E

F

G

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica x.millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd aufugissent in patriam: tantisque rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

A ἀπήντησε γαβινίῳ καὶ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων πρὸς τῷ ἰταβυρίῳ ὄρει. καταστησάμενος δὲ γαβίνιος τὰ κατὰ τὴν ἱεροσολυμίτων πόλιν, ὡς ἐπὶ τοὺς ἀντιπάτρῳ δόκοντι, δεῖν ναβαταίους ἐρχεται. καὶ κρατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ. πάρθων δὲ μιθριδάτην καὶ ὀρσάνην φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, πρεσβεύσαντα, τῷ δὲ λόγῳ, ἀπέστρεψαν αὐτόν. καὶ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα κατὰ τοὺς πρὸς κρήτην καὶ τὴν σπάρτην ἀράσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμην, κράσῳ παραδοὺς τὴν ἀρχήν. πρὸς δὲ τὴν πομπηίου καὶ γαβινίου στρατείαν ὅτι ἰουδαίους, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς καὶ στράβων ὁ καππάδοξ, οὐδὲν ἑτέρου καινότερον λέγων.

B

CAP. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, & sacrilegium.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Κράσου κατὰ τοὺς ὅτι πάρθους στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν αἰτίασις, καὶ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam sacram quàm Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totóque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos cõstat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & iustus) sed cùm concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: videretque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cùm prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inserta erat trabi cauæ lignææ, quod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egessit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cùm omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cùm alij multi, tũ Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra regina ibi depositerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitã & templũ, pecunias in Coũ misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quib. nihil erat à Mithridate periculi. Idé Strabo alibi testatur Syllã quo tẽpore in Græciam traiecit, gesturus bellum cõtra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenẽ

C Κράσος δ' ὅτι πάρθους μέλλων στρατεύειν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν. καὶ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα ὁ πομπήιος καταλελοίπει, δισχίλια δ' ἰδ' τάλαντα, βασάσας, οἷος ἦν καὶ τὸ χρυσοῦν ἅπαν, τάλαντα ὃ καὶ ὀκτὼ ἦν ἡ, ὡς ἐδύνατο τὸ ἱερόν. λαμβάνει δὲ καὶ δοκὸν ὁλοσφύρηλατον χρυσῆν, ἐκ μνᾶν τριακοσίων κεκτημένην. ἡ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἴσον ἐλίτρας ϛ' καὶ ἥμισυ. παρέδωκε, αὐτῷ ταύτην τὴν δοκὸν ὁ τῆς θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, οὐ δι' πονηρίαν, ἀγαθὸς γὰρ ἦν καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπιστευμένος τὴν τῶ καταπετασμάτων τῶ ναοῦ φυλακήν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τὴν κατασκευήν, ἐκ ὧν δοκοῦντα ταύτης ἐκκρεμαμένων, ἐπεὶ τὸν κέρσον ἑώρα πρὸς τῷ τῶ χρυσῶ γνόμενον συλλογήν, δείσας πρὸς τῷ παντὶ κόσμῳ τῶ ναοῦ, τὴν δοκὸν αὐτῷ τὴν χρυσῆν, λύσειν αὐτὴ πάντων ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτῷ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τῶν ἐκ τῶ ναῶ μόνῳ ὧν ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτῷ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντων μυριάδων ἀξίῳ. ἡ δὲ δοκὸς αὕτη λεπτὸν ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ. κῆ ἔστι, τοὺς μὲν ἄλλους ἐλάνθανεν ἅπαντας, ὁ δὲ ἐλεάζαρος μόνος ἐπίστατο. ὁ μὴν τοι κέρσος καὶ ταύτην ὡς ἄδηλος ἀφόμενος ἄλλου τῷ ἐν τῷ ἱερῷ λαμβανεῖ, καὶ σβδὰς πᾶς ἔρημος ἅπαντα τὸν ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησε. θαυμάσαι δὲ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος ἦν πλοῦτος ἐν τῷ ἱερατείῳ ἱερῷ, πάντων τῷ κτ τὴν οἰκουμένην ἰουδαίων τὰ σεβασμίων τὸν θεὸν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι δὲ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν προφερομένων χρημάτων οὐδὲ ὑπὸ ἀλαζονίας ἡμετέρας καὶ φιλοτιμίας, ὅτι τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, καὶ στράβων ὁ καππάδοξ οὕτω λέγων. πέμψας δὲ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἔλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἔθετο σπεῖρα κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν ἰουδαίων ὑπάλαντα. ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τοῦ θεοῦ μόνα. καὶ ὀλίγον ὕστερον ταῦτα μετελθεῖν καν εἰς κῶ τὰ χρήματα, εἰ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι, ὀλίγον τὸν ἐκ μιθριδάτου φόβον. οὐ γὰρ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τε ὀχυρὰν ἔχοντας, καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανόν, τοῦτ'

D

E

F

G

ὄντι πᾶσιν, μηδὲν μιθριδάτῃ δεδιότας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν δεῖν σύλας εἰς τὰς ἑλληνίδας πολεμίσων μιθριδάτῃ, καὶ λεύκολλον πέμψαι δεῖ τῷ ἐν κυρίῳ

σώσιν

σάσιν τ' ἔθνος ἡμῶν, ὧν οἰκουμένη πεπλήσθη λέγων τ-
τταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῇ κυρηναίων, ἥτε
τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, ξένη δὲ ἡ τῶν μετοίκων,
καὶ τετάρτη ἡ τῶν Ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη
παρελήλυθεν, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν τὸ οἰκου-
μένης, ὃς οὐ δέδεκται τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὅπη
κατέστη ὑπ' αὐτοῦ τιμὴν τε αἰσυμνον καὶ τιμὴν κυρη-
ναίων, ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἠξιωμένων τυγχάνουσιν, τῶν τ' ἄλλων
συγκατοικούντων ζηλωσάντων εὐσέβειαν. καὶ δὴ τὰ σωτήρια τῶν B
Ἰουδαίων θρέψαι δεδυνημένα, καὶ συναυξήσαντα χρώ-
μενα τοῖς πατρίοις τῶν Ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν αἰγύ-
πτῳ κατοικία τῶν Ἰουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χωρὶς
καὶ τῆς Ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισεν μέγα μέρος
τῶν ἐθνῶν τούτων. καθίστα γὰρ ἐθνάρχης αὐτῶν, ὃς διοι-
κεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαγινώσκει, καὶ συμβολαίων
ἐπιμελεῖται καὶ προσταγμάτων, ὡσὰν πολιτείας ἀρ-
χων αὐτοτελοῦς. ἐν αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ ἔθνος, C
διὰ τὸ αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς Ἰουδαίους, καὶ διὰ τὸ
πλησίον ἐστάθαι τὴν κατοικίαν, τοὺς ἀπελθόντας ἐκεῖθεν.
εἰς δὲ τὴν κυρηναίαν μετέβη, διὰ τὸ καὶ ταύτην ὁ-
μοροῦν εἶναι τῇ τῶν αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν Ἰουδ-
αίαν, κάλλιον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης προέστησαν. ἐκεῖ-
θεν δὲ οὗτοι ταῦτα λέγουσι κεφάλαιον ἓν πάντα διοικήσας
ὁ αὐτὸς ἐβούλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ὅπη τὴν παρ-
θυαίαν. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ σὺν παντὶ διεφθάρη τῷ
στρατῷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. κάσιος δὲ εἰς D
συρίαν φυγὼν καὶ προεποιησάμενος αὐτὴν πάρθοις
ἐμποδὼν ἦν, ἐπεξέχυσιν ἐπ' αὐτὴν ἀπὸ τῶν κατὰ
κράσσου νίκην. αὖθις δ' εἰς τύρον ἀφικόμενος, αἱρεῖ
καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, τειχίας μὲν οὖν διὰ τάχους προσ-
ποιῶν αἱρεῖ, καὶ πρὸς ξισμυρίους αὐθρώπους ἀνδραπο-
δίζει, πεισθόλαόν τε τὸν τὴν ἀεισυβούλου σάσιν ἀπο-
δημοῦντα κτείνει, πρὸς τοῦτο αὐτὸν ἀντιπάτρου πα-
ρασκευασάμενον, ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτῷ συνέβαινε δύ- E
ναθαι, καὶ πλείστου τότε ἄξιον ἦν, καὶ πρὸς Ἰδουμαίους, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῶν ἀντιπάτρου ἐξ ἀ-
ραβίας, κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέτταρες ἐγένοντο
παῖδες, φασάηλος, καὶ ἡρῴδης, ὃς ὕστερον βασιλεὺς γέ-
νηται, ἰώσηπός τε καὶ φερώρας, θυγάτηρ δὲ σαλώμη.
ἔσχε δ' ἀντίπατρος ἐπιποίητον καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους φι-
λίας καὶ ξενίας, μάλιστα δὲ πρὸς τὸν ἄραβα,
ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς ἀεισόβουλον παρέθε-
το. κάσιος μὲν οὖν ἀναστρατοπεδεύσαμενος, ὑπὸ τ
ἀφεράτου ἠπείγετο, ὑπανιστάσων τοῖς ἐκεῖθεν ὑπουρ-
οῦσιν, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων δεδήλωται.

agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit: Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subrepsit. nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum ritus admiserunt: alúntque congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè etiam coloniæ sunt eius gentis, absque eo quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, non aliter quàm fit in absoluta republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto, eo quòd antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyreniacam verò regionē inde transiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionē inuasit: vbi cum omnibus copiis periit: sicut aliàs narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cùm venisset Tyrum, inuisit etiam Iudæam. vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes fouebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natā, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus, & Herodes qui postea regnauit, & Iosephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi cōiunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se opposuit, quemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

Κεφάλαιον ιγ'.

Φυγὴ πομπηίου εἰς ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις.

Cap. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

Χρόνῳ ὕστερον καῖσαρ καταχὼν ῥώμην μετὰ
τὸ πομπήιον καὶ τὴν σύγκλητον φυγεῖν πέραν
τοῦ ἰονίου, λύσας τῷ δεσμῷ ἀεισόβουλον εἰς G
συρίαν διαγωγὴν πέμπειν, δύο μὲν δοὺς αὐτῷ τάγ-
ματα, ὡς αἰ δέοιτο τοῦ κατὰ ταύτην δυνατοῦ
ὤν. ἀεισόβουλος δὲ οὐκ ἀπέναντο τῇ ἐλπίδων, ἐφ'
οἷς ἔτυχε τῆς παρὰ καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν
φθάσαντες οἱ τὰ πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ δια-
φθείρουσιν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ καίσαρος διεπόντες πράγματα. ὁ μὲν οὖν [αὐτὸς] ἔσχετο ἐν μέλιτι
κεκηδευμένος ἐπὶ χρόνον πολύν, ἕως αὐτώνιος αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐν τῇ βασιλικῇ
θήκῃ ἐποίησε τεθῆναι. σκιπίων δὲ ἐπιστείλαντος αὐτῷ πομπηίου ἀποκτεῖναι ἀλίξαν δρον τὸν ἀρισοβούλου,

XIV. Aliquanto autem pòst Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus quo facilius ordinaret prouinciam, sed is breui frustratus est sua spe, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in regum conditoriis. Scipio verò iussu Pom- XV.
peij securi percussit Alexandrū Aristobuli filiū

eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat,& hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio.fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli,iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias,quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem.deinde verò occiso prius eò Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

Cap. XIIII.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

XVI. POst Pompej autem obitum & victoriam Cæsaris,bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator,idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente trantire per Pelusium, & circa Ascalonẽ hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque cum Arabum primaribus vt & ipsi venirent auxilio, eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt.nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens,& vrbes penè vniuersæ.Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium,& non receptus ab eius loci hominib. vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primúsque deiecta quadam muri parte,aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est.Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij,qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit,maximè cum ostendisset Hyrcani pontificis literas.in quibus rogabantur,vt amicos se præberent Cæsari, cúmque commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessariis. Qui moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

Cap. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui Castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates,sinistrum Antipater.In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est,videbatúrq; cladem accepturum,nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater,qui iam aduersarios profligauerat, exemptis sociis periculo, Ægyptios iam vincentes coegisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingẽtos desideA ἀναπαύμενον τὴν νεανίσκον ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον εἰς ῥωμαίους ἐξημαρτηκόσιν, τῷ πολέμῳ διεχρήσατο. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐν αἰτιοχείᾳ τελευτᾷ, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ μινναίου παρέλαβε, δυνάστου χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ λιβανίῳ ὄρει, καὶ πέμψας τὸν υἱὸν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα πρὸς τὴν ἀντιβούλου γυναῖκα, ἐπέλαβεν αὐτῷ συναποστέλλειν τὸν υἱὸν αὐτίγονον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τὴν ἑτέραν ἀλεξάνδραν ἐκαθεῖς φιλιππίων ἄγει γυναῖκα. μετὰ δὲ ταῦτα αἰτήσαντα αὐτὸν ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖν τὴν ἀλεξάνδραν, καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς θεράπαιναν ποιούμενος διετέλει.

Κεφάλαιον ιδ'.

Καίσαρος ἐπ' αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

Μετὰ δὲ τὸν πομπηίου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ καίσαρι πολεμοῦντι καὶ αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν ἀντίπατρος ὁ τῶν ἰουδαίων ἐθνάρχης. ἐξ ἐντολῆς γὰρ τοῦ μιθριδάτου τοῦ περγαμηνοῦ κομίζοντι βοηθικὸν καὶ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ πλησίον ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ἦλθε δὲ ἀσκάλωνα διαβίβαντι, ἔνθεν ἀντίπατρος ἄγων ἰουδαίων ἐπλίτας χιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπεσκεμμάτισατο τοὺς ἐντελῆ, καὶ δι' αὐτὸ οἱ κατὰ τὴν συρίαν ἅπαντες ἐπικούρεσιν, ὑπολειπόμενα τῆς ὑπὲρ καίσαρος εὐθυμίας ἐθέλοντες, ἰαμβλίχου τε ὁ δυτάσης καὶ πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ θολομαῖος ὁ σοήμου λίβανον ἔθνος οἰκῶν, αἵτε πόλεις σχεδὸν ἅπασαι. μιθριδάτης γὰρ ἁρπάσας ἐκ συρίας εἰς πηλούσιον ἐφικνεῖται. καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τῶν αἰθεσπιτῶν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἡνίκα δὲ ὁ ἀντίπατρος, καὶ τοῦτος κατασύσας τι τοῦ τείχους ὁδὸν εἰς πεσεῖν παρέχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πηλούσιον οὕτως εἶχεν. τοὺς δὲ περὶ ἀντίπατρον καὶ μιθριδάτην ἀπόντας πρὸς καίσαρα, διεκώλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τὴν ὀνίου λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πείθει δὲ καὶ τούτους τὰ αὐτῶν φρονῆσαι καὶ τὸ ὁμόφυλον ἀντίπατρον, καὶ μάλιστα δηλώσας αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως ἐντολάς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶναι καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξύλα καὶ πάντα τὰ ἐπιτήδεια χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν ὡς εἶδον τὸν ἀντίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα σωζομένους ὑπήκουον. τούτοις δὲ πεσδεμένοις ἀκούσαντες οἱ περὶ μέμφιν, σκάλουν καὶ αὐτοὶ τὸν μιθριδάτην πρὸς αὐτούς, χαίρειν ἐλθὼν καὶ τούτους προσελαμβάνει.

Κεφάλαιον ιε.

Ἀντιπάτρου ἀριστεία, καὶ φιλία πρὸς καίσαρα.

Ἐπεὶ δὲ τὸ καλούμενον δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις περὶ τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δέ, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ δὲ εὐώνυμον, ἀντίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνει τὸ τοῦ μιθριδάτους κέρας, καὶ πατεῖν αὐτὸ ἐκινδύνευσε τὰ δ' ἀφ' ὁτάλα, εἰ μὴ προσέδραμε τὸν ὄνον τοῦ ποταμοῦ σὺν τοῖς οἰκείοις θεραπόντας ἀντίπατρος προσθέων νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τοὺς μὲν ῥύεται, ἐπὶ δὲ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας αἰσυπίους. αὖθις δὲ ἀσπὼν καὶ τὸ στρατόπεδον, ἐπιμείναι τῇ διώξει, τόν τε μιθριδάτην σκάλει πλεῖστον ἐν τῇ διώκοντα. ἔπεσον δὲ τούτων μὲν περὶ ὀκτακοσίους, τῶν

τῷ δὲ ἀντιπάτρῳ πεντήκοντα. μιθριδάτης δὲ περὶ τούτων ὕστερον ἔγραψε τῷ Καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοὺς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸν ἀντίπατρον ἀποφαίνων, ὥστε τὸν Καίσαρα τότε μὲν ἐπαινέσαι αὐτὸν, καὶ ἐγκῶμιά τε ἐπὶ πᾶσι τὸν πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, καὶ δὴ καὶ ἐσωθούμενα συνέβη ἐπὶ τοῖς ἀγῶσιν αὐτῷ. καταλύσας μέντοι Καίσαρ μετὰ χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς συρίαν ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανόν μὲν τῇ ἀρχιερωσύνῃ βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν τε ῥωμαίων δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχοῦ. λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς αἴγυπτον. μάρτυρεῖ δέμοι τῷ λόγῳ, στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὧδε ἀσινίου ὀνόματος ἔτους, μετὰ τὸν μιθριδάτου ἐκβάλλειν εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ὧδε ὑφηγεῖται ὀνόματος λέγων ἔτους, τὸν μὲν μιθριδάτην ἐξηγεῖσθαι μόνον, κληθέντα δ' εἰς ἀσκάλωνα ἀντιπάτρου, ὑπ' αὐτοῦ τὸν τῶν ἰουδαίων δυναστῶν ξιφιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπροσκαλέσασθαι, καὶ τινας ἄλλους δυνάστας προσφέρεσθαι, κοινωνήσαι δὲ τῆς στρατιᾶς, καὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ταῦτα μὲν στράβων φησίν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἀντίγονος ὁ ἀριστοβούλου τότε θεὸς καίσαρα, τίνα τε πατρὸς ἐπωδύρετο τύχην, καὶ ὡς δι' αὐτὸν δολοφόνοις φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κτείναντος πελέας σκιπίωνος. ἐδίδου τε λυβῶν οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένου. ὑρκανὸς δὲ ὅτι τούτοις καὶ ἀντιπατρου κατηγόρει βιαίως ἐξηγουμένων τὰ ἔθνη, καὶ εἰς αὐτὸν ὠδανομησάντων. παρὼν δὲ ἀντίπατρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐφέρετο κατ' αὐτοῦ τὴν κατηγορίαν γιγνομένην, νεωτερισὰς δὲ ἀπέφαινε τοὺς θεοὺς τὸν ἀντίγονον καὶ σασιώδεις, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ συνεργήσειεν ὑπομιμνήσκων ὅτι τοῖς στρατηγήμασι, ποιούμενος τοὺς λόγους, ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς. δικαίως δὲ ἔλεγεν ἀριστόβουλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναφανέντα πολέμου ἀεὶ καὶ μηδέποτε δύνασθαι ὑπαρξάντα ῥωμαίοις. τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατηθέντα ὅτι λῃστὴν ὑπὸ σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἦν, ἀλλ' οὐκ εἰς βίαν καὶ ἀδικίαν τοῦτο παθεῖν δράσαντος. τοιούτῳ ἀντιπάτρου ποησαμένου τοὺς λόγους, καίσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν, ἣν αὐτὸς προαιρεῖται, τούτου ἐπ' αὐτῷ ποησαμένου τὴν κρίσιν, ὁπότερον αὐτὸν ἀποδείκνυς τῆς ἰουδαίας.

A Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tũc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminib⁹ etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar, magnos honores contulit, tum in Hyrcanum quem confirmauit in B pontificatu, tum in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: postquam Mithridates Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcan⁹ Iudæorum pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypocratis sic scribens: Mithridatẽ primò solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem C Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hísque Hyrcanum pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cęsarẽ veniẽs, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobul⁹, & frater suus à Scipione securi percussus. rogabátque vt sui misereretur, paterno principatu eiecti. Præterea Hyrcanũ accusabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gẽtis gererent, nec abstinerent ab ipsius iniuriis. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta D crimina: Antigonúmque seditionis & nouatũ rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem meritò Romã vinctum, pertractum, perpetuum hostem & inimicum popul. Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse: & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam E quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος ὅρκοι καὶ δόγματα συγκλήτου περὶ τῆς πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

Cap. XVI.

Cæsaris literæ & senatusconsulta de Iudæorum amicitia.

F

ΕΠιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀναστῆσαι τείχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τὴν χάριν. ἔρριπτο δὲ ἔτι πομπηίου καταβαλόντος. καὶ ἅτε ὅπλοις τοῖς ὑπάτου εἰς ῥώμην ἀναχωρήσαντος ἐν τῷ καπετωλίῳ καὶ τὸ ἡμόμβιον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα ἦν τὸν ἴχνος τὸν τείχους. λούκιος βαλέριος λουκίου υἱὸς στρατηγὸς, συνεβούλευσατο τῇ συγκλήτῳ εἴδοις δεκεμβρίαις ἐν τῷ ὁμονοίας ναῷ χρηματίσαι τῶν δόγματι, παρῆσαν, δὲ λούκιος κορνήλιος, λούκιος υἱὸς, καὶ παπίριος κυρεινᾶς, ὧδε ὧν ἀλέξανδρος ἰάσονος, καὶ νεμήνιος αὐτόλυκου, καὶ ἀλέξανδρος δωροθέως, ἰουδαίων ἀποσταλέντες ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

XVII. HYrcano verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam iacebant enim vsque ad id tempus, ex quo à Põpeio fuerant diruta. deíitque hac de re in vrbẽ literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idib⁹ Decembribus in æde Concordiæ. præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum, viri optimi & socij nostri

petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorum atque portus secure possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miserúntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idque multorum constat testimoniis: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benemerendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergô corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæque esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortentúrque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus, ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tũ minis agens tum cõsiliis. Fore enim, vt si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruẽdo suis quisq; possessionib. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex reb. turbatis capterent, se quidẽ pro præside habituros dominũ,

XVIII.

A διελέχθησαν, ὡς ἀνεμίμνησε τὰς προπεπραγμένας πρὸς ῥωμαίους χάριτας. καὶ τὴν φιάλην, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον δὲ συμμαχίας γινομένην, ἀνήνεγκαν ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματ' αὐτοῖς ἐξίωσαν δοθῆναι, πρός τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς, ὑπὲρ τῆς τῶν ἐκείνων χώρας αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδοξε τῇ συνκλήτῳ φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυγχάνειν τούτ' αὐτοῖς ὑπάρχειν, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα προσδέξασθαι. ταῦτα ἐγράφη ὑπὸ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχου, ἔτους ἑνὸς καὶ τοῦ μηνὸς πανέμου. πύθεται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ἀθηναίων δήμου περὶ ὑρκανοῦ, πολλὰ χρήσιμος γινόμενος εἰς αὐτούς. ἐπεμέλησε τὸ ψήφισμα γράψαντος αὐτοῦ, τὸν ἔχον τὸν τρόπον. ὑπὸ θρυταλέως καὶ ἱερέως διονυσίου τοῦ ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπίοντος, ἐπὶ δόξαν τοῖς θεαταῖς ψήφισμα ἀθηναίων, ὑπὸ ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. δι- B κλῆς μυραίδρου ἀλιμούσιος εἶπεν· ἐπειδὴ μετὰ τὴν θρυταλείαν, συνκλησίας γινομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ πρόσθεν. ἐπεψήφισε δῆμος ἀρχιερεῖς καὶ οἱ συμπρόεδροι τῷ δήμῳ. διονύσιος διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθναρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ κοινῇ τοῦ δήμου καὶ ἰδίᾳ τῷ πολιτῶν ἑκάστῳ δίκαιος, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ περὶ αὐτοὺς ἀναστρεφόμενος καὶ τοὺς παραγινομένους ἀθηναίων, ἢ κατ' ἐμπορείαν, ἢ κατ' ἰδίαν πρόφασιν ὡς C αὐτὸν ὑποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει ἀσφαλοῦς αὐτῶν ἐπανόδου προνοούμενος, ἐμαρτυρήθη μὲν καὶ πρότερον περὶ τούτων. δέδοκται δὲ καὶ τῷ δήμῳ τῷ θεοδοσίου συνεδρεύοντος εἰσηγησαμένου καὶ περὶ τῶν αὐτοῦ ἀρετῆς ὑπομνήσαντος τὸν δῆμον, καὶ ὅπ προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅ τι ποτ' ἂν δύηται ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν αὐτὸν χρυσῷ στεφάνῳ ἀριστείῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ πρόπυλαίῳ τοῦ δήμου καὶ τῷ χαρίτων, αἱρεῖσθαι δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις ζαγρεῖσιν τραγῳδῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι. δεδόχθαι τοῖς θεαταῖς διαιροῦντι τὸν αὐτὸν, καὶ διαφυλάττοντι τὸν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, εἶναι πᾶν ὅτι ἂν δύνωνται εἰς τιμὴν, καὶ χάριν τῆς τοῦ ἀνδρὸς σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γινομένων φαίνηται ὁ δῆμος ἡμῶν ὑποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀ- D μοιβῆς ἀξίους, καὶ ζηλώσῃ τὸν πρὸς ἡμᾶς εὐσεβῆ ὄντα τὸν ἤδη τετιμημένων. εἶναι δὲ καὶ πρόσοδον ἐξ ἁπάντων ἀθηναίων, οἵ τινες τὸν αὐτὸν κομίζονται τὸ ψήφισμα, καὶ παρακαλέσουσι προσδέξασθαι τὰς τιμὰς παρ' ἡμῶν τὸν πρὸς ἡμᾶς εὐσεβῆ καὶ τὴν πόλιν. ἐμὲ μὲν οὖν παρὰ ῥωμαίων καὶ τὸ δήμου καὶ τῆς ἀθηναίων τιμῆς πρὸς ὑρκανὸν ἡμῖν διαλήλυθεν ἐγγραφῆς. ὁ καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἀ- E πέπλευσεν. ὡς δὲ καῖσαρ προπέμψας ἐκ τῆς συρίας αὐτίπατρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, ἀνῳκοδόμει μὲν διὰ τοῦτο τὸ τεῖχος, ὑπὸ πομπηΐου καθῃρημένον, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν θόρυβον, ὅπως κατάσταλλον, ἀπειλῶν τὰ ὅπλα καὶ συμβουλίων πρεμείων. τὰ μὲν δὴ ὑρκανοῦ φροντίσας, ἐν δὲ δημοκρατίᾳ δόξαν, καὶ βιώσεσθαι φρονήσεων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀταραξίας. προσεδοκήσεν δὲ καὶ τοὺς ἐκ τῆς νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἴσην ἀπὸ προστάτου διαστῆναι,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ὃ αὐτὸ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους δὲ καὶ καίσαρα πικροὺς αὐθ' ἡμῶν πολεμίους. οὐ γὰρ αὐξῆσαι μετακινήσουσιν ὧν αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων καθίστα δ' ἑαυτῷ τὰ κατ' τὴν χώραν.

A Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarē acerbos hostes pro principibus. Hos enim nequaquam latutos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam composuit.

Κεφάλαιον ιζ'.

Οτι αὐτίπατρος τοῖς παισὶ πρώδῃ μὲν τὴν τῆς γαλιλαίας ἐπέτρεψε, φασαήλῳ δ' ἐπέτρεψε τὴν ἱεροσολύμων, ὡς οἷός τε καίσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν πρώδην ἐποίησεν.

Cap. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilæa, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

B

Βραδὺ δ' ὁρῶν καὶ νωθῆ τὸν ὑρκανὸν, φασάηλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτῷ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τῆς πρὸς ἕω, στρατηγὸν ἀπέδειξεν, τῷ δὲ μετ' αὐτὸν πρώδῃ τὴν γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ πανταπασιν ὄντι, ἐ γὰρ αὐτῷ ἐνεγένετο μέτα ἔτη. βλάπτει δ' οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὧν τὸ φρόνημα πρωϊαίῳ ὁ ἦθος, ἀφορμὴν δ' εἴσκει ῥᾳδίαν εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐζεκίαν τὸν ἀρχλῃστὴν, τὰ πρωτεῖα τῆς συρίας, καταφέροντα συὶ μεγάλῳ σίφει, τοῦτον καταχὼν, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν συὶ αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ' αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ σύροι, πεθοῦσι γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τῶν λῃστηρίου τὴν χώραν, ἐκακοδαίμονουν. ὕμνουν γοῦν αὐτὸν ὅτι τούτῳ κῶμαι καὶ πόλεις, ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσκεύασται, καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐγίνετο δ' ὀλίγῳ τοῦτο καὶ σέβεσθαι καίσαρα γνώμῃ, ὅτι συνεργεῖ τῷ μεγάλου καίσαρος, καὶ διάπορα τὴν συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τῷ πρώδῃ πεπραγμένων, φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν δόξαν αὐτῷ κινηθείς, ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τῆς ὁμοίας εὐφημίας. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, δυνατοὺς ὄντας ἐποιεῖτο, δι' αὐτῷ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, οὔτε δ' ἀπειρηκέναι τοῖς πρᾶγμασι προσφερόμενος, οὔτ' ὀξυβελίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. ταῦτ' αὐτίπατρον ἐποίει θεραπείας ἕνεκα τοῦ ἔθνους τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ πρῶτον οἵων αἴ τις μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν διαδοχὴ. τὸν μὲν τοι τῆς ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, οὐδὲν τῆς πρὸς ὑρκανὸν διανοίας καὶ πίστεως παρίβη. οἱ δ' ἐν τέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν αὐτίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, διανοίᾳ τε τῇ πρὸς τὸ ἔθνους καὶ προσόδῳ τῇ τε ἀπὸ τῆς ἰουδαίας καὶ τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν αὐτίπατρος ἐν ποιησάμενος πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πέμψας τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν νοσφίζεται τῇ δωρεᾷ, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δίδοντος ἔπεμψε. ταῦθ' ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δίκῃ δ' ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν πρώδην βίαιον καὶ πολυμηχανῶν, καὶ τυραννίδος γλιχόμενον. καὶ προσελθόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν αὐτιπάτρου, καὶ μέχρι πότ' ἔφασαν ὅτι τοῖς πολεμίοις ἡσυχάζεις; ἢ οὐχ ὁρᾷς αὐτίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῶν ἀρχῶν διεζωσμένους, σαυτὸν δ' τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτωσαν ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνον εἶ νόμιζε, ῥαθυμῶν ὡδί τε σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ. ἐ γὰρ ὅπως ἐπιτρόπους σου

Hyrcanum verò stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sociis. quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur cum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est vt Antipater haud secus quàm si rex esset, à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorū hominum deprauatus est, quo minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecunis & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntésque Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néve te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi priùs damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, priùs quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram concessu iudicium facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. at ille prestò fuit, præmonitus tamen à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficiẽtem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minus si contrà fecisset additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum est, neque tristiore iudicum sententia feriretur, quandoquidem amabat eum non secus atque filium. Cúmque constitisset ante iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed hærebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidem iudices, túque rex, nec ipse vnquam vidi quenquam qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam, sed quisquis hactenus apud hũc concessum iudicandũ se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculũ ac captantis misericordiam, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus, & tam graui obnoxius crimini, adstat hic purpuratus & crine bellè composito, cum armatis stipatoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verùm isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suæ quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & regi qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quòd iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquãdo & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & regem quoque sustulit, excepto vno Samea. hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia pòst obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens iudices propensiores

A τῷ θράγματον αὐτὸν παῖδες, καὶ οἱ παῖδες αὐτῷ, νῦν εἰσὶ, μὴ ὃ ἅπαντα σωτὸν τῶτο ὀλόμυος, ἀλλὰ διαπό-ταγ φανερᾶς ἀναμολογήνταγ. καὶ γὰρ ἡρῴδης ὁ παῖς αὐτῷ, ἐξεκίαν ἀπέκτηνε καὶ τοὺς συὺ αὐτῷ, ἔδραβαὶ τ ἡμέτερον νόμον, ὃς κελύκιον αὐθέφορον ἀναιρεῖν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ θεότερον κατακεκριμένον τῶτο παθεῖν, ὑπὸ τῦ συνεδρίου, μὴ λαβὼν δὲ ἐξουσίαν ἔδρᾳ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν. ὑρκανὸς δὲ ἀκούσας ταῦτα, πίθεται. θεόσεξηλθαν ὃ αὐτῷ τὴν ὀργὴν Β αἱ μητέρες τῷ ὑπὸ ἡρῴδου πεφονευμένων. αἳ ταγ γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἔδρακαλοῦσαι τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον ἵνα δίκην ἡρῴδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῷ παραγομένων ὑπόσχῃ διετέλεσαν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς ἡρῴδην σκάλει δικαζόμυον, ὡσπερ ἂν διεβάλλετο. ὁ δὲ ἦκε, τῦ πατρὸς αὐτῷ ἔδραντίσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μὴ δὲ ἀσφαλείας θεόσελθεῖν, Ϲ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα. τα-τε κῇ τὴν γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν τρόπον ἀρμοσάμυος, καὶ μετὰ σίφους ἀπολαβὼν C αὐτῷ θεὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε ὀπιφθονος ὑρκανῷ δόξειε μὴ μείζον ἔδραγλυόμυος τάγματος, μήτε γυμνὸς κῇ ἀτυλάκτως ἴοι θεὸς τ δίκην. σὺν τοῖς μὲν τοιοῦτ τ συείας ἡγεμὼν, χρῆται ἔδρακαλοῦν ὑρκανὸν ἀπολῦσαι τ ἡρῴδην ἐκ τ δίκης, Ϲ θεόσαπειλῶν ἔδρακούσαντι. τὸ δ' ἐπ' ἐμοὶ ἀφορμὴ καὶ τὰ ἔδρᾳ τῶ σέξτου γράμματα, θεὸς τὸ μηδὲν ἐᾶν τ συνεδρίῳ παθόντα ἀπολῦσαι τὸν ἡρῴδην, ἠλάπα γὰρ αὐτὸν ὡς ὑϊόν. καταστὰς ὃ ἐν τῷ συνεδρίῳ μὴ τῷ συὺ αὐτῷ τάγματος ἡρῴδης, κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθαῤῥεῖ τὸ λοιπὸν οὐδείς, τὴν ὀργὴν ἀφικέ-σθαι δράβαλλόντων, ἀλλ' ἐπὶ ἡσυχία, καὶ τὸ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία. δράκειμένων δ' οὕτως, εἷς τῆς σαμέας τοὔνομα, δίκαιος αὐτὸς, Ϲ δρᾶ τ τὸ τ δεδοικέναι κρεῖτ-τον, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες συνέδροι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν οὔτ' αὐτὸς οἶδά πω τὴν πώποτε ὑπ' αὐ-τῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων οὔτε ἔδραστάντα. οὔτε ὑ-μᾶς ἔχειν εἰκὸς εἰπεῖν ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις δίκην οὐκ ἀφῖκται εἰς τὸ τὸ συνέδριον κεκθημέ-νος, ταπεινὸς φεύγει, κῇ χρήματα δεδικότος, καὶ ἴλεον ἡρῴδου φαρ' ἡμῖν, κόμιν τε ὑπερβάλλας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδυόμυος. ὁ δὲ βίλπιος ἡρῴ-δης φόνῳ δίκην φεύγων Ϲ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλη-μένος, ἔστηκε τὴν πορφύραν περικείμενος, καὶ τ κε-φαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τ κόμης, καὶ θερ-μὸν ἔχων ἐπιθυμίαν, ἵν' αὖ κατακεκινημένον αὐτὸν κῇ τ νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς ὃ σωθῇ βιασάμυος τὸ δίκαιον. ἀλλ' ἡρῴδην μὲν ἐπὶ τούτοις οὐκ ἂν μεμ-ψαίμην, εἰ τὸ αὐτῷ συμφέρον ποιεῖται θερὶ πλείστου δ' τὸ νόμιμον, ὑμᾶς δὲ καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἄ-δειαν αὐτῷ ἔδραχόντας. ἴστε μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ οὗτος ὃν νῦν δ' ὀργὴν ἀπολῦσαι βούλε-ται, κολάσῃ ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. δὴ-λον δ' οὐδὲν τῷ εἰρημένων. ὁ γὰρ ἡρῴδης τὸν βα-σιλέως ἔδραλαβὼν, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, κῇ ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς τῦ σαμέου. σφό-δρα γὰρ αὐτὸν δρᾷ τὸν δικαιοσύνην ἐτίμησε. καὶ ἔτι τῆς πόλεως μὴ ταῦτα πολιορκουμένης ὑπὸ τε ἡρῴ-δου καὶ σωσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δίξασθαι τὸν ἡρῴδην, εἰπὼν, δρᾷ τὰς ἀμπρίας οὐ δικαίως αὐτὸν φυ-γεῖν αὐτόν. καὶ θερὶ μὲν τούτων κατὰ χρόνον ἐροῦμεν. ὑρκανὸς δ' ὁρᾶν ὡρμημένους θερὶ τὸν αἴρεσιν

ἡρῴδου

ἡρῴδου τὸς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡμέραν ἀνεβάλλετο. καὶ πάντας κρύφα πρὸς ἡρῴδην, συνεβάλλοντο αὐτῷ συμφεύγειν ἐκ τῆς πόλεως. οὕτω γὰρ τὸν κίνδυνον διαφεύξεσθαι. καὶ ὅμως, ἀνεχώρησεν εἰς δαμασκὸν ὡς φεύγων τὴν βασιλέα. καὶ προσκυνούμενος πρὸς σέξτον καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὑτὸν ἀσφαλιζόμενος, οὕτως ἔσχεν. ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὸ δίκην μὴ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ τὸν ὑρκανὸν ἐπέρρωντο διδάσκειν, ὅτι πάντα ταῦτ' εἴη κατ' αὐτόν. τὸν δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, περὶ τίνων δ' ὀδύνην εἶχεν ὑπὸ αἰσχύνης καὶ αἰδοῦς. σέξτου γὰρ ποιησαντος ἡρῴδην στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας. χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, ὑπὲρ τοῦ ἐν φόβῳ μὴ στρατεύσηται ἡρῴδης ἐπ' αὐτόν. οὐ πολὺ δὲ τούτου τοῦ δίους ἐβεβάδιστο, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρῴδης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ καὶ τῆς κλήσεως πρὸς τὸν λόγον ὑποσχεῖν ἐν τῷ συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς ἱεροσολύμοις ὑπαντήσαντες, ὅτε πατὴρ αὐτίπατρος καὶ ὁ ἀδελφὸς, καὶ τλὼ ἐρμῶ αὐτῷ καταπαύσαντες καὶ προσκαλίσαντες, ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, καταπλήξαι δὲ ἀπειλῇ μόνον, μὴ χωρῆσαι περαιτέρω τῆς προσήκοντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν τὸ ἀξίωμα. ἐξιοῦν τε πρὸς τὸν κληθέντα ὑπὸ δίκην ἐλθεῖν ἀγαπᾶν τε τὰ, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέσεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μόνον τὸ συνεδρικὸν ἁπάντων, πρὸς δὲ τῆς σωτηρίας ἀχαριστεῖν. λογίζεσθαι δ' ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βεβαιοῖ τὸ θεῖον, πλέον ὅσῃ τῆς στρατείας τὸ ἀδηλον. διὸ καὶ τλὼ νίκῃ μὴ πάντῃ προσδοκᾶν μᾶλλον τὰ πολεμεῖν βασιλεῖ καὶ σωτρόζῳ, καὶ πολλὰ μὲν διερμηνεύσαντι, μηδὲν δὲ χαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ, πρὸς δ' ὧν ἐγκαλοῖη δίκῃ πυνθανομένῳ συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐτὸν, ὑποψίαις αὐτῷ καὶ σκιαῖς δυσκόλου πρὸς παρεχομένῳ. πείθεται τούτοις ἡρῴδης, ὑπολαβὼν εἰς ταῖς ἐλπίδας ὑποχωρεῖν αὐτῷ καὶ τλὼ ἰσχὺν ὑπὸ δίξασθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲν πρὸς τλὼ ἰουδαίαν οὕτως εἶχεν. ὁ δὲ καῖσαρ διελθὼν εἰς ῥώμην, ἕτοιμος μὲν πλεῖν ἐπ' ἀφρικὴν πολεμήσων σκιπίωνι καὶ κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐτὸν παρεκάλει βεβαιώσασθαι τλὼ πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμαχίαν. ἔδοξε δ' αἰτιαγκαῖον εἶ μοι πάσας ἐκθέσθαι τὰς γεγονυίας ῥωμαίοις πρὸς τοὺς αὐτοκράτορσιν αὐτῷ τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν, ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς δι' ἀσυνδήτου ἔχουσι τιμᾶς, τλὼ τε αἱρέσιν ἡμῶν καὶ τλὼ πίστιν ἀγαπήσαντες. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ δι' τλὼ πρὸς ἡμᾶς δυσμένειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ παφλαγόνων καὶ μακεδόνων ἀναγεγραμμένοις περὶ ἡμῶν, τοῦ μὴ δι' ταυτὰ πάντα χοῦ μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τε αὐτοῖς, καί που ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς δὲ τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἀκόλουθον αὐτοῖς εἶναι. σὲ τε χρὴ δημοσίοις ἀνακεῖσθαι τόποις τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ νεὼ ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ σήλας ἀναγράπτους χαλκᾶς. οὐ μὴν ἀλλὰ καῖσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκῆν σήλην ἐδήλωσεν, ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσιν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ τλὼ δηλόδειξιν. παραθήσομαι γὰρ τὰ ῥηθέντα, ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος, πρὸς τὰ ὑρκανοῦ καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γαΐος ἰούλιος καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον,

A ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clàm eum admonuit, vt fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atque ita ille secessit Damascum quasi regem fugiens: cúmque conuenisset Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palàm præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire B poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cùm Sex. Cæsar accepta pecunia Herodē præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placantium cum & rogantium, vt terruisse contentus, re ipsa læderet neminem, néve vlterius aduersus autoré C suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiam habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoque quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atque eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra regem suũ & altorem bellum mouetur, verùm etiam bene- D meritum: ipse nulla affectus iniuria: nã si quid illi nunc obiiciat, non ipsius esse culpam, sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiam genti declarauerit, atque eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm XIX. Cæsar Romam reuersus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cõfirmaret cœptã societatem & amicitiam. Nũc E videtur mihi operæprecium percensere omnes honores genti nostræ à Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tam ab Europæ quàm ab Asiæ regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud F nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in vrbibus atque etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad G Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterũ,

Sidoniorum magistratibus, senatui & pop. salutem. Si valetis bene est, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, vt in publicis vestris monumẽtis reponatur, inscriptum Græcis & latinis literis in ærea tabula. Est autem hoc: Iulius Cæsar, Imp. iterum & pont. max. de consilij sententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudęus & núc & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in nostris negotiis præstitit, sicut ei multi Imperatores attestati sunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M D. militibus, & ad Mithridatem à me missus virtute cessit nemini: has ob causas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum esse iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuò retinere more patrio, esséque ipsum & filios eius nostros socios, & in amicorum nostrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificialia habere ipsum & filios decerno. & si qua controuersia exorta fuerit de Iudaica disciplina, Iudicium penes ipsum esse. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæsaris consulis, placita, concessa, decreta, sic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata sibi loca possideant: vt pontifex ipse ac ethnarcha Iudæorum in iniuriarum pœnis adsit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de societate & amicitia. dedicarique æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Ascalonem, in templis, inscriptam Romanis atque Græcis literis: vtque hoc decretum apud omnes omnium vrbium quęstores ac magistratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hospitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæsar, Imp. dictator, consul honoris, virtutis & benignitatis causa, concessit in commodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiúsque filios pontifices ac sacerdotes esse Hierosolymorum totiúsque gentis, iure quo & maiores eorum hoc sacerdotium gesserunt. C. Cæsar quintùm Cos. decreuit habere & munire Hierosolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham secundum suam voluntatem, & vt Iudæis secundo locationis anno de reditibus eorum subducant, immunésque sint ab angariis & vectigalibus. C. Cæsar Imper. iterum statuit vt singulis annis tributa pendant Hierosolymitani pro sua ciuitate, Ioppe excepta, absque anno septimo quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo neque fructus arborum colligunt neque seminant: vtq; in Sidone secundo quoq; anno tributum reddant quartam partem satorum:

A σιδωνίων ἀρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, καὶ αὐτοὶ ἴσχυον, κἀγὼ ἔρρωμαι σὺν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ γεγραμμένος ἀναγραφῆς ἐν τῷ δέλτῳ πρὸς ὑρκανὸν υἱὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθνάρχην Ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ αὐτόγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀνακείηται γράμμασι. βούλομαι δὲ καὶ ἑλληνιστὶ καὶ ῥωμαϊστὶ ἐν δέλτῳ χαλκῇ ἔτι δὲ καὶ θῆναι. ἔστι δὲ τὸ ἰούλιος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεὺς μὴ συνεβουλίου γνώμης ἐποίησεν. ἐπεὶ ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος,

B καὶ νῦν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις σὺν τῇ εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ πίστιν τε καὶ ἀνδρεῖαν περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, ἐν τῷ ἰλίγκαι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦλθε σύμμαχος, καὶ πρὸς μιθριδάτην δοκιμαλέως ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τάξει ὑπερβαλὼν, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθνάρ-

C χας Ἰουδαίων εἶ βούλομαι, ἀρχιερωσύνην τὴν Ἰουδαίων, διὰ παντὸς ἔχειν καὶ πατρία ἔθη, εἶναί τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῖν, ἔτι τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα φίλοις ἀειθαλῆ. ὅσα τε κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἔσιν ἀρχιερατικὸς ἢ φιλανθρωπῶ, ταῦτα καλῶς κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. αἱ δὲ μεταξὺ γλῶτται τῆς ζήτησις περὶ τῆς Ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι κεῖσθαι παρ' αὐτῷ. δόγματα δὲ, ἢ χρήματα περιστᾶσθαι οὐ

D δοκιμάζω. Γαΐου καίσαρος ὑπάτου, δεδογμένα, συγκλητικὰ δόγματα, περσικὰ δόγματα, ὅ ἐστιν ἔπος ἔχοντα. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶ Ἰουδαίων ἔθνους ἀρχῇ, καὶ τοὺς δεδομένους τόπους καρπίζωνται. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων περίσῃ τὰ ἀδικουμένων. πέμψαι δὲ πρὸς ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, πρεσβευτὰς τοὺς περὶ φιλίας, καὶ συμμαχίας διαλεξομένους. αἰατεῖσθαι δὲ καὶ χαλκῆν δέλτον ταῦ-

E τα περιέχουσαν, εἴτε τῷ καπιτωλίῳ, καὶ σιδῶνι καὶ τύρῳ, καὶ ἐν ἀσκάλωνι καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἵνα καὶ ἐν πᾶσι γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ πόλιν ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἰς τε τοὺς φίλους ἀνενέγκωσι, καὶ ξένια τοῖς πρεσβευταῖς δοθῆναι, καὶ διατάγματα πέμψαι παντοχοῦ. Γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ ὕπατος, τιμὴν καὶ ἀρετὴν καὶ φιλανθρωπίαν εἰκαίαν, συνεχώρησεν δὲ καὶ συμφέρειν τι, καὶ συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου

F τοῦ ῥωμαίων, ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ τὸ ἔθνος εἶναι δὲ τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τῷ ἱεροσυλίῳ ἐχρῶντο. Γάϊος καῖσαρ ὕπατος τὸ πέμπτον εἶπεν, τούτους ἔχειν καὶ τειχίσαι τὸ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτῷ, ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα Ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχην, ὡς αὐτὸς προαιρῆται. ὅπως τὸ Ἰουδαίους ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μ-

G δύσεως ἔτει τῆς προσόδου πόαν ὑπὲξ ἐλάωνται. καὶ μήτε ἀγγαλεύσωσι τινὲς, μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελῶσι. Γάϊος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔπαινον καὶ ἐπαινετὸν ἔποιεν τὸν προσαγορεύουσαν, ὑπὲρ δὲ αὐτῷ μήτε δοὺ τῷ δίκαιον χαρπὸν λαμβάνουσι μήτε συνέχουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ β' ἔτει τὸν φόρον ὑποδίδωσι, τὸ τέταρτον τῷ αὐτοσπόρων,

ὡς

πρὸς τούτοις ἔτι καὶ ὑρκανῷ καὶ τοῖς παισὶ τοῖς ἐκείνου αὐτῷ τὰς δεκάτας τελεῖν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς πρεσβύτοις αὐτῶν. κ. ὅπως μήθεις μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ ἡγεμὼν τοὺς ἐν τοῖς ὅροις τῶν ἰουδαίων ἐπίκουρα συμμαχίαν, καὶ στρατιώτας ἐξεῖναι, ἢ τὰ χρήματα τέλεσιν ἐπιτάττειν, ἢ εἰς ἐπαγωγὴν συνιέναι, ἢ ἄλλῳ τινὶ ἐνόμαται, ἀλλ' εἶναι πάντα χόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ ταῦτα ἔχουσι, καὶ ἐνεθυμήθησαν, ἢ ἐφρίαντο, ταῦτα πάντα αὐτοὺς ἔχειν. ἰόππην ἣν πόλιν ἦν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον ἰουδαῖοι πολέμῳ τῶν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν, αὐτῶν εἶναι καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἡμῖν ἀρέσκει, θέσθαι τε ὑπὲρ ταύτης τῆς πόλεως, ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱόν, καὶ παῖδας αὐτοῦ, ὧνπερ καὶ τῆς γῆς καὶ μεθορίων, χώρας, καὶ λιμένος ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν σιτοδικὰ μόδιους δισμυρίους χ ο ί. ὑπεξαιρεμένου δ' ἔτους ὃ σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃ οὔτε τὸ δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. τάς τε κώμας τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον ἐλάκτιζον, ἀρέσκει τῇ συγκλήτῳ ταῦτα ὑρκανὸν ἔχειν καὶ ἰουδαίους ὅτι τοῖς δικαίοις οἷς καὶ πρότερον εἶχον. μένειν δὲ καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια, ὅσα πρὸς ἀλλήλους ἰουδαίους καὶ τοὺς ἀρχιερεῦσιν ἦν, ταύτῃ φιλάνθρωπα, ὅσα τε δῆμα ψηφισαμένου καὶ τὸ συγκλήτου ἔχον. ἐξεῖναι τούτοις τὰ τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν λύδδοις. τούς τε τόπους καὶ χώρας καὶ ἐπίκαια ὅσα βασιλεῦσι συρίας καὶ φοινίκης συμμάχοις οὖσι ῥωμαίων κτῆσαι ὑπῆρχε, κυρποῦσθαι. ταῦτα δὲ κελεύει ἡ σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν ἐθνάρχην καὶ ἰουδαίους ἔχειν. δίδοσθαί τε ὑρκανῷ, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβύταις τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, ἐν τῇ πομπῇ μονομάχων καὶ θηρίων καὶ θεζομένους, μετὰ τῶν συγκλητικῶν θεωρεῖν. αἰτησαμένους δὲ καὶ πατέρα ἢ δῆμον ἢ ἐπαρχίαν παρελθεῖν ὅταν εἰς τὸν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ δόκιμα αὐτῶν ἀποδίδοσθαι ἐν ἡμέρᾳ τῇ τῆς ἀπόσεως, ἣ τὸ δόγμα γράψωσι. Γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὕπατος τὸ ε. δικτάτωρ ἀποδείκνυμι ἀγαθῷ δαίμονι. λόγους ἐποιήσατο περὶ τῆς δικαίων τῆς ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως ἰουδαίων καὶ ἐθνάρχου τοιούτους. τῷ θεῷ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάντων ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ ἰουδαίων καὶ ἰουδαίοις ὅτι τε συγκλήτου καὶ δήμου ῥωμαίων, διαχειρισάντες τε τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομιμνήσκειν καὶ προνοεῖν ὅπως ὑρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τῷ ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ συγκλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς εὐνοίας αὐτῶν, καὶ ὧν ἐνεργήσασιν ἡμᾶς χάρις ἀποδοθῇ. Ἰούλιος γάϊος, στρατηγὸς ὕπατος ῥωμαίων. ἐπὶ ταμίαν ἀρχοντι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἐνέτυχόν μοι ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καὶ εἰσὶ τῷ πατρίων ἰουδαίων, πατρῶν καὶ τῷ ὑμετέρων ὁρίσθαι. καὶ ἐπεφάσισαι ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κωλύειν αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ οὖν οὐκ ἀρέσκει τῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν κατὰ τὰ αὐτῶν ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συνόδους ἀναγκάζειν, καὶ τὰ ἱερὰ ἀναφέρειν, ἔτι τε ποιεῖν αὐτῶν μηδὲν ἐν ῥώμῃ πεκωλυμένων. καὶ γὰρ γάϊος καῖσαρ, ὁ πάππος στρατηγὸς καὶ ὕπατος, ἐν τοῖς διατάγμασι κωλύων θιάσους συναγεσθαι κατὰ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, οὔτε χρήματα συναγαγεῖν, οὔτε συνόδους ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ἐπέτρεψα

A & ad hęc Hyrcano ciúſque filiis decimas per ſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: néve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quęcunque etiam poſtea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi dum in populi Rom. B amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cũ ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum XXMDCLXXV. excepto anno ſeptimo quẽ vocãt Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundẽ Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo C & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerãt, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes. quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſ- D ſéque ius Hyrcano ciúſque filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar. Imper. IIII. Coſ. V. perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. E Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæiſque tam in prouinciis quàm apud S. P. Q. R. & hoc homine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiiſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Cos. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetaríque eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare veruit. Ego quoque cùm alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſine

iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem, & erga nos beneuolentiam. Post mortem autem Cæsaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per vniuersam Asiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolabella Imperator Ephesiorum magistratibus s. p. q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Iudæorum, mihi retulit de ciuibus suis quòd militare non possint, eo quòd neque arma gestare, neque iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; victum more patrio possent sibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me Imperatores immunes eos volo à militia, permittóque vt patriis vtantur moribus, conuenientes sacrorum causa sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. volóque vt hæc ipsa scribatis per vrbes prouinciæ singulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis, ergò esse immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobreis. Multa itaque extant & alia huiusmodi senatusconsulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliásque vrbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum præsides, de quibus propter hæc quæ hoc loco inseruimus credere facile est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vsque durantibus, duraturísque in posterum, omnia hîc apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem fore tam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano interceßit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus è Pompeianis per insidias interfecto Sexto Cæsare ipse occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis ducibus contra eum venientibus cum equestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, ideóque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans.

καὶ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα συνάχθαι· καὶ ἔστασε καὶ ὑμᾶς ἂν καλῶς ἔχοι, εἴτι καὶ πρὸς ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα ἐποιήσατε, τοῦτο ἀκυρῶσαι διὰ τὸ περὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετὴ καὶ εὔνοιαν. μὴ γὰρ τοῦ θανάτου, μᾶρκος ἀντώνιος καὶ πόπλιος δολοβέλλας, ὑπατοι ὄντες τὴν ἐπὶ συγκλητον συνήγαγον καὶ τοῦ ὑρκανοῦ παρόντος καὶ τοὺς ὑρκανοῦ πρέσβεις παραγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἥξιον, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν, καὶ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας δὲ λαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ γράμματα, ἐπιστέλλει τοῖς κατὰ τὴν ἀσίαν ἅπασαν, καὶ τῇ ἐφεσίων πόλει, πρωτεύουσῃ τῆς ἀσίας οὔσῃ. δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύσας παρὰ ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου τῶν ἰουδαίων, ἐνεφάνισέ μοι περὶ τοῦ μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, μήτε ὅπλα βαστάζειν διὰ τὸ σάββατον, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῇ σαββάτων, μήτε τροφὰς τῇ πατρίων καὶ συνήθων κατ' αὐτοὺς οὐ πρᾶσιν. ἐγὼ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς καὶ οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες δίδωμι τὸ ἀσφαλὲς, καὶ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσι, ἱερῶν εἵνεκα καὶ ἀγίων συναγομένους καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ τῇ πρὸς τὰς θυσίας ἀφαρεμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι καὶ πόλεις. καὶ ταῦτα μὲν δολοβέλλας ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λεύκιος δὲ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τῷ βήματι δεισιδαιμονίας εἵνεκα στρατείας ἀπέλυσε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρίων. πολλὰ οὖν ὅτι καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγραμμένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τὰς τῶν ἡμετέρων δικαίων ὑπὲρ σωλὰς αὐτιπεφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι, πρὸς ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν παράδειγμα πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσομένοις οὐ βασκάνως ἡμῶν τὴν συγγραφὴν πάρεσιν. ἐπεὶ δὲ ἐναργῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς ῥωμαίους ἡμῶν φιλίας γνωμένης, ὑπέδεικνυμεν αὐτὰ χαλκᾶς στήλας καὶ δέλτους ἐν τῷ καπετωλίῳ μέχρι νεῦ ἑστώσας, καὶ διαμενούσας, τὴν μὲν πάντων ἅπασιν ὡς εἰπεῖν τε ἅμα, καὶ ἀτρεπῆ παραπτησαμένην. οὐδένα δ' οὕτως ἡγησάμενον σκαιὸν, ὃς οὐκ ἂν τῆς ῥωμαίων ἡμῖν πιστεύσῃ φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ διὰ πλειόνων ἐπεδείξατο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐκ ἐπαλήψεται ἂν εἶναι φανερὸν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ἐπεδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν καὶ ἑκόντας τοὺς καιροὺς ἡγεμονίαν, δεδηλώκαμεν. συνίδη δ' ἐπὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, περιελθοῦσα τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βάσσος κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ πομπηίου φρονούντων, ἐπιβουλὴν συνθεὶς ἐπὶ σέξτον καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῦ παραλαβὼν, ἐκράτει τῆς περαμάτων. πόλεμός τε μέγας περὶ ἀπάμειαν συνίστη, τῷ καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππικοῦ καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ κατ' αὐτίπατρος συμμαχίαν ἔπεμψε μετὰ τῶν τέκνων, κατ' μνήμην ὧν ἐργετήθησαν ὑπὸ καίσαρος, καὶ διὰ τοῦτο τιμωρῶν αὐτῷ καὶ δίκην παρὰ τοῦ φονεύσαντος εἰσπράξασθαι δίκαιον ἡγούμενος.

φεστι-

χρηματίζοντος ἐν τῇ βουλῇ, μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ σέξτου. καῖσαρ δ' ὑπὸ τῶν φίλων καίτοι καὶ βεβαίως τὸν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κτείνεται, καταρχὸν τὴν ἀρχὴν ἔτη γ' καὶ μῆνας ε'. τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Κεφάλαιον ιη'.

Ὡς κάσσιος τὴν τε ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὡς παρ' αὐτῶν εἰσεπράξατο.

CAP. XVIII.

Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta talenta ab eis exigit.

ΤΟῦ δ' ὀλίγῳ τοῦ καίσαρος θανάτῳ πολέμου συμφορώτερος, καὶ τῷ ὄντι ἐν τέλει πάντων ὀλίγα στρατιᾶς συλλογὴν ἄλλων ἄλλη διασπαρμένων, ἀφικνεῖται κάσσιος εἰς συρίαν, καὶ ἀλλὰ μὲν ὅμως τὸ μὲν ἐπὶ μᾶλλον στρατόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους μεθίστησι τόν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερχόμενος, ὅπλα τε ἐκ στρατιώτας συναθροίζει, καὶ φόροις αὐταῖς μεγάλοις ἐπιτίθει. μάλιστα δὲ τὴν ἰουδαίαν ἐκάκωσεν, ἐπὶ ἑπτακόσια τάλαντα ἀργυρίου εἰσπραττόμενος. αὐτίπατρος δ' ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταραχῇ τὰ πράγματα, μείζω τὸν υἱὸν ἡρώδην καὶ ἔμπειρον εἰσπράξεως, καὶ ἑκατέρῳ τῶν ἡμῶν συμμάχην δίδωσι, τὰ δὲ μάλιχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δὲ ἄλλοις πρόσταξιν εἰσπράττεσθαι. καὶ πρῶτος ἡγεμὼν ὑπὸ τῆς γαλιλαίας εἰσπράξαμενος ὅτι μὴ αὐτῷ προσεταγμένα, φίλος ὢν εἰς τὰ μάλιστα καίσαρι. τῶν φόρων γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίους ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' ἐκείνων κατασκευάζειν δύνασθαι ἐκ τῆς ἀλλοφύλων πόνων. ὅπερ ἔπασχον δ' αὐταν δροι ὅσοι τῆς ἄλλων πόλεων ὑπημέληται. καὶ τέτταρες πόλεις ἐξανδραποδίζεται κάσσιος. ὧν ἦσαν αἱ δυνατώταται, γόφνα τε ἐμμαοῦς, πρὸς τούταις δὲ λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δ' ὡς ἐπ' ὀργῆς κάσσιος ὥστε καὶ μᾶλλον ἀνιᾶσθαι, ἄρμητο γὰρ ἐπ' αὐτόν, εἰ μὴ ὑρκανὸς δι' αὐτοῦ ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῷ πέμψας ἐπέσχε τὴν ὁρμήν. ἐπεὶ δὲ κάσσιος ἐκ τῆς ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλιστα ὅπως βουλεύσειν αὐτοῦ, τὸν τούτου πλοῦτον, ἀσφάλειαν ὑρκανοῦ τῆς ἀρχῆς ἔσεσθαι νομίζων. οὐ μὴν ἔλαθε τὸν αὐτίπατρον ταῦτα φρονῶν. αἰσθόμενος γὰρ ἐκεῖνος, ἐχώρησεν πρὸς ἰορδάνου, καὶ στρατὸν ἀράβιον ἅμα καὶ ἐγχώριον συναθροίζει. δεινὸς μέντοι ὢν ὁ μάλιχος, πρῶτα τὸν ὑπνοῦλιον, ὑπολογούμενος μὴ ὅρκων αὐτῷ τι καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασιήλου μὲν τὰ ἱεροσόλυμα φυγεῖν αὐτοὺς, ἡρώδου δ' ἔχοντος τὸν φυλακὴν τῆς ὅπλων, οὐδ' ἂν εἰς νοῦν ἔβαλε τοιοῦτον οὐδέν. ὁρῶν δὲ τὸν ἀπορίαν καταλλάσσει πρὸς τὸν αὐτίπατρον, καὶ συνέβησαν, μάρκου καὶ συρίας στρατηγοῦντος. ὃς αἰσθόμενος τὰ προῃρημένα κατὰ τῶν ἰουδαίων τὸ μάλιχον, ἦλθε μὲν ὡς τὸν μικρὸν αὐτὸν ἀμυνῶν, αὐτίπατρον δὲ ὡς καλέσοντος ἐβεβαίωσεν.

B Bello deinde ciuili post cædem Cæsaris exorto, consularibus aliis aliò discurrentibus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam venit, occupaturus eum qui circa Apamiam erat exercitum: solutáque obsidione tam Marcum quàm Bassum in suas partes pertraxit: obeundóque ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. sed maximè Iudæam afflixit, plus quàm septingentis argenti talentis imperatis. Tum Antipater res vbique turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filiis exigendam committit, partem Malicho sibi parum amico, partè quibusdam aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. prudens enim illi videbatur consilium, iam tum Romanorum alieno sumptu captare beneuolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ ciuitates venum dabantur vnà cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ subiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de suo missis, furorem eius lenisset. At ille post Cassij discessum maximè insidiatus est Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi securitatè se paraturum existimans. nec tamen latuerunt Antipatrum eius consilia. nam cùm hoc sensisset, vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verùm Malichus vir callidus inficiabatur insidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd Phasaëlo Hierosolymorum præsidium tenente, Herode verò habente armorum custodiam, ne in mentem quidem sibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non succedere quod proposuerat, reconciliatus est Antipatro Marco Syriæ præsidente, qui postquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret, quem tamè Antipatri precibus donauit incolumem.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς μάλιχος ὑπνοῦλιον, αὐτίπατρον αὐτὸν φαρμάκῳ.

CAP. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

ΕΛαθε δ' ἄρα φονέα θεσπίσας αὐτίπατρος αὐτὸν τὸν μάλιχον. κάσσιος μὲν γὰρ καὶ μάρκος στρατὸν ἀθροίσαντες, τὰ ὅπλα μάλα ἅπασαν ἐκεχείρισαν ἡρώδῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν κοίλης συρίας ἐποίησαν, πλοῖα δίκην καὶ δύναμιν ἱππικὴν ἅμα καὶ πεζικήν, ὑπὸ χρόνῳ δὲ βασιλέα τῆς ἰουδαίας ἀποδείξειν μετὰ πόλεμον, συνεπικὴ γὰρ τότε, πρὸς τὸ αὐτόνομον καὶ τὸν νέον καίσαρα. μάλιχος δὲ τότε δύσας μάλιστα τὸν αὐτίπατρον,

G Cus coacto exercitu Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei nauálibus, equestribus, & pedestribus copiis, regnum etiã polliciti post finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæsarem. Malichus verò tũ maximè timens Antipatrũ,

decreuit è medio tollere. corruptóque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu susceptt ciuitatis gubernacula. Cęterùm postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: seque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, cámq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionè viciſſim comiter tractare Malichum.

Cap. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

Attamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parētis iniuriam: clàm etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cúmque capta à Cassio Laodicia, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnás Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illū in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum eius acquirere. Sed cōsiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominem: quo facto Hyrcanus adeò est attonitus vt obmutuerit. tandem ęgrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum

ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. καὶ πείσας ἀρχιευέω τὸν ὑρκανοῦ οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἐκάτεροι εἰσήεσαν, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ ὁπλίτας ἔχων ἐπεξέπιζε τὰ κῶ τῶν πόλιν. γνόντων δὲ τῶν ἐπιβουλὴν τῶν κατὰ πατρὸς ἡρώδου καὶ φασαήλου, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρνεῖτο πάντα ὁ μάλιχος, καὶ ἐξαρνος ἦν τὸ φόνου. καὶ αὐτίπατρος μὲν δυσεβείᾳ καὶ δικαιοσυνῃ διενεγκὼν, καὶ τῇ φρενὶ τῶν παρόντα ἀπουδῇ, τὸν ἐπολύτησε τὸν τρόπον. τῶν δὲ παίδων αὐτὸ ἡρώδης μὲν δοὺς ἔγνω πιωρεῖν τῷ πατρὶ, μετὰ σεπτὰς δὴ μάλιχον ἐλθών. φασαήλῳ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει φρενίνεσθαι τὰν δρὸς, μὴ πολέμου κατάρχειν νομισθῶσιν ἐμφυλίου. τῶν τε οὖν ἀπολογίαν μαλίχου φρονσδέχεται, καὶ πιστεύειν ὑποκείνεται, μηδὲν αὐτὸν φρενὶ τὸν αὐτίπατρον κακουργῆσαι θάνατον, τάφον δὲ ἐπόσμει τῷ πατρὶ, κῶ φιλοτιμούμενος ἡρώδης εἰς σαμάρειαν καὶ καταλαβὼν αὐτῶν κεχαρωμένον, αἰακτὰ τε κῶ τὰ νεῖκη διέλυσε τοῖς αἰθρώποις. μετ' οὐ πολὺ δ' ἐστάσης τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς φιλοτιμεῖται συῶ τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν. κῶ δείσας μάλιχος, ἵνα μὴ ὑρκανὸν μὴ ὑπόξέωσιν αὐτῷ εἰσόδου, κῶ πείθεται μὲν ὑρκανὸς, φρενβέλλεται δ' αἰτίαν τ' ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δῆν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγαθύοντος εἰσδέχεσθαι πλήθους. ὀλίγον δ' φρενστήσας ἡρώδης τῷ ἀγγέλων, νύκτωρ εἴσησιν εἰς τὴν πόλιν, κῶ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ μαλίχῳ, ὁ δ' οὐκ αἴσησιν ὑπόκεισον, ἀλλ' ἐδάκρυεν αἰτίπατρον κῶ αἰσκαλεῖτο φανερὰς ὡς φίλος, κρύφα δ' φαλακὴν τὸ σώματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε δ' καὶ τοῖς φρενὶ ἡρώδην μὴ ἀπολίγχειν αὐτὸ τὴν φρενστοίησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ αὔπον πλοῦν, αἰτιφιλοφρονεῖσθαι τὸν μάλιχον.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἡρώδης ὑπεισελαντο αὐτῶν καισίου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Καισίῳ μὲν τοι φρενὶ τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρώδης ἐπίσταλκε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος ἦν τὸν τρόπον μάλιχος, αὐτοπρόσειλε τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, καὶ λάθρα δ' ἀπέμπει φρενὸς τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμφρενστρατεύειν ἡρώδῃ, δίκαια μέλλοντι φρενάξειν. ὡς δ' λαοδίκεια ἡρικάτος καισίῳ, φρενὸς αὐτὸν ἀπίσασα κοινῇ, σφαίους τε αὐτῷ κῶ χρήματα κομίζοντας, ἡρώδης μὲν φρενστρόπῳ δώσων τὸν μάλιχον τιμωρίαν ἐπεῖχεν θυμόμενον. ὁ δὲ φρενὶ τύρου τῆς φοινίκης ὑπεισδύμενος τὸ φρεᾶγμα, μείζονων ἐφρόντιστο. καὶ τῶ παιδὸς αὐτῷ ὁμηρεύοντος ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τῦτον τε ὑπεκλείψαι, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπαίρειν, αὐδόδοντός τε ἐπ' αὐτόνιον καισίᾳ, τὸ ἔθνος ὑποστήσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δ' βεβουλευμένοις, ὅτι δαίμων αὐτόφρακτος, καὶ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὴν φρενφαίρεσιν αὐτῷ κατανοήσας, φρενστέμψας θεράποντα, τῷ μὲν δοκεῖν ὅτι δεῖπνου φρασκευὴν, κῶ δὲ ἐστάσειν αὐτοὺς ἅπαντας φρενιρκτῇ, ταῖς δ' ἀληθείαις φρενὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὅτι μάλιχον πείθει μετὰ ξιφιδίων. οἱ δ' ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ φρεντυχόντες ὅτι τὸ αἰμαλοῦ, κατακεντοῦσι τὸν ἄνδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὑπ' ἐκπλήξεως τὸ γεγονότος εἰς ἀφωνείαν ἐτράπη. μόλις δ' αἰσθεσκὼν, ἐπιμαθάνετο τῷ φρενὶ τὸν ἡρώδην, τί ποτ' εἴη τὸ γεγονὸς καὶ τὶς ὁ μαλίχου αἰτιητικός; εἰπόντων δ' καίσιον τῦτο

τῆτο προσάξαι, ἐπήνεσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ ἦν πάν-
του, καὶ τῆς πατρίδος ἐπίβουλον. καὶ Μαλίχῳ μὲν
ταύτῃ ὑπὲρ τῆς εἰς Ἀντίπατρον Φασαηλου δίκην
ἐξέπρασε. κατὰ δὲ τὴν συρίαν ἀπαίροντος τοῦ Φασαήλ
γίνεται κατὰ τὴν Ἰουδαίαν. ἔλιξ γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν
Ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ἐπὶ Φασαήλον.
ὅτε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. Ἡρώδης δὲ ὁ Φασαήλου φάβιον ἐ-
πορεύετο ἐν Δαμασκῷ στρατηγοῦντα, καὶ βουλόμε-
νος προσβαλεῖν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κω-
λύεται. ἕως οὗ Φασάηλος δι' αὐτοῦ, ἕλικος κρείττων
γενόμενος, κατακλείει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα
δὲ ὑπὸ σπονδὰς ἀφίησι. τὸν τε Ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς
πολλὰ μὲν δι' αὐτὸν παθόντα ὑπ' αὐτῶν, συμπροσέτ ι τοῦτο
τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς Μαλίχου τότε δυνησά-
μενος οὐκ ὀλίγα χωρία ἐφεώρει, καὶ μάλιστα τὸ πάν-
των ἐρυμνότατον. διὸ μὲν οὖν τοῦτον ῥᾳδίως ὁ Ἡρώ-
δης ἐκ τῆς νόσου ἀναλάβετο, καὶ ἀφελόμενος αὐτὸν
πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑπὸ σπονδὰς ἀπέλυσεν.

Κεφάλαιον κα'.

*Ὡς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου βοηθοῦντα μὲν τοῦ τυ-
ρίων τυράννου, Ἡρώδης δὲ παντὶ σθένει ἐπ
τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει.*

Ἀντίγονον δὲ τὸν Ἀριστοβούλου, στρατιὰ θεοῖ-
σαντα, καὶ φάβιον τὸν στρατηγοῦντα χρήμασι,
κτᾶται Πτολεμαῖος ὁ Μιννάιου δίκῃ τὸ κηδεμο-
νικὸν μάχεται δ' αὐτῷ καὶ μέρεσιν ὧν τυρίων κατάλ-
λοισι κάστῳ τύραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν
συρίαν ἔσχε ὁ ἀνὴρ, ἐφεύρησεν. ὁ δὲ μιδίων καὶ εἰς
τὴν γαλιλαίαν, ὁμορον οὖσαν ἐνέβαλε, καὶ ξία κα-
τάλαβὼν ἐρύματα, δίκῃ φρουρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ
δὴ τὸν Ἡρώδην, ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τοὺς
δὲ τυρίων φρουροὺς, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἐ-
νίοις καὶ δωρεὰς δοὺς δίκῃ τὸ πρὸς τὴν πόλιν δί-
κημα. ταῦτα διαπραξάμενος ὑπέλυτησεν Ἀντιγόνῳ,
καὶ μάχην αὐτῷ συνάψας νικᾷ, καὶ ὅσον οὔπω τὴν ἄ-
κραν δηλαδὴ τῆς Ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς Ἱεροσόλυ-
μα δὲ παραγενόμενον, στεφανοῖ μὲν Ὑρκανός τε
καὶ ὁ δῆμος. ἐναγκάλιζεται δὲ ἤδη καθ' ὁμολογί-
αν τὴν Ὑρκανοῦ γένους, καὶ δίκῃ τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν προ-
εῖπεν μέλλον ἄγεσθαι τὸν ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀριστο-
βούλου θυγατέρα, Ὑρκανοῦ δὲ θυγατριδῆ, ἐξ ἧς
παῖδ γίνεται, τεσσάρων μὲν ἀρρένων, δύο δὲ θηλει-
ῶν. ἦκτο δὲ καὶ πρότερον γυναῖκα δημότην, δορὶ
ἄνομα ἐκ Ἠθους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρωτόβυτος γίνεται
παῖς, Ἀντίπατρος.

Κεφάλαιον κβ'.

*Ὅτι Ἡρώδης ἐν Βιθυνίᾳ Φαβίῳ γενόμενος πολλοῖς χρήμασιν ἐθε-
ράπευσεν Ἀντώνιον, δίκῃ τοῦ τοὺς κατηγορεῖν αὐτῷ Ἰουδαίους οὐκ
ἐᾶσαι.*

Κάσιον μὲν οὖν χειρωσάμενος Ἀντώνιός τε καὶ
Καισαρ ὁ Φιλίππους. μετὰ τὴν νίκην Καῖσαρ δὴ
Γαλλίας ἐχώρει, Ἀντώνιος δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπῆρε. γνο-
μένῳ δ' ἐν Τῇ Βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπῆντων πρεσ-
βεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ Ἰουδαίων οἱ ἐντιμότατοι, κατηγορεῖν
τοῦ μὲν Φασάηλον καὶ Ἡρώδην, πρόφασιν μὲν ἔ-
λεγον τοῦ βασιλείας Ὑρκανὸν, τούτους δὲ τὸν πά-
σαν ἔχειν ἐξουσίαν. Ἡρώδην δὲ Ἀντώνιος δίκῃ πολλῆς

A esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Porrò Cassio profecto è Syria, apud Iudæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phaselum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phaselus per se superato Felice, in turrim primùm compulsũ, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impẽderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes cõtra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

Cap. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit.

Aristobuli autem filium Antigonum, qui conciliato sibi pecuniis Fabio exercitum cõparauerat, Ptolemæus Mẽnæus adoptat propter affinitatẽ. hunc etiã Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atque etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & præsidiarios Tyrios clementer dimisit: donatis ex his nonnullis propter benevolentiam qua ciuitatem eorum prosequebatur. His peractis occurrit Antigono, cúmque prælio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentiùs eius tutelam suscepit, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua postea pater factus est filiorum trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè vxorem è suis popularibus Dorem nomine, ex qua suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

Cap. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: quo factum est vt ille accusatores eius non admiserit.

Cæterùm Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare deuicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solùm regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset pænes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno

honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat: quo factum est vt ne ad colloquium quidé aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum præstò fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans vt quos Iudæos Cassius præter ius belli captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatẽ vindicaret: & agros per Cassium ademptos gẽti restitueret. Quorum postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simúlque ad Tyrios misit decretum hanc sentiam continens. M. Antonius Imper. Hyrcano põtifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Iosephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam priùs Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris beneuolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm ex operibus vestram amicitiam, & mores cõpositos ac pios non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac pop. Rom. incursauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: non tam priuatum nostrũ negotium agentes, quàm suspecta defensione reipublicę in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessúsque à nobis, addidit se Cassio socium exitij. qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiã conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo colligere se incipit. Cùm igitur etiam de te cum tua gente agendo ornãdoque cogitem, curæ mihi erit quicquid in rẽ vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, vt quotquot vel liberi vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianísve venundati sunt, liberè dimittantur. Volóque vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuò rata sint. Tyrios quoque iubeo vt iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem quam misisti accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Sal. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

A εἶχε πιπῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸ ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορούντων, καὶ δῶρόν τι σωίδη μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς αὐτησασιώτας. διεπέπρακτο γὰρ τοῦτο χρήμασιν ἡρώδης παρ' αὐτονίου. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτόνιος ἔπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσ-
B βείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ παρακαλοῦσαν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ κασσίου ἰουδαίους ἀ νόμῳ πολέμου, γράψαντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐν τοῖς κασσίου κτήμασιν ἀφηρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κελεύειν αὐτόνιος δίκαια τοῖς ἰουδαίοις ἄξιον, ψηφίσμα ἔγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπέστειλε δὲ ἅμα καὶ τυρίοις, διάταγμα τοιοῦτον ταῦτα. μάρκος αὐτόνιος ἀρτοκρέτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθναρχῃ τῶν
C ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε, εὖ ἂν ἔχοι. ἔρρωμαι δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ στρατεύματος. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μωναίου, καὶ ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβευταὶ ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τῶν τε ἐμπροσθεν ἐν ῥώμῃ τελεσθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀπανέωνται, καὶ τὴν σὴν ὑπὲρ σοῦ καὶ τοῦ ἔθνους σπουδαίως διέθεντο, ὡς ἔχεις δύνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφαίσαντες. πεπεισμένος οὖν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκειότατα ἔχεις πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀράρος ὑμῶν ἔθος καὶ τὸ πρεσβεῖς κατανοήσας, ἴδιον ἡγήσομαι. καταβραμόντων δὲ
D τῶν ἀσίαν ἅπασαν τῶν σωτηριωθέντων ἡμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῶν ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἱερῶν ἀποχομένων, μήτε ὅρκους οὓς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς οὐχ ὑπὲρ ἰδίου μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινοῦ, τοὺς αἰτίους καὶ τῶν εἰς θεοὺς ἀσεβημάτων, ἡμιωάμεθα. δι' ἃ καὶ τὸν ἥλιον ὑποστρέφειν δοκοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀνδρῶς ἐπεῖδε τὸ δεινὸν καίσαρι μῖσος. ἀλλὰ τὰς δεινὰς βουλὰς αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέ-
E ξατο ἡ μακεδονία, καὶ καθάπερ ἴδιον αὐτὸς τῶν ἀνοσίων βουλημάτων ἀὴρ, καὶ τὴν σύγχυσιν τῆς ἡμμανοῦς κακοήθως γνώμης, ὡς κατὰ φιλίππους τῆς μακεδονίας σωικρότουν, καὶ τόπους δυσεῖς καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης ὑποτειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλη μιᾷ τὴν πάροδον ταμιεύσασθαι, τῶν θεῶν αὐτοῖς δίκη ἀδίκοις ἐγχειρήμασι κατεψηφισμένων, σκεδασάμενοι. καὶ βεβῶτος συμφυγὼν εἰς φιλίππους, καὶ συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε κασσίῳ τῆς αὐτῆς ὀπολείας. τούτων κεκολασμένων, εἰρηνὴν τὸ λοιπὸν ὑπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαύσασθαι τὴν ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. κοινὴν οὖν ποιούμεθα τοῖς συμμάχοις τὴν ὑπὸ θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ τῆς ἀσίας σῶμα νῦν δι' ἐμὲ τὸ πρότερον νίκην ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὲ δι' ἐμὲ μνήμης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φροντίσω τῶν ὑμῖν διαφερόντων. ἐξέθηκα δὲ καὶ γράμμα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐπράθησαν ὑπὸ ταμίου κασσίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν οὗτοι, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φι-
G

λανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίους τε κωλύω βιάσεις ἔξω ποιεῖσθαι ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, τούτων ἀποκατασῆσαι κελεύω, τὸν δὲ στέφανον ὃν ἔπεμψας ἐδεξάμην. Μάρκος αὐτόνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρ-

ἐθναρχου φρισβυτῶν χώραν αὐτῶν ὑμᾶς κατέχειν λέγοντων, εἰς ἃ ἐνέβητε, καὶ τῶν συμμαχίδων ἡμῖν ὄντων κρατεῖτε, ἐπεὶ τὸν πρὸς τῆς ἡγεμονίας πόλεμον αἱρεθέντες, καὶ τῶν δυστεβῶν καὶ δικαίων ποιούμενοι φρόνησιν ἡμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ἀπομνημονεύσαντας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βούλομαι καὶ τοῖς ἀφ' ὑμῶν εἰρήνην τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν. καὶ ὅσα πρὸς τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀντιγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. εἴτε γὰρ ἐπαρχίας ἐκείνων οὐδεὶς ἔτι στρατόπεδα τῆς συγκλήτου δούσης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐκαρίσαντο βιαίως τοῖς παρὰ δίκαιον χρησίμοις αὐτοῖς χρησθαι. δίκην οὖν αὐτῶν οἷαν ἀδίκων ἔσχον τοὺς τῶν συμμάχων τοὺς ἡμετέρους ὅσα τοι ἔχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτους διακατέχειν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑπάρχειν ὄντα τῶν ἐθναρχου Ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ γαῖον κάσιον πόλεμον ἢ συγκεχωρημένον ἐπάγοντα, διαβλῶναι τῆς ἐπαρχίας ἡμῶν μὴ ἔχειν, ἀποδοῦναι αὐτοῖς, βίαν τε αὐτοῖς μηδεμίαν παρασκευάζειν ὅτι τῶν ἀδικούντων αὐτοὺς ποιεῖν τῶν ἰδίων διαπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολογίαν, ὅταν ἐλθωμεν ὅθι τοὺς τόπους, ἐξέσται ὑμῖν ταύτην χρῆσθαι, ἡμῶν ἔκαστα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς κειμένοις τυλασσόντων. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. δόγμα ἐμὸν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, ὃ βούλομαι ὑμᾶς θεῶσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίους σύνταξητε δέλτους, γράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ὅθι φανερώτατον ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγινώσκεσθαι δύνηται. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἀνδρῶν καταστάντων ἐπὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων εἶπεν. ἐπεὶ γαῖος κάσιος, ταύτῃ τῇ ὑποστάσῃ ἀλλοφυλίαν ἐπαρχίαν κατειλημμένην ὑπὸ στρατοπέδων καὶ συμμάχους ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολέμησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῷ ῥωμαίων δήμῳ, τῷ δὲ πόνῳ τῷ ἐκείνῳ τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες, διατάγμασι καὶ κρίμασιν ἐπανορθούμεθα τὰ ὑπ' αὐτοῦ διεφθαρμένα, ὡς τὸ δυνατὸν ἀσθενῶν ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. καὶ ὅσα ἐφέρθη Ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφεθῆτε, τὰ μὲν σώματα ἐλεύθερα, ἃς ἐν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς πρότερος τυρίοις. τὸν δὲ μὴ ὑπακούσαντα τῷ ἐμῷ διατάγματι, δίκην συνήσασθαι βούλομαι. κἂν ἁλῷ, τότε καὶ τῶν τοῦ θεάματος ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν τὸν μὴ ὑπακούσαντα. τὸ δὲ αὐτὸ ἔτι καὶ σιδωνίοις καὶ ἀντιοχεῦσι καὶ ἀραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα οὖν καὶ ταῦτα εὐκαίρως, τεκμήρια ἡγησόμενοι ἂν φαμὲν ῥωμαίους ποιήσασθαι πρόνοιαν ὑπὲρ ἡμετέρου ἔθνους.

A Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello suscepto, iustitiæ pietatique prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiá vobis pacem esse cum nostris sociis; & quicquid ab aduersariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus B dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus vt socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vósque si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis: néve vllam vim C interponatis quo minus ad pristinos dominos redeant, quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primùm ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam sociis nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab D omnibus. M. Antonius Imper. ac triumuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam populo Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris sociis. & siue corpora Iudæorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem E hæc ad pristinos reuertétur dominos. qui verò contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visúmque est hoc loco etiam hæc inserere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ'.

Πῶς ἀντώνιος εἰς συρίαν στρατεύσας ἡρώδην καὶ φασάηλον τετραρχας κατέστησεν.

Cap. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς συρίαν ἀντώνιος στρατευόμενος, κλεοπάτρα πρὸς κιλικίαν συντυχοῦσα, δι' ἔρωτος αὐτὸν ἐπεχείρητο. καὶ δὴ πάλιν Ἰουδαίων ἐκατὸν οἱ δυνατώτατοι, στρατεύοντα πρὸς αὐτὸν κατηγορήσοντες ἥκοντο, καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν, προσποιούμενοι σφῶν αὐτῶν τοὺς δυνατωτάτους λέγειν. ἀντέλεγε δ' αὐτοῖς μασσαλᾶς ὑπὲρ τοῦ ναυάρχου, παρόντος καὶ ὑρκανοῦ,

POst hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiã, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum è Iudæorum gente potentissimi venerunt ad eum vt accusarent Herodem vnà cũ suis, electo ad hoc eloquẽtissimo quoq; è suo numero. Iuuenẽ autẽ causã defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano,

qui iam socer factus fuerat. Antonius verò audita vtraque parte apud Daphnen, scisciatus est ex Hyrcano, vtra pars melius administraret rempublicam. Qui cùm respondisset Herodem in hoc præstantiorem esse, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hospitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas constituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc scripsit, & ex eorum aduersariis xv. coniecit in vincula, occisur' etiam nisi intercessisset Herodis deprecatio: quamuis ne sic quidem cessarunt à legatione reuersi. Sed rursum mille venerunt Tyrium, Antonium ibi præstolaturi, qui magna pecunia iam corrupt' à fratribus, imperauit eius loci magistratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret: & Herodi adiutor esset ad principatũ parandum. Herodes verò ante vrbem diuersãtes in littore accedens, hortatus est eos vt se subducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum instaret periculum si cõtendere pergerent: quod illi contempserunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim sauciauerunt: reliqui verò domum refugientes posthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iussit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum satrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus est. cuius in principatu successor filius Lysanias amicus factus est Antigono Aristobuli filio, conciliante satrapa qui multũ apud eum poterat.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Aristobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum se Parthis est pollicitus, si ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum suis interficerent. quæ tamen non dedit, sed Parthi nihilominus asserturi regnum Antigono, duxerunt versus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, satrapa per mediterranea. Pacorum excluserunt Tyrij, sed Sidonij ac Ptolemaidenses intromiserunt. Ille alam equitum in Iudæam speculatum præmisit, iussam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipse Pacorus nomine. Adiungentibus autem se Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hosticum inuadere, ille spem concepit posse se horum opera partem quandam regionis in potestatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: & quibusdam eis occurrentibus peruaserunt vique Hierosolyma. Vbi adiungentibus se aliis iam multum aucti numero, aggressi sunt oppugnare regiam. móxque ferentibus opem his qui fratrum partes sequebantur, & pugna in foro conserta, repulerunt hostem iuuenes: cóq; in templo cõpulso,

A ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη γηρόμενος. ἀκροασάμενος δὲ ἀμφοτέρων ἀντώνιος ὅτι δάφνης, πυνθάνεται ὑρκανοῦ, πότερος τῷ ἔθνει ἄμεινον προϊστήσεται. φήσαντος δὲ τοὺς περὶ ἡρῴδην, ἀντώνιος ἃ πάλαι οἰκείως εἶχεν πρὸς αὐτούς, δὴ τὸν παρόντα ξενίαν, ἐπὶ νίκῃ σὺν λαβινίῳ παρὼν ἐπεποίητο πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, τούτοις μὲν ἀμφοτέροις, τετράρχας καθίστησι, καὶ τῶν ἰουδαίων αὐτοὺς ἐπιτρέπει πράγματα. χρόνου δὲ οὐ χρήματα, καὶ εἰς τὸν αὐτοσχασιαστὴν ἔδησε. μέλλοντος δὲ καὶ κτείνειν αὐτούς, παρητήσαντο οἱ περὶ ἡρῴδην. ἠρέμουν δὲ οὐδὲ οὕτως ἐπανελθόντες ἀπὸ τῆς πρεσβείας, ἀλλ' ἀπὶων τὸν πάλιν ἀντώνιον χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δόξαντι ἀρικέσθαι. καὶ ὁ ἀντώνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, τοῦ τε ἡρῴδου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῷ κατὰ τόπον ἄρχοντι προστάξει κολάσαι τοὺς πρεσβευτὰς τῶν ἰουδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ ἡρῴδην συγκαθίζεσθαι τῷ ἀρχίῳ. ταχὺ δὲ ἡρῴδης, ἱδρυτο γὰρ ὅπη τῆς ψάμμου πρὸ τῆς πόλεως, προϊὼν ἀπήντα παρεκελεύετο, σωτῆρα δὲ αὐτοῖς καὶ ὑρκανὸς, ὡς μεγάλου κακοῦ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσομένης. καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. ἔδακρυσε δὲ ἐκβραμόντας ἰουδαίους σὺν ἐγχωρίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. πλείους δὲ κατέφυγον. οἱ δὲ λοιποὶ διαφυγόντες ἐποίκου προελθεῖν ἠσύχαζον. τῷ δὲ ἑνὶ καταβοῶντες ἡρῴδου, παροξύνουσι αὐτόνιος τοὺς διεμπόρους ἀδικεῖν. δευτέρῳ δ' ἔτει συρίαν κατέχοντος, πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ βυρζαφάρνης σατράπης τῶν πάρθων. πλοῦτος ἦ καὶ πτολεμαῖος ὁ μιννάιου, καὶ τῷ ἀρχίῳ αὖπω ὁ παῖς λυσανίου ἐφηλάθων, διαφορᾶς φιλίαν πρὸς αὐτίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς τὸ χρήσιμον τὸν σατράπην ἐφηλάθων, μίαν παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

E

Κεφάλαιον κδ'.

Στρατεία παρθων εἰς συρίαν, καθ' ἣν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν αὐτίγονον εἰς τὴν βασίλειαν κατάγουσιν.

ANτίγονος δ' ὑπισχνεῖται χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τῷ ἀρχίῳ ὑρκανὸν ἀφιλόνικοι ἐφηλώσουσιν αὖπω, καὶ τοὺς περὶ τὸν ἡρῴδην ἀνέλοιεν. οὐ μὴν ἔδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ τοῦτο ὅτι τῶν ἰουδαίων ἐπράτδυσαν, κατάγοντες αὐτίγονον. πάκορος μὲν διὰ τῆς παραθαλαττίου, ὁ δὲ σατράπης διὰ τῆς μεσογείου. τύριοι μὲν οὖν ἀποκλείουσι πάκορον, σιδώνιοι δὲ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἴλην μὲν πρὶ πάκορος ἐπαίων εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκοπομένην τὰ τῆς τῶν χώρων, καὶ αὐτίγονῳ συμπροάξουσαν, ἡγεμόνα τὸν ὁμώνυμον τοῦ βασιλέως οἰνοχόον. ἐπὶ τῷ δὲ καρμηλον τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς αὐτίγονον ἐλθόντων, καὶ συνεισβαλεῖν ἑτοίμως ἐχόντων, προσεδόκα διὰ τῆς χώρας μέρος τι λαβεῖν ὁ αὐτίγονος, δρυμοὶ δὲ τὸ χωρίον καλεῖται. καί τινων ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἀδελφοπροσηλυτωθέντων δέ τινων, πολλοὶ συνεφάψαντο, ὅτι τὰ βασίλεια ἦκον, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τῷ φασαήλου καὶ ἡρῴδου. καὶ μάχης γενομένης κατὰ τὸ ἀγορᾶν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους. καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν, πέμπου-

πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρου- A miserunt armatos quosdam in propinquas ædes vt eis essent præsidio. in quos coortus populus, destitutos auxilio cum ipsis concremauit ædibus: quam iniuriam populo pòst Herodes vltus est, aduersarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cúmque quotidianæ velitationes inter eos fierent, hostes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecosten, quam vocant, festiuitatem. Quæ dies postquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata sunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes seruabat cũ paucis militibus eius murum Phasaelus custodiebat: Herodes verò cum suorum cohortibus erupit in hostem agentem in suburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templũ, partim etiam intra vallum quoddã in propinquo positum. in ea pugna & Phasaelus adiuuit nonnihil. Paeorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in vrbem ingressus est, prætextu quidem quasi seditionis compescendæ gratia, sed reuera principatum illi astruere cupiens. quin postquam à Phasaelo occurrente exceptus est hospitio, suasit ei vt legatus iret ad Barzapharnẽ, insidias hoc pacto instruens. ille nihil suspicatus paruit, non probãte hoc factum Herode propter Barbarorũ perfidiam, hortantéq; vt potius Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaque profecti sũt in eam legationem Hyrcanus atque Phasaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam vẽtum est, armati eis occurrunt qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donárque muneribus: deinde struere insidias incipit. Phasaelus verò cum suo comitatu deductus est in propinquum iuxta mare diuersoriũ. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis esset pollicitus, suspectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari insidias, & clàm adhiberi custodiam. Et certè cepissent eos, nisi expectassent donec relicti Hierosolymis Parthi Herodem caperent, ne his sublatis ille præsentiens effugeret. id quod verum esse mox apparuit, conspectis custodibus. quare nõ defuerunt qui hortarentur Phasaelum, vt nihil amplius expectans conscẽso equo se inde proriperet, præcipuè Ofilius. qui id secretum cognouerat è Saramalla Syrorum tũc ditissimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: sed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiusmodi cõsilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturũ à se quàm ab Antigono: & alioquin turpe esse legatos suam fidem secutos insontes interficere. At barbarus hæc audiens deierebat non esse vera, & inanibus eum turbari suspicionibus: móxque ad Pacorum abiit.

ρήσοντας αὐτὰς, οὓς ἐπαναστὰς ὁ δῆμος συμμάχων ἔν- B
τας ἐρήμους, σὺν αὐτοῖς οἴκοις κατέφρησεν. ὑφ' ὧν
οὖν τῆς ἀδικίας ταύτης ἡ ἐορτὴς, μετολίγον πμωρίαν
ὕστερον τῶν αὐτισασιωτῶν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς
εἰς μάχην, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γινομένων
δὲ ὁσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀεί ποτε οἱ πο-
λέμιοι πὸν ἐκ τῆς χώρας ὅχλον εἰς τὴν καλουμένην πεν-
τηκοστὴν, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη μέλλοντα ἥξειν. τῶν δ' ἡμέ-
ρας ἐνστάσης πολλαὶ μὲν τὸ ἱερὸν ἀθροίζουσι μυριά-
δες ἀθρόπων, ὡπλισμένων τε καὶ ἀόπλων. κατεῖχον δὲ
τὸ ἱερὸν καὶ τὴν πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῆς περὶ τὰ βασι-
λεῖα. ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις σπαπώταις οἱ περὶ Φασάηλον
ἐφρούρουν. φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλαττεν. ὑ-
πὸ δὲ λόχον ἔχων, ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ
πλεῖστον ἐτρέψατο. καὶ καρτερᾶς μάχης ἀμφοτέροις πολλὰς μυ-
ριάδας ἔτρεψε, τὴν μὲν εἰς τὴν πόλιν φυγόντων, τὴν δὲ εἰς τὸ
ἱερὸν, ἔνθ' ἦν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα. ἦν γάρ τι καὶ τοῦ- C
το, παρεβοήθει δὲ καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ ὁ πάρθων
στρατηγὸς σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις αἰτηθέντος ὑπὸ Ἀντιγόνου εἰς
τὴν πόλιν ἤρχε, λόγῳ μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στάσιν,
τῷ δ' ἀληθεῖ συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. φασαή-
λῳ δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξαμένου ξενίᾳ, πάκορος
πείθει προσβάντας τοὺς ἵππους ἐπὶ βαρζαφάρνην αὐτὸν, ὅλον
τινὰ τέχνην συντιθεὶς. ἡ φασάηλος οὐδὲν ὑπόπτως ἔσχε
πεισθεὶς, μηδὲν παρὰ τὸ εἰωθὸς τοῖς περὶ τὸν Ἡρώδην τοῖς D
τῶν βαρβάρων ἄπιστον. ἀλλὰ καὶ πάκορον καὶ τοὺς ἥκοντας
ἐπιτηδείως καλούμενος. ὡς δὲ τὸν ἵππον προσβάντες, ὑρ-
καιός τε καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ καταλιπὼν περὶ ἡ
ἑκατὸν ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν ἐλευθέρων λεγομένων,
προύπεμψεν αὐτούς. ἡδυομένοις δ' ἐν τῇ γαλιλαίᾳ,
μὴ ὅπλων ὑπαντώντων οἱ ταύτῃ τῆς πόλεων ἐφεστῶτες.
καὶ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐτίμα δ' ἐκ
προθύμως καὶ δώρα δίδωσιν, εἶτα ἐπεβούλευε. πλη-
σίον δὲ μὴ ἱππέων ἀπὸ θαλάττης οἱ περὶ φασάηλον E
κατάγονται. καὶ σύνταῦθα ἀκούσαντες, ὡς ἀντίγονος
ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ τοῖς πάρ-
θοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρβά-
ρους. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ὑπεβαλλομένους αὐτοὺς
ἀπέκλεισε, φυλακὴς αὐτοῖς ἐκτάφρους προβεβλη-
μένης. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ προέμενον ἔως
ἂν οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρώδην συλλάβοιεν,
μὴ προαισθημένων τούτων ἐκεῖνος αἰφνίδιος ἔμελ- F
φύγοι. ἐπὶ τούτοις οὔτως ἔχουσι καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν
ὡρῶντο. φασάηλῳ μὲν οὖν παρῆνει τινὲς δὴ τοὺς ἀ-
φιππάσασθαι καὶ μὴ προέμενον. μάλιστα μέντοι περὶ
τούτου αὐτὸ ὀφέλλιος ἐπῆλθε, ὃς ἀκμαιότατος καὶ σα-
φέστατος τῶν ἐν συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα πρὸς
τὴν φυγὴν ὑπῆρχεν. εἰ γὰρ ἤδη ἡ θάλασσα. ὁ δ' ὑρκα-
νὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἠξίου, οὐδὲ προκινδυνεύειν τῷ ἀ-
δελφῷ. προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βαρζαφάρνην, οὐ δί- G
καια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βουλεύοντα πε-
ρὶ ἀνδρῶν. χρημάτων τε ἐν δυσμενῶν, πλείονα ἔσεσθαι
παρ' αὐτοῦ ὧν αὐτίγονος δίδωσι. καὶ ἄλλως, δεινὸν
εἶ πρὸς αὐτὸν ὅτι πίσει συνελθόντας προσβύ-
τας ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ βάρβαρος ταῦ-
τα λέγοντι, ὄμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶ τῷ ὑπονοου-
μένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν ὑποψίας ταράξαι, ἀπῆει τε πρὸς τὸ πάκορον.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos adducunt.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniã hoſtes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cùm ſcirent omnia dolosè diſſimulabant: aiebántque oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quàm benè Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nõ credidit, vt qui ex aliis de fratre capto audierat. quã eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi deſpõſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd nõ placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in reb° tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumẽta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matréque ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitióque ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundem ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi man° inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iámque gladiũ ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniuriis relinqueret. neque enim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere. partim igitur vi, partim, pudore coact° deſiſtere ab incepto facinore, refota matre & pro tempore adhibitis remediis,

A

Κεφάλαιον κέ.

Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον.

ΟΙχομένου δ', τῷ πάρθων ἐδέσμιόν τινες ὑρκανὸν καὶ φασάηλον, πλλὰ τ' ἀπορρίας κακίζοντα τοὺς πάρθους. ὁ δ' ὅτι τὸν ἡρώδ' ἰὼν ἀπεσταλμένον δύνοῦχος, ἐν τέλει εἶχε θεραπεύειν αὐτὸν ἔξω τ' τείχους συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ' ἄγγελοι φθάσαντες φασάηλ πεφθάντες ὅτι δηλώσοι τῆς πάρθων ἀπιστίας. οἷς τῷ πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης θεράπων παρ' ῷ καὶ τῷ πάρθων τοῖς δυνατωτάτοις, ὡς οὖσι τῷ ἄλλων δεσπότας. οἱ δὲ τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο δολίως. κ' δὴν αὐτ' ἔφασαν μὴ σφᾶν ὀκνηρότατα θεῖ τ' τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν. οὐδ' πρὸ αὐτοὺς εἰληφθαι θεὸς τ' ἀπιστοσιωτῷ. ἤκιν μὴν δηλοῦντας ὅσα κατορθώσοι φασάηλος. τοιούτοις ἡρώδης οὐκ ὀκνὶς δυσὶν. ἡκικόει γὰρ τ' σύλληψιν τ' δελφοῦ παρ' ἑτέρων. κ' θαμινούσης τ' ὑρκανοῦ θυγατρὸς, ἧς ἐνεγύητο τ' θυγατέρα, ἐπὶ μᾶλλον ὑπόπτ δυσὶ τοὺς πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῇ οὐ θεσπίζον, αὐτὸς δ' ὀκνὶς δυσὶ λίαν ἐμφερὴ γυναικί. βουλευομένων τ' τῷ πάρθων τὸ χρὴ ποιεῖν. οὐ γὰρ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανεροῦ ὀκχειρεῖν αὐδρὶ τηλικούτῳ, καὶ ὑποθαμβοῦν εἰς τ' ὑστεραίαν, ἐν τοιαύτας παραχαῖς ἡρώδης χρώμενον, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τ' δελφοῦ καὶ τῆς πάρθων βουλῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις θεραπεύομεν, ἐπειδὴ ἐπιλυθούσης ἔγνω ταύτης θεοὺς φυγεῖν χρήσασθαι, καὶ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τῷ πολεμίων κινδυνεύοις. ἄρας οὖν σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίταις, καὶ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ὀπιθέμενον, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφεὴν, καὶ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι θεὸς γάμον ἀλέξ ἀνδρὸς θυγατέρα τῦ ἀριστοβούλου παιδὸς, τὴν τε ταύτης μητέρα, ὑρκανοῦ δ' ἣν θυγάτηρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τὴν τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ὀπὶ ἰδουμαίας, λαθεῖν τοὺς πολεμίους. ὧν οὐδεὶς πω οὔτε σαρρὸς τὴν φύσιν δρίθη, ὃς τότε παρὼν τοῖς περὶ τ' θεμένοις, οὐκ ἂν ὠκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναίων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, κ' μετὰ δακρύων καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπουσῶν τὴν πατρίδα, καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ θεὶ αὐτὴν εὐδὲν ἔτι χρηστὸν θεσδεχομένων. ἀλλ' ἡρώδης ἐπάνω τῆς ἐν τῷ δεινοῦ πληγῆς τὸ φρόνημα παυσάμενον, αὐτός τε ἰὼν θεὸς τὸ δεινὸν ἀλυχθ, καὶ παρειὼν κατὰ τὴν ὁδὸν διαῤῥᾶν ἔκαστον παρεκάλει καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν ἐλθοῦσι τῇ λύπῃ. τὸ γὰρ αὐτοὺς βλέπειν θεὸς τὴν φυγὴν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς μόνῃ παίδευ συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν ὡς ἡρώδης παρήνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπεφέροντο. μεταῦ δ' αὐτὸν διεχρήσατο τὰ ζεύγη θεῖτε πάντ, καὶ τὰς μητέρας αὐτῷ κινδυνευούσης ὑπαθανεῖν, δέ τε τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθ, καὶ δέ τ' φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, ζώσης θεὶ τὸ θεῖγμα γνωσθῆς. ἀπασάμενος ἐν αὐτ' τὸ ξίφος κ' μέλλοντα πλήττ αὐτ, κατέχον οἱ παρόντες. ταῦτ' πλήθ καταχύσαντες, κ' ὡς οὐκ ἐχρῆν αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ὅτι τοῖς ἐχθροῖς ἐσωθῆς λέγοντες. ἐὰν δ' ἐῇ γυναῖα, τῷ δ' ἀνὴρ αὐτὸν ἐλεῆσαι πατρώσαντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ὠφελῆσαι. ἐκαθεὶς ἐν ἐπανελθεῖν τῦ κατ' αὐτὸν τολμήματ, αἰδεῖ τὸ τῷ λεγομένων, καὶ πλήθει τῷ οὐκ ἐκλιπόντων αὐτῇ τῇ χρεὶ δέκονεῖν οἷς ἐπιθύμη, πάντ ἑαυτῷ τ' μητέρα, καὶ θεραπείας ἧς ἐκείνης ἤπερ ἠξίωσε

ἐδόκει

ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σπουδαιότερον ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς γὰρ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τῶν παρθυαίων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔνθα δ' αὐτῷ καὶ φυγὴ, οὐδὲ τὰ πρὸς τῶν ἰουδαίων ἀσφαλῆ. συνεπέθεντο γὰρ οὗτοι ἡμιόλοις ἀπὸ σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες δὲ καὶ εἰς χεῖρας ἐμβόλιμοι καὶ τὴν ὁδὸν. οὓς δὴ καὶ ξενίσαμενος καὶ κεράσας οὐχ ὡς ἐν ἀποδίᾳ καὶ ἀνάγκης τοιαύτης καθεστὼς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μὴ πολλοῦ δεῖν πρὸς πόλεμον παρασκευασάμενος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν ἰουδαίων ἐκράτησε μὴ χρόνον βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλείοις κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν αὐτῷ, ἡροδίαν προσαγορεύσας. ἡμοιμένῳ δὲ τῆς ἰουδαίας ἐν θρήσαι χωρίῳ οὕτω καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς ἰώσηπος ὑπήντησε, καὶ βουλὴν αὐτῷ τὴν ἄλλην ἔλεγε, τί χρὴ ποιεῖν πολλοῦ μὲν πλήθους ἐπομένου, ἐδίδου δὲ τῆς μισθοφορουμένων αὐτοῖς, τὸ δὲ χωρίον τὸ μασάδας, εἰς ὃ προὔκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὑπὲρ ἑπτακισχιλίους ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῇ κελεύσας, ὅπῃ τὰ ἐπιτήδεια σώζειν αὐτοῖς, ὅσοι δὲ ἦσαν κοῦφοι, καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους παραλαβὼν εἰς τὸ ἔρυμα παρῆλθεν. κατὰ θέρος αὐτὸ δὴ, τὰς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀφθονίαν παρεχούσης, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὅπλα τε ἀφαιρεῖσθαι. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν ἱεροσολυμιτῶν, διήρπαζον οἱ πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων δ' ἀπέσχοντο τῶν ὀργάνων χρημάτων. τὰ δ' ἐπὶ τοὺς ἑξακοσίους τὰ λοιπὰ. πολλὰ δὲ καὶ διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσα μὴ προσεκομίσθη καὶ προσμεῖναι τὰνδρὸς εἰς τὴν ἰδουμαίαν ἐφοδίᾳ. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν οὐκ ἀπέχρησε τοῖς πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτὴν διέκοπτον καὶ ἐσκάπτον, μέσαι τε πόλιν δυνατὰ αἴσησαν. καὶ αὐτίγονος μὲν οὕτω καταχθεὶς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως, ὑρκανὸν καὶ φασάηλον δεσμώτας παραλαμβάνει. σφόδρα δ' ἦν ἄθυμος τὴν γυναικῶν αὐτὸν ἀφαιρούμενος, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐπεθυμεῖτο δόσθαι, τούτων αὐτοῖς μὴ τὰ χρήματα τὸν μισθὸν ὑποφόμενος. φοβούμενος δὲ τὸν ὑρκανὸν, μή τὸ πλῆθος αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἀποκατάσηση παρασὰν, ἐπιρρεῖτο δὲ ὑπὸ τῶν πάρθων, ἀποτίμνει αὐτῷ τὰ ὦτα, προσγματεύόμενος μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφ' τὸ λελωβῆσθαι, τῷ νόμου τὴν ὁλοκλήρων εἶ τὴν πυλὼ ἀξιοῦντος. φασάηλον δ' αὖτις θαυμάσας τὴν ψυχέως, ὃς γυνὴ αὐτὸν ἀποσφάττεσθαι μέλλοντα οὐχὶ τὸν θάνατον ἠνέσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθρῶν τοῦτο παθεῖν οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλευθέρας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς αἵρεσιν, πέτρα προσρήξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν τοῦ ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα παρὰ τοιαύτην ἀπορίαν, τὴν δ' οὐσίας τὴν κτείναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν, ἀφείλατο τὸ πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς βαύματος μεγάλου ἡμοιμένῳ, φαρμάκοις αὐτὸν ὑποπέμψας ἰατροὺς ἀπήγοντος, ὡς δὴ θεραπείᾳ διέφθειρε, θανασίμοις ἐπιτιμῶν εἰς τὸ βαῦμα. πρὸ μέντοι τοῦ τελέως ἀφεῖναι τὴν ψυχὴν ὁ φασάηλος, ἀκούσας παρά τινος γυναίου τὴν ἀδελφὸν ἡρῳδίωνος

A pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quàm maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quicuerunt. sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi in pugnã pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multò antè præparatus conflixisset: in eo loco vbi Iudæos vixit, postquã regno potitus est regiam cõdidit cum primis memorabilẽ, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea verò quàm ad Rossam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, vbi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cùm tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem nõ caperet. Maiorẽ igitur partem dimisit, numero supra nouẽ millia, iussis aliis aliàs per Idumæam salutem sibi quærere, additóque viatico: expeditioribus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisque ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numer⁹ ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria suppeterent, ipse properauit ad Petrã Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos vnà cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, præsertim quas ille maturè prouidens in Idumeam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoque latè populati sunt, & Marisam vrbem opulentam euerterunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaelum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Pharthis tradere constituerat, & vnà cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei qui integro sit corpore. Sed maximè miranda est Phasaeli generositas, qui vbi neci se destinatum cognouit, nõ tam mortem indignè ferens, quàm miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus sibi inferre non posset propter vincula, alliso ad saxum capite viram abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæuiendi in se pro libidine. Fertur autem quòd sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenũ in vulnus indiderit. antè tamẽ quã exhalaret animam, audito ex quadã mulierecula quòd Herodes frater

hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquēs, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantiū magnitudine, expediebat consilium ad moliēdas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam antè obligatum proficiscitur, cùm maximè opus haberet mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quàm primùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cùm occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat autem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater pænes eos depositerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cùm cōsultiùs videretur discedere, valde molestè abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tunc quidē in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus; & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cùm inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructáq; triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quòdque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu asportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

A τοὺς πολεμίους διαπεφευγότα, σφόδρα τὴν ἀδύμως ὑπέμενε, καταλιπὼν τὸ ἐκδικήσοντα τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον. πρώτην δὲ τὸ μέγεθος τῶν εὐεργετηκότων αὐτὸν κακῶν, καὶ κατὰ πάντ' ἰσχυρὰν, ἀλλ' ἐποίει δ' ἀνὴρ δυσίατον ὑπὸ τολμᾶς ἔρωτα χρημάτων. ἐφίετο γὰρ μάλιστα τῶν Ἀράβων βασιλέα, πολλὰ εὐεργετηκότα διεργατησόμενον ἀπαιτεῖν τὰ ἀμοιβὴν κομισούμενος ὅτι μάλιστα ἐθέλων, χρήματα ληψόμενος, εἴτ' ἀνάγκην εἴτε δωρεᾶς, ὡς ἀπὸ πολλῶν ἐξ αὐτοῦ τυγχάνοντος. ἀγνοῶν δὲ εἰδὼς τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν, ἐπισπεύδει λυτρώσασθαι τὸν πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλὼν νόμισμα, ἕως ἑξακοσίων ταλάντων. ἐπήγετο δὲ καὶ τὸν Φασαήλου παῖδα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἐπ' αὐτῷ τυχόντα, παρίξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς Ἄραψι. ἀγγέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων ἀπὸ τοῦ Μάλχου, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγγελκέναι δὲ αὐτῷ παρόδους μὴ δίδοσθαι. ταύτην δ' ἐχέτω B τὴν αἰτίαν ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι τὰ χρέα, καὶ τῷ ἐντέλλεσθαι τοῖς Ἄραψιν εἰς τὸν ἀναγόντων, ὅπως ὑποστρέψωσι τοὺς ἀπαγομένους, αὐτὸς δὲ τὸν πάππον λαβόντες ἔτυχον. ἀπηλλάττετο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσειν ἀφικόμενος εἰς αὐτούς, μόνον δ' ἀξιώσων τοῦ βασιλέως τῶν ἀναγκαιοτάτων αὐτῷ χρημάτων. ἐπεὶ τε δύσις ἀναχωρεῖν, ἀπὸ μέλα σωφρόνως τὸ ἐπ' ἀγυπτίου. καὶ τότε μὲν οὐ πάνυ ἱερὸν κατέλαβε. καταλελοίπει δὲ αὐτόθι πολλοὺς τῶν ἑπομένων. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπαχθόμενος εἰς Ῥινόκουρα, ἐκεῖ δὲ τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν ἤκουσε. μᾶλλον δ' μεταγνοῦντι καὶ μεταθέοντι τὸν ἡγεμόνα, αἰδὼς τύπτου φειδοτέρου ἐγίνετο. πρῶτα δὲ ἐν αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὁρμοῦσαι αὐτόθι ἕτοιμοι τὸ ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλεῖν, τοῖς ἡγεμόσιν ἐν τύχῃ. ὑφ' ὧν κατ' αἰδῶ καὶ πολλὴν ἐνδοπὴν φερόμενος εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ κλεοπάτρας κατείχετο. πᾶσαν μὴ πρὸς μὴ ἐν αὐτὸν οὐκ ἐνδυέσθαι, εἰς Ῥώμην ἐπειγόμενον, χειμῶνός τε ὄντος, καὶ τὴν κατ' Ἰταλίαν ἐν ταραχῇ καὶ σάλῳ πολλαχοῦ γενομένων. ἀναχθεὶς δὲν ἐκεῖθεν ὀλίγαις ἡμέραις, καὶ χειμῶνι σφοδρῷ ἐμπεσών, μόλις εἰς Ῥόδον ἐξέσωσε, φορτίων ἀποβολῆς γενομένης. καὶ δύο μὲν ἑταίρων ἐν τοῖς φίλων αὐτῷ συνεπλώτησαν, Σαππίνας τε καὶ Πτολεμαῖος. δεξάμενος δ' τὴν πόλιν ἐπὶ C ἐς πρὸς κάστον πολίμια κακωθεῖσαν, οὐδ' ἀπορῶν ὧν εὖ ποιεῖν αὐτὴν ἔπαυσεν, ἀλλὰ καὶ πρὸς δύναμιν αὐτῇ αἰσχύτατο. ξύμπτε κατασκευάσας, καὶ ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φίλοις ἐπὶ Ἰταλίαν εἰς Βρεντήσιον κατάγη. κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην ἀφικόμενος, πρώτῳ μὲν Ἀντωνίῳ φέρει τὰ συμβάντα αὐτῷ καὶ τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φασαήλος ὑπὸ Πάρθων ἀπόλυτο συλληφθείς, καὶ ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτο. καὶ ὡς αὐτίγονον καταστήσαι βασιλέα, χρήματα δώσων ὑπερβάλλοντα μύρια τάλαντα. καὶ γυναῖκας φ', αἳ τὴν ὥραν καὶ τὰ ἤθη τὴν αὐτῶν ἐμελλον ἐσεσθαι. καὶ ὅτι ταύτας νυκτὸς ἐκκομίσαι, καὶ δι' ἀφύλακτον τὰς τῶν ἐχθρῶν χεῖρας πολλαὶ ὑπομείνας ταλαιπωρίας. ἐπὶ δὲ τὸν δι' ἀκινδύνου αὐτῷ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ πολιορκουμένους, καὶ ὡς πλοίοις τε δι' χειμῶνος, καὶ πάντας καταφρονήσαι δεινοῦ, ἀποδόσθαι δὲ τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτῷ καὶ τὴν πόλιν βοήθειαν.

CAP.

Κεφάλαιον κς'.

Ως ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην ἀφιγμένος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας.

ΑΝτώνιον δὲ εἰς τοὺς εἰσέργαν τῆς Ἡρῴδου μεταβολῆς, καὶ τὰ κοινὰ χρησάμενος λογισμῷ φέρειν ἐν ἀξιώματι τοσούτῳ καθεστῶντα, ὡς καὶ ἐκείνων ὑποφθόνων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν καὶ μνήμην τῆς αὐτοπάτρου ξενίας, τὰ δὲ καὶ χρημάτων ὧν αὐτῷ Ἡρῴδης ὑπῆρχεν δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς ἔφθημεν ὁ πρὸ αὐτοῦ τετράρχης δεδώκει, πολὺ μέντοι μᾶλλον δι' τὸ φοβερὸν αὐτῷ μῖσος, ἐσπούδαζεν. ἦν γὰρ καὶ Ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸ ὑπολάμβανε, φόβῳ μὴ οἷς Ἡρῴδης παρακάλει συλλαμβάνεσθαι. καίτοι μὴν οὐδὲ δι' τὰς αὐτοπάτορος στρατείας, ἃς κατ' ἄγχιστον αὐτῷ τῷ πατρὶ συνεδίωξεν, καὶ τῶν ξενίων καὶ τῆς ἐν ἅπασιν εὐνοίας, χαριζόμενος ἦν ἐκείνῳ, σφόδρα φίλον τὸν Ἡρῴδην ἐποιεῖτο, φοβούμενος τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν ὡς ἐβούλετο Ἡρῴδης συνεργίαν, ἑτοιμότερος ἦν συναγορεύειν τὰ τοῦ βουλομένου μεσάλας καὶ κατ' αὐτὸν ἀτρεπῶς, ὥστε συνησάμενοι τὸν Ἡρῴδην, τάς τε τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσίας διεξῆσαν. καὶ ἃ αὐτὸς πρὸς Ῥωμαίους εἶχεν εὐνοίας ὑπεμίμνησκον, κατηγορεῖτε ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες αὐτῷ τὸν, οὐχ ἑξῆς τὸ πρῶτον ἐπεστράτευσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐκ παρθένων τοῦ ἀρχεῖν λαβόν, Ῥωμαίους ὑπερίδων. τῆς δὲ βουλῆς ἐπὶ τούτοις παροξυνομένης, παρελθὼν αὐτοκράτωρ ἐδίδασκεν αὐτούς, ὡς ἐπὶ τὸν κατὰ παρθένων πόλεμον, Ἡρῴδῃ βασιλείᾳ συμφέρει. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. καὶ τοῦτο μάλιστα τῆς Αὐτωνίου ἐπὶ τὸν Ἡρῴδην αἰτίους, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τῇ βασιλείᾳ οὐκ ἐλπίζοντι ἐπεστήσατο. οὐ γὰρ εἰς ἑαυτὸν αὐτὸ ἔβη τοῦτο αἰτησόμενος. οὐδὲ ἐᾶσαι αὐτῷ τοὺς Ῥωμαίους παρέξειν, τοῖς ἐκ τῆς γένους ἔθος ἔχοντας αὐτῶν διδόναι, ἀλλὰ δι' τὸ τὴν γυναικὸς ἀδελφὴν λαβεῖν ἀξιώσων Ἀλεξάνδρῳ, ἐγγονῷ τυγχάνοντι ἐπὶ μὲν πατρὸς ἀριστοβούλου, ἐπὶ δὲ μητρὸς Ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τοῦ διὰ ἐπιδεικθέντων ἀπελθεῖν ἐκ τῆς Ἰταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον Ἡρῴδης ἀπέκτεινεν, ὡς καὶ ἐμοὶ δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσοι ἔχοντες Ἡρῴδην αὐτοκράτορα καὶ καίσαρα ἐξῆσαν, ἐπαγόμενοι ἅμα τοῖς ἄλλοις ἀρχαῖς τὸν ὑπατον, θύσοντές τε καὶ τὰ δώρημα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπιτώλιον. εἰσία δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν Ἡρῴδης τῆς βασιλείας αὐτοκράτορα. καὶ ὁ μὲν οὕτως τὴν βασιλείαν ἐλάμβανεν, τυχὼν αὐτῆς δεκαετηρίδος καὶ πέμπτου καὶ δεκάτου ὀλυμπιάδος, ὑπὸ δισσοῖς τοῖς γαΐου δομετίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτοκράτορα ἐπολιόρκει τοὺς ἐν μασάδῃ, τὴν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ὑπαρχόντων, μόνου δὲ ἀπανίζοντος ὕδατος, ὡς καὶ δι' τοῦτο καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρῴδου ἰώσηπον σὺν ἑξακοσίοις τὴν οἰκείων ὑποφυγὴν βουλεύσασθαι πρὸς ἄραβας. ἠκηκόει γὰρ καὶ μᾶλλον τὸ εἰς Ἡρῴδην ἁμάρτημα μετανοοῦν. κατέχε δ' αὐτὸν ὕσας δι' τὸ νυκτὸς ὁ θεός. τὸ γὰρ ἐπιδεχόμενον πλῆθος ὕδατος, οὐκ ἐπὶ τὴν φυγὴν ἐδίδου, ἀλλὰ τεταρρηκότας ἤδη, καὶ πλέον καὶ εὐπορείαν τοῦ ἀναίζοντος ὡς ἐν θεῷ σωτηρίας τοῦτο αὐτοῖς γεγενημένης ἐπιζῶντες, καὶ συμπαθεῖς μᾶλλον τοῖς Ἡρῴδου πόνοις

A

Cap. XXVI.

Herodes Romæ à senatu Iudæa rex declaratur.

ANtonium verò mutatæ Herodis fortunæ commiseratio subiit, reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrachæ consecutus fuerat. sed præcipuè huc impellebat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cæsar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospicij ius ac reliquã beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatóque senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quã ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simúlque accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, nó solùm ob vetera crimina, verùm etiam quòd contẽptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cùm senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idque mox omnium suffragiis approbatum est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solùm quia præter ipsi spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideò coniugis suæ fratri id periturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæteríscque magistratibus deducentibus, ascenderúntque in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & nouus rex primo regni sui die conuiuio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Tota autem eius absentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cætero commeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id consilium mutauit imbre noctu de cælo demisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excurrebant, & conferentes manus cum Antigonianis, modò

apertè, modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio, vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, vt ipse sperabat, succurrerent.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, vt Herodem in suum regnum deducerent: quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus quos irruptio Parthorum excitauerat, Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimēto fuit Ioppe: quā occupatam ab hoste opus erat primùm capere, ne quam hostilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cùm Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant. alij propter ipsius gloriam, nōnulli quòd amborum deuincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cúmque ad Occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus deinde quibusdam cateruatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurū. ad hæc Antigon⁹ ita respōdebat verso sermone ad Silonē ac Rom. milites,

A μὴν φανερῶς, πῆς ὀκ λαθραίως, πολλὰς αὐτ̃ διέφθειρεν. κἂν τούτῳ βεντίδιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ὑπ̀ συρίας ὡς τ̀ πάρθους ἀπείργων, μετ̀ ἐκείνους εἰς ἰουδαίαν παρέλαβε, τ̀ λόγῳ μὲν ἰωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ἦν αὐτῷ στράτημα, χρήματα παρ' αὐτ̃ λαβεῖν. ἐξ ὧν ἱεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, ἐπολιόρκησεν τ̀ αὐτ̃ πρόσοδον. κ̀ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα δὲ μὴ κατάφορον γένηται τὸ τόλμημα, σίλωνα μ̃ μέρος τινὸς στρατιᾶς κατέλιπεν. ὃν κ̀ αὐτὸν ἐθεράπευσεν B αὐτ̃ πρόσοδος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλεῖν, προσδοκῶν κ̀ πάλιν αὐτῷ πάρθους ἐπαμυνεῖν

Κεφάλαιον κζ'.

Επιτ. οις ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης ἐς μάχη πρὸς αὐτ̃γονον.

ΗΡώδης δ' ἐκ τ̃ ἰταλίας ἤδη καταπλεύσας εἰς τ̀ πτολεμαΐδα, κ̀ συναγαγὼν δύναμιν ἐκ ὀλίγην ξενίων τε ἅμα κ̀ ὁμοφύλων, ἤλαυνε δὶ τ̃ γαλιλαίας ἐπ' αὐτ̃γονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ, σίλων τε κ̀ βεντίδιος, πεισθέντες ὑπὸ δολίου συγκατάγειν ἡρώδην, τ̃ πεμφθέντος ὑπ' ἀντωνίου. βεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς παρεχὰς τὰς δὶ τ̃ πάρθους ἐν τ̀ πάλιν οὔσας καθιστάμενος, σίλων δ' ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' αὐτ̃γόνου διεφθαρμένος. ἡρῴδης δ' ἐμβὰς τοῖς στρατιώταις κ̀ πᾶσαν ἡμέραν δύναμις ηὔξατο, κ̀ πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. ὡρμᾶτο δ' αὐτῷ δὴ τοὺς ἐν μασάδᾳ, αἰχμαλώτους γὰρ ἐῶν τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συλλήψεσθαι, ἐμποδὼν ἰόππην γενέσθαι πολεμίαν γὰρ οὖσαν αὐτ̀, ἐχρῆν ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται κ̀ τόπον τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χρησιμῶν τοῖς ἱεροσολύμοις. ποιησαμένου δ̀ καὶ σίλωνα ταύτην πρόφασιν τῆς ἀπαναστάσεως, ἐ τῶν ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρώδης μετ' ὀλίγου σίφους ἐπέξεισι. κ̀ ῥέπτει μὲν τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα δ̀ σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἑλὼν δ̀ τὴν ἰόππην, ἐπανῆλθε ῥυσόμενος τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους. τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν, οἱ μὲν αὐτ̃ πρὸ τῆς πύλης προσεῖχον φιλίαν, οἱ δ̀ πρὸ τῶν αὐτ̃ δόξαν. ἄλλοι δ̀ κ̀ ἀμφοτέρων διὰ τὴν παρ' ἀμφοτέρων δυσγένειαν. οἱ πλείους δ̀ πρὸς τὰς ἐλπίδας, ἃς ἔλπιζον βασιλεῖ βεβαίως τὸ λοιπὸν ἕξειν. ἔθορυβεῖτο δ' ἡ δύναμις βαρεῖα, ἐ προϊόντος αὐτ̃γόνου τῶν παρόδων τοὺς ἐπιτηδείους τόπους C ἐπέδρας κ̀ λόχοις κατελάμβανεν. κ̀ καθάπαξ ἐδὲν ἐκ τούτου τοὺς πολεμίους ἦν μικρὸν παντάπασιν ἔβλαπτεν. ἡρῴδης δὲ τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους ἐπανάλαβών, κ̀ ῥύσας τὸ φρούριον, ἦλθε πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, συνεῖπετο δ' αὐτῷ τό τε σίλωνος στρατιωτικὸν, κ̀ πολλοὶ τῶν ἐκ τ̃ πόλεως τὸν ἰχνὺ καταπλαγέντες. στρατοπεδευσαμένου δὲ κ̀ τοῦ πρὸς δύσιν τ̃ πόλεως κλίματος, οἱ κ̀ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες, ἐπεξῆσάν τε κ̀ ἠκόντιζον πρὸς αὐτόν. εἰσὶν δὲ κ̀ κ̀ σίφος ἐκ- D πεπτέντων, κ̀ τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, ἡρῴδης τὸ πρῶτον ἐκέλευσε κηρύσσειν φεῖσθαι τοῦ τείχους, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρεῖη τῷ δήμῳ κ̀ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρίξων κ̀ τοῖς δὶ προσταίοις ἀμνηστίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. τῷ

δὲ αὐτ̃γόνῳ πρὸς τὰ ὑπὸ τ̃ ἡρῴδου παρηγγελμένα λέγοντος, πρὸς τε σίλωνα κ̀ τὸ τ̃ ῥωμαίων στράτευμα ὡς ἔφη,

ὡς οὖσι τοῦ αὐτῶν διηγωσιώλου ἡρῴδῃ δώσουσι τὴ βασιλείαν, ἰδιώτῃ τὸ ὅτι κὴ ἰδουμαίῳ τουτέστιν ἡμιιουδαίῳ, δίον τοῖς ἐκ τοῦ γήνους ἕνα παρίχθαι ὡς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς. κὴ γὰρ εἰ νῦν πρὸς αὐτὸ ἔχουσι χαλεπῶς, κὴ τὴν βασιλείαν ὡς λαβόντα οὐδὲ πάρεσται, ἀφελέσθαι διεγνώκασι, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ τοῦ γήνους αὐτοῦ τοὺς λημμένους κὴ νόμον τοῦ βασιλείαν, οἳ μηδὲν ἐξημαρτηκότες πρὸς ῥωμαίους κὴ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν εἰκότα πάσχοιεν τὰ πῶς στερούμενοι. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν λεγόντων, καὶ προσβαλόντων εἰς βλασφημίας αὐτίκα ἀμυνάσθαι τοῖς ὑπὸ τοῦ τείχους ἐπέχειν, τοῖς ἰδίοις. οἱ δ', τοξεύοντες κὴ πολλῇ προθυμίᾳ κατ' αὐτῶν χρώμενοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ὑπὸ τὴν πύργων ἐξέβαλλον. τότε κὴ σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων τραπωτῶν οὐκ ὀλίγους, καὶ αἰτῶν τὴν ὑπαιθρίων καταβοᾶν, καὶ χρήματα εἰς ζοφὰς αἰτεῖν, καὶ χρώμενος ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ὑπαιθρίους τόπους, τὸ δεῖ πόλιν ὄντων ἐρήμων, ἀλλὰ τὸ ὑπὸ τῶν αὐτοκράτορος τραπωτῶν αἰσθάνεσθαι. ἐκίνει τε τὸ στρατόπεδον, καὶ αἰτεῖν ἐπειρᾶτο. ἡρῴδης δ' ἐκίνει παρακαλῶν τοὺς τε ὑπὸ τῷ σίλωνι ἡγεμόνας, κὴ στρατιώτας μὴ καθαλιπεῖν αὐτὸν, κρίνας τε κὴ αὐτωνίου κὴ τῆς συγκλήτου πρεσβευόμενον αὐτόν. προνοήσθη γὰρ αὐτῶν τῆς διπορείας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ἐν ὀλίγῃ τῇ ῥᾳδίως. καὶ μὴν τὸν δῆσιν δοὺς ὁρμήσας εἰς τὴν χώραν, οὐκ ἔτ' οὐδεμίαν σίλωνι τῆς αἰτήσεως προφασιν ὑπελείπετο. πλῆθος γὰρ ὅσον οὐδέπω ἤλπισέ τις τῶν ὑπαιθρίων εἰσόμενοι, τοῖς τε δεῖ σαμάρειαν ὠκειωμένοις πρὸς αὐτὸν, ἐπέστελλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τάττε ἄλλα πάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, τῇ μηδὲ τὰς ἐξῆς ἡμέρας τὴ χορηγίαν τοῖς στρατιώτας ἀπολιπεῖν. οὐκ ἐλάνθανε δὲ ταῦτ' αὐτίχρονον, ἀλλ' ἀνὴρ ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς ἐρξοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοῦντας. οἱ δὲ πεισθέντες τοῖς αὐτίχρονον θεραπεῖσαι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῶν θεὶ ἱεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλαττον ὅπῃ τὴν ὁρᾶν καθιζάντες τοὺς τὰ ὑπαιθρία κομίζοντας. ἡ μὲν ἡρῴδης τούτων προαισθομένων ἡρέτο δίκαι ἀπειρίας ἀναλαβεῖν, ὧν πέντε μὲν ῥωμαίων, πέντε δ' ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μαθοφόρους μεγάλας πρὸς οἷς ἐλίγους τῶν ἱππέων, ὅπῃ τὸ ἱεριχοῦντα θεραπεύοντας. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐκλελειμμένην κατέλαβεν, φ' δὲ τὰ ἄκρα κατειληφότας σὺν γυναιξὶ καὶ γλυκέσι, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών. ῥωμαῖοι δ' ἐπανισοῦντες δι' ἡρπασαν τὴν πόλιν μεσαῖς ὅπλοις οὖσαν παντοίων κειμηλίων τοῖς οἰκίαις. ἱεριχοῦντος μὲν ὧν φεύγειν ὁ βασιλεὺς κατέλιπεν ὑπὸ στρατῷ. ἐχρήσαντο τὸ ῥωμαίων στρατοπεδείαις ἐλαφρὰν, ἰδουμαίαν γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ αὐτίχρονος οὐδὲ σίλωνος αὐτὸ δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθαι στρατὸν μίσεσιν ἐν λύδδοις, δεκαπέντων αὐτόνιον. ῥωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις δι' ἦσαν, αἰεμβόλοι τῶν ὅπλων. ἡρῴδης δ' οὐκ ἐάσας μὲν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅπῃ τὸ ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν τοῖς χιλίοις ὁπλίταις, καὶ ὑ ἱππεῦσιν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς σαμάρειαν παραγενόμενος, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τὸν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξελπλυθότας ἤδη ἐκ τῶν μασάδων, ὅπῃ γαλιλαίας ἦγετο, ἐξαιρήσων πρὸ τῶν χωρίων ὑπ' αὐτίχρονος φευγόντων κατέλημμένα

A iniquum eos facere qui Herodi regnū aſtruāt homini priuato & Idumæo, hoc eſt ſemiiudæo, cùm id more gentis debeatur ſucceſſion generis. nam ſi offenſi quòd ipſe à Parthis regnum accepiſſet, ideò velint hoc auferre, non deeſſe multos ex eo genere qui legitimè poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquum ſit priuari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter ſe contendentibus, & vſque conuitia prorumpentibus Antigonus permiſit B ſuis vt arcerent hoſtes à mœnibus, qui cùm ſtrenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarēt, abducíque ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularent, vaſtatis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti eſſent vitæ neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contrà Herodes rogabat Siloni C tam duces quàm milites ne ſe deſererent, miſſum tum à Cæſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo, ſibi curæ futurum ne quid exercitus deſideret, atque etiam vt abundè adſint quæcunque requirerent. poſt quas preces continuò dimiſſis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit. maior enim quàm quiſquam ſperaret rerum neceſſaria- D rum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Hierichuntem comportarent, vt & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, ſed continuò dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores interciperent. qui ſicut iuſſi ſunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeſſiſque montibus, intenti obſeruabant eos, E qui commeatus conucherent. Nec Herodes interim ſegnis erat: ſed aſſumptis x. cohortibus, quarum v. è Roman. totidem è Iudæis conſtabant, adiunctiſque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petiit: offendénſque vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices confugiſſe cum familiis, hos quidem captos dimiſit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus re- F bus precioſiſſimis. Rex igitur relicto in ea præſidio reuerſus eſt, & Rom. exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Roman. exercitus intro Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Roman. degebant in magna rerum copia, ab armis tantiſper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Ioſepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipſe in Samariam profectus, & depoſita ibi matre cognatíſque aliis quos è Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædā loca ab Antigono inſeſſa præſidiis G

cúmque Sephorim cælo ningente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro acici cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptaculis, numerarisque viritim c L. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degentes duxit militem. Erant autem hæ speluncæ sitæ in præruptis montib⁹, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus, in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem mõtis ascendere daretur nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completę erant militibus hastas falcatas gestãtibus, ad attrahendos repugnãtes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immẽsam altitudinem: & in speluncis non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces more impatiens, illis exire cunctantib. & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit: cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio.

δηγθὼν δ' εἰς σέμφοειν νίφοντος τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἀντιγονίων ὑποφευγόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν λῃστῶν τινῶν ἐν ἀπλαίοις κατοικούντων, ἵππαιον ἐπ' αὐτοὺς ἴλην ἐκπέμπει, καὶ ὁπλιτικοῦ ξὺν τέλη, παῦσαι κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἐγγὺς δ' ἦν ταῦτα κώμης ἀρβήλων λεγομένης. εἰς δὲ τεσσαρακοστὴν ἡμέραν αὐτοῖς ἦκε παντρατιᾷ, καὶ θορύβου ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ δεξιὸν μέρος τῆς φάλαγγος. ἐπιφανεὶς δ' αὐτὸς μὴ σίφους, τρέπει μὲν εἰς φυγὴν τοὺς πάλαι νικῶντας. ἀναστρέφει δὲ τοὺς φεύγοντας. ἐκέκειτο δὲ διώκων τοὺς πολεμίους ἄχρις ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ προσάγεται μὲν πᾶσαν τὴν γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς ἀπλαίοις κατοικούντων. διανέμει δὲ καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δραχμὰς ρ' δραχμάς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, αἰτηγόνου τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μᾶλλα γὰρ οὐ πλέον ὁ αἰτὴρ αὐτοῖς ἔτρεφε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀσκεύαστα θαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντας ῥᾳμαίους τῆς ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρῆναι. ἡρώδης δὲ τιμᾷ μὲν τούτων προῖκα, φερόμενος τῇ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν εὐνοίᾳ, κελεύσας αὐτὸν ἀπατεχίζειν καὶ ἀλεξανδρεῖον. ὁ δὲ ταχέως τὸ τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐποίησε, τό τε ἀλεξανδρεῖον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ, αἰτήνιος μὲν ἐτελεύτα ἐν ἀθήναις. κατὰ δὲ συρίαν οὐεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ὑπὲρ τοῦ παρθικοῦ, ἐπέστειλε πρῶτα μὲν ἡγεμονῆς συλλαμβάνεσθαι τὸν τοῦ πολέμου, ἔπειτα δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ὑπὲρ τοὺς ἐν τοῖς ἀπλαίοις λῃστὰς ἐπιεικῶς, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν ἐντεῦθεν. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐν ὄρεσι τὰ ἄπλατα τελέως ἐξερρώγοσι, καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ὑποκρήμνους ἔχοντα τοὺς παρόδους, καὶ πέτραις ὀξείαις ἐμπεφυκότα. ἐν δὲ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς λάρναγας ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας ἀπὸ μηχανῆς ὑπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτοθεν αἴσιόν ἐστι τῷ ὀξύτητα τοῦ ὄρους διωκομένων, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρναγες πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθεστῶτας ὑπαναγόμενοι κτείνειν καταφεύγοντας. τισὶ μέντοι κατάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γινομένην. ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ὑπηρέσια. ὡς δὲ καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρναγες, ἐπιλαμβάνεσθαι δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα τῶν ὑπὸ τῶν σημείων, ἀλλ' ἔνδοθεν ἡσύχαζον μένοντες, μάχαιράν τις περιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τὴν χεῖρα ἀμφοτέραν δράξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατίει ὑπὸ τὰ σώματα, δυχερᾶναι τῷ τείβῳ τῶν ἐπιξυόντων μὴ τολμώντων. καὶ χρόμενος κατά τι σῶμα, πρᾶτα μὲν παλτοῖς αἰακόπει τοὺς πολλοὺς τῶν ὑπὸ τὸ σημεῖον. ἔπειτα ἅρπῃ τοὺς ἀνθεστῶτας ὑπαναγόμενος ὥθει καὶ κατέκρημνοῦ, καὶ τοῖς ἔνδον ἐπεισελθὼν, ὑποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσηγθὼν εἰς τὴν λάρνακα ἡσύχασεν. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τὸ οἰμωγῆς ἀκούειν, καὶ τὸ σωτηρίας ἀπογνῶσαι. τὸ μὲν

τὸ μὴ τοιγε καὶ ἔργον ὑπέχων ὑπεξῆγον σι. καὶ πολλοὶ συγχωρήσαντος τοῦ Βασιλέως ὑπακηκρυκευσαμένου παρίδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τῇ δ' ἑπομένῃ χρῶντο καὶ τοῦτο ὑποῦσαι ἐχρήσαντο τῇ προσβολῇ, μᾶλλον ἢ τῇ ἐν τοῖς πολέμοις ἐπιξιόντων αὐτοῖς καὶ κατὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ὑλῆς φθόνον τὸ τῇ αὔριον. πολλὴ γὰρ ἐν αὐτοῖς ὕλη. φρισσούσης δέ τις ἀπειλημμένῳ σῶσαι σὺν ἑπτὰ τέκνοις καὶ γυναικὶ, δεομένων τούτων ἐάσας σφᾶς ὑπεξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, σὺν ὅπλοις τοῦ σώματος, τὸν ἀεὶ πρεσβύτερον ἐξιόντα τῶν παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ πάντας διεχρήσατο. ὕστατα δὲ καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ βίψας ἐπὶ χρημάτων τοὺς ἑαυτοῦ, ὅπως καταβαλὼν ἑαυτὸν θανατῶν πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ δὲ φρίττων ὠκείδισεν τὸν ἡγεμόνα εἰς ταπεινότητα, καίτοι τῆς βασιλέως, ἣν γὰρ αὐτῷ ἄποπλα τὰ γνώμενα, δίκαια τε προπίνοντος καὶ πᾶσαν ἀδεῖαν. τὰ μὲν οὖν ἀπήλαυνε τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐκεχείρητο. κατασήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν πολεμεῖν εἰς τὴν Σαμάρειαν ὥχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ὁπλίταις δὲ τετρακισχιλίοις εἰς μάχην κεκοσμημένοις πρὸς αὐτόγνωτον. ἐμὲν τῷ πολεμάρχῳ προὐχώρησε τὰ κατὰ τὴν στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ προτερον τὴν Γαλιλαίαν ταράξαντες, ἐπεξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο. καὶ τοῦτο δράσαντες συμφόρουσιν εἰς τὰ ἕλη καὶ τὰ δύσβατα τῆς χώρας, ἄγοντες καὶ διαρπάζοντες τὰ αὐτόθι πάσαν. ἐπωρείτω δ' τούτοις ἡγεμὼν ἐπιελθών. τοὺς μὲν γὰρ αἱρεῖ τῇ δόσει πάντων, τοὺς δὲ ἀναφυγόντας εἰς ἔρυμνὰ χωρία, πολιορκίᾳ θαρσαλέῳ, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δὲ πάσας οὕτως τὴν ἐπιστασίαν, καὶ τὰς πόλεις ῥᾳδιούργους. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ πάσοντος ἐν μάχῃ, καὶ τῷ πάρθων πλησίον, πέμπει βοηθὸν ὁ Βεντίδιος ἡγεμόνι μαχεῖ σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, δηλῶν διὰ δώρων αἰτωνίαν. μαχαιρᾶς μὲν οὖν αἰτήσας καὶ λαβὼν αὐτὸν θαρσεῖ τῷ ἡγεμόνι γνώμῃ, χρήμασι διαφθαρμένῳ ἀπεικὸς ὡς κατασκηνοῦντι αὐτοῦ τὰ πράγματα. τῷ δὲ δίκαιον ὑπειδόμενος αὐτοῦ τῷ τῆς ἀφίξεως αἰτήσαντος οὐδὲ προσεδέξατο, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν ἀπέρριψε καὶ διεδίλου τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν. αἰθόμενος δὲ τὰ βίλητα ἡγεμόνι αὐτοῦ θαρσαλέως καὶ ἑαυτὸν διημερτηκότα, θαρσούσαντα τῆς ἐκείνου συμβουλίας ἀνεχώρει μὲν εἰς ἰμμαοῦν πόλιν. οἷς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἰουδαίοις προεπύθετο, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρούς τε καὶ φίλους, ὁρμώμενος ἀφ' ὧν πεπόνθει. παρῆν δὲ καὶ τοῖς ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ συμβάσεως ἥξει. πρὸς γὰρ αὐτόνιον ἔγνω προὶ τούτων ἀφικέσθαι, δίκαια γὰρ οὐχὶ τοιούτων συμβαίνειν, οἳ βλάπτουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους. ἐξαρκεῖν δ' καὶ αὐτὸν πρὸς τὴν αὐτῶν κακοθαίρησιν. θαρσακολουθῶν δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδεῖτο μένειν. εἰ δ' οὗτος ὥρμησεν, ἀλλά γε ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰώσηπον θαρσαδισάνειν σφίσιν πρὸς πολεμοῦσιν αὐτῶν. καὶ διαλαττέται μὲν τῷ μαχαιρᾷ πολλὰ δεηθέντος. καταλιπὼν δ' ἰώσηπον αὐτόθι σὺν στρατῷ, παρήνεσε μὴ ὑποκινδυνεύειν, μηδὲ τῷ μαχαιρᾷ διαφέρεσθαι. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτόνιον ἐπορεύθη, ἐτύγχανε δὲ πολιορκῶν σαμόσατα τὸ πρὸς τῇ διαφέρουσῃ χωρίον, σὺν ἱππόταις τε καὶ πεζοῖς δ' συμμαχίαν αὐτῷ παρούσι. θαρσηθέντος δ' εἰς αὐτοχειρίαν,

A eos tamen conatus impediuit nox interueniés, multíque rege per præconem pollicente veniã deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodẽ vsi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & subiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehensus intus cum vxore ac septem filiis, rogatus ab eis vt se fugere hostem permitteret, stans ante ostium, primùm quemq; exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, &
B vxorem vltimam: deinde præcipitatis cadaueribus, postremò seipsum superiecit, mortem seruituti præferens. primò tamen in obscuritatem Herodis multa eiecit conuitia, licèt rex è specula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt. Rex autem Ptolemæo præposito ei regioni, in Samariam profectus
C est cum sexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo sua præfectura non bene cessit: nam inuasus ab his qui & antè Galilæam turbauerant, interfectus est. quo facto receperunt se in paludes & loca inaccessibilia, totum eum tractum rapinis infestantes & excursionibus. Herodes autem reuersus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugiẽtes in loca munita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit:
D atque ita sublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talẽtis mulctauit. Interea cæso in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Vẽtidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum se contulit, tanquam inspecturus eius negotia. At Antigonus suspectum habens eius aduentum, non admisit hominem, sed per
E funditores glandibus impetitum arcuit, saris declarans suum animum. ille tum demum Herodem bene monuisse, & se non obtemperantem errasse intelligens, in Emauntem vrbem se recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt, interfecit nullo amici aut hostis discrimine, iratus ob ea quæ sibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de causa adire Antonium, aliis sibi opus dicti-
F tans, quàm his qui se magis quàm hostem læderent. alioqui sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonum. Machæra verò consecutus eum rogabat vt maneret: aut si certum esset pergere, saltem Iosephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Iosepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in discrimen adduceret, néve cum Machæra con-
G tenderet. Ipse verò properauit ad Antonium oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratẽ fluuium, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. postquam autem peruenit Antiochiã,

repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cædibus, bono animo esse iussis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco, donec viatorum agmẽ perueniret in planiciem. Cúmque iam primi pertransiuissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini inuaditur à fermè quingentis equitibus: qui cùm primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non pauca gerebant sarcinas, simúlque mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cùm plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirentur, hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multísque ex eorum numero cælis securum sequentibus se iter præstitit. illi verò seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiam Antonius, propter adducta auxilia & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multúmque gauisus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutauit comiter, in summóque honore habuit vt regem recèns à se declaratum. Antiocho autem paulo pòst id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatóque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & à Machæra quinque cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes cõstabant è tyronibus non admodũ rei militaris peritis, quòd plerique è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, quinquaginta talentis à Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi verò apud Daphnen Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iam antè tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quib. nó obscurè

A καὶ πολλοῖς διαπυνθανόμενοι ἤθελησαν μὴν οἱ πρὸς αὐτώνιον μὴ βαδίζειν ἔχουσι ἀπειλήν, ὑπὸ δίους δὲ ἀεὶ τὸ κατὰ τὰς ὁδοὺς διατίθεσθαι τοὺς βαρβάρους καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν, καὶ τολμῶντας ἐξορμᾶν, ὧδε θαρρύσας αὐτὸς ἡγεμὼν γίνεται τῆς ὁδοῦ. καὶ ἦν ταθμὸν λοιπὸν τῆς σαμοσάτων, ἐλόχα μὲν αὐτῷ τῶν βαρβάρων ἱππέας τοὺς φοιτῶντας πρὸς αὐτώνιον. θρυμβῶν δὲ τὰς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία διαλαμβανόντων, προσλοχίζουσι αὐτῷ τῆς ἱππέων οὐκ ὀλίγους ἡρεμήσοντας ἕως αὖ εἰς τὸ B ἱππάλλειν οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ θρᾷτοι διεξῆλθον, ὁπισθοφυλάκει μὲν ἡ ὁδός, προσπίπτουσι δ' ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῶν ἐνέδρας, ὄντες εἰς φ'. καὶ ξυναμῶν τοὺς θρᾷτας, διῆραμεν ὁ βασιλεὺς τῇ ῥύμῃ τῇ αὐτὸν ὧδε χρῆμα μὲν ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπαίρει δὲ τὸ τῆς οἰκείων φρόνημα, καὶ θαρραλέους ἀπεργάζεται, καὶ τῆς παλαφυγόντων, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, ἐκατέροντο παντα- C χόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπίκειτο δ' ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διαπασμένα, πολλὰ δ' ἦν σκυφόρεα καὶ ἀνδράποδα, πάντα ἀναστασάμενος φέρει. καὶ πλεόνων αὐτοῖς διαπυθομένων τὸν ἐν τοῖς θρυμβοῖσιν, οἳ πλησίον τὸν εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτους προσμίξας αὐτὸς μετὰ ἱππέων καρτερῶς ἔβιάσατο, καὶ πολλοὺς αὐτῶν διαπτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἐπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ δὲ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκά- D λουν. ἐπεὶ δὲ πλησίον τῆς σαμοσάτων ἐγένετο, πέμπει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτώνιῳ σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμῶν ἡρῴδην ταύτῃ διαφερόντως, καὶ δικαιοσύνης ἕνεκα. τὴν γὰρ τῆς βαρβάρων ἐπικράτειαν κατ' αὐτῆς διάθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθών, ἐθαύμαζε τε ἀρετῆς ἕνεκα, καὶ πρὸς τὴν εὔνοιαν ἐτιμᾶτο. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐκκλησίαν ποιησάμενος ὁ αὐτώνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. ῥητόρων ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀποδείξας. αἰτιῶνται δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ ἔρυμα ἀφανίζοντες, καὶ ὡς τοῦτο E παυσαμένου τοῦ πολέμου, σοσίῳ μὲν αὐτώνιος ἀφανίζωσι, ἀφανιζομένῳ δὲ ἡρῴδῃ συμμαχῶν, αὐτὸς ἐπ' αὐγύπτου ἐχώρει. καὶ σόσιος μὲν δύο τάγματα, διακουρίσοντα ἡρῴδῃ, προὔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, αὐτὸς δ' μετὰ τοῦ πλείστου στρατοῦ ἠκολούθει. ἔτυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν ἰουδαίαν τὰ θερίζειν ἰώσηπος ζῆτον τοῦτο. λήθειν μὲν οὖν αὐτὸν παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς φεύγειν αὐτώνιον αἱρεχόμενον λαμβάνει. στρατοπεδευσάμενον δὲ αὐτὰ τὰ ὄρη (ἐνταῦθα γὰρ αὐτῷ ἀπείρατος μαχαιρᾶ δόντος, διὰ ἱεροχωρῶν ἠπείγετο βουλόμενον σωθῆναι σὺν τῷ σίτῳ αὐτῷ) καὶ νεοσυλλέκτου τῆς ῥωμαίου στρατεύματος ὄντος, καὶ πολέμων ἀπείρου ἔχοντος, καὶ γὰρ πολὺ ἐκ συνείας ἦν καταγελώμενον, διὰ θαμείων αὐτὸν ἐπὶ τῆς πολεμίων, διαπληφθεὶς ἐν δυσχερείαις, αὐτός τε διαθνήσκει γενναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν. ἐν γὰρ αὐτείραι διεφθάρησαν. κεφαλὰς δὲ τῆς νεκρῶν αὐτῶν ὁ στρατηγὸς διαπέμπει τῷ ἰωσήπῳ κεφαλὴν ἀντὶ τοσούτων ἀνδρῶν ἀφαιρεθέντων αὐτῷ ῥυομένῳ φερώσεα τὰ δελφοῦ. καὶ μὴν τοῦτο διαστάντες γαλιλαῖοι τῆς ἀφ' ἑσπέρας δυνατῆς, τοὺς τὰ ἡρῴδου φρονοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κα-

τεπόντωσαν, καὶ τῆς ἰουδαίας πολλὰ ἐνεωτερίσθη. μαχαιρᾶς δὲ γιτθᾶν χωρίον ἐξωχύρου. παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῆς πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐν δάφνῃ τῆς ἀντιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὸν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχον, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ δέ τινας ἐνείρειν ὄψεις, τεχνικῶς προφαι-

προφαινόσας τὸν τῦ ἀδελφῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς A de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vicisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractáque cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hic videre licuit res regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est vt omnes Herodem Deo charum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cùm hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorúmque velites procursando iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter MM. in eis interfecit, & incensis oppidis cóntra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem prę audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscẽdi fratris cupidine, sęuiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis supernè imperentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra parietes. & hoc facinus maximè fregit hostiũ audaciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tẽpestas interuenisset, regij victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuisset. Iam enim Antigonus de fuga despiciebat, cogitás vrbem deserere. At rex iam vespere iussis parare cœnã militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximum discrimen adiit, quod tamen euasit Dei prouidẽtia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantũ pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebãt quidam hostium armati, quos metus eò compulerat. dúmque ille se abluit, primus prodiens stricto

προσταγέντος τὸν τῦ ἀδελφῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς
σὺν κῇ τῷ πρείαν, ὡς κῇ λίβανον τὸ ὄρος μέτα, ὡς
ἀμφὶ τῷ αὐτόθι προσλαμβάνων ἔχω. δὲ καὶ ῥωμαϊκὸν
ἐν τάγμα, εἰς πτολεμαΐδα ὡδήγειτο, κἀκεῖθεν
νυκτὸς ἀίασας μετὰ τῦ στρατῦ, προῆει δι' τῆς γαλιλαίας. ὑπήντων δὲ οἱ πολέμιοι. καὶ κρατηθέντες τῇ
μάχῃ κατεκλείσθησαν εἰς χωρίον, ὅθεν ἦσαν ὡρμηκότες τῇ προτεραίᾳ. προσβολὰς δὲ ποιεῦντες ἔωθεν
ἐποιεῖτο, καὶ πολλὰ χαλεπῶς κατερράγησαν ὑπὸ B
ποιεῖν δυνάμενοι, ἀπάγει τὸν στρατὸν εἰς τὰς πλησίον κώμας. ἐλθόντος δὲ αὐτῷ παρ' ἀντωνίου καὶ δευτέρου τάγματος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλειπον αὐτό. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπειδὴ ἔγνω ὅτι ἱεριχοῦντος, τιμωρήσασθαι κῇ νοῦν ἔχων αὐτοὺς ὑπὲρ
τοῦ ἀδελφῦ. ἐπεὶ δὲ κατέζευξεν, εἰσία μὲν τοὺς ἐν τέλει, μετὰ δὲ τὸν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύσας τοὺς παρόντας. ὑπαῦθα ἴδοι τις ἂν
τῦ βασιλέως τὸν τῦ θεῦ κῆδος. πίπτει μὲν γὰρ C
ἡ στέγη τῦ οἰκήματος, ἐδέατο δὲ ἀπολεῖσα διέφθειρεν, ὡς τε πάντας πιστεῦσαι τὸν ἡρῴδου θεῖ θεοφιλῆ, μέγαν ὄντα καὶ ἀδάμαστον ἐκ τηλικούτου κίνδυνον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τῷ πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ὄρους καταντες τῷ ὄρων εἰς μάχην ἐρέθουν τοὺς ῥωμαίους. οἱ δὲ γυμνῆται προσιόντες, τοὺς πέλτας ἔβαλλον καὶ λίθους τοὺς ἀφ' ὧν βασιλέα ἐξελαυνόντας, αὐτόν τε πέλτῃ τὸν ἐδὲ τῷ λαπάραν D
ἔβαλεν. ἀντίγονος δὲ δὴ τῷ σαμάρειαν πέμπει στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, συὺ δυνάμει τινὶ, βουλόμενος ὡδάκτειν τοὺς πολεμίους δόξαν πολεμοῦντος ἐν οἰκείοις. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαιρᾷ τῷ στρατηγῷ παρεκινδύνευσε. ἡρῴδης δὲ ἡ πόλεις ὡδάλαβὼν τοὺς ἐκ τῶν ἐλειφθέντας φεῦ δισχιλίους ὄντας ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλθεν δὴ τὸν πάππον. ἐστρατοπεδεύετο δὲ ἔδει δὴ κώμῃ ἰσάνας καλουμένῃ, καὶ πολλῶν αὐτῷ προσιόντων E
ἐκ τῆς ἱεριχοῦς καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐπεὶ πλησίον γένεται τῷ πολεμίων ἐπεξιόντων αὐτοῖς ὑπὸ θάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ πιμπρᾶσι τὰ ἀδελφᾷ, φεύγουσιν εἰς τὴν κώμην ἐπέκειτο κτείνων. πεπληρωμένων δὲ τῷ οἰκίων ὁπλιτῷ καὶ πολλῶν ἀναφυγόντων δὴ τὰς στέγας, κεραμεῖ πύτων, καὶ τῷ ὀρόφων τοὺς οἴκους ἀνασκάπτων, ἐμπλέα ταῦτα τῷ στρατιωτῷ ἐώρα ἀθρόον ἀπηλημμένων. τούτους μὲν F
οὐ πέτρας ἄνωθεν βάλλοντες σωρηδὸν ἐπ' ἀλλήλοις ἀνῄρουν. καὶ θᾶμα τὸ δεινότατον ἐν κῇ τόνδε τὸν πόλεμον, νεκρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ὄντος τῷ τειχῶν ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, τὸ τὸ ἔργον μάλιστα τὰ φονήματα τῷ πολεμίων ἔκλασεν, καρδοκούντων τὸ μέλλον. ἐωρῶντο δὲ παμπληθεῖς πορρώθεν συγκινόμενοι φεῦ τὴν κώμην, οἳ τότε ἔφευγον. κἠ εἰ μὴ χιὼν ἐπέσχε βαθὺς, ἦκεν ἂν κῇ δὴ ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως στρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῇ νενικηκέναι, κἠ τὸ πᾶν ἐν εἰργασμένη. κἠ γὰρ ἀντίγονος ἤδη τὴν παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει καὶ ἀπανάστασιν ἐκ τῆς πόλεως. τότε μὲν ἦν ὁ βασιλεὺς, ὀλίγας γὰρ ἦν, δῃπνοποιεῖσθαι κελεύσας τοὺς στρατιώτας αὐτὸς τὸ σκευικὸν γὰρ, εἰσελθὼν εἰς τι δωμάτιον, περιλεξὸν ἦν. ἔνθα κῇ κίνδυνος αὐτῷ μέγιστος συνέπεσεν, ὃν κῇ θεῦ προύοιαν διέφυγε. γυμνῦ γὰρ ὄντος αὐτῦ, καὶ μηδενὸς ἑνὸς ἀκολουθοῦντος, ἐν τῷ τῶν οἰκήμασι τῷ πολεμίων τινὲς ὡπλισμένοι συμπεφυρότες αὐτόθι ἔτυχον ἦσαν. κἠ μεταξὺ λουμένου, ὁ πρῶτος ἐπεξέρχεται

gladio per fores ſe proripit, deinde alter & tertius, armati ſimiliter, adeo attoniti, vt illæſo rege contenti eſſẽt ſibiipſis fuga ſalutem quærere. Sequenti verò die præciſo Pappi inter reliquos occiſi capite, miſit illud Phæroræ in vltionem fratris. nam is eum ſua manu interfecerat. Poſt hęc vbi tempeſtas deſęuiit, moto inde exercitu venit Hieroſolyma, & caſtra prope vrbem metatus eſt, anno tertio poſtquàm Romæ declaratus rex fuerat: quib. mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens ſic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæſa circumquaque materie, præpoſitiſque huic operi viris idoneis, durãte etiam tum obſidione Samariam ad nuptias profectus eſt, ductaturus filiam Alexãdri, neptem Ariſtobuli, quam ei deſponſam fuiſſe iam diximus.

Cap. XXVIII.

Antigonus à Soſio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis verò nuptiis venit per Phœnicem Soſius, præmiſiſſque per mediterranea copiis, mox & ipſe affuit habens ſecum multos tam pedites quàm equites. venit etiam rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem acceſſionem adducens. erant enim circiter xxx. millia. omnes autem confluebant ad Hieroſolymorum mœnia, & aſſidebant ſeptentrionali vrbis latęri, ad vndecim legiones peditum, & ſex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Soſius ab Antonio miſſus in auxilium, & Herodes pro ſeipſo bellum gerens, vt deiecto Antigono hoſte pop. Rom. ipſe pro eo ex ſenatuſconſulto regnum acciperet. Intus autem certatim reſiſtebant Iudæi ex tota ea regione collecti & concluſi intra mœnia, templum Domini iactantes, & fauſta populo ominantes, non deſerturum Deum ſuos in periculo: direptiſq; extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obſeſſoribus. Cui rei Herodes ita proſpexit, vt contra latrocinãtes opportuna loca præoccuparet inſidiis, & commeatus additis præſidiis etiam è longinquo conueheret, vt breui neceſſaria victui abũdarent in exercitu. adhæc operarum frequentia facilè abſoluti ſunt tres illl aggeres. æſtas enim erat, & opus feruebat, nulla interturbatũ æëris intẽperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obſeſſi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrentes enim crebrò incepta, modò iam perfecta opera incendebant: & conſerentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantùm rei militaris cedebant. Tum pro diſiecto machinis muro intus recentẽ exruebãt,

ξίφος ἐχων γυμνὸν καὶ ὀξὲ θυρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, οὐδὲν βλάψαντες τ βασιλέα τὼν ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες ἦ τῷ μηδὲν αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ φεύγειν διέκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τ μὲν πάππου κεφαλὴν, ἀίρη) γὰρ, δεσκύλας φερούσα ἔπεμψε, ποινὴν αἰτ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ πάθοι, ὡδὶ γὰρ ἐκ τύχης ἐκείνου γεγυμνωμένος. λήξαντος ἦ τῆ χειμῶνος, ἅρας ἐκεῖθεν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἔρχε), καὶ πλησίον στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ζίφον ἦ αὐτὸ τ τὸ ἔτος ἐξ οὗ βασιλεὺς ἐν ῥώμῃ ἀπεδέδεικτο. αὐτοστρατοπεδευσάμενος δὲ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τῆ τείχους κ τὸ ὑπομαχώτατον, φεῦ τῆ ἱεροῦ κατὰ στρατοπεδεύεται, θερσαλέειν διεγνωκὼς ἀφ καὶ θρέψειν ποτὲ πομπήιος. ζισὶ δ' ὀχυρὰν χώμασι τὸν τόπον πύργους αἴξησι, πολλῇ τ χρεὼ θεὸς τὸ ἔρυμα χρώμενος, ἢ τέμενος τιὼ πέριξ ὕλλω. ὡδὶ κατασήσας ἦ τοῖς ἔρυμα τοὺς ὑπηνδείους, ἱδρυμένης ἔτι τῶν στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς σαμάρειαν ὑπὲ ἦ γάμον ᾤχετο ἀξιόμνη τιὼ ἀλεξάνδρου τὸ ἀριστοβούλου θυγατέρα. ταύτην γὰρ ἰώγυνον ὡμολόγητο, ὡς μοι ἢ θρέψειν εἴρηται.

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ὑπὸ σοσίου & ἡρῴδου αὐτίγονος διεφθάρη.

ΜΕτὰ ἦ τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν ἀγὰ φοινίκης σόσιος, θερσεκπέμψας τὴν δύναμιν ἀγὰ ἢ μεσογείας. ἦλθε ἦ καὶ ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεγένετο ἦ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ σαμαρείτιδος, οὐκ ὀλίγον θερὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων, θρεῖ ζισμυείους γὰρ ἦσαν. πάντες ἦ δὴ τὸ ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο θερὸς τῷ βορείῳ τείχει τῆς πόλεως, στρατιὰ σὺν δικα μὲν ὅσα τέλη ὁπλιτῶν, ς' ἦ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τ ὀπλισυεικὰ, ὅπὸ τ συείας. δύο δ' ἡγεμόνες, σόσιος μὲν ὑπ' αὐτωνίου ταλεὶς σύμμαχος, ἡρῴδης δ' ὑφ' αὐτῷ, ὡς αὐτίγονον ἀφιλόρωμον τιὼ ἀρχιὼ ὑποδειχθέντα τὸ ῥώμῃ πολέμιον, αὐτὸς αὐτ' ἐκείνου βασιλεύσῃ κατὰ τὸ συγκλήτου δόγμα. μετὰ πολλῆς δὲ θρεθυμίας καὶ ἰσχύος, ἅτε σύμπαντος ἤθρισμένου τὸ ἔθνους, οἰουδ' ἄμοι τοῖς θρεὶ τὸν ἡρῴδην αὐτοπολέμουν, καταλειφθέντες ἐντὸς τῆ τείχους, πολλά τε ἐπεφήμιζον θρεὶ τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐπ' ἀὐφημία τῆ θεοῦ, ὡς ῥυσομένου τῶν κινδύνων αὐτοὺς τὸ θεοῦ, τάπὶ ἐντὸς τῆς πόλεως ἀπεσκεύασαντο, ὡς μηδ' ὅσα τεθρὴ δυνατὸ εἶναι ὑπολιπεῖν ἢ αἰθεσπίοις ἢ ὑπαζυγίοις, λησείας τε λάθρα χρώμενοι, ὅπορείαν παρεῖχον. ταῦτα δ' ἡρῴδης σωιδὼν, θερὸς μὲν τοὺς λησείας, τοὺς ὑπηνεμοτάτους τόπους θρεφελόχετο. θερὶ δὲ τὰ ὑπηνδεια, πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη πόρρωθεν ἀγρεὰν σωικόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς ψευσθαι τῆ αἰεγκαίων. ἦρτο δὲ συχνὰς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης καὶ τὰ τεῖα χώματα ἀπτῶς, θέρος τὸ δὴ λω, καὶ οὐδὲν ἐμποδὼν θερὸς τιὼ αἰάσασιν, οὔτ' ὑπὸ τῶ ἄνεμος, οὔτ' ὑπὸ τῆ ἐργαζομένων. τάπὶ μηχανήμασι θερσάγοντες, κατέσφον τὸ τεῖχος, καὶ πάσας ἐχρῶντο πύραις. οὐ μὴν ἐξέπληττον τοὺς ἔνδον, ἀλλ' αὐτεστεχάνοι κἀκεῖνοι θερὸς τὰ θρὸ τούτων μηχάνημα οὐκ ὀλίγα. ἐπαχθόντες τε, τὰ μὲν ἡμίεργα ἐκεπίμασεσαν, τὰ δὲ ἐξειργασμένα, οἷς τε χεῖρας ἔοντες, οὐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τέλμας. ὑπεσήμηνε δ' ἐλείποντο, θερός τε

θεὸς τ τὰς μηχανὰς ἀνέτειρεν ἐρ πουλῶν τ πρώτων οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γλῶ τε ἁπάντων μεταλλάσσειν διεκόχοντο. ἔπονσία δὲ τὸ πλέον ἢ θορυβομίᾳ χρώμενοι καὶ θορυβελιπάρεσιν πρὸ πολέμου εἰς τοὔχατον, καὶ ταῦτα μεγάλου στρατὸ θερικαθημένου σφᾶς καὶ λιμοῦ παλαιπωρούμενοι καὶ ἀπορίας τῆς ἐπιτηδείων. τὸν γὰρ ἑβδομηκοστὸν ἐνιαυτὸν συνέβη κατὰ ταυτὸν εἶναι. ἀναβαίνουσι δὲ ὅπη τ τεῖχος πρώτην μὲν λοχάδες κ'. ἔπειτα ἑκατοντάρχης σοσίου. ἡμέρᾳ δὲ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέραις μ'. τὸ δὲ δεύτερον, ἐ. καί τινες τῆς θεᾶς τὸ ἱερὸν εἰσπρήθησαν τινάν, ἃς ἡρῴδης ἀπήγορον ἐμπρῆσαι διέβαλλε, μῖσος αὐτῷ θεραπευτρίδων ὡς δὴ τῆς ἰουδαίων χωρίδας. ἡρημένου γ τ ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τ κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὸν αὖω πολιτικὸν ἀγοὶ συμέφυγον. δείσαντες τε μὴ διακωλύσωσιν αὐτοὺς οἱ ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ὑπὲρ πολέτ τῆς θεᾶς. προσδόκωντας ὑπεξιέναι καλοῦντες θύματα αὐτοῖς μόνον εἰσκομίζεσθαι. ὁ δ' ὡς ἐδόκουν αὐτῶν συνεχώρει ταῦτα, καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἔτι ὠφέλουν παρ' αὐτῶν ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς αὐτοχοντας ὑπὲρ τῆς ἀπογόου βασιλείας, προσβαλὼν κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα δὺθ' ὑπὸ φόνων ἀνάπλεα. τῆ μὲν ῥωμαίων ὑπὸ τραθῆ τῆς πολιορκίας διωργισμένων, τῆ δὲ θεᾶ ἡρῴδου ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν ἀσύδοτον αὐτίπαλον. ἐσφάζοντο δὲ συμμαχοῖς οὔτε τοῖς στασιώταις καὶ κατὰ τὰς οἰκίας συνωθούμενοι, καὶ τὸν ναὸν πρόσφυγοντες. ὑπὸ τε οὔτε νηπίων οὔτε γήρως ἐλεῶ. οὔτε γυναικῶν ἀσθενείας φείδω, ἀλλὰ καί τι πρεσβυτέρου τῶ βασιλέως καὶ φείδεσθαι καλοῦντος οὐδεὶς ἐκράτησε τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμιλώτες, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπέξησαν. οὕτω καὶ αὐτήγορον μήτε τῶν πάλαι μήτε τῆς τότε τύχης σύνοιαν λαβών, κατεῖδε μὲν ἀπὸ τῆς βάρεως, προσαίπει γ τοῖς σοσίου ποσί. κἀκεῖνος μηδὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὸν μεταβολὸν, ἐπικρότησε μὲν ἀκρατῶς, καὶ αὐτήγορον ἐκάλεσεν. οὐ μὲν ὡς γυναῖκα γε φρουρὰς ἀλλοθρόου ἀφῆκεν. ἀλλ' ὁ μὲν δεδὼς ἐφυλάττετο. προθύμια δ' ἰωἡρῴδη κρατεῖν τῆ πολεμίων, τῶ κρατῆσαι καὶ τ ἀλλοφύλων συμμάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθος, ὅπη θέας τῶ τε ἱεροῦ & τῆ καὶ τ ναὸν ἁγίων. ἐν βασιλεῦς τοὶς μὲν φείδεσθαι, τοῖς δ' ἀπέχεσθαι, ἔστι δ' οὓς καὶ τοῖς ὅπλοις αὐτοῖς εἶλεν, ἥτις χαλεπωτέρων κρούμενος τὸν νίκην, εἶτα τῆ ἀθεάτων παρ' αὐτῶν ὀφθείη. διεκώλυέ τ καὶ τὰς κτὸν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ δεόμενος πρὸς σοσίου, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀνδρῶν ῥωμαίοις τὸν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν, ἐρημίας βασιλεία, καὶ ὡς ὅπη τοσούτῳ πολίτῃ φόνῳ, βραχὺ καὶ τὸν τῆς οἰκουμένης ἠγεμονίαν αὐτάλλαγμα κρίνει. τῆ δὲ αὖτι τ πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ὑπεξιέναι φαιδρῶ, αὐτὸς ἔφη διανέμειν ἐκ τῆ ἰδίων χρημάτων τοὶς μισθοὺς ἑκάστοις. οὕτω τε τὸν λοιπὸν ἐξωνησάμενος πόλιν, τὰς ὑποχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρὸς μὲν δὴ ἑκάστοις στρατιώτῃ, αἰσθήσεως δὲ τοὺς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δὴ αὐτὸν ἐδωρήσατο σόσιον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων δ' ποδομοῦντας. τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῆ ἱεροσολυμιτῆ πόλει, ὑπατεύοντος ἐν ῥώμη μάρκε ἀγρίππα, καὶ κανιδίου γάλλου, ὅπη τῆς ρπ'

A & cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam subterra manus conferrent, vtentésque desperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idque obsessi a tam numeroso exercitu, ipsi fame simul laborantes & inopia. nam in sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaserunt in mœnia primùm lectissimi viginti milites, deinde Sosij centurio. captus est enim primus murus die quadragesima, secundus verò quintadecima: & quædam porticus circa templum exustæ sunt quas Herodes Antigonum incendisse calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem vrbem refugerunt: timentésque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt vt has tantùm sinerentur introducere. Rex verò annuit, sperans remissa tandem obstinatione cessuros. Vt verò spem suam frustratam vidit pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: móxque omnia repleta sunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduersam factionem extirpare funditus: erárque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente supplices. non ætati vlli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamuis obstante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, sed veluti furore perciti sæuiebant nullo ætatis discrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis suæ fortunæ ratione satis habita descendit è turri, Sosióque ad genua procidit. & ille nihil miseratus mutatam eius fortunam insultauit homini Antigonam appellans. non tamen incustoditum reliquit tanquam fœminam, sed vincto custodes addidit. Cæterú Herodes deuictis hostibus, non minus negotij habuit in cõpescendis alienigenarum auxiliis. ruebât enim multitudo conductitiorum ad viscendum non fanum solùm, sed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade victoriam existimans, si quid eorum quæ videri fas non est, veniret in conspectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Sosium rogitans, solitudinísne se regem Romani facturi essent, exhausta vrbe rapinis simul ac cædibus: exiguúmque dicens sibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam si totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem meritò permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio verò etiam regie dedit munera, ita vt omnes bene nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV.

Olympiade, menſe tertio, feriis quibus ſolenne fit ieiunium, tanquam recurrente in idem temporis monumentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem conſecrata Deo corona aurea profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne aſſeruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud ſenatum iure ſecum contenderet, docens ſe regio natum ſanguine, Herodem verò plebeium, & quòd ſi ipſe propter offenſum Rom. pop. indignus eſſet qui regnet, certè filiis eius inſontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium vt Antigonum tolleret. quo facto tum demum Herodes metu liberatus eſt, atque ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annum centeſimum vigeſimumſextum: quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorem ſacerdotij, facinoráque maiorum egregia, quibus propugnauerũt Iudæorum rempublicam. Verùm hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere, & ſubiecto regibus.

A ὁλυμπιάδος, τρίτῳ μηνὶ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ δευτέρου τῆς γενομένης ὑπὸ πομπηΐου τοῖς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἐάλωσαν ἡμέρᾳ, μετὰ ἔτη κζ. σώσιος δὲ χρυσοῦν ἀναθήμα τῷ θεῷ στέφανον, αἴρει δῶρον ἀπὸ ἱεροσολύμων αἰχμάλωτον ἄγων δεσμώτην αὐτοκράτορα. δίκας δὲ ἡρῴδης, μὴ φυλαχθεὶς αἰχμάλωτος ὑπ' ἀντωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ δικαιολογούμενος πρὸς τὸν σύγκλητον, ὅτι δεικνὺς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, B ἡρῴδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι προσῆκεν αὐτοῦ βασιλεύειν τοὺς παῖδας ἀφ' ἑτέρου, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπεξέρχοιτο. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν ἀντώνιον ἀνελεῖν τὸν αἰχμάλωτον. οὗ γενομένου, τὸ δίκας μὲν ἡρῴδης ἀπαλλάσσεται. πράττει δ' οὗτος ἡ τὰ ἀσαμωναίου ἀρχὴ, μετὰ ἔτη ρκς'. οἶκος λαμπρὸς ἐξ ὧν, καὶ διάσημος γένους σύνεσι καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τὰ ἐκ τῶν ἐθνῶν οἱ γονεῖς αὐτοῦ διεφέρετο. ἀλλ' οὔτοι μὲν ὀλίγα τοῖς C ἀλλήλους εἶναι, τὴν ἀρχὴν ἀπέβαλον. μετέβη δ' εἰς ἡρῴδην τὸν ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τῶν ἀσαμωναίων γένους παρειλήφαμεν.

Atque hunc Aſſamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ἸΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ἸΟΥΔΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρῴδου, αντιγονον μὲν αντίοχον ἐπιλίκιον ὄντα ἀποχείρα, ἡρῴδης δὲ μετὰ τῶν ἐκείνου φίλων πρώτους ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν ἀπέκτεινε, καὶ τὴν πόλιν ἠρχυεολόγησεν. Κεφ. α.

Ὅτι ζόπυρος ὑρκανὸν, πρῶτον βασιλέα ἰουδαίων καὶ ἀρχιερέα, ἀφεθέντα ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως ἀρσάκου, πρὸς ἡρῴδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β.

Ως ἡρῴδης ἀριστόβουλον τὸν γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν. Κεφ. γ.

Ως κλεοπάτρα τῆς ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὀρεγομένη βασιλείας, μέρη λαβεῖν αὐτῆς ἴσχυσεν παρ' ἀντωνίου. Κεφ. δ.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε.

Ως ἡρῴδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν ἀντώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχῃ. Κεφ. ς.

Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ.

Λόγος ἡρῴδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ παθήματα, καὶ τὴν ἥτταν γενομένην. Κεφ. η.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVINTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes verò XLV. ex primatibus Hieroſolymitanis de factione Antigoni interimit, & ciuibus pecuniam extorquet. CAP. I.

Quomodo Hyrcanus antea Iudæorum rex & Pontifex à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt. CAP. II.

Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit. CAP. III.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus. CAP. V.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt. CAP. VI.

De terræmotu qui Iudæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum aduerſis caſibus territum. CAP. VIII.

Ως αὐάγχλω ἔχων ἡρώδης ἀπεῖναι πρὸς καίσαρα νεωτερισμόν, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ.
Ως ἡρώδης ἔσχεν καὶ παρ' αὐτοῦ καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι.
Ως ἐπανελθὼν φιλίππῳ διαβολῆς παρεχώρησεν τὴν γυναῖκα μαριάμμην διαπεφευγυῖαν. Κεφ. ια.
Περὶ τοῦ λιμοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσεν τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἡ-
ρώδης. Κεφ. ιβ.
Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ.
Ως καθελὼν ὁ ἡρώδης τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον αὐέστησε. Κεφ. ιδ.

Herodes ad Cæſarem, neceſſariò profecturus Hyrcanum interficit. CAP. IX.
Quomodo Herodes regnum etiam à Cæſare obtinuit. CAP. X.
Herodes reuerſus Mariammem calumniis oppreſſam interficit. CAP. XI.
De fame quæ Iudæam & Syriam afflixit, & quomodo Herodes multis ciuitatibus ſaluti fuit. CAP. XII.
Cæſaræ conditus. CAP. XIII.
Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSQVINTVS.

Cap. I.

Κεφάλαιον α'.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμίτιδι πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου αὐτόνομ μὲν αὐτήγονον ἐπελέκισαν, ἡρώδης δ' τὴν ἐκείνου φίλων ἕκαστους ἀνέλεζ.

HIEROSOLYMORVM expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquam tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nondum regnum adepto fauerat, eos vicissim promouebat: aduersæ autem factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant ciuibus vt Herodem in vrbem reciperent, eámque ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterisque iudicibus prædixit opprobrans, quòd absolutus eorum sententijs ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in vnum congessit: à diuitibus quoque ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiúsque amicis donauit. Interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inuenibatur, id totum ad regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, quo nobis nō est fas serere. Cæterùm Antonius accepto Antigono volebat eū vinctum seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

ΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης ἀς κατακράτ ἔλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ σοὺς τούτοις αἰχμάλωτον αὐτήγονον, ὁ σοὺ ταύτης ἡμῖν ἐδήλωσε βίβλ. τὰ δὲ ἐκείνης συνεχῆ, πῶ ἐροῦμεν. ἐπεὶ δὲ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐπεχειρίδη τῷ ἀρχῷ ἡρώδης, τῷ κατὰ τὸν πόλιν πλήθους, ὅσον μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἔτι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, ἐν σεραγωγῇ τούτοις ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ τὰ τῷ ἐναντίων ἑλομένους, οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ κολάζων καθ' ἡμέραν. ἐπιμήκιστα δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλίων φαρισαῖ καὶ σαμέας ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων οὗτοι συνεβούλευον δέξασθαι τοὺς πολίτας τὸν ἡρώδην, αἰθ' ὧν καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλῶν ἄλλων καὶ καινομένου ποτὲ ἡρώδου, τῷ ὑπ' ἀνάτῳ, σεσεῖπεν ὀνειδίζων ὑρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς σεσισσθεὶς ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς ἀποκτείνειεν, καὶ τοῦτο χρόνῳ σεσῶκεν, τῷ θεοῦ τοὺς λόγους ἀεὶ τελειώσαντ. ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον. ἔτι καὶ τοὺς δυνάσους ἀφῃρεῖτο, καὶ συναγωγῶν πλῆθ ἀργυρίου καὶ χρυσίου, σαρὰ τούτῳ τὸν αὐτώνιον ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς σφὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μὲν τοὺς σρώτους ἐκ δ' ἀρίστους αὐτήγονον, φύλακας σεισήσας τῇς πύλαις τῷ τειχῶν, ἵνα μή τις συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι, μ' τοὺς νεκροὺς ἡρόνουν, καὶ πᾶν τὸ διερευνώμενον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ τί κειμήλιον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, σέρας τε κακῶν οὐδὲν ἦ. τὰ μὲν γὰρ πλουτεῖν τὸ κεκτημέν ἀνεφόρει ἐν χρείᾳ χρωμένου, τὸν δὲ χρόνον μένον ἀγεώργητον, τὸ ἑβδομαδικὸν ἰουδαίοις ἄγειν ἔτ. ἐνεισήκει γὰρ τότε, καὶ ἀνεῖρεν ἐν ἐκείνῳ τὸν γῆν ἀπογραφομένων ὄζιν ἡμῖν. αὐτόνομ δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν αὐτήγονον, δέσμιον ἔχων μέχρι τοῦ θεάματος φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νομπεύζειν τὸν ἄντ, πέμ σὺν ἡρώδην μίσους ἄνομον αἰτιάσθαι φράσοντα, ἔχων τότον ἐν αἰτιαφῇ πολε-

πολεμίσαι. χαλεπὸν γὰρ οὐδαμοῦς ἡρεμεῖν ἠδύναντο ἰουδαίους μάρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων οὕτως. ἀντίγονος μὲν ἀντίγονον τὸν ἰουδαῖον ἀγαγὼν εἰς ἀντόχειαν πελεκίζει, καὶ ἔδοξε μὲν οὕτω τοῖς ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι, οὐκ οἰκείοις ἔτεσι δὲ μεταδοῦναι αὖ τοὺς γενομένους τῷ ἰουδαίων ἀφ' οὗ τὸ δίκαιον τὸν αὐτὸν ἐκείνου καθιερωμένον ἱερωσύνῃ. οὐδὲ γὰρ βασιλίδα μόνοι βασιλέα τὸν αἰχμάλωτον ὑπέμειναν, οὔτοις μέγα τὸ ἐφέρουσι φῶς τῷ τροπαίου βασιλίσσης. τὴν οὖν ἀτιμίαν ἐκόμισε μετώσῃ τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώσῃ δὲ τὸ πρὸς ἡρώδην μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ στράβων. κατασχόντος δὲ τὴν βασιλείαν ἡρώδου, τυδόμῳ ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεύς, ἵνα δὴ καὶ παρδυσὶ αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς ἡρώδην τὸ αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς τρόπῳ τοιούτῳ. βαρζαφάρνης καὶ πάκορος οἱ τῶν παρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, ὑρκανὸν τὸν πρώτον ἀρχιερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου φασαήλον, εἰς παρθους ἀπῆγον. ὁ φασαήλος μὲν οὐ φέρων τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰχμὴν, πάσης δὲ ζωῆς κρείττονα τὴν μὴ δέξης ἡδονὴν θάνατον, αὐτὸς ἑαυτὸν γενέται φονεὺς, καθὼς προεῖπον.

Κεφάλαιον β'.

Ὁτι τρόπον ὑρκανὸς ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν παρθων πρὸς ἡρώδην ὑπέστρεψεν.

ὙΡκανὸς δ' αἰχθεὶς, φεράτης ὁ τῶν παρθων βασιλεὺς, ἵνα αὐτὸν ὅπλοις ἐσχηκὼς προσποιήσῃ τὸ δ' ὑγιείας αὐτὸ δίκαιον προπεμπόμενον. δὴ τοῦτο δεσμῷ μὲν ἀφῆκεν, ἐν βαβυλῶνι δὲ κατάγεσθαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν ἰουδαίων. ὕστερ τὸ ὑρκανὸν ἐπίων εἰς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πᾶν τὸ μέχρις δ' ἐφράτου νεμόμενον ἰουδαίων ἔθνος, τῷ δ' ἦν ἀγαπητὸ ταῦτα. τυδόμῳ δὲ τὸ ἡρώδην παρελπόσαι τὸ βασιλείαν, ἀπιστα χωρεῖ τὸ ἐλπίσιν ἐξ ἀρχῆς ὁ φιλοσόφως ἔχειν ὑρκανὸς, καὶ τὸ χάεστος ὑπομιμνήσκεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κεκόμῳν καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι, τῷ κινδύνῳ καὶ τὸ κολάσεως ἐρρύσατο. λόγους δὲ προσφέρετο τοῖς ἰουδαίοις, ἰσάγειν παρ' αὐτὸν ἐπιτουδαικόσι. οἱ δὲ ὠφελεῖχοντο καὶ μᾶλλον ἤξιουν, τὰς ὑπουργίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς ἂν ἐν δοκοῖς αὐτῷ τῆς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῶν εἴη, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δυνάται, κατὰ λώβην τὸ σώματος ὑπ' αἰτιγόνου πάθοι, τὰς τε χάεστας οὐχ ὁμοίως ἐπαδιδοῦσι ῥᾳδίᾳ τῆς βασιλείων ἀφ' ἑλαβον ἰδιωτεύοντες, ἐξαλλατζύσης αὐτοὺς οὐκ ὀλίγως τῆς τύχης. τοιαῦτα καὶ τὸ συμφέρον ὑποτιθέντων, ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπιδεῖν. καὶ καὶ χράφων ἡρώδῃ παρεκάλει δεῖσθαι φεράτου καὶ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμεως κοινῇ ἔξοντι τὴν βασιλείαν. ἀπὸ δὲ εἶναι χαρὰν αὐτῷ μὲν ἐπίσαι τὰς χάεστας ὧν τῶν παθεῖν, καὶ ξαφὲς ὑπ' αὐτοῦ καὶ φειλοσοφεῖσθαι, ἐκείνῳ δὲ καμίζεσθαι. τοιαῦτα χράφων ὑρκανὸς, πέμπει καὶ ῥᾳδῇ τὸν φεράτην προσδεῖται συναμύναι, καὶ δῶρα πλείω, μὴ δυνηθῆναι τὰς εἰς τὸν διεργέτην αὐτοῦ χάεσιας, ὁμοίως φιλανθρωπόμενος. ἦν δ' ἐκ ἐπιτυδεύσει τοῦτο, δῆλον δὲ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸς ἀρχὴν, ἰδιωτεύειν τὸν ἐξ ἐλάσσονος καταβολὰς, καὶ τὸν ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἔτι δόλῳ, ἢ καὶ παντὶ τρόπῳ ἐπιβουλὴν ποιήσασθαι.

A cum securi percutere. vix enim Iudæi conti neri poterant in officio. Testis est Strabo si scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam securi subiecit: Romanorúmque primus affecit regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos vt Herodem pro illo regem constitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant vt appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis existimatio- B quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus sit, reuersus est ad eũ, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primò pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captiuos abduxerãt: quorum Phasaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi C vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut suprà diximus.

Cap. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

HYrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem D generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solùm, sed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitat: ita vt non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquã resciuit Herodem ad regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, quòd aliquando de capite periclitantem seruasset in E iudicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen vt maneret ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges solere meminisse accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. F nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes quoque ei scripsit, rogaret Phraatem & eius regni Iudæos, ne sibi inuiderent communem cum genero futuram potestatem, nunc enim adesse tempus referendæ suo quondam & altori & seruatori gratiæ. Simúlque etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallam cũ multis muneribus, eblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed quia G ipse grauis esset princeps, cauens mutationis occasiones, quærebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere:

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit: primúmque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patrémque appellitando, lactabat hominem quo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia vxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariamnen Herodis coniugem, insignis pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negotia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinē, nec minus Mariamnem regiam coniugem, felicémque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus persuasit vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primùm Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates vndecumque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueat adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cùm satisfecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente vt fratri debitum pontificatum redderet, dicentéque ipsi quoque id fore commodum, ademptum per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandrā inuectus est: eā & clàm regno suo insidiatā, & per Cleopatrā id agere vt ope Antonij à se regimen transferatur

Α Ἦν γὰρ ἐπιφανὴς ἐν ὑστέρῳ. τότε μὲν οὖν γε ἐπὶ δὴ πλεῖστον πιστευσθεὶς, ἀφεστός τε τῆς πάτρης καὶ τῶν ἰουδαίων χρήματα συλλεγόμενον, ἀπασῃ τιμῇ ἐλαύνεται παρ' αὐτῶν, καὶ τὰ τοῖς συλλόγοις ἀεὶ πρῶτον ἔνεμε τόπον, καὶ συνεχῶς ὀνομάζων πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ δυσθεράπευτον ἀεὶ ποθοῦν θεραπεύοντες. ὑποκαθίστατο δὴ καὶ πάλιν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἐτεκταίνετο. φυλακτόμενος γὰρ πάντα τῶν ἐπισήμων ὑποδεικνύειν ἀρχιερέα τὸν θεοῦ, μετεπέμψατο ἐκ τῆς Βαβυλῶνος ἱερέα τῶν ἀσημοτέρων αἰσθάνεσθαι ὀνόματι, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσιν. οὐ θὺς οὖν οὐκ ἐνέγκειν Ἀλεξάνδρα τὴν ὑπεροψίαν. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δὲ Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ Ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἀρχιερέα καλλιστον, ἀριστόβουλον καλούμενον, τὴν δὲ ὡραίᾳ συνοικοῦσαν Β μαριάμμην, δι' μορφὴν ἀξίαν. ἐπετάραττο δὴ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ ἀφελόμενος ἐκείνου, τῷ ὀπιλίτῃ τὰς ἀξιούσας τῆς ἀρχιερωσύνης. καὶ γράφει κλεοπάτρᾳ μουσουργοῦ τινὸς αὐτῇ συμπεφυκότος τὸν ἀφελόμενον τὰ περὶ τὴν κομιδὴν τῷ γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' ἀντωνίου τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην. ἀντωνίου δὲ ῥᾳθυμότερον ὑπακούοντος ὁ φίλος αὐτοῦ δίλλιος εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν C ὑπὸ πολλῆς χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριστόβουλον, ἠσθάνετο τῆς ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, οὐχ ἧττον δὲ τὴν μαριάμμην συνοικοῦσαν τῷ βασιλεῖ. καὶ δὴ λοιπὸν καλλίπαιδά τινα τὴν ἀλεξάνδραν διεληφώς. ἐκείνης δὲ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει χαλαμάμμην ἀμφοτέρων εἰκόνας, αὐτονίῳ δι' ἀπέμψασθαι. θαρσαμμὴν γὰρ οὐδενὸς ἀπιστήσει ὧν ἀξιοῖ. τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας αὐτονίῳ καὶ δίλλιος ἐπεσπεύδετο λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν, ἀλλά τινα θεοῦ γένεσθαι τοὺς παῖδας, ἐπεγράμματό δὲ δι' αὐτῆς πρὸς εἰδόναι ἐλκύσαι τὸν αὐτώνιον. ἐδὲ, τῷ μὲν κόρῳ ἡδέως μεταπέμπεσθαι, γαμμαμμίῳ ἡρώδῃ, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν ὁμιλίας ἐκ τοῦ τοιούτου φυλακτόμενος. ἐπέστειλε δὲ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν δωρεαῖς, ἐσεσθαι, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς ἡρώδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρᾳ τὸ κάλλιστον ὄντα τὸν ἀριστόβουλον, ἐκκαθῆραι τῆς D ὁδοῦ ὧν ἐτύγχανε, καὶ γράφει πρὸς τὸν αὐτώνιον, ἱκανὸν μὲν ὡς οὐκ ἄλλος τοῦτο ῥωμαίων, ἕτοιμον δὲ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποδῦναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀφθόνως ἐν τῷ διαπαίζειν ποιεῖσθαι. αὐτίκα ἔφευ οὖν, ὡς εἰ μόνον ἔξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, ἰουδαίων ἐλπιζόντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις δὲ ἐνιτησάμενος τὸν αὐτώνιον, ἵνα μὴ μέχρι παντὸς ἀτιμάζοιτο τὸν παῖδα καὶ τὴν E ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαραῖς δεήσεσιν ἀποδοῦναι τὰ δίκαια τῷ ἀρ-

χιερωσύνῃ, καὶ συμφέρον αὐτῷ κρίνων, ἵνα μηδ' ὑποδημάτων δυνατὸν ᾖ τιμημένῳ σύλλογον ποιῆσαι τῷ φίλων, ἢ πᾶτο πολλὰ τ' ἀλεξάνδραν, κρύφα τοῦ βασιλεῦσαι λέγων τὴν βασιλείαν, καὶ δίκην κλοπῆς F παῖζας θεάτειν ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τ' ἀρχιῶ, τὸ δ' μειράκιον ἀντ' αὐτοῦ ἀθρόως τὰ θεάματα, δι' αὐ-

δι' ἀπατίου, καὶ ταῦτα βούλεσθαι μὴ ἐκείνῳ ἐ δι- A
καίως, ὁπότε καὶ τῷ δυνατέρᾳ σωματοσεροῦς τῆς
οὔσης αὐτῇ πυῆς, καὶ τοσαχὰς ὅπῃ τῇ βασιλείᾳ πρα-
γματεύοις, πολλὰ πονήσαντος αὐτὸ, καὶ κτησαμένῳ
κινδυνώδεσι τοῖς οὐ τυχοῦσιν. οὐ μὴν ὑπομνησθεὶς ἂς
αὐτὸς ὢν οὐ καλῶς ἐκείνη προέξειεν, ἀποκήσεσθαι τῆ
δίκῃ φῆσαι αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ νεῶ ἔφη δεδόσ-
θαι τῷ παιδὶ τῷ ἀρχιερωσυνίῳ, καὶ πάλαι προκα-
τασκευάσθαι τὸν ἀδελφὸν, παιδίου παντάπασιν ὄντος B
ἀρισοβούλου. τοιαῦτα λέγοντος οὐκ ἀσκέπτως, ἀλλ'
ὅπερ ἠξίου μάλισα προθύμως, εἰς ἀπάτιον
γυναικῶν καὶ τῷ συμφθαλησθέντων φίλων, φρε-
παθὴς ἅμα, καὶ χαρᾷ τῷ οὐ προσδοκηθέντων, καὶ
δίκῃ τῆς ὑποψίας, ἀλεξάνδρα μετὰ δακρύων κατ-
ελογεῖτο. φρὶ μὲν τῆς ἱερωσυνης φαιδρόν, πᾶν ὁποῦν
ὑπ' ἀδοξίας ἀπουδάσας. βασιλεία δὲ μήτε δέσπό-
σεσθαι, μήτ' αὖ εἰ καὶ προσοίσ, βούλεσθαι λαβεῖν καὶ
νεῶ δοκοῦντας τιμῆς ἔχουσα, δέχ τῷ ἀρχιερεῖ τῷ C
ἐκείνου, καὶ τῷ ἀσφάλειαν τῷ ἐκ τοῦ δεδιέναι
μᾶλλον ἑτέρου ἄρχειν αὐτὸν, ἅπαν τῇ γνώμῃ προ-
οῦσαν. νεῶ τε ἐνεκαινίζετο τοῖς ἐργασίαις, δέχεσθαι
μὲν εἰς τὸν ὑὸν τῷ τιμῷ. ἔσεσθαι δ' ἂν πρὸς πᾶν ὑπή-
κοον, πειθαρχεῖσθαι δὲ κἂν εἴπ δέχ τὸ γνώμον καὶ τῷ
οὖσαι αὐτῇ παῤῥησίαν προπετέσερον ὑπ' ἀναξιο-
παθείας δράσειν. οὕτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ
ἀπιδιωτέρως ἢ θᾶτον ἐνδείξεως διελύοντο, πάσης D
ὑποψίας ὡς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

Κεφάλαιον γ'.

*Ὡς Ἡρῴδης Ἀριστοβούλου τὸν τοῦ γυναικὸς Μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρ-
χιερέα κατασήσας, μετ' οὐ πολὺ ἀναιρεῖσθαι παρεσκεύασεν.*

Ὁδὲ βασιλεὺς Ἡρῴδης, δ' ὃν μὲν ἀφαιρεῖ τὴν
ἀρχιερωσύνην αἰσχύνην, ὅτι τὰ μὲν ὡς κ προσή-
κοντα ἐποίησεν οὐκ ἐπιτρεπτέον, ἀλλὰ τῷ ὑπ' ἀφρο-
σύνῃ τῶν ἀπρωσιδύων Ἰουδαίων. οὐ γὰρ ὀλίγαι μυριά-
δες τῶν τοῦ λαοῦ προσῆλθον τῷ βαβυλωνίαν ἀπρωκίδη-
σαν, σύνεσιν μὲν αἰσχύνης, ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ E
πάλαι κ συνηθείας ἡρῴδῃ ἀπουδαζόμενον. τοῦτον
αὐτὸς μὲν ἐτίμησε, ὅτι τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. αὐ-
τὸς δὲ κατέλυσεν, ὅπῃ τῷ παῦσαι τὰς οἰκείας ταρα-
χὰς προνόμια ποιῶν. οὐ γὰρ ἄλλος γέ τις ἀφῃρέθη
τῷ τιμῷ ἅπαξ προλαβών. ἀλλὰ φρῶτος μὲν αὐ-
τόχρ ὁ ὄπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν F
ἀνόσιον, καταστήσας τὸν ἀδελφὸν ὀνίαν. δ' ὕστερος δὲ
ἀρισόβουλος ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν. Ἡρῴ-
δης δὲ τρίτος αἰτιᾶται τῷ ἀρχιερεῖ ἀρισο-
βούλῳ τῷ παιδὶ. κ τότε μὲν ἐδόκει τιθεραπευκέναι
τὰ φρὸς τῷ οἰκίαν. οὐ μὴν ὅπερ εἰκὸς ἐνδιαλλαγῆς
αὐτοπόθου διετέλεσ. τῷ ἀλεξάνδρᾳ ἐπί τε τοῖς ἐγ-
χειρεσθεῖσιν ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πρα-
γμάτων ἠξιωκὼς διδοικέναι. προσέταττεν οὖν αὐτὸ G
τοῖς βασιλείοις διαζῆν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας.
ὁρᾶν. ὑπεμελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνοντος
οὐδὲ ἐπὶ προς τῷ καθ' ἡμέραν διάγειν ὑπὸ τηδ' δύ-
οιν. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτῷ ἐξηγρίου, καὶ
μῖσος ὑπεφύετο. φρονήματος γὰρ ἐμπλέως οὖσα
γυναικείου, ἐκ τῆς ὑποπτου ὑπομελείας αἰσχυ-
πάθει, παντὸς οὖ πνος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παῤῥησίας στερομένη, τιμῆς δ' ἀπειρία, μετ' δουλείας

in puerum: idque tanto iniustius eam moliri, quod & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicę aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuiscī, nec desinere pietatem erga eā cæteráque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatū reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis, quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tū quòd se suspectam intelligeret, cœpit cū lacrymis pro se verba facere. fas sa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquam, vel etiam si vltro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quòd filiam cū ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futurámque posthac regi obsequentissimam: veniámque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris discesserunt, omni vt tum videbatur suspicione sublata.

Cap. III.

Herodes Aristobulum coniugis sua Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo pòst necandum curauit.

TVm rex confestim pontificatum abrogat III.
Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratē traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum auroritate sua pontificem fecisset, ipse postea depositi quo familiam suā componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotiū fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterū quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat, malens quiduis potius pati, quā amissa licentia, honoris specie in seruitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram A literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans vt opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clàm in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis in has se & filium inclusit, iussis famulis conscijs, vt noctu has afferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æsopus eius seruus effutiuit, putans eum non insciũ eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita. quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Iámque instabat Scenopegia, festum apud nos cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoque data est occa- D sio per inuidiam, quo magis acceleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniásque decenter tractabat ipse, eximia forma & statura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam aui Aristobuli memoria digna fa- E cinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes fausstas voces ac comprecationes, licentius, quàm sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cúmque loci eius natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primùm spectabant natantes quosdam è sociis & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, amicorum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantẽ, & quasi per lusum ac petulentiã mergentes non priùs destiterũt quàm G

τος συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, καὶ ταῖς κολυμβήθραις ὑπισάντες, καὶ μεγάλαι ὦραι τὴν αὐλὴν ἐτύγχανον, ἀέψυχον τὸ θερμώτατον τῆς μεσημβρίας. καὶ ῥᾷστον μὲν ἐώρων τοὺς νέους τῆς οἰκετῆς καὶ φίλων. ἔπιπτα θεραπόντος καὶ τῶν μειρακίου τοῦ καὶ τὸν ἡρῴδου παροξύνας, τῆς φίλων οἷς ταῦτα ὑπῆρχε, ποτοὺς ὑπέχοντος, βαρυνῶντες ἀεὶ καὶ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ τηχόμενον, οὐκ ἀπῆκαν ἕως καὶ παντά-

ἢ φόβῳ κατασχεῖν. ἔπεμπεν οὖν ὧδε τὴν κλεοπάτραν, ἐν οἷς εἴη συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ ὧδε παρακαλοῦσα θεσσαλοῦσθαι αὐτῇ καὶ δύναμιν. ἡ λαθοῦσαν ἐκπλεύσειν ἐπ' αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ θεὸς αὐτὰ ὅπως διάσκηψεν. ἐδόκει δὲ ταῦτα, καὶ τυγχάνει παῖδε δύο λαρνακας, ὡς εἰς σκηνομοδίαν τινὰ θεῶν ὧδε σκευασαμένη, ταύτας αὐτὴν καὶ υἱὸν ἐνέβαλεν, ὅπως ἄξασα τῷ οἰκετῇ τοῖς συνειδόσι, δι' νυκτὸς ἐκφέρῃ. ἦν δὲ τοῦτο ὅπως διάλαθεν ὁδὸς αὐτοῖς, ἐπὶ πλοῖον ὃ διαπλεῖσθαι εἰς τὴν αἴγυπτον ἔμελλε. ὧδασκεύασμένοι. Ταῦτα σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων ἄσωπος οἰκέτης αὐτὸς ἀπαγγέλλει θεσσαλονίκεως, ὡς εἰδὼς φράσας. πυθόμενος δὲ σαββίων, καὶ γὰρ ἦν ἐχθρὸς ἡρῴδῃ θεσσαλονικεῦσιν ὑπὸ τῆς βουλῆς συλλαβόντων αὐτὸν παρὰ τὴν φαρμάκειαν εἰς ἐπομίζειν, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῆς θεὸς τὸν μισοῦσιν οὐσίας θεσπεδίκησε. καὶ καταλήψῃ τῇ βασιλεῖ τὸν τῆς ἀλεξάνδρας βουλήν. ὁ δὲ, τὸν μὴ ἑως τῆς ἐγχειρήσεως ἰάσας θεοῦ ἐλθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ δρασμοῦ συνέλαβε. παρῆκε δὲ τὸν ἀμάρτημα, χαλεπὸν μὴ σύδὲν, εἰ καὶ σφέδρα βουλόμενον ἰὼ αὐτῷ δι' ἀθῳῶσαι, τολμήσας. οὐ γὰρ αἰτιᾶσθαι κλεοπάτρα, αἰτίαν δὲ τῷ θεὸς αὐτὸν μίσει λαβοῦσα. ἐκ τιμίων δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἢ δι' εἰκείας καὶ τῆς συνεγνωκέναι. θεοῖκειτο μὴ τοῖς παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειρακίων σκοπὸν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μισεῖ ἅμα τοῖς πεθεσαγμένοις, ἐδόκει παθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν. καὶ τῆς σκηνοπηγίας ἑστάσης, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τεθυμένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑπερεβάλλετο, καὶ θεὸς διαφοσύας αὐτὸς τὸ καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως κἀκ τῆς τοιούτων ὑπαπεύσας τὰ θεὸ τὸν θεραίρεσθαι ἐμφανὲς παροξυόντων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειρακίων ἀριστόβουλος, ἑβδομον ὑπὸ τοῖς δέκα χρόνους ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀπῆλθεν ὑπὸ τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῆς ἀρχιερέων, καὶ τὰ θεὸς τὸν θρησκείαν ἐκτελῶν, κάλλει τε κάλλιστος καὶ μεγέθει πλέον ἢ θεὸς τὸν ἡλικίαν ὑπάρχων, τό γε μὴν θεὸ τὸ ἰδίους ἀξιώματος πλεῖστον ἐν τῇ μορφῇ διαφαίνων, ὁρμή τε τῷ πλήθει θεὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐχύετο, καὶ τῷ ἀεισεβούλῳ τῷ πάππῳ πεθεσαγμένων ἀναρχὴς μνήμη θαρέσει. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς διαθήκας χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχεόμενοι, καὶ φωναὶ εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γνώεσθαι τὸν εὔνοιαν τῷ ὄχλων, καὶ θεσπετέραν ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὸν ὧν εὐπεπόθητον ὁμολογίαν. ὑπὸ τούτοις πᾶσιν ἡρῴδης ἐγνω τὸ θεραίρεσθαι ἦν εἶχεν εἰς τὸ μειρακίων ἐξεργάσεσθαι. καὶ δ' ἑορτῆς παρελθούσης, εἰσιέατο μὲν ἐν ἱεριχοῦντι, δεχόμενος αὐτοὺς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος δὲ τὸ μειράκιον καὶ θεοέλκων εἰς ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμος ἦν συμπαίζειν καὶ νεανικεύεσθαι καχαεισμένως ἐκείνῳ. τὸ δὲ θεὸν τὸν τόπον ἰδιώματος θεινοτέρου τυγχάνον-

παντάπασιν ἀποπνίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν οὕτως ἀ- A
ριστόβουλος, ὀκτωκαίδεκα μὲν ἅπαντα βιοὺς ἔτη,
τὴν δ' ἱερωσύνην καταισχὼν ἐνιαυτὸν, ἣν αἰσίν-
λος ἐκομίσατο πάλιν. ἐξαγγελθέντος δὲ τὸ πάθος
τοῖς γυναιξὶν οἱ μὲν ἐκ μεταβολῆς θρηνοῦσι λί-
ἐπ' ἐσχειμένῳ τοῦ νεκροῦ, καὶ πένθος ἄχετον, ἅτε πό-
λεως ἅπ λόγου δεδεθέντος ἀφῃλιγμένης, πάσης ἰδίας οἰ-
κίας μένης τὴν συμφορὰν ὡς οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ γνω-
μένην. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐκπαθὴς ἦν σωι- B
σα τὴς ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθοῦν ἐκ ἦ γινώσκειν ὅ-
πως ἐπεφάνθη πλεῖον ἔχουσα, τὸ δὲ κρατερεῖν ἀναγ-
καῖον ὅτι μείζονος κακοῦ ἐσφοδρία προυμήνη. καὶ
πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρία ἅπραγέσθαι
βίου, ἐπίστευε δ' ὅμως εἰ δυνατὸν ζώσα ἐσφαρ-
κίσαι τοῦ κατ' ὀλίγον λύειν ἀνόμενος διεφθαρμένῳ, τὸ ἅ
πλέον ἐστῶσιν αὐτῇ παρεκεκάτῃ τὸ βίου, καὶ τὸ μηδε-
μίαν ὑποψίαν ὀλιγοδόνναι ἅ καὶ ἐσφάλειαν ἀπολείπῃ ἅ
μὲν ἑκατὸν εἰς ἀκρίβειαν ἀμελῶς ἐνομίζετο. καίτοι C
γε μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. ἡδέως δὲ
πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανὰς ἐπισκιάζετο, μὴ μετὰ
ἐσφάλειας γνῶναι τοῦ παιδὸς τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα
ἐσφ πένθ ὀλιγοδεύων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυ-
σι, χρώμ, καὶ σύγχυσιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων
ἀληθινήν. τάχα μὲν καὶ τὸ πάθος ἀποκωκύσαν-
τος αὐ-
τὸν, ἐν ὄψει τῆς τε ἄκρας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ μὴ ἐσφ
ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο, ἄλλον D
δ' ἢ ἀπολογίαν αὐτὰ ἐσφαγιάζόμενος. τάχα μὲν
εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐκφορᾶς καὶ μᾶλλον ἀφ-
ειλίξατο, πολλὴν μὲν τὴν ἀφθονίαν ἐξέτε τὰς
θήκας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποικίλῃ,
πολλὴν δὲ συγκατάθεσιν κόσμου, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ
λυπηρὸν δ' ἐν ταῖς γυναιξὶν ἀλγηδόνος, καὶ ἀφαμυ-
θῆσαι τούτῳ τοῦ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

*Ὡς κλεοπάτρα τῇ τοῦ ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὀλιγοδρυούσα βα-
σιλείᾳ, μέρη λαβεῖν αὐτῇ ἰσχυσεν παρ' ἀντωνίου.*

Τὴν δ' ἀλεξάνδραν οὐκ ἔλησεν μὲν οὐδὲν τῶν τοιού-
των. ἀεὶ γὰρ καὶ μᾶλλον ἡ μνήμη τοῦ κακοῦ παρέ-
χουσα τὴν ὀδυνηρὰν ἐποίει καὶ φιλόνεικον.
καὶ γράφει τὴν ὀλιγοδρυοῦσαν ἡρῴδου τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ
τὴν ἀπόλειαν τοῦ παιδός. ἡ δὲ, καὶ πάλαι ἀπόδυτα
ἐσφαρκίσαι δυομένη, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτίρουσα
δ' ἀλεξάνδρας, αὐτὴς ἐποιεῖτο τὸ πᾶν ἐσφάλμα. F
ἐ αὐτόνιον ὐκ αἰεὶ πάσασθαι τὸν φόνον τοῦ παιδὸς παρ-
ξυόυσα. οὐ γὰρ ἄξιον ἡρῴδην δ' αὐτῷ καταστάντα βα-
σιλέα τῆς οὐδὲν ἐσφηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοιὰ ὄντως
βασιλεῖς τοιαύτας ὀλιγοδρυάσθαι ἁμαρτίας. τού-
τοις αὐαπειθόμενος αὐτόνιος, ὡς ὀλιγοδρυκίας ἐστά-
λη, πέμψει κελεύων ἡρῴδην ἐλθόντα τῷ εἰς ἀριστό-
βουλον ἀπολογήσασθαι. ἐνεφέχθαι γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὸν
ὀλιγοδρυλον, εἰ δ' αὐτὸ γέγονεν. ὁ δὲ, τὴν τε αἰτίαν δι- G
δοὺς καὶ τὴν κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς οὐκ ἀπῆ-
κεν ἐξεργαζομένη κακοῦντας αὐτῷ τὸν αὐτόνιον ἔ-
χειν, ἐγνω μὲν ὑπακούειν, οὐδὲν γὰρ ἄλλο τὸ φεύγ-
τειν ἐῶν, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτῷ ἰώσηπον
ὀλίγοπον τῆς ἀρχῆς καὶ τῷ ἐκεῖ ἐσφαγμέ-
νων, ἐντείλατο λελυδότας εἰ παθή τι παρ' αὐ-
τονίῳ, ἐσφαχῆναι καὶ τὸν μαριάμμην ἀνελεῖν. οὕτως τε ἦν φιλόεργος ἐσφὸς τὴν γυναῖκα,

omnino aqua præfocatus ſit. Hic fuit Ariſtobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. hic caſus vbi mulieribus renunciatus eſt, verſa repente rerum facie lamentatio exoritur ſupra cadauer iuuenis & luctus inconſolabilis: totámque vrbem rumore ſparſo mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. ſed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam & ſi dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali neceſſe habuit: & ſæpè ad inferendam ſibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repreſſit, ſi fortè ſupereſſe poſſet extincto per ſummum nefas filio, & retenta diutius vita nullam ſignificationem dare quòd data opera necatum ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret vltionis facultas. quapropter diſſimulanter hoc tulit, nullam ſuſpicionem præ ſe ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, ſe inſcio caſum hunc contigiſſe, non luctum ſolùm fingens, ſed & lacrymas & mœſtitiã veræ ſimillimam. ac fortaſſe veræ etiam miſerationis nonnihil ſentiebat ad conſpectum extincti in ipſo flore ætatis ac pulchritudinis, tametſi mortem eius plurimum ad ſecuritatem ſuam exiſtimaret conducere: ſed potiſſimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentiſſimum funeris apparatum attinet, nihil ſibi ad ſummam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & aliis rebus precioſiſſimis, quo maius miſeris mulieribus hoc pacto afferret ſolatium.

Cap. IV.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALexandra tamen nullo modo emolliri potuit, ſed in dies magis ac magis exacerbante mœſtitia, per luctum accendebatur ad vindictæ deſiderium. Per literas igitur inſidias Herodis Cleopatræ indicat, ſimúlque filij ſui miſerabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miſerata mulieris infortunium, non ſecus quàm proprium curauit hoc negotium: nec vnquam deſtitit incitare Antonium ad vlciſcendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno poritum, in legitimam regum ſtirpem tam inſolenter debacchari. His permotus Antonius poſtquam Laodiceam peruenit, accerſiuit ad ſe Herodem dicturum cauſam de obiecto necis Ariſtobuli crimine: factum enim improbabat, ſi quidem ipſe Herodes autor eius fuiſſet. At ille nec cauſæ ſuæ ſatis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indeſinenter Antonium contra ſe irritantis, decreuit quidem parere: neque enim aliter facere poterat, ſed commiſſa regni cura Ioſepho patruo, clàm ei mãdauit, vt ſi Antonius in ſe grauius aliquid ſtatuiſſet, confeſtim Mariamnen interficeret. ſic enim ſe affectum erga vxorem,

vt etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebátque totum hoc negotiũ exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atque his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus creditum sibi regimen administraus, & sæpissimè Mariamnem conueniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mẽtio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius assũcrationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis cò prouectus est: vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quòd neque sine ea viuere substineret, neq; vel morte ipsa ab ea disiungi. quæ Iosephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quàm exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cùm reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra verò etiam Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primum si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiam. Deinde sperandum esse consequuturam quiduis Mariamnen, si in Antonij conspectum venerit, atque etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode superuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit quę in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliquúmque honorem quo se dignaretur Antonius, ad consessum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idq; non cessante à criminationib. Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnũ id sibi vsurparet, omnib. modis quærebat illũ perdere. Sed quia iustũ se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, venturúmq; breui constabilito tã regno quàm amicitia. nec relictã Cleopatrę cupiditati vllã spẽ,

καὶ δεδοικέναι τὸν ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος ἐκείνη κατ' ὀμορφίαν ἄλλῳ τινὶ προσδάζοιτο. τὸ δὲ σύμπαν ἐνέφαινεν ὁρμὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν αἰθέροπον, ὅτι καὶ πάλαι προσκεκοὼς ἦν τῆς ὀμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρῴδης μὲν οὖν ὑπισχνεῖτο ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας οὐκ ἀσφαλεῖς ἔχων, ὡς τὸν ὅλον ἀπήει πρὸς αὐτόνιον. ὁ δὲ ἰώσηπος ὅτι τῆς διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ προαγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μαριάμμῃ, πρός τε προαγματείας, καὶ τιμῆς ἕνεκεν ὧν ἔδει βασιλδούσῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι καθ' ἑκάστας συνεχεῖς ὁμιλίας ὡς τῆς ἡρῴδου πρὸς αὐτὴν δύνοιας, καὶ φιλοστοργίας ἐξειρωνευομένων δὲ γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὡς πρεσβυτάτης ὁ ἰώσηπος ὑπεδείξατο τὸν διάνοιαν τὸ βασιλέως, προσήκειν, καὶ τὰ πρὸς τὸν ἐντολὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρεῖς ἐκείνης ζῆν δυνατὸν, κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν οὐκ ἀξιοῖτο οὐδὲ θανάτου διαζῆν λύπας. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, οὐ τὸ φιλόστοργον τῆς πρὸς τὸν ἡρῴδου διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδὲ ὑποστείλαιντο ὑστερῆσαι ἀπωλείας, καὶ θανάτου τυραννικοῦ προσλαμβαίουσαι χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ῥηθέντος εἶχον. ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐχώρει κατὰ τὴν πόλιν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πρὸς τὸν ἐν ἔθει τὸν ἡρῴδην ἐχόντων ὡς αὐτόνιος αἰχισάμενος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη, πάντας μὲν ἐτάραττεν ὡς εἰκὸς τοὺς πρὸς τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ τὸν ἰώσηπον αἰαπείθει τῶν βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐτᾶις συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τὸ ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε πρὸς τὴν πόλιν ὑπὲρ τῆς βασιλείας ἱστρατοπέδευεν ἰούλιος. πρᾶγμα δὲ τοῦτο πρῶτον μὲν εἰ καί τις ἀπαντήσειεν ταραχῇ πρὸς τὸν αὐλαῖον ἐν ἀσφαλεστέρῳ δέξειν αὐτοὶ ῥωμαίους δ' ὑμνεῖς ἔχοντας. ἔπειτα καὶ τὸ δύεσθαι πάντας ἀλπικέναι τὸν ὑρκάμμυλον αὐτονίου θεασαμένου, δι' οὗ καὶ τὸν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν δυνατείᾳ βασιλικῇ γεγονόσιν. ὑπὸ τούτων δὲ τῶν λογισμῶν τυγχάνοσιν αὐτοῖς, πράγματα παρ' ἡρῴδου πρὸς τὸν ὅλον ἀφίκετο τῆς φήμης ἀναπτία, καὶ τὸν προληφθέντων. ἐπεὶ δὲ ἐχώρει παρ' αὐτονίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τῶν ἱεροσολύμων. ταχὺ δ' ταῖς ὁμιλίας παρεσκήσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵτε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὸν ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἦτον ἐδυνήθησαν. οὐ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν αὐτονίῳ βασιλέα πρὸς τὸν ἀρχὴν ἀνηκυημένων δυνάμεις ἀπαιτεῖν. οὔτος γὰρ ἂν οὐδὲ βασιλεὺς εἶη, δόντας δὲ τὸν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐᾶν αὐτῇ χρῆσθαι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖσθαι πρὸς τὰς ἀρχὰς ἐλπίδα τὰς

συμφέρειν. ὡς δὲ τούτων ἔγραφεν ἡρῴδης, καὶ τὰς ἄλλας διέξει τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' αὐτονίῳ συνθεωκὼν ἐν ταῖς ἐξαγωγίσεσιν, καὶ συνεστιώμενος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς ἐξαβολὰς εὐπρ῀ τῆς κλεοπάτρας οὔσης, ἣ πάθῃ τῆς χώρας ἐξαιτουμένη τὸν βασιλείαν αὐτῇ προσγράφεσθαι, πάντα τρόπον σκοπὸν ποιεῖσθαι. δικαίου μὲν τοι τυγχάνων αὐτονίου, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερές, ἀλλὰ καὶ θαῤῥεῖν πλέον τὸν δύνοιαν τὸν παρ' αὐτοῦ προσληφῶς τῇ βασιλείᾳ, καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὸν ἐλπίδα τῆς

πλεονε-

πλεονεξίας, δόντος αὐτονίου αὐθ' ὧν ἠξίου τῷ κοίλῃ A quando Antonius pro eius postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Iudæam peteret, & vt molesta esse desineret: His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id consilium, sed quàm primùm deducto aliquātisper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Iudæā reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome etiam maritum suum Iosephum criminata est, Mariamnes consuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter simultatē veterem, quod regina elati animi fœmina inter muliebres contētiones exprobraret ei obscuritatem generis. Porrò Herodes qui semper ardenter amauit Mariamnen coniugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos. ægrè tamen se continens, ne à recta ratione transuersum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariamnen percunctatus est, ecquid haberet cum Iosepho commercij. illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid insons fœmina posset in defensionem adducente, rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus amore vxorio, ita vt postremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuisset rumoribus: agebátque ei gratias pro seruata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans tandem vt mos est amantium prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cùm tamen nondum vxori amoris sui fidem faceret, tantóque magis conarettur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mandare si quid humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus præ dolore confestim eam è complexu dimisit: vociferabatúrque cappillos sibi lacerans, tenere se manifestò deprehensam constupratam à Iosepho coniugem. nunquam enim prodituram fuisse data sibi priuatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus licet ægrè cohibuit se tamen. Veruntamē Iosephum ne in conspectum quidem admissum iussit interimi, & Alexandram vt malorum omnium causam, vinctam coniecit in custodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra nō I V. desinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur vt auferens cuique suam dynastiam ipsi contribueret: multúmque apud eum poterat irretitum suis amoribus. cúmque natura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primò fratrem cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum xv. deinde Arsinoen sororem suam Ephesi in templo Dianæ supplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunque spes affulgeret, neque templum, neque sepulchrum, neque asylū vllū vnquā violare dubitauit, modò ad illā redirēt spolia quæsita vel sacrilegio, miscebátq; sacra profanis, fas nefas, vt augere-

ἀλλ' ἐπεὶ ὁ βασιλεὺς ἀντώνιον δεῖ πάρθους εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, αὐθὶς μὲν ἦτε ἀδελφὴ σαλώμη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῷ B τὴν ὀφάνιαν, ὧν ἔχον οἱ φεῖ τὴν ἀλεξάνδραν, ἀπεσήμαναν. ἡ δὲ σαλώμη καὶ κατ' ἀνδρὸς ἰωσήπου λόγον εἶπεν, ὡς ὀφθείη ποιῆσαι, καὶ τῇ μαριάμμῃ συγχρώμενον, ὀφαιρεῖν. ἔλεγε δὲ ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὸν ὡς πλείονος, ὅτι κῇ τὰς ὀφορμὰς φρονήματι χρωμένῃ μείζονι, τὸν ἑαυτῶν ὀξυτέρους ἐδυσχέραινεν. ἡρῴδης δὲ θερμὸς ἀεὶ, καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν μαριάμμην ἔχων, αὐθὶς μὲν ὀξετετάρακτο, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν οὐκ ἔφερεν. ὅπερ ἀτούμενος δὲ, τὸ μὴ πρόπτωτόν τι πιῶσαι ὀφ' ὧν ἔρασται, σωτῆρα τῷ πάθει, καὶ τῷ ζήλῳ παρεξυμούμενος, ὀφῃρεῖτο τὴν μαριάμμην ἀνέκειντο γὰρ τῷ πρὸς τὸν ἰώσηπον. ὅπερ μανεὶς δ' ἐκείνης, καὶ πάντ' ὅσα μηδὲν ἀμαρτύρητον, πρόσωπον, εἰς ἀπολογίαν καταλογιζομένης, ἀνέπειθεν κῇ μηδὲν ὁ βασιλεὺς, καὶ μετέβαινεν ἐκ τῆς ὀργῆς, ἡ τῶν μὲν τὸ πρὸς τὴν γυναῖκα φιλόστοργον, ὡς ἀπολογεῖσθαι πρὸς ὧν ἐδόξειν ἀνοίσας πεπεπεισμένην, καὶ πρὸς τῆς κοσμιότητος αὐτῇ πολλὴν ὁμολογίαν χαρίεν, αὐτὸς τε ὅπως ἔχοι σοργῆς, καὶ δύνοιας πρὸς αὐτὸν ἀνωμολόγει καὶ τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, πρόπτωτον εἰς δάκρυα μὴ πολλῆς ἀσυλλήπτους ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ δὲ μᾶλλον τὸ βασιλέως ἀπεσκιρτᾶτο, καὶ δεῖ τὴν αὐτοῦ ὀφαίρεσιν ἐλκοντος, ἡ φιλοτιμουμένη εἶπεν ἡ μαριάμμη, τὸ κῇ τὴν ἐντολὴν εἰ τάχα τι χαλεπὸν ὑπ' αὐτονίου, κἀμὲ σωτῆρα πλέεσθαι τὴν ἀδείνος αἰτίαν. τούτου πρόπτωτοσύντος τὸ λόγου, πεπαθήσας ὁ βασιλεὺς, αὐθὶς μὲν ἐκ τῆς χρεὼν αὐτὴν ἀφῆκεν, εὐθὺς δὲ, καὶ τῆς ἀστὰ ζῶσιν αὐτὸς ἐδράττετο, πρόφανες φόβον ἔχων τῆς τε ἰωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λέγων. ἡ γὰρ ἂν ὀξειπεῖν ἃ καρδίαν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτῷ πίστεως ἐγκεχυμένης. οὕτως δ' ἔχων, ὀλίγου μὲν ἀπέκτεινε τὴν γυναῖκα. νικώμενος δὲ τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, ταύτην μὲν τὴν ὁρμὴν ἐκράτησεν, ἑαυτὸν δὲ καταρτήσας ἀλυπεῖς καὶ ἀνεπεῖς. τὸν μὲν τοι ἰώσηπον αὖθ' εἰς ὄψιν ἐλθόντα δεῖ κρύπτεσθαι πρόσταξεν, καὶ τὴν ἀλεξάνδραν ὡς ἀπάντων ὠφελίαν, δίκας ἐφύλαττεν. ἐν δὲ τούτῳ καὶ τὰ πρὸς τὴν εὐείαν τεταραχὰς εἶχεν, ἐκ ἀνοίσης τῆς κλεοπάτρας τὸν ἀντώνιον μὴ παῦσαι δύνασθαι. ἔπειδὴ γὰρ ἀφαιρούμενον ἐκείνων τὰς δυνάστειας αὐτῇ δίδοναι, καὶ πλεῖον ἴσχυεν ἐκ τῆς ἐκείνῳ πρὸς αὐτὴν ὀπτηθυμίας, φύσει δὲ πλεονεξίᾳ χαίρουσα, ὠφελιμίας οὐδὲν ἔλπε, τὸν μὲν ἀδελφὸν, ᾧ τὴν βασιλείαν ἦδει ὀφειλομένην, προσπεμπομένη φαρμάκοις, ἐ ἔτος ἔχοντα, τὴν δ' ἀδελφὴν ἀρσινόην ἱκετεύουσαν, ἐν ἐφέσῳ πρὸς τῷ τῆ ἀρτέμιδος ἀποκτείνασα δι' ἀντωνίου. χρημάτων μὲν γὰρ ἕνεκεν εἶπε μόνον ἐλπιδεῖν, κῇ ναοὶ κῇ τάφοι παρενομήθησαν· ἀθ' ἱερᾶ τινὸς ἔτους ἀσύλου δόξαντος ὡς μὴ παραιρεθῆναι τὴν ἐν αὐτῷ κόσμον, ἔτε ἐσθῆτα, μὴ πάνυ τῶν ἀπλουστέρων παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον πρὸς ὑπαρχίαν

tur lucris vel iniquiſſimis. ad ſummam nihil ſatis erat mulieri ſumptuoſæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri poſſent opibus. quamobrem & Antonium continuo ſolicitabat, vt aliis ablata ipſi largiretur: & ingreſſa cum illo Syriam, ſtatim cogitauit quomodo eam poſſeſſionem ſuam faceret. Nam Lyſaniam Ptolemæi filium interfecit, cauſata cum ſtudere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam ſimul & Arabiam ſibi dari, ademptas ſuis regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris ſolùm, ſed etiam beneficiis eius captus videretur: puduit tamen eum tam inſignis iniuſtitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contriſtaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequiſſimus, partes de vtriuſque regione ablatas ei largitus eſt: ad hæc vrbes quotquot ſunt intra fluuium Eleutherum vſque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate ſciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

Cap. V.

Cleopatræ reginæ in Iudæam aduentus.

HÆc aſſecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vſque Euphratem proſecuta, reuertitur: obitérq; adita Apamia & Damaſco, etiam Iudæam ei libuit inuiſere: vbi excepta ab Herode, conceſſâ ſibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balſamum fert, quod vnguentorum longè precioſiſſimum ibi tantùm prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis veriſimile ſit per ſtuprum quæſitam occaſionem ſtruendis inſidiis. Sed illa amorẽ prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd noſſet infeſtam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam proſtratâ impudentiam, & reiecturus ſi petulantiùs pergeret, renuit. deinde cum amicis conſultauit, num habens eam in ſua poteſtate deberet occidere. ſic enim multis moleſtiis leuare poſſe eos quibus vel hactenus infenſa fuerit, vel in poſterum futura ſit. quin & ipſi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura ſit, ſi in quam temporum difficultatem delapſus opera eius opus habeat. Huc procliuiorẽ cohibuerunt amici, indignum cenſentes, hominem in magnis verſantẽ negotiis in manifeſtum ſe periculum coniicere, & obſecrantes ne quid ageret temerè. non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipſo augendum eius deſiderium, quòd per vim atque inſidias amiſiſſe eam videbitur. nec ſupereſſe vel mediocrem excuſationem, quin mulier ſit omnium eius ætatis lõgè

τὴν δ' ἀδικούσης πλεονεξίαν. τὸ δ' ὅλον ἀδὴν αὐτάρκης ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δ' ἀλδύσῃ τὴν ὀλιθυμίας, μὴ καὶ τὰ πάντα θεὸς τὴν ὀλίνοιαν ἐνδιῶν ὧν ἐπιουδάκει. δι' ταῦτα καὶ τὸν αὐτώνιον ἐπῆγλυ ἀεί τι τὴν ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ δι' ἀβάσιν σιὼ ἐκείνῳ τὴν συείαν ἐπινόει κτῆμα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν τὸν πτολεμαίου πάρθοις αἰτιασαμένη τοῖς θεράπουσιν ἐπάγει, κτείνουσιν. ἤτει δὲ παρ' αὐτωνίου τὴν τε ἰουδαίαν, καὶ τὴν ἀράβων ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτῶν ἀφελέσθαι. τῷ δ' αὐτωνίῳ τὸ μὲν ὅλον ἡττᾶσθαι συνέβαινε τῆς γυναικός, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπακούειν εἰς ὅτι ἂν ἐκείνη θέλει. τὸ μὲν τοι θεοφιλὲς τῆς ἀδικίας ἐξευδυσώπει, μὴ μέχρι τοσοῦτον κατάκορον ἡδυπάθουν, ὅθεν μείζοσιν ἁμαρτάνειν. ἵν' οὖν μήτ' ἀρνηθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα θεοσεβέστατον ἐκείνῃ δι' αἰσχρᾶς ἁμαρτάνειν δόξῃ κακὸς, μέρη δ' χώρας ἑκατέρᾳ παρελόμενος, τούτοις αὐτὸν ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ τὰς ἐντὸς ἰλδιθέου ποταμοῦ πόλεις ἄρχις αἰγύπτῳ, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, ἐκ παλαιοῦ εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῇ δωρεάς.

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία.

ΤΟΥΤΟΝ ἐκλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ὧδε πίμψασα μέχρις δ' φράτου τ' αὐτώνιον, ἐπ' ἀρμενίαν στρατεύοντα, αὐτὴ στρέφ, καὶ γίνεται ἐν ἀπαμείᾳ καὶ δαμασκῷ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἡρώδου σπουδαζόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δωρήματα, καὶ τὰς περὶ τὴν ἱεριχοῦντα φοινίκων ἡρώδου μισθουμένου. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ πολυτιμότατον τῶν ἐκεῖ, καὶ ὧδε μόνοις φύεται, τῶν τε φοινίκων πολλῶν καὶ καλῶν. ἐν τούτοις οὖσα, καὶ πλείονος αὐτῆς συνηθείας ὧδε τὸν ἡρώδην γινομένης, ὅπως ἐκκαζεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει ἐν ἀφροδισίοις ἀκαλύπτως τοῖς ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χαιρούσῃ, τάχα δὲ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ παθεῖν ὅτι μέγιστον ἐν ἑτέρᾳ ἀρχῇ τινὶ ἐπ' αὐτῷ γενομένῳ ὕβρει ἐπικατασκευάζουσα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ὀλιθυμίας ἡττᾶσθαι διέφυγεν. ἡρώδης δὲ καὶ πάλαι μὲν οὐκ ἄνους ἦν τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπὴν ἐν ἅπασιν ὀλιπτάμενον, τότε δὲ καὶ μᾶλλον ἐξῆν εἰ δ' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο προέσει, καὶ φθορᾶς πικρούμενον, εἰ συνεδρεύουσα τοιούτοις ἐγχειρῶν, τοὺς ὑπ' λόγους αὐτῆς διεκρούσατο. βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχειν δύναται. πολλὰ γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας, οἷς ἐγένετο τὰ ἤδη χαλεπὰ καὶ προσδοκᾶν. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ αὐτωνίῳ λυσιτελήσειν, οὐδ' ἐκείνῳ πίστις ἐσομένης, εἴτις αὐτὸν κρείσσων ἢ χρεία κατάσχῃ, τοιούτων δεησόμενον. ταῦτα βουλόμενον, ἐκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζω περὶ τοῦτον ζάν, κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἔπειτα δὲ καὶ δεόμενοι μὴ δεῖν ἐκ προφάσεως δίκης δόλον. οὐδὲ ἀναχάδαν τὸν αὐτώνιον, οὐδ' οἱ πρόφασις αὐτῷ τὸ συμφέρον σήσειν πρὸς τὴν ὁμοίαν. τὸν τε θεὸν ἔφασαν μᾶλλον ὑπακούσῃ, τὸ δοκεῖν εἶναι καὶ βούλεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῆς τύχης, εὐθὺς τε οὐδὲν εἰς τὴν ὑπολογίαν φαίνεσθαι, τῷ μὲν ὑπερφυοῦς εἰς γυναῖκα γεγονέναι, μέγιστον ἀξίωμα τὴν κατ' ἐκείνου ἐχη-

ἐχπυίας τ χρόνον, τ δ' ὠφελείας εἰ μὴ ταύτην τὰς οἰη-
θείη, σὺν αὐθαδείᾳ μὴ καταγνώσῃ τ ἐκείνου δίκης θέσεως
φανερὰς. ἐξ ὧν εἰκὸς ἄδηλον ὡς μεγάλων μὴ ἀπυ-
στων κακῶν αἰτία πληθήσοιτ' τὰ ωδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτῇ
τὸ ἦθος, ἐξὸν ὑποχρεωσάμενον τ ἁμαρτίας, εἰς ἣν ἐκεί-
νη ωθήσαι καλεῖ, θεοῖς τ καὶ ἐν δημόσιος. τοιαῦτα δι-
ελογίζοντο τ τὸ κινδυνῶδες ἐξ εἰκότος ωθασθήλιν-
τες, ἐπέσχον αὐτὸν τῆς ἐπιχειρήσεως. ὁ δὲ, τιμὴ κλεο-
πάτραν δωρεᾶς θεσπεσίους, ἐπ' αἰγύπτου ωεύσαν-
τα. αὐτάνιος δὲ, τιμὴ ἁρμενίαν καταλαβὼν, ἀρτα-
βάζην τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν, δήσαντα εἰς
αἴγυπτον ὑπεπέμπετο, δωρούμενος τούτοις τὸν κλεο-
πάτραν, καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τ βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς
ἔλαβεν. ἀρμενίας δ' ἐβασίλευσεν ἀρτάξιας ὁ πρεσ-
βύτατος τῶν ἐκείνου παίδων, ὀλιγαρχίας ἐν τῷ τότε. καὶ
τὸν ἀρχέλαον καὶ νέον καίσαρα ἐκβαλόντες, πρε-
σβύτερον τὸν ἑαυτῶν ἀδελφὸν, δήσαντα τὴν βασιλείαν κα-
τήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ωδὲ δὲ τοὺς φόρους
οὓς ἔδει τελεῖν, τῆς ὑπ' αὐτοῦ δοθείσης χώρας,
ὁ μὲν ἡρώδης δίκαιον ἐᾶν, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενον
διδόναι τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ' ἀράψ, ἡρώ-
δου τὸν φοβὸν ὑπολαμβάνων, χρόνον μὲν τινα παρ-
εῖχεν ἐκείνῳ τὰ ὀφειλόμενα τάλαντα. μετὰ ταῦτα δὲ
κακοήθης ἐᾶν καὶ βραδὺς εἰς τὰς δόσεις, καὶ μόλις εἰ
καὶ μέρη τινὰ ἀφαιρούμενον, οὐδὲ ταῦτα ἀδόντα δίκαιον
ἀζημίως.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἡρώδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν αὐτοκράτωρ ἐνίκησε τὴν κατ' ἄκτιον ναυμαχίαν.

ΗΡώδης ὁ τὸν τρόπον ἀγωνιῶντος, ἔτι δὲ τὸν
ταῖον οὐδὲν ἧττον τῶν δικαίων πειθὴ θέλοντος, εἰ μὴ
ὡς ἐπολεμούμενος, ωροθυμίᾳ ὁ ἐχρήσατο ρω-
μαϊκῷ πολέμῳ. τὸ γὰρ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης ωροσδοκω-
μένης, ἣν ἔτη τ ζ ἔτι τ ρ' ὀλυμπιάδος γενέσθαι συνέ-
βη, καίσαρι μὲν αὐτοκράτορι ωδὲ τὴν ὅλων ἔμελλεν ἀγω-
νιᾶν ωροσμάτων. ἡρώδης ὁ μὴ τ χώρας διβότου
μενούσης αὐτῷ πολιτῶν ἤδη χρόνον, μὴ ωροσόδων μὴ δυ
νάμεων διρημένων, αὐτοκράτορι συμμαχίαν κατέλεξε
βλημελεστάτας τῆς ἁβασηνῶν χρησίμου. αὐ-
τοκράτορι δὲ, τῆς μὲν ἐκείνου συμμαχίας οὐδὲν ἔφη
δεῖσθαι, τὸν δὲ ἄραβα, καὶ γὰρ ἡκηκόει ἁβά τε αὐτῷ
τῆς κλεοπάτρας τὴν ἀπιστίαν, ἐπιξυνδεῖν ωροσέταττε.
ἠξίου γὰρ ἡ κλεοπάτρα ταῦτα λυσιτελεῖν αὐτῇ, τ ἕτε-
ρον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχειν ἡγεμόνα. τούτων αὐτῷ
παρ' αὐτοκράτορι λεχθέντων, ὑποστρέψας ἡρώδης συνεῖ-
χε τὸ στρατόπεδον. ἐδ' ὑὸς εἰς τὴν ἀραβίαν ἐμβα-
λὼν, καὶ ἁβασηνὰ δέοντα ἱππικοῦ μὴ πολὺς δυνά-
μεως, εἰς διάστολιν ἀφικνεῖται τῆς ἀράβων ἐκεῖ συμ-
πιπτόντων. οὐ γὰρ ἐλελήθει τὰ ωδὲ τὸν πόλεμον αὐτοὺς,
μὴ μάχης καρτερᾶς γνωσθείσης, ἐπεσθαι οἱ ἰουδαῖοι.
μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τῆς ἀράβων εἰς κατὰ
σκοπὴν, χωρία δ' ἔστι ταῦτα τῆς κοίλης συρίας. ἡρώ-
δης ὁ ωροπυνθάνεται, ὅπου ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖ-
στον τῆς εἶχον δυνάμεως. καὶ πλησιάσας ἐν κατὰ στρα-
τοπεδείαν διηγάγετο, χάρακά τε καλλόμενον ἐξ
ἀμφοῖν τῶν μάχης ὀλιγεφῆ. ταῦτα δὲ αὐτῷ
ἡγεμόνες ἦσαν, ἐβδομήκοντα μὲν τὸ πλῆθος τῆς ἰουδαίων, παρεπό-
μενον δ' ὄχλος, ἄλλη ὅση τοὺς ἄραβας. ὥρμητο ὁ καὶ τῇ συμπεσεῖν καλῶς μὴ τῆς ωροθυμίας

honoratissima, & si quid vtilitatis ex eius nec possit existere, coniunctum sit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura sint in regno & familia regis ipsius, cùm nihil vetet recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu rectè disponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus ostendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius subiugata Armenia Artabazē Tigranis filium cum filiis suis satrapis vinctum in Ægyptum misit, munus Cleopatræ, & quicquid precioſum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòst Archelaus & Nero Cæsar per vim à se pulso iuniorem ipsius fratrem successorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iustè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occasionem malevolentiæ. Arabs verò postquam eorum exactio ad Herodem spectare cœpit aliquandiu soluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum segnior, vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

CAP. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæsare Actiaco prælio victus est.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus esset Romanorum contentionibus. cùm enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæsar de imperij summa decertaturus erat cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum possessor regionis pacatæ & refertæ pascuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse. verùm quia tam ex ipso quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iussit in illum bellum vertere. nã & regina hoc in rẽ suã fore existimabat, si alter ab altero mutuis atterereтur cladib. Igitur Antonij iussu reuersus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuasit Arabiam equitatu simul & pedestribus copiis instructissimus, Diospolim petens quò occursuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Post acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Post hæc rursum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus est in Cœlesyria: quod præsentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus sui partem. cúmque vellet munitis vallo castris per occasionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & cõfestim in Arabas duceret. Faciebat autē eis animos, tũ quòd pulchrè instructam aciem habere se crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cùm igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostē, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferri eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actúmque de eis fuisset, ni Athenio Herodem in uasisset, eiúsque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, nó imparatus pugnæ euentum expectabat, quicturus si Arabes vincerent: Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nā Iudæi viribus in profestos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multáque vulnera accipiebant in locis asperis & inæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehemēter laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. nec vna erat exitij facies, paucíssque in castra euaserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocādos qui illis succurrerēt. nec tamē licet festinus, affuit in tēre, sed Iudæorū castra capta sunt. Arabibus autē non mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, à qua plurimùm aberant, & hostium validum exercitum opprimūt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiā castra ponendo in montibus: & caucbat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciēs & continuis exercitiis præparans ad abolendā tandem ignominiam.

Cap. VII.

De terræmotu qui Iudæam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius cōflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali nūquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vt pote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominib. nulli iam superessent aduersarij. ligatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, móxque magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitū.

A ἄμφω ἐχόντων ὅσοι Ἰουδαίων ἐρώτων μάχην γενικήν ἐκεκράτησαν· ἐπὶ δὲ τοῖς χείροσι γεγενημένοις ἐπιβαίνοντες τοῖς πολεμίοις διωκόντων ἦν ἐπὶ πᾶσαν ἐπιδρομὴν ἀνυμφίλεκτον, ἕως τῇ προθυμίᾳ τοῦ πλήθους ὁ βασιλεὺς ἐπιστήσας, καὶ προφάσει ὡς ὑπὲρ λελειψένου τὰ ἐκείνων ἀρετῇ ἐρρωμένως ἐν τοῖς ὅπλοις ἠγήσατο, πάντων καθ' οἰκείαν τάξιν συναγαλυθησάντων. ἔκπληξις δὲ μέθυσι ἐμπίπτει τοῖς ἀράψαι, αὐτοσχέδιοι γὰρ εἰς ὀλίγον, ὡς ἐώρων ἀμάχους ὄντας, καὶ

B μέσους προσιόντας, ἔφυγον οἱ πλείους ἐκκλίναντες. καὶ ἂν διεφθάρησαν, εἰ μὴ Ἀθηνίωνος κακώσαι τὸν Ἡρώδην ἐπιὼν Ἰουδαίους. ἦν γὰρ ὢν στρατηγὸς μὲν κλεισπάρχης τῆς ἐκεῖ, ἐξάρχος δὲ Ἡρώδου, τὸ μέλλον οὐκ ἀσφαλῶς ἐσκόπει, δρασάντων μὲν τὰ λαμπρὰ ἢ ἀρέσκων ἐγνωκὼς καὶ χάριν ἄγειν· ἡττωμένων δὲ ὁ καὶ συνίδη, τοῖς ὑπὸ τὴν χώραν στασιάζουσι τῆς ἐκείνων ἀσφαλείας ἐπιβουλεύσας τοῖς Ἰουδαίοις. καὶ τότε κεκμηκόσι τε καὶ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδόκητος ἐπιπεσών,

C πολὺν ἐποίει φόνον. ταῖς τε γὰρ προθυμίαις εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐμμενοῦσι σκληραπαίσαντες Ἰουδαῖοι, καὶ τῇ νικᾶν ἔτι ἀδείᾳ χρώμενοι, ταχὺ τῆς ἐπιχειρησάντων ἡττῶντο, καὶ πολλαὶ ἐλαμβάνοντο πληγαὶ ἐν χωρίοις ἀρίστοις καὶ πρὸς ὠθισμὸν, ἐν πλείστῃ τῇ ἐμπειρίᾳ εἶχον οἱ τῷ ἐπιόντι πεποιθότες. κακῶς δὲ παρεῖτων οἵ τε ἄραβες αὐτοὺς αἰσθόμενοι, καὶ πάλιν ἐπιστρέψαντες, ἔκτεινον ἤδη τρεψαμένους.

D γόνατο δὲ παντοδαπῆ κακῶν ἀπώλεια, καὶ τῶν ἐμπεσόντων, οὐ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρώδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κατὰ τὴν μάχην, ἀφικνεῖτο βοήθειαν ἄξων, οὐ μὴν διέφθη καὶ περιέπεσε δακοῦ ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν στράτευμα ἦλθε τῶν Ἰουδαίων. οἱ δὲ ἄραβες οὐ μέχρις οὗ τυγχάνεσαν ἐν φόβῳ λόγου, νίκην τὴν πλείστην ἀπέδοσαν αἰσθανόμενοι, καὶ πολλῶν τῶν στασιαστῶν ἀφηρημένοι δυνάμιν. τοὐντεῦθεν, ὁ μὲν Ἡρώδης λησείας

E ἐχρῆτο, καὶ τοὺς πολλὰ καταβίαιον τὴν τῶν ἀράβων ἐκάκου ταῖς ἐπιδρομαῖς στρατοπεδευόμενος ὑπὸ τῷ ὄρει, καὶ τὸ μὲν σύμπαν ἐξίστατο καὶ τοὺμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, οὐκ ἀζημίως δὲ χειόμενος τῇ στενοχωρίᾳ, καὶ τῷ φιλίππῳ, τῶν τε οἰκείων ἐπιμελεῖτο παντὶ ζήλῳ τὸ πάθος μεταρθούμενος.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ καὶ τῶν Ἰουδαίων.

ΕΝ τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης συνεστώσης καίσαρι σεβαστῷ αὐτοκράτορι ἑβδόμου ὄντος Ἡρώδου τῆς βασιλείας ἔτους, σεισθεῖσα ἡ γῆ τῶν Ἰουδαίων, ὡς οὐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῶν τε τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλῶν φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν δὲ καὶ τῶν

G ἀνθρώπων ὑπὸ τοῖς πεπτωκόσιν οἰκείαις, σὺν μυρίοις. τὸ μέντοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διατρίψαν, οὐδὲν ὑπὸ τῶν πάθους κατενλάβη. ταῦτα συνισταμένοις τοῖς ἀράψιν, καὶ μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ὀξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τοὺς ὑπὸ τῶν γεγονότων λόγους τῷ μίσει τῶν ἀκουσομένων ἐχαρίζοντο, μείζονι ἐπὶ φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας αἰσθησομένης τοῖς πολεμίοις, καὶ διεφθορότων τῶν ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς αἰσθάλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. καὶ τῶν τε Ἰουδαίων τοὺς πρέσβεις, ἦκον γὰρ ὅτι τοὺς γεγυμνασμένους ἐφ' ὅπλων ποιησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, καὶ μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν ὅτι τὸ στρατιωτικὸν αὐτῶν.

οἱ δ'

εἰ δ' ἔτι τ' ἐφοβοῦντο ἐξεδέξατο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, μᾶλλον τὰ πράγματα πλεῖον ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς ποιοῦντες. ἐδόκει δ' ἔτι ἰσοτιμίας ἐλπὶς μεγίστη τοῖς ἡμιβίοις ἐν τῇ μάχῃ, ἔτι βοηθείας κακοπαθοῦσιν αὐτοῖς τῷ οἴκοι πρασσόμενον. οὕτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆλθε βασιλεὺς λόγῳ τὸ πεῖσον τοὺς ἡγεμόνας, καὶ πειρώμενος ἀναλαμβάνειν αὐτὸν πεπτωκότα τοῖς φρονήμασι. προσδεχόμενος δὲ καὶ θρασυτέρους τινὰς ἀμυνόντων, ἐτόλμησεν ἤδη ἐς τὸ πλῆθος ἀναλέγεσθαι, φέρειν ἐκείνου αὐτὸ μὲν καὶ χαλεπῶς χρῆναι διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὴ τοιούτοις παιοῦμενος εἰς τὸ ὄχλον τοὺς λόγους.

A at illi non ausi aduentum eorum prestolari, vt pote dejecti animis ob calamitatem, rempul negligere, nec multùm à desperatione abes videbantur. quos ita affectos rex excitabat, du ces eorum appellando, & quantum in se era conando animum illis addere. cúmque gen rosiores quosdam in meliorem spem restituis set, tum demum ausus est etiam exercitum al loqui, quem priùs viderat in recentibus cladi bus nullam orationem admittere. eos igitu B his verbis consulatus simul & cohortatus est.

Κεφάλαιον η'.

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Ὅτι ἀγνοοῦμεν δ' ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πρὸ τοῦδε τοῦ καιροῦ μεγίστη πρὸς τὰς πράξεις ἡμῖν ἐναντιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, ὑπὸ τοὺς πλεῖστον ἀδραγαθίᾳ διαπεσόντας. ἀλλ' ἐπειδὴ καταπαύειν τὸ πολεμεῖν, καὶ τὴν γεγονότων οὐδὲν ἔστι τοιοῦτον, ὃ μηδενὸς ἄρχου καλῶς πραχθέντος ἐπανορθώσεται, θαρραλέους προσειλόμην ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν αὖ ἐμιμήσατο τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βούλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιοῦμεν ὑπολῦσαι, δεῖ τῶν ὕβρεων τὴν ἐναντίαν ἰωὰν καταμηνύσαι. μέγιστον γὰρ εἰ μάθοιτε τοῦτο, προθυμίας αἴτιον ὑμῖν ἔσαι. μετὰ δὲ τοῦτο ὑπολῦσαι δίκη καὶ τὴν ἐς ἡμᾶς δυσνουθέτητον ὄντα, καὶ πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχοντα τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὸ γὰρ τῶν ἀράβων θρασυτάτιον ἔστι μὲν ὅπως καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως ἀπίστως διακείμενον, ὡς εἰκὸς ἦν τὸ βάρβαρον καὶ ἀπεχθὲς θεοῦ, πλεῖστα μέν τοι προσημάναν ἡμῖν πλουτοξία, καὶ φθόνῳ, ἐς τὸ τάχος ἐφορμῶντες ἐξυπογύου. καὶ τὰ μὲν πολλὰ, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τῆς οἰκείας ἀρχῆς ἐπισῶσαι, καὶ δουλεύειν κλεοπάτρᾳ, τίνες ἄλλοι τῶδε ἀπήλλαξαν, ἢ δι' ἐμὴν πρὸς αὐτοκράτορα φιλίαν, καὶ ἐκείνου πρὸς ὑμᾶς δόξαντος αἰτίαν γεγῆφθαι, μηδὲ τούτους ἀπηκεστόν τι παθεῖν, φυλαττόμενος τὸν ἀνδρὸς μηδὲν ὑπόπτευσιν, ὃ δ' ὠφέλησε μάλιστ' ἂν ὑποπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθεὶς δ' ὅμως κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ θρᾴκην ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διακωλύσαιμι ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἴδια, τὰ μὲν ἀσφαλείᾳ ἀμφοτέρωθεν ἐποιησάμην, τοῖς δὲ δυνατοῖς αὐτὸς ἀνέλαβον, διακόσια μὲν δόντι τάλαντα, διακοσίων δ' ἰσγυπτίων γεωμέτρῃ, ἃ τὴν μὲν γῆν φορολογήσει γενόμενοι, αὐτοὶ δ' ὑπὸ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων ἰουδαίους φόρον, ἢ τῆς χώρας δασμοῦσθαι τέλειν. εἰ δ' ἦν, ἀλλ' οὐκ ἔστ' γε τούτων οὐδὲ αὐτοὶ στοχάζεσθε, οὐδὲ τοὺς ἄραβας ὁμολογοῦντας μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅπως μὲν ἀρχὴν ἐδέκοντο τυχεῖν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ὑπισχνουμένους, καὶ τἄλλα οὐ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἅπασι χρῶνται καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τύπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιότατα τυγχάνουσι. ἀλλ' οὐ δὴ τούτοις οἱ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐν παντὶ τρόπῳ, κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δὲ ἀδικεῖν οὐκ ὀκνοῦσιν, εἰ μόνον κερδαίνειν δύνηται. ἔστιν οὖν ὅπου ζητήσει ὑμῖν εἰδῶ

Nón ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata in fortunia, quibus quantumuis audaces perter reri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quę hactenus acciderũt talia C sunt vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto reti nere possitis pristinum robur animi. ac primùm de bello verba faciam, declarabóque nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc quæ nos contristant, esse tam grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primùm de eo dissera D ram quod priùs proposui, vósque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipuè infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam, perpetuis iniuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, qui eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga E me benevolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quòd & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtraque regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum cc. talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqui F æquum erat nos Iudęos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutem suã debẽt, indignũ erat quicquã expendere. Sed multò iniquius est, eos qui negare non possunt suã libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: G quandoquidem fides etiã hosti seruanda, multò magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctũ, & iniuriã impunitã esse debere, quæ lucri gratia cõmittitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij

esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubétque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quàm Barbarorum est crudelissimum, hoc cæteris nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimáque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostib. conciliare potest. Quid igitur magis nefariũ, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ: verũ isthæc oratio indigna est nostris hominib. cũ quib. enim iustitia est, cũ illis etiam Deus. vbi autem Deus est, ibi nec multitudo neq; fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionẽ. victores deinde nos Athenio non indicto bello ex insidiis aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas. Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint qui quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciũt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiã fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quãre vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timiditatis, eadẽ causa sit. Illi enim nũc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij. sed quia nos afflictos credũt calamitatib. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nã neque admodum afflicti sumus, neque, vt quidam putãt, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mirũ ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militasse tis vnà cum liberis & vxoribus, neminẽ vestrum desideraretis. Hæc cogitantes: & quòd maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem,

τοὺς ἀδίκους τιμωρήσασθαι, ἅτε καὶ θεῷ βουλομένῳ, καὶ ἀμυνομένους ἀεὶ μισεῖν τὴν ὕβριν, καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ ταῦτα οὐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπιξενόμενον. ἃ δὲ ὁμολογεῖται παρανομώτατα τοῖς τε Ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπράξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις ἀποσφάξαντες αὐτούς, τῷ μὲν ἱλλήνων ἱερεῖς καὶ ἀσύλους ἔδει) τοὺς κήρυκας φαμένων, ἡμῖν δὲ τὰ κάλλιστα τῷ δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῷ ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων παρὰ τοῦ θεοῦ μεμαθηκότων. ἔστι γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ αἰθεσπίοις θεὸν εἰς ἐμφάνειαν ἄγειν, καὶ πολεμίους πολεμίοις διαλλάττειν δ' ὠφελοῦντα. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν γένοιτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ τοῦ δικαίου διαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δικαίως, ἢ ὡφελεῖν τὸν βίον δύναιθ', ἢ ὠφελεῖν τὸν πόλεμον δύνηται τοιούτων αὐτοῖς παρεγγυώντων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμοῦς δοκοῦσιν. ἴσως τοίνυν ἐρεῖτις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, ἀλλ' ὀλιγοστεύομεν δὲ ἢ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ σκοπεῖτον μὲν ἀνάξιον ὑμῶν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ δίκαιον ὄζιν, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεοῦ δὲ παρόντος, καὶ πλῆθος, καὶ ἀνδρεία παρέσται. ἵνα δὲ καὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν, ἐκινήσαμεν μὲν τὴν πρώτην μάχην, συμβαλόντες τὴν δευτέραν, οὐδὲ αὐτόκλητον ἡμῖν, ἀλλ' ἐφυγον δὲ θὺς οὐκ ὑπομείναντες τὴν ἔφοδον, καὶ τὰ φεύγοντα. νικῶσιν δ' ὑμῖν ἀθηνίων ἐπιθέτῳ πόλεμον ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον ἀνδραγαθία τοῦτ' ἐκείνων, ἢ δεύτερα εὐδαιμονία, καὶ ἐνέδρα; τί οὖν ἔλαττον φεύγωμεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν κατακλαγείημεν, τοὺς ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνίζωνται παντοτε νικωμένους, ὅταν δ' ἐκ τῶν νομιζόντων ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ' ἂν εἰ μὴ γλυκείους ἥγηται τοὺς αὐτοὺς, ἢ παρ' αὐτὸ τὸ μᾶλλον ὁρμηθείη; τὸ γὰρ δύψυχον, οὐκ ἐκ τῷ τοὺς ἀθενεστέρους ἐπιχειρῶν, ἀλλ' ἐκ τῷ δύνασθαι καὶ τῷ ἰσχυροτέρων κρατεῖν. εἰ δέ τινα καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὰ ἐκ τοῦ σεισμοῦ συμβεβηκότα, σκοπεῖτον μὲν ἐννοηθέντα, ἔτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς ἄραβας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ γλυκύμυθα τῆς ἀληθείας ὑπειληφότας. ἔπειτα, ὡς οὐ καλὸν ἐκείνους τοπάλιν καὶ ἡμῖν ὀφλεῖσθαι τὴν αὐτὴν αἰτίαν γλυκάνας. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἐξ οἰκείας πρὸς ἀγαθὸν τὸ δύψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τῷ περὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἦσθαι τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμῖν δ' ἔχρησεν ἐκ αὐτοῖς, ὀφθαλμοῦμεθα μὲν ἐκείνων τὰ μεῖζον φεύγοντες, ἀφαλησόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μηδὲν θαρσοῦσι μάχεσθαι. καὶ γὰρ οὔτε κακοπαθοῦμεν τοσοῦτον, ὥθ' ὅπερ εἰώθασί τινες ὀργὴν θεῷ παρέχειν τὸ γεγονὸς, ἀλλὰ τοῦτα συμπτώματα γίνεται καὶ πάθη πολλοῖς καὶ εἰ μὴ θεῷ γνώμῃ πεφεύξεται, δῆλον ὡς καὶ πάντ' ἂν τῷ ἐκείνων γνώμῃ ἀφικνοῦντο τοῖς γεγονόσι. βουλόμεθα γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, οὐκ ἂν μεταβάλλεσθαι τὸν πόλεμον, ὅτι μὴ θέλοι τοῦτον ἀπερχεῖσθαι, καὶ δίκαιον οἴεσθαι, διδάσκαλον αὐτόν. εἰσὶν γὰρ ἐν τῷ σεισμῷ καὶ τῷ χάσματι ἀποθνήσκοντες, οὐδεὶς οὐδὲν ἔπαθεν τῷ ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐαυτοῦ τε, φανερὸν ποιοῦντος τῷ θεοῦ, δόξαν καὶ παιδοποιίαν τέκνων καὶ γυναικῶν εἰς εὐτεκνίαν, θέλειν ἂν ὑμῖν μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ ὅ μεῖζον ὅτι θεοῦ πάντα κρείττονος προνοίᾳ μόνοι ἔχετε τὸν θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίᾳ ἀνδραγαθίᾳ, τοὺς ἀδίκους μὲν εἰς φιλίαν, ἀσεβοῦντας δ' εἰς τοὺς μὴ ἀσεβοῦντας

ἀφόσιους δὲ εἰς πρέσβεις, ἀεὶ δὲ τῆς ὑμετέρας ἀρε-
τῆς ἡτιημένους. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺ
τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐγίγνοντο πρὸς τὴν μάχην. ἡρώ-
δης δ' θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μετ' ὀλί-
γους ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγε ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, διαβὰς
τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. καὶ τὴν μὲν πολεμίων στρατο-
πεδείαν πλησίον, ἐδόκει δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέ-
σῳ κείμενον καταλαβεῖν. οὕτως γὰρ αὐτὸς μὲν ὠφε-
λεῖσθαι, καὶ πρὸς τὸ θᾶττον συμβαλεῖν τῷ μά-
χῃ, κἂν εἰ παρελθεῖν δέοι, ἐρυμνὸν αὐτοῖς παρεισ-
μένῳ τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὴν Ἄραβων στρα-
τοκρατίαν, ἄμεινον γίνεσθαι τὸ χωρίον. καὶ φανε-
ρὸς μὲν ἀκροβολισμὸς, εἶτ' ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖ-
ρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἐπίπτον, ἕως ἡτ-
τηθέντες οἱ τῆς Ἀράβων ἀπεχώρουν. τοῦτο δ' Ἰουδαίοις εἰς ἐλ-
πίδας τοῖς Ἰουδαίοις οὐμικρὸν ἐλαύνει, καὶ τὴν δύ-
ναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην
ἐκάθιζον βουλόμενοι, θεασάμενοι ἐπιχείρησιν αὐτὸν τὸν
χάραξ ἀφαιρεῖν, καὶ τὸ στρατόπεδον προσίοντα ἁπ-
λῶς τούτοις δὲ ἀναβιβάζοντες, προσήσαν ἀτάκτοι,
καὶ προθυμίας ἢ δι' εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος οὐδὲ τοιοῦτ' ἐ-
χοντες, ὅμως δ' οὐδὲ εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τε ὄν-
τες καὶ δι' ὃ κατεπλάγη ὅτι τὸ τολμηρὸν ὑπὸ τῆς
ἀνάγκης στρατηγούμενοι. καὶ μάχη γίνεται καρτερὰ,
πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος τρεπόντες
οἱ Ἄραβες ἔφυγον. ὧν δὲ τοσοῦτος φόνος ἐκλιναίτων,
ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῆς πολεμίων θηύσιον, ἀλλὰ σφί-
σιν αὐτοῖς ἀθυμίας γίνεσθαι τῆς κακῆς, ὑπό τε πλή-
θους, καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ ἀπει-
πόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐ-
τῶν ἐλήφθησαν νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς
τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχεν δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τὴν
ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ὑπορία τῆς ὑπαρχούσης, καὶ
μᾶλλον ὕδατος. οἵ τε Ἰουδαῖοι διώκοντες συνεισεπε-
σὸν μὲν οὐ κατίσχυσαν, φθειραθέντες δὲ τὸν χά-
ρακα, καὶ διαπεφωνῶντες εἰσόδους τε τοῖς ἐπαρ-
χοῦσι καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἶργον. ἐν
τούτοις οὖν ὄντες οἱ Ἄραβες, ἐφρίσσοντο μὲν τὸν
ἐφοδίου, τὸ μὲν φρούριον, ὑπὲρ ἀβελύσκου. ἔπειτα, τὸ
δὲ δίψος ἔπεγλω, πᾶν ὁπουοῦν ὑφίστασθαι, καὶ τυχεῖν
εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιωκότες. ὁ δὲ οὔτε φρίσσεις,
οὔτε λύσσα τῆς ἡλωκότων, ἔτ' ἀλλόπι μεῖζον ἐφορ-
μεῖ, φιλόνεικος ὢν ἐκδικῆσαι τὰς Ἀραβομίας τὰς
εἰς αὐτοὺς ἐξ ἐκείνων γεγληνιφρίας. καταναγκαζό-
μενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῇ δίψει, πρεσβεύον-
τες αὐτοὺς ἐπιχείρειζον ἄγειν καὶ δεῖν. καὶ πέντε μὲν ἡμέ-
ρας, τρισχιλίους τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκ-
τῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, διέγνωσαν ἐξέσεσθαι πολέμου τὸ
μὴ χωρήσαντες ὅτι τοὺς ἑαυτῶν ἐγχειρεῖν, εἰ καὶ
δέοι τὸ πάσχειν ἀφυλάκτους, καὶ μὴ ἀξιοθρήνητος κατ'
ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δὲ γιγνόντες, ἐξῆλθον μὲν τοῦ χαράκωματος, διήρκεσαν δ' οὐδαμοῦ τῇ μάχῃ,
λειποψυχοῦντες μὲν ἀγωνίσασθαι κακῶς κεκμηκότες καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τόπον οὐκ ἔχοντες. κέρδος δ' οἱ
Ἰουδαῖοι τῷ συμφορᾷ τῶν ζῶν ποιούμενοι, καὶ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ φυγοπονίᾳ μάχῃ ἐπὶ ἑπτακισ-
χιλίοις. τοιαύτῃ δὲ πληγῇ χρησαμένων, φρουρίων μὲν ὅσον ἦν αὐτοῖς φέρτερον ἀφῃρέθη. τεθαυμα-
κότες δὲ ἐν ταῖς οἰκείαις συμφοραῖς τῶν ἡγεμόνος τρατηγίαν, οἷς τε τὸ λοιπὸν εἴξαν, καὶ φρονήσιν ἀπέ-
φηναν τῶν ἔθνους.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatúsque castra non procul hostibus, decreuit castellum intra vtrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cúmque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamẽ contractum est. ac primùm telis velitati eminus, deinde manus conseruunt, vtrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tãtillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam afferentes: cõseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij procularentur, alij suis ipsorum telis se inuerent, itaque quinq; millia desiderata sunt. cætera turba refugit quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil denique æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad prælium, fractis tã viribus quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitáque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt clientelam se dederunt.

CAP. IX.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

QVa felicitate ille multùm elatus domum reuertitur, aucta ob rē bene gestam existimatione.
VII. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summū discrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune fore tantam Antonij amicitiam. quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutiùs ratus neminem extare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens & quamcunque illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nesciens, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potiùs sibi quoque caueret, séque speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peterétque ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodē malè mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primò repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctúque cādem cantilenam de futurorum spe, déque Herodis insidiis occinentis: ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimùm creditæ sūt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nā Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto antè fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratiis, vnū etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola, & obsignata Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multùm enim sua referre, si etiā illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum

Κεφάλαιον θ'.

Πῶς ἀνάγκην ἔχων ἡρώδης ἀπιέναι πρὸς καίσαρα, διέφθειρεν ὑρκανόν.

Ὁ δὲ πλεῖστον ἐπὶ τοῖς εὐημερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν οἰκείαν, μέγα προσειληφὼς ἀξίωμα, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀνδραγαθίαν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσεπιχείρητα καὶ πάντα γεγενημένα. κίνδυνος δὲ ἐμπίπτει περὶ τῶν ὅλων κρίσιν ἐπάγων, ἀντώνιον καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπέγνωσαν αὐτοῦ τε ἡρώδου τὰ πράγματα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. οὐ γὰρ ἦν εἰκὸς ἀτιμώρητον μένειν τοσαύτης αὐτῷ πρὸς ἀντώνιον φιλίας γεγενημένης. ἦν μὲν οὖν, τοῖς μὲν φίλοις, ἀπόγνωσις τῶν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δὲ ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς συνάχθεσθαι. πάθος δὲ λεληθὸς ἐφηδομένων εἶχον, ὡς ἀμείνονος τευξόμενοι τῆς μεταβολῆς. αὐτός τε ἡρώδης τὸν ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν ᾤετο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲν περισωθείη καὶ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτοῦ καιροῖς ἐφορμᾶν, ἄνδρα τυχεῖν τῆς βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δὲ καὶ πάσχοι τι διὰ καίσαρος, φθόνῳ τὸν μόνον ἐπὶ τῆς βασιλείας γενησόμενον ἐπιθυμῶν ἐξελεῖν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ διανοίας ἔχοντος, ἐνεδόθη τι καὶ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ἐπιεικείᾳ τρόπου καὶ τότε καὶ τὸν ἄλλον χρόνον, οὐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν οὐδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' ἐκείνην γινόμενον ἠγαπηκέναι. φιλόνεικος δὲ ἦν ἀλεξάνδρα καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκρατῶς φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τὸν πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμεῖναι τὴν ἡρώδου παρανομίαν εἰς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὖθις ἐλπίδας. ἠξίου τε περὶ τούτων μάλχῳ γράφειν τῷ τὴν ἀραβίαν ἔχοντι, δέξασθαί τε αὐτοὺς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπεξελθόντων γὰρ εἰ τὰ περὶ ἡρώδου οὕτως χωρήσειεν ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ καίσαρος, αὐτοὺς ἔσεσθαι τοὺς τὴν ἀρχὴν ἀπολαμβάνοντας μόνους, καὶ διὰ τὸ γένος καὶ διὰ τὴν εὔνοιαν τῶν ὄχλων. ταῦτα ἀπειθοῦσα, ὁ μὲν ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους. φιλόνεικον δὲ τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς ἀπορθυμίας, καὶ μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολειπούσης, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τούτων, καὶ τῆς ἡρώδου πρὸς αὐτοὺς ἐπιβουλῆς διαλεγομένης, ἀνεπείσθη τέλος ἐπιστολὴν δοῦναι δοσιθέῳ τινὶ τῶν περὶ αὐτὸν φίλων, ἐν ᾗ συνετέτακτο πέμψαι αὐτῷ τὸν ἄραβα τοὺς ἀναληψομένους καὶ παραπέμψοντας ἱππέας ἐπὶ τὴν ἀσφαλτῖτιν λίμνην. αὕτη δὲ ἀπέχει τῶν ἱεροσολυμιτῶν ὅρων, σταδίους τ'. ἐπίστευε δὲ τῷ δοσιθέῳ, θεραπεύοντος αὐτοῦ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, καὶ τῆς πρὸς ἡρώδην δυσνοίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰωσήπου τε γὰρ, ὃν ἐκεῖνος ἀνῃρήκει, συγγενὴς ἦν, καὶ τῶν ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπ' ἀντωνίου πρότερον ἀδελφός. οὐ μὴν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν γενέσθαι. προτιμήσας δὲ τῶν ἐκείνου τὰς ἐκ τοῦ βασιλεύοντος ἐλπίδας, ἐπιδίδωσιν ἡρώδῃ τὴν ἐπιστολήν. ὁ δὲ τῆς εὐνοίας ἀποδεξάμενος, ἔτι καὶ τοῦτο προσυπουργῆσαι παρεκάλει. πτύξαντα τὴν ἐπιστολὴν, καὶ κατασημηνάμενον ἀποδοῦναι τῷ μάλχῳ, καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. οὐ γὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τὴν ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα δὲ τοῦ δοσιθέου προθύμως προσυργήσαντος, ὁ μὲν ἄραψ ἀντεπέστελλεν αὐτόν τε τὸν ὑρκανὸν δέχε-

δ' χεσθαι Ϲ τοις παρ' αὐτῷ πάντας, ἢ Ϲ Ἰουδαίων ὅσοι τα ἐκείνῳ φρονοῦσι, δύναμίν τ' παρέξειν τ' μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσεσθαι, κ' μηδεμιᾶς ἐνδοιάσαι ὧν ἤξίει. ὡς δὲ κ' ταύτην ἡ ἐφόδης ἐδέξατο τ' ὀλιγωρίαν, μεταπέμπεται τὸν ὑρκανὸν, καὶ περὶ τῶν γνωσθέντων αὐτῷ συνθήκων πρὸς τὸν μάλχον αἰτιᾶται. ἀρνησαμένου δ', τὰς ὀλιγωρίας δείξας τῷ συνεδρίῳ, διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα. ταῦτα δ' γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τ βασιλίσσης ἡρῴδου πεπραγμένοις. τοῖς δ' ἄλλοις, οὐ κ' ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ ἡρῴδην οὐκ ἂν τοιούτοις δοκοῦσιν, ἀλλ' ὑπὲρ βουλῆς μᾶλλον ὑρκανῷ τὸν αἰτίαν ἐπαγαγόντα, κ' τ' αὐτὸν τέρπον ἀποκτεῖναι γράφουσι γὰρ οὕτως. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λόγον ὑρκανῷ περιφέρειν, εἴ τινας ὀλιγωρίας εἰς τὸ μάλχου λάβοι. καὶ τὸν μὲν, ὁμολογήσαντα παρακαταθήκας χρήματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δωρεὰν εἰληφὼς εἴη, πάλιν ἐπέρεσθαι; τῷ δὲ, μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν αἰσθανομένῳ τάναρα πάντα φάναι τ αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέροντα δωροδοκίας καὶ παρανομίας, ἀπαγαγεῖν παρασκάψαι τὸν ἄνδρα. τὰ μὲν δὴ μηδὲν ἀμφίλογα τοιούτῳ τέλει παρέπεσεν, καταλογίζονται τῷ ὑπείκειν τὸ τόπῳ, κ' τὸ μηδ' ἐν τότῳ θράσους ἢ παρατείνειν ὑπόδειξιν ποιεῖσθαι, μηδ' ὅτι τῷ βασιλείαν αὐτὸς ἔχει, ἀλλὰ κἀν ταύτῃ τὰ πλεῖστα τῇ κ' τῷ δοίκησιν, ἀπιπάρξαι φάσκειν χορηγήναι. τότε δὲ πλέω μὲν ἢ ἑβδομήκοντα ἐτῶν γέγονεν ἤδη, κρατοῦντα δὲ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὴν ἡρῴδου ὑπέλαβε. συνέβαινε δὲ καὶ τὸν ὑφεάτην, τοὺς ἐν τῷ πέραν πάντας αὐτὸν, καταλιπόντας ὅλως, ἐπὶ ἐκείνων τὸν ὑπόσωμα ἐγχειρῆσαι καὶ κρατῆσαι ἅπαντα ἀναστάτους, καὶ οὐ πρὸς τῆς ἐκείνου τύχης, ἀλλὰ ταῦτα σκῆψιν ἡρῴδῃ γινόμενα. τὸ μὲν τέλος ὑπερτίθησι συνέπεσε τὸν βίον, ποικίλαις καὶ πολυζήλοις χρησάμενον τ ἐν ταῖς ζωῇ τύχαις. δὶς μὲν ἐν ἀρχῇ βασιλεύσας αὐτὸς τῆς μητρὸς ἀλεξάνδρας, ἀρχεσθεὶς κατασταθεὶς τῶν ἰουδαίων ἐθνους, ἔτεσιν δ' τὸν πλεῖστον κατέσχε. ἀποβαλὼν δὲ τὴν βασιλείαν ὑποθαιόσης τ μητρὸς αὐτῷ, Ϲ ταύτην καθέξων γ' μόνας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ. κατάγει δ' αὖθις ὑπὸ πομπηίου. καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀπολαβὼν, ἔτη μ' διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς δὲ τ δ' ὑπὸ ὑρκανοῦ, κ' λωβηθεὶς τ σῶμα ἀπὸ παρθους αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέρχεται, δι' τὰς ἐξ ἡρῴδου προσγινομένας ἐλπίδας. ὧν οὐδὲν αὐτῷ κ' προσδοκίαν ἀπέβαινε, πολυπαθείᾳ βίου χρησαμένῳ. τῷ δυχερίσαι δ' ὡς προειρήκαμεν ἐν μέρᾳ τέλους οὐκ ἀξίου τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ὑπερηκόντως καὶ μέτρῳ ἐν πᾶσι γενέσθαι. καὶ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς, ὑπὸ δοικητῆς ἄγαν, οὐ πολυφαγίαν, οὐ δὲ ἐνὸς ὧν βασιλείας ὑπατεύειν. ἀπιπάρξαι τε καὶ ἡρῴδῃ μέχρι τοῦ προελθεῖν ἐγένετο, δι' τὴν ὑπερέχειαν τὴν ἐκείνου. καὶ τὸ πέρας οὔτε δίκαιον, οὔτε δι' ὁσίας ἐξ αὐτῶν δίκαιος τοιούτου τέλους. ὁ γὰρ ἡρῴδης ὡς κ' τὸν ὑοκανὸν ἐκποδὼν ἐποιήσατο σπουδὴν προσκαίσαρα, κ' μηδὲν ἐλπίσαι παρ' αὐτοῦ πραγμάτων δυνάμενος χρηστὸν ἐκ τ' ἐμοιμένης αὐτῷ πρὸς αὐτοκράτορα φιλίας, ὅπερ ἦν μὲν ἔχειν τ ἀλεξάνδραν, μὴ τῇ καιρῷ συνεπιθεμένη τὸ πλῆθος ὑποστήσῃ κ' σα-

A & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missurúmque instructam manum quæ eos tutò deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Post quam autem etiam hanc epistolam Herode accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. quo inficiante prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim sic: In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum ampliùs interrogasse, num quod etiam munus accepisset. cúmque respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, móxque hominem duci iussisse. Insontem autem periisse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationem dederit, ac ne tum quidem cùm ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc verò iam octogesimum annum excesserat, sciebátque opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictisque qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio rediit, vt sub illius potestate viueret, quo minus verisimile est eum molitum facinus à sua natura alieniissimum, confictáque videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam qua tota vita circumactus est. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defunctæ cùm in regũ successisset, elapsis tribus mensib. ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pópeij ope restitutus. receptíſq; omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquáto pòst domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortunæ varietatem: & quod omnium est maximè miserabile, vt modò diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiúmque maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi conscius. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterùm Herodes Hyrcano sublato ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vlla hac temporis opportunitate ad defectionem cõcitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum perturbaret. quare mandata regni cura Phœroræ suo fratri,& matrem Cypron,& sororem, & totam denique cognationem in Masada deposuit:iussitque fratrem, si quid sibi accidisset durius,habenas regni retinere, Mariamnen verò vxorem, quia propter simultatem cum matre eius & sorore degere nõ poterat,in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit,commissa quæstori suo Iosepho & Sohemo Ituræo castelli custodia, viris & antè semper fidissimis, & tunc honoris causa his mulieribus regiis adhibitis.Verùm his quo que mandatum dederat,vt si quid quod nollet accidisse sibi cognoscerent, confestim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis eius ac Phœroræ fratri conseruarent.

Cap. X.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæsare obtinuit.

His mandatis properauit Rhodum vt illic Cæsari occurreret. Quò postquam appulit,posito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit:admissúsq; ad colloquium tum maximè ostendit animi sui magnitudinẽ, neque ad supplicationes (vt in tali fortuna mos est) versus, neque preces adhibens quasi rogando veniam,sed facti sui rationem reddés intrepidè.Fatebatur enim apud Cæsarem & amicitiam sibi intercessisse maximam cum Antonio,& totis viribus se conatum vt pænes illum esset rerum imperium:non armis quidem coniũctis quòd tum distineretur bello Arabico, sed misso ad illum frumento simul atque pecuniis. nec tamen se hac parte sibiipsi satisfeciſse. professum enim amicum pro benè de se merito non opes solùm,sed caput etiam & salutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem suam esse, quòd ne post Actiacam quidem cladem illum deseruerit,neque fortuna iam apertè mutata ad nouas spes se transtulerit. quo tempore si non auxilio, at consilio à se adiutum hominem, commonstrando quo vno modo seruari posset,nec omnino in ordinem redigi,videlicet si Cleopatram interficeret. hoc enim maturæ perpetrato, licebat illi in eius opes succedere, atque ita faciliores à re pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam consilium meum aspernatus est : atq; hoc pacto tibi magis quàm sibi consuluit. Nunc igitur si odio Antonij meum quoque studium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore prosecutus sim.quòd si amoto personarũ respectu, hoc tantùm in disquisitionem vocas, qualis sim amicus, & quã memor beneficiorum,licet tibi quoq; hoc experiri. mutato enim nomine nihilomin⁹ manebit amicitia,& laudẽ suã merebitur.His verbis cùm magnam generositatem præ se ferret, non mediocriter allexit Cæsarem , virum liberalem ac magnificum: vt occasione dicendę causæ paulatim insinuaret se in illius amicitiam.

A σπάσῃ τὰ πρὸς τὴν βασιλείαν πράγματα. παρεπέμπετο δὲ πάντα φερόμενα τὰ ἀδελφά, καὶ τὴν μητέρα κύπρον καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὴν γυναῖκα ἅπασαν ἐν μασάδοις καθίσησαν, ἐπιτάξαντος εἰ τι πρὸς αὐτὸν ἀκούσῃ δυσχερὲς, ἔχειν τὸ πραγμάτων μηδαμῶν τὴν αὐτὴν γυναῖκα, δυνατὸν γὰρ οὐκ ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ μητέρα τὴν αὐτὴν αἰτίαν τ' αὐτὴν ἔχειν, ἐν ἀλεξανδρείᾳ συνὼ ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ κατασήσατο, ἐώσπερ τὸν ταμίαν καὶ τὸν ἱππάρχον σύμμον, ἐπ' αὐτῷ καταλιπὼν, πιστοτάτους ἐξ ἀρχῆς ὑπομένους αὐτῷ, τότε δὲ πρόφασιν πᾶσιν, φρουρεῖν δοκοῦντας τὰς γυναῖκας. ἐν δὲ κἀκείνοις ἐντολὰ, μαθόντας τι πρὸς αὐτὸν δυσχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας ἀναχειρίσασθαι, τὴν τε βασιλείαν εἰς δύναμιν πᾶσι παρὼν αὐτὸς συνὼ τὰ ἀδελφὰ φέρεσθαι ἀπατρέπῃ.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς πρὸς Καίσαρα ἦλθεν ἐν Ῥόδῳ καὶ ἐποιήσατο τὴν βασιλείαν.

C Ταῦτα ἐντειλάμενος, εἰς Ῥόδον ἀπέπλευσε καὶ συντυχεῖν, καταπλεύσαντα εἰς τὴν πόλιν, ἀφεῖλε μὲν τὸ διάδημα, τὰ δ' ἄλλα πρὸς αὐτὸν ἀξιώματος οὐδὲν ὑφεῖλε. ὅτε δὲ καὶ κοινωνήσαι λόγου κατὰ τύχην ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐπίφλεψε τὸ μεγαλεῖον τὸ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ὃ εἰς ἱκεσίας οὐκ εἰκὸς ἦν τοιούτους τραπόμενος, οὔτε δεῖσθαι τινὰ προετείνατο, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, ἀποδοὺς δὲ τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων ἀνυποπτήτως. D ἔλεγε γὰρ τῷ καίσαρι, καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην γνώσεσθαι πρὸς ἀντώνιον, καὶ πάντα πρᾶξαι κατὰ τύχην δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνου γνώσονται τὰ πράγματα, στρατείας μὲν οὐ κοινωνήσας κατ' ἀθυμίαν πρὸς ἀράβιον, πέμψας δὲ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' εἰ μὲν ἐξιστορεῖται τῷ ὀπαδοῦντι αὐτῷ γνώσεσθαι. τὸν γὰρ ἀκολουθοῦντα μὲν εἶ φίλον, διὰ γράμματ' ἐκείνου ὀπτάμενον, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ οὐσίας συγκινδυνεύειν δίον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον ἢ καλὰς εἶχεν αἰτίας ὀφείλειν, ἀλλ' ἐκεῖνό γε σωτηρίαν καλὰς ἑαυτῷ πεποιηκότα, τὸ μηδ' ὑπολιπόντα τὸν ἀκμὴν μάχην καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβῆναι τοῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τῆς τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ συναγωνιστὴν ἀξιόχρεων, ἀλλὰ σύμβουλόν τε ἀξιώτατον αὐτονίου, τὴν μίαν αἰτίαν τῷ καὶ σώζεσθαι, καὶ μὴ τῷ θεραπόντων ἐκπεσεῖν, θεοὶ εἰκαιότατα κλεοπάτρᾳ ὑπεύθυνα. θεοὺς αἰτιᾶσθαι γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῷ θεραπόντων ἀρχὴν ὑπεῖναι, καὶ τοὺς θεοὺς σὲ συμβάσεις ῥᾴον διείσεσθαι τοῖς ἔθνεσι. ὧν οὐδὲν ἐκεῖνος ἐνοηθεὶς, ἀλυσιτελὰς μὲν αὐτῷ, συμφερόντας δὲ σοὶ προεπέμψατο τὴν ἀβουλίαν. νῦν οὖν εἰ μὲν τῇ πρὸς αὐτώνιον ἐρᾷ πεύσεως καὶ τὴν ἐμὴν προθυμίαν, σὺν αἰδοῖ μοι τῷ πεπραγμένων ἀρνῆσαι, οὐδὲ ἀπαξιώσω τὰ ἐμαυτοῦ πρὸς ἐκεῖνον δύνοιαν ἐκφανεῖν λέγων. εἰ δ' τὸ πρόσωπον αὐδλῶν, τὰς εἰμὶ πρὸς τοὺς δυσμενεῖς, καὶ πολὺ φίλος ἐξετάζοις, ἔσῃ σοι πίστα τῷ ἤδη γνωσθησομένων ἡμᾶς εὐδύναι. τὰ γὰρ ὀνόματος ὑπαλλαγὴν τοῦτο, οὐδὲν ἔλαττον αὐτὸ τὸ φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν δύνασθαι συνήσεις. τοιαῦτα λέγων, καὶ πῦρ αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἀλυσιτελὲς, οὐ μετρίως ἐπαπατᾶσθαι τὰ καίσαρα φιλότιμον ὄντα καὶ λαμπρὸν, ὡς δ' αὐτῷ τοῖς τῷ ἐγκλημάτων αἰτίαις, σύνεσιν ἤδη τὰ πρὸς ἐκεῖνον δύνοιας προσμαθόντα, καὶ πότε

καὶ τὸ τε διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ
A Quare diademate restituto hortatus eum, vt nō
προτρεψάμενος μηδὲν ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον
minus suam quàm, quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens
περὶ τὸν Ἀντώνιον φαίνεσθαι, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς,
scripsisse Capidium, quantum apud monarchas
προθυμίᾳ τὰ πρὸς τοὺς μοναρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ἡρώδην. τοσαύτης δὲ ἀποδοχῆς ἀξιώσας καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρᾶν αὐτὸν πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόσεί τε καίσαρ καὶ δόγματι ῥωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπεπραγματεύσατο, παρέπεμψεν εἰς Αἴγυπτον καίσαρα δωρησάμενος· ἦν δ' ἀμήχανον αὐτὸν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφανῆ μεγαλοψυχίαν.
B
ἐπεῖτο δὲ καὶ τὸν Ἀντώνιον συμπέμψαι Ἀλέξανδρον, ὡς μηδὲν αἰτήσαντα πεισθῆναι. ἀλλὰ τούτου μὲν οὐκ ἔτυχεν, ἔρχομένου δὲ κατειλημμένου καίσαρος. ἐπειδὴ δὲ πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πλείονι τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς τὰ ἐναντία πεπραχόσιν ἐκπλήξεσιν παρέσχεν, ὡς ἀπὸ τοῦ λαμπρύνεσθαι ἐκ τῶν κινδύνων κατ' ἀμφοτέρα τὴν θεοῦ προστασίαν.
C
δι' ὃν μὲν οὖν πρὸς τὴν ὑποδοχὴν ἐχρήσατο καίσαρ ἀπὸ συνείας εἰς αἴγυπτον εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καπειδὴ παρῆν, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν Πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέσχε δὲ καὶ τῷ στρατεύματι ξενία καὶ τὴν ἀπαντοδαπὴν ἀφθονίαν, καὶ τοῖς ἀνουσταζομένοις ἐξεταζόμενος, καὶ δι' ἀμφοτέρων αὐτὸν καὶ φίλους ἀνδράσι ῥᾳδίως καὶ πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν καὶ πλούτων ὑπηρεσίας ἱκανωμένους. παρέσχε δὲ καὶ τὴν ἀνδρίαν διαφερομένους, τὴν τῷ ἐπιόντων χορηγίαν ὡς μήτε οἴνου, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἐν χερσὶ στρατεύεσθαι, ὑστερηθῆναι. αὐτὸν γὰρ μὲν καίσαρα πολλοὺς ὧν ἐδωρήσατο, καὶ παρέσχεν ἅπασιν εὔνοιαν λαβεῖν ὅτι τῆς βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ λαμπροτέρα τὰ κατὰ τὰς ὑπουργίας ἐποιήσατο. τῷ αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν δ' νοίας καὶ προθυμίας δόξαι σῶσαι, καὶ πλεῖσον ἰσχύσαι τῇ χρείᾳ τῷ χαρισθῆναι τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὃ δὴ καὶ πάλιν ἐπιόντων ἀπ' αἰγύπτου τῷ πρώτων οὐδενὸς τὰς ὑπηρεσίας ἧττον ἐφάνη.
D
E

Κεφάλαιον ιά'.

Ὡς ἡρώδης ψευδῆσι δυσκολαῖς παροξύνθη τὴν γυναῖκα μαιεάμμην διαστρέψαι.

Τότε μὲν οὖν ἡσθεὶς ἐν τῇ βασιλείᾳ, τετραχυμμένῳ αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἔχουσαν τὴν γυναῖκα μαριάμμην καὶ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ Ἀλεξάνδραν. εἰνθένδε γὰρ ὅπερ ἐπὶ δυσπόρου οὐκ εἰς ἀσφάλειαν τῷ συμφόρων εἰς ἑαυτὸν καταστῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουρὰν, μήθ' οὐδὲ μήτε τῷ ἄλλων μήθ' αὐτῷ ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἦν τε μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τῆς βασιλέως, ὑπόπτευεν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ ἡγουμένῳ ἀπάτην ὑπολαμβάνειν. ἤχθετο δὲ τῷ μητρὶ εἰ σφόδρα τὸν δεινὸν ἑαυτοῦ ἐλπίδα τῆς διώσεσθαι δ' αὐτὸν ἐφικνεῖσθαι. καὶ τὰς ἰωσήπῳ διαθέσεις ἐντολὰς ἀπομνημόνευεν, ἃς ἦδη ἀφ' ἡσυχίας ἦν τοῖς φρουροῖς καὶ μᾶλλον τὸν σόημον, ὃν ἑαυτῷ τὸ παῤῥησιάσεσθαι. σόημος δὲ ἦν μὲν τὰς ἀρχὰς πρὸς ἅπαντας, οὐδὲν ὧν ἡρώδης ἐνετέλλετο παρεῖς. λόγοις δὲ καὶ ὁρκοις λυπαρίσειν τὰ γυναικῶν ἐνθεσπιωδῶν αὐτὰ, πλεῖστος ἦν μὲν ἐν τοῖς· τέλος δὲ ἔπεισεν ἅπασας

mandata regia, præsertim quòd non speraret eum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia cõfectis redire contingeret, nihil eum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam rex amaret. His ille de causis à mãdatis discessit. Mariamne verò iniquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula: votáque faciebat ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem: id quod postea nec dissimulauit, apertè fassa quid se vreret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primò vt par erat vxori lætum de hac re attulit nuncium: eámque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundissimam cõsuetudinem salutauit & complexus est. Mulier verò narrante eo suos successus, súsque déque ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat: sed vt erat ingenuis miniméque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat: narrationéque eius contristari magis quàm gaudere videbatur: vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem: quam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem, & odium ambigebat, vt cùm sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnẽ affectũ vt videre soror eius & mater, oportunissimum tempus se nactas putauerunt: móxq; assiduis calumniis concitabãt hominẽ accẽdẽtes eius odiũ ac zelotypiã: quas ille nec reiiciebat, nec tamen libebat credere, & sequire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magísq; ac magis exasperabatur, dũ nec illa curas suas occultat, & ipse amoré vertit in odium. Ac fortassè iam tum sequius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset extinctis Antonio & Cleopatra Cæsarem Ægypto potiri: cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamne commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdam ludæ partis ei dominium impetrauit. Cæterùm Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberiùs iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiã eius regno Gadara,

IX.

τὰς ἐντολὰς τῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν ἀδ' ἐλπίσας αὐτὸν ὅπι δ' αὖθ' ὑπερέψεσθαι ἐξουσίας. ἐν ᾧ δὲ μὴ μᾶλλον ἐκφοβῶν τὸν ἀπ' αὐτῦ κίνδυνον, ἢ μικρὰ χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν ὑπολάμβανεν, αἷς ἴσως εἰκὸς ἦν ἀποδιδόσθαι τὸ φθονούντος ἀξιώματος, ἀλλὰ καὶ πλέον ἢ ἀμοιβὴν ἐξεῖναι βασιλεύουσης ἢ τῦ βασιλεύοντος ἀρχῆς γνησομένης. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν οὐχ ἥττων ἢ πάντα κατὰ νοῦν θεάσεσθαι ὑποστρέφοντα ἡρώδην, μηδὲν ὅπι τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε αὐτὸν πεῖσαι. ἠπίστατο γὰρ τὸν περὶ τὸν μυριάμμην ἔρωτα, μείζονα λόγου τῦ βασιλεῖ. ταῦτα τὰ περισκυλσαντα τὰς ἐντολὰς ἀξιαγέλαστα μυριάμμην ἦν χαλεπὸς μὲν ἦκουσε, τὸ μηδὲν πέρας αὐτῇ τῦ ἐξ ἡρώδου κινδύνων ἔσαι. χαλεπῶς ἦν διέκειτο, μηδενὸς μὴ τυχῶν αὐτὸν τῷ ἴσον δυνάμενον, δυσποίσον δ' εἰ τύχη τὸν μετ' αὐτὸ βίον κείνουσα. καὶ τοῦτο δὴ δείσειεν ἐν ὑστέρᾳ, μηδὲν ὅπι κρυψαμένη τὸ κατ' αὐτὸν πάθους. ὁ μὲν γὰρ ὅπι μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας δυτυχήκει καταπλαδικὸς, πρώτη μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ θεὶ τοῦτον δ' ἠγγελίζετο. μόνην δ' ἐκ πάντων δὴ τὸν ἔρωτα καὶ τὸν οὖσαν αὐτῷ συνήθειαν περιημῶν ἀπαζέτο. τῇ δ' οὔτε τὰς δυημερίας ὑπομενούμην χάριν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, οὔτ' ὑπερίπτασθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ὑπ' ἀδοξίας καὶ τῆς περὶ ὑσης δυχρείας, θεὸς μὲν τοὺς ἀπαντασμοὺς αἰέσεται, τοῖς δὲ δικήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, ὡς οὐχ ὑποπλα μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφανῆ γνομένην τὸν ἡρώδην ὑπιτασσέτεσθαι. ἐνεμόνει μὲν δὴ ὁρᾶν τὸ φιλόλογον τῆς γυναικὸς θεὸς αὐτὸν μισῶν ἐκ ὑποκεκρυμμένον. ἤχθετο δὴ τῷ σχήματι καὶ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῷ, ταῖς τε ὀργαῖς καὶ ταῖς δικλαγαῖς, οὐκ ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ἐπ' ἀτέρου μεταβαίνων εἰς ἀτέρον ἐφ' ἑκατέρᾳ πολλὴν εἶχεν ὑποψίαν. οὕτως ἐν μέσῳ τῷ σκήπτρῳ ὑπολειφθεὶς, καὶ πολλάκις ἕτοιμος ὢν ἀμύνασθαι τῆς ὑφηφασίας αὐτῷ, δέδοκτο τὸ περιγενόμενον τῷ ψυχῷ ἀσθενέστερος εἰς τὸ μετασκηπτῷ τῷ αἴθεσθαι ἐγίνετο. τὸ δὲ σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνων κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτῷ μείζονα τῷ τιμωρίαν ὑποθανούσης εἰσπραττόμενος. σωισθοῦσαν δὲ αὐτὸν οὔτως ἔχοντα πρὸς τὸν μυριάμμην ἢ τε ἀδελφὴ καὶ μήτηρ, κάλλιστον ὠήθησαν τὸ καιρὸν πρὸς ἐκείνων μίσους εἰλῆφθαι. καὶ δηλόλουν οὐ μικραῖς παροξύνουσαι τὴν ἡρώδην δικβολαῖς, μῖσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιοῦν δυνησομένας. ὁ δ' οὔτε τῇ τοιούτων ἀνδρῶν ἤκουε λόγων, οὔτε δρᾶν τι καὶ τῆς γυναικὸς ὡς πεπισευκὼς ἐπεθάρρει. χρόνον μέντοι πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἀεὶ, καὶ τὸ πάθος αὐτῇ κρύπτεσθαι, τῶν μὲν οὐκ ὑποκρυπτομένην τὴν δικθεσιν, τῷ δὲ τὰ ἔρωτα πρὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος, κἀν δύνῃ ἐπεφέρθη τί τῇ αἰνικτέων. νικῶν δὲ καῖσαρ αἰγυπτίους κρατεῖ τῷ πολέμῳ, καὶ τεθνικότων αὐτοκράτορας ἔχειν αὐγυπτίοις, ἐπειγόμενος εἰς τὸ καῖσαρι ἅπαντα, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ περὶ τὸν οἶκον.

ἐξιόντι δὲ μυριάμμην ἐδεήσατο μένειν τὸν σόημον, πολλὴν τὸ χάριν ὁμολογῶν, καὶ μεγάλα χαρίσασθαι αὐτῷ ἐδεήθη βασιλέως ἠπόστατο. κἀκεῖνος μὲν τυχὼν τῆς τιμῆς. ἡρώδης δὲ χαίρων ἐπὶ τοῖς πλείοσι συντυχίαις τὸ παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, καὶ μείζοσιν ἠξιώθη. τὸ δὲ κλεοπάτρας δορυφορήσαντα γαλατῶν αὐτὸ ἐνδωρήσασθαι, καὶ τὸ χώραν ἀποδοῦναι αὐτῷ πάλιν, ἣν δι' ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέθηκε δὲ καὶ Ἰερι-

λίῳ

λία γάζαν καὶ ἵππον καὶ σαμάρειαν, ἐπὶ τῆς ᾠδαλίοις γάζαν καὶ ἀζωτόνα καὶ ἰόππαν, καὶ στράτωνος πύργον. ὑπτυχεν δὲ καὶ τούτων λαμπροτέρας ὧν. καὶ τὴν μὲν καίσαρα, παρέπεμψεν ἐπ' ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανῆλθεν ὅσον ὤετο τὰ πράγματα αὐτῷ δεῖ τῷ ἔξωθεν ὑπηδιδόναι φρὸς δίδαμονίαν, ποσοῦτον ἔκαμνε τῆς οἰκείας καὶ μάλιστα πρὸς τὴν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον ὑπυχεῖν ἐδόκει πρότερον. ἦσπα γὰρ ὑδενὸς ἐλάττω τῷ ἰσορρεμένων ἐπιπόνθει μὴ τὰ δικαία τῆς μαριάμμης. ἡδὲ, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων καὶ πιστὴ φρὸς αὐτὸν ἦν, εἶχε δ' ἐπ καὶ γυναικεῖον ὀμὲ καὶ χαλεπὴν ἐκ φύσεως, ἰκανῶς μὲν ἐν ξυμφῶσα διδυλωμένῳ δεῖ τὴν ὀπιθυμίαν. ἐ τὸ βασιλικῶς ἐ κρατεῖν ἄλλων αὐτῆς ὑ συγκαταλογιζομένη τῷ κρατεῖ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσπιέχθη, καὶ ἔτ' ἐκείνος ὀξυφερονδόμφος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μειζόνως. ἀναπαυδὸν δὲ τὴν μητέρα ἐ τὴν ἀδελφὴν, ὅτι δυσχερεία διεκλάζει καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς ἤδη σάπιν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἶ καὶ μῖσος ἀπορδον, ὑδὲ τῷ τότε καὶ ὀλιγωλὰς μείζονας. ἤτε ὑπόψια ἔχουσα ἐφορμὴν παρέτεινεν ἑαυτῇ μῆκος, ὀξὺ δ' ᾠδὰ καίσαρος ἡρῴδης ὑπερόρει. τέλεον μέν τοι φροοικονομούμενον ἐκπλεῖον ὀξερράζη, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐκβυσμῆς. καλακλιόμενον ὁ βασιλεὺς αἰ ἀπαύστου μεσημερίας ὥσης, ἐκάλει τὸν μαριάμμην ὑπὸ φιλοσοφίας ἧς ἀεὶ ᾠεῖ αὐτῷ ἔχειν. ἡ δ', εἰσῆλθε μὲν, ἑαυτὸν καὶ κατεκλίθη, ἀπωδάζοντος ἐκταυλίσασα καὶ προσλοιδωρησεῖσα, τόν τε πατέρα καὶ τ' ἀδελφὸν αὐτῷ ὡς ἀπεστόμφ. χαλεπῶς δ' ἐκείνῃ τ' ὑβρεῖν ἐκωλοχόλος, καὶ γελάσας εἰς προπότειαν ἐποίμυσ, ἃ ταραχῆς ἀφορμὴν μείζονος ἢ τὸ βασιλέως ἀδελφὴ σαλώμη πα ἐσκυατμένον ἐκ πλείστου τὸν σιτηρὸν ἐκπίωσεν, κελεύουσα λέγειν ὡς πείθοι μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκαταθεῖναι τῷ βασιλεῖ. κἀν ταραχθῇ καὶ πυνθάμενη ποτὲ τὸτ' ἐῶ, λέγειν ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτὸ δὲ δεδιοκῶσα ὠδὰ καλυμμένον, μὴ κινδυνεύσας δὲ ὅτι τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀρχὸν ἔφη, ὑδέπα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει δεδιεξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπορδὸς εἰσῆει, δῶρα μὲν αὐτῷ τῷ μαριάμμῃ παρεχῆσθαι λόγων, ἀναπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ δοῦναι. φοὺς τὸτο δεδιεκινδύνευτος, τὸ φίλτρον ἔλεγεν εἶ φάρμακον ὑπ' ἐκείνης δεδόμενον, ἔτ' τῷ δύναμιν, αὐτὸς οὐκ εἰδέναι, δὸ καὶ προσαγορεύειν, τὸτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ τῷ βασιλεῖ δεδιαπράξασθαι. τοῦτον ἀκούσας ὁ ἡρῴδης λόγων, ἐ προέτερον κακῶς δεδιακείμενος, ἐπ μᾶλλον ἠρεθίσθη, τόντ' ἄνεχον ὃς τῷ μαριάμμῃ πιστότατος ἐβασάνιζον ὑπὲρ τὸ φαρμάκου, γνώσκων ὡς χρεὼν ἐκείνῃ ὑ δυνατὸν τῷ ὅτε μεῖζον ὅτ' ἐλαττόν τι προφέρεσθαι. ὠμόμυρος δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ αἰθέροπος, ὑδὲν μὲν ὧν ἑαυτὸν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μὲν τοι τῆς γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη ἠρεθίσθαι, δεῖ τοὺς λόγους οὓς ὁ σόαιμος αὐτῇ φράσαι. ταῦτα δ' ἐπ λέγοντος μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς ὑκ αὖ ἔφη σόαιμον πιστότατον ὄντα τὸν ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε ἢ τῇ βασιλείᾳ κατα προδοῦναι τὰς ἐντολὰς, εἰμὴ πφαιτέρω προβεβλίθη τῆς πρὸς τὸν μαριάμμην κοινωνίας ἢ τ' μὲν σόαιμον δεδὼς ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ, κρίσιν ἀποδόσθαι, συναγαγὼν τοὺς ἐπιεικεστάτους αὐτῷ, καὶ τὸν

A Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam Anthedonem, Ioppen, Stratonísque turrim quæ illi non mediocris fuit ad regium splendorē accessio. Deducto deinde vsq; Antiochiā Cæsare, in regnum reuersus sensit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduersam; maximè quod ad coniugium attinet, qua parte sibi antè videbatur felicissimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamnes amore quā qui ardentissimè, ne illis quidem exceptis, de B quibus à scriptoribus proditur. ea fœmina cęteris pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumeliosius eum tractaret, quam tamen ille dissimulanter & moderatè ferebat, licèt solitam apertè & sorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam C calumniarum quoties daretur occasio: cæque suspiciones paulatim crescētes durauerunt integrum annum post Herodis à Cæsare reditum, tandem diu præmeditatū odium in hunc modum erupit. cùm meridiano tempore quietis causa in cubiculum serex contulisset, pro coniugali affectu Mariamnen accersiit. hæc autem introgressa quidem est, sed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & insuper patris ac fratris sui necem opprobrās. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri D manibus temperante, postquam ex strepitu commotiorem eum sensit sorot, subimittit iamdudum subornatum pincernā, qui indicaret solicitam se à Mariamne vt ei operam cōmodaret in propinando regi amatorio poculo: & si amplius scrscitaretur qualenam id esset, diceret pharmacum penes ipsam esse, à se requisitum tantum ministerium. quòd si rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & E ipse sileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædectum illo ipso temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is composito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriam afferens, ait se largitione à Mariamne solicitatum, vt amatorium regi misceret. quo audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam sibi oblatum, cuius ipse vim ignoret: ideóque id renunciare, quòd hoc & regi & sibi tutius existimet. Ad hæc verF ba Herodes, iam antè iaris commotus, cùm magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariamnes fidissimum tormentis examinauit, sciens quòd sine illo nihil nec magnum nec parum tentatum sit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantùm prodidit, offensam esse mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & sibi antehac & regno fidissimum non fuiG sse hæc proditurum, nisi aliquid commercij secretioris inter ipsos intercessisset, móxque Sohemum comprehensum imperat interfici, vxorem verò causam suam iubet agere aduocato intimorū amicorum cōsilio, accusationē

accuratam exorsus, & cõflictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij postulat: quo factum est, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant suffragiis damnata sit, qua sententia prolata, visum tamen est tam ipsi quàm aliis quibusdam præsentibus, non esse eius supplicium præcipitandum, sed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum sua factione modis omnibus dedit operam vt mulier sine mora necaretur: quò tanto facilius regem perpulerunt, quòd dicerent timendum esse aliquem motum in populo, si sciretur viuam asseruari in carcere. atque ita Mariamne ducta est ad supplicium. Id conspicata Alexandra, & intelligens similem exitum sibi expectandum ab Herode, omissa pristina ferocia valde indecorè mutata est. Volens enim ostendere se non esse conscium eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus scelestissimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ ausa sit tam immane facinus. nõ enim pro merito tractatum maritum amantissimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolutura vt videbatur capillos miseræ, etiam alij meritò damnabant ineptam eius simulationem, sed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipsa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vllo eam dignata est, neque vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelso animo improbare se illius turpem dementiam vultu significabat. ipsa intrepida specie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generosam indolem extremo quoque suo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, sed non satis modesta, & paulo contentiosor. Cæterùm formæ venustate, & comitate cum maiestate coniuncta dici non potest, quantum omnes ætatis suæ fœminas superauerit, quæ potissima causa fuit quo minus iucundè cum rege vitam degeret. Obsequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil molestum expectans, licentiosius æquo se gerebat. molestè etiam ferebat suorum casus. idque apud ipsum quoque fatebatur. Tandem effecit vt exosa esset regis & matri & sorori, atque etiam illi ipsi, à quo solo nihil timebat. Ea peremptа imporentius etiam flagrare cœpit rex, iam antè miserè affectus sicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, sed cùm penè ad insaniã vsq; indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè sibi visus est irato Deo necasse Mariamnen. sæpe inuocabat eius nomen, sæpe etiam indecorè lamentabatur. excogitabat autem oblectamẽta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adcóq; dolori succubuit, vt sæpe ministros iuberet vocare Mariamnen, quasi illa adhuc viueret. Sic affecto superuenit

A κατηγορίαν ἐποιεῖτο μιᾶς. ὁ δὲ ἐπὶ τοῦτο μὲν ἀπεκρίνατο μηδὲν πρὸς τὰς διαβολὰς φίλτερον καὶ φαρμάκων. ὧν δ' ἀπειρατὸς ὢν τοῦ λόγου καὶ κρίσεως ὀρθῆς, καὶ τὸ θεῖον οὕτως ἔχοντα γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θανάτου αὐτῆς κατεψηφίσαντο. ἀπελθούσης δὲ τῆς γνώμης, ἐπηλθέτω μέν τι καὶ τοιοῦτον, αὐτῷ τε καὶ πᾶσι τοῖς παροῦσιν, μὴ σφαγὴν οὕτως αἱρεῖν. κατεδόξε δ' εἰς εἴ τι τοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ φρουρείου. ἐπουδάσθη δ' ἐκ τοῦ τὴν σαλώμην, ὅπως δὴν ποιήσασα τὸν ἄνδρα τοῦ

B θανάτου. καὶ μᾶλλον ἐπῆρε τὸν βασιλέα τὰς ταραχὰς τοῦ πλήθους εἰκάσαντα τύχῃ φυλάξασθαι συμβουλεύουσαν μιᾶς ἀμυναμένην μόνον οὕτως ἤγετο τὸ δεῖν θανάτῳ συνθεωρήσασα δ' ἡ κηδεμὼν ἀλεξάνδρα, καὶ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει καὶ αὐτὴ τοῦ ὁμοίων ἐξ ἡρῴδου τύχοι, σωτίας ποιεῖς τὸ παράπαν θεάσεις καὶ λίαν ἀφειδῶς μεταβάλλεται. βουλομένη δὲ ἐμφῦσαι τὴν ἄγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχε, σκηπτόμενα καὶ λοιδορου-

C μένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἐβόα κακῶς καὶ ἀχάριστον ποιεῖσθαι τὸν ἄνδρα φάσκειν, καὶ δίκαια πάσχειν ὅτι τοῖς τοιούτοις τολμήμασιν. ἃ δὲ ἀμείφασθαι δέοντες τ' πάντων αὐτῶν ἐργάτην. τοιαῦτα μεταξὺ καθυπεκρίνετο μέτριος ἀχημόνως, καὶ τολμώσης ἐφάπτεσθαι καὶ τῆς ζιχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἡ κατάγνωσις ἐκ τῆς ἀφρόνου ποιήσεως, μᾶλλον δ' ἐκφανὴς παρ' αὐτοῖς ἡ ἀπολλυμένης. ὅτε γὰρ

D λόγον δοῦσα τῇ ἀρχῇ, εἰς τὰ παρεληθότα πρὸς τὸν ἐκείνης δυσχέρειαν ἐπέβλεπεν, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φθόνου τοῦ θανάτου καὶ μᾶλλον ἀχθομένη πρὸς ἀχημοσύνης ἐκείνου. αὖθι γε μὴν ἀξιεμφόρτῳ τῇ καταστάσει καὶ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπῆει τοῦ δυσχεραίνειν οὐδὲν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄλλο τοῖς δικαιοσύνην αὐτὴν ἐμφαίνουσα. κἀκεῖνο μὴν οὕτως ἀπέθανε, γυνὴ καὶ πρὸς ἐλευθερίαν καὶ πρὸς

E μεγαλοψυχίαν αἴρουσα γεγυμνασμένη. τὸ δὲ δικαιοῦν ἔλαττον αὐτῇ, καὶ πλεῖον ἐν τῇ φύσει τὸ φιλότεκνον. πάλιν δὲ σώματος καὶ τοῦ κρείττους ἐπιθυμίας ἀξιώματα μείζονος ἢ ὡς φέρουσα, τὰς κατ' αὐτοῦ ἐπῆρε, ὥστε πλείονα φόρμιν τῷ μὴ κεχαρισμένως τοῦ βασιλέως μηδὲ πρὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐπιγόνοις. θεραπευομένη γὰρ ὑπὸ τῶν ἔρωτα, καὶ δυσχερὲς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου προσδοκῶσα τοῦ παῤῥησίαν ἀσύμφορον εἶχεν. νίκα δ' αὐτοῦ καὶ τὰ πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ ταῦτα πρὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπιπόνθει λέγω πλείω. καὶ πίσας

F ἐξεκίνησεν ἐλθεῖν αὐτῇ ὀφθῆναι τοῦ τε μητέρα καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως, καὶ κεῖνον αὐτὸν ᾧ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τι δυσχερὲς ἀπιστεῖν. καίπερ θάνατος δ' τότε καὶ μᾶλλον ἐξήφθη τὰ πρὸς τοῦ θυμοῦ τοῦ βασιλέως, ἔχοντος μὲν οὕτως ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. οὐ γὰρ ἀπαθὴς οὐδ' ὅλος αὐτὸν ἐκ τοῦ θείας δυσὶ πρὸς αὐτοῦ ἔρως. ἀλλὰ καὶ πρότερον ἦρξεν ἐνθουσιαστικῶς, καὶ τῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβιώσεως οὐκ ἀπειρήθη μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μέντοι καὶ μᾶλλον ἐδόκει καὶ νέμεσιν πνὰ τῆς καὶ τοῦ μερίσαι μὲν ἀπωλείας δικαίως. καὶ πολλάκις μὲν ἀπελθὼν ὡς αὐτὸν, πολλάκις δ' καὶ θρίων ἀφίκετο. ἐπεὶ δὲ

ὃ τῶν εἰς δυνατὸν εἰς φυλακὴν πάντες καὶ συνουσίας αὐτῷ πρὸς μαλθακὸν ὁμῶς, καὶ τέκνων οὐδὲν ἧττον τὰς δι' οἰκείους τ' καὶ τ' βασιλείαν παρητεῖτο. καὶ τοσοῦτον ἦν τὸ πάθος, ὡς τ' αὐτὸν ἤδη καλεῖν τὸ μνήμα μᾶλλον προσάξαι τοῖς ὑπηρέταις, ὡς ζῶσαν ἔτι καὶ διαμένουσαν ὑπακούειν. οὗτος δὲ ἔχοντος, ὅπως ἔτι λοιμώ-

λειμώδης νόσος, ἥ τ ὄχλων καὶ τῶν φίλων τοὺς πλείους καὶ εὐπατριδῶν τοὺς διέφθειρε, καὶ παρέσχεν ἅπασι τοῦτο τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ σεσυνεχθῆναι, διὰ τὸν ἀγχιμμόλιον Ἀδραμύτιον ὅτι τῇ μυριάμνῃ. χαίρων οὖν ὁ λεπίδος καὶ τοῦτ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸ διῆλθε, καὶ θεραπεύσαι κυνηγεσίων ταύτῃς ἐπιθυμοῦν, οὐκ ἔφθη πλείους διατελεῖν ἡμέρας, καὶ ἐπιπλὴξ νόσῳ δυχερεστάτῃ. φλέγωσις δ' ἦν καὶ πῦσις τ ἰνίων, καὶ τ ὀφθαλμῶν. Ἀδραλλαγή. τῷ τ θεραπευόμενον οὐδὲν ὅπ ἐθέλοις ὠφέλησαι ἐξήνυεν. ἀλλ' ἐπανιούμενα τέλος εἰς ὑπόγνωσιν ἦλθ. ὅσοι τ ἐδεῖ αὐτ ἦσαν ἰατροί, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ θεοσέβειαν ἐνεδίδοσαν, ἀδὲν ὑπενοοῦσης τ νέσου, τὰ δ καὶ τῷ βασιλέως οὐκ ἔχοντος ἄλλως, ἢ καὶ τὸ διαζόμενον τ ἀρρωστίας διατεῖνε, καὶ θ' οἷς ἐκεῖνος ἐπανεχθεὶς παρέχειν ἠξίουν, τὸ δύσκλητον τ σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης αἰεὶ ἀπιόντες τῇ τύχῃ. καὶ εἷς μὲν ἐν σαμβρείᾳ τῇ κλινδύσῃ σεβασῆ, τὸν τὸν τρίπον ἐνοσηλεύετο. διατείνουσα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐπουδάκει τῷ θεῷ τὴν πόλιν φερνείων ἐγκρατῆς γενέσθαι. δύο δ' ἦν, ἐν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερος δὲ τ ἱεροῦ. ἡ τούτων οἱ κρατοῦντες, ὑπεχείριον τὸ τῶν ἐθνῶν ἐκράτησαν. τὰς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἀδυνάτων οἷόν τε γενέσθαι, τὸ δὲ μὴ ταύτας συνεπιλεῖν οὐδενὶ Ἰουδαίων δυνατὸν, τῷ ζῆν ἑτοιμότερον αὐ Ἀδραμυτηνοῦντων ἢ τ θρησκείας ἦν εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι σωφρόνων. τοῖς δ' ἐν ὅπλοις τούτων τ φυλακτηρίων ἀλεξάνδρα προσήνεγκε τοὺς λόγους, ὡς δίον αὐτῇ ἐ τοῖς ἐξ ἱεροσόλυμα Ἀδραδύναις παισίοις, μὴ ἡ φθόνος ἐκείνοις μεταλλάξαντος, ἕτερος ἀπολαμβάνεσθαι τῷ προσήκοντι. ῥᾳδίως μὲν γὰρ, οὐδὲν ἀσφαλίσεσθαι τῷ οἰκείων ὀχυρώσει. τούτοις τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ὀλιγωρῶς ἤνεγκαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοὶ ὄντες, ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέμειναν, μίσος τε τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τοῦ μηδὲν ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡρῴδου ἀπαγωνιάν. φίλοι γὰρ αὐτῷ ἦσαν, εἷς δ' καὶ τῷ καὶ αἰσχρὸς τῷ βασιλέως ἀχάβος ἦν. δ' δὲ οὗτοι ἐξήγγελον πέμψαντος ἐκείνῳ τὰ γνώμιλα τῆς ἀλεξάνδρας. ὁ δ' τ μὲν οὐδὲν ἀναβάλλόμενος δεσποτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς δ' μόλις ἡ σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς ἦν ψυχῇ καὶ σώματι ἀκμαιότερος ὁμοῦ πρὸς τὸ δυσαίρετον, καὶ πάσας τὰς αἰτίας ἑτοιμότερος εἰς τιμωρίαν τῷ ὑποπιπτόντων ἐχρῆτο. φονεύει δὲ καὶ τοὺς αὐαγκαιοτάτους αὐτῷ φίλους κοσόβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν συναριθμοῦν αὐτοῖς ἔπεμψεν, ἔτι δὲ δοσίθεον ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. κοσόβαρος ἦν γένους μὲν Ἰδουμαῖος, ἀξιώματος τῷ πρώτου παρ' αὐτοῖς, ἐ θεσμῶν ἱερατεύσαντα τοῦ κοζέ. θεὸν ἡ τέλειον ἰδ ἡμῶν νομίζουσιν. ὑρκανοῦ δὲ τ πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μεταστήσαντος, ἡρῴδης τὴν βασιλείαν Ἀδραλαβών, ἄρχοντα τ ἰδ ἡμαίας καὶ γαζῆς ἀποδείκνυσι τὸν κοσόβαρον, καὶ δὴ δοσιν αὐτῷ τὴν ἀδελφὴν σαλώμην ἰωσήπου αὐλῶν τὸν εἰληφότα θυγατέρα αὐτῶν, ὡς ἐδηλώσαμεν. κοσόβαρος ἡ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ Ἀδρᾷ δόξαν, ὕβρει μᾶλλον ἢ δ' τυχίας, ἐ καὶ μικρὸν ἐξέβαινεν ἐθ' αὑτοῦ καλὸν ἡγεμόνος, ἄρχοντος ἡρῴδου τε θεσσαλῶν ποιῶν, οὓς τοῖς Ἰουδαίοις ἔθεσι τοὺς ἰδ ἡμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνοις ἐῆ. καὶ ἀλαπίπτ) θεὸς κλεοπάτρα, τ ἰδ ἡμαίαν φάμενος ἀεὶ τῷ ἐκείνης θεσμῶν ζηλωτὴν, ἐ ἀλλ' τ ἐῆ δίκαιον αἰτεῖσθαι παρ' αὐτωνίου τὴν χώραν. αὐτὸς γὰ ἑτοιμος ἦ

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit, omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine postremò in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intrà paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nõnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potiùs malum viderentur, res minimùm à se desperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret: in incertum euentum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinét, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis. quòd si contingat eum sanitatem recipere, interim à neminé tutius eas seruari quàm à domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quòd & Alexandram oderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. ille sine mora eam iussit interfici: superatóque tandé morbo refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidé amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo, occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorũ, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primùm regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos sequire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maiotibus eius reginæ paruisse. proinde nunc quoque impetrãdã esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur A non quòd Cleopatram mallet habere dominã, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nam spem ei faciebat tam generis claritas quàm pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater quàm soror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nũquam posthac illi fideret. orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellum repudij marito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimissis quidem fas est nubere, nisi priotis viri permissu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortiũ, & ad fratrem se conferens ait se prætulisse fraternam beneuolentiam coniugali fœderi. consp iraſſe enim eum ad res nouas moliendas cum Lysimacho, Antipatro & Dositheo: suisque rebus fidẽ astruebat per Babæ liberos, quos ille iam per duodecim annos seruasset incolumes. erat autem hoc verum, & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius animum perculit. Quod enim ad Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquãdo tollere, aduersatos semper suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa, propensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. sed obsistebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quòd putarent eum regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Costobarus destinatus ad obseruãdos vrbis exitus, ne quis aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitãs illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clàm in suis agris habuit. Ac tunc quidem licet suspectus Herodem perfurio fefellit, negans se quicquam scire quò illi deuenerint: rege deinde per edicta præmium promittente F indicij, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non impune sibi hoc fore post primam negationẽ, pergebat eos occultare, iam necessitate etiam non modo beneuolentia. Hoc postquam fotoris indicio rex comperit, missis quibusdam ad loca latebratum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iã reliquũ esset ex Hyrcani cognatione, G sed sublatis omnib° quorum excellebat dignitas, arbitratu suo posset quicquid vellet agere,

μεταφέρῃ τὴν δύναμιν εἰς ἐκεῖνον. ἐωρᾶτε δὴ ταῦτα τῇ πλεοπάξᾳ μὴ οὐδέν τι μᾶλλον εἰς τὴν ἀρχὴν ἀρεσκόμενος. εἰδὲ παρεδείκνυτο πλέονων ἡρῴδης, δι' ἐπιχειρητὸν εἶ νομίζων καθ' αὑτὸ ἀρξαι τὴν ἰδουμαίων ἔθνους, καὶ μεῖζον φρονῆσαι. διὰ δὲ ταῦτα καὶ τὴν ἐλπίσιν, ἐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων καὶ χήμους καὶ χρημάτων, ἃ μὴ δίκαιος αἰχροκερδείας ἐπιπόθητος, καὶ μικρὸν ἐδὲν ἐπιτρέπων κλεοπάξα μὴ οὖν αἰτιᾶσθαι δικαίως τὴν χώρας ταύτης δυστυχίαν. λέγουσι δὲ πρὸς ἡρῴδην οἱ λόγοι, κἀκεῖνος ἕτοιμος ὢν δυστυχεῖν τὴν κοτόβαρον, ὅμως τὴν ἀδελφῆς αὐτοῦ δικαίως καὶ μητρὸς, ἀφίησι καὶ συγχώρησιν ἐξίωσιν, ἐκ αὐτύπιστον αὐτῇ εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τῆς δικαιοπραγίας τὸν τότε χρόνου. ὁ δὲ λυγδάμις, ἐπεὶ συνέβη τὴν σαλώμην στασιάσαι πρὸς κοτόβαρον, πέμπει μὴ δύθι αὐτῷ γράμματον δύο λυομένην τὸν γάμον οὐ γὰρ τοῖς ἰουδαίοις νόμοις. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῖν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δ' οὐδὲ ἀγαχωρεῖσθαι καθ' αὑτὴν γαμηθεῖσαι μὴ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀφέντος. οὐ μὴν ἡ σαλώμη τὸν ἐν γήμει μόνον, ἀλλὰ τὴν ἐπ' ὀξυσίᾳ ἐλομένη, πάντα συμβιῶσιν πρεσαπηγόρευσε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἱρῴδην ἔλεγεν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον δύνοίας δουλεύειν ταῦτ' ἀνδρὸς, ἐγκαλοῦσα δὲ αὐτὸν μετ' αὐτοπάξου καὶ λυσιμάχου, καὶ δουλεύειν νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πάντα παρεῖχε τῷ λόγου, τοὺς βάβα παῖδας, ὅπ ὀχεσύζοιντο παρ' αὐτῷ χρόνον ἐκαυτῷ ἤδη δεδόκει. τοῦτο δὲ εἶχεν οὕτως. καὶ πολλὰ ἐπλήξιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθὲν, ἐκεῖνητο τὸ μᾶλλον δὲ τῷ ὠδαδόξῳ τῷ λόγου. τὰ δὲ περὶ τοὺς βάβα παῖδας ἐκ τοσόνδε πρότερον ἐπεξῃδεῖν αὐτοὺς, δυσμενεῖς ὄμοιμένους τῇ ὀχεσύσῃ. τότε δ' ὀχὰ τὸ μῆκος τοῦ χρόνου καὶ τὸ μῖσος ἐκ τοιούτων ἰῶν. ἀπῆγόν τινὲς βασιλείων ἔχοντα, ἡρῴδης μὲν ἐπολιόρκει δ' ὠνάμενον τὴν ἱεροσόλυμιτῶν πόλιν· ὑπὸ δὲ χρείας καὶ κατὰ θύτα πολιορκημένοις φθείρεσθαι, πλείστοι ἦσαν οἱ τὸν ἡρῴδην ἐπικαλούμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐκ τοσούτων ἔτι ἤδη ταῖς ἐλπίσιν. ὄντες δὲ ἐπ' ἀξιώματος οἱ τὸ βάβα παῖδες, καὶ ὠδαῖ τῷ πλήθῳ δυνατοὶ, πιστοὶ δὲ τῷ πάλαι αἰτηγόρῳ. τὸν τ' ἡρῴδην διέβαλλον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσιν τὴν ἐν ἡμέρους ἀρχὴν ἐκ ἐῶντες. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἄρα καὶ συμφέρειν αὐτὰ τοιοῦντες, ὅτι τοιούτων ἐπολιτεύοντο. τῆς δὲ πόλεως ἁλισκομένης, καὶ κατὰ τῶν τὸ πρεσγμάτων ἰρῴδου, κοτόβαρος ὑπὸ δειλίας τὰς ἀνάγκας ἀναφεύγειν καὶ φρουρεῖν τὴν πόλιν, ὡς μὴ ἐξεπίπτειν ἐξ αὐτῆς τοὺς ὑπόχρεως τὸ πλῆθος ἢ παντοίαν τὴν βασιλεῖ πολιτευομένους, εἰδὼς ἐν ὑπολήψῃ καὶ τιμῇ τοὺς τῶν βάβα τῷ παντὶ πλήθῃ, καὶ νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ γήστεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τὸ πρεσγμάτων τὸ ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξίστο καὶ κατέκρυφεν ἐν οἰκείοις χρόνοις. ὁ δὲ τὸν μὲν ἡρῴδην, ἐξηλίθιον γὰρ τὸ ἀληθὲς ὑποψία, πιστεύει μέγας ὅρκοις, ἢ μὴν οὐδὲν εἰδέναι τῆς κατ' ἐκείνους, ἀφέντα τῆς ὑποψίας. αὐδὲν γὰρ μᾶλλον καὶ κηρύγματα τὸ βασιλέως ἐκπεμπόντος, καὶ πάντα τρόπον ἐρεύνης ὑπονοοῦντος, ἀλλ' ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τῷ τὸ φρενῶν ἐξαρνὸς ἐξ ἀνάγκης ἦν τὸ φανερωθῆναι τοὺς ἄνδρας αὐτοτιμήτον αὐτῷ πατρῴδος, καὶ μόνον ἐκ τὸ δύνοίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τὸ αἰδέσιμος ἤδη τὸ λοιδαίων αὐτοὺς ἀφειέρωτο. ἀφεὶς δὲ τὸν ὀξαλαθείων αὐτῷ ὀχὲ τὸ ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς ὀχεβέβλητο μυήσασθαι, ἐκείνους τε καὶ τοὺς συνεκπεμπομένους ἀπέκτεινεν, ὥστε δὴ μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τὸ ὑρκανὸ συγγενείας, ἀλλὰ τὸ βασιλέως αὐτῷ ἐξούσιον αὐτῷ, μηδὲ-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἴσασθαι τοῖς παρανομουμένοις. δείσας δὲ ὁ κὴ μᾶλλον ἐξέβαινε τὰ πάτρια ἤθη, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐνδιέφθειρε τὰ πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεγχείρητον ὄντα, ἐξ ὧν ἐπὶ μικρὰ καὶ πρὸς τὰ αὖθις χρόνον ἠδικήθημεν, ἀμυηθέντων ὅσα φοβερώτερον ἔδοξε τοῖς ὄχλοις. πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατέστησατο καίσαρι, κὴ θέατρον ἐν Ἱεροσολύμοις οἰκοδόμησεν. αὖθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέσον ἀμφιθέατρον, πρεπόντως μὲν ἀμφοτέρῳ πολυτελείᾳ, καὶ ἧκεν τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσιν ἀλλόφυλα. χρῆσις τε γὰρ αὐτῶν, κὴ θεαμάτων τοιούτων θέα οὐδαμοῦ δοκεῖ. τὸ μέντοι πανήγυριν ἐκεῖνο θαυμασιώτατον καὶ πενταετηρίδος σπουδήν, καταγέλας τε τοῖς πέριξ, κὴ συκαλῶν ἀπὸ παντὸς ἔθνους. οἱ δ' ἀθλητὰς καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς ἐκάλουν καὶ ἐλπίδα τοῦ θεωμένου, κὴ τὴν νίκης ἀξίαν. συνελέγησαν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. ἐν γὰρ μόνον τοῖς θεοῖς τὰς γυμνικὰς ἀσπάσας, ἀλλὰ κὴ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαγωνιζομένοις καὶ θυμελικοῖς καλουμένοις, θεσπίσθη μέγιστα νικητήρια, καὶ διεπούδασε πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν ἀγῶνα. θεσπίσθη δὲ καὶ τοῖς θείποις καὶ σωφρονίσι καὶ κέλησιν οὐ μικρὰς δωρεάς. καὶ πάντα ὅσα κὴ πολυτέλειαν καὶ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπεπούδαστο, φιλοτιμίᾳ τε διαφόρου αὐτὰ γενέσθαι τῷ ἐπιδείξει. διεκωμῳδήθη. τὸ γὰρ ἀγῶνα θέατρον ἐπηρεφὴς κύκλῳ θοιμένος καίσαρος, ἔδραμα τῷ ἔθνει ἀπολεμήσας ἐκείνης ἐκτήσατο, χρυσοῦ τε ἀπείρου κὴ ἀργύρου πάντων αὐτὸ πεποιημένων. τοὶ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ἐδίδοντο ἵπποι, οὐτε σκληρῶν λίθων, ὁ μὴ τοῖς ὀφθαλμοῦσι ἀγωνίσμασι σωεπιδίκνυσθαι. θαυμασιώτατοι δὲ θηρίων ἐγένοντο, λεόντων τε πλείστων αὐτῷ συναθροισθέντων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τὰς ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν δεῖ ἀσαφιστέα. λίστων αὐτῶν τε πρὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ καὶ μάχαι πρὸς αὐτὰ τὰ πρὸ καταγνωσμένων αἰθροφόπων ἐπετηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις ἔκπληξις ὁμοῦ τε δαπάνης κὴ ψυχαγωγία τῷ πρὶν τε θέαν κινδυνώδων, τοῖς δὲ ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῶν πατρωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ οὐκ ἐφαίνετο, θηρίοις αἰθροφόπους ὑποβρίπτειν, δεῖ τρόπῳ δ' αἰθροφόπων θέας. ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς θεσμούς. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ δόπαλα, δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶ τὰς τοῖς ὅπλοις ἐνδιαλημμένας, ὅτι μὴ τάξιον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μείοσιν ἐλυχίραινον. ἐλάθανον δὲ ἤδη τε ἡδονὴν ἐκταραττόμενοι, καὶ βία μὲν ἐπάγειν ἀκαιρεῖον ὤετο. καθωμίλει δ' ἑνίους τε παρηγόρει, τὸ δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος. ἐ μὴν ἔπεισεν. ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐξεβόων, εἰ καὶ πάντα δοκεῖν οἷτε, μὴ φέρειν εἰκόνας αἰθροφόπων ἐν τῇ πόλει, τὰ δόπαλα λέγοντες. ἐ γὰρ εἶ πάτριον αὐτοῖς. ἐρρώθης δὲ τεταραγμένους ὁρῶν κὴ μὴ ῥᾳδίως αὖ μεταπονήσας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτοὺς τοὺς θρασυτάτους, εἰς τὸ θέατρον παρῆγαγε, κὴ δείξας τὰ δόπαλα, ὅπως δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπιθεῖ. τὸ δ' ἐκβοησάντων αἰθροφόπων εἰκόνας, θρασύτερον ἀφαιρεθῆναι τὸν πάτριον κόσμον, θρασύνειν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὰ δ' ἀθυμοῦντας ἰδὼν ὑποσυλητέα, γέλως καὶ πλεῖον εἰς δάκρυσιν ἐδιωκήθη, τῷ κὴ φοβερώτερον αὐτοὺς ἐν ἐφορείᾳ πάθεσθαι τὰς κατασκευὰς τῷ ἀγαλμάτων. τὸν δὲ τόπον αὐτὸ ἐδημοσιωσάμενο

nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt vt magis ac magis diſcederet à patriis ritibus, & peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumperet inuiolabilia: quo tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: deinde in campo amphitheatrum vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus, apud quos nullus eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumuicinis atque etiam longinquis gentibus, propoſitiſque præmiis magnus vndique athletarum cæterorúmque certatorum concurſus factus eſt, confluxerúntq; exercitatiſſimi quique in hoc genere. euocabantur enim magnis præmiis non hi tantùm qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed muſici etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarij ac trigarij, & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis deuictarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus, cæteriſque vel robore ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modò inter ſe modò cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atque delectationis afferebant, indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cùm eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebantur, ſed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominum imagines: ſic trophæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis trophæis, quidnam hoc eſſe putarent. cúmq; reclamaſſet, hominũ eſſe imagines, iubet detrahi ornatũ appoſititiũ, & oſtendit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio cõcepta ex ſuſpicione imaginum. atque ita ſedato mul-

titudinis tumultu, plerique iam murati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaueruntque sui officij, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerunt contempto periculo, sicásque vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperante nec ipsum regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergô in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingressuro apperit. is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatē ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo pòst delator eorum inuisus omnibus, à quibusdam interfectus frustatim concisus est & obiectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscriis quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiã tumul-

A τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν ἦν ἐπιπόνθασαν ἐξ ὀργῆς ἀλλ-
χάστως, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλῆσθαι, καὶ μὴ
χαλεπαίνειν ἔπ. τινὲς δ' αὐτῶν, ἐπώμοσαν τῇ θυσιερείᾳ
τοῦτο ἐξ ἔθους ὑπομενεῖν δράματον, καὶ τὸ καταλύειν τὰ
πάτρια μεγάλων ἡγεμόνι ἀρχὴν κακῶν. ὅσον γὰρ ὠνη-
θησαν διανοηθῆναι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ἐξαλλαττο-
μένης αὐτοῖς τῆς πολιτείας, τὴν ὁρᾶν ἡρῴδην πρὸς θέαν
ἐπιφοιτῶντα τὰ μὲν ἴδια ὄντα, καὶ λίαν μὲν βασι-
λέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φανόμενον τῶν παντὸς ἔθνους.
B ἐν ᾧ τάττε συναμφοτέρωθεν παντὶ κινδύνου ὑποδύεσθαι
δίκαιον πολῖται ἄνδρες, καὶ ξιφίδια τοῖς ἱματίοις ὑπολα-
βόντες. ἦν δ' αὐτοῖς δι' αἰδοῦς ἀπόθεσις ὧν ἔκυσαν καὶ τῶν
διεφθορότων τὰς τοὺς ὀφθαλμοὺς συναμφοτέρωθεν, οὐχ
ὡς συνεργήσαί τι καὶ λίαν εἰς τὴν ὑπερχείρησιν ἐκεί-
νους, ἀλλ' ὡς ἑτοίμῳ καταπεσεῖν αὐτὸν παθεῖν εἴ τι κἀκεῖ-
νους συμβαίνει δυσχερές. ὡς τὸ μὲν πλῆθος τὴν ὁρμὴν τοῖς
ὑπερφρονοῦσι δ' αὐτῶν ἡγεῖτο. ταῦτα γνόντες ὅτε συνθή-
C ματίζεσθαι τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲν ὑφ' αὐτὸ
ἡρῴδην ἀφυλάκτως ἐπιφανήσεσθαι δ' ἀφανοῦς, πολ-
λοὺς δ' εἰ μὴ τυγχάνοιεν ἐκεῖνα, τὸν ἐπὶ αὐτὸ αἰωρήσθαι
οἰόμενον. καὶ τῶν αὐτοῖς ἀρκέσειν εἰ μὴ θνήσκοιεν, ἐς σῴ-
ζειν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξευρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, ἐ
αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαγεῖν. ἐκεῖνοι μὲν ἐπὶ κατασκόπους, δὴ
τοιαύτης ἕνεκα ἐπιθεσμίας. εἰς ὃν τὸν ἡρῴδην πολυ-
πραγμονῶν καὶ διαλαλῶν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων
D ἐξαιρικοὺς ὄλλως τῶν ὑπηθεσίων, εἰς τὸ θέατρον εἰσκύσαι
μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσαν. ὁ δ' οὐ μάλ' οἰκεί-
ως ὠήθη τὸν λόγον, εἰς τε τὸ ἴσους ἀφορᾶν ὁ συνη-
δεῖ ἅμα τῷ πλείονων αὐτῷ, καὶ τὰς παρεγχείς τὰς
ὑπὸ τοῖς καθέκαστα γινομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ
βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐν τάξει αἰτίας ἐκάλει. ἐσπι-
πτόντων δ' αὐτοῖς τῶν ὑπηρετῶν αὐτόφωρα λαμβα-
νόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν ἀξιόφρονα ἔδοσαν, ἐπι-
κόσμησιν δὲ τῶν αἰσχρῶν κατασκευὴν τοῦ τέλους,
E τῷ μηδὲν ὑφίεσθαι τῷ φρονήματος. οὐ γὰρ ἐστεμμένοι
οὐδ' ἀρνησάμενοι τὸν ἔργον, αὐχέδειξαν ἥδη
κεκτυπόμενοι τὰ ξίφη. διωμολογήσαντες δὲ καλῶς
καὶ σὺν δ' εὐσεβείᾳ τῶν συναμφοτέρωθεν αὐτοῖς ἡδέσθαι,
κέρδους μὲν οὐδενὸς, οὐδ' οἰκείων σέβειν παθῶν, τὸ
δὲ πλέον ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐθῶν, ὃ καὶ πᾶσι φυλάττειν
ἢ θνήσκειν ἐπ' αὐτῶν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ
ἐσαμφίσει τῆς ὑπερβουλῆς ἐμπαρθησασάμενοι, ἐπει-
F σάντων αὐτοῖς τῶν βασιλικῶν ἤγοντο, καὶ πᾶσαν αἰ-
κίαν ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ
καὶ τὸν ταῦτα μιμησάμενοι κατὰ μίσος ἀρπασάμε-
νοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον. ἀλλὰ καὶ μελιδ
δελόντες, ἐρρύησαν κυσίν. ἐωρᾶτο δὲ πολλοῖς τῶν
πολιτῶν τὰ γινόμενα, καὶ κατεμήνυσεν οὐδείς, ἕως ἡ-
ρῴδου πικρότερον καὶ φιλόνεικον ποιουμένου τὴν ἔρευναν,
ἐκβασανισθεῖσαι γυναῖκες τινὲς ὡμολόγησαν ἃ ἐσχε-
θρεύθησαν. καὶ τὸν μὲν ἐπιγνόντων, ἐχθρὸς ἦν πικρία
παντοίᾳ τὸν ἐσπιτάξαντα αὐτῶν ἐπεξιόντος. ἡ δ' ὑπομονὴ

τοῦ πλήθους καὶ τὸ δ' ὑπὲρ τῶν νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, οὐ ῥᾴδιον ἐποίει τὸν ἡρῴδην, εἰ μὴ πλέο-
νος ἀσφαλείας ἐκράτουν. καὶ δέγω παντοδαπὴν ἐσεισληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντας, φο-
βερὸν ἦν ἐπὶ τῶν ὑπὲρ τῶν νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, οὐ ῥᾴδιον ἐποίει τὸν ἡρῴδην, εἰ μὴ πλέο-
νος ἀσφαλείας ἐκράτουν. καὶ δέγω παντοδαπὴν ἐσεισληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντας, φο-
βερὸν ἦν ἐπὶ τῶν ὑπὲρ τῶν νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, οὐ ῥᾴδιον ἐποίει τὸν ἡρῴδην, εἰ μὴ πλέο-
νος ἀσφαλείας ἐκράτουν. καὶ δέγω παντοδαπὴν ἐσεισληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντας, φο-

κοινον

κοινὸν δὲ τ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ κ τῇ πόλῃ χρησούμενον. τρ ἓ ἔθνει παντὶ φεύγειον ἐνῳκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον Στράτωνος πύργον, καισάρεια δ' ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευθέν. ἔν τε τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τῷ δεκαπέντε ἱππείων ἐπὶ αὐτὸν ἐκκλησιάσας, χωρίον συνέκτισεν δὲ τι τῇ γαλιλαίᾳ γαβάλα καλούμενον. καὶ τῇ περαίᾳ τλὺ ἰαδμωνῖτην. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἀσὶ πρὸς ἀσφάλειαν ὠχυρώσατο, καὶ ἐγκαταβαίνων φυλακῇς τὸ πᾶν ἔθνος, ὡς ἤκιστα μὲν ἀφ' ἑξουσίας, εἰς τὰς παραχὰς προσπίπτειν, αἷς καὶ μικρᾶς κινήματος ἐγχωμένου συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δὲ μηδ' εἰ ὅλως κινοῖντο, ἐφεστηκότων ἀεὶ πανταχοῦ πλησίον οἳ καὶ γινώσκειν καὶ κωλύειν ἐδύναντο. τότε δὲ τλὺ σαμάρειαν ὡρμημένῳ τειχίζειν, πολλοὶ μὲν τῶν συμμαχησάντων κατὰ τοὺς πολέμους, πολλοὶ δ' ὁμόθεν συνεπολίζοντο διὰ τὸ δοκεῖν, ὑπὸ τῆς φιλοτιμίας τῆ νίκη ἐπαίρεσθαι, καὶ δι' ἃ τὸ φρούριον οὐκ ἐν ταῖς ὀλιγίσταις οὔσαις, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ὠφέλησεν. τλὺ τε θεσπιρείαν ὑπήλλαττε, σεβασὴν καλῶν, καὶ τῆς χώρας ἀρίστην οὖσαν τλὺ πλησίον, κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπὶ δυσὶ τε διὰ ἀμφοτέρων συνιόντας οἰκεῖν. καὶ τείχει κατέρρηξε τλὺ πόλιν ἐκβαλεῖν, τότε τῆ χωρείου θρέψαντες εἰς ἐρυμότητα κατασκευαζόμενον, καὶ μέγεθος οὐχ εἰς τὸ φρόνιμον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ὑποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων ἐκλαμβάνων. σταδίοις γὰρ ἦσαν κ'. ἐντὸς δὲ καὶ κατὰ μέσον, ξυστὸν ἡμισταδιαῖον τόμον αἰῶνα, παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει, καὶ κάλλει τῶν ἐλλογιμωτάτων ἤγαγεν, ἔστε τοῖς κατὰ μέρος δῆλα ταῦτα ἐποιεῖτο κοσμῶν τλὺ πόλιν. τὸ μὲν ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν ἐκβόλων ἐρυμότητι φεύγειον αὐτὸ ποιούμενος διὰ τῆ μείζονι. τὸ δ' ἐν ὄψεσι, ὡς ἂν ἐκ τοῦ φιλοκαλῆσαι, κτήματα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ κτ' τλὺ ἰουδαίαν γενομένου.

ΚΑτὰ δ' τὸν μὲν οὖν ἐνιαυτὸν ιγ' ὄντα τῆς πρώτου βασιλείας, πάθη μέγιστα ἡ χώρα ἐπέβαλεν. εἶτ' δὲ θεὸς μηνίσαντος, ἢ κῆ κτ' ἐφέδρου ἀπαντήσαντος τοῦ κακοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ δίλυσκείς ἐγένοντο. καὶ δι' ὃ τοιοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μήθ' ὅσοις κατ' αὐτλὺ ὤνητο ἀναβλαστάνειν φέρουσα. ἔπειτα καὶ τῆς διαίτης κτ' τλὺ σῖτον ἐξαλλαττομένης, νόσοι τῶν σωμάτων καὶ πάθος ἤδη λοιμικὸν ἐπέστη δίλυσκεῖς αὐτεφοδιαζομένων αὐτοῖς τῶν κακῶν. τότε γὰρ ἀπορεῖσθαι θεραπείας καὶ ξοφῆς, ἐπιτήδεια εἰς πλέον ἀρξαμένου ἰσχυροῦ τλὺ λοιμώδη νόσον, ἥτε φθορὰ τῶν οὕτως ἀπολλυμένων, ἀφηρεῖτο καὶ τοὺς ἐφεδρεύοντας ἀθυμίας, ἐπεὶ θεσπαρκεῖν ταῖς ἀπορείαις ἐξ ἀδυνατείας οὐκ ἦν. φθαρέντων γε μὴν τῶν ἐπ' ἔτους καρπῶν, καὶ τῆς ὅσου θέσεως ἀπέκλυστο διαπαντὸς ἐμένων, οὐδὲν εἰς ἐλπίδα χρηστὸν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ κῆ θεσσδοκίαν ἐπιτεινόντος τοῦ κακοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς μὲν οὐδὲν ὑπέλειπον, ἀπολωλεκέναι δὲ τῆ ἐφεδρεύοντα τὰ σπέρματα, μηδ' ἕτερον αὐξῆσαι τὴν γῆν. εἶτ' αὐξήσει, πολλὰ δῆλα τὰς χρείας ἐναντιώσῃ. κ τὰς ἀπορείας οὐκ ἐλάττους ἔμελλον αὐτῷ τῷ βασι-

tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo, forte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Perœa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recèns ortos cõpescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatē rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim xx. stadiorum circuitus. in eius meditullio fanum sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Cap. XII.

De fame quæ in terram Iudæam incubuit.

EOdem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporũ vicissitudines. Primùm siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerũt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientib. etiam superstites per desperationẽ curam suorum relinquebant, nõ profuturã in tantis rerũ difficultatibus. itaq; absumptis veteribus frugibus, & nullis in earũ vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant,

dum fraudatur agrorum reditibus, absumpta in ędificationem vrbium vetere pecunia: adcóque omnia variis malis vastabantur, vt vix esset cui succurri posset. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod ferè soleat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos est regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, sed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum necessarias venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum tantum supereſſet, quãtum posset omnibus sufficere. attamen videns opus esse vt omnes ad ferendam opem consilia conferrent, quicquid erat in regia supellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vasis ad vsum necessariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum quam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. is licèt obrutus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & seruatos cupiebat eius subditos, præ aliis eis concessit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto frumẽto, & approbata populo sua diligentia, nõ solùm mutauit auersorum à se animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui sibiipsis frumentum quærere non poterant, diuisit omnibus accuratissimè dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis pistoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduersus hyemis asperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia vestium absumptis pecoribus, & lanis aliisque tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic necessitati prospectum est, propinquis quoque Syrorum vrbibus solicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugibus. quod sanè & ipsi fuit commodũ, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta supperterent. &. quamprimùm segetes messi maturæ factæ sunt, ad L M. hominum quos ipse aluerat dimisit per agros: atqua ita res penè perditas restituit sua diligentia, non mediocriter subleuatis etiam finitimis qui eisdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nõ pro ipsius dignitate adiuuerit: sed & castella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numerosiore familia, ad illum confugientes necessitati inueniebant remediũ: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum insumpserat, reperta sint frumenti cororũ x. millia. corus autem capit x. medimnos Atticos. intra regni verò sui pomœria LXXX. millia cororũ expensa sunt. quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia, tantum apud Iudæos valuit omnium sermone celebrata, vt positis odiis quicquid hactenus vel administrando regno, vel transgrediendis patriis ritibus peccauerat, li-

A λεῖ, τῆ τ φόρον οὓς ἐλάμβανεν ἀπὸ γῆς ἀφηρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα δεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν, ἰω τ οὐδὲν ὅτι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, προσκατάληφότος τὸ κακοῦ, καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐν τῆ ἀρχομένων. τὸ γὰρ οὐκ εὖ πρᾶξαι, φιλάπτον ἀεὶ τ ἀ πρᾶξαι κάτων. ἐν τούτοις δὲ ἐνόει τὸν βοηθῆν τῆ καιρῆ, χαλεπὸν δ' ἦν, οὔτε τῆ πλησίον ἐχόντων ἀποδίδοσθαι σῖτα, τῆ μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων τε οὐκ ὄντων εἰ καὶ δ' ὠνητὸν ὀλίγον

B δεῖ πολλοῖς δ' ἀπορηθῆναι. καλῶς μὲν τοι νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὸ βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸ σωϊκόφειν ἀργυρέου καὶ χρυσέου, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ὑπομελείας, μήτ' εἴπ τι χρῆ τίμιον ἰω, τοῦτου φείσασθαι. ἔπεμπε δ' ἐπ' αἰγύπτου τὰ χρήματα, πρῶτον τὸ ἀρχὸ ἀπὸ καίσαρος εἰληφότος. ὅθεν οὐκ ὀλίγων ἐπ' αὐτὸν καταφυγόντων δι' τὰς αὐτὰς χρείας, ἴδιά τε φίλος ὢν ἠφόδη, καὶ δι' ἀσφάλειαν θέλων τοὺς ὑπ' αὐτὸν, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δὲ κατὰ τὸ ὠϊὸ καὶ τὸν ἔκπλουν συμπρᾶξεν, ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ πᾶν γλυέσθαι ταύτης τ βοηθείας. ὁ γὰρ ἡφόδης τούτων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῆ τὸ ὑπομένειαν τὸ αὐτὸ προσθεὶς, οὐ μόνον αὐτὸ μετέπεισε τὰς γνώμας τῆ πρότερον χαλεπὰς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστω ἐποιήσατο τὸ δηλῶσαι τῆς

D δυνάμεως, καὶ τῆς προθυμίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἐσοῖς οἷον τε καὶ δι' αὐτῶν τὰς ζοφὰς ἐκπονεῖν, σύμμετρ τὸ σίτου τὸ ἔκταξιν ἀκριβεστάτω ποιούμενος. ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ χῆ γῆας ἢ τινὰ προσοῦσαν ἄλλην ἀφόρειαν οὐκ ἰκανῶς εἶχον αὐτοῖς ἐφοδιάζειν τὰ σιτία, προνοήσας κατασήσας ἀρτοποιούς, καὶ παρέχων ἑτοίμας ζοφάς. ὑπομένειαν δὲ καὶ τὸ μὴ δλαχθήσασαν μὴ κινδύνων αὐτοὺς, ἐποιήσατο, συγκατειληφὼς καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας ἀπορίας,

E μῶν καὶ παντάπασι δεξαμένων τῆ βοσκημάτων, ὡς οὔτε ἐρίων εἴη χρῆσιν, οὔτε τῆ ἄλλων σκεπασμάτων. ἐπορεισθέντων δ' αὐτῷ καὶ τούτων, τὰς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, καὶ ἵρματα τοῖς ἐν συρίᾳ δίδου. καὶ τὸ' ὥπασεν οὐχ ἧττον αὐτῷ, δι' ὃν τε χυδεῖσης εἰς δ' φορίαν τῆς χάειτος, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ σπέρ τὰς τροφὰς γλυφθαι. τὸ δι' σύμπαν ἀμητὸν σπέρ τὸν γλῶ ὑπφαίνοντος, οὐκ ἔλαττον ἢ μυριάδας αἰθερόπων, οὓς αὐτὸς ἔθρεψεν εἰς τὸν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ πρέπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὸν βασιλείαν, ὑπὸ πάσης σπουδῆς ἀναλαβὼν, οὐχ ἥκιστα καὶ τοὺς πέριξ

F ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπικούφισεν. οὐ γὰρ ἐᾶ' ὅς τις ὑπὸ χρείας ἐντυχὼν, ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν δύρεσθαι κῆ τὸν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δήμοις καὶ πόλεις, καὶ τῆ ἰδιωτῆ ὅσοις ἀποεία δι' τὸ πλεῖστον προεῖσθαι συνεπύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφύγοντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε γλυέσθαι λογιζομένῳ, τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δόθέντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δὲ κόρος δ' ὠϊὰτ μεδίμνους ἀττικοὺς ί. τοὺς δ' εἰς αὐτὸν τὸν βασιλείαν πρὸς ὀκτάκις μυρίους. ταύτὸν δὲ αὐτῷ τὸν ὑπομένειαν καὶ τὸν τῆς χά-

G ριτος δόξαν, ὥστε ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχῦσαι συνίσῃ, καὶ δι' ἀβοηθῆναι τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὸ μὲν πάλαι μίσει κινηθέντα δι' τὸ ἀδικεῖσθαι ἔνια τῆ ἐθῶν καὶ τ βασιλείας, ἐξαρεθῆναι τ παντὸς ἔθνους, αὐτικα,

εἰς δ' καιρίαν, ὥστε ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχῦσαι συνίσῃ, καὶ δι' ἀβοηθῆναι τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὸ μὲν πάλαι μίσει κινηθέντα δι' τὸ ἀδικεῖσθαι ἔνια τῆ ἐθῶν καὶ τ βασιλείας, ἐξαρεθῆναι τ παντὸς ἔθνους, αὐτικα,

ἀπηγγελλαλμα ἢ φάνειας, τὴ ἐν τῇ ἐνθάδε τῆ δ' ἐνο-
τάτου φιλοτιμίας, δοκεῖ ἢ κὴ οὐδὲ τῆ ἔξωθεν ἴσ. κὴ
δοκεῖ τὰ δυσχερῆ συμβῆναι μὲν αὐτῆ μείζω λόγε, κα-
τασταθεῖσα ἢ τὴ βασιλείαν, οὐχ ἥκιστα παρὰ δόξαν αὐ-
ξηλῆσαι τὸ γὲ ἐν τῇ ἀποδείας μεγαλόψυχον οὐδὲ δό-
ξαν ὅτι δ' ἐκνόμωμος, αὐτιμετάσησε τοῖς ὄχλοις, ὡς ὀξ
ὑπαρχῆς δοκεῖν οὐχ οἷον τ' πεῖρα τῆ πάλαι γεγνη-
μένων, ἀλλ' οἷον τ' μετὰ τῆς χρείας ὕστερον φανε-
ῆσαι. ἔπεμψε δὲ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἐ-
πίκλητον χιλίαρχον φ' ὅπλίτας τῆ σωματοφυλάκων.
οἷς γάλλος αἴλιος ἔπεμψε τ' ἐρυθρὰν θάλασσαν ἦγε, εἰς
πολλὰ χρησίμως αὐτῆ γνωμένης. πάλιν οὖν αὐτῆ τῆ
πεφαλμάτων πρὸς ὑπάρχοντα δ' ὑπομένων βασίλειον
ἐξωκοδόμησε δὲ τ' ἄνω πόλιν, ἐναρμοσάμενος οἰκεῖ
ἱερῶν κὴ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεστάτῳ χρυ-
σῷ κὴ λίθων κὴ καταλιμπάτων, ὡς ἕκαστον αὐτῶν πλη-
σίας μὲν ἔχειν πανπόλλους ἄνδρας ὑποδοχῆς, κὴ
μέρα ἢ κὴ τὰς περσηγορίας, ὁ μὲν γὲ καίσαρος, ὁ δὲ
ἀγρίππα ἐκάλητο. περσελάμβανε ἢ κὴ γάμου αὐτῆ,
κινηθεὶς ὀξ ἐρωτικῆς ὑπ' ἐπιθυμίας, μνᾶσθαι τ' κὴ τ' οἰ-
κείαν ἡδονὴν ζῆν, ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ δ' ἦν
αὐτῆ τ' γάμων ἐλήφθη τοιάδε. σίμων ἦν ἱερεσολυμί-
της, υἱὸς βοηθῆ τινός, ἀλεξανδρίως, ἱερεὺς ὑπὸ τοῖς γνω-
ρίμοις. εἶχε ἢ θυγατέρα καλλίστην τ' τότ' νομιζομένων.
ὃν ὡς ἔλαβε πρὸς τοὺς ἱερεσολυμίτας ἔπεμψε, τὸ
μὲν πρῶτον ὑπὸ τ' ἀκοῆς κεκινημένος τ' ἐπιθυμίαν συνέ-
βαινεν. ὡς ἢ κὴ θεασάμενον ἦν παιδὸς ὀξέπλητον ἔρ-
ρα, τὸ μὲν ἀπ' ὀξυσίας χρώμενος ἀπαγορεῦσαι ἅπαν ἀ-
ποδοκίμαζεν, ὑποπτεύων ὅπερ ἦν, εἰς βίαν ὑπερπί-
πτειν ἀκαλινδήτως. βίαιον δ' ᾤετο γάμων τ' κόρην
λαβεῖν. κὴ τ' σίμωνος ὄντος ἀδόξου τότε μὲν τ' πρὸς οἰ-
κότητα, μείζονος ἢ ἦν καταφρονεῖσθαι, τ' ὀπιφέρεσθαι
τόπον κατὰ τ' ὀπιθυμίαν, ἄξιον αὐτὸν κὴ πιστότερον
ὑποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ἱκανοῦν τ' τ' φάσεως, ἀφαιρεῖ
τ' ἀρχιερωσύνην, σίμωνα ἢ καθίστησιν ὀπὶ τ' πηδᾶς, κὴ
τὸ κῶδυ πρὸς αὐτ' συνάπτει. τελεσθέντος ἢ αὐτῆ τ'
γάμου, περσπατοῦσα τ' φεύγοντ' ὀπὶ τῆ τόπον ἐν
οἷς σήμερ ἱεροσόλυμα, ὅτε τὴν ἀρχὴν ἐκπεσόντος αὐτῆ γονέ-
ως ὀπὶ τῆ πεφαλμάτων ἦν. ἔστ ἢ τὸ φεύγειν ἀπὸ χῆ μὲν
ἱερεσολύμων πρὸς ἑξ σταδίους, φύσ ἢ ὀχυρὸν, κὴ πρὸς
κατασκαλὼ ὀπίτηδ εὐθετον. ἔστ γὲ εἰς μὲ ὀπιπεπὶς
πολυτὸς, εἰς ὕψος αἰῶν χειροποίητον, ὡς ἐξ μασθοει-
δῆ τινὸ πρὸς φερόν. ὑπέλητπ αι ἢ κυκλωτρέσι πύρ-
γοις, ὀρθίαν ἔχων αὐξησιν, ἕξις ἀφ' ἑαυτῆς βαθμὸν ὀξοκοδο-
μητὸν λίθου εἰς σ'. ἐντὸς δ' αὐτῆ καταγωγαὶ βασίλειοι
πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ καὶ κάσμον πεποιη-
μένου. πρὸς δὲ τῷ βάσει τῆ λόφου, ὑπερτείνας κατα-
σκευὴς ἀξιοθέατον, τάφε ἄλλα κὴ τῆς εἰσαγωγῆς
τῆ ὑδάτων, οὐ γὲ ἔβη ὁ τόπος ἔχειν, ἐκ μακροῦ
δὲ καὶ ὀλὲ πλειόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ
δ' ὀπίτηδε περιοκοδόμητα, πόλεως οὐδὲ μιᾶς ἐ-
λάττω, τὸν λόφον ἀκροπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης οἰ-
κήσεως. πάντων δ' αὐτῆ περπεχορηκότων εἰς δέον
ὧν πλάτυνε, τὰς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ ταφρὰς
οὐδ' ἐποσοῦν δ' ὑποψίας εἶχεν, ἑκατέρωθεν ὑπε-
πόντως ὠκοδομασμένους, φόβῳ μὲν ὧν ἀνθρώπους
εἰς τὰς πημελείας, τὴν ὀπιμέλειαν ἢ μεγαλόψυχος ἐν τοῖς περιττείας δ' εἰσῆπτο. περιβάλλετο δ' τὸ
ἀσφάλειαν, ὥσπερ ὀπιτείχισμα αὐτῆ, κὴ τοῖς ἀρχομένοις τῆτο ποιούμενος. πόλεσι μὲν γὲ ἀμύνῃ δίκαιος

benter obliuiſcerentur, bene compenſatum putantes eius liberalitate, qua vſi ſunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, vt per hæc malis non mediocriter nomen regis illuſtratum ſit, & quantum damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis neceſſitatibus tantam oſtendiſſet magnanimitatem, omnes non qualis antè fuiſſet reputabant, ſed qualem tum recèns experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos è ſuo ſatellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorúmque ſæpe forti opera vſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori vrbis parte ædificauit, extructis ædibus ampliſſimis, exornatisque auro & marmoribus & ſubſelliis, vt magnum virorum numerum poſſent capere: domibus etiam pro cuiuſque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæſaris, Agrippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem nouarum nuptiarum fuit hęc. Erat inter Hieroſolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebátque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi ſermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus eſt, deinde conſpectæ amore captus noluit vti ſua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluítque in legitimum thorum puellam introducere. Cúmque Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quo cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id quod æquius viſum eſt elegit, vt videlicet honoris acceſſione eum ornaret. mox igitur Ieſu Phabetis filio pontificatum abrogat. & ſucceſſorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis nouum caſtellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem à Hieroſolymis circiter LX. ſtadiis, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim eſt leniter acclivis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtque diſtinctus teretibus turribus: aſcenſu arduo, qui per CC. gradus lapideos ſcanditur. intus autem diuerſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno ſumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificiis referta eſt ad iuſtæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſſimum modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum quę nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis neceſſitatibus: cõmunicábtq; ſe accuratiſſimè, quaſi incolumitas ſua pertineret etiã ad rempublicã. Ciuitatibus ſe cõ

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quòd innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est vt cùm apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiúmque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, vt multum à patriis institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit, & templa extruit, licèt non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostras statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cęsarem Romanósque tanto magis sibi deuinciés, quòd in eorum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

Cap. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgo quum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratissimè, tã regiis palatiis, quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eo quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas, quòd Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunque naues mercibus onustæ, in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximę & pulcherrimę nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

πάντα λιμένα, φέρεται δὲ τῆς θάλασσαν ἥδιστος.

καὶ φιλανθρώπως, καὶ τοὺς δυνάστας ἐθεράπευεν ἐν δωρείαις, ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζους τὰς χαρίτας ἐμποιῶν τῷ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὸ βασιλείως δωρεῖσθαι ἔχειν. ὡς δ' αὐτῷ πάντα δι' ἀπάντων αὔξοιτο πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωροῦντων. ὑπὸ δὲ εἰς τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τῆς θεραπείας, ἣν ἐθεράπευε καίσαρα καὶ ῥωμαίους τοὺς πλεῖστον δυναμένους, ἐβαίνειν τῷ ἤθει ἠναγκάζετο, καὶ πολλὰ τῶν νομίμων ὧν ἐχαράττειν, πόλεσί τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἱδρύων, οὐκ ἐν τῇ τῶν ἰουδαίων. οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνέσχοντο τῶν τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα καὶ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ζῆν. τοὺς δ' ἔξω χώρας καὶ τὰς πόλεις οὕτως κατεσκεύαζεν. ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης καὶ προστάττων ταῦτα ποιεῖν. καίσαρι δὲ καὶ ῥωμαίοις, τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τῆς ἐκείνων τιμῆς ἐσχάτως χαριζόμενος. αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτοῦ στοχαζόμενος, ἢ καὶ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχῆς τοῖς αὖθις ἀπολείπεσθαι. ὅθεν καὶ πρὸς τὰς θέσεις τῶν πόλεων ἐκεκίνητο, καὶ πλείστας εἰς τοῦτο διατάνας ἐποιεῖτο.

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑΙ ἤδη ἐν τῇ θαλάττῃ χωρίον ὄντι παλαίστατον δίκαιος πλῆν, ὁ πάλαι πράκτιος ἐκαλεῖτο πύργος, τοῦτο διαφερόντως μεγαλοπρεπῶς ἐπιβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν εἰσίας ἅπασαν οὐ παρέργως, ἀλλ' ἐν λαμπρᾷ πέρας, ἐν ὀλκάσμων βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις, καὶ διαίταις πολυτρόποις. τὸ δὲ μέγιστον καὶ πλείστην ἐργασίαν ἔχον, ἀκλύστῳ λιμένι, μέγεθος μὲν καὶ τὸν πυραιᾶ, καταγωγὰς δ' ἐνδον ἔχοντι καὶ δυτέροις ὑφόρμοις, τῇ δ' ὁμοίᾳ σφόδρα ἐκλεπτον ὅπου ποτ' ἐν τῷ τόπου τῶν δεήσεσι τὰ μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπισκότοις καὶ πολλῇ ἐξετελεσθησόμενον δαπάνᾳ. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, καὶ τὸν εἰς αἴγυπτον ἐκδέχεται πλοῦν, ἰόπασι μεταξὺ καὶ δωρεῶν. πολισμάτια ταῦτ' ὄντα φαῦλα, δύσορμα διὰ τὰς κατὰ λίβα ἐφεσβολὰς, αἷς τὰς ἐκ τοῦ πόντου θίνας, ὅθεν τῶν ἄνεμος φέρουσι, καταγωγὰ οὐ μετρίαν δίδοσιν, ἀλλ' ἐστὶν ἀναγκαῖον δασπλεῖν τὰ πολλὰ τοῖς ἐμπόροις ἐπ' ἀγκύραις. τοῦτο τε δυσθετοῦντα τὰς χρείας διορθούμενος, καὶ ἐφ' ὅσον ἐν αὐτάρκει πρὸς τὴν χέρσῳ μεγάλοις σάλοις ἐφορμεῖσθαι, λίθους ὑπερμεγέθεις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσι, οἱ πλείους δ' ποδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ πλάτος ἐκ ἐλάττων ἢ, τὸ βάθος δὲ θ'. τούτων οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους. ἡ δ' ἐνδόμησις ὅσην ἐκεβάλετο τῆς θαλάττης σ' πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ. προβέβλητο δὲ κυμαγωγίας ὡς δὴ μάχεσθαι προκλώμενον ἐπὶ τὰ κύδωνα. προκυμάτια γοῦν ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ λοιπὸν, ἐφεῖτο λίθινον τεῖχος πύργοις διῃλημμένον, ὧν ὁ μέγιστος δροῦσος ὀνομάζεται παῖδα καλὸν τηρῆσαι, τὰ πρωτοτοκεῖα εἰληφὼς δὲ τοῦ δρούσου τὸ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. φαλίδες δ' ἐντεποίλιοι συνεχεῖς καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις. τὸ δὲ πρὸς αὐτὸ δὲ βάσις πλατεῖ κύκλῳ προεστρώτο τὸν ὁ δὲ εἴσπλους, καὶ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορρᾶν, ὃς αἰ-

ὃς αἰείμνων ἀθεμιτώτατος. βάσις δ' ἦν τῷ φωτὶ λιθίνη παντὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλέοντων, πύργος ἐφειλυγμένος δὴ πολὺ σφόδρα αὐτόχθων. κ' δεξιὰ δύο λίθοι μεγάλοι. κ' ἦν καθ' ἑκάτερα πύργου μείζοις, ὀρθοὶ δὲ καὶ συνεζυγμένοι. ἐφείκτο δὲ κύκλῳ τῷ λιμένι, λιθοτάτῳ λίθῳ κατασκαφῆ, σωρηδὸν οἰκήσεις, κατὰ τὸ μέσον κολωνός τις ἐφ' οὗ νεὼς καίσαρος ἄποπτος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, Ῥώμης, τὸ δὲ, καίσαρος, ἣν πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς τῆς ὕλης καὶ κατασκευῆς τετυχηκῖα. τὰ δ' ὑπ' αὐτὴν ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι, θεαμάτειαν οὐκ ἐλάττω τῆς ὑπερκοσμίου ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν θάλατταν. μία δὲ ἐκταρσία πάσας ὑπέζωκεν, ὡς τοὺς τε ὄμβρους διώρως καὶ τὰ λύματα τῆς πόλεως σωρηδὸν δοθαι, τόν τε θάλατταν ὅταν ἔξωθεν ὀπτήμενα διαῤῥεῖν, καὶ τὸν σύμπασαν ὑπακλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτὴν καὶ θέατρον οὐ πόῤῥω, καὶ θεὸς τῷ νοτίῳ τῷ λιμένι ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πολλὴν ὄχλου εὐθέσπιν δέχεσθαι δυνάμενον, καὶ κείμενον ἐπιτηδείως, ὅποπ δύειν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, οὕτως ἐξητελίσθη δωδεκαετῆ χρόνῳ, καὶ τῆς ἐργασίας οὐκ ἐγκαμόντος καὶ τῆς δαπάνης ἐφαρκέσαντος τῷ βασιλέως. ὅθι τοιούτοις δ' ὢν καὶ τῆς σεβαστῆς ἤδη πεπολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμψειν εἰς ῥόδον ἀλέξανδρον καὶ ἀριστόβουλον σωτηδξομένους καίσαρι. τούτοις αἰσθοῦσι κατηγορῆ μὲν ὡς ὁ πολλίωνος οἶκος, ἀνδρὸς τῆς μάλιστα ἀπουδασάντων εἰς τὸν ἡρώδου φιλίαν, ἐφέτο δὲ καὶ τοῖς καίσαρος κατὰ γένεσιν. καὶ γὰρ ἐδίξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, καὶ δίδωσιν ἡρώδη τὸν βασιλέα ὅτῳ βούλεται βεβαιοῦν τῆς ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ἐπὶ τόν τε τραχῶνα καὶ βαταναίαν καὶ αὐρανῖτιν. ἔδωκε δὲ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ζηνόδωρός τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τοῦ λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς ἀρούρας οὐκ ἤρκει. λῃστεῖα δ' ἔχων ἐν τῷ τραχῶνι, πλέω τῶν ἀρούρων ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ὑπονοίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἳ τὰ δαμασκηνῶν ἐλπίζοντο. καὶ ζημιώδεως οὔτ' ἔργα, καὶ αὐτοὺς τῆς ὠφελείας ἐκοινώνει. κακῶς δ' πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, οὐάρωνα καπβίων τοῦ ἡγεμονεύοντα, καὶ χράφειν ἠξίουν καίσαρι τὸ ζηνοδώρου τῶν ἀδικίαν. καῖσαρ δὲ, αἰσθηθεὶς τοῦτων, ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τῶν δὲ χώραν ἡρώδη προσνέμειν, ὡς ἐξ ἀσφαλείας τῆς ἐκείνου, μηκέτ' ἀδεῶς τῆς ἀρὴ τὸν τραχῶνα ληϊσομένων τοὺς πλησίον. οὐδὲ γὰρ ῥᾴδιον ἦν ὅτι χεῖν αὐτοὺς, ἐν ἔθει τὸ λῃστεύειν πεποιημένους, καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. οὔτε γὰρ πόλις αὐτοῖς, οὔτε κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ ἀσπήλαια, καὶ κωμαὶ μὴ τῆς βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχάνηνται δὲ καὶ σωταγωγὰς ὑδάτων καὶ ἀποθήκας σιτίων, καὶ δυνάσται πλείστων ἐξ ἀφανοῦς αὐτοῖς ἐπιτίχειν. αἵτε τῶν εἴσοδοι εἶναι καθ' ἕνα παρερχομένοις, τὰ δ' ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, καὶ θεὸς δύρυχωρίαν ἐξειργασμένα, τὸ δ' ἔσω τὰς οἰκήσεις ἐσαφῶς οὐχ ὑφηλὸν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαπέδου. πάντες δὲ τὸ σύμπαν σκληροὶ καὶ δύσοδοι, εἰμὴ τείχωχρῶντο τῆς ἐξ ὁδηγήσας. οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας ἐξελίττοντες, τούτοις ἐπῄδη τῆς εἰς τοὺς πλησίον

A ventorum ſereniſſimum. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens, ad firmitatem reſiſtendum fluctibus: à dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſimilitatæ pares celſitudine. Circum portum ædificia continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longè conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tam materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies faciliùs in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Extruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere amphitheatrum capaciſſimum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: eráque eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamē etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, feciſque Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filiis quemcunque vellet hæredem regni deſignaret, auctо prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa. Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quotiès propinquos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cesare. cum quòd esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cùm salutasset, in Iudæam reuersus est. Cęterùm Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de causa, vt tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat 1. talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendentes de iure possessionis apud iudices pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimoseptimo demum eius regni anno Cæsar venit in Syriam: móxque Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se destiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabant, idque aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius erga suos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libentes contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius, violatisque ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinẽ. & prima quidem die qua cõgressi sunt, facta est horum mẽtio, deinde verò interruptum est hoc negotiũ. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacientes neçauerunt: atque ita cùm seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordiis ruptis sanguine multo per secessum profluente apud An-

κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καταλλήλων λῃστείας ζῆσος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ λελῆφθαι. λαβὼν δὲ τὴν χάριν ἡρῴδης παρὰ καίσαρος, καὶ παραγενόμενος εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίᾳ, πᾶσι τοῖς πονηρευομένοις αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀδεᾶ τὴν εἰρήνην παρέσχεν. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὑπὸ τῆς ἐπαρχίας ἀφῃρέθη, μᾶλλον δὲ ἐν φθόνῳ τὴν ἀρχὴν ἡρῴδου μετειληφότος, αἰτηθεὶς εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἀπρακτος αἰσχρῶς ἀπέπεσεν. πέμπεται δὲ ἀγρίππας τῷ πρεσβυτέρῳ ἀδελφῷ καίσαρι. καὶ τούτῳ μὲν τὸν μιτυλίνην χαριζόμενος συντυχὼν ἡρῴδης, ὃν δὲ ἐς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνήθης, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀπαίρει. γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορήσοντες ἡρῴδου, καὶ τούτοις ἐκεῖνος οὐδὲν λόγον αὐτῶν δοὺς, ἀπαπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵπερ ἄραβες καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρῴδου διεκεκίνηντο, καὶ σασπάζειν ἐπεχείρουν αὐτῶν τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδύκουν δύλοχοτέρας. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀποπνιγόμενος ἤδη τῷ καθ' αὑτὸν, ἐφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐχενίτιν αὐτῆς ἀποδύσας τάλαντον πεντήκοντα. ταύτης εὐπρεπεχούσης τῇ δωρεᾷ καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀπαιρεθύμενοι, διημφισβήτουν, πολλάκις μὲν τὰς καταδρομὰς, καὶ τῷ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικηολογίαν ἰόντες. αἰσπειθον δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τ σεβαστηνῶν, μὴ δυσμενεῖς ὦσαν, ἐλπίζοντας ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν συνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πρᾶττοντες τὸν βίον. ταῦτα ἐν μακρῷ γινώσκων ἡρῴδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δύσμενες, ἀλλ' ὡς δικαιολογισμῶν παρηγόρῃ, ταῖς ταραχαῖς οὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι. ἤδη δ' αὐτῷ τ βασιλείας ιζ παρελθόντος ἔτους, καίσαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῶν γαδαρέων κατοικούντων οἱ πλεῖστοι, καταβοὴν ἡρῴδου, βαρυῦντες αὐτὴν ἐν τοῖς ὑπάτοις καὶ τυραννικὸν ἔθ. ταῦτα δὲ ἀπεπλυμον, μάλιστα μὲν ἐγκειμένου καὶ δυσκάλλοντος αὐτοῖς ζηνοδώρου. καὶ πολλαχόθεν ὅρκους, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀτελέσθη μὲν τῆς ἡρῴδου βασιλείας, φθαρήσοιτο δὲ τῇ διοικήσει τὰ καίσαρος. τούτοις ἀπειθοῦντες οἱ γαδαρηνοὶ μικρὰν καταβολὴν ἐποιήσαντο, θεάσῃ τε μηδέ τινος ὑπ' ἀγρίππα πολλοὺς ὄντας ἐν πιωρείᾳ ηὐξῆσθαι, δυσφόρητος ἡρῴδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου κῆ γε εἴ τις ἄλλος εὐδοκιμοῦντας μὲν τοὺς εἰκείους, μεγαλόψυχος ὢν τοὺς ἀλλοφύλους ἀμφοτέρους ἀφιέναι. κατηγορεῖται δὲ ὑβρεις, καὶ ἁρπαγὰς καὶ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρῴδης ἀκατασχέτους ἐτοίμως τῷ εἰς τὴν δαπάνην. ἐδέξιοῦτο δὲ καῖσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ἧττον ἢ τὸ πλῆθος μεταβαλὼν τὴν διάνοιαν. καὶ κῆ μὲν τὸν πρώτον ἡμέραν, οἱ μὲν τούτων ἐρέθηταν λόγοι, τῆς δ' ἐξῆς οὐκέτι προσῆλθε δυσφήμησις. οἱ γὰρ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὸν ῥοπὴν αὐτοῦ τὸ καίσαρος καὶ τὸ συμφέρον, κῆ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἀναδήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, κῆ φόβον αἰτίας, οἱ μὲν ἀπόσφατον αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψος ἀφίεσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες, ἑκουσίᾳ διεφθείροντο. ταῦτα δὲ ἡδονῇ κατάγνωσις ἦν. δ' προπέτειας κῆ ἁμαρτίας, σὺν ἐδὲ μελήσας ὁ καίσαρ ἀπέλυε τ αἰτιῶν ἡρῴδην. ὅπου μὲν ἐπὶ μέζιον δυστύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγὴς αὐτῷ τὰ σπλάγχνα, πολλοῦ κῆ τὸν ἀδηφαγίαν ὑποχωρήσεως αἵματος ἐν αὐτο-

ἐν ἀπορίᾳ τῆς συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. καῖσαρ δὲ καὶ τῷ τούτου μέρει ἀπ' ὀλίγην ὕστερον, ἡρῴδῃ δίδωσιν, ἣ μεταξὺ Φ φάχωνος καὶ τῆς γαλιλαίας ἐῶ, ἐλάβετο καὶ παιάδα καὶ τὴν πέριξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὸν καὶ τοῖς ἐπιτροπεύουσι τῆς συρίας, ἐντειλάμενος μὴ τῆς ἐκείνου γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε συμβολον εἰς ἔτος προῆλθεν δυτυχίας, ὥς τε δύο τούτων τῶν ῥωμαίων ἀρχῶν διεπόντων, τοσόνδε τὸ μέγεθος ἦσαν, καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν δύνασθαι, καῖσαρ μὲν ἀδύνατα μετ' ἀγρίππαν ἡρῴδου προετίμησεν, ἀγρίππας δὲ μὴ καίσαρα. τοσαύτης δ' ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερόμενα ὧδε καίσαρος ἠτήσατο τετραρχίαν, αὐτὸς δὲ ἀποείμας ἀπὸ τῆς βασιλείας, πρόσοδον ῥ ταλάντων, ὡς εἰκὸς πάσχοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχῃ, καὶ μὴ τοῖς ἐξ αὐτοῦ κρατεῖν. καίσαρα δ' ὅτι θαλάττας προπέμψας, ὡς ἐπαινῆται, ἐν τῇ ζιωνοδώρου θεὸν καλλέσατον αὐτῷ ναὸν ἐγείρει πέριξ λευκῆς, πλησίον Φ πανίου καλουμένου. ἄπλετον ὄρει περικαλλές ὄντι, ὑπ' αὐτῷ δὲ γῆς ὀλίθημα, καὶ βάθος ἀπερρώγως ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον. καθυπερθεν δ' ὄρος παμμεγεθες. ὑπὸ δὲ τὸ ἀπηλαιον ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ Φ ἰορδάνου ποταμοῦ. τοῦτον ἐπισημότατον ὄντα τὸν τόπον, καὶ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν ὁ ἀριέρωσι καίσαρι. τότε καὶ τὸ τέταρτον μέρος ἀφῆκε τῆς φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, θεόφασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀκτώμενος ἔχοντας δύσμενῶς. κῆ γὰρ τῶν ἐξεργασίαν τῆς τοιούτων ὀπτασιῶν ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς δυσεβείας, καὶ μεταπεπόντων τῆς ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον, κῆ λόγος δὲ πάντων ἐγίνετο παρεξιωμένων ἀεὶ κῆ ταραττομένων. ὁ δὲ κῆ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλὴν ὀπιμέλειαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς δυκαιρίας, ὀπιτάττων δ' ἀεὶ γίνεσθαι πρὸς τοὺς πόνους. ἵν' δ' ὅτε συμβολὴ ἐφιεμένη τοῖς περὶ τὴν πόλιν, ὅτε κοινωνία πρεπάτου καὶ ὁμήτης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα, καὶ χαλεπὴ τῆς φορεθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε καὶ φανερῶς καὶ λελησθότας, εἰς τὸ φρούριον ἀναγόμενοι τὴν ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείροντο. κἂν τῇ πόλει, κἂν ταῖς ὁδοιπορίαις ἦσαν οἱ τοῖς συνιόντας εἰς ταυτὸν ὀπισκοπιοῦντες. ἤδη δέ φασιν αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου τὸ μέρος, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου χῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, καὶ πειρᾶν αὐτῶν ἵν' ἔχουσιν οἱ περὶ τῆς ἀρχῆς λαμβάνοντες. παῖς μὲν οὖν πανταπασιν ἐξαυθαδιαζομένους, πρὸς τὸ μὴ συμπαραφύεσθαι τοῖς ὀπτασίαις, πάντας ἐπέξεισι τοῖς ξόποις, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠξίου πρὸς τὴν πίστιν ὑπάγεσθαι, καὶ συνωμόσασεν αὐτῷ εὐνοήσειν τῇ δυνάμει ἢ μὴν ὀφυλάξειν ὀπὶ τὴν ἀρχὴν ὁμολογῶν. οἱ μὲν οὖν πολλοί, κῆ θεραπείαν καὶ δόξαν, εἶκον οἷς ἠξίου. τοὺς δὲ φρονήματος μεταποιουμένους καὶ δυχεραίνοντας ὀπὶ τῷ καταναγκάζεσθαι, πανταχόθεν ἐπεδῶν ἐποιεῖτο. συνεπείθει δὲ καὶ τοὺς περὶ πολλίωνα τὸν φαρισαῖον καὶ σαμαίαν καὶ τοὺς ἐκείνοις συνδιατρίβοντας πλείστους ὁμιλεῖν. οἳ δ' οὔτε συνιχώρησαν, οὔθ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάσθησαν, ἐνθρόπῃς δὲ τὸν πολλίωνα τυχόντες ἀφέθησαν ἢ ταύτης δ' αἰτίας κῆ οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι. γένος ἦ δ' ὅτι δέκατη χεώμενον τῇ παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. ὧνπερ τούτων μὲν οὐκ ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι. τοὺς δὲ ἐσσαίους ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα μεῖζον τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ κῆ τῷ θνητὴν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον,

Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem A
sanè non contemnendam, donauit Heroditque
sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos.
adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitque vt omnia ex eius sententia fierẽt. Denique cò tum felicitatis prouectus est Herodes
vt cùm in toto quàm latè patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar
& Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini
maiorem quàm illi honorem haberet, Agrip- B
pa item post Cæsarem nemini. qua mutua beneuolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid
fatale sibi accideret, in tuto essent res illius,
neque subiiceretur Herodis filiorum imperio.
Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum et templum construxit è marmore candido, pro- C
pe Panium quod vocant. id spelunca est in
monte amœnissima, eique subiecta in immensum hians terræ denexitas, plena aquis
stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam
celebrem ornauit templo extructo in honorẽ
Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidẽ
vt post sterilitatem se reficerent, re autem ve- D
ra vt placaret eorum animos, offensos talibus
regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere: vt omnium iactabatur sermonibus. cui
rei & aliud ille remedium attulit, occasiones
turbelarum auferens, & iubens sua quemque
agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appositisque
etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis
qui contrà facerent propositis. nam multi clã E
& propalàm abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibique dabant supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscũque rei gratia,
adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunque pertinaciter improbarent
eius studia, in omnes inclementer animad- F
uertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens
quòd nõ discessuri essent à fide & officio. atq;
ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi
se indignabantur, eos quocunq; pacto poterat
tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæque sectatoribus plerisq;: quod cùm nõ impetrasset, non
tamen in eos vt in cæteros tales sæuit, Pollio- G
nis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non
absimile, de quibus alibi narraui prolixiùs.

nunc prætercundem non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cùm alias vitæ honeſtę & probatæ hominum teſtimonio, tum verò diuinitus etiam conceſſum habens donum fatidici ſpiritus. hic conſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitęs. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu poſteriora eius permulcens verius quàm feriens, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verborum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſtitia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licèt alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret, Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante rege nũ decem annos duraturum ſit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit, & ex eo ſemper Eſſenos in pretio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

Cap. XIIII.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

Decimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conuenienti celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata cõcione ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quę ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimũ ſeruiũt per quæ factũ eſt vt res Iudaicę nũc magis quã vnquã ãtea floreãt. quare vt dicere cœpi, non opus eſt ſingulatim percenſere

οὐ γὰρ ἀφρεπὴς ὁ λόγος φανεῖται τῇ τῆς ἱστορίας γένει, δηλωθήσεται καὶ τὴν ὑπὲρ τούτων ὑπόληψιν. Μανάημος τῶν ἐσσηνῶν ὄνομα, καὶ τἄλλα κατὰ τὴν αἵρεσιν τὴν βίου καλοκαγαθίᾳ μαρτυρούμενος, καὶ προγνώσιν ἐκ θεοῦ τῶν μελλόντων ἔχων. ἔτι παῖδα τὸν ἡρῴδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα κατιδὼν, βασιλέα ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ κατειρωνεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἐπεμέμψατο ἰδιώτης ὤν. Μανάημος δὲ μειδιάσας ἁρέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τὸν γλουτὸν, ἀλλά τοι καὶ βασιλεύσῃς ἔφη, καὶ τὴν ἀρχὴν διαμόνως ἀπάρξεις. ἀξίωσας γὰρ ἐκ θεοῦ, καὶ μέμνησο τῶν μανάημου πληγῶν, ἅστε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶ τῆς κατὰ τὴν τύχην μεταπλάσεως. ἄριστος γὰρ ὁ τοιούτους λογισμοὺς, εἰ δικαιοσύνην ἀγαπήσας, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν, ὁσίως τε πρὸς τοὺς πολίτας. ἀλλ' οὐ γὰρ οἶδά σε τοιοῦτον ἔσεσθαι, τὸ πᾶν ὑπερόψοντα. δύστυχέα μὴν γε ἔσον οὐκ ἄλλον οἷοίσδε, καὶ τάδε δίκης αἰωνίου, λήθην δ' εὐσεβείας ἕξεις καὶ τοῦ δικαίου. ταῦτα δ' οὐκ ἀγνοήσει τὸ θεῖον ὅτι κατασφαγὴ τοῦ βίου τῆς αὐτ' αὐτῶν ὀργῆς ὑπομνησθησομένης. τούτοις αὐτίκα μὲν ἤκιστα τὸν νοῦν προσέσχεν ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῶν ἡρῴδης. κατὰ μικρὸν δὲ ἀρθείς, ἕως καὶ τοῦ βασιλεύειν καὶ δύνασθαι, ἐν τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς μεταπέμπει τὸν μανάημον, καὶ πρὸ τοῦ χρόνου πόσον ἄρξει, ἐπύθετο. μανάημος δὲ, τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν. ὡς δὲ σιωπῶντος αὐτοῦ, μόνον εἰ δέκα γλυφόντας τὰ βασιλείας ἐνιαυτοὺς, προσεπύθετο, καὶ εἴκοσι καὶ λ' εἰπόντος, ὅρον οὐκ ἐπέθηκε τῇ τελείᾳ τὰ προθεσμίας. ἡρῴδης δὲ καὶ τούτοις ἀρκεθείς, τόν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσσηνοὺς τιμῇ διετέλει. ταῦτα μὲν οὖν εἰς τὸ προσδόξαι, δηλώσει τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἀξιόπιστα ἡμᾶς καὶ πρὸς τὴν παρ' ἡμῖν ἐμφάνειαν, διότι πολλοὶ δι' τοιούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τῆς τῶν θείων ἐμπειρίας ἀξιοῦνται.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρῴδης κατέλυε τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν, ἄλλον εἰσπρ.

Τότε γοῦν ἐπὶ τῆς ἡρῴδου βασιλείας μεγαλόπολις ἐνιαυτὸς μὲν τὰς προειρημένας προσέξεις, ἔργον οὐ τὸν τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν νεὼν τῷ θεοῦ δι' αὐτοῦ κατασκευάσαι, μείζω τε τὸν προβόλον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοπρεπέστατον ἐγείρῃ, ἡγούμενος ἅπάντων αὐτῷ τῶν προγεγονότων, ὑπερμόνητον ἂν ὡς ἐπὶ λῷ σκηπτιδύσεσθαι τοῦτο, καὶ πρὸς αἰώνιον μνήμην ἀρκέσον. ἀχθετὸν δὲ τὸ πλῆθος ὑπερόψαμενος, οὐδὲ ῥᾴδιον ἐσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ὑπερεργίας, ἀξίου λόγου προκατασκευάμενος ἐγχειρήσας τῷ πάντι, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲν ἄλλα μοι τῆς καθ' ὅλου βασιλείας προσήκοντα ἄνδρες ὁμόφυλοι, πεποίηται· τὸν δὲ λαμβάνω λέγω, καὶ τοι τοῦτον ἐγὼ τὸν τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν ἀπ' αὐτοῦ κόσμον, πλείω δὲ ὑμῖν τὸ ἀσφαλὲς φέρειν. οὔτε γὰρ ἐν τοῖς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῆς εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας διαφερόντως, οὔτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὑπερθυμότερος ἐμαυτοῦ μᾶλλον ἢ καὶ πᾶσιν ὑμῖν αἰεπρέπεστον, οἶμαι σὺν τῷ θεοῦ βουλήσῃ, πρὸς δ' ἀμμοιρίαν ἔσον οὐ προτέρων ἀγωγὴν τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος εἰργασθέντα πρὸ τῶν χρόνων

χόρων καὶ πόλις, ὅσας ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς ὄπισθεν ἐκλέξας τῷ κόσμῳ τοῦ καλλίστου, τὸ ἦθος ἐμοὶ πυθέσθαι μόνῳ, ἀφιέρωμά μοι δοκεῖ λίαν εἰδέναι. τὸ δὲ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ναὸν ἐπιφανῆ βούλομαι, πάντας διασεβίσαι καὶ κάλλιστον ἐφ' ἡμῶν γενέσθαι νῦν ἐκφανῶ. τὸν δὲ ναὸν τοῦτον ᾠκοδόμησαν μὲν τῷ μείζονι θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ἐδεῖτο δὲ αὐτοῦ πρὸς τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ εἶχεν ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν Σολομὼν ᾠκοδόμησε. καὶ μηδεὶς ἀμέλει διασεβείας τὸ πατέρων καταγνώτω. γένους γὰρ παρ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ ταῦτα καὶ χύδις καὶ δαρεικὸς ὑπάρξαντα, τὰ μέγιστα τῆς οἰκοδομήσεως ἔδοσαν. οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ὑποχείροις δουλεύσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους μηδίσαντες, οὐκ ἔσχον δικαίαν τὸ πρᾶτον τῆς διασεβείας ἀρχέτυπον εἰς ταὐτὸ ἀναγαγεῖν μέγεθος. ἐπεὶ δὲ ἦν νῦν ἐγὼ μοι ἀρχὴ θεὸν βεβουλῆσθαι, δεῖσαι ἢ καὶ μῆκος εἰρήνης, καὶ πάσης χρημάτων, καὶ μέγεθος προσόδων, τὸ μὲν μέγιστον, φίλοι καὶ διὰ δυοῖν οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν κρατοῦντες ῥωμαῖοι, πρεσάσθαι τὸ παρημυημένον αὐτάρκη καὶ δυνατὸν ἢ πρότερον χρόνοις διορθώσασθαι, τελείαν δὲ τοῦ ἔργου τῷ θεῷ τὴν αὐθαίρετον ἔτυχον τῆς δὲ τῆς βασιλείας διασέβειαν. ὁ μὲν πρόσθεν ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληττε δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος ὡς δόξαν ἐμπρεπῆ. καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον, οὐκ ἐπήνεσαν αὐτοῦ. ἐδημόσιον δὲ μὴ φθάσας καταλῦσαι τὸ παῦρον ἔργον, οὐκ ἐξαρκέσαι πρὸς τέλος ἀγαγεῖν τὴν πρόθεσιν. ὅπου κίνδυνος αὐτοῖς μείζων ἐφάνη, καὶ δυσχείρωτον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς ὑπολοίπης. ὅτου δ' αὐτῶν ὄγκος μόλις, παρεθάρρυνε ὁ βασιλεύς, καὶ πρότερον καθαιρήσειν φάμενος τὸν νεὼν ἢ πάντων αὖθις εἰς τὸ σωτήριον παρεσκευασμένων. καὶ ταῦτα πρὸν οὐκ ἐψεύσατο. χιλίας γὰρ διαπρίσας ἁμάξας, αἱ βασάσουσι τὰς λίθους, ἐργάτας δὲ μυρίους τοὺς ἐμπροσθεστάτους ὑπλίσας ἅμα, καὶ ἱερεῦσι τὸν ἀριθμὸν, χιλίους ἱερατικὰς ἀνησάμενος στολὰς καὶ τοῖς μὲν διδάξας οἰκοδόμοις, ἑτέρους δὲ, τέκτονας, ἐπλέτο τὸν κατασκευῆς, ἁπάντων αὐτῷ προθύμως προθυμουμένων. αὐτῶν δὲ τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, καὶ καταβαλόμενος ἑτέρους ἐπ' αὐτῶν τὸν ναὸν ἤγειρε. μήκει μὲν πόδας ἑκατὸν πήχεων, τὸ δ' ὕψος κατὰ τοῖς, οὓς τῷ χρόνῳ συνέζησαν τῶν θεμελίων ὑπόβα. καὶ τὸ μὲν καὶ τοῖς νέοσυς κατὰ ἐπειράθη ἐγκάρδιον. ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναὸς, οὐκ λίθων μόνον, λευκῶν τε καὶ κεκαθαρμένων τὸ μέγεθος ἑκάστων ὡς εἰ καὶ πήχων ὀκτὼ μῆκος, ἡ δὲ ὕψος. εὖρος δὲ ὡς εἰ πάντος αὖθ' ὁπόσα καθότι καὶ βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν σὺν τῷ σὺν τὰ πρόστατον, ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς θέσπιον ἐκ πολλῶν σταδίων ὁρᾶν τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δὲ εἴ τινες κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες τὸ χωρίον. θύρας δὲ ὀκτὼ τοῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις, ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμηται, τὰ μὲν θύρα ἀλουργῆσι, χίονας δὲ ἐνυφασμένοις. καθύπερθεν δὲ αὐτῶν ὑπὸ τοῖς ζωχώμασιν, ἄμπελος διετέτατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπηωρημένους ἔχουσα, θαῦμα καὶ τῆς μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυτελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκεύασμα δεῖ. περιελάμβανε δὲ καὶ στοὰς μεγίστας τὸν ναὸν ἅπαντα πρὸς τὴν αὐλὴν ἀναλογίαν διπλοῦν δίων, καὶ τὰς διαπύλας τῷ πρὸ αὐτοῦ καταβαλλόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος τις ἐδόκει διπλοῦν ἐκπεποιηκέναι τὸν ναόν. ἄμφω δὲ ἦσαν μεγάλα τείχη, αὐτὸ μὲν τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον αἰθρόποις ἀκμαῖς. λόφῳ δὲ ὑπερώδης, αὐτὰς, ἠρέμα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑπονεύοντος δὲ τὴν κορυφὴν ἄκραν.

A vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipsam,tũ alias huic contributas regiones excoluimus : sed illud potius vobis nũc proponam, quod maximè vel ad religionis cultũ,vel ad regionis ornatũ attinet. Templo huic quod postliminio reuersi à captiuitate Babylonica patres nostri instaurauerũt, desunt ad priscã altitudinem sexaginta cubita.tãto enim celsius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit,per quos nõ stetit B quin par illi pristinę structura surgeret:sed hãc mensuram præscripserũt Cyrus & Darius Hystaspis filius: sub quorũ imperio,quia illi tũ vixerunt,sicut postea Macedonum,nõ potuerunt assequi primũ illud pietatis archetypum.Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta,magni reditus suppetunt,& quod maximum est, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operã,vt quod maiores sub alieno nutu viuentes non satis C accurauerunt supplcã,& quicquid deest ad honorem Dei,memor acceptorũ beneficiorũ,gratè ac piè persoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi sunt attóniti, quòd supra spẽ polliceri videretur:& angebatur magna solicitudine,ne fortè demolitus vetus ædificium, nouũ non posset absoluere. quare periculosum videbatur consilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit rex, iussit eos bono animo esse.. mansurũ enim vetus tẽplũ integrũ, D nec demoliẽdũ tantisper dũ omnis materia cõparetur, quæ sit ad futuram fabricam necessaria.neq; eos fefellit. Mille enim plaustra parauit quæ lapides conueherẽt:& ex omni artificũ copia peritissimos selegit ad decẽ millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalib. suo sumptu vestitos, partim cæmẽtariæ, partim lignariæ fabricæ nõ imperitos: hósq; omnes adhibuit operi,materia iã ante conuecta.Sublatis deinde veteribus fundamentis,& nouis repositis,desuper templum extruebat, lõgitudine cẽtum cubitorum, altitudine totidem & viginti E amplius.qui viginti cubiti aliquantò pòst fidẽtibus fundamentis decesserũt, cósq; denuò addere decreuerũt nostri Neronis tẽporibus.Cõstabat autem structura è lapidibus candidis firmissimis,magnitudine vigintiquinq; cubitorũ in longũ,octo in altũ,latitudine verò cubitorũ duodecim. habebátq; basilicæ similitudinem, hinc & inde humilius, media sui parte excelsum,à multis stadiis conspicuũ, maximè ex adF uerso habitantibus aut aduẽtãtibus.Ianua verò penè ipsi templo par, & superliminare aulæis variegatis ornabatur,floribus purpureis distinctis,& habẽtibus columnas intextas,sub quarũ capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum sanè opus tam manus quàm materiæ precio. Cinxit etiã totũ templum amplissimis porticibus,quæ respõderent reliquæ magnificẽtiæ,& priores illas pulG chritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus,arduus à vertice sẽsim versus Oriẽtale vrbis latus resupinꝰ.

huius verticem primus Solomon rex noſter inſtinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui verſus auſtrum ſubiecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpacium, & in profundum deſcendens, vt miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmiſſimas. Hoc opus poſtquam æquatum eſt vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumultum expleta eſt, vt complanatis omnibus fieret area, & circũ quadriporticus quatuor ſtadiorũ circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cuius Orientale latus quàm longum eſt duplicem habet porticum, ſpectantem ianuam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Aſamonęorum qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repoſitorium ſtolæ pontificiæ, quæ non promebatur, niſi pontifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate fuit, vſque Tiberij Cæſaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quò gratiam eis referret, vt iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam: fuerúntque Iudæi eius cuſtodes vſque Agrippæ regi obitum. poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Iudææ procurator, iuſſerunt eos denuò ſtolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, quemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat ſub ſigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & præſidij Romani præfectum, & recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc quoque turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi: & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor

A τῶτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺσας σολομῶν κατ' ἐπι-
φορὰν τ θεῦ, μεγάλας ἰρασίας ἀπετείχιζεν αὖθ-
θεν τὰ πρὸς τὴν ἄκραν. ἀπετείχιζε ἢ κἀπεθεν ὑπὸ τ
ῥίζης ἀρχόμενος, ἰῶ βαθείᾳ πρὸς νότον φαράγξ κατὰ
λίβα ταις πέτραις ιολίβδῳ δεδεμέναις πρὸς ἀλ-
λήλας ἀπολαμβάνων ἀπὸ τῆς ἔσω χώρας, καὶ πρὸ-
βαίνων εἰς βάθος, ὡς ἄπορον εἶ) τότε μέγεθος τ οἰ-
κοδομῆς, κ τὸ ὕψος τετραγώνου γλυφόμενος, ὡς τὰ μὲν
μεγέθη τοῖς λίθων ἀπὸ μετώπου κ τ ἐπιφανείαν ὀ-
φθῆναι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα συνέχειν
τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τ δ' ἐργασίας
ὕπτιο συναπτ ούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀπεργασάμε-
νος αὐτὸ τὴν κορυφὴν, κ τὰ κοῖλα τοῖς πρὸς τὸ τεῖχος
ἐμπλήσας, ἰσόπεδον τῆς κ τὴν ἐπιφάνειαν τὴν ἄνω
κ λεῖον ἐποίησε. τοῦτο ἦν τὸ πᾶν πρόβολος τετράγω-
νος σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας στάδιον μῆ-
κος ἀπολαμβανούσης. ἐνδοτέρω ἢ τούτου καὶ παρ' αὐ-
τὴν τὴν ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον πρὸς θεῦ,
κ μὴν ἑώαν μάλιστα, ἰσομήκη τῷ τείχει σοαὶ ἔχον δι-
πλοῦν ἐν μέσῳ τὸ νεὼ τοῦτον κείμενον, ἀφορῶσαν εἰς ταὶ
θύρας αὐτοῦ. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κα-
τεσκεύασαν. τῷ δ' ἱερῷ παντὶ κύκλῳ ἐν κύκλῳ πεπη-
γυῖα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασι-
λεὺς ἡρώδης ἀνέθηκε, πρόσθεις ὅσα κ τὴν ἀρχὴν ἔ-
λαβε. κ ἢ τὸν βόρειον πλευρὰν, ἀκρόπολις ἰσχύ-
ρα διέρκης ἐπετείχετο, διάφορα ὀχυρότητι. ταύ-
την οἱ πρὸ ἡρώδου τῶν ἀσαμωναίων γένους βασιλεῖς
καὶ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ βᾶριν ἐκάλεσαν, ὡς
ἐκεῖ τὸν ἱερατικὸν αὐτοῖς ἀποκεῖσθαι στολὴν, ἰῶ ὅ-
ταν δέη θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται.
ταύτην ὁ βασιλεὺς ἡρώδης ἐφύλαξεν ὑπὸ τῷ τόπῳ,
καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ ῥωμαίοις ἰῶ,
μέχρι τῆς π βριέου κάσαρος χρόνων. ὅθι τούτου δὴ
οὐιτέλλιος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν ὑπεδήλωσε τοῖς
ἱεροσολύμοις, δίξαμένου τὸ πλῆθος αὐτὸν λαμ-
πρότατα πάνυ, θέλων αὐτοὺς τῆς δ' ποιήσας ἀμείνο-
σθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὸν ἱερὸν στολὴν ὑπὸ
τὸν αὐτοῦ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε πρὸς τούτων πρε-
σβείῳ κάσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε. κ παρέμενεν ἡ ἐξου-
σία τ ἱερατικῆς στολῆς τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι ἐτελεύ-
τησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. κ τοῦτον δὲ κλαυδιος λυσί-
μαχον, ὁ τὸν συρίαν τότε διοικῶν, καὶ κούαδρος φά-
δος ὁ τ ἰουδαίας ὑπάρχοπος, κελεύουσι τοὺς ἰουδαί-
ους εἰς τὸν αὐτοκράτορα καταθέσθαι τὸν στολήν. ῥω-
μαίους γὰρ αὐτῆς εἶ) δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρότε-
ρον ἦσαν. πέμπουσιν ὧν ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς κλαύ-
διον κάσαρα πρὸς τούτων δὴ καλέσαντας. ὧν αὐτο-
κράτωρ ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ τυγ-
χάνων, αἰτησάμενος παρὰ τὸ αὐτοκράτορος τὴν
ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένου οὐιτελλίῳ τῷ τ συ-
ρίας ὄντι στρατηγῷ. πρότερον δ' ἦν ὑπὸ σφραγῖδος
τῷ ἀρχιερέως καὶ τῷ γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς
ἡμέρας τ ἑορτῆς, ὅθι τὸν ῥωμαίων φρούαρχον αἰ-

βαίνοντες οἱ γαζοφύλακες, κ καταμανθάνοντες τὸν ἑαυτῶν σφραγῖδα, τὸν στολὴν ἐλάμβανον. εἶτ' αὖ-
θις τ ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τ αὐτ κομίσαντες τόπον, κ τῷ φρουάρχῃ δείξαντες σύμφυτον τ σφραγῖδα
καθεπέθεντο. ταῦτα μὲν ὧν ὑπὸ τ πάθους τ ὅπου συμβεβηκότων παρεδηλώθη. τότε δ' ὧν ὁ τ ἰουδαίων βασιλεὺς
ἡρώδης κ ταύτην τ βαρὶν ὀχυρώτερον κατασκευάσας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ κ φυλακῇ τ ἱερῦ, χαλκόμφους αὐ-
τωνίῳ, φίλῳ μὲν αὐτ ῥωμαίων ἄρχοντι, προσηγόρευκεν αὐτωνίαν. ἐν ᾧ τοῖς ἑωθεριοις μέρεσι τ προβόλου,

πύλας

πύλας δ' ἐφίσταν ἡμῖν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, ἡ δὲ μέσῳ φάραγγος εἰς δ' ὁδὸν ἀπειλημμένη. αἱ δὲ β', εἰς τὸ προάστειον, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, βαθμῖσι πολλαῖς κάτω τὴν εἰς τὴν φάραγγα διῃλημμένην, καὶ ἀπὸ ταύτης αὖθις πάλιν ὀλίγη τὴν πρόσβασιν. αὐτὴ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τοῦ ἱεροῦ, θεατροειδὴς οὖσα, ἀμφιλαμβάνουσα βαθεῖαν φάραγγα κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. τῇ δὲ τετάρτῃ μεσόπυλον τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας καὶ μέσον. ἐπ' αὐτῇ δὲ τὴν βασιλικὴν στοὰν, ζῳπλῆν καὶ μῆκος διοῦσαν ἀπὸ τῆς ἑῴας φάραγγος ὅλης τὴν ἑσπέριον. οὐ γὰρ ἦν ἐκτείναι προσωτέρω δυνατόν. ἔρημον δ' ἦν ἀξιοθαύμαστον ὑπὸ τοῦ ἡλίου. μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ τῆς φάραγγος ἀναλήμματος, καὶ οὐ δυνατὸν καταδεῖν εἰς τὸν βυθὸν εἰσκύπτοντι, παμμήκεις ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ὑπέσχηκεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τοῦ ταύτης τέγους ἄμφω συμπεσοῖς τὰ βάθη διοπτεύοι, σκοτοδινιᾷ, οὐκ ἐξικνουμένης τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφίστασαν κατ' αὐτὴν ἀλλήλοις ὅλῃ μήκει τέτταρα. συνεδεῖτο γὰρ ὁ τέταρτος τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει. ὁ πάχος ὢν ἑκάστου κίονος, ὡς ζεῦξαι ὅλῃ συμπάντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν κζ διπλῆς ἀπειρασπίστου. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξβ, κιονοκεφάλων αὐτοῖς κατὰ τὴν κοιλάδα τρόπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς ἐκπλήξιν ἐμποιούσαις ὄψει τοῦ παντὸς μεγαλουργίας. παραφὰς δὲ σίχων ὄντων, ξεῖς ἀπολαμβάνουσι τὰς ὅλῃ μέσου χώρας ταῖς στοαῖς. τῶν δὲ αἱ β' ἀμφίπλευροι, τὸν αὐτὸν ἐχόντων τρόπον, εὖρος ἑκατέρας, ποδῶν λ', μῆκος δὲ σταδίου, ὕψος δὲ ποδῶν ὑπὲρ ν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμιόλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. αὐτῇ γὰρ πλεῖσον ἀμφὶ τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀρόφαι βαθυξύλοις ἐξῃσκηνται γλυφαῖς, πολυτρόποις σχημάτων εἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ὅλῃ μεῖζον ἦγετο, ὡς ἐπιτμημάτου τοῖς ὑπερύλιοις ἐπιμετωπίδι τείχη, κίονας ἔχοντος ἐπιδεδομημένους, καὶ ξεστοῦ παντὸς ὄντος, ὡς ἀπίστοις τοῖς οὐκ εἰδόσι καὶ σὺν ἐκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. τοιοῦτος καὶ ὁ πρῶτος περίβολος ἦν. ὃν μέσῳ ἀπέχων οὐ πολὺ δ' ἕτερος, ἐπὶ βαθμῶν ὀλίγων. ὃν ἐπεῖχε ἱερὸν λιθίνου δρυφάκτου, γραφῇ κωλύων εἰσιέναι τὸν ἀλλοεθνῆ, θανατικῆς ἀπειλουμένης ζημίας. εἶχε δ' ὁ λῴων ἐντὸς περίβολος, καὶ λῴων τὸ νότιον καὶ βόρειον κλῖμα, ξυστίχους πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας. καὶ ἦν ἡλίου βολαὶ, σὺν τῷ μέτρῳ, δι' οὗ παρῆσαν ἀγνοὶ μὴ γυναικῶν. ἐστὼς δὲ πρὸ καινοῦ γυναιξὶν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνου δ' ἐνδότερον ἦσαν, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἔξον ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἦν, ἐφ' οὗ τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦμεν τῷ θεῷ. τούτων εἰς οὐδὲν τῷ ζῴῳ ὁ βασιλεὺς ἱερώσατο παρελθὼν ἐκεκώλυτο γὰρ ἂν ἱερεύς. ἀλλὰ κἂν τοῖς ἱερεῦσι παρῆλθε τὰς στοὰς καὶ τοὺς ἔσω περιβόλους ἐπεραγματεύετο, καὶ ταῦτα οἰκοδομήσας ἔτεσιν ἑπτά. τῷ δὲ ναοῦ δεῖ τοὺς ἱερέων οἰκοδομηθέντας, ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπληρώθη χαρᾶς. καὶ τάχους πρῶτον μὲν τοῦ θεοῦ τὰς δικαιοσύνας ἐποιοῦντο, μετὰ δὲ τὴν τοῦ θυμοῦ τοῦ βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ κατολοφυρόμενοι τὴν ἀάκητον. ὁ δὲ βασιλεὺς, ζιακοσίους ἔθυσε τοῦ θεοῦ,

portas habebat: harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio interiectam: duæ ferebant in suburbia, postrema in vrbem, gradibus multis vsq; Imam vallem dispositis, & inde aliis sursum per accliue tendentibus: Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem porticum basilicam lõgitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi pectaculum erat, si vllum alium sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehiscceret, ita vt caligarent despicientium oculi, desuper extructa erat præalta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam cõtemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In eius porticibus stabãt paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines confertis inter se complecti brachiis: longitudo vigintiseptem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexagintaduo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His quaternis ordinib. fiunt per interualla terne porticus, ita vt in vno quoque latere duę pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtranque. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris variis. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis septum habebat lapideum, cũ inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interitus septum tam austrino quàm septẽtrionali latere patebat ternis ianuis equidistantibus, ab Oriẽte verò vna magna, per quam intrarent casti vnà cum vxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quib. profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutóque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundẽ sacerdotum opera sesquiãno perfecit. Quo facto ingens gaudiũ exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit,

& alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: cáque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtauratо hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἱ κατ' δύναμιν, ὧν οὐκ εἶον τὸ τὸν ἀριθμὸν εἰπεῖν· συνεκπεπλῆχε γὰρ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκτείνετο γὰρ τῇ θεσπεσίᾳ τοῦ ναοῦ ἔργου, τὴν ἡμέραν τῆς βασιλείας ἄγειν ἀρχὴν ἐξ ἴσου ἑορτάζειν, εἰς ταυτὸν ἐλθεῖν, καὶ θᾶττον τὴν ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν χαρὰν ἄγειν. κατεσκεύασε δὲ καὶ κρυπτὴν διώρυχα τῆς βασιλείας, φέρουσαν μὲν ἀπὸ τῆς Ἀντωνίας μέχρι τοῦ ἐσωτάτου ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτὸς πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ δι' αὐτοῦ τὴν ἀναβασιν εἰς αὐτὸν ἀδεῶς, τὸν ἐκ τοῦ δήμου νεωτερισμὸν δεδιὼς τοῖς βασιλεῦσι φυλακτόν. λέγεται δ', κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας οὐκ ὗσαι, σὺν δὲ τῇ νυκτὶ, γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους ὡς μὴ κωλύσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδωκαν, καὶ ἔστιν ἄπιστον, εἰ καὶ θεὸς ταῖς ἄλλαις ὁδηγεῖ τὴν ἐμφανείαις τοῦ θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ἐξῳκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῶν ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Ὁτι ζόπον ἀλέξανδρος ὁ ἀριστόβουλος ὑπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς σαλώμη καὶ φερόρας οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ τὴν κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρήσθ. Κεφ. α.

Ὡς γυναῖκας δοὺς τοῖς περὶ ἀλέξανδρον, ἡρῴδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β.

Ὡς ἡρῴδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸν βόσπορον. Κεφ. γ.

Ἐντολὴ τοῦ κ̄ῦ ἰωνίων ἰουδαίων ἀγρίππᾳ παρόντος ἡρῴδου, περὶ ὧν ἠπάτηντο τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ.

Ὡς ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρῴδης δὲ εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν. Κεφ. ε.

Ὡς ἐστασιάθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρῴδου, πρὸς πεμφὸν μὲν, ἀντίπατρον τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τοῦ περὶ ἀλέξανδρον φερόρου τὸν ὕβριν. Κεφ. ς.

Ὡς ἀντιπάτρου διαβεβλημένου ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἡρῴδης ἄγων δὴ καίσαρος αὐτῶν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ.

Ἀλεξάνδρου ὁμολογία δὴ καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η.

Ὡς ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἡρῴδης δὴ καίσαρείας κτίσμ. Κεφ. θ.

Πρεσβεία τοῦ ὑπὸ κυρηνίου καὶ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς καίσαρα περὶ ὧν ἠπάτηντο τοὺς ἕλληνας, καὶ αἰτήσαντα ὑπομνῆσαι, ἃς καῖσαρ ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῶν ταῖς πόλεσιν. Κεφ. ι.

Ὡς ὑπορῶν χρημάτων ἡρῴδης, κατῆλθεν εἰς τὸν δαβὶδ τάφον. Κεφ. ια.

Ὡς ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ παρὰ διήλλαξεν. Κεφ. ιβ.

Ἀπόστασις τῆς ἡρῴδου βασιλείας τοῦ τὸν ξάχωνα οἰκοῦντων. Κεφ. ιγ.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ.

Ὡς κατηγόρησε σύλλας ὁ ἄραψ δὴ καίσαρος, ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς τῆς εἰς τὴν ἀραβίαν τῶν ἡρῴδου. Κεφ. ιε.

Διαβολαὶ εὐρυκλέους κατὰ τοῦ παίδων πρὸς ἡρῴδην. Κεφ. ις.

Ὡς καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν βηρυτῷ τῇ πόλει συνεδρίῳ κατηγόρησε τοῦ παίδων ἡρῴδης, καὶ δέδοται τοῦ τεκνίσκων. Κεφ. ιζ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEXTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur,

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reuersi Salomes ac Pheroræ calumniis appetuntur. Cap. I.

Quomodo Herodes vxores filiis suis dederit, & ad Agrippam nauigarit. Cap. II.

Herodes tursus ad Agrippam nauigat Bosphorum petens. Cap. III.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam præsente Herode accusant. Cap. IV.

Agrippa priuilegia Iudæis concessa confirmat, Herodes verò in Iudæam reuertitur. Cap. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus euehit, & filij Mariamnes contumeliam grauiter ferunt. Cap. VI.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. Cap. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. Cap. VIII.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio aduersus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad ciuitates. Cap. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subiit. Cap. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.

Trachonitarum defectio. Cap. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. Cap. XV.

Euryclis calumniæ contra Herodis filios. Cap. XVI.

Concessa Herodi à Cæsare in filios potestate, accusantur à patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. Cap. XVII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEXTVS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorae calumniis appetuntur.

INTER cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam priuatas iniurias tam in vrbe quàm in agris compescere, nouam legẽ tulit prioribꝰ. dissimilem, quam ipse sanciit, vt perfossores parietum liceret vendere in seruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionem patriatum consuetudinem. Seruire enim apud exteros, & diuersam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quàm ipsos conuictos sceleris. Qua de re satis cautũ erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furẽ quadruplum reddere: quòd si non sit soluendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgò interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quàm regium sapere, non sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebatúrque hoc nomine rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tẽpus nauigauit in Italiam, salutatum Cæsarẽ, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissimè tractato filios reducendos domum reddidit, satis iã instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, quòd essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hęc ad inuidiam Salomẽ sororem regis, cęterósq; quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, quũ viderent nõ defore vltores materni interit⁹. Hinc igitur occasione

Κεφάλαιον α'.

Οτι πρότερον ἀλέξανδρος & ἀριστόβουλος ὑπὸ ῥώμης ὑποστρεψαντες πρὸς τὸν πατέρα καὶ ὡς συλῶμαι & φερώρας τοῖς κατ' αὐτοὺς διαβολαῖς ἐχρῶντο.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τ' ὅλων πραγμάτων ἐπισταμένως ὁ βασιλεὺς τὰς καθ' μέρος ἀδικίας ἀναστέλλαι, τοῦ μὲν τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἀμβλαπτομένων, τίθησιν νόμον ἀδιτόποτα τοῖς φωρῶσι, ὃν αὐτὸς ἐθεάσατο, τοὺς τειχωρύχους ὑποδιδόμενον ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ ἦν οὐκ εἰς τιμωρίαν μόνον τοῦ παρόντων φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ καταλυσιν ἔθους ἦν τῶν πατρῴων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσιν διαιταν τοῦ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάντ' ὅσα προστάττουσιν ἐξ ἀνάγκης ἐκείνοις ποιεῖν, ἀμβλυτία ἦν πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, οὐ κόλασις τοῦ ἀλισκομένου, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς φωρῶσι τῆς τοιαύτης τιμωρίας. ἀπέλευον γὰρ οἱ νόμοι τετραπλάσιον καταβαλεῖν τὸν κλέπτην, οὐκ ἔχοντα δὲ πωρεῖσθαι μὴ, ἀλλ' οὔπω τοῖς ἀλλοφύλοις, οὐδ' ὡς τὸ διὰ τοῦ δουλείαν ὑπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μετὰ ἐξετασιν. τὸ δ' ὥσπερ ὠφέλη τότε χαλεπὸν καὶ παράνομον γενέσθαι τοῦ κόλασιν, ὑποφασίας ἐδόκει μέρος, οὐ βασιλικῆς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτὸ, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τοῦ ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τοῦ τιμωρίαν γενομένου. ταῦτα μὲν οὖν κατ' ὁμοιότητα τὸ κοινοῦ τρόπου γνόμενα, μέρος ἦν τοῦ διαβολαῖ, καὶ τῆς ἐπ' αὐτὸ δυσνοίας. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὸν εἰς τοῦ ἰταλίας πλοῦν ἐποιήσατο, καίσαρί τε συνεσεσθαι ὁρμηθεὶς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διαζῆσοντας. καίσαρ δὲ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ δ' ἰταλίας, ἀσμένως ἐπὶ τὰ μειράκια τοῦ ὄχλου ἦν, καὶ θέατροι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τοῦ τε μεγέθους ἐπὶ αὐτοῖς ψυχῆς κοσμούμενοι, καὶ βασιλικῆ καὶ ταῖς μορφαῖς ἀξιώματος οὐκ ἀποδέοντες. ὑπέφθονοί τ' ἄνθρωποι ἐδόκουν, συλῶμαι τε τῇ τῆς βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μυριάμιλιοι τ' διαβολαῖς κατηχωνισμένοις. οὕτω γὰρ φόνος δ' ἰωσας δέον, εἰ μὴ δίκην δώσειν τοῦ εἰς τὸν μητέρα τὸν ἐκείνων ἁμαρτημένων. τ' αὐτὸν οὖν τοῦτον

Η ΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ
ΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ

E PHI ANTI
VDAICARVM
IMVSSEXTVS.

Κεφάλαιον α'.

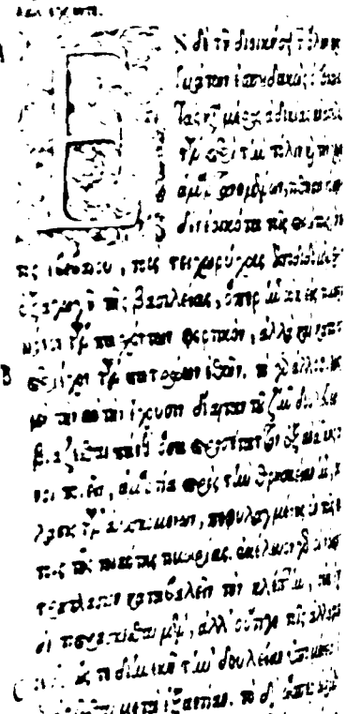

ταύτῃ ὑποθέσει τὸ δίκαιον, εἰς ἣν κατ' ἐκείνων ἐβάλλοντο μετέφερον, λογοποιοῦντες οὐ καθ' ἡδονὰς σωφρονοῦντα τῇ παρῃ, βλάπτον τὸν μητρὸς θάνατον, ὡς μὴ ὅσιον εἴη δοκεῖν ὅτι ταύτην σωφρονοῦντα τῇ τῆκούσῃ φονεῖ. ταῦτα γὰρ ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακοῦσθαι ἐδύναντο, καὶ τῆς δυνάσεως ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. οὐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν αἰτιαρεῖς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσκόρπιζον τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν πρὸς ἡρῴδην αὐξανομένων ὑποκατασκάζετο μῖσος οὐδὲ αὐτὴ τῇ φύσῃ χρόνῳ νικώμενον.

A arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum matris no sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diuinabāt exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

B

Κεφάλαιον β'.

Ὡς γυναῖκας δοὺς τοῖς περὶ Ἀλέξανδρον ἡρῴδης πρὸς Ἀγρίππαν ἐξέπλευσε.

Ἐν μέσῳ τοίνυν τῆς τότε παρούσης εὐθυμίας καὶ ἀβολίας μείζονι χρόμῳ ὁ βασιλεὺς τῇ τῆς μεγαλοψυχίας φιλοτιμίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς ἔδει μεταδίδου, καὶ γυναῖκας ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν, ἐζεύγνυεν ἀριστοβούλῳ μὲν τῶν σαλώμης θυγατέρα βερενίκην, ἀλεξάνδρῳ δὲ τῶν ἀρχελάου τῆς καππαδόκων βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας ἐπειδὴ καὶ μάρκον ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπλεύσαντα πάλιν ἐκ τῆς ἰταλίας εἰς τὴν ἀσίαν, ἐπειχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτῆς παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἔδει φίλου καὶ ξένου, καὶ φίλτρου. κἀκεῖνος μὲν εἵλκε λιπαρῶς ἐγκειμένου, ἦκεν εἰς τὴν ἰωνίαν. ἡρῴδης δ' οὐδὲν ἀρετῆς ἀπέλειπεν, εἴ τε ταῖς νεοκτίστοις πόλεσι ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτῆς τὰς κατασκευὰς ὑπερδεικνύς, πᾶσαν δαπάνην ἐξήπτης, καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῆς καὶ τοῖς φίλοις, εἴτε τῇ σεβαστῇ, καὶ καισαρείᾳ τῇ πρὸς τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτῆς κατασκευασμένον, καὶ τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλῶν δαπανῶν ἐξωκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρῳ καὶ ἡρῴδῃ, καὶ τῶν ὑρκανίων. ἦλθε δὲ καὶ εἰς τὴν πάλιν ἱεροσολυμίτιν, ὑπαντῶντος τὸ τοῦ δήμου πανσυδὶ εἰς ἑορτήν τινα σολῆ, καὶ ἀναλαμβάνοντος τὸν ἄνδρα σὺν εὐφημίαις. ἀγρίππας δὲ τῷ θεῷ μὲν ἑκατόμβην κατέθυσεν, εἰστίασε δὲ τὸν δῆμον οὐδενὸς τῶν μεγίστων πλήθει λιπόμενος. αὐτὸς δὲ ὅσον ὅτι τῷ καθ' ἡδονὴν καὶ ὅπου πλείους ἐπιμείνας ἡμέρας ἐξῆλθε καιρὸν ὑπείχετο τὸν γὰρ πλοῦν ἐπιβαίνοντος τὸ χειμῶνος, οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τεθηκότος ἡρῴδου, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς ἐπισημοτάτους.

C

D

E

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρῴδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσε πρὸς τὸν ἀγρίππαν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἅρθη ἠπείγετο σωτυχεῖν αὐτῷ, τῶν εἰς δόασορον εἰδὼς στρατιὰν πρεσηρημένων. καὶ πλεύσας ἐξ ῥόδου, καὶ κῶ προσέσχεν εἰς λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι ἀγρίππαν. ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν ὑπολαμβάνοντα πνεῦμα βόρειον ἐῤῥύη τὴν ἀναγωγὴν τῶν νεῶν. ὁ δὲ διατρίβειν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπολλοὺς μὲν τῶν προσιόντων αὐτῷ δεξιούμενος ἀπελάμβανεν βασιλικαῖς δωρεαῖς. αὐτῆς δὲ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπωκυίας σφᾶς, διὰ τὸν μιθριδατικὸν πόλεμον καθαιρεθεῖσαν, οὐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα ἐν μέγεθος καὶ κάλλος ἀναστῆναι ῥᾴδιον ὄν, χρήματα δοὺς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ θαῤῥεῖν ἐδύνατο πρὸς τὴν συντέλειαν τῶν κατασκευάσματος, ἀπέστελλεν μὴ θεωρᾶν, ἀλλὰ θαῤῥεῖν ἐγείρειν, ἀποκαθιστάντας τῇ πόλει

F

G

A arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum matris sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diuinabāt exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

B

Cap. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

Sed tum nondum frigescente paterna pietate, rex nihil mali suspicans in eo quo parerat honore illos habuit, & quòd iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicē, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo inuitauit eum in regnum suum, vt venire dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato, nihil prætermisit quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quàm amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsarienſem portum, & in extructis à se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In vrbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festiuo cum fauſtis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturiùs abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus.

C

D

E

Cap. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

Rex autem exacta domi hyeme, instante vere rursum ad illum properauit, audito quòd cum exercitu Bosphorum peteret: factáque præter Rhodum ac Coum nauigatione, Lesbum petit, ratus se ibi cum inuenturum. Sed repulsus aduersis Boreæ flatibus, aliquot diebus apud Chium hæsit: vbi & priuatim multos salutatum venientes regiis honorauit muneribus: & quum animaduertisset porticum vrbis dirutam bello Mithridatico iacentē adhuc, quòd propter inopiam reparari non posset ad pristinam pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abundè ad absoluendam sufficeret, hortatus vt quàm primū veterē

F

G

ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primùm Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam. Iam vltra Cyaneos ſcopulos prouectum, quanta potuit contentione ſecutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex inſperato viſus cum claſſe appellere: fuitque gratiſſimus eius aduentus, & ſingulari affectu ſe inuicem complexi ſunt: quòd euidens eſſet argumentum fidei & amicitiæ, regem intermiſſis propriis negotiis præſto factum Agrippæ opportuniſſimo tempore. Quamobrem indiuiſus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum ſocius, & conſiliorum particeps. Nec minus aderat quũ remittendus eſſet animus, ſolus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter benevolentiã, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum cauſa illuc Agrippa venerat, placauit non reuerti nauigio: ſed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac maiorem Phrygiam terreſtri itinere peruenerunt Epheſum: & inde rurſum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per ſingulas ciuitates in multis Herodi gratificatus eſt, ad eius preces multorum ſubueniens neceſſitatibus. Solitus eſt enim non ſolùm pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos ſumptus facere in hoſpites: verùm etiam ſi cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem aliũ facilius voti compos factus eſt. Cúmque etiam ipſe magnanimus eſſet, ac facilis ad concedendum ea quę neminem læderẽt, non leue erat momentum & in rege, incitante vel ſponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæſaris procuratoribus pecuniam perſoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunque in re ſingulis opus eſſet, affuit.

τὸν ἴδιον κόσμον. αὐτὸς δὲ λήξαις τῆ πνοῆ, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ἀφικόμενος, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς κυανέων ἤδη πλοῦν ἐναι τὸν ἀγρίππαν, μετέπεμψεν ὡς ἑαυτόν. καὶ ὡς εἶδε σπουδῆ τινὰ ἐν τῷ πόντῳ καταλαβών, ἀπροσδόκητος μὲν ἐφάνη ταῖς ναυσὶ προσπλέων. ἀσμένως δὲ ἐφάνη, πολλαὶ τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε καὶ μείζω πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος, διὰ οἰκειότητα καὶ φιλοτιμίας τὰς εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν αὐσάντος τῆ βασιλέως, οὐκ ἀπολιφθεὶς τῆς ἐκείνου χρείας, διὰ μὴ τὰ καταλιπεῖν ἀρχεῖα καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προθυμότερον ἔθετο. πᾶν γοῦν ἦν αὐτῷ καὶ τὴν στρατιὰν ἡγεμόνης, εἴτε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς καθ' ἡμέραν σύμβουλος. ἡδὺς δὲ καὶ ταῖς αἰσίοις, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ἐχληρωμένῳ μὲν ἀγαθὴν διάνοιαν, ἡδίων δὲ ἀγαθῷ τιμωμένῳ. ὡς δ' αὐτοῖς κατείργασο καὶ τὰ πρὸς τὸν πόντον, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐστάλη, τῷ αἰακομιδὴν οὐκ ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέουσιν. ἀλλὰ διαμειψάμενοι τήν τε παφλαγονίαν καὶ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν δι' μεγάλης φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν δὲ ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν διέρχεσθαι τῆ βασιλεῖ καὶ τοῖς χρείαις τῶν ἐντυγχανόντων ἐμέλετο. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἢ διὰ δικαιώσεως, οὐ παρέλειπεν ἐξ ἑαυτοῦ τοῖς δεομένοις ποιούμενος. καὶ τῷ παρ' ἀγρίππα τινὰ ὀφειλόντων μεσίτης ἦν, ἕως διεφθάρη μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὄντος δὲ καὶ κείνου χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἀξιοῦσιν ὠφέλιμα ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλύπει, πλεῖον ἢ τὸ βασιλέως ἐποίει ῥοπὴ, προσβάπτουσα πρὸς τὰς διεργασίας οὐ βεβαιούντα τὸν ἀγρίππαν. ἰλιεῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσεν δὲ χίοις τὰ πρὸς τοὺς καίσαρος ὀφειτέρους χρήματα, καὶ τῷ εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς δὲ ἄλλοις καθ' ὁπηδεῖν ἑκάστοις παρεῖστο.

Cap. IIII.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam accuſant, conatos ſibi adimere priuilegia per Romanos conceſſa.

POſtquam autem ventum eſt in Ioniam, præſtò fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem queſti ſunt de indigenarum iniuriis, quòd nec legibus ſuis eos viuere ſinerent, & feſtis diebus traherent ad tribunalia, & ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere vetarent, adigerẽntque ſe ad expeditiones & munia publica conuertendámque in eos ſumptus ſacram pecuniam, contra conceſſa per Romanos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui cauſam eorum ageret, qui coram Agrippa, aſſidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynaſtis, in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præſtantiſſime, confugiendi ad poteſtatum maiorum opem incumbit neceſſitas: nobis verò etiam

Κεφάλαιον δ'.

Ἔντευξις τῶν ἐν ἰωνίαις ἰουδαίων ἀγρίππα, ὡς ἐν ἠπείρῳ τῶν ἑλλήνων.

Τότε πρὸς τὴν ἰωνίαν αὐτῶν ἐλθόντων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις ᾤκει πρόσοικοι, καιρὸν καὶ παῤῥησίας ἐπειλημμένοι. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον αἷς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἰδίοις χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδοσθαι κατ' ἐπήρειαν τῶν σαββατικῶν ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τὰ εἰς ἱεροσόλυμα χρημάτων ἀπαιτεμένων ἀφαιρεῖσθαι, στρατιᾶς καὶ λειτουργιῶν ἀναγκάζομενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ ῥωμαίων αὐτοῖς ὑπερεῖδον, κατὰ τοὺς οἰκείους ζῆν νόμους. τοιαῦτα καταβοώντων, παρεσκάζε μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὸν ἀγρίππαν αὐτῶν διαλεγομένων. νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων, ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. τοῦ δὲ ἀγρίππα ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ σωφρόνως ποιησαμένου, κατασχὼν ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γεγενημένοις, ἀνάγκη καταφυγὴν ὅτι τοῖς ἀφελέσθαι τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυνησομένοις, τοῖς ὑπὲρ νῦν ἐντυγ-

ἐντυγχάνουσιν καὶ παῤῥησίαν τυγχάνοντες δὲ φεύγειν οἴοις
ἤυξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χρείας ἀφαιρεῖσθαι δι'
ὑμᾶς αἵτινες τῷ δεδωκότων, καὶ ταῦτα εἰληφότες
μὲν αὐταὶ παρὰ τούτων, οἷς μόνοις δεδώκαμεν, ἀφαι-
ρούμενοι δ' ὑφ' οὐδενὸς χρείττονος, ἀλλ'
οἷς ἴσον ἔχειν αὐτῆς ἀρχομένους ὁμοίως ὑμῖν ἴσασιν.
καίτοιγε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔπαινός ἐστι τῷ τα-
τυχηκότων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐτοὺς ἀξίους, εἴτε
μικρῶν αἰσχρὸν μὴ καὶ ταῦτα βεβαιοῦν τοὺς δεδωκό-
τας. οἶμαι μὲν ἐμπεδῶν ὄντες καὶ θεοὺς ἱκανοὺς
χρώμενοι ἰουδαίοις, εὔδηλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τοὺς
εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς, οἷς οἱ κρείττους
ἐμαρτύρησαν ἐν τῷ καὶ τοιαῦτα δεδοκέναι, καὶ τοὺς
δεδωκότας εἰ τὰς χρείττας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦ-
σι γιγνέσθαι. εἰ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων θατέρου
ἐθέλοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη,
τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, οἵ τοῖς νομι-
ζομένοις θεοῖσι χαίρουσι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλ-
λον αἱρήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαί τι τῶν πατρίων.
καὶ δὴ τοὺς πολέμους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται,
φυλαττόμενοι μὴ δουλεύσωσιν αὐτοῖς, καὶ τὴν εὐδαιμο-
νίαν, ἣν νῦν τὸ συμπᾶν τῷ ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς
ἔχει τύχῃ μεγίστῃ, πρὸς ὀξεῖναι καὶ χώραν ἑκάστοις τὰ
οἰκεῖα πιαίνειν ἄγειν, καὶ διαζῆν. τὸ μὲν οὖν οὐκ ἂν
αὐτοὶ πατεῖν ἐθέλοιμι βιάζονται δρᾶν κατ' ἄλλων,
ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴτε τῷ οἰκείων εἰς θεοὺς
ὁσίους ἀμελοῦσιν, εἴτε τὰ οἰκεῖα πᾶσιν ἀνοσίως κατα-
λύουσι. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσομεν. ἐπὶ τίς δῆμος
ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος αἰθεροφοίτοις, οἷς οὐ μέγιστον ἀ-
γαθὸν πέφυκεν ἡ θεοσεβία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, καὶ
τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἂν τις ἀκύρους τὰς
ἐκεῖθεν εἰς χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ μαινόμενος. οὐδὲ
γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ μὲν
οἵ γε ὧν ὑμεῖς ἔδοτε θαυμαζόμενοι, βέβαιον οὐδὲν
αὐτοῖς οὐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσι τολμήσειεν. καί τοι
ταῦτα μὲν τούτων χάριτας, οὐδὲ μεγίστας δυνατόν ἐστιν.
εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τὴν πᾶσαν βασιλείαν, καὶ τὴν νῦν
ἀρχὴν πολλῶν ὄντων ὅσα θεοὶς δι' εὐσέβειαν αὐτοῖς
ἐπέδωκαν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλους,
ἀλλὰ ἐλευθέρους φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμ-
πρᾶς θεατζόντων, οὐκ ἔστιν ὅπῃ φθονα. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ
μὴ πάντων δ' ἐντυχοῦμεν, καὶ τούτου μόνου μετέχειν ἠ-
ξιώσαμεν ἀκωλύτως τὴν πατρίων διασέβειαν ἀσκεῖσθαι,
ὃ καὶ καθ' αὑτὸ δόξειεν οὐκ ὄντως φθονον, καὶ
θεοὺς τῷ συγχωροῦντας ἔχ). τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει τι-
μώμενον, χαίρει τοῖς ὑπεξέπουσιν τιμαῖς. ἐθῶν τε τῷ
ἡμετέρων, ἀπάνθρωπον μὲν οὐδέν ἐστιν, δι' εὐσεβῆ πάν-
τα, καὶ τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθιστάμενα. καὶ
μὴν ἀποκρυπτόμεθα τὰ θεραπεύματα, οἷς χρώμε-
θα θεοὺς τὸ εἶον θεραπεύσαι τὸ ὑποκείμενον, καὶ τῷ αὐ-
θεντικῶν ὄντων δόγματων, ὅτι τὸ ἐδόμην τῷ ἡμερῶν
αἰσιωτῇ τῇ μεθ' ἑπτὰ τῷ ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, μα-
λίστων ὥσπερ ἄλλα πολὺς, τούτων ἀξιοῦντες ἔχ) ὧν
οὐκ ἀμαρτησόμεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐαν ἐξετάζῃ τις καὶ
καθ' αὑτὰ τὰ ἔθη, παλαιὰ γ' ἡμῶν κἂν μή τισιν δοκεῖ,
ὡς' αὐτῶν καὶ τῇ τὸ χρόνῳ τιμῇ τὸ ἀυσεπιδεκτον ἔχ) τοῖς
ὁσίως παραληφόσιν, καὶ διαφυλάττουσιν. ὑπὲρ ὧν ἡμᾶς ἀφαιρεῖν) κατ' ἐπῳδὰν, χρήματα μὲν ἃ τῷ θεῷ συμ-
φέρομεν ἐπώνυμα, διαρπάζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, πλὴν γ' ὀλίγων, ἐν ἑορτῇ ἄγοντες ὀλιδικα-

impetrandi quæ petimus adest fiducia. Neq
enim aliud postulamus, quàm quod iam ant
vestra beneficentia concessum est: quódque h
nobis adimere conantur, qui æquè ac nos ve
stro subiecti sunt imperio: Atqui si magnum
est vestrum beneficium, digni sumus qui i
retineamus, hoc ipso quòd nos dignos eo iu
dicastis. sin paruum, turpe fuerit, ne paru
quidem vos posse concedere. Quamobrem sa
tis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quo
que pertinere, quorum isti & iudicia con
temnere non verentur, & gratiam irritam
reddere. Quòd si ipso aliquis interroget, ma
lintne vita carere, an patriis institutis, pom
pis, sacrificiis, festiuitatibus, quibus hono
res deorum suorum concelebrant: sat scio
quiduis potius passuros quàm diuelli à pa
triis ritibus. Nam & bella pro religionibus
vindicandis sæpenumero suscipiuntur, &
huius (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac
felicitatis hoc maximum habetur præmium,
quod cuique licet suo more viuere, & pie
tatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sus
tinuerint, hoc aliis inferre conantur: quasi
verò non perinde sit, vel tuam vel alienam
pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud
consideremus. Estne vlla gens aut ciuitas aut
populus, qui non summam suæ felicitatis in
vestro principatu & Romana potentia collo
cet? est ne qui vestram gratiam velit esse irrita?
Nemo sanè, qui modò sapiat. Nemo enim est,
cuius id vel priuatim vel publicè non referat.
Atqui isti dum vestra nobis beneficia conan
tur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius sal
uum relinquunt, eorum quæ vestra benignitas
concessit, quæ tamen sunt inæstimabilia.
Quale enim vel illud est, quòd quum multæ a
liæ gentes regibus pareant, hi sub tutela Ro
manorum principum in libertate felicissimam
vitam exigunt? Nostræ autem res, etiamsi ne
mo sit molestus, nullam tamen merentur in
uidiam. Cætera enim communi cum reliquis
vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis
eximium poscimus, nisi vt liceat patriam
pietatem colere: quod nec per seipsum est in
uidendum & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat,
& eos qui talem cultum non prohibent. Quid
enim est in nostris ritibus quo quisquam me
rito offendi debeat? imò quid non coniun
ctum cum omni pietate ac iustitia? Neque e
nim celamus præcepta vitæ quæ sequimur, aut
studia quæ exercemus: sed septimo quoque
die ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdi
scēdis legibus operam damus, iudicantes hanc
disciplinam plurimum conferre corrigendis
moribus. Hi ritus nostri cùm per se quoque
in disquisitionem vocati, nihil habeant repre
hensibile, nunc vetustate etiam, contra quam
multi opinantur, consecrati sunt: vt non
possit non esse religio, tot seculis sancita
deserere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis
per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam
per sacrilegium diripientes, immunibus tri
buta imponētes, festis dieb° ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantùm in religionis noſtræ contumelia, quam ipſi ſciunt immeritò ſe iniuſtis atque illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & beneuolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has iniurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus vt à nobis prohibeas, vtque in poſterum quoque detur noſtris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduerſariis plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non ſolùm iuſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatusconſulta, in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodiéque leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atque beneuolentiam, & alioqui ſacroſancta etiamſi nullum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem ſpē reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis, ſatis teſtari poteſt vel rex noſter qui tibi affidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ veſtræ nō exhibuit? vbi fides eius deſiderata eſt? quod non in honorem veſtrum excogitauit? ad quā neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda eſt patris huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæſar in Ægypto geſſit cum MM. militū auxiliariorum affuit: in quo ita ſe geſſit, vt tam terreſtribus quàm naualibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tūc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus ſit: cùm potius à principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator ſcripſit ſenatui, quibus à populo Romano honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam ſperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege noſtro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúſve votis illum honoraueris: vtque populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius regis præſentia, nihil aliud quàm vt quæ ipſi conceſſiſtis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, ſed ſupplicatio tantùm offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quòd oneroſi ſibi eſſent inquilini Iudæi.

A εια, καὶ σεσιγματείας ἄλλας, οὐ κατ' χρείαν τῆς συμμαλεμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τῆς θρησκείας, ἵνα καὶ συνίσασιν ἡμῖν, μῖσος δ' δίκαιον οὐδὲ ἀνέκλυστον αὐτοῖς παροξύτερος ἡ δὲ ἐμέτερα κατ' πάντων ἀρχὴ ἡδυομένη μία, τὴν μὲν δύνοιαν ἐνεργὸν, τὴν δύσνοιαν ἀργὸν ποιεῖ τοῖς τοιοῦτον αὐτ' ἐκείνης σεσαρκωμένοις. ταῦτ' ἐν ἀξιῶ μὴ ὦ μέγιστε ἀχρείωσα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδὲ ἐπηρεάζεσθαι μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τῆς ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιαζόμεθα τούτοις, ταῦτα τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὑμῶν δεδομένα σέβεσθαι ἐστι, καὶ δι' ὧν ἀμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ τὰς ἐν τῷ καπιτωλίῳ κειμένας δέλτους, ἵνα τούτων ἀναγνώσκῃ. ἃ δῆλον ὡς μὴ πεῖσαν ἡμέτερας εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδόθη, κυρία ἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε. χρεὼν γὰρ οὐ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα ἐφυλάξασθε, μείζω δὲ τῆς ἐλπιζομένων σεσωκότες, ἀνταπαιτεῖτε τῆς κεκτῆσθαι. καὶ δι' ἃ αἰτῆς ἐπιεικῶς τὰς ἑκάστων δυτυχίας, ἃς δι' ὑμᾶς ἔχουσιν, ἀφειλόπλουν ποιήσαι τὸν κόρον. ἵνα μὴ τοι καὶ δικαίως ἁπάντων αὐτῆς τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ὑπολάβωμεν, ἀρκεῖ σεσὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὰ σεσωκότα σιωπήσαντι τὸν βασιλεύοντα νεῶ ἡμῶν, καὶ σοὶ ἁδρὰ καθιζόμενον εἰπεῖν. ὁποῖα μὲν εὔνοια σεσὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον ἁδρὰ λέλεκται; ποῖα δὲ πίστις ἐνδεὴς ὄζει; τίς δὲ οὐ γενόμενα τιμή; ποῖα δὲ χρεία μὴ εἰς φανερὸν ὁρᾶ; τί δὲ κωλύει, καὶ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῆς εἰς τοσοῦτον ἐνεργεσιῶν ἀριθμὸν ἔλθῃ. δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὸν τῆς παρὸς αὐτοκράτορος ἁδρὰ λιπεῖν αὐθραδίαν ἀμνημόνευτον, ὃς ἀγυπόλιον εἰσβεβληκότος καίσαρος χιλίους ὁπλίτας βοηθήσας, οὔτ' ἐν τοῖς καὶ γλῶ ἀγῶσιν, οὔθ' ὅτε ναῦν ἔδει διότερος ἐξηταζέτο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσῳ ἐκεῖνοι παρέχορτο τῷ τότε καίσαρι, καὶ πόσων καὶ πίνων ἀφθονίαν ὑπὸ καίσαρος ἠξιώθησαν; αὖθις δίον ὑπομνῆσαι τῆς ὀλιγωλόν, ὃς ἔγραψε τότε καίσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμᾶς καὶ πολίτειαν ἔλαβεν αὐτίπατρος. ἀρκέσει γὰρ ταῦτα τεκμήρια τὰ καὶ τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ δικαίως σοῦ τὸ βέβαιον αὐτῆς αἰτεῖν, παρ' οὗ καὶ σεσωτέρου μὴ δοκίσεως ἐλπίσαι, τὴν τὰ βασιλέως σεσὸς ὑμᾶς ὀλίγωσιν καὶ τὴν ὑμετέραν σεσὸς αὐτὸν ὁρᾶσιν. ἀπαγγέλλει ἡμῖν τὸν τῆς ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὴ ἐπίβης τῆς χώρας εὐμοίρης, ὡς δὲ ἀπέδωκας τῷ θεῷ τέλεια θύματα, τιμῆς αὐτὸν ὁλοτελείας εὐχαῖς, ὡς ἢ δῆμον ἑστιάσας, καὶ τὰ παρ' ἐκείνης ξένια σεσῴκως. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ἔθνει, καὶ πόλει σεσὸς ἀνδρα τοσούτων ὁλοτελῶντα σεσαγμάτων δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας καὶ δοκεῖν, ἢν ἀπέδωκας τῷ ἰουδαίων ἔθνει, δ' ἡσσόν σεσεξευσμένος αὐτῷ ἑστίας. τούτων ὑπομνήσκοντές σε, καὶ αὐτῷ τῷ σεσῴτος καὶ συγκαθεζομένου βασιλέως, ἠξιώκαμεν σφετέρου οὐδὲν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ σφετεριζῶν ἀφαιρουμένους. τοιαῦτα δὲ τῶ νικολάῳ διελθόντος, ἐγένετο μὲν εὐδαιμία τῷ ἑλλήνων αὐτοκατάστασις. οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, σφετέρῳ σεσεγμένων διελάμβανον, ἀλλ' ἡ σύντυξις ὧν ἐβιάζοντο. κἀκείνων

ἀπολογία μὲν οὐδεμία, τῷ μὴ ταῦτα ποιῆν. σεσάφασις δ' ὡς τὴν χώραν αὐτῷ νεμόμενοι, πάντα νῦν ἀδικοῖεν.

οἱ δὲ

οἱ δὲ δίκαιοι τε αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, καὶ τῷ τὰ οἰκεῖα A
τιμᾶν, μηδὲν λυπεῖσθαι τοὺς οἰκεῖους.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς Ἡρώδης εἰς Ἰουδαίαν κατέπλευσεν.

Σὺν δὲ οὖν ἀγρίππας βιαζομένους, ἀπεκείνατο ταῦτα, ὄχ ὡς τῷ Ἡρώδου χάριν καὶ φιλίαν, ἑτοίμως ἔχοντι πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι Ἰουδαίοις ἀξίωσιν, καὶ καθ' αὑτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὴ ἐδέοντο καὶ πλείονων, οὐκ ἂν ὤκνησαν, τάχ' ἂν μὴ λυ- B
πεῖσθαι τῷ ῥωμαίων ἀρχῷ δοκεῖν. ἐπεὶ δὲ ἃ μὴ πρόσθεν εἰλήφασιν ἄνευ μὲν φθόνου, βεβαίως δὲ αὐτοῖς ἀνεπηρέαστος ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔδοσαν. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸν σύλλογον. Ἡρώδης δὲ πρὸς τοὺς καταπλαγεὶς, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολογηκέναι. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν αὐτομπλεκόμενος, καὶ καταπαυόμενος. ἐκ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ λέσβου. πλεῖν δὲ ὁ βασιλεὺς C
ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸν ἀγρίππαν ἀσπασάμενος ἀνήχθη. κατέπλευσε δὲ εἰς καισάρειαν, ὑ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πανδημίαν ὅπως πλείστων τυχών. καὶ καθεζόμενος ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συνήγαγεν ἐκκλησίαν πάνδημον. ἐν δὲ πολὺς καὶ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, λόγον τε τῆς ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὅσοι κατὰ τὴν ἀσίαν ἦσαν, ὡς δ' αὐτὸν ἀνεπηρέαστος εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν, διηγήσατό τε σύμπαν ὅπως ταῖς εὐτυχίαις, καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρ- D
χῆς, ὡς οὐδενὸς ἀφελεῖσθαι τῷ ἐκείνοις συμφέροντος, ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον τοῦ φόρου ἀφῆσαι αὐτοῖς τὸ παρελθὸν ἔτος. οἱ δὲ κατὰ τὴν χάριν, καὶ τοῦ λόγου διαμαρτυρόμενοι, μὴ πλείστης ἀπήσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ συνευχόμενοι τοῦ βασιλεῖ.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἰσραὴλ τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν ἠρώδη, προπεμφθεὶς μὲν ὑπὸ Ἀγρίππα τὸν πρεσβύτατον υἱὸν, χαλεπὸς δὲ τῇ πρὸς ἀδελφὸν φερόντων τὸν ὄγδοον.

Προβαίνε δὲ ἀεὶ τὰ κατὰ τὴν τῶν οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν διάδοσιν, αἰτιαλαβούσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατὰ τῶν νεανίσκων μῖσος τῆς σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον δυσχεραίνει κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν εἰς ὑποψίαν καὶ θράσος λαμβάνουσα, μηδένα τῷ ὀφθῆναι, ὃς δυνήσεται τιμωρῆσαι τοῦ θανάτου τῆς ἀνηκεστίας. ἐχόντων δέ τι καὶ τῶν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσκωφον εἰς τὸν F
γεγαμηκότα, μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα πάθοι ὑπὸ τοῦ ἀξίαν, καὶ τῇ τοῦ κρατεῖν ὑπεθυμίᾳ, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγγένοιτο τοῖς παισὶν, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τοῦ σαλώμου, καὶ τὸν φερόραν, κακοηθείαι δὲ τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ θαυμασίας ὑπεψυλή. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ ζῆλος οὐ μισεῖν, οὐκ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερᾷ λοιδορηθεῖσαι, καὶ θρασυνεσθεῖσαι θερπετεῖς δύ- G
γμες ὑπὸ τῆς ἀνοίας οἰόμενοι τὸ τῆς ὀργῆς ἀνυπόδοτον. οἱ δὲ οὐ τοιοῦτον ζῆλον, ἀλλὰ θαυμασικῶς, καὶ κακοήθως ἐχόντων τὴν διαβολὴν, θερπέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἐσεσθαι πρὸς τὸν γεγαμηκότα. τὸ γὰρ οὐκ αἰδεῖσθαι ταῖς τῆς μητρὸς ἁμαρτίαις, οὐδὲ οἴεσθαι δίκαια παθεῖν, ἐκείνου, ἄχετον ἐξ πρὸς τὸ μὴ τὸν αἴτιον δοκοῦντα τιμωρήσεσθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν ἀνεπλήσθη

At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus viuere.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

QVamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non solùm propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quam reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quãtum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

INterim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente; atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppresserat, audaciam assumente, & hoc agente ne quis superesset, qui posset vlcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuitia iactantibus illis vicissim odia & insidiæ contra adolescentes exercẽtibus & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contrà maleuolè ac astutè calumniis viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligẽtes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectã cõtẽderẽt. Iãq; fabula erat

totius ciuitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentiosi, non illius modò vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic dissidio magnum incrementum abstentia regis addidit.

IIII. Qui postquam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tũ à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus palàm iactantibus non impunè laturos qui matrem interfecissent. his affinxerũt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quòd ope illius peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est, tanto magis quòd eadem & ab aliis renunciabantur: & per hęc anteactorum admonebatur, quòd propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuerit: futuráq; ex præteritis colligens, & maiorem aliquã calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spẽ fortuna vtebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant; vt meritò ambigẽdum sit, possítne pensari tãta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium qui etiamnum priuatus erat accersere, comprimendísque adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: nõ quòd vellet sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse vt sibi solis seruetur tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se iam prospexisse adolescentibus vt posito fastu tractabiliores se patri præbeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam summam interpretabãtur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propensum ad hoc, vt (quod iste vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantùm cauens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios cõsiliorum socios rem ageret, qui neque suspecti essent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hunc noua spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie benecuolentiæ

A πᾶσα ἡ πόλις τῷ τοιούτων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μὲν ἡ τῷ μειρακίων ἀφειρία, κατῆχυε δ' ἡ τῆς σαλώμης δύσμήλεια, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς τὸ μὴ ψιλὸν λέγειν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ οὕτως ἀβούλως τῷ θανάτῳ τ μητρὸς, ἐπῳδὴν καὶ κείνην, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλονείκουν. ἐλεῳνὲν μὲν ὥσπερ ἐπὶ φανερῷ τὴν καταστροφὴν τῆς μητρὸς, ἐλεῳνοὺς δ' αὐτοὺς ὑπὸ τῆς ἐκείνης φονεύσιν ἀναγκάζονται ζῆν, καὶ τῷ αὐτῶν

B μεταλαμβάνειν. ταῦτα παρὰ μείζονος καιρὸν ἐχούσης τ στάσεως ἐν ὑποψίᾳ τ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡ ῥόδης, καὶ τῷ πλήθει διελέξατο καθὼς προειρήκαμεν, προσεπέπλητο δ' αὐτοὺς οἱ λόγοι, ὅτι τε τὰ φάρμακα, καὶ τὴν σαλώμης μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον εἴη, τὸν ὑπὲρ τῷ νεμίσεων ἀναφανδὸν ἐγκαλούμενον, ὡς οὐκ ἀνέξονται μὴ τισάμενοι τὴν μητρὸς τὸν φόνον. προστεθεσαν δέ τι καὶ ὡς ταῖς παρ' ἀρχελάῳ τῷ καππαδόκος ἐλπίσιν ἐπαίροιεν, ὡς δι' ἐκείνου πρὸς τὸν καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορήσοντες τὸν πατρός. ἠρώδης δὲ, τὰ μὲν ἄλλα πολὺ δ' αὐτοὺς ἀκούσας τοιούτων ἐξεπλήττετο δὲ μᾶλλον ὅτι καὶ τῷ

C ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. καὶ ἀνεκαμπτε τὴν συμφορὰν τὴν πρώτην καταλογιζόμενος, ὡς οὔτε τῷ φιλτάτων, οὔτε τ γεγαμημένης αὐτῷ γυναικὸς ὤνατο, ἀξίας ἐγνωσμένας τὰ μάλιστα καὶ τῷ οἰκίαν. τότε μέλλων τὸν προσεπέπλωκότος ἤδη βαρὺ καὶ μεῖζον ἐκείνων ἀναλαμβάνων, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἦν. τῷ γὰρ ὄντι πλεῖστα μὲν τῷ ἔξωθεν, καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς δυτυχίαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προεπέθει. μέγιστα δὲ τῷ οἴκοι, ἃ μηδὲ προσδοκήσαι, δυσυχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἑκατέρου προσοίσης ὡς οὐκ αὖ τις ἀνθῃ, καὶ

D παρέχοντος ἀμφίεσον τὴν ὑπερβολὴν, εἰδίον τὸν τοσαύτην δυτυχίαν τῷ ἔξωθεν προαγμάτων, ἀλλάξαι τῷ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθ τῷ φίλοις τοὺς οἰκείους συμφορᾶν ὑφαιρεῖν ἐκ τῆς μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. ταραττόμενος δὲ καὶ ὑφαιρούμενος τὸν ζόπον τοῦτον ὃν καθαιρήσῃ τῷ μειρακίων, ἕτερον αὐτῷ ἡγούμενον ἰδιωτεύοντα παῖδα προσήγετο, καὶ τοῦτον εἰδόκει τιμᾶν. ἐκαλεῖτο δὲ αὐτίπατρος. οὐχ ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ καὶ τελέως ὑπῆνθις

E αὐτῷ, καὶ πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρον, οἰόμενος δὲ ὑφαιρεῖσθαι τὰ θεάσεις τοὺς ἐκ μαριάμμης, καὶ μᾶλλον εἰς νουθεσίαν τῷ ἐκείνων οἰκοδομεῖ αὐτῶν. τὸ γὰρ αὐθαδὲς οὐκ ἂν εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ τοῦτο φρονοῦεν, ὅτι μὴ μόνοις, μηδὲ ὀξ ἀνάγκης ἡ ὑφαίρεσις τῆς βασιλείας ὀφείλοι. διὸ δὴ καθάπερ ἔφθημεν πρὸ τῶν αὐτίπατρον εἰσήγαγεν, οἰόμενος ὀρθῶς προνοεῖν, καὶ καταπαλαίσειν τῷ μειρακίων ὀξέως ἂν εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' οὐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς

F μὲν γὰρ πᾶσιν οὐ μετρίως ἐδόκει πεπρᾶχθαι τῇ θεὸς αὐτοὺς ἐπιρρέᾳ, καὶ δ' ἀνὸς ὢν τ ζόπον αὐτίπατρος, ἐπεὶ δὲ παῤῥησίας τινὸς τῆς ἐ θρέτερον οὔσης ἐλπίδ αὐτεπαισθάνετο, μίαν ἔχειν ὑπόθεσιν κακοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς μὲν ὡς χωρεῖν τῷ πρωτείων, ἀλλ' ἐνέχεσθαι τὰ παρόντ, ἤδη μὲν ὑπὸ ἀλλοξωμένῳ τῆς ὑφαιρέσεως δυμεταχείρισε δ' ὄντες εἰς ὅπερ ἐπεθύμει πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ ῥᾳδίως τοῖς ὑφαιρεθησομένοις. ἦσαν οὖν οὗτοι παρ' αὐτῷ μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττόμενός δ' αὐτῷ δόξαι τὰ τοιαῦτα κατεμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς αὐτοπτοις, καὶ ὑφ' ὑποίαν τ θεὸς τ βασιλέα τιμῶν αὐτὸ ποιῶν. ἤδη δὲ πλείους γεγένηντο οἱ κρανεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπικει θεραπεύοντες, καὶ τῶν ἡρῴδου ἐκ τῆ δοκεῖν κατ' εὐοιαν τὰ τοιαῦ-

τὰ τοιαῦτα λέγειν ὑπαγόμενοι. Ϛ τούτων πολυπραγμονούντων καὶ πίστεως ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ φύσεις πρὸς μισοπονηρίαν ἀφορμὰς προσελάμβανον. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις ἐπὶ κατ' ἐπήρειαν ἐξέπιπτον, Ϛ ἡ μητρυιὰ καὶ ἀπάνθρωπος, Ϛ τὸν πατέρα φανερὰς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους οὐ δίκαιον ἐλέγχειν ἐπιβουλὴν. ἅπερ ἅπαντα κακοήθως ὑπὸ τῷ πρεσβυτῇ τῶν ἀντιπάτρου κακοφυλακτούμενα, καὶ μειζόνως πρὸς τὸν ἐκ δόλου ἐξαγγελλόμενα, προσέβαινεν οὐ μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν τῆς οἰκίας στάσιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς ταῖς ἐγκοτίαις, καὶ ταπεινούσης βαρύνομενος, τοὺς ἐκ τῆς Μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν ἀνιπάτρου παρεῖχεν. καὶ τέλος ὑπηθεὶς, ἐπισπάσηται τὴν ἐκείνου μητέρα. καίσαρι γὰρ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ συνίστα σπουδαιότερον. ἀγρίππᾳ μὲν οὖν ἀνιόντι εἰς τὴν ῥώμην, μετὰ τὴν διοίκησιν τῆς ἀσίας δικαιωθέντι γεγυμνωμένῳ, πλούσας ὅσον τῆς ἰουδαίας, Ϛ συντυχόντων μόνον τὸν ἀντίπατρον ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀπάγειν μετὰ πολλῶν δώρων, καίσαρι φίλον ἐσόμενον, ὡς τὰ ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρεῶσθαι παντάπασιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειράκια.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ἀντιπάτρου διατρίβοντος ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων δίκας ἐποιεῖτο αὐτῷ κατηγορήσων.

ΠΡὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρωτεῖον ἔδοξεν ἀντιπάτρῳ προκόπτειν καὶ τὴν ἀποδημίαν. καὶ γὰρ ἐν τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπισταλκότος ἡρώδου, τοῖς φίλοις ἄδηλος ἦν. ἤχθετο δὲ τῷ μὴ παρεῖναι, μηδὲ ἔχειν ἐξ ἀκαίρου διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐλπίδας μεταβολῆς τῆς παρούσης εἶναι καὶ καθ' αὑτὸν ἀξιοῦντα δικαιοκρατεῖσθαι εἰς τοὺς ἐκ τῆς μριάμμης φεύγειν. ταῦτα δὲ διὰ ἐννοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἐκεῖ προμηθείας, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκεῖνον ἐπιστολὰς ἐπεμπεν, ὡς ἐπὶ τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἀδελφῷ, συνεχῶς ἐπιστέλλων. φοβούμενος μὲν, ὡς ἐκ παροινίας αὐτοῦ. τὸ δὲ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὸν οὖσαν ἐμπορδούμενος, ἕως εἰς τοῦτο προήγαγε τὸν ἡρώδην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὴ ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν δὲ τῷ κατοκνεῖν εἰς τοιοῦτον ἐκβῆναι πάθος, ὡς μήτ' ἀμελῶν, μήτ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι, χρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τῷ παίδων κατηγορεῖν αὐτὸς καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐκβαίνη πάθος, ὃ Ϛ δι' μέγεθος τῆς ἀτοπίας ὑποπτον ἦν. ὡς δ' ἀπῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην ἐβούλετο μὴ μέχρι τῆς ἀκυλίας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐπιῤῥώμενος. ἐλθὼν δὲ εἰς λόγους, Ϛ καιρὸν αἰτησάμενος διὰ μεγάλους οἷς ἐδόκει δυσυχεῖν, παρεσκευάσατο μὴ τὰς παῖδας, πάντα δ' ἦν ὑποψίας, Ϛ τῆς ἀπονοίας, Ϛ τῆς ἐπιχειρήσεως, ὡς ἐκθεσμοτέρου τοῦ πατρὸς ἔχουσιν ἅπαντα ζόφον ἑαυτοὺς ἀκότους μισεῖν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, Ϛ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὡμοτάτῳ τρόπῳ. ἐβεβαιοῦτο. ὁ δ' οὐδὲ θνήσκων ἐξαναγκὴς μᾶλλον ἢ κείσῃ ἐβεβαιοῦτο τῷ ἡγεμονεύοντι πρὸς αὐτὸ δυσκεκτήτῳ ἐβεβαιοῦτο καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοι. τοῖς δ' οὐκ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ μὴ ταύτης στερεῖν τὸ μὴ τὴν ζωὴν ἐλαττον λόγος, εἰ μόνον δύναται τὸν πατέρα συνηθῆναι. οὕτως ἄχθιον τι μὴ μισοῦσι ἐντεθηνέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκαθῆναι

A captabant: cúmque per multas eásque inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quam ántè occasionem illis præbebant. nã & lacrymæ sæpe eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias; & matrem interdum inuocabant, patrémque iam apertè vt parum æquum amicis incusabant. quæ omnia malitiosè ab Antipatri coniuratis obseruabantur, móxque affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouen-
B tes domesticum dissidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæsari etiam sæpè pro eo scribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis
C muneribus tradidit Romam ducendum, & reciprocandum in Cæsaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus.

Cap. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.

D

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum molestè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem se præberet erga Mariamnes filios. Hæc assiduè cogitans non desistebat à proposito: & absens quoque per literas exacerbabat patrem in
E eos, quasi de incolumitate ipsius solicitus, sed reuera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus esset adolescentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timerétque ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quò
F postquam peruenit, non inuentum ibi Cæsarem Aquileiam vsque persecutus est: & cùm venisset in colloquium, rogasséque vt de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coràm filios accusauit insolentiæ tentatíque veneficij, conquerens eò processisse illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cùm sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinquendi cum successorem, qui in pietate erga patrem sit constantior.
G illos verò etiamsi principatus non accedat, cõtentos esse patris exitio, idque etiam cum suæ vitæ periculo quærere: tam immane ac sceleste odium inueteratú esse in corũ animis. Eã calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi

aperire Cæsari, & autes eius talibus inquinare sermonibus. & quo tandem suo merito? quáve iniuria? aut quomodo eos æquum putare, vt quem ipse principatum longo tempore per multa pericula quæsisset, eius non sinant esse dominum, nec liberam potestatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem pro merito, vt ad hoc præmium spectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maximè cùm saluo naturæ iure ne fas quidem sit illis cogitare tale aliquid. neminem enim posse affectare parentis regnum, nisi qui eiusdē optet interitum, quandoquidem viuo non detur succedere. Se quidem nihil passum illis deesse eorum quę regiis liberis ab amantissimo patre præstari conueniat, non ornamenta, non ministerium, non delicias, coniugia quoque procurasse illustrissima; alteri suæ sororis. alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum sit, ne post talia quidem ausa patria se potestate in eos vsum; sed ad communem benefactorem Cæsarem adduxisse, & decedentem ex iure vel patris violari, vel regis per insidias appetiti, ex æquo se cum eis apud talem arbitrum disceptare, rogare tamen ne impune sit illis tantum facinus, néve ipse cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat post tam nefarios conatus solem inspicere, & impunitatem auferre post proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina postquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæsare, adolescentes qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata causa toti in fletus effusi sunt, nullius quidem tantæ impietatis sibi conscij, grauem tamen accusatorem patrem sustinentes: quòd neque decorum esset contra eum liberè dicere, neque tutum causam suam deserere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miserationem sibi quærentes, & hoc ipso soliciti, ne viderentur perturbante conscientia, defensionem sui expedire non posse, cùm potius iuuenili imperitia & consternatione impedirentur: quod tamen Cæsaris prudentiam non latuit. adeóque omnium quotquot aderant mouebant misericordiam, vt ne pater quidem accusator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

CAP. VIII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obseruauerunt & illum iam flecti & Cæsarem, cæterósque partim condolentes sibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander versa ad ipsum patrem oratione, sic aggressus est obiecta diluere: Pater, quàm benuolo sis erga nos animo, satis declarat hoc ipsum iudicium. Si enim aliquid triste de nobis statuisses, nunquam ad omnium seruatorem nos adduxisses. poteras enim vel pro regia, vel pro patria potestate insontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc testem ac arbitrum facere, seruate volentis argumentum est. nemo enim

A ταῦ ἐξηγεῖδη καίσαρι, ἢ μεμάφη αὐτὲ τὰς ἀποκ τοιούτοις λόγοις. καί τοι τὸ μὲν εἶπσαν παθόντες ὀξ αὐτὲ δυχερές; ὅτῳ τίνι ἢ μέμφον) βαρύνοντες; πῶς δ' οἷόν) τ' δίκαιον ἦν αὐτὸς ἐαπίσατο πολλοῖς κόποις ἢ κινδύνοις ἀρχὴν, ταύτης οὐκ ἐᾶν κύριον εἶ). κρατεῖν τε, ἢ δίδυαι τῷ κατ' ἀξίαν; ὡς ἢ τὸ γε μὴ τῆδ ἄλλων ἄθλων δυσσεβείας ἐκπίδη) τῷ μέλλοντι ποτὲ ὑμήσεδ τοιέτῳ δ' ὑπομελείας τε ἢ δ' ἀμοιβῆς τυγχάδ ὕσης ὑπὸ τυχόντων. ὅτι δὲ μηδὲ δυσεβὲς αὐτοῖς ἦν τὸν πολυπεσεγμονεῖν, δῆλον. ὁ γὰ ἀεὶ τὸ σῶμ τῆς βασιλείας ἐνδυμούμ@, συγκαταλήζεται τὸν θάνατον τῷ γηρηκότος, μὴ ὃν ἄλλως οὐκ ἔξιν τὴν ἀρχὴν ἀπολαβεῖν. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλδομένοις, ἢ βασιλέως παισὶν οὐχ ὑστέρησεν, μέχρι τῶν ὑποδοδοὺς, οὐ κόσμον, οὐχ ὑπηρεσίαν, οὐ τροφὴν, ἀλλὰ καὶ γάμους τοὺς ὑπισημοτάτους παρεχῶδαι, τῷ μὲν, ἐκ δ' ἀδελφῆς, ἀλέξ ἀνδρὶ δὲ τὴν ἀρχαλάε τῦ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον οὐδὲ ὑπ' ἐκείνοις ἦν ἔχειν ἐξουσίαν τοῦτο κατ' αὐτῶν χρησόμ@ ἀγαπᾷ ὑπ' τὸν κοινὸν διαιτήτην καίσαρα, ἢ παρελθόμον αὐτὲ πᾶν δέος ἢ πατὴρ αὐτοῦμ@ ἢ βασιλεὺς ὑπεβουλδόμ@ δικάσαι, κείσεσι ἐπημία παρεσκεύαζ. δῆλον μὲν τοι καὶ παντὶ παντὸς αὐτὸν ἀπειρότατον γηρᾶδαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, οὐδ' ἐκείνοις λυσιτελεῖν τοὺς ἐφ' οἷς ἐπιθυμήδησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ τῷ δικαδ' ἦν ἐργῳ μέγιστα τῆδ αὐθεντῶν ἐκ δράσαντας ἢ πεισομόνους. ταῦτα Ἡρῴδης ἐμπαθῶς ἠπάσατο κἀδὲ καίσαρι τοὺς αὐτὲ παῖδας. τῶν δὲ νεανίσκων ἐδὲ μὲν κλαίοντ@ διάκρυα ἢ σύγχυσις ἦν, μᾶλλον δ' ἐπὶ καταπεπτωκόσιν Ἡρῴδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γὰ ἔξω τῆς παιδὸς ἀσεβείας γηρᾶδαι, τὸν λόγον πιστὸν εἶδεν ἐκ τῆ συνειδότ, τὸ δ' ἐκ τῦ πατρὸς ὑπὸφέρεδαι τὰς ἐγκλήσεις, δυσαπολόγητον, ἅσπερ ἦν ἦδεσαν, οὐκ ἐχρήσαντο τοῖς οὐδὲ τῦ κ) παῤῥησίαν λόγου τῦ πρὸς τὸν κρατοῦν, εἰ μέλλοιεν ἐκφύγειν ἀεί ποτ κ) παρὰ δὲ ἐλέγχειν πεπλασμόνον. ἐκ' αὐτῷ δὲ τῷ ἐ ἀνάγκη λέγειν, ἢ δάκρυα, ἢ τέλος εἰ μηδ' ἡ συμπάδεια ἐκαδιδοτον μὲν εἰ δόξειεν ἐκ τῦ συνειδότος ἠπορῆδαι, ῥᾳδίαν δ' οὐχ ὑπερομόνην τὴν ὑπολογίαν ἐκ τὸ νεότητος ἢ τὰ ἀχῆς ἧς ἐπεπόνδεσαν. οὐ μὲν ὁ καίσαρ ὑπέβλεπεν αὐτοὺς ὡς εἶχεν ἑαυτὸν ὑποπίπτ τὸ μὴ κ) συνειδέναι ἀτεπόταγον, ἀλλὰ ὀξ ἀπιθείας ἢ μεξιότητος ὀνειδίζειν. ἐλεγχοί τε ἐπῆγόντο τῶν παρῶν ἰδίᾳ, ἐ τὸν πατέρα ἐλπίσαντες ἀληθεῖ τε πάθη συνεχόμ@.

Κεφάλαιον η'.

Ἀλεξάνδρου διάλογος, ἢ δίλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ δ' συνέδη τὰ μὲν ἔξω πως, ἢ παρ' ἐκείνοις, ἢ ἐνδὸν ἢ καίσαρος, ἢ τ' ἄλλων δ' ἔτι μᾶλλον, ἢ τοῖς αὐτῶν συνδιαφερόντως, ἀπαντῶν δ' συναλγούντων, διάτοις αὐτ' ἀλέξανδρος, ὑπολαβόμενος αὐτ, ὡς πρὸς ἰδίαν δίλλαγὴν τοιάδε, ἢ πρὸς πατέρα εἶναι, ἢ μὴ τὸν τυχόντ ἀγῶνα ἀγωνίσασθαι, ἢ παρ' αὐτὸν ἢ κρῖσιν. οὐκ ἂν γὰ εἶν δυχερὲς ἐτυχόντες ἐφ' ἡμῖν, ὅπ ἢ πάντα συζόντα παρήκαμες ἢ γὰ ἐξεῖν, παραύσης μὲν ἐξουσίας ἐκ βασιλεῖ, παρεύσης δ' ἐκ πατρὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἐπεξιόν. τὸ δ' ἐκ ῥώμ ἄγειν, ἢ τῶν ποδῶν κατάτομα σαίζοντες ἂν ἐδὲν γὰ ὑπο-

ὑποκλεῖσαι πρὸ θεραπεύμενος, εἰς ἱερὰ καὶ ναούς. A
τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. οὐ γὰρ ἂν ὑπομείναιμι ἔτι
ζῆν, εἰ τοιοῦτον ἡδικήκειμεν πατέρα πεπιστεύμενοι. καὶ
μὴ πρὸ τοῦ τὸ σὸν κεῖνο χεῖρον, αὐτὸ τὸ τεθνάναι μηδένα ἀ-
δικοῦντας, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτεύομενοι. εἰ μὲν γὰρ
ἐν λόγοις ἦν ἀληθείας ἡ παρρησία μακρότερον καὶ σὲ
πεῖσαι, καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν. εἰ δ' οὕτως ἡ διά-
βολη κρατεῖ, θεὸς τοῖς ἡμῖν ὁ νῦν ἥλιος. ὅτι τί δεῖ βλέ-
πειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φαίαν βασιλείας B
ὅπη δυνεῖν, δ' κηρὸς εἰς νίους αἰτία, καὶ τὸ θεραπεύειν
τὴν τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐν δ' ὠρώτης τὴν νεῶ
ἀτυχίαν ὀξυβαλίζεσθαι. βλέφον δὲ εἰ μὴ καινὰ τοῦτα
καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσῃ γὰρ
οὐδὲν τὸν βασιλεύοντα, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητὴρ
αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πάντας ὑποπτους εἶ τὸ πατρὸς
ὑπεξούλους δοκεῖν. ἀλλ' οὐ τὸ ὕποπτον θεὸς τοιαύ-
την ἀσεβῆσαι ἀρκετόν. εἰ πάντα δὴ τις ἡμῖν εἰ τοῦ πάλαι-
ται τοιοῦτον, ᾧ καὶ τὰ μὴ πιστὰ πίστιν εἴωθεν ὑπὸ δι- C
ερχείας λαμβάνειν; φαρμάκου δὲ δεῖγμα δὸς ἐλέγχειν
δωρεαταί τινες, ἢ σωμοσίαν ἡλικιώτου, ἢ διαφθορὰν
οἰκετῶν, ἢ γράμματα καὶ σοὶ γεγραμμένα; καίτοι τού-
των ἕκαστον ἐὰν ὅπῃ μὴ γλυκάνωσιν ἐν διαβολῆς ἐ-
πιλάθῃ χαλεπὸν γὰρ οὐχ ὁμονοοῦν οἶκον ἐν βασιλείᾳ
καὶ τὰ ἀρχηγεῖα συμφύλοις δυσσεβείας, συμβαίνει,
πολλάκις αἰτίαν γλυκεῖαν τοῖς ποιητοτάτοις ἐλπίδων,
δι' ἃς ἢ δι' μίαν ὑποψολὴν ποιεῖν κακοηθείας. ἀδίκη- D
μα μὲν ἦν, οὐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς δὲ διαβολὰς, πῶς
ἂν λύσαιμεν, ὁ ἀκουσόμενα μὴ θέλων; ἐλαλήσαμέν τι μᾶ
παῤῥησίας; οὐκ εἰς σε, τοῦτο γὰρ ἦν ἄδικον, ἀλλ' εἰς τοὺς
οὐδ' ὅτι λελάληται μὴ σιωπῶντας. τὴν μητέρα τις
ἡμῶν ἔκλαυσεν; οὐχ ὅτι τεθνήκει, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ
κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. ἀρχῆς δὲ τιθυμεῖ-
μεν, ἧς εἶχε μᾶλλον ἔρωτα τὸν πατέρα; ἢ κἂν θέλοιτε; εἰ μὲν E
εἰσὶ τῶν παῖδες βασιλέων ἄφαρ εἰσὶν, ἡ κενοσπουδοῦ-
μεν; εἰ δ' οὐκ εἰσὶν, οὐκ ἐλπίζομεν; ἢ σὲ διαχειρισά-
μενοι κρατήσειν τῶν βασιλείων θεσπεσδικήσαμεν, οἷς
οὔτε γῆ βάσιμος, οὔτε πλωτὴ θάλαττα μὴ τοιοῦτον
ἔργον. ἢ τὴν ἀρχομένων δυσέβειαν, καὶ θρησκείαν ἅπαν-
τος ἔθνους, ὧν ἐχρῆτο αὐτοκτόνους ὑπὲρ τῶν θεαμά-
των, ἐς τὰ ἀμώτατον ὑπὸ σῶν κατασκαφῆναι ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ καὶ τὴν ἄλλων κατεφρονήσαμεν, ἐ-
δυνάτο τις φονῶσας, ἀπημώρητος ὤφειν, ζῶντος
καίσαρος; οὔτ' ἀσεβεῖς οὕτως ἐγνώμεσας, οὔτε ἀλο- F
γίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοὶ κακοὺς εἶχεν. εἰ δὲ
μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ὑπουλὰς διείσεις, τί σοι
θεὸς πίστιν αὐτάρκης τοιαύτης δυσεβείας; ἢ μητὴρ
τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνην, ᾗ παρεξύνῃ ἡμᾶς
ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν ὑπολαμβάνειν βου-
λόμεθα, λόγον δ' οὐκ ὑπὸ δίχεται τὰ μὴ γλυφόμενα,
ὅπερ ὑπὸ τῶν πάντων διαπότῃ καίσαρι μεσιδίοπ
ἢ πάντα καλῶν, συνπέμπειν ταύτην τὴν συνθήκην, εἰ G
μὲν ἀύποπτον ἐξ αὐτῆς ἀληθείας τὸ θεὸς ἡμᾶς δέ-
σθαι ὑπολαμβάνῃς ὦ πάτερ ζήσομεν, εἰ δ' ὕπως μὴ
δύνῃς. δέδοικα γὰρ τὸ μεγάλων κακῶν καὶ φόβους αἰ-
τία. παρούσης γὰρ πρὸς ὀργὰς, σὺ μὲν σεαυτῇ καὶ σαυτὸ
δ' σεβείᾳ μᾶλλ, δόσομεν ἂν λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἐχθὲς
ὁ βίος ἡμῖν τίμιος, ὡς ἔχῃ αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ ἢ δίκαι-
ου. τοιαῦτα δὲ λέγοντος, ὅτ' ἐμέσαρ ἐδὲ θεσπεσ-

ad fana ac templa adducit quem velit perdet
quod sanè causam nostram aggrauat, qui qu
dem ipsi nos indignos vita censemus, si fuit
nenda sit læta erga talem parentem pietatis c
pinio. quanto enim satius mori innoxios, qu
tanti sceleris suspectos viuere? Quare si ver
tati satis patrocinari poterimus, felices nc
vel tuo iudicio, vel cuaso discrimine. Quo
si vincit calumnia, superuacaneum fuerit no
solem hunc cernere. quid enim hoc non amo
ta suspicione profuerit? Videtur quidem i
nostram ætatem affectati regni crimen com
petere, & probabilius hoc facit infelicis ma
tris calamitas. Sed vide obsecro, an non iden
crimen in quemuis nostri similem torque
ri possit. Nihil enim prohibet quicunque re:
habeat liberos defunctæ matri superstites, eo
in suspicionem vocare, quasi patri struant in
sidias. Sed suspicio non sufficit in impietati.
crimine. age proferat qui potest argumentur
tentati facinoris, quod aliquam fidem calum
niæ valeat astruere. Poteritne quisquam indi
care venenum paratum, aut coniurationem
cum æqualibus, aut corruptos precio famulos,
aut scriptas contra te literas? cùm tamen ho
rum singula interdum de nihilo fingat calum
nia. Grauis enim res est dissidens inter se regia:
& spes principatus, quem tu ais pietatis præ
mium, sæpe ad nefarios conatus praua ingenia
perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci possumus. calumnias autem refellere apud
obturatas aures quî possumus? Sed liberius
quasdam voces iecimus. At non in te pater,
quod nefas esset, sed in eos qui quicquid au
diunt, effutiunt. Matrem aliquis nostrum de
fluxit. at non quia mortua sit, sed quia etiam
post mortem, à quibus minimè debuit, malè
audiat. Principatum affectamus quem pater
obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij con
tigerunt, sicut re vera contigerunt, an non co
natus noster est superuacuus? Sin minus, certè
sperare licet. Ante interfecto ab his expectari
posset successio, quos post tam atrox facinus
nec terræ laturæ sint, nec maria? Quid subdi
torum pietas, & totius gentis religio, tulisset
scilicet parricidas scelere parto regno potiri,
& sanctissimum à te instauratum templum in
gredi? Quid, si cæteros contemneremus, posséne
quicunque interfector tuus pœnam euade
re incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti
neque tam stultos, sed infortuniores fortè quã
tuis etiam rebus est conducibile. Quòd si neq;
quod accuses, habes, neque quicquam depre
hendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fi
dem facere? Quia mater periit. Sed illius fa
tum cautiores nos potius quàm irritatiores
debuit reddere. Potueramus plura pro nobis
afferre, sed quid opus est excusare quæ nunquã
facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare,
& nunc nostro arbitro, hoc tantum peti
mus, vt si re vera de nobis suspiciones pote
ponere mi pater, viuamus quantumuis infe
lices. quid enim miserius quàm temerè insi
mulari criminis grauissimi? Sin à nobis ti
mere tibi pergis, tua pietate salua: nostramet
sétéria dãnemur. nec enim vsq; adeò chara no
bis est vita, vt eã cum autoris molestia retinere
velimus. His verbis & Cæsar ne antè quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus non sine regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenúmque in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & B præ mœstitia humẽtes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremò Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. C Periniquum enim esse habere eum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuũ amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres vtrinque diligentius coleretur pietas. Post hãc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus qui aderãt tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post D actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes c c c. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, libertam potestatem permisit eligendi successorem quem- E cunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cùm ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quàm diu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam repetit. Quo absente Trachonitæ, non parua ditionis pars ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigãtes cùm appulisset F Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius gener egregiè refellisset obiecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratáque humanitate Cæsaris, & aliis rebus quas illos quoque scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicósque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

πιστεύων τῷ μεγέθει τ᾽ ἀβολῆς, ἐπὶ μᾶλλον ἐξαλλάττεσθ, & συνιχὲς εἰς τὸν ἡρῴδην ἀπέβλεπεν ὁρῶν κἀκεῖνον ὑποδυσχωρώμενον. ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν, ἐπεπλώκει, καὶ φθόνῳ τῷ αὐλικῷ ἡ λόγος ἀβασθετὸς, ὑπὲρ φόνου ἐποίᾳ τ᾽ βασιλέα. τὸ γὰρ ἄπιστον τ᾽ ἀβολῆς & τὸ φθονεῖσθαι τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλπίδων, ἐπαναπαῦτο βοήθειαν ἐπὶ μᾶλλον ἐπιδιδὺς & τῷ λόγῳ δεξιὸς ἦ μὴ φρονήσεως ἀπέτυχεν ἀλέξανδρος. ἐπὶ δ᾽ ἐκείνοις ἔτι ταύτην ἔνιμα κλαίουσι μὲν ὅμως ἦ συὶ κατηφείᾳ πρὸς τ᾽ γῆν νενευκόσιν. ἐπὶ δ᾽ ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτ᾽ ἐπῄδετο δῆλα κατηγορηκέναι, δεῖ τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. καίτοι ἐπὶ μικρὸν ὑπέχων, τοὺς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς δόλου δοκοῦσιν, αὐτόγε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους κατὰ πάντα παρασχεῖν τὸν πατέρα, ὡς μηδὲ ὑφορᾶσθαι τὸν ἐπ᾽ αὐτοῖς λόγον. ἡμᾶς δὲν ὑπερμεγάλῃ πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελοῦσα, ἀλλάττεσθαι τοῖς παισίν. ἃ γὰρ εἰ δίκαιον, ἐπὶ δὲ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα κῆ τ᾽ ἐξ αὐτῆ δύναται ἢ τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέροις ἐ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παροξύναι ἢ τὴν δύνοιαν, ἐν ᾧ τὸ παρόντες ἐκάτεροι τ᾽ ὑποψίας ἀπολωλοὺ ὦμοι, ἐπειδὴ πλείονι φιλίᾳ ἀλλήλοις ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι τοιαῦτα παθεῖν, εἴδοσι τοῖς νεανίσκοις ἐκείνων ἢ βλωθυμίων ὑποπτεῦσαι ὅτι δίκης φεύγοντας λαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας, ἠσπάζετο παρέκαστον ἐν μέρει φιλήσας, ὡς ἕκαστον τῷ φθάσαντα συγχανόντων, ἐλθόντες ἐπὶ δεῖπνον, ἀπαθῆ γλυκὺ. τότε μὲν οὖν διαχαρισάμενοι καίσαρι, μετ᾽ ἀλλήλων ἀπέστησαν, καὶ συὶ αὐτοῖς αὐτόπαιδος ὑποκειμένῳ ἐφησθῆναι ταῖς διαλλαγαῖς. ἐν δὲ ταῖς ὑστέραις ἡμέραις ἡρῴδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τεσσαράκοσιοις ταλάντοις, θέας τε καὶ διανομὰς ποιούμενος τῷ ῥωμαίων δήμῳ. καίσαρ δ᾽ αὖτῷ τῶ μετάλλου τῶ κυπρίων χαλκοῦ τιμὴν ἡμισείαν ἀπέδοσθαι καὶ τῆς ἡμισείας τιμὴν ὁπημέλησαι ἐδωκεν, & τἆλλα ξενίαις, καταγωγαῖς ἐτίμησεν, & ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν αἱρῆται τῷ παίδων διαδόχου καθιστάναι, ἢ καὶ διανέμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς τιμῆς εἰς πάντας διελόμενος. ἐκείνῳ ᾗ ἤδη θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, οὐκ ὀπιζέψειν ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν. ὑπὸ τούτοις ἐπανῆει πάλιν εἰς τὼ ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντ@ δὲ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέστη τῆς ἀρχῆς, τὸ μὲν τὸν τραχῶνα, καὶ τούτους οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χειρωσάμενοι, πάλιν ὑπακούειν ἐπηνάγκασαν. ἡρῴδης ᾗ πλέον συὶ τοῖς παισὶν, ὡς ἐνῆν ἐτο καὶ χιλιχίαν ἐν ἐλαούσῃ, τῇ μεγάλῃ νομαρχίᾳ νεῶ σεβαστῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῆς καππαδοκίας ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ἐπὶ δίκαιαι φιλοφρόνως, ἡδόμεν@ ὅτι ταῖς τῶν παίδων διαλλαγαῖς, καὶ τῷ τὸν ἀλέξανδρον, ὃς εἴχετο αὐτῷ θυγατέρα τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι. δωρειαί τε αὐτέδοσαν ἀλλήλοις, αἷς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν ἡρῴδης, ὅτι ἰουδαίας ἐλθὼν, καὶ χαίρων ἐν τῷ ἱερᾷ, θεῖ τῷ πανηγυρίων κῆ τῷ ἀποδημίαν διαλέγετο, τῷ καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφρονήσεσθαι, καὶ τἆλλα διεξιὼν ὅσα κῆ μέρος αὐτῷ πεπραγμένα συμφέρειν ἡγεῖτο κῆ τοὺς ἄλλους εἰδέναι, τέλος ὅτι καθεστῶσα τῶν παίδων κατίσχυε τὸν λόγον τοὺς θεῖ τ᾽ αὐλικῶ, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν πρὸς καλῶν, κῆ τοὺς

καὶ τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν ὑποδεχόμενον βασιλέας ἡγεῖσθαι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμμης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν δὲ τῷ τότε πάντας ὑποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δοκεῖν, μήτε γήρᾳ ὑποδιζόμενον, ἐν ᾧ τοῦ χρόνου τὸ πρὸς ἀρχὴν εὐπειθέστατον ἔχειν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ὑπηκόοις ἐλαττούμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παῖδων ἄρχειν. τοὺς τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς σφᾶς βλέποιεν αὐτὸν, ἀτάραχον ἴφη τὸν βίον ἕξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν ὑπὲρ ὁμονοίας ἐξ ἀλλήλων ἔσεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφίησιν ἐκκλησίαν τοῖς πλείοσιν ὡς ἀρίστα διειλεγμένος, ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῆς ἐλπίδων ἃς ἐδεδώκει τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριστο πολλὰ, καὶ νεωτέρων ἐφίεμενα.

A nuncians filios post se regnaturos. primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se vnum respicere, & pro rege habere atque domino, non obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & subditi in officio continentur, & liberi. milites quoque cum suis ducibus si se vnum respiciant, felicem vitam acturos absque vllis perturbationibus. His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secius. iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

B

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἡρώδης ὑπὲρ καισαρείας κτίσ.

CAP. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

C ΠΕρὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συντελείαν ἔλαβεν ἡ καισάρεια σεβαστὴ ὑπ' αὐτοῦ οἰκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς τέλει ἐλθούσης αὐτῷ τῆς ἔλης κατασκευῆς, ἐκπεσούσης δὲ τῆς προθεσμίας εἰς ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐν ὀλυμπιάδος δ' ἑβδομηκοστῆς πρὸς ταῖς ἑκατόν. ὑπ' οὐδεμιᾶ δὲ πρότερον πρὸς τῇ καθιερώσει μείζων ἑορτὴ, καὶ πολυτελέστατα κατηγέλκει μὲν δὴ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις πᾶσιν ὑπηκόοις. ἀνετίθει δὲ καὶ τοῦτον τῷ ἀγῶνα καίσαρι, καὶ πενταετηρίδα παρεσκεύασεν ὁμοίως ἄγειν αὐτόν. ὁ δ' αὐτῷ πᾶσαν τιμὴν εἰς τοιαῦτα ἐνδεικνύμενος, ὑπὸ τῆς οἰκείας διετέμνετο τιμῆ φιλοτιμίας ὑπερβαλλομένης. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος ἰουλία, τὰ πολλὰ τῆς ἐκεῖ πολυτελείας ἀπέσειλεν, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα σεσημειώμενα, τῶν πανταχόσε. συνελθόντος δ' εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλείονος καὶ θεωρείας, καὶ προσδοκίας, ἃς ἐπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόνθεισαν ἀνάγκας, ἅπαντας ὑπεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ ξαπίζαις, καὶ διωκισμένοις ἑορταῖς τῆς πανηγύρεως. ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ὑπὸ τῆς θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν τὰς εὐφροσύνας, καὶ τιμὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς ὕστερον ἡγεῖσθαι τιμὴν μεγαλοψυχίαν αὐτῷ. εἰς πάντα γὰρ ἅπερ αἱ ὑπηκοΐαι, ἐφιλονείκει τιμὴν τῷ ἤδη μεγεθυνθῆναι ὑπὲρ εἰκόνα. καὶ φασὶν αὐτὸν τὸ καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ὑποδίοι τὰ τῆς ἀρχῆς ἡ μὲν τῆς οὔσης ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας, ἄξιον δὲ εἶη καὶ συνείας ἁπάσης, καὶ ἀγύπνου τιμὴν βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τιμὴν πανήγυριν ταύτην, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην ἀνήγειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον εὔυδρον καὶ χώρην ἀρίστην φυτοῖς ἐκλέξας, ποταμοῦ τε ῥέοντος τιμὴν πόλει αὐτῇ, καὶ καλλίστου κύκλῳ μέγεθος τῷ φυτῷ περιειληφότος ἄλσους. ταύτην δὲ ἀντίπατρος ὁ πατὴρ, ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον ὄντα τῇ μητρὶ χωρίον ὑπερέχοντα οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διαφέρον, καὶ κατηγωγαῖς ἥδιστον, ἐκάλεσεν πύργους. φασὶ δὲ τὸ τῷ ἀδελφῷ

D Er idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno VIII. supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarū comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatū rex suo sumptu magna ambitione vndecunq; curauit conuehi, multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Iulia, & mittente permulta preciosa ex Italia, vt omnibus computatis sumptus ad D. talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à diuersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersoriis & mensis & continuis hilaritatibus dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuiis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quæque maiorem admirationem sui facerent: fertúrque ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quòd maior quàm pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atque Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidū extruxit in cāpo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plātis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidū, & luco circundante pulcherrimarū arborū. hāc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde castellū matrē suā nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulū imposuit, communito egregiè, & instructo amœnis domiciliis. nec fraterni affect°

oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phasaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichùtinam condidit, quà itur ad septentrionalia: quo factum est, vt circumquaque situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phasaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quòd Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæsare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus vrbem maximam habitantibus secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius subdiualem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus quo splendidius & sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum. ediuerso si iniurias eius & sæuitiam in subditos etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia. atque ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunque ab vna causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: quare quod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliquando malè quærere. Deinde sciens se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile, neque enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaque abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem tolleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter sæuiebat nõ aliter quã in hostes, nullo cognatorũ aut amicorum discrimine, quòd

μνημεῖα δι' ἃ τὴν μεγαλοψυχίαν πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν αὐξήσει τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀνασήσας, οὐδὲν ἐλάττω τοῦ κτίσαντος φάρου, ὃν προσηγόρευσε Φασάηλον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέγας ὄντα, καὶ μνήμης τοῦ τετελευτηκότος δι' ἃ τὴν προσηγορίαν. ὁμώνυμον δὲ αὐτῷ, καὶ πόλιν πρὸς τῷ ἀπολωνᾶ τῆς ἱεριχουντίας ἔκτισεν, ἀπότομον κτὶ βορραῖ αἴροντα, δι' ἧς καὶ τὴν πρόσχωσαν ἔρημον οὖσαν ἐργοτέραν ἐποίησεν τοῖς ὑπομένουσιν τὴν οἴκησιν, Φασαηλίδα καὶ ταύτην καλέσας. τὰς δὲ ἄλλας δι' ἃς εἰς πόλεσιν, εἴτε συνεχῶς, καὶ κατὰ τὴν ἑλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ἀποδημήσας τύχοι. καὶ γὰρ πλείοις λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευάς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ὑπομέλειαν τὴν προτέρων ἀκλειποτάτων, ἄφθονα χαρίσασθαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα, καὶ δι' ἃ σημειότατα τὴν προαιρέσεων αὐτοῦ, ῥοδίοις μὲν τὸ τοῦ Πυθίου ἀνίσησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτίσμασιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀντιοχεῦσι δὲ τοῖς ἐν συρίᾳ, μεγίστῃ πόλει οἰκοῦσιν, διὰ κτὶ μακρὸν τμήσει πλατεία, ταύτην αὐτὴν σκιὰς παρ' ἑκάτερα, ἐκ λίθου τοῦ ὑπαθρον ὁδὸν ξεστοῦ κατασορέσας, πλεῖστον εἰς κόσμον, καὶ τὴν τῶν οἰκούντων διαχρησίαν ὠφέλησεν. τὸν γε μὴν ὁλυμπιάσιν ἀγῶνα, πολὺ τῆς προσηγορείας ἀδοξότερον ὑπ' ἀχρηματίας διατεθειμένον, πρωϊότερον ἐποίει, χρημάτων προσόδους καταστήσας, καὶ πρὸς θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐκσεμνοποίησεν τοῖς πανηγύρεσιν. διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διὰ παντὸς ἀγωνοθέτης ἁπάντων πλείστοις ἀειγράφη. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπάρκεσθαι θαυμάζειν τὸ διεστὸς τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, καὶ τὰς δαπάνας ἀποβλέψωμεν, ἃς ἐποιεῖτο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἄν τις αὐτὸν καὶ τὴν ἔλαττον τοπικὸν ἡρνῆσθαι μὴ σωφρονεῖν διεφερωτάτῃ κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δὲ εἰς τὰς πικρίας, καὶ ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς ἀρχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαρατήτητον τοῦ τρόπου, νικηθέντα θηριώδη δοκεῖν, καὶ πάσης μετριότητος ἀλλότριον. σχεδὸν καὶ διάφορον πνὰ καὶ μαχόμενον ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γεγένθαι τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' οὐχ οὕτως ἔχειν, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὤν, καὶ τούτου τοῦ πάθους πλήρης ἰσχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἴπου μνήμης εἰς αὖθις ἢ κτὶ τοῦ παρὸν δόξης ἐλπὶς ἐμπέσοι. ταῖς δὲ δαπάναις ὑπὸ δυνάμεων χρώμενος, διὰ γενέσεως ἐγένετο χαλεπὸς ἐν τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς οὓς ἐδαπάα πολλὰ γινόμενα, καὶ ποιεῖσθαι ἐξ ὧν ἐλάμβανε ἐποίει. καὶ σωφρονοῦντες ἐν οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενοι ἑαυτῷ, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν. οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. αὐτεφιλονεικεῖ δὲ τοῦ δύσνοια αὐτοῦ δι' ποιείας ἀφορμὴν ποιούμενος. εἴ τε μὲν οὖν τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ἐξομολογούμενος, ἢ δίξῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ φρονεῖν, οὐκ ἱκανὸς ἑαυτῷ κεκτῆσθαι ἐλπίετο, καὶ διεξῆλθον ὁμοῦ συγγνώσεις, καὶ φίλοις, ὅσα πολι-

πολεμίοις τιμωρούμενος, ἐκ τῶ μόνος θέλειν τετιμῆσθαι τοὺς τοιούτους ἀμάρτιας ἀναλαμβάνων. μάρτυρον δέ μοι τούτου τὰ πάθοις ὅτι μέγιστον ἔδει αὐτὸν λιπεῖν, τὸ γενόμενα κατὰ τὰς κρίσεις καὶ ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐθεράπευεν τοὺς κρείττονας, τούτους καὶ αὐτὸς ἠξίου θεραπεύεσθαι, καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ἔφετο παρέχειν, τῆ ὁμοίαν σπουδὴν ἐνδείκνυσθαι. τὸ γὰρ μὲν Ἰουδαίων ἔθνος ἀλλοφύλοις νόμῳ θεοὺς τιμᾶν τοιαῦτα, καὶ συνειδέναι τὸ δίκαιον αὐτῆ τὰ θεοὺς δίκαιον ἡγαπηκέναι, διόπερ οὐκ ἂν αὐτῆ κεχαρισμένον ὂν μὴ δυνατὸν εἰκάσειν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ἐπιτηδεύμασιν, κολακεύειν τὴν βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία δὲ αὕτη μοι δοκεῖ τὸν ἡγεμόνα ἔδει μὲν τοῖς οἰκείοις, καὶ συμβούλοις ἀμάρτιας, ἔδει δὲ τοῖς ἔξω, καὶ μὴ θεραπεύοντας δίκαιος.

Κεφάλαιον ι'.

Πρεσβεία τῆ ἐπὶ κυρήνης τῶν ἀσίας Ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

Τοὺς δὲ κατὰ τὴν ἀσίαν Ἰουδαίους, καὶ ὅσους ἡ θεὸς κυρήνην λιβύη κατέχει ἐπάκουε αἱ πόλεις, τὸ μὲν θεάτρων βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχομένων, ἐν δὲ τῷ τότε δι' ἐπηρείας ἔχοντων τὸ ἑλλήνων αὐτοὺς, ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ὅπλ μέρεσι. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πρέσβεις οὐδὲν ἧσσον τοὺς τὸ ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς καίσαρα, καὶ ἔδει τούτων. ὁ δ' αὐτοῖς τιμὴ αὐτὴν ἰσοπόλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ὧν ὑπετάξαμεν τὰ αὐτόγραφα μάρτυρα ὁ θεοδόσιος. ἡμῖν δὲ ἔχοντι ἐκ πολλοῦ οἰκεῖως. καίσαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν Ἰουδαίων διαφέρειν δοκεῖ μόνον οὐ τῆ σεμνοτέρῳ καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ θεοσεβοῦμενῷ, καὶ μάλιστα ὅπ τῷ ἐμοῦ πατρὸς καὶ τοκέως θεοῦ καίσαρος θεὸς τὸν δῆμον τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῆ ἐμῆ συμβουλίᾳ μὴ ἀκαμψίας γνώμη δῆμε ῥωμαίων, τοὺς Ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς καὶ τὸν ταῦρον αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρήσατο ὑπὸ ὑρκανῶ ἀρχιερέως θεῶ ὑψίστω, τά τε ἱερὰ εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἀπαίτεσθαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχέυσιν ἱεροσολύμων, ἑτήσιας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σάββασιν, ἢ τῆ μεθ' ἑαυτὴν παρασκευῆ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐὰν δέ τις φωραθῆ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἔκτε σαββατείου, ἔκτε αἰδρανὸς εἰς αὐτὸν ἱεροσύλου, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐπιζημίωσαι εἰς τὸ δημόσιον τῶν ῥωμαίων. τὸ τε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῆ, ἵνα δὲ ἐμὸς εὐσεβείας, ἧς ἔχω θεοὺς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ἵνα γαίου μαρκίου κηνσωρίνου, καὶ τοῦτο τὸ δόγμα, κελεύω ἀναθεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ ἡμιθέντι μοι ὑπὸ τῆ κοινοῦ τῆς ἀσίας ἐν ἀρτύμη. ἐὰν δέ τις φωραθῆ τὰ θεοφρημίαν, δώσει δίκην ἱερείας. ἐγνώσθη ἐν τῷ καίσαρος ναῷ. καίσαρ κορβανᾶ φλάκκω χαίρειν. Ἰουδαίοις ὅσοι ποτ' ἐν εἰσὶ δι' ἀρχαίαν συνήθειαν εἰώθασιν χρήματα τὰ ἱερὰ φέρειν τοὺς, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο ποιεῖσθαι. καὶ ταῦτα καίσαρ. ἀγρίππας δὲ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίων τῶν τρόπον τῶν. Ἀγρίπ-

solus vellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæterísque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

Cap. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

Asiatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earũ regionum ciuitatibus, qui cùm à priscis regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cúmque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum aliis. cuius rescripti exemplar subiicimus, quo testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cęsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet: Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus sicut vtebantur tempore Hyrcani Pon. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: licereque eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam ix. in parasceue. Quòd si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. popu. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quòd si quis cõtra decretũ ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudęis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibẽte liceat. Hæc Cęsar. Agrippa quoq; pro Iudæis scripsit in hũc modũ. Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. A S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæis sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus B scripsit Flauio Libyæ præsidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolymam: conquesti sunt nūc apud me, vexari se improborum quorundam sycohpantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardinorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morē collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Iul. Antonius procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudęi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem D Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patriis legibus & moribus, primitiásque suo quemque arbitratu pietatis ergô conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogauerúntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine prohibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt quòniá scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostendere eis iam inde maiorum ętate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patriis moribus, imò illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebriùs inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in F his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tam Græcis quàm barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nósque omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. τὴν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀπὸ φερομένων ἱερῶν χρημάτων, ἣν δημήλφαι, Ⓒ φυλακὴν, βούλομαι τοὺς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους ποιεῖσθαι καὶ τὰ πάτρια. τοὺς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τῶν ἰουδαίων καταφρόνοντας τ' εἰς τὰς ἀσυλίας βούλομαι δοθῆναι καὶ παραδίδοσθαι τοῖς ἰουδαίοις, ὡς δικαίως ἀπαιτῶσι οἱ ἱερόσυλοι. ἔγραψε δὲ καὶ σιλουκιανῷ τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασιν μηδὲν ἀναγκάζῃ ἰουδαίους, ἐγγύας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυρηναίων ἄρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρήνῃ ἰουδαῖοι ἀφ' ὧν ἤδη ὁ σεβασὸς ἔπεμψεν εἰς τ' ἐν λιβύῃ στρατηγὸν τὸ τότε ὄντα φλάβιον, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς τ' ἐπαρχίας ἀπομνημόνας ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἔστιν αὐτοῖς πάτριον, ἐνέτυχόν μοι νεῶν ὡς ὑπό τινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν ταῖς φοραῖς τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. εἰς ἅπασι καθιστάναι καὶ μηδένα ζῆτον ἐνοχλουμένους, καὶ ἃ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηται τῶν πόλεων τοῖς ταῦτα ἀποκεκριμένοις, καὶ ταῦτα διορθώσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάϊος νορβανὸς φλάκκος αὐτοκράτωρ σαρδιανῶν ἄρχουσιν χαίρειν. καὶ σαρ μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἀπ' ὧσιν καὶ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε ὅτι κἀῖσαρ κἀμὲ οὕτως θέλω γίνεσθαι. οὐδὲν ἧττον καὶ ἰούλιος ἀντώνιος ἀπὸ ταύτης ἔγραψεν ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδοῖς φεβρουαρίοις δικαιοῦντῶν μοι ἐν ἐφέσῳ ὑπὲρ εἰς αὐτὸν καίσαρα τὸν σεβασὸν καὶ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε αἷς ἕκαστος αὐτῶν ἐν τῆς ἰδίας θεοσεβείας εἵνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορεύωνται, πτεῖν ἀπεμποδίστως. ἤ τοιν τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τὸ σεβασὸν καὶ ἀγρίππαν δοθεῖσιν τιμῶ γνώμῳ βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς τὸ σεβασὸν καὶ ἀγρίππαν βουλήμασιν, συμπίπτειν αὐτοὺς χρῆσθαι καὶ ποιεῖν καὶ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν παρέθεμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων θεσέξεων ἀναγραφαὶ τὸ πλῆν εἰς τοὺς ἕλληνας ἰόνας, δ' εἰκὸς αὐτοῖς ὅτι πάσης μᾶς ἀθωθεν ὀλιγυχάνοντας, οὐδὲν τῶν πατρίων συνηθῶν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων θεάτρειν, ἀλλὰ καὶ συνεργοὺς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς τὸν θεὸν τιμῶν. ποιοῦμαι ὁ πολλάκις αὐτῶν τὴν μνήμην ὀλιγαλλάττων τὰ ἡμῖν καὶ τὰς ἐμπυρίας ἀλογίσους ἡμῶν τε καὶ παλαίου μύσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενος. ἔθεσιν μὲν γὰρ οὐδὲν ὅτι ἡδύ, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται καὶ πόλεις, ἐν ὅπῃ πολλὴν ἐγνωμόφης τὴν διαφορᾶς. τὸ δίκαιον ὁ πᾶσιν αὐθρώποις ὁμοίως θεῖον δυσὶ λυσιτελέσαι, ἕλλησίν τε καὶ βαρβάροις οὐ πλεῖσον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν μᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, δίνες καὶ φίλους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, καὶ δίον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν βαπτιδίμμεν οἴεσθαι τὸ ἀλλόξενον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς καλοκαγαθίαν βαπτιδείως ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν ἅπασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῆς αὐθρώπων βίον. ἐπαισίμμι δὲ ὅτι τὰ σωτηρίᾳ τῆς ἰσοτιμίας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'. A

Ως σπορῶν χρημάτων ἡρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν δαυίδου τάφον.

Ο γὰρ ἡρώδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἰς τὰ τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀνηκοὰς ἐπ' ἄκρον ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύς, ἀνοίξας τὸν δαυίδου τάφον ἀργυρίου λάβοι, ξιφιλία τάλαντα, καὶ χρυσῶν πολὺ πλειόνων καὶ ἐπ' ὠναμίοις εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τὰς χορηγίας, ἐκπλείονος ὡφ' ἑαυτοῦ δι' ἐνδείας εἶχεν τὴν ὁπλοχάρισιν. ἐν δὲ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται θεάματος δυσπάρμβολον ἅπασι μὲν ἐν τῇ πόλει φανερὸς ἦν, παρειληφὼς δὲ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀποθέσιμα μὲν ἦν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλὰ, ὧν ἀείλατο πάντα. ἀπουδὴν δ' εἶχεν, ὅπως λεπτότερον τοιοῦτος τὴν ὄρυξιν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς αὐτὸς δαυίδου, καὶ σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτοῦ τοὺς δορυφόρους διεφθάρησαν, φλογὸς ἐνδοθεν εἰσπνεύσαντος ἀναπτόησις ὡς ἐλέγετο. φόβος δ' αὐτὸν ἐξῆλθε, καὶ τοῦ ἱλασμοῦ ἕνεκα μνῆμα λιθίνου πέζας ὅλης τοῦ σώματος κατασκευάσας πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ τοῦτο νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος, ἃ μὲν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ ἀφῆκεν τὸν θεασάμενον. ὡς δ' ἄλλα τε τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὰρ τῷ βασιλεῖ, καὶ σὺν αὐτῷ καλουμένως ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπουργίαν αὐτῷ γράφει, μόνον ἀπ' ὄμφου τὸν θεὸν ἀνέκλειπε αὐτῷ φρονεῖν. πολλὰ γὰρ ἐμφανῶς ἀδίκων αὐτὸν κατασκευάζων, καὶ μὴ πάσης αὐτοῦ ὑπερυπτόμενος, ὃς γε καὶ ἐμβριάμενος θανάτου, καὶ τῶν παίδων αὐτῷμως τῇ βασιλεῖ πεφαλμένων, εἰς δ' ὑπόψιν αὐτῷ ἀγαγὼν βουλόμενος, ἐκείνης τὴν ἀσέλγειαν, καὶ τῶν νεανίσκων ὑπόνοιαν καταψεύδη. καὶ ὡς τὰ πάντα ἐν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πρὸς ἀληθείαν δικαίως τῷ βασιλεῖ, ὥστε τὸ πρέπον εἰκονιάζων, ὑφ' ὧν ἔπαθεν ἐκεῖνος ἀσεβημάτων ἀπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλὴν αὐτοῦ ὡς ἔφην ἔχει συγγνώμην. ἐγὼ δὲ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς δὲ ἐκ γένους ὄντες εὐθὺ τοῦ ἀσαμωναίου βασιλέων, καὶ ὡς τὰ τοιαῦτα τιμῆς τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαι πρὸς αὐτῷ οὐκ εὐφρεπὲς ὑπολαμβάνοντες, καθαρὰς καὶ δικαίους ἐπιθυμοῦμεν τὰς πράξεις, πολλοὺς μὲν τῶν ἐγχωρίων τῶν ἐκείνου βασιλέων ἔπη δ' ὑφ' ἡμῶν ἔχοντες, τὸν δ' ἀληθείαν πρὸ ἐκείνων τετιμηκότες, ἵν' ὅτι δικαίως ἐγκρυβῆναι τὰ παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρώδης δὲ ὡς τὸν ὁπλοχάρισιν ἵνα ἐποιήσατο τοῦ τάφου, χαίρων ἐδόκει πρὸς τὸν κατ' οἰκίαν, εἴτε δὴ μυήμασι δηλοῦσθαι εἰς ἃ μάλιστα καὶ πρότερον ἐσπουδακὼς, πλοίῳ ἡμιόλιος πρὸς αἰπήσους ὀχυρώσεις, εἴτε καὶ τὸ τύχης ἐν ἐκείνοις τὸ ἐπιθυμητὸν ποιούμενος, ἐν οἷς τὸ κατ' αὐτὸν αἰτίας αἰσχρὸν οὐ μικρὸν πᾶσιν παρεῖχε. ὡς δὲ σὺν ἀσφαλείᾳ αὐτοῦ τὰς συμφορὰς ἐπιωτικάνας. ἔσπευσε γὰρ ἵππων ἐμφυλίου πολέμου κατὰ αὐλῶν, καὶ μίσει πρὸς ἀλλήλους ἀναπαρβαλλομένων ὡς διαβολαῖς. ἐστρατηγεῖ δ' ἀεὶ κατὰ τὴν ἀδελφὸν αὐτοκράτορος, δοκοῦς ὢν, ἐξωθεν μὲν, ἐφεδάλλειν αὐτοῖς τὰς αἰτίας, ὡς πολλάκις ἐπαλλαγμένου τόπον λαμβάνειν, ἵν' ἡ τὸ διακοῦν ὦσιν πᾶσιν αὐτοῖς πρὸς τὰς ὁπλοχάρισας ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ ζόφῳ παντελῶς ἐκκρεμασθῆναι τὸ πατρικὸν μόνος γὰρ ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα πρὸ τῶν παιδικῶν ἡ

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Dauidis subyit.

HErodes multum pecuniarum domi foríſque profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit, recluſo Dauidis ſepulcro tria millia talẽtorũ argẽti extuliſſet, ſupereſſéque multo plura, quæ poſſint quantumuis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cùm priùs accuratè cauiſſet ne hoc reſciret popul⁹, aſſumptis tantùm amicorum fidiſſimis. depoſitas tamen pecunias non inuenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his inuitatus ad diligentiùs ſcrutandum, interius proceſſit vſque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. vbi duos ſatellites amiſit, erumpente (vt fertur) ex aditis flamma contra progreſſos temerè. quo caſu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum ſe in aditu ſepulcri monumentum è candido marmore cõdidit ſumptuoſiſſimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius tẽporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu regis, præter decorum id factum exiſtimans: ídque more ſuo fecit. Viui enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. quin & multa eius apertè iniuſta facinora aut alia ſpecie afficta fucauit, aut quantum potuit occultare ſtuduit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios ſpecioſam cauſam aſtruere conatur: illam impudicitiæ, hos inſidiaru patri paratarum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iuſtè rex geſſit nimiis extollens laudibus, contraria verò diligenter excuſans. Sed illi ob quam dixi cauſam danda venia, non tam ad poſteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum ſuo regi ſcribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Aſamonæos reges contingimus, & ſacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res geſtas exponimus, ſalua reuerentia poſterorum regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habẽtes cum ipſorum quoque venia. Cæterùm Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſiue diris vltricibus in eam partem incumbentibus, quæ iam ante malè habebat: ſiue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri poſſit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello ciuili ſimile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios inuolués illos falſis criminationib⁹: ipſe patrociniũ eorũ ſæpe ſimulabat, vt approbata ſua benuolentia facilius iuuenes clã poſſet opprimere: atq; talib⁹ verſutiis circũueniebat patrẽ, vt putaret hũc ſolũ incolumitatis ſuę curã gerere. quapropter

etiam Ptolemæum procuratorem suum rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit consilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & infestum eum redderent his, quos exosos regi esse ipsorum interetat. Mariamnes verò filij rem indies ferebant ægriùs, propter nobilitatem indignantes suo loco se dimoueri ac deterioribus cedere, & tantùm non in ordinem redigi. Quin & vxores ipsorum eisdem laborabant passionibus; quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo prosequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd insolentiùs se erga filiam eius gereret. ea nupta erat Aristobulo, quam ille sibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat à discordia. habebat enim priuatã causam suspicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam insanum, vt oblatam sibi à rege in coniugium filiam fastidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum à se tot beneficiis, & penè regni socium, non respõdere pietate mutua, & infortunæ̃ se fratrem existimans: & cùm non valeret Pherorã ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phasaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuisse fratris cupidines, conquestus de repulsa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta est. Tum Ptolemæus Pheroræ consulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi resipiscat, propter quẽ stultum sit priuare se regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc sibi vtile, quod iam antè calumniis appetitus veniam à rege cõsecutus fuerat, mulierem iam filij matrem ex se factam ablegat: & regi pollicetur ducturum se filiam eius alteram: condixítque diem xxx. ad celebrandas nuptias, iureiurando interposito nihil sibi posthac cum ablegata fore commercij. elapso autem præfinito tempore intantum amori succubuit, vt non staret pollicitis, & rursum reuoluereturad pristinam mulieris consuetudinem. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, sed sæpe iaciebat voces quasdam, signa alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occasionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iámque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarũ turbarum accideret, commissis inter se necessitudinibus quas natura volebat esse carissimas: Nã & Salome infensa Mariamnes filiis ne filiam quidem nuptam Aristobulo adolescentum alteri sinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda secreta coniugum colloquia: & si quid vt assolet, offensiuncularum incideret, exacerbans multis suspicionibus. quo factum est vt secreta eorum expiscaretur omnia, & puellę quoq; iuuenẽ exosũ redderet. illa verò in matris gratiã sępe narrabat, quòd illi quoties soli essent, crebrã mentionem Mariamnes facerẽt, & odiosè de patre loquerẽtur,

A κῇ Πτολεμαῖον, ὃς ἦν αὐτῷ διοικητὴς τῆς τε βασιλείας πραγμάτων καὶ παντὸς σωτὴρ, καὶ μὴ τὸ ἐκείνου μηδὲν ἄνευ τοῦ ἐπιτρόπου βουλεύεσθαι, καὶ πάντα τὰ πάντα ἦσαν αὐτοῦ, καὶ πρᾶγμα ὕστατον θέλοιεν, μὴ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὴν βασιλέα τῷ ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. εἰ δ' ἐκ τῆς μυριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διέκειντο, καὶ τὴν ἀτιμίαν ὑπὲρ δυσχερείας οὐκ ἔφερον παρεύσμφοι, καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἵγε μὲν γυναῖκες, ἡ μὲν ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ ἀρχελάου Γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τὴν σαλώμην, κατά τε τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα διάθεσιν, καὶ τῷ πρὸς τὴν ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑβριστικώτερον διακεῖσθαι. συνῴκει μὲν γὰρ ἀριστοβούλῳ, τὴν δ' ἰσοτιμίαν αὐτῆς, ἀξιοπαθοῦσα γλαφύρα. δ' οὐ τέρας οὐδ' ταύτης ἐλεύθερον ἐμπεπωκέναι, οὐδ' ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς φερώρας ἔξω τυραννίδος ἦν, ἰδίων δὲ ὑπόνοιαν ὑποψίας τὴν μίσους εἶχεν. ἐμπεπόρηκει μὲν γὰρ εἰς ἔρωτα δουλοδούλης αὐτῷ γυναικὸς, ἥτλητο δὲ τῆς αὐθεφόπου μεμνῆσθαι ὅτι τοσοῦτον κρατοῦμενος, ὡς αὐτῷ καὶ τῆς τοῦ βασιλέως εἰς ὑπηθείσης θυγατρὸς, τὴν μὲν ὑβρηφανῆσαι, πρὸς ἣν τὴ δ' ὕλῃ τὸν νοῦν εἶχεν. ἤχθετο δ' ἀπιμαθὴς ἡρῴδης τῷ πολλὰ μὲν δι' ἐργετῆσαι τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει τε καὶ κοινωνὸν ἔχειν τῆς βασιλείας, οὐχ ὅμοιον εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κἄν τῷ πρεσβυτέρῳ δυσχεραίνειν ὤκτο. καὶ τὴν μὲν κόρην μὴ τυχὸν φερώρᾳ διηγᾶσθαι, παιδὶ φασαήλου δίδωσιν. αὐτὸς δ' ἥκων διελθόντος οἰόμενος ἤδη πεπαυμένην τὴν ὀργὴν τὰδελφῷ, ὡς τῷ πρώτην ἀπᾶτο, καὶ τὴν δευτέραν ἠξίου λαμβάνειν, καὶ πρὸς μὲν ἐκάλειτο. φερώρᾳ δὲ συμβαλὼν πτολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀτιμίας καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττᾶσθαι, δεσπόζειν μὲν αὐτὸν τῆς διανοίας τῆς τοῦ βασιλέως, ἄπορον δὲ κρατεῖσθαι τῆς ἀπορίας καὶ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυπουμένου, τῷ καὶ πρότερον ἐν ὀλιγωρίᾳ γεγενῆσθαι τῷ μὲν ἀδελφὸν ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχειν, δὲ πεπαῦσθαι. βασιλεῖ δὲ ὁμολογήσειν τὴν δευτέραν αὐτῷ θυγατέρα, καὶ ζιακοσίων ἐπὶ μέσαι συνέσεσθαι τοῦ γάμου, συνεπομνύμενος εἰς ἀδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὸν ἀποπεμφθεῖσαν ἥξειν. διελθούσης δὲ τῆς ζιακοστὸν, τοσοῦτον ἦν ἤδη τὸ ἔρωτος, ὥστε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δὲ διαπελεῖν ὅτι τῇ πρώτῃ. ταῦτα φανερῶς ἤδη τὸν ἡρῴδην ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ διαφέροντες παρ' αὐτῷ, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως ἀφορμὴν τῆς πρὸς φερώρᾳ διαβολῆς ἐποιοῦντο. διέλειπεν δὲ οὐκέτι τὰς ἡμέρας οὐδ' ὥρας, καθ' ἣν ἀζεμεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι προσεπίπτων καινὸν ἀγωνισμάτων συγχυῶν καὶ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους παροξυσμῶν. τοῦτο μὲν γὰρ ἡ σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους οὖσα τοῖς ἐκ μυριάμμης, οὐδὲ τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν ἀριστοβούλῳ πατρῴῳ τῷ νεανίσκῳ εἶναι τῆ τοῦ γάμου πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγειν ἐπὶ λαλήσαν κατ' ἰδίαν αἰσθανομένη τὴ μητρὶ ἑαυτῆ, κἄν τοῖς προσεφέρεσθαι, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δ' ὧν αὐτὴ μὲν, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάνθανεν, δύσνουν δὲ τὸν παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποιήκει. χαλιζομένη δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγε ὡς μάντιν αὐτὴν ἡγούμενοι μὲν ἐρωτῶντες ἐκεῖνοι τῆς μυριάμμης, ἐσυγκαθ δὲ τὸν πατέρα

συγχὰς

συνεχὲς ἢ δέοιτο εἰ τύχοιεν αὐτοὶ περὶ τῆς ἀρ-
χῆς, τὰς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ὑφορᾶ-
σθαι μὴ γραμματεῖς κατασήσῃ. ἁρμόσει γὰρ
εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νῦν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φοβεῖ-
σθαι παιδείαν ἐπιδεδασμένον. τὰς δὲ γυναῖκας εἴ ποτε καὶ
ταύτας εἴδοιεν τὸν μηδὲν κόσμου μετειληφυίας, αἰτὶ
τῆς παρούσης ἀβελτηρίας, ἀπαλλαγὴν οὐκ ἔχειν ἡμι-
φιεσμένας καθειργνύσθαι, μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπειν ποτέ.
ταῦτ' οὖν ἅπαντα ἀπηγγέλλετο δέδοικε τῆς σαλώμης τὸ μι-
σεῖν, κἀκείνος ἤκουεν μὲν ἀλγεινῶς, ἐπειρᾶτο δ' ἀπο-
δοῦναι. ἐκακοῦτο δὲ ταῖς ὑποψίαις, καὶ χεῖρον αἰεὶ γι-
νόμενος ἅπασιν ἐπ' πάντων ὠργίζετο. ἐμέλλε δὲ τότε
μὲν ὀργισθεὶς τοῖς παισὶν, ἀπολογησαμένων ῥᾳόν-
ως εἰς τὸν κρείττω ἐτράπετο, ταῖς δ' ὀξὺς πολὺ χεῖρον ἐφέρε-
το πρᾶος. ἡ γὰρ Φερώρας ἐλθοῦσ' εἰς τὸν Ἀλέξανδρον,
ἔχουσα τὴν ἀρχέλαου θυγατέρα γλαφύραν ὡς ἐδηλώ-
σαμεν, σαλώμης ἐφ' ἑκάστοις ἀπηχούσης, τὸν Ἡρῴδην
ἐπτοῆσθαι τὰ τῆς γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσαρεγέ-
ρετον αὐτῷ τὴν ὀργὴν εἶναι. τοῦτο μὲν οὖν ἐκεῖνος ἀκού-
σας, ὡς τὸ νεότητος, καὶ ζηλοτυπίας ἐξεκαίετο. καὶ τὰ
μὲν τῷ πατρὶ εἰς τὸν παῖδα γινόμενα παρ' Ἡρῴδου,
πολλάκις δὲ ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὅτι τὸ
χεῖρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑποψιῶν ὧν τὸν σύνεσιν, τὰ λό-
γοις. οὐκ ἐκαρτέρησέν τε τὴν ὀδύνην ἢ φερόμενος,
ἀλλὰ ἐλθὼν πρὸς τὸν πατέρα, κατηγόρει τὰ ὑπὸ
τῆς Φερώρα ῥηθέντα μὴ δικαίων. Ἡρῴδης δὲ πολὺ
μᾶλλον ἐπαθὴς ἠγρίαινεν, καὶ τὸ σὸν αἰχμὴν τῆς
ὀργῆς ἐψυσμένον ἐφέρετο, ἐτεταράκτο, καὶ πολ-
λάκις μὲν ὠδύρετο τὴν πενίαν τῶν οἰκείων, οἷς εἰς αὐτὸν
ἠρώμην, οἵων τυγχάνει μεταπίπτων ἢ τῆς Φερώρα, καὶ
προσοφλήσας, κἀκεῖσε ἀπὸ τῶν ἐπῶν, εἰς τὸ τῆς ἀπό-
ξεως καὶ περιττῆς ἦλθε χαριεσίας, ὡς τοιαῦτα μὲν σοὶ
ἐμοὶ νοήσας, τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; τί δ' οὐχ ἑαυτὸν ἐπὶ σὴν ὑφαίρε-
σιν ὡς βλασφημίας ἐσοχετεύσας, τοὺς σοὺς λό-
γους τοῦ παιδὸς ἀφεῖσιν ἐγκαλῶν, ἐβλαβὲν ἢ κὴ φάρμακον
αὐτοῖς ποιήσας τῆς σῆς ἀπωλείας; τῆς δὲ αἰ ἐ. μὴ δαι-
μόνων ἀλαθῶν ἐτύχομεν ὡσαύτως ἐδόκει ὁ παῖς, οὐ ἔχειν τὸ πα-
τέρα μὴ πίστασθαι δέδοικε τοιαύτην ὑποψίαν; πότερον ἢ λό-
γον εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ
δοκεῖς κἢ ἢ γενήσεσθαι; τί δ' σοι βούλεται τὸ μισεῖν τὰ
τὸν αὐτὸν, κἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, πρὸς μόνων τὴν κατ' ἐμοῦ
βλασφημίαν, δύνοιαν ὑποκινάσας, ἢ περὶ τῶν λεχθέν-
των, ἃ δ' σῆς ἀσεβείας οὐ κὴ νοήσας, κὴ δέδοικε; ῥᾴδιον κάκι-
στος εἰς ἀνθρώπων κὴ ἀδελφὸν ἐπίβουλος. ἢ σοὶ μὴ ἡ συν-
είδησις αὐτὴ συνέσεσθαι, εἰσὶ ἢ νικᾶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, μήτε
ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν, κὴ μείζονος ἀνθρώπου ἢ τυχεῖν εἰ-
σὶν δίκαιος. τοιαῦτα μὲν ὁ βασιλεύς. Φερώρας ἢ ἐπ'
αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλοὺς, σαλώμην ἔφη ταῦτα συν-
θεῖναι, κὴ παρ' ἐκείνης εἶναι τοὺς λόγους. ἡ ὡς μόνον ἤκουσεν,
ἐτύγχανεν ἢ παροῦσα, πιθανὰς αἰτιάσασα, ὡς ἐδέησεν εἶπ
αὐτὴ τοιοῦτον, Φ ὅτι δέδοικε ὀργὴν ἔστιν ἅπασιν εἰς μῖσος ἀ-
γαγεῖν αὐτὴν ἢ βασιλέως, κὴ πάντα τρόπον αἰρεῖν δέδοικε ἢ
δύνοιαν μὲν ἔχει περὶ τὸν Ἡρῴδην αἰεὶ προγινώσκουσα
τοὺς κινδύνους, ἐν δὲ τῷ παρόντι καὶ μᾶλλον ὑπο-
βαλλόμενα. μόνη γὰρ αἰτιᾶσθαι τὸν ἀδελφὸν ἐπ-
βάλλειν μὲν ἔχει γυναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τὴν
βασιλέως, εἰκότως ὑπ' ἐκείνου μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λε-
γόντων, κὴ πολλάκις μὲν ὑπεδραττομένης τὸ ἔχειν, πολ-
λάκις δὲ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἡ μὲν ὄψις εἶχε τι πρὸς τὸν ἀρτίως πεπονθότα, ἡ δὲ κακοήθεια ἢ ἔρρωτο τὸν ἐν

minarentúrque si principatus ipsis contingeret, reliquarum regis vxorum filios scribas se facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias si quando viderent matris ornamenta vsurpare, pro præsentibus deliciis vestituros se ciliciis, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: quæ ille tametsi permolestè ferret, emendare tamen malebat quàm punire. maximè autem exasperabatur suspicionibus & indies seipso peior, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum responsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: atque se audisse ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyram: nec posse hunc affectum excutere; hoc audito iuuenis zelotypus vehementer exanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspicione concepta ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre cum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit, quamobrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falso tam turpis criminis, multa quærens de suorum malitia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã. Móxq; accersitum Pheroram adortus iurgio: Pessime, inquit, omnium mortalium, eóne ingratitudinis prolapsus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nónne deprehendo tuum propositum, quòd non conuitio tenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus vt ille filius, pateretur patrem suspectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram gladium inseruisse, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluisti, cũ & ipsam oderis, in me tantùm calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ falsa pietate ne cogitari quidem poterant, apage te hinc post tam peruersum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conscientia fruere: ego verò dabo operam vt sim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficiis eos prosequens. Sic stomachante rege Pheroras cùm in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones perfectos esse. Quo audito illa (nam fortè aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamat, non esse hæc sua, & omnes hoc vnum agere vt eã inuisam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantissimam, & præcauentem ipsius pericula. nunc verò etiã maioribus se appeti insidiis. solùm enim autoré fuisse fratri, vt abiecta qua se oblectabat muliercula filiã regis duceret, & hãc esse causã odij. hęc illa loquente, simulque capillos sibi vellẽte, & pectus plangẽte, species quidem negãtis erat verisimilis, sed mala mẽs

dissimulabatur gestu fictitio. Pherorasautem medius tenebatur, ne prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cùm non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione durauit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegauit: collaudatáque filij temperantia, & quòd hos sermones ad se detulisset admodum sero ad curam corporis se contulit. Post hãc contentionẽ malè audiebat Salome, quòd videretur autor huius calũniæ: & vxores regiæ malè ei volebãt, quòd scirẽt morosam & variabilem, & pro tẽpore nunc inimicã, nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia verò eius administrabat Syllæus vir callidus ætate florens & corporis specie. hic cùm propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eã adhibuit: compertóque esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa quæ deteriùs quàm antè tractabatur à fratre, & nonnihil tacta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cùm per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa, quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus scisciscitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent quò tenderent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob causam reuersus, & collocutus de hac re cum Herode, postulauit vt Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cùm ille ad sororem retulisset, percõtando an ei nubere sit animus, mulier facilè assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accenseretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc nõ sustinuit, lapidandum se dicens à popularibus si faceret: atque ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores regiæ, dicentes eam consueuisse cum Arabe. Et puellam quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato è Costabaro, mutauit sententiam persuasus à Pherora, negante adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquiùs censente vt ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchię dominiũ. quod vbi is persuasit, impetrauit prioris offẽsæ veniã. Mutatis igitur spõsalib. puella data est nuptũ adolescẽtulo, addita c. talentorũ dote. Nec interim cessabãt turbę domesticę, imò augebãtur etiam

τὴς γλυκυμόρους ὑπάρξεσιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δ' Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν δ' ἄχθιμον εἰς ὁπολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὡμολογήκει, ἀκοῦσαι δ' οὐ περὶ τοῦ δόλου. ἐγίνετο δ' ὅπι πλεῖον ἦτο σύγχυσις, καὶ τὴν λόγων εἰς ἀλλήλους ἄμιλλα. τέλος δ' ὁ βασιλεὺς τὸν τ' ἀδελφὸν, καὶ τὴν ἀδελφὴν μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν μὲν ἐπαινέσας τ' ἐγκρατείας, καὶ τὸ θεὸς αὐτὸν αἰνεσθεῖν τοὺς λόγους ὀφεὶ τ' ὥρας ὡδὶ θεραπίαν τῷ σώματι ἐχρῆτο. τοιαύτης δὲ τῆς μάχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουσεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτῆς δ' ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ ὡδὶ τὴν βασιλέως γυναῖκες ἔχθιστα φίσῃ δυσερεστάτην εὐδύαι, καὶ μισουμένην ἄλλοτ' ἄλλαι κατὰ κρυφὴν ἔχθεσι καὶ φίλαι. ἔλεγον οὖν ἀεί τι πρὸς τὸν ἡρῴδην κατ' αὐτῆς, καὶ τί συμπνοὴ ἔτι μεῖζον ἤγαγὸν τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν. ὧν μὴν δ' ὁ τῆς ἀραβίας βασιλεὺς ὀβόδας ἀπεσήμαινε καὶ ἀθῶς τὴν φύσιν, σύλλογος δ' αὐτῷ διάκειται πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. οὗτος τοίνυν χρείας οὐκ ὀλίγας ἐλθὼν ὡς τὸν ἡρῴδην, συνεκέπτυσε τὴν σαλώμην, καὶ τὸν νοῦν ἔσχε πρὸς αὐτήν. γνώσκων δ' ὅπι καὶ χρεία τυγχάνει διειλέγετο. σαλώμη δὲ καὶ χρόνον ἤδη πάλαι φερομένην ἐφ' ἁρπαγῇ τὸν ἀδελφὸν, καὶ τὸν νεανίσκον οὐκ ἀπαθῶς ὁρῶσα πρὸς τὸν γάμον ἄρμοττο, ταῖς τε μεταξὺ φοιτώντων ὅπι τὸ δεῖπνον εἰσφαίνετο πλείω τε καὶ μὴ μέτρια τ' ἐπὶ τῶν ὁμολογίας. ταῦτα δ' αἱ γυναῖκες αἰσθόμεναι τὸν βασιλέα δεδιττόμενοι τὴν ἀχθηδόνα τὴν ἡρῴδην δ' καὶ ἐφ' ἑαυτὸν φέρεσθαι πρόνοιαν ἐτίθεντο, καὶ τηρεῖν ἐξίου ἐφ' ἅ τὸ δεῖπνον, πῶς τὸ πρὸς ἀλλήλους ἔχήκασιν. ἐκεῖνος δὲ, ἀπαγγελλόντων ὅπι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, οὐκ ἀδήλοις ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφότεροι. μὴ τοῦτο, ὁ μὲν ἀραψ ὑπόπτως ὢν ἀπέρει. δεδιὼς δ' ὑὸ μίσους ἢ ζῆλος ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγους ἡρῴδῃ φέρει, ἀξιῶν αὐτῷ τὸν σαλώμης δοθῆναι πρὸς γάμον. ἑστεῶτος δ' οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ὑπῆρξε δ' ἐφ' ἁράβων ἀρχῆς, ὧν αὐτῷ καὶ τῶν ἤδη περίεστι δωρεάν, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. τὸ δ' ἡρῴδου τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ τὸν θανουμένου τ' ἀδελφῆς, οὐ πρὸς γάμον ἐτοίμως ἔχη, ταχέως μὲν ἐκεῖνος ἔπεσε. σύλλαος δ' ἀξιοῦται τὸν ἐγχωρίων τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι, καὶ πρὸ γαμεῖν, ἄλλως δ' οὐ δυνατὸν, οὐχ ὑπομένειν, ἀλλὰ καὶ καταλύειν τὰ πρὸς ἁράβων εἰπὼν, ὡς τοῦτο ἀσέβειαν, ἀπαλλάττεται. σαλώμη δ' ὅπι φερώρας ἤδη δὴ ἐβάλλετο εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γνώσεσθαι πρὸς τὸν ἄραβα. τὴν δὲ πόρῳ διὰ τὰδελφῆς καταπεζεύσειν ὁ βασιλεὺς, ἵν' ὁ μὲν φερώρας οὐκ ἔλαβεν ὡς ἀσεβῶν ἐπλήμμυρε τῆς γυναικὸς, αἰτιούσης σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν ἐκ πρωτοβάρου γνώμην, ὥρμητο μὲν ἐκείνῳ συναπόσεσθαι. μεταπίπτεται δὲ τοῦ τὸ φερώρα τὸν παῖδον οὐκ ἄνουν ὄντα λέγοντος, ἀλλὰ τὴν ἀπολῶν τῆς πρὸς, καὶ δικαιότερον εἶ, λαβεῖν τὸν αὐτῷ πατρὸς τῆς ἀρχῆς ὄντα ἀδελφόν. οὕτω δὴ συγχωρήσειν τ' αὐτὸ, καὶ μετέπιπτον αὖτις. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπ-

μεταδίσης τῆς ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῇ φερώρα μειρακίῳ, φόρτον ὑπολόγῳ ἑκατὸν τάλαντα τ' βασιλέως. οὐκ αἰσθητὸν δὲ τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν ἀεὶ, καὶ μείζους τὰς παρὰς λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτει τοίνυν

οὖ

ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ ἀδ' ὡρίποις χωρῆσαν ἐς τὰς
δυκερείας. ἦσαν δ' ἐν τοῖς τῷ βασιλεῖ δοκοῦσι κάλλος οὐ
μέτριον ἐπουδακόσι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ
δεῖπνον παρατίθη, ὁ δὲ κατακοιμίζειν βασιλέα πε-
πίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. καὶ τὰς ἀγ-
γελίας τῷ βασιλεῖ διαφθαρέντας τούτους ὑπὸ ἀλε-
ξάνδρου τοῦ παιδὸς ὅτι πολλοῖς χρήμασιν. αἰσχρόντι
δὲ ὧδε τὸ γεγυμνώσθαι πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μί-
ξεως, ὁμολογοῦσι. ἄλλο δ' οὐδὲν δυκερὲς εἰς τὸ πατέ-
ρα συνῳδίναν. βασανίζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν τοῖς αἰσ-
χροῖς ὄντες, ὅτι τὸν ὑπηρετοῦσι, καὶ χαριζο-
μένων τῷ αὐτοκράτορι τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσ-
μενὲς πρὸς τὸν πατέρα, καὶ μῖσος ἐμφυτον ἀλεξάνδρῳ.
ὧδε γὰρ οἱ αὐτοῖς ἠρέσθη μὲν ἀπηγωνίσθαι ὡς ἤδη τὸν
τετυχακότα, καὶ τῷ γήρᾳ ὡς κάλυμμα τῶν
χρόνου ποιούμενοι, μελαίνοντα τὰς θρίχας, καὶ κλέ-
πτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δὲ αὐτῷ προσέχοιεν
τὸν νοῦν ὡς ἀφιγμένῳ ἐπὶ βασιλείας, ἵνα καὶ μὴ βουλομένῳ
τῷ παρόντι οὐκ ἄλλος τις ἦ, ταχὺ τὸν πρῶτον ἔξειν
ἐν αὐτῇ τόπον. οὐ γὰρ μόνον δέος τὸ γῆρας, ἀλλ' ἤδη καὶ
τὸ ἀφανισθῆναι ἕτοιμον αὐτῷ τὸ κρατεῖν ἦ. πολλοὶ
μὲν γὰρ τῶν ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεστᾶσιν ἐκ
οἱ πονηροὶ πᾶν ὅτι οὖν ἂν δρᾶν καὶ πάσχειν. τούτων τῶν λό-
γων ἀκούσας ἠρώδης, ὅλος ἐγένετο τῆς ἐπηρείας, καὶ τῶν
δίων, τὰ μὲν εἰς ἰδέαν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δὲ εἰς
ὑποψίαν ἐκ ἀκινδύνως ἐκλαβών. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ
ἀμφοτέρων ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐδεδοίκει μηκέτι
τῆς ἀληθείας συνεσκηνέναι ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυ-
λάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸ καιρόν. ἐνθυμούμενος δὲ ἐν φανερῷ
τὴν ἐρημίαν ἐποιεῖτο, κατασκόπους ἢ τῶν ὑποπτευομένων
διέπεμπεν, ὑποψίᾳ τε, καὶ μίσει πρὸς ἅπαντας ὁμοῦ,
καὶ τῷ ὑποίσειν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλῷ καὶ
τῷ οὐκ ἀξίων αὐτῷ χρώμενος διετέλει. πλέον τε
οὐδὲν ἐῶ, ἀλλὰ μᾶλλον οἰόμενοι μᾶλλον ὡς αὐ
καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτῷ φοβεροί. τοῖς δ'
οἷς οὐκ ἐῶ συνήθεια πλέον ὀνομάσαι μόνον ἐδόκει, καὶ
μέρος δ' ὑπὸ ἀσφαλείας, ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος
τὸ οἰκεῖον αὐτὸν, ἐν τῇ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα
σωτηρίας ἐπ' ἀλλήλους ἐξάπτουσιν, νομίζοντες μὲν εἰ
φθάσας ἕτερος τὸ ἕτερον δοκάλοι, τοῦτ' αὐτῷ πρὸς
σωτηρίαν φέρειν, διαφθονοι δὲ εἴποτε τύχοιεν ὧν ἠ-
ξίουν ἡγεμόνες καὶ τῇ δικαίᾳ αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς
ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη οὖν
οἰκείας τινὰς ἐχθρας ἐπῳήσαν τῇ τοιούτῳ τρόπῳ,
καὶ καταφωρασθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγένοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον, καὶ πάντα ὅτι τοὺς ἐχθροὺς ποιοῦντες;
καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ὧν ἕτερος ἐπιβούλλοιτο. ἦν τε καὶ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ δοκοῦντι τὸ μὴ
προφανῶς ἀμύνασθαι παραιρεῖν ἐπιγίνεσθαι, καὶ ταύτης
τὸ χαλεπὸν, ὡς εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς
τὸ τιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδοξαμένους ἀπηρτί-
ζετο. τοιαύτη μὲν ἦν τῶν περὶ τὴν αὐλὴν ταραχή. πολλοῖς
γὰρ τῶν φίλων ἤδη, ἐς τοῦτ' αὐτὸ προεῖπεν ὡς οὐδὲν ἐμ-
φανίζειν δίον αὐτῷ λοιπὸν, οὐδὲ εἰς τὸ βασίλειον εἰσ-
ιέναι. ταύτην δὲ τὴν ὠμότητα ἐποιεῖτο, καθ' ἣν παρ-
ρησίας ἐλάττονες, ἢ πλείονος ἐνδοσπῆς μεμφόμενοι. καὶ
αὐθρώπων ἦν καὶ γέμοντα, αὐθρας αὐωθεν φίλους αὐτῷ, καὶ πολλὰ μὲν περὶ τὰς βασιλικὰς χρείας, καὶ τὰ πρεσ-
βείας, καὶ συμβουλίας ὀνήσαντας αὐτὸν τὰ οἰκεῖα, συμπαιδεύσαντας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς, καὶ τι μᾶλλον ἢ πρώτων παρρησίας

A à turpibus initiis progressæ vsque ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in seriis regni negotiis vti est solitus. hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati ecquid cum illo habuissent consuetudinis, rem fassi sunt. præterea nullius tentati contra patrem facinoris se esse conscios, admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magísque in gratiam Antipatri fæuientibus aiunt Alexandrum innatum cõtra parẽtem odium alere: hortatúmque eos vt Herodem desererent iam inutilem, facientémque fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio. quin potius sibi adhiberent animũ posituro vel inuicto patre regno debito, expectaréntque breui dignitatem primariam. iam enim non tantùm generis prærogatiuam sibi suffragari, sed instructa etiam ad inuadendam dominationem omnia statutos pro se multos duces militum multos amicos regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipsius gratia. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur ne quid grauius contra se conflatum esset, quàm vt eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palã inquirire: per dimissos clancularios rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: quarum adeò nullus erat finis, vt quo quisq; ei coniunctior esset, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potẽtior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, móxque ad suam securitatem pertinere putabat illorũ interitus. Postremò etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos verti sunt, tutissimos rati qui alios præuenirẽt calumniis, certissimúmque hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se conciebant inuidiam, videbantúrq; meritò retaliandi, & sic accipiẽdi, vt ipsi tractassent alios. Iámque etiam priuatas simultates hoc modo exercebant: móxque deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulò pòst ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne similia posthac faceret, sed contentus erat delatores eorum pari mulctasse supplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Mulis etiam intimis amicis denunciauit ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuertendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regẽ tam legationib. quàm consiliis iuuerant, filiósque eius instituerant, & maiorem cæteris habebãt fiduciam;

amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello verò quòd ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat,& Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset,ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse autoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentiùs. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primùm tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accēdebat hominis sæuitiam:& tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primùm rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent cōscij. illi verò immoriebantur cruciatibus, quòd nihil haberent dicere.atque hoc acrius incumbebatur quæstionib. quòd præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum quidē maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle,quàm à fide erga dominos & amicos discedere,vrgebátque vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus.Tandem vnus è multis tormenta non ferens ait se non semel audisse iuuenem dicere; quoties laudaretur à proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterisque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamēta sibi magis cōcessa quàm beneficia.patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quādo simul inambulent contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire,quòd norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tū regnum postulaturus Romam perfugeret. Inuentæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ,conquerentis de patre,non rectè factum,quòd Antipatro addixisset agros ex quibus ad eum redirent c c. talenta annua, tum verò Herodes probabili, vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione Alexādro comprehenso iubet iniici vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet neque enim excogitare poterat cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbātur,nec verisimile post manifestum parricidiū voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumētum inuenire,solicitéque cauens ne videretur filiū temere damnasse ad vincula,& quæstioni subiiciens honoratiores Alexādri amicos,non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cūq; tota regia tumultu,terrore ac tormētis perstreperet, iuuenis quidam in tali necessitate cōstitutus,dixit Alexandrū Romā ad amicos literas misisse,rogantē vt curarēt se accersiri à Cęsare,

A Τόπον ἐχούσας παρῃτήσατο τότε τὸν ἕνα, ὅτι δημόσιος ὁ παῖς αὐτῷ συνήθης ὢν ἀλέξανδρῳ. ἐμέλλον δ' ὅτου βδελυκτὸς ἐκείνῳ καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς, καὶ τῇ παιδιᾷ συνεφοίτησαν, καὶ τὸν ἐν τῇ ῥώμῃ συνδιέζευξεν ὑπὸ δημίαν. παρῃτήσατο δ' καὶ τούτους, ἵνα ὡς αὐτὸς καὶ χεῖρον. τὸ δὲ τῷ μὴ κατ' ἀνδρῶν οὐκ ἀσήμων ἔχειν τὸν ἄχρι τοσούτων παῤῥησίαν, τὸν τε πιμὼν, καὶ τὸ δυνάσθαι κωλύειν ἁμαρτάνοντας ἀφειμένῳ. διὰ δὲ τούτων ἁπάντων αὖ πάντων αὐτὸς ἀντίπατρος, ὃς

B ἐπειδὴ τὸ γενναῖον τῆς τοῦ παιδὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἐκπαλαι μὲν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει τι προαίνειν εἰ τῷ αὐτύχειν δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. τότε γοῦν τῷ φοβερὸν τὸν ἀνδρόμαχον ἀπηλαθεκότων λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ὡς ἕτοιμος πιστοὺς ἀλέξανδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν εἴ τι κατ' αὐτοῦ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ δὲ ἀπέθνησκον οὐδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δὲ

C διὰ φιλονεικίας αἴτιον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον ἐνόει κακῶς διείσκοιτο. καὶ δεινὸς ἀντίπατρος τὸν μὲν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας αἰσχρὸν εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν δλαβαλεῖν, ὅπως ἐξωθεν δι' ζητεῖν ἐκ πλείόνων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ τὸς ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν παῖδα λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐπαινοῦμεν αὐτὸς τὸ χεῖρον στόμα εἶναι μέγας, καὶ τὸν τοξικὸν δύσχολος, καὶ τἄλλα τὰ φεύγειν ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαντας,

D ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢπερ ἀγαθὰ φύσεως ἔσαν. ἔχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὲν ἅμα φοβεῖται συλλέγειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ὀφᾶσθαι. τοξεύων δὲ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου παρόντος ἐπισκοπεῖν ῥίπτειν. τὸν γὰρ φιλοτιμίαν εἰδέναι τῷ γεγεννηκότι, τοῦτον δυσχεραίνοντα. βασανιζόμενον οὖν τῷ λόγου, καὶ προσημαινόμενος αἴσθεται πρόσωπον,

E προσετίθει ὅτι καὶ συνεργὸν ἔχειν τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φόνῳ ἐκ ῥώμην, ἐπειδὰν τάχ' αὐτῷ προσχθῇ τὸν βασιλέα αἰτησόμενον. διρίζη δὲ καὶ γράμματα τὰ ἑαυτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιῆσαι, αὐτὰ πέζα χώρια δοὺς νέμοντα προσόδου ἑκατὸν τάλαντα φέροντα. ὅτι τούτοις δ' θὺς μὲν ἐδόκει τι πιστὸν ἔχειν ἡ

F δίκη ὡς ἔοικε, κατὰ τῆς τοῦ παιδὸς εὐνοίας. καὶ συλλαβὼν, ἔδησεν τὸν ἀλέξανδρον. αὖθις δ', ὡς αὐτὸς χαλεπὸς ὢν, τὰ μὲν οὐδὲ οἷς ἤκουσεν ἄγαν πιστὰ ὡς, ἀπολογιζομένῳ δὲ ἄξιον μὲν ὅτι βουλῆς ἐξ αὐτῶν οὐδὲν ἐφαίνετο, μέμψεις δὲ καὶ πικρὰς φιλοτιμίας, καὶ τὸν κτείναντα φανερὰς οἷς τὸν ῥώμην ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἠξίου δὲ καὶ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς περὶ τὸν ὑὸν ἀθυμίας τεκμήριον, καὶ φιλότιμος ἂν μὴ δίξαι προπετῶς τὸ δεσμὰ κατηγωνίσαι. τῇ δὲ φίλων τῷ ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει,

G διέφθειρεν αὐτῶν οὐκ ὀλίγους, οὐδὲν εἰπόντας ἐκόντας ὡς. πολλῆς δὲ τῆς οἰκίας τὸ ζιοῦτον ἐτεθορυβημένης οὔσης, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς περὶ τὸ βασίλειον, ἐν τῇ νεωτέρων, ὡς ἐν ταῖς ἀνάγκαις ἐφοβοῦντο ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τὸν ἀλέξανδρον ἀξιοῦντα κληθῆναι ὑπὸ καίσαρος, ἔχειν δὲ αὐτῷ προῖξιν ἐπ' αὐτὸν συνιστάμενα μισοῦσαν, μὴ ἐκ-

μὴ ἐκ-

μιθριδάτην τὸν βασιλέα πάρθων τῷ παρ' ἐκείνοις ἡρημένῳ κατὰ ῥωμαίων φίλον. εἶ δ' αὐτῷ, καὶ φάρμακον ἐν ἀσκάλωνι ἀδηλον ἀσφαλισμένον. τούτοις ἐπὶς ἔσεν ἡ ἐφόδης, καὶ πάνα ἀδημιδίνα τῆς ἀσφαλείας ἐλλιφεν ἐν τοῖς κακοῖς, ἀπὸ τῆς χειρόνων κολακείας. καὶ τὸ μὲν φάρμακον ἐπὶ δύο ἐπὶ πολλὰ ζητεῖν οὐχ ἑρέθη. τῶν δ' ἀσφαλῶς τῷ κακῶν ἀλέξανδρος ἐν φιλονεικίας ἐπιῤῥάσας ἄλλων, εἰς μὲν ἀρνησιν οὐκ ἐχάρισε μετῆκε δὲ τὸν ἀσφάλειαν τῷ παρὸς ἁμαρτία μείζονι, τάχα δὲ καὶ ἀφ' τούτου δυσωπῆσαι βουλόμενος τὸ ἀσὲς τὰς ἐγκλήσεις ἑτοίμον, οὐχ ἥκιστα δὲ εἰ μὴ ἐπιτύχοι πιστευθεὶς κακοῦν αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τῶν βασιλείαν ἀσφαλισμένος. γράμματα γὰρ γράψας ἐν βίβλοις τέτταρσιν ἀπέστειλεν. ὡς οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ πειρατέον χρεών. γνώσεσθαι γὰρ τῶν βιβλίων, καὶ τούτῃ συλλαμβάνειν τὸν τε φερώεαν, καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ φίλων. σαλώμην δὲ καὶ νύκτωρ ἐπελθοῦσαν ἀκοντὶ μηγῶναι, μὴ πάντας δεῖ ταὐτὸν ἔχειν, τὸ θάτερον ἐκείνου ἐκποδὼν ποιησαμένους, ἄδειαν δ' ἀεὶ πρασδοκίας ἔχειν. ἐν τούτοις μὴ πολυκάρπος διεβέβλητο, μὴ σαπίνιος οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ· μὴ γὰρ εἰ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης κατ' ἄλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τεθνήκεσαν, μήτ' ἀπολογίας, μήτ' ἐλέγχου τόπον, ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἐπιμενούσης ἀκρίτου τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. μὴ τὸ μὲν δεινὸν, τὸ θάνατος, τῷ δὲ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένοις, ἡσυχία δὲ μὴ κατηφεία τὸ βασιλείον ἀπεκόσμει τῆς τῶν πολλῶν δυσθυμίας. μὴ χαλεπὸς μὲν ἡρῴδῃ πᾶς ὁ βίος ἐκτεταραγμένος, καὶ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μεγάλῃ τῇ πρασδοκίας κολασήριον ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανιστάμενον αὐτῷ τὸν υἱὸν, ἢ μὴ ξιφήρη παρεστῶτα δεῖ φαντασίας ἐλάμβανεν. ὕπνος ἡ ψυχὴ, μὴ νύκτα, μὴ ἡμέραν πρὸς τοῦτο ῥᾳθυμῶν, παντὸς ἀπεμάξατο μανίας καὶ ἀγριότητος ἐκκρίτου. μὴ τὰ μὲν περὶ ἐκείνου εἴχεν οὕτως.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡς ἀρχέλαος ὁ κατὰ παφλαγόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξε.

ΑΡχέλαος δὲ ὁ τῆς καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύθετο τὰ κατὰ τὸν ἡρῴδην, ἀγωνιῶν τὸ περὶ τῆς θυγατρὸς, καὶ τὸ νεανίσκου, καὶ συναλγῶν αὐδρὶ φίλῳ, τῆς δεῖ πρόνδε ταραχῆς, ἵνεν οὐκ ἐπαρέρχῳ θάμβος τὰ πεφάγματα. καὶ καταλαβὼν οὕτως ἔχοντα, τὸ μὲν δεινὸν ἀπεμάξατο, ἢ φαῦλα γνώσεσθαι τὸ πρασδοκῆς αὐτῷ πολέως αἰσχιστον εἰς τὸν κρατοῦντα ἡγήσατο. φιλονεικήσειν γὰρ κακακωμένου, καὶ μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι ἀποδύσεται πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεσθαι. μετῆκε δὲ τάξιν ἑτέραν τῶν ἐπανόρθωσιν τῆς ἀτυχημένων, ὀργιζόμενος τῷ νεανίσκῳ, καὶ κελεύειν δεικνὺς λέγων, τῷ μηδὲν ἐν πρασδοκίας ἐργάσασθαι. τάντα γάμον ἐγκλύσειν ἔφη πρὸς τὸν ἀλέξανδρον, καὶ μηδὲ ἀπὸ τῆς θυγατρὸς φείσασθαι δικαίως εἰπὼν συμεσδῆσα τούτῳ οὐ κατομόσειν. τοιούτου δ' ὄντος οὐ τῷ πρασδοκίαν ὧν ἡρῴδης ᾤετο, τὸ δὲ πλέον ἐπ' αὐτῷ τῶν ὀργῶν δεδιεκνυμένου, μετέπιπτεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐν τῷ δικαίου δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεποιηκέναι, τῷ μικρὸν εἰς τὸ τῷ παρὸς ἀπεμαδίσατο πάθος. οἰκτος δ' ὧν ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μὲν ἀπελύοντο πρὸς τὰς τῷ νεανίσκου ἐγκλήσεις εἰς ὀργὴν ἐκπεραιτόμενος. ἐπειδὴ δὲ

A indicaturum de quibusdam contra illum conspirationibus quādo pater societati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credidit, consonantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inuentum est. Cæterùm Alexander oppressus malis adeò non ces-
B sit, neque inficiatus est, vt patrem exasperaret amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: siue vt, si fortè crederet, inuolueret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis pluribus. Structas enim insidias, participesque eorum esse Pheroram & amicorum fidissimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuasisse congressam, omnésque eò tendere, vt illo sublato optatam assequerentur
C licentiam. eiusdem conspirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cultis regi fidissimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in se inuicem efferabantur homines pridem amicissimi, non defensione, non coarguione expectata tantisper dum veritas pateret, iudicium præueniente supplicio. alij vinciebantur alij necabantur, alij nihil lætius exspectantes moras ipsas quàm repræsentationem malorum ægriùs ferebant: ingénsque
D mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem regiæ. Ne Herodé quidem ipsum vitæ in tali perturbatione nō tædere poterat, cui quòd nemini se auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpéque illi obuersabatur irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimū abesset ab insania.

Cap. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

E DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & inuene genero solicitus, tum amici quoque vicē miserās inuoluti tam perplexis & turbatis negotiis, officij sui putauit profectionem ad eum suscipere, Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit, si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argue-
F ret. fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens regem nihil præter æquitatem, sed omnia rectè fecisse. Se quoque dirempturum illud cōiugium, ac ne filiæ quidem parsurum, si sceleris conscia non fecisset indiciū. Tū Herodes vbi præter opinionē vidit hominē pro se lęto tam grauiter excādescere,
G asperitate remissa, & factū suū iusta æstimatione volēs expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Iámque vtroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad irā cōmouebatur rex: postquāverò

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos qui deprauarent hominem iuuenem, & rudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem regis vrgens suspicionibus nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, attatus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facilè, tam citò flectere offensum regis animum. Satius esse vt ipse à fratre veniam peteret, priùs confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniẽdam iracundiam, ac tum demum se quoque opportuniùs deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtrique cessit feliciter. nam & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cũ muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: fecerúntque simul iter vsque Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

A ἀρχέλαῳ δυσκατηγόρῃ, θεὸς δάκρυα καὶ λύπην ἐκ παθῆ μεδιζάμενος. ἐδ εἶπο γὲν σκαίνειν μήτ' ἀγαλύζῃ τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκηκεν. ἀρχέλαος δὲ ὡς ἀγαλβὼν ὀπιεικέστερον, εἰς τε τοὺς φίλους μετάφερειν τὰς ἀγαβολὰς, σκέπτων εἴ) λίγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀπείρατον ἀγαφθεῖραι. τέλος τε ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίση. τῷ δὲ πρόσθου καλεπῶς καὶ θεὸς τὸν φερόραν ἔχοντας, ὁ μὲν ὀπτεία τε ἀγαλλάξασθαι ἀρχέλαον ὁρᾶν μάλιστα δυνάμενον, αὐτὸς τυχὼν θεὸς ἐκεῖνον ἐξάπιτο μελαγείμων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τῆς μὴ μικρᾶς ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαός τε οὔτε ὑφεῖδεν τὴν ὀργὴν, οὔτ' ἔφη δύνατος εἴ) ταχὺ μεταπίθεσθαι οὕτως ἔχοντα τὸν βασιλέα. βέλτιον δὲ εἴ) αὐτῷ θεοσέβειαν καὶ δίκαιον τῷ πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα, ὠφελήσειν γὰρ οὕτως τὸ θυμοῦ τὸ θεῖον, αὐτὸς δὲ συγγνώσεσθαι παρών. ταῦτα δὲ πειθόμενος αὐτῷ, σὺν ἀμφοτέροις δὴ ἀγαπεφευγμένον. αὖτε ἀγαβολαὶ θεὸς δόξαν ἀφῃρέσατο τὸ νεανίσκου, καὶ φερόραν ἀρχέλαῳ ἀγαλλάξας, οὕτως εἰς καπαδοκίαν ἀπῆει κεχαρισμένῳ, ὡς οὐκ ἄλλῳ τῷ πότε θέσθαι τῷ καιρῶν ἡρώδῃ χρόνῳ. ὅθεν καὶ δῶρεας αὐτὸν ἐτίμησεν πολυτελεστάτοις, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγαλοφρεπῶς τε τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐπέπεσατο δὲ καὶ συνθήκας εἰς ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ θεὸς τούτων ἐμέμφατο καίσαρι, καὶ μέχρις ἀποχίας ὁδὸν τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ καὶ τὸν ἡγεμόνα συρίας τίτον ὁ ἀγαφορᾶς ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡρώδῃ, καὶ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

B

C

D

Cap. XIII.

Trachonitarum defectio.

SEd interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitiùs degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quãdo rex nauigauit in Italiã Alexãdrũ accusaturus & cõmẽdaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu, defecerũt reuersi ad pristina latrocinia. tũc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterùm XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugiũ: à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebántque prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romano peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronib. cũq; nõ posset eos in potestatẽ suã redigere, quòd essent sub tutela Arabum

E

F

G

Κεφάλαιον ιγ'.

Απόσασις τῆς τραχωνίτιδος.

ΓΕνομένῳ δὲ ἐν τῇ ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέστη πόλεμος θεὸς τοὺς ἄραβας, ὧν αἰτίας τοιαύτης. Οἰκητοικοῦντες τὸν τραχωνα, κρίσεως ἀφελομένου ζωοδώρου, καὶ θεοδόσιος ἡρώδῃ τῷ χώρων, ληστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. τοῦτο δ' οὐκ ἐκείνοις οὐχ αἱρετὸν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονουμένη. ὅμως ὃ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκ ὀπιζέποντος τ βασιλέως, ἀπείχοντο τῷ εἰς τοὺς θεοίκους ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ ἀγὴ τοῦτο ἦν, δι' δόξαν τῆς ὀπιμελείας ἡρώδου. πλέοντος δὲ εἰς τὸν ῥώμην, ὅτε καὶ τὸν παῖδὸς ἀλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ ἀναβαθμόμενος αὐτίπατρον τὸν υἱὸν παρελπλύθει καίσαρι, λέγων ὡς ὄπολωλὸς εἴη ἀγαπεφευγότος οἱ τὸν τραχωνα πεμφθέντες, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέσησαν, καὶ πάλιν ὀπὸ τὰ συνήθη τοὺς πλησιοχώρους ἀδικεῖν ἐξέποντο. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ τετράρχου τὸ βασιλέως δύνατος, ἐχειρώσαντο. θεὸς τετραφόντα δὲ τινὲς ἀρχελαϊκὰ κατὰ δίος τῷ ὑλωκότων, ἐξέλιπον μὲν τὸν χώρων, εἰς δὲ τὸν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλαμβάνουσι μὲν τὸν ἀτυχίαν τὸ σαλώμης γάμου, τόπον τε ἔρημον σκέπου δύντος, ὤκησαν, καὶ κατατρίχοντες οὐ μόνον τὸν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν κοίλην συρίαν ἅπασαν ἐλπίζοντο, παρίχοντος ὁρμητήρια τὸ

συλλαμβάνουσι, καὶ κακῶς ποιοῦσιν ἀδύναν. ἡρώδης δὲ ἐπανελθὼν ὀπὸ τῆς ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῷ οἰκείαν αὐτῷ κακοπαθοῦντα. καὶ τῷ μὲν ληστῶν ἐγκρατὴς οὐ δυνάμενος γενέσθαι ἀγὲ ἀσφάλειαν, ὧν ἐκ τῷ ἀράβων

θεοσε-

προσασίας ἐποείσατο, χαλεπῶς ἔχων αὐτὸς τῆ ἀδικημάτων, φειδόμενος τῶν ἑαυτοῦ οἰκείων αὐτῶν ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι κατὰ μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὧν ἐπεπόθεισαν, ὄντος αὐτοῖς καὶ νόμου πάντα τρόπον ἐπεξιέναι τοὺς τῶν οἰκείων φονεῖς, ἀνυποτιμήτους τὴν ἡρώδου πᾶσαν ἄρουράς καὶ φέρουσας διετέλουν. ἐκεῖνος δὲ διελέγετο περὶ τούτων τοῖς καίσαρος ἡγεμόσιν σατορνίνῳ τε καὶ οὐολομνίῳ, τῷ δεῖν κολάσαι τοὺς ληστὰς ἑξαιτούμενος. ὅθεν ἔτι καὶ μᾶλλον ἰσχυρὰς ἐχόντων, πλείους μὲν ἐγίνοντο, πάντα δὲ ἐτάρασσον, τῆς ἡρώδου βασιλείας χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῷ ἀθρόῳ πάντων διεφθάρτοντες, ὡς εἰ πολέμῳ τῶν ἀδικίαν ἐφυλάσσοντο. ἐγεγόνεισαν γὰρ ἤδη περὶ χιλίους, ἐφ' οἷς ἀχθόμενος ἡρώδης, καὶ τὰ λησταὶ ἐξήτει, καὶ χρέος ὃ δὴ συλλαίου δανείσας ἑτυγχανόδαρ τάλαντα ἑξήκοντα, παρῃτοῦσις αὐτῷ τῆς προθεσμίας ἀπολαβεῖν ἤξίει. σύλλαιος δὲ τὸν μὲν ὄφελον παρεωσάμενος, αὐτὸς ἅπαντα διοικῶν, τούς τε λῃστὰς ἐξαρνούμενος μὴ κατὰ τὴν ἀραβίαν εἶναι, καὶ περὶ τῶν χρημάτων αἰεὶ διάλλετο, περὶ ὧν δεῖ τὸ σατορνίνου καὶ οὐολομνίου τῆς συρίας δικαστούντων, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος δὲ συνέβη τὸν μὲν ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, τὰ μὲν χρήματα τὸν ἡρώδην ἀπολαβεῖν, καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. κατὰ μὲν ἡρώδην, τῆς ἀράβων οὐδεὶς διέφθη τὸ σύνολον, οὔτε ἐπ' ἀδικίᾳ, οὔτε κατ' ἄλλον τρόπον. οἱ δ' ἄραβες, ἠλέγχοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρώδου εἰς τὴν ἀραβίαν.

Διελθούσης δὲ τῆς προθεσμίας ὁ σύλλαιος, οὐδὲν τῆς δικαίων πεποιηκὼς, εἰς ῥώμην ἀπέρχεται. ῥυσία δὲ τῶν χρημάτων, καὶ τῆς παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡρώδης ἐποιεῖτο, καὶ τὸ μὲν σατορνίνου καὶ οὐολομνίου, δεξιπόντων ἀγωνιουμένους ἐπεξιέναι. στρατιὰν δὲ ἔχων, προσήγαγε εἰς τὴν ἀραβίαν, τεσσαρακοντήμεραις ἐπὶ σταθμοὺς ἑξανύσας. καὶ γυμνάσιον δὲ τῆς φρουρίου τοὺς λῃστὰς ἔχοντος, ἀφ' οὗ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς, κατασκάπτει τὸ χωρίον, ῥαιπὰ καλούμενον. τῆς δ' ἄλλων οὐδὲν ἐλύπησεν. ἐκβοηθησάντων δὲ τῆς ἀράβων ἡγουμένῳ ναβάτῃ, μάχη γίνεται. καθ' ἣν ὀλίγοι μὲν ἡρώδου, νάβαιος δὲ ὁ τῆς ἀράβων στρατηγὸς, καὶ περὶ εἴκοσι πέντε τῆς σὺν αὐτῷ πίπτουσιν. οἱ δ' ἄλλοι, πρὸς φυγὴν ἐτράποντο. πεσόντος δὲ τούτοις, χιλίους ἰδουμαίων ὅπλα τὴν χαλκοίτιδι κατοικίσας, ἔργον λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ περὶ τούτων τῆς ἡγεμόσιν ἔπεμπε περὶ φοινίκην οὖσιν, ὅπως δήσαντες ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγωνιουμένους ἐπεξελθεῖν ἐδόκει τοὺς ἄραβας αὐτῷ πράξαντας. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι πολυπραγμονοῦντες, διέσκοπον οὐ φθάσαντες.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλαιος ὁ ἄραψ ὅτι καίσαρος ἡρώδου κατηγόρησεν.

Ἄγγελοι δὲ συλλαίῳ καταλαβόντες, εἰς ῥώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς ἕκαστα τῶν γεγονότων αἴροντες. ὁ δὲ ἤδη μὲν ἐπεπραγμάτευτο γνώριμος εἶναι καίσαρι. πρὸς δὲ καὶ τὴν αὐλὴν εἰσφοιτῶν, ὡς ἤκουσεν, ἀλλοῖος μεταμφιεσάμενος μέλανα ἐνδύτα καὶ παρελθὼν, ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμῳ τὸ δεῖ τὴν ἀραβίαν εἶναι κατακεκομμένα, καὶ πᾶσα

A nec tamen iniuriam acceptam concoquere perlustrato Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionibus. Tum rex ad præsides à Cæsare missos Saturninū & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum incidèrent vt bello quàm latrocinio res esset similior. iā enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodē prorsus nemo Arabum inuentus vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verùm Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

Cap. XIIII.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Cæterùm postquam aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectóque exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cúmque peruenisset ad castellum in quo se latrones continebāt, primo impetu id cœpit: ipsámque munitionem nomine Ræpta diruit nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorū procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò viginti quinque cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonē deduxit, vt coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas concesso ab eis iure vsus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

Cap. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

Sed aliter Romam properatis nunciis Syllæo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatium obuersans, his auditis confestim mutata veste atratus eum adiit, denariāsvt bello afflicta sit Arabia, totúq;

regnum euersum ab Herode ingresso cum exercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo milia & quingentos Arabum primates, & in his amiçum ac cognatum suum Nacebum, direptásq; magnas opes apud Rꝛptam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentéque quòd nec ipse hanc profectionem susceptur us erat ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neque se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar querela commotus percontatus est ex Herodis amicis qui tum aderant, & ex suorum quibusdam recèns reuersis à Syria, hoc tantùm ad Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neque acceptam mutuo pecuniam persoluere, neque pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturũ se pollicitus: quem iratũ sciebat Aretę quòd se incõsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cũ muneribus misit ad Cęsarem, & in his multorũ talentorũ coronã auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodã, quo etiã viuo inuasisset rerũ administrationẽ, vxores Arabum adulterans, & cõflato ęre alieno viã sibi ad occupandum principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatúsque eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cęsarem, cogebatur perferre omnes iniurias.

A αὐάσχος ὁ βασιλεὺς στρατὰ παρθήσαντος αὐτῷ Ἡ-
ρώδου. δακρύων δὲ, πεντακοσίους μὲν ὅτι διχιλίους
ἀράβων ἀπολωλεκέναι τοὺς πρώτους ἔλεγεν, αἰτηθῆναι
δ' ὑπ' αὐτοῦ τὸν ἐπ' ἐσχατιᾶς αὐτῶν νάκηβον, οἰκεῖον αὐτῷ, καὶ συ-
γγενῆ, πλοῦτον δὲ διηρπάσθαι τὸν ἐν ῥαίπολις. κατα-
πεφρονῆσθαι δὲ τὸν ὀβόδαν, ὑπὸ ἀθυμίας οὐκ ἀρ-
κέσαντα τῷ πολέμῳ, ἀφ' ἑτέρου μήτ' αὐτὸν, μήτε τινὰ
ἀραβικὸν διύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τοῦ συλλαίου
λέγοντος, πεισθέντος ὅτι φθόνως ὡς οὐδὲ αὐ-
τὸς ἐπέλθοι τῇ χώρᾳ μὴ πεπιστευκὼς ὅτι καίσαρι
μέλοι τινὶ εἰρηνεύειν ἅπασιν ἐφ' ἑαυτοῖς πρὸς ἀλλήλους, μηδ'
εἰ παρὸν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιήσας τὸν πό-
λεμον ἡρώδην, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λεγομένοις ὑ
καίσαρ, αὐέκρινε τῷ ἡρώδου τοὺς παόντας, ἢ τῷ
ἰδίων τοὺς ὅτι συείας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τινὶ
στρατιᾷ ἡρώδης κατάγοι. τῷ δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν
αὐάγκην ἐχόντων, τὸ δὲ ἐφ' ὅτῳ τε πῶς οὐκ ἀκούον-
τος, ὀργὴ τε μείζων ἐγένετο τῷ καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς
τὸν ἡρώδην, τάτε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο τ' ὀπι-
σολῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλᾳ,
νεὶ ὑπηκόῳ χρήσεται. γράφει δὲ καὶ σύλλαῳ ὑπὲρ
τούτων τοῖς ἀραψίν. οἱ δὲ ἐπαρθέντες, οὔτε τῷ λη-
στῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, οὔτε τὰ χρήματα
διελύτουν, νομὰς τὰς ἐκείνη μισθωσάμενοι ἐφ-
κατεῖχον, ἁμαδὶ ταύτας ἐχρῶντο, τεταπεινωμένῃ
τῷ τῷ ἰουδαίων βασιλέως ἀφ' ἣν ὀργὴν τῷ καίσαρος.
ὑπιόντων τῷ καιρῷ καὶ οἱ τὴν ζαχωνίτιν ἔχοντες,
ἀ τῷ ἰδουμαίων φρουρὸς καταξαναστάντες, ἢ λησ-
τείοις χρώμενοι μετὰ τῷ ἀράβων, οἱ ἐλεπλάτουν τ' ἐκεί-
νων χώραν, οὐκ ὀπὶ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μισοπο-
λίας χαλεπώτερον τὰς ἀδικίας ὄντας. ἡρώδης δ' ταῦ-
τα πάντα φέρων ἰῶ εἶχε, μεταβολὴν μὲν αὐτῷ τῆς
παῤῥησίας, ἰῶ εἴη ἀφ' καίσαρος, καὶ τὸ μεῖζον ἀφί-
ρητο τῷ φρονήματος. οὐδὲ γὰ πέμψαντος αὐτῷ φρυ-
βείαν ἀπολογησομένῳ ὁ καίσαρ ἰῶ ἔχετο. πάλιν δ'
τοὺς συνελθόντας, ἀπροφάτους αὐέπεμψεν. ἰῶ δ' οὖν
ὅτι τούτοις ἀθυμία, καὶ δ' ὃς ὅτι σύλλαος οὐ με-
τείως ἐλύσει, πῖς δ' ἦν τὸ καὶ παρὸν ἐν τῇ ῥώ-
μῃ, τότε δὲ καὶ μειζόνων ἀπτόμενος. ὁ γὰ ὀβόδας
ἐτεθνήκει, ᾧ δ' ἐλάμβανεν δ' τινὶ τῷ ἀράβων ἀρχὴν
αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. τοῦτον γὰ ἐπιχείρει
ἀγχόλαις παρασπάσθαι αὐτὸς αἰαλαμβάνειν τινὶ
ἀρχῇ, χρήματα μὲν πολλὰ διδοὺς τοῖς περὶ τὸν αὐ-
τὸν, πολλὰ δὲ καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ
τῷ μὲν τὸν ἀρέταν ὀπισύλαντα φθάσαντα αὐτῷ βα-
σιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δὲ καινῆν ὀπισο-
λὴν καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, στάμνον τε χρυσοῦν ἀπὸ
πολλῶν ταλάντων. ἃ δὲ ὀπισολὴ κατηγόρει σύλλαον
ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὀβοδᾶν τε φαρμάκοις διαφθει-
ραι. καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῷ ἀρά-
βων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα διανεζόμενον, ὡς
ἐξισώσασθαι τινὶ ἀρχεῖ. φρυσέχειν δ' οὐδὲ τού-
τοις ὁ καίσαρ, ἀλλ' ἀποπέμπει μηδὲν τῷ δώρων λα-
βών. τὰ δὲ περὶ τινὶ ἰουδαίαν καὶ ἀράβιαν, ἀεὶ κα-
κὰλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς κα-
ταφθειρομένων μηδένα φροντίζειν. τῷ γὰ βασι-
λέως, ὁ ἰῶ οὔπω τινὶ ἀρχεῖ βεβαίαν ἔχων, οὐκ ἱκανὸς ἰῶ κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας. ἡρώδης δ' ἐφ' οἷς
ἠμυνέτο, τάχον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὠφελημίας φέρειν ἰῶ ἠναγκάζετο.

πρὸς

πέρας δ' ἀδὴν ὁρᾶν τ' ἀφεστῶτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴπ' δύναιτο μειζόνως δ' ρεῖν δέ τι τὴν φίλων, καὶ φέρειν αὐτὸν καίσαρα τιμὴ δ' τυχίαν ποιησόμενος. κἀκεῖ ὡμὸ ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆει νικόλαος.

A Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Κεφάλαιον ις'.

Διαβολὴ εὐρυκλέους κ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην.

Cap. XVI.

Eurycles calumnia contra Herodis filios.

ΕΞετάραττο δὲ τὰ πρὸς τ οἰκείαν, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐκκόπτας πρὸς τ κρείττον. ὅλως μὲν γὰρ, οὐδὲ τ ἐμφρόνως ζῆν ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μάλιστα κ δυχερίστατον τῶν αὐθρωπίνων παθῶν ἀπείληφε τὴν βασιλείαν δὲ τ τύχης. ἐπέβαινεν δὲ κ μᾶλλον τότε ὥσπερ τοιαύτην αἰτίαν. δίρυκλῆς γάρ λακεδαιμόνιος ἐκ ἀσήμως τ ἐκεῖ, κακὸς δὲ τ ψυχὴν αἰθρωπος, κ πρὸς ξυφὴν κ κολακείαν δ' ἥκιστα ἐκατέρων αὐτῶν ἔχων τὸ, κ μὴ δοκεῖν, δῆλος ἦν σας ὡς τὸν ἡρώδην. δῶρα τε δ' δοὺς αὐτῷ, κ πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν τὰς δ καιρείας τῶν στρατηγιῶν ἐφεστήκατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα γνησίως βασιλέως. ἐν δ' αὐτῷ καταγωνιζόμενος ἐν τοῖς αἰτιατέρου, πρόσοδος δὲ καὶ συνήθεια, πρὸς τὸν ἀλέξανδρον. ἀρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶ τῷ καταλύσει δ' αὐτοῦ, ὅθεν ἐστὶν γλαφύρα ὑπακούετο πιθανὸν, καὶ πολὺς ἐν ἀφανῶς ὠφελῶν ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαλουμένοις ἢ γινομένοις πρόσχων, ὡς ἐξ αὐτῶν αἰτιολογεῖσθαι δ' βολάς. τέλος δὲ τοιοῦτος ἐκέχρητο τὰς συντυχίας ὑπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶ φίλος, τοῖς δὲ ἄλλοις δοκεῖν κ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ πρόσωπον. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, προσκατέστατο νέον ὄντα, καὶ πρὸς ὃν ἐπιτηδείως μηδενὶ μὲν, πρὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδελφὸς πιστευόμενον ἐξεπαίνει λέγων. ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, καὶ τὰ πρεῖα τιμᾶν μητέρα δικαίως καὶ τὸν αὐτίπατρον, ὃν πρόσθεν μὲν αὐτοῖς τοῖς τιμῆς, τότε πάντα ἤδη δ' ἁπάντων. τούτων δὲ αὐτὸν οὐδὲν ἧττον κατασκάσμοις πρὸς μῖσος ἤδη τοῦ πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις αἰσχύνεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς ἐφ' οἷς ἤλγει τοῖς λόγοις δίρυκλῆς αὐτὰ ζῳ τούτοις αἰσθέρει, λέγων μὲν ὡς ἐχ ἑαυτοῦ ταῦτ' αὐτὰ ποιῶν, νικᾶσθαι δὲ ὑπὸ σοῦ νικώμενος τῷ μεγέθει τῶν θεσπισμάτων, καὶ φυλάττεσθαι δ' παλούμενος τὸν ἀλέξανδρον. ἐ γὰρ ἀπαθὲς τοῦτο ἔκαστον λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς ἐν τοῦ αὐτοχθέρους. αὐτίπατρος μὲν οὖν δύνειν ὑπαλαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέκτασιν δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη, πείθει πρὸς τὸν ἡρώδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' οὐκ ἐν τοῦ ἀλέξανδρου δύσνοια ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀκηκοέναι δηγούμενος ἀπίθανος, ἀλλ' οὕτω διέθηκε τὸν βασιλέα θερμαίνων ἀεὶ τοῖς ῥήμασιν καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν κρατοῦντα. δίδυς γὰρ δίρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δ' ταῦτα λαβὼν, κ πρὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῶν καπποδόκων, τὸν ἀλέξανδρον ἐπιόντα, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ πρὸς τὰς δ' ἀλλαγὰς τὰς πρὸς τὸν πατέρα γενήσεσθαι. χρημάτων μὲν δὴ καὶ παρ' ἐκείνου φρὰ κατεφωράθη τῆς κακοηθείας ἀπήει. δίρυκλῆς μὲν οὖν, οὐδὲ τῇ λακεδαιμονίῳ πατρίδι ἐν ἀξιόλογος ἦν ἐν πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεστερήθη τῆς πατρίδος. ὁ δὲ τῶν ἰουδαίων βασιλεὺς οὐχ

B Per idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim iam antè nunquam prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id maximè ob talem causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed vtrunque vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cũ eo conuersatus effecit vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexãdro quoque propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & idcò simulabat se Glaphyram obsequiis colere, cúmque videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeò se blandis colloquiis insinuauit vnicuique, vt illi soli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis putaret ei soli tutò se posse querelas suas conferre. aperiebat igitur ei dolorem suum, quòd pater esset à se alienatior, casúmque matris narrabat: & quòd Antipater præcepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipsis nec conuiuia nec colloquia communicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem & consulrum ei velle, vt caueret ab Alexandri insidiis. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem parricidij. Post hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo persuasus est vt ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eò deductus est verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim L. talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se cõtulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commemorauit quã vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiã: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia discessit. Reuersus deinde in patriam, cùm tibi quoque similibus artibus vteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porrò Iudæorum rex non iã

vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexãdri & Aristobuli, proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & scisciţans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cętera Euaratum Coum cõmunicalsse cum Alelandro consilia. videbatúrque nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus, & omnib. certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quòd esset exercitatissimi honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simúlque indicauerunt aurum defossum in equorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij correptus similiter examinatus est: huic obiectum est quòd eos intra castellum reciperet, pollicitúsq; eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius eius accedẽs vera esse dixit omnia: protulítque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimùm Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur vt quemadmodũ estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato habuit, paratas sibi à filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatũ suum characterem, eséque Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in similibus deprehensus dedit supplicium, eos verò qui torti sunt rex apud Hierichũtem produxit ad populum, vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere asseruandos tradidit. eò nemo admittebatur. adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iámque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socrum ad miserationem præsentis calamitatis, eiúsque autoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit, periculũ imminet, delatę quòd spe nuptiarũ Syllęo de omnib. quæ hic fiũt per literas significes? quę verba mulier statim fratri retulit ille non amplius se continens vinciri eos iu-

ὥσπερ σεότερον εἶχεν σεός τε τὸν ἀλέξανδρον, καὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἀκούειν μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη καὶ μίσους οἰκείου γεγυμνασμένος αὐτὸς, εἰ καὶ μὴ λέγοι τις ἐξεργάζετο, σῶζα τηρῶν ἕκαστα, καὶ σωνδανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐνδιδοὺς τοῖς βουλομένοις εἴ τις ἔχοι τί κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, δι' ἀράτων τε κῶν ἀλεξάνδρῳ συνεκδίναι. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἥδιστον, ἡρῴδης ἐλάμβανεν. ὑπηγόντας δὲ καὶ τῶν νεανίσκων μεῖζόν τι, σπουδαιοτέρους ἀεὶ τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς, καὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν ἄθλου τούτου σροκειμένου, λέγειν τί σρὸς ἐκείνων δυσχερές, ὁ σρὸς τῆς τοῦ βασιλέοντος ἐδόκει σατρείας. σωματοφύλακες ἦσαν ἡρῴδη δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος σημαίνοντες, Ἰούκουνδος καὶ Τύραννος. οὗτοι σροσκεχρυσωμένοι αὐτοῖς τοῦ βασιλέως ἀσπασμοῖς, τοῖς σρὸς ἀλέξανδρον ἦσαν σωνσπουδάζοντες, καὶ κατὰ γυμνασίαν σημαίνοντες, καί τι χρυσίον, καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. δύο δὲ οὗτοι καὶ τούτους ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑσοψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δὲ διαμαρτύραντες πολὺν χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι σείθοι φονεύειν αὐτοὺς ἡρῴδης ἀλέξανδρον, ἐσεὶ καὶ κωμήτιον σημείων διώκων σροσβάλοι. δυνατὸν γὰρ εἶ λέγειν, ὡς ὑσὸ τοῦ ἵσσου κατασχεθεὶς, ἀσσαρεῖν τὰς ἑαυτοῦ λόγχας. καὶ γὰρ σρότερον αὐτῷ τοιοῦτόν τι γεγονέναι σάθος. ἐσεδείξατο δὲ καὶ χρυσίον μὲν ἐν ἱσσῶνι κατορυγμένον, καὶ τὴν ἀρχικὴν ἐξουσίαν, ὅτι καὶ λόγχας αὐτοῖς δοῦναι βασιλικὰς, καὶ τοῖς ἀλεξάνδρου σωματοφύλαξιν ὅπλα καλέσαντος ἐκείνου. μετὰ τοῦτον ὁ σροσάρχων ἀλεξάνδρειος ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δίκαιον τῇ φρουρᾷ, καὶ σαρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑσοσχέσθαι τὰ κείμενα τοῦ βασιλικοῦ κατ' ἐκεῖνο τὸ φρέαρ. αὐτὸς μὲν οὖν, οὐδὲν ὡμολόγησεν. ὡς δὲ αὖτ', σαρελθών, ταῦτα ἔφη γράψειν, καὶ γράμματα ἐσιδεῖξαι ὡς εἶ εἰκάσαι τὸν ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντες σὺν θεῷ εἰσεῖν ἃ σροσεθέμεθα σάντα, ἥξομεν σρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ σροσέχετε καθὼς ὑσέχεσθε δίκαιον ἡμᾶς τῇ φρουρίᾳ. μετὰ τοῦτο τὸ γράμμα τέτον, ὁ μὲν ἡρῴδης, οὐκέτ' ἐνδοιασίμως ἔχε σρὸς τῆς τοῦ σαίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. ἀλέξανδρος δὲ διόφαντον ἔφη τὸν γραμματέα, μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' αὐτοῦ κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. ὁ γὰρ διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινός. ὑστέρῳ δὲ διελεγχθεὶς ἐσ' ἄλλοις, οὕτως ἀσέθανε. τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος σροσάγαγε ἐν ἱεριχοῦντι κατηγορήσοντας τῶν σαίδων. καὶ τούτους μὲν ἐκ χειρὸς οἱ σολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. ὡρμημένων δὲ καὶ τοὺς σερὶ ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς σαρεκρούσατο δέησι σολεμαίου καὶ Φερώρα τὸ σλῆθος ἀσασείλας. ἐν δὲ φυλακῇ, καὶ τήρησις ἦν αὐτῶν, καὶ σροσόδου μὲν οὐδεὶς, σάντα δὲ ἐσεσκοσεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. καί τι γὰρ ἦ κατασκόσον εἶχον ἀδοξίαν καὶ δίος. ἔτι ἐγὼ ἀὐτῶν ἀριστόβουλος ἀκαρυθυμίας ἐσαγόμενος καὶ τὴν ἑαυτοῦ τε καὶ σαιδὸς καὶ σανσεβείαν, σωσαλγεῖν αὐτῷ τὴν συμφορᾶς, καὶ μισεῖν τὰ τοιαῦτα σράγματα. οὐ γὰρ ἔφη καὶ σοὶ κίνδυνος ὀσολεῖσθαι, ἀγαθευθεὶς συλλαίῳ κατ' ἐλσίδα γάμων ἅσαντα τὰν σάδε σερανύειν; τούτοις ἐκείνη ταχὺ μάλα τὰδελφῷ σροσφέρει τοὺς λόγους. ὁ δὲ οὐκ ἐσ' ἐκ τοῦ κακοῦν,

κελεύει,

καλδύει, καὶ διαχήσαντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακοῦς ἐποίησαν τὸν πατρί, ταῦτα γραμμάτων ἀποφέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγγράφουσιν, ὅτι βουλεύειν μὲν οὔτε νοῆσαι κατὰ τὸ γεγυμνικότος, οὔτε συσκευάσασθαι, δρασμὸν δὲ βεβαλέσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην· τὰ πάντων καὶ δυχερεῖς ἐντὸς αὐτοῖς τοῦ βίου. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥκοντος ἀπὸ καππαδοκίας προσβύτου τινὸς Ἀρχελάου μήλα τινός, ὃς ἦν διώκτης τοῦ ἐκείνου, βουλόμενος ἡρώδης ἐνδείξασθαι τὴν δύσνοιαν Ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἐκάλεσε τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος πρὸς ἀρχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα δεῖν πέμπειν. ἀλλ' οὐδὲν οὔτε ἄτοπον, οὔτε δυχερὲς ἐν τοιούτῳ κακῷ παρεῖναι, οὐδὲ ὅσα σωτηρίας καὶ κακοπραγίας τοῦ ἐναντίων ἀληθῆ εἶναί τι τούτων. βούλεσθαι δ' αὐτὸν ζῆν, καὶ τοὺς περὶ τύραννον εἰ; ἐξέτασιν ἀσφαλεστέραν. ἀλλὰ καὶ τούτους ἀπολέσαι θάττον, αἰτιατέρους τοῦ πλήθει τοὺς ἰδίους ἐγκαθῆσθαι φίλους. τοιαῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τὸν τε μόλαν, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τοῦ Ἀρχελάου, ἐπιπέμπειν παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τοῦ εἰς βεβουλεῦσθαι πρόδου γεγενημένων. ὡς δ' ἦκεν, οἱ μὲν ἠγνόουν ἐσεμνότερον ἰδοῦσα τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὸν κεφαλὸν, καὶ κατὰ πλῆθος μόνη, μέγα καὶ συμπαθὲς ἀφῆκεν. ἐν δὲ καὶ τὸ γενέσιον δάκρυα, καὶ τὴν πυθέσθαι τὸν ὀλιγωρεῖ τις θάνατος μᾶλλον πλείονος, οὐδὲ ἐφ' οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ θεᾶσθαι δυναμένων. ὁ γὰρ Πολλεμαῖος, τοῦτο γὰρ ἄγγελμα αὐτὸν ἐπεστάλκει, φάσκειν κελεύσαι τὸν, εἰ μὴ τῷ θεραπευόμενον ἡγεῖσθαι σωτῆρα, τί δὲ οὐκ ἂν ἔφη σωτήριον τῆς ψυχῆς ἐμοὶ περιμένειν πλέον, καὶ κοινωνούσῃ τέκνων; ἢ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν, ἀπιβόησεν, ὡς συνειδυίη μὲν οὐδὲν ἄτοπον. εἰ δ' φέρει πρὸς σωτηρίαν τὸν ἐκείνου τὸ καὶ κατ' αὐτῆς πιστεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἀσυνδίκῳ μὲν οὐδὲν εἶπεν οὐδὲ ὠνείδισεν, εἰς ἥπερ ἐλήλυθε, οὔτε αὐτὸς ἐνόησα, οὔτε οὐδένα οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν ἡρώδης, ἀρχέλαον ἐξελεγχθῆναι τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, δίδωσιν, ὀλύμπῳ καὶ οὐολομνίῳ γράμματα, καλέσας ἐν ἀθρόῳ μὲν ἐλευθερίας τῆς χιλιάρχους προσχόντας, ἀρχέλαῳ τὸ φρέαρ τοῦτον δοθοῦναι, κἠ μεμφομένους ὅτι τῆς βουλῆς ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν εὕρωσιν αὐσαντά τι νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυχεραίνῃ, καίσαρα, διδόναι τὰς βίβλους, καὶ τοὺς ἐλέγχους εἰς χεῖρας τοῦ νεανίσκου κατασκευασμένους ἀπίσχειν. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δίκαιον μὲν τοὺς νεανίσκους ὁμολογήσας δίκαιον τὸ συμφέρον αὐτοῖς τ' ἐκείνους, καὶ τὰ παρ' ἡμῖν μὴ χαλεπώτερόν τι προσεπιθεῖναι κατ' ὀργὴν ὧν ἐπόπλως ἔχοντες ἐκπεσάζον, οὐ μὴν κἠ πρὸς καίσαρα πέμψειν, οὐδὲ ἀλλότι κἠ δύσνοιαν τοῦ πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογήσαντος τοῖς νεανίσκοις. οἷς ἦ τοῦ ῥώμην ἀποκομιδῆτε, ἔχον τὸ κρεῖττον βεβουλεῦσθαι τὰ γράμματα τῷ καίσαρι, ἀλλαγμένοι ὑφέντες ἡρώδη. τὰ γὰρ περὶ τοῦ νικολάου προσβείαν, ἀπόδηθεν τὸ ξόπον. οἷς αὐτὸν ἦλθεν εἰς τοῦ ῥώμην, κ' περὶ τὴν αὐλὴν ἐγένετο. πρᾶτον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐλήλυθε μόνον, ἀλλὰ κἠ συλλαβὼν κατηγορεῖν ἤξίου. κ' οἱ ἀρχαῖοι δῆλοι περὶ τὸν τυχόντας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες,

bet, & seorsum quemque quid contra patrem moliti sint scripto prodere. hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec paratas se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quòd non posse amplius ad hunc modum suspecti & solicit viuere. Eodem tempore cùm venisset è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volés Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis: & rursum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuissent discedere. Ad Archelaum, ille respõdit, pollicitum quòd inde Romam mitteret. Cæterùm contra parétem nihil durius aut parum pietati conueniẽs se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationib. cupiuisse etiam vt Tyrãnus cum sociis examinaretur cautius: sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clarè ingemuit. iuuenes quoque manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilij conscia: quî potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali se esse conscium. quòd si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia: sed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaũ maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationẽ quòd filiis conatuũ fuisset particeps, Romã inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarẽ, redderent ei literas, & argumenta quę ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret: nõ tamen missurum fuisse ad Cæsarẽ, nec confirmaturũ eos in maleuolentia: Romã autem delati inuenerunt iam Herodi reconciliatũ Cęsarẽ, cique literas reddiderũt. Nã Nicolai legatio ad hũc modũ se habuit. Quãprimũ Romã venit & in palatiũ, prętereà mandata quę habebat, Syllæũ accusandũ suscepit. animaduertit enim dissidere inter se

Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos plerosque conatos Obodæ manifestè coarguerunt ex ipsius literis interceptis per aduersarios.

XII. Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiã Cæsaris. Sciebat enim si defensionem regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicem. quòd si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum, interfectorem asseuerans domini ac regis sui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronásque arguens corrupisse tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc occasionis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum omissis cæteris hoc tantùm de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partẽ ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cùm Cæsar attentiùs auscultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò sũptis, déque syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deinde, non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis priùs sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum, post periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrósque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipsis aliquot euasse rũt. Nũc cõfutata etiã de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Cęsar mendacissimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus est.

A ὑποχωρήσαντες ἐξ αὐτοῦ, καὶ τῷ νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἁπάσας ἐμήνυον, καὶ τὸ ὀβάδου ὡς ὄλεθρον ἀπίστων πλείστων ἐκφανῆ τεκμήρια παρέχοντες, ἵνα γε καὶ τῶν γραμμάτων αὐτοῦ καὶ τῆς ἀποστάσεως ὑφηρημένα, ὅλῳ τούτων ἤλεγχον. ὁ δὲ νικόλαος ὅπως τυχὸν ταῦτα ὁρᾷν αὐτῷ προσγεγλυμμένην, δι' αὐτῆς ἐπεσκόπει τὸ μέλλον, ἐπίσχων ἐλθεῖν εἰς ὄλεθρον ἡρῴδῃ ποιῆσαι καίσαρα. σαφὲς γὰρ ἦν πίστα τὸ βουλόμενον μὴ ἀποληῆσαι δίκῃ. ἐπεὶ ὧν ἔπεσεν εἰς ἔσχατον παρρησίαν. ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλαίου, χρήσασθαι καιρὸν ἡρῴδῃ λέγων. συνεστάτων δὲ ἐπ' ἀλλήλους, καὶ δεδοίσης ἑκάτερος, νικόλαος παρόντων αὐτῷ τῶν ἀρέτα πρεσβέων, τά τε ἄλλα κατηγόρει τοῦ συλλαίου, τόν τε τῆς βασιλέως ἀπώλειαν λέγων, καὶ πολλῶν ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένος ἐπ' οὐδὲν ὑγιές, καὶ μοιχείας ἐξελέγχων, οὐ τὴν ἐν ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. προσεπέθη δὲ τὸ μέγιστον ὡς ἐξαναστήσαι καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ἐπὶ τὴν ἡρῴδου πρεσβείαν μένων. ὡς δὲ ἦκεν ὅτι τὸν τὴν τόπον, ὁ μὲν καῖσαρ ἐξεῖρχθαι αὐτὸν τοῦ μόνον ἀξιῶν ἐπὶ ἡρῴδου λέγων, ὡς ὑστρατεύσαι εἰς ἀραβίαν, μὴ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείναντα τῶν ἐκεῖ, μηδ' αἰχμαλώτους λαβόντα χώραν διαρπάσαι. πρὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, ἐπὶ τούτων ἔφη καὶ μάλιστα διδάξαι, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστά γε αὐτῶν οὐ γέγονεν ὡς σὺ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἰὼ χαλεπῶτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς ὃ τὸ ὠβάδου καίσαρος εἰδότος αὐτὸ ἀκριβῶς, τὸ δάνειον εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τὴν συγγραφήν, ἐν ᾗ καὶ τοῦ ἰὼ προσγεγραμμένον ἐξεῖναι τὰ προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, τὸ μὲν στρατιὰ, ἢ στρατιὰν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅτι δικαίων τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. καὶ μηδὲν ταχὺ ταύτῃ, μηδ' ὡς ἐπέρρεπον αἱ συγγραφαὶ, πολλάκις μὲν ὅτι συντρίπτον ἐλθόντα καὶ βουλόμενον τοὺς ὅρκους ἡγεμόνας, τελευταῖον δὲ, ἐν ὑπατείᾳ τούτων ἑαυτὸν συλλαίου τύχῃ ἐπομόσαντα, τριάκοντα μὲν ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα παρίξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρῴδου πρόδρομους ὧν οὐδὲν ποιήσαντα συλλαίου πάλιν ὅτι τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν ἡρῴδῃ, κἀκείνων ἐφ' ἑτέρῳ αὐτῷ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις οὕτως ἐξελθεῖν σὺν τοῖς περὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς οὗτοι προγεγραμμένος ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὑπατείας τοιαῦτα. καὶ τοι τῆς μὲν εἰπὼν πόλεμος, ὑπεξεφαίνετο μὲν τῷ σῶν ἡγεμόνων, δικαιοχίας δὲ τῆς σὺν θήκης, ὑποσημαίου δὲ μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν, καὶ τοῦ σοῦ καίσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ δεῖ τοὺς αἰχμαλώτους, ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃστὰς τοὺς ἐπὶ χώνα κατοικοῦντας, πεντακοσίους τὸ πρῶτον ὕστερον αὖθις πλείονας τοὺς ἡρῴδου κολάσεις διαφυγόντας, ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τῷ ἀραβίαν. τούτοις ὑπεδέξατο σύλλαιος ὅτι πάντας ἀνθρώπους ξένους, τῇ χώραν ἐδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῆς λῃστῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε δὲ καὶ τούτους ὅτι τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν καὶ τὸ αὐτοῦ τὸ δανείου προθεσμίᾳ. καὶ δικαίωτο αὖ οὐκ ὅπλίζειν κατὰ τὸ παρὸν ἄλλον τινὰ τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξορμήσας, αὐ-

B

C

D

E

F

G

δὲ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. οὗτος σὺν καὶ τῷ τῆς αἰχμαλωσίας ὄλεθρον συκοφαντήματος πρῶτος, μέγιστον ὦ καῖσαρ κατάμαθε πλάσμα καὶ ψεῦσμα πρὸς τὸν σὸν ὀργὴν αὐτῷ πεποιθὼς.

φημὶ

φημὶ γὰρ ἐπελθούσης ἡμῖν τῆς ἀράβων δυνάμεως, καὶ τῷ μὲν πρώτῃ μάχῃ νικήσαντος ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένου νικῆσαι τὸν στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ ὡσεὶ πέντε καὶ εἴκοσι τοὺς πάντας, ὧν ἑκάστῳ αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, δισχιλίους πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε. ταῦτα μᾶλλον σκύνῃ τὸν κάμακα, καὶ πρὸς τὸν σύλλαιον ὀπισθαφεὶς, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκρινεν ὁπόσοι τεθνήκασι τῶν ἀράβων. ὑποστομώσαντος δὲ αὐτοῦ, καὶ πεπλανῆσθαι λέγοντος, αἵ τε συνθῆκαι τῶν δανείων ἀνεγνώσκοντο, καὶ τὰ ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσαι λῃστήρια κατηπάφυτο. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη καῖσαρ, ὡς τῷ μὲν συλλαίῳ καταγνῶναι θάνατον. ἠρώδῃ δὲ ἀλλάττεσθαι, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ διαβολῆς πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ πεπονθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπὼν εἰς τὸν σύλλαιον, ὡς ἀναγκάσθη αὐτὸν ψεύδει λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲν σύλλαιος ἀνεπύνθανετο τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀπεδίδοτον, εἶτα ὕστερον κολασθησόμενος. ἀρέτᾳ δὲ οὐκ ἀξίωσις ἦν καῖσαρ, ὅπλων ἀρχὴν μὴ δι' ἐκείνου καθ' αὑτὸν ἔλαβεν. ἐγγύκει γὰρ καὶ τῷ ἀραβίαν ἠρώδῃ δίδοναι. διεκώλυσε δὲ τὰ πρὸς ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ πρὸς τὸν ὀλυμπον, καὶ βολόμνιον δύμῳ καίσαρα πυθομένοις, δῶρα ἔδοξεν ἐκ σελῆς ἠρώδου, τὰ πρὸς τῶν παίδων γράμματα, καὶ τοὺς ἐλέγχους ἀναδίδοναι. καῖσαρ δὲ ἀναγνοὺς, τὸ μὲν ἀρχέλαῳ ἄλλων προτιθέναι γέγονε, καὶ κακῶς προέστονε τὰ πρὸς τοὺς παῖδας, οὐκ ὠήθη καλῶς ἔχειν. διέλυμος δὲ τοῖς πρὸς ἀρέταν, καὶ τοῦτο μόνον ὑπομήσας ὡς προπετείᾳ χρήσαιτο τῷ μὴ παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα προσήκατο, καὶ τῷ ἀρχέλαῳ ἐβεβαίωσατο. ἠρώδῃ δὲ γράφει διαλλαγμὸς, ὅτι τε τοῖς παισὶν ἄχθεσθαι λέγων, καὶ δίον, εἰ μὲν ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπιξῆναι παρὰ λοίας ὄντας. αὐτῷ γὰρ ἀφλῶναι ταύτην τὴν ἐξουσίαν. εἰ δὲ δρασμὸν ἐνεύσησαν, ἄλλως τεθαρσήσαντα μηδὲν ἀνήκεστον διαπράξεσθαι. συμβουλεύειν δὲ ἔχειν αὐτῷ συνέδριον ἀποδείξαντα πρὸς βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ φλαγελλοῦσθαι, τούς τε ἡγεμόνας, καὶ τὸν βασιλέα τῷ καπαδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τῶν ἄλλων οἴεται φιλίᾳ τε καὶ ἀξιώματι εἰς ὄψιν ἥκειν, μὴ τῆς ἐκείνου γνώμης ἔτι χρὴ διαλαμβάνειν. καῖσαρ μὲν τοιαῦτα ἐπέστελλεν.

A Affirmo enim quòd cùm Arabum manus n
inuasisset, & vnus atque alter è nostris cec
disset, tum demum Herodes repugnare coacti
Nacebum, & cùm eo xxv. non amplius cec
dit, quorum singulis centuplicatis iste bis mi
le & quingentos cecidisse retulit. His motu
Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogau
quot Arabes ea pugna desiderati sint. Hæsitan
te illo, & erratum in numero fatente, lect
sunt syngraphārum conditiones, & rescript
B præsidum, literæque vrbium continentes quo
relas de latrociniis. Advltimum eò res deuc
nit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Hero
dem in gratiam receperit: & pœnitens quòd
calūniis permotus duriùs scripsisset, hoc quo
que Syllæo opprobrauerit, illius mendacii
impulsum se discessisse ab officiis amicitiæ. I
summa, remisit eum in prouinciam vt post
quam satisfecisset creditoribus, daret suppli
cium. Cæterùm Aretæ indignari pergebat
C quòd regiam dignitatem ac potestatem vsur
paret, priusquam à se acciperet: volebátque
Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc con
silium mutauerunt redditæ ipsius literæ. Olym
pus enim & Volumnius cognito placatum es
se Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtu
lerunt ei literas, continentes argumenta qui
bus filios impietatis conuicerat: quibus lecti
visum est non onerare insuper alio regno se
nem & infortunatum circa filios: admissísque
D legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis quòd
rex eorum temerariè principatum sumpsisset
non expectata sua sententia, admisit munera
& regnum ei autoritate sua confirmauit. Post
hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere
se vicem eius qui tales haberet filios, deberéq;
eum, si quid cōtra pietatem ausi sint, vt in par
ricidas animaduertere. se enim liberam ei po
testatem permittere. quod si tātùm fugam me
ditati sint, ipsum quoque salua pietate opor
E tere leni castigatione contentum esse. quare
suum consilium esse, vt indicto consistorio a
pud Berytum Romanorum domicilio, & ad
hibitis præsidibus cum rege Cappadocum Ar
chelao, amicisque cæteris & viris illustribus,
de communi sententia quid statuendum sit
dispiciat. atque hoc fuit argumentum epistolæ
Cæsaris.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς καίσαρ ἐξουσίαν δόντος ἐν βηρυτῷ φόνῳ τῷ συνεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων ἠρώδης, καὶ θανάτου ναυσίκων.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

ΟΔὲ ἠρώδης τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, ὡσχαρὴς μὲν οὖν ὅτι ταῖς ὀργαῖς ἐγγόνει, ὡσχαρὴς δὲ καὶ τῷ πάντα ἐξεῖναι κατ' τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς τὸ μὲν ὑποστέλλειν, ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὕστερον θερμοῦ, ὕστερον προπετῆ, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ὑπολαβόμενος, τὸ μῖσος ἐναποδύεται τῇ ἐξουσίᾳ. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκείνου γὰρ δὶ ἔχθος οὐκ ἠξίου φανερὸν ποιεῖσθαι, ἢ καὶ τῇ προαιρέσει νομίζων ἐμπόδων ἔσεσθαι. ἠθροίζοντο δὲ ἐν βηρυτῷ, τῶν τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσους ἀπὸ τῶν πόλεων ἐκάλεσε-

F *Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.*

QVa accepta Herodes supra modum gauisus est, tum quòd rediisset in gratiam, tum propter concessam sibi statuendi de filiis potestatem liberam: & nescio quo pacto accidit, vt qui priùs in secunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus suis in melius mutatis, & recepta pristina fiducia,
G nouo more laxauerit habenas odiis. Ergo conuocat per nuncios quotquot visum est Cæsari, vno Archelao excepto, vel quòd hominem oderat, vel quòd vereretur ne obsisteret suo proposito. & postquam Berytum cōuenerunt cùm præsides, tum cæteri exciti è diuersis vrbibus,

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram concessum c L. virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multáque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literásque ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantùm de ineunda fuga concilium, & conuitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit vociferabatur quasi in confessis insidiis: rémque exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cùm sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quā vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse, vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multísque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adiicere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Móxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cùm Nicolaus appulisset à Roma veniens, rex priùs expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filiis. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, coniiciendósque vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentiùs negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere. sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multúmque tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cęsaream vĕtum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, euentū expectantes. valde enim metuebāt ne propter inueteratum

τοὺς μὲν παῖδας, οὐ γὰρ ἤξίου ἅμα ἄγειν εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ σιδωνίῳ εἶχε, πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχοι εἰ κληθεῖεν ἅμα παρεῖναι. μόνος δὲ καθ' αὑτὸν εἰσελθών, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συνέδρων ἀνδρῶν, κατηγόρῳ κατηγορίαν οὐκ ὀλυμπιακὴν ὡς πρὸς ἀθλητὴν ὧν ἠτύχει, πλείονα ἢ ἀποικίαν ἢ πατὴρ δεῖ παῖσιν εἶπεν. βίαιος γὰρ ὢν, καὶ ὡς εἰ τὸ δίκαιον ἐξ ἀδικίας ἐτετάραχτο, καὶ μάλιστα θυμοῦ καὶ ἀχριστίας ἐπιδεὴς σημεῖα τοῖς ἐλέγχοις ἐκ ἐκείνου δεξίπους καταμαθεῖν, ἀλλὰ συνηγορίαν αὐτοῖς προσάγων, παρεῖχε καὶ παίδων ἀπόμνημα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγινώσκων. ἐν οἷς βλιβουλὴ μὲν ἢ τῆς βλίγνοια δυσσεβείας οὐκ ἐμέγραπτο, μόνον δὲ ὡς φυγεῖν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ὀργὴν προσέχουσαν ἀπὸ τοῦ δύσνοιαν, ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ὡς ἐγλύπτο, μᾶλλόν τε ὀξιβόα, καὶ τὸ προῖὸν εἰς ὁμολογίαν τῆς βλιβουλῆς δι' ἐκείνων, ἤυξανε, ἐπομνύμενος ὡς ἥδιον ἂν τεθνήκοι ἢ ζωῆς, ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ τελευταῖον εἶπεν ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ καίσαρος δόσει ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσθεὶς καὶ πάτριον αὐτοῖς νόμον, ὃς ἐκέλευεν, εἰ τὸν κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς βλιθοῖεν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας, ἐπαναλαμβάνειν εἰς τοὺς προῖσσοντας βάλλειν, καὶ τὸν ἀποκτείναντα ἥδιον. ἅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ παρεδρίᾳ καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὅμως ἀπαμείνατο τὰ ἐκείνου κρίσιν. ἦκεν οὖν, δικαστὰς μὲν οὐκ οὔτας ὅτι φανερὸς οἷς ἐν τοῖς παίδων ὀλίγοις πάθοι, συνοργισθήναι ἢ κηδεσθῆναι ἔχοντας, ὡς οὐδενὶ κρίνοντι τῶν πόρρω γεγονότων ἀμελήσαι τοιαύτης βλιβουλῆς ἄξιον. ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων οὐδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρημένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς βλιβουλίας καὶ ἀλλαγῶν χρεῶν ἔχοιεν, τοῦ ἐξουσίαν ἐβεβαίουν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῷ ἐν ἀξιώματος, ἀπεφαίνατο γνώμῃ δημοσιωτάτῃ τοῦ χρώμενος. ἔφη γὰρ καταδικάζειν μὲν τῷ πρόσθεν παίδων, κτείνειν δὲ οὐκ οὐδένα δικαίως, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ τὸ παίδων μείζονος ὄντος, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτοὺς δυσυχήκει ἐκεῖνον, οἱ σαλωνίνου παῖδες, εἶπεν γὰρ αὐτῷ ξένοις ὄντες πρεσβύται, τοῦ αὐτῷ γνώμῃ ἀπεφαίνατο. οὐολόμνιος δὲ ἄπαρις ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς οὕτως ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τῷ ἐξῆς οἱ πλείους, ὥστε μικρὸν ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάδαι τοῦ δεῖ θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν δὶ ὀδοῦς, ἐξόδιος ἦεν, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ τῷ νικολάου πλύσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπανιόντα, προσυπαντήσαντος μὲν τὰ ἐν βηρυτῷ, ἵνα παρῇ χρόνῳ τῷ παίδων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐκ τῆς ῥώμης αὐτοῦ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις πρὸς σὲ ἐγνωσμένα, χρῆναι μέντοι αὐτοὺς τεθῆρξαντα, δεσμώτας φυλάττειν. καὶ εἰ μὲν ἔτι ἐν σοὶ δοκοίη, κολάζειν αὐτούς, καὶ φάρμακον ὀργῆς τὸ πλέον ἢ χρόνῳ μεχρῆναι. εἰ δὲ τἀναντία, δαπλύειν, μὴ ἀνεπανόρθωτον εἶη σοι τὸ ἁμάρτημα. τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείστοις τῶν σῶν φίλων. καὶ ὃς σιωπήσας ἐν πολλῇ ἐγένετο συνοίᾳ, κἀκεῖνον ἐκέλευσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δὲ ἦκεν εἰς καισάρειαν, γίνεται λόγος δι' ὅλης ἅπασι τῶν παίδων, καὶ μετέωρος ἡ βασιλεία ποῖόν τι χωρήσῃ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδικούμενον. δεινὸν γὰρ ὑπῆρε πάντας ἀθῳωθῆναι

ἐκ παλαιῆ καταστασιαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλθεῖν. καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἰδιοχείραντον, εὐκ ἦν ὅ τι οὐ λέγειν πρὸς τὸν βασιλέα, οὔτ' ἄλλο λέγοντες ἀκούειν ἀκίνδυνον, ἀλλ' εἰ κεκλῃσμένοι τὸ ἕλκος, ὀδυνηρῶς μὲν, ἀναύδως δὲ τὴν ἀφορολόγητον τῶν πάθους ἔφερον. εἷς δέ τις πάλαι στρατιώτης, ὀνόματι Τήρων, υἱὸς αὐτῷ καθ' ἡλικίαν ὄντος ἀλεξάνδρῳ φίλου, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπῳδυόμενα δι' ἡσυχίας ἦν, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθερίστητος ἐξελάλει, καὶ βοᾶν ἠναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν ἀναδεδαλυπτως λέγων, ὡς ἀπόλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δίκαιον ἐκ τῶν ἀθεμίτων ἀφανισμένον εἴη, καὶ εἴη τὰ ψεύσματα καὶ ἡ κακοηθεία, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγοι τοῖς πράγμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀθεμίτων παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἀμύρτανουσιν. τοιοῦτος μὲν, ἐδόκει μόνος οὐκ ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι. τὸ δ' ἄλλοτον, σκιὰν πάντας, οὐκ ἀναύδως αὐτῷ θεὸς τὸν κρείττονα ἱστάμενον. διὸ καὶ πάντα ἅπερ αὐτὸς εἶπεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν τῇ σῴζειν θεοφορούμενοι τὴν ἐκείνου παρρησίαν ὅμως ἀπεδέχοντο. τὸ δὲ θεοστυγὲς μόνον πάθος, ἐδιάζετο πάντα ὅν τινα οὖν ἔσῳ αὐτῷ λαλεῖν ὁ δὲ θεὸς τὸν βασιλέα μετὰ πάσης παρρησίας ἀσάλευτος, μόνος μόνῳ λέγειν ἐξῆν, καὶ συγχωρήσαι τοῖς, ὀδυνώμενος εἶναι, ὦ βασιλεῦ δέσποτα καρτερεῖν δεῖ τοιούτῳ πάθει. τὸ τολμηρὸν ταύτην παρρησίαν, αἰσχύνην δέ σοι, καὶ συμφέρουσαν οὐδέποτε τί χρήσιμον ἐξ αὐτῶν, φρόνημα δ' εἰς ἀσφαλείας. ποῖ τοῦτο ὄχλου τοῦ σου, καὶ περὶ ὀκάσιν ἐν τῇ ψυχῇ αἱ φρένες; ποῖ δὲ καὶ ὁ θεοστυγὴς ἐκεῖνος νοῦς, ᾧ πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθώσας; τὸν δὲ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν ἐρημίαν; κεἰνῳ δ', οὐδὲ παρόντας αὐτοὺς ἔδει συγγενεῖς ἢ φίλους, οἳ θεμιτὸν εἶναι τοιοῦτον μῖσος δικαίᾳ μάχαιρα δομῇ τῇ βασιλείᾳ. σὺ δὲ σκέψαι τί σε τέμενον ὄζει; δύο νεανίσκους ἐν βασιλίδος σοι γυναικὸς γεγηθυιῶν, εἰς πᾶσαν αἰτίαν ἄκρους αἱμάρτους, σαυτὸν ἐν γὰρ καταλιπὼν ἐὸν υἱὸν παιδὶ κακῶς οἰκονομήσαντι τὰ εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγχύσαι ὧν αὐτὸς ἤδη τοσαυτάκις κατέγνως θάνατον; οὐκ ἐνοήσας, ὅτι καὶ τῷ ὄχλων ἡ σωτηρία, τὴν ἁμύρτιαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ πάθος; ἦτε στρατιὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ φρουροῦντες, ἔλεον μὲν τῷ ἀτυχοῦντων, μῖσος δὲ τῷ ταῦτα δεδιωρθωμένων ἐχήκασιν, ἤκουε τούτων ὁ βασιλεύς, ἐν ἀρχῇ μὲν οὐ παντάπασιν ἀγωνιώντως, ἀλλά τί δὴ καὶ λίαν διεκίνησεν ἑαυτὸν ἀφαμῦσαι τῷ πάθει ἐναργῶς, τῷ τε πάθους καὶ τῆς θεοστυγοῦς οἰκείους ἀπιστίας. ὧδις δὲ ὁ μὲν ἐπεδέδυ καὶ μικρὸν ἀμέλει καὶ σεσαπωτικὴ χρώμενος παρρησία. τὸ δὲ ἀπαδύτον ἐξέπιπτε τοῦ κρείττου. τὰ δὲ χῆς δὲ πρόδηλος ἐκείνου πλάτος, καὶ μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ θεὸς τὸ συμφέρον ἀκούειν τῷ λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς δεδεκαιμένους στρατώτας, καὶ τοὺς ἀγωνακτοῦντας ὑγιεμόνας ἐπύθετο, θεοστάτῃ τῷ τε ὀνόματι δηλωθέντων ἁπάντας, καὶ τὸν τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τούτου γενηθέντος, ὑπεπίθεται τῷ καιρῷ καὶ ξύφων τῆς κουρεὺς τοῦ βασιλέως, ὃς ἔφη θεοστυγεῖν ὡς πίθοι πολλάκις ὁ τήρων, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα ξυρῷ τὸν λαιμὸν ὑποτεμεῖν, ἴσως δὲ ἐν φρουροῖς τοῖς θεοῖ ἁλίξανδρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα εἰπόντα, συλλαμβάνειν κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα, βάσανος ἰὼ τοῦ τε τήρωνος, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τοῦ κουρέως. δεδακρυσμένου τε τοῦ τήρωνος, ὁρᾷ ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη δεδακρυμένον, ἔχοντα δὲ οὐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐν τῇ θεοῖ τὸν πάσχοντα δυσχερείας θεοῦ πλέον,

A diſſidium immineret eis exitium. cúmque dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictum aliquod liberiùs vacabat periculo: ſed in ſinu miſericordiam celantes, taciti dolorem diſſimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipſe liberè eloquebatur, & ſæpe exclamare cogebatur in turba, periſſe veritatem & iuſtitiam in rebus humanis, & B pro his regnare cum mendaciis malitiam: eóque tantam caliginem inductam negotiis, vt ne grauiſſima quidem errata ſua homines animaduerterent. hæc loquendi libertas quamuis non abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat, quòd non ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore: libentérque hæc audiebant ſinguli, & cùm ſibi cauerent ſilentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuiſſet à quouis commiſe- C rationis voces exprimere. Ille verò etiam ad regem magna libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod vbi conceſſum eſt: Non poſſum, inquit, ô rex diutiùs ferre hãc anxietatem animi: quæ me cogit audaces voces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi velis, vtiles. Vbi nunc eſt tua mens? vbi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc eſt tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſce- D lus ſuſtinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non diſpicies? occideſne duos iuuenes è regina vxore ſuſceptos, & in omni virtute eximios, teipſum hac ætate commiſſurus vni filio alenti ſpes improbas, & cognatis quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? An non animaduertis tacitum vulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? adhęc tum militaris turba, tum ipſi du- E ces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò ſat æquis auribus accipiebat rex, admonitus tam ſuæ calamitatis, quàm domeſticorum perfidiæ. Sed illo immodeſtè ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quínam eſſent illi ægreferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes F cum ipſo Tirone vinctos iuſſit ſeruari in carcere. Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor regis accedens eum ait ſe non ſemel à Tirone ſolicitatum, vt inter curandum, guttur ei nouacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: móxq; tortus eſt & tonſor & Tiro cũ filio, qui videns patrem ſæuiſſimè tractatum, obſtinatè cruciatus perferre, nec tamen ſupereſſe vllam ſpem ſalutis ex crudelitate regis coniiciens,

ait se indicaturum veritatem, si tormenta sibi ac patenti remitterentur: acceptáque in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atque ita perpetrato facinore libenter quiduis passurum in Alexándri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem ejecta ex pectore omni siqua priùs inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec vllum relinquens locum resipiscentiæ, properauit exequi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, consoréque indice, omnes accusauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum venitet coniiciens, ad vnum eos interfecit. Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in adolescentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tãdem in odium coniecerint immedicabile: an in ipsius duritiã, & cupiditatem tam gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potiùs in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, vt necessariò consequantur: eámque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem vt arduum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiosè suspicaces, & linguæ temperare nescij, ac per hoc geminas ansas præbẽtes suis obseruatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solùm gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela

A ἔρη μηνύσῃ τῷ βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ δὲ μὴ πείσειε, δηλῶσαι τὸν φόνον τοῦ βασιλέως καὶ τὴν αἰτίαν αὐτὸν τε καὶ τὸν πατέρα. δόξας ἢ πίστιν ὅτι ἰδίοις, ἐλεύσεσθαι εἰς συνήθειαν τὴν ὑπηθέως δι' αὐτοχειρίας βασιλεῖ τὸ πρᾶγμα. προσελθεῖν γὰρ οὕτω μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παθεῖν τῷ εἰκότων οὐκ ἀγχινὲς ἁλιεῖ ἀνδρὶ χαριζόμενον. Ταῦτα μὲν ἐκεῖνος εἰπών, ἐξαιρεῖ τὸν πατέρα τῶν ἀνίων, ἄδηλον εἴτε τὴν ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φοβῆσαι, εἴτε καὶ παραφρονήσας τινὰ ταύτην τῷ κακῶν αὐτῷ, καὶ τοῦ γαμβροῦ πάθος, ὃ ἡ ἡδονὴ, ὑδὲ εἴ τι πρότερον ἐνδοιάσιμον ἦν αὐτῷ φεύγει τὴν τεκνοκτονίαν, τούτῳ τόπον ἢ χώραν καταλιπὼν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξηρημένος τὸ δυνάμενον αὐτῷ μετάνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ παρασχεῖν, ἐπαθύνειν ἤδη τέλος δικαίαν τῇ πρεσβυτέρῳ. Ὁ πρεσβεύσας εἰς ἐκκλησίαν, ἑξακοσίους τε τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐν αἰτίᾳ γενομένους, καὶ τὴν πρώτην σὺν τῷ παιδὶ, καὶ τῷ πρὸ ἐκείνης διελέγχοντι κρεῖ, κατηγορίαν ἀπάντων αὐτῶν ἐποιήσατο. κἀκείνους μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς παρατυχοῦσι βάλλοντες, ἀπέκτειναν. ἀλέξανδρος δὲ καὶ ἀριστόβουλος ἀχθέντες εἰς στέγασιν, δεδιττάμενος τὸ πατρὸς, στρατιάλη κτείνουσι τὰ σώματα νύκτωρ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἀπέθεντο, ἔτι μητροπάτορος ἐκεῖ, καὶ τῶν πλείστων αὐτοῖς προγόνων κειμένων. ἴσως μὲν ἂν οὐκ ἄλογον εἰσὶν καταφαίνεσθαι, φερόμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος, οὕτως αὐξηθῆναι, καὶ παραγενέσθαι, δυνηθὲν, δυνηθὲν τὴν φύσιν. δικάσαι δὲ χρὴ τὸ εἰκότως εἴτε εἰς τοὺς νεανίσκους αἰσχύνη τοιαύτην αἰτίαν πρὸς αὐτὸν ὀργῆς ἀπαγόντας τὸν πατέρα, ἐκ χρόνου φθονεῖσθαι ὑπὸ χαλεπότητος κρίνειν αὐτοῖς, εἴτε καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ καὶ φειδόν ὅτι φεῦ τὸν θυμοῦ τὴν ἀρχῆς, καὶ τῆς ἄλλης δόξης, ὡς μηδένα οἴεσθαι φθαλτέον, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ ἐκλύμενον ἀκίνητον ἔχειν, καὶ μὴ τὴν τύχην παντὸς δυνάμενος λογισμοῦ μείζω τὸν δύναμιν ἐσχηκέναι. ὅθεν καὶ πρόθυμα τὰς αἰθεσπίσας φεύξεις ὑπ' ἐκείνης προκαθεσθῆναι τὴν ἡμέραν πάντας ἀπάλκης, καὶ καλοῦμεν αὐτὸ εἰμαρμένον, ὡς ἀδήλους ὄντας, ὃ μὴ δὲ αὐτὸν γίνεται. τὸν μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς μείζω πρὸς ἐκεῖνον ἀρκούσῃ κινεῖν, ἡμῖν τε αὐτοῖς δοκοῦντά τι, καὶ τὰς ὀλιγοφρόνας τῶν ὑπὲρ δυνάμεων οὐκ αἰδοῦνους ποιοῦντα, ἃ πρὸ ἡμῶν ἤδη περιλαβόντα καὶ τῷ νόμῳ τῶν δὲ ἄλλων δύο, τὸν μὲν ὑπὸ τῶν παίδων μέμφεσθαι αἴ τις αἰτίαν, ὑπό τε αὐθαδείας νεωτερικῆς, καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι καὶ ἐλαβολὰν ἐωθεῖσθαι κατὰ τὸ πατρὸς, καὶ τῷ πρεσβυτομένων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, οὐκ ἀμφοῖς ἦσαν ὀξέως, καὶ κακοήθεις μὲν ὑπονοεῖν, ἀπρακτεῖς δὲ λέγειν, ἀλλοτε δὲ δ' ἀμφότερα τοῖς ὀλιγωρεῖσθαι αὐτοῖς, καὶ πρὸς χάριν καταμωμένους. ὁ μὲν τοῦ πατρὸς οὐδὲ ἐξ ὅτου ἔοικεν ἄξιος φαίνεσθαι τῷ περὶ ἐκείνου ἀσεβήματος, ὃς οὔτε πίστιν ὀλιγουλῆς ἐνεργῶν λεόων, οὔτε φθαπαλιὼ ὀλιγωρήσας ἀλείχειν ἔχειν ἐπόλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ὀξ αὐτοῦ φωτὸς, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ φερεποδὴ τοὺς πᾶσι τοῖς ἀλλοτρίοις, οὐκ ἀποδόντας δὲ ἐν τοῖς ὀλιγωρεῖσθαι αὐτοῦ, καὶ πρὸς χάριν καταμωμένους. ὁ μὲν τοῦ πατρὸς οὐδὲ ἐξ ὅτου ἔοικεν ἄξιος φαίνεσθαι τῷ περὶ ἐκείνου ἀσεβήματος, ὃς οὔτε πίστιν ὀλιγουλῆς ἐνεργῶν λεόων, οὔτε φθαπαλιὼ ὀλιγωρήσας ἀλείχειν ἔχειν ἐπόλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ὀξ αὐτοῦ φωτὸς, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ φερεποδὴ τοὺς πᾶσι τοῖς ἀλλοτρίοις, οὐκ ἀποδόντας δὲ ἐν τοῖς ὀλιγωρεῖσθαι αὐτοῦ, καὶ πρὸς χάριν καταμωμένους.

που θηρᾶν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐμπεσόντων ἔθει. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχεν, ἀλέξανδρος δὲ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἦρκει γὰρ εἰ καὶ κατέγνω καὶ ζῶντας ὅρκοις ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλῃ ἀσφαλείᾳ αὐτῷ φερεβεβλημένῳ τὸν φωμαίων δύναμιν, ὑπ' ἣν

B

C

D

E

F

G

δ' ἦν ἀδίκου ἔτι ὀξὺ ἐφόδου & βίᾳ παθεῖν ἐδύνατο. τὸ γὰρ ἀποκτεῖναι ταχύ, καὶ πρὸς ἡδονὴν τῷ νικῶντος αὐτῶν πάθους, ἀσεβείας τεκμήριον αὐτοποινότου. & τὸν ἡλικίας ἐπουσης συνηγόρου τοσοῦτον ἐξημάρτην. ἤγουν παρῆλθεν, καὶ τὸ χρονίζον σὺν ἐγκλήματι οὐκ αὐτῷ τινα φέρει. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγέντα καὶ καινοπαθοῦν χωρῆσαι πρὸς τὸ ἀτόπως, εἰ & δυσχερὲς, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν διατάσει γὰρ & πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μελλήσαντα, τὸ τελεσθὲν γνώσεως καὶ ἔμφρονος ἐπιβουλῆς & ἔργον εἶναι, φονώσης καὶ δυσμεταχειρίστου ψυχῆς ἀπὸ τοῦ χρηστοῦ. ἐδήλωσεν γὰρ καὶ τοῖς αὐθις οὐκ ἄπονος ὁμίλους οὐδὲ τοῦ προλοίπου ὄσους ἐδόκει τιμιωτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἐλαττον ἐπιφυσυμπαθοῦσι τοῖς ἀπολλυμένοις, τὸ γὰρ ὠμὸν ἴδιον ἑαυτοῦ, τοῦ μηδὲ ἐκείνων φειδομένου. διέξιμεν γὰρ αὐτῶν ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

A positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam citò eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ: maximè cùm esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neque enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & B deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur cariſſimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorū temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῶν ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Περὶ τῆς ἀντιπάτρου τοῦ ἡρῴδου κακοηθείας. Κεφ. α.
Περὶ Ζαμάριος ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος. Κεφ. β.
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου κατ' ἡρῴδου. Κεφ. γ.
Ὡς ἡρῴδης ἔπεμψε τὸν ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα. Κεφ. δ.
Τελευτὴ τῆς φερώρας. Κεφ. ε.
Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρῴδης ἔγνω τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς. Κεφ. ς.
Ὡς ἀντίπατρος κατηγορηθεὶς θάνατον ἐδίδου. Κεφ. ζ.
Περὶ τῆς ἡρῴδου νόσου, καὶ στάσεως τῶν ἰουδαίων. Κεφ. η.
Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις. Κεφ. θ.
Ἡρῴδου τελευτὴ, ἀγαθὴ & ταφή. Κεφ. ι.
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν ἀρχέλαον. Κεφ. ια.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς οὗτος τοὺς αὐτοὺς αὖ τοῖς ἐπόλεμησε. Κεφ. ιβ.
Ὡς κατέσαν τὰς ἡρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησε φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τιβερίου διαθήκην. Κεφ. ιγ.
Περὶ ψευδαλεξάνδρου. Κεφ. ιδ.
Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βιέννας. Κεφ. ιε.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEPTIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

De Antipatri Herodis filij malitia. Cap. I.
De Zamari Iudæo Babylonico. Cap. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ. Cap. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. Cap. IV.
Pheroræ obitus. Cap. V.
Pheroræ vxor accusatur veneficij à libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. Cap. VI.
Antipater capitis damnatus in vincula coniicitur. Cap. VII.
Herodis morbus & Iudæorum seditio. Cap. VIII.
Antipatri exitium. Cap. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio. Cap. X.
Populus seditionem mouet contra Archelaum. Cap. XI.
Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit. Cap. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat. Cap. XIII.
De Pseudalexandro. Cap. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.
De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem ſublatis fratribus agitatus diris, gradu iam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ ſpei ſatisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorum metu, qui poſſent in principatus ſocietatem venire, in aliam maiorem difficultatem parandi ſibi regni incidit videlicet odiũ quo populariter inuiſus erat omnibus. huc accedebat quòd illum magis etiam haberet ſolicitum, alienati militum animi: à quibus pendebat regum ſecuritas, ſi quando gens ipſa videretur nouarum rerum cupida, quę mala ſuamet culpa ſibi germanis oppreſſis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre adminiſtrabat res Iudæorum credente ſe Herode eius fidei, & id factum quo ſupplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quaſi ſaluti regis conſulens illos prodidiſſet, non morem gerens odio quo tam illos quàm patrem proſequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus infeſſus furiis: dabátque operam vt nulli eſſent, qui inſidias eius detegerent, aut ad quos poſſet Herodes aperta vi petitus refugere. ſed tum longè magis ſtimulabatur cœptos conatus perſequi. Nam eo defuncto proponebat ſibi certum imperium: quòd ſi diutiùs vitam protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo ſuis technis patrem haberet infenſiſſimum. Ideò nullis parcebat ſumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis voleris obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentiſſimis munerib. ſibi conciliás, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ prę erat. Spes etiã erat fratrem ipſius corrumpi poſſe donorum magnitudine: paritérque regis ſororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat. n. calliditſſimus ad deuinciendos per beneuolétię ſpeciem hominũ ani-

Κεφάλαιον α'.
Περὶ τῆς ἀντιπάτρου τ ἡρῴδου κακοηθείας.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩ δὲ ἀραμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς, ἀσεβεία τε τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαζονείᾳ τῇ ἐπ' αὐτοῖς τ πατέρα προβεβλημένῳ, ὅπ κ γνώμην ἡ ἐλπὶς τ αὐτῆς ἔβη ἦν. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβου τ ὅπως τῇ ἀρχῇ δόξῃ τὸ τῆς ἀδελφῶν μὴ δύσκοινώνητον, ἐργωδέστερον κ ἄπορον αὐτῷ διείσιεν τὸ τ βασιλείαν ἀβεβαιότητος, τοσόνδε φύσει τοῦ ἔθνους μῖσος πρὸς αὐτόν. ὄντος γὰρ αὐτῷ κ τ δι' ἀλλεπαλλήλων, πλήσας πᾶσι τὸ τραπωτικὸν ἀλλοφίως ἔχειν τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς οὓς τὰ πάντα ἦν τοῖς βασιλεῦσιν ἀνακείμενα τῇ οἰκείου ἀσφαλοῦς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ὀρεγόμενον πραγμάτων. τοσόνδε κίνδυνον ἐμηχανήσατο αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τῷ ἀδελφῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ κ σωτηρίᾳ τι τῷ παρῇ, οὐδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὶς ὤν, καὶ ὅπως εὔετο παρ' αὐτῷ μείζονος, ἐξ ὧν ὀπολωλεκὼς καλῶς εἶχεν, δυνοίας βεβαιώματα δ' ὅρκοις, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τ ἡρῴδου τοὺς ἀδελφοὺς ἐνδεδωκώς, ἀλλ' οὐκ ἔχθρᾳ τῇ πρὸς ἐκείνους, καὶ πρὸ αὐτῶν ὁρῶν τὸν πατέρα. τοιαῦτα δὲ αὐτὸν πρεσβεύσασθαι ἀρᾳ, ἅπερ δὲ πάντα μηχανᾷ τῆς ὑπὸ τὸν ἡρῴδην ὁδοῦ ἵσταντο αὐτιπάτρῳ, ἐρημοῦντι αὐτὸν μὲν κατηγόρων ἐφ' οἷς πρᾶξαι δυνεῖτο, ἡρῴδην δὲ αὖ καταφυγῆς, εἰ βοηθεῖν αὐτῷ τὸ αὐτιπάτρου φανερᾶς πολεμίου καταστάντος. ὥστε μίσῃ μὲν τῇ πρὸς τὸν πατέρα ἔπρασσε τὰ κατὰ βουλὴν τῇ ἀδελφῶν. τότε δὲ ἥπτετο μείζονος τῆς ἐγχειρεῖν μὴ ἀφίξεσθαι τῆς πρόξεως. ὑπονοηθέντος μὲν γὰρ ἡρῴδου, βεβαίως αὐτῷ πρεσβευομένης τῆς ἀρχῆς, ἐξικνουμένῳ δὲ εἰς τὸ πλέον ὑποζυγίων, κινδυνεύων αὖ πρεστάντων ὀξαλγεῖ τῇ γνωμένῃ τῆς πρόξεως, ἧς συνθέσεως γεγονὼς, πολέμιον ἠνάγκαζε τ πατέρα κατασῆναι. κ δόξῃ τοῦτο χαρίζεσθαι πολυτελὴς ἦν τοῖς πρὸς τ πατέρα, πέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήσσων τὸ τῆς αἰθρώπων μῖσος πρὸς αὐτὸν, κ μάλιστα τοὺς ὑπ' ῥώμῃ φίλους πομπαῖς μεγάλων δώρεων δύνοις καθισταμένους, πρὸ πάντων ὃ στατορνῖνον, τ δ' συρίας ὑπαλπτήν. ὑπεδέξαθαί τ ἰδίᾳ ἐλπὶς αὐτῷ καὶ τ στατορνῖνα ἀδελφὸν μεγάθει δώρων ἃ ἐδίδου, καὶ τ ἀδελφὴν τῆ βασιλέως αὐθρὶ πρώτῳ τῆς πρὸ τὸν ἡρῴδην συνοικοῦσαν τῷ αὐτῷ ζόπῳ χρώμενος. φιλοτιμούμενός τε φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δ' ὁτάτους ἰδίᾳ πιστεύθαι. κ μὴ-

καὶ μῖσος ἀράμβυος ἐφ' οἷς πινας ὑπεκρύφατο συνεπότας. οὐ μέντοι ἠπάτα γε τὴν τοῦ θείου θυγατέρα τὴν ἐκ τῆς Γλαφύρας γεγονυῖαν ἐκ πλείονος αὐτὴ γὰρ μικρὰ ὄλα ὑπῆρχε συνειδυῖα, καὶ διὰ τοῦτο ἀδιαφθόρῳ τῇ πάσῃ αἰτιᾶται κακόηθες. καί τοι συνῳκει θείῳ πρὸς μητρὸς ἀντιπάτρου πρεσβεία τῇ ἐκείνου, καὶ διαπεράσει λαβὼν τὴν κόρην πρὸς τὸν ἀριστοβούλου γαμηθῆναι. τὴν δὲ ἑτέραν ἐκ τῆς αὐτῆς καλλαΐα παῖς γυναῖκα εἶχεν. ἀλλ' οὐδὲν ὑπὸ τῆς μὴ καταισχύνεσθαι πονηρὸν ὄντα, ἡ ὑπογαμία τεῖχος, ὥσπερ οὐδὲ ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς τὸ εὐμενῆ. τὴν γὰρ σαλώμην, ἡρῴδης ἰσπουδακυῖαν συλλαίᾳ τῷ ἄραβι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτικὴν ὑπόθυμίαν βιάζει τῷ ἀλιξᾷ συνοικεῖν, συμπρεσβεύουσης αὐτῷ ἰουλίας καὶ πειθούσης τὴν σαλώμην μὴ αἰσχύνασθαι τὸν γάμον, μὴ καὶ ἐχθρὰ καθίσαιτο αὐτοῖς πρόπαππος, ὁ μισογύνης ἡρῴδης μὴ ἂν δυνησόμενον σαλώμην μὴ ὑποδιξαμένην τὸν ἀλιξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο καὶ σφόδρα τὴν ὕβριν γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβουλεύουσι πάνυ συμφέροντα. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἡ ἀρχελάου θυγατέρα τὴν βασιλέως ἡρῴδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμψεν ἀλιξάνδρῳ συνοικήσουσαν, ἐκ τῆς αὐτῆς τροφῆς ὑποδοὺς, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι. ἀείζηφις δὲ αὐτὸς τοῖς παίδων τὰ τέκνα πάνυ ὑπεμελεῖτο. ἦσαν γὰρ τῷ μὲν ἀλιξάνδρῳ ἐκ γλαφύρας ἄρσενες δύο, ἀριστοβούλῳ δὲ ἐκ βερνίκης τῆς σαλώμης θυγατὴρ ἄρσενές τε ἓξ, καὶ θήλειαι δύο. καί ποτε παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων ἐδεήσατο τὰ παιδία, καὶ τῶν ἡλίων ἀνακλαύσας τὸν τύχον, ἵνα μηδὲν τοιοῦτο παθεῖν τοῖς ἐκείνων συμβαίη, αὐξηθέντας δὲ ἀρετῇ, καὶ συμφορᾷ τὸ δίκαιον. τὰς δὲ φάσας ἀμείψασθαι αὐτοῖς ποιεῖσθαι. ἐπεὶ γὰρ ὑπετο τὰ εἰς γάμου ὑπὸ τῶν ἀφίκοιντο εἰς ὥραν τὸν ἐαυτῶν, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῶν ἀλιξάνδρου παίδων φερώρᾳ θυγατέρα, τῷ δὲ ἀριστοβούλου τὸν ἀντιπάτρου. καὶ θυγατέρα τὸν ἀριστοβούλου ὀνομάζει παιδὶ τῷ ἀντιπάτρου, τὸν δὲ ἑτέραν τῷ ἀριστοβούλου θυγατέρων, ἡρῴδῃ παιδὶ τῷ αὐτοῦ. γίνεται δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς τοῦ ἀρχερίως θυγατρός. πάππος γὰρ ἑαυτῷ πλείοσιν ἡμῶν συνοικεῖν. ἐπεφάνει δὲ τὰς μητρυιὰς τῶν παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλίᾳ τῷ ὀρφανοῖν, εἰς δύνοιαν αὐτῶν διὰ τὸν ὑπογαμίαν τοῦ αὐτοῦ πάππου. αὐτὸς γὰρ γνώμῃ τῇ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύσῃ οὐκ ἔλιπεν καὶ πρὸς παῖδας αὐτοῖς γεγονότας, ἤτε τοῦ πάππου αὐτοῦ πρὸς αὐτοὺς, ἠρίθμησεν αὐτὸν μείζονα ἴσως τῷ ἀδελφῶν προσδιχόμενον, καὶ μάλιστα ὁπόταν ἀνδρωθεῖεν, ἀρχελάου προσδιχομένου τοῖς θυγατριδοῦς βασιλέως ἀνδρὸς, καὶ φερώρου τῷ υἱῷ ληψομένου τὸν θυγατέρα. τὸ τελευταῖον δὲ ἐδεῖτο ἰωσήφου. ἐπήγαγε δὲ αὐτὸν, καὶ τὸ πᾶν πλῆθος ἐλίᾳ μὲν τῷ πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμενον, μίσει δὲ τῷ πρὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν οὐκ ἀπηλλαγμένον κακοξοπίας τῆς ὑπὸ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτο δὲ ἀφ' ἑλκύσειν τῷ τοῦ παιδὶ ἐγκωμίων, ἐν δὲ ἐπῳδύμῳ ἐπεσπλήκτο τοῖς δὲ αὐτοῖς ὁμιλήσας δυνάμενος. καὶ μετέπιπτε ἡρῴδης εἰκῇ δίνοσ τῇ ἀντιπάτρου, ὥστε αὐτὸν μὲν τῷ θυγατέρα ἀριστοβούλου γαμεῖν, καὶ τὸν φερώρου τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ τὰ μὲν τῷ ὁμολογοῦντο γάμου, τῶν κτεῖνον τὸν ὄπον ἄκοντος τοῦ βασιλέως. ἡρῴδη δὲ τῷ τοῦ χρόνου συνοίκων ἐννέα γυναῖκας, ἤτε ἀντιπάτρου μητέρ, καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀρχερίως, ἐξ ἧς καὶ ἀμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. ἐν δὲ καὶ ἀδελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ αὐτοῖς συνοῦσαις, καὶ ταῦτα μὲν τέκνον οὐδὲν ἐφύει.

mos, & dissimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quę iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorē duxerat. sed nec affinitas hęc effecit quo minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odiū potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupiētem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni consensum præberet alienaturum se ab ea beneuolentiam. quare illa paruit autoritati vxoris Cæsaris, alioquin etiam vtile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, nequid ea de causa exoriretur controuersiæ.

Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est nequid simile contingeret eorum liberis: sed potiùs virtutibus cum ætate auctis, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pherorę filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne fortè adulti officerēt suæ potentiæ. Archelao quoque rege adiutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alterum filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum aurorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexitque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pherorę filiam: itaque præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouem vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera summi pontificis filia, ex qua puer natus est patrē nomine referēs. erāt inter has & fratris filia, & cōsobrina, sed steriles.

præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Ronaxam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alterâ Phasaelo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

ἦν δ' ἐκ τ γυναικὸς καὶ τ σαμαρίων ἴθυις μία, καὶ παῖδες αὐτῇ ἀντίπας, καὶ ἀρχέλαος, καὶ ὀλυμπιάς, ἣν ταύτην μὲν ὕστερον ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὤν. ἀρχέλαος δ καὶ ἀντίπας ὧδε πρὸς ἰδιώτην ἔφασαν ἔχειν. κλεοπάτρα τε ἡ ἱεροσολυμῖτις γαμήσασα αὐτὸν, καὶ παῖδες ἐξ αὐτ ἦσαν τε γεγάασιν, καὶ φίλιππος, ὃς καὶ αὐτὸς ἐν ῥώμῃ ἔφασ' ἔχειν. καὶ πολλὰς δὴ λιπὼν ἐν τ γαμετῇ, φασήλου πεποιημένην αὐτῷ παῖδα. πρὸς γε μὴν τούτοις φάσηρα, καὶ ἑλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, & σαλώμη· τὰς δ πρεσβυτέρας αὐτῷ θυγατέρας ὁμομητρίας τ ὧδε ἀλίξασθαι ὧν ὡδε εἶχεν ἔφασαν τ γάμον, συνῳκίσατο τῷ μὲν ἀντιπάτρῳ τῷ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, φασαήλῳ δ, τῷ ἑτέρᾳ. καὶ δὴ ἡρῴδου ἀδελφοῦ παῖς ἐγεγόνει. καὶ τοῦτο μὲν ἡρῴδου τὸ γένος ἦν.

Cap. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes faciliùs ex propinquo posset inuadere. Cúmque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quę sita est ad Daphnen, degere, vbi à Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptóque agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. erátque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simúlque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergô petentibus, quo tutiores essent à latrociniis: multíque vndique ad eum confluxerunt Iudęi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatẽ quæ illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit. porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixiùs. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode: exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his lacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regíque Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ ζαμάριος ἰουδαίου τ βαβυλῶνος.

ΤΟῖς δὴ βελόμενος τοὺς τραχωνίτας ἀσφαλεῖς εἶναι, κώμην πόλεως μεγέθους ἣν ἀποδεῖξαι ἐγνω ἰουδαίων κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσεμβολόν τε ποιεῖν τ αὐτοῖς, & τοῖς πολεμίοις ἐξεργάσιμος ὁρμώμενος, ἐμβαλεῖν ἐκ τ ὀξέως κακουργεῖν. καὶ δὴ πάμπολυς ἀνὴρ ἰουδαῖος ἐκ τ βαβυλωνίας ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτοξόταις πᾶσι, καὶ συγγενῶν πλήθει εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τ δ φεύγων ἐξεβεβήκοτα καὶ τύχας, ἐν ἀποχείᾳ τῇ δὴ διάφορα τ συείας διατᾶξαι τοπρνίνιν τ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐποίκησιν αὐτοῖς διδοκότος χωρίον, οὐ λαβεῖν ἐτοίμως αὐτοῖς, μετεπέμπετο τ τον συὸ τοῖς πλήθει τ ἐπομένων, παρίξ ὑπαχνούμενος γῆν, ἐν τοπαρχείᾳ τῇ λιτρομέᾳ βατανίᾳ, ὡς ἔζω ἡ αὐτὴ τῇ ζαχωνίτιδι, βυλόμενος φρόβλημα τ κατοίκησιν αὐτοῖς παῖδας, ἀτελῆ τ χώραν ἐπηγάλλετο, & αὐτοῖς εἰσφορὰν ἀπαλλαγμένους ἁπασῶν ἀφ' εἰσυθείας, εἰ κατοικεῖεν τὴν γῆν ἄφεσιν τοῦ δὴ χόμενος. τότοις παθεῖς ὁ βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, καὶ λαβὼν τὴν γῆν, φεύγεια ᾠκοδομήσατο, καὶ κώμην βαθυρὰν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. φρόβλημά τ ἰδὼν ἔδει ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῖς εἰγχωρίοις τὰ φρὸς τοὺς ζαχωνίτας, καὶ ἰουδαίων τοῖς ἐκ βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις δὲ θυσίας ὅπῃ ἱεροσολύμων τ μὴ λήγειν ἐᾶν τ ζαχωνίτῃ κακουργεῖν. πολλοί τε οὖν αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἅπαντα χώρων οἷς τὰ ἰουδαίων θεραπεύειν πάγια. καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυάνθρωπος, ἀδεία τῶν πᾶσιν ἀτελοῦς, & περιῆν αὐτοῖς ἡρῴδου ζῶντος. φίλιππος δ διάφορος ἐκείνῳ, ὧδε λαβὼν τ ἀρχὴν, ὀλίγα τ καὶ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐφορέσατο. ἀφίππαν μὲν γὰρ ὁ μάγας, καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ & ὁμώνυμος, & πάνυ ἐξεφύγοσαν αὐτοὺς, οὐ μόνον τὰ τ ἐλευθερίας κινδυνεύσαντας. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι τ ἀρχὴν, τ μὲν ἐλευθέρου καὶ αὐτοὶ πεφύκασιν, ἀτελοῦς δὲ τὸ φόρον εἰς τὸ πάμπαν ὑπῆσαν αὐτοῖς. καὶ πάντα μὲν ἡ καιρὸς ἀπειλάσομαι φρῳῖόντας τ λόγου. τελευτᾷ δ ζάμαρις ὁ βαβυλώνιος, ὃν δὴ κτίσαι τῶν δὲ τ χώρας ἡρῴδης ποιεῖ), ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας λειπόμενος ἀγαθοὺς, ἀκέκμηκε μὲν, ὃς αὐτοῖς ἀρεία γένοιτο ὑπῆρχεν ἐπιδόξῃ, σωνεκρότησε τοὺς ὑφ' αὑτῷ βαβυλωνίους, καὶ ἵλη τῷδε τῷ αὐτῷ ἐδορυφόρει τοῖσδε τοὺς βασιλέας. καὶ ἀκέκμηκε δ γήρᾳ τελευτῷ, φίλιππον αὐτὸν ἄνδρα χρῆσθαι ἀγαθὸν κατάλιπεν τὸν υἱὸν, καὶ τὰ ἄλλα ἀρετῇ χρήσασθαι, παρ' ὃν ἐπαύσατο ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πίστει, καὶ δύναις ἀσφαλὴς αὐτῷ φρὸς ἀγρίππαν γένεται τὸν βασιλέα. σπανιαὶ δ ὁπόσοι ὁ βασιλεὺς ἔζεφθη, ὧδε αὐτῷ ἐπέλει, καὶ ὅπῃ ἐξεδύσεν δείσθεν ἡγούμενος.

Κεφά-

Κεφάλαιον γ'. CAP. III.

Ἐπβουλαὶ ἀντιπάτρου κατὰ Ἡρώδου.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

Ἡρώδου δ' ὄντος ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφεώρα τὰ πάντα πράγματα εἰς Ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς ὠφελήσῃ χυρώσας, οὐκ ἀπήλλαττε ἐξουσίας ἔτι κεχωρηκότος τοῦ τε πατρὸς ἐλπίδι δυνάμεως, καὶ πίστεως, ὡς καὶ πρεσβύτερον κατάδηλον ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τοιμῆσαι καθιστάμενον, διὰ τὴν ἄδηλον τοῦ παλαιοῦ εἰς κακουργῶν, καὶ ἐφ' οἷς εἴποις πιστόταξ. ὧν τε πᾶσι φοβερὸς οὐχ οὕτως ἰσχύϊ τῆς ἐξουσίας, ὡς τὸ κακοήθους τοῦ προμηθοῦς. μάλιστα δ' αὐτὸν Φερώρας ἐθεράπευεν, καὶ αὐτὸς θεραπεύετο δεινῶς, πάνυ τοῦ Ἀντιπάτρου φροντιστὰς αὐτὸν καὶ τῶν γυναικῶν συνισταμένου τὰ πρὸς αὐτόν. ἐδουλοῦτο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισῶν τὰς ἀνθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων. ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, πράσσειν τε οὐδὲν ἐᾶν τὴν γυναικῶν ἐκφοβῶν δυκίων τ' ἀνθρωπον καὶ ἀλλήλαις δυνοίᾳ συμπράσσειν τὰ πιστὰ μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ Ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐτάς, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς μητρός. ταὐτὰ γὰρ αἱ δι' αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ δ' ἦν πρὸς Ἀντίπατρον ἐπ' οὐδαμινοῖς ποτὲ αἰτίαις διήλλαξαν. ἀπάτασμα δ' ἦν αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ προσκοποῦσα τὰ πλείονος τὰ πάντα, καὶ τὴν δύνοιαν αὐτῶν ὅτι κακοῖς τοῖς Ἡρώδου πράσσομένην οὖσαν, δῆλον ἦν ὥστε φανερὰν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν συνοδον, μίσους δὲ καὶ λοιδορίας εἰ καιρὸς πρᾶσσοιτο, καὶ μάλιστα Ἡρώδου ἀδοκήτως ἐπιτυγχάνοντος ἢ εἴπερ πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἔμελλεν. κρυπτὰς δὲ τὰς δυνοίας ἐχυρώτερα καθίστασθαι καὶ ἐπράσσετο οὕτως. ἐλάνθανε δὲ τὸ σαλεύειν, οὔτε φανερὸν ἡ δυσνοια αὐτῶν ὅτι τοιοῖσδε ὠρμημένων, οὔτε ἐπιδηλοῦσθαι πῶς δεῖ χρῆσθαι οὐκ ἀπήλλακτο αὐτῇ. πάντα αἰνιγμός τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μᾶζόνως ἐκδηλοῦσα, ἀπεσήμαινεν, συνόδους τε κρυπτὰς καὶ πότους, ἐκλυτώτερά τε ἀφανῶς κατασκευάσματα, ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ ἐκείνου συμπεσεῖσθαι καὶ πεφανερῶσθαι μὴ κεκωλῦσθαι. τοὺς μὲν ἐκ τοῦ πρόσθου διαφόρους καὶ τὰ πάντα δῆλα ἐξαίφνης ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δὲ τὸ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν δύνοιαν ἀπατηλώτους, καὶ ὁπότε ἀλλήλοις συμμεμνῶσθαι φιλίᾳ πράσσειν μὲν ἀπηλλαγμένους ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς οὐδὲν λανθάνειν χρώμενοι δυνοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπιτυδάκοιεν. ἦν δὲ μέγ, ταῦτα αἰνιγμός τε ἦν ἀκριβείας σωτηρίαν ἔχουσα τῷ ἀδελφῷ κἀφέρει, σωφρονεῖν μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτὸν, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν οὐ δυσκόλως ὑποπτεύοντα καθισταμένων δυσβολαῖς τ' ἀδελφῆς. ἦν δὲ μέγιστον τῶν Ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἀκριβείᾳ μάγα φρονοῦντες τ' πάτριον νόμων, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον ποιούμενον ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι δυνάμενοι μάλιστα ἀντιφράσσειν, προμηθεῖς, καὶ τὸ πρᾶξαι εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἑτοιμότατοι. πάντες γὰρ τὸ Ἰουδαϊκὸν σεβασάμενοι δι' ὅρκων ἢ μὴ δυνήσειν καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες οὐκ ὤμοσαν ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι. καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἢ φερόντων γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐτῶν εἰσφέρει.

CÆterùm in eo rerũ Herodis ſtatu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, poſtquàm ſemel proſpiciendi ſuis commodis poteſtatem accepit à patre, bene ſperante de fide ipſius ac beneuolentia: qua tamen poteſtate ille audaciùs abutebatur, callidè regens ſuam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: eráque omnibus formidabilis ob verſutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo vicißim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & ſocrui & ſorori, quamuis exoſas eas haberet propter iniurias illatas filiabus ſuis virginibus. attamen ferendæ erant, & abſque illis nihil facere poterat, res eius perueſtigantibus, & mutuò ſe inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditiſſimus, tum per ſe, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres conſentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quaſdam res non ſatis conueniebat, diuellente eos regis ſorore: quę iamdudum explorabat omnia, ſciens eos in regis tantùm perniciem conſpirare, & parata ei eius indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam ſuam amicitiam ſuſpectam hoc nomine regi & inuiſam, hoc contra excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictiſque conuiciis ſimularent diſſidium: maximè præſente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clàm autem alerent & confirmarent mutuam beneuolẽtiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum eſt, nec poſtea cùm cœpit fieri. omnia enim perueſtigabat, móxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clãcularias cõſultationes, mirum ni euaſura in ipſius perniciem, ſi maturè ſibi non proſpiceret. In aliorum enim conſpectu diſſidentes & iactantes inter ſe conuitia, celare amicitiam: deinde quando ſoli ſint conſentire, dubio procul conſpirantes in eos quibus occultam velint eſſe ſuam amicitiam. Hęc illa & perueſtigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per ſe nonnihil intelligentem, ſed cohibentem ſe adhuc, quòd ſuſpectum haberet etiam ſororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum ſecta exactiorẽ patriæ legis cognitionem ſibi vindicãs, quibus tanquã Deo vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum ſodalitium. Hi Phariſæi vocantur, genus hominum aſtutum, arrogans, & interdum regibus quoque infeſtum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cùm tota gens Iudæorum fidem ſuam iureiurando obligaſſet regi & Cæſari, hi ſoli nõ iurauerũt: excedẽtes ſex milliũ numerũ: quib. hoc nomine à rege mulctatis, Pherorę vxor pro eis mulctam

persoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebãtur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit. & quòd aulicorum quosdam solicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Phariseorum aliquot deprehensos interfecit, præcipuos autores huius consilij, cùmque his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos quoscunque è domestica familia cum Pharisæis conspirasse ipsorũ indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parẽs & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessura nouo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.

IIII. Herodes porrò conuictis Pharisæis ac supplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accusationem instituit. quòd ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres serat dissidia, quibuscunque valeat tam verbis quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa consciam esse totius recentis conspirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quãdoquidem ei aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec nisi illa reiecta mansurum sit integrũ germanitatis vinculum. Pheroras autem quãuis vehementi regis oratione grauaretur, tamẽ aiebat se & fraternæ pietatis iura persanctè culturum, & à coniugali caritate haudquaquam discessurum: emorique se malle, quàm sine dilecta vxore viuere. Tum Herodes licèt graui se iniuria existimaret affici, iraſci tamen fratri distulit, contentus Antipatro & eius matri interdixisse Pheroræ consuetudine, & vetuisse mulierum regiarum conuenticula. illi facturos se iussa regis polliciti, per latentes quoties dabatur comessationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque stupri habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

Cap. IIII.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrem, & veritus ne vlterius serpendo eius odia ad se quoque peruenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quàm primùm se ad Cæsarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum preciosissimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat, aut si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi è filia summi pontificis. eodẽ tẽpore etiã Syllæus Arabs Romã profectus est, non factis imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminũ reũ. egit apud ipsum

A οἱ δ' ἀμφιδύμοι τὴν δύνοιαν αὐτ', προγνωσιν ἐπ-
ῃσθάνοντο ὑπὸ προϊτάσεως τ θεοῦ, προὔλεγον ὡς ἡ πρόσ-
κλησις καταπαύσεως ἀρχὴς ὑπὸ θεοῦ ἐψηφισμένης αὐτῷ
τε καὶ γόνῳ τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τ βασιλείας εἰς τε ἐκεί-
νους προϊξούσης καὶ φερώραν, παῖδας τε οἳ εἶεν αὐ-
τοῖς. καὶ τάδε, οὐ γὰρ ἐλάνθανε τὸν σαλώμην, ἐξαγ-
γέλτα βασιλεῖ ὧν, καὶ ὅτι τῷ πρὸς τὸν αὐλὸν ἐξαφθείρει πας. ὁ βασιλεὺς τῷ τε φαρισαίων τοὺς αἰ-
τιωτάτους αἱρεῖ, καὶ βαγώαν τὸν εὐνοῦχον, καίπ τε
τῷ τότε προὔχοντα ἀρετῇ τῆ εὐφρεπεῖς, καὶ παιδικὰ
ὄντα αὐτοῦ. κτείνει δ καὶ πᾶν ὅτι τῶν οἰκείων συνειση-
κει, οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγχος. ἦρτο δὲ ὁ βαγώας ὑπ' αὐ-
τῷ, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομαζόμενος τῶ
βλίκα τασθησομένου προῤῥήσει βασιλέως. κ' χαί-
ρειν γὰρ ἐκείνῳ πάντα ἔμ), παρίξοντος αὐτῷ γάμου τε
ἰσχυὸς, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων. προφάσις δ κο-
λάσας τῷ φαρισαίων τινὰς ὅτι τοῖς δὲ ἐληλεγμένοις,
συνέδριόν τε ποιεῖται τῷ φίλων, καὶ κατηγορίαν τῆς
φερώρου γυναικὸς, τιὼ τε ὑβρεῖν τῷ παρθένων τὴ
τολμῇ τ γυναικὸς ἀπαιδείᾳ, καὶ ἔγκλημα ταύτῃ
ἀπιμίαν αὐτῷ ποιούμενος, ὥστε ἀγωνοθετεῖν σπουδὴν αὐ-
τῷ πρὸς τ ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς ἡ λόγῳ καὶ δ' ἔργων ὅσα δύναιτο. τιὼ τε ὀξύλυπον τ ζη-
μίας τ ὑπ' αὐτοῦ βλιβληθείσης τέλεσι ὀξαφυβλίῳ
τοῖς ἐκείνης, τῷ τ νεῶ πιπρασμένων οὐδὲν ὅπι μετ'
αὐτ. αἰθ' ὧν φερώρα καλῶς ἔχῃ, οὐ δεινὸς οὐδὲ γνω-
μῷ εἰσηγήσεως τῷ ἐμῷ, αὐτοκέλευστον δεῖν πέμπε-
σθαι γυναῖκα ταύτιω, ὡς πολέμου τε πρὸς με σοὶ αἰ-
τίαν ἐσομένου. καὶ νεῶ εἴπερ αὐτίπατρῳ συγχύσεως τῆς
ἐμῆς, ἀπιπάσθαι τιὼ τ τιὼ γαμετιῶ. μόνοις γὰρ οὗ-
τος ἐμὸς ἀδελφός τ καὶ σύρχη οὐκ ἀπαλλαγμένος.
φερώρας δὲ καίπερ λόγων ἀρίστῃ πρὸς ἀδελφὸν ἔλεγε κινήσῃ δί-
καιον οὐδὲν, οὔτε τῷ πρὸς τιὼ γαμετιῶ δύνοιαν αἱ-
ρεῖσθαί τε πρότερον θανεῖσθαι ἢ ζῶν τολμᾶν ἀπεστε-
ρῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ καλλίστης μόνης. ἡρώδης δ φερώ-
ρα μὲν ὑπερέβαλλετο τιὼ ὅτι τούτοις ὀργιῶ καὶ πρ
αὐήδονον τιμωρίαν εἶναι ἐπράγμονα. αὐτιπάτρῳ τε
ἀπεῖπε καὶ μητρὶ τῇ ἐκείνου φερώρα τὸ μὴ ὁμιλεῖν
καὶ τῷ γυναικῶν φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταυτὸν συνεισό-
μενον. οἱ δ' ὁμολόγουν μὲν, συνῆσαν δὲ ἧ κρυβῆ,
καὶ συνεκόμαζον φερώρας καὶ αὐτίπατρος. ἐφοίτα δὲ
ὁ λόγος, ὁμιλεῖν καὶ αὐτιπάτρῳ τιὼ φερώρου γυναῖ-
κα συνεπισταύσης αὐτοῖς τὰ εἰς τιὼ συνόδων τῆς
αὐτιπάτρου μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἡρώδης ἔπεμψε τὸν αὐτίπατρον πρὸς καίσαρα.

ΥΦορούμενος δὲ τὸν πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ ὀ πλεῖον προχωρεῖν τὰ τ μίσους ἐπ' αὐτῷ, γρά-
φει πρὸς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους κελεύων ὅπισ τάχ
ἡρώδῃ, πέμπτῳ ἢ τάχος αὐτίπατρον ὡς καίσαρα. ἔγ-
νωμεν γὰρ ἔπεμπεν ἡρώδης αὐτίπατρον, δῶρα συνεκπέμ-
ψας ἀξιολογώτατα, ⁊ ὀξὺ ὀξαθήκην ἐν ᾗ μετ' αὐτὸν
αὐτίπατρον ἀπεδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος δ τελευ-
τᾶν ἡρώδην, τὸν ἐκ τῆς τῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς υἱὸν
αὐτῷ γεγονότα. συνεξορμᾷ δὲ αὐτιπάτρῳ καὶ
σύλλαιος ὁ ἀράβ, μισθὸν ὧν παρὰ τάξει καίσαρ ὀξα-
πεσταλμένῳ. καὶ αὐτίπατρος αὐτῷ κατηγορεῖ τῦ
καί-

καίσαρος, ᾧδε ὢν πρότερον νικόλαος. κατηγορεῖτο ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἄλλος ἀρέτας σύλλαιος, ὡς πολλοὺς ἀπέκτεινεν ἐν πόλει ἀξιολόγων, ἅπαντα γνώμην τὴν αὐτοῦ, καὶ μάλιστα σοεμον ἄνδρα τῇ πάντα ἀρετῇ τιμᾶσθαι δικαίοτατον, ἀπρηκέναι τε καὶ φάβατον καίσαρος δοῦλον. καὶ σύλλαιος αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιαύτης ἐγκλημάτων. κόρινθος ἰδίου ἡρώδου σωματοφύλαξ τῶν βασιλέως μάλιστα πιστευόμενος ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει σύλλαιος δῶρα χρήμασι μεγάλοις ἡρῴδην ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέσχετο. μαθὼν οὖν φάβατος συλλαίου πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος ἀπηγεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ κόρινθος βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα εὑρίσκει ἰδίου αὐτοῦ. συλλαμβάνει δὲ καὶ δύο ἄραβας καταγορεύει τῇ κορίνθῳ πυθόμενος, τὸν μὲν φύλαρχον ὄντα, τὸν δὲ συλλαίου φίλον. οἱ δὲ αὐτοὶ βασανίζει δὲ αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ὁμολόγουν ὅτι παρεῖεν ἐξορύσσοντες μὴ μαλακίζεσθαι κόρινθον, καὶ εἶπον ἀπόστασιν, καὶ συγχειροῦργήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. καὶ σατορνῖνος ἀπολώσεως αὐτοῦ πάντων ὑπὸ ἡρῴδου ληφθέντας, εἰς ῥώμην ἐξέπεμπεν αὐτούς.

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τοῦ φερώρα.

ΦΕρώραν δὲ ἰσχυρῶς ἐμμένοντα οὐσίᾳ τῇ γυναικὸς αἰσχρῶν εἰς τὸν αὐτοῦ ἡρῴδην καλοῦντα. ὁ δὲ ἀσμένως ὅτι τὴν τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὀμόσας καὶ πρότερον ἢ πύθοιτο ἡρῴδην τετελευτηκότα, ὡς οὐκ ἀποστήσων τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν ὅτι τινων πιστεύσειν ἐντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν, οὐχ ὑπήκουσεν ὅτι τῇ τιμῇ τοῦ ὅρκου. οὐ μὴν ἡρῴδης γε μιμεῖται τὸ ὅτι τοιοῦτος ἐκείνου γνώμην προσαφηρημένος οὐ ἔχει, ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν φερώραν ἐπειδὴ ὕστερον ἄρχειν νοσεῖν, καὶ μεταπλήσεως αὐτοῦ μὴ γνομένης. θανόντα δὲ προσεῖλας ὅτι ἱεροσολύμων ἀγόμενον ταφῆς ἠξίου, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ προέθετο. τοῦτο αὐτοπαίζω καί τοι γε ὅτι ῥώμης πεπλουκότι κακῶν ἐγχρίζω ἀρχὴν τὸ ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πεπομφέναι τοῦ θεοῦ. διηγήσομαι δὲ τὰ πάντα προελθὼν λόγου, ὑπόδειγμα τοῦ αἰθρωπίνῳ γένει ἐσόμενον, τὴν ἀρετὴν πολιτεύεσθαι ὅτι πᾶσιν.

Κεφάλαιον ς'.

Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῆς ἀπελευθέρων φερώρα, ὡς αἱρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρῴδης ἔγνω τὰς αἰτίας τοῦ θανάτου.

ΕΠειδὴ φερώρας τελευτᾷ, ταφνεῖται ἐγγόνεισαν αὐτοῦ ἀπελεύθεροι δύο τοῦ φερώρα τιμίων. οἵτοι προσελθόντες, ἡρῴδην ἠξίουν μὴ ἀνεξίκακον καταλιπεῖν τὸν ἀδελφοῦ τὸν φονέα, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τοῦ ἀλόγου τε καὶ δυσχερῶς μετασάσεως. τῶν δ' ὑπερφυῶς τοῖς λόγοις, πιστὰ δὲ ἐδόκει, δεῖπνησαι μὲν αὐτὸν ἔλεγον καὶ τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τὸ νόσου, φάρμακόν τι προσπεποιῆσθαι ἐν βρώματι μὴ πρότερον εἰωθότι ἐμφαίνεται ὑπὸ τούτου τελευτῆσαι. κομισθῆναι μέν τοι γνώσθαι τὸ φάρμακον ὑπὸ γυναικὸς ἐκ τῆς ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅτι προσποίησιν ἐρώτων, φίλτρον δὲ ὄνομα αὐτῷ εἶναι, τὸ δ' ἀληθὲς ὅτι τῇ φερώρα τελευτῇ. φαρμακίδες δὲ εἰσὶ γυναῖκες αἱ ἐκ τῆς ἀραβίας. ἦ δὲ ταῦτα ἐπικαλοῦν, καὶ τὸ συλλαίου ἐρωμένης ἐν ταῖς μάλιστα ὠμολόγητο εἶναι φίλη. πείσασά τε αὐτὸν ὅτι προσῆλθε τοῦ φαρμάκου, ἐκ τοὺς τόπους ἐλαλύθησαν, ἥτε μήτηρ τῶν φερώρα γυναικὸς

A Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se inuito patratas obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei regis sui cædem sit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simúlque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideò se venisse vt Corinthũ vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in C opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

Cap. V.

Pheroræ obitus.

PHeroram autem obstinatè permanentem in amore cõiugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iurereiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòst decumbente rege vocatus ad accipienda quędam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cùm Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatum Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

Cap. VI.

Pheroræ vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

PHerora mortuo Taphanitæ duo è libertis V. eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem: vtque inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentiùs autem simul ac fidē præbente illorum sermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnasse ea die quæ morbi fuit initiũ, venenúmque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciem attulerit homini. id venenum allatum ab Arabissa quadam mulierula, nomine quidem amatorium, re autem vera Pheroræ letiferum. sunt enim Arabũ mulieres veneficæ maximè. hæc autē quę tũ insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima. ad eã cõparandi veneni causa profectæ fuerãt vxoris Pheroræ mater

& soror, & cum illa reuersæ sunt pridie quàm ille cœnam letiferam sumeret. His auditis rex ad iram concitatus torsit ancillas earum & quasdam etiam ingenuas: & cùm nulla quicquam fateretur aut detegeret, postremò quædam dolore victa nihil aliud protulit, quàm quòd imprecata est Antipatri matri cruciatus similes, quandoquidem ipsa causa esset præsentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquisitionem Herodem permouit, ita vt extorqueret earum secreta omnia, comessationésque illas & occulta conuentiuncula, tum sermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: nec id quidem reticente, centum talenta se accepisse ab eo, vt abstineret Pheroræ colloquiis. Addebant ancillæ quanto patrem prosequeretur odio, vtque sæpenumero apud matrem de eius longæuitate quereretur, dum interim etiam ipse consenescret, vt non multum se iuuare posset tam sera successio. adhæc simul nutriri multos fratres ac fratrum filios, vt ne sperare quidem tutò liceat: quandoquidem iam nunc si fatale quid sibi accideret, fratri destinata sit successio non filio. addere his solitum accusationem sæuitiæ, non temperantis nec à filiis: cuius metu Romam sibi discedendum esset, Pheroræ verò in suam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ ex sorore antea rex audierat, exempta est omnis dubitatio: deprehensámque in tam malitiosis conatibus Doridem matrē Antipatri, spoliatam multorum talentorum ornamentis eiecit è regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus est placatior. Sed nihil magis eius contra filium indignationem commouit quàm Samarita Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cæteta de eo confessus est, quòd letale venenum Pheroræ tradidisset, quo se absente ac per hoc minimè suspecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum vnum ex amicis Antipatri, missū inde à Theudione auunculo ipsius Antipatri, fratre Doridis: haberíque apud Pheroræ vxorem, à marito ad asseruandum acceptum. De quo rogata per regem mulier, habere se fassa est: & mox quasi ad afferendum id properans, de tecto seipsam deiecit, nec tamen letalis fuit casus, quia fortè in pedes cecidit. ex quo postquam se recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipsi & familiæ, si totam rei veritatem promeret, contrà extremos cruciatus minato si quid per obstinationem celare pergeret, iurauit se omnia dicturam ita vt acta sint: &, vt multorum tū fuit opinio, nihil omnino mentita est. Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris sui, professione medici. Theudio deinde in domum nostram intulit, & ego seruaui acceptum à meo Pherora, sed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Postquā igitur maritus in morbum incidit, & tu officiose ad visendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, καὶ ἐπανῆκον αὐτῷ ἀχθόμενον τὸ δεῖπνον πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτου ὁ βασιλεὺς τῷ λόγῳ παροξυνθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν καί τινας ἐλευθέρας, καὶ ὄντος ἀφανοῦς τὸ πρᾶγμα, δι' ὃ τὸ μυσήριον ἐξεπιεῖν, τελευταίας τὰς προϊούσας αὐτῇ τῶν ἀληθῶν, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδέν, θεὸν ἢ δικαλοῦσθαι τοιαῦτα δὲ αἰτίας δώσειν προβαλεῖν τῷ ἀντιπάτρου μητρὶ, κακῶν τῶν ἐπιόντων αἰτίαν ταῦτα εἶναι νομιζούσῃ. ταῦτα εἰς ὑπόνοιαν πρῶτον ἄγει, καὶ τὰ πάντα βασάνοις τῶν γυναικῶν ἀνάπτει δή, οἵ τε κώμοι, καὶ αἱ κρυπταὶ συνόδοι, καὶ δὴ καὶ λόγων πρὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρημένων ἐξοίσειν πρὸς τὰς φερούσας γυναῖκας. ἐπὶ δὲ τάλαντον ἑκατὸν δωρεὰ ὑπισχνεῖσθαι φέρειν πρὸς φερούσας τῷ ἀντιπάτρῳ κελεύσας ὑπὸ τοῦ πατρός. μῖσος τε πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ πρὸς τὴν μητέρα, ὡς ὑπὸ μίσους τοῦ πατρὸς βιοῦ ἐξημένου, καὶ αὐτοῦ μηδὲν ἐλάττονος τοῦ γήρους ὑπικειμένου, ὡς μηδ' ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως διοίσειν ποτ' αὐτόν. διαφέρεσθαί τε πολλοὺς ὑπὲρ τῆς βασιλείας καὶ ἀδελφοὺς, καὶ ἀδελφῶν παῖδας, οὐδαμοῦ ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου τοσαῦτα. καὶ δὴ καὶ νῦν εἰπεῖν παρεῖναι αὐτὸν, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τὰ αὐτοῦ κελεύειν τὴν ἀρχὴν διδόναι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τοῦ βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τὸ μὴ καὶ αὐτῶν ἄπεστον εἶναι, τὸν μὲν ὑπὲρ ῥώμης ἀράσθαι τὴν χεῖρα ὑπενοῆσαι, φερόρᾳ δὲ ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ τετραρχίας. ταῦτα, συνῆδε γὰρ τοῖς λόγοις τοῖς ἀδελφῆς καὶ πολὺ, τὸ μὴ ἀπιστίαν ἔτι προσπίπτειν, συνῆγε αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κατανάμνων ὑπὲρ κακίᾳ τ' ἀντιπάτρου τὴν δωρεὰν τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τὸν ἐπὶ αὐτὴν κόσμον ταλάντων πολλῶν ὄντα ἀφελόμενον, ἔπειτα αὐτὴν ἀποπέμψαντα, καὶ τὰς φερούσας γυναῖκας φυλακὴν ἐπεῖσαν. μάλιστα δ' ἐξώργισεν εἰς ὀργὴν κατὰ τοῦ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμψείτης ἀνὴρ ἀντίπατρος, ὑπατροπάτωρ τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως ἀντίπατρον, ἀλλά τε αὐτοῦ ἐς τὰς βασάνους κατειπὼν, καὶ ὅτι φαρμακοῦ θανάσιμου δόσιν φερούσας κελεύσας διὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ, ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστήκει τῷ ἐν τούτοις ὑποπτεύεσθαι τοῦ πατρὸς δόλου. καὶ κομίσαι μὲν αὐτὸν φίλον ὄντα γνήσιον τοῦ φαρμάκου, εἶναι τῷ ἀντιπάτρου φίλων. καλεῖσθαι δὲ ὡς φερόρᾳ δι' Θευδίωνος, μητρὸς ἀντιπάτρου ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως παιδὸς, καὶ οὕτως ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν φερόρου, δόντος φυλάσσειν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἃ δὲ ὁμολογῶν μὲν ἀπαρνεῖται τοῦ βασιλέως, καὶ δραμοῦσα ὡς κομίσῃ, ῥίπτει κατὰ τέγους αὐτὴν, οὐ μὴν τελευτᾷ δι' πόδας τῆς πίστεως ὑπομιμνήσκων. ἐν οὕτως ἐπεὶ ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἀδεία τε αὐτῇ ὑπισχνούμενος καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ ταλαιπωρεῖν ἐπομένῃ, ἔφη γαμεῖν κακοῖς τοῖς ὑστάτοις ἀγνωμονεῖν προθυμούμενον ὑπισχνεῖται, καὶ ὤμοσεν, ἃ μὲν ἐρώτα τὰ πάντα ὧν ἐπεφάνθη ἔτοιμος, λέγουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. ὑπωμόσθη γὰρ ὁ ἀντίπατρος τὸ φάρμακον ὑπ' ἀντιφίλου, ἀδελφὸς δὲ ἐκείνῳ ἰατρὸς ὢν ἐπόησεν. ἐν Θευδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλαττεν αὐτὸ, ὡς δὲ φερόρου λαβοῦσα ὅτι ὑπ' ἀντιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐπόσῃ φερόρας, ἐν ἐθεράπευε αὐτὸν

αὐτὸν ἀφικόμενον, ὀργῶν σοῦ τῷ δίκαια, ἐπῳκλάσθη τε τῇ εὐνοίᾳ, καὶ μεταπαλίσας με, ὦ γύναι φησὶν, ἐξαπατᾷ με Ἀντίπατρος ὅτι παῖδι μὲν τῷ ἑαυτοῦ, ἀδελφῷ δὲ τῷ ἐμῷ, θανάσιμόν τε γνώμῃ συνῳκίσε καὶ φάρμακον ὃ ἔμελλε κομίζειν αὐτῇ πεπεισμένος. νῦν οὖν ἐπειδὴ ὅτι ἀδελφὸς ἐμὸν ἀρετῇ ἢ προτέρων ἐχρήσατο πρὸς ἐμοῦ ὑπαίθρῳ πίστει, ἐμέ τε ἐλπὶς ἦν εἰς μακρὸν ἀπήσεσθαι τοῦ βίου, φέρε μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ ὑποσπασθῶ προπατόρων τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ φάρμακον, καὶ τὸν ἐμοῦ βλαστὸν κομίσασαν τε ὑδὼρ εἰς λεκάνας προέχεεν τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντολάς· καὶ τὸ μὲν πλεῖον καύσασαν τὸ φαρμάκου τυχεῖν, ὑπολείπεσθαι δ' ὀλίγον, ἵνα εἰ προφθάσαντος πρός τι κακὸς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς, μεθύσαται δι' ἕδρασιν ποιησάμην τοῦ ἀναγκαίου. ταῦτα εἰποῦσα, τότε φάρμακον καὶ τὸν πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆγεν. καὶ ἀδελφὸς δὲ αὐτοφίλου ἕτερος καὶ μητὴρ αὐτοῦ, ἀναγκασθέντες καὶ βασάνων προδρόμῳ, ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὸν πυξίδα. κατηγορεῖτο δὲ καὶ τοῦ ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ, γυνὴ δὲ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως ἠδυσμένη, κρυπτὸν προσθυμηθεῖσα αὐτοῖς καὶ δι' ἀπορρήτου ἐκείνου τε ἐξέβαλεν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῆς διαθήκης εἰς ὃ βασιλεῦσι μετ' αὐτὸν καὶ τὸν πενθερὸν τῷ ἀρχιερεῖ συμβαλέσθαι ἀφέλητο σίτωνα τὸν τοῦ βοηθοῦ. καθεξῆς δὲ ματθίαν τὸν θεοφίλου ἱερεῖ συλλυμπάνειν ἠξίου. ἐν τούτῳ δὲ καὶ βάθυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθόντες ἀντιπάτρῳ παρῆν, καὶ βασανισθεὶς, δηλοῖσιν φάρμακον κομίζων, δόσιν τε τῇ αὐτῇ μητρὶ καὶ φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ προτέρου μὲν ἀπέτυπτε βασιλέως, τούτῳ γοῦν μεταχειρίζοιντο αὐτόν. ἀφίκετο δὲ γράμματα ἀπὸ τῆς ἐν ῥώμῃ φίλων τοῦ ἡρῴδου, καὶ ὑπαγορεύοντα ἀντιπάτρῳ, ὅτι κατηγορίαι ἀρχελάου καὶ φιλίππου συγκείμενα, ὡς δῆθεν δεδεμένοι τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῇ τῷ περὶ ἀριστόβουλον καὶ ἀλέξανδρον, δι' οἶκτον δὲ καὶ αὐτοὺς λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ καὶ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ὡς ἐγὼ ἔτερος, ἀλλ' ὅτι τῷ καινίνῃ προσαπολωλέναι τῆς πλήσεως αὐτῷ γινομένης. ταῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τοῦ ἀντιπάτρου συνέθεσαν. γράφει δὲ καὶ αὐτὸς ἀντιπάτρος τοῦ πατρὶ περὶ αὐτῷ δημεγίσεως τῆς αἰτίας, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει φάσκων αὐτὰ μειράκια, τῇ δὲ λόγων τῇ ἀλικίᾳ τὸν ἀνάθεσιν ποιούμενος. αὐτὸς δὲ δι' ὧν τὰ περὶ σύλλαιον ἠγωνίζετο, καὶ περὶ θεραπείαν τῆς θεσπέσιον ἀνδρὸς ἐπιμονῇ, κόσμος τε ἀριστοκρατικὸς τοιοῦτον ἐκάκιστο δίκαιον. θαυμάσῃ δ' ἄν τις ὅτι πόσον δὲ ἐν ἰουδαίᾳ καὶ αὐτὴ κεκινημένων μηδὲ θεσπέσιον ἐπῇ, οὐδὲν αὐτῷ δηλον ἦν ποιεῖσθαι. ἄμφω δ' ἦν τὰ ἀκρίβεια καὶ φυλακὴ τῆς ὁδοῦ, καὶ μῖσος τῆς ἀνθρώπου τὸ πρὸς ἀντίπατρον. ἀδεὲς γὰρ ὡς θεσπεσίως κινδύνῳ τῇ αὐτῇ, πρεσβεῖς τῆς ἐκείνου ἀσφαλείας καθίσατο.

A cum & curandum veniſti, motus ille, & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, ô vxor, inquit, circumuenit me Antipater, dum peſtiferis conſiliis & veneficis miniſteriis ſuũ patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me vſus eſt video decedere, & mihi inſtare vitæ terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inſpectante venenum illud exure. tum ſe ſine B mora prolatum iuxta viri mandatum concremaſſe, paulo ſeruato vt ſi poſt mariti mortem rex eam tractare vellet durius, poſſit ei neceſſitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque vnà cum pyxide in medium protulit. Poſt hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti ſunt, pyxidem etiam agnoſcendo. Accuſabatur autem etiam pontificis filia regis vxor, quaſi ſecretorum horum omnium participes, C ſed conſcieneiam diſſimulans. quapropter & ipſam rex abiecit, & filium eius è teſtamento deleuit; vbi ſucceſſor deſtinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio ſacerdotio priuato ſurrogauit Matthiam Theophili filium Hieroſolimitani genere. Interim Romã venit Bathyllus libertus Antipatri, & ſubiectus quæſtionibus faſſus eſt attuliſſe ſe venenum quod daret patroni ſui matri & Pherorę, vt ſi prius illud parum fuiſſet efficax, hoc poſteriore Herodem aggrederentur. Simúlque D venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, inſtinctu Antipatri ſcriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accuſabãtur, quòd crebrò crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Ariſtobuli, miſeraretenturque fatum germanorum innocentium, iam enim & ipſi reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus acceſſio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciE ebant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per ſe patri ſcripſit de adoleſcentibus, quaſi eos excusãs, & verba eorum ætati imputans. Ipſe interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem eſt, quòd cùm per ſeptem menſes ante eius reditum tam multa cõtra eum in Iudæam mota ſint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum ſit. In cauſa erat F partim diligens itinerum obſeruatio, & viarum cuſtodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui ſuo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ.

Ως Ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς δεσμᾶται ἐν φυλῇ.

Cap. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula coniicitur.

G

Ἡρῴδης δὲ Ἀντιπάτρου γραφάντος πρὸς αὐτὸν ὡς τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεπραγμένος τέρπον ἥξοι ἐν τάχει, διπαρυφλάιδιος τῷ ὀργῷ ἀντεπῄδα καλῶν μὲν βεβαδίνειν εἰς τὴν ὁδὸν, μηκέτι πάσχοι πρὸς τῆς ἀνδημίας αὐτοῦ. καὶ ἅμα

Cæterùm Herodes ad Antipatri literas, VI. quibus ſignificarat rebus ex ſententia peractis breui ſe rediturum in patriã, diſſimulata ira inſidioſè reſcripſit, properaret ne quid ſibi per eius abſẽtiã quod nollet accidert. Simúlq;

modicè de matre eius questus est, pollicendo A remissurum se querelas post aduentum illius: modisque omnibus magnam caritatem præ se ferebat, veritus ne ille suspicione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias strueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant priùs iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre B veneno tollendo non præstiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contristatus matris ignominia: & amicorum quoque varia erant sententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis sine mora domum nauigare consulentibus. facilè enim dissoluturum criminationes omnium, quandoquidem nunc quoque non aliunde, quàm ex illius absentia aduersariis audacia vires{que} ad calumniandum C creuissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appellitque ad portum Sebastum, quem Herodes magno sumptu constructum sic appellauit in honorem Cæsaris. Iámque manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutante aut accedente hominem, quem priùs votis & fastis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant: tunc verò cõtrariis votis licebat eũ deuouere diris fraterni sanguinis vlticibus. Fortè per idem tempus Hierosolymis D erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc verò ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà sedentibus superuenit Antipater omnium insscius, & ita vt erat purpuratus in regiã ingressus est. quo mox admissò, amicorum comitatus per ianitores exclusus est. Id primùm mentem eius perculit, iam sentientem quò deuenisset: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & E cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in crastinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: móxque obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat se vt in iudicio subsisteret. Sequenti deinde luce præsidente Varo ac rege, adhibitisque in cõfessum vtriusque amicis, acciti sunt etiam cognati regis & F Salome, tum illi qui secreta consilia prolaturi erant, quique tormentis examinati fuerant: nouissimèq; serui matris Antipatri capti paulò antequam ipse rediret in patriam. apud hos deprehensæ fuerant literæ, quarum hæc erat summa. ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint consilia omnia, vnicúmque ei refugium superesse Cæsarem, & si caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua supplex orabat ne G de causa sua priùs decerneret quàm cognosceret, sed defensioni rem integram seruaret: rex verò postquam iussit eum in medium sisti, deplorauit infelicitatẽ suam in procreandis

τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον, καθίσταται μέμψεις ἐπαγγελλόμενος τὰς πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο, παντὶ τρόπῳ φιλότητα τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνδείκνυτο, δεδιὼς μηκέτι ὑποτοπήσας, ὑποβάλλοιτο μὲν ὁδοὺς τοὺς πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ ῥώμῃ ἐνδιατρίβων κτήσοιτο ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δὲ διαφεύσοιτό τι αὐτόν. τούτοις ἐν χιλιοστῷ τοῖς γράμμασιν ὑπετυγχάνει. τῆς δὲ τὴν φερόρου πλοῦτον διασαφοῦσιν, ἐν τάφοις τε πρώτοις, δεινὰς τιμὰς ἔνεγκεν οὐκ ἀνοίᾳ τῇ φερόρου, διότι δὲ τοῦ πατρὸς τὴν αἵρεσιν οὐ διαφεύξαμενος ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέθανεν. ὡς δὲ κελεύσειεν τῆς χιλιοστῆς χρόνῳ ἐνεδρίαζεν ἤδη ὡς τοῦ οἰκεῖου πλοῦ, διὰ τῆς ἐκβολῆς τῆς μικρᾶς λελυπημένος. κἀ τὴν φίλων οἱ μὲν, ἐπέλαθον αὐτὸν ταῦτά πη κατεσκευασμένα ἐπιχειρεῖν. οἱ δὲ, μὴ διαμέλλειν τὸν οἰκεῖον πλοῦν. λύσιν γὰρ ἔσεσθαι χρόνῳ πάσαν, ὡς καὶ νῦν οὐχ ἑτέρωθεν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνου ἀπουσίαν, ἰσχυρὰ τοῖς κατηγορίαις ὑποζυγέσθαι. τούτοις πειθόμενος ἔπλεεν κἀ προσέσχε τῷ σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν κατασκευάσας ἡρῴδης πολλῶν χρημάτων δαπάνῃ τῇ καίσαρος, καλεῖ σεβαστόν. ἐν προῦπτοις δ' ἦν αὐτῷ ἀπάντων ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσιόντων αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἐξήει μετ' ἀλλήλων καὶ ἀγαθῶν δαπρεπισμάτων. ταῖς δ' ἐναντιωτάταις ἀρᾶις οὐκ ἐκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι ποινὰς τοῖς ἀδελφοῖς ἀποτίνειν ὑπεκλαπρότες. ἐτύγχανεν δὲ ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν οὐάρος κυϊντίλλιος, δεδόχος μὲν στατιονίνῳ τῆς ἐν συρίᾳ ἀρχῆς ἀπεσταλμένος, ἦκον δὲ αὐτός τε σύμβουλος ἡρῴδῃ, ὡς τὴν ἐπεισκότων αὐτῷ δίκην. καὶ αὐτὸν συνεδρεύοντον, παρῆν ὁ αὐτίπατρος οὐδενὸς αὐτῷ ἐπιπόσου γεγονότος. εἰσῆσι δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἐπὶ πορφυρίδας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ δορυφόροι, ἀειρησυσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο δὲ ἤδη σαφὲς οἱ ἐληλύθει κατανοῶν, ἐφεισθὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῷ προσιόντα ὡς ἀπασάμενον ἀπεώσατο, ἀλλὰ φοβερίαν τε δὴ καλῶν, καὶ βούλεσθαι ὀλεθρεῦσαι τοῦ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τὰ ἀκεραιωθὴ καὶ δικαιωθὴ ἔσεσθαι οὐάρον τῇ αὔριον. καὶ ὁ μὲν θεοῦτου κακοῦ ἅμα τε ἀκεραιωθέντος καὶ παρόντος τῷ μεγέθει φερομένου ὤχετο. ὑπαντιάζουσι δ' αὐτὸν ἥτε μήτηρ, καὶ ἡ γυνή. αὐτὴ δὲ ἦν, ἡ γλυμφὴ ἀπόγονος παῖς τῷ πρωτοπρόσθου ἰουδαίων βεβασιλευκότος, παρ' ὧν τὰ τὰ πάντα σκεμμάτων ἐν ἀδάσκαλος τοῦ ἀγῶνος ἦν. τῇ δ' ἑξῆς, συνεδρεύοντος μὲν οὐάρος τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, εἴτ' τινες μᾶλλον ἦσαν, κἀ ὧν τινες βάσανοι γεγόνασιν, δοῦλοι τε μητρὸς τοῦ αὐτοκράτορος μικρῷ πρότερον συμπλημμόνησαν ἐκεῖνον ἤκειν, ὑπεσταλκὼς φερόρας, ἧς τὸ κεφάλαιον τῷ γεγραμμένων ἦν, μὴ ἐπαισχύνασθαι ὡς πάντων τῷ παρὶ ἥκοντων εἰς πίστιν, μόνῳ τε αὖ καταφυγὴν αὐτῷ λιπέσθαι καίσαρα, καὶ σωθὴναι τὸ μὴ πρὸ παρὶ ὑποχείριον γλυίσθαι. αὐτοκράτορος δὲ προσπεσόντος τῷ παρὶ πρὸς τὰ γόνατα, κἀ ἱκετεύοντος μὴ προδιαγνῶναι μᾶλλον κατασκήνας δίκην, ἀλλ' ἀκεραίως αὐτῷ χρωμένης ἔᾳ τῷ παρὶ, ἀκεραίως μένειν δυναμένῳ, ἔτι κελεύσας ἡμῶδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς ὠλοφύρατο τὴν παίδων τῆς ποιήσεως, ὧν ὅτι τοιούτας αὐτῷ τύχας

τύχας ἀγνοουμένου, εἰς αὐτὸν πατρὸν ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A talibus liberis, quódque ſenecta ætate incidiſſet in Antipatrum. enumerauit deinde curas
γῆρας. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις αἷς ποιήσαιτο αὐτὸν educationis & inſtitutionis, quámque benignè ſuggeſſiſſet illi ex opibus quantum ipſe
ἐξηρτύσατο, καὶ πλούτου δικαιείαν ἐν καιροῖς ὡς ἐ- cuperet: quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe quo minùs capitalibus appeteretur inſi-
βουλήσατο παρεσκευάσθαι. ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐμ- diis, vt regnum quod iure & patris voluntate
πόδισμα γενέσθαι τῷ μὴ οὐχὶ βουλῇ τῇ ἐκείνου contingere poterat, ante tempus in impietatis
καὶ δυνάμει τελευτᾶν, ἐφ' ᾧ τὸ θᾶττον δυνατὸς τὴν præmium cederet. Mirarique ſe Antipatrum
βασιλείαν ἀπολαβεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μεταστάντος, quánam ſpe elatus in tantam peruenniſſet au-
δίκῃ τε ἅμα πατρὸς καὶ δίκῃ. τόν τε αὐτίπατρον θαυ- B daciam. Succeſſorem enim principatus iam
μάζειν, τίνων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ἂν τοιαῦ- ſcripto teſtamento deſignatum fuiſſe: viuenti
τα χωρεῖν μὴ ὄντος ἀπαραιτήτου. δέδοικον μὴ καὶ ὑποφήνα- quoque ſibi ex æquo participem dignitatis,
σθαι δέ γραμμάτων τῆς ἀρχῆς, ζῶντος δὲ ἐπ' οὐδε- ſplendoris, poteſtatis. Habuiſſe quinquagena
νὶ πλεονεκτεῖν, ἀξιώματός τε ὑπεροψείᾳ καὶ δυνά- talenta reditus annui: Romam proficiſcentem
μει οὐσίας. πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπὶ τέτευν inſtructum fuiſſe c c c. talentorum viatico.
τροφὸν κομισάμενον, δωρεαὶ δ' εἰληφότα, ὀλίγου δ' Obiiciebat deinde fratrum accuſationē, quo-
εἰς μύριον ἑξακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπικαλεῖ rum ſiue ſontium idem accuſator atque imi-
καὶ τὴν ἀδελφάν, εἰ μὴ πονηρὰν γεγονότων κατηγο- tator, ſiue innoxiorum circumuentor ac par-
ρείαν προθυμοῖτο, μιαιφόνῳ γεγονότι εἰ μή, δίκῃ κεί- ticida fuerit. Se enim nec comperiſſe de eis
τοιαῦτα ἐπαγωγὰς ἐπάγοντι αὐτῷ τὴν συνήθειαν. τὰ δὲ C quicquam niſi hoc indice, nec in eos ſtatuiſſe
πάντα οὐδαμόθεν, ἀλλὰ μηνύσει τῇ ἐκείνου μεμαθη- niſi ex huius ſententia. eam nunc per ipſum
κότα πρόσθεν τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ irritam quodammodo fieri, qui quaſi hæres in
ἐκείνου. οὓς δὲ πολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τῆς patricidium illis ſuccederet. Hæc dicenti la-
παρεσκευῆς αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦθ' ἅμα λέγων crymæ obortæ orationem cùm abrupiſſent,
εἰς δάκρυα ἔκπτωσις, λέγειν τε ἀπορῶν ἐπ. καὶ νικόλαον rogauit Nicolaum Damaſcenum amicitia &
τὸν δαμασκηνὸν φίλον τε ὄντα τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα domeſtica conſuetudine coniunctiſſimum, & pulchrè eius negotij gnarum, vt proſequeretur quæ attinerent ad examinatos conſcios & ad conuincendum filium. Sed ille præue-
συνειδότα μάλιστα ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πεπραγμένοις ὅτῳ πρα- D nienis, cauſamque ſuam exorſus dicere, hæc
χθεῖεν τρόπον ἅπαντα δίκαιος, διηγεῖτο τῷ βασιλεῖ ipſa exempla paternæ beneuolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pietatis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe ſolerter quid facto opus eſſet, & ſicubi res operam ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia: nec æquum eſſe vt qui patrem eripuerit ab aliorum inſidiis, ipſe nunc eiuſdem reus agatur criminis, & teſtatæ iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quā enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cùm ſucceſſionem deſignatus rex haberet magis quàm ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet particeps? neque enim probabile eſſe, affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam ſpem contemptam certam infamiam, maximè cùm is conatus fratribus non ſucceſſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnitere geſtorum, quæ argumento ſint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecus ac numini nemo poſſit imponere: extaréque eius de hoc literas, quas periniquum ſit inimicorum & improborum hominum poſthaberi calumniis, quibus nihil magis ſit cordi, quàm regiam familiam inter ſe committere, nactis comminiſcendi otium per ſuam abſentiam, quod ſe præſente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quęſtionibus, per quas neceſſitas exprimeretur loquendi ad torquētis gratiā, & poſtremò ſe quoq; torquendū offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium
τὸν πατέρα ἐξιλεώσομαι τῷ ἀπαιτήσειν αὐτὸν τὸ ἀπὸ τῶν ἀκινδύνως καὶ
μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τιμὴν ἐμίσησαν, μετ' ὀφλημάτων καὶ κιν-
δύνου ἐφιέσθαι ὅλου, ἄδηλον εἰ δυναμένου πείθεσθαι. F
καὶ ταῦτα τεθαύμακεν τιμῶν τὴν ἀδελφὴν, καὶ
μιαιφονῶν μὲν καὶ κατηγορητὴν γενόμενον λανθάνειν
δυναμένων, κολασίν τε ὑπὲρ φανερᾶς κατέσπασαν πο-
νηρῶν τοὺς πρὸς τὸν πατέρα ὄντας. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τὴν
ἐσταυρωμένων πεπλασμένα ἐστὶ, τὸν ἀκεράτῳ
διανοίᾳ πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένον. τὴν δ' ὑπὲρ
Ῥωμαίους μάρτυρα ἐστὶ καίσαρα, ὑπὲρ ὃν τὴν θεὸν ἀπατη-
θῆναι μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστις ἐστὶ τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμ-
ματα ἐπεσταλμένα, ὧν οὐ καλῶς ἔχειν ἰσχυρίζεσθαι G
ἐστὶ τὰς διαβολὰς τὴν σωσιάζειν αὐτοὺς προθεμένων,
τοὺς πλείους ὑποδημίᾳ τῇ αὐτῷ σωτηρίᾳ χολῆς
τοῖς ἐχθροῖς ἐγγνομένης, ἵνα οὐκ ἂν αὐτοῖς ὑπόδη-
μοιοῦτο πολεμεῖν. διαβάλλοντο δὲ καὶ τοὺς
βασάνους εἰς ψυδρολογίαν, ὡς τῆς ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπεσόντας, ἡδονῇ τὰ πολλὰ
τὴν ἐφεσπόμενον λέγειν, καὶ παρέχοντας αὐτὸν εἰς βάσανον. ὑπὸ τούτοις τροπῆς τὸ συνεδρίου γενομένης,

miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos subiret miseratio, Herodésque ipse quantumuis dissimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accusationem à rege cœptam prosequens, exaggerabat singula, proferebátque testimonia, & indicia criminis collecta ex quæstioni subiectorum confessionibus. ad hęc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuisse priorum temerariam stultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis consiliariis naturales affectus pietatis aboleuissent, ambitione principatus magis quàm opum cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam sceleratam audaciam, qui sæuior nocentissimis bestiis, à benefactoribus tamẽ iniuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, nec fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipse, inquit, ô Antipater index fuisti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in conuictos animaduertisti. nec improbamus quòd eos iusta indignatione prosecutus sis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoq; te non ad securitatem patris, sed ad fratrum fecisse perniciem, vt detestando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipse in eum sæuire posses impunitiùs, quod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus facis perspicuum bene conuenire tibi cum eis: quorum posthac vti possis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepisti tuis dignam moribus: alteram palàm quasi re bene gesta gloriabundus sublatis fratribus: alteram clàm maiore facinore per occultas insidias conãdo patrem subuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè detestatus esses illorũ malitiam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas istis artibus, vt dignioribus sublatis nullos haberes successionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent insidiæ, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solùm ipse meritũ suppliciũ effugeres, verùm etiam miserũ parentẽ pœnę tuæ vicarium supponeres? inaudito ad hoc æui parricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, iam regiæ potestatis particeps, iam successor designatus, tum præsenti fruendi voluptate ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modũ non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas nõ cõtentus societate patris indulgentissimi, nisi quoq; suã partem præriperes: & cuius te seruatorẽ verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, nõ ipse tantùm scelestus, sed matri quoque inu-

σφόδρα γὰρ ὠκτίρων ὁ ἀντίπατρος, δάκρυσίν τε καὶ φιλίας τοῦ προσώπου χρώματος, ὡς τοὺς μὲν ἐχθροὺς ἂν οἴκτου κατασχεῖν, φανερὸν ἦν καὶ τὸν ἡρῴδην ἤδη καμπτόμενον τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἔκδηλον εἶναι, νικόλαος ἀρξάμενος ὧν τὰ κατὰ βασιλεὺς κατήρξατο λόγοις. μειζόνως ἐπῆρεν, καὶ ὁπόσα ἐκ βασάνων ἦν μαρτυρίων συνῆγε τοῦ πρόδηλον εἶναι τοῦ ἀληθοῦς. μάλιστα δὲ τῶν ἀρετῶν ὅτι πολὺ ἐξηνέγκατο τοῦ βασιλέως, ἐφ' οἷς τε ζοφαὶ καὶ παιδεύματα χρησάμενος τοῦ υἱέως, οὐδενὸς ἧττον δέοιτο ὀνησιφόρου αὐτῷ τοῦ παρ' ἑτέρων ἐπ' ἑτέρων. καὶ τοίνυν οὐχ ὅπως θαυμάζειν τὴν προτέρων ἀβουλίαν. νεωτέρους γὰρ καὶ κακίᾳ συνεθέλων διεφθαρμένους ἀπαλείψαι τὰ τῆς φύσεως δικαιώματα, μᾶλλον θαῦσον ἢ χρημάτων μεταποιεῖσθαι ἀναδήσαντας. αὐτὸν πάτερα δὲ δικαίως τοῦ μιαρίαν καταπλαγῆναι, καὶ μόνον ὑπὸ τοῦ παιδὸς διεργασθέντα τὸ λοιμικὸν ἄπορον τὰ ἰσβολώτατα τῷ ἐρωτῶντι μὴ μαλεχθέντες, καὶ τοῖς καὶ κείνοις πρὸς ἐγχειρουμένης μαλακίας τὸ ἀδικεῖν τοὺς διεργάτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῷ ἀδελφῷ προσέχειν τὸ οὐ μιμητὰ αὐτῶν κατασκευάσαι τὸ ὠμότητος ἐμποδὼν σαίτος. καὶ τοίνυν ὦ πάτερ πάτερ τοῦ ἀδελφῶν μιαιφονίας τε ὢν τολμήσας αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρεύνητὰς τοῦ ἐλέγχων, καὶ κολαστὴς τοῦ πεφωραμένων. καὶ οὐ τοῦ ἐκ ἐκείνους ἐγκαλοῦμεν θυμοῦ χρῆσθαι μὴ ἐλλείποντος, ἀλλὰ τοῦ μιμεῖσθαι τὸν ἀσέλγειαν ἀναδήσαντας ἐκπλήμμεθα, διείσοντες κἀκεῖνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τὸ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ἐλέθρῳ τοῦ ἀδελφῶν πεφευγμένα, ὅπως ἀσυμπαθείᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ ἐν πιστευόμενος, ἀδικεῖσθαι ἐπ' αὐτῷ κακουργῶν ἀδαλάβοις δύναμιν. ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις παρίστησας. ἅμα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀνῄρεις ἐφ' οἷς ἤλεγχες ποτὲ γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοφρονήσαντας αὐτοῖς οὐχ ὑπεῖδες, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς, ὡς καὶ συνδικῶν πρὸς αὐτοὺς καὶ τοῦ πατρὸς ποινιστὴς μος, ἐπαν εὖν κατηγορεῖν, βουλόμενος σοὶ τὰ δικαιολογῆσαι τὰς προτονίας καρδαίνας καὶ μόνας, καὶ δυοῖν αἰτίαιν διφροσυνίᾳ καρπούμενος, ὅπου τὸ σοῦ ἀξίαν. φανερὸν μὲν τὸ καὶ τοῦ ἀδελφῶν, ᾧ καὶ ἠγάλλου ὡς δὴ τοῖς μαγίσοις. καὶ δὲ ἄξιον οὕτω φρονεῖν. εἰ δὲ μὴ, σὺ χρέων εἰς κρύπτειν δόλον καὶ τὸ πατρὸς συνεστῶτος, ἐκείνους μὲν, οὐχ ὡς τοῦ πατρὶ δικαιοβουλευσάμενος μισῶν. ἐγὼ δὲ ἀδικήσας αὐτὸς αὐτοῖς δικαιοῦν ἀναπλησίαν. ἀλλ' ὡς ἐγκαθόρκες τὸ ἀγωνίας ἐπὶ δικαιότερον ἀδικουμένους. τὸν δὲ πατέρα δικαιοῦν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα θαύματος ὡς ἐκείνων δικαιοῦν ἐνθάδε μὲν ἐλεγχθῆς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκης ἀναδήσαι ἄξιος ἦσθι, ταύτῃ ἀναδὲ τὸ δυσγενὲς ἐπαιρόμενος παῖς, δικαιοῦν παρακτονίαν οὐ καινὴν, ἀλλ' εἶναι μέχρι νῦν οὐχ ἱστόρησεν ὁ βίος. οὐχ ὑὸς γὰρ μόνα παῖδ ἐπεβούλευσας, ἀλλὰ καὶ φιλοικτὸν καὶ διεργασκότι, κατωνοὺς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ ἐξόδοχος ἀναφανθείς. καὶ τῇ μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξουσίας ἤδη ἀπολαμβάνειν μὴ δικαιοκωλυμένος, ἐπὶ δὲ τῇ εἰσευθὺς γνώμῃ τὸ παῖδος καὶ χράμενος ἀσφαλισμένος. ἀλλ' οὐκ ἄρα τῇ ἡδονῇ ἀρεσκὰ πράγματα, γνώμῃ δὲ καὶ πονηρίᾳ ἑπόμενα τῇ ἑαυτοῦ βουλόμενος πάντων σοι ὑπακούοντος παιδὸς, καὶ τὸ μέσος ἀφαιρεῖσθαι, καὶ ὃν ἀναπείσει τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ τῇ μητρὶ ἐφ' ὑπ-

ὦ ἐπονόμε πιμπλας, καὶ τασιαστικῶν τ' δύνοιαν τοῖς ἀ- A
δελφοῖς & τολμᾷν θηρίον ἀποκαλεῖν τ' πατέρα, παν-
τὸς ἐρημα τὸ χαλεπωτέραν τ' θηρίαν κατασκευασμέ-
νος, ἢ τ' ἐκεῖνον ἰέναι δεῖ τοὺς συγγενεστάτους καὶ τοὺς δεῖ
τοσούτους εὐεργέτας παρακάλεσ δεῖ συμμαχίας φυ-
λάκων, καὶ τέχνας ἀνδρῶν & γυναικῶν φαρμακῶν
καὶ γεροντίας, ὥσπερ κατ' ἀρχὰς σκότ' ἐμοὶ τοῖς μῖσος
τὸ κατακούειν ἐδάκησας. καὶ νῦν ἐλήλυθας μετὰ βα-
σανίσεως ἐλεύθερον οἰκετῶν ἀνδράσι & γυναιξὶν δεσπότ' B
γεγονίας, μνύσης τ' σωτῆρα, ἀπλήκτῳ τῇ ἀλη-
θείᾳ ἀποδίδων, καὶ οὐχὶ μόνον τ' πατέρα ἀναιρεῖν μεμε-
λετηκὰς ἐκ τ' αὐθεντικοῦ, ἀλλ' ἤδη καὶ νόμον καὶ σοῦ
γεγραμμένον, καὶ τ' ἀρετὴν τὸ βάρος, καὶ τὸ δίκαιον τ'
φύσιν. οὕτως ἄρα ψευδεῖς λέγων τὰς βασάνους τῷ
προβεβασανισμένῳ, ἵν' οἱ μὲν ῥυόμενοί σου τὸν πα-
τέρα ἐκκρουσθῶσιν τῆ ἀληθείᾳ. εἰ δ' σοὶ βάσα-νοι
δοξοποιοί. οὐ ῥύσῃ οὖν ἀρὰ τ' βασιλέα τ' ἐπιρείας τῷ C
συγγενεῖ; οὐδὲ ἀπολεῖς τοιοῦτον θηρίον, ἐπ' ὀλέθρῳ
μὲν τῷ ἀδελφῶν δύνοιαν προσποιούμενον τ' πατρός,
εἶτα δ' μέλλοντ' μέντοι ταχέως ἀποίσεσθαι τ' βασι-
λείαν, πάντων αὐτῷ θανασιμώτατον αἰσθανόμενον;
γνοὺς ὅτι πατροκτονία κοινόν ἐστιν ἀδίκημα καὶ φύ-
σεως καὶ βίου. πανουργία οὐδὲν ἔστιν ὡς τ' βιαιο-
λυμένης. καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὸν φύσιν. προσ-
τεθεικὼς ἤδη τοῖς μητρὸς αἰτιάμασι, ὁπόσα πρὸς τινας
ἐν κουφολογίᾳ γυναικείως εἰρημένα. μαντείας τε D
καὶ θυσίας δεῖ τῆς βασιλεῖ γεγονίας. καὶ ὁπόσα μετ'
ἐκφορᾶς γυναικῶν αἰτιάσεως ἠσέλγητο μετ' οἴνου
καὶ λύσσης ἐρωτικῆς. τῷ τε βασάνων τὰς ἀνα-
κειμένας καὶ ὁπόσα μαρτυρίων ἐγκλήματα, πολλὰ δὲ καὶ
παντοῖα ἐν, τὰ μὲν προπεπαρασκευασμένα. τὰ δὲ, πρὸς
τὸ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι ἐπιτυ-
χόντα. οἱ γὰρ αὐθέντοι καὶ εἴπ κατὰ φύσιν τὸ αὐτο-
πάτορι μὲν διαφερόντως τὸ αὐτῷ σιγῇ παρεδίδο-
σαν, ὁρῶντες αὐτὸν δεινῶς τοῖς κατηγορίαις τῷ E
ἀρχαίου γεγονότα, καὶ τὸ ποτὲ πολλοῖς αὐτῷ συ-
στᾶσαν τύχῃ, προφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἀδια-
βλητότατον, οἳ καὶ ἁπλήστως μίσους τὸ πρὸς αὐτὸν ἐπι-
φορεῖν τὸ. κατάπαλαι δὲ οὐ τοσοῦτον τὴν ἔχθραν τῷ δεί-
νὸν ἐπιχειρητόν κατηγορεῖν, ὡς μεγάλῃ τόλμης ὢν ἐπι-
τηδεύσαν κακιῶν καὶ δυσμενείας τῆς πρὸς τὸν πα-
τέρα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς στάσεως, καὶ ἀλληλοφθο-
ρίαν ἀπεπλησκὼς τ' εἰκὸν. καὶ μήτ' μίσος κρίσιν, μή- F
τ' φιλίᾳ δ' εὔνοιαν χρώμενος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτῷ
συμφέρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ πλέον & αὐτοῖς οἱ πολλοὶ
προπεπαρασκευασμένοι, οἵπερ δὴ μάλιστα ἀρίστη κρίσιν πε-
ρέκλασιν δεῖ τοῖς πρόσθεν, δεῖ τὸ μὴ ἐργῆς ἀπολλα-
γῆναι δεῖ φοβεῖν τοῖς γιγνομένοις, & καταβοᾶν ἐν
τοῖς πρὶν εἰρχθέντες ποιοῦσ, ὧδε γλυκυμένης ἀδικίας
ἐξέφερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολύτροπόν τε κα-
κοῦ ὑποδείξεις ἦσαν, ἁδαμόθεν ψεύδους αἰτίαν ἐκα-
λεῖσθ' δυνάμενοι, δεῖ τὸ μήτ' δύνοιαν τῇ πρὸς ἡδονὴν G
λέγειν τοὺς πολλοὺς, μήτ' ὑποψίαν κινδύνου, σιγῆς ἐφ'
οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐκαλυμένης. ἀλλὰ τῷ πονηρὰ τε ἠ-
γνοῦσ τὰ πρόσθεν, καὶ τ' αὐτόπαστον ἐκ ἀσφαλείᾳ τῇ
πρόσθεν, πονηρίᾳ γε τῇ αὐτῷ, πάσης ἄξιον πιμωρίας. πολ-
λά τε ἐν καὶ ὧδε πολλὰ οἷς παρηγγέλλετο εἰπεῖν ἀγορεύομεν, ὧς τ' τ' αὐτόπαστον καὶ πρὸ δεῖ πλεῖ-
στον πάντα δεινότατον ὄντα ψεύσασθαι καὶ ἀπειρυθριάσαι, μηδὲ ὅσον δεῖ φωνῆς δεῖ τὸ αὐτολέγειν

reus eiusdem nefarii sceleris, & fratrum dis- A
turbans benevolentiam, dissidiisque miscens
omnia: & post hæc ausus es patrem vocare be-
stiam, ipse venenatissimis quibusq; bestiis no-
centior, proprio veneno abutens in coniun-
ctissimos optimèque de te meritos, munien-
que te custodibus ac variis tam virorum quã
mulierum technis contra vnum senem, quasi
non tua sola scelesta mens satis esset ad explẽdũ
odium. Et nunc post tortos tua causa viros & B
mulieres, seruos & ingenuos, post aperta con-
iuratorum indicia, audes veritati contradice-
re: & qui dudum patrem sperasti è rebus hu-
manis tollere, nunc quantum in te est conaris
legem quoque contra tui similes scriptam abo-
lere, simúlque Vari æquitatem, omnemque
quanta est in rerum natura iustitiam: an ideò
mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem
abroges patris tui seruatoribus? tibi scilicet
in tormentis plus credendum est. Non libera- C
bis regem Vare à cognatorum iniuriis? non da-
bis nec hanc pessimam bestiam, pietatem er-
ga genitorem simulantem in fratrum pernici-
em, ac deinde vt solus regnet deprehensum
instruendis illi capitalibus insidiis? Scis parri-
cidium non priuatum esse crimen, sed publicã
vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiã
non minus quàm perpetratum contaminet: i-
mo quod qui nõ punit, & ipse in naturã paré-
tem est iniurius. Post hæc matris eius quædam
adiecit: quæ illa garrulitate mulicbri effutie-
rat. consultos vates de regno, & sacris exitia-
libus impetitum regis caput: tum libidinosas
& ebriosas Antipatri volutationes cum Phe-
roræ mulieribus. quæque ad testimonia pertine-
rẽt per tormenta elicita, multa & varia, par-
tim præmeditata, partim repentina necessitate
expressa, atque hoc ipso certiora. Homines e-
nim quicquid antea metu Antipatri silentio
texerant, post versam eius fortunam videntes
accusationibus inimicorum obnoxiam, odia E
in eum sua exaturabant. Attamen non ita alio-
rum odiis grauabatur: vt propriis sceleribus,
hostili in patrẽ animo, disturbata fratrum cõ-
cordia, commissis inter se domesticis omni-
bus: vt qui nunquam nec odia iusta exerceret,
nec amicitiæ fidem coleret, nisi quatenus sibi
videretur commodum. idque cùm iamdudum
à multis esset obseruatum, quo quisque erat
æquitatis amantior, eò grauior illi fuit aduer-
sarius: & quàm primùm totò licuit, magnis F
vociferationibus reum vrgebant, quicquid sci-
rent certatim prodentes: cúmque variorum
criminum proferrentur indicia, nihil tamen
fingi apparebat, quòd neque ad regis gratiam
loquerentur, neque periculi metu silentio
quicquam tegerent, sed damnarent omnes sce-
lestos conatus Antipatri: eúmque non tam ob
patris securitatem quàm suo metipsius meritò
de medio tollendum censerent, & tradendum
supplicio. nec hi soli qui interrogabantur G
eum accusabant, verùm etiam spontanei
delatores plerique aderant: ita vt licèt cal-
lidissimus esset mendaciorum artifex, &
frontis perfricatissimæ, tamen ne hiscere quidẽ

contrà valeret. Postquam autem Nicolaus accusare eum & conuincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare scire: quàm ne in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens, Deũ conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis. cùm autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoque Antipatro vsu euenit: qui cùm antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltione destitutus iuris præsidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cùm crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deũ tantùm inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quánam vi præditum sit experimento posset colligere: quod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominem. quo facto surgens abiit è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quòd illic esset Syrorum regia. Herodes verò confestim vinxit filium, omnibus ignorãtibus quænam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia, coniectura tamen erat cuncta regẽ facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiam qui coràm eloquerentur mandata, docerentque quàm scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrũ ex Ægypto missæ literæ: quibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam vt rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epistolæ: rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam præterea. & cùm diutiùs hærerent, vnus ex amicis regiis animaduersa quadam suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptáque est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meam missæ: qua lecta scio quòd pœnas ab ea tanquá ab insidiatrice exiget. Ea verò quam à Salome scriptam videri

VII.

τῶν ἰχνῶν εἰσφέρεσθαι. νικολάου δὲ παυσαμένου τῆς τοῦ λόγων καὶ τῆς ἐλέγχου, οὐάρος ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀπολογίας τῆς ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτῷ ὦσιν ἀπολύσασθαι τὸ μὴ ἐνόχῳ τοῖς ὑπαρχομένοις εἶ. καὶ γὰρ αὐτὸς ἐλπίδα καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῆς ὁμοίων ἐλάμβανον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικοῦντα φωραθῆναι. ὁ δὲ ὑπτίαμα ἔκειτο αἰτούμενος μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ πικμηρίοις ἐμφανίσι φανῆναι, μὴ οὐκ ὑπὲρ βουλὴν αὐτὸν τὸ πατρὸς γεγονέναι. εἰωθότες μὲν καὶ πάντες οἷς ὑπόκειται αἰτίας, ὅταν μὲν ἐγχειρῶσί τι κακῶν, εἰ σὺν τῷ εἶναι τὸ πᾶσι τὸ θεῖον τὸ τυχὸν ἀφορίσαντες γνώμῃ τῇ αὐτῶν ὑπὲρ τὰ ἔργα χωρεῖν. ὅταν δὲ φωραθῶσιν κινδυνεύοντες δίκαιον ὑποκεῖν, κατ' ὑπόκλησιν αὐτὸ μάρτυρα τὰ πάντα ὑπερίστασθαι. ὃ δὴ καὶ τῷ αὐτίπατρῳ συμβέβηκε. τὰ γὰρ πάντα ὡς ἐν ἐρημίᾳ τῆς θείας διαπραξάμενος, κατηρτημένος αὐτὸν παντοδαπῶν τῆς δίκης ἀπορεῖα τῆς ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκλήματα, αἷς συνεπαρθένει τῇ ἀρετῇ τοῦ θείου, μάρτυρα ὑποστήσων αὐτὸν, ὅπερ ἰσχύει τῇ ἐκείνου θεοσέπτῳ εἰς μέσους θαυμαζόμενος, ὅπως θεὸν τῷ πατρὶ θεράσειν τιμᾶν οὐκ ἐκέλευσεν. ὁ δὲ οὐάρος, ἐπειδὴ πολλάκις αἰτιάσεινων τὸν αὐτίπατρον, οὐδὲν διείσκετο πλέον τῆς αἰτιάσεως τοῦ θεοῦ, ὁρῶν ἀπείρατον ὂν τὸ γνώμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τὸν θεοῦσαν αὐτῷ δύναμιν. καὶ κομισθέντος, τῷ δεῖ θανάτῳ τὸν ἐαλωκότων πίνει καλύσαντος οὐάρου, καὶ θαυμαζῆμα ἔθανε. τότε δὲ ἐξαναστὰς ἀπῆει τὸ συνεδρίου, καὶ τῇ ἐξῆς εἰς αὐτοκράτειαν, οὗπερ δὴ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαὶ, ἐξῆ τὸ σύριος τῶν βασιλέων ἦ. ἡρῴδης δὲ θαυμαζῆμα μὲν ἔδησε τὸν υἱόν. ἄδηλοι δὲ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ οὐάρου πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπηλλύθη. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἐκείνου θεράσειν ὅπως θεὸν τὸν αὐτίπατρον ἐπράξειν. δύσας δὲ αὐτὸν εἰς ῥάμιν ὡς καίσαρα ἐκπέμπει γράμματα θεὸν αὐτῷ, καὶ τοὺς ἀπὸ γλώσσης διδάξοιας τὸν καίσαρα τὸν καλεῖν τὸν αὐτίπατρον. ἀλίσκεται δὲ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἡμέρας, καὶ ὑπὸ λὴ ὑπὸ αὐτιφίλου πρὸς αὐτίπατρον γεγραμμένα, ἐν αἰγύπτῳ δὲ αὐτὸς διετέθη, καὶ λυθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τάδε ἐδήλου. ἐπιμέλά σοι τῶν παρ' ἀκμῆς ὑπολαβὼν μὴ φεισάμενός τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι εἰ δῆς κινδυνεύω ὑπὸ δύο οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' εὐτυχήσῃς θεὸν τὸ θεῖον. καὶ ἃ μὲν ὑπολαβὼν τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τῶν ἑτέραν ὑπολαβών. οὐ μὴν φανερόν, καὶ ὁ τοῦ αὐτιφίλου δοῦλος ὃς τῶν ἀκαγωθῆσαν ἔφερεν, ἁρπάσας ἑτέραν θαλαθεῖν. διαφεύγει οὖν ἐχούσης τὸν βασιλέα, τῷ φίλων τὸς τῷ τοῦ ἡγεμόνος ἀναβραμμένον ἢ δούλου τὸν αὐτὸς χ. τῷ, ἐπεδιώκει δὲ δύο, εἶπεν ἐντὸς τῆς ὑπαυχῆς κρύπτεσθαι τὰ γράμματα. καὶ μὴ δ' οὗτος. λαμβάνουσιν οὖν τῶν ὑπολαβὼν, ἐγγεγραμμένα τε μὴ ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ αὐτιπάτρῳ. ἔγραψα τῷ πατρί σου οἷα ἤθελες ὑπολαβών. καὶ ἀντίγραφον ποιήσασα τῇ θεὸς τῶν ἐμῶν κυρίαν ὡς θαῦμα σαλώμης ἔγραψα. μὴ ἀναγκοὶ, οἶδ' ὅτι τιμωρήσεται σαλώμην ὡς ὑπίκειτο. μὴ δὲ ἡ θαῦμα δ σαλώμης δοκοῦσα θαῦ

ἢ τοὺς τοῦ διαπορᾶν αὐτῆς, ὑπ' αὐτοπάτορι ἐπ' ὀνόματι τῆς σαλώμης, ὅσα χρῆν ἡ ἀχμὴ θέλοι ὑπαγορδοῦσθαι, λέξει δὲ συνέκειτο αὐτῆς. τὸ δ' γεγραμμένα ἦν τοιάδε. ἀχμὴ βασιλεῖ ἡρῴδῃ. ἐγὼ ἔργον ποιοῦμαί μηδέν σε λανθάνειν τῶν κατ' σοῦ γινομένων, διὸ ἐξοῦσα βλασφημῶ σαλώμης πρὸς τοῦ ἐμοῦ κυρίαν καὶ σοῦ γεγραμμένα ἕνεκεν δεινοπαθοῦσαν ἑαυτῇ σοὶ δὲ ὠφελήσεως ἐξεγραψάμην καὶ ἀντίγραφά σοι. ταύτην δὲ ἐπεὶ ἔγραψε γάμεσθαι συλλαίῳ θέλουσα. κατάχισον οὖν τοῦ βλασφημῶ ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. πρὸς δὲ αὐτὸν ἐγέγραπτο αὐτίπατρον, δηλοποιοῦσα ὅτι δηλοκυμένων καλλίσμασι τοῦ ἐκείνου αὐτοῦ τε γράψαι πρὸς ἡρῴδην, ὡς σαλώμης βλασφημοῦσα αὐτῷ πρόσοιτο ἐπιτιθεμένης τὰ πάντα. καὶ ἀντίγραφον τῆς ὡς πρὸς δίκαιον τοῦ αὐτῆς πεμφθείσης βλασφημῆς ὑπὸ σαλώμης ὑποπέμψαν αὐτῷ. ἦν δ' ἡ ἀχμὴ ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε δ' ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυναικί, ἣν ἔπεισεν ταῦτα φιλίᾳ τῇ αὐτοπάτορος, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ μεγάλῃ δόσῃ χρημάτων συγκακουργεῖν κατὰ γε πατρὸς καὶ κατὰ τῆς πατρίδος. ἡρῴδης δὲ ἐκπλαγεὶς μεγέθει τῆς αὐτοπάτορος κακίας, ὥρμησε μὲν δ' αὐτὸν αἰρεῖν ὡς κύκνου μεγάλων γεγονότα πραγμάτων. καὶ μὴ μέντοι αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀδελφῇ βλαβεβουλευκότα, καὶ τῇ καίσαρος διαρθρικότα τοῦ οἰκίαν. ἐξώρμησε δὲ αὐτὸν καὶ ἡ σαλώμη στρατοπομπῶν καὶ κτείνειν αὐτοῦ κελεύουσα εἴ τινος δὴ τοιοῦσδε πίστεως αἰτίαν ἀξιόχρεων οἷά τε φθάσειν γένοιτο. ἡρῴδης δ' ὡς ἀπαπήμψας, αἰτιᾶται τὸν υἱόν, κελεύων εἴπερ αὐτοφωρεῖν ἔχει, λέγειν μηδὲν ὑπεισδύμενον. ἐπεὶ δὲ ἀχαρὴς ἦν, ἤρετο αὐτὸν ἐπὶ δὴ παντὸς τοῦ πεφώρασται ποτὲ ὢν, τοὺς γοῦν συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πράγματα μὴ μελλῆσαι κατεῖπεῖν. ὁ δὲ αὐτοφίλῳ τοῦ πάντων αἰτίαν αἰνίττεται, ἕτερον δ' οὐδένα προτίθει. ἡρῴδης δὲ θερμαλγῶν ὥρμησε μὲν πέμπειν δὴ ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς καίσαρα λόγον ὑφέξοντα τῆς δὴ τοῖσδε βουλεύματων. ἐπέσχε δίσας μὴ βοηθείᾳ τῷ φίλων δ' εἰσποιητῷ κινδύνῳ δραφυγών, αὐτὸν μὲν δίσμιον ὡς καὶ πρότερον ἐφύλαττεν, αὖθις δ' ὁρίσας ἐξέπεμψε καὶ γράμματα δὴ κατηγορίαν τοῦ υἱοῦ, ὅπόσα τε ἀχμὴ συγκακουργήσειν αὐτῷ, καὶ αὐτίγραφα τῆς βλασφημίας.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆς ἡρῴδου νόσου, καὶ στάσεως τῶν ἰουδαίων.

Καὶ οἱ μὲν ὁρισθέντες, δὴ τὰ ῥώμης ἐπήγοντο, ὁπόσα τε αὐαχεομένους δίψει λέγειν, πρὸς τὴν δὲ ἀφικόμενοι, καὶ τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον ἦ ὁ βασιλεὺς ἐμπεσών, διαθήκας γράφει τοῦ νεωτάτου τῶν υἱῶν τὴν βασιλείαν δίδοὺς, μίσει τοῦ πρὸς τὸν πρεσβύτερον καὶ φίλιππον τὸν αὐτοπάτορα διαβολῶν, καίσαρι τάλαντα χίλια, καὶ γυναικὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος καὶ τέκνοις καὶ φίλοις καὶ ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. δῶρα δὲ καὶ τοῖς υἱέσι χρήματα καὶ προσόδους καὶ ἀγρούς, ἐς υἱέσι τοῖς ἐκείνων. σαλώμῃ τε δὴ μέγα ἐπλούτησεν τὴν ἀδελφὴν, δοῦναι τὸν πᾶσι πρὸς αὐτὸν διαμφιμνησθῆναι τε καὶ μηδαμοῦ θεραπευομένην κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς δ' προϊόντα, καὶ δὴ δεῖν τοὺς ἑβδομηκοστὸν ἔτος, ἐξηρίωσεν ἀχεσάτῳ τῇ ὀργῇ καὶ πικρίᾳ εἰς πάντα χρώμενον. αἴτιον δὲ ἦν δίξα τοῦ καταφρονεῖσθαι καὶ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτοῦ τὸ ἐθνος φέρειν. ἀλλὰ τὸ

volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito Salomes nomine, ipſius arbitratu & commodo ſcripta, ſed Acmes miniſterio. Eadem & regi ſcripſit in hanc ſententiam. Acme regi Herodi. Cùm mihi ſit curæ ne quid te lateat ad ſalutem tuam pertinens, inuentam Salomes epiſtolam contra te ſcriptam ad meã dominam, non ſine periculo tranſcripſi, & ad te miſi: in qua poſtulabat vt ſibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ diſcrimen adeam. Sed hoc commentum prodebãt quæ ad ipſum Antipatrum ſcripſerat, ſignificans ſe voluntati eius obſecutam, & literas ad Herodem miſiſſe, & inſertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad ſuam dominam, quæ inſidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæſaris, operámque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua cõtra amitam ſimul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malitia, minimum abfuit quin illum eueſtigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non ſolùm ſuam & ſororis ſalutem in periculum adduxiſſet, ſed diſciplinam etiam corrupiſſet domus Cęſaris. eódem incitabat eum & Salome, pectus plangẽs, & mori non recuſans, ſi vllum extaret violatæ à ſe fidei argumentum idoneum. Rex autem accerſito filio iubet illum cũ fiducia promere, ſi quid haberet quod pro ſe afferre poſſet. Qui cùm ad hæc ne hiſcere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehenſus in maleficio ſaltem ſocios ſceleris proderet: omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi ſaucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæſaris tribunal patricidij cauſam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipſum quidem in vinculis vt antè retinuit: legatos autem & literas accuſatrices miſit ad Cæſarem, ſimul indicans adiutum eum Acmes opera, epiſtolarum quoque adiunctis exemplaribus.

Cap. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum ſeditio.

INterea dum legati inſtructi mandatis ac literis Romam properant, rex morbo correptus teſtamentum condidit, ſucceſſionem regni relinquens natorum minimo, exaſperatus in Archelaũ & Philippũ calũniis Antipatri: Cæſariq; legauit mille talẽta, & vxori Iuliæ liberiſq; eius & amicis atque libertis talenta quingẽta. Suis quoq; filiis diſtribuit pecunias & agros ac reditus, ſimiliter etiam nepotibus. Salomes etiã ratio eſt habita, quã propter perpetuam & inconcuſſam beneuolentiam ditauit egregiè. Deſperata deinde ſalute, quòd iam ad ſeptuageſimum ætatis annũ accederet, mirum in modum efferatus eſt, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in cauſa erat opinio contemptus, quódque exiſtimaret gentem lætari ſuis infortuniis: quã opinionẽ

VIII.

confirmauit quorundam apud populum gratioſorum ſeditio, mota ex cauſa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctiſſimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præſtantiſſimi, ob idque cari populo quòd iuuentutem diſciplinis inſtituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi poſtquam cognouerunt morbum regis eſſe incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt ſublatis operibus quæ rex præter patriam conſuetudinem fecerat, propugnatores pietatis ſe oſtenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc eſſe regi cauſam cùm calamitatum domeſticarum tum poſtremò præſentis morbi, videlicet quòd contemptis legibus multa nouare auſus ſit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores deſiderabant. Inter cætera ſupra maiorem portam templi dedicauerat donum precioſum. aquilam auream magni ponderis, cùm lex noſtros homines vetet imagines ſtatuere, aut conſecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant ſuis diſcipulis, vt aquilam illam detraherent. Etſi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum eſſe honeſtum obitum, ſi contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem ſempiterna fama nullo ſeculo paſſura ſit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxtà ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, ſi ex communi neceſſitate honorem ſibi decerperent, & cum hoc ſolatio è præſenti vita diſcederent. magnum enim leuamen eſſe honeſtis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem tranſmiſſam ad nepotes ac poſteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quàm fœminæ veniant, quo quid eſſe poſſit optabilius? Hac exhortatione accenſis iuuenibus rumor ſuperuenit extinctum regem nuncians, & propenſos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie aſcendentes detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conſpirationem metuens, occurrit eò cum valida ſuorum manu cohibiturus demolitores aquilæ, & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis diſiectis & cedentibus circiter XL. iuuenes reſiſtere auſos comprehendit, cúmque his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omnéſque ad regem perduxit. Quo rogante quo freti, auſi ſint ſacratam imaginem demere, aiunt ſe & deliberaſſe id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, ſuccurrimus, & legem cuius diſcipuli ſum⁹ vindicauimus. Nec eſt quod mireris ſi tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyſes autore & doctore Deo pertulit:

A ἐπῳδήν τινες τῶν δημοτέρων αὐθρώπων καὶ ἐπαινέσαι-
σαν αὐτῶν διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἦν Ἰούδας ὁ σαριφάου, καὶ
ματθίας ὁ μαργαλώθου Ἰουδαίων νομικώτατοι, καὶ παρ'
οἷς πᾶσι τῶν πατρίων ἐζηγηταὶ νόμων, ἄνδρες καὶ δήμῳ
θεοσεβεῖς διὰ παιδείας τῆς νεωτέρας. ὁσημέραι γὰρ δὶς
μέρους αὐτοῖς πάντες οἷς θεραπεύοιμεν ἀρετῆ ἐπιτη-
δεύετο. οἱ τε πυνθανόμενοι τοῦ βασιλέως τὸ νόσημα διεφ-
θάρθαι ἄπορον οὖσαι ἐζήραν τὸ νεώτερον, ὡς τὰ ὑπὸ τῶν
B πατέρων νόμιμα τὰ πάτριον κατασκευάσοι ἔργα ὑπὸ τοῦ
βασιλέως, ταῦτα καθελόντες ἀσεβείας ἀγωνισμάτων
πατρῴων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ διὰ τὸ μέγαν αὐτῶν
παρὰ δημοτέροις νόμον τῆς πίστεως, ταῦτ' ἄλλα αὐτοῦ συμπτύχειν οἷς πατρῴα τὰ εἰωθότα τοῦ ἀνθρώπου διεξί-
ει, καὶ δὴ τὸν νόσον. ἦν γὰρ τοῦ ἡρῴδου ἡ πυρὰ θεραπεύ-
οντα πατρῴους νόμους, ἃ δὴ ἐπικαλοῦνται οἱ θεῖοι Ἰουδαῖ-
οι καὶ ματθίαν κατασκευάκει ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τὸ πυ-
λῶνος μεγάλου τοῦ ναοῦ ἀνάθημα καὶ λίαν πολυτε-
C λὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει δὲ ὁ νόμος εἰκόνων τοῦ
μὴ ἀσεβεῖν καὶ τινων ζώων ἀναθέσεις θύπνοεῖν καὶ τινων ζώων ἀναθέσεις θύειν
διευθύνειν τοῖς βιοῦν κατ' αὐτὸν θεσπισμένοις, ὡς τὸ
ἐκέλευον οἱ σοφισταὶ, τὸ ἀετὸν καταπᾶν. καὶ γὰρ ἐν τῷ
μέλλοντι κίνδυνος τοῦ εἰς θάνατον ἀναπεμφθῆναι, πολὺ δὲ
ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς λυσιτελέστερον φαίνεσθαι τὴν θεο-
τεθειμένην ἀρετὴν ὑπ' αὐτοῦ, τοῖς δὴ σωτηρίαν καὶ
φυλακὴν τοῦ παρόντος μελλήσουσι τελεῖν, διὰ τὸ ἄφ-
θαρτον ἐπαινεῖσθαι φήμην κατασκευασαμένους, εἰ τι
D τοῖς νεωτέροις ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ὁμοφύλοις ἀειμνήσ-
τητον καταλιπεῖν τὸ κλέος. καίτοιγε τοῖς ἀκινδύνως
διατεθεμένοις ἄφυκτον εἶναι τὸ συμφορᾶν, ὡς τὸ καλὰς
ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀρεγομένοις τὸ καταψηφισθῆναι
αὐτῶν μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῆς δεχομένοις ἀπόνως τὸ
βίου. φέρειν καὶ κούφισιν πολλαχοῦ τὸ δὴ καλοῖς ἔργοις,
ὧν ῥαιτέρα τὸν κίνδυνον εἶναι, τελευτᾶν, καὶ ἅμα ὑπὲρ
τοῖς αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι τῶν συγγενῶν καταλείποιντο ἄν-
E δρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε θεσπεσίαν ὄφελος ὠ-
φελεῖα τῆ ἀπ' αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐζή-
εσαν τοὺς νέους. ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτοὺς τὸν
τεραν φέρζων τὸν βασιλέα, καὶ σωφρονεστέρους τοῖς σω-
φροσύνης. καὶ μέσης ἡμέρας ἀπελθόντες κατέσπασαν τε, καὶ
πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ
θροουμένων. καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ βασιλέως, αἰσθό-
F μενος ἤδη τὴν ἐπιχείρησιν θεοῖς αὐτὸν, ὑπὸ μείζονος
ἀγνοίας ἢ ἐφεδρεύοντος, ὑπολαβὼν, ἄνεσιν χαίρειν πολ-
λῷ ἀγόμενον ὁπόσοι αἰθέξοιεν τοῦ πλήθους τὸν περι-
σωθέντων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα, ὑπὲρ πεσὸν μὴ θεσπε-
δεχομένοις, ἀλλ' ὑπὸ ὄχλου φιλεῖ δόξη μᾶλλον ἀ-
μαθεῖ ἢ θεσπείᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσυνθέ-
κτοις τε καὶ μηδὲν τῶν ὑπάντων θεσμοσπεσθέντος
τοῦ τε νέων οὐκ ἐλάσσους τριακοσίους ἄνδρας, οὓς
θάρσος ἔμφυτον ὑπὸν εἰς φυγὴν τοῦ λοιποῦ πλήθους
G κατασπάντα συλλαμβάνει, καὶ τοὺς εἰσαγωγεῖς τοῦ τολ-
μήματος Ἰούδαν καὶ ματθίαν, ἄδοξον ἡγουμένους ὑπο-
χωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, καὶ αἰσθάνεται ὑπὸ τοῦ βασιλέ-
ως ἐρωμένου δὲ ἐπεὶ ἀφίκοντο ὑπ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς ὑπὸ

τολμήσαι αὐτοῦ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλὰ καὶ πεφύνηταί γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, καὶ πέφρακται τὰ πε-
φραγμένα μετ' ἀρετῆς αἰδρόσι παρεπιδεξάτης. ἃ τὰ δεδεγμένα πεπιστευμένα βεβαιωθῆναι ὑφ' ἡ-
μῶν, καὶ τὸ νόμου τῆ αἱρεσάσῃ πεφρεντίσμθα. θαυμαστόν τε οὐδὲν εἰ τῶν ὁσίων δογμάτων ἀξιωτέρους τε
πρεῖθαι ἡγήμεθα νόμοις, οἷς μωυσῆς ὑπαγορεύσῃ καὶ διδαχῆ τοῦ θεοῦ γραφάμῳ κατέλιπεν.

κόθ-

ἡδονῆ τε τὸν θάνατον οἴσομεν, καὶ τιμωρίαν ἣν τινα
δικαβάλλοις, δίχα τοῦ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ φι-
λίᾳ τῇ δυσεβοῦς μέλλει συνείσεσθαι τὸ ἐφομιλῆσαι
αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα παῖδες ἔλεγον οὐδὲν ἐλλιπε-
στέρᾳ τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρσήσαντες τὸ
ἔργον προσέτλην οὐκ ἀπεφεύγοντο. βασιλεὺς δ' αὐτοὺς
καταδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς ἱερειχοῦντα, καλέσας ἰου-
δαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ ὁ Ἐζεκίμιος ὑφ' ὧν, ἐξεκλη-
σιάσας εἰς τὸ αὐτὸ διατεγὸν δὴ κλινιδίου κείμε-
νος ἀδυναμίᾳ τοῦ σώματος, τήν τε ἀγωνίαν τε ἐφ' ὅσον αἵ πη-
γὲς ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς γεγονυῖαι ἀπεθρήνει, καὶ τὸν ναὸν
τὸν κατασκευὸν ὡς μεγάλοις τέλεσι τοῖς αὐτοῦ χρύσ-
τοις, μὲν δωρηθέντες ἔτεσιν ἑκατὸν εἰκοσιπέντε τῷ ἀ-
σαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τοιοῦδέ τι δὴ τιμῆ
σεφάξαι τοῦ θεοῦ. κοσμοῦσαι δὲ καὶ ἀναθήμασιν ἀξιο-
λόγοις. αἰδὼ ὧν ἐλπίδα μὴν αὐτοῦ χρύσθαι κἂν μετὰ
θάνατον καταλελεῖφθαι μνήμην τὸ αὐτοῦ καὶ δί-
καιον. καταβόατε ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζειν
ἀνέχοντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τῆς ἐνούσης πλη-
θύον ὕβρει χρωμένους ἄφαθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ αἰσχυ-
μένων. καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντας τοιεῖσθαι, λόγῳ
μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δ' εἰς ἐξετάζοι τοῦ γεγονότος
ἱερουλοῦντας. οἱ δὲ δίχα τοῦ ὠμότητα αὐτοῦ μὴ δὲ
καὶ κατ' αὐτῶν ἐξαχίσας εἰσεφέροιτο πιμωρίαν,
οὔτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ προσέχθαι τῇ αὐτῶν, φά-
σκεσθαί τε αὐτοῖς οὐκ ἀπηλλαγμένα κολάσεως αὐτὰ
εἶναι. ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις προστερος ἦν. ματθίαν
δὲ τὸν ἀρχιερέα παύσας ἱεράσθαι ὡς αἴτιον τοῦ μέρους
τούτου γεγονότα, καθίστα ἰώζαρον ἀρχιερέα, ἀδελ-
φὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ. δὴ δὲ τὸ ματθίου τούτου ἱε-
ρωμένου, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα κατασκευὴ
θεοῖς μίαν ἡμέραν, διὰ ἰουδαίοις νηστείαν ἄγουσιν. αἰ-
τία δ' ὅτι ἦδε. ὁ ματθίας ἱερωμένος ἐν νυκτὶ τῇ
φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν ἐν ὀνεί-
ρων ὁμιλῆσαι γυναικί. καὶ δίχα τοῦ δυναμένου ἱε-
ρουργεῖν, ἰώσηπος ὁ τοῦ ἐλλήμου συνιερέσατο αὐτῷ
ἀναγκαῖος ὤν. ἡ δὲ ὁδὸς δὲ, τόν τε ματθίαν ἐπαύκει
τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐγγέρ-
κειτο ἐν τῷ σῶσαι καὶ ἄνδρας ἐκ τοῦ ἑτέρου αὐτοῦ ἐκαυσε
ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν. ἡ
ὁδὸς δὲ μείζονος ἡνέσους ἐνεπεκρέματο, δίκην ἂν
δαιμονίσθην ἐκφεύγοντος τοῦ θεοῦ. πῦρ μὲν
γὰρ μεγαλοπρεπὲς, οὐδὲ πολλοῖς δυσσημαῖνον τοῖς ἐπι-
φωμένοις τῷ φλόγωσιν, ὁπότοι τοῖς ἐντὸς ἐνσκη-
πτόμενον τῷ κάκωσιν. δυσθυμία δὲ δεινὴ τοῦ δίκα-
σθαι τοῖς ἀπ' αὐτοῦ. οὐ γὰρ οἷς μὴ οὐχ ὑπουργεῖν. καὶ
ἕλκωσις τῷ τε ἐντέρων καὶ μάλιστα τοῦ κώλου δει-
ναὶ ἀλγηδόνες. καὶ φλέγμα ὑγρὸν ἐφεῖ τοὺς πόδας
καὶ διαυγές. ἐμπλησία δὲ καὶ ἐφεῖ τὸ ἕτερον κά-
κωσις οἷς. ναὶ μὲν καὶ τοῦ αἰδοίου σῆψις σκώληκας
ἐμποιοῦσα. πνεύματός τε ὀρθία σύντασις καὶ αὖτη λίαν
ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τῶν ὀσφρήσεως, καὶ τῷ πυκνῷ τοῦ
ἄδματος. ἐσασμόν τε ἐφεῖ πᾶν οἷς μέρος ἰσχυ-
οὐχ ὑπομονητὸν ἐσεσπνεύμενον. ἐλίγετο οὖν ὑπὸ
τῶν θραζόντων, καὶ οἷς ταῦτα σεσαφηνίζειν σοφία
σεσκῇ, ποινὴν τῶν πολλῶν διασυρούς ταύτην ὁ θεὸς εἰς-
σεσεισθαι. ἦν δὲ τὰ βασιλέως. καὶ πρὸ δὲ μείζονος ἡ αὐτοῦ ἀσθένεια αὖτις παλαιοτερουμένη, ἐν ἐλπίδι τῶν ἀνα-
σφήλαι οἷς, ἰατροί τε μετεπέμποντο, καὶ ὅσα ἀρωγὰ ὑπάρχειν δοκοῦντα χρῆσθαι, μὴ δυστετερεμένου.

nec recuſamus mortem ac ſupplicium quodcunque nobis intuleris, conſcij nos non ob maleficium, ſed pietatis cauſa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad conſtanter patiendum alacres, atque antè ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos miſit Hierichuntem: móxque accitis ludæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores ſuos exhauſtos pro republica, tum inſtauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Aſamonæorum regum ad honorem Dei valuiſſet perficere. nec extructum id tantùm à ſe, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donariis templo dignisſimis. ob hæc facta ſperaſſe ſe vel poſt obitum ſempiternam, & memoriam, & gloriam. nunc proh nefas viuo etiam ac ſuperſtiti pro beneficiis reponi iniuriam: & medio die inſpectante multitudine ſua dona ſacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licèt in ipſum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius ſacra compilata ſint. Tum honoratiores quique veriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in ſe quoque grauiùs animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipſorum ſententia, viderique ſibi, admiſſam eſſe rem dignam ſupplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ pontifici ademit ſacerdotium, quaſi non alieno ab hoc conſilio, eique ſucceſſorem dedit fratrem vxoris ſuæ Ioazarum. Huius Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad vnam diem ſubſtitui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, viſus eſt ſibi per ſomnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non eſſet idoneus, Ioſephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus eſt. Cæterùm Herodes poſt mulctatum Matthiam ſacerdotio, alterum Matthiam ſeditionis autorem eiúſque ſocios viuos exuſſit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi verò morbus factus eſt grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viſcera. aderat & vehemens voracitas, cui neceſſe eſſet continuò cibos ſuggerere: ſimúlque vexabatur inteſtinorum exulceratione & colicis paſſionibus. pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, ſimilitérque inguina. ipſa quoque verenda putrefacta ſcatebant vermiculis, accedente fœda nec minus moleſta tentigine, non ſine fœtore grauiſſimo. ſuper hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem conſtans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, regẽ læſę tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametſi grauiùs affligeretur, quàm vt videretur poſſe morbo perferendo ſufficere, tamen euaſurum ſe ſperabat, accerſendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis vndique,

IX.

profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Callirroen, quæ præter vim medicam potu quoque iucundæ sunt. Hę aquę in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fouendus in refertum oleo solium, visus est illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullámque amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atque amicos, rursũ Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante cò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus exæquo siue sontibus seu innoxiis, vniuersos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritóque eius Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qui debeatur regibus. nó enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiã tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quã aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictæ lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non priùs vulgandum quàm mãdatum executi sint, iubere deinde vt circumuentos vnà omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam pérque omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Nunc sanè etiamsi quis præteritã eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest, quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus curabat vt ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & cariſſimorum desiderium coniiceret, nec læsus à quoquam eorum, nec valens eis quicquam obiicere: cùm hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

ποταμόν τε περάσας Ἰορδάνιλω, θερμοῖς τοῖς κατὰ καλλιρόην αὐτὸν παρεσκεύασθαι, ἅπερ συὸ τῇ εἰς πάντ' ἀρετῇ καὶ πόσιμά ὄζει. ἐξεισι δὲ τὸ ὕδωρ εἰς λίμνην τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκήσαν ὡς τὰ μάλιστα ἀναθάλψειν αὐτόν, καθιᾶσι εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μεγίστως ἐκπολίσειν αὐτοῖς. τῇ δ' οἰκετῇ οἰμωγῇ χρωμένων ἐφιεμένων, καὶ μηδ' ἕν τινα ἀμφὶ τὸ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῶν καὶ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, καὶ πάντ' ἀνὴρ ἐδόκει ἐκ τοῦ ἐκεκρυῶς. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν πρὸς ὀργὴν ἐπὶ πᾶσιν ἐξαρτίαινεσκε, ὥς τε δὴ τελευτῆσαι, θέλειν τοιαῦτά δ' ἐπινοεῖν. ἀφικομένων θερεταί μετὰ τῶν αὐτοῦ Ἰουδαίων ἀνδρῶν παντὸς τὸ ἔθνους ὅπου πρὸ ἀξιολόγου, πολλοὶ δὲ ἐγένοντο ὡς τῶν παντὸς ἔθνους κατακεκλυσμένου, καὶ πάντων ἀνεφαλαμένων τὸ ἀγαθὸν μέγος, εἰς γὰρ θάνατον ἐκ ἀνακείμενα τοῖς ἀληθήσασι τὰ ἐπιτολῶν, ἐμμανομένου πᾶσι τῷ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναξίοις καὶ παρεχικότι αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς παῖδας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τὴν τε ἀδελφὴν αὐτοῦ σαλώμην καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀλεξᾶν μεταπέμψας, τεθνήξεσθαι μὴν, ἐκ πόρρω ἔλεγεν, ὅτι πολύ δὲ τῷ ἀληθόνων αὐτὸν θρηνουμένων. καὶ τάδε μὴν οἷόν τε καὶ πᾶσι φίλον θάπτυχάνειν. ὀλοφυρμῷ δ' ἄφατον καὶ πένθους ἐνδεᾶ ὅπιθεν ὅτι βασιλεῖ θέμενοι μὴ, μάλιστα αὐτῷ λυπηρὸν ἔσ). οὐ γὰρ ἐποκοπεῖν τὴν Ἰουδαίων ἀγάνοιαν, ὡς δύκτ@ αὐτοῖς καὶ πάνυ μεγαλειμέν@ ὁ θάνατος αὐτῷ, ἀλλὰ τὸ καὶ ζωῆς ὅτι ἐποιήσασθαι καὶ ὕβρεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ θρηνημένων. ἔργον δ' ἀρα ἐκείνων ἔσ), κούφιον πνὰ αὐτῷ ψηφίσασθαι τὸ ὅτι τοιοῦσδε ἀληθηνοῦ. τὰ αὐτὰ γὰρ δὴ φρονήσας δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπαμένων μέγα αὐτῷ τὸν ἐπιτάφιον γλυκάσεσθαι, καὶ ὁπῖ@ οὐδ' ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθος ἀλλὰ τὸ ἔθνους ἅπαντας ἐκ ψυχῆς ὀλοφυρομένων ὅτι παιδία καὶ γέλωτα αὐτῷ. ἐπὰν οὖν θεάσονται τὸν ψυχλὸν ἀφεστῶτα αὐτὸν, πεισθέντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγαθὸν ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτῷ, μὴ γὰρ φεύγειν εἰς τοὺς πολλοὺς ἀξενεγκεῖν ἢ τάδε φεύξαι, κελεύει ἀκοντίσαι τοὺς εἱρκθειργμένους καὶ πάντας τὸν αὐλόντας τὸ τέρπον δι' ὃν αὐτὸν οὐχ ἁμαρτήσαντας τὸ διάφορον τοῦτος, κυρῶσῃ τε ὧν ὅπισθεν αὐτοῖς μέλλοντ' ἐλευθερίαν, καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τεμπῆναι. ἐγὼ μὲν μὴ δακρύων ποτνιάμενος, καὶ ἅ συγχωρῶ τὴν δύνοιαν καὶ πίστιν τοῦ θείου φερόμενον, ἐπισπάσθαι μὴ ἠπιωθῆναι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν ἐ φρενθήσεσθαι. καταγνόντες δ' αὖτις τὴν ἀγάνοιαν αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτῳ τὰ φεύτερα πρεσεῖν, ὡς ὑπὸ τοῦ φιλοζωεῖν πράξειε τὰ εἰς τοὺς συγγενεῖς πεφερμένα, ἐκ γοῦν τῷ ἀρτεκτελῶν οὐδὲν ἀνθρώπειον ἐκφερομένου, εἶγε καὶ ἀπὸν τοῦ βίου φεύγοιεν εἶχε ὡς ἐν πίθει καὶ ἐρημίᾳ τῷ φιλτάτῳ τὸ σὺν κατασῆσθαι ἔθνος, ἕνα δὲ ἑκάστου οἶκον κελεύων μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν δρᾶκότας, μήτε ἐφ' ἑτέρας ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῶν ἡγουμένης, εἰωθότων οἷς θεραπαίνοις ἀρετῆς καὶ θεὸς τοὺς ἐν δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας. Τοιοῦσδε καιροῖς τὰ μέσα καταπίπτειν.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις.

Ταῦτα ὑπισέλλοντος αὐτῷ πρὸς τοὺς συγγρα-
φεῖς, γράμματα παρῆν ἀπὸ τῶν εἰς Ῥώμην πρέσ-
βεων ἀποσταλέντων εἰς Καίσαρα. καὶ ἀναγνωσθέντων
τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς τῆς τε ἀκμῆς ὀργῇ τῇ Καίσαρος
ἀπολομένης, ἐφ' οἷς ἀντίπατρος συγκακουργήσειεν. αὐ-
τόν τε ἀντίπατρον, ὡς ὅτι γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖτο
ὡς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθε-
λήσειε, εἴτε κτείνειν. τούτων ἀκροώμενος Ἡρῴδης,
βραχύ τι παύεσθαι ἔγνω ἡδονῇ τῇ γεγενημένων, θα-
νάτῳ τε τοῦ ἀκμῆς ἐπαιρόμενος, καὶ ὄρεξιν τοῦ δεῖν τῆς
πικρίας ἔσχεν. ἐσθίοντι γὰρ αὐτῷ μᾶλλον ἢ πρόσθεν
ἐπεγίνετο. ἦν γὰρ ἐν ἕξει καὶ πρότερον αὐτῷ, σιδή-
ρου τε αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐδί-
δου. λαβὼν δὲ καὶ σικύαν ὕδατος, γνώμην ἔσχεν ὡς
ποτόν τι ἑαυτόν. κἂν ἐπεφάκει, μὴ φθάσαντος αὐτῷ
καταλαβεῖν τινὸς δεξιᾶς ἀγχόνου, ὃς ἀπέκτεινεν αὐ-
τόν. καὶ μέγα ἀνακεκράγως, οἰόμενός τε αὐτὸς αὐτὸ τὸ
βασίλειον ἦν, καὶ θορυβῶν μέγας ὡς οἰχομένου τοῦ
βασιλέως. καὶ Ἀντίπατρος, πιστεύων γὰρ τῷ πατρὶ
ἀληθῶς τὸν πατέρα ἔχειν, θάρσος τε ἐκτῆτο δεῖν πλείονος
ὡς ἤδη τοῦ δεσμοῦ ἀφησόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν
ἀκωπὶ δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τῷ εἰρκτοφύλακι
ὡς ἀρίστου ἦν αὐτῷ ἤδη μεγάλα ὑπισχνούμε-
νου εἰς τὸ παρόν, καὶ τὸ αὖθις· ὡς αὖ ὡς τοῦτο δὲ ἀ-
γῶνος ἀνεσπούδαζε. ὁ δ', οὐ μόνον ἀπειθὴς ἦν ὥστε μὴ
ἐρ' οἷς ἐξίου ἀντίπατρος, ἀλλὰ καὶ τοῦ βασιλέως ἀπο-
σημαίνει δέεσθαι τῷ ἑκείνῳ, πολλαῖς καὶ ὥστε σφο-
δραῖς παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δὲ Ἡρῴδης καὶ πρότε-
ρον οὐχ ἁπτόμενος οὐδὲ δύνοιτο τοῦ υἱοῦ, ἐπεὶ ἤκου-
σε τοῦ εἰρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀνεβόησέ τε
ἀπατυφάμενος τῷ κεφαλῷ, καὶ παρ' ὀλίγα τοῦ ὑσσάτῳ
ἄν. καὶ ὅτι ἀγχοῦ να ὥστε ἀρχὰς ἑαυτόν, κελεύει πέμ-
ψας πρὸς τὸν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ
τοῦ ἐξίους κτείνασιν αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ τάφοις ἀσήμοις
θάψαι.

Κεφάλαιον ι'.

Ἡρῴδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ τάξις.

Τὰς δὲ διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς
αὐτῷ ὥστε τοῦ θρόνου γινομένης. ἀντίπατρον μὲν
ὧ τοῦ βασιλείαν καταλειπόμενον, τετράρχου καθι-
στὰς γαλιλαίας τε καὶ περαίας, ἀρχελάῳ δὲ τοῦ βα-
σιλείου χειριζόμενον, τοῦ τε γαυλωνίτου καὶ τραχω-
νίτου καὶ βατανείας καὶ παιανίδος φιλίππῳ, παιδὶ
μὲν τοῦ αὐτοῦ, ἀρχελάου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρ-
χίαν ἕν. ἰάμνιαν δὲ καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σα-
λώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ κατανέμει, καὶ ἀργυρίου δη-
νάρια μυριάδας πεντήκοντα. φερωνόμασε δὲ καὶ τοῦ
λοιποῦ ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δό-
σεσι καὶ φερωδίων ἀναφορᾶς ἑκάστοις ἐν δυνάμει
καθιστάμενος. καίσαρι δὲ, ἀργυρίου μὲν ὀκτακόσιων
μυριάδας χιλίας, χωρὶς δὲ σκεύη τὰ μὲν χρυσοῦ, τὰ
δ' ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ τῇ καί-
σαρος γυναικὶ, καὶ τισιν ἑτέροις πεντακοσίας μυριά-
δας. ταῦτα φράξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μᾶλλον ὁ ἀντίπατρος ἐκτείνει τὸν υἱὸν τελευτᾷ, βασιλεύσας μὲν ὁ μὲν πρεσβύτερος ἀντίπατρος ἔτη τρία καὶ ἑβδομήκοντα, μὲν ὁ δὲ ὑπὸ ῥωμαίων ὑποδειχθεὶς ἐπὶ ἔτη ἑβδομήκοντα, ἀντὶ ἡμῶν μὲν

Cap. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsúmque Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululú recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox reperitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumpiiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrasſetque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisſet eius dexteram: móxque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animam: quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse, spem cõcepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpítque cum custode carceris de millione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qui iam antè malè affectus erat erga filium, postquam audiit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus erexit se in cubitum, iussitque vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Cap. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quẽ prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Peræ tetrarcham constituit. regnum verò Archelao largitus, Trachonitidem, Gaulonitidem, Batanæam, & Pancada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai, Iamniam autem, Axotum & Phasaelida Salomę sorori suę attribuit, & argẽti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundéque prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoq; legauit argẽti signati cẽties cẽtena millia, præterque sua vasa tã aurea quã argentea, magnúmq; vestis preciosę numerũ. Iuliæ autẽ Cęsaris vxori, & quibusdã amicis quinquagies cẽtena millia. His ita ordinatis quinta die pòst quàm Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post detrusum regno Antigonũ anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus est anno XXXVII. vir in omnes

ex æquo sæuus, iræ seruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vsus, si quis alius. ex priuatis enim natus regnũ assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixítque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersariis, sed infelicissimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quémque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suametipsorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deuinxerunt. XI. Indicata deinde regis morte, congregatáque in Hierichuntinum amphitheatrũ omni militia, primùm legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabátque vt eandem seruarent & Archelao filio, quem regni successorem sibi substituerat. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliàs ratum habendum esset, quàm accedente consensu Cæsaris. Móxque acclamatum est regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atque operam, lætis ominationibus Deum illi factorem comprecantes. Post hæc funus parabatur regi, Archelao curante vt exequiæ patri fierent quàm splendidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta variis gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, impositio capiti diademate, & desuper corona aurea, sceptróque in manu dextera. lecticam stipabãt filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primùm satellites, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsque per octo stadia, vbi quemadmodum antè mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum ascendit: & quacunque transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum consensu suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebátque grates quòd obliti patris sui duriciæ, nihilo deteriùs erga ipsum affecti essent, pollicebatúrque parem pro eorum studiis gratiam. adhuc tamen abstinere se à regis nomine, quòd ab autoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quẽ sit testamẽti à patre scripti confirmatio. quamobrẽ ne ab

εἰς πάντας ἐμοίως, καὶ ὀργῆς μᾶλλον ἅπασιν, χρήσεως ἢ τοῦ δικαίου, τύχη ἢ εἴ τι καὶ τις ἕτερος κεχαρισμένος ἀνθρώπων. ἐκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καταστὰς, καὶ κινδύνοις ἀεὶ περιπίπτων μυρίοις, πάντων ποιεῖται ἀγαθῶν, καὶ τὸν ζῆν ἐπὶ μήκιστον ἐξέτεινε. ὁπόσα δὲ τὰ καθ' οἶκον ἔοικε τοῖς αὐτοῦ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ ἐκείνου, καὶ πάνυ δίκαια κεχαρισμένος ἀεὶ τὸ κείνου ἐχθροὺς κεῖσθαι οὐκ ὑστέρησεν, δοκεῖ δέ μοι καὶ πάνυ δυσχερῶς. σαλώμη δὲ καὶ ἀλέξας πρὶν ἐκπυσθῆναι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ἐπὶ τὴν ἱππόδρομον καταπεκλῃσμένους ἐκπέμπειν ἐπὶ τὰ αὐτῶν, φάσκοντες βασιλέα κελεύειν ἀπιέναι αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ἀγροὺς νέμοντας τὰ οἰκεῖα. θεραπεύεται τι αὐτὸ ἤδη διεργασία μεγίστη εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερώθη δ' ἤδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως, καὶ σαλώμη καὶ ἀλέξας, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν Ἱεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὴν ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατώτας γεγραμμένην, ἐπί τε πίστεως διαφυλακῇ καὶ εὐνοίας εἰς αὐτὸ, καὶ ὡς βασιλεὺς ὁ ὁμοίων παρ' ἐκείνῳ ἀρχηγέτης τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα καθίστατο. εἶτα μέντοι Πτολεμαῖος ὁ σημαντὴρ τοῦ βασιλέως πεπιστευμένος τὰς διαθήκας ἀνέλεγεν. αἱ λήψεσθαι κύριοι οὐκ ἄλλως ἔμελλον, ἢ καίσαρος ἐπιτυχόντες αὐτοῦ. δοὺς δ' ἐν δίθυρῳ τῷ ἐπιφανεστάτῳ ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ τὰ στρατεύματα καὶ σίρη τε αὐτοῦ καὶ οἱ ἡγεμόνες δύνοιαν τε ὑπάρχειν καὶ προθυμίαν τοῦ αὐτοῦ, ὃ συλλήπτορα τοῦδε παρεκάλουν. ἐπεὶ οὖν ἡ ταφὴ ἐτοιμάζετο τῷ βασιλεῖ, μελήσαν ἀρχελάῳ πολυτελεστάτην ἡγεῖσθαι τὴν ἐκκομιδὴν τοῦ πατρὸς, καὶ πάντα τὸν κόσμον προκομίσαντες εἰς ὃ συμποιμπεύσασα τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο δὲ κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης. στρωμνὴ τε ἦν ἁλουργὴς καὶ ἀμπέχετο πορφυρίσιον ὁ νεκρὸς διαδήματι ἠσκημένῳ, ὑπερκειμένου στεφάνου χρυσέου, σκῆπτρόν τε τῇ δεξιᾷ διαφαινόμενον. περὶ δὲ τὴν κλίνην οἵ τε ἱππεῖς καὶ τὸ πλῆθος ἦν τῆς συντάξεως. ὅθεν δὲ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν καὶ οἰκείας προσηγορίας δίκειντο αὐτοῖς ἔθνη. πρῶτοι μὲν οἱ θρυφόροι. μετὰ δὲ τὸ θράκιον, ὅθεν δὲ Γότους ὁπόσοι γερμανοὶ, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτούς. ἐν κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικῷ. τούτων δὲ κατόπιν ἦν πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ἑκάτερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι, καὶ τοῖς ταξιάρχοις αὐτῶν. τούτοις εἵπετο πεντακόσιοι τῆς οἰκετῆς ἀρωματοφόροι. ἦσαν δὲ ὅθεν ἡ ὁδὸς σταδίους ὀκτώ. τῇδε γὰρ αὐτῷ ἐγγύθεν ἡ ταφὴ τελεσθῆναι τῷ αὐτῷ. πρόσθεν μὲν δὴ τὸν ἐτελεῖτο τὸν βίον. ἀρχέλαος δὲ, ὅθεν μὲν ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ πάντας τοὺς ἐν τῇ παρεμβολῇ διετέλει. τόσας γὰρ διαγορεύει τὸ νόμιμον τῷ πατρίου. ἐπιτάσας δὲ τοῖς ὁμίλοις καὶ καταλύσας τὸ πένθος, ἄλλοσε εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δὲ διφθέραι καὶ ἔπαινοι καθ' οὓς πινας τοῖς ἑκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοπονουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσθαι ταῖς διφθέραις. ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθὼν, καὶ ἱδρυθεὶς ἐν θρόνῳ χρυσοῦ πεποιημένου ἀπεδείκνυτο τοὺς ὁμίλους, χάριτας τῇ εὐφημίᾳ τῶν εὐνοίας αὐτῶν ἡδονῇ φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτῷ μνησικακοῖεν ἀθ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσθη καὶ πειρήσεσθαι μὴ ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ θρέψαν αὐτῶν. ἀξιοῖ μέντοι φειδεσθαι τοῦ βασιλείου ὀνόματος. τεθνηκέναι γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, εἴπερ βεβαίως κύριος ἔσεσθαι τὰς διαθήκας, αἳ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐκράφησαν αὐτῷ. δι' ὃ αἰτήσας οὐδὲ τοῦ στρατιω-

A

B

C

D

E

F

G

στρατεύματος ἐν ἱεριχοῦντι διάδημα αὐτῷ προθεῖναι προθυμουμένῳ, δέξασθαι τὸ προσφερόμενον τῆς εὐθέως πομπῆς, ὑφ' ᾧ μηδέπω τὸν κύριον ἀποδώσοντα φανερὸν εἶναι προσδοκώμενον. προϊόντων μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν τῷ πράγματος ἐλλείψειν ἀρετῆς ἐφοβοῦντο τῷ ὄγκῳ τῆς οὐσίας αὐτῷ. ἀπιστοῦσι γὰρ ἐν πᾶσιν τὰ πρὸς αὐτὸν φανεῖσθαι τῶν πατρὸς ἀμείνω τὰ πάντα. εἰ δέ, οἷον ὄχλος εἰώθει φιλεῖν, οἰόμενοι τὰς προϊούσας τῇ ἡμέρᾳ τὰς ὀργὰς ἐμφανίζειν τῷ παρόντι ὅτι τοιαύτης ἀρχῆς, ὅσῳ προφανῶς καὶ θρασυτέρως ὁ ἀρχέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μείζονας τε ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τὰς αἰτήσεις ἀφειδῶς ἐπεγράφοντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς ἃς ἐνιαυσίους φέρουσιν ἐπικουφίζειν βαρυνόμενοι, οἱ δὲ αὖ δεσμωτῶν, οὓς ὑφ' ἡρῴδου ἐδέδεντο, πολλοὶ δὲ ἦσαν καὶ πολλῶν χρόνων, λύσειν, εἰσὶν δὲ οἳ ἀρᾶς τῷ τέλων, ἃ ὠνοῦντο πρᾶσιν ἢ ὠνὰς ἡμιονείας ἐπιβάλλειν, θορυβώδεις πρὸς ἡτοιμοῦτο. ἀνέλεγέ τε ἀδαμῶς ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἤρατο ὁμίλης αὐτὸς ὢν πονεῖν πάντα, δέξ τε νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς χρήσεσθαι, τὴν οὐσίαν αὐτῷ τῆς πληθύος. ἐνέπνεον δὲ θύσας τῷ θεῷ καθ' ἑστίαν τρέπεται μὲν τῷ φίλων.

A exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cùm nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt beneuolentia omnium videatur dignissimus: datutúmque operam, vt per omnia patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates incuntium; B quo mansuetiùs & officiosiùs eos colloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poscebántque sibi abillo beneficia: quidam vt leuius annuum tributum penderét: alij solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosque diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens vt conC ciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momẽtum rerum suarum situm existimás, postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς ὁ λαὸς ἐπανίστη κατὰ τὸν ἀρχέλαον.

Cap. XI.

Populus seditionem mouit contra Archelaum.

Ἐν τούτῳ δὲ πρὸς τῷ ἰουδαίων συνελθόντες, νεωτέροι ὅπως θυσίαν πρᾶγμα τῶν ὠδύροντο ματθίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἷς παραχρῆμα τῆς εἰς τὸ πανδοκεῖον πομπῆς φόβῳ τῷ ἐκείνου ἀπέσχοντο, ὅσαν δὲ σὺν τῷ ὅτι καθαρεύσῃ τὸ χρυσοῦν ἀετὸν κατασεσιδηκασμένον, ὅτι μέγα τε τῆς βοῆς καὶ οἱ μεγίστης χρώμενοι, καὶ ἵνα ὡς κούφισιν φέρωσι τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸν βασιλέα. συνόδου τε αὐτοῖς γενομένης πεῖσαι παρεῖχεν ὑπὲρ ἀρχελάῳ χολάσεσθαι κελεύσαντι τοὺς τοῦ ἡρῴδου πρωτομύστας, καὶ πάντων γε καὶ σοφῶν καὶ σκληρότατον ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεσταμένον παύσαντα, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρῶν ἀρχιερέα θεὸν αἱρεῖσθαι. τούτοις ἀρχέλαος καίπερ δεινὸς φέρειν τὸν ὁρμὴν αὐτῷ ἐπένευσε, ἔχων τὸν ὅτι ῥώμης ὁδὸν ἀνιέναι, προκειμένου αὐτῷ τάχος, ὅτι ἀδιασκόπως τῷ δοξάντων κρίσει. πείσας δὲ τὸν στρατηγὸν πεμφθῆναι, καὶ τοὺς ὅτι ἰσχυροτάτους πρωτομύστας ἀποστάντας σκοπεῖν, θάνατόν τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῷ συμβάλλοι μὴ νόμων γενόμενα καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ὅτι μέγα τὸ ὑβρίζειν προϊέσθαι, τούτοις κρίσεις ἐκ τῶν τοιῶνδε εἶναι, μᾶλλον δὲ τὸ ὁμονοεῖν ἕως κατασταθείη τῷ ἀρχέλαῳ, ὅπως δύσῃ τῇ κρίσεως ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε γὰρ κοινῇ βουλεύειν περὶ ὧν ἀξιοῖεν σὺν αὐτοῖς, ἄρτι δὲ ἀνέχειν, μὴ καὶ ταράζειν ἐπιόντων. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπεσχόμενος καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βουλόντες λέγειν τε ἐκ εἶναι, καὶ εἰς κίνδυνον τὸ ἀπολογουμένου ἐκείνου καθίσασαν, καὶ τῷ ἄλλων ὅσις γε ὅτι σωφρονισμῷ καὶ ἀποξέσῃ τῷ τοιῶνδε ὀφείλεσθαι τολμήσαι φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, δέξ τὸ πάντα βουλόσθαι τῇ αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῷ ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε ἡρῴδου στερηθεῖν τῷ φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτῷ ὑφ' ἡμῶν τιμωρίαν τῷ ἐπ' αὐτοῖς, ἁρμόσοντες τοῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μελλήσοι ἡδονῇ αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

D

E

F

G

INterea Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiã & socios quos Herodes affecerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recèns neci traditos, tunc cum clamoribus, & eiulatu in defunctum regem iactabant conuitia, quasi in mortuorum solatium: congregatíque in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licèt importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamen placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaque misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opúsque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenuè, periculum intẽtantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quòd plus suę voluntati tribuerent,, quàm autoritati præsidentiũ, & indignũ ducerẽt, si amicorum quos viuo Herode amiserãt, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim cõcitati erãt vt id tãtũ ius & fas putarent, quod ipsis voluptatẽ allaturum videbatur, ne sui quidem periculi

memores, dum inimicos lædere cupiũt. & cùm multi ad eos à rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminẽ audire sustinebãt, sed ad maiorem irã accendebãtur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cúmque festum instaret quo patriũ Iudæis est vesci nõ fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnullíque etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorum Iudæ ac Matthiæ conglobari in templo permanebant, non deficiente victu quem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cũ cohorte, qui compescerent homines, priusquá cętera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porrò de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, simúlque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum euasissent, iam in tuto se existimantes ferro excciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in sua discederent. illi metus grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vnà cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multósque ex amicis alios, & familia & regno cõmissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in templo facinus incusaturi. Cùm hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, neque thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam nauigauit,

XIV.

A ὑπ' αὐτοῦ, προειδότες τὰ μαθησόμενα, καὶ ἅτε τοῦ πλήθους ἐπὶ θύραις ἐπιβολῆς αὐτοῦ γλυκυθύμου τῆς αὐθαδεστέρας χεῖρα ἡδονῆς ἐκ τῆς πικρότητος ἐμποιησάσης τοῖς ἐχθίστοις δοκοῦντας αὐτοῖς. πολλῶν δὲ καὶ ἀρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τῷ δὲ οὐχ ὑπεκείνου. γνώμη δὲ τῇ αὐτῶν δοκεῖν παιδόντων ὅπως εἰς τὸ προύτερον καταστήσονται αὐτούς, οὐδὲν ὑφείχοντο εἰπεῖν. αἰάσασίς τε λαὸς λίαν ὀργῇ χρωμένων. φανερόν τ' ἦσαν ὅτι μέγα αὐξήσοντες τὸν στάσιν πλήθους ὅπλα συρρύσιτο αὐτοῖς. ἐστάσης δὲ κατὰ τὸν δὲ τὸν καιρὸν ἑορτῆς ἐν ᾗ Ἰουδαίοις ἄζυμα προτίθεται πάτριον, φάσκα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀπάρσεως αὐτῶν γλυκυθύμως, καὶ θύουσιν αὐτῇ προθύμως, πλῆθος τὸ ἱερεῖον ὡς οὐκ ἄλλη κατακόπλειν ἔστι αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι δὲ πλῆθος ἀναρίθμητον ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῆς διασπορίας ὅπου θρησκεία τοῦ θεοῦ) καὶ οἱ νεωτερισταὶ τοὺς C πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ Ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀλυγώμενοι, συστάντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφῆς κύπτοντο, τοῖς στασιώταις οὐκ ἐν μετ' αἰχμῆς μεταστῆναι αὐτούς. καὶ δίσας ἀρχέλαος μηκέτι δεινὸν βλασφοῦν αὐτῷ τὴν ἀπονοίαν, πέμπει στρατιώτην τὸ ὁπλιτῶν χιλίαρχον σὺν τῷ ὁμίλῳ τῷ ἐπεσπόμενον πρότερον τὸν πάντα ὅμιλον τὸ μανιώδους αὐτῶν μὴ πλέω κατασῶαι, καὶ εἴ τινες δι' ἀδήλου πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσαντο D προθυμίᾳ τὸ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ὅτι τούτους οἱ στασιῶται τῷ ἐξηγητῷ, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαγρίωσαν, βοῇ καὶ διακελευσμῷ χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὅτι τοὺς στρατιώτας, καὶ φθάσαντες καταλαβοῦσι τοὺς πλείστους αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τῆς μὲν ταῦτα προέξασιν διὰ χειρῶν αὖθις ἡ θυσία ἦν. ἀρχελάῳ δ' ἄπορον ἐδόκει σώζεσθαι τὰ πάντα, μὴ οὐκ αἰακόψοντι τὸν ὅτι τοιοῦσδε ὁρμῶν τῆς πληθύος. ἐκπέμπει δὲ πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἱ E τοὺς τ' αὖθις ἐσκιδνωκότας κωλύοιεν τοῖς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῶν πεζῶν διέχοιντο αὐτοὺς ἀσφαλοῖς ἤδη πεπιστευκότας. καὶ εἰς μὲν ξὺν χιλίους αἱρεῖ ἔκτεινον οἱ ἱππεῖς. τὸ δὲ λοιπὸν ὤχετο ὅτι ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυσσε δ' ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ὅτι τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἱ δὲ ἀπέσαν τοῦ ἑορτοῦ καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ F μείζονος, καὶ περ θεασοῦς ὄντες διὰ τὸ ἀπαιδόμενον. ἀρχέλαος δ' ὅτι θαλάσσης κατίσι μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τὰδελφῷ τὰ πάντα ἐφεὶς καθίσασθαι τὸ οἴκου καὶ τῆς ἀρχῆς. συνεξίει δ' αὐτῷ καὶ σαλώμη ἡ ἀδελφὴ τοῦ γένους ἀγομένη τῶν αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνιούμενοι τῷ ἀρχελάῳ ὅτι κτήσοι τ' βασιλείας, ἔργῳ δὲ αὐτομοιρήσοντες, καὶ μάλιστα θεῖ τῶν πεφευγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποινοσόμενοι καθοδοῦ. ὑπαπάζει δ' ἐν καισαρείᾳ τὸν ἀρχέλαον σαβῖνος G καίσαρος ἐπίτροπος τῷ ἐν συρίᾳ πραγμάτων, εἰς ἰουδαίαν ὡρμημένος ὅτι φυλακῇ τῶν ἠφόδου χρημάτων, καὶ αὐτὸν τῆς ὅτι τοῖσδε ὁρμῆς ἔχειν ὁ οὔαρος παρελθών. ἀφ' οὗ δὲ πτολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ' ἀρχελάου παρῆν. καὶ οὐάρῳ σαβῖνος χαριζόμενος, οὔτε τὰς ἄκρας ὅσας γε ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, οὔτε τοὺς θησαυροὺς κατεσημήνατο, εἶα δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι καίσαρι δόξειεν τ περὶ αὐτῶν, καὶ ἦμεν ἐν τῇ καισαρείᾳ, τῶν δ' ὑποχούμενος. ἐπεὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν ὅτι ῥώμης ἀρχέλαος,

οὐαρῷ

καίρω δ' ἐπ' αὐτοχείας ἐχώρουν κομιδαί, σαβῖνος δὲ ἱεροσολύμων χωρήσας, ὡς ἐλάμβανε τὰ βασίλεια. μεταπέμψας ὁ τοὺς φρουράρχους, καὶ ὁπόσοι διοικηταὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν, λόγους τ' ἀπαιτεῖν προὔθηλος ἦν, καὶ τὰς ἄρκας καθίστατο ἐν αὐτῷ δοκοῦσι· μὴν οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ πάντα ἐν προστέτακτο αὐτοῖς, καίσαρι ὁ φυλάσσειν ἕκαστα μέχρ' ἂν προστάσσῃς αὐτοῖς. πλεῖ δὲ καὶ τὸν τὸν καίσαρα δεῦρο ἡ σαλώμης ἡ ἀντίπατος, ἡγεμόνος μὲν παῖς, δεῦρο ἀντιπάτου δ' ἀρχῆς, ὑπερχέστατος σαλώμης ἡμῶν δεῦρο τῷ ἀρχῇ, καὶ πολὺ δικαιότερος ἀρχελάου ὡς ἀληθῶς τὰ πράγματα, ἀξιώσας καὶ τὰς πρώτας διαθήκας βασιλεῖ δοκιμῶσαι, ἃς ἀσφαλεστέρας εἶχε τῶν ὑστεραφεισῶν. ἐπήγετο δὲ καὶ τὴν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου πολεμαῖον, φίλων τε ἡρῴδῃ τιμιώτατον γεγονημένον καὶ αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐπῆγε μὲν ἐπ' ἀντιπάτῳ τῆς βασιλείας φρονεῖν εἰρηναῖος ῥήτωρ ἀνήρ, καὶ δόξῃ δεινότητος τῆς πρὸς αὐτὸν τὴν βασιλείαν πεπιστευμένος. διὸ δὴ καὶ τῷ κελεύοντι ἐκεῖνον ἀρχελάῳ προσβυτέρῳ, ὅτε καὶ τῆς διαθήκης ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, οὐκ ἐπείθετο. ἐπεὶ δ' εἰς τὴν ῥώμην ἀφίκετο, καὶ πάντων τῷ συγκλήτῳ ὑπόστασις ἦν πρὸς αὐτόν, οὐκ ἀνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μίσει δὲ τῷ πρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ὑπὸ θυμοῦ τῆς ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων προτιμῶν τετάχθαι. εἰ δ' ἄρα τις αὐτοκράτωρ λυσιτελέστερον ἀρχελάου τὸν ἀντίπατον λογίζοιτο, σωτήριον ἀντίπατος τὴν βασιλείαν. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ πρὸς καίσαρα τῶν ἀρχελάου γραμμάτων. καίσαρ δὲ ἀρχελάου τε εἰς πάμφαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προστίθει τὰ αὑτοῦ, καὶ τὴν διαθήκην τὴν πατρὸς καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς ἡρῴδου χρημάτων αὐτῷ σημαντήριον νομίζοντα πολεμαῖον, ἐναραδόκει τὸ μέλλον. ὁ δὲ, ταῦτά γε ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐν οὐάρου καὶ σαβίνου ὑπηρέτας ὁπόσα τε χρήματα ἐπ' αὐτῷ καὶ τὸ ἐπ' ἔτος ἐφοίτα, καὶ ὡς ἀντίπατος ἐπ' οἰκειώσει τῆς βασιλείας ἐκπέμψει χρήματα, συνῆγε δὴ παρακαλῶν γνώμην τοὺς φίλους. σὺν οἷς καὶ γαΐου τὸν ἀγρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱόν, ποιητὴν δὲ αὐτοῦ μεγίστου. πρῶτον τε καθεδούμενον παρέλαβε, καὶ καλεῖ λέγειν τοὺς βουλευομένους περὶ τῶν ἐνεστηκότων. καὶ πρῶτος ὁ σαλώμης ἦλθε ἀντιπάτῳ, δεινότατος τῶν εἰπεῖν καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐναντιώτατος, ἔλεγεν ἀρχελάῳ παῦλαν τῶν περὶ τῆς ἀρχῆς εἶναι λόγων, ἔργῳ τε δυνάμιν αὐτῆς φέροντος ἤδη καίσαρος συγχωρήσαντος παρεληφότι δεῖ τοῖς δεδογμένοις κεῖσθαι τὴν ἐορτήν. ὧν καὶ ἀδικούντων ἄλλως, ἔχειν τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χρῆναι δυναμένους ἀναπεμπόντων εἶναι, καὶ μὴ ὑπ' αὐτῶν πρέπειν ἄρχεσθαι, εἰ μὴ βασιλέως ἀδικοῦντος τὸ καίσαρος δ' ἄγνοιαν περὶ αὐτοῦ ἐπερχόμενον. εἰ δὲ ἰδιώτου, πολὺ χεῖρον. ὡς δεῖ τὸ μηδεμίας βασιλείας ἀντιποιουμένῳ, καλῶς ἂν πως συγκεχωρεῖσθαι, δεῖ τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθάπερ δ' αὐτοῦ ἡγεμόνων τῶν ἐν τῇ σεβαστηνῇ μοιχαναστὰς δικαλῶν, καὶ φθορεὰ θεόνου βασιλείου, καὶ δικῶν δεδαλύσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως γενομένας, καταδύσεις τε αἰτίσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ πάντων δεδεσμευκέναι, ἂν οὐδὲν μείζονος ἀπονοίας καθιστάμενον ὑπὸ τοῦ καίσαρος εἰς τὸν ἀρχὸν,

A alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis artium, & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per
B Salomen, quasi Archelao præferendus, eo quòd prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quàm illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vir eloquens, & diu
C versatus in regiis negotiis. quapropter suadentibus quibusdam vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romã peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quàm Archelaũ, studebãt illius partibus. quin
D & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentum patris, simúlque rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipso anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Varíque ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum redituum, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in consilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iu-
E liæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, primum ei locum in consistorio tribuens: móxque potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus oxoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibriũ nunc de regno agere, cuius potestatem iamdudum inuasisset non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius ta-
F men exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragiũ, siue priuato, quod peius esset etiam. quare immeritò nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quãtum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obiiciebat ei mutatos authoritate propria quosdam duces militiæ: quódque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset, annuisset quæ
G postulatis populi, denique nihil non fecisset quod per Cæsarem confirmatus posset facere.

ab illo quoque dimissos aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multáque afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recèns euecti ad tantum potestaris fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lacrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cùm tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, vt annuto eius regnum accipiat, cùm iam antè non aliter se gessisset, quàm si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idq; die festo, quando tam hospites quàm indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem præterexeret, quo faciliùs tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidē vnquam patrem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: imò in potioribus tabulis eius aduersariū successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Imò etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contrà afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non priùs à tumultuando destiterent, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd non solàm malitiam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris perrinuisse iniuriam. missos enim ab eo, qui tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrū, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se protraxerint. Cætera quoq; de quibus Archelao

ἀντίθει δὲ αὐτῷ καὶ τῷ ἐκ τῆ ἱπποδρόμου δισμυριάδι τὴν ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὸ μὲν γεγονότα, τὰ δὲ πρὸς δόξαν δυναμένα διὰ τὸ φύσιν ἔχειν γένεσθαι ὑπό τε νεωτέρων καὶ φιλοτιμίας τοῦ ἀρχὴν παραλαμβανόντων τὴν ἐξουσίαν. πένθους τε τοῦ δικαίου παρὰ ἀμέλειαν, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνου τελευτῇ γεγονότας. ἐφ' οἷς δὲ καὶ τὸν πλῆθος ἀρχὴν τοῦ στασιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα διεργάσαιτο τὸν αὐτὸν τοῦ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκότο τοιοῦσδε ἀμείβεσθαι τὸν εἶκοτα, ὥσπερ δικαίνης δακρύων μὲν ὑποκρινόμενον τὰς ἡμέρας, δειπνοποιούμενον δὲ ἡδονῆς τῇ δικαίᾳ τῆς ἀρχῆς ὅσας νύκτας, φαίνεσθαι τε καὶ ὠδὲ τὸν καίσαρα τοιόνδε ὄντα ἀρχέλαον συγχωρουῦντα τὸν βασιλείαν ὑποῖο γένοιτο καὶ ὧδε τὸν πατέρα. χορδίειν γὰρ καὶ ᾄδειν ὥσπερ ἐχθροῦ πεσόντος, ἀλλ' οὐκ αὐθρὸς οὕτως ὑπὸ συγγενοῦς τηλικαῦτα δ' διεργατεῖν ἐξηγμένου, δεινότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο. νῦν ἥκειν δικαίσαρα καταυδίσοντα τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ προπεποιημένων ὁπόσα γένοιτο ἂν υἱῷ αὐτὸ καὶ βεβαίως ἤδη τοῦ αὐτοκράτορος παρεσχηκότος πρασσόμενα. μάλιστα δὲ τὸν σφαγὴν τῷ ὧδε τὸ ἱερὸν ἐδείνου λόγῳ καὶ τὸν διαστέλειαν, ὡς ἑορτῆς τὸ ἐπισκήψας, καὶ ἱερεῖον ἐν τρόπῳ σφαγδοῖεν σφίσι μὲν ξένοι, οἱ δὲ, ἐγχώριοι. πλῆθος δὲ τὸ ἱερὸν πεκρῶν, οὐχ ἁλλοφύλου, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοσούτων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφεστῶτος τῆς θεάξεως, ὅπερ δικαίνειν πλεονάσαν τῆς φύσης τυραννίδος τὸν πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένον ἀδικίαν. δὲ ὧν μηδὲ ὅναρ ποτὲ ὁρᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτῷ τὸν ἀγαθοχέα ἀρετῇ τ πατρός. δικάσασθαι γὰρ αὐτὸ τὸν τρόπον, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ἐκ τῆς ἀγαθικῶν τῆς ἰσχυροτέρου αὐτίπατρον καθίσασθαι. κληθέντα γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς δικαίνειν τὸν βασιλείαν οὐχὶ νεκροῦ ὄντος τοῖς σώμασι καὶ τὸν ψυχὸν, ἀλλὰ ἀκεραιοφρεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένου, ἀλκῇ δὲ σώματος τοῖς πράγμασιν ἐφεστηκότος. εἰ δὲ καὶ πρότερον εἰς αὐτὸν δικαίνειν τοῖς νεῶ ἀγαπηθῆναι πατέρα, δικαιοπροφάσθαι ποτὲ ἂν ἡδονῆς βασιλεῖς, τὸν μὲν κύριον ἀφαιρεῖσθαι τὸν βασιλείαν καίσαρα ἀφηρημένον τοῦ δοῦναι τὸν ἐξουσίαν, τοῖς δὲ πολίταις ἰδιώτου ὄντα ἀκμὸν σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ δικαίως ἐφεστηκότος. καὶ αὐτίπατρος μὲν τοιάδε εἶπον, καὶ μάρτυρας παρεκάσοντο τὰ εἰρημένα κατανοούμενος πολλοῖς τῆς συγγενῶν, παύεται τοῦ λέγειν. αἴσασται δὲ νικῶντος ἀρχέλαου. * τοῖς γὰρ δικαίνειν τοιοῦσδε ἀρχοντας, οὐ μόνον τὸ καθ' αὑτοῖς ὑβρίζουσιν ἐπὶ πονηροῖς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τὸν ἄμυναν αὐτῷ δυνατωτέρων προσαγορευμένων. ὡς δὲ πολέμια ἔδρων πόλεμον κατ' ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς κρίσιν ἀφαιρεῖν ἔδει. τοῖς γὰρ ὑβριστὰς καλύτας ἀδικουμένους, καὶ ὑπὸ ἀρχελάου φονευθέντας κτεῖναι δικαίνειν, οὔτε τοῦ θεοῦ, οὔτε τ νόμου τ ἑορτῆς ἐν φρονοῦσι δικαίνειν, ἂν αὐτίπατρον ἐκ αἰχμαλωτεύειν ἐκδικαίωμεν, δικαιοτέρα ἔχθρας τ αὐτὸ πρὸς ἀρχέλαον, ἢ φύσις τ ἀρετῆ δικαίνειν. οἱ παρελθόντες καὶ μὴ πρὸς ἐξανοσμένους ἄρχοντες ἀδίκων ἔργων, οἱ δὲ εἰσιν οἱ βιαζόμενοι καὶ μὴ θέλοντας τοῖς ἀμυνομένοις ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. αὐτίθι ἢ καὶ τὰ λοιπὰ πᾶσι

πᾶσι τοῖς ἐν βελῇ τῷ κατηγόρων. οὐδὲν γὰρ ὅπη μὴ οὐ μετὰ γνώμης τῆς αὐτοῦ γεγονημένον αἰτίας τῷ ἀδικεῖν ὑπάρχεσθαι. οὐ τῇ φύσῃ τοιούτους αὐτὰ γεγονότα πονηρὰ εἶ), ἀλλὰ τῷ βλάπτειν αὖ δοκεῖν ἀρχέλαον. τοῦτο δὲ αὐτοῖς εἶ) βουλομένοις τὸ εὐεργετοῦντος εἰς ἄνδρα συγγνῶναι, καὶ παρὸς μὲν ἀνεργέτου, συμπαθεῖς δ' αὐτοῖς καὶ ἅπασιν οἰκείως πεπολιτευμένων. τάς γε μὲν διαθήκας ὑπό τε σωφρονοῦντος γεγράφθαι τ' βασιλέως, καὶ κυρωτέρας τῶν γεγραμμένων ὕστερον, διὰ τὸ καίσαρα διαπρέπειν τῇ ὅλων καταλείφθαι ἐπὶ τὸν κείσιν τῶν ἐν αὐταῖς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε οὐδαμοῦς καίσαρα τὸν ὕβριν αὐτῷ, οἳ τῆς ἡρῴδου φαντοίους ἀπολαύσαντες, ὅταν ἐπὶ ἴζη καιρὸν δυνάμεως, τὰ πάντα δεῖν ὕβριν γνώμης ἐπίστοιντο αὐτῷ, οὐδὲ αὐτῷ ἐκεῖ τὸν συγγνῶναι τοιούτων γεγονότων. οὕκουν καίσαρά τε εὐδρὸς ὑπ' αὐτοῦ πεποιημένου τὰ πάντα καὶ φίλου καὶ συμμάχου καταλύσειν τὰς διαθήκας, δεῖν πίστιν τῇ αὐτοῦ γεγραμμένας. οὐδὲ μιμήσεσθαι κακίαν τῶν ἐκείνων, τῶν καίσαρος ἀρετῶν καὶ πίστιν, ἐκ ἅπασαν τῶν οἰκουμένων ἀεισέβαστον γνωμένων, καὶ μανίαν καὶ λοιγμοῦ ἔκστασιν καταπεῖναι αὐδρὸς βασιλέως, ἡνίκα μὲν ἀγαθοῦ τῶν διαδόχων καταλειπόντος, πίστιν δὲ τῇ αὐτοῦ ἐκπροφύλακτος. οὔτε ἁμάρτανειν ἡρῴδην ποτὲ ἐκεῖ κείσιν τ' διαδόχου, σωφρονοῦντα κεκρημένον δεῖν τῇ καίσαρος γνώμῃ τὰ πάντα ποιεῖσθαι. ἐκ νικόλαος μὲν τοιάδε διελθὼν, κατεπαύσ τ' λόγον. καῖσαρ δὲ ἀρχέλαον σωφρονισόντα αὐτῷ ἐκ τὰ γόνατα, φιλοφρόνως τε αἴρεται, φάμενος ἀξιώτατον εἶ) τῆς βασιλείας. πολλῷ τε ἀπέφαινε ζῆν γνώμης τῆς αὐτοῦ οὐκ ἄλλα σωφρονεῖν, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε διαθῆκαι ὑπηρθρον, ἐκ ἀρχελάῳ συμφέρειν. οὐ μὴν τοιγε ἐκεκύρωτο οὐδὲν, ὡς αἰεγεν ἀφαδιλίμαται χρώμενον ἐπ' ἀδείας ἀρχέλαον εἶ). ἐκ διαλύσεως τῶν αἰδρῶν γνωμένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὑτ εἴτε ἀρχελάῳ τ' βασιλείαν εἴη κυρωτέον, εἴτε κοινῷ αὐτῷ ποιεῖσθαι παντὶ τῷ ἡρῴδου γένει, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς δεικνυμένων.

A laum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quàm ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis inesse cupidinem lædēdi cognatum hominem, cùm de patre benemeritum, tum ipsos omnibus semper profecutum officiis. Testamentum certè à rege mentis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerū domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem illorum imitaturum, qui cùm maximis ab Herode viuo affecti sint beneficiis: nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei suæ permittentis: testamentum ratum habiturum. multum enim interesse debere inter horum malitiam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum: vidensque hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea re statuit. Et dimisso concilio solus secum dispiciebat, vnine regnum ratum faceret, an commune fineret Herodis generi, præsertim cùm omnes eius ope indigeant. XIV.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, & ὡς οὐαῆρος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασε.

Cap. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punit.

Πρότερον δ' ἢ κύρωσίν τινα τούτων γνῶναι μαθεῖν τε ἀρχελάῳ μητέρ, νόσῳ τελευτᾷ, καὶ ἅμα ἀφῆκε τῆς συρίας στρατηγοῦ παρῶν γράμματα τ' ἰουδαίων ἀπόστασιν ἀφεστηκότα. τ' γὰρ ἀρχελάου μετὰ τὸν ἔκπλουν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος, καὶ οὐαρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῆν, τοὺς αἰτίους τῆς κινήσεως τιμωρίᾳ ἐβαλών, καὶ τ' πλείστου τῆς στάσεως διέλυσεν ποιησάμενος πολλῆς γνωμοδοσίας, ἐπ' ἀποχίας τὴν ἀναζυγὴν ἐποιεῖτο, τάγμα σὺν τ' στρατιᾶς ἐν ἱεροσολύμοις λειπόμενος, τῶν ἰουδαίων νεοτεροποιίαν δεδιὼς μεμωτας. οὐ μὴν ἐπεκαίνετό γε οὐδὲν δεῖν παύλῃ τοῦ μὴ ἀ στασιάσουσιν αὐτῷ. ὅτε γὰρ οὐαρος ἀπῆει, καὶ σαβῖνος δεύτερος τοῦ καίσαρος ἐπιμείνας αὐτόθι μεγάλως τοὺς ἰουδαίους κατεπόνει, σεαυτὸν τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστεύων ὡς καὶ ἀφεῖσθαι αὐτῷ, καὶ τῷ πλήθει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας διφθόρους, ἐχρῆτο αὐτοῖς ἐπιόντων τοὺς ἰουδαίους, καὶ ἐκταράσσων δεῖν ἅπασι. τάς τε γὰρ ἄκρας ἐκαίζετο ἀφαλαμβάνων, καὶ τῶν βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἐρήνῃ σπουδαίως ὥρμητο βίᾳ διὰ κερδῶν καὶ

B F G

prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, sicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia nõ solùm religionis gratia, verumetiam indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex Iudæa grauiùs offensa, sed è Galilæa quoque ac Idumæa, tum à Hierichunte, & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitique trifariam hoc modo castra faciunt. pars vna Circum occupat. reliquarum duarum altera templum à Septẽtrionali & Orientali regione circumsidet. ab Occidentali altera quà sita erat domus regia Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum: quibus decretum esset aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans vt properet, relictámque legionem præsenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipse conscensa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat vt in Iudæos eruptionem facerent: & cùm ne amicis quidem se auderet committere, postulabat vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obicerent. qui postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit accerrimus. & quamuis strenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licèt multis cadentibus, sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus, quæ erant in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantùm adiutores suorum, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contrà missilibus ad se pertingere, cóque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subiiciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quòd esset pice ac cera ob inaurationem perunctа, facilè correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improuiso perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente ynà præcipitati sunt, pars à circumstantibus telis confixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet gladiis confecti sunt. quòd si aliqui refugientes quà ascenderant in tutum se recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita vt ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani quà se incendium remisit alij ab aliis protrusi, penetrauerunt ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto

πλεονεξίαν ὑπ' ἐνθυμίας. ὑπισχνοῦσης δὲ τῆς πεντηκοστῆς, ἑορτὴν ἡμῶν ὄσα πάτριος τὸ κεκλημένην, οὐ τὰ μὴ θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παροινίαν τῶν σαβίνου ὑβρεως, μυρίαδες συνηθροίσθησαν ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαὶ, γαλιλαίων τε καὶ ἰδουμαίων, ἰεριχουντίων τε καὶ πλῆθος ἐκ ὁπόσοι περάσαντες ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῶν τε ἰουδαίων πλῆθος ἰκὸ, ὃ σφᾶς πάντας συνεφλέγετο, μὴ πολὺ προθυμότεροι τῶν ἄλλων ὑπάρχειν τῷ σαβίνῳ ὁρμήκεσαν. ἓξ μέρη σχισθέντες ὅτι τοιάνδε στρατοπεδεύονται, χωρίων. οἱ μὲν τὸ ἱπποδρόμιον καταλαβόντες, καὶ τῷ δὲ λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τῷ βορείῳ τῷ ἱερῷ πρὸς μεσημβρίαν τεταγμένοι, οἱ δὲ τὴν ἑῴαν μοῖραν εἶχον, μοῖρα δ' αὐτῶν ἡ ἕξις, τὰ πρὸς δυόμενον ἥλιον εἶδα καὶ τὸ βασίλειον ἰῶ. ἐπεφάσετο δὲ τὰ πάντα αὐτοῖς ὑπὸ πολιορκίᾳ τῷ ῥωμαίων ἀπαντᾶσθαι αὐτοῖς ὑποκλοπωμένοις. καὶ σαβῖνος, ἐδόκει γὰρ τὸ πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα αὐξῆσαι, ὀλίγα τὸ θαυμάσιον ποιουμένων ὑπὸ τῆ πίστει μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς αὐτὸ νικᾷν, ὧδε χρῆμα τὸ ὡς τὸ ἄφαρ ἔπεμπε γράμματα, καὶ τὸ συνηθες οὐκ αἰσχύνων ἐκ τὸ ὀξέως βοηθεῖν, ὡς κινδυνεύοντι μᾶλλον τὸ ἐγκαταλιφθῆναι στράτευμα πρὸς ἐχθρόν, ἀλλὰ τὸ μὴ εἰς μάχην ἐλπίζειν κατακοπήσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς δὲ τὸ φρουρίου τὸν ὑψηλότατον τῶν πύργων καταλαβόμενος Φασάηλον, ὅτι τιμῇ τὸ πρώτου ἀδελφοῦ Φασάηλου οἰκοδομημένον τε καὶ οὔτως εἰρημένον, πολλοῖς ὑπὸ παρθιαίων αὐτῷ γινομένης, κατέσχε τοῖς ῥωμαίοις ἐπιξενίαν τῆς ἰουδαίοις. αὐτὸς μὲν οὐδὲ εἰς τοὺς φίλους τολμῶν κατῆσαι, τοῖς δ' ἄλλοις προαπεθήκειν αὐτῷ τῆς πλεονεξίας δικαίων. τολμησάντων δ' εἰς τὶν ἔξοδον τῶν ῥωμαίων μάχη συνίσει καρτερά. καὶ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἔργων ἐκράτουν, οὐ μὴν τὰ φρονήματά γε τοῖς ἰουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τῶν δεινοῦ πολλῶν αὐτοῖς ἐπιπωκότων. προσδεύσαντες δ' αἰθίαν ὅτι τὰς στοᾶς, αἳ περ ἦσαν τῷ ἱερῷ τὸν ἔξωθεν περίβολον περιέχουσαι, καὶ πολλῆς μάχης γινομένης, λίθους τὸ ἀφεῖσαν, τοὺς μὲν ἐκ χειρὸς ὑπάγοντες. οὓς δὲ σφενδόνων, ἀθλητὰς ἔρπουσι τοιαύτης μάχης ὄντες. καὶ οἱ τοξόται πάντες ὧδε τεταγμένοι μέγα ἔβλαπτον τοὺς ῥωμαίους, ὄφλ τὸ ἀσφαλεῖοι τ' εἶ), καὶ ὑπερειδεῖσθαι μὴ ἄπορον ὄφλ τὸ αἰφνίκτον τοῖς εἰσακοντίζειν περιεσομένοις εἶ), ῥᾴους δὲ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχοντες. καὶ πολὺ μὲν χρόνον ἡ μάχη συνίση τοιάδε οὖσα, ἔπειτα ῥωμαῖοι δεινὰς φέροντες τοῖς ἰουδαίοις πῦρ εἰσάσιν ταῖς στοαῖς, λαθόντες ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν προσεπιθέμενον, καὶ μὴ τῷ εὑρεῖν φλόγα δυναμένων, ἅπτεται τῶν ὀρόφων ἡ τάχος. ἡ δὲ ξύλωσις παρεῖχεν πίστις τε καὶ κηροῦ πλέον ἢ δὲ κηρὸν χρυσὸν ἐπαλειλιμμένον δι' ὅλως ἔχειν. ἔργα τε μεγάλα ἐκείνα καὶ ἀξιολογώτατα ἠφανίζετο. ἢ τοὺς ὑπὸ τῷ στοᾷ ὅλεθρος ὅσος ἀπροσδόκητος κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰρ τῶν ὀρόφου καταῤῥαγέντος συγκατεφέροντο αὐτῷ. τοὺς δὲ προεσάδην ἔβαλλον οἱ πολεμίοι. πολλοὶ δὲ ἀπορία τε σωτηρίας, καὶ ἐκπλήξει κακοῦ τῷ προεστηκότος, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ ἐσίεσαν ἑαυτούς. οἱ δὲ ἢ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι ἐχρῶντο. ὁπόσοι δὲ εἰς τὸ κατόπιν χωρήσαντες ὀφθῆ ἀναβεβήκεσαν ἐπόζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτεινον γυμνούς τε ὄντας καὶ τὰ φρονήματα ἐκλελυμένους, οὐδὲν τ' ὑποποίας ὄφλ τὸ ἄοπλον βοηθεῖν δυναμένης. ἐσώθη δὲ τῷ ἀπελθόντων ὅτι τὸ τεῖχος οὐδὲ ὀπισθεν. ἢ ῥωμαῖοι ὄφλ τ' πυρὸς ἢ παρέκοποι ὠθοῦντες, ἐκράτουν τ' θησαυροῦ, καθ' ὃν ἱερὰ ἦν χρήματα, ἢ διεπλάπτον μὲν πολλὰ

πολλὰ μὲν τῶν στρατιωτῶν, σαβῖνος δὲ ὠφελεῖσθαι ἐποίησεν εἰς τὸ φανερὸν τριακόσια τάλαντα. ἰουδαίοις δὲ, ἐλύπει μὲν τὸ πάθος τῶν φίλων οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἐπεσον τῇ μάχῃ, ἐλύπει δὲ καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ἡ μὲν, ἀλλ' ἐπὶ αὐτοῖς ἐτύγχανεν συνεσταλμένοις καὶ μαχιμώτατον, λάτρῳ ἐμπεφευγόντες τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε ἐνιέναι σφίσιν αὐτοῖς, καὶ παῖδας κτείνειν, κελεύοντες ἢ τάχος ἀπιέναι, καὶ πρόθυμοι ὑπῆρχον μάλιστα καὶ σαβίνῳ σὺν αὐτοῖς. καὶ τῶν βασιλικῶν τὸ πλεῖστον ἠυτυχήκεσαν σὺν αὐτοῖς. ῥᾴδιος δὲ καὶ γράτος χιλίους τῶν μαχιμωτάτων ἔχοντες ἀνδρας τοῖς σώμασι δρασκελίοις, ῥωμαίοις προσεπέθεσαν. καὶ τὸ μὲν ἱππικὸν ἐπὶ τὰ ῥοίφω τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσεθήκατο τῷ ῥωμαίων ἐγχειρήσει ἰουδαίοις δὲ οὐκ ἠμέλητο ἡ πολιορκία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετάλλοις, καὶ τοῖς μεταλλομένοις ἐκέλευον μὴ ἐμποδίσαι ἕως τὸ δοπαλοφόρων χρόνου παρούσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τιθῶσιν. σαβῖνῳ μὲν οὖν οὐκ ἦν ἐπιτρεπτὸν ἀπιέναι μετὰ τῶν στρατιωτῶν, πιστεύειν δὲ μὴ οἷός τε ἦν διὰ τὰ προπεπραγμένα. καὶ τὸ λίαν μὲν δύσνουν τῷ πολεμίῳ ἐπ' ὀπτροπῇ τὸ καταφρονοῦν εἶχεν. ἅμα δὲ καὶ τὸν οὐαρον ἔξειν προσδοκῶν ὑπὸ μετρίᾳ πολιορκίᾳ. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἕτερα μύρια δορύβων ἐχώλωσε τὴν ἰουδαίων κατελαμβάνε, πολλῶν πολλαχοῦ κατ' οἰκείαν ἐλπίδας καρδῶν καὶ ἰουδαίων ἐθέλειν δὴ τὸ πολεμεῖν ὡς ἐμπεπτωκότων. δισχίλιοι μὲν τῷ ὑπ' ἡρῴδῃ ποτὲ στρατευσαμένων καὶ ἤδη καταλελυκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συνάντες προσπολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, ἀπεστέρητος αὐτοῖς ἀχιάβου τοῦ ἡρῴδου ἀνεψιοῦ, καὶ τῶν μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνασωσμένου δι' εὐπειθείαν τὴν εἰς τὰ πολεμικὰ τῶν ἀνδρῶν, ταῖς δὲ δυχωρίαις σώζοντος ὁπόσα δυνατά. ἰούδας δὲ ὁ ἐζεκίου τοῦ ἀρχληστοῦ υἱὸς δὴ μέγα δυνηθέντος, ὑπ' ἡρῴδου δὲ μεγάλοις ληφθέντος πόνοις. ἐδόκει οὖν ὁ ἰούδας τῶν σεπφωρεὶν τὴν γαλιλαίας συνησαίμενος πλῆθος ἀνδρῶν ὅπλ ἐνορμένων ὑπερφυᾶ τῷ βασιλεῖ ποιεῖν, καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ἐφόπλιζε τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕα, καὶ ὑποφέρειν χρήματα ὁπόσα καὶ τύχῃ αὐτόθι, φοβερὸς τ' ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς προστυγχάνοντας, ὑπὸ θυμίᾳ μείζονων πραγμάτων, καὶ ζηλώσαι βασιλείου τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, τ' ὑβρίζειν προεισύσης, κτήσασθαι προσδοκῶν τὸ ἐντεῦθεν γέρας. ἦν δὲ καὶ σίμων δοῦλος μὲν ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως δὲ ἀνὴρ εὐφυὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος ὑπὲρ μέγα προύχων τε καὶ πεπιστευμένος. ἐδόκει ἀρθεὶς τῇ ἀνοησίᾳ τῶν πραγμάτων, ὑφ' ἁρπαγῆς ἅμα τε τόλμησε προσθέσθαι, καὶ τινος πλήθους συναντόμενος αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγγελθεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἰ ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὀντινοῦν, τὸ ἐπιχωρῶν βασίλειον πίμπρησιν δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλελειμμένα, πολλαί τε καὶ ἄλλαι τῶν βασιλικῶν οἰκήσεων, πολλαχοῦ τ' χόρτας πῦρ ἐνεὶς ἀφανίζειν τοῖς ἐσχατιὰν λείαν ἀναγαγεῖν τὰ ἐγκαταλελειμμένα δυνηθέντων. ἐπέπρακτο δ' ἂν τι μεῖζον ἀφ' αὑτοῦ μὴ ταχείας δυσφορᾶς γνομένης. ὁ γὰρ γράτος τῶν βασιλικῶν στρατηγῶν ῥωμαίοις προστεθειμένος μετ' ἧς εἶχε δυνάμεως ὁπαντιάζει τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτῆς μεγάλης δὴ πολὺ γνομένης, τό τε πολὺ τῶν πεζῶν ἀσυντάκτους ὄντας, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ δυσπαθείᾳ μαχόμενοι διέφθειραν. καὶ αὐτὸν σίμωνα

Ecc 4

militum disperiit, ad Sabinum autem propiàm quadringenta talenta ex ea præda relata sunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti sunt, desideratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & insuper spoliato sacrario, si cto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt regiam, incensuros se eam & omnes intus occisuros minitantes, nisi quamprimum discederent: quòd si mox abirent, impunitatem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars stabat. Rufus quoque & & Gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt: simúlque equitatus Rufo duci parebat, non mediocris sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iudæi nihilo segnius instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & aduersarios hortantes vt abirent, néve diutius vindicantibus se in libertatem à maioribus acceptam obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxisset milites, sed fidem promissis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemque aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in vnum collecti bello imperebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nusquam æquo loco eos sustinere ausus vt veteranos & bellandi peritissimos, tuebatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Ezechiæ latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim vrbem Galilææ collecta circa se hominum desperatorum manu incursabat regis ditionem: & potitus eius armamentario, armatísque inde suis ad vnum omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupauit: iámque formidãdus accolis spoliabat in quoscunque incideret, aspirans ad regnum, affectántíque hoc fastigium non bonis artibus quarum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita vbique turbatur, etiam Simon Herodis regis seruus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatúsque numerosis copiis, & rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ quouis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichuntina regia: passimque crematis aliis regis palatiis, & præda concessa suæ factionis hominibus, maiora etiam ausurus videbatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gratus regiorum militum dux, tũ Romanorũ partes fouens, suas copias contra Simonem duxit: vbi post acerrimũ conflictum trãsamnani homines incompositi, & ferociter magis quàm peritè pugnãtes deleti sunt. ipsum Simonẽ per

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini apposita palatium regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum vt ipsis videbatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributam obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: durauitque diu potestas huius, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exequitur: maximè in Romanos cædibus sæuiens, & milites regios, vtrisque ex æquo infensus: his propter licentiam qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebántque vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductorémque eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam spectantes superueniens cum regio milite Gratus seruauit, relictis cæsorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionē conserentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandē & ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliquam, quòd eius copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoque Archelao se dedidit. sed id aliquanto post factū est. Tunc verò Iudæa plena erat latrociniis, & vt quisque seditiosorum cœtus coiuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos, ipsi verò inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliquis (nam tres in

XVI.

φυλῇ δέ τινος φαύλης σώζοντος αὐτὸ χρόνος ἐντυχὼν τὸν κεφαλὸν ἀποτέμνει. καταφρόνη δὲ καὶ τὰ ἐπὶ τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐν ἀμαθοῖς βασίλεια ὑπό τινων συστάντων ἀνδρῶν σίμωνι ᾠδαπλησίων. οὗτος πολλὴ ἀσφαλείᾳ ἐπολίτευσε τῷ ἔθνει, δέ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον οὐκ εἶχ' τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθ@ ἀρετῇ. τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονισὰς τῷ μὴ συστασιάσοντ@ τῷ αὐθρώπων, ὑπερκαυμα αὐτῶν δέ τε τῷ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡμέωσαν. ἐπεὶ καὶ ἀθρόγης αὐὴρ οὔτε σφετέρων ὄπφανὸς ἀξιώματι, οὔτε ἀρετῆς σφετερισία, ἢ πινῶν πλήθει χρημάτων, ποιμὴν δὲ καὶ αὐτὸφανὴς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὤν, ἄλλως δὲ μεγέθει σώματ@, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ δέ φερόπων, ἐτόλμησεν ὅτι βασιλεία φερονῆσαι, καὶ δέ τὸν ἡδονὴν τῷ πλέον ὑβρίσαι. καὶ θυμῶν οὐκ ἐν μεγάλοις τίθεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ ὅτι τοιοῦσδε αὐάλωμα γλυκύμορον. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ὅτι μεγάλα φερύχειν τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπιστευμένοι, φέβλημα ἐν τῆς καθέξεως τ' βασιλείας δοκοῦντες. λόχου τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγεται δὲ μεγάλη πληθὺς φερὸς αὐτούς. καὶ οἱ μὲν σφετεροὶ ἦσαν, καὶ ὑπερέκτυον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῶν. ὁ δὲ δέδημα φερεθέμενος, βελτιώτερόν τε ἦχθ' ὅτι τοῖς ποιητέοις, καὶ τὰ πάντα γνώμη αὐακείμενα εἶχεν τῇ αὐτέ. διέμενέ τε ὅπολὺ τῷ δὲ τῷ αὐδρὶ ἡ ἰσχύς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, καὶ ἃ φεύγειν ἐθέλοι μὴ ἀποστερουμένῳ, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ὅτι μάλα φερπεμένοι ῥωμαίων τὰ καὶ τῷ βασιλικῶν μίσει, πολιτεύοντες ὁμοίως φερὸς ἀμφοτέρους. τούτους μὲν ὕβρει ἢ χρήσαντο ὅτι τῆς ὑφόδου ἀρχῆς, ῥωμαίους δὲ εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν, φερεῖντ@ δὲ τὸ χρόνου, ᾗ ὅτι πλέον ὁμοίως ἐξηριώθησαν. δέφοβος τε οὐκ ἐλῶ τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδος ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ σωφροσύνα τῷ φονεύειν. ὅτι πάσχοντας δὲ τότε καὶ ῥωμαίων λόχῳ κατὰ ἐμμαοῦτα, οἳ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς σατραπείας φερον. καὶ φερισάντες ἄρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἡγεῖτο τῷ τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῷ φερὶ αὐτὸν, πεζῶν τοὺς κρατίστους κατηκόντιζον. οἱ δὲ λοιποὶ, δείσαντες φερὸς τὸ πάθος αὐτῶν, χράζουσι τοῖς βασιλικοῖς, οἳ φερὶ αὐτὸν ἦσαν σπείρης αὐτοῖς γνωμένης, σώζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. καὶ πολεμῶ μὲν χρόνον τοιούτους τρόπους χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίους τε παρελύπησαν οὐκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθν@ ἐκάκωσαν ὅτι μάλα. χειρωθῆναι δ' οὐ χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν χράτῳ συμβαλὼν, ὁ δὲ πολέμῳ. καὶ τὸν φρεσβύτατον ἀρχελάου λαβόντες, ὁ τελευταῖ@ πάθει τε τῷ ἑαυτοῦ λελυπημέν@, καὶ ἄπορον ὅτι πλέον ὁρῶν τὸν σωτηρίαν ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ φιλῳδεῖς τῆς δυνάμεως, ὅτι δεξιᾶς καὶ πίστ' θεὸν ἀρχελάῳ ᾠδαδίδωσιν αὐτόν. καὶ τάδε μὲν ὕστερον γίνεται. λῃστηρίων δ' ἰσδαία ἔμπλεως ἦν, ᾗ ὡς αὐ ᾠδατύχοιεν τινὶ οἱ συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεὺς φερεστάμεν@ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ κοινοῦ ἀπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐφ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηροὶ καθεστάμενοι, τῷ δὲ ὁμοφύλου φόνον μείζονα ἐμποιοῦντες. ἔαρος δ', ἐπὶ δὲ τὸ πρῶτον πωυθάνεται τὰ πεπραγμένα, σαβίνου χράψαντ@ φερὸς αὐτὸν, δείσας φερὶ τῷ ἕτου τάγματος, δύο τε λοιπὰ ἰαλαβών, ἕια δ' ὅτι

συείας

συρίας τὰ πάντα ἰών, καὶ ἴλας ἱππέων πέντε ἄγων, ὁπόσαν ὁ βασιλεὺς καὶ αἱ τρεῖς ἀρχαὶ τότε παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν Ἰουδαίᾳ πρὸ πολιορκουμένοις. εἴρητο γὰρ πᾶσιν εἰς Πτολεμαΐδα ἐπέλθειν, ἐπεὶ καὶ προεξεπέμποντο. δισχίλιοι τε αὐτῷ καὶ βηρύτιοι δισχίλιοι αὐτῷ τὴν πόλιν ὁπλοῦχοι πεντακόσιοις καὶ χιλίοις. πέμπει δὲ καὶ ἀρέτας ὁ πετραῖος ἔχθει τε τῷ Ἡρῴδου φίλιος τῶν Ῥωμαίων πρόθυμος συμμαχήσων οὐκ ὀλίγους, χωρὶς πεζῶν τῶν ἱππέων. συνάγεται δ' ἐν Πτολεμαΐδι τῆς Φοινίκης, μέχρις τούτου πρὸς αὐτὸν Γάλλου, καὶ οἱ τῶν Πτολεμαΐδος ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τῶν ἀράβων κατασκάπτας εἰς μάχην ἔρχεται, καὶ στρατῷ ἐλάσας, τοὺς μὲν διέφθειρε διαδράσασι, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησεν. αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἧττον σαμάρειαν τοῦ παντὸς ἔστησε στρατοῦ, τῆς μὲν πόλεως ἀπέχων ὅσον τὸ αὐτόκλητον ἐπὶ τοῖς νεωτερίσμοις ἦν. στρατοπεδεύει δ' οὖν ποι κώμῃ Πτολεμαΐδι τιμῶσι, ἄρεως ὄνομα αὐτῇ. καὶ οἱ ἄραβες μίσει τοῦ Ἡρῴδου ἐμπίπτουσιν αὐτῷ, ἐχθροῖς καὶ τοῖς φίλοις τοῖς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν δὲ προϊόντες σκῦλά τε πολλὰ ἐπόρθησάν τε οἱ ἄραβες, καὶ ἐνέπρησαν πάνυ ἐρυμνὴν οὖσαν καὶ ὀχυράν. ἐν δὲ τῇ προόδῳ, οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγε, ἀλλὰ πυρὶ καὶ φόνῳ τὰ πάντα μετῆλθον. πίπτουσι δὲ καὶ ἐμμαοῦς, οὐ πόλιν κελεύσαντος ἐπ' ἐκείνοις τοῦ Οὐάρου, προεκλιπόντα τὴν οἰκητόρων. ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἱεροσολύμοις ἤδη συνάπτει, καὶ Ἰουδαίων οἱ μὲν πολιορκίαν τε τὴν παρασκευὴν τοῦδε πραιτωρίου μόνου, τοῦ ἔθνους τῆς προόδου τὴν στρατιὰν οὐκ ὑποπτεύσαντες ἔχοντος ἡμέρᾳ τῇ πολιορκίᾳ καταλιπόντες. οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις Ἰουδαῖοι δῆθεν μὲν ἀφίσιν ἐγκαλοῦντες ἀπολύονται τὰς αἰτίας, ὡς τὸν ὑπὲρ σταυρὸν πλοῦτον ἐκ τῶν ἑορτῶν ἠθροικότος, ἢ τὸν πολέμου μισθὸν γενέσθαι τῇ αὐτῷ, πάλαι τὸν ἐπιλείψαν, συνῳδοῦντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορκήσοντες Ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν ἔχοντες. προσαπιόντι δὲ τῷ Οὐάρῳ, ἰώσηπός τε υἱὸς Ἡρῴδου βασιλίσσης, χρήματά τε καὶ βοῦς τοῖς ὑπ' αὐτοῖς τῷ στρατοπέδῳ ἀγοντες, καὶ τῷ Ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι σαβῖνον δὲ οὐκ ἀφίκετο οὐδαμοῦ ἐκ ὄψει, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ὅπως θαλάσσης. οὕτω δὴ τὸν χόρον πέμψας τὸ στρατὸ μέρος, ἐπιζητεῖ τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ συναγομένων, οὓς μὲν ἐκόλασεν οἷς αἰτιατέους, εἰσὶ δ' οὓς ἀφῆκεν. ἐγένοντο δὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ τὴν αἰτίαν σταυρωθέντες δισχίλιοι. μετὰ δὲ τοῦτο τὸν μὲν αὐτοῦ στρατιὰν ἔστειλε πέμψοντα, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' οὐδεμιᾷ οὖσαν τοῖς πεπραγμένοις. πολλὰ γὰρ ἠτάκτησε αὐτῶν καὶ παρήκουσαν τῷ δυσχεραίνειν, καὶ οὐκ ἐξίου οὐδὲν, ἐφ' οἷς παρῆν ἐκ τοῦ κακουργεῖν ἀφειμένοις αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ μυρίους Ἰουδαίους στασιάσαντας πρὸς ἀλλήλους, ἠπείγετο ἐπὶ καταλήψει αὐτῷ. οἱ δὲ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρίσασιν αὐτοῖς Ῥωμαίοις ἀχθεσθέντες. καὶ ἔφυγον τὸ πλῆθος συγχωροῦντας τὰς αἰτίας δ' ἀναστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι καίσαρα

vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam vt obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum misit tam peditum quàm equitum. postquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sepphorim cepit: & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho aliam vicum iidem Arabes diripiunt, nóxque incendunt, quamuis munitissimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum territi diffugerunt, oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi graniter à Varo increpati, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse, bellum verò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia suspectum: & se adeò non oppugnasse Romanos, vt potius vnà cum illis oppugnati fuerint. & iam antè obuiam ei processerant, Iosephus Herodis regis nepos Gratúsque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clàm ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem partem exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actique sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius, quique contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum confluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à nefariis armis abstinuerint.

τὸν μὲν αὐτῷ πολλοὺς δίκαιον, ὅπόσοι δ' συγγνώμης ὄντες ἠρώδου, συνεστράτευσαν αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἀπόλωλε μόνους, οἳ μηδὲν φροντίσαντες τοῦ δικαίου καὶ τῆς οἰκείων εὐεργεσίας.

XVII.

Itaque Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reuersus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans vt eis liceat suis legibus viuere: erántque legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cúmque Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se extructam cõcilium amicorum & primariorum ciuium, venerunt eò legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore vt diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse vlterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm lõgè deterior fuerit conditio superstitum, quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisséque gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cùm annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam seruorum qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quàm paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quàm si sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptus studiis regem consalutatum, quòd ita putarent, fieri nõ posse, quin quicũq; tãdẽ Herodi succederet, moderatiùs multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratum

A ἔαρος μὲν δὴ ταῦτα κατασησάμενος, καὶ φρουρὰν ἱε-
ροσολύμων τὸ Ϛ΄ σφέτερον καταλιπὼν τάγμα, ἐπ' αὖ-
τοχείας ὑπέστρεφε. ἀρχελάῳ δ' ὅτι ῥώμης ἕτερον πρᾶ-
γμά τι ἐφύετο αὐχαὶ κ΄ τοιαύτας αἰτίας. ἀφίκετο
εἰς τ' ῥώμην φρισθεία ἰουδαίων ἀφ' ὧν τ' ἀπόστολον αὐ-
τῷ τῷ ἔθνει ὅτι κεχωρηκότος ἀφ' αἱρέσεως αὐτονο-
μίας. καὶ ἦσαν οἱ μὲν φρίσθεις οἱ ἀποσταλέντες γνώμη
τ' ἔθνους πεντήκοντα, συνίστατο δ' αὐτοῖς τ' ὅλη ῥωμης
B ἰουδαίων ἐφ' ὀκτακισχιλίους. καίσαρος τὸ συνέδριον
φίλων τε τ' αὐτοῦ, Ϛ ῥωμαίων τ' ῥωτῶν συναγαγόν-
τος ἐν ἱερῷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτοῦ ἱ-
δρυμένῳ, οἱ μὲν φρίσθεις μ' τε πλήθους τῷ αὐτόθι
ἰουδαίων ἀφικνεῖτ), ἀρχέλαος δ' μ' τῶν φίλων, ὁπόσοι δ'
συγγενεῖς ἦσαν τ' βασιλέως, ἀρχελάῳ μὲν συντετα-
χθαι δ' μῖσος, τὸ φρὸς αὐτὸ ὑστερον, τοῖς δ' φρίσθεσι
ὁμοψηφεῖν κατ' αὐτοῦ δ' γνώμην ἦγοντο, ἐν αἰχύνῃ τ' αὐτ
οῖς μὲν γὰρ ἡσθῆσθαι δ' καίσαρι κατ' ἀνδρὸς οἰκειο
C τοιαύτ' φεάσαι φροθυμείσθαι. παρὼν δ' ἤδη Ϛ φίλιπ-
πος ἀπὸ συρίας, ἐξορύναντος αὐτ' ἀφ' ὧν, τὸ μὲν κεφά-
λαιον, ὅτι συμπορεία τἀδελφῷ, παρὰ γὰρ δ' νόμ' ἄφορος
αὐτῷ. γνώμης δ' τ' βασιλείας μεταπ' ώσεως, καὶ τα-
δὲ ὑποπτ' δυσὶν οὔσαις, νέμησιν αὐτῆς γνώσεως δ' τὸ
πολλὰς εἶ) τοὺς αὐτονομίας ἐλιχομ', ὡς οὐχ ὑστερεῖν
τῶν ἀφ' αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρειν δ' λουδ' τῆς
ἰουδαίων φρίσθεσι δοθέντος, οἷ ὅτι καζαλύσ' τ' βασι-
D λείας ἤλπιζον λέγειν, ὅτι κατηγορία τῷ ἡρῴδ' παρ-
ανομιῶν ζ΄ίπον). βασιλέα μὲν ὀνόματι ἀποφαίνον-
τες, τ' δ' ἐν τ' συμπίσιν ἐκφύσης τὸ αἰσχρὸν ἐναδέξα-
μενον εἰς αὐτ' ἐπ' ἐλέθρῳ τ' ἰουδαίων συνθέντα χρῆσθαι
τὰ πολλὰ μ' φύσῃ τῇ αὐτοῦ φρὸς παραυρλεῖν ἐκ ἀπηλ-
λαγμένον. πολλῶν γὰρ ὄντων οἷ ὀλέθρεσις ἀπολώλασι,
οὐχ ἱκανὸν τῷ φρότερον πολλῷ δυσυχεστέρους τὰ
πάθους ἐκείνων τοὺς ζῶντας εἶ), οὐ μόνον ὧν ὅλῃ μ' δρα-
νοίᾳ ἐπ' αὐτοὺς αἰτιαθῆναι, ἀλλὰ μ' ὧν τ' οὐσίας. πόλ-
E μμα μὲν τοὺς μὲν φρωτοκλίσεις, μ' ὑπὸ ἀλλοφύλων οἰκε-
μένας κοσμοῦντα μὴ παύσασθ' καζαλύσ' τε μ' ἀφα-
νισμέν' τ' ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ κατῳκημένων. πανίας δ'
ἀπόρμ' τὸ ἔθνος αἰσχροπλοκίαν, σὺν ὀλίγοις δ' δ' ἀμφὶ
παρφληφότα, τ' τε διπαξιδῶν ὁπότε κτείσειεν αὐτοῖς
ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις ταῖς ὑσίας ἀποφερόμενον, μ' οἷς συγ-
χωρήσ' τ' ἄδ' φαν τ' ζῶν, ψίλωσιν χρημάτων καταδι-
κάζοντα. μ' χωρεῖς μὲν φεάσασθαι φόρους ὑπερβαλ-
λομένους ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτος, χωρεῖς δὲ διπορείας εἶ)
F δ' καταβολὰς αὐτῶν τε μ' οἰκείοις καὶ φίλοις, καὶ
τῷ δούλων, οἷ ἐπ' ἐκπορέξ τῷ φόρων ἀξιοῦσιν, δ' τὸ
μὲν εἶ) κτῆσιν τ' αὐξεῖσθαι, μηδὲ ὅπως μηδὲ ἀργυρίων
διδομένων. παρθένων μὲν τοι φθορὰς, μ' γυναικῶν αἰ-
σχύνας, ὁπόσας ὅτι παρανία μ' ἀπανθρωπία δρωμέ-
νας, σιγᾷν, δ' τὸ, ἡδονὴν ἴσην εἶ) τοῖς πεπονθόσι, τὸ μὲ
γεγονέναι, τ' ἐκ τοῦ αἰσχροῦ αὐτὰ εἶ). τοσοῦδε ἡρῴ-
δ' λω ἐπεισαγαγεῖν τὴν ὕβριν αὐτοῖς, ὁπόσην οὐκ ἂ
G θεῖον ἀνθρώπων ὑπομεῖναι δυνάμενος αὐτῷ ἀβλα-
βούμενος. πολλῶν γοῦν αἰτιάσεων ἀβλαβοῦσαν
τὸ ἔθνος, οὐδεμίαν ἰσορῶσ' πώποτε τοιαύδ' δυσχέ-
ρειαν ὑπελθοῦσαν αὐτῷ, ἀβλάβ' εἰς μηδὲν κακώσεως, ὧν αὐτὸ
ἡρῴδης ἐπιτίθει τὸ ἔθνος. μ' δ' διὰ ταῦτ' εἰκότως ἂ γε-
νέσθ' τὸ ἀσφαλῶς ἀρχέλαον βασιλέα φερσφανεῖν, οἰο-
μένους πάντα ὀπταναῦν τ' ὅτι βασιλέως ἐσόμενον ἡρῴδ' μεξιώτερον φαίνεσθ', μ' τὸν τε πατέρα συνολο-

φύρεσθαι

φύεσθαι αὐτῷ θεραπαίνας, εἰ μὴ ξῆν τυχεῖν δυνηθεῖεν, καὶ τὰ ἄλλα οἰκήσειν μόνους. τὸν δὲ δείσαντα μὴ οὐχ ἡσθῶσι γνήσιοι πιστεύσειν ὑμῖν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τῆς οἰκείας ἐπάξειν αὐτῷ τὴν ἔθνους τῆς δίκαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα μηδέπω τέλεον κεκτημένον ἡγεμονίαν, ἀλλὰ τὸ δεῖν κρίσεσι δοῦναι, μὴ καὶ τῶν ἐξουσίαν ἔχειν. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔλεγε τοὺς εἰς αὐτὸν ἀρετὴν πεπονηκότας τοῖς ἀρχθησομένοις μεγίστους μὴ δύνασθαι, ἢ χρήσαιτο αὐτοῖς, δοῦλον δὲ ἐν ἀνθρώποις δοκεῖν εἶναι φόβου, καὶ τοὺς πολίτας, καὶ τὸν θεὸν, χιλίων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε μέσει ποιησάμενον. πῶς οὐκ ἂν ἤδη δικαίως μισεῖν χρήσασθαι κατ' αὐτὸν, φεύγειν τὴν λοιπὴν ὠμότητα, μὴ ἔγκλημα τὴν αἰτησάσεως καὶ αἰτιολογίας δεῖν τῇ ἀρχῇ προσφέρωσιν; ἵν' ἓν κεφάλαιον αὐτοῖς τὰξιώσεων, βασιλείας μὴ τοιούσδε ἀρχὰς ἀπολαβεῖν, προσθήκην δὲ συρίας μεγίστας, ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐκείσε πεμπομένοις στρατηγοῖς. φανεροῦσθαι γὰρ ἤδη εἴτε ἀληθῶς σωφρονεῖν φασὶν εἴτε μὴ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσκαμόντες. εἶτα δ' ὀλίγον τοῦ μείζονος τυχόντες οὐ δυνήσονται αὐτοῖς. τοιαῦτα μὲν τῶν Ἰουδαίων εἰρηκότων, Νικόλαος τὰς βασιλεῖς ἀπολλάσσειν τῶν ἐγκλημάτων, προσθήκην μὲν, ἃ τὸ παρ' ὀλίγον ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον. καὶ γὰρ δεῖν τοὺς ἐγκαλεῖν ἔχοντας δίκῃ μείζοσι, καὶ ὡς ζῶντος πιστοῦσθαι λαβεῖν δυναμένους, δίκῃ νεκρῷ κατηγορίαν συνιστάναι. τὰ δ' ὑπὲρ ἀρχελάου πραχθέντα ὑβρίζειν ἐκείνων αἰτιᾶσθαι. οὐ γὰρ νόμοις πειθομένους πραγμάτων ἀλλὰ τοῖς νόμοις, καὶ σφαγὰς ἄρξαντας τοῦ κωλύειν ὑβρίζοντας προσκαλουμένων, ἀμυνομένους ἐγκαλεῖν. ἐπεκάλει δὲ νεωτεροποιίας αὐτοῖς, καὶ τὸ σασάζειν ἡδονῇ ἀπαιδεύτοις ἢ πίστεως δίκῃ καὶ νόμοις, ὑφ' ὧν τὸ θέλειν τὰ πάντα νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν Νικόλαος.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς καίσαρ τὰς περὶ τῆς διαθήκης διατάξεις ἐπέτρεψεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτῶν τὸν ἀρραβῶνα.

ΚΑῖσαρ δ' ἀκούσας διαλύει μὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων δ' ἡμερῶν ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀναφαίνει, τοῦ δ' ἡμίσους τῆς χώρας ἣπερ περὶ ἡρῴδην ὑπετέλει ἐθνάρχην καθίστησι, τιμήσας ἀξιώματι βασιλείας ὑπεχούσῃ εἴπερ τινὰ εἰς αὐτὸν ἀρετὴν ἐνδείξοιτο. τὸν δὲ ἕτερον ἥμισυ, τετράρχας δύο, δυσὶν ἡρῴδου παισὶν ἑτέροις παραδίδου, φιλίππῳ καὶ ἀντίπατρῳ τῷ πρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥ τε τραχὼν, καὶ τὸ γαλιλαῖον ὑπετέλει, φασηλὶς δὲ, τάλαντα ἑκατὸν ἑξήκοντα τὸ ἐπ' ἔτους. βαταναία δὲ σὺν τραχωνίτιδι, καὶ αὐρανίτις σὺν τινι μέρει οἴκου τοῦ ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερεν. τὰ δ' ἀρχελάῳ συντελούμενα, ἰδουμαία τε καὶ ἰουδαία, τὸ τέταρτον μέρος οὐ τοῖς φόρου ἀφηλέλυτο, καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναπορωθῆναι τῇ λοιπῇ πληθύϊ. καὶ ἧσαν πόλεις αἱ ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, στράτωνός τε πύργος, καὶ σεβαστὴ σὺν ἱόππῃ καὶ ἱερουσολύμοις. γάζα δὲ καὶ γάδαρα καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἀποῤῥήξας αὐτοὺς τῆς ἄνω συρίας ἵνα σύρια προσθήκην ποιεῖ). προσῆν δὲ ἀρχελάῳ φόρου χρημάτων τὸ κατ' ἐνιαυτὸν, εἰς τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς. καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρῴδου υἱέσι τῆς πατρῴων παρῆν.

A luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad cõciliandam sibi eius beneuolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse populatibus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editúmque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium
B Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur, &
C rerum nouationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obiiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res non con-
D cessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, esseque gentem omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

Cap. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

E

CÆsar verò his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quę Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quàm primùm ille se tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat.
F Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & cc. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Iudæa & Idumea, prætérque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in
G eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. Dc. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaũ. atque hoc fuit Herodis filiorũ patrimoniũ.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentique ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebátque ex ſubiectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt teſtamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta ſibi à patre, accepêre ex Cæſaris munificentia ducena quinquagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum æſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

σαλώμη ἡ πρὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν ταῖς διαθήκαις ἔπεμψε, ἰαμνία δὲ ἰῶ ταῦτα καὶ ἄζωτος, καὶ φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ἐπισήμου μυριάδες πεντήκοντα, καὶ σὰρ χαρίζεται καὶ τὴν ἐν ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. ἰῶ δὲ καὶ ταύτη πρόσοδος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα ἐπ' ἔτος, καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος ἰῶ ἐν τῇ ἀρχελάου ἀρχῇ. νομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῆ βασιλέως συγγυεῖς ὁπόσα αἱ διαθῆκαι διηγόρευον. δυσὶ δὲ αὐτῇ συναξάσι παρθένοις χώρις ὧν ὁ πατὴρ κατέλιπε, καίσαρ ἑκατέρᾳ δωρεὰ ἐπιτίθῃ μυριάδων αἱ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ἐπισήμου, καὶ συνῴκησαν αὐτὰς τοῖς φερώραις υἱέσι. χαρίζεται δὲ καὶ ὁπόσα αὐτῷ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τοῦ βασιλέως, ὄντα πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων, ὀλίγα τῶν σκευῶν ὑπεξειλόμενος, οὐχ οὕτω μεγέθει τελεσιουργίας μνήμης τοῦ βασιλέως αὐτῷ κεχαρισμένα.

CAP. XIIII.

De Pſeudalexandro.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

XVIII. HIs ita ordinatis per Cæſarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium quotquot vtrunque viderant oculis: atque hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaque aſcito tribuli quodam fraudis ſocio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandatum ſit eius interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non deſinebat fucum facere: cúmque Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum inſulam vbi magnam pecuniæ vim quæſiuit prætextu regiæ proſapiæ. Et iam ſperans recepturum ſe paternum principatũ, remuneraturúmque beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cúmque adnauigaſſet Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis ſimul fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idque aliis non dubitabant aſſeuerare iureiurãdo interpoſito. Quod poſtquam Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluentéque certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationib. vt fieri ſolet in re præter ſpẽ incolumi.

ΤΟύτων δὲ ταύτῃ διατεταγμένων τύχη καίσαρος, νεανίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅτι δὲ τῶν σιδωνίων πόλεως αἰτεθεραμμένος ὑπό τινι τῶν ῥωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, εἰσῴκησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἡρῴδου συγγένειαν, ἐμφυότυπωμένης τῆς πρὸς ἀλέξανδρον αὐτῷ τὸν ἀπηρημένον υἱὸν ἡρῴδου ἐμφερείᾳ ὑπό τοῖς θεωροῦσι. καὶ τοῦτο παρόρμημα ἰῶ αὐτῷ εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοφάγμονα παρεκλαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον δὲ τῶν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, πονηρὸν δὲ ἄλλως, καὶ παρέξαι μεγάλα πρόσχημα φύσιν ἔχοντα, κῆ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γνώμενον, ἀπέφαινεν αὐτὸν ἀλέξανδρον, κῆ ἡρῴδου παῖδα ὄντα δολοκεκλεμμένον ὑπό τινος τῶν αἰρεῖν αὐτὸν ἐσπουδακότων. κτείναντα γὰρ ἕτερος οἱ ἀπατήσων ἔμελλον τοὺς θεωροῦντας, αὐτίντε ἐποιῆσαι τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε αἰσθάνεσθαι, κῆ τοὺς συντυγχάνοντας οὐκ ἀπάλλαττε ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρύπτη πρόσεισι ἐλθεῖν ἰουδαίων ὁπόσους εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων δύπορηθεὶς δόσῃ τῇ ἐκείνων, ὅθι μέλλου διῆρει. πολὺ δὲ ἰῶ ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ προσῆσαν χρήματα, προφάσῃ τῆς βασιλικῆς συγγενείας, κῆ ἐλπίδι τὸ ἀπολαβεῖν τὸν πάτριον ἀρχήν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς διεργέτας, ὅτι ῥώμης ἠπείγετο, ὑπεδέξατο τῇ ἰδιοξενίᾳ. καὶ διαμαρχίᾳ προσβαλὼν ἐκ τύχῃ τοὺς τῆδε ἰουδαίων ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης προσαγάγεσθαι. προσῆσάν τε ὥσπερ βασιλεῖ οἵτε ἄλλοι, κῆ ὁπόσοις ξενία πρὸς ἡρῴδην, κῆ δύναται ἰῶ. ἄπορον δὲ ἰῶ, τῷ ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ δεχόμενον τοὺς λόγους συνῳ φερεγγύῳ τῆς μορφῆς. καὶ δὴ τοῖς πάνυ ὁμιλητικόσιν ἀλέξανδρῳ, πολὺ τὸ πιστὸν ἐνεπίθει τῷ μὴ οὐχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς εἶ), καὶ πρὸς τοὺς πλησίον κῆ ὤμνυσαν. ὥς τε καὶ προελθόντος εἰς τὴν ῥώμην λόγου πρὸς αὐτῷ, πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντες ἐξήσαν, τῷ δόξαι δὲ σωτηρίας θειάζοντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα πεπυσμένοι ὅτι τὸ μηδὲν αὐτῷ γένος ὁπόθ' χωρῶν κῆ τ' σενοπῶ διαφορούμενος. καὶ βασίλεον πρὸς αὐτ' ἀνῆμα ἦν ἀναλώμασι τῶν ἰδιοξένων, μεγάλαι τ' προσιάσεις ἐγίνοντο δ' πλήθους, ὅτι-

ξοῆσεις τ' δῶρημοι, κῆ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς οὕτω παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι σωτυγχάνειν οὐδὲν ὅπ οὐκ ἐφέστατο. καίσαρι

καίσαρι δὲ ὡς ἀρίκετο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ, ἠπίστει μὲν δῆθ τὸ μὴ αὐ ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἡγεμόνα ἐν πρά-γμασιν δὴ μεγάλα αἰνίκαυσιν αὐτῷ. δίδους δὲ τῇ ἐλπίδι κέλαδον τῷ αὐτοῦ πνὰ ἐξηλικιώτερον ὡμιληκότα τοῖς μαθηταῖς, πέμψαι κελεύσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν ἀλέξανδρον. ὁ δ' οὐδὲν ἧσσον τι βλητίων δὴ τῇ περὶσοφῷ πολλὰ ἠγνόμενος. ἐμέλλεν καίσαρ διαπατᾶσθαι. ἀλλ' ἐμὲ μὲν ἐμφερὴς ἐμέλλεν ὡς τὰ πάντα τοὺς σοφοὺς ἐκλογίζεσθαι δυναμένους. αὐτουργίᾳ τε γὰρ ἐπεῖχετο ὁ ψευδαλέξανδρος, καὶ οὐδὲ τὸ ἐκείνου ῥοδοειδὲς τοῦ σώματος ὑπὸ τροφῆς καὶ γυναικότητος σωζόμενον, διὰ τὰ αὐτία τοῦδε δὴ δῆτα σκληρότερον ἐξειργάζετο τὸ σῶμα. θαυμάζω δ' ἐν συμπνεύσει δῆτα ψευδολογίᾳ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ, καὶ λόγων τολμηρῶν συλλογίσεσιν, ἐξηγεῖσθαι πρὸς ἀριστόβουλε τὸ καὶ γενόμενον συναπλανῆσαι αὐτοῦ, ἢ δι' ὃν αἰτίαν ὁ οὐδαμινὸς μεταπεμόμενος τῆς ἀξίας, ἧς προσῆκε τυγχάνειν τοὺς ἄνω γενομένους. φαμένου δ' δῆτα νήσου τῆς κυπρίων καταλῆφθαι, κινδύνων ὑποφόβους τοὺς καὶ θαλάσσας, εἰ πρὸς αὐτοῦ συμβαίη τι δεινὸν μὴ παντελὲς ἐξαλείφειν τὸ μαθεῖν μὴ γοῦν, ἀλλὰ πρὸς ἀριστόβουλος μόνοις τοῖς ὀπαδοῦσιν δυκότας. ταῦτα διηχουζομένου, καὶ συνιεῖσος αὐτοῦ ἡ μηχανοπλῆ τῆς πρᾶξεως, καίσαρ καταμόνας ἀπολαβὼν τὸ μειράκιον, ἀλλὰ σοὶ μισθὸς εἶπε προκείσεται ἢ μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτη χρησαμένου τὸ μὴ ἀπολυμένου τῆς σωτηρίας, φαθὶ δὴ μοι αὐτὸν ἢ ὃς ὢν τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε ἐξετόλμησε δρᾶσαι. μεῖζον γὰρ τὸ ἐπιβούλευμα κακίας ἧς ἐγκεχείρηκας, χρόνων ὧς γενομένως τυγχάνεις. καὶ δή, εἰ γὰρ μὴ ἄλλος πρόσθεν, φράζει πρὸς τὸν καίσαρα τὸ ἐπιβούλευμα, ὅντα ῥόπον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχάνοι συγκείμενον. καὶ ὁ καῖσαρ τὸν μὲν ψευδαλέξανδρον, εἰ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τὴν πρὸς αὐτὸν, δραστήριον θεὸν αὐτουργήσας τῷ σώματι, ἐρίσαντι ἐν τοῖς ναύταις καταλείψει. τὸν δὲ αἰσπέσαντα κτείνει. καταδίκην ἢ πρᾶξις μηλίοις ὁπόσα τετόλμηκεν εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον δρᾶσαι. τῆς ἀπολωλείας. καὶ τὰ μὲν πρὸς ἢ ψευδαλέξανδρον τολμηρὸς συντεθέντα, ὅπως ἀπλοῦς εἶχεν.

A Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illò mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat B duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quòd ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul erepto Aristobulo, aut cúrnam ille non venisset, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum C mansisse, metu periculorum quibus mare nauigantes expositi sunt: vt si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus. Hæc illo asseuerante, simúlque conciuente autore huius fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te D ad hæc audenda impulerit. neque enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cùm non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, vt pollicita seruasset, in remigum ordinem allegit, quòd esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio. cæterùm Meliis abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri E temerarium turpis consecutus est exitus.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξορίζεται εἰς βίεννα.

CAP. XV.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

Ἀρχέλαος δὲ τὴν ἐθναρχίαν ψδαλαβὼν, ἐπεὶ F εἰς ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, ἰωάζαρον τὸν βοηθοῦ ἀφῃρημένος τὴν ἀρχιερωσύνην, ὃν καλῶν συστάντα τοῖς στασιώταις, ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου διαδεξάμενον ἀδελφόν. ἀνοικοδομεῖ δὲ καὶ τὸν ἐν ἱερειχοῦντι βασίλειον ἐκφοινίκων, τῷ τε ὑδάτων ὁπόσα νεαρὰν τὴν κώμην ὀφείλει διαῤῥέοντα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγαγὼν αὐτῷ ποιήματος τῷ πεδίῳ φοίνιξιν ὑπ' αὐτὸ πεφυτευμένῳ. κώμην δὲ κτίσας, ἀρχελαΐδα ὀνομα- G σθεῖσαν, καὶ τὰ παρίσι ψδήσασθαι ποιησάμενος, γλαφύραν μὲν τὴν ἀρχελάου θυγατέρα, ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν ἠγομένην ἐξ ἧς καὶ τέκνα λοῦ αὐτῷ, ἀπώμοσεν ὃν ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφὰς ἄγεσθαι, γαμεῖ. διαῤῥήδην δὲ ὁ ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱεροσυλίᾳ, ὃν κατασταθέντος αὐτῷ ζῶντι ἰησοῦ ἢ σὺν παισὶ. διηκάτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς ἀρχελάου, οἱ πρῶτοι τῷ ἀδελφῶν ἀνδρῶν ἔντα ἰουδαίοις, καὶ σαμαρείταις μὲν φίεσθαι τὴν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα, κατηγορεῦσιν αὐτοῦ ὃν καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν ψδαβιβηκότα τοὺς ὑπὸλοις αὐτῶν,

A Archelaus autem postquam Iudæam obtinuit, Ioazarum pontificatu abrogato, Eleazarum fratrem eius constituit. Is cùm Ioazaro se adiunxisset, & seditiosis, Archelaus accusatum apud Cæsarem, Viennam relegauit. Eleazaro autem successit Iesus Siæ filius, qui pontificatum gessit ad decimum vsque Archelai annum. Tum primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cùm scirent eum contra ipsius mandatum fecisse,

à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præesse subditis. Hoc audito Cæsar ita commotus accersit procuratorem eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine. nec dignatus quicquam scribere, Vade inquit, & quam primùm illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicatáque voluntate Cæsaris, ad profectionem, hortatus est. Mox vbi venit, Cæsar auditis eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium, quæ est vrbs Galliæ, mulctatum priùs omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bubus absumi: experrectúsque non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cùm variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterùm decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iámque instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum nupsit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoq; defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuolentiæ, téque liberabo ab hoc opprobrio, mihique te meam vindicabo. hoc somnium cùm illa exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hîc referendum putaui, quòd sermo sit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.

ἵνα διηκῶς αἰτήσῃ) πρὸς αὐτούς. ὁ τύραννος ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων τὸ διήγημα ἀρχέλαῳ τῷ ἐν Ῥώμῃ πρεσβεύοντι, ἀρχέλαος ὁ Γλύφῳ ὄνομα ἦν, μεταπαλίσας, γράφειν μὲν ἀρχελάῳ παρῄνει. οὐ δὲ ὕστερον φησὶ πλέων μετὰ εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπιστάλῃ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. ὃς ἐκπλεύσας ἐκ τῆς ὀξείας ποταμώδους, καὶ ἀφικόμενος εἰς Ἰουδαίαν λαμβάνει τὸν ἀρχέλαον ἐν δείπνῳ ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τήν τε ἐξαίφνιον ἀπορίαν μαίνει τοῦ πράγματος, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ Καῖσαρ ἀφικομένου ὅτι τινῶν κατηγόρων ἀκούσας αὐτοῦ λέγοντος καὶ ἐκεῖνον μὲν φυγάδα ἐλαύνει, δοὺς οἰκητήριον αὐτῷ Βίεννα πόλιν τῆς Γαλατίας, τὰ δὲ χρήματα ἀπῃτήσατο. μετέπεσον δὲ ἃ κληθεὶς ὅτι ῥᾴμης ἀπῆλθεν ἀρχέλαος, ὅταν τινὰ δὲ ἐκδιηγῆται τοῖς φίλοις. θεασάμενος ἀστάχυς δέκα τὸν ἀριθμὸν, πλέως πυροῦ τὴν ἰδίαν ἀκμὴν ἀπηλληρότας, δόξαι ὑπὸ βοῶν ἐσθιομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. καὶ θορυβούμενος, φέρειν δὲ εἰς μέγα δόξαν τὸ ὄψιν αὐτῷ, μεταπέμπεται τοὺς μάντεις, οἷς περὶ ὀνείρατων ἦσαν αἱ ἀναστροφαὶ συνήθεις ὄντες ἑτέρων ἐφ' ἑτέροις, οὐ γὰρ εἰς σάφα ἔκαστα τῶν ἀφήγησις, σίμων ἀνὴρ Ἐσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν πρᾶγμάτων ἔλεγεν ἀρχελάῳ φέρειν τὸ ὄψιν οὐκ ἐπ' ἀγαθοῖς πρᾶγμασι, βόας μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ὑπομενεῖν, διὰ τὸ ἔργοις ὑπὸ πολλαπλασιάζειν τὸ ζῷον. μεταβολὰς δὲ εὖ πράγματον, διὰ τὸ τὴν γῆν, πόνῳ τῶν ἐκείνων ἀρωμένην, ἐν ταὐτῷ μένειν οὐ δύνασθαι. τοὺς δὲ ἀστάχυας δέκα ὄντας, τοσοῦδε ἀριθμὸν εἶναι τὸ εἰς ζῆν. πρὸς ὀλίγον γὰρ ἐνιαυτοὺς ἀναχωρεῖν ἐκ τῆς ἀρχελάου βασιλείας, καὶ τὸ χρόνον ἐξήκειν ἀρχελάῳ τὴν ἡγεμονίας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ θεαθῆναι αὐτὸν ἡ ὄψις ἀρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ καλούμενος ἀρχέλαος πομπὸς εἰς Ἰουδαίαν ὑπὸ καίσαρος ἀφίκετο. Γλαφύρα δὲ ἡ γλαφύρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τυγχάνῃ, βασιλίσσης ἀρχελάου θυγατρὶ οὔσῃ. ἦ ὡς πρότερον εἶπον, συνῴκῃ παρθένον λαβὼν ἀλέξανδρος υἱοῦ μὲν υἱὸς, ἀρχελάου δὲ ἀδελφός. ἐπεὶ δὲ συμβαίνῃ τὸν ἀλέξανδρον ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀποθανεῖν, ἐδόκει τῇ λιβύων βασιλεῖ γαμεῖν. μεταστάντος δὲ τοῦ λιβύος χηρεύουσαν ἐν καταδοχίᾳ ἔδοξε τῷ πατρὶ, ἀρχέλαῳ ἄγειν τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ μυριάμμιλα ἐκβαλὼν, τοσοῦδε αὐτὸν τῆς Γλαφύρας αἰσθέσθαι ἔρως. καὶ συνοῦσα τῷ ἀρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ ἴδε). ἐδόκει τὸν ἀλέξανδρον ὀπισθάτην θεασαμένῃ, χαίρειν καὶ θέλειν προσθέσθαι. τὸν δὲ κατάμεμφιν ἑαυτῇ ποιεῖσθαι, καὶ φαύλας, ἀσεφύρας, συνηγορεῖς ἀρά λέγω, ὃς ἄπιστα ἔλεγεν εἰ) γυναῖξιν ἢ συνωμολογήσασά μοι, καὶ οὐ κατοικιδίως παρθένῳ, παίδων ἡμῖν γεγονότων, λάθρᾳ παρεδίδους ἑρωτας τοὺς ἐμοὺς, ἀνυτέρων ὀπιθυμίᾳ γάμων. πλησθεῖσα δὲ σου οὐδὲ οὕτως ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ ἔτι ἐπάλμησας αὐτῇ ἀδικα τὰ κλῖναι νυμφίον, ἀσεβεστάτως καὶ ἀναιχύντως ὑπισοῦσα οἴκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ γάμῳ συνηθυμῆν πρὸς ἀρχέλαον, ἄνδρα μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δὲ ἡμέτερον. ἀλλ' οὐκ ἔγωγε λήθην ποιήσομαι δυσοίας σῆς, ἀναλλάξω δέ σε πανταχοῦ τῷ ὀνειδισμῷ τοῦτος, ἐμοὶ ὥσπερ οἱ κατασκευασάμενοι. ταῦτα διηγησαμένῃ πρὸς τὰς συνήθεις τῶν γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τὸν βίον. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀλλοδία νομίσας αὐτὰ τῷδε τῷ λόγῳ εἰ) ὃ δὲ τὸ πρὸς τὴν βασιλέων αὐτὸ συνεσκηνάν, καὶ ἄλλως δὴ ὡς ἀδόξῳ ἡμῖν φέρειν, τό τε ἀμφὶ ταῖς ψυχαῖς ἀθανασίας ἐμφερῶς, καὶ τὸ θείᾳ προμηθείᾳ τὰ ἀνθρώπινα προϊέναι τοῦ ἀληθοῦς τῇ αὐτῷ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν.

ὅτῳ

ὅτῳ ζ ἀπιστεῖται τὰ τοιάδε, γνώμης ἀναμέμφως ἔσται κώλυμα οὐκ αὖ γλίσχρου τοῦ ἐπ' ἀρετὴν αὐτοῖς παρεσκευασμένου. ἦν δ' ἡ Ἀρχελάου χώρας ὑποτελὴς παρασυμπαθείσης τῇ σύμπαντι, πέμπεται κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἀνὴρ ὑπατικός, ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν συρίᾳ, καὶ τὸν Ἀρχελάου ἀποδωσόμενος οἶκον.

A Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione ſua, & aliis non obſtrepat qui talibus excitantur ad virtutis ſtudia Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, miſſus eſt illò à Cęſare vir conſularis Quirinius, qui cenſum ageret per Syriam, & ipſius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἰσρειαῖ ἡ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας ἔ ἰουδαίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὸν Ἀρχελάου οὐσίαν. μεταστούσης τῆς ἰουδαίας εἰς βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς κωπώνιος εἰς ἡ ἱππικοῦ τάγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. καὶ ὡς ἰούδας ὁ γαλιλαῖος. Κεφ. α.

Τίνες αἱρέσεις, καὶ ὁπόσαι παρὰ ἰουδαίοις φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β.

Ως ἡρῴδης, καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ.

Ως πόντιος πιλᾶτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενεῖκαι εἰς ἱεροσόλυμα προτομὰς καίσαρος, γνοὺς δὲ ὁ λαὸς, ἐστασίασε πρὸς αὐτὸν, ἄχρι ἐξεκόμισεν αὐτὰς ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ.

Τὰ συμβαίνοντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου. Κεφ. ε.

Οὐιτελλίου ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς πείσας καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ ἀρταβάνῃ μὴ πάρθων πείσαι ὑμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς ἀρέταν δὲ πολεμεῖν. Κεφ. ς.

Πόλεμος ἡρῴδου ἔ τετράρχου πρὸς ἀρέταν ἔ τὸν ἀράβων βασιλέα ἔ ἦττα. Κεφ. ζ.

Ἀπόλλος ἀγρίππα ἔ βασιλέως εἰς ῥώμην πρὸς πόντιον καίσαρα, ἔ ὡς κατηγορηθεὶς ἐλύθη. καὶ ὅτι ζόπυρον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μὴ τελεῖ πόντιος τελῶνι. Κεφ. η.

Ως ἡρῴδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο γαΐῳ ἀγρίππας. Κεφ. θ.

Στάσις τοῦ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, καὶ ἑλλήνων, ἔ φρισβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι.

Ως γαΐῳ, πέμπει πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δοὺς ἐντολὰς στρατηγοῦντα δύναμιν, πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὰ ἀνδριάντα. Κεφ. ια.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, δι' ἀσπαῦρον καὶ ἀνίλαιον τοὺς ἀδελφούς. Κεφ. ιβ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOOCTAVO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quirinius mittitur ad cenſendam Syriam & Iudæam, tum vt Archelai facultates in poteſtatem ſuam redigeret. ac Iudæa in formam prouinciæ redacta venit Coponius vir equeſtris ordinis, vt eam tanquam procurator Cæſaris adminiſtraret: vbi etiam de Iuda Galilæo. CAP. I.

Quæ & quot ſectæ fuerint apud Iudæos, & quæ cuiuſque dogmata. CAP. II.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ. CAP. III.

Vt populus tumultuatus ſit propter clàm illatas Hieroſolyma à Pontio Pilato Cæſaris imagines; quoad Cæſaream à Hieroſolymis deportatæ ſunt. CAP. IV.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellij aduentus Hieroſolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obſidibus bellum contra Aretam ſuſciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum ſuperatus eſt. CAP. VII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, vtque poſt exceſſum Tiberij à Caio eius ſucceſſore ſolutus eſt. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cùm Romam profectus eſſet, accuſatus ab Agrippa in exilium miſſus fuerit, & eius tetrarchiam Caius Agrippæ donauerit. CAP. IX.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio, & vtriuſq; partis ad Caium legatio. CAP. X.

Caius in Syriam legatum mittit Petronium iuſſum Iudæis bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam. CAP. XI.

Quo in ſtatu res Iudæorum fuerint apud Babylonem, & de Aſinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSOCTAVVS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad cõsulatum vsque prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatésque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmę equitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Ioazari, qui Boëthi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Extitit tamen pòst quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Pharisæo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quàm manifestum seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunis suis fruantur fœliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus; ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atque ita dici vix potest quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuísque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorum cædibus prætextu quidé propugnãdæ libertatis publicæ, sed re vera priuatorũ lucrorũ studio. Itaque conficiẽtibus se mutuò ciuibus,

A

Κεφάλαιον α'.

Ὡς κυρίλιος ὁ καὶ κύιρεσς ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας, καὶ ἰουδαίας, καὶ ὡς κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ περὶ ἰούδα τοῦ γαλιλαίου.

KΥΡΗΝΙΟΣ δὲ τὴν εἰς τὸν βουλὴν συναγομένων αἴρει, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς ὅσας πολεικὰς, καὶ δὴ πασῶν οὐδ' ὀλίγας, ὕπατος γενέσθαι, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μέγας σὺν ὀλίγοις, ὅτε συρίας παρὼν ἔσχε κήνσεως, δικαιοδότης τὸ ἔθνος ἀπεστάλη, καὶ τιμητὴς τὴν οὐσιῶν γνῶσιν. κωπώνιός τε αὐτῷ συγκατάπεμπται, τάγματος τὴν ἱππέων ἡγησόμενος, ἰουδαίων τὴν ὅτι πᾶσιν ἐξουσίαν. παρὼν δὲ καὶ κυρίλιος εἰς τὸν ἰουδαίων ἐφέσθηκεν τὴν συρίας γνωσόμενος, ἀποτιμησόμενός τε αὐτὴν τὰς οὐσίας. καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχελάου χρήματα. αἱ δὲ καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δεινῷ φέροντες τὴν ὅτι ἀπογραφῆς ἀκρόασιν, ὅμως πείθονται τοῖς πλείοσι ἀναπούδῳ πεισθέντες αὐτοῖς ἀρχιερέως ἰωαζάρου, βοηθοῦ γεγόνασιν υἱὸς δὲ. καὶ οἱ μὲν πεπεισμένοι τοῦ ἰωαζάρου τὴν λόγων, ἀτιμίαν χρήματα μηδὲν ἐνδιαίσαντες. ἰούδας δὲ γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα γαμάλων σὺν δυσὶν φαρισαίοις σαδδουκαίῳ συναναμιξάμενος, ἐπῆρτο ὅτι ἀποστάσει, τὴν τε ἄπο τιμῶν οὐδὲν ἄλλο, ἢ αὐθαίρετον δουλείαν ἐπιφέρειν λέγοντες, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐπ' ἀπλήστῳ ὠθαλμοῦντες τὸ ἔθνος. ὃς παρέχον μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ δύναμιν ἀσαχειμένης τῆς κτήσεως, ἀσφάλισιν δὲ ἐκ τοῦ ταύτης ἀβίωτος ἀγαθοῦ, τιμῶν καὶ κλέος πονήσεσθαι τῷ μεγαλόφρονι, καὶ τὸ θεῖον οὐκ ἄλλως ἢ ὅτε συμφρονήσει τὴν βουλημάτων εἰς τὸ κατορθοῦν συμφρονήσειν μᾶλλον, ἢ μεγάλων ἐργάτας τῇ ἀγχινοίᾳ καθιστάμενοι, μὴ ἀξαφίνης φόνους ἐπ' αὐτῆς. καὶ ἡδονὴ γὰρ τὸν ἀκρόασιν ὧν λίσσιεν ἐδέχοντο οἱ ἀνθρωποι, φρενοκλοπεῖν ὅτι μεγάλῃ ὅπλῃ τὸ τολμήματος. κακὸν ἦν ἔσχεν οὗ μὴ φυσικὸς ὢν τὴν δὲ τὴν ἀνδρῶν, καὶ πειρατέον εἰπεῖν ἀνεπλήσθη τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ἐχ οἷόν τε ἄπαυστον βίαν ἔχειν, καὶ ὑποστέρησιν φίλων, οἳ καὶ ἐπαλαφρωσοιεν τὸν πόνον. λησπείων δὲ μεγάλων ὅπλισεσι καὶ ἀσφαλοῦς αὐδρῶν τὴν πρώτων, δόξα μὲν τοῦ ὀρθομένου τὴν κοινῶν, ἔργῳ δὲ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν στάσις τε ἐφύησαν δὲ αὐτὰς, καὶ

καὶ νόσος πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίᾳ τῷ αὐθρώπων, εἰς τοὺς ἀλλήλους, καὶ αὐτῶν χρωμένων θυμῷ τῷ μὴ λείποντος τῆς αἰτίας θεσπεσίων. ὁ δὲ, τῷ πολεμίων. λιμός τε εἰς ὑστάτην ἀνάγκην ἔβαλε τοὺς ἁλισκομένους ἀναχωρεῖν, καὶ πόλεων ἀλώσεις, καὶ κατασφαγάς, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἐνέπρησε τοῦ πολεμίου πυρὸς τῷ αὐτομάτου. εἴτως ἄρα τοῖς τῶν πατρίων κινήσεις καὶ μεταβολὰς μεγάλας ἔχει χαλεπὰς τοῖς ἀπολλυμένοις τοῖς συμβαίνουσιν, εἶναι καὶ Ἰουδαίοις, καὶ σαδδούκοις, τετάρτην φιλοσοφίαν ἐπεισάκτων ἡμῖν ἐγείραντες, καὶ ταύτης ἐραστὰς ἀπορήξαντες, πρὸς τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέπλησαν, καὶ τῷ αὖθις κακὸν κατειληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τῷ ἀσωμένῳ προτέρων φιλοσοφίας τοιάσδε, περὶ ἧς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ τῷ κατ' αὐτὴν ἀπωλείᾳ τοῖς τετάρτοις ὁ φθόρος τοῖς πρεσβύταις συνετύχει.

Κεφάλαιον β'.

Τίνες αἱρέσεις παρὰ Ἰουδαίοις, καὶ ὁπόσαι.

Ἰουδαίοις φιλοσοφίας ἕξεις ἦσαν ἐκ παλαιοῦ ἀρχαῖαι τῷ παρόντι, ἥτε τῷ Ἐσσηνῶν, καὶ ἥτε Σαδδουκαίων, ἕτερα δὲ φιλοσοφοῦντες, οἱ Φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μὲν τοῖς πρὸς αὐτοὺς ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῷ δευτέρᾳ βιβλίῳ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου. μνησθήσομαι δ' ὅμως, καὶ νῦν αὐτῶν ἐπ' ὀλίγων. εἰσὶ γὰρ Φαρισαῖοι, τὰ δίκαια ἐξαλλίζουσι, οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος κρίνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἵνα δὴ τῇ ἡγεμονίᾳ, πρεμάχῳ ἡδόμενοι τῷ φυλακῇ δὲ θεραπεύειν ἠθέλησε. πλὴν γε τῆς αἱρέσεως πρὸς οὓς χωροῦσιν, οὐδὲν ἐπ' ἀπλήκτῳ τῷ εἰσηγησάντων ταῦτα θεσμοῖς ἐπαγόμενοι. πρέσεσθαί τε εἰμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦντες, οὐδὲ τὸ ἀνθρώπειον τὸ βουλόμενον ἢ ἐπ' αὐτὸ ὁρμᾶν ἀφαιροῦνται, δοκῆσαι τοῦ θεοῦ κρᾶσιν γίνεσθαι, καὶ τῇ εἱμένης βουλῇ τῷ ἀνθρώπων τῷ θελήσαντι προχωρεῖν μὴ ἀρετὴ ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχυὸν ταῖς ψυχαῖς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρετὰς ἢ κακίας βεβιωκόσι ἐν τῷ βίῳ λόγοι. καὶταῖς μὲν, εἱρκτὸν αἴδιον προτίθεσθαι, ταῖς δὲ ῥαστώνην τὴν ἀναβιοῦν. καὶ δι' αὐτὰς τὰς τε δήμοις πιθανότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα δρᾶν τε καὶ ἱερῶν ποιήσεως ἐξηγήσῃ τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι προσοσόμενα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμαρτύρησαν βεβιωκέναι τὸ βέλτιστον, εἴτε τῇ διαίτῃ τοῦ βίου, καὶ λόγοις. σαδδουκαίοις δὲ ταῖς ψυχαῖς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ οὐδαμῶς πάνυ μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τῷ νόμων. πρὸς γὰρ τοὺς διδασκάλους σοφίας ἓν μετίασιν ἀμφιλογίᾳ ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν. εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας ἥκει ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μὲν τοι πρώτους τῆς ἀξιώματος προέστηταί τε ἀπ' αὐτῷ οὐδὲν εἰς εἰπεῖν. ὁπότε γὰρ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας, προχωροῦσι δ' ἔν οἷς ὁ Φαρισαίοις λέγει δέχεται μὴ ἄλλως αὐτοῖς ἡδέως τοῖς πλήθεσιν. Ἐσσηνοῖς δὲ δὴ μὲν θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανατίζουσι δὲ τὰς ψυχάς, πρεμάχτον ἡγούμενοι τῷ δικαίου τοῦ προσόντος. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήματά τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ἐθέλουσι δέχεσθαι ἁγνείαν αὐτοῖς νομίζοιεν, καὶ δι' αὐτὸ εἱργόμενοι τοῦ κοινοῦ τεμενίσματος, ἰφ' αὐτῷ τὰς θυσίας ἐθέλουσι

A & furioſiſſima contentione certantibus, ne externus quidem hoſtis ceſſabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè ſuperueniens potuit eos compeſcere, quò minus ſæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili ſanguine; donec poſtremò malum eò progreſſum eſt, vt hoſtilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculoſum eſt patrios ritus labefactare & conuellere Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum B ſuper tres priſtinas ſectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt, id quod non in præſens tantùm turbauit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis diſſerere, propter quæ tot mala gentem noſtram inundauerunt.

C

Cap. II.

Quæ & quot ſecta fuerint apud Iudæos.

D Iudæi patriæ ſapientiæ ſtudioſi iam inde à multis retro ſeculis in tres ſectas erât diuiſi, Eſſenorum, Sadducæorum: & eam quæ Phariſæorum vocata eſt. De his licèt nonnihil in ſecundo Iudaici belli volumine à nobis dictum ſit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Phariſæorum vita ſimplex eſt: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictauit, id ſequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqui. Fato quæcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cùm omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt eſſe immortales, & ſub terris earum iudicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi autoritatem parauerunt apud populum. & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent à ciuitatibus ſapientiæ, temperantiæ, & vitæ honeſtioris teſtimonium. At Saducæorum opinio cũ corpore extinguit ſimul & animas: nec quicquam præter legem ſeruandam exiſtimant. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad virtutem reputant. huius ſectæ pauci ſunt, ſed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia vix quicquam agitur. nam quoties magiſtratus licet inuiti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiuntur, ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Eſſenorum verò placitum vniuerſitatis regimen citra exceptionẽ Deo aſſerit, immortalitatẽ animis: nec aliud quicquã æquè ac iuſtitiam omni contentione expetendum exiſtimat: ad templum autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quòd ſanctioribus vtantur ceremoniis, quapropter excluſi à communi fano ſeorsũ ſacrificãt;

moribus alioqui ſunt probatiſſimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam eſt eorum iuſtitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè ſuperant, multis iam ſeculis triti in eius continuis ſtudiis. Facultates in commune poſſident, nec aliquis diues magis vtitur ſuis bonis, quàm quiuis nihil poſſidens. Atque hoc inſtituto vjuunt virorum ſupra quatuor millia, nec vxores habentium, nec ſeruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere cenſeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per ſe ipſi viuentes inuicem ſibi miniſtrant. Quæſtores creant viros probos ex ſacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In ſumma eandem ferè viuendi rationem ſequuntur, quam hi qui apud Dacos Pliſti nominantur. Quartæ autem ſtudium ſapientiæ ſectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Phariſæis conſentiunt, niſi quòd conſtantiſſimo libertatis amore flagrant, credentes ſolum Deum dominum habendum ac principem, facilius vel exquiſitiſſima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis ſuis ac cariſſimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quòd quia multis ſæpe ſpectatum ſcio, plures de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potius, ne tam inſignem patientiam & doloris contemptum parum aſſequantur. quæ quidem animoſitas plurimum in gente noſtra creuit accenſa acerbiſſimis Geſſij Flori iniurias, quibus poſtremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum ſectis hæc ſuffecerint.

Cap. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris condita.

III. QVirinius autem venditis & confiſcatis Archelai facultatibus, peractóque cenſu, qui incidit in annum trigeſimumſeptimum, poſt victum à Cæſare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota eſſet contra Ioazarum pontificem plebis ſeditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium ſubſtituit. Herodes verò & Philippus ſuæ quiſque tetrarchiæ res ordinauit, & compoſuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defenſaculũ. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada ſitam ad Iordanis fontes inſtruxit ædificiis, indito Cæſareæ nomine. Vico etiam Bethſaidæ in ripa lacus Geneſarethini vrbis ſpeciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæſaris filię cognominem eſſe voluit. Cæterùm Coponio, quem cũ Quirinio miſſum diximus, Iudæam adminiſtrante huiuſmodi quiddam accidit. In feſto azymorum quod Paſcha vocamus mos eſt ſacerdotibus poſt mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ ſunt,

Βίλπιοι ἢ ἄλλως ἄνδρες τὸ ζόφον, καὶ τὸ πᾶν πονεῖν ὑπὲρ γεωργίας τεθραμμένοι. ἄξιον ἦ αὐτῶν θαυμάσαι παρὰ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμοῦ ὑπάρξαι ἑλλήνων ἢ βαρβάρων πισὶ, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις ἐκ παλαιοῦ συμβῆναι, ἐν τῷ ὑπομένειν μὴ κακολύεσθαι. τὰ χρήματα τὸ κοινὰ αὐτοῖς ἐστὶν, ὥστε λαύοι ἢ οὐδὲν ὁ πλούσιος τῆς οἰκείας μᾶλλον, ἢ ὁ μηδ' ὅτι ἓν κεκτημένος. καὶ τάδε πεφύκασιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, καὶ οὔτε γαμετὰς εἰσάγον) οὔτε δούλων ὑπομένουσι κτῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειληφότες, τὸ δὲ πάσης ἐνδιδόναι πόνον. αὐτοὶ δὲ ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες ὑπ' ἐλευθερίας τῆς ἐπ' ἀλλήλοις ὑπερέχουσι). ὑποδέχεται ἢ τὴν πεφοσδίαν χρεοτονοῦντες, καὶ ὁπόσα μὴ γῆ φέρει, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἱερεῖς ἐξ ἀρχῆς ποιησιν σίτου καὶ βρωμάτων. ζῶσι δὲ οὐδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅπερ μάλιστα ἐμφέροντες δακῶν τοῖς πλείστοις λεγομένοις. τῇ ἢ τετάρτῃ τῆς φιλοσόφων, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμόνα κατέστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμῃ τῆς φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσκίνητος δὲ τοῦ ἐλευθέρου ἔρως ἐστὶν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν θεὸν ὑπειληφόσι. θανάτων τε ἰδίας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τίθενται καὶ συγγενῶν τιμωρίας, καὶ φίλων ἕνεκα τοῦ μηδένα ἄνθρωπον προσαγορεύειν δεσπότην. ἱκανὸν δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάλλακτον αὐτῶν ὑπὸ τοιούτοις ὑποστάσεως, πεῖραν τοῦ μὴ ἐλευθεῖν παρέλιπον. οὐ γὰρ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολειφθῇ τὰ τῷ λεγομένων ὑπ' αὐτοῖς, τοὐναντίον δὲ μᾶλλον τὸ ἐκείνων καταφρονήματος δεδιὼς τὴν παλαιότητα τῆς ἀληθείας, ὁ λόγος ἀφηγεῖται. αἰσία τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος ἀγαθοῦ φλοῦ, ὃς ἡγεμὼν ἦν, ἐξουσίᾳ τοῦ ὑβρίζειν δοκοῦντας αὐτοὺς δεσποίνας ῥωμαίων. τῇ φιλοσοφεῖ) μὲν ἰουδαίοις, τοσάδε.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἡρῴδης καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

Κυρίνιος ἢ τὰ ἀρχελάου χρήματα δημοσιωθέντα, καὶ τῆς ἀποτιμήσεως πέρας ἐχούσης, ᾧ ἐγένοντο ξυακοσταὶ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν ἀντωνίου ἐν ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ καίσαρος, ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιάσθαντα ὑπὸ τῆς πληθύος ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα τῆς τιμῆς, ἀνανον τὸν σηθὶ ἱστᾶ ἀρχιερέα. ἡρῴδης δὲ καὶ φίλιππος τετραρχίας ἑκάτερος τὴν ἑαυτῶν παρειληφότες καθίσαντο. καὶ ἡρῴδης σύμφωνα τειχίσας, προσχώμα τῇ γαλιλαίᾳ πάντες ἦλθ ἐπὶ τὴν αὐτοκρατορίδα. βηθσαμφθᾶ ἦ, πόλις ἐν ἐπιτείχῃ προσλαβοῦσα, ἰουλιάδα ὑπὸ τῆς αὐτοκράτορος ἀγορεύει τῆς γυναικός. φίλιππος ἦ παρεάδα, τὴν πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ ἰορδάνου κατασκευάσας, ἐνομάζει καισάρειαν. κώμην δὲ βηθσαϊδὰν, πρὸς λίμνῃ δὲ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλεως προσλαχοῦσα ἀξίωμα, πλήθει τὸ οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν. κωπωνίου δὲ τὴν ἰουδαίαν διέποντος ὀνήσιμον ἐπὶ ἔθνει κυρηνίῳ συνεκπεμφθεῖσαν, τάδε πεφάνεται. τῇ ἀζύμων τῆς ἑορτῆς ἀγομένης ἣν πάσχα καλοῦμεν, ἐν μέσης νυκτὸς ἐν ἔθνει τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἀνοιγνύναι τοῦ ἱεροῦ τοὺς πυλῶνας. καὶ τότε ἐπεὶ τὸ πρῶτον γίνεται ἡ ἄνοιξις αὐτῶν ἄνδρες

ἄνδρες σαμαρεῖται κρύφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες διέῤῥιψαν ἀνθρωπίνους ὀστοῦν ἐν ταῖς στοαῖς ποιοῦντας. καὶ διὰ παντὸς τοῦ ἱεροῦ ἤρξαντο, μὴ προσέτι οὖν τοιούτοις τολμίζοντες, τότε ἄλλα διὰ φυλακῆς μειζόνως ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ κουπόνιος μετ' οὐ πολὺ εἰς ῥώμην ἐπανεχώρει, διάδοχος δ' αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἀμβίβουλος, ἐφ' οὗ καὶ σαλώμη τοῦ βασιλέως ἡρῴδου ἀδελφὴ μετασχοῦσα ἰουλίᾳ ἰαμνιάδι τὸ καταλειφθὲν, καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, τήν τε ἐν τῷ πεδίῳ φασαηλίδα, καὶ ἀρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄριστος. διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον αὖθις ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ καῖσαρ, δύτεος μὲν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἡγούμενος, ἐπὶ δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, ἡμέρας δυοῖν πλείονας, τούτου δὲ αὐτῷ τοῦ χρόνου παρεσκαίδεκα ἔτη συμπῆξαι αὐτοκράτορι βιώσας ἔτη ἐπὶ καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τοῦ καίσαρος τὴν ἡγεμονίαν, πιβέριος υἱόν, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἰουλίας ἐξ ὧν. τελευτᾷ δὲ ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμπτῳ ὑπ' αὐτοῦ παρῆν ἰουδαίοις ἔπαρχος διάδοχος αὐτοῦ ποντίου πιλάτου ἐπίτροπος, ὃς παύσας ἱερέα ἄνδρα ἰσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ φαβί. καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μεταστήσας ἐλεάζαρον τὸν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν, ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἐνιαυτῷ δὲ ἐξηλυσιμένου, καὶ τόνδε παύσας, σιμωνι τῷ καμίθου τὴν ἀρχιεροσύνην διαδίδωσιν. οὐ πλέον καὶ τρισὶ δ' ἐνιαυτοῖς τὴν τιμὴν ἔχοντι διεγένετο χρόνος, καὶ ἰώσηπος ὁ καϊάφας διάδοχος λαμβάνει αὐτοῦ. καὶ χρόνος μὲν ταῦτα παρέξας εἰς ῥώμην ἐπανεχώρει, ἔνθεκα ἔτη διαβεβιωκὼς ἐν ἰουδαίᾳ. πόντιος δὲ πιλάτος, διάδοχος αὐτοῦ ἦκεν. ἡρῴδης δὲ ὁ τετράρχης, ὅτι μέγα λαμβάνει τοῦ πιβερίου φιλίας προελθών, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτοῦ πιβεριάδα, τοῖς κεκτῆσιν ὑπακούσας τῆς γαλιλαίας ὅτι λίμνη τῇ γεννησαρίτιδι. θέρμα δὲ οὐκ ἄποθεν ἔστιν ἐν κώμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δ' ὤκησαν, οὐκ ὀλίγον δὲ καὶ τὸ γαλιλαῖον, καὶ ὅσοι μὲν ἐκ τῆς ἀπ' αὐτῶν γῆς, αἰαγκασοί, καὶ προὲς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, πένες δὲ καὶ τῷ ἐν τέλει. ἐδίδοτο δὲ αὐτοῖς συνοίκοις καὶ τοὺς πανταχόθεν ὑποσυναγομένους ἄνδρας ὑπάρχους, ἴσα δὲ οἷς μήτε σαφῶς ἐλευθέρους, πολλά τε αὐτοῖς, καὶ ὅτι πολλοὺς ἐλευθέρωσαν, καὶ διηρώτησαν, ἀναγκασμὸν τὸ μὴ ὑπολείπειν τὴν πόλιν ὑπιόντες, καταστοιβάς τε οἰκήσεων τελείας τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς ὑποδόσεις, εἰδὼς ἀνόμους τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ὑπὸ τοῦ ἰουδαίοις πατρίου, διὰ τὸ ὅτι μνήμασιν ἀ πολλὰ τῆδε ἐν ἀνημμένους τὴν ἵδρυσιν πιβεριάδι γενέσθαι. μέρους δὲ ὅτι ἐπὶ ἡμέρας ἓξ) τοῖς οἰκήτορας εἰσαγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον. τελευτᾷ δὲ καὶ φραάτης ὁ παρθυαίων βασιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ὑπὸ βουλῆς αὐτοῦ γνωσθεὶς ὑπὸ φραατάκου τοῦ υἱέως, ᾧ τοιαύτην αἰτίαν. φραάτης παῖδων αὐτοῦ γνησίων γενομένων, ἰταλικὴν παιδίσκην, ὄνομα αὐτῇ θεσμοῦσα, ταύτην ὑπὸ ἰουλίου καίσαρος μετ' ἄλλων δωρεὰν ἀποσταλεῖσαν, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο. καταπλαγεὶς δὲ τῇ πολλῇ τῆς διμορφίας, προϊόντος χρόνου, καὶ παῖδος αὐτῇ τοῦ φραατάκου γνησίου, γαμετὴν τήν τε τῶν ἀθρόων ὑποφαίνεται καὶ τιμίαν. ἤγε δὲ ὅτι πᾶσιν οἷς εἴποι πιθανὴ τῷ βασιλεῖ γενομένῃ,

A Samaritani quidã clàm ingreſſi Hieroſolyma, ſparſerunt oſſa humana per porticus & per totum templum: quo factum eſt, vt poſthac IIII. ſacerdotes ſolito diligentiores cuſtodias agerent. Paulo pòſt Coponius Romam reuertitur, ſucceſſore accepto M. Ambiuio: cuius tẽpore Salome Herodis regis ſoror vita decedens Iuliæ Iamniam cum ſua toparchia relliquit, & ſitam in campo Phaſaelidem, Archelaidémque plurimis palmetis conſitam, quorum fructus eſt præſtantiſſimus. Huic ſucceſſit Annius Rufus, quo præſide Cæſar fato functus eſt, qui ſecundus fuit Romanorum Imperator, præfuitque reipublicæ annos quinquaginta ſeptem, ſex menſibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim ſunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij ſocius & particeps. Vixit autem annos ſeptuaginta ſeptem: Et Tiberius Nero priuignus ſucceſſit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator tertius; à quo quintus Iudæorum præſes miſſus eſt in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano ſacerdotio Iſmaelem Fabi filium iuſſit eſſe pontificem: quo paulò pòſt deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem tranſtulit. Elapſo deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoque anno in hac dignitate exacto, iuſſus eſt eam cedere Ioſepho, qui cognominabatur Caiaphas. His ita geſtis, Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus ſucceſſor miſſus eſt. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipſius nomine vrbem à ſe conditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Geneſarethici, vnde non lõgè apud Emmauntem vicum ſunt aquæ calidę. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata eſt, quorum nonnulli eò migrare coacti ſunt, quidam etiam è nobilitate ſedes illic ſibi optauerunt. quóque maior eſſet frequentia, recepti ſunt ad incolendum etiam tenuiſſimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non ſatis conſtabat eſſe liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis proſecutus aſtrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros argitus, quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in ſolo multis ſepulchris referto, cùm iuxta noſtras leges ad ſeptem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habiter. Eodem tempore Phraates Parthorũ rex per inſidias ſublatus eſt à Phraatace filio, huiuſmodi de cauſa. Phraates habens legitimos liberos, ancillã Italici generis Thermuſam nomine, inter cætera dona à Cæſare miſſã, primùm in concubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obſtupefactꝰ præcellenti mulieris forma, ſuſcepto iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eam ſibi cõiũxit. Quę cùm quicquid vellet regi perſuaderet,

cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam, nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qui tædiosum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conspirauit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo parricidio simul & incesto exosus populanbus, priùs quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interiit. Tum verò nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine rege consistere ipsorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine, putantésq; satis esse semel violatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis esset, & ad iram promissimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuò gestare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regem vnum ex obsidibus, prælatúsque est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunę, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum simul & domesticum. Sed breui pœnitentia subiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidé, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam. móxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidam genere. ille paruit libenter, & præsto fuit cum exercitu. cui cùm occurrisset Vonones, primùm manente etiam tum in officio vulgo Parthorū, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulsus est. Sed paulo pòst instauratus copiis Vononē ausum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis & moto Parthi comminationibus bellum iam intentatis: destitutus omni spe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerētur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit. is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodem vnum è suis filiis Artabanus regē imposuit. Per idē tēpus cū Antiochus quoq; Comagenę rex fato concessisset,

A καὶ ἀποδύσεται τῷ αὐτοῦ παιδὶ γνώσεσθαι παρθυαίων ἡγεμονίαν, ἑώσας μὴ ἄλλως γνησομένην μὴ ὑποσκοδυῆς αὐτῇ μηχανηθείσης τῷ γνησίῳ τῶν φραάτου παίδων. πείθεται οὖν αὐτοῦ ἀποπέμπει εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. καίτοι μὴν, οὐ γὰρ αὐτάρκειν δοκοῦσιν φραάτην τοῖς θερμούσης ὑπηκόοις, δηλοῖ ἡ ῥώμης ἐξιπέμποντο. φραατάκης ὁ μόνος δηλοῖ τῆς φαρνάσπους ἐφόμμος, δ δὴ καὶ ἡγεῖτο καὶ ἅμα χρόνιον ἦν παῖδος διδόντες

B τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τὸ ἐπιβουλεῦσαι τῷ πατρὶ συμφέρῃ τὸν μητρὸς, ἢ δὲ καὶ συνωνία λόγος. καὶ δι' ἀμφότερα μισηθεὶς, οὐδὲν ἧττον, ὡς τὸν πατροκτονίας τὸ μῖσος, τὸν μητρὸς ἔρωτα πημανῶν τὸν ὑπηκόων, σὺν ὀλίγοις τοῖς ἀρσακιδῶν, καὶ δὲ ἑτέρους ἀρχειν ὁμόσας, ἀπέρχεται ὁ πολλάκις,

C καὶ μέχρι νῦν φεύγει τὸν βασιλείαν ἐκτεταμένον τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ γλυκέσεως, ὀργῇ δὲν σκάλωσι φρεσβεύσαντες. διὸ δὲ καὶ ἄλλως μὴ ἐπιφθονος ὢν τῷ πλήθει, καὶ ὑπήκοος καθ' ὑπερβολὴν ὠμότητος, πάνυ γὰρ διὰ σκαιὸς, καὶ συνεχόμενος εἰς ὀργήν. εἶτα δὲ τῷ ἐν τῷ γλύκει. τῶν μὲν δὴ συσαίτων, ἀποκτείνουσιν, ὡς μὲν τίνοι φασὶν, ἐν ἀπονοίᾳ καὶ ἡδονῇ μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν. ὡς ὁ πλείων

D κατέχει λόγος εἰς θήραν πορευόμενοι. φρεσβεύσαντες δὲ εἰς ῥώμην, ἠτοῦντο τὸν βασιλέα τῷ ὁμηρεύοντων. καὶ πέμπεται Βονώνης πρεσβευτὴς τῷ ἀδελφῷ, ἐδόκει γὰρ χαρεῖν τὸν τύχῃ, διὰ αὐτῷ δύο μέρη τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίας πεσσέφερον, ἰδίᾳ καὶ ἀλλοτρίᾳ. ταχέως ὁ ἀναξοπὴ τοὺς βαρβάρους ὑπείσιν, ἅτε καὶ σφαλερῆς φύσῃ ὄντας, πρὸς τὸν διὰ-

E ξιοπάθειαν. ἀνδραπόδων γὰρ ἀλλοτρίων ποιῆσαι τὸ πρόσταγμον ἠξίουν, τὸν ὁμηρείαν αὐτὸ δουλείας ὀνομάζοντες, καὶ τῆς ἐπικλήσεως τὸν ἀδοξίαν. οὐ γὰρ ἂν πολέμου δικαίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύοντα βαρβάροις, ἀλλὰ ὁ τῷ παντὶ χεῖρον, εἰρήνης ὕπερθεν. ὧδε χρῆμα ὁ σκάλωψ ἀρτάβανον μηδίας βασιλεύοντα, γλῶς ἀρσακίδων. πείθεται ὁ ἀρτάβανος, καὶ μὴ σχεπτῶς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει ὁ αὐτὸν βονώνης. καὶ τὸ μὲν πρῶτον συμφρονήσαντες αὐτῷ τὸ πλῆθος τῷ παρθυαίων παρατάξαμενοι, ἠττηθεὶς φεύγει πρὸς τοὺς ὅρους τῆς

F μηδείας ἀρτάβανος. καὶ μετ' οὐ πολὺ συναγαγὼν πολλῷ στρατῷ, συμβάλλει τε βονώνῃ, καὶ νικᾷ, καὶ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφικνεῖται σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν. ἀρτάβανος δὲ πολλῷ τῇ ζοπῇ φόνον ἐργασάμενος ὑπὲρ τὸ πλῆθος τῷ βαρβάρων, πρὸς κτησιφῶντα μετὰ τοῦ πλήθους ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνος μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη παρθυαίοις. βονώνης δὲ ἐς ἀρμενίαν ὁρμᾶται, καὶ καταρχὰς μὲν, ἐφίετο τῆς χώρας, καὶ πρὸς ῥωμαίους ἐπρεσβεύετο. ὡς δὲ αὐτῷ τὰ

G βέλιος μὲν ἀπεῖπε, πρὸς τὸν τῷ ἀναισθησίαν, καὶ τῷ παρθυαίου τὰς ἀπειλὰς, ἀναφρεσβεύει γὰρ δὴ πόλεμον ἀπατεινόμενος, μηχανὴ δὲ ὧν ἑτέρα βασιλείας ὑδρομία, καὶ γὰρ οἱ πρὸ νεφάτην δυνατοὶ τῷ ἀρμενίων ἀρτάβανον πρεσβεύω, ὧδε δίδοσιν αὐτὸν σελεύκῃ τῷ τῆς συρίας σατράπῃ. κἀκεῖνος μὲν καὶ αὐδὲν τῆς ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συρίᾳ παρεφυλάττετο. τῷ δὲ ἀρμενίαν ὁρμώμενος δίδοσιν ἀρτάβανος, σὺν τῷ ἑαυτῷ παίδων. ἐπολιόρκησεν ὁ καὶ ὁ τῆς κομμαγηνῆς αὐτοχθ-

διέση-

διέσηκε ὁ τὸ πλῆθος πρὸς τὰς γνωρίμους, καὶ ἐρισθὲν ὥσπερ ἐφ' ἑκατέρᾳ μέρους, οἱ μὲν δυνατοί, μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος ὑπὸ βασιλέως καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ κατὰ τὴν ἀνατολήν, πρόφασιν μεγαλουμένης αὐτῷ τῆς τύχης ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ τοῦ θανάτου. καὶ γὰρ ἡδύνατο καὶ ἀνατολὴν, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος, καθὼς καὶ ἄλλοις δεδήλωται.

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege, vt antè viuere: quapropter Germanicus ex s. c. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

B

Κεφάλαιον δ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Πόντιον Πιλάτον.

Cap. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

Πιλάτος ὁ τῆς Ἰουδαίας ἡγεμὼν, στρατιὰν ἐκ Καισαρείας ἄγων, εἰς μεθ' ἡμέραν χειμασθῆναι εἰς Ἱεροσόλυμα διὰ καταλῦσαι τὰ νόμιμα τὰ Ἰουδαϊκῶν, εἰσφῆσαι, πρότερον καίσαρος αὐτοῖς σημείοις χρῆσθαι εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων πομπὴν ἀπαγορεύοντος ἡμῖν τοῦ νόμου. ὃ δὴ καὶ τότε οἱ πρότερον ἡγεμόνες τὰ μὲν τοιαῦτα κόσμων σημεῖα ἐποιοῦντο εἰσιέναι τὴν πόλιν. πρῶτος ὁ Πιλάτος ἀγνοίᾳ τὰ αὐθρώπων διὰ τὸ νύκτωρ γενέσθαι τὴν εἴσοδον ἰδρύσας τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ δ', ἐπεὶ ἔγνωσαν καὶ πλῆθος παρῆσαν εἰς καισάρειαν ἱκετεύοντες ποιεῖσθαι δίκην πολλὰς ἡμέρας, διὰ μεταθέσθαι τὰ εἰκόνων. καὶ μὴ συγχωρήσας διὰ τὸ ὕβριν καίσαρι φέρειν, ἐπεὶ περὶ ἓξ ἀγορὰν ἐξαγορεύειν λιπαρεῖν, καὶ ἔκτην ἡμέραν εἰς ὅπλους ἀφανῶς διακαθίσας τὸ στρατιωτικὸν, αὐτοὺς διὰ τὸ βῆμα ἦκε, τὸ δὲ εἰς τὸ σταδίῳ κατασκάσαι, ὅπερ ἀπὸ κρυπτῆς τὰ ἐπιδρύοντα στρατὸν. πάλιν δὲ τῶν Ἰουδαίων ἱκετεύειν χρόνῳ, διὰ σωθήσεσθαι τοὺς στρατιώτας, ἀπειλεῖ θανάτου διαθήσειν ζημίαν ἐκ τὸ ἐξείως, εἰ μὴ παύσαιντο θορυβεῖν διὰ τὰ οἰκεῖα ἀπίστων. οἱ δὲ φρενῶν ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνοῦντες τὰς σφαγὰς, ὑδονῇ δέξεσθαι τὸν θάνατον ἔλεγον, ἢ τολμήσειν τῷ σοφίαν καταβήσεσθαι τῷ νόμων. καὶ Πιλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶν διὰ φυλακὴν τῷ νόμων, ἐκέλευσε τὰς εἰκόνας ἐκ τῷ Ἱεροσόλυμων ἐπανενέγκασθαι εἰς καισάρειαν. ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔπεσε δαπάνῃ τῷ ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τῷ ἀρχῷ τῷ ῥύματος, ὅσον ἀπὸ διακοσίων σταδίων. οἱ δὲ, οὐκ ἠγάπων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ θρασυνόμενοι, πολλαί τε μυριάδες αὐθρώπων συνελθόντες, κατεβόων αὐτῷ παύσασθαι τὸ διὰ τοιούτους παροξυνομένῳ. τινὲς δὲ καὶ λοιδορίᾳ χρώμενοι, ὑβρίζον εἰς τὸ ἄνδρα οἷα δὲ φιλεῖ πρόφασθαι ὄμιλος. ὁ δὲ, παλὴ τῇ ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιώτων ἀπειλούμενον, οἳ ἐφίεντο σπυτάλαις ὑπὸ τοῖς στολαῖς, διαπέμψας εἰς ὃ προειλήθειν αὐτοὺς, αὐτοὺς ἐκέλευσεν αἰσχρορρεῖν. τῷ δὲ ὡρμηκότων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ὑποδείξαντα τοῖς στρατιώταις ὃ προσυπέκειτο σημεῖον. οἱ δὲ καὶ πολὺ μειζόνως ὑπὲρ ἐπίταξε πλήσας, ἐχρῶντο πληγαῖς, τοὺς δὲ θορυβοῦντας ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κελεύοντας. οἱ δὲ εἰσέφερον τὸ μαλακὸν οὐδὲν, ὡς τε ἄοπλοι ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐν πλήσαι δὲ φερομένων, πολλοὶ μὲν αὐτῶν παύσασθαι καὶ ἀπέθανον, οἱ δὲ καὶ ξαυμαστὴν ἀνεχώρησαν. καὶ οὕτω παύεται ἡ στάσις. γίνεται δὲ καὶ τότε τὸν χρόνον, ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ ταληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῷ πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ δίκην παραδόντος Πιλάτου,

C Cæterùm Pilatus Iudææ præses à Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideò qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit, quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante se facturum quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris cùm Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans, nisi quàm primùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. deinde aquæ ductum struere agressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere à proposito, nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinẽ, etiam conuitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quàm mandatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discessêrunt saucij: atq; hoc modo compressa est seditio.

D

E

F

Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum cum fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libẽter vera suscipiũt: plurimósq; tã de Iudeis quã de gẽtibus sectatores habuit. Christus hic erat: quẽ accusatũ à nostræ gentis principibus, Pilatus cùm addixisset cruci, nihilominus

G

V.

VI.

non desitierunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vsque in hodiernum Christianorum genus ab hoc denominatum non deficit. Circa eadem tempora etiam aliud
VII. Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in sacris Isidis summa turpitudo deprehensa est. Dicam igitur priùs de Iliacorum nefando scelere, ac tum demum res Iudæorum prosequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illustris, ad hæc opulenta & formosa, vt quæ esset in ipso ætatis flore, sed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge dignissimo. huius amore captus est Decius Mundus iuuenis non obscurus in equestri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ posset corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis insania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne sic quidem valens eam flectere, nō ferens amoris impotentiam, decreuit morbum simul & vitam finire inedia. hoc eius propositum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis instructam sed non probatis artibus, quæ indignè ferens obstinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata est, spem ei faciens effecturam se vt potiatur Paulinæ complexibus. Cúmque ille preces eius libenter acciperet, ait sibi opus L. tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouā doli viam ingressa est videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porrò eam vehementer addictam Isidis cultui, tale quiddam comminiscitur. Conuentis aliquot ex eius sacerdotibus, accepta fide silētij, & quod efficacissimum est ostentato præmio, in præsens viginti quinque millibus, & alteris totidem post nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè sunt polliciti, quorum natu maximus properè se ad Paulinam contulit, & admissus imperatóque absque arbitris colloquio, venire se ait missū ab Anubide captum ipsius forma, & iubente vt ad se veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, móxque iactabat se apud familiares notas mulieres, quòd dignata sit amore Anubidis: marito quoque indicat, conditam sibi cœnam & cubile Anubidis. ideò faciliùs concessum est, quòd cognita & probata esset viro pudicitia coniugis. itaque in templum proficiscitur, & post cœnam instante somni tempore inclusa per sacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totáq; eā nocte obsecuta est iuueni, Deo se gratificari existimans. Eo deinde abeūte priusquā sacerdotes doli cōscij surgerēt, Paulina mane ad maritū reuersa cōgressū cū Anubide prædicat,

A ἐπαύσαντο οἶμαι φιλοῦντον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς ἕβδομον ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τὰ θεῖα προφητεύσαντα καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰς τε νεῦν τοῦτο χρῖσιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὀνομασθέντων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. καὶ ὑπὸ τούτου αὐτοὺς χρόνου. ἔτερόν τι δεινὸν ἐθορύβησε Ἰουδαίους, περὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἴσιδος τὸ ἐν ῥώμῃ πεφῦκός· οὐκ ἀπολλαγμένων αὐτῶν χάριν. καὶ πρότερον τῶν ἰσιακῶν τολμήμασι μήνυσιν ποιησάμενος, οὕτω μεταδιδῶ τοῦ λόγου ὅπως τὰ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενα. παυλίνα ἦν τις ἐν ῥώμῃ, πρώτων ἀξιώμασι καθ' ἑαυτὴν ὅπως δὴ κόσμον ἀρετῆ ὅτι μάλα προσῆκεν τῷ ὀνόματι, δυνάμει τε αὐτῇ χρημάτων ἦν, καὶ γενομένη τὸ ὅλον ἀνθρωπίνη, καὶ τῆς ἡλικίας ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν αὐτάρκως ἠσκημένη· ἦν δὲ τοῦ Σατορνίνου τῷ εἰς τὰ πάντα αὐτοσυμμένων τῷ περὶ αὐτὸν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ δίκιος μὲν ὁ τὸ ἱππεῖον ἐν ἀξιώμασι μεγάλῳ. καὶ μείζων γὰρ ἦν ἢ ὥστε ἀλῶναι δώροις, ὀλίγα τὸ καὶ πεμφθέντων εἰς πᾶσος περιδεῖν, ἐξεπλήττο μᾶλλον. ὥστε μὴ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται δύνῃς μιᾶς. καὶ μηδὲν ὠφεληθείς, οὐ φέρων τὸν ἀτυχίαν τῷ ἔρωτι, ἐνδεία σιτίων θάνατον ὅπως ἐμαυτῷ καλὰς ἔχειν ἐνόμιζεν ὅπως παυλίνῃ κακοῦ τι κατειληφότος. ὁ μὲν ἐπιψηφίζεται τοιούτῳ τελευτῇ, καὶ περάσειν οὐκ ἀπηλλάσετο. ἰὼ ἤδη παῖζων ἀπολυθέρα τῷ μισθῷ παντοίων ἴδρις κακῶν, ἡ δεινὸς φέρουσα τὸ πανίσκα τὸ ψήφισμα τοῦ θανεῖν, οὐ γὰρ ἀφανὴς ἰὼ ἀπολυόμενος, ἀνεγείρει τε αὐτὸν ἀφικομένη ὀλίγα λόγου, πιθανότε ἰὼ ἐλπίδων πολὺν ὑποχέουσ' ὡς ὀλιγωρησομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὸν παυλίναν αὐτῷ. καὶ δικομένου τὸν ἱκετείαν ἡδονῇ, πάντε μυριάδων δώσειν αὐτῇ μόνον ἔλεγλον, ὅπως ἀλόσῃ τῆς γυναικός. καὶ ἡ μὲν ὅπως τούτοις αἰσχίσασα τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα ἀργύριον, οὐ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐστέλλετο τοῖς προδιδεγκονημένοις, ὁρῶσα τὸ γυναικὸς τὸ μηδαμοῦ χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὸν θεραπεία τῆς Ἴσιδος σφόδρα ὑπηλωμένον, τεχνᾶται τοιόνδε. τῷ ἱερέων πεῖν ἀφικομένῃ ὀλίγα λόγων ὅπως πίστεσι μεγάλαις, τὸ δὲ μέγιστον δώσειν χρημάτων, τὸ μὲν παρεῖν, μυριάδων δυοῖν καὶ ἥμισυ, λαβόντος δ' ἐκάστου τοῦ πράγματος ἑτέρῳ τοσῷδε, ὀλίγα σφῶν τὰ νεανίσκου τὸν ἔρωτα αὐτοῖς, καλοῦσα παντοίως ὅπως πρὸ λιπούσῃ τὸν αὐθρωπον αὐτοῦ δώσειν. οἱ δ' ὅπως πλουτῆ τοῦ χρυσίου ὠφελχθέντες ὑπισχνοῦντο. καὶ αὐτὸν ὁ γενόμενος εἰς τὸν παυλίναν ὡσαύτως, γνωομένων εἰσόδων, καταμόνας τε ὀλίγα λόγων ἐλθεῖν ἠξίου, καὶ συγχωρηθὲν, πομπὸς ἔλεγλε ἥκειν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ θεοῦ τοῦ ἀποστολῆς τοῦ θεοῦ, κελεύοντος τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ λόγος ἰὼ, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐγκαλλωπίζετο τῇ ὅπως τούτοις αἰσιώσῃ τῷ αὐτοῦ, καὶ φεύγει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, καὶ δίνην τοῦ αὐτοῦ εἰσπλεῖν ἐλθαγ. σιωπᾷ δ' ἐκεῖνος τοῦ σωφρονεῖν γυναικὸς ὀξεπιστάμενος. χωρεῖ ὧν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δὴ πήσασα, ὡς ὕπνου καιρὸς ἰὼ, κλεισθεισῶν τῷ θυρῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως εὕδειν ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λυχνία ἀποδῶν ἰὼ, καὶ ὁ μοιῶδος, προσκέκρυπτο γὰρ τῷδε, οὐκ ἡμάρτανεν ὁμιλιᾶν τῷ πρὸς αὐτόν. παννύχιόν τε αὐτῷ διατρίψασα ὑποπλησθῆα θεὸν ἔῳ. καὶ ἀπολυόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἀρξαθαι τῷ ἱερέων, οἱ τῶν βουλιὰ ἤδεσαν. παυλίνα πρωῒ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τῶν ὅπιφαίνεται ἐπιδημοῦσαν τοῦ ἰσιδίδος, καὶ πρὸς

G

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐπελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δ', τὰ μὲν ἀπίστως εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ἀποβλέποντες, ταῦτ' ἐθαύμαζον καθίστανται, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὅπως τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπέδοσαν αὐτῇ. τῇ δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπερπάσας αὐτὴ ὁ Μῦνδος, παυλίνα φησίν, ἀλλά μοι καὶ εἴκοσι μυριάδας ἱστερίων δυναμένῃ οἴκῳ προσθεῖναι τῷ ἐμαυτῆς, δέξασθαι ἐφ' οἷς προσκαλέσατο οὐκ ἐνέλιπες. ἐμοὶ μὲν τοι εἰς μοῦνδον ὕβρει διαχρῆσαι μᾶλλον ἔμελλες τὴν ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ τῆς ἐμῆς προικὸς ἡδονῆς, αἰσχίονα ἔνομα ἑαυτῷ ἐμαυτῇ. καὶ ὁ μὲν, ἀπὸ ταύτης εἰπών. ἡ δὲ εἰς σύνοιαν τοῦ πράγματος ἐλθοῦσα τῷ τολμήματος, προσερρήγνυτο τὴν στολήν, καὶ τῷ ἀνδρὶ δηλώσασα τὸ παντὸς ὑπερβολὴν ἁμάρτημα τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὲν ὠφεληθῆναι βοηθείας τυγχάνειν. ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπισείμνης τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ πᾶσι μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ ζημιώσης ἐξετάσῃ τῶν ἱερέων, ἐκείνους τε αὐτεσταύρωσεν, καὶ τὴν ἰδὴν ὀλίθρευσε ζημιώσας αἰτίαν. καὶ τὰ πάντα ἐρύσῃ συνθεῖσαν τὸ γυναικός. τόν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἴσιδος εἰς τὸν Τύβεριν ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. μούνδῳ δὲ φυγῆς ἐπέμψεν, κώλυμα τοῦ μὲν μείζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔχοντος αὐτῷ ἡμέρᾳ τιθέναι τὰ ἡμέρᾳ ἡμαρτημένος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δὲ ὅπῃ τὴν ἀφήγησιν ἔσχε ῥώμῃ ἰουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ προεθέμην ὁ λόγος.

A & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quòd B Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atque his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia sacrificos illos impostores in crucem egit, vnáque Iden inuentricem huius sceleris, cuius C præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referēs. Et Iliacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

Κεφάλαιον ε'.

Τὰ συμβαίνοντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου.

Cap. V.

Quid Iudæis Roma degentibus acciderit, & de Pilato.

Ἦν αὖθις ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τὸ αὐτῷ, κατηγορία τε ὡς βασάνου νόμων, καὶ δίκῃ πωρίας τὸ ἐν αὐτοῖς, πονηρὸς ὢν εἰς τὰ πάντα. καὶ δὴ τότε ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῆς μωυσέως, προσαποιησάμενος τε εἰς ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τούτους ὑπεροπτήσασαν φουλβίαν τὴν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμοις προσελθοῦσαν τοῖς ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύραν καὶ χρυσίον εἰς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἀναπέμψασθαι. καὶ λαβόντες, δὴ χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπρέσβευτο. καὶ ὁ πᾶσι, ὑποσημαίνει δὲ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν σατορνίνῳ τῆς φουλβίας ἀνὴρ ὑπισχνεῖται τῆς γυναικός, κελεύει πᾶν τὸ ἰουδαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δὲ ὕπατοι τῷ χιλίους αὐθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείους δὲ ἐκόλασαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, δέᾳ φυλακὴν τῆς πατρίου νόμων. καὶ οἱ μὲν δέᾳ κακίαν τὸ παρὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐπλούνοντο τῆς πόλεως. οὐκ ἀπήλλακτο δὲ θορύβου καὶ τὸ σαμψίων ἔθνος, συρρέφῃ γὰρ αὐτοὺς αὐτὸς ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος πεθόμενος, καὶ ἐφ' ὁδὸν τῆς πλησίον πορεύειν τὰ πάντα, κελεύων δὴ τὸ γαιρίζειν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἀγνότατόν τε αὐτοῖς ὁρᾶν ὑπειλήφει, ἐχυρίζετό τε ἐμφανισθήσεσθαι δίξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτὸν ποησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐπλοις τε ἦσαν, πεζὸν ὑπολαμβάνοντες τὸν λόγον, καὶ δέοντες ὅπλοις τε καὶ μὴ, προσβαλεῖν λόγῳ, παρελάμβανον τοὺς ὑπερκαλεσαμένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει τὴν αὐάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιούμενοι. φθάνει δὲ πολὺς τὴν ἄνοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππεῖόν τε πομπῇ καὶ ὁπλιτῇ, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κάμῃ

D

E

F

G

Ἐπὶ τούτοις ἐν ἔτει τῆς ἐνεστώσης ἑβδομάδος τῷ ἑβδόμῳ, ἐπὶ τὸν ἰουδαϊκὸν ἐστράτευσε λαὸν ἀρέτας ὁ τῆς πετραίας βασιλεύς, ἐπὶ τῷ τὸν ἡρώδου γαμβρὸν φιλίππου τῆς τετράρχου θυγατέρα ἀπολιπεῖν τὸν ἄνδρα. ἐπὶ τούτοις ἐν ἔτει τῆς ἐνεστώσης ἑβδομάδος τῷ ἑβδόμῳ, ἐπὶ τὸν ἰουδαϊκὸν ἐστράτευσε λαὸν ἀρέτας ὁ τῆς πετραίας βασιλεύς, ἐπὶ τῷ τὸν ἡρώδου γαμβρὸν φιλίππου τῆς τετράρχου θυγατέρα ἀπολιπεῖν τὸν ἄνδρα.

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm peruenisset, vita excessit Tiberius.

A πρὸς συντεθραμμένους τῷ Σαμαρείας γλυμφίης, τοὺς μὲν ἔκτειναν, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν ἔτρεψαν. ζωγρίᾳ τε πολλοὺς ἦγον, ὧν τοὺς κορυφαιοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυλάσσουσι δυνατωτάτους ἐκτείνει πλάτος. καὶ στάντος ἐπὶ τοῦ τῶν Θορμούθα σαμαρέων, ἡ βουλὴ τῶν Ἰουδαίων τὸν ὑπατικὸν ἔσπευδον αἴσθρα συρίας τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντα, καὶ πλάτυν κατηγορεῖν δεῖν τῇ σφαγῇ τῶν ἀπολωλότων. οὐ γὰρ δεῖν ἀποστάσεως ῥωμαίων, ἀλλ' ὑπὲρ ἀσφαλείᾳ τῶν πλάτυν ὕβρεως εἰς τὸν πρὸς Θαβὰ Θαμαρείας. καὶ οὐιτέλλιος μᾶλλον τὸν αὐτοῦ φίλον ἐκπέμψας ὑπεμελητῇ τοῖς ἰουδαίοις γλυφοῦμον, πλάτον ἐκέλευσεν ὑπὲρ ῥώμης ἀπιέναι, θεὸς ἃ κατηγορεῖν ἰουδαῖοι διδάξαντα τὴν αὐτοκράτορα. καὶ πλάτος δίκα ἔτεσιν ἐξαρξίψας ὑπὸ ἰουδαίας, εἰς ῥώμην ἐπείγετο, τὸν οὐιτέλλιον πρόθυμος ἐντολαῖς ἐν ὃν ἀπίστειν. πρὶν δὲ ἢ τὴν ῥώμην φθάνειν αὐτὸν, φθάνει πρίαμος μετασάς. Κεφάλαιον ς'.

B

CAP. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

C Οὐιτέλλιος δὲ ἀνάβασιν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς πρίαμος ἔγραψεν αὐτῷ, ἀντεγράψαν μὴ πρίασθαι ὁμήρους αὐτῷ πέραυ, θεὸς ἀρίτας ἢ πολεμεῖν.

VIII. VItellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in D Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope tẽplum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris, Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, detinuit, ratus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo pontificum atq; custodũ sacri ærarij, præfecto castelli accedente ibi lucernam quotidie. Hãc septimo ante festum die prẽfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tẽpore, sequenti die rursũ eã reponebat in cellam vbi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectum quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locũ Iosephi Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiã. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mãdãte vt cum Artabano fœdus & amicitiã faceret. Verebatur enim ne

E Οὐιτέλλιος ἦλθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικόμενος, δὴ ἱεροσολύμων αὐτῇ, καὶ ἦν αὐτοῖς ἑορτὴ πάσχα δὲ καλεῖ). δεχθεὶς δὲ μεγαλοπρεπῶς οὐιτέλλιος, τὰ τέλη τῶν ὠνουμένων καρπῶν αὐτοῖς εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τὴν ἀρχιερέως, καὶ ἣν πάντα αὐτὴ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κεῖσθαι ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἀποθήκην, καθάπερ καὶ πρότερον αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δὲ ἐν τῇ αὐτωνίᾳ, φρούριον δ' ἔστιν οὕτως λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆ ἦν, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. τῷ ἱερέων τὴν ὑρκανὸς, πολλὰ δ' ὄντων οἱ τόδε ἐκάλουν τὸ ὄνομα, ὁ πρῶτος, ἐπεὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ βάρις κατασκευάσμασι, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τὸν δίαιταν εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ δὲ ἦν αὐτῆς, ὅτε τὸ καὶ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τῷ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ταύτην ἔχειν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν κατιών, ἀναλαμβάνοι τὴν ἰδιωτικήν. καὶ οἱ τὰ ἱερὰ αὖθ' ταῦτα πράττειν ἐπετήδευον, καὶ τέκνα ἐκείνων. ἡρῴδης δὲ βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην ἐν ὀνομαστῷ κειμένην, κατασκευάσας πολυτελῶς, αὐτωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ αὐτωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὡσαύτως καταλαμβάνει τῇδε κειμένην κατέσχεν, πρὸ ὧν ἦν, οὐδὲν τεταραγμένον ἐπ' αὐτῇ τὸν λαόν. δεῖθεν ἦν ἔπραξαν ὅμοια τῇ πρόοδῳ, καὶ ὁ ὑπατικὸς αὐτῇ βασιλεὺς ἀρχέλαος ὑὸς ὤν, οὐ ῥωμαῖοι ὑποδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, ἐκφέρουσι τῆς στολῆς τὸ ἀρχιερέως, ἀποκειμένην ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφραγῖδι τῇ τε ἱερέων καὶ τῇ γαζοφυλάκων, τῷ φρουράρχου τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον ἅπτοντος. ἐπὰν δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀποδίδοται αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ φρουράρχου, ἐξαγιάσῃ, χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μιᾷ μόνῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ ἀποτίθεται αὖθις εἰς τὸ οἶκον, ἥπερ ἔκειτο πρότερον. τοῦτο ἑωρακότες ἔγνωσαν ἑορτὰς ἑκάστους τοὺς τρεῖς καὶ τὴν νηστείαν. οὐιτέλλιος δὲ ὅτι τῷ πατρὶ φαρὶς ποιεῖται τὴν στολὴν, ἥτε κεῖσθαι μὴ πολὺ προμηνεῖν ὑποσκήψας τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα πράξας διέρχεται τὸ ἔθνος, καὶ τὴν

F

G

ἀρχιερέα ἰώσηπον καϊάφαν ὑπερβαλόμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱεροσύνης, ἰωνάθην καθίστησιν αἰσίου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' αἰτοχείας δ' αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν. πέμπει δὲ καὶ πρίσκῳ ὡς οὐιτέλλιον χρήματα, κελεύων αὐτῷ πράσσειν φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐρρώσθη δὲ αὐτὸς ἐλθὼν οἴκαδε, καὶ ἀφ-

καὶ ἁρμενίαν παρεσπασμένος, μὴ δεῖν πλέον κακουρ- A occupata Armenia, maiora damna inferret im-
γεῖν. πιστεύειν δὲ τῇ φιλίᾳ μόνως ὁμήρων αὐτῷ δεδο- perio. Quam amicitiam ita demum ratam fore,
μένων, μάλιστα δὲ τοῦ ἀρτάβανω υἱέος. ταῦτα δὲ γρά- si ille obsides traderet, maximè si regium fi-
φων τιβέριος πρὸς τὸν οὐιτέλλιον, μεγάλως δόσεσι lium. His ad Vitellium scriptis, simul Hibero-
χρημάτων πείθει καὶ τὸν ἰβήρων καὶ τὸν ἀλανῶν βασ- rum & Alanorum reges magnis præmiis soli-
λέα πολεμεῖν ἀρτάβανῳ μηδὲν ἐπιδιάσαι. οἱ δὲ αὐτοῖ citauit ad inferendum quamprimùm bellum
μὲν ἀντῆλθον. ἀλανοὶ δὲ δίοδον αὐτοῖς διδόντες οὐχ Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt;
αὐτοῖς καὶ τὰς θύρας τῆς καστίας ἀνοίξαντες, ἐπά- sed Alanis transitum dederunt per suam regio-
γουσι τῷ ἀρτάβανῳ. καὶ ἥ τε ἀρμενία ἀπέστη αὖθις, nem, & patefactis portis Caspiis immiserunt
καὶ πλειόνοις πολέμων τῆς παρθικῶν γῆς οὔτε αὐτοὶ B eos in regnum Artabani. Quo facto & Arme-
τῇ δὲ ἐπιόντι τῶν ἀνδρῶν, ἀνάστατά τε ἅπαντα, niam denuò Parthi amiserunt, & peruadente
καὶ τὸ βασιλέως ὑφ' ἑαυτῶν τῷ μαχῶν ἔπεσεν μὴ πολλῶν δεόντως μυριάδων. καὶ αὐτὸς τὸν toram eorum ditionem bello, nobilissimi qui-
πατέρα ἀρτάβανον οὐιτέλλιος πομπῇ χρημάτων εἰς que eius gentis ceciderunt vnà cum regis filio
τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἐκείνῳ γνωμίμῃ, ἐμέλλησε μὲν & multis popularium millibus, regióque to-
κτανεῖν δόλῳ τῷ τὰ δίκαια εἰληφότων. αἰσθανόμενος δ' ta hac incursione vastata est. Vitellius etiam
τὸν ὕπουλον ὁ ἀρτάβανος ἀσυνετὸν ὄντα, δόξῃ τὸ ὑπὸ pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis
πολλῶν καὶ τῶν θεφότων αἰδρῶν σωτηθῆναι δι' αἰεῖ- C regiis ipsum Artabanum conabatur occidere.
δεται τὸ δεῖν πίστεως ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ Ille intellecta fraude, nec inueniès remedium,
καθαρῶς συνεισπίπτει, καὶ τόδε ἤδη ἐφαρμόσον δεῖ quòd ab optimatibus immineret periculum,
δόλῳ τῷ ξύνοιαν θεσπισιεῖσθαι, ἢ πίστεως αὐτῷ γε- habensque suspectos & eos qui in fide mane-
νομένης μεταπέσθαι θεὸς τοὺς θεφαρισηκότας, δεῖ bant, quasi beneuolentiam fingerent prima
τῷ αὖθις σαφῶς ἐσωζειν αὐτὸν καὶ πολλῷ μᾶλλον quaque occasione transituri in partes aduersas,
τοιαῦτα ἀθρήσας δεδιέναι τε καὶ σακῶν, καὶ πολεμήσας fuga se ad satrapias superiores seruauit incolu-
τοὺς αἰτησικόρας κατέχει τῷ ἀρχήν. ζῶντος δὲ ἀκούσας ὁ mem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto mag-
τιβέριος, ἀξίᾳ φιλίαν αὐτῷ γνώσεσθαι θεὸς τὸν ἀρτά- no exercitu: & debellatis inimicis, restitutus
βανον. ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνος θεοκλητείας, ἀσυμφώνως ἐδίκαζε D est in imperium. His auditis Tiberius petijt a-
τοῖς αὐτῷ λόγοις, δεῖ τὸν δυράτιον παρεῖναι, ὅτε micitiam Artabani, & assentiente illo, conue-
ἀρτάβανος, καὶ ὁ οὐιτέλλιος. καὶ ζεύξεως τοῦ ποταμοῦ nerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in
γνωμίμης, καὶ τὸ μεσαίτατον τῆς γεφύρας ἀλλήλοις medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq;
ὑπαντιάζον μετὰ φυλακῆς ἑκάτερος τοὺς θεὶ αὐτόν. καὶ satellitio. Post quàm autem de fœdere conue-
λόγων αὐτοῖς συμβεβηκότων γνωμένων, ἡ θεοδὴς ὁ τε- nit, Herodes tetrarcha vtrunque excepit con-
τράρχης ἐστᾶσιν αὐτοῖς, καὶ μεσον τὸν πόρον σκηνίδα uiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in
δεπεπηγασμένος τῷ πόρῳ πολυτελῆ. καὶ ἀρτάβανος μετ' medio fluminis: nec multo pòst Artabanus mi-
ὀλίγον πέμπει τιβερίῳ ὅμηρον δάρειον τὸν υἱὸν μὴ E sit Tiberio filium Darium obsidentem cum
πολλῶν δώροις, ἐν οἷς καὶ ἄνδρα ἐπάπτην τὸ μεγέ- multis muneribus, inter quæ etiam virum sta-
θος, ἐκδαῖον τὸ γένος, ἐλεάζαρον ὄνομα, διὰ μῆκος τὸ tura cubitorum quinque genere Iudæum, E-
μέγεθος, γίγας ἐπεκαλεῖτο. δεῖ τούτοις οὐιτέλλιος μὲν leazarum nomine: qui propter vastitatem gi-
ἐπ' ἀντοχείαις ἦεν, ἀρτάβανος δὲ δεῖ τῆς βαβυλωνίας. gas cognominatus est. Post hæc Vitellius An-
ἡ θεοδὴς δὲ ἐκλόμενος δὲ αὐτῷ θεοῦ γνώσεσθαι πίστιν tiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam.
καίσαρι τῷ ὁμήρων τῆς λήψεως. ἐπὶ τῷ γραμμα- Tum Herodes volens primus nunciare Cæsa-
τοφόρους τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς δεπτολιν, καὶ ri de impetratis obsidibus, omnibus diligen-
μηδὲν ὑπολειπόμενος δεῖ μᾶλλον τῷ ὑπατικῷ. θεὸς F ter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil
οὐιτέλλιος δὲ ὅτι πεμφθείσων ἐπιστολῶν, καὶ τὸ καίσα- amplius relinquens significandum per con-
ρος ἐπισταλέντος θεὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γνώσε- sularem præsidem. quare superuenientibus
σθαι, πρότερον πίστιν θεῖ αὐτῷ ἡ θεοδὸν θεοτιθεικότος, Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi
παραχθεὶς ὁ οὐιτέλλιος μεγάλως, καὶ πεπονθέναι τὸ iam antè esse cognita ex Herodis nuntijs. Quo
μειζόνως ἢ ἐπόησεν ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τῷ illo grauiter offensus, & factum in deterio-
ἐπ' αὐτοῖς ἐκφῦσαι ὀργήν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθεν γαῖς rem partem accipiens, iram celabat in pecto-
τῷ ἀρχῷ παρειληφότος. τότε δὴ καὶ φίλιππος, ἡ θεοδὸν δὲ re, donec ad Caium peruenit rerum regimen.
τῷ ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, ἔτος ᾧ αὐτὸς ἐπὶ Tunc etiam Philippus Herodis frater diem IX.
ἑπταικαιδεκάτῳ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος ἢ αὐτὸς ἐπὶ suum obiit, anno Tiberij principatus vigesi-
καὶ ξ ἑκοστὰ τῆς τραχωνίτιδος καὶ γαυλανίτιδος, καὶ τῆς mo, quum ipse præfuisset triginta septem annis
βαταναίων ἔθνους θεὸς αὐτοῖς. μέρος ἢ ἐν οἷς ἦρχεν Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir
θράκων τὸν τόπον καὶ ἀποτάγματα δίκτυον μὲν γὲ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. φρόσθοι δὲ perpetuò modestus, & amator quietis ac otij.
ἦσαν αὐτῷ σεὺ ὀλίγοις τῷ δεπλείκτων, ἐπὶ θεῶνι εἰς ὃν κρίνειν καθεζόμενος ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐποιεῖτο, ὁπότε Degebat enim semper in sua ditione. Quoties
τὶς ὑπαντιάσας ἐν χρείᾳ γένοιτο αὐτῷ δεῖσθαι, ἐδίει εἰς ἀνάκλισιν, ἀλλ' ἐπὶ ἐξέος ἱδρύσεως ἐπὶ θεῶνι domo progrederetur, iter faciebat cum paucis
καὶ τύχοι ἐνομένης, καθεζόμενος ἠκροᾶτο, ἐπὶ τιμορίας τὸ ἐπιτίμια τοῖς ἀλῶσιν, ἐπὶ φίλῳ τοῖς ἀδίκως ἐν ἐκκλήτοις selectis comitibus, subsequente sella in qua se-
dens solitus est iura reddere: & si quis ex oc-
cursu opem eius inuocaret, sine dilatione
mox ibi sella posita residens causam cognosce-
bat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnificè ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarẽtur intra ipsius regionis terminos.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primùm ille Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter, quæ venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretę subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate peruenit in ædes patris: eique indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat.

X. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simúlque ad baptismi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantùm alteróve peccato abstineant, sed animis per iustitiam priùs mundatis, addant & puritatem corporis. Quúmque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur

ἡγουμένους. τελοῦσι δ' ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ αὐτὸ κομιδῇ σύντομον δεῖ τὸ μνημεῖον, ὃ ἔτι πρότερον ἐφ' ἑαυτοῦ κατασκευάσας αὐτὸς, ταφὴν ἐπολυτελεῖ. τελευτᾷ δ' ἀρχέλαος, οὐδὲ καταλείπει παῖδας, τῶν Ἰουδαίων δὲ, πρεσβείαν ἐπαρχίας πολιτῶν τῶν εὐγενῶν τοὺς μὲν τοῦ φόβου, ἐκείνου συλλεγομένους ἐν τῇ τῆς ἀρχῆς ἐκείνῃ ἡγουμένῃ καταπαθεῖν.

Κεφάλαιον ζ'.

Πόλεμος Ἡρῴδου τετράρχου πρὸς Ἀρέταν τὸν Πέτρα.

ΕΝ τούτῳ δὲ ταράττουσιν Ἀρέτας τὸν πρὸς Βασιλείας, καὶ Ἡρῴδης δι' ἃ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τετράρχης γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνῆν χρόνον ἤδη πολὺν. ἐπελθὼν δ' ὅτι ῥώμης, κατέλυσε παρὰ τῷ Ἡρῴδου ἀδελφῷ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου. ἐρᾷ γὰρ ἡ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατρὸς, Ἡρῳδιὰς ἡ Ἡρῴδης δὲ τοῦτου γυναικὸς, θυγατὴρ ἦν Ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφὸς αὐτῶν, Ἀγρίππας ἡ ἀδελφὴ δὲ μεγάλου, τολμᾷ λόγον ἀπὸ τοῦ γάμων, καὶ δέξαμένης, συνθήκαι γίνονται μεταστήσασθαι πρὸς αὐτὸν ὅπου ἂν ῥώμης ἐπανέλθοι. ἦν δὲ τὰ συνθήκαις ὡς ἡ καὶ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τὴν ῥώμην ἐπλει ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρησε δόξαντος ἐν τῇ ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσταλτο, ἔγνω πίστεως αὐτῇ πρὸς τὸν Ἡρῴδου γάμον συνθηκῶν ἠλαττώσης, φράσει ἔκπυστος αὐτῷ γενέσθαι τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμψειν αὐτὸν ὅτι μαχαιροῦντας, μαθεῖν δὲ ὅτι τὸ Ἀρέτα καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς, γνώμῃ οὐκ ἐφαίνουσα τὸν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ὑπόπτου αὐθρωπον προσδοκῶν. ἡ δὲ, προσαπεστάλκει δὲ ἐκ πλείονος εἰς τὸν μαχαιροῦντα, τότε παρὰ αὐτῆς ὑποστελλῆ, πάντων εἰς τὸν ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ἀρέτα παρὼν, καὶ ἀφορμᾶτο εἰς τὸν Ἀραβίαν κομιδῇ τῆς στρατιᾶς ἐν ὀλίγοις, παρὼν τε ὡς τὸν πατέρα ἡ τάχος καὶ αὐτὴ τὸν Ἡρῴδου δόγμασιν ἔφερε. ὁ δὲ ἀρχέλαος ἔρχεται ταῦτα ποιησάμενος, ἐκεῖ τε δέον ἐν τῇ γῇ τῇ Γαμαλίτιδι, καὶ δι' ἀμφοῖν ἑκατέρῳ συλλογίσεις, εἰς πόλεμον καθίστανται, στρατιὰς ἀπεσταλκότες αἱθ' ἑαυτῷ. καὶ μάχης γενομένης, ἡττᾶται τὰς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, ἐκλείποντες αὐτῷ γενομένης ὑπ' αὐθρώπων φυγάδων οἱ ὄντες ἐν τῇ Φιλίππου τῆς ἀρχέως Ἡρῴδου συστρατεύοντων. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ ὀργῇ φέρων τὸν Ἀρέτα ὅτι χείρισιν, γράφει πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἢ τοι ζῶντα ἐλόντα, ἀναγαγόντα δεδεμένον, ἢ κτεινομένου πέμψαι τὸν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα προστάσσει ἐπιστείλας τῇ κατὰ συρίαν στρατηγίᾳ. ποιεῖ δὲ τῷ Ἰουδαίων ἔθνει ὁλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως πεπονημένου κατὰ Ἰωάννου τὸν ἐπικαλουμένου βαπτίστου. κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρῴδης ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὸ βάπτισμα δοκιμώτερον αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπὶ τινων ἁμαρτάδων ἀπαιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεόντων, καὶ γὰρ ἥδεσθαι ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τοὺς λόγους, δείσας Ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πειθανὸν αὐτῷ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέρειν, πάντα γὰρ ἐμπε-

ἐώκεσαν συμβουλῇ τῇ ἐκείνου χρᾶξοντες, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖτο πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γνῶναι, φθάσαι λαβὼν αἰρεῖν, τὴν μεταβολῆς γνωμένης μὴ εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσοῦσαν μεταγνοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψίᾳ τῇ περὶ τοῦ, δίσκους εἰς τὸ μαχαιρωθὲν πεμφθεὶς, τὸ φθάσαν εἰρημένον φροντίσειν, ταύτῃ κτείνυται. τοῖς δὲ Ἰουδαίοις δόξαι δεῖ σημεῖα τῆς ἐκείνου τὸν ὄλεθρον δεῖ τοῦ στρατεύματος γενέσθαι, τῇ θεοῦ κακὰς περὶ τὴν θέλοντος. Οὐιτέλλιος δὲ Δαρδανεῦσιν ὡς εἰς πόλεμον τὸν πρὸς Ἀρέταν ἐπὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε αὐτοῦ φίλοι καὶ ἱππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος δεῖ τὰς πύλας ἤπειγετο, καὶ ἔρχεται πρὸς Ὀλυμπαίδα. ὡρμημένῳ δὲ αὐτοῦ δι' αὐτῶν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι, παρητοῦντο διὰ τῆς χώρας ἰέναι. οὐ γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, φορητὰς εἰκόνας εἰς αὐτῶν φερομένας, πολλαὶ δὲ ἦσαν σημαῖαι διηκριβωμέναι. καὶ ὁ μεταβαλόμενος τῆς γνώμης τὸ δεῖ τοιοῦτος βουλεῦσαι, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στράτευμα, αὐτός τε μετὰ πομπῆς τοῦ τεθέντος, καὶ τῶν φίλων, εἰς Ἱεροσόλυμα εἶσι, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς παρούσης τοῖς Ἰουδαίοις ἐπισημείας. εἰς λόγους ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων πλῆθος δὲ ὡρισμένον, βοῆς ὑπὲρ ἡμέρας ταύτῃ διατελοῦν ποιεῖται, ἐν αἷς ἐνεστήκει τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ τῇ τετάρτῃ καὶ γεγενημένων αὐτῷ Δαρδανευόντων ἃ ἐδόκουν τὴν πρεσβείου τελευτὴν, ὥρκισεν τὸν πλῆθος ἐπ' δύοιν τῇ Γαΐου. αἰτιᾶται δὲ καὶ τὸ στράτευμα δεῖ τὰ εἰκότα ἑκάστου χρηματίσοντος, πόλεμον ἐκφέρειν ἐκεῖθεν ὁμοίως δυνάμενον, διὰ τὸ εἰς Γαΐου μεταπεπωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ ὁ τὴν ἀρίστην οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ Οὐιτελλίου στρατοῦ φανῆναι, μηχανὴν ἐκ τοῦ στρατοῦ τὸ δεῖ πύλας εἰσόδου. τεθνήξεσθαι γὰρ τοῦ ἡγεμόνα, ἢ τὸν πολεμεῖν καλέσαντα, ἢ τὸν γνώμην τὴν ἐκείνου ὡρμημένον διακωλύσοντα, ἢ ἐφ' ὃν ἤρξατο ἡ Δαρδανικὴ τοῦ στρατεύματος. καὶ Οὐιτέλλιος μὲν, ἵνα ἀπορίας ἀπέχωμεν. ἀγείπατο δὲ ὁ ἀριστοβούλου υἱὸς ἑαυτοῦ φθάσειν ἢ τελευτῆσαι πλείονι, δεῖ ῥώμης αἴσει φθάσων τὸ Δαρδανικὸν αὐτοκράτορι δυνάμεώς τινος αὐτοῦ Δαρδανομένης. εὔχομαι οὖν ἐμοὶ εἶναι δεῖ μαχεῖσθαι φθάσαι τε ἡρώδου, καὶ ἡδίους αὐτοῦ ὡς ἐγένετο, ἅμα μὲν, καὶ διὰ τὸ αἰτίαν τῇ ἱστορίᾳ τὸν φθάσαι αὐτῶν λόγων, ἅμα δὲ καὶ Δάσασιν ἔχειν τοῦ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλοῦτος, οὐδὲ ἄλλη τις ἀλκὴ τῶν ἐν ἀνθρώποις δεδιττομένων, διὰ τὸ τῷ θεῷ τὸ σέβειν, ἐν ᾧ ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδου, σωὲβη πλεῖον ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαθαρεῖσαι τοὺς ἡρώδου ὑπογόνους. φέρει δ' αὖ τι καὶ τὸ συμφερόντως τοῦ ἀνθρωπείου λόγου, τὸ τοῦ δυσχεραίνειν αὐτῶν μαθεῖν. ἅμα δὲ, καὶ τὸν ἀγείπατον δηλῶσαι θαύματος ἀξιώτατον γενόμενον, ὃς ἐκ παιδὸς ἰδιώτου, καὶ Δαρδανὸς πᾶσαν δόξαν τοῦ ἰδιώτου αὐτὸν, δεῖ τοσοῦδε πύξ ἤθει δυνάμεως.

nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit satius esse priùs quàm noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœnitentiam agere. itaque vinctum missum in Macheruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

Vitellius autem ad bellum paratus Arabi- XI.
cum, absumptis duabus legionibus, & leuis armaturæ, atque equitum auxiliis missis à sociis regibus properans versus Petram peruenit Ptolemaidem. Quúmque vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferatur vllæ imagines, quales Romana signa habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missóq; per magnũ campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo in festiuitate quæ tum instabat publica. Quò postquam vẽtum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit in fidem Caij noui principis: reuocatásque ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium Imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex augurijs, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu pareretur, vel eum contra quem mouendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæsarem. Sed prius quàm de hoc dicam, explicabo Herodis progeniẽ, vel quòd ad præsentem narrationem id pertinet: vel quo magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem absque pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis periit: quod sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: simúlque in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus sit. Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hic quoque diligentiùs. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo nepoti, idque ex ipsius patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus è Salampsone genuit quinq; liberos Antipatrũ,

ἔφηται μὲν οὖν καὶ πρότερον ἐκ αὐτῶν, λεχθήσεται δέ μοι καὶ νῦν ἀκριβέστερον. ἡρῴδη τῆς μεγάλου θυγατέρες ἐκ μιᾶς μητρὸς ἦν ὑρκανοῦ θυγατὸς, γένος δύο, σαλαμψὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται φασαήλῳ τῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ φασαήλου παιδὶ ὄντι, τοῦ φασαήλου ἀδελφοῦ διαδόχου αὐτοῦ τοῦ πατρός. κύπρος δὲ ἀντιπάτρῳ καὶ αὐτὴ ἀδελφιδῇ ἡρῴδου παιδὶ τοῦ ἀδελφῆς σαλώμης. ᾧ φασαήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψοῦς γίνεται πᾶις, ἀντίπατρος,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio absque liberis defuncta est. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Drusillam. filij verò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorum Drusus ante pubertatis annos obiit. Cùm horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Aristobulus, simúlque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati enim erant infantes adhuc patre Aristobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occisum diximus. Postquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Iosepho qui regis frater fuerat: & ex ea suscepit Aristobulum. Tertio fratri Agrippæ Aristobulo nupsit Iotape Sampsigerami Emesenorum regis filia, ex quibus nata est filia surda, & ipsa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias verò soror eorum nupsit Herodi magni Herodis filio, quem susceperat à Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata est Salome: postquam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupsit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus, atque hæc est Phasaëli & Salampsonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuisse fratres Antipatri, sine prole discesserunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cùm apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impositus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est. Progenies autem Alexandri ab initio ab institutis patriis ad religionem Græcorum defciuit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla
XII. relicta prole è vita excesserunt. Percensitis igitur Herodis posteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, superest vt narremus quibus ille fortunis iactatus, postremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaserit.

A ἡρῴδης, ἀλέξανδρος, θυγατέρες ἤ ἀλεξάνδρα καὶ κύπρος ἣν ἀγρίππας γαμεῖ, ὁ ἀριστοβούλου. ἀλεξάνδρα δὲ γαμεῖ μὲν τίμιος κύπριος, ἀνὴρ τῶν ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄπεκνος τελευτᾷ. κύπρος δ' ἐξ ἀγρίππα μὲν, ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, βερνίκη, μαριάμμη, δρουσίλλα. ἀγρίππας δὲ καὶ δροῦσος τοῖς ἄρσεσιν ὀνόματα, ὧν ὁ δροῦσος πρὶν ἥβης σχεῖν τελευτᾷ. τρεῖς δὲ παῖδες τούτων ἀγρίππας ἐξέφευγε μὴ καὶ ἕτερον ἀδελφὸν, ἡρῴδης τὸ καὶ ἀριστόβουλος, καὶ βερνίκη. καὶ

B οἵδε παῖδες ἡρῴδου, τοῦ υἱὸς τοῦ μεγάλου. ἡ δὲ βερνίκη κοστοβάρῳ καὶ σαλώμης παῖς τῆς ἡρῴδου ἀδελφῆς. τούτοις ἀριστόβουλος ἱππίου θνήσκει λιπὼν ὑπὸ παῖδας σὺν ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἄγονται ἡρῴδης μὲν ὁ τοῦ ἀγρίππα υἱὸς μαριάμμην θυγατέρα ἐλυμπάδος τὴν ἡρῴδου βασιλέως θυγατρὸς, καὶ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δ' ἦν τοῦ βασιλέως. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν ἀριστόβουλον.

C ὁ δὲ τρίτος τοῦ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, γαμεῖ ἰωτάπην σαμψιγεράμου θυγατέρα τῶν ἐμεσηνῶν βασιλέως. θυγάτηρ δὲ αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ὄνομα καὶ τῇ δὲ ἰωτάπη. καὶ τάδε μὲν τῶν ἀρσένων τέκνα. ἡρῳδιὰς δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ, γίνεται ἡρῴδῃ ἡρῴδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ μαριάμμης τῆς τοῦ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς ταῖς χρόνοις ἡρῳδιὰς δὴ συγχύσῃ φερομένη τῶν

D πατρίων, ἡρῴδῃ γαμεῖται τοῦ αὐτοῦ τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ ἀφεστῶσα ζῶντος, τῷ δὲ γαλιλαίων τετραρχίαν οὔσῃ. ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς σαλώμη, φιλίππῳ γαμεῖται ἡρῴδου παιδὶ τῷ τετραρχηκότος. καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτῇ ἄγεται ἡρῴδου παῖς τοῦ ἀγρίππου ἀδελφοῦ. παῖδες δὲ ἐγγίνονται αὐτοῖς, ξεῖς, ἡρῴδης, ἀγρίππας, ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ φασαήλου, καὶ σαμψιοῖς ἔστι γένος. κύπρῳ δ' ἐξ αὐτηπάτρου θυγάτηρ

E γίνεται κύπρος, καὶ αὐτῷ ἀλεξᾶς σέλκιος γαμεῖ ἀλεξᾶ. καὶ αὐτῆς θυγάτηρ ἦν κύπρος. ἡρῴδης δὲ καὶ ἀλέξανδρος οὐδ' ἀδελφοὶ ἴφλου αὐτηπάτρου, ἄπαιδοι τελευτῶσιν. ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ ἡρῴδου παιδὶ τῶν βασιλέως τοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπηρημένῳ ἀλέξανδρος καὶ τιγράνης ἐγεγόνεισαν υἱεῖς ἐκ δ' ἀρχελάου τῆς καππαδοκῶν βασιλέως θυγατρὸς, καὶ τιγράνης μὲν βασιλέων ἀρμενίας κατηγορεῖσθαι αὐτὸ δὴ ῥώμης γεγονότων, ἄπαις τελευτᾷ. ἀλεξάνδρῳ δὲ τιγράνης ὁμώνυμος τοῦ ἀδελφοῦ γίνεται παῖς, ὃς βασιλεὺς ἀρμενίας

F ὑπὸ νέρωνος ἐκπέμπεται, υἱός τε ἀλέξανδρος αὐτῷ γίνεται. γαμεῖ δ' ἔστι αὐτόχου τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπην, ἡσίοδός τε τὰς ἐν κιλικίᾳ οὔσας ἀσιατικὰς αὐτὸν ἱσταῖ βασιλέα. καὶ τὸ μὲν ἀλεξάνδρου γένος, οὗτος καὶ μέχρι τοῦ φυλῶν τῶν στρατείαν ἐξέλιπεν τῷ ἰουδαίοις ἐπιχωρίων μεταξὺ ἁμῶν ἐς τὰ ἑλληνικὰ πάτρια. τῶν δὲ λοιπῶν θυγατέρων ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτῶν συνέπεσεν. τῶν δὲ γνωρίμων ἡρῴδου ὑπογόνων, οὓς

κατελίξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τῶν βασιλείαν παρέλαβεν, τούτων τὸ μὲν γένος ἐφεδηλωμένου, λείπεται λοιπὸν ὁπόσας τε ἀγρίππα τύχας συνέλθοιεν, ὡς τε αὐτῶν ἐξάρασαν ποινὰ μὲν, ὅτι μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα ἐφικόμενον καὶ δυνάμεως.

Κερά-

Ἀγρίππας ἀναίρεται τὸ βασιλέως πρὸς πλοῖον, καὶ ὡς καταπραχθεὶς ἐδέθη, καὶ μετὰ τὸν περὶ τελευτὴν αὐτοῦ χρόνον τοῦ δεσμοῦ ἐλύθη.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodò accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

Ἡρώδου τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τὸ τελευτῆσαι, ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμιλίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς δρῦσον τὸν πατρὸς τοῦ αὐτοκράτορος υἱὸν, καὶ αὐτοῦ τῇ δρύσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο βερνίκης τῆς μητρὸς πιμωμένης παρ' αὐτῆς, καὶ προσαγωγῶν ἀξιωκίας τὸν υἱόν. φύσει δὲ μέγας ὢν ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶς πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, οὐκ ἐξεφαίνετο ἐκ ψυχῆς τὸ θέλον, δυσθυμίαν αὐτὸν ἀξιωκίας τὸ δὴ τοιούτοις γενομένου ὀργίλου. ἐπεὶ δὲ ἡ βερνίκη τελευτᾷ, γενόμενος δὴ τῷ αὐτῷ ζόπῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν καὶ εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δὲ, ἐκ τοῦ δωρεᾶν τὸ μὴ μέτριον ἀναλώσας τοῦ χρημάτων, τὰ πλεῖστα δὲ εἰς τοὺς καίσαρος ἀπελευθέρους ἐπιτήδειος ἐλπίδι προφάσεως τὸ αὐτοῦ. πρίν τι ἐν ὀλίγῳ πρὸς αὐτὸν ἰδεῖν, καὶ τοῦτ' ἰδεῖν κώλυμα τὸ ἐν ῥώμῃ διαίτης. καὶ ὁ περὶ τοῦς φίλους τὸ υἱὸς τὸ τελευτικότος ἀπράκτων φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτοῦ δυσχερὲς τὸ αἱρεδίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων τὸ παιδὸς θεωρίᾳ τῇ ἐκείνου. δυσχερὲς μὲν δὴ ταῦτα δὴ τὸ ἰουδαίας πλέων, ὤχετο κακοπραγῶν, καὶ τὰ παφωμένος ὀλίθρᾳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ τοῦ ἐκπίσοντος τὰ χρέα τοῖς δανείσασι, πολλοῖς τε οὖσι καὶ ἀλεωρὼ οὐδεμίαν ἰδεῖν τινα οἷόν τε ἐδίδοσαν ὡς τὸ ἀπορίᾳ τῆς ποιητῶν, καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ἐπιχωρήσας εἰς τινα πύργον ἐν μαλαθοῖς τῆς ἰδουμαίας ἐν ἀθυμίᾳ τοῦ μετασήσοντος αὐτὸν ἰδεῖν. αἰσθάμενος δὲ αὐτὸ τὸν δυσχερὲς κύριος ἡ γυνὴ, παντοία τε ἰδεῖν ἀπείρουσα τῆς δὴ τοιούτοις βουλεύματος. δυσπίπτει δὲ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡρῴδην τὸν τετράρχην συνοικοῦσαν γεγαμηκότα, δηλοῦσα τότε δὴ τοῖς τοιούτοις τε ἀγρίππου προβουλεῦσαι, καὶ τὸν ἀναγκαῖον ἢ ἐπ' αὐτὰ ἐξηγεῖσθαι. ἐκέλευε τε συγχωρεῖν οὖσαν βοηθεῖν, θεωρεῖσθαι ὡς αὐτῇ παντοίως κουφίζοι τὸν ἄνδρα, καὶ ταῦτα οὐκ ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ δὲ μεταπεμψάμενοι αὐτὸν οἰκτίσειν ἀπαδείξειν πλειάδα, καὶ τὴν ἀργύρειον ἄεισαν εἰς τὸν διαίταν, ἀπροσεξομία τε τὸ πλειάδος ἐπίμπλαν. ἐμὸν δὴ πλεῖον γε ἡρῴδης ἐνέμεινε τοῖς δεδογμένοις, καὶ τοιγε, οὐδὲ ὡς ἀκούσαντα ἰδεῖν. ἐν δὲ τύρῳ πρὸς συνουσίαν ἐπὶ οἴνου τε γενομένων αὐτοῖς λοιδορεῖσθαι αἰσχρὸν οὐχ ἡσυχάσαντος ἀγρίππου, τὸ ἡρῴδου τὸ ἐπονειδίσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδίδοσιν, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἶσιν φίλον δὴ ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γενόμενον πρότερον, συείαν δὲ τὸ τότε διεῖπεν. καὶ δι' ἀμφίου φλάκκου πρὸς τοῦτο διήλθε πρὸς κατέχοντος αὐτὸν ἐκεῖ ἀειστοβούλου, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου διάφορός τε ἰδεῖν, οὐ μὲν ἐβλάπτοντο ἔχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ εἰκότα τιμᾶν φέρεσθαι. οὐ μὲν ὅγε ἀρίστοβουλος αἰεί τι τοῦ θεοῦ τὸν ἀγρίππαν δυσμενοῦς, μέχρι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίστησιν, αἰτίαν τοιαύτην δὴ τῇ δυσμενείᾳ πρὸς λαβών. δαμασκηνοὶ σιδονίοις πρὸς ὅρων διάφοροι καθεστῶτες, μέλλοντος φλάκκου πρὸς τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸν ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ μέγα δυνάμενον, ἀξίουν μερίδος τῆς αὐτῶν γενέσθαι, ἀργύριόν τε

Pavlò ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per conuictum intimus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cúmque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater vixit noluit ingenium suum exercere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit re malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quòd eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortatáque est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quãuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, eiúsque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrunque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flacum cognito, quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt, vt adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursumque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nō haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed cùm deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit à Marsya syngraphan viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quamprimùm nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fideiussit mulier. & mox Alexander quinque talentis repræsentatis Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionē Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterùm Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cęsar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægrè tulit: mandauítque cubiculariis non priùs admitti hominem quàm persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij postea principis matre petiit mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simúlq; educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

A πλεῖσον ὡμολόγητο αὐτῷ. ὁ μὲν πάντα ὑπὲρ τῆς βοηθείας τῆς Δαμασκηνῶν ὥρμητο ποιήσειν. ἀριστόβουλος δέ, οὐ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν τὸ ὁμολογηθὲν τῶν χρημάτων, κατηγορεῖ πρὸς τὸν φλάκκον. καὶ βασανιζομένου τοῦ προσώπου ἐπὶ φανερὸν ἦλθε, δεξαμενὴν τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν προ-

B ελθὼν. ἱερόμβριος δὲ χρημάτων ἀπορίᾳ, ἣν εἶχε μύρσαν ὄντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, πορίσειν ἠξίου τῷ δεῖ τοιούτοις μεγάλοις δανεισάμενον ἀποδόσθαι. καὶ ὁ μύρσας πρᾶτον κελεύει βερνίκης ὄντα ἀπελεύθερον τῆς ἀγρίππα μητρὸς, διαθήκης δὲ τῆς ἐκείνης δικαίως ἐπιτελουσῶν αὐτοκρασίας, αὐτῷ γοῦν ἀποδοῦναι δεῖ χρέμματι, καὶ πίστει τῇ αὐτοῦ. ὁ δέ, ἐπικαλεῖ γὰρ τῷ ἀγρίππα χρημάτων πολὺν ἀποστέρησιν, ἀναγκάζει τὸν μύρσαν

C δύο μυριάδων ἀττικῶν συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίαις καὶ χιλίαις ἐλάσσονα λαμβάνειν. συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος καὶ τοῦ μηνὸς ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένου δὲ τὸ χρέματος τούτου ἀγρίππας εἰς ἀθηνᾶς ἀποδημοῦντος, καὶ λαβὼν παρ', ἐν ἀνωμαλίᾳ ἦν. καὶ γνοὺς ἑρέννιος καπίτων ὁ τῆς ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσπράξοντες αὐτὸν ἀργυρίου, ξιάκοντα μυριάδας θησαυρῷ τῷ καίσαρος ὀφειλομένας ὑπὸ ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τ' ἐπιτιθέασιν τ' μενοῦντος. καὶ τὰ μὲν πείσεσθαι τοὺς κελευομένους ἀποστολὰς ἦν, νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, κώφας τις ἀπόγαιος, ὧχετο ἐπ' ἀλεξανδρείας πλέων. εὐθὺς ἀλιξάνδρᾳ δῆσαι τ' ἀλαβάρχου μυριάδας εἴκοσι δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δὲ, ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἀπέφη ἀποδώσειν, κύπρῳ δὲ οὐκ ἠρνεῖτο, τιμὴ τῇ φιλανδρίας αὐτῆς καταπλαγεὶς

D μένος, καὶ τιμῇ λοιπῇ ἅπασαν ἀρέσκειν. ἡ δὲ ὑπισχνεῖτο, καὶ ἀλιξάνδρῳ πάντα τάλαντα αἰτησαμένη ἀποδώσειν. ἡ δὲ ἀλιξάνδρου ἀνδρὸς πάντα τάλαντα αἰτησαμένη τὰ λοιπὰ ἐν ἀπαγγέλλεται, δοθέντα τῷ ἀγρίππᾳ τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἐτίμων. καὶ κύπρος μὲν ἀπαλλάξασα τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῆς ἰταλίας πλουσίαν, αὐτὴ μετὰ τῶν τέκνων ὑπὸ ἰουδαίας αἰζήδυξεν. ἀγρίππας δὲ εἰς ποτόλους ἀποβαλὼν, ὑπισχνεῖτο ὡς πλείονα καίσαρα χράφει διατιμῶν τὸ καρπείας, παρουσίαν τε τιμῇ αὐτοῦ δηλῶν ὑπὸ θεραπείᾳ τῇ ὄψει τῇ ἐκείνου, ἐξιῶν

E ἔφεσιν αὐτῷ χρυσῆς εἰς καρπαίας ἀποβαλεῖν. πλείονος δὲ οὐδὲν ἐνδιάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ χράφει φιλανθρωπάζεσθαι, ἔτι χαίρειν ὑποσημαίνων ὑπὲρ σῶον ἐπανήκειν εἰς ἰταλίαν καρπαίας. ἐπεὶ δὲ ἀφικνεῖτο μηδὲν ὑφελὼν τ' ἐν τοῖς χράμμασιν προθύμως, κατάζητά τε τὰ τῆς ξένιζε. τῇ δὲ ἑξῆς, καίσαρ χραμμάτων αὐτῷ ἀποδοθέντων ἑρενίου καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι ἀγρίππας μυριάδας ξιάκοντα δάνεισμα ποιησάμενος, ἐς τὰς καταβολὰς ἐλλιπὼν χρόνου συγκαίμενον ἀπαιτήσεως ὑπομένης, οἰχρὶς φυλαῖς ἐκ τ' ἐπ' αὐτῷ χωρίων ἄκυρον αὐτ' καθιστᾶς δ' ὑπὸ τῷ εἰσπραξομένων ἐξουσίας. ταύτην ἀναγκοὺς τὴν ὑπισχνεῖν, θεραπεύων ὁ καῖσαρ, καὶ ἀγάπλεισιν ψυχῆς τῷ ἀγρίππᾳ κελεύει

εἰσόδων τ' πρὸς αὐτὸν ἄχρι δὲ καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δὲ μηδὲν τῇ ἀρχῇ τ' καίσαρος καταπλαγεὶς αἰτησίας δεῖ γερμανικοῦ τε μητρὸς, ἐκ κλαυδίᾳ τῷ ὕστερον ψυχομένῳ καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοθὲν τ' ξιάκοντα μυριάδων, ἵνα φιλίας οἱ ἀμάρτοι τῆς πρὸς πλείονα. ἡ δὲ βερνίκης τὸ μνήμη τῆς μητρὸς αὐτοῦ, σφόδρα γὰρ ἀλλήλας ἠγάπων ἄμφω γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαύδιον γεγενημένης,

δίδωσι

δίδωσι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτῷ δοποίσαντι τὸ χρέος, οὐκ ἐκωλύθης· ἦν γὰρ ἡ φιλία τοῦ πατρίου. αὖθις δ' αὖτῷ πρέσβεως ὁ καῖσαρ συνίσησιν ἰόντι εἰς αὐτὸν, κελεύων τὰ πάντα αὐτῷ τὸ ἡδύδιος ὑπηρετεῖν. ἀγρίππας δὲ φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τῆς αὐτωνίας, καὶ θεράπαινα δοὺς τοῦ παιδὸς τὸν εὐτυχῆ) τὸ γαΐου ἰόντος τε ὅπου αὐτὴν, καὶ διανοίᾳ τῇ παιδὸς εἰς τὰ ὡραῖα πιαινομένου. καὶ γὰρ ἦν ἄλλως σαμψδὸς ἦθος, καὶ σαφὴς δ' ἀπελεύθερος. ὑπὸ γὰρ τούτου δανίσμα μυριάδων ἑκατὸν δυεῖν ἕλμυος, τῇ τε αὐτωνίᾳ καταβάλλει τὸ ὀφληθὲν χρέος, καὶ τὴν λοιπὴν τῆς ἀναλώματα θεραπαίνης τοῦ γαΐου, μειζόνως ἐν ἀξιώματι ἦν παρ' αὐτῷ. προϊόντος δὲ εἰς μέγα τῆς ἀγρίππα τὸ πρὸς γαΐον φιλίας, ἱκετευομένου ποτὲ λόγου ὑπὲρ τιβερίου γίνεται, καὶ τῆς ἀγρίππα καταδίκας ξαπτομένης, μόνῳ δ' ἔπεσιν, ἢ τάχος πρέσβευσιν ὑπεκστάσης τὸ ἀρχῆς γαΐῳ ὑπαγορεῦσαι ἀξιοπίστῳ τὰ πάντα ὄντι, τούτων ἀκροατὴς τῶν λεγομένων εὐτυχὴς, ἀγρίππα δ' ἰὼ ἀπελεύθερος ἡνίοχος, καὶ ὑπαγορεῦσαι μὴ σιγῇ παρεδίδου. κλοπῆς δ' ἱματίων αὐτῷ τὸ ἀγρίππου ὑπακαλουμένης, καὶ ἀκεισθεὶς ὑπὸ σκευλίφει, φυγὼν καὶ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτῷ δοθεὶς πίστωσα γιγνομένης, ὡς ἰὼ φύλαξ τοῦ πόλεως, ἐρομένου τὴν αἰτίαν τοῦ φυγῆς, καίσαρι φησὶν ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ σωτηρίας αὐτοῦ φέρεσθαι, ὥστε δήσας αὐτὸν ἐκέλευεν εἰς ταὶς καμάραις. ὁ τιβέριος τῷ αὐτοῦ ζόπῳ χρώμενος, εἴχεν αὐτὸν δίσμιον, μᾶλλον τὸς εἰ καί τις ἑτέρων βασιλέων ἢ τυράννων γιγνόμενος. ὅτε γὰρ πρεσβειῶν ἀποδοχὰς ἐκ τοῦ ὀξέος ἐποιεῖτο, ἠμελημένων τῶν ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων ὑπ' αὐτοῦ σταλέντων ἀδημία ἦν ἀκροάσεως πρεσβείας ἰὼ, ὁπότε μὴ φθάσειν τὸν ἀπολυτικὸν τόπον. ὅθεν ὁ δέσμιον τῷ ἀκροάσεως πρεσβείας ἰὼ, ὡς τοῦ ὁ τῶν φίλων ἐρομένων τὴν αἰτίαν αὐτὸν ἢ δὴ τοιούτοις ὀλκῇ χρώμενον, ἔφη, ταὶ μὲν πρεσβείας ζῆν ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐτὸν ἐκ τοῦ ἐξίος γιγνομένης, ἕτερα πρέσβεις δὴ χειροτονηθέντες ἐπαινέσειν, ὄχλον τὸν αὐτῷ γένοιτο δὴ δοχαῖς αὐτῶν καὶ πομπαῖς προσκειμένῳ. τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἄπαξ εἰς αὐτὰς ὑπ' αὐτοῦ κατασταθεῖσιν, αἰδοῖς προμηθείᾳ τῆς ὑποτελοῦς. φύσει γὰρ εἶναι πᾶσαν ἡμερονίαν τοῦ πλεονεκτεῖν. τὰς δὲ μὴ πατρίους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἄδηλον ὁπότε ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μειζόνως ζοφοῦσθαι δὴ κλοπαῖς τοὺς ἔχοντας. εἰ μὲν οὖν ἐφεισάμενοι εἰς πλέον αὐτὰς, ἄδηλον τῆς κλοπῆς ἔξειν ὑπὸ τοῦ πολλοῦ τῆς κεκορεσμένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐταῖς χρωμένους. δοχαδόχης δ' δὴ ἀφιομένης ἐκ τοῦ ὀξέος, οὐδαμὰς ἂν ἀρκέσαι τοὺς ἄθλα τοῖς ἄρχουσι προκειμένους, ἀπαστροφῆς αὐτοῖς διδομένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ προσληφόμενοι γιγνόμενοι, ὑποδιδοῖεν τὰς ἀπουδὰς τὰς δὴ τῷ λαμβάνειν δοκεῖ τὸ πρὶν ἐν καιρῷ γιγνέσθαι μεταξῦναι. ἀφαδέσματά τε αὐτοῖς φησὶ τοιοῦτον ἔλεγεν. θαύματα τινὶ κειμένῳ μιᾷ καὶ πλήθος ταὶς ἀτελείαις προσέσησαν, καὶ τις τῷ ἀφαυχόντων οἰκτίρας αὐτῷ τὸν δυσχέρειαν, καὶ νομίσας ἀδυναμίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷος τ' ἦν ὑποσοβεῖν αὐταὶ ἀφέντας. καὶ δεομένῳ παύσασθαι τοῦ δὴ τοιοῖσδε, ὑπολαβὼν εἶπε τὸ αἰτίαν τῶν ἀπροσμηθοῦς εἰς τὸν δέφυγὴν κακοῦ τῶν ἐφεστηκότος. μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικῶμι με εἶπεν ταύτας ἀπαγαγών. τοῦ μὲν γὰρ ἤδη πληθωρείσας τοῦ αἵματος οὐκ ἂν ὁμοίως ἔπεδε, ὄχλον μοι ἀφέξειν, ἀλλάπτειν καὶ αὖ ἰσχυσιν. αἱ δ' ἀκραφνεῖς τοῦ κατ' αὐτὰς λιμοῦ σωνελθοῦσαι, καὶ τεθυμένον ἤδη ἀφλεμαίνουσαι, καὶ ὀλίθρῳ ἀφέδοῖεν. δέα ταῦτ' οὖν κἀγὼ ὑπὸ πολλῶν τῶν κλοπῶν διεφθαρμένους τοῖς ὑποτελέσιν, προμηθὴς εἰ μὴ συνεχὸς ἐξαποστέλλειν τὰς ἠγησομένους,

prǽbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeóque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandarétque vt progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vnà gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quàm primũ principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Argrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Infimulatus deinde à patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cùm perductus esset ad Sisonem vrbi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quędam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hũc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius aut rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & prætidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem nõ mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem ideò admitti tardiùs, ne illis citò dimissis alij denuò creati redeant, atque ita obruatur continuò excipiendis & dimittẽdis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideò sinere, vt parcatur subditis. cùm enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaque si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebatúrque hac similitudine: Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant, eum quidam forte fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem, quàm vt illas posset arcere, accedénsque propius parabat eas depellere. orante autem saucio vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorẽ molestiam mihi facerent: nam hæ iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent, & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoque aiebat hac ratione prouidere subditis, multorũ rapacitate vexatis,

qui more muſcarum eos infeſtarent, maximè ſi ad innatam cupiditatem metuendi accederet. quòd autem vera narrem de ingenio Tiberij, teſtatur mihi factum ipſius. nam cùm duobus ſuprà viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoque cauſas ideò ſe aiebat ſeriùs cognoſcere, ne affecti ſupplicio citò leuentur malis quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priùſquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis ferè centum ab vrbe diſſitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandē audiretur Eutychus, cognoſceretúrque cuius accuſaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quòd Druſi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licèt hortante Auguſto ad iterandum coniugium, in eóque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum moliretur Seianus amicorum vnus, vir valde potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Seiani malitiæ. quàm primùm enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſimè: traditísque literis Palanti ſeruorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Seianum occidit, & ſocios conſilij; Antoniæque iam antè habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiēdum Eutychum, reſponpit Tiberius: Huic quidem ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultiùs à liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quòd alteri molitur, ſibiipſe conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio vnà cum Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutychū. ad quā ille: Deos teſtor Antonia, quòd nō ſpōte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. quo fine mora veniente, rogat eum

οἱ δὲ ξύσπω μεγὰν ἐκπολεμεῖν αὐτοὺς, φύσῃ θεὸς κέρδος ὀφρυγμένοις σύμμαχον ἀβδαλαμβάνοντας τὴν ἐλπίδα τὴ ταχέως ἀφαιρησομένου τὴν οἴδιν ἡδονὴν μάρτυρήσῃ δὲ μοι τῷ λόγῳ θεὸς τ' ὄπι τοιούτοις φύσεως, τιβερίου τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο θεὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκεάτωρ γηρόμενος, δύο τοὺς πάντας ἰουδαίοις ὀξέπεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, χρέον τε, καὶ πλᾶτον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. ἡ οὐκ ὄπι μὴν ἰουδαίων τοιούτος ἦν, ἕτερος ἢ ὄπι τῷ λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῷ δισμωτῷ τὴν ἀβολὴν τῆς ἀκεράσεως ἀπεσήμανεν ὑπὸ τοῦ δικαιωθῆναι μὴ θανάτου, κούφισιν γὰρ εἶναι τῷ ἐσχατικότων κακῶν, ὀλίγα τὰ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τῷ ὄπι τοιούτοις τύχῃ συμβαλθῆν. ζημιομένοις ἢ, ἀχθηδόνι τῇ ὀπιχθμένῃ μείζονα θεσπρίπειν τὴν δυσυχίαν. ὀλίγα μὴν δὴ ταῦτα ἡ δύτυχος ἀκεράσεώς τε ἐκ ἐτύγχανε, & τὰ δισμὰ ἠνείχετο. χρόνῳ ἢ ἐγχωμένῳ, τιβέριός τε ἐκ τῷ καθαρμῶν εἰς ἴσον κολάσιον θᾶλγίνεται, ὅσον ὑπὸ σταδίων ἑκατὸν τ' ῥώμης, ἡ ὁ ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν αὐτονίαν ὀλιγωρῆξαθαι, χρέῳ τῷ δύτυχῳ τὴν ἀκεράσεν ἐφ' οἷς τισι τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτός. τιμία δ' ἦν αὐτονία παρὰ τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα συνήθειας τ' ἀξιώματι, δρύσου γὰρ τὴν ἀδελφοῦ τὴν αὐτῷ γυνὴ, & ἀρετῇ τὸ σώφρονος. νία γὰρ χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπεῖπεν τῷ θεὸς ἔπεσεν, καὶ παρ' τ σεβασοῦ καλδύσαντος πνὶ γαμεῖθαι, ἡ λοιδωρίαν ἀπαλλαγμένον διεσώτατο αὐτῆς τ βίον, ἰδία τε δ' ἐργάτης τὴν εἰς τὰ μέγιστα τῆ τιβερίου. ὅτι βουλῆς γὰρ μεγάλης συσάσης ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ σπιανοῦ φίλου τε αἰδρὸς, καὶ δυνάμιν ἐν τῷ τότε μεγίστην ἔχοντος διὰ τὸ τῷ στρατηγήματον εἶ ἡγεμονίαν αὐτῷ, & τῆς τιβερίου οἱ πολλοὶ, καὶ τῷ ἀπηλθήθερον θεσέθεντο, καὶ τὸ στρατωτικὸν διέφθαρτο. φθάσπεῖ σ' τε ἡ ὄπιβουλὴ ὄπι μέγα, καὶν ἐπὶ θεσκεκτο σπιανῷ τὸ ἔργον, μὴ τῆς αὐτονίας τόλμη χρησαμένης σοφωτέρᾳ τ' σπιανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μανθαίῃ τὰ ὄπι τῷ τιβερίῳ συγκείμενα, γράφει θεὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, & πάλλαντι ὄπιδοῦσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τῷ δούλων αὐτῆς, ἐκπέμπει θεὸς τιβέριον εἰς τὰς καθρείας. ὁ δὲ μαθὼν τὸν τε σπιανὸν κτείνει, ἡ τοὺς συνεπιβούλους, τὴν τε αὐτονίαν, καὶ φὴν ἀξιολόγως ἄγων, τιμιωτέραν τε ὑπελάμβανε καὶ πὶ τοῖς πᾶσι πιθανῶ. νὸν δὲ ταύτης τῆς αὐτονίας ὁ τιβέριος καλούμενος ἐξετάσαι τὸν δύτυχον, ἀλλ' εἰ μὴ κατὰ φύσιν φησὶν ὁ τιβέριος ὅτι ἀγρίππου τὰ εἰρημένα, δύτυχος ἀκούσαν κομίζεται παρ' αὐτῷ τιμωρίαν ἰδὼν ὄπι τιμήσα αὐτός. εἰ δὲ βασανιζομένου ἀληθῆ φασὶν τὰ εἰρημένα, μήπου κολάζειν πολλῶν τὸν ἀπολύθερον ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον κυλοίη τὴν δίκην. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης θεὸς αὐτὸν αὐτονίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέθαι τὸ θεάγματος. καὶ ἡ αὐτονία, οὐ γὰρ αἰδεῖ πολὺς ὢν ὁ ἀγρίππας ὄπι τοῖσδε δεῖθαι, καμοὶ θᾶλαβοῦσα τοιοῦτον, ἐωρεῖτο μὴ τιβέριος ὄπι φορείου χείμενος θεσιόντων γαῖς τ' ἐκείνης ἡνῶν ἡ ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου ἦσαν, θᾶλαθεῖπα τᾶσα τῷ φορείῳ,

παρεκάλει καλεῖθαί τε τ' δύτυχον, & ἐξετάζεθαι. ὁ δὲ, ἀλλ' ἴσων μὴ εἶπεν αὐτονία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γαμῃ τὴν ἐμαυτ, αἰδίκῃ γ' σῆς θᾶλκλήσεως ἐξαγόμενος, θεράω τὰ θεασόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελδίει μάκεθρα ἐς σπιανῦ δεξόχος ἰὼν, τὸν δύτυχον ἀγαγεῖν. ἡ ὁ μὴ, ἐδὲν εἰς αἰσθολὰς παρὼν, τιβέριος δ' αὐ-

τὸν

τ εἴρετο τί κ̀ ἔχοι λέγειν κατ' αἰδρὸς ἐλεύθερίαν αὐτῷ παρεσχηκότος. ὁ ὃ φησιν, ὦ δέσποτα, ἐωρῶμεν μὲν ἐπ' ἀμαξης, γαΐου τοῦδε τ̀ ἀγρίππαν σὺν αὐτῷ, τ̀ σφῶν ἐζόμην ὧδε τοῖν ποδοῖν. λόγων τ̀ πολλῶν ἀναχυλισμένων, ἀγρίππαν φησὶ πρὸς γαΐον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτο ποτ' ἡμέρα ἡ μεταστὰς ὁ γέρων τοῦτ τχέρωνοίησε ἡμῖν τὴν οἰκουμένην τ̀ οἰκειώσης. ὡς δὴν γὰρ ἡμῖν πρέσβις ἐ ὑμῶν αὐτῷ γένοιτ' ἂν ἐ ὑποδὼν τὸν σοῦ πεπάτηκ̀ καὶ ἅτε οἰκειμένην χάριτ' ἂν μακαρία κἀγὼ πρὸς αὐτ̀. πρέσβις ὢ πίστα ἠγησάμενος τὰ εἰρημένα, κ̀ ἅμα μὴν ἀναφέρων τῷ ἀγρίππᾳ παλαιά, διότι κελεύσαι τοῦς αὐτοῦ θεραπεύειν πρέσβιν ὑμῶν αὐτῷ γεγονότα, τ̀ δρύσι παῖδα ὄντα, ὁ ἀγρίππας ὑ τιμίως ἤγαγ ὧδε χρυσάμφους τὰς ἐντολὰς, τ̀ πᾶς ὡς τ̀ γαΐαν μετεκάθιζεν, τ̀ τον μὲν δὴ φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων ὢ τὸ μὲν ὑ σαφὲς ὂν ὅτινα αὖ προσάξαιεν ὀξεπισάμενος, τὸ δ' οὐκ αὖ προσδοκῶν ὧδε τῷ ἀγρίππᾳ αὐτὸν βουλεῦσαί. τοιοῦτον, ἐπανεῖχεν ἀκριβῶς μὲν τὰ εἰρημένα ἐπεὶ ὢ καῖσαρ ὧδε ἐλθὼν δύσας τ̀ ἱππόδρομον λαμβάνῃ τ̀ ἀσπίδα πᾶν ἐσηκότα, τ̀ μὲν δὴ φησὶν μάκρωνα τοῦτον εἶπον δεῦναι. τ̀ ὢ πανεχρῶς ὄντινα ἕν, ἀσπίδα γε εἶπεν. τ̀ ὁ ἀγρίππας, ξίφη μὲν κ̀ δήσῃς, τ̀ τε παῖδός ᾧ σωτηθέντος μνημονεύων, κ̀ τ̀ τιβερίου τ̀ σκληροῦς. οὐ μὴν ἤνυεν γέ τι, ἀλλ' ἦγον αὐτ̀ ἐν πορφυρίσι δέσμιον. κ̀ καῦμά τ̀ γὰρ σφοδρὸν ἦν, τ̀ ὑπ' οἴνου τ̀ ὀπτοπίᾳ μὴ πολλῷ γεγονότος, δίψος ἐξέκαιεν αὐτ̀, καί τι κ̀ ἡδονία τ̀ τὸ παρ' ἀξίαν καταλάμβανεν, θεασάμενός τινα τ̀ ταΐου παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐναγγείῳ κομίζοντα ἤτησε πιεῖν. κ̀ ὀρέξαντος προθύμως πιών, ἀλλ' ἔπαρ ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὦ παῖ τὸ τ̀ δί σου τ̀ σχολονείας γέγονεν, σχάφυγῆς μοι γλυκυμένης τῷδε τ̀ δεσμῷ, ὑπ' αὖ δεδύνωμι ἐλευθερίαν εἰσπραττόμενός σοι ὧδε γαΐῳ, ὃς κ̀ δεσμώτη μοι γλυκυμένῳ σχολονεῖδαι καθάπερ ἐν τῷ πρόσθεν καθεστηκότι χρήματι τ̀ δεῖ ἐμὲ ἀξιώσεως ὑπ' ἐνίλπης. κ̀ ὑπ' ἐφάσατο ταῦτα εἰπὼν, ἀλλὰ δὴ ἠμείφατο. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύσας τ̀ θαυμαστὸν μείζονως ἐλεύθερον τ̀ ἀφῆκεν ὧδε γαΐῳ καίσαρος γεγονότα λαβεῖν, κ̀ τ̀ οὐσίας ὑπέρογκον καθίστησιν. τελευτ̀ τ̀ τοῦ μὲν ἀγρίππα κ̀ βερνίκη τῇ θυγατρὶ ὅτι τοῖς ὁμοίοις σχολονησόμενον κατέλιπεν, ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, γηραιὸς τελευτᾷ. κ̀ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. ἀσπίδας ὁ τότε δεθεὶς εἰσήκει πρὸς τ̀ βασιλείου πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπ' ἀθυμίας μετὰ πολλῶν οἳ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνίου καθίσαντος ὑπὲ τῷ δένδρου ᾧ ἀγρίππας προσανέκλιτο, βουλόμενα ὁ οἱ ῥωμαῖοι τὸν ὄρνιν τ̀ τον καλοῦσιν, τῷ δεσμώτῃ τις γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ πυθὼν μὲν ἀγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, ἰουδαῖον δὲ τὸ γένος, καὶ τῷ ἐκείνῃ ἀξιολογωτάτην, ἠξίωσεν τ̀ συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλησίον ἐλθεῖν σχολόγων, βούλεται γάρ τινα ἀμφὶ τῷ πατρίων ἐρέσθαι αὐτόν. καὶ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἵσταται δι' ἑρμηνείως, ὅτινα εἴη φησὶ, κατα χθεὶς μὲν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλά τε οὕτως καὶ ἀθεραπεύτως ἐπαγαγὼν τλῶ τύχῃ. ἀπιστία δέ σοι τῷ λόγων, οἳ δὴ φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος διεφυλάττοντο τοῦ θείου τλῶ θεότητος. ἴσθι γε μὴν θεοὺς τοὺς ἡμοὺς πατρίους, τ̀ τοὺς τῇδε ἐγχωρίους, εἰ τόνδε ἐφυτάνδυσαι ἡμῖν τ̀ σῴζεσθαι, ἐπομνύμενος, λέξω τὰ πάντα, οὔτε ἡδονῇ γλωσσαργῷ δίδωμι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, οὔτε σχολῆς

A Cæſar quidnam contra eum afferat à quo libertatem acceperit. qui reſpondit: Domine, vectabantur in curru Caius iſte & Agrippa, me ſedente illis ad pedes: vbi poſt multos ſermones vltro citróque habitos, Agrippa his verbis ad Caium vſus eſt: O ſi iam tandem dies illa veniat, qua ſenex iſte decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obeſſe poſſet nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam
B orbis felicitatem mea quoque priuatim accederet. His verbis Tiberius facilè credens, nonnihil etiam veteri offenſa motus, quòd Agrippa iuſſus colere Tiberium ipſius ex Druto nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propenſior: verſus ad Macronem, huic, inquit, initice vincula. At Macro non ſatis intelligens quémnam ille diceret. neque enim de Agrippa ſuſpicari tale quid poterat, cũctabatur donec exactiùs rem perciperet. interim Cæſar aliquantiſper geſtatus per circum,
C denuò Macronem appellans: An non, inquit, iuſſi vt huic vincula iniicias? quo ſcitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille reſpondit. Agrippa verò ad preces verſus, per memoriam filij, cuius conſuetudine ſimul educatus familiariſſimè vſus fuerat, & per collata in adoleſcentem Tiberium officia rogabat veniam. ſed fruſtra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cúm-
D que æſtus eſſet vehemens, & præ inopia vini ſitis eum vreret, conſpicatus quendam è Caij ſeruis nomine Thaumaſtum gerentem hydriã popoſcit potum. & cùm libenter oblatum hauſiſſet, inquit, certè tuo bono puer exhibuiſti mihi hoc miniſterium: quàm primùm enim hanc neceſſitatem euaſero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus miniſtrare, vt antea dum priſtina mihi fortuna maE neret integra. nec fefellit hominem, ſed gratiam ei repoſuit. nam regnum adeptus Thaumaſtum à Caio impetratum manumiſit, & bonorum ſuorum diſpenſatorem conſtituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eadem miniſterij conditione, apud quos in precio vſque ad extremum diem habitus conſenuit. Sed id poſtea contigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam ſtabat inter alios quoſdam æquè vinctos, in-
F cumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cùm inſediſſet bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conſpicatus, ſcitatus eſt è milite quiſnam eſſet ille purpuratus. & cognito Agrippam eſſe, Iudæorum nobiliſſimum, rogauit militem vt liceret ſibi propius ad eum accedere, cupere enim ſe quædam de ipſius patria cognoſcere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, contriſtat te quidem tam repentina & improuiſa
G fortunæ mutatio: nec facilè credes propè eſſe effugiũ, ſic cõſulẽte rebus tuis diuina prouidẽtia. ſed teſtor patrios deos, & qui huic regioni preſidẽt, & qui nos perduxerũt in hęc vincula, quòd nihil aurib⁹ tuis datur⁹ sũ, neq; te inani

consolatione lactaturus: non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si cuentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omnino auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifestis auspiciiis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, vsque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac aue nunciant: cuius rei cùm habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quòd spe futuri commodi leuiùs feras præsens infortunium. proinde rogo vt quamprimùm felicitatem istam repræsentari tibi sentias, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus. hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solùm difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictorémque haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum sublcuaretur officiis. admittebantúrque ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebãt permissu militum iam antè præmonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuersus primùm languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam malè de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quòd esset modestissimis moribus, comis in alloquiis, & nemini se præferens. quibus artibus non senatus modò ac populi fauorem sibi parauit, verùm etiam quotquot vbique sunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tanquam in priuata quisque mœstitia. adeò citra omnẽ omnium offensam vixerat: quòd & filio eius

A δ' ὑμεῖν σε ἐπαγγελικός. αἰ γὰρ δὴ τοιοῦδε θεσπιῳδούσης ὑστερικότος ἀποδείξαντος, ἔργῳ χαλεπωτέραν θεσπίσειν τὴν ἀληθηδόνα, τῷ μηδ' εἰ τὴν ἀκοὴν ἀκεράσαντο αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμὸν κινδύνοις ἐμβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμην σοι δηλαδὴν σαι τῷ θεραπεύσειν τὴν θεὸν. ἐκ ἐὰν ὅπως ἐκ δίκης ἀπαλλαγὴ τάσοι τῆδε τῆς δεσμῶν παρέσαι, καὶ θεράσοδος δὴ μήκιστον ἀξιώματος ἢ καὶ δυνάμεως, ζηλωτὸς ἢ αὖ γένοιο πᾶσιν οἷ νῦν δι' οἶκτε ταὶς τύχας σε λαμβάνουσιν. δ' δαίμων ἢ αὖ ποιοῖς τὴν τελευτὴν, παρὸν οἷς ἢ ὅλβον καταλιπόμενος. μνημονεύῃ δ' ὁπότε εἰς αὖθις ἢ ὄρνις θεάσαιο τῆτον, πέμπτ' ἡμέραις σοι τὴν τελευτὴν ἐσομένην. ταῦτα προφέρεται μὲν ἢ παρὸν ἀποσημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ δέξα ποσεῖλαν τουτονὶ τὸν ὄρνιν. θεογνώστ τε αὐτῶν σιώσιν τῷ θεραπομένῳ ἀποστρέψειν σε, ἄδικον ἡγησάμενον, ὅπως ὑπερασπόμενος ἀγαθοῦ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν ἐλίσῳ τὴν ἀληθηδόνα ἢ παρόντος πίθοιο. μὴ μέλῃ ἢ ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σου θεραπομένῳ τὸ δὲ δαίμονος, καὶ ἢ καθ' ἡμᾶς δέχεσθε μένε δυσχέραι ἢ τὰ νῦν σύνεσμεν. Ὁ μὲν Γερμανὸς τοσάδε θεσπίσειν, εἰς τοσόνδε ὤφλεν γέλωτα τῷ ἀρίστᾳ, ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς ὕστερον καταφανὴ τεθαύμασε ἄξιος. ἡ δ' αὐτονία χαλεπῶς φέρουσα τὴν δυσχέραι, τὸ μὲν τιβερίῳ θεῖ αὐτῇ δέχαλέπαθε, ἐργοδίστερον ἐώσα, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀσφάκτοις ἠμησόμενον. δ' ἐγένετο δ' αὐτῷ θεραπεύτῃ μάκρωνος στρατηγῷ τε μεξίων αἰδρῶν, οἳ θεραφυλάξαν αὐτὴν ἐν φρουρίσιν καὶ ἑκατοντάρχην ἐφεστῶσθαι ἢ ἐκείνοις καὶ συνδίτην ἐσομένην, λυσιτελῆ καθ' ἡμέραν συνχωρεῖσθαι καὶ ἀπελεύθερον Ὁ φίλων εἰσόδους τὴν ἢ ἄλλην ῥαστώνην ἢ τῷ σώματι χρήσιτ' ἂν. εἰσήεσάν τε ὡς αὐτὸ φίλος τε σίλας, καὶ τὴν ἀπελεύθερον μύρσους καὶ συχνὰς ζοφὰς εἰς κομίζοντες ἅς ἔχαιρεν, καὶ δ' ὁπμελείας πάσης ἔχοντες, ἱμάτιά τε κομίζοντες ὅτι θεραπεύσῃ θεράξεως, ὁπότε νύξ χρήσιτο ὑπερρώτουσαν αὐτῷ συνθεράξει τῷ ςρατηγῷ μάκρωνος θεσειρηκότος. καὶ ταῦτα ἐθεράτετο δὴ μιᾶνας ἕξ, Ὁ τὰ μὲν καὶ ἀρίπαται, ἐν τούτοις ἰῶ. πιέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς ταὶς καρπίας, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν ῥᾳδία μεξίως. ὑπὸ δύσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον τῆς νόσου, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ ταὶ ἐλπίδας, δύο δν ὃς ἰῶ αὐτῷ τιμιώτατος τῷ ἀπελεύθερον, κελεύει τὰ τέκνα θεραπαγαγεῖν θεὸς αὐτόν. χρῆζειν γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ δέχ' λόγων ῥᾳνὰ τελευτᾷ. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἐκεῖνοι, δρῦσος γὰρ δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. υἱὸς δὲ τούτου κατελείπετο τιβέριος ὑπικαλούμενος γέμελλος, γαΐός τε γερμανικοῦ παῖς ἀδελφοῦ υἱὸς γεγονώς, νεωτέρας τε ἤδη καὶ παιδείας ἐκπεπονηκὼς ὅτι πλεῖστον, δύνοίᾳ τε τῷ δήμου τιμώμενος, δέχ' τῷ γερμανικοῦ τὸ παῖδος ἀρετῷ. ὅτι μέγιστον γὰρ δὴ ἐξέβη ἦλθεν θεραπεύτοις πλήθεσι τιμῆς, δι' εὐθεῖα ζόπου, καὶ δεξιότητι τὸ ὁμιλεῖν αὐτὸς παθὴς ὢν, καὶ τῷ ἀξίωσιν τιμίως τὸ βούλεσθαι ἴσους πᾶσιν εἶ. ἐξ ὧν οὐ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλὴ, μέζόνως ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ δέχ' ἰσοπλανὲς ἕκαστον ἐθνέων. οἱ μὲν ὁμιλητικότες ἀλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς ἐντεύξεως, οἱ δὲ πρὸς τὸ σεμνὸν ἀφηγήσεως θεραλαμβάνοντες. πάθος τὸ αὐτῷ τελευτήσαν τες θεσυτέθη πᾶσιν, οὐ θεραπεία τ' ἀρχῆς ὅτι φιλοθεμένων τῷ συμφορᾷ, λύπῃ ἢ ἀληθεῖ οἰκειωμένων, δέχ' τὸ ἴδιον τυγχεῖν ἑκάστοις τῷ μετάσταση αὐτῷ ὑπειληφθαι. οὕτως αἰεπαχθὴς ὡμίλησε τοῖς ἀθεσπίοις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος καὶ τῷ παιδὶ αὐτῷ θεῷ

ὦφελε πᾶσι κατελέλειπτο, τοῖς τ' ἄλλοις, καὶ μάλιστα τὸ στρατιωτικὸν πρᾶγμα, αἱρετὴν ἀριθμοῦντες τὸ σῶμα τὸ ἀρχῆς ἐκείνῳ σωζομένης εἰ δέοι καὶ τελευτᾶν. ὁ μὲν Τιβέριος διόδωρος θεράπαινα ποιησάμενος καὶ τὴν ὑστεραίαν ὑπὸ τὴν ἕω εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, εὐξάμενος τοῖς πατρίοις θεοῖς σημεῖόν τι θεοφανὲς αὐτῷ δηλῶσαι περί τε τῆς ἡγεμονίας ὑφ' ἑαυτοῦ μέλλοντος, καὶ ὅτῳ χρὴ τὸν παῖδα αὐτὸν καταλιπεῖν, μεῖζον ἢ θέμις τι καὶ βουλήσεως τῆς αὐτοῦ πεπιστευκὼς ἢ θεμιτὸν ἐπ' αὐτοῖς ἀποφαινόμενον. οἰωνίσματα δ' οὖν αὐτῷ θεοὶ ἔφαινον, εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν κατὰ τὴν ὑπὸ σῦσαν ἀφίκοιτο θεοῖς αὐτὸν θεράπων. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει καθ' ὥραν τοῦ μὲν τὸν παιδαγωγὸν, κελεύσας ὑπὸ φωτὶ ἄγειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελήσασθαι στρατηγίας τὸν θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δ' αὐτὸν ἐπιζητήσας αὐτῷ τὴν χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμηθεὶς ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν διόδωρον εἰς καλεῖν τὸν παῖδα τὸν πάππον τε θεράποντα θεῖναι. ἐξελθὼν δ' ἐκεῖνος, καὶ τὸν γαΐωνα θεὶς τὸ δωμάτιον καταλαβὼν, ὁ δὲ τιβέριος οὐ φαρμάκου μετασχεῖν τῆς τροφῆς αὐτῷ βλαβερᾶς, ἧδει δ' οὐδὲν ὧν ἐβούλετο, ὁ διάκτορος καλεῖσθαι φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτόν. τιβέριος δ' ὡς θάττον γαΐωνα, τότε πρῶτον εἰς ὄψιν ἐλθὼν τοῦ θείου τῆς ἐξουσίας, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφῃρημένην ὄψεως οἷς ψηφίσαιτο, δυνάμεως ἐκεῖθεν αὐτῷ μὴ ἀφαιρουμένης, πολλὰ δὴ καταλοφυσάμενος, αὐτὸν μὲν τὰ ἐφ' οἷς θεοβουλώσατο κυρωθῆναι ἀφῃρημένον τὸ κράτος, τιβέριον δὲ τὸν ἡμῶνα ὡς τῆς τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ δαιμάρτοι καὶ τῆς σωτηρίας κεχρημένον, διὰ τὸ ἐπ' ἄλλων κρειττόνων οὐκ αἰσχὺν εἰσηνηκαμένῳ τὴν σωσάσθαι, τὴν σωτηρίαν αὐτῷ τὴν μὴ συγχωροῦς ὠφελεῖν δυναμένου, φόβῳ τε καὶ μίσει τῆς ἐφεστηκότος χρησομένου θεοῖς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς θεοσυλοῦντα τῇ ἀρχῇ, τὰ δ' ὡς αὐτοβουλεύειν ὑπὲρ τὸ τῆς σωτηρίας καὶ τὸ ἁπλήστου τὴν θεραγμάτων μὴ ἀφησόμενον. ἐπὶ δὲ καὶ ὀλυθλιαλογίᾳ τιβέριος τὰ μάλιστα θεοσεκείμενος, καὶ καταδουλούμενα αὐτῇ μᾶλλον τὴν εἰς τὸν διαφερόντων ἐκάστων τὸν βίον ὀξυμένους. γάλβαν οὖν ποτὲ διασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσόντα, φησὶ θεοῖς τοῖς ὑπερδοκοῦσι αὐτῷ, ὡς ὄψεσθαι τὸν ἀνδρα τὴν ῥωμαίων θεοτιμησόμενος ἡγεμονίαν. τά τε πάντα μαντεῖον ὁπόσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ θεῖος, ὑπὸ τὸ ἐπαληθεύοντος αὐτῷ δὴ τοῖς θεάμασιν ἐχρῆτο αὐτοῖς. καὶ τότε ὑπαλεπτοῖς μὲν σωτυχίᾳ τὸ γεγονότος, ὡς ἐπ' ὄλεθρῳ δὴ τῇ μὲν τοῦ παιδὸς ἀβεινοῦς ἀγαπεθέμενος, καὶ καταμεμψιν αὐτῷ ποιούμενος, ταύτην οἰώνισιν θεομηθοῖς. παρὸν γὰρ αὐτῷ λύπης ἀπαλλαξάμενον τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τὴν ἐσομένων, ἀγαθειρεύεσθαι τῷ θεοτεγνικὸς τὸν ἐσομένου δυσυχίαν τὴν φιλτάτων τελευτᾶν. καὶ περ ὑπὸ συνταραγμένῳ τῇ ψυχῇ δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς οὓς οὐκ ἤθελεν θεοιδῶν, ἄκων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν θεὸς τὸν γαΐωνα, ὦ παῖ, καὶ περ μοὶ συγχωρήσεσθαι τιβερίου ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ τῷ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῷ θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρίζω τὸν ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε διανοίας τῆς ἐμῆς, ἧς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, μήτε τῆς θεὸς τιβερίου συγχωροῦς, ἀλλ' ὑπομένοντος,

A plurimùm profuit, cùm apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cùm Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequenti mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt nox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cùm Imperator hæc volutans diluculo iussisset Euodum eum è filiis introuocare qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius apud se propositi ignarus ianitoris remoratus est. Tum Euodus vocat te, inquit, pater: simúlque introducit iuuenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sentiénique diuersum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui nō satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, patrum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum purante suum principatum, quàm si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdā amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: séque ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cùm enim liceret ei secure è vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunij. Itaque quasi turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor beneuolentiæ nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis autor: & quā poteris gratiam mihi referas, amore cōplectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

gratius pro hoc beneficio, quòd post Deos totum meum est, potest reponere, quàm si illi non desis quem tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimùm enim principarum assecutus est, fratrem iuxta illius præsagium sustulit: & ipse quoque aliquanto pòst coniuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato post paucos dies obiit, cùm vixisset in imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim. post quem Caius reipub. præfuit, quartus in imperatorum serie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauisi sunt, non tamen audebant credere: non quòd verum esse nuncium non cuperent, quòd iamdudum, magno redemissent libenter: sed quòd verentur ne tentati falsis nunciis, si intempestiuè gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauiùs afflixerat, quòd esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosq; prosequens, & pro innata sæuitia mortem leuissimam pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætissimum ei nuncium afferens. quem cùm offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraïco, mortuus est, inquit, leo. id ille satis intelligens, inopinatóque perfusus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio quam tandem dignam gratiam referam; si modò vera nuncias. tum cēturio qui custodiæ præerat, animaduertens tam Marsyæ festinum aduētum, quàm insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatúsque accidisse noui aliquid, rogauit qua de re inter se conferrent. quibus primò cūctātibus, cùm ille vrgere non desineret, tandē Agrippa vt iam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimùm hāc felicitatem, cœnā lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in vrbem reuersurum; quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cùm vincto lætum conuiuium iniuisset nunciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impunè falles mētitus mortē Cæsaris & nó capite lues hanc linguę petulantiā? Et cū dicto vinciri iubet, solutū hactenus,

A ὡς συὶ τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς τοιαῦτά σοι κατασκεύω ἀγαθὰ ποιεῖσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτοῖς φρόνημον, ἢ ἅμα πλείονος φροντίσειν ἀξιῶ τὴν συγγένειαν. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τεῖχος σοι καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας ἄμεινόν γένοιτο ἂν πλείους, φερίμων δὲ τὸ δυσυχοῦς μεθιστάμενος. αἵ τε γὰρ μοναρχίαι δυσκινδύνοι τοῖς εἰς τηλικοῦτον ἀφικνουμένοις ὄγκον καθίστανται, & θεοῖς οὐκ ἀμοίρητα, ὁπόσα ἀδικίαν ἀφανίζοι τ' νόμιμα τὸ ἐπιορκεῖσθαι φόβον ἀφαιροῦν. ταῦτα μὲν ὁ πλείους ἔλεγε, ἐμὲ δὲ πιθανὸς ἦν τῷ γαίῳ καὶ πρὸ ὑποψίαν ἐμβάλλειν. ἀλλὰ καταστὰς εἰς τ' ἀρχήν, τόν τε πλείονα μαντείας αἱρεῖται τὰς ἐκείνου, καὶ αὐτὸς ὅπλοις ἐπ' αὐτὸν συντεθειμένων, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ. πλείονι δὲ τὸν γαῖον ἀποδείξας ἀγέδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὅπλοις ἡμέρας, ἔθανεν, χρόνον αὐτὸς τὸν ἀρχὴν ἡμέρας ἓξ καὶ πέντε μείους, φερὸς ἐνιαυτοῖν δυοῖν καὶ εἴκοσι.

C γαῖος δὲ ὁ αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὲ πίστει τῆς πλείονος τελευτῆς, ἀφεαίνοντο μὲν τῷ ἀγαθῷ τῆς ἀγγελίας, οὐ μὲν πιστεύειν γε θάρσος ἦν αὐτοῖς, οὐ τῷ μὴ βούλεσθαι, φερὸ πολλοῦ γὰρ ἂν ἐπιμνησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαι τῷ λόγῳ. δέ δὲ μὴ ψεύδους τῆς ἀγγελίας γνωμένης φερεξαναστάντες, δηλοί ὡσι τὸ αὐτῶν χάρματος, εἶτ' ἀπόλλοιντο ὀφειλῆς αὐτῶν γνωμένης. πλεῖστα γὰρ ἀνὴρ εἰς οὗτος ῥωμαίων τοὺς δυνάστας εἰργάσατο δεινά, δυσόργητος δὲ πᾶσι ὢν, καὶ ἀνήκεστος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι κατασκάς, εἰ καὶ χρεὼν λόγου τινὸς αἰτίαν ἐπαιρόμενος τὸ μισεῖν, καὶ δὴ πᾶσι μᾶλλον οἷς κείνοις ἐξαγριοῦν φύσιν ἔχων, εἰς θάνατόν τε καὶ τὴν κουφοτάτην αἰτίαν τινὰ ζημίαν. ὡς τε ἡδονὴν τὸ ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τινὰ ἀκούσαν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ὑπολαύσαι χρεὼν ἦν ἐπικαίνειν τὸ δείματι κακῶν, ἃ προσωφέλει ψεύδεσθαι τὰς ἐλπίδας. μύρσας δὲ τὸ ἀγρίππου ὁ ἀπελεύθερος πυθόμενος πλείονος τινὰ τελευτὰν, ἵνα δρομαῖος τὸν ἀγρίππαν ἀγγελιούμενος. καταλαβὼν ἐκ ὀχήσεως ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, σπυδάσας φερὶ αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραίων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ δὲ σωίσειν τε τοῦ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι τῷ ἐπ' αὐτῷ φερεισχθείς, ἀλλά σοι τῷ ἄπαντων, καὶ τῆς δὴ τῷδε ἀγγελίας χάριτας ἐν ἐμοὶ παντοίας γένονται, μόνον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα ᾖ. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης ἐς γε τῇ φυλακῇ ἐφέσηκει τοῦ ἀγρίππα, διάμενον τῷ τε σπουδῇ μεθ' οἵας ὁ μύρσας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐν τῷ λόγῳ χάρμα ἀγρίππα σωπλοῦν, ὑποτοπήσας καίνωσίν τινα γεγονέναι τῷ λόγῳ, ἤρετο σφᾶς φεῖ τ' λόγου τοῦ ἐφεσηκότος. οἱ δὲ τίως μὲν παρίεσαν, ἐγκειμένῳ δὲ ἀποσημαίνει ὁ ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἦ, μηδὲν ἐνδιάσας. ὁ δ', ἐκοινοῦτό τε τῷ ἡδονῷ τ' λόγου, δέ τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ ἀγρίππα φέρειν, φερυπέδει τε αὐτῷ δεῖπνον. εὐωχουμένῳ δὲ αὐτῷ, καὶ τ' πόνου φερόντος, παρῆν τὴς λόγων. ζῶ τε τὸν πλείονα, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τὴν πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινῶς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, δέ τὸ εἰς θάνατον αἰσχείμενα πφερεχόμενα, δισμώτητε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου καίσαρος σωδιηθῆναι μὴ χάρματος, ἀπωθεῖ τὸν ἀγρίππαν τ' κλινιδίου. καὶ ποῦ φησὶν λήσειν με ὑποκρίσεις θάνατον τ' αὐτοκράτορος καταψευσάμενος, ἀλλ' οὐ κεφαλῇ τῇ σῇ τ' τὸν ἐμπεμφάμενος τὸν λόγον; τοῦτα εἰπὼν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λευκαῖς φερίτειρον αὐτὸν, φυλα-

φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτοῦ, ἢ πρότερον καθίστα-
A & accuratiùs in posterum custodiri eum imperat: totámque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbruit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: móxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantesque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quod antè habitauerat
B domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licèt custodiretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cũ vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Ti-
C berij facere, si confestim solueret quẽ ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestémque mutare præcipit. impositò deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia; & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Cæsaris Agrippa petiit veniam nauigandi in
D suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsẽtis felicitatis & egestatis priscinæ. & alij quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tãtam felicitatem hominis.

Cap. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

HErodias autem Agrippæ soror, nuptà Herodi tetrarchæ Galilææ atque Perææ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quàm maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum, quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat au-
F ctus dignitate ac fortuna tam splendida: hánc-que mutationem iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas inuehi: adeóque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritum assiduis hortatibus ad similia speranda, & suscepta trãsmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negãs sibi vitam ferendã diuti°, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremã inopiã metu
G creditorũ profugus, reuers° regno fruatur: ipse verò fili° regis, & à cognatis ad regnũ inuitat°, per desidiã nihil tale affectaret, priuata vita cõtẽt°. Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac

Κεφάλαιον ιή.

Ως ἡρῴδης τετράρχης ἐξορίζεται.

Ηρωδιὰς δὲ ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππου συνοικοῦσα
Ἡρῴδῃ, τετράρχῃ δὲ ἔθνους τῶν γαλιλαίας, καὶ
πραίας, φθόνῳ τὰδελφῷ τὴν ἐξουσίαν ἐδίωκετο, ὁρῶ-
σα δὲ πολὺ μείζονι ἀξιώματι γενόμενον ἀνδρὸς
τοῦ αὐτῆς, δεῖ τὸ φυγεῖν μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν
ἔξοδον, δεδαλῦσαι τὰ χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον
δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ ὕστερον πολλῷ τοῦ δυσαίμονος.
ἐλπίζε δὲ καὶ βαρέως ἔφερεν τὴν ὅτι τοσοῦτον μετα-
βολὴν, καὶ μάλιστα ὁπότε θεάσαιτο μὲν τὸν ἑαυτοῦ
ἀδελφιδοῦν τῆς βασιλείας ὅπλοις τοῖς πλήθε-
σι, ὑπερύπτεσθαι οὐκ ἠνείχετο τὴν δυσχέραν τοῦ φθόνου,
ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐξῆρεν, κελεύουσα ὅτι τῆς ῥώμης
πλεῖν ὅτι μυριάς τοῦ ἴσου. ἐὰν γὰρ ἀνεκτὸν ᾖ φησὶ τὸ
ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀριστοβούλου μὲν υἱὸς ὢν, θανεῖν
ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατεγνωσμένου, πενίᾳ δὲ ὑπόρῳ
συνῶν, ὡς τελέως αὐτοῦ ὑπεκουφίζεσθαι τὰναγκαῖα τοῦ ἐφ' ἡμέρας, φυγῇ δὲ τοῦ δεδανεικότων τὸν
πλοῦτον πεποιημένος ἐπανελήλυθοι βασιλεύς, αὐτὸς δὲ γε ὢν παῖς βασιλέως, καὶ συγγενὴς τῆς ἀρχῆς καὶ
λοιποῦτος αὐτὸν ὅτι μετὰ πάσης τοῦ ἴσου, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ δεδιοικῶ. ἀλλ' εἰ καὶ φρότερόν γε,

moleſtum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc ſaltem honorem familiæ debitum appete. neque ferendum puta exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondã ſuſtentatus ſit opibus: neq; per tuã patriaris ignauiã, vt ille videatur plus in paupertate ſuperfuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam induſtriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus: quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecundum cenſeri, qui paulo antè niſi tua miſericordia non potuit viuere. Ergo Romam eamus non parcentes nec labori, nec auri argentíve impendiis, quandoquidem non tam hæc ſeruare ſit optabile, quàm parando regno inſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis amore, & ſuſpecta habens Romana negotia: conabatúrque eam in diuerſam ſententiam traducere. mulier contrà quanto magis eum tergiuerſari videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandum cenſens regni cupidine: nec priùs deſtitit quàm mariti extorqueret cõſenſum, non valentis aliàs eius importunitatem excutere. itaque ſine parſimonia facto apparatu exquiſitiſſimo, vnà cum Herodiade Romam profiſciſcitur. Agrippa porrò cognita eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtendum: & quamprimùm eos è portu ſoluiſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum ſuum libertum ad imperatorem cum muneribus, & literis ſcriptis contra Herodem: ſimúlque mandauit, vt per occaſionem amplius cum principe ſuper hoc negotio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, & ſecunda nauigatione vſus, tantum modò à tergo relictus eſt, quòd tum primùm ad Cæſarem admiſſo ſuperuenit, literáſque reddidit. vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum fortè apud Baias repertus eſt: id oppidulum eſt Campaniæ, quinque fermè ſtadiis à Puteolis diſſitum: vbi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum imperatorum quiſque ſuperiorem vincere contendit magnificentia: iuuitantibus eò lauacris calidis ſponte è terra ſcaturientibus, tam ad ſartiendam corporum valetudinem, quàm ad animos otio relaxandos commodis. Itaque Caius ſimul ab Herode ſaluratus eſt, priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ perlegit literas, accuſantes Herodem, quod prius cum Seiano conſpiraſſet in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. argumento erat ipſius tetrarchæ appatatus, qui in armamentariis ſuis haberet tantum armorum, quantum inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſufficeret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt Herodem, veránè eſſent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neque enim vera negare poterat: ſatis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnũ adiecit, pecuniã quoq; eius donans Agrippę indicit: Herodem verò perpetuò damnauit exilio apud Lugdunum vrbem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam conceſſit: & ratus non libenter fore marito calamitatis ſociã, in Agrippæ gratiã ſe illi

A ἡρῴδῃ μηδὲν ἐλάττω σε τὸν ἐν ἀλέαισι πρεσβύτερον ἀδελφὸν γόνασι ἕζεσθαι, νῦν γοῦν ὁρίζηπτι συγγνώμοσι ἀξιώματος. μηδὲ ὑπόμεινας ἄνδρ' ἀρχόντι τιμῆς ἀποδεῖν τὸν τοσοῦτον πλοῦτον τὸν σὸν, μηδὲ πενίαν ἀποφήνῃς τὴν σὴν, μηδὲ ἡμετέρας ἀπορείας ἀρετῇ μᾶλλον χρήσας δυναμένην, μηδὲ δ' ἀπροθύμῳ αἰσχύνῃ τὸν ἀνδρὰ τῆς χρείας καὶ φρόνιμον ἐλέγχῃ τῆς σῆς ἀβουλοκοπίας. ἀλλ' ὅπῃ σ' ῥώμης ἴσμεν, καὶ μήτε πόνων φειδόμενος ἔσει, μήτε ἀργυρίου δαπάνης καὶ χρυσίου, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἰσάσιμοῖς σὲ βελτίονα ἡμῖν ἀξιοῦν τιμήσειν, αὖτ' αἰσχύνας τὸν ὅπῃ κτήσῃ βασιλείας ἐσομένης. ὁ δ' οὕτως μὲν ἀπημάχητο ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν, τὸ δ' ῥώμης τὸ ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων, αἰσθανόμενος τε αὖτ' ἐπείρᾶτο. ἐπὶ δ' ἐφ' ὅσον ἐξαναχωρεῖν τὰ ἐάσειεν, μᾶλλόν τε ἐπῄει καλοῦσα, καὶ αἰσχύνην πάντα ποιεῖσθαι ὅπῃ τῇ βασιλείᾳ. καὶ πέρας ἐκ αὐτὴν ἦγεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα αὐτῇ ἀκουσίως ἡδέως, ὅτι τὸ μὴ ἐξ ἄλλως δοκοφυλεῖν αὐτῆς τὸ ὅπῃ τοιούτοις ψηφισάμενον. ἔδοσαν δ' ἀσάμενος ἐς ἐνιαυτὸν πολυτελῶς, καὶ φειδοῦ μηδενὸς χρώμενον, αἰσθάνετο ὅπῃ τῆς ῥώμης, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἡγεμόνα ἀγόμενος. ἀγρίππας ὁ τῶν τε ὅλων ἀκουσίως αὐτὸν, καὶ τὸ ἔδοσαν λῶν αἰδεσθεὶς αἰδεσθόμενον, καὶ αὐτὸς ἀριστοδάζετο. ἐπεὶ τε ἐπιπλοκίτας ἀκούει, πέμπει καὶ αὐτὸς ὅπῃ τῆς ῥώμης φουρτουνάτον αὐτῷ ἀπολυθέοντα, δεξιά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ὅπῃ σολὰς

D καὶ τὸ ἡρῴδου, τάδε καὶ αὐτὸν διδάξοντα εἰ κρείσσω τὸν γαΐου. ὁ δ' ἐπαναχθεὶς τῆς ἀμφὶ τὸν ἡρῴδην, καὶ διξῇ χρησάμενος τῷ πλῷ, τοσοῦδε ἀπολείπεται τὸ ἡρῴδου, ὡς τε τὸν ἰβῆρ, ἐπὶ τὴν γαΐου, ὁ δὴ, ὅπῃ κατάγεται, καὶ τὰς ὅπῃ σολὰς ἀποδίδου. καὶ ἐσέπλευσεν ἀμφότεροι διαφορᾷ, καὶ τὸν γαΐον ἐν βαΐαις λαμβάνουσιν, πολίσμιον δ' ἔστι καὶ τοῦτο τῆς καμπανίας, ὅσον δὶς σταδίων πέντε τῆς δικαιαρχίας κείμενον, βασίλειοι τε εἰσὶν οἰκίσεις αὐτόθι πολυτελεῖς καὶ χειμερίᾳ κατασκευαῖς, φιλοτιμούντων ἕκαστον ὑπερβάλλεσθαι, λουτρά τε παρίχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα αἰώρητα, ἀγαθὰ ὅπῃ τὰ ἰάσεις τοῖς χωμένοις, καὶ ἄλλως τῇ ἀειμνήστῳ τῆς ὑγείας συμφέροντα. γαΐῳ δ' ἅμα τὸ θεραπευτήριον τὸν ἡρῴδου, πρῶτον δ' αὐτῷ ἐντυγχάνει, ἅμα τε τῇ ἀγρίππου τὰς ὅπῃ σολὰς ὅπιον, ὅπῃ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκαμόντας, κατηγόρει δ' αὐτοῦ ὁμολογίαν τε πρὸς σεϊανον

F κατὰ τῆς πιβερίου ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθον ὅπῃ τ' παρόντος κατὰ τῆς γαΐου ἀρχῆς. ἔδοσαν δ' ἐπιγνῶ τε ἐν αὐτῷ τῷ λόγου μυρίαδον ἐπτὰ ὁπλιτῶν ἀρκέσοντα κατασκευὴ ἐν ταῖς ἡρῴδου ὁπλοθήκαις ἐστοκειμένῃ. ἐκινεῖτό τε ὑπὸ τῷ ἐρημάτων, καὶ ἤρετο τὸν ἡρῴδην, εἰ ἀληθὴς ὁ περὶ τῷ ὅπλων λόγος. τῷ δ', οὐ γὰρ ἐν ἔστιν ἐκ ἐστὶν ὅπῃ τὸ ἀπροφυλάξασθαι ἀληθείαν, ἐπόντας ἐς τὰ ὅπλα, πρὸς ἡγεμόνας ἐς

G τὰ ὅπῃ τῇ δοκησίσοφ κατηγορήματα, τῷ τετράρχου ἀφελόμενος αὐτὸν, προσθείλω τῇ ἀγρίππου βασιλείᾳ ποιῆται, καὶ τὰ χρήματα ἁμαίους τῷ ἀγρίππᾳ δόντων, αὐτόν τε φυγῇ αἰδίῳ ζημιώσαι, δοκοῦσαι εἶναι πλείονα αὐτῷ λυπηρὸν πόλιν ἡ γαλλίας. ἐκπεσόντα δ' μισθὸν ἀγρίππᾳ ἀδελφῷ αὖσαν, πάντ' χρήματα ἐδίδου ὁπόσα ἐκείνῃ ἔδωκε λῦ, καὶ τῷ μὴ καινοῦν πρᾶξιν τῷ αὐτῷ τῆς συμφορᾶς, τοῦτος αὐτῇ

τὸν

τ ἀδελφὸν ἔλεγεν. ἢ ὅ, ἀλλά σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶπεν μεγαλοφρόνως τ ἢ ἀξιώματι τῷ σεαυτ ῦ πρεπόντως τὰ δὲ λόγῳ, κώλυμα δέ μοι ἔστιν ἐπὶ θαῖ σε τῇ χάριτι τ δωρεᾶς ἣν οἶσα ἡ θεὸς τ γαμικήν σε, καὶ κοινωνόν μοι δ' ἀμοιρίας γιγνομένην, οὐ δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν τὸ ὅτι τ τύχης καθῃρέθημεν. ὁ δὲ ὀργὴν τὴν μεγαλοφρονος αὐτοῦ ποιησάμενος, συνήλαυνεν καὶ αὐτοῦ τῇ ἡδονῇ, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ ἀγρίππα δίδωσιν. ἡδομένῳ δὲ φθόνον τὸν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἡδονῇ γυναικείων ἀκροασαμένῳ κενολογιῶν, δίκην ταύτην ἐπέθηκεν ὁ θεός. γάϊος γ τὸ μὲν πρῶτον ἐπιεικῶς ἑαυτὸν, καὶ τὸν ἔξης, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, καὶ μέγιστον παρέχων αὑτ, εἰς εὔνοιαν προῆγε, καὶ τὸ ῥωμαίοις αὐτῆς τ τοῖς ὑπηκόοις. προϊὼν δ' ὑπέστη τ αὐθαδέστατον φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τ ἀρχῆς ἐκθειάζων αὐτὸν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ θείου πολιτεύειν ἤρτο.

A parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minùs fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, vt cui secundæ fortunæ fui socia, cum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porrò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumeliosius in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

Κεφάλαιον ί.

Στάσις τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

Καὶ δὴ στάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἰουδαίων τ οἱ κατοικοῦσι καὶ ἑλλήνων, ἐξῆς ἀφ' ἑκατέρας στάσεως πρεσβεῦται αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τ γαΐ ν. καὶ μὲ γὰρ τῶν ἀλεξανδρέων πρέσβεως εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἀλλά τ λέγων, καὶ ὡς τῶν κάσαρος τιμῶν πρόνοιαν. πάντων γὰρ ἐπόσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἰσι, βωμοὶ τῶν γαΐῳ καὶ νεὼς ἱδρυμένων· τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτ ὥσπερ τοὺς θεοὺς ἐγχωμιάζων, μόνους τοὺς δὲ ἀδόξους ἡγήσασθαι αἰδρίᾶσιν τιμᾶν, καὶ ὄρκιον αὐτῶν τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ γ καὶ χαλεπὰ ἀπίωνος εἰληκότος, ὑφ' ὧν ἀθυμίαν ἤλπιζεν τὸν γαΐον, καὶ εἰκὸς ἦν. φίλων ὁ πρεσβεύτ τῶν ἰουδαίων τῆς πρεσβείας αὖθ τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷ τε λέγειν ἱκανὸς ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. διακλείει δ' αὐτὸν γαΐος καλέσας ἐκποδὼν ἀπελθεῖν, ὡς ὀργῆς τι ὤν, φανερὸς ὢν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ φίλων ἔξεισιν ὠδυνημένος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἱ πρὶ αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γαΐῳ λόγῳ μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ γ ἤδη τὸν θεὸν αὐτοπαρεξάγοντος.

B Caius porrò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumeliosius in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς γαΐος πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμήσοντα ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτὸν τὸν αὐ δ εἰκόνα.

Γαΐος γ ὁ δὲ εἰς τοσόνδε ὑπὸ ἰουδαίων ὠφελῶσθαι μόνων προσδοκῶν ὑπὸ συρίας ἐκπέμπει πετρώνιον, δέξεσθαι οὐ πολλῷ τ ἀρχῆς, καλῶν χειρὶ πολλῇ εἰσβάλλοντα εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἐὰν μὲν ἑκόντες δέχωνται, ἐς ἃ αὐτ αἱρίαται ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ. εἰ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρῷντο, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ πετρώνιος συρίαν παραλαβών, ἠπειγέτο διακονεῖσθαι ταῖς ὁλκάσιν τοῦ καίσαρος. συμμαχίαν γ πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῶν ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ὁλοπολεμαΐδος παρῆν αὐτόθι χειμάζων, ὡς πρὸς ἔαρ τὸ πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν γαΐον ἔγκοτον ἔχων τῇ ἐπιγνώσμονι. ὁ δὲ ἐπαινεῖ τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ ἐκέλευε μὴ αἰσχύνῃ, πολεμεῖν δὲ μὴ προτρεπόμενος ἐκπαλαμᾶσθαι. ἰουδαίων δὲ

C

Caput X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

XV: Cumque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, intérque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nã cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruãtur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. Hic acerbè inuecto Apione, multísque aliis quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter iectus conuitio, versus ad Iudæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

D

E

Caput XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

F Caius porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubétque vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & si spõte id admittant, statuam eius in templo Dei collocet. quòd si detrectent, bello deuictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, vt exequerentur mandata Cæsaris: contractísque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidé, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas. qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum

G

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrauenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi, Si tibi Petroni certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata, freti diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis æmuli. neque enim sumus adeo pusillanimes, vt quę nobis cæleste numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simúlque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo meliùs res Iudæorum dispiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, névc sacratam vrbem pollueret veritis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citiùs, quàm discedamus à legibus. simúlque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cùm maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potiùs quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorúmque primatibus accedunt Petronium, rogantes, vt consideraret obstinationem populi, néve illis desperandi ansam præberet, quin potiùs Caio scribat quanta peruicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τὸ πρῶτον εἰς Πτολεμαΐδα καὶ δεήσοιντο, μὴ δεῖν ὑπὸ ἀθυμίας σφᾶς ἐπὶ τὰ ἔσχατα καθίζειν, ἀλλὰ βάσαι τὸ παρὸν. εἰ δέ σοι πάντως δόξειε τὰ διηρημένα φέρειν, καὶ ἐς ἡμᾶς αὐτοὺς φείσεσθαι μεταχρησαμένους, σφάττε τὰ δεδομένα. ἡμεῖς δὲ ἂν δυναίμεθα θεῖόντες συγχωρῆσαι θεσμοῖς ἡμῶν ἀπηγορευμένα, ἀξιάματί τε τῷ νομοθέτου καὶ θεσπεσίῳ τῷ ἡμετέρῳ, εἰς ἀρετὴν αἰνήκειν αὐτὰ κεχρεωτοκότων. πρῶτος ὀργὴν λαβὼν, εἶπεν· ἀλλ' εἰ μὴ αὐτοκράτωρ ὢν βουλεύμασι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, τὰ δὲ θεσπίσειν ἐπινόουν, κἂν δίκαια ᾖ· νῦν ὑμῖν θεὸς μὲν ὁ λόγος ἔσται. νυνὶ δέ μοι καίσαρος ἐπισταλέντος, πᾶσα ἀνάγκη δεδόκηται τοῖς ἐκείνῳ θεσπεσιφρισμένοις, δίκα τὸ εἰς αἴνεσιν φέρειν ζημίαν τῷ παραβάσαντι αὐτόν. ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φρονεῖς ὦ πρῶνιε, φασὶν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς μὴ ἂν ὑπερβαίημεν τὰς γαίου παραληθεῖν, οὐδ' ἂν αὐτοὶ παραβαίημεν τὸ νόμου τῷ θεραπόρθῃ, θεοῦ θαρσοῦντες ἀρετῇ καὶ θεσπόνοις πόνοις τῷ ἡμετέρῳ εἰς νεῦ ἀναβάτοι μεμψιμοιρήσομεν, οὐδ' ἂν τολμήσαιμεν δὴ τοσοῦτον κακοὶ γενέσθαι, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξῃ μὴ θεασόμενα ἀγαθοῦ ροπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ παραβαίνειν πρὸ θανάτου φοβηθέντες. ὑπομενοῦμεν δὲ εἰς τύχας ἰόντες, δὴ φυλακῇ τε πατρίῳ, καὶ σωζεσθαι θεσπεσίους ἐλπίδα οὖσαν ἐξεπιστάμενοι καὶ θεοφιλέσθαι, δίκα τε τοῦ θεοῦ τὸ ἐπόμενον μεθ' ἡμῶν, δὴ τιμὴ τε τῇ ἐκείνου τοῦ δεινὰ ὑποδεχομένου, καὶ τῆς τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα φιλοῦν τοῖς θεάμασι παραπαίειν. ἐκ δὲ τοῦ σοὶ φαίνεσθαι, πολλοῦ μὲν λοιδορίαν τῷ αὐτάδρου θεσπεσιομένῳ, ὡς δι' αὐτὸ παραβαίνων τὸ νόμου θεσπιζόμενος, καὶ ἅμα πολλοῦ ὀργὴν τῷ θεῷ, ὃς κὴ παρὰ δίκαιον ζημιοῖ τὸ βελτίων γαῖον. καὶ ὁ πρῶνιος ἐκ τῆς λόγων θαρσαλέους δυσκίνητον αὐτῆς τὸ φρονεῖν, κὴ μὴ τὸ ἀμαχὶ δυνάμιν αὐτοῦ παραγνώσεσθαι δίκαιον εἶναι παρὰ γαίῳ τὸν αὐάθεσιν τῷ αὐτάδρου, πολλοῦ δὲ ἕστασθαι φόνον, πυκνά τε φίλους αἰκαλαβὼν, καὶ θεσπεσίαν ἢ θεὸν αὐτὸν μὴ, δὴ πλειάδος ὑπείροιο χεῖρον κατανοῆσαι τῆς Ἰουδαίων τὰ θεάματα ὡς ἔχει. καὶ Ἰουδαίοις μέγαν ἠρυθμοὺς τὸν ἐκ τοῦ θεὸς ῥωμαίους πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα δὲ κρίνοντες τὸν ἐκ τοῦ παραινεῖν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπλωτίαζον πρόσωπον εἰς τὴν τιβεριάδα ῥυόμενοι, καὶ ἱκετεία χρώμενοι μηδαμοῦς εἰς ἀνάγκας θεῖαι τοὺς αὐτοὺς καθίσαι, μηδὲ μιαίνειν ἀνδριάντα ἀναθέσει τὴν πόλιν. πολεμήσετε ἄρα καίσαρι, πρόσωπον ἔφη, μήτε τὴν ἐκείνου παρακελεύσει λογιζόμενοι, μήτε τὴν ἡμετέραν ἀθυμίαν; οἱ δ' οὐδαμοῦς πολέσαιμι ἔφασαν, τεθνηξόμεθα δὲ πρότερον ἢ παραβῆναι τοὺς νόμους. δὴ τε τὰ πρόσωπα κείμενοι, καὶ τὰς σφαγὰς προδεκνύοντες, ἕτοιμοι κτανύεσθαι ἔλεγον εἶναι. Ϛ ταῦτα ἐπράσσετο δὴ ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ τὴ γεωργῶν ἀφθονία οἱ λοιπὸν ἦσαν, καὶ ταῦτα τ' ὥρας οὔσης πρὸς σπόρῳ, πολλὴ τ' ἐῶ θεραπεία αὐτοῖς, καὶ τὴ θνήσκειν δὴ θυμίας πρόθεσις, ἢ τὴν αἰάθεσιν τῆ ἀνδριάντος θεάσασθαι. ἐπὶ τούτοις δὲ ὄντων πραγμάτων, ἀριστόβουλος ὁ ἀγρίππου τ' βασιλέως ἀδελφὸς, καὶ ἐλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῶν δὲ τ' οἰκίας, Ϛ οἱ φρόνιμοι σφῶν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν πρῶνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, ἐπειδὴ τὴν θεοθυμίαν ὁρᾷ τ' πλῆθος, μηδὲν εἰς ὑπόνοιαν αὐτ' παρακινεῖν, ἀλλὰ γράφειν πρὸς γαῖον τὸν ἀνήκεστον αὐτῷ πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ

τῆς ἀνδριάντος, πῶς τὴν ἀποστάντες τῆς γεωργίαν αὐτικα θή-
ζουσι, πολεμεῖν μὲν ἑτοίμους ἔχειν τὸ μηδ' ἀπὸ δύνα-
σθαι, θανεῖν δ' ἔχοντας ἡδονήν, πρὶν ἀδικίαν τὰ νό-
μιμα αὐτῆς, πῶς τὴν ἀπορίαν τῆς ὑποφορᾶς, λῃστείαν
ἀναφύοιντο, ἀδυναμίαν καταβολῆς τοῦ φόρου. ἴσως δὲ
ἀπεκλαθέντα τὴν γαῖον, μηδὲν ἀμὸν ἔχοντα, μηδὲ ἐπ' ἀνάστασι φρονοῦντας ἔθνους. ἐμέλλοντος οὖν
τότε βουλῆς τοῦ πολεμεῖν, τότε δὴ καὶ τὴν ἀπειλὴν τοῦ πρά-
γματος. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν ἀνιτόβουλον, ὅτι τούτοις πε-
ρῶντον παρεκάλουν. πετρώνιος δὲ τὸ μὲν τοῦ πρέποντος τὸν
ἀριστόβουλον παντοίως ὑπερεμένων, ἔχειν τὸ ὑπὲρ με-
γάλων πειθοῦς τὴν δίκην, καὶ τὰ σὺν μηχανῇ πεφρενιτι-
μένων εἰς τὰς ἐκκλησίας, τὸ τὸν τοῦ ἰουδαίων θεόμενος
τὸν αὐτοκράτορα τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγούμε-
νος, τοσαῦτα μυριάσιν ἀνθρώπων μανίᾳ τῇ γαΐου
ἐξακουόμενος, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ θεὸς
θεὸν σεβάσμιον ἔχειν, καὶ μὴ πονηρὸς τὸν μὴ τοῦ-
τα βίον ἐλπίδος διαπαῦσαι, πολὺ κρεῖττον ἡγοῦτο, δίκη-
σύλας τῷ γαΐῳ τὸ ἀνήκεστον αὐτῷ, ὀργῇ φέροντος μὴ
ἐκ τοῦ ὀξέως ἐξακουομένου αὐτῷ ταῖς ὑποτολαῖς,
τάχα καὶ πείσειν, καὶ τῇ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώ-
μης ὑπιόντος, ἄφαυστον πολίμου τὸ κρεῖττον αὐτοῖς.
εἰ δ' ἄρα καὶ κατ' αὐτὸ ξέποι τῆς ὀργῆς, καλῶς
ἔχειν τῆς ἀρετῆς μεταποιουμένοις, ὑπὲρ τοσῆσδε ἀν-
θρώπων πληθύος τολμητέον, ἔκειναν πιθανὸν ἡγεῖ-
σθαι τὸν λεγόμενον λόγον. συγκαλέσας δὲ εἰς τὸν
πρεσβεύσαι τοὺς ἰουδαίους, οἱ δ' ἀφίκοντο πολλαὶ μυ-
ριάδες, κατασὰς ἐπ' αὐτῶν τὸν τε ἐν τῇ παρόντι
παραπαύσῃ γνώμης ἀπιφέρων τῆς αὐτοῦ, τὸ δὲ αὐτο-
κράτορος τὴν προσταγμάτων τὸν ὀργὸν οὐδὲν εἰς
ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τοῦ σπουδάζεσθαι δηφίσασθαι τοῖς
προστάγμασι τοῖς σπουδάζεσθαι θάρρος εἰσφερομέ-
νοις, ᾧ καλῶς ἔχειν, τὸν γε τιμῆς τοσαύτης δηπο-
τυχόντα συγχωρήσῃ τῇ ἐκείνου, οὐδὲν ἐναντίον
προάσειν. οὐ μὴν δέ κρον ἡγοῦμαι, ἀσφάλειαν τε
καὶ τιμὴν τὴν ἐμαυτοῦ μὴ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ὑμετέρου μὴ
ἀπολουμένου τοσούτων ὄντων ἀναλοῦν, ἐξακουό-
μενον τῇ ἀρετῇ τοῦ νόμου, ὃν πάντων ὄντα προτιμά-
χητον ἡγήσῃ. καὶ τῇ δὴ πᾶσιν ἀξιώσει, καὶ δυνά-
μει τοῦ θεοῦ, τὸν ναὸν οὐκ ἂν προϊδεῖν τολμήσειμι ὕ-
βρει πεσῶν τῆς τῷ ἡγεμονεύοντων ἐξουσίας. σὺ δὲ
ὡς γαΐου, γνώμας τε τὰς ὑμετέρας ἐξασφάλι, καὶ
πῆ ἡ σωτηρία χρώμενος ὑπὲρ τοῦ καθ' ὑμᾶς πρά-
γματος πεισομένῳ, οἷς προῦθεσθε ἀγαθοῖς. καὶ
συμπροθύμοις μὲν ὁ θεὸς, βελτίων δὲ ἀνθρωπίνης μη-
χανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ' ἐκεῖνον ἐξουσία, πρυ-
τανεύων ὑμῖν τε τὴν τήρησιν τοῦ παρόντος, καὶ αὐτοῦ τὸ
μηδὲν ἀνθρωπείοις πράγμασι βουλεύσασι πη-
μῆναι τῆς εἰς θεὸν ἁμαρτίας. εἰ δ' ἐκπεπαιδεύσεις γαΐου
εἰς ἐμὲ ξέψει τὸ ἀνήκεστον τῆς ὀργῆς, τλήσομαι πάν-
τα κινδυνον, καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν συμβοῦσαν
τοῦ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ὑπὲρ τε μὴ ὑμᾶς τοσοῖσδε
ὄντας ὅτι ὄντως ἀγαθοὺς ἀνθρώπους ἀπο-
ρεῖν. ἄπιτε οὖν ὅτι ἕκαστοι, καὶ τὴν γῆν
ἐπιτρέπετε. πέμψω δ' αὐτὸς ὅτι ῥώμης, καὶ τὰ πάντα
ὑπὲρ ὑμῶν δ' ἐμαυτοῦ, καὶ τῶν φίλων, οὐκ ἀποξαπόσομαι ἐξακοντίν. ταῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τὸν ἰουδαίων
τὸν σύλλογον, ἐθεμιτεύσατο τὸν εἰς τὸν γεωργίαν ἥξιν τοῖς ἐντάλει, καὶ καθομιλεῖν τὸν λαὸν, ἐλπίσι χρη-
σάμενος. καὶ ὁ μὲν διυμεῖν τὸ πλῆθος ἐπαύσατο. ὁ θεὸς δὲ, παῤῥησίαν ὑπεδείκνυτο τῷ αὐτοῦ προνοίᾳ,

A statuæ: vtque relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potiùs quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc semente omissa instare latrocinia, dum non est vnde possint persolui vectigalia. fortè enim flecti posse Cæsarem ne quid sæuiùs in eam gentem statuat, néve illi rebellandi materiam præbeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atque hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cæleste numen suámque ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo: non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiamsi ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantiùs mandata exequentem: esse tamen boni viri officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem ait expeditionem non à se vltrò susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis: & alioqui conueniens esse, vt ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem nō præferam, quos scio meritò pro patriis legibus contendere. imò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantúmque in me erit hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam illi sæuire libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quò suum quemque vocat negotium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus, vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidentiam,

quódque omnibus iustè atque honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum prætérque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens curæ esse Deo res Iudaicas, attestáte tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cúmque accuratè super hoc negotio scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néve seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternúmque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quámque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitóque omni exquisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demiratus eius tam animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volénsque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est: Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cùm turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantúmq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatē momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tū demum per occasionē aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodū præter mandatū Tiberij se illū coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiā vberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen

καὶ τῶν ὅτι τοῖς ὅλοις σύλληψιν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπεν, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἡφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς αὐθρώποις ἠμέλλωμον, διὰ τὸ σκεινίλιον τῶν ἡμέραν αἴθριον οὖσαν οὐδὲν ὄμβριμον ἀποσημαίνειν ἐκ τῆς πρὸ τὸν οὐρανόν, καὶ τὸ πᾶν ἔτος ἀσκμὸν μεγάλῳ κατεχημῶσι, ἐπ' ἀπογνώσει ποιεῖν τοὺς αὐθρώπους ὕδατος τοῦ αἰῶνος, εἰ καὶ συνέφορόν ποτε θεάσαιντο τὸν οὐρανόν. ἃς τε δὴ τότε πολλοῦ. καὶ πρὸς τὸ εἰωθὸς, καὶ πρὸς τὸ ἐπερώδοξον ἀφιγμῶν ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν οὐδαμῶς ἀτυχήσειν παρ' αὐτῶν δεόμενον. ὁ πετρώνιος δὲ καταπλαγεὶς μείζονας, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν θεὸν τῶν Ἰουδαίων θεραπευόμενον, καὶ πολλῶν ἀποσημαίνοντα τῶν θεοφανείαν, ὡς μηδὲν ἂν τοῖς ἔργῳ θεραπευόμενος τοιαῦτα φέρειν ἐγχωρεῖν ἀπλήκτως καταλελεῖφθαι. ὡς δὲ καὶ πρὸς τὸν γαΐον συνῆν τοῖς λοιποῖς ὁπόσα ἔγραφεν, ἐπαγωγὰ δ' ἦν τὰ πάντα, ἢ παντοίως πρέποντα μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ἀπονοεῖν, ἃς ἐκτείνοι, οὐ γὰρ ἄλλα γε πολέμου πρόφασιν τῆ νομίμου τῆς θρησκείας, θεσσόδου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστερεῖσθαι, καὶ τῷ τεσσαρίῳ τῆς ἀρᾶς ὑποπίπτειν τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θείου τοῦ θεσπεσιωτάτου αὐτῷ τῶν δυνάμιν, ὡς ἀκεραίφη ἀπόφαινε, καὶ μηδὲν ἐνδοιάσειν ἀπὸ δυνάμιν τῶν αὐτῆς ἀπολείπουσαν. ἢ πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἰῶ. ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανεν γὰρ ἀπὸ ῥώμης διατρίβων, θεοῦ ἐποίει φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν γαΐον μείζονος. καί ποτε θεοδοὺς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ θεσίοις ἔχων πάντας ἐκπρεπέσι, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ ἀπροσκοπῇ ἐς ἡδονὴν φέρουσι, ὡς μὴ ὅπως αὖ τινα τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν γαΐον ποτε ἰσωθεῖν θελήσαντα οὐχ ὅπως ἐκπρεπέσθαι. ὅσου γὰρ ἀνὴρ τῇ ἀπροσκοπῇ πάντας ἐκπρεπὴς, καὶ τῷ πάντα κρίσασθαι ἐκφερεστάτῳ ἀπρόσκοπον εἶναι. καὶ ὁ γαΐος ἐκπλαγεὶς τῶν τε δεῖπνων αὐτῷ καὶ τῶν μεγαλοφρόσυνα, ὡς ἐπ' ἀρίστοις τῇ αὐτῷ βιάζοιτο καὶ ἐκπρὸ δυνάμιν τῷ χρημάτων δαπάνῃ χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τῶν ἀγρίππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτῷ θεασομένῳ, εἰ ἐμμένοι ἐκπρὸ οἴνου, καὶ τῶν δεῖπνων εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκπεταμένῳ φησὶν ἐν συμποσίῳ ἀπροσκαλουμένους εἰς πόνον ἀγρίππα. καὶ θεότερον μὲν σοι τιμῶν συνήδεσιν ἐγχαλᾶ τὰ θεὸς ἐμέ, καὶ πολλῶν δώρων μὴ κινδύνων ἐπιδεικθεῖσαν, οἷς ἐκπὸ τιβερίου θεοίσης δι' αὐτὸν, ὑπολείπεις τι οὐδὲν, καὶ ἐκπρὸ δυνάμιν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν αἰρεῖ γὰρ κατὰθαι μὲν ἐκπὸ τῆς σῆς σπουδῆς, αἱρεῖσθαι βούλομαι τὰ ἐλλελειμμένα θεότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν ἐχόμενον ἀπεμισεσάμην. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν ἂν ἐμπεσεῖν τοῦ εὐδαίμονος, ἐγκονήσεται γάρ σοι θεοθυμία τε καὶ ἰσχύι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γῆν τε πολλῶν αὐτίσασθαι, ἢ καί τινων θεοσόδους πόλεων. ὁ δὲ, καίπερ τὰ παίτια ἐφ' οἷς ἦτησε θαυμάσαντος, οὐκ ἐφασίσου τῶν δίκαιον, ἀλλ' ἐκ τῶν ὀξέος ἀμείβεται τὸν γαΐον, ὅτι οὔτε θεότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτῶν καταδοκῶν θαυμάζειν ἐστολὰς θεραπεύσαι αὐτὸν, οὔτ' νῦν θεόσοιτ' ἂν τῇ εἰς χάριν τῶν ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἐπίσχεσιν. μεγάλα δὲ εἴη τὰ θεοδιδωρημένα, καὶ πιεσαιτέρω τοῦ θεόσε χρωμένου τῇ ἐλπίδων. καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, τῆς γέ μου τῶ ἐλλη-

εἰλικρότος διανοίας ἢ κἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ Γάϊος ἐκπλαγεὶς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, πλέονος ἐπέχετο εἰπεῖν, ὅτι χαρίζοιτό τ' ἂν αὐτῷ ἅθροος ὁ ἔπαινος, ἐπεὶ περ ὧν διαπύστα ποιοῦμαι τὴν σὴν δωρεὰν ἄξιον ὑποφαίνῃς, αἰτήσομαί σε μίαν ἄλλον παρέργως οὐδὲν διὰ τὸ μεγάλως με ἐπιδιαφερόμενον, οἷς ἤδη παρέσχες. ὅτι δ' αὖ σοι δόξω ποιεῖσθαι τὴν δωρεὰν ταύτην, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θελήσας ἔπραξα καλά, καί μοι ποιεῖς δικαίας ἤρξατο ἅπτεσθαι τοῖς πυνθανομένοις, ὡς μηθ' ἑτέρου ὧν χρησαίμην ὑπὸ τὴν σὴν ἐξουσίαν ἀνεχεῖν πόθου γένηται. ἄξιον γάρ σοι τὴν αἰδριάδος τὴν ἀνάθεσιν μὴ ποιήσασθαι κελεύειν πρῶνιον εἰς τὸ Ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι ποιεῖσθαι διανοεῖσθαι. καὶ ὁ μὲν, καίπερ δεινὸν διανοούμενον τοῦτο ἠρύκακεν. εἰ γὰρ μὴ πάντα ἐκείνῳ γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, διὰ τὸ μεγάλα νομίζειν τε καὶ εἶναι, κύβον ἀναρριπτεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἠλίτετο. γάϊος ἅμα τῇ θεραπείᾳ τοῦ ἀγρίππου ἐνειλημμένος, καὶ ἄλλως ἀφρενὴς ὑπολαμβάνων, ὅτι τοσοῦτος μάρτυρος ἀδοῦς ἡγοῦτο ἂν ὧν ἑκουσίως ἰδιάζετο αἰτεῖσθαι τὴν ἀγρίππου, μὴ τὸ ἔξιον μεταμέλῃ χρώμενος, ἅμα δὲ τοῦ ἀγρίππου τῷ ἀριστεῖ θαυμάσας ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχήν, ἤτοι ἑκουσίοις χρήμασιν, ἢ ἄλλῃ δ' ὁπωσοῦν, τῆς κοινοῦ τῆς διανοίας ὑπεμέλετο, φοιτῶν τοὺς νόμους, ἐς τὸ θεῖον, συγχωρεῖ καὶ χάριν ἔχειν τῷ πρώνιον, ἐκείνου τε τῆς ἀναθέσεως τοῦ στρατεύματος ἐπαινῶν, καὶ τοῦ ἐς αὐτὸν ἔτι αὐτοῦ ἀπεσκληκότος. νυνὶ οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν αἰδριάστα ἐσακοῦσαι, ἐσάτω, εἰ δὲ μήπω πεπόμφασι τῷ ἀνάθεσιν, μηδὲν παραγέρα κακοπαθεῖν, ἀλλὰ τὸν τε στρατὸν ἀγάλλε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἅπασι τὸ ῥᾴστον σε ἔσεσθαι, ἄπιθι. οὐδὲν γὰρ ὅτι δίομαι τὴν ἀναστάτεως τοῦ αἰδριάστου, ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ μείζονος, ἢ ἅς τε μοι χρείας τῇ ἐκείνου, καὶ οἷς κελεύσειεν αὐτεπιτρέπειν. γάϊος μὲν δὴ ταῦτα χρᾶσθαι πρὸς τὸ πρῶνιον, φοβηθεὶς ἢ ἐντυχεῖν ὅτι ἀποστάσῃ αὐτοὺς καὶ δόξας ἐπείγεσθαι. μηδὲν γὰρ ἕτερον ὑποσημαίνειν τῷ ἀγρίππα αὐτῷ, ἀλλὰ πόλεμον αὐτίκρις ῥωμαίων ἀσφαλεῖν. καὶ φοβηθεὶς ὡς ὅτι φείρας τῆς ἡγεμονίας αὐτῷ τετολμηκότων, αὐτὸν ὅτι πᾶσιν ἥκιστα μὲν τοῦ αἰρεῖν, κρείττων δὲ τοῦ βελτίστου, καὶ ἐφ' οἷς ποτ' κείνειν ὀργῇ χρῆσθαι παρ' ὃν τιν' οὐδ' ἐπιζημίῳ, παίδευσιν αὐτῷ οὐδ' ὧν τιν' οὐδ' ἐφορμεῖς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πιθοῖς τῇ ἐκείνης τ' κείνου τοῦ ἀδάμονος, χάφει φεὸς τὸν πρῶνιον. ἐπειδὴ δῶρα ὁπόσα σοι οἱ Ἰουδαῖοι παρέχον, σε μείζονι λόγῳ τῷ ἐμῷ ποιήσας ἐστολῶν διακοσθαι τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων ἀρθεῖς, ὅτι δὲ βάσῃ τῷ ἐμῷ ἐστολῶν, κελεύωσε σαυτῷ κειτὶν ἡμῶν, λαμβάνειν φθεὶ τοῦ ποιητοῦ σοι ὑποστάντα ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεί τοι φόβῳ ἔμα ποιοῦντός σε, οἵ τε νῦν πάντες, καὶ ὁπόσοι ὕστερον χρόνιντ' ἂν, ἀσφαλῶς ἀκυρῶν αὐτοκράτορος αἰδρὸς ἐστολάς. ταύτην μὲν χάφῃ πρῶνίῳ τὴν ὑποστολήν, οὐ μὴν φθάνῃ γε ζῶντος πρῶνίου δέξαμενος αὐτὴν, βεβαιωθῆναι δὲ πᾶσι τοῖς φέρουσιν εἰς τοσόνδε, ὡς τ' πρῶνίῳ γράμματα φεὶ αὐτ' ἀφικέσθαι, δι' ὧν μαντάνει τὴν γαΐου τελευτήν. θεὸς γὰρ ἐκ ἀρ' ἀμνημονήσειν ἔμελλεν πρῶνίῳ, κινδύνων οὐκ ἀφλοφθῆναι δι' τῇ τοῦ Ἰουδαίων χάριτι, καὶ τιμῇ τῇ αὐτοῦ. ἀλλὰ τ γαΐου ὑποσκιασάμενος ὀργῆς ὧν ὅτι συβασμοῦ τοῦ αὐτοῦ φεισασθαι ἐτολμήσατε, τὸν μισθὸν χρεωλυτῶν συμπραξῆ τοῦ πρῶνίῳ ἥτε ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ,

A non solùm meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti sua beneficentia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo. illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & per-
B petuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque glorioſum erit, si post innumeras alias hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, vt mandatum reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum subesset periculum, quódque capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudendam vanitatem ducens, si
C coram tot testibus vltro ad petendum prouocato, repente mutatus denegasset gratiam: suspiciés etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem, suæque gentis tranquillitatem, quàm incrementum dominationis, aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriam in comparando exercitu, & in exequendis mandatis, quæ acceperat. quod autem ad statuam attinet, si quidem dedicata sit & posita,
D sinendam esse. sin minus, nó esse cur in eo negotio plus laboris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. remissum enim esse hoc Iudæis in Agrippę gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt non possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio, priusquam ad defectionem spectare Iudæos cognosceret. allatis postea de rebellatione rumoribus: indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullámque rationem honestatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi solitus, quem refrænare nunquam studuit, imò ad felicitatem suam pertinere putans, si quàm maximè affectioni
E huic indulgeret, denuò scribit eidem in hanc sententiam: Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera, quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio quid de teipso statuere debeas, semel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præsentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epistola missa quidem est ad præsidem, non tamen Cæsare viuo reddita, qui perferebant tardiùs nauigantibus: ita vt priùs ille alias acceperit literas. nunciantes de Caij exitio. Deus enim non fuit immemor Petronij, & periculorum quæ propter ipsius honorem atque Iudæorum religionem subiit: sed
G amoto à reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tã à Romanis quã à prouincialib.

maximo fauore præcipuis ſenatoribus eum A proſequentibus, in quos potiſſimum Caius debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtquam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterùm Petronio priùs redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, B quibus iubebatur mortẽ ſibi conſciſcere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euaſit mortis periculum.

Cap. XII.

Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus. C

XVI. INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædéſque & calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtiũ aſſultibus, D cincta fluẽtis Euphratis & firmiſſimis. mœnibus eidẽ flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Iudæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæterámque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quæ deinde à multis hominum illò deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinę magiſter, apud quem artem didicerant, quòd ſeriùs aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contulerunt ſe in quendam locum vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorúmque fructuum, qui reponũtur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſq; egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cũ enim facti eſſet inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorũ, ſi detrectarent

μάλιστα δ' ὁπόσοι τ' βυλῆς φρύχιον ἀξιώματα ἔχε τὸ εἰς ἐκείνους ἀκεράτῳ τῇ ὀργῇ χρηῶς τὸν γαῖον. ἡ τελευτὴ μὲν ὑ μετὰ πολὺν χρόνον, ἢ χαλεπὴ τῷ πυθωνίῳ τιμωρὸν τὸ θανεῖν ἀπαρεμφύλιον ὑπερολύμενον δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τελευτᾷ, καὶ τ' ὑπερβυλῆς τὸν ζόφον ἀφηγήσομαι θεσπίσαντος τὸ λόγου. πυθωνίῳ γ' θεοπέσα μὲν ἀρχῶν ἡ ἀχαταφθοῦσα τῷ γαΐου τιμωρὸν ὑπερολῆ, μετ' οὐ πολὺ δ' ἡ κελεύουσα αὐτὸν τελευτᾷν αὐτόχειρα. καὶ ἦλθε τε τῇ σωτυχίᾳ τῷ ὀλέθρου, ὃς τὸν γαῖον κατέλαβεν, καὶ τὸ θεοῦ τὸν θεόνοιαν ἐξεθαύμασεν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐξίου μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τῆς εἰς τὸν ναὸν, καὶ βοηθείας τῆς ἰουδαίων σωτηρίας ὧδε χόμιζον. καὶ πατρωνίῳ μὲν οὕτως μὴ αὐτοπαθὲς, διεφθάρθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος θανεῖν.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις δι' ἀσπαῖον καὶ ἀνίλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

Γίνεται δ' περὶ τοὺς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τῶν βαβυλωνίαν οἰκοῦντας ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ οὐδεμιᾶς ἧς πω ἐλάσσων, φόνου τε αὐτῇ πολὺς, καὶ ὁπόσους οὐχ ἱστορικοῦ φορτερον. ἃ δ' ἐγὼ δι' ἅπαντα ἐπ' ἀκριβείας διηγήσομαι, ἐκθήσομαι, καὶ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. νεαρδὰ τῆς βαβυλωνίας ἐστὶ πόλις, ἄλλως τε πολυανθρωποῦσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, καὶ σῖτον ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ εὐθρόπων ἀνάπλεως. ἔστι γ καὶ πολεμίοις οὐκ ἀνέμβολος, φερόδωλος τῷ διφεάτου πᾶσαν ἐντὸς αὐτῶν ὑπολαμβάνοντος, καὶ κατασκευαῖς τειχῶν. ἔστι δὲ καὶ νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τῷ ποταμῷ φερόρρουν, ὅθεν ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῶν χωρίων πιστεύκοτες, τότε δὴ ῥαγμὸν τῷ θεῷ καταβάλλειν ἑκάσιος πάχιον ταύτῃ κατέθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐχρῶντο δὲ ὥσπαρ ταμείῳ τοῖσδε ταῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὴ ἱεροσολύμων αἰσθόμενος ἡ κωμῳδὸς, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τῷ κωμῳδῷ τῶν χρημάτων παρελάμβανον, διδόντες τὰς παρθυαίων ἀρπαγὰς, ἐπωλοῦσι ἐκείνοις τῆς βαβυλωνίας. καὶ ἦσαν δὲ ἀσπαῖος καὶ ἀνίλαῖος, γεραδάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. καὶ αὐτοὶ, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ φερσόταξεν ἰσῶν μαθήσει ποιήσεως οὐκ ὄντος ἀφρεπτοῖς τοῖς ὑπὸ χωρίοις, ὡς τε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστὼς, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ, βεβαρυμένα ὑπερβαλέσας τῆς ἀφίξεως, ἐκόλασε πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τοῦ δικαίωσιν λογιζόμενοι, καταπασάσαντες τῶν ὅπλων πολλὰ ὁπόσα ἐν τῆς οἰκείας φυλασσόμενα, φέροντο ἐς τι χωρίον ὑπερρῆξιν μὲν ποταμῷ ποιούμενον, νομὰς δ' ἀγαθὰς ὧδε χεῖν πεφυκὸς, καὶ χιλὰν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ὑποτίθεντο. σεισθέντες τε ὡς αὐτοὶ τῷ νεῷ οἱ ὑποφόρτατοι, καὶ τούτοις τοῖς ὅπλοις φερομένους, στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῷ κακῶν ἡγεμόνες οὐκ ἐκωλύοντο εἶ. προελθόντες δὲ ὑπὸ τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκευάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τῷ βοσκημάτων, ἢ ἀρκοῦσα ὑπόφορὴ γένοιτ' ἄν. προσελθόντες φιλίαν τε προσθομένους, καὶ ἄμυναν τῷ ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῷ ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. οἱ δὲ, οὐ δὴ ἐπὶ ἔτρεπον ὧδε ταῦτα ποιεῖν, ἠρέσθαντο, καὶ τῷ προβάτων ἐστελλον ὁπό-

ὁπόσα κελεύσειεν. ὡς δὲ τῶν πλείονα αὐτοῖς συμπε-
ραίνεσθαι ἐκέλευον, κύριοι ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσαιεν καὶ ὀξέως
ἐλαύνοντες κακουργεῖν. διεφοίτησεν τε αὐτοὺς ἡ φή-
μη πᾶσι θεοσυγχάτοις, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πλησιο-
χώροις. ὥστε ἤδη προὔκοπτε λόγος καὶ αὐτῷ κατὰ
τὸν πάρθων βασιλέως. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίας σατρά-
πης μαθὼν ταῦτα καὶ βουληθεὶς ὀλιγουμένους κω-
λύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀναφῆναι, συλ-
λέξας στρατὸν ὅσον ἐδυνατο πλεῖστον, καὶ παρθυαίων καὶ
τῆς βαβυλωνίων, ἤλασεν πρὸς αὐτούς, φθῆναι θέλων
προσβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαίφνης τοὺς ἡμέρᾳ κατα-
πολεμῶντας τὸν στρατόν. ἔπειτα διέτασας ἢ τὸ ἔλος, ἡσύχα-
ζεν. καὶ κατ' ὀλίγον, ἵνα ἢ σάββατον ἀρχὰς πάντες
χρήμασιν ἰουδαίοις ἡμέρα, οἰόμενος οὐ τολμήσειν αὐ-
τοσχεδιάσειν αὐτοῖς τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ἀμαχεὶ λαβὼν
ἄξειν δεδεμένους, καὶ βεαχὺ προσπίπτει χρόζων αἰφνί-
διον ποιῆσαι τὴν ὀλίπωσιν. ἀσπαμὸς ἢ τυγχάνει συν
τοῖς ἑταίροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐ-
τοῖς. ἄνδρες φησὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων προσέπε-
σεν οὐ φορβάδων, ἀλλ' οἷος ἤκουτο, ἀνδρῶν αὐτοῖς ὀπι-
σθιβεβηκότων, ἐπεὶ καί τινος αἰσχρουσίως αἰσθάνομαι
χαλινῶν. δεδοίκα μὴ ἐληλύθασιν οὓς ἡμῶν οἱ πολέμιοι
προεισάντες. ἀλλά τις προσίτω κατόπτης, ἀπαγ-
γελίαν ἡμῖν σαφῆ τῶν ἐσεσηκότων ποιησόμενος. εἶπε δὲ
ὀλίγα ψεύδεσι μοι λελεγμένα τὰ εἰρημένα. καὶ ὁ μέν, τά-
δε ἔπε, καὶ ὡς ἦκον τινες προσκοποῦντες τὸ γενόμενον.
ἦ τάχος παρελθόντες, καὶ οὔτε αὐτὸς ψεύδης σα-
φῶς εἰκασθεὶς τῶν προσκοπούντων τοῖς πολεμίοις,
οὔτε ἐκείνοις πλεόνως ὀπιθρέψειν ἤμελλεν ὑμῖν ὑ-
βρεῖν. προεμελήσαμεν δόλῳ μηδὲν βοσκημάτων
ἀφαιρεθέντες, τοσῆσδε ἵππου πλῆθος ἐπελαύνουσιν ἡ-
μῖν ἐν ἀπορίᾳ χειρῶν κειμένοις, ἀφ' ὃ καθείρχθημεν
ὑδατορρύσεως τῶν παρῴων εἰς τὸ ἄρχειν. ἀσπαμὸς δὲ
οὐκ ἀρα γνώμῃ τῇ κατασκόπου κρίνειν ἔμελλεν ὀλί-
γοις ποιητοῖς, ἀλλὰ νομίσαντος ἡγησάμενος τῇ
ἐπ' ἀπορίαις τολμητὰς δ' ἐφείναι τοὺς πολε-
μίους, τὸ ἀλκῆς δραξαμένους ὑπὲρ τῆς ἀνάγκης, εἰς
ἓν ἐκπεπτώκῃ, ὑπάνομεῖν τιμωρίαν ὑπολαμβάνοντας, εἰ δίοι τολμητᾶν, αὐτὸς τε ἀπαλαμβάνει τὰ ὅ-
πλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίῃ, ἢ δὲ τὰ ὅμοια
ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. καὶ πολλοὺς κλείνα-
ντας αὐτῶν ἀφ' τὸ καταφρονοῦντας ὡς δὴ τὰ ἕτοιμα
χωρεῖν, εἰς φυγὴν ἔκπονται τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τὴν πάρθων
βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης,
καταλαγὴς τὴν ὀλιγωρίαν τὴν τῆς ἀδελφῶν, ἐπεθύ-
μησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν ἀφ' τὸ ὄψεως καὶ λόγων. καὶ πέμ-
ψει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, ὅτι
βασιλεὺς ἀρτάβανος καίπερ ἀδικημένος ὑφ' ὑμῶν
ἐπιχειρήσεως αὐτὸς τῇ ἀρχῇ γενομένης, ἐν ἐλάσσονι
τιμῇ καθ' αὑτὸν ὀργὴν τὴν ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμε-
νος, ἀπίσειλί με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν,
συγχωρεῖν ἀδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων ἐ-
πὶ φιλίᾳ προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἀπά-
της χωρὶς, δῶρά τε δώσειν ὑπισχνεῖται καὶ τιμὰς, ἅπ-
περ ὑμῖν, πρὸς τὴν νεᾶν οὖσαν ἀρετὴν μᾶλλόν δ' ἀναλόγως
τῇ ἐκείνου ὠφελίᾳ. ἀσπαμὸς δὲ, αὐτὸς μὲν ἀπέβαλλεται ὁδοὺς τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ ἀνίλαιον ἐκ-
πέμπει μὴ δώρων ὁπόσα προείσαι λέγει. καὶ ὁ μὲν, ὡς ἦκεν, καὶ εἴσοδος αὐτῷ γίνεται πρὸς βασιλέα. ἀρτάβα-
νος δὲ ἐπεὶ θεᾶται τὸν ἀνίλαιον καταμόνας ἥκοντα, ἤρετο τίνα αἰτίαν τε καὶ τὸν ἀσπαμὸν ἰφυσερπότος.

A imperata facere. quapropter necessitate coacti mittebant eis quantumcunque poscerent: quò factum est, vt aucta eorum potentia, validi essent ad incursandum quoslibet, nemóque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoque regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ postquá hæc audiuit, volens crescens adhuc malum opprimere, priusquam maius aliquod inde proueniret incómodum,
B collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiso opprimere: obsessáque palude suos iussit aliquantisper quiescere. postridie verò Iudæis sabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non ausurum hostem in certamen descendere, sed nullo negotio vinctos se abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos irrueret. Asinæus verò qui
C tum fortè positis prope se armis cum sociis desidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis est passim pascentium, sed qui sessorem tergo vehant: nam & frænorum sonitum sentio, vereor ne circumuenti simus ab hostibus. sed procurrat aliquis speculatum, qui nobis quid immineat certò renunciet. optatim autem vana esse, quæ diximus. móxque quidam profecti visum, celeriter redeunt, non falsam suspicionem fuisse referentes: adesse vl-
D tores acceptæ iniuriæ. ex insidiis se obrutos equitatu copioso velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria consuetudine. at Asinæus longè aliter quàm speculatori videbatur statuit, non concedendam censens hanc voluptatem hostibus, vt per otium in se grassarentur cædibus: quin potiùs virtutis & præsentis necessitatis memores conniti debere, vt si ita fors ferat, non inulti pereant: primúsque correptis ar-
E mis suo exemplo ad similem exciuit audaciã, ad conserẽdas cum hoste manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam se habere putantes, multis cæsis reliquos coegit terga vertere. Eius pugnæ postquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aspectum & colloquium: confestímque ad eos misit fidissimum è satellitibus qui hæc verba
F illis referat: Regem Artabanum tametsi iniuriam eorum violentia in suo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipsorum remittere, misisséque se qui fide data impunitatem & securitatem itinerum eis offerret ipsius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, sine fraude omni & insidiis, paratam esse regis munificentiam, foréque vt hac sua virtute posthac rege fauente vtantur meliùs. Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem verò Anilæũ misit cũ quibus potuit mu-
G neribus. Iuit ille ad regem, & facilè admissus est. Artabanus autem videns Anilæum solũ venisse, rogauit cúrnã domi reliquisset Asinæum,

cognitóque metu illum se continere intra paluſtria : per patrios deos deierauit, nihil eos se læſurum in fidem venientes: idque porrecta iuueni dextra ſanciit, quod apud barbaros conuenturos certiſſimum eſt argumentum fiduciæ. nam poſt datam dextram apud eos nec fallere fas eſt, nec diffidere, ceſſantibus omnino ſuſpicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remiſit Anilæum, perſuaſurum fratri, vt ſimul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis ſibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas ſatrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem ſpectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipſe rebelles perdomat, Aſinæus auctis apud Babyloniam viribus, ſiue volentibus prouincialibus, ſiue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur conſilio illum accerſiit. Aſinæus verò facilè à fratre in eam ſententiam inductus eſt, præſertim commemorante quàm luculenter erga ipſos rex affectus ſit, quódque ad firmandam fidem iuſiurandum interpoſuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanũ ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generoſum Aſinæi animum, quòd videret breui ſtatura hominem, & primo aſpectu contemnenda ſpecie quaſi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil eſſe in tantillo corpore; quod tam vaſto animo reſpondeat, & inter epulas oſtenſum magiſtro militum Abdagaſi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere ſoleat. Is cùm rogaſſet, vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnáſque tot maleficiorum de eo ſumere, quibus Parthos læſerat: negauit ſe hoc permiſſurum in hominem qui ſe credidiſſet ſuæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd ſi, inquit, vir bellicoſus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: ſed redeuntem aggreſſus per vim abſque meo conſenſu opprime. Mane deinde accito Aſinæo: Tempus tibi eſt, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortaſſis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrociniis & illæſam cuſtodias. mihi viciſſim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitaſti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Aſinæum dimittit. ille domum reuerſus caſtella partim noua condidit, partim quæ priùs habuerat firmauit munitionibus: breuíque in tantum auctus eſt, quantum ante eum nemo alius, à talibus exortus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obſeruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cũ potẽtia,

A ἐπεὶ δὲ παρωθήσεται αὐτὸν διὰ σπουδῆς ἐν τῇ ἴλῃ ὑπομένειν. ὁ δὲ, τοὺς τε πατρῴους θεοὺς ἐπόμνυσι, μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτοὺς, πίστει τῇ αὐτοῦ θεσπιζομένους, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον ἅπασι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις ἀσφάλισμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. οὐ γὰρ ἀψεύσαντός τινος δεξιὰν ὑπ' αὐτοῦ δόντος ἠμυνόμενος, οὐδὲ πιστεύσαι ἐνθυμεῖσθαι εἰ τοιαύτης ἀσφαλείας δόντος ἠμύνατο, παρὰ τὴν ἐν ὁσιότητι ἀδικούμενος καθεστηκότων. καὶ Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα θεάσας, ἐκπέμπει τὸν Ἀνίλαιον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔθεσαν δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, χρῆζων ἐκόμισμα τῇ ἀρετῇ τῶν Ἰουδαίων ἀδελφῶν εἰς φιλίαν κτήσασθαι τὴν ἐκείνου σατραπείαν, ἐν ὑποστάσει τε οὔσῶν καὶ ἀμοιρίᾳ τοῦ ὑποστησομένου μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ καὶ θρασυνομένου πολέμῳ τῷ ἐκείνῳ κατὰ χεῖρα τὴν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ἐπὶ μέγα οἱ περὶ τὸν Ἀσιναῖον καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, ἢ τοιγε συστάντες ἐπ' ἀμφοτέρᾳ τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τούτου γε ἀτυχοῦντες τῶν κακῶσαι μειζόνως οὐ διαμάρτοιεν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς ἐκπέμπει. ὁ δὲ Ἀνίλαος, πιθανὸς ὢν τῷ ἀδελφῷ, τήν τε ἄλλην θεθυμίαν διηγούμενος τοῦ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ γεγυμνέμενον. ὡς τε δὴ ἠπείγοντο ὡς τὸν Ἀρτάβανον, ὁ δὲ ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται ἀγαθυμοῦντας, ἐθαύμαζέ τε τὸν Ἀσιναῖον τοῦ ἐν ταῖς θεάξεσιν δι' ψύχου, διεροῦν παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι βεβαχεύτε καὶ τοῖς πρώτοις ὄψει συνελθοῦσι δυνῶν καταφερόμενον ἀφορμαῖς, ὡς οὐδὲν κείνοιεν αὐτὸν, φησί τε θεοῖς τοῖς φίλοις, ὡς μᾶλλον πάντα θαθὸς παρίχοιτο τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος. ἅμα τε πότον δεικνὺς τὸν Ἀσιναῖον ἀβδαγάσῃ τῇ αὐτοῦ στρατηγῶν, τότε ἔνομα ἔχασφεῖ, καὶ τὴν πᾶσαν ἀρετὴν ἢ χρῆσθαι εἰς πόλεμον. Τοῦ δὲ Ἀβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ γενέσθαι κτείναντα αὐτὸν πολὺν ἀπολαβεῖν ἐὰν ἂν ὕβρισεν εἰς τὴν παρθενίαν ἀρχὴν, ἀλλ' οὐκ ἂν εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα δίδοῖ ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ θεσπέσι δεξιᾷ τε πίστας, καὶ θεοῦ ὅρκοις πεισθεὶς γενέσθαι ἀπουδάσας. εἰ δὲ αὖ τυγχάνεις τὰ πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὑποπτοίας χρῆζων τῆς ἐμῆς παρθενίαν ἐνδίκῃ τὴν ἀρχὴν θεοῦ βεβιωμένῃ, ἐπαναχωρησῶν χωῦ ὑπὸ θυμῷ θεσπίσαντος κρίνει τῷ θεῷ σε, καὶ μετ' ἀγοίας τῆς ἐμῆς. ἵνα δὲ μετακαλέσας τὸν Ἀσιναῖον, ὥρα σοι φησὶν, ἀπιέναι, χωρεῖν ὅπῃ τὰ σαυτοῦ, καὶ μὴ πλείοσι τῷ ἐνθάδε στρατηγῶν τὴν ὀργὴν ἐρεθίσῃς, ὑπὸ χεῖρα σοῦ τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα χώμης τῆς ἐμῆς. ἵνα καταθήσω δέ σοι δίδωμι τὴν Βαβυλωνίων γῆν, ἀλλήλους τε, καὶ ἁπάντων κακῶν ἐσομένην ὑπὸ σοῦ φερνίδων. ἄξιον δέ μοι τυγχάνειν σοῦ χρεοῦ ἀνεπίκλητόν σοι θαρσοῦντος τὴν ἐμαυτοῦ πίστιν, οὐκ ὑπὸ κούφοις, ἀλλ' ὑπὸ τοῖς εἰς σατραπείαν αἰτεῖσθαι. ταῦτα εἰπὼν, καὶ δῶρα δοὺς ἐπιλύσας ἐκπέμπει τὸν Ἀσιναῖον. ὁ δὲ εἰς τὴν οἰκείαν θαρσυνόμενος, φρούρια κατασκευάζει, καὶ ὁπόσα θεότερον ἰσχύος, μέγας τε ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο, καὶ ὁπόσα οὐκ ἄλλος τῷ θεότερον ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς ἄφαυδα θεγμάτων ἐς πολιῆς γεγονότων, παρθενίαν τε αὐτὸν ἐνδεᾶ θυον οἱ ταύτῃ καταπεπτωκότες ἑσπεροί. μικρὸν γὰρ δεῖν καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἅπασαν ἀρετῆς ἡ ἐκ Βαβυλωνίων θεοῦσα τιμή. ἵνα δὲ ἐξιώματα τῇ δυνάμει

πάντα τὴν ἄνω τὴν κάτω Μεσοποταμίαν ἐφεξῆς αὐτῷ ἦρτο
σεσίμοις. ἐφύετο δὲ αὐτῇ ἡ δι' ἁρμονίας κάλλιστα
πενταετηρίδα. ἀκμάζοντων ἤδη αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, ἀρχὴ
αὐτοὺς κακῶν ἐλαμβάνει κακῶν ἐκ τοιᾶσδε αἰτίας,
ἐπειδὴ τὸ ἄρρεν ἡ φρένας ἔσχεν κάτω μέγα δυνάμενος, ἐκ-
ρίπτουσιν εἰς ὕβριν κάκιστα καὶ ἐκ βασιλείου τρόπου
θυμοῖς καὶ ἡδοναῖς ἐμπαροινοῦντες. τὴν παρθένον τινὶ, σπανίως
ἢ ἀφίκετο τὴν τοιαύτην χαρίσαν, ᾧ δὴ καὶ ἔπεσε γαμετὴν, τὰ
ἄλλα, καὶ εἰς τὸ ἐπαινεῖσθαι σφόδρα πᾶσιν, καὶ μεί-
ζονα ῥοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα δυνάμεσι τὸ ἀφρο-
νοῦς. ταύτης οὖν ἀκοὴ τὸ δι' ἁρπαγῆς ἐκμαθοῦσα, εἴτε
καὶ ἄλλως αὐτόπλης ἦν ζηλότυπος, αἰλιαῖος ὁ τὸν ἀσπαίου
ἀδελφὸς ἑκάστῃ γενεᾷ καὶ πολέμιος. τὸ μὲν, οὐ τὸ
μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐκφεύξεσθαι τὸ συμφορὰν τὸ γυναι-
κὸς μὴ τὸ ὀξυτέραν ὡς ἐπ' αὐτῇ πληθείσῃ φθαλεῖν.
τὸ δὲ δυσπάλαιστον κεῖνο τὸ δυσθυμίας. ἅμα τε οὖν
πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς αἰὼν ἐπεχρῆτο, καὶ μάχης
ἐπαΐων ἡνιόχους πρὸς ἅρμασιν ἀλλοτρίοις ἐγκά-
μπτων ἑαυτῷ. οὐ μὴν δι' ἄγαν μεγάλων δυσκολιῶν αἰλι-
λαίῳ τε ἅμα αὐτῷ, καὶ ἀσπαίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸ οἶ-
κον αὐτῶν, ἀλλὰ σὺν τινι μεγάλῳ κακῷ, δι' τοιαύτην
αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ τὸν ἀνδρὸς τὸν ἐνικότος, αἰχμάλωτος ἦ-
γετο, ἀφιδρύματα τῇ θεᾷ ἅπερ τοῖς αὐτοῖς καὶ αὐτῇ
πάτρια ἦν, ἐπεκόμιζε δὲ τοῖς ἐκείνῃ πᾶσιν ὅσιον ἐστὶ δὴ
τὰ τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἰοῦσαν δὴ ξένης
συνεπάγεσθαι, ἐφεστήκασι καὶ ταύτῃ τὰ πατρῷα
τὰ ἐν αὐτοῖς ἔθη συναπήγατο. καὶ τὸ μὲν ἀρχαῖον
λελησθότως αὐτῇ θρησκείαν ἐποιεῖτο. χαμαὶ ἢ ἔστορ δι-
χθεῖσα, ἤδη ξόπτῳ τῷ αὐτῇ εἰωθότι καὶ μὴ οἷον νομί-
μων δὴ τὸ θεοτόκῳ ἀνδρὸς, ἀπεράπτου αὐτοὺς καὶ τῷ
ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς. τὸ μὲν φρά-
σαν ἐπίσημον, εἰς ἡδυπαθῆ σεβάσει ἐξαγωγὴν, καὶ δι' ὀ-
πόσα νόμοις τοῖς αὐτῶν σέβοντες, ἵνα μὴ καὶ ἡγεμόνες
μᾶλλόν τε, καὶ ἐξαβαίνοντα θυσιῶν καὶ σεβασμῶν τὸ
αὐτοῖς εἰωθότων τὸ ἀκεῖθεν ὁρᾶν οὐ μὴ τὸ πολλὰ
τῇ ἡδονῇ τὸ σώματος συγχωρῶν ἐπολίσῃ τὸ ἀρχὴν τοῦ
δι' ἁρπαγῆς, καὶ τὴν εἰς νεῶν τὸ θεοῦ σεβασμὸν ἐξ-
ανεῖπε. ἐπεὶ γοῦν δὴν ἐπέφαινον, ἀλλὰ καὶ τῶν αὐτῷ
μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο,
ἀπαλλοτρίᾳ, καὶ ὃς κτεινόμενος δυνάμει τῷ νόμων, καὶ τὸ
κτείνοντας αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπεξάσατο αὐτῷ τὸ αἰλι-
λαίῳ, καὶ ἀσπαίῳ, καὶ τοῖσι ἐτέροις, ὁμοίαν τὸν τὸ ἐχ-
θροῖς ἐπαχθεῖσιν ὀργὰς τελοῦσι, τοῖς μὲν, οἷς ἠγνόησε
ἐξαμαρτεῖν γενόμενοι, τοῖς δὲ, ὅτι μὴ βοηθοῖεν αὐτῷ
πειρᾶσθαι ἔχοντα δίκῃ τὸ ἐκδικεῖν τοῖς νόμοις. οἱ δὲ ἐδε-
μαίνοντο μὲν, ἐμάνθανον δὲ, μὴ μεθ' ὑβρίσεως οὐκ ἐξ ἄλ-
λης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύϊ τῇ ἐκείνου, τῇ δὲ ἁμαρτίᾳ συνῳ-
δόντες. ἐπεὶ ἢ καὶ τὸ θεραπεύειν ἀκριβοῦ θεὸν τὸ παρ-
θενίαις τιμωμένοις, οὐκ ἔστι τοῦτο τὸ ἐξαμάρτημα τὸ αἰλιλαίῳ
τὸ βεβιάζειν εἰς τοὺς νόμους. δὴ τὸ ἀσπαίου ἐλπίδες καὶ
πλείονες ἤδη καταβέβαιον τὸ αἰλιλαίῳ φιλίαν καλεῖν ἐ-
χθρὸν, ὃ μὴ σφέτερον κατ' αὐτὸ ἐνεγκόντα τὸ ὠφελοῦν,
ἀλλὰ τὸν γῆν, δεινοφρονῆσαι παιδὸς τὸ γενομένου, σφοῖν τὸ ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐχθροῖς ὁ-
λεθρον ἐπαχθέντων. τὸν σε γάμον τὸ αἰθέντα λέγοντες οὐ μετ' αὐτῶν, ὅτ' αὐτοῖς εἰωθότων τοῦτο νόμων,
καὶ τὴν θρησκείαν ἣν δεῖν ἐκείνοις ἡ ξυνὴ ἐν ἀπιμοίᾳ τὸ θεοῦ τὸ αὐτοῖς σεβασμίου σέβεσθαι. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς
ἤδη μὲν τὸ ἐμπαροινεῖν τὸ ἀδελφοῦ μεγάλων αἰτίαν ὄντα κακῶν, καὶ ἐσωφρόνει, ἡ μὴν, ἀλλὰ τὸ ἡσύχαζε τὸ δυσκολίᾳ τὸ συγγνοὺς νικωμένου καὶ συγγενοῦς τιμῶν, οἷς ἐκεῖνος κρείττους κακοῦ τῆς δυσθυμίας νικωμένου.
ἐπεὶ δὲ πλείους τὸ ἐπιμένειν συνεστρέφοντο, καὶ πλείους ἦσαν οἱ καταβοῶντες, τὸν κρεῖττον δὴ φασὶ δεῖν αὐτῷ

A vt Meſopotamia tota ab ipſius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ nó priùs cœpit in deteriùs vergere, quàm neglecto priſtino virtutis ſtudio, contemptíſque inſtitutis patriis, voluptate victi dediderunt ſe externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge tam aliis dotibus quàm inſigni forma laudata vſque ad miraculum: hanc ſiue aſpectu ſiue fama cognitam adamauit Aſinæi frater Anilæus: & cùm neque ſuis imperare poſſet cupidinibus, neq; vlla alia ſpes eſſet potiendi muliere, bello maritum eius petiit: primóque conflictu cæſo Partho, vxor in victoris poteſtatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipſi quàm fratri fuit principium. cùm enim amiſſo priore marito captiua duceretur, ſimulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi ſecum habere ſolebat & in itinere, clàm inter cæteram ſupellectilem aduexerat. ea primum colebat ſine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur ſacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur amicis vtriuſque fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ ſuæ ſuperſtitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore conſecuti ſint. Sed adeò nihil profectum eſt his admonitionibus, vt præcipuus quidam confoſſus ſit dum liberiùs inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus eſt fratribus corúmque ſociis, vlturum læſam & religionem & amicitiam, vtque ſimili & ipſi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidè quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per ſummum nefas opprimi paſſi ſint. quamuis enim moleſtè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præſentem felicitatem. ſed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam ſacra Parthica: factóque concurſu ad Aſinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, ſi priùs parum potuit quid vtile ſit diſpicere, nunc certè erratum corrigere, priuſquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & ſuperſtitioſum numinum cultum quem mulier ſibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnoſceret peccatum fratris allaturum ſibi ac ſuis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoſcebat ſuccumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concurſus ad eum & vociferationes fierēt, tādem ſuper ea fratrem

admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt resipiscat in posterum, mulierémque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui duriùs aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterùm Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam: cósque magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoráque & res alias quibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltro se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitámque ludibrio suam dignitatem iudicans, excita iuuenum manu, collectóque equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus est conflicturus cum Anilæo: & cùm ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit: quòd decreuisset postridie Iudæos aggredi sabbato instante, quod illis religioso otio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium: iusso curare corpus milite, noctu contra hostes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cùm sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis vt illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim iniuriarum posse impetrare veniam. quamuis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: quòd si grauiùs in eum consulant, non quieturum regem nisi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, vt sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbauit multitudo cętera, atque ita Mithridates dimittitur. qui domum reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd regis gener post acceptas à Iudęis tot tam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curę est regum dignitas, me tua conditione non vsuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum scipse vita existimãs,

A πρὸς Ἀνίλαῖον, τῆς τε φρενῶν γεγονόσιν ὑπεμνῆσε, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν ἀθέσμως διαπεμφθέντα μὴ χαλεπῶς φέρειν. ἐπείσατο δ' οὐδὲν ὑπὸ τῆς γυναικός, καὶ ἡ γυνὴ ὑπ' αἰδοῦς μὴ ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ κατέχοντος τοὺς λαοὺς δι' αὐτὴν, δίδυκτα ἢ φθεῖραι τὸν Ἀνίλαῖον μηχανᾶται παῖδι ἔρωτι τῷ πρὸς αὐτὸν, φάρμακον τῷ ἀσιναίῳ δοῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, μεθῆσαι τὸν ἄθεσμον, ἀδήλως δὲ αὐτῷ τοῦτο

B χθησομένων τῷ ἔρωτι τῷ μητρῴῳ. Ἀνίλαῖος δὲ κατὰ μόνας ἤδη τὴν ἡμερίαν ὡδηλωθεὶς, ἐξάγει σεπτὰ ὑπὸ τοὺς μυθριδάτου κώμας, αἰσθόμενος ἐν τῇ παρθυαίῳ, καὶ βασιλέως ἀρταβάνου τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, ἀξιολόγως τὸ πλῆθος αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, καὶ ἀνδράποδα διείσπεται, πολλὰ δὲ πρόβατα, ἄλλα τε πολλὰ ὁπόσα δὴ περιλήψῃ τοὺ δυστήνου ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. μυθριδάτης ἢ, ἐπὶ τύχῃ τῇδε, ἐπεὶ ἀκούει τὴν κεφαλὴν τὴν ἄλλου, ἐν δέ-

C νῃ φέρων ὁπότε μὴ προσήκοντος ἀδικεῖν Ἀνίλαῖον ἄρξαντο, καὶ παρόντος ἀξιώματος ὑφιδεῖν, πόσας συναγαγὼν πλείστους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τὴν πλείστην τοὺς ἐν ἡλικίᾳ παρῆν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ Ἀνίλαῖον. καὶ εἴ τινι κώμῃ τὴν αὐτὸς καταχθὼν, ἡσύχαζεν, ὡς τὴν ὑπούσῃ μαχησόμενος ἐξ τὸ εἰ σάββατον ἡμέρᾳ τοῖς Ἰουδαίοις ἐν ἀρχῇ ἐξεγηγέρμενον. Ἀνίλαῖος ἢ ταῦτα πυθόμενος παρ' αἰσθρώπου σύεσι ἀλλοφύλου ἐξ

D ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φερίζοντος ἀκριβῶς, ἐν τῷ χωρίῳ εἶναι μυθριδάτην ἤμελλε δαιτυμόνα ἐπιποιησάμενον, καθ' ἑσπέραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθίᾳ τῇ ποιουμένων χρῆζον τοῖς παρθυαίοις ἐπιπτοσίν. ἐν δὲ φυλακὴν τετάρτην ὑπέπεσον, τοὺς μὲν, ἐπὶ κοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς ἢ εἰς φυγὴν ἐξέπλ. μυθριδάτην ἢ ζωγρίᾳ λαβὼν, ἤγλυ ὡς αὐτὸν ὑπὸ ὄνον γυμνὸν ἀναβήμενος, ἥπερ ἀτιμίαν μεγίστην νομίζει παρθυαίοις. καταγαγὼν ἢ εἰς τὴν ὕλην μὴ ζιούτου ὁρίσματος,

E καὶ κελεύοντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν μυθριδάτην, αἰνὶ δίδωσιν αὐτοὺς ἀποδίδων αὐτὸς σεαυτῷ. μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα γένους τε ὄντα τῶν ἀρσάκου παρθυαίοις, καὶ ὑπογαμίᾳ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μεγίστου τιμώμενον. νῦν μὲν γὰρ αἰκίαι ἐξ τὰ πεπρεσβύμενα, καὶ γὰρ εἴπερ ὕβρεισαι μυθριδάτης, ἀλλ' οὖν σωτηρία τῆς ψυχῆς ἀπεργαζομένου χάριτος μεγίστας τοῖς τὰ τοιάδε ὠδαχοῦσι. παίδος δὲ τὸν αἰτήσεσθαι

F ἀξιώσοντα βασιλέα, μὴ οὖν μεγάλων σφαλῶν Ἰουδαίων τὴν ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν, δεῖ τε τοῦ συγγένειαν, καὶ δεῖ τὸ μὴ ἀπορρῶ ἐξ αὐτοῖς πλάσματός τινος γνωρίμου τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πληθύοντα. καὶ ὁ μὲν ταῦτα δίκαια θεὶς, καὶ φέσας ἐν τῇ συλλόγῳ, πίθανος ἦν. ἀφῆκε τε μυθριδάτης. ἐξελθόντα ἢ αὐτὸν ὑπεδέξατο γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσεσθαι βασιλέως γαμβρὸς ὤν, καὶ

G ταύτῃ πιστωσόμενος τοὺς ὑβρεισαῖας εἰς αὐτὸ προσφόμενος, ἀγαπᾶν ἢ τὴν σωτηρίαν μὴ αἰχμαλωσίας ὑπὸ Ἰουδαίων ἀνδρῶν γνωρίμων. ἐν νῦν ἐπανάστασιν ἀρχὴ ἢ θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλέως, ἢ μὴν ἀδικήσεσθαι ἢ πρὸς σὲ διὰ γάμου κοινωνίας. ὁ ἢ αὖ, τοῦτο μὲν τὴν ὀργὴν ἢ καθημένην ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο ἢ γυναικὸς ἢ μεγαλοφρονεστέρου διδοὺς μὴ ἀδικεῖσθαι αὐτὸ ἢ γάμων, ἄκων μὲν καὶ βουλόμενος, συλλαγὼν στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, καὶ ἐλαύνει, οὐκ ἀναχθὸν ἐπολεμεῖτον ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ παρ-

εἰ παρθυαῖος ὢν τοῖς ἰουδαίοις ἐβεβιώθειτο αὐτοπλεμύντων. ἀνίλαιος δ' ὡς μανθάνει προσελαύνοντα δυνάμει πολλῇ τὸν μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπανταζειν τοῖς πολεμίοις, δυτυχίᾳ τε τῇ πρότερον ἐλπίζων ἔμπεδα προέξειν τοῖς πολεμίοις, καὶ τὴν τῶν πλήθυσιν ἐκ παρέργου καταπονήσειν, ὀξέως τὴν δύναμιν. πολλοί τε πρὸς τὴν οἰκείαν στρατιὰν προσεληλύθεσαν αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῶν ἀλλοφύλων ζαπησόμενοι, ἔ ὄψει πάλιν προσεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. προσιοῦσι δ' αὐτοῖς εἰς σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ δι' τὰ ὕδατος τὴν πορείας γενομένης, καὶ μεσημβρίας, τόν τε θόρυβον τὸ δίψος, καὶ μιθριδάτης ὑπὸ φανεὶς, προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις ὑπὸ εἰας τῶν πολεμίων, δι' αὐτὸ καὶ τὰ ὅπλα μὴ δυναμένοις. ἔστι τε οὖν γένεσθαι τῶν προτέρων ἀνίλαιον ἀρχὰ, δι' τὸ ἀπηλπισμένους ἀκραιφνέστατα προσφέρεσθαι, ἔ φόνος πολὺς, πολλαὶ τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. ἀνίλαιος δ', καὶ ὅσον προὶ αὐτὸν ἦν συνεσκεδασμένον, ἐπανεχώρουν φυγῇ μεγάλῃ νίκης δ' ἐπ' αὐτοῖς χαρὰν μιθριδάτῃ παρεσχηκότες. ἀνίλαιῳ δ' προσέπεσε πλῆθος ἀπηλπισμένων ἀνδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίσῳ τὸ στρατόπεδον ποιουμένων, ῥᾳστώνης χάριτι δ' εἰς τὸ παρὸν, ὡς τε ἀπανίστασθαι τούτων προσόδου δι' πλήθους τὸν ἀπολωλότων. ἐ μὴν ὁμοίοι τε ἦσαν τοῖς ἀπολωλόσι δι' τὸ ἀμελίτητον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταύτης ὑπεφοιτᾶ κώμας τῶν βαβυλωνίων, ἀπάσας τε μὲν πάντα ταῦτα ὑπὸ δ' ἀνίλαίᾳ ὕβρεως. καὶ βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ περὶ αὐτοὺς ἰουδαίοις ἀνίλαιον ἐξαιτούμενοι. καὶ μὴ δεξαμένοις τὸν λόγον, οὐδ' βουλομένοις ἐκδοτον ἀνδραχεῖν δυνατὸν ἦν τὴν εἰρήνην προκαλοῦντο. οἱ δ' καὶ τοὺς φεύγειν ἔλεγον τῶν ὑπὸ τῆς εἰρήνης συμβάντων. καὶ πέμπουσι μὴν τῶν βαβυλωνίων ἄνδρας, οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν ἀνίλαιον. οἱ δὲ βαβυλώνιοι κατοπτίας αὐτοῖς ἐθυομένης, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνίλαιος ἦν, δι' πεύσεως κρύφα νυκτὸς μανθάνουσι, καὶ καθ' ὕπνον ζαπομένοις κτείνουσιν ἀθρόως πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ ἀνίλαιον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι δὲ ἀπαλλαγέντες τῆς ἀνίλαίου βαρύτητος, δι' ὁμόσαντες δὲ ἦν αὐτῶν μίσος τὸ πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ δὲ ὡς δι' πολὺ διάφορον καθεστήκεσαν αἰτία τῆς ἐναπωσεως τῶν νόμων, καὶ ὁπότερος ἐθέλοιτο ἐπαρρεῖν πρότερον ἀλλήλων ἤπλοντο. καὶ τότε οὖν ὑπολωλότων τῶν περὶ ἀνίλαίον, ἐπετίθεντο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἐν διαφθείρουσι τὸν ἐκ τῶν βαβυλωνίων, καὶ μήτε αὐτάξαν μάχῃ δυνάμενοι, μήτε αὐτὸν ἡγούμενοι τὸν σωσικίαν, ᾧ χρὸ εἰς σελεύκειαν τὴν ἐπὶ τῇ πόλιν ἀξιολογωτάτην, σελεύκου κτίσαντος αὐτὸν τὸν νικάνορος. οἰκοῦσι δὲ αὐτὸν, πολλοὶ μὲν μακεδόνων, πλεῖστοι δ' ἕλληνες, ἔστι δὲ καὶ σύρων οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολίτευμον. εἰς μὲν δὴ ταύτην καταφεύγουσι οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ὅτι πάντες ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῇ δ' ἑκτῳ ἔτει μὴ τὸ φρονεῖν, φθορὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτοῖς, καὶ καινὴ κτίσις ἐκ πόλεως. καὶ δι' αὐτὸν ἄφιξιν εἰς τὸν σελεύκειαν, ἐκεῖθεν δὲ μείζων αὐτοὺς συμφορὰ, δι' ἣν ἦν ἀφηγήσομαι. σελεύκειαν τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους ὡς ὅτι πολὺ ἐν τάσει καὶ διχονοίᾳ ὄντων ὁ βίος, καὶ κρατοῦσιν οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικοῦντων αὐτοῖς ἰουδαίων ἐνθυμούμενοι ἐστασίαζον, καὶ οἱ σύρες καθυπέρτεροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμικῶν προθύμως

A si homo Parthus Iudæis victoriam cederet. Anilæus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra paluſtria, & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretúsque milite iam aſſueto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimùm in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano B tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboréque itineris adeo feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtimque in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verùm ad Anilæũ breui cõfluxit magna multitudo perditorum C hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaque detrimentum quòd acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neque enim conferendi erant cũ his qui ceciderant, eo quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamẽ eos contra Babyloniorum caſtella, latéque vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquíque hoſtes miſerũt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum depoſcerét ad ſupplicium. quod cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem D eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu irruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui antehac nõ auſus erat odium effundere in noſtros E homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis prævalentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſententes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum & Syrorum F domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quenquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt: quam multitudinem excipiente Seleucia, ſequuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquam à Iudæis migratum eſt, G eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Iudæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quiſque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum eſt. nam cùm vtrinque primatibus commiſſum eſſet negotium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi vtrique Iudæos communibus proſequerentur odiis: cóſque ex improuiſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: nec vllus euaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſeruauit miſericordia. hi deinde ſeceſſerunt Cteſiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleucię, vbi quotannis rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi maiorem ſuppellectilis partem repoſitam, ibique ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ maieſtatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucenſium terror omnes eius tractus Iudęos peruagatus eſt: quãdo quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucenſibus conſpirauit in eorum perniciem. quo factum eſt vt plerique Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicoſiſſimis. Atq; ita ſe tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

A ἐν ταλμίνων. καὶ οἱ ἕλληνες θεωθούμενοι τῇ τάσῃ, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτῆς ἀφορμὴν τὸ ἀναστῶσαι τὸ πρέπον ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν παῦσαι ταυτὸν λέγοντας ἰουδαίους καὶ σύρους, διελέγοντο ἕκαστοι πρὸς τοὺς σύρους τοὺς αὐτῶν συνήθεις περὶ τοῦ γεγονότος, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ δ' ἐπείθοντο ἀσμένοι. ἐλέγοντο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τὰ πρώτων παρ' ἑτέροις ἀνδρῶν θεραπόντων δὴ ἀλλαγαὶς τάχιστα ἡ σύμβασις ἐγένετο. ὁμονοήσαντές τι, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι ἐνόουν παρ' ἀλλήλοις φιλαγρεῖν τὸ πρὸς ἰουδαίους ἔθος, ὅπερ οὐ τοῖς B ἀφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπόλοιντό τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γλυκέων ὑπεχωρήθησαν αὐτοῖς ἔφυγον. τούτοις τε δὴ εἰς κτησιφῶντα ἀποχώρησις πόλιν ἑλληνίδα, καὶ τῇ σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατ' ἔτος, καὶ πλείστη τῆς ἀποσκευῆς αὐτοῦ τῇδε ἀποκειμένῃ τυγχάνει. ἀσυλίαν δ' ἐν αὐτοῖς τὴν ἱδρυσιν πεποιημένοις, τιμῇ τῆς βασιλείας σελευκέων πρεσβυτέρων. ἐφοβήθη δὲ καὶ τὰν τῇδε ἰουδαίων ὁμόφυλον, ὡς τοὺς βαβυλωνίους, καὶ τοὺς σελευκεῖς. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον ἐν σύρῳ ἐμπολιτεύον τῆς τόπους ταυτὸν ἔλεγον τοῖς σελευκεῦσιν ὅτι πολέμῳ πρὸς ἰουδαίους, καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ εἰς τὰ νότια καὶ τὴν νίσιβιν, ὀχυρότητι πρὸ πόλεων κτισμοῖς τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πλήθυϊ ἄπασι μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν πρὸς ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα ἦν.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ
τῆς Ἰωσήπου ἱστορίας τῶν Ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Ὡς γάϊος καῖσαρ ὑπὸ χαιρέου χαιρέα ἀνῃρέθη. Κεφ. α.
Ὡς κλαύδιος ὁ θεὸς αὐτὸς βιαθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β.
Στάσις τῆς βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ.
Ὡς κλαύδιος καῖσαρ δοὺς δωρεὰν ἀγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῷ, καὶ λυσανίου τὴν ἀρχίαν, καὶ προσχάμματα τῆς καίσαρος τὸ ἀλεξανδρέων ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων, καὶ τὸ πάσῃ αὐτοῦ ἀρχῇ. Κεφ. δ.
Ἀπόκλους ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς ἰουδαίαν. Κεφ. ε.
Ἡ ἐπιστολὴ πουπλίου πετρωνίου τῆς συρίας ἡγεμόνος ὑπὲρ δωρέιτας ὑπὲρ ἰουδαίων. Κεφ. ϛ.
Περὶ τῆς τοῦ ἀγρίππα πράξεως ἄχρι τῆς τελευτῆς. Κεφ. ζ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMONONO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Caius Imperator à Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. Cap. I.
Quomodo Claudius Caij patruus coactus à militibus principatum acceperit. Cap. II.
Dissidium inter Senatum & plebem. Cap. III.
Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit additâ Lysaniæ Tetrarchia; & edicta eius in Iudæorum gratiam, qui Alexandriæ aut alibi in imperij orbe habitabant. Cap. IV.
Agrippæ in Iudæam reditus. Cap. V.
Epistola Pub. Petronij Syriæ præsidis ad Doritas pro Iudæis scripta. Cap. VI.
Agrippæ gesta vsque ad ipsius obitum. Cap. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Quomodo Caius à Chærea cæsus est.

CAIVS porrò non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra marique quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim senatores ac patricij, cæteráque nobilitas: innumerisque iniuriis vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibúsque & confiscationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitolium frequentãs templorum omnium in vrbe celeberrimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis quoque operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbis Cãpaniæ ad Misenũ alterum maritimum oppidum grauatus triremi traiicere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quę à terra obsequia exigeret, ab vno promõtorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru, vltro citróque vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitãs. his spoliis palatium suum & hortos exornauit, alióſq; suos secessus per Italiam. ad hæc Iouẽ qui à loco in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenienſis statuarij,

A

B

C

D

E

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ως γαΐος ὑπὸ χαιρέου ἀνῃρέθη.

ΓΑΙΟΣ δὲ οὐκ εἰς μόνους ἰουδαίους τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τοὺς ὁπόσοι τῆδε οἰκοῦσιν ἐπεδείκνυτο τῆς ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ δι' ὅλης ἐσπερίου τε καὶ θαλάσσης ἐστέλλετο αὐτὴν, ὁπόση ῥωμαίοις ὑπήκοος, μυρίων τε αἰτίαν ἔσχεν αὐτὴν κακῶν, ὁπόσα μηδὲν ἧττον πρότερον. μάλιστα δὲ ἠδικεῖτο τῷ δεσπότῃ τῷ θεασομένων ἡ ῥώμη κατ' οὐδὲν αὐτὴν τιμωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένου, ἀλλὰ τούς τε ἄλλους ἄγοντος καὶ φέροντος, καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων δύπαρχοι, καὶ πρεσβύτων ὑπερφυείας τιμάμενοι. μυρία τε διέφθειρε, καὶ κτῆνος ἱππίων μὴ καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὁμοίως τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων, δι' ἃ τούτων εἰς τὴν βουλὴν ἦν κατάκλησις, ὧν ἀπέμοντος ἐῶ καὶ μετανάστας, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλουμένων, δι' ἃ καὶ ταῖς σφαγαῖς ὡς τὰ πολὺ ἐφ' ἁρπαγῇσι τῶν χρημάτων αὐτοῖς συντυγχάνειν. ὠργίζετο δ' ἑαυτὸν, καὶ ταῖς τιμαῖς οὐκέτ' αἰθρωπίνως ἠξίου γίνεσθαι θεὸς τῷ ὑπηκόων αὐτῷ, εἷς τε τὸν ὅλος φοίτῳ τὸ ἱερὸν, ὃ καπετώλιον μὲν καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἀρ' αὐτοῖς ὄζιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐπόμενοι θεοσαγορεύειν τὸν δία. καὶ τἆλλα ἔφραστε μανίας οὐδὲν ἀπολελειμμένῳ, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ δείρας τῆς πόλεως ἐν καμπανίᾳ κειμένης εἰς μεσίους ἐτέραν πόλιν ὕπθαλάσσιον, καὶ τὸν ὄζβαστον δεινὸν ἡγούμενον τειχίσει περιτοιῶ, καὶ ἄλλως ὑπιβάλλειν ἠγούμενον αὐτῷ διαστόμη ὅπη τῆς θαλάσσης ταύτῃ καὶ ὁποῖα καὶ ὅσα γῆς ἀπαντᾶν, ἀπ' ἄκρου ἐπ' ἄκρα σταδίους ἑξακοσίους μάλιστα δι' ἀθάσσης, ἐ εἶσαν τὸν κόλπον ἀπολαβὼν παντὸς, ἤλαυνεν ὑπὸ τῇ ἠφύρᾳ τὸ ἄρμα. διὰ δὲ ὅπη τοιαύτας ποιῶν καλὰς ἔχῃ τὰς ὁδούς. τὸν τε ἱερὸν τὸν ἑλληνικὸν ἦλθεν ἐπ' ἀσύλου κατέλιπεν ὁπόσα γραφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς αὐδριάντων τε καὶ ἀναθημάτων ἀγελῶς κελεύσας παρ' αὐτὸν ἀγεῖν ἐς ἕτερα τὰ καλὰ κεῖ-

θι καλεῖς ἔχῃ, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνῃ δὲ ἦν τὸ ὄσαν τὸν ῥωμαίων πόλιν. ἐκόσμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις, τήν τε οἰκείαν, καὶ τοὺς κήπους, ὁπόσους τε αὐτῷ κατεσκεύασε δι' ὅλης τῆς ἰταλίας. ἐπεὶ καὶ τὸν ὀλύμπιον τιμώμενον δι' ὑπὸ τῶν ἑλλήνων, καὶ οὕτως ὀνομαζόμενον ὀλύμπιον, φειδίου τοῦ ἀθήναίου ποιήματος ἐπόλ-

ἐτόλμησε κελεύσας εἰς τὴν ῥώμην μεταφέρειν. οὐ μὴν A ausus est iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non est, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negotium, negantibus loco moueri posse illæsum simulacrum, & absque vitio. aiunt etiam prodigiis fidem excedentibus Memmium vetitum, distulisse imperata facere: quæ ipse inseruit excusantibus cessationem suam literis. cúmque capite luendum esset neglectum mãdatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique insaniæ prouectus est, vt natam sibi filiam in Capitolium delatam, in simulachri genua deponeret, quasi communem sibi cum Ioue prolem, in medio se relinquere dicens iudicium, vtro maiore parente sit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permisit etiam seruis licentiam deferendi suos dominos qualicunque crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipsius Cæsaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium ausus sit Pollux mancipium ipsius reum facere: & Caius sustinuit inter iudices audire patruum dicentem causam capitis, sperans sumpturum se de illo supplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cùm totum suæ ditionis orbem replesset sycophantiis, & seruos erexisset contra dominos, passim illi tendebantur insidiæ, alios ita stimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ; alios ipsius cæde imminentem sibi perniciem præcauere volentibus. Certè ius publicum, nisi illo sublato, saluum manere non potuit, præcipuè nostra gens eius cæde crepta est ex ipsis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum sit diuinæ potentiæ, quod & in aduersis soleant homines, & modestiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falsi, neglecta virtute in perpetuam corruant miseriam. Tres in illius necem conspirationes factæ sunt, quarum singulæ autores habebant viros fortissimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hispaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa se habebat, quorũ opera illum tolleret. alterius Cassius Chærea tribunus erat caput, Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimẽdum tyrannum conciuerat. His Caius inuisus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non dissimularet sua cõsilia: quæ cum multis cõmunicauit, vel amicis, vel alioqui viris strenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciscendi cupidine, quẽ illi amicissimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia semper esse exosis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chærea non ferebat exprobratam sibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula, quibus propter familiaritatem eius erat expositus, optimè

ἐθέλοντος ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ ἔτυχε τὴν θυμηδίαν ἐν τῇ B
ὀργυιᾷ καὶ ἐλευθέριον, ὑφ' οὗ μηδὲ στίγμα προσίεσθαι
τῇ βουλομένῳ. πολλοῖς γοῦν ἀνοικονόμητα, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτῷ δραστηρίοις μινουκιανὸς δὲ τὰ μὲν λεπίδου τε ἐπιθυμία, φίλου γὰρ αὐτῷ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον, καὶ τῷ πολιτῷ συχνοὺς αἱρεῖ γαΐου, καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὰ πρὸς αὐτὸν ὀργὴ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν γαΐον δεῖν θάνατον ἀπαγορευόμενον ὑπαρχόντων τῶν ὀργυιᾷ, δεῖν τὸν ἐγχείρησιν ἐλθεῖν. χαιρέας δ' αἰχμιλίῳ φίλος ὢν τὰ εἰδήτες εἰς τὸν C
αἰσθρίαν ὑπὸ τῷ γαΐῳ προσφιλούμενος, καὶ ἄλλως τὸ ἰφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ & θεραπείᾳ τῷ γαΐῳ

se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret oncra. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multíque hoc pacto capite plexi sunt. ídque tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitę rationem habēdam quàm pecunię, quòd viderēt pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exequitur mandata negligentiùs, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cùm ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, cincinnísque & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet, ferebat indignissimè, & magis etiam cùm rideretur tradens ea militibus, essétque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicabant fore vt afferret tale aliquod ludricum. quapropter ausus est sibi aliquot asciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator otij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset cōuitia: & testem adhibeat Quintiliam

A ἀλλὰ τὴν μὲν ἀναλαμβάνειν τὸν ὅλον. οἱ δὲ πάντες κοινῇ προσεδόκων τὸ δεῖν τῆς προσβάσεως σκέψιν, τὴν ἐν ὕβρει, θεωμένοις, καὶ δεῖν θυμοῦσιν ἀκμὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν διαφυγεῖν ἀραμένοις τὸ γαῖον. ἴσως μὲν δὲ αὐ κατορθῶσαι, καλὸς δὲ κατορθοῦσι πολιτεύεσθαι ἀγαθὸν ἔχειν δεῖ σωτηρία δὲ πόλεως, καὶ δημοσίας πονεῖσι, καὶ μὴ ὀλίθρια ἁπλῶς προσβάσεως. πάντα δὲ χαρίεσα ἐπείγοντος, ὑπόματος τε δεῖ θυμία μείζονος, καὶ ἄλλως

B τε δὲ ἀδίστερον προσοίσας τοῦ γαίῳ δίκῃ τε χιλιαρχίαι ῥᾳστώνης αὐτῷ κλέπτῃ ἐσωθῆναι. ἐν τούτῳ δὲ ἱππαδρομίαι ἦσαν, καὶ σπουδάζει δὲ ῥωμαίοις ἥδιστα ἡ θεωρία δῆλος. συνίασι δὲ προθύμως εἰς τὸ ἱππόδρομον, καὶ ἐφ' οἷς χρέζοιεν δίδοι δὲ τῷ αὐτοκράτορι καὶ πλῆθος συνελθόντες. οἱ δὲ αὐτοπλέκτους τοὺς δεινοὺς κρίναντες, οὐδαμῶς ἀχαριστοῦσιν. ἐκέλευσε δὲ καὶ τὸν γαῖον ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι τῷ τελευτᾶν ἐπαινέσαι,

καὶ τῷ φόβῳ δὲ κουφίζειν τὸ τῶν ἐπαχθοῦς. ὁ δὲ, οὐκ C ἐᾶν ἔφατο, καὶ πλέονα τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλα δικαιώματα, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς αἰτιολογίας αἰτιᾶσθαι φέρειν τοὺς. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, καὶ οἷς προστέτακτο ἐποίησεν, πλεῖστοί τε ἦσαν οἱ δεῖ τοιούτοις δοθανάτους. καὶ ὁ δῆμος ἐφέρετο μὲν, ἐπαύετο δὲ παυσάμενος τῶν βοῶν ἐν ὀλίγῳ τινὶ σὺν καὶ τῷ χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες δεῖ τοιούτοις ἁδικήσειν εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. ταῦτα χαρίεσα ἐπῆγε μείζονος ἀπὸ ἑαυτοῦ τε

D τῆς ἐπιβουλῆς, καὶ παύειν καὶ τῷ αἰθρόοπον ἐκηγριωμένα τὸν γαῖον. καὶ πολλάκις μὲν, καὶ ἁδρὰ τοῖς ἐπιόσης ἐμέλησεν δεῖ χρῆν, οὐ μὲν ἀλλ' ἐπείχετο λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν, οὐκέτι εὐδιαβόλως καιρικοῖς, τὸν δὲ καιρὸν δεῖ πάντων, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' ἐπὶ κατασχεθείσῃ τῷ βεβουλευμένων τοῖς χρεῖ χρεῖν. ἐστρατεύετο δὲ πολὺν ἤδη χρόνον οὐκ ἐδόκει φίλοις γαίου τῷ συναναστροφῇ. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐστὶ γαῖος ὑπο-

E δεξάμενος τοὺς τε φόβους, καὶ ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν καίσαρος θησαυρὸν ἐφυστέρει τοῖς καιροῖς, δίκῃ τὸ διπλασιάσαντος δὲ δύναμιν αὐτοῦ χρόνον ἐκεῖ ποιεῖ τῇ ἐπιδεξίῳ τόπῳ τοῦ αὐτοῦ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ γαΐου προστάξει δίκῃ τὸ φειδοῖ χρῆσθαι τοῖς τύχαις οἴκτων λαμβάνειν τῷ ὑπὸ τῶν ὕπο ἐξιὼν εἰς ὀργὴν προσκαλεῖτο τὸν γαῖον, μαλακίαν ὀνειδιζόντα αὐτῷ τὸ χαλῇ συμφέρεσθαι τὰ χρήματα. καὶ

F δὲ τά τε ἄλλα ὑβρίζοντος εἰς αὐτὸν, καὶ ἅπαξ τὸ σημεῖον αὐτῷ τῶν ἡμέρας καθικούσης εἰς αὐτὸν, θέλειν τε ἰδίᾳ δοῦ τύκνατα, καὶ ταῦτα αἰχμῆς αἰσθεῖα. καὶ ταῦτα ἔφασαν αὐτὸς οὐκ ἀπέλαχε μόνῳ ἐν πολλοῖς μυρίοις, αἳ αὐτὸς συνίστατο, τελεῖς ἐνδυάμῳ γυναικίοις καὶ τῶν θεῖδίοις πλακεμίδων ἐπιτάδη, ἀλλὰ τὰ ἅπασα δεσμεσφύσεσθαι θηλύτητα τῶν ἕψεως ἄμαλλον, αὐτὸς τὸν δεῖ τοιαῦτα ζῆς αἰχμῆς ἐπάλμα χαρίεσα προσπαλεῖν. χαρίεσα δὲ, καὶ ὁπότε μὲν ἁδρὰ δικαιοῦσι τὸ σημεῖον, ὀργὴ παρίστατο, μείζονος δὲ ἐπότε ἁδρὰ δίδοιν τελούμενος ὑπὸ τῶν ἁδρὰ δικαιοῦσι, ὡς τοῦ αἰ συνηλίκοι, παύεσθαι ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτοῦ τοῦ καίσαρος καμίζη, φιλεῖν τινα τῶν οἰκοδότων φέρῃ εἰς παύεσθαι. δίκῃ ταῦτα ἦ αὐτῷ, καὶ διάφορος παρέστατο καινοτομίας τινὰς ἁδρὰ βαίειν, ὡς οὐκ ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. ἦ δὲ πομπήιος αὐτοκλητικὸς μὲν, τὰς ἀρχὰς ἦ διαλυθὼς χρόνῳ ἁπάσας, δημοκρέιος δὲ ἄλλως, καὶ δι' αὐτὸ ἀποχήμονος δημοσθένους βίου. τοῦτο ἐκόλουσα πιμίσθος ἐλθεῖς ὢν, ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀφεῖναι δίκῃ τῆς γαΐου, μάρτυρα ἁδρὰ βαίειν κώνωπα γυναῖκα

γυναῖκα τὴν διὰ τὸ σιδηρᾶ διαφανεῖαν καὶ ὡραίαν πε-
ριπαύδασον πολλοῖς τε οὖσαν, καὶ τῷ πομπηΐῳ. κἀ-
κεῖθεν φάσκοντος, ψεύδεται γὰρ οὗτος, δεινὸν ἡγουμένης μὴ τὸ-
μείαν διὰ θανάτου τὸ ἐρασθῆναι, βασάνων ἐ-
κέλευεν ὁ τιμόθεος. καὶ γαΐου παροξυνομένου, κελεύει τὴν
χαρέαν μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἀθρόως βασανίζειν
τὴν κυϊντιλίαν, κρώμενος τῇ χαρέᾳ φεύγειν τὰ φο-
νικὰ, καὶ ὁπόσα τριβλώσεως δέοιτο, ὑπὸ τῷ νομίζειν
ἀμέτρως δρᾶσαι τὴν λοιδορίαν φεύγοντα τὴν
μαλακίαν. κυϊντιλία δὲ διὰ τὴν βάσανον ἀγομένη
τῷ σωφρονεστέρῳ πρὸς βλάβαι τοῦ σώματος, δυσπομπή-
σουσα θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς λοδορίαν.
διόπερ γὰρ μετὰ ἀνδραγαθίας βασανίζει ταύτην ὠ-
μῶς ὁ χαρέας, ἄκων μὲν, καταναγκάζων δ' ὑπὸ αὐ-
τοῦ. καὶ μηδὲν ἐνδοῦσαν, ἦγεν εἰς τὴν ὄψιν τοῦ γαΐου,
δρᾶσαι μᾶλλον οὐκ ἐπιδυομένην τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ γαΐος
παθών τι πρὸς τὴν ὄψιν τῆς κυϊντιλίας δεινῶς ὑπὸ
τῆς ἀλγηδόνων δρᾶσεως, τὸ ἐγκλήματος ἠφίει κἀ
αὐτὴν καὶ τὸν πομπήϊον. ἐκείνου δὲ καὶ χρημάτων
δόσει πολλῇ ἀναμυθίας ἐπομένων λάβης, ἵνα ἐλε-
λάνθητο εἰς τὴν ὑπεροχίαν τοῦ ἀφορήτου τῆς ἀλγη-
δόνων. ταῦτα δεινῶς λυπίσας τὸν χαρέαν, ὡς ἄπιστ' αὐ-
θρώποις, καὶ ὑπὸ γαΐου παρηγορίας ἀξίοις ἐν αὐ-
τῷ κακῶν τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς ἀγθυμηθέντος. φησί τε
πρὸς κλήμητά τε καὶ παπϊνιον, ὧν κλήμης μὲν διὰ
τὴν ς ρατὸ πόλων, παπϊνιος δὲ καὶ αὐτὸς ἵνα χλι-
αρχῶν, ἀλλ' διὰ φυλακῆς γε ὦ κλήμης τὰ πάντα ἡ αὐ-
τοκράτορος ἡμῖν πρόνοια οὐκ ἐλλέλειπε. τὴν γὰρ
συναμοκότων αὐτῷ κ' τῆς ἡγεμονίας πρόνοια κ' πό-
νοις, τοὺς μὲν ἀπαντείναμεν, τοὺς δ' ἐκριβλώσαμεν
διὰ τοσοῦτον, ὡς ἐλεεινοὺς καὶ κακέως ἡμύσθαι. μὴ πόσης
τε ἀρετῆς ἡμῖν ἐξάγῃ τὴν ς ρατιάν; σημαίνοντος δὲ
τὸ κλήμητος, καὶ τὸ μὲν αἰχμὴν φέρειν τὰ πρόνοια σ-
σώματα καὶ τὸ βλέμμασι κ' τὸ ἐρυθήματι πρόσωπον,
λέγω δὲ αὐτῷ τ' μανίαν ἡ αὐτοκράτορος πρόνοια
κάλλιστ' ἡγουμένη πρόνοια τὸ ἀσφαλοῦς, καὶ
ρίαν δὲ ἄδη θάρσος χρώμενον τὸ λόγοις ἵνα κινδύνων
ἀνεμένους πρὸς αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὴν πό-
λιν, καὶ τὸν ἀρχὸν ἐπιξιὼν, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν ἐπὶ γαΐ-
ῳ ὁ τὴν διὰ τοιούτους αἰτίαν πρόνοιδόμενος, τοῖς δὲ
πάλαι δὲ ἐξεταζόντων προνοημένοις, ἐγὼ τὸ ἐκκλήμης,
καὶ ἐπὶ τοῦ ὁ παπϊνιος κ' πρὸς ἡμῶν αὐ, τούτους ῥω-
μαίοις τε κ' τῷ παντὶ ἀνθρωπίνῳ τοὺς τριβλοὺς πρόσ-
φερόμενος, καὶ διὰ τέγματος τοῖς γαΐου δρᾶσκουόμε-
νοι. γελάσαι τε τῷ αὐτῷ, πρὸς παῦσαι τοσαύτη ἤδη
χρώμενον ὕβρει εἰς τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους,
δρᾶσκουόμεθα δορυφόροι κ' δήμιοι κακοδαίμονες αὐτὴ
στρατιωτῆδ, κ' τὸ ὅπλα παυτὶ φόρους οὐχ ὑπὲρ ἐλευ-
θερίας, οὐ δὲ ἀρχὰς τῆς ῥωμαίων, ἀλλ' διὰ σωτηρίαν τῆ
δουλευομένῃ πάτρᾳ σώματα αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα
μιαιφόνα τὸ καθ' ἡμέραν αἷματος ἀφαῖς καὶ βα-
σάνοις ἐπείνων, μέχρι δὲ τε κ' καθ' ἡμᾶς δρᾶσκουόμε-
θα τοσαῦτα γαΐου. γὰρ δ' οὐσία τε πολλὴ δρᾶ τάδε
πρὸς ἡμᾶς, δὲ ὠφελήσαντος ἂν μᾶλλον, κ' ἄλλως ἡ πολ
λοῦ τ' ἀναλωμένων ἐπιθυμοῦντος. κ' γὰρ δὲ ἐποιοῦμεν
ταῦτα γαΐῳ τὰ δ' ὀργῆς, δρᾶ τὸ μὴ δόκειν, ἀλλ' ἡδονὴν πρὸς αὐτ' τοῦ χάριν. σπόπει ἂν προσφόρως ἐ αὐτοῖς
δόξαι κ' τοῖς πᾶσι τὰ αἰσχρὰ ἀλλότρια ἡ κ' ἀλλ' ἄρχειν ἐθέλειν, κ' ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφισαμένοις. κλή-
μης ἂν ἡ μὲν δρᾶσαι τὴν χαρέαν, φανερὸς ἦν ὑπαγωγὴν, σῴζειν ἂν ἐπέλαβε μὴ κ' φοιτῶντος εἰς πλείονας ἡ λόγου,

A mimam propter formam adamatam cum aliis multis, tum Popedio. quæ cùm nollet amatorem suum falso, vt erat, testimonio grauare in causa capitis, Timidius vrgebat tormentis eam subiici. Tum Caius exasperatus Chæream iubet sine mora torquere Quintiliã, ideò potissimum ei solitus cædes & quæstiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementiùs, quo molliciæ notam effugeret.
B Quintilia porrò cùm torquenda duceretur, cõsciorum cuiusdam obiter pedem calcauit; innuens vt bono esset animo, néve ad tormenta ipsius expauesceret: se enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Chærea, non sponte, sed necessitate coactus. Cúmque illa perduraret; duxit eam in Caij conspectum, affectam modis miserabilibus. Cuius miseratione indignè laceratæ Imperator nonnihil flexus
C Popedium absoluit, & pecuniis solatus est mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indignissimè tulit Cherea, sic traduci putans suam sæuitiam, quasi tam immodicam, vt ipsum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem sic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipse tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo Imperatore nunquam officio nostro defuimus. nam nostra opera &
D industria coniuratorum alij necati sunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipsi visi sint miserabiles. Sed hæccine sunt nostræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, sed vultus rumore pudorem fatente ministeriorum talium, cæterùm verbis non ausо suggillare insaniam Cæsaris, Chærea iam confidentiùs commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, causa vulgi sermonibus in Caium refertur: sed si rei dis-
E quiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis, imò toti humano generi horũ malorum causa sumus, qui mandata eius exequimur: & cùm finem imponere possimus eius tum in ciues, tum in reliquos subditos debacchationibus, per tam fæda ministeria facti sumus ex militibus satellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio gestantes arma, sed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos quã
F corpora in seruitutem redigit, contaminantésque nos quotidie cruore cæsorum & atrocissimis quæstionibus, donec ipsius iussu ab aliis pari modo tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, sed suspectiores potius: & alioqui assuetus cædibus, quas libidine moderatur, non iudicio, nequaquam conquiesset priùs quàm nos quoque cęteris adiiciat: nimirum iam destinatos exitio, nisi maturè prospicimus & communi libertati, & nostrismet periculis. Clemens autem etsi ap-
G probaret Chæreæ sententiam, tacere tamen eum iussit, ne sparsis in plures his sermonibus,

& euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuitò alicunde offerendam. sibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quòd non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideò tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò operam etiam polliceri non modò silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis; præ cæteris in tales sæuire solitus: & iam antè significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuolētiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnémque laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant vt ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chæream, quódnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, fretúsque Minuciani fide: At tu mihi, inquit, libertate signum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properātem excitas. neque mihi ampliori adhortatione opus est, si quidem tibi quoque idem placere video, & priusquam cōueniremus iam antè consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age aggrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus feror in hoc negotium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ,

καὶ λεγομένων ὁπόσα κρύπτεσθαι καλῶς ἔχοι, φρὴν τυχεῖν σφέξαντας ἐκπύστου τοῦ βουλεύματος ὑμνουμένη κολασθῆναι. χρόνῳ γὰρ τῷ αὐξησις, καὶ τῇ ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι ὧν δεδιδόναι τὰ πάντα, ὡς ὧν δεδιυμνουμένης τινὸς αὐτοῖς ἐπικουρίας τυχεῖν. αὐτὸν μὲν γὰρ ὑπὸ γήρως ἀφεῖσθαι τὸν ὅπλα τοιοῦσδε τόλμαν. τὸ μὲν τοίνυν σοῦ χαιρέα συνιέντων καὶ βουλόντων, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως ὑποθείμην, ἀλλ' ὀρεπίστερα ἢ πῶς ἂν τις ἐλύπτοιο καὶ κλώμενος μὴ ὡς αὐτὸν αἰδοῦσι δεῖ λόγῳ μὴ τῷ τε ἀκεραδόντων, καὶ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει φθειρεσθόμενος. χαιρέας ἢ δείσας ὡς κορνήλιον σαβῖνον ἐπιγνω, καὶ αὐτὸ μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον ἢ ἄλλως ἐξεπιστάμενος αὐτὸν, καὶ τὸ ἐλευθέρως ἔχοντα, καὶ δεινὰ τῇ καταστάσει τῇ περὶ μάτων πολιτικῶν δεδιμένον χρήζων ἐκ τοῦ ἐξέως ἔχειν τῇ ἐγνωσμένων ἐγχειρήσεως ὑπ' αὐτοῦ καλὸν νομίσας εἶναι πρόθυμον, καὶ δίεμὴ ὑπὸ κλώμενος ἐκφοίτησις γνοίη αὐτὸν, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις, καὶ τῇ κωλύων τὰς αἰσθόλας θεὸς τῇ ὑποβαλλομένων πρόθυμον. ἐπεὶ ἢ ἀσμένῳ καὶ τῷ σαβίνῳ τὰ πάντα ἦν, ἅτε καὶ αὐτῷ γνώμης μὴ ἐχ ὑστερῶν τι ἴσης, ἐπορεῖας ἢ θερσόν τινα εἰπὼν ἀσφαλὴς εἶη τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ ὧν δεδιδόντος, ἐπεὶ τε αἰδρὸς νυπόμητο, οὐ μόνον σιγῇ ὧν πύθοιτο θερθυσμένου, ἀλλὰ καὶ γνώμην φανερωτέρους τοῦ αὐτὸ, πολλῷ μᾶλλον ἤρτο. ἐπεὶ δὲ εἰς αἰσθολὰς ἐδίδοτο χαρίεν. ἐπορεῖαι τε ὡς μινυκιανὸν, αὐτοῖς μὲν ὅπλα δύσῃ ἀρετῆς ἐπὶ τοῦ ὁμοζήλῳ τὸ μεγαλόφρονος συγγνῶναι, γαίου ἢ ὑποπτον τῆς λεπίδου τελευτῆς. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο, μινυκιανός τε, καὶ λεπίδος, καὶ δίμετρα κινδυνώδων τῷ καθ' αὐτόν. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐντελῶς φοβεροῖς ὧν γαίῳ, ὡς ὑπ' αὐτῶν ἕκαστον, καὶ θερὸς οὐ πᾶσι τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ ἀφισόμενος. φανερῶς τε ἀλλήλοις ἦσαν ὑπὸ τοῖς θεάμασιν ἀχθηδόνῳ, δεδιαφθὸν μὲν ἀλλήλοις ἀπόρρητον τὴν δεδοικυῖαν, καὶ μῖσος τὸ θερὸς γαῖον φόβῳ τε κινδυνώδων ἀφιόμενοι, ἄλλως δὲ ἀμφοτέρωμοι τὰ ἀλλήλων μῖσος θερὸς τὸν γαῖον, καὶ δὲ αὐτὸ δύνοια χρῆσθαι τὰ θερὸς ἀλλήλους μὴ ἀπαλλαγμένοι. γνωμένης δὲ αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπέπερ συνίβαλλον, εἰωθότες ἢ θερότερον ὁπότε συνέλθοιεν τιμῶν ἡγεῖσθαι τὸν μινουκιανὸν, ὑφοχῆ τε ἀξιώματος, γνωμώτατος γὰρ ἦν τῷ πολιτῷ, καὶ τῷ ὅπλα πᾶσι ἐπαγωμένῳ μᾶλλον ὡς ἁπλοῦστο τινὸς λόγου φθέγξαι, κἀκεῖνον εὔρετο χαρίεν, ὅτι καὶ δεδαλέβοι σημεῖα τῆς ὑμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμος γὰρ δὴ τῆς πόλεως ἦν εἰς ἢ χαρέαν δὴ τῷ σημείων ἢ δόσεως θερωτομένη ὕβρεις. ὁ ἢ χάρματι τὸ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τῷ μινουκιανοῦ τὸ ὅπλα τοιοῦσδε πιστεύσαι, ἠμελίᾳ χρῆσθαι θερὸς αὐτὸν, καὶ σύμοι δίδως ἄπο σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δὲ σοι τῷ αἰγλιεργτὸς μεμζόνως εἴπερ εἰωθὰ ἐμαυτὸν ὁρμᾷν. οὐδὲ μοι χρεία πλειόνων ἔστ λόγων οἵ με θαρσύνειεν εἰ δὲ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ καὶ θερότερον συνελθεῖν γεγόναμεν. καὶ σὺ μὲν ὑπόζωσαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' ἀρκέσ. ὡς τοιδὲ καὶ ἔργων ἐχόμεθα, ἠγεμὼν ἰδίοις βουλεύσιον αὐτὸς καλδίων με χωρεῖν, ἢ θερείσομαι ὑπακουείᾳ τῇ σῇ, συμθερόσοντός τε πίσυνος. οὐδὲ ὁπορεία σεδέου τοῖς τοῦ ψυχῇ οἷς τὰ ἔργα θερσφερομένοις, δ' ἢ ἢ ὁ σίδηρος δρασείειος ἔωδεν εἶναι. ὥρμηκά τε εἰς τὸν θερέξιν, οὐχ ὧν αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι θερφερόμενος, ἢ γὰρ κολὴ κινδυνώδους μοι καταυοῦν τοὺς ἐμαυτῆς, δ' ὑλαίσῃ ἢ πυξίδος ἐλευ-

ἐλαύνεσθαι ἐπαλγοῦντι, καὶ τῶν νόμων τὸ ἀρτίως ἀφηρημένης. τοὺς τε πάντας αὐθαδῶς ὀλέθρου δίκην ἀξίους καταγνῶναι. ἄξιος δ' αὖ εἶναι καὶ σοὶ δικάζειν πίστεως δοκεῖ τοιούτοις συγχαίρειν, δοκεῖ τε ἅμα φρονεῖν αὐτοῖς καὶ σὲ μὴ ἀπολλάσθαι μιαιφονίας ὧν τὴν ὁρμὴν τοῦ λόγου θρασύμυθος, καὶ παρακελεύεται τὰ σώμενος, καὶ εὐχὰς ἀποτελεῖν τὴν τέλμαν αὐτοῦ, ἐπαινέσας τε καὶ ἀσπασάμενος. μετ' ὀλίγων δὲ καὶ ἐκ τελείας ἀπελύοντο, καὶ ἰσχυρίζοντό τινες ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον χαρίεν. φωνὴν ἐκ τοῦ πλήθους τινὸς ἐπ' ὀλέθρου ὁρμῶσαν, κελεύοντος πραγθῆναι μὲν δὴ τὸ προκείμενον, καὶ προσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον. καὶ τὰ χαρίεντα τὸ μὲν πρῶτον ὑπώπτευσεν μὴ καί τινος τῶν συνωμοτῶν προδότου γενομένου ἁλίσκοιτο, καὶ τέλος συνέντα ὅτι προσποιητῇ φέρηται, εἴτε καὶ ὑποπτεύσῃ τὸν συνειδότα τινὸς, εἴτε δὴ καὶ τῇ θείᾳ φορᾷ τὰ ἀνθρώπινα ἄγοντος αὐτοῦ. διῳκεῖτο δὲ πολλὰ τὸ βουλεύμενα, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν. οἱ μὲν, βουλευταὶ ὄντες, οἱ δ' ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι στρατιωτικὴν συνήθειαν. ὑπῆρχε γὰρ ὃς μὲν ἐν δεισιδαιμονίᾳ ἀπειρήθη τὸν γαΐου μετάσασιν, καὶ δι' αὐτὸ πάντες ἠπείροντο ὁποίῳ δύναιτό τις τρόπῳ μὴ ὢν ἐκὼν εἶναι τοιούτοις ὑστερῶν ἀρετῶν, ἀλλ' ὡς ἔχοι προθυμίας ἢ δωρεᾶς, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων ἤρτο δὴ τυραννοκτονίᾳ. ἐπεὶ καὶ κάλλιστος, ἀπελεύθερος ὢν Γαΐου πλεῖστα τε αὐτῷ εἰς εὖσεβῆ μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, καὶ οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἴσως ἔφυτο εἶχε τὴν δύναμιν, φόβῳ τε τοῦ πάντων, καὶ μεγάθει χρημάτων, ἅπερ ἐκτήτο αὐτῷ, δωροδοκώτατος δὲ ὢν καὶ ὑβριστικώτατος, παρόντινα οὖν ἐξουσίᾳ χρησάμενος ἀφ' ἑτοῦ εἰκὸς, καὶ ἄλλως τε τῷ Γαΐῳ τὸν φύσιν ἐξεπισάμενος αἰτίαν οὖσαν, καὶ ἐφ' οἷς ποτ' κείνῳ οὐδαμοῦ αἰτιασάμενος χρωμένῳ, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας τῷ κινδυνώδη αἰτίας, οὐχ ἥκιστα δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἐθεράπευε χρυσᾶς μεταχαλίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι τε καὶ εἰς ἐκεῖνον ἔξειν τὴν ἡγεμονίαν Γαΐῳ μετασάντος, αὐτῷ τὸν ὑπόπτην τε πρὸς τὸν ἐφ' ὁμοίοις ἔχων, πρόκλα θάνατος χαίειν, καὶ φιλαθεραπίας λόγον ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὡς κελεύσεις δικαίως δικαιοχρήσασθαι φαρμάκῳ τὸν κλαύδιον, μυείας δ' ἔργῳ τὰ χρήματος τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν δὲ προσεποιεῖτο καλλιστος ὅτι θᾶττα τῇ κλαυδίου τὸν λόγον τοῦτον, ἐπεὶ οὔτε Γαΐος ὡρμηκὼς μεταχειρίσασθαι κλαύδιον ἐπείχετο τῇ καλλίστου προφάσει, οὔτε κάλλιστος κελεύσεις που τινὶ προξενῆσαι δίκτον ὑπολάβοιεν εἰ κακουργῶν εἰς ἅπαντα ὅτι σολᾶς, οὐκ ἂν ἐκ τοῦ δωρεᾶς τὸν μισθὸν ὑπομίζεσθαι. ἀλλὰ δὴ κλαυδίῳ μὲν ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανιῶν τὸν Γαΐου, κάλλιστος προπαρασκευάσασθαι χάειν κατάθεσιν μηδεμιᾶς ὑπ' αὐτοῦ γνωμένης. τοῖς δ' ἀμφὶ τὰ χαρίεντα ὑποβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ὀνειράτων πολλῶν. ἐν δὲ χαρίεντι ἐκὼν τὰ προῆκτο αἰτιολογεῖν ἐποιεῖτο, πάντα κομψῶν ὅτι πάντα γνώμης τῇ προξένῳ τιμίζων. καὶ δὲ εἰς τὸ καπιτώλιον αἰδόντα, καὶ Γαΐας θυσίας ὑπὲρ τὰ θυγατρὸς ὑπὸ τῶν γαΐου, παρὼν πολλάκις γνώμης. καὶ ὑπὲρ τὰ βασιλικῶς ἐσθῆτος, καὶ δίκῃ χρυσίου καὶ ἀργυρίου χρήματα διαρριπτούντα ὧδε κεφαλῆς, ὑψηλὸν δὲ ὄζει τὸ στόμα εἰς τὸν ἀγορὰν φέρον, ὅτι τε τῷ μυσηρίων ταῖς ποιήσεσιν ἀσυνίστο τότε. πάντων δὲ αὐτὰ ἀσφαλέστατον εἶναι προνοίᾳ τὰ ἐν αὐτοῖς διαρπασομένοις, καὶ ὑπογώσῃ τῷ ἐν ὑπερφρόνῃ τὸν ἡμέρᾳ πεπυσμένα. εἰ δὲ μηδὲν τίμιον, ὡς τὰ θεῶν αὐτῷ δύναμιν τῷ θεωτάτῳ διατυχόντα,

A sublatis legibus, & omnibus imminente à Caio pernicie. & dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministerium, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animatum sentiens complexus hominem collaudatum hortatus est vt pergeret, apprecatus vt superi conatus eius ratos habeant: atque ita mutuùm confirmati diuersi abeunt. Ferunt hoc consilium quodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea,
B vox cuiusdam è turba audita est, iubens eum, diis iuuantibus, destinata perficere. & primò suspicatus est rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut à quopiam conscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. iámque multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simúlque militum quotquot erant conscij. nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad salutem publicam, & ideo
C pro se quisque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conspirantibus. Nam & Callistus his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundánsque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebatúrque immodicè hac potentia, tuspectum nihilominus habens princi-
D pem, cuius ingenium norat implacabile, & in semel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, quòd esset pecuniosus nimiũ. quare ad Claudium clàm desciscebat, colens eum quòd speraret successurum in imperium, & iam tum obsequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque esset in precio. nam & iactauit apud eum, iussum se vt veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem
E mihi hoc finxisse in gratiam Claudij nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti imperata facere mox repræsentatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euasit gratiam Callisto persuasus habuit pro nunquam accepto beneficio: Cæterùm Chæreæ conatus differebantur indies consciorum quorundam segni-
F cie. nam ipse inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio: vel præcipitandi in forum è fastigio basilicæ, numos inde aureos & argenteos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra quæ ipse instituerat. nam ipse Caius incautus erat propter securitatem, licèt versaretur inter continuè præparatos ad insidias. Itaque inter suos
G iactabat Chærea, si putarent illũ à diis seruari,

sibi vni & animum esse & facultatem, vel absque ferro conficiendi hominem : adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem cum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facilè successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretúmque est primo ludorum die rem aggrediri sed plus fortuna potuit quàm cõsilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chærea sociis conuocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segniciem exprobrat in honestis consiliis : quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. An non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit, quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio ? cùm debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus : quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum ? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrũ verò fuerit, si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra marique triumphaturum de Romanorum ignauia. An non ignominiolum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes vestras nõ expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortẽ virum decet, quicquid fors ferat libentiùs perpessurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: móxque palatiũ armatus gladio petiit, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se inuicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionẽ spectante Caio : quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscuè sede-

A αὐτῷ δ' αὖ ἰσχυὸν εἶχεν, καὶ μὴ σὺν δόλῳ φονεῦσαι μόνον
ἀλλὰ καὶ ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ. ἔτος δὲ ὀργῆς εἶχε τοὺς συνωμότας ὁ καιρός, δεδιὼς τοὺς πολλοὺς μὴ ἀναβάλωνται. οἱ δ'
ἐώρων μὲν νομίμων τὴν χρείαν ὄντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς αὐτῶν ἐπαγόμενον. οὐ μὴν ἀλλ' ἠξίουν, εἰς ὀλίγον χρόνον ἀφροντιστῆσαι καὶ ἐπισφάλματος τὴν ἐπιχείρησιν συνηθροίσθαι, ταράξαι τὴν πόλιν ζητοῦσαν τὸ συνειγνωκότων τὴν σφῶν αὔξειν μηχανώμενον, καὶ τοῖς αὐτοῖς μηλήσεσιν ἐπιχειρεῖν, ἄπορον τὴν αἰσθανομένοις φεύξεσθαι
B Γαΐου σφᾶς αὐτοὺς μείζονας. καλῶς οὖν ἔχειν θεωρεῖν ἐν τῷ παλατίῳ ἐπὶ πλουμίων ἅπαντα τὰ χρήματος. ἄγονται δὲ ἐπὶ τιμῇ τοῦ πρώτου μετασχηματίσαντος τὴν ἀρχὴν τοῦ δήμου καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τε σφᾶς τοῦ βασιλείου καλύβης ἐπικτᾶσθαι χωρίου, καὶ ῥωμαίων τοὺς δυνατωτάτους θεωρεῖν ὁμοῦ πᾶσι καὶ γυναιξὶ καὶ ὁκόσα ῥᾳστώνης τοῖς αὐτοῖς ἐστὶ πολλῶν μυριάδων ἀνθρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργμένων, ὥστε εἰσίσης τοῦ ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι, δυνάμεως τοῖς ὑπαρχούσης εἰ καί τινες προδημηγοροῦντο μὴ
C ἀθρόαι ταξαμένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἶχετο δὲ χαρέας, καὶ τῶν θεωρεῶν ἐπιλαθόσων τὴν πρώτην δεδοξασμένον ἀπειθεῖν τὴν πρόξεως. ἰσχυρότερον δ' ἦν τοῦ κατ' ἐκείνους προβεβουλευκότος, τὰς τύχης συγχωρούσης ἐπιβολὰς, καὶ τὰς ξένας ἐπιβαλλομένου τὰς νομίμους ἡμέρας, μόλις κατὰ τύχην τελευταίαν αὐτοῖς ἐνεχθὲν τὸ ἔργον. χαρέας γὰρ καλέσας τοὺς συνωμότας, πολλὰ μὲν εἶπε καὶ ὁ παρελθὼν χρόνος ἀνεδίδασκε τὰ
D τὸν μέλλοντα μὴ τοῖς οὕτω βεβουλευθεῖσι μὴ ἀρέσκειν, δεινὸν δὲ εἰ καὶ μικρὸν ἡμῶν τοῖς οὐ τὰ βέλτιστα βουλευομένοις ἐπιπεσεῖν ἢ πρόξεως, καὶ Γαΐου ὑβριεῖ μᾶλλον. ἢ οὐχ ὁρῶμεν ὡς τὰ ἐλευθερίας ἀφαιρεῖται μᾶλλον ὁπόσα τὰ ἡμέτερον καὶ πρὸς θήκην τὰ Γαΐου τυραννίδι χαριζόμενα; δίδοτε αὐτοῖς πλεῖν τὸ λοιπὸν εἰ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἁπᾶσι τοῦ δεδιέναι μόνος ἀφαιρόντας δ' αἰῶνος τὰ πάντας τὰ αὖθις ἐν
E θυμάτων μεγάλῳ καὶ τιμῇ καταστήναι. τὸ δὲ δὴ αἰσχρὸν ὡς οὐ πάνυ καλῶν δυναμένων, οὔτε τὴν φάξιν αὐτῶν ἀκριβῆ δεχομένων, σιγῇ δὲ καταπλησσόμενον, τί φησιν, ὦ γενναῖοι, δραμέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὴν αὐτομάτου τῶν θεωρεῶν ὑστάτην ἡμέραν οὖσαν, καὶ Γαΐον ἐκπλεύσοντα; ὅπη δὲ ἀλίξαι δρείας παρασκευάσεσθαι πλεῖν δεῖ θεωρεῖν τὰ αἰχυπόλου. καλὸν δὲ ἡμῖν φεύγειν τὸν χειρῶν τὸ ὄνειδος τὴν ῥωμαίων μεγαλαυχίαν πομπεύσαν, δορὶ τὰ γῆς καὶ θαλάττης. πῶς δὲ οὐκ αἰσχύνης κείνομεν αὐτοὺς αἰχμὴν τὰ γενησομένων, εἴπερ ὑπ' αὐτοὺς αἰχυπόλιος κείνεται, τὰ ὕβρεως οὐχ ἡμισόβιος ἀναχετὸν τοῖς ἐλευθέρως γεγονόσιν; ἐγὼ μὲν οὖν οὐκέτ' εἰς πλείονα αἰτέσομαι τὰς σκήψεις ἡμῖν, χαρίσασθε δὲ τοῖς κινδύνοις ὁμοῦ σήμερον, ἡδονὴν φέρον καὶ ὅτι κεῖ γένοιτο ἐξ αὐτῶν, οὐδὲ αἰσχρὸν ἐμοὶ ἔπαρθαλεῖν εἰπερ ἐπὶ τὸ δὲ καὶ γένοιτ' αὖθις φόνημα ἔχοντα τοῦτο χείλιόντερον, γαῖον ἀναιρεῖν ἡμῶν ζώντος, εἰ μὲ τὰ δεῖ τὰ δὲ αὖτε λῶν ἀφηρημένον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτὸς τὰ ὁρμᾶται πράξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐνεπαί-

σει θάρσος. πᾶσι τὰ λῶν ἔρως ἅπτεσθαι τῶν ἐγχειρήματος, μηδὲν ἐπιβαλλομένοις, εἰ ὧδέ τα δεῖ τὰ παλατίῳ τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος ἐπαινῶν. ἔδοξε γὰρ τοῖς χιλιάρχοις τὸ, ἐζωσμένοις αὐτεῖν ἐκ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, λῶν τὰ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὰ τῆς ἐκλήψεως τοῦ σημείου. ἀρτι τὰ συμβαίνει πάντας εἰς τὸ παλάτιον δεῖ πρὸ καταλήψεως θέας πολλὰ θορύβου καὶ ὠθισμοῦ, χαρᾷ φέροντος ἑαυτὰ δεῖ τοιοῦδε τὰ πολλῶν ἀνεδύη, παρὸ καὶ ἐμελήκειτο οὐδὲν, οὔτε τῇ συγκλήτῳ χωρίον, οὔτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην δ' ἵζον-

τῳ, καὶ

τοι, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τοῖς δούλοις αἱ ἐλεύθεραι μεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον. γάϊος δὲ θεοδόσιον αὐτοῦ γενομένων, ἔθυε τῷ Καίσαρι, ὡς δὴ καὶ τὰ τῆς θυσίας ἤρξατο. καὶ πίπτοντος τοῦ ἱερείου πρὸς σωτίωνι αἵματα τοῦ ἀπορρίνα σολὴν εἰς τὴν συγκλητικῶν ἀνάπλεων γενέσθαι. τοῦτο γάϊῳ γέλωτα μὲν παρέσχεν, ἰδὼν δὲ ἀρα εἰς οἰωνὸν τοῦ ἀπορρίνα φυσηθέν, ἔπι καταστράφη. ἦδε τοῦ γάϊου γάϊον ἴσως ὡδὶ φύσιν τε ἑαυτοῦ, καὶ θεοσπρεπέστατον ἡμέρου καὶ ἀξιόπιστον χρώμενον ὁμιλίᾳ, πᾶσι θ' ἅπερ ἦν ἐκπλῆξαι τὸ θαυματοποιοῦντα. μετὰ δὲ θυσίαν, δὴ τὴν θεωρίαν ἔξαπεὶς, ἐκαθέζετο, καὶ ὥσπερ αὐτοῦ τοῦ ἑταίρου οἱ ἀξιολογώτατοι. κατεσκεύασο δὲ τὸ θέατρον, πηκτὸν δὲ ἐγένετο καὶ ἕκαστον ἑαυτοῦ, τοιόνδε τι ἔδαφος. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τὴν μὲν, εἰς ἀγορὰν, τὴν δὲ, εἰς σοὺς εἰσόδους, καὶ διαχωρήσεσθαι, ὅπως μὴ ταράττοιντο οἱ ἔνδον ἀπαλλαττόμενοι. ἐκ δὲ αὐτοῦ τοῦ καλύβης, ἐνδοτέρω διαφράγμασιν ἐπέσαν ἀπαλλαγαί· ἐπαναστροφὴ τοῖς αὐταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσοι ἀκροάματα. συγκαθῆντο δὲ τὸ πλῆθος, καὶ χαρέας σὺν τοῖς χιλιάρχοις οὐκ ἀποδύεται τὴν χλαῖναν, λέξον δὲ τὸν δεξιὸν κέρας ὁ καῖσαρ εἶχε, καθυβρίζειν τε τὸν συγκλητικὸν αὐτῷ ἐστρατηγικὸς, ἤρετο κλαύδιον ὠδὶ καθέζόμενον αὐτῷ, καὶ τὸν ὑπατικόν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων φάσμάτων ἀφιάφοιτο πίστις, θορυβοῦς ἡδύματος τὸν ἐξέκυστος εἶ) τὰ δὲ λέγων. τὸν δὲ φαμφίλιον μηδὲν πω ὑποπτεῦσαι τοιαῦτα ὦ κλούιτε τυραννικοτονίας ἄγων θορυβεῖ) καὶ ὁ κλαύιτος, ὦ γύναι, φησὶ σίγα, μύθος ἄλλως ἀχαιῶν μῦθον ἀκούσῃ. πολλῆς δὲ ὁπόρας διηχουμένης τοῖς θεωρεῖς, καὶ πολλῶν ὀρνίθων ὁπόσα τῷ σωτηρίῳ τίμια τοῖς κτησίοις, ὁ γάϊος ἡδονῇ ἀφεὶς αὐτὸ ἐθεώρει μάχας, καὶ διαρπαγὰς οἰκημάτων αὐτὰ τοῦ θεωροῦ. ἐνθαῦτα δὲ καὶ σημεῖα μανταῖα δύο γένεσθαι. καὶ γὰρ μῖμος εἰσαγεῖ) καθ' ὃν σαυρεῖν) λῃσθεὶς ἡμιόνων, ὅτε ὀρχησὶς δράματα εἰσάγει κινύεσαν, ἐν ᾧ αὐτὸς ἐκπλήττεται, καὶ ἡ θυγάτηρ μύρρα, ἣν μάτην ἐν τῷ τηνικάδε πολὺ, καὶ τὸ ἀφεῖ τὸν σαυροθήρατα ἐκκεχυμένον, καὶ τὸ ἀφεῖ τὸν κινύεσαν. ὁμολογεῖται δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γένεσθαι ἐν ᾗ φίλιππον τὸν ἀμυντοῦ μακεδόνων βασιλέα κτείνει παυσανίας ἐκ τῆς ἑταίρου, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα γάϊου ἐνδιαζόντος εἶτα ὠδαμῶς, ἐν εἰς τέλος τῇ θυσείᾳ δρᾷ τὸ τελουταῖον ἐξ) τὸν ἡμέραν, εἶτα λουσῷ χρησάμενος καὶ σίτῳ, εἶτα ἐπανίοι καθὰ ἐθεώτερον, μυουκιανὸς ὑπὸ τοῦ γάϊου καθιζόμενος, καὶ δεδιὼς μὴ δράχυθείη τὰ τῆς καιρέαν εἰς κεῖνο, ἐξανασταὶς ἐπῴδὴ καὶ χαρέαν ἐώσα θορυξελληνοθότα, ἐπείγεσθαι θεασομένην αὐτὸ θορυβεῖν. λαμβάνει) γὰρ αὐτὸν σολὴς γάϊος καὶ φιλοφερσύνην δοῦναι, καὶ ποῖ δὴ φησιν ὦ μακέρι. ἐκ δὲ μὴν, ᾗ δοῖ δοκεῖ τε καίσαρος καθίζειν. χρείασαν δ' ὁ φόβος ἦν. ἐλίγον τε δράλιπεῖν, εἶτα δράνισταῖ). καὶ ὁ γάϊος ἤδη ἐμποδὼν ἦν, ἄξιόν τι δοκῶν δρᾶν τινι τῷ αἰαπλίκτων ποιεῖσθαι τὴν ἔξοδον. ἀμφρώνας δὲ, καὶ αὐτὸς παρῆν τῷ γάϊῳ καθ' ὃν θορυβεῖν ὑπεξῄθοντι θορύβου τε λουσῷ καὶ ἀρίστῳ χρήσθαι, καὶ ἔπῳδα δὲ εἰσελθεῖν, χρῆσον δὴ πόρας ἀχθῆναι τὰ ἐγνωσμένα. καὶ οἱ ἀφεῖ τὸ χαρέας ἕκαστον μὲν ἀλλήλους ἢ καιρεὸς, καὶ ἐχρὴν ἕκαστα τάντα ἢ θορυβεῖν μὴ δὲ ἀπολιπαινεῖσθαι ποιῶν ταῦτ'. ἤχθοντο δὲ τῇ δράξιδι, καὶ τῷ μέλλειν τὰ ἐν χερσὶν, ἐπεὶ καὶ ἀφεῖ τῷ ἐπάτῳ ὥρα ἦδη τὰ τῆς ὁμόρας ἰδεῖν, καὶ χαρέας βεβδιώντος γάϊου, θορύβου δὲ ἐπεισελθόν ἐν τῇ καθέδρᾳ θορυβοῦν. θορυβεῖ δὲ μὴν τοι τὸ σὺν πολλῷ φόβῳ τε τὸ βελδῷ τῷ, καὶ ὁπόσοι τῷ ἱππέων παρῆσαν

A bant viri cum mulieribus, & serui confusi cum ingenuis. progressus deinde imperator rem diuinam fecit Augusto Cæsari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit respergi cruore togam Asprenatis vnius è senatorum numero, quod ominosum ei fuit, licèt tum risu exceptum à Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Caium ea die præter naturam suam fuisse affabilẽ, ita vt insueta comitate omnibus fuerit
B miraculo. Peracto sacro consedit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram versus subdiualem aream, alteram versus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato spectatorum consessu: qua parte erat cella quædam tabulatis interscepta, vbi mimi verlabantur, & musici. Cúmque iam & multitudo cætera sederet, & Chærea cum reliquis tribunis
C non procul à Cesare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius submissa voce rogauit assidentem sibi Cluuitum consularem, ecquid noui audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparsis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiẽte hæc certatim populo: móx-
D que duo quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo iudex deprehensus in crucem suffigitur: & fabula acta est Cinyra, in qua & ipse & eius filia Myrrha occiditur, multúmque ficticij cruoris fusum est tam circa crucifixum, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pausania cæsus est, dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permanerétne
E vsque finem spectaculi, præsertim cùm dies esset vltimus: an lotus & cibo sumpto reuerteretur, vt erat solitus: Minucianus supra Caium assidens, veritus ne periret occasio, iam enim Chæream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem, eum Imperator comiter apprehendens lacinia, Quónam, inquit, bone vir. quem ille reueritus sedit denuo. sed vicit timor: & paulò pòst rursum surrexit, Caio non amplius retinente, quòd eum
F putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam hortatus est Cæsarem, vt more solito lotus & pransus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conscius, quod statutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos disposuerat, vt suo quisque loco nauaret operam: ægréque moras ferebant, quòd iam esset hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reuerti, atq; in sedentem irruere. quamuis enim intelligeret id sine multa equitum, qui aderant ac senatorum cæde nõ posse fieri,

existimabat tamen eam bene rependi libertate publica. iámque tendebat in theatrum, cùm subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinem quo faciliùs possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus: quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Aruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum præstolabãtur seruorum ministeria, & quà Claudius cum aliis præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus, qui venerant ex Asia, partim ad concinendos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea signum postulat. & illo probrosum quiddã dante conuitio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lætali vulnere: quod quidam data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatus periret cruciabiliùs, mihi non fit verisimle, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Cherea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quàm celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quando non deerant, qui Caio possent succurrere, nisi quamprimùm exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potiùs quàm illum affligere voluisse, cùm posset re bene gesta clam se vltoribus eius subducere, non perdendo temere tempus, vel seipsum potiùs. Verùm hæc quisque, vt libuerit æstimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet osse iuguli retentum est, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, siue quòd nemini satis fideret, siue præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se propripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, vt in genu procideret: móxque circumsistentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem infflixisse fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. author autem facinoris meritò Chærea dicendus est. quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit. primúsque ausus est consilium communicare cum aliis. quod vbi probari sensit, coniuratos in vnum contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cúmque res operam posceret, hic quoque primus in eum irruit, & sua virtute cædem exorsus trucidati cadauer proculcandũ aliis præbuit. quapropter meritò quicquid

καίπερ διελὼν, προθυμος ὢν, καλῶς ἔχειν ὑπέμενος; πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ὠνούμενος ἐν ὀλίγῳ πάντας τοὺς ἀπολωμένους. καὶ δὴ τεταραμμένων εἰς τὸ θέατρον τὴν εἴσοδον, σημαίνει γάιος ἐξαναστὰς, καὶ θορυβος ἦν. ἀνέστρεφον δὲ καὶ οἱ συνωμόται. ἐκ δὲ αἰσθόμενοι τὸν πλησὺν, λόγῳ μὲν διὰ τὸ δυσχεραίνειν τὸν γάιον, ἔργῳ δὲ ἐπ' ἀδείας βουλόμενοι ἐν ἡρεμίᾳ τὸ ἀμυνομένων καταστήσαντες αὐτὸ, ἀπεθορυσφαλῆς. προεξέπεσαν δὲ κλαυδιος μὲν ὁ παῖδος ἀυτὸ, ἐκ μάρκος μινυκιανὸς ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔτι δὲ καλέριος ἀσιατικὸς, οὓς ἐβούλοντο ἐμποδίσαι δύναμις ἦν αἰδοῦς τὸ ἀξιώσεως. εἵπετο δὲ αὐτὸς σὺν παύλῳ ἀρουντίῳ. ἐπεὶ δὲ ἐντὸς ἦν τῆς βασιλείας, τὰς μὲν ἀθείας ὁδοὺς ἐλιπε, καθ' ἃς δὲ ἐσήκεσαν τοὺς θεραπεύοντας αὐτὸ, καὶ προῆσαν οἱ πρὸ τὸ κλαύδιον. ξίφη δὲ κρυπτὸν ἠρεμοῦντα, καὶ δὴ τόπον πρὸς λιβὸς ὑλώδης, ἅμα παῖδας οἳ ἦσαν ἐκ τῆς ἀσίας καταγόμενοι, πομπῆς αὐτὸ ἕνεκεν ὑμνούμενης δὴ ὕμνοις μυστηρίων ἃ ἐπιτέλει, σίσιν δὲ καὶ πυρρίχαι μὲν οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσαν το. ὑπὸ παίζει δὲ αὐτὸ χαρίας ἐπῆσε σημεῖον. ἔτι δὲ τὸ εἰς χλεύην αἰσχρῶν εἰπόντος, ὑδὲν ἐνδιάσας λοιδορίας ἐξεσπᾶ καὶ τὸ γάιε, καὶ ἀτασάμενος τὸ ξίφος, ἐπάγει πληγὴν σφοδρὰν. οὐ μὴν γε ἴσην κἀκείνῳ. καί τινες φασὶ τὸν θεὸν τὸ χαρίου γνώμην τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν γάιον, ἀλλὰ τιμωρεῖσθαι μείζονος πλείονος ἀξιωμάτων. ἐμοὶ δὲ ἀπίθανος ἔοικεν ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἐν ταῖσδε ταῖς θεάσεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν φόνον. χαίρεας δὲ ἐπερρύπους ἐφέρετο, πάντων ἡμᾶς μωρίᾳ διαφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ ὀξέως ἀπαλλαγὴν αὐτῷ τε, καὶ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς αὖ μηχανὰς ὑπὸ γνώσεσθαι βοηθείας γαΐῳ μὴ φθάσαντι ψυχὴν ἀφεῖναι. κἀνταῦθα χαρίᾳ λόγον αὖ γνώσεσθαι οὐ θεοῦ τῆς γαΐου τιμωρίας, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ, καὶ τῶν φίλων, ὅπου δὲ καὶ θεάσεται καλὰς αὖ εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, οὐχ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι καταρθῶν ἐπὶ λόγοις χρήζειν αὐτὸν τε ἀπολέσαι καὶ τὴν ἡγεμονίαν τάδε ὠφελεῖν εἰκάζειν παρέστω τοῖς βουλομένοις, ἢ μὴ θέλοιεν. ὁ δὲ γαΐου ἀλγηδόνι τῆς πληγῆς φερόμενος, μανησόμενός τε τότε ὤμου, καὶ τὸ ζαχήλου φερόμενον τὸ ξίφος, ἐπέσχεν ἡ κλεὶς θεοσωτέρῳ χωρεῖν, οὔτε αἰσθόμενον ὑπὸ ἐκπλήξεως, οὔτε ἐπικαλέσαι τινὰς τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ εἴτε καὶ ἄλλως θεμένου. δὲ χρησάμενος θεὸς τῆς ἀληθείας τὸ πειστὸν εἰς τὸ θεόθεν ἴσον φυγῇ, καὶ δεξάμενος αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τῶν ἀγόντων ἤδη θεοστεργασμένος, ὑπεδέξατο κλινίδιον δὴ γόνυ. πολλοὶ δὲ θεστάντες ἀφ' ἑνὸς ἐκκαλύσματος ἔκοπτον τοῖς ξίφεσι. καὶ ἐκκαλυσμός τε τὰ θεὸς ἀλλήλους καὶ θεὸς ἔρις αὐτοῖς ἦν. τελευταῖος δὲ ἀκύλας ὁμολογήσας ὑπὸ ἁπάντων πληγὴν ἐπαγαγὼν, ἢ μαθήσει αὐτὸν ἀχρειοῦς. ἀναθεὶς δ' αὖ τις τῶν θεῶν χαρίᾳ, καὶ δὲ εἰ σὺν πολλοῖς ἐθεράπευσε τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὖν φρονήσεως τε ἐνεδείξατο, τοιαῦτα ὡς θεραπεῖα θεραπευθὲν θεραπευθὸν πολὺ τῶν ἁπάντων, καὶ φρονήσεως μὲν τολμηρὸς ὀξέως τοῖς λοιποῖς, δηλούμενον δὲ τὸν δεῖ τῷ φόνῳ λόγον, ἀποφάσεις τε ἤθεσιν, καὶ τὰ πάντα φρονίμως συλλεγήσας εὖ γνωμῇ διαπρήσεως ἐχρῆν, πολὺ κρείσσων ἐγένετο, καὶ λόγοις καθομίλησε χρησῶς, ὡς ἂν τολμῶντας ἀνδρασι τοὺς πάντας, ἐπεὶ τε καιρὸς ἐλάμβανε χρεὼν χρῆσθαι, φαίνει καὶ ταῦτα φρονῆς τε ὁρμήσας καὶ ἀναμένας ἀρετῇ τε φόνου, καὶ τοῖς ἄλλοις διέπρεπεν θαρσῶν καὶ θεστεθνεῶτα γάιον. ὥστε αὖ διηρῆσθαι καὶ ἐπόσα

καὶ ὁπόσα τοῖς λειποῖς ἐπὶ πεφεργασμένα τῇ χαιρέᾳ γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ προσῆκεν, καὶ πίνῳ τῷ χλεφον. Ὁ γαΐ⁹ μὲν τοιούτῳ ξόφῳ χρησάμενος ὑπὸ τελωτῆς ὑπὸ πολλῶν τῷ ξαυμάτων ἀποφυχθεὶς ἐκεῖνο. οἱ δὲ ὡς τὸν χαιρέαν, ἐπεὶ δὴ κατείργασο αὐτοῖς ἤδη γαῖος, ὁδοὺς μὲν τοσαύτας ἰόντες σώζειν αὐτὸς ἀμήχανον ἐφάνη, ὅπως τε τῷ γενησόμενον. ἐδόκει μὲν οὖν τὸν αὐτοκράτορα ἀνηρηκόσι τὸ κινδύνημα ὑπό τε ἀνοίας ἧ δήμου τιμώμενον, καὶ ὅτι σρατιωτῷ μὴ ἀναιμωτὶ ποησομένων τὴν ζήτησιν αὐτῷ, ἄλλως τε καὶ ἐν ὑσῶν τῷ ὁδῶν καθ' ἃς ἔσρεξαν τὸ ἔργον, Ὁ μεγάλου πλήθους ἀμφεξάστος αὐτὰς τῆς θεραπείας, Ὁ ὁπόσοι τῷ σρατιωτῷ ὑπὸ φυλακῇ τῶ αὐτοκράτορος ἐκείνην παρῆσαν τὴν ἡμέραν. ὁδοὺς τε ἑτέρας χρεῶντες, παρῆσαν εἰς τὴν γερμανικὴν μὴ οἰκίαν ἧ γαΐου παῖδος, ὃν τότε ἀνηρήκεσαν. σωνημμένην ἢ ἐκείνη, ἀλλὰ τὸ ἐν τὸ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίας ἑκάσου τῷ ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γενησόμενον ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρεσι ὀνόματι τῷ οἰκοδομησαμένων ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀξιωθέντων, τὴν ἐπωνυμίαν φέρεσθαι. καὶ δὴ ἐκπεσόντες ἐκ τῆς πόλεως τὴν ἔφοδον, ἐν ἀλλήλοις τὸ παῖδ' ἦσαν, λανθάνοντες ἀκμὴν κακοῦ ἧ τὸν αὐτοκράτορα παρεληφότος. φεύγοντες ἢ εἰς ζοὺς γερμανοὺς ἡ ἀγάθησις ἀφίκετο τῆς γαΐου τελευτῆς. ὀδυφόμενοι δὲ ἦσαν αὐτὴ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει, ἀφ' ὃ κατέλεχαν, τὸ κελτικὸν τάγμα παρεχόμενοι αὐτῷ. θυμῷ ἢ χρῆσθαι πάρεσιν ὄζιν αὐτοῖς ἀπαίνων εἶπον ἑτέρους βαρβάρων, ἀλλὰ τὸ κατ' ὀλίγους λοιπὸν μὴ ἐπιδέχεσθαι τῷ πεπομφότων, ῥαμαλέοις τοῖς σώμασι, καὶ τῇ φερούσῃ ὁρμῇ σωιόντας τοῖς πολεμίοις, ἃ αὖ ὁρμίσωσι μεγάλα κατορθοῦντας. ἦσαν οὖν πυθόμενοι ἧ γαΐου τὸν σφαγὴν, καὶ φειδαλγήσαντες ἀλλὰ τὸ μὴ ἀρεῖῃ κρίνειν ὑπὲ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντι τῷ αὐτῷ, μάλισα δὲ αὐτοῖς φερσφιλὴς ἰὼ γαΐῳ δόσεσι χρημάτων τὸ ὄνομα αὐτῷ κτώμενος, ἀπασάμενοι τὰ ξίφη φερόμενοι ἢ αὐτῷ, σαβῖνῳ χιλιάρχῳ, ἃ δὲ ἀρετὶ καὶ ἀγχιναίᾳ φερόντων, μονομάχος ἰὼ ἰκνεῖ ἢ σώματος τὸν ὑπὲ τοιούτοις κτησάμενος ἀρχὴν) διέξησαν ἐν οἰκίᾳ ἀνηρημένοι τὰς σφαγὰς ἧ καίσαρος. ἀπορήσαντε προσρήσασιν αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ φερόντω φέρεσθαι, ἢ τὴν σολὴν μιᾶναι τὸ αἷμα τῷ θυμάτων, ὡς μοι λίαν ταῦ φερόντες, εἰ ἐπ' ἀγαθῷ τὴν σωτηρίαν ἀπεσήμανε ἧ γενόμενος, δύτερος βαρβάρος ὑπαντιάζειν, τὰς χιλιαρχίας τῷ πολιτῷ. καὶ πολλοὺς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῷ φερπατόρων, καὶ μηδὲν αἰδουμένων αὐτὸ τὴν ἀξίωσιν ἰσχύϊ φρίξειν ἀφαιρεῖται τὸ ξίφος τῷ φερόντων ὑπόπτων συμπλακεὶς, φατέρος τε ἰὼ ἐκ ἀφεσμένως τεθνηξόμενος, μέχρι δὴ φειδιθεὶς πολλοῖς τῷ ὑπιφερομένων, ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους ξαυμάτων. ζέτος ἢ ἀντίος τῷ ἐκ τῆς βυλῆς σὺν ὀλίγοις ἐ τυχαίως τοῖς γερμανοῖς καθάπερ οἱ φέρεσθαι πεισθὲν, ὑπὸ δὲ φιλοθεαμοσύνης, καὶ ἡδονῆς ἧ αὐτοπτῆς ἡμέρᾳ γαΐου κλαύδιος, μῶς ἐπέφαινε φερὸς αὐτὸν, τὸν δὲ πατέρα ἧ ἀντίου, Ὁ ἐμόνυμον φυγάδα ἐλθόντα, καὶ μὴ ἀρκεθεὶς, κτείνει σρατιώτας ἀποπέμψας, καὶ παρὼν μὴ ἀγαπᾶσθαι ἀφραγόμενος θανεῖν τῷ νικηφόρῳ θορυβουμένης δὲ τῆς οἰκείας, κρύπτειν αὐτὸν ἐνθυμηθέντων, ἃ ἀφεύγειν γαΐου τὸν γερμανὸν τὸ εἰς τὴν ἐφοδον ἀκεῖσθαι, καὶ ὅτι τοῖς φόνοις ὁμοίως, τῷ τε αἰτιῶν καὶ μὴ ἐξαχρειωσάντων. καὶ οἱ μὲν, ζώτη τεθνήκεσαν. οἷς ἢ τὸ διάφορον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος φέρειν γαΐου τελευτῆς, ἐκπλήξις τε, καὶ ἀπιστία ἰὼ. οἱ μὲν γὰρ καὶ πάνυ ἡδονῇ διχόμενοι τὸν ὄλεθρον αὐτῷ, καὶ φερὶ πολλοῦ ἡγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν σωιλθεῖν, ὑπὸ δίκης ἐκ ἀπιστεῖσθαι

A & à ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atque virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Caius finiit multis confoſſus vulneribus. Quo interfecto, Chærea cum ſociis recipere ſe quà venerant, videbat impoſſibile: ſiue attoniti magnitudine facinoris; quòd non leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus: ſiue quòd anguſtæ erant viæ vbi patrata eſt cædes, & refertæ famulis ac
B cuſtodibus, qui omnes ea die præſto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ędes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ædificiis per partes à ſingulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iámque elapſi è turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi
C autem Germani cenſerunt eius interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad principis cuſtodiã: homines natura iracundi, vt quibus alij barbati, quòd plerunque quid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, nõ ipſius virtutibus rem merentes, ſed ſuis commodis, quòd gratioſus
D apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorũ ſibi cõparãs: móxq; duce Sabino (is non ſua, aut maiorum virtute, vt qui gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatũ prouectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi vbinam laterẽt interfectores Cæſaris: & primùm forte oblatum Aſprenatẽ fruſtatim lacerauerunt, cũ cuius togam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſanè auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem nobiliſſimum, & genus ducẽtem à multis im-
E peratoribus: qui nihil apud furẽtes fieri ſuã dignitatẽ vidẽs, homo validus extorſit gladiũ reluctãti ei, qui primus ſe inuaſerat: videbatúrq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorũ ſimul obrueretur ictibus. tertius è ſenatoribus Anteius cũ paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine viſendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremò miſſis illò militibus. paſcebat
F igitur occulos gratiſſimo ſpectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquiſitionem, per iram ſontes iuxta atque inſontes trucidantium. & illi quidem tali fato abſumpti ſunt. cæterùm poſtquam in theatrum rumor de morte Caij perlatus eſt, plus demirationis inuenit quàm fidei. quidam enim etſi perlibẽter interitũ eius acciperẽt, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere nõ audebãt;

aliis contrà ideò non libebat credere, quia verum esse nolebant, atque etiam maius putabant quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, visceratiónibus, oblectamentisque id genus aliis: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsensérat, vel quòd verum esse miserè cupiebant, adeò nó proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij consci, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à medicis. quo factum est, vt audientium nemo declararet suũ animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cũ aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatum procurrisse in forum, atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cuiusuis ingressum expauescebant, quasi iamiam contrucidandi: hærebántque inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint, siue quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deósque innocentiæ testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

A εἰσὶ ἢ οἷς ἐ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, δέξ τὸ μὴ ἐθέλειν τι τοιόνδε δόξαι ἰσχυρίζεσθαι, μήτ' ἀληθείᾳ προσέχοντες, δέξ τὸ μὴ οἷόν τε αὐθρώπῳ εἶ) τοιᾶδε ἀρίστῃ χρῆσθαι. σύναιμα δ' ἦν ταῦτα ἐ παῖδες, ὁπόσοι τε δοῦλοι, καί τινες τῶν στρατιωτικῶν. οἱ μὲν δέξ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ οὐδὲν ἀλλ' ἢ συντυραννεύοντες, ἐ δέξακονίᾳ δ' κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπανασφόμενοι τοῖς κεκτῆσθαι τ πολιτῶν, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὀφελείᾳς τυγχάνειν. ἡ δ' αὖ γυναικωνῖτις, ἐ τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχιῶν δόσεως καί τινων πρεπόντων, ἡδονῇς αὐξηνημένοι ἀνεπείσθησαν, λόγῳ μὲν ὅτι θεωρίας δ' πλῆθος, τὸ δ' ἀληθὲς, ἐκπλαγέντα δ' μανίας χαίτῃ τ' ὠμότητα. οἱ δοῦλοι δέξ τὸ ἐν προσηγορίᾳ τὸ εὖ ἐ καταφρονεῖσθαι τ δεσποτῶν ὀπτροφῆς, παρ' ὑβρίζοντι αὐτοὺς ὕσης δ' καὶ ἐκεῖνον ὀπτικουρίας. ῥᾴδιον γὰρ ψεύσαμένους τε κτ' τ κυρίων πεῖσθαι, ἐ τὰ χρήματα ἐνδείξασθαι αὐτῷ, ἅμα ἐλευθερίᾳς τε εἶ) καὶ πλουσίους, μισθῷ τ' καταγορεῶν, δέξ τὰ ἆθλα αὐτοῖς προκεῖσθαι τὰς οὐσίας τῶν οὐσιῶν. τῶν δ' παρρησιῶν εἰκαί τισι πιστὸς ὁ λόγος φανεὶς, τοῖς μὲν ἐκ τ' προσδόκητ' ὀπτυχίαν, τοῖς δ' ὑπὲρ τ' θέλειν δίκην ἡγουμένοις, σιγῇ παρεδίδοσαν, οὐ μόνον ὅτι τοῖς ἠγνοημένοις χαρὰ ἀλλὰ καὶ ἑ δίξα τ' ἀκριβοῦσθαι. οἱ μὲν δεδιότες, μὴ καὶ ψευδεῖσιν ἐλπίσι, τιμωρία συνέλθοιεν, ὡς προσεξορμήσασιν ὀπτοφήναιεν τ' δέξαν τ' ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐξεπισάμενοι δέξ τὸ ἐν ὀπτυχίᾳ μετασχεῖν, μᾶλλόν τε ἐκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δεδιότες μὴ προῖς τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσώσατο ἀφέλιμος ἰδ' ζωῖς χαίρειν, κολασθεῖεν ἐνδείξεως νομισθέντες. ἐπεὶ δ' ἕτερος ἐπροφοιτᾶν λόγος, ὁ μὲν πρῶτα θαύμασιν, ὡ μὴν ὄντα θανεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείᾳς ὑπὸ τ' ἰατρῶν εἶ). ἦν δ' πιστὸς οὐδεὶς οὐδὲν, ἐ καὶ θαρσήσας γνώμην ὀπτοφαίνοιτο τὴν αὐτοῦ. ἦ γὰρ φίλος ὢν, ὕπτιος ἐ ἐπὶ τῷ δύναται τῆς τυραννίδος, ἢ καὶ μισῶν πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτ' ὑδαμόθεν δύνοίᾳ χρωμένῳ, δέξαφθείρειν τ' ὄντ' τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο ὑπό τινων, οἳ καὶ μάλιστα τῆς δ' παρρησίας ἠφαίζον τὸ δ' θυμὸν τ' ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ κινδύνου γεγονότα, ἐ ἄφρονι κομιδῇ τ' θαυμάτων ὥστε εἰκὸν ἡμαρτημένον ὄντ' δ' ἀσφαλείᾳς διεκπεσεῖν, ἐν δημηγορίαις εἶ). ἐτάδε μὲν εἰκάζετο ἑκάστοις τῇ ἀλογίστῳ τ' θεσῶν προσπιπτόντα, ἐ ὑπ' ἀμφοτέρα δόξῃ τ' ἀκουόντων λαμβανόμενα. οὐ μὴν τήν γε εὐέλπιδα ἐξέλιπον, δεδιότες τ' ἐπανεχθησομένην προφέξιοῦσιν αἰτίαν. οὐ γὰρ ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν δίκαιος ἡμύνεσθαι πρὸς αὐτοὺς τ' κείσθαι, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσαι τοὺς τε κατηγορήσαντας, καὶ τοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ δὲ καὶ πλῆθος τῶν γερμανῶν προεῖχε τὸ θέατρον ἐπασσόμενον τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωμένοις ἐλπὶς ἦν ἀπολεῖσθαι, καὶ πρὸς πᾶσαν οὕτω εἴσοδον ποῖα εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσοντες. ἐν ἀμηχάνοις δ' ἦσαν, οὔτ' ἀπείρᾳ θάρσος εἰσφερόμενοι, οὔτε ἀκίνδυνον τὴν ἀναχώρησιν τ' ὄντ' τοῦ θεάτρου πεπιστευκότες. ἐπανιπτόντων δ' ἤδη, δοὺ τὸ θεάτρου ῥῆγνυσθαι] καθ' ἑκάστους ἐπορούσθη τ' στρατιωτῶν, ὡς πάντων ἀγνοίᾳ αὐτῷ γνωσθέντων καὶ τῶν ἐλευθέρων τ' ἐπανάστασιν, εἰδότες καὶ γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τῷ γεγονότων. φείδεσθαι οὖν, ἐ μὴ τὰλλα ἀλλοίᾳς ἀνδρὶ τῷ οὐδὲν ἐν αἰτίᾳ γνωσθέντα δεῖν λαμβάνειν τιμωρίαν, παρεστάς τε ἐρρύνη τῷ πεφευγότων ὅτι καὶ πεφευγμένον εἴη κατὰ τοὺς νόμους. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μὴ δακρύων καὶ τύψεως προσώπων ἀληθεύζοντες, καὶ ποτνιώμενοι, ὁπόσα αἰδεσθέντα αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐστὼς πλησίον, ἐ ὡς αὖτις ἀγωνιζόμενος ἐν τῇ φυγῇ ἔπεσθαι τ' ἔλεγον. ἐπεύσατο δ' πρὸς ταῦτα τῷ στρατιωτῶν ἡ ὀργὴ, καὶ μετα-

μελή-

μελήσαντας αὐτοῖς τὰ δηλούμενα τοῖς θεωρεῖσι θεάμασι, A in ſpectatores conſulerent: quandoquidem
ἀμοὶ τὸ δὲ ὃν ὅτι καὶ ἐκείνοις καίπερ ὀξυχειρωτόσιν ἐδό- hoc ipſum quamuis furentibus immane vide-
κει, λιτὰς κεφαλὰς τὰ ἐκεῖ τὰ ἀσπρινα δηλονότι τὸν θωμὸν ἀπο- batur, circumlata cæſorum cum Aſprenate ca-
ρῥιπτούμενα, θεσεῖς ἂς μᾶλλον ἔπασχον οἱ θεώμενοι, λο- pita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil
γισμῷ τὸ ἀξιώσεως τὰ ἀνδρῶν, καὶ ἐλέῳ τὰ πάθους, ὡς τὰ miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignita-
παρ' ὀλίγον, καὶ αὐτοῖς ἀδὲν ἐλλιπτικέρως τὰ τὸν κινδύ- tem eorum & infelicitatem reputantibus, &
νων ὁμιλήσαντα ἐπαισθητῶς. ὧν ἄδηλον εἰ τὰ συμ- de ſe quoq; ſolicitis, quòd incerti eſſent etiam-
φορᾶν ὑπὲρ εἰς τέλος φθονηθῆναι δύναται· αὖ. ἃς τε καὶ num an omnino periculum euaſerint. itaque
εἴ τινες τὰ θεσθύμως μισοῦντων καὶ μὴ δίκης τὰ χάριν, etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gau-
ἀφαιρεῖσθαι τῷ ὑπ' αὐτῷ διφθορωθῆναι τὰ χάρας, δέχε τὸ B dium, timentes ne auctarium eius cædis fie-
εἰ ἐστὴ μὴ τὰ συναπολωλέναι γενόμενα, τὸ ὃ πιστὸν τὰ rent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris.
θεῖναι μηδέπω καὶ τὰ ἐχέγγυον παρῆσθαι. ἦν ὃ δ' ἄρεσος Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, parauerátque ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutiùs ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum. ſinúlque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatę in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunque inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebãt, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ benevolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chærea, qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibúſque commendans eis ſalutem hominis: quo factum eſt, vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è republica, eique ſenatus nomine gratias egerit. quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate eximpotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitę exitum vt inuiſa bonis omnibus: quòd & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem innitam legum cõtemptu, & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cùm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iámque & in theatro ſpectatores tumultuabũdi cõſurrexerãt,

huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, vt curaret quosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera, vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populúsque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem seriò, senatus verò tantùm in speciem. cúmque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Consules autem edictum propoſuerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néve ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant cõscij: audebántque sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandatum arbitrio.

A αἰτία δ' ἦν ἡ φερομένη διαφθορὰ τῆς στρατιᾶς. ἀρκύων ἰατρὸς συναρπασθεὶς ὡς δὴ θεραπείαν ποιῶν τραυμάτων, ἐκπέμψας ἤ τινας οἰκείους, λόγῳ μὲν ὡς μεταδωσομένους ὁπόσα εἰς τὴν ἴασιν τοῖς τραύμασίν ἐστι φέρεσθαι. τὸ δ' ἀληθὲς, ὡς ἀπίοιντο κινδύνου καταφληφότος. ἐν τούτῳ δὴ βουλῆς τε γίνεται σύνοδος, καὶ ὁ δῆμος ἦπερ καὶ εἰώθασιν ἐκπλησσόμενοι δὴ τὴν ἀγορᾶς κατασὰς, ἐζήτουν τὴν σφαγέων τὴν γαῖαν ἦσαν. ὁ μὲν δῆμος, καὶ πάνυ διὰ θύμως, δοκεῖν ἢ καὶ ἦν δὲ βουλή. καὶ ἦν δὲ ἀσιατικὸς ἐπιφανὴς ὑπατικὸς ἀνὴρ, ὃς ἐπὶ δὴ τὸν δῆμον καταστὰς θορυβοῦντα, καὶ δ' ἀνὴρ πυθόμενος τὸ ἐπιλαβόντι τὴν αὐτοκράτορα τὴν ἀποκτείνοντα, ἐπεὶ σφόδρα πάντας αὐτὸν ἤρετο, τίς ὁ σφάξας τυγχάνει, εἶπε γὰρ ἐγὼ φησί. καὶ παρέδοσαν ἢ καὶ οἱ ὕπατοι δίκημα γαίου μὲν κατηγορίας ποιούμενοι, κελεύοντες τὸν τότε δῆμον, καὶ τοῖς στρατιώταις. ἐπὶ τοιούτων ἀπίεναι, τὸν μὲν δῆμον, πολλὴν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα τὸν στρατιωτικὸν ἢ πεῖθοι, εἰ σὺν κόσμῳ μείζονα τὴν εἰωθότα μισθὸν ὑβρίζειν ἐξαιρούμενοι. διὸ δὴ καὶ μὴ ἐξαρνησάμενον ὑπολαύσειε κακοῦν ἡ πόλις, καὶ ἁρπαγὰς αὐτῶν καὶ συλήσεις τῶν ἱερῶν ξενομιῶν. ἐφθάκει ἢ ἤδη τὸν βουλευτὴν τὸ πᾶν πλῆθος συνηγμένον, καὶ μάλιστα οἱ τὸν γαίου συνθύται τὸν φόνον θεσσόμενοι τὸν ἤδη χρώμενοι καὶ ἐν φρονήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀναπεμφθέντων δὴ τῶν στρατιωτῶν.

CAP. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non suffecturum tot vrgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi vtilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qui tum in senatum coiuerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuique pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam: Etsi incredibile videtur, Quirites, quòd præter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quàm diu mansuram, & in potestate deorum sitam, quorum hoc munus est: sed quæ in præsēs certè exhilarare nos valeat, quicunque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteríque illius & florentis reipub. aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non memini, vt post eam sublatam natus, præsentis sanè sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque institui honestis studiis:

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν.

ΕΝ τούτῳ δὴ ὄντων τῶν πραγμάτων, αἰφνίδιον ἁρπάζει κλαύδιον ἐκ τῆς οἰκίας. οἱ γὰρ στρατιῶται συνόδου γενομένης αὐτοῖς ἀλλήλοις, καὶ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τοῖς παροῦσιν, ἐώρων δημοκρατίαν ἀδύνατον ἔτι ἐν ἐκείνῳ τῷ τοσούτῳ εἶναι ποτε χρόνῳ τραγμάτων, ἐξικομένην τε οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς αὐτῶν κτήσεως τὴν ἀρχὴν, εἴτε τις τὸν ἐν ἀρχῇ καταχθόνιος τὴν ἠγεμονίαν, ὃς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς εἰ μὴ οὐ συνεργὸς ἐν ἀρχῆς καταστᾶσι. καλὰς οὖν ἔχειν ἀκεῖσθαι ἐπὶ ὄντων τῶν πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, παῖδα ὄντα τοῦ θανόντος, καὶ τῶν εἰς τὰ βουλεύματα συλλεγομένων, οὐ δεινὸς οὐ τινος οὐκ ἀξιολογώτερον, φρονῆσαί τε ἀρετῇ, καὶ τῶν κατὰ παιδείαν μεμελετηκότα, καὶ σταθέντα αὐτοκράτορα πιστῶν τε τὰ οἰκεῖα, καὶ ἀμείψεσθαι δωρεᾶς. τοῦτο δὲ ἐγένοσῶν τῶν πολλῶν ἔφασαν ἐκ τῆς ἀδελφῆς πρῶτον μὲν δὴ κλαύδιος ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ γέλωτος σατυρικὸς, καὶ τοι πιπτυμένος τὸ κλαυδίου ἁρπαγὴν, καὶ ὡς ὑπεδεικνύοντο τῆς ἀρετῆς ἄκων μὲν δοκεῖν, τῇ δ' ἀληθὲς καὶ βουλήσει τῇ αὐτοῦ, καταστὰς δὴ ἐν συγκλήτου, καὶ μηδὲν κατάπληκτος, ἐλευθέρως καὶ γενναίως ἀνδρᾶσι στρατιώταις ποιῶν ἐφαίνετο τάδε λέγων. οὐ κᾶπιον ὦ ῥωμαῖοι δέχεσθαι τὸ χρόνῳ πολλῷ ἤδη ἀνέλπιστον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὐδὲ χρῆναι τὸ ἐλευθέρου τὴν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον ἐκτείνουσαν καὶ γενέσθαι θεοὶ ἐχαρίσαντο αὐτοῖς κειμένοις, ἀφαιρεθῆναι ἢ ἀρκοῦσαν καὶ ὅπερ ἀφαιρεθῆναι μὲν αὐτὸ δύναμενοι συνάγουσαν. ἱκανὴ γὰρ καὶ μία ἡμέρα τὴν ἐπὶ πᾶσι ἀβασανόμενος, καὶ μετ' αὐτοτελοῦς δ' ἀγωνίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ καθέδρᾳ, καὶ μὴ νόμων οἷς ποτε ἂν δόξῃ δικαιομένη βιωθῆναι. ἐμοὶ δὲ τῆς φύσεως ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ὅτι δὲ τὸ κατέπιν αὐτῆς γενόμενος δ' ὑπὸ νεῶ ἁπλόως πεπλαμένον μακαρίζω τὸ αἰδοῖον τοὺς εὐδαιμονοῦντας καὶ ἐσβαφότας αὐτῇ, καὶ τῷ

τ̃ θεῶν ἀλλ̀ μόνος ἀξίους τιμῆς τοὺς δὲ τοὺς ἄνδρας, οἳ ὀψὲ ἔσιν καὶ τούτῳ τ̃ λιπίας ἡμᾶς ἴσθασιν αὐτ̃ ἡ εἴη ἰδεῖν εἰς παῖδ τὸ αὐτ̃ θ- τὸν ὅπιον ἀπολαῦσαι τὴν αὐξάνειν αὐτ̃. ἀρκοῦσα δ' ἀφθόνητο ἡ ἡδὲ ἡμέρα τοῖς τ̃ νεωτέροις ἡμῶν ἡ ὅσοι γηραιτέρα μεν. αἰσθάνεσθαι τοῖς ἀπαιδευτοτέροις δεόντων ἀγαθῶν αὐτ̃ ἐν ὁμιλία γενομένους μεταδιδ. τοῖς δ νεωτέροις παῖδ δικα ἀρετῆς καταδείξεως ἀγαθὸν ἀνδράσι τοῖσδε ἀφ' ὧν γεγό. αιδμ. ναῦ δ' ἐν ἡ ἡμῖν, δέχ τὴν ἀρτ ἔρεσ., οὐδὲν ἀνάρχιμότερον εἶν τ̃ ζην μετ' ἀρετῆς, ἢ μόνη σωφρονίζει τὰ ἀίθεσπεσία τὸ ἐλεύθερον. ἐγὼ δὲ τὰ παλαιὰ οἶδα ἀκοῇ ἀφ' ἑαυτοῦ. οἷς δ' ὄψε ὁμιλήσας ἡδόμην, οἷον κακῶν τὰς πολιτείας ἀπεπλασαν αἱ τυραννίδες, πολλύσαι μὲν πᾶσαν ἀρετὴν, ἡ τὸ μεγαλόφρονος ἀφαιροῦμεναι τὸ ἐλεύθερον, κολακείας δ' ἡ φόβου διδάσκαλοι καθιστάμεναι, δέχ τὸ μὴ δικαιοσύνῃ τὴν ὀργὴν τ̃ ἐφεστηκότων καταλείπειν τὰ θεσ̃ μαζ. ἀφ' ἑαυτοῦ δ' ἰούλιος καῖσαρ φρονήσας ὅτι καταλύσει ἡ δημοκρατίαν, ἐ βιασάμενος τ̃ κείμενον τ̃ νόμων τ̃ πολιτείαν διεπέραξε, κρεῖσσον ἐνόμ. τ̃ δικαίου γενόμενος, πάντων δ' τ̃ καθ' ἡδονὴν αὐτῷ καμόντος, οὐκ ἔσιν ὅτι τῶν κακῶν οὐ διέφθειρε τὴν πόλιν, φιλονεικοῦντων θεοὶς ἀλλήλοις ἀνάπαλιν οἱ ἐκείνου διάδοχοι τῆς ἀρχῆς κατέσησαν, ἐπ' ἀφανισμῷ τὸ παρόντος, ἡ ὡς ἂν μάλιστα τὸ πολιτικὸν ἐρημίαν τὸ γηραιὸν καταλείποιεν, δέχ τὸ οἴεσθαι θεοὶς ἀσφαλείας εἶ τῆς αὐτῶν τὸ κινδύνοις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τῶν ἀρετῶν θεοῦχον πεπιστευμένων, οὐ μόνον ἐφαρεῖν τ τῶν σωμάτων, ἀλλ' εἰς τὸ παῖδ διαφθείρειν αὐτῶν τοὺς ὅλεθρος τῶν ἁπάντων, ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων ἡ βαρύτητα αὐτῶν ἐπισχεῖν δυνάμενον καθ' ἕνα ἕκαστος ἄρξαν. εἰς ὧν ὁ γαῖ- ὁ σήμερον τελευταῖος, πλέω τε τούτων δ' ἐπεὶ ἀποδιέξας, οὐ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἁπαῖδ δυνον τῶν ὀργῶν ἐπαφεὶς ὁμοίως τοῖς ἅπασι, ἐ μείζω κακὰ ἐξεκόμιζε- ἀδίκας τῶν τιμωρίαν διαπεφασιδαι, ὀργὴν ὁμοίως ἔς τε ἀίθεσπους ἐξαγριώσας καὶ θεούς. τυραννίδ γὰρ εὖ καρδαίνεται τὸ ἡδὺ, οὐ δὲ μεθ' ὕβρεως ἀποχρῆται, οὐκ εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι, καὶ γαμετάς, ἀλλὰ τὸ παῖδ κέρδος ἐκ τῶ πανοικεσία διοχλουμένων τῶν ἐχθρῶν. ἐχθρὸν δὲ τυραννίδ παῖ τὸ ἐλεύθερον, εἰς δύνοιαί τε ἐκκαλεῖσθαι αὐτῶν καὶ ταῖς ἐν ὀλίγῳ πεῖσθαι ῥόοις, ὁπόσα πατρόθεν οὐκ ἔσιν. ἐξεπισταμένοι γὰρ ὧν αἰσθάνεσθαι κακῶν ἔσιν οἷς, κἀκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρῆσθαι θεοὶς τῶν τύχῳ, ἀ' τὰ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν ἐφέξειαν ἐπιχαίρομεν, μόνως πεπεύσεσθαι κτήσασθαι τὸ ὑπόπτου τὸ ἀπιστίας. εἰς παντελῆς αἱρεῖσθαι δ' ἀνανδρίαν αὐτούς. τοιούτων δὲ κακῶν ἀπολογισάμενος, καὶ ὑποπτείας ἀλλήλοις καταστάντας, αἳ περ πολιτείαν ἐκλυομένην θεοὶς τε τὸ παρὸν δίνουν, καὶ τὸ αὖθις ἀνεπιβούλευτον, καὶ θεοὶς δόξαν οἰκείαν τῶν ὀρθουμένῳ τῆς πόλεως, δικαίοις ἐφεστῶσι, δέχ τὸ εἰς κοινὸν αὖτε τῶν ὠφέλησαν ἅπαντας. ἢ ἐ αὐτοφώνασε γὰρ μὴ ἀρέσκοιτο τὰ θεσπισμένα, οὐδαμοῖς ὡς κίνδυνον φέρον, δέχ τὸ μὴ διαστῆναι ἐπ' τὸν ἐφεστηκότα ἐφ' αὐτὸν τῶν ἐλεύθερον τῶν πόλιν, καὶ αὐτοφώνασε μετασήσασθαι τοὺς εἰρηκότας. καὶ τοῦτο τ̃ τυραννίδ ὀλίγιστον, πλὴν ἤτε ἀρχὴ ἐ τὸ θεοὶς ἀδίκ τ̃ ἐπειτ̃ θυμούμενοι αἰτιάσεσθαι χρῶμεν. ἀ' δὲ ἐμπαίης τῶ τυραννίδ

proximúmque poſt deos immortales honorem his viris habendum cenſeo, quorum virtute vel ſerò tandem hac ætate nobis eam deguſtare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad poſteros. nam nobis vel hęc dies ſufficit, tam iunioribus noſtrûm quàm ſenioribus: his quia non omnino ignati bonorum libertatis morientur libentiùs: illis quia virtutis exemplum recens propoſitum eſt, quod æmulari ſit longè pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum eſt, quàm vt cum virtute viuamus, quæ ſola libertatem parit ſuis cultoribus. mihi res veterum auditu tantùm ſunt cognitæ. ex his verò, quæ ipſi videre licuit, ſatis intellexi quantum malorum ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos ſpiritus, merum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, ſed ad arbitratum principum adminiſtrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæſar poteſtatem populi diminuit, & proculcatis legibus ſubuertit rempublicam, oppreſſo iure ſeruiens ſuis cupiditatibus, nullum malorum genus eſt quo non attrita ſit ciuitas, dum inter ſucceſſores eius poſterior quiſque præcedentem ſtudet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generoſis ciuibus: quòd exiſtimarent hoc ad ſuam pertinere ſecuritatem, ſi rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non ſolùm magnanimitatem premant, ſed ipſos etiam perdant non vno mortis genere: idque cùm multi iam deinceps in poteſtatis faſtigio collocati fuerint, & ſinguli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato ſuo functus eſt, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues ſolùm, ſed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam ſuam iracũdiam, & iniuſtas pœnas eis infligens, infenſus diis ſimul & hominibus. Tyrannis enim non ſufficit voluptatum ſtudium & ſuperbia, neque rapinæ & adulteria, ſed præcipuum commodum ducunt ſi inimicorum totas excindant familias: pro inimicis autem habent omnes liberos nec ad placandos eos vlla iniuriarum patientia eſt efficax. etenim conſcij ſibi quàm multis malis oppleuerint homines ſubditos, etiãſi illi contemptim ferant ſuum infortunium, ipſi tamen maleficentiæ ſuæ memores; ita demum ſecuritatem ſibi pollicentur, ſi illos poſſint omnino tollere. His malis leuati, & nemini niſi vobis inuicem obnoxii, id quod & præſentis concordiæ & futuræ ſecuritatis certiſſimum pignus eſt, inſtaurate collapſum ciuitatis decus, & iuſta cura rempub. in priſtinam integritatem reſtituite. Liberum eſt ſententias proferre de his quæ diſpliceant, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui poteſtas ſit in earum authores animaduertere. quid enim aliud nuper creſcentem tyrannidẽ aluit, quàm iſtorum ſegnicies, qui nulla in re libidini eius refragati ſũt? quietis enim voluptate

victi, & assueti mancipiorum more viuere, A dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir diis fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia, recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Scutius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant, tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat C inclusus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chærea signum à consulibus petiit: atque illi Libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primùm ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acce- D ptum Chærea militibus tradidit his, qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulóque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramq; interficiat: ideò potissimum E illi demandato negotio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus, vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quãdo Caius non ipsa incitãte, sed suopte morem gerens ingenuo ciuitatem afflixerat, & florẽ nobilitatis extinxerat: alij cõtra illã potissimum malorum omnium causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atque ita vnam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorũ sententia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cũque venisset

ἀσώμβροι, καὶ μεμαθηκότες αἰσχρὰ πάσχειν ὑπὲρ τοῦ ζῆν, ὁπόσοι τὸ ἐπαίσχυντον συμφορᾶς ἀνήκεστος, καλοῖς τε τοῖς πόλας ἐπεισδύσιν, φόβῳ τῷ μὴ ἀρετῆς τελευτᾶν μὴ ἀφθόνου τῆς ὑστάτης ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. σφῶν δὲ τοῖς ἀρίστοις τὸν τύραννον πρὸς, αἵ τινες μέγισται ζώσαις εἰσενηνεῖν, μάλιστα δὲ χαρίεσσα τῷ κοσίῳ. σὺ γὰρ τοῖς θεοῖς εἷς ἀνὴρ ἔδοξε πρεσβὺς ἡμῖν καὶ γνώμῃ καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πέφυκεν, ὃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅτι τῆς τυραννίδος ὑπὲρ ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, σφόδρα ὠφελικότος τε ἅμα καὶ σφοδρὰ κινδυνικότος ὅτι τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθαι τὰς τε τιμὰς, σφῶν τε ἀπαλλάξας τοῦτο ἀφελέσθαι. ἔστιν δὲ κάλλιστον καὶ ἐλευθερίας ἀνδρᾶσιν φρόνιμον ἀμείβεσθαι τοὺς δικαίους, οἵῳ, δὴ καὶ ἀνὴρ ἔδοξε σοὶ ἡμᾶς πάντας γένεσιν ἐκ δουλοπλησίως κακοῦ καὶ βεβαίου τοῖς γαΐοις ἐλεύθερον ἀνηρηκόσιν. ἐπεὶ γὰ μὴν, στάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, ἔδοξε δὲ μὴ τῆς τυραννοκτονίας, καὶ τῷ ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπάλλαξε τὴν πόλιν. σὺν θεῷ μὲν τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, καὶ τῷ βουλευτῷ ἥδομένων, καὶ ὁπόσοι τῷ ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δὲ τις ξουβέλλιος μάξιμος, σφενδονήτης τὸν δακτύλιον τοῦ σιντίου, λίθος δὲ εἰκόνα γαΐου ἐγγεγλυμμένος ἐδεδεμένος αὐτῷ, καὶ ἀπορρὴξ τε λεγομένων καὶ ὧν ἐποίησε σφέξει ὅπερ ᾤετο εὐλόγως γεγονότι. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ κατεπήγνυτο, σφενδονήτης δὲ ἡ νυξ ὅτι μέγα, καὶ χαρίεσσα δὲ σημεῖον αὐτοῖς τοῖς ὑπάτοις. οἱ δὲ ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύματι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ ὁμοίως ἄπιστα τὰ δρώμενα. ἐπεὶ δὲ ἕκαστος τῷ μὲν ὁ τὸν δημοκρατίαν τὸ σφέτερον ἀφηρέθησαν ὅτι τοῖς ὑπάτοις σημεῖα ἡ φυλάδοσις. ἦσαν γὰρ σφέτερον ἡ τυραννίδων τὸν πόλιν, κύριοι τῷ στρατιωτῷ ἦσαν. χαρίεσσα δὲ τὸ σημεῖον λαβὼν, παρεδίδου τῷ στρατιωτῷ τοῖς σφὲ τὸν σύγκλητον συνεισπόσαν, ἦσαν δὲ εἰς ἀστέρας τέσσαρας, οἷς τὸ βασιλικὸν τιμιώτερον τῆς τυραννίδος σφεύκειτο. καὶ οἵδε μὲν ἀπέστασαν μὴ τῷ χιλιαρχῶν, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος σφενχαρὴς καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τῷ κτησαμένῳ τὸν ἡγεμονίαν αὐτοῖς, ἐκπὸ ὅτι τῷ ἐφεστηκότι. καὶ τὰ πάντα ἦν ὁ χαρίεσσα αὐτοῖς. χαρίεσσα δὲ ὁ διαφ τιθέμενος, σφενίναν τὸν δυνατέρα γαΐα, καὶ τὸν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ πανοπλὶ τὸν ὅλεθρον αὐτῷ συντυχὼν, ἐπεὶ δ' πᾶν ὅτι ὑπολείποιτο αὐτῷ ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λῃφθέντας ἢ τῷ νόμων, ἄλλως τε σφέθεν ἐπιτηδακὸς τελειώσασθαι τὸν αὐτὸ, καὶ πάν διφεῦναι μέσος τὸ σφὲς γαΐον, ἰούλιον ἐκπέμπει λοῦπον, ἵνα τῷ χιλιαρχῶν κτανοῦντα τὸν γυναῖκα γαΐα, ἢ δυνατέρα κλήμματος ἢ ὅπη συλήσει τῷ λέπτῳ τὸν ὅτι τοιοῖσδε σφέθεσαν λειτουργίαν, ὅπως μεζόνων κἂν ὅτι τοιούτοις τ' τυραννοκτονίας ἀγάλλοιτο ἀρετῇ σφὲς τῷ πολιτικῶν, ὡς ἢ τ' πάντ' ὅτι δυσβουλήματος δόξειε κοινωνεῖν τῷ σφῶν συνωμοτῷ, ἢ ὠμὸν ἐδοκῇ τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θεσπὸν χρησόμενον, δίχα τὸ γαΐον φύσῃ τῇ αὐτῷ χρώμενον, ἢ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα σφέξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηορρύκει τοῖς κατειληφόσι κακοῖς, καὶ τῷ πολιτῷ ἔτι καὶ ἄνθος ἰῷ ἀπώλετο. οἱ δὲ τῷ μὲν ὅτι τοιούτοις ἐνεκάλεν αὐτῇ γνωμῷ, τὸ δὲ πᾶν, ἢ τῷ ὑπὸ γαΐου πασχεσιώνων κακῶν, ἐκείνῃ τὸν αἰτίαν ὑπάρχειν, φάρμακον τῷ γαΐῳ δοῦναι ἐννοεῖν δουλῶσιν ἢ ἐρῶσαν ἐπαγωγὰς αὐτῇ φυσιούμενον εἰς μανίαν μεταστάντος, τὰ πάντα αὐτὸν ἐξ' τὸν γενομένην ὅτι τοῖς ῥωμαίων τύχαις ἢ τῆς ὑποτελούσης αὐτῷς οἰκουμένης. ἢ πέρας σφέθεν, ὡς τε αὐτὸν τελευτᾶν, ἤδη γὰρ οἱ ἄποσφ δυόντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐνόλλετο ὁ λέπτος. ἐφεδρίνετο ἢ ἤδη ὑγλίσῃ τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ ἐκ εἰς χαρὲν διδάσκοντας τοῖς ἀπιστωλόσι. θέλων ἐπανδρωμοῖς μεμπτὸς ἐξ' τῷ ἐσ' ὠφελείᾳ τὸ δήμου πεισμένων. παρελθὼν δὲ ὅτι τὸ

δὴ τ βασιλείαν, καταλαμβάνῃ τ κεσωνίαν, γυνὴ ἧ λιὼ τ γαΐᾳ, ὧδε κατακειμένην τῷ σώματι τ ἀνδρὸς χαμαιπετῆ, καὶ ταῦτα ἐκ ἀτυχίᾳ, ὧν χαλεπῶς εἶχε πρὸς ἅπαντα ἐκ ἀγνοίᾳ τῶν ἐν τοῖς μετασᾶσιν, αἵματί τε καὶ φόνῳ ἐρυθραινομένην τῷ τραυμάτων, καὶ πολλὴν τ παλαιότητα συμφορᾶς ἀναζῆς παρῤῥιμμένης. ἀκούετό τε ἐν τοῖς τοιοῖσδε ἄλλη ἑτέρα, ἢ καὶ μάλιστα τ γαΐᾳ, ὡς πιθανόν τι φαίνοιτο πολλάκις παρηγορηκέναι αὐτόν. ἐπ' ἀμφότερα αὐτοῖς ὁ λόγος, καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νῦν ἐφ' ἑκατέροις παρεσκευασμένη διάνοια τῷ ἀπροσδοκήτῳ, πρὸς ὅτι θελήσαι ῥοπὴν τὰς αὐτῷ προσπεσούσας. οἱ μὲν, δεῖσαι σημαίνειν ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβιβασομένης δεῖσαι τὰ μανίαν, καὶ τὸ εἰς τοὺς πολίτας ὠμόν, μᾶλλον καὶ μὴ ἀρέσκειν ἐξηγεῖσθαι τῷ πραγμάτων, μὴ παρ' αὐτῶν δεῖσαι πρόφασιν τῷ αὐτὸ χωρίσαι. οἱ δὲ ὡς λόγου τοῦ πρὸς τῷ συνωμοτῶν δεηθοῖτο καὶ γαΐῳ κελεύσαι μηδὲν εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξέως πάντας μεταχειρίσασθαι αὐτούς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀδείᾳ κινδύνων κατασκῆναι. καὶ τοῦτο ἔτι τὸ ἐπιφθονούμενον ὡς πρηγορηκέναι ἐξαπατῆσαι μᾶλλον γεγονότα. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπὸ τ κεσωνίας, καὶ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι πρὸς αὐτὰς ἐτρόπευν ταῦτα ἦν. ἡ δὲ ἐπὶ θεᾷ τὴν πρόσοδον τῷ λύκῳ, τότε σῶμα τοῦ γαΐου προυδίκευεν, καὶ ἄσον ἐνόει παρεκάλει μετ' ὀλοφυρμοῦ καὶ δακρύων. ἐπεὶ τε τῇ ἐξανοίᾳ συνεσκότα ἐώσα τὸν λύκτωνα, καὶ μηδὲν προσόντα ἀν δεῖ πρᾶξιν οὐκ αὐτῷ κεχωρισμένῳ, γνωρίσασα ἐφ' ὁ χάρει, τέλει τε σφαγῆναι ἐγκύμονι καὶ πάνυ προθύμως, πεποιωμένη ὁποῖα εἰκὸς τοὺς ἔτι σαφῶς ἐν δεσποινάσῃ τῷ ζῆν γεγονότας, καὶ κελεύσασα μὴ μέλλειν δεῖ τελειώσῃ τῷ δράματος οὐ ἐπ' αὐτοῖς συνέθησαν. καὶ ἤδη μὲν δύσκολος ταύτῃ τελευτᾷ ὑπὸ τῷ λύκτωνος, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ θυγάτριον. καὶ λύκτωνος ταῦτα προσαγγέλλων ἑστῶτι τοῖς περὶ τὸν καίσαρα. γαΐῳ μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας ῥωμαίων λείποντα τιτάρων μηνῶν, ὕτω τελευτᾷ, ἀνὴρ καὶ πρότερον ἢ τὴν ἀρχὴν συνῆλθε, σπανός τε ἐς κακοπραγίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε πασῶμενος, καὶ φίλος δυσβουλῇ, καὶ τὰ μὲν φοβερὰ καταπλαγμένος, καὶ δυσὶ τοῦτο ἐφ' οἷς θαρσήσῃ φονικὰ τάξας, τῆς τε ἐξουσίας ἐφ' ἑνὶ μόνῳ πιμπλάμενος, τὸ ὑβρίζειν εἰς οὓς ἤκιστα ἐχρῆν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμενος, καὶ ποιεῖσθαι ἐκ τ κτείνειν, καὶ ὠδήνομεῖν. καὶ τὸ μὲν θεῖον, καὶ νομίμου μείζων ἐπιδεκὴς εἶναί τε καὶ δοκεῖν, πασώμενος ἐπάντων τῆς πλησθῆναι. καὶ ταῦτα ὅσα αἰσχρὰ κείνας ὁ νοῦς ὑπεπιᾷ, πιμελείαν ἐνόμισεν ἀρετῆς, καὶ φιλίας ἀμυμονεῖν, εἰ καὶ πλείστη τε καὶ δυσὶ μεγίστων ἐμοίετο οἷς τότε ὁρμωθὴν ἐκπλήξει κολάσεως καὶ ἐλαχίστης. πολέμου δὲ ἡγούμενος πᾶν τὸ ἀριστῆ συνεργόμενον, αἰσχιστόλεκτον δεῖ πᾶσιν οἷς κελεύσῃ τιμὴ ὑπηδυμίαν λαμβάνων. ὅθεν καὶ ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ οὗ καὶ μάλιστα αὐτῷ φύεσθαι δοκεῖ τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ μῖσος, δυσὶ τὸ πολλοῦ χρόνου μὴ ἐσορημένον, εἰς τε ἀπιστίαν, καὶ ἔχθραν τιμὴ πρὸς τὸν πρέξαντα ὠδὲ καλῶν. ἔργον δὲ μέγα ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτῷ πεπραγμένον εἰπεῖ τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῷ συνόντων καὶ αὖθις αἰθεσόμενον ἐσόμενον, πλεῖ γε τῷ πρῆγμα καὶ σπάνιον δεινοπαθοῦντι ἐν ὑποδοχῇ τῷ ἐπ' αἰγύπτου στησάντι πλοίων. τοῦτο δὲ ὁμολογουμένως, μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν. οὐ μὴν καὶ δεῖ τέλει γε ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ τῆ ἀμβλυτέρας αὐτῷ δέπουσιν καταλείφθη. αἴτιον δ' ἦν,

A in palatium offendit Ceſoniam humi ſtratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium, quæ ſolent exhiberi mortuis, & fædatam cruore vulnerum, afflictantem ſe cum iacente ſimul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accuſatio, quòd amantiſſimæ vxori non paruiſſet præmonenti toties. quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam, vt rediret ad B ſaniorem mentem, & in ciues ſæuire deſineret, moderatúmque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, inſtigaſſe eam maritum, vt ſine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduerſione dignum ſit, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret. idque tum exprobratum illi quòd etiam admonitus ſegnior fuerit. adeò in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulieris. quæ dum aduenientem Lupum animad- C uerteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat, vt propius accederet: vtque ſenſit cædis cauſa eum veniſſe: non magni pendentem verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, confeſtim nudatum iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à ſociis fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cui- D ius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipſe factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto ſui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorúmque metuens, atque ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſupra humanum faſtigium, & di- E uinitatis opinionem affectans, popularíque aſſentatione deprauatiſſimus: legum cancellos non ſecus quàm virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ita ſtimularetur ad vindictam ac ſupplicia: oſor bonorum virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnem contradictionem licere ſibi poſtulans. quare ne à ſororis quidem germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inuidia, propter incredibilem & multis retro ſeculis inauditam libidinis licentiam. opus au- F tem eius regale, aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominum, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuerſiã maximũ opus eſt, & vtiliſſimũ nauigãtibus. ac ne id quidẽ abſolutũ eſt: ſed imperfectũ mãſit remiſſa cõtẽtione operãtiũ. in cau-

sa fuit studium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas suas voluptates insumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriusque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: faciléque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negotiis suadendi facultate præditus si quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, quominus licentiam adeptus perniciem sibi accerseret: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Vsus enim honestissimis amicis à principio, quo faciliùs bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit vsurpanda immodica licentia, quorum odiis indies glisscentibus postremò per insidias eorundem oppressus est. Cæterùm Claudius, vt suprà dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodestè se gesserat, vel mediocri statu contentus, literisque se oblectabat Græcis maximè, omnem negotiorum deuitans strepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vltro citróque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam soliciti de nece principis, quem iure cæsum existimabant: quàm quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sæuientibus, suimet respectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Asprenatis & vnà cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licèt rogatus vt discederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alios sequentes, profectò hunc esse Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occuper. Tum Claudius videns eos paratos vt se rapiant, metuénsque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se insciũ rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur, Desine de incolumitate esse solicitus, cùm potius debeas animũ

III.

ἡ φοβεῖ τὰ ἀληθέα ἀπειδὴ, & τὸ δυνατώτατα εἰς ἡδυπάθειαν, αὐ κῦ μόνας ἐμελλεν ὠφελεῖν αὐτῷ, ὑφαιρεῖν τέως δὴ τοῖς χρείαν ἐσομένοις φιλοτιμίαν. ἄλλως ῥήτωρ τ' ἄριστος, κῦ γλαφυρὸς τὴν ἑλλάδα, & τὴν ῥωμαίων πάτριον σφόδρα ἠσκημένος, συνίστη ἐκ τ' ὠδαχθῆναι, κῦ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συνηθροῖτο κῦ ἐκ πλείονος ἀφορμὴν ἀνθρώπους αὐτῷ πιθανώτερος ἐν μείζοσι φορτίοις παρέχεσθαι οὖν ἡμύθμος, δίκαιά τε εἰς αὐτὸ τ' φύσεως & τ' εἰς ἰσχὺν αὐτῇ πρόσθεσιν μελέτῃ τ' ὠφελεῖν. ἀδελφὸς γὰρ παῖδος ἦν Γαΐου Τιβερίου ὃν κῦ ὀλίγου χρόνου, μέγα ἀνάστημα παιδείας αὐτόχθονος, ὀλίγοι τῶν κῦ αὐτοὺς εἰς τὰ ῥώμαια ἐπαιδεύθησαν. τῇ κατορθοῦν ὀλιγαρκέστατον, & συνεφιλοκαλῶν γαΐος, σπουδαίοις τ' ἀνδρὸς, κῦ ἡσυχίου εἶναι δοκοῦντος ἐφιλοτιμήσατο τὰ τ' καὶ αὐτὸ πολιτ', ὑ μὲν αὐτοχεῖν οἷα τ' ἐγκρατὴς αὐτῷ τὰ ἐκ τ' παιδείας συλλεγόμενα ἀγαθὰ ἐκ τ' ἐλευθέρα ὄλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τ' ἐξουσίας. ὕπως ἀρὰ δυσπόρευτον ἀρετὴ τ' σωφροσύνην, οἷς αὐτὸ δύσκολον τὸ σὺν βαρυτέρᾳ πάρεσι. φίλοις μὲν κεχρῆσθαι, κῦ τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑπάρχουσι διαθῆναι τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ὑπὸ τ' παιδείας κῦ δόξης ζῆλος τῷ κρείττονι, μέχρι δὲ τῷ βελτίονι τ' ὑβρίζειν ἀπαμφιάσης δ' νοίας ἡ φοβεῖσθαι τὸν ἐλεήσαντα, μίσους ὑπόφυσιν ὑπ' αὐτῷ δόξαν δουλοῦσθαι τὸ λοιπὸν ὁ καθάπερ αὐόμενον ἴφλον ἀποδείξεως αὐτῷ τ' γαΐου ὁδὸν ἡμυθμὸς, κῦ τὸ οἴκου θορυβηθέντος πάθει τῆς καίσαρος τὸ λοιπὸν ἐν ἀμηχάνοις ὢν φοβεῖτο τὴν σωτηρίαν, εἴ τι συνωφελήσειεν ἐκρυπτεν αὐτὸν, οὐδεμίαν κινδύνου αἰτίαν πλὴν τῆς ἡλικιώτητος ὑφορώμενος. μέγιστον δ' ἰδιώτης ὢν, ἦλθ' αὐτὸν, κῦ τοῖς τῶν ἀρχῶν, παθεῖν τι σωμάτων, κῦ μάλιστα τῇ ἐλλιμοῖ, κῦ πάντας τὸ εἰς θόρυβον ἀδικειμένου παντοίως ἀπολέσαι αὐτόν. τότε δὲ πᾶσιν κατειληφέναι τὸν ὄχλον, κῦ τὸ βασιλείου παντὸς σπαστικῆς μανίας ἀνάπλεων γενόντος κῦ δειλίας, κῦ ἀταξίας ἰδιωτικῶν οἷον ἀπαλλοφότων σωματοφυλάκων, οἳ φοβεῖτο τὸ σπατιακὸν ἐκολούμενον, ὅπερ ὄντι τ' ς ἐρετικὰς καθαρώτατον, ὠνείληπτο φοβεῖτο τοῖς φρουρίοις ἦσαν. ὁπόσοι δὲ κῦ παρεπύγχανον τέως μὲν γαΐου πυμωρίαν ἐν ὀλίγῳ πεύθεσθαι ἀλλὰ τὸ κῦ δίκαιον αὐτῷ τὰς τύχας συνελθεῖν. τὸ δὲ φοβεῖ αὐτοὺς ἀνασποπεῖσθαι μᾶλλον, ὃν ζῆσαι χρὴ καλῶς, κῦ τῷ γερμανικῷ τὸ ἐν πυμωρίας τῷ φρονήσεων ὄντων ἀμότητ' χάριτι τῆς ἑαυτῷ μέλλοι, ἢ τῷ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἀπάντων ἐπλήσθη ἐθορυβεῖτο δεδιὼς φοβεῖ τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε & ἐπιφθόνῳ τῷ φοβεῖ τῷ ἀσφαλείας ἐνθέσθαι τὰς περαλὰς ὠδαφεσμένας. εἰσήκει δὲ κατὰ τ' φρουρὰν τῶν ὀλίγους βαθμοῖσι χαλεποῖς, ὑποσκλικὸς τῷ κατ' αὐτὸν σκότῳ. κῦ χρὰτ' τῷ φοβεῖ τὸ βασίλειον τῷ σπατιακῷ θρασύμυθ', κῦ τὸ ὠμὸ ἀκεβωσμένου τέως ἔλεγε ἀμαθὲς ὢν δεῖ τὸν σπόνον, τὸ δὲ αἴθεσπον εἶ τὸν ὑπολοχῶντα κεῖται εἶ μὴ ἀπολλαγμένος. φρονῶ τὸ εἰσύτερον, κῦ ὑποχωρεῖν ἠξιωκότος ἐπέκειτο, κῦ καταλαβὼν, ὀλιγωρεῖσθαι. γεμανικὸς ὠμὸ δεῖ φησὶ φοβεῖς τοὺς ἑπομένους, κῦ σπόμενα τὸν ἡγεμόνα φερόμενοι. κλαυδίῳ δ' ἐφ' ἁρπαγῇ παρεσκευασμένους ὁρῶν, κῦ δίσας μὴ κατὰ φωνὴν ὑποθάνοι τέως γαΐου, φειδὼ ἐξῆν τὸ κατ' αὐτὸν αἰτιαθοῖς αὐόμενον αὐτοῖς ὑποπτοῖς, κῦ τὸ ἀφορμηθοῖς τῷ γερόντων. ἡ δ' χρὰτ' μνησθέντας, ὅπως ἄταγ τῆς δεξιᾶς, & παῦσαι φησὶ μικρολογούμενος φοβεῖ τῆς σωτηρίας, δίον τε μεγαλοφρονῶσθαι

φρονήσας δεῖ τῆς ἡγεμονίας, ἣν οἱ θεοὶ Γαΐου ἀφῃρημένοι τῇ σφετέρᾳ συνεχώρησαν ἀρετῇ, σφᾶς τε οἰκουμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τῷ σφετέρῳ ἐπολάμβανε τὸν θρόνον. ἀείβασε δὲ αὐτὸν οὐ πάνυ βαίνοντα τοῖς ποσὶ δι' ἀμφότερον, ὑπό τε φόβου καὶ χάρματος τῷ εἰρημένων. συνεσπίφοντο δὲ ἤδη τὸν Γράτον καὶ πλείους τῷ σωματοφυλάκων, καὶ διωκοῦντες τὸν Κλαύδιον ἀγόμενον δόξῃ τῷ δὴ κόλασιν ἕλκειν τῷ δὴ τοιοῖσδε ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀνωφελῆ μόνα δεδιβίου τοῦ παντὸς, καὶ κινδυνεύοις οὐκ ἐλάττω δὴ τῆς Γαΐου ἀρχῆς ἀμηλικότα. τινὲς δὲ καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐμφανίσειν εἶπον ἀξίωμα τῷ δεῖ αὐτῶν. καὶ πλειόνων τε στρατιωτικοῦ συρρεόντων, φυγαί τε ἦσαν τοῦ ὁμίλου, καὶ προσόδων ἔνδεια τε Κλαυδίῳ δὲ ἀδοξίας τε σώματος. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐτῷ φέροντες δεῖ τῷ ἀπαγωγῷ αὐτῷ δεδιωγμένης φυγῆς ἔσωζον αὐτοὺς, ἀπ' ἐλπίδος θνήσκοι τῷ σωτηρίας τε διαπέτου. ἐν δυσχερείᾳ δὲ τοῦ παλατίου γιγνομένοις, φανερὸν δὲ οἰκηθῆναι τῆς ῥωμαίων πόλεως τὸ δεδιδίδυσθαι ὁ δεῖ αὐτῆς λόγος, καὶ ἤδη τοῦ δημοσίου ἀπολαμβανομένου, πολὺ πλείων ἡ ἐπιφοίτησις ἐπὶ τῷ στρατοπέδῳ, χαρᾷ τῷ ὄψει δεχομένοις τοῦ Κλαυδίου. δεῖ πλεῖστοι τε ἐπ' αὐτοῖς αὐτοκελεύστως σπεύδειν τὸν αὐθέντην, διανοίᾳ τε τῇ Γερμανικοῦ, ἀδελφὸς δὲ ἐπ' αὐτῷ, δεῖ μέγα πᾶσι τοῖς ὁμήλιξι καταλελοιπότος κλέος τὸ αὐτοῦ. ἀναλογισμός τε αὐτοὺς οἷσιν εἰς τε πλεονεξίας τῷ δὲ τῇ συγκλήτῳ δυνάστας δύοντας, καὶ ὁπόσα δεῖ τὸ πρὶν ἀρχῆς ἐμέμφετο αὐτῇ. φεῦ δὲ καὶ τὸ ἀμήχανον τοῦ πράγματος κατανόουσι, καὶ πάλιν εἰς εἰδὼς ἀρχαῖα μεθισταμένων τῷ ὅλων κινδυνεύοις αὐτοῖς φέρειν δεῖ πεκτημένου τῷ ἀρχαῖα μεθισταμένων τῷ ὅλων, παρὸν δὲ χωρεῖν καὶ διανοίᾳ τῇ αὐτῶν λαβόντα κλαύδιον, μεμνησθῆναί τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόντα τιμαῖ, ἢ δεῖ τοιούτοις ἡδοῖς δ' ἀρκοῦσα. ταῦτα φεύ τε ἀλλήλοις, καὶ δι' ἑαυτοὺς διεξῆσαν, καὶ τοῖς ἀεὶ προσπίπτουσι διεσωῦζ. οἱ δὲ πιεσθεισόμενοι προθύμως ἐδέχοντο τῷ φέπλησαν, συμφορᾷξαντός τε καὶ προεκπλεύσαντος ἤδη δεῖ τοῦ στρατοπέδου φορεῖσθαι ἀναβασάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔπειξις. διεσήκεσαν δὲ αἱ γαλῆναι τοῦ τε δήμου, καὶ τῷ ἐκ τῆς βουλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματός τε τοῦ πρότερον ὀρεγόμενοι, καὶ δουλείαν ἔπαχθον αὐτοῖς ὕβρει τῷ τυραννίδων ἡδομένῳ φιλοτιμούμενοι δεδιδράσειν χρόνῳ παρέχον. ὁ δὲ δῆμος φθόνῳ τε φεῦς ἐκείνου καθισταμένῳ, καὶ τῷ πλουτεῖν αὐτῆς δεδιδότα τὸ αὐτοκράτορας εἶδώς, ἐς αὐτὸ καταφυγὴν, ἔχαιρε τῇ κλαυδίᾳ ἁρπαγῇ, σάσσι τε ἔμφυλον, οἵοις ἐς δεῖ πομπίοις ἡδοῖς, ἀπαλλάξειν αὐτῶν ὑπολαμβανομένων τοῦτον αὐτοκράτορα καθιστάμενον. γνῶσα δὲ ἡ βουλὴ τὸν κλαύδιον ὑπὸ τῷ στρατοπέδῳ ἀφιγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει φεῦς ἐκεῖνον ἄνδρας αἱρετοὺς ἐξ αὐτῶν, οἳ διδάξειαν μὴ δεῖν δεῖ καθίζειν τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, δεδιχορεῖν ἢ τῇ συγκλήτῳ, ποσῶν δὲ αἰδρῶν εἶα ὄντα, ἢ ἐσόμενον, καὶ τῷ νόμῳ δεδιχορεῖσθαι τε δεῖ τοῖς κοινοῖς κόσμοις τε φέρουσι μεμνησθέντα ὧν οἱ πρότεροι τύραννοι κακώσαντες τὴν πόλιν, καὶ ὧν ὑπὸ Γαΐου καὶ αὐτὸς κινδυνεύσας αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τιμὴ βαρύτητα τῆς τυραννίδος ὑφ' ἑτέρων προσπεσοῦσης τῆς ὕβρεως, αὐτὸν ἐθελουσίως δεῖ παρρησίᾳ θαρσεῖν τῆς παρούσης καὶ πεθομένῳ μᾶλλον καὶ τῆς τε προτέρου ἀποσήματος τε ἀρετῆς

ad principatum erigere, quem dij Caio ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age maiorum tuorum ſolium recipe. móxque attollunt eum in humeros non valentem præ metu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. iam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad ſupplicium, miſerarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegiſſet in ocio, ac ſæpe ſub Caio adductus eſſet in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Conſules pertinere de eius cauſa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente incrmi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipſius lecticarij fugerant, deſperantes de ſalute domini quem raptum viderant. itaque cùm hi ſoli tenerēt palatium, partem vrbis vt ferunt antiquiſſimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum ſit ante mutatum ſtatum reipublicæ. quem quia in priſtinum reſtitui iudicabant impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant, ſi vnus quiſpiam citra ipſorum operam potiretur imperio, cùm liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter ſe conferentes conſultationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cúmque idem omnibus probaretur, armatis cinctum ſublimem in caſtra pertulerunt, vt ibi ſine impedimento reliqua peragerent. diſſidium aurem inter ſenatum & plebem inciderat dum illi ad priſtinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis ſeruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe exiſtimans, ſibique aduerſus potentiorum iniurias præſidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, ſperans huius opera carituram ſe bellis ciuilibus, & aliis malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem affixerant: Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in caſtra tranſportauerint, lectos ſui ordinis viros illò miſerunt, qui eum doceant non eſſe per violentiam affectandum imperium: præſtare vt ſenatui permittat curam reipublicæ, & vnus ſit è ſenatoribus, iuxta leges prouiſurus cum aliis quomodo res adminiſtrari debeant: memineritque quàm miſerè tractata ſit ciuitas vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, ſub quo ipſe in communi fuiſſet periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio deteſtatus ſit, nunc patriam ſponte intemperiis eius ſubiiciat. quapropter ſi ſenatui pareat, & cum laude

ad priſtinum reuertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubiici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in propoſitis, ſe certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorúmque multitudinem, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſoleat: nihil autem honeſtius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentéſque ad eius genua ſuppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile coniiceret. Et cùm viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſceret.

A ὅπλ δ' ἡνυμένῳ εἰ βαιον, τιμάς τε ὑπάρξειν ὡς ἐπὶ ἐλευθέρων ὑφιδυσειν τ πολιτῶν, καὶ ὅπ χωρήσοι τ τόμε τὸ μέρος ἀρχοντά τε καὶ ἀρχόμενον κερδαίνειν ἔπαινον ἀρετ. εἰ δ ὑπονοοῖ τ μηδὲν ἐκ τ γαΐκ τελευτ σωφρονιζόμενος, ἔπ γε αὐτοὶ ὅπλοις ἐψφ. τ τ δ στρατιᾶς πολὺ ἐν τὸ συνεσηκὸς αὐτοῖς, ὅπλων τε δ' ποίαν καὶ πλῆθυν οἰκετῶν οἳ χρήσαιντο αὐτοῖς. μέγα δ μέρος τὴν ἐλπίδα εἶν. Ϲ τ τύχην, τοῖς τε θεοῖς οὐκ ἄλλοις συμ-

B μαχεῖν, ἀλλὰ τοῖς μ ἀρετῆς, Ϲ τὸ καλοῦ τοὺς ἀγῶνας ποιουμένοις. εἶν δὲ τούτοις εἰ αἱ σὺν ἐλευθερίας μάχον τ παρόντος. καὶ οἱ μὲν ὁρισβάται, ἀπειρόκινος καὶ δεσύχος, δήμαρχοι δ ἦσαν ἀμφότεροι, τοῖς δὲ ἐχόντο τῶν λόγων. καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτῶν ὑποπεσόντες, μηδαμῶς πολέμοις Ϲ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωροῦντες δ στρατιᾶς πλῆθός τ κλαύδιον περιεσταλμένον, Ϲ τὸ μηδὲν τοὺς ὑπάρξοντας ὅπλας συγκείσεσθαι τῇ πρὸς αὐτὸν, εἰ δὲ ἀρχῆς ὀρέγοιτο, πᾶσαν τ βουλὴν

C δ' ἐχθρᾶς διάθεσθαι. ἀσφαλέστερον δὲ καὶ δι' αμφοτέρων χρῆσθαι τὸν μὴ μετ' ὕβρεως, ἀλλ' δ' νοίας τῶν διδόντων παραλαμβάνοντα.

Cap. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

POrrò Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium: incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro

IV. oblatum non dimittere è manibus. Is enim poſtquam ſuæ dignitatis autorem Caium examinem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronúmque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iámque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: Vtinam p. c. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtrã puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtant veteranos eſſe & rei militaris lõgo vſu peritiſſimos. pro nobis autẽ

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου.

D Κλαύδιος δ', ἐπίστατο μὲν οἷας αὐθαδείας ἀποστέλλειν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμη τῇ αὐτῇ ὅπ τὸ μετριώτερον ξεπέμενος, οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τῷ πρὸς αὐτοὺς φόβῳ δείσας, ἅμα μὲν θάρσει τῷ στρατιωτῶν, ἅμα δ' ἀγρίππου τε βασιλέως, κελεύοντος μὴ προΐεσθαι τὴν χειρῶν τηλικαύτην ἀρχὴν ἥκουσαν αὐτόματον. προέξας μὲν καὶ πρὸς γαΐου οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ δεῖν τιμῆς ἠγμένον. καὶ μὲν τὰ

E πρὸς γαΐου πρεσβεύσας τε γαΐου, καὶ αἰσθόμενος ὅπ κλίνης, καὶ περιστείλας ἐκ τῶν ἐνδεχομένων, εἰς τοὺς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῶν μὲν τὸν γαΐον ἀπαγγέλλων. κακοπαθοῦντα δ' ὑπὸ ζαυμάτων, ἰατροὺς μεθιέναι λέγων. πυθόμενος δ' τ κλαυδίου τὴν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἁρπαγὴν, ὠθεῖ πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰ πρὸς ἑαυτὸν ἀγαθὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, αἰσθόμενος ἀπολαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν κλαύδιον εἰπὼν πρεσβεύει χωρεῖ πρὸς αὐτὸν, καὶ μετακαλούσης αὐτὸν τῆς βουλῆς, χρησάμενος μύρεσι τὴν κεφαλὴν, ὡς ὑπὸ συμπουσίας γινομένης ἀπολύσεως αὐτῷ παρῆν, καὶ ἥκει

F τοῖς βουλευταῖς τὴν πρόσοδον. τῷ δὲ τὰ ὄντα φαινόμενα, καὶ προσαναφερομένων τινὰ γνώμην ἔχοι πρὸς τοῖς ὅλοις, τελευτῶν μὲν ὑπὲρ τῶν κατεπείγοντα διήκουσε, ἕτοιμος ἦν τοῖς λόγοις, σκοπεῖν δὲ ἐπείλησε πρὸς τὸ συμφέρον τε, πᾶν ὅπ καὶ εἰς ἡδονὴν φέρει ὑπεξελόμενος. χρείαν γὰρ εἶναι τῆς ἀρχῆς μεταποιουμένοις, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῶν οἳ φέξαιντο αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀφόρητοι καταστάντες εἰς τὰ σφαλεῖν. διακεκαμένης δὲ τῆς βουλῆς

G ὅπλων τε δ' πορίαν, καὶ χρήματα εἰσοίσειν, καὶ στρατιᾶς τὸ μέτριον αὐτῶν εἶν συνεσηκὸς, τὸ δὲ συγκεκροτῆσθαι ἐλευθερώσεως δ' ἅπαντα γενομένης. εἰπὼν μὲν ὧδε ἅπαντα, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑποτυχὼν, προέσεσθαι ὁπόσα θυμὸς ὑμῶν λεκτέον ἦν ἐν ἐνδιαστάντι μοι, διὰ τὸ ὅπ σωτηρία φέρειν τ λόγον. ἴστε δὲ στρατὸν ὃς ὑπὲρ κλαυδίου μαχεῖν, πλήθει χρόνου ἐπιστήσειν μεμελετηκότα. τὰ δ' ἡμέτερα συγ-

συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσται, καὶ τῇ ἀληθείᾳ δόξαν τῆς δωρεᾶς ἀπηλλαγμένην, δυσεπάφητον. ἐγὼ δὲ τοιγαροῦν μαχαίρᾳ μὲν παραζώσασθαι ἄνδρας, μηδὲ ὅπως ἀσφαλῶς τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς κλαύδιον πείσοντας καὶ πάνυ τῷ ἀρχικῷ, ὁρισθήτω τε ἕτοιμός εἰμι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκατατιθεμένων πάντων ἐπείσθησαν, τῷ τε παραχρῆμα τῆς βουλῆς δικαίῳ καὶ μόνας πρὸς τὸν κλαύδιον, εἰδότες τὸ ἡγεμονικώτερον ὑπερεῖναι, καὶ τῷ ἀξιώματι τῆς οὐσίας χρώμενον. ἐλέχθη οὖν κλαύδιος, ὑ θαυμάζειν τὸν βουλὸν ἡδονῇ μὴ φέρουσαν ἀρχικῆς, καὶ τὸ ὠμότατα παρεύδειν τῷ πρώτῳ, ὅτι τὸ ἡγεμονεύεσθαι κατασιώπων. γιγνώσκειν δ' αὐτοὺς ὅτι μεταβολὴ τῆς καθ' αὑτὸν, μεῖζόν κακόν, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἰσομένης, ἔργῳ δὲ κοπῇ πᾶσι προσεισομένης εἰς μέσον. ἔχειν δὲ πολλὰ δὲ καὶ ποικίλα καὶ δύκολα πράγματα ἐν ὄψει τῇ ἐκείνου καλῶς ἔχειν μὲν ἀπιστεῖν. καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τοιαῦτα ἀκριβάσαντες λόγων καθομιληθέντες, ἐξεπέμποντο. κλαύδιος δὲ τῇ σφετέρᾳ συλλεχθέντι βουλίῳ, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμενεῖν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας πεντακισχιλίαις δραχμαῖς καὶ ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀναλόγως τῷ ἀριθμῷ, καὶ τοῖς ὁπλοποιοῖς τὰ ὅμοια. συνεκάλουν δὲ οἱ ὕπατοι τὴν βουλὴν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς νικηφόρου διός, ἔνθα δὴ νὺξ ἦν. τῇ δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει πλήθοντες ἑαυτοὺς, ἐνεδίαζον πρὸς τὴν ἀκρόασιν. τοῖς δὲ ὅτι τῇ ἰδίᾳ ἀρχῇ ἐγκόψαντες ἔξοδοι, προορωμένοις ἢ χαρήσῃ τὸ πᾶν ἐν δεήσεσι τῷ ἀνδρὶ γενόμενοι, καὶ πολὺ πρεῖττον ἐν αὐτῷ μόνῳ τῷ δυνάσθαι ὑπεισελθόντες ἁβίαιον ἀρχὴν τῷ ποιεῖν, ἢ κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῇ πατέρων ἕδρᾳ τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι κατασιῶσι. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἐκατὸν οὐ πλείους, καὶ ἀβουλήτων ἐπὶ τῇ ἐν χερσὶν, αἰφνίδιον αἴρεται βοὴ τῶν συνεστηκότων αὐτοῖς στρατιωτικοῦ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα καλούντων τὸν βουλέα ἑλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὸν ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπωφαίνοντο ἐπὶ τῷ μὲν πᾶσιν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἀρχικῷ ἐφίσημον εἶδ. ὁρᾶν δὲ ἐκείνους ὑπερίπτην, ὅς τις τοσαύτης στρατιᾶς ἄξιος, ὥστε ἐναντία τὰ τῇ συγκλητικῇ λιᾷ πολὺ πλείονα, δι' ἀμφοτέρων μὲν τὸ κατὰ τὸν ἑλλοθεσίαν αὐχήματος, φόβῳ δὲ τῷ κλαυδίου. οὐ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφίσημοι, γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ μινουκιανὸς μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ἡλικιώτης ἀξιόλογος ὤν, καὶ ἀδελφῷ γαΐου γαλαμπικοῦ ἰουλίᾳ, σφετερισμός τε ἐν ἀπορρήτοις τῇ στρατιᾷ, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι σφάσιν ἐν σφάσεως ἀναρτῆται. ἁλίσιον τε ἀσιατικὸν μινουκιανὸς ἐν τῇ γαΐου σφαγέων αἰτίᾳ τοιαῦτα δηλωτικόν. ἐγεγόνει δ' ἀλφότος οὐ πάνυ ἐλάσσων, ὅτι χωρηθέντων τῇ ὑπερθυμίᾳ τῆς ἡγεμονίας ὡς τε αὐτοκράτορος κλαυδίου. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος ὂν ἐν αὐτῷ ἀξιόλογον, καὶ τῇ στρατιωτῇ οἱ νυκτοφυλακοῦντες ὅτι τ' πόλεως, ἱππεῖ τε ὁπόσοι συνέῤῥεον εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῇ μετόντων τῷ ἀρχικῷ, οἱ μὲν φειδοῖ τῆς πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῆς ἐκ' αὐτοῦ ἀπέσησαν. ὑπὸ δὲ πρώτῳ ἀρχικῷ ἡμέρας, καὶ χαρίας, καὶ οἱ συν' αὐτῷ παρελθόντες, ἐπεβηχειρήσει λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῇ δὲ τὸ πλῆθος ὡς ἀρᾷ παύσοντας αὐτοὺς τῆς χαρᾶς, καὶ τὸ εἰπεῖν οἷόν τε ἀρχεῖσθαι αὐθορίζησι, μὴ ἐφοὺς μὲν ὡς τε εἰπεῖν.

A erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi, placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc vbi persuasit cum aliis aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autórque fuit, vt responderet sicut decet ad summam potestatem euectum principem. Respondit igitur, mirum non
B videri quòd senatus ægrè ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum æquitiam, nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat de communi sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: móxque concionem
C apud prætorianos habuit, sacramento adactos vt in fide maneant, viritimque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, præuidentes quónam res euasura esset, optantésque tutam seruitutem cum otio potiùs quàm
D ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum Imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde in-
E commodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatémve coniunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit.
F fuissétque cædes quanta vix vnquam aliàs edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibiipsis timerent, vel populo. Deinde appetente iam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: quos illi cùm viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus vnum imperatorem, idq; sine dilatione poscentibus.

Tum verò minimè ſenatus poterat expedire conſtitutionem reipublicæ, militibus autoritatem eius contemnentibus, & interfectoribus Caij ampliſſimum ordinem militari inſolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram quòd imperatorem peterent, daturum ſe ait, ſi quis ſignum afferret ab Eutycho. is erat auriga Praſinus Caio dilectiſſimus, cuius equitio ſtabulis extruendis ille viles operas exegerat à militibus: idque tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multáque alia, allaturum ſe Claudij caput minitans. indignum enim eſſe, ſi poſt inſanum ſtulto principatum committant. At illi verbis eius nihil mori, ſtrictis gladiis,& ſublatis ſignis tendebant ad Claudium, adiuncturi ſe his qui iam ſacramento ipſius ſe obligauerant. ita ſenatus deſertus eſt à ſuis propugnatoribus, & conſules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœſtitia ſtuporéque occupatis omnibus, nec ſcientibus quidnam agendum poſt irritatum in ſe Claudium. iámque pœnitentes alius in alium iactabant conuitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progreſſus, citius ſe eos omnes contrucidaturum ait, quàm paſſurum vt ſe inſpectante imperium committatur Claudio, & aſciſcatur vltronea ſeruitus, ſimúlque Chæream obiurgabat, quòd cùm primus contempſiſſet Caium, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quaſi verò ſine hac vlla voluptas vitæ poſſit eſſe viris fortibus. ille contrà hac amiſſa ſibi certum ait mortis propoſitum, velle tamen priùs tentare mentem Claudij. Interim in caſtris multi ſenatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Conſul Q. Pompeius, eo magis inuiſus militibus, quòd ſenatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem ſtrictis eum inuadentes gladiis perpetraſſent cædem, niſi fuiſſent à Claudio cohibiti, qui ereptum periculo aſſidere iuſſit ſuo lateri. ſed non idem honor habitus eſt reliquis ſenatoribus qui cum eo ſimul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulſi dum illum ſalutare properant: Aponius verò diſceſſit ſaucius, & eorum nemo non periclitatus eſt. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio vt mitiùs ſe erga ſenatores gereret: his enim ſublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iuſſitque eos conuenire in palatium, quò ipſe per mediam vrbem lectica delatus eſt, deducentibus militibus non ſine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conſpicui proceſſerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulò antè Prætorianis præfecerat. Ipſe perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem ſententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per ſe videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum eſt, & exemplum erat ſtatuendum ſecuritati futurorum principum. ductus eſt igitur ad ſupplicium vnà cum Lupo

διὰ τὸ ἁρμόζειν πάντας ὅτι τὸ μοναρχεῖσθαι, ἢ ἡ πάσι δοκοῦν ἐκάλυεν ὡς οὐκ αἰσχύνομένοις ξιφηφίᾳ συγκλήτῳ ὑποπεσεῖν ἀρχήν· ἢ, ἢν δὲ ἀφαιρεθεῖναι αὐτὴ ξόανον, ὃ τὴν διχομηνιῶν τοὺς περὶ σεβαστὸν, καὶ τὴν γαῖον σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις οὐκ ἐφιέσθαι. εἰ τοιούτους δὲ ὄντων, χαιρέας τῷ ὀργίλῳ οὐκ ἀπαχθόμενος θεὸς τὸν αἴτησιν τὸ αὐτοκράτορος, δόσθαι ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον φέροι δι' ὑπάτου κομίσαι. ὃν δὲ ὁ δύτυχος ὄντ', πνίοχος τὸ καλουμένου θρασίνου, θρασιανὸς γαΐῳ, ᾧ θεὸ τὸν οἰκοδομὰς τοῦ στάτων ἢ θεὸ ἐκεῖνον ἱππικοῦ τὸ στρατωτικὸν ἐξίβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ὑπακούοντον. εἰς ἅπερ ὁ χαιρέας ὠνείδιζεν αὐτοὺς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τὸν τε κεφαλὴν κομεῖν τὸ κλαυδίου. δ' οὐ γὰρ εἰ μὴ μανίαν φέρουσιν ὑποῦσιν ἡγεμονίαν. ὁ μὲν διεξάπτειν γε ὑπὸ τοῦ λόγων, ἀλλὰ ἀπασάμενοί τε τὰς μοχλείας, καὶ τὰ σημεῖα ἀράμενοι ἤρχοντο ὡς τὸν κλαύδιον κοινωνήσοντες τοῖς ὁμνύουσιν αὐτῷ. καταλείπεται δὲ ἤ τε σύγκλητος ἐν ἐρημίᾳ τοῦ ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῶν διαφέροντες. ἐπὶ πηξίς τε, ᾗ κατέφευγε λίθ', οὐδὲ ὅτι χρήσαιτο αὐτῆς τοῦ αὐθαίρετον εἰδότων διὰ τὸ ἀπιρεθεῖναι τὸ κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλοιδορεῦντο καὶ μεταμέλει ἦν αὐτοῖς. καὶ σαβῖνος εἰς τὸ γαΐου σφαγέων, σφάζειν φέροντες αὐτὸν ὑπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ κλαύδιον ἄρχοντα σύστασθαι, & δουλοκρατείαν ἐπόψεσθαι καταλαβοῦσαν. τόν τε χαιρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπιπλῆξαι, εἰ καταφεύγοντας γαΐου φρόνημα ἀναδὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας οὐδὲ οὕτως ἀποδοθείσης δυναμένης τῇ παρρησίᾳ. χαιρέας δὲ περὶ μὲν τῷ θνήσκειν ἐνδυασὸν οὐδὲν φεύγειν ἔλεγε. βουλόμενος μὲν τοι διαπαιδαγωγεῖν διέφευγε τὸν κλαυδίου. καὶ οἱ μὲν ἐν τοῖς δ' ἦσαν. ὅτι δὲ τὸ στρατοπέδου παντὸς ὁρῶν ὠθεῖτο κἀν θεραπείαν τῷ κλαυδίου, καὶ τὴν ὑπάτων ὁ ἕτερος κάιτος τραυματίᾳ δι' αἰτίας ἐν τῷ σεβαστικῷ μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐλευθερίας τὸν σύγκλητον θαρραλέοι, ὁρμήσαντες ἀσασάμενοι ξίφη. κἀν ἐπέφερετο αὐτοῖς μὴ κλαυδίου διαπαναλυκότος. θαρραλέζεται δὲ αὐτῷ τ' ὕπατον ἐξαρπάσας τὸ κινδυνίου. τὴν δὲ συγκλητικῶν ὁ ἐν σωῖ τῷ κοινῷ, ὁ μὲν ἐμοίας ἐδίχετο τιμῆς. τινὲς δὲ ἢ πληγὰς ἔλαβον αὐτῶν αἰωθέμενοι τ' θεὸς αὐτὸν σωτηρίας. ἀπόνιος ὁ ξαυμασίας ἀνεχώρει, ἐν τε κινδυνος θεὸ τοῦτας αὐτοὺς. καὶ ἀγρίπας ὁ βασιλεὺς, θρασυλθὼν τῷ κλαυδίῳ, ἀξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἀπώτερον κατασῶσαι. ὠλιγωρίᾳ γὰρ τινος κακοῦ περὶ τὸν βουλὴν, οὐχ ἕξειν ὧν ἄρξειν ἑτέρων. πείθεται δὲ κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὸν βουλὴν ὅτι τὸ παλατίου διὰ τῆς πόλεως φερόμενος, θαρραπίπτοντος αὐτὸν τὸ στρατωτικοῦ σωὶ πολλῇ πάνυ κακώσει τῆς πλήθους. θεραπεύσαν δὲ τῷ γαΐου σφαγέων εἰς τὸ φανερώτερον χαιρέας καὶ σαβῖνος εἰρχόμενοι θεραπόδων κατ' ὀλιγοστὰς πολλίωνος, ὃν μικρῷ θεράπων κλαύδιος στρατηγὸν ἤρετο τ' σωματοφυλάκων. κλαυδίος δὲ ἐπεὶ παρεῖς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖται, σωματοφυλάκων τοὺς ἑταίρους, ᾧπερ αὐτὸν δοῦ χαρίσιον.

τοῖς δὲ, τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν δ' ἐπικαλεῖν τῷ παραχρῆμα, καὶ αὐτῷ τιμωρίαν ὀλιγαλλήλῳ δ' κρον ἠρωῦτο ἐπ' ὀπτοξοπῆ τ' μέλλοντος χρόνου. ἀπέγετο οὖν τὴν ὀλιγαυτῷ, καὶ φυὴ αὐτῷ λούπου

πῆ

τε καὶ ῥωμαίων πλείους. λέγεται δὲ χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, ὐ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν. ἀναζωπύρωτο τὸ χήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς οἰκείοις λοῦπον εἰς δάκρυα ἐκτρεψαμένοις. ἀποδυομένου γέ τοι τὴν στολὴν τοῦ λύκου, καὶ τὸ ῥῖγος αἰτιωμένου φησὶν, ὡς οὐκ ἂν ἐναντία τοῦ λύκου ποιήσαιτο πώποτε ῥῖγος. πλήθους τε αὐθρώπων ἑπομένου καὶ θεᾶσθαι, ὡς ἦκεν ὅπη τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ δέξ μελέτης αὐτῷ γεγονεία αἱ σφαγαὶ, ἢ ὡσθ' τὸν ἴχοι τὸ ξίφος. καὶ ἐπείλως κομίζειν ὡ γάιος μεγαλοφρόνως αὐτός. θνήσκει δὲ δυσαιμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γλυκυθυμίᾳ. λοῦπος ὢν ὐ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμίᾳ, καὶ πληγῶν πλειόνων γλυκυθυμίᾳ, διὰ τὸ μαλακῶς τὸν ἔχθιστον ἀποδέχεσθαι. ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐναγισμοῦ ἐνεστηκότος, ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτοῦ ἐπιφέροντες, καὶ χαιρέαν μοίραις ἐτίμησαν ἐς τὸ πῦρ πυθμένας, ἴλεων καὶ ἄμεμπτον εἰ) τῆς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας ἀποδεικνύντες. ὁ χαιρέας μὲν τοιαύτη τελευτῇ τοῦ βίου πεπέτυχε. σαβῖνος δὲ κλαυδίου μὲν μόνον τῆς αἰτίας ἀπολύοντος αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο τοῖς ἐκλιπόσι τῆς θεοῦ τοὺς συνωμοκότας πίστεως, σφάζῃ τε ἑαυτὸν ἀπειπόντων τῷ ξίφει, μέχρι δὲ ὁ τὴν κώπην τῷ ξαύματι συνῳθεῖν.

A alisque compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cúmque is detracta veste quereretur de frigore, ille cauillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium? postulauitque eum quo ipse Caium interfeceB rat. denique vno ictu feliciter periit. Lupus autem deiecto animo patum fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis pòst diebus quando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem coniiciebant, apprecati vt propitius non irascereturipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solùm C absolutus à Claudio, verumetiam permissus eandem quam antè præfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis data descisceret, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλαύδιος ἀποδίδωσιν ἀγρίππα τὴν πατρῴαν βασιλείαν, καὶ φιλάνθρωπα αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων.

Cap. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

D

Κλαύδιος ἡ τῶν στρατιωτῶν ὧν ὅτι καὶ ὑποπτον ἐν τῷ ὀξέως ἀποσκιδασάμενος, διαγράμματα προύθηκε τὴν τε ἀρχὴν ἀγρίππα βεβαιῶν, καὶ ὁ γάιος παρέχε, καὶ διὶ ἐκωμίων ἄγων τὸν βασιλέα, φερόμενον ἡ αὐτῷ πιεῖται πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρῴδε βασιλευθεῖσαν, ὃς καὶ πάππος αὐτοῦ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφλήματα τῇ οἰκείᾳ τῷ ἡγεμόνι ἀπέδιδου· ἀζῆνα δὲ τὴν λυσανίᾳ, καὶ ὁπόσα ἐν τοῦ λιβάνῳ ὄρει, ἐπὶ τῇ αὐτοῦ προσετίθει. ὁρκία τε αὐτῷ τμήσεται πρὸς τὸν ἀγρίππαν ὅπη τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. αὐτίοχον ἡ καὶ εἶχεν βασιλείαν ἀρχόμενος, χιλιάσιας μέρει τινι, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖ). λύει ἡ καὶ ἀλέξανδρον λυσίμαχον τὸν ἀλαβάρχην φίλον ἀρχαῖον αὐτοῦ γεγονότα, καὶ ἀντωνίαν αὐτοῦ ὅπῃ πρὸ πύσαντα τὴν μητέρα, ὀργῇ τῇ γαΐου διαλυθέν, ἐς αὐτοῦ γάος βερνίκην τὴν ἀγρίππα γαμεῖ θυγατέρα. καὶ ταύτην μὲν, τελοῦσα γὰ μέρικος ὁ τοῦ ἀλεξάνδρου γάος, παρθένον λαβὼν ἀδελφοῦ τοῦ αὐτοῦ ἀγρίππας ἡρῴδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν εἶ) αἰτησάμενος παρὰ κλαυδίου. ταράσσεται δὲ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἰουδαίων, τὰ πρὸς ἕλληνας, ὅπῃ τῆς ἀλεξανδρέων πόλεως. τελοῦντος γὰ τοῦ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος ὅπῃ ἀρχῆς τῆς ἑαυτοῦ τεταραγμένον, καὶ ὀφυὰς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρέων διαζόμενον, ἀνεθάρσησε, καὶ ἐν ὅπλοις ὄντας ἐς αὐτοῦ. καὶ κλαύδιος ὅπῃ σταλὲν τοῦ ἐπαρχοῦντι καὶ αἴγυπτον, ὥστε τοῦ σῶσαι καταστῆλαι. πέμπει ἡ καὶ διάγραμμα φέρον κλαυδίου τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν τε καὶ ἡρῴδου τὴν βασιλείαν, εἰς τε τοῦ ἀλεξάνδρειαν, καὶ συρίαν, γεγραμμένον τόπον τὸν ἕξοπον. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ὅπηνικὰ ἀνέκαθεν τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λέγομεν

V. Laudius postò ablegatis militibus quicunque suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concessò confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditionẽ in Libano, quæ Lysaniæ fuerat, adiunxit de suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs inciſum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi F suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: móxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præsidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum G edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hãc sententiam. Tiberius Claudius Cæsar August. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus, Alexandrinos Iudæos iã inde ab initio ius ei⁹ ciuitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à regibus, sicut patet ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adiectámque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra, conseruata per missos illò diuersis temporibus præsides, nullámque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissúmque eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchę locum alium suis suffragiis substituerent, vtque quisque in suis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deserere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues suos Iudæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eísque ius esse perseuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoueatur, ídque proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continębantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus II. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis fuit integrum: licebítque in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac nostra gratia contenti modestiùs se gerant, neque conspuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atque dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

Cap. V.

Agrippa in Iudæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam sui regni misit auctũ maioribus honorib. cómendatúmq; per literas præsidibus prouinciarũ simul & procuratorib. omnib. at ille vt re bene gesta magna celeritate

νοις συγκατῳκισθέντας τοῖς πρώτοις δὲ τοὺς κρίσεις ἀλεξανδρεῦσι, καὶ ἴσης πολιτείας ἀξιοῦσθαι τῆς βασιλέων τυγχάνοντας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῶν γραμμάτων τῶν παρ' αὐτοῖς, καὶ τῶν διαταγμάτων, καὶ μὴ τὸ τῆ πατρίδι πολιτείαν ἀλεξανδρεῖαν ὑπὸ τὸ σεβαστοῦ ὑποταχθῆναι πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῶν πεμφθέντων ἐπάρχων καὶ διαφόρους χρόνους, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν περὶ τούτων γενομένην τῶν δικαίων αὐτοῖς ἅμα καθὸν καιρὸν ἀνύλας ἐν ἀλεξανδρείᾳ. καὶ τελευτήσαντος τὸν ἰουδαίων ἐθνάρχου τὸν σεβαστὸν μὴ κεκωλυκέναι ἐθνάρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ὑποτετάχθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ θέλειν αὐτὰ γενομένους τὸ πάτριον θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς δὲ ἐπαρθῆναι κατὰ τῶν παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων ὅτι τῶν γαΐου καίσαρος χρόνων, τὰ δι' τὸν πολλὴν ἀπόνοιαν καὶ θεοσεβείαν, ὅτι μὴ θέλειν ἠθέλησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος τὸ πάτριον θρησκείαν, καὶ θεὸν σεβασμιώτερον αὐτὸν ταπεινώσαντος αὐτούς. βούλομαι μηδὲν διὰ τὸν γαΐου θεοσεβείαν τῶν δικαίων τῶν ἰουδαίων ἔθνει θεοπεπωκέναι. φυλάσσεσθαι δὲ αὐτοὺς καὶ τὰ θεότερον δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέρους δὲ διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πλείστην ποιήσασθαι θεόνοιαν, ὅπως μηδεμία ταραχὴ γένηται μετὰ τὸ θεοτιθῶναί μου τὸ διάγραμμα. τὸ μὲν ἓν εἰς ἀλεξανδρείαν ὑπὸ τῶν ἰουδαίων διάταγμα τοῦτον ἐν τὸν τρόπον γεγραμμένον. τὸ δὲ εἰς τὴν ἄλλην οἰκουμένην, δίχα οὕτω. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων μου βασιλέων ἀγρίππου καὶ ἡρῴδου τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια, καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίους ἡγεμονίᾳ ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἤθελα συνεχώρησα, οὐ μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις μοι χαριζόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς, ὑπὲρ ὧν παρελήφθην ἀξίους κρίνας, διὰ τὴν πρὸς ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μάλιστα δὲ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλληνίδα πόλιν τῶν δικαίων τούτων ἀποτυγχάνειν ἐπειδὴ καὶ ὅτι τῶν θείων σεβαστοῦ αὐτὰς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἔσωζον. καλῶς οὖν ἔχειν καὶ ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, μὴ ἐπικωλύτους φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη νεῦσαι μου ταύτῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ διαφέρειν κρῖναι, καὶ μὲ τὰς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουδενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νόμους φυλάσσειν. τοῦτο μου τὸ διάταγμα τοὺς ἀρχοντας τῶν πόλεων, ἐπὶ τῶν κολωνιῶν, καὶ μεντοι πάσῃ τῇ ἐν τῇ ἰταλίᾳ, καὶ τῶν ἐκτὸς βασιλείᾳ, καὶ δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων ὁρισθέντων ἐγγράφασθαι βούλομαι, ἐκκείμενόν τε εἶναι, οὐκ ἔλαττον ἡμερῶν ἑξήκοντα, ὅθεν ἐξεπιτήδου καλῶς ἀναγνωσθῆναι δύνασθαι.

Κεφάλαιον ε'.

Ἀπόλλωνος ἀγγέλματα εἰς ἰουδαίους.

Τούτοις οὖν δὴ τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξανδρεάς τε, καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ὑποτελεῖσι ἐδήλωσεν ὁ τῶν ἰουδαίων ἔχει γνώριμον κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα δὲ ἀγρίππαν κομιούμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι τιμαῖς λαμπροτέραις ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τ' ἐπαρχεῶν ἡγεμόσι, καὶ τοῖς ὅτι τῶν ἑσπερίων διὰ γραμμάτων ὑπατείας ἐφάσμενον ἄγειν. ὁ δὲ εἰς οἶκον ὃν τὸν ὅτι κρείττοσι τύχαις αἰωρούμενον μετὰ τάχους ὑπο-

ὑπέστρεψε. εἰς ἱεροσόλυμα δὲ ἐλθὼν, χαριστήρια ὧν
ἐπηρώσατο θυσίας, καὶ δὴ τῆς νόμων δοκιμωτάτων. διὸ καὶ κα-
ζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνούς, τὸν τε χρυ-
σοῦν ἅλυσιν τὸν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ γαΐου ἰσόσταθμον τῇ
σιδηρᾷ, ἣν τὰς ἡγεμονίδας χεῖρας ἐδέδητο συγκῦσα εἰς
τύχης ὑπόμνημα, καὶ τῆς ὅτι τῷ κρείττονι μάρτυρα μετα-
βολῆς, τῷ ἱερῷ ἀνέθηκε κατὰ ἀκριβείαν φυλάττειν
ὑπὲρ τὸ γαζοφυλάκιον, ἵν' ἡ δέησις, καὶ ἃ τὰ μεγάλα
δυνατὰ ποιεῖν, καὶ τὸν θεὸν εὐχαίρειν τὰ πεπλη-
μμελημένα παύσει. τοῦτο δὲ τὸ ἀνεφαίζειν ἡ τῆς ἁλύσεως ἀνάθε-
σις, ὅτι βασιλεὺς ἀχρίππας, ἀπὸ μακρᾶς αἰτίας εἰς
δεσμωτήριον ἀπέδυ τὸ πρὶν ἀξίωμα. καὶ μετ' ὀλίγον
τῆς πέδης ἐκβας, εἰς βασιλέα τὸ παλαι μεταπε-
πτωκὼς ἠγέρθη. διὰ τοῦτο ἐνενόησεν ὅτι τῆς ἀνθρωπί-
νης φύσεως καὶ πᾶσιν ὁλισθαίνει τὰ μεγάλα, καὶ τὰ
κλιθέντα δυνάται θεὸς ἀνακαλέσασθαι πάλιν λαβεῖν ὕψος. ἐπι-
τελῶν δ' οὖν θρησκεύσας τῷ θεῷ ἀχρίππας, θεό-
φιλον μὲν τὸν υἱὸν ἀνανίου ἀρχιερωσύνης μετέσησε, τῷδε
βοηθοῦ σίμωνι, τούτῳ καὶ θύγατρας δύο λιπόντι, τὸν
ἐκείνου προσήκοντα πάλαι. δύο δ' ἦσαν ἀδελφοὶ τῷ
σίμωνι καὶ πατὴρ βοηθὸς, οὗ τὴν θυγατέρα βασιλεὺς
ἠρώδης, ὡς αὐτόθεν διδάξω, συνῴκησεν. ἐπεδόθη τοῖς
οὖν τὴν ἱερωσύνην ἔχειν ὁ σίμων, καὶ συνὼ τῷ πατρὶ,
καθὰ καὶ πρότερον εἶχον οἱ σίμωνος τοῦ υἱὸς παῖδες
ὄντες δὴ τῆς τῶν μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν ταῖς
προγεγραμμέναις γραφαῖς παρέδομεν. κατασταθεὶς δὲ
δὴ τὸν τῶν ἀρχιερέων θρόνον ὁ βασιλεὺς τοὺς ἱεροσο-
λυμίτας ἠμείψατο τῆς εἰς αὐτὸν δ' νοίας. ἀφῆκε γὰρ αὐ-
τοῖς τὰ ὑπὲρ ἑκάστης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθέμενος αὐτὸν
ἀνδρωθῆναι τοῖς ἡμαρτικόσι συργὼ ἵππαρχον δὲ ἀπέδει-
ξε παντὸς τοῦ στρατεύματος, σίλαν ἄνδρα πολλῶν αὐ-
τῷ πόνων συμμεταχόντα. παντάπασι δὲ ὀλίγου χρό-
νου διελθόντος. δωρεᾶται νεανίσκοι τῆς ὁσιότητος προ-
τεθέμενοι τόλμαν, καίπερ ἀεὶ παρυκότες εἰς ἀσε-
βόλως θρασεῖς, καίσαρος ἀνδριάντα κομίσαντες, εἰς
τὸν τῶν ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέστησαν. τοῦτο σφόδρα τὸν ἀχρίππαν παρώξυνε, κατάλυσιν τῷ τῶν πατρίων ἔθει νόμων ἐπιόντα. ἀμελλητὶ δὴ πρὸς πύν-
θιον πρεσβύτιον, ἡγεμόνα τῆς συρίας ἔθει τότε, ἀσθα-
μήσας καὶ καταλήξας τῷ δωρεᾷ. ὁ δὲ οὐχ ἧττον δὴ τῷ
θεραπεύειν χαλεπήνας, καὶ δὲ αὐτὸς ἔκρινεν ἀσέβειαν
τὸν τῶν ἑτέρων ἀσέβασιν, τοῖς ἀποστάσι τῷ δωρεᾷ
τοῦτο ὀργῇ τοῦτο ἔγραψε.

Κεφάλαιον ς'.

Ἐπιστολὴ πετρωνίου πρὸς δωρίτας περὶ ἰουδαίων.

ΠΟύπλιος πετρώνιος πρεσβευτὴς τιβερίου κλαυ-
δίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωρεῖοις
τοῖς φρόνιμοις λέγω. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ἀσεβείας
τινες ἐχρήσαντο ἐξ ὑμῶν, ὥστε διὰ τὸ προτιθέναι τὸ
διάταγμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ
τοῖς τὰ ἀφίεσθαι ἰουδαίοις φυλάσσειν τὰ πάτρια, πρ-
οδιδῶναι δὲ ὑμᾶς αὐτῷ, τοιαῦτα δὲ πάντα προξέναι
συναγωγὴν ἰουδαίων κωλύοντας εἶναι, διὰ τὸ μετα-
διδόναι ἐν αὐτῇ τοῦ καίσαρος ἀνδριάντα, ἀδικοῦντας οὐκ εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτο-
κράτορα, οὗ ὁ ἀνδριὰς βελτίων ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, ἢ ἐν
ἀλλοτρίῳ ἐτίθητο, καὶ ταῦτα ἐν τῷ τῆς συναγωγῆς τόπῳ ἃ φύσει δικαιοῦντος ἕκαστον τῷ ἰδίων τόπων
κυριεύειν κατὰ τὸ καίσαρος βούλημα. τὰ δὲ ἐμοῦ βουλεύματος μιμήσασθαι χάριν ἐστὶ μετὰ τὸ τὰ

reuersus est: & quamprimùm peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazareos tonderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: quæ doceret spectatores & sublimia posse corruere, & Deum valere illa erigere denuò. omnes enim admonebantur per hanc consecratã catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, paulóque pòst compedibus solutus splendidiorem quàm antè principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursúmque inclinata restituantur in pristinum fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit à summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit tori suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum indiuiduum socium habuerat. Paulo pòst Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiã, quòd ea res perditum iret instituta patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidẽ profectus questus est de Doritarũ audacia. qui & ipse non minus egrè ferens hoc facinus vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

VI.

Cap. VI.

Epistola Petronij ad Doritas prò Iudæis scripta.

PVblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriensium. Quoniam tam audax est quorundã vestrũ insolẽtia, vt etiam contra edictũ Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectiùs in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cùm iustum sit & imperatoris iudicio comprobatũ, vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post

contemptam autoritatem Cæſaris, qui Iudæis non religionem tantùm permiſit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de cauſis eos qui contra edictum Auguſti auſi ſunt talia, indignantibus etiam propriis magiſtratibus, hæc furore populi, non ſuo conſenſu facta aſſeuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magiſtratus autem hortor, vt ſi videri volunt his conſenſum ſuum non acceſſiſſe, centurioni fontes indicent, déntque operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cùm contrà ego & mihi cariſſimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occaſio excitandi tumultus defenſionis prætextu. Quo autem melius cognoſcatis, quænam ſit ſuper hoc negotio voluntas Auguſti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propoſitum: quod iam antè ſatis notum omnibus, cariſſimus rex Agrippa mihi ſedenti pro tribunali recitauit, ius ſuum poſtulans, & vt ſuis beneficium Cæſaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in poſterum nullam quæratis ſeditionum materiam, & cæleſte numen ſuis quiſque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admiſſum erratum corrigeretur, & in poſterum caueretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu priuauit, quē Ionathę Anani filio teddere voluit, digniorem hunc tali ſacerdotio exiſtimās. Sed ille recipere noluit ſic excuſans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus eſt, etſi me Deus indignum iudicauit ſummo pōtificio, ſed mihi ſacrum illum amictum ſemel ſumpſiſſe ſatis eſt: tunc enim ſanctiùs illum accepi quàm nunc reciperem. quòd ſi quæris, oſtendam qui honore hoc ſit longè dignior. eſt mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omniſque peccati labe mundior, quem auſim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. qua hominis modeſtia delectatus rex, omiſſo Ionatha iuxta ipſius conſilium, fratri eius Matthiæ ſacerdotium id detulit: nec ita multo pòſt Petronio Marſus in adminiſtranda prouincia Syria ſucceſſit:

A αὐτοκράτορος διάταγμα ἔθηκε φίλους ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μὴ τοι κὴ συμπολιτεύεσθαι τοῖς ἕλλησι κεκελευκότος. τοὺς μὴν ἀθέτας τὸ διάταγμα τοῦ σεβαστοῦ τοιαῦτα τετολμηκότας, ἐφ' ᾧ κὴ αὐτοὶ ἠναγκάσησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῶ ἐξέχειν, ἰδίᾳ θεραπείσῃ γλυκῶς λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τῶν πολλῶν ὁρμῇ, ὑπὸ ἑκατοντάρχου θεόκλου εἰς πολλὰ ἐκκλησιαστὰ ἐπ' ἐμὲ ἀναχθῆναι τῇ πατρῴᾳ μένων λόγον δοῦναι δώσοντας. τοῖς δὲ B πρώτοις ἄρχουσι δοκεῖν καὶ αὐτὸν αἱρεῖσθαι γλυκῦθαι τὰ ἀδίκημα, ὅπως ἂν τοῖς αὐτοῖς τῇ ἑκατοντάρχῃ, μηδεμιᾶς σάσεως μηδὲ μάχης ἐάντας ἀφορμὴν γλυκάθαι, ἵν' περ δοκοῖσί μοι θηριώδως ἐπὶ τῶ πιστῶν ἔργων, κὴ ἐμῶ, & τιμιωτάτω μοι βασιλέως ἀγρίππα κἀδενὸς μᾶλλον θεωρουμένων, ἵνα μὴ ἀφορμῆς δραξάμενοι τὸ τῶ ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ δ' ἀμύνης θεοφάσεως συναθροισθὲν εἰς δύσνοιαν χωρῇ. ἵνα δὲ γνωσιμώτερον ᾖ, πῶ κὴ ὁ σεβαστὸς θεὸς ὅλου τοῦ C θεάσματος ἐφρόντισε, τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ αὐτοῦ διατάγματα θεοτεθέντα θεοσέθηκα, ἅπερ εἰ κὴ γράμμα πᾶσιν ἦν δοκεῖ, πῶ κὴ δῆθεν τῶ βήματος αὐτόθεν ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς ἀγρίππας διαμολογησάμενος περὶ τῶ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τὸ τοῦ σεβαστοῦ δωρεᾶς. εἰς τὸ οὖν τὸ λοιπὸν, θεσπίζω λέγω, μηδεμίαν θεόφασιν σάσεως μηδὲ ταραχὴν ζητεῖν, ἀλλὰ ἑκάστους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἔθη. πρῶτος μὲν οὖν οὕτω θεοῦνόησατο, διορθώσεως ὧν τὸ θεσπομηθὲν ἤδη τυχεῖν, χρέωθαι δὲ θεσπλήσιον μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τὸν ἱερωσύνου τὸν κανθυρᾶ σίμωνα, ἰωνάθῃ δὲ πάλιν ἐπ' αὐτὸν ἦγε τὸν αἰαίου, ἅτον ἀξιώτερον τῆς τιμῆς ὁμολογῶν εἶ. τῷ δὲ οὐκ ἀσμενιστὸν ἐφάνη, τῷ τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμιότ. παρητεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σοὶ μὲν οὖν ὁ βασιλεῦ τεκμηρίῳ & χείρω, ὅτι ψυχῆς ἔχων τὸ δ' ὅ μοι γέρας σῇ δίδωσι βουλήσῃ, εἰ καὶ θεὸς οὐδέν D με τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκεινεν ὁ θεός. ἅπαξ δὲ ἐνδυῶν σολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὖ τὸν ἀμφιασάμενον ὁσιώτερον, ἵ νυῶ ἀπολήψομαι. σὺ δὲ εἰ βούλῃ τὸν ἀξιώτερον ἐμοῦ νυῶ τὸ γέρας λαβεῖν, διδάχθητι. πάσης, καὶ θεὸς τὸν θεὸν ἁμάρτιας, καὶ θεὸς σὲ βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφός ἐστι μοι, πρέποντα τῇ τιμῇ τέτον σεμίσημι. τούτοις ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθῃ μὲν ἔασε, γνώμῃ δὲ τῇ E ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ματθίᾳ τῶ ἱερωσύνου ἔδωκε. τῇ μετ' οὐ πολὺ, πρῴωνιον μὲν, μάρσος διεδέξατο, ἡ δὲ ἕκτη συεία.

CAP. VII.

Geſta Agrippæ vſque ipſius obitum.

VII. SIlla autem magiſter militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi ſocius eſſe detrectauerat, ſed vel difficillimos labores pro eo ſæpe ſuſceperat, fretus amicitia poſtulabat etiam paris honoris eſſe particeps. quapropter grauabatur regi aliquo modo cedere. ſemperque licentiùs agebat cum eo. & in familiaribus colloquiis moleſtus erat interdum extollēs ſe immodicè, & ſæpe prioris fortunæ aduerſitates in memoriam reuocās vt oſtētaret, quā ſtudioſus ipſius cultor fuerit, nunquā nō labores in eius gratiā

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τῶ δ' ἀγρίππα θεσέξεως ἄχρι τῆς τελευτῆς.

ΣΙλας ὁ τῶ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ δὲ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιστὸς, οὐδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀπηνάρνω, ἀλλὰ καὶ τοὺς σφαλερωτάτους ὑπὲρ αὐτῶ πολλάκις πόνους, ἐπιθυμήσας αὐτῷ ἀπλέως, θεσπίκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. οὐδαμὴ τοίνυν ὑπεκατελείπετο τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δὲ ὀλίγα πάσης ἐμελίας ἦγε. κατὰ τὰς φιλοθεσίησιν ἐγίνετο φορτικὸς συμπίνων ἑαυτὸν ἀμότερος, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ

συνηκὲ τῆς τύχης ἄγων εἰς ἀθάμιτον, ἵνα τῷ ἑαυτῷ ἀποδῷ θεραπεύσῃ, συνηχὲς δ' ἦν ὡς ὑπ' αὐτῷ σώμασι

σαμοι πολλὰ διεξιών. τέτοτε μὲν τὸ πλεονάζον, ἐπεὶ δὲ σι- A
μὸς ἐδόκει, διὸ παυσάντος ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὸ αἴσχος
νέμεσιν παρρησίαν τὰν δρὸς. οὐ γὰρ ἡδεῖα γε αἱ τῶν ἀδόξων
χρόνων ἀναμνήσεις. διὸ δὴ καὶ ὁ δικαιότατος ἅπερ ἄρλησε
παύεσθαι ἔφρασεν. τέλος γοῦν αὐτὸν ἐπιόντα σφόδρα ὁ σίλας τῷ
βασιλέως τὸ θυμὸν, καίπερ ὀργῇ πλέον, ἢ λογισμῷ δι-
δοὺς, ἐκ δὲ ἱππαρχίας μόνον μετέστησε τὸν σίλαν, ἀλλὰ καὶ
παρέδωκε δεθησόμενον εἰς τὴν ἐκείνου πατρίδα πέμ-
ψαι. χρόνῳ γὰρ τὸν θυμὸν ἠμβλύνθη, καὶ λογισμοῖς εἰλι- B
κρινεῖ τὴν πρὸς τὸν ἄνδρὸς κρίσιν ἐφῆκεν, ἐννοῶν λαμβά-
νων, ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους ἐκεῖνος αἰτίαν ἡμέρας ὧν
ἑορτάζων αὐτὸς ἡδύθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν διφθο-
σωμίαν καθίστατο θαλφαί, τὸν σίλαν αἰκηλῇ ἐθελοντή-
ρα συνέσιον αὐτῷ ἡμυσόμενον. τοῦ γὰρ ἔρωτος ἐλευθερίας
ὢν, ἐδόκει προσηλωμένην δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, οὐκ
ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετόντας αὐτὸν λέγων, ὅτι
ποίαν ὁ βασιλεὺς πρὸς αἰκαλεῖ με, τίνα μὴ μικρὸν C
ἀπολλυμένην; οὐδὲ γὰρ τὰ πρῶτα μοι χάριν τῆς εἰς
αὐτὸν διανοίας ἐτήρησεν, ἀπεσύλησε δὲ ὑβρίσας. ἢ πε-
παῦσθαί με χρὴ παρρησίας, ἵνα δαὶ ποίου σωμ-
δότος ἔχων βούσομαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσά-
μην δεινῶν, ὅσους ἴδια πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος
σωτηρίαν τε καὶ πρόνοιαν, ὧν χάριτας ἀντιχαίνων. δι' ἐμοὶ,
καὶ σκότειον εἱρκτήν. οὐκ ἐγώ ποτε τούτων λήσομαι.
τάχα καιροὶ τὴν τῆς ἀρίστης συνεποίσεται μνήμην,
καὶ μεταστᾶσα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχή. ταῦτα αἰεβόα, D
καὶ διεπάτει τὸν βασιλέα λέγων. ὁ δὲ ὡς αὐάτους ἐώ-
ρα δυσκελήθμους, πάλιν ἔασεν ἐπὶ φρουρᾶς. τὰ δὲ τῶν
ἱεροσολύμων τείχη, τὰ πρὸς τὴν καινὴν νεόντα πό-
λιν, δημοσίᾳ ἰσχύϊ δαπάνας, τὴν μὲν, διπλοίους
ἐκ πλάτος, τὴν δὲ εἰς ὕψος ἐξαίρων. καὶ ἐξεργάσα-
το ταῦτα πάσης αἰθεροπίνης χρείας τοιαύτας, εἰ μὴ
μέρος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαύδιος καίσαρ δυσ
χαιμάτων ἐδήλωσε τὸ προσκόμμον. καὶ νεωτε-
ρισμόν τινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέστειλεν ἀγρίπ- E
πᾳ μὴ πρόσθεν παύσασθαι τῆς τῶν τειχῶν ἐξοικοδο-
μήσεως. ὁ δὲ ἀπειθεῖν οὐκ ἐκρίνε. πρύκοι δὲ ὁ βασι-
λεὺς οὗτος διεργατικὸς εἰς τὰ δωρεᾶς, καὶ μεγαλο-
φρονήσει ἐθνῶν φιλότιμος, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπα-
νήμασιν αἰσιᾶς αὐτὸν εἰς ὑπερφάνειαν, ἡδόμενος τῷ
χαρίζεσθαι καὶ τῷ βιοῦν ἐν δύσκολα χαίρων, κα-
τ' οὐδὲν ἡρώδῃ τῷ πρὸ ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὸν τρόπον συμ-
φερόμενος. ἐκείνῳ γὰρ πονηρὸν μὲν ἦθος ὅτι πικρίας F
ἀπὸ τοῦ μόρου, καὶ κατὰ τῶν ἀπηχθημένων ἀταμίδου τοῦ ἕλ-
λησι πλέον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχων ὁμολογούμενος,
ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσέμνωσε δώσῃ χρημάτων,
βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε κατασκευαῖς, ἔστιν αἷς
ναοὺς αἰείσησε, τοὰς ἄλλας. ἀλλ' ἰουδαίων οὐδεμίαν
πόλιν, οὐδὲ ὀλίγης ὑποσυδῆς ἐξίωσεν, οὐδὲ δώσεως
ἀξίας μνημονεύθην. πρὸς δὲ ὁ τρόπος ἀγρίππᾳ,
καὶ πρὸς πάντας τὸ διεργατικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοιθνέ- G
σιν μὲν φιλάνθρωπος, καίπερ ἰουδαίοις ἐνδεικνύμενος τὸ
φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, καὶ
συμπαθὴς μᾶλλον. ἡδέα γοῦν αὐτῷ δίαιτα, καὶ συνε-
χὴς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἦν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς
ἐτήρει. δι' ἃ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦγεν ἁγνείας, οὐδὲ ἡμέ-
ρα τις παρῆλθεν αὐτῷ τὰ νόμιμα χωρὶς θύουσα θυ-
σίας. καὶ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις αἰὴρ ὑπηκόει-

exhaustos memorans. quæ cùm sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim est temporis ingloriæ actî memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum. postremò in tantum exasperatus est regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipsius patriam adseruandum miserit. Elapso deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata in consilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset: cúmque natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accersiuit Silam, vt mox interesse velit regio conuiuio. ille vt erat moribus ingenuis non dissimulauit indignationẽ cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulò pòst eo priuaturus? neque enim priùs benevolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliauit eo me affectum contumelia. nisi fortè putat linguam mihi posthac fore minus liberam: imò fretus conscientia nunquam clamare desinam è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officiis nunc præmium retuli vincula & obscurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret imminedicabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad Hierosolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permunit sumptu publico, latioréque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & fecisset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, vt à munienda vibe desisteret: atque ille mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæsitam munificentia gloriam, longè aliud quàm Herodes, qui antè eum regnauerat. ille enim malitiosus erat ac procliuis ad sæuitiam: & propter mutuum odium manifestè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos benevolentiam: vt qui externas vibes ornaret pecuniarũ largitionibus, aliàs balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili: nec vlla liberalitate prosecutus est. Agrippa contrà mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduersitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ seruator religiosissimus. purus enim erat à contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei præteribat absq; sacrificio. Accidit aliquãdo, vt quidã Hierosolymita legisperitus

nomine Simon aduocata concione per regis absentiam agentis tum Cæsareæ, criminaretur illum, vt impurum & arcendum templi aditu, quod non nisi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi significauit per literas confestim accersiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum iussit. mòxque sedata voce & placidè, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cùm nihil haberet quod diceret, precatus est veniam. tum rex citiùs quàm quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quàm iram decere reges existimãs, & lenitatem animi magis quàm celsitudinem. itaque illum dimisit non sine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honorauit ciuitatem Berytiam, magnis sumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, simúlque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis modò absolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissimè, exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. volens deinde spectatores oblectare etiam cateruatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis
VIII. absumpti sunt vulneribus. Post hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. suscipiebatur autem ab aliis regibus: venitque ad eum Antiochus Comagenæ rex; Emesinorum Sampsigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemónque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat, ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expeteretur à tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vsque ad septimum lapidem illi obuiam processit: quod quidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præsidi redderet, tantam regũ concordiam. ratus enim id non esse è republica, per idoneos nuncios mandauit singulis, vt sine mora discederent: qua re Agrippa vehemẽter offensus est. Marsũ quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ verò adempto pontificatu successorem dedit Elioneum Cithæi filium. Iámq; tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cùm peruenit in vrbem Cæsaream, quæ priùs Stratonis turris dicta est: vbi solennes ludos celebrauit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna

ἐξαχιλιάζων δοκῶν τὰ νόμιμα, σίμωνι δὲ ὄνομα τοῦτο, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, τυνίκα ἦ Φ βασιλέως εἰς καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐτὸ κατηφεῖν, ὡς οὐχ ὅσιον εἴη. δικαίως δ' ἂν ἐδόκει τὸ ναοῦ τῆς εἰσόδου προσκούσης τοῖς δυσμέσι. δηλοῦται μὲν δὴ ἀγράμματον ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ πόλεως τοῦ βασιλεῖ δημηγορήσας σίμωνα ταῦτα. μεταπέμπεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ καθίζετο γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καθεδούμενος παρ' αὐτὸν ἐπέλθοντα, ἐρέμα τε καὶ πράως, εἰπέ μοι, φησίν, τί ἐγὼ ἐνθάδε ποιούμενος ἔχω θεάσασθαι; ὁ δ' εἰπεῖν ἔχων οὐδέν, τυχεῖν ἐδεῖτο συγγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἠσπασμένος ὅπως τις διαλλάττεται, τῷ προσώπατι κείρων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγέθεσι θυμοῦ πλέον ὑπείκειν. τὰ σίμωνα γοῦν, καὶ δωρεάς τινος ἀξιώσας, ἀπεπέμψατο. πολλοῖς γὰρ κατασκευάσας πολλὰ ἐπιφανῆ ἐξαίρετος ἐτύγχανε. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατασκευάσας, πολυτελείᾳ τε καὶ κάλλει πολλῶν διαφέρον, ἀμφιθέατρόν τε πολλῷ μᾶλλον, βαλανεῖά τε πρὸς τούτοις, καὶ στοὰς οὐδὲν τοῦ ἔργων ἐνότητα διαπαντὸς, καὶ τὸ κάλλος ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο δ' αὐτοῖς καὶ θέαις μεγαλοφρόνως, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θυμελικὰς ἐπιτελῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα ἐνδέχεται, καὶ ποικίλης ποιητικῆς τέρψεως, ἐν δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων, τοῦ αὐτοῦ δ' εἵνεκεν μεγαλονοίας. εἶθα καὶ τοῦ κατὰ πλῆθος ἀπόταξιν βουληθεὶς ἡδύνασθαι τῷ θεωμένῳ τέρψιν, ἐπ' ἀκοσίους ἄνδρας ἐπ' ἀκοσίοις μαχησομένους ἔπεμψε, κακούργοις ὅσους εἶχεν ἀποτάξας εἰς τοῦδε τοῦ σχέσιν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου δ' ἔργον ἔχοντες τέρψεις εἰρήνης. τούτους μὲν δὴ πάντας συνδιέφθειρεν. ἐν βηρυτῷ δὲ τελέσας τὰ θεσπεσιώτατα, μετῆλθεν εἰς τιβεριάδα πόλιν τῆς γαλιλαίας. ἐν δὲ ἀρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι φέβλεπτο. ἔτυχον γὰρ καὶ μαγνῆτις βασιλεὺς ἀντίοχος, δαμάσιον σωμάτιον ἐόντων, καὶ κόττυς, τῆς μικρᾶς ἀρμενίας ἔξω ἐβασίλευσε, καὶ πολέμων τοῦ πόντου κεκτημένος δυναστείαν. ἡρῴδης τε, ἔξω ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, ἦρχε δὲ τῆς χαλκίδος. ὡμίλησε δὲ πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς, καὶ φιλοφρονήσεις οἷς μάλιστα ἀγαθὸς ἐξέφυσεν ὕψος, καὶ ἀγὰ τοῦτο γε δοκεῖν δικαίως τῆς τοῦ βασιλέως παρουσίας τιμῆσαι. ἀλλὰ γὰρ τούτων ἀγαπεβόντων ἔτι παρ' αὐτῷ μάρσος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν παρῆλθε. θεὸς ῥωμαίους οὐ τιμητὸν ἡγοῦντο, ὑπατησόμενον αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω ταδίοις ἑπτὰ, θεσπλῆθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο δὲ ἆρα ἔμελλεν τῆς πρὸς μάρσον ἀρχὴν ἡγεῖσθαι διαφορᾶς, συγκαθεζόμενον ὅτι τῆς ἀπιοῦς, ἀπηγγέλλετο τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι. μάρσῳ δ' ἦ τούτων ὁμόνοια καὶ μᾶλλον τοσοῦδε φιλία πρὸς ἀλλήλους, ὑπατεῖα δ' ἐνεμφέρουν οὐχ ὑπολαμβάνοντι ῥωμαίοις δ' ἀνάστατον τοῦτον συμφέρηκεν. δι' ὃς οὐδ' ἑκάστῳ τῶν βασιλέων τινὰς πόμπων ἐπέστελλεν ὅτι τὰ ἑαυτῶν δίκαια μελλήσοντας ἀπέρχεσθαι. ταῦτα ἀγρίπας ἀνιαρὰς ἔσχε. καὶ μάρσῳ μὲν ἐκ τούτου διαφορὰς ἔχε. τιβ' ἀρχιερωσύνῃ δὲ ματθίαν ἀφελόμενος, αὖτ' αὐτὸ κατέστησεν ἀρχιερέα ἀλιωναῖον τὸν τοῦ κιθαίου παῖδα. ἔτος δ' ἦν αὐτῷ βασιλεύοντι τῆς ὅλης ἰουδαίας πεπληρωκὸς, καὶ παρῆν εἰς πάλιν καισάρειαν, ἢ πρότερον στράτων πύργος ἐκαλεῖτο. συνετέλει δὲ ἐν ταύταις θεωρίαις εἰς τιβ' καίσαρος τιμὴν ἀφ' ἧς σωτηρίας ἑορτὴν τινα ταύτην ἐπετέλουν,

καὶ παρ' αὐτῷ ἤθροιστο τῇ κῆ τ' ἐπαρχίας ἐν τέλει καὶ
προσβεβηκότων εἰς ἀξίας πλῆθος. δευτέρᾳ δὲ τ' θεω-
ρίοις ἡμέρᾳ σολὴν ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποιη-
μένην πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον ὑφὴν ἔχ), παρῆλθεν εἰς
τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. εὐθὺς τ' πρώτας τῆ
ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολὰς ὁ ἀργυρος καταυγασθεὶς,
θαυμασίως ἀπέστιλβε μεγαλοπρεπῆ φόβον, καὶ τοῖς
εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικώδη. ἐνθὺς τ' κολακείας
οὐδὲ ἐκείνῳ πρὸς ἀγαθοῦ, ἄλλος ἄλλοθεν αἰδόμενος,
θεὸν προσαγορεύοντες, ἐπῆλθόν τε εἰκῆ ἐπιλιπαροῦντες,
εἰ ἔ μέχρι τοῦ ὡς ἀνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ τοῦ-
τοῦδεν κρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν οὐκ
ἐπαλαξε τούτοις ὁ βασιλεύς, οὐδ' τ κολακείαν ἀσεβῆ-
σαν ἐπεξέψατο. ἀναβλέψας οὖν μετ' ὀλίγον τ' ἑαυτῷ
παραλῆξαν καρδιαλγοῦν ἔδετο ὅτι χοι-
νίσπιός, ἄγγελον. τοῦτον δ' ὡς εἶδον κακὸν ἔχ) τὸν
καί ποτε τῇ ἀγαθῶν γλυκύμορον, καὶ βλακάρδιον ἔχειν
ὀδυνᾶσθαι. ἀθρόον δ' αὐτῷ τ' κοιλίας ἐπεστόρεσεν ἄλ-
γημα, μὴ σφοδρότητος ἀρξάμενον. ἀναθεωρῶν οὖν
πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέ-
φειν ὀλιτάτου τὸν βίον, ὃν ἔλαχεν μοῖραν ἐμπρέ-
πουσαν τῇ ὑπερμέτρου κατηφούσῃ φωνῇ ἐλεξ χούσης.
ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑπ' ὑμῶν, ἤδη θανεῖν ἀπάγομαι.
δεκτέον δὲ τὸν παρεστῶτα ἢ θεὸς βεβούληται. καὶ
γὰ βεβιώκαμεν οὐδαμῇ φαύλως, ἀλλ' ὅτι τῆς μα-
καριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ὀλιτάσῃ
τῆς ὀδυνης κατεπονεῖτο. μετ' ὀυδὲν οὖν, εἰς τὸ βα-
σίλειον διεκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔ-
χοι τεθνάναι παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς δὲ αὐ-
τίκα συνωμωξεν, καὶ πασὶν ὅτι σάκκον καθεδεῖσα
τῇ παρῳχημένῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως.
οἰμωγῆς δὲ πάντα ἐπλεα καὶ θρηνῶν. ἐν ὑπ-
λῇ δὲ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ κά-
τω βλέπων αὐτοὺς ὀλοφυρομένους θεασάμενος, ἄδα-
κρυς οὐδὲ αὐτὸς ἔμενε. συνεχῶς δὲ ἐφ' ἡμέρας πέν-
τε τῇ τῆς νόσου ἀλγήμασι διεργασθεὶς τὸν βίον κα-
τέστρεψεν, ἀπὸ γενέσεως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέ-
ταρτον. τῆς βασιλείας δὲ ἑβδομον. τέτταρας μὲν οὖν
ὅλους γαίου καίσαρος ἐβασίλευσεν ἐνιαυτούς, τῆς φι-
λίππου μὲν τετράρχιας ἐπὶ τρισὶν ἄρξας, τῇ τετάρ-
τῳ δὲ, καὶ τῷ ἡρῴδου προσγληφώς, τρισὶν ὅλοις
ἐπὶ τοῖς ἑπτὰ τὸ κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορείας, ἐν οἷς τῇ
τε τετρημένων ἐβασίλευσε, καὶ τ' ἰουδαίαν προσέλα-
βε, σαμάρειάν τε καὶ καισάρειαν. προσωδύσατο δὲ ὅτι
πλείστους αὐτῷ προσφορὰς δρακοσίας ὅτι χιλίας
μυριάδας. πολλὰ μὲν τοι προσεδανείσατο. τῇ γὰ φι-
λοδωρεᾷ ἔ) δαψιλεστέρᾳ τῇ προσόντων αὐτὸν ἐχρήσατο.
ἐν δὲ ἀφειδὲς αὐτὸ τὸ φιλότιμον. ἀγωνιωμένης γὰ
μὲν τοῖς πλήθεσι τῆς σκηνοῦς αὐτῆ, συμφορήσαν-
τες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυναστεύων, καὶ ἀρι-
στίας ὁ ἔπαρχος, καὶ φίλος τ' βασιλίως, ἀρίστωνα ἔπεμ-
ψαν ὑπηρετῆ τὸ ὅτι τάδιον, καὶ σίλαν, ἐχθρὸς γὰ
ἐν αὐτοῖς, ἀπόφασιν ὡς δὴ τοῦ βασιλίως καλοῦ-
σαντος. ἀγρίππας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ζόφῳ τοιοῦ-
τῳ κατέστρεψε τὸν βίον. ἦλθε δ' αὐτῷ καταλήψομένος, υἱὸς
μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ζεῖς δὲ θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη τοῦ παῖδος ἀδελφῷ γαμη-
θεῖσα βερνίκη, τὸ ἑπτακαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι δὲ ἦσαν αἱ δύο, μεσίμμη τε καὶ δρουσίλλα,
δεκαετὴς μὲν ἡ πρέσβα, ἑξαετὴς δὲ δρουσίλλα. καθωμολόγητο δὲ ἔτι τοῦ πατρὸς θεοῦ γάμον. ἰουλίῳ

A multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. mòxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem reuerito-
B tos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: mòxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur
C in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè viximus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse morituru. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque
D liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & ciulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit
E regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria, simúlq; Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine
F parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum acceperit. Atque hic IX. fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ
G tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippã, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderánt, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eísque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructísque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & deliburi vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrq; apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iureiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere, cui administrando sit impar, quódque etiam viriles grauare possit humeros. cúmque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiúsque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliásque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulò pòst dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

μὲν ἀρχελάῳ τῷ χελκίε παιδὶ μειρακίῳ, δρούσιλλα δὲ ἐπιφανεῖ, τῷ δὲ τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως υἱὸς ἰωσῆπος. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸν βίον ἐκλιπὼν ἀγρίππας, καισαρεῖς, καὶ σεβαστηνοὶ τὴν δυσμενῆ αὐτοῖς ἀπολοδόμησαν, τὸ τῆς δυσμενεστάτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν κατοιχόμενον ἀφειδεῖς λόγους, καὶ ὅσοι τραπόμενοι τότε ἔτυχον, συγκλείσαντες ἐκάλουν, καὶ τοὺς εἰκόνας τῆς βασιλέως θυγατρὸς ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες ὅλῃ τῇ τῶν ὡς δύνατον ἐφύβριζον, ἀχημονέστερα διηγήσεως δράντες. ἐν τε τοῖς δημοσίοις καταλινόμενοι τόποις, παρδάλεις ἐσθῆτα ἐπιτίθενται στέφανοι ἰῶνται, καὶ μυριζόμενοι, καὶ πίνοντες τῷ χάρωνι, φορτίσας τε τὸ βασιλείοις ἐπιτοῖς ἀλλήλοις αὐτοπροσδίδοντες. ἀμνήμονες δὲ ἦσαν ἐκ ἀγρίππα μόνον χρησαμένοις πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ τὸ πάππου ἡρῴδου, ὅτι τὰς πόλεις ἐκείνου αὐτοῖς ἐκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς καὶ ποικίλαις λαμπρεσίαις δαπανήμασιν. ὁ δὲ τοῦ τοιούτου υἱὸς ἀγρίππας, δῆλον ῥώμης ἐν τῷ χείρῳ τούτῳ, ἐφόμενος ἐλάθ κλαυδίῳ καίσαρι. πυθόμενός γε μὴν καῖσαρ ὅτι τεθνηκε μὲν ἀγρίππας, σεβάσηνοι δὲ καὶ καισαρεῖς ἐβεβήκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅτι δὲ πᾶς ἀχαριστήσαντας ὀργίσθη. πέμπειν οὖν δίκας ἅρπασε τὸν νεώτερον ἀγρίππαν τῶν βασιλείων ἐξαδελφούμενον ἅμα βουλόμενος ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμωσμένους ὅρκους, ἀλλὰ τῷ ἐξελθεῖν, & φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέξεσαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, κομιδῇ νέῳ καὶ τοῖς παισὶ ἐκβεβηκότι χρέους ἐπιθεῖναι βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὰς τὰς διοικήσεως φορτίδας εἶναι, καὶ τελείῳ δὴ καιρῷ βάσιμα βασιλεῖαι. ἔδοξεν οὖν αὐτοκελεύστως ὁ καῖσαρ. ἐπαρχον οὖν τῆς ἰουδαίας καὶ τῆς ἀτάσης βασιλείας ἀπέστειλε κούαστον φάδον, πρωτοιχομένῳ διδοὺς πολλὰ τὸ μὴ μάρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλεια αὐτοῖς δύσφορον. ἐγνώκει γὰρ θεὸν πάντων ἐπιτελεῖν τῷ φάδῳ καισαρεῦσι, καὶ σεβαστηνοῖς ὅπλα λῦσαι τὰ εἰς τὸν κατοιχόμενον ὕβρεως, καὶ παρρησίας εἰς ἰδίαν ζώσας. τὴν ὕλην γὰρ τῶν καισαρέων, καὶ τῆς σεβαστῆς, καὶ πάντα ἀσεβείας εἰς πόντον μεταγαγὼν, ἵνα ἐκεῖ τραπόιντο. τῷ γὰρ συνεχεῖ ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ὅπλιζε στρατιώτας κατ' ἀριθμοὺς, καὶ τῷ ἐκείνων ἀναπλεῦσαι τόπον. οὐ μὴν οἱ καλυδῶνιοι μετέσχον. φοβηθέντες γὰρ, κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, καὶ μήτε ὅλῃ τῆς ἰουδαίας ἐπιτυχοι, οἳ καὶ τοῖς ὅπλοις χρῆναι τῷ μείζονι ἰουδαίοις ἐγίνοντο συμφορᾶ ἀρχῆς τῷ φλαβίου πολέμου ἀπόρρητα λαβόντος. ὅθεν ὑπατικὸς κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, ἐξήγαγε αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.

TAAE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ
Ιωσήπου ἰσοριῶν τ᾽ ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. καὶ περὶ τ᾽ ἱερᾶς στολῆς. Κεφ. α.
Οτι ζόπον ἐλεήθη τῷ ἀδιαβηνῶν βασιλίσσῃ, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἴζατης, καὶ τὸ πᾶν ἔθνος αὐτῶν ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β.
Ως πβίεριος ἀλέξανδρος ὁπὶ ζόπος τ᾽ ἰουδαίας τοὺς ὑφ᾽ ἰουδᾶ τῷ γαλιλαίῳ τὸν ὄχλον ἀπεστρατεύσατο. Κεφ. γ.
Ως ὁπὶ τούτου πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε.
Περὶ τῆς τῶ φήλικος πρεσβείας. Κεφ. ς.
Περὶ πορκίου φήστου ὁπιζόπου, καὶ περὶ τῶν σικαρίων. Κεφ. ζ.
Περὶ ἀλβίνου ὁπιζόπου. Κεφ. η.
Ως φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς αἰαγκάσαι αὐτοὺς ἐφ᾽ ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ.

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM
Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphenſium aduerſus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque ſacra ſtola ſacerdotali. CAP. I.
Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Iſates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi ſunt. CAP. II.
Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. CAP. III.
Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt. CAP. IV.
Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. CAP. V.
Geſta Felicis Iudeæ præſidis. CAP. VI.
De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. CAP. VII.
De procuratore Albino. CAP. VIII.
Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti ſint arma ſumere. CAP. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER VICESIMVS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, déque ſtola ſacerdotali.

DEFVNCTO rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Lóginum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnem Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Mię vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma tranſamnēſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multóſq; Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòſt capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: deditque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde pōtificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primū, vt legatos ſibi ad Cæſarē liceat mittere,

Κεφάλαιον α'.

Σχίσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, & περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ τοῦ βασιλέως ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγγείλαμεν βίβλῳ, πέμπει μάρσῳ διάδοχον κλαύδιος καῖσαρ κάσσιον λογγῖνον μνήμην τοῦ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ δὲ γράμματα ὑπ' αὐτοῦ προϊόντος ἀξιωθεὶς, ἵνα μάρσον τῆς κατὰ τὴν συρίαν στρατηγίας μεταστήσῃ. φάδος δὲ ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὕστερος ἀφίκετο, καταλαμβάνει στασιάσαντας τοὺς εἰς τὴν περαίαν κατοικοῦντας ἰουδαίους, πρὸς φιλαδελφεῖς περὶ ὅρων κώμης μαῖς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. καὶ δὴ οἱ τῆς περαίας χωρὶς γνώμης τῆς φρόντων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν φιλαδελφέων διαφθείρουσι. ταῦτα πυθόμενον τὸν φάδον, σφόδρα παρῆξεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτῶν πρὸς φιλαδελφεῖς ποιήσειεν, εἴπερ ὑπὸ τῆς φιλαδελφέων ὑβρίζειν ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδίκως ἐφ' ὅπλα χωρήσαι. λαβὼν οὖν ἐκ τῶν φρόντων αὐτῶν, τοὺς καὶ τῆς στάσεως αἰτίους, δῆσαι προσέταξεν. εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν, ἀνεῖλεν, ἀνίβας δὲ διὰ ὄνομα τούτῳ. ἀμάραμῳ δὲ καὶ ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ, φυγὴν ἐπέλαβεν. ἀναρπάσας δὲ καὶ θολομαῖον ὁ ἀρχιλῃστὴς μετ' οὐ πολὺ χρόνον, ἀχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτὸν, διὰ τὰ δεινὰ μέγιστα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν καὶ τοὺς ἄραβας. ἐπαθάρθη τὰ λῃστήρια ἅπαντα τοιούτου ἡ ἰουδαία, φρουρίδι καὶ φρουρίᾳ τῇ φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς φρόντους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρῄτησεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣν φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν αὐτωνίαν, ὅπερ ὄζει φρούριον καταθέσθαι, κειμένην ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ καὶ πρότερον ἦν. οἱ δὲ αὐτοπλέγην μὲν οὐκ ἐτόλμων, παρακάλουν δ' ὅμως τόν τε φάδον, καὶ τὸν λογγῖνον. ἀφικνεῖτο δὲ πρὸς τὴν ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. φρῶτον μὲν αὐτοῖς ὑπεξέφαγε φρίσθεις ὡς καίσαρα πέμψαι τοὺς

τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τῶν αὐτῶν A
ἐξουσίαν ἔχῃ. εἶτα ἡ βουλὴ ἀναμείναι, ἕως ἂν γνῶσι, τί περὶ
τούτων κλαύδιος ἀποκρίνηται. οἱ δὲ ἀπιέναι μὲν ἐκέλευσαν,
ὁμήρους δὲ σφῶν πρὶν ἀπιέναι δοῦναι. καὶ ἅμα μὲν ἐκείνων
οὐδὲν ἀναβαλλομένων, ἅμα δὲ καὶ τῶν παίδων ἑτοίμως ἐκεί-
νοις δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρέσβεις. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο
εἰς τὴν ῥώμην αὐτῶν, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας
ὁ τοῦ τελωνικοῦ παῖς, καθ' ὃν ἤκουσιν αἰτίαν, ἐτύ-
χανε δὲ ὢν ἐπὶ κλαυδίῳ καίσαρι, καθὼς καὶ πρότε- B
ρον εἴπομεν, ἐπεκαλεῖτο καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς
ἰουδαίοις ἅπερ ἠξίουν περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ φά-
δῳ περὶ τούτων ἐπιστεῖλαι. καλέσας δὲ κλαύδιος
τοὺς πρέσβεις, ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐκέλευεν
αὐτοὺς ἀγρίππα χάριν εἰδέναι, ἅτινα δὲ ἐκεῖνα ποιεῖν
ἠξιώσαντος. ὅτι τε τὰς ἀποκρίσεις, τοιαύτην ὅτι στο-
λίδα ἔδωκε. κλαύδιος καῖσαρ γερμανικὸς δημάρ-
χικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδειγμένος, C
τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δέκατον πατὴρ πατρίδος,
ἱερατεύμασί τε ἀρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ
ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππα τε ἐμοῦ, ὃν ἐγὼ ἐθρεψα, καὶ
ἔχω σὺν ἐμαυτῷ δι' εὐσέβειαν ὄντα, θεραπεύοντος
μοι τοὺς ὑμετέρους πρέσβεις δι' ἀρετὴν ἃς ἐφ' ἧ πεποίηται τὰ ἔθνη ὑμῶν κηδεμονίας, καὶ αἰτησαμένων
αὐτοὺς αἰτίας καὶ φιλοτίμως τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, καὶ τὸν
στέφανον ὑπὲρ τῆς ἐξουσίας ὑμῶν, ἣν συγχωρῶ, κα- D
θὼς ὁ πρέσβις καὶ μοι πιστότατος οὐιτέλλιος ἐποίη-
σεν. συγκατατίθεμαι δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ θρῆσκον ὄντα
τὸ ἐμαυτοῦ δι' εὐσέβειαν, καὶ τὸ βούλεσθαι ἕκαστον τὰ
πάτρια θρησκεύειν. ἐπίστασθε δὲ ὅτι, καὶ αὐτὸν βα-
σιλέα ἡρῴδην, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τὴν
πρὸς ἐμαυτὸν εὐσέβειαν, καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς γνώ-
σκω ἀπόδειξιν, πάνυ χαριοῦμαι ταῦτα ποιήσας,
πρὸς οὓς ἔστι μοι πλεῖστα δίκαια φιλίας κρατήσαντα ὄν- E
τας καὶ μοὶ πρίους. ἔγραψα δὲ πρὸς τούτοις, καὶ κε-
λεύω φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ τὰ γράμματα
κομίζοντες κορνήλιος κέρων, ζύφων θαδδαίου,
δωρόθεος ναθαναήλου, ἰωάννης ἰωάνου. ἐγράφη πρὸ
πεντεκαίδεκα καλανδῶν ὅτι ὑπάτου ῥούφου, καὶ πομ-
πηίου σιλουανοῦ. ἐπέστειλε δὲ καὶ ἡρῴδης ὁ ἀδελ-
φὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ τετελωνικότος, χαλκίδος
δὲ τῆς ἀρχῆς κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον πεπιστευμέ-
νος, κλαύδιον καίσαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ νεῴ, καὶ
τὴν ἱερῶν χρημάτων, καὶ τὴν τῆς ἀρχιερέων χειρο-
τονίας. πάντων τε ἐπέτυχεν, ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς
ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία μέχρι τῆς τοῦ
πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ ἡρῴδης, μεθίστησι τῆς
ἀρχιερωσύνης τὸν ὀνησιμόν καθίστησιν, ἰωσή-
πῳ τῷ τοῦ καρεὶ αὐτ' ἐκείνου τὴν ἀρχιδιακονίαν τῆς τι-
μῆς ἀναχώρησιν.

Κεφάλαιον β'.

Οτι τὸν ἐλεάζαρον, τὸν ἀδιαβηνῶν βασιλέα καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν τὸν ἀδιαβηνῶν βασιλέα
ἐλεάζαρον, καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη τὸν βίον μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ
τοῦ ἀδιαβηνῶν βασιλέως, ᾧ καὶ βαζαίος ὀνόματι ἦν, τὸν ἀδελφὸν ἐλεάζαρον ἄλλως ἐρασθεὶς πρὸς γάμου κοινωνίαν
ἦλθε, καὶ κατέσπασεν ἐγκύμονα. συγκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαμετῇ τὸν γυναικὸς τὸν χεῖρα περισπασάμε-
νος, ὡς ἔοικε καθεύδουσα φωνῆς παρ' ἐκείνου ἀκούειν, κελευούσης αἴρειν ἀπὸ τῆς γαστρὸς τὸν χεῖρα, καὶ μὴ θλίβειν

A qui ab eo petant sacræ stolæ seruandæ ius: deinde, vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros, vt legati mittantur, si priùs darentur obsides. Quúmque promptè liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat, vt diximus, cognito qua de causa venissent, rogauit Cæsarem, vt Iudæis sacræ stolæ custodiam petentibus annuere dignetur: & Fado super eo negotio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens, vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se illius donare precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib.
B pot. v. Cos. designatus iiii. Imp. x p p. Hierosolymitanorum magistratibus, senatui & populo, totique Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros
C legatos, gratias agentes, quòd sedulo genti vestræ prouideam, rogantesque enixè, vt pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi carissimus Vitellius concesserat: vestræque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ: deinde, vt gratificer Herodi regi & iuniori
D Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis: Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis: & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Cos. Eodem tempore &
E Herodes dynasta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, iúsque eligendorum summorum pontificum: impetrauitque hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit vsque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes Cantharam in ordinem redacto, Iosepho Canei summum pontificatum contulit.

Cap. II.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

F

PEr idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, sororis amore captus, in vxorem ductam grauidã reddidit. Accidit deinde,
G vt vnà accubans, & manũ reclinatam habens in vxoris vterũ, vocẽ quãdã sibi videretur audire, iubẽtẽ, vt manũ à vẽtre tolleret, néve premeret

fœtum, qui vt non sine diuina prouidentia inchoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus est, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. susceperat autem iam ante Monobazum hoc seniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifestè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta est germanorum inuidia, indies magis ac magis crescentibus illorum odiis, Izatem sibi præferri dolentibus. Hæc patet licèt intelligeret, ignoscebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, sed quisque cupiebat patri esse quàm carissimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus misit ad Abemetigum, regnantem tunc apud castrum quod Spasini vocant accolæ, commendans ei salutem filij. Is libenter accepit adolescentem, quem complexus singulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentus reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum senex, videns sibi superesse modicum vitæ spacium, concupiuit videre ante suam mortem filium. Accersitum igitur filium magno affectu excepit, eique donauit regionem, quæ dicitur Cæron, amomi feracissimam. in ea seruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euasisse diluuium, ostenditúrque ibi hodie quoque videre volentibus. In hac regione Izates vixit vsque ad patris obitum. Qui postquam fato functus est, Helena regina accitis eadem die magnatibus suis & satrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem sui regni Izatem optauit, eúmque hoc honore indicauit dignissimum, attamen vestrũ quoque super hac re iudicium expecto. Beatus enim est non qui ab vno, sed qui plurium consensu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. quibus auditis proceres primùm more suo reginam adorauerunt, deinde probari sibi sententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem scirent merito & ex communi popularium voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque suam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo securiùs nouo regi pararetur imperium. sic enim liberum fore à metu, in quo esse posset propter illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolẽtia differendam tamen fratrum eius necem censuit in aduentum filij, & expectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt, vt saltem vinctos asseruaret donec ille veniat, quo magis in tuto sit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè regina fideret, procuratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filiũ Monobazũ, impositó ei

τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχόν, καὶ τέλους δυτυχοῦς τοὐξόμενον. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, καὶ δυσὶ διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνόμενον τὸν υἱὸν Ἰζάτῃν ἐπεκάλεσεν. ἐκ δὲ αὐτῆς μονόβαζος τοῦτον πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἑλένης γνώμης, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὸν μὲν τοι πᾶσιν εὔνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν Ἰζάτην ἔχον φανερὸς ἦν. φθόνος δὲ τὸν ἐντεῦθεν τοῖς παισὶν ὥστε ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τούτου μίσος ἦν ξετο λυποῦμενον ἅπαντα, ἔπι τ' Ἰζάτην αὐτοῖς ὁ πατὴρ πρεπημίαν. ταῦτα δ' καὶ περ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, κείνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' ἢ δι' ὧν τοῖς παῖσιν αὐτοῦ ἐκάστοις ἀξιῶν δύνοιας τυγχάνει. τῷ δ' Ἰζάτῃ, σφόδρα γὰρ ἰδιοδίκῳ δοκεῖ αὐτομὴ μισούμενος ὑπὸ τ' ἀδελφῶν πάσχειν τι, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς ἀβεννίδαιον ἐκπέμπει τ' ἀσασίνου χάρακος βασιλέα, ὧν κατ' ἐνιαυτὸν ἐκείνῳ τιμὴ τῷ παιδὸς σωτηρίας. ὁ δ' ἀβεννίδαιος, ἀσμένως δέξεται τὸν νεανίαν, καὶ δίδωσι πολλῆς ἀγαθῆς δύνοιας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, σάμεχος δὲ ὄνομα ταύτῃ, δίδωσι. δωρεῖται δὲ χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψεται προσόδους. μονόβαζος δὲ ἐπεὶ γηραιὸς ὢν, καὶ τῷ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τῷ παιδὶ πρὸ τῆς τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀσπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσιν ἣν λεγομένην· φέρειν δὲ ἡ γῆ πλέον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι δὲ αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, ἃ νέχον ἐκ τῆς ἐπωμοσίας σέσωσθαι λόγος ἔχει, ἕως μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ἐπιδείκνυται. διέζευξεν οὖν ὁ Ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρις τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός. ἡ δ' ἐξέλιπεν ἡμέρᾳ τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστᾶνας, καὶ τῆς βασιλείας στατηγοὺς, καὶ τοὺς τὰς δυνάμεις πεπιστευμένους. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ εἶπε, τῆς βασιλικῆς αὐτῷ δόξης δοκεῖν Ἰζάτῃ ἤνεκα ἔθετο γνώμην, καὶ τοῦτο ἄξιον ἔκεινεν, οὐδὲ ὑμᾶς λελῆθέναι δοκῶ, θεμιτὸν δὲ ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν κρίσιν. μαρτύρομαι γὰρ εὐχ ὁ παρ' ἐμοῦ, ἀλλὰ πλειόνων καὶ διαφόρων τῶν ἀρχαίων λαμβάνων. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅπως πέρα τι φρονεῖν οἱ συγκληθέντες. οἱ δ' ἀκούσαντες, πρότερον μὲν προσεκύνησαν τὴν βασιλίδα, καθὼς ἦν ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χαίροντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκεκριμένῳ τῷ ἀδελφῶν κατὰ τὰς δίκας τῷ ἁπάντων. βούλεσθαι τε φασὶ προαποκτεῖναι πρῶτον αὐτοῖς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἀγχίνους, ὡς τοῦ τὴν ἀρχὴν Ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας κατασχεῖν. φθαρέντων γὰρ ἐκείνων καθαιρεθέντα πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῷ καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὴν εὐ

τὸν Ἰζάτην δύνοιας ἔχειν, σφαλεῖν δὲ ὅμως δέδοικε τὴν πρὸς τῆς ἀναιρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρις αὐ Ἰζάτης σφᾶς γνόμενος συνδοκιμάσῃ. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ πρεσβεύσασθαί τινα τῆς ἀρχῆς ὁλοτερον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα πρὸ τῆς

τὸ διάδημα καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τῷ παιδὶ δακτύλιον, τιμᾷ τε σαμψηρᾶν ὀνομαζομένῃ παρ' αὐτοῖς, διοικεῖν τε τούτοις τιμᾷ βασιλείαν παρήνεσε μέχρις τῆς τοῦ ἀδελφοῦ παρουσίας. ἥκειν δὲ σπουδῇ ταχέως ἀκούσας τιμᾷ τοῦ παιδὸς τελευτῇ, καὶ διαδέχεται τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ὑποχωρήσαντος τῆς ἀρχῆς αὐτῷ. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῷ ἀσασίνῃ χάρακι διέτριβεν, ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀπορίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν σέβειν, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ δὴ δι' αὐτῆς εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τοῦ ἰζάτου, κἀκεῖνον ὁμοίως συνανέπεισε. μετακληθεὶς τε ὑπὸ τοῦ παιδὸς, εἰς τιμᾷ ἀδελφιμιᾷ συνεξῆλθε καὶ πολλοῦ ὑπακούσας δέους. συμβιβάκει δὲ καὶ τιμᾷ ἑλένην ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἰουδαίου διδαχθεῖσαν, εἰς τοὺς ἐκείνων μετακομίσασθαι νόμους. ὁ δὲ ἰζάτης ὡς παρέλαβε τιμᾷ βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τιμᾷ ἀδελφιμιᾷ, καὶ θυγατέρας τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοῖς ἄλλοις συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανεν τῇ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν ἀπολέσαι ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μνησικακοῦντας ἔχειν σφᾶς αὐτοῦ μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοῖς μὲν ὁμηρεύσαντας μετὰ τέκνων εἰς τιμᾷ ῥώμιμ ἐξέπεμψε κλαυδίῳ χαίσαρι, τοῖς δὲ, πρὸς ἀρταβάνιν τὸν πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δὲ τιμᾷ μητέρα τιμᾷ ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων ἔθεσιν, ἐπισύσα καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μετατίθεσθαι. νομίζων τε μὴ ἂν ἔτι βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτέμοιτο, περᾶτειν ἐπειρᾶτο. μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, ὡς ἐπιφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα. βασιλεία γὰρ ἔτι, καὶ καταστήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους μαθόντας, ὅτι ξένων ἐπιθυμήσει καὶ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν. οὐκ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτοῦ ἰουδαίους. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ τέως ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. τῇ δὲ τῇ μητρὶ συμφασκόντος, καὶ σωαπειλήσαντος εἰ μὴ πάσχοι καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπυστον. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τοῦ πράγματος ἐκδήλου πᾶσι γενομένου κινδυνεύσειε πικρείαν ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς αἴτιος τούτων, καὶ διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ ἀφρενῶν ἔργων ἡγούμενος. δυνάμενον δὲ αὐτὸν, ἔφη καὶ χωρὶς τοῦ περιτέμνεσθαι τὸ θεῖον σέβειν, εἶναι πάντως κέκρικε ζηλωτὰ τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων. τοῦτο εἶναι κυριώτερον τοῦ περιτέμνεσθαι. συγγνώμην δὲ ἔχειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ πρᾶξαντι τὸ ἔργον δὲ ἀνάγκην, καὶ τὸν ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπείσθη μὲν τούτου τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ ταῦτα δὲ, τιμᾷ γὰρ ὁρμὴν οὐκ ἐξεβιάζετο παντάπασιν, ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ μὲν τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβῶς εἶναι, προτρέψατο πρᾶξαι τὸ ἔργον. ἐπὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀπασόμενος αὐτοῦ, καὶ κατέλαβε τὸν μωσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, λανθάνῃς, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοὺς νόμους, καὶ δι' αὐτῆς τὸν θεὸν ἀδικῶν. οὐ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτούς, ἀλλὰ καὶ πρᾶττειν τὰ προστάττόμενα ποιεῖν ὑπ' αὐτῆς. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μενεῖς; ἀλλ' εἰ μὴ τοῦ πρὸ τούτου νόμου ἀνέγνως, ἵν' εἰδῇς τίς ὀφείλει ἡ εὐσέβεια, νῦν ἀνάγνωθι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεύς, οὐκ ἐβράδυνεν τὴν πρᾶξιν, μεταστὰς δὴ εἰς ἕτερον οἴκημα,

A diademate, & dato patris anulo ſignatorio, ſimúlque ſampſera, vt ipſi vocant: iuſſitque eum adminiſtrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum ſucceſſit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spaſini caſtrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izatæ innotuiſſet, ipſum quoque in eandem opinionem traducit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus eſt magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo inſtituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus rex poſtquam in Adiabenam reuerſus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cùm occidere hos aut vinctos ſeruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæſarem miſit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obſides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipſe ad eam religionem tranſiret. cúmque exiſtimaret ſe non eſſe perfectum Iudæum, niſi circumcideretur, paratus erat, & hoc facere. quod poſtquam mater reſciuit, conabatur impedire, periculoſum eſſe dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam ſubditorum animos, ſi eum ad externos ritus deſciſcere cognoſcerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio ſolio. ſic illa aliquantiſper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Anania contulit conſilium, qui matris ſententiam comprobans, minatus eſt ſe eum relicturum niſi ab hoc propoſito deſiſteret. timere enim ſe ne ſi occulta proferrentur in vulgus, ipſe arriperetur daturus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam abſque circumciſione Deum piè colere, ſi Iudæorum inſtituta placeant. in hoc enim magis ſitam religionem quàm in circumſione corporis: daturúmque Deum veniam, ſi neceſſitate coactus ſiguaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur ſubditorum defectio. his verbis tum regi perſuaſit quod voluit. Aliquanto autem pòſt, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad ſalutandum enim regem admiſſus, cùm eum offendiſſet legentem ſacra Moyſis volumina: Neſcis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim ſatis eſt decreta eius noſſe, ſed præſtat præcepta eius facere. Quàm diu manebis incircumciſus? ſi nondum legiſti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt ſcias quanta ſit impietas hanc omittere. His auditis rex nō diſtulit negotium, ſed ſecedens in aliud cubiculum,

accito chirurgo fecit quod iussus est: deinde accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res perueniret ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt consciis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quòd illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & eius liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibique vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quàm exterorum beatum diuina fauente prouidẽtia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmq; illud apud omnes mortales famossimum, vt ibi Deum adoraret, votiuásque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dictum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas grau fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde aducherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur postea.

III. Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cùm sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primùm adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxij casibus. Si enim me inultum siueris, animabitur in cæteros quoq; reges audacia incõditę multitudinis. Hęc ille demisso vultu lacrymãs. Izates autem audito eius nomine, videſq;

καὶ τὸν ἰατρὸν εἰσκαλεσάμενος τὸ πρᾶγμα ἐδήλωσεν· καὶ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμανεν αὐτὸν πεπραχέναι τοῦργον. τοὺς δ' ἔκπληξις δεινὸς ἔλαβε καὶ φόβος οὐ περὶ μέτριος, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνωδέστερον ὑπὲρ ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ὑποβαλεῖν, οὐκ ἀναχωμένων τὴν ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῶν ἀνδρα τῆς παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ὄντων. κινδυνωδέστερον δὲ καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐσχηκέναι. θεὸς δὲ ἐμοὶ ὁ κωλύσων ἦν τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτὸν τε τὸν ἰζάτην ὠφελήσοντα κινδυνώδεις, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρων εἰς σωτηρίαν ὁδηγῶν, ὅτι δεικνὺς ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστευκόσιν ὁ καρπὸς οὐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἑλένη δὲ ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνεύόμενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ ὡς ἁπάσι ζηλωτόν, ἐκ τοῖς ἄλλοθεν δι' ἐκ θεοῦ πρόνοιαν, ὅτι θυμίαν ἔχεν εἰς τὴν ἱεροσολυμίτιν πόλιν ἀφικομένη, τὸ πᾶσι μὲν θεοφόροις πιεζόμενον ἱερὸν τοῦ θεοῦ προσκυνῆσαι, καὶ χαριστηρίους θυσίας προσενεγκεῖν. ἐβούλετο τε τοῦ παιδὸς ὑπερβάλλειν. τῷ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ συγκαλούσῃ κατανεύσαντος, καὶ πολλὴν συσπουδὴν τῆς εἰς τὴν ἀποστολὴν ἑτοιμασαμένου, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν ἱεροσολυμίτιν πόλιν προπέμποντος ὅλου τοῦ παιδός. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτὴν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀναλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἐλθοῦσα, πέμπει τινὰς τῆς ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πολλοῦ σίτου ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς Κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἰσοντας. ὡς δ' πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ὑποδεομένοις δίσκεμε τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς δωρεᾶς ταύτης, εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῆς ἱεροσολυμίτιδος. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πεπράκται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν παρθων βασιλεὺς ἀρτάβανος, αἰσθόμενος τοὺς σατράπας ὑπεβουλεύειν εἰς αὐτὸν συνετεθεικότας, οὐκέτι παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐκ ὀρθῶν, ἔγνω πρὸς ἰζάτην ἀπαίρειν, πρόσθεν παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας τυχεῖν, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνατόν. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῶν τε καὶ οἰκετῶν περὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ ἰζάτῃ καθ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ὑπολαμβάνων καὶ ὑπ' ἰζάτου οὐ γινωσκόμενος. καὶ πλησίον ἐλθὼν, προσκυνεῖ μὲν κατὰ τὸ πάτριον πρότερον αὐτὸν, εἶτα, βασιλεῦ φησι, μὴ περίιδῃς με τὸν σὸν οἰκέτην, μηδὲ ὑποφανήσῃς ἀθῳούμενον. ἐκεῖνος γὰρ ἐκ μεταβολῆς γεγόμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς σῆς δικαιοσύνης χρῄζω, βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὸν ἐν νόμισον τὴν ὑποψίαν τὴν σὴν πρόνοιαν. ἐμοῦ γὰρ ἀνεκδικήτου περιοφθέντος, ἔσονται θρασύτεροι πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, καὶ ἐδεήθη

ἰκέτην

ικότην αὐτῷ παρεσῶτα τ̃ ἀρταβάνῳ, κατιππάσησθαι ἀπὸ τ̃ ἵππων, καὶ θαῤῥοῦντον εἰπεῖν· ὦ βασιλεῦ, μηδὲ σε συνέχοιτο τὸ παρὸν ὡς ἀνήκεστον. ταχεῖα γὰρ ἔσται σ̃ λύπης ἡ μεταβολή. φίλον γ̃ καὶ σύμμαχον εὑρήσεις κρείττονα σ̃ ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τ̃ πάρθων σε καταστήσω βασιλείαν πάλιν, ἢ τ̃ ἐμῆς ἐκστήσομαι. ταῦτα εἰπὼν, ἀείβαζεν ὅπλα τ̃ ἵππων ἀρταβάνῳ, παρεῖπετο γ̃ αὐτὸς πεζός, τιμὴν ὑπολειπων ταυτηνί, ὡς αὖ μείζονι βασιλεῖ. θεασάμενος γ̃ ὁ ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφεστῶσαν αὐτῷ τύχην καὶ τιμὴν ἐπωμόσατο καταβήσεσθαι μὴ ἐκείνου πάλιν ἀναβαίνοντος, καὶ προηγουμένου. ὁ δὲ πεισθεὶς, ὅτι τ̃ ἵππων ἥλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν αὐτῷ τε συνεδρίοις καὶ τοῖς ἐστιάσεσι προκαταλιπών, οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτῷ τῆς τύχης ὑποβλέπων, ἀλλ' εἰς τὸ μέλλον ἀξίωμα, καὶ τὰ λογισμῷ δίδους ὡς καιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβάνην ὑποδέξασθαι, πίστιν προτείνων τῆς πρὸ πολλοῦ χρόνου ἀμνησίας δεξιὰν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τὴν αὐτοῦ. τῆς δὲ παρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρνουμένων, μὴ δυνάσθαι δὲ λεγόντων ἤδη τὸ τὴν ἀρχὴν ἑτέρῳ πεπιστευκέναι. κίννάμῳ δὲ τῷ ὄνομα τῷ παρειληφότι καὶ δεδοικέναι μὴ στάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου καταλάβῃ. μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ὁ κίννάμος ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ ἀρταβάνῃ, τιθεὶς πόδα γ̃ ὑπ' αὐτῷ, καὶ φύσει δὲ ἦν καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ἅτε καλῶν αὐτῷ πεπεύσεσθαι τὰ προηγημένα τὴν ἀρχὴν ὑπολειφθέντων τὴν αὐτοῦ. καὶ ὁ ἀρταβάνης πιστεύσας παρ' ὧν ὑπέλαβε δὲ αὐτὸν ὁ κίννάμος, καὶ προπέμψας, βασιλέα τε προσαγορεύσας προεπίθησεν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν τὸ διάδημα ἀπελὼν τῆς ἑαυτοῦ. καὶ ἀρταβάνης οὕτω δ' ἰζάτου πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσταται, προτερον αὐτῷ τοὺς ἐκπεσόντας διὰ τοὺς μεγίστους. οὐκ ἐχθρὸν μὲν ἀμνήμονα τῷ εἰς αὐτὸν διεργασίαν, ἀλλὰ διορεῖται τὸν ἰζάτην τ̃ μεγίστας τιμὰς παρ' αὐτοῦς· τήν τε γὰρ πάροδον ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ δόλιχρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ἔστι γένους καὶ σημεῖον τῷ πάρθων βασιλέων. ἔδωκε γ̃ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν τ̃ τ̃ ἀρμενίων βασιλέως ἀποτεμόμενος. νίσιβις δ' ἔστιν ὄνομα τῇ γῇ, καὶ ἐν αὐτῇ ποτὲ μακεδόνες ἐκτίσαντο πόλιν ἀπὸ χάλκου ἣν μυγδονίαν προσηγόρευσαν. ταύτης μὲν δὴ τ̃ τιμῆς ἐζάτης ὑπὸ τ̃ τ̃ πάρθων βασιλέως ἐπιτυθὴν μετὰ πολὺν γ̃ χρόνον, ἀρξάμενος ἀλύτας, τ̃ βασιλείαν τῷ παιδὶ καταλιπὼν. ἔδοξε δὴ τοῖς ἰζάτην ἀφικόμενος, ἐπέρχεσθαι αὐτὸν μέλλοντα τοῖς ῥωμαίοις πόλεμον ἐκφέρειν, συστρατεύεσθαι καὶ συμμαχεῖν ἑτοιμάζειν, οὐ μὴν ἔπεισεν. ὁ γὰρ ἰζάτης, τ̃ ῥωμαίων δύναμιν τ̃ τ̃ τύχην θαυμάσας, ἀδύνατος αὐτ̃ ἐνόμιζεν ἐπιχειρεῖν. ἔτι δὲ πομφώδης πάντα μὲν τὸν ἀριθμὸν ἰσχὺς, τὴν ἡλικίαν νέους, γλίσχρως τ̃ παρ' ἡμῖν παῖζον, καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τὴν τε μητέρα προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς θεῖον, ἐκπηδήσεις ἰδὼν, καὶ τὸν οὐαρδάνην ἐκκόλυε, συνισχὼς δηλοῦμενος τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τ̃ καὶ θεσέξεις, δεδὼς τούτων οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ἐπιθυμοῦντα τ̃ ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς γ̃ ὑπὸ τούτοις ὁ πάρθος, πόλεμον δ' ἤρε πρὸς ἰζάτην κατὰ γλῶ-

A astare supplicem Arrabanum, ab equo desiliit, &, Bono, inquit, animo esto rex, nec turberis præsenti calamitate quasi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœstitia: inueniésque amicum & socium meliorem, quàm fortè speraſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum restituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus impoſito in equum Arrabano, ipſe eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleſtè, iuranitque per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſiliit, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ, reputánſque eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens, vt ſuum regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quòd iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm eſſet alumnus Arrabani, & alioqui honeſto ingenio præditus, ſcribit ei, vt accepta à ſe fide reuerteretur, recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: à quo ille perſuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Arrabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis, qui apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. donauitque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum rege præmium. Non multo pòſt Arrabanus moriens regnum reliquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei, vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc quia quinque adoleſcentes filios miſerat, vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimúlque matrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellū indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operę præmium, Deo frustrante spes eius vanissimas. Parthi enim postquam cognouerunt mentem Vardanis, & quòd Romanis bellum inferre statuerit, illo cæso principatum eius fratri Gotarzæ commiserunt. huic quoque paulò pòst sublato per insidias, Vologesus frater successit, qui duobus germanis eodem secum patre genitis regna distribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res prosperè succedere, prædicatíque eum passim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipsi cogitare de relinquenda religione patria, & assumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes dissimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, si expeditionem contra suum regem susciperet: promittebántque primo statim conflictu se eum deserturos. Esse enim sibi animum pœnas de eo sumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cúmque iam hostes in conspectu essent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur, omnes sui ex composito eum deserunt: tergáque vertentes hostibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: sed sentiens se à magnatibus proditum, ipse quoque intra castra sese recipit, vbi inquisitione facta in autores ignominiæ, postquam deprehendit quosdam de fuga pactos cum Arabe, his supplicio deditis, postera die cum hoste conflixit: cæsisque plurimis, reliquos veram fugam coegit capere esse. ipsum regem acriter persequutus in castrum Arsamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuersus est, quamuis Abiam viuum in suam potestatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu frustrati, & à Deo in manus sui regis traditi, ne sic quidem quiescebant: sed denuò scribunt Vologeso regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynastam alium quempiam genere Parthum sibi præficiat. exosum enim suum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iustam occasionem, honores quos ipsius pater ei concesserat, repetiit: bellum interminatus, si imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates supra modum est territus, turpe ducens honoris gratia sibi concessis per metum cedere: sciénsque quòd etiamsi ipse imperata faceret, Parthus tamen non quiesceret, decreuit totam rem Deo committere: iacturus extremam de capite aleā:

οὐ μὴν ἔλαβεν οὐδὲ τῆς ὀπὴ τούτῳ σφατείας ὄνησιν, τῷ θεοῦ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ὑποτεμόντος. μαθόντες γὰρ οἱ πάρθοι τὴν διάνοιαν οὐ μακρὰν οὖσαν, καὶ ὡς ὀπὴ ῥωμαίοις σφαδάζειν ἐκείνει, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τῷ ἀδελφῷ κοτάρζῃ παρέδωσαν. καὶ τὸν δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἐξ ὀπὴ βουλῆς τελευτήσαντα, διαδέχεται οὐολογάισης ὁ ἀδελφὸς, ὃς δὴ καὶ τῆς ἑμοπαρξίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυνασείας ὀπίσευσε, πακόρῳ μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ, τὴν μήδων, τριακάτῃ δὲ τῷ νεωτέρῳ τὴν ἀρμενίαν. ὁ δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωρεῶντες τὸν ἰζάτην θεοῖς τὸν θεὸν διαφερόντως ἅπασιν αὐθρώποις μεγαλυνόμενον, ἔχον ὀπιθυμίαν, καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται δὲ θεᾶς αὐτῶν καταφωνὴς τοῖς ὑπηκόοις, κατὰ τούτῳ χαλεπαίνουσι οἱ μεγιστᾶνες, οὐ φέρουσι μὲν τὴν ὀργὴν, κατανοοῦντες δὲ ἔχοντας, καιρὸν ὀπὶ πάδειον ἐζήτουν δίκην εἰσπράξασθαι ἀποδόντες παρ' αὐτῶν. καὶ δὴ χράφουσι θεοῖς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι στρατιᾶς τελέσαντι κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπηγγέλλοντο δὲ καὶ θεῖ τὴν πρώτην συμβουλὴν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, καὶ ὅρκοις τὴν θεοῖς ἀλλήλους ἐνδησάμενοι πίστιν, ἀποδώσειν παρεκάλουν. πείθεται δὲ ὁ ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἦκεν ὀπὶ τὸν ἰζάτην. μελλούσης δὲ τῆς πρώτης συμβολῆς πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τὸν ἰζάτην ἐκ συνθήματος πάντες ὡς πανικῷ δείματι κατασχεθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐπιδείξαντες, ἔφυγον. οὐ μὴν ὁ ἰζάτης κατεπλάγη, νοήσας δὲ προδοσίαν ὑπὸ τῶν μεγιστάνων γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συντεταγμένους θεοῖς τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συμβολὴν, πλείους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας δὲ φυγεῖν ἠνάγκασεν. αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα διώκων εἴς τι φρούριον συνώλασεν ἄρσαμον καλούμενον, καὶ θεσμαχησάμενος καρτερᾶς, εἷλε τὸ φρούριον. διαρπάσας δὲ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ δὲ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. θεὶ καταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀπέλειν. ὑπομένοντες δὲ οἱ τῆς ἀδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τὴν θρώτης ἐπιχειρήσεως, ὡς διδόντα αὐτοὺς τὸ θεοῦ τῇ βασιλεῖ, οὐδ' ὡς ἠρέμησεν, ἀλλὰ χράφουσιν πάλιν οὐολογέσῃ, βασιλεῦ δὲ πάρθων ὀδὲ ἰῶ, ὡς δικαιοῦντες ἀποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, κατασῶσαι δὲ αὐτοῖς ἕτερον δυνάστην, τῇ γῇ εἶει πάρθον. μισεῖν δὲ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων δὲ ἐθῶν ζηλωτὴν γενόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐπῆρθη θεοῖς τὸν πόλεμον, καὶ θεσφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τῶν πατέρος αὐτῷ δοθείσας τιμὰς ἐπέμπειν ἀπαγορεύσας. ἀπειθήσαντα δὲ πολέμου κατάγλαεν. τεθάρσηκε δὲ τὴν ψυχὴν οὐχ ἧσσον ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτῷ νομίσας τὸ τῇ δωρεᾶν ἐξίστασθαι δοκεῖν δι' φόβον τοῦτο θεοῖς ἔξας, εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ δοκοῦντα ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἂν ἠρεμήσειν, ἔκρινεν ὀπιδέχεσθαι τῇ κινδύνῳ θεὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον.

Et tā-

καὶ τὸ ζῶν μέγιστον ἐχυρὸν ἐποιήσατο, καταπήξατο μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τὸ φρούριον ἀσφαλίσασθαι, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπρήσας τὸν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. ταῦτά τε προδιεπεπράγμενος, ἐξεδέχετο τοὺς πολεμίους. Ἀζάτης δὲ τὸν πάρθου μὴ πολλῆς δυνάμεως πεζῶν τε καὶ ἱππέων θᾶττον ἐλπίδος, ὡς δυσεπιστότερος, βαλλομένου τε χάρακα πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ τε Ἀδιαβηνῷ, καὶ τὴν μυρίαν ὀπίζοντα, πέμπει καὶ ὁ Ἰζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἄπωθεν, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππέας τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ἰζάτην ἄγγελος Ἀζὰ τοῦ πάρθου πυθόμενος, ὃς τὴν πάρθου δύναμιν ὅση τις ἔστιν ἤγγελλεν, ὑπὸ δὲ φάτνῃ ποταμῷ μέχρι βάκτρων τοὺς ὅρους αὐτῆς πεπύσμενος, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγων. ἠπείλει δὲ δώσειν αὐτῷ δίκας, ἀφελέσθαι τε πρὸς δεσπότας τοὺς ἑαυτῷ ἀγνώμονα, καὶ ῥύεσθαι τοῦ βασιλέως αὐτὸν χειρῶν, οὐδὲ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα τῷ ἀγγέλου φάσαντος, ὁ Ἰζάτης εὐθέως μὲν τὴν πάρθων δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, μεγαλόφρων δ' οὖν ἔτι μᾶλλον ἀθεράπευτον πάντων ἔλεγε χρείαν τὸν θεόν. καὶ τοιαύτῃ δὴ τινὶ ὑποκείμενον, δὴ τινὰ ἱκετείαν ἐξέπεμπε τῷ θεῷ, χαμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ ἀποδὺς τὴν κεφαλὴν κατηχμώσας, μὴ γυναικὸς καὶ τέκνων ἕνεκεν, ἀνακαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, εἰ μὴ μάτην ὦ δέσποτα κύριε τῆς ἐμοὶ μέλλουσι χρηστότητος, τῷ πάντων δὲ δικαίως μόνον καὶ σωτῆρα ἥγημαι κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, οὐχ ὑπὲρ ἐμοῦ μόνον ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅπως μὴ τῆς σῆς δυνάμεως καταπεπολεμήκασιν, μὴ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφεῖσαι οὐ πρέπουσαν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπεπλιάζε δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος δὲ ὁ θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην δὴ τὴν νύκτα δεξάμενος οὐσολογέσους ὕπατολὰς ἐν αἷς ἐγγεγράπτο δάκων καὶ σακῶν χεῖρα μεγάλην καταφορήσασαν αὐτοῦ τῆς ὑποδημίας ὑπερεκδυσαμένην διαπάζειν τὴν παρθυηνὴν, ἀπρεπεχθὲς αἰσχύνην εἰς τυπίσιον. καὶ ὁ Ἰζάτης οὕτω μὲν θεοῦ προνοίαις τὰς ἀπειλὰς τοῦ πάρθου διαφυγὼν οὐ πολὺν δὲ χρόνον πεντηκοστὸν μὲν ἤγαγε πέμπτον ὑπὸ γήρως πληρώσας ἔτος, τέταρτον ἐπὶ εἰκοστὸν δυνασθεύσας, καταλιπὼν παῖδας ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας, τὴν μὲν τοι διαδοχὴν τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἐκέλευε παραλαβεῖν, ἀμείβόμενον αὐτὸν, ὅτι κατὰ τὴν ὑποδημίαν αὐτοῦ, μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον, πιστῶς φυλάξειεν αὐτῷ τὴν δυναστείαν. ἡ δὲ μήτηρ ἑλένη, τὸν τοῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα τεθραμμένη δ' ἐπιεικέστου παιδὸς, παραμυθίαν δὲ ὅμως εἶχεν τὴν διαδοχὴν ἀκούσασα εἰς τὸ φρονιμώτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπαρθῆναι. Ἀζὰ δὲ ὁμωμοκὼς δὲ εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν, ὑπὸ πολλοῦ Ἰζάτῃ τοῦ παιδὸς χρόνου ἐπιβίωσαν. ὁ μονόβαζος ταῦτ' ἐκείνης ὁσιᾶ, ἅτε τὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα θάψαι προστάξαντι τοῦ πατρὸς, εἰ ἡ μήτηρ κατισκυάκει ζῶσα τὸν ἀριθμὸν ξία σάδια τῆς τῆν ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς, ὅσα καὶ τὰ ἐν ζωῇς χρόνον ἐπράξεν, ὕστερον ἐπαγγελοῦμαι. Φάδος δὲ ἰουδαίας ὑπὸ προϊόντος χρόνου τὴν αὐτὴν διαδοχὴν ὀνόματι, πείθει τὸ πλῆθος ὅλον ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτοῦ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι; καὶ

fretúsque huius auxilio liberos & vxores in munitiſſimum quoddam caſtellum depoſuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hoſtium. Cúmque Parthus numeroſas equitum atque peditum ſecum properè trahens copias opinione citius veniſſet, poſuiſſétque caſtra ad fluuium qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde caſtra metatus eſt, habens circa ſe equitum ſex millia. in ea caſtra Vologeſus præmiſit nuncium, qui hoſti indicaret quantis ipſe ſtiparetur copiis, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabatúrque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, poſſe eum è ſuis manibus eripere. Hæc referente nuncio, Izates reſpondit, ſcire quidem ſe nullo modo conferendum eſſe Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum eſſe longè potentiorem vniuerſis mortalibus. atque ita dimiſſo nuncio ſupplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto ſibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non fruſtra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, téque merito ſolum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defenſurus ab hoſtibus, quàm illorum repreſſurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentàtem exaudiuit Deus: illáque ipſa nocte Vologeſus receptis literis, ſignificantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta regis abſentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorſum cum exercitu abiit: ita vt euidenter appareret Izatem tum ſeruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòſt exacto ætatis anno quinto ſupra quinquageſimum, regni vigeſimoquarto, ſuperſtitibus quatuor liberis maſculis, ſucceſſionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide ſeruati ſibi abſenti principatus olim poſt communis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantiſſimo filio: magnam tamen conſolationem habuit, cùm audiret ſucceſſiſſe ſuum maiorem natu filium, ad quem conueniendum ſine mora profecta eſt: reuerſáque in Adiabenam, nó multo tempore Izatæ ſuperuixit. Monobazus autem oſſà eius & fratris ſui miſit Hieroſolyma, condenda in extructis ab ipſa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hieroſolymitana ſtadio diſſitis. Sed quæ Monobazus regni ſui tempore geſſerit, dicemus poſtea. Fado pòrrò procuratore apud Iudæam præſtigiator quidam nomine Theudas perſuaſit magnæ vulgi multitudini, vt aſſumptis ſuis facultatibus ſequerentur ſe ad Iordanem fluuium. prophetam enim ſe iactabat, pollicēs

scissurum se verbo fluuium & facilem præbiturum transitum, talique promissione permultis imposuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex sua insipientia, immissis in eos turmis equitum: qui ex improuiso irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in his ipsum Theudam, cuius caput abscissum reportarunt Hierosolyma. atque hæc sunt quæ Iudæis contigerunt administrationis Cuspij Fadi tempore.

Cap. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punit.

V. FAdo autem successit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magistratum gessit Alexandriæ, omnium in ea vrbe suo tempore ditissimi, qui etiam erga Deum pietate superauit filium, desertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena frumentum ingenti sumptu ex Ægypto comparatum in egenos distribuit, vt iam dictum est. eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon sublati sunt de medio, eius qui agente Syriæ censum Quirinio Iudæos sollicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit supplicio. Herodes autem rex Chalcidis Iosephum Camydæ filium priuauit summo pontificio, eíque succedere iussit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro successit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita excessit octauo anno principatus Claudij, superstitibus tribus filiis: quorum Aristobulus ex priore vxore natus est: è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cæsar Agrippæ iuniori do-
VI. nauit. Sub eodem Cumano exorta seditione Hierosolymis multi Iudæorum desiderati sunt, cuius causam primùm explicabimus.

Cap. IIII.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppressi sunt.

INstante Paschæ festo per quod nostris hominibus vesci panibus infermentatis mos est, concurrentibus vndique ad solennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde nasceretur motus aliquis, iussit cohortem vnam armatam stare supra templi porticus, cohibituram tumultum si quis fortè existeret. nam idem & alij ante illum præsides factitauerunt festiuitatum temporibus. eius festi die quarta miles quidam ostendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non se affectos, sed ipsum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuitia, dicétes ab illo submissum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipse non mediocriter irritatus est: rogabat tamen vt desinerent mouere seditionem festo tempore. cúmque illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impetereť eum conuitiis, iubet totũ exercitum

A πρεσβάλματι τὴν ποταμὸν χίσας, δίοδον ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίαν, καὶ ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἀπάτησεν. οὐ μὴν εἴασεν αὐτοὺς τῆς ἀφρουρησίας ὄναρ φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἴλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε, πολλοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβεν, αὐτόν τε τὸν Θευδᾶν ζωγρήσαντες ἀπετμη-
B σαν τὴν κεφαλὴν, καὶ κομίζουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς ἰουδαίοις καὶ τοῖς κουσπίου φάδου διῆλθε χρόνοις, ταῦτα ἐγένετο.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πτόλεμος ἀλέξανδρος διέπεμψε τοὺς υἱοὺς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου ἀνελεῖν.

ΗΛθε δὲ φάδῳ πτόλεμος ἀλέξανδρος διάδοχος, ἀλεξάνδρου παῖς, ὃς καὶ ἀλαβαρχήσαντος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πλούτῳ πρωτεύσαντος τῷ ἐκεῖ καθ' αὑτὸν, ὃς διήνεγκε καὶ τῇ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ τὸν παῖδα ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις οὐκ ἐνέμεινεν ἔθεσιν. ἐπὶ
C τούτοις γὰρ, καὶ τὸ μέγαν λιμὸν καὶ τὸ ἰουδαίαν συνέβη γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασίλισσα ἑλένη πολλὰ χρήματα ὠνησαμένη σῖτον ἀπὸ τῆς αἰγύπτου, διένειμε τοῖς ἀπορουμένοις ὡς πρόσθεν. πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ παῖδες ἰούδα τοῦ γαλιλαίου ἀνῃρέθησαν, ὅτε τὸν λαὸν ἀπὸ ῥωμαίων ἀποστάντος κυρηνίου τῆς ἰουδαίας τιμητοῦ ὄντος, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἐδηλώσαμεν, ἰάκωβος καὶ σίμων, οἷς αὐτὰ σταυρῶσαι προσέταξεν ὁ ἀλέξανδρος. ὁ δὲ τὸν χαλκίδος
D βασιλεὺς ἡρῴδης, μεταστήσας τὴν ἀρχιερωσύνην ἰώσηπον τὸν τοῦ καμύδου, τὸν διάδοχον τῆς τιμῆς αὐτοῦ ἀνανίαν τῷ τοῦ νεβεδαίου διέδωσε. τηνικαῦτα δὲ ἀλέξανδρον κύμανος ἀφικνεῖται διάδοχος, καὶ τελευτᾷ τὸν βίον ἡρῴδης ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὃν δὴ καὶ αὐδιᾶν κρίσας ἄρχῃς ἔτι, καταλιπὼν ζῶντας υἱοὺς, ἀριστόβουλον μὲν, ὃν ἔφυσε τῷ ἀχθείσῃ γυναικὶ, ἐκ βερνίκης δὲ τὸν τῆς ἀδελφοῦ θυγατρὸς βερνικιανὸν, καὶ ὑρκανόν. τοῦ δὲ
E ἀρχὴν αὐτῷ κλαυδιᾶν χαρίσασθαι ἀγρίππα τοῦ νεωτέρου δίδωσι. σάσσως δὲ ἐμπεσούσης τῇ τοῦ ἱεροσολυμίτου πόλει, κυμάνου τὰ κατὰ τὴν ἰουδαίαν πρόσταγματα διοπτεύοντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν ἰουδαίων, καὶ φθάσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν ἰουδαίων κατὰ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

ΤΗς πάσχα προσαγορευομένης ἑορτῆς σίτοις ἀζύμοις χρῆσθαι νόμος ἔθνει ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεται πολλοῦ καὶ παντὸς ὄχλου πληθύοντος συναχθέντος δὴ τοῦ ἑορτὴν, δείσας ὁ κούμανος μή τι νεώτερον πράξωσιν οἱ πάντων προεστῶτες, καλεῖ τὸ στρατιωτῶν μίαν τάξιν παραλαβοῦσαν τὰ ὅπλα δὴ τῶν τοῦ ἱεροῦ στοᾶν ἐπὶ τὰ πρόπυλα καταστᾶσα τὸν νεωτερισμὸν εἰ ἄρα τις γένοιτο. τοῦτο δὴ καὶ οἱ προεστῶτες τῆς ἰουδαίας ἔθνους ποιοῦσιν ἐπὶ ἑορτῆς ἕκαστον. τετάρτη δὲ ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, στρατιώτης τις ἀνακαλύψας ἐπιδείκνυται τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς τοῦτο θρασυμθρῶν, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐχ ἑαυτοὺς ὑβρίζειν λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν νοσεῖσθαι. τινὲς δὲ τῶν θερουτέων τὸν κούμανον ἐβλασφήμουν, ὑπ' αὐτοῦ τὸν στρατιώτην καθίστασθαι λέγοντες. κούμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς οὐ μετρίως ἐρεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας. παρήνει μέν τοι παύσασθαι νεωτέρων δεινῶν θυμεῖται πρὸς μάτων, μηδὲ ταῖς

ἐξάπλοιν ἐν ἑορτῇ. μὴ πείθων δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπὶ πλέον βλασφημούντες, καὶ δὴ τὸ στράτευμα παρορμᾶ

αἰσχρ-

ἀναλαβόντας, ἦλθεν εἰς τὴν Ἀντωνίαν, φρούριον ὑπὲρ τὸ ἱερὸν ἐπικείμενον. ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰς ἑορτὰς ἐν Σαμαρείᾳ ποιεῖσθαι τοῖς Γαλιλαίοις ἔθος ἦν, ὁπότε διὰ τῆς Σαμαρείας ἐπορεύοντο, καὶ τότε τοῖς ἐν τῇ κώμῃ τῇ Γινεὰ καλουμένῃ ἐμβαλοῦσιν ἐπιόντες, καὶ πολλοὺς ἀπέκτειναν. ἐπεὶ δὲ ἡ ἀγγελία τοῦ πάθους ἐπὶ τὸν Κύμανον ἦλθεν, ἐκεῖνος μὲν εὐθὺς τοὺς ἐπιτηδείους τῶν στρατιωτῶν ἔπεμψεν, ἐπιτάξας τὰς ἐγγὺς τῶν ἐχθρῶν κώμας διαρπάσαι· αὐτὸς δὲ τοὺς ἐν τέλει τῶν Σαμαρέων μεταπεμψάμενος, ἐπέπληξε τῆς ἐπὶ τοῖς Γαλιλαίοις ὕβρεως, καὶ τὸν ἐνεστῶτα θόρυβον ἐκείνοις ἐπιγράψας, ἐκέλευσεν ἐκδοῦναι τὸν ἡγεμόνα τῆς στάσεως τὸν Ἐλεάζαρον, ἵνα τὴν δίκην ὑπὲρ ἁπάντων ὑποσχῇ. τῶν δὲ μὴ ποιούντων ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὸν πόλεμον ἀναλαβόντων, καὶ τοὺς ἐπιόντας ἀμυνομένων, πολλοὶ μὲν ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἔπεσον, πολλοὶ δὲ καὶ τῶν Σαμαρέων ἐτρώθησαν. οἱ δὲ δυνατώτατοι τῶν Ἰουδαίων φεύγουσιν εἰς τὸν Κύμανον, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις ὀργὴν αὐτοῦ παραιτοῦνται. ὁ δὲ τὸν μὲν ὄχλον ἀπέλυσεν, ἐκείνους δὲ ἐν φυλακῇ κατέσχεν, ἕως ἐπὶ τὸν Κλαύδιον ἀνενεχθείη τὰ πεπραγμένα. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐπεκράτησεν ἡ τῶν Σαμαρέων ἀπόνοια, ὥστε καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἰωνάθην ἐπὶ τὸν Κλαύδιον πέμψαι, τὰς τιμωρίας ἐπιτιθέμενον τοῖς Σαμαρεῦσιν, ὅτι τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ τὸν Κύμανον ἐπεκάλεσαν. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ἐπεκράτησεν ἡ τῶν Σαμαρέων ἀπόνοια, ὥστε καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἰωνάθην ἐπὶ τὸν Κλαύδιον πέμψαι, τὰς τιμωρίας ἐπιτιθέμενον τοῖς Σαμαρεῦσιν, ὅτι τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ τὸν Κύμανον ἐπεκάλεσαν.

A cum armis conuenire in Anteniam castellum templo imminens, vt suprà docuimus. vulgaris autem multitudo visu aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cùm essent anguisti viarum exitus, rati à tergo hostem insequi, comprimebant se inuicem se inter fugiendum, & conculcabant in angustiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versáque in luctum festa lætitia, omnes sacrificiorum & precationum obliti, dediderunt se lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus desierat, cùm aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserant, in publica via centesimo ab vrbe stadio Stephanum Cæsaris seruum iter facientem aggressi sunt latrocinio, omnésque eius diripuerunt sarcinas. quo audito Cumanus confestim eò misit milites, iussos vt vicos loco propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, cósque lacerauit in conspectu omnium, multis debaccatus & in legem & in gentem totam conuitiis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes vt non suam, sed læsi numinis vlciscereturiniuriam. Tum præses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis securi ferit, atque hoc modo tumultum iam repullulantem sedauit.

B

C

D

Κεφάλαιον ε'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς Σαμαρεῖς.

Γίνεται δὲ καὶ Σαμαρείταις πρὸς Ἰουδαίους ἔχθρα, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς Γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν πορευομένοις, διὰ μέσης τῆς Σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κάθοδον αὐτοῖς κώμης τῆς καλουμένης, Σαμαρείας δὲ καὶ τοῦ μεγάλου πεδίου τινὲς συνάψαντες μάχην, πολλοὺς αὐτῶν ἀνῄρουν πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τοῖς Γαλιλαίων οἱ ῥωμαῖοι, πρὸς Κύμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτὸ μετιέναι τοῖς αἰρημένοις τὸ φόνον. ὁ δὲ χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν Σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀναπεισάντες δὲ ὅτι τούτῳ Γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἔπεισθεν ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν δὲ καθ' αὑτοῖς μόνον πικρὰν ἔλεγον εἶναι, τοῖς ἐφ' ὕβρει δὲ παντάπασιν ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐν τέλει κατασβεννύειν αὐτοὺς σπευδόντων, καὶ πείσαντα τὸν Κύμανον ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράξασθαι τῶν αἰτίων κακῶν, ἐκείνους μὲν ἀφῆκεν. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα καὶ βοηθοῦντες ἐλεάζαρον τὸν τοῦ ληστοῦ Δινάιου καλέσαντες. λῃστὴς δὲ οὗτος ἐπὶ πολλὰ τοῖς ὄρεσι πεπιστευμένος, κώμας τινὰς τῶν Σαμαρέων ἐμπρήσαντες διαρπάζουσι.

E

F

G

Post hæc inter Samaritas & Iudæos oritur VII. dissidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies festos Hierosolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt se in libertatem assererent. Seruitutem enim etiam per se molestam, tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorum iniuriis coniuncta sit. Cúmque magistratus lenire eos conarentur, pollicerenturque se Cumano persuasuros, vt pœnas de cædis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, ascito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatisque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiscitur: quos assecutus multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hierosolymitanorum primi genere atq; honoribus, vt viderũt ad quãtã

Cap. V.

Seditio Samaritas inter & Iudæos orta.

calamitatem vērum sit, induti saccos, & capita sparsi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberósque cum vxoribus captiuos abducendos vt profanis nationibus seruiant: rogabántque vt mutato consilio, & abiectis armis quiescerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem conueniūt, & Iudæos accusant, quòd vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes non tam se ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samaritice. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebant, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. His auditis, Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudæam rei veritatem exactiùs cognouerit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulo verò pòst Quadratus venit in Samariam, vbi cùm iussisset reos cæusam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus vinos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar vrbis amplum, sedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor sociis Iudæos ad defectionem solicitasse: quos præses affecit supplicio. Ananiam verò summum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, simúlque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersiis. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populúmque occupatum patrio festo, & operantem sacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetiit. Cumanus porrò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorum Cæsaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito

VIII.

A κακῶν μέγεθος ἦκεσι, μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ
κατὰ τὰς κεφαλὰς αἰαπτήσαντες, παντελοῖ τοὺς ἐφε-
στῶτας ὧδε καλεῖν ὑπῆν, καὶ πείθοντες περὶ ὀφ-
θαλμῶν θεμένους, καταστραφησομένην μὴ αὐτῶν τὴν
πατρίδα, τό τε ἱερὸν πυρποληθησόμενον αὐτῶν τε καὶ γυ-
ναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμοῖς ἐσομένους, μετα-
θεῖναι τὸν λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἠρεμεῖν εἰς τὸ λοι-
πὸν ἀποχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντες, ἔ-
πεισαν. καὶ οἱ μὲν διῳχήθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ πάλιν B
VIII. ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους πάλιν ἀπῆλθον. ἐξ ἐκείνου δὲ σύμπασα ἡ
Ἰουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. σαμαρέων δὲ οἱ πρῶτοι, θεοῖς
ἐχθίστου κοδράτου τῆς Συρίας προεστηκότα καὶ τηνικαῦτα
ἐκεῖνον ἐν Τύρῳ τυγχάνοντα ὧδε ἐγκαλοῦντες, κατηγόρουν
τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσαντας καὶ διαφ-
θείραντας. καὶ ὧδε μὲν οὖν αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐκ ἔτος ἐ-
γένετο ἀκλεὲς ἔφασκον, ὡς ὁ Ῥωμαίων καταφρονήσας, εἰ
οὐ κεῖται ἐχρῆν αὐτοὺς εἴπερ ἠδίκει ὧδε ἐγκαλεῖν, ἐ C
νῦν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνας Ῥωμαίους καταβραμεῖν.
ἦκεν οὖν ἐπ' αὐτῷ σκηπτὸς τοὺς ὅμοιος. ταῦτα μὲν δὴ
οἱ σαμαρεῖς κατηγόρουν. Ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὸ σύστασιν καὶ τὰς
μάχας αὐτοὺς γεγονέναι σαμαρεῖς ἔφασαν, πεσόντων δὲ κόσμιον δώδεκα ὑπ' αὐτῶν φθαρέντα, καὶ πα-
ρασιωπήσαντα τὸ τῶν ἡγεμόνων φόνον. καὶ κουαδράτος
ἀκούσας, ὑφορᾶσθαι τὴν κρίσιν, εἰπὼν ἀποφανεῖσθαι
ἐπὶ δὲν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὧδε ἀγθόμενος ἀκριβέστε-
ρον διαγνῶναι τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπῆσαν ἀπρακτοι, D
μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ὁ κουαδράτος ἦκεν εἰς σα-
μάρειαν, κἄθα ἐξακοίσας αἰτίους τὰ τάραχης ὑπάρξαι
γεγονέναι σαμαρεῖς. ὡς δὲ Ἰουδαίων τινὰς ἐπιορκίσαν-
τας ἔμαθεν, ἀνεσταύρωσεν, οἷς κώμων ἔλαβεν ἀχ-
μαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ ὧδε ἀγθόμενος
λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ἀποδέουσαν, καθί-
σας ὑπὲ βήματος καὶ δευτέρου τῶν σαμαρέων ἀκ-
ούσας, διδάσκεται ὧδε τινος σαμαρέως, ὅτι τῶν Ἰου-
δαίων τὸς πρώτους ὄνομα δότους, καὶ τινες σὺν αὐτῷ E
ἐπιορκίσαι τὸν ἀριθμὸν, πείσαντα τὸν ἔχ-
ποντα ῥωμαίων ἀποστάσ. κἀκείνους μὲν ὁ κουαδράτος
ἀνελεῖν προστάξειν. τοὺς δὲ ὧδε αἰτίους τὸν ἀρχιερέα,
καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε,
ὧδε τῷ πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας κλαυδίῳ
καίσαρι. κελεύσας δὲ καὶ τοῖς τῶν σαμαρέων πρώτοις, καὶ
τοῖς Ἰουδαίοις, κομμάνῳ τε ὁπηδόπῳ, καὶ κέλερι, χιλί-
αρχος δὲ ὄνομα, ὅπως τὰ βίας ἀπέχωσι πρὸς τὸ αὐτοκρα- F
τορα κειμένους ἐπ' αὐτῷ ὧδε πρὸς ἀλλήλους
ζητήσεων. αὐτὸς δὲ δήσας μὲν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων
νεωτερίσαι, εἰς τιμὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖ-
ται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὴν εἰρηνευομένην, καὶ πά-
σιον ἑορτὴν τῷ θεῷ πλουσαν. πιστεύσας οὖν μηδὲν
νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γενήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορ-
τάζοντας, ὑπέστρεψεν εἰς αὐτόχειρας. οἱ δὲ κούμα-
νον ὄντα, καὶ τοὺς πρώτους τῶν σαμαρέων αἰκισαμένους
εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι ὧδε τὰ αὐτοκράτορος γνώ-
μαν καθ' ἣν ὧδε τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων
λέγειν ἔμελλεν. αὐτὴ δὲ μεγίστη τῶν κουμάνῳ, καὶ τοῖς
σαμαρεῦσιν ἦν, ὧδε τῷ καίσαρος ἀπολυθέντα, τῷ
φίλων, κἀκ ὧδε ἐγίνοντο τῶν Ἰουδαίων εἰ μὴ πρὸ ἀρίστ-
που ὁ νεώτερος ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καταδυσωπή-

νους ἰδὼν τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τῆς αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τὸν ἄνδρα
ἀκού-

ἀκούσαντα τρεπόντως τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ πιω- A
μπάδης τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ κλαύδιος τῇ δίκῃ
ταύτῃ τοὺς ξεπαῦσε, καὶ ἀκούσας ὡς εὗρε τὴν
κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς σαμαρεῖς ὄχλου μόνου, τοὺς μὲν αἰτι-
βίους τοῦ ὠτὸν, ἐκέλευσεν ἀνῃρεθῆναι, τὸν κινδύ-
νῳ δ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐκέλευσε δ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευ-
σεν ἀγόντας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάντων ὁρῶντων ὅτι
τὴν πόλιν πᾶσαν σύροντας, οὕτως ἀποκτεῖναι. πέμπει
δὲ καὶ κλαύδιος φήλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τὸν κ̄ῑ B
τῶν ἰουδαίων τοῦ ἔθνους τὸν ἡγεμόνα. τὸ δ ἀρ-
χῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκώς, δωρεῖται τὸν
ἀγρίππαν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ βαταναίᾳ, τοῦτο-
δεῖς αὐτῷ τῷ τραχωνίτῃ συῶ ἀβέλλα. λυσανίᾳ δὲ
αὖθις τετραρχία. τῷ χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαι-
ρεῖται, δυοῖν δ' ἔτεσιν ταύτης ἔπι τέτρασι. λαβὼν
δὲ τὴν δωρεὰν οὗτος καὶ καῖσαρ ἀγρίππας, ἐκδί-
δωσι τοῦτο γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσῶν βασιλεῖ τοῦτο-
τέμνεσθαι θελήσαντι, δρούσιλλαν τὴν ἀδελφὴν. ὅτι- C
φανὴς γὰρ ὁ αὐτόχρων τοῦ βασιλέως παῖς, παρητήσα-
το τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη με-
ταλαβεῖν, καίπερ τὸ ποιῆσαι τοῦτο προθύμως αὐ-
τῆς τοῖς πατράσι. καὶ μριάμμην δὲ ὁξέδωκεν ἀρχελάῳ
τῷ ἑλκίου παιδὶ, τοῦτο γὰρ ἠγάπησε τὸ παῖδος
ἁρμοσθῆναι αὐτῷ, καὶ γίνεται θυγάτηρ αὐτῆς ὄνομα
βερνίκη. δραλύονται δὲ τῇ δρουσίλλῃ τοῦτος τὸν ἄν-
δρα οἱ γάμοι, μετ' οὐ πολὺν χρόνον, τοιαύτης ἐμ- D
πεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς ἰουδαίας ἐπῆρ-
χεν φῆλιξ θεασάμενος ταύτην, καὶ γὰρ ἦν καλλεῖ
πασῶν δραφερεῦσα, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ὅτι θυ-
μίαν καὶ σίμωνα ὀνόματι τῶν ἑαυτοῦ φίλων ἰουδαίων
εὔφριν δ' ἦν, μάγον εἶναι σκηπτόμενον, πέμπων
γὰρ αὐτῷ, ἔπειθε τὸν ἄνδρα καταλιποῦσαν αὐ-
τὸν γήμασθαι, μακαρίαν ποιοῦντι ἐπαγγελλόμενος,
μὴ ὑφορᾶσθαι σοφὸν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς φερομένη, καὶ
φυγεῖν τὸν ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ βερνίκης βελόμενον φθόνον, E
δραὶ γὰρ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐλαύ-
νετο, ὑφῆκε τοῦτο τὰ τε πάτρια νόμιμα πείθεται, καὶ τῷ
φίλιππι γήμασθαι. ἔτυχε δ ἐξ αὐτοῦ παῖδα θεοσε-
βοῦσαν ἀγρίππαν. ἀλλ' ὁν μὲν τέρπων ὁ νεανίας, ἐκεί-
νου σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τῷ ἐκπόρθητον τὸ βιβλίου
ἔρως ὅτι τοῦ πόνου καίσαρος χρέιων ἡφανίσθη, μετὰ
ταῦτα δηλώσω. βερνίκη δὲ μετὰ τὸν ἡρώδου τελευ-
τὸν ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγόνει, πολὺν χρόνον
ὑπὸ χηρεύσασα, φήμης ὅτι χούσης ὅτι τὰδελφῷ συν-
ήει, πείθει πολέμωνα, κιλικίας δ' ὃν ὕστε βασιλεύ,
θέσθαι τὸν γάμον αὐτῷ. οὕτως γὰρ
ἐλέγξειν ᾤετο φασκούσης τὰς ἐγκλήσεις. καὶ ὁ πολέμων
ἐπείσθη μάλιστα διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, οὐ μὴν ὅτι
πολὺ συνέμεινεν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δ' ἀκολα-
σίαν ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ ἅ-
μα τῷ τε γάμου, καὶ τῶν ἐθῶν τῶν ἰουδαίων ἐμμέ-
νειν ἀπήλλακτο. τῇ αὐτῇ δὲ καιρῷ καὶ μριάμμη
ἐδράτησαμένη τὸν ἀρχέλαον, συνῴκησε δημητρίῳ
τῷ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων πρωτεύοντι ἡβῶντί τε
καὶ πλούτῳ, τότε δὲ καὶ τῷ ἀλαβαρχίαν αὐτὸς ἐ-
χε. ἡδύσμιον δ' αὐτῇ παῖδιον ἐξ ἐκείνου ἀγριππῖνον ἐποιήσατο. ἀλλὰ ταῦτ μὲν ἑκάστου τούτων, μὴ
ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. τελευτᾷ δὲ κλαύδιος καῖσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα ξία, μεῖναι ὀκτὼ
ταῦτα πρὸς ἡμέραις εἴκοσι, καὶ λόγος ἰὼν ἐφάπτων, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγριππίνης φαρμάκοις αἴρηται. ταύτης

A perſuaderet legitimè cauſam cognoſcere, & in deprehenſos tumultus autores iuſtam proferre ſententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant ſupplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio. Celerem verò tribunum iuſſit perductum Hieroſolymam inſpectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem
B deinde in Iudæam miſit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Poſt hæc anno imperij ſui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lyſiæ fuerat. Chalcidem verò ei abſtulit, cùm iam dynaſta illius fuiſſet quadriennio. His donationibus ornatus à Cæſare iuuenis collocauit Azizo Emeſenorum regi circumciſo ſororem Druſillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius
C recuſauit eius nuptias, quòd mutata ſententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio coniunxit Archelao Cheliæ filio, cui ab Agrippa patre iam antè deſponſata fuerat: ex quibus nata eſt filia Bernice nomine. Druſilla autem non multo pòſt dimiſſa ab Azizo ex cauſa huiuſmodi. Felix cùm eſſet Iudææ procurator, viſa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius ca-
D ptus, Simonem amicum ſuum, Iudæum genere Cyprium, pro magno ſe gerentem ad eam miſit, qui mulierem ſolicitaret vt relicto priore marito ipſi nuberet, beatam fore pollicens, ſi non faſtidiret hominem. illa malè conſulta volens euadere moleſtationes ſororis Bernices, inuidentis ſibi formæ præcellentiam, conſenſit calcata religione patria Felici nubere: natóque ex hoc marito filio nomen Agrippæ impoſuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Veſuuiani clade incendij tempore
E Titi Cæſaris, dicemus poſtea. Porrò Bernice poſt Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cùm ſpargeretur rumor cum fratre eam congredi, ſuaſit Polemoni regi Ciliciæ, vt circumciſus priùs ſe duceret, rata ſic ſe coarguturam mendacium. Nec recuſauit Polemon inductus maximè mulieris diuitiis: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter in-
F temperantiam vt fertur diſcedente ab eo Bernice: qui mox deſertus ab vxore, & ipſe Iudaicæ religionis deſertor factus eſt. Eodémque tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magiſtratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum ſingulis pòſt dicemus diligentiùs. Cæterùm Claudius Cæſar exactis in X.
G imperio tredecim annis, & octo menſibus, diebúſque viginti fato functus eſt, aſſeuerantibus quibuſdam ſublatũ eſſe vxoris veneficio. huius

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij. nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore susceperat: quam Neroni collocauit. sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volénsque principatum suo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clàm veneno sustulit, nec multo pòst Agrippinam matrem suam ferro propalàm, hanc illi gratiam non pro natiuitate solùm referens, verumetiam quòd eius artibus ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multósque viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati sunt, vt meritò damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto pòst nati nulla iusta de causa odisse poterant. sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas patere eius imperio: addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agróque eius habitato vicis xiiij.

A πατὴρ μὲν αὐτῇ γερμανικὸς καῖσαρ ἀδελφὸς, αὐτὴ δὲ δομέτιος ἀηνόβαρβος ὁ τῶν ὑπατικῶν καὶ τῶν ῥωμαίων πόλιν. οὗ τελευτήσαντος χηρεύουσαν αὐτὴν ὁ κλαύδιος ἄγει πρὸς γάμον, εἰσαγομένην καὶ παῖδα δομέτιον ἐπώνυμον τῷ πατρί. προαναιρεῖ δὲ τὴν γυναῖκα μεσσαλίναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν βρεττανικὸς, καὶ ὀκταουία, ἣ καὶ πρεσβυτάτη τῷ ἀδελφῷ ἐκ πατρὸς τῆς πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ νέρωνι. τὸν γὰρ ὕστερον αὐτῷ ἐπάλεσεν εἰσποιησάμενος υἱὸν ὁ καῖσαρ. διδυκῶν δὲ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς ἀφέλῃ τὸ παῖδος τὴν ἀρχὴν ἀφαλάβοι, τῷ δὲ αὐτῆς παρασκευάσασα βιλουμῖνα τὴν ἀνεψιάν, τάχιστα μὲν τὸν θάνατον τοῦ κλαυδίου, καθάπερ ἐν λόγῳ, δηλώσαντος, καὶ ἀφανεῖ μηχανῇ πέμψασα τὸν τῶν σρατιωτῶν ἔπαρχον βοῦρρον, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τῷ τε ἀπελθόντα τοὺς πλείστα δυναμένους ἀπάξοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν νέρωνα, καὶ προσταγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων δὲ τὴν ἀρχὴν ὅτω ἀφαλάβοι, βρεττανικὸν μὲν ἀδίλως τοῖς πολλοῖς αἱρεῖ δὲ φαρμάκων. φανερὰς δὲ ἐκείνης μηχανὰς τὸν μητέρα τὸν ἑαυτοῦ φονεύει, ταύτην ἀμφοῖν ἀποστάσας αὐτῇ, οὐ μόνον τῆς ἡγεμονίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκείνης μηχανῆς τὸ ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἀφαλεῖν. κτείνει δὲ καὶ τὴν ὀκταουίαν ἣ σωώκει, πολλοὺς τε ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλὰς συνῳδότας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἐᾶν πλείω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τῶν περὶ νέρωνα συνεταξάμενοι ἱστορίαν. ὧν οἱ μὲν, ἡδέως χάριν δοῦναι πεπονθότες ὑπ' αὐτοῦ, τὴν ἀλήθειαν ἐμίλησαν, οἱ δὲ μῖσος, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, οὔτε αἰσχυνθῶς ἐπεπαρῴνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίοις αὐτοῖς εἰς κατηγόσεως. καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔστι μοι τοὺς περὶ νέρωνα ψευσαμένους, ὅταν μὲν τὴν περὶ αὐτοῦ γνωμένων γράφοντες τῶν ἀληθειῶν τῆς ἱστορίας τετηρήκασιν, καὶ τοι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς οὐδὲν μῖσος ἦν ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ γνωμένοις. ἀλλὰ δὴ πῶς μὴ οὐ προνοουμένους τῆς ἀληθείας ἐξέστω γράφειν ὡς θέλουσι, τούτῳ δὲ χαίρειν ἐάσαμεν. ἡμεῖς δὲ σκόπον τῶν ἀληθείαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπηρτημένα δ' προκειμένης ἡμῖν πραγματείας, ἐπὶ ὀλίγον μνήμης ἀξιοῦμεν. τὰ δὲ ἡμῶν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δηλοῦμεν οὐ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας ἐξεταφεῖν ἀκνοῦντες. ἐπαπέζωπίνων ὅτι τῶν τῆς οἰκείων πραγμάτων διήγησιν. τῷ δὲ πρώτῳ τῆς νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τοῦ μέσων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. τῶν δὲ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας πραγμάτων, ἀριστόβουλος ἡρῴδου τῆς χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος ἐγχειρίζεται. τῷ δὲ ἀγρίππᾳ δωρεῖται μέρα τινὰ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, τιβεριάδα καὶ ταριχέας ὑπακούειν αὐτῷ καλύσας. δίδωσι δὲ καὶ ἰουλιάδα πόλιν τῆς περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν ἰουσαπεσκαίδεκα.

XI.

B

C

D

E

F

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆTERVM Iudææ res prolabebantur vsque in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitique vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τοῦ φήλικος πραξέων.

ΤΑ δὲ κατὰ τοὺς ἰουδαίους πράγματα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ὄπισθεν ἐλάμβανε. λῃστηρίων γὰρ πάλιν ἀνεπλήσθη, καὶ γόητων ἀπατεώνων οἱ τὸν ὄχλον ἦπάτων. ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς καθ'

καθ' ἑκάστην ἡμέραν συλλαμβάνων τοὺς λῃστὰς λαμβάνων, αἰτή- A
ρει, καὶ ἐλεάζαρον τὸν Δοναίου παῖδα, τὸν συνηθροικότα τὸν
λῃστῶν τὸ στράτευμα, δι' ἐνέδρας εἰλεζάντα. πίστιν γὰρ
αὐτῷ παρασκευάσας ὡς μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει
πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι, καὶ δήσας, ἀνέπεμψεν εἰς ῥώμην.
ἔσχε δὲ ἀπέχθειαν πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθην ὁ φῆλιξ
διά τι πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετούμενος περὶ τῶν κρειττόνων
πρασσόντων καὶ τῶν Ἰουδαίων πραγμάτων, μή τι μέμψιν
αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πλήθεσιν αἰτησάμενος ἐκεῖ- B
νον παρὰ Καίσαρος πεμφθῆναι τῶν Ἰουδαίων ἐπίτροπον,
πρόφασιν ἐποιεῖτο δι' ἧς μεταστήσεται τὸν συνεχῶς ὀχλη-
ρὸν αὐτῷ γινόμενον. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ
συνεχῶς νουθετεῖσθαι. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ φῆλιξ τὸν
πιστότατον τῷ Ἰωνάθῃ φίλων, Ἱεροσολυμίτην τὸ γένος,
Δῶρα ὀνόματι, πείθει χρήματα δόσῃ ὑπισχνούμε-
νος, ἐπαγαγεῖν τῷ Ἰωνάθῃ τοὺς λῃστὰς ἀναιρήσοντας.
καὶ ἐκεῖνος ὑπακούσας ἐμηχανήσατο δὴ τῷ λῃστῶν
προσελθεῖν τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. ἀνέβησάν τινες C
αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεὸν,
ἔχοντες τὰς ἐσθῆτας ὑπὸ τοῖς ξιφιδίοις, καὶ συναναμιχθέ-
ντες τῷ Ἰωνάθῃ, κτείνουσιν αὐτόν. ἀνεκδίκητον δὲ τὸ
φόνευμα μεμνηκότος, μή πασῶν τῶν λοιπῶν ἀδικίας ἀνα-
βαίνοντες ἐν ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσταὶ, καὶ τὸν σίδηρον
ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς
πλήθεσιν, ἀνῄρουν μέν τινας ἐαυτῷ ἐχθροὺς, οἷς ὑπὸ
χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, οὐ μόνον κατὰ τὴν ἄλ- D
λην πόλιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν οἶκον. καὶ γὰρ ἐκεῖ
σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲν ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσε-
βεῖν. διὰ τοῦτο οἶμαι καὶ τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέ-
βειαν αὐτῶν ἀποστραφῆναι μὲν ἡμᾶς τὴν πόλιν, τὸ δὲ
ἱερὸν, οὐκέτι καθαρὸν οἰκητήριον αὐτὸν κρίναντα, ῥω-
μαίους ἐπαγαγεῖν ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, καὶ
δουλείαν ὑπενεγκεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρο-
νῆσαι τε συμφοραῖς βουλόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῶν λῃ- E
στῶν ἔργα, τοιαύτης ἀσεβείας ἐπλήρου τὴν πόλιν. οἱ
δὲ γόητες, καὶ ἀπατεῶνες αὐθέκαστοι τὸν ὄχλον ἔπειθον
αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. δήλωσιν γὰρ ἔφασαν
ἔσεσθαι τέρατα καὶ σημεῖα καὶ τοῦ θεοῦ προνοίαν
γινόμενα καὶ πολλοὶ πειθόμενοι, τὴν ἀφροσύνης τιμω-
ρίαν ὑπέσχον. ἀναβιβάσας γὰρ αὐτοὺς φῆλιξ ἐκέλευσεν.
ἀρχὴν δέ τις ἐξ αἰγύπτου καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς
τὰ ἱεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβαλλόμε-
νος τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν αὐτῷ πρὸς ὄρος τὸ προσα- F
γορευόμενον ἐλαιῶν ἔρκεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως αὐτο-
κρὰς κείμενον ἀπέχει σταδίους πέντε. θέλειν γὰρ αὐτοῖς
ἐκεῖθεν δεικνύειν, ὡς κελεύσαντος αὐτῷ, πίπτει τὰ
τῶν ἱεροσολυμιτῶν τείχη, δι' ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς
παρέξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα,
κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολ-
λῆς ἱππασίας τε καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἀπὸ τοῦ ἱεροσολυ-
μιτῶν, προσβάλλει τοῖς περὶ τὸν αἰγύπτιον, καὶ τετρακο-
σίους μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. διακοσίους δὲ ζωγρήσας ἔλαβεν, G
ὁ δὲ αἰγύπτιος αὐτὸς διαδράσας οὐκ ἐν μάχῃ ἀφανὴς
ἐγένετο. πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς ῥω-
μαίους πόλεμον παρώρμιζον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέ-

quotidie comprehenſos afficiebat ſuppliciis: & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non mediocrem latronum globum circa ſe habebat, dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quòd nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit vt ad ſe veniret: móxque vinctum Romam tranſmiſit. cúmque odio proſequeretur Ionatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpè de adminiſtrandis meliùs rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipſum recideret, ad cuius preces Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem excogitauit qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cupidis ſi admoneantur crebriùs. Qua de cauſa Felix amicum Ionathæ fidiſſimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus. Quidam quaſi religionis ergò in vrbem aſcenderunt ſicis clàm ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idque non modò in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiam. nam & ibi interdum auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deum tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolyma: templóque vt non amplius puro domicilio Romanos induxiſſe purificaturos id flãmis luſtralibus: gentíque cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quò caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus inceſtabatur latrociniis. Impoſtores autem & magi turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines, pollicentes ſe diuinitus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſáque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto ve- XII.
nit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens & plebi ſuadens vt ſecuta ſe in montem Olueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium: illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma ſumere: ſtipatúſque multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos direptos abſumebant incendiis. Apud Cæſaream quoque inter XIII.
Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conditione volebant eſſe, quòd vrbis eius conditor Herodes rex fuerit Iudæus genere: id Syri nõ

λοντες, καὶ τὰς τῶν ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπρασῶντες διήρπαζον. χρεὼν δὲ καὶ τῶν καισάρειαν οἰκούντων
Ἰουδαίων, στάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ σύροις περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι, πρωτεύειν ἠξίουν, διὰ
τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας ἡρῴδην αὐτῶν βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος Ἰουδαῖον. σύροι δὲ τὰ μὲν

inficiabantur quidem, sed aiebant vrbem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæ res pòst peruenit ad cognitionem præsidum, correptísque ex vtraque parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atque hoc modo seditionem compressérunt aliquandiu. rursum enim oppidani Iudæi freti diuitiis per contumeliam Syros lacessebant conuitio. qui tãctsi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæsarienses essent & Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regerebant in Iudæos conuitia. deinde ad lapides ventum est, ita vt multi vtrinque vel saucia-rentur vel caderent. pænes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem vt vidit contentionem progressam vsque ad belli speciem, prosiliens rogabat Iudæos vt desinerent: quibus non parentibus immisit armatos milites: multísque cæsis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitiis refertas in prędam concessit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modestiores sibiipsis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parcerétque iam, & resipiscendi facultatem concederet: id quod præses indulsit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex summum sacerdotium Ismaëli contulit Phabæi filio: & ipsi summi pontifices dissidere cœperunt à sacerdotibus & primatibus Hierosolymitanorum ciuium, singuliq; incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum, cõflictantésque inter se mutuis certabant conuitiis & lapidationibus: nec erat qui compesceret, quasi vacante vrbe magistratibus. Intantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, vt auderent seruos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas, aliquótque pauperiores è sacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia seditiosorum quàm iustitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CÆterùm postquàm Felici successor Porcius Festus à Nerone missus est, primores Iudæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt Felicem accusaturi: dedissétque omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat
XIV. apud principem. Cæsariensium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epistolis scribendis præerat, magna pecunia corruperũt vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. ex his literis postea calamitatũ nostrarũ omniũ causæ ortæ fũt. Iudęi enim Cęsariẽses vbi cognouerũt quę scripta sunt, magis etiã perstabãt in seditionib,

δεὶ τ ἡγεμόνην, ὑμολόγιον, ἔφασαν ἢ τ ἡμισαρίαν, στράτωνος πύργον τὸ πρότερον καλεῖσθ, ἢ τότε μηδένα γεγονέναι τῆς πόλεως τῆδε ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τ χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, πληγαῖς ἠκίσαντο, καὶ τὴν ταραχὴν οὕτω κατέσειλαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κτ τὴν πόλιν ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαῤῥοῦντες, καὶ δι᾽ τοῦτο καταφρονοῦντες τῆς σύριον, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσαι προσδοκῶντες. οἱ ἢ χρήμασι μὲν ἠτιμώμενοι, μέγα ἢ φρονοῦντες ὅτι τῷ τοὺς πλείστους τ ὑπὸ ῥωμαίοις ἐκεῖσε στρατευομένων καισαρεῖς εἶ), καὶ σεβασηνοὺς, μέχρι μέν τινος, καὶ αὐτοὶ τοὺς ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὺς ἑκατέρους ἔκωθήναι τε καὶ πεσεῖν συνέβη, νικῶσι γε μὲν ἰουδαῖοι. φῆλιξ ἢ ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐν πολέμου ἔτι ὥρᾳ γινομένην, προπηδήσας, παύειν τοὺς ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πειθομένοις δέ, τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφίησι. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δὲ πολλὰς τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ τῶν ἰουδαίων ὑπερεπέστεροι, καὶ προσεύχοντες κτ τὸν ἀξίωσιν δέξασθαι πρὸς ἑαυτόν, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς στρατιώτας ἀνακαλέσασθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φείσασθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δουναί τε μετάνοιαν ὑπὲρ τοῖς πεπραγμένοις, καὶ φῆλιξ ἐπείσθη. κτ τέτον τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀφελόμενος δι᾽ ὀλίγου τὴν ἀρχιερωσύνην ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖς ὄντι τῷ. ἐξάπιναι δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι τοῖς πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τὸ πλῆθος τῆδε ἱεροσολυμιτῶν, ἕκαστός τε αὐτῶν ἴσος ἀθρόων τῆδε θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτῷ πείσας, ἠγεμὼν ἴῳ. καὶ συῤῥάσσοντες, συνακολούθουν τε ἀλλήλοις, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δὲ ὄχλος ἰῳ οὐδεὶς, ἀλλ᾽ ὡς ἐν ἀπροστατεύτῳ πόλει, ταῦτα ἐποίουν μετ᾽ ἐξουσίας. τοσαύτη δὲ τοῖς ἀρχιερεῦσι κατέλαβε θράσος καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλμων ὅτι τὰς ἅλωνας τοὺς ληψομένους τὰς τοῖς ἱερεῦσιν ὀφειλομένας δεκάτας, καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους τῆδε ἱερέων ὑπ᾽ ἐνδείας τελευτᾶν. οὕτως ἐκράτει τὰ δικαίου παντὸς ἡ τῆδε τασιαζόντων βία.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ πορκίᾳ φήστου διατρόπε, καὶ σικαρίων.

ΠΟρκίᾳ ἢ φήστῳ διαδόχῳ φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῆδε τὸν καισάρειαν κατοικούντων ἰουδαίων, εἰς τὸν ῥώμην ἀναβαίνουσι, φήλικος κατηγορεῦντες. καὶ πάντας ἂν ἐδεδώκει τιμωρίαν τῆδε εἰς ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων τὰ δελφὰ παλλαντι ἐδεήθησαν συνεχώρησε, μάλιστα δὲ τότε δεῖ τιμῆς ἔχων σενέκαν. καὶ τῆδε ἐν τῇ καισαρείᾳ δὲ οἱ πρῶτοι δύο σύροι, βήρυλλον, παιδαγωγὸς δὲ οὗτος ἰῷ τὸν νέρωνα, τάξιν τὸν ὅτι τῆδε ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν πεπιστευμένος, πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι ἐδὲ τὸν νέρωνα αὐτοῖς ἐπιστολὰς ἀνυποῦσαν τῷ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. ὁ βήρυλλος τ αὐτοκράτορα ἐδεήθησαι ἐπὶ τύχῃ γράφηναι τ ἐπιστολήν. αὐτὸν τῆδε ἕθνη ἡμῶν τ μὴ ταῦτα κακῶν τὰς αἰτίας παρέχειν. πολὺ μᾶλλοι γὰρ οἱ κτ τ καισάρειαν ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς σύρους, στάσεως μᾶλλον εἶχοντο, μέχρι

μέχρι δὴ τὸν πόλεμον ἐξῆψαν. ἀτικομβύσι δὲ εἰς τὴν A
ἰουδαίαν φῆστος, συνέβαινε τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν
κακοῦσθαι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ
διαρπαζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δὲ καλούμενοι, λῃ-
σταὶ δέ εἰσιν ὅσοι, τότε μάλιστα ἐπλήθυνον χρώμενοι
ξιφιδίοις ὁμοίοις μὲν τοῖς τῶν περσῶν ἀκινάκαις, βραχυτέροις
δὲ καὶ μικροῖς τὸ μέγεθος τοῖς τῶν ῥωμαίων σίκαις καλουμένοις ἀφ' ὧν καὶ τοὺς
ληστεύοντας οἱ σικάριοι ἔλαθον πολλοὺς ἀναι- B
ρουντες. αἱ ἀμυνόμενοι γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς
καὶ τὸ πρότερον εἰρήκαμεν, τῷ πλήθει, παντοχόθεν εἰς
τὴν πόλιν ὄντι τὴν διάνοιαν συῤῥέοντες, οἷς βούλη-
θεὶς ῥᾳδίως ἀπέφαινον. πολλάκις δὲ καὶ μεθ' ὅπλων,
ὅτε τοὺς κώμας τῶν ἐχθρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, ἐ
ἐνεπίμπρασαν. πέμπει ὁ φῆστος δύναμιν ἱππικήν τε
καὶ πεζικὴν ὅτι τοὺς ἀπατηθέντας ὑπό τινος αἰθερ-
πίνου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου, καὶ παύ-
λαν κακῶν εἰ βούλοιτο ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας C
αὐτῷ. καὶ αὐτόν τε ἐκέλευσε τὸν ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς
ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμφθέντες. κτίσῃ δὲ τὸν
χωρίον τοῦτον, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας ὠκοδομήσατο
μεγέθει διάφορον οἴκημα ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν ἱερο-
σολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. τότε βασιλέως ἐγένετο ἐν
τῷ ἀναβαθμῷ παῤῥησία, ἐξ ὑψηλοῦ ὄντος τόπου
κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἄνω αὐτὰ βουλομένοις τὴν
πόλιν ὅλην τέρψεσάτην παρεῖχε τοῖς θέαις, ἧς ἐρίμνους D
ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀνέωξε καταβεβλημένου τὰ κτίσῃ τὸ
ἱερὸν περιεστῶτα. ταῦτα ὁρασάμενοι τῶν ἱεροσολυ-
μιτῶν οἱ πρῶτοντες, δεινὰς ἐκαλέπαινον. ἐ γὰρ νόμον ἐστὶν
ἡμῖν, τὰ κτίσῃ τὸ ἱερὸν ὁρώμενα κατο-
πτεύεσθαι, ἢ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοίνυν οὐκ ἐμέ-
μεσυσιν ὅτι τῆς ἐξέδρας ὑψηλοτέρου, ἥτις ἦν ἐν τῷ ἔσω-
θεν ἱερῷ τετραμμένη πρὸς δύσιν. ἐ μὴν ὁ βασι- E
λικὸς ἑκατόνταρχος τὸ ἄπωθεν ὄντι οἰκοδομηθεὶς ἀπετέμ-
νετο, ἀλλὰ καὶ τῆς δυτικῆς στοᾶς τῆς κτίσῃ τὸ ἱερὸν ἔξω-
θεν ὕσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς
ἐποιοῦντο ὑπὲρ τὸ ἱερόν. ὅτι τύτοις κατανάκησαν ὅτε
βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα ὁ φῆστος ὁ ἔπαρχος, ἐ
προστάξειν αὐτοῖς καθῆκεν. οἱ δὲ παρεκάλεσαν ὑπὲρ
ἐξουσίας αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεύσαι περὶ τούτου πρὸς νέ-
ρωνα, ζημίαν γὰρ οὐχ ὑποίσειν καθαιρεθέντος τινὸς μέ-
ρους τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ φήστου, πέμπουσιν
ὑπ' αὐτοῦ πρὸς νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ ἰσμάηλον
τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. νέρων
δὲ δεξάμενος αὐτοῦ, οὐ μόνον συνέγνω περὶ τῶν πεπραγ-
μένων, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ὅπως ἐᾶν τὴν οἰκοδο-
μίαν, τῇ γυναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ὡσεὶ τῶν
ἰουδαίων δεησομένῃ χαριζόμενος, ἢ τοῖς μὲν δέκα
προστάξειν ἀπέκτειναι, τὸν δὲ ἑλκίαν, καὶ τὸν ἰσμάηλον
ὁμηρεύσαντας παρ' ἑαυτῇ κατέσχεν. ὁ δὲ βασιλεὺς
ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δίδωσι τὴν ἀρχιεροσύνην ἰωσή-
πῳ τῷ σίμωνος παιδὶ ἀρχιερέως, ὃν καλεῖμεν
δὲ καβεῖ.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ ἀλβίνου ἐπάρχου.

donec initium belli conflatum est. Cùm au- A
tem venisset in Iudaam Festus, offendit totam
afflictam à latronibus vicos passim populantibus,
quorum ferocissimi appellati sicarij. tunc
ad maximum numerum excrescebant, vtentes
gladiolis instar acinacis Persici, incuruis, qua-
les sicas Romani nominant, vnde latronibus
ipsis cognomen est inditum, multorum cæde
infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus
admixti turbæ vndique in vrbem confluenti
religionis gratia, nullo negotio quotquot col- B
libuisset tollebant de medio. aliquando etiam
armati inuadebant inimicorum vicos, direp-
tósque tradebant incendio. Festus autem e-
questres & pedestres copias misit contra quen-
dam impostorem magum, qui homines post se
trahebat in solitudinem, deceptos vanis pro-
missis, quasi ope eius incolumes euasuri essent
à malis omnibus, hi vniuersi vnà cum sedu-
ctore ab immissis militibus oppressi sunt. Eo- XV.
dem tempore Agrippa rex extruxit insigni C
amplitudine domum prope porticum in regia
Hierosolymitana, quæ Asamonæorum fuerat, sitam in edito loco, vnde amœnissimus pro-
spectus patebat contemplari vrbem volenti-
bus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo
spectabat quicquid circa templum fieret. id vi-
derunt Hierosolymitani proceres, tule-
runt indignissimè. neq; enim leges nostræ con-
cedunt spectari quid agatur in templo, præser- D
tim sacrificia. quamobrem altum parietem ex-
citauerunt supra exhedram, quæ erat in inte-
riore templo versa ad solem occiduum. hæc
non solùm regij triclinij prospectum arcebat
opposita, verumetiam occidentalis extra tem-
plum sitæ porticus, vbi festis diebus Romani
stationes habebant ad templi custodiam. quo
facto tam rex offensus est quàm Festus præses
prouinciæ, qui etiam iussit parietem dirui. ci-
ues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos
ea de re ad Neronem mittere, negãtes se pos- E
se viuere, si quid demoliretur de templi ædifi-
ciis. quo impetrato miserunt ad imperato-
rem decem ciues eximios, & Ismaëlem sum-
mum pontificem, & Chelciam custodem sa-
cri ærarij. Qui audita legatione non solùm i-
gnouit, sed permisit etiam sic manere pariе-
tem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ
fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat:
quæ decem illos viros redire permisit, Chel-
ciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tan-
quam obsides. Id postquam Agrippa resci- F
uit, pontificatum detulit Iosepho cognomi-
ne Cabi, Simonis quondam summi pontificis
filio.

Cap. VIII.

De procuratore Albino.

Cæsar autem de Festi morte accepto nun-
cio Albinum in Iudæam misit præsidem.
Rex verò Iosepho iusso priuatam vitam agere,
sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipsi vo-
cato Anano eodem quo pater nomine. Senio- G
rem istũ Ananũ aiunt fuisse omniũ felicissimũ,

Πέμπει δὲ καῖσαρ ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔπαρχον, φήστου τὸν τελευτὸν βιώσαντος. ὁ δὲ
βασιλεὺς, ἀφείλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱερωσύνην, τῷ δὲ αἰσαίνου παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνέ-
νου λεγομένῳ τὴν διατροχὴν τὴν ἀρχῆς ἔδωκε, τοῦτον δὲ φασὶ τὸν τριστοῦ τὸν ἄνανον, δικαιότατον γεγονέναι

vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos summi Dei pontificio, cùm priùs ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando est seueriſſimum, vt antè docuimus. Talis igitur cùm esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutúmque coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vnà quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studioſis vehementer displicuit: missíſque ad regem clàm nunciis rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, daturum sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnæi filio concessit. Albinus porrò, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabatúrque ob liberalitatem ab omnibus: quotidieque Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multíque sacerdotum quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarij die festo qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi viuum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret: tum Ananias vrgente necessitate ab Albino impetrauit, quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec priùs dimittebant, quàm è suis aliquot reciperent auctíque denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impendiis magnis exædificatum ornauit spectaculis annuis, assignata in eũ vsũ ingenti vi pecuniæ. Frumẽtum enim donauit

XVI.

A πάντ' ἔχειν παῖδας, καὶ τούτους πάντας συνιέναι ἀρχιερατεύσαντι τῷ θεῷ. αὐτὸς γὰρ ἐφ' ἕτερος τὴν τιμῆς ὅπερ πολέμου σὺν δόλοις ἀπολαύσας, ὅπερ οὐδενὶ συνέβη τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ὁ δὲ νεώτερος Ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἐφάμην παραληφέναι, θρασὺν μὲν τὸν τρόπον, καὶ τολμητὴς ἐξαφεθέντες. αἵρεσιν δὲ μετήει τὴν Σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ περὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ οὖν τοιοῦτος ὢν ὁ Ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ὅτι τεθνᾶναι μὲν Φῆστον, Ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ Ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν. μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ, χωρὶς τοῦ ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. Ἀλβῖνος δὲ πεισθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ Ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο διὰ τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτὸν ἀφ' οὗπερ μόλις ἓξ μῆνας τὸν τοῦ Δαμναίου κατέστησεν. ἐπειδὴ δὲ ἦκεν ὁ Ἀλβῖνος εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκατο σπουδὴν καὶ φρόνησιν, ὥστε τοῦ τόπου κρατῆσαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων δεσμοφόρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅτι μέγα φρονῶν παρρησίᾳ δόξης, καὶ τὰ παρὰ τῶν πολιτῶν δυνάμεις τε καὶ τιμὰς ἠξιοῦτο λαμπρὰς, ἦν γὰρ χρημάτων πορισμός. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν Ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα δώρεις ἐπιτρέπων. ἦσαν δὲ οἰκέται πάνυ μοχθηροὶ, οἱ συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅτι τὰς ἅλωνας παρὰ τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπείχοντο τύπτειν. οὕτε ἀρχιερεῖς ὅμοια τοῖς ἐκείνου δούλοις ἔφρασον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τὰς δεκάτας ζημιοῦντας, τότε συνέβαινε θνήσκειν, ζοφερᾶς ἀπορίᾳ. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι κατὰ τὴν ἑορτὴν, ἐπεισέρχει γὰρ αὕτη, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος Ἐλεαζάρου, παῖς ἦν ἔτι οὗτος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ δήσαντες, ἐξήγαγον, εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν Ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσοι τὸν Ἀλβῖνον δίκαια δεσμώτας τοὺς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας, ἀπολύσαι. καὶ ὁ Ἀνανίας διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν Ἀλβῖνον, τοῦ ἀξιώσεως ἐπέτυχεν. τοῦτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ τούτων ἐπεμηχανῶντο τὴν Ἀνανίου παῖδα συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγρεῖντες οὐκ ἀπέλυον, πρὶν ἢ παῖς τὴν σικαρίων ἀπολάβοιεν. ἠθροίσθησάν τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος, ἀναθαῤῥήσαντες τὴν χώραν ἅπασαν ἐπάγειν. καὶ τὸν

B

C

D

E

F

G

δὲ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας, μείζονα τοῦ φιλίππου καλουμένου καισάρειαν καταστήσας, εἰς τοῦ νέρωνος τιμὴν, νερωνιάδα ἐπωνόμασεν. καὶ θηρτίοις δὲ θέατρον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευάσμενον, ταῖς κατ' ἔτος ἡμέραις ἐθεώρειτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐδίδου τῇ δή-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν τὴν πόλιν αὐ- A ei populo, & oleum viritim distribuit: totámque eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. ascitis enim globis audacium iuuenum sæpè à conuitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Portò Albinus XVII.
audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa iussit interimi: reliquos, qui leuioribus de causis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt depositò priore habitu, lineum, vt voluerunt sumerent. Aliam etiá eiusdẽ tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos edíscere: quæ omnia fiebant contrà instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret esse in otio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operatum mercedibus victum quærere, nolénsque sacram pecuniam repositam habere, nequando præda Romanis fieret, simúlque opificibus inde prouisum cupiens: quòd vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit regi, vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: erátque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solominis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet nos-

vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pontificatū abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initiū.

XVIII. Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanatum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primùm in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII. cùm essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primò penes optimates administratio fuit reipublicæ, pòst ad monarchas, postremò ad reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Agyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alij XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis sibi succedentes, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque pontificem illò abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Iudæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdotio, repulsóque à successione eius filio, Iacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis, vt in Heliopolitica præfectura Deo templū instar Hierosolymitani extruerent. séq; illic pōtificē

A ἐπαύλυσεν. ἐπὶ τοῦτ᾽ ἦν τὰ τῶ γαμαλιήλου τὸ ἀρχιερατεύειν ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὖ τὰ μαθθία τῷ θεοφίλου, καθ᾽ ὃν καὶ ὁ πρὸς ῥωμαίους πόλεμος ἰουδαίοις ἐλήφθη τὴν ἀρχήν. ἀναγκαῖον δ᾽ ἂν οἶμαι νομίζω καὶ τῆ ἱστορίᾳ ταύτη περιττὸν δηλῶσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἱερεῦσι, πῶς τε ἀρξάμενοι, καὶ τίσιν ἔξεστιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ πόσοι γεγόνασι μέχρι τῆ πολέμου τελευτῆ. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν ἀαρῶνα τὸν μωϋσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τῷ θεῷ. τελευτήσαντος δ᾽ ἐκεῖνον ἐκδέξασθαι τοὺς παῖδας διάδοχοι, καὶ ἀπ᾽ ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὰ τιμὴν ἅπαντα. ὅθεν καὶ παρέστηκεν μηδένα τῶ θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τῶ ἀαρῶνος, ἔτυχε δ᾽ ἡ γένους βασιλικοῦ ἂν τύχη τὰ ξένος τῆς ἀρχιερωσύνης. ἐγένοντο δὲ πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ ἀαρῶνος ὡς ἔφαμεν ἐπὶ φανάσου τὸν ἡγούμενον μέχρι φανάσου τῶ καθ᾽ ἡμᾶς πολέμου τοῦ στασιαζῶν αὐτῶν εἷς ἕκαστος ἀρχιερέως ἔργα καὶ ἐνδοκιμοῦντα. ἐκ τούτων καθ᾽ ἃ τὸν ἔρημον ὅτε τῆ μωϋσέως χρόνων τῆς συμπάσης ἐστάσης, ἕως μωϋσῆς τῆ θεῷ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς ἰουδαίαν ἀφίξεως, ἔνθα σολομῶν ὁ βασιλεὺς τῆ θεῷ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν, ἀρχιερεῖς τοσοῦτοι ἔγενοντο τὸν πάντα. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἕως τῆς τῶ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ, καὶ ὡς ἐπὶ ζώντων διεδέχοντο. οἱ τοίνυν ἔκγονα τῆ δύο παίδων ἀαρῶνος ὄντες ἔσχον κατὰ διαδοχὴν τὸ τιμὴν παρελαμβανον. ἐγένετο δὲ αὐτῶν ἀειγενεσκοπικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία βασιλέων δὲ ἔσχατα γένεται τὴν ἐπὶ τῆ ἀριθμὸς ὧν ἦρξαν οἱ ἔκγονα, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον αἴγυπτον, μωϋσέως ἄρχοντος μέχρι τῆς τῶ ναοῦ κατασκαφῆς, ὃν σολομῶν ὁ βασιλεὺς ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἔτη δυοκαίδεκα πρὸς τοῖς ἑξακοσίοις. μετὰ δὲ τοὺς τεσσαράκοντα ἀρχιερεῖς ἑπτὰ, δέκα καὶ ὀκτὼ τὸν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ σολομῶν βασιλέως ἐν ἱεροσολύμοις αὐτὸν διαδεξάμενοι, μέχρι οὗ ναβουχοδονόσορ ὁ τῆ βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπιστρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἅπαν εἰς βαβυλῶνα μετοικίσας, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰωσεδέκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. τούτων χρόνος τῆς ἱερωσύνης τεσσαράκοντα ἑξήκοντα ἑξ ἐτῶν ὄντι, μείωσιν ἕξ, ἡμερῶν δέκα, ἐπὶ βασιλευομένων ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἀλώσεως ἑβδομήκοντα τῆς κατὰ τῆ βαβυλωνίων ἡγουμένης πύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐκ βαβυλῶνος ἰουδαίους ἔτη τῷ οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀναγεῖραι. τότ᾽ δὲ τῆ ἐπιφανέντων αἰχμαλώτων ἐν αὐτοῖς ὁ τῆ ἰωσεδέκ, τῷ ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. οὗτος δὲ καὶ οἱ ἔκγονοι αὐτῷ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως ἀντιόχου τῆ δι᾽ πάτορος ἐπολιτεύσατο δημοκρατικῶς ἔτη πεντακόσια δεκατέσσαρα. πρῶτος δὲ αὐτίοχος ὁ ἐπιφανὴς ὁ, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτῷ λυσίας, τὸν ὀνίαν τὸν μενέλαον ἀποκτείναντι τῆς ἀρχιερωσύνης, αὐτὸν τε βερυτίᾳ, καὶ τὸν παῖδα τῆς ἀλκίμου ἀπολέσαντες καθίστων ἄκυρον ἀρχιερέα γένους μὲν τῆ ἀαρών, οὐκ ὄντα δὲ ἐκ οἰκίας ταύτης. ἐλθὼν δὲ καὶ ὁ αἰνείας ὁ τῆ ἐλεαζαροπούλου ὀνίου ἀδελφὸς ὁμώνυμος τοῦ πρὸ αὐτοῦ γεγονότος εἰς αἴγυπτον, καὶ δεῖ φιλίας ἀφικόμενος πολεμαίῳ τῆ φιλομήτορι καὶ πλειστάρχῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους καὶ τὴν ἡλιοπολίτην νόμον δημαρέτους τοῦ θεοῦ ναὸν ἀνεγείρειν τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτῷ ἀρχιερέα κατα-

καταστῆσαι. ἀλλὰ θεὸς μὲν τὸν ἱερέα τὸν κατασκευάσαντα τὸν
οἶκον ἀεὶ ὑπερεῖδε, πολλάκις δὲ ἐδήλωσαμεν. ὁ γὰρ ἀδικώμενος ἐπὶ
ξίαν τὴν ἀρχιερωσύνην κατεχώρισεν. ἐδιδάξατο
γὰρ ἄλλους αὐτὴν, ἀλλὰ διετέλουσεν ἡ πόλις ἐναυλίους ἐπὶ
χωρίοις ἀρχιερέως οὔσα. πάλιν γὰρ οἱ τῶν ἀσαμωναίου παί-
δων ἔκγονοι, τὴν θεοκρασίαν τῶν ἐθνῶν πιστευθέντες, καὶ πο-
λεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα κατέστησαν,
ὃς ἦρξεν ἐναυσίους ἐπὶ ἀ. τελευτήσαντος γὰρ ἐξ ὑποβου-
λῆς αὐτοῦ, καὶ ἐνέδρας τοῦ ὑοῦ φόνου μηχανησάντος
ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀμφοτέρων ἐπιβουλευθέντων, ἐδιδάξατο
παῖς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταχώρισε τὴν ἱερωσύνην πλείο-
να τοῦ ἀδελφοῦ χρόνον ἐναυτὸν ἔχειν καὶ ἔτος τὸν ἕνα
μῆνας ὑρκανὸς ὑπολαύσας τελευτᾷ γηραιὸς, ἰούδᾳ τῷ
καὶ ἀριστοβούλῳ καταλιπών.
κληρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον, ἀδελφὸς, ὑοῦ νόσου μὲν
τελευτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην δὲ καταχόντα μετὰ
βασιλείας. καὶ γὰρ διάδημα περιέθετο φοίνικος ἰούδας
ἐναυτὸν ὤν. βασιλεύσας δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκοσιπτὰ, καταφέρει τὸν βίον, ἀλε-
ξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταστήσας τὸν ἀρχιερατευσό-
μενον ὑπεξέφας. ἡ δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην ὑρκα-
νῷ δίδωσι, αὐτὴ δὲ τὴν βασιλείαν ἐνέα ἔτη κατα-
σχοῦσα, τελευτᾷ τὸν βίον. τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρ-
χιερωσύνην ὁ παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ γὰρ τὸν
θάνατον αὐτῆς πολεμήσας θεσὶς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀ-
ριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τὴν
ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε, καὶ ἱερατεύσε τῷ ἔθ-
νους. ἔτει δὲ ἕκτῳ τῆς βασιλείας, καὶ θεσὶς ὑπὸ τοῖς ἴ-
σοις πομπηΐου ἐλθὼν, καὶ τὴν τῷ ἱεροσολυμίτῃ πόλιν καὶ κράτος ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μετὰ τῶν τέ-
κνων δήσας ἔπεμψε. τῷ δὲ ὑρκανῷ πάλιν τὴν ἀρχιε-
ρωσύνην ἀποδοὺς, τὴν μὲν τῶν ἐθνους θεοκρασίαν ἐπέ-
τρεψε, διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ θεὸς
τοῖς ἐνέα τοῖς ὁρώτοις ὑρκανὸς τέσσαρα καὶ εἰκοσι.
βαρζαφάρνης δὲ, καὶ πάκορος, ἱππαρθυμνῆς δυνάσαι,
διαβάντες τὸν εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ,
αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ παρέλαβον, τῷ ἀριστοβούλου δὲ υἱὸν
ἀντίγονον, κατέστησαν βασιλέα. ἔτη δὲ ἦν, καὶ ἓξ μῆ-
νας ἄρξαντα τοῦτον, σύστιός τε καὶ ἡρῴδης ἐξεπολιόρ-
κησαν, αὐτοκράτορι δὲ ἀνέθεσαν εἰς τὴν αὐτόχειαν ἀνα-
χθέντα. τὴν δὲ βασιλείαν ἡρῴδης ἔδωκε ῥωμαίων
ἰσχυρισθείς, οὐκέτι τοῖς ἐκ τοῦ ἀσαμωναίου γένους κα-
θίστασθαι ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ ποίους ἀσήμους, καὶ μόνον ἐξ ἱε-
ρέων ὄντας, πλὴν ἑνὸς ἀριστοβούλου τοῦ πεμπτου ἀπόντος. τοῦ δὲ
ἀριστοβούλου ὑρκανοῦ τοῦ ὑοῦ παῖδων ληφθέντος ἔτι
ὄντα κατασήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ συνῴκησε
μαριάμμῃ τὴν τοῦ πλήθους θεὸς ἑαυτὸν ἀνεγείρων
δύναμιν, διὰ τοῦ ὑρκανοῦ μνήμην. εἶτα φοβηθεὶς μὴ θεὸς
τὸν ἀριστόβουλον πάντως ἀποκλίνωσιν, ἀπέκτεινε αὐτὸν
ἐν ἱεριχοῖ πυγμῇ μηχανησάμενος κολυμβῶντα, καὶ
θεὸς ἤδη ἀδηλώσαμεν. μετὰ τοῦτον ὑπὲρ τοῖς ἐκγόνοις
τῆς ἀσαμοναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπέσυ-
σεν. ἔσχεν δὲ ὅμοια τῇ ἡρῴδῃ θεὸς τὰ καταστάσαντα τῆς ἱερέων, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μετὰ τοῦτον τὴν
ἀρχὴν ῥωμαῖοι τῆς ἰουδαίων διαλαβόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῆς ἡρῴδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέ-
χρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τὴν πόλιν τοῦτον ἐλθὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες εἰκοσιπτὰ. χρόνον
δὲ τούτων ἔτη θεὸς τοῖς ἑκατὸν ἐπτά. καὶ πῶς ἡμῖν ἐπολιτεύσαντο ἀπὸ τε ἡρῴδου βασιλεύοντος,

A constituerent: de quo templo sæpe aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellantes Macedonibus Ionatham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, fra-
B ter eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cùm per vnum & trigenta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæresi fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primùm diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cum viginti septem annis præfuisset re-
C bus Iudaicis. moriens Alexandræ vxori permisit deligendi pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactóque in regia potestate nouennio è viuis excessit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibi ipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactisque in vtraque di-
D gnitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate: prætérque priores illos nouem, per alios xxiii. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos cópletos Barzapharnes & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eóque vi-
E uo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ
F vxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illũ essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina, vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur, qui ab
G Herodis principatu vsque in diem qua templũ & vrbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempúsque eorũ sacerdotij centũ anni, & septẽ insuper: quorũ aliqui sub Herode fuerũt,

& Archelao eius filio: defunctis autem his penes optimates fuit respublica, collocatis in eius fastigio pontificibus: de quibus hactenus dixisse sufficit.

Cap. IX.

Quamodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxítque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam, vt Poppeæ Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat: adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens: Florus contrà quasi ad ostentandam missus malitiam, publicè traducebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunque parua æquè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeóque nullus erat iniuriarum, vel modus, vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur latibus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud Barbaros se viuere posse commodiùs. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt, qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæque per tot secula Iudæis, vel in Ægypto obuenerunt, vel in Palæstina cæteráque Syria, tum quas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, quóve modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharúmque potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti. ausímque addere quod nemo alius scriptor Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribuliũ meorum cõfessione disciplinas egregiè calleo,

καὶ ὑπὸ ἀρχελάου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. μετὰ δὲ τούτων τελευτὴν, ἀριστοκρατία μὲν ἐπὶ πολὺ ἡ πολιτεία, τὴν δὲ προστασίαν τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς ἐπίστευντο. ταῦτα μὲν οὖν τῶν ἀρχιερέων ἱκανὰ ταῦτα.

Κεφάλαιον θ'.

Ὡς φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

ΓΕσσιος δὲ φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνου διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, πλαζομενίου δὲ ἦν τὸ γένος ἔσχε δὲ ἐπίγαμον κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην οὖσαν πομπείας τῆς νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρία μηδὲν αὐτῆς διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. οὕτω δὲ τῷ ὄντι ἐξουσίαν ἐλάμβανε κακὸς, καὶ βίαιος, ὡς τὸ δοκεῖν τὴν ὑπεροχὴν τῆς κακίας, ἀλβίνον ἐπαινεῖσθαι ὡς δι' ἐργάτιν ἰουδαίων. ἐκεῖνος γὰρ ἐπεκέκρυπτο τῇ πονηρίᾳ, καὶ τὸ μὴ πᾶσι κατάφωρος εἶναι φρονήσει. γέγονε δὲ φλῶρος καθάπερ εἰς ὁμιλίαν πονηρίας πεμφθεὶς, τοὺς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν ἀδικίας ἐπόμπευε, μήτε ἀρπαγὴς ἀδικωτέρου μηδένα λέγων, μήτε ἀδίκου κολάσεως. ἦν γὰρ ἄπληκτος πρὸς ἔλεον, παντὸς δὲ κέρδους ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ πλεῖστα τῶν ὀλίγων διαφέρειν, ἀλλὰ καὶ λῃστὰς ἐκοινώνησεν ἀδήλως γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν ἐπιφανῶν, ἐξεῖργον παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ὑπὲρ τοῦ μέρους ἔχοντες πεπιστευκότες. καὶ τοῦτο μέρος οὐκ ἦν, ἀλλ' οἱ δυστυχεῖς ἰουδαῖοι, μὴ δυναμένους τὰς ὑπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας πορθήσεις ὑπομένειν, ἀναγκάζοντο τῶν ἰδίων ἐξιστάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε μετὰ τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικήσοντες. ἐπὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; τὸν μὲν πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἀναναγκάσας ἡμᾶς ἄραθαι, φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡσυχίαν ἄθρόους, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ ἦν τὸ μὲν ἀρχὴ ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς δευτεροπῆς φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ἔστω μὲν δρᾶν ἀναγκαῖον ἦν, ἢ παθεῖν ὑπομένειν, ἀκριβῶς γνῶναι παρέστω τοῖς βουλομένοις ἐντυγχάνειν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις. παύσεται δὲ ἐνταῦθα μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μέχρι καὶ τοῦ πολέμου πρὸς ἅμιλον γράφειν. περιέχει δὲ ὧδε, τῷ θεῷ φρονήσεως ἀνθρώπου δόξαν διδόντι, μέχρι ἐτῶν δωδεκάτου τῆς νέρωνος ἡγεμονίας, τῷ ἡμῖν συμβεβηκότα τοῖς ἰουδαίοις κατὰ τὸν αἰγυπτον, καὶ συρίαν, καὶ παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, τίνα τε πέρσαι καὶ μακεδόνες διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. ταῦτα δὲ οἶμαι, μὴ ἀκριβείας σωτεταχέναι, τηρῆσαι δὲ πεπείσθαι, καὶ τῷ τῶν ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, ἣν ἐπὶ δισχιλίοις ἔτεσι γεγόμενον. ἀπλανῆ δὲ πεποιῆσθαι, τῷ θεῷ τοὺς βασιλεῖς διαδοχὴν, τάς τε ἐξέσεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλουσι μοναρχίαν τε διανοίας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι θεῷ πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. ἔδοξε δὲ ποιήσασι ἐν ἀρχῇ ἐπαγγείλασθαι τὴν ἰσοτιμίαν. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη διὰ τὴν τοῦ θεοτεύκτου σωτελείαν, ὅτι μηδεὶς αὐτῶν ἰδιώτης θαλήσας, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τῷ θεαγματείαν ταύτην οὕτως ἀκριβῶς ἐκ ἐλλήνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ δὲ ὁμολογούμην ἅπαξ τὸ ὁμοιότατον πλεῖστον αὐτῶν καὶ τὸ ἐπιχώριον παιδείας διαφέρειν,

καὶ

καὶ τὴν ἑλληνικὴν δὲ γραμμάτων ἐπουδακα μεταχεῖν. τὴν γραμματικὴν ἱμπειρίαν ἀκριβῆ, τὴν δὲ τοῖς ἐπιχωρίοις ἀκρίβειαν, παρ' ἡμῖν δὲ οὐκ ἐπαίνου τυγχάνει· παρ' ἡμῖν γὰρ οὐκ ἐπαινοῦσι τοὺς πολλὰς εἰδέναι διάλεκτον ἐκμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ δεῖπνον τοῦτο μόνον, οὐκ ἐλευθέροις τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς οἰκετῶν θέλουσι, μόνους δὲ σοφίας μάρτυρας οἴονται τοὺς τὰ νόμιμα σαφῶς δεδιδαγμένους, καὶ τὴν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἑρμηνεύσαι δυναμένους. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τὴν ἄσκησιν ταύτην, μόλις τισὶν δύο, ἢ τρεῖς, κατορθῶσαι καὶ τῶν πόνων τὸν ἐπικαρπίαν δεδωκέναι. ἴσως δὲ ἂν μὴ δόξαιμι γήρασε, περὶ ἧς γήρους τοὐμοῦ, ἢ περὶ τῶν βίον πρᾶξιν βεβαίαν διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζώντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. δεῖ τούτοις δὲ καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένην, ἐξ δὲ μυριάσι στίχων. κἂν τὸ θεῖον δῶρον ἐπὶ τὴν περὶ θρυλῶ, ἐπανήσω πάλιν, τὰ τοῦ πολέμου, καὶ τῶν συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἢ τις δοκεῖ ξυνεπαινεῖν δικαίου μὲν ἔτους τῆς δομετιανοῦ καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ἀπὸ γήρους πεντηκοστοῦ καὶ ἕκτου. ὑπεσχόμην δὲ συγγράψαι, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας περὶ ἰουδαίων, ἐκ τεττάρων βίβλων περὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων δηλῶ κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἐξεῖναι ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκωλῦσθαι.

A Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem nõ licuit. noſtri enim homines nõ ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacratarum literarum tantam aſſecuti sũt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua B in re cùm multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, geſtiſque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum C referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem vſque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & quas de Deo eiúsque eſſentia, & de legibus, quare per eas liceat nobis facere, alia non liceat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

RERVM OMNIVM APVD IOSEPHVM MEMORABILIVM INDEX SECVNDVM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

AARON Moysi in Aegyptum redeunti occurrit Pagina 61.e
Aaroni sacerdotiũ confertur 87.g
confirmatur 108 g
eius filij quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filij eius duo seniores dum offerunt, exusti, ibid.d
virga eius floret, & profert amygdala 108.e. moritur 110.c. primus fuit pontifex 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris mons 132.d
Abassarus a Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 365.d
Abdastartus rex Tyriorum Belcastarto patri successit 1043.c
eius mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissoluendorum peritus 268. a. & 1043.b
Abdonis principatus Hebræorum 159.b
Abel quid significet, occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa vrbs 241.c
Abemerigus Isatæ suam filiam dat vxorem 684.c
Abenerus præfectus exercitus 183.b 194.b. Ieboshum Sauli filium constituit regem 211.c
pugnat contra Ioabum ibidem. transfert regnum ad Dauidem 213.f
ab Ioabo fraudulenter occiditur 215.a
Abersecũdi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiaque eius 1093.d
Abesalomus Ammionem fratrem iugulat 227.d
fugit in Gesura, vnde à patre reconciliato reuocatur, item forma eius & cæsaries qualis. tum quomodo Ioabũ tractarit 228.
popularem auram captat & regnum 229.c. cum patris concubinis rem habet 231.d. cogit magnum exercitum contra patrem 233.c. pendens in arbore interimitur 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibiipse manum infert 688.e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173.b
Abiatharus Abimelechi filius seruatus à Sauli sæuitia 196.f. confirmatur ei pontificatus 241.f
quomodo à Dauide vltus, eius domus sacerdotio priuatur 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f
Tyriorum rex 1042.e. 1043.a
abigæa Nabali vxor Dauidem commotum placat 201.b
abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Ioachimum è vinculis eximit 350. c
abimelechi Bethlemitæ in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
abimelechus Gedeonis nothus, fratres legitimos occidit, & imperium arripit 155.g
vrbe & tribu pellitur 156.c
Sicimas captas solo æquat 157.b
occiditur a muliere ibid.d
abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
abironi cum suis terra dehiscit 107. c
abisace puella calefacit senem Dauidem 246.g
ambit eam vxorem Adonias 253
abisæus Ioabi frater, vir fortis 212.c 336.f. cum fratre Sabæum persequitur 238.e
vindicat regem ab interitu, occiso Acmone 242.c
abrahamus quando natus 15.c
Lotum nepotem adoptat 15.g
è Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit ibid.
hinc in Aegyptum proficiscitur, vbi vxorem fingit esse sororem suam 16. f. Aegyptijs disciplinas instituit 17. c. Assyrios vincit 18. c
decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius à Deo 18.e
genuit Ismahelem ex Agare 19.d
hospitatur angelos tres ibid.
migrat in Gerara 21.a
à Deo tentatur 22.e
monumentum sibi & posteris comparat 24.b
ducit Chæturam vxorem, suscipit liberos ibid.c
Isaco quærit vxorem ibid.e
moritur 26 b
eius arma contra Pharaonem 928 g
abrahami domicilium, vicus 16.d
absalomon tyrannidis Manahemi adiutor 813.a
absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474.f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a
Achabus Amarini filius regnum paternum maioribus contaminat idoleribus quàm antecessores sui 285. c
agnoscit suum farum & pœnitet 289. c. cedit Adadi filio bellum inferenti 290 c. eundem vincit 291.c
occiditur 295.d
ipsius liberorum capita præciduntur 310.c
achar furtum committit 137.c
plectitur 138.c
achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiúsque insignis tolerantia 1095. a
achazes Iothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocaustoma offert, bellóque impetitus, magnam patitur stragem 321. d
Assyriorum regis auxilio vlciscitur Syros, stultus & impius moritur 322.d
achiabus Herodis nepos aui vim prohibet 599.b
impetitur à 1000. militibus dimissis 607.d
Herodem manum sibi inferentem prohibet 773.e
militibus tumultuantibus resistit 607. d
achias pontifex 181.a
achias propheta Hieroboamo regnum & alia vaticinatur 274.b. 280.c
achilaus princeps commentariensium 241.f
achimanus Berzellæi filius apud Dauidem manet 237.f
achimas Dauidi victoriam nunciat 235.b
achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 196.b. accitus ad Saulũ occiditur cum omni sua familia 196.f
achitophel à Dauide ad Abesalomum deficit 229.d. male consulit domino suo 231.c. propter spretum consilium relinquit Abesalomum, & se suspendit 233.a
acmes Iuliæ famulæ dolus 595 b. 771.d
acmon gigas Dauidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
acusilaus Argiuus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034.g
adadus Azaelis filius paternum in regnũ succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 316 a
adadus Syriæ & Damasci rex cum Dauide confligens vincitur 221. f

INDEX

Adadi huius posteri dicti reges Syriæ, sicut Aegypti reges Ptolemæi 222. a
adadus tertius Samariam vastat ibid.
adadus Syrus Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290. 291. & recipitur in gratiam 292.c
Ioramo insidians & Elisæum capere conatus frustratur 302.e
bello aggreditur Ioramum 304.e
fugatur a deo 305.a
præfocatur ab Azaele 306.d
adami creatio, & quid ea vox significet 5.a
lapsu & nuditate 5.e
eius soboles, posteritas & mors 6.d
adar mensis 132.e.366.e.381.f 424.a
adar mensis dies XIIII. & XV. cur festi Iudæis 382.b
aderus Syriam occupat, & rex eius efficitur 273.f
adoma quid significet 36.b
adomus dictus Esaus ibid.
adoni quid significet 145.e
adonias Davidis filius regnum paternum affectat 247.a
fugit ad asylum, & veniam commissa patre impetrat 248.d
salutat matrem Solomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254.b
adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilauerat 145.e
adoramus quæstor tributorum ordinatur 241.e
lapidibus obruitur 275.e
adulterij suspecta quomodo purgetur 95. a
adramalechus Senacheribi filius patricida 330.e
adrazarus Sophenorum rex à Davide victus 212.c
Aegyptius vates seductor Iudæorum 695.f
Aegyptij populus qualis 13.f 54.b
Aegyptus quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52. f. cur quintum fructuum portionem regibus pendant 53.c
pugnant cum Aethiopibus 57.f
Hermos insequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345.c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034.b.1035.f
testimonium de Iudæis 1039.c
1050.g. quid eis Græcorum commercium conciliarit 1038.d
sexaginta millia Iudæorum peremerunt 992.e per totum
Aegyptiis gratificati volentes veritatem de gestis Iudæorum corrupêre 1051.e
Aegyptiorum dij descripti 1054.c.1065
seruitus 1068.e
eorum mali mores taxati 1065
Aegyptius nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus est ibidem
Aegyptum mare totum portub. caret 894.b
Aegyptum fames occupat 44.e. 53.a
Aegypti regina Solomonem inuisit 202.a
Aegypti descriptio 807.f. 895.g
Aegyptus vnde nomen acceperit 1045.f
Aelius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539. b
Aemilius Iucundus à Iudæis occisus 820.f
Aemilius Regulus Corduben. 653. e
Aeneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572.e
Aeoles populus 13.c
Aeratiæ quis inuentor 7.d
Aeris genus auro pretiosius 221.d
Acinaces Persicus, qualis 697. a
Aeta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
Aeternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 956. f
Aethiopes, populus 13.f
bello Aegyptios infestant 57.f
quo modo a Mose victi 58.d
Aethiopas ab Aegyptiis circumcisione accepisse 279.f
Agaris insolentia ob conceptum inf nitem punitur 19.c
abiegatam vna cum filio consolatur angelus 22.b
Agatharchides historicus 1050.b
Aggæus propheta 365.f.366.e
Agiræ Nabathæi facinus 935.b
Agrorum terminos quis primus fixerit 7.c
Agriculturam quis inuenerit ibid.
Agrippæ Aristobuli filij soboles 628. a. varia fortuna 629.vsque 637
M. Agrippæ in Iudæos beneuolentia 398.d
Agrippa in Asiam mittitur 540.a
ab Herode magnificè exceptus epulis præbet populo 549.d
eius in Iudæos studium 562.b 584.c
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638.c
acculati tetrarchias ac bona consequitur 638.f
conuiuio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642.c
Iudæos reconciliat Caio 643.b
hortatur Claudium ad retinendum principatum 670.d
tergiuersator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. acceperit 733.d
eius in Iudæam reditus 674.f
Silam vinctum adseruat 677.b
reliquis eius gesta vsque mortem 677. 678. 679. 680. & 793.795.796.801.803. 804.810.811.815.816.817.832.833.864.893. 906.907.913
Agrippa filius Agrippæ 679.f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Iudæis 683.b. Chalcidi præficitur 690.d Claudio autor vt Iudæorum causam legitimè cognoscat 693.a
Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat ibid.b. nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur à Nerone 694. f. domum extruit 697.c. Neroniada nominat & munificus est 698.g
Magdala certat capere 1007.venit Tyrum cum Vespasiano 1030.b
Agrippæ regni fines qui 832.f
Agrippina Claudij Cæs. vxor 692.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694.b
Agrippium a quo conditum 746.e
Ainam inuadunt Hebræi, & fugantur 137.d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchiæ magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio 985.a irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
albinus Iudææ præsidet 694.f
Iudæam latronibus explet 699.c
Iudæam latronibus explet 699.c
malus 702.b
albinus Rom. præfectus Iesum Anani filium misere mulctatum dimittit 961. c
albini procuratoris direptiones & iniustitia 121.per totum
alcimus in pontificatum succedit alias Iacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ibid. perit 424.b
alexander alabarchæ mutuat pecuniam Agrippæ 630.d
Vide infrà Alexander Lysimachus
alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430.c. vincit 432.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
Ionatham in summo honore habet 435.a. Ptolemæo Philometori hostis factus occiditur 437.f
alexander Aristobuli filius Iudæam infestans à Gabinio vincitur 476.c
rebellans Romanos quotquot potest interficit 477.f
Hyrcano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723.a
securi percutitur 723.f
alexandri fictitij actus & fallaciæ 783.d
Vide Pseudalexander
alexander Herodis filius Roma reuersus ducit vxorem 549.c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555.556 557.
calumniis oppressus conijcitur in vincula à patre 568.f
reconciliatur patri per socerum 569.f
iterum calumnijs vrgetur ab Eurycle aliisque 573.574
& in carcerem detruditur ibid. accusatus à patre Beryti, damnatur 578.f
strangulatur 580.b
alexander Herodis filius veneficij accusatur à patre 751.e
iterum accusatur 755.d
& in vincula conijcitur 756.b
accusatur 759.g
strangulatur 761.f
eius soboles 762.a
alexandri Herodis filij posteri in maiore armenia regnauerunt 793.g
alexander Iamnæus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 456.e
circumuenit astu Ptolemæum Lathurum. à quo postea vincitur 457.g
iterum belligeratur contra eum 458.e
præliatur cum suis 460.c
cum Demetrio Eucæro ib.g
immanitatis causa Thracides dictus: aliáque gesta & mors 463.464. 713.714. 715.716.
alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673.e
eius diuitiæ quantæ 690.b
alexander rex primus Machærunta ædificauit 980.e
quo tempore mortuus 1048.d
eius morte Iudæi Aegyptum & Phœnice translati 1049.b
alexander philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 38.d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384.d
pontificem Iadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque prophetiam interpretatur, & Iudæis quæcunque postularant concessit 385.e.816.b
eo mor-

eo mortuo quomodo regna eius occupata 386.f
Alexander Tiberij pater portam templi supra Corinthiam graffiori auro & argento perfudit 917.b
Alexander Veles rex 417.f
Alexander Zebinas Demetrij victi loco rex constituitur fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Iammæi vxor quomodo à morituro marito instructa regnum seruarit & administrarit 463.b
morbus eius & mors 465.b
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512.b 513.b
Alexandra Phaſaeli filia 627.g 628.a
alexandria plus singulis mensibus quàm Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807.g
iisdem quatuor mensium annonam ministrat 808.a
alexandria ciuitas post Romam maxima 903.b
alexandriæ portus descriptio 894.c
vrbis situs descriptus 807.g 808.a
alexandrinorum seditio contra Iudæos 816.b
alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894
alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922. e
alexandrini quamdiu cesserint Iudæorũ solennitatibus 1065
alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
alexandrium arx 472.f.476.c
alexas duxit Salomem vxorem 583.b. 223.f
iubetur ab Herode nobiles Iudæos se defuncto occidere 598.d
piè agit 600.b
alisas, alisæi 13.c
alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040.d
aliturus minorum actor 999.d
allus Samarita, libertus Neronis 631. a
alsthemus præ timore obriguit 744. c
amalecitæ gens 74.b
amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
amalecitæ Hebræos subigunt 153. d. eorum rex captus & occisus 105.a
amalecitas quanto deus odio sit prosecutus, & quomodo Saulus eos extirpare nolit 184.b
Dauid cædit eos 207.f
amalecus nothus Aliphazæ filius 36.c
amalecitis regio ibid.
amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Iudæos propter Mardochæum concepit odium 375.a
consuluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardochæo paratam sustollitur 380.a
& filij eius 382.a
amaræi filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerint, & quas eius cædis pœnas dederint 428.c
amarames Moysis pater & Aaronis, deum inuocans vt Hebræos redimat exauditur 55.b
amaramus seditiosus exulat 682.c
amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285.b
amasus Abesolomi copiis præficitur 253.c. impetrat veniam à Dauide, cui gratulatu regni restitutionem 256.c
constituitur præfectus exercitus 238.d
occiditur a Ioabo 238.f
amasias filius Ioasis regis Iudæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315 b.316.c
paternæ necis autores tollit, amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur à propheta 317.a
minatur Ioæ regi, & prælio victus capitur interficiturque 317 b
amasias sacerdos 298.a
amathus, Amathæ 14.d
amathus castrum ad Iordanem 459. b
ambitio quantum malum 215.b. per totum
M. Ambiuius præficitur Iudææ 619. a
amenophis regni terminus 141.b
amelles regni terminus ibid.
amias Achazi fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
aminadabus Leuitæ 171.c
ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes malè excipiuntur 157.f 158.d
ammanitarum contumelia in Dauidem 223.f
& quæ de eis vltio accepta 224.f excinduntur 228.b
ammanitæ & Moabitæ socij mutuo sese occidunt 298.e
ammaus exusta 781.b
ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864.b
vide & Emmaus
ammonius insidiator Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
amnon sororem Thamaram stuprat 228.g
occiditur à fratre Abesalomo 227. d
amoræi cum suis regibus deleti 11. d. qui eorum ditionis termini ibid.
amoritis regio duabus & dimidiæ tribubus conceditur 118.a
amosus Manassis filius regno paterno substituitur, quod propter impietatẽ non diu tenens occiditur 333.a
ananelus constituitur pontifex ab Herode 212.b
honore priuatur 513 a
restituitur ei 511. a
ananias Masbali pontifex cum quindecim aliis crudeliter necatur 938.f
ananias mercator Iudæus regias mulieres Iudaicam religionem docet 685 a
ananias Nebedæi fil. pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692.e
ananias nominatur Sedraches 346. a
ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 452.g.458.d
ananias Pharisæus Iosepho se opponit 1013.f
ananiæ pontificis liberalitas, eiúsque seruorum iniquitas 698 d. 699.b. ipsius filius capitur à sicariis 698.e
ananiæ pontificis domus incenditur 811.d
ananias pontifex cum Ezechia fratre, & pontificibus aliis in cloacis latuit propter seditionem ibid. cum fratre interficitur 811.e
ananus anani filius pontificatum acquirit, & Iacobum lapidat 698. b
anani senioris felicitas ſb. a
ananus Ionathæ filius Cestio portas prodere voluit 819.g
ananus Iudæorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
ananus pontifex cum Hierosolymitis bello contra Romanos se præparat 828.f
apparatum belli rursus amittere noluit 819 a
milites contra Simonem Giorę mittit ibid o
ananus pontifex, eiúsque gesta 872. & 874.875. per totum.
anani mors Hierosolymæ excidij principium 882.g. eiúsque virtutes celebratæ ibid.
ananus Sethi filius pontifex constituitur 618.e. eo priuatur 619.e
ananus Simonis satelles ad Titum profugit 916.e
anæabarches, pontifex Hebr. 84.b
anaxagoræ Clazomenij mors 1079 f
anchus rex Gittæ 195 c.203.b
exercitum ducit in Hebræos 203. f. 205. d
andromacho amicitiam renunciat Herodes 567. g
andronicus Messalami filius orator 434. a
angelus, quale nomen 522.b
angelos cum mulieribus coiisse 8.e
anilæi & Asinæi Neerdenſium facinora 645. 646. 647. 648. 649. per totum
animi vnde certissimum argumentum colligatur 199 e
anna Helcanis vxor 165. b
annibas seditiosus plectitur 682.g
annius Minutianus 638.e.636 671.e
annius Rufus Iudææ præficitur 619. b
annus magnus quot annis constet 11. c
anni septimi, quinquagesimi seu Iobeli remissio 96.b
anni quot ab exitu Israelis ex aegypto vsque ad templi Solomonis extructionem 700 d
ante j interitus 661 f
anthedo, postea Agrippias dicta 459. c
antigonus Asiam occupat mortuo Alexandro 383.a
antigonus aristobuli filius cum patre transfugiens capitur 467 d
accusat Cæsarem Hyrcanum & Antipatrum 481.d
paternum regnum affectans profligatur 491.d
reducitur in regnum per Parthos 494. e. amputat Hyrcano auriculas 497. e. accusatur Romæ, & placat pecuniis hostem 499.c
quomodo ab Herode oppugnatus sit 500 c
& inde quomodo expugnatus & irrisus à Sosio 507 c
antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508. b. 510 e. per totum.
antipatri & Hyrcanum accusat 724.g.
vinc tur ab Herode 729. d. rex constituitur 732.d. quàm insolens ex vnica victoria factus 738. d. dat se vinciendum Sosio 741. d. securi percutitur ibid. f

INDEX

Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obſidioni præficitur 452.b
quomodo à fratre & cur occiſus 454. f.712.c
antiochia Mygdonia, vrbs 687.e
antiochia, Syriæ metropolis 852. c
antiocheni Demetrium ejectum recipiunt 437.d
antiocheni ſoli cum Sidonis & Apamenis pepercerunt Iudæis ſohabitatoribus ſuis 815.e
antiochenſium odium in Iudæos 398. c
antiochenſium petitiones apud Titum 976.e
antiochus antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi, & ſuperatur inde ab Encæro & Philippo fratribus ibidem. 460
antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
antiochus Comagenæ rex 620.g. 678.d
antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d
vincitur ab Hyrcano 452.g
occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
antiochus deus Alexandri fil. adoleſcens rex coronatur & amicitiam cum Ionatha init 440.a
trucidatur à Tryphone ſuo tutore 447.b
antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a
eius cum Alexandro & Arabibus bellum 715.e
antiochus Epiphanes Seleuci fil. & eius geſta contra Iudæos 407 g
vſque 419.975. ad Elymaida vincitur 418.e
commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b
per totum, aliáque eius geſta 1037. 1038.1089.1090
antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Iudæam irruptio ſæua 708.d
antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hieroſolymam 929.f. 934.e
antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex conſtituitur 419.c
Bethſaritas expugnat 420.d
Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 421.d
captus à Demetrio trucidatur 421.g
antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudæam afflixerit 709. e
antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Iudæos 398.e
dat filiam Ptolemæo vxorem 401. a
Antiochi Pharanx loci nomen 716. a
antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398.e
antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrij rex natus Tryphonem perſequitur & interficit 447.f
Simonem Machiæ in amicitiam receptum conatur ſubigere, ſed infeliciter 448.a
oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius. 449.
per totum regno & vita priuatur ab Arſace 450.b
Seleucum Grypi vincit 460.a
antiochus Grypus qui & Philometor Demetrij Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Syriæ occupat & Heracleonis inſidiis occiſus 451.d
antiochus, Agrippa & Sohemus Veſpaſiano in auxilium miſerunt bina millia peditum, & ſagittarios equites mille 834.f
antipas Herodis fil. conſtituitur tetrarcha 599.e
affectat regnum 603.a
poſſeſſionem paterni regni acquirit 611.e
antipas pro Antipatro fratre rex conſtituitur teſtamento 771.f
tetrarcha inſtituitur 773.g
antipas pater Antipatri Idumææ præfectus ab Alexandro 469.b
antipas regij generis vir comprehenſus cuſtodiæ traditur 871.g
occiditur 872.
antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554.d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infeſtat ibid. 568.e.574.e
malicia eius 582. per totum.
eius in patrem inſidiæ 585.a.587.588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur ciuitate 749.
fratrib. inſidiatur 751.d
prodigit 762.b
fratrum occiſorum liberis etiam male vult, & conſpirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766.c
alios duobus fratribus calumnias ſtruit 767.c. cauſam dicit 769.770. per totũ.
occiditur 773.f
antipater Idumæus Hyrcanum in regnum reſtituit 717.f.718. per totum, aliáque eius geſta 722.
vſque 727
antipater accuſatus, declaratur præfectus Iudææ a Iulio Cæſ. & Hieroſolymorum muros reficit, & filiis ſuis præfecturas attribuit 725.c
antipater qui prius Antipas, quomodo ſe ſuóſque euexerit, & Ariſtobulum regno eiecerit 469.c
Scaurum commeatu iuuat 475.f
eius autoritas, vxor & liberi 479.d
qualem operam nauarit Cæſari, aliáque eius geſta ibidem. & 480
dynaſta & procurator Iudææ conſtituitur à Cæſare 481.e
ſuos liberos ad gubernacula prouehit 483.b
antipater Salomes fil. accuſat Archelaũ 777.d
antipater Samarita Antipatri Herodis filij procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766.b
antipatris ciuitas ædificatur 559. f
antiphilus cum ſuo fratre venenum apparârunt in Herodis interitum 588.f
antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, & quas hiſtorias 702.e
antonia Druſi maioris vxor, Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
eius fauor in Agrippam 634 c
eius prudentia 6.7.b
antoniæ ædificij Herodiani deſcriptio 919.c
antonia porticus incenſa, & præſidium ex ea deturbatum 811.f
antonia turris ab Herode condita 544.f. 624.d.746.d
antoniæ fundamenta ſubuerſa 951 c
M. Antonij decreta pro Iudæis 488. per totum
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Aſiam proficiſcitur, & Herodem defendit 491.g.719.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phaſaelum tetrarchas conſtituit 494.a
ad regium faſtigium eundem promouet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum è medio tollit 508.b.510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c.
homo impurus 512.e
Herodi nimium indulget 516.d
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
ſubigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium à Cæſare 524.a
occiſus 524. e. qualem operam Gabinio præſtiterit 721.g
Herodem exulem regno Iud. præficit 734. b. propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
Antonius centurio à Iocapateno inſidiis interemptus 850.d
Antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 831.b
eius geſta ibid.
Antonius Primus è Moeſia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f. eius geſta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amiſit 992.c
Romam properat ibid.
Antonius Silo Taricheas miſſus cum duobus millibus ſagittariorum 859. d
Aod. vide Iodes
Apachnę regni termini 1040.b
Apania obſidione liberata 747.c
Apellæus, menſis 370.a.409.b
Aphrica vnde ſic denominata 24.e
Aphri & Aethiopes quantum annuè pendant Romanis 807.e
Apion Alexandrinorum legatus contra Iudæos 649.e
Apion grammaticus res Aegyptiacas conſcripſit 1066.b
eius portentoſa mendacia de Iudæis & tota vita taxata ibidem. 1061. 1062. per totum. & eius calumniæ & mendacia confutata 1063 1064. per totum. propheta factus fabulam tragicam de Iudæis impudentiſſimè fingit 1065.1066.1067. per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochis regni termini 1040.b
Apolledoti Gazarænorum ductis præliũ cum Iamnæo, & mors 459. c
Apollonius Antiochi dux, à Iuda Machabæo victus occiditur 413.b
Apollonius Dauus præfectus Alexandri filij Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Ionatha 436.b
Apollonij Molonis mendacia de Iudæis 1065.1069.1077.
Aponius ſenator ſauciatur 671 e
Apſanes Iudæis præficitur 159.a
Aquila aurea ſupra portam poſita deijcitur 596.b.772.c
Aquila quare Romanorum inſigne 838 b
Aquila Caligulæ interfector 860. e

Ara tabernaculi, & Arula ſuffomigatoria 83.f
arabia, confinis Iudææ 469.c
arabes quæ ætate infantes ſuos circumcidant 21.f
arabes quæ ætate infantes ſuos circumcidant 21.f
arabes Hebræos ſubigunt 153.d. ab ipſis rurſum cæduntur 155.a
arabum prælium cum Herode 519. f
arabum Iudæam deuaſtantium ſæuitia 609 c
arabum geſta in Iudæa poſt mortem Herodis 781.b
arabes Iudæorum transfugarum viſcera patefaciunt, aurúmque eximunt 939.f
aramus. aramæi 15.a
arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
aranes vbi mortuus ibid.d
araſci templum 330.e
arbela vicus 1022.f
arbori interdictæ quæ vis indita fuerit 5. e
arca Noe 8.e
arcæ Noe reliquiæ vbi ſeruentur 684. c
arcæ tabernaculi forma 82.f
arca in poteſtatem hoſtium venit, 168.d. quantorum malorum his fuerit autor ad quos peruenit, & quomodo Hebræis reddita 169. b
arca transfertur Hieroſolymam in templum Salomonis 263.b
arcades de antiquitate gloriantes, poſt Athenienſes literis eruditi 1035. d
arce, alio nomine Arctipus, ciuitas 82.a
arce, quæ nunc Petra, ciuitas 110. b
archelais vicus conditur 613.f
archelaidis palmeta 619.a
archelaus Cappadocum rex 549.c. 558.f. Herodem ad ſanam mentem reducit 569.g. eius prudentia 756. 757
archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipſius funus curat 608. c. populo ſe accommodat, & incidit in ſeditionem 601.g.602.a. accuſatur apud Auguſtum 60..c ethnarcha non rex confirmatur ab Auguſto 611 e. Glaphyram fratris defuncti vxorem ducit .613.f accuſatur apud Auguſtum & relegatur Viennam Galliæ 614.a 784.b. venduntur eius bona 6.8.e a fratre falsè calumniatur 767.d rex conſtituitur 773.g. in ſeditionem incidit 775.776.781. quod non rebellaſſet quarta tributorum parte leuatus 783.a. eius reditus quanti ibid.b
archelaus Magdati ad Titum profugit 956 c
Arethis, ſexti ex fratribus Machabæi immania ſupplicia, eiuſque cum inſigni tolerantia ſermones 1035. rper totum
aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hoſpitem, oppugnationem Ariſtobuli cogitur intermittere 469.c. 470 b. cum Scauro fœdus init 471.f
aretas qui antea Aeneas conſtituitur Arabum rex 572.e. confirmatur 577.d
Aretas Cœleſyriæ regnum adipiſcitur 472.d. 716. a. cum Herode bellatur 626.b. & Iudææ infert bellum 716.a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721.c
Aretas Petræus Romæ auxiliatur 609.a
argolicæ hiſtoriæ ſcriptores diſcrepantes 1034.f
ariphanes Græcus hiſtoricus Iudæorum mentionem facit 1051.a
arietis inſtrumenti bellici deſcriptio 843.c
ariochus Nabuchodonoſori ſatellitum præfectus 347.a
Arion procurator Ioſephi Tobiæ fil. 4..5.
Ariſtæus Iudæorum negotium agit apud Ptolemæum Philadelphum 389. f
ariſtocratiam eſſe optimam adminiſtr. 123.b
ariſtotelis apud Clearchum verba de Iudæis 1048.a
arius centurio confoſſus 608.d. 780.e
ariſtobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
ariſtobulus Agrippæ frater, Iudæorum cauſam agit apud Petronium 640. per totum
ariſtobulus Ariſtobuli fil. adoleſcens pulcherrimus 514.d. ab Herode conſtituitur pontifex, & occiditur ab eodem 513.f. 514.g
ariſtobulus Alexandri Iamnæi fil. generoſus 463.f. quomodo adſecutus ſit regnum 405.b. obſeſſus ab Areta liberatur per Scaurum 471. c. quale domum Pompeio miſerit, & controuerſiam cum fratre apud eundem diſceptauerit 471.e. quomodo à Pompeio tractatus 472.f vinctus abducitur Romam 475.e. vinculis elapſus iterum capitur & mittitur Romam 477.d. veneno ſublatus eſt 479.g
ariſtobulus Herodis fil. reuerſus Roma ducit vxorem 549.c. coniicitur in carcerem falſis calumniis oppreſſus 574.f. accuſatus à patre Beryti damnatur 578.f. ſtrangulatur 580 b
ariſtobuli filij Herodis, liberi qui 762.a 793.f.
ariſtobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796.c
ariſtobulus Herodis frater, priuatus mortuus filia vnica relicta 793.f
ariſtobulus Herodis dynaſtæ Chalcidis f. domuis multis donatur à Ner. 694.f
ariſtobulus Hyrcani ſubſidioni Samariæ præficitur 752.b. quomodo imperarit & ſæuierit in matrem ac fratres 454.d. fratris cæde pollutus moritur philellen dictus 455 g. primus diadema regium vſurpauit, & quomodo ſe geſſerit in matrem & fratres 454.c. mors eius 714. a
ariſtobuli & Hyrcani furor & contentio 930.a
ariſtobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
armenia regio 15 a
arnon fluuius 110 c
arphas vicus 834.a
arphaxades Arphaxadæi 15.a
artabanus Vononevicto Parthorum regnum aſſequitur 620.e
artabanus à Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
artabani cum Aſinæo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646. a
artabanus regno pulſus reſtituitur per Izatem 617.c
artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
Artabazes Tigranis filius captus 519. b
Artaxerxes regnum paternum accipiens quale conuiuium inſtruxerit 373. b. accuſat vxorem & diuertit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Eſther 374. b. Amanen in ſummo habet honore 375. a. eundem cruci ſuffigit 380. b. Iudæos periclitantes liberat ibid.
artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519. b
artemiſius menſis 259.c
arrorius quemadmodum ex incendio per Lucium comilitonem ſeruatus ſit 95..g
arucæus Arcen condidit 14.d
arudæus, Aradus inſula ibid.
aruntius præco renuntiat Germanorum militum impetum 663.b
arus vicus 609.c
aruum loci nomen 195.g
aſamonæorum gens Iudæorum reip. ſtatum mutauit 367.b
Aſamonis montis Galilææ ſitus 818. c
aſanus abiæ filius regnum paternum accipit 282. c. eius pietas, & bellum cum Zaræo Aethiopum rege ac victoria ibidem, mors 284. d. 285.b
aſcalon capitur 146.a
aſcalon Iudæis ſemper inuiſa 831.a. eius ſitus ib.
aſcalonitæ quingentos & duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecerunt 815.d
aſcalonitis quantum incommodi arca attulerit 169.c
aſchanes eunuchus præpoſitus Hebræorum nobilium curę obſequitur Danieli 346.b
aſchanaxes aſchanaxi 13.c
aſer natiuitas 30.g. filij 52.d
aſeritarum ſors in Chananea 142. a
aſię quingentas ciuitates vni rectori, & conſuli Romano parere 806. b
aſingęus & Anilæus Neerdenſes graſſatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum
aſiongaber, loci nomen 269.f
aſoris ciuitas 152.c
aſoſra, buccina 97.b
aſperſorium tabernaculi 81.a
aſphaltites lacus 18.a. 773.a
aſphaltites lacus repletus eadauer. 890. a
aſphaltites lacus Tiberienſi natura contrarius 891. b. eius deſcriptio ibid.
aſphar lacus 428.b
aſprenatis prodigium & interitus 661. d
aſſamonæi principatus quando deſierit 508.b
aſſamonæorum familię quando & quandiu principatus Iudæorum conceſſ. 701 a
aſſaracoddas Senacheribi filius patri ſuccedit in regnum 330.e
aſſaron quantum contineat 83.d
aſſis regni termini 1040.b
aſſiras, Aſſyrij 14.f
aſſyriorum imperium quando diſſolutum fuerit 331.c
aſtabarri populus 14.b
aſtapus fluuius 58.f
aſtartes templum 209.a
aſtartis rex Tyriorum, eiuſque ſucceſſores enumerati 1043.a

INDEX.

Aſtoborra fluuius 58.f
aſtronomiæ qui primi inuentores 8.a
Athenienſes quando & quemadmodum Romanis ſubiecti 405.d
athenienſibus nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.c
athenienſes religioſiſſimi credi ti 1068 c. ſcriptis legibus vtebantur 1072. b
Athenio legatus Ptolemæi Euergetis ad Iudæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit iam victorem 742.f
athrongæus vel athronges paſtor regnũ affectat 608.b.780.c
auaris vrbs Aegyptia 140.a.& e. 1052.g
auguſti Cæſaris in Iudæos beneficia 562.d. in Herodem odium & Aretam 572.b. reditus cum vtroque in gratiam 577.d. confirmat teſtamentum Herodis 611.e. in Italiam proficiſcitur 729.e
auguſti mors, & quot annis imperarit 619.b
aulæ regiæ deſcriptio elegans 914.e
aulicæ deliciæ quæ 237.f
aurea terra, regio 269.g.271.a
Azael ab Adado cum muneribus mittitur ad Eliſæum, vnde ſe regem futurum cognoſcit 306.b. contra Iſraelitas belligeratur & Hieroſolymitanos, à quo pacem redimit Ioaſus rex 313.f moritur 316.a
Azarias propheta vaticinatur Aſani agmini 223.c
azarias compellatur Abdenago 346. a
azizus Emeſenorum rex Agrippæ iunioris ſororem duxit 693.b
azotum peſtis propter arcam detentam inuadit 169.b
azotum captum & concrematum 436. b
azymorum feſtiuitas reſtauratur 323.d
azymorum feſtiuitatis inſtitutio 65.d. 93.b

B

BAaras loci, & herbæ deſcriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532. f
babel quid ſignificet 12.c
babylon locus cur ſit dictus ibidem
babylonis extructio 65.c
babylon in Cyri poteſtatem venit 352. a
babilonica captiuitas quando & quomodo acciderit 336 337.338.339.340. 341.per totum.
babylonicæ turris inſtitutio 12.a. & quãta fuerit 12.b
babylonij Iudæos perſequuntur 649. e
babyloniorum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1035.f
bacca vicus 833.g
bacchides dux Demetrij contra Iudam Machabæum mittitur fruſtra 421. f. mittitur iterum ac cum Iuda confligens vincit 424.f.425.d.adigitur ad pacem cum Ionatha ineundam 430. b
bacchidis ſæuitia in Iudæos, & eius interitus 709.a
baſtriani populus 15.a
badus qualis menſura 259.a
bæonis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 586.b
bagoſes copiarum Artaxerxis imperator quomodo Iudæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
bagoshous & Theodeſtes eunuchi coniurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
bathales Ammanitarum rex 343.g
baiæ, oppidulum Campaniæ, vbi & calidæ 638.d
bal quis deus fuerit 311.b. ſacerdotes eius vniuerſi ſublati ibidem. ædes ipſius à fundamentis diruitur 311.d
balachus Moabitarum rex Balaamum ad Iſraelitas execrandum mittit 112. d
baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
balamus vates contra Dei mandatum profectus ab aſina compellatur 112. f. bene precatur his quos execrari volebat 113. per totum malum conſilium dat Madiantis 114. c
balſamus vbi naſcatur 270.f
balſamum vbi proueniat 473.b
balthaſar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. e. ipſe cum ſuo regno in Cyri Perſarum regis poteſtatem venit 352.a occidit Adoniam 254. b
banaias ſatellitibus præponitur 241.f vnus fortium Dauidis 243.f
banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
banaothas & Thamnus occiſores Iaboſthi ſupplicio afficiuntur 216.e
barachas autor Iſraelitis vt captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant 322. b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.c
baraſa expugnata concremata 417.c
baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ ſcriba 337.a. liberatur à carcere 343.c
baris caſtellum, poſtea Antonia 717.c
baris mons 10.b
barzaphanes Parthorum ſatrapa Syriam obtinet 494.d.730.e
baſanes Hieroboami totam familiam ſuſtulit 282.e. regnum occupat ibidem
baſanæ impietas à Gimone propheta grauiter carpitur, ſed fruſtra, regnúmque ab hoſtibus infeſtatum tueri non valens moritur, Elano filio ſucceſſore relicto 283.f
Baſſus addit ſe Cæſari 727.c
batanææ, Trachonis & Auranitidis, partiúmque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782.g.& 783.a
bathuel Nachoris filius 15.f
bathyllus Antipatri libertus venenum hero adfert 767.b
batibij dictum 639.c
beelſephon ciuitas 65.c
begabri Idumææ vicus 890.c
beleaſtartus rex Tyriorum Hiramo patri ſucceſſit 1043.c
belli leges 129.e
beniaminis natiuitas & nominis ratio 34.c.filij decem 52.b
beniamitarum ſors in Cananæa 141. e
beniamitæ poſt Ieſu ducis mortẽ quieti & agriculturæ ſtudent 146.b
beniamitarum fortitudo & peritia militaris 148. c. cædes omnium vſque ad ſexcentos viros 149.a quomodo ea tribus reſtituta 149. d
berenice, locus 269.f
bernice Agrippæ filia 628.a. 673.e
bernice Coſtobari filia 628.b
bernice Polemoni nubit 693.e
bernice Salomes filia datur nuptum Ariſtobulo Herodis filio 549.c.fit exoſa Glaphyræ 564. b. datur alij marito 762.a
bernices ſupplicatio ante tribunal Flori, & eius vitæ pericula 801. c
bernice & Iudæ ad Ceſtium de Flori geſtis retulerunt 803.b
berotha ciuitas 139.b
beroſus Chaldæus de aſtronomia & Chaldæorum philoſophia Græcè ſcripſit 1043. g. eius hiſtoriæ verba & compendium de Iudais 1044. a. Græcos ſcriptores taxauit ibidem
berſabe, ciuitas 288.d
berſabe puteus 21. d
berytus domicilium Romanorum 576. e
berytus Phœnices colonia Romanorum 972 e
berytus quomodo ab Agrippa exornata 678.b
berzellæus quantis beneficiis inuerit Dauidem regno pulſum 233. b. quam gratiam ei obtulerit rex 237. e
beſarra oppidum 1007.e
beſelel architectus 88.e.98.e
betſemmathe vxor Eſau 28.b
bethalaga vicus 429.b
bethel quid ſignificet 28.g
bethenabem vicus 889.a
bethleem toparchia 890.d
bethmaus vicus 1003.e
bethora locus 139.f
bethſabes forma Dauidem ad adulterium pellicit 225.b
bethſama vicus 170.g
bethſamitarum prophani lxx. arcam contingentes moriuntur 174. b
bethſana, quæ Scythopolis 418.a
bethſana, ciuitas 141.g
bethſuritarum deditio 420.d
bettæa capta & prædata 222.c
bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
bezethæ collis deſcriptio 919.g
biblia quot annorum hiſtoriam complectantur 2.f
bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
borcæus Agrippæ legatus à Iudæis vulneratus effugit 819.d
borceos vicus 833.c
bouis cornupetæ noxa quomodo vindicanda 128.d
boz columna veſtibuli templi 261.b
bozus quomodo Ruthem acceperit vxorem 163.e.164.a
britannicus Claud. Cæſaris filius 644. a
britannic. Claudij ex Meſſalina f. Neroni priuigno in imperio poſthabitus 796 b
britanni quomodo & quando Romanis ſubiugati 805.g.807.b
broccus trib. plebis 670.b
buccinarum excogitatio & vſus 97. b
burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

CAbrothaba locus 98.a
Cadmus Mileſius quo tempore hiſtoriam conſcribere inceperit 1034.f

Caducea-

Caduceatores ſacros eſſe & inuiolabiles 522.a
cæcilius Baſſus occiſo Sexto Cæſare prouinciam occupat 488.f
cæcilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit & copias eius occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum geſtarum nuncius ad Veſpaſianum mittitur 902. c
cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium transfugit 902. a
cædeſa ciuitas 140.b
cænopolis & forum quod vocatur materiarium à Ceſtio incenſum 819.f
cæron regio amomi ferax 684.c
cæſar Iudæorum & Archelai conuentum diremit 781. f
Archelao ethearchiam ſeu mediam regni partem dedit ibidem.
eius promiſſio Archelao facta ibid.
reliquam regni dimidiam partem in duas tetrarchias diuiſit ibid.g
cæſar quæ Salomæ largitus ſit 783.b
cæſar quas ciuitates Iudæorum regno auulſas Syriæ adiecerit ibid.
cæſaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
cæſar falſum Alexandrum deprehendit ibid.f. eum remigum numero inſerit 784.b
cæſares vocatos imperatores Rom. 269. b
cæſarea conditur 746.e. 747.g
cæſarea Philippi dicitur Neronis 698.f
cæſarea Iudææ maxima ciuitas 854.f
cæſaria templa 747.a
cæſarienſium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
cæſarienſes contra Iudæos apud Neronem victores 799.b
cæſarienſes omnes Iudæos apud ſe habitantes trucidant 813.f
cæſennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Ceſtio in Galilæam miſſus 818.b. duo millia Galilæorum cædit ibid.d
cæſennius Pætus rector Syriæ 974.a
cęſennius Pętus Antiochum regem Comagenes apud Veſpaſianum defectionis accuſat 983.f
bellum mouet contra eum 984.a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid.e
cæſoniæ iugulatæ cum filia magnanimitas 667.c
caiaphas conſtituitur pontifex 619.c
cain quid ſignificet, ſacrificat, iugulat fratrem, totus malus, multa inuenit 6.d. eius poſteri 7.f
caius Agrippæ & Iuliæ fil. Auguſti adoptiuus 603.e
catus Cæſar Agrippam vinculis ſoluit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid.d
caij vxor & filia occiſę 666.d
eius ingenium & mores 666.e
caius Cęſar Deum ſe vocari voluit 790.d
Petronium ob ſtatuas in templo locandas, Hieroſolymam miſit ibidem. e
caij literę ad Petronium 792.b
caius per dolum interemptus, quanto tempore imperauerit ibid.c
calebus explorator Chananęę 99.a
calidæ ad Bilas 638.e
calidę ad Emmauntem 619.d
calidę apud Callirhoen 598.a
caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula conſtituitur Cęſar 627.c
C. Caligula Germanici fil. 634.e
deſignatur Cęſar à Tiberio 635.f
occiſo Tiberio fratre opprimitur & ipſe 636.b. Herodem cum coniuge mittit in exilium 638. g
quali fuerit ingenio 641.b.641.e
Iudæis bellum illaturus reuocatur à Petronio & Agrippa 643.a
moritur ibid.f. eius in omnes ſęuitia, & diuini honoris vendicatio, inſaniáque tum coniuratio in ipſum, & eius interitus 652. vſque 660
callimander ab Hyrcano victus interiit 452.c
calliſtus Caligulę libertus 657.c
calumniarum quanta vis 713.c
cambyſes Cyri filius patri in regno ſuccedit, & Iudęos à templi & vrbis ędificatione prohibet, moritur 359.a 360.b
campus regius, loci nomen 18.d
cana, loci nomen 519.f
cana vicus Galilęę 1005. b
cana ſeu Canatha 742.e
canathenſes ibid.f
candelabrum tabernaculi 83.e
capernaum fons, Nili vena eſſe creditus 861.c
capharſaba, campi nomen 519.f
caphartophan Idumęę vicus 890.e
capito centurio à Floro pręmiſſus ad Hieroſolymitanos 800.c
capitolij templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
cappadoces populus 13.b
carmeli montis ſitus 852.f
carrę, Meſopotamię ciuitas 15.e
carthaginenſium originis & fati deſcriptio 807.d
cacus, delicię Herodis 586.b
caſander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388. a
caſpię portę 625.a
caſſius Cherea 653.654.655
per totum. occiditur 673.a
caſſius quę geſſerit in Iudęa 479.e
affligit Iudęos 489. b
caſſius Longinus Syrię prędes 544.d
caſſius Iulio Cęſ. interfecto Syriam petit & quid geſſerit 727.728.
per totum. occiſus 729.e
caſtor rerum Iudaicarum ſcriptor 1065.
caſtoris Iudęi verſutia & dolus erga Titum 924.f
caſtra Iudęorum, locus 480.f
catullus Libyę Pentapolitanæ rector ſicariis calumniandi doctor erat 997.a
tria millia Iudęorum trucidauit 997.b
eius cruciatus & mors horrenda ibidem. d
cedaſa vrbs 441.e
celadus Auguſti libertus 613.a
quę Cæſaris nomine cum falſo Alexandro egerit 785.g
celer accuſatus Romę cauſam dicit, & plectitur 693.a
celer tribunus vinctus à Claudio Iudęis ad ſupplicium Hieroſolym. mittitur 795.g
cendebęus prædectus vincitur à Sim. 448.a
cenizus Hebr. in libertatem reſtituit 151.a
ceſtius Gallus Syrię prędes inuadit Galilęam 1015.b, 1023.d
Ceſt. Feſtus à Claudio in Iudęam procurator prędmiſſus 793.e
eius malitia 799.a
ceſtius Saulum cum cęteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821.
chabelo terra cur ſic dicta 267.e
chabolo vicus 1015.b. 1016.c
Cherea Caij vxorem & filiam interficiendas curat 686.d
chalamas Syrorum tranſeuphratenſium rex 224.d
chalebo donatur pars agri Hebronis 145.g
chaldæi, populus 14.g
chaldæorum conſenſus cum ſacris literis 1046.d
chamis patris irriſor 14.e
chananæus, chanaan 14. a
chananæorum terræ præſtantia 58.e
charetis mors apud Gamalam 867.d
chariathiaris ciuitas 171.c
chasleus menſis 409.b.415.e
chebronis ciuitatis antiquitas 895.d
chelcias Oniæ fil. copiis Cleopatræ præficitur, 452. g. moritur 458.e
cherubeis quid fuit 83.a
cherubinorum deſcriptio 263.e
chetim quid Hebræis ſignificet 13.d
chetimus, & Chetima inſula ibid.
chetomene qualis veſtitus 84.c
cheton quid ſignificet ibid.
chettæi populus 14.d
chiramus operarius inſignis 260.g
Chriſtus & chriſtiani 622.g. 623.a
chuſarthes Aſſyriorum rex Hebræos ſibi ſubiicit 150. e
chuſus, chuſæi 14. a
chuſis amicus Dauidis conſtantiſſimus quomodo ſe geſſerit apud Abeſalomum 230.c
cilla ciuitas 198.b
cillanos à Palæſtinis bello vexatos Dauid iuuat ibid.
cinchares idem quod talentum 83.e
cinnyra, inſtrumentum muſicum 243 a
cinyra fabula 659.d
circenſes ludi 654.b
circumciſionis prima inſtitutio 19. e. 21. e.
ciſus Saulis pater 174. e
citharæ quis inuentor 7. d
ciuitatem quis primus inſtituerit 7. c
claudius à militibus conſtituitur Cæſ. 664.d
claudius Agrippam ad ſenatum legatum mittit 792.d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorum nobiliſſimos interfici iuſſit 795.g
claudius quandiu imperium adminiſtrauerit 796.a. Agrippinæ vxoris Neronem priuignum in imperium cooptauerat ibid.
clearchus peripateticus Ariſtotelem præceptorem ſuum de Iudæis narrantem inducit 1047.e
clemens præfect. vrbanarum cohortium 655.c.
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401.a
cleopatra Flori vxor 702.b
cleopatra Ptolemæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401.a
cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur vxor ab Alexandro Antiochi, qui & Demetrius dictus 434. e
cleopatra Marc. Antonium in ſui amorem pertrahit 493. f. 729. f. Mariamnem cum filio ad ſe vocat, & Antonium contra Herodem incitat 513 vſque 645. 742. d. 988. d. contra omnes omnium opibus inhians 517. f 742. a. Herodem ad ſtuprum ſollicitat 518. d. occiditur 524. e. 741. f
clitus Tiberienſis altera manu mulctatur 1012. a. 818. e
cluuius 659. e.

coloſſus Cæſaris 747.g
comagenenſium ciuilis contentio 620.g 621.a
commeatus centum annorum qua de cauſa in Meſſada incorruptus manſerit 988.c
conon Græcus Iudęorum mentionem facit 1051.a
conuallis laudationis 298.f
conuentus ciuium quæ vtilitas 121.d
coponius Iudæis præfeitur 616.b.618.g
coponius procurator conſtitutus, Archelai finibus in prouinciam redactis 784.g
corban iuramenti explicatio 1047.a
corban, quomodo ſe liberent 109.c
coreæ, loci nomen 718.e
cores ſeditionem contra Moyſem & Aaronem excitat 75.f
dat eius pœnas 107.f
Cornelius Fauſtus Syllę filius qualem ſe præſtiterit in expugnatione templi 474.e
corona triplex pontificis 86.a
correi, locus 172.d
corus menſura qualis 100 b. 536.f
coſtobarus Idumeę Gazę præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab vxore 532.b. eius violentia 699 b
coſtobarus & Saulus fratres vnà cum Philippo ad Ceſtium transfugiunt 821. g.
coturnices vbi copioſè inueniantur 72. e
cotys Armenię rex 678.d
craſſus in Parthos proficiſcens Hieroſolymitanum templum ſpoliat periurus 478.e. cum omnibus ſuis copiis perit 479.c
craſſus in Syrię prouinciam Gabinio ſuccedens quid geſſerit 723.b
cretenſes moribus, non verbis erudiebantur 1072.a
cteſiphon, vrbs 650 b
cumanus Iudęę præſes conſtituitur 690. d. 794.a. & quid ſub eo Iudęis acciderit ibid. & 691. f. & 692.a. accuſatur à Iudęis ibidem. exulat 693. a. 795.g
cuſpius Eadus Iudęorum regnò præficitur 680. d. ſeditioſos punit 681. c. 690.a
cydoeſſa Tyriorum vicus 869.e
cyprus inſula 13.d
cyprus præſidij locus in finibus Hierichuntis 816.a
cypros Herodis filia 627.f. alia Phaſaeli filia 628.a
cypron, caſtellum 559.f. & 748.b
cypris Antipatri vxor 723.d
cyrenęi, Marmaridę & terribiles Syrtes quemadmodum Romanis ſubditi 807. d
cyrus Perſarum rex Babylonem & regem eius capit 352.a
cyrus Iudęis Hieroſolyma repetere permittit, templúmque reſtituere, ac vaſa templi eis reddit, multáque præſtat beneficia 357.d. 378.a. 365.d. perit 359.b

D

DAbaritęni vxorem Ptolemęi regij procuratoris inuadunt 1008.c
Dacchari herbę deſcriptio 86.a
dagon, arx 448.d
dagon præcipitatus 169.a
dagonis templum exuſtum 416.e
dalale meretrix Sampſonis 162.b
dalmatas bellicoſiſſimos ſub vna tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
damaſcus à quo condita 15.a
damaſcus imperio Dauidis ſubiicitur 222.b
damaſcus à Metello & Lollio capta eſt 471.a
damaſcenorũ in Iudęos ſeueritas 1000.c. 822.a. 992.d
dana oppidum 150.d.276.b
danaus Argiuorum antiquiſſ. 1041.g
Daniel vocatur Balthaſar, & cupit durius viuere propter valetudinem & ſtudia 346.a. inſomnia diuina videt 246.f. regi ſomnia interpretatur 347. f. 348.a. Balthaſaris viſionem in pariete explicat 351.d. abducitur à Dario in Mediam & conſtituitur ſummus ſatrapa 352.b inſidias patitur, ſed inſidiatores eius luunt pœnam 352.f. 353.a apud Ecbatana turrim ędificat ibid.e quàm carus Deo fuerit, & quantum cęteros prophetas ſuperauerit 355.e. 354.355.
Danielis prophetia 415.f
danitarum ſors 142.a
danitę à Chananęis ſedes mutare coacti 150.b
danus, fons Iordanis 18.b
danus naſcitur 30.f
filij eius 52.e
darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obſes miſſus 625.d
Darius Aſtyagis filius imperium Babyloniorum vaſtat. & Danielem abductum conſtituit ſatrapam, quem innitus poſtea leonibus obiicit 352. b 353.a. hoſtes Danielis iiſdem obiicit, & deum eis prædicat ibid.
Darius equitum præfectus ſub Agrippa 810 g
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum creatur, quęſtionem proponit quęnam omnium rerum fortiſſima aut potentiſſima 360.b. & .f commonitus vero à Zorobabele Iudęos libertati inſtituit, & immunitati, vrbémque & templum reſtituere promittit & iuuat 261.e. 367.d mortuus ſucceſſorem filium Xerxem relinquit ibid.f
dathamũ cum vniuerſa ſua familia terra dehiſcit 107.c
Dauid filius Ieſſæi 164 e
Dauid qualis, & quomodo rex à Samuele vnctus prophetat, & Saulo furioſo hymnos occinit ad citharam 186.e 187.a. eius magnanimitas 188.b victoria de Goliatho 189 c amatur à Sauli filia, & ſexcenta hoſtium capita Saulo adfert & filiam eius vxorem ducit 190.e ſoceruꝰ fugit 191.192.193. per totum. ſpiculo ab eo petitur 192.a accepto Goliathi gladio fugit in Gettam, & inſanum ſe fingit 195.e fugit inde aliò atque aliò ibid. Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuiſſet noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a Nabali defuncti vxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203. d iungit ſe Ancho contra Hebræos 203. f. 206. e. abducuntur ei ambæ vxores captæ 207. b Palæſtinos cædit & vxores recuperat 207. c. Sauli interfectorem ſupplicio afficit, & epitaphia ipſi ac Ionathæ conſcribit 211. d rex vnius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a eius filij 213.d
Abnero fœdere iungitur & amicitia 214.c. interfectum luget 215. d. regnum in vniuerſum ei confertur 217. a. dominorum ſuorum occiſores punit 211.d.216. g. quantæ copiæ ad eum in Hebronem conuenerint 217.a. Iebuſæos illudentes capit 217. a. amicitiam cum Iramo parat, & Hieroſolymæ ciuitatem Dauidis appellat 218 c. Palæſtinos ſuperat, & arcam Hieroſolymam transfert 219 per totum. Palæſtinos frangit & Moabitas Adrazarúmque Sophenorum regem 224.d. Thanonem in amicitiam recipit, Idumęam ſubigit, & officia diſtribuit 221. e. 241.e. Ionathę poſteros beneficiis afficit 223.b. legati eius iniuria à Naaſe afficiuntur, Syri, Meſopotamiæ, Ammanitæ deperdantur 223.e.224.e Bethſaben adulteram facit & ducit vxorem, Vriámque interficiendum curat 225. b. per totum. Ammanitas excindit 228 b. à filiis moleſtatur 227. e. per totum. Abeſalomum filium regem ſalutatum fugit 229.e patienter audit conuiciantem Semein 230. c. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Iordanem 233. b. priorem filium aggreditur 233.d. occiſum luget 245.c. ignoſcit hoſtibus, & recipit regnum, ſalutatur rex 236.237.238. per totum. decem tribus ab eo deficiunt autore Sabæo 238. c. Palæſtinos vltimo fundit, hymnos ac muſicam inſtituit 242.f fortiſſimi viri ipſius qui 243. per totum. populum recenſendo deum offendit 244. c. e tribus malis infligendis peſtem eligit, & Oromnæ aream emit 244. e. 245. c. templi extruendi locus ei indicatur, ad quod opifices & materiam comparat, filiúmque inſtruit Salomonem quomodo ſe debeat gerere nactus imperium ibid. c 246. b. alſioſus calefacit ſe Abiſates accubitu 246. g. Solomonem confirmat regem, officiáque diſtribuit & tribus, tum templi vaſorúmque deſcriptionem tradit 248.249.a per totum. Dauidis principium alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid ſub mortem Solomoni commiſerit 250.g.251.a expirat ac ſepelitur, maximúſq. cum eo theſaurus 251.c
Dauidici geneſis regum finis, & quot eorum fuerint 241 g
Debora prophetiſſa 152.d
Decimę darę 18.e.28.f.109.a
Decius Mundus quantum inſanierit in Paulinam 622.b
Delatoribus quid pręmij fuerit apud C. Caligulam 662.b
Demetrius Demetrij filius amicitiam cum Ionatha init 436. d. Alexandrum vincit 437.c
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damaſcum conſtituitur, & Alexandrum Ianneum ſuperat 460. b. 461. a. contra fratrem pugnans captiuus ducitur ad Parthos ibid
Alexandrum prælio ſuperat 715.a
Demetrius Gadarenſis libertus Pompeij 475.b.
Demetrius Nicanor rex 437.g clementer agit cum Ionatha Iudæiſque 438.b. vincitur à Tryphone 440.d. capitur à Parthis 443.f dimittitur, & in regnum reſtituitur ab Arſace 450.c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit

parauerit 389. d. legem Iudæorum transcribendam curauerit 391.b
Demetrio Phalereo in historia Iudæorum venia concedenda, quòd Hebraice nescierit 1011.b
Demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochúmque & Lysiam occidit 421.f
Iudam occidit in prælio 425.c
Ionathæ amicitiam ambit 430.c
occiditur 432.f
Dei castra, locus 32.c
Deus Galilæorum cladem Romanis donabat 848.b
Deus Iudæis omnem viam salutis ad interitum verterat 940.d
Dei decretum contra omne Iudæorum genus 992.a
Dei definitio apud Mosen 1073.f
Dextra porrecta quid apud barbaros significet 646.a
Diagoras Melius in mortis periculo versatus propter Athenienses 1079.f
Dido soror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificauit 1043.e
Diebus singulis quid Deus condiderit 4.b
Diglath. quid significet 5.c
Diluuij vniuersalis descriptio 9.e
Dina Iacobi filia 31.b
stupratur, quapropter Sicimitæ vniuersi trucidantur 33.e.34.a
Diodorus Tryphon Apamenus, vide Tryphon.
Diogenes Alexandri amicissimi à Pharisæis interficitur 716.f
Dionysius Tripolitanus securi percussus 471.g
Diophantus notarius sceleratus 574.e
Disciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
Disciplinas à Chaldæis ad Aegyptios, ab his ad Græcos esse deductas 17.c
Dissimilium communionem etiam natura horrere 123.f
Dius in historia Phœnicum integerrimus 1042.d
Dies mensis 9.a
Docens mularum nutritor 195.b occidit Abimelechum pontif. 196.f
Dolesius nobilitate potens à Gadarensibus interficitur 888.f
P. Dolabellæ decreta pro Iudæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum saluus euadit 902.e
à Muciano productus populo rector insinuatur 903.a
Domitiano Germani subiiciuntur & Galli 975.f
Domitianus in triumpho Vespasiani & Titi eis adequitabat 979.d
Domitius Aenobarbus 694.a
Domitius Aenobarbi filius ibid.
Domitius Nero consalutatur Imperator 694.b. fratrem, matrem, vxorem, virósque illustriss. trucidat ibid.c
Cæsarea excludit Iudæos 696.f
Domitij Neronis vxor à marito occiditur 694.c
Domitij Sabini fortitudo 926.b
Dora Phœnices vrbs 1000.e
Doræ ciuitatis fines 1067.b
Doras Hierosolymitanus pontificem perimit 695.b
Doris mater Antipatri Herodis filij accusatur veneficij, & quomodo se gesserit 588.d. 766 b
Doritarum in Iudæos insolentia 675.f
Dorotheus lxx. interpretibus additur 396. f
Dositheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 524.f
Draconis leges de suppliciis antiquissimi. 1035.c
Druma Gedeonis concubina 155.f
Drusilla Agrippæ filia 628.a
Drusiam turris 747.c
Drusus Agippæ filius 628.a
Drusus Neronis filius 629.a.634.c
Drusus turris 538.g
Drymos loci nomen 730.c
Dystrus mensis 321.e.366.e.381.f

E

Ebutius decadarchus sub Vespasiano 839.c. Gamalæ occisus 865.c
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edrass dux militum Ionathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos subiugarat, ab Iode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores eius extincti à Syriæ rege 321.e
Elanus Basanæ filius altero regni anno occiditur, vnà omnis eius soboles tollitur per Zimarem 284.d & e
Elcana Iudæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Iud. 640 f
Eleazarus pontifex 2.d
Eleazarus Moysis filius 61.e
Eleazarus Aaronis filius 107.g
fit pontif. 110.c
eleazarus pont. moritur 145.b
eleazarus Dodeiæ filius vnus fortium Davidis 243.b
eleazar. quidam arreptitiorum medicus 258.a
eleazarus Auranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. fortiter ab elephanto confossio opprimitur 410.c
eleazarus pharisæus homo seditiosus conuitiatur Hyrcano 453.d
eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
eleazarus thesauri templi custos quomodo pactus cum Crasso 478.d
eleazarus Anani fil. pontifex constituitur vnius tantum anni 619.c
eleazarus Boethi pontifex constituitur 613.e. priuatur pontific. ibid.g
eleazarus gigas, quàm vasto fuerit corpore 625.d
eleazari Asamonæi filij fortitudo & mors 709.e
eleaz. Dinæi, latro 691.f. 695.a. 795.a. 796.d
eleazarus seditiosus exulat 682.c
eleazarus Ananiæ pontificis filius, Romani belli seminarium fuit 809.g reiecit Cæsaris hostias ibid.
eleaz. Semei facinus memorabile 844.d
eleaz. duo socij contra Manahemum 812. e
eleazari Simonis filij factio 904. c. 905. e
eleaz. Simonis Gioræ socij mors 895.a
eleazarus sicariorum princeps Massadam obtinet 985.e
eius ad suos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ. 990 g. 991. 992. per totum
elephantis quomodo pugnatum sub Antiocho Eupatore 419.f
eleusa oppidum, Sebaste dictum 558.f
eleutherus fluuius 742.b
eleutheri equites 731.b
eliabus architectus 78.b.88.e
eliacias pontif. sub Iosia rege 333.f
eliacimus Iosiæ fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, sed tributarium iam factum Aegyptiis 336.a. etiam Babyloniis tributum cogitur pendere 336. e occiditur 337.d
eliacimus Ioachini filius in pontificatum patri succedit 370.f
elias propheta tempore Achabi quæ prænunciauerit & gesserit 285. e. 286. a. 287. 288. 289. 298. 299. per totum. exemptus ex hominibus 300. b
eliæ epistola ad Ioramum Iosaphati filium sceleratum regem 307.b
elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678.f
elis pontifex princeps Hebræorum 163.c
filij eius scelerati 165.a
exitium suum cognoscit 166.a
ipsius & filiorum mors 166. d. & f.
elisæus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289.a
vaticinatur & aquam suppeditat Ioramo Achabi filio 301.a
viduam à debitis liberat 302.d
Ioramo insidias Syrorum indicat & Adadum capere ipsum volentem eludit 302.d.303.a
famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304 d
Adado mortem indicat ibid.e
Ieum vngit regem Israelitarum 308.b
Ioasus Ioazæ filius ad se ægrotum venientem consolatur 316.e
vita defungitur 315.g
cadauer occisi à latronibus in ipsius monumentum iniectum reuixit 316. a
elymus, elymi 14.f
eman zona sacerdotalis 84.e
Emmaus concremata 609.c
emmaus vicus, Vide etiam Ammaus.
engaddi à sicariis inuaditur 887.f
eniachin tribus sacrata 872.f
enochi mors nemini cognita 9.d
enosa ciuitas 7.c
epaphroditus 2. b
ephodes, vestitus 85.b
ephorus historicus Gallos & Hispanos prorsus ignorauit 1039.a
ephorus Hellanicum in plurimis ostendit mendacem 1034. g
ephremes Iosephi filius 44.d
ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur pro patre Iosepho 53. e
ephremi pars quæ cesserit 141.f
ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d
ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146.c
epicrates pecunia corruptus Scythopolitum cum aliis aliquot ciuitatibus Iudæis prodit 452.e
epicurçorum error refutatur 315.b
epiphania, ciuitas 14.d
epiphanes & Callinicus filij regis Antiochi Cæsennio Pœto pugna forti obtinuntur 984.c
à Vologeso Parthorum rege magnifice excipiuntur ib. e. Romam ad Vespasianum veniunt 985.a
epomidis descriptio 85.f
epulæ ferales Iudæorum 775. a
equitum Romanorum arma 836.d
equus Modius Varo succedit 1003.a
erebinthonicus vicus 937. b
etica prætorianorum Achazę præfectus occiditur 321.f
esaias prodigium Ezechię regi exhibet 331. c. obiurgat eundem propter thesauros Babyloniis monstratos 331. d
esaiæ prophetiam cognouisse & credidisse Cyrum regem 357.c
esaiæ vaticinium depravatum 996.c
esai natiuitas 26. d. vxores 27. a

circumuenitur à fratre ibid.d
iratus fratri reconciliatur 32.f
partitur cum fratre habitationem, vocaturque Adomi.s 36.a
Eſdras Iudæorum apud Babylonem degentium pontifex, à Xerxe quæ & quanta impetrauerit 367.f.368.a
quomodo populum mundauerit, & legem ei prælegerit, ac rempublic. reformarit mortuúſque ſit 368.369.370 per totum.
Eſcon puteus 26.g
Eſther puella quali fuerit forma 374.b
ducitur vxor Artaxerxi, & coronatur regina ibidem.
Iudæorum cladem futuram cognoſcens regi indicat 379.e
impetrat Iudæis vitam 380.b
Eſſen, veſtis qualis 85.c.90.b
Eſſenorum ſecta 617.c.781.786.787. per totum. eorum mirabil s conſtantia, & virtus in bello cum Romanis 717.e. opinio de animæ diuinitate ibid.g. aliud eorum & diuerſum collegium 788.d
Ethæus Gitthæus Dauidis ſectator præficitur exercitui 233.d
Eua quid ſignificet 5.b
eius lapſus 5.e
Euæi populus 14.d
Euaratus Cous 760.a
Euemerus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Euilas, Euilæ 14.b
Euodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in hiſtoria Iudæorum venia concedenda quod Hebraicè neſciuerit 1051.b
euphrates, fluuius 5.c
eurycles Lacedæmonius impoſtor maximus Herodem circumuenit, & domum eius ſubuertit 573.f.758.e.759.f
eutythus Agrippę libertus & auriga in vinculis detentus 631.b
aperit Neroni malcuolentiam Agrippę 633.a
eutythus, auriga Caij Cęſ. 672.a
exęcantis aliquem pœna 118.e
ezechielis prophetia 335.f
ezechias Achazę filius regnum obtinet paternum Hieroſolymis religionem collapſam reſtituit 323. per tot.
Paleſtinos bello vincit ibid.
à Senacheribo oppugnatur 328.a
in ſummam adactus deſperationem Eſaiam implorat 329.d
poſteritatem à Deo exorat 331.a
moritur ibid.f
ezechias latronum princeps interficitur 725.f

F

FAbatus Auguſti ſeruus 587.a
Fabatus procurator Cęſaris pecuniis corrumpitur 764.d
fabij centurionis fortitudo 720.b
fames ingens 305.e.555.e
fati potentię nemo poteſt reſiſtere 580.d
fauces locus 98.b
fauſtus Cornelius primus Hieroſolyma conſcendit 720.b
Felix Pallantis frater à Claudio ad Iudęos miſſus 795.g
felix præfectus militum Romanorum invadens Phaſaelum vincitur 491.a
Cl. Felicis procuratoris geſta 796. per totum. vide Cl. Felix
ferrei montis ſitus 891.a
feſtus procurator ſucceſſit Felici 798.a
vide Porcius
feſtorum deſcriptio 92.f.93 per tot.
filij contumaces & proterui in parentes quomodo mulctandi 126.e
filiorum Iſraelis iura 121.
Flaccus Syriæ præſes 629.f
Flauius Ioſephus. vide Ioſephus
Flauius Sylua in adminiſtratione Iudææ Baſſo ſuccedit 985.d
contra Maſſadam militem mouet ibid. & 986.g. Maſſadam occupat & præſidium imponit, cum exercitu ad Cæſarem redit 994.g
flectus, ſylua 219.c
florus templi theſauris fruſtra inhiat, à cuius expugnatione depellitur 802.g
flori nouus dolus & auaritia in oppreſſione Hieroſolymorum 802.f
mendacium apud Ceſtium 803. per totum. vide Geſſius
fortes vere qui 206.c
fortunatus Agrippę libertus Romam miſſus à ſuo patrono 638.c
fratris vxorem ducere prohibitum 613.f
fratres veri, quos & interitus ipſe ſociauit 1097.a
frontonis geſta in cuſtodia 563.b
Fructus intempeſtiuus & præmaturus 123.d
furij centurionis animoſitas 720.b
furum pœna 127.e

G

GAba, quid ſignificet 186.a
Gaba equitum ciuitas cur ſic vocata 832.f
gabaenorum iniuria in vxorem Leuitæ, & quomodo ea propter mulctati 147.148.149. per totum.
gabaon vicus 238.f
gabaonitæ aſtu fœdus ineunt cum Ieſu 138.f. qui ipſis contra Hieroſolymitarum regem ſuccurrit 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
gabinius præfectus militum Pompeij 473.c. eius geſta 476.477.478. per totum.
gabinius Scauro ſuccedens quid geſſerit, clari 721.722. per tot. 980.e
gadara reſtaurata 720.f
gadaræ optimates legatos ad Veſpaſianum mittunt, ſęque dedunt 858.e
gadarenſes Herodem fruſtra apud Cęſarem accuſant 540.b
gadæ natiuitas 30.g
& filij ſeptem 32.c
gadus propheta Dauidi vnius è tribus malis offert electionem 244.d
galades colis & Galadena regio 32.e
galatæ à quibus denominati 13.a
Galba Imperator creatus 893.c
in medio foro necatus ibidem. 896.d
gales inſectans Abimelechum Gedeonis nothum, proditur à Zebello 156.f
galgala quid ſignificet 137.d
galilæę & regionis trâs Iordanem quanti reditus fuerint 782.g
galilæa minor quæ 832.f
galilææ vtriuſque deſcriptio ibid.
calamitas 834. per totum
galilæa tota à Romanis ſubacta 870.e
galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
galilæi contra Romanos 828.f
galilæi ab infantia pugnaciſſimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Iaphæ occiſa 848.g
galilæorum noua inuenta & factiones Hieroſolymis 897.b
galliæ motus 890.b
galliæ bellum deſit ibid.
galliæ ſitus deſcriptus 806.e
galli centurionis facinus apud Gamalam 865.e
gallos ſub mille & ducentis militibus ſeruitute, quibus pene plures habuerint ciuitates 806.g
gamala filius Ieſu 873.b
gamala ciuitas rebellat 863.a
eius ſitus ibid. & 864.
exciſa 868.b
gamalenſium fides in Romanos 1000.f
gamalenſium cum Romanis acres conflictus 864.865.866. per tot.
gamalenſium cædes à Romanis 867.c
ganges fluuius 5.c
garizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit ab Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Iſraelitæ 146.a
gazæi a Iamneo obſeſſi capíque 459.e
gazara Paleſtinæ vrbs à Salomone bis ędificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos ſeruitute exemerit 154.155. per totum.
quot filios habuerit 155.f
geman vici ſitus 794.f
gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Genetar lacus deſcriptus 619.d. 869.d. eiuſdem nominis deſcripta ibid.
gentium enumeratio quæ Romano imperio ſubduntur 805.806
Gentium qui verenda Iudæorum more circunciderunt, enumeratio 1047.a
gentibus ſingulis quomodo à ſuis autoribus nomina ſunt indita 12.f. 13.14. per totum
geon fluuius, & quid ſignificet 5.d
geraſeni quomodo ſe erga Iudęos cohabitatores ſuos geſſerint 815.f
gergeſæi, populus 14.d
germanicus veneno ſublatus 611.a
germanicus qualibus moribus 634.b
germanicus Claudij Cæſ frater 694.a
germanus augur vinctus Agrippæ vincto vaticinatur 633.f
germani qualis gens 661.c
germanorum deſcriptio 807.a
eos octo tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
germanorum agmina & bellum ciuile ab Antonio primo & Mutiano ſedantur 893.d
Germani Capitolij collem occupant 902.e
germani viribus corporum laudati 962.g
germanorum magna ex parte defectio à Romanis 975.b
defectionis cauſæ ibid.
gerſus Moyſis filius 61.e
geſſius Florus Iudææ procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capeſſenda compulerit 702.d
& quàm malus fuerit vir ibid.
geſſij Flori procuratoris qui Albino ſucceſſit, crudelitas, impudentia & verſutia 798.d
auaritia apud Cæſarienſes 799.d
noua crudelitas in Hieroſolymitanos 801.a. Vide etiam Florus
getheris Arani filius 15.d
getuli populus 14.b
gigantum reliquiæ in Heſbone 145.f
gigantum poſteritas à quibus perdomita 17.f
gimon propheta Baſani quæ mala ipſum maneant vaticinatur 283.f
ginęa vicus 833.d
Giſcala Galil. oppidulum indomitum 868.c

Giſcala ſuccenditur & diruitur 1001.e
giſcala à Ioſephi militibus diripitur, prædáque populáribus conceditur 828. per totum
giſcalorum ſtatus 1001.d
glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549.c. odio proſequitur Salomem 564.b. occiſo marito remittitur ad patrem cum dote 583.c
nubit Archelao Herodis filio, Alexandri fratri 613.f
item Iubæ 614.d
eius ſomnium & mors ibid.e
gobolitis regio 36.d
godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343.a
humaniter tractat Iudæos profugos ib.
eiuſdem pietas, ſed illi noxia 344.a
occiditur ibid.
goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187.e. interitus 189.c
gomor, Gomarenſes 13.a
gorgias à Iuda Machabæo victus 414.e
vincit Ioſephum Zachariæ 418.b
gorion filius Ioſephi, & S. mon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873.a
occiditur 885.
gotarzes Parthorum rex 688.a
gotholia Achabi filia, vxor Ioramí Hieroſolymorum regis 306.g
Dauidis familiam quantum poteſt tollit & regnum adminiſtrat 311.g. 312.a. & regno & vita priuatur opera Ioadi 312. per tot. & 313.a
græcorum & Iudæorum diſſidium 649.c
græcis turpiſſimum viſum Iudæis inferiores fore 797.f
græcos bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806.a
græcorum omnia noua & heri nupérque faſta 1034.a
eorum regiones innumeræ corruptiones inuaſere rerum memoriam delentes, ibidem. Sera cognitio literarum ibidem.
philoſophi primi Aegyptiorum Chaldæorúmque diſcipuli 1034.e
græci poſteriores Tiuæum in plurimis mendacem oſtendunt ibid.g
græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.b
græcorum hiſtoricorum elegans deſcriptio 1014.1035.10;6.1037. per tot.
græcorum legiſlatores antiquiſſimi qui 1070.c
græcorum dij deſcripti 1077.& ſeqq. per totum, eorum legiſlatores poetis poteſtatem dederunt vt quos vellent deos introducerent, rhetorib. verò vt decreta de reb. publicis, quæ vellent conſcriberent ibid.
grádo apud Aegyptios ante Moſen nunquam viſa 64.b
grapte cognata Iſitæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificauit 897.e
gratus militum præfectus, Simonem Herodis filium obtruncat 608.a
ſuis ſuccurrit 608 e. 780.b
grauidam calce percutiens quomodo plectendus 128.a
gemnaſia Herodis 748.e

H

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15.a
hebræorum declinationis forma ibid.
hebræorum nullus regnante Salomone ſeruile opus faciebat 169.e
hebræi bis vltra Euphratem ducti captiui 345.d
hebron expugnatur, & conceditur Leuitis 145.f
hebronis oppidi antiquitas 17.d
hecatæus Abderita 1048.b. 1050.a
hecatombæon menſis 110.c
hecatontomachi Alexandri Iamnæi 457.f
hellanicus ab Acuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1034.g
helcanes Leuita & eius vxores ac liberi 169.b
helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Iudaicam 683.f
eius monumentum Hieroſolymis 913.c
helenę Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920.c
Helias. vide Elias
heliopolis 53.a
helonis principatus Hebr. 159.b
heniochi Romanis ſubiecti 806.b
Heoron, arca tabernaculi 82.f
Herennius Capito procurator Iamnię 630.c
Hermęus qui & Danaus denominatus 1052.d
Hermippus Græcus hiſtoricus diligentiſſimus 1046.e
Hermogenes Græcus Iudęorum mentionem facit 1051.a
Herodes Agrippæ frater, rex Chalcidis 679.f
moritur 690.d
Herodes Antipatri filius 479.d
Hieroſolymorum dux conſtituitur, Ezechimáque cum aliis prędonibus afficit ſupplicio 483.b
infantum ob cędem exoſus dicit cauſam 484.b
præficitur Cęliſyrię 485.b
Romanorum benęuolentiam captat & aſſequitur 489.c
Malichum trucidat 490.f
Antigonũ Ariſtobuli profligat 491.d
vxores & liberos ſibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid.e. & 492.a
accuſatus tetrarcha conſtituitur 494.a
ſtrenue pugnat ibidem.
elabitur ex hoſtium inſidiis 496.b
difficilibus profectionibus exercetur vſque Romam 498.d
rex Iudæę à ſenatu Roman. declaratur 499.c
ex Italia nauigat, & pugnat contra Antigonum 499. 500
prodigioſe ſeruatus bis 505.c.& f
Hieroſolyma expugnat, & Antigonum capit 507.c
Antonio donat 508.a
Ariſtobulum pontificem occidit 513.e
à Cleopatra ad ſtuprũ ſolicitatur 518.e
bellum Aretę infert 519.d
concio ad milites 521.b
Hyrcanum occidit 525.a
quomodo amicitiam Antonij excuſarit apud Cęſarem, & regnum ab eo obtinuerit 526.d
Mariamnem vxorem interficit & magnifice donatur a Cęſare 529.a.530.b
necata à ſe vxorem luget miris modis 530.e
efferatur ad cędem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531.d.532.533
arces in ſuam tutelam extruit 535.a
fami vrgenti ſuccurrit 536.b
quomodo ſubditos in officio continuerit 537.g
Cęſarem condiderit, & à Cęſare ſit muneratus 539.b. 540. 541
ſalutat Agrippam 540.b
extruit templum Cęſari, & tributorum partem ſubditis remittit, & conuenticula populi prohibet, & Eſſenos magnificat 541.b
templum nouum ædificat Hieroſolymis ſumtuoſiſs. 543.c
legem ſtatuit de furibus nouam 548.a
nauigat ad Cæſ. & reductis Roma liberis dat vxores, Agrippámque honorat 548.549
quartam tributorum partem ſuis remittit 551.d
ipſius familia domeſticis agitatur diſſidiis 554.c
filios ſuos apud Cæſ. accuſat 555.f
quinquennale certamen celebrat, arces condit 559.c
multáque alia 561.b
qualis ingenij. ibid. pecuniis deſtitutus Dauidis ſepulchrum recludit 563.b. omnes coniunctos habet ſuſpectos 565.566.567.568.569. à Syllæo iniquè accuſatur apud Cæſarem 572.a
accuſat filios apud concilium Berytenſe 578.a
ſtrangulat 580.b
liberis ipſorum proſpicit 583.f
quas ipſe vxores habuerit & ſobolem ib.627.f
Antipatrum damnatum in vincula coniicit 595.e
morbo correptus teſtamentum conficit 595.f
morbus qualis fuerit 597.e
ſub mortem liberaliſſimus & crudeliſs. 598.b
vim ſibi conatur inferre, & Antipatrũ iubet occidi 599.d
teſtamento mutato moritur ac funeratur 600.c
teſtamento eius confirmato quantum filiis ipſius patrimonium ſuperfuerit 611.e
præficitur Galilææ, & ſtrenue agit 725.f. accuſatur Hyrcano à maleuolis 726.b
vindicat patris mortem 728.e
eius victoriæ 729.b
accuſatur ib.e
quomodo ſe geſſerit in pugna contra Antigonum & Parthos 730.f. 731. 732. ædificat & multis premitur malis 733.f
Romam nauigans iacturam facit ib.e.
rex Iud. conſtituitur 734.b
Antigonum expugnat & latrones 735.a.& ſeq. fratris mortem vicíſcitur 738.f
in grauia incidit pericula 739.b
Syros & Arabes vincit 742.e
conciliat ſibi Iulium Cæſ. 745.b
ædificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746.747.748.& ſeqq.
athletam & venatorem agit ac bellatorem 749.d
diſſidet cum filiis duob. & vxore 749.f.750.751. conciliatur filiis 751.g
iterum diſſidet cum ipſis 755.c
accuſat filios apud Cæſ. & Berytí 760.c. occidit 761.f.793.g
occiſorum liberis proſpicit 762.c
quot vxores & liberos habuerit 763.a
eius domus iterum contumbatur diſſidiis 763.e
Pheroram extrudit 764.f
accuſat filium Antipatrum 770.a
morbo corripitur lethali 771.g.772.a
crudelitas eius & mors 773.e
quomodo Romanum adduxerit exercitum 930.b
inſtaurat ciuitates 980.e.988.e
Herodes Herodis fil. Iuliada condit 618.f
tetrarcha fit, ibid. e. recipitur in amicitiam Neronis 619.d
quomodo perierit 620.c

Vitellij iram in ſe concitat 625.e
bello ab Areta ſuperatur 626.e
Herodiadis amore capitur 26.b
vxoris importunitate in exilium detruditur 638.g
quali fuerit ingenio 671.f
herodes Herodis fil. Tiberiadem & Iuliopolim condidit 789.b
à Caio Cæſare ob auaritiam increpitus, in Hiſpaniam cum vxore fugit 790. d
quando deceſſerit & quos liberos reliquerit 793.f
herodias Agrippæ ſoror, Herodis iunioris vxor 626.b
odio proſequuta fratrem ſe ſuúmque maritum in exilium coniicit 638. g. 649.a. eius exprobrationes & ſtimuli 790.c
Herodion conditur 497.b.732.748.c
Herodotum cuncti mendacem oſtendunt 1035. a. Romanorum non meminiſſe 1038.g
herodotus erroris arguitur 279.a
herodotus Halicarnaſſeus Iudęorũ gentem non ignorauit 1047.a
heroum oppidum 52. d
heſiodus ab Acuſilao in quàm magnis corrigatur 1034.g
hetæan prędium 271. a
hezarbunis dux captus 155.b
hieremię prophetę vaticinium & epiſcedion Ioſię conſcriptum 335.f. & ſeqq. damnatur, iterum abſoluitur 336.f
aufugit 337.b
Hieremias in carcerem coniectus torquetur 339. c
in cœnoſum puteum prędfocandus demittitur, verum rurſus liberatur, 339.f. non vult proficiſci Babylonem 343. b. donatur magnis munerib. & alia eius geſta ibid.c
Hieremias conſulens Ioanni Careę abducitur ab eo in Aegyptum, vbi Aegyptiis captiuitatem indicat 345.c
eius vaticinia celebrata 929.e
Hierichus vrbs 112. a
excinditur, & reſtaurator ipſius diris deuouetur 137.b
hierichus deſolata 890. f
eius agri deſcriptio ibid.g
hierichontis fons ex peſtilenti & infrugifero ſaluberrimus, & feraciſſimus ab Heliſęo factus 891.d
hierichuntij agri bonitas 141.c. 473.b. 518.d
hieroboamus Nabathęi filius vaticinio cognoſcens ſe futurum regem populum ad defectionem ſolicitat, effugit Solomonis iram 274.c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276.a
duáſque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium eius apoplexia tangitur, & inde à pſeudopropheta ſeducitur 277.g. 278.a
filio ſuo ęgrotante quid reſponſi acceperit à propheta 280.b
contra Abiam ducit exercitum 281.a
vincitur ac moritur relicto regni ſucceſſore Nadabo 282.c
familia eius cuncta tollitur ibid.e
hieroboamus Ioę filius regnum Iſraelitarum excipit 316.b
Syriam ſuo regno licet impius adiicit ibidem. moritur Zacharia filio hęrede relicto 318. f
hieronymus hiſtoricus Iudęorum 1050.f
hieroſolymę rex cum vicinis regibus occiditur 139.f
hieroſolyma oppugnatur, inferioréque parte capitur 145.f
hieroſolyma ciuitas Dauidis dicta, & quomodo exædificata 218.b
Hieroſolymorum theſauri auferuntur, mœnia ad trecentorum cubitorum ſpacium diruuntur per Ioam 317.e
hieroſolymorum captiuitatem qui prophetæ prædixerint 335 f
hieroſolymorum captiuitas, direptio, & à fundamentis vaſtatio 342. per totum
hieroſolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templúmque eius ſpoliatur & prophanatur 409.a
reſtituitur tam vrbs quàm templum 415. d
hieroſolyma & templum à Pompeio expugnata 473.e
hieroſolyma diripitur à Parthis 497.d
hieroſolyma eiúſque templum cur deus auerſatus 695. d
hieroſolyma ad ſummum felicitatis euaſiſſe faſtigium, & ad extremam eſſe deiecta miſeriam 707.d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709. c
à Pompeio magno capiuntur 819.d
diripiuntur à Parthis 732.g
oppugnantur ab Herode 741.a. per totum
hieroſolyma Iudææ vmbilicus, eiúſque ſitus 883. g
deſcriptio 912.e. per totum & 1049. c
hieroſolyma bello, dominatione, ſeditione laborat 887. g
hieroſolyma quando & quoties capta vaſtata 969. e
quando in ea templum ædificatum ibid.e. eius origo & finis ibid.f
hieroſolyma non idem voce Iudaica quod Græca ſignificat 1059.d
hieroſolymitanis fame laborãtibus ſuccurrit Helena 686.
hieroſolymitanorum ſupplicatio 795.b
hieroſolymitani officioſe Agrippæ, & Politiano obuiam progreſſi 803.e
hieroſolymitanorum & Romanorum ſeditio 811.a
Hieroſolymitanorum luctus publicus 813. e
hieroſolymitanorum turbæ & indignationes propter Ioſephum 856.d
hieroſolymitanorum miſerabilis clades, & fuga ad Veſpaſianum 886.d.e
hieroſolymitani prima aggreſſione ſuperiores 907.f
in legionẽ decimam excurrunt 909.a
eorum inſidię contra Romanos 911.b
ſeditiones perpetuę 920.d.per tot.
conflictus cum Romanis 920.d.& ſeq.
pugnant circa machinas Romanorum 922.b
valde terrentur 926. e
eorum pertinacia 928.e
aurum deglutiunt 931.e
crudeliter afficiuntur 932.
Romanos inuitos ad ſuum excidium coegere 933.b
hieroſolymitanorum calamitas, & clades miſerrima 932.933
pertinacia crudelis 928. e
conflictus 935.e
fames 937. d
profugia ad Romanos 939.e
eorum qui transfugerunt, vna nocte viſcera duorum millium patefacta ſunt 940.a
famis incrementum horribile 941.c
Hieroſolymitanorum quàm multa millia paucis diebus per vnam portam elata 941. a
egenorum quot millia portis eiecta ibidem. b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943.c. pugna magna & ferox 946d
mendacia inter ſeditioſos 949.c
pertinacia inſana ibid. pugna atrox circa cuſtodias 950.d
pugna circa templum 952.d
dolus contra Romanos 953.b
fames 954. b. pugna circa porticus 956. a.c. ita templum 959.e
ſtrages & fuga incenſo templo 419.a
ſex millia in porticum confugiunt, ſéque ſaluari ex propheta falſo ſeducuntur 459 g. 960. a
plurimi confugiunt ad Titum 966 b
infinita multitudo venit ibid. ſtrages crudeliſſima, incendium, fames, captiuitaſque 967. 968. per totum
Hieroſolymitani ſoli quanta bonitate 141.e
hiezecielis prophetia 335.f. 338.e
hin. menſura qualis 88.d
hippeni Iudæus ſuos cohabitatores male tractant 815.d
hippici turris deſcriptio 914.d
hippodromos locus 773.c
hiramus Tyriorum rex. Salomoni quid ad templum Hieroſolymis contulerit 1042. c. mulctatus quod Salomoni propoſita ænigmata ſoluere non potuit ibid.f. eius geſta ibid.
Vide etiam Iromus
hiſpani quando & quemadmodum Romanis ſubditi 800.g
hiſtoria apud Barbaros ſolennior quàm Græcos 1038.b
hiſtoriæ ſcriptori quæ curanda 468.b
hiſtoriæ veritatem à Iudæis honorari, à Græcis verò negligi 707. a
hiſtoriæ veræ quod iudicium 1035.e
hiſtoriarum ſcriptoribus non idem ſcopus 1. in principio
hiſtoricus mendax quantum à falſario inſtrumentorum differat 1024.e
hiſtoricus quis laude dignus 706.f
hiſtorici quod officium 1014.f
holocaustoma ſacrificium cur dictum 91. a
homeri poemate nullum vetuſtius 1034.d
quomodo conſeruatum ibid.
homicidarum inuitorum aſyla 18.d
homicidij incerti inquiſitio qualis fiat 112.f.113.a
hominis creatio 4.e
hominis ætatis quis terminus præſcriptus 8.e.15. e
homines quando degenerare à virtutibus ad vitia cœperint 7.e
hominum cõmercia quibus vitanda 94.e
hominum ingenium quàm ſit malũ 197.a
homonœa, loci nomen 1020.e
hortos penſiles à Nabuchodonoſoro extructos 350.a
hoſpitij reuerentia 20.a.147.d
hyc vocis ſignificatio 1040 e
hyoſcyami deſcriptio 86.b
hyperberetæus menſis 92.c. 263. b. 286. b
hyrcanium vicus 741.d
hyrcanus Alexandri Iannæi filius conſtituitur pontifex 716.d
fœderatur fratri, & otioſam vitam elegit 468.d.& 717.d
cur ignauus habitus & fugerit ad Aretam 469.d
Scauri amicitiam fruſtra ambit 471.b
diſceptat apud Pompeium cum fratre 471.a
redditur ei pontificatus 475. a. 481. e. honoratur ab exteris gentibus 482.d
honoribus ab Iulio Cæſ. afficitur 486. a. capitur & amputantur auriculæ eius 497.c.732.a

à Parthis dimissus ad Herodem reuertitur.a quo perinde tractatur 511. per totum
occiditur tandem ab eodem 525.a. 749.f
quali fortuna per omnem vitã fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus eius nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo à Ptolemæo sororio tractatus & Antiocho Imperatore, tum gesta ipsius 710.f
eius felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Iudææ 726.f
Hyrcanus Iosephi Tobiæ filius adolescens ingeniosus 404.405 406.per totum
eius gesta & mors 407.d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi insidias, & principatu potitur 448.c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a
pacem ab eo redimit ccc.talentis Dauidique thesaurum tribus millibus talentorum imminuit 449.g.450.a
vrbes ab hostibus ablatas recuperat, pacémque cum Romanis init 450.d
Samariam obsidet & radicitus tollit, cumque deo colloquitur 452.per totum.eius felicitas & mors 464.a
somnium de filiis quale aliquando habuerit 456.b

I

IAbinus rex Hebræos opprimit,opprimitúrque ipse 152.c
Iabusa ciuitas, & Iabissenorum officium in Saulum & filios eius extinctos 209.b
Iabisus ciuitas capta, & omnes eius habitatores cæsi præter CCCC.virgines 149.b
Iachin,columna vestibuli templi 261.b
Iacimus.vide Alcimus
Iacimus Zimaris filius eques 584.f
Iacobi filij Isaci natiuitas 26.d
præcipit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti visio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
visiones iterum 31.d
aufugit à socero 31.e
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum spectro 33.b
Iacobus vocatur Israel bid.
defodit Labani Deos 34. b
Iacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36.a
opulentia eius & felicitas 37.a
Iosephum luget 39.e
mittit filios frumentatũ in Aegyptũ 44.f. proficiscitur ipse etiam cum omni familia 51.d
moritur 53.d
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filij aguntur in crucem 690.c
Iacobus frater Christi lapidatur 698.b
Iacobi rectoris Idumæorum proditio 894.g 895.a
Iacobi septimi ex fratribus Macchabæi supplicia & constantia 1096.b
Iaddus filius Ioannis pontifex patris loco fit.383.b. Alexandro magno negat forum venalium rerum 384.d. placat eundem & impetrat quod vult 385.c
moritur 386 g
Iadon propheta Hieroboami idololatriã obiurgat 278.c. discerpitur à leone 277.c
Iahel.vide Iale
Iairus Galadenus,princeps Hebræorum 157. c
Iale Syſarem occidit 153.b
Ialus custos thesaurorum Dauidis 250.c
Ianiæ regni termini 1040.b
Ianæus Alexander. quære Alexander
Iapha vicus 1016. d
Iaphæ munitiones 846.a
Iaphetus filius Noë 11. d
eius soboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f. 13.a
Iaphthes accitur ad principatum Israelitarum 158. a
victor filiam suam deo mactat ibidem. e
Iar, mensis 259. c
Iardan vicus 833. f
Iason,alias Iesus,Onię pont.filius,pontificatum fratri extorquet 408. c
Iason vt pontifex constituatur quantum numerarit Antiocho 1087.g
Iauanes Iapheti filius 13.a
Lazarus pontificatu priuatur 618.c
Laziel propheta vaticinatur Iosaphato 298. c
Iazoron vrbs spoliata & concremata per Iudam Macchabæum 416. c
Iberi, populus 13. b
Ibes serpentibus infestæ 58.d
Ides scelus & supplicium 622. 623
Idumæa vnde dicta 36. a
Dauidi subdita 222.f
eius tumultus 779 g
Idumæi, quomodo circuncisionem & religionem admiserint 450.e
Idumæorum nationis descriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt ibid.g
seditio & tumultus 880 g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simonem Gioræ 894.f
Ioannis Leuitæ pecunias prædantur 897. e. ad Titum supplices veniunt 565. g. scelerata eorum facta repetita 980.a
Ieboſtus Sauli filius cõstituitur rex 212.c
amittit regnum 214. b
occiditur per insidias 216. c
sepelitur honorificè à Dauide 216.g
Iebusæi populus 14.d
Iebusæorum ludibrium in Dauidem male ipsis cessit 217.f
Iechonias. vide Ioachimus. nam binominis fuit
Iephthe. vide Iaphthes
Iesraela vrbs 288.c
Iessæus filius Obedæ 164.e
Iessæi filij qui 186. c
Iesus Christus describitur 621.f
Iesus Anani filius prædixit Hierosolymę excidium 561.a
Iesus Damnæi filius fit pontifex 698.c
Iesus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
Iesus dictus Onię frater pontificatu honoratus,& mox eo priuatus 408.b
Iesus Naueci filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75. a
Chananææ explorationem indicat suis commilitonibus, & territis reddit animum 99.a
Moyses eum sibi successorem designat 118. c
prædicit, quæ gesturus erat 131.c
Chananæam explorat 134.b
Iordanem cum exercitu superat 135.f
Hierichuntem sine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitq; quinque reges 139 b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit ciuitates ibid. terram victoria quæsitam diuidit tribubus 141. per totum.præcipit eis vt reliquias Chananeorum tollant 142.c
moritur 144.f.145.a
Iesus Phabetis filius pontificatu priuatur 567.d
Iesu pontificis ad multitudinem Hierosolymitanam oratio 878. 879. per totum 882 c
eius virtutes celebratæ 883.b
Iesu Saphiæ filij facinora 1003.c. & 1008. 1009.1020.121 per totum
Iesus Sapphæ filius 822.d
Iesus Thebuthi sacerdos Titio sacra donaria tradit 966.c
Iesus Tobiæ filius quid gesserit 857. 858. 860 per totum
Ieus Amasis fil. Ramatham expugnat, & interficitur rex Israelitarum 308.b
Iezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310 a
Bali sacerdotes extirpat 311.d
contemptor & ipse numinis moritur Ioaza filio successore relicto 313.f
Ieus propheta arguit Iosaphatum 297. a
Iezabela quàm mala mulier 285.d
minatur Eliæ interitum 288.c
Nabathum coràm lapidibus obruendum 289.d
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.a
Ilys, ager qualis 71.b
Immundi qui Moysi 94 c
Impedimentorum custodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207. f.208.a
Imperatores Rom. semper honorauerunt & ornauerunt templum Hierosolymitanum 940.e
Imperij Romani fines quousque 805. f. 837.b
Indorum mortis descriptio enarrata 991. e
Iniuriæ maximæ quæ 122. d
Inuenta debere restitui 127.f
Inundationis vniuersalis descriptio 8.e
Iobi cum Abenero pugna 212.
Abenerum turpiter occidit 214.f.215.a
exercitui præficitur Dauidis 222.f
Syros vincit 224.e
Dauidis nomine belligeratur fortiter 215.216.per totum
ingeniosum commentum fingit 228.b
Abesalomum interimit 234.c
Dauidem Abesalomum lugentem increpat 235.d
præfectura priuatur 238.d
Amasam interficit & Sabæum persequitur, capútque ipsius ad regem perfert, & restituitur pristinæ præfecturæ 238.f.241.e
populum censet 244.b
occiditur 254.e
Ioadus quomodo Gotholiam regno spoliat & occidit. Ioasúmque regno præficit 312 a.313.a
studet templo restaurando & moritur 314.a
Ioachabis natiuitas & quid significet 167.a
Ioacimus Iesu filius pontifex 367.f
Ioachimus Iasimi fil. in regnum paternum constituitur 337.d
abducitur in captiuitatem Babylonem 338.a
liberatus è vinculis regiæ præficitur 350. c
Ioacimus Iosiæ,vocatur Eliacimus,accipit regnum patris tributarium Aegypti is factum 336.a
tributarius etiam fit Babyloniis 336.d
occiditur 337.d

INDEX.

Ioacimus pontifex mortuus 370.g
Ioannes, alias Hyrcanus. vide Hircanus
Ioannes Ananiæ filius Gophniticæ & Acrabatenę regionum rector designatus 822.e
Ioannes Asamonæi fil. occisus 710 b
Ioannis Baptistæ interitus 616.f
Ioannes Careæ filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godoliæ 343 g
Ismaelem Godoliæ interfectorē persequitur 344.e
consulit Hieremiam, & ipsum in Aegyptum abducit 345.a
Ioannes dux militum Ionathæ 293.c
Ioannes Effæus Tamnam missus, vt toparchiam administraret 822.e
Ioannes Gaddis Matthæ fil. 410.g
Medabensibus Amaræis occiditur 428.c
Ioannes Idumęorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 912 g
Ioannes Iudæ fil. in pontificatu succedit patri, & fratrem in templo occidit 382.e
moritur 383.b
Ionathæ ac Iudæ fratris Ioannis interitum vindicat 382.e
Bacchidem adigit ad ineundum secum amicitiam 430.a
eius amicitiam tam Demetrius quàm Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430.c. 431.b
Alexandro quàm fuerit gratus 434.f
vincit Apollonium Dauum 436.b
amicus fit Demetrio Nicanori 438.b
sociat se Antiocho Alexándri contra Demetrium 440.a
deseritur à suis, tamen vincit, & renouat fœdera 440.f
capitur per proditionem 444.d
occiditur ibid.g
Ioannis Leui filij Giscalensis facinora 1001. 1003. 1004. 1005. 1006. 1013. 1014. 1016. per totum. Giscalam Iosephi iussu muro cinxit 823.b
eius proditio & doli varij 824.a
dolus nouus 826.b
fuga cum mille Syris fugitiuis 827.a
ad defectionem incitat 858 d
Titum fallere conabatur 869.d
Hierosolymam fugit 869.f
eius excusatio apud Hierosolymitanos 870.f
Hierosolymitanis exitij causa 876.a
malitia, crudelitas & gesta 887 897. 898. 920. 923. 925 931. 932. 933. 936. 940. 943. & seqq.
Ioannis Leuitæ conflictus 905.a
Ioannis pontificis monumentum 920.f
Ioas seu Ioazes Ioazæ fil. patris regno potitur 316.a
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid b
b. contemnit Amasiæ minas, quem capit in pugna 317.c
perit ibid f
Ioasus Ochoziæ filius quomodo à Gotoliæ sæuitia seruatus, & rex constitutus 312.a
à religione deficit & legibus 314 d
Zachariam Ioadi filium in ipso templo lapidat ibid.e
ægrotans occiditur 315.a
Iozarus dux missus contra Iosephum Matthiæ filium 827 c
Iozarus Iosepho inuidet 1011.c
Ioazarus priuatur pontificatu 618 e
Ioazas Ieu filius regnum paternum assequitur 313.g 315.b
Dei beneficio liberatus moritur 315.d
Ioazus Iosiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captiuus in Aegyptum abducitur & moritur 335. g. 336. a
Iobacchus torrens 33.b. 111.d
Iobel fil. Lamechi 7.d
Iobelus quid significet 96.c
Iobeli anni remissio & libertas ibid.
Iochabel mater Moysis 55.f
Iodes à Moabitis oppressos Hebræos libertati restituit 151. d
Iohel Samuelis fil. quomodo se in principatu gesserit 174.a
Ionas propheta vaticinatur Hieroboamo Amasiæ filio 318.a
quomodo ad Ninuitas missus sit, & in mare proiectus ac à cete haustus post triduum viuus in terram reuomitus 318.c
Ionia vnde sic dicta 13.a
Ionici Iudæi apud Agrippam queruntur Gentilium iniurias 550. e
Ionum in Iudæos odium 398.d
Ionatas Anani fil. 676.c
pontificatum oblatum respuit ibid.
& eius gesta 791 d
Ionathas Asamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710. c
Ionathas Sauli filius castrum Palæstinorum expugnat 179.c
hostes vnico tantum armigero comitatus aggreditur 181.c
animositas & honestas 181. f
amor in Dauidem 191.c. 195.c
fœdus cum eo 193 f
cadit in pugna contra Palęstinos 208.c
eius posteri quo honore à Dauide affecti 213.b
Ionathæ cuiusdam Sadducęi cum Pharisæis contentio 453. f
Ionathas homo viliss. prouocat ad singulare certamen Romanos 952.e
Pudentem equitem romanum interficit, & à Prisco centurione sagitta transfigitur ibid. & 953.a
Ionathas Matthiæ fil. 411.a
defuncto fratri Iudæ succedit imperij administratione 428.a
Ionathas Pharisæus 1013. f
insidiatur Iosepho, seruatur 1018. 1019. iterum insidiatur eidem 1020. 1027.
Ionathas pontif. perimitur 695.c
Ionathas pontifex primus Massadam ædificauit, & nomen id imposuit 987. d
Ionathas qui aliàs Ionadab, socius Ammonis 228.d
solatur Dauidem 227. f
Ionathas Samæ fil. sternit virum sex cubitorum 242. f
Ionathas sicariorum princeps circa Cyrenen 998. e
eius supplicium 997.d
Ioppe à Cestij militibus capta, direpta & incensa 818. a
bis à Romanis funditus excisa 855.g
eius situs descriptus ib d. c
Ioppensium interfectorum quot millia 818. a
Ioramus Achabi fil. in regnum paternum succedit 300 a
Moabitas expugnat 301. d
monitus ab Elisæo cauet Syrorum insidias 303. c
fame vrgente Elisæum iubet interfici, cuius mandati eum mox pœnitet 304. b
liberatur ab obsidione Adadi 305.a
in oppugnatione Ramathæ sagitta vulneratur 308 a
occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Nabothi proiicitur 309.c
Ioramus Iosaphati fil. succedit in regnum paternum 301.a
fratres & amicos paternos occidit 306.f
deficiunt ab eo Idumæi aliæque gentes aliquot 307.a
cognoscit suum fatum ab filia, & mortuus tractatur pro merito 307.f
Iordanis refertus mortuis 890.a
Iordanis fontes & cursus 861.a
Iosabetha Ochoziæ soror germana quomodo Ioasum seruarit 311. g. 312. a
Iosadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342 e
eximitur vinculis 343.a
Iosaphatus à commentariis Dauidis 222 g
Iosaphatus Asæi fil. in regnum paternum succedit 285.c
præsidia vrbib. suis imponit, & collapsam religionem restituit 293.a
quantos habuerit exercitus paratos 293.c. increpatur ab Ieu propheta, pietatémque ac iustitiam colit 297.a
Ammanitas & Moabitas citra sanguinem vincit 298.c
cum Ioramo bellum infert Moabitis 300.d
moritur 301.f
Iosephus Antipatri filius 723.d
oppugnatur ab Antigono 499.f
quomodo perierit 504.e
a cani non satis continens 516.b
Iosephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 750.f
Iosephus Cabeus pontifex 697. f
priuatur munere ib.
Iosephus Caiaphas. quære Caiaphas
Iosephus Canæi vel Camydæ pontificatum acquirit 683.e
eo priuatur 690.c
Iosephi Dalæi fatum miserabile 459.e
Iosephus Ellemi filius 597.d
Iosephus & Iesus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949. a
Iosephus Gorionis filius belli dux contra Cestium 812.e
Iosephus Herodis nepos occurrit Varo 609. e
Iosephus Iotaburij montis planitiem muro circundedit 866.f
interfectus Gamalæ 867.c
Iosepho Matthiæ filio quæ causa fuerit Antiquitatum Iudaicarum, & Belli Iudaici historiæ descriptionis 1.c
suam historiam veracem affirmat & incorruptam 563.e
ipsius genus, filij institutio & doctrina, professio Romam 998
naufragium passus à Poppea benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999.d
committitur ea ipsius tutelæ 1003.b
in quibus versatus sit periculis 1004. 1005. bello necessaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Ioannis insidias effugit & Iesu latronum principis 1005.f
ignoscit capto Iesu, & cum Ebutio bellum gerit 1007.a
insidiis, calumniis variis petitus cuasit 1008 1009. 1010. per totum
deficientes Tiberienses cohibet 1011. d. ciuitates munit 1013 a
insidias patitur, & somnio consolatur 1014.e
astutia eius in cognoscendis insidiis 1016.a
Ioannis consiliis contra ipsum quomodo occurrerit 1017.c
Ionatham insidiatorem seruat, & legatos mittit Hierosolyma 1011.c

in se-

in ſalutis diſcrimen incidit 1019.f
accuſatur à Tiberienſibus & irridetur, eorúmque vrbem cepit 1023. 1024. Simonem & Ionatham Hieroſolyma mittit 1024.b
calumnias falſi hiſtorici depellit ibidem f. hiſtoriæ ſuæ veritatem adſtruit 1026.f
Sepphoritas ſeruat 1027.f
Tiberiadæ ſeruat, & Sepphorim capit, & profligatur à Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur à Veſpaſiano Titóque, & captiuorum multos liberat, falſóque accuſatur 1030.e
vxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quóque ordine bellum Iudaicum conſcripſerit 705.706 707.708. per totum
Ioſephus Matthiæ filius vtriuſque Galilææ rector deſignatus 822.e
eius ſingularis induſtria ibid.
dolo Ioannis Giſcalæi ſubito oppreſſus 825.b
geſta contra Romanos 834.c
aduentu Veſpaſiani in Tiberiada confugit 838.f
primarios Hieroſolymis è Tiberiade de rationibus belli ſcribit 839.b
Iotapatenis auxilio venit 839. 840. 841. 842. per totum.
eius machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
quomodo è catenis liberatus per Titum & Veſpaſianum 991.b
eius prolixa oratio ad Hieroſolymitanos 927. 928. 929. 930. per totum. in deditione in puteo deliteſcit 850.f
eius ſocij ipſum perſequuntur ibid.
eius oratio philoſophica ad ſocios 852.a. eius ſocij cum ipſo cædes mutuas ſortiuntur 853.e
cum altero ſortem euadit ibid.
ad Veſpaſianum ducitur ibid.
vaticinatur Veſpaſiano imperium Romanum 854.c
fermè exanimatur 939.c
eius mater occiſſum credens cruciatur animo ibidem
curato vulnere rurſus murum circuit hortando 939.e
mandata Titi Ioanni Hebraicè nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquiis ciuitatis fruſtra obſecrat 965.b
Ioſephus Medicaſter defectionis autor 1012.f
Ioſephi filij Iacobi natiuitas 31.b
fratribus cur exoſus 37.c
venditur in Aegyptum 39.c
ſolicitatur ad ſtuprum à domina 40.a
ſomnia explicat 42.a. 43.d
è vinculis liberatur 43.c
præficitur Aegypto, nominatur Pſontomphanecus 44.c
fratres capit ibidem
& miris exagitat modis 45. 46. per totum. cognoſcendum ſe ipſis exhibet 50.d
patri aduentanti occurrit 52.d
moritur, & oſſa eius in Chananæam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g
Ioſephus apud Veſpaſianum accuſatus 997.c. quinque millium annorum hiſtoriam Græco ſermone contexuit 1033.a. eius hiſtoriæ certitudo 1037.c
dux ipſe Galilæorum à Romanis captus ibidem
ſolutus vinculis cum Tito ad obſidionem Hieroſolymorum profectus ibidem
Ioſephus belli hiſtoriam primum Veſpaſiano & Tito obtulit, vt ſibi teſtes eſſent 1037.g
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex ſacris literis interpretatus eſt 1038.a
Ioſephus Simonis filius toparchiam adminiſtrat 822.e
Ioſephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Euergeten reconciliarit Iudæis 402.b
ſoſtituum eius reſponſum 402.e
vxores & liberi 403.e
Ioſephus Zachariæ fil. præficitur præſidio Hieroſolymorum 416.f
vincitur à Gorgia 418.b
Ioſias Amaſi filius patri in regnum ſuccedit, optimam rempub. & veram religionem inſtituit ſublatis idolorum aris & ſacerdotibus 333.334. per totum moritur 335.e
Ioſue. vide Ieſus
Iothamus Oziæ filius vir pius patri in regno ſuccedit, Ammonitaſque tributa pendere cogit, 310.e
filio Achazæ ſucceſſore relicto decedit 321.c
Iothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Abimelechum 156.a
Iotape Sampſigerami regis filia 628.c
Iotapatæ ficus deſcriptus 840.c
Iotapatæ excidium Hieroſolymæ nunciatum quali luctu vrbem repleuerit 856.a
Iotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839.840.841.842.843.844.845. per tot. calamitas miſerabilis 845. 846.847
Iotapateni cuiuſdam capti à Veſpaſiano conſtantia 849.f
Veſpaſiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occiſa & capta 850.g
Ious menſis 110.c
Iozarus conſtituitur pontifex 597.d
priuatur eo 613.e
Iramus amicitiam cum Dauide init
Irenæus orator 603.b
Iris quid deſignet 11.a
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b. 259.a
quibus donis fuit remuneratus à Solomone 267.d
Iſacus naſcitur & circumciditur 21.e
ducitur ſacrificandus 21.a
ducit vxorem 26.a
naſcuntur ei gemini 26.d
Abimelecho exoſus reconciliatur, & fodit puteos 27.a
fallitur ab vxore ibid.c. moritur 34.e
Iſacharis ſors 141.g
Iſboſeth. vide Ieboſthus
Iſeremoth locus 97.e
Iſiacorum ſcelus & ſupplicium 622.a
Iſidis ſtatua & templum tollitur 623.c
Iſmael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c
Iſmaelis Abrahami filij natiuitas & circumciſio 19.d
Arabum autor eſt 21.f
ducit vxorem, gignit fil. xij. 22.c
Iſmael Phabæi filius conſtituitur pontifex 696.c
Iſmael regij generis Iudæus Godoliam interficit 344.b. quantam cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Maſphatenſes abductos ibid.
Iſrael quid ſignificet 33.c
Iſraelitæ inhumaniter tractantur ab Aegyptijs, necantur, & grauibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62.d. quantus eorum ex Aegypto migrantium numerus 65.d
tranſeunt mare rubrum 67.d
armis Aegyptiorum ſe muniunt 68.c
obmurmurant Moyſi 71.d
coturnicibus paſcuntur manná 72.e
ab Amalecitis prælio inſtantur 74.b
collatio ad tabernaculi ſtructuram 77.g. ſeditionibus agitantur & puniuntur 97.c. 98.a
negatur eis ingreſſus in Chananæam 99.d
Iſraelitæ inſcio Moyſe cum Chananæis pugnantes vincuntur 7c.a
quæ eis triginta octo annis in deſerto obuenerint 109. 110. quales milites fuerunt 110.f. Amorræos extinguunt 111. per tot. à Madianitarum puellis ſeducuntur 114.f
eos excindunt 117.e. Hierichuntem delent 136.g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananæam, & quiſque in ſuam ſortem mittitur 141.d. commouentur inter ſe propter aram in ripa Iordanis extructam 143.c. quomodo ſe geſſerint poſt Ieſus mortem 145.e. omiſſo bello agriculturæ dant operam 146.c
eorum prælium cum Beniamitis 148.c
Chuſarthi Aſſyriorum regi ſubiiciuntur octo annis 150.e. à Moabitis ſubiugantur. à Iode libertati reſtituuntur 151.c. iterum a Iabino opprimuntur 152.c. per Deborain redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis ſeptem annis miſerè tractantur 153.d
reſtituuntur libertati per Gedeonem 154.f. ſub Abimelecho male habentur 156.d
iam ab Ammanitis, ſed per Iaphthem liberantur 158.d
cæduntur à Palæſtinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem à Samuele 171.d
malè tractati ab Ammanitis liberantur à Saulo 178.a
cæduntur à Palæſtinis 208.b
ciuili bello laborant 212
Iſraelitæ quot annis poſt Ieſum nequiuerint Chananæos ex Hieroſolymis eiicere 118.e
Reliqua ipſorum geſta ſub regibus comprehenduntur. Ezechiam regem reſtituere religionem conantem condemnant, & prophetas occidunt 323.f
transferuntur in Mediam & Perſidem, & quo tempore id factum 324.g
Itaburius mons 141.g
ſitus 866.f
Italiæ bella ciuilia 896.d
Ithaciæ ſeu Hirenes concubinæ Ptolemæi Phyſconis ſobrietas 1064
Ithamari domus priuatur ſacerdotio 254.c
Ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
Iubal & eius inuenta 7.d
Iuctas Heberi filius quos liberos habuerit 15.b
Iucundus Herodis ſatelles falsò accuſatus torquetur 574.b
Iudæa latronibus expletur 658.d
Iudææ regio vbi præſtantiſſima 719.b
Iudææ deſcriptio 833.d
Iudææ nulla pars erat quæ non vnà cum Hieroſolymis interiret 888.c
Iudæus vinus captus, Titi iuſſu crucifigitur pro muro Hieroſolymæ 933.d

INDEX

Iudæi quando primum cœperint appellari 371. b
Iudæis permittitur à Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357. b
impediuntur ab ædificando 360. a
à Dario Hystaspis filio liberi & immunes fiunt: iuuantur in vrbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reuersi sint 262. f
quando templum absoluerint 366. c
eorum reip. quæ forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas verò decem vltra Euphratem esse 368. f
armati laborant 372. d
in summam calamitatem per Amanem deueniunt 376. a
quòmodo à Bagose tractati 382. f
quomodo ab Alexandro Magno 395. d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392. b
& inde quomodo ab Asiæ regibus aliisque honorati 397. 398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408.
vsque 419
sub Demetrio 422. a
cum Romanis primum fœdus ineunt 424. c. summa calamitate constituti post Iudæ casum 425. e
quando primum Romanis subditi 475. c. quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti 485. e
Iudæorum cum Samaritis contentio propter templum 433. g. 434. a
Iudæorum sectæ quot 442. d
Iudæi quàm sint religiosi 474. b
Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561. d
Iudæi seditionem excitant 596. 601. 604 605. 606. 607. 608. per totum
Iudæorum constantia pro tuendis legibus 621. b. 640. a
Iudæorum miseriæ sub Felici 695. a
Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649. c
Iudæi malè à Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649. e
Iudæorum & Philadelphensium dissidium 682. a
Iudæorum 20000. à seipsis contrita 691. a
eorum & alia clades ibidem
Iudæorum cum Syris dissidium 695. g
Iudæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700. c
Iudæorum epulæ ferales 775. a
Iudæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781. f
Iudæi Petronio supplicant 791. b
Iudæorum tumultus sub Cumano & calimitas 794. a
Iudæorum & Syrorum seditio circa Cæsaream 797. d
Iudæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798. b
alia sub Floro Cæsareæ 799. b
Iudæorum dispersio in totum 809. d
Iudæi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810. f
Iudæorum contentio cum Romanis ibidem
Iudæi contra Iudæos in Scythopoli 814. d
Iudæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817. b
Iudæorum & Romanorum strages in scenopegiis Hierosolymæ 818. e
Iudæorum victoria insignis contra Cestium 810.
vnde elati facti 830. e
Iudæi à Romanis profligantur 831. d. 848. c
Iudæorum clades ab Idumæis facta 882. b
Iudæorum circa sepulturam cura ibid. f
Iudæorum in Massada immane factum 994. b
Iudæorum apud Alexandriam & Thebas interitus 995. d
Iudæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033. a
Iudæorum cura conscribendæ historiæ 1036. a
Iudæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033. c. 1038. b
eorum apud antiquissimos nomina 1040. g. eorum egressus ex Aegypto mille annis ante Iliacum bellum 1042. a
Iudæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188. e
eorum leges optimæ 1080. f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Iudæorum fides & auxilia contra Aegyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Iudæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & senatu Romano, imperatoribúsque maximis facta 1064. 1065
Iudan Amasiæ regis mater 316. c
Iudas, Iudæi 14. b
Iudæ portio in terra Chananæa 141. e
Iudæ natiuitas 30. f
consilium de fratris cæde vitanda 39. b
homo vehemens 46. d
filij tres 52. b
Iudæ tribus gesta post Iesu mortem 145. c
Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 249. e
Iudas Asamoniæ filius quid contra Antiochum vtrunque fecerit, & quomodo religionem instaurarit ac perierit 709. c
Iudas Capsæi, vir strenuus 441. d
Iudas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 382. e
Iudas Essæus propheta 713. c
Iudas Ezeciæ latronis filius Archelai regnum affectat 607. d
tumultum excitat 780. a
Iudas Gaulanites Galilæus seditionem inter Iudæos concitat 616. c
eius secta 617. b
Iudas Iairi latenter inter Romanorum manus effugit 983. d
Iudas Iudæ filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938. g
Iudas Macchabæus 410. g
Patri in administratione succedit 412. d. Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit ibid. e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414. e
itidem Lysiam 415. b
templum purgat & instaurat ibid. d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416. b
Nicanorem cum suis copiis delet 423. f. creatur pontifex, & fœderatur Romanis 424. b
cadit 425. e
Iudas Sepphoræi sophista 772. b
Iudas vates 455. b
Iudicum status quis 178. c
Iulia vxor Cæs. Augusti 559. d
Iuliæ Augusti quid ab Herode legatum 959. f
Iuliani centurionis fortitudo & factum 947. a
Iulius Cæsar Pompeium fugat, & bellum cum Aegypti s gerit 479. f
amicus & beneficus est in Iudæos 482. a. parat expeditionem contra Scipionem & Catonem 465. d
occiditur 489. a
Iulij Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526. & seqq.
vincit M. Antonium 514. a
occidit eum cum Cleopatra 528. e
Iulius Capella 1000. f
Iulius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667. c
interficitur & ipse 973. b
Iupiter Olympius 651. e
Iurisiurandi modus 24. f
Izatæ regis filij & fratres Titio supplicant 964. d

I

Labanus Bathelis filius 15. f
dolose cum Iacobo agit 30. c
persequitur fugientem generum 31. d
Laboſardachus Niglasaris filius in paternum regnum succedit 350. d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407. b
Lacedæmonij cum Iudæis societatem & fœdus faciunt 442. b
Lacedæmonij quando & quemadmodum Romanis subditi 805. e
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7. d
Largius Lepidas decimæ legionis præpositus 956. f
Latopolis 65. c
Latronum colluuies Hierosolymis 871. c. 872. eorum facinora ibid.
Latronum turba in Iudæa 694. f. 695. f. 999. f
L. Lentuli decretum pro Iudæis 488 c
Lepid. à Caligula occisus 653. f. 656. c
Leprosi quatuor Syrorum castra vrgente inedia inuadunt 304. f
Leprosorum conditio 94. c
& quod alicubi sint in precio ib. c
Leuces loci descriptio 988. f
Leui, militum præfectus 1013. b
Leuis natiuitas 30. c
vlciscitur sororis stuprum 34. a
filij ipsius tres 52. a
Leuias traditur 871. g
occiditur 872. a
Leuitæ vxor quàm nefande à Gibaonitis tractata 147. c
Leuitæ eius prudentia ib. e
Leuitarum numerus 97. a
Leuitis ac sacerdotibus ciuitates cum suo agro, & decimæ adscribuntur 108. g. 109. a
earum ciuitatum nomina 142. c
Leuitæ vsum vestis lineæ impetrant 699. d
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94. a
Lex Moysis cur à poetis aut prophanis historicis non tractata 391. c. 397. c
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073 1074. 1075. 1076. 1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuisse 1070. d
Leges Moysis ad mores pietatémque pertinentes 121. a. 122.
Liæ & Rachelis æmulatio 30. e
Libri duo & viginti apud Iudæos chronici 1036. c
Liberius Maximus iussu Vespasiani Iudæis stipendium indixit 983. d

Lybia dicitur Aphrica 24. d
Libys, Libya 14. a
Linguarum multarum cognitionem cur Iudæi non magni faciant 703.a
longæui cur primi homines 11.b
longinus tribunus à Iudæis occisus 820.f
longini equitis Romani forte factum 924. c
Longini iuuenis Romani facinus 953.f
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15. g
captiuus abducitur 18.a
seruatur de excidio Sodomitarũ 20.d
filiæ cum patre coeunt ibid.f
Loti vxor in salis statuam versa ibid.
Lucilius Bassus legatus Herodium castellum capit 980. b
Macharunta quoque 983. a
Iardem Syluam oppugnat 983.b
Lucius Annius Gerasam capit, & mille iuuenum interficit 893. a
Luctus tempus 126. d
Ludas, Ludi 15.a
Ludi Circenses 654. b
luminum festiuitas, & eius institutio 415. e
Iupus Alexandriæ rector ad Vespasianum scribit de seditione Iudæorum 995. e. templum Oniæ ablatis donariis claudit ibid.
lustrandi populum modus 109.g. 110.a
lustrationis tabernaculi modus 88.e
lydda ciuitas à Cestio exusta 818.e
lydi olim Ludi dicti 15. a
lysanias Ptolemæo Mennæi patri successit in regnum 490.d
interficitur à Cleopatra 519.a
lysanias Parthos in Iudæos incitat 730.c
lysiæ committit Antiochus Epiphanes filium suum, & bellum contra Iudæos 413. d
lysias vincitur à Iuda Macchabæo 435.b
occiditur à Demetrio 421.g
lysimachus fratrem suum occidit, & Gazam prodit 459. e
lysimachus Hellespontum occupat mortuo Alexandro 388.a
lysimachi portentosa de Iudæis mendacia confutata 1058. 1059. 1060. 1061 1069. 1070. 1077. per totum

M

MAcedones transisse pedites mare Pamphylium 68 b
Macedones quando Romanis subditi 806.a
Macedones Aegyptios subiugarunt 1068. e
Macchabæi nam maximi & primi inter septem fratres supplicia crudelissima & ipsius cum insigni tolerantia sermones 1083. a
vbi historia Macchabæorum fratrum
Machæra dux Rom. legionum qualiter se gesserit apud Herodem 503. d 738. b
Machir, tertij ex fratrib. Macchabæi constantia 1094.b
Macheruntij Romanis persuadent vt præsidio suo decedant 816. b
Machærus quomodo capta à Romanis 982. c. situs eius descriptus 980.c
Macho capta & deprædata 222.c
Macro præfectus prætorianorum militum 633. b
Madianitarum filiæ Israelitas illiciunt ad delinquendum 114.115. per tot.
cæduntur cum suis regibus 117. f
Madianitæ Hebræos subigunt 353.d
cæduntur maxima strage 355.a
Madiana ciuitas 59 d
Madus, Madæi 13.a
Magnus campus regio 1014. e
ciusque descriptio 891.a
Magoges & Magogæ populi 13. a
Magus Aegyptius pseudopropheta triginta millia hominum seduxit 797.a
cum paucis fugit ibid.d
Magi & latrones rerum Iudæos affluxerunt 797. c
Magorum turba in Iudæa 694. g 695. e
Malichus exactionum collector pro Cassio 717. d
nouas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid.
luit pœnas 727.e. 728.a
Malichi Arabum regis perfidia 494. a 733.b
Malchus Arabiæ rex Vespasiano in auxilium misit quinque millia peditum, equites mille 834. f
Malichus Iudæorum dux 721.e
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Iannæum 476.c
Antipatrum veneno tollit 490
interficitur ibid.f
Malthace vxor Herodis moritur 778.e
Malorum hominum mos 594.b
Man vox interrogatiua 73.e
Manachases vestis qualis 84. b
Manahemus Essenus Herodem puerum scholas frequentantem salutat regem 542.a
Manahemus Iudæ Galilæi fil. Massadam inuadit 812.g. 812.a
velut rex Hierosolymam redit, & princeps seditionis hic ibid.
interficitur 813.a
Manahemus occiso Seleuco regnum sibi vindicat & Thapsenses excindit, ac post à Phullo pace redempta moritur 320. b
Manasses Iosephi filius 44.d.52.b
Manasses in numerum Iacobi filiorum adoptatur 53. e
censetur loco Leui 96. f
Manassæ pars dimidia Chananææ 141.d
Manasses Ezechiæ filius regnum paternum assequitur, impiissimus, & prophetarum occisor captus à Babyloniorum rege tandem in principatum restituitur, & pietati studet prioribus mutatis moribus 332. per tot.
moritur relicto successore regni filio 312.g
Manasses Ioannis pont fil. ducit vxorem Sanaballitis filiam Hicaso vocitatam 384. b
Manasses fit pontifex 401.b
Manasses trans Iordanem missus, vt toparchiam administraret 812.e
Mandra, locus 344.f
Mane, quę diei pars 4. c
Manethon Aegyptius historicus 1039.d
eius historię compendium 1039.1040 1041. per totum
Manethon antiquitatem Iudæorum confirmat 1042. a
AEgyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1052. a
eius historia emendata ibidem. & 1054. a
Manethonis mendacia confutata 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1061. per tot.
Manna qualis cibus 72.g
Mannęus Lazari ad Titum profugit 941. a
Manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160.a
Mar locus cur sit vocatus 70. c
Mara quid significet 163.e
M. Agrippa. vide Agrippa
Marcus Alexandri Alabarchę fil. 673.e
M. Antonius. quære Antonius
M. Anton. Iulian. procurator Iudææ 956.f
Mardochæus dux Iudæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 363. f. 367.d
Mardochæus Esteræ patruus 374.b
regi insidias prodit 374.g
Iudæorum calamitatem Estheræ indicat 376.e
efficitur summo honore 379.b
Amanis potestatem & bona accipit 380.b
Mare rubrum Iudæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67.e.68.b
Mare vas templi cur sic dictum 261.b & quam fuerit capax, eiusque vsus ibid.
Marcone Græcis Samaria 285.a
Maresa vrbs 285.a
Mariæ Eleazari filiæ facinus horrendum comedentis filium 955.a
Mariamne Agrippæ filia 628.a
Mariamne Alexandri Aristobuli & Alexandræ filia, vxor Herodis 512.b
occiditur à marito 530.b
Mariamne Alexandri filia, vxor Herodis Antipatri 729.d
eius insolentia in maritum 750.a
occiditur 750.g
Mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrij Alexandrini 693.f
Mariamme Moysis soror 56.b
moritur 109.f
Mariammes turris descriptio 914.g
Mariammes turris descriptio 914.g
Mariſa ciuitas deuastatur 732.d
Marsonane, mensis 9.a
Marsus Syriæ præficitur 676.e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677.d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678.e
Marsias Agrippæ libertus 630.b
Tiberij mortem patrono suo nunciat 636.d
Marthace Archelai mater moritur 605. e
Marullus præses Iudææ constituitur 637. c
Massabazanes quid 84.e
Massadæ castelli descriptio 887.f
Massadæ castelli situs descript. 986.g.987. a. commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988.c
Masnaemphibes pileus 84.e
Masphatis ciuitas, & quid significet 171. g.
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Iudæa, ac moritur 709.b
Mathanes Baalis sacerdos trucidatur 313.b
Matthias Anani fit pontifex 676.e
priuatur sacerdotio 678.f
Matthias Apsalomi, vir strenuus 448. d
Matthias Ioannis filius sacra prophanare renuit, verámque religionem fortiter tuetur 410 g.411. per totum
instructis filiis moritur 412.d
Matthias Margaloti seditionem mouet 596.a
exuritur viuus 597.e
Matthias Margali sophista 772.b
Matthias pontifex mittitur vt Simonem Goræ Hierosolymam introducat 898.a
Matthias Theophili constituitur pontifex 589 c. priuatur eo munere 597.c
Matthię Boethi mors crudelissima 938.e
Maxilla, locus 101.g.162.a
mazaca ciuitas 15.b

Madabenſes Amaræi, Ioannem Gaddin interficiunt 428.c
expugnantur ab Hircano 430. d
Medimnus Atticus & Siculus 100.b
Medi populus 13. a
Medi quòd in Aſia regnauerunt Græcis cogniti 1058. f
Megaſſari facinus audax 935. b
Megaſthenes hiſtoricus 1045.b
Mela legatus Archelai ad Herodem 575. a
Melcha Aranis filia 15.d
Melcha Sauli filia datur nuptum Dauidi, marito periclitanti ſuccurrit 190.f 192.b. datur alij nuptum 202.a ridet maritum 220. d
Melchiſedecus rex Solymę Abrahamum connubio excipit 18.d
Meliis impoſuit Pſeudalexander 783 e
Memnonis ſepulchri deſcriptio 790.g 791. a
Memphiboſthus Ionathę filius humaniſſime a Dauide habitus 223. c delatus Dauidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724. c
Menander Epheſius ſingulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conſcripſit 1042. g
Mendæ ciuitas 315 d
Menedemus Philoſophus 396.d
Menelaus, qui aliàs Onias. Simonis filius propter amiſſum pontificatum deficit à patriis legibus 408. d abducitur captiuus & occiditur 421.c vide Onias
Menſa tabernaculi 83. b
Menſæ à Ptolemæo Philadelpho Iudæis donatæ deſcriptio 403. d
Menſis anni primus Moyſi quis & cur 9. a
Menſuras quis excogitarit 7. c
Meroe vnde dicta 58. f
Meſas, Meſanæi 15. a
Meſchus, Meſchini 13. b
Meſopotamiæ difficilis tranſitus 24. f
Meſre, Meſræi 13.f
Meſræi filij quibus populis nomina impoſuerunt ibid.
Meſſala rhetor patrocinatur Herodi 493. g
Meſſalina à marito Claudio Cæſ. ob zelotypiam trucidata 694. a
Methir, tunica pontificalis 84. f
Metilius præfectus à cæde reſeruatus 813. d
Metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid. b
Michæas propheta, vulnerare ipſum nolenti male ominatur, 292. e
Achabo malum nunciat, quare in carcerem coniicitur ibid. g
Achabo interitum prædicit 294.d
Michæas propheta 336. g
Michole vxor Dauidis. vide Melcha
Mileſius arcis Damaſci præfectus quomodo Philippum Grypi filium tractarit 462 a
Militis cuiuſdam facinus contra ſenatum Romanum 792. g
Militis Rom. impudentia quantam cladem Iudæis dederit 691.b
militis moſaicos libros diſcerpentis pœna ibid. c
militiæ qui non commodi 129. f & qui ab ea immunes ibidem. g & ſeq.
Mina quantum pendeat apud Iudæos 478. c
Minæus Aegypti rex, Memphis conditor 268. f
M. Minucianus 660 a. 671.b
Miſael appellatur Miſaches 346.a
Miſas Moabitarum rex propter negatum Ioramo tributum quò neceſſitatis peruenerit 300. c
Miſenum oppidum 652. c
Mithridates ærarij Cyri præfectus 318.b
Mithridates occiſus 473.b
Mithridates Pergamenus Peluſium expugnat & Aegyptios vincit 480. b eius geſta 714.a
Mithridates quomodo ab Anilęo tractatus, quomodo ab vxore, déque eius victoria 648.d. per tot.
Mnaſeas Græcus hiſtoricus 1051.a
Moabitæ penitus fracti à Dauide 221.d
Moabitæ & Ammanitæ ſocij, mutuo ſeſe interimunt 298.e iterum ſternuntur & prædantur 301. d
Mozbus, Moabitæ 21. a
Molonis mendacia de Iudæis 1061. d
Monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Iudaiſmum ſit amplexus 685. c eius regnum 920. c
Monobazus Monobazi filius prorex conſtituitur 684. f rex fit 689. e
Mons Samaron, locus 281.b
Montem in alium locum deuolutum 319. f
Mortem præter Dei voluntatem non venire 131. b
Moſes, qualis fuerit vir 3.
Moyſis natiuitas 55. a quomodo ſeruatus 56. b cur ſic vocatus ibid. f adoptatur à regina 57. b
Moyſes diadema regium pedibus calcat ibid. c præficitur exercitui Aegyptiorum & Aethiopas bello vincit 58. b ducit Tharbin vxorem 59. b fugit Aegyptios ibid. c Raguelis filiab. opitulatur contra paſtores, ex quibus vnam ducit vxorem ibid. f. conſpicatur rubum ardentem in Sina 60. b confirmatur ei liberatio Iſraelitarum 61. f edit miracula nomen Dei cognoſcit, redit in Aegyptum ibid. edit prodigia apud Pharaothem 61. f 62. 63. educit Iſraelitas ex Aegypto, & quantus eorum numerus 65. b cuius ætatis fuerit cum eos educeret ibid. e traducit eos per mare rubrum incolumes 67. d aquam amaram facit potabilem 70. 71. a. coturnices & manna impetrat à deo 72. e ex petra aquam elicit 73. f cum Amalecitis pugnat 75. b decem præceptorum tabulas à deo acceptas populo exhibet 96. g quadraginta diebus in Sina detinetur 97. c. Aaroni fratri ſacerdotium confert 87. e dedicato templo victimas offert 89 a in tabernaculo Deum conſulit 90. f tribum Leuiticam Deo dedicat 94. a cenſet omnes tribus præter Leuiticam, & ordinat profectioni belióque neceſſaria 96. f. mittit exploratores in Chananæam 98. d Coræ factionem compeſcit 104. d eius iuſtitia 106. f. luſtrat populum 109 g. Schonem & Ogem reges delet 11 . per tot. Madianitas cum ſuis regibus cædit 117 e. Ieſum ſibi deſignat ſucceſſorem ibid. g moriturus quid ſuis præd xerit 119. b quas leges præſcripſerit 120. f vſque 136 exhortatur Ieſum vt in Chananæos exercitum ducat 131. e nube circundatus diſparuit 132. d lugetur triginta diebus à populo ibidem f
Moyſes fabulosè dicitur fuiſſe leproſus 84. d vir admirandus 99. f
moſeos quinque librorum ſcopus 1036. f
moſes apud manethonem prius Oſarſiphus ſacerdos Oſireos dei Heliopolitani dictus 1053. g. 1054. g
moſes Aegyptiis vir diuinus habitus 1056 d. eius tempora quibus vixit deſcripta ibid. eius virtus & geſta 1070. 1071. per totum
moſollani Iudæi nobile factum 1049. f
muchęus ferit ſententiam contra Vaſten regem 373. f
mulierum potentia 361. f
mundi & vniuerſorum creatio 4. b
mundum prouidentia dei regi 355 a
mundus quomodo Paulinam conſupraſſit 622. f
murus triginta nouem ſtadiorum cum tredecim caſtellis circum Hieroſolymam triduo ædificatus 937. b
muſicorum inſtrumentorum Dauidis regis deſcriptio 242. g
mutiani & cæterorum rectorum petitiones 895. g
mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902. g

N

NAamis vxor Abimelechi Bethlemitæ & quid ſignificet 163. c quomodo Ruthem inſtituerit 164. b
Naaſes Ammanitarum rex Hebręos crudeliter tractans à Saulo occiditur 178. b
Naaſes iunior Ammonitarum rex iniuria afficit Dauidis legatos 223 f
Nabæotes, Nabatæa regio 22. c
Nabalus vecors & malus conuiciatur Dauidi 200. g quid ſignificet 201. c moritur ibid f
Nabla, inſtrumentum muſicum 243. a
nabrodes, qualis vir 11. f. 14. b
nabuchodonoſorus rex Babylonis bello infeſtat Nechaum Aegypti regem 335. d Ioacimum occidit, & Hieroſolymitanorum præſtantiſſimos Babylonem abducit 337. d dies eius qui vrbem Hieroſolyma ceperunt 341. b quomodo captum Sedeciam tractarit 142. c Hieroſolyma penitus excindenda, & templum ſpoliandum, populúmque Babylonem traducédum curat 342. a Cœlen Syriam ac Aegyptum perdomat 345. c iudæorũ nobilium quorundam pueros inſtituit & caſtrat ibid. f ſomnium, cuius erat oblitus, vult ſibi indicari & explicari. quod facit Daniel 346. f. moritur 349. c. geſtorum eius repetitio 350. d. poſterorum eius finis 352. a
Naburhus propter negatum regi funcũ lapidibus obruitur 289 d
Nabuzardanes mittitur Hieroſolyma ad templum ſpoliandum 342. a
Naccbus Arabum dux cæſus 171. a
Nachores Serugi filius 15. c. quot habuerit liberos ibid.

Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditúrque cum omni familia 282. d
Nain vicus 894. d
Nais a Caine condita 7. d
Nais vicus 691. e
Narbathæ regionis situs 794. f
Narbathene toparchia a Cestij equitibus vastata 818. a
Nasamones quomodo Romani subiugarint 807 d
Nathan propheta 220. e mittitur ad Dauidem increpandum 226. e. indicat quomodo Adonias sibi regnum vsurparet 247. c
Naumi prophetia de excidio Niniuitarum 321. a
Nazaræi deo deuoti 109. b
Necessitate in bello nihil pugnacius 839. g
Necessitate laborantes subleuare, homini decentissimum & deo gratissimum 205. e
Nechias qui & Pharao Saram rapuit 928. f
Nechaos Aegypti rex contra Babylonios proficiscens impeditur à Iosia, quem occidit 315. e captiuum abducit Ioacum filium eius 336. a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorius 336. c vincit ibid.
Neemias quantum iuuerit Iudæos apud Xerxem 371. d
Neerda vrbs 644. c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissimo Palæstinorum 242. e
Nephtsalimi natiuitas 30. f filij eius 52. c
Nephthalitarum fors 142. a
Neronis gesta & præcipue contra Iudæos 795. g
Neronis imperium quandiu durauerit 893. b
Nero contemptor nationis Iudæorum 968. e
Nero indignatur ob res minus prosperè gestas in Iudæa 830. a Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid. c
Nero. quære Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæsarea Philippi 658. f
Neruis cur Iudæi abstineant 33. c
Netiræ & Philippi fratrum fortia facta 844. e
Nicanor perfidus contra Iudam Macchabæum pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 423. f
Nicanor amicus Titi sagitta vuln. 920. g
Nicaule regina Aegypti 269. b
Nicolaus Damascenus Iudæorum patronus 398. c
Nicolai Damasceni historia de Herode culpatur 563. c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Cæsarem 575. g sententia de duobus eius filiis damnatis 578. f actio contra Antipatrum Herodis filium 591. c patrocinatur Archelao 604. e
Nicolaus Damascenus rerum Iudaicarum scriptor 1065.
Nicolai rhetoris oratio pro Iudæis Ionicis 550. g Iudæos coram Cæsare arguit, & reges purgat 782. f
Nigro Peraitæ qui Idumæam regebat, à Iudæis mandatum vt ducibus pareret 822. d
Niger Idumææ rector in Salis oppidum Idumææ confugit 831. f iterum fugit 832. a
Niger Peraita, Silas Babylonius, & Ioannes Essenus, duces Iudæorum contra Romanos 831. b quomodo occisus 885. c
Nigliſar Abolamaradachi filius regnum paternum accipit 350. d
Nilus fluuius 5. d
Nilus vsque ad Elephantinem nauigabilis 894. b
Ninum quis condiderit 14. f
Ninus regia Assyriorum 330. d
Nisan, mensis 9. a. 64. g. 93. a. 366. f
Nisibis regio 687. e
Nisibis vrbs 644. d
Noba oppidum sacerdotum 195. a excinditur cum vniuersis habitatoribus 196. f
Nobilitas generis nulla inter Iudæos 104. f
Nobilitatem generis vnde Iudæi discernant 989. a
Noë vel Nochus vir pius sceleratorum commercia fugit 8. c
Noe quomodo arcam construxerit & è diluuio sit seruatus 8. e
eius filij quales 11. d
vini vsus repertor inebriatur 14. e
Norbani interitus 661. e
Nubis supra tabernaculum præsentia quid significarit 97. b. 99. c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692. b & eius gesta 795. c
Nymphidius homo nequiss. 893. c

O

Obadamus arcam hospitatur 220. a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164. e
Obedias, iumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286. e quomodo vxor eius vidua per Elisæum sit à debitorum molestijs liberata 302. b
Obelas propheta captiuos Beniamitas & Iudæos liberat 322. a
Obedas seu Obodas Arabum rex 566. b superat Alexandrum Hyrcani 714. d
Othobatus militum Ionathę dux 293. f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295. f ex casu moritur 299. b
Ochosias Iorami fil. paternum regnum recipit 307. g sagitta ictus ab Ieu perit 309. c cognati ipsius interimuntur 310. f
Octauia Claudij Cæs. filia 694. a
Officiosi quando plerunque sint homines 105. e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cauendis, & iuuat eum 495. f
Oges rex excinditur 111. e quantus vir fuerit & quanta eius ditio ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Iosiæ regi 334. b
Oliueti mons 695. e
Olurus vicus 89. b
Olympus ad Cæs. mittitur 760. c
Olympius Iupiter 652. c
Onias & Dositheus Iudæi duces liberauerunt Alexandriam 1064. c
Onias Iaddi filius patri in pontificatum succedit 386. g
Onias Oniæ fil. templum in Aegypto ædificat 433. a
Onias Onię fil. pontifex quanta mala secerit Hierosolymis propter Tobiæ filios ciuitate electos 708. e
Oniæ, filij Simonis amicitia cum Ario Laconum rege 407. c Menelaus dici voluit 488. c vide Menelaus
Onias Simonis Iusti fil. pont. 393. a 401. b
Onias alius pont. 407. a
Onias Simonis pontifex à Ptolemæo rege Aegypti impetrat locum condendo magnifico templo 996. a
Oniæ pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064
Onias, vir iustus qui pluuiam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470. d
Oniæ regio 480. d
Ophnes scelestus filius Elis 164. f. 165. a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24. d
Opobalsamum vbi & quomodo prouenit 473. b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quandiu 173. d. 367. a
Ordeum, frugum omnium viliſſimum 154. e
Oribus rex occisus 155. b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia seruire 807. c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex constituitur 620. g
Oseas rex Israelis constituitur, vir impius 323. a vinus capitur ab Assyriis, & transfertur cum vniuerso regno Israelitarum in Mediam & Persidem 324. g. 325. a
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellij exercitum duxit 893. d. 896. d
semet occidit ibid.
Othonis imperij termini ibid.
Otrus Armaniæ dominus 15. a
Oza attingens arcam exanimatur 219. g
Ozæ percussio, locus ibid.
Ozias Amasiæ fil. regnum Iudæ patre mortuo capit 317. g natura bonus & gnauus multis deuictis gentibus vrbem restaurat 319. a deficiens à pietate lepra percussus moritur 319. f. 320. a

P

Pacorus rex Mediæ 688. a coniugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985. c
Pacorus Parthorum rex contra Iudæos pergit 730. d
Pacorus Pacori regis pinacerna explorat Iudæam ibid.
insidiatur Phasaelo 495. c. 730. g 731. a
& Herodi 731. g
rex Syriam occupat 494. d occiditur 503. d
Patina Claudij Cæs. vxor 694. a
Palæstinæ situs, & eius gentis odium in Hebræos 66. a
Palæstinos Sampson vexat 161. c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166. b arcam è suis finibus remittunt Hebræis 170. c
Palæstini cum Iudæis præliantes nunc vincunt, nunc vincuntur 165. 166. 172. 173.
iterum bellum eis inferunt 187. d
exeuntur 189. d

INDEX

denuo redintegrant bellum, sed infeliciter 191. g
Cillanorum agrum inuadunt 197.g
Saali ditionem inuadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Palæstinos Dauid superat 219.c
penitus subigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præstantia 619.a
Palmira vrbs 268. f
Pamphylium mare Macedonibus transitum præbuisse 68. b
Partes propositionis 83 d. 93.f
Panium, locus 541.c. 746.g
Paulij pulchritudo naturalis Agrippæ diuitiis accurata 860.g
Pannychis concubina 757. g
Paphlagones populus 13 c
Papinius tribunus 655. c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem gesserit 505.d. 739.c
occidetur 740. b
Paradisi descriptio 5. b
Parricidium quam graue sit crimen 593. c
Parthi Antigonum reducunt in regnum Hyrcanúmque cum Phasaelo captiuos abducunt 494.e. 496.a
Hierosolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625. b
Paschæ institutio & celebratio 65.a.93.a 136.b. 602.a
Pasini castrum 15. a
Patriæ causa nihil non faciendum 206. a
Paulina quomodo à Mundo constuprata 622. f
Paulinus Lupo in administratione Alexandriæ succedit 996.d
templum Oniæ penitus spoliat, & inaccessum facit ibid.
Pausanias Cerastę fil. Philippi Macedonis interfector 383. c
Peccata vnde maxime nascantur 184. e
Pecoribus olim omnis barbarorum possessio constabat 60. b
Pecuniam publicam nullam esse Iudęis, quàm sacram illorum templi 478. f
Pecuniam votiuam vbi deposuerint Iudæi 644. d
Pedanius legatus 760. e
Pedanij equitis forte factum 952. a
Pelusium vrbs 184.c. 894.b
Pelusium capitur 480.d. 724.c
Pentecostes festiuitate Iudæos iter non facere 450. b
Pentecoste vnde dicta 778.g
Peræa regionis descriptio 833.c
Percussus in rixa quomodo vindicandus 128. a
Persæ populus 14. f
Persarum mos in bibendo 373.d
Persarum lex de vxoribus ibid.e
Persarum contra Græcos expeditio 1034. e.
contra Aegyptios 1068. b
Persæ in Asia regnauerunt 1038. f
Persicarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 1035. a
Pestis quàm sæua inuaserit Dauidis regnum propter recensitum populum 244. f
Petephres liberaliter tractat Iosephum 39. f
Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 975. e
Petra magna, locus 198. g
Petra, quæ olim Arce, ciuitas 110.b
Petra, quæ Receme 117. e
Petronius Aegypti præfectus Herodem iuuat famis tempore 536. c
Petronius præses Syriæ constituitur 649. f
gratificatur Iudæis cum suo periculo 641. d
Petronij epistola ad Doritas pro Iudæis 675. f
Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudæam 790. e
Petronius Iudæos adhortatur ad Cæsaris statuas recipiendas 791. c
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem succedit, trucidatur 320. d
Phaceias Romelię fil. vir impius, regnum Israelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321. d
Phalec quid significet 15. b
Phalegus Hebert filius ibid.
Phanisus Samuelis filius è rure abstractus ad pontificatum 872.f
Phanasus pontifex à seditiosis constituitur 700. b
Phanuel locus cur sic dictus 33. c
Pharaones cur Aegyptiorum reges dicantur, & quando sic appellari desierunt 268. f
Pharaothes Aegypti rex Abrahami coniugem concupiscit 17. a
Pharaothis duritas & malitia in Hebręos 61. 62. 63. 64. 65. per totum
dimissos insequitur 65. f
cum omni exercitu deletus 67. f
Pharæ filij duo 52. b
Phari insulæ descriptio 894.c
Pharisæorum secta 442. d
autoritas 453.b. 463 e
Pharisæorum secta qualis 585. f
Pharisæi 617.c
Pharisęorum existimatio 716.e
& quomodo se gesserint regnante Alexandra ibid.
Pharmuthi mensis 64. g
Pharnaces patrem Mithridatem Ponti regem occidit 473. b
Phasaelus Antipatri fil. 723. d
præficitur militibus 725.e
superat Felicem 729.a
accusatur à Iudæis ibid.e
circumuenitur à Pacoro 730. g
occidit sese 732. e
Phasaelus ciuitas 748.c
Phasaelus, turris & oppidum 560.a.606.b 748.b. 779.b. 914.e
Pherorę Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præcisum 506. a
assequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam vnam resipuit vxorem ducere 564 b
alteram eius ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accusat ipsius filio 565.b
Salomen accusat Herodi 565 f
dissidet ficte cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & vxor eius accusatur veneficij 587 d
Pheroras Antipatri filius 723 d
quid gesserit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accusat Salomen 755.c
seipsum prodit & reconciliatur Herodi 757.g
reiicitur ab eodem & moritur 764.f
Pherorę vxoris insolentia 763.e
Phiala lacus 850.f
Philadelphensium cum Iudęis dissidium 682.b
Philippus Ptolemęi Minnęi filius 723.g
Philippus Amyntæ filius cæsus 659.d
Philippus Antiochi Grypi fil. Syrię partem imperans Antiochum Cyzicenu superat 459 g. 460.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus constituitur 461.f
Philippus Archelai frater, quamobrem à Varo Romam præmissus 782.a
Philippus Herodis filius constituitur tetrarcha 599.f
succurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni consequitur 611.e
calumniatur à fratre Antipatro 767.e
Philippo Herodis filio quę regiones cesserint 782 g
Cæsaream ad Iordanis fontes & Iuliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honestus fuerit vir 625.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ copiarũ præfectus 584.f
Philippus Lucimi filius Agrippæ præfectus 1002.f
quomodo in periculis seruatus, eiúsq; gesta 1003.a. 1024 d
filię eius duę in excidio Gamalę seruatę 868 b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo vni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filij tutelam 479. b
regnum affectans afficitur supplicio 481.d
Philistinus, Philistini 14.c
Philo Iudęorũ legatus à Caligula repulsus 649.c
Philo historicus 1051.b
Philosophiæ tria genera apud Iudęos 784.g
Philosophi apud Indos Calani, apud Syros Iudæi dicuntur 1047 g
Philosophorum de Deo discordes sententię 1071.f
Philostephanus Ptolemęi Lathuri dux 457.g
Philostratus historicus 1045.b
Phineas sacrę pecunię custos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui contra Madianitas præficitur 116.f. 117.c
Phinees domus sacerdotio donatur 274.c
Phinees filius Elis pontificis malus 164.f
Phineę ses legatur ad Rubelitas & Gaditas cum reliqua dimidia tribu 143. e. succedit patri in pontificatum 145.b
Phison fluuius, & quid significet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus à Iudæis interemptus 816.c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquissima rerum memorabilium traditio 1031.g
testimonium de Iudæis 1039. c. 1042. 1043. per totum
Phœnicum historiæ 1046.a
Phora quid significet 5.c
Phraates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
à suo filio occisus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miscetur, exul perit 619.f 620.a
Phruræa festi dies 382.d
Phryges populus 13.c
Phutes, Phuti 13.g
Physcon Ptolemęi Epiphanis filius 488. a
Pilatus à Tiberio in Iudęam missus 789 c

Cęsaris

Cæſaris imagines Hieroſolymæ intulit ibid. quæ cum Iudæis Cæſareæ egerit ibid. Hieroſolymis ſtatuas iterum aufert ibid.f
Iudæorum tumultus propter Cæſ. imagines 789.c
tumultus alius ob Corban theſaurũ ſacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piſo legatus Pompeij 473.f
Piſtus nobilis defectionis à Romanis autor 1000 f.1005.c
Pitholaus Hieroſolymorum præfectus 476.c.723. c. transfugit ad Ariſtobulum 477.b
occiditur à Caſſio 479.d
Placidi & Ioſephi velitationes circa Ptolemaida 1015.c
Placidus tribunus in exercitu Veſpaſiani 834.b.in Galilæam maximam multitudinem occidit 837.d
à Iotapata repulſus aufugit ibid.
quomodo Itaburium montem occuparit 866.g
geſta contra Gadarenſes 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre tumuit 1071. f.1076. d. Moſen imitatus 1079.b
Plinthines ſitus 894.b
Pliſtorum apud Dracos ſecta 618.b
Polemon, Ponti regulus 676.d
Polemon circumciſionem admittit & Bernicem ducit vxorem 693.e
Politianus tribunus cur à Ceſtio Hieroſolymam miſſus 803.c
eius oratio & geſta ibid.
Pollio Phariſæus Herodi amicus 510.b 541.f
Polybius Megalopolitanus hiſtoric. 1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Pompeius qualibus muneribus honoratus, & quæ geſſerit 471.e
eius virtus 474.g
Pompeius Magnus Hyrcani & Ariſtobuli cauſam cognoſcit 718. d
Hieroſolyma capit 719.e.720.b
Q Pompeius Cos. 672.a
Pompeij malitia in oppugnandis Iudæis 808.d
Pondera quis inuenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis ſummi qualis electio 1073.c
Pontifices Hieroſolymis qua fraude creati ſint 872.c
Pontificum & ſacerdotum diſſidium 696.c
Pontificum iniquitas 698.d.origo, & qui ad eam dignitatem admittantur, quót que fuerint ab Aarone vſque ad finẽ belli Iudæorum cum Romanis 700.a 701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primũ ad plebeios translatus 475.d
Pontificatum ſolere perpetuum eſſe 513.e
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia apud quos fuerit 624.c
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia repetitur à Fado 682.d
Pontius Pilatus Iudææ præſidet 619.d
Iudæos afficit contumeliis 621.b.623.g accuſatur à Iudæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis vxor 697.c.999.d
Porcius feſtus Iudææ procurator, & quæ ſub eo fiant geſta 696.c. quære feſtus
Poſidonij mendacia de Iudæis 1065
Prætoriani milites 668.d
Prætorij in caſtris Rom. deſcriptio 835. e
Prandium qua hora faciunt Iudæi ſabbato 1020.d
Principes ſinguli dedicato tabernaculo quid donarint 90.d
Priſcus centurio Ionatham Iudæum ſagitta tranſfixit 953.a
Proculus ſextæ legionis dux à Iudæis occiſus 820.f
Procymatium vnde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.c
Prodigia excidium Hieroſolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus ſolis poteſtas data hiſtoriæ condendæ 1036.a
Prophetico ſpiritu vbi multi ſint correpti 192.f
Proſeucha, domus precationis 1020.c
Protagoras ab Athenienſibus vix mortem effugit 1079.f
Prouidentia dei mundũ & omnia regnat 355.a
Pſeudalexandri geſta 612.c quomodo deprehenſus ab Auguſto & remex factus 613.d vide etiam Alexander falſus
Pſeudoprophetæ Hieroboami ſeductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator à Ioanne Giſcaleo ſpoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemæus Euergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b & iterum reconciliatus ei per Ioſephum 402. c
Ptolemæi Euergetis geſta poſt captum totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564.a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Aegyptum occupat & Hieroſolyma 388.a
traducit Iudæos in Aegyptum 388.d
eius pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c
irruptio in Hieroſolymam die ſabbati 1050.d. liberalitas & beneuolentia erga Iudæos 1064.b
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 452.d
diſſidens cum matre regno priuatur 452.g.456. obſidet Ptolemaidẽ 457. d. Aſochim oppidum capit, Alexandrúmque Iamnæum vincit, & quanta eius ſæuitia 458.a
Ptolemæus Mẽnæus quomodo ſe à ſupplicio apud Pompeium redemerit 471.g.472.a
Ptolemæus Mennæus Damaſcum bello vexat 464.g
Ariſtobuli coniugem & liberos quomodo tractarit 480.a
moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus t. Iudæos in Aegypto ſeruientes liberos dimittit, & legem Moyſis in linquam Græcam magnis muneribus transferendam curauit 389.vſque 397
Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epiphanis 408.a. ſuccurrit ſuo genero Alexandro ſeu Demetrio 436.e
duobus diadematibus coronatur ſimul, vincítque Alexandrum, & mo. ritur 435.c
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ vxoris liberalitas erga Iudæos 1064.c
Ptolemæus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemæi Phyſconis immanis crudelitas & iniuſtitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Aſamonæi gener ſocerum occidit, & alia ſcelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluſerit, cuius matrem & fratres interfecit 448.e
Ptolemæi dicti Aegypti reges 222.a
Ptol. vnde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis ſitus deſcriptus 790.f
Ptolemais duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecit 815.d
Ptolemaidenſes à Iuda Macchabæo victi 416.f
Puellarum hæreditas 125.a
Pueri ſingulis aſtutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio poſt coitum cum vxore 94.d
Purificationis leges 94.a
Puteoli vbs 632.c
Putei bituminis 18.a
Putiphares. vide Petephres
Pythagoras Samius æmulatus Iudæorum ſcripta 1046.f
multas Iudæorum leges tranſtulit in ſuam philoſophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum ſtoicorum de diuina natura ſententia 1071.e
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ ſolis ſublatæ à Ioſia 534.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquageſimi anni remiſſio. 96.b
Quintiliæ fortitudo 655.a
Quintilius Varus Syriæ præfectus 602. c. cognoſcit cauſam Antipatri 590. vſque 594. & inde ſeditioſos Iudæos expugnat 609.b
Quirinus ab Auguſto mittitur ad cenſendam Iudeam & Syriam 616.b

R

Rabatha ciuitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe ſpecularores Hebræorum tuetur a vi Chananæorum, & ſecuritatem ab hoſtibus impetrat 135.a
incolumitatem promiſſam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29.b
æmulatio erga ſororem 30.f
mariti complexum ſorori vendit, furatur idola patris 31.a
eius aſtutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragau Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Ietheglæus, ſacerdos, filiam ſuam Moyſi adoptato tradit vxorem 60.a
Moyſi ob victoriam gratulatur, & conſilium dat ei diſtribuendorum officiorum 97.e
Ramatha ciuitas 165.b
Raſacis Senacheribi copiarum præfecti inſolentia 328.c
ipſe cum exercitu diuinitus deletus 330.d
Raſes Damaſcenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322.d
Rebecca Bathuelis filia 15.f. petitur in con-

nubium Isaco 64.e
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.c
Receme vrbs quæ aliàs Petra 117.e
Recemus rex ibid.
Repudij libellum mittere maritis non vxoribus ex lege permissum 552.d
Rex quis & qualis sit 123.b
Regis potentia 361.c
Regum imperium quamdiu durauerit apud Iudæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet esse ignauis 206.d
Regibus subditi quæ fecerant 173.g
Rhegines populus 13.c
Rhinocolura 733.d
Rhiphates,Rhiphatæi 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Solomoni in regnum succedit,insolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas vrbes condiderit 278.b
item arma comparauit, fœderibúsque suum auxit regnum,& ductis xviij. vxoribus liberos gignit,ádque impietatem deficit ibid.
dedit vrbem Susaco 279.d
pro aureis scutis amissis ærea substituit & moritur ibid.f
Roma sub Vespasiano creuit & floruit 975.a
Romanorum in Iudæos beneficia 398.c
Romani quibus honorib. & beneficiis Iudæos affecerint 485.c. & inde
Romanorum dissidium inter se 427.b
Romani Germanos captiuos vbiq; circunduxere 807.a
Romani in præsidio Massadæ interfecti à Iudæis 809.f
Romanorum stratagema in oppugnando templum 820.a
Roman.quot millia à Iudæis cæsa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Iudæos 834.e
ipsorum castrorum descriptio 835.c
Romanorum industria in seruis domesticis instituendis 835.a
disciplina militaris 999.e
Romani omnia,præter Giscalam, ceperunt 863.a
Romani muro Hierosolymæ potiuntur, eiúsque partem maximá diruunt 913.d
cum Iudæis acriter confligunt ibid. & 625.d.
alterum murum capiunt 915.d
Romanos sancta Iudæorum reuereri 927.f. per legem Iudæorum multa de suis moribus derogasse 930.d
illacrymasse incendio Hierosolymæ 933.c.ab incendio defendunt 935.c
Hierosolymam capi desperant 936.d
Romani intra xxi.dies aggeres extruunt 942.c. pugnant cum Iudæis circa aggeres 943.f
Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa custodias pugnam atrocem instaurant 950.d
Romanorum notitia fero ad Græcos peruenit 1038.g
Romus,Romæi 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelitæ & Gadditæ altare construunt superripa Iordanis 143.c
Rubelus,aliàs Ruben nascitur 30.e
eius pietas in fratrem Iosephum 38.c
se ac fratres proditionis insimulatos excusat 45.b
eius filij quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas superat 976.b
Rufus magister equitum 779.c
Rufus præfectus militum Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Machæruntis descripta 961.a
Ruthes amor erga socrum suam, & eius fortuna 163.f.164.a

S

Saba Aethiopum regia, quàm valida vocatur postea Meroe 58.b
Sabæus seditiosus persuadet decem tribubus defectionem à Dauid 238.b
Sabas,Sabæi 14.a
Sabathes,Sabatheni ibid.b
Sabacta,Sabacteni ibid.
Sabathes Commentariensium princeps 241.f
Sabba mensis 110.c
Sabbæus orator supplicio addicitur 434.c
Sabaticus annus 486.f
Sabbaticus amnis à Tito spectatus 976.c
Sabbatum & eius vacatio à laboribus seruatur 4.f.719.f
Sabbatum magno malo obseruatum 411.d negligendum aliquando ibid.& 428.d
Sabbion Alexandram Herodi prodit 321
Sabecus exercitus Syrorum præfectus vulneratur & moritur 224.g
Sabinus procurator Syriæ Hierosolymis regiam occupat 603.a
vexat Iudæos propter auaritiam suam 779.f
Sabini Syri forma, habitus & fortitudo insignis 945.d
Sabinus Romæ capitolium nocte occupans occiditur 902.e
Sabuchadus eunuchus indicat regi,crucé in Amanis ædibus extructam pro Mardochæi suspendio 379.g
Sacchæus transfuga Iosepho prodit insidias Ioannis 1017.b
Sacerdotis sacrificaturi habitus 84.b
Sacerdotum castitas & connubium 95.e
Sacerdotum & pontificis cum eorum vestitu & insignibus descriptio 918.e
Sacerdotum immunitas 53.b
Sacerdotum mos Hierosolymis 898.d
Sacerdotum nobilitas apud Iudæos 1036.a
nuptiæ ibid.
Sacerdotibus quæ cedant 109.a
Sacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92 93 94 per totum
Sacrorum scribæ 54.e
Sadæus Xerxis præfectus 371.c
Sadocus pontifex constituitur 222.g.241.f.250.e
Saddocus nouas res molitur 616.c
Sadducæorum secta 442.d.617.c.784.g
Salampso Herodis filia 627.f
Salmanasar Cuthæos in Iudæam transfert 345.e.364.g
Salmanasaris contra Israelitas vict. 359.a
Salome, aliàs Alexandra, vxor Aristobuli,soluit vinculis fr. marti defuncti 456.b
Salome quæ Iuliæ Augusti coniugi testamento reliquerit 789.a.eius reditus erant sexaginta talenta 783.b
Salome Antipatri filia 723.d. soror Herodis prodit Iosephum maritum suum fratri 517.b. alteri marito Costobaro repudij libellum mittit 532.b. odium exercet in Herodis filios & earũ vxores 553.e 594 f accusatur Herodi 566 b. Alexæ iungitur connubio 583.b
Salome vxor Herodis moritur 619.a
Salomon promittitur Dauidi successor & templi extructor 220.g
nascitur 227. g. instruit eum pater 246.b constituitur rex 248.a. quomodo regnum nactus se de hostibus fit vltus 254.b. regis Aegypti filiam ducit vxorem 255.c.petit à deo & accepit sapientiam ibid. e. controuersiam mulierum duarum diiudicat 250.d.topazchas quos habuerit & quantas diuitias sapientiámque ac philosophiam 256. f. coniurationes & incantationes composuit 257.f
eius cum Iromo amicitia & materiæ cædendæ petitio & concessio 258. 259. per totum. templum cum vasis quomodo extruxerit & arcã eò transtulerit 259. vsque 266. somnium videt & regiam extruit cum domo reginę 265. g. 266. quibus donis remunerauerit Iromum 1042.d
Hierosolyma muris & turribus instaurat & vrbes condit 268.c
ingentes thesaúros ex Aurea terra & aliunde accipit 271.a
quali satellitio stipatus incesserit ib.g
quanta opulentia Hierosolyma auxerit 272.b
deficit à pietate, ac ducit vxores D C C. & concubinas C C C. 272.d
prædicitur ei filium ipsius pœnas pro se daturum ib. multis hostibus à deo excitatis infestatur 275.a
moritur Roboamo successore regni relicto 274.a
quo tempore ædificauit templum Hierosolymis 1042.b
Salpadis filiarum hæreditatis ius 118.f
Saltus regis gesta 1039.f
Saltus Libani,aula Salomonis 270.c
Samæas propheta Hieroboamo minatur 279.c
Samæas vir iustus accusat Herodem, & vaticinatur Iudæis mala imminentia 484.d
Samaræi populus 14.d
Samaria quæ Mareone vnde dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata solo æquatur 452.c
Samaria vrbs. vide Sebaste 532.b
Samariæ regionis descriptio 833.d & quid à Iudæa discrepet ib.
Samaritæ qui ante Chuthæi 386.a
Samaritarum odium in Iudæos 36.b
accusantur apud Darium ib.c
Samaritæ Iudæos infestant 401.a
Iudæos se esse negant ageates feliciter 410.a
Samarita dissidium cum Iudæis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in festo Azymorum 619.a
Samaritanorum seditio 623.f
Samaritanorum & Iudæorum dissidium 691.d
Samosata capitur 738.e
Samosatæ ciuitatis situs 983.g
Sampsigeramus Emesinorum rex 678.d
Sampson quid significet, & quomodo natus 160.c
connubium & gestaeius 160.d
Samuelis nativitas & prophetia 165.e
consilium de libertate recuperanda 171
Samuel senio grauatus filiis reip. administrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulum inungit regem 175. d. ostento indicat Hebræis deum iratum propter regem petitum 179.a
Saulum docet Amalecitarum internecionem 183.d
eidem regni amissionem nunciat 185. d. Dauidem vngit regem 186.e
moritur 200. b. ab inferis reuocatur per ventriloquam 204.e

Sanaballetes Darij præfectus dat filiam ſuam Nicaſo vxorem Manaſſi fratri Iaddi pont. 383.b
deficit à Dario, Manaſſi templum & ſacerdotium cõfert, moritúrque 384.c
Sanctum, quæ tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sanagarus princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis eſus in erdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385 d
Saphanus ſcriba 313 g
Saphora oppidum 476.g
Sapientes qui Iudæis 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito famulam adducit prolis procreandæ gratia 19.b
nunciatur ei partus ſterili ibid.
expellit Agarem cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabazanes 365.b.366.d
Saramalla Syrus Phaſaelo inſidias indicat 731.d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptanæ viduæ fiducia 225.g.226.a
Sardonyches xii. cum veſtitu pont. 90 a quibus inſcripta ſunt nomina filiorũ Iacobi, in Eſſene 85.d
quæ virtus eis inſit & quando ceſſarit 90.b
Sarmatæ Iſtrum tranſgreſſi præſidium Romanum & Fonteium Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas peruaſtant ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e.761.b
Saturninus Syriæ præſes 571.c
eius ſententias in filios Herodis 578.d
Saulus aſinas patris quærens à Samuele rex conſtituitur 175.c.176.f
quàm decora fuerit ſtatura 174.e
vincit Ammonitas 178.a
Paleſtinos ſuperat & aram extruit 181. f. quot liberos habuerit 183.b
Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a
regno exuitur 186.a
numine priuatur, & fit dæmoniacus 186.g.187.a. commouetur contra Dauidem 189.e. inſidiatur vitæ ipſius 190. a.192.a. Dauidi reconciliatur 200.a
conſulit ventriloquam 204.c
fortitudo eius 205.g.206.a
cadit vna cum ſuis filiis in prælio 208. f. ipſius progenies datur ad ſupplicium Gabaonitis 242.a
eius violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in ſocietatem recipit, & obſidione liberat 471.c
cum Areta fœdus init 475.f
in Syriam præſes miſſus 718.a
pecuniis corrumpitur ibid.
Aretam mulctat 721.c
Scenæ, locus 33 e
Scipio Alexandrum Ariſtobuli percutit ſecuri 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 399.a
Scopi loci deſcriptio 908.d
Scythæ populus 13.a. à Græcis qui Pontum nauigant cogniti 1034.f. Anacharſim à Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis ciuitas 141.g
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima 856. g
Scythopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitæ Iudæorum tredecim millia perfidiosè interficiunt 814.f
Scythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebas fil. Illi, vnus fortium Dauidis 243.e
Sebaſte conditur 476.f. olim dicta Samaria 452.b.531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebaſteni, equitum ala ſub Cumano 795.a
Sebaſtenorum contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Sebaſt. portus 768.d
à quo ſic dictus 590.c
Sedecias Ioachimi patruus rex conſtituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Ezechiele, ſed fruſtra ibid.c. expugnata vrbe capitur cum vxoribus & liberis, crudelitérque tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pſeudopropheta cornib. ferreis ſibi aptatis quid Achabo vaticinatus ſit 294.g
Sehon rex negato Hebræis tranſitu, prælio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neronis inſidiãs occiditur 632.d
Seir quid ſignificet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
Selennarus Senacheribi filius patris interfector 330.e
Seleſmus Iabeſſi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnũ occupat, quod trigeſima poſt die amittit interfectus 320.b
Seleucia vrbs à quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri ſuccedens cum patruo Antiocho Cyzicено belligeratur eúmque necat 459 g
vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
Seleucus Aſiæ rex opes Iudæorum ſacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor quos honores & beneficia Iudæis exhibuerit 398.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
Semechonitis lacus deſcriptio 863.b
Semeis conuiciatur Dauidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d
occiditur 255 b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Aſſyriorum rex Hieroſolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328 a per totum, re infecta domum ſe recipit 329 e. à filiis ſenioribus occiditur 330.d
Senacherib. rex Aſſyr. quomodo fugatus 929.c
Senatus contra Claudium in Capitoliũ conuenit 792.c
Senatus Romani & plebis diſſidiũ 671.c
Senis cuiuſdam magnanimitas 503.a
Senis cuiuſdam ſeueritas 737.b
Senius Gallus Syriæ præſes 100.e
Cn Sentij Saturnini oratio 664.e
Sephoris vrbs Galilææ 607.e.1016.e 1023.c. capta incendio abſumitur 609. b. 781.a
Sephoris cũ tribus aliis ciuitatibus à Ioſepho deficiunt & recuperantur 827.d
Sepphoris ciuitas Galilææ maxima 832.e
Sepphoritæ a ſeditioſis moleſtãtur 1000 e
Sepphoritarum fides erga Romanos, bellum mouent ſuo malo 1027.d
Sepphoritæ a Ioſephi militibus ſpoliantur. prædáque reddítur 828.e
Sepphoritæ Ptolemaidem ad Veſpaſianũ pacati veniunt 832.c
Septimus annus 711.c
Septimi anni remiſſio 96 b
Septimi diei obſeruatio 719.f
Septuaginta interpretes legem tantũ Iudæorũ in Græcã linguã tranſtuliſſe 2.d
Septuaginta interpretes legis trãsferendæ cauſa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur, 103 a. quomodo excepti & tractati, 95. 396 397. per totum
Serebæus dux Iudæorum Babylonem deducendorum Hieroſolyma. 363.g
Serpentis inuidia, & quomodo Euam ſeduxerit 5.d mulctatio 6.c
Serpentes volucres Aegypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Aegyptus denominatus 1052 c
Sethus filius Adami 7.f. eius filij quales, & quas artes inuenerint ibid.
Sextus Cæſar præſes Syriæ 483.d. 725 g
interficitur a Cæcilio Baſſo 488.f
Sextus Cerealis quintæ legionis præpoſitus 956.f
Sica qualis gladius, & Sicarij vnde dicti 697.a eorum impia facinora 698.e
Sicarij Hieroſolymis palàm latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Maſſada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Dauidi à Saulo 203.d
diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima vrbs 33 e
Sicima caput Samaritarum 386 c
Sicimæ captæ & ſolo æquatæ 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis parcit Saulus 184.c
Sicimitæ quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus numis qualis 83.c
Sideralis ſcientiæ quis inuentor 8.a
Sidonius, & Sidon vrbs 14.c
Sidonij materiam præſtant Iudæis ad templi ædificium 364.c
Signi dandi autoritas penes quos Romæ 666.c
Sila militib. Agrippæ præficitur 675. d
offendit Agrippam 676.f
occiditur 679.f
Sila Tiberienſium dux 1005.c.1019.f
Silas Ioſepho de inſidiis & perfidia Ioannis Giſcalen. ſcribit 826.c
Silo dux Roma. exercitus 500.a.734.e
corruptus deprehenditur 500.c. 735.d
Silus vrbs 140.d
Simeonis natiuitas 30.e
vindex ingenium, filij ſex 52.a
Simeoni quæ terræ portio ceſſerit 141.e
Simeonitidis tribus facta poſt Ieſum mortuum 145.c
Simonis Aſamonæi filij geſta 710.d
Simon Boethi filius pontifex conſtituitur 537.c
priuatur ſacerdotio 589.c
Simon Camithi annuum pontificatum adminiſtrat 619 c
Simon Cantharа conſtituitur pontif 675. c. priuatur eo 676.c
Simon Cyprius, magus 693.d
Simon Eſſæus He. odiſomnium explicat 614.b
Simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propriæ ſectæ ſophiſta erat ib.
Simon Gamalielis filius ſtruit inſidias Ioſepho 1013. d. capitur à Ioſep. 1024. a
Simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron inuadit 819.a
Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 829 a
cum latronibus qui erant Maſſadæ, Idumæam populatur ibid b
ex Acrabatena toparchia pulſus eſt ab Anano pontifice 894. a. eius geſta ibidem & 895. 896. 897. 904. 905. per totum 914. g. 920. a. 931. f. 932. g. 938. c. 846. c. 962. 963. 964. 965. 906. 967. 968. 969. 970. 971. per totum
Simon Herodis ſeruus regnum affectans obtruncatur 607.g.608.a

Simon Iustus pontifex 392.a.401.b 407 d. eius filij tres, omnes pontifices 408 c
Simon Mac.hes Matthæi fil. 410.g strenuè iuuat fratrem Ionatham 429.a. & f
Simon Matthiæ Ioannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416.e
Simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres 784.c
Simonis filij Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
Simonis Sauli filij & totius familiæ suæ fatum miserabile 814.f
Simonias vicus 1007.c
Sina mons 60.b.95.c
Sinæus mons 288.d
Sinæi populus 14.d
Sis, nomen cliui, & quid significet 298.c
Sisa Dauidis fit Scriba 222.g
Sisinnes Syriæ ac Phœnices præfect. 358.c conatur templi ædificium inhibere 359.c
Sobacchis Chetthræus strenuè pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
Socratis mors & mortis causæ 1079.e
Sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17.e excidium ipsorum 20.c
Sodomiticæ terræ descriptio 892.f
Sogana Arabum vicus 1019.c
Sogane & Seleucia rebellant 863.b earum situs ibid.
Sohemus Ituræus Herodis mandata vxori eius aperit 527.g interficitur 529.g
Sohemus rex Emesæ contrà Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095.f eius animosa oratio ad Iacobum filiũ natu minimum 1096.c
Solomonæ marris Macchabæorum laudes 1097.1098.& seqq. eius immania supplicia & insignis toleran. 1099. 1100
Solyma quæ Hierosolyma 18.d.218.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces vnde dicti 24.e
Sophira regio 269.f
Sophistæ concitant tumultum 772.a
Sosius prouinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d. Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507.d Hierosolymis discedit 508.a quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spasini castrum 684.b.685.a
Speluncæ Galilææ quomodo expugnatæ ab Herode 502.d
Speluncæ latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & à quibus custodiat 544.c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535.a 695.g.696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incensum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Susa scribis præficitur 241.f
Susacus Aegyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222.c contra Roboamum ducit exercitum 279.b Hierosolymam in deditionem accipit, templúmq; spoliat ac thesauros Solomonis aufert 279.d & quomodo imbelles notauerit ibid.
Syllæus ambito Salomones connubio frustratur 566.e latronibus Trachonitis auxiliatur, & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f.571.d defert Cæsari Herodem 571.g 572.a accusatur apud eundem per Nicol. ũ, & damnatur capitis 576.b.577.b iterum accusatur 586.g.587.a
Syllæus procurator Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria subditur Dauidis imperio 222.b Iudæos apud se habitantes occidit 992.d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.a Iudæorum ciuitates vastant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649.g.659.a
Syrorum cum Iudæis dissidium 696.a
Syrorum vici & ciuitates enumeratæ quę à Iudæis vastabantur 813.g
Syrorum auaritia & crudelitas 940.a
Sysares dux Iabini exercitus quomodo occisus 153.b

T

Tabernaculi vasorum descrip. 82. 83
Tabernaculi institutio & extructio 98.e . eius interpretatio 86.f illustratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes singuli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96.g
Tabernaculorum festiuitas 92.d
Talentum quot minas contineat 83.e
Tanis Aegypti vrbs 17.d
Tarichearum situs 857.f
Tarichearum incolæ quingenti & sex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractarit 320.e auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempestatis horrendæ descriptio 881. a
Templum in Garizin extructum 383. f. 386. f
Templum Chuthęorum Garizin quando desolatum 450.d
Templi structuræ apparatus 259.a exordium & tota cum vasis descriptio 259.c. 260.261.262. per totum templo absoluto infertur arca 263.c
Templum Solomonis spoliatum & crematum quando 342.a
Templum Hieros. instauratur 364.f 365. d. spoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c restituitur & repurgatur à Iuda Macchabæo 415. d
Templi Hierosolymitani descriptio 915. f. 916.917.918. per totum
Templi incensi fatalis dies 957.d causa & principium ibid. tempus à prima constructione per Solomonem vsque ad excidium 958.g
Templi Hierosolymis constructio & sacrorum ratio exposita 1066. ianuarum descriptio 1067 c
Tephthæi Garsensis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculosa antiquitas 891.e
Terentius Rufus rector militiæ à Tito relictus 972.b
Terminos terræ non mouendos 123.c
Terra vera, qualis 4.d
Terræmotus ingens in Iudæa 520.e
Terræ Oniæ 724.g
Testes qui sint, qui minus 122.e
Testis falsi pœna ibid.
Thadamora vrbs 268.f
Thæno Amathenorum rex cum Dauide amicitiam init 212.d
Thamanus occiditur 284.g
Thamara Dauidis filia, Absalomi germana 218.f stupratur à fratre Amnone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum 145.b toparchia 890.d
Tharbis Aethiopum regis filia Moysi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15. c. migrat Carrhas ibidem moritur ibid.
Tharsices Aethiopum rex 330.a
Tharsus Tharsenses 13.c
Tharsus Ciliciæ vrbs ib.
Thaumastus Caij seruus 633.d oblatę Agrippę aquę quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. descriptio 658.b
Thebethus mensis 370.a
Thecoa vicus 1031.b. 894.g
Thella vicus 832.g
Themosis regis gesta 1040.c
Theodectes poeta cur glaucomate infestatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Ianneî diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani gesta 714.b
Theodosius orator supplicio addict. 434. c
Theodotus Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani fit pontifex 627.c submouetur pontificatu 675.b
Theophilus Græcus Iudęorum mentionem facit 1051.a
Theophrastus Iudęorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Theopompus cur mente motus 397.c
Thermusa Phraatis ancilla, & vxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moysen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Theudas prœstigiator seducit Iudęorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri auunculus 766.c
Theudio Doridis frater 588.e
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & eius inuenta 7.d
Thobelus. Thobeli populus 13.b
Thobię filij Antiocho Epiphani autores vrbis Hierosolymorum expugnandorum 708.e
Tholomęus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 14.b
Thraces asperrimos Rom. subditos 806.c
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038 f
Thucydides in multis tanquam fallax accusatur 1035.b
Thuri, mensis 263.b
Thygrammes, Thygrammęi 13.c
Tiberias vrbs 1023.c a quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis seditio & sectæ tres 1000.e
Tiberias iterum rebellauit Iosepho, & iterum recuperatur 827.c
Tiberienses Vespasiano se dedunt 859.d
Tiberiensis lacus Asphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberiensium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberiensibus spoliatis præda redditur 828.f

Tiberius Alexander Iudææ præficitur, ac Iudæ Galilæi filios crucifigit 690 b
Tiberius Alexander à Claudio procurator missus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius. vide Claudius
Tiberius Drusi filius, Tiberij Neronis nepos, occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæsar constituitur 619. b. Isiacos & Iden supplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus designat successorem 634.e
mathematicorum studiosissimus 635.d
moritur ibid.
Tiberij imperium quanto tempore steterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid gesserit 464.g
Tigris fluuius 5.c
Timagenes Græcus rerum Iudaicarum scriptor 1065
Timæus rex Aegypti 1039.e
Timidius defert Popedium Caio 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Iudam Macchabæum sæpéque vincitur 416.c
Tirithaba vicus 623.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honestè monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintæ decimæ legionis præpositus 956.f
Titus imperator semper miseratus Iudæos 706.c
cum exercitu Alexandriam peruenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Vespasiani filius Iapham expugnat 848. a
Iotapatam capit 949.g
item Gischalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Ioannem Leui persequitur 870.b
proficiscitur ab Alexandria Cæsaream 903.d
eius expeditio contra Hierosolyma & exploratio vrbis 904.b
vrbem acriter 907.908.& seqq.920. 921.922.923
fortitudo eius & prudentia cum misericordia 924.925.941.f.& seqq.
muros vrbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captiuis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
eius gesta & virtutes 936.937.per totum. 944. vsque 954.955. f. vsque 960. 962 vsque 977.988 989.
Titus Syriæ præses reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Iudææ ordine enumeratæ 813.g
Tormentorum bellicorum vis mirabilis, descriptio 845.b
Trabs ex solido auro in templo Hierosolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ab Herode, rediguntur sub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode sublata 539.d
Traianus decimæ legionis rector contra Iapham ciuitatem a Vespasiano missus 848.a. Tiberiadē missus vt ciuium animos experiretur 857.c
ad Titum Taricheas missus 869.c
cunctis trans Iordanem deuictis se Vespasiano iungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum fœminæ gregum curam gerunt 59.f
Troianarum rerum notatio 1034.c
Tryphonis scurræ dictum in Hyrcanum 405 g
Trypho tonsor garrulitatis pœnas luit 579.f.761.d
Tymius Cyprius 628.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falso accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum cum pluribus equitum magistris à Floro pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ fermè in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in re nauali peritia, & pugna contra Assyrios 325.c
Tyrij Iudæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815. d
Tyriorum publicæ literæ & historiæ 1042 b
Tyronis libertas in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filij Iosephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

VAlerianus Decadarchus Tiberiadem missus à Vespasiano vt populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
eius generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Iudææ præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izatæ indicit occiditurque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Iudæa 780.f
Varus Agrippæ iunioris regiæ præfectus eiúsque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Batanæorum 815 g
Vaste regina vxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g.82.a
Veneficiorum pœna 128.b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a 734.e
Ventriloquorum vaticinia qualia 204 c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potētia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Iudæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Iudæam venit 1030 a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
gesta eius in Iudæa passim habentur 837 838.vsque 845. 850.851.852. 853. 854. 855 856.857.858 & 860.861. vsque 870. & 885.vsque 902.
Vespera, quæ dici pars 4.c
Victimæ salutares 90.e
Victimæ sint integræ 96 a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 813.b
Vindex cum optimatibus Galliæ à Nerone deficit 890.b
Vini potentia 360 g
Vitæ humanæ terminus 8.c.15.e
Vitellius Syriæ præses Iudæis impetrat rursus stolæ pontificiæ custodiam 544. d.624.f. beneficus est in Iudæos 624.c
exuitur prouincia 649.f
Vitellij pugna circa capitolium 893.d. 902.d. mors ibid.
Vitellij victoria apud Bebriacum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib.e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio Primo obuiam mittit 901.f. exercitus totus deletus 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
eius sententia in Herodis filios 578.e. 761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob deuictos Iudæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Vna dies, pro, prima dies 4.c
Vra, Chaldæorum vrbs 15.d
Vriæ virtus, & quomodo à Dauide periculis fuerit obiectus vt occideretur 225.c
Vrbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Vses Damasci conditor 15.a
Vxores plures permittere Iudæorum leges 583.d
Vxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

XAloth vicus 831.g
Xanthicus mensis 9. a. 64. g. 93. a
Xerxes Darij filius paterni regni hæres in Iudæos beneficus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367. f. 368. 369. 370. 371. 372. per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes 372.a

Z

ZAbadis magistratus 298.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis natiuitas 31.b. filij 52.b
Zabulon ciuitas Galilææ à Cestio direpta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zachatias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.e.884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum vniuersa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potius se ipsum exuit 284.e
Zimbrias alienigenæ se miscēs & Moysi obloquens occiditur à Phince 116.f
Zaræus Aethiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis vxor mali consilij marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zelotæ cum Idumæis plebem mactant 853.d
Zelotæ insidiis vxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c.
Zelotarum dominatio causa excidit Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata facta repetita 986.c

Zelotæ insidiis vxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum dominatio, causa excidij Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata repetita 986. e. eorum immania supplicia ibidem
Zenon Cotyla Philadelphensium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, ditione priuatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Dauidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoer rufulcum 20.f
Zopyrion Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Darium voti commonefacit 361.e
reducit Hierosolyma dimissus a Dario Iudæos, eisque patrocinatur 363.c
princeps Iudæorum captiuorum 358. d.363.f

FINIS.